Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

108101

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΛΟΓΟΙ Θ, ἐπιγεγραμμένοι Μούσαις.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ὅμηρον βιοτῆς.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARVM LIB. IX,

IX Musarum nominibus inscripti.

Eiusdem Narratio de vita Homeri.

Cum Vallæ interpret. Latina historiarum Herodoti, ab Henr. Stephano recognita.

Item cum iconibus structurarum ab Herodoto descriptarum.

Ctesiæ quædam de reb. Pers. & Ind.

EDITIO SECVNDA.

BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE DE LYON

Excudebat Henricus Stephanus

ANNO M. D. XCII.

NOBILISS. PRVDENTISS. ET EGREGIIS DOTIBVS ORNATISSIMIS VIris, illuſtriſſimi principis FRIDERICI IIII, electoris Palatini, ſeptemuiri imperii, conſiliariis intimis,

GEORGIO LVD. HVTTENO,
OTTHONI A GRVNRAD,
VOLRADO A PLESSEN,

HENR. STEPH. S. D.

HERODOTVS, cui patria fuit Halicarnaſſus, pater, nomine Lyxes, mater, Dryo, fuiſſe feruntur, (quum alioqui meminerit ipſe & Herodoti filii Baſilidis) ex officina mea, in quam velut poſtliminio redierat, diſcedens, ſpatioſiſſimum illud totius orbis theatrum percurrere iterum velle ſignificauit. Atque in animo ſibi eſſe addidit, in iſtius aulæ pariter & academiæ theatro, paruo quidē illo, verùm percelebri, nō interquieſcere tantùm ſed intermorari, tātiſper dum de tota ſua peregrinatione, tam longa futura, rationē iniiſſet. Quamobrem vt ſibiſuíſque nouem muſis, quas vbique locorum, tanquam is Apollo qui à Græcis muſegetes vocatur, aſſectatrices haberet, de commodis hoſpitibus proſpicerem (ſciebat enim mihi notitiam iſtic ~~cum multis~~ intercedere) rogauit. Ego verò quum ſtatim veſtri qualem decebat mentionem, id eſt perhonorificam, feciſſem, is de aliis vllis hoſpitibus cogitandum vel mihi vel ſibi negauit. Hoſpitalem igitur teſſeram continuò illi dedi, quòd dubitarem an & abſque illa eum agnituri eſſetis. Eum enim non eadem qua prius veſte, ſed longè alia, & ea quidem multo magis pretioſa, ornatum dimiſi. Poterit autem, vt ſpero, hic ornatus meam in dimittendo illo tarditatem compenſare: ac, quoniam ipſum diu ſecundùm iſtud munus meum morari coegi, habebit ſaltem cur donum hoc, grande ſibi moræ pretium eſſe dicat. Vt interim taceam, alia eſſe quæ illi meæ tarditati apud quemlibet æquum iudicem queant patrocinari. Adeo vt nequaquā timendum mihi ſit ne hæc ab vllo eiuſmodi iudice damnetur: dummodo tamen meam apud eum cauſam agant qui, quod fuerit ab annis aliquot meum vitæ genus, vel potius, quæ fuerint mea vitæ genera, comper-

tum habeant. Duo enim hæc fuerunt, vnum, aulicum, alterum, peregrinatorium: vtrunque illi duplici operæ quam Herodotus ſibi à me præſtari volebat, valde aduerſarium. Reſtare curioſus aliquis & polypragmon diceret, vt etiam mei in ſequendis illis vitæ generibus cõſilii rationem redderem: ſed his ille paucis verbis contentus ſit, optimam à me poſſe reddi, & quæ prudentibus viris omnibus ſit ſatiſfactura. Prudentum enim è numero eximo eos, qui (quæ maxima turba eſt) de conſiliis ex euentu demum iudicant: perinde acſi omnipotentiam & omniprudentiam diuinam humanarum virium humanæque ſolertiæ cancellis circumſcriberent.

Herodotus interim, ſi verũ more ſuo fateri velit, (non more ſuo, ſed contra morem ſuum, debuiſſe à me dici, occlamabunt eius aduerſarii) ſe incommodũ quidem ex illa mea in regis mei aula mãſione diuturna ſenſiſſe, ſed aliquo me cõmodo id ſarciſſe dicet. Haud enim eũ celaui quàm multa mihi ea aula ad locupletãdam quam antea ſcripſeram eius apologiam (de Latina autem, non de Gallica, loquor) ſuppeditauerit. Verùm, quum exponerem ei quanto ingenio, quanto iudicio, quanta præditi eruditione ſitis, continuò intellexit, ex eorum vos eſſe numero apud quos apologia minimè opus haberet. Quinetiam, quum vos talis tantíque principis conſiliarios eſſe accepit, (huius enim ſolùm dignitatis mentionem feci) & quidem ex iis qui intimi appellantur, valde ſibi gratulãtus eſt. hoc enim ſibi ſermonis hoſpitibus ſuis non iniucundi materiã prębiturũ reſpondit. Nec iſtud affirmare dubitabo, eum, etiamſi nihil ad ea quæ ſcripſit adiiciat, ſed eorum recitator tantùm, ne ſyllaba quidem adiecta, eſſe velit, tamen quæ libentiſſimè audiatis (illo memoriam eorum quæ olim legiſtis renouante) narraturum. Ac, quemadmodum illum ſibi de vobis gratulatum eſſe dixi, ita viciſſim, (ſi me ſpes non fallet) quidam hiſtoriarum eius loci vobis non ſolùm iudicium quod ad rite fungẽdum munere veſtro requiritur augebunt, ſed etiam quæ vobis gratulandi occaſionem præbeant ſuppeditabunt. Vel vnus certè, qui mihi primus in mentem venit, ex iis eſt. In ea enim libri parte quam Polymnia (niſi potius Polyymnia vocãda eſt) ſibi vindicat, audimus Demaratum ſciſcitantem è Xerxe,

antequam reſponſum ea de re ipſi reddat ſuper qua fuerat ab illo interrogatus, *Veráne an iucunda, ô rex, vis tibi loquar?* Ac memini idem ex alio quodam rege apud alium ſcriptorem quæri. is eſt Amyntas apud Curtium. in ea ſiquidem oratione qua ſe ſuúmque fratrem Alexandro purgat, dicentem ei, poſt alia non pauca, audimus, *Tu hercule (ſi verum audire vis) rex, huius nobis periculi cauſa es.* Quòd ſi ab hoc Amynta ad Demaratum reuertendũ eſt, in iis quę regerit aduerſus reſpõſum regis, animaduertimus, hunc, quamuis malle ſe vera audire dixiſſet, ea parũ æquis auribus accepiſſe. Demaratus enim ſuam oratiunculam poſteriorem his à verbis orditur, *Iam ab initio ſciebam, rex, me, veritate apud te vtentem, minimè tibi iucunda loquuturum.* Adeo nimirum veritatis erat rex ille impatiens. Quum autem veritatis impatientẽ appello, iis vtor ipſis verbis quibus Latinus ille hiſtoricus de Dario, *Itaque veritatis impatiens hoſpitem ac ſupplicem, tunc maximè vtilia ſuadentẽ, abſtrahi iußit ad capitale ſuppliciũ.* Verùm, antequam ab illo Herodoteo loco longius diſcedam, quo vetus illud dictum confirmatur, veritatem odium parere, quídnam is habeat quod à vobis lectum & perpenſum facere poſſit ac debeat vt vobis gratulemini (quemadmodum modò dixi) exponendum cenſeo. Amplam igitur huius gratulationis materiam fore dico, ſi, quæ præ illius Demarati cõditione, ſit veſtra, cogitabitis: & hoc mentes veſtras ſubibit, rem cõtrà vobis eſſe cũ eiuſmodi principe, vt ei conſiliũ ſalubre, etiamſi auribus accidat iniucũdum, dare, tam ſit tutum, quàm Demarato cæteríſque eius cõſiliariis periculoſum erat, in dãdo principi ſuo cõſilio, vera quidẽ ſed auribus vel minimã offenſiunculã præbẽtia, proloqui. Nec verò deſunt hodie (expertus loquor) principes, erga quos eadẽ cautione vtendũ ſit qua Demaratũ erga Xerxem vti videmus. id eſt, quorum vnuſquiſque ab eo quem pronuntiare ſuam de re quapiam ſententiam iubet, interrogandus ſit, Vtrum vis faciam? vera tibi an iucunda loquar? Hoc tamen quid aliud eſt quàm dicere principi, Vis amici veri & fidi, an aſſentatoris, officio fungar? Ac principes qui in audiendæ veritatis impatientia ita xerxizant, vel darizant, vel alexãdrizant (quibus verbis addi quamplurima & propè infinita poſſent, ex alio-

rum regum,aut principum regibus minorum, nominibus ficta) digni certè qui pro veris illis & fidis amicis adulatores nanciſcantur, & in retia eorum tandem incidant. Cæterùm cum illa Demarati interrogatione conueniunt ea verba quibus quidam Græcus & Græcorum imperator,ad ſuos ſcribẽs,literas clauſit: ſe magis quidem iucũda illis futura, ſed quæ non itidem vera eſſent, potuiſſe ſcribere. Nec dubito quin idem plurimi conſiliarii,aut alioqui amici, plurimos ad principes ſcripſerint. Ideo autem ſic loquor, quia quicunque alicuius principis ſunt amici,& quidem fidi, non protinus & conſiliariorum obire munus poſſunt. Hoc enim vt præſtent,& amicos illi eſſe & prudentia valere oportet. Quorum vtrunque quum vobis adſit, eo etiam magis veſtrum principem viciſſim de vobis ſibi gratulari decet. Quamuis porro omnes amici in conſilium non vocentur, ſi tamen Herodoto, vel potius Dario apud eum, fidem habeamus, non quiuis amicus poſſeſſionis pretioſiſſimæ loco habendus eſt, (etiamſi plerique ſcriptores amico cuilibet tantum honoris deferant) ſed is demum qui prudentes inter locum habere poteſt. Ac quum poteſt dico,meretur intelligo.

Cæterùm, vt paulo vlterius in iis Herodoti pergam quæ vobis iudicium circa ea quæ ad munus veſtrum pertinent augere queunt, non minus quo ſe Artabanus erga regem modo gerat in dando cõſilio, quàm quomodo Demaratus, conſiderãdum vobis eſt. Ille (inquit Herodotus) cæteris Perſis tacentibus, miniméque ſententiam ei quæ propoſita erat aduerſariam ferre audentibus,(erat autem Mardonius qui eã in mediũ protulerat) Artabanus,Hyſtaſpis filius,Xerxis patruus,hãc apud regem orationem habuit, *Fieri non poteſt, ô rex, quum ſententiæ ſibi aduerſariæ non fuerunt propoſitæ, vt quis meliorem eligat, ſed ea quæ lata fuerit vtendum eſt: at quum aduerſariæ propoſitæ fuerunt, optio illa datur : quemadmodum aurum purum haud per ſe dignoſcimus, ſed tum demum quum alij affricuerimus.* Qua is maiore modeſtia, qua magis appoſita ſimúlque ſplendida (vt ita dicam) vti comparatione poterat ? quo magis apto orationis exordio attentionem ſibi parare ? Quidni verò hodie aliquis conſiliarius principis, tum præſertim quum eò ſe redactum videt quò metus omnes

redegerat, excepto vno Artabano, (cui hoc etiam, quòd patruus Xerxis esset, aliquid fiduciæ dabat) hac ipsa cõparatione vtatur? Sed auditorũ quispiam fortasse, qui eã apud hunc nostrum historicum legerit, si vel apud hunc vel alium quempiã eam legisse recordabitur. Quid tum? debet certè prò dicto quopiam prouerbiali istud haberi: in prouerbia autem vsurpationis ius cuiuis esse par est. Nec verò minus laudandum istud Artabani dictum censeo, quo aliam orationem auspicatur, *Duo hæc, rex, à me pariter esse momenti iudicantur, bene sentire, & alteri bonam in medium proferenti sententiam accedere.* Obseruãdum porrò hîc, ab illo parem locum ei rei dari, cui Hesiodus proximum tantummodo dederit. Quòd si parem ea locum meretur, eo minus in consiliariis contemni talis assensus debet: præsertim si, qui alterius sententiæ assentitur, is vel aliquid ad eam adiicit, vel rationẽ assensus sui reddit. Plerique tamen consiliarii, dum ea ex re contemptum timent, quasi videri queãt, alteri ideo assentiri quòd è suo depromere penu nihil possint, plerunque aliud quodpiam consilium, qualecunque sit, proponere malunt. Verùm id etiam perpendamus quod ab Artabano subiungitur: ac de Xerxe quod dicit, illum (vt credibile est) miserans, multi multis in principibus consiliarii miseratione saltem prosequantur: *eos, alioqui probos, ab iis quæ cum improbis habent colloquijs pessumdari.* Atque hoc dictum pulcherrima & aptissima comparatione illustrat: *quemadmodum* (inquit) *mare, quod hominibus vtilissimum est, venti in ipsum ingruentes natura vti sua non permittunt.* Idem Artabanus ea in oratione quæ hanc præcedit, rationem optimam istius voti reddit, *-careat successibus opto*

Quisquis ab euentu facta notanda putat.

quum alioqui haud sint vlli quorum calumniis magis expositos videamus consiliarios, quàm eorum qui ex euentu de factis iudicium ferendum censent. Quid quòd eo vsque progredi audet hic cõsiliarius, vt etiam periculum illi arrogantiæ regis à potentia diuina imminere innuat? Huc enim pertinent illa de prægrandibus animantibus, de altissimis tum ædificiis tum arboribus, fulmini magis obnoxiis. Quinetiã in iis quæ proximè subiungit, non cætera quæ modũ excedunt enumerans, sed de iis ge-

neratim loquens, ſolere deũ illa deprimere dicit. Atque hanc fuiſſe priſci ſeculi opinionem, ex Heſiodi etiam verſibus apparet. Valde autem neceſſaria erat his Perſarũ regibus hęc admonitio: quum & prouerbium illud, *Regum prælonga ſunt manus* (niſi dicendum potius eſt, *Regum prælonga ſunt brachia*) quod ipſe Herodotus affert, à Perſis originem habere videatur. Verùm eò tãdem ventũ eſt vt ori Chriſtianorũ etiam, non regum duntaxat ſed principum quoque illis minorum, atque adeò quorundam qui infra principes ſunt procerum, redditum ſit familiare. Atque hinc factũ eſt vt mea muſa monitrix principũ de hac etiã re quoſdã illorũ monẽdos cẽſuerit, his verſibus,

Sed iſta quoties verba ſpiritus dabũt Elatiores, omnis aula quæ ſonat, *Solis data haud ſunt regibus longa manus, Tales eorũ ſunt manus & principũ, Inferior illo regio queis eſt gradus:* Aduertat aurẽ his vocibus muſæ meæ, *Princeps, ſcio manus eſſe longas regibus, Principibus etiã dignitas queis eſt minor: Manus ſed ipſi longiores ſunt deo, (A quo ſuas hi poſſident precariò) Multíſque ei ſunt longiores partibus. Quòd ſi recuſas hoc monẽti credere, Caue ſentientem cogat is te credere, Lõgis abuti manibus vbi te viderit.* Sedenim, ad Herodotũ vt reuertar, quotuſquiſque talia ex eius lectione, qualia ſunt quæ propoſui, reportat? Vix quartus quiſque, interrogatus quidnã apud Herodotũ legerit quod ad conſiliariorũ munus, aut (quod generalius eſt) ad cõſilia capienda pertineat, aliud reſpõdebit quàm hoc, Perſas nõniſi ebrios de rebus maximè ſeriis cõſultare. Atqui, nõ addẽs quod ab Herodoto additur, tũ illi tum ipſis Perſis iniuriã facit. vt omittã, ſecus quàm *ebrios* poſſe, ac debere (meo quidẽ iudicio) Græcã vocẽ reddi: vt in mea ad lectorẽ præfatione exponã. Vnde quũ & alia de hac librorũ Herodoti editione intelligi queãt multa, quæ ne vos quidẽ latere cupio, finem huic epiſtolæ imponã: ſi tamen prius hoſpitẽ & hoſpitas vobis commendauero: quæ quũ nouẽ ſint, ab vnoquoque tres excipi rationi cõſentaneũ eſt. Sed quoniã vereor ne illã quę Erato vocatur, & ita *nomen amoris habet* (vt Naſo de ea loquitur) vnuſquiſque ſua è cateruula eſſe vnã cupiat, & ita hãc muſam, μὴ λοι Ἔρωτος (quod minimè velim, minimè illa muſa velit) eſſe cõtingat: hoc ego conſiliũ dabo (quod forſitã, tacente etiã me, vobis, vtpotę nõ conſiliariis ſolùm ſed prudẽtiſſimis, in mentẽ veniret) vt iſta hoſpitarũ diſtributio ſorti cõmittatur. Valete, & veſtri amantiſſimum redamate.

HENRICVS STEPHANVS LECTIONIS Herodoti ſtudioſis S. D.

HERODOTI editionem ſecundam, diu à te, contrà quàm cupiebam, deſideratam atque exſpectatam, tandem accipis. Faxit autem Deus Opt. Max. vt quam illa ſui concitauit exſpectationem, ſuſtinere ac tueri poſſit. Tanta quidem certè cum acceſſione illa prodit, vt hæc ſaltem ſpes me ſoletur, fore vt grande moræ pretium accipere te fatearis. Sicut enim in priore editione multiplex fuerat meum tuis ſtudiis commodandi ſtudium, ita multiplicem & variam eſſe hanc acceſſionem cognoſces.

Ac primùm quidem, ad eos quod attinet quibus ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione datur, id eſt, qui interpretis operam, tanquam χειραγωγοῦ cuiuſdam, non requirunt, (quamuis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quàm aliis, eam non requirere notum ſatis ſit) ſed cæteris ad hanc lectionem adminiculis eſſe contenti poſſunt: non eas tantùm quas antea diuerſas ſcripturas (vt Græci διαφόρους γραφὰς appellant) exhibui, ſed numerum earum auxi: & cenſura adhibita, quaſdam exautoraui: non tamen ita vt amandarem, ſed tantùm vt loco ſuo motis alium minus honorificum darem. Ex ipſo enim textu (vt hodie moris eſt vocare) in marginem trāſtuli. Sed quaſdam viciſſim maiore dignas honore iudicaui, ideóque eas hinc illuc tranſtuli. Iam verò & pleroſque locos emendaui, qui tibi faceſſere alioqui negotiū poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero eſt hic qui in Euterpe legitur, ἐπλὼ τοῦ σκευάσωσι τῆσι, ἢ ἐπλὼ καταύξωνται, θύουσι τῷ βῶν. Quem enim illa vocula τῆσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed eſto, veriſimilem poſſe videri hanc emendationem, vnde tamen tantum confidētiæ (dices) vt eas voculas τῇ Γ'σι margini non adſcripſeris, ſed ipſis Herodoti verbis inſerere auſus fueris? Quoniā Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (ſi mauis) Herodotum eſſe ſuiipſius emendatorem, videbam. Ita enim ille in ſequentibus, eadem in muſa, paucarum paginarū interuallo, ὃν δ' Βουσίρι πόλι ὡς ἀναγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὁρτὴν, εἴρηται πρόσθεν μοί. τύπτονται δὲ δὴ μετὰ θυσίην, πάντες καὶ πᾶσαι, μυρ. Sunt verò & alii loci quibus malè affectis ex ipſo Herodoto medicinam adhibui. Sed ſupereſſe fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exſpectēt. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiſerim: ſuum illi vocabulū, antiquum certè, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, inſolens fururum, reſtituendo. id autem eſt ἀλλογλώσσας. Nec dubito quin, ſi de hac emendatione, tanquam ex nimia fiducia proficiſcente, accuſatus fuiſſem, cauſæ meæ patrocinium Heſychius ſuſcepiſſet. Sed (vt opinor) nec Hippocrates Ion, quum me ſcriptori Ioni operam præſtantem vidiſſet, opem viciſsim præſtare mihi recuſaſſet: præſertim quū eodem & ipſe vocabulo vtatur, paulo quidem alium ſed tamen non alienum ab eo quem apud Hero-

dotum habuiſſet, dans ei vſum. Vt taceam, non abſimile vero eſſe, vtrunque ab illo, Hippocrate inquã, datum ei vſum fuiſſe. Eſt verò & alius quidam noſtri hiſtorici locus, qui vocabulũ quoddam non minus Hippocrati quàm Homero vſitatum requirere videtur: vt in meis annotationibus (deo fauente) declarabo. Immo quid obſtat quominus iam nunc illam ſaltem libri illius portiunculam (aut ſiquid portiuncula minus dici poteſt) repræſentem? Scito igitur agi de hoc loco, quẽ habes pag. 122, οἱ δ' πίπτες αὐτῶν, ὑπ' ἀδυνείης βίου ςαφίνας πλάσθητες ὦς, καὶ ὀσφήσθητες ταύτας, θύουσι. Nam quum in Aldina iſta pariter & Baſilienſi editione habeamus, ὑπ' ἀδυνείης βιοὺ τι ἴνας πλάσθητες ὦς, quid vetat quominus quis pro voce βιοὺ ſcribendum βαγοὺς ſuſpicetur? Saltem è ſcriptura qua nihil ſignificari poteſt, aliã quæ nõ incommodum ſenſum habeat, efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem, id eſt minimam ſiue leuiſſimam, quũ ſufficere ad quorũdam locorum emendationem viderem, pro religioſo ſuperſtitioſus eſſe nolui. Atque hinc factum eſt vt in hac poſteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπιπῦσι ſcribere ἀπιπῦσι non dubitauerim, pag. 139. quum manifeſtum ſit ἀπιπτῶ eſſe quod Dioſcorides ἐξιπτῶ dicit. Adſcripta autem margini lectio ἀπιπῦσι, quæ nihil poteſt ſignificare, fieri poteſt vt ex alia manarit, aliis literis ſcripta, ſed eandẽ tamen pronuntiationem (vt iampridem literis diuerſis eadem pronuntiatio dari cœpit) habente: ac audiẽs aliquis verbum ἀπηῦσι (quod eſſe poterat expoſitio illius ἀπιπῦσι) nõ illo modo ſcripſerit, ſed hoc, ἀπιτῦσι.

Iam verò & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quàm antea lectoribus commodaſſe, & labore illos leuaſſe, ex ipſa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligẽtiæ hoc reliqui, vt quam interpunctionem in annotatione margini adſcripta ſequutus eſſem, eam in ipſis Herodoti verbis (niſi fortè à me diſſentirẽt) ſequerẽtur. Ac huius etiam rei exemplum ſuggeret illa ipſa quæ modò propoſita fuit pagina. In eadem enim, circa finẽ, legitur, τὸν δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶσαι ἐν τῇ ἀναπάυεται κοίτῃ· ἐκεῖ ταύτην ἴζεσθαι τὸν ἀμφίβληςρον: ſed tamen ſequẽdo ea quæ margini adſcripſi, poſt χρᾶσαι ponẽda eſt τελεία ςιγμὴ, at poſt κοίτῃ, tantùm ὑποςιγμὴ. Fateor interim me ſimul etiam mutaturum libenter αὐτῷ in οὕτω.

Quiddam etiam præſtiti quo me lectionem illis iucundiorem reddidiſſe nemo negauerit. Eſt autẽ idipſum quod in aliis quibuſdam hiſtoricis (de Dione, & de Xiphilini ex Dione eclogis, necnõ de Appiano loquor) nuper præſtiti. In certa enim velut tmemata (cuiuſmodi ſunt quæ vulgo capita nominantur) ſiue tmematia, vnumquenque librum diſtribui. Qua diſtributione quũ lectio, quæ alioqui nimis longa videri poſſet, in certa interualla, ceu lõga quædam via, diuidatur, vbi commodè, ſi viſum fuerit, liceat interquieſcere: non ſolùm iucundior illa redditur, vt paulo antè dixi, aut ſaltẽ tædium illius vitatur, ſed etiam memoria plurimum iuuatur. Quo fit vt non dubitem quin meum hac in re exemplum typographi ſint

ſequuturi: (quemadmodum alia ſunt in quibus viam vel à me vel à patre meo oſtenſam, hodie, tanquã rectam & tutam, ſequuntur) ego certè in Diodori Siculi & in Polybii editione idẽ præſtare conſtitui.

Ad eos autem vt veniã, quibus contrà ſine cortice natare in Græcorum ſcriptorum lectione eſt negatum, eos qui ſine Theſeo è multis illorum locis emergere nõ poſſunt, eos qui duce filo, vt in aliquo labyrintho, ſua ponere veſtigia neceſſe habẽt: multo plus & ipſi huic editioni, quàm priori, ſe debere, meritò fatebuntur: quũ me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendaſſe, in quibuſdam in meipſum etiam, ad emendationem quod attinet, inquiſiuiſſe animaduertent. Hoc enim de quibuſdam locis poſſe mihi videor dicere, vbi quæ me non ſatis tum temporis oculatum ſubterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehenſa fuerunt. De locis tamen iis non iam loquor, vbi tales erant commiſſi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirum ſunt eorum è genere quos μεταμορφωτὰ ſiue μεταμορφωτικοὺς appellare ſoleo, quòd metamorphoſes, & miras quidem eas, in quibuſdam ſcriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero vnus eſt vbi nomen ἥσσονες, quod ſonat *inferiores*, ſeu *viribus minus valentes*, mutatum fuit ab interprete in nomẽ populi omnibus geographis, omnibus hiſtoricis incogniti: quum is ab illo vocetur *Heßones*. Locus ille eſt in Polymnia, pag. 446, ἰδών τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα ῥήγματα ὑπὸ ἡσσόνων. vbi vide quæ margini adſcripta ſunt. Ac eodem modo pag. 471 nomen vel potius pronomen relatiuum οἵπινες, quod reſpondet Latino *qui*, videbis tranſformatum in quendam populum. ita enim ille, *quos prius appellatos fuiſſe Hætines, dictum eſt*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc ſint, οὗτοι δὲ, οἵπινες πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant verò hæc, *Hi autem, quinam* (id eſt, quo nomine) *prius vocarẽtur, dictum eſt*. Sic pag. quoque 81, vides, ex ἱστέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἱστῶν, ab ἱστίη, (cuius nominatiuus ſingularis eſt ἱστὶη, quo ſignificatur *familia*) quendam populum ſeu quandam gentem ab interprete nobis fieri, cui nomen ſit *Iſtiæi*. Atque his adiiciendus eſt mons Hirus, per eandẽ metamorphoſin factus, pag. 36. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus*. vbi admonitiuncula margini adſcriptam vide. Quòd ſi ad aliud genus errorũ interpretis à me emendatorum veniendum ſit, illi non cedens, quin potius id ſuperans, de nullo potius hoc dici poſſe exiſtimo quàm de eo vbi contrarium omnino ſenſum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, eſt in Euterpe, pag. 175. hæc enim exhibet iſta Herodoti verba, ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνοπάζουσι τοὺς χαλκοτέχνας, à Valla ſic interpretata, *Corinthij quoque minimi faciunt opifices:* quum Herodotus cõtrarium de Corinthiis teſtetur, eos nequaquam minimi facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quàm ex non intellecto verbi ὀνομὴ vſu: ſicut nec compoſitum ex hoc factum καταονοῆς intellexit pag. 161: vbi exſtat inſcriptio, cuius principium hoc eſt, ΜΗ' ΜΕ ΚΑ-

τονοθῆς Προ'ς Τα'ς Λιθι'νας Πυραμι'δας. nam has voces ille ita reddit, Ne Me Lapideis Pyramidibvs Compares. Vbi illum videri aliud verbum quàm καταινοθῆς legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt : sed quum ne illius quidem verbi ὄνοπαι significationē assequutus sit, facilè mihi persuadeo, non aliam eum lectionē illic sequutū esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est vsuuenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborum sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc arbitror, Ne Me Contemnas Prae Lapideis Pyramidibvs. Vel, Ne me asperneris. Cæterùm, ad priorem illum quod attinet locum, quē Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quòd vlla vix artificia magis celebrarentur quàm quæ Κοιν θιουργῆ (eo modo quo Ἀτ ικουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex vllo nobis clarius & certius esse id possit loco, quàm ex Actorum apostolicorū capite xix. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex vno artificio procudendi templa Dianæ argentea (siue thecas templi effigie, aut scriniola, siue nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias eius imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubiū igitur vocari non potest quin mea quàm vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quòd si librū hunc euoluere libeat, alios plerosque locos inuenies vbi meam itidē interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis vbi Latina eius verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita vt id è lectione cōtraria nostræ contigerit, eíque imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, vtri potius lectoni acquiescēdum sit, dubitari: atque hæc, vt opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Clionis: vbi de Arione legimus, τὸ Ἀρίονος ὅτι ἀνάθημα χάλκεον, οὐ μέγα, ὅτι Ταινάρῳ. contrà enim, χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At pag. 16, vicissim negationē ille habet vbi nullā habemus. nam pro ἀποχρεωμένων lectum ab illo fuit οὐκ ἀποχρεωμένων.

Verùm, vt de locis in quorum interpretatione peccauit, verba pergam facere, eorum in numero nōnulli sunt vbi hoc inde contigit, quòd non animaduerteret verbum quodpiam vsum quendam Herodoto, aut certè eius dialecto, peculiarem habere. vt pag. 19, συγγινωσκόμενος. Nam & actiuam vocem συγγινώσκειν lōgè aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quàm *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam eius vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ἐπιστολὴν reddidisse *epistolam*, pag. 398, quū potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quòd credit, vocē ἐπιστολὴν, quæ apud AEschylum id sonat, pro ἐπιστολὴ positam esse, adiectione literæ σ. quasi verò à verbo ἐπιτέλλομαι, quod Homero vsitatissimū est, deduci eam necesse foret, ac non ἐπιστέλλειν quoque, & quidem in soluta etiam oratione, eum vsum haberet. Qua de re siquis cum Eustathio dubitat,

omnem vtrique meus Theſaurus Græcæ linguæ dubitationẽ tollet.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac poſteriore editione monui, eſt quidam vſus præpoſitionis ἐκ, qui non animaduerſus fecit vt in eorum interpretatione quæ de Cambyſe & Gyge narrantur, pag. quinta, aliquid ſit abſurdi: ex eo quòd, vbi dicitur, μαθοῦσα δὲ ὃ ποιῆσαι ἐκ τοῦ ἀνδρός, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρός, ſed ὃ ποιῆσαι ἐκ τοῦ ἀνδρός: vt oſtendi in iis quæ recenſioni & expoſitioni vocabulorum huius ſcriptoris ſubiunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, eſt quod dicitur de Perſis, pag. 63, μεθυσκόμενοι δὲ ἑώθασι βουλεύεσθαι τὰ συμφερόντατα τῶν πραγμάτων. Nec enim eos tantùm facere iniuriam Herodoto arbitror, qui iſta ex eo afferunt, at quæ ſubiungit tacent: ſed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrij*: vt intelligamus, Perſas, quũ iam ſunt ebrii, de rebus maximè ſeriis conſultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυσθέντες accipiamus, potius quàm id quod propriè ſonat intelligamus? Id verò non aliud eſt quàm *dum ſe inebriant*. Quantum autem ſit diſcriminis inter eum qui ad ebrietatẽ iter facit, eúmque qui iam iter illud confecit, atque ad eam peruenit, cuilibet iudicandum relinquo. Tantum certè diſcriminis eſt quantum inter eum qui vrbem quampiam oppugnat, & eum qui iam expugnauit. Quæ comparatio eſt eo aptior, quòd is etiam qui ſe inebriat, mentem ſuam velut oppugnat, & de ſtatu ſuo deturbare conatur: at poſtquã hoc effecit, iam dici poteſt eam expugnaſſe. Quamobrem non video quid obſtet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (ſi verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut ſaltem *inter larga pocula*. Quod ποτικώτερον eſſe fateor: quamuis Liuius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *vſus*. Nec verò videtur contra me facere quod ſequitur, de eo qui domui in qua ſunt præeſt, proponente poſtridie quod ipſis in ea conſultatione potatoria viſum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è menſa (ſi tamen ea tum vtebãtur) tandem nonniſi ebrii ſurrexerint, ideóque illorum quæ à ſe ſtatuta fuerint, recordari haud queant. at nihil obſtat interim (meo quidẽ iudicio) quin intelligamus, illis inter larga pocula, & tamẽ antequã eſſent ebrii, conſultantibus, ebrietatem ſolitam ſuperuenire. Sed viderit alius quiſpiam quid pro Perſis afferri poſſit, ſuper eo etiam quod ſubiungitur, & quomodo illud quoque factum oſtẽdi minus abſurdum queat quàm prima fronte videatur: τὰ δ' ἂν σφέρτερα βουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ὅτι δὴ μεθύσκουσι.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo fauente, & quorundam locorum emendationes, ex coniectura: quandoquidem vetere exemplari (cuius etiam exſpectatio fecit vt editionẽ huius ſcriptoris differrẽ) video me ante bellorum noſtrorũ finem potiri haud poſſe. Atque vt huius quoque operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quandam loci quem habet Thalia, pag. 241, proponam. Nam ibi pro ἐκποτοῦσα ſcribo ἐκποκοῦσα, leui cum mutatione, ſed eiuſmodi tamen, vt quum ex illo ἐκποτοῦσα nihil niſi ineptum

elici possit,(præsertim siquis Vallæ interpretationem sequatur) contrà in ἐσοκώπλουσα non dubitem quin Herodoti mentẽ habeamus.

Eodẽ in opere, eadémq; opera, de illa quoque scripturæ diuersitate agam, qua fit vt eiusdẽ vocabuli scriptura modò dialecti Herodoti, id est Ionicæ, legẽ seruare, modò ab ea discedere videatur: & è duabus tribúsve (tot enim sunt interdũ) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certè adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, vt in ipso etiam principio ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamuis sit ἁλικαρνησσεῖς p. 183, & ἁλικαρνησσοῦ pag. 565. In eo quidem magna est constantia, quam valde quis mirari possit, quòd nusquam (si memoria nõ me fallit) genitiuo Ionico, id est, in οιο desinente, vtatur: sed quemadmodum prima totius operis vox est Ἡροδότου, nõ Ἡροδότοιο, sic alibi alia virorũ nomina illo non hoc scripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, ποταμοῦ itidem, non ποταμοῖο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamuis de multis te monuerim, nõ dubito quin aliqua quæ in eorum esse numero debebant, mihi exciderint: quod si ita est, suus illis eodem in opere locus erit.

Iam verò, quoniam, si εἰδότι λέγω non oportet, multo minus, ὁρῶντι λέγω, quid attinet, quæ hæc EDITIO POSTERIOR adiuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quæ huic Herodoti libro præfixa sunt, partim mea, partim Ioachimi Camerarii, fuerunt tantùm locupletata, & quidẽ ea inparte quæ mea est: at quæ subiũcta, DE LEGIBVS ET INSTITVTIS TAM PERSICIS QVAM AEGYPTIACIS, ex variis scriptoribus sumpta, nunc primùm adiecta sunt. At poterãt tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædã sumi. Poterant, fatéor: sed iis quæ præcipua videbantur, esse contentus volebam.

Quoniam autem nonnullos vèrsibus partim Græcis, partim Latinis, de Herodoto à me scriptis, & priori editioni præfixis, delectatos esse scio, ne peior sit eorum conditio quorum in manus posterior hæc veniet, non solùm illos sed plures etiam proponendos hîc tibi censui.

ΕΡΡΙΚΟΥ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΡΟΔΟΤΟΝ.

Ἡρόδοτος λιγυρῶν ὅπι μούσισεν ἄξια Μουσῶν,
Τοῦδε βίβλοις σφετέρας δῶκαν ἐπωνυμίας.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου τὶς φθέγμα μελισταγὲς εἶπεν ἀκούσας,
Ὃν δεῖ Μουσαίων, ἰὼ λαλῆ Ἡρόδοτος.

Ἢ οὕτω, Καλλιόπη σίγα, ἢ λ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου λαλέοντος ἀκὴν ἔσω Μοῦσα σιωπῇ,
Ὄφρα σὲ μὴ εἴπῃ Μοῦσάμ ἄμουσον ἐμόν.

Ἢ οὕτω, Μὴ φθὲς πάντ' ἀσχῇς Μοῦσα ἄμουσος ἔμοιγε.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Οὐχ Ἑλικωνιάδων παῖδι ἰῷ, ἀλλ' Ἡροδότοιο,
Φοίβου ἀτ', ἐν μέσσῃ τὴν Ἑλικωνιάδων.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἡροδότου λεγόμεθα πάνυ θ' ἅμα σύντεα Μουσῶν·
Κλέμμα δὲ Μουσάων κάλλιον ἄμμε λέγῃ.
Εἰ δίκα δὴ ἰῷ γεγραφώς, δεκάτῳ τις αὖ ἐπλάσε Μοῦσαν,
Ὄφελε μὴ δεκάτη βίβλος ἄμουσος ἔοι.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ.

Ἔστι μοι, ἔστιν ἰὰς λιγυρὴ ἀφύλακτος ἀπασῶν
Ἔξοχα, καὶ μαλακοὺς ἔθελγε θέλγε θεούς·
Ἀλλὰ γὰρ ὅσσον ἰὰς πασῶν ἐπεφερέστατον ἔστι,
Τόσσον ἰὰς ζόφιον Ἡρόδοτος ἐπέφρε.

Hactenus epigrammata Græca, in laudem librorum Herodoti à me ſcripta, & nominatim in titulum quem quiſque ex vnius è muſis nomine, ſeruato ordine, capit, luſa: quæ ſequuntur partim Græca, partim Latina, iis qui Herodotum accuſant fabuloſitatis, reſpondent. Sunt autem duo poſteriora Græca, necnon tria Latina, in perſona Herodoti.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ Ε'Ρ'Ρ. ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ
εἰς τὸν αὐτόν.

Ἄφρων ὃς ψεύσην σε καλεῖ ὅτι πολλὰ ἄλλου.
Καὶ τί γὰρ εἰ ψεύσην ψεύδεται ὃς σε καλεῖ;
Εἰ δὲ παλαιὰ λέγει δεδαηκὼς αὐτὸς ἀμείνων,
Ἄφρων καὶ ψεύσης βύθος ἄλωκεν ἐών.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ,
ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Θαύματα πολλὰ λέγων, δοκέω πολλοῖσιν ἄπιστος·
Σοὶ δὲ ἄπιστος ἔην ὃς μὴ ἄπιστον ἐρεῖ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ
ὡς ἀπ' αὐτοῦ.

Μυθικὴ ἰσοείη φθονερὴ τάδε πῶνδε καλεσμή.
Θεῦ πόσον ἰοβόλου θ' σῶμα τὴν φθονερὴν.
Ἀλλὰ γραφὴν τάδε δόξα πολλοί μὲ λέγουσι καὶ ἄλλα.
Ἢ τάδε δόξα γραφήν, μυθικὰ ὅτι γραφήν;
Ἰσοείκελ' πολέες τάδε δόξα γράφουσι καὶ ἄλλοι,

Καὶ τῶνδ' οὐ λέγεται μυθικὰ ἰσοξίη.
Ὅσ' ἐπίοις τοῖσδε δόξα δοκεῖ, δοκεῖ οὐτιγε πᾶσι.
Καὶ τὰ δ' ἄπιστα δοκεῖ σήμερον, αὔριον οὔ.
Ἡ ἐμὴ ἰσοξίη, τοῖσδε δόξα γραφοῦσα, καλείσθω
Ἡ τοῖσδε δοξογράφος, μᾶλλον δὲ μυθογράφος.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΥΤΟΝ,
ὡς ἀπ' ἐκείνου.

Ἤκουον δὴ αἰδίως ὅτι πολλοὶ πολλάκις ἄνδρες
Ἱστορίας κατ' ἐμοῦ πολλὰ κακηγόρεον.
Πλούταρχος, Βοιωτὸς ἀνήρ, τοῖσδε ταρχὸς ἀπάντων,
Καὶ κακόηθες ἐμοὶ φησὶ δ' ἰσοξικόν.
Ἀλλ' εἰ κ' εἴην αἰδίως παρρησίην δέ μοι οἴκῳ,
Ἦθος οἱ βύηθες, κ' ἀκακήθες ἐμοί.

HENR. STEPH. EPIGRAMMATA
in eos qui Herodotum fabulositatis accusant. Sunt autem in persona eius scripta.

I.

Mendacem historicum quónam me teste probabis,
Qui nostros libros non reuerenter habes?
Dicere non satis est, Nimis hæc mihi mira videntur.
Mira nimis seclis haud ea visa suis.
Illa hoc in seclum secla vt reuocentur oportet,
Si mendacem aliquo teste probare voles.
Non reuocare potes? peto tantùm quod potes, vt non
Me, quæ visa mihi, visa negare velis.

II.

Quisquis is est, vel quisquis erit, quo iudice mendax
Dicar, vel nimium vel nihil ille sapit.
Nil sapit, hoc vulgo qui dicere credulus audet,
Atque leui famæ pondus inesse putat:
At si quis lectis hoc ausit dicere musis,
Quum sapit has vltra, plus satis ille sapit.

III.

Quod mihi narranti non credis, fabula dici
Protinus hoc dignum est, liuide, iudicete.
Quod quis non credit, si sic vocitare licebit,
Historicos multos fama sinistra manet.
Credulus haud vola sis, incredulus & volo non sis:
Hîc vtro tu discas posse tenere modum.

EX IOACHIMI CAMERARII
procœmio in hiſtorias Herodoti.

QVVM Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipſiam aduenerat, ſtatuiſſet domi ſuæ quibuſdam priuata opera Herodoti hiſtorias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoſcendum à magiſtro ſumus miſſi. Etſi autem Crocus vix peruenit ad ſecundum illius autoris librum enarratione ſua, ego tamen captus dulcedine & elegãtia atque etiam facilitate ſcriptorum, quum celeriter diuerſitatem quandam ſermonis, quam Ἁλίκτον vocant, percepiſſem, ita poſtea ſemper in illo legendo hæſi atque perſeueraui, vt qualemcunque (ſentio enim quàm exigua hæc ſit) facultatem Græcæ linguæ conſequuti ſumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc eum quo tum vſus fui (acceptum à magiſtro) Herodoti codicem, tractatum verſatúmque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & ſcriptura noſtra inſignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aſpexi, non vnquam ferè temperare mihi poſſum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam puerilis ſtudii iucundiſſima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuiſſe omnino ἄλυπον οὐδ' ἀτέλεστον ἰδεῖν ὃν ἴδεσθε, lætor. Autorem autem iſtum tãti facio animo meo, vt nullum omnium aliorum huic meritò anteponi poſſe cenſeam.

Paulo pòſt.

Neque me fugit, poſſe hoc teſtimonium de Herodoto meum videri magis amoris eſſe erga illum tam longo tempore confirmati, quàm iudicii, vel etiam illo hoc eſſe corruptum. Notum enim quod & aſtrologi vſurpant, τὸν φιλίαν καὶ τὸ μῖσος ἐλαττοῦν τὸ μέγεθος, καὶ μεγαλύνειν τὸ σμικρότατον. Quapropter hoc loco placuit cauſas exponere cur tãti facerẽ illũ, & veluti rationes referre ſententiæ noſtræ, atque etiam reſpõdere iis quæ reſciuiſſemus aduerſus ipſum dici ſolere: vt intelligi poſſet neque nos temere aut de puerili perſuaſione quadã illũ celebrare, & inſectatores ipſius ad malignitatis crimẽ quandã etiã imprudẽtiæ ignominiã ſibi accerſere. Ac noſtra ſentẽtia paucis illa quidẽ cõfirmabitur. reſpõſio erit lõgior, vt neceſſe eſt: de qua tamẽ & ipſa, inductio animi mei & rationũ concluſio magis atque certius poterit perſpici. Quũ igitur in quocũque autore in primis id quod ab illo ſuſceptum eſt ad exponendũ, & ipſa expoſitio, cõſiderari ſoleat: in priori hæc ferè ſpectanda ad laudẽ exiſtimo, ſi eæ res ſumptæ delectæque ſint quarum cognitione alii adiuuari, quæque ipſæ ſuapte bonitate placere poſſe videãtur: in poſteriore, ſi expoſitio ſit verbis ſententiiſque apta atque conſentanea. Quæ breuiter dicta latè patẽt ad intelligẽdum. Sed in vtroque quid Herodotus neglexit, vel nõ præſtitit potius, quominus præclariſſim⁹ & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipſa ſit putanda, quantúmque ponderis habeat, quis non videt? Quiſve ignorat, omnium cõſenſu maximam huic laudem, admirationem, reuerentiam deberi? Quum autem priorũ temporum hiſtorias, variarum quidem gẽtium, ſed potiſſimum Perſarũ & Græcorum, componendas & narratione ſua exequendas ſuſcepiſſet, nõnne potius præcipuas & præclaras res complexus eſt expoſitione ſua, quàm nihili atque futiles? vt fecere, fortaſſe & veteres aliqui, certè poſteriorũ ex illo genere ſophiſtico multi, qui nihil niſi inani quadam oblectatione animos leuium quorundam afficere ſtuduerunt. ſicut ille AEthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facilè exiſtimari poteſt de ſimilibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc eſſe autore affirmo? Minimè equidem: ſed hoc caput eſſe hiſtoriæ nego, quum ſit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fũdationes, euerſiones, mutationes regnorum maximorũ, opulentiſſimarũ vrbium expugnationes, ſucceſſiones potentiſſimorum regum, celeberrimarum ciuitatũ fortunæ & imperia. Oratio verò nõnne placidiſſimè decurrens, omnibus ornamentis conſpicua eſt & illuſtris? Sola compoſitione (vt Ciceroni placet) diſſolutior, id eſt, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen

numerorum modulatio insit, à quo ipso etiam præstantia quædam non abest. Narrationes sunt disertæ: indicationes expressæ & speciosæ: explicationes accuratæ & euidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum gestarum, hominum, temporum fides: accurata compertorum relatio, dubiorum coniectura sagax, fabulosorum verecunda commemoratio, mira vbique simplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia historiæ potissimùm famã, dignitatem, virtutem constituunt & perficiunt.

His breuiter & strictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorúmque nomine vituperari à quibusdam ille solet, accedamus. Contra quæ quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ posuimus paulo antè, tractabuntur copiosius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & sanè veteri accusatione mendaciorum pauca differamus. non enim certè res ipsa multa desiderat. Aldus etiam Manutius iam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam sunt illa obsecro mendacia? Quidam sanè profitentur ea se annotasse & confutasse: quæ vtinam peruenissent in manus nostras. ita enim futura esset responsio copiosior. Neque desunt qui Herodoti potissimum scripta illi satyræ insectationi occasionem præbuisse perhibeant, vt audaciã mentiendi in historia Græcorum exagitaret. Nam Athos (vt ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Hellesponti, epotáque flumina Medo. Nonnulli fabulosas quasdam narratiunculas insertas passim historiæ, vt huius grauitate indignas, reiiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquũ fuerit iudicium, si non vera esse ideo statuemus quòd notis cuique rebus, moribus, disciplinæ non similia, neque rationibus nostris congruentia esse videantur, síque nonnisi iis quæ facilè intelligere & animo complecti possimus, fidem habendam esse ducemus. Quàm multa illi ipsi qui hæc antiquiora falsa fictáque esse affirmare audent, se vidisse referunt & pro certis commemorant, à quibus assensio legentium refugit? Etiam posteris hoc nostris accidet, vt multa quæ nunc nimis verè fiunt atque geruntur, expositione inflata & amplificata esse suspicentur. Sunt sanè quædam inaniora (non enim nego) in talibus, vt in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuso summouet oceano, sermonibus. Cuius inhumanitatis tamen fuerit, vniuersum genus narrationũ istarum semel abiicere vt futile & vanum? Quod si fiat, omnem historiæ rationem cõfundi, habitúmque peruerti necesse sit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non est ignotum. Hæc nobis scilicet probabuntur de sensu & ~~cognitione appidulorum~~ nostrorum. Quid enim ad illa spatia, vel maximæ vrbis omnium quas nouimus ~~ambitus~~? Itaque & Aristoteles gentem regionémve appellandam potius Babylona, & siqua alia æqualis fuerit, quàm ciuitatem aut vrbem, censet. Quid? de fertilitate soli Assyrii quæ narrat, an nos credere poterimus de nostris aruis? Quo tamen loco ipse ignorantiæ incredulitatem refutauit. sic enim ait, *Ita bene fert ea terra fruges vt nunquam non reddat ducena: si autem quàm potest optimè tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei lata nascuntur digitis commodis quatuor. At milij & sesami quàm procerae arbores exeant, in scientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minimè creditures vel ea quæ de frugibus modò diximus.* Sũt autem hæc etiam distinguenda. Alia enim ad vtilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit, referuntur atque pertinent: vt Babylonis descriptio, & copiarum Xerxis enumeratio. de quorũ altero facilè perspiceretur, meritò fuisse securos ciues in tali & ita munita vrbe: alterum & potentiam regni Asiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonstrat. Vtrunque autem documentum quoddam dat, nullas, quamuis magnas, vires, infractas, neque opes inuictas esse. In aliis nihil quæritur, nisi vel delectatio, vel vt audientium animi moueantur noua mirabilique narratione: vt de gryphibus, formicis Indicis, phœnice, & his similibus. Horum, vt illa omni equidem mendacii crimine planè libero, ita haud facilè concesserо, in horum vllo mendacii manifesti autorem redarguendum esse: quum tot derisa quondam & exibilata, penè iam comperta esse existimentur: quúmque non minus istis à veritate abhorrentia multa asseuerentur ab iis, qui non audiuisse de aliis, sed seipsos aspexisse dicitent: vt nihil tam sit absurdum quin fidem reperire posse videatur.

Iuuen. sat. 10.

Polit. 3.

In Clione.

Clione.
Polymnia.

Thalia.

Sed ab his recedamus.

Ob fabulosas quidem narratiunculas tantum abest vt quasi mendacé incessi vituperarique autorem hunc debere putem, vt etiam, quum & aptissimè illas inseruerit, & bellissimè concinnarit, & venustissimè composuerit, admirandus: quúmque instructionem in singulis aliquam vitæ, cõsiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoque ab omnibus meritus esse videatur. Quid quòd fidem suam in his fere liberat, cauétque nequis simplicior decipiatur, quũ addit semper huiusmodi quiddam, *Vt ferunt, Vt ego audiui, Quod veri mihi quidem simile nõ fit.* In Euterpa verò planè refutat illam fabulã de præcisis ancillarũ manibus. Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur. Item Melpomene, fabulã de Psyllis præmunit. ea enim quæ Afri perhibeant se memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia, quod meminisse in tota historia vult lectorem? *Ego*, inquit, *quæ fando cognoui, exponere narratione mea debeo omnia: credere autem esse vera omnia, non debeo.* In cõiecturis quidé sequẽdis, quũ de apparentibus (vt ipse ait) obscura colligere studeret, si falsus est, cui obsecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in scriptis veterũ animaduertit, sibi ideo placere & illum contemnere debet. quod ferè ineruditiores isti facere consueuere, qui exultant ad hos notationum & reprehensionum successus, non secus ac si thesaurum inuenissent: quum hic verè tum thesaurus (secundum vetus verbum) in carbones euadat. Sed paulùm etiam ad fabulas illas reuertamur: quæ, obsecro, cur offendant animum cuiusquam, quum veritati & integritati historiæ minimè officiant? Sed vt insertæ apud Thucydidem conciones, (quas certè nemo, vt opinor, non confictas, neque non quidem nullas, sed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas esse videt) illæ tamen vt in grauitate huius autoris, admirationem, ita in dulcedine nostri, fabellæ voluptatem habent. At egressiones, & nihil ad rem pertinentium quasi inculcationes, ab historia alienæ sunt. De quo equidem aliter sentio, neque in hoc, neque vllo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quasi in angustum cogendam, vt non liceat euagari & excurrere, si libeat, longius. Immo vel solus hic fructus est ingenii & industriæ studiorum, vt veluti ostentatione iactantiáque sui gloriam laudémque petat. Auferat in his mihi aliquis ista: incorruptam, sanctam, castam, vt virginem, debere esse historiam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: sed exornant, vt aurum & gemmæ pudicissimarum quoque corpora, purissima illa quidem. Nã vt malæ & profligati pudoris fœminæ insigniorem reddunt comptu turpitudinem suam: ita, quamuis varia copioſáque sit quasi emblematis quibusdam, summa historiæ falsa & commentitia, meritò in sua hæc infamia quasi superba improbetur. Itaque non inornatam, non nudam, non contractam, sed splendidã, vestitam, explicatam (dummodo integram, &, vt ita dicam, probam & incorruptam) decet esse historiam. Cuius fidem omnem nónne in temporũ indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quàm pace à quibusque susceptarum atque gestarum certa enarratione, in occasionum cõsiliorúmque prudenti persecutione omnes positam esse sentiunt? Quæ vniuersa nostrum autorem existimo & custodisse diligenter, & præstitisse præclarè. Quæ enim tempora indicauit falsò, quæue confudit? Quorum hominum locorúmve nomina posuit perperam? Res autem ab iis gestas quos complexus fuit narratione sua, accuratè illas quidem retulisse non dubitarim asseuerare: certò autem & verè quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus assensio quodammodo refugiat. In consiliis profectò & occasionibus recensendis qui circumspectionem & prudentiam requirit maiorem, nimiùm is quidem esse fastidiosus mihi videtur. Ad hæc, si, vt in tabula magni & memorabilis argumẽti, adiuncta sunt veluti πάρεργον, quibus vndique illa insignis & conspicua reddatur, cuius quæso vel rationis vel sapientiæ, ne dicam incogitantiæ & stultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem historia non solùm delectationem cognitionis, sed instructionem etiam animorum continere debeat, vt & voluptatem & vtilitatẽ afferat legentibus: si his ipsis quæ vt fabulosa notantur, etiã monita vtilia atque salutaria multa insunt, quis iã eos non modò qui vituperent, sed qui laudẽt, iniquius ferre omnino possit? Fuit Cãdaules rex Lydorũ: nemo, vt opinor, negare audet. Hoc tẽpore in aliã familiam translatũ fuit regnũ Lydiæ. an quisquam

Euterpe.

Clione.

falsò hoc proditum dicit? Cur igitur illa iam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio annon sint, conficta essent, quanti multis de causis fieri mererentur? Nónne illam peruersionem animorũ, quæ ita mirabiliter, vt diuinitus effici videatur, sæpe vrgentibus fatalibus casibus animaduertitur, demonstrant? Quàm speciosis & bonis sententiis illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine vllo exquisitionis labore, ostendere.

Clione. Expugnari præter omnium metum & opinionem Sardis oportuit. Sit iam illud de puero nato cum capite leonino falsum, (quod fortasse minimè est) quàm pulchrum hoc? quòd non circum ille vrbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum diuinorũ vrbs non posset. Sint sanè illa Scytharum dona fictitia: quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis non habet cùm enarratio tum interpretatio, elegans, festiua, acuta? Sed quare ego prauitate quadam animi, non vera esse potius, id

Polymnia. est, ita audita cognitáque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, de regibus

Calliope. Macedonum, déque aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimẽ hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, quî factum esse existimem, vt à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi vnus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut inuidia odiúmve, vel (vt mol lius dicam) animi certa quædam destinatáque inductio quosdã ad huiuscemodi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

NVNC AD aliam maiore studio susceptam & grauius atque inimicius factã accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorẽ acerbissimè postulauit & conuincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, cõcedi tamen nobis oportere puto, vt pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus sẽ, quàm nobis ipse est, antiquiorẽ Herodotum scriptio, atque aliquanto certè præstantiorẽ multis nominibus virtutũ. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit ac vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est verò qui non laudatissima quoque conuiciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini nõ infanti neque obtuso difficile? Et dicit hoc egregiè AEneas ad Achillem,

Iliad. v.

Multa licet memoret conuitia vterque vicissim,
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat. ipsa etenim facilis verbísque redundans,
Sermones variis hinc lingua reuoluit & illinc:
Quisque & fortè alii quod dixerit, audiet ipse.

Vt autem contra ea quæ quisque improbet dicere rectè possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel inscitè vel etiã malignè improbare videatur. Nam horum vtrumcunque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo vt responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu cõpositum epigramma Græcum Eueni veteris poetæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus vt sequitur,

Est multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & similis dicere recta labor.
His sat erit verbum me commemorasse vetustum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minimè cauit ne insimulando malignitatis alterum, malignitatẽm ipse quandam singularem suam proderet. Nam quũ collegisset quasi intimos sensus & reconditam voluntatem prauitatis malignorum, ad illa à se proposita postea, vt pueri à magistris secundum capita quædam traditas materias deducere iubentur, sic accusationem suam applicauit, in autorem hunc (vt ego quidem iudico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne dissimulauit ipse quidẽ neque texit causã iræ ac odii sui: nã suam ciuitatẽ, id est Bœotos,

ignominia affectos, & infamatos (vt ait) immeritò, grauiter fert & doléter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hinc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione sit, quam non veritatis sed vltionis cupiditas expresserit, apparet, vt illius quasi filum sequentes, refellere quæ congessit singula nihil sit necesse. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quòd verò huic incipiens, suauitatem orationis, qua iucundè commouerentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud respondendum censeo, quàm quod Alexander Hectori fratri, qui sibi in iurgio formositatem obiecisset, οὐ τοι ἀποβλητ' ἐπὶ ἠνορέῃσιν δῶκε. Sed malignitatem omnem vndique ita colligit: Primùm de vsu nominum asperiore, déque verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, si extra historiæ seriem alicuius vitia, vel si in hac laudes ieiunius commemorentur. Præterea, quum plurium fortè sermones referantur, assentiri deterioribus. omnino enim coniecturas sequi ad peiora, esse malitiosi & infensi animi. Postremò, laudis adiectione veluti condire vituperationem. esse enim simplicitatis hanc simulationem pessimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profectò non reperit in Herodoto ista Plutarchus, sed animo suo conquisita in illum intulit. Quare enim vsum nominum verborúmque in hoc autore non probat? qui quidem (vt existimo) vsus est diserta & accurata oratione ætatis suæ, quam à posterioris seculi forma differre nos quoque intelligere possumus. Quid autem causæ fuerit cur non potius illa verè & simpliciter, quàm mendaciter & inuidè, dici sentiamus? Egregium est quod conquerenti Lasthenis factioni, (quorum scelere prodita fuerat Olynthus) contumeliosè à Macedonibus se nefarios proditores appellari, respõdisse Philippum regem accepimus, *Macedonas esse indoctam nationem ac inciuilem, soleréque ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obsecro) Plutarchũ, quòd Herodotus protulit asperius quædam, ac non molliuit appellationibus? Visum enim scilicet illi fuit id dicere quod esset. nam de coniecturis sequendis déque laude & vituperatione vniuersa hoc licebit vnum iterum atque iterum respondere: de suo illum iudicio historiam susceptam exposuisse: neque rectè facere eum qui ingenii sui vires in alieno opere explicare velit, præsertim ad infamiam autoris. Ego, vt quicque retulit, sic sensisse, audiisse, comperisse existimo. Et cur non in hac potius persuasione perseuerem quàm illam inducam maleuolentiæ, peruersitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit diuina & humana, sacra & profana: Si vera sunt, quæ est contumelia? (rectè enim ille in comœdia negat se maledicere, quum, quæ vera sint, dicat) sin falsa, ostendatur falsitas. Sed quomodo ostendit? ratiunculis quibusdam & concluſiunculis leuissimis. Quod quasi ipse sentiret, ne hoc quidem agere se ait, vt mendacii, sed vt malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, si possumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (vt vult Plutarchus) quot possunt opponi præclarè, & pleno ore (vt dicitur) enuntiatæ? Quale enim hoc? *Omnium quos scimus hominum primi Athenienses cursu illati in hostes sunt: omnium primi sustinuere vestitus Medici & hoc ornatorum aspectum: ad illud autem vsque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro scripsit. Ac nequis Athenienses tantùm laudatos benignius credat, (in quo nescio quam suspicione corruptæ largitionibus voluntatis mouet Plutarchus, temerè quidem, vt videtur, neque ipse quicquam explanat) quid? parcéne Lacedæmonios laudauit his verbis? *Sunt Lacedæmonij in certaminibus singularibus haud vllis aliis inferiores: in acie verò omnium mortalium præstantissimi.* Quid? horum ciues Sperthiam & Bulin parúmne prædicatione sua ornauit? Sed hæc innumerabilia sunt. Atque in nomen sophistæ etiam inuehitur quasi probrosum: quũ profectò eos qui veluti opifices quidam essent sapientiæ, & artem quandam facerent illius, sophistas, vt chitharistas & grãmatistas, vocatos, & postea vitio hominum, (vt in aliis pluribus euenit) nomen quoque malè audiisse constet. Nam quòd exagitat præclaram sententiam de instabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (cui quidem similes & alibi leguntur) nimiæ sapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus sit, ne si ita de deo loquamur, vt humanus intellectus quæ dicũtur percipere possit, parum pii esse videamur. Cur ergo deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur

Eratone, pag. 424.

Polymnia, pag. 474.

Pol. pag. 474.

Hoc nomine vsus est Herod. in Clione, pag. 12.

dicimus Deum iraſci? cur vlciſci? etiam vereri profectò, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πόῤῥω γὰρ λύπης καὶ χαρᾶς ἵδρυται τὸ θεῖον. ſine quibus illa ne intelligi quidem poſſunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo obſeruantior, nemo impietatis erga Deum acrior hoſtis) nónne eandem ſententiam ponere non dubitauit in præclaro illo opere ſuo hiſtoriæ rerum Græcarũ? ſic enim ait, καὶ ὁ θεὸς ἦ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικρούς. Hæc igitur ſacrilega eſt in Herodoto ſententia, quia ſecundum hominum intelligẽtiam φθονερὸν dixit eſſe τὸ θεῖον. Sed hæc quàm ſint futilia quis non videt? Omiſſam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: ſéque hoc conſoletur, quòd, vt ait, tot alias expoſuerit non magis profectò fabuloſas. Sed prætereunda ſunt certè aliqua, indigna quæ refutentur. Crœſi quidem annon ſatis clarè memorat eruditionem, & doctrinam fortunæ aduerſæ? cui τὰ παθήματα μαθήματα ἐγένετο. Neque Xenophõ ſapiẽtiſſimus vir dubitauit ſimiliter poſt amiſſum regnum prudentiorem Crœſum producere. Ad alias argumẽtationes illius de Epheſiis, Colophoniis, Chiis: vbi quàm leui vtitur ratione, quòd Lampſacenus Charõ, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non ſcripſerit. Quaſi nihil oportuerit narrare Herodotum niſi quod in literas iam eſſet relatum. Quod dictu eſt perquam ridiculum: præſertim quum ipſe profiteatur, eorum quæ alii non comprehenderint, mentionẽ facere decreuiſſe. Sed cùm de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis, de Iſagora, Ariſtogitone, Athenienſibus, Platæenſibus, quæ diſputat, patiamur ſanè illum vincere. Quis enim, qui aduertere animum paulum modò voluerit, non perſpecturus facilè eſt victoriæ iſtius præclarum ſucceſſum?

Hellenicων libro 5.

Eratone.

Venio igitur ad plenã lunam: de qua ingenuè fateor non intelligere me quæ à Plutarcho diſputantur. Herodoti luculentiſſima narratio, quum nemini non ſit euidens. Dicit enim, *negaſſe Lacedæmonios, poſſe contra legem ante plenam lunã in expeditionem ſeſe proficiſci, & remanſiſſe in patria dum lunæ orbis compleretur: ac poſtea profectos, ita acceleraſſe vt tertio die in Atticam Lacedæmone peruenirent.* Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem, cælum ipſum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, déque prælii die, ſua fide affirmante vtroque, venia (vt opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris ſibi faciendam quàm Plutarchi, & illum potius quàm hunc ſibi eſſe ſequendum putauerit. De Phidippide etiam obſcura eſt inſectatio: & erat hic locus in noſtro libro corruptior.

Philippica 2.

Reliqua ſunt calumniis manifeſtis referta, & vbique conſperſa nigro ſale, & atrocibus quidem illis ſed infirmis criminibus referta. Sanè Thebanos, vt ciuitatem ſuam, (notum enim, fuiſſe hunc Chæronenſem Bœotum) exquiſita & per accurata defenſione propugnauit, & in hac parte admodum vexauit autorem noſtrum. In quo quidem ignoſcendum eſt dolori ipſius, ſed reprehendenda profectò impatientia & ira. Quàm enim moleſtè fert & indignè læſos oratione ab Herodoto ſuos? Hoc igitur (vt apparet) vlcus tãgi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (vt opinor) facilè liberat non modò fama illis temporibus longè latéque vagata, ſed conſeruata etiam ad poſteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demoſthenes argumentum duxit leuitatis & infidelitatis illius ciuitatis: & illud in ſermonibus hominum ſemper permanſit, decimam à Thebanis Apollini perſolui oportere. Cuius mentionem à Xenophõte ſcimus ſemel atque iterum fieri. Quum enim communi decreto ſtatuiſſent Græciæ ciuitates, quæ aduerſum barbaros conſenſerant, ab iis qui nulla neceſſitate coacti Perſæ ſe ſubiecciſſent, Delphico Apollini bello confecto decimã exigi debere; Thebani quidem potentia ſua reſtitere decreto: ſed quòd illo tenerentur, fama memoriáque hominum conſtantiſſimè perdurauit.

Hell. 5.

Decretum fœderis extat in Polymnia.

Præterea quamuis malitioſum & prauum Plutarchus faciat Herodotum, nõ ſtultum tamen fuiſſe neque hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuiſſet, & in ſumma audacia amẽtius, quàm ea affirmare atque tradere, quæ, ſi falſa eſſent, non modò paulo antè defunctorum dictis atque relationibus, ſed memoriæ, viuorum propemodum, teſtimonio refutari atque redargui poſſent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconſentanea expoſitione, cum narratione tam diſſidente, in celeberrimum frequentiſſimúmque totius

Græciæ conuentum (ita enim accepimus) venire, & illa vaniſſima atque leuiſſima ſcripta, plena maleuolentiæ & obtrectationis, reclamantibus diuinorum & humanorum monumentorum inſcriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & friuolum facis autorem, contra tuam quoque exiſtimationem. Non audiuiſſent ac potius exibilaſſent, vel malè etiam multatum illo tãto theatro eieciſſent eum, qui planè ad irridendum & eludendum auditores, quíque in communi Græciæ ſolenníque cœtu ad nomen Græcum proſcindendum lacerandúmque adeſſet. De conſilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etſi aſtutè diſſerit, nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi poſſit narratio. Adduxerat inuitos, ſed ſic vt à ciuitate delectos: ergo non modò illius, ſed ſuorum quoque metus hos continuit. Dimiſit alios, quos minus alacres in aperto eſſe diſcrimine videbat. illis enim parcendum decreuerat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos ſolùm haberet ipſe ſecum? Primùm voluiſſe Leonidam perdere iſtos Thebanos dixerat: neque non plures quàm trecenti cũ illo fuere. Nam præter Theſpienſes, etſi non dicitur, cum trecentis tamen Spartanis ſequutos alios plures ditionis ipſorum intelligere debemus. Ita enim fieri ſolitum ſcimus, vt Spartani nequaquam veluti ſolitarii, ſed quodã ſatellitio ſuorum ſtipati in expeditionem proficiſcerentur, quum ſinguli interdum ad ſeptenos adducerent eorum quos εἴλωτας vocarunt. Sed quid facerent? aut in illis anguſtiis quid experirentur tutius quàm quod retulit Herodotus? Neque aliud tẽpus omnino videtur fuiſſe vel defectionis, vel fugæ, vel tranſitionis, quàm quod memorauit Herodotus. Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim ſcribit nonnullos, & vel de geſtu intellectum fuit ſupplices hos eſſe. Notas quidem cur impudentiſſimè confingere voluerit, cauſam equidem nullam reperio. Accuſat paulo pòſt aſperitatem vocabuli, quòd de fuga conſuluiſſe dixerit Græcos. Nimis eſt ſeuerus noſter Ariſtarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quòd rex regum cenſet aufugiendum de Troia. non enim (vt opinor) mollius eſt φεύγωμεν, quàm δημοσίᾳ βουλεύεσθαι. Quid verò de Naxiis & Themiſtocle dicemus? Scilicet in metu tanti belli, & tempeſtate barbaricæ claſſis ingruente, incredibile fuerit, inſulanos homines non ad eos proficiſci voluiſſe quibus nemo non interitum aut ſeruitutem impendêre exiſtimaret. Themiſtocli verò indecorum aut turpe fuerit, adiutum ipſum alterius conſilio, non ſolùm omnia commẽtum fuiſſe: at Agamemnonem, non vnum aut alterum, ſed decem συμφερόμενος optare non puduit. Nam in Artemiſia quòd facetias conſumit ſuas, quibus nequaquam abundat, feciſſe videtur incogitantius. Calliope.

In iis quæ ſequuntur, quòd non modò quid perperam ſcripſerit, ſed quæ ſcribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, ſit hoc & ipſum præclaræ & ſingularis ſapientiæ Plutarchi. Cætera inuoluta ſuſpicionibus, & alienarum rerum mentionibus confuſa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accuſationis ſeſe ipſa infirmãtia, vel relinquamus fanè, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim fermè reſponderi dicíque idem videtur poſſe: inſaniam eſſe & furorem, non peruerſitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primùm cognita fuiſſent, hominum ſcientia reprobarentur, à poſterioribus autem inter ſe diſſidere & cõtraria eſſe facilè perſpicerentur. Etſi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo euertere odioſúmque reddere aut ſuſpectum poſſint, tanta eſt tamen vis veritatis, vt neſcio quo pacto, quanuis oppreſſa & obſcurata, illa plerunque tamen reſiſtat atque eluceat contra dolos & verſutiam. Quapropter non quid conquiſierit ad inſectationem Herodoti Plutarchus, neque conuitia quæ illi facit nimis cupidè, neque ſtudium exagitandi autorem antiquiſſimum, ſed rem ipſam ſpectabimus. Ipſi autem Plutarcho hoc dicimus,

--- σὺ μὲν οὐ καλὰ ταῦτ' ἀγορεύεις.
Οἶσθα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τόνδε νοῆσαι.
Εἰ δ' ἐτὸν δὴ τοῦτον ἀπὸ αὐδῆς ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρχε δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί. Iliad. π.

Sic enim videtur non ille quidem quæ ſenſerit ipſe, in hoc libello diſſeruiſſe, ſed

vel aliorum voluntati assentatus esse: vel quid in mala causa posset, ostendere voluisse. Quòd si de animi sui iudicio & inductione illa ad talem modum disputauit, profectò in hac parte recessit à se ipse. Non enim aliter existimo quàm fuisse Plutarchum, virum non modò eruditum & sapientem, sed etiam bonum, quam famam, præsertim probitatis, vt tueretur, minus curasse illum apparet in proposito accusationis huius. Sed finem faciamus. non enim iucunda nobis fuit quasi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen vt necessariam, omittere non potuimus, & in officii (vt rati sumus) custodia, & in studio nomini bonitatique autoris excellentissimi debito.

Thucyd. lib. 1, κτῆμά τε ἐς αἰεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξύγκειται.

OBIICITVR autem & hoc nobis, quod quidã volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabulosis narrationibus & historiis confictis ad auditorũ voluptatem, *quæ, quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præsentia quidem innarent, sed diuturnum fructum non haberent.* Ego verò non magis in Herodotum hæc conferri posse puto, quàm in quemlibet priorum de scriptoribus historiarum. Et (vt verum fatear) illas planè priscas expositiones antiquissimarum rerum oratione & verbis ad venustatem, & iucũditate quadam animos perfundendum, compositas (quales potissimùm Pherecydis Syrii fuisse accepimus) grauissimum autorem existimo veritati rerum gestarum non oportere præferri censuisse: ac hilaritatem historiæ cedere seueritati, neque suauitatis cuiusdam lenitatem, constantiæ & dignitati narrationis anteponi voluisse. Sed de hoc quisque, vt lubuerit, ita statuat atque sentiat. Nos autem hoc teneamus: nõ modò propter sermonis elegantiam, & illam cùm ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quasi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus semper habẽdum esse: sed propter rerum cognitionem maximarum, propter maximè ad vitam vtilium sententiarum copiam, ob plurima certò, accuratè, prudenter, honestè dicta, magnificiendum nobis, vel in suo potius genere anteponendum vniuersis. Nota sunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclarissima huius autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, satis indicat inscriptio nominum Musarum, quibus omnem sapientiam & doctrinam & ingenii præstãtiam, antiquitatem significasse notum est. Et quicunque meminere ipsius, honoris & laudis præfationem semper vsurpasse reperiuntur. Quas ob res neque me pigere operæ positæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, vt studio singulari in hoc autore versari, & illum præcipuo amore cõplecti velint. Nam & mihi fructuosam fuisse lectionem huius videor sentire, & aliis item futuram esse confido. Visum autem, *&c.*

DE HERODOTO, EX EODEM.

HERODOTI patrem fuisse Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnassensem: quod præscriptum nunc etiam in historia illius legitur. Parentes in sua ciuitate bono loco natos tradunt, ipsúmque fratrem habuisse Theodorum nomine. Quum autem teneretur Halicarnassus à Lygdamide tyranno, nepote Artemisiæ reginæ Cariæ, secessit Herodotus in Samum insulam: atque ibi lingua Ionica historiam magna cum cura composuit, relatam in libros nouem: quam quum in frequenti Græciæ conuentu Olympiorum recitauisset, sic placuit vniuersis vt ita audirent quasi Musas loquentes: ideóque libris qui nouem (vt diximus) essent, Musarum nouem indidere nomina. Quum reuersus in patriam autor fuisset ciuibus suis tyranni expellendi, successit quidem res, sed inuidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri solet vt periculorum metum parta securitate obtrectationes ferè sequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos ciues ratus, quum Atheni enfium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, sua sponte illis se colonis socium addidit: & ibi finiuit vitam suam: sepultúsque fertur in foro. etsi quidam Pellæ mortuum fuisse tradidere. Ipse facit mentionem λόγων Ἀσσυρίων & λόγων Λιβυκῶν, quos cõscripserit: de quibus tamen hæc mẽtio solummodo restat. Herodotum, scribunt, quũ recitaret in Olympiis (vt suprà retulimus) historias suas, audiuisse Thucydidẽ qui adhuc ætate puer esset: quúmque Thucydides tum quasi diuinitus commotus lacrymas profudisset, animaduertisse hoc Herodotũ, & gratulatũ fuisse patriipsius Oloro:

Lucian. Herodoto, vel Ectione.

Clione. Euterpe.

hortatúmque vt erudiendum curaret filium diligenter: gliſcere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque diſciplinarum. De Herodoto Græcũ epigramma fertur, quo memoratur & illa inuidiæ fuga & diſceſſio in Thurios,

Ἡρόδοτον Λυξέω κρύπτει χόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδος ἐξ ἁλίης ἰσορίης πύστιν,
Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο. τὴν δὲ ἄπαλήτων
Μοῦσαν ὑπεξαγαγὼν, θούριον ἔσχε πάτρην.

Extat apud Stephanum: ſed magis integrum in ſcholiis Nebularum Ariſtoph.

quod nos ita aliquando conuertimus,

Terra, ſatum Herodotum Lyxe, tegit iſta ſepultum,
Qui priſcæ Ionicæ laudem habet hiſtoriæ.
Dorica produxit tellus hunc: vnde fugatus
Inuidia, hac patria Thuride ſedit humo.

Ex eo factum eſt vt aliqui præſcriptionem Halicarnaſſenſis mutarent in Thurii: quod & Plutarchus annotauit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non diſſentit quod traditur, floruiſſe Thucydidem olympiade LXXXVII, & olympiade LXXXVIII mortuum Periclem Xanthippi filium, cuius Herodotus meminit. Plinius vbi de ebeno diſſerit, Herodotum ſcribit Thuriis condidiſſe hiſtoriam anno ab v. c. trecenteſimodecimo. Quod & ipſum cum numero LXXXVII olympiados conſentit, quo aliqui floruiſſe Herodotum tradidere: quum acceperimus Romam conditam eſſe circiter olympiada VI. Sanè cum Hellanico vixiſſe fuiſſéque apud Archelaum, traditum eſt: quod tempus & EVripidis poetæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Perſæ fuere à Græcis fuſi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illum hiſtorias & fabulas componere primi oratione ſoluta cœpere. Fuit & Xanthus quidam ſcriptor Lydus, quem in Lydorum hiſtoria ſequutum Herodotum putant. Fuit & Charon Lampſacenus paulo hoc ſuperior, qui & ipſe bellum Perſicum deſcripſit. Sed & Hellanicus ſuas hiſtorias ante Herodotum edidit, quas ipſe ſe legiſſe ſignificat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & ſacris ſcripſit: & alius, medicus. Eratone.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORATIO Herodoti elegans eſt, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, ſine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id eſt peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nã & hæc quodam tempore appellatio Athenienſium, & Ionicæ omnes coloniæ Athenienſium fuere. In quibus accidit vt ſonus vocis & forma ſermonis in alieno ſcilicet ſolo Aſiæ atque inſularum mutaretur. Traditum autem eſt, appellatos primùm Cranaos incolas Atticæ, quum Pelaſgi adhuc Græciam tenerent: regnãte deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum ſucceſſiſſet Erechtheus, tum illis fuiſſe inditum nomen Athenienſium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (vt poetæ) filius, ſuſceptus ex Creuſa Erechthei filia: & AEgiali ac Helices regnum tenuit. Cuius gens poſtea à Dorienſibus pulſi, ab Athenienſibus in ciuitatem recepti fuere. Pauſan. Achaicis.

Varietates in Ionica lingua hæ ferè annotantur. Α in η mutatur, niſi Doricum fuerit α. αι mutatur in η. Mutatur & ε in η, diuiſa diphthõgo, itémque in genitiuis nominum ος. ων mutatum eſt ex εων. Craſſæ mutantur in tenues. Attica mutatio eſt α in ε. Vſurpant Iones & ε cum ο, in genitiuis nominum ες, vbi Attici ω ponunt: quum ιος quoque communis ſit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αυ in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accuſatiuo faciunt ουὼ. Duo σσ in ξ mutant. Metaplaſmus α, in ες, Ionicus eſt. ſimiliter & aliæ quædam ſuæ huius dialecti formæ ſunt. Eſt & mutatio η in α. Mutant ου in οὐ. item ε in α. Addunt Iones finali σ, literam ι, & in verbis, σι. Syllabam αι circumflexam, εω faciũt. Interdum & non circumflexum αι primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitiuum in οιο, de ος, proferunt. ω faciunt ωϊ. Geminant conſonãtes, vt σσ, λλ, ππ. Inſerunt ε, item σ. nam θε primæ perſonæ pluralis, θα, & θεν dualis, θον faciunt. Inſerunt α in patronymicis. Iones integris & incontractis verbis nominibúſque & participiis aduerbiiſque, omnibus denique orationis partibus vtuntur. Mutant λω in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abiiciunt. Τ nominum in ας in declinatione elidunt.

Vtuntur reduplicatione. Vtuntur & transpositione tam literarum quàm syllabarum. Abiiciunt ι de diphthongo ϕ. Initiales literas abiiciunt. Ex ει faciunt ι longum. Suas habent tertias personas plurales præteriti perfecti passiui, posita litera α ante ντ finale, vt & in aliis. Infinitiua per syllabam με producunt. Sūt & contractiones & synalœphæ Ionum: sunt & apocopæ.

Horum exempla promiscuè subnotauimus, & aliis quibusdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασσέως ἱστορίας ἀπόδειξις. ‖ Θωυμασὰ, pro θαυμασά. ‖ Γουεῦ τὸν Γνάχου, pro Γώ. ‖ Πλεῦνας, pro πλέονας. ‖ Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμυοι, pro ἀφελόμυοι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. ‖ Διαπεξαμυόυς καὶ τἄλλα τῷ εἵνεκεν, pro Διαπεραξαμυόυς καὶ τὰ ἄλλα ὧν ἕνεκα. ‖ Ἐγεγένεε, pro ἐγεγένει. Ἤδεε, pro ἤδει. ‖ Δεατότεα, pro δεατότεω. ‖ Μίδης, pro Μίδας. ‖ Θεόγνον βασιλήϊον, pro βασίλειον. ‖ Ἐσάμυαι, pro ἐσάναγ. ‖ Ἐπικρέτεον, pro ἐπικρέτεω. ‖ Κυείλω τῷ ἡμερέων, pro κυείαν τῷ ἡμερῶν. ‖ Κιθῶνας, pro χιτῶνας. ‖ Ἐπὶ νόον ποιέουσι, pro ἐπὶ νοῦν ποιοῦσι. ‖ Περιέατε, pro περιεῖπε. ‖ Ἰερὸν, pro ἱερόν. Ὁρτὴ, pro ἑορτή. Κεῖνος, pro ἐκεῖνος. ‖ Ἐὼν, ἐοῦσα, pro ὢν, οὖσα. ‖ Κεχωρίδατα, pro κεχωρισμύοι εἰσί. ‖ Ἐτετράχατο, pro τεταγμύοι ἦσαν. ‖ Τὠρχαῖον, αὔθερσπε, ὦναξ, ὠνὴρ, ἄτερος, ταὐθερόπου, pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ αὔθερσπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἕτερος, τὸ αὐθερόπου. quæ Attica synalœpha & in aliis reperitur: vt θατέρου. τἄτερου. ὕβρεος, πόλιος, pro ὕβρεως, πόλεως. ‖ Ἐγχωριδίοισι pro ἐγχωριδίοις. ‖ Ἐπεαὶ, ἀδελφεὸς, pro ἐπὰν, ἀδελφός. ‖ Τοὔνομα, μοιεῦος, ξεῖνος, pro τὸ ὄνομα, μόνος, ξένος. ‖ Ποιδῦσι, pro ποιοῦσι. ἐδικαίδυν, pro ἐδικαίουν. ‖ Μέχαθος, ζίμνειν, pro μέγεθος, τίμνειν. ‖ Ὀπέωνες, pro ὀπάονες. ‖ Ὀρέων, pro ὀρῶν. καθμεώμυοι, pro καθμούμυοι. χρεωμυών, pro χρεωμυών. ‖ Κιωέη, pro κυνῆ. αὐθερσπίη, pro αὐθερσπῆ. ‖ Τυφὼ, ἄτω, pro τυφὼν, ἄτων. quod planè Atticum est. ‖ Πλεῦν, pro πλέον. ‖ Περσδέκεο, pro περσδέχου. ‖ Ὦρα, pro ἑώρα. ‖ Διξὰ, τριξὰ, pro διχὰ, τριχά. ‖ Ατ' τόπεω, pro αὐτόπου. ‖ Ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἁμάξαις. ac concursum omnino vocalium Iones amant. ‖ Ἄδρησε, pro ἄδρασε, quæ non solerent aufugere. ‖ Ἐπβατίων, pro ὀπαδατῶν. ‖ Ὁκόσον, ὅκου, κότε, pro ὁπόσον, ὅπου, πότε. ‖ Βουβάλιες, ὄφιες, pro βουβάλεις & ὄφεις. ‖ Ἐσωθέντες, pro ἠσωθέντες: & ἔσσονες, pro ἧσσονες. ‖ Ἀδαέες, pro ἀδαεῖς. ‖ Οἰκασι, pro ἐοίκασι. ‖ Κέρεα & γέρεα, pro κέρα & γέρα, contracto de κέρεα, elisō τ. ‖ Ἐστελάδατο, ἐστελμύοι ἦσαν. ‖ Κατερράφατο, κατερραμμύοι ἦσαν. ‖ Τερῆμα, pro τρῦμα, omisso υ. nisi magis est à verbo Ionico factū quod τρώειν illi dicunt. id est, τιτρώσκειν. ‖ Apud Homerum Ἐείκερες, pro ἐείκεσι positum volunt: Ἐουσέρματες ἵπποι. Herodotus Ατ' τοκέλεες pro αὐτοκέλευστοι. Contrà μάρτυρσι & Φύλακσι, Iones, pro μάρτυρες & Φύλακες. ‖ Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis est ὄψει. ‖ Ἀπικοίατο, pro ἀφίκοιντο. ‖ Ὁρμέατο, pro ὥρμηντο. ‖ Μανασέων, pro Μηνασῶν. Λᾶξις, pro λῆξις. ‖ Οῦ in οιο solutio, & οθα, ac οθον, ποιητικώτερον videtur. ‖ Τ' περσόϊον, λώϊον, pro ὑπερῷον, λῷον. ‖ Κεραδίη, pro καρδία. κερατεὸς, pro καρτερός: vt Homero Κεφάθος, pro Καρφάθος. ‖ Reduplicationes sunt Homericæ; Τετύκοντο, ἐκλέλαθον, πεπαγών. ‖ Herodotus Ἀραιρημύοι dixit pro ἠρημύοι. ‖ Ἐνθεῦτεν, pro ἐντεῦθεν. ‖ Ἀποθανάμυοι, pro ἀποθανούμυοι. ‖ Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt poeticæ, vt Ὅσσον φέρτερος εἰμι. Ὄφρ' εἰ τοι ἐν μεγάροισι. Ὅππότ' αἰὴρ ἐθέλει.

EX EODEM.

Ionicus est & articuli pleonasmus. vt, Τοὶς μὲν ἀνασήσειν, ὁ δ' Ἀτρείδην ἐναείξοι, pro ἐναείξοι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare αὐτὸς, Ionicè. Polymnia, εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῷ μὲν ἔλεγλε οὐδὲν, ὁ δὲ τὸ εὐτυχέσατα ἐκλεγόμυος, *siquid inerat quod fraudi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maximè fausta.*

Est autem & aliorū pronominū hic vsus, εἰ ἦ τοῦτο ὑποδύνῃ σὸν ἐθελήσῃς, αὖ ἦ πάντως σράτευμα ἀνάξειν, pro ἀλλὰ πάντως ἀνάξεις. Et rursū, ἦ σέ γε, pro ἤ γε. Il. ρ,

Ὅστ' ἐπεὶ δρῦς κε κάμῃσι κυύας τ' ἀνδρας τ' ἐρεθίζων,
Οἵ τ' ἀμφ' αὐτὸν ἐόντες ὁμοκλέωσι βοῶν ἐκ πᾶσαν ἐλέσθαι,
Παίοντες ἐγχείῃσι· ὁ δὲ κρείων ἐρατίζων Γάνυται.

Ionum sunt anastrophæ. vt, ὄρνιθες ὣς. Il. β, οὔ σε ἔοικε κακὸν ὣς δειδίσσεσθαι. Sic ὣ ἔπι, pro ἐφ' ᾧ. Et, βιοτῆς νυὶ μὲν αὐθερσπίης πέρι. Il. β, τότε δ' ἤδη ἔχεν κῆρ γαῖα μέλαινα. i. κατεῖχε.

Sunt & ἀποκοπαὶ Ionicæ verbi substātiui. vt, ἔνι pro ἔνεσι, μέτα pro μέτεσι. Hom. πάρ ἔμοί γε καὶ ἄλλοι, id est, πάρεισιν ἐμοί.

Cùm aliter, tum interpoſito ὦν dirimunt coniungenda. μέχρι μὲν ὧν τούτων. & βύβλῳ περὶ τὰ πόρεα ἐλίσσων, id eſt, περιελίσσων. & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά με ἐφάρμαξας, pro κατεφάρμαξάς ἐμέ. & εἶπε τῷ τις Βαβυλωνίων, pro τῷ Βαβυλωνίων ἑνός. Sic ὡς ἢ αὕτως, pro ὡσαύτως δέ. Iliad. β, καδδέ κεν ἀχωλιώ. & Il. ρ, --ἀπὸ ἢ μελιηδέα θυμὸν ἔλωμαι, pro κεἰ ἢ ἀχωλιῶ, & ἀφέλωμαι θυμόν. Il. α, ἐκ δ' ἔλον Ἀτρεΐδη. i. ἐξεῖλον δέ. Sic ὑπὸ δ' ἤρεον, pro ὑφήρεων. Polymn. ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, id eſt ἀπάγων.

Præpoſitiones abſolutè, quaſi aduerbialiter, ſæpe ponunt: μέχρι ἧς, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης εἰς Σάρδις, poſtea verò, quum exercitus Sardis veniſſet. Sic, καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἦσαν, præterea Iliad. χ, Πρὸς δέ με τὸν δύστηνον ἔπι φρεσὶν ἐλέαιρε. Alibi, ἐν δ' αὐτὰς ἐδύσατο νώροπα χαλκόν. Item, Λέβητα πρὸ ἧς εἵσατο καὶ τῆς. Herod. Polymnia, ἐν ἧ Ἀρτέμιδος ἱρὸν, *in illo littore eſt fanum Dianæ.*

Ionicum eſt caſum ad præpoſitionem referri quæ cum verbo adiuncto compoſita eſt. νι, ὅπῃ οἱ ἐνορώῃ, id eſt ὅ, τι ὁρῷτο ἐν αὐτῷ, *quid in ſe animaduerteret.* Il. β, -πόσ δ' αὖ ὅτι μέμφεαι, id eſt, ὅτι τίνος μέμφῃ. Et ὥμοισιν ἐπείη. i. εἴη ὅτι τῆς ὤμοις. Item Il. ν, Θρασυμήδεα Ἔκτορα εἶπε φίλῃσι. i. εἰς φίλῃ τὸν Ἔκτορα. Herod. Clione, τρία δὲ ἔτια ἐπανεβάλλετο τὸν Σαρδίων ἅλωσιν, id eſt, ἐπ' ἔτια τρία, *in tertium annum diſtulit Sardium expugnationem.* Idem, ἀπέζευε τῆς χώρης τῆς Ἀσσυρίης, id eſt ὤζευε ἀπὸ τῆς χώρης.

Singularis vſus infinitiui ἔμμεν, Ionicus eſt, hoc modo, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν ἐλπὶ λόγῳ ποιησάμενος τὸ πρῶτον ἔμμεν, *vt hæc prima quidem cura eſſet.* Et, οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἑκόντες ἔμμεν, *quod volentibus quidem nobis fiat.* Et, τὸ ἢ σύμπαν ἔμμεν, *In quo totum verteret* aut *Re ipſa.*

HERODOTI VOCABVLA IONIca, & quædam loquendi genera, illi cum Homero magna ex parte communia: necnon alia.

Collecta & Latinè reddita partim ab Ioachimo Camerario, partim ab Henrico Stephano: litera C illius nomen, H huius nomen indicante. à quo & addita nũc fuerunt aliquibus Camerarii interpretationibus exempla.

HENRICVS STEPHANVS lectionis Herodoti studiosis.

SI vulgo receptum morem vsurpare, quàm meum tenere, maluissem, Ioach. Camerarii nomen silentio præteriissem: ac titulum huic opusculo præfixissem quo hanc recensionem pariter & interpretationem vocabulorũ, quæ quum Herodotus sibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum cæteris Ionibus, & nominatim cum ipso etiam Homero (ad pleraque quod attinet) communia, totam suscepissem & in me recepissem. Nec tamen magnum onus humeris meis imposuissem. quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea scripserat, meis infarciendo, eáque pro meis ostentando, magnum oneris leuamentum in promptu mihi fore animaduertebam. Præsertim verò quũ multo plures à me quã ab illo voces recenserentur & exponerentur, sub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam vsurpare, res fuisset quæ multorum exemplis defendi (si exempla malam defendere causam queunt) potuisset. Verùm ego non solùm, alienis tantummodo plumis se vestire, corniculæ in morẽ, sed etiam vel miscere suis alienas, atque id dissimulare, vix ingenui esse hominis, semper existimaui. Atque hoc & meus Thesaurus testari abundè potest. Quinetiam Paralipomena tantùm institutionis grammatices (aut saltem eorum partem) scribere malui, quàm meam institutionem grammatices ad tam multas aliorũ addendo, in aliena plurima manum iniicere, simúlque miseros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen sum nescius, reperiri quotidie qui multo maiori cum turpitudine plagiarij sint: id est, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris consarcinata, siue cõsuta, aut (sicui Græca vox magis placet) σιωρράμμένα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia consarcinandi, siue consuendi, siue τὸ συῤῥάπτειν, calleant) impudentissimo noui tituli libri, aut noui saltem nominis autoris, mendacio, pro suis obtrudentes, & obtrusa venditantes, fucum faciunt: etiamsi nulla futura sit quæ vel τοσοῦτον tam multis alienis οἰκεῖον (id est, de suo) insuisse dici possint.

Cæterùm, quamuis pauca illa quæ Camerarij sunt, ita meis inseruerim (appositio vbique eius nomine) vt intacta in illis omnia reliquerim, fuisse

tamen vbi eius interpretationi nonnullarum vocum aliquid adiicere, aut in eam non sine aliquo fortasse lectoris fructu inquirere potuerim, ostendam aliâs (deo fauente) in iis quibus Herodoti lectores, præsertimque eius valde studiosos, amplius iuuabo. Sed malui exemplorum alicubi adiectione, aut exempli, vbi Camer. nullum attulerat, contentus esse. Ne hoc quidem tacebo, me in quibusdam vocabulis exempla Homeri, in quibusdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, destinaueram) in nonnullis, vtriusque, attulisse.

Ἄγλη καὶ φέρειν, Ionicum est de hostilibus direptionibus. Herodot. φέρουσί τε καὶ ἄγουσι ἁρπάσαντες. Et rursum pag. 76, καὶ ἄγον δὴ ἤδη ἐς φερνὴν τοὺς βοηθοίκους ἅπαντας. Iliad. ε, οἷόν κ' ἠὲ φέρεσθαι Ἀχαιοὶ ἦκαν ἄγεσθαι. Neque me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hanc figuram reperiri. nam & alia, quæ vt Ionica annotauimus, illi vsurparunt. vtriusque enim linguæ eadem (vt suprà diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέειν vide in Ἀπαγινέειν. Pass. Ἀγινεόμενος actiua signif. *Adducens*, p. 452, ἀγινεόμενος γυναῖκας. H.

Ἀγορεύομαι, οῦμαι, *Concionor, Concionem habeo.* Vnde ἠγορόωντο, pag. 384. ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή κου σφι καὶ ἄλλοι ἠγορόωντο. Sic Hom. Il. σ, versu 1, οἱ δ' ἄρα τοὶ παρὰ νῆϊ κατ' ἠμαθοέσσαν ἰόντες ἥατο βουληφόροι ἠγορόωντο. Sed hîc est potius *Concilium habebant, Consultabant.* At quum dicit, ἀγορήσατο καὶ μετέστη, est *Concionem habuit.* Verbum autẽ Ἀγορεύω apud hunc (sicut apud Thuc. & Aristoph.) est, *In foro versor.* H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata, Contraria.* ἀγχίστροφα βουλεύομαι, p. 444. Propriè autem Ἀγχίστροφον q.d. Cõuersionem, id est, mutationem, propinquam habens, siue Mutationi propinquum. H.

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσὶ, sed passiua significat. pro *Decertati sunt*: pag. 595, πολλὰ μὲν γάρ τε καὶ δὴ ἔχοντες θεὸς ὑμέας ἡμῖν αἰνδρες Σπαρτῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, multa certamina decertata sunt. Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες scriptum est. H.

Ἀδαήες, *Ignari, Imperiti.* pag. 605, ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμὲν καὶ ἀδαήες τουτέων τῶν ἀνδρῶν. H.

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, vt p. 549, ἀδαήμονα τῶν ἱερῶν. Quinetiã verbum Δεδάηκε, didicit. H.

Ἀδῆν & Ἀηδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀχιλῆϊ ἀγαμέμνονι ἡνδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελεν θνητὰς μοι ἀδῆν κακός. C. Vide Ἀπαδῆν & Ἔαδε.

Αἴμασιαὶ, *Septa.* Sed addit Herod. in primo, αἱμασιὴ λιθίνεων ὀπλέων. Odyss. σ, αἱμασιάς τε λέγων, *Septa struens.* C.

Αἴνη *Existimatio.* C.

Αἴχμη κακῶς ἐσηκέναι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, rarissimo sed elegantissimo loquendi genere, lib. 7, p. 493, de Argiuis. ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἑστήκει, hoc sensu, *Quũ minimè secundum iis aduersus Lacedæmonios prælium fuisset.* Quam interpretationẽ etsi apertè præcedentia & sequentia cõfirmant, possit tamen ea & Eustathii testimonio comprobari: qui postquam dixit δόρυ nonnunquã significare πόλεμον, id est bellum, (veluti quũ aliquis vocatur δουρὶ κλυτὸς) itidémque vocem αἰχμὴ vsum istũ habere: vnde δορυάλωτος & αἰχμάλωτος significare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλούς: subiungit, λέγει δέ που ἡ Ἡρόδοτος πρὸς Ἰώνων, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἑστήκει πρὸς τοὺς δεῖνα, ἤγουν ἐδυσχώρησεν αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex consequenti esse dictum. ἀκολουθεῖ γὰρ τοῖς ἐν μάχῃ δυστυχοῦσι, κακῶς αὐτοῖς ἐσάναι τὴν αἰχμήν. Cæterùm in compositione quoque nomen hoc pro bello vsitatum esse apud Iones sciendum est, quum videlicet appellant ὁμαιχμίην quod alii συμμαχίαν. vt p. 580, ὁμαιχμίην συνθέμενοι. Ab eadem voce est μεταίχμιος. vnde μεταίχμιον γῆν legimus, pag. 581, μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. H.

Ἀλίες, *Conferti.* Et Ἁλίζεσθαι ac Συναλίζεσθαι, *Colligi* seu *Congregari.* Et Ἀλίη, *Cœtus.* C. Exemplum verbi Ἁλίζεσθαι, p. 36, ἁλίζεσθαι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν. Vtitur & Hippocr. hoc verbo Ἁλίζεσθαι. Inuenitur autem & actiuum Ἁλίζειν apud Herod. pag. 444, necnon cõpositum Συναλίζειν, p. 60. Ad nomen autem ἁλίες quod attinet, sciendum est, ἅλες quoque apud Hipp. exstare: atque alicubi ἅλες & πολλὸν copulari.

Ἀλεεινὴ χώρα, *Calida regio.* Et Ἀλέα, *Calor*, vt in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remediũ*, p. 586,

ὡς καὶ αὐτοὶ ἴωσι ἀλεωρίω δεήσοντες. Propriè autem ſonat *Euitatio, Declinatio, Effugium.* Ac redditur etiam *Leuamen,* & *Laxamentum,* necnon *Solatium.* Hippocr. ἐν φλεγμαίνουσι vtitur, Ἄνεσις γὰρ νόσου τινὰς καὶ μικρὸν παρέχει μεγάλην ἀλεωρίην.

Ἀλκὴ vt ab Homero, ita etiam ab Herodoto, quibuſdam loquẽdi generibus adhibetur: quorum vel frequentiſſimum eſt (niſi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur ſignificari quod vulgò dicimus. *Se mettre en defenſe.* Hoc autem exiſtimatur dici à Liuio, Vim parare: veluti quum ſcribit, Alios vim parantes occidit. pag. 219, ἀνάπτι ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιούμενον πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. Quibus verbis ſubiungit, ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὸ τόξα καταλόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὸν αἰχμὸν ἐτράπετο. (vbi obſerua ſimul eundem vſum verbi τρέπεσθαι cum alio accuſatiuo.) Eſtque πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tãquã genus, at πρὸς αἰχμὸν τρέπεσθαι, velut ſpecies. Paulo poſt τῇ χερὶ χρῆσθαι hac in ſignif. vſurpat: ὁρέων δέ μιν ἐργὸν ἐπιὼν τὸ Γοβρύης εἴρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χερί. Alioqui χερὶ χρῆσθαι reddi etiam poteſt *Manũ conſerere.* Fortaſſis tamen πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cæperunt,* vel, *Vim moliti ſunt,* aut *Totis viribus obſiſtere cæperunt.* Nam illud *Vim parare,* minus eſt in quibuſdam locis quàm πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio pag. 121, dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. H.

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicuius rei habeo, Contemno.* Vnde ἀλογήσας, pag. 238. Sic & compoſ. Καταλογέω: vnde καταλογέαντα, p. 237. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτία, Peccatum. vt p. 76, in fine, ἀπέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα. H.

Ἀμβώσας, ἀναβοήσας. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι, pag. 40, in fine. H.

Ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, *Seipſos viceruntt.* C.

Ἀμφισβασία, *Diſceptatio,* vel *Diſſenſio.* C.

Ἀναγνώσκω, *Suadeo, Perſuadeo,* (quemadmodum πείθω vtrunque vſum habet) vt pag. 443, γόντα ἐπ' οἷσι αὐδρας ἀναγνώσκεις βασιλῆα γραπτεύεσθαι. vbi eſt potius *ſuades,* quàm *perſuades:* quamuis poſtea perſuaſerit. At p. 313, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν: non ſolùm *ſuaſerunt,* ſed etiam *Perſuaſerunt.* Sic etiam p. 41, Ἵς σι αὐθρώπων ἀνέγνωσε, ſequente infinitiuo καταζῆναι. Itidem paſſ. Ἀναγνωσθεὶς, *perſuaſus,* in fine p. 311, ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῷ γυναικείῳ, *Is autẽ, ab vxore perſuaſus, rem nefariam aduerſus filiam moliri cæpit.* At interpres malè ἀναγνωσθεὶς reddidit *deceptus.* Omnémque illi excuſationem præripit verbum πείθω, quod proximè præcedit, de eadem, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. Quinetiam lib. 3, p. 210, actiuæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit ſignificationem idem interpres: τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα παρέξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes inſtructum quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſolium perducit.* Quum debuiſſet ita vertere, *Huic viro quum perſuaſiſſet magus Patizithes fore vt ipſe illi omnia effecta redderet.* Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contrà: quod tamen potius præ ſe ferre videtur altera interpretatio. Vt autem Ἀναγιγνώσκω ſic etiam Συγγιγνώσκω apud Herodotum à vulgari vſu diſcedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto vtentẽ & ipſum, non πεῖσαι, id eſt, *Perſuadere,* ſed μεταπεῖσαι, (id eſt, *Diſſuadere,* vel *De ſententia deducere, A ſententia dimouere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? καὶ οὐκ ἠδυνάμην (inquit Hippocr. lib. De artic.) αὐτοῖς ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μόλις, ὅτι τοῦδ' ἕνεκα τοιόνδε. Suſpicor, vnũ ex altero ſumpſiſſe, qui loco præpropere (vt fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantùm verborum recordatus ſit, αὐτοῖς ἀναγνῶναι: (ac non horum etiam quæ ſubiunguntur, ὅτι τοῦδ' ἕνεκα τοιόνδε.) ſimúlque præpoſitionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ vſum eum imaginatus ſit quem habet in aliis quibuſdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipſum Herodotum.

Hoc etiã addo, perperã Galenũ, & Erotianũ ἀναγνῶναι, nõ ἀναγνῶσαι legiſſe apud Hippocratem: & quoſdã malè lectionem hanc in illam mutandam cenſuiſſe. Nam & hîc ex pag. 41 habes ἀνέγνωσε, & legitur itidem pag. 408. Eodémque modo exſtat ἀνέγνωσαν pag. 35. Sic autem & pag. 39, ἄλλον γνώσας: vbi repono ἀλλογνώσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη. vt in fine pag. 5, μὴ μὲν ἀναγκαίη ἐνδεῖν. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι vide pag. 548, in fine, & quæ adſcripſi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναισιμοῦσθαι. vt pag. 32, πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται, *Quinque dies inſumuntur.* ſiue *impenduntur.* H.

Ἀνακὼς ἔχειν, Φρονίζειν, ſeu ὀπιμελῶς ἔχειν. p. 567, πρόσθεν ἀνακὼς εἶχε. C.

Ἀναπλῶσαι pro ἀναπλῦσαι. C.

Ἀνάπυστον, *Quod innotuit, Patefactum, Palam factum.* Pag. 404, ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα. Sed malè in Ald. & Germ. edit. ἀνάπειστα. contrà verò rectè in iisdem, paulo antè, ἀνάπυστα γὰρ ὁμόλογα ταῦτα. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triste nobis accidit.* Pag. 483, ὅ,τι ἂν τοῖσι Ἀθηναίοισι τῶν τα ποιήσαντι τοὺς κήρυκας σφι ἥνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid aduersi illis contigerit.* Et ἀνεθέλητος συμφορὴ apud eundem, (sicut dicitur ἀβούλητος συμφορὰ) alibi ἄχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulum συμφορὰ ponitur tanquam μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένους. pag. 175 τοὺς εἰς πόλεμον ἀνειμένους. *bello deditos.* Sic paulo ante, ἀνέωντας ἐς τὸ μάχιμον. Sed ibi, sicut & in Ald. edit. malè ἀνέοντας. H.

Ἀνέλξαι, est Respõdere, vt de oraculis Latini dixere. λῶ μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλξαι μιν βασιλέα ἔσεσθαι τῶν Λυδῶν. Si oraculum responderit, ipsum regem Lydorum esse. Euterpe, αὐτῆισι ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωντας, vide in Ἀνειμένους.

Ἀντέω, ἀφ', *ex quo* λώτησε pro ἔτυχε. p. 149, καὶ ξεινίων λώτησε μεγάλων. quum præcedenti pag. dixisset, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α, αὐτάσας dixit pro τυχών, siue ἀπολαύσας, aut μεταχών: vbi canit, Αἴ κέν πως ἐρνῶν κνίσσης αἰγῶν τε πελείων Βούλεται αὐτάσας, ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι. Facit autem illud αὐτᾶν vt minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitiuo itidem iunctum, hoc in versu, Ἀλλὰ θεοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἐκείνης Περσοπόλου, δι' ὅσης ἤλθετε πυρκαϊῆς. vel περσοβόλους, vt alibi legitur. pro quo tamen malim περσοβόλοι. Suspicor autem priorē illum versum mutatum fuisse ab iis quibus insolens videbatur ille vsus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. 3. pag. 232, meæ editionis, Ἦν νέον ἡβήσαντα δι' ὁδρύλαντις ἐρασμή. H.

Ἀντίξοος, *Aduersarius, Hostis,* ἐναντίος, πολέμιος. In fine pag. 518, ἑλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι αὐτίξοον, ἐνεκήρυσσον στρατῷ. Et adiectiuè, γνώμη αὐτίξοος, *Sententia contraria, Sententia repugnans,* p. 572. H.

Ἀντιούμενοι sunt Ionibus qui aliis ἐναντιούμενοι, siue ἐναντίοι. vt initio Melpomenes, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς αὐτιουμένους. Paulo pòst, δέομαι γὰρ αὐτιουμένῳ σφι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην. At verò alibi cum accus. personæ, sequente etiam præpositione ἐς, habente suum accusatiuum, pro *Occurrere seu obuiam venire hostiliter.* H.

Ἀντιπόλεμοι, *Hostes, Aduersarij,* πολέμιοι. p. 525. H.

Ἀνωσάμενοι, pag. 486, in fine, καὶ βασιλῆα μετάγε θεοὺς ἀνωσάμενοι. *Qui repulerunt,* pro ἀπωσάμενοι. nisi forte hoc ipsum reponendum sit. H.

Ἀξιώμενα, actiua signif. pro ἀξιοῦσαι. P. 92, πολλαὶ δὲ οὐκ ἀξιώμενα ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, *Quæ non dignantur, Quæ dedignantur.* Item pag. 445, ἀξιώμενος actiua itidem significatione. Verùm οὐκ ἀξιώμενος ibi non est *Dedignans*, sed *Dignum non iudicans sedere*, vel *rem se dignã*, aut, *Indignum se iudicans qui sederet.* Pag. sequente tamen voce actiua dixit ἀξιώσει, *Dignabitur.* H.

Ἀπαγινέειν significat *Exportare* siue *Deportare.* Ἀγινέειν, *Apportare:* & simpliciter ἄγειν. C. Frequens vsus horū verborum est pag. 225, 226, 227, 228.

Ἀπαδέειν, *Displicere:* vt Ἀδέειν, *Placere.* H.

Ἀπεμαπίσαι significat apud Herodotū, *Crepitum emisit.* Pag. 174 ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος) ἐπάρας ἀπεμαπίσατο. C.

Ἀπεσώ, *Absentia,* (vt Democrito δίαισα, *Bona constitutio*) Pag. 620, ἐπαγχωμένους τῇ ἀπεσοῖ τῆς μάχης. C.

Ἀπὸ μὲν ἔθανε pro ἀπέθανε μὲν, pag. 559. Sic multa composita diuidit, inserta particula ὧν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν: & κατ' ὧν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. H.

Ἀρδὶς, *Genus teli,* & (vt volunt) *Pharetra:* sed significat apud Herodotum *Ferrum* (vt opinor) *sagittæ.* C.

Ἄρθμιος, *Concors, Beneuolus, Amicus.* p. 472, in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et pag. 587, Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At verò ἄρθμια substantiui vice fungitur, p. 411, τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat.* Item ἀρθμίη, *Concors, Amica.* p. 601. H.

Ἄρθεα de natura equæ posuit Herodotus. C.

Ἄση, *Molestia.* Et Ἀσᾶσθαι, *Molestia & dolore affici.* C. pag. 64, μηδεμίαν ἄσην ἀηδῆ τῷ πατρὶ παρεσχάλλῃ. vbi videri possit necesse minimè fuisse addere ἀηδῆ. Ab Hippocr. ἄση de certo quodam molestiæ genere dicitur: nimirū de stomachi fastidio, necnon de fastidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis iactatione quæ ægrotis contingit. Vnde & Ἀσώδεις hi vocantur. pro quo & Ἀσσώδεις gemino σ scribitur. Sic verò & Ἀσᾶσθαι apud eundem, non solùm Ἀσᾶσθαι. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινὴς, *Illæsus, Incolumis.* Pag. 585, ἀπέπεμψαν ἀσινέα, passiua signif. Apud Hippocr. actiua etiam. vt ἀσινέες ῥήξιες, *innoxiæ.* Sic & aduerb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxiè.*

Ἀτὰρ, sicut & apud Homerum (cui Αὐτὰρ etiam in vsu est) pro *Autem*, vel *Sed.* Pag. 431 respondet particulæ μὲν, cui passim apud alios respondere solet δέ: ac interdum apud hunc quoque: vt p. 633.

Ἀτάσθαλα, *Nefaria, Nefanda, Scelesta.* pag. 617, & aliis plerisque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάσθαλος, vt pag. 633. Frequens est & Homero. H.

Ἀτέοντες, *Nihil curantes.* Est & Homerus similiter vsus. C.

Ἀτρεκέως, *Verè.* vel *Certò.* vt p. 23, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic pag. 175, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κεῖναι. Hoc aduerbium frequēs est apud Homerum etiam & Hippocratē: apud Homerū pro *Verè*, apud Hippocratem & pro *Certò, Exploratò:* & plerunque pro ἀκριβῶς, *Exactè.* vt in Prognost. οὐ δυνάτην ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκὴς pro *Exactus.* Extat etiam Ἀτρεκείη apud Herodotum, quo significatur *veritas.* Apud Hippocr. ἀτρεκείη scribitur: & ἀτρεκείη κεῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κεῖναι. H.

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem.* Pag. 607, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Αὐδάζειν, *Vocem emittere*, seu *Loqui.* C.

B

Βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, *Vbi profundissimum est.* Itē de Istro ἴσος αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει. id est *Æquabili flumine fertur.* C.

Βάρις, in Euterpe, Nauigium AEgyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος αὐθρώπων, pag. 19, id est, βαρείας συμφορὰς αὐθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρεῖαν συμφοράν. *Qui omnium hominum maximè graues calamitates est perpessus.* siue *grauem calamitatem.* Vel vna voce, *Miserrimus.* H.

Βασίλεια, *Regina.* Pag. 5, ὅπως ἡ βασίλεια καλέοι. At verò βασιλεία, cum accētu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληίη. vt ibidē sequitur proximè βασιληίλιν. H.

Βεβωμβύα, id est, τεθόρυβται, *Celebria.* C. Vide Βῶσαι.

Βωηθεῖν pro βοηθεῖν, (id est *Auxiliari*) apud hunc scriptore, teste Eustathio: affertúrque & ab Hesychio. Legimus tamen & cū οη, vt βοηθησούντων, in fine pag. 69. H.

Βῶσαι pro βοῆσαι (vt proximè præcedit βωηθεῖν pro βοηθεῖν) *Clamare.* At in fine p. 68, μηδὲ ὀνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, non malè, *neque nomine compellare suum maritum.* Sic Ἀναβῶσαι pro ἀναβοῆσαι. vnde ἀνέβωσεν p. 5, *exclamauit.* Sic alibi ἀμβώσας pro ἀναβοήσας & ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι. Passiuum autem particip. βεβωμβύα pro βεβομβύα habuisti paulo anté.

Γ

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Vrania. Alioqui vulgo recepta significatione est *pater.* H.

Γένεα AEgyptiorum esse ait septē, pag. 174: & alios, sacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari. *&c.* Vbi valla interpr. *Septem genera hominum.* Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem classes.* Sic alibi aliquot γένεα Persarum esse scribit. At verò pag. 23 legimus τῷ Δωριεῦ γένεος, & τῷ Ἰωνικοῦ. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere suas vires, quæ inferiores sint aduersariorum viribus.* Itáque posset accipi Thalia, εἰ μὴ νῦν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχησε, Significare videtur simpliciter, τῇ γνώσῃ μάχεσθαι. hoc est, *Mutare sentētiam, & perpendere.* Vrania, γνωσιμαχέετε μὴ ἐν ὑμῖσι ἡμῖν. At Polymnia, γνωσιμαχέοντες καὶ ἄλλα, καὶ ὅτι χώρῳ ἄρα εἶχον ἀνάρετον. C.

Δ

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui simul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον simpliciter cibum significat, atque etiam equorum pabulum. vt Νεῶν δ' ἔρχεθ' ὅτε δεῖπνον. & Εὖτ' ἂν ἰὰς ἵπποισιν δεῖπνον ὀρώρῃ.

Δένος, *Dedecus, Opprobrium.* Vnde & verbum Δενδάζω.

Δηλήσασθαι pro βλάψαι, apud hunc scriptorem, sicut apud Homerum: vt Eustathius quoque annotat in hunc illius poetæ locum, Il. α, Οὐδέ ποτ' ἐν φθίῃ ἐριβώλακι βωλιαούσῃ Καρπὸν ἐδηλήσαντ'. ἐπεσι, *&c.* Apud hunc legitur & δεδήληται, passiua signif. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: item Δηλητήρια φάρμακα, pernicioſa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitiuo, vsum habens diligenter notandum, hoc in loco, in fine p. 10, & principio pag. 11, θείης ἄξιον ἀπὸ πάντων τῶν ἐς Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ sunt Delphis donaria.* H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Insectari*, & *Fallere*, & *Verba dare.* C.

Δίαιταν

Διαιταν ποιέεσθαι, *Diuersari, Habitare, Commorari.* Sic pag.206, ἦ ὁ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ πῶς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον (ita enim interpungendum est, nō inter πῶς & δίαιταν, vt in Ald.&Germ. editione) id est, Vbi diuersabatur. seu, Apud quos domicilium habebat. At verò pag.619, circa finem, δίαιταν interpres reddidit *vitam:* de rege Persarum, ὃς τοιήνδε δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω ὀϊζυρὴν ἔχοντας ἀπαρησόμενος. Sed malim, Cui quū talis sit ratio victus, siue, Qui quum tali victu vtatur.

Cum hoc autem vsu nominis δίαιτα, non cum illo, conuenit ille qui passim apud Hippocratem occurrit, quinetiam apud medicos eius posteros, qui ex eo sunt mutuati: nisi quòd multorum ægrotorū δίαιτα, cum illa regis Persarum comparata, planè est ὀϊζυρὴ (vt loquitur illic Pausanias) præsertim si verum est illud, Qui medicè viuit, miserè viuit.

Διασφὰξ, Crepido rupium. C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, *AEuum transigere,* seu *AEuum agitare.* Perinde ac si diceretur, Perdurare in vita. Apud Hippocr. διαφέρουσι exponitur etiam Morbum perferunt. Atque idem & voce pass. Διαφέρεσθαι vtitur pro *Durare:* si mendo carent exemplaria.

Διαχρῆσθαι pro simplici χρῆσθαι. vt pag. 385, εἰ ὀλιγανίη τι καὶ ἀπαξίη διαχρήσεσθε. In fine autem paginæ præcedentis dixerat, ἀγνωμοσύνῃ τι διεχρέωντο. Sic pag.217, οἵτε ψολόδμυοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. At verò pag.473, cum eodem dativo vtitur & composito illo & simplici verbo, ὦ βασιλεῦ κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι πρός σε, ἢ ἡδονῇ. Et sequitur, ὁ μὲν ἀληθείῃ χρῆσθαι ἐκέλευε. Paulo pòst, ἀληθείῃ διαχρήσασθαι. Et mox, τῇ (videlicet θεράτῃ) διαχρεωμένῃ ἡ Ἑλλάς. H.

Verùm alicubi pro *Interficere.* vt pag. 10. sed ibi διαχρεῶσι, non διαχρῆσθαι. Quin etiam compositū Καταχρῆσθαι vsum hunc apud illum habet, si bene memini: apud posteros quidem certè eum habere constat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγος.

Δίκαιαι ὀργαὶ, *Quæ sunt iustæ magnitudinis.* Vtitur autem & lingua Gall. illa voce Lat. hac in signific. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur δι' λόγον: quod non solùm rationi consentaneū, sed proportioni consentaneum, alicubi interpretandum esse videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quasdam exposit. affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιοῦν sæpe pro ἀξιοῦν, sequente infinitiuo. Proprie autem sonat perinde ac si quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id est, *iudicare rem esse iustam.* Pag.249, ὃς λαβεῖν μὲν δίδυμα οὐκ ἐδικαίου. vbi Valla, *recipienda non putauit:* sed malim, *recipere iustum esse non putauit.* Vel potius, *par esse non putauit.* H.

Δίφασιον. *Geminum:* seu *Duplex.* C:

Item plur. Δίφασια, *Duplicia.* vel *Bina.* aut *Duo.* Vt δίφασια τρώματα, *Duo vulnera.* Et δίφασιαι αἰτίαι. Et δίφασιαι εἰκόνες, 181. *Binæ imagines.* seu *bifariæ.* Suspicor autem ex hoc δίφασιος Latinos mutuatos esse suum Bifarius, itidémque Trifarius ex Τριφάσιος. Quod si ita sit, rectius scribentur per ph. H.

Δοξοῦσθαι, pro quo dictum postea fuit δοξάζεσθαι. pag.606, ἐπί τε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, existimati estis. Et pag.573, ὁμοίως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι αὐτὸν πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατον αὐτά πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Vbi fortasse aliquis ἐδοξώθη vt ἐδόκεε scribendum putet. Sed quid si ἐδόκεε malè pro ἐδοξώθη scriptum est? & scribēdum est ἐδόκη, factum ex ἐδοκήθη, (vt antea βάσαν pro βοῆσαν, βεβωμμένα pro βεβοημμένα, atque alia huius ipsius familiæ habuimus) manente altero ἐδοξώθη, sine σ, vt ἐχρυσώθη absque litera illa scribitur? H.

Δουλότερος, Magis seruus. Et Δουλοτέρη, magis serua 438. H.

Δωτίναι, δῶρα, seu δόσις, *Munera, Largitiones.* Et ἔδωκε δωτίνην, *dono dedit.* Il.1, οἵ κέ ἑδωτίνησι θεὸν ὡς τιμήσουσι. Et Δωτινάζειν, Dona corrogare pag. 180. H.

E.

Ἔαδε, *Placuit:* ea signifi. qua dicitur Placuit ita facere. pro Visum est. P.307, Λακεδαιμονίοισι ἦ ἔαδε δίκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι ἤλπυσι αὐτοί. Sic alibi, ἐς τὸ σφι ἔαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. Item ἐπέδεκε, circa principium Calliopes, pag. 585, sine infinitiuo, ἔτε οἱ καὶ τῶν τι ἐπέδεκε, Siue hæc illi placebant, Siue hæc sentiebat.

Ἔγκοτον in duobus Herodoti locis legi: sed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere ausim quod suspicor. Vix enim in duobus illis ἔγκοτον pro κότον dictum esse, mihi persuadere possum. H.

Ἐγκυρεῖν vide in Κυρεῖν.

Ἐθέλει, pro εἴωθε, *Solet, Solitum eſt.* Pro quo & φιλέει dicitur. Vtrunque eodem loco habes, pag. 458. Quum autem videamus Herodotũ in priore quidem membro dicere φιλέει, in poſteriore autem, ἐθέλει: minimè dubium eſſe cuiquam debet quin ita ſit accipiendum. Ideóque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quàm verbo δύναται H.

Ἐκ. Præpoſitio hæc apud Herod. vſum quẽdã habet, qui nõ animaduerſus fecit vt huic loco abſurda interpretatio daretur, μαθεῖσα ἢ τὸ ποιῆσαι ἐκ τοῦ ἀνδρός. Malè enim intellectum fuit, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, pro τὸ ποιῆσαι ἐκ τοῦ ἀνδρός. id eſt, ὑπὸ τοῦ ἀνδρός: vt alibi docebo, ſimúlque alia huius vſus exempla proferam. H.

Ἑκαστέρω (pro quo perperam alicubi ἑκατέρω, quum poſitiuum ſit ἑκάς) *Longius, Remotius, Vlterius:* & Ἑκαστάτω, *Longiſſimè.* H.

Ἐκγίνεσθαι, *Licere, Facultatem eſſe.* Sic p. 246, τῷ, δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο. Non licuit, Facultas ei non fuit, Datum non eſt, ſiue, conceſſum. H.

Ἐκπαγλεόμενοι, *Admirantes.* vel potius *Valde admirantes, & ad ſtuporem uſque.* Pag. 605, ἐκπαγλεομένων ὡς οὔτε φεύγειν ἐκ πολέμου. Deriuatum ex Ἔκπαγλος. vnde & adſterb. Ἐκπάγλως, apud Homerum, necnon apud Hippocratem, nõ ſimpliciter *Mirum in modum*, ſed *Stupẽdum in modum.* Niſi quis *Ad ſtuporem uſque* malit dicere. H.

Ἐκπλαῆναι τῆς φρενῶν, *De ſtatu mentis deiectum eſſe.* Pag. 251, πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῆς φρενῶν; Alibi in propria ſignif. ἐκπλώσας, pag. 12, de Solone. Sic autem & Ἀναπλώσουσι, p. 138. vbi proximè præcedit & ἐκπλώοντες. Inuenitur tamẽ alicubi in hoc verbo, & apud hũc, diphthongus ου, more linguæ communis, non ω. ſed ex errore, vt opinor. Eorum locorum vnus eſt pag. 180, πρὸς ἀνέμους αὐτίους πλέειν.

Ἐκτῆσθαι, pro κεκτῆσθαι, vt apud Homerum. vnde ἐκτημένων, p. 781. Sic & Hom. Il. Ε, --οὐδ' ὅσα φασὶν Ἴλιον ἐκτῆσθαι δύναμόμενον πολίεσσιν. Vult tamen Euſtathius non minus Atticum eſſe quàm Ionicum. Quamuis autem hoc ex aliorum (vt credibile eſt) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non eſt, aut exemplaribus Ariſtophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus eſſe quædam communia. H.

Ἐλιννύειν, Acquieſcere. C.

Ἐλλάμψεσθαι, pro ἐλήψεσθαι. vt τῷ δόρατι καὶ ἐπεῖχε ἐλλάμψεσθαι αὐτός. de equitatu Crœſi. Quo (inquit) & ipſe Cyrus oppreſſum iri ſe verebatur. Et Melpom. καταλαμφθεὶς, pro καταληφθείς. à verbo λάμπεσθαι, quod ἀποδέχεσθαι id eſt, accipere, illis ſignificat. C.

Inuenitur & λάμψεται, p. 454. Quin etiam compoſitum φοιβόλαμπος pro φοιβόληπτος, p. 259. Cum hoc autem vſu huius verbi conuenit quod & pag. 284 legitur, νῦν δέ τε ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει. H.

Ἔμβολον, *Roſtrum in naui, & veluti clauſtrum regionis*, Et de portis, χαλκόδετ' ἔμβολα, Phœniſſis. C.

Ἐναγίζειν, vide in Καταγίζειν. H.

Ἐναρέες, Scythæ euirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. ſed ibi ἀνανδρίας vocat. Aliqui annotarũt ἐναρέας eſſe *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνείκαι, eſt ἐνέγκαι. C.

Ἐννώσας, id eſt ἐννοήσας, *Quum intellexiſſet*, Clione. Et, ἐνέωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν, *in animo habebat.* Et, ἐνενώκασι, *Animaduerterunt.* C.

Ἔξεσις de dimiſſione ſeu amandatione vxoris. Vide Euſtathium, qui & vno verbo Ἀφεζύγιον exponit. H.

Ἐπαΐσας, *De quo auditum eſt aliquid.* vt pag. 150, ὡς ἐπαΐσας ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος. Poſtquam auditum fuit eum hoc feciſſe, vel Innotuit. Compertum fuit, ſiue Compertus eſt. Sic pag. 574, ἐπαΐσας ἐγένετο προδιδούς. H.

Ἐπί τι, pro ἐπὶ, vacante particula τι, paſſim. H.

Ἐπὶ ξυροῦ τῆς ἀκμῆς, vide in Ξυρόν.

Ἐπὶ, cum genitiuo quoque Ad ſignificat. vt ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. Quod & ipſum planè Atticum eſt. vt ἀπῆλθον ἐπὶ φυλῆς. Calliope, ἀπαλλάσσεσθαι ὀπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος. H.

Hæc ipſa præpoſitio ὀπὶ cum datiuo interdum vbi potius moris eſt vti præpoſitione ὀπὸ cum ſuo genitiuo. vt pag. 7, καλέεται Γυγάδας ὀπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίη, quum potius dicendum videretur, ſequendo vulgarem ſermonis formam ὀπὸ τῆς τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίης. Imitati autem ſunt hunc præpoſitionis huius vſum quidam ex poſteris: quorum ideo loci mendi ſuſpecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομασθεῖσαν ὀπὶ μιᾶς τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At verò vbi hæc

præpoſitio genitiuo iuncta huic rei ſignificandæ adhibetur, ibi certum eſt mendoſum eſſe locum. H.

Ἐπιτηδεύειν, *Supellex*. C.

Ἐπίστασθαι non ſolùm pro *Scire*, *Nôſſe*: ſed alicubi & pro *Exiſtimare*. In quibuſdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur *δύνασθαι*, vbi tamen non video quid obſtet quominus ſignificationem ſuam retineat. H.

Ἐπίστιος, ἐφέστιος. Et Iupiter ὁ ἐπίστιος. C.

Ἐπιστρεφῶς, *Accuratè*, *Vehementer*. Item *Obliquè*, C.

Ἐπίτηξ, Vicina partui. C.

Adiuuat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum oſtendat legi perperam apud eum ὀπίτηξη, & ab aliis ἐπιτύξη, pro ὀπίτηξη, in hoc περὶ γυναικ. loco, φημὶ δὴ γυναῖκα, ἰὼ ὀπίτηξη. H.

Ἐπιφρεάζεσθαι, *Excogitare*, *Perſpicere*, *Animaduertere*: in fine Polymniæ, & in 3. pag. Terpſich. Et καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, pag. 282, Quum animaduertiſſet illum hæc facere. H.

Ἔρχομαι φεύγων, Ἔρχομαι ἰθέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἦια λέξων, *Ingrediar exponere*. Virg. *Sic contrà eſt ingreſſa Venus*. C.

Ἑ'ς τὸ, ἕως, οὗ, Donec. C.

Ἑτέρωθι, ea forma qua alibi ἀπισθόν. Videtur autem datiuus illius nominis ὄπισθε, videlicet ὄπισθι, quod margini adſcriptũ eſt, vera eſſe lectio: & ὀπηνίη quod in ipſo textu eſt, ad illius expoſitionem poſitum, eò irrepſiſſe. H.

Ἑτμαίη, *Stercus*. C.

Ἑτ' τ' αὖ pro ἐπειδ' αὖ. C.

Ἑτέφνη, *Nox*. vt 601, ὡς δ' ἑτέφνη ἐγένετο. Itidémque Ἑτέφναι, *Noctes*. H.

Ἑταιρίσως, idem quod κεχαρισμένως. pag. 15. H.

Ἔφησε λέγων pro ἔφη, pag. 433, Sic ἔφασαν λέγοντες pro ἔφασαν, circa initium Calliopes. H.

Ἔχειν cum præpoſ. ὅπι. vt ἔχοντες ὅπι σφίσι, eo fortaſſe modo quo dicimus, *Ils en ont à moy*. item, *A qui en auez vous?* Vide inter Galliciſmos Ionicos. H.

Z

Ζόη, id eſt, βίος, *Vita*. Et Ζωὸς, *Viuus*. vt & Odyſſ. λ, Ζωὸς ἐών. Et Ζωάγρια, Odyſſ. ϑ. & Ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamuis autem ζόη eſſe Ionum dicatur, ab ipſo etiam Euſtathio, tamen & ζωὴ alicubi ſcriptum eſt: vt pag. 17 genitiuus ζωῆς. H.

Ζώνη, eſt Herodoto περιφυσιῶν ἱμάτιον, teſte Suida. H.

H

Ἤθεα, *Domicilia*, Id eſt, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere ſolent. C.

Ἠμαχθῆν, *Indignari*, *Offendi*. C. Vide περιημαχθῆν.

Θ

Θαλία, *Conuiuium lautum & opiparũ*. Si à θάλλω deriuatur, ſonabit quaſi quis dicat *Conuiuium florens*, vt in Theſauro ſcripſi: ſed addidi vocem *lætum*. Dixi enim poſſe videri reſpondere his duobus, δαὶς τεθαλυῖα, perinde acſi diceretur *Conuiuiũ lætum & quaſi florens*. Verùm apud Herodotum (vt & Bud. ſcribit) non tãtùm eſt Epulum ſed etiam *Dies feſtus*. Sic autem in iſto ſcriptoris huius loco in principio pag. 195, καὶ ἔστιν ἐν θαλίῃσι, Valla vſus eſt hac interpretatione, *& celebrando feſto operam dabant*. Non video tamen cur altera ſignificatio locum habere hic nõ poſſit. H.

Θοινίζειν, *Cibo*, *Paſco*. Factum ex θοίνη, ita vt ſonet quaſi quis dicat, θοίνην παρέχω, vel Εἰς θοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit δειπνίζω. In Clione, pag 61, cũ accuſ. perſonæ & datiuo rei, πρὸς τὸ ἑωυτοῦ δεῖπνον τόμιν ἐκεῖνος αἰρξὶ τὸ παιδὸς θοίνησι. Vbi fortaſſe rectius τῷ quam τὸ poſt δεῖπνον ſcriberetur. Alioqui ſubaudiẽdum fuerit χρῆ. H.

Θοὸς, τὸ σπέρμα. C.

Θοῷ non θοὸς habet editio Baſilienſis Heruagii, vnde ſumpta hæc Camerarii fuerũt: ſed hunc tamẽ θοὸς ſcripſiſſe mihi perſuadeo. Nam illud θοῷ ne ſpeciem quidem vocabuli Græci præ ſe fert: at θοὸς ſignificans σπέρμα, id eſt, *ſemen* (ſed intellige *ſemen genitale*) legitur apud hunc noſtrum ſcriptorem, legitur apud Hippocratem. Apud hunc, vt p. 138, ἀποῤῥαίνοντες τὸ θοοῦ: apud Hippocratẽ, vt quum ſcribit libro De morbis ſecundo, πλείστοισι οἱ θοὸς πολὺς καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuiſſe qui aliquantulum diſcriminis inter θοὸν & σπέρμα ponẽdum exiſtimarint. Obſeruandum eſt autem, non ſimpliciter σπέρμα, ſed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, pag. 405. H.

Θυμαλγὴς, *Animo dolorem afferens*. vt θυμαλγέα ἔπεα. pag. 61, *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Aegritudinem alicui afferentia*, vt loquitur Terentius.

Possis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert.* Quoniam autem Homerus quoque isto composito vtitur, (veluti quum θυμαλγὲς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) possis, magis poeticè loquens, reddere, *Verba animum mordentia.* H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud cæteros vsitatum, quẽdam vsum habet qui apud cæteros vix occurrat, nisi ex eius imitatione. Iungit enim genitiuo: vt quum pag. prima dicit, ὠνέεσθαι τῆσι φορτίων τῆσι σφὶν ἐῶ θυμὸς μάλιστα. id est, quorum maximè (vel potissimùm) erat illis cupido.

Θύσανοι, id est κρωσσοὶ, *Bullæ aut simbriæ in clypeis & tunicis.* C.

Θύσσανοι geminato σ apud eum antea scriptum fuit: sed ne geminetur σ obstat quantitas syllabica, quum prima breuis sit apud poetas: etiamsi, licentia vtentes, in θυσσανόεις & θυσσανόεσσα producant, vt metrum possit ingredi. Tum autem & duplicatur illa litera in quibusdam exemplaribus. H.

I

Ἰθαγενὲς, *Germanum, Natiuum* οὐκ ἰθαγενέα σύμματά ἐστι, ἀλλὰ ὀρυκτὰ, Non sunt ostia natiua, sed fossilia. C.

Vsus est hoc vocabulo non solùm Homerus, sed Hippocrates quoque: sed vterque paulo alia signif. quàm in loco qui modò ex nostro scriptore allatus fuit. Legimus enim ὀδ. ξ,

— ἀλλά μοι ἴσον ἰθαγενέεσσιν ἐτίμα.

vbi ἰθαγενέεσσιν sonat γνησίως: apud Hippocratem verò ἰθαγενὲς κύημα potest quidem fortasse exponi itidem γνήσιον, sed alia tamen ratione. Est enim cõceptus verus, & qui à falso, id est, à mola, distinguitur. Videndum an vocabula Genuinus & Germanus & hîc & illic habere locum possint. H.

Ἰθὺς & Ἰθὺ pro Εὐθὺς & Εὐθὺ, itidémque Ἰθεῖα pro Εὐθεῖα, sicut apud Homerũ & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐκ τῆς ἰθείας exponit ἐκ τῆ ἀσφαλοῦς & πρεμνῦ: hunc eius locum afferens, ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείας γραπτὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πίπτειν, ἅτε οἰδόντων ἐπὶ τῆσι ἀσφαγμάτων. Est enim reponenda apud Suidam hæc scriptura, οἰδόντων vna voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δόντων. Vide plura super hoc loco in his verbis, Οἰδόντα πρήγματα. H.

Ἰκνεομένως, vnde οὐκ ἰκνεομένως & οὐκ ἰκνουμένως, *Non debitè.* & μᾶλλον τῆ ἰκνεομένω. *Magis quàm conueniret.* Hæc Camer. Exempla autem habes pag. 404, Φεὺ αὐτὸν οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύειν τῆσι Σπαρτιητέων. Paulo pòst, ἔτι οὐκ ἰκνουμένως βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici sermonis studiosi sunt gratiam, hîc quoque faciam, vt quàm bene conueniat hic aduerbii istius vsus cum eo quod Gallicè dicitur, ostendam. Quum enim aduerb. ἰκνουμένως, vel potius ἰκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἰκνέομαι originem habeat, quod est *venire*, Gallicè *venir*: animaduertendum est ista verba, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει, posse ita nostro illo sermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner.* Est autem *vient* à Latino *venit*, (litera i ex fine ad principium trãseunte) Ionicè, οὐκ ἰκνέεται. perinde ac siquis diceret, οὐκ ἰκνέεται εἰς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, οὐκ ἰκνεομένως βασιλεύει. Alioqui & his verbis hoc exprimeret sermo noster, *Il ne luy touche pas de regner.*

Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον τῆ ἰκνεομένου, exemplum tibi suppeditat pagina 411, ὁμιλέοντα μᾶλλον τῆ ἰκνεομένου. quum antea pro μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου dixisset μεζόνως: vtens his verbis, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον ἢ ἰκνεομένου, id est, magis quàm cõuenit, siue magis quàm par est, is dici potest illud πιέειν μεζόνως, quod Ionicum est pro μειζόνως. q. d. maiorem in modum quàm oporteat. Sed Valla malè hunc locum vertit, non secus quàm si verba illa μᾶλλον τῆ ἰκνεομένου non ad ὁμιλέειν sed ad ἀκρητοποτεῖν, siue ad ἀκρητοποσίῃ (vt ibi legimus) referrentur.

Addam & hoc, Hippocratem quoque illo aduerbio vsum esse & quidem alicubi significare apud illum Quantum par est, Quantum satis est. vt quum dicit, χάλα πίνειν ἰκνεομένως. Apud eundem ἐν τῷ ἰκνεομένῳ χρόνῳ, Debito tempore, Conueniẽti tempore, Suo tempore. Miror autẽ afferri ex illo loco scripturam ἰκνουμένως: è loco libri De fract. ἐν τῷ ἰκνουμένῳ χρόνῳ, & dici, ἰκνούμενον χρόνον non minus quàm ἰκνεόμενον, in vsu esse. quasi verò illam quoque scripturã Græca lingua possit admittere, ac non iubeat nos vel ἰκνουμένῳ vel ἰκνεομένῳ dicere. Cæterùm huius generis loquẽdi aptum habemus hoc quoque exemplum, προγηράσκειν τῆ χρόνῳ τῆ ἰκνουμένου, Senescere ante debitum tẽpus. Et quasi quis dicat, Ante legitimum tempus. Alioqui & simpliciter, Ante tempus, dici potest. Poetæ autem dicerent e-

tiam (vt opinor) Ante ſuum tempus. Ex eodem affertur & hoc, φοιτίδες οὐχ ἱκνεύμεθα (ſed malo ἱκνεόμεθα) pro curis intempeſtiuis. at verò illud, ἐν τῷ ἱκνεομένῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exſtat.

Ἱστορέειν & Ἱστορέεσθαι ſæpe apud hunc ſcriptorem occurrunt, præſertimque illa vox actiua. Eſt autem Ἱστορέειν, *interrogare, Sciſcitari, Percontari, Inquirere*: & Ἱστορέεσθαι, *Interrogari, Inquiri*. Pag. 108, Ἱστορέων αὐτοὺς ὦν τινα δυνάμιν ἔχοι ὁ Νεῖλος τὰ ἐμπ. πιφυκέναι τῷ ἄλλων ποταμῷ. Et paulo pòſt, ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι ἱσόρεον. Sic pag. 26, μὴ ᾖ, εἴτε ἱσορέοντι, εἴτε καὶ οὔ, φοάζει τῇ ἑωυτῆς μητρί. Dicit matri ſiue percontanti ſiue nō. Sed Valla longè ἱσορέειν hic eſſe putauit Enuntiare, ideóque alienum ab hoc loco ſenſum cōmentus eſt: vt tibi patebit ex collatione verborum eius cum iis quæ margini adſcripta ſunt. At verò paſſ. vox ἱσορέεσθαι pag. 10 legitur, ſed ita vt actiuam potius ſignific. habere videatur. H.

K

Καὶ δὴ frequens eſt apud hunc, in narrationis velut incremento: vt quum Latinè dicitur Atque etiam, vel Tum, vel Tū etiam, & ſimiliter. C.

Κάρτα, πάνυ, admodum. C.

Aliquando & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, ſiue τὸκάρτα. Euſtathius tamen in librum ιωτα Iliadis, non Ionum ſed Dorum eſſe dicit articuli pleonaſmū ante aduerbia. H.

Καταγίζειν, vt καταγίζειν τινὲλ, *Igni cōſecrare*. Item, *Immolare & ſacrificare*, Clione & Melpomene. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, ὡς ἤγγοί ἐναγίζουσι. C.

Illi autē Καταγίζειν addēdum eſt Καταγάζειν: ſi quidem emendatè ſcriptum eſt καταγιαζομένου, pag. 93. Sed (verum vt fatear) ſuſpicione apud me ſcriptura hæc non caret: præſertim quum & Erotianus, ſuo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, ſcribat, exponens, τοῖς κατοιχομένοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. ſicut Heſychius, χοὰς ἀποφέρειν, vel θύειν τοῖς κατοιχομένοις. Sed magis priorem probo expoſitionem quàm poſteriorem: & in poſteriore placet quòd κατοιχομένοις tātùm dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις: quoniam hoc de diis inferis dici ſolet. Non ſolùm autem *Inferias mittere* dixerunt Latini, ſed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (vt etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδόξαι vſurpat vt alii καταγνῶναι. H.

Καταπεύξεσθαι interpretantur, *Gratè habituros aut impunè laturos eſſe*. ἀπὸ τῆς πευκῆς deducto vocabulo. vt Thalia: οἱ καταπεύξεσθαι, de iis qui Crœſum conſeruaſſent. Et non minus in fine eiuſdem libri, & Polym. Sed Terpſich. poſſe ita accipi videtur vt ſit à verbo ἰκάθαι Ionico, & ſignificet, *Progredi longius* aut *effugere*, ſimiléve aliquid. C.

Καταφοάζομαι, vide in Ἐπιφοάζομαι. H.

Κατέδησαν φῶκαι ἑωυτάς, metaphora reſpōdente ei quam habet ἀπέλυσαν. H.

Κατηλογέοντο vide in Ἀλογήσας.

Κείρειν apud Herodotum, Vaſtare, Populari, veluti quum dicit, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον. Et ἔκειρε τοὺς χώρους. itidémque paſſiuè, ἐκείρετο ἡ Ἀττική. Quem verbi huius vſū ſumpſit Herodotus ex Homero, vtente non ſolùm ſimplici, ſed & compoſito Κατακείρειν: vt Odyſſ. χ, —ὅτι μοι κατακέκειρται οἶκον, *Depræda bamini domum, Spoliabatis domum*. Herodoti autem exemplo vſurparunt etiam Thucyd. & Plato. H.

Κερᾴζειν, *Diripere, Sternere*. Pag. 148, ἀλλὰ καὶ οἰκία τῶν ξείνου κερᾴσας ἥκεις. Et Homer. --- ὅτι περ Τρῶας κερᾴζει καὶ ἄλλους. C.

Κῆ, vt πῆ, item Κη ſine accentu, quum eſt particula ὡδαπληρωματική, id eſt expletiua. Exemplum illius exſtat pag. 15, σκοπέειν ἔχει πάντος χρήματος τὸν τελευτὸν κῆ ἀποβήσεται. At huius exemplū cùm alii plerique præbent loci, tum hic, p. 299, σαόους ὡς ἐξήκοντα μάλιστά κη. H.

Κληδὼν & Κληδὼν, *Rumor, Fama, Omē*. χαῖρε ᾗ κληδόνι. Odyſſ. υ. C.

Κνυζημάτων, Euterpe, *Vagitus puerilis*: ſignificatio πεποιημένως, vt videtur Cam. Quamuis autem ita legatur in edit. illa Baſilienſi, puto tamen Cam. ſcripſiſſe πεποιημένη, non πεποιημένως. aut ita, πεποιημένως (vt videtur) facta. vel potius huic vocabulo data. Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id eſt, *Ordo, Ratio*. κόσμον τόνδε ὁ Δηϊόκης πρῶτος ἔθετο καταστησάμενος, *Hanc rationem primus inſtituit*, vel, *Ita res regni ordinauit*. Item, ἔφυγον οἴδεϊ κόσμῳ, *de effuſa fuga*. Inde Homerica, κοσμήτορε λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἄμ' ἠγαθέῃσιν ἕκαστα. C.

Κουρίδιος ab Herodoto (ſicut & ab Homero ante illum) dicta fuit vxor, quam duxit dum adhuc eſſet κούρη, id eſt *virgo*, & quidem *iuuencula*, ſiue *iuuenilem ætatē non excedens*. Sic in Clione p. 64, Γαμέσ-

οι δ' ἔκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουρίδιους γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κουριδίη dicitur. Sic Il. ν, οἳ μεῦ κουριδίῃ ἄλοχον καὶ κτήματα πολλὰ μάψ οἴχεσθ' ἀνάγοντες. Sic Iliad. τ, --Ἀχιλῆος Θείοιο Κουριδίῃ ἄλοχον θήσειν. Verùm & Κουρίδιος πόσις (id eſt maritus) viciſſim ab Homero dicitur. H.

Κυρεῖν, cum genit. τυγχάνειν, ſiue τυχεῖν. Item Κυρῆσαι. vt pag. 24, circa finẽ, ἐδέετό τε τῆ δήμου Φυλακῆς ἑνὸς ἐκ τοῦ αὐτὸ κυρῆσαι. *aliquam cuſtodiam ab illo conſequi*, vel *obtinere*. Hinc & Κυρήσας, pro τυχών.

Apud Hippocratem participio iungitur, eo modo quo ἔτυχε vel τυγχάνει plerũque illi iungi videmus. Legimus enim apud illũ, Ἢν μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεὸς, id eſt, *nequedum corpus mortuum fuerit*. Vbi alioqui τύχῃ dici potuiſſet.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυχεῖν, vt in extrema pag. 518, ἐνεκύρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum*.

Exſtat verò & aliud compoſitum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν: vt in libro De morb. συγκυρήσαι ὥστε μιχθῆναι μεθύοντα. ſed hoc eſt pro συμβήσεται, id eſt, *eueniet*.

Κώμῳ χρῆσθαι, *Comeſſationem exercere*, vel potius *comeſſationes*. in Clione, pag. 9, πότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. vbi interpres vertit, *Et interſe comeſſationibus vterẽtur*. Ab hoc nomine eſt Κωμάζειν. At verò κῶμος, quod frequẽs eſt a pud Hippocratem, quamuis cõſequi illas τοὺς κωμάζοντας compotationes plerunque videamus, mirũ tamen eſt ſi Galenus κωμάζειν prius eſſe quàm κῶμος, & hoc ex illo deduci putauit. Nec enim rationi & artis graminatices legibus cõſentaneum magis puto κῶμος quàm κῶμον ex illo deducere: id eſt, non minus præpoſterè illud quàm hoc poſſe fieri.

Κῶς, & Κως enclitice, pro πῶς & πως enclitico, paſſim apud hunc ſcriptorẽ, præſertímque hoc poſterius: vt in extrema pag. 249, καί κως τῶν τι πιεῦντας ἐλάνθανον.

A

Λαβέειν, vnde Διαλαβέειν, pag. 54. Et Δελάβηκε, p. 284, νυῦ δεῖ ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε. Paulo antè, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει. legitur & λάβοι, cùm alibi, tum p. 51.

Λαμπάς, *Parma*, aut *Pelta*. C.

Λαύρα, *Angiportum*. vt & Odyſſ. χ. C.

Λέσχη, *Sermo*, *Colloquium*. In Euterpe, pag. 113, ἀπικέσθαι ἐς λέσχην τοῦ Νείλου, mentionem factam dicit Nili. Et Calliope, ἠνομήνης λέσχης, verba quum fierent. Et Ἔλλεσχα: vt οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔστιν ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια, *non de Ionum malis ſed de ſuis fabulabuntur*. Et Περιλλεσχήνυτος, *Celebris*. Et apud Heſiod. λέσχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, vt apparet, *dictus*. Odyſſ. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὕδειν παρὰ νηῒ γαληνίῳ ἐς δόμον ἐλθών, Ἠέ που ἐς λέσχην. C.

Λῃΐζεσθαι, *Rapere*. C.

Λιπαρείη τε καὶ ἀρετῇ, *Conſtantia* (ſeu *tolerantia*) *& fortitudine*. Λιπαρίστε μένοντες, *durate*, Calliope. Et Euterpe, ἐπεί τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, *quum Hercules perſeueraret in flagitando*. C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id eſt, μῦθον, ſignificat. vt Clione, ἔλεξέ σφι λόγον. Et, Αἴσωπος λογοποιός. & Ἑκαταῖος λογοποιός, Euterpe. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid*, ſeu *Secum perpendere*. C.

Λωβᾶσθαι, *Fædare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fædauit vultus*, de facie mutilata. Sic enim apud noſtrum ſcriptorem Zopyrus ſeipſum λωβᾶται, pag. 138. Atque vt hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβην ἀνήκεστον) ſic paulo pòſt, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac paruo interuallo ſequitur λελωβημένον ſignif. paſſiua. Apud Homerum Il. β, Ἦ ῥά νύ μ' Ἀτρεΐδης νῦν ὕστατα λωβήσαιτο, Nunc poſtremum me iniuria affeciſſes. *vel*, contumelia.

Λωβᾶσθαι etiam inuenitur, & quidem apud Hippocratem. Ac ſignificationem paſſiuam habet λωβῶνται in hoc eius loco, αἷς πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα λωβῶνται. vbi redditur, Probro & dedecore afficiuntur.

M

Μελεδωνὸς, *Curator*, vel *Curatrix*, *Cui cura rei alicuius demandata eſt*, *Præfectus alicui rei*, *ſeu alicui negotio*. Pag. 128, μελεδωνοὶ δὲ τοῦδε δέχαται τῆς τροφῆς χωρὶς ἐκέστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι, τῆσι Αἰγυπτίων. Paulo pòſt, τῇ μελεδωνῷ θηρίων. Item, τῆσι οἰκηίων μελεδωνὸν, pag. 210. quod repetitur & pag. ſeq.

Sed & ipſum verbum Μελεδαίνειν habes pag. 570, Μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, videlicet, τοὺς νοσέοντας. H.

Μέμονα, ſequẽte infinitiuo, *fert animus hoc facere*, *Animatus ſum ad hoc faciẽdum*. In Eratone. pag. 411, μὴ ταῦτα μεμονέναι μιν ποιεῖσθαι. Sic Homerus Il. σ, --μάλιστα δ' ἐμὸς φαίδιμος Ἕκτωρ Ἐλκέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitiuo, & ad eandẽ rem ſignificandã, paulo antè, Ἑλκέμεναι μεμαώς.

Μεταδόξαι dicitur, *Qui mutauit ſen-*

tentiam, ſeu *quem pœnituit*. H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μετεξέτεροι, id eſt, ἐνίοι. Pag. 116. τοὺς μετεξέτεροι καλέουσι. C.

Μῆνις, κότος & ἔγκοτος, *Vehemens ira*. C.

Μῆχος pro μηχανή. vt p. 180, τοῦτο γάρ οἱ κακοῦ ἦεν μῆχος. Eſtque reponendum hoc ipſum verbum & pag. 309, verſu tertio à fine. Vtitur & Homerus: vt Il. β, --οὐδέ τι μῆχος Εὑρέσθαι δυνάμεσθα. Vt autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc ſcriptore dicitur, ita viciſſim πάθη pro πάθος.

Μὶν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens maſſa*. vt μύδρον σιδήρεον. vel λίθος διάπυρος: vt ille philoſophus dixit ſolem eſſe μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυσίλλειν, *Diſſecare*. Hom. μισυλλόν τ' ἄρ' ἔπειτα. In Clione, διαμυσίλας κῆ μέρεα τὸ ἱερήϊον, *ſecta in partes victima*. C.

N

Νεωχμοῦν, *Nouare*, id eſt, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, vt communiter, *legem* ſignificat: vt, Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοις κελεύσασι, νόμους ποίησε. Et, *Mores* ac *inſtituta*: quæ & νόμιμα: vt Thalia, οὕτω νομίζουσι πολὺ ἢ καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἔχεσθαι. In Melpom. ξεινικοῖσι γὰρ νομηίοισι καὶ οὗτοι αὐτῶς χρᾶσθαι φεύγουσι. *Et conſuetudinem ac morem*. Εἰ δ' ἐξαπαλᾶν τοὺς εὖ ποιοῦντας νόμος ἐστὶν οἷσι, in Clione. Significat & *Paſcua*: vt apud Homer. quoque, ἐπεί κε νομῶ μεγάωσι. Et *regio*: vt νομὸς Θηβαίοις μυρίοστος. Et Claſſis: vt νομοὶ Φόρκυν, in Thalia. Atque hæ poſteriores duæ ſignificationes ſũt acuti nominis. Eſt & *modorum* appellatio: vt de Arione, νόμον τὸν ὄρθιον διεξελθεῖν, quos apparet acutos fuiſſe, & concini ſolitos voce altiore. Ἐν χερσὶν νόμῳ, ſignificat, *In conflictu, Conſertis manibus*. C.

Νυν, particula ἀναπληρωματική, id eſt, expletiua; paſſim apud hunc ſcriptorem, poſt μὲν. Ac ſtatim initio primæ mu ſæ, Περσέων μὲν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Sæpe autem his particulis μὲν νυν reſpondet δὲ in altero membro. vt pag. 181, circa finem. H.

Ξ

Ξεινίη & φιλίη & ὁμηχμίη συνθήκη & διαλύσασθαι, Hoſpitii amicitiæque & belli coniunctionem & diſſolutionem ſignificat. C.

Ξυρὸν, *Nouacula*. Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo vtitur pag. 384, ὅτι ξυροῦ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῶν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ ἐλευθερίοισι ἢ δούλοισι. Exſtat idem loquendi genus (quod prouerbiale fuiſſe videtur) apud Homerum: niſi quòd ἵεται eſt apud eum, non ἔχεται. Iliad. κ,

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ὅτι ξυροῦ ἵεται ἀκμὴ Ἢ μέλαν λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo prouerbiali genere loquendi exponendo vſurpari ſolet vox Diſcrimẽ: quæ tamen vtrique parti conuenire non poteſt. neque enim dicet aliquis ſibi imminere diſcrimen de tuenda vita, vt dicet diſcrimẽ de amittenda: neque diſcrimen de libertate ſubeunda, vt diſcrimen de ſubeunda ſeruitute. Hoc conſtat, eos dici ὅτι ξυροῦ τῆς ἀκμῆς ἵεσθαι, vel, ὅτι ξυροῦ τῆς ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πρήγματα eorũ qui ab ipſo temporis articulo velut opprimũtur, quo vel proſperã vel aduerſam fortunam experiuntur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quanuis alii ſecus ſentiant) quàm ab iis quæ aciei cultri ſeu gladii admota, leui manus impulſu amputari poſſunt. Atque ita pertinebit ad id quod prouerbialiter itidem dicitur, *Sub cultro eſſe*. Vnde apud Horatium, *Et me ſub cultro liquit*. H.

O

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc ſunt turbulentæ, ſiue quæ nondum ſunt compoſitæ: quaſi quis dicat, quarũ tumor nondum reſedit. In Thalia, pag. 239, ἅτε οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod malè reddit interpres, *Vtique rebus nondum ſatis fundatis*. Sic autem & p. 218, vbi Ald. & Germ. editiones οἰδόντων habent pro οἰδεόντων. qui error eſt apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margini adſcripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus*.

Οἰχόμεος, pro ᾠχετο. Et Il. β, ὅτι σφῶϊ συνοχωκότε. C.

Ὅκως pro ὅπως. quomodo. vt pag. 234, ὅκως μὲν γνόμενος. & paulo antè, ὅκως θαλασσεύσεται τὰ ἐπίπλοα. Sed alium etiam vſum habet iſtud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. vt in Clione, pag. 5, ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. vbi redditur *quum* vel *quoties vocaret*. Sic ὅκως ὕοι, *quum* vel *quoties plueret*. Atque ita plurimis in locis vtitur. H.

Ὁλοιτρόχος, ſubaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus eſt, in hoſtes proiici vel potius deuolui ſoliti: quod à rotunditate nomen iſtud habere quidã crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Il. ν, quadriſyllabè, ὁλοίτροχος ὡς ἀπὸ πέτρης, vbi ſubauditur πέτρος. Quidã tenui ſpiritu hanc vocem ſcribunt, tanquã ita dicatur quaſi

ὅλεθρος ἐν τῷ ξύλῳ. Fusius de hac voce disseritur in meo Thesauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo*. vt pag. 175, ἵνα μὴ ὦ Κορίνθιοι ὄνονται τοὺς χαλκέας. vbi interpres contrario sensu dixit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*. Sic apud Hom. ὄνοτο. Il. υ, & Od. ξ. Et ὄνοντο, Od. φ.

Ὅτι interdum pro διὰ τί. vt pag. 220, εἰ ἔρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χειρί. Sic pag. 108, circa finem, καὶ ὅτι αὖθις ἀποπνεύσας μοῦνος πάντων ποταμῷ οὐ παρέχεται. H.

Ὅτι τάχος, pro ὅτι τάχιστα, *Quamcelerrimè*, *Quamcitissimè*. Vel, *Primo quoque tempore*, pag. 586, in fine. H.

Ὅτι μὴ significat εἰ μή, *Nisi*, *Praterquam*, & similia. C.

Οὐδαμοί, id est, οὐδένες. C.

Π

Παραγκτᾶσθαι, *Introducere*. C.

Παραμέμνημαι alicubi poni videtur pro simplici μέμνημαι, sicut pro hoc ponitur quibusdam in locis compositum ἐπιμέμνημαι, vel ἐπιμνήσθην. H.

Πάρεξ, *Præterquam*. C.

Παρέχει μοι, sequente infinitiuo pro ἔξεστί μοι, *Licet mihi*, *Penes me est*, *In me situm est*. pag. 247. H.

Παρδών, pag. 17, οὔτε γυνὰξ δειλίῃ μοι παρδών. Et paulo pòst, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἀνέχαρε παρδών τοι. Vtrobique pro ἐνδών positum quidam existimarunt. H.

Παχέες, *Diuites*, *Opulenti*, pag. 415, Αἰγινητέων οἱ παχέες, vbi interpr. vertit *proceres*. Nam sæpe hi sunt ex illorum numero. H.

Περιημεκτέω, οῦ, idem cum simplici Ἡμεκτέω significare videtur: videlicet AEgrè ferre, Grauiter ferre, Indignari: atque adeo magnam indignationẽ præ se ferre: quod fit querendo, siue quiritando: Vnde factum est vt pag. 212, περιημεκτήσας, τῇ ἀπάσῃ συμφορῇ reddiderim, De tota calamitate questus. Sed pag. 567, absque vllo casu ponitur περιημέκτεον. Apud Suidã & Περιμεμεκτήσας (non περιημεκτήσας) & Περιημέκτεον, non περιημέκτεον. At vero illius περιημεκτεῖν plura tibi exempla Thesaurus meus suppeditabit.

Περιλεχθέντος, vide in Λέχη.

Πέριξ, *Circum*: vt Arboribus clausi circum. *vel* Circa: vt Corpora multa virûm circa. C.

Πεπόμφαι σιλίη, id est ὀπλώμφαι. πέσσειν enim *Coquere & Conficere*. vt Homero quoque, metaphoricè, γέρα πεπέμφθαι. C.

Πίσωος, id est, πεποιθώς, *Fretus*: vt & Hom. ἠνορέῃ πίσωνοι καὶ κάρτεϊ χερῶν. Sed & Eurip. Oreste, θαρσῶ τε πίσωος καὶ μαθεῖν παῤῥησίαν. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρῆγμα, *Subitò*. Pag. 549, καὶ πρῆγμα τι φωνῆς ἀκούειν. C.

Σ

Σαγάρεις, *Secures*, aut *Bipennes*, aut aliud barbarici teli genus. Ita Cam er. siquidem fides habenda est illi Basilienſi editioni: ac non potius credendum est illum σαγάρεις scripsisse. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* significat seu *Vellere*. vt Melpom. Σαρκάσας βοὸς τελαμῶνι. Atque id & Hippocrati significat verbũ, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, α'. C.

Σακκέω, *Excolo*, in Melpom. pag. 263, τῶν ἐπεὰν ψήκτῃσι πέσῃ, σακκέουσι ἱματίοισι. vbi tamen interpr. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, vsus est. Sed Eustathius, vel potius Dionysius apud Eustathium, ex hoc nostro historico Herodoto affert etiã χρήματ' ὑποσακιζόμενοι. Quinetiam ὑποσακίζειν τῆς ὁδοῦ esse ait τὸ παρακλίνειν καὶ ὑφαιρεῖσθαι (subaudiendum autem puto τῆς ὁδοῦ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac significatione respici fortasse ad saccum qui paulatim euacuatur. Alioqui σακίζειν dicuntur etiã saccularii fures, siue sacculorum fures: quum Hesychius σακίζειν exponat, τὸ ἐκκενῶσαι διὰ κλοπῆς τοὺς σάκους. Sed apud illum & in verbo & in nomine litera σ geminatur (sicut & in σακκέουσι apud Herodotum: quum AElius Dionysius σάκκος etiam non σάκκος ab Atticis scriptũ fuisse testetur.

Σπέρχειν, *Aduersari* & *offendi*. Et Σπερχθεὶς, *Perturbatus*. C.

Συγγινώσκω (vt admonui in Ἀναγινώσκω) à vulgari vsu & ipsum discedit apud Herodotum: qui duobus modis eo vtitur. Pag. 444, νεῦ μοὶ τι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. vbi συγγνοὺς est, *Postquam mecum reputaui hanc rem*. vel, *consideraui*, *seu perpendi*. Sic in fine pag. 255, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο. Sic & pag. quæ eam sequitur. (Talem autem vsum esse verbi συμφρονεῖν, in meo linguæ Græcæ Thesauro docui.) Aliter in fine pag. 270, vbi infinitiuo iungitur, ἔφρξης δέ οἱ οὐ συγγνώσκων λέγειν ἀληθέα. q. d. *Non assentiens ipsi vera dicere*, ipsum videlicet. Q. d. Non conscius ipsi veritatis. In hoc tamen loco pag. 365, συγγνώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς, magis propriè reddi potest, *Conscii nobis sumus*. Quinetiã voce passiua vtitur alicubi hac in signif. vt, ἐόντες συγγνωσκόμενοι εἶναι,

κ᾽ τῆτο ἔξειν. Vbi autem dicit, οὔτε συνεγινώσκοντο, ἤσαν τε αὐθαδέστεροι, signif. *Nõ agnoscebant culpam.* H.

Συμψήσας interpretantur συντρίψας, Clione. Significat autem correptionẽ.C.

Συναλίζω, vide in Ἁλίσις.

Συναμωρέειν, *Vastare, Perdere.* Et Συνάμωρος, *Noxius.* C. Sed scribitur etiam Συναμωρέειν. H.

Συννοίῃ ἐχόμενος, pag.41, *Cogitabundus.* Vel, *Quum in attenta cogitatione versaretur.* H.

Συρμαΐζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ: quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii succum quempiam fuisse putauerunt. C.

Συσπεύδω ἐνί, sequente infinitiuo, pag.44, *Studio meo & opera aliquẽ adiuuo ad aliquid efficiendum*, vel, *Studium meum alicui ad aliquid præsto.* At verò Ἐπισπεύδω & Ἀπασπεύδω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum.* C.

T

Τάρσους καλάμων, Clione, interpretantur *Areolas arundineas, super quibus lateres arescerent.* Sunt & ταρσοὶ πλοίων. Et remigia ταρσῶν habent appellationem. Nominantur etiam ταρσοὶ in volucribus. C.

Τέλειον, *Perfectum, Confirmatum, Euidens.* δι᾽ ὄψιν ὀνείρου οὐ τελείως. Et, τὰ τέλεα τῆς στρατιῆς, *grandes oues.* C.

Τέλη, *Impensæ, & Ordines.* C.

Τέῳ interrog. vt pag.55, τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατειργάσαο; *Qua morte interfeciſti?* Eodem modo τοῖσι ὅμμασι, principio pagina 17. H.

Τετεύχθαι, *Afflictum esse.* C.

Τὸ, *passim* pro ὃ, id est *quod* relatiuum, Sic pag. 21, εἰδωλον τὸ λέγουσι ἔτι. Et paulo ante, τῷ ὀπισθόμβρος τὸ οὔνομα. pro οὗ, *cuius nomen quamuis sciam.* Sic alibi ἐν τῷ pro ἐν ᾧ, *in quo.* Pluralis autem genitiuus τῶν, quum est articulus præpositiuus, interdum voculam ἵς interiectam habet inter nomẽ cum quo iũctus est. vt pag.21, τῶν τὶς Δελφῶν, pro ἵς τῶν Δελφῶν. vel potius τῶν Δελφῶν ἵς.

Τριφάσιον, *Triplex*: vt διφάσιον, *Duplex.* C.

Τῷ ἐόντι χρησάμβρος, Veritate vsus, Eo quod res erat. Et τῷ ὄντι γε, Reuera. Et κατὰ τὸ ἐὸν, Secundum veritatem. C.

Τῶν ἰδμὼν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita sunt.* vsitata parenthesis Herodoto. C.

Τωὐτὸ, id est τὸ αὐτὸ, similitudinem & æqualitatem & coniunctionem significat. κατὰ τωὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, *idem ipsum quod Græci memorant.* Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τωὐτὸ διαλέγονται, *eadẽ lingua vtuntur.* Item τωὐτὸ φρονήσαντες, de consensione & concordia, in Clione. Et in Polym. συλλεγομένων ἐς τωὐτὸ, quum conuenissent. C.

T

Τρυφὴ, Petulãtia & lasciuia: vt de equis, Clione: de mulis, Melpom. C.

Τυφεὸς, id est ὑφεὸς, *Sanus.* C.

Τυφοθόσκειν, Supersilire, vt pag. 129, ἐπαφοθόσκοντες τοὺς αὐθεφόρους. Apud eundem legimus & Καταφοθόσκω. apud Homerum autẽ & Ἀποφοθόσκω & Ἐπιφοθόσκω legimus.

Τυφλὸν ἄθημον vsum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico*: ea in signif. qua dicimur consiliũ nostrum alicui vel cum aliquo communicare, (vtriusque enim exempla inueniuntur) & qua Cicero dicit, *De societate multa inter se communicarẽt.* Pag. 338, circa finem, νυνὶ ὦν, ὁπποίῳ δὴ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ἐπαφήσωμεν. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeã, fac omnino ad me accedas, vt tecum de iis cõmunicem.* sed alterum verbum multo aptius mihi videtur. Interpr. reddidit Aperiam. Sic pag.438, διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὰ νοέω πρήσσειν ἐπαφήσωμεν ὑμῖν. Quinetiam pag. 4, τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ ἀπορρηθέντα τῆς πρηγμάτων ἐπαφήπτο. Vtitur verò & activa voce ἐπαφήσω eadem in signif. vt videbis pag. 251, & 341. H.

Φ

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores.* Clione, στομαχώδεες λιθισμοὶ εἰσὶ φαρμάκοισι, nitent coloribus. Et Φαρμακόειν, *Tingere.* C.

Φάρσος, *Portio.* C.

Φερέγγυος, ἀνεπίμβρος, *Sufficiens.* C.

Φρενήρης, *Mentis compos.* C.

Φῶρ, *Fur.* C.

X

Χρεὸ χρῆσθαι, seu τῇ χρεὸ, Vide in Ἁλιά.

Χρᾶν, *Respondere*, id est, Oraculum reddere. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, responsum Pythia hoc reddidit. Et, χρησάντων τῶν θεῶν,

Clione, *Quum oraculum redditum mihi sit.* Inde & Χρησήριον : sed hoc communius. C.

Χρῆμα. vt, συὸς μέγα χρῆμα. Et, τυφανὶς χρῆμα σφαλερόν. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. Et, χρῆμα χιμῶνος ἀφόρητον. C.

Ψ

Ψῆνες, Quæ in caprificis beſtiolæ naſcuntur. C.

Ὦ'ργην ἔχειν, *Reſpectum habere*, aut *curam.* Et, οὐδεμίαν ὤρην ἔσχε, *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit.* C.

HENRICVS STEPHANVS lectionis Herodoti ſtudioſis.

QVANTA ſit variis in rebus Gallicæ linguæ cum Græca conuenientia, & quàm multa Græcorum loquendi genera in Gallicũ ſermonem ita verti poſſint vt verbum verbo reddatur, (quum Latina contrà Græcis nullo modo reſpondeant) ante multos annos docui, in Gallico libro cui titulus eſt, *De la conformité du langage Francois auec le Grec:* id eſt, De conformitate (ſi ita loqui licet) Gallici ſermonis cum Græco: at quum primam Herodoti editionem dedi, vel hunc vnum argumento meo non parum exemplorum ſuppeditare animaduerti. Quum autẽ ea illi editioni præfixiſſem, ne in hac quidem prætermittenda, ſed potius cum aliquo auctario exhibenda cenſui.

IONISMI GALLICI, ſiue IONICI GALliciſmi, qui apud Herodotum leguntur.

Ἀπεβαλλέεις πὼ κεφαλὼ, Tu perdras la teſte. P. 550

Καμβύσεα ἔπνξε ἡ ἀληθείη τὴν λόγον, Cela luy touche le cœur. 212

Τὰ μὲν ἄνω, κάτω ἅπτω, τὰ δὲ κάτω, ἄνω, Ie mettray ce que deſſus, deſſous. id eſt, Ie renuerſeray tout l'ordre qui y eſt eſtabli. 183

Οὐκ ὀρθῶς σιωυπὸ πρήσσετε, Vous ne vous gouuernez pas bien. 177

Κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτός ἐστι ὁ καταστησάμενος, Il fut le premier qui eſtablit ceſt ordre. 47

Μωρίην πολλὴ λέγειν, C'eſt vne grande folie de dire cela. 68

Ἔρχομαι φράσων, Ie vien à dire. Vtitur autem illo genere loquendi frequẽtiſſimè: ſed mutato interdũ partic. φράσων in λέξων, aut ἐρέων. 89

Σωπέχεσθαι, S'attacher, de conſerẽtibus manus.

Ἵνα ἴδω τί κοτε καὶ λέξει, pour voir qu'il dira. 147

Ἔλαβε τὸν μισθὸν, Il a receu ſon ſalaire, vel ſon payement. de eo qui punitus fuit pro meritis: ſeu, poena quam meruit affectus fuit. 189

Ὡς ἔρχεται οἶνον ἀπίκεσθαι. Quand il uient au uin, pro Quand il uient à parler du uin. 192

Τὸν πρῶτα ὑπαγόρευσον εἰπεῖν, Qui a donné charge de dire ceci. 212

Ἀπήνεικε Καμβύσεα, Il emporta Cambyſes. vt dicitur, Ceſte maladie l'emporta. Alibi, λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπήνεικε. 213

Ἐπεὶ τε ἦλθε ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμιον ὑποφαίνεσθαι, Quand il uint à Darius de dire ſa ſentence. 216

Ἐπῆκε ἑωυτὸν δεῖ κεφαλὴν φέρεσθαι ὑπὸ τὸ πύργου κάτω, Il ſe laiſſa tomber. etiam de eo qui præcipitem ſe dederit. 218

Θυμὸν ἔχε ἀγαθὸν, Ayez bon courage. 223

Προσφέρει Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, Porta ceſte parole à Darius. 242

Ἔσαν ἐν φυλακῇσι, Ils eſtoyent ſur leurs gardes. 250

Γενῶναι τὸ θέλει τὸ δῶρον λέγειν. vt dicimus, Que veut dire cela? pro, Quid hoc ſibi vult? 302

Ἔδοσάν σφεας αὐτοὺς Ἀσσυρίῃ τῇ Ἀγχίπλου βασιλεῖ, vt dicimus, Ils ſe donnerent à un tel prince. 313

Εἰ ὑμῖν φίλον ἐστὶ, S'il vous pluſt. quum rogamus vt aliquid fiat. 336

Οὔτι τι χρῆμα ἐποίησας; Qu'a ce nous faict? cũ increpatione. 337

Ἐκ νέης, De nouueau, pro Deintegro, Rurſ. 378

Ἀταξίη, Deſordre. 385

Οὐκ ἀπέδοσαν πὼ ὁμοίως, Ils n'ont pas rendu la pareille, vel, Ils ne rendirent pas. 387

Τρίτῳ ἔτεϊ πυνθάνου, Il y a trois ans de ceci. pro Trois ans depuis ceci. 394

Ἐπὶ σφέας ἔχοντας. vt dicitur, A qui en auez-vous? pro A qui en voulez-vous? 397

Ἐς τὸν ἐπιέσται ἔχειν, A qui il uient, pro A qui il appartient. Huc pertinent quæ de aduerbio ἐπιτομέως dixi in recenſione vocab. Herodoti. 401

Τοῦτο ἀπέρρηξε τὸ ἔπος, Il ietta ce propos. 406

Καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, On ne le peut dire autrement. id eſt, On ne le peut nier. 427

Οὐκ ἔλασσον ἐφάνησαν τὴν λόγῳ ὧτε μάχεσθαι, Ils n'en uindrent pas à ces termes. 440

Τὰς πρὸ ἡμέρας, Ces iours paſſez, p Nuper. 445

Νομίζων Ξέρξεα ὑποδέξειν λέγοντα οὐδέν. vt Gall. Ce n'eſt rien dict. 446

Ῥῆγμα αἰ εἴη μοῦνον, ſequẽte infinitiuo, On n'auroit autre choſe à faire que, &c. 483

Πρῶτον χρημάτων πάντων, Deuãt toutes choſes. 489

Εὐ ἐξόκω συμβαλλόμενος, vt à nobis dicitur, Ie trouue par mon compte. 508

Διεξόδοι βυλεύμασι, vt dicimus, Diſcours. 524

Ἀριθμὸν ποιέεσθαι, Faire le compte. 530

Ἦν δὲ ἔφερε πὼ ἀληθείην πᾶσαν. Tale eſt in noſtro ſermone, On luy apporta toute la uerité du faict. 556

Φέρει καὶ ἐς πᾶσαν πὼ Ἑλλάδα, Il emporte à toute la Grece. 581

Ἐξέφαρτον πᾶν τὸ ἐὸν, Ils ſceurent tout ce qui en eſtoit. 588

Ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι, vt Gall. Iuſtes, id eſt, De iuſte meſure. Iuſtæ menſuræ.

Δέσποτα, aliquot in locis ad regem: vt illi dicimus Sire: pro quo ſcribi Cyre, poſtularet deriuatio à voce κύριε (id eſt, domine) quæ poſtea depraua ta fuit in κύρε.

HENRICVS STEPHANVS lectionis Herodoti ſtudioſis.

DIVTIVS in locupletanda illa vocum Herodoti recenſione (cui & Ioniſmos Gallicos, ſiue Ionicos Galliciſmos, tanquã corollariũ, ſubiunxi) immorari volebam: vt iſta editio, quamuis ὑγιέα, magnũ hac etiã in parte πρόσθημα haberet: ſed non, ſine aliqua iactura tua, eáque fortaſſe non leui, poterã. Nec enim ad ediſſerenda alia, quibus te ad lectionem Herodoti magis ac magis inſtructum reddam, ſatis temporis ſuperfuiſſet. Ea autem quæ ſint, ne præfari quidem volo, ne vel tantillum temporis illa mihi præfatiuncula detrahat.

Rationi autem cõſentaneum mihi videtur vt à quibuſdam illius recenſionis locis initium ſumam, ſuper quibus habeo quod te moneã. Primus erit vbi vocabulum ἀτέοντες Camerarius interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum ſimiliter eſſe vſum. Nam ἀτέοντα quidem legimus apud Homer. Il. υ, ſed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, ſiue τὴν φρένα. vnde dicitur aliquis voce compoſita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτέοντα, ego vel ἀτέοντα (fuit autẽ facilis lapſus ex ἀλέοντα in ἀτέοντα) vel ἀλίζοντα reponendum cenſeo. Illud tamen mihi nullum lexicum ſed memoria diu ſolicitata ſuppeditauit. Recordatus ſum enim me legiſſe (apud Theognin, ni fallor) hunc verſum,

Παῖς τις πλούσιον αἰδέα λίει, ἀτίει ἢ πενιχρόν.

At verò ἀλίζων, pro καταφρονῶν apud Homerum exſtat Iliad. υ. Quòd ſi etiam incidiſſet Camer. in aliquem Herodoti locum vbi vox ἀτέοντες vſum illum haberet, eam pro mendoſa habendam eſſe, ex iis quæ dixi conſtat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recenſuit, in quorum ſcriptura ab editione Baſilienſi diſcedere non dubitaui, quum manifeſtus eſſe error videretur. Sed tamen, ne meo ſtare iudicio neceſſe habeas, hæc ſunt, αἰγινέων, mutatum in ἀγινέων: & ὀμαρέη, in ὀμαρείη: necnon ϑοῦλ', (quod barbarum potius quàm Græcum videri poterat) mutatum in ϑυεός. Item χῆνες in ψῆνες, de beſtiolis quæ in caprificis naſcuntur. Monui autem & de nomine αὐγήρεες, tanquam ſuſpecto, pro σαυλέρεες: quod apud Herodotum legitur.

SED hinc ad alia venio, quæ ſcrupulum iniicere cuipiam poſſint circa interpretationem. Ex his eſt ὀμαρείη, quod ille interpretatus eſt ſtercus: quum potius vẽtris exoneratio ſignificetur: ſicut & ἀποπατος (quo illud exponitur) hoc ſonat.

In vocabuli Ἐπιστροφέως interpretatione dubitari poteſt de illa voce Latina Obliquè, poſita inter haſce duas Accuratè & Vehemẽter: & ſuſpicatus ſum primo aſpectu, Obnixè eum ſcripſiſſe: ſed quũ poſtea cogitaui, Suidam teſtari, Herodotũ eſſe vſũ pro ἀπατητικῶς, id eſt Fallaciter, Deceptoriè (ſi & hac vti voce licet) Fraudulenter, illud Obliquè retinendum, & tantùm ſedem ei ſuam mutandã cenſui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam eiuſdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis vſum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorũ, quæ proponit, primũ ei eſt hic locus, ἀνὸς μέγα χρῆμα: ſecundum, iſte, πυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν: tertium, χρῆμα πολλὸν νεῶν: quartum, χρῆμα χιμῶνος ἀφόρητον. atqui in illo ſecundo loco vbi dicitur, πυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν, non idem eſt vſus vocabuli χρῆμα, qui in cæteris tribus: adeo vt hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem ſenſu πυραννὶς, πρᾶγμα σφαλερόν: at in cæteris illis locis vbi genitiuus iungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem huius loquendi generis nullam ille expoſitionem addit, ideóque lector eam ſe à me expectare non immeritò dicturus eſt, oro vt meum Theſaurum conſulere, & ita vicariam operam illum mihi præſtare, malit: ſimúlque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phraſin repræſentare, aut ſaltem ad eam alludere, voluerit. Simul autem inde diſces, nõ minus Atticis quàm Ionibus vſitatum illud loquendi genus fuiſſe, quũ & Ariſtophanes eo vtatur. Ac ſunt certè & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ paruo interuallo ſequuntur (pauca enim tantùm verba interiecta ſunt, quibus vox ψῆνες exponitur: pro qua perperam ſcriptum eſſe χῆνες in editione Baſiliéſi, paulo antè dixi) poſtquam ὦρλω ἔχειν, interpretatus eſt Reſpectum habere aut curam: ſubiungit, Et, οὐδεμίη ὥρη ἔστω, Nihil momenti attulerit. Quæ tamen interpretatio conuenire loco non poteſt. Sunt enim verba illa ex hoc paginæ 251, loco, τῆς σεωυτοῦ γραπτῆς τῆς οὐδεμίη ὥρη ἔστω ἀπολυμβήνης. Sonant autē hæc, Cuius amiſſionem nemo curabit, vel, De cuius amiſſione nihil penſi cuiquam erit.

Sed nec ad verbi γνωμαχέειν interpretationem non ſatis attentionis attuliſſe videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Theſauro de verbo illo dicuntur.

VENIO nunc ad aliud cuius mentionem obiter tantùm feci in illa ipſa recēſione (ne, ſi forte diutius differam obliuiſcar. Id autem eſt de vocabulo ἔγκοτος. Dixi enim me vix perſuadere mihi poſſe, ἔγκοτον in duobus quos legiſſem Herodoti locis, pro κότον poſitum eſſe. Ideo autem à me dictum hoc eſt, quòd vocem hanc pro adiectiuo tantùm nomine habeam, & nihilomagis ſubſtantiuum eſſe nomen poſſe exiſtimem quàm ἔγκυκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmāt autē mihi hanc opinionem quatuor noſtri ſcriptoris loci: quorum primus ſit hic, δεινὸν πινά σφι ἔγκοτον ἀμὰ τὸν ἀστικλωσμὸν ἔχων. Secundus autem hic, ἀπὲρ πινὰ ἔγκοτον εἶχε. Tertius ſit iſte, ἔγκοτον σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, conſiderare te iubebo in duobus locis ſequi participium ἔχων, in vno ipſum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico ſcriptam ab Herodoto fuiſſe præpoſitionem ἐν ſeorſum ab illis duabus ſyllabis quæ ſunt ſecūda & tertia in voce ἔγκοτον, & illàm præpoſitionem per tmeſin à participio & alibi à verbo ſeparaſſe, remanēte in medio voce κότον. vt perinde ſit acſi ſcriptū eſſet, δεινὸν ἐνὰ σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν πινά σφι κότον ἐνέχων. Item. ἀπὲρ ἐνὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco, κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc ſuſpicionem, vel potius ſententiam (omnino enim illud mihi perſuadeo) adducit? Locus ille qui ſupereſt ex iis quos me allaturum promiſeram. Is legitur in Clione, pag. 56, Ἀγνάγης ἦ, κρύπτων τὸν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Eſſe enim ſcribendum ἐνεῖχε, vt habet poſterior hæc editio, non ἐνέχε, vt in priore legebatur, (Aldinam & Baſilienſem perperam ſequente) luce clarius eſt. Quomodo enim ab ἐνέχω eſſe ἐνέχε poſſit? Iam verò & abſque adiectione dici ἐνέχειν νινί, Theſaurus meus docebit. Ac meminit certè huius vſus verbi ἐνέχειν Euſtathius quoque: ſcribit enim, ἐνέχειν apud Homerum in Odyſſea eſſe κῆρ νινὸς ἔχειν: atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odyſſeæ locus eſt hic, ex libro τ,

Δαιμονίη, τί μοι ὦδ' ἐπέχεις κεκοτηότι θυμῷ;

Vbi poſtquam dixit idem ſcholiaſtes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idē eſſe quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpoſitione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibuſdam docuit, tandem ſubiungit, ſimile verbo ἐνέχειν eſſe hoc ἐπέχειν. Hoc tantùm ſupereſt nunc vt videamus an Herodotus libenter tali tmeſi vtatur ſeu dialecto ſeu diæreſi qualem haberet illa quam apud eum repono ſcriptura. Sed præter vnum quod habemus in eodem ſcholiaſtæ loco huius figuræ exemplum ex hiſtorico, ὅτι σφίσιν ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας pro σφίσιν ἐπέχοντας (nam hoc eſſe dictum ἀμαλελυμβύως ſcribit: & alicubi διαρημβύως eadem de re dicit) alia paſſim apud eum occurrunt. vt αὐάτ' ἔδραμον, pro αὐτέδραμον: & ἀπὸ μὲν ἔθανε, pro ἀπέθανε: & καβὰ μὲν ἔκτεινε, pro κατέκτεινε. Ac (vt de alia dialyſi loquar quæ illi vel potius dialecto illi eſt peculiaris) interiicitur & vocula ὧν. vt ἀπ' ὧν ἔδωκαν: & κατ' ὧν ἐκάλυψε. pro κατεκάλυψε. Hæc autē quū ita ſint, non immeritò (vt opinor) vocabulum illud ἔγκοτος, quatenus quidem ſubſtantiui, non adiectiui tantùm, ſedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur. Nec mirum eſt tamē tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Ioachimo Camerario, viro doctiſſimo & huius linguæ peritiſſimo, (ſcribit enim Μιῶις, Κότος, Ἔγκοτος, Vehemens ira) non mihi tantùm, vocem illam fucum feciſſe, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potiſſimùm Suidæ: qui eo etiam magis eſt reprehendendus quòd ex hoc epigrammatis loco, — Ὃς φθόνος αἰὲν Θησείδας ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει, colligat, ἔγκοτος οὐδ' ἡ ὀπὶ μόνος ὀργή; & non animaduertat, ἔγκοτος vt adiectiuum, iungi cum ſubſtantiuo φθόνος.

Libet autem eadem opera & de quibuſdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, vt ſcripta ſunt in typographicis editionibus, ſuſpicione tamen haud carent, præſertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his eſt verbum ἀλαφθορίης, in hoc paginæ 41 loco, πόλιν τε τὴν σὴν ἀλαπάζει, καὶ χρήματα τὰ σὰ ἀλαφθορίης. Quamuis enim primo aſpectu videri poſſit verbum iſtud ἀλαφθορίης admitti poſſe (vt ex nomine ἀλαφθορεὺς factum) tamen Herodoti ſeculo in vſu fuiſſe, vix credibile eſt. Huc autem accedit quòd in vet. exempl. non ἀλαφθορίης ſed ἀλαφορίης legitur. Quòd ſi ſiquis aliud exemplum afferat eodem è ſcriptore, videlicet, ἀλαφθορώμενος ὑπὸ κυνῶν: is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non ἀλαφθορώμενος, ſed ἀλαφορώμενος legi. Hunc autem verbi iſtius vſum exprimere videtur voluiſſe Horatius Latino illi omnino reſpondente, quum dixit, *Pòſt inſepulta membra different lupi.*

Sic autem, quum ὑπολήμιος apud hunc ſcriptorem habeamus pag. 50, vbi ſcriptum eſt, ὑπολήμενος ἢ τῷ μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. ſequi oporteat, ex quibus annotatum eſt ὑπαρήμενος pro ὑπολήμενος, in eo qui hunc non magno interuallo ſequitur, ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑπολήμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quàm illic ὑπαρήμενος ſcriptum erat: ſed quum hîc ex vet. exempl. adſcriptum margini inuenirem ὑπερήμενος, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hîc fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, ſcribendo, ὑπαρήμενος ἢ τῷ μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quàm ex incuria contigerit vt illi etiam præcedenti loco appoſita ex iiſdem veteribus libris illa lectionis diuerſitas non eſſet, eo in libro (ſcriptus autem & ipſe erat, ſed minus vetuſtatem præ ſe ferens) quem poſterior in margine ſibi appoſitum habebat. At editio Aldina in priore quidem loco ὑπολήμενος, at in poſteriore ὑπαρήμενος nobis exhibet. Eſtque & hoc ſciendum, fuiſſe repertum exemplar, quod viciſſim pro illo ὑπαρήμενος haberet idem illud ὑπολήμιος, quod nõ longo interuallo præceſſerat. Quorſum tam multa? vt oſtendam, quàm veriſimile ſit quædã vocabula, præſertímque verba, ob ſignificationẽ quæ pleriſq; lectoribus inſolẽs videbatur, ab eorũ aliquo (nimirũ eo qui cæteris audacior erat) mutata in alia fuiſſe, hunc etiã apud ſcriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑπαρίεσθαι ita vnquam vſus eſt? nimirũ ſignificare volens, cõmunicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus vt ſimul eius ſuper eo cõſilium audire cupiamus. Ipſemet Herodotus (inquã) ita eſt alibi vſus, nõ vno in loco. E duobus ſaltẽ vnus quidem p. 216 exſtat, ἐπεί τε ἢ ὑμῖν αἰαφέρεν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπαρίεσθε, ἢ ποιέωμεν σύμβουλον, &c. Vbi interpres non omnino malè vertit, *Sed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum, & me adhibendum.* Dicẽs autem, non omnino malè hunc locum ab eo eſſe redditum, hoc addo, dummodo verba iſta quibus vtitur, *& me adhibendum*, rectè intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in conſilium.* Alioqui non dubium eſt quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus eſt hic, ex pag. 251, εἰ μὲν τοι ὑπαρίεσθαι τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἂν μὲ παρεῖδες νεῦ δ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλλόμενος, ἔπεξα. Vbi interpres tandem animaduertit quod alibi animaduertere non potuerat: videlicet ὑπαρίεσθαι (nam hîc voce actiua vtitur, quum potius paſſiuæ vſum hunc dare ſoleat) eſſe quod Latini *communicare* dicunt. Vt autẽ minus mirer iſtum verbi ὑπαρίεσθαι vſum non tantùm nouum & mirum viſum fuiſſe, ſed etiam mendi ſuſpectam ſcripturam habuiſſe, hoc facit, quòd verbum quoque αἰαίρεσθαι quum apud quendam hiſtoricum ſignificationem iſtam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑπαρίεσθαι hunc vulgo vſum habet. Iam verò & quum apud Appianum αἰαίρεσθαι τὸ κοινὸν σῶμα, ſonaret *reuocare*, ſeu *retractare*, interpres *differre* reddidit, vt in Annotationibus admonui. Verùm, vt ad mentionem diuerſitatis lectionum redeam, ſciendum eſt, ſicut in præcedente loco pro ὑπαρήμενος ſcriptum in quibuſdam fuiſſe dixi ὑπολήμενος, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex vno manuſcripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ὑπαίρεσθε: quam ſi loco huic accommodare lector velit, valde ſuum ingenium, & quidem fruſtra, fatiget.

Sunt verò & alii loci in quibus contigisse idem videmus. Nec dubito quin eorum sit è numero iste, è pag. 368, καὶ ἀφαπλώσαντος τὸν βίον &. Suspicor enim è lectoribus quempiam, cui insolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam ἀφαπλώσαντος in hanc quam margini adscriptam vides, ἀφαπλέξαντος, mutasse. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla eiusmodi, & quæ quũ in aliis tãtùm scriptoribus versato, mira & plusquam mira videri queant, esse tamen suspecta non debeant. Ad hoc quidem certè ἀφαπλώσαντος quod attinet, talem eius vsum apud hunc ipsum animaduertisse mihi videor: quòd si tamen nullũ aliud apud eũ exstaret huius phrasis exemplũ, saltè non minus admitti posse quiuis concesserit quàm quod alibi apud eũ legitur, videlicet p. 151, πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῆς φρενὸς, σεωυτὸν ἀφαφηίεας; Nam (vt dixi in recensione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπλώσαι τῆς φρενὸς est De statu mentis deiectum esse: si quidem ad illud ἐξέπλωσας respiciamus. Alioqui, si præsentis significatio alicubi huic aoristo detur, significat De statu mẽtis deiici. vel breuius, De mente exire. vel, è mente. Aut elegantius, E potestate mentis exire. Quòd si verbum verbo reddatur, E mente enauigare. nam ἐκπλώσαι τῆς φρενὸς, quid aliud est? Est autem ἐκπλώσαι pro ἐκπλῶσαι. nec dubito quin pro illo ἀφαπλώσαντος Herodotus ἀφαπλώσαντος itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem vt modò hoc modò illud verbum iis esse adhibitum videamus, nõ sine dissensione exemplarium. Horum vnum est ἀεικίῃ δεῖσαι ἕω cum accusatiuo personæ, & interdum τῇχόος δεῖσαι ἕω. Nam & δείσειν huic loquendi generi adhibetur. Ac pag. 54 legimus quidem, τὸν τῦδε παῖδα ἀεικίῃ τοιῇδε δεῖσαι ἕω, in Aldina etiam editione: sed paulo antè, vbi habes itidẽ τῇχόος κάρτα δείσαι, in Aldina legitur δείσειν. at δείσαι è vet. exempl. est sumptum. Sed tamen initio libri 182 occurrit, δείσαντας πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τῇχόος. quod est à δείσημαι. Quinetiam pag. 148 habemus ἅτε πολεμίους δείδιεσθαι.

Ac sunt è diuersis lectionibus nonnullæ quæ haud vno in loco annotantur. vt νομῴοισι pro νόμοισι. nam vt in hoc paginæ 229 loco, νόμοισι ἢ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι, habes ex vet. cod. νομῴοισι pro νόμοισι. sic & alibi hæc diuersa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videãtur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscriptæ à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit pagina 39. vbi pro ὕβριν margini adscriptum est ὑβρεῖ. nam illud ὕβριν fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud ὑβρεῖ, & ex margine (vt fit) in contextum irrepsisse verisimile est.

Sunt verò & nonnullæ lectiones, quæ quamuis meritò suspectæ esse videantur, tamen eadem illa vocabula non vno in loco leguntur. Ex his est verbum πρηνῆναι pro καταρρηνῆναι.

Sunt denique & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queant, si aliquantum adiuuentur (hoc autem fit aliquid in illis emendãdo) dignæ sunt quæ magis aut saltem non minus quàm quæ in textu sunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo fauente) exemplis planum faciam.

VT autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quàm in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum maioris huius accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen insigne exemplum occurret, pag. 5. nam ibi si Vallæ interpretationem sequeris, & totum locum attentè considerabis, Herodotum sibi non constare, sed apertè sibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri historia de Cãdaule malè merito de vxoris suæ pulchritudine, μαθοῦσα ἢ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀντέφωνεν αἰσχυνθεῖσα· οὔτε ἔδοξε μαθέειν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc vt didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamauit, neque visa est percepisse.* Quid (respondebunt hîc plerique) peccatũ à Valla dici potest? Nonne μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, significat id quod apud

cum legitur *vt didicit à viro*. siue, *vt didicit ex viro*. Certè, μαθοῦσα ὁκ τοῦ ἀνδρὸς, non aliud significare potest: sed dico repugnare hoc prorsus illi tam bellæ dissimulationi ipsius, quæ his etiam verbis describitur, οὔτι ἔδοξε μαθεῖν; & quam quū in ea permansisset, sequutus est is quem ex ea sperabat exitus. Sed quæ tamen alia loci illius excogitari interpretatio potest? Aliam nihilominus excogitandam esse aio: nec tamen aliam (meo quidam iudicio) excogitari posse quàm hanc quæ à me margini est adscripta, *Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat*. Sed tu (dices fortasse) ita interpretando, præpositionem ὁκ cum ποιῆσαι iungis, perinde acsi dictum esset ποιῆσαι ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Atque planè nouum in Græca lingua hoc esse arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortasse aliis in ea nouū est, mihi nouum esse nego: atque adeo talis vsus præpositionis huius exempla tibi iam nunc duo, duobus è locis, cedo. Vnus est, ex pagina in vltimo versu, ἅπτοι οἱ κεχαλκεύμενοι ὀξέι αἰτὸ ἐδωρήθη. Alter autem legitur pag. 54, non procul ab initio, οὐ γὰρ δὴ ἐπίστατο τὸ πρόσταγμα ὁκ τοῦ Κύρου. Animaduerti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpositione ita esse vsum. Iam considera lector quantum errorem inducat interdum ignoratus tam paruæ particulæ extraordinarius (vt ita dicam) vsus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem sequuntur loco addere. Quum igitur hæc subiungātur, οὔτι ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur à Valla, *neque præ pudore exclamauit*, quasi pudor efficere debuerit vt exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, esse video mēte Herodoti, ita eam expressi, *neque exclamauit, vtpote pudore retenta*. Quinetiam, vt lectori hanc esse mentem Herodoti subindicarem, inter ἀνέβωσεν & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionē posui. Illa autem verba, οὔτι ἔδοξε μαθεῖν, quæ vertit, *neque visa est percepisse*, maluissem vt vertisset, *neque visa est animaduertisse*: aut neque *præ se tulit animaduertisse*: vt habes margini à me cum præcedentibus adscriptum.

Alia exemplā maioris in hac posteriori editione accurationis (& quidem nōnulla haud minus fortasse insignia) circa emendationes interpretationis Vallæ, ipsemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, inuenies: atque in iisdem plurimarum eius emendationum, margini adscriptarū (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi mouere possent, reddetur. Simul verò & de quibusdam quæ in ipsa Herodoti dictione (vulgo textum vocamus) vel emendata sunt, vel videntur emendanda; in illis differetur. De emendationibus autem loquor siue iis quas iam prior editio exhibuit, siue iis quas ista nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam raro absque duorum saltem consensu id facere sum ausus) verùm & vnus interdum locus ex collatione cū aliis. Sic enim pag. 19, ἐς Ἄβας pro ἐς Σάβας, alio è loco: & in fine pag. 117, pro τῆσι repositum τῇ Ἴσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Ἴσι pro Ἴσιδι. Verùm & quædam (ac non paucæ fortasse) emendationes coniecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ noua etiā vocabula Herodoto dabunt: (noua voco quæ antea apud illum non comparebant in illis quæ vsquam comparebant exemplaribus) ex quibus sunt ἀλλογνώσας & διαπεσσομένου. sed de illo quidem ἀλλογνώσας vix vlla dubitatio relinquitur: at de hoc διαπεσσομένου relinqui mihi dubitationem fateor. Reponetur autem hoc διαπεσσομένου pro διατασσόμενον, quod legitur pag. 24, adiunctum participio ἐκπεμπόμενον interposito particulæ καὶ vinculo. Iam verò & ex Plutarcho atque aliis qui locos huius scriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero est Eustathius suis tum in Homerum tum in Dionysii de situ orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipso interprete Valla nonnullæ emendationes sumētur: quarum tales sunt nonnullæ vt quod in nostra lectione affirmatur, id lectio eius neget, aut vice versa.

Qvod verò ad eam scripturæ inconstantiam attinet, de qua me verba facturum promisi, (vnde nimirum fit vt eadem vocabula non vbique eam literæ aut literarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poscit aut poscere videtur) eam inconstantiam non Herodoto sed librariis, dialecti qua ille vtitur, sæpe obliuiscentibus, imputandam esse aio: aut certè nonnullis qui alicubi vocū quæ Ionicè scriptæ erant scripturam à lingua communi receptam margini ap-

posuissent. Vt enim à mētione verbi ἐκπλεῦσαι (quod sermonis huius occasionē mihi præbuit) initiū sumam, quis credat Herodotū ita inconstantē fuisse vt modò πλεῦσαι, aut ἐκπλεῦσαι, aut ἐστοπλεῦσαι, modò πλεῦσαι, vel ἐκπλεῦσαι vel ἐστοπλεῦσαι diceret? Atque, vt de hac ipsa litera ω loqui pergā, in eiusdē formæ vocabulis, aut etiam iisdē, modò literam illam ω, modò ο habemus. haud enim χρέωντες tantùm, sed χρέοντες etiam legitur: itidémque ὀρέωντες & ὀρέοντες. illud, pag. 252: hoc, pag. 300. Ac scimus tamen à Corintho scribi, Iones ὁράω pro ὁράω, itidémque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiā modò hæc litera α, modò η, in vno eodēq; verbo occurrit. nam & χρῶνται & χρῆνται legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamuis θυήσασθαι & θυήσεται pro θυάσασθαι & θυάσεται scriptum sit, cùm alibi cùm pag. 4, itidémq; θυησάμενος, nō θυασάμενος, p. 24, ité alibi ἀξιοθήητον pro ἀξιοθήατον: quúmque in his non alia sit mutatio quàm literæ α in η, tamen ἐθηήτο, non ἐθηᾶτο, alicubi nostris se oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, vt in mentione mutationis literæ α in aliam maneam, quamuis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodémque modo alicubi εὐφρεγάθεας pro εὐφρεγέθεας legamus: tamen & μέγαθος locis aliquot scriptum est: vt pag. 25. Sic etiam τάμνω dicit, pro τέμνω, vocali α locum vocalis ε tribuens: sed ne hæc quidem mutatio vbique fit.

A vocali α vt veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorúdam vocabulorum dicatur, & ἐκεῖνος inter illa ponatur, tanquam κεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum sit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud scriptorem sæpe occurrit. Sic non solùm ὤεον pro ἐώεον, sed etiam hoc ipsum ἐώρων apud eum legimus. Ac ne ἑρτὴ quidem pro ἑορτὴ constanter scriptum est. Vtque loquar de iis quoque locis vbi contrà inseritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, sciēdum est, non μηχανεώμενος tantùm sed μηχανώμενος etiam, itidémque μηχανεῶντα, legi.

Ab ε ad η transiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: sed ne hîc quidem constantiam seruari. nam quum vox νηὸς Ionicæ dialecto assignata sit, non minus tamen νεὸς, vel νέα seu νέας, quàm νῆα seu νῆας apud eum esse scriptum videmus. Ac pro ἤσαν & ἠσαθῆναι legimus ἔσαν & ἐσαθῆναι multis quidem in locis, (in quorum vno ita est allucinatus Valla interpres, vt pag. 446, ex genitiuo plurali ἐσόνων, dicto pro ἠσόνων, fecerit gentem quæ Hessones diceretur) sed non tamen in omnibus. Quúmque pro οἰκεῖος scribi debeat οἰκήϊος, tamē & illud interdū occurrit. Sic etiam μαντεῖον pro μαντήϊον: nec solū αἰχμεχείη, sed & αἰχμήη. Atque adeo p. 266, ἀσφαλείης, nō ἀσφαλήης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipsa lex Ionicæ dialecti seruatur. Nā haud tantùm ἐμεῦ sed ἐμοῦ quoque apud eum habemus. Ac initio Terpsichores πεοκλήσιος, pro πεοκλήσιος, vt alibi κτησίεως. Ac, quum ι sæpe ab Ionibus inseratur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen eiusmodi vocabulis id factum non videmus. Quumque vicissim in multis detrahatur ι, veluti in ἀπηδέος (item in ἔων, in ἐώθεσαν, atque aliis) tamen & ἀπιηδέα legitur. Et alicubi αὐίεις, alicubi αὐῖες legitur. Vocalē ο plerique loci habēt in pronominibus ἐμέο & σέο, sed illam (tanta est scripturæ inconstantia) eadē pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, eius locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodémque modo participii ποιεόμενος locum sæpe à ποιεύμενος occupari, idémque in aliis huiusmodi participiis, quinetiam in ipsis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ nō minus habet & ipsa quod queratur. Quum enim quodā suo iure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coalescere, in plerisque vocabulis, è quorū numero est οὔνομα pro ὄνομα, (quod idem iuris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω, communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non οὐνομάζων, pag. 18.

Nec melior est vocalis ω, quàm aliarum cōditio: quum eam ex verbo πλεύω, superueniens ι sæpe expellat, vt dictum est: nec ζωὴ semper, sed plerunque ζόη, scribatur.

In vltima vocali vltimus sit meus hoc de genere inconstantiæ, qua leges Ionismi violantur, sermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura supereſſe dicenda video) donec non solùm has lectiones διαφασίας (vt Herodoti vocabulo vtar) proferre, sed de iis iudicium ferre vacet. Vale.

LYON 1897

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ἢ ἱστορίων βίβλοι θ', ἐπιγεγραμμέναι Μοῦσαι.

HERODOTI Halicarnassei historia: siue Historiarum libri nouem, Musarum nominibus inscripti.

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ, ἐπιγεγραμμένη ΚΛΕΙΩ.

LIBER PRIMVS, qui inscribitur CLIO.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνασσέος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε· ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωυμαστά, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησάν ἀλλήλοισι. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. ἦν δὲ τὰ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον τοῦ περ ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλάς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος θυγατέρα. τὸ δὲ οἱ οὔνομα εἶναι κατὰ τὠυτὸ τοῖσι Ἕλλησι λέγουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας στάσας κατὰ πρύμνην τοῦ νηός, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τὸ σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλείστας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τῇσι δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσι ἁρπαθῆναι. ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέ-

HERODOTI Halicarnassei historiæ explicatio hæc est: vt neque ea quæ gestasunt, ex rebus humanis obliterentur, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, gloria fraudentur, cùm alia, tum verò qua de re isti inter se belligerauerunt. Persarum eximii memorant dissensionum autores extitisse Phœnices, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum proficiscentes, & hanc incolentes regionem quam nunc quoque incolunt, longinquis cōtinuò nauigationibus incubuerunt: faciendísque AEgyptiarum & Assyriarum mercium vecturis, cùm in alias plagas, tum etiam Argos peruenerunt. Argos etenim ea tēpestate omnibus ciuitatibus regionis quæ nūc Græcia nominatur, antecellebat. Hucporro appulsos Phœnices mercimonia exposuisse: & quinto sextóve quā appulissent die, cūctis fere diuēditis, fœminas ad mare venisse cū alias multas, tū verò regis filiā, cui nomen esset idem quod Græci tradūt, Io filiam Inachi. Dúmque hæ fœminæ puppi nauis assistentes ea mercarētur quæ cuiusque auiditas maximè ferebat, in eas Phœnices sese adhortatos impetum fecisse: & ipsarū plerisque aufugientibus, Io cū aliis aliquot raptam fuisse: eísque in nauē impositis Phœnices in AEgyptum vela fecisse. Hunc itaque in modū Io in AEgyptum peruenisse me-

a.b.c.d.e. Historiæ editio. *Totum hoc principiū posset ita reddi*, Hæc est historia ab Herodoto Halic. edita: vt nec ea quæ facta sunt, ex hominū memoria temporis longinquitate deleātur, neque magnorum & admirandorū facinorū, quæ partim Græci partim barbari ediderūt, famae extinguatur, cùm circa alia *quæ de ijs cognitu digna sunt*, tū verò *circa hoc*, quænā belli inter eos causa fuerit. Persarum quidē certè sermones memorant diss. *Legit autem hic interpres* λόγιοι *pro* λόγοι.

f Profecti, & positis sedibus in ea regione quā, &c.

ἐπολέμησαν

morant Persæ, non quemadmodum [a] Græci: & hoc iniuriarum principiũ extitisse. Post hæc Græcorum quosdam, quorũ nomina non possunt dicere, Tyrum appulsos, filiam regis rapuisse Europam: (fuerunt autem isti Cretenses) [b] illisque par pari repensum. Verùm postea Græcos secundæ iniuriæ autores extitisse. longa enim naue [c] in ora Colchidis & ad Phasim fluuium, quum cætera transegissent quorum gratia venerant, illinc rapuisse filiam regis Medeam. Ad quam reposcẽdam, pœnásque de raptu petendas, quum rex Colchorum caduceatorem misisset, Græcos respõdisse, vt illi de rapta Io Argiua pœnas sibi nõ dedissent, ita ne se quidem illis daturos. Secũda dehinc ætate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum ista audisset, cupidinem incessisse vxoris sibi per rapinam è Græcia comparãdæ, certum habenti omnino se pœnas non pensurum, quas nec illi pependissent. Ita quum is Helenam rapuisset, visum esse Græcis, primùm missis illuc nunciis & Helenam repetere, & pœnas de raptu petere. Illos verò [d] tergiuersantes mentionem fecisse de raptu Medeæ: & qui nec pœnas dedissent, nec rapinam reposcentibus reddidissent, quomodo vellent ab aliis sibi pœnas dari. Hactenus igitur inter eos mutuis solis rapinis actum. Eorum autem quæ deinceps extiterunt, Græcos præcipuè autores extitisse, qui priores in Asiam quàm ipsi in Europam copias ducere incepissent. Se quidẽ sentire iniuriorum virorum factũ esse rapere fœminas: amentium verò, raptis vlciscendis operam dare; prudentium autẽ, [e] pro nulla habere raptarum pulchritudinem: quippe quæ, nisi voluissent, haud dubiè raptæ non fuissent. [f] Eóque suarum fœminarum ex Asia raptarum Persæ negant vllã se habuisse rationem: Græcos autem Lacedæmoniæ mulieris gratia ingẽtem comparasse classem, deinde in Asiam profectos, imperium Priami euertisse: atque ex eo tempore semper existimasse

a Phœnices. *Sed alteram lect. sequuntur.*

b Et ista quidem pari compẽsatione inter eos esse facta.

c Æam Colchicam aduectos.

d Medeæ raptũ ipsis obiecisse, ista prætexendo, quũ nec ipsi pœnas, &c.

e Raptas nihil curare.

f Se itaque Asianos raptarũ mulierum nullam rationem habuisse dicunt Persę: Gr.

A γοισι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες· κλὴ τὸν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι τοιῶτον. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων ἅμα (οὐ γὰρ ἔχοισι τοιῶμαι ἀπηγήσασθαι) φασὶ τὴς Φοινίκης ἐς Τύρον τοὺς χόρτας, ἁρπάσαι τὴ βασιλέος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἰκὸς δὴ αὐ ἤτοι Κρῆτες) ταῦτα δὴ ἴσα σφι τοῖς ἴσα γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηὶ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φάσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, ἄλλα τε ἐξελθόντας τοῦ εἵνεκεν ἀπίκοντο, ἁρπάσαι τὴν βασιλέος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. δευτέρῃ δὲ λέγοισι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκόότα ταῦτα, ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, βπιστάμενον πολλῶν ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὐ γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἁρπάσαντος αὐτὸν Ἑλένην, ζώσιν Ἕλληνι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ, προφερομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκ δόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατό σφι πρὸ ἄλλων δίκας γενέσθαι; μέχρι μὲν ὦν τούτων, ἁρπαγὰς μούνας εἶναι πρὸς ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξαι στρατεύσαντας ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. δικαιοῦν μὲν νέειν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι· τὸ δ' ἁρπαθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι μωφρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἁρπαθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλεατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγοισι Πέρσαι ἁρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι. Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν σπευδαγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν· [1] ἀπὸ τούτου τ' αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ

1 Φοίνικες

1 μὲν δὴ

2

1 πρὸς θεσπεσμένους

1 κατὰ τοῦτο αἰεὶ

Ἑλλωικὴν σφίσιν εἶ) πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειοῦνται ⓐ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλλωικὸν ἡγέωνται κεχωρίσθαι. οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰλίου ἁλώσιος δυσμενέσι σφίσι ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιδρομῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσιν οὔτε Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσιν ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργεϊ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἑκοῦσα τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς μὴ καταδηλος γένηται. ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως πως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῆγμα ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα αὐτὸς ἐπεξιών. τὰ γὰρ πάλαι μεγάλα ἐόντα, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ ἐπ' ἐμεῦ ἐόντα μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπήϊνην ὦν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν ὠυτῷ μνήσομαι, ὅτι μὴ ἐσομένη ἀμφοτέρων ὁμοίως.

Κροῖσος ἐὼν Λυδὸς μὲν τὸ γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττεω· τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων τε καὶ Παφλαγόνων, ἔξιὴ πρὸς Βορέω ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων ὢν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν καταστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ, φίλους προσεποιήσατο. καταστρέψατο μὲν Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κύρου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ κατεστροφὴ ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἁρπαγή. ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω προσῆλθε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸν οἶκον τὸν Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τοῖσι

A sibi hostes esse Græcos. Siquidem Asiã & barbaras gẽtes quæ illam incolunt, [a] putant Persæ sibi necessitudine coniunctas, Europam verò & Græcos à se esse diſiũctos. Hũc in modũ Persæ rem gestã esse memorant, & Ilii excidium sibi discordiæ cũ Græcis extitisse principium comperiũt. Cum quibus non cõsentiunt de Io Phœnices, quam negant se in AEgyptum abduxisse raptu vsos, sed eã apud Argos cum nauclero nauis ipsorum rem habuisse: & quũ se grauidam esse comperisset, veritam parentes, [b] sic voluntariã cũ Phœnicib[9] nauigasse, ne detegeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicésque referunt: ego verò, vtrum sic gesta sint nécne, [c] non pluribus persequar. Cæterùm quem ipse noui primùm cœpisse inferre Græcis iniuriam, [d] hũc indicabo, longius oratione pergens, tã paruas vrbes ciuitatésque cõmemorando quàm magnas. Nam quæ olim magnæ erãt, earũ permultæ factæ sũt paruæ: rursus, quæ mea memoria magnæ fuerunt, prius fuerãt paruæ. Igitur quum sciam humanam felicitatem nequaquã in eodẽ tenore perstare, [e] vtriusque fortunæ mẽtionem habebo.

a *Vel*, in necessitudinem suam recipiunt: cum Europa verò & Græcis nullam sibi societatem intercedere existimant. *Vel*, nihil sibi esse commune.

b Tum demum vltro cum Ph.

c Dicere non constituí. *Q. d.* nõ me comparo ad dicendum.

d Hunc vbi indicauerim, vlterius progrediar, tam p.

e De vtriusque ment.

Croesvs genere quidem fuit Lydus, patre autem Alyatte: earum verò nationum [f] tyrannus quæ intra Halym amnẽ sunt, qui à meridie Syros ac Paphlagones interfluens, contra vẽtum Aquilonem, in mare quod vocãt Euxinum euoluitur. Hic Crœsus, è barbaris quos cognitos habem[9], primus Græcorũ [g] alios ad tributũ pendendum adegit, alios sibi amicos conciliauit. Subegit quidem Iones, AEoles, & qui sunt in Asia Dores: amicos autem sibi fecit Lacedæmonios, quum ante eius imperium vniuersi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorũ aduersus Ioniam expeditio, vetustior illa quidem Crœso extitit, non tamẽ [h] vrbes expugnauit, sed per incursiones prædas abegit. Cæterùm principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Crœsi, qui vocabantur Mermnadæ, sic peruenit: Candavles, is quẽ

f Regnator. *Vel* rex. *aut*, dominator. *Sic & alijs in locis.*

g *Vel*, Alios subactos, *siue* [subiugatos] pendere sibi tributum coegit.

h Vrbes subiugauit. *Vel*, pati iugum coegit.

Græci Myrſilum nominant, Sardiũ fuit [a] tyrannus, ab Alcæo Herculis filio oriũdus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Argõ, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos: nouiſſimus, Candaules Myrſi filius: quũ ante Argonẽ qui in ea regione regnauerant, fuiſſent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cognominatus eſt Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his [b] ſuccedentes Heraclidæ, imperium ex oraculo adepti ſunt, Iardanæ ancilla & Hercule geniti: idque per quingentos & quinque annos, duas & viginti virorũ ætates, tenuerunt, filius patri deinceps ſuccedens, vſque ad Cãdaulem Myrſi filium. Hic igitur Cãdaules vxorem adamabat, eámque præ amore arbitrabatur omnium fœminarũ eſſe pulcherrimã. Hoc ita eſſe ſibi perſuadens, apud Gygem, Daſcyli filium, ex ſatellitibus ſuis (erat enim is maximè ipſi acceptus, [c] eóque miniſtro in rebus magis arduis vtebatur) ſpeciem vxoris ſupra modum extollebat. Ad quem non multo interiecto tempore (neceſſe nanque erat ei malè euenire) inquit his verbis, Gyges, [d] neque enim videris mihi fidem habere referenti de cõiugis ſpecie: (quòd magis incredulæ ſunt hominibus aures quàm oculi) fac illam conſpicias nudam. Hic autem vehementer exclamans, Quémnam, inquit, here ſermonem profers haudquaquam ſanum, qui me iubes inſpicere heram meam nudã? Mulier exuta tunica, & verecundiam pariter exuit. Iam olim hominibus ſunt honeſta excogitata, [e] vnde diſcere debemus: ex quibus hoc vnum eſt, Quæ ſua ſint, quéque inſpicere debere: Ego verò tibi fidem habeo, illam eſſe fœminarum omniũ ſpecioſiſſimã, téque oro ne me ores illicita. Atque hęc dicendo Gyges repugnabat, pertimeſcẽs nequid ſibi ex ea re mali cõtingeret. Cui viciſſim ille his verbis, Fidens, inquit, eſto Gyges: caue timeas aut me, tãquam hoc te ſermone tentantem, aut vxorem meam, nequid tibi ex ea detrimenti creetur. Principio enim [f] ſic ego machinabor, vt illa ne

a *Subſtitue eandem interpretationem quam paulo ante.*

b Autem educati Heracl.

c Eique res magis ſerias communicabat) ſpec.

d Quia non videris m.

e Vnde diſcere oportet. *Q.d. Iã clim compertum fuit quænam honeſtais eſſent conſentanea, & inde nobis petenda diſciplina eſt. Vnum autem eorum eſt,*

f Tali artificio vtar, vt

A Ἕλληνες Μυρσίλον καλέουσι, τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄργων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἄργωνος βασιλεύσαντες τούτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπὸ τευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς οὗτος, πρότερον Μῆων καλεόμενος. ἀπὸ δὲ τούτων δὲ Ἡρακλεΐδαι ὀπίσω ἀφίκοντες, ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γενόμενοι καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες ὅπως δύο καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥστε δὲ τοῦτο νομίζων· ἦν γὰρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ κατυδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ἐπέτρεπε ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρεὼν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε τοῖσδε Γύγην τοιάδε, Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· (ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισι ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅκως ἐκείνην θηήσεαι γυμνήν. ὁρῦ, μέγα ἀμβώσας, εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δεσποίνην τὴν ἐμὴν θηήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισι ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσιν ἓν τόδε ἔστι, ἵνα σκοπέειν τις τὰ ἑωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πείθομαί σε ἐκείνην θηήσεσθαι γυμνὴν πασέων γυναικῶν καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀτόμων. ὁρμώμενος δὴ ἐνθεῦτεν ἔλεγον τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, ἀρρωδέων μή τι ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβετο τοιάδε, Θάρσει Γύγη, καὶ μὴ φοβέο μήτε ἐμὲ, ὡς σέο πειρώμενον λόγον τόνδε· μήτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μή τί τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω

[a] Σαρδίων τύραννος
[b] ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος
[c] ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν
[d] ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην
[e] τὰ κατυδαιέστερα τῶν πρηγμάτων
[f] ἐπέτρεπε ὁ Κανδαύλης
[g] ἐξεύρηται
[h] ἵνα σκοπέειν τις τὰ ἑωυτοῦ
[i] ἀρρωδέων μή τι ἐξ αὐτέων γένηται κακόν
[j] ἀμείβετο τοιάδε
[k] πειρώμενον λόγον τόνδε

» τως ὥστε μηδὲ μαθεῖν μὲν ὀφθεῖσθαι ὑπὸ A deprehẽdere quidem possit se abs
» σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς ὃ οἴκημα ὅτ' τῷ κοιμώ- te fuisse inspectam. Te nãque se-
» μεθα, ὅπισθε τῆς αὐλοιχομένης θύρης θήσω. cũdum fores cubiculi in quo cu-
» μετ' ἐμὲ εἰσελθόντα, πρέσας καὶ ἡ γυνὴ ἡ bamus, quũ apertæ fuerint, col-
τῷ κοίτην. » ἐμὴ ἐς "κοιτῶνα. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς εἰσό- locabo. Vbi ergo fuero ingressus,
» δου θρόνος· ὃπ' τοῦτον τῶν ἱματίων κατ' ἓν ἕ- aderit & vxor mea in cubiculum:
» κασον ἐκδυόμενα φήσει, καὶ κατ' ἡσυχίαν iuxta cuius introitum sella posita
» πολλὴν πρέξῃ τοι θεώμενα θαῦμα. ἐπειὰ δὲ ἀπὸ est, super quã vestes illa, vt quam-
» τοῦ θρόνου στείχῃ ὃπ' τὸν βωμὸν, κατ' ἀριστερὸν que exuet, reponet, sese per mul-
» αὐτῆς γλύφῃ, σοὶ μελέτω ὅ σ' ἀθυμοῦντα ὄκως μή tum otium spectãdam præbens:
» σε ὄψεται ἰόντα διὰ τῶν θυρέων. ὁ μὲν δὴ, B quæ quum à sella cubitum per-
ὡς οὐκ ἠδυνάμην διαφυγέειν, ἕτοιμος. get, [a] ostendens inuicem terga, a Et ei fuetis à
ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεεν ὥρη τῆς κοίτης tergo, curæ ti.
τῆ), ἤγαγε Ⓦ Γύγεα ἐς ὃ οἴκημα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα πρῶτα καὶ ἡ γυνή. ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ πρῶτα τὰ εἵματα ἐδήσατο ὁ Γύγης· ὡς δὲ κατ' ἐμοῦ ἐγίνετο, ἰοῦσης τῆς γυναικὸς ἐς τὸν κοίτιον, ὑπερδὺς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ ἡ γυνὴ "ὁρᾷ μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ ὃ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν, αἰσχυνθεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθεῖν, ἐν νόῳ ἔχουσα τίσασθαι Ⓦ Κανδαύλεα. τῶνδε γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, μέγιστον δὲ καὶ τῶνδε τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνόν, "αἰσχύνη μεγάλη φέρει. τότε μὲν δὴ οὕτως, σιγῇ δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχε· ὡς δὲ ἡμέρη πάλιξα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα ἐώσα πιστοὺς ἐόντας ἑωυτῇ, ἑτοίμους ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, σαφὲς δοκέων αὐτῷ τῶν παρεόντων ὑπίσασθαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασιλέα καλέοι, φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγέν οἱ γυνὴ τάδε, Νῦν τοι δυοῖν ὁδοῖν πρεουσέων, Γύγη, δίδωμι αἵρεσιν, ὁκοτέρην βούλεαι τραπέσθαι. ἢ γὰρ Κανδαύλεα ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν βασιλήιην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε αὐτίκα οὕτως ἀποθνήσκειν δεῖ· ὡς ἂν μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τὰ λοιπὰ ἴδῃς τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἦτοι κείνόν γε τὸν ταῦτα "βουλεύσαντα δεῖ ἀπόλλυσθαι, ἢ σε τὸν ἐμὲ γυμνὴν θησάμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα. ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώμαζε τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἱκέτευε μή μιν ἀναγκαίην ἐν δεινῇ ἀμηχανίῃ τοιαύτην αἵρεσιν. οὐκων δὴ ἔπειθεν, ἀλλ' ἐώσα ἀναγκαίῳ ἀληθέος utrum eligendi. Vbi non persuadet, sed vtique propositam sibi necessita-

b *Vel*, Hæc vt animaduertit quod à viro factum erat, neque exclamauit, vtpote pudore retenta, neque præ se tulit animaduertisse.

c Nunc quũ duæ viæ in tua sint potestate, G.

d Posthac videas quæ te videre nõ decet.

tem cernit aut interimendi herũ, aut per alios pereundi, elegit vt ipſe ſuperesſet: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidẽ me adigis inuitum ad herũ meũ occidẽdum, age, audiam quo pacto illum adoriemur. Excipiens illa, Ex eo, inquit, loco adoriẽdus erit vnde ille me nudam oſtendit. in ſopitum autem impetus dabitur. Poſteaquam igitur inſidias inſtruxerũt, & nox aduenit, Gyges [a] nihil cunctatus eſt: quippe cui nulla deuitandi facultas eſſet, ſed neceſſe aut perire, aut Cãdaulem perimere. mulierem in thalamum ſequitur, quẽ illa, dato pugione, ſubter eaſdem fores occulit. Vnde poſtmodum iſte procedens, quieſcẽtem Candaulem obtruncat, vxoréque eius & regno potitus eſt. [b] Cuius *rei* meminit & Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Obtinuit autẽ regnum Gyges & in eo fuit confirmatus ex Delphico oraculo. nam quum Lydi indigno animo ferrent Cãdaulis caſum, atque in armis eſſent, conuenit inter hos ac factionem Gygianam, vt, ſi oraculum reſpondiſſet hunc eſſe regem Lydorum, ipſe regnaret: ſinminus, principatum Heraclidis reſtitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnauit. [c] Sed demũ Pythia loquuta, Heraclidarum vltionem in atnepotem Gygis eſſe venturã. quod carmen neque Lydi neque ipſorum reges vllius momẽti fecerunt, priuſquam exitu cõprobatum eſt. Hunc in modum obtinuere tyrannidem Mermnadæ, ſublatis Heraclidis. Gyges, [d] tyrãnide occupata, Delphos donaria miſit non pauca, [e] vbi quæ ex argento donata viſuntur, eorum pleraque iſtius ſunt. Et præter argentum, immenſam vim auri dedicauit: poſuitque cùm alia, tũ verò (quod præcipua mentione dignum eſt) pateras aureas, numero ſex, pondo triginta talẽtorum: quæ in Corinthiorum theſauro collocata ſunt. licet is theſaurus (ſi vera loqui volumus) non Corinthii populi ſit, ſed Cypſeli Eetionis filii. Ita Gyges, barbarorum quos ipſi nouimus pri-

a Vt qui non dimitteretur, nec vllam effugiendi facultatem haberet, ſed cui neceſſe eſſet aut per.

b Cuius, *videlicet Gygis*, mem.

c Sed id demum tamen Pythia erat loquuta,

d regno occupato.

e Sed cũ alia plurima ex argento Delphis ſunt ab eo poſita, tum verò etiam præter arg.

τῷ ἀπιπύναι,

τῷ ὁπλοισι

τῷ δημοσίῃ τῷ δόσι

τοῦ ἀπιπύναι, ἢ τὸν δεσπότεα ἀποκτεῖναι, ἢ αὐτὸν ὑπ' ἀλλων ἀπόλλυσθαι. αἱρέεται αὐτὸς σωθῆναι. ἐπηρώτα δὴ λέγων τάδε, Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτείνειν, σὺκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέῳ καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσωμεν αὐτῷ. ἡ δ', Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μοὶ χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσται ὀθνηίου καὶ ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνήν· ὑπνωμένῳ δ' ἡ ἐπιχείρησις ἔσται. Ὡς ἤρτυσάν τε τὴν ἐπιβουλὴν, νυκτὸς γινομένης, (οὐ γὰρ μετίετο ὁ Γύγης, οὐδὲ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμία, ἀλλ' ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καί μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον δοῦσα, κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, αἰσθομένου Κανδαύλεω, ὑπεισδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληίην Γύγης· τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἰαμβοποιὸς, ἐν ἰάμβῳ τετραμέτρῳ ἐμνήσθη. ἔσχε δὴ τὴν βασιληίην, καὶ ἐκρατύνθη οὐκ τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ. ὡς γὰρ δὴ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἔνοπλοι ἦσαν, συνέβησαν ἐς τωὐτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στρατιῶται καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοὶ, ἢν μὲν δὴ ὁ χρηστήριον αἰνέῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν, πρῶτα βασιλεύειν· ἢν δὲ μὴ, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. αἰνῆσαι τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσεν οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. τὴν μέν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, ἀπὸ Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψε ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μέν ἐστι χρυσέου ἀργύρεου ἀναθήματα ἐστὶν οἱ πλεῦνα ἐν Δελφοῖσι πάντες δὲ τοῦ ἀργύρεου, χρυσὸν ἀπλετον ἀνέθηκε, ἄλλον τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστί, κρητῆρες οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀναχάσται. ἑστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τεσσεράκοντα τάλαντα. ἀληθέϊ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, οὐ Κορινθίων τοῦ δήμου ἐστὶν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. οὕτω δὴ ὁ Γύγης, πρῶτος

βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδρυμα, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδεω τοῦ Γορδίεω, τὸν Φρυγίης βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τοῦτον βασιληίων θρόνον, ἐς τὸν προσκατίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος ὅπου ἐνθαῦτα περ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τὸ οὔνομα ἀνέθηκεν, ὡνομασμένος Δελφῶν καλέεται Γυγάδας, ὅτι τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην. ἐστρατεύσατο μὲν νυν καὶ οὗτος ἐπὶ Μίλητόν τε καὶ ἐπὶ Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος ὅδ' ἄρξε εἶλεν. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο, βασιλεύσαντος δυοῖν δέοντα τεσσεράκοντα ἔτεα. τοῦτον μὲν πρήσσομεν, πρόσω ὅτι μνησθέντες.

Ἄρδυος δὲ τοῦ Γύγεω καὶ Γύγεω βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε εἶλε, ἐς Μίλητόν τε ἐστράτευσε. ὅτε τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσε ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάττεω δέ, Ἀλυάττης. τοῦτον δὲ Κυαξάρης τε τοῦ Δηιόκεω ἀπόγονος ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι. Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἷλε, ἐς Κλαζομενὰς τε ἐστράτευσε. ἀπὸ μὲν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελεν ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ πρὸς πολλοὺς μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε· ἐπολέμησε Μιλησίοισι, τοῦτον δὲ ἐδέξατο πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε τὴν Μίλητον ὧδε τῷ τρόπῳ τοιῷδε· ὅκως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρὸς, τηνικαῦτα ἐστράτευε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικείου τε καὶ ἀνδρείου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῆς ἀγροῦ οὔτε κατέβαλλεν, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας κατέαττε, ἔα δὲ καὶ χωρίς ἑστάναι· ὁ δὲ πατέων τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅκως ἀφανὲς φθείρειεν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης κρατέοντες Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥστε πρὸς ἔργον μὴ εἰ ἐργόντων τῇ στρατιῇ. τὰ δὲ οἰ-

mus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nã & Midas obtulit regiam sellam, in qua sedens iura solitus dicere erat, rẽ spectaculo dignam: [a] quod tribunal eodem quo Gyges obtulit loco, vocitatur à Delphis Gygadas, eius *videlicet* qui obtulit cognomine. Is igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, vrbémque Colophonem vi cepit. Nec aliud vllum præclarum facinus ab eo gestum est, quũ duodequadraginta annos regnauerit. Et hunc quidẽ nos, his duntaxat de eo commemoratis, missum facimus.

a Quæ sella eodem loco posita est quo Gygis pateræ: vocatúrque à Delphis hoc aurum & argentum à Gyge oblatum, Gygæum, eius *videl.*

Ardyis autem eius filii faciemus mẽtionem, qui post Gygem regnauit. Hic Prienenses expugnauit, & Miletum inuasit: quo [b] Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii à Scythis Nomadibus eiecti è sedibus suis, in Asiam transierunt, Sardísque præter arcem ceperunt. Quum autem vndequinquaginta regnasset annos, successit Sadyattes Ardyis filius, regnauítque annis duodecim. Sadyattæ successit Alyattes, qui cum Cyaxare Deiocis nepote bellauit & Medis: Cimmeriósque exegit ex Asia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas inuasit. [c] Vnde nõ quemadmodum optabat discessit, sed vehementer euentu frustratus. Alia quoque opera, quum in imperio fuit, dignissima memoratu edidit, quæ hæc sunt. Bello quod gessit cum Milesiis, à patre traditum, hac ratione Miletum illuc transgressus obsidebat: Dum fruges in regione erant adultæ, tunc exercitum immittebat, procedens in expeditionem ad cantum fistularum, fidiúmque, ac tibiæ tã muliebris quàm virilis. Quúm que in in agrum Milesium peruenerat, non ædificia quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim sinere: arboribus modò fructibúsque regionis peruastatis, rursus se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, vt opus nõ esset hosti illic considere. Ædificia

b Sardiũm regno potiente,

c Vnde nõ cum eo quem optabat exitu discessit,

autem idcirco Lydus non excidebat, vt [a] & Milesii habẽtes vnde procederent, humum fererẽt colerẽntque: & quum hoc illi fecissent, ipse cum exercitu ingressus haberet aliquid quod popularetur. Hæc faciens, vndecim oppugnauit annis: per quos [b] duo ingentia vulnera accepere Milesii: vnum, in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna cõmissa, alterum in campo Mæandri. Horum vndecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc inuaserat, & idem bellum conflauerat: quinque reliquis eius filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat (vt à me superius cõmemoratum est) intentius administrauit: in quo bello Milesios nulli ex Ioniis subleuauerunt, præter Chios, qui soli fuere auxilio: reddentes vicem [c] quòd aliquando Milesii Chiis bello quod cum Erythræis gerebant, auxilia tulissent. Duodecimo autẽ anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes vt erant incensæ, [d] valido vigente vento, celerrimè peruaserunt Mineruæ tẽplum, cognomine Assesiæ, quo incendio templum deflagrauit. [e] Neque vllius momenti ea res in præsentia habita est: sed quum post exercitus reditum Sardis Alyattes decubuisset, diuturniúsq; ægrotaret, Delphos misit ad deum de sua valetudine scisciratum, siue alieno siue suopte consilio ad mittendum inductus. Nunciis autẽ, quũ Delphos peruenissent, se reddituram responsum Pythia negauit, priusquam templũ Mineruæ reparassent, quod in terra Milesiorum apud Assesum concremassẽt. Ita actũ esse ego [f] Delphis accepi: sed Milesii his illa addunt, Periãdrum, Cypseli filium, quum audisset oraculum Alyatti redditum, misisse nuncium ad Thrasybulum, tunc [g] Milesiorũ tyrannum (cuius in primis erat familiaris) admonitũ vt aliquid prospiciẽdo sibi cõsuleret in præsens. Et Milesii quidem ita id gestum memorãt. Alyattes autem, vbi hæc ipsi nũciata fũt, cõfestim

a Vt postea prodeuntes Milesii possent terram serere & colere: & quum, &c.

b Duas ingentes clades acc.

c Quòd antea Milesii cum Chiis bellum aduersus Erythræos gessissent.

d Vi venti adactæ, celerr.

e Neque res hęc eo ipso tempore cõsideratu digna visa est:

f Ego ex Delphis audiui.

g Milesiorũ regem (quocum illi hospitalis amicitia summa intercedebat) adm.

Ἀλυάττης δὲ, ὡς οἱ τῶν Μιλησίων ἐδέξατο τοὺς ἀγγέλους, αὐτίκα

ἔπεμπε κήρυκας ἐς Μίλητον, βουλόμενος σπονδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον αὐτῷ τὸν νηὸν οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἰών· Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπεπυσμένος πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλοι ποιήσειν, μηχανᾶται τοιόνδε· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἀστει σῖτος καὶ ἐωυτοῦ καὶ ἰδιωτικός, τοῦτον ἅπαντα σταναγαγὼν ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πρὸς ἀλλήλους καὶ κώμῳ χρᾶσθαι ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεε τε καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως αὐτὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιήιος, ἰδών τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς αὐθρώπους ἐν εὐπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἰπὼν πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Λυδοῦ, ἀπῆλθε ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἡ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδείην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τετρῦσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου τοὐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δέ, ἢ τε διαλλαγὴ σφι ἐγένετο, ἐπ' ᾧτε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ συμμάχους· καὶ δύο τε αὐτῷ ἐνοικοδομήσατο τῇ Ἀθηναίῃ ἐνηοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέζη. καὶ τὰ μὲν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε εἶχε.

Περίανδρος δὲ ὁ Κυψέλου παῖς, τῷ ὁ τῶν Θρασυβούλῳ ὑποθήκην μαντήιον μηνύσας. ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δὲ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον παρασχεῖν. Ἀρίονα Μηθυμναῖον ὑπὲρ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθυραμβοποιὸν, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ· τοῦτον Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐκπερασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι δὲ μιν ἐκ Τάραντος,

caduceatores Miletum mittit, ad inducias cum Thrasybulo & Milesiis pactiones tantisper dū templum ædificaretur. [a] Dum caduceator Miletum venit, Thrasybulus (vt qui omnem sermonem planè perspexerat, norátque quidnā Alyattes facere statuisset) huiusmodi rē machinatur. Quod frumenti in vrbe erat vel suum ipsius vel priuatorum, id omne in forum congerit: præcipitque Milesiis vt quum ipse signum dedisset, cuncti potarēt, & inter se comessationibus vterentur. Hæc Thrasybulus ea gratia fecit præcepitq; vt caduceator Sardius cernens ingentem frumenti aceruū effusum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam vt illa conspexit caduceator, Thrasybulóque Lydi mandata exposuit, reuersus est Sardis: & (vt ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum est. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam rei frumentariæ Mileti esse, & populum ad extremum vsque malorum deuenisse, reuerso illinc caduceatore, audiebat contraria atq; ipse fuerat opinatus. Post hæc inter eos ita conuentum est vt mutuò hospites essēt ac socii: próque yno duo delubra apud Assesum ædificauit. Alyattes ipse ex morbo conualuit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Milesiis atque Thrasybulo pertinēt, ità habuere.

Periāder autē Cypseli filius, fuit is qui Thrasybulo indicauit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuisse oblatum populares sui prædicant, & his Lesbii assentiuntur. Arionem Methymnæum delphino insidētem ad Tænaron fuisse euectum, qui erat citharœdorum sui sæculi nulli secundus: quíque primus hominū quos nouimus, & fecit & nominārit & docuit Corinthi dithyrambū. Hunc Arionem ferūt, quū permultum tēporis triuisset apud Periandrum, concupiscisse in Italiam Siciliámq; nauigare: rursúsque, parta ingenti pecunia, voluisse Corinthū reuerti: &, quū profecturus Tarento esset,

[a] Dum caduceatores Mil. veniūt Thras. *sequendo præcedentia.*

[b] *Hic ὀπίσω est potius* retro, *vel* retrorsum.

quia nullis magis quàm Corinthiis fideret, nauigium virorum Corinthiorum cõduxisse. Quum igitur altum tenerēt, [a] istos Arioni insidiatos, vt eo deturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oblata eis pecunia, mortem tãtùm fuisse deprecatũ. Non persuadenti nautas iussisse vt aut sibi manus inferret, vt sepulturã in terra nãciscereturᵃ, aut illico in mare desiliret. Arionem ad hãc [b] difficultatem redactum, obsecrasse vt quandoquidem ipsis ita placitum esset, paterentur se omni suo ornatu coopertum, stantémque super foros, cantare: & quum decãtasset, pollicebatur se sibi manus illaturum. Istos igitur (inuaserat enim eos libido audiendi præstantissimũ inter homines modulatorem) è puppe in mediam nauem cõcessisse. Illum, induto sibi omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, inchoasse carmen quod dicitur orthium: eóque decantato, sese, vt erat ornatus, in mare iecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum: illum verò aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuisse trãsuectum: & quum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse: & vbi peruenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia nõ crederet, tenuisse hominem in custodia, nequò prodiret: cæterùm curauisse vt nautas haberet. Eos accitos, vbi adfuerunt, percontatũ siquid de Arione memorarēt: & referẽtibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatúmque Tarẽti se reliquisse, Arionem apparuisse eodẽ quo desiliisset habitu: istos terrefactos, nihil amplius habuisse quod cõuicti inficiarẽtur. Hæc Corinthii ac Lesbii aiũt: extátque apud Tænarum [c] ingẽs Arionis ex ære donarium, super delphinum sedens. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quũ septem & quinquaginta regnasset annos, vita excessit: qui secundus ex hac domo, quum è morbo conualuisset, apud Delphos dedicauit grãdem ex argento pateram: itemque alterum ex ferro paruulam, compactilem, spectatu dignam inter omnia

a Istos machinatos esse vt Arione deturbato, pec.

b Consilii inopiam.

c *Legit μέγα, nõ οὐ μέγα. id est,* non magnũ. *Deinde*, omittitur ἄνθρωπος, *id est* homo, *post* sedẽs. *Nisi quis malit,* delphino insidẽs homo.

A πιστεύοντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τὸν δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβουλεύσαι, ⟨illegible⟩ Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λίτεσθαι, χρήματα μὲν σφι ἐντὰ διδόντα, ψυχὴν δὲ παρατεόμενον. ὑπὸ δὴ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πρηυμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαί μιν, ὡς αὐτάφῃς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὴ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παρατήσασθαι, ἐπειδὴ σφι οὕτω δοκέοι, τῶν ἐδέλειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, ἀείσαντα. ἀείσαντα δὲ, ὑπεδέκετο ἑωυτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τῶν ἀείσου αὐθεφτων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐνδυόντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάριν, στάντα ἐν τοῖσι ἑδωλίοισι, διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥῖψαί μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωυτὸν, ὡς εἶχε, στεῦν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑποδεξάμενον, ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον στεῦν τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμῶν μετιέντα, αἰσκῶς δὲ ἔχειν τῶν πρηυμέων· ὡς δὲ ἄρα πρῆξαι αὐτοῖς κληθέντας, ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. Φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ τὴν Ἰταλίην, καὶ μιν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναι σφι ⟨illegible⟩ Ἀρίονα, ὡσκὼς ἔχων ἐξεπίδησε· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἐρνέεσθαι. Ταῦτα μὲν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον οὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπέων αὐθεφτος. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς ⟨illegible⟩ πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκ φυγῶν τὴν νοῦσον, δεύτερος οὗτος τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θῆης ἄξιον διὰ πάντων

τῷ ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου A quæ ſunt Delphis donaria: opus
τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀν-
θρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξα-
το τὸν βασιληίην Κροῖσος ὁ Ἀλυάτ-
τεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τεσσερα-
κοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων τοὺς μὲν πρώτους ἐπε-
θήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι
ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέ-
μιδι, ἁψάντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεί-
χεος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς παλαιῆς πόλιος, ἥ τό- B Hos primos Crœſus aggreſſus eſt,
τε ἐπολιορκέετο, καὶ τὸ νηός, ἐπὶ σταδίους deinde verò carptim ſingulos Io-
7 μάλιστα ἑπτά. τοῖσι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κροῖ- num AEolúmque, alias in alios
σος· μετὰ δὲ, ἐπὶ μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ cauſas prætẽdẽs, vt in quoſq; ma-
Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, ximas reperire poterat: in quoſ-
τοὺς μὲν ἐδυνάτο μέζονας προβάλλεσθαι, μέ- dam etiam friuola cauſatus. Po-
ζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτέων, καὶ φαύ- ſtea verò quàm Græcos in Aſia
λας ἐπιφέρων. ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλ- ſubegit ad tributum pendẽdum,
λήνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν, tunc conſtituit ædificatis nauibus
ὁ Σαρδιητέων ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπι- aggredi inſulanos. Ad quas com-
χειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δὲ οἱ πάντων C pingendas, quum omnia in ex-
ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, ἐνθαῦτα Βίαντα pedito eſſent, dicunt alii Biantem
τὸν Κροίσεω, λέγεται Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρ- Prienæum, alii Pittacum Mity-
δις, οἱ δέ, Πιτταχὸν τὸν Μιτυληναῖον. εἰρομέ- lenæum, quum ſe Sardis contu-
νου δέ τινος εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλ- liſſet, interrogatũ à Crœſo num-
λάδα, εἰπόντα τάδε, κατεπαῦσαι τὴν ναυ- quid apud Græciam noui eſſet:
» πηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον σπεύδο- reſpõdiſſe quod illum à compin-
» νέονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ σέ τι ἐπ- genda claſſe inhibuit. Inquit e-
» ιόντες ἐν νῷ στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ, ἐλπί- nim, Inſulani, ô rex, [a] decẽ mil-
» σαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἰ γὰρ lia equorum coemerunt, haben-
» τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν, ἐπὶ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν D tes in animo aduerſus Sardis at-
» ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σπεύδοντας ἵππῳσι. τοὺς δὲ, ὑπο- que te exire in expeditionem. Et
» λαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, εὐχὴν μοι Crœſum vera loqui ratum, dixiſ-
» φαίνεαι βούλεσθαι νησιώτας ἱππευομένους λα- ſe, Vtinam dent dii hanc inſula-
» βεῖν ἐν ἠπείρῳ· εἰκότα ἐλπίζων. νησιώτας γὰρ nis mentem Lydos inuadendi cũ
» τί δοκέῃς βούλεσθαι ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐ- equis. Atque hunc excipientem
» πύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέεσθαι dixiſſe, Videris mihi, ô rex, cupi-
» νέας, λαβεῖν ἐν θαλάσσῃ, dè vota facturus vt inſulanos in
τοὺς ἀρωμένους » ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλ- continente adipiſcaris equitãtes,
» λήνων τίσωνταί σε, σὺ σὺ δουλώσας ἔχεις; haud abſurda ſpe. Verùm quid a-
χαρέντα τε εὖ μάλα Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ· E liud inſulanos optare cẽſes [b] quã,
καὶ οἱ (ἦν γὰρ εὐφυέως δόξαι λέγειν) πειθό- ſimulac audierint conſtituiſſe te
μενον, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης· καὶ οὕτω aduerſus ſe claſſem ædificare, vt
τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην συνε- nacti Lydos in mari intercipiant,
θήκατο. χρόνου δὲ ὑπιγμένου, καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅ- téque pro his Græcis quos tu in
λυος ποταμοῦ οἰκημένων. πλὴν γὰρ Κι- cõtinẽte [c] tibi adieciſti, vlciſcan-
tur? [d] Hoc ſermone delectatum
admodum Crœſum, atque in-
ductũ (eſt enim viſus ille perquã
ſcitè dixiſſe) ab ædificanda claſſe
deſtitiſſe, atque ita cum Ionibus
qui inſulas incolerent, hoſpitium
contraxiſſe. Interiecto autem tẽ-
pore, ſubactis ferme omnib. qui
intra Halym colũt. nã præter Ci-

a *Vel*, Infinitum equitatum coemunt.

b Quàm, quoniam audiuerunt conſt.

c In ſeruitutem redegiſti.

d Hoc illius ita reſpondentis ſermone del. *Vel*, His verbis quibus ſermonẽ ipſius exceperat. Alioqui ὑπολόγῳ eſſet pro λόγῳ.

lices ac Lycios, cæteros omnes Crœſus in ſuam poteſtatem redegit, qui ſunt, Lydi, Phryges, Myſi, Mariãdyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thyníque & Bithyni, Cares, Ionés, Dores, AEoles, Pamphylii.

A λίκων καὶ Λυκίων, τοὺς δὲ ἄλλους πάντας ἐόντο ἐωυτῷ εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδυνοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆικες, (α) Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι.

His inquam ſubactis, & potentia Lydorum per Crœſum aucta, contulerunt ſe Sardis opibus florentes, tum cæteri omnes è Græcia ſophiſtæ, qui ea tempeſtate erant, pro ſe quiſque proficiſcentes: tum verò Solon, vir Atheniẽſis, qui quum leges iubẽtibus Athenienſibus tuliſſet, decem annos per cauſam contemplandi, nauigando erat peregrinatus, vt ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienſes ipſi facere nequibãt, maximo iureiurãdo adacti ad eas decem per annos ſeruandas quas ipſis Solon condidiſſet. Harũ itaque legum ac contemplandi gratia Solõ peregre profectus, in AEgyptum ad Amaſim ſe contulit, & Sardis ad Crœſum. Eò quum peruenisſet, hoſpitaliter in regiam à Crœſo exceptus eſt: tertioque aut quarto quàm venerat die, iuſſu Crœſi, miniſtri circumduxerũt hominẽ circa theſauros: omniáque quæ illic inerant magna ac beata, oſtentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & vt ſibi opportunum fuerat intuitum, talibus percõtatus eſt Crœſus, Hoſpes Athenienſis, quia multus ad nos rumor de te emanauit ob tuã ſapiẽtiam, tuámque[a] diſcurſationem, qui philoſophãdo permulta videndi gratia es peregrinatus: ideo mihi nunc cupido inceſſit ſciſcitandi ex te [b] ecquem vidiſti omnium beatiſſimum. Sperans videlicet ſe inter homines beatiſſimum eſſe, ita ſciſcitabatur. Solõ autem nihil admodum aſſẽtatus, ſed vt res erat reſpondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatiſſimum Tellũ Athenienſem. Quod dictum admiratus Crœſus, inſtat interrogare, Qua de re Tellum iudicas eſſe beatiſſimum? Quia, inquit, Tello republ. bene inſtituta, filii fuerunt honeſti & boni, [c] eorúmque ſingulis liberi, hique omnes ſuperſtites: & quũ

Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσετιθεμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ ἄλλοι τε (α) σοφισταὶ, οἳ τότον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτέων ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θεωρίης προφάσιν ἐκπλώσας, ἵνα μὴ δή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λύσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι. ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοῖσι αὐτοσφίσι Σόλων θῆται. ἀπὸ δὴ ὦν τούτου καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκα, ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, (β) Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε, καὶ σκεπτόμενον ὡς οἱ καιτὰ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, πρὸς ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων, κατὰ τῆς παλλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νυνὶ ὦν ἵμερός ἐπείρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον; ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι αὐτὸν ὀλβιώτατον, τὰ ὄντα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασιλεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωυμάσας δὲ Κροῖσος ὅ λεχθὲν, εἴρετο ὅκῃ τρεφέως, Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον; ὁ δὲ εἶπε, Τέλλῳ τούτῳ μὲν, τῆς πόλιος εὖ ἠκμάσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε κἀγαθοὶ, καὶ σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα παραμείναντα. ἐς τοῦτο δὲ βίου

a Vagam peregrinationẽ [*proprie* vagationem] quam, vtpote philoſophari volẽs, multa videndi ſtudio confeciſti.

b An quempiam vid.

c Ex quibus ſingulis vidit natos liberos, eóſque &c.

» τῷ βίου βῦ ἥκοντι, ὡς τὰ πρὸ ἡμῖν, τελευτὴ τοῦ A
» βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο. γὰρ μάχης
» γὰρ Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγεί-
» τονας ἐν Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν
8 » ποιήσας τῶν πολεμίων, ἀπέθανε καλλίστα.
» καί μιν Ἀθηναῖοι δημοσίη τε ἔθαψαν αὐτοῦ
» τῇπερ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. ὡς
δὲ τὰ κατ' Τέλλον τοιαῦτα ἐγένετο ὁ Σό-
λων, Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ ὄλ-
βια, ἐπηρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴ-
δοι· δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γοῦν οἴσεσθαι. B
ὁ δὲ εἶπε Κλεόβιν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι
» γὰρ ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑ-
» πῆν, καὶ πρὸς τούτῳ, ῥώμη σώματος τοιῇδε,
» ἀεθλοφόροι τε ἀμφότεροι ὁμοίως ἔσαν. καὶ
» δὴ καὶ λέγεται ὧδε λόγος· ἐούσης ὁρτῆς τῇ
» Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως τὴν μη-
» τέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν·
» τὰ δὲ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο
» ἐν ὥρῃ. ἐκκλησιζόμενοι δὴ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι,
» παρεδρώτες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην, C
» εἷλκον τὴν ἅμαξαν. ὀπὶ τῆς ἁμάξης δὲ
» σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ
» τεσσεράκοντα διακομισθέντες, ἀπίκοντο
» ὅπῃ τὸ ἱρόν. ταῦτα δὲ σφι ποιήσασι, καὶ ὀ-
» φθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύρεος, τελευτὴ τοῦ
» βίου ἀρίστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε ἐν τούτοι-
» σι ὁ θεὸς, ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι
» μᾶλλον ἢ ζώειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περισταντες
» ἐμακάριζον τῶν τοκήων τὴν εὐεργεσίην· αἱ
» δὲ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἵων τέκνων D
» ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ
» τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα αὐτίον τοῦ ἀγάλ-
» ματος, εὔχετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι
» ἑωυτῆς τέκνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγάλως,
» δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄ-
» ριστον ὄντι. μετὰ τοιαύτην δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς
» ἔθυσάν τε καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμη-
» θέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ, οὐκέτι
» ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλεϊ τούτῳ ἔσχοντο. Ἀρ-
» γεῖοι δὲ σφέων εἰκόνας ποιησάμενοι, ἀνέθε- E
» σαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενο-
» μένων. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτε-
ρεῖα ἔνεμε τούτοισι· Κροῖσος δὲ ἀνερχθεὶς,
» εἶπε, Ὦ Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη εὐ-
» δαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδέν,

hoc vitæ, quantum in nobis situ est, bene traduxisset, obitus splēdidissimus ei obtigit. Siquidem prælio quod Athenienses cum finitimis gessere apud Eleusinem, quũ auxilio venisset, hostemque in fugã vertisset, pulcherrimam oppetiit mortem. Quem Athenienses, quo loco occubuerat, eo ipso publicè humarunt, magnificéque honorarunt. Tum verò multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Crœsus, interrogat quémnam secundum ab illo vidisset: putãs haud dubiè secundas se partes esse laturũ. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argiuum erat, & victus suppeditabat: adhæc corporis robur tantum vt & in certaminibus ambo pariter victores extiterint: & de his etiam ista memorentur: Quum dies festus Iunonis apud Argiuos esset, oporterétque omnino matrē horum ad templum ferri bobus iunctis, híque boues ex agro eis ad horam præstò non essent: tunc iuuenes excluſi tempore, iugũ subeũtes, plaustrum pertraxerũt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per stadia trahentes ad templum peruenerunt. Quibus quum hæc fecissent, & ab omni cœtu conspecti fuissent, optimus obtigit vitæ exitus: & per hæc deus iudicauit, Satius homini esse mori quàm viuere. Nam quum circumstantes Argiui, laudibus tollerent, viri quidem, cõsilium filiorũ: fœminæ verò, matrem eorum, quòd talibus filiis prædita esset: mater gaudio perfusa cùm liberorum facto tum fama, ante simulacrum stans, precata est eam vt Cleobi & Bitoni filiis suis daret id quod optimum esset homini cõtingere. Post hãc precationẽ, vbi sacrificarũt epulatíque sunt, quiescentes in ipso delubro, non sunt amplius excitati, sed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præstãtissimi extitissent, Argiui factas, apud Delphos collocarũt. Et his quidem Solon secundas beatitudinis partes attribuit. * Crœsus autem cõturbatus, inquit, Hospes Atheniensis, adeóne à te deiicitur in nihilum nostra felicitas,

a Cr. autem *hoc responso* offensus, *vel*, in iram concitatus.

vt ne priuatis quidem viris nos æquiparádos ducas? Cui ille, Me Crœse gnarum omne numẽ inuidum esse & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tẽpore multa vidẽtur quæ nemo velit videre, & tolerãtur multa quæ nolit quispiam tolerare. Proponamus enim homini terminum vitæ ad septuaginta annos, qui anni constant ex viginti quinque millibus ac ducentis diebus, mense intercalari non posito. [a] Quòd si velis alternos istorum annorum addito mense prolixiores fieri, vt tempora opportunè incidentia congruant, menses quidem intercalares per annos septuaginta, fient triginta quinque, dies autem ex his mensibus mille [b] quingenti. Horum dierum omnium, qui sunt in septuaginta annos, numero viginti sex millia ducenti quinquaginta, [c] nullus prorsus qualem alius rem affert. Ita igitur, Crœse, omnino calamitosus est homo. Cęterùm tu quidem mihi videris & diuitiis valde pollere, & permultorum hominum rex esse: sed id de quo me interrogasti, nondum te esse dixero priusquam te bene vita defũctum esse audiero. Neque enim beatior est qui magnis opibus præditus est, eo qui [d] diurnum victum habet: nisi eidem omnibus bonis prædito, fortuna cõcesserit bene vita defungi. Etenim complures homines sunt perquam locupletes, minimè tamen beati: complures item mediocria habẽtes patrimonia, fortunati. Quorum is qui diuitiis affluit, sed non beatus est, duabus tãtummodo rebus antecellit fortunatum: at hic illum pluribus. Ille ad cupiditates implendas, & ad grandem quæ incidat offẽsam superandam validior est: [e] hic, etsi illo inferior est in his duobus quæ bene illi à fortuna denegantur, tamen excellit quòd illorum inexpertus est, quòd prospera frui tur valetudine, quòd malorũ expers, quòd bonorum liberorum parens, quòd formosus est. Quòd si præter hæc, diem quoque suum rectè obierit, is est (quem quæris) dignus qui vocetur beatus: prius tamen quàm ad obitum peruenerit, nequaquam beatus apellandus, sed fortunatus.

a Quòd si volet annum vnum esse quàm alterũ vno mense maiorem, vt tempora eodẽ opportunè recurrant, mens.

b Quinquaginta. *Sequendo nostram lectionem.*

c Alter nihil affert quod alteri sit prorsus simile. Ita igitur, Crœse, omnis homo est ipsa calamitas.

d Viuit in diẽ.

e Hic verò istis illũ superat, quòd damnum quidem ferre & desideriũ explere non ita potest vt ille: sed [illegible] ab eo arcet [illegible]icitas, expers autẽ est malorũ, sanus, felix sobole, & formosus.

A ὥστε σοὶ δὲ ἰδιωτέων ἀνδρῶν ἀξίους ἡμέας ἐ- «
ποίησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπισάμενόν «
με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταρα- «
χώδες, ἐπειρωτᾷς αἰνθρωπηίων πρηγμά- «
των πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ «
μὲν ἔστι ἰδέειν τὰ μὴ τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ «
καὶ παθέειν. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὗρος «
τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προκέεται. οὗτοι ἐόν- «
τες ἐναυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται ἡ- «
μέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ «
B δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γινομέ- «
νου. εἰ δὲ δὴ ἐθελήσει τοὔτεσι τῷ ἐτέων «
μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι «
συμβαίνωσι προσηκόντως ἀπαντώμεναι ἐς τὸ θεῖον, μῆ- «
νες μὲν πρὸς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμ- «
βόλιμοι γίνονται τριακόσιοι πέντε· ἡμέραι «
δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντή- «
κοντα. τούτων τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν ἐς «
τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκον- «
τα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλίων καὶ δισ- «
μυρίων, ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ οὐ- «
C δέπῃ ὅμοιον προσοίσει πρῆ- «
γμα. οὕτω ὦν ὦ Κροῖσε πᾶς ἐστὶ ἄνθρω- «
πος συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ "πλουτέων «
μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ πολλῶν ἀν- «
θρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἰρέο με, οὐκω σε ἐγὼ «
λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς ⓦ «
αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος «
μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρῃ ἔχοντος, ὀλβιώτερός «
ἐστι· εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσσοιτο, πάντα καλὰ «
D "ἔχοντα τελευτῆσαι ⓦ βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ «
ἅπλυτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ «
δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέ- «
γα πλούσιος, ἀνόλβιος δέ, δυοῖσι τοῖσι ἑτέροισι «
εὐτυχέος μοιρῶν· οὗτος δέ, τῷ πλουσίου καὶ ἀνολ «
βίου πολλοῖσι. ὁ μέν, ὅκως τελευτήσας, «
καὶ ἀτὴν μεγάλην προσπεσοῦσαν σχήσει, εὐ- «
δαιμοτέρως· ὁ δέ, τοῖσι δὴ προέχει ἐκεῖνος, ἀτὴν «
μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ «
σχήσει, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀμφέπει. ἄπειρος «
E ρος δέ ἐστι, ἄνουσος, ἀπαθὴς κακῶν, εὐπαις, «
εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπὶ τελευτήσει τὸν «
βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος, τὸν σὺ ζητεῖς, ὄλβιος κε- «
κλῆσθαι ἄξιός ἐστι. πρὶν δὲ αὐτελευτήσῃ, ἐπι «
σχέειν, μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. «

πλουτίειν

ἔχοντα

τὰ πάντα μὴ νεμῶν ταῦτα συλλαβεῖν ἀνθρώπον ἐόντα, ἀδύνατόν ἐστι· ὥσπερ χώρη οὐδεμίη κατάρκεές πάντα ἑωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἡ δὲ αὖ τὰ πλεῖστα ἔχει, ἐρίζεται αὕτη. ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἓν οὐδὲν αὐτάρκες ἐστί. ὃ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστι. ὃς δ' ἂν αὐτέων πλεῖστα ἔχων διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐπρεπέως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὔνομα ἔστο, ὡς βασιλεύς, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσεται. πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς, ἐκ ῥιζέων ἀνέτρεψε. ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἔχω οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος ἀνόητος, ἀποπέμπεται· κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε.

ΜΕΤΑ' δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε θεῶν νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι) ὅτι οἱ ἐδόκεε ἑωυτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτατον. αὐτίκα δὲ οἱ εὕδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ τὴν ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν ἕτερος μὲν διέφθαρτο· (ἐμοῦ γὰρ δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕτερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος. οὐνόμα δὲ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἄτυν σημαίνῃ τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀποβλήθείη μιν αἰχμῇ σιδηρέῃ βληθέντα. ὁ δ' ἐπεί τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, καταρρωδήσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Λυδῶν, οὐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτον πρῆγμα ἐξέπεμπε. ἀκόντια δὲ καὶ δόρατα, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνδρες, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους ἐσωνέποσε, μή τι οἱ κρεμάμενον τῶν παιδὶ ἐμπέσῃ. ἐλθόντος δὲ οἱ ἐς χεῖρας τὸν γάμον τοῦ παιδὸς, ἀπικνέεται ἐς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἐών, φρυξὶ μὲν γλῶσσαν, γλώσσης δὲ τοῦ βασιλητίου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδεήθη ἐπιτυχήσας. Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ καὶ παρ' αὐτοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι

A Sed hęc omnia conſequi homine impoſſibile eſt: ſicut nec vna regio cũcta ſibiipſi ſuppeditat: ſed aliud habens, alio indiget: quæ tamen habet plurima, ea eſt optima. quẽadmodum etiam hominis corpus vnum aliquod non eſt conſummatum: quia aliud habet, alio caret. Sed quiſquis horum plurima conſtanter habuerit, & poſtea placido animo è vita exceſſerit, [a] hic apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autẽ rei B oportet inſpicere exitum, quò ſit euaſura: quoniã multos deus, quibus [b] fortunas ſuppeditauerat, radicitus euertit. Hæc Solon, neque aſſentando Crœſo, neque vllius eum momenti faciẽdo, loquutus dimittitur: ſanéque eſt viſus eſſe indoctus, qui bonis præſentibus prætermiſſis, iuberet omnium rerum inſpicere exitum.

a Is (meo quidẽ iudicio) dignus eſt, ô rex, qui nomen illud ferat. ſcribendo ὦ βασιλῦ, pro ὡς βασιλεύς.

b Felicitatem oſtentarat.

POST abitum Solonis ingẽs deorum indignatio Crœſum excepit, quòd (vt coniicere licet) ſeipſum omnium hominũ beatiſſimum arbitraretur. Statim igitur ei quieſcenti ſomnium oblatum eſt, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant euentura. Erant autẽ Crœſo liberi duo: quo rũ alter [c] qui mutus, inutilis erat: alter inter æquales in omnibus longè primus, nomine Atys. Hũc itaque Atym Crœſo ſignificat ſomnium, fore vt ferrea cuſpis traiectum interimeret. Experrectus, & ſecũ rem verſans, ſomnio territus, accipit filio vxorem: & quum ſolitus eſſet præeſſe copiis Lydorum, nuſquã eum amplius ad tale munus dimittit: iacula & haſtas, omniáque huiuſcemodi quibus homines in bello vtuntur, è porticibus amouens, in thalamos infert, nequid ſuſpenſum in filium decideret. Quum autem nuptias filii in manibus haberet, aduenit Sardis quidam in calamitate poſitus, manibúſque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœſi veniſſet, ex ritúq; domeſtico, vt ſibi expiari liceret, oraſſet, Crœſ⁹ expiauit. Modus autẽ expiãdi propemodum is eſt apud Lydos qui apud Græcos.

c Vitio corporis laborabat: erat enim ſurdus:

Vbi verò legitima peregit Crœsus, percõtatus est vnde ille, quisnam foret, inquiens, Homo, quis tu? & quo Phrygię loco profectus, domesticus mihi factus es? & quẽ virum aut quam fœminã interemisti? Ad quẽ ille respondit, [a] Midæ, Gordio prognati, sum filius, nomine Adrastus: quia fratrẽ meũ ipsius imprudẽs interemi, adsum iectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœsus autem inuicẽ ad eũ his verbis inquit, Ex viris nobis amicis oriundus es, & ad amicos venisti: hîc in nostris ædibus tu manens, nullius rei indigebis. Istam porro calamitatem quam leuissimè ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœsum domicilium habuit.

a *Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίεω. Sic etiã in sequentibus.*

Verùm per hoc idem tempus apud Olympum mõtem Mysiæ, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progressus, Mysorũ opera peruastabat: quémque sæpenumero Mysi aggressi, nihil admodum mali ei fecerant, sed ab eo acceperãt. Ad extremũ igitur missis ad Crœsum nũciis, ita dixêre, Apparuit, ô rex, apud nos maximus aper, qui agrestia corrumpit opera: quem studiosissimè captantes, interimere tamen nõ valuimus. Nunc itaque te obsecramus vt nobiscum filiũ tuum ac delectos iuuenes canesque mittas, quò belluam è regione tollamus. Hæc illis precãtibus, Crœsus somnia memoria repetens, ita respondit, Filii quidẽ mei nolite amplius facere mẽtionem: neque enim eum vobis dimitterem. nam est nouus maritus, & ista nunc sunt ei cordi. Lydorum tamen delectos & venatores omnes cum canibus vnà mittam, mandabóque euntibus vt promptissimè vobiscum belluam de regione summoueãt. Hæc Crœsus respõdit. Cuius verbis quum cõtenti [b] non essent Mysii, interuenit Crœsi filius, auditísque quæ Mysii precarentur, & Crœso negante cum illis missurũ se filium, hæc inquit ad eũ adolescẽs, [c] Pater, quæ nobis antehac aliquando honestissima ac magnificentissima erãt, vel in bella vel in venationes eũdo, specimẽ sui dare,

b *Legit οὐκ ἀποχρεωμένων. quæ esse vera lectio videtur.*

c Antehac quidem, pater, nobis licebat ex rebus pulcherrimis, & in primis generosis, nempe bella & venationes frequentando, nominis celebritatem quærere. at tu nunc vtroque istorum excl.

A ἐπεί τε ἦγε τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος,
ἐπεσταίνετο ὁκόθεν τε ἦλθε τις εἰη· λέγων τάδε,
Ἄνδρα, τις τε ἐὼν, καὶ κόθεν τῆς Φρυγίης
ἦλθες, ὦτε ἐμοὶ ἐγγυέο; πίνα τε αἰδρῶν ἢ
γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ βα-
σιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω εἰμὶ παῖς, ὀ-
νομάζομαι δὲ Ἄδρηστος. φονεύσας δὲ ἀδελ-
φεὸν ἐμεωυτοῦ ἀέκων πάρειμι, ἐξελήλαμέ-
νος τε ὑπὸ τοῦδε πατρός, καὶ ἐστερημένος πάν-
των. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, Ἀνδρῶν
B τε φίλων τυγχάνεις ἐκγεγονὼς ἐών, καὶ ἐλήλυ-
θας ἐς φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήμα-
τος οὐδενός, μοῦνον ἢν ἡμετέρης. συμφο-
ρῇ δ' ταύτῃ ὡς κουφότατα φέρων, κερ-
δανέεις πλῆστον. ὁ μὲν δὴ διαιτᾶτο εἴκοσι μῆνας ἐν Κροίσου.

ἢν ἡμετέρου.

ἐν Κροίσου.

Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Ὀλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμεώμενος δὲ οὗτος ἐκ τοῦ οὔρεος τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διεφθείρεσκε. πολλάκι δὲ
C οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἰόντες, ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακόν, ἔπασχον δὲ ὑπ' αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι πρὸς τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ βασιλεῦ, υἱὸς χρῆμα μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διεφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἑ-
λέειν, οὐ δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθα σεῦ, τὸν παῖδα σὺν λογάδας νεηνίας καὶ κύ-
νας σι μετέμψαι ἡμῖν, ὡς ἂν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρης. οἱ μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο.
D Κροῖσος δὲ μνημονεύων τῶν ὀνείρου τὰ ἔπεα, ἔλεγέ σφι τάδε, Παῖδός μοι μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν ὑμῖν συμπέμ-
ψαιμι· (νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ τοῦτό οἱ νῦν μέλει.) Λυδῶν μούνους λογάδας καὶ ὅ-
σα κυνηγέσιον πρὸς συμπέμψω. καὶ ἅμα κε- 10
λεύσομαι τοῖσι ἰοῦσι, εἰ ὡς προθυμοτά-
τοισι σταχεξελεῖν ὑμῖν ὃ θηρίον ἐκ τῆς χώ-
ρης. ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχεται ὁ τοῦ Κροί-
E σου παῖς, ἀκηκοὼς τὴν ἐδέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαμένου δὲ τοῦ Κροίσου τόν γε παῖδα σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρό-
τερόν κοτε ἐγὼ γυναικὸς ἡμῖν ἐπ', ἔς τε πο-
λέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντας εὐδοκιμέων·

» νυῦ δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκλήσας A horum vtroque nunc excluſum
» ἔχῃς, οὔτέ τινα δηλίην μοι παειδὼν, οὔτε ἀ-
» θυμίην. νυῦ τε τοῖσί με χρὴ ὄμμασι ἐς τε
» ἀγρὸν καὶ ἐξ ἀγρῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι;
» κοῖός μιν τις τοῖσι πολίηισι δόξω εἶναι; κοῖος
» δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίῃ δὲ ἐκείνη
» δοξέῃ ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μάθες ἰέ-
» ναι ὅτι τάχιστα τὸν θήρην, ἢ λόγῳ ἀναπεισον ὅκως
» μοι ἀμείνων ἔσται ταῦτα οὕτω ποιεόμενα. Ἀ-
» μείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δει-
» λίην, οὔτε ἄλλο τοῦδέν ἄξιον παειδών τοι, B
» ποιέω ταῦτα· ἀλλά μοι ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ
» ὕπνῳ ἐπισᾶσα ἔφη σε ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι.
» ἐκ γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι.
» τοιῆς ὦν τεῦ ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι
» τοῦτον ἔσπευσα, καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα μελετεόσα-
» μενα οὐκ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴ
» κως δυναίμην ὅτι τῆς ἐμῆς σε ζωῆς ἀφε-
ἢ γὰρ » λέσθαι. Εἰς γάρ μοι μούνος τυγχάνεις ἐών
» παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν ἀ-
» κοὴν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ C
» νεηνίης τοῖσδε, Συγγνώμην μοι ὦ πάτερ τοι,
» ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύτην, εἰκὸς ἐμὲ φυλακὴν
» ἔχειν. Ὅ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλά λελήθέ σε
» ὁ ὄνειρον, ἐμέ τοι δίκαιον ὅτι φερέζην. φῂς τοι
» ὁ ὄνειρον ἐκ αἰχμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ
» τελευτήσειν· ὑὸς δ' ἂν οἷαι μοί εἰσι χεῖρες, τοίη
» δὲ αἰχμὴ σιδηρέη, τίνα σὺ φοβέαι; εἰ μοί γὰρ
» ἐκ ὀδόντος τοι εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλ-
» λου τευ ὅ, τι τούτῳ ἔοικε, χρῆν δή σε ποιέειν
» τὰ ποιέεις· νυῦ δ' ἐκ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν D
» οὐ πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέ-
» ηες με. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ,
» ἕσι τῇ με νικᾷς γνώμῃ ἀποφαίνων περὶ
» τοῦ ἐνυπνίου. ὡς ὦν νενικημένος ἐκ τοῦ σέο,
» μεταγινώσκω, μετίημί τέ σε ἰέναι ὅτι τάχιστα
ἄγρης. Ἐπεὶ πᾶς δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μετα-
πέμπεται Φρύγα Ἄδρηστον ἀπικομένῳ
» δέ οἱ λέγει τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφο-
» ρῇ πεπλημμένον, ἄξιόν τοι οὐκ ὀνειδί-
» ζων, ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι ἐκ τοῦδε δεξάμε- E
» νος ἔχω, πᾶν ἔχων πάσην δαπάνην· νυῦ ὦν
» (ὀφείλεις γάρ, ἐμεῦ πρόσθε ποιήσαντος χρη-
» στά ἐς σε, χρησοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλα-
» κα παιδός σε τοῦμοῦ χρή ζωὸν γενέσθαι, ἐς ἄ-
» γρην ὁρμεωμένου· μή τινες κατ' ὁδὸν κλῶ-
» πες κακοῦργοι ὅτι δηλήσονται φραδέωσι ὑμῖν.

horum vtroque nunc excluſum me tenes, nulla in me animaduerſa neque ignauia neque ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis conſpici oportet euntem in forũ, atque illinc redeuntem? qualis ciuibus, qualis vxori recens nuptæ videbor? cui illa viro videbitur nupta? Proinde me tu aut ſinas venatum ire, aut mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe quæ facis. Cui reſpondens Crœſus, Fili, inquit, neque quòd ignauiam, neque quòd aliud quippiam iniucũdum mihi animaduerterim in te, hæc facio: ſed viſum quod in ſomnis mihi oblatum eſt, dixit te breuis æui futurum: quippe ferrea periturũ cuſpide. Cuius viſi gratia & has maturaui nuptias, nec ad ea quæ ſuſcipiuntur, dimitto, obſeruans ſiquo pacto queã te, dum viuo, à clade ſubtrahere. Filius enim mihi vnicus es. nanque alterum auribus captum pro nullo exiſtimo. Ad quem viciſſim adoleſcens, Pater, inquit, tibi equidem ignoſco agenti circa me cuſtodiam, qui talem videris viſionem: verùm tu illam non probè percipis: quam (quoniam te latet) æquum eſt me tibi interpretari. Ais tibi ſomnum oſtendiſſe, me ferrea periturum cuſpide. At verò quænam manus ſunt, quęve cuſpis ferrea quã tu pertimeſcas? Nam ſi dente dixiſſet aut aliquo huius ſimili periturum me, deberes facere quæ facis: nunc autem dixit, cuſpide. Quare quum non ſit nobis pugna cum viris, ire me ſinas. Et Crœſus, Euincis me (inquit, fili, iſta loquens de ſomnio intelligendo. Quapropter, vt abs te victus, muto ſententiam, & tibi veniam do eũdi ad venationem. Hæc loquutus Crœſus, Adraſtum Phrygem accerſit, eique, vbi adfuit, talia inquit, Ego te Adraſte [a] calamitate præditum (nõ ingrato tibi hæc exprobro) expiaui, & receptum domi habeo, omnem ſuppeditans ſumptum: nunc ergo de me, qui prior de te bene meritus ſũ, debes inuicẽ bene mereri. Cuſtodem te opus eſt eſſe filii mei, venatum proficiſcentis, nequi inter viam occulti graſſatores in veſtram perniciem prodeant.

[a] Calamitate perculſum (quod non dico vt quicquam ingratum tibi exprobrem)

Ad hæc, tua interest eò te ire vbi splendor ex rebus gestis paratur: quod tibi paternum est: & præterea tibi robur adest. Cui Adrastus, Ego, inquit, ô rex, in istud certamen alioqui non pergerem: quem tali calamitate affectum, nefas est ad æquales se conferre fortunatos, [a] aut velle inter eos adesse. & frequéter meipsum cõtinui: nunc tamen quoniam tibi hoc in animo est, cui gratificari debeo & gratiam referre pro beneficiis, istud exequi paratus sum: filiúmque tuum, quẽ me custodire iubes, expecta incolumẽ redituru[m] [b] custodis causa. Posteaquã his verbis Adrastus Crœso respondit, mox instructi viris delectis, iuuenibúsque & canibus, discedunt. Qui vbi ad montem Olympum peruenere, belluam indagant, & inuentam circumfusi iaculis incessunt. Ibi hospes is qui à cæde fuerat expiatus, & vocabatur Adrastus, vibrato in aprũ iaculo, non illum, sed frustrato ictu filium Crœsi adeptus est. Iste, cuspide ictus, vocem somni impleuit. Quod factum quidã Crœso nunciaturus cucurrit, peruenièns que Sardis, pugnam illi & filii necem indicauit. Crœsus autẽ morte filii perturbatus, eo grauius eam ferebat quòd is eum necasset quem expiasset à cæde. Et pergrauiter cladem suam lamentans, Iouem expiatorem inuocabat, testificãs quæ ab hospite passus esset. [c] Inuocabat etiam hospitalem & familiarem, hunc eũdem nominans deum: hospitalẽ quidem, quòd quum domũ excepisset hospitem, per cussorem filii sui imprudens aluisset: familiarem verò, quòd quem pro illius custode misisset, eum comperisset maximum hostem. Secũdum hæc, Lydi adfuerunt qui mortuũ adferebãt: post ipsum interfector sequebatur. Stans autem hic ante cadauer, sese Crœso tradebat, manus protendens, iubénsque vt se super cadauer mactaret, referendo, tum priorem calamitatem suam, tum, quoniam suum etiam expiatorem interemisset, sibi viuendum amplius non esse. Hæc Crœsus audiens, etsi in tanto domestico luctu positus, tamen Adrastum

a Neque mihi ea est voluntas.

b Quod ad custodem attinet.

c Hospitalem & sodalitium, eundem illum deum appellans.

A τοῖς δὲ τοῦτο, καὶ σέ τοι χρεὼν ἐστὶ ἰέναι ἔν- «
θα " ἀπολαμπρυνέεαι τοῖσι ἔργοισι. πα- « " ἀπολαμπρυνέεαι
τρώιόν τε γάρ τοι ἐστὶ, καὶ πρόσεστι ῥώμη ὑ- «
πάρχειν. Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, «
ἄλλως μὲν ἔγωγε οὐκ ἂν ἤια ἐς ἆεθλον τοι- «
όνδε· (οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον «
εἰκὸς ἐστὶ ἐς ὁμηλικας σὺν πρήσσοντας ἰέναι, «
οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρεσται) πολλαχῇ τε ἀνί- «
σχον ἐμεωυτόν· νῦν δὲ, ἐπεί τε σὺ σπεύδεις, καὶ «
δεῖ τοι χρήζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμεί- «
B βεσθαι χρηστοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἕτοιμος ταῦτα. «
παῖδά τε σὸν, τὸν ἂν ἐμοὶ παρὰ θεῶν φυλάσσειν «
ἀπήμονα, τοῦ φυλάσσοντος εἵνεκεν πρόσεστι «
καὶ τοι ἀπονοστήσειν. τοιούτοισι ἐπεί τε οὖν ἀ- «
μείψατο Κροῖσον, ἵππους μὲν ταῦτα ἐξηρ-
τυμένοι λογάδην τε νεηνίησί τε καὶ κυσί. ἀ-
πικόμενοι δὲ ἐς τὸν ΟΥ'λυμπον τὸ ὄρος, ἐ-
ζήτεον τὸ θηρίον· εὑρόντες δὲ, καὶ περισάν-
τες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεί-
νος ἀνὴρ δὴ ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεό-
μενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν συὸν, τοῦ μὲν
C ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός.
ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ, ἐξέπλησε τὸ ὀ-
νείρου τὸν φῆμιν. ἔδραμε δέ τις ἀγγελέων
τῷ Κροίσῳ τὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς
τὰς Σάρδις, τόν τε μάχιμον καὶ τὸν τοῦ παι-
δὸς μόρον ἐσήμηνέ οἱ. ὁ δὲ Κροῖσος, ἰῷ θανά-
τῳ τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλόν τι
ἐδυσφόρεε ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς II
φόνου ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφο-
D ρῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μάρ-
τυρόμενος τὰ ἐκεῖνου τοῦ ξείνου πεπονθώς εἴη.
ἐκάλεε δὲ ἑταιρήιον τε καὶ ἑταιρήιον, τὸν αὐτὸν
τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἑστίσιον καλέων,
" ὅτι δὴ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον, " ἀπὸ δὲ δὴ οἰκίοισι ἀ-
φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ ποδεξ.
ἑταιρήιον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτῷ,
" δείσοι πολεμιώτατον. πρῆσσόν δέ μιν " ἀπὸ δείσοι
τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὄπισθεν ὁ
εἵπετο οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νε-
E κροῦ, παραδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων
τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάξαί μιν κελεύων
τῷ νεκρῷ· λέγων τέ τε πρότερα ἑωυτοῦ
συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθάραντα
ἀπολωλεκὼς εἴη· οὐδέ οἱ εἴη βιώσιμον.
Κροῖσος δὲ τούτων " ἀκούσας, τόν τε Ἄδρηστον " ἀπὸ ἀκούων.

» κατοικτείρει, καὶ ὧδε ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ
» τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, Ἔχω σ' ξεῖνε
» τῶνδε σεῦ πάσης τλῶ δίκην, ὅτι σεωυτοῦ
» καταδικάζεις θάνατον. εἰς δὲ οὐ σύ μοι τῶνδε
» τῶ κακεῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργά-
» σαο· ἀλλά τεῳ θεῶν κου τις, ὃς μοι καὶ πάλαι
» προεσήμηνε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κεῖ-
σος μὲν νυν ἔθαψε ὡς εἰκὸς ἐὼν τὸν ἑωυτοῦ
παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τῦ Μίδεω,
τοῦτ δὴ ὁ φονεὺς μὲν τῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ
ἦν ὅμαιμος, φονεὺς δὲ τῦ καθήραντος, ἐπεί
τε ἠσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγίνετο, ὧδε ὃ
σῆμα, συγκινωσκόμενος ἀνθρώπων εἰ καὶ
αὐτὸς εἰ δὲ βαρυσυμφορώτατος, ἑωυτὸν ἐ-
πικαταφάζει τῷ τύμβῳ.

Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ με-
γάλῳ καθῆτο, τῦ παιδὸς ἐστερημένος. μετὰ
δὲ ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη κα-
ταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν
Περσέων φρονήματα ἀυξανόμενα,
πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε, ἐνέβησε δὲ
ἐς φροντίδα, εἴκως δυνάμιο, πρὶν μεγάλους
γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταβαλεῖν αὐτῶν
αὐξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὦν τὴν
ἐνθύμιοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν
μαντηίων τῶν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τοῦ ἐν Λι-
βύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλη, τοὺς μὲν ἐς
Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων,
τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην. οἱ δὲ τίνες ἐπέμποντο
ὧδε τε Ἀμφιάρεων καὶ ὧδε Τροφώ-
νιον· οἱ δὲ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦ-
τα μὲν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ
ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος. Λι-
βύης δὲ ὧδε Ἄμμωνα ἀπέστειλε ἄλλους
χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρεώμενος τῶν
μαντηίων ὁ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τὴν
ἀληθηίην εὑρεθείη, ἐπείρητο σφέα δεύτε-
ρα πέμπων, εἰ ἐπιχρέοι ἐπὶ Πέρσας στρα-
τεύεσθαι. συνετίθεντο δὲ τοῖσι Λυδοῖσι
τάδε, ἀπέπεμπον ἐς τὴν ἀπάντιεσιν τῶν
χρηστηρίων. ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἀπὸ
Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν
λοιπὸν χρόνον ἕκαστον τῇ ἡμέρῃ χρᾶν τοῖσι
χρηστηρίοισι, ἐπειρωτέοντας ὅ, τι ποιέων τυγ-
χάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυά-
τεω. ἅσα δὲ αἱ ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θε-
σπίσι, συγγραψαμένους ἀναφέρειν πρὸς ἑωυτόν. ὅ, τι μὲν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων

A miseratus est, & ad eum inquit, Habeo abs te hospes omnem satisfactionem, quoniam teipsum morte condemnas. Neque verò tu huius mihi cladis autor es, nisi quatenus id feceris imprudēs: sed deorum quispiam, qui iápridem mihi ventura significauit. Crœsus ergo filium pro dignitate sepeliuit. Adrastus autem [a] Midæ filius, Gordii nepos, is qui tū fratris tum expiatoris interfector extiterat, vbi silentium hominum fuit, ad sepulcrum, [b] ignoscentibus ei hominibus ob quę ipse grauissimè afflictabatur, sese super bustum transfodit.

a *Legit, ὁ Μίδεω τῦ Γορδίεω, vt in præcedentibus.*

b Sese existimās omnium hominū quos vnquam vidisset, esse miserrimum, seipsum sup.

Porro Crœsus, filio orbatus, ingenti in luctu duos annos egit. [c] Quem luctum postea finiuit Astyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambysis filio sublata, & res Persarum augescentes: atque in solicitudinem venit, siqua ratione posset, potētiam Persicam, priusquam magna efficeretur, occupare. Sub hanc ergo cogitationem, statim tentare statuit vaticinia, quæque apud Græcos quæq; in Africa essent, aliis aliò dimissis, quibusdam Delphos, [d] quibusdā Dodonam: nonnulli etiā ad Amphiaraum ac Trophonium, & alii quidam ierunt ad Branchidas oræ Milesiæ. Atque hæc sūt Græca ad quæ cōsulenda Crœsus misit oracula. In Africa verò ad Ammonem alios responsa petituros dimisit. Omnes autem misit exploratum oracula quid sentirent: vt, si consentanea in vero deprehenderentur ea, secūdò per suos tentaret nunquid in Persas expeditionem moliretur. Mittens itaque ad oracula tentanda Lydos, hæc dedit eis mandata, vt qua die proficiscerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus supputantes, [e] quotidie oraculis vterentur, scisscitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœsus Halyattæ filius: & quod singula oracula responderent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cætera responderint oracula, à nemine

c Postea verò Astyagis Cyaxaris filii principatus à Cyro Cambysæ filio sublatus, Crœsi luctum inhibuit, eúmque in solicitudinem coniecit quomodo posset, priusquam Persæ magni facti essent, crescentem eorū potentiam subuertere.

d Quibusdā ad Phocensium vrbem, Abas, quibusdam.

e Singuli eodem die oraculū consulerent.

commemoratur: apud Delphos autem, simulatque ingressi sunt Lydi domum, consulturi deum, & sciscitaturi quod sibi esset iniūctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit,

AEquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.
Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,
Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,
AEre infrà strato, & stratum cui desuper est as.

His oraculis quæ Pythia reddidit, conscriptis, Lydi digressi, Sardis redière. Quúmque alii quos circumiserat Crœsus, affuissent, tunc singula resignās, quod scriptum esset inspexit: quorum quidem nullum probauit. Vbi autē illud Delphicum audiuit, protinus veneratus est, & excepit: existimans solum esse Delphicum illud oraculū: quippe quòd comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula nuntios dimiserat, statuto illo die obseruato, tale quiddam est machinatus, commentando ea quæ ad deprehendendum & explicādum perdifficilia forent: testudinem pariter & agnum concisos in aheno coxit, operculo aheneo impositō. Atq; ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Amphiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud quàm quòd & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimauit. Post hæc autem ingentibus hostiis deū qui est apud Delphos exorandum statuit. Immolauit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argēteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremauit, sperans sese aliquātō magis his rebus posse deum illum sibi adiungere, iussis etiam Lydis omnibus, vt sua ipsorum, quicquid tale haberet quisque, immolaret. [a] Quo ex sacrificio quum immensa vis auri defluxisset, ex ea dimidiatos late-

a Quum autem huic sacrificio finem imposuisset, magnā auri vim liquefecit, & ex ea dim.

A Θεσπίσαι, ὃ λέγω) τοῦτο θεὸν δαιμόνιον· ἐν γὰρ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον (4) Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπιρώτεον τὸ ἐπιτάλαμπον, ἡ Πυθὴ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ σύνιημι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀκούω.
Ὀδμὴ μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρὴ οἷα χελώνης
B Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἦ χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπίεσται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συλλεξάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ὦλλοι οἱ πεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τοὺς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἑκάστα ἀναπτύσσων ἐπῶρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ ἄλλων οὐδεὶς ἐπεδέξιο τὸ μὲν ὅ, ὡς οὐκ Δελφὸν ἤκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μούνων εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεὶ τε δὲ διέπερψε πρὸς τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανήσατο τοιάδε· ὀπτήσας τὰ τε ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ὀπτῆσαι ἄλλῳ χελώνιον καὶ ἄρνα κατακόψας, ὁμοῦ ἕψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ὀπίθημα ὑπιθείς. τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· ὡς δὲ τὸν Ἀμφιάρεω τοῦ μαντηίου ἀπόκρισιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ,τι τοῖσι Λυδοῖσι ἐχρήσατο, ποιήσασι τοῦ ἱροῦ τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὧν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς εἶναι τοῦ. μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τεσσερχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ὑπὸ χρύσεους καὶ ἐπαργύρους,
E καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ χιτῶνας, ταῦτα πυρὴν μεγάλην, κατέτεκε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τοι τούτοισι οἱ ἀρηκτήσεσθαι. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα ὅσα αὐτῶν τοῦτο ὄφελε ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐλήλυθε, κατεχεάμενος χρυσὸν ἀπλέθον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτέ-

14

ταῦτα ἐθέσπισε

ταῦτα κραταιρώιοιο

ταῦτα ἐμηχανᾶτο

ταῦτα νήισας

ἐξήλασε· ὅτι μὲν τὰ μακρότερα, πλίνθων A res conflauit, longiores quidem,
ἑξαπάλαιστα, ὅτι δὲ τὰ βραχύτερα, τρι- ſex palmorum, breuiores autem,
πάλαιστα· ὕψος δὲ, παλαιστιαῖα. ἀριθμὸν δὲ, trium, craſſitudine palmari, nú-
ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τουτέων, ἀπέ- mero centum decem & ſeptem:
φθου χρυσοῦ τέσσερα, τεῖα ἡμιτάλαντα quorum quatuor erant auri ex-
ἕκαστον ἑλκυστά· τὰ δὲ ἄλλα, ἡμιπλίνθια, coctí, ſinguli pondo duorum &
λευκοῦ χρυσοῦ, ςαθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο dimidii talenti: cæteri verò, auri
δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλ- albidi, põdo binûm talentorum.
κουσαν ςαθμὸν τὰ λοιπὰ δέκα. τοῦτο ὁ λέων, Fecit quoque leonis effigiem ex
ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός, κα- auro excocto, decem talentorum
τέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων (ὅτι γὰρ τού- pondo. qui leo dum templum
τοισι ἵδρυτο) καὶ νεῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων Delphicum deflagrauit, à ſemila-
θησαυρῷ, ἕλκων ςαθμὸν ἑβδόμου ἡμιτάλα- teribus decidit: (ſuper illos enim
του. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλα- B erat collocatus) & nũc in Corin-
του. ὅτι τελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέ- thiorum theſauro repoſitus eſt,
πεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα pondo ſex talentorum atque di-
τοῖσι, χρητῆρες δύο μεγάθεϊ μεγάλοις, χρύ- midii eliquatis tribus talentis ac
σεον καὶ ἀργύρεον· τὸν μὲν χρύσεον ἐκέετο dimidio. Hæc Crœſus vbi perfe-
ὅτι δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, cit, Delphos miſit, cúmq; eis hæc
ἐπ' ἀριςερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑ- alia, duas grandi forma pateras,
πὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος auream argenteámque: quarum
κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλ- C aurea intrantibus templũ ad dex-
κων ςαθμὸν ἕβδομον ἡμιτάλαντον, καὶ ἔτι teram poſita erat, argẽtea ad ſini-
δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ὅτι τὸ περι- ſtram. Quæ & ipſæ, quum tem-
ρραντήριον τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακο- plum incenſum eſt, amotæ fue-
σίους. ὅτι κίρναται δὲ ὑπὸ Δελφῶν θεο- runt, aureáque in Clazomeniorũ
φανίησι. Φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ theſauro poſita, pondo talentorũ
Σαμίου ἔργον εἶναι). καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ ὃ octo & dimidii, præterea minarũ
τυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι). καὶ πίθους duodecim: argentea ad ſuggrun-
τε ἀργυρέους τέσσερας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν dam anguli templi, ſexcentarum
τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ περιῤῥαν- amphorarum capax: in quã mi-
τήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, ſcebatur vinum à Delphis theo-
τὸν τῷ χρυσέῳ ὅτι ἐπιγέγραπται, Λακεδαι- phaniæ feſto: op' (vt Delphi aiũt)
μονίων Φαμβύων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς Theodori Samii, vt & ego arbi-
λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροίσου. ἐπέγρα- trror. nõ enim mihi videtur opus
ψε δὲ τὸν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βου- vulgare. Miſit præterea dolia ar-
λόμενος χαρίσασθαι· τὸ μὲν ὄνομα τοῦ ἀνδρὸς gentea quatuor, quæ in Corin-
οὐκ ἐπίσταμαι· ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμο- thiorum theſauro ſunt collocata.
νίων ἐστί· οὐ λίθοι τῶν γε περιῤῥαντηρίων Donauit item aquiminaria duo,
δεύτερον. ἄλλα τε δὴ ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα D aureum argenteúmque: quorum
πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, in aureo inſcriptum eſt, donariũ
καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ eſſe Lacedæmoniorum: non re-
καὶ γυναικὸς εἰδωλον χρύσεον τείπηχυ, ὃ tè, quoniã & hoc Crœſi eſt. ſed
Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα quidam Delphorum gratificari
λέγουσι εἶναι). περὶ δὲ, τῆς ἑωυτοῦ γυναι- Lacedæmoniis volẽs, hoc inſcri-
κὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ pſit: cuius nomen ego cognitum
habens, non tamen promã. Ve-
rùm puer per cuius manus fluit
aqua, Lacedæmoniorum eſt: ſed
eorum neutrum aquiminare. A-
lia quoque cum his permulta
E Crœſus dona miſit non inſignia:
item fuſilia ex argento orbicula-
ta: nec non mulieris ſimulacrum
tricubitale, quod Delphi nar-
rant eſſe effigiem piſtricis Crœ-
ſi. Super hoc donauit vxoris ſuæ
monilia à collo pendentia, ac

zonas, [a] quæ Delphos Crœsus trãsmisit. Amphiarao insuper, cuius & virtutem audierat & cladẽ, donauit clypeum ex auro totum, totámque ex auro solido hastã, & [b] xystum cum suis iaculis aureũ. quæ ambo ad meam vsque memoriam apud Thebas reposita fuerunt in Ismenii Apollinis tẽplo. Hæc dona Lydis portaturis ad oracula Crœsus iniũxit vt interrogarent an aduersus Persas Crœsus sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adsciscret. Lydi vbi eò quò dimitttebantur peruenerunt, donariis oblatis, oracula consuluerũt his verbis, Crœsus, Lydorum aliarúmque nationum rex, [c] ista in hominibus sola esse vaticinia sentiẽs, idcirco qualia debita sunt dona dat, vósque percontatur an aduersus Persas sit profecturus in expeditionem, & socialem aliquẽ exercitum sibi adiũcturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem vtriusque in idem concurrebant sententiæ, prædicentes Crœso fore vt si arma Persis inferret, magnum imperium euerteret. Consulebant etiam vt potentissimos Græcorũ ad comparandos sibi socios exquireret. His responsis relatis atque auditis, Crœsus ita elatus animo est vt omnino conciperet spem se euersurum esse imperiũ Cyri: ac rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona, in singulos viros, quos illic multos esse audiebat, binos auri stateres. Ob quæ munera Delphi vicissim Crœso Lydisque donarunt primas in consulendo [d] oraculo partes, primúmque in sedẽdo locum, & ius perpetuum cuique volẽti adscribi in numerum Delphorum.

Cæterùm donis Crœsus prosequutus Delphos, tertiò vaticinium consuluit, [e] quòd videlicet illud verax sibi esse comperisset. Quærebat autem an diuturnum sibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba respondit,

Regis apud Medos mulo iam sede potito,
Lyde fugam mollis scrupeosum corripe ad Hermum,

a Et hæc quidẽ Delphos Crœs.

b Hastile cum suis spiculis.

c Existimans sola hæc esse inter homines oracula, mittit vobis dona vestris inuentis conueniẽtia.

d Et renuntiando orac. *Valla legit* ἀπηλίῳ, *pro* ἀγυιᾷ.

e Postquã enim oraculũ illud verax esse comperisset, eo ad satietatem vsque abutebatur. *Q. d. eo se ad saturitatem vsque implebat.*

Τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὸ πάθος, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, καὶ ὃ ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι, ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος. τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τὴν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱερά, ἐπετέλεε ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθήται φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες, Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, νομίσας τῶνδε μαντήια εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμέων τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τὴν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθήται συμμαχον. Οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτεον. τῇσι δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τὠυτὸ αἱ γνῶμαι συνέφερον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσειν. καὶ δὴ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευον ἑωυτῷ ἐξευρόντα, φίλους προσθέσθαι. ἐπεί τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ἐκεχάρητό τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα, δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίῳ καὶ προεδρίην, καὶ ἐξουσίην τῷ βουλομένῳ αὐτέων γῆν ἔδεσθαι Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον.

Δωρησάμενος δὲ σφεας Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο πυνθάνεσθαι. ἐπεί τε γὰρ δὴ πρέλαβε τὸ μαντηίου ἀληθήιον, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ τάδε χρηστηριάζόμενος, εἰ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μουναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅτεο ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαγρὲ πολυψήφιδα πρὸς Ἕρμον

Φεύγειν· μηδὲ μεῖναι, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Néve manè ignauus posito sis Lydè pudore.

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἕπεσι ὁ Κροῖσος πολλὸν μᾶλλον ἢ πρότερον ἡδόμενος ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμᾶ αὐτὸν ἀντὶ ἀνδρὸς βασιλεύειν Μήδων· οὐδ' ὧν αὐτὸς, οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαί κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ τοῦτα, ἐφρόντιζεν ἱστορέων τοὺς αἰεὶ Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσαιτο φίλους. ἱστορέων δ', εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τὸ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ, τὸ Ἰωνικοῦ. τοῦτα γὰρ ἦν τὰ προεκεχειρισμένα ἔόντα τὸ ἀρχαῖον· ὁ μὲν, Πελασγικόν, ὁ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ ὁ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· ὁ δὲ, πολυπλανέστατον χάρτα. ὅπτι μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλεύοντος ᾤκεε χώρην τὴν Φθιῶτιν· ὅπτι δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσην τε καὶ τὸν Ὄλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὑπὸ Καδμείων, οἰκέων ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη. ἵνα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεὸν ἐστὶ τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ποτε ὅμουροί κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τηνικαῦτα χώρην τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, ἔτι τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην, Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔόντα πολίσματα, ὄνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι. δηλοῦσί τε ὅτι 14 τὴν εἰνείκαντο γλῶσσαν χρεωκτῇ μεταβαίνοντες ἐς τοῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν

His ex versibus, quũ allati essent, multo magis quàm ex cæteris voluptatem Crœsus accepit, sperans fore vt nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipse nec posteri sui principatu abrogarétur. Post hæc putauit sibi curandum vt potentissimos Græcorum sibi conciliaret. Idque vestigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienses, eos esse: quòd alteri in Dorico genere, alteri in Ionico antecellerent. [a] Nam de his ita antea iudicabatur, quum ab initio altera gens foret Pelasgica, altera Hellenica, *hoc est Græca*: quarum hæc nunquam solum mutauit, illa assiduè multúmque est peruagata. Etenim sub Deucalione rege orã Phthiotidem incoluit, sub Doro Hellenis filio regionem quæ ad Ossam & Olympum iacet, nomine Istiæotim: vnde à Cadmæis eiecta, coluit in Pindo locũ quem vocant Macednum. Inde rursus in Dryopidem commigrauit, atque ita in Peloponnesum venit, Doricáque cognominata est. Cæterùm qua lingua Pelasgi sint vsi, pro certo affirmare non possum: [b] sed coniectura signorum licet dicere eandem qua nunc Pelasgi vtuntur qui supra Tyrrhenos vrbem Crestonem incolunt, quodam tempore finitimi eorum qui nunc Dores vocantur, tunc incolétes regionem quæ nũc Thessalia nominatur, & Placiam, & Scylacen: quum Pelasgi habitarẽt ad Hellespontum, qui contermini Athenienſium erant: aliáque omnia Pelasgica oppida nomen immutarunt. Quibus signis coniectãtes oportet dicere, Pelasgos barbara lingua fuisse: & si tota gẽs Pelasgica talis erat, gentem Atticam vtpote Pelasgicam, quum in Hellenes, *id est Græcos*, transiit, linguam simul istorũ perdidisse. Etenim neque Crestoniatarum loquela cum vllo circà populorum consentit, & Placianorum ne secum quidem ipsa. Per quod declarant, quam linguæ figurã obtinebãt quum in hæc loca transierunt, eandem se nunc con-

a *Nam hæ duæ gentes antiquitus præcellere iudicabantur, vna videlicet Pelasgica, altera verò Hellenica: quarum ista quidem nunquã aliò demigrarit, illa verò valde multúmque sit vagata.*

b *Totũ hunc locum sic interpretor, quæ in Græco etiam exemplare prorsus est perturbatum.* Sed ex cõiectura licet dicere, eius linguæ fuisse cuius sunt hodie ii ex Pelasgis qui supra Tyrrhenos Crotona ciuitatẽ incolunt, & olim finitimi erant iis quos nunc Dores vocant: tum videlicet quum eã quam nunc appellant Thessalicam regionem incolebant: & ii quoq; Pelasgi qui Placiam & Scylacen condiderunt, & Athenienſiũ contubernales fuerunt. Ex his, inquam, coniectura facta, dicere licet, Pelasgos olim barbarè fuisse loquutos. Nam & Crotoniatæ & Placieni lingua quidem dissident

à ſuis vicinis, inter ſe verò conueniunt & ſatis oſtendunt ſe eam ipſam linguæ formam conſeruaſſe quam habebant quum in eas regiones migrarēt. Itaque ſi tota gēs Pelaſgica talis erat, Atticæ regionis incolæ Pelaſgi, & quæcūque aliæ Pelaſgicæ ciuitates nomiē mutarunt, quūm in Hellenas mutarētur, ſuam etiam linguā dedidicerunt. Gens autē Hellenica ſemper ex quo extitit, eadem lingua vſa eſt, vt mihi videtur: quúmque à Pelaſgis abſciſſa, imbecilla eſſet, à tenuibus quibuſdam principiis progreſſa, valde multis gentibus & frequentibus etiam barbaris cū ea ſeſe coniungētibus, in multitudinem excreuit. Et ſic quoq; mihi videtur Pelaſgica gens, quum barbara eſſet, magnopere non creuiſſe.

ſeruare. At natio Hellenica, *id eſt*, *Græca*, ex quo exiſtit, eadem lingua ſēper eſt vſa, vt mihi videtur: ideo imbecillis, quòd ex Pelaſgica fuit abſciſſa, & ab exiguo initio profecta, mox in multas gentes augeſcens, tum aliarum, tum præcipuè barbararum frequentia ſe ad illam conferente. Quæ cauſa mihi videtur fuiſſe cur gēs Pelaſgica, quòd Græca eſſet, nequaquam magnos profectus fecerit.

Ex his igitur gētibus, Atticam quidē Crœſus audiebat obtineri, oppreſſámq; eſſe à Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tēpeſtate tyrannus Athenis erat. Cuius patri, quum priuatus ſpectaret olympia, ingens contigit portentum. Nam quū hoſtiam immolaſſet, ahena (vt impoſita erant) plena & carne & aqua, abſque igne efferbuerunt, ita vt aqua redundaret. Quod portentum cōſpicatus Chilon Lacedæmonius, quiſortè aderat, ſuaſit ei primùm, ne vxorem fœcundam duceret domum: ſecūdo loco, ſi vxorem haberet, eiiceret: & ſiquidem ex ea filiū ſuſtuliſſet, abdicaret. Huius conſilio non perſuaſus Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione littoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius: & campeſtrium, quibus præerat Lycurgus Ariſtolaidis filius, tertiam ſeditionem excitauit, tyrannidem affectans: cōtractíſque ſeditioſis, per cauſam tutandi montanos, huiuſcemodi rem machinatur: Scipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitauit vehiculum in forum, tanquā elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem illi prorſus interimere voluiſſent: & populum precatus eſt vt aliquid cuſtodiæ circa ſe obtineret, quū prius ſpecimen ſui edidiſſet in expeditione contra Megarenſes, cui præfuerat, capta Niſæa, aliiſque præclaris operibus editis. Populus igitur Atheniēſis, ita deceptus, dedit ei quoſdam è ciuibus delectos pro ſatellitibus, non qui haſtas ſed clauas ferrent, Piſiſtratum ſectantes. Cum quibus ille impetu

Α ἐν φυλακῇ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλῶσσαν μὲν, ἐπεί τε ἐβλάστησε, ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἰκάζοντι· ἀποσχισθὲν μὲν τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενές, ἀπὸ σμικροῦ τέως τεο ἐξαυξηθὲν ὁρμεώμενον, αὐξηται ἐς πλῆθος, τῷ ἐθνέων πολλῶν μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ, καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. ὡς δὲ ὦν ἐμοί τε δοκέει, οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμᾶ μεγάλως αὐξηθῆναι.

Β Τούτων δὴ ὦν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν, κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τύραννον τὸν χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, ἑόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύοντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱερὰ, οἱ λέβητες ἐπεζεσθησαν, καὶ χρεῶν τε ἐόντων ἐμπλεοι καὶ ὕδατος, αἴθων πυρὸς ἔξεσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χείλων δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος τυγχάνων, καὶ θεσπίσμασι τέρας, συμβουλεύει Ἱπποκράτεϊ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἀγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνοι ἔχων, δεύτερα τοῦ γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνοι ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. οὕκων ταῦτα προαγορεύσαντος Χείλωνος πεῖσθαι θέλειν Ἱπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, στασιάζοντων τῶν πεδίων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τοῦ μὲν πρόσεστεῶτος

D Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμεώνος, τοῦ δὲ ἐκ τοῦ πεδίου, Λυκούργου Ἀρισταΐδεω, καταφρονήσας τοῦ τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ ἑωυτῷ στασιώτας, καὶ τοῦ λόγῳ τῶν ὑπερακρίων προστάς, μηχανᾶται τοιάδε· τρώματίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν ἐς τὸ ἀγορὸν ὁ ζεῦγος, ὡς ἐκπεφυγὼς τοὺς ἐχθροὺς, οἳ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἤθελησαν ἀπολέσαι δηθέν. ἐδέετο τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι· πρότερον βουλομένους ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένῃ στρατηλίῃ, Νίσαιάν τε ἑλεῖν, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ἐξαπατηθεὶς, ἔδωκέν οἱ τῶν ἀστῶν κατάλεξαι οὕστινας, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτου,

κορυνηφόροι δὲ. ξύλα γὰρ κορυνέας ἔχοντες εἵποντο οἱ ὄπισθεν, συνεπαμυνάντες

οὗτοι

ὅτοι ἅμα Πϕισιϛράτῳ, ἔχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πϕισίϛρατος ἦρχεν Ἀθηναίων, ὅτε τιμαὶ τε ἐούσαι συνεπεξέξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ὅτι τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔμιμνε, τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετ' οὐ πολλὸν χρόνον τῶν τὸ φρονήσαντες οἵ τε τῶν Μεγακλέος ἐγκρατῆσι καὶ οἱ τῶν Λυκούργου ἐξελαύνουσι μιν. οὕτω μὲν Πϕισίϛρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὔκω κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων, ἀπέβαλεν. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πϕισίϛρατον, αὖτις ἐν νέῃ ἐπ' ἀλλήλοισι ἐστασίαζον. περιελαυνόμενος δὲ τῇ στάσει ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πϕισιϛράτῳ, εἰ βούλοιτο οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα· ὅτι τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον, καὶ ὁμολογήσαντος ὅτι τούτοισι Πϕισιϛράτου, μηχανῶνται δὴ ὅτι τῇ κατόντι τρῆγμα βυήσαντον, ὡς ἐγὼ βυίσκω, μαχρῷ· ἐπεί γε ἀπεκρίθη ἐν παλαιτέρου τὸ βαρβάρου ἔθνεος τὸ Ἑλληνικόν, ἐὸν καὶ δεξιώτερον, καὶ βυθοῦ ἦλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι τρεφθεῖσι λεγομένοισιν εἶναι Ἑλλήνων σοφίῃ, μηχανῶνται τοιάδε. ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιεῖ ἐστὶ γυνὴ τῇ οὔνομα ἐστὶ Φύη, μέγεθος ἀπὸ πηχέων τεσσάρων ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες, καὶ τρεφδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἐμελλεν εὐπρεπέστατον φανεῖσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, τροδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι· λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέχεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πϕισίϛρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνδρῶν μάλιστα, κατάγει ἐς τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο ὡς Ἀθηναίη Πϕισίϛρατον κατάγει· καὶ οἳ τρεῖς ἀστοὶ πειθόμενοι τῇ γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεόν, τρεσευχοντό τε τὴν ἀνθρωπον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πϕισίϛρατον. ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα ἕκτῳ τῷ εἰρημένῳ Πϕισίϛρατος, καὶ τὴν ὁμολογίην τὴν τρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. οἷα δὲ παίδων τε οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων, καὶ λεγομένων εἶναι ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμεωνιδέων,

A

B

C

D

15

A facto arcem occupauit: & inde Athenienſiũ imperio potitus, nullis qui tum erant magiſtratibus perturbatis, neque legibus mutatis, ſed in præſenti ſtatu manens, vrbem bene ac pulchrè exornauit. Sed non multo pòſt tempore milites Megaclis & Lycurgi concordibus animis eũ eiecerunt. Hunc igitur in modum Piſiſtratus primùm obtinuit Athenas, & tyrãnidem nondum valde ſtabilitam amiſit: cuius eiectores rurſus inter ſe ſeditiones redintegrarunt. Hac autem ſeditione Megacles fatigatus, Piſiſtratum miſſo caduceatore inuitat nunquid velit filiam capere vxorẽ, addita tyrãnidis cõditione. Accipiente verò conditionem Piſiſtrato, machinati ſũt ad illũ reſtituẽdũ, rem (vt ego cõperio) longè ſtultiſſimã: (quãdoquidẽ iã olim diiudicatũ eſt Græcã gentẽ dexteriorem eſſe quàm barbarã, & magis ab ineptiis abhorrentem) præſertim ſi iſti ex Athenienſium numero, qui inter Græcos feruntur ſapientia primi, talia machinati ſũt. Erat in tribu Pæaniea mulier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum: alioqui formoſa. Hanc mulierem omni armatura quum inſtruxiſſent, in currúmque ſuſtuliſſent, compoſitam in eum habitũ quo venuſtiſſima videnda eſſet, in vrbem agunt, præmiſſis qui præcurrerent præconibus, quíque quum in vrbem veniſſent, hæc mandata exequerentur, his verbis, Athenienſes, bona mente excipite Piſiſtratum, quem Minerua ipſa præcipuo inter homines honore proſequuta, in ſuam reducit arcem. Iſti igitur paſſim euntes talia prædicauerũt: & ſtatim rumor in tribus emanauit, Piſiſtratũ à Minerua reduci. Qui verò in vrbe erãt, perſuaſi hãc mulierẽ eſſe deã ipſã, fœminæ ſupplicarũt pariter, & Piſiſtratũ acceperũt. Hũc in modũ quẽ diximus, recuperata tyrannide, Piſiſtratus, ex pactione quã inierat cũ Megacle, filiã eius duxit vxorem. Verùm quum & filii eſſent ei adoleſcentes, & Alcmæonidæ dicerẽtur obnoxii eſſe crimini piaculari,

nolens ex nouo coniugio liberos tollere, [a] haud legitimè coibat cũ vxore. Quam rẽ quum inter illicita occulta ſſet, poſtea ad matrẽ retulit, enuntiaret id nécne. Mater viro indicauit. Iſte verò iniquo animo ferens ſe à Piſiſtrato contumelia affici, vt erat iratus, [b] milites homini infenſos reddidit. Quæ fieri Piſiſtratus contra ſe animaduertens, regione prorſus abſcedit: & vbi Eretriam peruenit, vnà cum filiis deliberat. Quũ autem ſententia Hippiæ præualuiſſet, de tyrannide rurſus recuperãda, [c] aliquot ciuitates excitauerunt, quæ ipſis nonnihil beneuolæ erant. Et cùm aliæ complures contulerunt pecunię multum, tũ verò Thebani plurimum. [d] Poſt hæc nõ ita multo interiecto tempore, omnia ad reditum eis in expedito fuerunt. Nam & ex Peloponneſo Argiui aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, vltro aduenies, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis & copiis. Profecti autem Eretria, anno vndecimo vertente redierũt, & primùm in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi caſtra habentes cùm ſeditioſi ex vrbe ſe conferebant, tum alii ex tribubus confluebant, quibus erat tyrannis quàm libertas iucundior: atque ita congregabantur. Cęterùm Piſiſtratus, quandiu pecuniã cogebat, & poſtea Marathonem tenebat, Athenienſes qui intra vrbem degebant, rem nihili fecerunt: ſed vbi acceperunt eum ex Marathone vrbem verſus mouere, ita domũ ad ſe defendendos obuiam tendunt. Iſti igitur cum omnibus copiis infeſti in illos redeuntes tendebãt. Quum autem qui cum Piſiſtrato erant è Marathone digreſſi, ſimul contra vrbem irent, & in eundem locum conueniſſent, perrexerũt ad Mineruæ Pallenidis fanum, [e] aduerſecúſque arma poſuerunt. Hîc diuina pompa fungens Amphilytus Acarnan ariolus, [f] Piſiſtratum cui aſſiſtebat adiit, & hexametro carmine vaticinatus eſt, inquiens,

a Non coibat cũ vxore vt moris eſt. Et illa quidẽ initio hoc tegebat, poſtea verò matri, ſiue percõtanti, ſiue minus, expoſuit: & iſta rurſus marito.

b Poſitis inimicitiis in gratiam rediit cum ſeditioſis.

c Munera collegerũt ex vrbibus antea ſibi vtcunque cognitis.

d Poſtea verò (vt paucis abſoluam) tempus emerſit, & omnia ad reditum fuerunt ipſis parata.

e Peruenit, & arma ex aduerſo poſuit. Ibi verò diuino impetu fretus Amph.

f Piſiſtrato adfuit, & ad eum accedens, hex.

A οὐ βουλόμενος οἱ γίνεσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον. τὰ μὲν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἐπυθόμενη, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί· ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔχειν, ἀπιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε καταλλάσσετο τῷ ἕρδρῳ τοῖσι στασιώτῃσι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεύμενα ἐπ' ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης ταχέως πάνυ. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισίν. Γνώμεων δὲ γνωμέων νικησάντων, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤλεγον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵτινες σφι πρόσθε διὰ κου τι. πολλῶν δὲ μεγάλα χρημάτων χρηματα, Θηβαῖοι ὑπερέβαλλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάθοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντής, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, πρόθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, ἔτεϊ ἑνδεκάτῳ ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴζονσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων πρόσφορέον, οἷσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἦν ἀσπαστότερον. οὕτω μὲν δὴ συνελίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεί τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν στρατεύεσθαι ὅπῃ ὁ ἄξυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πρωϊαίτερον ἦσαν ὅπῃ τοῦ κολώνου· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ὅπῃ ὁ ἄξυ ἐς τοῦτο στείνοντες, ἀπικνέονται ὅπῃ Παλλήνιδος Ἀθηναίης ἱρόν, καὶ αὐτίκα ἕζοντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνάν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ πρόσθεν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

α' γνώμη

β' στασιώτησι.

γ' γνώμη

δ' κόνῳ

ε' ἔσσω

ζ' παρώρμηται

Ἐρρίπται δ' ὁ βόλος, ὁ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται.

Θωὸι δ' οἰμήσουσι σελαγίης ὑφ' νυκτός.

Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρᾷ τάδε. Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέχεσθαι τὸ χρηστὸν, ἐπῆγε τῷ στρατιῷ. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τὴν καθ' ἑσπέρην· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, ὡς μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐσπεσόντες, τοὺς Ἀθηναίους τρέπουσι. φυγόντων δὲ τούτων, βουλεύεται ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ὅπως τειχάσας, ὅκως μήτε ἀλισθήσεται ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ὅπη ἵππους, πρὸς ἔπεμπεν· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου, θαρσέοντά τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ὅπη τὰ ἑωυτοῦ. πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τοσοῦτον χρόνον Ἀθήνας, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, ὅπλοισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συρροῇσι· τὰ μὲν, αὐτόθεν, τὰ δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συλεόντων· ὁμήρους τε τῶν προσηκόντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμει. πρὸς γε ἔτι τούτοισι, τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ' ὅσον ἐπόψις τοῦ ἱροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου πάντας ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυραννεύετο Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ' Ἀλκμαιωνίδεω ἔφυγον ἐκ τῆς οἰκίης.

Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπεπτώκεσαν· ὁ Κροῖσος κατέλαβε τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακοῦ τε μεγάλου πεφυγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεητέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοῖς ἄλλοις πολέμοις εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μοιρίους πρὸς στάλαιον. ὃ δὲ ἔτι πρότερον τούτων, καὶ κακονομώτατοι ἦσαν πάντων

A *Est, nummus proiectus, item sunt retia tenta:*
Nocte meant thynni claro sub sidere lunæ.

a Verriculum iactũ est, expansáque retia, nocte Mox aderũt thynni cl.

Hoc ille oraculum diuino afflatus spiritu reddidit. Pisistratus verò, eo percepto, & se illud accipere affirmauit, & in Athenienses vrbe egressos copias duxit. At illi tunc ad prandium se conuerterant, & secundum prandium partim ad talos, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pi- B sistrato erant, eos in fugã vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum consilium Pisistratus excogitauit, [b]vt Athenienses nec amplius caperentur, & tamen dissiparentur: Pueros, iussos conscendere equos, præmisit, qui assequẽdo fugientes, mandata Pisistrati dicerent, iuberéntque eos bono animo esse, & ad sua quemq; abire. Ita audientibus dicto Athenienſibus, Pisistratus tertiò potitus Athenis, tyrannidem stabiliuit, tum auxiliariorũ copiis, tum pecuniarum prouentibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athenienſium qui perstiterant, nec è vestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hãc enim insulam bello subegerat, Lygdamidique permiserat, quum antehac etiam Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiauit autem, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaueribus effossis, & in alium eiusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est, Athenienſium aliis in prælio cæsis, aliis vnà cum Alcmæonidis domo profugis.

b Ne dispersi Atheniẽses, ampliꝰ conglobarentur.

[c]Hunc ita Athenienſibus imperantem ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & iam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe sub Leonte & Hegesicle Spartæ regnãtibus, Lacedæmonii quũcæterabella prosperè gessissẽt, aduersus solos Tegeates cladẽ acceperãt. Et antea fere ex omnibus

c Crœsus igitur per id tempus Athenienses eò redactos esse intellexit: Lacedæmonios autem mag.

16 τῶν Λυγδάμι

Græcis peſſimè morati fuerant, [a] tam circa ſe quàm circa hoſpites nullo conſuetudinis conuerſationiſque commercio. quæ inſtituta in melius mutauere, Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculũ profecto: cui, ſimulatque in ædẽ ingreſſus eſt, Pythia hæc inquit,

Ad mea veniſti prapinguia templa Lycurge,
Grate Ioui & cũctis qui tecta tuẽtur olympi.
Ambigo vaticiner ſis vtrum, vírne deuſne:
Sed multo magis eſſe deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc aiunt Pythiam ei expoſuiſſe inſtituta quæ nunc à Spartiatis ſeruantur. Ipſi tamen Lacedæmonii volunt, Lycurgum, quũ eſſet tutor & idem patruus Leobotæ Spartiatarum regis, è Creta hæc attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia iura immutauit: deditque operam nequis ea trãſgrederetur: deinde verò quæ ad bellum pertinent, [b] enomotias, triacadas, & ſyſſitia: ſuper hæc inſtituit *tribunoſplebis*, ephoros ac ſenatores. Ita illi ad rectum vitæ genus tranſlati ſunt à Lycurgo: quẽ vita defunctum, delubro ædificato egregiè colunt. [c] Ex quo, cùm bonitate ſoli, tum nõ exigua hominum copia, diſcurrerunt ſtatim, ac benignè rem geſſerunt. Nec amplius contenti otio frui, quum ſe Arcadibus præſtantiores eſſe arbitrarentur, de omni illorũ terra *occupãda* oraculum Delphicum conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit,

Me petis Arcadiam? multum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te reiicient. tibi ego haud inuidero quicquam,
Sal'andã Tegeam planta plaudẽte daturus:
Vtque queas campum metiri fune feracem.

Hæc reſpõſa vbi accepere Lacedæmonii, à cæteris Arcadibus abſtinentes, bellum intulere Tegeatibus, ferentes ſecum compedes: videlicet captioſo freti oraculo,

a Nullo neque inter ſe neque cũ peregrinis commercio, ſed ad æquam & honeſtis legibus inſtitutã gubernationẽ ſic tranſierunt.

b *Enomotiæ erãt viginti quinque virorum collegia, & ſecundum alios plurium: eráque hic ſextus à rege magiſtratus. Triacades, triginta virorũ collegia. Syſſitia, cœtus in quos diſtributi cives, cibum communiter capiebant.*

c Quúmque in fertili & populoſa regione verſarentur, excurrerunt ſtatim, ac proſperè rẽ geſſ. Vel, ſecunda fortuna vſi ſunt. Sed ἀνά τι ἔδραμον *exponitur etiam ſuccreuerunt, ex Suida: quem vide.*

A Ἑλλήνων, κατά τε σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀπεξέμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς νόμους· Λυκούργου τοῦ Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐς μέγαρον, εὐθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἧκεις ὦ Λυκόεργε ἐμὸν πολυήρατον οἶκον,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἠὲ καὶ ἄνδρα.
B Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαί σ' ὦ Λυκόεργε.

Τοῦτο δή τινες καὶ τοῖσι λέγουσι καὶ φᾶσαι αὐτῷ τὸν νηὸν κατεργάσασθαι κόσμον Σπαρτιήτῃσι· ὡς δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ὀπτεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέος μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε, τάχιστα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε τοῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· τοῖσί τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος. οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἷά δὲ ἔν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δὴ σφι οὐκέτι
D ἀπέχρη ἡσυχίλον ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων χρέωνες εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσι ὅτι πάσης τῆς Ἀρκαδίων χώρης. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ μεγαίρω.
E Δώσω τοι Τεγέην ποσὶ κρότον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ ἀναμετρήσασθαι.

Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ὅτι Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι,

ἀνὰ τὸ ἄδρυμα

ἀνὰ τὸ Λεωβάτεω

ἀνὰ τὸ ἀθηνήθησαν.

ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἐλθόντες δὲ ἐς χεῖρας τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτέων ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες ἐφ' οἷσι ἦλθον αὖτοι, καὶ κοίνῳ ἁμαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλαίης Ἀθηναίης κρεμάμεναι. χρόνῳ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμοι συνεχέως αἰεὶ κακῶν ἀέξλεον ἐς τοὺς Τεγεήτας. χρόνῳ δὲ τὸν ὕστερον Κροῖσον γρόνον, καὶ τὴν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιληίην, ἐν Λακεδαίμονι ἦσαν οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τοῦ πολέμου ἐγενέσθην, τρόπῳ τοιῷδε χρώμενοι· ὅκως αἰεὶ τοῦ πολέμου ἐκράτεον τοῦ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τοῦ πολέμου Τεγεητέων γένοιατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔλεγε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγεῖν ἐπιχωρίους. ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἷοί τε ἐγίνεατο τὸν χῶρον τοῦ Ὀρέστεω, ἔπεμπον αὖτις ἐς τὸν θεὸν ἐπερησομένους τὸν χῶρον ἐν τοῦ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λιπαρῷ ἐνὶ χώρῳ,
Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, κακὸν κακῷ ἀντὶ πήματι κεῖται·
Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδεω κατέχει φυσίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ὕπατος πολέεσσι ἔσῃ.

ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ζητήσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἑξιόντες ἐν τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν χρόνον τοὺς ἂν ἐξίωσι ἐν τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ἁμαπεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλῃ. τουτέων δὴ τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐούσης γὰρ τότον τὸν χρόνον ὁμιλίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας,

tanquam essent ipsi redacturi Tegeatas in captiuitatem. Verùm congressi prælio ac fugati, quicúque eorum viui sunt capti, eisdé quas ipsi attulerunt compedibus induti, campum Tegeatem metiti fune coluerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad nostram vsque memoriam incolumes fuere circa templum Mineruæ Aleæ *apud Tegeam* suspensæ. Atque superiore quidem bello Lacedæmonii aduersus Tegeatas assiduè semper malè pugnauerant: Crœsi tamen ætate & Anaxandridæ Aristonísque, regum suorum, longè superiores contra eosdem extiterunt, hunc in modum talés effecti: Quum semper in bello à Tegeatibus superarentur, missis Delphos cõsultoribus, oraculum sunt scisciati quémnã deorum placarent vt Tegeatum victores existerẽt. His, Pythia respondit, id fore si ossa Orestis filii Agamemnonis referrent. Cuius vrnam quum nequirent inuenire, rursus ad deum mittunt de loco sciscitatũ in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

Est quadam Arcadiæ Tegea, in regione patenti:
Hic duo flant venti vi peruehemẽte coacti,
[a] *Forma hostilis formæ, & plagæ superindita plaga,*
Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,
Quo tu sublato Tegeæ sperabere victor:

Vbi hæc audierũt Lacedæmonii, nihilo tamen minus [b] inuentione frustrabantur, etsi omnia disquirentes: donec Liches, vnus Spartiatarum, eorum qui benemeriti vocãtur, comperit. [c] Sunt autẽ benemeriti, ex ciuibus semper militia equestri perfũctis, quini quotannis, qui quo anno ex equitibus Spartiatis exeũt, ne torpescant, alii aliò mittuntur. Ex his Liches quum esset, rem illam apud Tegeam adinuenit, fortuna pariter atque solertia vsus. [d] nam quum Tegeates à Lacedæmoniis hoc anno commercio mutuo adeundi essent,

a Hic typus antitypus, noxæ & superindita noxa. *Quid autem hoc sibi velit, paulo pòst exponetur.*

b Ab inuentione aberant.

c Benemeriti autem isti (seu benefici) sunt quini ciues ex equitibus ætate maximè prouecti, qui singulis annis exeũt. Quos oportet eo anno quo egrediuntur, cõmuni consilio ex equitibus Spartanis alios aliò dimissos, nusquam moram trahere.

d Nam quum Lacedæmoniis Tegeatas adeundi facultas hoc tempore esset.

& iſte in æràriam officinam veniſſet, intuebatur ferrum dũ procudebatur. Quo in ſpectaculo admirabundum animaduertens faber ferrarius, intermiſſo opere, Quanto magis Lacon hoſpes, inquit, admirarêre, ſi idẽ quod ego tu noſſes, qui tãtopere admiraris ferrarium opificiũ. In hac enim corte puteum facere quũ vellem, incidi in loculum ſeptem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuiſſe maiores quàm nũc ſunt homines, aperui eum, & inueni cadauer æquali cum loculo lõgitudine: quam vbi mẽſus ſum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ viderat, Liches conſiderans, coniectauit hunc ex oraculo eſſe Oreſtem, hac videlicet coniectura: duos quidem quos cernebat fabri ferrarii folles, totidem comperit eſſe ventos: incudem verò & malleum, [a] formam formæ hoſtem: ferrum verò quod procuderetur, [b] plagam ſuperinditam plagæ: hac ratione id coniectans, quòd in plagam hominis ferrum inuentum ſit. Hæc itaque ſecum agitans, Spartam regreſſus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi [c] ex compoſito hominem criminis conuictum exilio damnant. Qui in Tegeam profectus, & calamitatẽ ſuam referens fabro ferrario, [d] cõducit ab eo nolente vẽdere cortem. Ibíque aliquandiu habitãs, vbi rem cognouit, effoſſo ſepulchro oſſa collegit, eáque portans, Spartam rediit. Quo ex tẽpore Lacedæmonii quoties cũ Tegeatibus congreſſi ſunt, ſuperiores extitêre: præterea verò magna etiam pars Peloponneſi iam eis parebat. Hæc itaq; omnia Crœſus audiens, miſit nuntios Spartam cum muneribus, ad rogandã belli ſocietatẽ, iuſſos dicere quæ oporteret. Ii poſtquã peruenerũt, Nos (aiunt) Crœſus miſit, Lydorum aliarúmque gentium rex, ita inquiẽs, Lacedæmonii, quoniã deus oraculum reddidit vt Græcã mihi ſocietatem adſciſcerem, & vos inter Græcos antecellere audio, ſtatui vos mihi in ſocietatem ex oraculo prouocãdos ad ineundã mecum quam cupio amicitiã

a Typum eſſe & antitypum. *Typum vocat malleum ictum incudi impingentem: quem quum vicissim repellat incus, antitypum vocatur, quasi vicissim feriens.*

b Noxam ſuperinditam noxæ: hac rat. id con. quòd in damnũ hominis fer.

c Per ſimulationem hominem crimine intẽtato, exil.

d Conducebat, (id eſt, conducere conabatur) à non locante (id eſt, à nolente cõducere) cortem. Vbi verò tandem ei perſuaſit *illam locare*, inhabitare cœpit: ac eſſ. ſep.

A ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ὁκ θωύματι ἰῶ, ὁρέων ὃ ποιεόμενον. μαθὼν δέμιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωυμάζοντα, εἶπε "παυσάμενος τοῦ ἔργου, Ἦκου αἰ ὦ ξεῖνε Λάκων, εἰ ὧδε εἶδες πάρ ἐμοὶ, κάρτα αἰ ἐθωύμαζες, ὅκου νιὸ οὕτω τυγχάνεις θωῦμα ποιεόμενος τιὼ ἐργασίλεω τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ὦν τῆδε θέλων τῇ αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὀργυιάων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπταπήχεϊ. ὑπὸ δὲ ἀπιστίης μὴ μεῖ- B ζονας εἶναι μηδαμᾶ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νεῶν, ἀνώιξα αὐτιὸ, καὶ εἶδον νεκρὸν μήκεϊ ἴσον ἑωυτῷ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δὴ ἔλεγε πάρ ὀπτώπευε· ὁ δὲ, συνώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶ, τῆδε συμβαλλεόμενος· τοῦ χαλκέος δύο ὀρέων φύσας, τοὺς ἀνέμους θυείσκε εἶναι· τὸν δὲ ἄκμονα, καὶ τιὼ σφύραν, τὸν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ὀπὶ "πήματι κείμε- C νον· χρῆ τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς ὀπὶ καχῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνθύρηται. συμβαλλεόμενος δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτιν, ἔφερε Λακεδαιμονίοισι πρῶτα ὁρῆγμα. οἱ δέ, ὡς λόγου πλασσοῦ ἐπενείκαντες οἱ αἰτίην, "ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τὰ ἑωυτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμισθοῦτο πρὸς ὃν ὡς ἀνιέντα δόντος τιὼ αὐλιὼ. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσαν, ὁκοῖ D κίαθι. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτιν. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὁκως ἐπειρώατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δὲ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἐῶ κατεσταμμένη. ταῦτα δὴ ὧν πάντα πειθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτιν ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης· ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρεών. οἱ δὲ, ἐλ- E θόντες ἔλεγον, Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεύς, λέγων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσμος τοῦ θεοῦ ἐκέλευσε Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, ὑμέας μάλιστα προσεδόκησα τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὧν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος τε θέλων γενέσθαι καὶ

18 » σύμμαχος αὐτῷ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Κροῖ- A
σος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύε-
το. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀπικόμενοι καὶ αὐτοὶ ὃ
ἱερὸν ἐπύθοντο τὸ Κροίσῳ ἠνδρωμένον, πυθόμε-
νοί τε τῇ ἀφίξει τὴν Λυδῶν, καὶ ἐπεποίηντο ὅρ-
κια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης. καὶ γὰρ τι-
νες αὐτοῖς ἀνάθημα εἶχον ἐκ Κροίσου πρό-
τερον ἐπὶ γενυῇ. πέμψαντες γὰρ ἐς Λα-
κεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς
ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ
νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἵδρυται Ἀ-
πόλλωνος. Κροῖσος δὲ σφι ὠνεομένοισι ἔδω-
κε δωτίνην. τούτεων τε ὦν εἵνεκα Λακε- B
δαιμόνιοι τῷ συμμαχίῃ ἐδέξαντο, καὶ ὅτι
ἐκ πάντων σφέας προεχρίνατο Ἑλλήνων,
αἱρέετο φίλους. καὶ τόδε μὲν, αὐτοὶ ἔσαν ἕτοι-
μοι ἐπαγγείλαντι· τόδε δὲ, ποιησάμενοι χρη-
τῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες
περὶ ὁ χεῖλος, καὶ μεγάθει τεσσεράκοντα
ἀμφορέας χωρέοντα, ἦγον, δῶρον βουλόμε-
νοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. τοῦτ' ὁ χρητὴρ ὅδε C
ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λε-
γομένας τάδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέ-
γουσι ὡς ἐπί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ
χρητὴρ ἐγένετο ὑπὸ τῶν Σαμίων, πυθόμενοι
Σάμιοι ἀπελαίσαντο αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι
ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς
ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τὴν Λακεδαι-
μονίων τὸν χρητῆρα, ἐπεπυθάνοντο δὲ Σάρδις
τε καὶ Κροῖσον ἁλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν χρη-
τῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πρια- D
μένους ἀναθεῖναι μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα δὲ
ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς
Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σα-
μίων. τὰ μὲν νέων τὸν χρητῆρα οὕτω ἔχει.

Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐποιέετο
στρατηίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας κατα-
στρέψειν Κύρου τε καὶ τὴν Περσέων δύνα-
μιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροίσου στρα-
τεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τὸν τις Λυδῶν, νομιζό-
μενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ τοῦ
τηνικαῦτα τῆς γνώμης καὶ ὃ κάρτα οὔνομα ἐν Λυ-
δοῖσι ἔσχε, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε,
» (οὔνομα δὲ οἱ ἦν Σανδάνις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπ'
» ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευά-
» ζεαι, οἳ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην
» δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ ἐκ

atque societatem, citra dolũ fraudémque. Crœsus hæc per legatos nuntiauit. Quorum aduentu Lacedæmonii, qui & ipsi oraculum audierant, gauisi, fœdus cum eis hospitii societatísque inierunt. Etenim iam antea intercedebant nonnulla Crœsi in Lacedæmonios beneficia. Nam quũ illi misissent Sardis ad aurum coemendum, quo vsuri erant in id simulacrum Apollinis quod nũc positum est [a] apud Laconicam in Thornace, eo auro sunt à Crœso donati. Qua de re Lacedæmonii, quódque se amicos ille præ omnibus Græcis delegisset, societatem admiserunt, & hoc denuntiãti se paratos exhibuerunt. Quod vbi extrinsecus fecerunt, pateram aheneam labiorũ tenus frequentibus animalibus extrinsecus cælatam, triginta amphorarum capacem, dono afferebãt, volentes Crœsum remunerari: sed eã Sardis non pertulerunt, propter alterutram harum quæ ferũtur causarum. Lacedæmonii quidé aiunt hanc pateram, dum ferretur Sardis, [b] quum Samum appulsi essẽt, à Samiis fuisse interceptam: qui, cognita re, nauibus istos lõgis aggressi fuêre. Ipsi verò Samii aiunt, Lacedæmonios, qui pateram portabant, serò venientes, quum audissent Crœsum captum esse cum Sardibus, illam in Samo vendidisse viris priuatis, qui eam Iunonis templo dedicauêre: & illos qui vendidissent, Spartam reuersos, forsitan dixisse à Samiis sibi fuisse ereptam. Ac de patera ita res se habet.

a Apud Thornacem Laconicæ regionis. Et tum denunt. sese par. exhibuerunt: tum etiam fabricati erat.

b Quum circa Samum essent.

Crœsus autem elusus oraculo, aduersus Cappadociam exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persicam euertendi. Cui in hac apparãda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro circumspecto habitus, & ob hanc quam dixit sententiam plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Crœso consuluit, Aduersus tales viros expeditionem paras, rex, qui [c] coriacea subligacula, qui è corio reliquam vestem ferunt: qui non quibus volunt ci-

c *Vel*, Coriacea femoralia. Intelligere *autem videtur quæ* & bracæ *dicuntur.*

bis vescuntur, sed quos habét, vtpote regioné asperam incolétes. Ad hæc potu non vini vtuntur, sed aquæ: non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habentes. quibus quum nihil sit quod eripias, si viceris: sin victus fueris, animaduerte quot bona amittes. Vbi gustauerint illi nostra bona, [a] circumsistét nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non induxerũt in animum Persis vt Lydos inuaderent. Hæc loquutus, non tamẽ Crœsum flexit. Etenim Persis, antequam Lydos subigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum. Porro Cappadoces à Græcis Syri nominantur: & erant hi Syri, antequam Persæ imperitarent, ditionis Medorum: tũc autem Cyro parebát. Siquidem imperium Medicum ac Lydum disterminabat fluuius Halys, qui ex Armeno monte profluens, primùm Cilicas, dehinc Matienos qui sunt ad dexteram, & Phrygas qui sunt ad læuam: tum boream aduersus tendens, Syros, Cappadoces, Paphlagonésq; interfluit: Cappadoces à dextra, Paphlagones à sinistra perstringens. Ita flumen Halys cuncta ferè superiora Asiæ, à mari quod Cypro obiectũ est, ad Euxinum vsque Pontum dirimit. Est autem dorsum totius huius regionis, lógitudinis quinque dierum itineris viri expediti. Itaq; aduersus Cappadociã Crœsus cum exercitu profectus est, cupidus cùm hanc partẽ soli fœcundi suo adiiciẽdi, tum vel magis, fiducia oraculorum, Cyrum vlciscendi: propter Astyagem, Cyaxaris filium, Medorũ regem, affinẽ suum, quem Cyrus Cambysis filius prælio victum ceperat. Erat autem Crœso Astyages hũc in modum affinis: Apud Scythas pecuarios quum esset seditio, caterua quædam eorum [b] secessit in terram Medicam, qua tempestate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortæ filius, Deiocis nepos. qui Scythas hos, vtpote supplices, initio benignè alloquebatur ac plurimi faciebat, adeo vt [c] pueros eis traderet imbuendos tum lingua Scythica, tũ artificio

a Pertinaciter eo retinebunt.

b Subduxit se

c Legit παῖδας σφιν παρ. Sic autem sequitur παίδων.

A ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἔχον-τες τρηχείην. πρὸς δὲ, οὐκ οἴνῳ ἀλλ' ὕδρῃ πο-τέονται, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι. οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι πρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, πῖσφεας ἀπαιρήσεαι, ἢ τοῖσι μὴ ἔστι μηδέν; τῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀ-γαθὰ ἀποβαλέεις. γλυσάμενοι γὰρ τὴν ἡμε-τέρων ἀγαθῶν, οὐκ ἐξιοῦσι, οὐδὲ ἀπαναστὰς ἔ-σονται. ἐγὼ μὲν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ὀπὶ νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ὀπὶ Λυδούς. ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπεισε τὸν Κροῖ-σον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέ-ψασθαι, ἦν οὔτε ἄβρωτον οὔτε ἄποτον οὐδέν. Καππαδόκαι δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρόσθε ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατή-κοοι, τότε δὲ, Κύρου. ὁ γὰρ οὖρος ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμός, ὃς ῥέει ἐκ Ἀρμενίου οὔρεος διὰ Κιλίκων. μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τῦ ἑτέρου, Φρύγας. πρόσθε μεσόλμυος δὲ τούτου, καὶ ῥέων αὖτω πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππα-δόκας ἀπέργει, ἐξ ἑωυτοῦ δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει σχεδὸν πάντα τὰ κάτω τῆς Ἀσίης ἐκ θαλάσσης τῆς αὐτίον Κύπρου ἐς τὸν ΕὐξεῖνονΠόντον. ἔστι δὲ αὐχὴν τῆς χώρης ταύτης ἀπάσης, μῆκος ὁδοῦ ἑβδομαίνῃ ἀνδρὶ, πέντε ἡμέραι ἀναγομένῳ. ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ὀπὶ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα, καὶ γῆς ἱ-μέρῃ, πρόσκτησάσθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοίρῃ βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρη-στηρίῳ πίσυνος ἐών, καὶ τίσασθαι ἐθέλων ὑ-πὲρ Ἀστυάγεος Κύρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλέα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω καταστρεψάμενος εἶχε, χρώμενον γαμβρῷ Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τὴν νομάδων ἴλη ἀν-δρῶν στασιάσασα, ὑπεξῆλθε ἐς χλῶ τὴν Μη-δικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τῦ Δηιόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον τοιῆδε βί-ῳ ἐόντας ἱκέτας· ὥστε δὲ τοῖσι πολλοὺς ποιεό-μενος ἀνδρὰς, παῖδά σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε διδάσκειν, καὶ τὴν τέχνην

19

τ' πόλεων. χρόνῳ δ' ἡμερήσιον, καὶ ἀεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρῃσι, καί τι φερόντων, καὶ κοτὲ συμβαίνοι μηδὲν προσπορεύεσθαι σφεας μηδὲ χειρὶ κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς διέδοξε, ὀργῇ οὐκ ἄκρος) τῇ χρεώ κάρτα ἐπιτέσσας ἀχεῖν. Ⓐ οἱ δὲ, ζώντα τὰ ἐς Κυαξάρεω παθόντες, ὥστε ἀναξιαδέα σφέων ἐωϋτέων πεπονθότες, ἐβουλεύσαντο τῶν ἐωϋτῶν σοφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κατακῆναι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὡς ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρεϊ δοῦναι φέροντας, ὡς ἄγρῃ δηθέν· δόντες δὲ, τῇ ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ Ἀλυάττεα Ⓑ Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ζώντα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν χρεῶν τουτέων ἐπάσαντο· καὶ Ⓒ Σκύθαι ζώντα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. μετὰ δὲ ζώντα (ἦν γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ὀξεδέρκου τοῦ Σκύθας ἐξαιτέοντι Κυαξάρεϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι ἐγένετο ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν Ⓓ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίη τινὰ ἐποιήσαντο. Ⓔ Ἀμφέρεσι δὲ σφι ἐπὶ ἴσης τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνέβη ὥστε τῆς μάχης συνεστεώσης, τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. Ⓕ οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα αὐτὶ ἡμέρης γενομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύραντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωϋτοῖσι γενέσθαι. Ⓖ οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοι σφι καὶ ὅρκιον οἱ ἀσεύσαντες γενέσθαι ἔσαν, καὶ γάμων ἀπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρτυμπὶν Ἀστυάγεϊ τοῦ Κυαξάρεω παῖδα. αἴθις γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ζώντα τὰ ἔθνεα τὰ περὶ τε Ἕλληνας· καὶ τοὺς τούτοισι, ἢν περὶ τοὺς βραχίονας ἐπιτάμνωνται, ἐς τὴν ὁμοχροίην τὸ αἷμα αἀλείχουσι ἀλλήλων.

arcus vtẽdi. Interiecto deinde tẽpore, quum Scythæ venatum aſſiduè irẽt & ſemper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat vt nihil caperent. Quos ita reuertentes manibus inanibus [a] Cyaxares (erat enim, quum ingenti tenebatur ira, peracerbus) probris inſectabatur. Id illi, vt ſe indignũ, à Cyaxare pati nõ ferentes, conſilio habito decreuerunt vt aliquem eorum puerorũ quos docerent, trucidarẽt: apparatúmque vt feras apparare conſueuerant, Cyaxari offerrent, perinde atque ferinam: idque quũ obtuliſſent, quãcelerrimè ſe ad Alyatté Sadyattis filiũ Sardis conferrent. Quod & factum eſt. nam & Cyaxares & qui aderant conuiuæ, ex his carnibus guſtauerunt: & Scythæ perpetrato hoc, Alyatti ſe ſupplices præbuerunt. Quos poſtea repoſcenti Cyaxari (quòd Alyattes reddere abnuerat) bellum inter Lydos Medóſque quinquennale conflatũ eſt. Quo in bello ſæpe Medi, ſæpe Lydi victores extiterunt, & nocturnũ quoddã prælium geſſerunt. Sexto autem ãno ſignis collatis, quũ æquo marte certarent, [b] ſtante pugna contigit vt repente dies nox efficeretur. Quam immutationem huius diei futuram Thales Mileſius Ionibus prædixerat, hũc ipſum aṇnum præfiniens quo immutatio facta eſt. Lydi ac Medi vbi diem nocteſcere viderunt, à pugnando deſtiterunt: cóque propenſius ad pacẽm inter ſe cõſtituendam feſtinauerunt: autoribus conuentionis Syenneſi Cilice & Labyneto Babylonio: qui vt iuſiurandum intercederet & recõciliatio affinitate fieret, [c] properarunt: decernentes ab Alyatte Arienam filiam Aſtyagi Cyaxaris filio nuptum dandam. quoniam ſine vehementi neceſſitudine conuentiones ſtabiles iniri non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cùm cætera ritu Græcorum, [d] tum feriendo brachia quâ illa humeris connectuntur, ac mutuum ſanguinem delingendo.

a Cyaxares (erat enim, vt re ipſa oſtendit, iræ impos) aſperè admodum & indignè tractauit.

b Inter pugnandum.

c Operam dederunt.

d Tum ſecando brachia vſquedũ ſangũis profluat, ac mutuò illum delingendo. *Vt legatur αἱμορροεῖλω, pro ὁμοχροεῖλω. Vide Tacitum, lib. 12.*

Hunc igitur Aſtyagem auum ſuum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in ſequẽtibus indicabo cauſam. Quo nomine Crœſus ei infenſus, nunquid inferret Perſis bellum, ad oracula *cõſulenda* miſerat. Et quũ reſpõſum reddidiſſet [a] haud ſyncerum, [b] ſecum facere interpretatus, in expeditionem profectus eſt [c] aduerſus quãdam Perſarum partem. Atque vbi ad Halym flumen peruenit, tunc (vt ego quidẽ ſentio) pontibus ibi ſitis copias traduxit: vt autẽ Græci dictitant, Thales Mileſius traductor extitit. Nam quũ incertus animi Crœſus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullos dum enim ex illis pontibus ea tẽpeſtate fuiſſe) fertur Thales, qui in his caſtris aderat, feciſſe vt fluuius qui ad læuam exercitus fluebat, flueret etiã ad dexteram. Feciſſe autẽ hũc in modum: Foſſam peraltam, exorſus ſupra caſtra, ductam in ſpeciem lunæ, depreſſit, quæ caſtra, vt erant metata, à tergo amplecteretur: in quã quum traduxiſſet ex priſtino alueo fluuium, iterum eum, vbi exercitus traiectus eſſet, in ſuum alueum refũderet. Itaque quũ celerrimè fluui[o] diuiſus eſſet, vtrinque vado meabilis effectus eſt. Quidam verò aiunt veterem etiam omnino exaruiſſe alueum. Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rurſũ redierunt, illũ trãſiuiſſent? Crœſus igitur exercitu traiecto, venit in Cappadociæ locum qui dicitur Pteria, omnium eius regionis tutiſſimum, iuxta vrbem Sinopem, ferè ad pontum Euxinum ſitam. Hìc ſtatiua habens, prædia Syrorum vaſtat, & vrbem Pterio rum expugnat diripítque. Cepit quoque cũctas circà vrbes, Syros nihil commeritos exterminans. Hinc Cyrus coacto ſuo exercitu, ſumptíſque omnibus qui in medio incolebant, obuiam pergit: miſſis tamen, antequã exercitum educeret, caduceatoribus ad Ionestentandos vt ad ſe à Crœſo deficerent. Illis abnuentibus, profectus caſtra cõtra Crœſũ poſuit:

Captioſum,

b A ſe facere

c In Perſarum fines.

A Τοῦτον δὴ ὦν ὁ Ἀστυάγεα Κῦρος ἐὼν-
τα ἑωυτοῦ μητροπάτορα καταστρεψάμενος
ἔχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λό-
γοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος δπιμεμφόμε-
νος τὰ Κύρῳ, ἔς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ
στρατεύηται δπὶ Πέρσας εἰρωτέων· καὶ δὴ
ἡ ἀπικομένου χρησμοῦ κιβδήλου, ἐλπίσας
τωὐτὸ ἑωυτοῦ τὸν χρησμὸν ἔσ), ἐστρατεύε-
το ἐς τὴν Περσέων μοῖρην. ὡς δὲ ἀπίκετο δπὶ
Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν,
ὡς μοὶ ἐγὼ λέγω, κατὰ ἐούσας γεφύρας
B διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος
Ἑλλήνων, Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασε οἱ.
ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσε-
ται τὸν ποταμὸν ὁ στρατός, (οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω
τότον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέ-
γεται παρεόντα Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστε-
ρῆς χειρὸς ῥέοντα τῷ στρατῷ, καὶ ἐκ δεξιῆς
ῥέῳν. ποιῆσαι δ' ὧδε· ἀνώρυξε τῷ στρατοπέδου
ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἀ-
γοντα μέσον σφέων, ὅκως αὐτὸ στρατόπεδον ἰ-
δρυμένον τε καὶ νώτου λάβοι· ταύτῃ τε τῇ
C διώρυχα ἐκ τεσσάρων μὲν ἐκ τῶν ἀρχαίων
ῥεέθρων, ἐς δὲ αὖτις τρισσὰ μεζόμενος τὸ στρα-
τόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐξέβαλλε. ὥστε ἐπεί
τε καὶ ἐσχίσθη τάχιστα ὁ ποταμός, ἀμφοτέρη
διαβατὸς ἐγένετο. ἔνιοι δὲ καὶ τοῦτο λέ-
γουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρα-
νθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι. κῶς
γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κρῖ-
σος δὲ, ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀ-
πίκετο τῆς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην
D καλεομένην, (ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρης
ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, καὶ Σινώπην πόλιν
τὴν ἐς ΕΥ'ξεινον πόντον μάλιστά κη κειμέ-
νην) ἐνταῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τοὺς
Συρίων τοὺς χλήρους· καὶ εἶλε μὲν τὴν Πτε-
ρίων τὴν πόλιν, καὶ ἠνδραποδίσατο, εἶλε δὲ
τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε
τοὺδὲν ἐόντας αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κρ-
ῆσος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν, καὶ προσ-
λαβὼν τοὺς μετὰξὺ οἰκέοντας πόλιας, ἠν-
E ποδίστο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἔξελαύνειν ὁρμῆσαι
τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας,
ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀποστάναι.

Ἴωνες μὲν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ,

ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο πρὸς τὸ ἑωυτῶν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γενομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. Ὁ μὲν δὴ στρατόπεδα ἀμφότερα οὕτως ἠγωνίσατο.

ibidémque in regione Pteria pro se vterque alterũ lacessere. Commissáque acri pugna, & multis vtrinque cadẽtibus, ad extremum noctis interuẽtu dirimũtur neutri victores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicauerũt.

Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς τὸ πλῆθος τὸ ἑωυτοῦ στράτευμα· οὐ γὰρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσονας ἦν ἢ ὁ Κύρου· ὡς μὲν οὖν μεμφθείς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ὄπιθεν ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, προσκαλέσας μὲν Αἰγυπτίους καὶ ὅρκιον. (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἢ πρὸς Λακεδαιμονίους) μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ γὰρ οὗτοι τούτοισι αὖτις ἐπεποίητο συμμαχίην· ἐτυραννεύετο δὲ τότε Βαβυλωνίων καὶ χρόνον τοῦτον Λαβυνήτος) ἐπαγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοισι παρεῖναι ἐς χρόνον ῥητόν· ἀλίσας τε δὴ τούτους, καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιήν, ἐνόεε, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύσειν ἐπὶ Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ἀπίκετο ἐς Σάρδις· ἐπεμπέ τε κήρυκας καὶ τοὺς συμμαχίας, προειρέων τοὺς ἐς πέμπτον μηνὸα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ στρατὸν τὸν μαχεσάμενον Πέρσῃσι, ὅσος ἦν αὐτὸς ξεινικὸς, πᾶν ἀφεὶς, διεσκέδασε· οὐδαμᾶ ἐλπίσας μή κοτε ἔτι ἀντιστήσεσθαι ἀγωνισάμενος οὕτω παρὰ πλησίον Κῦρος ἐλάσσοσι ἐπὶ Σάρδις. ταῦτα δὴ ἐπιλεγόμενῳ Κροίσῳ τὸ πεδίον πᾶν ὀφίων ἐνεπλήσθη. φανέντων δὲ αὐτέων, οἱ ἵπποι μετιέντες καὶ νομὰς νέμεσθαι, φοιτέοντες κατήθιον. ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο, ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι· αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τοὺς ἐξηγητὰς Τελμισσέων. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι παρὰ Τελμισσέων τὸ τέλος σημήνῃ τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγείλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς Σάρδις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμισσέες μὲν οἱ ταῦτα ἐγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώρην· ἀπιχόμενον δὲ ὅτεον καταστρέψασθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὄφιν μὲν γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολέμιόν τε εἶναι καὶ ἐπήλυδα. Τελμισσέες μὲν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ

a Crœsus autem causatus sui exercitus paucitatem: (erãt enim ipsius copiæ multo minores quàm Cyri) hoc, inquam, causatus, quum postero die Cyrus non descenderet in certamẽ, regress. &c.

a Crœsus, à suo exercitu incusatus quòd cum Cyri multo maioribus copiis conflixisset, postero die quum Cyrus ipsum supersederet inuadere, regressus est Sardis, habẽs in animo euocare AEgyptios ex fœdere: quorum cum rege Amasi, antequam cum Lacedæmoniis, societatem inierat: accersere etiam Babylonios, cum quibus & ipse fœdus percusserat: (erat autem Babyloniorum tyránus ea tempestate Labynetus) denuntiare item Lacedæmoniis vt ad certam diem præsto essent: hísque & suis copiis coactis, vbi per hyemem quieuisset, initio statim veris tendere aduersus Persas. Hæc destinans Crœsus, abiit Sardis, dimisitque caduceatores ad socios, edicés vti ad quintũ mensem Sardis conuenirent. Exercitum verò qui aderat ex militibus conductis, qui cum Persis dimicaret, missum fecit ac dissipauit: minimè sperans vnquam fore vt Cyrus, qui sic æquo marte pugnasset, Sardis copias promoueret. Hæc Crœso ratiocinante, omnia suburbana colubris impleta sunt: b quos, vt existebãt, equi inter ambulãdum, quũ ad pascua irent, comedebãt. Id Crœso cernenti visum est (vt erat) esse portentum: ideóque mittendum ad coniectores Telmisses. Qui missi sunt ad consulendos Telmissas: vbi accepêre responsum, didicereque quid sibi vellet significarétque portentum, non contigit vt Crœso renuntiarent. Nam priusquam retro Sardis reuecherentur, Crœsus est captus. Telmisses ita cognouerant exercitum externũ Crœso illuc affuturũ, qui quũ aforet, indigenas subigeret: quòd dicerent colubrum terræ filium esse: equũ, hostẽ & aduenam. Hæc Telmisses Crœso sũt interpretati,

b Quos prodeuntes equi relictis pascuis, pascua comedebãt.

ſed iam capto: nondum tamen gnari eorũ quæ Sardibus ac Crœſo euenerãt. Cyrus certior factus, Crœſum, qui ſtatim poſt prælium apud Pteriam geſtum abſceſſerat, cõſtituiſſe diſpergere copias, conſilio inito, comperiebat operæpretium eſſe quàm celerrimè poſſet promouere exercitũ Sardis, vt hoſtem, priuſquã ille contraheret iterum Lydorũ copias, occuparet. Hoc vbi probauit, ſtatim exequut⁹ eſt: properéq; ducto in Lydiam exercitu, ipſemet nuncius Crœſo aduenit. Vnde Crœſus in magnã ſollicitudinẽ adductus, quòd præter opinionẽ prætérque expectationem ſuam ſeres haberẽt, tamẽ Lydos in prælium produxit. Lydorum gente in Aſia nulla fuit ea tẽpeſtate nec fortior nec magis ſtrenua: ex equíſque pugnabat, equitandi ſanè perita, haſtas perlõgas geſtans. Cam pus in quo concurſum eſt, ante vrbem Sardenſem iacet, magnus & editus: quẽ cũ [a] alii amnes interfluunt, tum omnium maximus Hermus, palude interruptus, qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapſus, infunditur mari iuxta Phociam oppidum. Hîc vbi vidit Lydos ad pugnandum inſtructos Cyrus, eorum equitatũ reformidans, conſtituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus qui ipſius exercitum ſequebantur camelis, vel frumentum vel vaſa portantibus, ſarcinas detraxit: & viros impoſuit equeſtri ſtola indutos: quibus ornatis præcepit vt prærirent cæteras copias aduerſus Crœſi equitatum: peditatum, vt hos ſubſequeretur. poſt hũc collocauit omnẽ equitatũ. Poſtquam omnes cõſtituit, imperat eis necui cæterorũ Lydorũ parcerent: ſed quẽlibet occiderẽt obſiſtentem, præter ipſum Crœſum, ne ſi captus quidem repugnaret. Hæc imperans, camelos contra equitatum inſtruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem vt nec ſpeciẽ eius intueri, nec odorẽ ſentire ſuſtineat. Id ideo cõmẽtus eſt vt equitatũ Crœſi,

[a] Cũ alii amnes permeant, tũ verò etiam Hellus in omnium maximum influẽs, qui Hermus vocatur: & ex monte matri Dindymenæ ſacro ortus, infũditur mari, &c. *Pro* Hellus *autem legitur & Hyllus: quod affertur ex Homero & Strabone.*

ἤδη ἁλωκότι, ὑδέν κω εἰδότες τῶν περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κῦρος δέ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι Κροῖσος ἀγερσεδάζειν τὸν στρατὸν, βουλευόμενος ὅκως περήσεται οἱ ἐπὶ ἐλαύνων ὡς δυνατὸς τάχιστα ὅτι πρὶν Σάρδις, ὅκως πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἀθροίσαι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ὅτι καταλάβοι. ὡς δέ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε τάχος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθει. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ τὰ δόξαν ἔχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτο τὸ χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρηιότερον οὔτε ἀλκιμώτερον τῶν Λυδίων. ἦν δὲ μάχη στερεὴν ἵππων· δούρατά τε ἐφορέειν μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἱππεύεσθαι ἀγαθοί. ἐς δὲ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο δὲ τὸ πρὸ τοῦ ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιήνου, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλὸν, (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι, καὶ Ἕλλος συῤῥήγνυσι ἐς τὸν μέσον, καλεόμενον δὲ Ἕρμον· ὃς ἐξ οὔρεος ἱεροῦ μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκίδα πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην τασσομένους, καταῤῥωδήσας τὸν ἵππον, ἐποίησε, Ἀρπάγου ὑποθεμένου ἀνδρὸς Μήδου, τοιόνδε· ὅσας ἁμαξας τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ εἵποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι καὶ μηλοι, ταύτας πάσας ἀλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἀνδρας ἐπ' αὐτὰς ἔβησε ἱππάδα στολὴν συνεσταλμένους. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προεστάξε τῆς ἄλλης στρατιῆς προιέναι πρὸς τὸν Κροίσου ἵππον· τὴν δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὅπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὸν πᾶσαν ἵππον. ὡς δὲ οἱ πρῶτοι διετετάχατο, προαγορεύσε τῷ μὴ ἄλλων Λυδῶν μὴ φείδεσθαι, κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, Κροῖσον δ' αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδ' ἢν συλλαμβανόμενος ἀμύνηται. ταῦτα μὲν προηγόρευσε. τὰς δὲ καμήλους ἔταξε αἰτίην τῆς ἵππου τῶνδε εἵνεκα· καμήλου ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὁρέων, οὔτε τὴν ὀδμὴν ὀσφραινόμενος. διὰ δὴ ταύτην τοῦτον εἵνεκε ἐπεσόφισε ἵνα οἱ Κροίσῳ ἄχρηστον ἡ ὁ ἱππικὸν,

21

ἢ τὸ ἱππικὸν, τῷ δὴ τοι καὶ ἐπεῖχε ἐλάμψε- A quo ille se præualiturum consi-
σθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ καὶ συνῆκεσθαν ἐς τὴν μά- derabat, inutilem redderet. Si-
χην, ἐνθαῦτα ὥσφραντο τάχιστα τῶν καμή- mulatque igitur in pugnam itum
λων οἱ ἵπποι καὶ ἰδόντες αὐτὰς, ὀπίσω ἀνέστρε est, equi, olfactis protinus conspe-
φον. διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. οὐ ctisque camelis, retro se auertũt.
μὴν οἱ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δῆλοι ἦσαν. vnde spes Crœsi interiit. Verùm
ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθεόντες non protinus Lydi ob id exterriti
ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλ- sunt, sed cognita re, ab equis de-
λον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, siliunt, ac pedites cum Persis cõ-
ἐτράποντο οἱ Λυδοί. κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ figunt. & tandem, multis vtrin-
τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· que cadentibus, vertuntur in fu-
τοῖσι μὲν δὴ κατεῖχε πολιορκίη. Κροῖσος gam: [a] ac muros ingressi, à Persis a Ac muris in-
δὲ δοκέων οἱ χρόνον ὅτι μακρότερον ἔσεσθαι B obsideri cœperunt. Quam obsi- cluſi,
τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τῶν τείχεος ἀγ- dionem in longius processuram
γέλους ἀγγέλους ἐς τοὺς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ ratus Crœsus, alios nuncios è mu
τὸ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα ris mittit ad socios. nam qui an-
ἀπικόμενοι συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις· τότε δὲ tea dimissi erant, hi conuentum
ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοη- Sardis ad quintum mensem in-
θέειν, ὡς πολιορκεομένῳ Κροίσου. ἔς τε δὴ τῶν dixerant. Ad hos dimittebat, ora-
τοὺς ἄλλους ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς tum quàm celerrima auxilia mit-
Λακεδαίμονα. τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι Σπαρτιήτῃσι C ti sibi, vtique iam obsesso. & cùm
κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπώκεε ἔρις ad alios socios misit, tũ verò ad La
ἐοῦσα πρὸς Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. cedæmonios. Cæterùm per id tẽ-
τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀπο- pus & ipsis Spartiatis inciderat cũ
τεμόμενοι ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐπὶ δὲ τῷ Argiuis contẽtio de agro qui di-
ἡμέρῃ μαχέσεσθαι Μηδέων ἢ πρὸς ἑωυτέρων Ἀργείων, citur Thyrea. Quem locum, etsi
ἥ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώρη, καὶ ἡ Κύθηρα νῆ- terræ Argolicæ partẽ, tamen La-
σος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων b cedæmonii [b] intercisum tenebãt. b Interceptum
δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποκαμνούσῃ, ἐνθαῦτα Etenim Argiuorum est quicquid
συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, regionis Malea tenus ad occasum
ὥστε διηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότε- D vergit in continente: & insulæ tũ
ροι δ' ἂν πλείους ἀνδρῶν γένωνται, τούτους εἶναι τὸν χῶ- aliæ, tũ verò Cythera. Quũ ergo
ρον. τὸ δὲ πλῆθος τῶν στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι Argiui suo territorio [c] interciso c Intercepto
ἑκάτερον ἐς τὠυτοῦ, μηδὲ παρεῖναι ἀγω- auxiliũ ferrent, ibi ab vtrisque
νιζομένων, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἑωυ- colloquiũ vẽtũ est vt triceni v-
τῶν Κυθηρέων τοὺς σφετέρους, ἐπαμυνοιεν. συνθέμενοι ὧν ταῦτα ἀπαλλάσσοντο. λογάδες δὲ trinque dimicarent: & vtri su-
ἑκατέρων ὑπολοφθέντες συνέβαλλον. μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπα- periores extitissẽt, eorũ regio foret:
λέων, ὑπελίποντο δὴ ἀνδρῶν ἑξακοσίων atque ambo exercitus in suam v-
τρεῖς· Ἀργείων μὲν, Ἀλκίνωρ τε καὶ Χρό- terque terrã discederẽt, nec per-
μιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ ἔτι νυκτὸς ἐπελθούσης. manerẽt dũ dimicaretur: ea scili-
οὗτοι μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες cet causa, ne, si adesset, parti suc-
ἔθεον ἐς Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νε- cũbẽti auxilium sui ferrent. His
κροὺς, καὶ τροσφορήσας τὰ ὅπλα τρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξῃ εἶχε ἑωυτόν. cõuentis, in diuersa digrediũtur.
Ex vtrisque delecti viri qui relicti
sunt cõflixerunt: atque illis quidẽ, vt æquo marte pugnantibus,
ex sexcentis tres omnino reliqui
fuerunt: idque noctis interuentu.
ex Argiuis duo, Alcinor & Chro-
mius, qui tanquã victores Argos
cursu contenderunt: ex Lacedæ-
moniis vnus Othryades, qui spo-
liatis Argiuorum cadaueribus,
eorum arma ad suorum castra
detulit, & se in suo ordine tenuit.

μακρὸν

Κυθηρέων

Postero die vtrique re audita adfuerunt, sibique victoriam vendicabant: Argiui quidem, quòd suorũ plures superfuisse dicerent: Lacedæmonii verò, quòd qui eorum superfuerant, fugissent: suus autem perstitisset, & hostium cæsos spoliasset. Ex contentione tãdẽ concurrentes pugnãt: ac postquam permulti vtrinque cecidерunt, Lacedæmonii vincũt. Quo ex tempore Argiui tonsis capitibus, quum antea necessariò criniti essent, legem condiderunt, se deuouentes ne prius comam alerent, néue mulieres aurũ ferrent, quàm Thyreas recuperassent. His è diuerso legẽ tulere Lacedæmonii, vt in posterũ comati essent, quum antea non fuissent. Othryadem, qui vnus è trecentis delectus reliquus fuisset, aiunt pudore Spartam reuertendi, ob socios interfectos, illic apud Thyreas mortẽ sibi cõsciuisse. Quum hæc esset apud Spartiatas rerum cõditio, aduenit caduceator Sardianus precatũ Crœso obsesso auxilia. Illi, caduceatore audito, statuerũt Crœso statim succurrẽdũ. Quibus iã se apparantibus, ac nauibus paratis, alius affertur nuncius, murũ Lydorũ expugnatum, Crœsúmque viuũ esse captũ. Sic Lacedæmonii magno se affectos detrimẽto rati, supersederũt. Sardis autẽ hunc in modũ sunt expugnatæ: Quartodecimo quàm obsideri cœptæ sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit se dona daturum ei qui primus muros cõscẽdisset. Postea quã id conato exercitu res nõ processit, ibi, quiescentibus cæteris, Mardus quidam, cui nomẽ erat Hyrœades, id aggredi est ausus à parte arcis vbi nullus ad excubãdũ erat collocatus, quia illic nequãdo vrbs caperetur haud suspectũ erat, vtpote loco prærupto atque inoppugnabili: quáque vna parte Leonem Meles primus Sardium rex nõ circũtulerat, ex pellice sua genitum: qui Leo quacunque parte murorum circumlatus esset, ex ea parte Sardis inexpugnabiles fore Telmisses iudicauerãt. Eum Meles per cæteram partẽm murorum circumduxit,

A ἡμέρῃ ὑστέρῃ παρῆσαν πεῦθανόμενοι ἀμφότεροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἐωυτῶν πλέονες σφεα γενοίατο· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφυγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα, καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἕδρης συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μὲν νυν
B ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμενοι τὰς κεφαλάς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν ἂν Θυρέας ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰναντία τούτων ἔθεντο νόμον. οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν καταλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην, τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων αὐτὸν μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι, καλαχρήσασθαι ἑωυτόν. τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι γενομένων τῶν ἀγγελιέων
C μένων τῶν πρωϊμῶν, ἦκε ὁ Σαρδιήνιος κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὅμως ἐπείτε ἐπύθοντο τὸν κήρυκος, ὡρμέατο βοηθέειν. καὶ σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐουσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἁλώκοι ὁ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωγρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν
D συμφορῇ ποιησάμενοι μεγάλῃ, ἐπέπαυντο. Σάρδιες δὲ ἁλώκεσαν ὧδε· ὑπὸ τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐλθόντα ἡμέρην πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ ἱππικῇ τὴν ἑωυτοῦ διαπέμψας ἵππους, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβαίνει τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησάμενος τοῦ στρατιῆς, ὡς οὐ προσεχώρεε, ἐνθαῦτα τῶν ἀνδρῶν πεπαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ οὔνομα ἦν
E Ὑροιάδης, μετὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς ἐπεπάκτο φύλακος. οὐ γὰρ ἦν δεινὸν μετὰ τοῦτο μὴ ἁλῶναι κατέ. ἀπότομος τε γὰρ ἐστὶ ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ περὶ Μίλης ὁ πρότερος βασιλεὺς Σαρδίων μοῦνη οὐ περιῆκε τὸν Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τμωλιτέων δικασθέντων, ὡς περιενεχθέντος τοῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσοιτο Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ μὲν Μίλης μετὰ τὸ πρῶτον τεῖχος περιενείκας,

τῇ ἰῷ ἐπιμαχον ὃ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, A quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præciſam, circũducere prætermiſit: quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte iſte Hyrœades Mardus cõſpicatus quendam Lydum pridie deſcendiſſe ad recipiendam galeã illuc deuolutam, aduertit animũ, atque conſiderauit: dehinc ipſe conſcendit, & poſt eum alii Perſæ ſubinde, atque alii frequentes. Ita vrbs Sardis capta eſt, atque omnis direpta. Ipſi autem Crœſo hoc contigit. Erat ei filius cuius ſuperius habui mentionem, habilis ad cætera, ſed mutus. [a] ad cuius vitium emendandum Crœſus pro viribus omnia fecerat, cũ alia excogitando, tum verò Delphos mittendo ad oraculum ſciſcitandum: atque ei Pythia talibus reſpondit,

a Itaque ante Crœſus, dum ſecundæ ipſius res eſſent, omnia pro viribus fecerat ipſius cauſa, cùm alia excog. &c.

Lyde genus, rex multorum, valde inſcie Crœſe,
Ne cura gnati exoptatam audiſſe loquentis
Intra ædes vocem: ſine qua potior tibi longè.
Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Perſa in Crœſum [b] ſibi ignotũ vt occiſurus vadebat. Quem inuadentem ſe Crœſus quum videret, tamen præſenti clade affectus deuitare negligebat: nihil putans differre an percuſſus oppeteret mortem, an non. Id vbi filius eius mutus aſpexit, timens patri, erupit in vocem, inquiens, Homo, ne perimas Crœſum. Atque hoc ille primùm effatus, poſtmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit. Perſæ & Sardibus potiti ſunt, & Crœſo viuo, quum regnaſſet annos quatuordecim, totidémque dies fuiſſet obſeſſus, amiſſo magno imperio, vt ei fuerat reſponſum. Eum captum Perſæ ad Cyrum perduxerunt: quem ille vinctum compedibus ſuper ingentem quam ſtruxerat lignorum ſtruem imponit, circáque eum bis ſeptem Lydorum filios: ſiue habens in animo primitias has alicui deo offerre, ſiue volens votum perſoluere,

b *Pro ἄλλον γνώσας ſuſpicor ſcribẽdum ἀλλογνώσας: & ita legiſſe videri his poteſt.*

τὴν δὲ ἀπὸ ταύτης ἐπιμαχον τοῦ χωρίου τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τούτου, ὡς ἐὸν ἄμαχόν τε καὶ ἀπόρωμον. ἔστι δὲ πρὸς τὸ Τμῶλου τετραμμένον τῆς πόλιος. ὁ ὦν δὴ Υρκιάδης αὐτὸς ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τὸν τινὰ Λυδῶν κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος καταβαίνοντα ἐπὶ κυνέην αἰώρην κατακυλισθεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφρόντισε, καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ δὴ ὁ αὐτός τε ἀναβεβήκεε, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. προσβάντων δὲ συχνῶν, οὕτω Σάρδιές τε ἑάλωκεσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγίνετο. ἦν οἱ παῖς, (τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην) τὰ μὲν ἄλλα ἐπιδεὴς, ἄφωνος δέ. ἐν τῇ ὦν πρεσβυτάτῃ εὐδαιμονίᾳ ὁ Κροῖσος τὸν παῖδα ἐς ἑωυτὸν ἐπεποιήκεε, ἄλλά τε ἐπιφερόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησόμενος. ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε,

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλευ πολύευκτον ἔτι αἰὰ δώματ' ἀκοῦσαι
Παιδὸς φθεγξομένου. τόδε σοι πολὺ λώιον ἄμφις
Ἔμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀύσας.

ἁλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος (ἦλθε γάρ τις Περσέων ἄλλον γνώσας Κροῖσον) ὡς ἀπεκτενέων. Κροῖσος μὲν νεμ ὁρέων ἐπιόντα, ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς προημελήκεε, οὐδέ τι οἱ διέφερε πλησίστι ἀποθανέειν. ὁ δὲ παῖς τοῦτον ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνὴν. εἶπε δὲ, Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε Κροῖσον. τοῦτο μὲν δὴ πρῶτον ἐφθέγξατο. μετὰ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν χρόνον τῆς ζόης. ἅτε δὲ Πέρσαι τά τε δὴ Σάρδις εἶχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζωγρήκεσαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα καὶ ὃ χρηστήριόν τε, καὶ κατεπαύσαντα τὴν ἑωυτοῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον πρὸς Κῦρον. ὁ δὲ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἀνέβιβασε ἐπ' αὐτὴν Κροῖσόν τε ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἐπτὰ Λυδῶν παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια τούτων καταγίσαι θεῶν ὅτεῳ δή, εἴτε καὶ ὑπόσπονδον ἐλεῖν,

siue cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Crœsum, (quẽ religiosum esse audierat) quominus pyræ impositus viuus concremaretur. hæc quidem Cyrum fecisse aiunt. Crœso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quòd ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viuentibus beatum esse neminẽ. Quod dictum vbi [a] subiit Crœso, ferunt eum ex vehementi defectione animi victum, ingemiscentem, ter Solonem nominasse: & Cyrum, quum audisset, iussisse interpretes eum percontari quémnam inuocaret. Illósque accedentes fuisse percontatos, & hunc interrogatũ silentium tenuisse. Deinde quum loqui cogeretur, dixisse, *Illum nominaui*, quem cum omnibus tyrannis colloqui, ego quàm ingẽtem pecuniam præoptassem. Eũ non planè loquentem, rursus interrogãt quídnam esset quod dixisset. Efflagitantibus atque infestantibus, [b] inquit quemadmodũ Solon, qui esset Athenien sis, ad ipsum à principio venisset, & intuitus omnes eius opes coràm, pro nihilo duxisset. Adeo quæ de ipso dixerat, ea omnia euenisse: neque hæc magis de seipso quàm de omni hominum genere, & de iis præsertim qui sibiipsis beati viderentur. Hæc Crœso referente, iam pyra incensa ardere extrema cœpisse: & Cyrum, auditis per interpretem quæ Crœsus dixisset, pœnituisse: quum se quoque hominem esse cognosceret, qui aliũ hominem, qui se inferior nõ fuisset opibus, viuum rogo traderet. Præterea veritum ob id pœnam, ac reputantem nihil esse in rebus humanis stabile, iussisse ignem celerrimè extingui iam incensum, Crœsúmque deponi & quæ cũ eo erant. Verùm eos qui iussi fuerãt, non potuisse amplius vim ignis superare. Ibi ferũt Lydi Crœsum cognita Cyri sẽtẽtiæ mutatione, quum cerneret vnumquéque extinguendo deuoluendóque igni incumbentem, nihil tamen profici, exclamãdo inuocasse Apollinem, vt ipsi adesset, siquod ab eo donũ illi gratum fuisset oblatum,

a *Hæc interpretatio conuenit potius Verbo* ϖϑάξῆναι: *Vt & puto legendum.*

b Inquit Solonem Atheniẽsem olim ad ipsum venisse, & intuitum omnes eius opes, pro nihilo duxisse.

A εἴτε καὶ πυθόμενος Ⓦ Κροῖσον τὸ δεύτερον θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκα ἀμεβίβασε ὅτι τὸν πυρόν· βουλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζωντα καταυθῆναι. Ⓦ μὲν δὴ ποιέειν ταῦτα. τῷ δὲ Κροίσῳ ἐξεῶντι ὅτι τῆς πυρῆς, ἐστελθεῖν (καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ) ὁ τοῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σεωὶ θεῷ εἰρημένον, ὃ μηδένα τὸ δεύτερον τῶν ζώντων ὄλβιον. ὡς ὦν ἄρα μιν ϖϑάξῆναι τοῦτο, ἀνενδεκάμηνόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολ-

B λῆς ἀϕοψυχίης, ἐς τρὶς ὀνομάσαι ὃ Σόλων. καὶ Ⓦ Κροῖσον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι Ⓦ Κροῖσον, τίνα τοῦτον ὀπτικαλέοιτο. καὶ τοὺς, ϖϑοσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτεώμενον· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν, Τὸν αἰεὶ ἐγὼ πᾶσι τυραννοισι ϖϑοσεπέμπουσα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δέ σϕι ἄσημα ἔφερε, πάλιν ἐπειρώτεον τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ

C αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δή, ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσαι οἱ. ἃ δὴ εἶπας, τὰ αὐτὰ πάντα ἀπέβη καὶ ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαντα ὃ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς ϖϑὰ σϕίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμϕὶ μὰν, καίεσθαι τὰ ϖϑερὶ ἔσχατα. καὶ Ⓦ Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖ-

D σος, μεταγνόντα τε, καὶ συνώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἑωυτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζωντα πυρῇ διδοίη· ϖϑός τε τούτοισι, δείσαντα τὸ πῖον, καὶ ὀπτὶ λεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσϕαλέως ἔχον, κελεῦσαι σβεννύναι τὸ ταχίστην ὃ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τοὺς, πειρωμένους οὐ δυνασθῆναι ἔτι τοῦ πυρὸς ὀπτικρατῆσαι. συν-

E θαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὸν Κῦρον μεταγνῶσαι, ὡς ὥρα ποτὲ μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ὀπισθώσασθαι, τὸν Ἀπόλλωνα ὀπτικαλεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, ϖϑάξῆναι,

ϖϑ' ἀϕοψυχίης

ϖϑ' ἐπειρωτώμενον.

ϖϑ' ἀνθρωπίνων ἀσφ.

ϖϑ' κεχαρισμένα

χ' αὐτὸν

καὶ ῥύσασθαί μιν ἐκ τῆς παρεόντος κακοῦ. A
τὸν μὲν, δακρύοντα ὅτι καλέσαιτο τὸν θεόν·
ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδραμέειν
ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταρραγῆναι,
καὶ ὕσαι ὕδατι λαβροτάτῳ καταβεβρέχθαί τε τὸν πυρκόν. οὕτω δὴ μαθόντα
Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ
ἀγαθός, καταβιβάσασθαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πυ-
» ρῆς, εἴρεσθαί τε, Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων
» ἀνέγνωσε, ὅστις γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσά-
» μενον, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆναι; B
» Ὁ δὲ, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἐποίησα
» τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακο-
» δαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλή-
χ' στραπε- » νων θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ
δεύεσθαι. » οὕτω ἀνόητός ἐστι ὅστις πόλεμον τοῦ εἰρή-
» νης αἱρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖδας τοὺς πα-
» τέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς
χ' δαίμονί » παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμονί κου φίλον
που » ἐγένετο γενέσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. C
Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κάτισέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ τοῦ μνηστῇ εἶχε. ἀπεθωύμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ
ἐκεῖνον ἐόντες πρῆγες. ὁ δὲ, σιωπῇ ἐχόμε-
24 νος, ἦν σύχος ἐών. μετὰ δὲ, ὅτι γραφείς τε καὶ
ἰδρύθης τοῖς Πέρσας ὁ τῶν Λυδῶν ἄστυ κε-
» φαλίζοντας, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, κότερα λέ-
» γειν πρός σε τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν
χ' χρόνῳ; » τῷ παρεόντι χρή; Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα
ἐκέλευε λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. ὁ δὲ αὖτις εἰ-
» ρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί D
» ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶ-
» πε, πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζειν, καὶ χρήματα
χ' διαφο- » τὰ σά. Διαφθορέες. Κροῖσος ἀμείβετο, Οὔ-
ρέει. » τε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰ μὰ
» διαρπάζει (οὐδέν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέτα)
» ἀλλὰ φέρεταί τε καὶ ἄρεται τὰ σά. Κύρῳ
δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μέλα-
σπασάμενος δὲ τοὺς ἄλλους, εἴρετο Κροῖσον, τί
οἱ ἐπορᾷ ἐν τοῖσι παρεοῦσι. ὁ δὲ εἶπε,
» Ἐπεί τέ μοι θεοὶ δόσαν δοῦλόν σοι, δικαιῶ, εἰ E
» μὴ ἐπορῶ πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι, φύσιν
» ἐόντες ὑβρισταί, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὦν σὺ
» τούτους περιίδῃς διαρπάσαντας καὶ κατασχὼν
» τοσαῦτα χρήματα μεγάλα, πάντα τοι ἐξ αὐτέων
» ὀπίσω δοκέω σε ἀπαιτήσειν ὡς αὐτέων πλήσαι καὶ
ἄλλη, τὸν τρόπον δοκέω τοι ἐπιφανησόμενον.

ipsúmque præsenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœso deũ inuocante, nimbos repente, quũ serenum ac tranquillũ esset, [a]confractos esse, imbrésque erupisse, ac vehementissima aqua pluisse, & rogum extinxisse. Ita Cyrum, cognito deorum cultorem ac bonum virum esse Crœsum, è pyra deposuisse: atque hũc in modum interrogasse, Crœse, quisnam tibi hominum persuasit vt cum exercitu inuaderes fines meos, ex amico factus hostis? Cui Crœsus, Ego (inquit) rex, istud feci tuo prospero, meo infausto fato, Græcorũ deo autore, qui me ad bellum tibi inferendum impulit. Neque enim quispiam ita amens est vt bellum quàm pacem præoptet. nam in pace filii patres, in bello patres filios sepeliunt. Sed vt ista fierent, dæmoni cordi fuit. Hæc Crœsus loquutus est: quem Cyrus solutum iuxta se collocauit, ac in multa sanè obseruantia habebat: intuénsque eum admirabatur, tã ipse quàm omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus silentium tenebat. Mox cõuersus, ac cernens Persas Lydorum diripientes vrbem, Vtrum debeo, inquit, rex, tibi loqui quod sentio, an tacere hoc tempore? Cyrus verò eum, quæcunque liberet, audacter proloqui iussit. Tunc ille Cyrum percontatur, [b]Quidnam (inquiens) tanta frequentia properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, vrbem diripit, tuásque opes absumit. Atqui (Crœsus excipit) neque vrbem meam diripis, neque meas opes. nihil enim mihi iam cum istis rebus est: sed tua ferunt agúntque. His verbis iniecta cura, Cyrus Crœsum semotis arbitris interrogat quidnã in his quæ fierent, sibi constituẽdũ cẽseret. Ad quẽ Crœsus, Quoniã me dii seruũ tibi tradiderunt, iure debeo, siquid amplius animaduertero, id tibi indicare. Persæ, ait, natura proterua sũt, & iidẽ inopes. Quos si diripiẽtes tu ac potiẽtes magnis opibus negligis, id tibi ex hoc credibile est euenturũ, vt quisque istorum plurimis opibus potietur, ita maximè in te rebellaturum, esse expectandum.

a Concurrisse, vel ingruisse.

b Quidnam, inquiens, tanta ista turba tanto studio agit?

Nunc igitur, si tibi placet hæc quę ego dico, ita facito: Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui vetent exportari opes, vt earum decimæ Ioui necessariò reddantur. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo: & ipsi agnoscentes se iusta agere, non inuiti facient. Hæc audiens Cyrus, maiorem in modum gauisus est tali admonitu, eáque vehementer approbauit: & iussis satellitibus id exequi quod Crœsus ipsi subiecisset: his verbis eum affatus est, [a] Crœse, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete quid muneris à me velis impræsentiarum tibi dari. Ad quę Crœsus, [b] Here, inquit, sine me gratum esse, erga deum Græcorum, quem ego maximè omnium veneratus sum, vt missis ad eum his vinculis perconter nũquid ei fas sit bene de ipso merentes decipere. Et Cyro interroganti quídnam id esset quod incusaret, altius repetens omnem suum aperuit animum, redditáque sibi oracula, & præcipuè donaria sua, quibus rebus fretus suscepisset aduersus Persas expeditionem. Hæc commemorando rediit rursus ad petendam veniam ista deo exprobrandi. Ad quem ridẽs Cyrus, Et hoc, inquit, Crœse à me impetrabis, & quicquid aliud: [c] atque id quoties tibi opus erit. Vbi hæc audiuit Crœsus, Delphos misit quosdam Lydos, iussos, quum ad limen tẽpli vincula deposuissent, sciscitari deum nunquid eum puderet ob oracula quibus Crœsum induxisset ad bellum Persis inferendũ, tanquam Cyri potentiam euersurum: vnde tales primitiæ offerrentur: compedes scilicet ostendendo. & sciscitari cùm hæc, tum nunquid Græcis diis foret fas esse ingratis. Lydis illuc profectis, & hæc mãdata executis, Pythia fertur ita respõdisse, Sortẽ fato destinatã defugere, deo quoque est impossibile. Crœsus autem quintæ retro ætatis crimẽ luit, [d] *hoc est abaui:* qui quũ esset satelles Heraclidarũ, mulieris dolo inductus, dominũ interemit: illiúsque dignitate potitus est, nihil ad ipsum

a Crœse, quũ sis rex ad bene agendum & dicendum comparatus, pete, &c.

b Here, inquit, maximè gratum mihi feceris, si permiseris vt deũ Gr. q. e. max. o. veneratus sum, missis, &c.

c Et quicquid aliud tibi opus erit.

d Tritaui, i. *Cygũ, à quo quintus erat Crœsus.*

A νυῦ ὦν παίσαν ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκοι τὰ ἐγὼ λέγω· κάτισον τὰς θυρεφόρους ὅτι πάσησι τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων τοῖς τοὺς ὀφείλοντας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμενοι, ὡς σφέα ἀναγκαίως ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διί. καὶ σὺ τέ σφι οὐκ ἀπεχθήσεαι, βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρήματα, ἐκεῖνοι συγνόντες ποιέειν σε δίκαια, ἑκόντες ποιήσουσι. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ἡσθείς τε, ὡς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθεσθαι. αἰνέσας δὲ πολλὰ, B καὶ ἀντιλέγοντος τοῖσι θυρεφόροισι τὰ Κροίσου ὑπεθήκατο ὅτι τελέει, εἶπε τοῖς Κροίσου τάδε, Κροῖσε, αἰνητὸς μὲν καὶ βασιλέος χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο τιν δόσιν τινὰ βουλεαί τοι γενέσθαι πρηγματίκα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, ἐάσας με χρεωμῆναι μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων, τὸν ἐτίμησα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπείρεσθαι, πέμψαντα τοὺς ἐδῶν τοὺς νόμος ἐστὶ οἱ. Κῦρος δὲ εἴρετο ὅ,τι C οἱ τοῦτο ἐπιμέμφοιτο πρηγτέοιτο. Κροῖσος δὲ ἐπαμπλόγησε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ βουλεύσιος, καὶ τῶν χρησηρίων τὰς ἀποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῷ μαντηίῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὖτις πρηγτεόμενος, ἐπείτε οἱ τῷ θεῷ τούτων ὀνειδίσας. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε, Καὶ τοῦτο τεύξεαι παρ' ἐμεῦ Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ αἰ ἐκάστοτε δέῃ. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουε Κροῖσος, D πέμπων τῶν Λυδῶν ἐς Δελφοὺς, ἐπετέλεσε, τιθεὶς τὰς πέδας ὅπῃ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν, εἰρωτᾶν εἰ οὐκ ἐπαισχύνεται, τοῖσι μαντηίοισι ἐπάρας Κροίσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ' ἧς ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι· δείκνυε τὰς πέδας. τοιαῦτά τε ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀζηλοῖσι νόμος εἴη τοῖσι Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, λέγουσι ταῦτα δὴ τὰ ἐντεταλμένα, ἡ Πυ- E θίη λέγεται εἰπεῖν τάδε, Τὴν πεπρωμένην μοίρην ἀδύνατά ἐστι ἐκφυγεῖν καὶ θεῷ· Κροῖσος δὲ πέμπτου γενεὰς ἀνδρὸς ἁμαρτάδα ἔξεπλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλείδεων, δόλῳ γυναικηίῳ ἐπαναστὰς, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα, καὶ ἔσχε τοῦ ἐκείνου ἀμοιρὸν οὐδέν οἱ

» τοῦ σπεύσαντος. τοῦ θυμουμένου δὲ Λοξίεω
» ὅκως αὖ χρῖ τοὺς παῖδας τῦ Κροίσου ἡρόιτο
» ὃ Σαρδίων πάθος, καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖ-
» σον, οὐκ οἷόν τε ἐγίνετο τοῦδε γε μοῖραν
» ὅσον δὲ ὑπέδωκαν αὐτῷ, ἐπωύσατο, καὶ ἐξεμύ-
» σατό οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπῆμε βάλλετο τὴν
» Σαρδίων ἅλωσιν. καὶ τῦτο ὑπερᾴθω Κροῖ-
» σος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἕτεσι τούτοισι ἁλοὺς τῆς
» πεπρωμένης. δεύτερα δὲ τούτων, χρησομένῳ
» αὐτῷ ἐπήρεσε. κατ' δὲ ὃ μαντήιον τὸ γενό-
» μενον, οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μεμφόμενος ἐπε-
» γόρευε γὰρ οἱ Λοξίης, ἢν στρατεύηται ἐπὶ
τῶν ἀρχὴν αὐτῶν μέλλ. » Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν. τὸν
» δὲ, τοὺς τοῦτα χρῆν βουλεύ-
25 » εσθαι, ἐπιέρεσθαι πέρι φωνῆς, κότερα τὴν
» ἑωῦτοῦ ἢ τὴν Κύρου λέγει ἀρχήν. ὁ συλ-
» λαβὼν δὲ ὃ ῥηθὲν, οὐδὲν ἐπεμέμφετο, ἑωυ-
» τὸν αἰτιον ἀποφαίνεσθαι. ὧδε καὶ ὃ τελευταῖον
» χρησθὲν ξυμβάλλετο εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης τοῦδε
» ἡμιόνου· οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε. ἦν γὰρ δὴ ὁ
» Κῦρος τοῦτο ἡμίονος. ἐκ γὰρ δυοῖν ἐκ ὁμοε-
» θνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ
» κακοδεστέρου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, καὶ Ἀ-
» στυάγεος θυγάτηρ τῦ Μήδων βασιλέος· ὃς,
» Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος κακῶν ἐκεί-
» νοισι καὶ ἔπερθε ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνῃ τῇ
» ἑωῦτοῦ συνῴκεε. Ταῦτα μὲν ἡ Πυθὶη ὑπε-
κρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ αἰτιώσαντες ἐς
Σάρδις, καὶ ἀπηλλάχθαι τοῦ Κροίσου. ὁ δὲ,
ἀκούσας, συνέγνω ἑωῦτοῦ εἶναι τὸν ἁμάρ-
τηδα, καὶ οὐ τοῦ θεοῦ. κατ' μὲν δὴ τὸν Κροί-
σου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὸν πρώτον κα-
ταστροφὴν, ἔσχε οὕτω.

Κροίσῳ δὲ ὄσα καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν
τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, ἔστι τὰ εἰρημένα μοῦνα.
ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπους
χρύσεος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰ-
σμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύ-
σεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πολλαί· ἐν δὲ πρω-
μνίοις τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη με-
γάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν κατεόντα, τὰ δὲ ἐξαπόλωλε τὰ τὴν αἰθημωσίην εἶχον. τὰ δὲ ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀνα-
θήματα Κροίσου, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι, τὰ μὲν νυν ἐς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τὸν Ἀμφιάρεω,

A pertinéte. Verùm Apollo, quum ſtuduerit vt hæc Sardium clades liberis Crœſi, non ipſi Crœſo cõtingeret, tamẽ transferre fata nõ potuit: ſed quatenus illa permiſerũt, annixus eſt, atque ei gratiam retulit, vtpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœſus diſcat, tribus annis ſerius quàm fata deſtinarãt, ſe fuiſſe captum. Secundo loco, quòd ipſi
B ardenti opem tulit. nam quod ad oraculũ pertinet, haud rectè Crœſus conqueritur: quoniam Apollo prædixit, eum eſſe magnũ imperium, ſi bellum Perſis inferret, euerſurum: de qua re ipſum conſultare volentem, decuerat mittere ſciſcitatum vtrum ipſius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat: nec conſiderans, nec interrogans, ſibiipſi acceptum referat. Quod autem vltimo reſponſo ait Apollinem
C dixiſſe de mulo, ne hoc quidem diſcuſſit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diuerſarum gentium parẽtibus ortus ſit, generoſiore matre quàm patre. Nam illa quidem, Meda erat, Aſtyagis Medorum regis filia: hic autem, Perſa, & Medis ſubiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam ſuam in matrimoniũ duxit. Hæc Lydis Pythia reſpondit: quæ illi Sardis reuerſi Crœſo
D nunciarũt. Quibus auditis Crœſus ſuam ipſius agnouit culpam eſſe, non dei. De Crœſi igitur imperio & prima Ioniæ ſubactione ita res ſe habent.

Porrò Crœſi non hæc ſolùm quæ iã diximus, ſed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidẽ apud Thebas Bœoticas tripus eſt aureus, quem illic Apollini nuncupauit Iſmenio: apud Epheſum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque.
E Quinetiã in veſtibulis templi apud Delphos clypeus viſitur aureus ingens. Atque hæc etiánum ad noſtra vſque tempora ſupererant: nonnulla tamen intercíderunt. Ac verò quæ apud Branchidas Mileſiorum à Crœſo dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æquali erant iis quæ ſunt Delphis. Cæterùm ea quæ tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai miſit

templum, hæc ſibi, veluti domeſtica bona, paternarúmque facultatum primitias, diuis conſecrauit. Quandoquidem cætera donaria è facultatibus erant aduerſarii, qui Crœſo, priuſquam regno inauguraretur, repugnans, Pantaleontis partibus impẽſe ſtudebat: hunc in regni poteſtatem prouehere conatus. Pantaleon enim, & ipſe, Alyattis filius erat, Crœſi frater, at non germanus: *matres enim habebãt diuerſas*. Nã Crœſus matre fuit Carica, Alyattis vxore: Pantaleon ex [a] Iade fuit ſuſceptus. Quum autem tradito à patre imperio Crœſus potiretur, hominem illum qui antè ſic pertinaciter ſibi reſtitiſſet, in fullonis officinã pertractum interemit. Bona autem eiuſdem iam antè diuis deſtinata, tunc vti diximus iis locis cõſecrauit. Atque de donariis hactenus dictum ſit.

a Ionica

Porro Lydia quod ſcribatur nihil ſanè mirãdum habet, provt aliæ regiones, præter auri ramenta è Tmolo prouenientia. Vnum tamen nobis exhibet multo maximum præter AEgyptiorum & Babylonicorum opera. Ibi enim eſt Alyattis Crœſi parentis ſepulcrum, cuius baſis è grandioribus eſt lapidibus: reliqua ſepulcri pars, [b] aggeſtio eſt terræ. Quod ſepulcrum cõſtruxiſſe feruntur homines [c] emptitii atque operarii, & vnà cum his adiuuantes ancillæ. Cæterùm ad noſtram vſque ætatem in ſummo tumulo quinque termini ſtabant, quibus literæ inſculptæ indicant quæ ſinguli elaborauerint: apparebátque ex mẽſura, ancillarum opus eſſe maximum. Lydorũ enim filiæ omnes meretricantur, atque hoc quæſtu tantiſper dotem colligunt dum nupſerint: ſe autem ipſæmet locant. Sepulcri huius ambitus, ſtadiorum eſt ſex, & duorum [d] iugerum: latitudo, [e] iugerum trede cim. Confinis eſt eidem ſepulcro lacus ingens, quem Lydi referũt eſſe perennem. vocatur autẽ Gygæus. Atque hoc quidẽ ſic habet, Lydi legibus propemodũ vtuntur Græcorũ ſimilib⁹, niſi quòd Lydi filias ſuas proſtituũt. Hi, primi eorũ quos nouimus, nummũ aureũ argenteúmq; ad vtendum percuſſerunt, & primi caupones inſtitoréſque extiterunt. Aiunt &

b Terræ aggeſtæ moles eſt.

c Circumforanei.

d Plethrorum.

e Plethrorum.

A αἰέθηκε, οἰκηΐα τε ἐόντα, καὶ τῷ πατρῴων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ αὐδρὸς ἐλυδίου ἐγένετο οὐσίης ἐπιφανέος, ὃς οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, αὐτίχα σιωπῇ ἐμάχετο καὶ τεχνήκεε, συναπεύδων Πανταλέοντι γνώμας τὰς Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καρίης ἦν γυναικὸς Ἀλυάττῃ, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος. ἐπεί τε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε

B τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν αὐθέμπτον τὸν αὐτιφωνήσαντα ὅτι κναφηίου ἔλκων διέφθειρε. τῷ δὲ οὐσίῃ αὐτὸν ἐπὶ πλέστερον κατιρώσας, ὅτε ὅπῃ τῷ εἰρημένῳ αἰέθηκε ἐς τὰ εἴρηται. καὶ τοῦτο μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Θωῦμα δὲ γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη χώρη, πλὴν ἐκ τοῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος· ἐν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς

C τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστι αὐτόθι Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μὲν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δὲ μιν οἱ ἀγοραῖοι αὐθέμπτοι, καὶ οἱ κειρώνακτες, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὗροι δὲ πέντε ἑόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ὅτι τοῦ σήματος αἰῶν, καὶ σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παι-

D δίσκεων ἔργον, ἐὸν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ αὐ συνοικήσουσι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ γάδιοι ἓξ, καὶ δύο πλέθρα· ὁ δ' εὖρος, ἔστι πλέθρα τετρακαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. καλέεται δὲ αὐτὴ Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλλησες. χωρὶς ἢ ὅτι τὰ

E θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι· περὶ δὲ αἰθέμπτων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου χαλάμῳοι ἐχρήσαντο· περὶ δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ

αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεφεύρασι, ἐωυτῶν ἐξεύρημα ἡμέαν. ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι φασὶ σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικῆσαι· ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ὅτι Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλεύοντος ὀπυίειν ἐχρῆν αὐτὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν ἡμέαν· καὶ σφὺ Λυδοὶ τέως μὲν ἀφ' ἑωυτῶν λιπαρέοντας, μετὰ δὲ, ὡς οὐ παύεσθαι, ἀχέα δίζεσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὦν τότε καὶ τὴν κύβων καὶ τ' ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ ἄλλων παστέων παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν πεττῶν. τούτων γὰρ ὦν τὴν εὕρεσιν οὐκ οἰκηιοῦνται Λυδοί. ποιέειν δὲ ὧδε πρὸς τὸν λιμὸν ἐξευρεθῆναι· τὴν μὲν ἑτέρην τῆς ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῆς παιγνιέων. τοιούτῳ δή τινι ἀφανίζειν ἐπ' ἔτεα δυώδεκα τοὺς ἐπὶ ἔτεα δυώδεκα τοὺς παστέων.

A ipſi ſe ludos inueniſſe qui etiamnum apud Græcos cum illis communes ſunt: ſimul autē hæc inueniſſe, & in Tyrrheniam, *hoc eſt* [a] *Thuſciam*, colonos deduxiſſe. Id quod hunc in modum accidiſſe referunt: Tempore Atyis, Manis regis filii, annonæ difficultatem per vniuerſam Lydiā valde graſſatam eſſe, & initio quidem Lydos vitam aſſiduis laboribus toleraſſe, poſtea verò, quum non ceſſaret *malum*, remedia quæſiuiſſe, & alium aliud excogitaſſe. Tū igitur

a Hetruriam.

B inuentum ab iiſdem [b] aleæ teſſerarúmque ludum, & pilæ, cæterorúmque ludorum omniū genera, præterquam [c] talorum. horum enim inuentionem ſibi non vendicāt Lydi. Porro ad famem diſcutiendam, altera quidem dierum in totum luſibus occupatos fuiſſe, ne videlicet ciborum quæ rendorū ſolicitudine diſtorquerentur: altera verò à luſibus abſtinentes, veſci conſueuiſſe. Atque hoc modo vixiſſe annis duodeuiginti. Vbi autē malū non remitteret, ſed magis etiā ſæuiret, tū regē vniuerſos Lydos bifariā diuiſiſſe, [d] & hos quidem in ſedibus ſuis permiſiſſe, illos verò aliquò ablegaſſe colonos. Ac verò iis qui in ſedibus ſuis permanerent, regem ipſum perrexiſſe imperare: illis autē qui deducēdæ coloniæ deſtinati erant, filium ſuum præfeciſſe, cui nomē Tyrrheno. Hos è Lydia excedentes, primùm diuertiſſe Smyrnam: & mox fabricatis nauigiis, nimirum quibus ea quę nauigationi accommoda videbantur, imponerēt, ad victum ſedeſque quærendas oram ſoluiſſe: donec varias nationes præteruecti, ad Vmbros peruenīſſent: vbi ciuitatibus cōſtructis, ad hūc vſque diem habitauerint. Atque pro Lydis, propter regii filii qui eos deduxit, nomen, appellatione quoque commutata, nominatos fuiſſe Tyrrhenos. Lydi itaque à Perſis in ſeruitutē redacti fuerūt.

b Teſſerarum & talorum.

c Calculorum.

d Et ſorte legiſſe, alteram quidē partem ad manēdum, alteram verò ad exeundum è regione. Et parti quidem illi cui ſortitò obtigiſſet vt maneret, ſeipſum regem, migranti autē, ſuum filium præfeciſſe, cui nomen Tyrrheno. Alteros porro quibus ſorte obtigerat vt emigrarent, Smyrnam deſcendiſſe. Hūc mox, &c.

Ἐπιδίζηται

Ἐπιδίζεται ὦν καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τὸν τε Κῦρον, ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε, καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἠνήσαντο τῆς Ἀσίης. ὡς μὲν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οὐ μὴ βουλόμενοι σημανέω τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα

C Hinc iā nobis exequetur oratio, tum quiſnā fuerit Cyrvs E ille qui Græſi euertit imperiū, tū quomodo Perſæ Aſiæ imperio potiti ſint. [e] Igitur quemadmodum quidam memorant Perſarum, non qui res Cyri illuſtrare, ſed prout illa ſe ha-

e Ita autem de his ſcribā vt Perſæ quidam narrant, qui res Cyri geſtas verbis auguſtiores reddere nolūt, ſed id quod res eſt dicere: gna

rus triplicem aliã esse de Cyro narrandi viam.

bent, referre ſtudẽt, ita ego conſcribã: gnarus trifarias alias eſſe de Cyro narrandi vias. Quũ Aſſyrii annis quingentis viginti ſuperiorem Aſiam obtinuiſſent, primi Medi ab ipſis deficere cœperunt: qui cum Aſſyriis pro libertate præliati, ſtrenuè ſe geſſerunt: excuſſóque ſeruitutis iugo, in libertatẽ ſeſe aſſeruerũt. Poſt quos & aliæ nationes idẽ fecerũt quod & Medi. Cæterùm quum iã per continentem in vniuerſum propriis vterentur legibus, hac demum occaſione rurſus tyrannidi ſubiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir ſapiens, cui nomen erat DEIOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aſpiraret, huiuſmodi quædam excogitauit. Quum Medi per vicos paſſim habitarent, Deioces [a] cùm antè apud ſuos probatus, tũ magis ſtudioſiúſque æquitatem affectitabat venditabátque, quòd videret apud Medos vniuerſos magnam quandã licentiã: ſat ſciens æquitati iniquitatem eſſe inuiſam. Medi verò qui eundẽ habitabant vicum, intuentes hominis mores, iudicem ipſum controuerſiarum ſibi conſtituũt. Hic, vt qui principatũ ambiret, rectũ ſe æquúmque præbuit. Quæ quum faceret, laudẽ apud populares ſuos obtinuit haudquaquam exiguã: [b] adeo vt hæc intelligentes qui apud cæteros pagos habitabant, nempe Deiocem ſolum eſſe qui incorruptè iudicaret, læti vndique affluerent quotquot prius iniquis ſententiis fuerant ſuperati, ad Deiocem, & ipſi lites finiendas tranſferrent: poſtremò nulli alii hanc prouinciam permitterẽt. Quũ verò numerus accurrẽtiũ creſceret, vtpote qui intelligerẽt ſententias iuſtè terminari, Deioces, animaduertens, vniuerſa in ſe vnum incumbere, neque amplius illic cõſidere vbi prius ius dicere conſueuerat, volebat, neque omnino iudicare amplius. Siquidem non è re ſua eſſe inquiebat ſi totos dies, rebus ſuis domi neglectis, dirimẽdis aliorũ litibus operã impenderet. Quum igitur rapinæ ſceleráque paſſim per vicos multo etiam magis quàm prius patrarentur, Medi habito cõcilio, de cõmuni rerũ ſtatu colloqui cœperunt. [c] Et quãtũ mihi videtur, Deiocis amici ex cõpoſito in hãc ſentẽtiã loquebãtur, Nequaquã, inquientes, hiſce

a Ipſe, quũ iam antè apud ſuos celebris eſſet, tum verò magis etiam quàm antea iuſtiam ſectari aggreſſus eſt: quòd videret apud Medos vniuerſos mag. q. licẽtiam, & ſatis ſciret iuri iniuriam aduerſari.

b Adeo vt quũ in aliis pagis intellexiſſent Deiocem ſolũ eſſe qui incorruptè iudicaret, qui prius iniqua iudicia erant experti, ad Deiocem diſcepraturi vltro accurrerent: poſtremò nulli alii arbitrium deferrent. Quum autem indies ventitarent plures, vtpote q.

c Hic (vt ego quidẽ exiſtimo) Deiocis amici bellißimum ſermonem ſunt exorſi. Enimuero (inquiebant) ſi pergamus his moribus viuere, hanc noſtram regionẽ diu non poterimus incolere.

Α πα λέγειν λόγον, καὶ ταῦτα γράψω· ὀπιζάμενος τοῦ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ' ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, τοῦτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καὶ κως σφέτοι τοῦ τῆς ἐλευθερείης μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ τἄλλα ἔθνεα ἐποίεε τοῦτο Μήδοισι. ἐόντων δὲ αὐτονόμων πρώτων ἀνὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας ἀπῆλθον· ἀνὴρ ἦν τοῖσι Μήδοισι ἐγγύετο σοφός, τῷ οὔνομα ἦν ΔΗΙΟΚΗΣ, παῖς δ' ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηιόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε· κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, ἐν γῇ ἐωυτοῦ ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ προθυμότερον δικαιοσυνέων ὀπιζόμενος, ἦσκεε. κατὰ ταῦτα μὲν τοῖσι ἐωυτῶν

Β νόμοισι πολλῶν ἀνὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας ἀπῆλθον· ἀνὴρ ἦν τοῖσι Μήδοισι ἐγγύετο σοφός, τῷ οὔνομα ἦν ΔΗΙΟΚΗΣ, παῖς δ' ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηιόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε· κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, ἐν γῇ ἐωυτοῦ ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τε καὶ προθυμότερον δικαιοσυνέων ὀπιζόμενος, ἦσκεε. κατὰ ταῦτα μὲν τοῖσι ἐωυτῶν

Γ ὀπιζάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτὸν τοῦτον τὸν τρόπον, δικαστὴν μιν ἐωυτῶν αἱρέοντο· ὁ δὲ, οἷα μισέων μὲν ἀρχὴν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἐὼν. πολέων τε ταῦτα, ἐπῄνεον εἶχε· οὐκ ὀλίγον τοῦτο τὸν πολιτέων ἕκαστον, ὥστε πιστευόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηιόκης εἴη ἀνὴρ μούνος καὶ ὁ ὀρθὸν δικάζων, τοῦτο πρότερον ἀπιστέοντες ἀδίκοισι γνώμῃσι, ὅτε ἐπεί τε ἤκουσαν,

Δ ἀσμένοι ἐφοίτεον τοῦτο δὴ Δηιόκεα. οὐ αὐτοὶ δικασόμενοι τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετρέποντο. πλῆθος δὲ ἀεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πιστευομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν καὶ ὅδε οὐκ ἐῶν, φασὶ ὁ Δηιόκης ἐς ἐωυτὸν πρῆγμα ἀνάπλεον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἔνθαπερ πρότερον κατίζων ἐδίκαζε, οὔτε ἔφη δικάζειν ἔτι. οὐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν, τὰ ἐωυτοῦ ἐξημελημένα, τοῖσι πέλας δ' ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς καὶ ἀνομίης

Ε ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἐγίνετο, συνελέχθησαν Μῆδοι ἐς τὠυτό, καὶ ἐδίδοσάν σφισι λόγον, λέγοντες τοῖσι τὰ κατήκοντα. ὡς δὴ ἐγὼ δοκέω, κάλλιστα ἔλεγον οἱ τὸν Δηιόκεω φίλοι, ΟΥ̓ γὰρ

τὰ ἐν τῇ ἐωυτῶν

27

τὰ μάλιστα

» δὴ ὅπῃ τῷ προόντι χρεώμεθα, ὅπως ἂν ἡμεῖς
» εἰμὲν οἰκέτην τὴν χώρην, φέρε ἡμῖν αὐτοῖς ἡμέων
» αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω ἡ τε χώρη εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ τοῖσι ἔργα τρεψόμεθα, οὐδὲ
» ἐῶ ἀνομίης ἀνάξιοι ἐσόμεθα. ταῦτα δὴ λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι.

ΑΥτίκα δὲ τοιαδὶ μηχανωμένων ὄνειρα φήσουσι βασιλέα, ὁ Δηιόκης ἐὼν πολλὸς ἐν τοῦ πάντος ἀνδρὸς καὶ τοιαδὶ μηχανώμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τέλος καταινέουσι βασιλέα σφίσι εἶναι. ὁ δὲ ἐκέλευε αὐτοῖς οἰκία τε ἑωυτῷ ἄξια τῆς βασιληίης οἰκοδομῆσαι, καὶ φυλακὴν αὐτὸν δορυφορέειν. ποιέουσι δὴ ταῦτα. Μῆδοι. οἰκοδομέουσί τε δὴ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρά, ἵνα αὐτὸς ἔφερσε τῆς χώρης· καὶ δορυφορέειν αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχήν, ἀνὰ Μήδους ἐπαγκάσας ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο τειχέοντας, τῷ ἄλλων ἦσαν ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῷ Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερά, ταῦτα τὰ νῦν Ἐκβάτανα κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνιέντα. μεμηχάνηται δὲ οὕτω ὁ τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τὸ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μοιρίοισι ὀλίγῃ ὑψηλότερος. ὁ μὲν τι κου, καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὼν, ὥστε οἷόν τε εἶναι· ὁ δὲ ἐς μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῷ στεφανόντων ἑπτά, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. ὁ δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος, περὶ τὸν Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη ὁ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τετάρτου, κυάνεοι· πέμπτου δὲ, σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἐστεμμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ καταχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηιόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τοῦ τείχεος οἰκέειν. οἰκοδομημένων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηιόκης πρῶτος ἔστι ὁ κατα-

modis vſuri hanc noſtrã regionẽ poterimus diu habitare. Agite igitur, conſtituamus nobiſipſis regẽ, vt videlicet ditio noſtra bonis legibus adminiſtretur [a] & nos, ad ſua quiſque opera diuertẽtes, nuſquam impunitate ſceleratorum violemur. Quæ quum ſic referrentur, perſuaſi Medi regibus ſeſe ſubiiciunt.

a Et nos res nõ ſtras agamus, neque malè agendi licẽtia noſtris ſedibus pellamur. His verbis perſuaſi Medi regio imperio ſe ſubiicere, ſtatim conſultant quemnam regem creent. Tũ Deioces ab omnibus nominari & prædicari, adeo vt omnium tandem ſuffragio rex approbaretur.

Continuò cõſultatũ eſt quemnam regem crearẽt. Deioces adeo ab omnibus commendatus, productúſque in medium vt omnium ſuffragio rex comprobaretur. At ille iuſſit ædificia ſibi erigi imperio digna, ſtipatoréſque ad cuſtodiam corporis ſui adiungi. [b] Huic Medi hæc præſtiterunt, eíque ædificia ingentia probéque munita extruxerunt in ea quam deſignauerat regione: permiſerũt quoque ſatellites ex vniuerſis Medis quos vellet, ſibi deligeret. Deioces igitur imperio potitus, Medos compulit vnum oppidum cõdere: vt hoc vno communito exornatóque, aliorum nõ ita magnam curã haberent. Obſequentibus quoq; hac in re Medis, mœnia conſtruit ampla ſimul & valida, quæ nunc Ecbatana appellãtur, in quibus murus vnus alteri veluti confinis erat: ſic nimirum conſtitutis mœnibus, [c] vt ambitus ſinguli alteris gradatim eſſent ſublimiores, ſolíſque pinnis prominerent. [d] Adiuuabat huc loci ipſius commoditas, vt qui collis inſtar eſſet eleuatus. Sed acceſſit etiam maius quiddam data opera factum, ſiquidem ambitus iſti numero erant ſeptem contigui, in quorum poſtremo regia eſt & theſauri. Hæc mœnia quum ampliſſima ſint magnitudine, prorſus illum Athenienſium æquãt ambitum. *Atque ſingulæ quidem pinnæ ſuis atque hunc in modum diſtinctis fulgent coloribus. Nempe* primi ambitus pinnæ colore ſũt albicanti, ſecundi nigro, tertii purpureo, quarti cæſio, quinti ſandaracino: poſtremi verò duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnas. Et his quidem munimentis Deioces ſe ſụámque regiam circumſepſit, ac reliquum populum ſeorſum circumquaque habitare iuſſit. Cæterùm vniuerſis hoc ornatu conſtructis, primus Deioces ca-

b Hæc in eius gratiam Medi fecerũt, eſque, &c.

c Ita vt ambitus alter alterum amplectatur.

d Adiuuãte ipſo loci ſitu, vt qui collis eſſet. Sed acceſſit maior etiam ars & induſtria, factis ſeptẽ ambitibus inter ſe contiguis, in quorum poſtr. regia eſt & theſauri. Eorum autem ampliſſimus magnitudine plus minus circuitum Athenarum exæquat. Súntq; primi ambitus pinnæ albæ: ſecundi, nigræ: tertii, puniceæ: quarti, cæruleæ: quinti, ſandaracenæ.

uit necui ad regem ingredi liceret, ſed per internuntios cuncta tranſigerentur: adeo vt nec conſpici regem à quoquam fas eſſet. [a] ad hæc, nec ridere, nec expuere (propterea quòd omnibus factu deformia eſſent) coràm liceret. Hæc ideo faciunt apud regem, ne videlicet eum cernentes æquales & vnà cum eo educati ſtrenui & fortes, indoleant atque inſidientur: quin potius quiddam à reliquis hominibus diuerſũ ipſis eſſe videatur, ſi coràm ipſum nõ intueantur. Quibus quũ eſſe Deioces iã adornaſſet, atque in imperio confirmaſſet, in exercenda iuſtitia valde ſeuerum ſe præbuit. Etenim litigantes cauſas ſuas cõſcriptas intro per internuntios mittebãt, quas ille deciſas remittebat. Et hæc quidem in iudiciis factitabat. Cæteris autem in rebus hunc ordinem inſtituerat: Si quem intellexiſſet iniuriam cuipiam facere, hunc ad ſe aſcitum, indicta pro delicti modo pœna multabat: in quem vſum exploratores auſcultatoréſque per vniuerſam ſuam ditionem diſpoſuerat. Deioces igitur ſolam Medicam ſubegit nationem, eíque ſoli imperauit. Cuius nationis tot numero gentes ſunt, Buſæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Tot ſunt in Media gẽtes. Deioce defuncto, qui annos tres & quĩquaginta regnauit, filius eius PHRAORTES ſuſcepit imperium. Qui ſolo imperio Medorum non contentus, bellũ ante omnes intulit Perſis, cõſque primos in poteſtatem Medorum redegit. Quibus nationibus potitus, valida vtraque, mox Aſiam ſubegit, aliam deinceps atque aliã inuadendo gẽtem: donec ad Aſſyrios oppugnandos peruenit, ad eos inquam Aſſyrios qui Ninum incolebãt, quondam omnium principes, ſed tũc à ſociis per defectionem deſertos: alioqui per ſe bene habentes. Aduerſus hos expeditione ſuſcepta Phraortes, ſecundo ac viceſimo quàm regno potitus eſt anno, cum pleraque exercitus parte periit. Poſt obitũ eius, CYAXARES filius, Deiocis nepos, ſucceſſit: qui dicitur multo maiorib. ſuis fortior fuiſſe, & primus Aſiaticos

a Præterea ne ridere coràm vel excreare in quoquam honeſtum haberetur. Et hęc à Medis apud regem obſeruãtur, ne videlicet, &c.

A ξησάμβυος, μήτε ἐσιέναι τοῦδε βασιλέα μηδένα συγχωρέειν, δι' ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι· ὁρᾶσθαί τε βασιλέα ὑπὸ μηδενός. τοῖς τε τούτοισι ἔπι γελᾶν τε καὶ πτύειν αὐτόν, καὶ ἅπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. ταῦτα δὲ τοῦδε ἑωυτὸν ποιέονται, ὅκως μὴ ὀρέωντες οἱ ὁμήλικες ἑόντες καὶ σωφρονέοντες ἀγαθοί τε καὶ ἄλκιμοι, λυπεοίατο, καὶ ὅτι οὐ βουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖόν σφι δοκέοι εἶναι μὴ ὀρέωσι. ἐπεί τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον

B φυλάσσων χαλεπός. καὶ τοί τε δίκας χρίνοντες, εἴσω πρὸ ἐκεῖνον ἐστέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διαχρίνων, τοῖς ἐσφερομένοις ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν τοῖσι δίκας ἐποίεε. τοῖσι δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατο οἱ· εἴ τινα πύθοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ἔκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίην ἑκάστου ἀδικήματος ἐδίκαιε. καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀμὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε. Δηϊόκης μὲν νυν ὁ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε

μοιῶν, καὶ τούτου ἦρξε· ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαί, Παρητακηνοί, Στρούχατες, Ἀριζαντοί, Βούδιοι, Μάγοι. γένεα μὲν Μήδων τοσάδε ἐστί. Δηϊόκεω δὲ παῖς

C ΦΡΑΟΡΤΗΣ, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τεῖα καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. ὁ δὲ Φραόρτης οὐκ ἀπεχρᾶτο μοιῶν ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, τούτοισί τε τούτοισι ἐπεδήκατο, καὶ τοῖσι Μήδων ὑπηκόοις ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων δύο τοσαῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυ-

D ρά, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τοὺς οἳ Νῖνον εἶχον, οἳ πρόσθε μὲν πάντων ἦρχον, τότε 28 ὑπ' ἦσαν μεμουνωμένοι τὸν σύμμαχον ἀπὸ ἀπεστεώτων, ἄλλως μὲν εὖ ἑωυτῶν ἔχοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἀρξας δύο τε καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, δέξατο Κυ-

E ΑΞΑΡΗΣ ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω παῖς. τοῦτον λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερον τῶν πρόσθεν· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε τὴν

τέλεα

ἐσιέναι τῶνδε εἵνεκεν, ὅκως μὴ σωφρονέοντι ἐκείνῳ καὶ οἰκίης οὐ φαυλοτέρης, οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθίην λειπόμενοι, λυποίατο.

τέλεα τοῦτο ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦτον διέπαξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι, τοξότας τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους. τοῦτον δὲ ἀναμίξαι πρώτους ὁμοίως ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι ἐστὶ μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι. καὶ ὁ τὸν Ἅλυος ποταμὸν ἄνω Ἀσίῃ πᾶσαν συνήσας ἐωυτῷ. συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἐόντας πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν Νῖνον, ἀμύνεσθαί τε τὸν πατρὸς, καὶ τὴν πόλιν τοῦτον θέλων ἐξελεῖν. καὶ οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, τοὺς κατημένους τὸν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦγε δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οὗτοι ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι, οὕτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φάσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους πεντήκοντα ἡμερέων ὁδὸς ζώῳ ἐκ δ' τῆς Κολχίδος ἐς τὴν Μηδικὴν, οὐκ ἐλαχίστη ἐπιδρομή· ἀλλ' ἔστι τρίτη ἀπὸ μέσου ἔθνος αὐτῶν ἐστὶ, Σάσπειρες· τοῦτο δὲ παραμείβουσι, οἱ δὲ ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μέντοι οἵγε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην ἐκτεταμένοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνταῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἡττηθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν. οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. ἐνθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτου βασιλεὺς αἰτήσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει προσωτέρω μὴ προβαίνειν. οἱ δ', ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλει τὴν πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑστερίσαντες, ἐσύλησαν τῆς οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱρόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν, (ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος εὑρίσκω) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ τούτης τῆς Συρίης ὄντες. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι,

populos [a] in prouincias distinxisse, primúsque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia [b] promiscua fuissent atque implicita. Hic est qui cum Lydis bellum gessit: quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conuersus: quique tota supra Halym flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit aduersus Ninum, simul & patrē vlturus, & ciuitatem ipse euersurus. Ipsi porro, Assyriis prælio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio: qui Cimmeriis ex Europa ejectis in Asiā eruperunt: & dum illos fugientes persequūtur, ita in Mediam penetrarunt. Est autē à lacu Mæotide ad Phasim vsque & Colchos, expedito viatori iter triginta dierū: è Colchis verò non ita longo itinere peruenīri potest in Mediam: sed vna duntaxat natio interiecta est, Saspires: quos vbi transieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamē hâc non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, prælióque fusi, Asiæ imperium amiserunt. Porro Scythæ vniuersa Asia potiti, hinc rectà in AEgyptum contēdūt. Quibus iam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens AEgypti rex, muneribus precibúsq; effecit ne vlterius progrederentur. [c] Scythæ, vbi retrocedentes in vrbe essent Palæstinę Ascalone, bonáq; parte Scytharū nullam iniuriam inferente, pauci aliquot relicti Veneris Vraniæ fanum depecularunt, inter cætera (quantū equidem scio) huius deæ fana vetustissimum. Siquidem quæ in Cypro est *eiusdem deæ* ædes, ex hac prodiit: id quod ipsi etiam Cyprii referunt. Quinetiam illud apud Cythera delubrum Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac verò dea ipsa templi spoliatoribus

[a] In turmas decuriasse,

[b] Promiscuē fuissent confusa.

[c] Scythæ verò regrediētes, quū in vrbem Syriæ Ascalonem peruenissent, plerisque nullo illato dāno prætergressis, pauci aliquot rel. Ven. Vraniæ fanum spoliarunt, omnium (quantum quidem intelligo) huius deæ templorum vetustissimum.

ἐπ' ἔτεα χίλια καὶ τριακόσια ἐθέλουσι εἶναι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐγὼ ἐξεπιστάμενος λέγω. τοὺς μέντοι Σκύθας τούτους τοὺς τὸν νεὼν συλήσαντας τοῦτον τὸν θεὸν ἐμπλῆξαι νούσου θήλεος. καὶ Σκύθαι τε αὐτοὶ λέγουσι ἐπ' ἑωυτοῖσι εἶναι τὴν νοῦσον, καὶ ἐς τὴν γῆν τὴν σφετέρην ἐλθόντας ὁρᾶν πολλοὺς τῶν ἐπιδημεόντων Σκυθέων νοσέοντας τὴν αὐτὴν νοῦσον τοῖσι καὶ αὐτοῖσι ἐστί. οἱ δὲ ἐπιδημεόντες Σκύθαι εἰσὶ ἀπὸ δούλων γενεῆς, οἳ ἐκτήσαντο παρὰ τῶν δεσποτέων ἐπὶ δουλοσύνῃ ἀποδράντες. ἐπεὶ δὲ ἐκτήσαντο τὴν νοῦσον, ἐπὶ τοῦτο ἐκ τῶν παίδων τοὺς ἐπιδημεόντας Σκύθας ἐπιλέγουσι, ἵνα σφι ἐπιμίσγωνται. ἐπιμισγομένων δὲ τούτων, μαθήσεται καὶ τὰ παρὰ τῶν πατέρων ἔμαθον οἱ πατέρες αὐτῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Ἀσκάλωνι καὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκ τούτου τοῦ ἱροῦ ἐλθόντων, οἱ πολλοὶ ἐκτήσαντο τὴν θεὸν ταύτην, ἔστι καὶ ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐπιμαρτυρέειν ἐμοὶ, ὡς ἀληθέα λέγω· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁρέω τὸν θεὸν ταύτην ἀπὸ τῶν Σκυθέων τῶν ἐν Βυζαντίοισι οἰκημένων ἐπιμαρτυρέουσαν μάλιστα. Σκύθαι γὰρ ὅταν ἐς τὴν γῆν τὴν σφετέρην ἔλθωσι, καὶ ἐπὶ τὸν ἵππον ἕκαστος ἐπιβὰς τοξεύῃ, ἐπὶ τοῦτο ἅμα ἵππῳ ἐπιβαίνουσι καὶ ὀπίσω τοξεύουσι. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐπεστρατεύσαντο Σκύθαι τοῖσι Μήδοισι, καὶ ἐπεὶ ἐνίκησαν καὶ ἐποιήσαντο ἐν τῇ μάχῃ οὐκ ὀλίγους, ἐπὶ τοῦτο ἐπεστρατεύσαντο τοῖσι Μήδοισι γυναῖκες αὐτῶν, ὡς ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐπύθοντο ἀπολωλεκότας τοὺς ἄνδρας. ἐπεὶ ὦν ἐπεστρατεύσαντο, οἱ Σκύθαι, ἐπιστάμενοι τὰς γυναῖκας σφέων ἐούσας ἀνοσήτους, ἐπὶ τοῦτο ἐκ τῶν παίδων τοὺς ἐπιδημεόντ

eorúmque posteris morbum immisit fœmineum: quemadmodũ & ipsi fatentur Scythæ, se videlicet illo morbo ob id laborare.[a] & videre licet apud Scythas hunc morbum curantes, quos Enareas appellant Scythæ. Postquam verò iã vigintiocto annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniáque iam penè ex negligentia licentiáque depopulata essent (nam præter tributum exactionesque, diripiebant, extorquebántque à quibuslibet quæcũque possidebant) tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatámque interemerunt. Et sic quidem Medi recuperarunt imperium, receptis iis quibus prius potiebantur, & Ninum expugnauerunt: (vt autem ceperint, in aliis mox scriptis indicabo) Assyriósque, excepta Babylonica quapiã portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, vbi quadraginta annis[b] vnà cũ Scythis imperasset, vita functus est.

a Et ab iis qui in Scythiam veniunt, eo morbo affectos conspici: quos Scythæ ipsi enaréas, *id est execrabiles, seu execrationi obnoxios*, appellant. Itaque octo & viginti annos Scythæ imperium Asiæ tenuerunt, quo tẽpore omnia iniuriosè & superbè imperitando vastarunt. Siquidẽ præter tributa, tantum à singulis exigebant quantum iis impositum esset: & tributis non contenti, singulorum etiã bona passim prædabantur. Plerosq; igitur ipsorum Cyaxares & Medi hospitio acceptos & inebriatos interemerũt. Et hoc modo recepto imperio, iis quæ prius obtinebant sunt potiti, & Ninum ceperunt. Quomodo autem ceperint, & Assyrios (excepta Babylonia) sibi subiecerint, alibi declarabo.

b Comprehẽso Scytharum imperio, regnasset.

Cuius regnũ suscepit ASTYAGES filius. Hic filiam sustulit, appellauitque eam Mandanen: quæ visa est ei per quietem tantum vrinæ fundere vt omnem ipsius vrbem oppleret, atque vniuersam Asiam inundaret. Quod somniũ quum magis, somniorum interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus. Ideóque visum hoc reformidans, Mandanen iam viro maturam, nulli Medorum qui ea dignus esset, tradendam statuit, sed Persæ cuidam nomine Cambysi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, cæterùm ingenio sedato, [c] gerentémque se multo infra mediocris Medi alicuius conditionem. Eodem quo Cambysi collocauerat filiam anno, visionem alteram vidit: videbatur ei ex genitalibus filiæ vitis enasci quæ omnem occuparet Asiam. Quod visum quum retulisset ad interpretes somniorum, filiã iam prægnantẽ & partui vicinã ex Persis accersit, eique, quum venisset, custodiã apponit,

c Et quem ipse infra mediocris conditionis Medos duceret.

A καὶ τοῖσι τουτέων αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐνέσκηψε
ὁ θεὸς θήλεαν νοῦσον· ὥστε ἅμα λέγεσί τε
οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο σφέας νοσεῖν, καὶ ὁρᾶν
παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν
Σκυθικὴν χώρην ὡς διάγουσι, τοὺς κα-
λέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. ὀκτὼ μὲν νυν
ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης ④
Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ἐκ τοῦ τε ὕβριος
καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ
φόρων, ἐφέροσαν παρ' ἑκάστων ὃ ἑκάστοισι
B ἐπέβαλλον. χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον
περιελαύνοντες τοῦτο ὅτου ἕκαστοι. τὸν
τούτων μὲν τοὺς πλοῦνας Κυαξάρης τε καὶ
Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ καταμεθύσαντες
κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν
ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶνπερ καὶ
πρότερον· καὶ τήν τε Νίνον εἷλον, (ὡς δὲ
εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς
Ἀσσυρίους πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα,
C Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσερακόντα ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθῃσι ἦρξε, τελευτᾷ.

Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληίην. καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἔθετο Μανδάνην. τὴν ἐδόκεε Ἀσυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ὑπερκατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἐξηγήσαντο δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι D ἐξαπολλοῖσι ὁ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτέων αὐτὰ ἕκαστα ἐκμαθών. μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραίην, Μήδων μὲν τῷ ἑωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ ἐδίδου γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ ἐδίδου, τὸν οὔνομα ἦν Καμβύσης· ⑤ εὑρίσκε οἰκήιης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τοῦ δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. σὺν οἰκεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀσυάγης τῷ δεφτέρῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φύναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ὑπερσχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτεκα ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε,

29

βουλόμενος τὸ γενώμενον ἐξ αὐτῆς ἀφα- A
νίσαι· καὶ γὰρ οἱ τῶν ὀνείρων μά-
γων ὑποφῆται ἐσήμαινον ὅτι μέλλει ὁ τῆς
θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν αὐτ' ἐκεί-
νου. Ταῦτα δὴ ὧν Φυλαξάμενος ὁ Ἀστυά-
γης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπα-
γον, οἰκήιόν τε καὶ πιστότατον τῶν τε Μήδων,
καὶ πλούτου πλεῖστον τῶν ἐνοῦτ', ἔλεγε οἱ τοιά-
δε, Ἅρπαξ, μηχανήματα δὴ αἰεί τοι ἐπέθηκα, μη-
δαμῇ τοῦτο ἐργάσηαι· μηδὲ ἐμέ τε ἀπατήσῃ,
καὶ ἄλλους ἐλόμενος, ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ πε-
ριπέσῃς· λείβε τὸν παῖδα Μιτραδάτῃ ἔτεκε πατ- B
δία. Φέρων δὲ ἐς ἐωυτοῦ, ἀποκτεῖνον μετ' δέ·
θάψον ὅπῃ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. Ὁ δὲ ἀ-
μείβεται, Ὦ βασιλεῦ, ὅτε ἄλλοτέ κω πρῆγ-
δος ἀνδρὶ τῷδε ἀχθέσθαι, φυλαξόμε-
θα δὲ ἔς σε καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μη-
δὲν ἐξαμπλακεῖν. Ἀλλ' εἴ τοι φίλον τοῦτο οὕτω
γίνεσθαι, χρὴ δὴ πάντα ἐμὲ ὑπηρετέεσθαι
ὀρθοτάτως· τοὐτοισι ἀμείψατο ὁ Ἅρπα-
γος, ὡς οἱ παραδοθῇ τὸ παιδίον κεκοσμημένον
πρὸς ὅτι θανάτῳ, ἦλθε κλαίων ἐς τὰ οἰκεῖα.
Προελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὰ C
πρῶτα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ παρὰς
αὐτὸν λέγει, Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν;
ὁ δ' ἀμείβεται οὐκ ἢ ἐπετέλλετο Ἀστυάγης,
Οὐδ' εἰ παραφρονήσειέ τε καὶ μανείη
κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, οὔ οἱ ἑπόμην τοῖσι δη-
σομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον τοιοῦτον ὑπη-
ρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα οὐ φονεύσω μιν·
καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενής ἐστι ὁ παῖς, καὶ ὅ-
τι Ἀστυάγης μὲν ἐστὶ γέρων, καὶ ἄπαις ἔρ-
σενος γόνου· εἰ δὲ θελήσει τούτου τελευτή-
σαντος ἐς τὴν θυγατέρα τὴν τούτου αἰσχῦ- D
ναι ἡ τυραννὶς, ἧς νῦν τὸν υἱὸν κτείνῃ δι' ἐμεῦ,
ἄλλο τι ἢ λείπεται οἱ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ κινδύ-
νων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τῶν μὲν ἀσφαλέος εἵ-
νεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν πρό-
δεῖ μέντοι τινὰ Ἀστυάγεος, αὐτοῦ φονέα
γενέσθαι, καὶ μὴ τοῦ ἐμεῦ. Ταῦτα εἰπὰς, αὐ-
τίκα ἄγγελον ἔπεμπε ὅτι τὸν βουκόλον
Ἀστυάγης, τὸν ὑπέθετο νομάς τε ὀρεσταιτά-
τους νέμοντα, καὶ οὔρεα θηριωδέ-
στατα τοῦ οὔνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ τῇ ἑωυτοῦ σιτοδούλῃ. οὔνομα
δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ σιτοίκεε, Κυνώ,

volens quod illa peperisset interimere. Etenim magi somniorum interpretes visionem illam portendere dicebant Astyagi, prolem filiæ pro ipso regnaturam. Hoc igitur obseruãs Astyages, vbi genitus est Cyrus, adscito Harpago familiari suo, & inter Medos fidissimo, atque omnium rerum suarum procuratori, hęc inquit, Harpage, negotium quod tibi iniungo caue prætermittas, aut vllo modo exequi superfedeas: [a] néue committas vt alios præponendo, postea tibiipsi perniciem crees. Capito quem Mãdane peperit puerum, in domúmque tuam ferto, atque occidito: postmodum quoquo modo voles ipse sepelito. Cui respondit ille, [b] Neque aliâs vnquã rex huic viro rem iniunxisti ingratam, & in posterũ dabimus operam ne quid in te delinquamus. Quòd si tibi cordi est hoc ita fieri, [c] mea interest id industriè exequi. Hæc quum respondisset Harpagus, eique [d] puer traditus esset ornatus ad necem, contulit se domum, flens: adiénsque vxorem, refert omnem habitum secum ab Astyage sermonẽ. Ad quem vxor, Quid igitur, inquit, facere tibi in animo est? Ego verò (respondet vir) quanquam Astyages mandauit, etiamsi desipiet, peiúsque insaniet quàm nunc insanit, non tamen eius voluntati parebo, neque ad hanc necem obsequar: idque multis de causis, tum quòd puer ipsi mihi cognatus est, tum quòd Astyages grandis natu est, & virili prole orbus: quo defuncto; si tyrannis ad eius peruentura est filiam, cuius nunc filiũm per me interimit, quid aliud restat hinc mihi quàm periculum maximum? Enimuero securitatis meæ causa expedit hunc puerum interire, sed per aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem meorum. Hæc loquutus, vestigio nuncium mittit ad bubulcũ Astyagis, qué norat [e] pascuorũ maximè idoneorũ, & mõtium feris frequentissimorum esse gnarissimũ: cui nomẽ erat Mitradates: cuius cõtubernalis & eadem cõserua erat, nomine Cyno,

a Neque me decipito, & ne aliis *ad hoc agendum* delectis, tandem tibi ipse malum crees.

b Neque aliâs vnquã animaduertisti in hoc viro quidquam iucundum [vel molestum] & in post. vt παρεδὼς *enim vsum habeat quem antea* παιδίων. *Legit autem in proximè sequentibus hic interpr.* φυλαξόμεθα.

c Meum est.

d Puerulus cum ornatu traditus esset ad necem.

e Pascua & montes feris oppletos quàm opportunissimè incolere.

Græca lingua, *id est canis*, Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus vbi boũ pascua ille habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua verò tota admodũ plana. Hic itaque accersitus, properè quum venisset, inquit ad eũ Harpagus, Iubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, vt celerrimè pereat. & hæc vt tibi dicerem mihi iniunxit: & nisi hunc interemeris, sed aliquo pacto seruaueris, [a] pessimo exitio te occubiturum. cui expositioni infantis inspector ego præpositus sũ. Hæc vbi audiuit bubulcus, sumpto infante, rediit quà venerat [b] ad bouile suum. Ei, dum in vrbem abiit, vxor sua, quæ erat prægnans, per totam diẽ parturiens, è volũtate dæmonis enixa est filiũ. Absente marito vtrique mutuã tenebantur sollicitudine: hic quidem vxori parturienti metuens, illa vicissim marito timẽs, propterea quòd præter consuetudinem ab Harpago accersitus esset. Vbi autem reuersus affuit, eum vxor, vtpote eximprouiso cernẽs, prior interrogauit quid ita studiose ipsum Harpagus accersisset. Cui ille, Vxor, inquit, vbi in vrbẽ veni, & vidi & audiui [c] quod nec vllum oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus simulatque introii, video puerulum in medio positum, palpitantem vagiẽtémque, auro ac versicolori veste ornatum. eum Harpagus, vbi me vidit, iussit celerrimè sumere, atque exponendum asportare in montem quammaximè feris abundantem: dicens Astyagem esse qui hæc mihi iniungeret: magnopere minatus, nisi ea facerẽ. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicuius illũ domesticorũ esse, [d] nõ autem illius generis. Admirabar tamẽ quòd viderẽ auro vestibúsque ornatũ: præterea quòd

a Fore vt pessimo supplicio te interficiat. Expositum autẽ intueri sum iussus.

b Ad casam suã. Huic porrò etiam vxor quæ per totum diem parturierat, tunc fortè numinis voluntate filium peperat, dum ipse in vrbem proficisceretur: eránque alter de altero sollicíti.

c Quod vtinam neque vidissem, neque vnquam dominis nostris eueniat.

d Nunquã enim cogitassem ex eo genere esse.

Α καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων γλώσσῃ· καὶ δὲ τῷ Μηδικῷ, Σπακώ. τῷ γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπώρεαι εἰσὶ τῶν οὐρέων ἔνθα τοῖς νομεῦσι τῶν βοῶν εἶχε σῦτός δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἐκβατάνων, καὶ πρὸς τὸν πόντον τὸν ΕὐΞείνου. Ταύτῃ γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σαπείρων ὀρεινή ἐστι κάρτα, καὶ ὑψηλή τε, καὶ βληχρὸν σειρηφής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐστὶ πᾶσα ἀπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος
Β σφοδρῇ πολλῇ καὶ λεόμβυος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, Κελεύει σε Ἀστυάγης σὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν οὐρέων, ὄκως αὐτὸ τάχιστα ἀφθαρείη. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτό, ἀλλά τεῳ δόκῳ πεπουήσῃ, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε ἀφγχήσεσθαι. ἐπορᾶν δὲ ἐκκείμενον ἀφγτέαμαι ἐγώ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἦιε τὴν
C αὐτὴν ὀπίσω ὁδόν, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἑπαυλιν. τῷ δὲ ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ὀπιτέξ ἐοῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα ἵκτει, οἰζυρήν τὸν βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ σφι φρόντιδι ἀμφότεροι δηλήλεον πέρι· ὁ μὲν, τὸν τόκον τῆς γυναικὸς ἀρρωδέων, ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ εἰωθὼς ὁ Ἅρπαγος μετεπέμψατο αὐτὴς (Α) ἄνδρα· ἐπεί τε δὲ ἀπονοσήσας ἐπέιξη, οἷα δὴ ἀέλπτως ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο πρότερη ὅ τι μιν
D οὕτω σπουδῇ Ἅρπαγος μετεπέμψατο. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τοῦ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτέ κοτε δρηέσθαι ἐς δεσπότεας ἡμετέρους· ὄγκος μὲν πᾶς Ἁρπάγου κλαυθμῷ κατέχετο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγείς, ἤια ἔσω. ὡς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον προσκείμενον, ἀσπαίροντά τε καὶ κραυγανόμενον, κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπαγος δὲ ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀν-
Ε αλαβόντα τὸ παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηεῦμαι δέκα τὸν εἶπε τῶν οὐρέων· φὰς Ἀστυάγεα εἶ (Β) οἱ ταῦτα ἐπιθήμιόν μοι πολλ' ἀπειλήσας εἰ μὴ σφέα ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν, ἔφερον, δοκέων τῶν ἕνος οἰκητέων εἶ. οὐ γὰρ ἂν κοτε κατέδοξα ἔνθεν γε ἐλεῶ. ἐθάμβεον δ' ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον πρὸς ὅ,

α ποιεῖμι.

β ἔνθεν γε ἐλεῶ.

καὶ κλαυθμὸν κατεῤῥῶτα ἐμφανέα ἐν Ἁρπάγου. καὶ δὴ κατ' ὁδὸν πᾶν δαίνομαι Ⓜ πρῶτα λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ τοῦ πέμπων ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς ὄφα Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεω θυγατρὸς, καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου. κἀμὲ μὲν Ἀστυάγης ἐντέλλεται ἀποκτεῖναι· νεῶ τε ὧδε ἔχει. ἅμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἀνεκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε ἐὸν καὶ εὐειδὲς ἐὸν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἐδεῖτο μηδαμῇ τέχνῃ ἐκθεῖναι μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τ' εἶναι ὡς αὐτὰ ποιέειν. ὅπιφοιτήσειν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἁρπάγου κατοψομένους· ἀπολέεσθαί τε κακίστα, ἢν μὴ σφέα ποιήσῃ. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δυνάμῃ σε πεῖθειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσά γε ἀναγκαίη ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα ὑπὸ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων τοῦ θες Ⓜ δὲ τὸν Ἀστυάγεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐόντα τρέφωμεν. καὶ οὕτω οὔτε σὺ ἀλώσεαι ἀδικέων τοὺς δεσπότεας, οὔτε ἡμῖν κακῶς βεβουλευμένα ἔσται, τό τε γὰρ τεθνεὼς βασιλήϊος ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ τωυτέων οὐκ ἀπολέσει τὸν ψυχρόν. καὶ ταῦτα τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ τοῖς παρεοῦσι βουλεύσασθαι ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τὸν μὲν τοῦ δίδοι τῇ ἑωυτοῦ γυναικί· τὸν δὲ ἑωυτοῦ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς ὃ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε Ⓜ ἕτερον. κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ πάντι τὸν ἑτέρου παιδὸς, φέρων ἐς ὃ ἐρημότατον τῶν οὐρέων ἦλθε· ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τοῦ παιδίου ἐκκειμένου ἐγένετο, ἦλθε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν περὶ τὰ προβόσκων φύλακα αὐτὸν καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τὸν Ἁρπάγου, ἀποδεικνύει ἔφη ἑτοῖμος εἶναι τὸν παιδὸν Ⓜ νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωυτοῦ δορυφόρων τοὺς πιστοτάτους, εἶδέ τε καὶ ἔθαψε τὸν βουκόλου ὃ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐθάπτετο· τὸν δὲ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομασθέντα, τροφὸς λαβοῦσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, οὔνομα ἄλλο κου τι καὶ οὐ Κῦρον θεμένη. ὅτε δὴ ἐν δεκαέτης ὁ παῖς, τοιῆνδε ἐς αὐτὸν ἐσῆλθε ἁμάρτιον ἐξεφάνη μιν.

A planctus manifestus fiebat in Harpagi domo. [a] Atqui inter viam, ex omni oratione famuli qui me extra vrbem deduxit, mihique infantem tradidit, percepi eum Mandanes Astyagis natæ & Cambysis Cyro geniti esse filium, & ab Astyage iussum interfici. atque is hic est. Hæc loquēs bubulcus, puerum detectum ostendit: quem illa intuita procerum ac speciosum, genua viri cum lacrymis amplexa, obsecrat nequa ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superuenturos enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam: seque, nisi id exequatur, miserrimè periturum. Mulier vbi id viro non persuadet, [b] Quandoquidem, inquit, te nequeo inducere, quod secundum est facito, si modò necessitas prorsus est aspici puerum dum exponitur. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum: ablatum hunc expone, & istum ex Astyagis filia, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neque tu iniurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis malè consuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale sepulchrū nanciscetur, & iste qui supereſt, animam non amittet. Sanè quā commodè visa est bubulco mulier loqui pro præsenti cōditione: atque ita cōtinuò fecit. Igitur quē necaturus attulerat, eum vxori tradidit: suum autē, qui mortuus erat, acceptū, collocauit in eo vase in quo alterū portauerat. Omníque alterius pueri cultu ornatum, in desertissimo monte exposuit. [c] Ideóque post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum pro se illic vicario, in vrbem se contulit, & ad domū Harpagi: atque sese paratum illi ostēdere pueri cadaver. Harpagus, missis suorum satellitum fidelissimis, rē per eos inspexit, ac bubulci filium sepeliuit. Et hic quidem infans humatus est. Alterū verò, qui postea Cyrus appellatus est, vxor bubulci sibi sumptū, educauit, impositio illi alio quopiam ac non Cyri nomine. Qui posteaquam decennis fuit, eū res ista quæ illi contigit, palàm fecit:

a Cæterùm in via rem totam ex ministro intellexi, qui mihi extra vrbem deducto puerulum in manus tradidit: filiū esse videlicet Mādanes Astyagis filiæ, & Cambysis Cyri filii: & Astyagem iubere illum interfici. Nunc igitur hic est.

b Secundò hæc dixit, Quādoquidē igitur tibi non possum persuadere vt nō exponas, tu saltem hoc facito: si quidem omnino necesse est expositum cerni.

c Tertio verò die quàm puer expositus fuerat.

Ludebat in pago vbi armenta illa erant, & ludebat cum æqualibus in via: quem inter ludẽdum cæteri pueri quum pro rege sibi elegissent, cognominatũ bubulci filium, [a]ipse eos inuniis distinguebat: vt alii domorum structores essent: aliis, vt satellites: alii, vt oculus regis esset: alii, vt mandatorum renunciator, tãquam suum singulis munus assignãs. Horum puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quòd imperata non fecisset, iussit ab aliis pueris comprehendi: & quum illi paruissent, multis verberibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, vbi primùm dimissus est, in vrbem ad patrem perrexit, & quæ à Cyro pertulisset deplorauit: nõ tamen Cyrum nominans (nondum enim eius hoc erat nomen) sed filium bubulci Astyagis. Artembares, vt erat ira percitus, ad Astyagem, ducens filium secum, contendit: & rem intolerandam passum esse inquiens, eiúsque humeros ostẽdens, Siccine indignè (ait) accipimur, rex, [b]à filio bubulci serui tui? Audiẽs hæc atque cernens Astyages, volens Artembaris, honoris gratia, vlcisci puerum, iussit accersi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Astyages, Túne (inquit) hoc tali patre genitus, ausus es huius filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui ille, Istud, inquit, here, huic ego iure feci. pueri enim pagani, quorum hic vnus erat, me regem suum ludentes constituerãt: quippe qui vidēbar eis ad hoc maximè esse idoneus. At iste, quũ cæteri pueri iussis obtemperarent, audiens dicto esse nolebat, ac me nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quòd si ego propterea vllo malo sum dignus, hîc tibi præsto sum. Hæc loquente puero, subiit Astyagi agnitio eius, visaq; est figura oris referre ac repræsentare ipsum, & gestũ esse liberaliorem,

a Ipse quibusdã eorum præcipiebat vt domorum str.

b A serui tui, & quidem bubulci, filio?

A ἐπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσθμ καὶ αἱ βουκολίαι αὗται· ἐπαιζε δὲ μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωυτῶν βασιλέα εἶ), τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βουκόλου ὑπέκλεον παῖδα. ὁ δὲ αὐτέων διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ, 31
δορυφόρους εἶ)· τὸν δέ κου τινὰ αὐτέων, ὀφθαλμὸν βασιλῆος εἶ)· τῷ δὲ τινι, τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν ἐδίδου γέρας, ὡς ἑκάστῳ ἔργον πρόσταττε. εἷς δὴ τούτων τῶν παι-
B δίων συνεπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεω παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι· (οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε γε ὁ πρόσταξθεν ἐν τῷ Κύρου) ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας λαβεσθαι. πειθομένων δὲ τῶν παίδων, ὁ Κύρος τὸν παῖδα βηχέως κάρτα πρείσατο μαστιγέων· ὁ δὲ, ἐπεί τε ἐμετείλη τάχιστα, ὡς γε δὴ αἰάξια ἑωυτοῦ παθών, μᾶλλόν τι προεμένετε.
καταλαβὼν δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἐσοικτίζετο τῶν ὑπὸ Κύρου ἑωυτῷ γενομένων. λέ-
C γων δὲ οὐ Κύρου, (οὐ γὰρ κω ἐκαλέετο τοῦτο τοὔνομα) ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τῆς Ἀστυάγεος παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλθὼν πρὸς Ἀστυάγεα, καὶ ἅμα ἄγεσθαι τὸν παῖδα, αἰάσιά τε ῥήματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ τοῦ σοῦ δούλου, βουκόλου δὲ παιδὸς, ὧδε προυβεβλήμεθα (δεικνὺς τὸν παῖδα τοῖς ὤμοις) ἀ-
κούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ ὑμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεω
D ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεί τε δὲ πρὸς ἀμφοτέρους βλέψας πρὸς Κύρον ὁ Ἀστυάγης ἔφη, Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτου ἐόντος παῖς, ἐτόλ-
μησας τοῦδε παῖδα ἐόντος προφήτου πρὸ
ἐμοὶ ἀξίην τοιῆδε προπαθεῖν; ὁ δὲ ἀμείβεται
ὧδε; Ὦ δέσποτα, ἐγὼ τοῦτον τοῦτον ἐποίησα
σὺν δίκῃ. οἱ γάρ με ἐν τῇ κώμῃ παῖδες,
τῷ καὶ ὅδε ἐών, παίζοντες, σφέων αὐτῶν
ἐξήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γὰρ σφι εἶ) ἐς
E τοῦτο ὑπερτηδεώτατος. οἱ μὲν νυν ἄλλοι
παῖδες τὰ ὑπεπαστάλμενα ἐπετέλεον, τοῦτος δὲ αἰνικούστε τε καὶ λόγου εἶχε οὐδενός· ἐς ὃ
ἔλαβε τέλος δίκην. εἰ ὦν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἀ-
ξιόχρεος τεύ κακοῦ εἰμί, ὧδέ τοι πρόκειμαι. ταῦτα
λέγοντος τοῦ παιδός, Ἀστυάγεα ἔσπε ἀναγνῶσις αὐτοῦ· καὶ οἱ ὅ, τε χαρακτὴρ τοῦ προσώπου προσφέρεσθαι ἐδόκεε ὡς ἑωυτὸν, καὶ ἡ ὑποκρισις ἐλευθεροτέρη εἶναι,

ὅ,τε χρόνος τῆς ἐκθέσεως τῇ ἡλικίῃ τοῦ παιδὸς ἐδόκει συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ὅτι χρόνον ἄφθογγος ἦν· μόγις δέ ποτε ἀνειμένος, εἶπε (θέλων ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μοιῶν λαβὼν βασάνιζη) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ τοῦτα ποιήσω, ὥστε σὲ παῖδα τὸν μηδὲν ὀπιμέμφεσθαι. τῷ μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει· τὸν δὲ Κῦρον ἦγον εἴσω οἱ θεράποντες, κεκαλυμμένος τὴν ἀγυιάν. ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος μοιῶν, μοιρωθέντα τὰδε αὐτὸν εἵρετο ὁ Ἀστυάγης, πόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ δεδωκώς. ὁ δὲ ἔφη ἑωυτοῦ τε εἶναι γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν ἔτι οἱ πρὸς ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δέ μιν οὐκ οὕτω βουλεύεσθαι ἔφη, ὅτι μέλλοντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων τοῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δέ, ἀγχόμολος ἐς τὰς ἀνάγκας, οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς, διεξῆλθε, τῇ ἀληθείῃ χρεώμενος· καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύειν ἔχειν αὐτόν. Ἀστυάγης δέ, τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθείην ἐκφήναντος, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο. Ἁρπάγῳ δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέσας αὐτὸν τοῦ δορυφόρου ἐκέλευε. ὡς δὲ τῷ πρώτῳ ὁ Ἅρπαγος, εἴρετο μιν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε, τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο, τὸν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγεῶτα τῆς ἐμῆς; ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἔνδον ἐόντα, οὐ τρέπεται ὅτι ψευδέα ὁδόν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἀλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβουλεύετο σχετῶν ὅκως σοί τε ποιήσω νόον, καὶ ἐγὼ τοῦ σε μιάμενος αἱματοκτόνου, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ σοὶ εἶεν αὐθέντης. ποιέω δὴ ὧδε· καλέσας τὸν βουκόλον τόνδε, παραδίδωμι τὸ παιδίον, φὰς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτό γε, οὐκ ἐψευδόμην, σὺ γὰρ συνετέλεσας πάντα. παραδιδοὺς μὲν τὸν παῖδα τῷδε, ἐντειλάμενος θεῖναι μιν ἐς ἔρημον οὖρος, καὶ παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρις οὗ τελευτήσει· ἀπειλήσας πολλοῖα τῷδε, ἢν μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπεί τε δὲ ποιήσαντος τούτου τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἰδὼν δι' ἐκείνων, καὶ θάψας μιν,

A & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voce mansit. vixque tandem ad se reuersus, volens à se Artembarem dimittere, [a] vt bubulcum submotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiã vt filius quoque tuus ob hoc nihil conqueri possit. Dimisso igitur Artembare, & eius iussu per famulos Cyro introducto, bubulcum (qui solus erat relictus) percontatur vnde puerum accepisset, quisve ei tradidisset. Ille ex se genitum respõdere, & genitricem eius apud se esse. Astyages dicere, non bene sibi illum consulere qui [b] cuperet ad ingẽtes deuenire necessitates. Simúlque hæc dicens, satellitibus innuit vt caperẽt ipsum. Hic autẽ ad necessitates redactus, ita demum rem patefecit: ab initióque exorsus, vera referendo, descẽdit ad preces & ad petendam sibi veniã. [c] Bubulco veritatem eloquuto, Astyages pauciora iam verba fecit: sed Harpagũ, cui valde succensebat, vocari à satellitibus iussit. Quem, vbi adfuit, percontatur Astyages, Harpage, qua nece interemisti quem tibi tradidi puerũ è filia mea genitum? Harpagus (vt vidit pastorem interesse) noluit tergiuersari mẽdacio, ne argumẽtis cõuinceretur: sed ita respõdit, Ego, posteaquã infantẽ accepi, rex, cogitaui quo pacto ex animi tui sententia facerẽ: & [d] tamẽ, quũ apud te innoxius extitissem, ne forẽ aut filiæ tuæ aut tibiipsi carnifex. cóque ita statui agẽdũ: Accersito huic bubulco in fãtem tradidi, inquiẽs te esse qui iuberes illũ interfici. In quo dicẽdo mẽtitus nõ sum. tu enim ità præceperas. [e] Atque huic, dũ puerum trado ex tuo præcepto, iussi exponeret in deserto monte, perstarétque in eo obseruando tantisper dũ expirasset: cõminatus isti extrema quæque nisi hæc effecta reddidisset. Vbi hic fecit imperata, & infans obiit, missis eunuchorum fidissimis, rem cognoui, & per eosdem mortuum sepeliui.

a Vt de bubulco seorsum accepto quæstionem haberet, Ego, &c.

b Ac si vltro vellet in maximas angustias sese dare.

c Astyages bubulci veritatẽ eloquuti nõ magnã rationem habuit: sed Harp.

d Et tamen, quũ in re nihil peccassem, neque filiæ tuæ, neque tibiipsi essem carnifex.

e Tradidi igitur isti hoc modo: addito mandato vt eum expon.

Ita res habet, rex: atque hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem [a] directam habuit orationem. Astyages autem dissimulata qua illi infensus erat causa, ob id quod contigerat, primùm rei enarrat quemadmodum ipse ex bubulco audierat: deinde ea narrata, eò deuenit vt diceret, Quod puer viuit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hunc puerum factum erat, valde laborabam, & à filia mea insimulatus, haud leuiter ferebã. Igitur in bonum conuersa fortuna, tum filium tuũ mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum verò ad cœnam mihi adesto. siquidem constitui pro recepto filio diis quibus honor hic conuenit, sacrificare. Harpagus, quum hæc audisset, adorato rege, ac sibi maiorem in modum gratulatus quòd peccatum suum cõmodè cessisset, & propter sortem prosperam ad cõuiuium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium qui ipsi vnicus erat, tredecim circiter natum annos, mittit domum Astyagis, iubens exequi quæcunque ille imperaret. Ipse gestiés, quid sibi successisset vxori exponit. Eius porro filium, vbi aduenit, Astyages iugulatum & in frusta concisum partim torruit, partim elixauit, & probè condîtum, paratum habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquã adfuerũt cùm cæteri cõuiuæ, tum verò Harpagus, conuiuis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ouilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis filii sui partibus. nã illa in caniſtro operta, seperatim reposita erant. Eum autem, postquam satis depastum illo cibo putauit Astyages, interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se verò valde oblectatũ dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectũ: & adstantes iubent detegere, ac sumere quod vellet ex eis. Harpagus obtemperans, vbi detexit,

[a] Simplicem

A οὕτως ἔχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρήγματος « τούτου· καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. « Ἅρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰθὺν ἔφαινε λόγον. Ἀ- « στυάγης δὲ, κρύπτων τὸν οἱ ἐμπεποίητο ἀμφὶ « τὸ γεγονὸς, πρῶτα μὲν κατὰ πᾶν ἤκουσε παρὸς « τοῦ βουκόλου ὃ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο « τῷ Ἁρπάγῳ· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπαλλίλεκτο, « κατέβαινε λέγων ὡς τελέεσί τε ὁ παῖς, καὶ « ὁ γεγονὸς ἔχει καλῶς. Τῷ τε γὰρ πεποιη- « μένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἐκα- « μνον μεγάλως, καὶ συγκατεί τῇ ἐμῇ θυ- « γατρὶ βεβλημένος, οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύμην. « ὡς ὦν τῆς τύχης οὕτω μετεχεώσης, τοῦτο μὲν, « τὸν σεωυτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον ὡς τάχιστα τὸν « παῖδα τὸν νεηλυδα· τοῦτο δὲ (σῶρα γὰρ παρ- « δός μοι μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη « προσκέεται) παρελθὲ μοι ὅκως δεῖπνον. Ἅρ- « παγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, « καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτὰς « οἱ ἐς δέον ἐγένετο, καὶ ὅτι ὅκως τύχοι χρη- « σῆσι ὅκως δεῖπνον ἐκέκλητο, ἦιε ἐς τὰ οἰκεῖα.

B ἐσελθὼν δὲ πρὸ θαλίης, ἵν' γὰρ οἱ παῖς εἷς μοιρῶν, ἕτερα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονὼς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἵππους τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ, τι αὐ ἐκεῖνος κε- λεύοι. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἐὼν, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἁρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῶν κρεῶν. εὖτυκτα δὲ ποιησά-

D μενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἔπειτα δὲ, τῆς ὥρης γι- νομένης δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαι- τυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος. Τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγει παρετίθετο τράπεζα ὀπιπλέα μηλίων κρεῶν· Ἁρπάγῳ δὲ, τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς, πλὴν τῆς κεφαλῆς τε καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἆλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ὅτι κανέῳ κατακε- καλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἁρπάγῳ ἐδόκεε ἀ-

E λις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετο μιν εἰ ἡδείη τι τῇ δοίνῃ. Φαμένου δ' Ἁρπάγου καὶ κάρτα ἡδέως, παρέφερον τοῖσι προσέκει- το πρὸ κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμ- μένα, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἁρ- παγον δὲ ἐκέλευον προσελθόντες ἀποκαλύ- πτειν τε καὶ λαβεῖν ὃ βούλεται αὐτέων. πει- θόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων,

ὁρᾷ τῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὐτε ἐξεπλάγη, οὐτος τε ἑωϋτοῦ γίνεται. εἴρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτευ θηρίου κρέα βεβρώκει. ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἄρσενος τὸ εἰ πολλῷ δὴ αὐ βασιλεὺς ἔρδοι. Τούτοισι δὲ ἀμείψαμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. ἀφέσται ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἀλίσας θάψειν τὸ παιδίον. Ἁρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην τοιαύτην ἐπέθηκε. Κύρου δὲ πέρι βουλεύων, ἐκάλεσε τοὺς ἀστοὺς τῶν μάγων οἱ τὸ ἐνύπνιον τοῦτο ἔκριναν· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀστυάγης τῇ ἔκριναί οἱ τὸν ὄψιν. οἱ δὲ σφι τὰ αὐτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεύσει χρῆν τὸν παῖδα εἰ ἐπέζησε, καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοῖσδε, Ἐστί τε ὁ παῖς καὶ ζώει· καὶ μιν ἐπ' ἀγροῦ διαπαιδμενον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐσήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ, πάντα ὅσα δὴ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιήσας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωρούς, καὶ ἀγγελιηφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διεπάξας ἦρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι· Εἰ μὲν δὴ ζώει τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ τροφοίης κακοῦ, θάρσει τε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι τοιοῦτοι ἀρχὴν. αὐτὸς δὲ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογέων ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε. καὶ τὰ γε τῶν ὀνειράτων ἐνίοτε ἐκβαίνοντα, τελέως ἐς ἀσθενὲς ἔρχεται. ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ αὐτός, Ὦ μάγοι, ταύτῃ πλεῖστος τῇ γνώμῃ εἰμί, βασιλέος ὀνομασθέντος τοῦ παιδὸς, ἐξῆκεν τε τὸν ὄνειρον, καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅμως μέντοι συμβουλεύσατέ μοι, ὡς ἀσινέστατα μὲν ἐμοὶ, σὺ μέλλῃ δὲ σφαλέσθαι τὸ οἶκος τὸ ἐμὸν καὶ ὑμῖν εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι, Ὦ βασιλεῦ, καὶ ἡμῖν ἀσφαλὲς πολλοῦ δεῖ καταφρονήσαι ἀρχομένου τοιούτου, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἀποβλέψαντα ἐόντα Πέρσην· καὶ ἡμεῖς ἐόντες Μῆδοι, δουλοσύνης τε, καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Πέρσεων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δὲ ἐόντος βασιλέος, ἐόντος πολιήτεω, καὶ ἄρχοντος τὰ μέγιστα, καὶ ἡμᾶς πρὸς σέο μεγάλως ἔχοντος. οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς προνοητέον ἐστί. καὶ νῦν εἰ φοβεῖ

cernit reliquias filii. non tamen eo ſpectaculo conſternatus eſt, [a] ſed apud ſeipſum manſit. Et percontanti Aſtyagi nũquid agnoſceret cuius feræ carne paſtus eſſet, ſe agnoſcere reſpondit: ſibique quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito reſpõſo, receptíſque reliquiis carnium, domum abiit, eas (vt ego opinor) illinc collectas humaturus. Et Harpagũ quidem hac vltione Aſtyages proſequutus eſt. De Cyro autem deliberans, eoſdem ex magis accerſiuit qui fuerant ipſius ſomnium ſic interpretati. Poſtquam venerunt, ſciſcitatur eos [b] quid cenſeant de viſione ſibi agendum. Illi neceſſariò fore inquiũt vt puer, ſi ſuperſtes eſſet, nec hactenus periiſſet, regnaret. Atqui puer & viuit & incolumis eſt, (Aſtyages excipit) & quum ipſum ruri agentem pueri eius pagi, regem delegiſſent; quæ faciunt qui reuera ſũt reges, ea omnia hic fecit. Nã ſatellitibus, ianitoribus, internũciis, ac cæteris muniis inſtitutis, imperium exercuit: quæ vobis quónam videntur ſpectare? Si ſu pereſt puer (Magi reſpõdent) atque regnauit [c] nulla ex prouidẽtia, confidito ob id, ac bono ſis animo, iam non eũ regnaturum iterum. Nam quædam vaticinationes noſtræ in exigua recidẽrũt, [d] & velut inſomnia in imbecillum quiddam tandem redactæ ſunt. Ego (inquit Aſtyages reſpõdẽs) iſtius veſtræ, magi, ferè ſum ſententiæ, [e] me ſomnio eſſe defũctum, puero iam rege nominato, nihilque mihi amplius eum eſſe reformidandum. Vos tamen probè conſiderantes, quæ nam futura ſint & meę domui & vobis tutiſſima cõnſulite. Ad hæc magi, Noſtra etiam, rex, (inquiunt) magni intereſt, tuum ſtare principatum: [f] qui ſi immutetur, & ad hunc puerũ qui Perſa eſt trãſeat, nos quoque qui Medi ſumus, in ſeruitutẽ redigemur apud Perſas, & extranei nullius erimus pretii: te verò regnãte, cuius populares ſumus, tum ex parte imperamus, tum magnos apud te honores obtinemus. Quo magis pro nos & tibi & regno tuo proſpiciẽdum eſt: & nunc, ſiquid cernere-

a Sed mentis compos fuit.

b Quomodo ſibi viſum illud eſſent interpretati. Illi idem reſponſum reddiderunt *quod antea*, oportere puerum regnare, ſi ſuperſtes eſſet, nec prius obiiſſet. Atqui, &c.

c Non de induſtria & abſque vllo conſilio, confid.

d Et quæ ex inſomniis pendent, prorſus ad leue quidpiam deueniunt.

e Hunc eſſe ſomnii exitum, puero, &c.

f Alioqui enim alienatus, ad hũc puerum qui Perſa eſt, deueniret: ac tũ nos qui Medi ſumus, in ſeruitutem redigeremur, nulliúſque pretii eſſemus apud Perſas, vtpote extranei. At permanente rege, cuius pop.

mus quod timendum esset, tibi aperiremus: verùm quum in rem friuolam nunc euaserit . somniũ, & ipsi confidimus, & te itidẽ confidere iubemus, & hunc ablegare puerũ ab oculis tuis in Persidem ad parentes. His auditis Astyages gauisus est: accitóque Cyro hæc inquit, Fili, quum ego propter quandam haud sanam somnii visionem in te fuissem iniurius, tuo tamẽ ipsius fato superstes es. Nũc itaque lætus ad Persas ito cum iis quos ad te deducendum mittam. Eò perueniens, parentes tuos offendes: patrem, nõ qualis est Mitradates bubulcus, & matrem, nõ qualis est vxor eius. Hęc loquutus Astyages, Cyrum dimittit. Quem ad domum Cambysis reuersum, acceperunt sui parentes, & audita re vehementer amplexati sunt, vt quem statim mortem obiisse crediderant. Scisciabãtur igitur quónam modo superstes esset. Hic se verò ait eos antea non nouisse, [a] & ob id maximè errasse. Interviam tamen omne suum infortunium audisse. credidisse enim se bubulci Astyagis esse filium: verùm in illo itinere omnem rem gestam, ab iis qui ipsum deduxerant accepisse. Commemorabat autem se ab vxore bubulci fuisse educatum, semper eam laudibus prosequens, ita vt in omni eius sermone esset Cyno. Quod nomẽ accipientes eius parents, (vt magis diuinitus videretur Persis filius suus fuisse seruatus) diuulgarunt, à cane Cyrum, quum esset expositus, fuisse educatum. vnde hæc fabula emanauit.

a Et in maximo errore versatum fuisse.

VBI Cyrus in virilẽ adolcuit ætatem, & inter æquales virilissimus euasit & idem dilectissimus, [b] constituit Harpagus ad eum dona mittere, Astyagis vlciscendi cupidus. Nam per sese, qui priuatus esset, non videbat futuram de Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cuius casus suis assimilabat, sibi sociũ cõparabat. Præterea verò hæc ab eo facta erant. Quũ esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusq; eorũ se insinuãs primoribꝰ, persuadebat oportere Astyagem à regno sũmoueri, Cyro delecto.

b Ei instabat Harpagus, dona mittendo. *Vel, Eius studiosus erat.*

A εἰ τι ἐώρωμεν, πρῶτα ἂν σοι προεφράζομεν· νῦν δὲ ἀποσκήψαντος σευ πρὸς φλαῦρον, αὐτοί τε χαρσέομεν, καὶ σοὶ ἕτερα τοιαῦτα ὀφέλομεν. Ὁ δὲ παῖδα τῶν ἐξ ὀφθαλμῶν ἀποπέμψας ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γεναμένους. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη τε· καὶ καλέσας Ὁ Κῦρον, ἔλεγε οἱ τοιάδε, Ὦ παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέως ἠδίκεον, τῆς σεωυτοῦ δὲ μοίρης ἀρείης· νῦν ὦν ἰὼν χαίρων ἐς Πέρσας (πομποὺς δ' ἐγὼ ἅμα πέμψω). ἐλθὼν δὲ ἐκεῖ, B πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις, οὐ τὸν Μιτραδάτεω τε τοῦ βουκόλου καὶ τῆς γυναικὸς τῆς αὐτοῦ. Ταῦτα εἰπὰς ὁ Ἀστυάγης, ἀποπέμπει Ὁ Κῦρον. γνοὺς δέ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξατο οἱ γεναμένοι· καὶ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠσπάζοντο, οἷα δὴ θωμάσαντες αὐτίκα τότε τελευτῆσαι· ἰσορέοντί τε ὅτεῳ θεῷ τοιαῦτα ἐγένετο. ὁ δὲ σφι ἔλεγε, φὰς προεγνωκέναι οὐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖστον· κατὰ δὲ ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πάσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην. θωμάσαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς χείρης ὁδὸν τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τοῦ βουκόλου γυναικός· καὶ τε ταύτην αἰνέειν διαπαντός· ὥστε τοί ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἦν Κυνώ. Ὁ δὲ τοκέες παραλαβόντες τὸ σῶμα τοῦτο, (ἵνα θειοτέρως δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι γεγενῆσθαι σφι ὁ παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κύρον κυνῶν ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχωρήκεε.

ΚΥΡΩ δὲ αὐξηθέντι, καὶ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ προσφιλεστάτῳ, προσέκειτο Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, τιμωρίην Ἀστυάγεα ἐπιθυμέων. ἀπ' ἑωυτοῦ γὰρ ἑόντος ἰδιώτεω οὐκ ὀνήσιμα τιμωρέειν ἐσενθυμέετο ἐς Ἀστυάγεα. Κύρου δὲ ὁρέων ἐπιτρεφόμενον, ἐποιέετο συμμαχίην, τὰ πάθεα τοῦ Κύρου τῇ ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος. τρόπος δὲ ἐπὶ τοῦτο τοιόσδε οἱ κατέργασται· ἑόντος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν προφάτων Μήδων, αἰεπίπτε ὡς χρὴ Κύρον προσκαμόντας, Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληίης.

C

D

E

καὶ τὴν μητέρα οὐ λεγομένην, γυναῖκα δ' αὐτοῦ.

καὶ τῶν τοῦ

χατεργασμένου δὲ οἱ Τύφου, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, ὅτῳ δὴ τῷ Κύρῳ διαπτωμένῳ τὸ Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωυτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ὧδε τεχνᾶται τοιόνδε· Λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ αἰακίσας τοῦτον τὴν γαστέρα, καὶ σφέα ἀποτείλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐπέθηκε βιβλίον, τὰ οἱ ἐδόκεε ἐγγράψας. Ἀπορράψας δὲ τοῦ λαγῶ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοὺς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς Πέρσας· ἐντειλάμενος οἱ, ἀπὸ γλώσσης, δοῦναι τὸν λαγὼν Κύρῳ, ἐπειπεῖν, μὴ ἄλλῳ εἰμὶν διελεῖν, καὶ μηδένα ἄλλον παρεῖναι. Ταῦτα ποιοῦντι τῷ ἔφρασε. Ταῦτα μὲν ὦν ὧδε ἐτελέετο. καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν τὸν λαγὼν ἀνέῳξε. θύρων δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἦν τάδε, Ὦ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορέωσι (μὴ γὰρ ἂν κοτὲ ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκεο.) σὺ νέων Ἀστυάγεα τὸν ἑωυτοῦ φονέα τίσαι. χρὴ μὲν γὰρ τῷ τούτου παρεθυμίῃ τέθνηκας, σὺ δὲ καὶ θεοῖς τε καὶ ἐμὲ πεφόνευκας. τά σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι, ὡς ἐτράφης, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλ' ἔδωκα τῷ βουκόλῳ. σὺ νέων ἐμοὶ βούλῃ ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς μὲν Ἀστυάγεος ἄρχει χώρης, ταύτης ἁπάσης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ αἰακτείσας ἀπίσω ἀπάγων, στρατηλάτεε ὅτι τάχιστα Μήδους. καὶ εἰ τὲ ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδεχθῶ στρατηγὸς αἱρεθείς σευ, ἔσται τοι τὰ σὺ βουλεαι, εἰ τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου, καὶ γνόμενοι πρὸς σέο, Ἀστυάγεα καταμαχέσονται. ὡς ὧν ἑτοίμου τοῦ γε ἐνθάδε ἐόντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποίεε χὠ λόγος. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε ὁκότεῳ τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσει ἀπίσω ἀπαγαγών. Φροντίζων δὲ, εὕρισκε τάδε τοιαῦτα εἶναι· ἐποίεε δὴ τάδε· γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἀλίλιξε τῶν Περσέων ἐκκλησίαν. μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, καὶ διαλεγόμενος, ἔφη, Ἀστυάγεά μὲν στρατηγὸν Περσέων ἀποδέκνυμαι. Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, προαγορεύω ὑμῖν, πρῆσαι ἕκαστον ἔγχεον δρέπανον. Κῦρος μὲν ταῦτα προ-

A Harpagus, his tranſactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Perſas agenti ſuam aperire ſententiam, quum aliter non poſſet, vtpote ikineribus cuſtoditis, huiuſmodi rem comminiſcitur: [a] Exterato quem ſolerter obtinuerat lepore, vt nihil omnino reſcinderetur, indidit libellũ in quo quæ libuit conſcripſerat: reſutóque ventre, leporem vnà cum retibus tradidit venatori cuidam ſuorum domeſticorũ fidiſſimo: miſitque ad Perſas, [b] præcipiens, ſuo ore, quum daret leporem, Cyro diceret vt ipſe ſuis manibus aperiret, ídque fine arbitris faceret. Hæc exequuto nuncio, Cyrus acceptũ leporem aperuit, inuentúmque libellum qui in eo inerat, legit, in hæc verba: Fili Cambyſis, quẽ dii reſpiciunt (nam aliter nunquã in tantum fortunæ peruenisſes) vlciſcere nunc Aſtyagem tuæ necis autorem. quoniam ex huius tu quidem ſtudio perieras, deorũ tamen beneficio & meo ſuperſtes es. Quæ omnia quemadmodum circa te geſta ſunt, opinor te olim iam reſciuiſſe: & item, qualia ego ab Aſtyage paſſus ſim quòd te nó occidiſſem, ſed bubulco tradidiſſem. Nunc, ſi mihi auſcultare vis, omni tu cui Aſtyages imperat regioni imperabis. Quũ enim Perſis vt deficiant perſuaſeris, expeditionem aduerſus Medos ſuſcipe: vtpote ad votum tibi re ſucceſſura, ſiue ego dux ab Aſtyage ad tibi occurrendum creatus fuero, ſiue alius quiſpiam Medorum illuſtrium. Horum enim primi quique ab illo ad te deficientes, Aſtyagẽ conabũtur euertere. Tanquam igitur cũcta tibi ſint hîc in expedito, iſta exequere ſine mora. Cyrus, his auditis, conſiderabat quónam ſolertiſſimo modo Perſas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hunc eſſe appoſitum, vt ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Perſarũ coegit. Deinde reſignato libello atque lecto, ducem ſe inquit Perſarum ab Aſtyage eſſe deſignatum. Et nunc Perſæ (ait) edico vobis vt præſtò mihi ſitis cum ſingulis falcibus. Hoc Cyrus Perſis præce-

a Quum leporẽ arte compoſuiſſet, eiúſque ventrem reſcidiſſet, nihil lacerando, indidit libell.

b *Vel*, Præcipiẽs vt quum leporẽ Cyro daret, ſuo ore diceret vt, &c. *Vel*, *Cyrum admoneret etiam vt*, &c.

pit: quorum complura ſunt genera. Eorum quædam Cyrus congregauit, & à Medis ad deficiendum induxit, [a] ſub quibus alia omnia. Ea autem hæc ſunt, Arteatæ, Perſæ, Paſargadæ, Meraphii, Maſii. Sed horum Paſargadæ ſunt præſtantiſſimi, in quibus & Achæmenidarum [b] cognatio eſt, vnde reges Perſidæ ſunt oriundi. Alii Perſæ hi ſunt, Panthelæi, Deruſiæi, Germani: atque hi omnes, aratores. Alii verò, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Vbi cũcti adfuerunt habentes quod eis erat præceptum, ibi Cyrus iubet locum quendam dumoſum (erat in Perſide is locus circiter decem & octo aut viginti ſtadiorum) totum detergant intra diem. Quo labore perfunctis Perſis, iterum præcipit in poſterum diem vt lauti adſint. Interim coactos in vnũ caprarum, ouium, boum greges patris ſui mactat atque apparat, tanquam Perſarum exercitum accepturus vinóque ac cibariis quam lautiſſimis. Poſtero die vbi conuenerunt Perſæ, iubet eos diſcumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat vtrũ pridianam an præſentem conditionem præoptarent. Illis reſpõdentibus, multum eſſe inter hæc duo [c] interualli: pridianam eu im omnia mala habuiſſe, præſentem verò omnia bona habere: excepit Cyrus, & omnem rem denudauit, inquiens, Viri Perſæ, ita res veſtræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare, & hæc & alia infinita commoda aderunt ſine vllo ſeruitutis labore: nolentibus verò, innumerabiles, quales heſternæ, ærumnæ. Nũc itaque obtemperando mihi, efficiamini liberi. nam & diuina quadam ſorte ipſe genitus hæc bona videor in manus veſtras eſſe allaturus, & vos non arbitror inferiores eſſe Medis, cùm in aliis tum verò in bellicis rebus. Quæ quum ita ſint, rebellate quamprimum ab Aſtyage. Perſæ, vt qui iampridem [d] dedignarétur parere Medis, nacti [e] præſidem, libenter ſe in li-

a Sunt autẽ hæc, à quibus alii omnes *dependent.*

b Tribus

c *diſcriminũ:*

d Grauiter ferren.

e Ducem,

γόρθωσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· τῶν τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε ἀπίσασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ἄλλοι πάντες, Ἀρτεᾶται, Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μεράφιοι, Μάσιοι. τούτεων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι δὲ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φύντες, ἔνθεν οἱ βασιλέες Περσείδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἵδε, Παντιάλαιοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι. οἱ δὲ ἄλλοι, νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοί, Σαγάρτιοι. ὡς δὲ πᾶσαν ἅπαντες ἔσχον τὸ προκείμενον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος· ἴων γὰρ τῆς χώρης τῆς Περσικῆς ἀχαμψώδης ὅσον τε ὀκτωκαίδεκα σταδίους, ἢ εἴκοσι· πάντα τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον, δεύτερά σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην πρῆσιν λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τοὺς πώεας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ παντὸς συνάλισας ἐς ταὐτό, ἔθυε, καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος τὸν Περσέων στρατόν· τοῖσι δὲ, οἶνόν τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδειοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνας, δαίνυε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετο σφέας ὁ Κῦρος κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρέοντα σφι εἴη αἱρετώτερα· οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά. ταῦτα λαβὼν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος, παρεγύμνου τοὺς πόδας λέγων· Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι, ἔστι τά τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, καὶ οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχοισι· μὴ βουλομένοισι δὲ, εἰσὶ ὑμῖν πόνοι πολλῷ χλιζῶ ταῦτα πλήσιοι οἷα εἴθμηνται. νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύχῃ γεγονὼς, τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι· καὶ ὑμέας ἡγημαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ φαυλοτέρους, οὔτε τἆλλα, οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόντων ὧδε, ἀπίσασθε ἀπ' Ἀστυάγεος τὴν ταχίστην. Πέρσαι μὲν νυν ταῦτα ὑπελάβοντο, ἄσμενοι ἐλευθερωθῆναι, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι τοὺς Μήδων ἄρχεσθαι.

Μάσιοι.

ἐξημερῶσαι

δέχεσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον παρεῖναι τὰ τοῦτα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεσε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐλθὼν ἐς ἄγγελον ἀπαγέλλειν ὅτι τάχιστον ἥξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης Μήδους τε ὥπλισε πάντας, καὶ στρατηὸν αὐτέων, ὥστε θοβλαβὴς ἐών, ἀπέδεξε Ἅρπαγον· λήθων ποιήμενος τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. ὡς δὲ Μήδοισι στρατευσαμένοισι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μὲν τῶν αὐτέων ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέχον· οἱ δὲ αὐθομόλεον τοῖσι Πέρσῃσι, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐτελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον. διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, Ἀλλ' οὐδὲ ὣς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει. τοσαῦτα εἰπὰς, πρῶτον μὲν τοὺς μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἵ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὴν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ἀναλαβὼν τοὺς παρεοῦσαν ἡλικίην τῶν Μήδων ἀπὸ τοῦ ἄστεος, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας ἐξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἐνικήθη· καὶ αὐτός τε Ἀστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγει προσελθὼν ὁ Ἅρπαγος κατεχαιρέτα καὶ κατεκερτόμεε. καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν ὑβριστέα ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἴρετο μιν τοῦ ἑωυτοῦ δεῖπνον, τὸ μὲν ἐκεῖνος ἀρξάμενος παιδὸς ἐθρήνησε, ὅτι εἵνεκα τῆς ἐκείνου δουλοσύνης αἰτὶ τῆς βασιλητης. ὁ δὲ μιν προπηδὼν, ἀντείρετο εἰ ἑωυτῷ ποιέεται τὸ Κύρου ἔργον. Ἅρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ χάλλαι, καὶ ὁ πρῆγμα δὴ ἑωυτοῦ δικαίως εἶ). Ἀστυάγης δὲ μὲν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων. σκαιότατον μὲν γὰρ, εἰ πρέον αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἑωυτοῦ ἐπρήχθη τὰ πρήγματα, ἄλλῳ προσέθηκε τὸ κράτος· ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τοῦ δείπνου εἵνεκα Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δεῖν πάντως περιεῖναι ἄλλῳ τέῳ τὸν βασιλήιον, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶ) Μήδων τέῳ περιβαλέσθαι τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν, ἀναιτίους τούτου ἐόντας, A bertatem vindicarũt. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, misso nuncio accersiit. Iste nuntiũ iubet renunciare, se prius illuc venturum quàm Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cũctos armat, hísque [a] adverso numine Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi fecisset. Cõparato exercitu, vbi Medorum copię [b] cum Persicis præ- B lium conseruerunt, quicunque eorum [c] sermonis Harpagi erant expertes, præliabantur: qui verò participes, ad Persas transibant. Plerique de industria ignauiter agebat, fugámque faciebãt. Dilapso turpiter Medico exercitu, Astyages vt primùm rem cognouit, minitans Cyro, inquit, Ne sic quidem Cyrus gaudebit. Hactenus loquutus, ante omnia eos magos somniorũ interpretes qui suasissent ipsi Cyrũ dimittẽdum, C patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in vrbe erant, adolescentes pariter & senes, armat. Quibus eductis, cum Persis confligens fugatur: viuúsque capitur, amissis quos eduxerat Medis. Ei captiuo astans Harpagus insultauit, eúmque dicteriis lacessiuit, cùm alia quæ homini dolerent, dicens, tum verò percontando eũ de cœna sua in qua ille ipsum carnibus filii pauisset: [d] quoniam d Quòd esset illius seruitus pro regno. *Ideſt, Quòd propter illud ex re ge ſeruus factus eſſet.* regnum eius ad seruitutem de- D cidisset. Eum intuẽs Astyages, vicissim interrogat nũquid [e] ipsius foret Cyri opus. Harpagus verò, suum esse dicere: ídque meritò, quoniam ipse ad Cyrum scripsisset. [f] Tum Astyages eum improuidissimum atque iniquissimum omnium hominum compellauit. Improuidissimum quidem, quòd, si facultas ei aderat vt rex efficeretur, alteri tribuerit imperium, si modò illa per ipsum gesta essent: iniquissimum verò, E quòd cœnæ causa Medos in seruitutem redegisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, satius futurum fuisse Medorũ alicui id bonum comparare quàm Persarum. Nunc Medos, qui huius peccati affines non extitissent,

a Tanquam diuinitus mente captus, Harp.

b Cum Persicis iunctæ fuerunt. *Vel*, Persicis occurrerunt.

c Propositum Harpagi ignorabant, præliabantur: cæt. ad Pers.

e Sibi vendicaret Cy.

f Tum Astyages demonstrare cœpit illum omnium hominum & stultissimum esse & iniquissimũ. Stultissimum quidẽ, quòd quum ipsi liceret regẽ esse (si modò per ipsum res ea gesta esset) alteri imperium tribuisset: iniquissimũ, &c.

ex dominis factos esse seruos: & Persas qui fuissent hactenus serui, nunc dominos effectos esse Medorum. Hunc in modum Astyages, quum quinque & triginta regnasset annos, regno amotus est: ob cuius acerbitatem Medi subiecti fuere Persis centum ac duodetriginta annos, omni supra Halym fluuium Asiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnauerunt. Iidem sequentibus tẽporibus, quum horum factorum pœniteret, à Dario defecerũt: sed prælio victi, iterum subacti sunt, Persæque qui tunc cum Cyro aduersus Astyagem rebellauerunt, deinceps Asiæ imperitauerũt. Cyrus nullo alio malo afficiẽs Astyagem, penes se habuit quoad vita excessit. Ita Cyrus genitus educatúsque, regno potitus est. Et mox Crœsum iniuriæ illatorem subegit, quemadmodum à me superius commemoratum est. Quo subacto, ita omnem Asiam adeptus est.

A δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι. Πέρσας δέ, δούλους ἐόντας τοὺς Μήδων, νεῶν γεγονέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μὲν νυν βασιλεύσας ἐς ἔτεα πέντε καὶ τεσσεράκοντα, οὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν Πέρσῃσι διὰ τὸν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τεσσεράκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, πλὴν ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τε σφι B ταῦτα πᾶσι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντι δὲ, ὀπίσω κατεστράφησαν, μάχῃ νικηθέντες. τότε δὲ ὅτε Ἀστυάγεος Πέρσαι ἐστασίασαν καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες ἔσχον Μήδοισι ἦρχον ὃ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγη δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς, καὶ βασιλεύσας, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης, κατεστρέψατο, ὡς εἴρηταί μοι C τοπρόσθιον. τῦτον δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε.

Porro ritus quibus vtuntur Persæ, tales esse comperi. Neque statuas, neque templa, neque aras extruere cõsuetudo est, quinimo hoc facientibus insaniæ tribuere, ob id (vt mea fert opinio) quòd nõ, quemadmodum Græci, sentiũt deos ex hominibus esse ortos. Moris habẽt, editissimis quibusque consensis montibus, Ioui hostias immolare, omnem D gyrum cæli, Ioué appellantes. Soli Lunæque sacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hísque solis sacra faciũt iam inde ab initio. [a] Vraniæ quoque sacrificant, sic nimirũ ab Assyriis Arabibúsque edocti. Vocant autem Assyrii Venerem Mylittam, Arabes eandem Alittã appellant, Persæ Metrã. Sacrorum autem ritũ circa hosce iã dictos deos huiusmodi quondam instituerunt. Persæ quippe sacrificaturi, nec aras erigunt, neque ignẽ incendũt prorsus: sed neque libamentis vtũtur, aut tibiis, infulísue, aut molis: verùm, vt quisquo diuis hisce sacra facere statuit, in locũ mũdũ victimã sistens, deũ illũ implorat, myrto maximè cinctã gestãs tiaram.

Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιεύμενοι ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ τοῖσι ποιεῦσι μωρείην ὑπιφέρεσι· ὡς μοὶ ἔμοιγε δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας νομίσαντες τοὺς θεοὺς, καθάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶεν. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν, ὑπερθέντες τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, κύκλον πᾶσαν τὴν οὐρανὸν Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ, καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρὰ τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀραβίοι δὲ, Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτρην. θυσίη δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τοιήδε τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἔνδε κατεστήκεε. οὔτε E βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῇσι. τῶνδε ὦν ἑκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτηνέος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάρεων μυρσίνῃ μάλιστα.

[a] Postea verò dicerunt Vraniæ etiam sacrificare, & ab Assyriis & ab Arabiis edocti.

ἑωϋτῷ μὴν δὴ παῤ ἡμῖν ἰδίῃ μοιώῳ οὐ ⓐ A
ἐγχίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι
Πέρσῃσι κατὰ βύχεται θῦ γίνεσθαι, καὶ παῤ βα-
σιλῆϊ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐ-
τὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ ἀμμυστίλας κατὰ μέ-
36 ρεα τὸ ἱρήϊον, ἕψῃσι τὰ κρέα, στορέσας
ποίῃ ὡς ἁπαλωτάτῃ, μάλιστα δὲ τὸ
τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὧν πρῶτα
κρέα. ἀμφιθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος αἰὴρ πα-
ρεστεὼς ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ ἐκεῖνοι
λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν. αἰνὰ γὰρ δὴ μά- B
γου οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίης ποιέεσθαι. βρα-
χὺν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας
τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ὅ,τι μιν ὁ λόγος αἱρέει·
ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην ἡμᾶν
νομίζοισι τὴν ἕκαστος γενέσθαι. ἐν ταύτῃ δὲ
πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων διχοῦ θῶσι τοῦ περ θέ-
εσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν, βοῦν καὶ
ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον ὀπτήσαντες
ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· ⓑ δὲ πένητες C
αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων προ-
θέαντες. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ὀπτοφο-
ρήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ κακοῖσι. καὶ δεῖπ-
νόν φασι Πέρσαι σφῶν Ἕλλωνας σιτεομέ-
νους, πρὶν παύεσθαι, ὅπου σφι ἀπὸ δεί-
πνου παντὸς φορέεται σφέων λόγου ἄξιον· εἰ
δέ τι παντὸς φέροιτο, ἐθέλουσι αὖ οὐ παύε-
σθαι. οἴνῳ δὲ κάρτα προσκέαται· καὶ σφι
σὺν ἐμέσῃ ἔξεστι, οὐκὶ οὐρήσαι αἰτίον ἄλλῳ.
ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται. μεθυ-
σκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σφίσι D
δαμόσιά τε τῶν πρηγμάτων· ὃ δέ κῃ αὐτοῖσι ἀδόκη
σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι
προτίθησι ὁ τοῖσι χρώμενος, ἐν τοῖσι αὐτοῖσι ἐόντες βουλεύονται. καὶ ἢν μὲν ἄδοκα καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ· ἢν δὲ μὴ ἀρέσκῃ, μετίασι. τὰ δ' αὖ νήφοντες προβουλεύσαντες, μεθυσκόμενοι ὅτι διαγινώσκουσι. ἐν τοῖσι δὲ ὁδοῖσι, τῷδε αὖ τις ἀμφοῖν εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ συντυγχάνοντες. αὐτὰ γὰρ τοῦτο προσαγορεύειν ἀλλήλους, φιλέουσι τοῖσι στόμασι, ἢν δὲ ἢ οὔτερος μετὰ δέτερος ὀλίγῳ, τὰ πρόσω φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ἢ οὔτερος ἀβληχρέτερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ὑπὲρ πάντων σφέων ἄγχιστα ἑωϋτῶν οἰκέοντας, μετὰ δὲ τοὺς ἑωϋτούς· δεύτερα δὲ, τοὺς δευτέρους·

[a] Sacrificans autē, non pro se solo priuatimque vota nuncupat, sed communiter vniuersis Persis bene precatur. in primis quidē regi: quoniam [b] inter Persas omnes idem quoque cōprehenditur. Vbi verò iam in minutas portiunculas membratimque hostiam concidit, carnibus elixis herbam susternit quammollissimā, maximè trifoliū. Huic impositis carnibus, magus astans, theogoniā accinit. siquidem hanc illi dicunt esse incantationē efficacissimam. Citráque magum nullū illis fit legitimum sacrificium. Mox sacrificus sublatis carnibus vtitur in quencunque vsum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipuè colendum censent suum quique natalem: nimirum hoc die plus aliis æquum censentes ciborū apponere. Et ditiores, integros boues, camelos, equos, asinos, eósq; in fornacibus tostos, isto die in mēsam apponunt: pauperes natalem minoribus pecoribus honorant. Cibis autē vtuntur perpaucis, bellariis multis, neque iis admodū bonis. Hinc est quòd Persæ dicunt, [c] Græcos pastos iam demū non esurire amplius. Nempe ipsis à cœna cibi apponūtur pretii nullius, & siquid apponatur, non cessant quin edant. Vinū largius illis apponitur. Eisdē nec vomere corā, nec vrinam facere licet: quæ etiā nunc ita obseruantur. Poti, de rebus maximè seriis consultare cōsueuerūt. [d] Nā siquando ipsis consultandum videtur, tum postera die ieiunant, proponitque is qui ædibus illis in quibus fortè cōsultatur præest: &, si placuerit, atque ieiunauerint, vtūtur ipso: sin minus cōprobetur, abrogant: & de quibus ieiuni deliberauerint, de eisdē poti pronuntiant. Quum in via inuicē sibi occurrunt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco se mutuo osculantur. quòd si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur dūtaxat: sin autem alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat honoratiorem. In primis autem illos obseruant reuerēter qui proximè habitant: secundas tribuunt iis qui à primis proximi:

a Illi autem qui sacrificat, non licet sibi priuatim precari bona, sed commun.

b Inter cunctos Persas ipse etiam *qui sacrificat* comprehend.

c Græcos finem edēdi facere dum adhuc esuriunt, quòd à cœna nihil apponatur illis quod sit alicuius pretii: quòd si quid tale apponeretur, non esse finē facturos quoad satiati essent. Vini valde appetentes sunt.

d Quod autem ipsis placuerit deliberantibus *inter pocula*, id postridie proponit dominus illius domus in qua deliberauerint: & si quidem placuerit sobriis etiam, eo vtuntur: sin minus, relinquunt. De quibuscūque autem sobrii cōsultauerint, inebriati ea in disquisitionē reuocant. Si in vita, &c.

atque sic deinceps progredientes, quo viciniores, hoc arctiori necessitudine iunctos existimant: se nimirum omniū longè optimos arbitrātes: [a] alios verò, quo remotius dissiti sunt, hoc à virtute magis esse alienos. atque illos demū secūdum dictam proportionem pessimos esse colligētes qui à Persis absint quam remotissimè. Sub Medis imperiū obtinētibus, plerēque nationes quoque imperitabāt: sed quibus omnibus præerant Medi. Iidem & affines perinde atque Persæ colunt. Quæ gens imperii curam gerens, latè progressa fuit. Externorū autē morū Persæ maximè omniū hominum sunt studiosi. nam & Medicam vestem propria elegātiorem arbitrantes, gestant: & in pugnis thorace vtūtur AEgyptio. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas semel rescire potuerunt, frui studēt. A Græcis edocti, puerorum quoque indulgent amoribus. Virgines multas ducūt vxorum loco, sed multo plures pallacas habent. Secundū bellicam fortitudinem potior ducitur numerosæ sobolis procreatio: & illi qui quamplurimos liberos ediderit, [b] huic rex tāquam strenuū quippiam præstiterit, singulis annis munera mittit. Liberos suos, à quinto anno incipientes vsque ad vicesimū, tribus duntaxat instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patris non venit, sed apud fœminas degit. Quod ea gratia sic fit vt si inter educationem decedat, nullam hæc prolis iactura patri afferat molestiam. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob vnam tantùm culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque alicui aliorum Persarū atrocius aliquid in familiam suam exercere ob vnum solum delictum: [c] sed expēdere iubetur quisque, si plura ac magna patrarit, atque tum demum iusta vtatur indignatione. Suum autem patrem aut matrem aiunt neminem vnquam occidisse: verùm quotquot horum fortè acciderūt, omni necessitate excussa,

a Minimè autē eos qui sedes à se remotissimas incolunt, honore afficiunt: seipsos omnium hominum longè præstantissimos esse arbitrantes in omnibus rebus: cæteros autem, prout propius incolunt, (vt dictum est) virtutem amplecti. At qui lōgissimè ab ipsis habitēt deterrimos esse. Porro Medis imperium obtinentibus, quædā etiam gentes mutuò imperabant, *id est, imperium in quasdam obtinebant, & vicissim alterum imperio subeant.* Medi enim vniuersis imperabant, & maximè sibi propinquis: hi autem, etiam finitimis: isti verò, iis qui maximè vicini erant. Eadem autē ratione & Persæ vicinos suos colunt. Latè enim progrediebatur illa gens, imperās & præfecturas obtinens. Externorum aut.

b Huic rex munera quotannis mittit. In multitudine autem positum esse robur existimant. Lib.

c. Sed vbi considerauerit, si peccata cōmissa plura maioráque esse comperiat quàm obsequia præstita, tum demum iram suā exercet. Suum autē patr. aut m. aiunt nem. vnq. occidisse: sed quicunque tales fuerint *filii* necesse esse vt si de illis inquiratur, aut suppositi, aut spurii comperiantur. Quippe vexis.

μετ' δὲ, χρόνῳ λόγῳ γενόμενοι ὁμοῦσι. ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωυτῶν ἐκγεγαῶτας ὁμιλέουσι τοὺς ἐκ γυναικὸς ἐκ παλλακῆς· ἐκ παλλακῆς γὰρ ἐόντας οὐκ ὁμιλέουσι, νομίζοντες ἑωυτοὺς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἥκιστα· τοὺς δὲ ἄλλους, κατὰ λόγον τῆς μετρηθείσης τῇσι ἀρετῇσι ἀντέχεσθαι. τοὺς δὲ ἐκγεγαῶτας οἰκέως ἀπ' ἑωυτῶν, καὶ κάκιστους εἶναι. ὅτι δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, σφεωυτῶν μᾶλλον Μῆδοι, καὶ τῶν ἀγχοτάτω οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων μᾶλλον, καὶ οἱ Πέρσαι ὁμοίως. κατεβεβήκει γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἀρχόν τε καὶ ὑπήκοον. ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι κατοίσονται οὐδαμῶν μᾶλλον. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωυτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θωρηκας. καὶ ὑπαθείας τε πάντοδαπὰς πειρηνόμενοι ἐπιτηδεύουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλείονας παλλακὰς κτῶνται. ἀνδραγαθίης δ' αὕτη ἀποδέδεκται, τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθόν, ὃς αἰ πολλοῖσι ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεξαμένῳ, δῶρα ἐκ πέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὁ πολὺν δ' ἡλικίης ἐχόμενον εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταετὴς γένηται, οὐκ ἀπαντέεται ἐς ὄψιν τοῦ πατρός, ἀλλὰ τοῦδε τῆσι γυναιξὶ διαιτᾶται ἔχων. τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποιέεται, ἵνα μὴ ἀποθανόντος τρεφομένου, μηδεμίην ἄσην ἀνδρὸς τοῦ πατρὸς πρήσσῃ. αἰνέω μέν νυν τόνδε νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, ὃς μὴ μέντοι αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ὅτι μὴ αἰτίην ἀμπέχεσθαι πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος ἐν θυμῷσι πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα εἶναι τῶν εὐεργεσιῶν, οὕτω τοῦ θυμοῦ χρᾶσθαι. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα φασὶ νόμῳ λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα, ἢ μητέρα. ἀλλὰ ὁκόσα ἂν δόξῃ τοιαῦτα ἐγγίνεσθαι, πάσας ἀνάγκας φασὶ ἀναγκαιοτέρας

37

τοῦτα ἀνθρεθλεῦσι ἢ τοι ὑποβολιμαῖα A
ἐόντα, ἢ μοιχίδια. οὐ γὰρ δὴ φασι εἰκὸς εἶ-
ναι τὸν γε ἀληθῶς γονέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παι-
δὸς ἀποθνήσκειν. ὅσα δὲ σφι ποιέειν οὐκ
ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ
αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δέ,
τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵ-
νεκα, μάλιστα δὲ ἀναλκείην φασὶ εἶ-
ναι ὀφείλοντα, καὶ τι ψεῦδος λέγειν. ὃς αὖ δὲ τοῦ
αὐτῶν λεπρίην ἢ λεύκην ἔχοι, ἐς πόλιν οὐτε
οὐκ ἔρχεται, οὐδὲ συμμίσγει τοῖσι ἄλ- B
λοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁ-
μαρτάνειν τι, ταῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πάντα,
τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τουτέων, πολλοὶ ἐξε-
λαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τὰς λευκὰς
περιστερὰς, τὰ αὐτὰ αἰτίη ἐπιφέροντες.
ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύ-
ουσι, οὐ χεῖρας ἐκ ἀπονίζονται, οὐδὲ ἄλλο
τι τοιοῦτον ποιοῦσι, ἀλλὰ σέβονται πολλῷ
τῷ πρώτων μάλιστα. καὶ τόδε ἄλλο σφι
ὧδε συμπέπλωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν C
αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας δὲ οὔ. τὰ οὐνόματα σφι
ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγα-
λοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠυτὸ
γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι,
Ἴωνες δὲ, σίγμα. ἐς τοῦτο δὲ ζητήσας εὑρή-
σεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόμα-
τα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δὲ οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοί-
ως. ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν
εἰδὼς εἰπεῖν. τὰ δὲ μύστια ὡς χρυπτόμενα
λέγεται, καὶ οὐ σαφέως περὶ τοῦ ἀπο- D
θανόντος· ὡς οὐ πρότερον θαπτεται ἀν-
δρὸς Πέρσεω ὁ νεκρὸς, πρὶν ἄν τὸ ὑπὸ ὄρνι-
θος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῇ. μάγους μὲν γὰρ ἀ-
τρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως
γὰρ δὴ ποιοῦσι. καίτοι πρόσθε μὲν ὧν
τὸν νεκρὸν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ
κεχωρίδανται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀν-
θρώπων, καὶ τῶν δὴ Αἰγύπτιοι ἱρέων. Ⓐ
μὲν γὰρ ἀγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτεί-
νειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· Ⓑ δὲ δὴ μάγοι αὐ- E
τοχειρὶ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώ-
που, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα
ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε
καὶ ὄφις, καὶ τἄλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά.
καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ

hos tandem deprehenſos tradunt
aut ſubdititios, aut ſpurios. Quip-
pe veriſimile nequaquam videri
aiunt vt is qui verus parens ſit, à
proprio filio interimatur. Quæ-
cunque apud eos fas non eſt face-
re, ea nec dicere. Turpiſſimũ a-
pud eos ducitur, mentiri: ſecũdo
loco, æs alienum debere, cùm ob
alias multas cauſas tum quòd ne-
ceſſum ſit eũdem qui debet, mẽ-
dacio quoque obnoxium eſſe. Si-
quis è ciuibus lepra aut vitiligine
infectus ſit, huic in ciuitatem ac-
cedere non conceditur, neque cũ
aliis Perſis conſuetudinem habe-
re. Dicunt enim hos morbos illis
immiſſos quòd in ſolẽ peccaue-
rint. Externum verò qui iiſdem
correptus fuerit, è regione ſua
exigũt: atque [a] ob eandẽ cauſam
albas columbas in regionẽ illam
afferunt. In flumen nec immei-
unt, nec inſpuunt, nec manus ab-
luunt, nec denique ſimile quip-
piam faciunt, ſed flumina inter
omnia religioſiſſimè colunt. Hoc
quoque Perſis accidit peculiare,
quod quanquam illos lateat, no-
bis minimè eſt obſcurum: nem-
pe quæcunque apud illos nomi-
na vel corporibus vel magnificẽ-
tiæ ſunt ſimilia, ea omnia in eadẽ
terminari litera, quã Dores ſan
appellent, Iones ſigma. Et, ſi ani-
maduertas attentius, deprehẽdes
nomina Perſarũ nõ quædam, ſed
omnia ſimiliter claudi. Equidem
hæc probè ſciẽs de Perſis poſſum
indubitatò affirmare. at iſta quæ
de mortuis prodũtur, obſcuriora,
neque perinde certò: cadauera
videlicet defũctorũ Perſarũ non
prius humari quàm aut ab alite
aut cane trahantur. [b] Magos ta-
men ſat ſcio hæc factitare: quan-
doquidem apertè faciunt. Perſæ
igitur mortuum [c] cera inuoluẽtes
in terram condunt. Magi verò
cùm ab aliis hominibus tum à ſa
cerdotibus AEgyptiis differunt.
Siquidem hi nullius animãtis oc-
ciſione ſe polluũt præter ea dun-
taxat quæ diis immolãt: Magi ſuis
ipſorũ manibus, excepto homine
atque cane, quiduis occidũt: imò
hoc palmarii loco ducunt, ſi for-
micas ſerpentéſque, & breuiter
reptilia atque volatilia plurima necauerint. Atque de horum ritibus hunc in

a Columbas *exigunt, vel expellunt* eandem cauſam prætendentes. In flum.

b Magos quidẽ certè ſat ſc.

c *Vel, Cera circumlinentes, aut integentes.*

modum dictum sit: nos ad instituta narrationem recurrimus.

PORRO Iones atque AEoles, vbi audierunt Lydos citra negotium à Persis victos, legatos Sardis miserunt ad Cyrum, [a] vltrò postulantes vt iisdem conditionibus eos admitteret quibus Crœsi subiectos in ditionem accepisset. Verùm Cyrus ad eorum postulata per huiusmodi *similitudinem atque* apologum respondit, Tibicen, inquiens, quidam vbi pisces in mari conspexisset, canere tibia cœpit, ratus nimirum eos *ad cantus suauitatem* in terram progressuros: at spe sua frustratus, misso in mare verriculo, ingentem piscium vim complexus est traxitque. Et quum palpitantes cerneret in sicco, dixit ad pisces, Temperate, inquit, nunc mihi quæso à saltationibus: quando nō libuit vobis me canente saliendo progredi. Quæ verba Cyrus Ionibus AEolibúsque ideo dixit, quòd Iones prius ipso Cyro per legatos *ad amicitiam inuitante*, & flagitāte vt à Crœso rebellarent, constanter recusauerant: ac tum demum, [b] rebus non ex sententia succedentibus, parati essent Cyri imperata facere. Hac occasione ira commotus, dicto responso eos dimisit. Iones, his auditis, ad suas quique ciuitates reuertūtur, mœniáque communiunt. Congregabantur autem in Panionio alii omnes, præter Milesios. quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & [c] Lydos receperat. Porro reliquis Ionibus communi sententia videbātur legati in Spartam mittendi, qui *simul & præsentem rerum statum nuntiarent &* auxiliū rogarent.

Iones verò illi ad quos Panionium quoque pertinet, ciuitates habent cùm cæli bonitate tum montium commoditate omniū optimè sitas quas nos nouerimus, adeo vt neque superior regio, neque inferior, neque ea quæ orientem nec quæ occidentem spectat plaga, Ioniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore riget, vel premitur aquis: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua vtūtur non eadem, [d] sed eius quatuor proprietates ducūt. Miletus, prima apud ipsos ciuitas, ad meridiē vergens. Post hanc Myus & Priene:

a Volétes iisdem conditionibus ſtare quibus & Crœso fuerant ſubiecti. Verùm Cyr.

b Rebus confectis.

c *Legit hic interpres* λυδούς, *nō* λυδός.

d *Ad verbum, Sed quatuor modos deductionum vsurpant. i. Ea vtūtuntur in quatuor modos & proprietates deducta.*

A ἀρχὴν ἐνομίσθη. αἴδομαι δὲ ὅτι τὸν πρότερον λόγον.

Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς ἐπύθοντο Λυδοὺς πάχεα καταιρέθαντο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις τῷδε Κύρῳ, ἐθέλοντες ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι ἦ) τοῖσι Κροίσῳ ἥσθησαν καταικοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ πρόσχορα, ἔλεξέ σφι λόγον, αἴδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντα σφέας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· B ὡς δὲ ψευσθέωσαν τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξέρυσαν. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς, Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλων ἀπίκεσθαι σφέας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ C ἐπείθοντο. τότε δὲ κακοεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἥσθησαν ἑτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, αἰνιχθέντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ σύνοδον ἐγίνοντο ἐς Πανιώνιον. ἄλλοι πλὴν Μιλησίων (πρὸς μοιρίους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἷσίπερ ὁ Λυδός) τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι βοηθέειν. D

Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῷ καὶ ὁ Πανιώνιός ἐστι, τῷ μὲν οὐρανοῦ, καὶ τῷ οὐρέων ὑπὸ τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τοιοῦτόν ἐστι Ἰωνίη, οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπερίην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψύχεός τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ αὐχμώδεος. γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τέσσερας τρόπους διαγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτῶν πρώτη κεῖται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη·

αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, καὶ A hæ in Caria sitæ sunt, eadē lingua
ταύτῃ διαλεγόμεναι σφι. αἵδε δὲ ἐν τῇ vtentes. Illæ verò in Lydia, Ephe-
Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφών, Λέβεδος, Τέως, sus, Colopō, Lebedus, Teos, Clazo
Κλαζομεναί, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες menæ, Phocæa, quæ cum iā dictis
τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατ' ciuitatibus, quātum ad linguam
γλῶσσαν οὐδέν, σφὶ δὲ ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ attinet, non conueniunt, inter
τρεῖς λοιπαὶ Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο se tamen eadem sonant lingua.
μὲν, νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ Reliquæ sunt tres ciuitates Ioni-
μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι cæ, quarum duæ insulas habitāt,
μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τωὐτὸ διαλέ- Samum videlicet & Chium: ter-
γονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μοῦνοι. οὗτοι B tia in cōtinenti sita, Erythræ. Ex
χαρακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. his Chii & Erythræi eandem ser-
Τούτων δὲ ὧν τῶν Ἰώνων Μιλήσιοι μὲν ἡ- monis proprietatem sibi vendi-
σθήσθησαν ἐν σκέπῃ τοῦ Φόβου ὄρκια ποιησάμενοι cant: Samii verò ab his discrepā-
τοῖσι δὲ αὐτέων νησιώτῃσι ἐν δείματι ἐόντες. οὔτε tes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque
γὰρ Φοίνικας ἔσεσθαι κατήκοοι, hunc in modum quatuor omnino linguarum fiunt proprietates.
οὔτε αὐτοὶ Πέρσας ναυβάτας. ἀπεχθήσεσθαι δὲ Ac verò ex iisdem Ionibus Milesii erāt qui cum Cyro metus prætextu fœdus pepigerant. Insularibus autem nihildū grauius fuit
ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων ἦσαν κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, metuendum, quòd Persis Phœnices nondum essent subiecti, &
ἀθενέες δὲ ἐόντες τῷ πόντῳ τότε Ἑλληνικοῦ ἤθεος. πολλῷ δὲ ἐν ἀσθε- ipsi Persæ nauigiis non vterētur.
νέστατον τῶν ἐθνέων ὁ Ἰωνικόν, καὶ λόγου ἐ- C Porro hi non aliam ob causam
λαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἐν οὐδὲν ἄλλο ab Ionibus defecerūt quàm quòd
πόλισμα λόγιμον. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ cùm imbecilles essent omnes alii
Ἀθηναῖοι ἔφυσον τοὔνομα, ἐβούλοντο δὲ οὐ Græci, tum Iones oppido quàm
infirmissimi, & nullius propemodum momenti. Siquidem præter
vnas Athenas, nulla vrbs alia insignis erat. [a]Iam enim alii Iones, atque ipsi Athenienses, Ionū nomen refugerant, nolentes Iones appellitari. Quinetiam nunc plerosque ex illis videas quos nominis istius pudeat. Cæterùm duo- D decim istæ ciuitates nomine ipso gloriabantur: & *quum semel nomen sibi Panioniis indidissent*, fanum quoque de suo nomine cōstruxerunt Panioniū. Cuius nullos participes facere in animum sibi induxêre: nec erant qui magnopere postularent eiusdem participes fieri, exceptis tātùm Smyrnæis. Tale quippiā Dorien sibus accidit qui Pentapolin incolunt, quæ antè Hexapolis vocabatur. nam & hi cauent ne quem è finitimis Dorien sibus ad Triopium [b]sacrum admittāt: adeo vt etiam ex popularibus suis, qui sacri legē transgressi essent, à ludorū communicatione excluserint. Nā in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur ærei: quos acceptos non è [c]sacro efferre, sed deo ipsi donare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnasseus, nomine Agasicles, in eodem certamine victoria potitus,

a Adeo quidem vt cùm alii Iones tum ipsi Athenienses hoc nomen refugerēt, Ionésque appellari nollent. Sed etiamnū multi eorum nomen hoc sibi pudendum ducere videntur. At hæ duodecim ciuit.

b Templum.

c Templo.

ausus est legẽ hanc violare, tripodémq; domũ ferẽs [a] sibi asseruare. Propter quod cõmissum, quinq; hæ ciuitates, Lindos, Ialysius, Camerus, Cos atque Cnidus, sextã ciuitatem Halicarnassum à sacrorum participatione remouerunt: hac videlicet pœna Halicarnasseos multantes. Atqui mihi sanè videntur Iones duodecim fecisse ciuitates: nec voluisse plures recipere, propterea quòd eorundem Peloponnesum habitantium totidẽ fuerint partes: quemadmodum nunc quoque Achæorum, qui Ionas è sedibus suis exegerũt, duodecim sunt partes. Nẽpe prima ante Sicyonem est Pellena, deinde AEgiræ & AEgæ, ad quã Crathis fluuius perennis labitur: à quo & Italicus ille vocatus est. Post AEgas Bura est & Helice: quò ab Achæis bello fracti Iones confugerunt. Post hanc AEgion est, & Rhypes, & Patrenses, & Pharenses, atque Olenus, quam Pirus ingens fluuius præterfluit. Postea Dyma & Tritæenses, qui soli mediterranea colunt. Hæ sunt duodecim Achæorum illæ portiones quæ tum quidem Ionum erant: hæcque causa fuisse videtur quapropter Ionibus duodecim ciuitates constituere placuerit. Nam istos præcipuè magísque aliis Iones esse, aut præstãtius quippiam gessisse, magna insania esset asseuerare: quum ex his Abantes sint, Euboææ haudquaquam minima portio, qui tamen nec cum Ionum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis sint admixti, Cadmæi quoque, Dryopes, [b] Phocenses, Molossi, Arcades, Pelasgi, Dores, Epidaurii, atque aliæ pleræque nationes inter se cõmixtæ sint. [c] Quorum alii ex Athenienſium Prytaneo progressi, nobilissimos se Ionum existimauerunt. Hi coloniam ducentes, loco vxorum Caricas habebant mulieres, quarum iam antè parentes interemerant. Propter quam cædem mulieres Caricæ legem tulerant, quam iureiurando inter se firmauerant, tradiderúntque suis deinceps filiabus, quòd videlicet cum maritis nunquam cibum sumerent, neque propriis nominibus compellarent: propterea quòd eorum patres, mari-

a Ad clauũ suspendere. Propt.

b Omittit ἀποδάσμιοι.

c Ex quorũ numero, illi qui ex Prytaneo Athenienſium profecti sunt, & se Ionum nobilissimos existimarunt, hi vxores secum nõ adduxerunt quũ in coloniam migrarent, sed Caricas habuerunt, quarum, &c.

A νόμον καὶ τηλέγησε· φέρων δὲ τοὺς τὰ ἑωυτῦ οἰκία προσεπαναλβυσε τὸν τρίποδα. Ἀφ' τούτων τῶν αἰτίων αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κως τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήισαν τ' μετοχῆς τ' ἔκτην πόλιν Ἁλικαρνησσόν. Τοῦτοι μὲν νυν τούτων τῶν ζημίων οὗτοι ἐπέθηκαν. δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐθελῆσαι πλεύνας ἐσδέξασθαι, τῶνδε εἵνεκα· ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα καὶ αὐτῶν μέρεα, καὶ πάπερ νῦν Ἀχαιῶν, τ' ἐξελασθέντων Ἴωνας, δυώδεκα ἔστι μέρεα. Πελλήνη μὲν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαί· ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀένναός ἐστι, ἀπὸ τοῦ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἐσσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, B καὶ Φαρέες, καὶ Ὤλενος, ἐν τῷ Πείρος ποταμὸς μέγας ἐστὶ· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἱ μοῦνοι τουτέων μεσόγαιοι οἰκέουσι. Τοῦτα δυώδεκα μέρεα νυν Ἀχαιῶν ἐστι, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦσαν. τουτέων δὴ εἵνεκα καὶ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὡς γέ τοι μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τῶν Ἀβάντων μὲν γὰρ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης C μέτα οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν. Μινύαι δὲ Ὀρχομενίοισι αἰανεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες, Ἐπιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ αἰανεμίχαται· οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γνησιώτατοι εἶναι Ἰώνων. οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καρίας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. Ἀφ' τούτου δὲ τοῦ φόνου αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκιον ἐπίλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι· μήκοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι ἑωσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦ δὲ εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἀν-

39

δρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιήσαντες, αὐλοῖσι συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἐν Μιλήτῳ γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. βασιλέας δὲ ἐσήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου· οἱ δὲ, καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ τοσοῦτον ἔχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαροὶ γεγονότες Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πόλιες Ἴωνες, ὅσαι ἀπ' Ἀθηναίων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων. οὗτοι γὰρ μούνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι ἐπί τινι φόνου σκήψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χώρος ἱερός, τοῦ ἄρκτον τετραμμένου, κοινὴ ἐξαιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ. Μυκάλη δὲ ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρη, τοῦ ζέφυρον ἄνεμον κατέχουσα Σάμῳ. ἐς τοῦτο συλλεγθέντες ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτήν, τὴν ἔθεντο οὔνομα Πανιώνια. πεπύσθαι δὲ οὐδὲ μούνας αἱ Ἰώνων ὁρτὰς ταύτας, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων ὁμοίως πάσας ἐς ταὐτὸ χρέμμα τελευτώσας, καταπάρ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι.

Αἱ δὲ δὴ, αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λάρισαι, Νέον τεῖχος, Τήνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνια· αὗται ἕνδεκα Αἰολέων πόλιες ἀρχαῖαι. μία γὰρ σφέων ἐξελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα ἐν τῇ ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτησάμενοι ἀμείνω Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἧκησαν οὐκ ὁμοίως. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους ἄνδρας φασὶ ἐστασιωτεύσαντας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑποδέξασθαι. μετὰ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευμένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκλήσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἐπιπλα ἀποδόντων τοῖς Ἴωσι, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιη-

tos atque filios trucidasset, & quũ hæc patrassent, simul orbas ad cõcubitũ violenter rapuissent. Hæc Mileti fiebant. Reges autẽ creauerant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriũdos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partĩ ex vtrisque. Sed nomen Ionum inter cæteros maximè amplectuntur. Et sunt quidẽ illi veri atque genuini Iones: omnes tamẽ Ionum nomenclaturæ communicãt quotquot Athenis oriundi Apaturia festa concelebrant. Concelebrãt autem omnes, præter Ephesios & Colophonios, qui soli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, idque ob cædis patratæ causã. Porro Panionium locus est Mycales sacer, ad Septentrionem vergens, communiter ab vniuersis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium est in continenti situm: quod quâ zephyro vento expositum est, ad Samum pertinet. Ad hunc montem collecti vniuersi Iones sacrificium celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc sanè no Ionum sacris duntaxat, verùm communiter omnibus Græcorũ festiuitatibus, vt in eandem literã finiant, perinde atque Persarum nomina. Et hæ quidem Ionicæ sunt ciuitates.

AEolicæ autem ciuitates sunt, Cumæ, quæ & Phriconis vocatur, Lariſſæ, Nouus murus, Tenus, Cilla, Notium, AEgiroessa, Pitana, [a] AEgæa, Myrina, Grynia. Atque hæ x I AEolicæ fuerunt priscæ ciuitates. Vna autem Smyrna (AEolica & ipsa ciuitas) ab Ionibus [b] diruta fuit. Alioqui & hæ, duodecim erant numero, in continenti sitæ, quæ ditionem habebant Ionibus præstãtiorem, at quæ tamen ad illius cæli temperiem nequaquam accederet. Smyrnam verò hac occasione amiserunt AEoles, quòd Colophonios per seditionem è sedibus sub motos recepissẽt: qui postea Smyrnæos obseruantes, dum extra vrbem Bacchi sacra celebrarẽt, occlusis portis vrbem occuparunt. Succurrentibus autem AEolibus vniuersis, sic inter eos trãsigebatur, vt si Iones vtensilia bonáque mobilia AEolibus redderent, AEoles Smyrna cederẽt. Hanc

a Ἀίγειρα, αἰγαῖαι.

b Direpta fuit.

cõditionem quum Smyrnæi accepissent, [a] distributæ sunt vndecim hæ ciuitates, suos quæque cõstituens ciues. Hæ itaque continentis sunt ciuitates, exceptis iis quæ Idam habitabant: nam illæ ad has non referuntur. Insulares verò quinque ciuitates Lesbum colebant. sextam enim in Lesbo Arisbam Methymnæi iã sibi subiecerant, tanquam consanguinitate iunctam. In Tenedo autem vna habitabatur ciuitas, & altera quædam in centum appellatis insulis. Iam verò Lesbiis Tenedíisque [b] nihil grauius, perinde atque cæteris Ionibus insulas tenẽtibus, erat metuendum: at reliquis ciuitatibus cõmuniter placuit Iones sequi, quocunque illi duxissent.

Porro vbi Ionum AEolúmque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properãter) ex omnibus delegarũt Phocensem quendã, cui nomẽ Pythermo, qui postulata proponeret. Hic purpurea veste indutus, [c] in Spartiatarum conuentum, qui ad famam legatorum collectus fuerat, processit: hortatúsque est Lacedæmonios multis verbis ad auxilium Ionibus ferendũ. [d] Illi, quamuis Ionũ legatos repulissent, tamen myoparonem ablegarunt, quantum ego coniicio, hominibus instructũ qui rerũ Cyri Ionúmque successum explorarẽt. Hi Phocæam appulsi, Sardis mittũt spectatissimũ ipsorũ, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorũ mandata perferret: nimirum ne vlli Græciæ ciuitati damnũ inferret: vtpote se id minimè toleraturis. Cyrus audiens quæ Lacrines proferret, rogasse fertur circumstantes Græcos quinã homines essent Lacedæmonii, & quàm multi numero. Mox vbi hæc cognouisset, ad Spartiatã dixisse, Equidem nõ extimui vnquam homines illos quibus locus est in media vrbe vacuus, in quem colecti mutuis ipsi sibi iuramẽtis impingũt. Atq; his, (si modò supersim seruauerit incolumẽ) non Ionũ, sed propria sua incommoda ejũt deplorãda. Hæc in vniuersos Græcos verba detorsit Cyrus: quòd fora ampla haberẽt in quibus negotiationes

a Distribuerũt, *Vel inter se partite sunt* ipsos illæ vndecim, *&c.*

b Nihil periculi, *per.*

c Vt plurimi ex Spartiatis, quum hoc audissent, accurrerẽt, processit, hort.

d *Adde ex Vet. cod. Græci*, Lacedæmonii verò illis aurem præbere noluerũt, imò non ferẽdum esse auxilium Ionibus statuerunt. Hi igitur abierunt. Illi, *&c.*

A σφῶν δὲ τῶν τὰ Σμυρναίων, ὅτε διείλοντο σφέας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολιήτας. αὗται μὲν νυν αἱ ἠπειρώτιδες πόλιες, ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τριὼ γὰρ ἐκτίσθη ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένῃ Ἀχαιῶν καὶ Ἀρίσβη καὶ Μηθυμναῖοι, ἐόντες ὁμόφυλοι. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μὲν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἐπὶ δηλοῦ γενέσθαι τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔα δὲ χωρὶς Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν οὗτοι ἐξηγέωνται.

Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων ὁ ἄγγελοι, (ἐπὶ γὰρ δὴ πάντες ἐπὶ τοῦτο ἐπλανόμεθα) εἵλοντο τῶν πάντων λέγειν Φωκαέα, τῷ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφυρέην τε εἵμα περιβαλλόμενος, (ὡς δὲ πυνθανόμενοι πλῆθοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων) ἐς κατοχάς, ἔλεγε πολλά, ὑμφρέφη ἐωυτοῖσι χρήζων. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ πιμπρέφη Ἴωσι. ὁ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς ἐμοὶ δοκέῃ, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτέων δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀνδρέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, μήτε τῆς Ἑλλάδος μηδεμίλην πόλιν σίνασθαι, ὡς αὐτῶν οὐ βουλομένων. ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπείρεσθαι τοὺς παρεόντας Ἑλλήνων, τίνες εἰσὶ ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθός, ταῦτα ἐωυτῷ προαγορεύοντα. πυνθανόμενον δέ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τάδε· Οὐ κω ἐδεισά κω ἀνδρας τοιούτους, τοῖσι ἔστι χώρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγμένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι ἀλλήλους ὁμοιοῦσι ἐξαπατῶσι. τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσται ἀλέγεα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. ταῦτα ἐς τοὺς πανταχῆ Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησαμένοις, ὠνῇ τε καὶ πωλέειν

τῶν Αἰολίδες πόλιες.

τῶν ἔλεγε.

40

χρέωνται. αὐλοὶ γὰρ Πέρσαις ἀγεννῆσι οὐδὲν ἐοῦσι χρῆσθαι, ἀλλὰ σφι δοκέει παρεσπόνδου ἀρχή. μετὰ ταῦτα δὲ τὸν μὲν Σάρδις Τάβαλον αἰδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τόν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ αἰδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἐκβάτανα, Κροῖσόν τε ἄμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας οὐ φροντίσας λόγῳ ποιησάμενος τιμωρέσειν ἔτι. Μῆδοί τε γὰρ Βαβυλωνίων οἱ ἐπὶ τῆς ἐμπόδιος, καὶ ὁ Βακτρίων ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτὸς, ὅτι δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν.

Ὡς δ' ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τὸν Λυδοὶ ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ ὅτι θάλασσαν, ἅτε τὸν χρυσὸν ἔχων πολλὰ τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ὑπεκούρεις τε ἐμισθοῦτο, καὶ τοὺς ὑπερθαλασσίους αἰθεφόπους ἔπειθε σφὶ ἐωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ὅτι τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀπωρμένον ἐν τῇ ἀκροπόλῃ. πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε τοιάδε Κροίσῳ τάδε, Κροῖσε, τί ἔσται ὁ τέλος τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς εἰκάσαι, πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. φρονέω μὴ ἄμεινον ἢ ἄνδραποδίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νεῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτὸς φείσαιτο. ὡς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλέον τι ἢ πατέρα ἔοντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παραδέδωκα· καὶ ἔπειτα θωυμάζω εἰ μοι ἀπεχθήσονται. ὁ μὲν δὴ ταῦτα νόεε, ἔλεγε· ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ αἰτήσας ποιήσῃ τὰ Σάρδις, Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν εἰκότα εἴρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἀναμάρτητον ἐοῦσαν καὶ τῶν αὐτέων, καὶ τῶν νεῶν ἐκσώσῃς. τὰ μὲν γὰρ αὐτέων ἐγὼ τε ἐπορρίξα, καὶ ἐμῇ κεφαλῇ αἰτιμάξας φέρω· τὰ δὲ νεῶν πρόκειται, Πακτύης γὰρ ὅστις ὁ ἀδικέων, τοῦτον σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, τούτου δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀπο-

exercerent. nam Persæ ipsi horũ nullo distinentur, neque illis vllum est forum. Post hæc Sardis Tabalo homini Persæ commisit: Crœsi autem cæterorúmque Lydorum thesaurum Pactyæ Lydo tradidit deferẽdum. Ipse versus Ecbatana cõtendit, Crœsum vnà secum ducens: Ionum interim non magna habita ratione, [a] etiamsi primi adoriẽdi fuissent. quandoquidem Babylon ei obstaculo esse videbatur, & Bactriana quoque natio, item Sacæ atque AEgyptii, in quos ipse expeditionem facere in animo habebat, in Ionas autem alium quempiam imperatorem mittere.

[b] At verò vbi Cyrus è Sardis Lydos exegisset, Pactyas à Tabalo atque Cyro desciscit. Et quia Lydorum thesaurum habebat, cõscensis nauibus auxiliarios mercede conduxit, maritimísque omnibus persuasit vt cõmunem secum expeditionem susciperent. Atque *his succedentibus*, Sardis castra mouit, Tabalúmq; in arce vndique conclusum obsedit. Cyrus hæc ex itinere intelligens, Crœsum hunc in modum alloquutus est, Quisnam, inquit, Crœse, finis erit eorum quæ nũc mihi accidunt? [c] quando nõ cessabunt Lydi (vt videntur) tanti sper & sibi & mihi negocium facessere, dum eos prorsus delere aggrediar. Videor equidem perinde fecisse atque is qui occiso patre, filiis peperceret. Siquidem ego te cepi, qui plus quàm Lydorum pater eras, ipsis autem vrbẽ suam reddidi: adeo vt nunc mirer eos à me deficere. Quum hãc suam sentẽtiam Cyrus exposuisset, Crœsus excepit, veritus nimirum ne Sardis funditus euerteret, Rex, inquit, Cyre, quanquam prudenter tu rectéque dixeris, moderaberis tamen furori, neque patieris antiquam hanc ciuitatem ita excindi, quæ cùm superiorum tum eorum quæ nunc acciderũt, rea non est. nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præsens factum Pactyas designauit, cui tu Sardis commiseras: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera. ne *videlicet aliquando viri-*

a *Hic mendosum esse videtur Græcum exemplar.*

b Verùm simulatque Cyrus Sardibus est profectus, Pactyas Lydos ad desciscendum à Tabalo & Cyro impulit. Et quia Sardium thesaur.

c Non videntur Lydi facessendi mihi & sibi negotium finem facturi. Cogito nunquid maximè expediat eos in seruitutem redigere. Mihi enim videor nunc perinde feciſſe, &c.

bus auctis, vel defectionem meditari ausint, vel molesti esse possint. Interdicito illis ne arma bellica possideant, iubetóque supra tunicam pallium gestare, induere item cothurnos. Adhæc impera vt liberos citharam pulsare, psallere, cauponari doceant. & mox comperies, ô rex, viros in mulieres degenerasse, nihilque metuendum ne rebelles vnquam à te desciscant. Hæc ideo Crœsus suggessit, quòd optabiliorem Lydis hanc esse conditionem existimaret, quàm semel subactos venundari: sat sciens se, nisi prætextum idoneum cõminiscereturn, non persuasurum illi vt institutũ detrectaret. Adde etiam quòd formidabat ne in posterum aliquãdo Lydi, si imminentem calamitatẽ effugissent, rebellãtes à Persis funditus extinguerẽtur. Cyrus hac Crœsi admonitione gauisus, remissáque iracũdia, respõdit ei se pariturum. Accersitóque continuò Mazare, homine Medo, eadẽ illi præcepit, quæ Crœsus suggesserat, Lydis imperanda. Atque præter hæc mandauit, illos omnes sub corona venundari, quotquot vnà cum Lydis Sardis oppugnassent: Pactyam autem viuum ad se perduci. Et ista quidem ex itinere quum præcepisset, [a] Lydos compulit ad Persarũ mores recipiendos. Pactyas, intelligens exercitum non procul abesse, conterritus confugit Cumam. Mazares verò nihil cunctatus, Cyri exercitus partẽ quam secum ducebat, Sardis promouit. Verùm vbi Pactyam iam vnà cũ suis cõmilitonibus Sardis abiisse cognouit, primùm Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et iam inde Lydi omnem vitæ rationẽ cõmutarunt. Deinde Mazares nuntios Cumã misit qui Pactyam reposcerent. Cumæi verò cõsilio inito statuerũt ad deum apud Branchidas referẽdum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculũ peruetustũ quo AEoles Ionésq; cõmuniter vti cõsueuerãt. Oraculum hoc in Milesiorũ agro est situm supra Panormum portũ. Missis igitur ad Branchidas consultoribus, rogabant quídnam facientes hac in re deo gratificaturi essent.

a In Persiam ad sedes suas perrexit. Pact.

A ξέωσι, μήτε δεινοί τε ἔωσι. ἀπειπὼν μὲν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ κτᾶσθαι· κέλευε δὲ σφέας κιθῶνάς τε ποδυτῶν τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρνους ὑποδέεσθαι. τοῦτο εἰπὼν δὴ αὐλοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας αὐτὶ ἀνδρῶν ὄψεαι γεγενημένους. ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά οἱ ὑπετίθετο, αἱρετώτερα ταῦτα βουλόμενος Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδισθέντας φονευθῆναι σφέας· ἐπισάμενος ὅτι μιν μὴ ἀξιόχρεων ποιέοντα εἶναι ποιήσειν, οὐκ ἀπαπείσειν μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρρωδέων δὲ μὴ καὶ ὕστερόν κοτε Λυδοὶ, ἢν ὄφελον ὑπεκδράμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κύρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπείς τε τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, τοῦτά οἱ ἐπετέλλετο ποιεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθετο· καὶ ποιοῦσι ἀνδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἳ μὴ Λυδῶν ὅπλα Σάρδις ἐστρατώσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάντως ζωὸν ἀγαγεῖν πρὸς ἑωυτόν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ τὸν ἐόντα στρατόν, ἐπ' ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας ὤιχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἑλὼν τὰς Σάρδις, τοῦ Κύρου στρατοῦ μοίρην ὁσηνδήκοτε ἔχων, ὡς οὐκ εὗρε ἔτι ἐόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ἐπιτελέειν· ἐκ τούτου δὲ κελευσμοσύνης Λυδοὶ τὸν πάντα διαιτέουν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην. ἡ δὲ Κυμαίων ἐγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνοῦσαν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ κατὰ τοῦτο μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τὸ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρᾶσθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτος, ἔστι δὲ Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτεων περὶ Πακτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες, θεοῖσι μάλιστα χαριζοίατο. ἐπειρωτῶσι

B

C

D

E

41

ἐπειρωτῶσι δὲ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγέ- A Consulentibus respõdebatur Pactyam Persis esse permittendum.
νετο, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμεωμένου δὲ τούτῳ τοῦ πλήθεος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τρίτερον περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἧκον ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. ἀπικομένων δὲ ἐς B Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτέων τάδε, Ὦναξ, ἦλθε πρὸς ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδός, φεύγων θάνατον βίαιον τοῦτον Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, τοσαῦτα χελιδόνιον τες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τολμήσαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν αὖ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δὲ αὖτις C αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. τοῦτον ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ περιοίης ἐποίεε τάδε· περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξῄρεε τοὺς στρουθούς, καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσευμένα ὀρνίθων ἡμέα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτὰ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου ἡμέαν, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε, Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κερσίζεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορήσασθαι D πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ὦναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναί κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες, θᾶσσον ἀπόλησθε, ὡς μὴ τοῦτον τὸν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθοιτε πώποτε ἐπὶ τὸ χρηστήριον. ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσε οἱ Κυμαῖοι, βουλόμενοι τε ἐκδόντες ἀπολέσαι, τε πρὸς ἐωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μιτυλήνην αὐτὸν ἐκπέμπουσι. E οἱ δὲ Μιτυληναῖοι, ἐπιπέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην,

b Cumæi, Pactyam tradere decreuerant. *Vel, in animo habebant.* Quum autem vulgus hoc decreuisset, Aristod.

Quæ quum relata audirent [a] Cumæi, putauerunt oraculo acquiescendum, Pactyámque reddendum. Cæterùm quum huc bona pars propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter cæteros Cumæos clarus, seu oraculo parum fidens, siue ipsos consultores oraculi responsum non rectè perferre existimans, constanter obstabat quominus oraculo Cumæi obtemperarent. Vnde factũ B est vt iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur sacerdotes consultores, inter quos ipse quoque Aristodicus erat. Hi quum ad Branchidas peruenissent, vnus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, sciscitans in hæc verba, O rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam: Persæ eundem repoſcentes, iubent Cumæos hominẽ dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem nõdum reddere ausi sumus, donec intelligeremus ex te indubitatò quid facere nos conueniret. Hũc in modũ sciscitanti Aristodico, idem rursus respõdebatur quod priores retulerãt, nempe Pactyam Persis pẽrmittendũ. Post hęc Aristodicus tale quippiã de industria aggreditur: Tẽplum circumiens, passeres aliásque auiculas quæ fortè in templo istic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Aristodicum ferretur, atque huiusmodi quædam sonaret, Hominũ sceleſtissime, quænam libido te incessit vt auderes meos supplices diripere? Aristodicum nihil dubi tasse ad hunc modum respondere, Túne rex sic auxiliũ fers supplicibus, & Cumæos iubes supplicem Pactyam tradere Persis? Cui deus respondens, Equidem, inquit, iubeo vt impii malè pereatis, neque deinde oraculum hoc de reddendis vestris supplicibus lacessatis. Porro vbi responsum hoc postremum relatum audiuerunt Cumæi, neque volentes Pactyã Persis tradere interimendũ, neque eundẽ penes se detinendo, Cyrũ ad ciuitatis suæ expugnationẽ excitare, hominẽ ablegant in Mitylenã. Mitylenæi, quũ Mazares subinde per nũtios Pactyã flagitaret,

paciſcuntur pro certa mercede mittendum: [a] quod tamen nolim indubitatò aſſeuerare, quandoquidem nõ fuit perſoluta. Cumæi, cognoſcentes ea quæ circa Pactyã à Mitylenæis geſta eſſent, miſſo ad Leſbum nauigio, Pactyã deportant in Chium. Indidẽ verò ex Mineruæ tutelaris deę templo violenter raptus, à Chiis redditur. Reddiderunt autem pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus eſt Myſiæ, eregione Leſbi ſitus. Et ſic quidẽ in cuſtodia Perſæ habebant Pactyam, vt Cyro quũ primùm liceret traderetur. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, [b] neque ſecundæ menſæ fructibus inde decerptis vtebatur. Breuiter omnia à ſacrorum vſu remouebantur quæ ex agro illo prouenirent. Poſtquã verò Pactyas iã à Chiis traditus fuit, Mazares mox in illos caſtra promouit qui vnà cum Pactya Tabalum oppugnaſſent: & partim Prienẽſes ſubegit, partim Mæandri campum incurſauit, [c] frumẽtationẽ militibus faciẽs: Magneſiam etiam pari modo. Poſtremò Mazares morbo correptus, vita defungitur.

In defuncti verò locũ ſuffectus Harpagus, & ipſe Medus: nimirũ quem Medorum tyrãnus Aſtyages indignis epulis exceperat, quique [d] Cyrum in regni poteſtatem inuexerat. Hic, inquam, à Cyro inſtitutus dux, ſimulatque in Ioniam venit, vrbes ductis aggeribus cepit. [e] Nam vbi mœnia ciuẽſque vndique exercitu clauſiſſet, aggere ad murum obiecto *citra negotium* expugnabat: atque ſic [f] Phocæa prima Ionum ciuitate potitus eſt.

Hi Phocenſes, primi Græcorum [g] longis nauibus vſi ferũtur: Adriámque ſimul & Tyrrheniã, Iberiam atque Tarteſſum [h] occupauerunt. Nauigiis autẽ vtebantur non roſtratis, ſed penteconteris, *hoc eſt lembis quinquagenũm remorum*. Hi quum primum Tarteſſum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat Arganthonio, quique iam octoginta annis Tarteſſiorum regno præfuerat.

a Haud enim poſſum id certò dicere, quum res ad exitum perducta non fuerit.

b Neque bellaria ex fruge inde collecta pinſebantur. Denique omnia, &c.

c Illo in prædam ſuis militibus expoſito: Magneſ.

d Cyrum ad regnum obtinendũ adiuuerat. Hic, &c.

e Poſtquã enim ciues intra mœnia compulerat, aggere, &c.

f Phocæam primam Ionum ciuitatem oppugnauit. Hi Phoc.

g Longinquis nauigationibus vſi ſunt: Adr.

h Oſtenderunt, vel, Patefecerunt.

A παρεσκευάζοντο ὅτι μισθῷ ὁσῳδή. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησσόμενα ἐκ τῆς Μιτυληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χῖον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐκ ἱροῦ Ἀθηναίης πολιούχου ἀποσπασθείς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ὅτι τῷ Ἀταρνεῖ μισθῷ· τὸ δὲ Ἀτάρνεος τούτου ἐστὶ χώρος τῆς Μυσίης, Λέσβου αὐτίος. Πακτύῃ μὲν νυν ὧδε ἐξεδέξαντο οἱ Πέρσαι εἶχον B ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἐπὶ δὲ χρόνος οὗτος οὐκ ὀλίγος ἐγένετο, ὥστε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος τούτου, οὔτε οὐλὰς κριθῶν προέχυσιν ἐποιέετο θεῶν οὐδενί, οὔτε πέμματα ἐπέστεπτο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπεῖχετό τε τῶν πρώτων ἱρῶν τὰ πρώτα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μὲν νυν Πακτύῃ ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ὅτι τοὺς 42
συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Πριηνέας ἐξωδραποδίσατο· τὸ δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, C λείῃ ποιεύμενος τὸν στρατῶ· Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ.

Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη ἐς δόκον τῆς στρατηλασίης, ἐὼν καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, ὃς ὁ Μήδων βασιλέα Ἀστυάγεα ἀνόμῳ τραπέζῃ ἐδαίνυσε, ὁ τῷ Κύρῳ τὸν βασιλήιον συνεκτεργασάμενος. οὗτος γὰρ τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἱρέει τὰς πόλιας χώμασι. ὅκως γὰρ ἐς- D χάρεας ποιήσαιτο, ὃ ἐνθεῦτεν χώσας τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ἰωνίης ἐπεχείρησε.

Οἱ δὲ Φωκαιέες ὅτι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες. ναυτίλλοντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι νηυσί, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, E πρὸς φιλέες ἐγένοντο τοῦ βασιλέος τοῦ Ταρτησσίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος· ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα ἔτεα,

ἐβίωσε δὲ πάντα, εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτων δὴ τῶν ἀνδρὶ μάλιστα φίλους Φωκαέας οὕτω δή τι ἐγλύκαναν, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὁκοῦ βούλονται· μετὰ δέ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε σφέας, ὁ δὲ πυθόμενος Μῆδον πρὸς αὐτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφὶ χρήματα τείχεα περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγους σταδίους εἰσί· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. ὃ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαεῦσι τούτῳ τῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπήλασε τὴν στρατιὴν, ἐπολιόρκεε αὐτούς, προϊσχόμενος ἕπεα, ὡς οἱ καταχρᾶν βούλονται Φωκαέες πρήγματα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρείψαντα, καὶ οἴκημα ἓν κατῆραντα· οἱ δὲ Φωκαέες, πρεσβευσάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίην, καὶ ἔπειτα ἀποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν οὐ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δέ σφι παραινέειν βουλεύεσθαι. ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαέες ἐν τούτῳ κατασασάμενοι τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθέμενοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἦν γραφῆ ἐοῦ, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον ὡς Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. οἱ δὲ Φωκαέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο ὠνεομένοισι πωλέειν, δείσαντες μὴ σφὶ ἐμπόριον γένωνται, ἢ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληιόθη, τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαέες ἐστέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου οἰκίσαντο πόλιν τῇ οὐνόμα ἐοῦ Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τυραννεύσας ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλώσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τοὺς Περσέων

A Vixit autem annos cētum viginti. Atque [a]Phocenſes Arganthonio iſta occaſione redditi ſunt amici, quòd videlicet Phocenſes Ioniam relinquentes, iuſſit in ſua ditione ſedes deligere vbicunque illis liberet. Verùm quū hoc non perſuaſiſſet Phocenſibus, intelligerétque interim Medum in eos exercitum ducere, pecunias numerauit liberaliter. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorū B eſt ſtadiorum, totúſque à maiuſculis lapidibus, iiſque affabrè cōcinnatis. Et murus quidem ille à Phocenſibus hoc pacto fuit conſtructus. Porro Harpagus exercitum promouens, vrbem oppugnauit: quū [b]poſtulaſſet prius ſibi ſat eſſe, ſi vellent Phocēſes vnum duntaxat muri propugnaculum demoliri, vbi habitationem extrueret, *cætera illis ſe permiſſurum intacta*. Phocenſes ſeruitutem aC uerſantes, reſponderunt diem vnum ſe ad conſultandum ſumpturos: ſed interim dum conſultaretur, illum exercitum ab vrbe iubebant abducere. Harpagus autem, quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis vt conſultarēt permittere. Simulatque igitur ille exercitum abduxit, Phocenſes continuò lembos inſtruxerunt, quibus liberos vnà cum vxoribus atque ſupellectile vniuerſa imponerent: ad hæc ſtatuas quoque templorum & cætera donaria, niſi quæ vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, & reliqua omnia impoſuerunt. quas & ipſi conſcendentes, ſoluerunt, traiecerúntque in Chium. Phocæam autem iam deſertam hominibus occupauerunt Perſæ. Phocēſes autem, quum ipſis Chii inſulas quæ OEnuſæ vocantur, licitantibus addicere nollēt, metuentes ne illuc emporium tranſferretur, óbque hāc cauſam hæc eorū inſula excluderetur, cōceſſerūt in Cyrnū. Hīc enim iam ante viginti annos ciuitatē ex vaticinio condiderant, nomine Alaliā. Interea autē Arganthonius fatis cōceſſerat. Porro Cyrnū traiecturi Phocēſes, prius diuerterunt Phocæā, præſidiáque illic Perſarū

a Phocenſes huic viro adeo fuerunt accepti, vt primū quidem ipſos relicta Ionia quam vellent ſuæ regionis partem incolere iuſſerit: deinde verò quum id non perſuaderet, & ex illis audiret Medi vires creſcere, pecuniam illis ad vrbem muro circumuallandam dedit: & quidem largè. Siquidem, *&c.*

b Propoſuiſſet *illi*.

quæ ab Harpago fortè custodiæ causa relicta fuerant, trucidarũt. Quibus patratis, [a] quotquot ex classica sodalitate supererant, cõmuni consilio sese mutuis execrationibus diríque deuotionibus astringunt. Ad hæc grande saxum in mare demergunt, iuramentóque confirmant nõ prius se de repetenda patria cogitaturos, quàm saxum vadis imis leuatum renarit. [b] Commodùm verò, profectionem molientibus, pluſquam medietatẽ desiderium cepit ingens paterni soli morúmque Phocensium: & plerique etiã violato iuramẽto remigrarũt in Phocæam: alii autem iureiurando satisfaciẽtes, soluentésque ex OEnusis, Cyrnum rectà petierunt. Quò quũ appulissent, communiter habitarunt vnà cum superioris temporis colonis, annis quinque, sacráque erexerũt. Cæterùm quum iam vicinos circũquaque hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginenses, vtrique sexaginta nauibus instructi. Phocenses ex aduerso sexaginta & ipsi naues milite implent, obuiámque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commissa nauali pugna, Phocẽsibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naues perierũt, reliquæ viginti contusis rostris factæ inutiles. Regressi igitur Alaliam, sumptis liberis vxoribúsque, atque reliquis facultatibus quantas naues ferre poterant, relicta Cyrno, demigrarunt Rhegium. Verùm è nauibus illis quæ perierant, quotquot homines in Carthaginẽsium Tyrrhenorúmque manus peruenerunt, (capti enim plurimi) hi omnes protracti è nauibus, lapidibus obruebantur. Deinceps verò quæcũque ex Agyllẽsium vel pecoribus vel iumẽtis atque hominibus locum illum accedebant, vbi Phocenses lapidati fuerãt, cõtinuò [c] morbida fiebant, stupore atque igne corripiebantur sacro. Quare Agyllenses Delphos miserũt, volentes cõmissum illud expiare. Pythia hæc iussit facere, quæ etiã nũc ab Agyllæis obseruãtur. nã & iusta illis persoluũt magnificè, & gymnicũ celebrãt certamen.

a Diras atroces imprecati sunt omnibus suæ classis qui illic remanerent. Ad hæc ferri massam candentem in mare proiecerunt, séq; nõ prius Phocæ reuersuros iurarunt quàm hæc massa emergeret. Commod. &c. *Hæc autem verba, Saxũ vadis imis leuatum renarit, sumpsit Valla ex Horatio.*

b At quum Corsicam nauigarent, maiorem illorum partem desiderii ac commiseratio cepit ipsius vrbis, ac sedium suæ regionis. Quare violato iureiurãdo Phocæam remearunt. Alii autem iur.

c Mente alienabantur.

A τὴν φυλακὴν, ἡ ἐφεύρεε τῶν μετὰ Ἁρπάγου τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῶν ναυλοχησομένων ἐωυτῶν τῇ σόλῳ. τοῖσι δὲ ταῦτα, καὶ μύδρον σιδήρεον καταπόντωσαν· καὶ ὤμοσάν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν; πρὶν ἢ μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. τελομένων δὲ αὐτῶν ὅπῃ τὴν Κύρνον, ὑπὸ ἡμίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν

B ἠθέων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι δὲ γλυσθέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσέων, ἔπλεον. ἐπεί τε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων, ἐπ' ἔτεα πέντε· καὶ ἱρὰ 43
ἐνιδρύσαντο. καὶ ἄλσεα γὰρ ἤδη καὶ ἔφεζον τοῖς προσοίκοισι ἄπασι· στρατεύονται ὦν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἑκάτεροι ἑξήκοντα.

C οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφίσι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ πρωτεῦσαι, ἦσαν ἄχρηοι. ἀπεστράφατο γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τά τε τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην

D οἵη τε ἐγένοντο αἱ νῆες σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. τῶν δὲ ἀναφορτισθέντων νεῶν τοὺς ἄνδρας οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτέων πολλῷ πλείους, καὶ ζωντοὺς ἀξαγαγόντες κατέλιθωσαν. μετὰ δὲ, Ἀγυλλαίοισι πρήσσοντα τὰ παρεόντα τὸν χῶρον ὧν τῶν οἱ Φωκαιέες καταλιθωθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο μάστροφα καὶ ἔμπυρα καὶ ἀπόπληκτα ὁμοίως τοῖσι καὶ ἵππος, καὶ αἰθέριοι.

E οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὸ ἁμάρτημα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι ποιεῦσι. τῷ γὰρ ἀναγίζουσι σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐπιτελέουσι. τῷ γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἐπιτ.

καὶ οὗτοι μὲν τὴν Φωκαέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἔκτισαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτης, ἥτις νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, τοῦτο ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς ἡ Κυρνὸν σφι ἡ Πυθὶη ἔχρησε κτίσαι, ἥρωα ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαέων μὲν νυν περὶ τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε.

Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήιοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφεων εἵλε χώματι τὸ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηϊκίης. καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν τοίνυν πρότερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας, οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελασθεὶς, ἡμαυρώθη καὶ ὑπὸ Τηίων ἐν Ἄβδηρσι ὡς ἥρως ἔχει. οὗτοι μὲν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, ἀπὸ μάχης μὲν ἀπείχετο Ἅρπαγος, καθάπερ οἱ ἐκλιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐβλώνητο ἀγαθοὶ, τοῖσι τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος μαχόμενοι· ἑαυτοῦ δὲ καὶ ἁλόντες, ἐμόνιον κατὰ χώρην ἕκαστος, καὶ τὰ ὑπεταγόμενα ἐποίεε. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον. οὕτω δὴ ὁ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταρρωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. κακαχωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων ἐσθέην ἦσαν ἐς τὸ Πανιώνιον, πυθόμενοι γνώμην Βίαντα ἀνδρὸς Πριηνέως ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἂν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀερθέντας πλέειν ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων. μὴ ἐόντων δὲ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ὁρᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐγένετο Ἴωσι χρησιμωτάτη.

Et Phocenſes quidem huiuſmodi fato vſi ſunt. Illi autē qui hinc progreſſi Rhegium confugerant, ciuitatem condiderunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur [a] Hyela. Atque Phocenſiū in Ionia res ſic habent.

Simile quiddam accidit Teiis, quos ſimulatque aggerum beneficio cepiſſet Harpagus, omnes conſcenſis nauibus traiecerunt in Thraciam, ibidémque vrbē condiderūt Abdera, cuius fundamēta prius iecerat Temeſius Clazomenius: ſed nihil pro hac ſua opera fructus reportans, à Thracibus expulſus fuerat: nunc tamen à Teiis apud Abdera heroum colitur honoribus. Hi igitur Ionum ſoli ſeruitutem non ferentes, patrium ſolū reliquêre. [b] Verùm alii Iones, præter Mileſios, prælio ſuperati tandem, acceſſerūt Harpago, perinde atque illi qui defecerunt, viróſque ſe ſtrenuos declararunt, pro ſuis quiſque fortiter pugnans. Superati autē & capti in ſua quiſque patria remanſerunt: eáque quæ imperabantur ſubibant. Mileſii qui iam Cyro fœdere aſtricti erant, (quemadmodum ſuperius à me commemoratum eſt) quietem agebant. Hunc itaque in modum Ionia ſecundò in ſeruitutem fuit redacta. Porro quum Ionibus iis potitus eſſet Harpagus qui continentem habitabant, inſulani horū exemplo conterriti, vltro ſeſe dediderunt Cyro. Iam verò Ionibus, etiamſi afflictis, nihilominus ſeſe ad Panionium recipientibus, audio Biantem Prienæum ſaluberrimum dediſſe conſilium: cui ſi obtemperaſſent, licuiſſet Græcorum omnium feliciſſimos viuere. Siquidē ille ſuadebat vt communi claſſe ſoluentes, Sardiniam peterent, & ibi vnam ciuitatem omnium Ionum conſtruerent. Hoc enim pacto eos ſeruitute liberatos feliciter eſſe victuros, omnium inſularum maximā incolentes, & cæterarū imperio potiētes. Sin autē manerēt in Ionia, nullam inquit ſibi apparere libertatis ſpem. Hæc Biātis ſententia ipſis Ionibus ſubactis prodita fuit.

[a] Hyela. Eam autem condiderūt, à quodam Poſidoniate edocti, Pythiæ oraculo iuſſos fuiſſe Cyrnum cōdere, qui heros eſſet, non ipſam inſulam. Atque Phoc.

[b] At cæteri Iones (exceptis Mileſiis) prælio quidem & ipſi cum Harpago commiſerūt, ſicut & qui *ſolum patrium* reliquerunt: ſéque fortiter geſſerūt: pro ſua quiſque patria pugnantes: ſed ſuperati captíque, in ſuis ſedibus remanſerunt, imperata facientes. Mileſii autem, qui, &c. *Fortaſſe tamē poſſit & aliter exponi ἔμνον καὶ χώρην.*

Verùm Thaletis quoque ſanum illud conſilium, iam ante ſubactã Ioniam datum, nempe qui iuſſerit Ionas vnam quandam communem curiam habere, eámque eſſe in Teo: propterea quòd Teos in media eſſet Ionia: cæteras autẽ ciuitates habitatas, [a] nihilominus huic parituras quàm aliarum ciuitatum tribus legibus parerent. Atque hi quidem huiuſmodi cõſilia dederunt.

a Nihilominus eodem loco haberi quo tribus. *Sed νομισθῆναι aliam etiam interpretationem admittit.*

Harpagus, ſubacta Ionia, in Caras exercitum traduxit, & Caunios atque Lycios, vnà ducẽs Ionas atque AEoles. [b] Nam Cares ab his oriundi ex inſulis progreſſi ſunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellabantúrque Leleges, & inſulas habitabãt. tributum autem nullum pendebant, quantum equidem poſſum ſuperiora repetendo è longiſſimo auditu coniectare: ſed [c] quum Minos flagitabat, naues ei implebãt. [d] Ille felici vſus belli ſucceſſu, multos agros populabatur. Caricæ gentis, omnium quæ illis temporibus claruerunt ingenioſiſſimæ, memorantur tria inuenta. quippe galeis criſtas imponendas primi oſtenderunt Cares, clypeis [e] ſigna adiunxere, poſtremò lora [f] quoque ſcutorum excogitauerunt. antea nanque citra habenas geſtabant quotquot clypeis vtebantur, ac bakeis duntaxat cortaceis fulcientes, collo ſiniſtróque humero ſuſtinebant. Poſt Caras verò tempore longo ſuccedẽte, Dores atque Iones ex inſulis egredientes, in cõtinenti ſedes poſuerunt. Hunc in modum Cretẽſes de Caribus referunt. Quanquã his non aſſentiuntur Cares qui ſe aborigines atque indigenas eſſe memorant, eodémque nomine vſque vſos. atque apud Mylaſſos Ionis Carii delubrum oſtentant vetuſtiſſimum, quo communiter quoque Myſi atque Lydi vtuntur, vt qui Caribus ſint germani. Quippe Lydum & Myſum Caris fratres eſſe dicunt, atque ob id eodem vtuntur fano: at quotquot alterius ſunt gentis, etiamſi Carum lingua vtantur, non tamen ſacro participant.

b Inter hos autẽ Cares ex inſulis in continentem venerunt. Olim, &c.

c *Vel*, Quum Minoi opus erat, naues, &c.

d Quum autem Minos magna ditione potitus eſſet, proſperáque in bello fortuna vteretur, longè Carica gens ſupra omnes alias celebris erat. Tribúſque rebus quas illi excogitarant, vſi ſunt Græci. Quippe gl.

e Vel inſignia, *picta ſcilicet.*

f Anſas quoque ſcut. excog. Antea nanque abſque anſis geſtab. clypeos quicunque illis vti ſoliti erãt: collóque & dextro humero circumpoſitos vinculis coriaceis tenentes agitabant.

Poſt Caras, &c.

Χρηστὴ δὲ, καὶ πρὶν ἢ διαφθαρῆναι Ἰωνίην, Θαλέω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, αἰεκαδεν γένος ἐόντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας ἔχειν πάντων· ὃ δὲ εἶναι τὸ Τέῳ. Τέων γὰρ, μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δ' ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δὴ σφι γνώμας ταύτας ἀπεδέξαντο.

Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυνίους καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ οὗτοι Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνῳ κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα [τῷ] τελέοντες, ὅσον γε ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ· ὁκόσα δὲ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρεσαν οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνῳ κατεστραμμένου γὴν πολλὴν, καὶ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, ὃ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἀπάντων τῷ τότε ἅμα τὸν χρόνον, καὶ μακρῷ μάλιστα. καὶ σφι τρεῖς ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ὅτι τὰ κρανέα λόφοις ἐπιδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ ὅτι τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι. καὶ ὄχανα ἀσπίσι ἐπῆσαι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ αὐτῶν ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἱονπερ ἐώθεσαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰνιχίζοντες πρὸς τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι περικείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὑστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων, καὶ οὕτω ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. μετὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέντοι ἀλλά γε ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι ἀλλοὶ ἐωῦτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπείρου τῆς, καὶ τῷ ὀνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους τῷπερ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, ἔν τε Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κασιγνήτοισι ἐοῦσι ἐοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Κάρος ἀδελφεούς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα.

44

τῶν ὀπιλεόντες

Ⓐ δὲ Καύνιοι, αὐτόχθονες, δοκέϝν ἐμοὶ, εἰσί. αὐτοὶ μὲν οὐκ Κρήτης φασὶ εἶ). προσκεχωρήκασι δὲ γλώσσῃ μὲν πρὸς ὃ Καρικὸν ἔθνος, νόμοισι δὲ Ⓐ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυνικόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως ἀμφικρῖναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. ἔστι γὰρ κάλλιστον ὅτι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα ἅλαδὸν συγγίνεσθαι ἐς πότον, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυθέντων δὲ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι) ἀνδύτες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καύνιοι ἡσθέντες τύπτοντες δούρασι τὸν ἠέρα, μέχρι οὔρων τῶν Καλυνδικῶν ἔποντο, καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεούς. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτοισι τοιούτοισι χρέωνται. Ⓐ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὸ ἀρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον βάρβαροι παλαιόν πάσαν. διενεχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ τοῦ τῆς βασιληίης τοῖν ΕΥρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ στάσι Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ. Ⓐ δὲ, ἀπωθέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίης ἐς χλωρὴν Μιλυάδα. χλωρὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὖτη τοπαλαιὸν ἐκλέετο Μιλυάς. Ⓐ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτέων Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο τὸν τρόπον τε ἐκείκατο οὔνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν τρισὶ οἰκέων Ⓐ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθηναίων Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελασθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας τοῦδε Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὸν ἐπωνυμίην, Λύκιοι αὐτὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων· καλέονται ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτούς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰ δέ τις ἄλλον τὸν πλησίον τίς εἰμι, καταλέξει ἑωυτοῦ μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀναμνέεται τὰς μητέρας. καὶ ἢν μὲν γυνὴ ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γηγενέα τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτέων, συναίκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄλλα

A Caunii verò, quantum mihi videtur, indigenæ ſunt: etſi ipſi ſe è Creta oriundos affirmant. Linguam ſanè aut ipſi ad Caricam accommodauerunt, aut Cares ad Caunicam. [a] id quod ægrè diiudicari poſſet. At legibus vtuntur cùm ab aliis gentibus tum à Carum moribus multùm diuerſis. Nam apud illos laudatiſſimum habetur, [b] iuuentutem frequéter amoris gratia ad compotationes conuenire, tam viros quàm mulieres atque pueros. Sacra principio ſibi cõſtituerãt externa, quorum poſtea pertæſi, quum patriis duntaxat videretur vtẽdum diis, Caunii [c] omnis ætatis ſumptis armis, *ſacerdotem* ad Calyndicos vſque montes perſequebantur, fuſtibus cædentes, exclamantéſque externos ſe exigere deos. Et huiuſmodi moribus illi vtebantur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primùm vniuerſam barbari incolebant: deinde cõtendentibus de imperio Europæ filiis Sarpedone atque Minoe, Minos ſuperior factus expulit Sarpedonem [d] eiúſque conſpiratores. Hi expulſi, Aſiæ regionem occupauerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: & Milyæ tunc appellabantur Solymi. Dum igitur ipſis imperitaret Sarpedon, eo quod attulerãt nomine vocabantur, & nũc adhuc vocãtur à vicinis, Termilæ. Quũ verò Lycus Pãdionis filius à fratre AEgæo Athenis pulſus, ad Sarpedonem in Termilas abiiſſet, factum eſt temporis progreſſu vt de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus vtuntur partim Cretenſium partim Carum. [e] Quãquam hoc vnum, præter cæteros homines, pro lege habent peculiare, quòd à matribus nomina ſibi ipſis induunt. Et ſiquis obuium percontetur quiſnam ſit, quáue familia ortus, à matribus auiiſque protinus genus ſuũ repetet. Adde quòd ſiqua ingenua ſeruo nupſerit, liberi qui ex his ſuſcipiuntur, ingenui exiſtimabuntur: ſin autem vir ingenuus, & quidè inter eos primarius, vxorem duxerit externam aut pallacam, ſuſcepti

a Haud enim certò diiudicare poſſum.

b Prout ferunt gradus ętatum, & amicitia intercedit, ad compotationes turmatim conuenire viros, mulieres ac pueros.

c Sumptis armis petulanter aerem ferientes haſtis, ad Calynd. vſque montes peruenerunt, ſe expellere deos externos dicentes. Et hi quidem moribus, *vel ritibus*, huiuſmodi vtuntur. At Lycii, *&c.*

d Et quos habebat ſuæ conſpirationis, *vel factionis*, ſocios.

e Sed hunc morem peculiarem habent, & cum aliis nullis conuenientem, *vel communem*, quòd ſe de nominib' matrum appellent, non patrũ. Adeo vt ſi quis vicinum ſuum roget quis ſit, recenſeat ſe ipſum, *id eſt*, *genus ſuum*, *vel gentem ſuã*, à matre: matriſque ſuæ matresenumeret. Adde quòd, *&c.*

ex his liberi reputabuntur [a] minimè ingenui. Enimuero huius tempestatis Cares nullo præclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantùm nullũ ediderunt, sed nec Græci quotquot illam regionem tenebant. Tenebant autem cùm alii tũ Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare appellatum Triopium. Nã quum initium Byblesiæ ex penĩnsula auspicetur, sintque Cnidii propemodum circumflui: (eam enim partem qua boream spectat, Ceraunius claudit sinus, australem verò Symanũ Rhodiúmque mare) reliquum quod perquam exiguum est, nempe quinque stadiorum, Cnidii tentauerunt perfodere interea dum Harpagus Ioniam euerteret, volentes suam ditionem in insulæ formam redigere. [b] Erátque hic isthmus quem perfodere statuerãt, ea parte qua continentem spectat Cnidia. Id ergo multa manu conantibus diuinitus arbitror aliquid repugnasse, quod nimirũ omnes qui manum admouerent læderet, cùm alias corporis partes, tum præcipuè oculos infestante petra. Cnidii, missis nuncĩis Delphos, rogant quidnam istuc esset quod tantopere conatibus eorum aduersaretur. Pythia, vt ipsi referũt Cnidii, senario versu respondit in hanc sententiam,

Isthmum neque aggerate, neque fodite:
Iupiter nanque ipse, si placuisset, fecisset Insulam.

Quum respondisset hunc in modum Pythia, Cnidii à perfodiendo isthmo destiterunt, & inuadẽti cum exercitu Harpago, vltro sese non commisso prælio dediderunt. [c] Pedasii qui mediterraneam supra Halicarnassum colunt, alique vicini maximã diligentiam adhibere ferũtur vt eorum sacerdos Palladis sacrã barbam habeat. id quod ter illis accidisse putatur. Hi soli in Caria populi Harpago diu reluctati sunt, multúmque negocii exhibuerũt, [d] montem extruendo cui nomen Lyda. Tandem tamen & ipsi expugnati fuerunt. Cæterùm vbi in Xanthium campum exercitum produxisset Harpagus, Lycii contrà procedentes, paucique

a Infames. *Vel, Honoribus indigni.*

b Erat autẽ intra *ipsum isthmum* tota ipsorum ditio. Nam qua parte in continentem desinit, isthmus est, quem perfodere statuerãt. Id ergo multa manu conantibus, quia qui operi incumbebant, vehementius & diuinius quàm vt commune quidam id videri posset, tum aliis corporis partibus, tum præcipuè circa oculos, dum rupes ferirentur, vulnerari videbantur, Cnid.

c Porro Pedasei, *Vel Pedasenses*, supra Halic. medit. incolebant: apud quos illi quæ Mineruæ sacerdos est, prolixa barba nascitur quoties ipsis aut ipsorum vicinis aliquid mali imminet. Quod ter illis vsu venit. Hi soli, &c.

d Munito operibus monte.

τὰ τέκνα γίνεται. Ⓐ μὲν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἅρπαγου· οὔτε δὲ Ⓐ Κᾶρες ἀποδξάμενοι οὐδὲν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, ὃ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἐρχμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβλεσίης, ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, τετρύφου· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορέω ἄνεμον, ὁ Κεραυνιὴς κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ κατ' Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα) ὃ ὧν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε πέντε στάδια, ὤρυσσον Ⓐ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατετρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐόντὸς δὲ πάσασι σφι ἐγίνετο. τῇ γὰρ ἡ Κνιδὶη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τοὺ ὤρυσσον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἔργα ζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο τιτρώσκεσθαι Ⓐ ἔργα ζόμενοι τῶν εἰκότος, τά τε ἄλλα τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπανομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπησομένους τὸ αἴτιον. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τριμέτρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τῷ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἅρπάγῳ βλιόντι σὺν τῷ στρατῷ, ἄμα χωρὶ σφέας αὐτοὺς παρεδοσαν. ἦσαν δὲ Πηδασέες, οἰκεῶντες ὑπὲρ Ἁλικαρνασσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὀκόσ τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρὶς σφι τοῦτο ἐγένετο. ὅτοι τὴν περὶ Καρίην αἰδρῶν μουνοί τε αὐτέων χρόνον Ἅρπάγῳ, καὶ χρήματα πλέω πλεῖστα, ὅσους τειχίσαντες, τὸ οὔνομα ἐστὶ Λίδη. Πηδασέες μὲν νυν χρόνῳ ὀξαρέθησαν. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς ὃ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι

45

τοὺς πολλοὺς, ἀρετᾷ ἀπεδείξαντο· ἐσ- A
σωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ,
συνείλησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν τάς τε γυ-
ναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ
τὸν οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρό-
πολιν πᾶσαν τούτῳ καίεσθαι. ταῦτα δὲ
ποιήσαντες, καὶ συνομόσαντες ὅρκους δει-
νοὺς, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πρὸς τῶν
Ξανθίων μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φα-
μένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγ-
δώκοντα ἱστέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώ- B
κοντα ἱσταὶ αὐτῶν ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκ-
δημέουσαι, καὶ οὕτω περιεγένοντο. τὴν μὲν
δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. τὴν δὲ
πλησίος δὲ καὶ τὴν Καύνον ἔσχε. καὶ γὰρ οἱ
Καύνιοι τὸν Λυκίων ἐμιμήσαντο τὰ πλέω.

Τὰ μὲν νῦν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος
αἰράσατο ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς
Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ οὐ-
δὲν ῥυόμενος. τὰ μὲν νυν αὐτέων πλέω παρή-
κομεν· τὰ δὲ οἱ παρέσχε πόνον τε πλεῖστον καὶ C
ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπιμνησόμε-
θα. Κῦρος δὲ, ἐπεί τε τὰ πρὸς τῆς ἠπείρου
ἐστρατοπεδεύσατο ἔθνεα ἐποιήσατο, Ἀσσυρίοισι
ἐπεστήλετο.

Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἐστὶ μὲν καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· ὃ δὲ ὀ-
νομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφι,
Νίνου αἰρεθέντος πρότερον, τὰ βασιλήια
κατεστήκεε, ἐν Βαβυλῶνι, ἐοῦσα τοιαύ-
τη δή τις πόλις· κεῖται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ,
μέγαθος ἐοῦσα, μέτωπον ἕκαστον, εἴκοσι καὶ D
ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου. οὗτοι
σάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνονται συν-
άπαντες ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. ὃ
μὲν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ
Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλ-
λο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν
πρώτα βαθέα τε καὶ εὐρέα καὶ πλέη ὕ-
δατος περιῆκε· μετὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκοντα
μὲν πηχέων βασιληίων εὖρος τὸ εὖρος, ὕψος
δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήιος πῆ-
χυς τυγχάνει ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δα- E
46 κτύλοισι. δεῖ δή με πρὸς τούτοισι δηλῶσαι τῇσι τάφρου γῆ ἀναμιχθῇ,
καὶ τὸ τεῖχος ὅντινα τρόπον ἔργαστο. ὀρυσσόντων

cùm multis confligẽtes, ſtrenuè
ſeſe geſſerunt. Superati autẽ prælio fugatíque, in vrbem ſeſe receperunt, vxores, liberos atque pecunias vnà cum familia tota in arcem cogentes: admotóque igne arcem vnà cum cæteris rebus incenderunt. Quæ vbi feciſſent, ipſi regreſſi iureiurando ſe mutuò aſtringentes, cóque horrendo, cum hoſtibus iterum cõgreſſi ſunt, fortitérque pugnando omnes oppetierunt. Ex Lyciis autẽ, qui Xanthii dicuntur eſſe, hi omnes, [a] præter octoginta quoſdam, Iſtiæorum ſunt conuenæ. qui octoginta tum emigrantes, ſuperſtites remanſerant. Xanthũ igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nã Caunii Lycios inſequuti ſunt magna ex parte.

Tum igitur inferiorem Aſiam Harpagus euertebat, ſuperiorem ipſe Cyrus, vniuerſam gentẽ ſubigens nihílque relinquens. At ego in præſẽtia illorum geſtorum pleraque prudens omittam, ea dũtaxat proditurus quę illi quàm plurimo conſtiterũt labore, ſúntque memoria digniſſima. Quum igitur Cyrus continentem vniuerſam ſuæ ditionis feciſſet, Aſſyriis bellum intulit.

Assyriae autem cùm alia multa ſunt magna oppida, tum verò celeberrimi nominis ac validiſſimum eſt Babylon, vbi poſt euerſam ab ipſis Ninum, regia erat. quod oppidum ſitum eſt in planitie ingenti, forma quadrata, magnitudine quoquouerſus centenũm vicenũm ſtadiorũ, in ſumma quadringentorum & octoginta, in circuitu quatuor laterum vrbis. Tanta eſt Babyloni-cioppidi magnitudo: quod ita exornatum eſt vt aliud nullum eorum quæ nos nouimus. Iam primùm foſſa ambit alta atque lata, aquæ plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum craſſitudine, ducentorum celſitudine. Eſt autem regius cubitus, quàm is quo pro mẽſura vtimur, tribus digitis maior. Operæ pretiũ certè eſt me præter hæc [b] diſſerere in quem vſum ſit conſumpta terra ex foſſa egeſta, & quomodo fuerit murus conditus. Vt quidque terræ

a Sunt aduenæ, præter octoginta familias: quę tum in vrbe non erãt, atque ita ſuperſtites fuerunt. Xan. *&c. Decepit autẽ Vallam istaíων, quod pro istéων perperam ſcripſũ fuiſſe, manifeſtiſſimum eſt ex hũ proximè ſequẽtibus, αἱ δὲ ἱσταί.*

b Exponere vbi ſit conſ.

[a] In effodienda ad fossam faciendam terra, effer.

[a] in deprimenda fossa efferebant, ex eo lateres ducebant: quorum postquam magnã vim duxissent, eos in fornacibus coquebãt. Postea cœno vtentes, asphalto feruenti per tricesimum quẽque laterum ordinem [b] summitates arundinum instipatas conglutinabant. & primùm labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum ædificarunt: super quem circa oras extruxerunt domunculas vnius contignationis inter se obuersas: inter quas tantum intercapedinis relinquebatur vt quadriga interagi posset. Eius per ambitum centum portæ stabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem postibúsque. Babylone octo dierum itinere abest alia vrbs nomine Is, vbi fluuius est haud magnus, eiusdem nominis, qui se deuoluit in flumen Euphratem. Hic itaque fluuius Is, vnà cum aqua per multos reddit asphalti bituminis grumos: quæ asphaltus ad murum Babylonis comportabatur. Hunc autem in modũ Babylon extructa est. Eius duæ sunt [c] plagæ, quas interfluit fluuius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc vterque murus lacertos exporrigit, eiúsque [d] incuruæ vtrinque ripæ coctilibus lateribus pro maceria prætexuntur. Ipsa vrbs plena domibus est ternarũ quaternarúmque cõtignationum, secta in vias cùm rectas tum verò transuersas, quæ ad flumen pertingunt: ad quarum singulas pro numero vicorum portulæ factæ sunt in maceria quæ flumen sepiebat, & ipsæ æreæ, & ad flumen idem ferentes. Et hic quidem murus lorica est. Alius verò intus nõ mũlto quàm hic debilior, sed exilior: inque vtriusq; ciuitatis plagæ medio murus est erectus, quorum hic regiã comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero verò Iouis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit, duorum vndecunque stadiorũ amplitudine, figura quadrata.

[b] Quæ vocat sũmitates arundinum, *quidam* ex Corintho *interpr.* areolas arundinum, siue arundineas. Super his autem lateres ficcabantur.

[c] Portiones. *siue* partes.

[d] Incuruæ ripæ *pro* ὀπισθίαι: *quæ* vox *sonat q.d.* incuruaturæ. sed esse irreptitia videtur.

ἄμα τῷ Ἀσφεσῳ, ἐπλίνθευον τῷ γλιῷ τὴν ἐκ τῦ ὀρύγματος ἐκφερομένῳ· ἑλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὠπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μῦ δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ ἀνὰ τεσσεράκοντα δόμων πλίνθου φορυτὸς καλάμων ἀμασσοιβάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος ὡς αὐτὸν ξύπον. ἐπάνω δὲ τῦ τείχεος πρὸς τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μονοόροφα ἔδμων, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τετράπωρον πρὸς ἔλασιν. πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι πέριξ τῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι. καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἶς οὔνομα αὐτῇ. ἔνθα ἔστι ποταμὸς οὐ μέγας· Ἶς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὔνομα· ἐς δὲ τοῦτο ἐς τὸν Εὐφρήτεω ποταμὸν τὸν ῥέει θερμὸν. τοῦτ ὦν ὁ Ἶς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θερμοῖσι ἀσφάλτου αἰνὰ δοῦ πολλοὺς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς Βαβυλῶνα τεῖχος ἐκομίσθη. ἐτετείχιστο μὲν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὔνομά ἐστι Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐξίει δὲ τοῦτ ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν. τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἑκάτερον τοῦ ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ὀπισθίαι πρὸς ἕκαστον τοῦ ποταμοῦ, αἰμασιὴ πλίνθων ὀπτέων περιβεβλημέναι. τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας, τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ὁπισθίους τὰς ὅτι τὸν ποταμὸν ἄγουσαι. καὶ δὴ ὦν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασιῇ τῇ πρὸς τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαιπερ λαῦραι, τοσαῦται ἀριθμὸν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαί τε καὶ αὗται ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. τῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος, θωρηξ ἐστί. ἕτερον δὲ ἐσωθεν τείχος πρὸς ἦπειρον, οὐ πολλῷ τέῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στεινότερον δέ· ἐν δὲ ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ ἑνὶ τὰ βασιλήια, πρὸς τὸ μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυρῷ· ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱερὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σταδίων, πάντη ἐὸν τετράγωνον.

ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ ὕψος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀναβάσις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ ποιεῖται πρώτης τοῦ πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσοῦντι δὲ κου τῆς ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι καθίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κεῖται εὖ ἐστρωμμένη· καὶ ἡ τράπεζα παρακεῖται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν αὐτὴ ὁ θεὸς ἕλληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηόν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι χρηματᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαιέος γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Γαπάτοισι τῆς Λυκίης, ἡ προφήτις τοῦ θεοῦ ἐπεὰν γένηται· οὐ γὰρ δὴ αἰεί ἐστι χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακλῄεται τὰς νύκτας ἔσω ἐς τὸν νηόν. ἔστι δὲ τῷ ἐν Βαβυλῶνι ἱερῷ καὶ ἄλλος κάτω νηός, ἔνθα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακεῖται χρυσέη, καὶ ὁ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύσεός ἐστι· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἐπὶ μὲν τοῦ χρυσέου βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μούνα. ἐπὶ δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καπνίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὰν τελέωσι τὸν ὁρτὸν ἄγοντες τῷ θεῷ τούτῳ. ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδριὰς δυώδεκα πηχέων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μὲν οὐκ εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλ-

A [a] In ſacri medio turris ſolida, craſſitudine ſimul & altitudine ſtadii, cui alia rurſus ſuperimpoſita turris & huic ſubinde alia, ad octauam vſque. His forinſecus ſcalæ ſũt in circuitu adhibitæ, per quas ad ſingulas conſcenditur turres.

B [b] In mediis gradibus ductus, ſellæque in hoc factæ, in quibus [c] aſcenſuros liceat ſedere ac conquieſcere. In poſtrema turri ſacellũ eſt aliud, in quo lectus eſt ſplendidè ſtratus, & appoſita mẽſa aurea. Statua tamen in hoc ſacello nulla eſt: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, vti narrant Chaldæi huius dei ſacerdotes. Narrant enim illi (tametſi mihi parum credibilia referre videntur) deum ipſum ingredientẽ templum, in hoc cubili conquieſcere, perinde atque Thebis AEgyptiacis, vt ferunt AEgyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat: [d] quæ vtraque

C mulier cum viris putatur nõ habere conſuetudinem: ſicut etiam dei antiſtita Pataris Lyciæ ciuitate, [e] quando ita accidit. Neque enim oraculum ibi celebratur perpetuò: vbi autem id futurum eſt, antiſtita noctu in templum concluditur. [f] Porro in Babylonis tẽplo aliud etiam eſt ſacellum inferius, quod [g] magnam habet Iouis ſtatuam, eámque aureã, [h] ponè menſam, & ipſam auream, ſimul & ſuſtentaculum cum ſella, omniáque aurea: adeo vt Chaldæi octingentorum talentorum auri opus æſtiment. Extra ſacellũ altare eſt, & ipſum aureum: atque præter hoc, aliud altare ingẽs, in quo integræ ætatis [i] hoſtiæ immolantur: quandoquidem ſupra aureum illud non licet [k] hoſtias mactare, præterquam lactẽtes. Inſuper in hoc maiuſculo altari Chaldæi quotannis centum

E millia talentorum libanoti adolent, quando huic ſuo deo [l] ſacra faciunt. Erátque in hoc templo etiamdum illo tẽpore ſtatua duodecim cubitorum è ſolido auro: quanquam ego hanc non viderim, ſed ea referam quæ à Chal-

a In templi m. & in præced.

b In med. gr. ſtatio.

c Aſcendentes.

d Quarum mulierum vtraque cum v.

e *Intellige, Quãdo contingit vt antiſtita debeat fungi munere.*

f Porro illo Bab.

g Magnum hab. Iouis ſimulacrum ſedens. *Vel* ſedentis, legendo κατημένου.

h Et illi magna menſa adiacet aurea: cuius ſcamnũ & ſella ſunt ex auro.

i Pecudes imm.

k *Vel*, Quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent.

l Feſtum diem celebrant.

47

dæis referuntur. Hanc ſtatuã Darius Hyſtaſpis filius inſidioſè captans, non auſus tamen fuit diripere: ſed eam poſtea Xerxes Darii filius abſtulit, ſacrificio, qui prohibuerat ſtatuam loco dimouendam, interempto. Atque illud tẽplum hocpacto conſtructum fuit ornamentis: etiamſi alia ſint peculiaria pleraque eiuſdẽ donaria.

Huius Babylonis multi quoque aliquãdo reges extitêre, (quorum in exponendis rebus Aſſyriis mentionẽ faciam) qui & muros ornauerunt & templa: & inter eos duæ fœminæ. Harũ prior, quæ quinque ętatibus ante poſteriorem regnauit, vocata eſt SEMIRAMIS. Hæc per planitiẽ aggeres extruxit ſpectaculo dignos, quum antehac flumẽ eã omnem reſtagnare ſolitũ eſſet. Poſterior regina, NITOCRIS nomine, extitit ſuperiore ſolertior. cuiuscùm alia monumenta extiterunt, quæ ego cõmemorabo, tũ verò hoc, quòd animaduertens imperium Medorũ ingens ac pacatum, ſubactáque ab his multa oppida, & inter hæc Ninum, præmuniuit ſe omnibus quàm potuit maximè. Ante omnia fluuiũ Euphratem, qui prius mediam ipſorum vrbẽ interfluens, rectus erat, tortuoſũ reddidit, foſſis ſuperius depreſſis, adeo vt quẽdam Aſſyriæ pagum, nomine Ardericam, ter influat, & qui nũc è mari per Euphratem Babylonem verſus ſubuehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hũc quidem talem reddidit. Aggerem verò ex vtroque fluminis labro aggeſſit viſu mirãdũ: tantæ eſt & magnitudinis & ſublimitatis. Multo ſupra Babylonem, aliquantulum ſeorſum à flumine, effodit [a] paludis eluuiem, profunditate quidem [b] ad aquã vſque ſemper ducta: latitudine verò eius quoquouerſus [c] trecentorum viginti ſtadiorũ. Hac foſſitia humus ad fluminis ripas aggeſta eſt. Quẽ locũ vbi depreſſit, crepidinẽ ambitus eius lapidibus induxit. Hæc duo,

a Paludis receptaculum.

b *Id eſt, Quoad aqua fodiendo inueniretur.*

c Quadringentorum vig.

A δαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ αἰδρείῃτι Δαρεῖος μὲν ὁ Υ̓ςάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐπάλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δ' ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν αἰδρείητα. ὁ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά.

Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, (τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι) οἳ τά τε τείχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν τεσσερεσκαιδεκάτερον ἄρξασα, ἡ ὑστέρη ἡμερῆσι πέντε πρότερον ἡμισυρίην, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα ἀναὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐῶσα ὁ ποταμὸς αἰεὶ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν. ἡ δὲ δὴ δευτέρη ἡμισυρίη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ σινεετωτέρη ἡμισυρίη ἦν πρότερον ἀρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν, ἀλλά τε ἀναιρημένην ἄτεα ἀνδρῶν, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νῖνον, πρόσεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα· πρῶτα μὲν δὴ τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ἐόντα πρότερον ἰθὺν, ὃς σφι ῥέοντα διὰ τῆς πόλιος μέσης ῥέῃ, τοῦτον, αἰώρην διώρυχας ὀρύξασα, οὕτω δή τι ἐποίησε σχολιὸν, ὥστε δὴ τρὶς ἐς τὸν τινα κωμέων τὸν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομα ἐστὶ ἐς τὴν ἀπικνέεται ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδερικά. καὶ νῦν οἱ αὖ κομίζωνται ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, τρὶς τε ἐς τὴν αὐτὴν ταύτην κώμην ἀφικνέονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χώματα δὲ παρέχωσε παρ' ἑκάτερον τὸν ποταμοῦ τὸ χεῖλος, ἄξιον θώματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυξε ἑλυδὸν λίμνην, ὀλίγον τι ἀφεστεῶσαν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ ἀφίμεσον αὐτὴν ποιεῦσα, εἰκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων. ἡ δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος αἰεισίμου παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ παρεχέετο. ἐπεί τε δὲ οἱ ὤρυκτο, λίθους ἀγαμένη, κρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε. ἐποίεε δὲ

ἀμφότερα

ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πολὺ, ἕλος, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, πολλὰς καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἐῶσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται περίοδος ἡ λίμνης μακρή. κατὰ τοῦτο δὴ εἰργάζετο τῆς χώρης τῇ αἱ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ στόματα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ὀπτιμοχρόνιοι ⓐ Μῆδοι ἐκμαθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο. τοιοῦδε δὲ ἐξ αὐτῶν περιθήκην ἐποιήσατο· τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, ᾗ δὲ ποταμὸς μέσον ἔχοντος, ὁπότε τῶν πρότερον βασιλέων ὄκως τις ἐθέλοι ἐκ τῆς ἑτέρου φάρσεος ἐς τὴν ἑτέρην διαβαίνειν, χρεὼν πλοίῳ διαβαίνειν. καὶ μοι (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τοῦτο· αὐτὴ δὲ καὶ τοῦτο παρεῖδε. ἐπεί τε γὰρ ὤρυσε τὸ ἔλυδρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐξαίρετο λίθους παρὰ μήκεας· ὡς δὲ οἱ ἱκανῶς οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκ τετράφασα τὸν ποταμὸν τὸ ῥέεθρον πολὺ ἐς τὸ ὤρυσε χωρίον, ἐν παρ' ὀπίσω πλατὸ ἦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηραμμένου τοῦ ἀρχαίου ῥέεθρου, τοῦτο μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ κατὰ διάβασιν τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι κατὰ ⓜ αὐτὸν λόγον τοῦ τείχεος· τοῦτο δή, κατὰ μέσην κου μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοὺς ὤρυξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπετείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτῷ, ὄκως μὲν ἡμέρη ἦ ἥβοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι. τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαιρέεσκον, τῶνδε εἵνεκα, ἵνα μὴ φοιτέοντες τὰς νύκτας κλέπτοιεν πρὸς ἀλλήλων. ὡς δὲ τὸ, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγένετο ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐτετέλεστο, τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξάγαγε. ἐπὶ οὕτω δὴ ὀρυχθὲν ἕλος ἡμόμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γεγονέναι. καὶ τοῖσι πολίτῃσι γέφυρα ἐπὶ κατεσκευασμένη. ἐνθαῦτα βασιλέα καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τὰς ἄκρης, πάφον ἑωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ὑπιπολῆς αὐτέων τῶν πυλέων. ἐνεκόλαφε δὲ ἐς ⓜ πάφον

A vt flumen flexuosum & lacuna tota, fossa esset, ideo fecit vt fluuius per multos anfractus retentus, sedatior mearet, & nauigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis nauigationibus longus ambitus lacunæ exciperetur. [a] Ad hæc, quæcunque erat regio ad inuadendum opportuna, & compēdiaria ex Medis via, hanc interseptit, ne Medi cōmercio Assyriorum ipsius negotia cognoscerent. [b] Et hæc quidem ex profundo circumiecit. Cæterùm B ex eis talem fecit communitionē, Quum sit vrbs in duas diremptа regiones, fluuio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat nauigio transire: quod erat (vt reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem vbi effodit [c] effluuium paludis, aliud opere eodem mōnumētum sui reliquit. Lapides prægrādes incîdit, qui vbi parati fuerūt, & locus depressus, in locū ipsum 48 C quem depresserat, omnem fluminis cursum auertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alueo arefacto, oras fluminis intra vrbem, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, extruxit coctis lateribus, eadem qua muros ratione. Extruxit itē circa mediam fermè vrbem pontem ex iis quos effoderat lapidibus, ferro eos ac plūbo deuinciens. Hunc sublicis quadratis, per quas Babylonii transirent, interdiu committebat, easdem noctu tollebat: D hac videlicet causa ne pernoctem transeuntes mutua furta exercerēt. Vbi porro lacuna repleta fuit flumine, & opus pontis exornatū, tunc fluuium EVphratem ex palude in pristinum alueum reuocauit: atque ita palus quam effoderat, [d] visa est necessariò facta, & pons in vsum ciuium extructus. Eadē autē regina hūc etiā machinata est dolū: Supra portas vrbis celeberrimas, loco edito atq; cōspicuo, sepulcrū sibi extruxit, atq; his E

a Hæc aut ē extruxit qua part aditus erāt & viæ compendia quæ ex Medis ducit; ne Medi, &c.

b Et his quidē munitionibus ab imo vsque vrbem circumdedit. Sed & has munitiones obiter ad hūc vsum accommodauit: Quum sit, &c.

c Receptaculū

d Cōperta fuit opportunè facta; & pons, &c.

χρ. ἥβοιτο,

χρ. ἀπαίρεσκον

χρ. διαφοιτέοντες

literis inſcripſit, SICVI REGVM BABYLONIS POSTMEFVTVRORVM FVERIT PECVNIAE PENVRIA, APERTO SEPVLCRO SVMITO QVANTVNCVNQVE LIBVERIT PECVNIAE. NE TAMEN NISI INDIGVERIT, ALIOQVI APERITO. NON ENIM IN REM EIVS FVERIT. Hoc ſepulcrum tam diu fuit immotum dum regnum peruenit ad Darium. Is indignum eſſe ratus ſe neque vti quippiam his portis, (ideo autem non vtebatur, [a] quòd ſupra caput ipſius tranſeuntis mortuus ſitus eſſet) neque ſumere pecunias repoſitas, & eas quidem ipſum prouocãtes, reſerauit monumentum: in quo non quidem pecunias inuenit, [b] ſed literas ita dicẽtes, NISI PECVNIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TVRPIS LVCRI CVPIDVS, DEFVNCTORVM SEPVLCRA NON APERVISSES. Talis extitiſſe hæc regina memoratur.

a Quod trãſiens habiturus eſſet cadauer ſupra caput ſuum ſitum.

b Sed cadauer, & literas quibus hoc dicebatur,

Aduerſus cuius filium Labynitum, patris nomẽ & Aſſyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. [c] Ducit autem rex magnus exercitum, probè domi comparata re frumentaria atque pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaſpe, Suſa præterfluente, ex quo vno ex omnibus fluminibus rex potat. Cuius Choaſpis aquam decoctam, & in argẽtea vaſa diffuſam, ferentes permultæ carrucæ quatuor rotarũ, mulis trahentibus, aſſiduè comitantur quocunque ille proficiſcitur. Cyrus igitur Babylonẽ tendens, vbi venit ad Gyndẽ amnẽ (qui in Mantienis ortus montibus, [d] per Dardaneos in Tigrim alterum amnem fluit, qui Opin vrbem præterlabẽs, rubro infunditur mari) conabatur hũc traiicere, quum non poſſet niſi nauibus traiici. Interim ei quidam è ſacris equis candidis petulãter ingreſſus fluuiũ, tranſire conabatur.

c *Hæc verba,* Ducit autẽ rex, &c. *vſque ad,* Cyrus igitur, &c. *paulo infetius videntur collocanda.*

d Per Darneos. *Darnam enim nũmerat Ptolemæus inter Aſſyriæ vrbes mediterraneas.*

Α γράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ, ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΟΚΟΖΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. οὕτω ὁ τάφος ἐπ' ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον Β τελευτήσῃ ἡ βασιληίη. Δαρείῳ δὲ χαλεπὸν ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι τούτῃσι μηδένα χρέεσθαι, καὶ χρημάτων κειμηλίων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ ἐπιβῆναι αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἔχεσκε τὸ δὲ εἶνεκα, ὅτι ἐπὶ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὗρε χρήματα μὲν οὔ, νεκρὸν δέ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, Ε' Ι' Μ' Η Α'ΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ Ε'ΗΣ C ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ' ΑΙ'ΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥ'Κ Α'Ν ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ Α'ΝΕ'ΩΓΕΣ. αὕτη μὲν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη λέγεται γενέσθαι.

Ὁ δὲ δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ παρεῖναι τὸ ἑωυτοῦ οὔνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. στρατεύεται δὲ βασιλεὺς ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ τοῖσι βασιλήιοισι· καὶ δὴ καὶ D ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μόνου πίνει βασιλεύς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημμένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετρακυκλοι ἡμιόνειαι κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι, ἕπονται ὅπῃ ἂν ἐλαύνοι ἐκάστοτε. ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος παρεβάλετο ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἐπὶ Γυνδέι ποταμῷ, τοῦ μέν κοτε πηγαὶ ἐν Μαντιηνοῖσι οὔρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς E ἕτερον ποταμὸν Τίγρην, ὁ δέ, παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων, ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ Γυνδέα ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἑόντα νηυσὶ πορτὸν, ἐθηῶτο οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τῷ λευκῷ ἐπὶ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο.

ὁ δὲ μὴν συμψήσας, ὑπορύχιον οἰχώκεε φέρων. χαίρτα δὲ δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσαντι· καὶ οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δὴ μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τὸν λοιπὸν καὶ γυναῖκας μιν εὐπετέως, τὸ γόνυ μὴ βρεχούσας, διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν, μετεὶς τὴν ὅτι Βαβυλῶνα στρατεύσοιτο, διαιρέει τὴν στρατιὴν δίχα. διελὼν δ', κατέτεινε σχοινοτενέας ὑπορύχας δεξιὰς διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, πρὸς ἑκάτερον τὸ χεῖλος τῆς Γυνδέω τετραμμένας πυκνὰ ξυπόν. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἔργα ζοιλύσι, ἤνυτο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερείην πᾶσαν αὐτῇ ταύτῃ διετέλεσαν ἔργα ζοιλύοντες. ὡς δὲ τὸν Γυνδέω ποταμὸν ἐπίεσε Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα μὲν διώρυχας διαλαβὼν, τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαυνε ὅτι τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκ στρατευσάμενοι, ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐγγύτερο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, στρατόπεδόν τε ἐποιήσαντο Βαβυλώνιοι, καὶ ἐπιόντες τῇ μάχῃ, κατειλήφεσαν ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπισάμενοι ἔπι πρότερον Κῦρον οὐκ ἀπεμείζοντα, ἀλλ' ὁρέοντες αὐτὸν πυκνὰ ἐπιόντα ὁμοίως ὅτι χειρόνεα, προεστάξαντο σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνταῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδένα· Κῦρος δὲ ἀπορείῃσι ἐνείχετο, ἄτε χρόνου τε ἐγκειμένου συχνοῦ, καὶ ἀωτέρω ἢ κατὰ γνώμην τῶν παρεσκευασμένων. εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἐξεμβολῆς τοῦ ποταμοῦ, τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσέβαλλε, καὶ ὅπισθε αὐτῆς τῆς πόλιος τάξας ἑτέρους, τὴν ἐξ ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμὸς φοιτᾷ ῥέων στρατῷ, ὅταν βαθὺν τὸ ῥέεθρον ἴδωνται γινόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω δὴ τάξας, καὶ ταῦτα προαγορεύσας, ἀπῆλαυνε αὐτὸς σὺν τοῖσι ἀχρηίῃ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ὅτι τὴν λίμνην, ταύτῃ περ ἦν τῶν Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε· κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀβατὸν εἶ ἐποίησε, ὑποστησάντος τοῦ ποταμοῦ. γνωμώσου δὲ τοῦτου, ὁ Πέρσαι

Hunc fluuius vorticibus contorquens, submersũ abripuit. Cyrus autem perquam ægrè ferens hãc fluminis iniuriam, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem vt in posterum facilè vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingẽtibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonẽ intermissa, copias suas bifariam diuisit. Dehinc alueos ad funiculum designauit centenos & octogenos, vtrinque ad Gyndis labra omnino conuersos: quos distributis copiis effodi iussit. Et opus quidem, vt quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamẽ in eo faciendo eam æstatem triuerunt. Cyrus ergo quum Gyndem mulctasset in trecentos & sexaginta riuos diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonem pergit, Babyloniis eum producto exercitu præstolãtibus. Qui, vbi propius vrbem ille promouit, cum eo conflixerunt, prælióque fugati, in oppidum cõpulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum iampridẽ animaduerterant inquietum esse, viderántque omnes pariter gentes aggredientẽ, comportauerant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obsidionem nihili faciebãt. Et Cyrus, quum iam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, inops consilii erat. Tandem, siue alius ei anxio suggessit, siue ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciẽdum: Instructis vniuersis copiis partim quâ fluuius vrbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit vt, quum cernerent alueum posse transiri, illac vrbem inuaderent. Ita instructis atque admonitis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eò vbi peruenit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem & ipse fecit. [a] Nam reuocato flumine, alueum eius pristinum vado transibilem reddidit. Quod quum ita factum esset, Persæ

a Nam fluuio in paludem, *siue stagnum*, ducta fossa immisso, pristinũ eius alueum, fluuio subsidente, *vel absedẽte*, peruium reddidit.

qui ad hoc ipsum instructi erant, per aluеũ vnde fluuius EVphrates abscesserat, [a] mediorum ferè femorum tenus fortiter Babylonem introierunt. Quos Babylonii, si factũ Cyri prius aut audisset aut sensissent, haud dubiè [b] contempto eorum ingressu, pessimo exitio affecissent. Nam obseratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conscensisque septis, ipsi pro ripis stãtes illos progressos veluti in cauea excepissent. Nunc ex inopinato eis Persæ astiterũt: & quum capti essent [c] qui media vrbis incolebant Babylonii, propter eius tamen magnitudinem non sentiebatur (vt fertur) ab iis qui circa extrema habitabãt. Sed quòd fortè dies festus eis esset, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè hoc resciuerunt. Atque ita prius capta est Babylon.

Cvivs ciuitatis quãta sit potentia, cùm ex aliis multis declarabo, tum verò ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, sit [d] distributa in ipsius atque exercitus eius alimentũ, præter tributa, ex duodecim quibus annus constat mensibus, quatuor regio Babylonica, octo reliquis eũ omnis Asia alit. Ita huius regionis potẽtia tertiã Asiæ partẽ æquiparat, & eius principatus, (quem satrapiam Persæ vocant) omniũ prouinciarum lõgè est optimus, adeo vt Tritæchmæ Artabazi filio ([e] qui pro rege tributum hoc exigebat) singulis diebus singulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Est autem artaba mensura Persica, capacior quàm Atticus medimnus, tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello destinatos, admissarii octingenti, cum equarum à quibus admittebãtur, sexdecim millibus. nam singuli à vicenis admittebãtur. Præterea canum Indicorum tanta alebãtur multitudo, vt ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi essent, aliorum tributorum immunes. [f] Atque hæc præsidis Babylonis peculiaria erant.

[a] Mediorum femorum tenus, ad summum, fortit.

[b] Ingredi non permisissent, sed pess.

[c] Nunc ex inopinato illis Persæ superuenerunt. Tantáque vrbis erat magnitudo, vt (quemadmodũ narrant accolæ) quum captiessent qui extremas vrbis partes incolebant, ii qui mediam vrbem incolerent, id nescirent. Sed quòd, &c.

[d] *Intelligit, singulis regionibus modici solitum quid alendo regi & eius copiis persoluerent.*

[e] (Quem rex huic tractui præfecerat)

[f] Atque hæc ad eum qui Babylonis præfectus erat, pertinebant. Porro, &c.

οἱ ὧν ἐτετάχατο ἐπ' αὐτοῦ τούτῳ τῷ ῥέεθρῳ τῷ Εὐφρήτεω ποταμοῦ, ὑπονενοσηκότος αὐδρείως ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κη, καὶ τῇ ἐσήεσθαι ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μὲν νυν ταῦτα ἐπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιεύμενον, οὐδ' ἂν ἐπιτρέψαντες τοῖσι Πέρσῃσι ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα. καταπλήσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, καὶ αὐτοὶ ὀπίσω τὰς αἰμασιὰς ἀναδόντες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἑλκηθρηδὸν, ἔλαβον ἂν σφέας ὡς ἐν χώρτῃ· νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτου σφι παρέσησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἁλισκομένων, τοῖσι δὲ μέσον οἰκέουσι τῶν Βαβυλωνίων, οὐ μανθανόντων ἁλισκομένους, ἀγὰ (τυγχάνει γὰρ σφι ἐοῦσαν ὁρτὴ) χορδῇ τε τῷ τὸν χρόνον, καὶ ἐν δαπανῇσι εἶχον. ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλὼν μὲν οὕτω πρῶτον ἀνάρπτο.

Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅσα τις ἔστι, ἐν δὲ καὶ τῷδε· βασιλεῦσι τοῦ μεγάλου ἐς ἐνιαυτὸν ἕκαστον τε καὶ τρατιῆς ἀπομοιρηταὶ πάρεξ τοῦ φόρου γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν, τοῖς τέσσερας μέρεσι μοῦνοι ἡ Βαβυλωνίη χώρη, τοῖς δὲ ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. ὅσῳ τριτημορίη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπηίην καλέουσι, ἔστι ἁπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη, ὅκου Τριταίχμῃ τῷ Ἀρταβάζου ἐκβασιλεύοντι τὸν νομὸν τοῦτον, ἀργυρίου μὲν τοσοῦτο ἑκάστης ἡμέρης ἀρίστου μεστὴ ἡ ἀρτάβη, μέζων ἢ ἡ Περσικὴ, χωρέουσα μεδίμνου Ἀττικοῦ πλέον χοίνιξι δισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δὲ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκτακισχίλιοι· αἱ δὲ βαινόμεναι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσαρες μὲν ἐν τῷ πεδίῳ κώμαι μεγάλαι, τὰς δὲν ἐοῦσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ παρεστετάχατο σιτία παρέχειν. ταῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα.

πρῶτον

τῆς Ἀσσυρίης

τῆς Ἀσίης

πολεμιστηρίων,

Ἡ δὲ γῆ τῆ Ἀσσυρίων εὐπ) μάλα ὀλίγῳ, καὶ τὸ ἐκ βέθρου τὸ ῥίζαν ἔχ σίτου, δῆλα τοῦτο· ἀρδόμενον μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀρδεύεται τε ὁ λήϊον, καὶ καρπὸν φέρει ὁ σῖτος, ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ, αὐτομάτου ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰ ἄρουρας, μηδ' ἀχερσί τε ἐκ κηλωνίοισι ἀρδόμενος. Καὶ γὰρ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, καπάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων δῆλα ναυσὶ περήτης, τρόπος ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς ἕλεον ποταμὸς ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγρην, παρ' ὃν Νῖνος πόλις ἦν οἰκέα). ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρᾶται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκέην, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴν ἐκφέρειν ἔστι, ὥστε ἑκατοστὴ μάλα τὸ πολλὸν ἀποδιδόναι· ἐπεὰν δὲ ἀρίστη αὕτη ἐωυτῆς γένηται, ἑκατοστὴ τεσσερηκοστὴν ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῆς κριθέων ὁ πλάτος γίνεται τεσσάρων ἢ πέντε ὀργυιέων δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρου μέγαθος γίνεται, ἔξεπισάμμος, μνήμην οὐ ποιήσομαι· ὡς εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐκφέρεται, ἐξεπιστάμενος, μυθεύμενα οὐ ποιήσομαι· ὡς εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐκφέρεται, ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπῖκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῆς σησάμου ποιεῦντες. εἰσὶ δὲ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῖνες αὐτέων καρποφόροι· ἐκ τῆς καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται. τοὺς συκέων ὄζους περιπεύουσι· τά τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τοῦτον καρπὸν περιδέουσι τῆσι βαλανηφόρῃσι τῆς φοινίκων, ἵνα πεπαίνηται σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐσδυόμενος, καὶ μὴ ἀποῤῥέῃ ὁ καρπὸς ὁ τῆς φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, καπάπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι. Θῶμα δὲ ἀπάντων μέγιστόν μοι ἔδοξε τῆς χώρης ταύτης, μετὰ γε τὴν πόλιν αὐτήν, ἔρχομαι φράσων.

Τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἔστι τὰ μὲν ποταμὸν πορεύεται ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐς τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι τὸν ποταμὸν κατήσωσι τὴν ἁμάξαν τὴν ποιήσωσι,

[A] [a] Porro in Assyriorum terra parum pluit. Quod in ea frumenti germinat, id demum est quod ex flumine irrigatur. Irrigatur autē seges prouenitque frumentū, nō quemadmodum in AEgypto, flumine sua sponte in arua ascendēte, sed manibus [b] atq; scrobibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis (quemadmodū AEgyptiaca) dissecta est in fossas, quarū maxima nauibus transiri potest, [c] ad solē hybernum vergens: [B] [d] exit autem ex Euphrate in Tigrim alterum flumen, ad quod vrbs Ninus sita erat. Hæc regio omniū quas nos vidimus, [e] longè optima est, duntaxat ferendo frumento. Nam in arboribus ferēdis, ficu, vite, olea, nequaquam de principatu contendit. Cereris autē fructu procreādo adeo ferax est vt nusquā non ad ducena reddat: vbi autē bonitate sese ipsa vincit, etiam ad tricena. Quaternum autē digitorum maximorū latitudo est tritici atque hordei foliis. [C] [f] Milii verò ac sesami proceritatē instar arborū, etsi mihi cōpertā, tamē memorare supersedeo, probè sciens, iis qui nunquā Babylonicam regionem adierūt, quæ de frugiferis dicta sunt, perquā incredibilia visum iri. Oleo autem non vtuntur nisi quod ex sesamis faciunt. Sunt eis passim per omnē regionē palmæ sua spō te nascentes, pleræque fructiferæ: [D] ex quibus & cibos & vinū & mel conficiunt, colentes ficuum more. Harum, vt aliarum arborum, Græci masculas vocant, quarum fructum iis quæ palmulas ferunt alligant, vt illinc prodiens culex, palmulas penetrans cogat maturescere, alioqui occasuras. Masculæ enim in fructu cūlices [g] ferunt, quemadmodum caprificī. Venio ad id quod ex omnibus quæ sunt in ea regione, secūdum ipsam vrbem, mihi summo miraculo est differendum. [E]

[h] Nauigia illorum quæ per flumē cōmeant Babylonē, omnia sūt orbiculata atque coriacea, quæ pecuarii Armenii, qui supra Assyrios incolūt, excæsis salicib' faciūt,

a Porro in Assyriorum regione parū pluit: & hoc ipsum est quod frumēti radicem alit: seges tamen fluuio rigata fit lætior: prouenitque, &c.

c *Id est, Ad solstitium hybernum.*

d Pertingit autem ab Euphrate.

e Longè præstātissima est ferēdo quidem certè frumento. Nam alioqui arbores ne ab initio quidem ferre potest: veluti ficum, vitem, oleam. Cereris, &c.

f In quam autē altitudinem milium & sesamum arboreſcant, etsi probè norim, tamen id non referam: quum sciā, iis qui n.

g Producunt.

h *Hūc locum ita vertit Bayf. in lib. De re Nauali,* Nauigia illis sūt quæ secundo flumine deferuntur Babylonem versus, omnia circulari forma, eáq; ex aluta. Vbi enī Armenii qui supra Assyrios habitāt, ligna circularia è salice coaptarunt, obtē-

dunt extrorsus tegumenta è pellibus, quibus soli vice vtuntur carinæque loco, nulla neque puppis neque proræ forma discreta, verùm scuti instar, in orbem composita: deinde stipula referciunt, illúdque nauigium flumini permittunt, mercibus onustũ: præcipuè autem bicos è palmarum foliis comportãt vino refertos. Regunturautem gubernaculis duobus, cum totidem hominibus qui stant: quorum alter introrsum trahit, alter extrinsecus propellit. Fiúntque hæc nauigia valde magna, nonnulla & minora: eorum autem maxima ferunt onus talẽtorum quinque millium. Ineſt & in vnoquoque nauigio asinus viuus, in maioribus etiam plures. *Pro Bicos è palmarum foliis, alij Dolia palmea interpretantur.*

instruúntque pellibus, nudo illarum extrinsecus posito in modũ soli: neque puppe discreta, neque prora acuminata, sed in speciem clypei magis orbiculata. Tale nauigium stramentis stipatum fluuio deferendum permittũt, cùm aliis rebus, tum verò doliis è palmularum vino onustum, dirigentibus illud duobus, cum totidem palis: quorum alter introrsum palum trahit, alter exterius pellit. Fiunt autem nauigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima quæque ferunt pondus quinque millium talentorum, singula singulos asinos viuos intus habentia, maiora etiam plures. Postquam igitur nauigantes Babylonem peruenerunt, onúsque exposuerunt, lignis nauigii atque omnibus stramentis venundatis, pelles asinis imponunt, eósque in Armeniam agitant. aduerso enim flumine nauigari præ illius rapiditate nullo pacto potest. Propterea enim non ex lignis, sed ex pellibus nauigia fiunt. Iidem, vbi asinos agitando in Armeniam redierũt, alia ad eundem modum nauigia comparant. Et naues quidem eorum tales sunt.

Amictu autem tali vtuntur: Duabus amiciuntur tunicis, vna linea vsque ad pedes demissa, cui alteram laneam superinduunt: postremò candidam penulam circumiiciunt. Calceos gerunt gentis more, soleis Thebanis penè similes. Capita habentes comata, mitris redimiunt, vnguentis toto corpore delibuti. Annulũ signatorium singuli gestant, & sceptrum affabrefactum, cui superstat aut malum, aut rosa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quippiam. Nam absque insigni gestare sceptrum ipsis nefas est. Atque hic eorum corporis est cultus.

Leges verò quæ constitutæ ab ipsis, hæ sunt: Vna quidem, prudentissima, altera autem (quantũ ego sentio) qua Enetos qui sunt ex Illyriis, audio vti per singulos pagos. Semel enim quotannis ista fiebant. Vbi virgines effectæ

A ἐξεπίνεσι τούτοισι διφθέρας σεγαστρίδας ἔξωθεν, ἐδάφεος δὲ ὅπον, οὔτε πρυμνῆιον ἀποκρίνοντες, οὔτε πρῶιρεν σινάμενοι, ἀλλ' ἀσπίδος δίκην κοιλοτερέα ποιησάμενοι, ἐς καλάμινης πλησάμενοι πρῶτα τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιᾶσι κατὰ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλησάμενοι· μάλιστα δὲ, βίκους φοινικηίους κατάγουσι οἴνου πλέους. ἰθύνεται δὲ ἀνὰ τε δύο πλάκτεων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἕτερος ἕλκει ἔσω
B πλῆθος ἐὼν, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. τιθέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα τοιαῦτα τὰ πλοῖα, ἐς ἐπτάσοα τάλαντα δὲ μέγιστα αὐτέων, καὶ πεντακισχιλίων τάλαντων ζῳὰ ἔχει. ἐν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι, πλείονες. ἐπεὰν οὖν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται Ⓜ φόρτον, νομέας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὴν καλάμινην πᾶσαν ἀπεκήρυξαν· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τοὺς Ἀρμενίους. αὐτὰ Ⓜ ποταμὸν γὰρ δὴ
C οὐκ οἷά τε ἐστὶ πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα, καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων· ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ὧδε ποιεῦνται.

Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται· χιτῶνι ποδηνεκέι λινέῳ· καὶ ὅτι τούτῳ ἄλλον ἠνεμέον
D χιτῶνα ἐπενδύνυσι. καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι ὁκοῖα, τὰ Θηβαϊκὰ ἐμφερέα. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι 51
ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δ' ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἐπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρῖνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλο τι. αἰδοῦς γὰρ ἐπισήμου οὐ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον. αὐτὴ μὲν δὴ σφι ἀρτίοις τοῖσι τοῦ σώματός
E ἐστι.

Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέασι· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέρην, ὡς καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὶ πεπυσμένοισι χρῆσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε· ὡς αἱ παρθένοι ἡμοίαζε

γάμων ὡραίας, ταύτας ὅκως σὺν αγόροιεν A
πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκεν ἀλέας· πέ-
ρι ξ δὲ αὐτῶν ἵστατο ὅμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστὰς
δὲ κατ' μίαν ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, τὴν ὡ-
ραιοτάτην πρώτην βυζδεστάτῳ ἐκ παντέων· μετὰ
δὲ, ὅκως αὐτὴ βυζδοῦσα πολλὸν χρυσίον φα-
νείη, ἄλλην ἀνεκήρυσσε, τὴν μετ' ἐκείνην ἐοῦσαν
βυζδεστάτην. ἐπωλέοντο δὲ καὶ σὺν οἰκήσει.
ὅσοι μὲν δὴ ἔσχον βυζδαίμονες τὴν Βαβυλω-
νίων ὀπυίαμοι, ἐσφέροντες ἀλλήλοις
ἐξωνέοντο ταῖς καλλιστευούσας· ὅσοι δὲ δὴ- B
μου ἔσχον ὀπυίαμοι, οὗτοι δὲ εἶδος μὲν οὐ-
δὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' αὖ χρήματά τε καὶ
αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δή οἱ
ἐξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς βυζδεστάτας
τὴν παρθένων, αἴρεσιν αὐτῶν τὴν ἀμορφοτάτην,
ἢ εἴ τις αὐτέων ἕμπηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀ- τὴν ἀμορφε-
νεκήρυσσε, ὅστις θέλοι ἐλάχιστον χρυσίον λα- σάτην
βέων, σὺν οἰκέειν αὐτῇ· ἐς οὗ τῶν ὀ ἐλάχιστον
ὑπισαμένῳ ἐφέρετο. ὁ δὲ αὖ χρυσίον C
ἐγίνετο ἀπὸ τῶν βυζδέων παρθένων. καὶ οὕτω
αἱ βῦμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἑμπήρους ἐζ-
εδίδοσαν. οὐ δοκῶσα δὲ τὸν ἑωυτοῦ θυγα-
τέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐζῆν, οὐ-
δὲ αὖθι ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρ-
θένον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρὴ κα-
τασήσαντα, ἢν μὴ σὺν οἰκήσειν αὐτῇ, οὕτω
ἀπάγεσθαι· εἰ δὲ μὴ συμφερέοιτο, ἀπο-
φέρειν ὀ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐζῆν δὲ καὶ
ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης. ⟨Ϟ⟩ βουλόμενον
ὠνέεσθαι. ὁ μὲν νῦν κάλλιστος νόμος, οὗτός D
σφι ἐν· ὁ δὲ μετὰ τοῦτον νεῶν γε ἐὼν διετέλεε. ἄλ- τὴν διετέλεσε
λο δέ τι ἐξεμηχανήσαντο νεωστί γενέσθαι, ἵνα μὴ
ἀδικοῖεν αὐτάς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἀ-
γωνται. ἐπεί τε γὰρ ἁλόντες ἐκακώθησαν ⟨Ϟ⟩
οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις ὁ δήμου βίᾳ ἀπα-
νίζων καταπορνεύῃ τὰ θήλεα τέκνα.
Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὧδε ἄλλος σφι νόμος
κατεσήκει· τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν
ἐκφορέεσι (οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖ-
σι) περισώντες ὧν τοὺς τὸν κάμνοντα, συμ- E
βουλεύοισι περὶ τῆς νούσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς
τοιοῦτον ἐπαθε οἷον αὐ ἔχοι ὁ κάμνων, ἢ ἄλ-
λον εἶδε παθόντα. ταῦτα περισώντες συμ-
βουλεύοισι, καὶ προσαγορεύοισι οὐδα αὐτὸς ποι-
ήσας ἐξέφυγε ὁμοίως νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε

essent nubiles, eas quum cõgregassent, vniuersas vnum in locũ recipiebant, quas circumsistente virorum frequentia, surgens præco sigillatim vẽdebat: sed primùm pulcherrimam omnium, [a] secũdum hanc (vt quamplurimo vẽditur auro) aliam euocabat quæ post illam esset speciosissima. Vẽdebatur autem in cõtubernium. Babylonii igitur qui locupletes, & iidem cælibes erãt, pulcherrimas quasque mercabantur, vtquisque licitando alterum superauerat. At iis ex plebe qui essent cælibes, his nõ opus erat pulchra forma: ideo turpiores virgines simúlque pecunias accipiebant. Nam præco, vbi virginum speciosissimarũ peregisset venditionem, [b] excitabat deformissimam, siquis illorum mercari volens existeret: edicebátque quisquis vellet quamminimo auri sumpto eam in matrimonium habere, donec illi qui minimo contentus esset, fœmina addiceretur. Ita aurum ex speciosis virginibus conficiebatur, & sic speciosæ deformes ac [c] debiles collocabant. [d] Quarum nullam cuique emptori fas erat sine fideiussoribus abducere, sed datis fideiussoribus de ducenda illa in vxorem, ita demum licebat abducere. si de hoc non conueniebat, lex lata erat vt aurum illi redhiberet. Quinetiam ex alio pago venientibus licebat vxorem mercari si vellent. [e] Hæc apud eos honestissima lex erat, quæ tamẽ nõ perseuerauit. Sed nouissimè aliud quiddam excogitauerunt, ne quis fœminas iniuria afficiat, néue quis aliam in vrbem abducat. Nã posteaquam expugnati malè accepti sunt, rémque domesticam absumpserunt, vnusquisque plebeius qui victus inopia premitur, filias suas adigit ad quæstum corpore faciẽdum. Alteram item sapienter condiderunt legem, ægrotos efferendi in forum: (neque enim medicis vtuntur) vt de eorum languore consulant [f] qui eos adeunt, siquis & ipse eundem passus est morbum, aut alium vidit patientem. Hæc viri qui illos adeunt consulunt, hortantúrque ad ea quæ ipsi faciendo effugerint simílem morbum, aut alium nouerint

a Vbi autem hęc auro multo vendita erat, aliã addicebat, quæ secundum illã esset spec. Vendebantur autem ea conditione vt vxores essent *emptoribus*. Babylonii igitur qui, *&c.*

b Surgere iubebat.

c Debilitas aliqua parte corporis. *Vel*, Quæ aliquo vitio corporis laborarent.

d Nec verò cuique suam filiam collocare licebat cui vellet neque emptori sine fid.

e *Videntur in Gr. exemplaribus præposterè collocata esse quædam verba, & esse hic sensus*, Et hæc quidẽ apud illos honestissima consuetudo erat, ne iniuria illas afficerẽt, neque in aliam vrbem abducerent. Verùm ad hæc vsque tẽpora nõ permansit: sed nouissimum aliud q. excogitauerunt. Nam posteaquã in *sua vrbe* expugnatione vexati fuerunt & bonis euersi, vnusquisq.

f Accedentes igitur ad ægrotũ siqui aut eodem morbo laborauerint, aut laborantem alium viderint, de illo consilium dant, hortant.

effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantes præterire silentio, nec antequam exploraverit quónam ille morbo laboret. Sepulcra eisdē in melle sunt: luctus funebres AEgyptiacis persimiles. Quoties autem cum vxore miscetur vir Babylonius, adhibito thymiamati assidet, & ex altera parte mulier idem facit. Quinetiam sub diluculum abluuntur ambo, nullum vas priusquam se abluerint tacturi. Eadem & hæc Arabes faciunt. Vna iisdem Babyloniis lex est omnibus modis fœda. nempe omnibus mulieribus indigeniscōmune est, semel in vita ad Veneris templum desidentibus, cū externis viris cōsuetudinem habere. Cæterùm quum pleræque sint diuitiis tumentes, [a] quæ sui copiā facere recusent, hæ vehiculis cameratis vectæ, pro templo consistūt, relicta interim à tergo magna famulitii turba. Pleræque etiam hunc in modum faciūt. Ad templum Veneris sedent nodis corollisque tēpora reuinctæ multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diuerticula vndecunque sic funiculis distincta aditum præbent externis ad mulieres illas, quam cuique libuerit deligendam. Porro quum semel illic cōsederint, non prius domum regrediūtur quàm hospitum aliquis pecuniam mulieri in sinum iniecerit, & cū eadē à fano seorsum abducta rem habuerit. Hospitem autem illū qui pecuniam obtulit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylittam imploro. Mylittā enim Assyrii Venerem appellant. Ac verò pecuniam illam, quantulacunque sit, non fas est reiicere, [b] siquidem in sacrum conuertitur vsum. Neque mulieri etiā permittitur hospitem aliquē repudiare: sed quicunque is est qui pecuniam obiecerit primus, hunc illa sequitur citra delectum. Postremò vbi iā congressa fuerit cū externo muli- [c] dea expiata, domū reuertitur. At deinceps [d] haud ita multo conduxeris. Iam, quæ forma sunt elegantiori, citius discedunt: quæ verò deformes, diutius coguntur desidere pro tēplo antequā legi faciāt satis. Fitq; interdū vt vno atque altero anno aut etiā triennio atque diutius expectare oporteat miseras. [e] Alicubi, nēpe in Cypro,

a Quæ se aliis immiscere dedignātur, hæ veh.

b Siquidem illa sit sacra.

c Rite factis deę sacris.

d Nihil tā magnum est quo dato potiri illis possis.

e Sed & in aliqua Cypri parte simil.

A ἐκφυγόντα. σιγὴ δὲ παρεξελθεῖν καὶ μὴ μνησθῆναι οὔπω σφι ἔξεστι, πρὶν αὖ ἐπείρηται ἑωυτῶν τινα νοῦσον ἔχει. ταφαὶ δέ σφι εἰσὶ μέλιτι. θρηϊκοῖσι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ' ἂν μίσγηται γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, πυρὶ θυμίημα καταλζόμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τοῦτο ποιέει. ὄρθρου δὲ λουόμενοι, λουτροῦνται ἀμφότεροι· ἄλλεος γὰρ οὐδενὸς ἅψονται πρὶν ἂν λουσώνται. ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀραβίοισι ποιέουσι. ὁ δὲ αἴσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι B Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πάσην γυναῖκα ἐπιχωρίων ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μίσγεσθαι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεθύμησαι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφερεύσας, ὅτι ζευγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑσᾶσι. θεραπηίη δέ σφι ἕπεται πολλὴ ὀπίσθεν. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἐχουσαι θώμιγος πολλαί γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ παρέρχονται, αἱ δὲ C ἀπέρχονται. γραμμοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδοὶ ἔχουσι ἀπὸ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γοῦνατα, μίσγηται ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμ- 52
βαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοῦτο δέ, Ἐπικαλέω σε τὴν θεὸν Μυλίτταν. Μυλίττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον, μεγάθεος ὁτευοῦν ἔστι· οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. οὐ γάρ θέμις ἐστί. D ἧς γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον· παρὰ δὲ τοῦτο ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἕπεται δὲ μίσγηται, ἀποσιωσαμένη τὴν θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὼ ἀπὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τι οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψεαι. ὅσαι μὲν νυν εἰδέος τε ἐπαγλαΐας εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσί, χρόνον πολλὸν τρόπος μίσγονται, οὐ δυνάμεναι νόμον ἐκπλῆσαι· καὶ γὰρ τριήκοντα καὶ τετρακόσια μετεξέτεραι χρόνον μίσγονται. ἐστὶ δὲ καὶ τῆς Κύπρου E

ὅτι τῶν πλησίος τούτῳ νόμος. νόμοι μὲν A similis quædam lex est. Hæc
δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστέασι. sunt Babyloniorum instituta.
Εἰσὶ δὲ αὐτέων πατρηίαι τρεῖς, αἱ δὲ ἄλ- quorum tres sunt [a] familiæ, quæ [a] Tribus
λο οὐδὲν σιτέονται εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον· τοὺς ἐπεί τε nullo alio nisi piscibus victitant.
αἱ θηρεύσαντες αὐήνωσι τῷ ἡλίου, ποιεῦσι τάδε. quos captos vbi arefecerunt ad
ἐς ἄλλοισι ἐς ὄλμον, καὶ λεήναντες solem, hoc faciunt: In pilam
ὑπέροισι, σῶσι διὰ σινδόνος. καὶ ὃς μὲν αἱ coniiciunt, ac pistillis pinsunt:
βούληται αὐτέων, ἄτε μάζαν μαξάμενος [b] deinde lineis conseruant, vn- b *Legit* σαίροισι,
ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτου τρόπον ὀπτήσας. de quisquis vult conspergit, of- *quum* σῶσι *Ver-*
fámque facit quam in modum *sio scriptura. id est,*
panis torreat. incernunt per lin
teum.

Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργα- Cyro, post hanc gen-
σο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' B tem ab eo subactam, incessit
ἑωυτὸν ποιήσασθαι. ὁ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα cupido Massagetas
λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς in suam potestatem redigendi.
ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς, πέρην τοῦ Ἀράξεω Quæ gens fertur & magna esse &
ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. strenua, ad auroram solisque or-
εἰσὶ δὲ οἵτινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ tum sita, trans Araxem fluuium
ἔθνος εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων eregione Issedonorum. Sút etiam
καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἴστρου· νήσους δ' ἐν αὐτῷ qui eam Scythicæ nationis esse di
Λέσβῳ μεγάθεα παραπλησίας συχνὰς φασὶ εἶναι. cãt. Araxes Istro maior & idẽ mi-
ἐν δὲ αὐτῇσι, αἱ θέρεος οἱ nor esse memoratur: & in eo freq̃-
σιτέονται μὲν ῥίζας C tes insulæ Lesbo pares magni-
γηρείας· καρποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξωρημένους tudine: & homines qui illas inco-
σφι ἐς φορβὴν καταπίθεσθαι ὠραίους, lũt, æstate vesci radicibus quibus-
καὶ τούτοις σιτέεσθαι τὸν χειμερινόν. ἄλ- li bet quas ipsi euellunt: arborũ autẽ
λας δὲ σφι ἐξωρᾶσθαι δένδρεα καρποὺς fructus quos maturos comperiũt,
τοιούσδε τινὰς φέροντα, ὅτε, ἐπεί τε αἱ ἐς in cibum reponere, quo per hye-
τὠυτὸ συνέλθωσι καὶ εἴλας, καὶ πῦρ αἰεὶ mem vescantur. Ab illis inuentas
καύσωνται, κύκλῳ περιζομένους βάλλειν etiam esse arbores talem fructum
ὅτι τοῦ πυρός· ὀσφραινομένους δὲ καταγα- ferentes, qui iactus ab illis in ignẽ
ζομένου τοῦ καρποῦ τοῦ βληθέντος, quem turmatim collecti accen-
μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, καπαὶ Ἕλλησι D derint, odore suo eos circumqua-
τοῦ οἴνου. πλέονος δὲ βληθέντος τοῦ καρποῦ, que considentes perinde inebriat
μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ac vinum Græcos: & eo vehemẽ-
ἀνίσασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τούτων tius quo plus eius fructus fuerit
μὲν αὕτη λέγεται δίαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀ- iectum, donec ad tripudiandũ
ράξης ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Ματιηνῶν, cantandúmque consurgant. At-
ὅθεν περ ὁ Γύνδης, καὶ ἐς τοὺς διώρυχας τοὺς que hæc fertur eorum esse viuen- Ματιηνῶν
ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίους διέλαβε ὁ Κῦ- di consuetudo. Araxes porro
ρος· σύμασι δὲ ἐξερεύγεται τεσσεράκοντα, fluuius à Mantienis quidem, vn-
τοὺς δὲ πόρους πλὴν ἑνός, ἐς ἕλεά τε καὶ de & Gyndes (quem Cyrus in tre-
τενάγεα ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι αἱ θέρεος κα- centos ac sexaginta diduxit riuos)
τοικεῖσθαι λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, fluit, sed per sexaginta ora prorũ-
ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρ- pens, quæ, vno excepto, in palu-
μασι. ὁ δὲ ἓν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέων des eluuiésque euoluuntur. vbi
ἐς λίμνην καθαρὸς ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. fe runtur homines habitare qui
crudis victitent piscibus, & pro
vestibus vtantur vitulorum mari
norum pellibus. Reliquum illud
per apertũ fluit in mare Caspiũ:
E quod mare per sese est, nec vllo
cum alio cõmiscetur. Nam &
illud quod Græci omne pernauigant, & id quod extra columnas
est, Atlanticum dictum & ru-

Κασπίη θάλασσα ὅτι ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν
δὲ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν. ἔξω δὲ στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη,

brum idē eſt mare. Caſpiū verò eſt alterum, ac per ſeipſum, longitudinis quindecim dierū, curſui nauis quæ remis vtatur: latitudinis, vbi ſpatioſiſſimum eſt, octo dierum. Eſt autem, qua ex parte ad veſperum vergit, Caucaſo prætentum montē, cuius cùm maxima vaſtitas tum ſumma eſt altitudo, multáſque atque omnifarias gentes habet, ac pleraſque omneſ agreſti materia victitātes: vbi arborum frōdes [a] iis quæ ſunt apud nos ſimiles ferūtur eſſe. quibus contuſis & aqua dilutis illi animalia in ſuis veſtibus pingere dicuntur: eáque animalia nūquā elui, ſed perinde ac ſi ab initio eſſent intexta, ſic cum reliqua lana veteraſcere. Horum quoque hominum concubitus, ſicuti pecorum, in propatulo eſſe. Et huius quidem marisquod Caſpium vocatur, partem quæ ad veſperam vergit, Caucaſus diſterminat: qua verò parte vergit ad auroram orientémque ſolem, planities excipit proſpectu immenſæ magnitudinis. Quam ſpatioſam planitiem non ex minima parte Maſſagetæ poſſident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, multis ac magnis ſolicitatus incitatúſque cauſis. Primùm ſua genitura, quòd videbatur maius quiddam homine eſſe: ſecundo loco, felicitate qua fuerat vſus aduerſus hoſtes. quācunque enim gentē Cyrus inuaſerat, ea gens nullo pacto poterat euādere.

a *Græca verba ſubiecta hic ſunt.*

Erat autem Maſſagetarum regina defuncto viro, TOMYRIS nomine, [b] ad quam in coniugiū petendam Cyrus miſit verbo dūtaxat, volens eam habere vxorē. at illa animaduertens non ſe in coniugium, ſed regnum Maſſagetarum peti, acceſſum Cyro interdicit. Poſtea Cyrus, quum dolus non procederet, progreſſus vſque ad Araxem, apertè infeſto cū exercitu in Maſſagetas tendit. Flumen pontibus iungit, quibus copias traiiciat, factiſque nauibus turres deſuper ædificat. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem miſit, qui

b Hanc Cyrus per quoſdā quos miſerat, ſimulatis verbis ambiebat, vxorem ſibi habere volens. At Tomyris vbi nō ſe ſed Maſſagetarum regnum ab illo ambiri animaduertit, acceſſ. &c.

A καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνουσα ἐοῦσα· ἡ δὲ Κασπίη, ἐστὶ ἑτέρη ἐπ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόου, εἰρεσίῃ χρεώμενόν, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἑσπέρην φέρονται τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος πρόκειται, ἐὼν ὀρέων καὶ πλήθει μέγιστος, καὶ μεγάθεϊ ὑψηλότατος. ἔθνεα δὲ αὐθεφάγων πολλὰ καὶ πάμποια ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πόαται ἐξ ὕλης ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης πρὸ ἐχόμενα εἴη λέγεται, τὰ τείθοντάς τε καὶ πρὸς μίσγοντας ὕδωρ, ζωὰ ἑωυτοῖσι ἐς τιλὴν ἐσθῆτα ἐκλεαίνειν. τὰ δὲ ζωὰ οὐκ ἐκπλώεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, καταπερ ἐνυφασμένα ἐκ πρώτου. μίσγεσθαί τε τούτων τὸν αὐθεφάγων ἐμφανέα, καταπερ τοῖσι πρόβατοισι. τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέκεται, πλῆθος ἄπειρον ἐς ὄψιν. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γάρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα ἐς ἐπορεύοντα ἐώ. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, ὡς δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερον δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γενομένη. ὅκῃ γὰρ ἐθύνετο στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν.

Ἦν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις οἱ ἦν οὔνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα ἑωυτῷ ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, σαφὲς μὲν οὐκ αὐτῷ μιν ἐμήνυον, ἀλλὰ τὸν Μασσαγετέων βασιλήϊον, ἀπείπατο τὸν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ οὐ προσεχώρεε, ἐλάσας ὅτι τὸν Ἀράξεα, ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὅτι τοῦ Μασσαγέτας στρατιῇ, γεφύρας τε ζευγνύων ὅτι τοῦ ποταμοῦ ἐπεβίβασι τὸν στρατόν, καὶ πύργους ὅτι πλοίων τοῖσι ἐπαρτημένοισι τὸν ποταμὸν οἰκοδομέοντο. ἐόντι δὲ τούτου τοῦ πόνου, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε

53

C

D

E

ἐὸν ὀρ. καὶ πλ. μέγιστον, καὶ μ. ὑψηλότατον.

» τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σεαυ- A
» δέων τε σεαυδεὶς. οὐ γὰρ αὖ εἰδείης εἴ τοι ἐς
τὰ πελεύ- » χειρὸν ἔσται ταῦτα τελεόμενα. παυσάμε-
μενα. » νος δὲ, βασίλευε τῶν σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας ἀνέ-
» χευ ὁρέων ἀρχοντας τῶνδε ἄρξομεν. οὕτω
» ἐθελήσεις ὑποθήκησι τῇσίδε χρέεσθαι,
τῶν πάντων » ἀλλὰ πόλιος μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶ);
» σὺ δὲ εἰ μεγάλως σεσθύμεαι Μασσαγε-
» τέων πειρηθῆναι, φέρε, μοῦνον μοι, καὶ ἔχεις
» ζεύγνυς καὶ ποταμὸν, ἄφες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀ-
» ναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τρισὶν ἡ- B
» μερέων ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὸ ἡμέτερον· εἰ
» δὲ ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς
» τὸ ὑμέτερον, σὺ τοῦτο τοῦτο ποίεε. Ταῦ-
» τα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος σὺν ἐκάλεσε Περ-
» σέων τοὺς σοφοὺς· συναγείρας δὲ τούτους,
» ἐς μέσον σφι σεσθεὶς τὸ σρῆγμα, συμ-
» βουλευόμενος ὁκότερα ποιέῃ. τῷ δὲ κατὰ
» τοῦτο αἱ γνῶμαι σύμπιπτον, κελευόντων
» ἐσδέχεσθαι Τόμυριν τε καὶ σρατὸν αὐ-
» τοῦ ἐς τὸ χωρίον. σρεσὼν δὲ, καὶ μεμφόμε- C
» νος τὸ γνώμιον Ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς,
τὴν σροκειμένην ἀπεδείκνυτο ἐναντίον τῇ
γνώμῃ. » σρόσθεν τάδε, Ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ
» σρότερόν τοι, ἐπεί με Ζεὺς ἔδωκέ τοι, ὃ αὖ
» ὁρῶ σφάλμα ἐὸν οἷκα τῷ σῷ, κατὰ δύνα-
» μιν ἀποτρέψειν. τὰ δέ μοι παθήματα τὰ
ἐόντα ἀχάριτα, » ἐόντα ἀχάριτα, μαθήματα γεγένηε. εἰ μὲν
» ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ στρατιῆς τοιαύτης
» ἄρχειν, τοῦδέν αὖ εἴη σρῆγμα γνώμας ἐμὲ
» σοὶ ἀποφαίνεσθαι· εἰ δὲ ἐπίστασαι ὅτι καὶ ἄνθρω- D
» πος καὶ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐ-
» κεῖνον σρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρω-
» πηίων ἐστὶ σρημάτων. σεριφερόμενος δὲ,
» οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἐμὲ μὲν οὖν γνώ-
» μιον ἔχω σερὶ τῶν σροκειμένου σρήγμα-
» τος τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν
» ἐσδέξασθαι τοὺς σολεμίους ἐς τὸ χωρίον,
ὁδός τις » ὁδός τοι οὐ αὐτῷ κίνδυνος ἔνι. ἐσαῦθις μὲν,
» σεσόντα σολλοὺς πᾶσαν τὴν ἀρχήν. δῆλα
» γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασσαγέται, οὐ τοὺς ὀπί- E
» σω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐ-
» λῶσι. νικῶμεν δὲ, οὐ νικᾶς τοσοῦτον, ὅσον εἰ δέ-
» ξας ἐς τὸ ἐκείνων, νικῶμεν Μασσαγέτας, ἐ-
» σεὶ φεύγοιεν. τοῦτο γὰρ αὖτις ἔσεσθαι ἐκεί-
» νῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἐναντιουμένους, ἐλᾷς ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριδος.

diceret, Rex Medorum desine incumbere in quæ incumbis, nescius an ista quæ constituisti, tibi conducibilia erunt. Omisso incepto, apud tuos ipsius regna, & nos sine finium quorum sumus principes, esse. Verùm tu admonitionibus his vti noles, & omnia males quàm quietem. [a] Quòd si tantopere affectas lacessere Massagetas, fer quam sustines ærumnam. Sed desiste iungere fluuiũ: à quo nobis tridui itinere digressis, traiicito in nostram regionem: aut, si mauis, nos excipere in vestram, tu hoc idé facito. Hæc vbi Cyrus audiuit, accitis Persarum primoribus coactisque, in medium rem proponit, consulens vtrum sibi agendum constituerent. Illorum in idem conuenêre sententiæ, iubentium recipi in ipsorum regionem cum suo exercitu Tomyrin. Quam sententiam Crœsus Lydus quum adesset, improbat, in contrarium disserens his verbis, Equidem tibi, rex, etiã antea dixi, quandoquidem Iupiter tibi me tradidit, quicquid animaduertero errati in tua domo, id omne me pro viribus auersurum. nam mei casus, etsi ingrati, mihi tamen extitere disciplinæ. Si tibi esse videris immortalis, & eiusmodi exercitui præesse, nihil est opus vt meam tibi dicam sententiam: sin verò te quoque agnoscis hominem esse, & aliis talibus præesse, illud in primis discito, humanarum rerum circulum esse, qui rotatus, semper eosdem fortunatos esse non sinit. Ideóque de hac quam proposuisti re, secus ego atque isti sentio. Si enim hostes in hanc terram volemus excipere, id tibi ex hoc periculum erit, ne fugatus omne amittas imperium: quia haud dubiè victores Massagetæ, non se retro fuga recipient, sed tuas prouincias adorientur. Victor autem tu non adeò multũ vincis quàm multum si traiiciens in terram illorum, victis Massagetis instabis fugientibus. [b] Hoc enim pro illo substituito consiliũ, [c] vt victo hoste, rectà pergas ad subigẽdum Tomyridis regnum,

a Quid? admonitionibus his vti noles? & omnia quieti antepones? Atqui, si tanto lacessendi Massagetas desiderio teneris, agedũ omitte quem fers in cõsternendo pontibus fluuio laborẽ: & nobis trid.

b Etenim idem ipsum opponam illi *quod dixi, illos, si vicerint, adoritu ros tuas prouincias*, fore vt victo hoste, &c.

c Te, victo hoste, recta porrectum ad Tomyridis regnũ. Ac præter illud quod est cõmemoratum, turpe est atque intol.

& quidem ſine duce. Turpe eſt enim atque intolerabile, Cyrum, Cambyſis filium, mulieri cedentem detrectare pugnam. Itaque mihi placet, traiectis copiis procedere eouſque dum illi in occurſum prodeant: atque dehinc [a] ita faciendo, dare operam vt illos ſuperemus. Namque, vt ego audio, Maſſagetæ bonorum ſunt Perſicorum inſueti, & magnorum cõmodorum expertes. his ergo viris propone in noſtris caſtris magnam inſtructarum epularum copiam, magna vi pecorum interfecta, cum magna etiam vi poculorum vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc vbi fecerimus, imbecilliſſimis quibuſque militum ibi relictis, cum reliquis ad flumen nos recipiamus. Tantis enim bonis conſpectis illi (niſi me fallit opinio) ſe ad ea cõuertent: vnde nobis ſupererit facultas magnas res perpetrãdi. Atque hæ quidem [b] in diſcuſſionem venere ſententiæ. Cyrus autem, priore repudiata, Cræſique probata ſententia, indixit Tomyridi vt retrocederet, vtpote ſe aduerſus illam traiecturo. Illa, quemadmodum à principio ſpopõderat, retroceſſit. Cyrus in Cambyſis filii ſui (cui regnum tradebat) manus præbuit Cræſum, ac maiorẽ in modum vt hominem honore beneficiiſque proſequeretur, præcepit, ſi ſua aduerſus Maſſagetas traiectio non rectè cederet. Hæc vbi præcepit, eóſque remiſit in Perſidem, ipſe cum copiis ſuis flumen traiecit. Trãſmiſſo Araxe vbi nox aduenit, vidit per quietem talem viſionem: Videbatur Cyrus in ſomnis cernere maximum natu filiorum Hyſtaſpis, habentem in humeris alas, quarum altera Aſiam, altera Europam inumbraret. Hyſtaſpi (qui Achæmenides erat, [c] Arſamenis filius) erat ex liberis natu maximus. Darius, tunc fermè viceſimum ætatis annum agens, in Perſide relictus quòd non maturus militiæ eſſet. Experrectus Cyrus viſum ſuum [d] intra ſe retractabat: quod quum ei magni momenti videretur, vocato Hyſtaſpi remotis arbitris, in-

a Ita vt dicam fac.

b Propoſitæ fuerunt ſent.

c Arſacis. *nam* ἈρσάμεοςVet. cod. pro Ἀρσάμεος *habent* Ἀρσάκιος.

d Apud ſe examinabat. *Vel, in diſquiſitionem vocabat. Ad verbum ſuos ipſi rationem illum viſi reddebat.*

A χρεὼς τε τῷ ἀπηνηλυθότι, αἰσχρόν τε καὶ οὐκ
ἀναγκαῖον, Κῦρον γε τὸν Καμβύσεω γυ-
ναικὶ εἴξαντα ἐπιχωρῆσαι τῆς μάχης. νεῦ-
σόν μοι δοκέει, διαβαίνοντα προσελθεῖν ὅσον αὐ-
τοὺς ἐκεῖνοι διεξίωσι· ἐπεὰν δὲ τάδε ποιεῦν-
τας, πειρᾶσθαι ἐκείνων περιγίνεσθαι. ὡς γὰρ
ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀγα-
θῶν τε Περσικῶν ἄπειροι, & καλῶν μεγά-
λων ἀπαθέες. τούτοισι ὦν τοῖσι αὐδράσι τὴν
προθύρων ἀφθόνως πολλὰ κατακόψαν-
B τας, καὶ σκευάσαντας, προθεῖναι ἐν ᾧ στρα-
τοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· προῒξ δὲ, καὶ
κρητῆρας ἀφθόνου οἴνου ἀκρήτου, καὶ σιτία
πάντοια. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ἐπὶ τοὺς λει-
πομένους τῆς στρατιῆς ὃ φλαυρότατον, οὗτ 54
λοιποὺς αὖτις ἐξαναχωρέειν ὅπως τὸν πλα-
μόν. ἐμὲ γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμάρτειν, κείνους
ἰδόντας ἀγαθὰ πολλά, τρέψεσθαί τε πρὸς
αὐτὰ, καὶ ἡμῖν ὃ σφέτερον λείπεται ἀπό-
δεξις ἔργων μεγάλων. γνώμας μὲν αὗται
C σφι ἐπέφασθαι. Κῦρος δὲ, μετεὶς τὴν πρό-
τερον γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἑλόμενος,
προσηγόρευε Τόμυριν ἐξαναχωρέειν, ὡς
αὐτῷ διαβησομένῳ ἐπ' ἐκείνους. ὁ μὲν δὴ
ἐξαναχώρεε, ὁ δ' ὑπέκετο πρῆγμα. Κῦρος
δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθεὶς τῷ ἑωυτοῦ
παιδὶ Καμβύσῃ, τῷ περ τὴν βασιληΐην ἐ-
δίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενος οἱ τιμᾶν τε
αὐτὸν καὶ εὖ ποιέειν, ἐς τὴν Περσίδα ἤιε. ἐπὶ
Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλά-
D μενος, καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, αὐ-
τὸς διέβαινε τὸν ποταμόν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ.

Ἐπεί τε δὲ ἐπέφαινε τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς
ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν εὖδων ἐν τῇ Μασσα-
γετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν
τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τὸν Ὑστάσπεος παίδων τὸν
πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυ-
γας· καὶ τούτεων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν
Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρ- Ἀρσά-
σάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἐὼν τῶν κιος.
E παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν τότε ἡ-
λικίην ἐς εἴκοσί κου μάλιστα ἔτεα. καὶ οὗτος
κατελέλειπτο ὑπὸ Περσέων, (οὐ γὰρ εἶχε πω
ἡλικίην στρατεύεσθαι) ἐπεὶ ὦν δὴ διεγέρθη
ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὄ-
ψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄψις, καὶ
λέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀπολαβὼν μοῦνον,
εἶπε,

» εἶπε, Υ̓σπασες, παῖς σὸς ὑπὸ Σουλβώων A quit, Filius tuus, Hyſtaſpes, mihi
» ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐπαλωκε. ὡς δ' ἀ-
» τρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμοὶ
» θεοὶ κήδονται, καί μοι πρόπτα προδηλοῦ-
» σι τὰ ὑπιφερόμενα. ἤδη ὧν τοι τῇ παροι-
» χομένῃ νυκτὶ εὕδων, εἶδον τῶν σῶν παίδων τὸν
» πρεσβύτατον ἔχοντα ὑπὸ τοῖν ὤμοιν πτέρυγας·
» καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν
» Εὐρώπην ὑπερσκιάζειν. ὄντων δὲ μηχανὴ
» ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύτης ἀποδεμένη, ὅ μὴ κεῖ-
» νον ὑπὸ Σουλβώων ἐμοί. σὺ νῦν τὴν ταχί- B tur inſidiæ. Quapropter tu quam-
» στην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποίεε ὅ-
» κως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε κατάσρεψάμενος ἔλ-
» θω ἐκεῖ, ὡς μοι καταφήνῃς τὸν παῖδα ἐς ἔ-
» λεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖον οἱ ὑπὸ-
Σουλβώων, ἔλεγε τάδε· τῷδε ὁ δαίμων προ-
έφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσοι αὐτοῦ ταύ-
τῃ μόνοι, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ τοῖσι Περσέων ἐς
Δαρεῖον. ἀμείβετο δὲ ὁ Υ̓σπασης τοιοῖσ-
» δε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γε-
τῶν ὑπὸ Σουλβώων » γενεῆς, ὅστις τοι Σουλβώοισι εἰ δ' ἔστι, ἀ- C
» πόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς αὐτὶ μὲν δούλων, ἐ-
» ποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι, αὐτὶ μὲν ἀρ-
» χεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἀρχὴν ἀπολωτῶν. εἰ
» δέ τις τοι ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐμὸν
» νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγώ τοι παῖδα
» δίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τούτῳ ὅ,τι σὺ βούλεαι.
Υ̓σπασης μὲν τοιούτοισι ἀμείβετο, καὶ
Ἀράξεα διαβὰς τὸν Ἀράξεα, ἤιε ἐς Πέρσας, φυ-
λάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον.

Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποιέετο τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπολελειμμένου ὀπίσω ὅπως τὸν Ἀράξεα, λελοιπότος δὲ τοῦ ἀρχαίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορὶς τοῦ στρατοῦ, τούς τε λελοιπότας τῆς Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τοῦ προκειμένου ἰδόντες δεῖπνα, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ἐναντίους, κλιθέντες ἐδαίνυντο. πλησθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, ὕπνον. E οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δὲ ἔτι πλείονας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλλους, καὶ τῆς βασιλείης Τομυρίδος παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης. ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὸν στρατὸν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα,

Τομύρεως

hoc reddito reſponſo, Hyſtaſpes traiecto Araxe in Perſidē cōtendit, Cyro filiū ſuum Darium cuſtoditurus.

Cyrus autē Araxe traiecto progreſſus vnius dici iter, quæ Crœſus admonuerat exequitur: relictáque illic imbelli parte copiarum, mox cū expedita manu ad Araxē reuertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Maſſagetani exercitus pars, ſeſe defenſantes interimit. Eadē, cōſpecto epularū apparatu, poſt aduerſariorū cædem, ad epulandum diſcumbit: refertáque cibo ac vino ſoporatur. Perſæ ſuperueniētes horū multos occidūt, multóque plures viuos capiunt, cū alios, tū verò ducē eorum, reginæ Tomyridis filium, cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii ſui caſu,

a Vnde certò compererim,

b Nulla ratione negari poteſt quin ſic.

c Id eſt, Offero. Vel, exhibere paratum ſum.

missō ad Cyrum caduceatore, ita inquit, Inexplebilis cruore Cyre ne spiritus tollas ex hoc quod actū est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti adeo desipitis vt descendente in corpus vino improba à vobis verba fundantur, si tali veneno filium meum vicisti, dolo, non prælio, es superior. Quare meum admitte consilium, bene tibi cōsulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impunè quòd tertiam Massagetārum partem profligasti. Quæ nisi feceris, per Solem iuro Massagetarum dominum, fore vt ego te, etsi insatiabilem cruoris, tamen satiem.

Hæc verba ad se perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginæ Tomyridis Spargapises, vbi à vino relaxatus didicit [a] se in malo esse, exorauit à Cyro vt vinculis solueretur. Statimque quum solutus est ac manuum compos effectus, seipsum interemit: atque hic quidem talem obiit mortem.

a In quod malū incidisset. *Vel, Quantum malum sibi accidisset.*

Tomyris autem, quum Cyrus ipsi non auscultaret, cōtractis suis copiis ita conflixit cum Cyro, vt hanc pugnam ex omnibus quæ inter barbaros extiterunt, acerrimam censeam extitisse. Eam autem ita gestā fuisse accipio: Primùm vtrosque spatio inter se distantes, sagittas misisse: deinde sagittis absumptis concurrentes, lāceis pugionibúsque [b] fuisse cōsertos: ac diu pugnantes perstitisse, neutris fugere volentibus: ad extremum Massagetas superiores extitisse: ibíque cùm permagnā exercitus Persici partem tum verò Cyrum ipsum occubuisse, quum vnū de triginta omnino regnasset annos. Cuius cadauer inter cæsorum Persarum stragē Tomyris perquisitum quum inuenisset, caput in vtrem demisit quem humano cruore cōpleuerat: mortuóque insultans inquit, Tu quidem meū viuētis & in pugna victricis filiū perdidisti dolo captū: at ego te (prout interminata sū) cruore saturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu: de quo quū multa referātur, is qui mihi maximè verisimilis videtur à me commemoratus est.

b Manus conseruisse.

A πέμψασα κήρυκα τάδε ἐλεγε τάδε, Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπ- « 55
θῆς τῷ γεγονότι τῷδε τρήγματι, εἰ ἀμπε- «
λίνῳ καρπῷ, τῷπερ αὐτὸς ἐμπιπλάμενοι «
μαίνεσθε ὕπο, ὥστε καλιόντος τοῦ οἴνου ἐς σ «
σῶμα, ἐπῴδας ἀπλέγειν ὑμῖν ἔπεα κακά· τοιῦ- «
τῳ φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς «
τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ σὺν τῷ καρτερῷ. νῦν «
ὧν μευ βουλεύσασ ὑποδέξαι τὸν λό- «
γον. ἀπόδος μοι παῖδα, ἀπιὼν ἐκ τῆς- «
B δὲ τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τρι- «
τημορίδι τοῦ στρατοῦ κατυβρείσας. εἰ δὲ μή «
τοῦτα σὺ ποιήσεις, ἥλιον ἐπόμνυμί τοι δε- «
Μασσαγετέων δεσπότην, ἦ μιν σε ἐγὼ καὶ «
ἀπλησον ἐόντα, αἵματος χορέσω. Κῦρος «
μὲν νυν, τὰ ἐπέων τουτέων ἀμενηνὰ θέντων, οὐ-
δένα ἐποιέετο λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιλείης
Τομύριδος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς μιν τάχα Τομύ-
C ὁ τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε ἑωυτὸν κακῶν, ριος
δεινοῖς Κύρου ἐν τοῖσι δεσμοῖσι λυθῆναι, ἐ-
τυχε. ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα, καὶ τῶν χειρῶν
ἐκράτησε, διεργάζετο ἑωυτόν. καὶ δὴ οὗτος
μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τόμυρις δέ,
ὡς οἱ ὁ Κῦρος οὐκ ἐπήκουσε, συλλέξασα πᾶ-
σαν τὴν ἑωυτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύ-
ρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσας δὴ βαρβά-
ρων ἀνδρῶν μάχας ἐγὼ οἶδα, χρῖνω ἰσχυ-
ροτάτην γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ πειρήσομαι
οὕτω τοῦτο γὰρ λέγω)
αὐτοὺς ἀπεστάναι, ἐς ἀλλήλους τοξεύειν. μέχρι
D δή, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξετετόξευτο, συμπε-
σόντας τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι
συνέχεσθαι. χρόνον τε δὴ ὑπὸ πολλὸν συνεστά
ναι μαχόμενοι, καὶ οὐδετέροις ἐθέλειν φεύ-
γειν· τέλος δέ, οἱ Μασσαγέται
ἐπεκράτησαν. καὶ τῆς Περσικῆς αὐτοῦ στρατιῆς
τοῦτο διέφθαρτο· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τε-
λευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τρι-
άκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος
ἀνθρωπήιου Τόμυρις, ἐδίζητο ἐν τοῖσι τε-
θνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν. ὡς δὲ οὗτος,
E ἐναπτύσσει αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκόν. λυ- ἐναπτύ-
μαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, Σύ μὲ σσει.
ἐμὲ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην, ἀπώ-
λεσας παῖδα τὸν ἐμόν, θηρὶ δόλῳ. σὲ δὲ ἐγὼ,
καθάπερ ἠπείλησα, αἵματος χορέσω. τὰ μὲ
δὴ κατὰ τὸν Κύρου τελευτὸν οὕτω ἔχει, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὁ δέ μοι πιθανώτατος εἰρήσθω.

Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίαν τῇ A
Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ δίαιταν ἔχουσι. ἱπ-
πόται δὲ εἰσὶ καὶ αἰπηδοί· ἀμφοτέρων γὰρ με-
τέχουσι. καὶ τοξόται τε ἐξαιρετοφόροι, σα-
γάρις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλ-
κῷ τὰ πάντα χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰ-
χμὰς καὶ ἄρδεις καὶ σαγάρις, χαλκῷ τὰ
πάντα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ
ζωστῆρας καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κο-
σμέονται. ὡς δὲ αὕτως τοῖσι ἵπποισι τὰ μὲν
περὶ τὰ στέρνα, χαλκέοις θώρηξι περιβάλ-
λουσι· τὰ δὲ περὶ τὸν χαλινὸν καὶ τὰ στόμια B
καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ οὐδὲ ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σφι
ἔστι ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς,
ἄπλετος. νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε·
γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, τῇσι δὲ ὅτι
κοιναῖσι χρέωνται· ὃ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλλη-
νες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ
Μασσαγέται· τῆς γὰρ ὑπερθυμήσῃ γυναικὸς
Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀπο- C
χρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀ-
δεῶς. οὔρεος δὲ ἡλικίης σφι πρόκειται ἄλ-
λος μὲν οὐδεὶς, ἐπεὰν ὑπὸ γήρεος γλίσχρη κάρ-
τα, οἱ προσήκοντες οἱ πάντες συνελθόντες
θύουσί μιν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ·
ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται.
τοῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισται.
τὸν δὲ νούσῳ τελευτήσαντα οὐ κάρτα σι- τὸν δ' ὑ κατα-
τέονται, ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν σπείρονται
ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἔμελλε ἐς τὸ τυθῆναι. D
σφαγίοισι δὲ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώ-
οισι καὶ ἰχθύων. ὁ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ
Ἀράξεω ποταμοῦ πορίζονται. γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ μούνων ἥλιον σέ-
βονται, τῷ θύουσι ἵππους· νόμος δὲ οὗτος
θυσίης· τῷ θεῶν τῷ ταχίστῳ, πάντων τῶν
θνητῶν ὁ τάχιστον δατέονται.

Massagetæ & amictum gerunt & victum habent Scythico simi-
lem. Ex equis præliantur, [a]& pe-
dibus. vtroque enim genere valét.
Sagittarii item sunt atque hastati,
sagares, [b]*hoc est pugiones*, è more
gestantes: in omnibus auro vtétes
& ære. Vtuntur nanque ære in o-
mnibus quæ ad hastas, ad phare-
tras, ad sagares pertinent: auro au-
tem in cunctis quæ ad capitis, ad
balteorum, ad axillarũ ornamen-
tum spectant. Equorum itidem
pectoribus æreos thoraces circũ-
dant. [c]Circa frenum, frenáque &
phaleras, aurum adhibent: ferro
atque argento nihil prorsus vten-
tes: nam quum in eorum regione
immensa sit auri atque æris copia,
ferri tamen atque argẽti nihil est.
Moribus his vtuntur: Singuli qui-
dem vxorem ducunt, sed ea com-
muniter vtũtur. Nam quod Græ-
ci memorant facere Scythas, id
non Scythæ faciunt, sed Massage-
tæ. siquidem vir Massageta quo-
ties cupidine capitur mulieris, su-
spensa ad plaustrum pharetra, sine
pudore cõcumbit. Terminus vi-
tæ nullus eis propositus est: sed v-
bi quis admodum senuit, conue-
nientes propinqui eũ immolant,
& cum eo aliquot pecudes: quarũ
carnibus pro epulo, vbi coxerũt,
vescuntur. quod genus obitus a-
pud eos beatissimum habetur.
Languore extinctos nõ edunt, sed
terra operiunt, loco damni putan
tes quòd ad immolationem non
peruenerint. Nihil omnino serũt:
sed pecoribus victitant, piscatúque, quem eis abundè Araxes flu-
uius suppeditat: lac autem poti-
tant. Ex diis vnum Solem vene-
rantur, cui equos immolant. [d]Hic
autem est eis mos sacrificandi, vt
deorum perniciissimo è quadru-
pedibus omnibus perniciissimum
mactent.

a Et absque equis. *Gall. Ils combatent à pied & à cheual.*

b *Alii sagarin securis genus esse putant, & ipsemet Valla sic alibi Gerit.*

c Circum habenas fr.

d Est autem institutum hoc sacrificium vt deorum perniciissimo omnium mortalium perniciissimum mactent. *Sed Valla κτηνῶν legi pro θνητῶν.*

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarum liber ſecũdus, qui inſcribitur EVTERPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων δεύτερος, ὃ ἐπιγράφεται Εὐτέρπη.

CYRO vita functo, regnum ſuſcepit CAMBYSES, eius & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius: quam ante virum defũctam Cyrus ingenti luctu & ipſe proſequutus eſt, & cæteris quibus imperabat, eam ingenti luctu proſequi præcepit. His parentibus ortus [a] Cambyſes, quum Iones & AEoles pro hæreditariis ſuis ſeruis haberet, aduerſus AEgyptios fecit expeditionem, comparato cùm ex aliis tum verò è Græcis quibus dominabatur, exercitu.

AEgyptii autem, priuſquam apud eos regnaret PSAMMETICHVS, omnium hominũ ſe primos extitiſſe arbitrabantur: verùm Pſammeticho regnum adepto, quum inceſſiſſet cupido noſcendi quinam primi hominum extitiſſent, ex eo tempore putauerunt Phrygas quàm ſe priores extitiſſe, ſe verò quã cæteros. Enimuero Pſammetichus, quum ſciſcitando quinam primi hominum extitiſſent, [b] nullum exitum inuenire poſſet, huiuſmodi rẽ machinatur: Pueros duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit paſtori inter pecora educandos hunc in modum: iubens *videlicet* neminem coram eis vocẽ vllam edere, ſed in deſerta caſa ambos ſeorſũ collocari, [c] eiſdémque in tpẽore capras adduci: vbi autem lacte expleti forent, alia adminiſtrari. Hæc ideo faciebat iubebátq; [d] Pſammetich⁹, quòd quæ vox prima ex his pueris erũperet, vbi inarticulatè vagire deſiſſent, audire cuperet: prout & contigit.

a Cambyſes, Iones quidẽ & Æoles pro paternis ſeruis habebat, ſed aduerſus Ægypt. *Sonabit autem* paternis, *à patre relicto.*

b Nullam rationem inire poſſet.

c Eiſdémque certis temporibus capr.

d *Valla ita Verterat*, Iubebátque Pſammet. quòd cuperet ex pueris, vbi inarticulatè vagire deſiſtẽt, audire: *legens* ἐὼ πατὰ φωνὴν, *pro* ἔπτα φωνῶν.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου μὲν καὶ Κασσανδάνιος τῆς Φαρναάσπεω θυγατρός. τῆς τεθναποτα νούσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι τεθεῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. Ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωίους ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε ἐπαγόμενος τῶν ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἕλληνας, τῶν ἐπεκράτεε. [a] τῶν Ἑλλήνων.

ΟἹ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵτινες γενόμενοι πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωυτῶν, τοῦτον δὲ ὕστερον, ἑωυτούς. Ψαμμήτιχος γὰρ ὡς οὐκ ἐδυνάστευε πειρώμενος πόρον τινὰ τούτου ἀνευρεῖν οἵ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων, διδοῖ ποιμένι πρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τρόφιν τινὰ τοιήνδε· ἐπεὶ λήμνους μηδένα ἀυτίον αὐτέων μηδεμίην φωνὴν ἱέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν κέεσθαι αὐτά, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. πλησθέντα δὲ τοῦ γάλακτος, ταῦτα μὲν διαθερμήνασθαι. Ταῦτα δὲ ἐποιέετο καὶ ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, ἄλλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαξάντων τὸ ἀσήμου κνυζήματος, ἐώντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. τὰ δὴ ὧν καὶ ἐγένετο. [b] τὸ βέκος. [c] βεκὸς ἄρτος. [d] βεκεῖν. [e] ἐπαγινέειν.

ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐλέγετο, ταῦτα τῷ A ποιμένι φρονέοντι, ἀνοίγοντί τε τὴν θύρην, καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, βέκκος ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἤσυχος ἦν ὁ ποιμήν· ὡς δὲ πολλάκις φοιτέοντι καὶ ἐπιμελουμένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἦγε τὰ παιδία κελεύσμασι ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες αἰ θεοπτων βέκκος τι B καλέοιεν. πυνθανομένου δὲ, ἔμαθε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω σπεισάμενοι λόγῳ Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας προσεδυτέρησαν ἐωυτῶν. ὧδε μὲν ἐγὼ ἐπύθετο τῶν ἱρέων τῶν Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἦκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικὸς τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκτάμοι, τοιῷδε οὕτω ἐποιήσατο τῶν C παιδίων τῶνδε τὰ αὐτήσι τῇσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὸν ἔφορον τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου. ἐς δὲ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτέων εἵνεκεν ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιουπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων τοὺς εἰ λογιμώτατοι. τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέεσθαι ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων D μούνων· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον τοῦ ἐμοῦ αὐτῶν ἐπίστασθαι. τὰ δὲ ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, κατὰ τὸν λόγον ἀναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι.

57

Ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι πρώτοις Αἰγυπτίοις ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρεθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα διασημήναντας τῶν ὡρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρέθη ἐκ E τῶν ἀστέρων ἔλεγον. ἀτρεκέστερον δὲ πολλῷ σοφώτερον Ἑλλήνων (ὡς ἐμοὶ δοκέειν) ὅσῳ Ἕλληνες μὲν ἅτε τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλοντες τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντήμερους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας,

Nam bimatus exacto tempore, pastori qui hæc administrabat, aperienti ianuã atque intranti, ambo infãtes porrectis manibus occurrẽtes, beccos clamabãt. Quod primò audiẽs pastor obticuit: quũ verò crebrius adeunti & obseruãti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, iussus ab eo, pueros attulit exhibuítque. Quos quum & ipse Psammetichus audisset, percõtabatur quínam homines beccos quippiam appellarent. Hæc percontans cõperit Phrygas sic panẽ appellare. [a] Tali negotio argumẽtati, Phrygas se priores extitisse AEgyptiis concesserunt. Quod ita actum esse equidem ex sacerdotibus Vulcani, qui sunt Memphi, audiebã. Græci tamen cùm alia multa inepta memorant, tum verò Psammetichum pueros educandos curasse apud mulieres quarum linguas præcidisset. Hactenus de puerorũ educatione referebãt. Alia quoque apud Memphim audiui ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquiũ veni. Quinetiam harum ipsarum rerum gratia & Thebas & Heliopolin, *id est Solis urbem*, me contuli, animo cognoscendi nunquid consentanea dicturi essent iis quæ Memphi dicerẽtur. Nam Heliopolitani feruntur AEgyptiorum esse solertissimi. [b] Atq; ex iis narrationibus, quæ ad rem diuinam pertinentia audiui, ea non libenter enunciauerim, nisi ipsorum tantummodo nomina, existimans omnes homines idem sentire de his. quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus commemorabo.

[c] QVAE autem humanarũ rerum sunt, hæc ita referebant inter se cõstare: Omnium hominũ primos AEgyptios annum comperisse, [d] distinguentes eũ in duodecim temporum mẽses. Et hæc comperisse ex astris: qui eo prudentius (vt mihi videtur) [e] hoc agunt quàm Græci: quòd Græci quidem tertio quoque anno intercalarem mensem introducũt, temporum gratia: AEgyptii verò numero tricenorum dierum, quibus duodecim menses taxant,

a Ex hac re cõiecturam facientes, Phr. *Vel*, Quũ hanc rem examinassent.

b Verùm quæ mihi ad deos pertinẽtia narrarũt, ea scriptis mãdare non libet, præter illorũ nomina: quòd idem de illis omnes homines scire existimem. Quæ autẽ præterea de his commem.

c Quæ autem ad res humanas spectant, hæc ita cõmuni cõsensu referebant. Omn.

d Atque illi duodecim tempora distribuisse. Et hæc comp.

e Annuum spatium exigunt ita distinctum.

adiiciunt quotannis quinos dies. vnde eis ratio circuli temporum constat eôdem redeuntis. AEgyptios quoque primos; duodecim deorum cognomina in vsu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Item primos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiã animalia in saxis sculpsisse: [a] quarum rerum pleraque ita effecta opere demonstrabant. Præterea primum mortalium regnasse Menem, ac sub eo omnem AEgyptum, præter Thebaicam prouinciam, palustrem fuisse: ex eáque nihil eorum quæ nũc sunt supra stagnum Myrios, extitisse: in quod stagnum à mari per flumen septem diebus nauigatur. Atque de regione bene mihi dicere videbantur. manifestum enim est ei qui, si antea non audierit, tamen inspexerit, (modò sit solertia præditus) AEgyptum in quam Græci nauigant accessionẽ esse terræ, ac fluminis donũ: quinetiam loca quæ supra stagnum hoc sunt, ad trium vsque dierum nauigationem. De qua non iam tale quicquam commemorabãt. Est autem & aliud tale: AEgyptiacæ regionis huiuscemodi natura est: Iam primum quum AEgyptum versus in alto cursum tenẽs, abes procul ab ea adhuc diurnæ nauigationis spatio, [b] patieris sensum cœni, etiam in aqua vndecim alta [c] passus: quæ res declarat eatenus esse humum aggestã. Ipsius autem AEgypti longitudo secundum mare, sexaginta est schœnorum, *id est funiculorum*: quemadmodum nos AEgyptum distinguimus à sinu Plinthinete, *id est lateritio*, vsque ad stagnum Selbonidis: ad quod mõs Cassius vsque pertingit. Itaq; ab hac parte sexaginta schœni sũt. Etenim qui modicũ terræ possident, metiũtur illam [d] passibus: qui minus inopes terræ sunt, metiuntur stadiis: qui multum possidẽt, parasangis: qui plurimum, schœnis. Constat autẽ parasanga tricenis, schœnus, (qui mẽsura est AEgyptiaca) sexagenis stadiis. Ita erat AEgypt[o] secũdũ mare stadiorũ trium milliũ sexcẽtorũ. Hinc ad Heliopolin mediterranea versus AEgypt[o] spatiosa est, [e] supina omnis & aquarũ inops simul ac limosa.

a Quæ ita se habuisse re ipsa cõprobât magna ex parte. Præt.

b Demissa bolide, *id est nautico perpendiculo*, cœnum erues, etiam in aq.

c Vlnas. Gr. *orgyas.*

d Vlnis. Gr. *orgyis.*

e Depressa. i. *cãpestre, non mõtosa.*

Α ἐπάγουσι δυὰ πρὸς ἔτος πέντε ἡμέρας πρὸς τὸν ἀριθμόν. καὶ σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τωὐτὸ περιίων, καθίσταται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἐπονομάσαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοισι ἐγλύψαι. τουτέων μὲν νυν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδήλωσε οὕτω ἡμόρμενα. βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον αὐθρώπων ἔλε-

Β γεν Μῆνα. ὑπὸ τούτου, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῆς τῆς νῦν οὐδὲν ὑπερέχουσαν τοῦ νῦν ἔνερθε λίμνης τῆς Μοίριός ἐούσης· ἐς τὴν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐστὶ ἀνὰ τὸν ποταμόν. καὶ μοὶ ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προσακούσαντι, ἰδόντι δὲ (ὅστις γε σύνεσιν ἔχει) ὅτι Αἰγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἔστι Αἰγυπτίοισι ὀπίκτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποτα-

C μοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς περ ἐκεῖνοι αὐτὸν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. ἔστι γὰρ ἔτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τε χώρης ἐστὶ τοιήδε. πρῶτα μὲν πρὸς πλέον ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεὶς καταπείρητηρίῳ, πηλὸν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἕνδεκα ὀργυῇσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν ὅτι τοσοῦτον δηλοῖ προχώσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν. αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ὅτι μῆκος ὁ παρὰ θά-

D λασσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοί, τῇ ἡμεῖς διαιρέομεν ἐς Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης. πρὸς ἣν ὄρος Κάσιον τείνει. ταύτης ὦν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυῇσι μεμετρήκασι τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἧσσον γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δυώδεκα δὲ ὁ μὲν παρασάγης τετράκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέ-

E γεν ἐὼν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω αἱ εἴκοσι Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. ἐνθεῦτεν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ὑπερπλίη τε καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύος.

Αἰγύπτου ὁ

ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης αὕτη ἰούσῃ, τὸ δὲ πλησίον ὃ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τὸ βωμοῦ φερούσῃ ἐς τὸ Πίσαιον καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι διαφέρειν οὐκ ἐπιστάμενος λογίζομαι τῶν ὁδῶν τουτέων τὸ μὴ ἴσας εἶναι, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηναίων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πλεῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος αὕτη ἰούσῃ, στεινὴ ἐστὶ Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παράτεταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου ἐπὶ μεσαμβρίην τε καὶ νότον, αἰεὶ αὔξον ἐς τὸν Ἐρυθρὸν καλεόμενον θάλασσαν. ἐν τοῦ καὶ λιθοτομίαι ἔνεισι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. τοῦτο μὲν λῆγον, αὐτοκάμπτῃ ἐς τὰ εἰρηται, τὸ ὄρος. τῇ δὲ αὐτὸ ἑωυτοῦ ἐστὶ μακρότερον, ὡς ἐγὼ ἐπεφραδόμην δύο μυριάδων αὐτὸ ἐούσῃ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἕω ἐπὶ ἑσπέρην. τὰ δὲ ἐπὶ ἕω, λιβανωτοφόρα ἐστὶ πάντα τὰ πέρατα ἐστί). τοῦτο μὲν νυν ὄρος τοιοῦτόν ἐστι· τὸ δὲ ἐπὶ Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν ᾧ αἱ πυραμίδες ἕαται, φάραγγι καταλημμένον, τεταμένον, ἐς αὐτὸν ζόφον καὶ τὸ Ἀραβίου τὰ ἐπὶ μεσαμβρίην φέροντα. τὸ ὦν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολλῶν χωρίων, ὡς ἐστὶ Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόου στεινή ἐστι, Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξύ, πεδιὰς μὲν γῆ, σταδίοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι), τῇ στεινοτάτη ἐστί, διακοσίων οὐ πλείους, ἐκ τοῦ Ἀραβίου οὔρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον. τὸ δ' ἐνθεῦτεν αὖτις εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι. πέφυκε μὲν ὦν ἡ χώρη αὕτη οὕτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων. σταδίοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἑξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. ἔστι δὲ σχοῖνος σταδίων Αἰγυπτίων τριήκοντα. ἐστὶ δὲ ἐκ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων ἑξακισχίλια καὶ τετρακισχίλια σταδίων καὶ μυρία· ὅσον δὲ τῇ ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι, σημανέω.

A Mari ad Heliopolin eundo per superiora, iter est eiusdem spatii cuius id quod ab Athenis ab ara duodecim deorū fert Pisam & ad delubrum Iouis Olympii: quæ itinera siquis computet, inueniet parum quiddam differre quomin⁹ paria sint, ac nō amplius quindecim stadiis. Ná viæ quæ ex Athenis Pisam fert, quindecim stadia desunt quominus sit mille & quingentorum stadiorum: at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, B hūc stadiorum numerum complet. Ab Heliopoli autem per superiora eundo AEgyptus angusta est. nam ab vna parte mons Arabiæ exporrigitur, ab aquilone ferēs ad meridiem atque ad austrū, semper sursum tendens ad mare quod rubrum vocatur. Ibi insunt & lapidicinæ, ad pyramides quæ sunt apud Memphin, excisæ. Ab hac quidem parte desinens mōs, a declinat in quæ dictum est. Qua verò parte productior seipso est, C duorum egoaudiebam mensiūm itineris esse ab aurora ad hesperū: & eius extrema quæ ad auroram vergūt, feracia thuris esse. Atque hic quidem mons talis est.

a Reflectitur versus ea quæ dixi *loca*.

Quo autē latere Africā AEgyptus spectat, alius mon saxeus extenditur, in quo pyramides sunt, sabulo obsitus, eodem modo quo Arabici mōtis tractus qui ad meridié fert. Itaque ab Heliopoli nō ita multorū spatiorū est iter quod modò AEgypti sit, sed angusta est, D & quatuor duntaxat dierum nauigationem habet. Inter eos quos dixi montes quod est intercapedinis, campestris est terra, stadiorum fermè (vt mihi videtur) qua parte arctissima est, non amplius ducētorum, è monte Arabico ad eū qui dicitur Libyeus. Illinc rursus AEgypeus laxa est. Atque ita situs regionis natura comparatus est. Ab Heliopoli autē ad Thebas E nouem diebus nauigatur, spatio quatuor millium octingentorum & sexaginta stadiorum, hoc est, vnius & octoginta schœnorū: quæ AEgyptia stadia collecta, secūdū quidē mare sūt, (prout à me superi⁹ indicatū est) tria millia sexcēta: quantū verò à mari ad Thebas mediterraneum sit, indicabo.

58

ἀπὸ τὸ διάφορον ἀπὸ ἴσας μῆκος ἐστί),

ἀπὸ ἐς μεσαμβρίην τε καὶ νότον,

ἀπὸ μακρότατον, ἀπὸ ἐοῦς ἀπὸ ἐώ

ἀπὸ ἄλλο ὑπερτείνει,

ἀπὸ ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβαίων ἐστί,

sũt enim sex millia ac centum viginti stadia: à Thebis autem ad vrbem nomine Elephantinam, octingenta viginti. Huius igitur regionis quæ à me dicta est, pleraque pars (vt & sacerdotes aiebãt, & mihi ipsi esse videbatur) acquisititia AEgyptiis est. Siquidé quod inter prædictos mõtes, supra Méphim vrbem positos, mediũ est, videtur mihi sinus maris aliquãdo fuisse, quemadmodum ea quæ sunt circa Ilium & Teuthraniam, & Ephesum, & Mæandri planitiẽ, vt hæc parua magnis comparentur. quoniam nullum eorum fluminum quæ has regiones oblimauerunt, dignum est comparari vni ex septem ostiis Nili, magnitudine. Sunt & alii fluuii nequaquã magnitudine Nili, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre: cùm aliorum tũ verò Acheloi, qui per Acarnaniã fluens in Echinadum insularum mare, iam eas media ex parte fecit continentem.

Est autẽ Arabicæ regionis, non procul ab AEgypto, sinus maris, exiens ex eo quod rubrum vocatur, ita lõgus atque arctus vt differendo ostẽdam. Prolixitas quidem, inchoando nauigationem [a] ex Inacho in amplum æquor, consumit quatuor dies remigationis: latitudo verò, vbi sinus amplissimus est, dimidiatũ diem nauigationis. In quo sinu quotidie reciprocatio aquarum & vadosum æstuariũ est. Porro alium huiusmodi arbitror sinũ extitisse qui in AEgyptum ferretur, à mari septentrionali AEthiopiam versus tendens: sicut Arabicus (de quo à me sermo institutus est) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope inter se suos recessus terminant, exiguo quodam terræ interuallo dirempti. Quòd si in hũc Arabicum sinum Nilus velit alueum suum cõuertere, quid prohibebit assiduè fluẽtem, quin intra viginti millia annorum illum oblimet? [b] Ego enim credo, intra decem millia annorum qui ante me natum transierunt, sicubi siccanea facta sunt, nimirum & sinũ siccaneũ fieri posse, etiam multo

[a] Ab eius recessu vsque ad latũ mare. *Legendum est enim ex Vet. cod.* μυχοῦ, *non* ἰνάχου, *vt legit Valla: nec* μάχου, *vt in Vulg. edit. habetur.*

[b] *Hic Græca exempl. mendosa esse videntur.*

A σάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. ὁ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, σάδιοι εἴκοσι καὶ ὀκτακόσιοι εἰσί. Τούτης ὦν τῆς χώρης τῆς ἐρημώδης ἡ πολλὴ, κατάπερ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε δὲ καὶ αὐτῷ μοι εἶναι, ὀπίκτητος Αἰγυπτίοισι. πρὸ γὰρ οὐρέων τῶν ἐρημώων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ γ' ἐφαίνετο μοι εἶναι κοτὲ κόλπος θαλάσσης, ὡσπερ τά τε περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην,

B καὶ Ἔφεσόν τε καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὡς ἔστι ὦστε ἐπὶ σμικρὸ τούτοισι μεγάλοισι συμβαλέειν. πρὸς γὰρ τούτοισι τὰ χώρια τὰ ἐκπροχωσάντων ποταμῶν, εἰ πρὸς τὰ στόματα τὰ Νείλου ἐόντος ἑπταστόμου, τοῦδε μοῦνον πλήθεος πέρι ἀξιόλογα συμβληθείη ἄν. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεα, οἵτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· πρὸς ἐγὼ φερέσαι ἔχω οὐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀχελῴου· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἐκβὰς ἐς τὴν θάλασσαν, πρὸς Ἐ-

C χινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε.

Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης, μακρὸς οὕτω δή τι ἐὼν τένος, ὡς ἔρχομαι φέρων. μῆκος μὲν, πλόου ἐξαμήνου ἐκ μυχοῦ διεκπλώσαντι ἐς τὸ εὐρύπλουν θάλασσαν, ἡμέρας ἀναγκαίως τεσσερήκοντα, εἰρεσίη χρεωμένῳ· εὖρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἡμίσεος ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις κατὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ ὀπὶ τὸ Αἴγυπτον δοκέω γεγενῆσθαι· τὸν μὲν, ἐκ τῆς Βορέης θαλάσσης ἐσιόντα ἐπ' Αἰθιοπίης· τὸν δὲ Ἀ-

D ραβίον, τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ὀπὶ Συρίης· ἀτὰρ μὲν ἀλλήλοισι συμπαραμείνοντε ἐκ μυχοῦ, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντε τῆς χώρης. εἰ ὦν δὴ ἐθελήσοι ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀραβίον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τοῦτου, χωσθῆναι ἐντὸς γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε μυρίων ἐντὸς χωσθῆναι ἄν κου γε δὴ ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, ὄκου οὐ χωσθεὶς κόλπος, καὶ πολλῷ

E

πρὸς ὦστε

πρὸς ἐξιέναι

πρὸς καὶ θαλάσσης.

πρὸς ἐσχόντα

πρὸς αἰσχρὸν εἶναι

μέζων ἐπὶ τούτου, καὶ τοσούτου τε πολλαμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ; τὰ δὲ Αἰγυπτίων ὧν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδών τε τὸν Αἴγυπτον προσκειμένην τῆς ἐκεμένης γῆς, καὶ γυψαλίδα τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπανθέουσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας ἀπολέειν· καὶ ψάμμον μούνον Αἰγύπτου ὄρεος τοῦτο δὴ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον. προσὸς δὲ τῇ χώρῃ, οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσουρῳ ἐούσῃ τὸν Αἴγυπτον προσομάλλοντι, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ πρὸς θαλάσσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελαγγεόν τε καὶ κατερρηγυῖαν, ὥστε ἐοῦσαν ἰλυώδεα καὶ προσχοῦσαν ἐκ Αἰθιοπίης καταφερομένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἴδωμεν ἐρυθροτέρην τε γῆν καὶ ψαμμοτέρην· τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέρην τε καὶ πετρώδεα ἐοῦσαν. ἔλεγον δὲ καὶ τόδε μοι μέγα τεκμήριον πρὸς τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μύριος βασιλέος, ὅκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας ἢ ἐλάχιστον, ἀρδέεσκε Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μύριος οὔκω ἦν ἔτεα ἐννακόσια τετελευτηκώς, ὅτε τὰ ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τοὐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ἐπαφαίνει ἐς τὸν χῶρον. δοκέουσι δέ μοι Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μύριος, οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ δὴ καλεόμενον Δέλτα, ἤδη οὕτω ἡ χώρη αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ δὴ ὅμοιον ἐπιδιδοῖ ἐς αὔξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὸν τὸν Νείλου, πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι, τὸ κοτὲ αὖτις Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πεπυθημένοι γὰρ ὡς εἴη πᾶσα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, καὶ τὰ νῦν ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευδέντας καὶ τῆς ἐλπίδος μεγάλης, κακοῖσι πεινήσειν. ὁ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφίσι ὕειν ὁ θεὸς, ἀλλ' αὐχμῷ διαχρᾶσθαι, λιμῷ ἂν Ἕλληνες αἱρεθήσονται. οὐ γὰρ δή σφι ἔστι ὕδατος ἄλλη ἀποσκοφὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μούνου. καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς εἴρηται. φέρε δὲ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἰ γὰρ ἐθελήσει

quàm hic est maiorem, à tanto flumine atque ita operoso. Itaque quæ de AEgypto à referentibus audiui, ea & ipse ita habere existimo. quippe quum videam & AEgyptum esse exporrectam à terra contigua, & conchylia existere in montibus, ac salsuginem exudare, quæ etiam pyramides corrumpat: & solum hunc montem qui in AEgypto imminet Memphi, arenas habere. Præterea regione hanc nulli alteri conterminæ, aut Arabiæ, aut Libyæ, aut Syriæ assimilē esse: (etenim Arabiæ maritimam oram Syrii incolunt) sed nigram terram & [a] fragilē habere, vtpote limo ex alluuionibus ab AEthiopia flumine deuecto. Nā Libyam humum scimus magis rubram esse, & magis [b] subarenaceam: Arabicam verò atque Syriacam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiam hoc magnū huius regionis documentum aiebāt sacerdotes, sub rege Myri fluuium, quoties octo cubitis, dum minimū, influebat, irrigasse AEgyptum quę infra Memphim est. necdum ab obitu Myris nongēti erant anni ad tempus quo hæc ego à sacerdotibus audiebam. At nūc, nisi ad sedecim aut ad quindecim saltem cubitos ascēdat fluuius, in regionem non transcendit. Quæ regio, si proportione in altum surgat, & tantundem ad incrementū tendat, non restagnāte eam Nilo, videntur mihi AEgyptii vtique qui infra paludem Myridis incolunt cùm alia loca tum verò eum qui vocatur Delta, idem passuri omni futuro tempore, quod aiebant ipsi passuros aliquando Græcos. Nam quum audirēt omnem Græcorum terram pluuia perfundi, non fluminibus, vt suam, dicebant fore vt decepti aliquando magna spe, malè [b] esurirēt. Qui sermo hoc dicere vult, Græcos, si nolit eis deus pluere, sed siccitatem immittat, fame extinctum iri, vtpote quibus nihil aquæ, nisi tantum à Ioue, suppetat. Atque hæc quæ ab AEgyptiis in Græcos dicuntur, rectè se habēt: age, nūc vicissim dicā quomodo res ipsis AEgyptiis se habeāt. Si, vt

a In rimas fissam.

b Subarenaceam vocat cui arena subest: suppetrosam (vel potius subpetrosam) cui petra subsunt, i. lapides. q.d. petricosam, i. lapidosam. Sic exprimere voluit ὑπολαμμοπέτρωτον ἢ ὑποπέτρον.

ἢ πολύμβροτοι

c Reste legit Valla πεινήσειν (et habēt vet. cod.) nō πονήσειν.

ἢ πονήσειν.

superius dicebam, quæ infra Mẽphim est regio, (hæc enim est quæ augescit) velit in altum augescere proportione præteriti temporis, [a] quid aliud AEgyptios, qui illic incolunt, quàm esurituros? si neque gustare ea quæ ab Ioue sũt, neque à flumine restagnari queãt rura ipsorum? Isti nanque ex omnibus hominibus, atque ex omnibus AEgyptiis, maximè illaboratum percipiunt fructum, qui neque proscindendis aratro sulcis, neque subigendo solo, neque aliud quicquam exercendo eorũ quæ in aruis colendis cæteri mortales, laborem tolerant: sed postquam fluuius sua sponte superueniens irrigauit rura, irrigatáque reliquit rursus, tunc in suum quisque rus iacto semine sues immittit, conculcatóque suibus semine, messem deinde expectat: atque vbi [b] suibus semen versauerit, ita demum frumentum percipit.

Quòd si vellem [c] de AEgypto Ionũ vti sentẽtiis, qui solũ Delta AEgyptũ esse aiunt, à Persei specula appellata, dicentes illam secũdum mare, ad Pelusiacas vsq; tricheas, quadraginta schœnorum esse: à mari autem mediterranea versus, pertingere ad Cercasorũ vrbem, iuxta quam scinditur Nilus in Pelusiũ fluens & in Canobũ: cætera verò AEgypti, partim esse Africæ, partim Arabiæ: ostẽderemus, hac ratione vtentes, nullam AEgypti primitus fuisse regionem. Nam Delta eis (vt ipsi dicũt, & mihi videtur) [c] defluxa humus est, & quæ nuper (vt sic dicam) extitit. Itaque si nulla eis terra erat, quid curiosi sunt, putantes se primos homines extitisse? [d] qui ne in puerorum quidem experimentum, qui primam linguam proderent, ire debebant. Ego certè AEgyptios opinor neque cum loco quẽ Delta Iones vocant, pariter extitisse, sed sẽper fuisse ex quo genus humanũ extitit, [e] progressúque terræ multos ex eis reliquos fuisse, multos aliũde subingressos. Ideóque olim Thebæ AEgyptus vocabatur, cuius ambitus est stadiorũ

A (ὡς καὶ πρόσθεν εἶπον) ἡ χώρη ἡ ἔνερθε
Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἔστι ἡ αὐξανομένη) κατὰ
λόγον τὸν πρηχθέντος χρόνου ἐς ὕψος αὐ-
ξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτῃ οἰκέοντες Αἰ-
γυπτίων πεινήσονται; εἰ μήτε γλυκύτατά σφι ἡ
χώρη τὰ ἀπὸ Διός, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ'
ἔσται ἀρύσας ὑπερβαίνειν; ἢ γὰρ δὴ νεὼ γε
οὗτοι ἀπονητότατα καρπὸν θερίζονται ἐκ-
τὸς τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων, καὶ
τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἳ οὔτε ἀρότρῳ ἀ-
B ναρρηγνύτες αὔλακας, ἔχθιστον πόνον, οὔτε
σκάλλοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδέν,
τῶν ἄλλοι ἀνθρωποι ἅπτει λήϊον πονέονται.
ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐ-
πελθὼν ἄρηται τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ, ἀ-
πολείπῃ ὀπίσω, τότε ἀνειρέες ἕκαστος τὴν
ἑωυτοῦ ἀρουραν, ἐσκάλλει ἐς αὐτὴν ὗς. ἐ-
πεὰν δὲ καταπατηθῇ τοῖσι ὑσὶ ὁ σπέρμα,
τὸν ἀμητὸν ὁ ἀπὸ τούτου μένει. ἀποδινήσας
δὲ τοῖσι ὑσὶ τὸν σῖτον, οὕτω κομίζεται.

C Εἰ ὧν ἔθελόμεν γνώμησι τῇσι Ἰώνων χρᾶ-
σθαι περὶ Αἰγύπτου, οἳ φασι τὸ Δέλτα μοῦνον
εἶναι Αἰγύπτου, ἀπὸ Περσέος καλεομένην
σκοπιῆς, λέγοντες ὅτι θαλάσσαν εἶναι
αὐτὴν, μέχρι Σειρηνικοῦ τε Πηλουσιακοῦ,
τῆδε τεσσερήκοντα εἰσὶ σχοῖνοι. ὁ δὲ
ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τεί-
νειν αὐτὴν, μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ'
ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλούσιον ῥέων
καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς
D Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης
εἶναι· ἀποδεικνύοιμι ἄν, οὕτω τῷ λόγῳ
χρεώμενος, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν τὸ πρό-
τερον χώρην. ἤδη γάρ σφι τὸ γε Δέλτα (ὡς
αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει) ἔστι
καταῤῥυτόν τε, καὶ νεωστί, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀ-
ναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμίη
ὑπῆρχε, τί κε ἐργάζοντας δοκέοντας τοὺς
αὐθρώπων γενέσθαι; οὐδὲ ἔδει σφέας
ἐς ἀφάνειαν τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶ-
E σσαν πρώτιστα ἀπύσουσι. ἀλλ' οὔτε Αἰγυ-
πτίους δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ νῦν Ἰώνων
καλεομένῳ γεγέσθαι, ἀεί τε ἔτι ἔξ οὗ
ἀνθρώπων γένος ἐγένετο. πρόσθε δὲ τῆς
χώρης, πολλοὺς μὲν οὐδ' ὀλίγον πολίσματος
αὐτέων γενέσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὀλίγον κατα-

βαίνοντας. ὃ δ' ἦν πάλαι αἰ Θῆβαι Αἴγυπτος· ἐκαλέετο· τὸ δὲ περίμετρον κατὰ δὲ

a Nónne Ægyptios qui hanc partem incolunt, esurire necesse fuerit, si neque Iupiter illorum regioni pluet, neque fluuius in arua illorum transcendere possit? Nunc enim isti minore labore quàm omnes alii homines, atque adeo quàm cæteri Ægyptii, fructum è terra percipiunt: qui neque se fatigant proscindendis aratro sulcis, neque sarriendo solo, neque aliud q. *Lego autem δοντας pro γινομ.*

b Suum ope frumentum è spicis excusserit, tũ demum colligit. Quòd si, &c. *Sunt enim qui ὅτην ἀποδινήσας id significare hic putent, vt ad loco fit triturationis.*

c Humus est alluuie fluuii deuecta.

d Nil sanè necesse fuit eos in infantibus experiri quam primã vocem emitterent. Ego certè Ægyp. &c. *Huius antè facti meminit libro eodem supra.*

e Terráque *fluuij decursu* accrescente multos ex eis remãsisse, multos item in inferiorem regionẽ descendisse.

κ παροιχομένου

κ ἔσται ἐς τοὺς ἀρ.

κ ὀκ γῆς, τῶν

κ ἐπελθὼν

κ καταπατήσῃ τῇσι

κ τῇσι

κ τὸ αὖθις

κ καλεομένην

κ αὐτῆς

κ ἀφειμένα ἐργάζοντο

κ ἐκαλέετο

εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. εἰ ὧν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν, Ἴωνες οὐκ ὀρθῶς περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ ὀρθῶς ἐστὶ ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἕλληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ὀπίσω βουλευομένους λογίζεσθαι· οἱ φασι τρία μέρεα εἶναι τὴν γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ δὴ σφέας προσλογίζεσθαι Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μήτε γε ἐστὶ τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γε ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ τὴν Ἀσίην οὐκ ἐὼν τῇ Λιβύῃ. τὸ δὲ Δέλτα δι' τούτου κατὰ τὸ ὀξὺ περιῤῥήγνυται ὁ Νεῖλος· ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν· ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν.

Αἰγυπτον μὲν πᾶσαν τὴν ἐπ' ἐμοῦ τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην, καταπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. οὐρισμὸν δὲ Ἀσίης καὶ Λιβύης οἶδα μοῦνον. τοῦδε ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τὸν Αἰγυπτίων οὔρεας. εἰ δὲ τῷ τῶν Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἰγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαρρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἔχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἰγυπτον χίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἷς ἐών ὁ Νεῖλος· ὁ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, χίζεται τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἠῶ τρέπεται, καλέεται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν ὧν Νείλῳ ἐστὶ ἥδε· αἰωρηθεὶς φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, χίζων μέσον τὸ Δέλτα, ἐς θάλασσαν ἐξίει, οὔτε ἐλαχίστην μοίρην τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ, οὔτε ἥκιστα ὀνώμαστον. τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τὰ μὲν τῶν, Σαϊτικὸν αὐτέων, τῶν δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσην

sex millium ac centum viginti. Itaque si nos de eis rectè sentimus, Iones non rectè sentiunt de AEgypto: sin rectè Iones sentiunt, ostendo neque Græcos neque Iones scienter computare: qui aiunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta AEgypti, si nõ sit neque Asiæ, neque Africæ. Nã secundum hanc rationem nõ est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: qui quum [a] diuortia faciat circa acumen Deltæ, id quod in medio est, Asiæ & Africæ esset. Sed nos Ionũm sententiam missam facientes, ita de his dicimus: AEgyptum quidem, eam omnem esse quæ ab AEgyptiis incolitur: quémadmodum Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos AEgyptiorũ. Si verò quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnem AEgyptum quæ à Catadupis & Elephantina vrbe incipit, bifariam diuidi, & vtrunque cognomẽ obtinere. aliam enim eius partem, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam interfluens AEgyptum in mare influit: vno quidem alueo vsque ad Cercasorum vrbem, inde autem tripartito. Et alueus quidem ad auroram vergens, Pelusium ostium: alter ad vesperã tendens. Canobicum ostium nominatur. Tertius, quo rectà Nilus meat, talis est: Delatus per superiora, ad acumen Deltæ peruenit, dehinc medium Delta scindens, in mare exit: non minimam huicalueo portionem aquæ præbẽs, nec minimè celebrem, quod Sebennyticum ostium appellatur. A Sebennytico item duo alia diuidũtur ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt imposita nomina, vni Saiticum, alteri Mẽdesium. Nam quæ Bolbitinum & Bucolicũ nominantur, non sunt natiua ostia, sed effossa. Huic meæ opinioni, tantam esse AEgyptum quantam

[a] Plinius scissuram vocat.

ratione demõstraui, testimonium etiam dat oraculum quod ab Hãmone est redditum: quod ego posterius quàm ita in animum induxeram, circa AEgyptum audiui. Nam qui sunt ex vrbe Marea & Apia, incolentes AEgypti fines Libyam versus, quòd sibi Libyes non AEgyptii viderentur, quòdque perosi sacrorum ceremonias, nollent bobus fœminis prohiberi, miserũt ad Hammonem, negantes quicquã cũ AEgyptiis sibi esse cõmune. Habitare enim se extra Delta, [a] nullúmque sibi cum illis linguæ esse commercium, ac velle sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos deus facere non permisit, inquiens AEgyptum esse eam quam Nilus supergressus irrigaret: quíque infra vrbem Elephantinam incolentes, ex hoc flumine potarent, eos esse AEgyptios. Hæc illis ita oraculo responsa sunt.

a Nec se cum illis consentire, ac velle, &c.

PORRO NILVS, vbi inflatus est, non modò Delta inundat, verumetiam plagã quæ dicitur Libyca esse, aliquoties & Arabicam: idque vtroque versus duorum dierum itinere, & amplius eo vel minus. De cuius fluminis natura neque à sacerdotibus quippiam, neque ab alio vllo percipere potui: quum promptissimo forem animo ad hæc ab illis audienda, cur Nilus aquis inflatus labatur, inchoans ab æstiuo solstitio, ad centum vsque dies, & propè totidem diebus retrocedat, relinquẽs fluẽta: ita vt per omnem hyemem tenuis esse perseueret ad solstitium rursus æstiuũ. De his nihil omnino potui percipere ab AEgyptiis sciscitãdo, num aliquam vim Nilus haberet natura diuersam cæteris fluuiis. Hæc ego noscẽdi cupidus, eos interrogabam, & cur solus omniũ amnium nullas ex se auras remitteret. De qua tamen aqua quidam Græcorum, quũ insignes vellent effici sapientia, trifariam disseruerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidẽ dignas existimo, nisi eatenus vt illas tantùm significem. Earum vna ait, ventos etesias esse in causa cur Nilus infletur, prohibentes eum effluere in mare. Atqui

A ἵνα ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον γνώμην. ὃ ἐγὼ τῇσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον περὶ Αἰγύπτου ἐπυθόμην. ἔστι γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἄπιος οἰκέοντες Αἰγυπτίων τὰ πρὸς οὖρα Λιβύης, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι γιλέων βοῶν μὴ ἔρχεσθαι, ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι.

B οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ οὐδὲν ὁμολογέειν αὐτῶν· βούλεσθαί τε πάντων σφίσι ἔξεστι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἐᾶ ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἰγυπτίων εἶναι τούτων τῶν ὁ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἳ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη.

ΕΠΕΡΧΕΤΑΙ δὲ ὁ ΝΕΙΛΟΣ, ἐπεὰν πλημμύρῃ, οὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ

C τῆς Λιβυκοῦ τε λεγομένου χώρου εἶναι, καὶ τῆς Ἀραβίου σταδίους. καὶ ὅσον τε δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδόν, καὶ πλοῦν ἔστι τούτου, καὶ ἔλασσον. ὁ ποταμὸς δὲ φύσιος πέρι, οὔτε τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς οἷόν τε ἐγένετο πυθέσθαι. ἐπιθυμέων δὲ ἔγωγε παρὰ αὐτέων πυθέσθαι, ὅτι κατέρχεται μοῦνος ὁ Νεῖλος πλημμυρέων ἀπὸ ἐνιαυτοῦ τῶν ἐπιγινομένων ἀρξάμενος ὅτι ἑκατὸν ἡμέρας· πειρησάμενος δὲ ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων ὀλίγον ῥέεθρον· ὥστε βραχὺν τὸν χειμῶνα ἄπορον εἶναι διαπερᾶσαι ἐόντα, μέχρι οὗ αὖτις ἐνιαυτοῦ τῶν ἐπιγινομένων. τούτων δὲ οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἐγένετο παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἰδίην τινὰ δύναμιν ἔχειν ὁ Νεῖλος τὰ ἐμπαλὶν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἱστόρεον. καὶ ὅτι αὔρεας ἀποπνεούσας μούνους ποταμῶν οὐ πρήσσεται. ἀλλὰ Ἑλλήνων μέν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίῃ, ἐλέξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδούς. τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξίως μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μούνων. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πλη-

ρῶσαι τοὺς ποταμούς, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ

ἐτησίαι

ἐτησίαι μὲν οὐκων ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος πεὼυτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρεὼν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίαις αὐτοῖσι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ ταὐτὰ τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δ' ἐν τῇ Λιβύῃ, οἱ οὐδὲν τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος. ἡ δὲ ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρη μὲν ἐστὶ τῆς λεγομένης, λόγῳ δ' εἰπεῖν, θωϋμασιωτέρη· ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν διὰ πάντα μηχανᾶσθαι. τὸν δὲ Ὠκεανὸν γῆν εἶναι πᾶσαν ῥέειν. ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν ἀπιφανεστάτη ἐοῦσα, μάλιστα ἔψευσται. λέγει γὰρ δὴ καὶ αὕτη οὐδὲν, φανερὴν τὴν Νείλου ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὃς ῥέων μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκ δυσμέων δὲ εἰς Αἴγυπτον. πῶς ὦν οἷόν τε ῥέοι αὖ ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥεόντων ἐς τὰ ψυχρότατα; τῶν τὰ πολλὰ ἔστι αὐτόθι λογίζεσθαι τοιούτων πέρι οἷόν τε ἐόντι, ὡς οὐδὲ εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρίων τουτέων θερμοί. δεύτερον δὲ, ὅτι ἀνοίκητος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλλος ἀτελέως ἐοῦσα. ὅτι δὲ χιόνι πεσούσῃ, πᾶσα ἀνάγκη ἔστι ὑσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι. ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὕετ' ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτον δὲ, οἱ ἄνθρωποι ἔσω τοῦ καύματος μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοί τε καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ νεμόμενον, φοιτῶσι ἐς τὰς χειμαδίους τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζέ τε καὶ ὁσονοῦν ταύτῃσι τῇ χώρῃ δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἴσον ἂν τι τοιοῦτον ἔδεε, ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα· Ὅμηρον δὲ, ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων, δοκέω ὀνομα θέντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενεῖκαι. εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς πρόσθεν ἐκφανέας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω ὅ,τι μοι δοκέει

nonnunquam etesiæ nõdum spirauerunt quum Nilus id agit. Ad hæc, si etesiæ in causa forent, oporteret alia quoque flumina quęcũque etesiis obnoxia sunt, idẽ quod Nilus pati: & eo magis quo tenuiora sunt, minores gurgites exhibentia. Sunt autẽ multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale patiuntur quale patitur Nilus. Altera opinio est [a] incredibilior quidem quàm hæc quæ dicta est, dictu tamen admirabilior, quæ ait illũ, quòd ab Oceano fluat, istud efficere: ipsum verò Oceanum orbem terrarũ circumfluere. Tertia opinio, vt multo modestissima, ita lõgè falsissima est: quippe quæ & ipsa nihil dicit, inquiẽs è niuibus liquescentibus mànare Nilum: qui quũ ex Africa per medios AEthiopes fluens in AEgyptum euadat, ex locis calidissimis ad frigidissima, quomodo ex niuibus flueret? De qua re multa sanè sunt quæ quis coniectare possit, non esse credibile, eum qui talis sit, manare de niuibus: primum ac maximũ testimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi spirant: secundum, ea plaga quæ sine imbribus & sine glacie perpetuò est. (super niuem autẽ quæ cecidit necesse omnino est intra quinque dies pluere: quare si in his regionibus ningeret, etiam plueret.) tertium, hominibus qui ab æstu solis nigri sunt, & miluis, atque hirundinibus, quæ illic perennãt. Grues quoque, Scythicæ plagæ hyemem fugientes, ad hæc loca se conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcũque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua incipit Nilus, profectò nihil tale esset, quemadmodum necessitas arguit. At is qui de Oceano loquitur, ad occultã fabulã refert, caret argumẽto. Neque enim ego vllũ noui fluuiũ qui sit Oceanus, sed hoc nomẽ opinor Homerum, aut aliquem priscorum poetarũ, quũ inuenisset, in poeticam intulisse. Quòd si opiniones quas proposui, improbantem me oportet de occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur

[a] Inclociot

impleri Nilus æstate. Hyberno tẽpore sol abscedens à pristino cursu subter hyemale sidus, meat in superiora Africæ. [a] Totũ, vt quidem breuissimè demonstretur, à me dictum est. Etenim deũ hunc, vt cuique terræ proximè accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est, & scaturigines indigenarũ amnium arefacere. Vt autẽ pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ista efficit. nam quum omne veris tempus sit serenũ in his regionibus, & ipsæ regiones sint calidæ ac venti frigidi, transiens sol facit quemadmodum medio cælo means æstate facere consueuit. ad se enim trahit aquã, attractámque in superna abiicit loca. quam excipientes venti ac dissipantes liquefaciunt, hi videlicet, qui (vt credibile est) ab hac regione flãt, auster & africus, multo omnium pluuiosissimi. Quanquã mihi videtur non omnem sol humorem eius anni Nilo remittere, sed penes seipsum reseruare. Idem, mitigata hyeme, rursus in medium cæli regreditur, atque illinc iam itidem ex cunctis fluminibus trahit humorẽ: quæ flumina mox, multarum aquarum imbre commixto, terram madefaciente vtique [b] lacunosam, magna decurrunt: at æstate, quum destituãtur ab imbribus, & à sole attrahãtur, exiliora sunt. Nilus autem qui imbribus caret, quũ attrahitur à sole, meritò solus fluuiorum eo tẽpore fluit multo exilior quàm solet per æstatem. Tunc enim peræquè attrahitur atq; cæteræ aquæ, per hyemẽ verò solus attrahitur. Ita solem cẽsui huius rei esse causam. Idem, mea sententia, autor est aereæ siccitatis in ea regione, [c] dum exæquat transitũ suum. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quòd si [d] finium ac cæli situs immutaretur, vt vbi nunc aquilo situs & hyems, ibi austri situs esset & meridiei: & vbi auster, illic aquilo collocatus esset: si hæc ita haberent, profectò sol [e] amotus è medio cælo, sub hyemem & aquilonẽ mearet supra Europã,

a *i. Acrem certè totam (& maxima breuitate & tar) hisce verbis comprehendi.*

b Torrentibus abundantem,

c *Videtur aliter legisse quàm διάκοσμον.*

d *Gr.* ὡρέων. *sunt autem ὧραι statæ anni tempora. Sed videtur aliam lectionem sequutus esse.*

e Expulsus è medio cælo ab hyeme & aquilone,

πληθύνεται ὁ Νεῖλος τῦ θέρεος. τῦ χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ὑπὸ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τὸ χειμῶνα, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ αἰεὶ χωρὴς ἐοῦσης ὁμοίως, καὶ κατ' ἰθύην, ταύτην εἰκὸς δίψαν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. ὡς δὲ ἐν πλέονι λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τὴν Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ποιέει, ἅτε δὴ πάντῃ τοῦ χρόνου αἰθρίου τε ἐόντος καὶ νέρος τῦ χειμῶνος, ταῦτα τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν, ποιέει οἷσιν περ καὶ τὸ θέρος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δὲ, ἀποπνεῖ ἐς τὰ ἄνω χωρία. ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι· καὶ εἰσὶ εἰκότως οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πρώτων ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πρῶτα τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἑκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τὸν Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολείπεσθαι αὐτοῦ ἑωυτόν. τρηνυομένου δὲ τοῦ χειμῶνος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· ἐπεὰν δὲ συνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκῃ τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν, ὀμβρίου τοῦ ὕδατος συμμισγομένου πολλοῦ αὐξῆσι, (ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρης καὶ κεχαραδρωμένης) ῥέουσι μεγάλοι. τοῦ δὲ θέρεος τε τὰ ὄμβρων ὑπολειπόντων αὐξῆς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐχόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἐχόμενος ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοιρῶς ποταμῶν τῶν τὸν χειμῶνα εἰκότως αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥεῖ πολλὸν ὑποδεέστερος ἢ τοῦ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετ' πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μοιρῶς πλέζεται. ὥστε τὸν ἥλιον νενόμικα τοῦτον αἴτιον εἶναι. αὐτὸς δὲ ὦν τυγχάνω τοῦτο γνώμῃ τῇ ἐμῇ, καὶ τὸν ἠέρα ξηρὸν ποιεῖ, διὰ καίων τὴν διέξοδον αὐτοῦ. οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ στάσις ἠλλάκτο τῶν ὡρέων καὶ τοῦ οὐρανοῦ, τῇ μὲν νῦν ὁ Βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἑστᾶσι, ταύτῃ μὲν τοῦ νότου ἂν ἡ στάσις, καὶ τῆς μεσαμβρίης, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἕστηκε, ταύτῃ ἂν ὁ Βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ὑπὸ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ Βορέω, ἦιε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης

62

ὑπολείπεσθαι

κατάπερ νῦν τὰ Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα δέ μιν ἀφ' ἁπάσης ἐς Γρώπης, ἔλπομαι ποιέειν αὐτὸν Ἴστρον τὰ κατὰ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου, τόδε ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων οὐκ εἰκὸς ἐστὶ οὐδέν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινὸς φιλέει πνέειν. ταῦτα μὲν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἐμοὶ ἐφάνη.

Τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ὁ Αἰγύπτιος ὁ Σαΐτης πόλεος ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δέ μοι παίζειν ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο οὔρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος καὶ μέμφιος τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλεφαντίνης. οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὔρεσι, τῷ μὲν, Κρώφι, τῷ δὲ, Μώφι. τὰς ὧν δὴ πηγὰς τῶν Νείλου εὐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν οὐρέων τουτέων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον· τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοι εἰσὶ αἱ πηγαί, ἐς ὃ διέπειρε ἔφη τοῦτον Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα γε ὡμολόγεε ἔλεγε, ἀπέφαινε (ὡς ἐμὲ κατηγορέειν) δίνας τινὰς ταύτῃ ἐούσας ἰσχυράς, καὶ παλιρρόην. οἷα δὲ ἐμβαλόντος τοῦ ὕδατος τοῖσι οὔρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην κατιέναι τὴν εἰλυν ἐς βυσσὸν ἐόσαν. ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἤλθον ὅτι μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθών, τὰ δ' ἀπὸ τόδε, ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. Ἀπὸ μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αἰεὶ ἀνιέναι, ἀναβαίνοντας ὄρος χωρίον. ταύτῃ δὲ τὸ πλοῖον ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βοῦν, περιβρυχίοισι δεσμοῖσι δεδέσθαι. διαβὰς δὲ τὸν τόπον τοῦτον, ἄλλο πεδίον ἐκδέκεσθαι. τὸ δὲ πλοῖον τοῦτο, ἔστι ὅτε ἡμέρας τέσσερας πλόος.

quemadmodum nunc ſupra Africam: pertranſiliéntque nobis omnem Europam, faceret (opinor) eadem in Iſtro quæ nunc facit in Nilo. De aura autem quæ nulla è Nilo efflat, hoc mea fert opinio: Conſentaneum eſſe, è locis valde feruidis nihil reſpirare auræ: quippe quæ ab aliquo frigido loco flare gaudet. Verùm hæc ita ſint quemadmodũ & ſunt, & ab initio fuerẽ.

Nili tamẽ fontes nemo neque AEgyptiorum, neque Græcorum neque Afrorum, cum quibus in colloquium veni, ſe noſſe profeſſus eſt, præter ſcribam ſacrarum Mineruæ pecuniarum apud AEgyptum, in vrbe Sai: qui mihi iocari videbatur, affirmãs ſe id proculdubio noſſe. Sic autem dicebat, geminos eſſe montes, cacuminibus in acutum tendentibus, inter Syenem poſitos, vrbẽ Thebaidis, & Elephantinam: quorum vni nomen eſſet Crophi, alteri Mophi, & ex eo medio Nili fontes abyſſos, *hoc eſt, immenſæ altitudinis*, emanare. cuius aquæ dimidium AEgyptum verſus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium AEthiopiam verſus atque auſtrum. Quòd autem abyſſi forent fontes, aiebat Pſammetichum AEgypti regem periculum huius rei feciſſe: qui funibus multorum millium paſſuum connexis, & in fontes demiſſis, tamen ad fundum non deueniſſet. Scriba hic, ſi modò geſta fuerant quæ dicebat, affirmando faciebat vt ego opinarer vortices quoſdam illic eſſe rapidos, ac refluxus, quemadmodum præcipitantis è montibus aquæ, vnde nequeat funis ad explorandum demiſſus peruenire in fundum. Aliud ab vllo quoquam audire nõ potui: [a] niſi (quũ ipſe inſpiciundi gratia ad Elephãtinam vſque vrbẽ profectus ſum) quiddam longiſſimæ narrationis, quod ex fama illic iam inquirendo accepi: eum ab vrbe Elephantina ad ſuperiora eſſe locum acliuem, vbi neceſſe ſit, nauigio vtrinque alligato, tanquam boue, pergere: &, ſi funis abrumpatur, abire nauigium, rapiente fluminis impetu. Abeſſe autem hunc locum quatuor dierum nauigatione:

a Sed quicquid præterea audiui, *vel accepi*, (ad Elephãtinam quidẽ vſque vrbẽ ſpectatum ipſemet profectus: ab eo autem loco, ex auditu habẽs) id eſt huiuſmodi, peniſſimè *indagatũ*. Ab Elephantina vrbe in ſuperiora tendenti acclíuis eſt locus, adeo vt neceſſe, &c.

esséque ibi Nilum tortuosum veluti Mæandrũ, & duodecim schœnorum, per quos hũc in modum nauigare oportet, & postea[a] peruenire planum in locum, vbi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina desuper iam AEthiopes incolere & dimidium insulæ: nam alterum dimidium incolere AEgyptios. [b] Insulam cõtineri ingẽti stagno, accolentibus circùm AEthiopibus pastoribus: in quod è Nilo subuectus, peruenies in alueũ qui in stagnum diffunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierũ pergas propter flumen. nam in Nilo acutos scopulos existere & saxa frequentia, per quæ nauigare nõ licet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus nauigium, duodecim diebus subueheris, dum venias in oppidum magnũ nomine Meroẽ, quæ fertur aliarũ vrbium esse metropolis. Cuius incolæ solos deorum colũt Iouem & Liberum, eósque magnopere venerantur. Ioui etiam constituerunt oraculum, cuius responsis, posteaquam iubentur, & quocũque iubentur, eò sumant expeditionem. Ab hac vrbe, intra tantundẽ temporis intra quantum ad ipsam ex Elephantina peruenitur nauigando, peruenies ad Automolos, *id est, transfugas*, quibus nomen est Asmach: quod verbum Græca in lingua idem pollet quod Sinistræ regiæ assistentes. Isti quũ essent AEgyptii bellatores, ducenta & octo millia, ad hos AEthiopes trãsiere hac de causa: Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati, alii ad vrbem Elephantinã & ad Daphnas Pelusias aduersus AEthiopes, alii aduersus Arabes & Syros, alii ad Mareã aduersus Libyam. (Quibus in locis, quemadmodũ sub rege Psammeticho erant, ita mea ætate Persarum præsidia excubabant. nam & apud Elephãtinã & apud Daphnas Persæ excubias agunt.) Quũ igitur triẽniũ in præsidio fuissent AEgyptii, neq; illinc ab aliquo dimitterẽtur,

a Peruenies. *Sic & sequentia per indicatiuum, non infinitiuum.*

b Insulæ contiguum est ingens stagnum. *Potest λίμνη etiam palus vel lacus exponi.*

A σχολιὸς δὲ τούτῃ, καὶ ὥσπερ ὁ Μαίανδρος, ὅσι ὁ Νεῖλος. ἁροῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι οὗτοι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλώσαι. καὶ ἐπεὰν ἀπίξεαι ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῇ νήσου ταύτῃ ῥέει ὁ Νεῖλος, Ταχομψὼ οὔνομα αὐτῇ ὅσι. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν περιξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται. τὴν διεκπλώσας, ἐς τὸν Νείλου τὸ ῥέεθρον ἥξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς παρὰ τὸν ποταμόν, ὁδοιπορίῃ ποιήσεαι ἡμερέων τεσσερήκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν 63
τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλαὶ εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τε ὅσι πλέειν. διεξελθὼν δὲ τῇσι τεσσερήκοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· καὶ ἔπειτα ἵξεαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομα ὅσι
C Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. τοὺς δὲ ἐν ταύτῃ, Διὰ θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβοντας, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καὶ σφι μαντήιον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δὲ ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ ἁπανταχοῦ θεσπισμάτων· καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, οἳ ὅσα ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομα ὅσι Ἀσμάχ. δυνάται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, ἀπὸ ἀριστερῆς χειρὸς παρεισάμενοι βασιλέϊ. ἀπέχουσι δὲ αὐτῶν τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε· ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέος φυλακὰς κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλι πρὸς Αἰθίοπας, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσιήσι· ἄλλη δὲ πρὸς Ἀράβιόν τε καὶ Ἀσσύριον, καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσέων τοῦτο αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. τοὺς ὦν δὴ Αἰγυπτίους τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπέλυε τοσούτους τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι,

Ἀσμάχ.

πολίτες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποσάντες, ἤισαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καὶ σφέας θεοὺς πατρίους ἀπολιπεῖν οὐκ ἐα, γυναῖκας. ⓦ δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον, εἰπεῖν, ἔνθα αὐτῶν ἦ, ἔσεσθαι ἀνδράσι ἐνταῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, δίδοσι σφέας ἀνδράσι τοῖσι Αἰθιόπων βασιλεύει. ὁ δὲ σφέας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ Αἰγυπτίων τινὲς γεγονότες τῶν Αἰθιόπων · τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων χώρην οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἅτε μαθόντες Αἰγύπτια. μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τῇ ὁ Αἰγύπτιος ῥέων. οὗτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μηνῶν θυείσηνται ἀναισιμούμενοι, ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. ὁ δὲ ἀπὸ τῶνδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος.

Ἀλλὰ τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐς τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέγειν περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς εἴη σαφὴς οἱ δὲ τὰς πηγάς. καὶ ⓦ Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτε παρ' αὐτῶν Νασαμῶνας ἄνδρας. ὁ δὲ ἔθνος τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἠῶ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ὀλίγον. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτεωμένους εἴ τι ἔχοιεν πλέον λέγειν περὶ τῆς ἐρήμου τῆς Λιβύης, φάναι παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας οὐδενὶ, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρώσαντας πέντε ἐωυτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν μακρόπτατα ἰόντων. τῆς μὲν Λιβύης τὰ μὲν κατὰ Κορκύρην θαλάσσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ὁρμώμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, communi vsi cõsilio, à Psammeticho ad AEthiopiã sibi transeundum putauerunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, vbi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabátque patrios deos ac liberos vxorésque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostéso veretro dixisse, vbicunque id esset, sibi & vxores & liberos fore. Hi posteaquam in AEthiopiam profecti sunt, sese AEthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli AEthiopum aduersarii, quorum terram eripientes istos iussit incolere. AEthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus AEgyptiacis imbuti. Ad quatuor igitur mensium partim nauigationẽ, partim iter, cognoscitur Nilus: præter id quo fluit per AEgyptum. Tot enim menses in summa reperiẽtur impendi ab iis qui ex Elephantina ad hos Automolos pergãt. Fluit autem ab hespero & occasu: dehinc quid sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ feruore ea regio.

Accepi tamen hoc ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorarent, colloquutósque cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus deuenisse in confabulationem de Nilo, cuius nemo nosceret fontes: Etearchúmque narrasse, aliquando quosdam ad se veniisse Nasamonas, quæ gẽs sit Libyca, Syrtim incolens, & oram Syrtis quæ vergit ad aurorã, [a] no multum supra Syrtim. Eos, quum veniissent, interrogarẽtúrque numquid amplius haberent quod referrent de Africæ desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorum præpotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adoleuissent, cùm alia superuacua fuisse machinatos, tum verò ex sese quinque sortitos ad inspiciundas Libyæ solitudines, & siquid amplius cernerent quàm ii qui longissima inspexissent. Orã enim maritimam Libyæ aquiloni obnoxiã Libyas & Libyũ permultas gẽtes ab AEgypto incipientes omnẽ obtinere vsq; ad promõtoriũ Soloentẽ,

a Non longè penetrãdo, vel progrediendo. Eos, q.

quod Libyam terminat, præter id demũ quod aut Græci obtineant, aut Phœnices: ac ſupra maritimã oram, & eos qui ad mare incolũt, feris vlteriora habitari: at quæ vlteriora ſunt parte à feris habitata, arenoſa eſſe, vehementérque arida, ac prorſus vaſta. Igitur eos iuuenes ab æqualibus dimiſſos, aqua atque cibariis probè inſtructos, primùm per regionem hominibus habitatã perrexiſſe: hanc permenſos, in illam à feris habitatam perueniſſe. Ex ea per ſolitudines iter feciſſe ad ventum zephyrum: peragratóque multo ſpatio ſabuloſi loci pluribus ſanè diebus, aſperiſſe demum arbores in planitie quadam enatas, ad eáſque acceſſiſſe, ac fructum qui inerat decerpſiſſe. Eiſque inter decerpendum ſuperueniſſe quoſdam infra mediocrem virorum ſtaturam puſillos: quorum linguam Naſamones non intelligerent, vt nec ipſi Naſamonum: & ab his deprehenſos ductóſque fuiſſe per maximas paludes: atque illas tranſgreſſos peruenisſe in vrbem in qua vniuerſi forent æquali ſtatura illis qui adduxiſſent, colore nigro. Eam vrbẽ præterlabi grande flumen, ab heſpero ad orientem ſolem fluens, in quo conſpicerentur crocodili: Hactenus à me ſermo Ammonii Etearchi commemoratus ſit: niſi quòd is aiebat Naſamones (vt Cyrenæi referebant) reuertiſſe, & eos homines ad quos illi peruenisſẽt, omnes eſſe [a] fallaces. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus coniectabat Nilum eſſe, & ratio ſic dictat. Ex Libya enim Nilus fluit, eámque mediam ſecat: & (vt ego ex apertis ignota coniecto) pari tractu atque Iſter meat. Iſter nanque fluere incipiens à Celtis atque vrbe Pyrene (Celtæ autem ſunt extra cippos Herculis, Cyneſiis finitimi, omnium in Europa ad occaſum habitantium vltimi) mediam Europam ſcindit: totámque permenſus quam Iſtriani Mileſiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur.

a Impoſtores, vel præſtigiatores.

Α ἡ τελευτᾷ τῆς Λιβύης, πρόκειται πᾶσα μὲν Λίβυες, ἔσχατα δὲ Λιβύων ἔθνεα πολλά, πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ὑπὸ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώπων, τὰ καὶ ὑπέρθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ δὲ καὶ ὑπέρθε τῆς θηριώδεος, ψάμμος τέ ἐστι, καὶ αὐυδρος δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐπεὶ ὧν σὺν νεωτίας ἀποπεμπομένους ἐκ τῶν ἡλίκων, ὕδατί τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἐέναι τὰ πρόσω μὲν δὴ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὸ θηριώδεα ἀπικέσθαι. ἐκ δὲ ταύτης, τὸ ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιεύμενους πρὸς ζέφυρον αἴνεμον. διεξελθόντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δή κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καὶ σφέας προσελθόντας, ἀπέσθαι τοῦ ἐπέοντος ὑπὸ τῶν δενδρέων καρποῦ. ἀπορεύμενοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικρούς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων σφῶν Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. ἄγειν τε διὰ ἑλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντες εἰσὶ τοῖσι ἄγουσι ὁ μέλανος ἴσοι, χρῶμα δὲ μέλανες. ῥέεσθαι δὲ τὴν πόλιν ῥέθρῳ ποταμῷ μεγάλῳ· ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτόν, πρὸς ἠέλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους. ὁρμᾶσθαι δὴ τὸν Ἀμμωνίου Ἑτεάρχου λόγος ἐς τοῦτο μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπονοσφισάμενοί τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πάντας. Β ὁ δὲ ποταμὸν τοῦτον τὸν πρόσρεοντα καὶ Ἑτέαρχος εἰκάζεται εἶναι. Νεῖλος· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτως εἰκάζει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τέμνων Λιβύην· ἐγὼ δὲ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) ἐκ Γέρρου τοῦ ἴσου μέτρῳ ὁρμᾶται. Γέρρος τε γὰρ ποταμός ἐστι ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέων μέσην ἰέζων τὴν Εὐρώπην. Γ ὁ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακλείων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Γέρρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ πᾶσης Εὐρώπης, τῇ Γερρηνοὶ Μιλησίων οἰκέοντες ἄποικοι.

64

ὁμῶ δὴ Ἴστρος (ῥέῃ γὰρ δι' οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται. περὶ δὲ τῶν τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέῃ. περὶ δὲ τοῦ ῥύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορίῃ ἰὼν ἐξικέεσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κη αἰτίη κέεται. ἐσθέουσα δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν αἰτίη κέεται. οὕτω δὴ Νεῖλον δοκέω πᾶσαν τὴν Λιβύην διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

[a] Et Ister (fluit enim per terrã habitatã) inter primos cognoscitur: de Nili verò fontibus nemo habet quod referat: & meritò, vtpote Libya per quam fluit, deserta. De eius fluxu, quàm potuit longissimè repetendo narrari, dictum est. exit autem in AEgyptum. Porro AEgyptus montanæ Ciliciæ ferè opposita est. Hinc rectà ad Sinopẽ in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectum iter viro expedito. Sinope autem Istro mare irrumpenti ex aduerso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus Istro. Hactenus de Nilo dictum sit.

[a] Verùm Ister multis cognoscitur, quippe qui per terram habitatam fluat.

Ἔρχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλέω θωϋμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην. τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατ' σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐξήσκηται ἤθεά τε καὶ νόμους. οἱ μὲν γὰρ γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. καὶ ὑφαίνουσι οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. τὰ ἀνθρώπεια οἱ μὲν ἄνδρες βαστάζουσι ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέοντες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. βύμαξίη χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ὅτι λέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρὰ, ἀναγκαῖα δὲ, οὐ χρεὸν ἐστὶ ποιέειν ἐν χερσὶν· τὰ δὲ μὴ αἰσχρὰ, ἀναφανδόν. ἱρῆαι γυναῖκες μὲν οὐδεμίη οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν δὲ τοὺς τέκεας τοῖσι μὲν πᾶσι οὐδεμίη ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ 65 γυναιξὶ πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. οἱ ἱρέες τοῦ θεοῦ, τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι, τὸ Αἰγύπτιον δὲ ξυρῶνται. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδει κεκάρθαι τὰς κεφαλάς, τοῖσι μάλιστα ἰσχέεται Αἰγύπτιοι· ἄλλως δὲ τοὺς θανάτους αἰδέονται τοὺς τείχας αὐξάνειν, τάς τε ὀφρῦς καὶ τὰς κεφαλὰς ἢν τοῦ τοιούτου δεήσῃ γενέσθαι, τέως ξυρῶνται.

Venio ad plura de AEgypto referenda: quia plura quàm alia omnis regio mirabilia habet, & præter omnem regionem exhibet opera relatu maiora. Horum gratia plura de ea commemorabuntur. AEgyptii, quemadmodũ & cælo eorum & flumine diuersam ab aliis naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à cæteris hominibus diuersa constituerunt & instituta & iura. Apud hos fœminæ quidem negociantur cauponantúrque, & institoriis operis vacãt: viri autem intra domos texunt. Alii villum subtegmĩnis desuper tramãt, AEgyptii subter. Onera viri capitibus, fœminæ humeris baiulant. Fœminæ, stãtes mingunt: viri, sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere: palàm verò, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deę vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & dearum. Alẽdi parentes filiis nullanolẽtibus: filiabus, etiamsi nolint, summa necessitas est. Deorũ sacerdotes alibi comati sunt, in AEgypto derasi. [b] Apud alios ritus est, statim in funere proximi capita deglabrare: AEgyptii in funeribus sinunt capitis crines augescere, barbam tamen tondent. Apud cæteros mortales victus à

[b] Apud alios homines more receptum est vt in luctu statim capita tondeantur ab iis quos potissimùm is attingit: at Ægyptii, in morte suorũ, sinunt capitis barbæq; pĩlos crescere, quũ alioqui antea tõsi fuerint. Apud c.

ferarũ ſecretus eſt conſortio: AEgyptii cum feris veſcuntur. Alii frumento atque hordeo victitãt:

a Victitare his, maximè probroſum eſt. ſed ex olyris cibaria conficiunt, quas alii zeas appellant.

AEgyptiis [a] victitare iis quæ ex his facta ſũt, maximo probro eſt: ſed cibis è farre confectis, quod quidá ſiliginem appellant. [b] Cõſperſionem pedibus, lutũ manibus [c] ſubigunt. Virilia, alii talia relinquũt qualia natura ſunt, præter eos qui ab iſtis didicerunt: AEgyptii circumcidunt. Viri binas veſtes habent, fœminæ ſingulas. Alii velorum anſulas & funes extrinſecus aſſuũt, AEgyptii intrinſecus. Græci literas ſcribũt & calculis computant, à ſiniſtro in dextrum manum ferentes, AEgyptii à dextro in ſiniſtrũ: & hoc facientes aiunt ſe in dextrum, Græcos facere in ſiniſtrum. Literis bifariis vtũtur, quarum vnas, ſacras vocant, populares alteras.

b Farinam aqua maceratam ſubigunt pedibus, lutum autem manibus. *Fortaſſe autẽ intelligit lutum ex quo in tritum conficitur, quod Gall. mortier.*

c Subigunt, & *ijſdem* ſtercus accipiunt.

In deos ſupramodũ ſupráque omnes homines religioſi ſunt, talibus moribus vtentes: Aheneis in poculis potant, ſingulis ea diebus extergentes, non eorum aliquot, etiam aliquot non: ſed vniuerſi. Linea ferunt veſtimenta ſemper recens abluta, huic rei præcipuè vacãtes. Virilia circũcidũt munditiæ gratia, pluris facientes ſe mũdos eſſe quàm decoros. Sacerdotes tertio quoque die totũ corpus eradũt, nequis pediculus deos colentibus aut alia ſordes creetur. Iidem veſtem tãtũmodo lineam, calceos [d] papyraceos geſtant: nec aliam veſtem aut alios calceos induere eis fas eſt. Lauantur quotidie frigida, interdiu [e] ter, noctu bis. Alias præterea ceremonias propè dixerim infinitas exercẽt. Qui etiam non exiguis afficiũtur commodis. nam neque è re domeſtica aliquid conterunt, neque impendunt, ſed eorum ſingulis quotidie [f] cibi ſacri cocti præſto ſũt, & carnis bubulæ & anſerinæ ſatis abundéque. Vinum quoque vineale illis datur. De piſcibus guſtare nefas eſt illis. Fabas AEgyptii in ſua terra nec admodum ſerunt, nec eas quæ prouenerint, aut [g] crudas aut in aqua coctas, edunt. Sacer-

d Byblinos.

e Bis. δὶς, non τρὶς.

f *Sunt qui ſacrificia exponant, alij panes ſacros.*

g *Videtur aliud legiſſe quàm habeant Vulg. edit.*

A δίαιτα ἀποκέκρι̃), Αἰγυπτίοισι δ' ὁμοῦ θηρείοισι ἡ δίαιτά ἐστι. ἀπὸ πυρέων καὶ ὀλυρέων ἄλλοι ζώουσι· Αἰγυπτίων δ' τὰ ποιεῦσι ἀπὸ τούτων τὸν ζόλυν ὄνειδος μέγιστόν ἐστι· ἄλλα ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι δὲ μὲν ποσὶ τοῖσι ποσί, αὐτὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσί· καὶ τὸν κόπρον αἰρεόνται. τὰ αἰδοῖα ἄλλοι μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τῷ μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῷ δὲ γυναικῶν ἐν ἑκάστῃ. τῷ ἱστίῳ τοὺς κρίκους καὶ τὸν κάλων ἔξω μὲν ἄλλοι ἔξωθεν περιβάλλουσι, Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, ἀμφὶ μὲν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν ἱρὰ, τὰ δὲ δημοτικὰ καλέεται.

B

C

Θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοῖσδε χρέωνται. ἐκ χαλκέων ποτηρίοισι πίνουσι, ἀγασσμένοντες αὐτὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐκ ὁμοίως, ἀλλὰ πάντες. εἵματα δὲ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τά τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· περιτμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ δυσπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱρέες ξυρῶνται παν τὸ σῶμα ὅλον τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε τι ἄλλο μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηται σφι θεραπεύοισι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δὲ σφι ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λούονται δὲ δὶς τ' ἡμέρης ἑκάστης ὑδατι ψυχρῷ, καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ἐπιτελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ οὐ κατὰ ταὐτὰ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε τι τοῦ σφετέρου οἰκηίου τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται, ἀλλὰ τὰ σιτία σφι ἐστὶ ἱερὰ πεπονμένα. καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλοῦ ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δὲ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δ' ὅσα ἔξεστι πάσσαλος κνάμους ὅτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, ἰούς τε γλωμοὺς ὅτε ῥώγουσι, οὔτε ἑψοντες δατέονται. οἱ δὲ δὴ

D

E

πατέονται.

ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες αἰέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν εἶ) ὅσον τοιοῦτον. ἱεᾶται δὲ οὐκ εἷς ἑκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστὶ ἀρχιερεύς. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀποκληρέεται. σφάζουσι δὲ βοῦς τοὺς ἔρσενας, τῶν Ἐπάφου εἶ) νομίζουσι, καὶ τούτων εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τρέχα μιν καὶ μίλτῳ ἴδηται ἐπεὰν δὲ μέλαινάν οἱ, οὐ καθαρὸν εἶ) νομίζει. δίζηται δὲ ταῦτα ὑπὸ τούτου τεταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τοῦ κτηνέος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξέλκυσας, εἰ καθαρὴ τῶν προειρημένων σημείων τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. μιν δὲ τούτεων πάντων ἢ καθαρὸς σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα ἑλίσσων· καὶ ἔπειτα μιν σημαντείδα ὑπιπλάσας, ὑπιδάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύσαντι θάνατος ἡ ζημίη ὑπόκειται). δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κτῆνος ὧδε τρόπῳ τοιῷδε. θυσίη δὲ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτῆνος πρὸς βωμὸν ὅκου αἱ θύσουσι, πυρὶ καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτῷ οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηίου ὑπισχνεῖσθαι, καὶ ὑπικαλέσαντες τὸν θεόν, σφάζουσι. σφάξαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος δείρουσι· κεφαλὴν δὲ ἐκείνου πολλὰ κατηρασάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν αἱ ἡ ἀγορὴ, καὶ Ἕλληνές σφι ἔωσι ὑπίδημοι ἔμποροι, οἵδε φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο· τοῖσι δὲ αἱ μὴ πρέωσι Ἕλλωες, οἵδε ἐκβάλλουσι ἐς ποταμόν. καταρέονται δὲ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρέπεσθαι. τῶν μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὴν ὑπίασιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱρά. ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἅμα οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδείς. ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἅμη περὶ ἄλλο ἱρὸν σφι κατέστηκε. τὴν δὲ ὧν μεγίστην τε δαίμονα ἡγέονται εἶ), καὶ μεγίστην οἱ ὀρτὴν αἰάζουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων· ἐπὴν προσευξώμενοι τῇ Ἴσι, ἐπὴν κατεύξωνται), θύσαντες τὸν βοῦν· καὶ ἀποδείραντες, κοιλίην μὲν κενὴν

dotes verò ne aſpicere quidem eas ſuſtinent, arbitrãtes haud mundũ illud legumen eſſe. Initiãtur non ſigillatim cuique deorũ, ſed gregatim: quorum vnus eſt põtifex. vbi quis defunctus eſt, filius eius ſubrogatur. Boues mares, Epaphi eſſe cenſent: eáque de re hunc in modum explorant: Si pilum in eo nigrum vel vnũ viderint, nequaquam mundum cenſent. Explorat autem hæc ſacerdotum aliquis ad id conſtitutus, pecude cũ ſtante & erecta tum etiam reſupinata: lingua etiam exerta *explorans* an pura ſit iis ſignis quæ ego alio referam in libro. Inſpicit & caudæ pilos, nunquid eos habeat ſecundum naturam procreatos. Eum, ſi fuerit his omnibus mundus, notat alligato cornibus byblo: deinde applicita terra ſigillari anulo impreſſa, abducitur. Nam immolanti eo ſigillo non notatam, pœna morte ſancita eſt. Et hunc quidem in modũ pecus exploratur.

Sacrificãdi autem is eis eſt ritus: Pecude quæ obſignata eſt, ad arã vbi immolatur abducta, pyram incendunt: deinde [a] ſupra pecudẽ libato *cõtra templum* vino, ac deo inuocato, eam mactant: [b] mactatæ caput aſportant in forũ, ſi nundinæ ſint, & eis Græci negotiatores adfuerint: atque illis vendunt: qui ſi non adfuerint, in flumẽ abiiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, vt ſiquid mali aut ipſis immolantibus aut vniuerſæ AEgypto futurum ſit, id in caput hoc conuertatur. Eodem porro ritu circa capita pecudum immolãdarum, & vini libamina, omnes pariter AEgyptii in omnibus tẽplis vtuntur. Atque ex hoc ritu fit vt nemo AEgyptiorum de capite vllius animantis deguſtet. Eſt tamen ſacrorum delectus, & alius apud alia templa adolendi modus ab eis inſtitutus. Quam igitur deã maximam eſſe cẽſeant, & cui maximum feſtum celebrent, iãnunc dicam. Poſteaquam ieiunauerunt pridie feſti, [c] atque obdormierũt, bouem immolant, cúmque corio exuunt, & aluo tota

a Supra hoſtiã.

b Mactatæ caput amputant, & reliquũ corpus excoriant. Capiti autem illius multa imprecati, aſportant. Aſportant, inquam, in forum quidem, illi quibus forũ eſt, & apud quos mercatores Græci diuerſantur, ibíque illis vendunt: illi verò quibus non adfuerint Græci, in flum.

c Et precati ſũt. κατεύξωνται, pro quo aliud legit.

vacuant. Inteſtina intra ventrem adipémque linquunt, crura truncant, & extremos lumbos armóſque, ac ceruicem. His actis, reliquum bouis corpus ſtipant panibus puris, & melle, & vua paſſa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Vbi hæc infarſerũt, adolent, multum vini oleíque infundentes: ieiuni tamen priuſquã ſacrificent. Dum ſacrificium ardet, omnes [a] verberãtur. Poſteaquam vapulauerunt, dapes ex ſacrificii reliquiis proponũtur. Boues mares coſdémque mundos, ac vitulos vniuerſi AEgyptii immolãt: at fœminas eis immolare non licet, vtpote Iſidi conſecratas. Nã Iſidis ſimulacrum muliebre eſt, bubulis præditum cornibus, quẽ admodum Io Græci deſcribunt. Bouéſque fœminas omnes itidem AEgyptii venerãtur ex omnibus pecudibus longè plurimum: eóque nemo AEgyptius AEgyptiáve Græci viri aut os ſuauiaretur, aut cultro, vel veru, vel olla illius vteretur, aut pura bouis carne Græco cultro inciſa veſceretur. Boues qui demortui ſunt, hunc in modum ſepeliunt: Fœminas quidem in flumen abiiciunt, mares autem in ſuburbanis ſinguli defodiunt, vno aut altero cornu extãte, ſigni gratia. Vbi computruerunt, & ſtatum tempus aduenit, præſto eſt ad ſingulas vrbes nauis ex inſula nomine Proſopitide, quæ eſt in Delta, habétque nouẽ ſchœnorum ambitũ. In qua cùm aliæ ſũt frequẽtes vrbes tũ ea vnde proficiſcũtur naues ad oſſa tollenda, nomine Atarbechis, vbi templum Veneris extructum eſt. ex qua vrbe alii permulti vagãtur in alias vrbes. Vbi autẽ effoderũt oſſa, aſportant, eáque vno in loco cuncti ſepeliunt. Quem porro in modum boues, in eundẽ defuncta alia pecora ſepeliunt. ita enim apud eos circa hæc legibus cõparatum eſt. nam ne hæc quidem interimunt. Cæterùm qui Iouis Thebani templum incolunt, aut Thebanæ [b] prouinciæ ſunt,

[a] Omnes ſeipſos verberant. Poſtquam autem verberare deſierunt, dapes, &c. In Vulg. edit. huius interpret. Valla, epulauerunt legitur pro vapulauerũt.

[b] Vel, præfecturæ. & ſic ſtatim poſt. Valla vtrobique, ritus. id eſt νόμους, non νομοὺς.

παῦσαι ἔξω εἶλον, σπλάγχνα δὲ αὐτὸ λείποισι ἐν τῷ σώματι ἐπὶ τῷ πιμελῷ. σκέλεα δὲ ἀποταμνοισι, καὶ τὸν ὄσφυν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προθυσάμενοι δὲ, θύουσι· καὶ ὁμοῖως ἐν τῇ ἱρῇ, τύπτονται πρῶτοι. ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα παρατίθενται, καὶ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. τὸν μὲν νεὸν καθαρσιὴ ἔρσενας τῶν βοῶν καὶ τοὺς μόσχους οἱ πρῶτοι Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱραί εἰσι τῆς Ἴσιος. ὁ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον, βουκέρων ἐστί, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι. καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται παρὰ πάντων μάλιστα μακρῷ. τῶν εἵνεκα οὔτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἀνδρὸς Ἕλληνος φιλήσειε ἂν τὸ στόμα. οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς ἁπτεται μιμηθέντος Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θαπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τοιόνδε. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι· τοὺς δ' ἔρσενας, κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημηίου εἵνεκα· ἐπεὰν δὲ χαπῇ, καὶ προσίῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις. χώρης.
εις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεομένης νήσου. ἡ δ' ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ δὴ ὧν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρεις περιάγονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· οἰκέομε τῇ πόλι Ἀτάρβηχις. ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἄγιον ἵδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐφ' ἑτέρας πόλιας· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταὐτὰ δὲ τοῖσι βουσὶ καὶ τἆλλα κτήνεα ἀποθνήσκοντα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ περὶ ταῦτα ὅτω σφι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ καὶ ταῦτα. ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαιέος ἵδρυνται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, τῶν Θηβαίων

οὗτοι μὲν πάντες οἰῶν ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ πάντες αὐτοὶ ἄπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἴσιός τε, καὶ Ὀσίριος, τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι μὲν δὴ τοῦ Μένδητος ἐκτέτηνται ἱρὸν, ἢ νομὸς τοῦ Μενδησίου εἰσί, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, οἰς θύουσι. Θηβαῖοι μέν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἰῶν ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα ἤθελε πάντως ἰδέσθαι Διός, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος, ἐπείτε λιπαρέοντα τὸν Ἡρακλέα, Διὸς μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα, τήν τε κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸν νάκος, οὕτω οἱ ἐωυτὸν ὑπιδεῖξαι. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι. ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δ' ἐμοὶ, καὶ τοὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδε σφι τοῦ ἐπωνυμίου ἐποιήσαντο. Ἀμμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι Διά. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσὶ σφι ἱροὶ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα καταφάξαντες, καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τοῦτο τὸ ἐν δύσει τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διὸς· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι τῷ ἀγάλματι. τούτου δὲ ποιησάντων τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν πάντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

Ἡρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἴη τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐόντα οὐδαμοῦ ἀκοῦσαι. καὶ μοι δοκέει ὅτι γε οὐ πρὸς Ἑλλήνων ἔλαβον τοὔνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον πρὸς Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ τοὔνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήρια ἔστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἓν δὲ δὴ καὶ τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι, ἥσθην Ἀμφιτρύων, καὶ Ἀλκμήνη, γεγονότες τὸ αἰεὶ ἐκ τοῦδε ἀπ' Αἰγύπτου καὶ δὴ τι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματα φασὶ εἰδέναι, οὐδὲ σφι

ii omnes ab ouibus se abstinétes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter coluntvniuersi AEgyptii, præter Isidem & Osirin, quem Bacchũ esse aiunt. hos peræquè vniuersi colunt. Qui verò Mendetis templum obtinent, siue Mendesiæ prouinciæ sunt, hi capris abstinentes, immolãt oues. Itaque Thebani, & quicũque propter illos ouibus parcunt, aiunt ideo sibi conditam hanc legem, quòd Iupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem exoratus hoc commentus sit, vt amputato arietis capite, pelléque villosa quam illi detraxerat, induta sibi, ita sese Herculi ostenderet: & ob id AEgyptios instituisse Iouis simulachrum facere arietina facie: & ab AEgyptiis Ammonios accepisse, qui sunt AEgyptiorum atque AEthiopum coloni, & [a] linguam inter vtrosque vsurpantes. Qui etiam mihi videntur ideo se Ammonios cognominasse quòd AEgyptii Iouem [b] Ammonẽ appellant. Ob hanc rem arietes non mactantur à Thebanis, sed eis sacrosancti sunt. Certo tantùm die quotãnis in festo Iouis, vnum demum arietem obtruncant, cuius pellem detractam, hunc in modũ Iouis simulãchro induunt: ad illúdque deinde aliud ducunt Herculis simulacrum. Hoc acto, cuncti qui circa templum sunt, arietẽ verberant, deinde sacra eundem vrna sepeliunt.

De Hercule autem hunc ego audiui sermonem, quòd sit vnus ex diis duodecim. nam de altero Hercule quem Græci norũt, nulla in parte AEgypti quippiam potui audire: cuius nomen non AEgyptii à Græcis acceperunt, sed Græci potius ab AEgyptiis, & ii quidẽ Græci qui hoc nomen filio Amphitryonis imposuere. Quod ita se habere, cùm multa mihi indicia sunt, tum verò istud, quòd huius Herculis vterque parẽs, Amphitryon & Alcmena, fuerunt ab AEgypto oriundi: & quòd AEgyptii negant se aut Neptuni aut [c] Tyndaridarum nomen nosse: neque

67 Περὶ χρηστηρίου

a *Id est, Lingua Græcis quæ aliquid cum Ægyptorumque lingua commune habet.*

b Ammon

c Dioscurorum

hos deos inter cæteros admiserũt. Quòd si nomen dæmonis vllius à Græcis mutuati essent, nó minus, imò vel magis, istorum mentionẽ fuissent habituri: si etiam tũc nauicularia exercebãt, & vlli Græcorum nauicularii erant, vt credo, & mea fert opinio. Istorum igitur potius deorum quàm Herculis nomen AEgyptii percepissent. Atqui vetustus quidam deus est apud AEgyptios Hercules, & (vt ipsi aiunt) decem & septẽ annorum millia sunt ad Amasin regem, ex quo Herculem [a] ex octo diis, qui duodecim erant, vnum esse arbitrãtur. Quibus ego de rebus certior fieri [b] cupiens, à quibus possem, in Tyrum Phœniciæ *vrbem* nauigaui, quòd ibi tẽplum Herculis esse audirem: quod & vidi opulenter exornatum cùm aliis multis donariis tum verò duobus cippis, altero ex auro excocto, altero ex lapide smaragdo maiorem in modum splendente per noctẽ. Veniẽnsque in colloquiũ cum dei sacerdotibus, percõtabar quantum temporis foret ex quo id templum fuisset extructum: sed comperi ne hos quidem cõgruere cum Græcis, quippe dicentes ab vrbe condita fuisse dei templum pariter extructum: esse autem à Tyro cõdita annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thasii. Quinetiam in Thasum profectus sum, vbi inueni tẽplum à Phœnicibus cõditum, qui ad inuestigandam Europam nauigantes, Thasum condiderunt: quod quinque virorũ ætatib' prius fuit quàm Hercules Amphitryonis in Græcia existeret. Hæc quæ commemorantur, planè declarãt Herculẽ vetustum deũ esse. eóque videntur hi rectissimè facere è Græcis, qui bifaria Herculi templa ædificãnda colẽdáque cẽsuerunt: vni quidem, vt immortali, cognomine Olympio, immolantes: alteri verò, vt heroi, parentantes. Alia quoque multa in cõsideratè Græci loquũtur, quorum & hæc inepta fabula est, quam de Hercule ferũt: Eum, quum in AEgyptum peruenisset, ab AEgyptiis redimitũ, tanquam Ioui immolandũ, cum pompa fuisse eductum,

a Ex quo è diis octo facti fuerunt duodecim, quorũ vnum Herculem censent.

b Studens pro viribus, Tyr.

A θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἐπεδεδέχαται. καὶ μὰ τὸν εἴ γε πρὸς Ἑλλήνων ἔλαβον οὔνομα τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα ἀμφὶ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ καὶ ἐπ' τε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμοὶ γνώμη αἱρέει. ὥστε τουτέων αὖ καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τὸν Ἡρακλέος. ἔστι δὲ τις ἀρχαῖος θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέ- B γουσι, ἔτεα ἐστὶ ἐπ' ἀκις χίλια καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἐπλεύσα ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυθόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ ἰδὼν πλουσίως κατεσκευασμένον ἀλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, σμα- C ράγδου λίθου, λάμπουσα τὰς νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι. εἶναι δὲ ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τεσσερακόσια καὶ χίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπιχόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον ἱρὸν Ἡ- D ρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερόν ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ δισσοὺς Ἡρακλέας ἱδρυσάμενοι ἔκτισται· καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δὲ ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, σφαγίζουσι. λέγουσι δὲ E πολλὰ καὶ ἄλλα ἀεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· δῆλα δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπιχόμενον ἐς Αἴγυπτον στέψαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ.

ab AEgyptiis redimitũ, tanquam Ioui immolandũ, cum pompa fuisse eductum,

δέ,

τὸν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίλιον ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ὡς τὰς θωμῶ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας κατα φονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν δοκέουσι τοῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ ὁσίη ἐστὶ, χωρὶς ὑῶν, καὶ ἑρσένων βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι αὐ καθαροὶ ἔωσι, καὶ χηνέων) κῶς αὖ οὗτοι αὐθρώπους θύοιεν; ἔτι δὲ ἕνα ὄντα Ἡρακλέα, καὶ ἐπὶ αὐθρώπων (ὡς δή φασι) κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ ταῦτα μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰπόντι, καὶ τὰ μὲν τῶν θεῶν ἐς τὰ δὲ τῶν ἡρώων βούλομαι εἶπ.

Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶ ⓓ Μενδήσιοι. τοὺς δ' ὀκτὼ θεοὺς τούτους, πρεσβυτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι. γραφοῖσι δὲ δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ, ὃ Πανὸς, καταπερ Ἕλληνες, τὼ γαλμα, αἰγοπροσώπου καὶ τραγοσκελέα· οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναι μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅτευ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὐ μοι ἥδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τούτων οἱ ποιμένες τιμὰς μέζονας ἔχουσι. ἐκ δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα πᾶσι τοῖσι Μενδησίοισι νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὅ, τε τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδειξιν αὐθρώποισι ἀπίκετο· ὧν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν ἥλιτον θηρίον εἶναι. καὶ τόδε μὲν, ὧν τις ἁψῆται αὐτῶν παιδιὼν ὑός, ἀνδράσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπίων ἔβαψε ἑωυτὸν, βὰς ἐς ποταμόν· τόδε δὲ, ⓓ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγχωρίους, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μούνοι πάντων. οὐδὲ σφι ἐκ διδόασι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγονται ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδίδοντες μὲν συβῶται, καὶ ἄγοντες ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν εἰ οὐ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι· σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου,

ac tãtisper [a]quietẽ [b]tenuisse dum illi ante aram eum stetissent: [c]ibi ad vim conuersum, omnes interemisse. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi se & naturæ AEgyptiorum & morũ ignaros prorsus ostendere. Quibus enim nullã pecudem fas est immolare, præter sues, prætérque boues mares, & vitulos (dummodo mundos) & anseres: ii qua ratione immolarẽt homines? Aut quomodo Hercules, quum vnus esset, & adhuc (vt aiunt) homo, tot millia virorum interemisset? Hæc tamen tot quæ de his rebus diximus, sint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta.

Porro capras & hircos ea de causa ii quos diximus AEgyptiorũ non mactant, quòd Pana inter octo deos Mendesii numerãt, quos octo aiunt priores duodecim diis extitisse: Panos autem simulacrũ & pictores pingũt & statuarii scalpunt, quemadmodum Græci, caprina facie, hircinisque cruribus: haudquaquam existimantes eum esse talẽ, sed similem cæteris diis. Qua tamen eum causa talem pingant, non est mihi relatu iucundũ. Verùm hi omnes cùm capras, tũ verò maximè capros venerantur. Et inter Mendesios caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his vnus maximè: qui quum decessit, ingens toti Mẽdesiæ prouinciæ luctus proponitur. Vocatur autem & hircus & Pan, AEgyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere coiit propalam, quod in [d]ostentationẽ hominum peruenit. Suem autem AEgyptii spurcam beluam arbitrãtur: quam siquis vel transeundo contigerit, abit [e]lotum se cum ipsis vestimentis ad flumẽ. Eóque soli omnium subulci, AEgyptii indigenæ, nullũ ingrediũtur in templum: nemóque aut filiam cuipiam eorum nuptum dare vult, aut cuiuspiam eorum filiam in matrimonium ducere: sed ipsi inter se subulci dant accipiúntque filias. Aliis diis immolare sues ius AEgyptiis non est, præterquam Lunæ & Libero:

a Se continuisse.
b Tenuisse dum ad aram admoto molam inspergerent. Bud.
c Ibi viribus vti cœpisse, omnésq; interem. *Ad verbum*, Ibi ad vires se conuertisse.
d *Sunt qui ἐπίδειξιν pro ostento hic accipiant.*
e Immersum se flumini cum ipsis vest.

quibus quum per tempus plenilunii sues immolarũt, eorum carne vescũtur. Cur autem aliis diebus festis sues oderint, at in isto mactent, huius rei ab AEgyptiis ratio redditur: sed quam mihi notam magis decorum est nõ referre. Sacrificium autem de suibus Lunæ hũc in modum fit, Immolata sue, extremam eius caudam, & lienen, & omentum simul cõponunt, & adipe qui circa aluum pecudis existat, ea operiunt, ac deinde igni adolent: reliqua carne plenilunii die vescuntur, quo die sacra faciunt: alio die nõ amplius gustarent. Qui sunt ex eis inopes, propter tenuitatem facultatum, [a] assimilatos quosdã sues coquũt, quos immolent. Baccho quoque in eius festo, singuli in cœnã porcam pro foribus mactãt, reddúntque subulco qui illam vẽdiderat. [b] Quin & alium diẽ festum Baccho AEgyptii agunt sine porcis, ferè per omnia Græco festo similem. Sed loco phallorum, *id est siculneorum veretrorum à collo pendentium*, sunt ab eis excogitatæ statuæ cubitales [c] è neruis compactæ, quas fœminæ circũferũt per pagos, mentula nutãte, quæ propemodum instar est reliqui corporis: & tibia præeũte, quam fœminæ, Bacchum canentes, sequũtur. Cur autem mentulã habeat iusto maiorum *statua* & vnũ corporis membrum agitet, redditur ab eis ratio sacra. adeo vt iã Melampus Amytheonis filius nõ imperitus huius sacri sed peritus fuisse videatur. Siquidem Melampus fuit qui Græcis Dionysi, *id est Liberi patris vel Bacchi* nomen & sacrificium, & pompam phalli [d] enarrauit, non tamẽ omnem planè rationem complexus. Verùm ii qui post hunc extiterũt [e] sophistæ, rem in maius explicauerunt. [f] Itaque phallũ Dionyso missum narrandi Melampus autor extitit: à quo edocti Græci faciunt ea quę faciunt. Equidem Melampodem virum fuisse sapientem aio, [g] diuinationémque sibi ipsi comparasse: eundémque cùm alia multa ab AEgypto accepta Græcis enarrasse, tũ verò nõnulla de Dionyso,

a Sues farinaceis fingunt, quibus coctas immolant. *Vt legatur σησάμας pro πύρνας.*

b Reliquum autem festum Baccho celebrãt Ægyptii, exceptis porcis, pariter ferè cæteris in rebus ac Græci.

c Quæ fidiculis tractæ mouentur tanquam viuæ. *Sunt qui putent esse nostras, mariõnettes, vel mariotes.*

d *Videtur potius significare ὁ ἐξηγησάμενος qui autor illius fuit. Vel, Qui introduxit. Alij, Qui inuexit. Sic statim post ὁ ἀπηγησάμενος & ἀπηγήσασθαι. Q. d. Qui illud præiuit & viam ostendit. Id est, Qui magister illius fuit.*

e Philosophi.

f Phallum certè qui Baccho circumfertur, Melampus introduxit: & ab eo edocti Gr.

g Artémque diuinandi sibi comparasse: & cùm alia multa quæ ex Ægyptiis audiuerat, Græcis introduxisse, tum verò quæ ad Dionysum pertinẽt, paucis tamen ex illis commutatis. Neque en-

τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ἑωυτῶν θύσαντες, πατέον ἔτ' χρεών. διότι δὲ τοὺς ἐν μιῇ τῇσι ἄλλῃσι ὁρτῇσι ἀπεχυγήκασι, ἐν ᾗ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτῶν· Αἰγυπτίων λεγόμενος ἐμοὶ μὴ τοῖσι ὀπτεύουσι ὧδε ἀπορρητέος ἐστὶ λέγεσθαι. θυσίη δὲ ἥδε τῶν ὑῶν τῇ σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ τὸν οὐρὸν ἄκρον, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ὀπίπλοον σινδῆσι ὁμοῦ, κατ' ὧν ἐκκλυφῇ πᾶσι τοῖσι κτηνέος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένῃ· καὶ ἔπειτα κατακλίζῃ πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ αὐτὰ ἱερὰ θύωσι· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ αἱρέεται. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ἀντὶ ἀθηνείης βίου, σησάμους πλάσαντες εἶτα, καὶ ἐπιπήσαντες ταῦτα, θύουσι· τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὁρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, δίδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δ' ἄλλην ἀνάγουσι ὁρτὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χοίρων, τὴν ταύτα σφέδον πάντα Ἕλλησι. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ἐστὶ ξύλα πήχεος μάλιστα ὕψος, νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας τὰς γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τεῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱερὸς λεγόμενος. ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθάωνος τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἰδὼς ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τὸν οὔνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβών· λέγειν ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιγινόμενοι τούτου σοφισταὶ μέζονα ἐξέφηναν. τὸν δ' ὦν φαλλὸν τοῦ Διονύσου πεμπόμενον Μελάμποδος ἐστὶ ὁ ἀπηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι Ἕλληνες. ἐγὼ μέν νυν φημὶ Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικήν τε ἑωυτῷ συνθέσθαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ παρηγήσασθαι Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον,

69

παρὰ Σάτυρος

παρὰ κατηγησάμενος.

παρὰ ἐσηγήσασθαι

ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ A tamẽ commutata. [a]Neque enim dixerim quæ in AEgypto fiunt huic deo, congruere cum iis quæ in Græcia. nã consentanea essent Græcis, non autem nuper introducta. Neque tamen dicam AEgyptios à Græcis fuisse mutuatos [b]aut hoc aut aliud quippiam. Videtur autẽ mihi Melampus quæ ad Dionysum pertinent audisse ex Cadmo, aliisque Tyriis qui cũ eo è Phœnice venerũt in terram quæ nunc Bœotia appellatur. Ac omnia ferè deorum nomina ex AEgypto in Græciã peruenerunt. [c]Idque ego ex barbaris scisciatus, ita rem habere comperio, ac reor ex AEgypto præcipuè venisse: [d] & idcirco illic non esse vsquam nomina neque Neptuni, neque Castoris, quemadmodum à me superius dictum est, neque Iunonis, neque Vestæ, neq; Themidis, neque Gratiarũ, neque Nereidum, neque aliorum deorum. Dico autem quæ ipsi dicunt AEgyptii, qui se negant deorum illorum, *Neptuni & Dioscurorum*, agnoscere nomina. Videntur autem mihi isti à Pelasgis fuisse nominati, præter Neptunum, quem à Libybus audierunt. Nam Neptuni nomẽ ab initio nulli vsurpauerunt, nisi Libyes, qui semper hunc deum in honore habent. [e]Eum AEgyptii igitur putant esse, sed nullo honore prosequuntur. Hos itaque ritus & alios præterea quos ego referam Græci sunt ab AEgyptiis mutuati: sed vt Mercurii statuam facerent porrecto cum veretro, nõ ab AEgyptiis, sed à Pelasgis didicerunt, & primi quidẽ ex omnibus Græcis Athenienses acceperunt, & ab his deinceps alii. [f]Nam præstabãt inter Græcos ea tempestate Athenienses in quorum regione permixti Pelasgi habitãt, ex quo cœperũt pro Græcis haberi. Hęc quę dico, quisquis Cabirorum sacra initiatur, quibus Thraces initiantur, nouit à Pelasgis esse sumpta. Nam Samothraciã quondam incoluerunt hi Pelasgi, qui cũ Athenensibus vnà habitauerũt, à quibus orgia Samothraces acceperũt.

a *Sunt qui hunc locum ita interpretentur*, Neque enim dixerim casu contigisse vt eadẽ tum in AEgypto tũ in Græcia huic deo sacra fierent. Sunt enim vnius modi apud Græcos, neque recens introducta

b Aut hunc aut alium ritum. Vid.

c Nam à barbaris profecta esse audiens, ita r.

d Nam præterquam Neptuni & Dioscurorum, (quemad. à me s. dict. est) & Iunonis & V & Themidis, & Gratiarum, & Ner. & aliorum deorum nomina AEgyptii semper olim in sua regione habuerunt. Dico autem, &c.

e *Quidã sic*, AEgyptii verò heroas nullis sacris dignantur. Vel, *Pro diis non habẽt.*

f Atheniẽsium enim, qui tũc inter Hellenas censebantur, Pelasgi cõtubernales fuere in ea regione: vnde etiam cæp. pro Gr. haberi. Quisquis autem Cabirorum sacris fuit initiatus (quę Samothraces peragũt à Pelasgis sumpta) is quæ dico intelligit. Nã Samothr.

Itaque primi è Græcis Athenienſes à Pelaſgis edocti, ſtatuas Mercurii erecta virilia habentes fecerunt. De qua re Pelaſgi ſacrũ quẽdam ſermonem retulerunt, qui in Samothraciæ myſteriis declaratus eſt. Iidem antea in deorum inuocatione tum omnia immolabant, (quemadmodum ego apud Dodonã audiendo cognoui) tum nulli deorum aut cognomẽ aut nomen imponebant, quippe quod nondum audiſſent. [a] Quos autem cognominauerunt, eos ob id cognominauerũt, quòd omnes res atque omnes regiones illi tenerent redactas in ordinem. Multo deinde progreſſu temporis, alios ſũ deorum nomina audierũt ex AEgypto allata: poſt quos diu nomẽ Dionyſi acceperunt. Itémque aliquanto pòſt de illorum nominibus in Dodona oraculum petiuerunt. Nãque hoc oraculũ omniũ quæ apud Græcos ſunt oraculorũ veteſtiſſimum eſſe exiſtimatur, atque adeo ſolum erat ea tempeſtate. Conſulentibus igitur Pelaſgis apud Dodonam nunquid nomina quæ à barbaris adueniſſent aſciſcerent, oraculum redditum eſt vt illis vterentur. Atque ita ex eo tempore ſacrificauerunt, deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps è Pelaſgis Græci acceperunt.

Vnde autem ſinguli deorũ extiterint, an cũcti ſemper fuerint, aut qua ſpecie, hactenus ignoratũ eſt, niſi nuper atque heri, vt ſic dicam. Nam Heſiodus atque Homerus (quos quadringentis nõ amplius annis ante me opinor extiſſe) fuere qui Græcis theogoniã introduxerunt, eiſque & [b] cognomina & honores, & diuerſa artificia & figuras attribuerunt. [c] Quibus & poſteriores videntur extiſſe hi poetæ, qui fuiſſe priores feruntur. Et prima quidẽ illa Dodonææ ſacerdotes meminerunt: poſteriora autem ad Heſiodũ vſque & Homerum, ego referam. At de oraculis quæ in Græcia, & de illo quod in Libya eſt, talia AEgyptii commemorant. Narrabant ſacerdotes Iouis Thebani duas fœminas, quæ eſſẽt ſacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuiſſe abductas:

a Θεοὺς autem eos vocarunt, *id eſt deos*, quòd res omnes omnéſq; regiones, *Vel prouincias*, ἅπαντα εἶχον κόσμῳ, *id eſt diſtoſuerant, ſiue collocarant ordine.*

b Cognomina dederunt, honoréſque & artificia diſtribuerũt, *id eſt ſingulis aſſignarũt*, ac eorum figuras etiam effinxerunt, *Vel ſimulacra repræſentarunt. Vel ſimplicius, figuras eorum indicarunt.*

c Qui verò iſtis priores poetæ fuiſſe dicuntur, poſteriores (vt mihi quidem videtur) fuerũt. Et prima q. illa Dod. ſacerdotes dicũt: ea verò quæ ad Heſiodum & Homerum ſpectant, ego is ſum qui dico. At de orac.

A ὀρθὰ ὧν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τὰ ἀγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων τῶνδε Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. ⓐ δὲ Πελασγοὶ ἱερόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηίκῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. ἔθυον δὲ καὶ πρώτα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπᾴδοντες, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας. ἐπωνυμίην δ' οὐδὲ οὔνομα ἐποιοῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσαν πω. θεοὺς δὲ προσωνόμασαν σφέας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ B θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἔπειτα δὲ χρόνου πολλοῦ διελθόντος, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου τὰ ἀπηγμένα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων. Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μαντήιον τὸ νενόμισαν ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τοῦτο χρηστήριον τὸ ἐν Δωδώνῃ. ἐπεὶ ὦν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ C ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἥκοντα, ἀνεῖλε σφι μαντήιον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐδέξαντο ὕστερον.

Ὅθεν δὲ ἑκάστῳ τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τέ τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθές, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέο- D σι. οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τάς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. ⓐ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοὶ δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρότερα αἱ Δωδωνίδες ἱρήιαι λέγουσι· τὰ δὲ ὕστερον, τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω. χρηστηρίων δὲ πέρι τῶν τε ἐν Ἕλ- E λησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν ⓐ ἱρέες τοῦ Θηβαγένεος Διός, δύο γυναῖκας ἱρήιας ἐκ Θηβαίων ἁρπασθῆναι ὑπὸ Φοινίκων·

χρ' ἀπιγμένα. χρ' καὶ. ἀπικόμενα

χρ' ἐξεδέξαντο

χρ' πρότερον 70

καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην φερ- A
θεῖσαν, τὴν δὲ, ἐς τοὺς Ἕλληνας. ταύτας δὲ
τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαν-
τήια τὰ ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι.
εἰρομένου δέ μευ ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐ-
πιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν τοὺς
ζητήσιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν
γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφέας
οὐ δυνατοὶ γενέσθαι, πυθέσθαι δὲ ὕστερον
ταῦτα περὶ αὐτέων πάρφη δὴ ἔλεγον. ταῦ-
τα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τὰ
δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο B
πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰ-
γυπτίων ἀναπτάμενας, τὴν μὲν αὐτέων, ἐς
Λιβύην, τὴν δὲ τῶνδε σφέας ἀπικέσθαι.
ἱζομένην δέ μιν ὅπου φανῆν, αὐδάξασθαι
φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὼν εἴη μάντηιον
αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὖτις νοῆσαι
θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτῇσι, καὶ
σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λί-
βυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμ- C
μωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας
ποιέειν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ
αἱ ἱρήιαι (τὴν τῇ πρεσβυτάτῃ οὐνόμα ἦν
Προμένεια, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν, Τιμάρετη, τῇ
δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρη) ἔλεγον ταῦτα. συν-
ωμολόγεον δὲ σφι καὶ οἱ λοιποὶ Δωδωναῖοι οἱ πε-
ρὶ τὸ ἱρόν. ἐγὼ δὲ ἔχω περὶ αὐτέων γνώ-
μην τήνδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγα-
γον τὰς ἱερὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων, D
ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέ-
δοντο, δοκέειν ἐμοὶ τὴν γυναῖκα αὕτη τῆς νῦν Ἑλ-
λάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλου-
μένης τῆς αὐτῆς ταύτης, ἵδρυσθαι ἐς
Θεσπρωτούς. ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι,
ἱδρύσασθαι ἐκεῖ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱ-
ρόν· ὡς γὰρ ἂν εἰκός, ἀμφιπολοῦσαν ἐν
Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἔνθα ἀπίκετο, τοιοῦτο
μηχανᾶσθαι αὐτῇ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρη-
στήριον κατηγήσασθαι, ἐπεί τε σὺν ἔλαβε τὴν
Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν E
ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοι-
νίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. πελειά-
δες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι τοῖς Δω-
δωναίων ὅτι τῇδε αἱ γυναῖκες, ἐόντι βάρ-
βαροι ἦσαν· ἐδόκεε δέ σφι ὁμοίως ὄρνιος φθέγ-
γεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπίνῃ φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι,

& harum vnam in Libya fuisse ve nundatam, se audisse, alteram in Græcia: atque has fœminas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula constituissent. Percontantíque mihi vnde id quod cõmemorarent, adeo compertum haberent, ad hæc respondẽrũt, maiorem in modum se institisse vestigare de his mulieribus, nec tamen vnquam inuenire potuisse: sed postea hæc quæ dicebant de eis audisse. Hæc igitur Thebis è sacerdotibus audiui. Antistites autẽ Dodonæorum hæc aiunt: Geminas Thebis AEgyptiis columbas nigras aduolauisse, vtramque nigram, vnam quidem in Libyam, alteram ad ipsos: quæ fago insidens, humana voce eloquuta sit, eò loci Iouis oraculum cõdi [a] debere: & se interpretatos esse, quod ipsis annuntiaretur id esse diuinitus, & ob id se ita fecisse. Eam verò quę ad Libyas abisset columbam, iussisse illis vt Ammonis oraculũ conderent: quod & ipsum Iouis est. Ita referebant Dodonæorum sacerdotes, cũ assensu cæterorum Dodonæorum [b] templo vicinorum: quarum antiquissimæ nomen erat Promeneæ: proximæ, Timaretæ: minimæ natu, Nicandræ. de quibus ita mea fert opinio: Si re vera Phœnices abduxerũt fœminas sacerdotes, & earum alteram in Libya, alteram in Græcia vendiderunt: [c] hanc, quæ in Græcia illa quæ Pelasgia vocabatur, veniit, eã esse quæ apud Thesprotos veniit: atque deinde ancillantem ibidem, condidisse sub fago enata fanum Iouis, quemadmodum mos erat Thebis ministrare in Iouis templo. Hinc processit vt hîc memoria eius haberetur: atque hinc oraculum institutum. Et posteaquam illa linguam Græcã accepit, dixisse aiũt, sororem suam in Africa ab eisdẽ Phœnicibus (vt ipsa fuisset) venũdatam. Quòd autem mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factum quia barbaræ essent, & videlicet simile quiddã auibus sonare ipsis viderẽtur. Interiecto deinde tẽpore colũbã humana voce loquutã aiũt,

a In fatis esse.

b Qui templi curam gerunt. *Vel, Quibus templi cura demandata est.*

c Videtur mihi hęc mulier venũdata apud Thesprotos in ea regione quæ nunc Hellas est, quæ eadem prius Pelasgia vocabatur: deinde ancillans ibidem, sub fago quæ *ibi* nata esset constituisse Ioui sacrum, *id est, fagum quæ ibi erat, Ioui consecrasse*, sicut par erat eam quæ Thebis sacra Iouis subiisset, eo loco ad quẽ peruenerat, monimentum ipsius habere. Atque hinc orac.

postquam quæ ipsi intelligere possent mulier loquuta est, tãdiu volucris modò sonare visa quamdiu barbarè loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? Nigram autem columbã esse dicentes, AEgyptiam fœminam significant. Sũntque penè simillima inter se oracula, & illud apud Thebas AEgyptias, & hoc apud Dodonam. éstque diuinandi in templis ratio ab AEgypto ascita. Ipsi igitur AEgyptii extiterunt principes conuentus & pompas & [a] conciliabula factitandi, & ab eis Græci didicerunt. Cuius rei hoc apud me argumentum est, quòd illa cõstet priscis temporibus, Græcanica verò recens fuisse instituta. Nec verò semel quotannis conuentum agunt AEgyptii, sed frequenter, cùm alibi tum præcipuè ac studiosissimè in vrbe Bubasti, in honorem Dianæ. Secundo loco in vrbe Busiri in honorem Isidis. In qua vrbe maximum est templum Isidis, ipsa in medio Delta AEgypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *id est Ceres*. Tertio gradu in vrbe Sai, in honorem Mineruæ. Quarto, Heliopoli, in honorẽ Solis. Quinto in vrbe Buti, in honorem Latonæ. Sexto in vrbe Papremi, in honorem Martis.

[a] Collocutiones cum diis per sequestrem & interpretem.

Cæterùm quum se conferunt in vrbem Bubasti, hæc faciunt: Nauigant viri pariter & mulieres, magnáque est in singulis nauibus vtrorũque multitudo. Inter nauigandũ assiduè mulieres aliquot, crepitacula tenentes plaudunt, viri tibiis canunt: cæteri cæteræque modulantur manúsque complodunt. Atque vt ad quãque vrbem perueniunt nauigando, talia agũt: Appulsa ad terram naui, mulierũ aliæ ea quę dixi faciunt, aliæ compellantes eius vrbis fœminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ surgentes [b] retrahunt illas. Talia in singulis ciuitatibus ad flumen sitis agunt. Quum ad vrbem Bubastin peruentũ est, diem festũ celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini vinealis absumitur quàm in reliquo anni tempore.

[b] Pudenda reuelant.

A ἐπεί τε τὰ σιγεπὰ σφι πύδα ἡ γυνὴ ἔως ὃ ἐβαρβάριζε, ἐδόκεέ σφι ὄρνιθος ζόπον φθέγγεσθαι. ἐπεὶ δὲ τέῳ ζόπῳ αὐ πελειὰς αὐδεσσίνη φωνῇ φθέγξατο; μέλανα δὲ λέγοντες εἶ τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν. ἡ δὲ μαντηίη ἥ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, παραπλήσια ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἐοδσαι. ἔστι δὲ καὶ τὸ ἱρὸν ἡ μαντικὴ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη. πανηγύρις δὲ ἄγειν καὶ πομπὰς B καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι· καὶ τάδε τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις δὲ συχνάς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι. (ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἵδρυται μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἵ- C δρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ἔστι κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ) τρίτα δή, ἐς Σαΐν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοιῶ πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Παπρημιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ.

Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν ἐπεὰν χωρίζωνται, ποιεῦσι τάδε. πλέουσί τε δὴ ἅμα ἀνδρες γυναιξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν D ἑκάστῃ βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· ἡ δὲ αὐλέουσι κατὰ πρῶτα τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην χλώνται, ἐγχείμασαντες τὸ βάρος τῇ γῇ, ποιεῦσι τάδε· αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τάπερ εἴρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πό- E λεϊ ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δὲ ὀρχέονται, αἱ δὲ ἀνίστανται ἀναξόμεναι. ταῦτα μὲν δὴ πᾶσαν πόλιν τὴν παραμείβουσι ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας. ἐν οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέων ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν ὅλῳ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ὑπολοίπῳ.

71

συμφοιτέωσι δὲ ὅ,τι αὐτὴρ ἡ γυνή ἐστι, πλὴν A
παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας,
ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. Ταῦτα μὲν δὴ
ταύτῃ ποιέεται. ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς
ἀπάγουσι τῇ Ἶσι τὴν ὀρτὴν, εἴρηται πρόσθε-
εν μοι. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην
πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολ-
λαὶ ἀνθρώπων. τῶν δὲ τύπτονται, οὐ μοι ὅ-
σιόν ἐστι λέγειν. ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰ-
γύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω
ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτον-
ται μαχαίρῃσι· καὶ τούτῳ εἶναι δῆλοι ὅτι εἰσὶ B
ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. ἐς Σαΐν δὲ πόλιν
ἐπεὰν συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτὶ,
λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθρια
πρὸς τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἔστι
ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπὶ πο-
λῆς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον. καὶ ἔστι καὶε-
ται πρωὶ λύχνον· καὶ τῇ ὀρτῇ οὔνομα κέεται
λυχνοκαΐη· οἱ δὲ ἂν μὴ ἔλθωσι τὴν Αἰγυ-
πτίων ἐς τὸ πρωὶ λύειν ταύτην, φυλάσ- C
σοντες τὸ νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐ-
τοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ ἔστω οὐκ ἐν Σαΐ
μούνῃ κάεται, ἀλλὰ καὶ ἁπανταχῇ Αἰγύ-
πτου. ὅτευ δὲ ἕνεκα φῶς ἔλαχε ἡ νὺξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς λόγος λεγόμε-
νος. ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν καὶ Βουτοῦν θυσίας
χ' Παπρήμι μούνας ἐπὶ τελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μούνῃσι καὶ ἱρὸν, καὶ ὅταν καὶ τῇ
ἄλλῃ, ποιέουσι· ἔνθ' ἂν δὲ γένηται καταφε-
ρὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν ἱρέων περὶ D
τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐ-
τέων, ἐπὶ ξύλων κορυφὰς ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ
ἱροῦ ἐπὶ τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δ' αὖ χιλιάδες ἐπι-
χ' ἕκαστος τελέοντες πλοῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι
ἔχοντες ξύλα, οὗτοι ἐπὶ τὰ ἕτερα ἀλέες
ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυ-
λίνῳ καταχρυσωμένῳ, πρόσεκκομίζουσι τῇ πρότεραίη ἐς ἄλλο οἴκημα ἱρόν. οἱ
μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὸ ἄγαλμα λελειμ-
μένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἀ- E
γούσης τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν
ἄγαλμα· οἱ δὲ ὄκτω ἐόντες, ἐν τοῖσι προ-
πυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐσιένας· οἱ δὲ θύχωλι-
μένοι, ὠμφρέοντες τὸν θεὸν, παίουσι αὐτοὺς
ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτε-
ρὴ γίνεται· κεφαλάς τε σίνασθαι φασὶ

Commeant illuc (vt indigenæ aiunt) virorum ac mulierum, præter pueros, ad ſeptingenta millia. Atque hæc quidē in ea vrbe fiunt. At in vrbe Buſiri quomodo diem feſtum Iſidi agant, ſuperius à me dictū eſt. Verberantur enim poſt ſacrificium cuncti & cunctæ, multa ſanè hominum millia: quo autem verberentur, non eſt mihi fas dicere. [a] Sed ex omnib⁹ præcipuè hoc faciunt Carès qui AEgyptum incolunt: adeo quidem vt gladiis quoque frontes cōcidant. Ex quo facto datur intelligi eos hoſpites eſſe, non AEgyptios. Vbi verò in Sain vrbem ſacrificatum conuenerunt, noctu ſub dio vniuerſi circum domos frequentes lucernas accendunt, imbutas ſale & oleo plenas [b] cum multo lychno, quod tota ardet nocte. Cui feſto nomen impoſitum eſt, Accenſio lucernarum. Ad hunc conuētum quicunque AEgyptiorum nō ierint, obſeruātes ſacrificii noctem, & ipſi vniuerſi lucernas accendūt: atque ita accenduntur lucernænō in Sai modò, ſed etiam per vniuerſam AEgyptum. Qua verò gratia nox hæc lumen & honorem ſortita ſit, ſacra quædam ratio cōmemoratur. Ad Heliopolin & ad Butin qui veniunt, tantum ſacrificaſſe contenti ſunt. In Papremi verò, quemadmodum alibi, & ſacrificia & res diuinas peragunt, [c] ſed quoad ſol circūfertur, pauculi ſacerdotes circa ſimulacra exercētur: quum plures eorum tenentes ligneas clauas ſtant, pro foribus templi, alii eregione, plus mille virorum qui vota exequuntur, cum ſingulis fuſtibus frequentes alia ex parte cōſiſtunt. Porro ſimulacrum ligneum ex ligneo ſacello deaurato in alias ſacras ædes pridie exportant, paucis illis qui miniſterio ſimulacri reliqui ſunt, trahentibus plauſtrum quatuor rotarum, quo vehitur ſacellū cū ſimulacro quod intus eſt. Hos ingredi prohibēt ii qui in veſtibulo ſtant. At ii qui vota exequūtur, opitulantes deo, percutiunt hos, ſeſe ipſi defenſantes. Hīc vehemens exiſtit fuſtuaria pugna mutuò capita ferientium:

[a] Quotquot autem Cares Ægyptum incolunt, in eo plus etiam faciūt iſtis, quòd & feriant frontē gladiis.

[b] Quibus ſuperſtans incumbit ipſum ellychniū.

[c] Sole autē iam inclinante, pauci quidam ex ſacerdotibus circa ſimulacrum occupati ſunt, plurimi autem eorum, *vel, maior autem pars*, tenētes lign. cl. ſt. pro ſ. templi. Alii verò qui vota exequuntur, plures quàm mille homines, cum ſingul.

multíque ex vulneribus, (vt ego opinor) pereunt, etsi AEgyptii quemquam mori negant. Aiunt autem indigenæ conuentum hũc ideo institutum: Templum id incoluisse matrẽ Martis, & ad eam Martem iam adultum ac virilis ætatis veniſſe gratia coeundi cum matre: quẽ maternos miniſtros, [a] vt qui eũ à principio non agnoſcerẽt, quum ingredi ad matrem non ſinerent, hunc, ex alia ciuitate adductis hominibus, illos malè multaſſe, & ad matrem fuisse introgreſſum. [b] Et ob hãc rem aiũt ſolennem eſſe Marti die feſto hãc rixam, & inſtitutum ne in tẽplo cum fœminis coiretur, néve à venere niſi ablutis templa adirẽtur. Hi ſunt qui primi ceremoniis vacauerunt. nã cæteri ferè mortales, præter AEgyptios ac Græcos, coeunt in templis: & à venere ſurgentes, non abluti introeunt templum, putantes hominem eſſe vt cæteras animantes. Etenim videre licet & pecudes omnes & volucrum greges coire in deorũ templis atque in fanis: quod ſi nõ eſſet deo gratum, ne pecudes quidem id eſſe facturas *dicunt*. Mihi autem iſta facientes non probantur.

a Vt qui antea ipſum non vidiſſent, non ſiuiſſe ingredi, ſed abegiſſe.

b Et ob hanc rẽ Marti hanc verberationem die feſto ſolennem ſe inſtituiſſe aiunt. Sed & ne in templo cum f. cõgrederentur, néve à congreſſu, *ad Verbum, à fœmineis*, niſi abl.tem.adir. hi primi religioſè cauerunt. *Vel, Sed in templo congredi, &c. hũ primũ religio fuit.*

AEgyptii porro cùm in aliis ad ſacra pertinentibus, tum verò in his ſuperſtitioſè agunt. AEgyptus, quum ſit Libyæ finitima, non tamen admodum beſtiis abundat: quæ verò illic ſunt, eæ omnes pro ſacris habentur, [c] partim mãſuetæ, partim immanſuetæ. Qua autem cauſa pro ſacris habentur, ſi dixero, ad res diuinas oratio mea deſcendet, quas ego in primis enarrare deuito: quarúmque quicquid dixi, id neceſſitate coactus delibando dixi. Conſuetudo quæ de beſtiis eſt, ita habet: Eas ſeorſũ ſingulas educandi curam AEgyptii atque AEgyptiæ ſuſcipiunt: in quo honore filius patri ſuccedit. His beſtiis omnes qui in vrbibus ſunt, vota perſoluunt, ſupplicantes illi deo cuius illa beſtia eſt, húc in modum: Deraſis filiorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt cri-

c Quarum aliæ inter ipſos homines aluntur, aliæ nõ item. Cur autem abſtineatur ab iis quæ ſacra ſunt, ſi dix.

A καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ὑπὸ τῶν τρωμάτων. οὐ μὴν τοί γε οἵ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. τὸν δὲ πομπεύειν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ, τὸν Ἄρεος τὸν μητέρα, καὶ τὸν Ἄρεα ἀπὸ ἔθνεος ἡλικιώτην, ἐλθεῖν δὲ ἀνδρωθέντα, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ τοὺς προπόλους τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ προιέναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· B τὸν δὲ ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον αὐτὸν ἀνδρώπους, τούς τε προπόλους τρηχέως πρῆξαι, καὶ ἐσελθεῖν πρὸς τὸν μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἄρεϊ ταύτην τὸν πληγὴν ἐν τῇ ὁρτῇ γενομένην φασί. καὶ ὃ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱεροῖσι, μηδὲ ἀλοῦτος ἀπὸ γυναικὸς ἐς ἱερὰ ἐσιέναι, οὗτοί εἰσι οἱ πρότεροι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱεροῖσι· καὶ ἀπὸ C γυναικῶν ἀνιστάμενοι, ἀλοῦτοι ἐσέρχονται ἐς ἱερὸν, νομίζοντες καὶ ἀνθρώπους εἶναι κατὰ ταὐτὰ 72
τἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχευόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὦν ἐπὶ τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. ὅτι μὲν νυν τοιαῦτα ποιεῦντες, ὑπολέγουσι ποιεῦσι ἐμοί γε οὐκ ἀρεσά.

Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύοισι περισσῶς τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱερὰ, καὶ δὴ καὶ τάδε. ἐοῦσα δὲ Αἴγυπτος ὁμουρέουσα τῇ Λιβύῃ, οὐ μάλα θηριώδης ἐστί· τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἄπορα ἱερὰ νενόμισται· καὶ τὰ μὲν, σὺν δόσι αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, οὔ· τῷ δὲ εἵνεκα αἰεὶ ταῦτα ἱερὰ, εἰ λέξομαι, καταβαίνει ἂν ὁ λόγος ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ὑπερφυσάς, ἀναγκαίῃ κατελαμβανόμενος εἶπον. νόμος δὲ ἐστὶ περὶ τῶν θηρίων τόνδε ἔχων· μυγεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς θρεπτῆς ἕκαστοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι τῶν Αἰγυπτίων, τῷ παῖς τῷδε παῖδας οὐ δέκεται τιμωρέων. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι θυσίας τάδε σφι ἀποτελέουσι, θυόμενοι τῷ θεῷ τὸ αἰδοῖον· ξυρεῶντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ

πολλοὶ] πολλοὶ μὲν Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Bredow. Gaisf. Baehr. Abresch. Matth. Schweigh. Lips. Gottl. Creuz. Bohn. Dind. Stein. Abbt. Larch. Blakesley. Rawl. Beloe. Blomf. Enger. Bähr. Crosby. Coray. Baehr. Abresch. Matth. Schweigh. Lips. Gottl. Creuz. Bohn. Dind. Stein. Abbt. Larch. Blakesley. Rawl. Beloe. Blomf. Enger. Bähr. Crosby. Coray.

ἐθέλοντα] ἐθέλοντα Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Bredow. Gaisf. Baehr. Abresch. Matth. Schweigh. Lips. Gottl. Creuz. Bohn. Dind. Stein. Abbt. Larch. Blakesley. Rawl. Beloe. Blomf. Enger. Bähr. Crosby. Coray.

ἐσελθεῖν] ἐσελθεῖν Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Bredow. Gaisf. Baehr. Abresch. Matth. Schweigh. Lips. Gottl. Creuz. Bohn. Dind. Stein. Abbt. Larch. Blakesley. Rawl. Beloe. Blomf. Enger. Bähr. Crosby. Coray.

ἐσιέναι] ἐσιέναι Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Bredow. Gaisf. Baehr. Abresch. Matth. Schweigh. Lips. Gottl. Creuz. Bohn. Dind. Stein. Abbt. Larch. Blakesley. Rawl. Beloe. Blomf. Enger. Bähr. Crosby. Coray.

ἐσέρχονται] ἐσέρχονται Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Bredow. Gaisf. Baehr. Abresch. Matth. Schweigh. Lips. Gottl. Creuz. Bohn. Dind. Stein. Abbt. Larch. Blakesley. Rawl. Beloe. Blomf. Enger. Bähr. Crosby. Coray.

ἐστὶ] ἐστὶ Ald. Bas. Wech. Hoesch. Gale. Reiz. Schaef. Bekk. Bredow. Gaisf. Baehr. Abresch. Matth. Schweigh. Lips. Gottl. Creuz. Bohn. Dind. Stein. Abbt. Larch. Blakesley. Rawl. Beloe. Blomf. Enger. Bähr. Crosby. Coray.

τωες ἀργύρεον ταὶ τέλχας· ὃ δ' αὖ ἑλ- A
κύσῃ, τοῦτο τῇ μαγέδαιναι τῶν ἰχθύων διδοῖ. ἡ
δ' αὖτ' ἀυτὰ τἀμοῦσα ἰχθῦς, παρέχει βο-
ρὰν τοῖσι θηρίοισι. ἔστι μὲν δὴ αὐτοῖσι τοι-
αύτη ἀποδέδεκται. ὃ δ' αὖ τις τῶν θηρίων
τούτων ἀποκτείνῃ, ἐὼν μὴ ἑκών, θάνατος ἡ
ζημίη· ἐὼν δὲ ἀέκων, ἀποτίνει ζημίην τὴν
ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δ' ἂν ἶβιν ἢ ἴρηκα
ἀποκτείνῃ, ἐών τε ἑκών, ἢν τε ἀέκων, τεθνά-
ναι ἀνάγκη. πολλῶν δὲ ὄντων ὁμοδίων
τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω B
ἐγένετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰλούρους
τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοι-
τέουσι τοῦδε τοὺς ἔρσενας. οἱ δὲ, διζήμενοι
μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἐγχρέωνται. τοῖς ὧν
τοῦτο σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ
τῶν θηλέων, καὶ ἐκπατρεόμενοι τὰ τέκνα, κτεί-
νουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται. αἱ δὲ,
στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυ-
μέουσαι, ὕστερον δὴ ἀπικνέονται τοῦδε τοῦ ἔρ-
σενος. φιλότεκνον γὰρ τὸ θηρίον. πυρκαιῆς δὲ C
γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει
τοὺς αἰλούρους. οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι ἀμε-
λήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἰ-
λουροι, ἅτε διδύοντες, καὶ ὑπερθεφσκοντες
τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. τού-
των δὲ γινομένων, πένθεα μεγάλα τοῦ Αἰ-
γυπτίοις καταλαμβάνει. ἐν ὁτέῳσι δὲ καὶ
οἰκίῃσι αἴλουρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομά-
του, οἱ ἐνοικέοντες πρώτιστα ξυρέονται τὰς ὀ- D
φρύας μούνας· πρὸ ὁτέοισι δὲ ἂν κύων, πρῶ-
τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀπάγονται οἱ
αἴλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱερὰς στέγας, ἔνθα
θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι.
Τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωυτῶν ἕκαστοι πόλι θά-
πτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῆσι κυσὶ
οἱ ἰχνευταὶ θάπτονται. Τὰς δὲ μυγαλέας καὶ
τοὺς ἴρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν. Τὰς
δὲ ἄρκτους ἐούσας πεζὰς, καὶ τοὺς λύκους, οὐ
πολλῷ τεῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ E
θάπτουσι τῇ ἂν εὑρεθέωσι κείμενοι.

Τῶν δὲ χροκοδείλων φύσις ἔστι τοιήδε·
τοὺς χειμερινωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει
οὐδέν· ἐὸν δὲ τετράπουν, χερσαῖόν τε καὶ λι-
μναῖόν ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ᾠὰ ἐν γῇ, καὶ ἐκ-
λέπει τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν

nes vna in lance, & altera tantũdem argenti: quæ pecunia quum lancem traxerit, eam tradunt curatrici beſtiarum. Illa pro hoc cõciſos piſces præbet beſtiis eſcam. [a] talis enim cibus illis præbetur. Quarum ſiquam quis necauerit, ſi volens, morte mulctatur: ſin nolens, plectitur ea multa quam ſacerdotes ſtatuerint. Quiſquis tamen ibin aut accipitrem necauerit, ſiue volens ſiue nolens, neceſſario morte afficitur. Quum autem multæ ſint beſtiæ quæ vnà cũ hominibus victitant, multo tamẽ plures eſſent [b] niſi res hæc officeret felibus. Feles poſtquam ſunt enixæ, non amplius adeunt maſculos: eas iſti coeundi gratia indagãtes, tamen potiri nequeunt: [c] ergo contra illas talia comminiſcũtur: Ereptos & ſubreptos earum fœtus occidunt, non tamẽ occiſos edũt. Illæ fœtibus orbatæ, cupiditate aliorum (amantiſſima enim fœtuũ beſtia eſt) ita demum ad mares ſe conferunt. [d] Felem incenſa ſtrue diuina res occupat. nã quoties ignem extinguere neglexerũt AEgyptii, cuſtodias felium diſpoſiti agunt. At illæ aut intrudẽdo ſeſe hominibus, aut tranſiliendo in ignem inſiliunt. Hoc dum contingit, ingenti luctu afficiuntur AEgyptii. Quibuſcunque autem in domibus felis oppetit mortem, earum domorum habitatores cuncti ſola ſupercilia eradunt: totum autẽ corpus & caput, in quorum domibus *moritur* canis. Efferuntur autem feles mortuæ ad ſacra tecta, vbi ſalitæ ſepeliuntur in vrbe Bubaſti. Canes fœminas in ſua quiſque vrbe tumulant, ſacratis in loculis. Eodem modo quo canes fœminæ, [e] ichneutæ ſepeliũtur. Nam mygalas, *id eſt mures araneos*, & accipitres in vrbem Butum aſportant. Vrſos autem, qui ſacri ſunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eò loci ſepeliunt vbi iacentes inueniunt.

At crocodilo talis ineſt natura: Quatuor menſibus maximè hybernis nihil omnino edit: & quũ ſit *animal* quadrupes, tamen terreſtre & aquatile eſt. Nã oua parit humi, excludítq; & plerũq; diei in

a Et huiuſcemõdi quidem educatio ipſis eſt conſtituta. Quarũ, &c.

b Niſi tale quiddam felibus accideret.

c Ergo aduerſus hoc *malum* tali vtuntur verſutia.

d Orto autẽ incendio diuinum quiddam felibus accidit. Ægyptii enim recedentes & ignem extinguere negligẽtes, feles obſeruãt: feles autem ſubeuntes & ſuperſilientes homines, in ignem inſiliunt. *Vel, ſaltantes ſupra homines.*

e *Id eſt, Canes maſculi ferarum indagatores. Gall. Chiens de chaſſe. Limiers.*

χρ' δαπίου).

χρ' πόλιν· καὶ δὲ ἴβις ἐς Ἑρμεώπολιν. καὶ ὃ ἄρκτος.

χρ' σαυρίας,

ſicco agit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quàm nocturno ſereno & roſcido. Ex omnibus quæ nouimus [a] animalibus, hoc maximum exiſtit ex minimo. ſiquidem oua gignit haud multo maiora anſerinis, & proportione oui fœtus excluditur: at excreſcens, ad decẽ & ſeptem & amplius cubitos peruenit. oculos habet ſuillos, dentes magnos proportione corporis, & prominẽtes atque ſerrãtos: cui ex omnibus beſtiis ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorem maxillam ſolùm non mouet, ſed ſuperiorẽ inferiori admouet. Vngues quoque robuſtos habet, pellémque ſquamatam circatergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaque quòd in aqua vitam degat, os fert introrſum hirudinibus refertum. Quúmque eum cæteræ volucres ac beſtiæ fugiant, [b] ſolus ipſi trochilus pacatus eſt, quòd videlicet ei eſt vtilis. Etenim poſteaquam crocodilus ex aqua in terrã egreſſus eſt, ac deinde hiauit (ſemper enim ferè hoc ad zephyrũ facere ſolet) tunc in eius os trochilus penetrãs, deuorat illas ſanguiſugas. Qua vtilitate delectatus crocodilus, nihil omnino trochilũ lædit. Quibuſdam AEgyptiorum crocodili ſacroſãcti ſunt: quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagitant. Sacros admodum eſſe eos exiſtimant qui circa Thebas & Mœrios ſtagnum incolunt: quorum vtrique vnum ex omnibus crocodilis alunt cicurem & edoctum manu tractari, appendẽtes eius auribus vel gemmas, vel ex auro fuſiles inaures, & primoribus pedibus catenam innectentes: cibaria quoque [c] accommodata ac ſacra præbentes, [d] conſectantur tãquam pulcherrimè viuẽtem. At vbi mortem obiit, ſale conditum ſacris in vrnis ſepeliũt. At qui circa Elephantinã vrbẽ incolũt, quòd ſacros eſſe nõ cenſeãt, etiã comedũt. Neq; verò crocodili vocãtur, ſed chãpſæ: verũ Iones appellauêre crocodilos, illi generi crocodilorũ quod apud eos in ſepib[e] gignitur, [c] ipſorũ formã cõparãtes. Hos capiendi quũ ſint cõplura & multiplicia genera, vnũ tantũ hoc mihi,

a *Ad verbum, mortalibus.*

b Cum ſolo trochilo pacem habet, vtpote à quo iuuetur. Etenim poſt.

c Conſtituta, *vel decreta.*

d Et viuum honeſtiſſimè tractãtes.

e *Valla interpretatio habet tãtum, comparantes.*

A τῷ ξηρῷ, τὸν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δὴ ὅτι τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίης καὶ τῆς δρόσου. πρώτων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ζώντων, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὠά, χηνέων οὐ πολλῷ μέζω τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνε) καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν, ὑός· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ

B οὐ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν κάτω γνάθον κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὸν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω· ἔχει δὲ 73
καὶ ὄνυχας καρτεροὺς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ὑπὸ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὢν ἐν ὕδατι διαιτώμενον πολυβλήμων, ὁ στόμα ἔνδοθεν φορέει πολλῶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστι, ἅτε ὠφελεόμενός

C τε ἐξ αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, (ἐώθει γὰρ τοῦτο ὡς τὸ πολλὸν ποιέειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνταῦτα ὁ τροχίλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, κατατρώγει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεόμενος, ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον. τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱρὰ εἰσὶ οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίοις χρεώμενοι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα

D περὶ πάσης μᾶλλον ἱρούς. ἐκ πρώτων δὲ ἕνα ἑκάτεροι ἐκτρέφουσι κροκόδειλον, δεδιδαγμένον ἥμερον χειροῦσθαι. ἐρτήματά τε λίθινα καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐσθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοῖς ἐμπροσθίοισι πόδας, καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες, καὶ ἱρήια, καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύσαντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι μᾶλλον,

E οὐκ ἡγεόμενοι ἱροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χαμψαί. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι ἐν τοῖσι σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἰμασιῇσι. ἀγραὶ δὲ σφέων πολλαὶ κατεστέασι, καὶ πολυτρόπιαι. ἥδε μὲν ὧν ἐμοιγε

δοκέῃ ἀξιοῦσθαι ἀπηγήσιος εἶναι), ταύτην γράφω· ἐπεὰν νωτον συὸς δελεάσῃ ὡς ἀγκίστρου, μετίῃ ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὸν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὴν φωνήν· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει. οἱ δὲ ἕλκουσι· ἐπεὰν δὲ ἑλκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἀνδρὸς ὁ θηρευτὴς πηλῷ κατ' ὧν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, καρπᾶται ὑπερτέως τὰ λοιπὰ χειρούμενος· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σοφὸν πόνῳ.

Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποταμίοι νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ πρέπουσαν ἰδέῃ τοιήνδε. τετράπουν ἐστί, δίχηλον· ὀπλαὶ βοός· σιμόν, λοφιὴν ἔχον ἵππου· χαμψιόδοντας φαῦναι· οὐρὴν ἵππου, καὶ φωνὴν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος. τὸ δέρμα δὴ αὐτοῦ οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε αὐοῦ γλυφόμενον, ξυστὰ ποιέεται ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ. γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς ἡγέονται εἶναι). νομίζουσι δὲ καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλούμενον λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶναι), καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱρὰς δὲ τούτους εἶναι) τοῦ Νείλου φασὶ καὶ τῶν ὀρνίθων τὸν χλωαλώπεκας. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τῷ οὔνομα φοῖνιξ. ἐγὼ μὲν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον· γράφῃ. καὶ γὰρ δὴ καὶ σπανίος ὑπὲρ Φοινικῆς σφι, δι' ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πεντακοσίων. φοιτᾶν δὲ τότε φασὶ ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ ἐν τῇ γραφῇ παραμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ ὡσεπήγησιν ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον, ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ ἡλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσαντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ ἡλίου τῷ ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης ὠὸν πλάσαντα ὅσον δυνατός ἐστι φέρειν. μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ ὠὸν, καὶ πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι. σμύρνῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσαντα τοῦτο, καθότι τοῦ ὠοῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα. ἐγκειμένου δὲ τοῦ παιδὸς, γίνεσθαι τωὐτὸ βάρος

quod maximè dignum relatu videtur, puto ſcribendum. Vbi tergum ſuillum hamo circũdatum, ad alliciendum crocodilum, pertulit in mediũ fluminis venator, ipſe ad orã fluminis porcellum, quem viuum tenet, verberat. cuius vocem crocodilus audiens, ſecundum illam tendit, nactúſque tergum deuorat. Et poſteaquam attractus eſt, ante omnia eius oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cætera facilè ſanè obtinet, alioqui cum labore adepturus.

Iam verò fluuiales equi in plaga Papremitana ſacri ſunt, in cætera AEgypto nõ ſacri: talem ſpeciem naturámque habẽtes: Quadrupedes ſunt, bifidis pedibus, vitulis bouinis, ſimo naſo, equina iuba, [a] eminentibus & cancellatis dentibus, fulgida cauda, equina voce, magnitudine maximi tauri, tam craſſo corio vt ex eo arefacto fiant pila miſſilia. Gignũtur præterea in fluuio [b] aquatilia quædam quæ AEgyptii ſacrata eſſe arbitrantur. [c] Arbitrantur itẽ ſacrum eſſe genus piſcium quod vocatur ſquamoſum, atque etiam anguillam. Hos piſces aiũt ſacros eſſe: ex volucribus verò vulpanſeres. Eſt & alia volucris ſacra, nomine phœnix, quam equidẽ nunquam vidi niſi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingenteſimo quoque (vt aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum quum pater eius deceſſit. Is ſi picturæ aſſimilis eſt, talis tãtúſque eſt: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cùm habitu tum magnitudine ſimillimus aquilæ. Eũ aiũt (quod mihi non fit verifimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiſcentem in templum Solis, geſtare patrem myrrha obuolutum, & in eo templo humare. ſic autem geſtare: primùm ex myrrha ouum cõponere, quantum ipſe ferre poſſit: deinde ferendo illud experiri: hoc expertum, ita demũ ouum exenterare, atque in illud parentem inferre: & qua parte ouum exinaniuit, patrémque intulit, eam partem alia myrrha inducere: & quum tantundem ponderis impoſito parẽte effectum ſit, obſtru-

a Exertos dẽtes oſtentantes, cauda & voce equina.

b Lutræ, *ſiue* lutriæ, quas Æg. ſacras eſſe arbitr.

c Arbitrantur autem, etiam ex piſcibus eum qui ſquamoſus vocatur, ſacrum eſſe, necnon anguillã. Hos autem piſces Nilo ſacros eſſe aiunt.

cto rursus foramine, baiulare illud in AEgyptum in templum Solis. Hæc facere hanc auem commemorant. At circa Thebas sunt sacri serpentes, nihil omnino hominibus noxii, pusillo corpore, binis præditi cornibus, è summo vertice enatis: quos defunctos in Iouis æde sepeliũt. huic enim deo sacros illos esse prædicant. Est autem Arabiæ locus, ad Butum vrbem ferè positus: ad quem locum ego me contuli, quòd audirẽ volucres esse serpentes. Eò quũ perueni, ossa serpentum aspexi, & spinas multitudine supra fidem ad enarrandum, quarũ acerui erant magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Est autem hic locus vbi spinæ proiectæ iacebant, huiusce modi: Ex arctis mõtibus exporrigitur in vastam planitiẽ AEgyptiæ cõtiguam. Fertur ex Arabia serpentes alatos ineunte statim vere in AEgyptum volare, sed eis ad ingressum planitici occurrentes aues ibides, non permittere, sed ipsos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab AEgyptiis haberi Arabes aiunt, confitentibus & ipsis AEgyptiis idcirco se his auibus honorẽ exhibere. Eius auis species talis est: Nigra tota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte aduco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidem species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. [a] At earum quæ pedes humanis similes habent (nam bifariæ ibides sunt) gracile caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput ceruicémque, & extrema alarum & natium. quæ omnia quæ dixi sunt vehemẽter nigra, crura & rostrum alteri cõsentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas pennatas non gerit, sed *glabras &* alis vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestiis dictum sit.

a Earum verò quæ hominibus magis obuersantur,

Ipsorum autẽ AEgyptiorum, ii qui circa partẽ AEgypti frumentariam habitant, [b] memoriam omnium hominum commentantes; sunt ferè eorum in quorum ego veni experimentum, longè

b In prodendis memoriæ factis omnium hominũ se exercentes.

A ἐμπλάσσωσι δὲ, χωμίζων ἐπ' Αἰγύπτῳ ἐς τὸ ἡλίου ὄνομα ἱρόν. Ταῦτα μὲν τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν. εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱεροὶ ὄφιες, οἰκηδεφέστατον ἀνδρὶ ὄδαμα δηλήμονες· οἱ μεγάθει ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διός. τούτου γὰρ σφέας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱεροὺς. ἔστι δὲ χώρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτοῦν πόλιν μάλιστα κη κείμενος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον 74
B ἦλθον πυθησόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων· ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὀστέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ οὐκ ὀλιγοδερέστεροι, καὶ ἐλάσσονες ὑπὲρ ταῦτα ἔτι τούτων. πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χώρος τοῦτο ἐν ᾧ αἱ ἀκάνθαι κατακέχυνται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὀρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον ἔστι σταθμὸς τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δὲ ὅδε, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπὶ
C Αἴγυπτον. τὰς δὲ ἴβις τὰς ὀρνίθας ἀπαμυνούσας ἐς τὸν ἐσβολέα τοῦτον τῆς χώρης, οὐ πριέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὸν ἴβιν δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀραβίοι μεγάλως ὑπὸ Αἰγυπτίων. ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὀρνίθας ταύτας. εἶδος δὲ τῆς ἴβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα γῆρυος φορέει γερανίου, στόμα δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐ-
D πίγρυπον, μέγαθος, ὅσον κρέξ. τὴν μὲν δὴ μελαινέων τὴν μακρολοφέων τοῖς τοὺς ὄφις, ἤδη ἰδών. τὴν δὲ ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλυμένων τοῖσι ἀνθρώποισι, (δίξαι γὰρ δὴ εἰσὶ αἱ ἴβιες) ψιλὴν τὸν κεφαλὸν, καὶ τὸν δειρὸν πᾶσαν· λευκὴ πτερύγιον, πλὴν κεφαλῆς, καὶ αὐχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ πυγαίου ἄκρου. ταῦτα δὲ πάντα πτερὰ, μέλανα ἔστι δεινῶς. σκέλεα γῆρυος καὶ στόμα, ἐμφερὴς τὴν ἑτέρην. τὸν δ' ὄφιος ἡ μορφὴ, οἵη περ τῶν
E ὑδρέων. πολλὰς δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτερύγεσι μάλιστα καὶ ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω.

Αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὸν καπνὸν τὸν Αἰγύπτου οἰκέουσι, μνήμιον ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς

ἐμπειρόμην

ἀμφὶ περὶ ἀπιχόμενον. Τῷ δὲ ζόης τοιῶν δὲ ἀμφὶ χρέωνται· συρμαίζουσι πρὸς ἡμέρας ἑπτὰ μιῶς ἑκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιείην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν προσφόντων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιέστατοι πάντων ἀνδρῶν, τῶν ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἵνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τῇσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων, καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κολλῆτις ὀνομάζουσι. οἴνῳ δὲ ἐκ κριθέων πεποιημένῳ χρέωνται· οὐ γὰρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, ὡς ἥλιον αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δὲ, ἁλμῃ τεταριχευκότες· ὀρνίθων δὲ τοὺς τε ὄρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων ὠμὰ σιτέονται, πρὸ τεταριχεύσθαι. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐχόμενα, χοιρεῖα ἢ ὀκτόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὄπιος καὶ ἔφθοὺς σιτέονται. ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι ξεῖνοι βύδαλμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου χέωνται, περιφέρῃ ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιγμένον ἐς τὰ μάλιστα γραφῇ καὶ ἔργῳ. μέγαθος ὅσον τε πρὸς τὴν πηχυαῖον, ἢ δίπηχυ. δείκνυσι δ' ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγων, Ἐς τοῦτον ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ· πολὺ ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν δὴ τὰ συμπόσια. ποιεῦσι. τὰ τείοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπτικτέονται. τοῖσι ἄλλά τε πολλὰ ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ ἆσμα ἔνεστι Λῖνος, ὅσπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ. κατὰ μὲν ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὦν τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες, ἀείδουσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐόντων· ἐν ᾧ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τοιοῦτο. φαίνονται δὲ ἀεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτίοισι ὁ Λῖνος καλούμενος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγυπτίων τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγυπτίων παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δ' αὐτὸν ἄωρον, ὡς

A excellentissimi. Tali autem vitæ genere vtuntur: Singulis mensibus triduo purgant se, vomendo atque intestina diluendo, gratia sanitatis conseruandæ: existimantes omnes languores hominibus creari ex cibis quibus aluntur. Nã sunt alioqui AEgyptii omnium hominum, secũdum Libyas, maximè salubri corpore, [a] aeris (vt mihi videtur) beneficio, qui nũquam immutatur: ex cuius mutationibus præcipuè existunt in ho-

B minibus morbi. Pane vescuntur quem [b] ex farre cõficiunt, quem *panem* collestem nominant. Vino vtũtur facto ex hordeo: desunt enim in ea regione vites. Victitãt quoque tum piscibus (partim crudis ad solem arefactis, partim salsugine conditis) tum auibus crudis, prius tamen sale condĩtis, coturnicibus anatibúsque atque auiculis. [c] cæteris autem vel volucribus vel piscibus qui ipsis in pro-

C ximo sunt, (præter illos qui ab eis sunt recepti pro sacris) partim assis, partim elixis. Apud locupletes eorum, quum multi conuenerũt, & à cœna discessum est, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, sed pictura & opere verum maximè imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, ostendénsque singulis conuiuarum, ait, In hunc intuẽs pota & oblectare, talis post mortẽ futurus. Hæc illi apud cõuiuia faciunt, cõtentique moribus patriis,

D nullum alium ásciscunt. Quibus cùm alia sunt egregia instituta, [d] tum verò illud, adhibendi modulatorem, qui & in Phœnice & in Cypro, & alibi nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen cõgruit cum eo quem Græci decantant, appellantes Linum. vt ego admirer cũ alia multa quæ sunt apud AEgyptum, tum verò vnde id nomen Lini acceperint, quem semper quodammodo de-

E cantare cognoscuntur. Vocatur autem Linus AEgyptiacè Maneros: quem AEgyptii tradiderunt, quum filius vnicus extitisset primi ipsorum regis, præmaturáque morte decessisset,

a Tẽpestatum. *Gall. La disposition du temps.*

b Ex olyris, *id est*, zea.

c Cæteris autẽ quæ cum auibus aut pisctibus affinitatem aliquam habent.

d Tum verò etiam Linus cantio in Phœnice & Cypro & aliis locis decãtata: quæ varium quidem pro singularũ gentium differentia nomen habet: sed (vt inter omnes conuenit) eadem illa est quã Græci canũnt, & Linum appellant. vt cùm alia multa quæ sunt in Ægypto, tum etiam illud admirer, vnde Lini illius quẽ videntur iam inde ab omni æuo ceciniſſe, nomen sit exortum. Vocatur porro Linus, &c.

his lamétis ab AEgyptiis fuiſſe decoratum: & cantilenā hanc eámque ſolam ipſis inſtitutam. Cōgruunt præterea in hoc cum ſolis Græcorum Lacedæmonibus AEgyptii, quòd minores maioribus natu obuii cedūt via, ac deflectūt, aduenientibúſque è ſedili aſſurgunt: qua in re cum nullis aliis Græcorum conueniunt. [a] Inuicē compellandi ſe mutuò in viis adorant, genu tenus demiſſa manu. Veſtibus amiciūtur lineis, circa crura fimbriatis, quas calaſiris [b] appellāt, ſuper quas candida ferunt amicula linea ſuperiecta. Laneæ tamen veſtes neque in ædes ſacras geſtantur, neque vnà cum cadauere ſepeliuntur: profanum enim eſt. Conſentanea verò hæc ſunt iis quæ Orphica & Bacchica appellantur: ſunt autem AEgyptia & Pythagorea. Nam his quoque ceremoniis participantem, laneis indutum veſtibus humari religioſum eſt. de quibus ſacra redditur ratio. Alia inſuper ſunt ab AEgyptiis excogitata, quis mēſis diéſue cuius deorum ſit, & quo quis die genitus, qualia ſortietur, & quam mortem obibit, & qualis exiſtet. Quibus rebus qui in poeſi verſati ſunt, vſi fuerūt. Plura quinetiam ab eis prodigia cōperta ſūt quàm à cæteris omnibus hominibus. nā quum prodigium extitit, ſcribūt id, obſeruantes quomodo euenerit: & ſi quando poſtmodum huius ſimile extiterit, exemplo prioris putant euenturum. Diuinatio apud eos ita eſt conſtituta vt eius artificium nulli mortalium vendicetur, ſed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum eſt, & Apollinis, & Mineruæ, Dianæque ac Martis, & Iouis. ſed quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ eſt, in vrbe Buti. Verùm hæc vaticinia non eodem modo ſunt omnia inſtituta, ſed differenter. Iam verò medicina apud eos hunc in modum eſt diſtributa, vt ſingulorum morborum ſint medici, nó plurium. itaque omnia referta ſunt medicis. Alii enim ſunt oculorum, alii capitis, alii dentiū, alii [c] alui partium, alii morborū occultorum.

a In viis pro mutua ſalutatione, ador.

b *Valla*, ferunt amicula tāquam ſuperiecta: *omittens* εἰείνεα, *id eſt* lanea.

c Alui & vicinarum partium.

A Ἡρωίοισι τούτοισι ἐπ' Αἰγυπτίων ἐμμεμηχανῆσθαι. καὶ ἀοιδήν τε τὴν αὐτὴν μουνῴην εἶναι, καὶ πρώτοισι σφίσι γενέσθαι. συμφέρεται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μουνοῦσι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι στεῖχοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐκ τῆς ἕδρης ὑπανιστέαται. τόδε μούνοι ἄλλοι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τοῖσι ὁδοῖσι, προσκυνέουσι, κατιέντες μέχρι τῶν γούνατος τὴν χεῖρα. ἐνδεδύκασι δὲ λινέους χιτῶνας περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτούς, οὓς καλέουσι καλασίρις. ἐπὶ τούτοισι δὲ εἰρίνεα εἵματα λευκὰ ἐπαναβληδὸν φορέουσι. οὐ μέντοι ἐς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων B τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θάπτεσθαι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱερὸς λόγος λεγόμενος. καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μείς τε καὶ ἡμέρη ἑκάστη θεῶν ὅτεῳ ἐστί· καὶ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, οἷα τοῖσι ἐξευρήσει, καὶ ὅκως τελευτήσει, καὶ οἷός τις ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσι γενόμενοι ἐχρήσαντο. περὶ τε τὰ πλέω σφι ἐνίκηται ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γενομένου γὰρ τέ- C ρατος, φυλάσσουσι γραφόμενοι τὸν ποιεῦντα· καὶ ἢν κατὰ τὸν ὕστερον χρόνον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, τὸν αὐτὸν νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε ἐκκέεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ παρέσχηται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. ἔστι γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἐόν, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός. καὶ ὅτε μάλιστα ἐν ἐμοὶ ἄγονται πρώτων τῶν μαντηίων, λιτοὶ ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. D οὐ μέντοι αἵγε μαντηίαι σφι ἐν τῷ αὐτῷ ἑστᾶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τόδε σφι δέδασται. μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων· πάντα δὲ ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. ἡ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητρὸς κατέστεαται· ἡ δὲ, κεφαλῆς· ἡ δὲ, ὀδόν- E

τῶν· ἡ δὲ, τῶν κατὰ πόλιν. οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων.

περὶ αἰδοῖα

Θρηνῶσι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, εἰσὶ αἵδε. Τοῖσι αὐτὸν ἀποθανόντα ἐκ τῶν οἰκηίων ἀνθρωπος, τῶν τις καὶ λόγου ἦν, ὃ θῆλυ γένος πρῶτα τὸ ἐκ τῶν οἰκηίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ καὶ ὁ τοιοῦτος. κατάπειτα ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὗται αἱ πρὸς τὴν πόλιν περιφοίτεαι, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζοὺς· σὺν δὲ σφι αἱ παροικέουσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι. εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατεστεῶτες, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι ἐπεὰν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δεικνύουσι τοῖσι κομίσασι ξυλίνων νεκρῶν γράμματα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν κατευδαιμονεστάτην αὐτέων φασὶ εἶναι τὴν ἐκ ὅσιον ποιεύμενος δ' οὐνόματα δὲ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομάζειν· τὴν δὲ δευτέρην δεικνύουσι ὑποδεεστέρην τε ταύτης καὶ εὐτελεστέρην· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστάτην. Ταῦτα φράσαντες δὲ, πιθησάμενοι πρὸς αὐτέων κῶ ἐν τίνα βούλονται σφι σκευασθῆναι νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδὼν μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ ὑπολελοιπότες ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ κατευδαιμονεστατα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ ἀγκίστρῳ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτῷ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ τάμνουσι τὰ πλάγια, καὶ ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν. ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν, καὶ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικηίῳ, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι τετριμμένοισι. ἔπειτα τὴν γαστέρα σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι νίτρῳ, κρύπτοντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλείονας δὲ τούτων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ πρόσθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατειλίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κεκαττυμμένοισι, ὑποχρίοντες δὲ κόμμι, τῷ δὴ αὐτὶ κόλλης χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδέκονται οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσέρχονται τὸν νεκρόν. καὶ κατακληίσαντες ὅτῳ θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι ἱστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς.

Luctus eorundem ac ſepulturæ tales ſunt: Quibuſcunque aliquis ex domeſticis deceſſit, homo alicuius momenti, ibi omnes fœminæ illius familiæ caput ſibi & vultum oblinunt luto. deinde relicto [a] domi cadauere, ipſæ per vrbem vagantes ſe plangunt, ſuccinctæ, nudatis mammillis, & cum eis [b] proximæ quæque. Altera ex parte viri, & ipſi [c] expectorati ſe verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autē certi ad hoc ipſum conſtituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipſos cadauer portatum eſt, oſtēdunt iis qui portauerunt, exemplaria mortuorum lignea, pingēdo aſſimilata. Et eorum vnum accuratiſſimè fabrefactum eſſe aiūt, (cuius ego [d] nomen ſi nuncupauero, haud faciam ſanctè) alterum illo inferius, ac vilioris pretii: tertium, viliſſimi. Quibus expoſitis ſciſcitantur ab iis ad quod exemplū velint effingi mortuum ſuū. Iſti vbi de pretio conuenerunt, illinc abeūt. At hi relicti in ædibus, hunc in modum diligentiſſimè condiūt corpus: Ante omnia incuruo ferro cerebrum per nares educunt, [e] vt quamque partem educentes, ita locum eius medicamentis explentes. Dehinc acutiſſimo lapide AEthiopico circa ilia conſcindunt, atque illac omnem aluum protrahunt: quam vbi repurgarunt, ac vino palmeo eluerūt, rurſus odoribus contuſis proluunt: tū aluum cōplentes cōtuſa myrrha pura, & caſia, & aliis (excepto thure) odorib⁹, iterū conſuūt. Vbi hæc fecēre, ſaliūt nitro abditū ſeptuaginta dies. nā diutius ſalire nō licet. Exactis ſeptuaginta diebus cadauer vbi abluerūt, ſindone byſſina totū inciſis loris inuoluūt, gummi illinentes: quo AEgyptii glutinis loco plerunque vtuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneam hominis effigiem faciunt, in qua mox inſerunt mortuum, incluſúmque ita, [f] reponunt.

a Inter cognatos, *Vel neceſſarios. miſi οἰκηίοις depravatum eſt, aut pro οἰκήμασι poſitum.*
b Affines omnes.
c Succincti.
d Nomen nuncupare nefas eſſe duco.
e Ipſum quidem ſic educētes, pharmaca verò infundentes.
f Reponunt in loculo, *Vel potius in loco ſepulchrorum loculis dicato*, & rectum ſtatuūt ad parietem. Siquidē mortuos ſumptuoſiſſimè apparant, *Vel adornāt.* Eos autem, &c.

76

Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes sumptum, ita apparant: Clysteré vnguine quod è cedro gignitur complent: deinde ex hoc aluum mortui, ipsam neque scindentes neque extrahẽtes, sed per secessum, prehẽso viæ posterioris hiatu, inferciunt: & tot quot dixi diebus sale condiũt. quorum dierum vltimo cedrinũ vnguen, quod prius ingesserant, ex aluo egerunt: quod tantam habet vim vt vnà secum aluum atq; intestina tabefacta educat. Nitrum autẽ carnes tabefacit, mortuíque tantùm cutis & ossa relinquuntur. Vbi ista fecêre, [a] ex quo sic tradidere mortuum, nihil amplius negocii suscipiunt. Tertia conditura hæc est qua adornãtur eorum mortui, qui tenuiori sunt fortuna: Ablutionibus ventré abstergũt, arefaciúntque sale septuaginta per dies, deinde tradunt reportandum. Vxores tamen insignium virorum, non statim vita defunctas tradunt condiendas, ac ne eas quidem fœminas quæ formosæ valde & [b] maioris momenti fuerint, sed triduo atque quatriduo ante defunctas. Ea de causa facientes, ne cum fœminis isti salinarii concumbant. Deprehensum enim quendam aiũt coeuntem cũ recenti cadauere muliebri, delatúmque ab eiusdem artificii socio. Quisquis autem vel ipsorum AEgyptiorum vel externorum compertus sit mortuus, siue à crocodilo raptus, siue ab ipso flumine, necessarium prorsus est ei ciuitati ad quam eiectus est, cõdire, & quam honestissimo funere sepelire, in sacris monumentis. quem ne contingere quidem fas est alteri aut proximorum aut amicorum, [e] nisi ipsis Nili sacerdotibus, vtpote maius quiddã quàm hominem mortuum tractãtibus ad sepeliendum. Græcanicis institutis vti recusant, & (vt semel dicam) nullorum hominum aliorum institutis vti volunt. Et hoc quidem cæteri AEgyptii obseruant. Est autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ, prope Neam vrbem: quo in oppido est templum Perseï,

a Sic mortuum *propinqui* reddunt, nulla re alia facta. Tert.

b In pretio habitæ f.

e Sed eum sacerdotes ipsi Nili, veluti maius quiddam quàm humanum cadauer, manibus cõtrectantes sepeliunt.

A Τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τῷ δὲ πολυτελείῃ ἐκφεύγοντας, σκυθιάζοισι ὧδε. ἐπεὰν κλυσῆρας πλήσωνται τοῦ ἀπὸ τοῦ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ὧν ἔπλησαν τοῦ νεκροῦ τῷ κοιλίῃ, οὔτε διαιρέοντες αὐτὸν, οὔτε ἐξελόντες τῷ ὑδρωπικῷ δὲ τῷ ἕδρῃ ἐσωθήσαντες, καὶ ὀπίσω λαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, παραχεύουσι ἐς ὡρηκοστὰς ἡμέρας· τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξίσι ἐκ τῆς κοιλίης τῷ κεδρίῃ, τὴν ἐσπῆκε πρότερον· ἡ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἐωυτῇ τῷ ὑδρωπικῷ καὶ τὰ σπλάγχνα καταπεπηκότα ἐξάγει. Τὰς δὲ σάρκας ὁ νίτρος καταπίνει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ ὁ δέρμα μοῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, ταύτην ἐπιπαρημιατευθέντες. ἡ δὲ τρίτη παρασκευὴ ἔστι ἥδε, ἣ τοὺς χρήμασι ἀδυνατωτέρους σκυθιάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τῷ κοιλίῃ, παρασκευοῦσι ἑβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι παρασκευάζειν, οὐδὲ ὅσας αἱ ὦσι βαθέες κάρτα καὶ λόγου πλοῦτος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταίας ἢ τεταρταίας γένωνται, οὕτω παραδιδοῦσι τοῖσι παρασκευάσι. τοῦτο δὲ ποιέουσι οὕτω τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ σφι οἱ παρασκευασταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθεῖσαι γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ πρόσφατον γυναικός· κατεῖπαι δὲ τὸν ὁμότεχνον. ὃς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως τοῦ κροκοδείλου ἁρπασθεὶς, ἢ καὶ αὐτὸς τοῦ ποταμοῦ φανεὶς τεθνηώς, κατ' ὃν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ παρασκευάσαντας αὐτὸν, καὶ πρεπόντως ὡς κάλλιστα, θάπτειν ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἄτε πλέον τι ἢ ἄνθρωπον νεκρὸν, χερσὶ θάπτουσι. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι· ὃ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μηδὲ ἄλλων μηδαμῶν μηδαμοῖσι ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι· ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἔστι Περσέος

A φεύγοντας,

τῦ Δαναάης ἱερὸν τετράγωνον· περιξ ὦ αὐτὸ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ προπύλαια τῦ ἱεροῦ, λίθινά ἐστι, καρτα μεγάλα· ὑπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑξάοργοι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐστηκε Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκις μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφι, πολλάκις δὲ ἔσω τῦ ἱεροῦ. σανδάλιόν τε αὐτῦ πεφορημένον δοκέειν εἶναι, εὖον δ' μέγαθος, δίπηχυ· τὸ ἐπεὰν φανῇ, ἀνθινέειν ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι· πιθῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσέϊ· ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι ἀπὸ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· προτιθέντες ἆεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα· εἰρομένου δέ μευ ὅτι σφι μοιμώσιοισι ἐστὶ ὁ Περσεὺς ὑπεφαίνεσθαι, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἐωϋτῶν πόλιος γεγονέναι. ἦλθε γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλώσαντας ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων ἐξερωτεόντες, κατέβαινον ἐς Περσέα. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ πρὸς σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοῖς συγγενέας πάντας. ἐκμεμαθηκότα δὲ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, ὃ τῆς Χέμμιος οὐνόμα πεπυσμένον πρὸ τῆς μητρός· ἀγῶνα δέ οἱ γυμνικὸν αὐτὸν κελεῦσαντος, ὑπὸ τελέσθη. ταῦτα μὲν πρώτα οἰκητόρων τῶν ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι.

Οἱ δὲ ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν ἄλλοισι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι· καὶ τάλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτέων συνοικέει, κατάπερ Ἕλληνες. ἀτὰρ πρὸς ὠτελείην τῶν σιτίων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. τοῦτον ἐπεὰν ἀμήσωσι, ἀνατείνουσι πρὸς ἥλιον. καὶ ἐπειτα ὃ ἐν τῷ μέσῳ τῦ λωτοῦ, τῇ μήκωνι ἐὸν ἐμφερές, ὀπτήσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπλοὺς πυρί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τῦ λωτοῦ τούτου ἐδώδιμος· καὶ ἐγλυκύ τι ὑπόκοκκον ἐὸν στρογγύλον, μέγαθος κατὰ μῆλον,

A Danaæ filii, quadratum ac palmeto circumdatum, ingenti ſanè è ſaxis veſtibulo, ſtantibus deſuper duabus grandibus è lapide ſtatuis. In hoc ambitu eſt templum, & in eo ſimulacrum Perſei: quē Chémitæ memorant ſibi apparere frequenter è terra exeuntē, frequenter intra templum. Eiúſque ſandalium quod geſtabat, inueniri, bicubitali magnitudine: quod poſtquam apparuerit, exhuberare omnem AEgyptū. Hæc quidē illi aiunt. Faciunt autē Perſeo Græcanicè gymnicos ludos, per omne certādi genus, propoſitis præmiis tum pecorū, tum palliorū, tū pellium. Percontantique mihi cur eis ſolis cōſueuiſſet apparere Perſeus, & cur in edendo gymnico certamine ab AEgyptiis diſcreparent, aiebant Perſeum ex ipſorum ciuitate eſſe oriundum. Danaum enim & Lynceū, qui eſſent Chémitæ, nauigaſſe in Græciam: [a] à quibus originem gradatim ducēdo, deueniebant ad Perſeum. Hūc in AEgyptum profectum eam ob cauſam quam & Græci dicūt, gratia afferendi ex Libya caput Gorgonis, veniſſe quoque ad ipſos, ac cognatos omnes agnouiſſe. quos poſtquam agnouiſſet, & nomen Chemmis ex matre audiſſet, in AEgyptum veniſſe, [b] & gymnicum certamen celebrari iuſſiſſe. Hæc omnia opinantur AEgyptii qui ſupra paludes incolunt.

a Quorum genealogiā deſcribentes, deuen.

b Se igitur certamē gymnicum ipſius iuſſu peragere. Et hi quidē ſunt ritus Ægyptiorum qui ſup.

Qui verò in paludibus, vtūtur eiſdē quibus cæteri AEgyptii moribus, cùm in aliis tum in habendis ſingulis vxoribus, quemadmodum Græci. Cæterùm ad victus facilitatem alia ſunt eis excogitata. Siquidem quum fluuius plenus campos inundauit, in ipſa aqua exoritur ingēs vis liliorum, quæ loton AEgyptii vocant. Ea vbi demeſſuerūt, ad ſolem exiccant: deinde quod medium loti eſt, papaueri aſſimile, poſtquam coxerunt, ex eo faciunt panes aſſos. Eſt autē huius loti radix quoque eſculēta, etiā ſuauitate præſtāti, orbiculata, mali magnitudine.

Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio [a] calice germinans è terra, simillimus specie est fauo vesparum. In eo esculēta quædam instar nuclei oliuæ coagmentata innascuntur, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Iam verò byblum annuum vbi è paludibus excerpserūt, superiorem eius partem amputant, quā in aliud quiddam conuertunt: quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt pariter, ac venūdant. Eo siqui admodum suaui vti cupiūt, in luculento furno torrefactum ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solùm piscibus victitant, quos vbi ceperunt, exenteratos ad solem deficcant, exiccatísque deinde vescuntur. In fluminibus nō ferè gignuntur pisces gregales: sed nutriuntur in stagnis. qui hæc faciunt: Simulac incessit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus masculis genituram spargentibus, quam fœminæ [b] cōsectantes, recuruando se ex ea cōcipiunt. Eædem vbi prægnantes in mari sunt effectæ, remeant omnes rursus ad loca sibi consueta, non amplius eorūdem ductu, sed fœminarum. Gregatim autem præeūtes, faciūt quemadmodum fecerant mares, oūa fundentes instar milii parua, quæ mares veniēs deuorant. Sunt autem ea tanquam milii grana, pisces: quum ex illorum granorū reliquiis non deuoratis, sed nutritis, pisces fiant. Ex his piscibus qui capiūtur, dum in mare meant, [c] his detrita dextra: quod ea de causa patiuntur, quòd in mare dum tendunt, à sinistra terram legūt: rursus eadem via reuertentes, incursant atque offendsant contingēdo terram plerunque, ne itinere aberrent propter aquæ decursum. Nilo incipiente augescere, in primis depressa *loca* terræ & lacunæ fluuio proximæ impleri incipiunt. Confestímque redundante à flumine aqua, hæc plena fiunt, & continuò cuncta piscículis minutis

[a] Calyce adnascente è radice, simil.

[b] Consectantes, absorbent, & ex ea conc. *Legendū enim* αἱ ἀκάπτιοι *ex* Ber *cod. non* αἱ ναπάμπτιοι, *cum* P *alla, nec* αἱ ἀλάμπτιοι, *cum* Vulg. *edit.*

[c] His capita sinistram versus attrita apparēt: qui verò capiuntur dum remeant, dextram habent attritam. idque ob eam causam pat.

ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα· καὶ τούτου ἐξ οὗ ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι φυόμενος ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἰδέῃ ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ πεπωκότα ὅσον τε πυρὸν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. πρώγεται δὲ καὶ ἀπαλὰ τούτα καὶ αὖα. τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην, ἐπεὰν αἰανσώσωσι ἐκ τοῦ ἕλεος, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, εἰς ἄλλό τι πρήσσουσι· ὃ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυ, πρώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἱ δὲ καὶ καρπὸν βουλόμενοι χρῆσθαι τῇ βύβλῳ χρέωνται, ἐν κλιβάνῳ διαφανέϊ πίσσαντες, οὕτω πρώγουσι. οἱ δέ τινες αὐτῶν ζώουσι ἀπὸ τοῦ ἰχθύων μούνων. τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, αὐαίνουσι τοῦ ἡλίου, καὶ ἔπειτα αὐτοὺς ἐόντας σιτέονται. οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται· τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιέουσι· ἐπεὰν σφέας ἐσίῃ οἶστρος κυίσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκ πλώουσι ἐς τὴν θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀπορράινοντες τὸ θῆλυ· αἱ δὲ, ἑπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ κυίσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὖτις πλώουσι ὀπίσω ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοί, ἀλλὰ τοῦ θηλέος γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεύμεναι δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόνπερ ἐποίεον οἱ ἔρσενες. τοῦ γὰρ ὠοῦ ἀπορράινουσι κατ' ὀλίγους τοὺς κέγχρεως· οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἐρχόμενοι. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν ἀπεγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρεων οἱ πρεσβύτεροι, ἰχθύες γίνονται· οἱ δ' ἂν αὐτέων ἀλῶσι ἐκ πλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ κεφαλέων· οἱ δ' ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ τετρίφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε· ἐγχόμενοι τῆς γῆς, ἐπ' ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς αὖτις ἔχονται ἐγχειμπτόμενοι, καὶ φαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα δὴ μὴ ἀμαρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὰν δὲ πληθύεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε χαῖλα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ περὶ τὸν ποταμὸν, τότε ἄρχεται πίμπλασθαι, διηθεόντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ. καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν

πίμπλαται πάντα. κόθεν δὲ εἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω κατάντοσθεν τοῦτο. τοῦ
78 τε τρίτου ἔτεος ἐπὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, καὶ ἰχθύες ἐκτεκόντες ὠὰ ἐς τὸν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐκάστῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὠῶν τούτων πάντα γίνονται οἱ ἰχθύες οὗτοι. καὶ τοσαῦτα μὲν τῶν ἰχθύων οὕτω ἔχει. ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγύπτιοι οἱ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν συλλικυθρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλέουσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι· ποιέουσι δὲ ὧδε· παρὰ τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων καταίρουσι τὰ συλλικύθρια ταῦτα. τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι αὐτόματα ἄγρια φύεται, ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καταίρεται, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κόψαντες, ἀποπιέουσι· οἱ δὲ τὸν φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ τὸ ἀποῤῥέον αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πίον, καὶ οὐδὲν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τοῦ λύχνου παρέχεται. ὀδμὴν δὲ βαρέαν προσέχεται. πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφι ἔστι μεμηχανημένα· οἱ μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντες οἱ πύργοισι ὠφελέουσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες, κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι τάδε αὐτὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς γὰρ αὐτέων ἀμφίβληστρον ἔκτηται, τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τούτῳ δὲ νύκτα αὐτῷ περὶ τὴν καταπαύεται κοίτην· περὶ ταύτην ἵησι τὸ ἀμφίβληστρον. καὶ ἔπειτα ἐνδὺς ὑπ' αὐτῷ, καθεύδει· οἱ δὲ κώνωπες, ἢν μὲν ἐν ἱματίῳ ἑλίξαντος κύσῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν. τὰ δὲ δὴ πλοῖα σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἡ μορφὴ μάλιστα ἐστὶ ὁμοίη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρυον, κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κοπτοῖσι ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συνθεῖσι, ναυπηγέονται τοῖσι τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τοῦτῳ τρόπῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ὑπερτείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τοῖσι ἁρμονίῃσι ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ.

ἀποπιέουσι

ὁμοιοτάτη

A opplétur. Vnde autē verisimile sit eos gigni, hoc mihi videor causæ intelligere, quòd superiore anno postquam Nilus abscessit, pisces qui ova in cœno pepererant, vnà cum postremis abeunt aquis: circumacto rursus anno, vbi aqua restagnauit, protinus ex his ouis gignūtur pisces. Et ad pisces quidē quod attinet, ita se res habet. Porro AEgyptii qui paluſtria accolunt, vnguento vtuntur ex fructu sillicypriorum, quod appellant AEgyptii [a] kiki, hunc in modū con-

B ficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos vltro nascuntur, ad orasfluminum stagnorúmque serunt, multum quidem fructum ferentia, sed graueolentem. Hunc vbi collegerunt, alii contusum, ad ignem, alii in sartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernas idoneum quàm oleū, sed graueolētiam exhibens. Sunt autem aduersus culices, quorum magna vis est, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui supra paludes incolunt, iuuant turres quas

C dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in altum volare. At qui intra paludes habitāt, alia turrium vice sunt machinati, hæc videlicet: Singuli sua habent retia, quibus per diem pisces capiunt, [b] eisdem noctu vtuntur cubili in quo requiescunt. Circūdatis illis, deinde operti somnū capiunt. qui si in vestimento inuoluti aut in sindone dormirent, eos per ipsa indumenta culices mor-

D derent: per retia verò ne tantulū quidem mordere conantur. [c] Naues eorum onerariæ sunt factæ è spina, cuius figura simillima est loto Cyrenæo, & cuius lacryma gūmi est. Ex hac spina ligna concidunt, quę magnitudine bicubitali, [d] tanquam lateritio opere componunt, hunc in modum compingentes: Ligno cubitali circum densos ac longos stipites appendunt: vbi hunc in modum compegerunt, desuper frequentia trā-

E stra extendunt. [e] Commissuris nequaquam vtuntur, sed introrsum compages byblo innectunt.

a *Vulgò ricinum esse existimatur.*

b Nocte verò sic vtuntur; Cubile in quo quiescunt, reti circumdant, deinde op. *Vt legatur* οὕτω ». *non* αὐτοῦ.

c Nauigia eorū oneraria sunt facta è sp.

d In formam lateris comp. hunc in m. compingētes, Cuneis frequentibus & lōgis circúnectunt bicubitalia ligna. Vbi hunc in m.

e Curuatis autē in gyrum lignis non vt.

a Vnum faciũt, ε pro quo hic legit ου.

Gubernaculum [a] ſcitè faciunt, & hoc per carinã tranſit. Malo quoque ſpinaceo, & velis ex byblo vtuntur. Hæc nauigia cõtra flumẽ meare non poſſunt, niſi luculentus ingruat ventus, verùm à terra protrahuntur. Secundum decurſum hoc pacto feruntur: Eſt [b] ianua ex myrica facta, [c] putaminibus arundinaceis ſtrata, & lapis politus duorum ferè talentorum pondo. huiuſmodi [d] ianuam fune alligatam, in anteriore parte nauis ſinunt deferri: lapidem verò retrorſum alio func. [e] Ita ianua, impetu aquæ inſidẽte, protinus meat & trahit barim: hoc enim his nauigiis eſt nomen. Lapis autem dum retrorſum trahitur, fũdo admotus dirigit nauim. Horum nauigiorum ingens apud illos eſt copia, quorum quædam ferunt multa millia talentorum pondo. Quum regionem ſupergreſſus eſt Nilus, ſolæ vrbes apparent, eatenus extantes vt inſulis AEgæi maris ferè affimiles eſſe videantur. Nam cætera AEgypti, pelagus efficiũtur: ipſæque vrbes, ſolæ extant, *quæ ſtationes nauium faciunt*. Nec iam, quum hoc cõtingit, per alueũ fluminis, ſed per medium cãpi nauigatur. Ex Naucrate quidem [f] Memphin verſus, nõ iam iuxta pyramides ipſas, ſed iuxta acumen Deltæ & vrbẽ Cercaſorum. A mari autem & Canobo Naucratem verſus per cãpum ad Anthyllã vrbẽ venies, & ad vrbem quæ vocatur Archãdri. Harum vrbium Anthylla, quæ eſt inſignis, datur peculiaris in calceamenta vxori ſemper eius qui in AEgypto regnat. quod factum eſt ex quo AEgypt⁹ fuit ditionis Perſarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero Phthii Achæi filio. Archãdri enim vrbs nominatur. [g] Quòd ſi alius quiſquam Archãder eſſet, nequaquam AEgyptium nomen foret. Hactenus quæ vidi, quæ noui, quæ interrogaui, dicta ſunt: hîc pergam diſſerere de AEgypto quæ audiui, addẽs & aliquid quod ipſe viderim.

b Cratis.
c Ex arũdinum reſegminibus cõſuta, ℣el contexta, & lapis perforatus, duorũ f. &c.
d Cratem.
e Cratis itaque imp.
f Memphin verſus nauigãti, iuxta ipſas pyramidas eſt curſus, *id eſt tenetur*, ℣el dirigitur. at ne hic quidem eſt *tum*, ſed *eſt alius* iuxta ac.
g Sed fieri poteſt vt aliquis alius Archãder fuerit: non tamen Ægyptium eſt hoc nomen.

Menem, qui primus apud AEgyptũ regnauit, aiebant ſacer-

Α πηδάλιον δὲ ἐν ποιοῦνται, καὶ τοῦτο ἀφ' ἑτέρης ἕλκουσι. ἰσχὺν δὲ ἀγαθὴν ἐχέωνται, ἱστίοισι ὑπὸ βυβλίνοισι. τοῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δυνατὰ πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ πρόσπλεκτα. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, καὶ τέρραμμένη ῥίπεϊ καλάμων, καὶ λίθος τετρημμένος διτάλαντος μάλιστά κη ταθμόν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἐμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπίει ὄπισθε φέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπίπτοντος, χωρέει τε ταχέως, καὶ ἕλκει τὸ βάειν· (τοῦτο γὰρ δὴ οὐνόμα ἐστὶ τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθε ἑπόμενος, καὶ ἐὼν ἐν τῷ βυθῷ, κατευθύνει τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθεϊ πολλά, καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. ἐπεὰν δὲ ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὸ χωρίον, αἱ πόλιες μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστα κη ἐμφερέες τῇσι ἐν τῇ Αἰγαίῳ κύκλῳ νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὰν τοῦτο γίνηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ ἀπὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, πρὸς αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ ἡ οὕτος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα, καὶ τῇδε Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου ἀπὰ πεδίου πλέων, ἥξεις κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλεομένην. τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, ἐς ὑπόδημα ἐξαίρετος δίδοται τῇ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δ' ἑτέρη πόλις δοκέει μοι τὸ οὔνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ, γαμβρὸς Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἄρχανδρος· οὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα. μέχρι μὲν τούτου, ὄψις τε ἐμοὶ, καὶ γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσα ἐστί· τὰ δ' ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, καὶ ἤκουον. προσθήσω δέ τοι καὶ αὐτόθι τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος.

Τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον

79

τῶτον μὴ ἀπολεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν. Ⓦ γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέψαι ὁδὸν ὄρος τὸ
τὸν Ψάμμιον πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μοῖρα ἀνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος,
τὸν πρὸς μεσαμβρίης ἀγχῶνα πρησχώσαντα, τὸ μὴ ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρᾶναι, Ⓦ δὲ ποταμὸν ὀχετεύσαι, τὸ μέσον τῶν
οὐρέων ῥέψαι. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ
ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀπεγμένος ῥέῃ,
ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φερομένους ἀμὰ πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσουσι ῥῆξαι ὑπερβλύσαι ὁ ποταμὸς τούτῃ, κίνδυνος πάσῃ
Μέμφι καταικυσθῆναι ἐστί. ὡς δὲ ὦ Μηνὶ
τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλεῖ χέρσον γεγενέσθαι ὃ ἀπεγμένον, τοῦτο μέν, ἐν
αὐτῷ πόλιν κτίσαι τὴν νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ
στενῷ τῆς Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην. ὃ γὰρ πρὸς τὴν ἠὼ
αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δή, τοῦ Ἡφαίστου ὃ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε
καὶ ἀξιαπηγητότατον. μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ Βύβλου, ἀνδρῶν βασιλέων
τῶν Βύβλων. τριηκοσίων τε καὶ τεσσέρων καὶ δέκα μὴ Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρίη· Ⓦ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ
δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε τοῦτο τῆς Βαβυλωνίης, Νίτωκρις. τὴν
ἔλεγον τιμωρέουσαν ἀδελφεῷ, Ⓦ Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δέ, οὕτω ἐκείνῃ ἀπέδοσαν τὴν
βασιληίην· τούτῳ τιμωρέουσαν, πολλοὺς
Αἰγυπτίων ἀμφοτέρωθεν δόλῳ. ποιησαμένη γάρ μιν οἴκημα μεγάλῃσι, ὑπόγαιον,
κατοικῶ τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. κελεύσασα δὲ μιν Αἰγυπτίων τοὺς
τῶν κελεύσαντων μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ἥδε, πολλοὺς ἑστιᾶν· δαινυμένοισι δὲ, ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν
δι' αὐλεώνος κρυπτοῦ μεγάλου. τούτης μὲν
πέρι τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτήν μιν,
ὡς τοῦτο ἐξέργασε, ῥίψαι ἐς οἴκημα κατάπλεον, ἄντρου ἀτιμώρητος γένηται. τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίαν ἔργων ἀποδεξιν, καὶ οὐδὲν εἶδος θωμαστότητος, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἐσχάτου αὐτῶν Μοῖριος.

A dotes [a] iunxisse pontibus Nilum ad Memphin. nam cum, Libyam versus, totum præterlabi montem Psammium: & supra Memphin centum circiter stadia meridiem versus aggesta humo ad anfractum fluminis arefecisse pristinum alueum. ita flumen facto alueo per medium montium fluere. Adeo nũc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coercitus fluit, magnis præsidiis custoditur, quotannis obseptus aggeribus.

B Quos si refringens flumen velit ea parte redũdare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mene, qui primus extitit rex, [b] id vnde fluit amnis effectum terrestre, ibique ab eodem vrbem hanc conditã quæ nunc Memphis appellatur (est enim Méphis in angustiis AEgypti sita) & exterius aquilonẽ versus & vesperum, ex flumine effossum esse stagnum, (nam ab aurora ipse Nilus coercet) & ab eodem

C in ea vrbe extructum hoc templũ Vulcani tum magnum tum memoratu dignissimum. Post hunc recẽsebant è libro sacerdotes nominatim alios trecẽtos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, decem & octo fuissent AEthiopes, & vna mulier alienigena: cæteri, viri AEgyptii. Mulieri quæ regnauit, fuit nomen idem quod reginæ Babylonicæ, Nitocris. Quam dicebãt vl-

D tam fuisse fratrem, ab AEgyptiis, apud quos regnabat, interemptũ: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. vltam autẽ fratrem, multis AEgyptiorum dolo absumptis. [c] Nam extruxisse eam permagnum ædificium subterraneum, per causam quidem noui operis, animo autem aliud agitãtem: & conuocatis ad conuiuium

E multis, quos præcipuè nouerat fraternæ cædis autores fuisse, per occultum quendam specum immisisse flumen discumbentibus. Hæc demum de illa referebant, præterquã quòd, vbi hoc fecisset [d] cõsperssisse eã multo cinere ædificiũ, quo impunita esset. Aliorum autẽ regũ nullum referebant clarũ opus editũ, nisi vnius, qui postremus horũ extitit, Moeris.

a Aggessisse Méphin. fluuiũ enim totum præterlabi solitum montẽ fabulosum Libyã versus: Menem autem supra stadia circiter centũ à Memphi, sinu qui meridiẽ versus ferebatur obstructo, aref. pr.

b Quum ea pars à qua fluuium arcuerat, continens facta esset, Vel terrestri, ibi ab e..

c Nam quũ domum conderet, specum subterraneũ & eum quidem valde longũ excauasse, vt ipsa quidem dicebat, mente autẽ aliud machinatam esse. & conuoc Vt legatur κεκοιῶς, non καὶ νοῶν.

d Sele coniecisset in domum cinere plenã, quò imp.

Hunc enim ædificasse memoratu digna Vulcani vestibula, ad ventum aquilonem vergentia: & stagnum effodisse, cuius quot sint in ambitu stadia, posterius aperiam: & pyramides in ea extruxisse, de quarum magnitudine simul cum ipsius lacu mentionem faciã. Hũc itaque tantum operum edidisse: alios autem nihil prorsus.

Quos ego prætergressus, eius qui his successit, nomine SESOSTRIS, mentionẽ habebo. Istũ dicebant sacerdotes, [a] primùm longis nauibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: progressúmque lõgius, venisse in mare iam vadosum, & proinde non nauigabile. Illinc vbi retro se ad AEgyptum recepisset, secundum sacerdotum cõmemorationem, coacto ingenti exercitu per continentem perrexisse: omnésque gentes, vt in quamque incidebat, subegisse. Et quascũque earũ nanciscebatur feroces & vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, inscriptos literis sui nominis & patriæ, & quæ referrẽt ipsum illos vi subegisse: quarum verò vrbes nullo prælio nulloque negotio cepisset, his cippis inscripsit tum easdem literas quas scripserat eis gentibus quæ viriles extiterant, tum muliebria genitalia: planũ facere volens, illos haudquaquam viriles extitisse. Hæc faciẽdo peragrabat continentem, donec ex Asia in Europã trãsgressus, Scythas subegit & Thraces: ad quos vsque & non vlterius mihi videtur AEgyptius exercitus peruenisse, quoniã in istorum terra tituli, non vltra, positi apparent. Hinc digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasin subsedit, [b] quid deinceps, non habeo quod dicã, an ipse rex Sesostris, diuiso suo exercitu, aliquãtulum copiarum reliquerit ad eã regionẽ incolendã, an aliqui militũ pertæsi peregrinationis, circa fluuiũ Phasin substiterint. Nam Colchi videntur AEgyptii esse: φ

a *Hunc locũ Budæus ita Vertit*, Primum omniũ regum longis nauibus Arabicum sinum præteruectum, & populos rubri maris accolas in potestatem suã redegisse: indéque retro iisdẽ vestigiis reuersum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem infesto exercito obuias vbique gentes subegisse: Quascunque autem erat nactus gentes strenuas, & pro libertate tuenda acriter ac percupidè dimicãtes, per horum ille regiones stelas, *id est, cippos lapideos*, statuebat, literis significantes ipsius regis nomen & patriã, & vt copiis eos propriis ac viribus subegerat. Quorũ verò vrbes nullo negotio aut incruento certamine cepisset, apud hos itidem vt apud illos qui strenuitatis specimen ediderant, cippos quoque statuebat, atque eo amplius muliebria genitalia adsculpebat, significare volens eos ignauos esse. *Bud.*

b Deinceps pro comperto dicere non possum an ipse r.

Α τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Η'φαίστου τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι τῆς ἡ περίμετρος ὅσων ἐστὶ σταδίων ὕστερον δηλώσω. πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν ἔτι μεγάθεος περὶ, ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ ἄλλων οὐδένα οὐδέν.

Παραμειψάμενος ὦν τούτους, τὸ δὴ τούτοισι ἡμολόγεε βασιλέως, τῷ οὔνομα ἦεν ΣΕΣΩΣΤΡΙΣ, τούτου μνήμην ποιή-
Β σομαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς πρὶν ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν καταικημένους καταστρέφεσθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπίκετο ἐς θάλασσαν, μηκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦτεν δέ, ὁπίσω ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον καὶ τῶν ἱρέων τὸν φάτιν, στρατὸν πολλὸν τῶν λαῶν ἠλαύνει ἀεὶ πρόσω ἤπειρον, πρὸ ἔθνος ὃ ἐμποδὼν καταστρεφόμενος. ὁτέοισι μὲν
C νυν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε, καὶ δι' ἀνάγκης γλιχομένοισι τῆς ἐλευθερίης, τούτοισι μὲν στήλας αἶψα ἐς τοὺς χώρους, ἀφ' ἑωυτοῦ οὐνόματα καὶ τῆς πατρίης, καὶ ὡς δι' ὑπερβολὴν τῆς ἑωυτοῦ κατεστρέψατο σφέας· ὁτέων δὲ ἀμαχητὶ καὶ ἀπερισκέπτως προέλασσε τοὺς πόλις, τούτοισι δὲ ἐν τῇσι στήλῃσι τῇσι τοῦτα καὶ τοῖσι αἰδοίοισι τῶν ἐθνέων γλυφομένοισι· καὶ δὴ καὶ ἀξίους γυναικὸς ποιέσασθαι ἐγράφε, θέλων βουλόμενος ποιέειν ὡς ἦσαν ἀνάλκιδες. ταῦτα δὴ ποιέων, διεξῆιε τὴν ἤπειρον.
D ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν ΕΥ'ρώπην ἀφικόμενος, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήικας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ οὐ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται σταθεῖσαι αἱ στῆλαι· τὸ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ὀπισθοστρέψας ὀπίσω, ἦλθε· καί τι ἐνθαῦτα ἐλάμβανε ὥστε ἐν τῷ ποταμῷ τῷ Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω σαφὲς εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἑωυ-
E τοῦ στρατιῆς μέρεος ὁσουδή, αὐτοῦ κατέλιπε τῆς χώρης οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων ἐν τῇ πλάνῃ αὐτοῦ ἀφεθέντες, ἐπὶ

Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν. φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες Κόλχοι Αἰγύπτιοι· καὶ

οσας ὁ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι καὶ φροντίδι ἐγίνετο, ἠρόμην ἀμφοτέρους· μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἰκάσαι τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς τοσοῦτον οὐδὲν αἰτιόωνται· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ μᾶλλον, ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι, καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ, καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀγχίτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μοῦνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταυτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκοτέροισι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐόν· ὡς δ' ὅτι μισοβάρβαροι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε μαρτύριον γίνεται· Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ὁμιλέουσι, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιχωρίων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα.

πικμήριον

φέρε τῶν

Φέρε δὴ καὶ ἄλλο εἰπὼ περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι μοῦνοί εἰσι λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταυτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερής ἐστι ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μὲν τοῦτο ἀπ' Αἰγύπτου ἀπικνέεται μοῦνον, καὶ λέγεται Αἰγύπτιον. αἱ δὲ σῆλαι, ὡς ἴσα κατὰ χώρην ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὤρεον ἑστάσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα εἰσὶ δὲ καὶ Ἰωνίῃσι δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν κατέρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθεν δὲ αἰνὴρ ἐγκεκόλαπται, μεγάθος πέντε σπιθαμέων, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ

χειρὶ καὶ τοῖσι χόεσι

ipse prius notũ quàm ex aliis auditum refero. Cuius rei quũ mihi cupido inceſſiſſet vt vtroſque percõtarer, magis Colchi reminiſcebantur AEgyptiorum, quàm AEgyptii Colchorum. Dicebant autem AEgyptii ſe opinari Colchos è Seſoſtris eſſe exercitu. [a] Ipſe autem ex hoc coniecturam capiebã, quòd atro colore ſunt & criſpo capillo (tametſi hoc pro nihilo putari poſſet, quum & alii ſint huiuſcemodi) [b] ſed quòd iſti præcipuè. Præterea quòd ſoli omnium hominum Colchi & AEgyptii & AEthiopes ab initio ſtatim pudẽda circumcidũt. Nam & Phœnices & Syrii, qui ſunt in Palæſtina, didiciſſe id ab AEgyptiis & ipſi cõfitentur. Syrii verò qui fluuium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis ſe nuper didiciſſe aiunt. Hi enim ex hominibus ſoli ſunt qui circumciduntur: [c] & in hoc faciendo, agnoſcuntur AEgyptii eſſe. AEgyptii verò atq; AEthiopes, non quod dicere vtri ab vtris didicerint. nam videtur eſſe perantiquũ. Sed quòd ex AEgypto, quum illic commercium haberent, didicerint, magnũ mihi fit hoc teſtimonium: quòd hi Phœnices qui cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitãtur AEgyptios, nec eorum qui naſcuntur, virilia circumcidunt. Agedum & aliud de Colchis dicam, in quo ſint ſimiles AEgyptiorum. Hi ſoli atque AEgyptii linum eadẽ ratione [d] operantur: omníſque vtrorumque vita pariter & lingua ſimilis eſt. Linum autem Colchicũ à Græcis Sardonicum appellatur, quum illud quod ab AEgypto venit, appelletur AEgyptiacũ. Titulorum quos Seſoſtris rex AEgypti [e] regionatim erexit, plerique iam incolumes non extant. quoſdam in Syria Palæſtina ipſe vidi inſcriptos, tum quibus dixi literis, tum muliebribus genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ huius viri figuræ viſuntur in petris inciſæ: vna quidem quâ ex Epheſo in Phocæam itur, altera verò, quâ è Sardibus Smyrnam verſus. In quarum vtraque inſculptus eſt vir magnitudine quinũm palmorum, dextra ſpi-

a Ipſe partim ex hoc

b Sed ex iſtis magis, quòd ſoli, &c.

c Et in eo iſtos Ægyptiorum cõſuetudinẽ ſequutos conſtat.

d Elaborãt. *Vel, Apparant. Gall. accommodent.*

e Per ſingulas regiones.

culum tenens: sinistra arcus, cæterámque item armaturam & AEgyptiacam & AEthiopicã gestans: & ex altero ad alterum humerum eũtes sacræ literæ AEgyptiacæ sũt insculptæ in hæc verba, HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINVI HVMERIS. Quis tamẽ aut cuias fuerit, [a] ab hac parte nõ indicãt, sed ab altera. Ea quidam cõspicati, Memnonis imaginem esse coniectant, multùm à veritate deficientes. Hunc igitur Sesostrin AEgyptium sacerdotes dicebãt, redeuntẽ, multósque mortales earum genium ac regionum quas subegerat, reportantem, eũdem, [b] posteaquam ad Daphnas Pelusias se receperat, fuisse à fratre, quem AEgypto præfecerat, vnà cum liberis inuitatũ: & quum ille domum exterius materia circumstipasset, struémque incendisset, re hunc intellecta extemplo cum vxore deliberasse, (nam & vxorem secum duxerat) & ea suadente vt duos è sex liberis super ardentem pyram extendens, pontẽ faceret, super quos ipsi transeũtes euaderent, ita fecisse: & duobus filiis ita incensis, cæteros vnà cum patre fuisse seruatos. Sesostrin in AEgyptum reuersum, vltionem de fratre sumpsisse: quã verò multitudinem è terris in potestatem redactis abduxérat, ea vsũ in hæc fuisse. Nempe isti fuerunt qui sub hoc rege immensæ magnitudinis lapides in templum Vulcani portatos pertraxerunt, quique ad diuortia aquarum, quæ nũc in AEgypto sunt, cũcta effodienda sunt adacti, [c] quia inuiti faciebant vt AEgyptũ, prius equis & plaustris agendis vbique idoneam, redderent non idoneam. Nam ab eo tempore AEgyptus, quæ omnis plana est, tamen inequitabilis & plaustris inhabilis extitit, propter multiplices fossas [d] vniuersa loca occupantes: quas ideo rex fodiẽdas putauit, vt ciuitates quæ non accolerent flumen, sed in medio AEgypti essent, refluẽte flumine non laborarent penuria aquæ ad

a Hîc quidẽ nõ declaratur, sed alibi declaratũ est.

b Quum in reditu Daphnas Pelusias venisset.

c Et per imprudentiam fecerunt vt Ægyptus pr. e. & pl. agendis vbique idonea, commoditate ista careret. Nam, &c.

d Et varias formas, *vel* Varia diuersicula habentes. Regionem autẽ idcirco rex incîdit vt ciuitat. *Hic pro* Ἔρυσις *legi* πόρους.

A εἰ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξον· καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως. καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει. ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὦμον διὰ τῶν στηθέων γράμματα ἱερὰ Αἰγύπτια διήκει ἐσκεχαραγμένα, λέγοντα τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ ἢ ὁκόθεν ἐστὶ, οὐ φαῦλα μέν οὐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων, Μέμνονος εἰκόνα εἶναι ζοισί μιν εἶναι, πολὺ τῆς ἀληθείης ἀποπεπτωκότες. τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀναγόμενον πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τῇ χώρῃ κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγένετο ἀναχωμένος ὁ Δάφνησι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἰγυπτον, τοῦτον ὑπὸ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ τοὺς παῖδας, περιθεῖναι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλην· περιθέντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ, ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δέ οἱ συμβουλεύσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἓξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτούς τε ἐφ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας σῶσαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαιῆναι τῷ τοιῷδε, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. νοήσαντα δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἰγυπτον, καὶ τισάμενον τὸν ἀδελφεόν, τῷ μὲν ὁμιλῶ τὸν ἐπηγάγετο, τῷ τὴν χώρην κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τοὺς τε οἰκήτορας τοὺς ὅτι τούτου τοῦ βασιλέος κομισθέντας ἐς τὸ Ἡφαίστου τέμενος, ἐόντας μεγάθει περιμήκεας, οὗτοι ἦσαν οἱ ξηκόσιοντες. καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας οὔτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυξαν, ἐποίεόν τε οὐκ ἐκνίτες Αἰγύπτιον, ἐπεὶ ἐπὶ τοῦτον τὸν χρόνον Αἴγυπτος ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἀνίππους τε καὶ ἀναμάξυτος γέγονε. αἰτίαι δὲ τοῦτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαί, καὶ πανταχόθι ὁδοὶ ἔχουσαι. κατεστραμμένος δὲ τῶνδε εἵνεκα τὸν χῶρον ὁ βασιλεὺς ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ὅτι τῷ ποταμῷ ἐκέλευσε πόλις, δι' ἀναμέσου, ὅτοι ὄκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς ἀσθμαίνοντας ὑδάτων,

B

C

D

E

81

πλατυτέροισι

πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος. κατεμείματο δὲ τὴν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον βασιλέα, κληρον ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδόντα. καὶ ἀπὸ τούτου τὰς τροφὰς ποιήσασθαι, ὑπιτάξαντα ἀποφορὴν ὑπιτελέειν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος τὸ κλῆρον ὁ ποταμὸς μοῖραν προέλοιτο, ἐλθὼν αὐτὸς πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ, ἔπεμπε τοὺς ὑπισκεψομένους, καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γένοιτο, ὅκως τοῦ λοιποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέει δέ μοι καὶ γεωμετρίη ἐνθεῦτεν ἀνευρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπαμελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης τοῦτο Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες. βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος δὴ μοῦνος Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο τοῦτο τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τριήκοντα πήχεων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἑσσύρας τέσσερας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῷ δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον Πέρσην οὐ προεῖδε ἰσάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς οὐ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷά περ Σεσώστρεϊ τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε κατασχρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἑλεῖν. οὐκων δίκαιον εἶναι ἔμπροσθεν τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι. Δαρεῖον μὲν νυν λέγουσι ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἐλέγεν τὸν βασιλήιον παῖδα αὐτοῦ "ΦΕΡΩΝΑ· ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίην στρατηίην, συνενειχθῆναι δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, ἀπὸ τοιόνδε πρῆγμα· τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τοὺς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ ποταμὸς ἐγίνετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τὸν ἀπαθαλίης χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ. μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναι μιν τυφλὸν

A potandum, sed ea suppeditaretur è puteis. Hac de causa AEgyptus intercisa est, & ab hoc rege, vt dicebant, in omnes AEgyptios dispartita, soli quadrati æqua portione viritim per sortem data: atque hinc prouentus instituti, imposita certa pensione, quam illi quotannis soluerent. Quòd si cuius portionem alluuione flumen decurtasset, is adiens regem, rei quæ cõtigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium inspiciẽdum B mittebat qui metirentur quanto deterius factũ esset, vt ex residuo pro portione taxatũ vectigal penderetur: atque hinc geometria orta videtur in Græciam transcendisse. Nam polum & gnomonẽ, *id est, normam*, & duodecim dici partes à Babyloniis Græci didicẽrunt. Solus hic AEgyptius rex imperio potitus est AEthiopiæ: monumẽtum quoque sui reliquit ante ædẽ Vulcani, lapideas statuas, duas quidẽ tricenûm, vnã suam, C alteram vxoris: quatuor autem, vicenûm cubitorum, totidem filiorum. Huic statuæ longo pòst tempore quum Darii Persę statua anteponeretur, non tulit id sacerdos Vulcani, negans Darium tales res gessisse quales gessisset Sesostris AEgyptius: quippe qui cùm alias nationes nõ pauciores quàm [a] Darius, tum verò Scythas subegisset: eóque iniquum esse huius ante illius sisti donaria, qui rebus gestis nõ esset illum supergressus. D Hæc loquuto sacerdoti tamen ignouisse Darium ferunt.

Defuncto Sesostre, regnũ suscepisse PHERONEM eius filium aiebant, & hunc nullam sumpsisse expeditionem, sed ei contigisse vt luminibus caperetur. idq; hac de causa: Quum flumen eo tempore copiosissimum manaret, ita vt supra decẽ & octo cubitos rura transcenderet, vento ingruente, qui fluctus cieret, ferunt hunc regem [b] facinum admisisse, quòd E sumptum spiculũ in medios fluminis vortices cõtorserit: statimque laborasse ex oculis, ac visũ amisisse, decennióque cæcũ fuisse.

a *Hæc adde post Subegisset*, Dariũ autem Scythas vincere non potuisse. ideóque in.

b Proternitate quadam sumpt.

Φερῶν.

Vndecimo autem anno ex vrbe Buti ei oraculum aduenisse, iam exactum esse tempus[a] calamitatis: visúmque ei redditurum, si oculos abluisset lotio mulieris quæ ad suum solius virum accessisset, aliorum virorum expers. Eum ergo ante omnia vrinam vxoris expertum, quum nihil amplius cerneret, cæterarum deinceps vrinã expertum, tandem vidisse. Túmque omnes mulieres quas fuisset expertus (præter eam cuius lotio lotus visum recepisset) vnam in vrbem coegisse, quæ ἐρυθρὴ βῶλος, *id est, rubra gleba*, dicitur, & eas illic coactas cum ipsa vrbe omnes concremasse: & eam cuius lotio lotus visum recepisset, vxorẽ duxisse. Ergo ea clade liberatus cùm alia in aliis tẽplis donaria posuit, omnia memoratu digna, tũ maximè memorabilia ac spectaculo digna in templo Solis, gemina saxa, quos obelos vocant, *à figura veru*, centenûm cubitorum longitudinis, octonûm latitudinis.

a Pœnæ qua mulctaretur.

A ἐνδεκάτῳ ὦ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῖς πόλιος, ὡς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, & ἀναβλέψαι, γυναικὸς οὐρῳ νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμούς, ἥτις ἁνδρὸς τοῦ ἑωυτῆς ἄνδρα μοιχὸν πεφοίτηκε, ἀλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτην τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δὲ, ὡς οὐκ ἀνέβλεψε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τὴν ἐπειρήθη, πλὴν ἡ τῆς ὃ οὔρῳ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίαν πόλιν, ἣν νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, ἐνεπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὔρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὸν πάθεα τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱερὰ πρόσφορα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τῶνδε λόγου μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τὸν ἡλίου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἐξ ἑνὸς ἑόντας ἑκάτερον λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον, πήχεων ἑκατόν, εὖρος δὲ, ὀκτώ.

a' ἀνέβλεψε.

Huic in regno successisse aiebãt virum Memphitẽ cui nomen esset lingua Græca PROTEVS. cuius nunc apud Memphin visitur fanum, decorum sanè ac valde adornatum, ad australem partem templi Vulcani positum, circumquaque Phœnicibus Tyriis habitantibus: qui locus omnis castra Tyriorum appellatur. In hoc fano Protei est ædes quæ vocatur Veneris hospitæ: quam coniicio esse Helenæ Tyndari filiæ: tũ quia apud Proteum fuisse diuersatam audiui, tum etiã quòd cognomine Veneris hospitæ appellatũ est. Nam quæcũque sunt alterius Veneris templa, neutiquam hospitæ appellantur. Et sanè percontãti mihi sacerdotes de Helena, referebant ita rem esse gestam: Alexandrum, rapta è Sparta Helena, quum renauigaret domũ, in mari AEgæo ventis cursu excussum in AEgyptiacum pelagus: atque illinc, nõ remittẽtibus flatibus appulsum, in AEgyptũ, ad ostiũ Nili quod vocatur Canobicũ, atque ad Taricheas. Erat in eo littore, Herculis tẽplum, quod nũc quoq; est:

C Τούτου δὲ ἐκ δέξασθαι τὸν βασιλήιον ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτεω, τῷ κατὰ τὸν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὔνομα ΠΡΩΤΕΑ ἐστί· τὸ νεὼ τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τὸ Φοινίκων τοῖς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ στρατόπεδον Τυρίων χαλκοπέδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τῷ Πρωτέος ἱρόν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν Ἑλένης τῆς Τυνδάρεω εἶναι τε λόγον ἀκηκοὼς, ὡς διατρίψη Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ· καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι. ὅσα γὰρ δὴ ἄλλης Ἀφροδίτης ἱερά ἐστι, ἅδαμα ξείνης ἐπικαλέεται. ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὸν ἑωυτοῦ· καὶ μιν ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσαι ἀνέμους ἐκ βάλλοισι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νεὼ Κανωβικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας· ἐνῆν δὲ ἐπὶ τῆς ἠιόνος, ὅ καὶ νεὼ ἐστί, Ἡρακλέος ἱερόν.

D

E

β' οὐδαμῶς

ἐς τὸ ἱρὸν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεῳ αὐθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἱερά, ἐωυτὸν δι-
δοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι. ὁ νό-
μος οὗτος διατελέει ἐὼν ὁμοίως μέχρις ἐμεῦ
τῆς ἀρχῆς. τῷ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπικνέα-
σθαι θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ ὃ ἱ-
ρὸν ἔχοντα νόμον, ἱκέται δὲ ἑζόμενοι τοῦ θεοῦ,
κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι
βλάπτειν αὐτόν· πρόφασιν λόγων ἐξηγεύμενοι
ὡς εἴη περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Με-
νέλεων ἀδικίην. κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός
τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ σώματος τούτου φύ-
λακον, τὸν οὔνομα ἐστὶ Θωνὶς. ἀκούσας δὲ
τούτων ὁ Θωνὶς, πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμ-
φιν πρὸς Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσάν
» τάδε, Ἦκει ξεῖνος, γένος μὲν, Τεῦκρος, ἔργον
» δὲ αἰσχρὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργασμένος. ξείνου
» γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα,
» αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἧκει, καὶ πολλὰ καὶ χρή-
» ματα χρήματα, ἐσπεσὼν ἐς χώρην τὴν σὴν
» ἀπενεχθείς. κότερα δοκέει σοι ταῦτα ἐῶμεν αἰσ-
» νέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε;
αἰτὶ πέμπει τοιάδε ὁ Πρωτεὺς λέ-
» γοντα τάδε, Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἐστι ἀ-
» νόσια ἐξεργασμένος ξείνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλα-
» βόντες, ἀπάγετε πρός ἐμέ, ἵνα ἰδὼ τί κοτε καὶ
» λέξει. ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ Θωνὶς, συλλαμ-
βάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κα-
τέσχε. μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνῆγε ἐς Μέμ-
φιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα·
τοιοῖσι δὲ καὶ τοῦτο ἐκέχρητο. διαιρομένοισι δὲ τὰς
πρώτων, ἠρώτα ὁ Ἀλέξανδρον ὁ Πρω-
τεύς, τίς τε εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ τὸ
γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοὔνο-
μα. καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν
πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἠρώτα αὐτὸν ὁκό-
θεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ
τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγον-
τος τὸ ἀληθήιον, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι
ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πρῶτα λόγον τῆς ἀδι-
κήματος. τέλος δὲ σφι λόγων τῶνδε ἐκφαί-
83 » νει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι, Εἰ μὴ περὶ πολ-
» λοῦ ἡγεύμην μηδένα ξεινῶν κτείνειν, ὅσοι
» ὑπὸ ἀνέμων ἤδη ἀποληφθέντες ἦλθον
» ἐς χώρην τὴν ἐμήν, ἐγώ σε ἀνὰ τοῦ
» Ἕλληνος ἐπεσάμην· ὃς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν,
» ξεινίων τυχών, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο·

ad quod siquis cuiuscunque hominis seruus confugiēs capiat sacras notas, sese deo tradens, eum nefas est tangere. Quæ sanctio ad meam vsque ætatem prorsus immutata perseuerauit. Eam templi legem mancipia Alexādri quum audissent, ab eo profugerunt: assidentésque deo supplices, Alexandrum insimulabant, eum destructum volentes: rémque omnem exponebant vt circa Helenam gesta erat, & illatam Menelao iniuriam. Insimulabant autem de his apud sacerdotes & apud huius ostii Nili præfectum, nomine Thonin. His auditis, Thonis quàm raptissimè Memphin ad Proteum mittit hæc nunciatum, his verbis: Peregrinus quidam venit genere Teucer, qui rem nefariā in Græcia perpetrauit: quippe seduxit hospitis vxorem, quam secum ducens cum multis admodum opibus, in tuam terram ventis appulsus est: vtrúmne sinemus eum abire impunem, an ea quæ attulit secum eripiemus? Ad hæc remisit Proteus qui diceret, Virum istum, vndecunque is sit qui rem nefariam in hospitem suum perpetrauit; comprehensum ad me deducite, vt quidnam dicturus sit sciam. Hoc vbi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, nauésque eius distinet: dehinc illū Helenámque cum opibus, atque etiam [a]seruos Memphin ducit. Quibus omnibus repræsentatis, Proteus percontatus est Alexādrum quísnam esset, & vnde cum nauibus profectus. Alexander illi & genus suum commemorauit, & patriæ nomen, & vnde nauigasset, & quó. Sed interrogante Proteo vnde Helenam accepisset, tituban tem in loquendo ac [b]tergiuersantem coarguebant ii qui fuerant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus apud eos hanc sententiā tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrater de nullo peregrino suppliciū capitis sumere, ad terram meam ventis appulso, supplicium pro Græco illo de te sumerem. [c]omnium hospitum deterrime, sceleстissimum facinus admisisti,

a Supplices, ἱκέτας, *pro quo hic legit*, οἰκέτας.

b *Ad verbum*, Non dicentem: veritatem.

c Qui (ô omniū hominum deterrime) hospitio exceptus, sceleстiss. *At hic pro* ξεινίων *legit* ξείνων, *iungens cum* ἀνδρῶν, *& omittēs* τυχών.

à tuo ipsius hospite erepta vxore: [a] neque his contẽtus, cum ea abisti. Ac ne his quidẽ satis habens, compilata hospitis domo venisti. Itaque quoniam magni momẽti esse duco necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi vt abducas non sinã, sed ego hæc Græco hospiti reseruabo, dum ille ipse constituerit venire ad ista reportanda. Tibi verò ipsi, tuisque cõuectoribus, vt è mea terra in aliã triduo transfretetis præcipio, alioqui vos pro hostibus persequuturus. Hunc Helenæ ad Protea aduentum fuisse sacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse: sed quia nõ perinde decora res erat in carmine, alio loquendi modo est vsus, in quem transtulit, declarans se hũc famæ sermonem notum habuisse. Id manifestum est ex eo quòd in Iliade facit mẽtionem eiusdem erroris Alexandri: nec vsquam alibi retractat, Alexãdrum abducentem Helenam, cùm alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonẽ Phœniciæ applicuisse. Meminit enim huius rei in laudanda virtute Diomedis: ita versibus inquiens,

Picturata inevãt tibi pallia, opus mulierum
Sidonidum, quas ipse Paris formosus ab urbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenã natalibus ortam.

Meminit quoque in Odyssea his versibus,

Hoc habuit Ioue nata probum præsénsque venenum,
Quod Polydãna sibi Thonis donauerat vxor:
AEgypti quæ terra serax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autẽ damnosa venena.

Hæc quoque alia ad Telemachũ Menelaus inquit,

Huc etiam AEgypto dii me tenuere reuerti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra.

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in AEgyptum. Est enim

[a] Neque verò tibi satis fuit cum illa rem habuisse, sed etiam sublata illa abiisti. Ac ne his quidem contentus, direpta hosp. *Poteſt & aliter exponi ἀναπερώσας.*

Iliad. ζ.

Odyss. δ.

Odyss. δ.

A ὡς τοῦ ξεινοῦ τὴν γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλθες. καὶ μάλα οὐκ ἤρκεσέ τοι ὃ συλεύεσθαι αὐτῇ, ἀλλ' ἀναπερώσας αὐτὴν, οἴχου λαβών. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τῷ ξείνου κεφαίσας ἧκεις. νεῦ ὧν ὅπῃ ὡς πολλοῦ ἤγημαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα οὔ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τοῖ Ἕλλησι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ κε αὐτὸς ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπα-
B γαγέσθαι ἐθέλῃ. αὐτὸν δέ σε καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τρισσῶν ἡμερέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· εἰ δὲ μή, ἅτε πολεμίους προσέψεσθαι. Ἑλένης μὲν ταύτην ἀπιξιν τοῖσδε Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην οἰκήσιός οἱ τοῦ ἑτέρου, τῷπερ ἐχρήσατο ἐς ὃ μετῆκε αὐτόν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐ-
C πίσταιτο λόγον. δῆλον δέ, ἐν γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν πλάνῃσι τῇ Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἀγὼν Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλανόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀρετῇ. λέγει δὲ τάδε ἔπεα ὧδε,

Ἔνθ' ἔσθλ' οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τοὺς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
D Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ὅτε πλόον εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγε πατρὸς ἄνευθεν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
Ἐσθλά, τά οἱ Πολυδάμνα πόρεν Θῶνος παράκοιτις,
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά. (λέγει,
E καὶ τάδε ἑτέρα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλαος
Αἰγύπτῳ μ' ἔπι δοῦρα θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ οὔ σφιν ἔρεξα τελήεσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμου-

ρέη γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ. οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν A Syria AEgypto contermina, & Phœnices (quorum Sidon est) in Syria incolunt. Itaque cū hi versus, tum verò hic locus, non minimùm, imò maximè probāt, Cyprios versus, non Homeri, sed cuiuspiam alterius, esse: in quibus dicitur Alexander ex Sparta Helenā ducens, triduo Ilium peruenisse, secundo vento vsus ac tranquillo mari: quū in Iliade dicat illum, quum Helenam duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Cæterùm, nunquid Græci vana quæ circa Ilium gesta memorarent nē'ne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebāt, se cognouisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio venisse Menelao in regionem Teucriam: quæ in terram egressæ, locóque communito, miserunt Ilium legatos, cúmque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenā, [a] opésque quas Alexander furto asportasset, repoposcisse, tum iniuriæ satisfactiōnē. Teucros autem tunc eadem narrasse, deinde & iuratos negasse habere se Helenā atque opes de quibus arguerentur, sed ea in AEgypto esse omnia: neque se iure reatum sustinere earum rerum quas Proteus AEgyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnauerunt. Vrbe capta, quum Helena non appareret, & eādem orationem quam prius audirent Græci: ita demum habita prioribus verbis fide, ipsū Menelaum ad Proteum mittunt. Hic vbi ad AEgyptū peruenit, & Mēphin appulit, exposita rei gestæ veritate, honorificentissimè hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes [b] pecunias suas. Et quū hæc assequutus esset Menelaus, tamē iniurius in AEgyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset, idque iam diu, rem nefariam excogitauit. Sūptis enim duobus puēris quorundam indigenarum filiis, exectísque, haruspicinam fecit.

a *Vel*, Résque

b *Vel*, Res suas.

τοῦτο δὲ τὰ ἄλλα Σιδών, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. καὶ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε ὁ χωρίον οὐκ ἤκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστί, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέϊ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὁμήρου μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. Εἰρόμην δὲ μευ τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι, ἦ οὐ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα, τάδε ἐπιστάμενοι φάσθαι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. ἐλθεῖν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τευχρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθεῦσαν Μενέλεῳ. ἐπεὶ δὲ ἔσαν ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὴν στρατιὴν, πέμπειν ἐς Ἴλιον ἀγγέλους· σφέων δὲ αὐτῶν ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοιοῦτοι ἐπεί τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ ἔκλεψε Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τεύκρους καὶ αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύοντας, καὶ ἀναιδέα, μὴ φάναι ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι ἅπαντα πρήγματα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὖθις δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. ἐπεὶ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι ἐδόκεόντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἑξαίρεον. ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ πρότερον ἐπιτιθέαντο, ἐπεὶ δὲ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι πρὸς Πρωτέα. ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἵπας τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξείνιον ἐπιθέμενος μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθέα καὶ χρήματα ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων, ἐχρᾶτο αὐτὴρ Μενέλεως ἀδίκως ἐς Αἰγυπτίους. ἀποπλέειν γὰρ ὁρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιαι· ὡς δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἐγένετο, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἐντομά σφεα ἐποίησε.

Quod vbi eum feciſſe reſcitũ eſt, inuiſus & exagitatus [a]fuga in inſulas Africæ obiacentes. Eo poſteaquam ſe contulit, nihil amplius quod referrent AEgyptii habebãt. Atque horum alia ſeſe ex hiſtoriis noſſe dicebant, alia vt apud ipſos geſta, ſeſe magis habere compertа. Et hæc quidem aiebant AEgyptiorum ſacerdotes. Ego verò [b]ad ea quæ de Helena commemorata ſunt, & ipſe adiicio hoc coniecturæ, Si intra Ilium fuiſſet Helena, vtique fuiſſet Græcis tradita, ſiue volente Alexãdro ſiue inuito. Neque enim ita deſipiebat Priamus, aut alii eius propinqui, vt ſuis ac liberorum corporibus, atque etiã vrbe periclitari vellent, quò Alexander Helenæ contubernio potiretur. Quòd ſi inter initia ita ſenſiſſent, tamen, poſteaquam cùm multi aliorum Troianorum, tum verò Priami filiorum duo tréſve aut plures perierant cum Græcis præliantes, ſiquid referẽtibus credi verſificatoribus debet: hæc, inquam, omnia quum contigiſſent, ego crediderim, Priamum, vel ſi ipſe in contubernio Helenam habuiſſet, Achæis redditurum fuiſſe, cupiditate præſentia mala deuitãdi. Neque verò regnum ad Alexandrum erat peruenturum, vt iam ſub eo res eſſent, ſeniore Priamo, quum Hector & natu maior & virtute præſtantior quàm ille, regnũ eſſet defuncto Priamo ſuſcepturus: quem haudquaquã decuiſſet fratri iniuſtè agenti indulgere, quum præſertim tanta mala propter eum, tum priuatim ipſi, tum cæteris Troianis omnibus euenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicẽtibus eis Græci fidem habebant, numine (vt quod ſentio dicam) diſponente, vt funditus euerſi planum facerent hominibus, Magnarum iniuriarum magnas à diis eſſe vltiones. Et hæc quidem, [c]vt mihi videntur, dicta ſunt.

Protei autem regnum dicebant ſuſcepiſſe RHAMPSINITVM, qui [d]memoriam ſui reliquit veſtibula ab occaſu ſpectãtia

[a] Nauibus in Libyam profugit. Inde quónam iter conuerterit, nihil ampl. *Hic interpr pro νηυσὶ legit νήσοις.*

[b] Et ipſe aſſentior iis quæ de Hel. &c. his adiectis, Si, &c.

[c] Ex opinione mea d.

[d] Monimenta.

Α μετ' δὲ, ὡς ἐπαΐσος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθεὶς τε καὶ διωκόμενος, ἵκετο φεύγων τῇσι νήσοισι τῇσι Λιβύης. Ὅ τι δὲ ἐνθεῦτεν ἐπρήσσετο, οὐκέτι εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. Τούτων δὲ τὰ μὲν ἰσοεἰπέα ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ, πρὸς ἑωυτοῖσι γνώμῃσι, ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς τοιῇδε γνώμῃ, τάδε ἐπιλεγόμενος· Εἰ ἐν Ἰλίῳ Β ἦν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἑκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικέοι. εἰ δέ τοι καὶ σὺ τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκες, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἀλλων Τρώων, ὀκάτε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυτο· αὐτῷ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρὴ τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεὼν μοῦνον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιῆκε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα ἔχοντι, ἀλλὰ Ἕκτορι, καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ D ἀνδρὶ ἐκείνου μᾶλλόν γ' ἐόντι, ἔμελλε αὐτῷ Πριάμου ἀποθανόντος παραλήψεσθαι, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτέρπειν. καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. Ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, τοῦτο λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, θ δαιμονίου τοῦτο δειξαι βουλόμενον, ὅκως πλωλεθρίη ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωνται, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἴρηται.

Πρωτέος δὲ ἐκδέξασθαι τὸν βασιλήιον ΡΑΜΨΙΝΙΤΟΝ ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα

τοῦ Ἡφαιστείου· αὐτίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἑστῶτας μὲν μεγάθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων. τὸν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέην ἑστεῶτα καλέουσι Θέρος, τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα καλοῦμενον, τὰ ἐμπαλὶν τούτων ἔρδουσι. πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλέϊ φασὶ Ἀρχαῖον μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ὑπερβαλέσθαι βασιλέων δυνατὸν εἶναι ὑπερβαλέσθαι, ἢ σφεας ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλείῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον· τοῦ τὸν τοίχων ἕνα ἐς ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον, ὑπερβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων ὑποσπυδίσαντα ἕνα ἐξαίρετον εἶ) ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέετο τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ προϊόντος, τὸν οἰκοδόμον τὸν τελευτῶντα τοῦ βίου ἐόντα, καλέσαντα τοὺς παῖδας (εἶ γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προνοήσας, ὅκως βίον ἄφθονον ἕξουσι, τεχνήσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέος. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὸν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέξαντα ὡς τούτοισι διαφυλάσσουσι, ταμίας τῶν βασιλέος χρημάτων ἔσονται· καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν χρόνον ἐπελθόντας δὲ ὑπὸ τὰ βασιλήια νυκτὸς, καὶ τὸν λίθον ὑπὸ τοῦ οἰκοδομήματι ἀνθρώπου εὑρόντας, ῥηϊδίως μεταχείσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωυμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων κατεδεῖ τὰ ἀγγήια· οὐκ ἔχειν δὲ ὅν τινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντρων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκήματος κατακεκλεισμένου. ὡς δὲ αὐτῷ ἐς δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, ἀεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ αἰνέειν χεραίζοντας) ποιῆσαι μιν τάδε· παῖδας προστάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας τὰς τοῦ ἀγγηίου ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν, ἕλκος ποιῆσαι· τῶν δὲ φωρῶν ὡς ἐπὶ τὰς τοῦτου χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἐνδυτός τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ τάχος τοῦτο σπλῆν, δόξαι τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἵῳ καιρῷ ἦν, ἰθέως καλέσαι τὸν ἀδελφεόν,

A temꝑlũ Vulcani: & eregione veſtibulorum ſtatuit duo ſimulacra quinũm & vicenũm cubitorum lõgitudinis: quorum quod aquilonem ſpectat, [a] id AEſtaté: quod auſtrum, id Hyemem AEgyptii vocant, præpoſterè faciẽtes. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuiſſe, quam nemo regũ qui deinceps ſcripti ſunt, ſuperare potuerit, ac ne proximè quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium extruxiſſe lapideum, cuius parietum vnus in exterioré ædiũ pàrtem pertingebat. ſed ſtructorẽ inſidiantem hoc fuiſſe machinatum: Is vnum è lapidibus ita ſtruxit vt è pariete facilè tolli à duobus viris atque adeo ab vno poſſet. AEdificio abſoluto, regem in eo pecuniam repoſuiſſe: interiecto tempore, ſtructorem illum, quum eſſet vita exceſſurus, vocaſſe ad ſe filiꝙs (nam duos huic fuiſſe) eiſque narraſſe, ſe illis proſpicientem, vt affluenter vitam degerent, aſtutè ædificaſſe regis ærarium: [b] denique omnia illis expoſuiſſe planè, menſuráſque ad lapidem amouẽdum docuiſſe, ac dixiſſe, illos hæc obſeruantes, regii ærarii quæſtores fore. Patre vita functo, haud in lõgum filios rem diſtuliſſe. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem ædificii inuẽtũ nullo negotio amouiſſe, multúmque pecuniæ expilaſſe. Quum autem rex fortè fuiſſet ædificium ingreſſus, videréturque vaſa nummorum imminuta, obſtupuiſſe: nec habuiſſe quem inſimularet, quum & ſigna ſalua & ædificium obſeratũ eſſet. Vbi autem iterum ac tertiò aperienti minor aſſiduè pecunia [c] apparebat, hoc feciſſe, nè fures cum furto abirent: Laqueos faciendos curaſſe, & eos circa vaſa in quibus pecuniæ inerant collocaſſe: fures, quemadmodũ ſuperiori tempore, quum veniſſent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexiſſet, eum fuiſſe laqueo retentũ: & vbi agnouit quo ſe malo eſſet, protin fratrẽ vocaſſe,

a Id Æſtatẽ vocant, & eum quidem adorant atque beneficiis proſequuntur: ei autem qui ad notum eſt, & Hyems vocatur, cõtraria iſtis faciunt.

b Denique quã illis omnia quæ ad lapidem amouendum pertinerent, apertè expoſuiſſet, eius menſuram dediſſe, ac fore dixiſſe vt ſi hæc obſeruarent, regii ær.

c Apparebat (nã fures non deſinebãt diripere) ipſũ hæc feciſſe. Laqueos, &c. Vel, (ſcꝓte funibus aſſiduè diripientibꝰ)

& præsentis conditionis suæ certiorem fecisse: iussisséque vt quã celerrimè introgressus sibi caput abscinderet: ne ipse conspectus agnitúsque quis esset, etiam illum vita perderet. Qui quum visus esset probè dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide domũ abisse, fratris caput asportantem. Vbi dies illuxit, ingressum in ædificium regem expauisse, cernentem torpus furis in laqueo sine capite, & ædificium incorruptum, nullúmque neque ingressum neque egressũ habens. Ita abisse, atque ita faciẽdum statuisse vt furis cadauer è muro suspenderet: custodésque illic apposuisse, iussos vt siquem plorantem aut miserãtem animaduertissent, eum ad se perducerent. Suspenso cadauere matrem indignè tulisse, alloquutámque filium qui supererat, imperasse vt quacunque ratione machinari posset, corpus fratris resolueret asportarétque: id si negligeret, minatam se regẽ esse adituram ad eum indicãdum quòd pecunias regias haberet. Aduersus hanc quũ filius multa verba faceret, nec persuaderet, quòd illa rem grauiter accipiebat, eum talem rem fuisse commẽtum: Instratis asinis vtres vino plenos imposuisse: & postquam agendo asinos iuxta custodes, fuit ante suspensum cadauer, [a] reuulsis ligaculis, duos tésue pedes resoluisse: & quum vinum profluueret, tum caput cædentem, vehemẽter vociferatum esse, tanquam nescientem ad quem prius asinorum se conuerteret. Custodes quũ multum vini profluere viderent, concurrisse cum vasis in viam: & id quod profluueret lucrifaciẽtes cõportasse. Istum simulata iracũdia omnibus maledixisse, aliquantóque pòst illis consolantibus, finxisse se mitigatum, & ab irascendo desisse. Tandem seduxisse è via asinos atque instruxisse: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominẽ lacessseret, vt risum eliceret, donasse illis vnum ex vtribus. Atque

a Detractis vtrium duobus aut tribus peronib', *seu faceulis*, resoluisse illos laxatis vinculis.

A καὶ δηλοῖ αὐτῷ τὰ πρεόντα, καὶ κελεύειν τὸ ταχίστην ἐς δύνασθαι, ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν· ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς, καὶ γνωσθεὶς ὃς εἴη, πρήσσοι πολέσιν καὶ ἐκεῖνον· τῷ δὲ δόξαι δοῦλον λέγειν, καὶ ποιῆσαι μὲν πειθόμενα τάδε. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, ἀπάγοντα τῷ κεφαλῷ τὸν ἀδελφεόν. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα Ⓥ βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, οὐκ πεπλῆσθαι, ὁρέοντα δὲ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ παγῇ αὐτῇ τῆς κεφαλῆς ἐόν· δὲ οἴκημα, ἀσινές, καὶ οὔτε ἔσοδον, οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον. ἀπορρύμενον δὲ μὲν, τὰ δὲ ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ τείχεος καταχρεμάσαι· φυλάκοις δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα, ἢν τείλασθαί σφι, τὸν αὐτὸν ἰδόντα ἀποκλαύσαντα, ἢ καὶ οἰκτίσαντα μῦθον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀναχρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγους δὲ πρὸς τὸν περιεόντα παῖδα ποιεύμενον, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεῳ τρόπῳ δύναται μηχανᾶσθαι ὅκως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, ἀπειλέειν αὐτῷ, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλέα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐπελαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ περιεόντος παιδός, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὸν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνους καταασκευασάμενον, καὶ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνου, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς. ὡς δὲ τοὺς φυλάκους ἐπὶ τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρῖς πόδεωνας αὐτῶν, λύειν ἀπαμμένους. ὡς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μὲν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον πρήσσηται. τοῦ δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολὺν ῥέοντα τὸν οἶνον, συλλέγειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγγήια ἔχοντας, καὶ τὸν ἐκχυθέντα οἶνον συλλογίζειν, ὡς κέρδεϊ ποιεύμενοι. Ⓥ δὲ χαλεπαίνειν τε πάσι, ὁρμᾶσθαι πρὸς ποιεύμενον. τῶν δὲ μυθεομένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων, χεῖνα πρυμνέσθαι πρὸς ποιέεσθαι, καὶ ὑπίσχεσθαι τῆς ὀργῆς. τέλος δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ καταασκευάζειν. ὡς δὲ λόγους τε πλείους ἐκλίνεσθαι, καὶ τινα καὶ σκῶψαι μιν, καὶ ἓν γέλωτα πρὸς ποιήσασθαι, δοῦναί σφι τῶν ἀσκῶν ἕνα αὐλοῖσι. τοὺς δὲ αὐτοῦ

χρ' φέροντα

χρ' ὀπίσω σαντα

χρ' ὑπέσθαι

ὡς δὲ εἶχον κατακλιθέντας, πίνειν ἀξιοῦσθαι, καὶ ἐκεῖνον προσλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἑωυτῶν μένοντα συμπίνειν. Ὁ δὲ πειθόμενός τε δὴ, καὶ καταμένειν. ὡς δὲ μιν παρὰ τὸν πόνον φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, δόντα δοῦναι αὐλητῇσι καὶ ἄλλων τῶν ἀσκῶν. διαφθαρέντας δὲ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους, ὑπορμηθῆναι· καὶ κατιδόντας ἐπὶ τοῦτο ὕπνον, αὖτις ἐνθαῦτα ἐπινον καὶ κοιμηθῆναι. Τοῦ δὲ, ὡς περὶ μέσην τῆς νυκτὸς, ἀναστάντα τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλῦσαι, καὶ τῶν φυλάκων ὅτι λύμη πρώτων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρειάδας. ὅτι θέντα δὲ τὸν νέκυν ὅτι τοὺς ἵππους, ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ὅτι τελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προστεταγμένα. Τὴν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυς ἀκρεκεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πρώτους δὲ βουλόμενον εὑρεθῆναι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ τοῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαι μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν ὑπισχνεόμενον· τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ καταστᾶσαν ἐπ' οἰκήματος, ἐπιτελέσαντος πρώτας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασαι αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν παῖδα ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ παντὸς προστεταγμένα, ὁ φῶρα πυθόμενον τῶν εἵνεκα ταῦτα ἐπαινέοιτο, βουληθέντα πολυξεπίην ὁ βασιλεὺς προσενεῖκαι, ποιέειν τάδε· νεκροῦ πρώτου ἀποταμόντα τὴν χεῖρα ἐκ τῶν ὤμων, ἰέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ἐς τὸν βασιλέος θάλαμον, καὶ εἰρωτώμενον τὰ περ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλέος ὑπὸ πάγης ἁλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν· σοφώτατον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον τὸν νέκυν. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἄπεσθαι αὐτοῦ. Τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότει προσταῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα. τὴν δὲ, ὅτι λαβομένην, ἔχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς αἴτεχεσθαι. Τὸν δὲ φῶρα προσέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλῆχθαι μὲν ὅτι τῇ πολυφορσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τοῦ ἀνθρώπου. τέλος δὲ,

A eos illic, vt erant discumbentes, potare constituisse, prehensantes hominem ac iubētes vt secum ad compotandum maneret: atque istum obsequutum remansisse: & quum inter potandū comiter acciperetur, donasse insuper alterū vtrem. Ita se vino ingurgitantes custodes, admodum temulentos esse factos, somnóque oppressos, ibidē vbi potauerant obdormisse. Istum, vbi multū noctis erat, tunc corpus fratris dissoluisse, &

B custodum malas dextras in contumeliam derasisse, & asinos impositō cadauere domum versus agitasse, exequutúmque imperia matris. Regem, vbi ei renuntiatum est furē cadauer surripuisse, acerbè tulisse: & quum vellet quoquomodo inuenire quísnam esset ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me caret fide: Filiam suam domi prostituisse, iussam omnes indifferenter excipere: sed

C priusquam coirent, adigere ad sibi dicendum quídnam in vita esset actum à se solertissimū ac sceleſtissimum: & qui narraret quæ circa furem acta essēt, eum comprehenderet, neque exire permitteret. Quū itaque filia patris imperia faceret, furem, [a] quòd audisset quamobrem ista fierent, cupiētem euadere versutiam regis, hoc egisse: Recentis mortui amputatam ex humero manum sub pallio ferentem isse, atque ingressum ad filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ cæteri, enarrasse, hoc se sceleſtissimū perpetrasse, quòd fratris in ærario regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem, quòd cadauer fratris suspensum resoluisset, custodibus prius ebriis factis. Illā, quum hæc audisset, manum in hunc iniecisse: eíque furem in tenebris manum mortui porrexisse. quam mulier quum apprehendisset, manum se huius tenere rata, istum per fores se propuisse, muliere deluſa. Postquā & hæc renuntiata sunt regi, stuporem incussisse tum astutiam, tum audaciā hominis. Ad extremum,

a *Vel*, Qui intelligeret.

dimissis per omnes vrbes nuntiis, regem edixisse, non modò veniã sed etiã magna munera manere fũrem, si in conspectum ipsius veniret: ita furem, fide habita, ad eũ veniss̃e: eíque Rhampsinitũ, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tã quam ex omnibus mortalib⁹ plurima scié-ti. Nam AEgyptios quidem cæteris, hunc autem AEgyptiis antecellere.

Post hæc aiebant regẽ hunc descendisse viuum sub terram, eò vbi Græci opinãtur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea lusisse: & aliquando victorem, aliquãdo victum fuisse: & sursum iterũ fuisse reuersum, munus ab ea obtinẽtem mantile aureum. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud AEgyptios. Idque ego ad meã memoriam scio obseruatum. Verùm [a] an ob id sic feriati sint AEgyptii, asserere non possum: sed sacerdotes pallium quoddã, quod intra vnum diem detexuerunt, vni ex suis induere, & oculos mitra obducere: quem gestantem palliũ vbi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipsos redire illo relicto. Hunc autem sacerdotem oculos velatos habentẽ aiunt à geminis lupis agi ad Cereris tẽplum, quod ab vrbe vigẽnti stadia abest: & rursus à templo in eũdem locum à lupis reduci. [b] Quæ ab AEgyptiis referuntur, cuicunque credibilia videntur, is eis vtatur. mihi autem in omni sermone cõstitutũ est ea scribere quæ auditu cognoui. Inferorũ principatum tenere Cererem & Liberum AEgyptii aiũt. Hi denique primi extiterunt qui dicerẽt animam hominis esse immortalem, quæ de mortuo corpore subinde in aliud atque aliud corpus, vt quodque gigneretur, immigraret. Atque vbi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina, volucria, rursus in aliquod hominis corpus genitum introire. atque hunc ab ea circuitũ fieri intra annorum tria millia. Hanc rationẽ sunt è Græcis qui vsurpauerint tanquã suam ipsorum, alii prius, alii posterius.

a An ob id, an ob aliud quippiã sic ferientur Ægyptii, asserere non possum. Sacerdotes autem pallium quoddã eo ipso die contextũ vni ex suis induunt, & oculos mitra obducunt: quem gest. pall. vbi in v. dedux. q. f. ad C. tẽplum, ipsi redeũt illo relicto.

b Et hæc quidẽ tum ab Ægyptiis relata sunt, quæ cuic. cr. vid. is eis vtatur. Mihi autem toto hoc opere, *vel tota hac narratione*, constitut.

A Δῆμπέμπουσι ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἄδειαί τε δίδοντα, καὶ μεγάλα τοῦ δεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. Ⓜ ὁ δὲ Φῶρα, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καὶ Ⓓ τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ συνοικίσαι, ὡς πλέω ἐπιστάμενόν γε τῶν ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκεῖνον δὲ, Αἰγυπτίων.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασι-
B λῆα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες Ἅιδεω νομίζουσι εἶναι, καὶ ἐκεῖ τε συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτὸν, τὰ δὲ ἐκείνην ἐπ' αὐτῷ. καὶ μιν πάλιν ἀπικέεσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χρύσεον μάκτρον χρύσεον. Ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὀρτὴν ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὴν ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ὀπτὰ τελέουσι αὐτούς. οὐ μέντοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα
C ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν· φάτις δ' αὐτὴ μέζων ἔσχε ὀφθαλμοὺς ἀναστῆσαι τοὺς ἱρέας, κατ' ὧν ἔδησαν ἕνος αὐτῶν μίτρῃ τὸν ὀφθαλμόν. ἀγαγόντες δέ μιν ἔξω τὸ φάτνης ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. Ⓜ ὁ δ' ἱρεὺς τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἀγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεος εἴκοσι σταδίους. καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τωὐτὸ
D χωρίον. Τοῖσι μὲν νυν ἐπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθω ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανὰ ἔστι· ἐμοὶ δὲ πρὸ πάντα Ⓜ λόγου ὑποκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ἐπ' ἑκάστων ἀκοῇ γράφω. Ἀρξαμένοισι δὲ τοῦ κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσ-
E δύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πτερωτά, αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν. τὸν περιέλκουσι δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. Τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἱ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, Ⓓ μὲν, πρότερον, Ⓓ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐόντι·

ἀπ' Δήμητρα

ἀπ' πτερωτὰ ἀπ' γινόμενον

τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω. A quorum ego nomina sciens, non duco scribenda.

Μέχρι μὲν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος εἶ) ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν διαμίλλω ἔλεγον, καὶ διαφερόντως Αἰγυπτον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντα σφέων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατακλήϊσάντα γὰρ μιν πάντα τὰ ἱερὰ, τοιῆσαι μιν σφέας θυσιέων τουτέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύσαι πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδέξαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ οὔρεϊ, ἐκ τουτέων B ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαβαφαμωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι, τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ τοὺς δὴ Λιβυκὴν καλεομένην ὄρεος, τοὺς τοῦτον ἕλκειν. ἐργάζοντο δὴ ἀνὰ δέκα μυριάδας αἰεὶ ἀνδρῶν ἀμείνονα τὸν τρίμηνον ἑκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τετραμμένῳ τῷ λαῷ, δέκα μὲν ἔτεα τῆς ὁδοῦ κατ' ἣν εἵλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδεμαν, ἔργον εἶναι οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τῆς μὲν γὰρ μήκος C ἐστὶ πέντε στάδιοι· εὖρος δὲ, δέκα ὀργυιαί· ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἐωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων. ταύτην δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι. καὶ τὸν ὑπὸ τῷ λόφου, ἐπ' οὗ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες, τὸν ὑπόγαιον οἰκημάτων, τὰ ἐποιέετο θήκας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα ἄγων Νείλου ἐσαγαγών. τὴν δὲ πυραμίδα αὐτὴν χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιεύμενον, τῆς ἑκάστη πλευρὴ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέ- D θρα, ἐούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον. λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου ἁψαμάλιστα. συνῆλθε τὸν λίθων τεμάχεα ποδῶν ἑλάσσονα. ἐποιήθη δὲ ὧδε αὐτὴ ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν τρόπον, τὰ μετεξέτεροι κρώσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. ταῦτα τὸν πρῶτον ἐπεί τε ἐποίησαν αὐτὸν, ἦρον τοὺς ὑπολοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημέναι· ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ ἐδάφεος ἐπὶ τὸν πρῶτον τοῖχον τὸν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅκως δὲ ἀνέοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν, εἰς ἕτερον μηχανὸν ἐπίθετο, ἑστεῶσαν ἐπὶ τοῦ πρώτου τοίχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον εἵλκετο τοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ τοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ αἱ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὸν αὐτὸν μηχανὸν ἐοῦσαν μίην τε καὶ εὐάγωγον μετεφόρεον ἐπὶ

Ad Rhampsinitum vsque regē aiebant in AEgypto viguisse sanè a ius omne. Post hunc autem, qui in regno successit CHEOPEM in omne flagitiū fuisse prolapsū. Omnibus nanque eum tēplis obseratis, ante omnia AEgyptiis ne sacrificarent interdixisse. Deinde iussisse vt in suis ipsius operibus exercerentur: aliis, vt ex lapidicinis Arabici mōtis saxa exciperēt, & illinc ad Nilum vsque protraherent: aliis, vt transmisso flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus circiter decē hominū myriades, *id est, centum millia*, ternis semper mēsibus singulæ. In ea via populus dum trahendis saxis atteritur, decenne tēpus triuit, quod non multo minoris operis mihi videtur quàm pyramidem extruxisse. Cuius lōgitudo est quinque stadiorum, latitudo decem passuum: [b] altitudo (vbi maxima est) octo passuum, lapide polito & animalibus insculpto. In hac decē annos fuisse consumptos, & in subterrancis ędibus in tumulo, supra quē pyramides stant, quas fecit sibi prosepulcro, in insula, intromisso per fossā Nilo. Verùm in pyramide hac annos viginti absumptos: cuius singulæ frōtes (nam est formæ quadratæ) sunt [c] octogenū iugerum pari altitudine, saxis dolatis decētissimēque coagmētatis, quorum nullū est minus triginta pedum. Fuit autem extructa hæc pyramis in speciem graduū, quas quidam scalas, quidam arulas vocāt. Posteaquam eā principio talem fecissent, attollebant reliquos lapides breuibus machinis è ligno factis, ex humo in primum ordinē graduum leuantes. [d] Vbi super hunc gradum lapis erat, alteri machinæ E imponebatur, quæ in ipso primo gradu stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot ordines graduum, totidem machinæ erant, siue eandem machinam, quæ vna & facilis ad ferendum esset, transferebant ad

a Omnem legū æquitatem, &c.

b Altitudo autem, qua parte est altior seipsa. *Sic ad Verbum. Intelligit autem fastigium ipsum pyramidis. Gall. La pointe, Vel, l'eguille.*

c Octogenūm pedum.

d Atque prout in eum lapis attollebatur.

singulos ordines, quoties saxum amoliebantur. [a] Dictum sit à nobis de vtroque, quemadmodum refertur. Effecta sunt igitur ita prima quæque ex pyramide, quæ erat altissima: deinde gradatim sequentia: nouissimè verò quæ solo sunt iuncta & infima. In ipsa pyramide literæ AEgyptiacæ scriptæ, indicant quantum sit erogatũ in operarios pro [b] apio, cæpis, & alliis: quod interpres earum literarum (vt probè reminiscor) aiebat in summa mille & sexcẽta talenta pecuniæ esse. Quod si ita se habet, quantum in alia credibile est fuisse consumptum, vel in ferramenta, vel in cibos, vel [c] in vestiarium operariorũ? Atque per id quod dixi tẽpus opera extruebant. Alio item tempore (vt ego opinor) lapides exciderunt atque portarunt, & alio nõ exiguo subterraneã fossam effecerũt. Propter quod eò flagitii deuenisse Cheopem, vt pecunia defectus, filiam suam in quodam ædificio prostituerit, imperans quantumcũque faceret quæstum. (non enim dicebatur quantum) eámque cùm patris iussa fecisse tum verò priuatim de relinquenda sui memoria cogitasse, itaque singulos ad se intrãtes orasse vt sibi ad opera singulos lapides donarent. Ex his lapidibus aiebant extructam fuisse pyramidẽ quæ stat in medio triũ, in conspectu pyramidis magnæ, cuius vnũquodque latus [d] sesquiugerum est.

Quinquaginta annos regnasse hunc Cheopem AEgyptii dicebant: eóque defuncto accepisse regnum fratrẽ CHEPHRENEM: & hunc eodem instituto vsum cũ in aliis tum verò in facienda pyramide, non tamen quæ ad magnitudinem fraternæ accederet. eas nanque &nos sumus dimẽsi. Nam subterranea non subsunt ædificia, neque per fossam deriuatus in eam Nilus (quemadmodũ in alteram) influit, sed extructo aquæ ductu introrsum insulã circumluit, in qua situm esse ipsum Cheopem aiunt. [e] Fuisse tum ex AEthiopico lapide versicolore primùm domum, quadragintá

a Dictum enim sit à nobis quod aiũt in vtramque partem.

b Raphano,

c Vestem, *id est, Vestitum*, operariorum, dum per id quod dixi tẽpus opera extruerent.

d Sesquiplethri spatium habet. *Ad verbũ, Sesquiplethrũ est, id est,* 150 *patet pedes.*

e Primo autem ædificio ex lapide Æthiopico verficolore ædificato quadraginta pedibus infra, alteram ædificauit eadẽ magnitudine, magnæ contiguam. *Vt legamus* οἰκοδόμους *pro* οἰκοδομῆς.

A σοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλθοιεν. λελέχθω γὰρ ἡμῖν ἐπ' ἀμφότερα, καὶ τὰ πέρ λέγεται. ἐξεποιήθη δὴ ὧν τὰ αὐώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίεον· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ὑπόγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ ἐπὶ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἐς τε συρμαίην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι. καὶ, ὡς ἐμὲ δεῖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεὺς λέ-
B γοι, ὅτι λεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἐξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δ' ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι; ὅσῳ ἐς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον. ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὃν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον· καὶ ὅ γε ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον. ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κα-
C κότητος, ὥστε τὰ μὲν γυναῖκα τὰ ἑωυτοῦ, χρημάτων δεόμενον, κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι προῆσθαι ἀργύριον ὁκόσον δή τι. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον. τὴν δὲ, τά τε ὑπὸ τοῦ πάντα ταλαιπωρήσασαν προῆσθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημόσυνόν τι καταλιπέσθαι. καὶ τὸ ἐσιόντος προῆς αὐτῆς ἑκάστου δέεσθαι ὅκως αἱ αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων ὦν τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδο-
D μηθῆναι, τὸ μὲν μέσῳ τῶν τειῶν ἐσηκῦσαι, ἐμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς ἕκαστον ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ποδῶν ἑκάστη πλευρή. ἔστι δὲ τετράγωνος ἡ πλευρή. ἔστι δὲ καὶ τὸ ὑπόγαιον τοῦτο τῷ ἐν τῇ νήσῳ τῇ ἐν τῷ Νείλῳ, ἐν τῇ λέγουσι κεῖσθαι τὸν Χέοπα. ὑποδείμας δὲ πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ παικίλου, τεσσαράκοντα

88 ἐν μνημόσυνον

ποδας

πόδας ὑποβάς τῆς ἑτέρης, τὴν τὸ μέγαθος ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἑξῆσι δ' ὅτι λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοί. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἔξ καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τοῦτα ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν εἰ κακότητα, καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσούτου κατακληϊσθέντα, οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλιτίωνος, ὃς τότον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα. τοῦτον τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. τοῦ δὲ τὰ τε ἱρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λεὼν τεταλαιπωρημένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνῆκαι τοῖς ἔργα τε καὶ θυσίας. δίκας δὲ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρίναι. διὸ τοῦτο μὲν καὶ τοῦ ἐπαινεθέντα μάλιστα τῶν ἀναβεβημότων ἐστὶ Αἰγυπτίων, αἰνέσαι μάλιστα τοῦτον. τά τε γὰρ μὴν ἄλλα κρίναι δίκαιος, καὶ δὴ καὶ τοῦ ἐπιμεμφομένου ἐκ τῆς δίκης περὶ ἑωυτοῦ διδόντα δῆλα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τοῦ Μυκερίνῳ καὶ τοῖς πολίτῃσι, καὶ ταῦτα ἐπιτηδέουσι, τοιοῦτον κακὸν ἄρξαι τὸ θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μοῦνον οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκηίοισι τέκνον. τὸν δὲ, ὑπερφαλήσαντά τε τῷ πάθεϊ καὶ βουλόμενον τοιοῦτό τι τοῦ ἄλλων θάψαι τὸ θυγατέρα, ποιῆσαι θάψαι βοὸν ξυλίνῳ κοίλῳ, καὶ ἔπειτα κατακρυσώσαντα μιν ταύτῃ, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι τὸ ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. αὕτη δὲ ἡ βοῦς γῇ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐν φανερῇ ἐν Σάι μὲν πόλει ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληίοισι, ἐν οἰκήματι ἠσκημένῳ. θυμιήματα δὲ πάντοια καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην. νύκτα δὲ ἑκάστην παννυχὶς λύχνος παραμένει. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τριηκοντάλιθοι τοῦ παλλακέων τοῦ Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάι πόλει ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοὶ, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἰκοσι μάλιστα κατ, γυμναὶ κείμεναι. αἵτινες μὲν τοιοῦτοι εἰσι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα.

pedibus depressiorem altera, sed habentem idem quod grande ædificium, magnitudinis. Stát autem super eundem tumulũ ambæ, centum ferè pedum celsitudinis. Porro quinquaginta sex annos regnasse Chephrenẽ aiebant. ita centum & sex anni supputantur quibus AEgyptii in omni calamitate versati sunt, nec templa aperta, sed semper fuerũt occlusa. Hos reges AEgyptii præ odio ne nominare quidẽ volunt, sed eorum pyramidas vocant pastoris Philitionis, qui ea tempestate pecudes per hæc loca pascebat.

Post hunc regnasse in AEgypto dicebant MYCERINVM Cheopis filium, eúmque paterna perosum facta, & templa reserasse, & populo ad vltimum calami tatisafflicto fecisse potestatem res agendi & sacrificandi: quinetiam super omnes reges iustitiã exercuisse. Quo nomine ex vniuersis regibus hunc AEgyptii maximè prædicabãt, tum ob alia quæ bene iudicabat, tum verò quòd cõquerenti de ipsius sentẽtia, de suo donabat, vt indignationi hominis satisfaceret. Quum autem esset in ciues ita clemens Mycerinus, atque [a] ita studiosus, principium ei malorum contigisse obitum filiæ, quæ domi vnica soboles erat. Qua clade supramodum dum doleret, vellétque filiam excellentiori aliquo genere sepelire quàm cæteri, fecisse ligneam bouem cauam, quam quum inauratsset, in ea filiam sepelisse defũctam. neque humo bos hæc cõdita est, sed ad meam vsque memoriã in propatulo [b] fuit in vrbe Sai apud regiam, in conclaui quodã exornato posita. Cui singulis diebus omnifarii odores [c] inferuntur: noctibus autẽ perpetuò incensa lucerna astat. In altero contiguo conclaui imagines stant concubinarum Mycerini, vt in vrbe Sai sacerdotes aiebant. Stant enim colossi, *id est grandia simulacra*, circiter viginti, è ligno fabricati, nudi plerique: qui quarum sint mulierum non possum dicere, præterquam quæ narrantur.

a Ita se gereret,

b Extabat in vrbe, &c. Vel, Visebatur

c Adolentur.

Sunt qui de hac boue & colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei intulisse: deinde illam quũ præ mœrore se suspẽdisset, patrem in hac boue sepelisse: matrem autẽ manus ministrarum quæ filiam patri prodidissẽt, præcidisse: & nũc earũ hæc esse simulacra eius mali quod viuæ passæ fuissẽt. Hæc (vt ego opinor) dicunt nugatores, vt alia, ita & de manibus colossorũ: quippe quas ipsi vidimus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad meam vsque ætatẽ ad pedes eorũ stratæ visẽbantur. Bos quoque cùm cæterum corpus operta esset Phœniceo pallio, tum verò cerucem & caput crasso admodum auro: cuius inter media cornua [a] circulus annexus inest, soli assimilatus. Neque stans est bos, sed in genua cubans, magnitudine quanta est grandis vaeca viua. Effertur autẽ è conclaui quotannis. & postquam AEgyptii verberarunt deum quendam, quem in tali negotio nõ puto mihi nominandum, tunc & bouem in lucem proferunt. Aiunt enim eã orasse patrem Mycerinum, vt defuncta quotannis semel solem intueretur. Huic regi, post calamitatem filiæ, secundo loco hæc accidisse: Ex vrbe Buti venisse oraculum, fore vt sex omnino annos viueret, septimo defũcturus. Id hunc ægrè ferentem, vicissim misisse ad oraculum contumelioſas querimonias: quòd, quum pater suus & patruus qui deorum immemores templa clausserant, hominésque perdiderant, tandiu vixissent, ipse piè faciens tam citò foret vita defuncturus. Rursus ei venisse dicuntur ex oraculo responsa, eapropter ipsum properè vitam finiturum quòd non id faceret [b] quod deberet. Oportuisse enim AEgyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuissent reges didicisse, ipsum verò, nequaquam. Hæc vbi accepit Mycerinus, se iam à numinibus damnatum, lucernas fecisse permultas,

a Orbis est solis aureus assimilatus.

b Quod in fatis esset vt faceret.

A οἱ δὲ λίνες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἰδίης θυγατρός, ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀέκουσαν. μετὰ δέ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήξατο ἐκ τοῦ ἀέρος· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τὰς προδουσέων τῷ θυγατρὶ τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων ἔτι πεποιθυίας τὰς χεῖρας ζωὰς ἔπαθον. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δο-
B κέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι ἐκ τοῦ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἳ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο 89
ἐοῦσαι· ἔτι ἐς ἐμέ. ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακέκρυπται φοινικέῃ εἵματι· τὴν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέι κάρτα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κεράων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. ἕστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθή, ἀλλ' ἐν
C γονάτοισι κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσον περ μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πρώτα τὰ ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι, τότε ὦν καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ παιδὸς Μυκερίνου ἀποθανέεσθαι, ἐν τῷ ἑωυτῆς ἄπαξ μιν
D ἥλιον καλιδεῖν. μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς ὁ πάτρως, δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλέι πάθε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῖς πόλεος, ὡς μέλλοι ἐξ ἔτεα μουνῶν βιοὺς, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν. ὡς δὲ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκληίσαντες τὰ ἱρὰ, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ὀπὶ πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλει τάχεως οὕτω τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστη-
E ρίου αὖτῳ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ συνταχύνειν αὐτῷ τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαί μιν τὸ χρεὼν εἶη ποιέοντα. δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ' ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν. καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γνομένους βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κεῖνον δὲ οὔ. ταῦτα δὲ ἀκηκοότα ἦλθε Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένων ἤδη τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ,

τὸν αὐτὸν τὸν ἐμόν

τοὺς πρὸ τοὺς δύο

ὅκως γένοιτο νύξ, αἰάλαινα αὐτά, πίνειν τε καὶ θύπαθέειν, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς αἰεί-
ντα, ἐς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμε-
νον, καὶ ἵνα πιθανώτατο εἴη συνθετικὰ θέα-
τα δεώτατα. Ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο, θέλων ὁ
μαντήιον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυώ-
δεκα ἔτεα αὐτὶ ἐξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες
ἡμέραι πιθόμεναι. πυραμίδα δὲ καὶ ταύτ' ἀ-
πελίπετο πολλὸν ἐλάσσω τῶν παρ' ἐμοῦ, εἴκοσι
ποδῶν καταδέουσαν, κώλον ἕκαστον τριῶν
πλέθρων, ἐούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς
τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τὴν δή μετεξέτεροι
φασὶ Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς
εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. οὐδὲ γὰρ οὐδ' εἰδό-
τες μοι φαίνονται λέγειν οὗτοι ἥτις ἦν ἡ Ῥο-
δῶπις. οὐ γὰρ ἂν οἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποι-
ήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν τάλαντων χιλιά-
δες ἀναρίθμητοι, ὡς λέγω εἰπεῖν, ἀναισί-
μωνται. τοῦς δὲ, ὅτι καὶ Ἄμασιν βασιλεύ-
ουσα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ καὶ
τοῦτον. ἔτεσι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τού-
τεων τῶν βασιλήων τὰς πυραμίδας ταύ-
τας λιπόντων, ἦν Ῥοδῶπις· ἦλθε μὲν, ἀπὸ
Θρηίκης· δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡ-
φαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σταὶ δοῦλος
δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰά-
δμονος ἐγένετο, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω τῇδε ὦκισα.
ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν
ὃν θεοπρόπιον, ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς
Αἰσώπου ψυχῆς λαβεῖν, ἄλλος μὲν οὐ-
δεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλ-
λος Ἰάδμονα ἀείλετο, οὕτω καὶ Αἴσωπος
Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυ-
πτον ἀπίκετο, Ξανθέω τοῦ Σαμίου κομίσαν-
τος μὲν. ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύ-
θη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μι-
τυληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμανδρωνύ-
μου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς
μουσοποιοῦ. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώ-
θη, καὶ κατέμεινέ τε ὦν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρ-
τα ἐπαφρόδιτος ἐγένετο, μεγάλα κτησα-
μένη χρήματα, ὡς ἂν εἴη Ῥοδῶπιν, ἀπὰρ
οὐκοσα γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι.
τῆς γὰρ τὸ δεκάτιον τῶν χρημάτων ἰδεῖν
ἔστι ἔτι καὶ ἐς τόδε πᾶσι τοῖσι βουλομένοις,
οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναλῶσαι.

quibus quum noctesceret accen-
sis, potaret ac se oblectaret: neque
diu neque noctu intermittētem
quin per paludes pérque nemora
vagaretur, [a] vtque audiretur iu-
uenilibus in rebus studiosissimè
versari. Hæc autem idcirco excogitarat, quòd vellet oraculū con-
uincere mendacii, vt duodecim
pro sex fierent anni, diebus factis
ex noctibus. Pyramidem & hic
reliquit lōgè minorem paterna,
vicenis pedibus ex omni parte
(nam est quadrāgularis) breuio-
rem, [b] quæ est trium iugerum, ex
AEthiopico ex lapide ad mediū
vsque. Hanc quidam Græcorum
volunt esse Rhodopis mulieris
prostātis, non rectè sentiētes: qui
ne nosse quidem videntur quæ-
nam fuerit Rhodopis de qua lo-
quuntur. Neque enim talem py-
ramidem illa sibi facere destinas-
set, in qua talentorum infinita (vt
sic dicam) millia cōsumpta sunt.
Ad hæc, non istius sed Amasis
regis temporibus Rhodopis flo-
ruit. Multis enim post hos reges
annis qui istas pyramides reliqe
runt, Rhodopis extitit, genere
Thracia, ancilla Iadmonis Sa-
mii, ex vrbe Vulcani, conserua
AEsopi fabularū scriptoris ([c] nā
& hic Iadmonis fuit) postquam
is huic mulieri non minimum
cordi fuit. Siquidem quum sæpe-
numero Delphi ex oracvlo pro-
nuntiarent, siquis sumere pœnas
vellet [d] animæ AEsopi, alius nul-
lus extitit qui sumere vellet nisi
Iadmonis ex filio nepos, alius
Iadmon. ita & AEsopus Iadmo-
nis fuit. Rhodopis autem in AE-
gyptum abiit, à Xantho Samio
trāsportata. Et quum eò ad quæ-
stum faciendum venisset, magna
pecunia fuit redempta à Chara-
xo, viro Mitylenæo, Scamandro-
nymi filio, Sapphûs poematum
conditricis fratre. Hunc in mo-
dum Rhodopis libertatem nacta
est, & in AEgypto remansit: gra-
tiosāque vehementer effecta in-
gentes opes [e] comparauit, quæ
Rhodopin transcenderent, non
quæ ad talem pyramidem faciē-
dam ascenderent. [f] Ex quarum
opum decima parte cuicūque e-
tiā hoc volēti cognoscere licet, non magnam ab illa pecuniam fuisse repositam.

a Et vbi intelligeret cœnacula esse commodissima.

b Trium plethrorum, *id est pedum* 300.

c Nam & hic Iadmonis fuit, vt hinc maximè ostendit. Siq.

d *Id est Vita, vel pro Vita.*

e Comparauit, pro Rhodopes quidem conditione, neque tamen ad potentiam tātā peruenit. *Vel, ad tātum regnum. At Valla pro* τυραννίδα *legit* πυραμίδα. *Quam lectionem sequendo (quæ & in aliquot vet. quibusdam cod. habetur) ita verte,* Sed nō quæ tantæ pyramidis sumptus ferre posset.

f Nam quum ipsius opum decimam partem quis etiam nunc cernere possit, nō est cur magnas ipsi opes tribuamus.

τὴν πυραμίδα

Quum enim optaret memoriam
sui in Græcia relinquere, fecit o-
pus quod ab alio excogitatum nō
est neque donatum, idque dona-
uit in templo Delphico monu-
mentum sui. E decima enim sua-
rum opum tot è ferro verua ad
boues torrendos fecit, ad quot fa-
cienda sufficeret decima ipsa: quæ
Delphos misit: quæ nunc quoque
posita sunt eregione templi, post
aram quā Chii donauerunt. Gau-
dent autem quodāmodo in Nau-
crate prostibula fieri gratiosa. nā
hæc de qua mentio habetur, adeo
nobilitata est fama, vt nemo Grę-
corum non edidicerit Rhodopis
nomē. Alterius quoque quæ po-
sterior fuit nomine Archidice, fa-
ma per Græciam celebris extitit,
sed minus quàm prioris: [a] cuius a-
more Charaxus insaniens, Mity-
lenen rediit, vt meminit Sap-
pho, conuitiis eum insectata. & de
Rhodope quidem hactenus.

a Charaxus autem quū liberata Rhodope Mitylenen rediisset, Sappho versibus suis illum est valde insectata.

Post Mycerinum autem AE-
gypti regem fuisse dicebant sacer-
dotes ASYCHIN, cúmque feci-
sse Vulcano porticum ad solem o-
rientem, longè pulcherrimā lon-
géque maximam. [b] Habere enim
vbique cùm figuras insculptas, tū
aliam infinitam ædificiorum spe-
ciem. Illud verò maximū ab hoc
rege fuisse factum, vt quum vehe-
menter laboraretur ex ære alie-
no, legem hanc AEgyptiis pro-
mulgauerit, vt ita demum quis
pecuniam mutuò acciperet, si ca-
dauer patris pignori traderet.
Hunc autem ad hanc legem adie-
cisse, vt penes creditorem esset po-
testas omnis sepulcri debitoris, vt-
que hæc irrogaretur mulcta pi-
gnus deponenti: cui, si dissoluere
æs alienum recusaret, fas non es-
set sepeliri aut in paterno aut vllo
in alio sepulcro: ac ne alium qui-
dem ex seipso progenitorum se-
pulturæ mandare. Hunc præter-
ea regem superiores antecellendi
cupidum, reliquisse memoriam
sui pyramidem lateritiam, in-
cisis lapidi literis in hæc verba,

b Habere enim cùm alias porticus, figurásque bene sculptas, & alias infinitas ædificiorum species, tum verò ista longè plura. Hoc regnāte quū non sine magna difficultate pecuniasalii cum aliis communicarent, legem hanc Ægyptiis fuisse dicebant, vt ita demum, &c. *Vt distinguatur post μάλιστα. sta tamē Verbaes Verba ad sequentia referri possint. q.d. Ista quæ sequuntur: quāmū sit ἐκεῖνα; non ταῦτα, aut τάδε.*

A ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήιον αὐτῆς
ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα τοι-
οῦτο μηχανησαμένη τοῦτο, ὃ μηδεὶς τυγχάνῃ ἄλλῳ ἐξευρη-
μένον, καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱρῷ, τοῦτο ἀναθεῖ- 90
ναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωυτῆς. τῆς ὧν
δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς
βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρεε
ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς. οἱ καὶ
νεῶ ἔτι συνεστέαται, ὅπισθε μάλα τοῦ βωμοῦ
τοῦ Χίοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ.
B Φιλέουσι δέκως ἐν τῇ Ναυκράτι ἑταιρόδι-
τοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ, αὕτη,
τῆς περὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δή τι
κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ πρώτης Ἕλλησι Ῥο-
δώπιος τοὔνομα ἐξεμαθον· τοῦτο δὲ, ὕστε-
ρον ταύτης, τῇ οὐνομὰ ἐστὶ Ἀρχιδίκη, ἀοί-
διμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἢπερ δὲ
τῆς ἑτέρης ὀψιλεχέστερος. Χάραξος δὲ
ὡς λυσάμενον Ῥοδῶπιν, ἀπενόστησε ἐς Μι-
τυλήνην, ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατε-
C κερτόμησε μιν. Ῥοδώπιος μὲν νυν περὶ πέ-
παυμαι.

Μετὰ δὲ Μυκερῖνον ἐγένετο Αἰγύ-
πτου βασιλεύς, ἔλεγον οἱ ἱρέες ἐγένετο Ἀ-
ΣΥΧΙΝ, τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιή-
σας τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἐόντα πολ-
λῷ τε κάλλιστα καὶ πολλῷ μέγιστα. ἐν γὰρ μὲν
γὰρ καὶ τὰ πρώτα προπύλαια τύπους τε θη-
ριομορφέας, καὶ ἄλλην ὄψιν οἰκοδομη-
μάτων μυρίων, ἔχειν δὲ καὶ μακρῷ μάλι-
στα. ὑπὸ τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀ-
D μιξίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, ἐγένετο
νόμον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυ-
ρον τοῦ παρέχων νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ
χρέος. προσετέθειτο δὲ ἐπὶ τούτῳ τῷ νό-
μῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος, καὶ ἀπά-
σης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης.
τῷ δὲ ὑποπιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τὴν
δὲ ἐπεῖναι ζημίην, καὶ μὴ βουλομένῳ ἀ-
ποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τε-
E λευτήσαντι εἶ θαφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐ-
κείνῳ τῷ πατρώῳ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ
μηδενὶ, μήτ' ἄλλον μηδένα τῶν ἑωυτοῦ ἀ-
ποθνήσκοντα θάπτειν. ὑποβαλέσθαι δὲ
βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοῖς πρό-
τερον ἑωυτοῦ βασιλέας γενομένοις Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐν
πλίνθων ποιησάμενα· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντά ἐστι,

Μὴ με κατονοθῇς προσ-
τὰς λιθίνας πυραμίδας.
προέχω γὰρ αὐτέων τοσοῦτον, ὅσον ὁ Ζεὺς τῶν
ἄλλων θεῶν. κοντῷ γὰρ ὑποτυπτοντες ἐς λίμνην,
ὅ,τι προσχοῖτο τοῦ πηλοῦ τῷ κοντῷ, τοῦτο συλλε-
γοντες, πλίνθους εἴρυσαν· καὶ με τροπῷ τοιούτῳ ἐξ-
εποίησαν. τῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι.

NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBVS [a] COMPARES, QVAE TANTVM ILLIS PRAECELLO QVANTVM IVPITER CAETERIS DIIS. NAM FVNDVM LACVS CONTO VERBERANTES, QVICQVID LVTI CONTO ADHAERESCEBAT, ID COLLIGENTES, [b] ME COMPOSVERVNT, ET IN TALEM MENSVRAM REDEGERVNT. atque id demum operis B hunc regem edidisse.

a *Videtur aliud legisse quàm κατονοθῇς.*

b Lateres duxerunt, & me in talem formam redeg.

Μετὰ δὲ τῦτον, βασιλῦσαν ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλεος, τῷ οὔνομα Ἄνυσιν ἦν· ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθιόπας τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τῦτον οἴχεσθαι φύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δὲ Αἰθιόπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι αὐτὸν πάδε ἀποδέξασθαι. ὁκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν· τὸν δὲ, κατὰ μέγαθος C τοῦ ἀδικήματος ἑκάστῳ δικάζειν, ὁπόσα χώματα χοῦν τοὺς τῇ ἑωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦν τὸν ἀδικεόντων. καὶ οὕτω ἐπὶ αἱ πόλιες ἐγένοντο ὑψηλότεραι. ὃ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυξάντων, ὅτε Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ὅτε τοῦ Αἰθίοπος κάρτα ἡ χάρτα ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων παραμυθίων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολλέων, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἐξεχώθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸν ἔστι Βουβάστιος ἀξιαπηγητότατον. μέζω μὲν γὰρ καὶ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερα ἔστι ἱρά. ἡδονὴν δ' ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἔστι Ἄρτεμις. τὸ δὲ ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν 91 τῆς ἐσόδου, τὸ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐν γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐστέχουσι, οὐ συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' ἀμφὶ τῆς ἐσόδου τὸ ἱρὸν ἑκατέρη ἐστέχει. ἡ μὲν, τῇ περῤῥέουσα, ἡ δὲ, τῇ· εὖρος ἑκατέρη ἐοῦσα ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστί, τύποισι δὲ ἐξαπήχεσι ἐσκυλάδαται ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δὲ ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν,

Post hunc regnasse cæcũ quendam ex vrbe Anysi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurrisse in AEgyptum magna cũ manu AEthiopum SABACVM regem: & quum cæcus hic fuga se in palustria proripuisset, illum regnasse in AEgypto quinquaginta annos: idque intra tempus ista edidisse: Quoties AEgyptiorum quisquam aliquid deliquisset, neminẽ voluisse mortẽ afficere: sed pro sui quenque delicti magnitudine, damnare ad aggerendã certam mẽsuram aggerum intra vrbem vnde quisque [c] incolentium c Nocentium erat. Atque ita vrbes sunt etiã sublimiores effectæ. nã primùm humus aggesta fuerat ab iis qui sub rege Sesostre riuos effoderant: iterum sub rege AEthiope valde sũt vrbes factæ excelsæ, cùm cæteræ quæ in AEgypto sunt tum verò (vt mihi videtur) Bubastis vrbs, vbi præcipuè terra exaggerata. In qua vrbe templum est Bubastis, [d] quæ nostra lingua dicitur D Diana, omnium maximè memorabile. Quo etsi alia sunt tũ grandiora tum sumptuosiora, nullum tamen est aspectu iucundius. id ita se habet: Cætera præter accessũ insula est: cuius ad ingressum vsque duo è Nilo fluẽta vicina currunt, nec confluunt, hinc atque illinc præterfluentia, centũ vtrunque pedum latitudinis, arboribus inumbrata. Eius vestibulum decem passibus sublime est figuris E senũm cubitorũ adornatum. Id templum in media vrbe situm,

d Est autem Bubastis, ea quæ lingua Græca Artemis dicitur. *id est, Diana. Sed hæc verba habentur in cod. Gr. post illa,* Nullum tamẽ est aspectu iucũdius.

vndique circumeuntium oculis subiicitur. nam quum vrbs sit aggestu terræ sublimis, templū quē admodū à principio conditū, nec loco motum, pro speculo est. illud [a] materia figuris exculpta ambit. Interius delubrum, ingenti procerissimarū arborum manu cōsitarum luco ambiente, in quo delubro statua est. [b] Longitudo templi quoquouersus vnius est stadii. Ab eius ingressu via per forum orientem versus, quæ fert ad Mercurii templum, tria circiter stadia longitudinis, & [c] quatuor iugerum latitudinis, strata lapide est, vtrinque arboribus manu consitis in cælum euntibus. Atque hūc quidem in modum templum habet. Verùm se ita ad extremum liberatos AEthiope referebant, quòd ille per quietem oblata sibi visione, fugæ se mandauerit. Visus est sibi videre quendam astantem, qui suaderet ipsi vt congregatos cunctos AEgypti sacerdotes incideret medios. Hac eum visione conspecta dixisse, videri sibi deos demonstrare hanc occasionem, vt piaculo in sacra commisso, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: se verò nequaquam ista facturum, sed abiturum: quoniam excessisset iam tēpus quod ipsi à diis vaticinatum esset, quousque foret in AEgypto regnaturus. Etenim quum in AEthiopia ageret, oraculis quibus vtuntur AEthiopes, responderat deus, fore vt is in AEgypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum excessisset, & viso insomnii perturbatus esset Sabacus, vltro ex AEgypto concessit. Eo profecto ex AEgypto, rursus cæcum è palustribus egressum accepisse imperium: vbi quinquaginta annos habitasse insulam, cinere atque humo aggesta. Nam vt quisque AEgyptiorum iussus illuc ibat portans frumentum, ei mandabat vt clam AEthiope ad se dono etiam cinerem ferret. Hāc insulam nemo ante Amyrtæū inuenire potuit, sed septingentis & amplius annis superiores Amyrtæo reges nequierunt eam inuenire: cui insulæ nomen est Elbo, decem omnino stadiorū magnitudinis.

[a] Septem figuris exculptum.

[b] Latitudo autē & longitudo t.

[c] Quatuor plethrorum, *id est* 400 *pedum*.

A κατορᾶται πρόσθεν τοῦ ἱροῦ. ἔστι γὰρ τῆς πόλεως μάλ' ἐγκεχωσμένης ὑψηλοῦ, τῷ δ' ἱερῷ οὐ κεχωσμένου ὡς ἐχρῆν ἐποιήθη, ἔσοπτόν ἐστι. περιβέβληται δ' αὐτὸ αἰμασιὴ ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δ' ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὸ ἄγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱροῦ, πρόσθε σταδίου ἐστί· ἔχει μὲν δὴ τὴν ἔσοδον, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ὀπτῆ σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, ἀφ' τῆς ἀγορῆς B φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἠώ· εὖρος δὲ, ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα θεσπεσίης μεγάθεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἑρμέω ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι. ὄψιν οἱ τοῦ ὕπνου τοιήνδε ἰδόντα αὐτόν, οἴχεσθαι φθάσοντα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ὀπισθάντα, συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμεῖν. ἰδόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύ- C την λέγειν αὐτόν, ὡς προφαίνουσι οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύειν, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ, κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκων ποιήσειν ταῦτα. ἦν γὰρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον, ὀκόσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκ χωρέειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ εἶναι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, αἰεὶ λέ ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε, D καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάραξε, ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς. ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι ἀπὸ Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἑλέων ἀπικόμενον. ἐνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας ἀπὸ τῶ τε καὶ γῆ, οἴκεε. ὅκως γὰρ οἱ φοιτᾶν σῖτον ἄγοντας Αἰγυπτίων, ὡς ἑκάστοισι προστεταχθείη σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος ἐς τὸν δωρεὸν κελεύειν σφέας καὶ ἀποδοῦναι κομίζων. ταύτην τὴν νῆ- E σον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνήθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ ἔτεα ὀκτὼ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότερον γενόμενοι βασιλῆες Ἀμυρταίου. οὔνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ. μέγαθος ἐστὶ πρὸς δέκα σταδίων.

ἔσοπτόν ἐστι. περιβέβληται δ' αὐτὸ αἰμασιὴ ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δ' ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὸ ἄγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱροῦ, πρόσθε σταδίου ἐστί· ἔχει μὲν δὴ τὴν ἔσοδον, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ὀπτῆ σταδίους τρεῖς μάλιστά κη, ἀφ' τῆς ἀγορῆς B φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἠώ· εὖρος δὲ, ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα θεσπεσίης μεγάθεα πέφυκε· φέρει δ' ἐς Ἑρμέω ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι. ὄψιν οἱ τοῦ ὕπνου τοιήνδε ἰδόντα αὐτόν, οἴχεσθαι φθάσοντα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ὀπισθάντα, συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμεῖν. ἰδόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύ- C την λέγειν αὐτόν, ὡς προφαίνουσι οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύειν, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱερὰ, κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκων ποιήσειν ταῦτα. ἦν γὰρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον, ὀκόσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκ χωρέειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ εἶναι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, αἰεὶ λέ ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε, D καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάραξε, ἐκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς. ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι ἀπὸ Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἑλέων ἀπικόμενον. ἐνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας ἀπὸ τῶ τε καὶ γῆ, οἴκεε. ὅκως γὰρ οἱ φοιτᾶν σῖτον ἄγοντας Αἰγυπτίων, ὡς ἑκάστοισι προστεταχθείη σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος ἐς τὸν δωρεὸν κελεύειν σφέας καὶ ἀποδοῦναι κομίζων. ταύτην τὴν νῆ- E σον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνήθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ ἔτεα ὀκτὼ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότερον γενόμενοι βασιλῆες Ἀμυρταίου. οὔνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ. μέγαθος ἐστὶ πρὸς δέκα σταδίων.

[a] περιβέβληται δ' αὐτὸ αἰμασιὴ ἐγγεγλυμμένη τύποισι.

[b] ἔστι δ' ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὸ ἄγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱροῦ, πρόσθε σταδίου ἐστί·

[c] ἐκ χωρέειν.

Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὔνομα ἦν Σεθών. τοῦτον ἐν ἀλογίῃσι ἔχων τοὺς δορυφόρους τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν. ἐν οἷσι δὴ ἄλλοισι ἐτίμα ποιεύμενος ἐς αὐλοὺς, καὶ σφεας ἀπελέαθαι τῆς ἀρούρης, τοῖσι ὀπίσω τῶν προτέρων βασιλέων δεδόαται ἐξαίρετοι ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ τοῦτο, ἐπὶ Αἰγύπτιον ἐλαύνει στρατὸν μέγαν Σαναχάρειβ βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. οὐκων δὴ ἐθέλειν σφέων μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. ὁ δὲ ἱρεὺς ἐς ἀπορίην ἀπειλημμένος, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὸν ἄγαλμα ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύει παθέειν. ὀλοφυρόμενον δὲ ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψει ἑστάναι τὸν θεὸν θαρσύνοντα ὡς οὐδὲν πείσεται ἀρρέον, αὐτιάζοντα Ἀραβίων στρατόν. αὐτὸς γὰρ οἱ πέμψειν τιμωρούς. τούτοισι δὴ πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι, τοὺς λαβόντα Αἰγυπτίων τοὺ βουλομένους ἕπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ. ταύτῃ γὰρ εἶσι αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δὲ οἱ τοὺ μαχίμους μὲν οὐδένα αὐτῶν, καπήλους δὲ καὶ χειροτέχνας, καὶ ἀγοραίους αὐθρώπους, τοῖσι ἐγένοντο ἀπικομένοισι τοῖσι ἐναντίοισι αὐλοῖσι ὀπτικοὺς νύκτας μυῶν ἀγριαίους, τοὶ μὲν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτῶν, τοὶ δὲ τὰ τόξα· τοῖσι δὲ, τὰ ἀσπίδων τὰ ὀχάνα. ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φυγόντων σφέων γυμνῶν ὅπλων, πεσέειν πολλούς. καὶ νεὼ ἔτι ὁ βασιλεὺς ἕστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μυῦν· λέγων δι' γραμμάτων τάδε, ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ.

Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεξάμενοι, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μῆνάς τε καὶ γενεὰς ἐόντα ἐν τετρακοσίῃσι ἀνθρώπων γενεῇσι γενομένῃσι, καὶ ἐν τούτοισι ἀρχιερέας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καίτοι τετρακόσιαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέαται μύρια ἔτεα. γενεὴ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ἔχει. τριῶν δὲ καὶ γενεαὶ ἐόντα ἐπὶ τὰ ὀπίσω τῶν γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῇσι χιλιοστῇσι, ἔτεα γίνεται ἑπτακόσια καὶ χίλια ἔτεα. οὕτω ἐν μυρίοισί τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τετρακοσίοισι τε

Post hũc regnasse sacerdotem Vulcani, nomine SETHON: cúmque bellatoribus AEgyptiis abusum fuisse, contemptui habẽs tanquam sibi non opportunos, & cùm aliis ignominiis affeciſſe, tum verò [a] agris exuisse quibus fuerãt à superioribus regibus singuli donati duodenis. Ex quo factum est vt, quũ postea Sanacharibus Arabũ Assyriorúmque rex cum magnis copiis inuasisset AEgyptum, [b] noluerint ei opitulari. Tunc sacerdotem consilii inopẽ, in cœnaculum se contulisse: ibique apud simulacrũ comploraſſe quanta pati periclitaretur: eique inter lamentationem obrepsisse somnum: & inter quietem visum astare deum, exhortantem nihil cum molesti passurum, si copiis Arabum obuiam iret: se enim auxiliarios ei missurũ. His insomniis fretum sacerdotem, sumptis AEgyptiorum iis qui sequi vellent, castra in Pelusio posuisse. (hâc enim AEgyptus inuaditur) nec eũ fuisse quempiam bellatorum sequutum, sed institores, & operarios, & forenses homines. Eò quũ peruenissent noctu, effusam ipsis hostibus vim agrestium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas abederunt, ita vt postera die hostes armis exuti fugam fecerint, multis amissis. Eóque nunc iste rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque hæc per literas dicẽs, IN ME QVIS INTVENS, PIVS ESTO.

Ad hunc vsque narrationis locum & AEgyptii & sacerdotes referebant, demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacerdotem hunc qui postremus regnauit, progenies hominũ fuisse trecentas quadraginta vnam, & totidem interea pontifices totidémque reges. Trecẽtæ autem progenies decem millia annorum valẽt. (nam tres virorum progenies, centum anni sunt.) vna & quadraginta, quæ reliquæ sunt vltra trecẽtas, sunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra decem millia trecentósque

a Aruris exuisse. *Quæ mensura pedes quinquaginta capit, dimidium plethri.*

b Noluerint ei milites Ægyptii opitulari. *Vel, Bellatores AEgyptij. Videtur significare eos qui rei militaris scientiã profiterentur. Ipse Valla bellatores paulo aliè interpretatur, & alibi pugnatores.*

& quadraginta annos, negabant vllum deum forma humana extitisse: ac ne in regibus quidē AEgypti qui aut prius aut posterius extiterint, aliquid tale dicebant fuisse: sed intra hoc tempus quater solem præter consuetudinem fuisse ortum. bis quidem illinc exortum, vbi nunc occidit: bis autem vnde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in AEgypto esse immutatum, nec ea quæ ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis proueniunt, nec quæ ad morbos aut quæ ad mortes pertinent. [a] Atque ante Hecatæum sermonum scriptorē, apud Thebas originem generis sui recēsentem, ac progenitores familiæ suæ repetentem ad sextumdecimum deum, sacerdotes Iouis tale quiddam fecerant: & mihi non recensenti originem familiæ meæ, introducto in quoddam grāde cœnaculum, enumerando demonstrabant tot è ligno colossos quot dixi. Ibi nanque stabant pontifices sub imagine vitæ qua quisque vixerat. enumerantes itaque sacerdotes ostendebant mihi vnūquenque eorum esse filium proximè defuncti sacerdotis, imagines corum singulas gradatim percēsendo, donec omnes expositæ rāt. Atque Hecatæo originē suam recensenti, & ad sextumdecimum deum referenti, occurrebant è diuerso progeniem recensentes, & in enumeratione non admittētes id quod ab illo diceretur, hominem progenerari è deo. Occurrebāt autem in repetenda progenie hunc in modum, quòd dicerent vnicuique colossorum fuisse Piromin ex Piromi genitum, donec trecentos quadraginta quinque [b] commemorarent: Piromin assiduè ex Piromi procreatū, non referētes ad deum illos aut ad heroa. Est autē Piromis Græca lingua expositum καλὸς κἀγαθός, *id est, honestus & bonus*. Eos itaque quorum imagines erant, demonstrabant tales omnes extitisse, sed multùm à diis distantes. Priores tamen his viris fuisse deos in AEgypto principes, [c] vnà cū hominibus habitantes, & eorū semper vnum extitisse dominatorem: & postremum illic regnasse Orum Osiris filium, quem Græci Apollinē nominant. Hunc, post-

a Iam prius autem Hecatæo historiographo apud Thebas originem generis sui recēsenti, ac progen. fam. suæ ad sextumdecimum vsque deum repetenti, sacerdotes Iouis tale quiddā fec. quod mihi recens. originē fam. meæ. Introducto in q. gr. cœn. en. demonstr. tot è ligno colossos quot dixi. Illic enim singuli pontifices adhuc viui imaginem suam collocant. Enumer. itaque, *&c. Legitur autem & ista,* ἐμοὶ οὐ ᾐνεκλογήσαντι. *quam lectionem hic sequimur.*

b Commemorarent Piromidas cognominatos, neque tamen refer. *Legendo* πίρωμις ἐπονομαζομένους.

c Minimè cum hominibus versantes.

A καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γιγνέσθαι· οὐ μέντοι οὐδὲ τοιοῦτον οὐδὲν ἔτερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ἐπιγενομένοισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γηγενέσι, ἔλεγον γενόμενον οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἠθέων τὸν ἥλιον ἀπατεῖλαι· ἔνθά τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπιτειλαι· καὶ ἔνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταβλῶσαι. καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ἐπιτοῦτο ἐτεροιωθῆναι, ὅτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νούσοισι, ὅτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους. τοσάδε δὲ ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι τε πρὸς πατρὸς ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ συγγενεηλογήσαντι ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὸν μέγα, ἐξηρίθμεον δεκαπεντήκοντα κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὅσους περ εἶπον. ἀρχιερεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἱστᾶ ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες ὦν καὶ δεικνύντες οἱ ἱρέες ἐμοὶ, ἀπεδείκνυσαν παῖδα παιδὸς ἕκαστον ἑωυτῶν ἐόντα, ἐκ τοῦ ἀγχίστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες ἀπὸ παστέως, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, αὐτεγενεηλόγησαν ὅτι τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεκόμενοι πρὸ αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. αὐτεγενεηλόγησάν δὲ ὧδε, φάρμυοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι. ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς, Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον· καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέθεσαν αὐτούς. Πίρωμις δέ ἐστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. ἤδη ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπεδείκνυσάν σφεας πρώτους ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. ὁ δὲ τοσούτων τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχηγέτας, οὐκ ἐόντας ἄμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι. ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὧρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον κατα-

ᾐνεκλογήσαντι

ἑωυτῶν ἕκαστον

ὕστερον

παύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δὲ ἔστι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν. ὁ δ' Ἕλλησι μὲν νεωστὶ νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι) Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. πρὸς Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν εἶναι· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων, τῶν δυώδεκα λεγομένων· Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέι μὲν δὴ ὅσα ἀνδὶ Αἰγυπτίους φασὶ εἶναι) ἕτεα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλέονα λέγεται εἶναι), Διονύσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι) ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ τοῦτο Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, ἀεί τε λογιζόμενοι, καὶ ἀεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μὲν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, χιλίοστὰ ἔξακόσια ἔτεα καὶ χίλια, μάλιστά ἐστι ἐς ἐμέ. Ἡρακλέι δὲ τῷ Ἀλκμήνης, δισχίλια καὶ εἰνακόσια. Πανὶ δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἕρμεω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν) ἐλάσσω ἔτεα ἐστὶ τῶν Τρωϊκῶν, χιλιοστὰ ὀκτακόσια μάλιστα, ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πρέσει χρᾶσθαι τοῖσι τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὦν καὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανερόν τε ἐγένοντο, καὶ κατηγήσασθαι οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, καθάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἄνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγενεστέρων θεῶν. νυνὶ δὲ Διονύσου τε λέγουσι ⓐ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐνερράψατο Ζεύς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε περὶ οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δῆλά μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο ⓐ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν.

Ταῦτα μὲν νυν ἀνδὶ Αἰγυπτίους λέγεται.

Ὅσα δὲ οἵ τε ἄλλοι ἀνθρωποι, καὶ

quam extinxit Typhonem, regnasse in AEgypto postremum. Osiris autẽ Græca lingua est Dionysus, *id est Liber*. Atqui apud Græcos nouissimi deorũ esse cẽsentur Hercules, Dionysus & Pã: at apud AEgyptios Pan vetustissimus est etiam ex octo diis, qui primi dicuntur: Hercules, ex iis qui secundi, numero duodecim: Dionysus, ex iis qui tertii vocantur, ab illis duodecim procreati. Ab Hercule autem quantum annorum ad Amasin regem esse ipsi AEgyptii aiunt, superius à me patefactum est. A Pane verò plus annorũ esse dicitur: minimum inter hos, à Dionyso: quanquam ab hoc ad Amasin regem quindecim millia annorum supputãtur. Et hæc AEgyptii pro cõpertis asseuerant, seque scire assiduè supputando, sempérque annos describendo. A Dionyso quidem certè, qui ex Semele Cadmi genitus fertur, ad meã ætatem sunt anni fermè mille sexcẽti: ab Hercule verò Alcmenæ filio, fermè nongenti. A Pane autem Penelopes (ex hac enim & Mercurio Pan genitus dicitur à Græcis) minus annorum est quàm à bello Troiano, octingenti ferè ad me anni. Vtrum horum probabilius sibi videtur, eo quisque vtatur licet: [a] mihi autem de his recepta opinio probatur. Nam si & isti in Græcia cùm celebrés fuissent tũ senuissẽt, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, Dionysus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixisset aliquis & hos alios habere illorũ deorum nomina qui prius geniti fuerant: nũc Græci aiunt Dionysum, statim, editum, ab Ioue insutum in femore, portatúmque in Nyssam quæ est supra AEgyptum in AEthiopia. De Pane ne habent quidem quod dicant, vbinam à partu sit educatus. ex quo fit mihi manifestum, Græcos audiuisse posterius horum quàm aliorum deorum nomina: & ex eo tempore illorum progenies recensuisse quo primum de iis audierãt. atque hæc quidem AEgyptii aiunt.

Qvae verò cæteri homines cũ

a A me verò quę sit de illis sententia commemoratum est. Quòd si & isti, videlicet Dionysus & Semele, & Pan ex Penelope genit', in Græcia celebres fuissẽt ac cõsenuissent, quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, dicere etiam posset aliquis & hos alios, &c.

AEgyptiis cõsentiẽtes memorãt in hac regione fuisse gesta, hæc iã explicabo, [a] aliquid etiã his quæ ego vidi cõferentibus. Post Vulcani sacerdotẽ regem *suum* AEgyptii libertatem adepti, duodecim sibi reges (nullo enim temporis momẽto poterant sine rege viuere) deligunt, in totidem partes omni AEgypto distincta. Isti iunctis inter se affinitatibus regnabant, pactionibus initis ne mutuò auferre imperium conarentur, néue quis plus alio quippiã obtinere quæreret, sed vt esset inter se quàm amicissimi. Atque ea de causa has pactiones artas accuratásque inierunt, quòd eis inter initia, simulatque tyrãnides inuaserunt, respósum fuerat, Qui in templo Vulcani ærea phiala libasset, eum totius AEgypti regno potiturum. [b] Vbi omnia sacra exequuti sunt, placitum est eis aliquod relinquere sui commune monumẽtum: ex eóque placito fecerunt labyrinthum, paulo supra stagnũ Mœrios, maximè vrbem versus quæ dicitur crocodilorum: quem ego aspexi fama maiorem. Si quis enim ex Græcorum narratione muros & operis speciem [c] ratiocinetur, minus concipiet quàm pro labore & sumptu huius labyrinthi. Tametsi enim Ephesi tẽplum est memoratu dignum, & in Samo, tamen pyramides erãt narratione maiores, quarum singulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ sunt. Sed eas quoque labyrinthus antecellit. Etenim duodecim eius aulæ sunt tecto opertæ, portis oppositis altrinsecus: sex ad aquilonem contiguæ, totidem ad austrum vergentes, eodẽ extrinsecus muro præclusæ. Bifaria in eo sũt domicilia, vna subterranea, altera superiora [d] illis imposita, vtraq; numero tria millia, quingenta. Quorum ea quidem quæ superiora sunt, ipsi vidimus, & quæ aspeximus enarramus, subterranea verò auditu didicimus: [e] Ná præpositi AEgyptiorũ nolebant vllo pacto illa móstrari, q dicerẽt illic sepulcra esse tũ eorũ regũ qui ædificãdi labyrithi fuêre autores, tum sacrorũ crocodilorũ. Ita de

a Quibus aliquid etiam adiicietur ex iis quæ ipse conspexi. Post Vulc.

b Nã in omnibus rẽplis conuenire solebant. Visum autem est eis, &c.

c Æstimet. *Vel, colligat.*

d Illis *aulis* imposita numero tria millia, singula *Gadelices* mille quingenta.

e Nam qui ex Ægyptiis præfecti erant *labyrintho*

A Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατ' ἑωυτοὺς τὸν χῶρον γηγενέα, ταῦτα ἤδη φράσω· πρῆξαι δέ τι αὐτοῖς καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (ἀδύνατα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν αὖθι βασιλῆος διαπᾶσθαι) ἐκτήσαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας διασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσδε χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι

B ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλους μάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς προεξελόντες· ἐκ τῆς σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα συναμφοτέροισι ἐς τὰ τυφλὰ ἐσβαίνουσι, χαλκέη φιάλη ἀπέσαντα τὰ αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου. ἐς γὰρ δὴ τὰ πρῶτα ἱρὰ συνελέγοντο. καὶ δή σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ. δόξαν δέ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, τῇ κροκοδείλων κα-

C τοικημένην πόλιν μάλιστά κη πρήσσοντα. τὸν ἐγὼ ἤδη εἶδον λόγου μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀποδέξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε αἴ τε δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καίτοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηός, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νέων καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων ἀναξίη. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει· τοῦ γὰρ δυώδεκα μὲν εἰσὶ

D αὐλαὶ κατάστεγοι, αὐτίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἓξ μὲν πρὸς βορέω, ἓξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τεῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφέας περιέργει. οἰκήματα δὴ ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ, μετέωρα ὑπὲρ ἐκείνοισι τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοί τε ὡρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοῖσι ξενισάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπιπυθανόμεθα. οἱ

E γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύειν αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θήκας εἶναι τῶν τε πρώτου τὸν λαβύρινθον τοῦτον οἰκοδομησαμένων βασιλέων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν

κάτω τοῦ οἰκημάτ' ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δὲ ἄνω, μείζονα αὐθεφπίνων ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἵ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θώυμα μυρίον παρέχοντο, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας· ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, κατάπερ οἱ τοῖχοι. ⓐ δὲ τοῖχοι, τύποις ἐγγεγλυμμένοις πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάστη περίστυλος, λίθου λευκοῦ ἁρμοσμένου τραμάλιστα. ἡ δὲ γωνίη τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσερακοντόργυος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δὲ ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποίηται. ἡ μὲν δὴ λαβυρίνθου τούτου εἵνεκα τοιούτου, θώυμα ἔτι μέζον παρέχεται Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται. ἡ δὲ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, γοίνων ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου. ὑπὸ θαλάσσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη τοῖς βορέῃ τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, πεντηκοντόργυος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτή, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κη ἑξαῖσι δύο πυραμίδες, τὸ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ ὅσον κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἕπεστι κολοσσὸς λίθινος, καταήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυέων, αἱ δὲ ἑκατὸν ὀργυαὶ δίκηαι εἰσὶ στάδιον ἐξαπλέθρου. ἔξαπλέθρου δὲ μὲν τῆς ὀργυῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τοῦ ποδὸς μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. ὅσον δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐτίκα μὲν οὐκ ἔστι· (ἄυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ὅστις τυγχάνει) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ χρόνῳ διώρυχα ἐσπεπτεται. καὶ ἓξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἓξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἔνθεν, τότε τοῦ ἐξ μηνὸς ἐς τὸ βασιλήιον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων. ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτὴν, εἴκοσι μνέας. ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐν Λιβύῃ ἐκ διδοῖ ἡ λίμνη αὕτη

A inferiorib⁹ ædificiis fando cognita referimus. Superiora ipſi aſpeximus humanis operibus maiora. nam egreſſus per tecta,& [a] regreſſus per aulas diuerſiſſimi,infinita me admiratione afficiebãt. Ex aula in conclauia trãſitur, ex conclauibus in cubicula,è cubiculis in ſolaria alia, è cõclauibus in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes,lapideum eſt, ſculptilibus paſſim figuris ornatum. Singulæ aulæ maxima ex parte digeſto lapide albo, colũnarum ambitu redimitæ. Angulo quo finitur labyrinthus,adhæret pyramis quadraginta paſſuum, in qua grandia ſunt inſculpta animalia, ad quam iter ſub terra fit. Et quum talis ſit labyrinthus, tamẽ ſtagnũ Mœrios,ad quã labyrinthus ædificatus eſt, plus præbet admirationis. Cuius in circuitu menſura trium millium & ſexcẽtorum

B ſtadiorum eſt,ſchœnorum ſexaginta, quãta videlicet ipſius AEgypti ad mare menſura eſt. Iacet autem ſtagnum longo ſitu aquilonem verſus auſtrumque: altitudine,vbi eius profundiſſimum eſt, quinquaginta paſſuũ. Quòd autem manũ facta ſit ac depreſſa, indicat, quòd in eius fermè medio ſtant duæ pyramides, quinquaginta paſſus ab aqua extãtes, altero tanto ædificii aquis tecto.

C Super quarum vtraque lapideus eſt cõloſſus in ſolio ſedens:ita pyramides ſunt centum paſſuum. Centum autem [b] iuſti paſſus ſunt ſtadium vnum [c] ſex iugerũ. Paſſus, inquam, menſuræ ſex pedũ, ſiue quatuor cubitorum: pedes autem, quatuor palmorum: cubiti verò, ſex palmorum. Aqua ſtagni natiua non eſt, vtpote ſolo illo admodũ arido, ſed è Nilo deriuata, ſex menſibus in ſtagnũ fluens, totidem retro in Nilum

D refluẽs. Illiſque ſex mẽſibus quibus effluit, [d] augens regiũ fiſcum talentis argẽti ſingulis, in ſingulos dies, prouẽtu piſcium,quum influit, viginti mnis. Hoc ſtagnum dicebant etiam indigenæ euadere in Syrtin Africæ, perfo-

a Anfractus,ϑεί, *impluuia* ϑιά, per aulas diuerſiſſimæ infinitam admirationem afferebant,ex aula in conclauia tranſeuntibus, ex conclauibus in cub.

b *Videtur reſpondere hæc Græca phraſis Gallicæ.*

c Sex plethrorum. *Id eſt, ceṇũ pedum.*

d In regium fiſcum talenta argẽti ſingula ſingulis diebus ex prouẽtu piſcium perſoluit: quum influit, viginti minas.

rato ſub terrã meatu in mediterranea [a]Heſperiã verſus, ſecũdum montem Memphi imminẽtem. Verùm quum humum è lacu egeſtam nuſquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarũ vbinam eſſet humus illinc defoſſa. [b] Illi dicere fuiſſe deportatam; facilè id mihi perſuadentes: quippe qui ſimile quiddam factum eſſe apud Ninum vrbem Aſſyriorum auditu cognoueram. Siquidem fures quidam magnã vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in theſauris ſubterraneis abſtruſam, compilare quum cõſtituiſſent, à ſuis domibus fodere exorſi ſunt, dimẽſi viam ſub terra ad regias ædes, eámque humũ è cuniculis effoſſam, vbi nox aderat, in flumen Tigrim (qui Ninum præterfluit) exportabant, donec id quod optabãt perfecerẽt. Eodem modo audiui in AEgypto hanc alteram fuiſſe factam lacunam, præterquam quòd nõ noctu hæc, ſed interdiu eſt facta. AEgyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extuliſſe, quam ille acceptam diſſiparet. Et hic quidem lacus ita fertur fuiſſe depreſſus. Duodecim autem reges quum iuſtè degerent, ac ſtato tempore in tẽplo Vulcani ſacrificaſſent, & vltimo die feſto libaturi eſſent, porrexit eis pontifex aureas phialas, quibus libare cõſueuerant, aberrãs numero, duodecim videlicet viris vndecim phialas. Ibi PSAMMITICHVS, qui poſtremus eorũ ſtabat, quum non haberet phialam, detractam ſibi æream galeam tenuit, libauítque. Ferebant autem & cæteri omnes reges, & tũc quoque geſtabant galeas. Nec tum quidẽ dolo malo Pſammitichus galeam tenuit. [c] Cæteri tamen id conſultò factum eſſe à Pſammiticho exiſtimantes, & in memoriam redeuntes, oraculum ipſis eſſe redditum, qui ærea in phiala libaſſet, eum ſolum regem AEgypti futurum, non cenſuerunt quidem æquum eſſe Pſammitichum morte mulctari, poſtquã [d]rimando compererunt non id illum feciſſe induſtria: ſed maxima potentiæ ſuæ parte exutum in paluſtria

a Occidentem verſus.

b At illi quónã eſſet deportata, mihi expoſuerũt.

c At illi mente comprehenſo facto Pſammitichi, atque oraculo ipſis reddito. *Vel, Quum Pſammitichi factum & ſibi redditum oraculum apud ſe cõſideraſſent.*

d Quæſtione habita comper.

A ὑπὸ γλῶ, τετραμμένη τὸ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν μᾶλλον ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεί τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὤρεον τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ὀπιμελὲς γάρ μοι ἦν μάλιστα, ἠρώτεον τοὺς ἀγχίστα οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ ὑπετέως ἔπειθον· ἤδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γενόμενον ἕτερόν τι τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου τοῦ Νίνου βασιλέος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλακοῖσι καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γλῶ καθυπορύσσοντες, ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. B δὲ χοῦν τὸν ἐκφερόμενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμόν, παρρέοντα τὴν Νῖνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τοῦτο ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοῦτον Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· C δὲ, ὑποληφθέντων, ἔμελλε ἐξαχέειν. ἡ μὲν νῦν λίμνη αὐτὴ ὅτε λέγεται ὀρυχθῆναι. τῶν δὲ δυώδεκα βασιλέων δικαιοσύνῃ χρεωμένων, ἀναγκαῖόν ὡς ἔθυσάν ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὀρτῆς μελλόντων καταστείσειν, ὁ ἀρχιρεὺς ἐξένεικε σφι φιάλας χρυσέας, τῇσι πρὸ ἐώθεσαν σπένδειν (ἁμαρτὼν δ' ἀριθμοῦ) ἑνδεκα, δυώδεκα ἐόντες. D ἐνθαῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιάλῃ ὁ ἔσχατος ἐστεὼς αὐτέων Ψαμμίτιχος, προειδὼς τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην, ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέῃσι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐχρέωντο τότε τε βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος δὲ νεωστὶ δεινὰ δοκέοντα χρεώμενος, ὑπέσχε τῇ κυνέῃ. τὰ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου, E τό χρηστήριον, ὅτι ἐκέχρηστο σφι, τὸν χαλκέην σπείσαντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μούνων Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες δὴ χρησμοῦ, τοῦ οὐκ ἐβούλωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς ἀθέλητον βασιμίζοντες ἐξ ὧν δὲ μηδὲν προνοίης αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς τὰ ἕλεα ἔδοξέ σφι διώξαι, φιλώσαντάς τε πλείστα

τῆς

τῆς δυνάμεως· ἐκ δὲ τῶν ἑλέων ὁρμεώμενον μὴ διαμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Ψαμμίτιχον δὲ τὸν τοῦτον δεύτερον φεύγοντα τὸν Ἰνάρου Σαβακῶ, ὃς οἱ τὸν πατέρα Νεκὼν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψιος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἱ ἐκ νομοῦ τοῦ Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δέ, βασιλεύοντα τοῦτον δεύτερον τοὺς τῶν ἕνδεκα βασιλέων, καταλαμβάνει μιν ἀμφὶ τιμωρίῃ φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα. διαπειρώμενος δὲ ὡς ἀδικεόμενος εἴη τοὺς αὐτῶν, ἐπεύρεε πᾶσαν τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μαντήιον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμός, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπίστεε μεγάλη ὑπερέχυρο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἴωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατὰ λιμένα ἐκ πλώσαντας, ἀπενεχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπιχόμενος τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς ἐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελούμενον, φιλίην τε τοῖσι Ἴωσι καὶ Κάρσι ποιέεται· καὶ σφέας, μεγάλα ὑπισχνούμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ὑπηκόοισι, κατεστρέψατο τοὺς βασιλέας. κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε πρὸ Ἡφαίστου τὰ πρόπυλαια τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τοῦ Ἄπι, ἐν τῇ θρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐνδυτὸν τῶν προπυλαίων, πάσης τε περίξυλον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέην. ἀντὶ δὲ κιόνων, ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τὴν αὐλήν. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶ Ἔπαφος. τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Κάρσι τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους οἰκῆσαι αὐτέους ἀλλήλων, τὸ Νείλου δὲ μέσον ἐόντος· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα.

95 ἔχων ἀπαλ.

χρ φεύγειν

relegandum, ne illinc egressus, cæteræ AEgypto se immiscéret. Hũc Psammitichum,[a] quum Sabacum AEthiopem, qui patrem eius Necon interemerat, fugisset in Syriam, postquam AEthiops ex insomnii visione abiit, reduxerunt ii AEgyptii qui sunt[b] è tribu Saitana. Deinde quum regnaret vnà cum vndecim regibus, contigit ei vt fugeret iterũ propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quàm ignominiosè tractatus ab illis esset, statuit vltum ire qui ipsum persequuti essẽt. Itaque ex oracvlo Latonæ, quod in vrbe Buti apud AEgyptios veracissimum est, ad quod ipse miserat, redditum est responsum, affuturam vltionẽ ei è mari viris æreis[c] existẽtibus. Quod responsum ei magnam incredulitatem offudit, viros æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tẽpore interiecto, Iones quosdam & Cares prædãdi gratia nauigantes, necessitas compulit applicare ad AEgyptum. Hi quum in terram exissẽt ære armati, AEgyptiorum quidam nunciũ fert Psammitichο ad paludes: & quia nunquam viderat aliquos ære armatos, ait, egressos è mari æreos viros campestria populari. Ille agnoscẽs oraculum esse perfectũ, amicitiam cum Ionibus & Caribus facit: eósque magnis pollicitationibus hortatur ad secum manendum. Vbi persuasit, ita demum vnà cum iis AEgyptiis qui secum sentiebant, cúmque auxiliariis, reges sustulit. Omni potitus AEgypto, fecit in Memphitum Vulcano vestibula ad ventũ austrum vergentia, tum eregione vestibulorum aulam Api, (in qua Apis educatur, quum apparuerit) vndique columnis cinctã, ac figuris refertam: in qua aula stant loco columnarum colossi duodenũm cubitorum: Apis autem Græca lingua Epaphus est. His Ionibus Caribúsque, quibus fuerat vsus adiutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum posita akrinsecus prædia, Nilo medio dirempta, quibus nomen impositum est Castra.

[a] Quum Sab. Æith. antea fugiens, qui patr. eius N. interemerat, in Syriam venisset, postq. *Sed Gul gatam lect. ἔχων sequendo, interpretandum esset*, qui patrem eius volẽs interemerat. *id est*, non per imprudentiam.

[b] E præfectura.

[c] Repentè apparentibus. *Vel, In conspectum venientibus.*

Et cùm hæc eis loca dedit, tum verò cætera quæ fuerat pollicitus repræsentauit. Pueros quinetiam AEgyptios cõmisit lingua Græca imbuẽdos, à quibus linguam Græcam edoctis oriundi qui nũc in AEgypto interpretes sunt. Incoluerunt autem Iones & Cares diu hæc loca [a] contra mare, aliquantulũ supra vrbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum sita. Vnde postea Amasis rex Memphin eos transtulit, in sui tutelam aduersus AEgyptios. Post sedes ab istis in AEgypto collocatas, Græci cum illis ita cõmercium habuerunt, & nos res in AEgypto gestas, à Psammitticho rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia sine ambiguitate nota habemus. Hi enim primi AEgyptum, qui diuersæ linguæ essent, incoluerunt. Atque vnde demigrarunt illuc, [b] & vestigia naualium, & domorũ rudera, ad meam vsque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidẽ in modum Psammitichus AEgypto potitus est.

a Propemodum ad mare, infra vrbem Bub.

b Et canales quibus deducebantur naues.

De oraculo autem quod est in AEgypto, cùm feci multa verba, tum faciam, vtpote de re memoratu digna. Est enim oraculum hoc in AEgypto, sacrũ Latonæ, positum in magna vrbe cui nomen est (vt superius à me dictum est) Buto, contra ostiũ Nili quod Sebennyticum appellatur, à superiori parte maris flumen subeuntibus. In hac vrbe tẽpla sunt Apollinis Dianæque. Et illud Latonæ in quo redduntur oracula, grande est, & porticum habens decem passibus sublimem. Vbi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit, referam: Est in hoc fano Latonæ, delubrum ex vno factum lapide, cuius parietes æquali celsitudine ad longitudinem quadragenũm cubitorum: cuius lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum per oras crassitudinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo positorum, admirabilissimum apud me fuit id delubrũ. Secũdo loco insula quę vocatur Chẽmis, eì τοῦτο δὲ ἱρόν ἐστι θωϋμασότερον· τὴν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλεομένη·

A τούτοις τε δὴ σφι τοῦτο χώρους δίδωσι, καὶ ἄλλα τὰ ὑπέσχετο πρήγματα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας προέδωκε αὐλῆσι Αἰγυπτίοισι, τοῖσι Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ τούτων ἐκμαθόντων τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ὅτι πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἔνερθε Βουβάστιος πόλεος, ὅτε τῷ Πηλουσίῳ

B καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου. τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξαναστήσας, ὡς ἔνθεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν· φυλακὴν ἑωϋτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες ὅσῳ ὅτι μοῦνοι τούτοισι, τὰ πρὸς Αἰγυπτίων γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλῆος ἐξαρξάμενοι, πρῶτα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμενα ἀτρεκέως. πρὸ γὰρ οὗ-

C τοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἀνέφηνα χώρων, ἐν τούτοισι δὴ αἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων ὁμολογέει ἐμοὶ ἥδε. Ψαμμίτιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον.

Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λέγειν περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. Ὁ γὰρ χρηστήριον τοῦτο ὃ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱρόν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, πρὸς

D τῷ Σεβεννυτικῷ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον ὠνόμασταί μοι. ἱρὸν δὲ ἔστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὲ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ πρόπυλα ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν ἐν θωύμα μέγιστον παρεχόμενον, φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ Λητοῦς νηός, ἐξ ἑνὸς λί-

E θου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοίχους ἕκαστος τούτοισι ἴσος. τετρακοσίων πηχέων ἕκαστον ἐστί. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ἐπικέεται λίθος, ἔχων τὸ παρωροφίδα τεσσάρων πηχέων. οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν πε-

96

ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατέῃ, κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος ἐπὶ πλωτή. αὐτὸς μὲν ἐγὼ οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή. ἐν δὴ ὧν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τρισφάσιοι ἐνίδρυνται. ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τοιόνδε ὅτι λέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ ἐπὶ αὐτῇ πλωτῇ ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ τὸ πάρος πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ἐκτὸ θεῶν τῶν τὰ πρῶτα γονάων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλει, ἵνα δὴ οἱ ὁ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παραθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νυῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε ὁ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τὸν Ὀσίριδος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας· Λητοῖ δὲ, ἕρφον αὐλίσαι καὶ σωτῆρα γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ μὲν Ἀπόλλων μὲν, Ὧρος· Δημήτηρ δὲ, Ἴσις· Ἄρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ τοῦδε ἄλλου, Αἴσχυλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μούνων δὴ ποιητέων τῶν πρόσθεν γενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγεται. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τεσσαράκοντα καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τεσσαράκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, πρόσχατήμενος ἐπολιόρκεε, ἐς ὃ ἐξεῖλε· αὕτη ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ὅτι πλεῦνα χρόνον πολιορκεομένη αὐτέχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

Ψαμμιτίχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τὴν διώρυχα ἐπεχείρησε πρῶτος τὴν ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν φέρουσαν· τὸν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερος διώρυξε· τῆς μῆκός ἐστι πλόος ἡμέρας τέσσερες· εὖρος δὲ ὠρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτόν. ἦκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος παρὰ Πάτουμον τὸν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν.

A in lacu profundo ac ſpatioſo ſita propter templum quod Buti eſt: quæ inſula ab AEgyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque ſe mouentē: & hoc audire admiratus ſum, ſi verum eſt inſulam natare poſſe. In hac igitur templum Apollinis magnum eſt, & aræ trifariè extructæ, & palmæ frequentes enatæ: aliæque partim fructiferæ, partim ſteriles arbores. Cur autē ea innatans ſit, hanc AEgyptii rationem reddunt: quòd Latona (quæ ex octo numinibus quæ prima extiterunt, vnum eſt) quum in vrbe Buti, vbi hoc eius oraculum eſt, habitaret: Apollinem ab Iſide ſibi commendatum, occultauit in hac inſula nondum innatāte, ac ſoſpitem reddidit: quo tempore Typhon omnia indagans vt Oſiris filium inueniret, aduenisſet. Nam Apollinem & Dianam aiunt Dionyſi & Iſidis filios eſſe: Latonam verò, nutricem horum ac liberatricem. Et Apollo quidem AEgyptiacè Orus dicitur: Ceres autem Iſis, Diana verò Bubaſtis. Atque hinc ſolùm non aliunde AEſchylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: vt ſolus *omnium qui poetæ dicuntur, fecerit Dianam Cereris filiam, ideóque inſulam redditam eſſe natantem. Hæc illi ſic aiunt. Pſammitichus verò in AEgypto quatuor & quinquaginta regnauit annos: per quorum vndetriginta magnam Syriæ vrbē obſidens oppugnauit, donec expugnauit. Hæc eſt Azotos, quæ diutiſſimam inter omnes vrbes (*dūtaxat* quas nouimus) ſuſtinuit obſidionem.

a Omnium ſuperioris ætatis poetarum.

Pſammitichi filius qui regnū AEgypti ſuſcepit, extitit NECVS, qui foſſam ad rubrum mare ferentem primus aggreſſus eſt, quā Darius Perſes ſecundo loco depreſſit, longitudinis quidē quatuor dierum nauigationis, latitudinis, vt per eam duæ poſſent ſimul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducitur, paulo ſupra Bubaſtin vrbem, iuxtà oppidum Arabiæ Patumon deducitur, euadēs in mare rubrum.

Initium fodiendi ſumptum eſt à planitie AEgypti, Arabiam verſus. Nam quæ ſupra planitiẽ ſunt [a] contínens prope Memphin occupat mons, in quo lapidicinæ ſunt. Itaque ad huius mõtis imã ducta eſt foſſa ab occidente oriẽtem verſus longo tractu: & deinde pertingit diuortio montis tenus (quod diuortium ad meridiẽ & vẽtum auſtrum fert) in ſinum Arabicũ. Quâ igitur breuiſſimus tractus & maximè compẽdiarius eſt à mari ſeptentrionali aſcenſus ad auſtrale, quod idem rubrum vocatur, à monte Caſio, qui AEgyptũ Syriámque diſterminat, ſtadia mille ſunt in Arabicum ſinum. Et hoc quidẽ breuiſſimum eſt: verùm foſſa multo longior, ſcilicet quanto eſt [b] cõfragoſior. In qua fodienda ſub rege Neco cẽtum viginti millia AEgyptiorum perierunt. Inque eius medio opere Necus deſtitit, hoc [c] interpellatus oraculo, cũ id opus barbaro præmunire. AEgyptii autẽ barbaros omnes vocant qui non ipſorum lingua loquuntur. Superſedens itaque à facienda foſſa Necus, [d] ad militum copias ſe cõuertit, atque ad claſſes quæ partim in mari ſeptẽtrionali, partim in ſinu Arabico ad rubrum mare ſunt ædificatæ: quarum adhuc [e] veſtigia naualium oſtendunt. Et claſſibus quidem Necus, dum opus fuit, eſt vſus. Terreſtri autẽ acie congreſſus cum Syris in Magdolo, victoria potitus eſt, & poſt prælium, Cadyti, magna Syriæ vrbe. [f] In veſtitu autem curioſus quum fuiſſet, illum Apollini dicatum ad Branchidas Mileſiorũ miſit. Hic perfectis decem & ſeptẽ imperii ſui annis deceſſit, tradito imperio PSAMMI filio ſuo.

Eo apud AEgyptum regnante, nuncii Eleorum aduenerunt, iactãtes à ſe in Olympia iuſtiſſimũ [g] ac maximum inter mortales propoſitum eſſe certamẽ, rati ne AEgyptios quidẽ hominũ ſapiẽtiſſimos aliquid vltra hæc eſſe inuenturos. Iſti vbi in AEgyptum peruenerunt, eáque expoſuerunt quorum gratia venerant, rex conuocauit ex AEgyptiis eos qui ſapientiſſimi haberentur.

a Contiguus.

b Obliquior.

c Impeditus. *Vel, Renocatus.*

d Ad belliças copias & triremes partim in m. ſept.

e Canales quibus deducebãtur naues, *Or paulo antè. Alij naualia interpret.*

f Eum autem veſtitum quo vſus erat quũ iſta conficerẽtur, miſſum ad Brãchidas Mileſiorum, Apollini dicauit. Poſtea verò decem & ſeptem omnino annos quum imperaſſet, deceſſit, trad.

g Ac optima ratione præter omnes mortales

A ὤρυκτο δὲ τοῦτον μὲν τὸν πεδίον τὸ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην. ἔστι δὲ ἐκ τούτου τοῦ πεδίου ὃ κατύπερθε τοῦ πεδίου ὃ κατήκει Μέμφιν τεῖνον ὄρεος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ ὄρεος τούτου τοῦδε τὸ ὑπωρέιον ἦκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἑσπέρης μακρὴ πρὸς τὸ νότου, ἐς τὸ πρόσθε τεῖνει ἐς ὀλκάδας φερούσας ἀπὸ τοῦ ὄρεος πρὸς μεσαμβρείην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀραβίην. τῇ δὴ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ στεινότατον ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης ἐς τὴν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν

B τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ Κασίου οὔρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀραβίην κόλπον. τοῦτο μὲν ὃ στεινότατον. ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τὴν ὅτε Νεκὼ βασιλεύων ὤρυσσε, Αἰγυπτίων ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκὼς μὲν νεῦ μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηίου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν πρήσσειν ἐργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πρὸς τοὺς οἱ Αἰ-

C γύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφι ὁμογλώσσους. παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκὼς, ἐτράπετο πρὸς στρατηίας· καὶ πεποίηντο αἱ μὲν, ὅτε τῇ Βορηίῃ θαλάσσῃ ἐποιήσατο, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ὅτε τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ὧν ἔτι ὁλκοὶ ὅτι δῆλοι. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρέετο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Σύρῳσι πεζῇ ὁ Νεκὼς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε. μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κά- 97

δυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐοῦσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὲ ἑαυτῷ ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τὸ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς

D Βραγχίδας τοὺς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἓξ καὶ δέκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παῖδι Ψάμμι τὸν βίον δούς. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ΨΑΜΜΙΝ βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἀγγελοι, αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα θήσειν τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες τοῦτο οὐδὲ αὐτοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξ-

E ευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τὴν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς σφέας συγκαλέσας Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους.

συνελθόντες ὦ ⓐ Αἰγύπτιοι, ἐπεὶ ἐπύθοντο τῶν Ἠλείων, λεγόντων ἁπάντα τὰ καθήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα. ἀπηγησάμενοι ὦ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν βουλευσομένοι εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξεύρειν. οἱ δὲ, βουλευσαμένοι, ἐπηρώτων τοὺς Ἠλείους εἰ σφι οἱ πολῖται ἐναγωνίζονται. οἱ ὦ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ ὦ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας ὕβριν ὑβρίζειν, πρὸ τοῦ δικαίου ἠμφισβητηκέναι. οὐδεμίλῃ γὰρ εἰ μηχανῇ ὅκως οὐ τῷ ἀξένῳ ἀγωνιζομένῳ κακὸς ἔσεσθαι ἐπόσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως ὑβρίζειν, καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιζησόμενοι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα ὑβρίζειν, Ἠλείων δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο.

Ψάμμις ὦ ἓξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίαν, καὶ μετεωτέρω τελευτήσαντος, ἐδέξατο τὴν βασιληίην Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωυτοῦ πατέρα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρὸ ἑωυτοῦ βασιλέων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι δὴ καὶ Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ναυμαχήσας τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ τοιῷδε φάσιος, τὸ ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μέρεος δὲ ἐν τῷ παρεόντι· ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης μέγα δὴ Κυρηναίους, μεγάλωσι περιέπεσε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα δὴ μεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες ⓑ Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φανερὸν κακόν, ἵνα δὴ φθορὴ γένηται, αὐτοὺς δὲ τὸ λοιπὸν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρξῃ. ταῦτα ὦ δὴ νεικεόμενοι δή τοί τε οἱ ἀποστήσαντες, καὶ οἱ τοῦ ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς εἰρήνης. πυθόμενος ὦ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν κατασπασόμενον λόγοισι. ὁ δὲ, ἐπείτε ἀπικόμενος παρενέβαλε τοῖσι Αἰγυπτίοις, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὄπισθε στὰς περιέθηκέ οἱ κυνέην· καὶ περιθεὶς, ἔφη ὅτι βασιληίην περιτίθησι, καὶ τοῦ οὐκ ἑκουσίου ἐγίνετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε.

A Qui quum cõueniſſent & Eleos audiſſent omnia cõmemorantes quæ par erat ab eis fieri in edendo certamine, & ſe veniſſe dicẽtes ſciſcitatum num quid poſſent AEgyptii reperire iuſtius, habito inter ſe conſilio, interrogarunt Eleios nunquid apud eos certarent ciues. Et illis reſpõdentibus, ſine diſcrimine & ſuorum & cæterorum Græcorum, cuicunque volenti certare fas eſſe. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamẽ

B proponerent, ab omni iure [a] excedere. Nullo etenim pacto poſſe fieri quin conciui pugnanti ciues fauerent, faciẽtes iniuriã hoſpiti. Sed ſi vellẽt iuſtum proponere certamen, & ſi eius gratia veniſſent in AEgyptum, iuſſerũt hoſpitibus ponere certamẽ, nullo Eleorũ certare permiſſo. Hæc AEgyptii Eleis ſubiecerunt.

[a] Aberraſſe.

Pſammis autem, quum ſex tãtùm regnaſſet annos in AEgypto, facta in AEthiopiam expe-

C ditione, mox vita defunctus eſt. Cuius regnum APRIES filius accepit, qui ſecundum Pſammitichum auum ſuum, fortunatiſſimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tẽpus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna nauali dimicauit. Sed quum calamitas eũ maneret, cõtigit ea occaſione quam ego pluribus, dũ res Libycas exe-

D quar, exponam, paucis contentus impræſentiarum. Quum aduerſus Cyrenæos Apries exercitu miſſo magnam cladem accepiſſet, id ei imputantes AEgyptii rebellauerũt, opinati ſe ab illo in apertã pernicié fuiſſe dimiſſos: vt his internecione deletis, ipſe cæteris AEgyptiis imperitaret ſecurius. Hæc perquã grauiter ferẽtes tũ ii qui redierũt, tũ eorũ qui interierant amici, ingenuè deſciuerũt. Id vbi reſciuit Apries, mittit

E ad eos verbis ſedandos Amaſin. Qui quũ peruenisſet, reprehendénſque diſſuaderet ne talia facerẽt, quidã AEgyptiorum ei à tergo ſtans galeam circũdat: eáque circũdata, inquit ſe illam ob regnum impoſuiſſe. Neque hoc eo inuito factum fuit, vt oſtendit.

nam simulatque ab iis qui defciuerant AEgyptiis declaratus eſt rex, ſeſe apparabat tanquam aduerſus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amaſin ex iis qui ſecum erant AEgyptiis, ſpectatum quendam hominem nomine Patarbemin, iuſſum vt ad ſe viuũ Amaſin perduceret. Hic vbi peruenit, Amaſin ad ſe vocat. [a] Amaſis (ſedebat autem in equo ad ſuos cohortãdos, inſolenter) ſtolidè iubet hũc ad ſe adducere Aprien, & quum Patarbemis eum rogaret vt regẽ adiret, accitus, reſpondit ſe iamdudum dare operam vt id ageret: nec de ſeipſo Aprien eſſe queſturum. ſe enim illi præſtò futurum & alios adducturum. Patarbemis non ignarus propoſiti illius, tum ex oratione tum ex apparatu quem videbat, ſtatuit ſuæ diligẽtiæ eſſe quamcelerrimè regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeũti, quòd Amaſin nõ adduceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures naſúmque iuſſit. Id intuentes cæteri AEgyptii qui cum eo hactenus ſenſerant, virum inter eos probatiſſimum ita fœdè indignéque affectum, ne tantiſper quidem differentes, ad cæteros tranſeunt, ſeſéque Amaſi tradunt. His quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autẽ auxiliariorum circa ſe ex Ionibus & Caribus triginta millia) in AEgyptios tendit. Erat autem ei regia in vrbe Sai ingẽs ac ſpectatu digna. [b] Itaque vtrique aduerſus alteros Apriani & Amaſiani in Memphi vrbe conſtiterunt, tentaturi pugnæ diſcrimen.

Sũt autem in AEgypto ſeptẽ hominum genera: quorũ alii ſunt ſacerdotes, alii qui pugnatores appellantur, alii bubulci, alii ſubulci, alii inſtitores, alii interpretes, alii gubernatores nauales. Tot ſunt AEgyptiorum genera, à ſuo quodque artificio appellata: ſed pugnatores vocãtur Calaſiries, & Hermotybies, qui [c] harum regionũ ſunt: (nam in regiones diſtincta eſt omnis AEgyptus) Hermotybiorum quidẽ hæ ſunt plagæ,

a At Amaſis (ſedebat enim fortè ĩ equo) crure ſublato pepedit, & illud Apriæ afferri iuſſit. *Ita Camerar. Affertur & tertia interpretatio: ſed Camerario aſſentior.*

b Apries igitur in AEgyptios, Amaſis in externos tendebat. Quúmque Memphin vtrique peruenĩſſent, tentare pugnæ diſcrimẽ parabant. Cæterùm ſunt & in. *Ad Verbum, Mutuo alter alterum experturus erat, vel, experiri parabat. Poteſt etiam Verti nõ malè fortaſſe, cum Valla, Apriani & Amaſiani.*

c Harum præfecturarum ſunt. (nam in præfecturas diſtincta eſt omnis Ægyptus) Hermotybiorum quidem hæ ſunt præfecturæ. *Et paulo pòſt*, Ex his præfecturis, pro *Ex his tractibus. Item, paulo pòſt Præfectura pro Plagæ, & pro Tribus. niſi quis malit Vocem Græcam nomoi Obiquare timere.*

A ἐπεί τε γὰρ ἐξήσθη τὸ μὲν βασιλέα τὸν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεσταλέντες, προσκυλίζετο ὡς ἐλῶν ὅτι ἐπὶ Ἀπρίῃ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, ᾧ οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν πρὸς ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε· ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου καθήμενος) ἐπαέρας ἀπεματαίωσε· καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Ἀπρίῃ ἀπάγειν· ὄμφρς δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν B τὸν Πατάρβημιν, βασιλέως μεταπεμπομένου, ἰέναι παρ' αὐτόν. τὸν δὲ αὖτις ὑποχρίνασθαι ὡς ταῦτα πάλαι προσκυλίζετο ποιέων, καὶ αὐτὸς οὐ μέμψασθαι Ἀπρίῃ· πρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξων. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων ὑπ' ἀγνοῆσαι τὴν διάνοιαν· καὶ προσκυλιζόμενον ὀρέοντα ἀσσον ἤδη ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλέι δηλῶσαι τὸ παρεστεῶτα. C ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν παρὰ Ἀπρίην σὺν οὐκ ὀλίγοισι τῶν Ἀμασίου, τοὺς μὲν ἄλλους λόγου οὐδενὸς ποιησάμενος, ἐκέλευε τοὺς Καρὰς ἐπιέναι· ἐπιέναι δὲ καὶ τοὺς Ἴωνας, ὡς τιμωρησομένους σφι τὸν ἄνδρα τὸν ἐκείνου ἐφορμέοντα. ἦν δὲ ἐν τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ἐπὶ Ἀπρίην ἐλθοῦσι Ἀμάσιος φύσει ἀνὴρ ἐπιτήδειος, καὶ ἐν τοῖσι Αἰγυπτίοισι ἐὼν ἐπιφανὴς ἐν τοῖσι μάλιστα. οὗτος ὦν ὁ ἀπικόμενος παρὰ τοὺς Αἰγυπτίους κήρυκα ἀπέστειλε, ἐπείτε ἤκουσε τὴν ἐπανάστασιν τὴν Ἀμασίου γενομένην. ὡς δὲ ἄρα ἐσῆλθε ὁ κῆρυξ παρὰ τοὺς Αἰγυπτίους, D συνελέγοντο πάντες ἐς ταὐτό. ἀπικόμενος δὲ καὶ ὁ Ἀπρίης σὺν τοῖσι ἑωυτοῦ Καρσὶ καὶ Ἴωσι, ἐστρατοπεδεύετο ἐν Μοσυχίῃ, οὐ πολὺ ἀπέχων τῆς Μέμφιος, τιμωρέειν τε ἐπιθυμέων καὶ πειρησόμενος ἐμοὶ μὲν καὶ σοὶ ἐόντος. ἦν δὲ Αἰγυπτίων ἔπαλξις. ἐκ τούτων, οἱ μὲν ἱρέες, οἱ δὲ μάχιμοι κεκλέαται· οἱ μὲν βουκόλοι, οἱ δὲ συβῶται· οἱ δὲ κάπηλοι, οἱ δὲ ἑρμηνέες· οἱ δὲ κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτα τὰ οὐνόματα δὲ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ μὲν μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδε εἰσὶ· καὶ γὰρ δὴ νομοὶ Αἰγύπτου πάντα διαιρηται. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί·

παρ' ὑποκρίνασθαι

παρ' τὰ παρεστεῶτα.

98

παρ' ἄγοντα

Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπῖτις καλεομένη, Νάθω δ' ἥμισυ. ἐκ μὲν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γεωμόροι, ὅτε δὲ πλείστους γεωμορέουσι, ἑξακισμύριοι. Ἐκ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδέν, ἀλλ' αὐτέουσ ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δ' οἵδε δῆμοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βυβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύτιος, Μυεκφορείτης· ταῦτα ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, αὐτίον Βουβάστιος πόλιος· οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γεωμόροι, ὅτε δὲ πλείστους ἐγένετο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. Οὐδὲ τούτοισι ἔξεστι τέχνῃ ἐπασκῆσαι οὐδεμιῇ, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μοῦνα, παῖς τε πατρὶ παρίσταται· ἐκ δεκόμην. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο περὶ Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέων καὶ Θρήϊκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγεομένους πολιητέων τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων. Τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωνακτιέων, γνησίους νομίζοντας εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον αἱρεμένους. μεμαθήκασι δ' ὧν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὀνοσταῖσι τοὺς χειροτέχνας. γέρεα δὲ σφι ἦν τάδε ἐξαιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων· ἀρούραι ἑξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχεων ἐστὶ Αἰγυπτίων πανταχῆ. ὁ δ' Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἄπασι ἦν ἐξαιρημένα. τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδαμὰ ὡυτοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἐδορυφόρεον σφέας τὸν ἕκαστον τὸν βασιλέα· τούτοισι δὲ ὧν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου ἀρτάβης, πέντε μνέαι ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἰνου τέσσερες ἀρυστῆρες. Ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο.

Ἐπεί τε δὲ συνιόντες, ὅ, τε Ἄπρίης, ἄγων τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ Ἄμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μέμφιν πολιν, συνέβαλον·

A Buſiritana, Saitana, Chemmitana, Papremitana, inſula Proſopitis, quæ vocatur Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, cētum ac ſexaginta millia ſunt: quorum nemo quippiam opificii quæſtuarii didicit, ſed omnes rei militari vacāt. Calaſirium hæ aliæ plagæ ſunt, Thebana, Bubaſtiana, Aphthitana, Tanitana, Mendeſia, Sebennitana, Athribitana, Pharbæthitana, Thmuitana, Onuphitana, [a] Anyſia, Myecphoritana. Hæc tribus inſulam incolit ex aduerſo Bubaſtis vrbis. Hæ tribus Calaſirium, qui dum quoad poſſunt plurimi coguntur, ducēta quinquaginta millia virorum ſunt: quibus nec ipſis licet vlli artificio operam dare, ſed ſolùm rei militari, filio diſcenti à patre.

a Anytia.

B

Hoc ab AEgyptiiſne mutuati ſint Græci non poſſum pro certo diiudicare, quum videam & apud Scythas Perſāſque & Lydos, denique apud omnes ferè barbaros haberi pro ignobiliorib⁹ ciuibus eos qui artificia diſcunt, eorúmque liberos: generoſiores autem eos qui à manuariis operib⁹ abſtineant, præſertim qui [b] ceſſent ob bellum. Hoc itaque cùm cæteri Græci didicerunt, tum præcipuè Lacedæmonii. [c] Corinthii quoque minimi faciunt opifices. His ſolis AEgyptiorum præter ſacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, vt ſingulis duodecim aruræ eſſent exemptæ & immunes. eſt autem arura centum cubitorū AEgyptiorū quoquouerſus. AEgyptius verò cubitus Samio par eſt. Hæc tamen vniuerſis exempta erant: iſtis verò per vices in orbē fruebantur, & nunquam iidem. Calaſirium milleni & Hermothybium, alii totidē circa regem fungebantur annuo ſatellitum munere. Iſtis præter aruras dabantur viritim hęc alia, panis toſti pōdo quinæ mnæ, carnis bubulæ binæ, vini [d] ſextarii quaterni. Hæc aſſiduè ſatellitibus præbebantur. Vbi igitur ediuerſo venientes, Apries cum auxiliariis, Amaſis cum vniuerſis AEgyptiis, in vrbem Memphin peruenere, congreſſi ſunt.

b Qui rei militari vacant.

c At Corinthii minimè contemptui habent opifices. *Intellige autem Minimè vel pro Non, vel comparatiuè pro Minimè omnium.*

C

D

E

d Ἀρυστῆρες, *ab aliis cyathi: ab aliis notationem Gr. cabuli ſequentibus Hauſius vel Hauſtra.*

Et peregrini quidem egregiè pugnauerunt, tamẽ quòd erãt multo inferiores numero, victi ſunt. Fertur Apries ea fuiſſe perſuaſione, [a] vt nullus neque deorum neque hominum poſſet ſibi adimere regnum: adeo videbatur ſibi illud ſtabiliſſe. Et tamen tũc congreſſus, prælio fugatus eſt, viuúſque captus ad vrbẽ Saim ductus eſt in ædes quæ ipſius antea fuiſſent, tunc autem Amaſis regia. Ibique [b] quamdiu in regia paſcebatur, eum Amaſis honeſtè aſſeruauit. Tãdem incuſantibus AEgyptiis non iuſtè agere qui ſuum & ipſorum inimiciſſimũ aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum iſti vbi ſtrãgulauere, paternis in monumentis ſepelierunt, quæ ſunt in tẽplo Mineruæ, proximè [c] cœnaculum ad læuam manum intranti. Nam Saitani [d] cũctos qui tribules eorum fuere reges, intra templum ſepelierunt. Etenim Amaſis monumentum [e] ex altera parte cœnaculi eſt quàm illud Apriæ eiúſque progenitorum. In eiuſdem templi aula hoc quoque eſt ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum, palmarum arbores imitantibus, tum alio ſumptu. Intra id cubiculum gemini poſtes ſtant, in quibus vrna eſt. Sunt etiam ſepulcra, (cuius nomen ſi nuncupauẽro hac in re, haud ſanctè fecero) apud Sain in templo Mineruæ poſt totum delubrum prope parietem: atque in fano ſtant ingentes obeli, lacúſque cõtiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probè elaboratus, magnitudine (vt mihi videtur) quanta in Delo, qui dicitur trochoeides. In hoc lacu imagines ſuorum quiſque affectuum noctu faciũt, quæ vocant AEgyptii myſteria: de quibus quum permulta ego norim, quo pacto ſe habeant ſingula, tamen abſit vt proloquar. De Cereris quoque initiatione, quã Græci theſmophoria vocant *à ferendis legibus*, abſit vt eloquar, niſi quatenus ſanctum eſt de illa dicere. Danai filiæ ritum hunc ex AEgypto attulerunt, eóque Pelaſgicas fœminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneſo à

a Ne deum quidem vllum poſſe ſibi adimere reg.

b Aliquandiu quidem in regia nutritus fuit, & eum Amaſis honeſtè obſeruauit: *Vel*, honeſta obſeruantia proſequutus eſt: tandẽ autem incuſant. *Vel, antea quidẽ in regia nutriebatur: & eum Am. honeſtè obſeruabat: at poſtquam incuſarunt AEgyptij, &c.*

c Palatium

d Cunctos ex ea præfectura reges.

e Longius quidem abeſt à palatio quàm illud Apriæ eiúſq; progenitorum: eſt tamen in ſepto templi hoc quoque, porticus lapidea & columnis ornata palmarum arb. imitant. & alio ſumptu. In ipſa porticu geminæ ſtant fores, intra quas eſt conditorium. Sunt etiam ſep.

A καὶ ἐμαχέσαντο μὲν οἱ ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, διὰ τοῦτο ἐνικήθησαν. Ἄπριος δὲ λέγεται εἰ ἦδε ἡ ἀφένοια, μηδὲ αὐτὸν μιν μηδένα δυνασθῆναι παῦσαι τῆς βασιληίης· οὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρύσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐνικήθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σαΐν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία τὰ βασιλέων ἐόντα, τότε δὲ 99
Ἄμασις ἦδη βασιλήια. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτετρέφετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν
B Ἄμασις θωπείῃσι· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιεῖ δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἐχθιστον, οὕτω δὴ παραδιδοῖ Ἄπριν τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἐπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρῴῃσι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσὶ ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαΐτας πάντας τοὺς ἐκ τοῦδε τοῦ νομοῦ γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα
C ἐκαστέρω μέν ἐστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἄπριος καὶ τῶν τούτου προγόνων. ἔστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἡσκημένον φοίνιξι τε σὺν δένδρεα μεμιμημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι δίξα θυρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ σὺν ὅσιον. ποιοῦμαι δὲ ὅτι τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τοὔνομα, ἐν Σαΐ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὄπισθε τοῦ
D νηοῦ παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐκόμενον τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑστᾶσι μεγάλοι λίθινοι. λίμνη τέ ἐστι ἐκτετμημένη λιθίνη, κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, τὸ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅσον περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ Τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. ταῦτα μέν νυν τούτων, εἰδότι μοι ὅτι πλέον ὡς ἕκαστα αὐτέων ἔχει, ἔστω ἄῤῥητα εἰπεῖν. καὶ
E τῆς Δήμητρος τελετῆς τὴν πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι ἔστω ἄῤῥητα εἰπεῖν, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξανασάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ

Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπο- A Doribus eiecta ſedibus ſuis, ritus
λοιφθέντες Πελοποννησίων, καὶ οὐκ ἐξελα- initiandi abolitus eſt, à ſolis Ar-
σάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μούνοι. cadibus (qui à Peloponnenſibus
non eiecti ſunt, ſed relicti) con-
ſeruatus.

Ἀπορίῃ δὲ ὧδε καταραγησάμου, ἐβασί- Aprie ſublato, regnauit AMA-
λευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· SIS è [a] tribu Saitana, & vrbe cui a Præfectura. *Vel, prouincia.*
ἐκ τῆς δὲ ἰρῆς πόλεος, οὔνομα οἱ ἦν Σιούφ. nomen eſt Siuph. Eum inter ini-
Τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατώνοντο μιν Ἄμασιν tia AEgyptii cõtemnere, nec vl-
Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἦ- lius ſanè momenti ducere, vt qui
γον, ἅτε δὴ δημότην ἐόντα, καὶ plebeius fuiſſet, nec inſigni fami-
οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ ἀνδρὶ lia ortus. Eos verò poſtea Amaſis
ὁ Ἄμασις οὐκ ἐβιοωμοσύνῃ προσηγάγε- B ad ſe ſolertia, nõ [b] aſperitate, per- b *Non legit ἐβιοωμοσύνῃ (Græm Vulg. edit.) ſed ἀγωμοσύνῃ, Græm Ver. cod.*
το. Ἰρῶν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ duxit. Erant ei cùm alia bona in-
ποδανιπτὴρ χρύσεος· ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἄ- finita, tum verò peluis aurea, in
μασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας qua tam ipſe quàm omnes con-
ἐκκίσσοτε ἀναπεπλέαντο. ἐκ τούτου κατ' ὧν κόλας, uiuæ ſæpe pedes abluebant: hanc
ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ille confregit, ex eáque [c] dæmo- c Numinis ſtat.
ἵδρυσε τῆς πόλεος ὅκου ἰρῶν ἐπιτηδεώτατον. nis ſtatuam fecit, & in appoſitiſ-
Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὸ ἄγαλ- ſimo vrbis loco ſtatuit: AEgyptii
μα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμα- ſimulacrũ adeuntes, magnoperè
σις τὸ ἐκ τοῦ ἀνδρῶν ποιηθὲν, συγκαλέσας venerari. Id Amaſis fieri à popu-
Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆ- laribus edoctus, conuocatis AE-
ρος τοῦτο ἄγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρό- C gyptiis aperit, Ex illa pelui in qua
τερον χρόνον Αἰγυπτίους ἐμεῖν τε καὶ primò AEgyptii euomere immĩ-
οὐρέειν, καὶ πόδας ἀναπλύνεσθαι, τότε δὲ geréque, & in qua pedes abluere
μεγάλως σέβεσθαι. ἥδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως conſueſſent, factum eſſe ſimula-
αὐτὸς τοῦ ποδανιπτῆρος πεφορῆσθαι. εἰ γὰρ crum quod tunc tãtopere vene-
πρότερον μὲν ἦεν δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ πρόσθε rarentur. Itaque ſe ajebat perin-
χρόνῳ) αὐτέων βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ σέβε- de atque peluim eſſe factum: etſi
σθαι ἐωυτὸν ἐκέλευε. Τοιούτῳ μὲν τρόπῳ enim antehac fuiſſet plebeius,
προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δι- impræſentiarum tamẽ eſſe ipſo-
καιοῦσθαι δουλοῦσθαι. ἐνέπτετο δὲ καταστάσει D rum regem, eóque iubere vt ſibi
πρηγμάτων τοιῇδε· τὸ μὲν ὀρθρινὸν, μέχρι honor haberetur atque reuerentia. Hunc in modum ad ſe tradu-
οὗτου πληθούσης ἀγορῆς, προθύμως ἐπρήσσετο xit AEgyptios, ita vt æquum cẽ-
τὰ προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ ſerent ei ſeruire. Idem hoc vſus
τούτου ἔπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπό- eſt in rebus agendis inſtituto: ab
τας· καὶ ἰῶν ματαιός τε καὶ παιγνήμων. ἀ- aurora vſquedum refertum eſſet
χθεσθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, συνῆ- forum, accuratè negotia oblata
» τεον αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, Ὦ βασιλεῦ, agebat: deinde potabat, & inter
» οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέηκας, ἐς τὸ ἄγαν compotores iocabatur, morionẽ
» φαῦλον πρόσαντες σεωυτόν. σὲ γὰρ χρεὼν ἐν agens ac ſcurram. Quibus rebus
» θρόνῳ σεμνὸν σεμνῷ ἡωκέοντα, δι' ἡμέρης offenſi amici, talibus eum verbis
» πρήσσειν τὰ πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί d caſtigabant, Rex, dicentes, nõ d Admonebant, Non teipſum rectè regis, ô rex, qui, &c.
» τ' ἂν ὑπὸ σεῦ ἐπιστέατο ὡς ἐνὸς ἀνδρὸς μεγάλου è dignitate tua degis, qui ad tan-
» ἄρχοντος, καὶ ἀμείνονα σὺ αὐτὸν ἤκουες. νῦν δὲ tam te dimittis nequitiam. Nam
» ποιέεις οὐδαμῶς βασιλικά. ὁκοῖ' ἀμείβεται deberes e auguſto in ſolio ſedens, e Auguſtus auguſto in ſolio ſedens per totum diẽ res adminiſtr.
auguſtè interdiu res adminiſta-
re. ita & AEgyptii cognoſcerent
à magno ſibi viro præſideri, & tu
melius audires. Nunc haudquaquam facis è regia dignitate. His
ille reſpondit, f arcus ab iis quo- f Qui arcũ poſſident, quum illo opus habent, intendunt: poſtquã

autem vſi ſunt, remittunt. Nam ſi perpetuò intẽtus eſſet, frágeretur, vt, quum opus eſſet, vti iam illo non poſſent. Talem & hominis cõditionem eſſe: ſi aſſiduè ſeria tractare, nec vl

eos, ſi ſemper intenti ſint, ruptũ iri, nec poſſe eis illos, quum indigeant, vti: ita & hominis inſtitutum eſſe: ſi aſſiduo laborare ſtudio, nec vllam partem ad luſum ſibi indulgere velit, fore vt pedetentim aut mente captus ſit aut membris. Quod ego intelligens, vtrique rei tẽpus impertio. Hæc Amaſis amicis reſpõdit. Etenim fertur Amaſis, quum priuatus foret, fuiſſe potandi iocandique cũ dicacitate ſtudioſus, & vir neutiquam rerum agendarum anxius. Et quoties eum potantem ac ſe oblectantem neceſſaria defeciſſent, ſolitum circumeundo furari: & quũ repoſceretur ab iis qui dicerẽt eum ipſorum habere pecuniam, ac negaret, adduci ſolitum ad oraculum quodcunque eo in loco erat: & frequenter ab oraculis conuictum, frequenter abſolutum. Poſtquam verò etiam aſſequutus eſt regnum, iſta egit: quicunque dii eum furti abſoluerant, horum templa neque curæ habuit, neque vlla re ad ornamentũ donauit, neque adiens ſacrificauit, tanquam nihil meretentur, quòd redderẽt falſa reſponſa: qui autem eum [a] pronũciauerant furem, hos tanquã verè deos, nec mendacia reddentes oracula, maximè coluit. Præterea in Sai veſtibulum Mineruæ fecit, opus admirandum, & longè ſuperans cætera tum ſublimitate tum magnitudine. tanta eſt vaſtitas lapidum atque ſubſtructionum. Quinetiã ingentes coloſſos, & immanes androſphingas ibidem poſuit. Alia quoque ſaxa prægrandia in apparatũ cõportauit, ducta partim è lapidicinis quæ iuxta Mẽphin ſunt, partim vtique quæ maioris molis erant, ex vrbe Elephantina, quæ Sai diſtat viginti dierum nauigatione. Adhæc, quod non minimè ſed maximè omnium admiror, attulit ædificium ex ſolido ſaxo ab vrbe Elephantina, in quo afferendo triennium conſumpſerunt duo millia delectorum virorum, qui omnes erant gubernatores. Huius autẽ domus extrinſecus eſt vnius & viginti cubitorũ longitudo: quatuordecim, latitudo: octo, ſublimitas. Hæc eſt dimenſio exterior tecti ex vno lapide.

a *Ad verbum*, Conſtrinxerant. *id eſt*, Conuicerãt.

A ἐπαὶ δὲ χρήσωνται, ὀχ λύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ὀντεταμμένα εἴη, ὀχ ὑγιέα αὖ. ὥστε ἐς ὃ δέον ὀδὲν αὖ ἔχοιεν ἀνοίγοισι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ αὐθρώπου κατάσασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάζεσθαι ἀεὶ, μηδὲ ἐς παγχύλιον ὃ μέρος ἑωϋτὸν αὐιέναι, λάθοι αὖ ἤτοι μανεὶς, ἢ ὄγε ἀπόπληκτος γλυόμενος. τὰ ἐγὼ ὀπισάμενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω.

Ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείφατο. λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, ὅτε ἰὼν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης B ἰὼν καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνήρ· ὁκως δέ μιν ὀπιλείποι πίνοντά τε καὶ δυπαθέοντα τὰ ὀπιτήδεια, κλέπτεσκε αὖ τοιῶν. οἱ δ' αὖ μιν φάμενοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀναβάλλεσθαι ἄγεσκον ὀπὶ μαντήιον, ὅκου ἐκέλευσοι εἶη. πολλαχῇ μὲν δὴ κατηλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηίων, πολλαὶ δὲ καὶ ὑπέφυγε. ἐπεί τε ὧν καὶ ἐς Σάιν ἐσελθὼν, ἐποίησε ταῦτα· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν C οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς ὀπισθόδομον ἐδίδου ὀδέν· ὀδὲ φοιτέων ἔθυε· ὡς ὀδενὸς ἐόντας ἀξίους, ψευδεά τε μαντήια κεκτημένους· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήια προφερόντων, ταμάλιστα ἐπεμέλετο· καὶ τοῦτο μὲν, ὧν Σάι τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωϋμάσια οἱ ἐξεποίησε, πολλῷ πολλὰς ὑποβαθμούς τε τῷ ὑψεῖ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσῳ τε τὸ μέγαθος λίθων ὄστι, καὶ ὁκοίων τέων· τοῦτο δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδροσφίγγας προσεμήχεας ἀνέθηκε. λίθους τε ἄλλους ἐς ὀπισθόδομον ὑπερφυέας ὃ μέγαθος ἐκόμισε. ἠγάγετο δὲ τουτέων τοὺς μὲν, ὧν τῶν ἀπὸ Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομιέων, τοὺς δὲ ὑπερμεγάθεας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον ἐείκοσι ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάϊος. ὃ δὲ ὀκ ἥκιστα αὐτέων, θωϋμάζω, ἔστι τόδε· οἴκημα μονόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐκόμιζε E μὲν ἐπ' ἔτεα τρία, διακόσιοι δὲ οἱ προσεστεπάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ τοῦτο ἄπαντες ἦσαν κυβερνῆται. τοῦ δὲ στέγης τούτης τὸ μὲν μῆκος ἔξωθεν ὄστι, εἴκοσι πήχεες. εὖρος ὄ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος ὄ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τοῦ στέγης τῆς μονολίθου ὄστι.

ἀπ' ἀμφὶ

ἀπ' ἐκόμιζε

ἀπὸρ ἔσωθεν ὁ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυγαῖος· ὁ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων· ὁ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ὀρθή· αὐτῇ δὲ ἱρὸς κέεται τῷδε τῷ ἔσοδον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ τῶνδε εἵνεκα οὐκ ἐσελκύσαι τὸν ἀρχιτέκτονα· αὐτῆς ἐλκομένης τῆς σηκοῦ, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου οὐκ ὀλιγοστοῦ πολλοῦ, καταπόνον ἐόντα τὸν ἔργον. τὸν δὲ Ἄμασιν, ἐνθυμεόμενον, ποιησάμενον, οὐκ ἐᾶν ἔτι ἐπισωτέρω ἕλκυσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἀνδρὸς διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τὸν τις αὐτὸν μοχλεύοντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἑλλογίμοισι ἔργα ὀ μέγαθος ἀξιοθήητα. ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, τῷ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε· τῷ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι ὁ μῆκος. ὀπίσω δὲ τοῦ αὐτοῦ βάθρου ἑστᾶσι, τῷ αὐτῷ ἐόντος λίθου, δύο κολοσσοὶ, εἰκοσι ποδῶν ὁ μέγαθος ἑκάτερος· ὁ μὲν, ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαΐ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε ὁ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασις ἐστὶ ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθηητότατον. Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ ἦν τότε ἐπὶ εἰρήνης τε καὶ ἀπάσας τότε διεμετρέατο τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι πάντα Ἄμασις ἔστι ὁ καταστήσας· ἀποδεικνύναι ἐτεος ἑκάστου τὸν νομάρχην πόθεν τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιοῦται· μὴ δὲ ποιοῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίῳ ζόῃ, ἐπιτίθεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο. τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἐόντι ἀμώμῳ νόμῳ. Φιλέλλην ἐὼν βασιλεὺς ὁ Ἄμασις, φιλά τε ἐς Ἕλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν οἰκέειν. τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χώρους ἱδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τῶν μέν νεω μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ ὀνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλεύμενον δὲ Ἑλλήνιον, τοῦδε πό-

Introrsum autem [a] duodeuiginti & amplius cubitorum est longitudo: quinque, sublimitas. Domus hæc ad ingressum tẽpli collocata est. nam ob id aiunt in tẽplum nõ fuisse pertractam, quòd quũ suspirasset architectus dum illa adueheretur, vtpote pertæsus diutini temporis operæ, [b] ea de re stomachatus Amasis, non permiserit hominem vlterius trahere. Nonnulli aiunt quendam ex iis qui vectibus lapidem agebãt, ab illo fuisse oppressum, ideóque lapidem non introductum. Donauit præterea operibus ob magnitudinem spectaculo dignis cùm alia templa insignia, tum in Memphi templum Vulcani, colosso supino ante illud posito, lõgitudinis quinque & septuaginta pedum. Supérque idem pauimẽtum gemini colossi stãt [c] ex AEthiopico lapide, vicenũ pedum magnitudinis, hinc & hinc magno illi assistentes: cuius instar est alter in Sai lapis, eodem habitu iacẽs. Illud etiam quod in Memphi est templum Isidis ingens & spectatu digniſſimum, Amasis ædificauit. Sub Amasi rege dicitur AEgyptus fuisse maximè beata, in iis quæ vel regioni ex flumine, vel hominibus ex regione proueniunt, & vrbes quæ incolerentur tunc, fuisse numero illic mille & viginti. [d] Amasis quoque extitit qui legem hanc apud AEgyptios condidit, vt singulis annis apud prouinciarum præsides AEgyptii omnes demonstrarent vnde viuerent: & qui aut hoc nõ faceret, aut non demonstraret se se legitimè viuere, is morte afficeretur. Quã legẽ Solon ab AEgyptiis mutuatus, Athenien sibus tulit, quam illi, quòd sit castissima, assiduè vsurpant. Amasis porro, quoniam Græcorum erat studiosus, cùm alia in quosdam Græcos officia contulit, tũ iis qui in AEgyptum cõcederent, dedit facultatẽ Naucratin vrbem incolendi. Qui verò eorum nollẽt illic habitare, sed nauigando negotiari, fecit potestatem certis in locis aras & fana extruẽdi. Et maximũ quidẽ eorũ fanũ atque [e] celeberrimũ vocatur Græcũ: ciui-

a Duodeuiginti cubitorum, & digitorum xx est longitudo: latitudo verò, cubitorum duodecim: quinque, subl.

b Hoc in religionem vertens Amas.

c Ex eodem lapide.

d Hic est autem Amasis qui legem hanc tulit, demõstrare vnumquẽque apud præsidẽ cuiusque loci, vnde viuat: quod qui non fecerit, aut demonstrare vitæ suæ rationem iustam non potuerit, hunc morte mulctandum. Solon autem Atheniensis sumptam hãc legem ex Ægypto Atheniensibus promulgauit, qua illi semper vsi sunt, lege fanè inculpata. *Ita hunc locum vertit Budæus.*

e Maximè frequentatum. *Vel, Quo maximè vtuntur.*

101

tates autem quæ communiter illud extruxerunt, ſunt, Ionũ quidem, Chius, Teus, Phocæa, Clazomenæ: Dorum autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnaſſus, Phaſelis: AEolum verò, vna Mitylene. Harum ciuitatum hoc fanum eſt, & ab his præfecti emporii præbentur. Cæteræ ciuitates quæ cõſortes huius rei ſunt, rei ad ipſos minimè pertinẽtis cõſortes ſunt. Separatim tamen ædificauerunt, AEginetæ quidem, Iouis: Samii autem, Iunonis: Mileſii verò, Apollinis fanum. Nam vetus emporium erat ſola Naucratis: præter hoc in AEgypto aliud nullũ. Quod ſiquis in aliud aliquod Nili oſtium applicuiſſet, is neceſſe habebat deierare ſe veniſſe inuitũ, datóque iureiurando eadem naui ad Canobicum nauigare: &, ſi id minus per contrarios ventos poſſet, onera fluuialibus nauigiis circumagere luſtrãdo Delta, donec peruueniret Naucratin. ita Naucratis in honore erat. Iã verò quum Amphictyones templũ quod nunc Delphis eſt, (quia illud prius ſua ſponte deflagrauerat) trecentis talentis conſtruẽdũ locaſſent, Delphi, quos quarta pars ſumptus contingebat, circa ciuitates vagi, cùm aliũde tum verò non minimum ex AEgypto retulerunt. nam Amaſis quidem eis mille talenta aluminis, Græci autem qui AEgyptum incolebant, vicenas mnas donauerunt. Cum Cyrenæis quoque Amaſis amicitiã ſocietatémque iniit, ita vt illinc vxorẽ etiam putaret ſibi eſſe ducendam, ſiue fœminæ Græcę amore captus, ſiue aliâs ob beneuolentiam Cyrenæorum. Vxorem quam duxit, alii volunt filiam fuiſſe Batti, alii Arceſilai, alii Critobuli, inter ſuos populares viri ſpectati, nomine Ladicen: cum qua dum in toro cubaret, concumbere non poterat, quum tamen aliis mulieribus vteretur. Id quũ diu fieret, ad eam Amaſis, Tu verò, inquit, vxor veneficio me læſiſti: ideóque nullo machinaméto vales effugere quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amaſin, vouit

A λιές εἰσι αἱ ἱδρυμέναι κοιναί, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσὸς, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μοιρίη. τουτέων μὲν ἐστὶ ὁ τέμενος τοῦτο. καὶ προεστᾶσι τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλιες εἰσὶ αἱ προβεβουλευμέναι. ὅσαι δ' ἄλλαι πόλιες μεταποιέονται, οὐδὲν σφι μετεὸν μεταποιέονται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωυτῶν ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι,
B Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μοιρίη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τὰς τῆ ἄλλη στόμα τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρεὼν ὀμόσαντα, μὴ μὲν ἑκόντα ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη τοῖς ἀνέμοις αὐτίοις πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ
C μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νεὼ ἑόντα νῦν τετρακοσίοισι ταλάντοις ἐξεργάσασθαι· (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατεκάη) τοῦτον Δελφοὶ δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρέχειν. πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἰωείκατο. Ἄμασις γὰρ σφι ἔδωκε χίλια τριηκόντα τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυ-
D ρηναίοισι δ' ἐς ἀλλήλους Ἄμασις φιλότητά τε καὶ συμμαχίην ἐποιήσατο. ἐδικήσατο δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθι, εἴτ' ὑπερθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ δι' ὦν φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο Ἄμασις, μισγεσθαι οὐκ οἷός τε ἐγίνετο. τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δή ὁ Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην τάδε καλεόμενος, Ὦ γύναι,
E κατά με ἐφάρμαξας, καὶ ἔστι οὐδεμιῇ μηχανῇ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. τὴν δὲ Λαδίκην, ἐπεί τε οἱ ἐνυβρίζοντι οὐδὲν ἐγίνετο πρηύτερος Ἄμασις, εὔχεται

τῷ

ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἵνα οἱ ἐπ' ἐκείνῳ τῷ νύκτα μίσχῃ ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γὰρ οἱ κακοῦ ἦν) μῆχος). ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τοῦτο βουλῇ αὐτίκα οἱ ἐμίσγετο ὁ Ἄμασις. καὶ ὃ σφεύτερον ἤδη ὁκότε ἔλθοι Ἄμασις παρὰ αὐτήν, ἐμίσγετο· καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τοῦτο τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, ὃ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐὸν σῶον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥτις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ, γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρεις ἐμεῦ, ὄπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε χάριν ξεινίου τοῦ ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ ὃ ἱρὸν ὃ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται ἐὸν τοῦ Δαναοῦ θυγατέρες ἱδρύσασθαι ποιεύμεναι, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

intra se Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius fuisse machinamentum aduersus illud malum) statuam Cyrenas se illi missuram. Concepto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodū eam perquàm valde dilexit. Et Ladice votum deæ persoluit, facta statua Cyrenásque missa, quæ ad meam vsque memoriam incolumis erat, extra vrbem Cyrenensem posita. Hāc Ladicen Cābyses, posteaquam AEgypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Donauit item Amasis dona quæ misit in Græciam: Cyrenas quidem, statuam Mineruæ inauratam, & sui imaginem pictura [a]adumbratam: Lindum autē, duo lapidea Mineruæ simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignum: Samum verò, Iunoni bifarias sui imagines, quæ magno in templo erectæ erant post ianuas, ad meā vsque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem AEacis filium: Lindum autem, nullius hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est, Mineruæ feruntur extruxisse Danai filiæ, [b]postquam agnitæ sunt quum filios AEgypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicauit Amasis, primúsque mortalium Cyprum cepit, tributariámque fecit prouinciam.

a Ad viuum expressam.

b Eò appulsæ quum f.

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarum liber tertius, qui inſcribitur, THALIA.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων τρίτη, ἐπιγραφομένη ΘΑΛΕΙΑ.

ADVERSVS A hunc Amaſin CAMBYSES Cyri filius, cõparato cùm ex aliis quib. imperabat, tũ ex Græcis Ionibus AEoliſbúſque, exercitu, bellum mouit ob hãc cauſam: Miſſo in AEgyptum [a] legato, Cambyſes petiit ab Amaſi filiam, & petiit cõſilio cuiuſdam AEgyptii, qui Amaſi erat infenſus quòd ſe potiſſimùm ex omnib[o] AEgypti medicis Amaſis ab vxore & liberis abſtraxiſſet, amandando in Perſas, quo tempore Cyrus ad Amaſin miſerat petitum ocularium medicum, omnium qui in AEgypto eſſent præſtantiſſimum. Ob id infenſus Amaſi ille AEgyptius, inſtitit ſuadere Cambyſi vt ab Amaſi filiã peteret: vt ille aut mœrore afficeretur data filia, aut nõ data, Cambyſi redderetur inuiſus. [b] Amaſis eam nec dare audebat, nec abnuere. nam & Cambyſem intelligebat non habiturũ illam vxoris loco, ſed pellicis: & Perſarum potẽtiam grauabatur horrebátque. Hæc reputans, ita ſibi faciẽdum ſtatuit: Erat Apriæ ſuperioris regis filia, nomine [c] Nitetis, vnica domi relicta, grandis atque ſpecioſa. Hanc puellam Amaſis veſtitu pariter & auro exornatam, pro ſua in Perſas dimittit. Quam quum poſt aliquãtum tempus Cambyſes ſalutaſſet, filiam Amaſis appellans, ipſa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amaſi eluſus, qui me ornatu comptam tranſmiſit, tradens

a Caduceatore. *Sic alibi* κήρυκα *rectè Vertit* caduceatorem, *non* legatum.

b Amaſis, quum Perſ. potentiam grauaretur atque exhorreſceret, nec dare nec abnuere audebat. nam & Camb.

c Nitetis, valde procera & formoſa, ſola ex ea familia relicta.

ΕΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἤρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα. αἴτεε δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἔπρηξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἀπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἔκδοτον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας τῶδε Ἄμασιν αἴτεε, ἰητρὸν ὀφθαλμῶν ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ὁπλισάμενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλίῃ, κελεύων αἰτέειν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοὺς ἀνιῷτο, ἢ μὴ δοὺς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ δεδοικὼς, οὐκ εἶχε οὔτε δοὺς, οὔτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐχ ὡς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε ταῦτα· ἦν Ἀπρίεω τοῦ πρεσβυτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδὴς, μούνη δὲ οἴκου λελειμμένη. οὔνομα δὲ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτι τε χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὡς μιν ἠσπάζετο, παρόδεν οἰωμάζων, λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ παῖς, Ὦ βασιλεῦ, οὐ μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς

συμβουλῇ.

ἑωϋτοῦ θυγατέρα δίδοις, ἐοῦσαν τῇ ἀλη- A
θηίῃ Ἀπρίεω· καὶ ἐκεῖνος ἐόντα ἑωϋτοῦ δε-
σπότεα, μετ' Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφό-
» νευσε. τοῦτο δὴ ὁ ἔπος καὶ αὐτὴ ἡ αἰτίη ἐγ-
» γενομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, με-
» γάλως θυμωθέντα, ἐπ' Αἴγυπτον. ὥστε μὲν
» νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειοῦν-
ται Καμβύσεα· φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ
τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς ἔμμεναι. Κύρον γὰρ
εἰ) τὸν πέμψαντα τῷδε Ἄμασιν ἐπὶ τὸν
θυγατέρα, ἀλλ' οὐ Καμβύσεα. λέγοντες ὄ B
ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μέντοι τοῦτό
λελήθασι αὐτούς (εἰ γάρ τινες ἄλλοι τὰ Περ-
σέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπιστέαται, καὶ Αἰγύ-
πτιοι) ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὐ σφι νόμος ἐστὶ
βασιλεῦσαι, γνησίου παρεόντος· αὖθις δὲ, ὅτι
Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν
παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ'
οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ παραπέ-
ποιθασι τὸν λόγον, πρὸς ποιθυμένοι τῇ Κύρου
οἰκίῃ συγγενέες εἶναι). καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. C
λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθα-
νός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά
τις παρὰ τὴν Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τὴν
Κασσανδάνην παρεστεῶσαν τέκνα τε καὶ
μεγάλα, πολλῷ ἐχρήσατο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερ-
θωϋμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ
103 » Κύρου γυνὴ, εἶπε τάδε· Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ
» παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος οὐκ ἀτιμίην
» ἔχει· τὴν δ' ἀπ' Αἰγύπτου ὀπίκτητον, οὐ
» μιῇ πίδακι. τὴν μὲν ἀξιομάχεα, τῇ Νιτῆτι D
εἰπεῖν ταῦτα. τὴν δὲ οἱ παίδων καὶ πρεσβύ-
» τερον εἰπεῖν Καμβύσεα, Τοιγάρ, ὦ μῆτερ,
» ἐπεὰν ἐγὼ γένωμαι ἀνὴρ, Αἰγύπτου τὰ μὲν
» ἄνω, κάτω ποιέω· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. ταῦτα
εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δεκά κου γενόμενα, καὶ
ταῖς γυναιξὶ ἐν θωϋμασμῷ γενέσθαι· τὸν δὲ,
διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεί τε ἀνδρώθη,
καὶ ἔσχε τὴν βασιληίην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ'
Αἴγυπτον στρατιήν. σὺν δὲ καὶ ἄλλό
ὑπερβάσιος τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν στράτευ- E
σιν ταύτην. ἦν τῶν ὑπασπιστέων Ἄμασις
ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνησσεύς, οὔνομα δὲ οἱ
Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολέμια
ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τι
Ἄμασι, ἐκδιδρήσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου,

tibi pro ſua, quum reuera ſim Apriæ filia, quem ille dominum ſuum cum AEgyptiis rebellans interemit. [a] Hic ſermo extitit cauſa quæ Cambyſem Cyri filiũ vehementer indignatum induceret aduerſus AEgyptum. Atque ita quidem memorant Perſæ. AEgyptii autem Cambyſem ſuum vendicant, aſſerẽtes ex hac Apriæ filia illum eſſe genitum. Cyrum enim fuiſſe qui ad Amaſin miſerit ſuper filia, non Cambyſem. Quod quum dicunt non rectè dicunt: etſi eos hoc non latet. nam ſiqui alii, profectò & AEgyptii rectè norunt mores Perſarum: [b] apud quos illud in primis nefas eſt, illegitimum obtinere regnum, ſi adſit legitimus. Præterea Caſſandanes filius erat Cambyſes, Pharnaſpe viro Achæmenida genitæ, non mulieris AEgyptiæ. Sed AEgyptii [c] rem geſtam tranſferunt, fingentes ſibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita ſe habent. Cæterùm ille ſermo mihi non probatur, quo dicitur mulierem quãdam Perſidem ad vxores Cyri introgreſſam, quum liberos Caſſandanes aſſiſtentes forma ac ſtatura egregia conſpicaretur, ſupramodum admirabundam magnis tuliſſe illam laudibus: eíque Caſſandanem (quæ Cyri eſſet vxor) ita dixiſſe, Me, quæ talium filiorum ſum mater, Cyrus contemptui habet, præponens quandam ex AEgypto ancillam. Videlicet infenſam Niteti iſta dixiſſe: & ei maximum natu filiorum Cambyſem ſubieciſſe, Ego verò tibi mater, quum in virilem ætatem adoleuero, ſumma AEgypti reddã ima, & ima, ſumma. idque dixiſſe circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleuiſſet ætatem, & regnum obtinuiſſet, huius rei memorẽ, AEgypto bellũ intuliſſe. Acceſſit huc & aliud quiddã, ad hanc ſumendã expeditiõnẽ. Erat quidã auxiliariorũ Amaſis, nomine Phanes, genere Halicarnaſſeus, vir cõſilio prçſtãs, & in re bellica ſtrenuꝰ. hic Phanes neſcio quid Amaſi ſuccẽſes, nauigio profugit ex AEgypto,

a Hic ſermo & hæc cauſa vel accaſio interueniẽs Camb. Cyri fil. veh. ſtomachatũ aduerſus AEgyptum impulit.

b Primùm quidem per legẽ non licere vt illegitimus regnum obtineat, quum legitimus adeſt: deinde, Caſſand. filium fuiſſe Cambyſem, Phar.

c Rem ita narrant vt inuertant.

volens in colloquutionem venire Cambysis. Eũ Amasis (quòd inter auxiliares nõ parui momẽti esset, quódque de rebus AEgypti nonnihil compertissimũ haberet) insequi statuit, adhibita diligentia assequendi. Itaque ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorũ fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed non reduxit in AEgyptum, [a] ab illo prudentia superatus. Nam Phanes inebriatis custodibus abiit in Persas, Cãbysémque molientem aduersus AEgyptum expeditionẽ, & quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit. Eique cùm alias Amasis res exposuit, tum verò quæ ad trãsmittẽdum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum vt sibi tutum præberet trãsitum. Hâc enim duntaxat patet ingressus in AEgyptum. Nam à Phœnice [b] vsque ad montes Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui nunc Palæstini vocantur: ab vrbe Cadyti nõ minore (vt mea fert opinio) quàm Sardis, emporia secundum mare vsque ad vrbem Ienysum, Arabicæ ditionis sunt. Ab vrbe Ienyso rursus Syriacæ, vsque ad lacum Serbonidis, iuxta quem Casius mons pertingit ad mare. A Serbonidis lacu in quo Typhó fertur occultatus, deinceps iam AEgyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter vrbem Ienysum & mõtem Casium & lacum Serbonidis, nõ exiguus tractus est, sed itineris instar trium dierum, vehemẽter aridus. Verùm quod pauci eorum qui in AEgyptum nauigãt, notum habent, hoc dicere institui. Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in AEgyptum bis quotannis [c] vas fictile vini plenum: & tamen ibi ne vnum quidem numero (vt sic dicam) vas vinarium fictile aspici [d] vacuum potest. Vbinam (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromã. Præfecti prouinciarum necesse habẽt ex sua quisque vrbe colligere vasa testacea quæ Memphin portẽtentur: eadem è Memphi alii aqua impleta portare in hæc arida Syriæ loca.

a Phanes enim eum astutia circumuenit. Nam inebriat. custod.

b Vsque ad fines Cadytis, quæ est vrbs eorum Assyriorum qui Palæst.

c *Vel, Amphora vini plena. sic & in sequẽtibus. Vel potius, Amphora vini plena, & sit positus singul. pro plurals.*

d *Vox respõdens huic in textu Gr. nõ habetur: sed ex παίδων, quod ibi legitur factum fuit παυὸν, id est, Vacuum.*

A βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ὑπηκόοισι λόγου οὐ μικροῦ, ὑπεμάθησάν τε καὶ ταῦτα Αἰγυπτίων ἀπεκέατο, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, ναυσὶ ταύτῃσι πιθόμενος ἐλεῖν. μεταδιώκει δὲ, τὸν βίνουχον τῶν πιστοτάτων ἀποστείλας τεκμήρεται κατ' αὐτὸν, ὃς αἱρέει μὲν τὸν Λυκίη, ἑλὼν δὲ, οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἴγυπτον. σοφίῃ γὰρ μιν παρῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὡρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι τὴν ἔλασιν οὕκως τὴν ἀνυδρον διεκπερᾶν, ἐπελθὼν φράζει καὶ τάλλα τὰ Ἀμάσιος πρήγματα· ἐξηγέεται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὧδε πρηνέως· πέμψαντα τοῦτον Ἀραβίων βασιλέα, δέεσθαι τὴν διέξοδον οἱ ἀσφαλέα παρέχειν. μούνη γὰρ ταύτῃ εἰσὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Καδύτιος πόλιος, ἥ ἐστι Συρίων τῶν Παλαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίου. ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, πρὸς ἣν ὁ Κάσιος ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος Τυφὼ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης ἤδη Αἰγύπτος. ὁ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου τε οὔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον. ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν, ἄνυδρόν ἐστι δεινῶς. ὅ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυλομένων ἐννενώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ τοὐς ἐκ Φοινίκων, κεράμιος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δὶς τοῦ ἔτεος ἑκάστου. καὶ ἓν κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῷ κείμενον ὐκέτι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, εἰδέαζ. κοῦ δῆτα (εἴποι τις ἄν) ταῦτα ἀναισιμοῦται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ μὲν δὴ μοῦνον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πρῶτα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίης κομίζειν, πλήσαντας ὕδατος.

Φοινίκης

Φοίνικες

ὕτω ὁ ἐμφοιτέων κέρσμος, καὶ ξαιρεόμε- A
νος ἐν Αἰγύπτῳ ὑπὸ τῶν παλαιῶν, κομίζε-
ται ἐς Συρίην. οὕτω μὲν νῦν Πέρσαι εἰσὶ οἱ
τὸν ἐσβολὴν ταύτην ποιεύμενοι καὶ δὴ τότε
ἐς Αἴγυπτον, καὶ δὴ τὰ εἰρημένα, ἐλθόντες
ὕδατι, ἐπεί τε πάχισα προέλαβον Αἴγυ-
πτον· τότε δὲ οὐκ ἐόντος ἐν ὕδατος ἑτοίμου,
Καμβύσης πυθόμενος τῦ Ἁλικαρνησσέος
ξείνου, πέμψας ἐς Ἀραβίους ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης, ἔτυχε· πί-
στις δοὺς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτῶν. σέβον- B
ται δὲ Ἀράβιοι πίστις αἰνεσιφόρων ὁμοίως τοῖ-
σι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τῷδε τῷ τρόπῳ τοιῷ-
δε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, θή-
λεος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς,
λίθῳ ὀξέι τὸ εἶσω τῶν χειρῶν τῶν τοὺς δα-
κτύλους τοὺς μεγάλους ἑκατέρου τῶν ποι-
ουμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τῦ
ἱματίου ἑκατέρου τὸ κροκύδιον, ἀλείφει τὰ
ἄθλατα ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτά. τῦτο 104
δὲ ποιέων, ἐπικαλέεται τόν τε Διόνυσον καὶ C
τὴν Οὐρανίην. ἐπικαλέσαντος δὲ τούτου τὰ τὰ, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φί-
λοισι, πρεσβυτάτην τὸν ξείνον, ἢ καὶ τὸν αὐτὸν, ἰῶν
ὥσε ἐς αὐτὸν ποιέεται. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ
τὰς πίστις δικαιοῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ
τὸν μουνωθέντα τὴν Οὐρανίην ἡγέονται εἶ-
ναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαι φα-
σὶ, κατάπερ αὐτὸν Διόνυσον κεκάρθαι.
κείρονται δὲ κατὰ κόλακα, περιξυρεόμενοι
τοὺς κροτάφους. οὐνομάζουσι δὲ τὸν μὲν D
Διόνυσον, Οὐροτάλτ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγ-
γέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέ-
σαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας·
τῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ
ὑπέμεινε αὐτοῦ τὸν Καμβύσεω στρατόν.
τῷδε μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται. E
δεῖ δὲ καὶ ἕτερον ἧσσον πιθανὸν (ἐπεί γε δὴ λέ-
γεται) ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ
Ἀραβίῃ τῷ οὔνομα Κόρις· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασ-
σαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὧν τῦ ποταμοῦ λέγε-
ται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, ῥαφάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλλων δερμά-
των ὀχετὸν μήκει ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν ἀφ' δὴ τούτων τὸ ὕδωρ.

[a] ita hydriæ superueniẽtes in AEgypto sumptæ, ad veteres, in Syriam portantur. Atque hunc in modum quem dixi aqua cõtracta, Persæ vsi fuerunt, qui hoc ingressu apparato quamcelerrimè AEgypto potiti sũt. Sed tũc, quum in expedito aqua nõ esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassei consilio, missis ad regẽ Arabum nuntiis tutum iter precatus, obtinuit, data acceptáque inuicem fide. Seruant autem fidem Arabes inter homines vt qui maximè, quam hunc in modum dant: Quoties fœdus inire volunt, alius quidam medius inter vtrosque stans, acuto lapide ferit volam, iuxta maiores digitos eorum qui fœtus ineunt. Deinde sumpto flocco ex vtriusque vestimento, inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum inuocãs Dionysum & Vraniam. Hoc acto, idẽ qui fuit sequester fœderis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut fortè ciuem, si cum ciue res agitur. Quod fœdus & ipsi quiamicitiã contraxerunt, seruare iustũ censent. Dionysum quem Vrotalt, & Vraniam quã Alilat appellant, solos deos esse arbitrãtur. [b] Et quemadmodum Dionysum, ita puellarum capillũ tondere aiunt. tondentur autem in rotundum, tempora subradẽtes. Igitur postquam fœdus cum nuntiis iniit Arabs, talem rem commẽtus est: Camelos omnes, posteaquam vtribus camelinis aqua completis onerauit, egítque ad loca humore carentia, ibi Cãbysis exercitum præstolabatur. Ex iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est, tamen id quoque quod minus credibile est, quandoquidem refertur, cõmemorare debeo. Est magnũ in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bouinis aliisque crudis coriis consutũ, tãta lõgitudine produxisse, vt ad loca arida per illũ aquã produceret:

a Ita amphoræ quæ inuehuntur, sumptæ in Ægypto, vltra veteres in Syriam portãtur. Et quidem Persæ ii sunt qui hunc in Ægyptũ transitum appararunt, contracta, vt modò dixi, aqua, simulatque occuparunt Ægyptũ. *Intellige autem Vltra Veteres, pro eo quod est, Vltra eas quæ iam antea ibi erant.*

b Eodémque modo quo tonsus est Dionysus, tonderi se aiunt.

inque ipso arido solo ingentes cisternas fodisse, qua recepta aqua potum suppeditarent. Et quum sit à flumine ad terram aridam duodecim dierum via, per tres aquæ ductus in totidem partes aquam deduxisse.

A ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμενοι τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δ' ἔστι δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δὲ μιν διὰ ὀχετῶν τριῶν ἐς τρία χωρία.

Cæterùm apud Nili ostium quod dicitur Pelusium, habebat castra PSAMMENITVS Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasin Cambyses in AEgyptum progressus non viuum nactus est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodũ calamitatis est expertus. defunctúsque & sale conditus est, & in sepulchris quæ ipse ædificauerat, situs intra templum. Sub eius autem filio Psammenito maximũ extitit AEgyptiis portentum: Apud Thebas AEgyptias (quod neque prius vnquam neque postea ad meam vsque ætatem contigit, vt ipsi Thebani aiunt) pluit. [a] Thebis tamen tunc pluit guttis. Persæ porro vbi siccanea peragrauerunt, subsedere, vicini AEgyptiis, tanquã iam [b] congressuri. Ibi AEgyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani qui externum exercitum in AEgyptum abduxisset, infensi, hoc rei in illũ sunt machinati: Filios qui erant à Phane relicti in AEgypto, in castra perduxerunt, atque in conspectũ patris, positóque in medio duorum exercituum cratere: dehinc productos singulos puerorum super craterem obtruncauerunt. Omnibus interfectis, vinum & aquam in craterẽ intulerũt: quo sanguine epoto, auxiliares ita conflixerunt. Acri prælio commisso, perquam multis vtrinque cadentibus, in fugam vertuntur AEgyptii. Ibi ego rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus: Ossa eorum qui in acie cecidêrunt, quum iacerent fusa, vt ab initio distincta fuerant, seorsum erant Persarum, aliorsum AEgyptiorum: sed Persarum capita adeo fragilia sũt, vt si velis ferire, vel solo calculo perforare possis:

B Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἑστρατοπεδεύετο ΨΑΜΜΗΝΙΤΟΣ ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπομενέων Καμβύσεα. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζωντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ' Αἴγυπτον. ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τέσσερα καὶ τεσσερήκοντα ἔτεα, ἀπέθανεν. ἐν τοῖσι οὐδὲν οἱ μέγα ἀέκητον πρῆγμα συνενείχθη. ἀποθανὼν δέ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ἐπὶ Ψαμμενίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ἐγένετο γὰρ Θήβῃσι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμὰ ὑσθεῖσαι, ὕστερον, τομέζει ἐμοί, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοῦτο γε πάντα· ἀλλὰ καὶ τότε ὑσθῆναι αἱ Θῆβαι ψεκάσι. ⓓ δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἀνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φανῇ ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται τοιῆνδε· ἔσαν τῶν Φανῇ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἑσησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατ' ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσι τελευταίοισι τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πολλῶν, ἐτράποντο ⓓ Αἰγύπτιοι. θῶυμα δὲ μέγα εἶδον αὐτόθεν ἐὼν τῶνδε τῶν ὀστέων. τῶν μὲν γὰρ ὀστέων τῶν ἐκ τῆς μάχης ταύτης πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχὰς, ἑτέρωθι δὲ, τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαὶ εἶσι ἀδυνέες οὕτω ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνῃ βαλέειν, διατετρησαι ἐξ

οὐδὲν οἱ μέγα ἀέκητον

a Nam in superiore Ægypto penitus non pluit. Thebis tamen, &c.

b Legit συμβαλέοντες & ἐσ. nostri cod. habent.

αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δή τι ἰσχυραί, ὡς μόγις αἱ λίθῳ παίσας διαῤῥήξειας. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρῶνται τὰς κεφαλὰς, καὶ τοῖσι τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τοῦτο δὲ τοῦτο καὶ μὴ φαλακροῦσθαι αἴτιόν ἐστι. Αἰγυπτίων γὰρ αἰεὶ τις ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορέειν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι ὅτι ἀσθενέας φορέουσι, αἴτιον τόδε· σκιητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλοισι πάρεργα τὰ φορέοντες. τοῖσι μὲν νυν τοιαῦτα. Εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὁμοῖα τούτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου ἀπεφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρου τοῦ Λιβυος. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐπεὰν τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφυγον ἀδόκητοι κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε αὐτὰ ποταμοῦ Καμβύσης νέα Μιτυληναίῃ κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην· ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. Ὡς δὲ, ἐπεί τε τὴν νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἀλέες ἐκ τοῦ τείχεος, τήν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. οἱ μὲν δὴ Αἰγύπτιοι μετὰ τοῦτο πολιορκεύμενοι, χρόνῳ ὕστερον ἐδεήθησαν· οἱ δὲ περιοικέοντες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γενόμενα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρους τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως ἅτε οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεὶς, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακόσια μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· τοῦτο δραασόμενος, ἀπέσκιρτησε τῇ χειρὶ διαπερῶν τὸν στρατόν.

Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς ἔλαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ πρυτανήιον τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μηνὰς ἓξ, τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ποιέων τάδε. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουλείῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἐχούσας ὑδρήιον· σὺν δὲ

A AEgyptiorum autem ita firma, vt ea vix ictu lapidis [a] elidas. Cuius rei causã hanc illi reddebant, (facilè mihi persuadentes) quòd AEgyptii statim à pueris radere capita incipiunt, & os capitis ad solem redditur cõpactum. Quæ eadem causa est non caluescẽdi. nã ex omnibus hominibus pauciſſimos quis AEgyptios caluos videat. His igitur hoc causæ est cur robusta capita gestẽt. At Persis cur fragilia sint capita, id in causa est quòd à principio assuefiunt operire capita, gestantes pilea tiarásque. [b] Hæc ego huiusce- B modi ossa vidi. Vidi itẽ alia istis similia in Papremi, eorum qui vnà cum Achæmene filio Darii ab Inaro Libye sunt cæsi. AEgyptii quoque postquam ex acie terga dederunt, nullo ordine fugam capessunt. Ad quos, quum se recepissent Mẽphin, misit Cãbyses aduerso flumine nauĩ Mitylenęam cum caduceatore viro Persa, qui illos ad deditionẽ hortaretur. Isti vbi nauim aduenta- C re Memphin vident, frequentes ex vrbe effusi, nauim corrũpunt, virósque frustatim dilaniatos in oppidum afferunt. Et AEgyptii quidem [c] post hæc obsessi aliquã- diu restiterunt. Libyes verò id animaduertentes, eadem sibi quæ AEgypto contigissent veriti, sese citra pugnam dediderunt, tributúmque inter se partiti dona miserunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem vt Libyes timentes, similia & ipsi fecêre. Cãbyses munera quæ à Libybus venêre, per- D benignè accepit: quæ autẽ à Cyrenæis, succensens, vt opinor, quòd exigua erant. quingentas enim minas argẽti miserãt, quas sua manu prehensas, dispersit in milites.

Decimo autem die quàm muros Memphis cepisset Cambyses, Psammenito AEgyptiorum rege, qui sex omnino regnarat [d] an- d nos, collocato in suburbanis, ignominiæ gratia, cũ AEgyptiis aliis, hoc fecit vt eius animũ experiretur: Filiã illius, vestitu seruili circumdatam, cum hydria ad aquam emisit: & cum ea simi- E

a Perfringas.

b Et hæc quidẽ ita se habent.

c Obsessi tandẽ ad deditionẽ venerũt. At Libyes vicini eadẽ, &c.

d Menses. *nam μῆνας & in Vulg. edit. & in Vet. cod. legitur.*

χρ' φιλοπάμως

χρ' παιδὶ

liter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ vbi ad patres peruenerunt cum eiulatu ploratúque, cæteri quidem patres conſpectis filiabus tã malè acceptis, viciſſim vociferati ſunt atque fleuerunt: Pſammenitus autem intuens atque intelligés, humi vultum demiſit. Prætergreſſis puellis aquam ferentibus, ſecundo loco Cambyſes ante oculos Pſammeniti miſit filium eius cũ duobus millibus AEgyptiorum æqualis ætatis, vinctas fune ceruices & frænata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum naui fuerãt ad Memphin obtruncati. Ita enim cenſuerant regii iudices, pro ſingulis ſuorum interfectis denos primorum AEgyptiorum interficiendos. Pſammenitus prætereuntes intuẽs, & filium animaduertens duci ad mortem, aliis AEgyptiis qui circumſedebant complorantibus, *ac indignè ferentibus*, ipſe idem quod erga filiam fecit. His quoque prætergreſſis, accidit vt quidam [a] compotorum eius natu grandior, priſtinis bonis delapſus, ac nihil habens niſi quæ inops mendicabat, obiret exercitum, necnon Pſammenitum alióſque AEgyptios in ſuburbanis conſidentes. Quem vt cõſpexit Pſammenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput ſuũ cædebat. Aderant autem ei tres obſeruatores, qui vt quicquid ab illo fiebat, ex omni viãrum exitu Cambyſi renuntiarent. [b] Ea quæ fiebant admiratus Cãbyſes, miſſo nuntio Pſammenitum percõtatus eſt, inquiens, Pſammenite, herus te Cambyſes interrogat quamobrem tu, qui viſa filia indignè affecta, viſo etiam filio ad mortem eũte, neque eiulaſti neque fleuiſti, pauperem tanti feceris, tibi (vt ab aliis audiuit) non propinquum. Et Cambyſes quidem ita interrogauit: Pſammenitus autẽ his verbis reſpõdit, Fili Cyri, domeſtica mala erãt maiora quã vt poſſẽ ea deflere: at lamẽtatio amici digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opib' ad inopiã recidit, in extremo limine ſenectutis.

a Conuictorũ.

b Quod factum admir.

A καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας αὐθρώπων τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ περ βασιλέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῆσαν αἱ παρθένοι πρὸς τοὺς πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀνεβόων τε καὶ ἀνέκλαιον, ὁρέοντες τὰ τέκνα κακακεχαρμένα· ὁ δὲ Ψαμμενίτος, προϊδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὸ γλῶ. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερα οἱ τὸν παῖδα ἐξέπεμπε μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων ἡλικίην ἐχόντων. τοῦτο B ὃ αὐχένας καὶ χεῖρας δεδεμένους ἦγον, καὶ τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἄγοντο δὲ ποινὴν τίνοντες Μιτυληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀποληφθεῖσι σὺν τῇ νηΐ. τοῦτο γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλήιοι δικασταί, τὸν ἄνδρὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀντὶ πάντων ἀπολέσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξιόντα, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἀγόμενον ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τὰ πρεσβυτήρια αὐτὸν κλαιόντων, τοιοῦτο ἐποίησε ὃ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρί. C παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, σεσιωπήκει ὥστε τὸν σύμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικίτερον ἐκπεπλωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἐγγύτατά τε ἐόντα, εἰ μὴ ὅσα πλωχός, καὶ προσαιτέοντα τοῦ στρατιοῦ παρεόντα, Ψαμμενίτου τε τοῦ Ἀμάσιος, καὶ σὺν ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμενίτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας ὀνομαστὶ τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τοῦ κεφαλοῦ· ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ τρεῖς φύλακοι, οἳ ὃ ποιεύμενον πρὸ ὀξὺ ἐκείνου ἐπ' ἑκάστῃ ὁδῷ, Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωυμάσας δὲ ὁ Καμβύσης D ὃ ποιεύμενον, πέμψας ἄγγελον, ἠρώτα αὐτὸν, λέγων τάδε, Δεσπότης σε Καμβύσης Ψαμμενίτε ἐρωτᾷ δι' ὅ τι δὴ τοῦ μὲν θυγατέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ὁκοῖ θάνατον εἶχοντα, οὔτε ἀνέβωσας, οὔτε ἀνέκλαυσας, σὺ δὲ πλωχόν, (τοῦτον σοι τῶν προσηκόντων, ὡς ἄλλων πυνθάνομαι) ἐτίμησας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ παῖ Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια E ἰῶ μέζω κακὰ ἦν ὥστε ἀνακλαίειν· ὃ δὲ τοῦ ἑταίρου πάθος, ἄξιον ἰῶ δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ βὐδαιμόνων ἐκπεσὼν, ἐς πλωχὸν ἀπῖκται, ὁκοῖ γήραος οὐδῷ.

[a] πρεσβυτήρια
[b] κλαιόντων, καὶ θυγατρὶ ποιεύντων, τοιοῦτο
[c] καὶ ποιεύμενα,
[d] ἀνεκλαυσας,
[e] πυνθάνεται

106 καὶ ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ὑπὸ τούτου, οὗ A
περὶ σφ. δοκέειν οἱ εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπὸ Αἰγυπτίων, δακρύσαι μιν Κροῖσον (ἐτετεύχεε γὰρ καὶ τοῦτο ὑπερφυῶς Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον) δακρύσαι δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας. αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτον τινα· καὶ αὐτίκα κελεύσαι τὸν τε οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολυμένων σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας, ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. οἳ μὲν δὴ παῖδα οὐκέτι μετιόντες, ὑκέτι τετευτέοντα, ἀλλὰ τεθνεῶτα καταλαμβάνουσι. αὐτὸν δὲ Ψαμμενίτον ἀναστήσαντες, ἤγαγον παρὰ Καμβύσεα· ἔνθα τὰ λοιπὰ διαπρήσσετο, ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἐπιστήθη μὴ πολυπραγμονέειν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ὑπερθυμήσας αὐτός. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τῶν, καὶ σφέων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδοῦσι τὸ ἀρχεῖον. πολλοῖσι μὲν νυν καὶ ἄλλοισι ἔστι καταμαθεῖν ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιέειν· ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε, τὸν Λίβυος Ἰνάρω παῖδα Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὸ οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχεῖον· καὶ τὸν Ἀμυρταίου Παυσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὸ τοῦ παιδὸς ἀρχεῖον. καίτοι Ἰνάρω τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Περσέων κακὸν πλέον ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακά ὁ Ψαμμενίτος, ἐφάνη τὸν μισθόν· ἀπιὼν γὰρ Αἴγυπτίους ἦλω. ἐπεί τε ὑπ' ἐπαίσιος ἐγένετο ὑπὸ Καμβύσεω, αἵματι ταύρου πιών, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω μὲν δὴ οὗτος ἐτελεύτησε. D

Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σαΐν πόλιν, ἐπιθυμήσας ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ ταῦτα ἐπετελέα ἐγένετο, μαστίζειν τὸν νέκυν ἐκέλευε, καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν, καὶ τἆλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμνον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, αὐτείχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσέ μιν ὁ E Καμβύσης κατακαῦσαι· ἐντελλόμενος ἃ οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ· διὸ οὐδ' ἂν αὐτοὶ κατακαίειν τοὺς νεκροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ ὀνομαστέοισι ἔστι, Πέρσῃσι μὲν, δι' ὅσπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγουσι νέμειν νεκρὸν ἀνθρώ-

[a] Hæc vbi responsa ab hoc renũtiata sunt, visus est illis Psammenitus, vt ab AEgyptiis fertur, rectè respondisse. Crœsúsque dicitur illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsíque Cambysi cõmiserationem subiisse, vt protinus iusserit & filium ex his qui morti addicti essẽt liberari, & patrem è suburbanis excitatum ad se perduci. Sed filiũ quidem qui adierunt, nõ iam superstitem inuenerunt, sed primo loco truncatum: ipsum verò Psammenitũ excitatum adCambysem perduxerunt: vbi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si cõpertus fuisset non affectasse res noüas, accepisset AEgyptum vt eam procuraret. Nam consueuerunt Persæ in honore habere filios regum: & etiamsi qui ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituere principatũ. Quod eos ita facere cõsuesse, cùm aliis permultis potest probari documentis, tum verò hoc, quòd Thannyra Inari Libyis filius recepit quem pater obtinuerat, principatum: quòdque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperauit imperium. [b] Nec ipsis Inaro & Amyrtæo quicquã amplius à Persis irrogatum est. Nũc Psammenitus malè cogitãs, mercedem accepit. nam quũ ad defectionem AEgyptios induxisset, captus est: ac deinde à Cambyse conuictus, epoto cruore taurino, statim expirauit. Atque hunc in modum iste decessit.

a Hæc quum ab isto renuntiata essent, visus est Psammenitus rectè respondisse. ferúntq; Ægyptii, Crœsum (nã hic quoque à Cambyse in Ægyptũ adductus fuerat) eósque qui aderant Persas illacrymasse.

b Quamuis nulli Persas pluribus malis quàm Inarus & Amyrtæus affecissent. Verùm Psammenitus quum fraudẽ moliius esset, mercedem accepit. Deprehensus enim Ægyptios ad defectionem sollicitare, ac deinde à Cambyse conuictus, &c.

Cambyses autem è Memphi vrbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, imperauit cadauer Amasis è conditorio afferri: deinde prolatũ verberibus cædi ac vellicari, & stimulis pungi, [c] omnì denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadauer vtpote salitũ resistebat, nec quicquam omnino elidebatur) iussit cremari: haudquaquã sancta iubens: quia Persæ deum ignem esse arbitrantur, & apud neutros moris est cremare cadauera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quia nefas esse aiunt deo depasci cadauer homi-

c *Vel*, Omnibus denique modis vexari.

nis: apud AEgyptios autem, quia persuasum habẽt ignem animatam beluam esse, & omnia quæ nascũtur deuorare, & postquam deuorando fuerit expleta, vnà cum ipsa re deuorata emori. Nõ esse verò apud eos consuetudinẽ mortuum beluis tradendi, sed saliendi, tum ob id, tum ne humatus deuoretur à vermibus. Ita neutris consuetam rem iussit ági Cambyses. Quanquam (vt ipsi aiunt AEgyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidã AEgyptius eadem quàm Amasis ætate: quem Persæ Amasin arbitrantes vexauerunt. Memorãt enim, Amasin, quum ex oracvlo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, vt hũc hominem qui flagellatus erat, mortuũ [a] ad postes sepeliret extra conditorium suum, se autem in cõditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen non videntur hæc ab initio Amasis fuisse mandata de sua & alterius hominis sepultura, sed aliâs ab AEgyptiis adornata.

a Ad fores intra cõditoriũ suum.

Secvndvm hæc Cambyses constituit [b] trifarium mouere bellum, aduersus Carthaginienses, aduersus Ammonios, aduersus AEthiopes macrobios, *id est longæuos*, qui Africã ad australe mare incolunt. & aduersus quidem Carthaginienses, nauticas copias: aduersus autem Ammonios, peditatum: aduersus verò AEthiopes, prius exploratores mittere, per speciem dona ferendi illorũ regi, spectatum illic mensam Solis, nũquid reuera esset: simúlque res AEthiopicas exploratum. Solis autem mensa talis esse memoratur: est in suburbanis pratum, omnium quadrupedum assa refertum carne, quam per noctem singuli ciuiũ magistratus properant ponere: ad eámque, vbi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assiduè indigenæ aiũt. Et mẽsa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses autẽ vbi statuit exploratores dimittere,

b Triplex.

A που· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον· πάντα δὲ αὐτὸ καταθῆν τὰ-
χεῖ αἰ λάβῃ· πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς, σὺν ἀποθνήσκειν τῷ κατεδηδεκότι. οὐκων
θηρίοισι νόμος οὐδαμῶς σφί ἐστι τὸν νέκυν διδόναι. καὶ ἀπὸ ταύτα τοιεῦσι, ἵνα μὴ
λιμὸς ἐὼν τοῦ θηρίων καταβρωθῇ. οὕτω δὲ τετάχθαι νομίζομενα ἐνετέλλετο ποιέειν ὁ
Καμβύσης. ὡς μὲν οἱ Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθών, ἀλλὰ ἄλ-
B λός τις τῶν Αἰγυπτίων, ἐὼν τοῦ αὐτοῦ ἡλικίην Ἀμάσι· ὃν λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐ-
δόκεον Ἀμάσι λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς πυθόμενος ἐκ μαντηίου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ
ἑωυτὸν ἀποθανόντα μέλοντα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀχεόμενος τὰ ὑπαφερόμενα, ἐκ μὲν αὖ-
θις τοῦτον τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα ἔθαψε ἐγγὺς τῆσι θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωυτοῦ
οἰκήης, ἑωυτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς οἰκήης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μὲν
C νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται, αἱ εἰς ταφήιόν τε καὶ τὸν αὐθις τον ἔχουσαι, οὐ μοι
δοκέουσι ἐξαυτοῦ γενέσθαι, ἄλλως δ' αὖται Αἰγύπτιοι σεμνοῦσι.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο στρατηίας, ἐπί τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς
μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους ἐν Λιβύῃ ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δὲ οἱ
ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν
D στρατὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀποκρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας,
κατόπτας πρῶτον, ὁμοῦ μενους τε τιμῇ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένοισι εἶναι ἡλίου
τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ
φέροντας τῷ βασιλῆι αὐτέων. ἡ δὲ τράπεζα 107
τοῦ ἡλίου, τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμὼν ἐστὶ
ἐν τῷ περιφοιτέῳ, ἐπίπλεος κρεῶν ἑφθῶν
πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τοὺς μὲν νύ-
E κτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν
τέλεϊ ἑκάστους ἐόντας τῆς ἀστῶν, τοὺς δὲ ἡμέρης
δαίνυσθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον. φαίνας
δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τιμᾶν αὐτιμᾶν
ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡμὲν δὴ τράπεζα τοῦ
ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμ-
βύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους,

αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, τῶν ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τούτους μετῆσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι σφέας δεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωυτῶν στρατεύοντας. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μὲν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον τὴν Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίῃ οὐκ ἐδόκεε χρᾶσθαι Φοίνιξι, ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐπέδωκαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ὁ Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. ἐπεί τε δὲ ὁ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθιοπας, ἐντειλάμενος τά λέγειν χρεών· καὶ δῶρα φέροντας, πορφύρεόν τε εἶμα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν περικαχλιον, καὶ ψέλλια, καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ φοινικηίου οἴνου κάδον.

Οἱ δὲ Αἰθιοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμψε ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς κεχωρισμένοισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ τῷ βασιληίῃ τοιῷδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τῷ ἁρμόν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. ἐς τούτους δὴ ὧν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέι αὐτέων, ἔλεγον τάδε,

» Βασιλεὺς ὁ Περσέων Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖνος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμπε, ἐς λόγους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι διδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἥκοιεν, λέγει πρὸς αὐτούς τοιάδε, Οὔτε ὁ Περσέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φέροντας, τοῦτο μὲν οὐ πολλῶν ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἥκετε γὰρ κατόπται τῆς ἐμῆς ἀρχῆς. ὅστις ἐκεῖνος ἀνὴρ τυγχάνει δίκαιος, εἰ γὰρ ἐὼν δίκαιος, οὐδὲν ἂν ἐπεθύμησε χώρης ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ.

A continuò ab vrbe Elephantina accersit ex Ichthyophagis, *id est pisce vescentibus*, maximè gnaros AEthiopicæ linguæ. [a] Vsquedum isti veniunt, interea nauales copias Carthaginem versus nauigare iubet. verùm hæc exequuturos se Phœnices negauerunt. esse enim magno cum illis iurciurando se deuinctos: præterea non facturos sanctè si aduersus liberos suos militarent. nam cæteri Phœnicibus ire recusãtibus, ad pugnandum haud idonei B erant. Ita Carthaginẽses quominus in seruitutem Persarum redigerentur cuaserunt: quoniam Cambyses haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui scipsos Persis dediderant, ex quibus nauticus omnis constabat exercitus. Sed & Cyprii qui aduersus AEgyptum in militia erant, sese & ipsi dediderant. Porro Cãbyses posteaquam ex vrbe Elephantina aduenerũt Ichthyophagi, eos ad AEthiopes misit, iussis cùm ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureúmque torquem tortilem, & armillas, ac vnguẽti alabastrum, cadúmque vini [b] Phœnicei. C

AEthiopes autem ii ad quos misit Cambyses, ferũtur esse maximi omnium hominum atque pulcherrimi: diuersisque vti à cæterorum hominum ritibus, cùm aliis, tum verò hoc circa regnũ: quòd quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum iudicant, hunc regem deligendum censent. Ad hos itaque D viros Ichthyopagi venerunt, offerentésque regi munera, ita loquuti sunt, Cambyses, Persarum rex, cupiẽs amicus tibi fieri atque hospes, nos misit, iubẽs vt in colloquium tuum veniremus, tibíque hæc dona daremus, quorum ipse vsu maximè delectatur. Ad hos AEthiops, gnarus ad explorandum veniſſe, talia respondit, Neque rex Persarum vos ideo cũ donis misit quòd magni faciat hospitium meum, neque vos vera loquimini, quippe qui ad E explorandum nostrum imperium veniſtis: neque iustus ille vir est. si enim iustus foret, non alienam regionem affectaret, sed esset sua contentus,

a Et interim dũ istos accerseret, nauales cop.

b Palmei.

nec homines à quibus nihil laceſſitus eſt in ſeruitutẽ redigeret. Ei nũc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex AEthiopum regi Perſarum conſilium [a] dat, quãdo Perſæ tam facilè trahent in tanta magnitudine arcus, tunc aduerſus macrobios AEthiopes cum maioribus copiis moueat bellũ: interim diis gratias habeat, qui non inducunt [b] filiis AEthiopum vt præter ſuam velint aliá comparare regionem. Hæc loquutus, arcũ laxauit, eíſque qui venerant dedit. Tum ſumpto purpureo amiculo, rogauit quidnam eſſet & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpura déque tinctura dixiſſẽt, Doloſi, inquit, homines, doloſa ſũt veſtimenta. Secũdo loco de auro ſciſcitatus, de tortili monili atque armillis, ornatum eius rei exponentibus Ichthyophagis, riſit, atque exiſtimans vincula eſſe, inquit robuſtiora apud ſe vincula eſſe. Tertiò ſciſcitatus de vnguẽto, quũ illi de confectura vngendíque ratione dixiſſent, idem dixit quod de veſtimento. Vbi [c] ad vinum peruenit, ciúſque conficiendi rationem audiuit, maiorẽ in modum delectatus potu, percontatus eſt quibúſnã rebus veſceretur rex, & quod longiſſimũ tempus à viro Perſa viueretur. Iſti dixerunt veſci regẽ pane, (expoſita tritici natura) perfectiſſimúmque diu viuẽdi ſpatium homini Perſæ proponi octoginta annos. Ad hæc AEthiops, Nihil ſe mirari inquit ſi ſtercore veſcẽtes, paucis viuerent annis. nam ne tot quidẽ annis victuros [d] niſi hoc potui acceptum referrent. affirmantibus Ichthyopagis ita eſſe de vino. (hoc enim ipſos Perſis ſubdidiſſe.) Interrogatus viciſſim rex ab Ichthyophagis de vita & victu, pleroſque è ſuis ait ad cẽtũ viginti annos peruenire, nonnullos etiam hos tranſcendere: dixit cibum eis eſſe carnem coctam: & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorũ mirarentur, ad fontem quẽdam eos deduxit, in quo loti efficiũtur perinde atque oleo inuncti, violã

a Quum Perſæ tam facilè tendẽt tantę magnitudinis arcus, *quam facilè hunc à me tendi videtis*, tunc copiis ſupramodum magnis inſtructus macrobiis Æthiopibus bellum inferat.

b *Id eſt, AEthiopibus.*

c *Id eſt, Ad ſermonem de vino.*

d *Legit ἀνέφορον, ex qua lectione videtur & hic ſenſus elici poſſe,* Niſi potu illo vires refocillarent: Ichthyophagis vinum innues. in hoc enim ſe à Perſis vinci. Quũ autem viciſſim regem interrogarẽt Ichthyophagi de vita, &c. *At legẽdo ἀνέφορον, perinde fuerit ac ſi Gallicè dicas, S'ils ne detrempoyent leur viande d'vn tel breuuage.*

A οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀνθρώπους ἄγειν ἐπ' ὧν μηδὲν ἠδίκηται. νεῦ δὲ αὐτῷ τόξον τόδε διδόντες, τάδε ἔπεα λέγητε, Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει τῷ Περσέων βασιλεῖ, ἐπειδὴ οὕτω εὐπετέως ἕλκουσι πρὸς τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσαῦτα, τότε ἐπ' Αἰθιόπας τοὺς μακροβίους πλήθεϊ ὑπερβαλλόμενον στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτων, θεοῖσι εἰδέναι χάριν, οἳ οὐκ ὑπὲρ νόον τρέπουσι Αἰθιόπων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι B τῇ ἑωυτῶν. Ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ αἰεὶς ὁ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λεξάων δὲ τὸ εἷμα τὸ πορφύρεον, ἤρετο ὅ,τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. εἶπόντων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθείην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολερούς μιν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δευτέρῃ δὲ, ὡς χρυσὸν ἤρετο στρεπτὸν τὸν περιαυχένιον, καὶ τὰ ψέλλια. ἐξηγεομένων δὲ τῶν ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναι σφέα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωυτοῖσι εἰσι ῥωμαλεώτεραι τουτέων πέδαι. τρίτον δὲ, ἤρετο ὅ μύρου. εἶπόντων δὲ τῶν ποιησίων περὶ καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποίησιν, ἥδιστα δὴ πᾶσι ἀνθρώπων τοῦτο εἶναι πόμα τι, ἐπείρετο ὅ,τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνου ὁκόσου μακρότατον αἰὴν Πέρσης ζώῃ. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τὴν πυρῶν τὴν φύσιν· ἀγδώκοντα δ' ἔτεα ζόης πλήρωμα εἶναι μακρότατον ἀνθρώπῳ περιγίνεσθαι. τοὺς δὲ Ταῦτα ὁ Αἰθιὴψ ἔφη, ΟΥ' δὲν θωῦμά ζῆν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώοισι. τοῦδε μὲν οὐ τοσαῦτα δυνάσθαι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι αὐέφυσεν. φερέζωον τοῖσι ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον. τοῦτο μὲν ἑωυτοὺς ὑπὸ Περσέων ἐσοδᾶσθαι. αὐτιεσμένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν ἰχθυοφάγων τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, E ἔτεα μιν ἐς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβαλλέειν δὲ τινας καὶ τοῦτο. σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε ἑφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θωῦμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ὅτι κρήνην σφι ἀπήγησαντο, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, καὶ πάρεστι εἶναι ἐλαίου εἶη· ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς

108

αὐτέ.

αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς χρήνης ταύτης οὕτω δή τι ἔλεγον εἰ οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶ ἀπ' αὐτῆς ἐπιπλέφν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα. δηλα δὲ πάντα σφέα χωρέφν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἰ σφίσι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, ἀφ' τούτου αὖ εἶεν οὕτω τὰ πάντα χρεώμενοι μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς χρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον αἰδρῶν, ἔνθα τοῖς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσέῃσι δεδέαται. ἐστὶ δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς ἀσημότατον καὶ ἀμιώτατον. ἐπισάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθηήσαντο καὶ τὸν τοῦ Ἡλίου λεγόμενον τράπεζαν. μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθηήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἳ λέγον εἶ σκυδάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἐκμήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέοισι, ἐξομοιοῦντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δὲ οἱ περιστᾶσι τήλιον ἐξ ὑέλου πεποιημένον κοίλιον. ἐν δὲ σφι πολλὴ καὶ βύεργος ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ τήλῃ ὁρέων δι' αφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὀδμὴν ὀδεμίην ἀχθεῖν παρέχόμενος, οὔτε ἄλλο ἀφανὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχοισι τὸν τήλιον ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα τετιμηκότες, πρωτογόνων ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἱστᾶσι περὶ τὴν πόλιν. θηησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγελόντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργῇ πεπονημένος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε προβασκευὴν σίτου ὁδεμίην προαγορεύσας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανής τε ὢν καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τοὺς ἰχθυοφάγους, ἐστρατεύετο· Ἑλλήνων μὲν τοὺς πρεσβευτὰς αὐτοῦ ταύτας ἐντέλλεσθαι, ἐς δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. ἐπεί τε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τούτοισι μὲν ἐνετέλλετο Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἀγῶνα στρατὸν, ἦιε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον

olentes. Eam aquam aiebant exploratores adeò inualidam vt in ea nihil innatare posset, ne lignū quidem, & quæ leuiora sūt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si verè apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longæui*, existūt, quòd ea semper vtuntur. Deinde à fonte rex istos ad carcerem deduxit, vbi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos AEthiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto carcere, exploratores inspexerunt & mēsam quæ dicitur solis. Post hanc ad extremum inspexere eorum sepulcra quæ dicūtur è vitro esse constructa, hūc in modum: Posteaquam mortuum siue AEgyptiorum siue aliorum more arefecerūt, totum gypso inducunt, picturáque exornantes repræsentāt quoad fieri potest effigiem eius: deinde cippum ei cauum è vitro, quod apud illos multum est & facilè effoditur, circumdant: in cuius medio mortuus interlucet, nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis vllius exhibens, sed omnia ipsi illi mortuo similia habēs. Hūc cippum qui maximè sunt propinqui, intra ædes annum tenēt, offerētes ei omnium rerum primitias, hostiásque: anno exacto efferunt, circáque vrbē statuunt. Omnibus exploratores inspectis reuersi sunt. Qui quum ista renuntiassent Cambysi, continuò ira percitus aduersus AEthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumētariæ apparatu indicto, neque secū ipso ratione inita quòd in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulátque Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere imperatis. Vbi ad Thebas est ventum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit vt Ammonios diriperēt, deinde oraculū Iouis incenderēt: ipse cū reliquis copiis aduersus AEthiopes cōtēdit. Sed antequā quintā

itineris partem confeciſſent, exercitum eius protinus commeatus omnis quem ſecum habebat, defecit: mox & iumenta ad veſcendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cābyſes ſi reſipuiſſet ac retroduxiſſet exercitum, in eo quod prius admiſerat peccato, vir ſapiens extitiſſet: nunc autem nihil penſi habens, aſſiduè proceſſit vlterius. Milites, quandiu quod de terra ſumerent habuerunt, herbis victitauerunt: at vbi ad ſabulum peruenêre, ibi nō nulli diram rem perpetrauerunt. nam ſortiti ex ſeipſis decimum quemque comederūt. Id audiēs Cambyſes, veritus ſuorum mutuam depaſtionem, intermiſſa aduerſus AEthiopes expeditione, retro rediit, Thebâſque peruenit, multis de exercitu amiſſis.

a Thebis autem iter faciebant, itineris duces habentes, & quum deſcendiſſ.

[a] Et quum è Thebis deſcendiſſet Memphin, Græcos miſſos fecit, vt illinc enauigarent. Et exercitus quidem aduerſus AEthiopes ita ſe geſſit.

Copiæ autem quæ aduerſus Ammonios miſſæ erant, è Thebis mouentes, itineris duces ſequebantur: [b] ac niſi ſunt vſquedū ad vrbem Oaſin peruenerunt, quam incolunt Samii ii qui ferūtur è tribu AEſchrionia eſſe, ſeptē dierum per arenas itinere diſtantem Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca μακάρων νῆσος, *id eſt, beatorum inſula.* in hunc locū dicitur peruenisſe exercitus. Deinceps quid de eo actum ſit, præter Ammonios & eos qui ab his audierunt, nulli alii habent quicquam dicere. Nā neque ad Ammonios peruenerunt, neque retro reuerterunt. Ab ipſis autem Ammoniis demum fertur, quū illi ex vrbe Oaſi per arenam iter facerent, iámque medio ferè ſpatio inter Oaſin & Ammonios pranderent, ingruiſſe magnum ac validum auſtrum, & ingeſtis arenę cumulis eos obruiſſe, atque hunc in modum illos è conſpectu ſublatos. ita actum eſſe de hoc exercitu Ammonii memorant.

b Ac peruenisſe quidē eos vſque ad vrbem Oaſin conſtat, quam incolunt, &c.

Cambyſe autem Memphin regreſſo, Apis (quem Græci

A μέρεος διελπλυθέναι τὸν τραπεὸν, αὐτίκα πόλιν αὐζεῖς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε. μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μὲν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν τραπὸν ὅπῃ τῇ ἀρχῆθεν ἐχρῆν ὁδοιπορέειν, ἐὼν ἂν σοφὸς δοκέειν· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιεύμενος, ἦιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. ⓐ οἱ δὲ τραπεῦται ἕως μὲν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὸν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον ἀυτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ τραπεύ. ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. καὶ καταβὰς ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔσχε.

109

C Οἱ δ' αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες τραπεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβαίων, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικνέονται μὲν φερμενεοὶ εἰσὶ ἐς Οἶασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβαίων διὰ ψάμμου. οὐνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν τραπόν. D ὅ τι δὲ ἐνθεῦτεν δή, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν πλὴν αὐτέων. οὔτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐπόρησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτέων Ἀμμωνίων· ὅτι ἐκ τῆς Οἴασιος ταύτης ἴουσι διὰ τῆς ψάμμου ὅτι σφέας, ἡμέαι τε αὐζεῖς μεζόνου μάλιστα αὐτέων τε καὶ τῆς Οἴασιος. ἀείσαι δὲ αἰρεομένοισι αὐλοῖσι, E ὅτι πνεῦσαι νότου μέγαν τε καὶ ξαίσιον. φορέοντα δὲ ἄμμου κατὰ χώσαι σφέας, καὶ τέλος τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης.

Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, ὃν Ἕλληνες

Ἔπαφον καλέουσι. ὅπι φανέος δὲ τούτου γε- A
νομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφό-
ρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσθαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν
δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμ-
βύσης, παρὰ σφέας καταδόξας, ἐωυτῷ κα-
κῶς τορήξαντος, χρημόσυνα ταῦτα ποιέειν,
ἐκάλεσε τοὺς ὅπι δῆπους τῆς Μέμφιος. ἀ-
πικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἶρετο ὅτι τοσούτῳ
μᾶλλον ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι, ἐποίευν τοιοῦτον
οὐδὲν Αἰγύπτιοι, τότε δέ, ἐπεὶ αὐτὸς πρόσθεν
τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀπεβάλων. οἱ δὲ ἔ- B
φασαν ὡς σφι θεὸς πρόσθεν φανεὶς, ἀφ'
χρόνου πολλοῦ εἰωθὼς ὅπι φαίνεσθαι· καὶ ὡς
ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι
κεχαρηκότες ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ
Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαι σφέας, καὶ ὡς
ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου. ἀποκτείνας
δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν.
λεγόντων δὲ τὰ αὐτὰ καὶ ἱρέων, οὐ λήσειν
ἔφη αὐτὸν εἰ θεὸς ὡς χειρήθης ἀπιγμένος
εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἰπὰς, ἐπάγειν C
ἐκέλευε τὸν Ἄπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετῆσαν ἄξοντες. ὁ δὲ Ἄπις οὗτος ὁ Ἔπαφος, γί-
νεται μόχος ἐκ βοὸς ἥτις οὐκέτι οἵη τε γίνε-
ται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰ-
γύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ὅπι τῇ βοῒ ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ καταλάμπειν, καὶ μιν ἐκ τούτου τί-
κτειν τὸν Ἄπιν. ἔχει δὲ ὁ μόχος οὗτος ὁ Ἄπις
καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας, ὅπι
μὲν τοῦ μετώπου λευκὴν τετράγωνον φορέει·
ὅπι δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ D
οὐρῇ, τρίχας διπλᾶς· ὅπι δὲ τῇ γλώσ-
σῃ, κάνθαρον. ὡς δὲ ἤγαγον οἱ Ἄπιν οἱ ἱρέες,
ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι
τὸν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παίει τὸν μηρόν. γε-
» λάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακοὶ
» κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται ἔναιμοί τε καὶ
» σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρείων; ἄξιος
» μὲν γε Αἰγυπτίων οὗτος ὁ θεός. ἀτάρ τοι ὑ-
» μεῖς γε οὐ χαίροντες. γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε. E
ταῦτα εἰπὰς, ἐκέλευε τοὺσι ταῦτα τρήσουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰ-
γυπτίων δὲ τὸν ἄλλον τὸν ἂν λάβωσι ὀρτάζοντα
κτείνειν. ὀρτὴ μὲν δὴ διῆλυτο Αἰγυπτίοισι·
οἱ δὲ ἱρέες ἐδίκαιοῦντο. ὁ δὲ Ἄπις πεπληγμένος
τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος.

vocant ἔπαφον) apparuit. AEgyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes AEgyptios Cambyses intuens, [a]ratúsque ob res à se malè gestas prorsus illos esse in his gaudiis: præpositos accersit Memphis, quos, vbi præsto fuerũt, interrogabat quid ita, quum antea se apud Memphin agente, nunquam aliquid tale fecissent, nunc id facerent, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, dum illis deus appareret (longo autem temporis interuallo apparere solitum) tũc omnes AEgyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc vbi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte mulctauit. His interemptis, iussit sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Siquis deus mansuetus ad AEgyptios veniret, fore vt se non lateret. [b]Hactenus loquutus iussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum adducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idémque Epaphus, è vacca genitus quæ nullum dum aliũ potest concipere fœtum: quam AEgyptii aiunt fulgure ictã concipere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: [c]*Toto corpore* est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, [d] cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Posteaquam Apin sacerdotes adduxere, Cambyses veluti vecordior, educto mucrone quum vellet ferire ventrem, femur percussit, cachinnánsque ad sacerdotes inquit, O capita nequam, huiuscemodi dii existũt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes? dignus nimirũ AEgyptiis hic deus. nos certè ludibrio habuisse non iuuabit. Hæc loquutus imperauit iis quorum hoc munus erat, vt sacerdotes quidem flagris cæderẽt: cæteros autẽ AEgyptios vt quemque feriantẽ adipiscerẽtur, occiderẽt. Ita festũ solutũ est, sacerdotes mulctati: Apis sauciatus femur, in templo iacẽs extabuit:

a *Vel*, Valde *aut omnino* hoc eorũ factũ improbans, quòd in eius rebus aduersis ita se exhilararent, Memphidis præfectos accersiuit: quos, vbi in conspectum prodierunt, interrogauit cur antea, quum, &c.

b Nec plura loquutus

c Non μέλας, *sed* μέγας, (*id est* magnus) *habent nostra exempl. Magis tamen placet illud quàm hoc: vt dicat Herodotus, eum, quum sit alioqui niger, habere candorem fig. quadr. Valla autem de suo addidit illa, toto corpore.*

d In lingua scarabeum.

quem è vulnere extinctũ tumulauere sacerdotes clam Cãbyse.

Ob hoc scelus, (vt AEgyptii aiunt) continuò Cambyses insaniit: [a] quum ne compos mentis quidem fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdem sibi parẽtibus fratrem, quem ex AEgypto remiserat in Persas, liuore commotus. quòd solus ille Persarum arcum quem Ichthyophagi ab AEthiope attulerant, [b] ad duos digitos traheret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi in Persidẽ profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidã è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdin in regioſedentem solio cælum contingere vertice. Ob id Cambyses sibi metuẽs, ne se necato à fratre occuparetur imperium, mittit in Persas ad illum interimendum Prexaspem, sibi ex omnibus Persis virum fidelissimum. Hic vbi Susa conscendit, Smerdin necandum curauit, (vt quidam aiunt) quum eum eduxisset venatum: quidam inquiunt, quum ad mare rubrũ produxisset, ibi eum demersisse. Et hoc quidem initium scelerum Cambysis extitisse ferunt: secundum autem scelus, sororis necationem, in AEgyptum eum sequutæ: quæ ex eisdem parentibus erat soror, atque eadem vxor: quã hunc in modum acceperat vxorem. Quum antehac Persæ sorores in matrimoniũ accipere nequaquam consueuissent, Cambyses vnius sororum amore captus, cupidúsque deinde ducendi illam vxorem, [c] quum propter rei insolentiam laboraret efficere, accersit eos qui regii iudices nominantur. Fiunt autem delecti è Persis viri, sũntque [d] perpetui, nisi delicti alicuius comperti fuerint. Isti apud Persas ius dicũt, & legum patriarũ sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Hos Cambyses percõtatur, num qua lex sit quæ sinat volentem cũ sorore contrahere matrimoniũ. Iudices & iustè & [e] ingenuè respondentes, negant vllã se inuenire legẽ quæ sinat fratri nubere sororẽ: quãdã tamẽ inuenire legẽ, qua liceat regi Persarũ facere quicquid libeat.

a Quũ ne prius quidem compos mẽtis fuisset. *Quæ verba non iã sunt AEgyptiorum, sed ipsius autoris. q. d. Dicunt illum AEgyptij hinc furore correptum. atque ne antea quidem mentis cõpos erat,* exorsus, &c.

b Ὅσον ὅτι δύο δακτύλους, *quod Gallicè dicitur, A deux doigts pres. Pro* Traheret *autem vertendum potius* Adduceret, *aut* Tenderet, *sine* Intenderet. *hæc enim de arcu potius dicũtur. Et ipse Herodotus in sequentibus dicit* διατείνειν τὸ τόξον.

c Quum rem nouam facere in animo haberet.

d Donec moriantur.

e Et cautè respond.

A καὶ τὸν μὲν, τελευτήσαντα ὑπὸ τῶν πρωμάτος, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσεω.

Καμβύσης δὲ (ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι) ἀμφὶ τοῦτο τὸ ἀδίκημα αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. καὶ πρῶτα μὲν τὸν κακὸν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἑόντα παῖδά τε καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τόξον μοιρῶς Περσέων ὅσον τε ὅτι δύο δακτύλοις εἵρυσε, τὸ μοῦνον τοῦτο Αἰθιοπος ἰδόντες οἱ ἰχθυοφάγοι τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποστειλάμενος ὦν ἐς Πέρσας τὸν Σμέρδιν, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληίῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ἅψαιτο. τοῦτο ὦν ταῦτα, δείσας περὶ ἑωυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρχῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὃς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. τὰ μὲν λέγουσι, ἐπ' ἄγχιστα ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα, καταποντῶσαι. πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσην τῶν κακῶν ἄρξαι τῶν· δεύτερα δὲ, ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεήν, τὴν ἕπετο μὲν οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε. καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· (οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι) ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι μὴ ἐώθοτα ἐποίεε ποιήσων, εἶπε καλέσας τοὺς βασιληίους δικαστὰς, εἴτις ἔστι κέλεται νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῆ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιληίοι δικασταὶ, κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς οὗ ἀποθάνωσι, ἢν σφι μὴ πρόθυρεθῇ ἀδίκου μέζονος τούτων. ὅτε δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πρὸς ταῦτα ἐς τοῦτον ἀνακέεται. εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι οὐ δίκαιά κοι ἀσφαλέα· φάρμοσι, νόμον οὐδένα ἀξυρέοντι ὃς κελεύει ἀδελφεῆ συνοικέειν ἀδελφεόν· ἐξηῦρον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, ᾧ βασιλεύοντι Περσέων ἔξεστι ποιέειν τὰ ἂν θέλῃ).

110

B

C

D

E

τὴν ἀρχὴν

τὴν ἐπεμέμνην

τὰ ἂν θέλῃ

οὕτω οὔτε ⓜ νόμους ἔλυσε, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται ⓜ νόμον ἐξεπέμποντες, πρεσβῶσον ἄλλον νόμον σύμμαχον τοῦ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. τουτέων δὴ τὴν νεωτέρην ἐπισσομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κλείνει. ἀμφὶ δὲ τοῦ θανάτου αὐτῆς δίξος (ὡς- τοῦ λέγεται ὡς καὶ Σμέρδις) οὐκ φέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν γὰρ λέγουσι Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀποῤῥήξαντα τὸν δεσμόν, παραγενέσθαι· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ σκύμνου. καὶ ⓜ μὲν Καμβύσεα ἥδεσθαι θεωμένην· τὴν δὲ, πρηνέα, δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι δίστι δακρύει· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα ⓜ σκύλακα τοῦ ἀδελφεοῦ ὑμφορήσαντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ ὑμφορήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ ἀμφὶ τοῦτο ὅ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ παρακατημένων, λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα παρεπλῆσαι· καὶ ἐπειρέσθαι ⓜ ἄνδρα, κότερα παρεπλησμένη ἡ θρίδαξ, ἢ δασεῖα, εἴη ἀμείνων. καὶ ⓜ φάναι, "δασεῖα. τὴν δ' εἰπεῖν, Ταύτην δασεῖαν. "μιμηθεῖσα δή ποτε σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, "ⓜ Κύρου οἶκον ἀποφλώσασα. ⓜ δὲ, ὀργισθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐγκύσῃ σὺν γαστρί. καὶ μιν οὐκ τελέσασαν ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηίους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε ὑπ' ἄφ τὸν Ἄπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἔωθε ἀνθρώποις κακὰ καταλαμβάνειν. ἦ γάρ τινα οὐ νούσων μεγάλων λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱρὴν ὀνομάζουσί τινες. οὐ νεμὸ τοι ἀφανὲς ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τοὺς φρένας ὑγιαίνειν. τάδε δὴ ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, ⓜ ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε τοὺς.

A Ita neque legem abrogarũt metu Cambyſis: & ne legem tuentes ipſi perirent, aliam inuenerũt adiutricem eius qui ſororem in matrimoniũ ducere vellet. Tunc itaque Cambyſes [a] eam quã dixi accepit vxorem, aliquantóque pòſt & alteram. Harum iunioré quæ ipſum in AEgyptum comitata eſt, interemit. Cuius mors, quemadmodũ illa Smerdis, anceps refertur. nam Græci quidé aiunt, dum Cambyſes duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuiſſe ſpectaculo: & quum à leunculo catulus ſuperaretur, alterum catulum huius canis fratrem, abrupto loro ſuperueniſſe: & quũ duo eſſent, ita ſuperiores leunculo extitiſſe. Et Cambyſe, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei aſſidentem illacrymaſſe. Ea re animaduerſa, Cambyſem interrogaſſe quídnam lacrymaretur: & mulierem dixiſſe, ſe viſo catulo ſuppetias fratri ferente, ideo flere & ſubierit memoria Smerdis, cuius ſciret neminem fore vltorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyſe fuiſſe interemptam memorant: AEgyptii verò ob id quòd quum ad méſam diſcumberetur, mulier lactucam ſumpſit, eiúſque decerptis foliis, virum interrogauit vtrũ diſcerpta lactuca an denſa pulchrior foret: quum hic reſpondiſſet, Dẽſa: Hanc, inquit, lactucã aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudaſti. Ibi Cambyſem indignatione percitum, inſiliiſſe calcibus in prægnãtem, eámque abortu edito deceſſiſſe. [b] Ita Cambyſes in præcipuos domeſticorũ inſaniit, ſiue id propter Apin, ſiue aliunde, qualia multa in rebus humanis mala contingere conſueuerunt. Etenim fertur Cambyſes ab ipſis natalibus grãdi laborãſſe morbo, quem quidã ſacrum nominant: vt haud ab re fuerit, cuius corpus magna ægritudine inualidum eſſet, eius ne mentem quidem ſanam fuiſſe. [c] Atque in alios quoque Perſas inſaniſſe, veluti in Prexaſpẽ, quẽ præcipuo honore proſequebatur, & qui ad eum nũcios perferebat:

a *Eam quam diligebat. Vel, Amicam illam.*

b *Id eſt, Talia per inſaniam fecit præcipuè, &c.*

c Hæc autẽ aduerſus alios Perſas inſaniit. *Id eſt, Per inſaniã egit.* Fertur enim ad Prexaſpem dixiſſe, quem præcip.

& [a] cuius filius Cābyſis vina miſcebat: qui honos & ipſe nō paruus eſt: ad hunc (*inquam*) fertur dixiſſe Cābyſes, Quémnam virum Perſæ me eſſe cenſent, aut qualem de me ſermonem habēt? Et iſte ei reſpondiſſe, Here, cætera quidem omnia in te magnis laudibus ferūt, ſed nimis te [b] vino deditum aiunt eſſe. Hæc Prexaſpes de Perſis reſpondit. Quibus ille indignatus, Siccine, inquit, Perſæ me aiunt vino deditum deſipere, nec mentis eſſe cōpotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuēre. Nam ſenatum Perſarum (cui intererat Crœſus) aliquando interrogarat Cābyſes qualis ipſe videretur eſſe vir ad patrem Cyrum adæquandum. Et illi reſponderant, eum patre eſſe præſtantiorem, qui & omnia illius haberēt, & AEgypti ac maris acceſſionem adieciſſet. hæc quidem Perſæ dicebant. Sed Crœſus qui aderat, diſplicente ei quæ dicebatur ſentētia, ad Cambyſem inquit, Mihi tu quidem Cyro genite, nō videris adæquādus eſſe patri: nondum enim tibi eſt filius qualem ille te reliquit. Hoc audito Cābyſes delectatus, Crœſi ſententiam approbauit. Quorum nunc reminiſcens, ad Prexaſpem [c] natus inquit, Intelligemne iam ipſe per te nūquid Perſæ vera dicant, an hæc dicentes ipſi deſipiant. Nam ſi filii tui qui in veſtibulo ſtat, medium cor non [d] fruſtrato ictu percuſſero, conſtabit [e] nihil eſſe quod Perſæ dicūt: ſin aberrauero, conſtabit Perſas vera loqui, [f] & me eſſe intemperantem. Hoc loquutus, intendit arcum, puerúmque percuſſit: atque eum collapſum iuſſit diſcindi, & inſpici ictum. quúmque in corde ſagitta eſſet inuenta, ob id lætabundus atque cachinnās, ad patrem pueri inquit, Prexaſpes, facta eſt tibi fides non me inſanire, ſed Perſas. Verùm nunc mihi dicito quémnā ex omnibus hominibus iā noris ita ad deſtinatū emittere ſagittas. [g] Prexaſpes hominem aduortens eſſe veſanum, & in ipſum quoque inſaniētem, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probè iaculari.

a Cuius filius à poculis ei erat.

b *Non legit φιλοτησίη, ſed φιλοτιμίη, quam lectionem ſequentia cōprobare videntur.*

c Id eſt, Vanum eſſe, Vel, *friuolum.*

d Et me non ſapere.

e At Prexaſpem, quum animaduerteret hominem mente eſſe captum, & ſibi timeret, dixiſſe, Here, ego, *&c.*

A Τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος. ἰῶ τῷ Καμβύσῃ τιμὴ δὲ αὕτη οὐ σμικρή. εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρήξασπες, κοῖόν μέ τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἀνδρα; τίνας τε λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; τὸν δὲ εἰπεῖν, Ὦ δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεαι, τῇ δὲ φιλοινίῃ σε φασὶ πλέονως προσκέεσθαι. ὧδε μὲν λέγειν τοῦτα περὶ Περσέων· τὸν δὲ, θυμωθέντα, εἰπεῖν τοῖσδε ἀμείβεα, Νεῖκος ἄρα με B φασὶ οἴνῳ προσκείμενον, παραφρονέειν, καὶ οὐκ εἶναι νοήμονα. οὐδὲ ἄρα σφέων οἱ πρόσθεν λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὲ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνέδρων ἐόντων, καὶ Κροίσου, εἴρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέοι αἰνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δέ, ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός. τά τε γὲ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δὲ πρέων τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσει, εἶπε πρὸς C Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μὲν νῦν ὦ παῖ Κύρου οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶναι τῷ πατρί. οὔ γάρκω τοι ὑὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατελίπετο. ἤδη τε ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, καὶ ἐπαίνεε τὸν Κροίσου κρίσιν. τούτων δὴ ὦν ὑπομνησθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. εἰ μὲν γὰρ τὸν παῖδα τὸν σὸν τὸν δὲ ἑστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες τοῦδέν· D εἰ δὲ ἁμάρτω, φαίην τε Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καί με μὴ φρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ ἁρπασθέντα τὸ τόξον, βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀναρήξειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλῆμα. ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐνεόντα τὸν ἰόν; εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τὸν παιδὸς, μαλακόσωμα, καὶ πρεσβυτέρεα μηδόμενον, Πρήξασπες, ὡς μοι ἔγωγε οὐ μαίνομαι, Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες ἥδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπίσκοπα τοξεύοντα· Πρηξάσπεα δὲ ὀρέοντα ἄνδρα οὐ φρενήρεα, καὶ πρὸς ἑωυτῷ δειμαίνοντα, εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐδὲ αἰ αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω εὖ καλῶς βολέειν.

τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο. ἑτέρῃ δὲ Περσέων ὁμοίους τοῖσι πρόσθοισι δυώδεκα ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιόχρεῳ ἕλων, ζώοντας ὀρύσσων κεφαλῇσι κατώρυξε.

Ταῦτα δὲ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νουθετῆσαι τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

» Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐ-
» πίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ κατάλαμβανε σεωυ-
» τὸν, ἀγαθῶν τε πρόνοον εἶναι. σοφὸν δὲ ἡ προ-
» μηθείη. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωυτοῦ
» πολίτας ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἕλων,
» κτείνεις δὲ παῖδας. ἴσθι δὲ πολλὰ τοιαῦτα
» ποιέων, ὅκως μή σευ ἀποστήσονται Πέρ-
» σαι. ἐμοὶ δὲ πατὴρ σὸς Κῦρος ἐπετέλλετο
» πολλά, κελεύων σε νουθετέειν, καὶ ὑποτίθε-
» σθαι ὅ,τι ἂν εὑρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ βύνοιάν
φαίνων σοὶ συνεβούλευέ οἱ ταῦτα· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς συμβουλεύειν, ὃς γενναίως μὲν τὸν σεωυτοῦ πατρίδα ἐπεξῆλθόσας, εὖ δὲ τὰ τοῦ πατρὸς τὰ ἐμοῦ συνεβούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξεα ποταμὸν διαβαίνοντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βουλομένων ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέρην; καὶ ἀπὸ μὲν σεωυτὸν ὠλέσας, τῆς σεωυτοῦ πατρίδος κακῶς πρήσας, ἀπὸ δὲ ὠλέσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. ἀλλ' οὔτοι χαίρων· ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἔς σε πρόφασίς τευ ἐδεόμην ὅπλα λαβέσθαι. ταῦτα δὲ εἰπὰς, ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω. ὁ δὲ, ἐπεί τε ἐξεδύσας οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, ὑπισάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κατακρύπτουσι Κροῖσον· ὑπὸ τῷδε τοῦ λόγου, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τοῦ Καμβύσῃ, καὶ ὑπιζητοίη τὸν Κροῖσον, οἱ δὲ, ἀναφήναντες αὐτὸν, δῶρα λάμψονται ζωάγρια Κροίσου· ἢν μὲν δὴ μὴ μεταμελῆται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε κατάρρησθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες, μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περείη. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν συνήδεσθαι ἔφη τοῖσι περιοῦσι, ἐκείνους μέντοι τοὺς τοῦτον ποιήσαντας οὐ καταπρήξεσθαι, ἀλλ' ἀποκτενέειν. καὶ ἐποίησε ταῦτα· ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ σὺν ξυμμάχοις

ὑπὸ λαμβάνουσι

Et tunc quidem hoc perpetrauit. Altero die, duodecim Persas, primoribus [a] pares, [b] ob nulli[c] momenti causam necauit, viuos in caput defodiens.

Hæc eum facientem Crœsus Lydus censuit his verbis admonendum, Rex, cūcta noli ætati atque iræ indulgere: sed cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te prouidum esse: & sapientis est prospicere: tu verò viros interficis tuos populares ob nullius momenti causam, interficis etiā pueros: qualia si multa facies, cōsidera ne abs te deficiant Persæ. Enimuero pater tuus Cyrus, etiā atque etiam mādans, mihi præcepit vt te commonefacerem, subiiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœsus beneuolentiam prę se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuā ipsius patriam administraris, aut patri meo cōsulueris, iubens eum traiecto flumine Araxe tendere aduersus Massagetas, quum illi vellēt transire in terram nostram. Imò & teipsum malè præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquam gauisurus: quia olim iam debebam captare in te occasionē. [c] Arcúmque corripiebat tanquam hominem confixurus. at Crœsus cursu se foras proripuit. [d] Hic vbi nō habet in quem telū dirigat, mandat ministris vt illum cōprehensum interimant. Ministri, qui mores eius nossent, Crœsum abdiderunt: hac ratione, vt si Cambyses facti pœnitens requireret Crœsum, eo producto donis afficerētur quòd illum seruassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerēt. Nec ita multo pòst quū Cambyses desideraret Crœsum, ministri hoc animaduertentes, enunciāt ei hominem supersse. Cambyses se quidem inquit Crœso superstite gaudere, sed iis qui illum seruassent, veniam non daturum, sed mortem allaturum: prout & fecit. Multa huiusmodi tam in Persas quàm in socios, quum

a *Nō legit ὁμοία, sed ὁμοίους: vt & in Veter. cod.*

b Ob nullum mòrte dignū crimen. *Vel, Nullo crimine mortem commeritos. Sic & statim póst.*

c Hæc quum dixisset, arcum corripiebat, *&c.*

d At hic quum illum configere non posset, *& pote qui se foras proripuisset.*

Memphi moratus est, Cambyses faciebat [a] insania. adeóque vetusta recludés sepulcra, mortuos inspiciebat. Etiam templū Vulcani adiens, multo derisu simulacrum illius cauillatus est. siquidē statua Vulcani simillima est iis diis quos Pataicos vocant Phœnices, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, ego sic ei indicabo, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quàm sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulacra, multis in ea iocatus verbis, concremauit. Sūt enim & hæc illis Vulcani similia, à quo se hi homines aiunt esse oriundos. Cùm multa igitur apud me documēto sunt, Cambysem vehementer insanisse, tum verò illud, quòd alioqui non tentassem templa [b] legésque habere ludibrio. Nam siquis vniuersis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profectò cunctas vnusquisque rimatus, suas eligeret. Non igitur credibile est alium quàm demētem, talia ludibrio habere. At ita de suis quemque legibus sentire, licet cum aliis coniecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erāt Græcos percontatus est quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci: illis negantibus vlla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsētibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, interrogauit eos Indos qui Callatiæ nominātur, qui vescuntur parentibus, quantum accipere pecuniarum vellent vt patres defunctos igne comburerēt. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari iubebāt. Atque ita moribus comparatum est: rectéque mihi videtur [c] Pindarus fecisse vt diceret Morem omnium esse regem.

Caeterum dum Cambyses in AEgyptum contendit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati AEacis filio, qui Samum vi occupauerat, cámque inter initia trifariā partitus erat cū fratribus, Pantagnoto

[a] *Vel, Per insaniam.*

[b] Ritúsque

[c] Pindarus ceciniſſe, Morem, *&c. nam ποίησις de poetis dicitur, vt Lat. canere.*

ἐξεμάνετο, μούνων δὴ Μέμφι· καὶ θήκας τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ἐς δὲ δὴ καὶ Ἡφαίστου ὃ ἱρὸν ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τὸ Ἡφαίστου τῷ ἀγάλματα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταικοῖσι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρῴρῃσι τῶν τριήρεων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτοισι μὴ ὀπτεύσατε, ἐγὼ δὲ οἱ σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τὸ Καβείρων ὃ ἱρόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτὸν ἐστὶ εἰσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα. τοῦτα δὲ τἀγάλματα καὶ κατέφλεξε, πολλὰ καταγελάσας. ἔστι δὲ καὶ τοῦτα ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου. τοῦτον δὲ σφέας παῖδας λέγουσι εἶναι. πάντα δὴ ὦν μοι δῆλα ἐστὶ ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις προθείη πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἑλοίατο ἕκαστοι τοὺς ἑωυτῶν· οὕτω νομίζουσι πολύ τι καλλίστους τοὺς ἑωυτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκων εἰκὸς ἐστὶ ἄλλο γε ἢ μανόμενον ἄνδρα γέλωτα τὰ τοιαῦτα ποιέεσθαι. ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πρέσι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ὅτε τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας, εἴρετο ὁκόσου ἂν χρήματος βούλοιατο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἳ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ὁκόσου ἂν χρήματος δεξαίατ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαῖναι πυρί. οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. οὕτω μὲν νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι.

Καμβύσεω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηίην ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ διασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ

καὶ Συλοσῶντι ἐνέμε· μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. ἔχων δὲ, ξεινίῃ Ἀμάσι τῷ Ἰαπιλίων βασιλεῖ συνεθήκατο, πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος τὰ πρήγματα αὐξετο, καὶ ἐς βεβωμένα ἀνά τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην. Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυχέως. ἑκτητο δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἤγε πάντας, ἀδιακρίτων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαρίζεσθαι μᾶλλον ἀποδιδοὺς τὰ ἑλάβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων εἵρηκεε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρου αὖτις. ἐν δὲ δὴ τῇ Λεσβίοις πάσῃ στρατιῇ βοηθέων τοῖς Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὸν τάφρον πάντα τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὤρυξαν. καὶ κως τὰ Ἀμάσιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, δῆλα οἱ ἔτι ἐὼν ἐπιμήδεα. πολλῷ δέ οἱ πλείους οἱ εὐτυχίης γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστειλε ἐς Σάμον· Ἀ ΜΑΣΙΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ. Ἡδὺ μὲν πυθέσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσοντα· ἐμοὶ δ' αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι, ἐπίσταμαι δὲ ὡς ἐστὶ θεῖον ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι φθονερόν. καὶ κως βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἂν κήδωμαι, τὰ μὲν τι εὐτυχέειν τῶν πρηγμάτων, τὰ δὲ σφαλερὰ αἴρειν· καὶ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, μᾶλλον ἢ πάντων, ἢ εὐτυχέων τὰ πάντα. ἄνδρα γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας, ὅστις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος, εὐτυχέων τὰ πάντα· σὺ ὦν νεῦ ἐμοὶ πειθόμενος, ποίησον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· φροντίσας τὰ ἂν θύσας ἔσν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τοῦτο τῷ ψυχῷ ἀλγήσεις, τοῦτο ἀποβαλὲ οὕτω, ὅκως μηκέτι ἥξει ἐς ἀνθρώπους. ἢν τε μὴ μετὰ ταῦτα σοι πάντα ἐπιπίπτῃ, ἔχε τὰ σὺ ἐμεῦ κατοκειμένῳ ἀκέο. Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν ὡς οἱ οὐ κατορθοῖτο Ἄμασις, ἐδίζετο ἐπ' ᾧ αἱ μάλιστα τῷ ψυχῷ ἀσηθείη ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων. διζήμενος δὲ εὕρισκε τόδε·

& Syloſonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat iunior, ejecto, totam ſolus obtinebat, inito fœdere cum Amaſi rege AEgypti, cum quo hoſpitium habebat, mittens munera, viciſſimque accipiens. Breuíque ſtatim tempore res eius adeo proceſſerũt vt per Ioniam cæteramque Græciã celebrarẽtur. Quocunque enim [a] bellum intulerat, cuncta ei proſperè cedebant, quũ haberet centum [b] biremes, mille ſagittarios, inuadens omnes ſine vllo cuiuſquã diſcrimine: quòd diceret ſe magis gratificari amico ſi ei quæ abſtuliſſet redderet, quàm ſi [c] nihil adhuc auferret. Multas itaque hic inſulas, multa etiã in continente oppida capiebat. Leſbios enim cum omnibus copiis opem Mileſiis ferẽtes, nauali prælio vicit cepitque, qui omnẽ foſſam mœnia Sami ambientem vincti foderunt. Atque res Polycratis tãtopere ſecundas eſſe non latuit Amaſin, cui hoc curæ erat. Sed quum aſſiduè forent multo ſecundiores, Amaſis libellum Samũ miſit, in hæc verba ſcriptum, AMASIS POLYCRATI ITA INQVIT, Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico meo & hoſpite, audire voluptati eſt: tamẽ tuæ magnæ proſperitates mihi non placent, qui intelligo quàm inuidum numẽ ſit. Quod ad me attinet, malim tum meas ipſius tum eorum qui mihi curæ ſunt [d] res nunc proſperè ire, & ita *per varias fortunæ vices* ævum traducere, quàm in omnibus mihi proſperè cedere. Tu itaque mihi obtemperando, hoc aduerſus proſperitates agito: diſpice quid tibi ſit quod plurimi facies, quódque amiſſũ tibi maximè doleret: id vbi inueneris, ita abiicito vt nunquam [e] ad homines veniat. Quòd ſi proſpera tua deinceps non variabũtur aduerſis, medeare tu tibi ſubinde eo modo quẽ tibi ſubieci. Hæc quũ legiſſet Polycrates, & in animum demiſiſſet, tanquam bene ſibi ab Amaſi præcepta, diſquirebat quódnam ſuorum ornamẽtorum eſſet quo amiſſo maxima ipſe moleſtia afficeretur: atque hoc tandem quæritãdo inuenit:

a Bellum inferre cogitaret.

b Centum naues quinquagintaremorum.

c Nihil ab initio abſtuliſſet.

d Res nũc proſpere ire, nũc infeliciter cedere. *Vel potius, Ex rebus alias feliciter, alias infeliciter cedere. Poſt* cedere, *adde*, Nec enim adhuc de quoquã audiſſe me puto, qui quum in omnibus felix fuiſſet, non tandem malè perierit fun ditus.

e *Id eſt, In hominum conſpectum.*

Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat auro inclusam, opus Theodori Samii Telecle geniti. hanc vbi abiiciẽdam statuit, ita abiicere libuit: [a] Biremem conscendit: eã dehinc viros quibus illã instruxerat, in pelagus educere iubet. Et postquam ab insula procul aberat, detractũ sibi sigillum, iis qui vnà nauigabant inspectãtibus, abiecit in pelagus: hoc acto renauigauit. Reuerso domum, quum ex iactura afficeretur, quinto sextóve quàm hæc acta sũt die, hoc ei casu euenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandẽ sanè ac pulchrum putauit dignum quo Polycratem donaret. eum ad fores quum attulisset, dixit se in conspectũ Polycratis ire velle: à ianitore permissus, donans Polycrati piscem, Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitã tolero, tamen non iudicaui ferẽdum à me esse in forum, sed te tuáque potentia dignum. Eũ itaque affero tibi, donóque. His verbis iste delectatus, ita respondit, Tu verò probè, nec facto solo, sed etiã oratione apud me inisti gratiam: ad cœnámque te vocatũ volo. Hæc magni faciẽs piscator domũ abiit. piscẽ ministri rescindentes, offendunt in eius aluo sigillũ Polycratis. Quod vbi viderũt sumpserúntque, ad Polycratẽ lætabundi quamcelerrimè pertulerũt. Eóque illi reddito, referebãt quo pacto fuisset inuẽtũ. [b] Polycrates, quemadmodũ res diuinitus cõtigit, singula quæque à se gesta retulit in libellũ: & qua ratione quod amiserat recepisset. Hæc vbi scripsit, in AEgyptũ misit. Quib[c] tabellis Amasis perlectis quæ à Polycrate venerant, [c] intellexit nõ posse præstare hominem vt alterum hominẽ fato impendenti eripiat: vtque Polycrates bene iam moreretur, bonam fortunam semper expertus, qui ea quoque reperiret quæ abiecisset. Missо itaque Samum caduceatore, dixit se ius cum illo hospitii soluere. Quod ideo fecit ne in tristem aliquẽ grauémque casum incidente Polycrate, animi dolorem veluti de hospite ipse contraheret.

a Quinquaginta remorum nauem.

b Polycrates, quum eum subiisset diuinũ quiddam id esse, scribit quæ fecisset, & quæ post illa à se facta sibi contigissẽt. *Vel, Quicquid sit: post eam rem factam accidisset.*

c Didicit fieri nõ posse vt homo hominẽ à re quæ euentura est retrahat: & Polycrati non felicem fore tandẽ rerum exitum, qui per omnia prosperam fortunam experiretur: adeò vt ea etiam reper.

A λῶ οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρεε χρυσόδετος, σμαραγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ ἔργον Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐποίεε τάδε. πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτὴν· μετὰ δὲ, ἀναγαγεῖν ἐκέλευσε ἐς ὅ τι πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἐχὰς ἐγίνετο, περιελόμενος τὴν σφρηγῖδα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε· ἀπικόμενος δὲ ἐς

B τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρᾶτο. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τάδε οἱ συνεβήκεε γενέσθαι· ἀνὴρ ἁλιεὺς, λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν, ἠξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι. φέρων δὲ ὅτι τὰς θύρας, Πολυ- ΓΡΑΒ δὲ
κράτεϊ ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν. χωρήσαντος δέ οἱ τούτου, ἔλεγε, δίδοὺς τὸν ἰχθύν,

Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα «
φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίτοι ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλλά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς «

C σῆς ἀρχῆς. σοὶ δή μιν φέρων δίδωμι. ὁ δὲ, «
ἡδεῖς τοῖσι ἐπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε, Κάρτα «
τε εὖ ἐποίησας· ἐς χάρεις διπλέην τοῦ τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καί σε ὀρθὸν δεῖπνον καλέομαι. ὁ μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ᾔιε ἐς τὰ οἰκία. ὡς δὲ ἰχθὺν τάμνοντες οἱ θεράποντες, εἰσιοῦσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, ἐχάρησαν ἔφερόν τε χαρησόμενοι τῷ δεσπότῃ Πολυκράτεϊ.

D δόντες δὲ αἱ τὴν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ τρόπῳ εὑρεθείη. ὁ δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσοντά μιν, οἷα καὶ ἐπελελάθηκε· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. ὀπίσω δὲ ἐξαμείψας ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ Πολυκράτεος ἦκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκωφίσαι τε ἀδύνατον εἴη αὐθρώπου αὐθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι ὡς οὐκ εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβαλλόμενα, εὑρίσκει.

E πέμψας δὲ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, λύεσθαι ἔφη τὸν ξεῖνον. τοῦδε εἵνεκα ταῦτα ἐποίεε, ἵνα μὴ σεύτυχίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὸν ψυχὴν, ὡς περὶ ξείνου. περὶ ἀνδρὸς ξείνου

Ἐπὶ τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεα βύτυ- A
λέοντα τὰ πρῶτα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμό-
νιοι, ὑπικαλεσαμένων σφεας μετὰ ταῦτα Κυ-
δωνίῃ τῇ ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων.
πέμψας ὁ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυ-
κράτης τῶνδε· Καμβύσεα τὸν Κύρου συλ-
λέγοντα στρατὸν ἐπ' Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅκως
αὐτῷ καὶ παρ' ἑωυτὸν πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο
στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκηκοὼς τούτων, προ-
θύμως ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πο- ἔπεμψε ἐς Σάμον, δεόμενος
λυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι B
ἑωυτῷ ἐπ' Αἴγυπτον. ὁ δέ, ὑπιλέξας τῶν ἀ-
στῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν,
ἀπέπεμπε τεσσερακοντέρους πλήρεσι· ἐνετει-
λάμενος Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀπο-
πέμπειν. οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμ-
φθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος, οὐκ
ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ' ἐπεί τε ἐγέ-
νοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, διδοῦσι σφι
λόγον, καὶ σφι ἀδεῖν ὅ τι μηκέτι
114 πλέῳεν. οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴ- C
γυπτον καὶ φυλακὰ μούς, ἐνθεῦτεν αὖτις
ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον
Πολυκράτης νηυσὶ αὐτίκα σας, ἐς μάχην κα-
τέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν
ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ,
ἐκράτησαν· καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακε-
δαίμονα. εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι σφέας ἀπ' Αἰγύ-
πτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ
δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδεε σφέας Λα- D
κεδαιμονίους ὑπικαλέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκα-
νοὶ ἦσαν Πολυκράτεα παραιρεῖσθαι. τοῖς
δὲ τούτοισι, οὐδὲ λόγος αἱρέει, τῷ ὑπικουροί
τε μισθωτοὶ ἦσαν πλήθεϊ
πολλοὶ, τούτων ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων
ἐόντων ὀλίγων ἐκρατήθησαν· τῶν δ' ὑπ' ἑ-
ωυτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ τὰς γυ-
ναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συ-
νέκλησας, εἶχε ἑτοίμους, ἢν ἄρα τοῖσι ἐνδιδῶσι
οὗτοι τοῖς κατιοῦσι, ὑπορρήσας αὐ-
τοῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελα- E
θέντες Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ὑπὸ τοὺς
ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμε-
νοι. οἱ δὲ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσει ὑπεκρί-
νατο, τὰ μὲν πρῶτα λελῃθότα ὑπιλε-

Aduersus hũc igitur Polycratẽ in omnibus bene agentem, Lacedæmonii sumpsere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui post hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, misso clanculũ caduceatore ad Cambysem Cyri filium, aduersus AEgyptum copias comparantem, orauit vt nunciis ad se in Samum missis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum misit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas secum iste mitteret in AEgyptum. Polycrates, delectis quos maximè suspicabatur è popularibus suis ad rebellionem spectare, quadraginta triremes misit Cambysi, mandans ne retro eos dimitteret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate missos, in AEgyptum peruenisse: sed quum in Carpathio mari cursum tenerẽt, inter se colloquutos decreuisse ne porro tẽderent. Alii verò aiũt peruenisse in AEgyptum, ac retentos inde fugam fecisse: & in Samum redeuntes, Polycratem cum classe occurrentem superasse, atque in in sulam exisse: sed pugna pedestri commissa repulsos, ita Lacedæmonem nauigasse. Sũt qui dicant penes eosdem, ab AEgypto redeuntes aduersus Polycratem, extitisse victoriam: non rectè dicẽtes mea opinione. Neque enim oportuisset illos asciscere Lacedæmonios, si per se ad resistendum Polycrati validi erant. Prætẽrea nec ratio dictat vt cui permulti aderant, cùm auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus: quum præsertim liberi ciuium atque vxores sub Polycrate essent, quos iste inter naualia coactos tenebat, ideo paratos vt si ii qui secum erant, cum redeuntibus aliis prodidissent, vnà cum ipsis naualibus comburet. Posteaquã verò Samii qui à Polycrate exacti erãt, Spartam venerũt, adeũtes principes multa sanè (qualia supplices) commemorabant. Quibus illi primo cõgressu respõderunt, eorũ quæ isti dixissẽt, priorũ quidẽ oblitos esse

se, posteriora verò non intelligere. Secundo deinde congressu, nihil isti dixerũt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus iidem responderunt [a] panario superfuturum. [b] Itaque opẽ ferendam eis censuerunt. Atque vbi rem apparauêre, cum exercitu in Samum se contulêre, referẽdæ gratiæ causa, vt Samii aiũt, quia illis aliquando Samii aduersus Messenios auxilio fuissẽt: vt verò Lacedæmonii aiunt, non tam quia tutari deberẽt Samios, quàm vt eosdem vlciscerẽtur ob interuersum craterẽ, quẽ Crœso portabant, & ob thoracem ab Amasi rege AEgypti ipsis missum. Interceperant enim Samii priore quàm craterem anno, thoracẽ lineum quidem, sed frequentibus animaliũ figuris ex auro lanáque versicolore, [c] è ligno intertextum: ob id admiratione dignum, quòd quum inscriptæ eius venationes essent exiles, tamẽ singulæ in se habebant tricenas ac sexagenas bestiolas, singuláſque euidentes: hoc mirum reddebat thoracem. Qualis alter est quem in Lindo Mineruæ idem Amasis dedicauit. Comparauerũt itaque Lacedæmonii exercitũ aduersus Samum, vt Corinthios quoque solicitarent.

In quos etiam Samiorum extabat iniuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tẽpus facta quo crater interuersus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardis ad Halyattem castrandos mitteret trecẽtos primorum Corcyræorum liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii causa cur Sardis pueri ducerentur, primùm edocuere pueros vt [d] puluinar Dianæ contingerent: deinde non sinentes [e] abstrahi eosdem è puluinari, quum prohiberent Corinthii præbere illis alimenta, ipsi diem solénem egerunt, quem nunc quoque per id tempus celebrãt. Quum enim nox aduenerat, quamdiu pueri precabantur, tamdiu exercebant choros virginũ atq; adolescẽtiũ. Tũc autẽ choros exercẽtes, esculenta fecerũt ex sesamo ac melle,

a Illos panario superuacaneam orationem curiosè addidisse. *Q.d. Debuisse illos contentos esse panario seu saccum ostendere. Videtur hic Verus esse huius loci sensus, cui tamẽ fortasse vox aliqua deest.*

b Ferendam tamen illis opem censuerunt.

c Ex xylo intertextum, quem admiratione dignũ reddebant singula eius fila, quæ quum exilia essent, tamen singula in se tricena ac sexagena fila, & quidem euidentia singula, habebant: Talis & alter est quem in Lindo Min. idem Am. dedicauit.

Ad hanc verò in Samum expeditionẽ adiuuerunt etiam Corinthii lubenter.

d Templum.

e Abstrahi supplices è templo, quum prohib.

λῆας, τὰ ὑπόλοιπα οὐ σιτίσεσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταξάντες, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδέν, ὑλάκιον δὲ φέροντες, ἔφασαν Ⓐ ἀλφίτων δέεσθαι. οἱ δὲ σφι ὑπερίνδυτο, τῷ ὑλακίῳ τοῦτο ἐργάσεσθαι. βοηθέειν δὴ ὧν ἔδοξε αὐλητῆσι. καὶ ἔπειτα τοῦ Θερσανδρείδεω ἐπιβουλεύσαντος ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι Σάμον, ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, ἀνεργεσίας ἕκ τινος ὅτι σφι τοῦτο αὐλητῆσι ἐβοήθησαν ὅτε Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ ὅτι τιμωρῆσαι δεόμενοι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς ἐπισταμένοισι βουλόμενοι τὸν κρητῆρα τῆς ἁρπαγῆς, Ⓑ ὃν Κροίσῳ, καὶ τὸν θώρηκα τὸν αὐτῆσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐλινοῦσθαι τοῦτο τοῦ δευτέρου ἔτεϊ ἢ τὸν κρητῆρα, Ⓒ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι, ἀπὸ ξύλου· τῶνδε εἵνεκα θωυμάσαι ἄξιον ἀρτεδόνη ἐκάστη τῶν θώρηκος πεποίηται. ἐοῦσα γὰρ λεπτή, ἔχει ἀρτεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα, πάσας φαινομένας. ὅμοιος ἕτερος ἐστὶ καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. στρατεύεσθαι δὲ ἐπελέγοντο ἐς τὸν Σάμον ὥστε γαμέεσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως.

Ὑβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γενόμενον μέγα πρότερον τοῦτο στρατεύματος τούτου, ἔτι δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τῷ κρητῆρος τῇ ἁρπαγῇ γενόμενον. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε τμηθησομένους Ⓓ Ἀλυάττεα ὅτι ἐκτομήν. προσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι Ⓔ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱκετεύειν ἐπὶ ἄφαλα Ἀρτέμιδος· μετὰ δέ, οὐ προορέοντες ἀπελκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱροῦ, σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐρχόντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο Ⓕ Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νεῦ ἔτι χρέωνται κατὰ ταῦτα. νυκτὸς γὰρ ἐπιγενομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον Ⓖ παῖδες, ἱστασαν χορῶν παρθένων τε καὶ νεηνίων· ἱστάντες δὲ τοὺς χορούς, τρωκτὰ σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο

νόμον

νόμον φέρεσθαι· ἵνα ἐκπαίζοντες τῷ Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφώ. ἐς τοῦτο δέ οἱ ἐλθεῖν ἐγένετο ἐς ὃ τῷ Κορίνθιοι τῶν παίδων φύλακοι οἴκοθεν ἀπολιπόντες. τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυρην Σάμιοι. εἰ μὲν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν τοῖσι Κερκυραίοις, οὐκ ἂν στασιάζοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ἕνεκα τῆς αἰτίης· νεῶν δὲ αἰεὶ ἐπί τε ἐκτισμένῃ τῇ νήσου, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες ἐωυτοῖσι. τούτων ὦν εἵνεκα ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι Κορίνθιοι.

τῷ ἐπεμψε 115 Ἔπεμπε δὲ ἐς Σάρδις ἐπ' ἐκτομῇ Περιάνδρου, τῶν τοῦτων Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, ὑμηρεύσοντας· τούτου γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν ἀρῆγμα ἀπάδαλον ποιήσαντες. ἐπεί τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην συνέβη τοῦτο τῇ γεγενημένῃ γενέσθαι· ἦσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδεκα, ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος πρὸ ἑωυτόν, ἐφιλοφρονέετό τε, ὡς εἰκὸς ἦν, θυγατρὸς ἐόντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας· ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπεπέμπετο, εἶπε τοιάδε πρὸς τὸν πρεσβύτερον αὐτῶν· Ἄγε ἴσθι ὦ παῖδες ὃς ὑμέων τὸν μητέρα ἀπέκτεινε; τοῦτο ὅ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὐνόματι ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ἅτε φονέα τῆς μητρὸς πατέρα οὔτε προσεῖπε, οὔτε προσδιελέγετο, ἰσορρέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δὲ μιν ὁ θυμὸς ἐλάμβανε ὁ Περιάνδρου ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἰσορρέα τὸν πρεσβύτερον τοῦτον προσεῖπε ὁ πατὴρ διελέγετο. ὁ δὲ οἱ ἀπηγέετο ὡς σφέας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τοῦ ἔπεος τὸ σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδαμείως μηχανέων ἔφη εἶναι μὴ οὐ σφι ἐκεῖνον ὑποθέσθαί τι· ἐλιπάρεέ τε ἱστορέων.

A quæ diſtribuenda ferrentur: vt ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. ídque couſque factum eſt dum Corinthii pueris quos aſſeruabant omiſſis abierũt. Ita Samii pueros Corcyram reduxerunt. Quòd ſi defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitiſſet, non ob hanc cauſam Corinthii [a] aduerſus Samios expeditionem ſumpſiſſent: nunc ab ipſa vrbe Corcyrenſi à ſe condita, Corinthii ſemper cum Corcyræis diſcordes mutuò fuêre. Huius igitur rei memores Corinthii, exhulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad caſtrandum Sardis primorum Corcyræorum delectos pueros, vlciſcẽdi facinoris gratia quod Corcyræi priores in eum admiſerant. nam poſteaquam vxorem ſuam Meliſſam necauit Periander, accidit vt ad ſuperiorem calamitatem hæc quoque accederent: Erant ei ex Meliſſa liberi duo, vnus decem & ſeptẽ, & alter duodeuiginti natus annos. hos auus maternus Procles Epidauri tyrãnus, ad ſe accitos, ea proſequebatur charitate qua debebat nepotes ex filia. Quos vbi remittendos ſtatuit, priuſquã dimitteret, Scitis, inquit, pueri, quiſnam matrẽ veſtram interemit? Hoc dictum, ei qui maior natu erat, nulli [b] momenti habitum eſt: at minori, cui nomen erat Lycophroni, ita doluit, vt reuerſus Corinthum, patrẽ neque prior affatus ſit, neque affantem reaffari, ac ne interrogãti quidem reſpõſum reddere voluerit. Eum Periãder tãdem ſanè indignatus è laribus eiecit. Quo ciecto, maiorem natu percontatur quænam cum eis auus eſſet colloquutus. Ille narrare vt ſe auus amantiſſimè accepiſſet: non tamen facere mentionem dicti illius quod Procles in eis dimittendis dixiſſet, [b] quippe quod in mentem non admiſerat. Periander dicere, nulla ratione fieri poſſe quin aliquid illis ab auo ſit ſuggeſtum: itaque percontando inſtare.

a Ad ſumẽdam in Samios expeditionem operas contuliſſent.

b Quippe qui eius nõ meminiſſet, quòd animũ ad id non aduertiſſet.

Tunc adoleſcens in memoriam rediens, id quoque dictum fuiſſe narrauit. [a] Quod Periander in animum accipiens, tamen nolens aliquid filio concedere indulgẽtius, mittit ad eos apud quos fili° ab ipſo expulſus degebat, prohibitum ne adoleſcentem in domum excipiãt. Iſte illinc eiectus, in alteram ſe domum conferebat: ſed ab hac quoque abiiciebatur, Periandrõ iis qui acceperant comminante, atque vt arcerent imperante. Expulſus hinc in aliã ſodalium domum ſe contulit. Illi etſi formidantes, tamen quòd eſſet Periandri filius, hominem excipiebant. Ad poſtremum Periander edictum propoſuit, quiſquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, eũ ſacram [b] pœnam Apollini debiturum, quantam ipſe nuncupabat. Ad hoc edictum quum nemo illum in domum reciperet, nemo affari vellet, ne ipſe quidem putauit rem deſperatam eſſe tentandam: ſed intra porticus ſe tenens, aſſiduè verſabatur. Quem die quarta Periander illuuie & inedia enectum cernens, miſertus eſt, depoſitáque ira, propius accedẽs, Fili, inquit, vtrũ eſt optabilius, iſtúdne quod faciendo pateris, an patri obtemperando, tyrannidem atque opes accipere quæ ego habeo? qui quum ſis & meus filius & beatæ Corinthi rex, præoptaſti mendicam vitam, obſiſtendo atque iraſcendo illi cui minimè debebas. Nam ſiquid calamitatis illinc accidit vnde ſuſpicionem in me habes, id mihi accidit, eiúſque ego particeps eo magis ſũ quòd ipſe id perpetraui. Tu verò, edoctus quanto ſatius ſit [c] inuidioſum quàm miſerabilem eſſe, & ſimul quid ſit in parentes & in meliores ſe iraſci, abi domum. Periander quidem his verbis filium [d] caſtigabat: ille autẽ nihil patri reſpõdit, niſi ipſum ſacram [e] pœnam deo debere, quòd in ipſius colloquiũ veniſſet. Ibi Periander animaduertẽs malũ filii [f] vehementius eſſe quã vt corrigi poſſet, ab oculis eũ ſibi amãdãdũ putauit, nauigio íCorcyrã miſſo. nã Corcyræ quoq; imperitabat.

b Ad quod Periandri animum aduertens

b Mulctam

c Inuidiã quàm commiſerationẽ mouere.

d Corripiebat.

e Mulctam

f Eiuſmodi eſſe cuius ſanandi ratio nulla iniri poſſet. *Vel, Nullo pacto eſſe ſanabile. Magis ad verbũ, Nullum exitum habere.*

A ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τοῦτο· Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδέν, ἢ ὁ ὀξυλαβὴς ὑπ' αὐτοῦ πᾶς διαπρήσσοιτο, ἐς τούτους πέμπων ἀγγέλων, ἀπηγόρευε μή μιν δέχεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλων οἰκίων, ἀπελαύνετο καὶ ἀπὸ τούτων· ἀπειλεόντος τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δοξαμένοισι, καὶ ὑπεξείργειν κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' αὖ ἦιε ἐπ' ἑτέρους
B ἑταίρων. ⓐ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καὶ τὸν δεῖμα ἔχοντες, ὅμως ἐδέκοντο. τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν οἰκίοισι ὑποδέξηταί μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἱρὸν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δή κου εἶπας. προσὼν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τις οἱ προσελέγετο, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε. προσὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδιηγήθη πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διαχρατερέων ἐν τῇσι θύρῃσι ἐ-
C καλινδέετο. τετάρτῃ δ' ἡμέρῃ ἰδὼν μιν ὁ Περίανδρος ἀλεεινόν τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπλωκότα οἰκτειρε· ὑπεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, ἦιε ἄσων, καὶ ἔλεγε, Ὦ παῖ, κότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων προπαθέων, ἢ τὸν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τοῦ πατρὸς ὀπίσσω, προσλαμβάνειν; ὃς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεύς, ἀλήτεω βίον εἵλευ· ἀντιστατέων τε καὶ
D ὀργῇ χρεώμενος ἐς τὸν σε ἤκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις συμφορὴ τοῖσι ἀνδράσι ἐγγίνεται ἐξ ἧς τινος ὑφίλεω ἐς ἐμὲ ἔχῃς, ἐμοί τε αὐτὴ γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλέον μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτὸς σφέ ἐξεργασάμην. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι χρεὸν ἐστὶ ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε οἱοῖόν τι ἐς τοὺς τυράννους καὶ ἐς τοὺς χρεόντως τεθυμῶσθαι, ἀπιθι ἐς τὰ οἰκία. Περίανδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν κατέλαμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται
E Ⓦ πατέρα, ἔφη δὲ μιν ἱρὸν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἀπορέοι τι ὁ κακὸν εἴη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπει, στείλας πλοίῳ ἐς Κέρκυραν· ἐπεκράτεε γὰρ καὶ τούτης.

ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Περκλέα, ὡς τὸν πρεόντων οἱ χρημάτων ἐόντα αἰτιώτατον· καὶ εἷλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἷλε δὲ αὐτὸν Περκλέα, καὶ ἐζώγρησε· ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὅ, τε Περίανδρος πρεσβύκεε, 116 καὶ σύνεσιν ὡσκέετο ἑωυτῷ ὀκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ χρήματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἐπεκάλεε τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα. ἐνὸς δὴ τῶν παίδων οἱ ἐπιεικέος, ἀλλὰ οἱ καταφαίνετο ἐς νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀντεκρίσιος ἠξίωσε τὸν πατέρα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ, μετεχόμενος τοῦ νεωτέρου, δεύτερα ἀπέστειλε ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφήν, ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα· δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ αὐτῇ πείθεσθαι. ἀπιγμένης δὲ ταύτης, καὶ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι » τὴν τε τυραννίδα ἐς ἄλλους πεσεῖν, καὶ τὸν » οἶκον τὸν πατρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὖ- » τὸς σφε ἀπελθὼν ἔχειν; ἀπίθι ἐς τὰ οἰκία, » παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοπρμίη, κτῆμα » σκαιόν. μὴ δὲ κακὴν τὴν κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τὴν » δικαίων τὰ ὑπεξιόντα προτιθεῖσι. πολλοὶ » δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα » ἀπέβαλον. τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· » πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε » ἤδη καὶ προβεβηκώς. μὴ δῶς τὰ σεωυτοῦ ἀ- » λλοδαπὰ ἄλλοισι. ἢ μὴν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ παιδὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινόμενος, ἔφη οὐδαμᾶ ἥξειν ἐς Κόρινθον ἔστ' ἂν πυθώνεται προτεόντα τὸν πατέρα. ἀπαγγελάσης δὲ ταύτης ταῦτα, ὃ τρίτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἥκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, ἀμφίδοχον γενέσθαι τῆς τυραννίδος. καταινεσάντος δὲ ἐπὶ τούτοισι τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐξέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἰ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μή σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίοις ἐτιμωρέετο.

Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ τοῖχος τὸ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ μὲν πρὸς θαλάσσης ἐξεῶσος πύργου κατὰ τὸ προάστιον τῆς

A Eo autem amandato, bellum socero Procli intulit, tanquam præcipuo harum rerum autori. Expugnatáque Epidauro, Proclem cepit, quem tamen viuum seruauit. Interiecto deinde tempore quum senuisset Periãder, sibique esset conscius se non esse amplius parem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram accersitum Lycophronem ad tyrãnidem administrandam. Nam in maiore filio non erat indoles, B hebetiórque esse ei videbatur. Lycophron ne [a] responsione quidem est dignatus eũ qui sibi nuntium afferebat. At Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suã, sperans fore vt ille huic præcipuè auscultaret. Hæc, vbi venit, Fili, inquit, mauis tyrannidem recidere in alios, & domum patris tui ad alienos dispergi, quã tu ipse habere illuc reuersus? Redi quæso ad penates, desine tibimet C officere. [b] Læua possessio est peruicacia: noli malum medicari malo. Multi manſuetiora [c] iustioribus præponunt. multi materna sectantes, paterna perdiderũt. Lubrica res est tyrannis, cuius multi sunt amatores. Pater senex est prouectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se D iturum Corinthum quoad patrẽ supereſſe audiret. Hoc quum mulier renuntiasset, tertiò Periander caduceatorem mittit. qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed vt hic Corinthũ proficiscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periãder Corcyram ipse veniebat, iuuenis Corinthum mittebatur. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander E accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis vltionẽ sumebat.

Lacedæmonii ingenti cũ classe vbi peruenêre, Samum obsederunt, succedentésque muro, turrem mari imminentem iuxta

a Interrogatione. *Vel, compellatione.*

b Siniſtra. *Vel, Infausta.*

c Iustis æquitatẽ anteponũt. *i. Æquũ & bonũ summo iuri præferunt.*

ſuburbana tranſcenderunt. Sed mox cum magna manu ſuppetias ipſo ferente Polycrate, reiecti ſunt. Sed quũ à ſuperiore turri (quæ tergo mõtis prominebat) erupiſſent tum auxiliarii, tum ipſorum Samiorum permulti, & aliquãtiſper Lacedæmonios ſuſtinuiſſent ipſi, retro fugam fecerunt, inſequentíque ab hoſte cædebantur. Quòd ſi Lacedæmonii qui aderant, Archiæ & Lycopæ ſimiles extitiſſẽt, eo die capta Samus fuiſſet. Siquidem Archias & Lycopes ſoli cum Samiis ad murum refugientibus irrumpentes, intercluſa ad redeundum via, intra vrbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipſe cum alio Archia Samii filio, eodémque tertio ab hoc Archia, congreſſus ſum apud Pitanen (huius enim tribus erat, quæ ex omnibus hoſpitibꝰ maximè Samios honorabat) ſibi dicente Samio nomen à patre fuiſſe inditum, quòd eius pater Archias ſtrenuè pugnans, Sami mortẽ oppetiſſet: ſe verò ideo Samiis honorẽ habere quòd auus ſuus fuiſſet à Samiis publicè affectus egregia ſepultura. Lacedæmonii, quadraginta diebus in obſidendo abſumptis, quum in ſuſcepta re nihil admodum proficerent, in Pelopõneſum redierunt. Fertur, Polycratem, (vt rumor quidam temerarius emanauit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percuſſiſſe, eámque auro induxiſſe, ac Lacedæmoniis dediſſe: atque ea accepta illos receſſiſſe. Hanc primam expeditionem Dores aduerſus Aſiam per Lacedæmonios ſuſceperunt. Samii, qui Polycrati bellum intulerãt, poſteaquam à Lacedæmoniis ſe relictum iri vidẽt, & ipſi tranſmiſerũt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ.

a Apud Pitanen (huiusenim tribꝰ erat) qui ex omn. hoſp. Samios potiſſimùm honorabat, ſuóque patri impoſitum Samii nomen dicebat, quòd ſuus pater Archias ſtr. &c. *Valla autem ita vertit quaſi ὃς, quod eſt ante ξείνων, referat δῆμον, quum referat Ἀρχίλῳ.*

Vigebant autem ea tempeſtate Siphniorum res, erátque hæc inſularum locupletiſſima, vt in qua auraria & argentaria metalla eſſent, vnde tantum pecuniæ fiebat vt ex decima eius parte reponeretur apud Delphos theſaurus locupletiſſimo cuique par, Siphniis pecuniam quæ quotannis conficiebatur, diſtribuentibus. Qui vbi theſaurum confecerunt,

A πόλιος ἐπορέβησαν· μετὰ δὲ, αὐτοὶ βοηθήσαντος Πολυκράτεος χρεὶ πολλῇ, ἀπηλάθησαν. κατὰ δὲ τὸν ἕπαινον τοῦτον τὸν ὑπὲρ τῆς ῥάχιος τοῦ οὔρεος ἐπέρησαν ἐπεξῆλθον οἵ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δοξάμενοι ὦν τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ὅτε κατώμνυσαν, ἐκλῆνον. εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὁμοῖοι ἐγένοντο τούτοισι τοῖσι ἡμέρῃσι Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης

B μὲν γὰρ καὶ Λυκώπης μούνοι συνεκατεσκόντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀποκληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γενομένῳ ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίεω, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην· (δήμου γὰρ τούτου ἐών) ὃς ξείνων πρώτων μᾶλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καὶ οἱ τὸν πατρὸς ἔφη Σάμιον τὠνόμασται τὸν οὔνομα, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύτησε.

C Ὑμιὰς δὲ Σαμίους ἔφη, δεῖσθαι ταφῆναι οἱ τὸν πάππων δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων θάψ. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι τεσσερήκοντα ἐγεγένεσαν ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς ὃ τοῦτο τε οὐδὲν προεχώρεε τῷ πρήγματι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Πελοπόννησον. ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ὀπιζώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολίβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναι σφι· τοὺς δὲ, δόξαντας, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτην πρώτην

D στρατιὴν ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμονίοισι Δωριέες ἐποιήσαντο. ἅτε δὲ τῶν Πολυκράτεα στρατευσάντων Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῖς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον. χρημάτων γὰρ ἐδέοντο.

Τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἦν μάλιστα τότον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων οὕτω, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὅμοια τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῶν ἐωυτῶν ἑκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν,

E

117

ἐχρέωντο ἢ χρησείῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἐστὶ πολλῷ χρόνον πλέω γενέσθαι. ἡ δὲ Πυθίη ἔχρησε σφι τάδε,

Ἀλλ' ὅτεο μὲν ἐν Σίφνῳ πρυτανήια λευκὰ γένηται,

Λευκοφορὶς τ' ἀγορή, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς,

Φράσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

Τοῖσι δὲ Σίφνιοισι τότε ἐν ἀγορῇ ἦν τὸ πρυτανήιον Παρίῳ λίθῳ ἠσκημένον. τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε εὐθέως, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπείτε δὲ τάχιστα τοῖς τείχεσι τοῖς Σίφνιον προσέσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄγουσαν ἐς τὸ ἄστυ. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἡ Πυθίη προεμήνυσε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι δὲ ὧν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντα σφι χρῆσαι. οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἐνίκησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκλήισθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοῖσι μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἐπράξαντο. τῶν δὲ Ἑρμιονέων νῆσον αἰτέσαντες χρημάτων πρόσχεσιν, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι παρακατέθεντο. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελασσώσαντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δὲ ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ' ἔτεα πέντε. ὥστε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νεῶ, οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, τῆς τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν. καὶ τῶν νεῶν καὶ τριήρεων ἐχουσέων τὰ πρῴρεας ἠκρωτηριάσαντο, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔχθεος ἐόντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότερον μὲν γὰρ Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἰγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη.

A nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluêre oraculum. Eis ita Pythia respondit,

[a] *Quum tamen in Siphno fuerint prytaneïa cana,*
Cana fori facies, tunc vir vaser adsit oportet,
Qui notet è ligno agmẽ, legatúmque rubentem.

a *Hæc explicantur statim pòst.*

Erant eo tempore Siphniis [b] prytaneium forúmque Pario lapide exculta: hoc autem oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post aduentum Samiorum intelligere potuerunt. Nã Samii [c] quũ velocissimè ad Siphnum applicuissent, miserũt ad vrbem cum legatis vnam è nauibus. Veteri autem instituto naues omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixerat, vt obseruarent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nũcii igitur vbi peruenere, decem sibi talenta mutuari precabãtur. Negantibus Siphniis se mutuaturos, Samii eorum agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuò occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorúmque multi ab vrbe intercluſi, quos postea centum talentis recuperauêre. Ab Hermioneis quoque Samii pecuniarũ loco insulã Thyream acceperunt, Peloponneso adiacentem, quam Trœzeniis commendauerunt: ipsi Cydoniã in Creta condiderunt, quum illuc non ea de causa nauigassent, sed vt Zacynthios ex insula summouerent. In hac vrbe quinquẽnium degẽtes, ita rem bene gesserunt vt templa quæ nũc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnes præterea delubrum. Sexto eos anno AEginetæ nauali prælio victos cum Cretẽsibus diripuerũt, ac rostratas naues mutilauerũt, eáque rostra apud Mineruæ templum in AEgina affixerunt. Hæc AEginetæ Samiis fecêre, infensi quòd illi antea sub Amphicrate rege, bello AEginæ illato, magnis cladibus illos affecissent, & inuicem affecti fuissent. & hæc quidem fuit causa.

b *Id est, domus publica.*

c *Quum primũ Siph. applicuerunt.*

ναυμαχίῃ

ἔχθεος

Protraxi autem ſermonem de Samiis ob hoc magis, quòd tria ſint apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Vnum, montis in centum quinquaginta paſſus editi, à cuius imo foſſa incipiens ad contrarium os deducta eſt, longitudinis ſeptem ſtadiorum: celſitudinis autem ac latitudinis, vtrinque octonûm pedum. Ité per eam totã altera foſſa depreſſa eſt [a] viginti cubitorũ, triplo maioris latitudinis, per quã deriuatı à magno fõnte aqua fiſtulis in vrbem deducitur. Huius foſſæ architectus extitit Megarẽſis Eupalinus Nauſtrophi filius. Alterum è tribus operibus eſt agger circa portum in mari, ad viginti paſſus altitudinis, duobus amplius ſtadiis longitudinis. Tertium opus eſt templum omniũm quæ nos vidimus ampliſſimum, cuius architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia ſermonẽ aliquanto magis extendimus.

a Viginti cubitorum altitudinis *i. profunditatis*, triũ autem pedum latitudinis. *Valla autem pro* τείπουν *legi* τεσσαλοιῶν.

Cambyse Cyri circa AEgyptum immorãte, ac deſipiſcẽte, duo magi iidémque fratres [b] coniurauerunt: quorum alterũ Cambyſes reliquerat rei domẽſticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, paucíſque Perſarum erat nota, pleriſque eum viuere arbitrantibus, [c] rebellandum ſibi putauit, atque ita rem eſſe aggrediendam. Erat ei in regia germanus, quem dixi vnà [d] cõiuraſſe, corporis habitu quãſimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyſes fratrem ſuum interemerat: nec ſpecie tãtùm corporis Smerdi aſſimilis, ſed etiam cognominis. Hunc virum magus Patizithes inſtructũ quemadmodum ipſe illi omnia peracturus eſſet, in regium ſoliũ perduxit. Hoc acto, caduceatores cùm alia in loca, tum verò in AEgyptum dimittit ad exercitũ, qui edicerent vt Smerdi Cyri filio deinceps obedirent, nõ Cambyſi. Hæc caduceatores alii alibi edixere. Is quoque qui ad AEgyptum delegatus erat, (inuenit autem Cambyſem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agẽtem)

b Rebellauerũt. *Vel, Inſurrexerũt.*

c Inuadendum regnum.

d Rebellaſſe. *Vel, Inſurrexiſſe.*

A ἐμήχυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἀπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, οὔρεός τε ὑψηλοῦ ὄρυγμα ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς. τοῦτο δὲ ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ σταδίων εἶναι· τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδας. ἄλλη δὲ πάντῃ δι' αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὀρώρυκται, τρίπουν δὲ τὸ εὖρος· δι' οὗ τὸ ὕδωρ μετοχετευόμενον ἀπὸ τῶν Σαλμωνίων,

B παραγίνεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον, ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστι· δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δὲ σφι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φίλεω ἐπιχώριος. Τούτων εἵνεκα

C μᾶλλόν τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα.

Καμβύσεα δὲ τὸν Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπαναστάντες ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεε τῶν οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτοι δὴ ὦν οἱ ἐπαναστάντες μαθόντε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιτο ἠμόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι τε ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν Περσέων, τῶν δὲ πολλοὶ περιεόντα μιν εἰδείησαν· ὡς ἐς ταῦτα βουλεύσαντε τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι.

D ἦν οἱ ἀδελφεὸς τὸν εἶπα οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκὼς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης ἑόντα ἐωυτοῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὐνόμα τοὔνομα εἶχε Σμέρδις. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὡς οἱ αὐτὸς πάντα παραπλήξει, εἶσε ἄγων ἐς βασιληίον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ καὶ δὴ καὶ ἐς

E Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τὰ λοιπά, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. οἵτε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον ταχθεὶς, (ἔμελλε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἑόντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι)

118

τοσαῦτα ἐν μέσοισι τοῖσι ἐστεταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μὲν λέγειν ἀληθέα, αὐτὸς τε τοσοῦδε δι' ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ ποιήσαντα ταῦτα) βλέψας ἐς Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρήξασπες, οὕτι μοι διετορήξαο τὸ τοι τοσοῦδε ἐπέθηκα τρῆγμα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπαμύνεται, οὐδὲ ὅκως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ αὐδρὸς νεῖκός τι ἔσται ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μὲν νεκροὶ τεθνεῶτες ἀνίστανται, τοσοῦδε καὶ Ἀστυάγεα Μῆδον ἐπαμυνέεσθαι· εἰ δ' ἔστι ὡς τοῦτο τοσοῦτο, οὐ μή τοι ἔτι γε ἐκείνου νεώτερον κακὸν οὐδὲν ἀναδλάστῃ. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῶντας πρὸς ὅτευ ἥκων τοσαῦτα ἡμῖν Σμέρδιος βασιλέος ἀγγέλλει. ταῦτα εἰπόντος Πρηξάσπεος, (ἤρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδίωκτος ἡρμόσθη ὁ κῆρυξ ἦκε. ἀπιγμένον δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὦνθρωπε, φὴς γὰρ ἥκειν τοῦδε Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἰπὰς τὴν ἀληθείην, ἄπιθι χαίρων· κοτέρῳ αὐτός τι Σμέρδις φαίνηται ἐὼν ὅσῳ συνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις ἐκείνου ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν Κύρου ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὐκ ὄπωπα· ὁ δέ μοι μάγος Καμβύσεω ἐπίτροπον τῶν οἰκηίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα συνετέλλατο, φὰς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιτελέσαντα εἰπὰς τοσοῦτο ὑμέας. ὁ μὲν δὴ σφι ἔλεγε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε, Πρήξασπες, σὺ μὲν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθὸς, ποιήσας τὸ κελευόμενον, αἰτίην οὐκ ἔσχες φυγᾶς· ἐμοὶ δὲ τίς αὖ εἶη Περσέων ὁ ἐπαμυνέων, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος ὀνώματος; ὁ δ' εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπανεστεῶτες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Παττιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις. ταῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεα τὸ

stans in medio, præcepta magi exposuit. Hæc audiēs Cambyses, vera loqui caduceatorem ratus, séque à Prexaspe esse proditum, quòd missus ad occidēdū Smerdin, rem non peregisset, intuēs in eum, Prexaspes, inquit, rem mihi non exequutus es quam iniūxeram. Ad quem ille, Ista here, ait, haudquaquam vera sunt, vt aut frater tuus aliquando rebellet in te, [a] aut quippiā ex illo viro certaminis existat magni exiguíve. quippe quum ego sim exequutus quæ tu mihi imperasti, quíq; hominē meis ipsius humarim manibus. [b] Quòd si defuncti rebellant, expecta vt etiam Astyages Medus in te rebellet: sin autem ita habet vt antea habebat, nihil tibi ex illo nouum amplius germinabit. Igitur mitte mecū qui assequantur caduceatorem, qui perscontando indagent [c] nūquid à quo Smerdi rege nobis denuntiatum venit, eum audierit. Hæc loquentem Prexaspem Cambyses audiens, quum ei placuissent, confestim ad assequendum caduceatorem misit. Eum, vbi rediit, Prexaspes his verbis interrogauit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuntium, dicito veritatem: qua dicta, abito sospes. Vtrum Smerdis ipse in conspectum datus tibi ista mandauit, an quispiam eius ministrorum? Tum ille, Equidē, inquit, ego Smerdin Cyri filium, ex quo Cambyses aduersus AEgyptum fecit expeditionem, nūquam cōspexi: sed magus quem Cambyses rerum suarum familiarium procuratorem cōstituit, is mihi ista mādauit, dicēs Smerdin Cyri filium [d] optare hæc apud vos dici. Hæc ille loquens, nihil ementitus est. Tum Cambyses, Prexaspes, inquit, tu quidem quia vt vir bonus imperata fecisti, culpam effugisti: verùm quísnam fuerit è Persis qui contra me rebellauit, occupato Smerdis nomine? Ad quē Prexaspes, Ego, inquit, hoc quod actum est mihi videor intelligere. Magi sūt qui aduersus te insurrexerūt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquisti, & frater eius Smerdis. Ibi Cambysem, quum

a Aut vlla contentió, *vel, disceptatio*, magna, aut parua ex illo aduersus te oriatur.

b Si fortè tamē mortui resurrexerunt, puta fore vt etiam Astyages Medus rebellet: sin res ita se habent vt antea. *i. si mortui nihilo magis nunc resurgunt quàm antea*, fieri non potest vt nouum aliquod malum ab illo tibi repullulet.

c A quo veniēs, *id est, missus*, nos Smerdi dicto audiētes esse iubeat.

d Iniunxisse. *Vel, mandasse.*

Smerdis audiſſet nomen, [a] percuſſit veritas ſermonis, ac sõnii, per quod ei quidam viſus fuerat nũtiare, Smerdin regio inſidentem ſolio, ad cælũ vſque pertingere vertice. Agnoſcens itaque ſine cauſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdin. Quẽ vbi [b] defleuit (vt erat omni clade afflictus) in equum inſiliit, habens in animo [c] quamraptiſſimè Suſa verſus exercitum ducere in magum. Inſilienti in equum, [d] vagina gladii excidit, vndenudatus gladius perſtrinxit eius femur, in ea ſcilicet parte in qua prius ipſe tãquam opportuna ad feriẽdum (vt ſibi videbatur) percuſſerat Apin AEgyptiorum deũ. Vulneratus Cãbyſes, quódnam illi oppido nomen eſſet interrogauit. Illi aiũt Ecbatana. Sed quũ fuiſſet iam antea Cambyſi redditum ex vrbe Buti oraculũ, cum in Ecbatanis deceſſurũ, ipſe interpretabatur ſe in Ecbatanis Mediæ (vbi res eius omnis erat) ſenem vita functurum: at oraculũ in Ecbatanis Syriæ loquebatur. Tunc [e] poſtquam ſciſcitatus, reſipuit, oppidi nomen audiẽs, tum magi iniuria perculſus, tum vulnere: verbáque oraculi expẽdẽs, Hoc in loco, inquit, fatale eſt Cãbyſem Cyri decedere. Hactenus tunc loquutus. Viceſimo dehinc die accitis Perſarum qui aderant præſtantiſſimis quibuſque, ita inquit, Quod maximè occultum volebam Perſæ, [f] id cogor apud vos efferre. ego enim quum apud AEgyptum agerẽ, inter quietem viſum vidi, [g] quod quidem minimè viſum oportuit. Videbatur mihi nuntius quidam domo aduenies, nuntiare Smerdin in regio ſedentem ſolio, cælum capite contingere. Ex quo veritus ne à fratre exuerer principatu, properantius quàm prudẽtius feci. neque enim in hominis natura ſitũ eſt auertere quòd euenturum eſt. Itaque demens ego Prexaſpem Suſa ad Smerdin interimendum miſi. Quo tanto ſcelere perpetrato ſecurius degebam, nequaquã coniectans fore vt Smerdi ſublato, alius quiſpiã mortalium in me

a *Videtur hæc phraſis reſpondere noſtræ, Il fut touché en ſon cœur.*

b Defleuit, & de tota calamitate queſtus eſt, in equum inſ.

c Quamprimũ. *Vel, Primo quoq; tempore.*

d Gladius vagina excidit.

e Poſtquã ſciſcitatus, oppidi nomen reſciuit, tum magi iniuria perculſus, tum ex vulnere, reſipuit, *Vel, ad ſe rediit*, & intellecto oraculo, *Vel, & quum mẽte complexus eſſet oraculum*, dixit, Hoc in loco fatale eſt Camb.

f Eò redactus ſum vt id apud vos efferam.

g Quod vtinam minimè vidiſſẽ.

Α. Σμέρδιος οὐώμα, ἔτυψε ἡ ἀληθείη τῆσι τε λόγοισι καὶ τῷ ἐνυπνίῳ· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγείλαι τινὰ οἱ ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τῷ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀποκλαύσας δὲ, καὶ καταμεμπτήσας τῇ ἁπάσῃ συμφορῇ, ἀναθρώσκει ἐπὶ ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων πλὼ ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καὶ οἱ ἀναθρώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κουλεοῦ τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει. γυμνωθὲν δὲ ὁ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τρωματισθεὶς δὴ κατὰ τοῦτο αὐτὸς τῇ προτέρῃ τῶν Αἰγυπτίων θεὸν Ἄπιν ἔπληξε, ὡς οἱ καιρίη ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ,τι τῇ πόλι οὔνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ἐκβάτανα. τὰ δὲ ἐπὶ προτέρῃσι ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ὡς Ἐκβατανοῖσι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατανοῖσι ἐδόκεε τελευτήσειν γηραιός, ἐν τοῖσι οἱ ἦν πλοῦτος τὰ πρήγματα. ὁ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἐκβατανοῖσι ἔλεγε ἄρα· καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρεόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος ὄνομα, τοῦ τε συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τὸ πρόμαντος, ἐξεφοίτησε. συλλαβὼν δὲ ὁ θεράπων, εἶπε, Ἐνταῦτα Καμβύσεα ἐστὶ Κύρου ἐκ γυναικὸς γεγονὼς τελευτᾶν. τότε μὲν τοσαῦτα. ἡμέρῃσι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι μετὰ ταῦτα μεταπεμψάμενος Περσέων τοὺς παρεόντας τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγε σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, καταλέλαβέ με, ὃ πάντων μάλιστα ἐκρυπτόμην πρηγμάτων, τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἔξ οἰκου ἀγγέλλειν ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δείσας δὲ μὴ ἀπαρεθέω τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα τάχιστα ἢ σοφώτερα. ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπίῃ φύσει οὐκ ἐνὶ ἄρα τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πρηξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου, ἀδεὴς διατρίβω, οὐδαμᾶ ὀπτεύων μή κοτε ἄλλος ἀναστὰς ἀνθρώπων, ἄλλος ἐπαναστὰς αὐτῷ Σμέρδιος μὴ κοτὲ πέσῃσι, ξαμβάνος μὴ κοτὲ πέσῃσι, Σμέρδιος ἐὸς ἀδελφεὸς, ἀλλ' ἐγὼ ἐκ τοῦ ἀδελφεοῦ

119

» πων. πολλὰς δὲ τῷ μέλλοντος ἔσεσθαι ἁμάρ- A exurgeret. Vnde prorsus euen-
» τῶν, ἀδελφεοκτόνος τε ὢν ἄνευ δίκης γένοιτο, καὶ tu rerum frustratus, & parricida
» τῆς βασιληίης οὐδὲν ἧσσον ἐστέρητο. Σμέρ- fratris incassum extiti, & nihilo-
» δις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος, τὸν μοι ὁ δαίμων προ- minus regno exutus sum. nam
» έφαινε ἐν τῇ ὄψει ἐπιθωυμήσεσθαι. Τὸ μὲν δὴ Smerdis magus erat is quem dæ-
» ἔργον ἔργασταί μοι, καὶ Σμέρδιν Κύρου mon mihi per quietem demon-
» μηκέτι ὑμῖν εἶναι λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μά- strauit in me arma sumpturum.
» γοι κρατέουσι τῶν βασιλήιων, τόν τε ἕλιπον Hoc opus quũ ego perpetrarim,
» ὄπισθεν τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς iam vobis Smerdin Cyri non su-
» Σμέρδις. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν ἐμεῦ pereſſe exiſtimetis, ſed magos vo-
» αὐτοῦ τοῦς τῶν μάγων πεποιῆσθαι τιμω- B bis regnum occupaſſe: quorum
» ρέειν ἐμοὶ, τοῦτ' μὲν αἰσχίστῳ μόρῳ τετελεύτηκε alterum rerũ domeſticarũ pro-
» ὑπὸ τῶν ἐωυτοῦ οἰκηιοτάτων. Τούτου δὲ μη- curatorem reliqueram, alter eius
» κέτι ἐόντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν ὑμῖν ὦ Πέρ- frater eſt Smerdis. Quem igitur
» σαι γίνεταί μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλλεσθαι, decebat præcipuè vicem meam
» τά θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον· καὶ vlciſci, indigna à magis paſſi, is
» δὴ ὑμῖν τάδε ὀπτεύομαι, θεοὺς τοὺς βασι- [a] immerita morteà proximis ſuis
a Impia
» ληίους ὀπιταλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μά- affectus eſt. [b] Secũdo loco (quod
» λιστα Ἀχαιμενίδῃσι τοῖσι παρεοῦσι, μὴ πε- reliquum eſt Perſæ) neceſſariiſſi-
» ριίδητε τὴν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους πε- mũ mihi demãdare vobis quod
b Quum verò iſte ſuperſtes non ſit, hoc mihi ſecundo loco relinquitur imprimis neceſſarium, vt vobis mandata dem de iis quæ mihi vita excedẽti præſtari volo. Hæc igitur à vobis extremùm peto, per regios deos obt.
» ριελθοῦσαν· ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχοντες αὐτὴν C è vita exiens effici mihi cupio at-
» κτησάμενοι, δόλῳ ὑπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑ- que opto, per regios deos obte-
» μέων· εἴτε καὶ σθένεϊ τῷ κατεργασάμενοι, ſtans cùm omnes vos tum ma-
» σθένεϊ κτλ. Ὁ καρτερὸν αἰεὶ σώσασα γῆ. Ἐς τοῦ- ximè Achæmenidas qui adeſtis,
» τα μὲν ποιοῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἀναφέρουσι, ne per ſocordiam permittatis vt
» καὶ γυναῖκές τε καὶ ποίμνια τίκτουσι ἐοῦσι ἐς imperium rurſus redeat ad Me-
» Πέρσας ἀπάρχοντα χρόνον ἐλευθέροισι· μηδ' αἰ- dos. Sed ſi dolo occupatum eſt,
» σωσαμένοισι δρηκυί, μηδ' ὅπι χειρήσασι illud dolo ſurripiatis: ſin vi præ-
» δυνασώζειν, τά σφαλερὰ τούτοισι χρέομαι ὑ- reptũ, [c] vi recuperetis. Hæc vobis
» μῖν γενέσθαι. καὶ ταῦτα τοῖσι, τὸ τέλος faciẽtibus, & tellus fructum pro-
» Περσέων ἑκάστῳ ὅπι γενέσθαι οἷ ἐμοὶ ὅπι- D ferat, vxoréſque & pecua pariant
» γένηνε. Ἅμα τε εἰπὰς ταῦτα ὁ Καμβύ- in omne tempus libertate fruen-
» σης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ ὀρῆξιν. tibus: ſecus facientibus, contra-
» Γέρσας δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύ- ria his quæ dixi imprecor: & præ-
» σαντα, πάντες τά τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, terea vnicuique Perſarum eum
» ταῦτα κατείρηξάν τε καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ finem qualis mihi cõtigit. Simul
» διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ hæc loquutus Cambyſes, [d] defle-
d Omne illud factum ſuum defleuit.
» τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς πάγχυ ἐσάπη, ἀ- uit omnem ſuam conditionem.
» πέπνυσε Καμβύσεα τὸν Κύρου, βασιλεύ- Perſę, vt regem lamentanté con-
» σαντα μὲν τὰ πάντα ἐπ' ἔτεα καὶ μιῦας ſpexêre, vniuerſi tum veſtimenta
» πέντε, ἀπαιδα δὲ τοῦ παντὸς ἐόντα ἔρσενος reſcindere, tum veſtimenta ſo-
» καὶ θήλεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι lutus ploratu vi-
» ἀπιστίη πολλὴ ὑπεκέχυτο, τοὺς μάγους ἔχειν ti. Poſt hæc vbi femoris os [e] vi-
e Alij, Carie exeſum fuit. Alij etiam aliter.
» τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ὅτι Σμέρδιος Θανάτου tiatum eſt, femúrque celerrimè
» εἵνεκα βουλὴ εἴη τοῦ Καμβύσεα τὰ εἴη τοῦ περὶ τοῦ contabuit, Cambyſi vita erepta
Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐν πολεμίῃ πόλι ὁ Περσικὸν. οὗτοι μὲν νυν ἠπιστέ- eſt, Cyri filio, quum regnaſſet ſe-
ατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνεστεῶτα. δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔχαρ- ptem omnino annos & menſes
quinque, nulla vnquam prole
ſuſcepta virili fœmineâve. At
Perſis qui aderant magna offuſa
eſt incredulitas, rerum potiri ma-
gos, interpretantibus potius, Cã-
byſem, quæ de nece Smerdis di-
xiſſet, ea dixiſſe vt illi omne no-
men Perſicum redderetur ho-
ſtile. Itaque pro certo habe-
bant Smerdin Cyri per rebellio-
nẽ regnare, vt pote Prexaſpe vſq;

pernegãte à ſe fuiſſe Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat poſt Cambyſis obitum fateri, ipſius manu filium Cyri interemptum.

MAGVS defuncto Cambyſe, ſimulando ſe Smerdin eſſe Cyri filium, qui ipſi fuerat cognominis, ſecurus regnauit menſes ſeptem, qui reliqui erant ad implẽdum octauum annũ regni Cambyſis: per quos menſes omne genus liberalitatis in ſubditos munificentiæque exhibuit, adeo vt eius defuncti magnum ceperit deſiderium omnes Aſiam incolentes, ipſis Perſis exceptis. Nam miſſis ad ſingulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem ſtatim adeptus imperium edixit. Octauo autem mẽſe, quiſnam eſſet compertus eſt hunc in modum: Erat Otanes quidã Pharnaſpis filius, ſed genere atque opibus primo cuique Perſarum par. Hic Otanes magum non eſſe Smerdin filiũ Cyri, primus ſuſpicatus eſt, ſed eum qui erat, hac coniectura, quòd neque ex arce progrediebatur, neque Perſarum procerũ quempiam ad conſpectum ſuum vocabat. Itaque [a] eum ſuſpicatus eſſe, hoc ſibi ſtatuit faciendum: Quum haberet filiam nomine Phædymam, quam Cambyſes tenuerat, cuiúſque tunc magus cõtubernio vtebatur, vt aliarum omnium Cambyſis vxorũ: miſit ad eam quendam ſciſcitatũ quocum homine cubaret, cũ Smerdi Cyri, [b] an cum altero. Illa remiſſo nũtio, negauit ſe id ſcire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidiſſet vnquam, nec eum cum quo cubaret noſſet quiſnam eſſet. Ad hãc rurſus mittit Otanes, inquiẽs, Si ipſa Smerdin Cyri nõ habes cognitũ, ſaltem ſciſcitare ab Atoſſa quocum viro tu atque illa cubitatis. non enim illa ſuum ipſius ignorat fratrẽ. Filia ad hoc reſpondit, Ne in Atoſſæ quidem colloquiũ venire poſſum, aut vllã aliam cernere mulierũ cũ illo cubãtiũ. Nãque hic vir, quiſquis eſt, quumprimũ adeptus eſt regnũ,

a Quum eum ſuſpectum *impoſtura* haberet, ita egit: Quum hab.

b An cum alio quopiam.

A νος ἰῶ μὴ μοῦ ἀποκτείναι Σμέρδιν. οὐ γὰρ ἰῶ οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φαναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι ἀλλ' ἐχειρίη.

Ὁ δὲ μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεὲς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τῷ ὁμωνύμου Σμέρδιος τοῦ Κύρου μάλιστα ἐπὶ τοῦτο ἐπιλείποις Καμβύσῃ ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπέδεξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πᾶσι εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε B τε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πᾶσι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ, πλὴν ἐξ αὐτῶν Περσέων. Ἀφαπέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τὸν ἦρχε, τοσοῦτο ἀπελείπετο τῆς τριετίης καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. τοσάδε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα αἰσχάμενος ἐς τὸν ἔπειτα. ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐξήλυτο καταδηλος ἔσεσθαι τοιῷδε· Ὀτάνης ἦν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, ἤρχε δὲ καὶ χρήμασι ὁμοίως τῷ πρώτῳ Περσέων. οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑ- C πώπτευσε τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἰῶ· τῆδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίεε τάδε. ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὔνομα ἰῶ Φαιδύμη· τῇ αὐτῇ δὴ ταύτῃ εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ συνοίκεε, καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὦν D ὁ Ὀτάνης πρὸς αὐτῇ τῇ θυγατέρα, ἐπυνθάνετο πρὸς ὅτεῳ αὐδεφότων κοιμῷτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετ' ἄλλου τευ. ἡ δὲ οἱ ἀντέπεμπε, Φαιδύμη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμᾶ, οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ Σμέρδιν τοῦ Κύρου γινώσκεις, « σὺ γε τόνδε Ἀτόσσης πύθευ ὅτεῳ τούτῳ συν- « οικέει αὐτή τε ἐκείνη, καὶ σύ. πάντως γὰρ δή « κου τόν γε ἑωυτῆς ἀδελφεὸν γινώσκει. αὐτὴ « πέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ, ΟΥΤΕ Ἀ- « τόσσης δυνάμιος ἐς λόγους ἐλθεῖν, οὔτε ἄλ- « λην τινὰ ἐνορέειν τῶν συγκατημένων « γυναικῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα τοῦτ' ἀνδρῶν, ὅστις κοτὲ ἐστί, παρέλαβε τὴν βασιληίην, «

διέσπειρε ἡμέας, ἄλλῃ ἄλλῃ τάξας. ἀκούοντι δὲ τοῦτα τῇ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφάνετο τὸ πρῆγμα. τρίτῳ δὲ ἀγγελίῃσι ἐσπέμπει πρὸς αὐτὸν, λέγουσαν τάδε, Ὦ
» θύγατερ, δεῖ σε γενομένην βλ, κίνδυνον ἀναλαβέσθαι τὸν αὐὸ πατὴρ κοτὲ δύνῃ κελεύει.
» ἢν δὲ μὴ ἔσῃ ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλὰ τὸν
» αὖ κατδοκέω ἐγὼ, οὗτοί μιν σοί τε συγκοι-
» μήσθην, καὶ τὸ Περσέων κράτος ἔχοντα, δεῖ
» χαίρειν ἀπαλλάσσειν, δικὰ δοῦναι δίκην.
» νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεὰν σοι σὺν εὐδῇ, καὶ
» μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄφασον αὐτοῦ
» τὰ ὦτα. καὶ ἢν μὲν φαίνηται ἔχων ὦτα, νόμι-
» ζε σεωυτῇ σὺν Σμέρδι τῷ Κύρου συνοικέειν·
» ἢν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι.
ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φαμένη καὶ θυσιν μεγάλως ἐπὶ ποιῇ ταῦτα. ἢν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, ὀπίλαμπος δὲ ἀφάσουσα ἕξει, βλ εἰδέναι ὡς ἀτίσεται μιν. ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα. ἡ μὲν δὴ ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσασθαι. τῷ δὲ μάγου τούτου τῷ Σμέρδιος Κύρος ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ' αἰτίῃ δή τινι οὐ σμικρῇ. ἡ ὦν δὴ Φαιδύμη αὕτη ἡ τῷ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα ὅτι τελέοντα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεί τε αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος πρὸς τὸν μάγον (ὃν πρὸς ἔφαμεν δὴ καὶ αἵρεσι φοιτέοισι τοῖσι Γέρσῃσι) ἐλθοῦσα πρὸς αὐτὸν νύδε. ὑπνωμένου δὲ κατερέως τοῦ μάγου, ἥψατο τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως εὗρε ἐόντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγένετο, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ γιγνόμενα. ὁ δὲ Ὀτάνης πρώτους Ἀσπαθίνεα καὶ Γωβρύην, Περσέων τε πρώτους ἐόντας καὶ ἑωυτῷ ὅτι πιστοτάτους ἐς πίστιν, ἀπικνέεται πρὸς τούτους τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄνευ ὑποψίης οὕτω τοῦτο ἔσχον. ἀπενείκαντος δὲ τοὺς λόγους Ὀτάνεω τούτους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον ὅτῳ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μὲν νυν εἰσάγεται Ἰνταφέρνεα· ὁ δὲ Γωβρύης, Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ὑδάρνεα. γενομένων δὲ τούτων ἓξ, προσγίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ὃς Περσέων ἦρχε. τούτων γὰρ δὴ οἱ ὁ πατὴρ ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν αὐτοὺς ἀπίκετο,

nos dispersit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otanis res est visa manifestior. itaque tertiò nuntium ad eandē mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortā natalib⁹, suscipere periculū quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri nō est, sed is quem ego suspicor, non debet neque tuo frui contubernio, neque quòd potentiam Persarum obtinet, impune lætari, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecū cubabit, animaduertésque soporatum, palpa eius auriculas: quas si habentem compereris, cum Smerdi filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdi mago. Ad hæc Phædyma respondet, se, si id faciat, magnū adire discrimen, quoniam probè scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore vt ipsa ab illo trucidetur: tamē se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri hoc esse perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quum regnaret, aures præciderat, nō exigua de causa. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunque receperat patri exequuta est. nam vbi vices eius fuerunt adeūdi magum, (etenim vxores Persarum per vices in orbem ad illos pergunt) adiēs magum, vnà cubuit, eiúsque, dum vehementer soporatus esset, aures palpauit: quibus carere hominem, non difficulter sed facilè sanè deprehendit. Vbi illuxit, celerrimè patrem certiorē rei gestę facit. Iste, sumptis Aspathine & Gobrya Persarum primoribus, & ad fidem sibi seruandam accommodatissimis, rem omnem exponit, qui & ipsi sua sponte rem ita se habere sūspicabantur. eóque verba quæ Otanes attulerat, admiserunt: constituerúntque vt singuli sibi singulos in societatē deligerent è Persis quibus maximè confiderent. Asciuit itaque sibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aspathines Hydarnem. hi quum sex forent, Darius à Persis (nam his pater eius Hystaspes præerat) Susa aduenit. qui quum aduenissēt,

placuit sex Persis hũc in societatem adsciscere. qui quum septem essent, congressi colloquutique, fidem mutuò dederũt. Quúmque ad Darium ordo dicendæ sententiæ venisset, ita apud cæteros verba fecit, Equidem mihi videbar ego solus nosse magum regnare: & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiisse: atque ob id ipsum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verùm quandoquidem contigit vt vos quoque rem sciatis & non solùm ego, videtur mihi confestim esse transigẽdum neque differendũ. differre enim satius non est. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hystaspis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorẽ esse patre tuo, indolem præfers: noli tamẽ ita properare ad rem aggrediendam inconsultò, sed considerantius illam capesse: quam ita demũ aggredi debemus quum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adestis, si eo quem Otanes dixit, vtemini modo, sciatis vos teterrimè perituros. aliquis enim priuati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debebatis potius per vosmet qui cœperatis, ista exequi: sed quoniam statuistis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie transigamus, aut scitote, si nobis hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum vt me apud magum accuset, sed me vt vos accusem. Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos maturare compellis, nec sinis differre, age, expone nobis ipse quónam pacto regiã introire possimus, & illos aggredi. excubias nanque dispositas esse, ipse quoque, etsi non visu, certè auditu nosti: quas qua ratione penetrabimus? Cui respondens Darius, Multa sunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, sed facto: alia, quæ oratione declarari possunt, sed vnde nihil clari operis existit. Vos verò nostis, excubias quæ dispositę sũt, haud quaquam difficiles esse ad penetrandum. nam quum nos tales simus, nemo non (quisquis ille sit) cedet nobis, partim ob reuerentiam,

A Τοῖσι ἓξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. συνελθόντες δὲ οὗτοι ἐόντες ἑπτά, ἐδίδοσάν σφι πίστις καὶ λόγους. ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγέ σφι τάδε, Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον αὐτὸς μουνοῦσθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελευτήκεε καὶ αὐτὸ τοῦτο εἵνεκεν ἥκω σπουδὴν, ὡς συνήσων ὅτι τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεί τε δὲ συνωίκα ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μοῦνον ἐμέ, ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ
B μὴ ὑποβαλέεσθαι. οὐ γὰρ ἄμεινον. Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ παῖ Ὑστάσπεος, εἶς τε παῖς ἀγαθὸς, καὶ ἐκφαίνῃ ἑωυτὸν ἐόντα παῖδος οὐδὲν ἧσσον: τέω μὴν τοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω σπεύδειν ἀβούλως, ἀλλ' ἅπα ὁ σωφρονέοντα χρῆν αὐτέων λαμβάνειν. δεῖ γὰρ πλοῦνας γνώμενοις, οὕτω ἐπιχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα
C Δαρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, ἔστι τῷ τοι εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνεος εἰ χρήσεσθε, ὑπίσασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γάρ τις πρὸς τὸν μάγον, ἰδίῃ τοι ἐλπόμενος ἑωυτῷ κέρδεα. μάλιστα μὲν νυν ὀφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί τε δὲ ὑμῖν αἰα φέρῃ ἐς πλοῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑποθέεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ὑποπίσω ἡνεῦ ἡμέρη, ὡς οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήορος ἔσῃ, ἀλλὰ σφέας αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον. λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης, ὅκῳ ὦ-
D σα παρερχόμενον Δαρεῖον, Ἐπεί τε ἡμέας σπεύδειν ἀνάγκαζε, καὶ ὑποβάλλεσθαι οὐκ ἐᾷς, ἴθι ὄζκηγέο αὐτὸς ὅτεῳ τρόπῳ πάρεμμι ἐς τὰ βασιλήια, καὶ ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. Φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας οἶδας καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας, ἃς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε, Ὀτάνη, ἦ πολλὰ ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ· ἄλλα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργῳ δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας, ἐοῦσας
E οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν. τῶτο μὲν γάρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μὲν καὶ καταιδεόμενος ἡμέας, τὰ δὲ καὶ

συνελθόντες] ἀθροισθέντες Ald.

ἐδίδοσάν σφι πίστις καὶ λόγους] ἔδοσαν σφι πίστις καὶ λόγους Ald.

ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι] ἐπεὶ δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι Ald.

ἔλεγέ σφι τάδε] ἔλεγε τάδε Ald.

ἐδόκεον αὐτὸς μουνοῦσθαι] ἐδόκεον μουνοῦσθαι Ald.

ὅτι τε ὁ μάγος εἴη ὁ βασιλεύων] ὅτι τε εἴη ὁ μάγος ὁ βασιλεύων Ald.

καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελευτήκεε] καὶ Σμέρδις μὲν ὁ Κύρου τετελευτήκεε Ald.

καὶ αὐτὸ τοῦτο εἵνεκεν ἥκω σπουδὴν] καὶ αὐτὸ τοῦτο εἵνεκεν ἥκω σπουδὴν Ald.

ὡς συνήσων ὅτι τῷ μάγῳ θάνατον] ὡς συνήσων ὅτι τῷ μάγῳ θάνατον Ald.

ἐπεί τε δὲ συνωίκα ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι] ἐπεὶ δὲ συνωίκα ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι Ald.

καὶ μὴ μοῦνον ἐμέ] καὶ μὴ μοῦνον ἐμὲ Ald.

ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει] ποιέειν αὐτίκα μοι δοκέει Ald.

καὶ μὴ ὑποβαλέεσθαι] καὶ μὴ ὑποβάλλεσθαι Ald.

οὐ γὰρ ἄμεινον] οὐ γὰρ ἄμεινον εἶναι Ald.

Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης] Πρὸς ταῦτα εἶπε ὁ Ὀτάνης Ald.

Ὦ παῖ Ὑστάσπεος] Ὦ παῖ Ὑστάσπεος Ald.

εἶς τε παῖς ἀγαθὸς] εἶς τε παῖς ἀγαθὸς Ald.

καὶ ἐκφαίνῃ ἑωυτὸν ἐόντα παῖδος οὐδὲν ἧσσον] καὶ ἐκφαίνῃ ἑωυτὸν ἐόντα παῖδος οὐδὲν ἧσσον Ald.

τέω μὴν τοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω σπεύδειν ἀβούλως] τέω μὴν τοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ οὕτω σπεύδειν ἀβούλως Ald.

ἀλλ' ἅπα ὁ σωφρονέοντα χρῆν αὐτέων λαμβάνειν] ἀλλ' ἅπα ὁ σωφρονέοντα χρῆν αὐτέων λαμβάνειν Ald.

δεῖ γὰρ πλοῦνας γνώμενοις] δεῖ γὰρ πλοῦνας γνώμενοις Ald.

οὕτω ἐπιχειρέειν] οὕτω ἐπιχειρέειν Ald.

λέγει πρὸς ταῦτα Δαρεῖος] Πρὸς ταῦτα λέγει Δαρεῖος Ald.

Ἄνδρες οἱ παρεόντες] Ἄνδρες οἱ παρεόντες Ald.

ἔστι τῷ τοι εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνεος εἰ χρήσεσθε] ἔστι τῷ τοι εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνεος εἰ χρήσεσθε Ald.

ὑπίσασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα] ὑπίσασθε ὅτι ἀπολέεσθε κάκιστα Ald.

ἐξοίσει γάρ τις πρὸς τὸν μάγον] ἐξοίσει γάρ τις πρὸς τὸν μάγον Ald.

ἰδίῃ τοι ἐλπόμενος ἑωυτῷ κέρδεα] ἰδίῃ τοι ἐλπόμενος ἑωυτῷ κέρδεα Ald.

μάλιστα μὲν νυν ὀφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα] μάλιστα μὲν νυν ὀφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν ταῦτα Ald.

ἐπεί τε δὲ ὑμῖν αἰα φέρῃ ἐς πλοῦνας ἐδόκεε] ἐπεί τε δὲ ὑμῖν αἰα φέρῃ ἐς πλοῦνας ἐδόκεε Ald.

καὶ ἐμοὶ ὑποθέεσθε] καὶ ἐμοὶ ὑποθέεσθαι Ald.

ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ὑποπίσω ἡνεῦ ἡμέρη] ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ὑποπίσω ἡνεῦ ἡμέρη Ald.

ὡς οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήορος ἔσῃ] ὡς οὐκ ἄλλος φθὰς ἐμεῦ κατήορος ἔσῃ Ald.

ἀλλὰ σφέας αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον] ἀλλὰ σφέας αὐτὸς ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον Ald.

λέγει πρὸς ταῦτα Ὀτάνης] Πρὸς ταῦτα λέγει Ὀτάνης Ald.

ὅκῳ ὦσα παρερχόμενον Δαρεῖον] ὅκῳ ὦσα παρερχόμενον Δαρεῖον Ald.

Ἐπεί τε ἡμέας σπεύδειν ἀνάγκαζε] Ἐπεί τε ἡμέας σπεύδειν ἀνάγκαζε Ald.

καὶ ὑποβάλλεσθαι οὐκ ἐᾷς] καὶ ὑποβάλλεσθαι οὐκ ἐᾷς Ald.

ἴθι ὄζκηγέο αὐτὸς ὅτεῳ τρόπῳ πάρεμμι ἐς τὰ βασιλήια] ἴθι ὄζκηγέο αὐτὸς ὅτεῳ τρόπῳ πάρεμμι ἐς τὰ βασιλήια Ald.

καὶ ὑποβαλλόμεθα αὐτοῖσι] καὶ ὑποβαλλόμεθα αὐτοῖσι Ald.

Φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας οἶδας καὶ αὐτὸς] Φυλακὰς γὰρ δὴ διεστεώσας οἶδας καὶ αὐτὸς Ald.

εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας] εἰ μὴ ἰδών, ἀλλ' ἀκούσας Ald.

ἃς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε] ἃς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμείβεται Δαρεῖος τοῖσδε Ald.

Ὀτάνη, ἦ πολλὰ ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ· ἄλλα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργῳ δὲ] Ὀτάνη, ἦ πολλὰ ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δὲ· ἄλλα δ' ἔστι τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργῳ δὲ Ald.

οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται] οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται Ald.

ὑμεῖς δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας] ὑμεῖς δὲ ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας Ald.

ἐοὔσας οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν] ἐοὔσας οὐδὲν χαλεπὰς παρελθεῖν Ald.

τῶτο μὲν γάρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει] τῶτο μὲν γάρ, ἡμέων ἐόντων τοίων, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει Ald.

τὰ μὲν καὶ καταιδεόμενος ἡμέας] τὰ μὲν καὶ καταιδεόμενος ἡμέας Ald.

τὰ δὲ καὶ

χρ' ὑποσαίρεσθε

χρ' οἶδάκου

χρ' περήσομεν

a Haud difficulter posse pertrãsiri. Nam q.

» τὰ δὲ χρυ καὶ δημόσιον. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς A
» σκῆψιν ὑπορρεπεστάτην, τῇ πάρεστι· φασὶ
» ἄρτι τε ἥκειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί
» τι ἔπος πρὸς τοῦ πατρὸς σημῆναι τῷ βασι-
» λέϊ. ἔνθα γάρ τι δεῖ ψεύδεος λέγεσθαι, λε-
» γέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἵ τε ψευ-
» δόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ ἀφιλοκερδέως. ἐμοὶ
» μὲν γε ψεύδονται, τότε, ἐπεὰν τι μέλλωσι
» τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες, κερδήσεσθαι· ἐπεὰν
» δὲ ἀληθίζονται τι, ἵνα τῇ ἀληθείῃ ὑπαγάγω-
» σονται κέρδος, καὶ τὶς μᾶλλον σφίσι" ὑπο- B
» τρέπηται. οὕτω ὦν ταῦτα ἀσκέοντες, τῷ αὐ-
» τῷ ἐξιεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι
» μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὅ, τε ἀληθίζόμενος,
» ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής. ὃς
» αὖ μοῦνον τῶν πυλωρῶν ἐχὼν πρόειη, αὐτῷ
» οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὃς δὲ αὖ ἀντιβαί-
» νειν πειρᾶται, δείκνυσθω ταῦτα ἐὼν πο-
» λέμιος, καὶ ἔπειτα ὡσάμενοι ἴωμεν, ἔργου ἐ-
» χώμεθα. λέγει Γοβρύης μετὰ ταῦτα, Ἄν-
» δρες φίλοι, ἡμῖν κότε κάλλιον πρήξειν ἀνα- C
» σώσασθαι τὴν ἀρχήν, ἢ, εἰ γε μὴ οἷοί τε
» ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν, ἀποθανεῖν.
» ὅτε γὰρ ἀρχόμεθα μοῦνοι, ἐόντες Πέρσαι,
» τοῦ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τούτου οὐκ
» ὄντα ἔχοντες, ὅσοι τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέ-
» οντι παρεῖχόντο, πάντως που μέμνησθε τὰ
» ἐπέσκηψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον, μὴ
» πειρωμένοισι ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν. τὰ
» τότε οὐκ ἐνεδεκόμεθα, ἀλλ' ὑπὸ ἀφροσύ-
» νῃ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμβύσεα. νῦν ὦν D
» πέμψαι ψῆφον πείθεσθαι Δαρείῳ, καὶ μὴ
» ἀφαιρέεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τόνδε ἄλ-
» λοθι ἰόντας ἢ ὑπὸ τὸν μάγον ἰθέως. ταῦτα εἶ-
πε Γοβρύης. καὶ πάντες ταύτῃ ἄνευον.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο
καὶ σὺν τύχῃ τάδε· τοῖσι μάγοισι ἔδοξε
βουλευομένοισι πρηξάσπεα φίλον ποιέε-
σθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς Καμβύσεω
ἀνάρσια, ὃς οἱ παῖδα τοξεύσας ἀπο-
λωλέκεε· καὶ δοκέει μούνος ἠπίστατο E
Σμέρδις τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτοχειρίῃ
μὲν ἀπολέσας· ποιέε δὴ ἔτι, ἐόντα οἱ ἄνῃ
μελίῃ Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τού-
των δὴ μιν εἵνεκα καλέσαντες, φίλον προσ-
εκτέωντο, πίστεί τε λαβόντες καὶ ὅρκιοισι,

partim ob timorem. Adde quòd habeo prætextũ [a] accommodatissimum cui innitamur. siquidẽ è Persis venisse me dicã, ac velle quædam à patre mãdata regi nũtiare. Vbi enim expedit mẽdacium dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus quique veritatem: quippe quum ii qui mentiuntur, tunc mentiantur quum persuadendo sunt quippiã lucri facturi: & qui verum dicunt, ideo dicant vt verum dicẽdo aliquod lucrũ [b] cõsequantur. Et alius huc, alius illuc magis propensus est. ita non idẽ factitando, idem tamen obtinemus. quòd si nihil lucri faciendũ esset, peræquè & verax foret mendax, & mẽdax verax. Quod autẽ ad ianitores attinet, siquis eorum libenter cedet nobis, vtilius ei suo tempore erit: siquis resistere conabitur, vt erit hostis, ita tũc pro hoste habeatur: deinde intro irrũpentes, rem transigamus. Post hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium: aut, si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quàm, quum simus Persæ, viro Medo parere, & quidẽ aures non habenti. Quum præsertim quicunque vestrũm Cambysi ægrotanti adfuistis, memoria teneatis quæ ille dum vita excederet, Persis imprecatus est, nisi imperium recuperare tentarent: quæ nos tunc non admittebamus, [c] inuidiosè dici à Cambyse existimantes. Nunc igitur calculum pono in Darii sententiã: [d] neque hunc cœtum dissoluendum cẽseo, sed statim aduersus magum adeundum. Hæc dicta à Gobrya cæteri comprobarunt.

Interea verò dum ab istis consultatur, fortè hoc cõtigit vt magi inito inter se consilio statuerent conciliandum sibi amicum Prexaspem, quòd indigna passus à Cambyse esset, occiso eius filio ictu sagittæ, & solus mortem Smerdis Cyro geniti nosset, quem ipse suapte manu interemisset: quòd [e] præterea *ob id* apud Persas maxima flagrabat inuidia. His de causis accitum hominem, sibi amicum comparabant: accipientes fidem ac iusiurandum,

a Accomm. quo innitentes pertráseamus. siquidem è P.

b Consequãtur, & aliquis magis ipsis conuertatur, vel, flectatur. *id est, Morigerum se præbeat. Q. d. Vt aliquis magis animum ad eorũ voluntatem conuertat. In iis autem quæ proximè sequuntur, aliam lectionem sequitur interpres.*

c Calumniosè.

d Neque hoc cœtu dissoluto, eundum aliò cẽseo quàm rectà ad magum.

e Præterea apud Persas in maxima existimatione esset.

fallaciam quæ ab ipsis in Persas facta esset, intra se habiturũ, neque cuiquam mortalium patefacturum, [a] pollicitantes innumerabilia se ei daturos. Recipiẽte Prexaspe facturum se quæ magi suaserant, iterum illi dicere, in animo se habere omnes Persas sub murum arcis conuocare: ideóque iubere hunc conscensa turri prædicare, à Smerdi Cyri Persis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi præcipiebant, veluti homini summæ apud Persas autoritatis, & qui sæpenumero asseueraſſet eum esse Smerdin Cyri, ac cædem à se factam pernegasset. Hæc quoque Prexaspe se paratum exequi dicente, magi cõuocatis Persis, hominem in turrim perductum iubent habere orationem. Prexaspes, ea quæ ab istis oratus fuerat sponte obliuiscitur: exorsúsque ab Achæmene, seriem familiæ Cyri recensét: & vbi tandem deuenit ad Cyrum, commemorauit illius in Persas beneficia. His expositis, prompsit veritatem, causatus ideo se hactenus occultasse quòd sibi tutũ non fuisset proferre rem gestam, sed impræsentiarum necessitate coactum proferre: dixítque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri occidisse, & magos esse qui regnét. Multis quoque verbis Persas deuouit nisi rursus imperium recuperarent, ac magos vlciscerentur. Hæc loquutus, sese in caput à turri præcipitem dedit. Hũc in modum Prexaspes, vir per omne tempus vitæ spectatus, occubuit.

[a] Pollicitantes se decies millies ipsius bona multiplicaturos.

At septem Persæ, vbi constituerunt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos compre catum ierũt, ignari omnino eorũ quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eũdum in medio itineris audierũt: eóque à via secedentes, [b] iterum colloquuti sunt. Quorum qui cum Otane optauerant rem prorsus differri, videbant negantes tunc esse adoriendam: qui verò cum Dario,

[b] Rem iterum in disquisitionem vocauerunt. Ex quibus Otanes omnino autor erat vt differrent, neque rebus flagrantibus incœptum capesserẽt: (Vt legatur οἰδιόντων) at Darius confect.

A ἦμιυ ἔξεστι πρὸ ἑωυτοῦ, μηδὲ ἐξοίσειν παρὰ μηδενὶ ἀνθρώπων τὼυ ἀπὸ σφέων ἀπάτεω ἐς Πέρσας γεγενῆσθαι· ὑπισχνέμενοι τὰ πολλὰ οἱ μυρία δώσειν. ἐπεὶ δὲ ἐκοινώσαντο τὸν Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισαν μὲν οἱ μάγοι, δεύτερα τρεψάμενοι, αὖτις μετὰ ταῦτα Πέρσας πάντας συγκαλέειν ἐπὶ τὸ βασιλήιον τεῖχος, κελεύειν δὲ ἐκέλευον ἀναβαίνοντα ὅτι πύργον, ἀγορεῦσαι ὡς ἐπὶ τοῦ Κύρου Σμέρδις ἄρχοντα, καὶ ἐπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ B οὕτω συνετέλλοντο, ὡς πιστόν του δῆθεν εἶναι τὸν αὐτὸν ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμιμα ὡς τοιεῖν ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνησαμένου φόνον αὐτοῦ. φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκαλέσαντες τοὺς Πέρσας οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ὅτι πύργον, καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον· ὁ δὲ, τῶν μὲν ἐκείνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν οὐκ ἐπελήθετο. ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμένεος, ἐλιμενολόγησε τὸ παρεὸν τοῦ C Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτο κατέβη τελευτῶν, ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὸ ἀληθήιον, φάμενος προτέρω μὲν κρύπτειν· οὐ γὰρ οἱ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίως μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, ὡς μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ἐπὶ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀπεκτίνειε, τὸν μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτήσαιντο ὀπίσω D τὸ ἐρχεῖον, καὶ τοὺς μάγους διαίσαιτο, ἀπῆκε ἑωυτὸν ὅτι κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μὲν νυν ἐὼν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε.

Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐτίκα ὁρμᾶσθαι ἐπὶ τοὺς μάγους, καὶ μὴ ὑποβάλλεσθαι, ἦσαν ὀξύμυθοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν τότε Πρηξάσπεα παρημένων εἰδότες οὐδέν. ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ τρέ- E χοντες ἐγίνοντο, καὶ τὰ τότε Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπεπύσθανοντο. συνθεῶντες δὲ ὁδὸν, ἐβουλεύοντο ἄλλοισι σοφίσμασι χρᾶσθαι, μηδὲ οἱ δεόντων τῶν παρημμένων, ὅτι πίθεσθαι. ὁ δὲ ἀμφὶ Δαρεῖον,

122

αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδὲ ὑποβάλλεσθαι. ὡς δὲ ζομένων σφι αὐτῶν, ἐφάνη ἱρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ πλώντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τιμώ τε Δαρείου πρώτου αἴνεον γνώμην, & ἔπειτα ἤεσαν θαρσέοντες τοῖσι ὄρνισι. ὡς δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγένετο οἷόν τι Δαρεῖος ἡ γνώμη ἔφερε. καταδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἀνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐκ αὐτῶν ἔσεσθαι, προίεσαν, δείσαντες πομπὴν χρεωμένους· οὐδὲ ἐπηρώτα οὐδείς. ἐπεί τε δὲ καὶ προσῆλθον ἐς τὸν αὐλὸν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἳ σφέας ἰσόρεον ὅ,τι θέλοντες ἥκοιεν. καὶ ἅμα ἰσορέοντες τούτους, τοῖσι πυλωροῖσι ἀπείλεον ὅτι σφέας προσῆκαν. ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παριέναι. οἱ δὲ, ἀχθεχελθυσάμενοι, καὶ ἀσπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἴσχοντας, αὐτοῦ τούτου συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἤεσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τὠυτὸ βεβουλευμένοι ἔοντες εἴσω, καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω γεγόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιεύμενον πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὸ τόξα καὶ τελόμενος, ὁ δὲ, πρὸς τὸν αἰχμὸν ἐτράπετο. συνάγοντα δὲ σινέμισγον ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχοῦ αὐτῷ τῶν πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἰῷ χρῆσθαι οὐδέν. ὁ δὲ ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἠμύνετο· καὶ τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνῃ παίει ἐς τὸν μηρόν· τοῦτο δὲ, Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν. καὶ ἐξερήγη μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκ τοῦ βώματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανέ γε. τῷ μὲν δὴ μάγων οὗτος πρωματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεί τε οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρῆσθαι ἐγίνετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφυγὼν, θέλων αὐτῶν προσδεῖναι τὰς θύρας· καὶ οἱ συνεσπίπτουσι τῷ ἑπτὰ δύο, Δαρεῖός τε & Γοβρύης. συμπλακέντος δὲ Γοβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπισχὼν ἠπόρεε, οἷα ἐν σκότεϊ, μὴ συμπαλαμήσῃ τὸν Γοβρύεα.

confestim eundum, & quod decretum esset peragendum. Eis concertantibus apparuerunt septem accipitrum paria, infestantium duo paria vulturum, eósque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes septem Persæ, sententiam Darii comprobarunt: & mox freti auibus ad regiam cum fiducia perrexerunt. Vbi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita euenit. nam custodes reueriti Persarum primarios, nec aliquid huiusmodi suspicantes ex his fore, qui venirent diuina cum pompa, ne interrogauerunt quidem. Vbi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nuntiis: & ab his qua gratia venirent interrogantur. Simúlque inter percontandum ianitoribus minitabantur quòd homines ingredi permisissent: atque vlterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuò cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem trucidant: iidémque cursu in conclaue contendunt, intra quod tunc fortè ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexaspe erant acta consultabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, procurrerunt vterque: & quod fiebat animaduertentes, [a]ad vires conuersi sunt: quorum vnus occupat arcum, alter lanceam sumit. atque inde [b]miscentur inuicem. Verùm arcus ei qui illum sumpserat, quum hostes iuxta essent, nulli vsui fuit: alter qui se lancea tuebatur, tum Aspathmis femur percussit, tum oculum Intaphernis: oculôque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita priuatus est. Hos igitur alter magorum vulnerauit: alter verò, quando arcus ei nulli vsui erat, in thalamum qui erat conclaui contiguus, se proripuit, fores occlusurus. Sed illuc duo de septem cum eo irrumpunt, Darius & Gobryas: [c]quum autem Gobryas esset implicitus cum mago, Darius adhuc stans atque hærens, considerabat ne Gobryam feriret in tenebris.

a Vires suas aduersus illos experiri cœperũt. *Vel*, Pro viribus illis obsistere cœperunt.

b Manus conserebant.

c Quum autem pedem conferret cum m. *Vel*, Quũ autem manũ conereret. *Vel*, Quũ adortus esset Gobryas magum.

123

χ χείσιμα

Eum cernens Gobryas otiosum stantem, interrogauit cur nō vteretur manu. Respondenti Dario, Dispicio ne te feriam, Tu verò, inquit, vel per vtrūque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu vibrato magū casu percussit. Interfectis magis capita demunt, eáque gestantes quinque eorum, duobus reliquis qui saucii erant illic relictis, tū quòd inualidi essent, tū arcis tuēdæ causa, foras procurrunt cū vociferatione ac tumultu: cæteróſq; Persas compellando, rem gestam exponebant, capita ostentantes: & simul quicunque magorum ipsis occurrebat mactabant. Persæ, cognito quod actum ab his erat, ac dolo magorum, & ipsi facienda sibi eadem censuerunt: eductísque gladiis, vt quenque reperiebant magum, interficiebāt: &, nisi noctis interuentu cohibiti fuissent, neminem magorum reliquissent. Hunc diem Persæ maximè solennem publicè obseruant, & in eo ingens celebrāt festum, vocantes id *μαγοφονίαν, id est, magorum cædem.* quo die nulli magorum fas est prodire in lucem, sed cuncti se intra domū continent.

Vbi resedit tumultus, diēsque quinque excessēre, ii qui magos inuaserant, de omni rerum statu cōsultabant. Quorum orationes etsi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamē huiusmodi fuerunt: Otanes hortabatur vt rem Persicam in medium constituerent, ita inquiens, [a] Vnum è nobis principem fieri, amplius mihi non videtur: neque enim id aut iucundum est, aut bonum. [b] Nā & quò licētiæ Cambyses processerit, nostis, & quò magᵉ. [c] Quid igitur nobis opus est monarchia, quā sustulimus? in qua licet pro libidine agere omnia impunè? quæ virum, etiamsi optimus omnium fuerit, tamen, quum in ea positus est, extra consuetos abiecerit sensus? Quippe quum præter inuidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præsentibus bonis insolentia. [d] Itaque hæc duo mala habēs, nimirum omnē malitiam habet,

a Ego certè, vt posthac nostrūm vnus rerum solus potiatur, *vel*, vt totum imperiū vni nostrūm posthac deferatur, autor non fuerim. *Q. d. Non censeo posthac de hoc cogitandum vt imperium vni deferatur. Neque enim dicit*, Posthac deferatur, *quasi iā antea delatū fuerit. Sic intelligendum paulo post μετίστας ἡμέας μουναρχίου.*

b Nā quò progressa sit Cambysis insolētia vidistis, & magi insolentiam experti estis.

c Quomodo autem monarchia sit res bene ordinata, in qua licet pro lib. *&c. Vel*, Quomodo autē in monarchia res bene compositæ esse possint?

d Hæc autem duo habēs, omne vitium habet.

A ὀρέων δὲ μιν ἀργὸν ἑπεσθῶτα ὁ Γόβρυης, εἰρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χειρί· ὁ δ' εἶπε, Προμηθούμενος σέο, μὴ πλήξω· Γοβρύης δὲ ἀμείβετο, Ὦ ξεῖνε καὶ δὶ' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος, ὥσε τε τὸν ἐγχείδιον, καὶ ἔτυχέ κως τοῦ μάγου. Ἀποκείνυντες δὲ τοὺς μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τρωματίας ἐωυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυναμίης εἵνεκεν, καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος· οἱ δὲ πάντες αὐτέων, ἔχοντες
B τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεον, βοῇ τε καὶ παταγῷ χρεώμενοι. καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπεκαλέοντο, ἐξηγεόμενοί τε τὸ τρῆγμα, καὶ δεικνύοντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πολλά τινα τῶν μάγων ⓦ ἐν ποσὶ γινόμενον. ⓖ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ γεγονὸς ἐκ τῶν ἐπιτά, καὶ τῶν μάγων τοῦ ἀπάτεω, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν. ἀπασαμένοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτεινον ὁκου τινὰ μάγον εἴσιδον. εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. Τοῦτο τοῦ ἡμέρῃ θεσπίζουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ, κοινῇ
C ὁρτὴν μεγάλην ἄγουσι, ἣν κέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφονίαν· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς οἱ μάγοι ἔχουσι τοῦ ἡμέρῃ ταύτῃ. μαγοφονία

Ἐπεί τε δὲ κατέσχε ὁ θόρυβος, καὶ ἐντὸς πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πρώτων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν σφίσι Ἕλλησι, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταστῆναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὲν ἡμέων μούναρχον μοιῶσον μηκέτι γνώμῃ χρᾶσθαι· οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγαθὸν. εἴδετε μὲν γὰρ τοῦ Καμβύσεω ὕβριν ἐπ' ὅσον ἐπεξῆλθε, μετεσχήκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. χῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίη, τῇ ἔξεστι ἀνευθύνως ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πρώτων στάντα ἐς τοῦτο τοῦ ἀρχαίου, ἐκτὸς τῶν ἐωθότων νομάτων ἵστοιο. εἰσίνεται μὲν γάρ οἱ ὕβρις ἐκ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἐκ τῆς ἀρχῆθεν σύμφυτος ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα. μουναρχίαν μηκέτι

» τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεχορηγημένος ἥδεται πολλὰ
» καὶ ἀπαθαλᾷ· τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα
» γε τύραννον, ἀφθονον εἶναι δεῖ, ἔχοντά γε
» πάντα τὰ ἀγαθά· ὃ δὴ ὑπεναντίον τούτου
» ἐς τοὺς πολίτας πέφυκε· φθονεῖ γὰρ τοῖσι
» ἀεὶ σοῖσι παρεοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ
» τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν. ἀπιστοτάτας δὲ ἀ-
» γειν ἐνδέκεσθαι ἡγέεται. ἀνάρμοστόν
» δὲ πάντων· ἐὼν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωῦ-
» μάζῃς, ἀχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύε-
» ται· ἐὸν τε θεραπεύῃς κάρτα, ἄχθεται ἅτε
» θωπείαν ἠρυμένος. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχε-
» ται ἐρέων· νόμους τε κινεῖ πάτρια, καὶ βιᾶ-
» ται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτους. πλῆθος δ'
» ἄρχον, εὖφρον μὲν, οὔνομα πάντων κάλλι-
» στον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῶν ὁ
» μουναρχέων, ποιέει φθόνον. πάλῳ μὲν γὰρ
» ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει,
» βουλεύματα δὲ πάντα ἐς δῆμον ἀναφέ-
» ρει. τίθεμαι ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας
» μουναρχίην, δῆμον πλῆθος ἀέξειν. ἐν γὰρ τῷ
» πολλῷ ἔνι τὰ πάντα. Ὀτάνης μὲν δὴ τοι-
» αῦτην γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ
» ὀλιγαρχίην ἐκέλευε δέπειν, λέγων τά-
» δε, Τὰ μὲν Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων,
» λελέχθω καὶ μοὶ ταῦτα· τὰ δὲ ἐς δῆ πλῆ-
» θος ἀνῆκε φέρειν δοκέοντος, γνώμης τῆς ἀ-
124 » ρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηίου οὐδὲν
» ὄντος ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστικώτερον.
» καὶ τυραννίδος ὕβριν φεύγοντας ἄνδρας, ἐς
» δήμου ἀκολάστου ὕβριν πεσεῖν, ἔστι οὐδα-
» μῶς ἀναγκαῖον· ὁμοῦ γάρ, εἴ τι ποιέῃ, γινώ-
» σκων ποιέει· τὸν δὲ οὐδὲ γινώσκειν ἔνι. πῶς
» γὰρ ἂν γνώσοι, ὃς οὔτε ἐδιδάχθη, οὔτε οἱ δί-
» καιον οὐδὲν, οὐδὲ οἰκήιον· ὠθέει τε ἐμπεσὼν
» τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποτα-
» μῷ ἴκελος. δήμῳ μὲν νυν οἱ Πέρσησι κακὸν
» νοέοισι, οὗτοι χρέωντων· ἡμεῖς δὲ ἀνδράσι τοῖ
» ἀρίστοισι ὁπλέξαντες ὁμιλίην, τούτοισι πε-
» σεῖσθαι ὃ κρέσσον. ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ
» αὐτοὶ σωσόμεθα. Ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν εἰ-
» κὸς ἄριστα βουλεύματα γίνεσθαι. Μεγά-
» βυζος μὲν δὴ τοιῦτον γνώμην εἰσέφερε.

tum per insolentiã, quòd expletus omnibus rebus est, tum per inuidiam multa facinora admittens. Atenim vir tyrannus, vt qui omnia bona obtineat, debebat sine liuore esse: verùm ita natura comparatũ est [a] vt is sit aduersarius popularibus suis. siquidem eorum optimis quibusque qui superstites sunt atque viuũt, inuidet, [b] deterrimis delectatur: &, quod indecẽtissimum est, criminationes admittere optimum putat. Nam siue admireris eum modestè, offenditur quòd non effusè hoc facias: siue effusè facias, offenditur, quasi sibi assenteris. Et vt exequar dicendo quæ maxima sunt, iura patriæ labefactat, fœminis vim affert, indemnatos interimit. At quum dominatur multitudo, primùm quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, isonomian, *id est iuris æquabilitatem*: deinde verò nihil eorum agit quæ monarchus: *hoc est vnicus princeps*. nam magistratus tum sorte deligũtur, tum administratorum rationem reddunt: omnia denique consilia in commune referuntur. [c] Itaque (vt meam dicam sententiã) censeo nobis monarchiæ deiectoribus statum multitudinis esse optandum. in multitudine enim omnia insunt. Otanes quidem hanc sententiã dixit. Megabysus autẽ ad oligarchiam. *i. ad statum paucorũ*, rẽ traducens, ad eam socios hortabatur, his verbis, Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea sint pro dictis à me quoq;: sed quatenus hortabatur summam rerum deferri ad multitudinem, in hoc ab optima errauit sententia. Etenim populari multitudine nihil est neque insipientius, neque insolẽtius. Itaque eos [d] qui tyranni fæuitiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere fæuitiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, siquid facit, intelligens facit: [e] at plebi suum est nihil intelligere. quo enim pacto sciat, qui neque edoctus est, neque honestum nouit, ne domesticum quidem? & qui ad res agendas sine consilio præceps ruit torrenti fluuiũ similis? Quare siqui malè consultum Persis cupiunt, ii statu populari vtantur: nos verò cœtu virorũ optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nã inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere cõsilia. Hanc Megabysus sententiã dixit.

a Vt contrario modo se in populares suos gerat. *Vel*, Contrariis moribꝰ erga suos populares præditus sit. *Vel breuius*, Sed contrà cõparatus est in ciues. *Et ὑπεναντίον sumatur aduerbialiter.*

b Deterrimis delectatur: criminationibus etiã, *Vel calumniis*, locum dare optimũ putat. Et (quod est quiddam minimè omnium secum consentiẽs) siquidẽ eum mediocri, *Vel modica*, admiratione prosequaris, infensus est quòd non impensè colatur: sin impensè quis eum colat, eo cultu, tanquã assentatione, offenditur.

c Nobis igitur censeo, missam facientibus tyrannidem, euehendam, *Vel, pronehendam*, esse multitudinẽ. in multitud. *&c. Id est, missam facientibus de tyrannide deliberationem.*

d Qui tyranni insolentiã fugiũt, in plebis effrænæ insolentiam incidere, neq.

e At plebi nulla intelligẽtia inest. quomodo enim intelligat [*Vel*, vnde enim intelligentia ei adsit] qui nec edoctus est nec nouit honestum quicquã, ne in sua quidem familia: & qui ad res ag. *&c. Sed οἰκήιον potest & aliter exponi.*

Tertio loco ſuam Darius, inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad ſtatum popularem pertinent, rectè mihi videtur dixiſſe: quatenus autem ad ſtatum paucorum, nō rectè. propoſitis enim tribus ſtatibus, & his omnibus optimis, vt optimè imperet populus, optimè pauci, optimè vnus, inter hæc multo antecellere vnius imperium ſentio. imperio enim vnius viri qui optimus ſit, nihil melius eſſe conſtat. [a]Quod qui ſentit, non immeritò ſtatum popularem miſſum faciat. vt taceam ſic præcipuè conſilia in aduerſarios trahi ſolere. At in ſtatu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementiora priuatim odia excitari conſueuerunt. quum enim quiſque princeps eſſe optet, & in dicenda ſententia vincere, ad ingētia inter ſe odia euadunt. Ex quibus ſeditiones exiſtunt, è ſeditionibus cædes, è cædibus ad vnius imperium deuenitur. vnde intelligi datur quanto ſit hoc illo præſtantius. Iam verò, plebe imperāte, fieri non poteſt quin malitia exoriatur: exorta malitia in republica inter malos, non odia fiūt, ſed amicitiæ validę. qui enim aduerſus rempublicam facinoroſi ſunt, mutuò ſe occultant: idque tamdiu fit dum aliquis populo præpoſitus tales homines compeſcat, is videlicet quem populus inter cæteros admiretur. Hic quū admirationi eſt, tunc verè [b]monarchus oſtenditur, declarans in hoc monarchiam eſſe rem omnium præſtantiſſimā. Atque vt in ſummam omnia colligam, vnde nobis libertas extitit, & à quo data? à populóne, an ab oligarchia, an à monarcho? Ego igitur [c]ſentio, quum ſitis per vnum virum liberati, vos debere talem rem complecti, ne alioqui leges patrias diſſoluatis bene conditas: quod nequaquam ſatius eſt. Hæ tres dictæ fuerūt ſententiæ, quarum vltimæ quatuor reliqui aſſenſerunt. Otanes, qui iuris æquabilitatem facere Perſis ſtudebat, vbi ipſius ſententia reiecta eſt apud alios, ita in medium loquutus eſt, [d]Viri ſeditioſi, quoniam conſtat neceſſe eſſe vnum aliquem è nobis regem fieri, ſiue per ſortem, ſiue permiſſu Perſarum per multitudinis electionem,

a Nam qui hoc animo præditus ſit, ſine vlla repre henſione multitudinem gubernauerit: vt tac. *Sequentia autem proximè loci ſcriptura mendi ſuſpecta eſt. Videtur tamē poſſe ſtare reddi.* Atque hac potiſſimum ratione [*vel*, hoc potiſſimum modo] conſilia taceri apud aduerſarios queant.

b Monarchus euadit.

c Sentio, quum per vnum *nobis imperātem* ſimus liberati, hoc *vnum imperium* nobis eſſe tuendum. ac præterea, leges patrias *non* eſſe ſoluendas, quæ rectæ ſunt, *vel, bene*. non enim conſultum *nobis hoc fuerit*. Hę tres dict.

d Cōſpirationis ſocii, *vel, factiosi*.

A τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς « Ὃ πλῆθος ἔλεγε, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ' « ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τρισὶ γὰρ προ- « κειμένοισι, καὶ πρώτων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόν- « των, δήμου τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ « μουναρχίου, πολλῷ τοῦτο προφέρειν λέγω. ἀν- « δρὸς γὰρ ἑνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν « φανείη. γνώμην γὰρ τοιαύτην χρεώμενος, ἄπο- « βλητοι ἂν ἀμφιμήτως ἐκ πλήθεος σιγῶτό « B τε ἂν βουλεύματα ὑπὲρ δεινημένας ἄνδρας « οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσι « ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινόν, ἔρδεα ἐλθεῖν « ἰσχυρὰ φιλέει ἐκλινέα θαι. " αὐτὸς γὰρ ἕκαστος « βουλόμενος κορυφαῖος εἶ), γνώμησί τε νι- « κᾶν, ἐς ἔρδεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέον- « ται· ἐξ ὧν στάσιες ἐγίνονται· στάσιος δὲ « C οὐκ, φόνος· ἐκ δὲ τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μου- « ναρχίην. καὶ ἐν τούτῳ δηλέδξε " ὅσον ὑπερέχει τοῦτο « ἄμεινον. δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδυνατα μὴ « οὐ κακότητα ἐγγενέσθαι. κακότητος δὲ ἐοῖσιν « ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινά, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγί- « νεται τοῖσι, φιλίας δὲ ἰσχυρὰς. οἱ γὰρ κακοῦν- « τες τὰ κοινά, συγκρύπτοντες ποιέονσι. τοῦτο δὲ « τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ αὖ τις τοῦ δήμου « προστὰς τοὺς τοιούτους παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμά- « ζεται ὑπὸ τοῦ δήμου. θωυμαζόμε- « νος δὲ, αὐτῶν ἐφάνη μούναρχος ἐών. καὶ ἐν « τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη κράτι- « στον. ἑνὶ δὲ ἔπεϊ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, « D πόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; ἢ τεῦ δόντος; « πότερα τοῦδε τοῦ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ « μουναρχου; ἐγὼ τοίνυν γνώμην, ἡμέας « ἐλευθερωθέντας ὑπὸ ἑνὸς ἄνδρα, ὃ τοιοῦτο « προσεχτέον. χρεὼν τε τούτου, πατρίους νό- « μους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ. οὐ γὰρ ἄμεινον. « γνώμην μὲν δὴ τρεῖς αὗται προσκέατο. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο τοιῇδε γνώμῃ. ὡς δὲ ἐσώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε E ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε, Ἄνδρες στασιῶται, δῆ- « λα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασι- « λέα γενέσθαι ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντων, « ἢ ὅπως τῳ φρονέων τῶν Περσέων πλήθεϊ τὸν « χ' αὐτῶν δ « χ' δ'. ὅσῳ

περὶ ἐκείνου ἐλέσθαι, ἢ ἄλλῳ τινὶ μηχανῇ.

» αὐ" ἐκεῖνοι ἔλεσθαι, ἢ ἄλλῳ τινὶ μηχανῇ. A
» ἐγὼ μὲν οὐ νεῖκος ὑμῖν οὐκ ἀναγωνιοῦμαι. οὔτε
» γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ὅτῳ τοί-
» τῳ δὲ ὑπεξίσαμεν τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ᾧ τε
» ἐγὼ ἰσόθεος ὑμέων ἀρξόμην, οὔτε αὐ-
» τὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι.
Τούτου εἰπόντος ταῦτα, σφίσι ἐχώρεον οἱ ἑξ ὅτι
τούτοισι. τοῦτ' μὲν δὴ σφι οὐκ ἀντηνίζετο,
ἀλλ' ἐκ μέσου καθῆσο. καὶ νεῶ αὐτῇ οἱ κατ-
ὰ τελέσθη μοῖρα ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων,
καὶ ἄρχεται τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλῃ, νόμους
οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. οἱ δὲ λοι-
ποὶ τὴν ἑωϋτῶν ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δι-
κημότατα ἔσονται· καὶ σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν
ἔτι τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἐὼν ἐς
ἄλλόν τινα τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασιληίη, ἐξαί-
ρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἑ-
κάστου καὶ τἄλλα πάσῃ δωρεῇ ἢ γίνεται ὑπὸ
Περσέων μεγιστάτη. τῷδε δ' εἵνεκεν ἐβούλευ-
σαν οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε
πρῶτος ὁ πρῆγμα, καὶ σὺν ἔσχε αὐτούς. C
Ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα. τάδε δὲ ἐς
τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, πρὶν ἢ ἐς τὰ βασι-
λήια πρῶτα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ αὐθι
ἐσαγελέος, ἐὼν μὴ τυγχάνῃ θύρας μετ' γυ-
ναικὸς βασιλέος· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλ-
125 λοθεν τεο βασιλέος ἢ ἐκ τῶν σὺν ἐπαναστάν-
των. περὶ δὲ τῆς βασιληίης ἐβούλευσαν τοι-
όνδε· ὅτεῳ αὐτῶν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπαναστέλλοντος
πρῶτος φθέγξηται ἐν τεῷ περιοικίῳ, αὐ-
τῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασι- D
ληίην. Δαρείῳ δὲ ἐὼν ἱππαγρέται, αἰνὴρ σο-
φὸς, τεῷ οὐνόματι ἐὼν Οἰβάρης. περὶ τοῦτον
δὴ τὸν ἄνδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δα-
» ρεῖος τάδε, Οἰβάρης, ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς
» βασιληίης πρὸς ἄλλον τινὰ μὴ ἢ σὲ τάδε· ὅτεῳ αὐ ὁ ἵππος
» πρῶτος φθέγξηται ἅμα τεῷ ἡλίῳ ἀνιόντι,
» αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασι-
» ληίην. νεῦ ὦν εἴτινα ἔχεις σοφίην, μηχανῶ
» ὡς αὐ ἡμεῖς σῷ τοῦτο ὄνειας, ἢ μή σοι
» τις. ἀμείβεται Οἰβάρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, E
περὶ ἧς ἡ βασιλήιη, τάρσει » ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοι ἧσι ἡ βασιλέα εἶ-
» ναι μή, θάρσεε τούτου εἵνεκα, κῆν ἡμὸν ἔχε ἀγα-
» θὸν ὡς βασιλέα· θεοῖσι μοῦνος περὶ σεῦ ἔσομαι
» τοιαῦτα ἔχων φάρμακα. λέγει Δαρεῖος, Εἰ
» τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη μηχανᾶ-
» σθαι, κῆν μὴ ἀναβολῇσι· ὡς τῆς ὑπερσεῦς ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται. ἀκούσας ταῦτα ὁ

siue qua alia ratione, equidem ego [a] vobis non refragor: quippe qui neque præesse volo, neque subesse. Et hac lege cedo vobis ius meũ imperii, vt nulli vestrûm aut ipse ego, aut vllus vnquam meorum subsit. Otane hæc loquuto, cæteri sex eius postulatis assenserunt. Ita hic aliis non refragatus, è medio abiit aliò sessũ.

[a] Vobiseũ non contendam. *i. Me competitorem non habebitis. Sic & paulo pòst* οὐκ ἀνταγωνίζεσθαι.

[b] Cæteris autem septem de rege iustissimè deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perueniret, Otanem donari debere peculiariter eiúsque deinceps posteros cũ omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medica quotãnis veste. Quæ ideo decreuerunt ei donanda quòd primus rem agitauerat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem peculiariter Otani decreuerunt: illa verò in commune, vt regiam introire vnicuique è septem fine internuntio liceret, nisi fortè cum vxore cubaret rex: néue regi fas esset aliunde quàm è familia cóiuratorum vxorem ducere. De regno autem hunc in modum: vt sub ortum solis consensis equis, dum in suburbanis vectarentur, cuius equus vocem primus edidisset, is regnũ Cambysis obtineret. Erat autem Dario quidam equiso, vir solers, nomine OEbares: ad quem Darius, postquam è cœtu digressi sunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio sic inter nos conuenit: Sub ipsum statim solis ortum equis consceñsis, vt cuius equus vocem primus ediderit, is regno potiatur. quare siquid solertiæ habes, nunc comminiscere, vt nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Ad eũ respõdens OEbares, Here, inquit, si in hoc versaris vt rex sis vel nõ, [c] huius rei causa confidere te iubeo, & bonum habere animum, ante te fore regem neminem: eiusmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes istiusmodi cometum, adest tempus comminiscendi, nec differendi rẽ, vt pote crastino die nobis futuro certamine. Hæc vt audiuit

[b] *Ante* Cæteris *adde*, Atque ad hunc vsque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, nec imperio *regũ* nisi quãtum ei visum fuerit, paret, leges Persarum nõ transgrediens.

[c] De hac re securum esse te velim.

OEbares,ita facit: Vbi nox aduenit, vnam equarũ quã equus Darii maximè adamabat, in ſuburbana adducit, ibíque alligat: tum equum Darii cõdem ducit: eúmque circumagens, identidem equæ admouet, ac tandem admittit. Poſtero die, ſimulatque illuxit, ſex Perſæ ex cõuento adfuerunt equis inſidentes. & quum in ſuburbanis vltro citróque vectarentur, vbi ad locũ peruenerunt vbi ſuperiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrés hinnitum edidit: & hinnitu edito, protinus fulgur ſereno cælo tonitrúque extitit. Hæc quũ Dario tanquam ex compoſito accidiſſent, eum compotem voti fecerunt. nam cæteri ex equis deſilientes, Darium adorauerunt. Sunt qui hoc dicant OEbarem fuiſſe machinatũ, ſunt qui aliud. vtroque enim modo refertur à Perſis. Volũt nanque OEbarem attrectatis manu huius equæ genitalibus, ipſam manũ intra ſubligaculum tenuiſſe abditã: & ſub ipſum ſtatim ſolis ortum, quum equi digreſſuri eſſent, eam naribus equi Dariani admouiſſe, equúmque ad odoris ſenſum infremuiſſe atque hinniſſe.

DARIVS itaque, Hyſtaſpis filius, declaratus eſt rex: éique omnes Aſiani audienti dicto fuerunt, præter Arabes, qui à Cyro & rurſus à Cambyſe ſubacti, nũquam tamen in ſeruitutem redacti ſunt, ſed hoſpites extiterũt. [a] Hi Cambyſi aduerſus AEgyptũ præſto fuerant: quibus inuitis haudquaquam fuiſſent ingreſſi Perſæ AEgyptum. Darius matrimonia ex Perſis auſpicatus eſt, ductis duabus Cyri filiabus, Atoſſa, quæ Cambyſi fratri & rurſus mago nupſerat, & Artyſtona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiã, nomine Parmyn, necnon filiam Otanis duxit, quæ magum prodidit. Idem, viribus omni ex parte ſtabilitis, ante omnia ſimulacrum è lapide factũ ſtatuit, hominis equo inſidentis, inſcriptis in hæc verba literis,

a Quum Cambyſi aditũ in Ægyptum permiſiſſent.

Α Οἱ Γάρης, ποιέῃ τοιόνδε. ὡς ἐγίνετο ἡ νύξ, τῶν ἡλέων ἵππων μίλω, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔτεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς ὃ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε Ⓜ Δαρείου ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιήγαγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ ἡλέῃ, τέλος δὲ ἐπῆκε ὀχευσαι τὴν ἵππον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ὀρθρωσχούσῃ, οἱ ἕξ, καὶ συνεθήκαντο, προῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων. διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὡς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγένοντο ἔνθα ἐγένετο
Β ἵνα τῆς προκειμένης νυκτὸς κατέδησε ἡ ἡλέα ἵππος, ἐκφαύσα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι, ἀστραπή τε αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ὡς δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσε μὲν, ὥστε οὐκ σὺν θεῷ τετυγμένα. Ⓐ δὲ, καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, προσεκύνεόν μιν Ⓜ Δαρεῖον ὡς βασιλέα. Ⓐ μὲν δὴ φασι τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δὲ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ Περσέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῷ ἄρθρων ὅτι φαύσας τῇ χειρὶ, ἔχει αὐτὸν κρύψας ἐν τῇσι αἰδοίοισι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπιέσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, Ⓜ Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείρυτα τὸν χεῖρα, προῆκε τοῦ Δαρείου ἵππου τοῖς μυκτῆρας προσενεῖκαι. Ⓜ δὲ, αἰσθόμενον, φερμάξασθαί τε καὶ χρεμετίσαι.

ΔΑΡΕΙΟΣ τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καὶ οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ
D πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀραβίοι δὲ οὐδαμὰ κατήκουσαν δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, πρότερον Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον. ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσέβαλλον Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμους τε τοὺς προκειμένους ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἀτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, προσσυνοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ, καὶ αὖτις τῷ μάγῳ· τὴν
E δὲ Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἑτέρην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἥ τὸν μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πρώτα οἱ ὑπῆρχε τοιάδε. πρῶτον μέν νιν τύπον ποιησάμενος λίθινον, ἔστησε, ζῶον δὲ οἱ ἐπῆν, ἀνὴρ ἱππεύς. ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε,

ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗ ΑΡΕΤΗ, τὸ οὔνομα λέγων, ΚΑΙ ΟΙΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. ποιήσας δὲ ταῦτα ὁ Πέρσησι, ἀρχὰς κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς ἀρχὰς καλέουσι σατραπίας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας, ἐπέταξε φόρους οἱ τοῖσι μὲν ἔθνεα πολλὰ προσήκε, καὶ τοῖς τοῖσι ἐθνέοισι τοὺς πλησιοχώρους προστάσσων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, τοὺς ἑκατέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων προσόδου τιὼ ἐπέτεινον καὶ τάδε ἄλλα. τοῖσι μὲν αὐτέων ἀργύριον ἀπαγινέουσι εἰρητὸ Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, ΕΥβοϊκήν· ὁ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται ΕΥβοίδας ἑβδομήκοντα μνέας. ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος, καὶ αὖτις Καμβύσεω, ἐπὶ πολλὸν χρόνον οὐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. ἀπὸ δὲ ταύτιω τιὼ ὑπάξιν τὸ φόρου, καὶ ἄλλα πλείονα τούτῳ ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἐπὶ πᾶσι κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ. ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθὰ σφι πάντα ἐμηχανήσατο. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μιλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἰς γὰρ ἐπὶ τοῦτο οἱ τεταγμένος φόρος οὗτος) προσῆκε τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. οὗτος μὲν δὴ πρῶτος οἱ νομὸς κατεστήκεε. ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσσονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου· νομὸς δεύτερος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ὀπὶ δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηίκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδυνῶν, καὶ Συρίων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια ἐπὶ τάλαντα φόρος· νομὸς τρίτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκαὶ ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἷς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσερακόντα μὲν καὶ ἑκατὸν ἐς τιὼ Φερρεούσσην ἵππον τιὼ Κιλικίῃ χώρῃ αἰσιμοῦτο, τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἑξήκοντα

DARIVS, HYSTASPIS FILIVS, TVM EQVI VIRTVTE, (cuius nomen legebatur) TVM OEBARIS EQVISONIS, PERSARVM REGNVM ADEPTVS EST. His apud Persas actis, viginti prouincias (quas ipsi satrapeias vocant) constituit: earúmque singulis præsides præfecit: taxato quod penderetur tributo per nationes,[a] aliis finitimos transcribens, aliis transferens, aliis remotiores gentes attribuens. distributo prouinciis hūc in modum tributo, quod exigebatur cū hoc edicto, vt qui argentum, ii Babylonici talenti pondere: qui aurū, ii EVboico pondere afferrēt. Valet autem Babylonicum talētum septuaginta minas EVboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia huiusmodi, Persæ aiunt Darium fuisse institorem: Cambysem autē, dominum: Cyrum verò, patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac morosus: Cyrus, mitis, & omni ratione de illis bene mereri studens. Ab Ionibus igitur & Magnetibus qui in Asia incolūt, & AEolibus & Caribus & Lyciis & Mclyensibus & Pamphyliis (vnum enim erat idémque impositum his tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima portio instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secūda portio hæc erat. Ab Hellespontiis, qui ad dextram illuc nauigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiā incolūt, & à Paphlagonibus & Marianden is & Syris, trecenta & sexagena talenta. Hæc erat tertia portio. A Cilicibus, equi albi triceni sexageni, in dies singulos singuli, necnon talēta argenti quingenta: quorum centena & quadragena erogabātur in eam Ciliciæ regionē quæ equos producebat: trecena autē & sexagena

a *Sunt qui ista hunc locum exponant*, Adiunctis ad nationes, *vel, gentes*, vicinarum regionum incolis, atque etiam transgressus vicinos, iis qui longius erant dissiti, aliis alias gentes tribuens. Distribuit igitur prouinciis hunc in modum tributū, quod quidē exigebatur, *&c. Vt legatur ἄλλοις ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ, &c.*

Dario obueniebant. Hæc quarta portio. Ab vrbe Posideio, quam coloniam Amphilochus Amphiarai filius deduxit [a] in finibus Cilicum ac Syriorum, ab hac ad AEgyptum vsque, præter Arabum partem, (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquagena erat tributũ. Quinta portio hæc. [b] cui annumeratur omnis Phœnicia & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab AEgypto & Libybus AEgypto conterminis, & Cyrena & Barca (in portione nanque AEgypti istæ ordinantur) septingenta proueniebant talenta, præter pecuniã è piscario prouẽtu lacus Mœrios. Excepta hac pecunia & certo frumenti numero, septingenta talenta obueniebant. Nam cẽtum viginti millibus Persarum, qui in Albo muro Memphitico stationem habent, & eorum auxiliariis admetiuntur illi frumẽtum. Sexta portio hæc. Sattagydæ & Gãdarii & Dadicæ & Apparitæ, in idem constituti, cẽtena & septuagena talenta pendebant: Septima portio hæc. A Susis & cætera Cissiorum regione, trecenta: Octaua hæc portio. A Babylone verò cæteráque Assyria millena talenta argẽti proueniebãt, & præterea pueri castrati quĩgeni: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua regione Medica & Parycaniis & Orthocorybantibus, quadringena & quinquagena talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicę & Pãthimati & Daritæ simul conferentes, ducena talẽta afferebant. Vndecima hæc portio. A Bactrianis ad AEglos vsque, trecentorum & sexagenorum talentorum erat tributũ. Portio duodecima hæc. A Pactyica & Armeniis, eorúmque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta. Tertiadecima hæc. A Sagartiis & Sarangæis & Thamanæis & Vtiis & Mecis, & iis qui rubri maris insulas incolũt, vbi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proueniebat tributum:

a In montibus. *Valla legit* ἐπ' ὄρεσι *pro* ἐπ' οὔρεα.

b Est autem in hac portione omnis Phœnicia. *Nã Valla in præcedentibus* νομὸν *portionẽ vertit.*

A Δαρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσιδηίου πόλεος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ' οὔρεσι τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταύτα γὰρ ἦν ἀτελέα) πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. ἔστι δὲ ἐν ταύτῃ τῇ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν

B παρατειχέων Αἰγύπτῳ, Κυρηνίης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ καὶ Αἰγύπτιον νομὸν αὗται ἐκτέαται) ἑπτακόσια παρεστήκει τάλαντα, πρὸς τῶν ἐκ τῆς Μοίριος λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῆς ἰχθύων. τούτου τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ ἐπιμετρουμένου σίτου παρεστήκει ἑπτακόσια τάλαντα. σίτου γὰρ δυώδεκα μυριάσι Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέοισι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι·

C νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι δὲ, καὶ Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τωὐτὸ τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα παρεσέφερον· νομὸς ἕβδομος οὗτος. Ἀπὸ Σούσων δὲ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης χώρης, χίλιά οἱ παρεστήκει τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἐκτομαὶ πεντακόσιοι· νομὸς εἶνατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων, καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Πανθιμαθοί τε καὶ Δαρῖται, ἐς τωὐτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Βακτρίων δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἐξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν παρεστεκόντων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια

E τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Σαγαρτίων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι κατὰ Ἀναστάσιος καλεομένοις κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος·

Ὀρθοκορυβαντίων

Μύκων,

127 νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀπαγίνεον τάλαντα. νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χορασμίοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Ἄριοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικανίοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Ματιηνοῖσι, καὶ Σαρπηδονίοισι, καὶ Ἀλαρόδιοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριηκόσια τάλαντα ἐπετέτακτο· νομὸς εἰνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν ὁ πλῆθος τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον ἐπὶ πολλῷ τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. τὸ μὲν δὴ ἀργύριον ὁ Βαβυλώνιον ἐπὶ ὁ ΕΥβοϊκὸν συμβαλλόμενον τάλαντον, ἑβδομήκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα. ὁ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαπλάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα διείσκεται ἐὸν ΕΥβοϊκῶν τάλαντα ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. Τούτων ὦν πάντων συλλεγομένων ὁ πλῆθος, ΕΥβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. ὃ δὲ ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπιεὶς, οὐ λέγω. ἐπὶ Δαρείῳ τε δὴ φόρος ἐκ τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλίγα χρόνον. τρόποντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἐκ νήσων τε πρόσοδος ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ ΕΥρώπῃ μέχρι Θεσσαλίης οἰκεομένων. τοῦτον τὸν φόρον θησαυρίζει βασιλεὺς ὧδε τῷ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμέους τήξας κατακλύει. πλήσας δὲ ὁ ἄργυρος, περιαιρέει τὰ κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτον ὅσου αὐτὸν ἑκάστοτε δέηται. αὐτὰς μέντοι καὶ δοχάς τε ἔσαν, καὶ φόρων ὑποτάξιες.

Η Περσὶς δὲ χώρη μοῦνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος. ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οἵδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίνεον Αἰθίοπες οἱ περὶ συ-

A Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caſpii ducena & quinquaginta talenta afferebant. Quintadecima portio hæc. Parthi Choraſmiique & Sogdi & Arii, trecẽta talenta. Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Aſia ſũt AEthiopes, quadraginta talẽta. Decimaſeptima portio hæc. Mãtienis & Saſpiribus & Alarodiis ducena iniuncta talenta erant. Duodeuiceſima portio hæc. Moſchis & Tibarenis & Macronibus & Moſynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant. Vndeuiceſima hæc portio. Indi, vt ſunt multitudine multo numeroſiſſimi inter omnesquos nouimus mortales, ita tributum ſuper cæteros omnes afferebant tricena ſexagena talenta aureorum ramẽtorum. Viceſima portio hæc. Quòd ſi Babylonica pecunia ad pondus Euboicum redigatur, fiũt nouies millena quingenáque & quadraginta talenta argẽti. [a] Aurum verò ſi terdecies tanto ramentorum taxetur, in ſumma reperietur ad rationem Euboicam eſſe ſex millia talentorum, ſexcentáque & octoginta. Quibus in vnum contractis ad Euboicum computum, exigebãtur in ſummam annui tributi à Dario, talẽtorum quatuordecim millia quingenta & ſexaginta. Minorem his ſummam omittẽdam mihi non referẽdam puto. Hoc tributum Dario ex Aſia obueniebat, & aliquantulum ex Libya: cæterùm procedente tempore & ab inſulis obuenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Theſſalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc in modum theſaurizat, *hoc eſt reponit*. Liquefactum aurum argentúmque in fictiles fidelias infundit: expletas mox fidelias ſubinde frangit: ex eóque auro argẽtóue, quoties pecunia indiget, tantum concidit quantum vſus poſtulat. Atque hæ quidem prouinciæ erant ac tributorum taxationes.

Sola autẽ Perſis ideo inter tributarias à me prætermiſſa eſt, [b] quòd eam minimè Perſæ colunt. Iſti autem ad ferendum vllum tributum non adigebantur, ſed munera portabant: AEthiopes AEgy-

a Aurum autem ramentitium inuenitur eſſe talẽtũm Euboicorũ quatuor millium ſexcentorum & octoginta, ſi ita ratio ineatur vt pſegma. *i. ramentum*, terdecies tãto argenti rependatur. His igitur omnibus in vnũ coagmẽtatis, Euboica talenta numero quatuordecim millia quingenta ſexaginta annuo tributo colligebantur. *Ita Budæus hunc locum interpretatur lib. 4. De aſſe, admonẽs legendũ* τρισκαιδεκαπλάσιον. *quam lectionem Græcus Vet. cod. reperimus. Idẽ alibi verbũ hunc locum ita reddit circa initium eiuſdem libri*, Aurum verò ramẽtitium ſi terdecies expẽdatur ad argentum, in ſumma reperietur ad rationem Euboicã eſſe quatuor millia talentorum, ſexcentáque & octoginta. Quibus in vnum coactis, fit ſumma eorũ quæ quotannis colligebantur, quaterdecies millena quingena & ſexagena talẽta Euboica.

b Quòd Perſæ immunes agros colant. Iſti porro ad ſer.

127 τὰς πεντήκοντα καὶ διηκοσίας

127 τὰς τριηκοσίας

127 τοὺς Μαπηνοῖσι, καὶ Σαρπήδοσι

127 τοὺς Μάρδους,

pto contermini, quos Cãbyſes in expeditione contra macrobios AEthiopes ſumpta ſubegit, quíq; ſacram Niſam incolunt, & Dionyſo dies feſtos agũt. Iſti AEthiopes eorúmque finitimi, eodẽ quo Indi Calandiæ ſemine vtuntur, ſubterraneáſque habent domos. horũ vtrique tertio quoque anno munera portabant, portántque ad meam vſque memoriam, [a] binos ſemodios auri rudis, & ducenos faſces ebeni, & quinos AEthiopes pueros, & vicenos grãdes elephãtorum dentes. Colchi quoque inter dona ferentes repoſiti erant, eorúmque finitimi ad mõtem vſque Caucaſum. Ad hunc enim mõtem imperitatur à Perſis. nam qui ad aquilonem Caucaſi habitant, eorum iã nulli Perſas curant. Iſti igitur dona ſibi imperata, etiam ad meam vſque ætatem, quinto quoque anno afferebant, centenos pueros, totidémque virgines. Afferebãt & Arabes millena quotannis talenta thuris. Hæc iſti dona, præter tributum, regi portabant. Sed Indi id aurum tam multum, vnde ramenta quæ dixi, regi afferũt, hac ratione comparant. Indicæ regionis id quod ad ſolẽ vergit, fabuloſum eſt. nam Indi, duntaxat eorum quos ſcimus, de quibus aliquid pro certo narratur, primi ſunt hominum qui in Aſia ad auroram & ſolis ortum habitant.

a Binos chœnices auri ignẽ non experti.

Indorvm autẽ tractus qui auroram ſpectat, propter arenã vaſtus eſt. Eorum autem complures ſunt gẽtes, atque eæ lingua inter ſe diſſonæ: & eorũ alii ſunt dediti rei pecuariæ, alii non: item alii in paluſtribus fluminis habitant, crudis victitantes piſcibus, quos aggreſſi ex arundineis nauigiis exceptant. Singula autem nauigia è ſingulis arundinis internodiis fiunt. Iſti ex Indis ferũt veſtem è tegete: quam vbi è flumine meſſuerũt inciderúntque, plectentes in modum ſtoreæ, tãquam thoracem ſibi induũt. His finitimi auroram verſus ſunt Indi pecuarii, carnibus crudis veſcentes, nomine Padæi, qui talibus vti moribus narrantur: Quoties ciuium [b] aliquis aliquáue ægrotat,

b Seu vir ſeu fœmina, ægr.

A ϵϱι Αἰγύπτῳ, ὑπὸ Καμβύσης ἐλαύνων ὅτι
ὑπὸ μακροβίους Αἰθίοπας, καταιρέφατο·
οἱ περί τε Νύσαν τὴν ἱρὴν κατοίκηνται, καὶ
ὑπὸ Διονύσῳ αἰάζουσι τὰς ὀρτάς. οὗτοι οἱ Αἰ-
θίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπέρμα-
τι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ Καλαν-
τίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκτηνται κατάγαια.
οὗτοι σφι ἀμφοτέροισι ἀπὸ πέντε ἐτέων ἀ-
γίνεον, ἀγινέουσι δὲ καὶ ὅ μέζων ἐμεῦ, δύο μὲν
νίκας ἀπύρου χρυσίου, καὶ διηκοσίας φάλαγ-
B γας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ
ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἴκοσι. Κόλχοι
δὲ ἔταξαι οἱ ἐς τὸν δωρεὸν, καὶ οἱ προσε-
χέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος οὔρεος. ἐς τοῦτο γὰρ
ὃ οὔρεος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται. τὰ δὲ πρὸς
βορέω ἀνέμου τοῦ Καυκάσιος, Περσέων δὲ οὐδὲν
ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν δῶρα τὰ ἐπάξιμα, ἔτι
καὶ ἐς ἐμεῦ ἔτεα πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκα-
τὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀραβίοι
δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ
C πᾶν ἔτος. ταῦτα μὲν ὦν οὗτοι δῶρα πρὸς ἐξ
φόρου βασιλέϊ ἐκόμιζον. Ὃ δὲ χρυσὸν τοῦ-
τον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ ὅ γε ῥῆγμα τῷ
βασιλέϊ τὸ εἰρημένον κομίζοισι, τῷδε τοι-
ῷδε κτέωνται. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης τὸ πρὸς
ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδ-
μεν, τῶν καὶ πέρι ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶ-
τοι πρὸς νότου καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι
ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἰνδοί.

D Ἰνδῶν γὰρ τὸ πρὸς τὸν νότον ἐρημίη
ἐστὶ, διὰ τὸν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα
Ἰνδῶν, καὶ σφέα ὁμόφωνα σφίσι. καὶ ⟨Ϙ⟩ μὲν
αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ· οἱ δὲ, οὔ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι
ἕλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθύας σι-
τέονται ὠμοὺς, σφέα αἱρέουσι ἐκ πλοίων κα-
λαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἓν γόνυ
πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰν-
δῶν φορέοισι ἐσθῆτα τε φλοίνεω· ἐπεὰν
ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοιὸν ἀμήσωσι, κόψωσι,
E τὸ ἐνδὺν τὸν φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, 128
ὡς θώρηκα ἐνδυσέουσι. ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν
πρὸς νότον οἰκέοντες τούτων, νομάδες εἰσὶ,
κρεῶν ἐδέσι ὠμοῖσι. καλέονται δὲ Παδαῖοι.
νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι. ὃς
ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, εἴτε γυνὴ, εἴτε ἀνὴρ, εἴτε γυνή,

τῶν νομάδων

Ⓜ μὲν

τὸν ἄπαρτος

τὸν ἢ δὲ αὐ γυνὴ

τῶν μὲν ἀνδρα ἄνδρες ⓘ μάλιστα οἱ ὁμιλέ- A
αντες κτείνουσι, φάσκοντες αὐτὸν, τὴν νόσον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι διαφθείρειν· ὁ δὲ, ἀπαγορεύων μὴ νοσεῖν· ⓘ δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείνοντες κατεσθίουσι. τῶν δὲ γυναικῶν, ὡσαύτως αἱ ἐπιτηδειόμεναι μάλιστα γυναῖκες ταὐτὰ τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. ⓘ δὲ ἐς γήρεος ἀκμὴν ἀπικόμενον θύσαντες, κατεσθίουσι. ἐκ δὲ τούτου τοῦ λόγου οὐ πολλοὶ ἄνθρωποι αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ ⓘ ἐς νοῦσον πάντα πίπτοντα κτείνουσι. ἑτέρων δὲ ἔθεα Ἰνδῶν ὅτε ἄγριος τύφος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτε σπείρουσι, οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτήσθαι. ποιπάζουσι δὲ, καὶ ἄλλοισι ἔθεα ὅσον κέγχρος ὁ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἕψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κεῖται. φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πάντων, ἐμφανὴς ἔθεα, καθάπερ τῶν προβάτων. καὶ ὁ χρῶμα B
φορέουσι ὅμοιον πάντες καὶ σχεδὸν πλησίον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, καθάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἔστι λευκή, ἀλλὰ μέλαινα, καθάπερ ὁ χρῶμα. τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται σπερμήν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἐκτὸς τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν.

Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέου ἀνέμου κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἱ Βακτρίοισι προσπλησίοι ἔχουσι δίαιταν· οὗτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. ἔνθα οἱ ⓘ χρυσὸν ξεμοῦνται εἰσὶ οὗτοι· κατὰ γὰρ τοῦτο ἔστι ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον. ἐν δὴ ὧν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ δὴ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλέι τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν ἐληλυθότες. οὗτοι ὦν οἱ μύρμηκες ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον καθάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες,

virum quidem suimaximè familiares interimunt: quòd dicant illum morbo tabescẽtem, carnes ipsis corrupturum: & licet se neget ille ægrotare, nihilominus isti non ignoscentes necant eum, epulantúrque. Mulieri verò, suæ maximè necessariæ, idem quod viri viro faciunt. Qui autem ad senium peruenit, eo itidem mactato pascuntur. Ideóque cũ hac de causa, tum quia omnes qui in morbum incidunt, necantur, nõ multi sanè eorum ad senectutem B perueniunt. Est aliorum Indorũ hæc diuersa consuetudo, vt nullam animantem interimant, vtque nihil serant, nec domos parandas existiment, atque herba victitent. Estque eis semẽ quoddã milii instar, sua sponte nascens è terra, suo in calice: quod cum ipso calice lectum coquũt, edúntque. Eorum quisquis in morbũ incidit, is in locum desertum pergit, ibíque decumbit, eius vel decumbẽtis vel defuncti curam gerente nemine. Horum omnium quos recensui Indorum coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus AEthiopico. genitura quã in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum cæterorum hominum, sed atra, vt color corporis; qualem AEthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius à Persis absunt, [a] & C vẽto Austro obnoxii: eóque Dario neutiquam obtemperabant.

a Et versus Austrum ventum.

[b] Cæteri Indi Caspatyro vrbi & Pactyicæ regioni cõtermini sũt, D ad ventum Aquilonem habitantes. Et ex aliis Indis ii qui proximam Bactrianis vitam degunt, pugnacissimi sunt, & qui [c] ad aurũ præcipuè mittuntur. Circa hanc enim plagam vasta sunt propter arenam loca. in ea solitudine arenosa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine minores, vulpium verò maiores. Earum nonnullæ & apud eos & apud regẽ Persarũ visuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciẽdis sub terra domiciliis egerũt E arenã, vt apud Græcos formicæ,

b Alii ex Indis Caspatyro vrb.

c Ad aurũm *colligendum* præcipuè mittuntur. *In alijs edit. interpret. Valla legitur, Qui ad Austrum mittunt, pro, Qui ad aurum mittũtur. Vel, proficiscũtur.*

atque eodem modo, ipsa specie corporis simillima. Ea autē quæ egeritur arena, auracea est: [a] pro qua in desertum mittentes Indi, ternos singuli camelos iungunt: mares à lateribus, quos frænatos trahunt, fœminam in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera vt à recentissimis fœtibus abstractas iungant. Etenim apud eos cameli cùm nihilo sunt minori pernicitate quàm equi, tum verò ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autem habeat camelus specié, Græcis, vtpote sciētibus, non puto scribendum: sed quod de eo animali nescitur.

Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretrum inter posteriora crura caudam versus spectans. Hunc in modum iunctis camelis, Indi ad aurum *legendum* tendunt, [b] vt quum feruentissimus fuerit æstus, sint in rapina. siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenēt. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinus, non quemadmodum aliis meridie, eousque efferuescens dū tempus est à foro discedendi: per quod spatiū multo magis vrit quàm meridianus in Græcia, adeo vt dicantur illi tum in aqua se abluere. Meridies verò ferè Indos vrit peræquè atque alios homines: declinante meridie, talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis [c] frigescens, dum ad occasum peruenit: quo tempore præcipuè friget. Vbi ad locū Indi peruenere, culeis quos attulere, arena completis, [c] raptissimè retrò se recipiunt. Quos protinus formicæ (vt à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate quāta in alio est nūllo: ita vt nisi viam [d] ad quam formicę congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde euasurus. Ideóque camelos mares, quòd impares fœminis sunt in currendo, [e] ne trahantur, dissoluunt: sed non vtrunque pariter. fœmina verò, pulli quem reliquit memor, nihil sibi remittit.

a Ad quam *colligendam* qui in desertum mittūtur Indi, &c.

b Sic inita *itineris* ratione vt quū feruen. &c. *Vel, Hoc prudēter præuiso vt quū, &c.*

c Quamprimū. *Vel, primo quoque tempore.*

d Interim dum formicæ congregantur.

e Dissoluunt, si vnà non trahantur vtrique. *Id est, Si vtrique assequi pari gradu non possint. Ita quidam hunc locū interpretātur: qui & aliam interpretationem admittere videtur.*

A καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι οὗτοι. λέ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. ὅτε δὴ τούτῳ τῷ ψάμμον στέλλονται ἐς τὸ ἔρημον οἱ Ἰνδοὶ, ζυγὰ μηχανὴν ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σφεσφόρον μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα προέλκειν, θήλεαν δὲ, ἐς μέσον. ὅτε τούτῳ δὴ αὐτὸς ἀναβαίνῃ, ἐπιτηδεύσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποπασάσας ζεύξῃ. αἱ γὰρ σφι κάμηλοι, ἵππων οὐκ ἧσσονες ἐς τάχος τὰ εἰσι. χωρὶς

B δὲ, ἄλλα δυνατώτερα πολλῷ φέρειν. ὅ μὲν δὴ εἶδος οἱόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ὅτι σαφέως τοῖσι Ἕλλησι οὐ γράφω. τὸ δὲ μὴ ὅτι σέα ἐστὶ αὐτῆς, τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηρούς, καὶ γούνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, πρὸς τῶν ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὸν ὄρχιν τετραμμένα. οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξαντες τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ὅτι τάχιστα χρυσὸν λελογισμένως, ὅκως αὐ καύματος τῷ

C θερμοτάτῳ ἐόντος ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δὲ ἐστὶ ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἑωθινόν· καταφὼς τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑπερτέλλας μάλιστα οὐ ἀγορῆς πλήθουσης· τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καὶ πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὸν Ἕλλαδα· οὕτως ὥστε ἐν ὕδατι λόγους αὐτοὺς ἐστὶ βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὲ ἡ ἡμέρη, σχεδὸν ὡσαύτως πλη-

D σίως καὶ τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδούς· ἀποκλινούσης δὲ τῆς μεσαμβρίης, γίνεται σφι ὁ ἥλιος καταφὼς τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐπὶ μᾶλλον 127
ψύχει, ἐς ὃ ὅτι δυσμῇσι ἐών, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες ζυγάκια, ἐμπλήσαντες ζοῦτα τῆς ψάμμου, τὸν τάχιστα ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. ἐπὶ δὲ ζα-

E χυτῆτα ζεύξαι ἑτέρῳ ὁμοίαν τούτῳ· ὥστε εἰ μὴ προλαμβάνῃ τῆς ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ὁ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, ζεύξαι ἂν σφέων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων, (ἐπὶ) γὰρ ἥσσονας θεῖν τῶν θηλέων) ἐπεὰν προαλύξαι ἐπιγνόμενοι, ὅκου ὁμοῦ ἀμφοτέρους, ὅκου ἀμφοτέρους ζεύξαι θηλέας ἀναμιμνησκόμενοι τῶν ἐλίπον τέκνων, ἐνθεῦτεν μεγάλοι ζεύξαι.

χρυσὸν τούτῳ ὁ τῷ χώρῳ

ὁμοίαν, οὕτω ὥστε

τὸν μὲν δὴ πλέω τῦ χρυσοῦ οὕτω ⓐ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Πέρσαι φασί· ἡ μὲν γὰρ ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος σπανιώτερός ἐστι· αἱ δὲ ἐσχατιαὶ πασῶν τῶν οἰκεομένων τὰ κάλλιστα ἔλαχον, καθάπερ ἡ Ἑλλὰς ⓑ ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκερασμένας ἔλαχε. τῦτο μὲν γὰρ πρὸς τὶ ἔω ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥστερ ὀλίγῳ πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τῦτο μὲν, τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πετεινὰ πολλῷ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισί εἰσι, πλὴν ἐξ τῶν ἵππων· (οὗτοι γὰρ ἐνικῶνται ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νισαίων δὲ καλουμένων ἵππων) τῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστί, ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορβούμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ δὲ, ὥστερ ἐσήμανα, ἁρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἶρια καλλονῇ τε ὑπερφέροντα, καὶ ἀρετῇ τῇ ἀπὸ τῶν οἰῶν· καὶ ἐσθῆτι ⓒ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται.

Πρὸς δὲ αὖ μεσαμβρίης ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί. ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστι καὶ μυρίη χωρέων πασέων φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κινναμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα γὰρ πάντα πλὴν τῆς σμύρνης, εὐπετέως κτέωνται ⓓ Ἀράβιοι. τὸν μέν γε λιβανωτὸν συλλέγοισι, τῷ τύραννα θυμιῶντες, τῷ ἐς Ἕλληνας Φοίνικες ἐξάγοισι· ταύτῳ θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα, ὄφιες σμικροὶ πτερωτοί, μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι, πλήθει πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον. οὗτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύονται, σφέων δὲ οὐδὲν ἄλλο ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς τύραννος τῷ καπνῷ. λέγοισι δὲ καὶ τάδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐπιπλέοιτο τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' ἀνθρώπους οἷόν τι καὶ ἐχίδνας ἠπιστάμεθα γίνεσθαι. καὶ κως τῦ θείου ἡ πρόνοιη, ὥστερ καὶ εἰκός ἐστι, ἐοῦσα σοφή, ὅσα μὲν ψυχρά τε δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ὑπ' ὀλίγων ἐσθιόμενα ἐκλείπηται κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ θρέπτρια καὶ αἰνεσιμολόγεα. τῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγωὸς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου· οὕτω δή τι τὸ πολύγονόν ἐστι· ὑπεκκύσκει δὲ μοῦνον πάντων τῶν θηρίων

Hac ratione Indi maiorem auri partem nanciſcuntur, vt Perſæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione aurum, rarius eſt. Et ſanè pulcherrimas quodãmodo res extrema orbis habitati pars ſortita eſt, quemadmodum [a]Græcia (quod præſtantiſſimum iudicatur) pulcherrimas regiones. Nam, vt paulo antè dixi, vltima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica eſt: in qua & animãtes tam quadrupedes quàm volucres, multo ſunt grandiores quàm cęteris in locis, præterquam equi: (nam ab equis Medicis vincuntur qui Niſæi vocantur) & infinita vis auri, partim effoſſi, partim per flumina deuecti, partim vt indicaui ſurrepti. præterea agreſtes arbores pro fructu lanam ferentes, ouillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: qua in veſtiarium Indi vtuntur.

a Græcia longè temperatiſſimas nacta eſt anni tẽpeſtates. Gal. *Les ſaiſons de l'annee.*

Ad meridiem vltima è regionibus quæ habitãtur, Arabia eſt: in qua ſola omnium naſcuntur th°, myrrha, caſia, cinnamomũ, & ledanum. cuncta hæc facilia ad nanciſcendum, præter myrrham. Nam thus Arabes ſtyrace ſuffientes legunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hac ſuffitum thus capiunt. Etenim thuriferas arbores obſeruant colubri ſubalati, exiguo corpore, [b]diſcolori ſpecie, permagno numero circa ſingulas arbores, iidẽ videlicet qui aduerſus AEgyptũ facto exercitu tendunt. Nec vllo alio ab arboribus quàm ſtyracis fumo ſubmouentur, vniuerſam terram oppleturi, vt Arabes aiũt, niſi (vt iidem narrabant) ſimile quiddã iſtis contingeret ei quod nouimus contingere viperis, ídque (c vt credere debemus) ſolerti diuinitatis prudẽtia. nam quæ & timido animo ſunt & eſculenta, ea omnia fœtuoſa fecit, ne aſſiduo eſu deperirent: contrà, quæ ſæua & maligna ſunt, ea voluit parum eſſe fœtuoſa. Vnde fit vt lepus, quem omnia venantur, fera, ales, homo, tam ferax ſit: ſoláque ex omnibus beſtiis, quum grauida eſt, etiam [d]impleatur,

b Verſicolori.

c Vt rationi cõſentaneum eſt.

d Superfœtet.

& alium fœtum in vtero geſtet pilis veſtitum, alium nudum, alium tantumnō formatum: aliū concipiat. Et lepus quidem talis eſt. At leæna validiſſimum ferociſſimúmque animal, ſemel in vita vnum parit. nam vnà cum fœtu vterum emittit. Cuius rei cauſa eſt hæc, quòd catulus leoninus, vbi moueri in vtero incipit, quum habeat vngues longè acutiſſimos ex omnibus feris, vterum lacerat, augeſcénſque magis ac magis, vngues imprimēdo exhulcerat: ita vt ad poſtremū, quum partus inſtat, nihil vteri relinquatur incolume. Sic quoque ſi viperæ & alati Arabiæ ſerpentes gignerentur vt ipſorum natura fert, non eſſet hominibus viuēdi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, fœmina collum maris in emittenda genitura comprehēdit, [a] ſorbénſque non prius dimittit quàm deuorauerit. & mas quidem hoc modo perit. Fœmina verò talem luit maſculo pœnam: quòd filii dum adhuc intra vterum ſunt, patrem vlciſcentes matricem ambedunt: eiúſque aluo ambeſa, ita partū faciunt. Cæteri ſerpentes qui nō ſunt hominibus pernicioſi, oua pariunt & magnam vim fœtuū excludunt. Porro viperæ per vniuerſum orbem terrarum viſuntur: alati verò ſerpentes nuſquam alibi niſi in Arabia, aut certè nō adeo frequentes. Hunc in modum Arabes thus comparant. Caſiam autem ſic: Poſtquam ſibi cùm cæterum corpus, tum faciem præter oculos obligauerunt coriis aliiſque pellibus, ad caſiā pergunt. Ea naſcitur in palude nō alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, veſpertilionibus ſimillimæ, ſtridore diro, & viribus præualētibus: quas ab oculis arcentes Arabes, ſic caſiam metunt. Cinnamomum etiam quàm ſuperiora mirabilius legunt. nam aut quomodo aut qua in terra gignatur, illud nequeūt dicere: niſi quòd probabili ratione vtuntur, quòd quidā volūt id gigni in iis regionibus vbi Dionyſus educatus eſt:

[a] Et arctè amplexa. *Vel, Et arctè conſtringens. Vel, Et inhærens.*

A κῆ δὲ μὴν δασὺ πᾶν τέκνων ἐν τῇ μητρὶ, τὸ μὲν ψιλὸν τὸ δέ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσαν· τὸ δὲ, ἀναμένεται. τοῦτο μὲν δὴ οἷον τοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τόκῳ τὰς μήτρας· δι' ὃ αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται διακινέεσθαι, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλῶν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας. [a] ἀνελκόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον [b] ἐπιτρέπεται καταγράφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τοῦ σώματος λείπεται αὐτέων οὐδὲν ἕν. ὡς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ἰοβόλοι ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν δ' ἐπεὰν θορνύωνται καὶ ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ἢ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσῃ, ἀπιεμένου αὐτὸ τοῦ γονέος, ἡ θήλεα ἅπτεται τῆς δειρῆς, καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνίει πρὶν ἂν διαφάγῃ. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιῶδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· τοῦ γονέος ὑμορέοντα ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ ἐόντα τὰ τέκνα, [b] διεδίξι τοῦ μητρὸς. διαφαγόντα δὲ τοῦ νηδυὸς αὐτῆς, οὕτω τοῦ ἐκδυσιν ποιέεται. Ὁκόσοι δὲ ἄλλοι ὄφιες, ἐόντες δυσθεώπτων οὐ δηλήμονες, τίκτουσί τε ὠά, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν [c] ὀφίων. αἱ μὲν νυν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τοῦ γῆν εἰσί· Ὁκόσοι δὲ ἰοβόλοι, ἐόντες ἀθεῶτοι, εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι. Ὅκως μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἄραβοι. τοῦ δὲ κασίου, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ὅθι τοῦ κασίου· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθείῃ. περὶ δὲ αὐτὸν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεται κου θηρία πτερωτά, τῇσι νυκτερίσι προσεοικότατα μάλιστα· καὶ τέτυγε δεινὸν, καὶ ἐς ἄλκιμα ἄλκιμα. τὰ δὴ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω δρέπειν τοῦ κασίου. τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωυμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ὅτις μιν γῆ ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκότι

[a] ἀνελκόμενος
[b] ἐπιστρέφει
[c] τέκνων.

128

χρεώμενοι. ἐν τοῖσι δὲ χωρίοισι φασὶ ἐνίκα αὐτὸ φύεσθαι ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη.

ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κέρφεα τὰ ἡμεῖς, ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες, κιννάμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ σφέας τοὺς ὄρνιθας ἐς νεοσιὰς πεπλασμένας πηλῷ τοὺς ἀνθρώπους ἀποκρέμνοισι οὔρεσι, ἔνθα τοὺς οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων οὐδεμίλυν εἶ). τοὺς ὦν δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλεα διαταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καὶ σφέα ἕνεκα ἀσχολίης τῶν νεοσσέων, ἀπαλλάσσεσθαι ἔχειν αὐτέων. ταχὺ δὲ ὄρνιθας καταπετομένας, αὐτῶν τὰ μέλεα τῶν ὑποζυγίων ἀναφορέειν ὅτι τάχιστα ἐς νεοσσιάς· τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἰσχύν, καταρρήγνυσθαι ὅτι τάχιστα τὸν γλουτόν. τοὺς δὲ, θηρεύοντας, συλλέγειν οὕτω μὲν δὴ κιννάμωμον συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων, ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. τὸ δὲ δὴ λήθυμον, τὸ Ἀραβίοι καλέουσι λάδανον, ἐκ τούτου θωϋμασιώτερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσωδεστάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι θύεσκεται ἐγκινόμενον, οἷά γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης. χρήσιμον δὲ ἐς πολλὰ τὰ μύρων ἐστί. θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀραβίοι. τοσαῦτα μὲν θυμιαμάτων πέρι εἰρήσθω. ἀπὸ ζώων δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θεητέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα οἰῶν σφι ἐστὶ θωύματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἑτέρωθί ἐστι. τὸ μὲν αὐτῶν ἑτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακράς, τριπήχεων οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπήσει σφι ἀπελκύσειν, ἕλκεα αἰ ἔχουσι, ἀναπεσοῦσαι τοῖς γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δὲ ἅπασι τῶν ποιμένων ὑπίσχεται ξυλουργέειν ἐς τοσοῦτο· ἁμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτηνέος τὴν οὐρὴν ὅτι ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἰῶν τὰς οὐρὰς πλατέας φορέουσι, καὶ ὅτι πῆχυν πλάτος· ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίης, πρήσσει πρὸς δυσμὰς ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων. αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλόν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους· αὗται μὲν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. τὰ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πέρι ἑσπερίων ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν.

& ipſas cinnamomi feſtucas afferri à grandibus quibuſdam alitibus ad nidos è luto conſtructos in præruptis montium & hominiinacceſſis. Cõtra quas hoc Arabes excogitauerũt: boum[a] aſinorúmque deſectorum & aliorum iumentorum membra minutatim conciſa, in ea loca portant: & vbi iuxta nidos poſuere, procul abſcedunt. Ad hæc fruſta delapſæ volucres, ad nidos ſuos carnem comportãt: cui ſuſtinẽdæ impares nidi ad terram diſciſſi labuntur: tũc Arabes ad eos colligendos accedunt. Hac ratione cinnamomũ ab illis legitur, & illinc in alias regiones dimittitur. At ledanum (quod Arabes ladanum vocant) etiam cinnamomo mirabilius comparatur: quippe quod in graueolentiſſimo loco naſcens, tamen fragrãtiſſimè olet. In barbis hircorum inuenitur innatum, veluti mucor ligni, cùm ad conficienda multifaria vnguenta vtile, tum præcipuè ad ſuffitionem qua Arabes vtuntur. Hactenus de thymiamatis dictũ ſit. Redolet Arabica regio mirificè iucúdo quodã odore. Súntque in ea ouium duo genera admiratione digna, quæ nuſquam alibi viſuntur. Quorũ vnũ caudas habet tam longas vt nõ ſint tribus breuiores cubitis: [b] ſiquis trahi ſinat, hulcera contracturæ, dum per terram atteruntur: nũc vnuſquiſque paſtorum hactenus eſt doctus arte fabrili, vt ploſtella faciant quæ ſingularum ouium caudis ſubligent, ſupérque ploſtella caudas ipſas alligent. Alterum genus ad cubitalẽ latitudinẽ caudas gerit. Huic, qua parte meridies ad ſolem occidentem vergit, cõtermina eſt AEthiopia, terrarum habitatarum vltima. Hæc & auri multum fert, & vaſtos elephantes, prominẽtibus vtrinque dentibus: & cùm agreſtes omnes arbores, tum verò ebenũ, nec nõ viros maximos pulcherrimóſq; & æui lõgiſſimi. Atque hæc quidẽ extrema ſũt Aſiæ Libyæq;. De extremitatib⁹ autẽ Europæ quod pro comperto referã non habeo.

[a] Aſinorúmque mortuorum & aliumentorũ mẽb. in quammaxima fruſta conciſa, in ea loca por.

[b] Quas ſi permittantur trahere, *id eſt, demittere ad terram, vel demiſſas affricare terræ*, hulcera cõtracturæ ſint dũ illæ ad terram atterentur: verùm vnuſq.

neque enim assentior fluuium quendam esse Eridanum à barbaris vocitatum, qui subit mare ad Septentrionem spectans, vnde electrum venire narratur. Ne Cassiteridas quidem noui insulas, *hoc est stannarias*, vnde ad nos venit cassiteros, *id est stannum*, nã vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, non barbarum, ab aliquo poetarum fictum. Sed etsi hoc studiosè quęsiui, à nemine qui ipse viderit accipere potui, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrúmque. Cęterùm ad septętrionem Europæ quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat, ne hoc quidẽ pro comperto dicere queo. Dicũtur tamẽ id à gryphibus auferre Arimaspi, viri vnoculi. quod nec ipsum crediderim, vt viri nascantur vnoculi, cæteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extrema terrarum concludunt aliam regionem, intúsque cohibẽt ea quæ nobis pulcherrima putantur, illisque rarissima. Est in Asia planities quædã vndique cincta monte quinque in locis interciso, quæ aliquando fuit[a] Choraſmiorum cum ipsorũ finibus & Hircanorũ & Parthorum & Sarãgæorum & Thomaniorum: sed posteaquam Persæ rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc circumiecto monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quõdam per singulas vndique intercisiones ductus ac distributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: vbi verò in potestatem regis Persæ venerunt, hoc ab illo sunt passæ, quòd anfractibus montiũ ab rege obstructis, & ad eorum singulos portis inditis, aqua ab exitu intercluſa est: interfluẽtéque introrsum amne, planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis nulla ex parte exitum habens: atque ita ipsæ gentes pristino aquæ vsu fraudatæ afficiuntur permagno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit:

[a] Choraſmiorũ montes incolentiũ, Choraſmiorum *inquam* & Hirc.

A οὔτε γὰρ ἔγωγε συνδέκομαι Ἠριδανόν τινα καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμόν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέω ἄνεμον, ἀπὸ τοῦ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστί, οὔτε νήσους οἶδα κασσιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾶ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει ὄνομα, ὡς ἔστι Ἑλληνικόν, καὶ οὔτι βαρβαρικόν· ὑπὸ ποιητοῦ δέ τινος ποιηθέν. οὔτε δὲ σθένος αὐτόπτεω γενομένου οὐ δυνάμην ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα B Εὐρώπης. ἐξ ἑσχάτης δὲ ὧν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾶ, καὶ τὸ ἤλεκτρον. τὸ δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ τι πλεῖστος χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γενόμενος, οὐκ ἔχω σθένος τοῦτο ἀτρεκέως εἰπεῖν· λέγεται γὰρ τοὺς γρύπας ἁρπάζειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους· πείθομαι δὲ σθένος τοῦτο, ὅκως μουνόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀν- C θρώποισι. αἱ δὲ ὧν ἑσχατιαὶ οἰκέουσι τὸ εἰκεκλιμένην τὴν ἄλλην χώρην, καὶ σφέας ἀπέργουσι τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι, καὶ σανδαλιώτους ἔχειν αὐτούς. ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλιμένον οὔρεϊ πάντοθεν· σχεδὸν δὲ τοῦ οὔρεος εἰσὶ πέντε. τοῦτο δὲ πεδίον ἐὸν μὲν νῦν τε Χορασμίων, ἐν ὄρεσι δὲ ἐόντων Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμανίων· ἐπεί τε δὲ Πέρσαι ἔσχον τὸ κράτος, ἔστι τοῦ βα- D σιλέος· ἐκ δὲ ὧν τοῦ περικλίνοντος οὔρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὔνομα δὲ οἱ ἐστὶ Ἄκης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε σχιζόμενος πολλαχοῦ τὴν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, σχὰς σφέας ἀγόμενος ἑκάστης ἑκάστοισι· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τὰς Πέρσας ἐστί, πεποίηται τοιόνδε· τὰς σφάγας τοῦ οὔρεος συνδείμας ὁ βασιλεύς, πύλας ἐπ' ἑκάστῃ σφαγῇ ἔστησε. ἀποκεκλῃμένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς διεξόδου, τὸ πε- E δίον τὸ ἐντὸς τοῦ οὔρεος, πέλαγος γίνεται, συνιόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἐχόντος δὲ οὐδαμῇ ἔξοδον. οὕτω ὧν οἱ ἔμπροσθεν ἐνοικήσαντες χρᾶσθαι τοῦ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ μεγάλῃ χρέωνται· ὄμβρος μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεός, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι·

καὶ σπανιότητος

οὐ βάρβαρον·

ἐξ ἑκάστης

129

τῶ δὶ ϑέρεος σπείροντες μελίνην, καὶ σήσαμον, χρήσονται τῷ ὕδατι. ἐπεὰν ὧν μηδέν σφι παραδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐδοί τε καὶ γυναῖκες, στάντες πρὸ τῶν θυράων τοῦ βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· ἐπεὰν δὲ διχόρους ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὖται μὲν αἱ πύλαι ἀποκλείονται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὡς δ' ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα παρασύρεται ἀνοίγων, πρὸς τὸ φόρου τὸ τάσσεται οὕτω.

ΤΩΝ δὲ τῶν μάγων ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ὑβρίσματα τάδε, ἀποθανών· αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἤθελε ἐς τὰ βασιλήια ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τοῦ βασιλέος. καὶ γὰρ δὴ ὁ νόμος οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τοῦ μάγου ἔσοδον εἶναι πρὸς βασιλέα αὐτὸν ἀγγέλου, ἢν μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεύς. οὐκων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδόκεε τοῦτο οἱ ἐσαγγελίας· ἀλλ' ὅτι ἢν τῶν ἑπτά, ἤθελε ἐσιέναι. ὁ δὲ πυλωρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐκ ἐῴτην, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν, ποιέει τάδε· ἀσινάμενος τὸν ἀκινάκεα, ἀποτάμνει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀείρας τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου, τούτοισι σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. ἐπὶ δὲ τῶν βασιλέι δηχυόντων ἑωυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεποιήκοτες εἴησαν. Δαρεῖος δέ, ἀρρωδήσας μὴ καινῷ λόγῳ οἱ ἐξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ σὺν ἐπαινοί εἰσι τῶν πεποιημένων. ἐπεί τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ συλλογισμοῖσι εἰκῇ ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε Ἰνταφέρνεα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηίους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύσειν οἱ ἐπανάστασιν. συλλαβὼν δὲ σφέας, ἔδησε πάντας ὅτι δεινοτάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, κλαίουσα καὶ κωδύρετο· ποιοῦσα δὲ αἰεὶ πάντα τοῦτο, ἔπεισε Δαρεῖον οἰκτείραι μιν· καὶ πέμψας ἐκέλευε λέγειν, εἴ τι μιν βούλεται αἰτέειν· ἐλπίζειν γὰρ οἰκτιεῖν μιν γυναῖκα ἐοῦσαν ἀεὶ τὰ αὐτὰ τὸν ἄνδρα κακὰ ἔχουσαν. ἡ δὲ γυνὴ ἐπείτε ἤκουσε ταῦτα, βουλευσαμένη μεγάλως, ἦλθε πρὸς τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, καὶ ἔστη ἄγχι τῆς ἐσόδου, ἵνα μὴ διεκωλύετο ὑπὸ τῶν φυλάκων, καὶ ἔλεγε τάδε· Δαρεῖε βασιλεῦ, γυναῖκες μὲν ἐγὼ καὶ ἀνδρὸς ἐστερημένη εἰμί, ἐκέλευσε δέ με σὸς θεράπων ἐλθοῦσαν λιτανεύειν σε, ἐπείτε ἤκουσα τὰ ἐκεῖνος ἔλεγε. ἐγὼ δὲ ἐλθοῦσα ἐδεόμην μὲν ἐλεῆσαι τὸν ἄνδρα μοι τὸν ἐμὸν καὶ τὸν τῶν παίδων πατέρα, ἐδεόμην δὲ ἀπολῦσαι τὸν ἀδελφεόν μοι τὸν ἐμόν· ἐπεὶ τοῦ γε μεγίστου οὐκ ἐλπίζω τεύξεσθαι, μὴ ἀπολῦσαι τὸν ἄνδρα μοι καὶ τοὺς παῖδας· ἐνθυμεομένη ὡς ἐνδέχεται καὶ ἄλλον γυναῖκα γῆμαι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀντὶ τοῦ ἐμοῦ, καὶ ἄλλους παῖδας ἀντὶ τῶν ἐμῶν· ἢν δὲ μὴ ἐκείνων τοκεῦσι καὶ ἀδελφεοὶ ἐόντες, οὐκ ἂν ἔτι ἄλλος ἀνὴρ οὐδὲ τοκεῦσι ἄλλοι γένοιντο. ταῦτα ἐγὼ λέγουσα ἐν τοῖσι πρώτοισι ἐπεκαλεόμην τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἐπαινέσας τὸν λόγον, ἔφη μιν οὐκ ἀπολεῖν τὸν ἀδελφεόν, ἀλλὰ ἐλεύσεσθαι ἐς τὰ βασιλήια καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς παῖδας, ἐνθυμεόμενος

missoad eam nuntio, rex inquit, Mulier, offert tibi Darius vnius electionem, ex vinctis domesticis tuis quem velis liberari. Illa postquam secum deliberauit, ita respondit, Si vnius *omnino* animã rex mihi gratificatur, eligo ex omnibus fratrẽ. Hæc audiens rex, miratus huius orationem, misso nuntio, inquit, Percõtatur te rex qua de causa, viro filiísque prætermissis, fratrem delegisti vt superesset, qui & remotiore abs te est gradu quàm filii, & minus iucundus quàm maritus. Cui illa respondens, Rex, inquit, maritus mihi alius, si dæmon voluerit, atque alii liberi, si hos amiserо, esse possunt: alius frater, parentibus meis iam vita defunctis, nulla ratione potest esse. [a] Hanc sequuta causam, ita loquuta est. visáque est Dario probè dixisse. itaque ea re delectatus rex, & eum quem mulier optauerat missum fecit, & filiorum natu maximũ, cæteris omnibus interfici iussis. Ita vnus è septem Persis statim initio occubuit.

a Hanc rationẽ in ista electione sequuta sum.

Enimuero illud ferè circa Cãbysis ægrotationem contigit: Erat Sardibus præses quidã à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Persa, cui nefariæ rei cupido incessit: siquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quãtulocũque læsus esset, quémque ne vidisset quidem vnquam, tamen concupiuit capere ad interimendum, ob hanc (vt plerique aiunt) causam: Quũ aliquando pro foribus regis considerent Orœtes & alter quidã Persa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ est in Dascylio, è verbis ad iurgia peruenerunt. Et quum de virtute disceptaretur, Mitrobates obiiciẽs Orœti, inquit, [b] Túne in pretio virorum es, qui insulam Samum tuæ prouinciæ adiacentem, regi non acquiris, ita facilem captu vt quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, ciúsque tyrannide potiatur? Hoc iurgium audienti Orœti adeo doluisse quidam aiũt, [c] vt affectauerit non de obiurgãte vindictã, sed Polycratẽ prorb Itáne tu vir censendus es qui insl.

c Vt non tã eum qui hæc dixisset vlcisci affectauerit quàm Polycr.

A πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, Ὦ γύναι, « βασιλεύς τοι Δαρεῖος δίδωσι ἕνα τῶν δεδεμέ- « νων οἰκητῶν ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ πάν- « 130 των. ἡ δὲ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνετο τάδε, « Εἰ μοὶ δή μοι δίδωσι βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, « αἱρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν. πυθό- « μενος ὁ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε, Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε « βασιλεὺς, τίνα ἔχουσα γνώμην, καὶ ἀνδρά « τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλιποῦσα, τὸν ἀδελ- « φεὸν εἵλευ σωθῆναί τοι· ὃς καὶ ἀλλοτριώ- « B τατός τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισμένος « τ' ἀνδρός ἐστι. Ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ βα- « σιλεῦ, ἀνὴρ μοὶ ἂν ἄλλος γένοιτο, εἰ δαί- « μων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα ἀπο- « βάλλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μητρὸς οὐκ ἔτι μευ « ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ « γένοιτο. Ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἐξέλε- « ξα ταῦτα. Ὡς τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰ- πεῖν ἡ γυνὴ, καὶ οἱ ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν πρε- σβύτερον, ἕνα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, ἁπάντων αὐτῇ σῶν· δὶς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πρώτους. τῷ μὲν δὴ ἑνὶ ἀπὸ εἰς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ C ἀπολώλεε.

Κατὰ δέκου μάλιστα τὸν Καμβύσεω νοῦσον ἐγένετο τάδε· ὑπὸ Κύρου καταστα- θεὶς ὑπαρχος Σαρδίων ὑπῆρχος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης· οὗτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου· οὔτε γὰρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μά- ταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μὲν οἱ πλεῦνες λέγουσι, δι' ὅδε τοιόνδε τινὰ αἰτίην· ὅτε τῷ βασιλέος θυ- D ρέων κατήμενον τόν τε Ὀροίτεω καὶ ἄλλον Πέρσην τῶν ὁμώνυμα εἶναι Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρξαντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν. χρινομένων δὲ περὶ ἀ- ρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τὸν Ὀροίτην πρόφρονα, Σὺ γὰρ οὐκ ἀνὴρ λόγῳ, ὃς βασιλέϊ νῆσον Σάμον πρὸς τῇ σῇ νομῇ πρόσκειμένην οὐ προσκτήσαο, ὥδε δὴ εὐπετέα χειρωθεῖσαν, τῷ τῶν τις ὀκτωκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπα- E ναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει· οἱ μὲν δὴ μιν φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα, καὶ ἀληθέα ἐόντα ὡς ὀνείδεϊ, ὀρθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὴν εἰπόντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πρή-

ἀνδρῶν

κειμένην

χ δι' ὅτι τινα

τῶς ἀπολέσαι, ἄλλά τιν' ἀκακῶς ἤκουσε. οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Ὀρόϊτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτευ δὴ χρήματος δεησόμενον· (οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτο λέγεται) καὶ Πολυκράτεα τυχεῖν κατακειμένου ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα Τήϊον. καί κως εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν καταλογέοντα τὰ Ὀρόϊτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τὸν τε γὰρ κήρυκα Ὀρόϊτεω παρελθόντα ἄλλα λέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε ἀποκρίνασθαι. αἰτίας μὲν δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι, πρῆξις δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὦν Ὀρόϊτης ἰζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὸ Μαιάνδρου τοῦ ποταμοῦ οἰκεομένῃ, ἔπεμπε Μύρσον Γύγεω ἀνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίῃ φέροντα, μαθὼν τὸν Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γὰρ ὅστις πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πρῆξε Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἴ τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δὲ ἀνθρωπηίης λεγομένης χρεὼν πρῆξις Πολυκράτης μουνώσας ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτα διανοέεται ὁ Ὀρόϊτης, πέμψας ἄγγελίῃ, ἔλεγε τάδε, ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟ-
» ΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ, Πυ-
» θάνομαι βουλεύειν σε πρήγμασι μεγά-
» λοισι, καὶ χρήματα τοι οὐκ ἔστι τὰ φρο-
χ σὺ νυν » νήματα. σὺ νυν ὦν δεῦρο ποιεύμενος, ὀρθώσεις μὲν
» σεωυτόν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ μὲν γὰρ βα-
» σιλεὺς Καμβύσης βουλεύεται θάνατον, καὶ
» μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφέως. σὺ νυν
» ἐμὲ ἐκκομίσας αὐτὸν, καὶ χρήματα, τὰ μὲν,
» αὐτέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ, ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἶνε-
» κά τε χρημάτων, ἄρξεις ἁπάσης Ἑλλάδος.
131 » εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημάτων,
» πέμψον ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐών, ᾧ
» ἐγὼ ἐπιδέξω. ταῦτα ἀκούσας Πολυκράτης, ἤθεε τε καὶ ἐβούλετο· καί κως (ἰμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως) ἀποπέμπει πρῶτα κατοψόμενον Μαιάνδριον Μαιανδρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὃς οἱ ἐὼν γραμματιστὴς·

A sus occidere, propter quem malè audisset. Alii (sed pauciores) inquiūt, caduceatorem in Samum ab Oroete missum cuiusdam rei rogandæ causæ: (cuius autē, non dicitur) Polycratem autem tunc fortè in conclaui cubantē fuisse, assistente ei Anacreonte Teio, siue id consultò, quòd res Oroetis contemptui haberet, siue forte aliqua huiusmodi factum. ad quē quum accedēs Oroetis caduceator, eius mandata exponeret, Polycratem neque se ad hominem B conuertisse (erat enim ad parietē versus) neque quicquā respōdisse. Hæ bifariæ causæ mortis Polycratis fuisse memorātur, quarum vtrilibet accommodare fidem quis potest. Itaque Oroetes in *vrbe* Magnesia degens, quæ est ad Mæandrum flumen sita, misit Myrsum quendam Lydū, Gygis filium, cum nuntio in Samum ad Polycratem, cuius animum nouerat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorū, *dum taxat* eorum quos nouimus (secundum Minoem, & siquis alius isto prior maris imperio potitus est) qui in animum induxerit vt C mari potiretur. Primus, inquā, extitit [a] ex eo genere quod humanum vocatur, qui multam conciperet spem Ioniæ atque insulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Oroetes factus, misit nūtium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQVIT, Audio te D res excellentes agitare animo, sed proposito rem pecuniariam non suppetere. Quòd si ita feceris vt suadeo, prospexeris & tibi & saluti meæ. Nam rex Cābyses (vt mihi pro-cōperto renuntiatur) de me interficiendo cogitat. nunc igitur meipsum recipito, atque pecunias, earū partē tibi habiturus, partē mihi permissurus: & ipsarū pecuniarū beneficio omni Græciæ imperatur[b]. De quibus si mihi fidem non habes, mittito quēpiam tibi fidissimum, [b] cui ego E fidē faciā. Quo audito Polycrates grauisus est, atque obsequi volebat. maiorē enim in modū pecuniā auebat. Mittit itaq; prius ad rē inspiciendā quendā è popularibus suis, [c] Mæādriū Mæādrii filiū, scribā suū;

a *Id est, Primus inter homines. Hoc addit quòd Minos haberetur Iouis filius.*

b Cui ego ostēdam. *Vel*, repræsentabo.

c Mæandrum Mæandrii fil.

qui non longo pòst hoc tempore ornatum conclauis Polycratis ſpectatu dignum templo Iunonis omnem dicauit. [a]Hunc Oroætes quum cognouiſſet ſpeculatorem eſſe circumſpectum, ita ſibi agendum putauit: Octo ſcrinia lapidibus implet, præter admodum paruam partem circa ipſas oras, ac ſuperficiem lapidum auro inducit: eáque ſcrinia alligata in expedito habet. Quæ adueniens Mæādrius quum inſpexiſſet, Polycrati renuntiauit. [b]Enimuero ne illuc ſeſe cōferret, magnopere dehortabantur tum oracula & amici, tum præcipuè ſomnium hoc, quod eius filia viderat. Videbatur ſibi cernere patrem in aere ſublimem eſſe, qui à Ioue quidem lauaretur, à ſole autem inūgeretur. Hanc viſionem conſpicata, [c]inſtabat omnino diſſuadere patri ne à patria proficiſceretur ad Oroætem: quinetiā [d]ad biremem eunti malè ominabatur. Cui quum ille minitaretur, ſi ſoſpes rediret, fore vt hæc perdiu maneret virgo: ipſa vt ita contingeret, ſibi imprecata eſt. malle enim ſe diutius virginem eſſe quàm patre orbari. Polycrates omne conſilium pro nihilo habens, ad Oroætem nauigauit, cùm alios ſecum ducens tum verò Democedem Calliphontis filium, Crotonienſem medicum, qui eam artem apud ſuos [e]præclariſſimè omnium exercebat. Vbi Magneſiam peruenit Polycrates, tetra morte eſt affectus, indignáque ſua perſona [f]& ſuis cogitationibus. nam neque eorum qui Syracuſis tyranni extiterūt, neque aliorum Græciæ tyrannorum vllus eſt magnificētia cum Polycrate comparandus. Eum Oroætes (quod indignum relatu eſt) cruci ſuffixit: ex illis verò qui illum comitati fuerant, Samios quidem dimiſit, iubēs eos gratiā ſibi habere quòd liberi eſſent: peregrinos autem atque ſeruos iure captiuitatis ſibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo ſuſpenſus omnem filiæ viſionem exoluit. nam ab Ioue quidē, quū plueret, lauabatur: à ſole autē, [g]exudāte è membris abdomine, vngebatur.

a At Oroætes quum exploratorē aduentare audiſſet, ita egit. *Ad Verſum*, Expectari audiſſet.

b At ille, tum oraculis tum amicis multū dehortātibus, illuc profectus eſt. quum etiam *eius* filia ſomnium hoc vidiſſet. Cernere ſibi videbatur, *&c.*

c Omnibus modis, *Vel, omni arte* diſſuadebat.

d Ad nauē quinquaginta remorum. *Sunt qui Vertant*, ad nauem actuariam.

e Optimè omniū ſuæ ætatis exerc.

f Et ſuo ingenti animo, *Vel*, excelſo. Nam præter Syrac. nullus eſt Gr. tyr. magnif.

g Quum ipſe humorem è corpore emitteret.

A ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, καὶ κόσμον τὸν ἐν τῷ αὐλῇ τοῦ Πολυκράτεος ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πᾶσι ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Οροίτης, μαθὼν τὸν κατασκοπὸν ἐόντα τοιοῦδε δοκιμον, ἐποίεε τάδε· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χείλεα, ὑπερτιθεὶς τοὺς λίθους, χρυσὸν ἐπέβαλε. καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος, καὶ θεησάμενος, ἀπήγγελε τῷ Πολυ-

B κράτεϊ. ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντηίων ἀπαρρυβούντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐξέλλετο αὐτόσε. τοῖσι δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιῆσδε· ἐδόκεέ οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διός, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. τούτῳ ἰδούσῃ τὴν ὄψιν, πανταχοῖ ἐγίνετο μὴ ἀποδημῆσαι ὁ Πολυκράτεα τοῦδε τὸν Οροίτεα· καὶ δὴ καὶ ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντορον, ἐπεφημίζετο. ὁ δὲ οἱ ἠπείλησε, ἢν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλὸν μιν χρόνον

C παρθενεύεσθαι. ἢ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελέα τούτων γενέσθαι. βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλογήσας, ἔπλεε τοῦδε ἕνεκα Οροίτεα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτεα, ἄνδρα ἰητῆρα ἐόντα, καὶ τὰ τέχνεα ἐπασκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑωυτόν. ἀπικόμενος δ' ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης,

D διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωυτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑωυτοῦ φρονημάτων. ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκοσίων τυραννοι, οὐδὲ εἷς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τυράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην συμβεβλῆσθαι. ἀποκτείνας δὲ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Οροίτης ἀνεσταύρωσε. τῶν δὲ οἱ ἑπομένων ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, χαλκῶν σφέας ἑωυτῷ χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι

E δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἑπομένων, ἐν ἀνδραποδων λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ αἰχρεμάμενος, ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρός. ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ Διὸς ὅκως ὕοι, ἤλειφε δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀμείβεσθαι αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἰκμάδα.

ἐπασκέοντα

ἐπετέλεσε

Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ Ⓐ Ἄμασις ὁ Ἀιγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεος πίσυνες μετῆλθον. μετὰ γὰρ Ⓑ Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληΐην, μούνων ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφείλε μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείου ὑπαρχον, ὃς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔχοντα· κατὰ δὲ, Ⓒ Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάπην· ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλά τε ἐξύβρισε πολυτρόπως, καὶ τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου πρὸς αὐτὸν, ὡς οὐ τοῖσι ἡδονὴν οἱ ἐὼν τὰ ἀγγελλόμενα, ἔκτεινε μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπείσας κατ' οὐδόν. ἀποκτείνας δὲ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμησε Ⓓ Ὀροίτεα τίσασθαι, πολλῶν τῶν ἀδικημάτων εἵνεκα, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδὸς· ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης γνώμης ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰ οἰδαινόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχοντα τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην τὴν ἰσχὺν πιστωσάμενος ἔχειν· τὸν χιλίους μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τόν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικόν. τοιούτων δὴ ὢν ὁ Δαρεῖος πάντα ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἂν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποσχὰς ὀπίσω τελέσειε σοφίη τε, καὶ μὴ βίη τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰρ σοφίης δεῖ, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὢν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζώοντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μὲν κω Πέρσας οὐδέν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο ἡμέων ἐξίστωσι, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀναγκαίους τῶν αὐτοῦ, καὶ πεμπομένους ὑπ' ἐμοῦ, κτείνει, οὐδενὶ οὐκ ἀναγκαίῳ φαίνων. πρίν κου μέζονα ἐξεργάσασθαι μιν Πέρσας κακὸν, καταλαμπὲς ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπηρώτα, τῶν δὲ ἀνδρῶν τεσσεράκοντα ὑπέστησαν, αὐτῶν ἕκαστος ἐθέλειν ποιέειν ταῦτα· ἐείσαντας δὲ Δαρεῖος κατέλαμβανε,

A Hunc exitum habuerũt tot prosperæ res Polycratis, quem vaticinatus ei fuerat Amasis rex Aegypti. Verùm non multo pòst tempore Polycratis vltio Orœtem excipit: quippe post Cambysis obitum occupato à magis regno, Orœtes quum esset Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est: [a] sed in ea perturbatione Mitrobatem Dascylii præfectum ([b] qui illi de Polycrate exprobrauerat) interemit, & eius filium Cranapẽ, spectatos in Persis viros: & cùm alia quoque omnifaria flagitia commisit, tum quendam è nuntiis qui ad ipsum à Dario venerat, quòd parum iucunda nuntiasset, trucidandum curauit, summissis quibusdã qui redeuntem aggrederentur, quique trucidatum cum ipso equo occultarent. Darius, vbi principatu potitus est, Orœtem vlciscì cùm ob alia scelera, tum præcipuè ob Mitrobatem filiúmque, cupiebat: sed aduersus eũ [c] è professo mittere copias consilii non erat, [d] vtique rebus nondum satis fundatis, & imperio recẽs parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitibus stipatus esset. nam suæ prouinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniã. Itaque Darius aduersus hæc hanc rationẽ iniuit: Accitis Persarum summis quibusque proceribus, his loquutus est verbis, Persæ, quis hoc vestrûm mihi repromittat, & exequuturus & prudẽtia duntaxat, nulla vi, nulliſque copiis? Vbi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo [e] quis vestrûm mihi Orœtem vel adducat viuũ, vel interficiat, qui de Persis nihil omnino meruit, sed cũ alia multa scelera admisit, tum hæc duo: vnũ, quòd duos è nobis, Mitrobatem eiúsque filiũ interemit: alterũ, quòd à me missos ad se accersendum, [f] necandos curat, facinus profectò non tolerandum. ideóque priusquam maiora in Persas scelera admittat, [g] cõprehendendus est ad necẽ. Hæc Darius interrogabat Persas. Eorũ trigita extiterũt qui repromitterẽt, singuli volẽtes ipsi id exequi. Quos inuicẽ cõtendẽtes Darius reprehẽdens,

a *Legit* ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ.

b Qui ei illa ad Polycratem pertinentia exprobrauerat.

c Aperte. *Gr.* ἐκ τῆς ἰθείης. *q. d.* recta via.

d Vtpote rebus adhuc turbulentis. *Vel*, Rebus nondum compositis. *Ad verbum*, Rebus adhuc tumentibus. *q. d.* Quum nondum tumor rerum resedisset. *id est*, turbulentus status.

e Aliquis vestrũ. *Potest & interrogatiuè legi.*

f Necat, insolẽtiam intolerabilẽ exhibens.

g Morte nobis est occupandus.

Κρανάσπην

ὑπὸς

οἰδεόντων

λογιμωτάτους

sortiri iussit. id quum fecisset, sors Bagæum Artontis filiũ ex omnibus contigit. Hic sorte delectus, hac ratione vsus est: Complures literas variis de rebus vbi scripsit sigillóque Darii impressit, cũ his profectus est Sardis. Eas, postea quam in cõspectum Orœtis venit, dedit seorsum recitãdas regio scribæ. (regios autem scribas cuncti præsides habent.) Reddebat autem seorsum Bagæus literas, explorandi gratia animos satellitum, nunquid annuerẽt ad rebellandum ab Orœte. Quos animaduertens magnopere venerari literas, & ea quæ in illis dicerentur, etiã vehementius, reddidit aliam epistolam in hæc verba, Persæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtẽ fungamini satellitum officio. Hoc illi audito lanceas deposuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes epistolæ, sumpta fiducia reddidit scribæ vltimũ libellum in hæc verba scriptum, Rex Darius mãdat Persis qui in Sardibus sunt vt Orœtem interimant. Id vbi audiere doryphori, *id est, hastati satellites*, eductis acinacibus sine mora Orœtẽ interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtem persequuta est.

Traductis atquè comportatis Susa bonis Orœtis, contigit non diu pòst vt in venatu ferarũ Darius rex, dũ ab equo desilit, pedẽ intorserit vehementérque luxauerit. nam talus è iuncturis amotus est. Se itaque existimans, vt etiam prius, habere ex AEgyptiis eos qui primi putarẽtur arte medicinæ, eorum opera vtebatur. At isti retorquẽdo pedem ac violenter tractando, plus mali faciebãt: adeo quidem vt septem dies totidémque noctes Darius præ molestia qua afficiebatur transegerit insomnes. Octauo die eidẽ malè habenti quidam Democedis Crotoniensis mentionem facit: cuius de artificio prius iã inde in Sardibus audisset. Darius hominem quamcelerrimè accersi ad se iubet. Ille, vt inter captiuos Orœtis fuit inuentus, vbi

A κελεύων πάλλεσθαι. παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, τοιῇδε βιβλία γράψας πολλὰ, καὶ ἐπὶ πολλῶν ἔχοντα σφρηγίδα σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου. μετὰ δὲ πλέων ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δὲ, καὶ Οἰτάνεω ἐς ὄψιν ἐλθὼν, τῶν βιβλίων ἓν ἕκαστον διεμαρτύρετο, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληίῳ ἐπιλέγεσθαι. (γραμματιστὰς δὲ βασιληίους B οἱ πάντες ὑπάρχοι ἔχουσι) ἀποπειρώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ οἱ ἀνδρὸς ἀπόστασιν ἀπὸ Οἰτάνεω. ὁρέων δὲ σφέας τὰ τε βιβλία σεβομένους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων, ἔτι μᾶλλον, δίδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τοιάδε, Ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν μὴ δορυφορέειν Οἰτάνεα. οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων, μετῆκαν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν δὲ τοῦτο C σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσήσας, ὃ τελευταῖον τῶν βιβλίων δίδοῖ τῷ γραμματιστῇ, ἐν τῷ ἐγέγραπτο, Βασιλεὺς Δαρεῖος Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Οἰτάνεα. οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσάν ταῦτα, ἀσπασάμενοι τὰς ἀκινάκεας, κτείνουσι πρηνέα μιν. οὕτω δὴ Οἰτάνεα Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου πίσιες μετῆλθον.

D Ἀπικομένων δὲ καὶ αὐτὰ τὰ τοῦ Οἰτάνεω χρήματα ἐς τὰ Σοῦσα, συνίει ἤδη χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρῴσκοντα ἀπ' ἵππου, στραφλῶσαι τὸν πόδα. καὶ κως ἐμπεσὼν ἐστράφη· ὁ γὰρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον οὐδὲν ἐὼν τὸν ἔλαβε Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν, τούτοισι ἐχρᾶτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα, κακὸν μέγα ἐργάζονται· ἐπ' ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἐπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ πόνου κακοῦ δ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἴχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντι οἱ φλαύρως, παραλυσάς τις πρότερον ἐπὶ ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἀγνοήσας μὲν τὸ παράπαν ἔσεσθαι ἐκεῖνον ἐκ τοῦ ἐόντος ἐλεύθερον· τὸν δὲ ὡς ἐξόδιον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω αἰδρα πόδοισι ὁκουδή-

ἐν τῷ Σάρδι

ὁκουδήκοτε ἀπημελημένον, πρῆγμα ἐς μέσον, πέδας τε ἕλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. σταθεὶς δὲ ἐς μέσον, ἠρώτα ὁ Δαρεῖος τῷ τέχνῃ εἰ ἐπίσαιτο. ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκφήνας, τῶν δι' ὅλου τῆς Ἑλλάδος ἦν ἀπεστερημένος. κατεφάνη τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπισάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μάστιγάς τε καὶ κέντρα προσφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὡς οὐκ ἐφαίνει, φάς, ἀπεχέως μιν οὐκ ἐπίσασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχοντι τὸν τέχνον. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος, καὶ ἠπιάματα καὶ ἰσχνὰ προσφέρων, ὕπνου τε μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμᾶ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίποδα ἔσεσθαι. δωρέεται δὲ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δὲ μιν ἐπείρετο, εἰ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. πυθεὶς δὲ τῷ ἔπει ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμπει μιν πρός τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. προσελθόντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλέϊ σφεῖς εἴη ὃς τὸν ψυχὸν οἱ ἀπέδωκε. ἕκαστοι δὲ αὐτέων ἁρπάσασαι, φιάλην τὴν χρυσέην ἔθηκε ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα· ὥστε δή τι δαψιλέϊ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀποπίπλοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων σατίης ἐπώνυμος ὁ οἰκέτης τῷ οὔνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καὶ οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσέου συνελέχθη. ὁ δὲ Δημοκήδης οὗτος, ὃς ἐκ Κρότωνος ἀπιγμένος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατρὶ, ὃς συνεῖχε ἐν τῇ Κρότωνι, ὀργὴν χαλεπῷ. τοῦτον ἐπεί τε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν, οἴχετο ἐς Αἴγινάν. καταστὰς δὲ ἐς ταύτην, τῶν πρώτων ἔτεϊ προσεβάλετο τοὺς πρώτους ἰητροὺς, ἀσκευὴς περ ἐὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα πρὸς τὸν τέχνον ἔστι ἐργαλήϊα· καὶ μιν δευτέρῳ ἔτεϊ ταλάντου Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ, Πολυκράτης δυοῖν ταλάντοιν. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἤκουσα Κροτωνιήτας ἰητροὺς βουλομένους ἐλλόγιμους εἶναι· ἐλλόγιμον γὰρ ὦν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτωνιήτας ἰητροὺς ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι,

pro neglecto habebatur, in mediũ adductus est, sicut erat pãnosus ac cõpedes trahẽs. In medio positũ Darius interrogauit nunquid eam nosset artẽ. Democedes, veritus ne, si se proderet, vsquequaque Græcia priuaretur, dissimulare: sed quum videretur notitiã artis præ se ferre, Darius iussit eos qui hominẽ adduxerãt, verbera & torméta afferre in medium. Tunc ille dissimulatione missa, se planè scire artẽ illam negauit, sed aliquantulum, ob eam consuetudinẽ quam cũ medico habuisset. Factáque ei potestate curandi, Græcis medicamẽtis vtens, [a] & lenia, post acria, admouens, Dariũ compotẽ somni fecit, & breui tẽpore incolumem reddidit, quũ iã se posthac validũ fore ad incedẽdũ desperasset. Ob quã curationẽ postea quum eum Darius duobus aurearũ compedum paribus donasset, interrogauit Democedes nunquid ideo se duplici malo remunerandum putaret, quòd ab eo sospes ipse foret effectus. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas vxores hominẽ misit. Eunuchi qui eum deduxerũt ad fœminas, dicebãt hũc esse qui restituisset animã regi. tunc earũ singulæ aureã phialæ thecã suffringentes, Democedẽ donauerũt tã amplo munere, vt famulus nomine Scitõ qui sequebatur, excidẽtes ex percussione phialarũ stateres colligẽs, nõ paruam auri summã coegerit. [b] Hic Democedes hũc in modũ è Crotone profectus, cũ Polycrate cõsuetudinẽ habuit: quũ à patre sanè iracundo Crotone cohiberetur, nec eum tolerare posset, illo relicto abiit in AEginam: vbi commoratus vnum annum, primos medicos transcendit, etsi imparatus erat, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est vt insequẽti anno AEginetæ cõduxerint eũ talento, Athenienses tertio anno centũ minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samũ profect[a] est. A quo viro non minimũ [c] medici Crotonienses primi numerabantur,

a *Hæc interpretatio offendit eum legisse,* ἤπια μετὰ τὰ ἰσχνά. *Alioqui sequendo nostram lectionem, vertendum esset,* Et fomenta valida adhibens.

b Hic autẽ Democedes ita Crotone *Samum* venerat. Cum Polycrate patre vertatus, quum asperam eius iracundiam ferre non posset, illo relicto ab. &c.

c Crotonienses inclaruerũt. hinc enim tempus fuit quum primi quidem medici Græciæ Crotoniatæ esse dicerentur, secundi verò, Cyrenæi.

secundi, Cyrenæi. Qua etiã tempestate Argiui cæteris Græcis præstare musica ferebantur. Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis, maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat, omnibus rebus affluens, præter hãc vnam quòd in Græciam redire non poterat. Quinetiã AEgyptios medicos regem curare solitos, quum essẽt patibulis suffigẽdi, quòd à Græco medico superati forent, impetrata ab rege venia liberauit: item vaticinum quendam Eleum, qui Polycratẽ sequutus fuerat, & inter captiuos pro neglecto relictus. Denique [a] maximi apud regem momenti Democedes erat. Interiecto deinde breui tempore, inter alia cõtigit vt Atossæ Cyri filiæ (quæ erat Darii vxor) in mamilla vlcus exoriretur, deinde rescissũ porro grassaretur. quod ista, quoad fuit exiguum, præ pudore occultans, nemini indicauit: sed vbi malè iã se habebat, accersito Democedi rem ostendit. Ille se redditurum sanam affirmans, adiurat eam vt sibi vicissim ipsa inseruiat in eo quod orauerit, oraturũ autẽ nihil vnde dedecus redũdaret. A quo, posteaquam curata est, edocta, Darium, dum cum eo cubat, his verbis alloquuta est, Rex, quum tantum tu habeas copiarum, desides, nullam neque gentem neque potentiam Persis acquirens. atqui par est virum & iuuenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostendere, quò etiam Persæ cognoscant sibi virum præesse. Quod vt facias, duabus de causis interest, vt Persæ & eum qui ipsis præest, virum esse intelligant, & bello atterantur: ne otium agentes tibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate iuuenili es. nam augescente corpore ingenium pariter augescit, & consenescente consenescit, & ad res omnes elanguescit. Hæc Atossa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius respondens, Quæ, inquit, vxor, ipse facere destinaueram, ea omnia dixisti.

a In maximo pretio à rege Democedes habebatur.

A δεύτεροι δέ, Κυρηναῖοι. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶ) Ἑλλήνων εἶναι. τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σούσιοισι ἐξεπεπάμενος Δαρείου, οἶκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος βασιλέϊ ἐγεγόνεε· πλεῦν τε ἑνὸς τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπιέναι, πάντα τἄλλα οἱ πρῆσσε. καὶ τοῦτο μὲν, νοῦς Αἰγυπτίους ἰητρούς, οἳ βασιλέα πρότερον ἐῶντο, μέλλοντας ἀνασχολοπιεῖσθαι, " διότι τοῦ Ἕλληνος ἰη- χαρ. ὅτι
B θέος ἐστώθησαν, ζώντας, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἤλιδα Πολυκράτεϊ ὀπισσωμένον, καὶ ἀπεμελημένον ἐν τοῖσι αἰκίσμασι, ἐρρύσατο. ἐὼν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης παρὰ βασιλέϊ. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνήνεικε γενέσθαι· Ἀτόσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ, ὀπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἐὼ ἔλαθον,
C ἡ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφερε σφέας. ἐπεὶ τε δὲ ἐν κακῷ εἶδε, μετεπέμψατο τὸν Δημοκήδεα, καὶ οἱ ἐπέδειξε· ὁ δὲ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ὤξορκεῖ μιν, ἢν μὴν οἱ αὐτὸ πουργήσῃ ἐκείνῳ τῷ ὃ αὐ αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ σφέας τῷ ὅσα αἰσχύνῃ ὄφι φέρονται. ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος ὑγιέα " ἀπεδέξατο, σὺν ταῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημοκήδεος ἡ Ἄτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον τοι-
D όνδε, Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δυνάμιν τοσαύτην κάτησαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος, οὔτε δυνάμιν Πέρσῃσι. εἰκὸς δὲ ἐστὶ ἄνδρα καὶ νέον, καὶ χρημάτων δεσπότην μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀποδεκνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι σκιμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφοτέρα δέ τοι " φέρει ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστέωνται ἄνδρα τὸν προέχοντα, & ἵνα τείρωνται πολέμῳ, μηδὲ σχολὴν ἄγοντες, ὀπισθολίσωσί τοι.
E νεῶ γὰρ αἴ τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἰς ἡλικίην. " αὐξομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γηράσκοντι δὲ συνηβήσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπαμβλυώνονται. ἢ μὲ δὴ ταῦτα σκ διδαχῆς ἔλεξε· ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε, Ὦ γύναι, πάντα ὅσα περ αὐτὸς ὑπενόεον ποιήσειν, εἴρηκας.

χαρ. ὅτι

χαρ. ἀπέδεξε,

χαρ. συμφέρει

χαρ. αὐξομένῳ

» ἐγὼ γὰρ βεβούλθυμαι Σκύθας στρατεύεσθαι, A ego enim constitueram Scythis bellum inferre, iũcto mari è nostra continente in alterum pontem: & hæc breui tempore perficiẽtur. Ad eum Atossa, Animaduerto, inquit, nunc: omitte primùm Scythis bellum inferre, qui, quãdocunque voles, tui erunt: aduersus Græciam mihi tu eas in expeditionem. concupiſco enim Lacænas & Argiuas & Atticas & Corinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maximè idoneum B [a] ad demonstrandas Græciæ res atque exponendas, hunc qui pedem tuum sanauit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit, vxor, tibi videtur nos primùm Græciam tentare debere, mihi videtur satius ante omnia mittere illuc exploratores Persas, vnà cum isto quem dicis, qui percepta omnia illic & visa renuntiẽt: & mox ego ab illis edoctus, aduersus Græcos tendam. Hæc loquutus Darius, & quod est loquutus, re quoque aggressus est. nanque vbi primùm illuxit, accitis quindecim viris Persarum spectatis, præcepit vt sequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca collustrarent, néve cõmitterent vt Democedes ab illis aufugeret, sed rursus eum omnino reducerent. Hæc illis vbi præcepit, secundo loco Democedem ipsum ad se accersitum orat vt [b] D exposita atque demõstrata Persis omni Græcia, rursus redeat: iubétque eum dono ferre patri ac fratribus omnia sua vtensilia, affirmans se alia multo plura [c] illi inuicem donaturum. [d] ac præter dona missurum ait, quæ vnà iter faciat onerariam nauim, omnifariis bonis refertam. Quæ Darius nullo dolo-so consilio (vt mea fert opinio) [e] mandabat: ille tamen veritus [f] ne se Darius tentaret, tanquam fugitiuum, si cuncta sibi oblata caperet: respondit se quidem sua illic velle relinquere, vt ea reuersus sibi haberet: verùm nauim onerariã quam Darius promitteret, dono fratrib⁹ accipere.

a Ad ostendenda singula Græciæ *loca* & ad deducendum.

b Vt quum Persis ostenderit vniuersam Græciã & per eam deduxerit, reuertatur.

c Pro illis donaturum.

d Præterea verò ad dona *portanda* nauem onerariã ei se suppeditaturum dixit, eámque se bonis omnifariis impleturum, quæ cum ipso nauigaret.

e Pollicebatur.

f *Legit hic tutores pro μή τε, quæ lectio magis placet.* ille tamen veritus ne Darius eius animum tentaret, nequaquã omnia quæ dabãtur percurrit, *id est recẽsuit*, & accepit: sed sua quidem suo in loco relicturũ se dixit, vt ea reuersus *&c. Vt legatur* πάντα *ex Vet. cod. pro* πάντως, *&* ὑπόδρομων *æstimãt sumatur. quasi dicat non percurrisse numerum, tanquã nihil omittere volentem. Fortasse tamen & aliter exponi possit* ὑπόδρομων.

Darius postquam hæc Democedi præcepit, homines ad mare dimisit. Isti, quum in Phœnicem descendissent, & ex Phœnice in vrbem Sidonem, confestim duas triremes instruxerunt, & simul ingentem onerariam omnifariis bonis impleuerunt. Comparatisque omnibus, in Græciam traiiciunt. & adeuntes maritima eius loca intuebantur atque describebant. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum transmiserunt. Ibi Aristophilides Tarentinorum rex, [a] & ipse Crotoniensis, gubernacula Medicarum nauiũ resoluit, pariter & ipsos Persas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum isti patiuntur hæc, Democedes Crotonem abiit ad domũ suam. [b] Quo abeũte Aristophilides Persas missos fecit, restitutis iis quæ de nauibus abstulisset. Illinc Persæ nauigantes, ac Democedem persequentes, Crotonem perueniunt: nactique in foro Democedẽ prehendunt. Eum Crotoniensium quidam, res Persicas reformidãtas, tradere parati erant: quidam iniectis è diuerso manibus, fustibus cædebãt Persas, [c] qui his verbis commonefaciebãt, Viri Crotonienses considerate quid faciatis, qui hominẽ regis fugitiuum eripiris. An ex vsu erit vobis hãc iniuriam regi Dario intulisse, ac vobis bene cedet ista feciſſe, [d] si nos dimiseritis? Cui enim prius quàm huic vrbi bellũ inferemus? aut quã priorẽ diripere conabimur? Hæc dicendo nihil magis Crotoniẽsibus persuaserũt. quinimo non modò Democede, sed etiam oneraria naui quam vnà duxerãt, priuati suum atque in Asiã reuersi, omisso iam studio discẽdi vlteriora Græciæ, quòd duce essẽt fraudati. Quibus tamẽ indigressu Democedes mãdauit vt Dario diceret, Democedẽ ducere vxorẽ Milonis filiã. erat enĩ apud regẽ celebre nomẽ Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tẽpore properasse magna erogata pecunia vt ipsũ etiã in patria sua spectatũ esse Dario appareret.

a *Non sequitur lectionẽ edit. Vulg. quæ tamen & ipsa suspecta est.*

b *Interim verò dum iste domum reuertitur, Aristoph.*

c *Qui hæc verba obtendebant. Vel, Hæc illis allegabant, Vel, proponebant.*

d *Si nobis hunc eripueritis?*

A σὺλλαβόμενος ὁ κῆρυξ τοῦτο τοῦτο ἔπος ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ὅπως θαλασσεύσωσι. καταβαίντες δὲ οὗτοι ἐς Φοινίκην, ἐς Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι, καὶ γαῦλον μέγαν, πάντων ἀγαθῶν. πλησιπλωσάμενοι δὴ πάντα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. κατασκοποῦντες δὲ αὐτῇ, τά τε ἄλλα θαλάσσια ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο. ἐς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ οὐνομαστὰ θεησάμενοι, ἀπίκοντο τὴν Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα μὲν δὴ Κρητώνης τῆς Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τύραννος Ταραντίνων ὁ βασιλεύς, τοῦτο μὲν, τὰ πηδάλια προέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τοῦτο δὲ, αὐλοῖς τοὺς Πέρσας ἕρπε, ὡς κατασκόπους ἐόντας. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκήδης ἐς τὸ Κρότωνα ἀπιχνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὸ ἑωυτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ προέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπιχνέονται ἐς τὸν Κρότωνα. θωρόντες δέ μιν ἀγορεύοντα, ἅπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταρρωδέοντες τὰ Πέρσικα πρήγματα, παρεῖσαν ἕτοιμοι ἐόντες· οἱ δὲ αἰτιόωντό τε καὶ τῇσι σκυτάλῃσι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, παραιθυμουμένους ἔπεα τάδε, Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλέος δρηπέτην ἀφαιρέεσθε· πῶς ταῦτα βασιλεῖ Δαρείῳ ἐκχρήσει παρεύδειζεσθαι; πῶς δὲ ὑμῖν τὰ παιδόμενα ἔξει καλῶς, ἢν ἀπέλησθε ἡμέας; τίνα γὰρ ταύτης πρότερον ἐπὶ πόλιν; τίνα δὲ πρότερον ἀνδραποδιζόμενοι πειρησόμεθα; ταῦτα δὲ λέγοντες, τοὺς Κροτωνιήτας οὐκέων ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκήδεα, καὶ τὸν γαῦλον αὐτὸν ἅμα ἄγοντο· ἀπαιρεθέντες δὲ, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδὲ τι ἐξητηκότες τῆς προτέρης Ἑλλάδος ἀπιχθήμονες ἐκμαθεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. τοῦτον δὲ μιν τὸν ὑστεταλκότα τόσφι Δημοκήδης, ἀναγκαίοισι κακοῖσι εἶπε Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἅρμοσαν τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυναῖκα. τῷ γὰρ δὴ πάλαισμα Μίλωνος ἦν ὄνομα πολλοῦ παρὰ βασιλεῖ. κῆ δὴ τῷ μοι δοκέει σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσαι

B

C

D

E

χρήματα μεγάλα Δημοκήδης, ἵνα φανῇ παρὰ Δαρείῳ ἐὼν καὶ ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος.

ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐμπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην. καὶ σφέας δουλοῦνται ἐπαγάντες, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ αὐτὶ τούτων ἕτοιμος ἦν δώσειν τοῦτο ὅ,τι βούλοιτο αὐτός. Γίλλος δὲ αἱρέεται κατοδὸν οἱ ἐς Ταραντα γενέσθαι, τρηχαπενησάμενος τὸ συμ- 135 φορὸν, ἵνα δὲ μὴ στρατὸν τρέφῃ τὸν Ἑλλάδα, λέγει δὲ αὐτῶν τόλος μέγας πλέῃ ὅτι τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τοὺς κατάγοντας γενέσθαι· δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τὸν κατοδὸν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ἐπινοδξάμενος ἐπετέλεε. πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον τε Ταραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνίδιοι Ταραντίνους οὐκων ἔπειθον, εἶναι δὲ ἀδυνατοι ἦσαν τρηξφέρδειν. τοῦτα μὲν νυν οὕτω ἐτρήχθη. οὗτοι δὲ τρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε τρῆγμα κατάσκοποι ἐλθόντο.

ΜΕΤΑ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων τρώτην Ἑλλήνιδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε τινα αἰτίην. Καμβύσεω τοῦ Κύρου τραλβυόμενου ἐπ' Αἴγυπτον, ἦλθόν τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς εἰκὸς, κατ' ἐμπορείην τραλβύόμενοι, οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρης θεηταὶ τοῦ ἕνεκα. Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος, Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τοιήδε τις· λαβὼν χλανίδα καὶ τρεσβύμενος πυρρὴν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου τοῦδενὸς κω μεγάλου, ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν τροσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος, δείσας τύχῃ χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ ταύτην τὴν πωλέω μηδενὸς χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως, εἴπερ οὕτω δεῖ γενέσθαι. πολλῶν τοι αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, τρόσλαμβάνει εἶμα. ὁ μὲν ὦν Συλοσῶν ἠπίστατο οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' ἀβουλίην· ὡς δὲ τῷ χρόνῳ τροβαίνοντος Καμβύσεω τε ἀπέθανε,

A Profecti Crotone Persæ, ad Iapygiam in quasdam naues inciderunt: à quibus in seruitutem redactos Gillus quidam Tarétinus exul redemit, & ad regem Dariũ reportauit. Ob quod meritum quum rex paratus esset donare ei quicquid vellet, optauit se in patriam reduci, exposita prius sua calamitate, dicens, ne omnem Græciam conturbaret, si classis ingens ipsius causa in Italiã mitteretur, contentum se esse vt per B solos Cnidios reduceretur: existimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, se præcipuè reductum iri. Id Darius pollicitus effecit. nam misso Cnidum nuntio iussit vt Gillum Tarentũ reducerent. Cnidii Dario obsequentes, id tamen à Tarentinis non impetrauerũt: nam ad vim inferendam inualidi erãt. Atque hæc hũc in modum administrata sunt. hique Persæ primi extitere qui in Græciam traiecerunt C explorandi gratia, & ob hanc rẽ.

SAMVM verò post hæc rex Darius, omniũ vrbium tã Græcarum quàm barbararũ primã, euertit, ob hanc causam: Dum Cambyses in expeditione aduersus AEgyptum ageret, permulti se illuc Græcorum conferebant, partim (vt credibile est) negotiãdi, partim militãdi, partim ipsius regionis oculis subiiciendæ gratia. E quibus fuit Syloson AEacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Syloſonti felicitas huiusmodi cõtigit: Sumpto hic amiculo rutilo ac sibi circũdato, apud forum Mempheos spatiabatur. quem quum vidisset Darius Cambysis satelles, [a] nullius admodum conditionis vir, captus amore amiculi, adit hominem vt mercetur amiculum. Syloſon, animaduertẽs Darium magnopere amiculum cupere, E diuina quadam fortuna vsus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, [b] sed tibi largior, si modò tuum perpetuò debet esse. Hæc approbãs Darius, accepit indumentũ. Syloſon, qui putarat sibi illud stultè periisse, interiecto tẽpore, quũ Cãbyses decessisset,

a Nullius adhuc admodũ magnæ autoritatis vir, amiculi desiderio captus.

b Sed alioqui dono (si hoc quidem vt fiat necesse est) certè tibi. *Q. d. Sed quod ego vendere nolim, id alioqui dono, tibi quidem certè lubentius quàm cuiquam alij, quandoquidem donare non vẽdere statui. Non immeritò tamen suspectus alicui fuerit hic locus.*

& ſeptẽ illi magum oppreſſiſſent, & ex ſeptem Darius regnum adeptus eſſet, vbi certior factus eſt ad eum virum peruenisſe regnum cui ipſe roganti dediſſet in AEgypto illud amiculum, Suſa aſcẽdit, ſedénſque in veſtibulo regiæ, ait ſe eum eſſe qui de rege ſit bene meritus. hæc audiens ianitor, regi nuntiauit: ad quem admirabundus rex, Et quis eſt, inquit, Græcorum qui in me beneficus extiterit, cui ego reuerẽtiam debeam, recẽs regno potitus? Nec-

[a] Nec vlli Græcorum vllo ſum beneficio obſtrictus. Vel, *denim*

dum multi aut nulli eorum ad nos aſcenderunt: [a]nec vllo Græcorum quicquam (vt ſic dicam) opus habeo. tamen hominem introducite, vt ſciam quid hæc dicendo velit ſibi. Vbi à ianitore introductus eſt Syloſon, ac ſtetit in medio, interrogatur ab interpretibus quiſnam eſſet, aut quo facto beneficus in regem extitiſſet. Ipſe rem omnem geſtam circa amiculum refert, ſeſéque illũ eſſe qui id donaſſet. Ad hæc reſpondens Darius, O, inquit, virorum generoſiſſime, túne ille es qui mihi nullamdum potentiam habẽti donaſti ea, quamuis parua, tamen perinde grata acſi nũc aliquid magnũ acciperem? Qua de re immenſo te auro argentóque remunerabor, vt nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hyſtaſpis filium extitiſſe. Cui Syloſon, Mihi, inquit, rex, neque aurum neque argentum dederis, ſed patriam meam Samum, vbi eam liberaueris: quam nunc poſt necem fratris mei Polycratis ab Oroete interfecti, occupat ſeruus noſter: hanc mihi donato citra cædem atque direptionem. His Darius auditis, miſit exercitum duce Otane vno è ſeptem viris, iuſſo vt quæ Syloſon rogaſſet, ea effecta redderet. Otanes ad mare deſcendens, contrahebat exercitum.

At Sami imperium obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptum à Polycrate, vt illud procuraret. Cui, iuſtiſſimo virorum volenti eſſe, non licuit. nam vbi de Polycratis interitu allatus eſt nuntius, ante omnia Ioui liberatori ſtatuit arã,

A καὶ τῷ μάγῳ ἐπῳμέσησθαι οἱ ἑπτά, καὶ ὅτε τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὸν βασιλήιον ἔσχε, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη ὥσιε ληλύθοι ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα τῷ κοτε αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι· ὃ εἶμα. ἀναβαὶς τε ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς προθύρους τῶν βασιλέος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀναγγέλλει ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ, θωυμάσας λέγει πρὸς ἑωυτόν, Καί τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, οὗ « τοῦ ἄν
B ἐγὼ προσαμύναιμι; νεωστὶ μὲν τῷ ἀρχῇ « ἔχων· ἀτὰρ ἐπέβησε δέ τις ἢ οὐδεὶς κω πρὸ ἡ- « μέας αὐτῶν. ἔστι δὲ χρέος, ὡς εἰπεῖν, οὐδὲν « ἀνδρὸς Ἑλλήνος. ὅμως δὲ αὐτὸν παράγετε « ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε « ὁ πυλουρὸς Συλοσῶντα. στάντα δὲ ἐς μέ- σον ἠρώτεον οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλέος. εἶπε ὧν ὁ Συλοσῶν πρῶτα τὰ περὶ τὴν χλανίδα ἐγόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος ὁ δούς. ἀ-
C μείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὦ γενναιό- « τατ' ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶς ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην « ἐχούσῃ κω δυνάμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρά, « ἀλλ' ὦν ἴσον γε ἦν χάρις ὁμοίως ὡς εἰ νεῶ κε- « ῷ τι μέγα λάβοιμι. αὐτὰρ ὧν τοι χρυσόν καὶ « ἄργυρον ἄπλετον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι « μεταμήσῃ Δαρεῖον. Ὑστάσπεος δὲ ποιή- « σαντι. λέγει πρὸς ταῦτα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ « μήτε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ μήτε ἄργυρον δί- « δου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς τὴν πατρί- « δα Σάμον· τὴν νεῶ, ἀδελφεοῦ τε ἐμοῦ Πο-
D λυκράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτεω, ἔ- « χει δοῦλος ἡμέτερος. ταύτην μοι δὸς αἰτέω τε « φόνου καὶ ἁρπαγῆς ἀνδραποδίσιος. ταῦτα ἀκούσας « Δαρεῖος, ἀπέστειλε στρατιὴν καὶ στρατηγὸν « Ὀτάνεα, ἄνδρῶν τῶν ἑωυτοῦ ἀγομένων· ἐν- « τειλάμενος ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν, ταῦτά « οἱ ποιέειν ἐπιτελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστειλε τὴν στρατιήν. « τοῦ ἀνδρα

E Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιαν- δρίου εἶχε τὸ κράτος, ἐπιτροπεύων τῶν δὲ « τοῦ ἐπι-
Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν. τῷ δι- « τροπαίῳ
καιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο· ἐπεὶ γὰρ ἀγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶ- τα μὲν, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο,

καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὔρισε τοῦτο τὸ νῦν ἐν
136 τῷ περιοικίῳ ὄντι. μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπεποίητο,
ἐκκλησίην σφέων ἀγείρας πάντων τῶν ἀστῶν,
» ἔλεξε τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆπτρον
» καὶ δυνάμιες πᾶσα ὑπὸ Πολυκράτεος ἐπιτέ-
» τραπται, καὶ μοι πάρεχει νῦν ὑμέων ἄρχειν·
» ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσσω, αὐτὸς
» τε δυσάμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γάρ μοι Πολυ
» κράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑ-
»ωυτῷ, οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιέει. Πο-
» λυκράτης μὲν νυν ἐξέπλησε μοῖραν τὴν
» ἑωυτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν θεὶς,
» ἰσονομίην ὑμῖν παραβουλεύω. τοσάδε μέντοι
» δικαιῶ γέρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι. ἐκ μὲν γε
» τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἔξ
» πάλαντα μοι γενέσθαι· ἱερωσύνην δὲ παρὰ
» τοῦτοισι αἱρεθῆναι αὐτῷ τε ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ'
» ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευθερίου·
» τῷ αὐτός τε ἱρὸν ἱδρυσάμην, καὶ τὴν ἐλευ-
» θερίην ὑμῖν παρατίθεμι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα
τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλετο· τῶν δέ τις ἀζα-
» νὰς εἶπε, Ἀλλ' οὐδὲ ἄξιος εἶ σύ γε ἡμέων
» ἄρχειν, γεγονὼς τε κακὸς, καὶ ἐὼν ὄλεθρος·
» ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως λόγον δώσεις τῶν μετε-
» χείρισας χρημάτων. ταῦτα εἶπε, ἐὼν ὃν
τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὔνομα ἦν Τελε-
σάρχος. Μαιάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ
μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις αὐτὸ αὐτῷ
τύραννος καταστήσεται, οὐ δή τι ἐν νόῳ εἶχε
μεθέναι αὐτήν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν
ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς
δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, σιδηρέας
σφέας, καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέατο.
Μαιάνδριον δὲ μὴ ταῦτα καταλαβὲ νοσ-
έοντα· ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελ-
φεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα βρ-
πετεσέρως κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρή-
γματα, κατακτείνῃ τοὺς δεσμώτας πρώτους.
ὡς δὲ δή, ὡς ἐοίκασι, ἐβουλεύσατο εἰ ἐλεύθε-
ροι. ὅπῃ ὧν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρ-
σαι, καταλαβόντες Συλοσῶντα, οὐδέτι σφι
χεῖρας αἰτὰ εἴρεται, ὑποσσοῦσθαί τε ἔφασαν
εἰ ἑτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου σωσιῶται, καὶ
αὐτὸς Μαιάνδριος, ἐκ χωρήσας ἐκ τῆς νήσου.

A eique fanum in circuitu designauit, quod nunc quoque in suburbanis extat. Deinde vbi hoc perfecit, aduocata omnium ciuium concione, ita verba fecit, Mihi sceptrum atque omnis potentia Polycratis (vt vos etiam nostis) demandata fuit: in meo quoque arbitrio situm est vobis dominari: sed quod [a] in vicino reprehendo, id ipse quoad potero non faciam. Nã neque Polycrates placebat mihi, in viros sibiipsi pares B dominatum habens, neque alius quispiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatũ suum expleuit: ego autem, depositio in medium dominatu, iuris æquabilitatem suadeo: postulans iure optimo mihi ipsi hoc honoris tantummodo vt è pecunia Polycratis sex demum talenta peculiaritei mihi cedant. & præterea Iouis liberatoris (cui ego templum extruxi) sacerdotium tam meis C in perpetuum liberis, quàm mihi qui libertatem vobis restitui. Hæc Mæandrius à Samiis postulabat. Tunc eorum quidam surgens, Tu verò, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitisti ac funestus, sed dignus potius qui pecuniarum quas interuertisti, rationem reddas. Hæc Telesearchus (ita enim vocabatur) dixit, quòd inter ciues [b] erat expertæ virtutis. Quæ Mæãdrius in animum accipiens, reputánsque fore vt si dominatũ ipse deD poneret, alius quispiam in eius locum tyrannus constitueretur, nõ deponendum sibi dominatũ statuit: sed in arcem regressus, accitum vnumquenque eorum, tanquam rationem pecuniarũ redditurus, comprehẽdit, alligauitque. Post hæc, dum hi in vinculis sunt, Mæandrius morbo corripitur: quem decessurum credẽs frater suus, nomine Lycaretus, quò facilius Sami rerum potiretur, omnes vinctos interemit: neE que enim videbantur velle liberi esse. Igitur vbi Samum tenuere Persæ, Syloſontem reducentes, nemo [c] aduersus eos manum leuauit. [d] Atque ii qui contrariæ Mæandrio factionis erant, dedi-

a In alio repr.

b Erat spectatus.

c *Id est, illis se opposuit.*

d Quinetiam & Mæãdrii milites & ipse Mẽãdrius, se paratos esse data sibi fide insula excedere dixerũt.

tionem se facere velle dixerunt: quin & ipse Mæandrius ex insula discedere.

Quum autē hanc conditionem admisisset Otanes, fidémque dedisset, spectatissimi quique Persarū, &c. *Lego autem* γραπῶται *ex Vet. cod. pro* ταπῶται.

Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentissimi quique Persarū positis sellis eregione arcis sedebant. Erat aut é Mæandrio germanus vecordiusculus, nomine Charileus, [a] qui quòd delinquere solebat, in subterraneo loco erat alligatus. Hic quū audisset quæ agebātur, & per specū suspiciens vidisset Persas quietè sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquiū venire Mæandri. Eum audiens Mæandrius, iussit solutum ad se adduci. vbi adductus est, confestim conuiciando maledicendóque illi suadebat vt impetum daret in Persas: hæc inquiens, Me tu, ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quíque nihil vinculis dignū peccaui, in subterraneo carcere alligandum putasti: Persas autē, quos cernis te adorientes, atque extorrem facientes, vlcisci non audes, tam faciles tibi ad capiendū? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares tuos, vt istos ob suum huc aduētum vlciscar: paratus etiam teipsum ex insula eiicere. Hæc Charileus. Quem sermonem Mæandrius admisit, quantum egosentio, non quia eò insipiētiæ venisset vt putaret suas vires regiis superiores esse: sed quia inuidens Syloſonti si ciuitatem & integram & sine labore esset accepturus, maluerit res Samias debilitari Persis irritatis, atque ita tradi: probè intelligens, Persas prius iniuria lacessitos, sæuituros esse in Samios, & sibi tutū ex insula excessum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Mæandrius è Samo profectus est. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed [b] omnia pacata existimātes. [c] In hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momēti erant, dato impetu auxiliarii grassabātur. Dū hæc isti agūt, cæteræ Persarū copiæ auxilio veniūt: à quibus repulsi auxi-

a Qui ob nescio quod delictum in subterranea fossa vinctus detinebatur. *Sic paulo post,* Et ex illa subterranea fossa suspiciens, &c. *Nec tamen* γοργύη *est simpliciter subterranea fossa, sed cauosa etiam, siue lumosa.*

b De omnibus conuenisse existimātes.

c Irruentésque auxiliarii Persas eos qui sellis insidebant, & maximæ autoritatis erant, interfecerunt.

A καταινέσαντος δ' ὅτι τούτοισι Ὀτάνεω, καὶ ἀπεισαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλείστου ἄξιοι θεώνους θώκους, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκαθέατο. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυφεινοτέρῳ ἐωυτοῦ ἀδελφεοῦ ἐπιμοιρήτεος, τῷ οὔνομα ἦν Χαρίλεως. οὗτος ὁπιδὴ ἐξαμβρτῶν, ἐν γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ θωμαζόμενα, καὶ ἐξανακύψας ἐξ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ
B θέλω ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας δ' ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν πρὸς ἑωυτόν· ὡς δὲ ἦλθε τάχιστα, λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, ἀνέπειθε ὅτι θεοῖσι Περσῶν, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μέν, ὦ κάκιστε ἀν-« δρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελφεόν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δῆσαι γοργύρης « ἠξίωσας· ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας σε καλέοντας τέ σε καὶ αἰνοικον ποιεόντας, οὐ τολμᾷς « ἀμύνασθαι, οὕτω δή τι ἐόντας δυσπετέας χειρω-« θῆναι; ἀλλ' εἰ τι σὺ σφέας καταρρώδηκας, « ἐμοὶ δὸς τοὺς ὑπηκόους, κἀγὼ σφέας ἐγὼ πε-« μψήσομαι τῆς σεωυτοῦ ἀπείξιος· αὐτόν τέ σε « ἐκ πέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἕτοιμός εἰμι. ταῦ-τα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὡς μοὶ ἐγὼ δοκέω, οὐκ
C ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος ὡς δόξαι τὴν ἑωυτοῦ δυνάμιν περιέσεσθαι τῆς βασιλέος, ἀλλ' ἀφθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπο-νητὶ ἔμελλε ἀπολήψεσθαι ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἔθελε ὡς
D ἀδενέστατα ποιῆσαι τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παραδοῦναι· δῆλα ἐξεπισάμενος ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι κακῶς, οὐκ ἐσιτεμπικραν-έεσθαι ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἔκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς νήσου, τότε ἐπεὰν αὐτὸς βούληται. ἐπεποίητο γὰρ οἱ κρυπτὴ διώρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ὅτι θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου. οὗτος
E δὲ ὑπακούσας πρώτας ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε προσδεχομένους τοιοῦτο οὐδέν, δοκέοντάς τε δὴ πρώτα συμβεβλῆσθαι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ὑπήκοοι, τῶν Περ-137

σέων τοὺς διφροφορημένους τε καὶ λόγου πλείστου ἐόντας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτα ἐποίεον, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθεε. πυζόμενοι δὲ οἱ ὑπήκου-

ροι ὀπίσω κατειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάσης μεγάλης Πέρσας πεπονθότας, ἐντολάς τε τὰς Δαρείου οἱ ἀποστέλλοντος ἐνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τούτων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος, ἐπελανθάνετο· ὁ δὲ προεῖπε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἂν λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα, ὁμοίως κτανέειν. ἐνθαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμπεσὸν γυνόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν, καὶ ἀνευρὼν κάλλιστα τὰ ἔσχε ἐξεχώρησε, ἐποίεε τοιάδε· ὅκως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεα τεθείη, ἐνθεὰ ποντες αὐτὰ ἐξέσμων αὐτά. ὁ δὲ αὖ τὸν χρόνον τοῦτον τοῦ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδεω ἐν λόγοισι ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, τεθῆναί μιν ἐς τὰ οἰκήια. ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἀπεθώυμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ αὖ ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἶπε τὸν Μαιάνδριον, ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβὼν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι δίδοις τῶν ἀστῶν εὑρήσεται τιμωρέων, βαὶ ὅτι τοὺς ἐφόρους, ἀμείνων εἶη ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεῖνον Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν γενέσθαι. οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον. τῷ δὲ Σάμον στρατωθέντες οἱ Πέρσαι, παρέδοσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συνοικίσας αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἔκ τε ὄψιος ἐγένετο, καὶ νούσου ἣν μιν κατέλαβε νοσήσας τὰ αἰδοῖα.

Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, καὶ πρὸ τοῦ προεσκευάσαντο. ἐν ὅσῳ γὰρ ὁ, τε μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ πάντι τῷ χρόνῳ καὶ τῇ τάραχῇ ἐς τὴν πολιόρκιαν προεσκευάσαντο. καί κως τοῦτα ποιεῦντες

τὴν παρασκευάζοντο. τὴν ὑπαρτιαζάσαν.

liarii, rursus in arcem se recipiũt. Otanes imperator, cernens tantã cladem accepisse Persas, etsi memor erat præceptorum Darii, dũ ipsum mittebat, ne quem Samiorũ aut occideret aut caperet, sed insulam immunem malorũ Syloſonti traderet: tamen horum præceptorum oblitus est, iussitque milites vt quẽque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars copiarum arcẽ obsidebat, pars obuiũ quemque sine discrimine trucidabat, tam in delubris quàm extra delubra. Mæandrius è Samo profugiens, Lacedæmonem nauigauit. eò vbi peruenit, habẽsque in discessu exportauerat, [a] dat negotium famulis vt pocula argentea & aurea proponãt. Dum illi ea promũt, interea ipse Cleomenem, Anaxãdridæ filiũ, Spartæ regem, colloquendo deducit ad ædes suas. Cleomenes vbi pocula inspexit, prę admiratione attonitus erat. Mæandrius eum iubere, quæcunque liberet, illinc asportaret: [b] idque quum etiam atque etiam Mæandrius diceret, tamen Cleomenes virorum iustissim[o] extitit, qui ea quæ sibi donabantur, recipienda non putauit. [c] Sed quum sensit eadẽ nonnullis ciuium Mæandriũ elargiri, quomodo puniri deberet excogitauit. aditis enim ephoris, *hoc est tribunis plebis*, dixit satius esse Spartæ hospitem Samium è Peloponneso ablegari, ne cui Spartanorum aut ipsi aut alii cuipiã persuaderet fieri malũ. Illi, Cleomeni obsequentes, Mæandrium ablegauerunt. Persæ vbi diripuêre Samum, Syloſonti tradiderũt viris desolatam. Interiecto tamẽ tempore Otanes imperator frequentem incolis effecit, [d] è visione per quietẽ morbo correptus, quo laborauit circa pudenda.

a Ita egit: Quũ argentea pariter & aurea pocula prompsisset, *vel, protulisset*, ea famuli extergebãt, interea autem ipse cum Cleomene Anaxand. filio Spartæ rege colloquens, eum ad ædes suas deducit.

b Quum bis atque adeo ter dixisset.

c Sed quum intellexit eum hæc aliquibus aliis ciuium donaturũ, & inde mulctatũ iri, aditis ephoris dixit, &c.

d Ex somnii in visione & morbo quo illum circa pudenda laborare cõtigit. *Id est, Quod facere in mẽtem illi venit quũ somnium quoddã vidisset, & in morbum incidisset.*

CAETERVM, interim dum Samum nauticus proficiscitur exercitus, interea Babylonii rebellauerunt, rebus probè admodum comparatis. nam quandiu magus imperauit, & septem conIurati rem aggrediuntur, per hoc omne tempus & per occasionem rerum turbatarum, se ad ferendam obsidionem instruxerunt, & in his apparandis vsque

latuerunt: verùm vbi è professo desciuerunt, hæc sibi faciẽda statuerunt: [a] Matres expellunt: mulierum vnam, quam sibi quisque voluit, è domesticis deligit, itémque vnam ad panem sibi faciendum: cæteras in vnum cõtractas strangulant. hoc idcirco faciẽtes ne rem frumentariam ipsorum illæ absumerẽt. His rebus cognitis Darius aduersus eos contractis omnibus copiis cõtẽdit: & postquam peruenit, vrbem obsidione cingit. Sed illi nihili pendere obsidionem. nam cõscensis propugnaculis, tripudiare probráque ingerere Dario atque exercitui. quorum quidam ita inquit, Quid istic desidetis Persæ? quin potius abscoditis, quippe qui tũc expugnaturi nos estis quum pepererint mulæ? Hoc quidã Babyloniorũ dicebat, credẽs nunquã parere mulam. Anno ac septem mensibus in obsidione cõsumptis, iam Darium, atque vniuersum exercitum, tædere quòd Babylonios expugnare non posset: etsi aduersus illos omnia machinamẽta atque omnes insidias expertus, cùm alias, tũ illas quibus eosdẽ Cyrus expugnauerat. Omnia hæc frustra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubiis incumbebant. Sed quum ne sic quidem capi possent, vicesimo quàm circumuallati sunt mense, Zopyro, Megabyzi filio, vnius è septem qui magum sustulerunt, hoc contigit portentum, vt quædam mularum eius quæ frumẽtum subuectabãt, pareret. Quod vbi ei renuntiatum fuit, nõ credens, fœtũ ipse inspicere voluit. eo viso, vetuit seruos cuipiam rẽ aperire, reputans illius Babylonii verba, qui inter initia dixisset, postquam mulæ peperissent, fore vt muri expugnarẽtur. [b] Ex hac fama Zopyro visa est expugnabilis Babylon. diuino enim numine & illum loquutum & suam mulam esse enixam. Igitur vbi visum est fatale esse jam Babylonem capi, adiens Darium, scisciatus est nunquid perquam magni faceret expugnare Babylonẽ.

a Matribus suis exẽptis. *Vel, Quũ matres segreuissẽt aut segregassent.*

b Ex hoc omine.

A ἐλάθανον. ἐπεί τε δὲ ἐκ τῶ ἐμφανέος ἀπέχησθαι, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίαν τὴν σεσταξαιρέετο, τὴν αὐτὸς ἐβούλετο ἐκ τῶν ἑωυτοῦ οἰκητέων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίαν ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μὴ σφέων τὸν σῖτον ἀναγκαιώσωσι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ' ἄνδρας· ἐπελάσας δὲ ὅτι τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε,

B φρουτίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ὅτι τοὺς προμαχεῶνας ὑπὲρ τείχεος ⓐ Βαβυλώνιοι, καὶ ὑπερέχεντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος, Τί κατήμεθε ὦ ἀθάνατα ὦ Πέρσαι, ἀλλ' οὐκ ἀπαλλάσσεσθε; πότε γὰρ αἱρήσετε ἡμέας ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι. τοῦτο εἶπε τὴν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἡμίονον τεκεῖν. ἐπὶ δὲ μῆνας καὶ ἐνιαυτὸς διελελυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤχαλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ

C ἐοῦσα ἐλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καίτοι πολλὰ σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. ἀλλ' οὐδὲ ὡς ἐδυνάτο ἑλεῖν σφέας. ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κύρος εἷλε σφέας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἔσαν οἱ φυλακῆσι ⓐ Βαβυλώνιοι, οὐδὲ σφέας οἷός τε ἦν ἑλεῖν. οἰηθῆναι εἰκὸς τῷ μάλιστα Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, τούτου ὃς τῶν ἑπτὰ ἀμφὶ Σμέρδιος ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόντων, τούτῳ τῷ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέκος 158

D τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων ἡ μία ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, καὶ οὐκ ἀπίστης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονὸς, ἐβουλεύετο. καὶ οἱ τοῦτο τὰ τῶ Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεὰν τῶν ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλίσκεσθαι, τοῦτο τῷ φήμιλλῳ Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλίσιμος εἶ-

E ναι Βαβυλών. σοὶ γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἶπαι, καὶ ἑωυτῷ τοῦτο τεκεῖν τὴν ἡμίονον. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μάταιον εἶναι ἤδη τὴν Βαβυλῶνα ἁλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυθάνετο εἰ τοῦ πολλοῦ ποιέεται τὴν Βαβυλῶνα ἑλεῖν.

πυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῷτο, ἄλλο ἐβου- A
λεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσαι ὁ ἑλὼν αὐτίκα, καὶ
ἐωϋτοῦ ὃ ἔργον ἔσαι. κέρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρ-
σῃσι αἱ ἀγαθουργίαι ἐς ὃ τοσόσω μεγάθεος
ἀμοῦνται. ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐκ ἐφαίζετο ἔρ-
γῳ δυνατὸν εἶναι μιν ἀντὶ χειρίη ποιῆσαι,
εἰ μὴ ἑωϋτὸν λωβησάμενος ἀνθομολήσειε ἐς
ἀνδρί. συνῆκε γὰρ ἐλαφρῷ ποιησάμενος,
ἑωϋτὸν λωβᾶται λώβῃσι αἰπηκέσι· ἀποτα-
μὼν γὰρ ἑωϋτοῦ τινὸ ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν
κόμην κακῶς διεικείρας, καὶ μαστιγώσας, B
ἦλθε πρὸς Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κέρτα βα-
ρέως ἐνέγκε, ἰδὼν ἀνδρα δοκιμώτατον λε-
λωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας,
ἀνέβωσέ τε καὶ εἴρετο μιν ὅστις εἴη ὁ λωβη-
» σάμενος, καὶ ὅ, τι ποιήσειε· ὁ δὲ εἶπε, ΟΥ̓κ
» ἔστι σοῦ ὦ ἀνὴρ ὅτι μὴ σύ, τῷ ἔστι δυνάμις
» τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖναι. οὐτέ τις ἀλ-
» λοτρίων ὦ βασιλεῦ τάδε ἔργασαι, ἀλλ' αὐ-
» τὸς ἐγὼ ἐμεωϋτόν· δεινόν τι ποιεύμενος Ἀσ-
» συρίοις Πέρσῃσι καταγλᾶν. ὁ δὲ ἀμείβετο, C
» Ὦ κεφαλαιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ αἰσχίστῳ
» οὐνόματα τὸ κάλλιστον ἔθευ, φὰς διαφορῆσαι τοὺς πο-
» λιορκευμένους σεωϋτόν αἰηκέστως διαθεῖναι.
» τί δὴ ὦ μάταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ
» πολέμιοι τῶνδε τεήσονται; πῶς οὐκ ἐξέπλω-
» σας τὴν φρενῶν, σεωϋτὸν διαφθείρας; ὁ δὲ
» εἶπε, Εἰ μὴ τοι ἐπιθετὰ τὰ ἔμελλον ποιή-
» σειν, οὐκ ἂν με ἔασας· νῦν δὲ ἐπ' ἐμεωϋ-
» τῷ βαλλόμενος, ἔφηξα. ἤδη ὦν εἰ μὴ τὴν
» σῶν δεήσῃ, αἱρέομαι Βαβυλῶνα· ἐγὼ μὲν γὰρ D
» ὡς ἔχω, ἀνθομολήσω ἐς ὃ τεῖχος, καὶ φήσω
» τοῖς ἀνδράσι ὡς ἐπὸ σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ
» δοκέω, πείσας σφέας ταῦτα ἕξειν οὕτω,
» τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δέ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης
» ἐγὼ ἐσέλθω ἐς ὃ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς
» δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωϋτῷ στρατιῆς, τῆς
» ὑδεμίη ἔσαι ὥρη ἀπολυμήνης, ταύτῃ χι-
» λίους τάξον πρὸς τὰς Σεμιράμιος καλεομέ-
» νας πύλας· μετὰ δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης
» ἐς ἑβδόμην, ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους πρὸς E
» τὰς Νινίων καλεομένας πύλας. ἀπὸ δὲ τῆς
» ἑβδόμης ἄλλοις ἐπιτάξας εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔπειτα
» ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν πρὸς τὰς Χαλ-
» δαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους.

Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud consultat, quomodo ipse foret vrbis expugnator, & suum hoc esset opus. [a] beneficia enim apud Persas permultum ad incrementa honorū consequenda valēt. [b] Eóque nemini expromensse suffecturum rei faciendę, si seipsum quū mutilasset, ad hostes trāsfugeret, sese deformissima mutilatione affecit, prorsus quū id minimi faceret. quippe nares sibi præcidit auriculásque, comámque deformiter circumtódit, [c] plagas imposuit: atque ita ad Darium perrexit. Quem ille intuens, virum videlicet spectatissimum sic mutilatum, adeo grauiter tulit vt exiliens è solio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus, Nemo, inquit, rex præter te, cuius tanta potentia est, ita me potuisset afficere. neque alienus quispiā hoc mihi fecit, sed ipse ego: quòd indignè animo fero Assyrios Persis illudere. Cui rex, O virorum miserrime, inquit, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, inquiens, propter eos qui obsidentur, temetipsum indignè laceràsse. Nunquid, ô demens, te mutilato hostes citius deditionem facient? quid in teipsum laniando sensus amisisti? Ad eum Zopyrus, Si, inquit, tecum communicassem quæ eram facturus, tu me non permisisses: nunc memet ego adhibens in consilium, id feci. Itaque iam Babylonem capiemus, [d] nisi tu tuis parces. ego enim ita vti sum ad muros vt transfuga fugiam: dicámque ad illos me hæc abs te esse passū: &, [e] vt opinor, ex hoc corporis habitu fidem eis faciens, consequar exercitus præfecturam. At tu decimo die quàm muros fuero ingressus, mille milites ex eo genere cuius amissione nihil admodum damni fiat, colloca ad portam quæ vocatur Semiramidis: rursus interiectis septem diebus, colloca mihi duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertiò, viginti diebus interiectis, eregione portarum quæ dicuntur [f] Chaldæorum, alios statue, numero quatuor millia:

a Fortia enim facta. vel, *Res enim fortiter gestæ.*

b Alio enim nullo facto illam se subiugaturū cogitabat quàm si à seipso mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur *id* parui pendens, seipsum atrocissima mutilatione afficit: *vel, seipsum modis atrocissimis mutilat.*

c Et se flagris cecīdit.

d Nisi per tuos steterit.

e Vt opinor, fide eis facta hæc ita se habere, militum copias impetrabo.

f *Rectè legit* Χαλδαίων, *vt* Ω *in vet. cod. non* Χαλυδίων.

dum neque priores neque posteriores habeant quo se defendant, præter gladios: hoc tantùm sinas eos habere. Post diem vicesimũ reliquas copias iube rectà muros vndique subire. Verùm ad portas quæ Belides ac Cissiæ vocantur, Persas mihi statuito. etenim (vt ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cùm alia, tum verò portarum claues. illinc mihi atque Persis curæ erit operam nauare. Hæc vbi mandauit, ad mùros perrexit, subinde respectans tanquam verè perfuga. Eo conspecto qui in turrib[a] ad id dispositi erant, deorsum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, sciscitabantur quisnam esset, & cuius rei indigés veniret. Quúmque hic dixisset se Zopyrum esse, & se ad illos trãsfugere, eum [a] ad Babyloniorum magistratus deduxerunt. Ante quos vbi stetit Zopyrus, conditionem suam miserebatur, referens à Dario se passum quæ à semetipso passus erat: idque ob eã causã quòd suasisset illi discedere cum exercitu, quoniam nulla via ostenderetur vrbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis eius maximo malo. Neque enim quòd ita me mutilauit, feret impunè, quum habeam exploratos omnes consiliorum eius exitus. Hæc Zopyrus commemorabat. Quem Babylonii virum vtique apud Persas spectatissimum cernẽtes, naribus atque auribus priuatũ, vibicibus ac sanguine conspersum, sperantes omnino vera loqui, & ad ipsos venire [b] sociũ, inducti sunt [c] ad permittenda ei quæcunque postulasset. Iste postulauit copias militum: quas vt accepit, perfecit [d] ea quæ cũ Dario composuerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Darianos quos collocari primos mãdarat, circumuentos trucidauit. Eum Babylonii animaduertentes consentanea verbis facta præstare, maiorem in modum lætabãtur, parati omni in re homini parere.

a Ad publicas ædes Bab. eũ deduxerũt. *à la maison de la Ville.* Quò quũ venisset, conditionem suam miserè deplorabat, refer. &c.

b Auxiliatorem

c Ad ea illi cõmittenda parati erãt quæ ab ipsis postulasset. Ille mil. cop. postulauit.

d Ea de quibus cum Dario conuenerat.

A ἐχόντων δὲ μήτε οἱ ὕστερον μηδὲν τῷ ἀ-
μείνοσι ὠφελέειν, μήτε οὗτοι πλέω ἐξαιρεῖσθαι.
τοῦτο δὲ ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην,
ἢν δέῃ τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν κελεύειν πε-
ρὶ ξεσσεράκοντα σταδίους ἀπὸ τοῦ τείχεος· Πέρσας
δέ μοι τάξον κατὰ τὰς Βηλίδας καλεο-
μένας πύλας καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δο-
κέω, ἐμέο μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένου, πά-
τε ἄλλα ὑπερβάλλοντα ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ
δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βαλανάγρας· ὃ δὴ
B ἐνθεῦτεν, ἐμοί τε καὶ Πέρσῃσι μηχήσει τάδε
ποιέειν. Ταῦτα εἰπὼν ἐλωβᾶτο ἑωυτὸν ὡς ἐπὶ
πύλας, ὑπιστρεφόμενος ὡς δὴ ἀληθέως αὐ-
τόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κα-
τύπερθε τοῦτο τὸ παραμένοι, κατέτρεχον κάτω· καὶ ὀλί-
γον τι προσκλίναντες τὴν ἑτέρην πύλην,
πρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἥκοι. ὁ
δὲ σφι ἠγόρευε ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτο-
μολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δὴ μιν οἱ πυλωροὶ,
ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ὅπου τὰ κοινὰ τῶν Βαβυ-
C λωνίων. καταστὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κατοικτίζε-
το, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ πε-
πόνθεε ὑπ' ἐωυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα δι' ἓν
συμβαλόμενον οἱ ἀπομισάναι τὴν στρατιήν,
ἐπεί τε οὐδεὶς πόρος ἐφαίνετο τῆς ἁλώσιος. 139
Νεῶν τε (ἔφη λέγων) ἐγὼ ὑμῖν ὦ Βαβυλώ-
νιοι ἥκω μέγιστον ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ
στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ
δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, κατασχήσει
ξειν· ὑπίσομαι δὲ αὐτὸν πάσας τὰς δεξιὸ-
D σιος τῶν βουλευμάτων. Τοιαῦτα ἔλεγε.
Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέοντες ἄνδρα τῶν ἐν
Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστε-
ρημένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρ-
μένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀλη-
θέα, καὶ σφι ἥκειν σύμμαχον, ὅπως τάχιστα
ἕτοιμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ
στρατιῆς. ὁ δὲ, ἐπεί τε αὐτέων τοῦτο πρὸς ἔλα-
βε, ἐποίεε τάδε τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο.
Ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρα-
E τιὴν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος
τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐπετάλατο Δα-
ρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόν-
τες δὲ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔρ-
γα προεχόμενον ὁμοῖα, πάγχυ θεραπη-
ρέες ἐόντες, πολλῷ δὴ ἕτοιμοι ἔσαν ὑπηρετέειν.
ὁ δὲ, ἐξα-

ὁ δὲ, ἀφαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτέων τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο ὃ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πρώτιστα Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ, αὖτις ἀφαλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς ὃ τεταρτημόριον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργασο, πρώτα δὴ ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατάρχης τε ἦτος σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. τὰ μὲν βουλεύματα Δαρείου καὶ τὰ συγκείμενα ποιεύμενος πέρι ἔς τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβαίνοντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἠμύνοντο τῷ Δαρείου στρατιῷ προσβάλλουσαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἔσχε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθέν, οὗτοι ἔφθασαν ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἱ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξι ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὗτοι ἔμαθον προδεδομένοι. Βαβυλὼν μὲν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἱρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. (τὸ γὰρ πρότερον ἐλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τοῦτέων οὐδέτερον) τοῦτο μὲν, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τεσσερακοντακισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δὲ ἔχοιεν γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γένεα γένηται, τάδε Δαρεῖος προεῖδε ἐποίησε. (τὰς γὰρ ἑωυτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται), ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, ἕνα σίτου προορέοντες) ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα καταγαγεῖν, ὁσασδὴ ἑκάστοισι ἔθνεσι πάσσων. ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε. ἐκ τουτέων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγόνασι.

Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο πρὸς Δαρείου κρίσιν, οὔτε τῶν ὕστερον γενομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μοῦνος. τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξίωσε κου ἑωυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται

συγκειμένας

A Iste rursus interiectis diebus de quibus erat conuentum, cum delectis Babyloniorum egressus, duo millia Darianorũ militum interfecit. Babylonii cernentes hoc alterum opus, nihil aliud quã Zopyrum in ore habere, eum laudibus tollere. Hic rursus constitutis diebus supersedẽs ad prædictum locum copias educit, circumuẽtáque quatuor millia occidit: quo tertio opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios
B erat, adeo vt & dux exercitus & murorum custos declararetur. Vbi verò è composito Darius copias vndique muris admouit, ibi Zopyrus omnem dolum patefecit. nam quũ Babylonii conscensis muris copias Darii adorientes arcerent, ipse apertis Cissiis ac Belidibus portis, Persas in vrbem introduxit. Quod factum qui Babyloniorum videbant, hi
a Templum in [a] puluinar Iouis Beli confugerunt: qui non videbant, hi in suo
C quisque loco permansérunt, donec & ipsi se proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta est. qua potitus Darius muros eius circũcidit, & portas omnes amolitus est: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidẽ à se captę. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data cæteris venia vrbem incolendi. Atque vt iidem vxores haberẽt vnde succresceret soboles,
D prouidit. nam fœminas Babylonii (vt superius demonstratum est) rei frumentariæ consulentes, strangulauerant. Itaque Darius vicinis vndique populis negotium dedit vt fœminas Babylone repræsentarent, pro iniuncto quisque numero. In summa igitur quinquaginta millia fœminarũ cõuenerunt. ex quibus qui sunt Babylonii originẽ duxerũt.

Zopyri autem præstantia facta nemo Persarum, Darii iudicio,
E supergressus est, neque eorum qui prius neque eorum qui posterius extiterunt, præter vnum Cyrum: cui cõparari nullus vnquam Persarum dignum se existimauit. Fertúrque Darius hoc

dictũ ſæpenumero vſurpaſſe, præoptaturũ ſe Zopyrũ nihil eſſe cladis paſſum, quàm viginti ſibi Babylones vltra illam quã haberet acquiri. Egregiè verò eũ remuneratus eſt, cùm dando quotannis quæ apud Perſas ſunt honorificentiſſima, atque alia permulta, tum tradita Babylone immuni, quoad viueret, in peculiarem portionem. Huius Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in AEgypto aduerſus Athenienſes & ſocios: atque huius Megabyzi filius, Zopyrus ille qui ad Athenienſes transfugit à Perſis.

A γνώμλιν τλιώδε ἀποδέξαθαι, ὡς βούλοιτο αἱ Ζώπυρον εἶ ἀπαθέα τῆς ἀφκείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλῶνας οἱ εἴκοσι τοῖς τῆ ἐούσῃ τοῖσιγμένοθαι. ἐτίμησε δὲ μιν μεγάλως. καὶ γὰ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσησι ὀνησιμώτατα, καὶ τλιὼ Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεθαι μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης· ἔ ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε. Ζωπύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐς Αἴγυπλον αἰτία Ἀθηναίοισι καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ἀπομόλησε ἐκ Περσέων.

B

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarũ liber quartus, qui inſcribitur MELPOMENE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων τετάρτη, ἐπιγραφομένη ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ.

POST Babylonis expugnationẽ, Darius aduerſus Scythas expeditionẽ fecit. Nã quum floreret viris Aſia & magno pecuniæ prouentu, cupido inceſſit ei Scythas vlciſcendi: quippe qui priores iniuriam intuliſſent, quũ Mediã ingreſſi eſſent, & eos qui [a] occurrerant, prælio viciſſent. Etenim Scythæ (quemadmodũ ſuperius à me dictum eſt) duodetriginta annos ſuperiori Aſiæ imperitauerunt. ſiquidẽ perſequentes gentem Cimmeriam, ingreſſi Aſiam, abrogarunt imperio Medos, qui ante ipſorum aduentum Aſiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregrè abfuiſſent, [b] in patriam reuertẽtes, excepit nõ minor quàm Medicus fuerat, labor. Offenderunt enim nõ exiguum exercitũ

ΜΕΤΑ δὲ τλιὼ Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ὅτι Σκύθας αὐτὸ Δαρείου ἔλασις. αὐθευσίης γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων σιτιόντων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τλιὼ Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς αἰτιημένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς γὰ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα. Κιμμερίους γὰ διωκόντων ἐσέβαλον ἐς τλιὼ Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. οὗτοι γὰ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι, ἦρχον τῆς Ἀσίης· τοὺς δὲ Σκύθας ἀπεδημησάντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ ἐπὶ χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τλιὼ σφετέρην, ὑπεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος ἤ Μηδικός· βῆρον γὰ αἰτιημένην σφι γραλιὴν

C

D

a Intellige de iis qui in occurſum ad reſiſtendum illis venerant.

b In patriã poſt tam longum temporis interuallũ reuert.

οὐκ ὀλίγῳ. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, A ſibi occurrentem. Vxores nãque
ὡς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλόν, ἐ- eorum, in diuturna virorum ab-
φοίτεον τῶνδε τοὺς δούλους. τοῖς δὲ δούλοις ſentia [a] ad ſeruos acceſſerant viſu orbatos. Orbant autem Scythæ ſeruos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria oſſea fiſtulis ſimillima ſumũtur, eáque genitalibus equarum impoſita ore inflantur. hoc aliis facientibus, alii equas emulgent. Hoc ideo ſe facere aiunt, quòd venæ equarum ſufflatæ implentur & mammæ deſcendunt. Poſteaquam emulxere lac, in concaua vaſa lignea diffundunt. His circumpoſiti cæci lac agitant. cuius quod ſummũ eſt delibatur, pretioſiúſque habetur: vilius autem, quod ſubſidit. Huius rei gratia Scythę quemcunque capiũt, viſu orbant. non enim agricolatores ſunt, ſed [b] paſtores. Ex his igitur ſeruis & vxoribus Scytharũ progenita eſt iuuentus: quæ ſuorum natalium cõditione cognita, obuiã perrexit iis qui reuertebantur à Medis. Et primùm quidem regionem interſepſit ducta lata foſſa, quæ à Tauricis montibus pertingebat ad Mæotin paludem omnium maximam: [c] deinde in his cõſiſtens, Scythis introire conantibus repugnabat. Sæpe cõmiſſa pugna, quum nihil tamen Scythæ proficerẽt, quidam ex eis inquit, Quidnam rei facimus viri Scythæ, cum noſtris ipſorum ſeruis dimicantes? qui & quum interficimur, ipſi pauciores efficimur: & illos interficiẽdo, pauciores deincepsimperabim[e]. Mihi videtur haſtis arcubúſque omiſſis ſumẽda flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vidẽt nos arma habẽtes, arbitrãtur ſe ſimiles nobis, atque è ſimilibus eſſe: vbi nos pro armis verbera tenẽtes viderint, tũc ſe noſtros ſeruos eſſe intelligentes, atque id agnoſcẽtes, non perſtabunt. Hoc Scythæ quũ audiſſent, ita ſibi faciendum putauerunt. Qua ex re perculſi illi, pugnæ immemores, fugam capeſſerunt. Ita Scythæ imperio ſunt Aſiæ potiti: & rurſus à Medis eiecti, ad terram ſuam hunc in modum reuerſi.

a Cum ſeruis rẽ habuerant.

b Nomades.

c Deinde verò conantibus irrũpere Scythis ſe prælio opponebat.

τοῖσι καὶ οὗτοι οὐκ τῶν Μήδων· καὶ τοιῆδε μὲν τῷ χώρῳ ἀπεπάμοντο, πάφρον ὀρυξάμενοι εὐρέην, καὶ κατεύνουσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν οὐρέων ἐς τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἥπερ ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πειρεωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι ἀντικαπιζόμενοι ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων
» τῇ μάχῃ, εἷς αὐτῶν ἔλεξε τάδε, Οἷα ποιεῦ- D
» μεν, ἄνδρες Σκύθαι, δούλοισι τοῖσι ἡμετέροι-
» σι μαχόμενοι; αὐτοί τε ἐλαττονες κτεινόμε-
» νοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσό-
» νων τοὺς ἀρχομένους. νῦν ὦν μοι δοκέει ἀ-
» χμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕ-
» καστον τὸν ἵππου τὸν μάστιγα, ἰέναι ἐπ' αὐ-
» τούς. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον ἡμέας ὅπλα ἔχον-
» τας, οἵ τ' ἐνόμιζον ὁμοίους τε καὶ ἐξ ὁμοίων ἡ-
» μῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅ-
» πλων ἐχοντας, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι E
» δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο, οὐκ ἀνα-
141 » μενέουσι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐ-
πείθοντο· καὶ τελέα. οἱ δὲ ἐκ πλαγίων ἐπὶ
τῶν νομάδων, τῆς μάχης τε ἐπελάβοντο, καὶ
ἔφυγον. οὕτω οἱ Σκυθαι τῆς τε Ἀσίης ἦρ-
ξαν, καὶ ἐξελαθέντες αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον ὀπίσω τοιῶδε ἐς τὴν σφετέρην.

Hac de causa Darius vlciscendi cupidus, comparauit exercitum.

Scythæ gentem suam omniū nouissimam esse aiūt, idque hoc modo extitisse. Virum quendam in hac terra, quum deserta esset, primum fuisse, nomine Targitaum, & eius parentes (quod tamen mihi a non probatur) Ioué, Borysthenísque fluuii filiam. Tali genere ortum aiunt Targitaū: eiúsque tres liberos fuisse, Lipoxain, Arpoxain, & b nouissimum Colaxain. His regnantibus, demissa cælitus in Scythicā regionem, ex auro facta, aratrum, iugum, securim, phialam. Quæ quū primus omnium inspexisset natu maximus, accessisse animo illa sumendi: sed eo accedente, aurū arsisse: hoc digresso, secundum accessisse, & itidem aurum arsisse. Ambobus ab ardenti auro summotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum fuisse extinctum, & ab illo asportatum. eáq; re maiores fratres animaduersa, totum regnum ad minimum detulisse. Et à Lipoxai quidé progenitos esse Scythas, quorum genus AVchatæ appellatur: ab Arpoxai verò, qui medius fuit eos qui Catiari & Traspies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen esse Scolotis, regis cognomen. sed Scythas Græci appellauere. Hunc in modum se extitisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, vsque ad Darii aduersus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius fuisse. Aurum verò illud sacrum c in primis custoditur à regibus, placatúrque maioribus hostiis, & aditur quotannis solenniter. & qui aurum sacrum habēs, die festo dormierit sub dio, is nūquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum vno die vectus equo peragrare potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse trifarium filiis suis regnum:

a Non fit verisimile.

b Natu minimum.

c Studiosissimè

A τῶνδε εἵνεκα ὁ Δαρεῖος πᾶσαν βουλόμενος, σπεύσειρε ἐπ' αὐτοὺς στράτευμα.

Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων ἐστὶ) ὁ σφέτερον. τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ οὔνομα ἐστὶ) Ταργίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοκέας λέγουσι ἐστὶ) (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν) Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δή τινος γενέσθαι Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐν, καὶ Ἀρποξαΐν καὶ νεώτατον Κολαξαΐν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσήματα χρύσεα ποιήματα, ἀρότρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσεῖν ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ τὸν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον· καὶ τὸν αὖτις ταὐτὰ ποιεῖν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καὶ μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνόντας, τὸν βασιλήιον πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξαΐος γενεὴν τούτους τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξαΐος, οἱ Κατιαροί τε καὶ Τραῖσπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοῦ βασιλῆος οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ ἐστὶ) οὔνομα Σκολότοισι, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν. γενεὴν μὲν νυν σφέας οὕτω λέγουσι Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεί τε γενέσθαι, τὰ σύμπαντα, λέγουσι ἐστὶ) ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱερὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται αἰεὶ πρῶτον ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱερὸν ἐν τῇ ὀρτῇ ὑπαίθριος καταχοιμηθῇ, τοῦτον λέγεται ὁ τῶν Σκυθέων οὐ διενιαυτίζειν. δίδωσι δὲ οἱ ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ διελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης ἐούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας ποιέεται τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ καταστήσας Κολαξαΐν,

νεώτατον ἀπάντων ἐθνέων ἐστὶ) ὁ σφέτερον. τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῃ, τῷ οὔνομα ἐστὶ) Ταργίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοκέας λέγουσι ἐστὶ) (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν) Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δή τινος γενέσθαι Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λιποξαΐν, καὶ Ἀρποξαΐν καὶ νεώτατον Κολαξαΐν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσήματα χρύσεα ποιήματα, ἄροτρον τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσεῖν ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ τὸν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἄσσον ἰέναι, βουλόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος καίεσθαι. ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον· καὶ τὸν αὖτις ταὐτὰ ποιεῖν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι, καὶ μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνόντας, τὸν βασιλήιον πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. ἀπὸ μὲν δὴ Λιποξαΐος γενεὴν τούτους τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξαΐος, οἱ Κατιαροί τε καὶ Τραῖσπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτέων, τοῦ βασιλῆος οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ ἐστὶ) οὔνομα Σκολότοισι, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην. Σκύθας δὲ Ἕλληνες οὐνόμασαν. γενεὴν μὲν νυν σφέας οὕτω λέγουσι Σκύθαι· ἔτεα δὲ σφι, ἐπεί τε γενέσθαι, τὰ σύμπαντα, λέγουσι ἐστὶ) ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱερὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται αἰεὶ πρῶτον ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱερὸν ἐν τῇ ὀρτῇ ὑπαίθριος καταχοιμηθῇ, τοῦτον λέγεται ὁ τῶν Σκυθέων οὐ διενιαυτίζειν. δίδωσι δὲ οἱ ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ διελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης ἐούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληίας ποιέεται τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ καταστήσας Κολαξαΐν,

πρὸς Περσέων. ἐπὶ τοῦτον ὦν τὸν Ταργίταον τὸν τοιοῦτον γενόμενον, καὶ τοσούτους τε καὶ τοιούτους παῖδας ἐκγενομένους, ἐπὶ τούτοισι ἀρχομένοισι, ἐπῆλθε ἐκ τοῦ Ἱστρου στρατὸς Δαρείου ἀναπλώσας.

Ἐπεὶ δὲ ἐπῆλθε ἐπὶ τὸν Ἴστρον ὁ στρατὸς ὁ Δαρείου, οἱ Σκύθαι λέγουσι πρῶτα μὲν ἐπιστάμενοι τὴν ἑωυτῶν οὐδὲν ἐλάσσω εἶναι, οὐδὲ ἀσθενέστερον τὸν ἐπιόντα στρατὸν, ἐβουλεύοντο ὅκως σφίσι ἔσται τὰ πρήγματα ἐν τῷ καλῷ. ἐπεμπον ὦν ἐς πάντας τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὴ καὶ οἱ βασιλῆες συνῆλθον καὶ συνελθόντες ἐβουλεύοντο, ἐπιστάμενοι τὸν στρατὸν τὸν ἐπιόντα πολλὸν εἶναι, καὶ ἐπιστάμενοι τὸν ἐπιόντα ἐπιστρατεύεσθαι. ἐπεὶ ὦν ἐβουλεύοντο, ἐδόκεε σφι ἀποπέμπειν ἐς τὸν Δαρεῖον ἀπὸ τῶν ἐθνέων τῶν ἐλευθέρων ἄνδρας τοὺς πρώτους· οἱ δὲ ἐπεὶ ἀπίκοντο, ἐδόκεε σφι ἐπιστάμενοι τὸν στρατὸν τὸν ἐπιόντα πολλὸν εἶναι, καὶ ἐπιστάμενοι τὸν ἐπιόντα ἐπιστρατεύεσθαι. ἐπεὶ ὦν ἐβουλεύοντο, ἐδόκεε σφι ἀποπέμπειν ἐς τὸν Δαρεῖον ἀπὸ τῶν ἐθνέων τῶν ἐλευθέρων ἄνδρας τοὺς πρώτους· οἱ δὲ ἐπεὶ ἀπίκοντο, ἐδόκεε σφι

πρὸς Περσέων. ἐπὶ τοῦτον ὦν τὸν Ταργίταον τὸν τοιοῦτον γενόμενον, καὶ τοσούτους τε καὶ τοιούτους παῖδας ἐκγενομένους, ἐπὶ τούτοισι ἀρχομένοισι, ἐπῆλθε ἐκ τοῦ Ἱστρου στρατὸς Δαρείου ἀναπλώσας.

Ἐπεὶ δὲ ἐπῆλθε ἐπὶ τὸν Ἴστρον ὁ στρατὸς ὁ Δαρείου, οἱ Σκύθαι λέγουσι πρῶτα μὲν ἐπιστάμενοι τὴν ἑωυτῶν οὐδὲν ἐλάσσω εἶναι, οὐδὲ ἀσθενέστερον τὸν ἐπιόντα στρατὸν, ἐβουλεύοντο ὅκως σφίσι ἔσται τὰ πρήγματα ἐν τῷ καλῷ. ἐπεμπον ὦν ἐς πάντας τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους· τῶν δὴ καὶ οἱ βασιλῆες συνῆλθον καὶ συνελθόντες ἐβουλεύοντο, ἐπιστάμενοι τὸν στρατὸν τὸν ἐπιόντα πολλὸν εἶναι, καὶ ἐπιστάμενοι τὸν ἐπιόντα ἐπιστρατεύεσθαι. ἐπεὶ ὦν ἐβουλεύοντο, ἐδόκεε σφι ἀποπέμπειν ἐς τὸν Δαρεῖον ἀπὸ τῶν ἐθνέων τῶν ἐλευθέρων ἄνδρας τοὺς πρώτους· οἱ δὲ ἐπεὶ ἀπίκοντο, ἐδόκεε σφι

καὶ τουτέων μίαν μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ τὸν A corúmque vnum & quidē maximum, vbi aurum asseruatur.

χρυσὸν φυλάσσεσθαι· τὰ δ' ὑπερθε τοῦτο πρὸς βορέω λέγουσι ἄνεμον τὸν ὑπερβορέων τῆς χώρης, οὐκ οἷά τε εἶναι ἔτι πρόσω τέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ γῆ καὶ τὸν ἠέρα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκλῄοντα τὴν ὄψιν. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπὲρ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς καταύθι λέγουσι.

Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἔρημον, τὴν νῦν μὲν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ πόντου, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γαδείροισι τοῖσι ἔξω στηλέων κεῖσθαι Ἡρακλητίων στηλέων τῶν ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἠλίου ἀνατολέων ἄρξάμενον, γῆν πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθέων χώρην καλεομένην, κατὰ λειμῶνα δὲ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντέην, κατυπνῶσαι. τὰς δὲ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, ἀφανισθῆναι θείῃ τύχῃ. ὡς δ' ἐγρηγορθῆναι τὸν Ἡρακλέα, διζήσασθαι. πολλὰ δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενόν τινα Ἐχιδναίην διφυέα. τῆς τὰ μὲν ἄνω 142
ἀπὸ τῶν γλουτέων, ἕως γυναικὸς· τὰ δὲ ἔνερθεν, ὄφιος. ἰδόντα δὲ καὶ θωυμάσαντα, ἐπείρεσθαι μιν εἰ ἴδοι ἵππους πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωυτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν ἐκείνῳ πρὶν ἢ μιγῆναι. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιγῆναι ὅπως τῷ μισθῷ τούτῳ. κεινίλεω τε δὴ ὑπεραλέας τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖστον χρόνον σὺν εἶναι τῷ Ἡρακλέι· τὸν, κομισάμενον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι· τέλος δέ, ἀποδιδόντα αὐτὴν εἰπεῖν, Ἵππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας σῶσά τοι ἐγὼ σώζρά τε σὺ παρέχες. ἐγὼ γὰρ οὐκ ἔτι τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν γένωνται ὄφιες, ὅ, τι χρὴ

corúmque vnum & quidē maximum, vbi aurum asseruatur. a Superiora autem ad ventum aquilonem vergentia, vltra quā regionem nulli incolere possint, neque prospicere neque transire, propter interfusas pennas. Pennis enim tum terram tum aerem oppletum esse: & has præpedire visum. Hæc Scythæ de seipsis pariter ac de regione superiore narrant.

a Quæ verò sunt Boream versus, vltra eos qui supremam regionis partem incolunt, ea nec prospici nec transiri posse propter interf. &c.

At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculē, Geryonis vaccas agentem, in hanc peruenisse terram, quæ deserta esset, quā nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum in terra quā Græci insulam Erythiam vocāt, contra Gades, quę sunt extra columnas Herculis in Oceano. (Oceanum verò, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant). Herculem, quum illinc ad regionem quæ nunc Scythica vocatur veniisset, substrata sibi pelle leonis obdormisse (deprehēderat enim eum vehemens pluuia & gelu) & dum dormit, interea equas eius à curru pascētes, diuina quadam sorte amotas, non comparuisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem collustrans, tandem in terram quę dicitur Hylæa deuenisse: ibique in antro quandam inuenisse virginem ancipitis naturæ, humanæ ac serpentinæ: supernè quidem, b femorum tenus, fœminā: inferius autem, viperam. Eā conspicatum Herculem atque admiratum, interrogasse nūcubi suas equas errabundas vidisset. Illámque respondisse, Se quidem illas habere: sed nō prius redditurā ei quàm cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum fœmina concubuisse. Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissimè cum Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis mulierē dixisse, Has ego tibi equas quæ huc venerāt, seruaui: tu earū seruatarū pretiū mihi persoluisti. Cōcepi enim ex te filios tres: qui vbi adoleuerint, expone quid

b Natium

a Dare illis domicilium

facere debeam: nũquid hîc[a] habere domicilium, (nã ipsa huius regionis imperium teneo) an ad te mitti. Hæc percõtatæ respondisse, Posteaquam eos in virilem ætatem adoleuisse videris, si ita facies non delinques: quem animaduerteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu huius regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lætaberis, & præceptis meis obtemperabis. Atque ita loquutum Herculem tetendisse alterum arcum, (duos enim gestabat) & balteum præmonstrasse, atque vtrunque mulieri tradidisse, arcum & balteũ, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis nomina imposuisse, vni, Agathyrso: [b] sequenti, Gelono: [c] nouissimo, Scythæ. Et quum in virilem ætatem adoleuerunt, eãdem mãdatorum memorem illa peregisse: & duos quidem filiorũ, Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini non sufficiissent, à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham verò, qui rem complexus esset, ibidem remansisse: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autem phiala, Scythas ad hãc vsque ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrẽ excogitasse. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt.

b *Idest*, Ἐχόμενος *proximo.*

c Natu minimo.

Fertur & alius sermo ita habens, cui ipse præcipuè assentior: Scythas [d] pecuarios, qui Asiam incolunt, quum à Massagetis bello vexarentur, Araxe transmisso, in Cimmeriam abiisse. nã regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmeriorum. Sed inuadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam qui à magno inuaderentur exercitu, in sententia discrepasse, hinc reges, inde plebem: vtraque quidem valida, sed regum meliore. nã populus

d Nomadas.

ποιέῃν, ἐξηγέο σὺ εἴτε αὐτὸς κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆς ἔχω τὸ κράτος αὐτὴ) εἴτε ἀποπέμπω ὧδέ σε. τὰ μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτᾶν. τὸν δὲ λέγοισι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, Ἐπεὰν αἰδρωθέντας ἴδηαι σοὶ παῖδας, τάδε ποιεῦσα σὺ αὐτὸς ἀμφὶ τούτοισι. τὰ μὲν αὐ ὁρᾷς αὐτέων τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ τᾷ ζωστῆρι τῷδε καταζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆς δὲ τῆς χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. ὃς δ' ἂν τουτέων τῶν ἔργων τῶν ἐντέλλομαι λίπηται, ἔκπεμπε σὺ τῆς χώρης. καὶ ταῦτα ποιεῦσα, αὐτή τε εὐφρανέεαι, καὶ τὰ ἐντέταλμαί σοι ποιήσεις. τὸν μὲν δὴ εἰρύσσατο τῶν πέζῶν τὸ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέεσκε τόξα Ἡρακλέα) καὶ τὸ ζωστῆρα τοῦτον δείξαντα, τῷ δὲ δοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστῆρα, ἔχοντα χρυσέην φιάλην διδόντα δὲ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὸν δή, ἐπεὶ οἱ ἡμερωθέντας τοὺς παῖδας αἰδρωθῆναι, ἔστι μὲν σφι οὐνόματα θέσθαι, τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δὲ ἑπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθῃ δὲ, τῷ νεωτάτῳ ἔστι τοῖσι, τῆς ὀπταλῆς μεμνημένῳ αὐτήν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. ἐπεὶ δὲ δὴ οἱ τῶν παίδων τόν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνὸν οὐκ οἵους τε ἡμέας ἐξικέεσθαι τοῖσι τὸν προκείμενον ἆεθλον, οἰχέεσθαι ἐκ τῆς χώρης, ἐκβληθέντας ὑπὸ τοῦ μάλιστα. τὸν δὲ νεώτερον αὐτέων Σκύθην ὀπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος ἡμέεσθαι τοὺς ἀεὶ βασιλῆας γινομένους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι δὲ καὶ ἐς τόδε, φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. τὸ δὲ μοιοῦσθαι μηχανᾶσθαι τῷ μητέρα Σκύθῃσι. ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν πόντον οἰκέοντες λέγοισι.

μηχανᾶσθαι

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε (τῷ μάλιστα λεχθέντι αὐτὸς προσκέμαι) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας ὑπὸ Μασσαγετέων, οἰχέεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεα ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τῇ γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὐτὴν λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ὀπιόντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατοῦ ὀπιόντος μεγάλου. καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλέων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν

ἄλλος

γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἴη, μηδὲ πρὸς πολλοὺς δεόμενον κινδυνεύειν· τῷ δὲ τῶν βασιλέων, διαμάχεσθαι περὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπιοῦσι. οὕτω δὴ ἐθέλειν πείθεσθαι ἔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, ἔτε τὸν δῆμον τοὺς βασιλέας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι ἀμαχητί, τὴν χώρην προδιδόντας τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἐωυτῶν κεῖσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ λογισαμένοις ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνειν. οἷς μὲν δὴ δόξαι σφι ταῦτα, διαστάντας, κατ' ἀριθμὸν ἴσους γενομένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πρῶτα ἐν ἐωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην· καὶ σφέων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην· καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμερικὰ τείχεα, ἔστι δὲ πορθμηίη Κιμμερίη. ἔστι δὲ καὶ χώρη οὔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν Χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπη πόλις Ἑλλὰς οἴκισται. φαίνεσθαι δὲ εἰσὶ καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικὴν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς οὗ ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ πεσόντες.

Ὅτι δὲ ἄλλος ξεινὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πολυπλάνητος λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καυστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόληπτος ἐλθών· Ἰσσηδόνων δ' ὑπεροικέειν Ἀριμασπούς, ἄνδρας μουνοφθάλμους. ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν. τούτους ὦν πάντας, πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξαίτων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιλέσθαι· καὶ τοὺς μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρης Ἰσσηδόνας· τοὺς δὲ Ἰσσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ

sentiebat abstinẽdum bello, nec oportere aduersus multos *pugnando* adire periculum: at reges, pro regione cum inuasoribus dimicandũ. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus cẽseret sine prælio demigrandũ, tradita inuasoribus regione: reges verò, in sua potius patria occumbẽdum, nec vnà cum plebe fugiendum censuisse; quot bona habuissent, & quot mala euidẽtia habituri essent patria profugi, reputantes: hæc illos sentientes, inter se decertasse, vtrosq; numero pares: & omnes qui mutuis ictibus concidissent, fuisse à populo Cimmeriorũ sepultos ad flumen Tyrem: (& eorum adhuc sepulcrum extat.) Sepultis his, illum è regione migrasse: quam desertam superuenientes Scythas occupauisse. Extántque adhuc in Scythia tum muri Cimmerii, tũ portoria Cimmeria, tum regioni cuidam nomen Cimmeriæ est, & Bosphorus qui Cimmerius appellatur. Constat autem Cimmerios [a] in Asiam fugisse Scythas, & Chersonnesum condidisse, vbi nunc Sinope Græca vrbs sita est. Apparet etiam Scythas in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugiẽtes, iter semper secundum mare tenebant: Scythæ autem eos ad dexteram Caucasum habentes insequebãtur, donec ingressi sunt Mediã, itinere in mediterranea cõuerso.

[a] *Id est, Ita Asiam uenisse quum fugerent Scythai.*

Alia quoque fertur communis Græcorum barbarorúmque narratio: Aristeus quidam Proconnesius, versificator, Castrobii filius, memorauit se Phœbo instinctum veniisse ad Issedonas: & supra hos incolere Arimaspos, viros vnoculos: & item suprà hos esse Grypas, qui aurum asseruẽt: ac super hos esse Hyperboreos, *id est superaquilonares*, ad mare pertingentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis autoribus, assiduè finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Issedones, ab Issedonibus Scythas. A Scythis autem

vexatos Cimmerios, qui ad australe mare incolebant, regione relinquere. Itaque ne Aristeus quidem cum Scythis de ea regione consentit. qui vnde fuerit, qui hæc retulit, dictum est à me: sed à me dicetur item quænam de eodem viro in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeum aiunt, quum nullo suæ ciuitatis esset inferior genere, ingressum in Proconneso fullonicam officinam, decessisse: fullonémque, occlusa officina, abisse denuntiatum rem propinquis defuncti. Dissipatóque iam per vrbem rumore Aristeum esse vita functũ, [a] superueniſſe sermoni de hac re disputantium, quendam Cyzicenum, ex vrbe Artacia profectum, qui diceret sese fuisse congressum cum Aristeo apud Cyzicum, atque colloquutum. Et quum id iste contendendo asseueraret, propinquos mortui ad fullonicam præsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeum nec viuum comparuisse nec mortuum. septimóq; deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus fecisse qui nũc à Græcis Arimaspei vocantur: quibus conditis, rursus euanuisse. Hoc istæ ciuitates cõmemorãt: [b] quod scio congruisse cum Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis postquam iterum euanuit Aristeus, quemadmodum coniiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inueni. Metapõtini enim aiunt Aristeum, quum apud ipsos apparuisset, iussisse ará Apollini extrui, & iuxta eam, erigi statuam quæ cognomen Aristei Proconnesii haberet: quòd diceret Apollinem ad eos [c] solos ex Italiotis in ipsorum terram veniſſe, se illum assectante, & qui nunc Aristeus esset, tum fuisse coruum quum deum assectaretur. Et hæc loquutum euanuisse. Eóque aiunt Metapõtini se Delphos ad deum misisse sciscitatũ quódnam illud hominis esset [d] proloquiũ, sibique iussisse Pythiam vt dicto audientes essent. melius enim cum ipsis actũ iri, si parerent. Se igitur hæc admittẽtes [e] perfecisse.

a Cyzicenum quendam, ex Artace vrbe veniẽtem, altercatum fuisse cum illis qui *id* dicerent: affirmantem se Aristeo occurrisse, eunti Cyzicũ, & cum eo colloquutũ esse. Qua de re dum pertinaciter cõtenderet, propinquos mort.

b At istæ Metapontinis qui sunt in Italia, contigisse scio trecẽt.

c Solos ex Italiotis esse in quorum terram Apollo veniſſet.

d Visum,

e Præstitisse. *Vel*, effecta reddidisse.

A οἰκέοντας ὑπὸ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ, τοὺς Σκυθέων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώρην. ὕτω σφὶ δοκέει συμφέρεται τοῖσι τῆς χώρης ταύτης Σκύθῃσι. καὶ ὁκόθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα εἶπας, εἴρηκα. τὸν δὲ τοῦτο αὐτῷ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ τε Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέῳ μὲν λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν ὀδενὸς γένεος ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς γναφήιον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν. καὶ τὸν γναφέα κατακλήσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἰχέσθαι ἀγγέλλοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ. ἐσκεδασμένης δὲ ἤδη τῆς λόγου κατὰ τὸ πολιν ὡς τεθνηκὼς εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφισβασίας τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεται ἀνὴρ Κυζικηνὸς, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος. φάσκειν συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἀντιταμνόμενον ἀμφισβητέειν· τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ γναφήιον πορεύεσθαι, ἔχοντας τὰ προσφορέα, ὡς ἀναιρησομένους· ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶντα φανῆναι Ἀριστέην· μετὰ δὲ, ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ' Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται. ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι. τὰ δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὸν ἀφανισμὸν τὸν δεύτερον Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἔτεσι τεσσεράκοντα καὶ διηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ βυσσόν. Μεταποντῖνοι γὰρ φασι αὐτὸν Ἀριστέα φανέντα σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ' αὐτὸν ἱστάναι. φάναι γὰρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτὸς οἱ ἕπεσθαι ἐν τῷ ἐὼν Ἀριστέης· τότε δ' ὅτε εἵποτο τῷ θεῷ, εἶναι κόρακι. καὶ τὸν, εἰπόντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι. σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δέ, ἄμεινον σφι οἰκῆσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι τελέα.

ἔπεσθαι, εἶναι κόρακι.

καὶ νεῶ ἔστησε ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, πρὸ αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τῦ Ἀπόλλωνος. περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μὲν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω.

Τῆς δὲ γῆς τὰ πέρι ὁ λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, σαθρὸς οἱ δὲ ἀτρεκέως ὡς ὅ,τι δὲ καταφανὲς ἐστί. σαθρὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαμένου δυνάμιος πυθέσθαι· σαθρὸς γὰρ σαθρὸς Ἀριστέης, τῦ περ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμιον ἐποιεύμην, σαθρὸς σοῦ πολλῷ πρότερον Ἰσσηδόνων, ἐν αὐλοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ καταφανέστερα ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσσηδόνας ἐπὶ τοὺς τούτων λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως δυνάμεθα μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πάντων εἰρήσεται. ἀπὸ τῦ Βορυσθενείτεων ἐμπορίου (ἔστι γὰρ τῶν τῇδε λεγομένων μεσαιτατον ἔστι πάσης τῆς Σκυθίης·) ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἔοντες Ἕλληνες Σκύθαι. ὑπερβάντι δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ Ἀλαζόνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταὐτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπερβάντι δὲ Ἀλαζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οὐ σῖτον ἔτι σιτέονται σπείρουσι τὸν σῖτον, ἀλλ' ἔτι τρώγουσι. τούτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν τὰ πρὸς ἑσπέρην Ὑπάνιν ποταμόν ἔστι ἔθνεα πρὸς ἑσπέρης τῦ Βορυσθένεος. ἀπὸ δὲ Ὑπάνιος Βορυσθένεα ἀπὸ τῆς Ἰλαίης. πρώτον μὲν ἡ Ἰλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἄνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἔστι παρ' Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενείτας· σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. ἔστι μὲν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω, ἔστι τρῖς ἡμέρας ὁδὸν κατήκοντες ἔστι ποταμόν τὸν οὔνομα κεῖται Παντικάπης· τὸ δὲ πρὸς βορέω ἄνεμον, πλόον ἀνὰ Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἤδη δὲ κατύπερθε τούτων ἡ ἔρημός ἔστι ἔστι πολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε, ἔρη-

A Et nunc ſtatua extat cognomine Ariſtei, iuxta aram ipſam Apollinis, in foro extructam: circumſtantibus vtrinque lauris. Hæc de Ariſteo hactenus.

Regione autē de qua nos dicere inſtitueramus, quænam ſint vlteriora, nemo exploratum habet. neque enim id ego ab aliquo audire potui, qui ſe diceret noſſe quod ipſe vidiſſet. Ac ne Ariſteus quidem ipſe (cuius paulo antè feci mentionem) in iis quos fecit verſib[a], ait ſe vltra Iſſedones proB ceſſiſſe: ſed vlteriora fando ſibi eſſe cognita, quòd Iſſedones diceret iſta cōmemorare. Verùm nos, quoad [a] longiſſimè rem inueſtigare potuimus, omnem referemus: Ab emporio Boryſthenitarum (hoc enim ex maritimis totius Scythiæ eſt maximè medium) primi incolunt Callipidæ, qui ſunt Græcoſcythæ, *id eſt, è Græcis facti Scythæ*: ſuper hos aliud genus eorum qui vocantur Halizones. Horum vtrique cùm [b] in cæteris ſeruāt ritum Scytha- C rum, tum in ſerendo, atque veſcendo cæpe, allio, lēte, milio. Supra Halizones autē incolunt Scythæ aratores, [c] qui nō ad panem conficiendum ſerunt triticum, ſed ad illud torrēdum. Supra hos incolunt Neuri: quorum tractus qui ad aquilonem vergit, quantū nos ſcimus, deſertus eſt. Atque hę quidem nationes iuxta flumen Hypanin colunt, ad occidentalē partē Boryſthenis. Verùm tranſmiſſo Boryſthene, à mari prima eſt Hylæa: dehinc habitāt Scythæ D agricolæ, quōs Græci qui [d] ſub Hypane incolunt, Boryſthenitas appellant, ipſi verò ſe Olβiopolitas. Hi igitur agricolæ Scythæ [e] colunt eum quidem tractum qui vergit ad auroram, triū dierū itinere, pertingentes ad flumen nomine Panticapem: [f] eum verò qui ad ventum aquilonem, vndecim dierum nauigatione, Boryſthenem verſus. tractus autē qui vlterior eſt, in multum ſanè ſpatii deſertus eſt. Vltra quam ſolitudinem habitant Androphagi, *id eſt, virorum carne veſcentes*, ſeparata natio, ac nequaquam Scythica. At ſupra hos deſer-

a Penitiſſimè

b In cæteris quidem ritum Scytharum ſeruant, ſed frumentū ſerunt & edūt, necnon cæpe, & allium, & lentem, & milium.

c Qui frumentū non ad veſcendū ſerunt, ſed ad vēdendum. Sup.

d Ad Hypanin fluuium incol.

e Colunt, orientem quidem verſus, triū dierum iter.

f Boream autem verſus, dierū vndecim, ſecundo flumine Boryſthene.

ta iã proculdubio omnia, nec vlla gẽs, quantũ nos ſcimꝰ. At horũ Scytharum qui agricolæ ſũt, plagam quæ ad aurorã vergit, tranſmiſſo flumine Panticape, Scythę nomades, *id eſt, pecuarij*, incolũt, neque ſerentes quicquam neque arantes. Nuda autem arboribus eſt omnis hæc plaga præter Hylæam. Nomades autem iſti incolunt tractum quatuordecim dierum longitudinis, aurorã verſus, ad Gerrhum vſquè flumen. Trãs Gerrhum autem ſunt [a] ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui ſuos ſeruos eſſe cæteros Scythas arbitrantur: à meridie quidẽ ad Tauricam regionem pertingentes: ab aurora verò, ad foſſam [b] quã dixerunt illi qui è cæcis geniti fuerunt, Oryxam: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, *id eſt, prærupta*: quorum pars ad flumen Tanain porrigitur. At quæ ſuperiora ſunt, ad vẽtum aquilonem, Scythis regiis, ea incolũt Melanchlæni, alia gẽs non Scythica. Et ſupra Melanchlænos paludes ſunt, & deſerta hominibus regio, quantum nos ſcimus.

a *Vel, Ea quæ Go cantur regiæ, ſub. domus.*

b Quam foderunt qui è cæcis illis orti fuerunt. *E cæcis illis quorũ videlicet factafuit ſuprà mentio.*

Trans flumen autem Tanain non eſt regio Scythica, [c] ſed prima Laxiorum Sauromatarum, qui à receſſu Mæotidos paludis incipientes, incolũt tractum qui ſpectat aquilonẽ, itinere dierum quindecim, vacuum prorſus arboribus tã agreſtibus quàm fructiferis. Supra hos habitant (quæ ſecunda portio eſt) Budini, terrã colentes totam omni arborum genere abundantem. Supra Budinos ad aquilonem ſtatim excipit ſolitudo octo dierum itineris. Poſt hanc ſolitudinẽ declinando magis ad ventum ſubſolanum, incolunt Thyſſagetæ, natio copioſa & [d] propria, & è venatu victitans. His contigui, & in eiſdem habitantes locis, ii quibus nomẽ inditum eſt Iyrcæ, & ipſi è venatione victitantes, hunc in modũ: Conſcenſis arboribus, quę per omnem regionem frequẽtes ſunt, inſidiãtur. ſingulis autẽ adeſt canis, & itẽ equus, in ventrẽ cubare edoctus, humiliꝰ ſubſidẽdi gratia.

c Sed prima quidẽ portio eſt Sauromat. *Vel ſecu.*

d Ἴδιον. *quod ſuprà Gerrhi ſeparata.*

A μὲν ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων οὐδέν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Ὁ δὲ πρὸς τὴν ἕω τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθέων, διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμόν, νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐδέν, οὔτε ἀρῶντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Ὑλαίης. Οἱ δὲ νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἕω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρην κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦτα

B δὴ τὰ καλούμενα βασιλήια ἐστί, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλῆθος· οἱ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δούλους σφετέρους εἶναι. κατήκουσι δὲ οὗτοι τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· τὸ δὲ πρὸς ἠῶ, ἐπί τε πάροδον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γενόμενοι ὤρυξαν, καὶ ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιήτιδα τὸ ἐμπόριον, ὃ καλέεται Κρημνοί. Τὰ δ' αὐτῶν κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον τῶν βα-

C σιληίων Σκυθέων οἰκέουσι Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαίνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημος ἐστὶ ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν. ἀπ' ἡμέος,

Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθικὴ, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν Λαξίων, Σαυροματέων ἐστί, οἳ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων

D καὶ ἡμέρων δενδρέων. ὑποθορυκέουσι δὲ τούτοισι δευτέρην λαξίην ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην ἐστὶ πρώτη μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον. ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοισι εἰσὶ τοῖ-

E σι οὔνομα κεῖται Ἰύρκαι· καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζώοντες ἔθεσι τοιῷδε· λοχᾷ ἐπὶ δένδρεον ἀναβάς. Ἔστι δὲ ἔστι πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην· ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι, ταπεινότητος εἵνεκα, ἕτοιμός ἐστι, καὶ κύων· ἀπ' ἡμέων, ὑπὸ τοῦτον, ἀποκλίνοντι

ἐπειδὴ δὲ ἀπίδῃ ὃ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, A Vbi quis igitur ab arbore feram
ἐξούσας, ὀπίσω ὀπὶ τὸν ἵππον, διώκει· καὶ viderit, sagittáque percusserit, cō-
ὁ κύων ἕπεται. ὑπὲρ δὲ τούτων, ὃ πρὸς scenso equo illam persequitur,
τῷ ἄρκτῳ τῷ νῶτ' τετραμμένον οἰκέουσι Σκύθαι ἄλ- comitāte cane. Super hos, auro
λοι, ἀπὸ τῶν βασιληίων Σκυθέων ἀποστάν- ram versus, incolunt alii Scythæ,
τες, καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον. qui à regiis Scythis deficientes, ita
μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώ- in hunc locum peruenerunt. Ad
ρης, ἐστὶ ἡ κατα λεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ hos vsque Scythas omnis regio
καὶ βαθύγεως· ὃ δ' ἀπὸ τούτου, λιθώδης τ' Scythica est campestris, & spissi
ἐστὶ καὶ τρηχείη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρη- soli: reliqua dehinc lapidosa atq;
χείης χώρης πολλὸν, οἰκέουσι ὑπώρεαι οὐρέων B 145 salebrosa. Cuius regionis magno
ὑψηλῶν αἱ ἄθροοι λεγόμενοι εἶναι· πάντες transmisso spatio, incolunt sub
φαλακροὶ, ἐκ γενετῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες excelsorum montium radicibus
καὶ θήλεαι ὁμοίως· καὶ σιμοὶ· καὶ γένεια ἔχον- homines qui ab ipso natali dicū-
τες μεγάλα· φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι tur esse calui, mares pariter & fœ-
δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζώουσι δὲ ἀπὸ δενδρέων. minæ, simis quoque naribus, &
Ποντικὴν μὲν οὔνομα τῷ δενδρέῳ ingenti mento: propriam quan-
ἀπ' οὗ ζώσι, μέγαθος δὲ κατ' ἐμὲ μάλιστα dam vocem edentes, Scythicam
κύκλῳ κάρπιον ὃ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα gestātes vestem: ex arboribus vi-
δὲ ἔχει. τοῦτο ἐπεὰν γένηται πέπον, ἐκκέουσι ctitantes. cui generi arboris no-
ἱματίοισι· ἀποῤῥέει δ' ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ C men est Ponticum, magnitudo
μέλαν. οὔνομα δὲ τῷ ἀποῤῥέοντι ἐστὶ ἄσχυ· ferè eadem quæ fico, fructus fa-
τοῦτο δὲ καὶ λείχουσι, καὶ γάλακτι συμ- bæ instar nucleum habens. Id vbi maturuerit, vestibus [a] expri- a Excolant,
μίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχυτῆτος munt, & quod ab eo crassum &
αὐτοῦ τῆς τυρῆς πλακόεντας σιτεόνται, καὶ nigrum defluit, nomine aschy,
τούτοις σιτέονται. πρόβατα γὰρ σφι οὐ id & lingūt, & lacte commixtum
πολλά ἐστι· οὐ γὰρ τοι κατοῦδαί γε αἱ νομαὶ potant. ex ipsius quoque crassitu-
αὐτόθι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοί- dinis fæce massas ad esum com-
κηται, χειμῶνα μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν ὃ δένδρεον ponunt. Neque enim multum
πρὸς καλύψῃ πίλῳ λευκῷ λευκῷ· ὃ δὲ θέ- est eis pecorum, vtpote non stu-
ρος, αὖθι πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέει αὖ- D dioſis rei pecuariæ. Sub arbore
θις φώτων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀ- quisque cubat: per hyemem qui-
ρήϊον ὅπλον ἔκτηνται. καὶ τοῦτο μὲν, τοῖσι dem, vbi arborem pileo albo fir-
πρὸς οἰκέουσι οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαι- móque contexerint: per æstatem
ρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν κατα φύγῃ ἐς τούτους, verò, sine hoc pileo. His nemo
ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται· οὔνομα δέ σφι ἐστὶ mortalium iniuriam infert. sacri
Ἀργιππαῖοι. μέχρι μὲν νυν τῶν Φαλακρῶν enim dicūtur esse: nihilque Mar-
τουτέων, πολλὴ περιφανὴς τῆς χώρης ἐστὶ, καὶ tiorum armorum possident. Iidē
τῶν ἐμπορευομένων ἐθνέων. καὶ γὰρ Σκυθέων τι- & finitimorum controuersias di-
νὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τῶν οὐ χαλεπὸν ἐστὶ rimunt, & quisquis ad eos confu-
πυθέσθαι· καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυσθενέος E git, is à nemine læditur. Nomen
τε ἐμπορείου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμ- eis est Argippæi. Ad hos vsque
πορείων. Σκυθέων δ' οἱ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, caluos ingēs quoquouersus pro-
δι' ἑπτὰ ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων spectus est regionis & gentiū, quæ
διαφορήσονται. μέχρι μὲν δὴ τουτέων γι- in conspectu sunt ex Borysthenis
νώσκεται. ὃ δὲ τῶν Φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· οὔρεα γὰρ atque ex aliis Ponticis emporiis.
ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα, οὐδὲ διίεις σφέα ὑπερβαίνει. οἱ δὲ Φαλακροὶ δή τοί λέγουσι, Scythæ qui ad eos commeāt, per
septem interpretes totidémque
linguas perueniunt. Horū tenus
notitia rerum habetur. at quod
supra illos caluos est, nemo pro
comperto referre potest. nā mō-
tes editi atque prærupti trāsitum
interdicunt, quos nemo transcē-
dit. Isti tamen calui referunt,

(quæ apud me fidē nō habēt) incoli mōtes ab hominibus capripedibus: quos vbi transieris, esse alios qui senos mēses dormiant. quod ego in primis non admitto. Sed tractum illum qui ad auroram caluis est, ab Issedonibus habitari sine ambiguitate cōpertū est. Ille verò superior qui vergit ad aquilonem,[a] tam Issedonibus quàm caluis ignotus est, nisi quatenus isti ipsi dicunt.

[a] Neque ab illis caluis neque ab Issedonibus *habitari* comperitur.

Issedones porro talibus moribus vti feruntur: Quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducūt, quę vbi mactauerunt concidérúntque, concidunt & mortuum patrem illius à quo in conuiuium accipiūtur, commixtísque omnibus carnibus conuiuiū exhibēt. Caput autem defuncti[b] denudatū purgatúmque inaurant, eóque pro simulacro vtūtur, agētes illi quotannis maiores hostias ceremoniásq;. Hæc filius patri facit, quēadmodum Græci natalitia. Dicūtur præterea & isti iusti esse, & ipsorum vxores peræquè fortes ac viri. Hi & ipsi cognoscūtur. Quod supra hos est, ibi aiunt Issedones esse homines vnoculos, & grypes auri custodes. Hoc ab eis acceperūt Scythæ, à Scythis nos cæteri accipientes, verum putamus, ac Scythicè eos appellamus Arimaspos. nam arima Scythæ vnum vocant, spu verò oculū. Omnis autem quam dixi regio, adeo infestatur hyberna sæuitia vt octo mensibus tolerari non possit: tale illic gelu est.[c] sicubi aquam effūdas, modò facias ibi lutum, facies autē si illic ignē accenderis. Ibidē quoque mare glaciatur, & omnis Cimmerius Bosphor[d]: super quā glaciem omnes qui intra fossam incolūt Scythæ exercitus ducūt, & plaustra agūt trās mare vsque ad Indos. Ita vis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mēsibus reliquis frigora illic sūt. Vbi etiam aliam quàm in cæteris regionibus conditionem habet hyems. nam quū tēpus pluēdi est, nihil ibi quod sit vllius mōmēti, pluit: æstate pluere nō cessat. [d] Quinetiā tonitrua cū alibi,

[b] Pilis nudatum

[c] Quibus si aquā eff. lutum non facies: facies au.

[d] Tonitrua quo tempore sunt alibi, ibi non sunt, at æstate frequētia existūt. Quòd si hyeme, &c.

A (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τὰ οὔρεα αἰγίποδας ἄνδρας· ὑπερβαίνει δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους ἔμ), οἳ τὸν ἓξάμηνον καθεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐν δέκομαι τὴν ἀρχήν· ἀλλὰ τὸν μὲν πρὸς ἠῶ τῆς Φαλακρῆς γινώσκεται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰσσηδόνων οἰκεόμενον· τὸν μὲν τοι καταύφλεκτον πρὸς βορέην ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῆς Φαλακρῆς, οὔτε τῆς Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τουτέων λεγόντων.

B Νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοῖσιδε λέγονται χρᾶσθαι. ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθανόντι πατρὶ, ⓓ προσελθόντες πρῶτες προσάγωσι πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, κατατάμνοντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίξαντες δὲ πρῶτα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὸν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ φιλώσαντες καὶ ἐκκαθήσαντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατάπερ ⓓ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως τε δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται ἔμ). ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι. ὃ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύφλεκτον, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες μουνοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρύπας ἔμ). παρὰ δὲ τουτέων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ οὐνομάζομεν D ἀνδρὶ Σκυθικῇ Ἀρίμασπον. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σπου δὲ, τὸν ὀφθαλμόν. δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ κατάληξις πᾶσα χώρη οὕτω δή τι ἔστι· ἔνθα τοι μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἷός γίνεται κρυμός, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀναχαίων, ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος. καὶ ὑπὲρ ἧς χρυσάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται. καὶ τοῖς ἁμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τοὺς Ἰνδούς. οὕτω μὲν δὴ τοῖς ὀκτὼ μησὶ ἀποτελέεται χειμὼν ἐών· τοῖς δ' ὑπολοίποις τέσσερσι χέει αὐτόθι ἔστι. κεχώρεικε δὲ οὗτος ὁ χειμὼν τοῖσι ἤπροισι πᾶσι τοῖσι ἐν ἠοίοισι χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι. ἐν ᾧ τοι μὲν ὡραίῳ 146

οὐκ ὕδωρ λόγου ἄξιον οὐδέν, τὸ δὲ θέρος, οὐδ' ὀλίγον αἰεὶ βέονται τε ἡμος τῇ δηθὴν γίνονται, τοι καὶ τότε

τίωικ αὖτα μὴ οὐ γίνονται, θέρεος δὲ ἀμ- A
φὶ λαφέες· ἰὼ δὲ χειμῶνος βεβυτὴ γίνηται,
ὡς τέρας νενόμισται θωϋμάζεσθαι· ὡς δὲ
καὶ ἰὼ σεισμὸς γίνηται ἰώ τε θέρεος ἰώ τε
χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, ὡς τέρας θωϋ-
μάζεται. ἵπποι δὲ ἀνεχέλκυθμοι φέρουσι ✠
χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι ἀνέχον-
ται τὸν ἄρχιον. τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν
χρυμῷ ἑστεῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι
δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. δοκέει δέ μοι καὶ
ὁ γλὼς τῶν βοῶν τοκαθόλου διὰ ταῦτα B
οὐ φύειν κέρεα αὐτόθι. μαρτυρέει δέ μου τῇ
γνώμῃ καὶ Ὁμήρου ἔπος ἐν Ὀδυσσείῃ, ἔ-
χειν ὧδε,

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ' ἄρνες ἄφαρ κεροὶ τε-
λέθουσι·

ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι τάχα πα-
ραγίνεσθαι τὰ κέρεα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι
ψύχεσι ἢ οὐ φύειν κέρεα τὰ κτήνεα ἄρχιον,
ἢ φύοντα, φύειν μόγις. ἐν ταύτῃσι μὲν νυν
διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωϋμάζω C
δὲ (τυγχάνεις γὰρ δή μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρ-
χῆς ἐξηγεόμενος) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ
οὐ δυνέαται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχρὸν
τοῦ χώρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰ-
τίου τευ ἐόντος. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐπ' κα-
τάρης τευ οὐ γίνεσθαί σφι ἡμιόνους· ἀλλ' ἐ-
πεὰν τυγχάνῃ ἡ ὥρη κυίσκεσθαι τὰς ἵππους,
ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτὰς
καὶ ἔπειτα σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιξοῦσι τοὺς
ὄνους, ἐς οὗ ἂν ἔχωσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπει- D
τα δὲ ὀπίσω ἀπελαύνουσι. τοῖσι δὲ τῶν πτε-
ρῶν, τῶν Σκύθαι λέγουσι ἀναπλέων εἶναι ✠
ἠέρα, καὶ τουτέων εἵνεκα οὐκ οἷοί τε εἰσὶ οὔ-
τε ἰδεῖν ὃ τυγχάνω τῆς ἠπείρου ταύτης ἐὸν
πρόσω, οὔτε διεξιέναι, τάδε ἔχω τοῖσι αὐτέων τὰ γνώμιμα
τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφε-
ται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος,
ὥσπερ καὶ εἰκός. ἤδη ὦν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα
ἁδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἷόν τε ὂν λέγω· ἔοι-
κε γὰρ ἡ χιὼν τοῖσι θέρεσι. καὶ διὰ ✠ χειμῶ- E
να τὸν ἐόντα τοιοῦτον ἀοίκητα τὰ πρὸς βο-
ρέω ἐστὶ τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ μὲν οὖν πρὸς,
εἰκάζοντας τοῖσι χιόνα, τοῖσι Σκύθας τε καὶ
τοῖσι περιοίκοισι δοκέω λέγειν. ταῦτα μὲν νυν
τὰ λέγεται, μακρότατα εἰρηται.

tum ibi nulla exiſtunt, æſtas nubila eſt: hyeme ſi fiant tonitrua, pro oſtento habetur. terræmotus in Scythia ſi exiſtat ſeu æſtate ſeu hyeme, tanquam prodigium admirantur. Eam vim hyemis equi perferunt, muli aſiníque neque incipientem quidem ferunt: quum tamen alibi ſtantes in gelido equi tabeſiant, aſini verò ac muli durẽt. Et hæc mihi videtur eſſe cauſa cur omnino cornua bouino generi non ſuccreſcant: aſtipulante ſententiæ meæ Homeri carmine in Odyſſea, quod ita habet,

Et Libyen, vbi ſunt cornuti protinus agni.

Quod rectè dictum eſt, in locis calidis maturè cornua exiſtere. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur ſtatim pecoribus cornua, aut ſi oriuntur, vix oriuntur. In Scythia itaque hoc propter frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea indagare inſtituit) cur in omni Eleo agro muli nequeãt gigni, quum neque locus ſit frigidus, neque vlla alia cauſa appareat. Aiunt Eleenſes ipſi ex imprecatione quadam id ſibi contigiſſe: quúmque tempus aduentat conceptus equarum, ſe in loca finitima illas educere: ibi poſtquã admiſerint aſinos, [a] dúmque cõceperint, tunc rurſus eas reducere. De pennis autẽ quibus aiũt Scythæ oppletum eſſe aerem, & idcirco non poſſe proſpici lógius continentem, nec vlterius tranſiri, hæc eſt mea ſententia: [b] Quod vltra eam regionem aſſiduè ningit, & (vt credibile eſt) minus æſtate quàm hyeme. nam, (prout cuilibet eminus intuenti cadentẽ niuem copioſam liquet quod dico) nix pẽnis aſſimilis eſt: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia ſunt eius continentis loca quæ ad aquilonem ſpectant. Eóque opinor, pennas niuem eſſe interpretantes Scythas ac circũiectas gentes, ita loqui. Verùm [c] ea quæ reperiuntur, longiſſimè dicta ſunt.

a Et grauidæ fuerint, tunc rurſ.

b Quæ ſunt vltra hanc regionẽ loca, ſemper niuoſa ſunt, minus tamen (vt rationi conſentaneũ eſt) æſt. quàm hyeme. Iã verò quiſquis cadentẽ copioſam niuem intuitus eſt commi nus, intelligit. quod dico. nix enim pennis ſimilis eſt.

c Quæ commemorantur *ab alijs*, latiſſimè expoſita ſunt.

De Hyperboreis autẽ hominibus neq; Scythæ quippiã, neque

Ὑπερβορέων δὲ πέρι αὐδεῶπων οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι ὀρθὸν, οὔτε

alii vlli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (vt mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc, quemadmodum de vnoculis dicunt. Quanquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mētio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, sacra alligata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimq; per singulos ad [a] occasum vsque: atque illinc Meridié versus dimissa, à primis Græcorū Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Melien sem sinum, peruasisséque in Eubœam, & oppidatim vsque ad Carystum: ab hac verò reliquisse Andrum (Carystios enim esse qui in Tenū portarint) Tenios verò in Delum: atque ita hæc sacra in Delum aiunt peruenisse. Sed primùm Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii aiunt Hyperochen & Laodicen: & cum his tutelæ gratia quinque è suis popularibus, qui eas deducerent: nunc Peripherees vocatos in Delo, vbi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi, rursus non redirēt, indignè ipsos Hyperboreos tulisse, si eos quos assiduè mitterent non reciperēt. Ita misisse qui ferrent ad cōfines suos sacra in stipula tritici ligata, iuberéntque illos cōsideratè mittere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, aiunt deuenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animaduerti à fœminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando regiæ Dianæ, non sine stipula triticea id faciunt: atque ipse videas facientes. Cæterùm his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ Deliæ ac pueri, tonsis vtrique crinibus: quos [b] puellæ quidem fuso inuolutos, supra monumentum deponunt:

a Occasum vers sus longissimè Adriam vsque.

b Puellæ quidē ante nuptias, fuso inuolut.

A λινες ἄλλοι τῶν τούτῃ οἰκημόνων, εἰ μὴ ἄρα Ἰαπιδύες. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, οὐδ' ὅτι λέγουσι οὐδέν. ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς καὶ περὶ τῶν μουνοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ' Ἡσίοδῳ μὲν ὅστις περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἔστι δὲ καὶ Ὁμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε Ὅμηρος τοῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. πολλῷ δ' ἔτι πλείστα περὶ αὐτέων Δήλιοι λέγουσι, φάμενοι ἱερὰ ἐνδεδυμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας. ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἑσπέρης ἑκάστατω ὅτι τὸν Ἀδρίην. ἐνθεῦτεν δὴ πρῶτοι μὲν προπεμπόμενα πρὸς μεσαμβρίην προπέμπουσι τοῖσι Δωδωναίοις Ἑλλήνων δεκτούς. ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ὅτι τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δ' ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου. τὸ δ' ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ ἐκ τοὺς κομίζοντας ἐς Τῆνον. Τηνίους δ', ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μὲν νυν ταῦτα τὰ ἱερὰ οὕτω λέγουσι ἐς Δῆλον. πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας ταῦτα ἱερὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δήλιοι ἐκ Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτῇσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομποὺς, τοὺς οἱ νεῶ Περιφερέες καλέουσι, ἁμαὶ μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιεύμενοι εἰ σφέας αἰεὶ καταλέμψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέχεσθαι, οὕτω δὴ φέρειν ἐς τοὺς οὔρεας τὰ ἱερὰ ἐνδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους ἐπισκήπτειν, κελεύοντας προπέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ τοῦτα μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον· οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοισι τοῖσι ἱεροῖσι τόδε ποιεύμενον προπέμπειν φερές· τὰς Θρήσσας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ βασιλείῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης θυούσας τὰ ἱερά. καὶ τοῦτα μὲν δὴ οἶδα τὰς ποιεύσας· τῆσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῆσι ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ αἱ ἡβαὶ τὰς τρίχας οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι, ὅτι δὲ σῆμα

147

ἐνδεδυμένα
Θρηϊκίας

πῆσι. ὁ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ὕπεστι δέ οἱ ἐλαίη· οἱ δὲ παῖδες τῶν Δηλίων, πρὶν χλόην τινὰ ἐπιλίξασθαι τῶν τειχέων, ἁπτῆσι καὶ οὗτοι ὕπεστι τὸ σῆμα. αὗται μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι παρὰ τῶν Δηλίων οἰκητόρων. φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ καὶ τὴν Ἄργην τε καὶ τὴν Ὦπιν, οὔσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων, καὶ τοὺς ἀνδρείους τούτους αὐθρώπους πορευομένας, ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον, ἐπὶ πρώτης μὲν Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης. ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀποφερούσας αὐτὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι. τὴν δὲ Ἄργην τε καὶ τὴν Ὦπιν ἅμα ἀνδράσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι· καὶ σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι παρὰ σφέων. καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τὸν σφι Ὠλλὼν αἰνήρ Λύκιος ἐποίησε. ταῦτα δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὦπίν τε καὶ Ἄργην, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας. τοῦτο δὴ ὁ Ὠλλὼν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐν Λυκίῃ ἐλθών, τοὺς ἀφδομένους ἐν Δήλῳ. καὶ τῶν μηρίων καταγιζομένων ὅτι τῷ βωμῷ, τῇδε ἀπορρεῖ ταύτῃδε ὅτι τὴν τέφρην τῆς Ὦπιός τε καὶ Ἄργους αἰσιμοῦσθαι ὅτι καλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὀπίσθεν τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἠῶ τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἰσηγορείου. καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. περὶ γὰρ τοῦ Ἀβάριος λόγον τὸν λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέα, οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν ὀιστὸν περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, ἄσιτον σιτεόμενος. εἰ δὲ εἰσί τινες Ὑπερβόρεοι αὐθρωποι, εἰσὶ καὶ Ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρέων γῆς περιόδους γράφοντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδὲν νόον ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἳ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι περιξ, τὴν τε γῆν ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεῦσι ἴσην. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μεγάθεός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ οἵη τις ἐστὶ ἐς γραφὴν ἑκάστη.

ΠΕΡΣΑΙ οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην.

pueri autem ad quandam herbam applicantes, & ipsi sepulchro imponunt. Est autem monumentum intra Artemisium ad sinistram intrantibus, oleáque supra ipsum est nata. Hoc honore ab incolis Deli afficiuntur hæ virgines. Aiunt verò iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis, eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodice: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum quod pro partu maturando instituerant: Argin verò & Opin vnà cum ipsis deis aduenisse, hósque illis alios honores donasse. Ad eas enim [a] cõgregari cœtum mulierum quæ hymnum canãt, ab Olene Lycio conditum: in quo hymno nomina Argis & Opis nuncupantur. Deinde à Deliis edoctos insulanos & Iones, cœtus agere instituisse, & nominatim Argin & Opin decantare. (hic Olen è Lycia profectus, alios quoque vetustos fecit hymnos, qui cantantur in Delo) [b] dum cinis qui supra sepulcrum est Argis & Opis, dispergitur super infinitam ægrotorum turbam qui ad aram sunt. Est autem sepulcrum earum post Artemisium, ad auroram spectans, proxime Ceiorum cœnaculum. Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico: qui sagittam dicitur per vniuersam terram circumtulisse, nihil comedens. Quòd siqui sunt Hyperborei, *id est superaquilonares*, erunt & alii hypernotii, *id est superaustrales*. Nempe rideo quum multos video iam descripsisse ambitum terræ, nullum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circumfluere, & terram, tanquam tornum, factam esse orbiculatam, & Asiam faciunt Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem breui patefaciam, [c] & quanta sint singula ad describendum.

a *Videtur potius ἀγείρειν ista sumi vt quum de matre deorũ dicitur, vnde μητραγύρτας. Sic & statim pòst.*

b Et dum femora ad aram adolentur, cinerem hunc consumi in conspergẽdo Opidis & Argidis sepulcro. Est autem sep.

c Et quales sint singulæ, quantum ad descriptionem attinet.

VBI Persæ incolunt, id ad australe protẽditur mare quod dicitur Rubrum.

Super hos ad vētum aquilonem habitant Medi, ſuper Medos Sapires, ſuper Sapires Colchi, ad ſeptentrionale pertingentes mare, in quod influit flumen Phaſis. Hæ quatuor nationes à mari ad mare incolūt. Dehinc veſperam verſus ab ea duæ oræ terrarum ad mare protenduntur, quas ego exponā. Hinc aquilonē verſus, ora vna à Phaſi incipiens porrigitur ad mare per Pontum & Helleſpontum, vſque ad Sigeū Troicum: auſtrum autem verſus, eadem ora à ſinu Mariandyno, qui Phœnicæ adiacet, protēditur ſecundū mare ad promontorium vſque Triopium. Incolunt autē in ora hac hominū nationes triginta. talis eſt vna ora. Altera verò, à Perſis incipiens porrigitur ad rubrū mare, quod & Perſicū vocatur: deinde gradatim Aſſyria, atque inde Arabia: deſinítque in ſinu Arabico. etſi non deſineret, niſi ob id quòd Darius è Nilo riuos in illū ſinum induxit. A Perſis ad Phœnicē tractus amplus eſt ac multus. A Phœnice hæc ora tēdit ſecundū hoc mare per Syriā Palæſtinā & AEgyptū, in qua terminatur: intra quā tres ſunt duntaxat nationes. Atque hæc ſunt quæ à Perſis occaſū verſus in Aſia cōtinētur. Quæ ſupra Perſas ſunt & Medos & Sapires & Colchos, aurorā verſus & ſolē orientē, hinc mari rubro alluūtur: aquilonē autē verſus, à mari Caſpio, & flumine Araxe, qui cōtra ſolē oriētem fluit. Porro India tenus habitatur Aſia. Illinc iā auroram verſus deſerta ſunt: nec qualia ſint dicere quiſpiam poteſt. Et Aſia quidem talis & tanta eſt.

Libya autem in altera ora eſt. ab AEgypto enim iam excipitur. Hæc ora circa AEgyptum iam anguſta eſt. nam ab hoc mari ad rubrū intercapedo eſt centū milliū vlnarū, quæ efficiūt mille ſtadia. Ab his deīceps anguſtiis ſpatioſa ſanè ora excipit quæ Libya dicitur. Itaq; admiror eos q diſterminarūt atq; diſtinxerūt Libyā,

A Τουτέων δὴ ὑπερβορέοισι πρὸς βορέω ἄνεμον, Μήδοισι Μήδων ὄ, Σαπείρες Σαπείρων ὄ, Κόλχοι, καὶ ἤκοντες ἐπὶ τὸν Κορπίην θάλασσαν, ἐς τὸν Φάσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. Ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. ἐκ δεξιοῦ δὲ τὸ πρὸς ἑσπέρην ἀκτὴ διφάσιος ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τῇ ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τοῖσι πρὸς βορέω ἀπὸ Φάσιος ἄρξαμένη, πρόσωθε τείνει ἐς θάλασσαν τόν τε πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τῇ δὲ πρὸς νότον, ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαριανδυνῶν κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκην κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δὲ ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα αὐθιγενέων τριήκοντα. αὕτη μὲν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, παρατέταται ἐς τὸν Ἐρυθρὸν θάλασσαν· ἥ τε Περσική, ἔ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη οὐ λήγουσα, εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον, ἐς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μὲν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· ὁ δὲ ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη πρός τε Συρίῃ τῇ πρός τε Παλαιστίνῃ, καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευταίη· ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μοῦνα. Ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρην τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι. τὰ δὲ κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σαπείρων, καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ περαίνει θάλασσα, πρὸς βορέω δὲ ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· ὁ δὲ ἀπὸ τούτου, ἔρημον ἤδη ὁ πρὸς τὴν ἠῶ, οὐκ ἔχω σαφέως φράσαι οἷόν δή τί ἐστι. τοιαύτη μὲν ἔ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί.

Ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέχεται. κατὰ μὲν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη στεινή ἐστι· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὸν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δ' ἂν εἶεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δ' ἀπὸ τούτου, κατὰ πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτή, ἥτις Λιβύη κέκληται. θωϋμάζω δὲ τῶν διωρισμένων καὶ διελόντων Λιβύην

χρ. Σάσπιρες. Σασπείρων

χρ. ἔρημος

καὶ Ἀσίῃ καὶ Εὐρώπην. οὐ γὰρ σμικρὸ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μήκεϊ μὲν γὰρ πρὸς ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· βύρεος δὲ πέλει, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεται μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωυτήν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην ὁμορέει. Νεκὼ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρῶτον τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καὶ θωμάσαντος· ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς Ἀράβιον κόλπον, ἀπέπεμψε Φοίνικας ἀνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλητων στηλέων ἐκπλέειν ἐως ἐς τὴν Βορηίην θάλασσαν, καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, ἔπλεον τὴν Νοτίην θάλασσαν. ὀπώρης δὲ γινομένης, προσχόντες αἰεὶ ἀπείρεσιον τὴν γῆν, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες γενοίατο, καὶ μένεσκον ἀμήτου· θερίσαντες δὲ αἰεὶ σῖτον, ἔπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τρίτῳ ἔτεϊ κάμψαντες Ἡρακλητας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά, ἄλλῳ δὲ δώσω, ὡς περιπλώοντες ἐς τὴν Λιβύην, ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον. μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τε, μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδὲ ἐπετέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἆεθλον. ζυγατέρα γὰρ Ζωπύρου ἐβιήσατο τοῦ Μεγαβύζου παρθένον. ἔπειτα μέλλοντος αὐτὸν ζωὸν ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξεω βασιλέος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεὴ, παρητήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην θήσειν ἢ τὸν ἐκεῖνον. Λιβύην γὰρ οἱ ἀναλήκην ἔσεσθαι περιπλώειν, ἐς ὃ αὖ ἀπίκηται, περιπλέων αὐτὴν, ἐς Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω θεῖναι τοῦτον, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τουτέων, ἔπλεε πρῶτα Ἡρακλητας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τὸ οὔνομα Σολόεις ἐστί,

Asiam, Europam: inter quas nō parum est differentiæ. Siquidem Europa longitudine quidem cæteras assequitur, latitudine verò non videtur mihi comparari digna. nam Libya se ipsam monstrat circumfluam mari esse, excepto duntaxat vbi Asiæ contermina est, Neco AEgyptiorū rege, eorum quos nouimus primo in hoc demonstrando. Is postquam destitit à deprimenda fossa à Nilo ad Arabicum sinum, misit nauibus quosdā Phœnices, præcipiens vt trāsuecti columnas Herculeas penetrarent ad septentrionale vsq; mare, atque ita ad AEgyptum remearent. Phœnices igitur è rubro mari soluentes, abierūt in mare aústrale: qui, quum autumnus aduenisset, applicitis ad terram nauibus semētem faciebant; [a] vt assiduè Libyes legerent, ac messem expectarent. deinde messo frumento nauigabāt. Ità biennio cōsumpto, anno tertio ad Herculeas columnas declinantes in AEgyptum remearūt, referentes quæ apud me fidē nō habent, sed fortè apud aliquē alium: prætereuntes Africam, se habuisse solem ad dextram. Atque hunc in modum Libya primùm est cognita. Secundo loco fuere Carthaginenses, qui dixerunt quendam Sataspem, Teaspis filium, virum [b] Achæmenidem, qui Libyam non circumnauigauit quū esset ad hoc ipsum missus: sed cùm nauigationis lōgitudine, tū terræ solitudine deterritus retrò rediit, non impleto labore quem ei mater iniūxerat. Etenim vitiauerat filiam virginē Zopyri, filii Megabyzi, quem ob hanc causam à Xerxe rege suffigendum cruci mater sua, quæ erat Darii soror, liberauit: quòd diceret se maius illi supplicium irrogaturā quàm rex pararet. quippe necesse ei fore pernauigare omnem Africam, dum perueniret ad Arabicum sinum. His annuente Xerxe, Sataspes in AEgyptum abiit, sumptáque illinc naue ac sociis, nauigauit ad columnas Herculis: quibus transmissis, circumuectus Africæ promontorium nomine Syloes,

a In quamcunque Libyæ partē nauigantes peruenissēt: messémque expectabant. Quum autē messuissent, orā soluerūt. Ita biennio.

b Achæmenidē Libyam non circumnauigasse, *id est, nauigando obisse: quasi legeretur* λέγοντες ὅτι. *Vel,* λέγοντες *separandum à sequentibus. Deinde,* Deterritum retro rediisse.

in meridiem curſum tenebat. Emeſúſque permultum maris intra complures menſes, quum aſſiduè pluri tempore opus eſſet, cõuerſo curſu in AEgyptum rediit. Et illinc ad regem Xerxem regreſſus, aiebat ſe in pernauigãda remotiſſima ad quam iſſet ora, vidiſſe homines puſillos Phœnicea vtentes veſte, qui, quum ipſi terræ nauim applicarent, ad montes ſe fuga proriperent relictis vrbibus. Ipſe autem ingreſſos nihil illis iniuriæ intuliſſe, pecora tantùm illinc accepiſſe. Quòd autem totam Africam non pernauigaſſent, hãc cauſam afferebat, quòd nauigium vlterius procedere non poſſet, ſed retineretur. [a] Hunc Xerxes negans loquutum vera, [b] quòd certamen ſibi propoſitum non exoluiſſet, in crucé ſuſtulit, irrogata quam deſtinauerat pœna. Huius Sataſpis eunuchus, audita domini nece, Samũ cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam interuertit: cuius nomen quum ſciam, tamen volens [c] obliuiſcor.

a At Xerxes, nõ aſſentiés ipſi, vera eſſe quæ diceret.
b Quòd labore ſibi propoſito nõ defunctus eſſet.
c *Id eſt, ſilentio præterео.*

Cæterùm Aſiæ bona pars à Dario perueſtigata eſt. Is cupidus cognoſcendi vbinam Indus (qui ſecundus omnium fluminũ crocodilos præſtat) mare influat, miſit nauibus cùm alios quoſdam, quos vera renuntiaturos confidebat, tum Scylacem quendam Caryandeum. Iſti è Caſpatyro vrbe & è terra Pactyia ſoluentes, ſecundo flumine auroram verſus atque ſolem orientem nauigãtes in mare, dehinc per ipſum mare occaſum verſus, triceſimo demum menſe tenuerunt eum locum vnde rex AEgyptiorum eos Phœnices quos antea dixi, miſerat ad Libyã circumnauigãdam. Poſt horũ circumnauigationẽ Darius Indos ſubegit, & eo mari potitus eſt. Ita Aſiã (præter eam quæ oriẽtem ſolem ſpectat) compertum eſt parem Libyæ eſſe. At Europa à nemine inueſtigata eſt, neque quà ad orientẽ neque quà ad aquilonem vergit, an [d] mari claudatur. Lõgitudine tamẽ cognoſcitur ad vtranque accedere. Neque poſſum cõiectura colligere vnde, quũ vna ſit terra,

d Mari alluatur.

A ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. φρήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησὶ, ἐπεί τε τῆς πλόος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ τούτου ἀπικόμενος πρὸς βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς τὰ μακροτάτω αἰθιόπους μικροὺς περιπλέειν, ἐσθῆτι φοινικηίῃ ἀμφιεσμένους· οἳ, ὅκως σφέας καταλήιοι τὴν νῆα, φεύγοιεν πρὸς τὰ οὔρεα, καταλιπόντες τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ ἀδικέειν οὐδὲν εἰσιόντες, βρώσιμα δὲ μοῦνα ἀπ' αὐτέων λαμβάνειν. τῷ δὲ μὴ περιπλῶσαι Διβύην πρότερον, αἴτιον τόδε ἐλέγετο· ὁ πλοῖον τοσόνδε οὐ δυνατὸν ἦν εἰ μὴ πρόσω βαίνειν, ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οἱ οὐ συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα, οὐκ ὑπερετελέσθη πρότερόν τε τὸν προκείμενον ἀεθλον, ἀνεσκολόπισε, τῷ ἀρχαίῳ δίκην ὑπεύθυνος. 149
Τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε· τοῦ ὑπεξαμένου C ὃ οὔνομα, ἐκὼν ὑπερίημι.

Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος σῴζει ποταμῶν πάντων πρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκβολῇσι, πέμπει πλοίοισι σὺν ἄλλους τε τοῖσι ὑπίσχνεε τῷ ἀληθείῃ ἐρέειν, καὶ δὴ καὶ Σκύλακα ἄνδρα Καρυανδέα. D οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατὰ ποταμοῦ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς ἐς θάλασσαν. ἔπειτα δὲ θαλάσσης ἐσελθόντες πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς ἐκπέμψας Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστειλε περιπλώσοντας Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδοὺς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς E ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα εὑρίσκεται ὁμοίη πρηγμάτων τῇ Λιβύῃ. τὴν δὲ Εὐρώπην πρὸς οὐδαμῶν φανερὴ ἐστὶ γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς Βορέην, εἰ περίρυτός ἐστι· μήκεϊ δὲ γινώσκεται πρὸς ἀμφοτέρας προήκουσα. οὐδὲ ἔχω συμβαλέεσθαι ὅτι ὄνομα μὴ ἐούσῃ γῇ,

οὐνόματα τριφάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔ- A
χοντα γυναικῶν· καὶ οὐείσματα αὐτῆ Νεῖ-
λός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φά-
σις ὁ Κόλχος. Οἱ δὲ Ταναΐν ποταμὸν τὸν
Μαιήτιδα καὶ πορθμηΐα τὰ Κιμμέρια λέ-
γουσι. Οὐδὲ τῶν διχυρισμένων τὰ οὐνόματα
πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας· ἦδη
γὰρ Λιβύη μὲν ἀπὸ Λιβύης λέγεται ὑπὸ τῶν
πολλῶν Ἑλλήνων ἐκεῖν τοὔνομα γυναικὸς
αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἀπὸ τῆς Προμηθέος
γυναικὸς τῷ ἐπωνυμίῃ. καὶ τούτου μὲν B
μεταλαμβάνουσι τὸ ὀνόματος Λυδοὶ, Φαί-
μηνοι ἀπὸ Ἀσίεω, τοῦ Κότυος, τοῦ Μανέω, κε-
κλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς Προ-
μηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τευ καὶ τῷ ἐν Σαρδίσι
φυλῷ κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐ-
ρώπη ὡδὶ εἰ περίρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς
οὐδαμοῦ αὐτὴ ἐοῦσα, οὔτε ὁκόθεν τὸ οὔνομα
ἔλαβε τοῦτο· οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ γενόμενος φαί-
νεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Τυρίης φήσομεν Εὐ- C
ρώπης λαβεῖν τὸ οὔνομα τὴν χώρην· πρό-
τερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι.
ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται ἐοῦ-
σα, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς τὸν νῦν καλεόμε-
νον ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπην καλέεται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης, ἐς Κρήτην· ἐκ
Κρήτης δὲ, ἐς Λιβύην. Ταῦτα μὲν νυν ὀλίγα τοσαῦτα εἰρήσθω. Τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι αὐ-
τέων χρησόμεθα.

Ὁ δὲ Πόντος ὁ Εὔξεινος ἐπ' ὃν ἐστρα- D
τεύετο Δαρεῖος, χωρέων πασέων προέχεται,
ἔξω τῶν Σκυθικῶν, ἐθνέα ἀμαθέστατα. οὔτε
γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ πόντου ὁδὲν ἔχομεν
ὅτεω προβαλέσθαι σοφίης πέρι. οὔτε ἄνδρα
λόγιον οἴδαμεν γηγενόμενον πρὸς τῶν Σκυθι-
κὸν ἔθνεος, καὶ Ἀναχάρσιος. τῶν δὲ Σκυθι-
κῷ χωρεῖ ἓν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων
πρηγμάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται,
τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μὲντοι ἄλλα οὐκ ἀγα-
μαι. Τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι αὐτοῖσι ἐξεύρη) ὥστε ἀ- E
ποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα, μὴ σφέας
μὴ βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλα-
βεῖν μὴ οἷόν τε εἶναι. Τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε
τείχεα ἢ οἰκήματα ἵδρυται, ἀλλὰ φερέοικοί ἐόντες
πάντες ἕωσι, ἱπποτοξόαι), ζώοντές τε μὴ ἀπ'
ἀρότου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματα τε

trifaria ſint ei nominia indita è mulierum cognominibus: eiúſque fines ponantur Nilus fluuius AEgyptiacus & Phaſis Colchus. Alii aiunt eſſe fines Tanain & Mæotidem, fretúmque Cimmeriũ: ſed negant ſe audiſſe nomina eorũ qui hæc diſtinxerũt, & vnde nomina impoſuerint. Iã enim Libya quidem à pleriſque Græcorum fertur ſortita nomẽ à Libya quadam muliere indigena: Aſia verò, ab vxore Promethei. quanquã Lydi hoc ſibi nomen vendicant, aſſerentes ab Aſio filio Cotys, filii Manei, Aſiam appellatam, non ab vxore Promethei. vnde & Sardibus [b] familiam quandam eſſe vocatã Aſiadem. Europa autem neque an ſit mari circũflua, neque vnde hoc nomen acceperit, neque quis nominis autor extiterit, ab aliquo mortalium compertum eſt: niſi dicamus ab Europa [c] Tyria nomen accepiſſe regionem: [d] nec antè, ſicut cæteras, nomen habuiſſe. Tamen illam ex Aſia fuiſſe conſtat, neque in hanc commeaſſe terram quę nũc à Græcis vocatur Europa, ſed è Phœnice tantùm in Cretam, & è Creta in Africã. Hæc hactenus de his dicta ſint. [e] nã quæ ſentimus de his, ea dicimus.

Pontvs autem Euxinus, in quem Darius fecit expeditionem, nationes exhibet omnium imperitiſſimas, Scythica duntaxat excepta. nullius enim nationis eorum quæ ſunt intra Pontum, aut aliquid ad ſapientiam pertinens proferre poſſumus, aut aliquem virum pro erudito habitum nouimus, præter Scythicam gentem & Anacharſin. In gente autem Scythica [f] ex omnibus humanis negotiis vnum maximum, quantũ nos ſcimus, excogitatum eſt. at cætera nõ admiror. Quod maximum ab eis excogitatũ, id eſt, vt neque quiſpiam qui ad eos ſe contulerit, aufugere, [g] neque ipſi capi poſſint, aut ne inueniri quidẽ, ſi nolint, atque deprehendi. Siquidẽ nullæ ſũt eis vrbes, nulla mœnia exructa: domos ſecum ferũt ſinguli: equeſtréſq; ſũt ſagittarii, nõ pane victitãtes, ſed ex pecoribus: pro domibus

a *Diuerſam videtur ſequutus lectionem ab ea quæ in Vulg. edit. & in noſtra Vet. cod. habetur.*

b Tribum

c *Non Συείης legit Valla, ſed Τυείης: cui lectioni aſſentiuntur nonnulli etiã Vet. cod.*

d Antea verò nomine carebat, ſicut & cæteræ.

e Vtemur enim opinionibus quæ de his receptæ ſunt. *Poteſt tamẽ & alius eſſe ſenſus.*

f Vna rerum humanarum maxima, omniũ quas quidem nouerimus, ſolertiſſimè excogitata eſt.

g Neque poſſit eos quiſquã nanciſci, ſi inueniri nolint. Quibus enim nulla condita ſint mœnia, ſed qui domos portent, ſintque ex equis ſagittandi periti, ac non ex meſſe ſed ex pecoribus victum habeant, ac in plau-

ſtris habitĕt, quì non hi fuerint inexpugnabiles & inacceſſi? Hæc autem, &c.

plauſtra habentes: quídni imbelles alioqui futuri, & ad dimicandum inhabiles? Hæc autem ſunt ab eis inuenta cùm opportunitate terræ, tum fluminum beneficio. nam hæc terra, quum ſit cãpeſtris, ſua ſponte vliginoſa eſt & humida, eámque interfluũt flumina non multo pauciora numero quàm in AEgypto foſſæ. Quorum quæ ſunt celeberrima & à mari nauigabilia, ea recenſebo. Iſter, quinque oſtia habens: poſt hũc Tyres & Hypanis & Boryſthenes & Panticapes & Hypacyris & Gerrhus & Tanais. Iſti hunc in modum fluunt. Iſter, omnium quos nouimus fluuiorũ maximus, ſemper ſibiipſi par tam æſtate quàm hyeme fluit, ab occaſu primus omnium qui ſunt in Scythia. ob id omnium maximus quòd alii in eum influũt, qui ipſum ingentem reddũt: per Scythiã quidem delapſi, numero quinque. vnus quẽ Porata Scythæ appellant, Græci Pyreton: alius, Tiarantus: tertius, Ararus: quartus, Naparis: quintus, Ordiſſus. Horũ primo loco dictus fluuius, magnus eſt, & ad auroram fluẽs, cum Iſtro aquam communicat: minor eſt Tiarãtus, ad occaſum magis vergẽs.[a] Inter quos cæteri fluentes, Ararus, Naparis & Ordiſſus, in Iſtrũ infundũtur. Illi ſũt vernaculi Scythiæ amnes, qui illum augent. Ex Agathyrſis autem fluens vnus, Maris, Iſtro ſe immiſcet: ex Hæmi verò iugis tres alii ingentes ad aquilonem ventum, Atlas & Auras & Tibeſis: per Thraciam verò & Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Atarnes: at ex Pæoniis ac monte Rhodope, medium interſcindẽs Hæmum Cius in ipſum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonẽ tendens Angrus, planitiem Triballicam interfluẽs, Brongum intrat, Brõgus iſte Iſtrũ. ita vtrũque per ſe magnum Iſter excipit. Præterea ex regione quæ eſt ſupra Vmbricos, Carpis, & alius ad vẽtum aquilonem Alpis, in Iſtrũ exeũt. Omnẽ enim Europã Iſter eme-

a Per quorum medium cæt. fl. vel, quos cæteri interfl.

A σφι ἢ ὅτι ζυγέων, χῶς οὐκ αἰεὶ εἰήσαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄπορον πρὸς σμέων; ἐξεύρηται δὲ σφι ταῦτα, τῆς τε γῆς ἐούσης ὀπιπτηδέης καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιὰς αὕτη, πιώδης τε καὶ βώδρος ἐστί· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τέῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων. ὅσοι δὲ οὐνομαστοί τέ εἰσι αὐτέων, καὶ πρὸς πλοῖοι ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οἰώμαι ἐρέω. Ἴστρος μὲν, πεντάστομος· 150

B μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ὑπάνις, καὶ Βορυσθένης, ἔπειτα Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τανάϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἑσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐσδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· ἐξ μὲν γε τῆς Σκυθικῆς χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες· τὸν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος

C Τιαραντὸς, καὶ Ἄραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἠῶ ῥέων, ἀναχωνεύεται τῷ Ἴστρῳ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντὸς, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ δὴ Ἄραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσός, ἐξ μέσου τούτεων ῥέοντες, ἐσβάλλουσι ἐς Ἴστρον. ὕστοι μὲν αὐτηλυέες

D ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται τῷ Ἴστρῳ· ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφέων τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέω ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτόν, Ἄτλας, καὶ Αὖρης, καὶ Τίβησις· ἐξ δὲ Θρηίκης καὶ Θρηίκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρης, καὶ Νόης, καὶ Ἀτάρνης, ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ ὄρεος Ῥοδόπης, Κῖος ποταμὸς μέσον σχίζων τὸν Αἷμον, ἐσδιδοῖ ἐς

E αὐτόν· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ῥέων πρὸς βορέω ἄνεμον Ἄγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλλικὸν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον· ὁ δὲ Βρόγγος ἐς Ἴστρον· οὕτω ἀμφοτέρους ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος δέκεται. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρης Ὀμβρίκων, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις, πρὸς βορέην ῥέοντες ἄνεμον, ἐς ὕστοι ἐσδιδοῦσι ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ ἐξ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος,

ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κυνήτας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει. τουτέων δὴ τῶν κατηλεγμένων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων ὕδατα σφέτερα, γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμῶν μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἕν συμβάλλων, ὁ Νεῖλος πλήθεϊ ὑπερέχει. ἐς μὲν δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε χρηὼν ὑπόδημα ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθος οἱ συμβάλλεται οἱ. ἴσος δὲ αἰεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιόνδε τινὰ, ὡς ἐμοὶ δοκέει· τῷ μὲν χειμῶνος ἔστι ὅσος περ ἔστι· ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἑωυτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται μὲν γὰρ ἡ χώρη αὕτη τῷ χειμῶνι πάμπαν ὀλίγον· νιφετῷ δὲ πάντα χρᾶται. τῷ δὲ θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμιλφής, τηκομένη πρώτοισι ἐσδιδοῖ ἐς τὸν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ. ὑεῖ γὰρ δὴ ὁ θέρεος. ὅσῳ δὲ πλέον ὑπὲρ ἑωυτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλαπλάσια ἐστὶ τῶν θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος. αὐτὰ τὰ δὲ ταῦτα, ἀντισηκώσιος γίνεται, ὥστε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν αὐτέμου ὁρμᾶται, ἔρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἱ Τυρῖται καλέονται. τέταρτος δὲ Ὑπάνις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν περιέχουσι νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀναπτύσσων ὁ Ὑπάνις ποταμὸς ῥέει. ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκύς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρή. οὕτω δὴ πικρὴ ἐοῦσα πικρὸν, ἡ μεγάθεϊ σμικρὴ ἐοῦσα, κιρνᾷ τὸν Ὑπάνιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὐρέσι χώρης τῆς τε Ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὐνόμα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ

titur (sumpto ex Celtis initio, qui omniũ in Europa ad solis occasũ extremi sũt, post Cynetas) totámque permẽsus Europã, ex trãsuerso ingreditur Scythiam. His quæ dixi fluminibus, & aliis aquas suas communicantibus, Ister fit omnium maximus. nã si alterius cum alterius aqua compareatur, prõfectò Nilus copia aquæ antecellit, quòd in eum nullus neque fluuius neque fons ingrediens, ad incrementũ aquæ confert. Quòd autem Ister sibi semper par fluit tam æstate quàm hyeme, ob id fit (vt mihi videtur) quòd hyeme est quantus est, aliquantulo maior quàm sua natura fert. nã per hyemem paululum in ea regione pluit, sed vbique ningit. AEstate verò nix, quæ sub hyemem decidit permulta, vndique in Istrum liquefacta dilabitur: eúmq; implet: nec ipsa solùm, sed cum ea imbres multi atque vehementes. Quippe pèr æstatem pluit: quo tẽpore quanto plus aquæ sol ad se attrahit quàm hyeme, tanto plus aquæ cum Istro miscetur æstate quàm hyeme. Ita quum paria faciat Ister datis aquis & acceptis, fit vt semper videatur sibi esse similis. Ex fluuiis ergo qui apud Scythas sunt, vnus est Ister. Post hũc Tyres, qui ab aquilone meãs, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terram à Nebride separat. ad ostium huius incolunt Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumẽ est Hypanis, ex Scythia veniens, & ex magna palude profluẽs, circum quã pascuntur equi syluestres candidi: rectéque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus Hypanis fluit ferè quinque dierum nauigatione, angustus, & adhuc dulcis, sed mox quatuor à mari dierum nauigatione sanequam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, vt quũ sit exiguus magnitudine, tamen inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Est autem hic fons in finibus regionis Scytharũ aratorum, & Alizonũ, eodem nomine quo locus vnde emanat, Scythica

151

lingua, Amaxampeus, Græca autem lingua, *ἱραὶ ὁδοὶ, id est, ſacræ vi.e.* Apud Alizonas autem contrahunt terminos ſuos Tyres & Hypanis: mox deinde in diuerſũ abeuntes, mediam intercapedinem laxant. Quartus fluuius eſt Boryſthenes, ſecundum Iſtrũ omnium maximus, & noſtra ſẽtentia, non modò Scythicorum fluuiorum lõgè huberrimus, ſed etiã cæteris huberior, præter AEgyptiũ Nilum, cum quo nõ licet alium comparare. Cæterorũ autẽ huberrimus eſt Boryſthenes, paſcua præbens amœniſſima & accõmodatiſſima pecorib⁹, necnon optimorum ac ſingularium piſcium affatim: idem ad potandum ſuauiſſimus, limpidus inter turbidos fluens, iuxta quẽ ſementis optima fit, [a] & herba non ſatiua, etiam altiſſima. In huius quoque oſtio ingens vis ſalis ſua ſpõte concreſcit. Præbet idẽ ingẽtia cete ad ſalſuram, ſpinis carentia, quæ antacæos appellãt. Alia præterea præſtat admiratione digna. Porro quadraginta quidem dierum nauigatione vſque ad locũ nomine Gerrhum, cognoſcitur ab aquilone fluere: at ſuperiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui poteſt: videtur tamẽ fluere per ſolitudinẽ ad Scytharum agricolantium plagam. nam hi Scythæ decem dierũ nauigatione accolunt hoc flumen. Cuius tãtùm ac Nili fõtes nec ipſe poſſum, nec vllum Græcorum reor poſſe dicere. Idem quũ ad mare aduenit, Hypanis cum eo miſcetur, eodem in loco l mare irrumpens. Quod inter hos amnes in confluentem tendentes intercapedinis eſt, [b] Hyppoleo promontorium vocitatur, vbi delubrum Cereris extructũ eſt. Vltra quod delubrum ſub Hypani incolunt Boryſthenitæ. Hactenus quæ ab his fluuiis. Poſt hos alius, qui quintus eſt, nomine Panticapes, & ipſe ab aquilone fluens, atque è palude: inter quem & Boryſthenem incolunt Scythæ agricolatores. Idem in Hylæam ingreditur, qua tranſmiſſa, Boryſtheni immiſcetur. Sextus eſt Hypacaris, qui è palude manans,

a Et gramẽ, quæ parte non ſeritur regio, altiſſimũ. *Ad Verbum*, profundiſſimum.

b Hipoleon

A μ', Ἑξαμπαῖος· καὶ ὁ τὸ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱραὶ ὁδοί. σφέα δὲ τοὺς τέρματα ὅ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὑπάνις καὶ Ἀλαζόνας· ὁδὸς δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέφας ἑκάτερος ῥέθρῳ θυρώων ὁ μέσον. τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμός, ὃς ἔστι τε μέγιστος τε μὲν Ἴστρον τούτεων καὶ πολυαρκέστατος, καὶ γνώμας ἐμῆς ἡμετέρης, οὐτι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλεῦ Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τε

B ἔστι συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἔστι πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας κῆ εὐνομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους ἀφθονίδον καὶ πλείστους· πίνεσθαί τε ἥδιστός ἔστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι· ἀπόρος τε πάρ αὐτὸν ἄρτιος γίνεται. ποιήτε, τῇ οὐ ἀπείρεται ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἄλες τε ἔστι τῷ σώματι αὐτοῦ αὐτόματοι πήγνυνται ἄπλετοι· κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ ἀνταιοίοις κα-

C λέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν, ἄλλά τε πολλὰ θωϋμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νέων Γέρρου χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἔστι, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω αἰέμου· ὃ δὲ κατύπερθε, δι' ὧν ῥέει αἰνόφατον οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν τῶν Σκυθέων τὴν χώρην. οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι περὶ αὐτὸν ἔστι δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται. μουνοῦ δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φρά-

D σαι τὰς πηγάς· δοκέω δὲ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καὶ οἱ συμμίσγεται ὁ Ὑπάνις· ἐς τὠυτὸ τέλος ἐκδιδοῦς. ὃ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων ἐὸν ἔρημόλον τῆς χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῇ ἱρὸν Δήμητρος ἵδρυται· πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ ἀπὸ τῆς Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοίκηνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τουτέων τῶν ποταμῶν. μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς

E ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης, καὶ ὃ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην. τρίτος ἀμείβει ἁμάθους δὲ ταύτην, ὃς Βορυσθενεῖ συμμίσγεται. ἕκτος δὲ Ὑπακύρις ποταμός, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης,

α Ἀμαξάμπιος.

β Γερρέων

γ ἐς πέλαγος ἐκδιδοῖ.

δ Ὑπακύρις

Διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς Καρκινῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τήν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον δρόμον. ἕβδομος δὲ Γέρρος ποταμὸς ἀπέχων μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, καὶ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέχων μέν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου· οὔνομα δὲ ἔχει τό, περ ὁ χῶρος αὐτός, Γέρρος. ῥέων δὲ ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τήν τε τῶν Νομάδων χώρην, καὶ τὴν τῶν βασιληίων Σκυθέων. ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ὑπάκυριν. ὄγδοος δὴ Ταναΐς ποταμός, ὃς ῥέει τὰνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς δὲ Ταναΐν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει ὃς οὔνομα ἐστὶ Ὕργις. τοῖσι μὲν δὴ οὐνόμασι τοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δή τι οἱ Σκύθαι ἐσκυθίσανται.

Τοῖσι δὲ κτηνέσι ἡ ποίη αἰσθομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἐστὶ ὅτι χολωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀνοιρεομένοισι δὲ τοῖσι κτηνέσι ἔστι σαθρώτατα ὅπη τοῦθ' οὕτως ἔχει. τὰ μὲν δὴ μέζω δύσπορά ἐστι· τὰ δὲ λοιπὰ νόμισμα κατὰ πόδα φέρεται. θεοὺς μὲν μούνους τούσδε ἱλάσκονται, Ἱστίην μὲν πάντων, ἔπειτα δὲ Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα. μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ Οὐρανίην Ἀφροδίτην καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι· οἱ δὲ καλεόμενοι βασιληίοι Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνόμαζονται δὲ Σκυθιστὶ, Ἱστίη μὲν, Ταβιτί· Ζάμ δὲ ὀρθότατα καὶ γώμμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος· Γῆν δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· Οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρτίμπασα· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδης. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρηι· τούτῳ δὲ νομίζουσι. θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε τοῖσι πρόσω τὰ ἱρὰ ὁμοίως· ἑρδομένη δὲ ὧδε· τὸ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς δύο πόδας τοὺς ἐμπροσθίους ἕστηκε· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτηνέος ἐὼν, καταβάλλει μιν πιπτόντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ· καὶ ἔπειτα βρόχῳ τοῦ αὐχένα. σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν τοῦ

Τὴν Ὑπάκυριν

152

medióſque Scythas nomadas influens, in mare voluitur, iuxta Carcinitin oppidum, ad dexteram coercẽs Hylæam, & cursum qui dicitur Achillis. Septimus est Gerrhus, nomen à loco obtinens, qui à Boryſthene dirimitur circa ea loca apud quæ Boryſthenes cognoſcitur: cui loco nomẽ est Gerrho, disterminátque regionem Scytharum nomadum ac regiorum. & *dum in mare fluit* in Hypacarin dilabitur. Octauus est Tanais, qui ſuperius è vaſta palude profluens, in aliam vaſtiorem diffunditur, nomine Mæotin, quæ diſcludit regios Scythas à Sarmatis. In hunc Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His celeberrimis amnibus Scythæ muniti ſunt.

Gramen quod in Scythia germinat, omnium quæ nos nouimus germinum [a] aridiſſimum est: quod ita ſe hãbere diſſectis pecoribus licet diſcernere. Et ea qui dem vt quammaxima ſunt, ita apud eos abundant. cætera autem vulgaria ſunt. Atque hũc in modũ [b] res ſunt eis inſtitutæ. [c] Deorũ hos ſolos propitiantur: Veſtam ante omnes, deinde Iouẽ ac Tellurem: exiſtimantes Tellurem Iouis coniugem eſſe. Poſt hos Apollinem, & cæleſtem Venerem, & Martem & Herculem. Hos cũcti Scythæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scythæ vocantur, etiam Neptuno ſacrificant, appellantes Veſtam lingua ſua Tabiti: Iouẽ, Papæum: mea ſententia rectiſſimè: Tellurem, Apiam: Apollinẽ, OEtoſyrum: cæleſtẽ Venerem, Artimpaſam, Neptunum: Thamimaſadem. Simulacra & aras & delubra [d] facienda non putant, præterquam Marti. Idem ſacrificium prorſus apud omnia templa fieri eodem modo eſt inſtitutum, qui talis eſt: Victima ipſa primoribus implicita pedibus ſiſtitur, cuius à tergo ſtans immolator, amota in primis infula, pecudem ferit, eáque concidente deum inuocat cui illam mactat: deinde circumdat laquem collo, tũ iniecto baculo circumdu-

a *Videtur aliud legiſſe quàm ὀπιχολωτάτη.*

b Ritus ſunt eis inſtituti.

c His ſolis diis litant, *vel, ſacrificant.*

d Facere nõ eſt illis vſu receptũ.

cit, hostiámque strangulat non incenso igni, [a] non votis nũcupatis, non sumptis libamẽtis, sed vbi pecudem strangulauit, eique pellem detraxit, ad coquendum se conuertit. Verùm quum Scythica regio lignorum sit admodum inops, hoc ab illis ad carnẽ coquendam excogitatum est: Vbi victimam pelle denudarunt, denudant quoque ossa carnibus, dehinc illas in lebetes eius gentis (Lesbiis crateribus assimiles, nisi quòd sunt multo capaciores) iniiciunt: subiectis atque succensis ossibus hostiarum, coquunt. Si autem non adfuerit lebes, omnes carnes hostiarum in aluos illarũ & cum aqua commiscent, atque ossa succẽdunt. Quibus pulcherrimè ardẽtibus, & aluis facilè capientibus carnes ossibus separatas, ita fit vt bos se ipse coquat: & item cætera pecora immolata, per semetipsum quodque elixum fit. Coctis carnibus, is qui immolauit, earum atque intestinorum [b] libamenta ante seporricit. Immolant autẽ cùm alia pecora, tum præcipuè equos. Et aliis quidem diis hunc in modum & alias pecudes immolant. Marti verò sic prisco ritu apud quosque tale extruitur templum: Sarmẽtorum fasces aggeruntur trium in longum latúmque stadiorũ, minoris tamen sublimitatis: desuper quadrata planities efficitur: tria latera prærupta sũt, quartum ac cliue, per quod ascendatur. Eò quotannis comportant centum quinquaginta plaustra sarmentorum. nam semper propter cæli tempestatẽ illa marcescũt. Sub hac cõgerie ferreus acinacis, qui singulis vetustus est, statuitur. Idque est Martis simulacrum, cui annuas hostias offerunt cùm aliorum pecorum, tum equorum, & plus [c] huic acinaci quam cæteris diis. Ex captiuis centesimum quemque immolãt, non eodem quo pecora modo, sed diuerso. nã vbi eorum capitibus vinum libauerunt, ipsos intra quoddam vas iugulant: dehinc eisdem in congeriem sarmentorum sublatis, acinacem cruore perfundũt. Hæc quidem supra conferunt.

a Non oblatis primitiis.

b Primitias.

b His. *Intelligit fortè Martis & acinaci.*

A γει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ αἰσσόμενος, οὔτε κατάρξάμενος, ὅτ' ἂν θύσειε. ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τὰ πέτεται ὡς ἔψησιν. τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδέ σφι ἐς τὸ ἔψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα σφεας ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ἐπιχωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι ὡσοστεικέλους, χωρεῖν ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἔψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρηίων· ἢν δὲ μή σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ ὡυδαμίξαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα· τὰ δὲ αὐθέται κάλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι βοὸς τὰ κρέα ἑωυτῶν καὶ τὰ τοῦ ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἑψέει, καὶ τἆλλα ἱρήια ἑωυτῶν ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς ὃ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τἆλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα. τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ Ἄρηϊ ὧδε κατὰ νόμους· ἐκ πάσης τῶν ἀρχηίων ἐσίδρυται σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συννενέαται ὅσον τε τρὶς σταδίους τρὸς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ, ἔλασσον· ἐπὶ δὲ τούτου, τετράγωνον ἄπεδον πεποίηται· καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, τὸ δὲ ἓν, βατὸν μάλιστα. ἔτεος δὲ ἑκάστου ἁμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν βουλεύονται φρυγάνων. ὑποκαίεσθαι γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χειμώνων. ὑπὲρ κυρίου δὴ τοῦ ἕρκεος ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαῖος ἑκάστοισι· καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους τρισσάγησι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδε ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους μὲν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ ᾧπερ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὰν γὰρ οἶνον ὑπισχνέωνται κατὰ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τοῦτον ἀνθρώπους ἐς ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες ἄνω ὑπὲρ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων, καταχέουσι ἐπὶ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο. κάτω δὲ

κατευξάμενος,

ἐπὶ θυσίαν

ἐπὶ σκοπὸν

κάτω δὲ τῶδε τὸ ἱρὸν ποιοῦσι τάδε· τῶν ἀ- A
ποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους
πάντας ἀποτάμνοντες σὺν τῇσι χερσὶ, ἐς
τὸν ἀπάρξασθαι νηέρα ἱεῖσι· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀ-
πέρχονται ἱρήια ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ
τῇ αὐτῇσι κέεται, καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. θυσίαι
μὲν νυν αὗται σφι κατεστέασι. ὗσι δὲ οὗτοι
οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τῶνδε ἐν
τῇ χώρῃ θέλουσι.

Τὰ δὲ ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδε σφι διακέεται· ἐπεὰν πρῶτον ἄνδρα κατὰ βά- B
λῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους
δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τουτέων τὰς κε-
φαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλέϊ. ἀπενείκας
μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς λείης μεταλαμβά-
νει τλὴν ἂν λάβωσι· μὴ ἀνείκας δὲ, οὔ. ἀπο-
δείρει δὲ αὐτὴν ὑπτίῳ τοιῷδε· περιαμὼν
κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κε-
φαλῆς, ἐξίει. μετὰ δὲ, ἐρύσας βοὸς πλευ-
ρῇ, δέψει τῇσι χερσί. ὀργίσας δὲ αὐτὸ, ἅτε
χειρόμακτρον ἕκτηται. ἐκ δὲ τῶν ἱππείων C
τῶν ἵππου τὸν ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐξ-
άπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλείστα
153 δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἄριστος
οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀ-
ποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυνται ποι-
εῦσι, συρράψαντες κατάπερ βαίτας. πολ-
λοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χέρας νε-
κρῶν ἐόντων ἀποδείραντες, καὶ διαστείναν-
τες αὐτῇσι ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρε-
τρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ D
παχὺ καὶ λαμπρὸν λίην ἄρα χεδὸν δερ-
μάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι.
πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἀνδρας ἐκδείραντες,
καὶ διαστείναντες ὅπερ ξύλων, ἐπ' ἵππων
περιφέρουσι. τάδε μὲν δὴ οὕτω σφι νενό-
μισται. αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὐ πά-
των, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε· ἀπο-
πρίσας ἕκαστος πρῶτον ὅσον ἔνερθεν τῶν ὀφρύων,
ἐκκαθαίρει· καὶ ἢν μὲν ἦ πένης, ὁδὸν ἔξωθεν
ὠμοβοέῃ μούνῃ περιτείνας, οὕτω χρᾶ- E
ται· ἢν δὲ πλούσιος, τὴν μὲν ὠμοβοέην πε-
ριτείνει ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω
χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ
τῶν οἰκηίων, ἢν σφι διάφοροι γίνωνται, καὶ
ἢν τις ἐπικρατήσῃ αὐτῶν πρὸς τὸν βασι-
λέϊ. ξείνων δὲ οἱ ἐλθόντων τῶν ἂν λόγου ποιήσηται, τὰς κεφαλὰς τούτους τοὺς διαφέρῃ,

ἀπάρξασθαι

κατακρυσώσας,

inferius autem in templo ista faciunt: Virorum interemptorum omnes humeros dextros præcidunt, quos vnà cum manibus in aerem iaciunt. & quocunque deciderit manus, ibi iacet, seorsum autem mortuus. [a] Cæteris deinde solemnibus confectis abeunt. Et sacrificia quidē hæc ab eis sunt instituta. [b] Sues pro nihilo putāt, quas nec alere omnino in sua regione volunt.

Quæ verò ad bellum attinēt, hūc in modum sunt ab eis comparata. Quem primum virū ceperit vir Scytha, eius sanguinem potat: quoscunque in prælio interemerit, eorum capita regi offert. nam capite allato, fit prædæ quācunque ceperint particeps, alioqui expers. Caput hoc modo præcidit: In orbē illud amputat circa aures, verticéque sumpto excutit, deinde pellem detrahit: & vbi sicut bouis corium manibus molliuit, tanquam mantile possidet, eáque & habenis equi sui appēsa gloriatur: qualia mātilia vt quisque plurima habet, ita vir iudicatur præstantissimus. Sūt quoque multi qui coria hæc humana tāquā brutorum consuant, quibus pro amiculis induantur. Multi etiam cæsorum hostium manus dextras cum vnguibus excoriāt, [c] eísque opercula pharetrarū integūt. Est autē inter omnia coria humanū ferè & crassum maximè & candore splendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & super ligna extētos, supra equos circumferūt. Hæc ab illis in mores sunt recepta. [d] Non tamen de omnium, sed de inimicissimorū capitibus hoc faciunt, vt quisque illud quod est infra supercilia, recisum prorsus excutiat: & crudo tantùm bouis corio, si pauper sit, sin diues, non modò exterius inducat bouino corio, verūetiam interius inauret, & sic vterq; pro poculo vtatur. Idem agunt de familiaribus, si inter eos extiterint discordiæ, & apud regem victoria sint potiti. Hæc capita hospitibus qui ad eos veniunt viri alicuius existimationis, exhibent:

a *Videtur aut diuersam à nostra lectionem sequutus esse, aut nostrā non intellexisse. Quatamen ἀπάρξασθαι habet pro eo quod Vet. cod. ἀπάρξασθαι.*

b Suum nullus est illis vsus.

c Eísque pharetras integūt. *Vel,* Et ex éis opercula pharetrarum conficiunt.

d At capitibus non quidem omnium, sed inimicissimorū, hoc faciunt.

referúntque, illos, quum essent domestici, & ad pugnam lacessissĕt, ab ipsis esse superatos: id strenuitatis loco ponẽtes. Semel autem quotannis [a] singuli regionũ principes miscent vinum crateri, de quo [b] Scythæ omnes hostium homicidæ bibunt, at non gustãt qui nihil præclari operis ediderint, sed sine honore seorsum sedent: quæ res apud eos maximæ est ignominiæ. Qui verò cõplures cædes fecerunt, hi duobus pariter quos habẽt calicibus potãt.

Apud eosdem permulti sunt vaticinatores, qui pluribus virgis salignis diuinant, ad hunc modum: Grandes virgarum fasces quum attulerunt, humi positos dissoluunt, ac seperatim ponentes illarum singulas, vaticinãtur. [c] ad hæc dicendo, viceuersa virgas prehendunt, ac rursus sigillatim componunt. Hæc est illis tradita à maioribus diuinatio. Sed Enaries, [d] qui sunt androgyni, aiunt sibi à Venere traditam diuinationem, qui tiliæ fronde vaticinantur. Tiliam vbi quis trifariam sciderit, digitis suis eam implicando ac resoluendo tractat, atque in hunc modum vaticinatur. Horum tres maximè probatos accersit rex quoties ægrotat: cui isti semper ferè dicũt hũc aut illum ciuem (nominant autẽ hominem de quo loquũtur) peieraſſe, iurãtem per regium [e] solium: (est autẽ Scythis mos plerunque iurandi per regium solium, quum maximum volunt interponere iusiurandum) protinúsque is quem dixerint peieraſſe, adductus, coarguitur scientia diuinandi, tanquam compertus falsò deieraſſe per regium soliũ, & ob id regem ægrotare. Si ille inficiãs se negat peieraſſe, [f] atque rem grauiter fert, rex duplũ vaticinorũ accersit: qui inspecta diuinandi ratione, si & ipsi hominẽ periurii conuicerint, sine mora caput excidunt: eiúsque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin verò illi qui superuenerũt vaticini hominesabsoluerint,

a Vnusquisque prouinciæ præfectus in sua prouincia craterem vini temperat, de quo Sc.

b Scythæ omnes bibunt à quibus hostes sui interfecti fuerint: at qui hoc facinus non ediderint, hoc nõ gustant, sed, &c.

c Simúlque dum hæc dicunt, virgas rursum conuoluunt, quas videlicet euoluerãt, & in vnum componunt.

d *Legit* οἱ ἢ ἀνδρόγυνοι, *pro* καὶ οἱ ἀνδρ.

e *Aut*, larem.

f Καὶ διτολογέσας, *quod dicitur Gall.* Et dit qu'on luy fait tort.

A καὶ ὑπολέγει ὡς οἱ ἐόντες οἰκήϊοι πολεμίοις προσεθήκατο, καὶ σφέων αὐτὸς ἐπεκράτησε τούτῳ τῷ ἀνδραγαθίῃ λέγεται. ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου οἰνομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑωυτῷ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοι δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀναιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ᾖ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται. ὄνειδος δέ σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δὲ καὶ αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σκύφους δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

Μάντιες ἢ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἱ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτέῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους εἰσενείκωνται, θέντες χαμαί, διεξελίασοισι αὐδέα· καὶ ἅμα μίαν ἑκάστην ῥάβδον λύθέντες, θεσπίζουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίδην συνιθεῖσι. αὕτη μὲν τοῖσι ἡ μαντικὴ, πατρωίη σφί ἐστι. οἱ δὲ ἐναρέες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὦν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπεὰν τὸν φιλύρινον τείχεα χίσῃ ἀμπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτοῦ, καὶ ἀμφλύων, χρᾷ. ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων αὐτῶν ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἳ ὑπ' αὐτῷ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται. καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸν ἐπίπαν μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἑστίας ὀμόρκηκε οὗς καὶ οὓς λέγοντες τῶν ἀστῶν ⟨ὦ⟩ αὐ δὴ λέγωσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἑστίας νόμος Σκύθῃσι τὰς μεγίστας εἶναι ὀμνύουσι τότε ἐπεὰν ⟨ὦ⟩ μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι) αὐτίκα δὲ ἁλόντα λαμβάνουσι) τοῦτ' ⟨ὦ⟩ ἂν δὴ φῶσι ὀμορκῆσαι. ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ὀμορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἑστίας, καὶ ἅμα ταῦτα ἀλγέοντα ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ὀμορκῆσαι, καὶ διωλογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μαντίας· καὶ ἢν μὲν καὶ οὗτοι ἐσορέοντες ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσωσι ὀμορκῆσαι, τὸν δὲ ἤδεως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· ἢν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι,

ἄλλοι προφῆσι μαντῖες, καὶ μάλα ἄλλοι. ἐπὶ τῶν οἱ πλούνες τὸν αἰεὶ θερσπον ἀπολύσωσι, δίδοται τοῖσι τελευταίοισι τῶν μαντίων αὐλοῖσι ἀπόλυσις. ἀπολυσι δὲ αὐλοὺς ὧδε τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης φρυγάνων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμπεδήσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, καὶ τειρηνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποθρήσαντες δὲ αὐτοὺς, ἀπιεῖσι, φοβήσαντες τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συλλαμπρηνόμενοι τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ παρεκκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτέων ὁ ῥυμὸς καταπέσῃ. καταφεύγουσι δ' ὅπῃ τῶν εἰρημένων ἕκαστοι τὰς δ' ἄλλας αἰτίας τῶν μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. τοὺς δὲ αὖ ἀποκτείνοι βασιλῆς, τουτέων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, παρὰ τοὺς αἰεὶ ποιέονται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὑπέατι ἢ ὀϊστῷ ἢ παίσαντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος. καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀϊστοὺς, καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά· καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσί. ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ παρεκπλωτὸς, ἐνθαῦτα, ἐπεὰν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἑτοῖμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀνδρωμαλέωσι τὸν νεκρὸν καταχεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα· τὴν δὲ γαστέρα ἀναχανδεῖσαν, καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνήσου, συνεῤῥαμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δὲ αὖ παραδεξάμενοι κομιθέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τάδε· οἱ βασιλήιοι Σκύθαι τοῦ ὠτὸς ἀποταμνονται, τείχας περιτέμνονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, ἀφ' τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς ὀϊστοὺς ἀφαιρέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι. οἱ δὲ σφι ἕπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον.

A alii atque alii præſto ſunt: quorũ ſi plures abſoluerint, decernitur primis illis vaticinis eſſe pereundum. eóſque hũc in modum necant: Plauſtrum concameratum vbi ſarmentis referſerũt, bobúſque iunxerũt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus poſt tergũ reuinctis, atque ore obſtructo, extendunt in medium ſarmẽtorum: incenſíſque ſarmentis territando agitãt boues. quorum boũ multi cum vaticinis concremã-

B tur, multi ambuſti, cremato vtique plauſtri temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt *μαίνπας, id eſt, vaticinos*, etiã ob alias cauſas, appellántque *ψευδομαίνπας, id eſt, falſos vaticinos*. Sed quos morte rex afficit, eorũ ne liberos quidem relinquit, ſed vniuerſos mares interficit, fœminis nihil læſis. Fœdera cũ quibuſcunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuſo in grãdem calicem fictilem, vino cómiſcẽt

C corũ ſanguinem qui feriunt fœdus, percutiẽtes [a] cultello aut incidẽtes gladio aliquãtulum corporis. deinde in calice tingũt acinacẽ, ſagittas, ſecurim, [b] gladiũ. Hæc vbi fecerũt, ſeſe multis verbis deuouent: poſtea vinum epotant non modò ii qui fœdus fecerunt, ſed etiam comites ii qui ſunt maximæ dignitatis.

a *Sunt qui* θοcẽ *Græcam* ὑπέατι *ſuſpectã habeant.*

b Iaculum.

Regũ autẽ ſepulcra apud Gerrhos ſunt. Vbi Boryſthenes iam

D nauigabilis eſt, ibi, quum rex eorum deceſſit, ingentem ſcrobem effodiunt forma quadrata. hoc vbi præpararunt, accipiunt mortuũ corpore incerato, aluo euulſa atque expurgata, quã ſilere cõtuſo & thymiamate apiíque ſemine & aniſi quũ expleuerũt, reſuũt rurſus, impoſitúmque plauſtro cadauer ad aliam gentem ferunt. Quod qui excipiunt, eadẽ agunt quæ regii Scythæ: [c] aurem deci-

c Auris *partem* amputant,

E dunt, crinem circũtondent, brachia circumcidunt, frontem naſúmque conſauciant, ſiniſtram manum ſagittis traiiciunt. Poſtmodum regis cadauer carpento ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipſos comitatur ad eos vnde primùm venerant.

Vbi iam mortuum circumferẽtes, luſtrauerunt ſingulas gentes quibus imperauit, apud eos deponũt qui in extremis Gerrhis habitãt, & in ſepulcris. Quem poſtquam ſuper torum in loculo poſuerũt, haſtis hinc atque hinc defixis, deſuper ligna diſponũt, deinde pallio contegunt. In reliqua loculi ſpatioſitate aliquam eius pallacam ſtrangulatam ſepeliũt, & eum qui vinum miſcebat, & cocum & equiſonem & miniſtrũ & eum qui erat à nuntiis, necnõ equos & aliarum rerũ omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs nihil in vſu habent. His actis, humum certatim atque auidè iniiciunt, cupientes tumulum quammaximum efficere. Circumacto anno, rurſus hoc agunt: E famulis regis intimos ſumunt. (ſunt autem famuli regũ, [a] ingenui Scythæ, & quos ipſe rex iuſſerit. nam nullus venalitius ei miniſtrat.) Horum miniſtrorũ quinquaginta quum ſtrangulauerint, ac totidem præſtantiſſimos equos, [b] eductis inteſtinis & expurgatis, paleis implent, ac conſuunt: & vbi dimidium fornicis ſuper duo ligna reſupinatum ſtatuerint, alterúmque dimidium ſuper altera duo ligna, & item alia multa huiuſcemodi defixerint, tum ſuper ea equos imponunt, craſſis tignis in lõgum ad ceruicem vſque traiectos, ita vt priores fornices ſuſtineant armos equorum, poſteriores verò iuxta femora ſuſcipiãt vteros, vtriſque cruribus ſupernè pendẽtibus. Equos autem infrænant, eorúmque habenas ad palos extentas alligãt: dehinc ſuper eorum ſingulos ſtatuunt ſingulos quinquaginta iuuenum ſtrangulatorum, hunc in modũ, Vnicuique eorum rectum ſtipitem per ſpinam ad ceruicẽ vſque tranſfigunt: quod inferius ſtipitis extat vltimum, infigũt tigno illi quo equus traiectus eſt. His equitibus ſepulcro circumpoſitis abeũt. Hũc in modũ reges ſepeliũt.

a Sunt autẽ Scythæ indigenæ. nã famuli ſunt quos rex iuſſerit: nec vllus venal. *Legiſſe autem videntur hic interpr.* ἀγενέες *pro* ἐγγενέες.

b Vacuata & purgata aluo.

A ἐπεαὶ ἢ πολλὰς περιέλθωσι τὸν νέκυν νομίζοντες, ἐν Γερρίοισι ἔσχατα καὶ τοιχημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἀρχῆσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἐπεαὶ θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι, ὀπὶ σιδάδος περιπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑποστείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιψὶ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἱππουχέα, καὶ διηκόνιον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵπ-

B πους, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχάς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἁμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὖτις ποιεῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεωτάτους, (οἵδε εἰσὶ Σκύθαι ἐγγενέες· οὗτοι γὰρ εἰσι θεραπεύοντες τοὺς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσί σφι θεράποντες) τουτέων ὧν τῶν διηκόνων

C ἐπεαὶ ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλίστους πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτέων τὴν χοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἀψίδος ἢ ἥμισυ ὀπὶ ξύλα δύο, ἥμισυ σήσαντες ὑπλιον, καὶ ὃ ἕτερον ἥμισυ τῆς ἀψίδος ἐπ' ἕτερα δύο καταπήξαντες τρόπῳ τοιούτῳ, πολλὰ ταῦτα ἔπειτα τῶν ἵππων καταμήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζουσι αὐδεὶς ὀπὶ ταῖς ἀψίδας. τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι ἀψίδες ὑ-

D πέρκεινται τοῖς ὤμοισι τῶν ἵππων· αἱ δὲ, ὅπισθεν τοῦ δὴ τοὺς μηροὺς, ταῖς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι. σκέλεα δὲ ἀμφότερα καταχρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ τόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι ἐς ὃ πρόσθεν αὐτέων, καὶ ἔπειτα ἐπὶ παρειάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεηνισκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπ' ἵππων· ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεαὶ νεκροῦ ἑκάστου τοῦ δὴ τὴν

E ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑποδέχει τὸ ξύλου τούτου, τὸ ἐς τὸ ἅρμον πηγνύουσι τῷ ἑτέρου ξύλου· ὃ δὴ τὸ ἵππου. ὀπὶ σήσαντες ἢ κύκλῳ τὸ σῶμα, ἱππεύειν τοιούτους ἀπελαύνουσι. οὕτω μὲν τοὺς βασιλέας θάπτουσι.

ἐγγενέες

τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσοικέοντες τοὺς φίλους ἐν ἁμάξῃσι κειμένους. τῷ δὲ ἕκαστος παρατιθεὶς παρατίθησι τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτουσι). θάπτοντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε· συμπαλύνοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ δὲ σῶμα τάδε· ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ τοῦτα πίλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφέξαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς ἀφανέας ἐβάλλοισι ἐς σκάφιον κειμένου ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πίλων. ἔστι δὲ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτη. τούτῃ δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἡ κάνναβις αὕτη· καὶ αὐξομένη καὶ σπερμαίνη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες μὲν καὶ εἵματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· οὐδεὶς ἂν, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, ἀγνοίη λίνου ἢ κανναβίος ἐστί· ὃς δὲ μὴ εἶδε κω τὸ κάνναβις, λίνεον δοκήσει εἶναι τὸ εἷμα. τούτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς κανναβίος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδυόμενοι ὑπὸ τοὺς πίλους, καὶ ἔπειτα ὑποβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ τοὺς πυρούς τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρί. τὸ δὲ θυμιᾶται ἐπιβαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμία ἀτμὶν πυρίη ἀποκρατήσειε· οἱ δὲ Σκύθαι ἀγάλμενοι τῇ πυρίῃ ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἐστί. οὐ γὰρ δὴ λοιῶνται ὕδατι θερμῷ τὸ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ παραχέουσαι, καταψύχουσι τὸν λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ καταψυχόμενον τοῦτο, παχὺ ἐόν, καταπάσσονται πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίην σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει. ἅμα δ' ἀπαρεύσασα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὸν καταπλασμὸν, γίνονται καθαροὶ καὶ λαμπροί.

Ξείνοισι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φεύγουσι, μήτοι γε ὦν ἀγήνορες, Ἑλληνικοῖσι δὲ ἤρεσα, ὡς διέδεξε Ἀνάχαρσις τε ὁ δεύτερα αὖτις Σκύλης. οὗτος μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεί τε γῆν πολλὴν θεωρήσας,

A Alios autem Scythas, quum decesserũt, proximi quique in plaustris collocatos ad amicos circũferunt. eos singuli amicorum excipientes, epulum cadauer comitantibus præbẽt, tam propinquis quàm cæteris. Ad hunc modum quadraginta diebus priuati homines circumaguntur: dehinc [a] humantur, tali tamen ratione prius purgati: Vbi caput exinaniuerunt, abluerúntque, circa corpus ita agũt: Tria ligna statuunt B mutuò inclinata, circa hæc prætendũt lanea pilea, quammaximè possunt constipantes, & in [b] scapham in medio lignorum pileorúmque positã lapidẽs coniiciũt ex igne [c] perspicuos. Nascitur autẽ apud eos cãnabis lino simillima, præterquã crassitudine ac magnitudine: sed multo quàm nostra est præstãtior, vel sua spõte nascens, vel fata: ex qua Thraces vestimenta conficiunt lineis C simillima: quæ [d] nisi quis admodum terat, linea sint an cãnabea, non queat dignoscere: & qui nõ viderit cannabem, existimet lineum esse vestimentum. Huius cannabis sumptum semen Scythæ sub pileis occulunt, supra lapides igne [e] perspicuos: vnde fit thymiama: tantum reddens vaporem quantum apud Græcos nullum thuribulum reddit. Hoc odore stupentes Scythæ eiulant: quod apud ipsos loco lauacri est. D [f] neque enim lauãt omnino corpus, sed vxores eorũ infundentes aquam, corpora ad lapidem aliquem scabrum conterunt cypresso & cedro & thuris ligno: deinde perfrictum corpus quũ intumuerit, illud faciémque medicamẽtis oblinunt. Id eas simul bene olentes facit, simul postero die, [g] medicamentis amotis, mũdas ac splendidas.

Externis hi ritib⁹ vti magnopere cauent, ne mutuò quidem E inter se: sed Græcorum præcipuè, [h] vtique posteaquam deprehenderunt Anacharsin, & deinde iterum Scylem. Siquidem Anacharsis quum multum orbis terrarum contemplatus esset,

a Humantur. Postquam autem humarũt Scythæ, ita se purgant. Vbi caput absterserunt & lauerunt, hæc circa corpus faciunt.

b Alueum.

c Fulgentes. *Vel*, candentes.

d Nisi quis sit valde exercitatus, lin.

e Fulgentes. *Vel*, candentes.

f Corpus enim nullo pacto lauãt. At vxores eorum effundunt aquã, deinde cupressi & cedri & thuris lignum ad scabrũ aliquem lapidem atterunt: eo autẽ quod ita fuerit atterendo abrasum (est autem crassum) corpus totum faciémq; oblinunt.

g Ramẽtis quibus se obleuerãt.

h Vt ostendit Anacharsis, & deinde iterum Scyles. Anacharsis enim, quum multo orbis terrarũ spatio perlustra-

to, magnáque sapientia sibi inde comparata, Scythicas sedes repeteret, per Hellesp. nauigans, Cyzicum appulit. vbi vouit matri d.

& multum in sapientia profecisset, eam ad mores Scytharũ pertulit. Is dum per Hellespontum nauigans tenuisset Cyzicum, vouit matri deorum, (offendit enim Cyzicenos eius diem festum magnifico sanè apparatu celebrantes) si saluus sospesque domum reuertisset, sacrificaturum se eodem ritu quo Cyzicenos sacrificãtes vidisset, & peruigilium noctis instituturum. Quum igitur in Scythiam venisset, [a] venit ad locum qui dicitur Hylæa, iuxta Achillis cursum sita, vbique omnifariis arboribus referta. In hanc abstrudens se Anacharsis, omnem festi ceremoniam deæ persoluit, tympanum tenens, [b] exutisquid simulacris. Hæc eum agentem quidã Scytha animaduertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipse contulisset se eò, & Anacharsin ea facientem inspexisset, excussa sagitta necauit. Et nunc siquis de Anacharsi interroget, Scythæ negant se nouisse hominem, ob id quòd in Græciam peregrinatus externosque sit mores sectatus. [c] Licet (vt ego accepi) tutor fuerit Timnis, filii Spargapithis, patruúsque Indathyrsi Scytharum regis, filius Gnuri, nepos Lyci, pronepos Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, cõstat eum à patruele fuisse interemptum. Indathyrsus enim fuit filius Saulii, Saulius autem fuit qui Anacharsin interemit. Quanquam & aliud quiddam Peloponnesos audiui referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ factum esse discipulum: & quum redisset, dixisse ad eum qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapiẽtia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, qui soli rationem haberẽt dandi & accipiendi prudenter. Verùm hæc narratio aliter ab ipsis Græcis deluſa est. Hic igitur vir [d] (quẽadmodum antea dictũ est) mortẽ oppetiit. [e] & ipse quidẽ ita egit propter externos ritus & Græcorum cõsuetudinẽ. Multis autẽ sanè annis postea interiectis ita passus est Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharũ rex,

a Clam ingressus est Hylæam. *Vel*, in Hylæam se abdidit.

b *Legit Valla* ἐκδυσάμενος, *pro* ἐκδησάμενος, *pro quo perperam legitur in Vulg. edit.* ἐκδημοσάμενος.

c Vt autem ego ex Timne tutore Spargapithis, audiui, fuisse eum Indathyrsi regis Scytharum patruum, filium autẽ Gn. n. L. pron. Sp. si ex hac fam. fuit Anach. se à patruele interemptum fuisse sciat. Indathyrsus, &c. *Est autem aliqua ἀνακολουθία in Græco, quam expressimus.*

d *Vel.* Eo quo dictũ est modo, interemptus fuit.

e Et huic quidẽ propter externos ritus & propter consuetudinem quæ illi cũ Græcis fuerat, talia contigerũt. Mult. &c. *Q. d. Vt autem huic ita damnosa fuit ritualium externorum cognitio, &c. ita Scyli multũ postea annis.*

A καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίῃ πολλῇ, ἐκομίζετο ἐς ἤθεα τὰ Σκυθέων, πλέων δι' Ἑλλησπόντου, τοτὲ μὲν σχεδίῃ ἐς Κύζικον· καὶ εὑρὼν μὲν τὴν μητέρα τῶν θεῶν ἀναγομένας σὺν Κυζικηνοῖς ὀρτὴν μεγαλοπρεπέα κάρτα, εὔξατο τῇ μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, εἰ οἱ σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπονοστήσει ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταυτὰ καὶ ὅσα τοῖσι Κυζικηνοῖσι ποιεῦντας, καὶ πανυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκαθηνὴν, καταδὺς ἐς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἡ δ' ἔστι μὲν ἐν Ἀχιλλήιον δρόμου, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων πάντων πλέη· ἐς ταύτην δὴ καταδὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὀρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. κατὰ τις τῶν Σκυθέων κατάφορα θεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέϊ Σαυλίῳ· ὁ δέ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν ἐάν τις εἴρηται περὶ Ἀνάχαρσιος, οὐ φασὶ μιν Σκύθαι γινώσκειν, ἀλλὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τοῦ Σπαργαπίθεος ὀπαδέοντος, εἶναι αὐτὸν Ἰνδαθύρσου τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάππων, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρεω τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν ταύτης ἐστὶ τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἴσως ἐστὶ τοῦ ἀδελφιδεοῦ ἀποθανών. Ἰνδάθυρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. καίτοι ἄλλα γε ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀγάλλεσθαι ἐπὶ πάσῃ σοφίῃ, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοισι δὲ μούνοισι ἐπίστασθαι νόου καὶ δέκεσθαι λόγον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν αὐτὸς, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μὲν νεῦν οὕτω δή τι ἐτώρησε διὰ ξεινικά τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. πολλοῖσι δὲ χάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀριπείθεος ἔπαθε τὰ παραπλήσια τούτῳ. Ἀριπείθεϊ γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλεῖ

μεγαλοπρεπέα

γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰ-
στρηνῆς δὲ γυναικὸς οὐδαμῆθεν ἐγχωρίης· ἣ δὲ μήτηρ αὐτῷ γλῶσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δέ, χρόνῳ ὑστέρῳ, Ἀρπείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τοῦ τε βασιληίου πρήσσεται, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν πατρός, τῇ οὔνομα ἦν Ὀποίη. ἐκ δὲ αὐτῆς ἡ Ὀποίη οἱ ἐγένετο Ὀρίκης Ἀρπείθεϊ παῖς· βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, διαίτῃ μὲν οὐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν μᾶλλον τὰ Ἑλληνικὰ ἐτετραμμένος διὰ ἀπὸ παιδὸς ἐπαιδεύθη. ἐποίεέ τε τοιόνδε· ὅτε ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τὴν Σκυθέων ἐς τὴν Βορυσθενειτέων ἄστυ (οἱ δὲ Βορυσθενεῖται αὐτοὶ λέγουσι σφέας εἶναι ἀποίκους Μιλησίους) ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὸν μὲν στρατιὸν κατελίπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκλήισειε, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικήν, λάβεσκε αἶψα Ἑλληνίδα ἐσθῆτα· ἔχων δὲ αὐτὴν τούτων, ἠγέρχετο, οὔτε δορυφόρων ἑπομένων, οὔτε ἄλλου τευ ἐθέλοντος. τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τις μιν Σκυθέων ἴδοι ἔχοντα τοιούτην τὴν στολήν. ἐς πάλλακα ἐχρᾶτο διαίτῃ Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱροὺς ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ ἐπιμείνειε μῆνας ἢ πλέονας τούτου, ἀπαλλάσσετο, καὶ δὴ τὴν Σκυθικὴν στολὴν. ταῦτα ποιέεσκε πολλάκις. οἰκία τε ἐδείματο ἐν Βορυσθενεῖ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. ἐπεί τε δὲ ἔδεε οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ τοιῆσδε· ἐπεθύμησε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετήν, ἐγένετο φάσμα μέγιστον. ἔστι οἱ ἐν Βορυσθενειτέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτελέος περιβολή, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τουτέων μνήμην εἶχον) τὴν πέριξ λευκοῦ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασι. ἐς τούτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκάη πᾶσα, Σκύλης δὲ οὐδὲν τουτέων εἵνεκα ἧσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. Σκύθαι δὲ τὸν Βακχεύειν περὶ Ἕλληνάς φασι. οὐ γὰρ φασὶ εἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἀνάγει αἰθρήπους. ἐπεί τε

cùm alios filios multos, tum Scylē ſuſtulit ex vxore Iſtrina, haudquaquam indigena, quæ filium Græcam linguam literáſque edocuit. Interiecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiſo à Spargapithe Agathyrſorū rege, Scyles regnum ſuſcepit, & vxorē patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc ciuis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinēti Scythicus tamen viuendi mos nihil prorſus cordi erat, ſed Græcus, in quo fuerat imbutus à puero: idcóque multo magis ad hunc exercendum ſe cōuertebat. Vtique quum ad vrbem Boriſthenitarū Scythicum ducebat exercitum, (Boryſthenitæ autem ſe à Mileſiis aiunt eſſe oriundos.) ad hos, *inquam*, quoties Scyles veniebat, relicto in ſuburbanis exercitu, ipſe muros ingreſſus portas obſerabat, depoſitáque Scythica ſtola, Græcum ſumebat veſtimētum, & eo indutus, per forum ſpatiabatur, nullo neque ſatellitum neque populi comitatu, appoſitis qui portas cuſtodirent, nequis Scytharum cerneret eum geſtātem huiuſmodi ſtolam: & cùm cæteris Græcorum inſtitutis vtebatur, tum in faciendis deorum ſacris. Et quum ibi tempus menſtruum aut amplius triuerat, abſcedebat, induta ſibi Scythica ſtola. Idque ſæpenumero faciebat, extructis ſibi ædibus illic, & vxore illinc accepta. Sed quum foret ei malè euenturum, ex hac occaſione malè euenit. [a] Affectanti ei Dionyſum Bacchanalem initiari, ac hoſtiam initiationis iamiā ſumpturo in manibus, oblatum eſt ingens oſtentum. Erant ei in vrbe Boryſthenitarum circum ædes ſuas, (quarū paulo antè habui mentionem) magnas atque magnificas, è lapide cādido ſphīges & grypes ſtantes. in has ædes deus fulmen iaculatus eſt, totæque deflagrauerunt. Scyles nihilominus initiationem peragit. Enimuero Scythæ Græcis probro dant [b] bacchandi cōſuetudinem, negantes eſſe credibile deum inueniſſe quo homines ad dementiam adigantur. Poſteaquam

a Ei Dionyſi Bacchici ſacris initiari cupienti, & iamiam initiationis ritum aggreſſuro, oblat.

b Agendi bacchanalia conſuetudinem, negantes rationi cōſentaneum eſſe excogitare deum qui homines ad inſaniam adigat.

bacchanalibus ſacris initiatus eſt Scyles, quidã Boryſthenitarum Scythis indiciũ detulit, inquiens; Vos quidem Scythæ nos irridetis quòd bacchanalia agamus, quódque nos deus occupet: at nunc demum hic veſtrum quoque regem occupauit. nam bacchanalia exercet à deo in dementiam actus. Quòd ſi mihi non habetis fidem, ſequimini me, ré vobis oſtéſurum. Primores Scytharum hominem ſequuti ſũt: quos Boryſthenita ille deductos clãculũ in turri collocauit. Vbi adfuit Scyles cum thiaſo, Scythæ eũ bacchabundũm conſpicati, rem ingentis calamitatis eſſe duxerũt: digreſſique, ea quæ viderant omni exercitui indicarunt. Poſt hæc vbi ad lares ſuos rediit Scyles, defecerunt ab eo Scythæ, delecto fratre eius Octamaſade, ex filia Teris genito.[a] Scyles cognito quid de ſe fieret, & quam ob cauſam, profugit in Thraciam. Id quum audiſſet Octamaſades, cũ exercitu aduerſus Thraciam contendit: cui ad Iſtrũ progreſſo Thraces occurrerũt. Et quum conflicturi eſſent, Sitalces ad Octamaſadem miſit caduceatorẽ, cum his mandatis, Quid opus eſt inter nos tentare fortunam? Tu quidem ſororis meæ es filius, ſed habes germanum meum, quem ſi mihi reddideris, ego viciſſim Scylem tradã tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Erat enim apud Octamaſadẽ frater Sitalcis ab eo profugus. Hanc à Sitalce oblatam conditionem Octamaſades accepit, redditóq; Sitalci fratre, eodémque auũculo ſuo, Scylem recepit fratrem. Et Sitalces quidem recepto fratre reduxit exercitum: Octamaſades autem eodem die caput Scyli dẽpſit. Adeo ſua inſtituta Scythæ obſeruant: & iis qui externos ritus aſciſcunt, tales irrogant pœnas.

a Scyles quum ita ſe tractari videret, & cauſam ſciret. *Vel*, Quum videret ita in ſe conſuli.

Multitudinem autem Scytharum non potui exactè indagare, quum de eius numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rurſus paucos eſſe vtique Scythas. Quantum autem ſub aſpectum meum venit: Eſt inter

A δὲ ἐτελέθη τῷ βακχείῳ ὁ Σκύλης, διερρήξευσε τὴν τῶν Βορυσθενειτέων πρὸς αὐτὸν Σκύθας, λέγων, Ἡμῖν δὲ καταγελᾶτε ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν δὲ καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. εἵποντο τῶν Σκυθέων οἱ πρόσχωροι· καὶ αὐτοὺς ἀείραγων ὁ Βορυσθενείτης, λάθρη ὅτι πύργον ἐκαπίησε.

B ἐπεί τε δὲ παρῆκε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἶδον μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμηνον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδοιεν. ὡς δὲ μετὰ ταῦτα ἐξήλαυνε ὁ Σκύλης ἐς ἑωυτοῦ, οἱ Σκύθαι προσκαίμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γενόμενον ἐκ τῆς Τυρέω θυγατρός, ἐπῆραν τῶν Σκύλην. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ' ἑωυτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι' ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει

C ἐς τὴν Θρηΐκην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηΐκην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον ἐγένετο, ἐπαντέα μιν οἱ Θρήϊκες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψειν, ἔπεμψε Σιτάλκης πρὸς τὸν Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, Τί δεῖ ἡμέας ἀλλήλων πειρᾶσθαι; εἰς μὲν μοι τῆς ἀδελφεῆς παῖς, ἔχεις δὲ μευ ἀδελφεόν· σύ τέ μοι ἀπόδος τοῦτον, κἀγώ σοι τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι. στρατιὴ δὲ μήτε σὺ κιν- 157

D δυνεύσῃς, μήτ' ἐγώ. ταῦτα οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεχηρυκεύετο. ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκεος, πεφυγὼς τοῦτον· ὁ δὲ Ὀκταμασάδης κατανεύει ταῦτα. ἐκδοὺς δὲ τὸν ἑωυτοῦ μητρωα Σιτάλκην, ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλεω. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελφεὸν, ἀπῆγε. Σκύλεω δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλήν. οὕτω μὲν προσεξέλληνες τὰ σφέτερα νόμαια Σκύ-

E θαι, τοῖσι δὲ παραπεμπομένοισι ξεινικοὺς νόμους, τοιαῦτα ἐπιτίμια δίδοσι.

Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθέων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀκριβέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους ἀκούσας ἀριθμοὺς ἤκουσα. καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναι σφέας, καὶ ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσοῦτον δὲ μοῦνοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν ἔσχι μεταξὺ

Βορυσθένεός τε ποταμοῦ καὶ Ὑπάνιος χώρος· οὔνομα δὲ ἔστι οἱ Ἑξαμπαῖος τῷ καὶ ὀλίγον τι πρόσθεν τούτων μνήμιον εἶχον, Φάρμακος ἐν αὐτῷ χρηνίῃ ὕδατος πικροῦ ἐστί, ἀπ' ἧς ὁ ὕδωρ ἐσρέει Ὑπάνιος ἀποτον ποιέον. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται χαλκήιον, μεγάθεϊ ἑξαπλάσιον τοῦ ὀπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἰδέ κω τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας ὑπερτέως χωρέει ὃ ἐν Σκύθῃσι χαλκήιον. πάντες δὲ ὅ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήιόν ἐστι δακτύλων ἓξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων χυτρόν. βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὔνομα ἐστὶ Ἀριαντώ, τοῦτον εἰδέναι ὅ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν πρὸς ἕκαστος Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μίαν ἀπὸ τοῦ οἰκέου κομίσαι· ὃς δ' ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομισθεισῶν τε δὴ ἐς ταὐτὸν πολλῶν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσασθαι λιπέσθαι. ἐκ τούτων δὴ μιν τὸ χαλκήιον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς Ἑξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλήθεος τοῦ Σκυθέων ἤκουον. θωυμάσια δὲ ἡ χώρη αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς ἢ ὅτι ποταμοί τε πολλῷ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὁ δὲ ἀποθωυμάσαι ἄξιον, πάρεξ τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάθεος τοῦ πεδίου, ἀνέχεται, εἰρύσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνονται ἐν πέτρῃ ἐνεόν, ὃ ἔοικε μὲν βήματι ἀνδρός, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, παρὰ τὸν Τύριον ποταμόν. τοῦτο μὲν νυν τοιοῦτό ἐστι.

ΑΝΑΒΗΣΟΜΑΙ δὲ ἐς τὸν κατ' ἀρχὰς λόγον ἔλεξα λόγον. παρασκευαζομένου Δαρείου ἐπὶ Σκύθας, καὶ πέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν στρατόν, τοῖσι δὲ νέας προσέχειν, τοῖσι δὲ ζεύγνυσθαι τὸν Θρηίκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἔχρηζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατηλατέειν ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τῶν Σκυθέων τὸν ἀπορίην. ἀλλ', οὐ γὰρ ἔπειθε συμβουλεύων καλά, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δέ, ἐπειδὴ οἱ πάντα προεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σούσων. ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, πάντων στρατευομένων, ἕνα αὐτῷ καταλι-

A Borysthenem & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cuius etiam aliquanto antea habuimus mētionem, quum dicebam fontem in eo esse aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco iacet ahenum sexies tātum quantus crater qui est in ostio Ponti, à Pausania Cleombroti filio dedicatus. Quòd siquis illum non inspexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum est amphorarum facilè capax, crassitudine digitorum sex. id aiunt indigenæ ex aculeis sagittarum esse factū: B regem enim suum, nomine Ariantem, quum numerum Scytharum scire vellet, iussisse singulos Scythas conferre singulos sagittarum aculeos, proposita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam esse aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuisse ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hoc de multitudine Scytharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cùm multo maxima, tū numero plurima. Siquid tamē, præter flumina & magnitudinem campi exhibetur admiratione dignum, id dicetur: Vestigium Herculis ostendūt petræ impressum, virili vestigio simile, bicubitali magnitudine, iuxta fluuium Tyrem. Et hoc ita se habet. D

REDEO ad eam quam ab initio instituera oratione: Dario aduersus Scythas exercitum comparanti, dimissis nuntiis ad imperandum, aliis vt peditatum, aliis vt classem præstarent, aliis vt Bosphorum Thracium [a] iungerent: Artabanus, Hystaspis filius, Darii frater, nolebat illum vllo pacto Scythis inferre bellum, cōmemorās Scytharum inopiam, vtilia suadens: quū tamen non persuaderet illi, destitit à dissuadēdo. Darius, vbi omnia ei in expedito fuēre, copias eduxit ex vrbe Susis. Ibi eum OEobazus quidam Persa, cui tres filii erant, omnes in militiam euntes, obsecrabat vt vnum sibi ex illis relin-

[a] *Id est, Pontibus consternerent.*

queret. Cui Darius tãquam amico [a] & modesta obsecrãti, respõdit se omnes eius liberos relicturum. Eo respõso OEobazus magnopere lætabatur, sperãs liberos suos missionem habere militiæ. At ille [b] præpositos filiis OEobazi, iussit vt omnes eos interimerent. Ita filii OEobazi obtruncati, illic sunt relicti. Darius Susis mouẽs, peruenit ad Bosphorum Chalcedonis, vbi pons iunctus erat. Illic conscensa naui, trãsmisit in insulas nomine Cyaneas, quas Græci prius errabũdas fuisse aiũt. Ibi sedẽs in tẽplo subiiciebat oculis Põtum, rem spectaculo dignã, nam inter omnia maria est maximè admirabile. Cuius longitudo est vndecim millium ac centum stadiorum: latitudo (qua latissimum est) trium millium ducentorum. Huius pelagi os latitudinis est quatuor stadiorũ: longitudo oris (quod est collũ) quæ Bosphorus dicitur, vbi põs connectebatur, circiter cẽtum viginti stadia, ad Propontidem vsque pertingens. Propontis autẽ quingentorum stadiorum est, mille & quadringentorum longitudinis, influens in Hellespontum. Ipse Hellespontus, vbi angustissimus, stadiis septem quadringẽtis longus, intrans pelagi vastitatem quod AEgæũ vocatur. Hæc autem ita dimensa sunt. Nauis ferè meat omnino septuaginta millia passuum longo die, nocte verò sexaginta millia. Itaque è faucibus Põti ad Phasin (hoc est enim Ponti longissimum) nouem dierũ est nauigatio, & octo noctiũ, quæ fiũt mille centum ac decem millia passuum, hoc est stadiorũ vndecim millia ac cẽtum. E Scythica autem ad Themiscyram, quæ est super flumen Thermodontem (hîc nanque Ponti latissimum est) trium dierũ duarúmque noctium est nauigatio, quæ fiunt passuũ trecenta ac tria millia, stadiorum verò tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Bosphorus & Hellespontus à me dimensa sunt, & secundum ea quæ dixi, situm habẽt. Quinetiam Pontus hic paludem habet influentem in se, non

a Et non nimia petẽti. *Vel*, Rem non nimis magnam.

b *Vel potius*, Eos quorum id officiũ erat iuss.

A λιφθῆναι. ὁ δέ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πρῶτος τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος τοιαύτης ἐὼν γνώμης, ἐλπίζων τοὺς υἱέας τρατιίης ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ κελεύει τοὺς ὅτι τουτέων ἐπιτεταγμένους, ἀποκτείναι πρώτους τοῦ Οἰόβαζου παῖδας. καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ τούτῃ ἐλίποντο· Δαρεῖος δὲ ἐπείτε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ὅτι Βόσπορον, ἵνα ἐζεύχτο ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ὅτι τὰς κυανέας καλευμένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι). ἐξόμενος δὲ ὅτι τοῦ ἱρῶ, ἐθηήτο Πόντον ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων τε ἀπάντων πέφυκε θωυμασιώτατος. τοῦτο μὲν, μῆκος εἰσὶ σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι. τοῦτο δὲ, τῆ εὐρύτατος αὐτὸς ἑωυτοῦ, σταδίοι δισχίσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου δὲ πελάγεος ὁ στόμα, ἔστι εὖρος τέσσερες σταδίοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχήν, ὃν δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ' ὃ δὴ ἐζεύχτο ἡ γέφυρα, ὅτι σταδίους εἴκοσι, καὶ ἑκατόν ἐστι. τείνει δ' ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Προποντὶς, εὖσα εὖρος μὲν, σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς Ἑλλήσποντον, ἐόντα στεινότητι μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος ὃ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. μεμέτρηται δὲ τοῦτο ὧδε· νηῒ ὑπίπτῃ μάλιστά κη κατὰ μὲν τὴν μακρὴν ἡμέρην ὁργυιέας ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας. ἥδη ὧν ἐς μὲν Φᾶσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐννέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἑνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τουτέων, σταδίοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοί εἰσι. ἐς δὲ Θεμίσκυραν τὴν ὅτι Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, (ἐν τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόος. αὗται δὲ, τρὶς καὶ τεσσεράκοντα μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, σταδίοι δὲ, τεσσεράκοντα καὶ τρισχίλιοι. ὁ μὲν νῦν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ εἰρημένα πέφυκασι. πρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος οὗτος ἐκδιδοὺς ἐς ἑωυτὸν, οὐ

χρὴ δὲ εὖρος, τῇ

158

πολλῷ τέῳ ἐλάσσω ἑωϋτοῦ· ἡ Μαιῆτις τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ἐπὶ τὴν χέρσον, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος. θηησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτοῦ, λίθου λευκοῦ, ἐντάμνων γράμματα, ἐς μὲν τὴν ἑτέρην, Ἀσσυρία· ἐς δὲ τὴν, Ἑλληνικά, ἔθνεα πάντα ὅσα ἦγε. ἦγε δὲ πάντα τὰ ἦρχε. τουτέων μυριάδες ἐξεθυμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα, σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἐξακόσιαι συνελέχθησαν. τῇσι μὲν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὕστερον τουτέων ἐχρήσαντο ἐς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. τοῦτ' δὲ κατελείφθη παρὰ τὸν Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τὸν δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος, τὸν ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει, συμβαλλόμενος, μέσον ἔχ μέσον Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐπὶ στόμασι ἐόντος. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἡσθεὶς τῇ γεφύρῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο παισὶ δέκα· ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχὴν, ζωγραφήσας πάντα τὸν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν καθεδρίῃ κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραφήσας, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε.

Μανδροκλέης Ἥρῃ, μνημόσυνον γεφύρης·
Αὐτῷ μοι στέφανον καθέλεις, Σαμίοισι δὲ κῦδος.

Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κρῆνον.

Ταῦτα μὲν νυν τοῦ ζεύξαντος τὸν χέρσον μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην, τοῖσι Ἴωσι κελεύσας πλέειν ἐς τὸν Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Ἴστρον, αὐτοῦ μένειν, ζευγνύντας τὸν ποταμόν. ὁ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἔπλεε κυανέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἀναπλώσας δὲ καὶ τὸν ποταμὸν δυοῖν ἡμερέοιν πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐν τῷ ἕζεται τὰ στόματα

A multo quàm ipse est minorem, quæ [a] Mæotis appellatur, & mater Ponti. Darius, vbi Pontum contemplatus est, renauigauit ad pontem, cuius architectus extitit Mandrocles Samius. Contéplatus item Bosphorum, duos super eum cippos erexit è candido lapide, literis incisis, in vnum quidem Assyriis, in alterũ verò Græcis, [b] omnes gentes quas secum ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero septingenta millia hominum cum equitatu, præter classem, quæ constabat è nauibus sexcentis. His postea cippis Byzantii in vrbem suam translatis vsi sunt ad arã Dianæ Orthosiæ, præter vnum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadem vrbe relictus est literis Assyriis opletus. Cæterùm Bosphori locus quem rex Darius ponte commisit, coniectanti mihi videtur medius inter Byzãtium & templum quod supra fauces est. Post hæc Darius ponte sublicio delectatus, authorem eius Mandroclem Samium donauit [c] decuplo. Ex cuius primitiis Mandrocles pictis animalibus commissionem Bosphori & regem Darium in Medico solio sedentem, ac suas copias traducentem, effinxit, cámque picturam tẽplo Iunonis dedicauit, cum hac inscriptione,

Qui rate piscosum coniunxit Bosphoron, implens
Darii regis vota, iubentis opus,
Iunoni Mandrocles hæc monumẽta dicauit,
Esset honor Samiis vnde, corona sibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt eius qui pontem compegit: quem vbi remuneratus est Darius, transmisit in Europam, iussis Ionibus nauigare in Põtũ vsque ad Istrum, atque vbi eò peruenissent, se illic **præstolari**, fluuiũ põte iungentes. Ducebant enim classem Iones & AEoles & Hellespontii. Hi præteruecti Cyaneas, rectà ad Istrum nauigarunt, subuectíque duorum dierũ itinere à mari ad fauces fluminis, vbi in diuersa

a Mæetis.

b *Indicantibus* omnes g. *Hoc aut aliud huiusmodi participium subaudiendum videtur.*

c *Hîc mendosum est Græcum textum.*

scinditur, illud pōte iungunt. Darius, transmisso per ratē Bosphoro, faciebat per Thraciam iter, & quū ad fontes Teari amnis peruentum esset, triduo hîc habuit statiua. Tearus fertur ab accolis omnium amniū esse optimus cùm ad alios morbos, tū ad scabiem curandam vel hominum vel equorum. Eius enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadē petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tātundem viæ est à Iunonis templo eius vrbis quæ iuxta Perinthum est, & Apolloniæ quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum vtraque. Fluit autem Tearus hic in flumē Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus in mare iuxta vrbē AEnum. Ad hūc igitur amnem quū peruenisset Darius, castráque posuisset, oblectatus amne, cippum erexit, his literis inscriptū, TEARI AMNIS [a] CAPITA OPTIMAM AQVAM ATQVE PVLCHERRIMAM CVNCTORVM AMNIVM [b] CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITVM DVCENS ADVERSVS SCYTHAS, VIR OPTIMVS ATQVE PVLCHERRIMVS CVNCTORVM HOMINVM, DARIVS HYSTAPIS FILIVS, PERSARVM CVNCTAEQVE CONTINENTIS REX. Hæc sunt illic inscripta. Darius hinc mouens venit ad alium amnem nomine Artiscum, qui per Odrysas fluit: quò vbi peruenit, ita agēdum sibi putauit: Ostenso certo loco copiis suis, iussit illic singulos quosque prætereuntes ponere singulos lapides. Id quum omnis exercitus fecisset, grandes acerui lapidum effecti sūt: quibus relictis, Darius illinc mouit.

a *Sic vocare videtur eius fontes quos esse dixit duodequadraginta.*

b PRAEBENT,

Sed priusquam ad Istrum perueniret, primos subegit Getas, [c] qui immortales agūt. Nā Thraces qui Salmydessum, quíque supra Apolloniā & Mesambriam vrbem incolūt, & qui Cyrmianę

c Ἀθανατίζοντας, *id est, ad verbum, Immortalizantes: quod Herodoti postea ex ipso autore exponitur.*

τῦ Ἴστρου, ἐζεύγνυε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον καὶ τὴν γέφυραν, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηίκης. ἀπικόμενος δὲ ὅτι Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέρεντα, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι φῶρον ἀκέσασθαι. εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσερήκοντα, ὄκως πότερος τῆς αὐτῆς ῥέουσαι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δὲ ἐπ' αὐτὰς ὅση ἴση ἔξ Ἡραίης τε πόλιος τῆς ὑπὲρ Περίνθου, καὶ ἔξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμόν· ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν Ἕβρον· ὁ δὲ, ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς Αἶνον πόλιν. ὅτε τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἡσθεὶς τῷ ποταμῷ, στήλην ἔστησε καὶ ἐνταῦτα γράμματα ἐκθέμενος, λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ ΕΠ' ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ΕΛΑΥΝΩΝ ΕΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα μὲν ἐνταῦτα ἐγράφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν τῷ οὔνομα Ἀρτίσκος ἐστὶ, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ὅτε τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδεξάμενος χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα, τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνταῦτα κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων καταλιπών, ἀπήλαυνε τῷ στρατῷ.

159

χῶρον

Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ὅτε τὸν Ἴστρον, πρώτους αἱρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν δὴ Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρῆικες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καὶ βώμενοι δὲ Κυρμιᾶναι, καὶ Μυ-

καὶ Μυσοὶ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς προέδοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, τοὺς ἀγνωμοσύνην παρόμοιοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηίκων ἐόντες ἀνδρηιότατοι καὶ δικαιότατοι. ἀθανατίζουσι δὲ τὸν δὲ τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον τῷδε· Ζάμολξιν. οἱ δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέιζιν. ἔστι πεντετηρὶς δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ σφέων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον τῷδε τ' Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τὰ ἂν ἑκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων τεταγμένοι, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ ἔμπροσθε ἐόντες τὸν ἀποπεμπομένου τῷδε τὸν Ζάμολξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀναχινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὲ ἀποθάνῃ ἀναπαρείς, τοῖσι δὲ ἵλεως ὁ θεὸς δοκέῃ εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοι μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, δεῖπνον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. οὗτοι οἱ αὐτοὶ Θρήικες καὶ πρὸς βρονταί τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανὸν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ, οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ σφέτερον· ὡς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τοὺς Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόντον, Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον, δουλεύσαντα ἐν Σάμῳ· δουλεύσαντα δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ ἐλεύθερον ἐλθόντα, χρήματα κτησάμενον συχνά. κτησάμενον δὲ, ἀπελθεῖν ἐς τὠυτῷ ἑωυτῶν. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἐόντων τῶν Θρηίκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, Ζάμολξιν τοῦτον ὁπόσα μαθόντα παρὰ τοῖσι Ἕλλησι, καὶ ἤθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρῆικας (οἷα Ἑλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀδυνατωτάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ) κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ δαισέοντα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ' ἥξουσι ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα ἀεὶ περιέοντες ἔξουσι τὰ πάντα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐπίεε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἴκημα ἐποιέετο· ὡς δὲ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηίκων ἠφανίσθη;

Ζάμολξιν δαίμονα.

Τὸν δὲ Ζάμολξιν, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἔπεσι.

χρήματα μεγάλα.

A & Mypſæi vocantur, ſine pugna ſeſe Dario dediderunt. Getæ verò per imperitiam reſiſtentes, in ſeruitutẽ redacti ſunt, quum ſint fortiſſimi Thracũ atque iuſtiſſimi. Immortales autẽ agunt hoc modo: Mori ſe non putant, ſed eum qui defunctus eſt, meare ad Zamolxin *dæmonẽ*, quẽ nonnulli eorũ opinantur eundẽ eſſe Gebeleizin. [a] Ad hũc mittunt aſſiduè cũ nauì quinque remigum nuntiũ quempiã, ex ſeipſis ſorte delectũ, præcipiẽtes ea quibus ſemper indigent. eúmque ita mittunt: Quibuſdam eorũ datur negotiũ vt tria iacula teneant: aliis, vt cõprehenſis ẽius qui ad Zamolxin mittitur, manibus pedibúſque, hominem agitantes in ſublime, iactẽt ad iacula. Qui ſi impræſentiarũ extinguitur, propitium ſibi deũ arbitrantur: ſin minus, ipſum nuntium inſimulant, aſſeuerantes malum illum eſſe virum. Hoc inſimulato, aliũ mittunt, dantes adhuc viuenti mandata. Iidem Thraces, dũ tonat fulgurátque, in cælum ſagittas excutiunt, deo minitantes quòd nullum alium præter ſuum eſſe arbitrãtur. Verùm (vt ego à Græcis accepi, Helleſpontũ & Pontum incolẽtibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samíque ſeruitutem ſeruiuit Pythagoræ Mneſarchi filio. Illinc nactus libertatem, quum multum pecuniæ comparaſſet, in patriam rediit. qui quum animaduerteret Thraces malè viuentes & inſcitè, ipſe edoctus Ionicum viuẽdi genus & mores liberaliores quàm Thracum, vt qui conuerſatus eſſet cum Græcis, [b] cúmque Pythagora non infirmiſſimo inter Græcos ſophiſta, domicilium extruxit in quod primos quoſque popularium in conuiuiũ accipiebat, & inter conuiuandũ docebat, neque ſe neque ſuos conuiuas, [c] neque illos qui illic aſſiduè gignerẽtur, interire: ſed in eũ locum ire vbi ſuperſtites omnium bonorum cõpotes eſſent. Dum ea quæ commemorata ſunt ageret atque diceret, interim ſubterraneum ædificium ſtruebat. Quo prorſus abſoluto, è Thracum conſpectu ſe ſubducit,

a Semper autem ſolẽt quintoquoque anno quempiam è ſuorũ numero ſorte delectum, nuntium illi mittere, mandata ei dantes de iis quæ ſibi opus ſint.

b Et quidẽ cum Pythagora philoſophorum non infimo.

c Nec eos qui ex ipſis in omne tempus naſcerẽtur, interituros, ſed in eum locũ vẽturos vbi, &c.

descendens in illud subterraneũ ædificium. vbi circiter trienniũ egit, desiderantibus eum Thracibus, ac deflentibus tãquam mortuũ. quarto anno se eisdẽ in conspectum dedit. atque ita credibilia sunt effecta quæ illis exposuerat. Hæc Zamolxin aiunt fecisse. Cui[a] subterraneo ædificio neque fidem detraho, neque valde credo, sed multis eum ante Pythagoram annis extitisse arbitror. Verùm siue Zamolxis fuerit homo quispiam, siue sit dæmon Getarũ indigena, valeat. Getæ hoc ritu vtentes, vbi à Persis subacti fuerũt, cæterum sunt exercitum sequuti. Darius vbi ad Istrum peruenit, & vnà pedestres copiæ, cunctique flumen transmiserũt, tunc verò iussit Iones, postquam ratem soluissent, sequi se pedestri itinere cum nauticis copiis. Qui quum [a] ratem soluturi essent & imperata facturi. Coes Erxandri filius, Mitylenæorũ dux, ita apud Dariũ verba facit, sciscitatus antea nunquid ei gratũ foret [b] audire sententiã dicere volẽtis: Quũ aduersus eam terram rex facias expeditionẽ, in qua fertur nihil arari, nullas vrbes coli, finito nũc pontẽ hoc loci stare, relictis ad eius tutelam custodibus iis qui eũ contexuerunt: per quem siue ex sententia rem geremus, Scythis inuẽtis, siue illos inuenire nequibimus, tutus nobis sit reditus. Neque enim vereor ne prælio commisso à Scythis superemur: sed potius ne eis non inuẽtis aliquid patiamur errabundi. At enim credat me quispiam mea ipsius causa hæc dicere, vt hîc subsistã: ego verò, quod in tuam rem esse sentio, rex, id in medium profero. ipse te sequi volo, neque hîc relinqui. Delectatus admodũ eo consilio Darius, ita respõdit, Hospes Lesbie, fac omnino quum sospes domum rediero, [c] præstò mihi sis, vt te ob egregium consiliũ egregiis factis remunerẽ. Hæc loquutus, vbi sexaginta nodis lorũ innodauit, accitis ad colloquiũ tyrãnis Ionibus, ita loquut[a] est, Viri Iones, quã prius habuerã de põte sententiã, eã missã facio.

a *Pontem Coes statim post.*

b Admittere sententiam, *Vel consilium*, ab eo qui proponerevellet. *Idest, Aurem præbere consilio.*

c Des te mihi in conspectum.

Α καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ καταγαιον οἴκημα, διατᾶτο ὅτι ἔτεα τεία· οἱ δὲ μιν ἐπόθεόν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρήιξι, καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐγλίετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. ταῦτα φασί μιν ποιῆσαι. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε πιστεύω λίην· δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάμολξιν τοῦτον γλυέσθαι Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ ἐγλύετό τις Ζάμολξις ἀνθρωπος, εἴτ' ἔστι δαίμων τις Γέτῃσι τοῦτ' ὀπιχώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ ᾗπερ τοιούτῳ χρεώμενοι, ὡς ἐλέχθησαν ὑπὸ Δαρείου καὶ Γέρσεων, εἵποντο ᾧ ἄλλῳ στρατῷ. Δαρεῖος δὲ, ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρατὸς ὅτι τὸν Ἴστρον, διαβαίνουσι Δρφσκίων πρώτων, Δαρεῖος ἐκέλευσε τοὺς Ἴωνας τὴν γεφύρην λύσαντας, ἕπεσθαι κατ' ἤπειρον ἑωυτῷ, καὶ τὸν ὑπ' αὐτῶν νεῶν στρατόν. μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ κελευόμενα, Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν Μιτυληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ πάντα, πυθόμενος πρότερον εἰ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέξασθαι πρὸ τῆς βουλομένου ἀποδείκνυσθαι, Ὦ βασιλεῦ, ὅτι μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς οὔτε ἀρηρομένον φαίνεται οὐδέν, οὔτε πόλις οἰκεομένη. σὺ νῦν γεφύρεω ταύτην ἐᾶν χῆν χώρην ἐξάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τούτους οἵπερ μιν ἐζεύξαν. καὶ ἢν τε κατὰ νόον προήκωμεν θυσάντες Σκύθας, ἔσαν ἀποδοὺς ἡμῖν· ἢν τε καὶ μὴ σφέας δυνώμεθα εὑρεῖν δεδιωκόμενοι, ἥ γε ἀποδος ἡμῖν ἀσφαλὴς. οὐ γὰρ ἔδεισά κω μὴ ἐπαντιώσωνται τὸν Σκυθέων μάχῃ, ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ δυνώμεθα σφέας εὑρεῖν, πάσχομέν τι ἀλώμενοι. καὶ τάδε λέγω φαίη τις ἂν ἐμὲ ἑωυτῷ εἶναι κατα μῶν· ἐγὼ γὰρ γνώμην μὴν τὴν θυσιον ἀείσην σοι βασιλεῦ, ἐς μέσον φέρω· αὐτὸς μέντοι ἕψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν λειφθείην. κάρτα τε ἥδη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος, καὶ μιν ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σωθέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν, ὅτι φανερή μοι πάντως, ἵνα σε αὖτις χρηστῆς συμβουλίης χρησοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι. ταῦτα εἰπὰς, καὶ ἀπαλλάξας ἄμματα ἑξήκοντα ἐν ἱμάντι, καλέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι.

ἔχοντες δὲ Ⓦ ἱμάντα τόνδε, ποιέετε τάδε· ἐπεὰν με ἴδητε ταχίστα πορθυόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ τούτου ἀρξάμενοι τῶ χρόνου, λύετε ἅμμα ἓν ἑκάστης ἡμέρης· ἢν δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ πρέω, ἀλλὰ διεξέλθωσιν ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἁμμάτων, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέρην αὐτέων. μέχρι δὲ τούτου, ἐπεί τε οὕτω μετέδοξε, φυλάσσετε τὴν γεφύρην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίης τε καὶ φυλακῆς προφερόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες, ἐμοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα εἰπὰς ἐς ὁδὸν ἐπείγετο.

Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς ἡ Θρηϊκὴ τὸ ἐς θάλασσαν προκειται· κόλπου δὲ ἀναμίμνου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθικὴ τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς θύρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἴστρου ἔρχομαι σημανέων, τὸ πρὸς θάλασσαν αὐτῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν ἀπὸ Ἴστρου. αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθίη ἐστὶ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ὑπὲρ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινήν τε χώρην καὶ πρὸς κειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς τραχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς 161 ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τῶν οὔρων ἐς θάλασσαν φέροντα, τήν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς τὴν ἠῶ, κατάπερ τῆς Ἀττικῆς χώρης. καὶ παραπλήσια ταύτῃ καὶ Ⓧ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίατο Ⓨ χωρίων τῶν Σουνιαχέων, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην ἀνέχοντα τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω δ', ὡς εἰ ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλλειν. τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἐστί. ὃς δὲ τῆς Ἀττικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δ' ὑμέας δηλώσω· ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυγες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίατο μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρικὴ· τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκύθαι δὴ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ πρὸς θάλασσαν τῆς νοίης νέμονται·

vos sumpto hoc loro, hæc ita velim agatis: [a] quo ex tempore videritis me raptissimè iter intendentem in Scythas, ex eo tempore incipientes, soluite singulis diebus singulos nodos: intra quod tempus nisi adfuero, sed dies nodorum exierit, vela facite in patriam vestram. interea, quoniam consilium mutaui, agite custodiã ratis, & omne studium illi & cõseruandæ & custodiendæ adhibete: quod facientes, maiorem in modũ mihi gratificabimini. Hæc loquutus Darius, promouet exercitum.

[a] Simulatquè videritis me in Scyth. proficiscì, ex eo temp.

Thracia tellus in mare tendens, Scythicæ prætenditur, qua sinum faciente Scythica excipit: & illic Ister mare subit, ostio in vẽtum Eurum conuerso. Quod autem ab Istro soli Scythici secũdum mare est id metiendo, indicare aggrediar: Ab Istro hæc iã vetus Scythia est, meridiem versus & austrũ posita, vsque ad vrbem Carcinitidem. eiusdem deinceps quod ad mare fert montosæ regionis, & in pontum porrectum, incolit gens Taurica vsque ad Chersonesum dictam tracheam, *id est, asperam*. Hæc ad mare pertingit quod ad ventum subsolanum vergit. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad maria, vna ad meridianum, altera ad orientale, quem admodũ Atticæ regionis. quòd sic partem Scythiæ Tauri incolunt vt si Atticæ iugũ Suniacum alia gens non Athenienſis incoleret, quod à tribu Thorica vsq; ad Anaphlystam magis in Pontum porrigit promontorium. talis est (vt parua cum magnis cõparem) Taurica regio. Qui autẽ non est hanc Atticæ partẽ præteruectus, huic alio modo planũ faciam: vt si Iapygiæ non Iapyges sed alia gens imperãs, diuisa terra à Brunduſio vsque Tarentum, promontoriũ incoleret. Quum hæc duo dico, multa alia similia dico, quibus Taurica gens est cõparanda. A gente Taurica deinceps Scythæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt,

& quæ Bosphori Cimmerii sunt ad vesperam vergentia, & quæ paludis [a] Mæotidis Tanai tenus, qui influit in huius paludis fecessum. Itaque ab Istro iam quæ superiora sunt ferentia in mediterranea, discludunt Scythiam ab Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremò à Melanchlænis. Itaque Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duæ partes quæ ad mare pertingunt, altera, ad mediterranea ferens, altera ad maritima, vsquequaque sunt pares. nam ab Istro ad Borysthenem, decẽ dierum est iter, tantundem à Borysthene ad [b] Mæotidem paludẽ. A mari mediterranea versus, vsque Melachlænos qui supra Scythas habitãt, viginti dierum iter. Supputantur autem à me in singulos dies itineris ducena stadia. Ita transuersa Scythiæ erunt quatuor millium stadiorũ: recta quæ ad mediterranea ferunt, totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis.

[c] Scythæ inter se colloquuti, quum soli impares essent copiis Darii prælio repellendis, nuntios ad finitimos misere. Eorum reges vbi conuenere, consultabant, vt ingenti exercitu inuadente. Erãt autem qui conuenerant reges, Taurorum, & Agathyrsorum, & Neurorum, & Androphagorũ, & Melanchlænorum, & Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarum. E quibus Tauri huiusmodi moribus vtũtur: Virgini naufragos immolant, & quoscũque Græcos illuc delatos: hoc modo, Postquam preces peregerint, hominis caput claua feriunt, truncũ eius quidã aiunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum est eorum situm. cruci affigunt caput. Quidam de capite *suffigendo* consentiunt, sed truncum è præcipitio deiici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipsi Tauri aiunt esse Iphigeniam, Agamemnonis filiã. In hostes autẽ quos ceperĩt, hoc agũt: Amputatũ quisque caput hostis domũ reportat,

a Mæetidis. *Illa tamen altera appellatio frequentior est.*

b Mæetin

c Porro Scythæ, quum inita apud se ratione se solos impares esse animaduertissent copiis Dar.

A τῦ τε βοσπόρου τῦ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, μέχρι Τανάϊδος ποταμοῦ. οὗτος ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα ἀποκληίεται ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαίνων. ἔστι ὧν τῆς Σκυθικῆς, ὡς ἐούσης τετραγώνου, τὼ δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πρόσουρον ἴσον τὸ, τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. ἀπὸ μὲν Ἴστρου ἐπὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθενέος τε ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιῆτιν, ἑτέρων δέκα. καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη δυὼ δισχόσια στάδια συμβέβληταί μοι. οὕτω αἱ εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπὶ κέρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μὲν νῦν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη.

B

C

Οἱ δὲ Σκύθαι δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἷοί τε εἰσὶ τῷ Δαρείου στρατῷ ἰθυμαχίῃ δηώσασθαι μοιῶσι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶνδε δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἔσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῖσιδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τοὺς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς αἰεὶ λαζόωσι Ἑλλήνων ἐπαναδήμους, ὧπτῳ τοιῷδε· καταρξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὸ κεφαλῆς. οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἀποθέουσι κάτω· (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἵδρυται τὸ ἱρὸν) τὴν δὲ κεφαλὴν αἰάσσουσι. οἱ δὲ, οὐ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῆ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν χειρώσωνται, ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία·

D

E

τῶν ὠκίοισι

ἔπειτα ὑπὲρ ξύλα μεγάλου ἀναπείρας ἐς ἃ ἐπὶ τῆς οἰκίης ἐπιφέρουσαν πολλόν, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῆς καπνοδόκης. φασὶ δὲ τούτοις φυλάκοις τῆς οἰκίης πάσης ἐπιφαινεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ λητίης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δέ, ἀβρότατοι ἀνδρῶν εἰσι, καὶ χρυσοφόροισι παμάλιστα. ὑπήκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τιὴ μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔρωτι χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δὲ ἄλλα νόμαια Θρηίξι ἐπιεικέως προσκεχωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται τοῖσι Σκυθικοῖσι, γενεὴ δὲ μίη πρότερον σφέας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε ἐκλιπεῖν τιὴ χώρην πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλέονες ἄνωθέν σφι ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπέπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τιὴ ἑωυτῶν ἐκλιπόντες. χινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἕτεος ἑκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τωὐτὸ κατέστη. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἧσσον, καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔθεσι ἤδη. οὔτε δίκιῃ νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσι. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσσῃ δὲ ἰδίῃ. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλαινα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μοιρίοι τούτων· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δέ, ἔθνος ἐὸν μέγα, καὶ πολλόν, γλαυκήν τε πᾶσι ἰσχυρῶς ἔστι καὶ πυρρόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· οὔνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τεῖχος δὲ πείχεος μέγαθος κάλλιστον ἔκαστον, τειχήκοντα σταδίων ἐστί. ὑψηλὸν δέ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱρά· ἔστι γὰρ δὴ αὖ τοῖσι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱρά, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ ναοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τὰ Διονύσῳ τελετὰς ἁμὰ τρίτῳ ἔτεϊ ἄγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες. ἐκ δὲ τῶν ἐμπορείων ἐξαναστάντες, οἰκηθέντες ἐν τοῖσι Βουδίνοισι·

& fusti suffixum admodũ sublime supra tecta statuit, & plerunque supra fumarium: ideo in sublimi locantes quòd dicant eos totius domus esse custodes. Viuũt autem è rapto & ex bello. At Agathyrsi [a] excultissimi viri sunt, & aurum plerunque gestantes. In commune cũ mulieribus coeũt, vt inter se germani sint ac domestici omnes, nihil neque liuoris neque odii mutuò exercentes: in cæteris ad Thracum consuetudinem accedunt. At Neuri Scythicis quidem vtuntur moribus, qui vna ante Darii expeditionẽ ætate coacti fuerant solum vertere propter serpentes. nam serpẽtum cùm magna vis ex ipsorum solo est edita, tum maior supernè è locis desertis ingruerat: quibus vsqueadeo infestati fuerunt, vt relicto suo solo cum Budinis habitauerint. [b] Iidem periculum faciũt se homines esse maleficos, quòd dicuntur à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis, semel quotánis singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursus in pristinum habitum redire. quod tamẽ dicentes mihi non persuadent: nihilominus tamen illi aiunt ita esse, ac deierant. Androphagi agrestissimos omnium hominum mores habent, non iudiciis, non legibus vtentes, [c] pecuariam exercentes, vestem Scythicæ similem gestãtes, propriam linguam habentes. Melanchlæni omnes indumenta nigra gerunt, vnde & cognomen habẽt, qui soli ex his humana carne vescuntur, institutis Scythicis vtẽtes. Budini, ingẽs natio atque numerosa, vehementer cæsiis oculis omnis ac rufa: quorũ vrbs nomine Gelonus è materia cõstructa est, muro alto è materia toto: cuius singula latera tricenorum stadiorũ sunt magnitudinis. AEdes quoque cùm priuatæ tum sacræ sunt è materia. Nam visuntur ibi deorum Græcorum templa Græcanicè extructa, simulacris, aris, delubris ligneis. Dionyso trieterica, *id est, triennalia*, agũt, & bacchanalia exercẽt. quippe Geloni quõdã Græci fuêre, sed sũmoti ĩter Budinos habitauerũt:

a *Vel*, Luxui dediti sunt.

b Videntur autem hi incantatores esse quòd dic.

c Sunt autem Nomades.

lingua partim Scythica, partim Græca vtentes. Budini à Gelonis & lingua & victu sunt dispares. a Nomades sunt. nam quũ indigenæ sint, [a]pecuariæ operam dant, solique eius regionis pedunculos edunt. at Geloni agriculturæ operam dantes frumento victitãt, & hortos possidẽt, nihil illis neque aspectu neque colore similes. Vocantur autem à Græcis Geloni, etiam Budini isti, non rectè vocantibus. Horum regio omnis est arboribus frequẽs,& vbique plurimùm consita, vbi est lacus ingens & multus,& palus, ac multum circa arundinis. Ex quo lacu lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ,forma oris quadrata, quorum pelles ad renones faciendos consuuntur, & testiculi [b]ad curanda posteriora sunt.

b Morbis matricis auxiliantur. *Ad Verbum, Ad medelam matricũ conferunt.*

De Sauromatis verò ita memoratur: Quum Græci præliati sunt cũ Amazonibus (quas Scythæ AEorpata vocant, quod nomen potest transferri, Viricidæ: æor enim virum dicunt, pata autem, occidere) feruntur post victoriam prælii ad Thermodontẽ facti, abiisse, portantes tribus in nauibus quascunque potuerant ex Amazonibus viuas capere: quibus illæ in pelago insidiatæ, cunctos trucidauere. Sed quum naues haberent incognitas, nec gubernaculo aut velis aut remis vti scirent, interfectis viris, ferebantur secundum tempestatem & ventum. Delatæque sunt ad paludis Mæotidis præruptа, quæ Scytharum liberorum telluris sunt. Ibi è nauibus egressæ Amazones, ad loca habitata iter faciẽtes, quod primum nactæ sunt equorum armentum, diripiunt, conscendúntque: & obequitãtes, è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset coniicere nequibant, quum neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent: admirabundi vnde venirẽt, & rati cunctos esse viros eiusdẽ ætatis. Sed commissa cum eis pugna potiti quibusdam illarum, ita demũ fœminas esse cognouerunt. Itaque cõsilio habito visum est eis, nullo pacto posthac

A καὶ γλώσσῃ τὰ μὲν, Σκυθικῇ, τὰ δὲ, Ἑλληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή· Γελωνοὶ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτραγέοισι μοιοῦσι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἔχουσι παμφύλους, οὐδὲ τὸ εἶδος ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. Ἕλληνες μέντοι καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ μὲν χώρη σφέων,

B πᾶσα ἔστι δασέη ἰδίῃσι πυκνοίῃσι. ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείῃ ἔστι λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ ταύτῃ ἐνίδρυες ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς αἰδοίας τὰς ἀνδρηΐας ῥάπτεται· ἔστι δὲ οἱ ὄρχεες αὐτέων εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν.

Σαυροματέων δὲ πέρι ὧδε λέγεται· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ C Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Αἰόρπατα· δύναται δὲ ὁ οὖνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι. ἀὴρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, ὁ δὲ πατὰ, κτείνω) τότε λόγῳ τῷ Ἑλλήνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμωδοντὶ μάχῃ, ἀποπλέειν ἄραντας σφισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας δυναίατο ζωγρήσαντες. τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιθεμένας, ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας. πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτάς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ

D ἱστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ χερσαίους. (ἔστι δὲ χερσαῖοι, εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων) ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὡδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. συντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἱπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐλᾴζοντο τὰ τῶν Σκυθέων. οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι

E τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνέουσι, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θωύματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δὲ αὐτὰς εἶναι ἀνδρὰς τηλικούτους ἡλικίην ἔχοντας. μάχην τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης ἔλαβον τῶν νεκρῶν τῶν γυναικῶν ἐκράτησαν Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν ἐούσας γυναῖκας. βουλευομένοισι ὧν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὴ

μάχης, ἢ νεκρῶν ἐκράτησαν

οὐδενὶ δήπω ἐπὶ αὐτάς, ἐωϋτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτάς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαιπερ ἐκείναι ἔσαν. τούτοις δὲ γαμοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκεινέων, καὶ ποιέειν ταὐτὰ καὶ ἐκεῖναι ποιέωσι· ἢν δὲ αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μή, ἀναφεύγειν δέ. ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον, γαμοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐκγενήσεσθαι. ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίεον τὰ συντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ὅτι οὐδεμιῇ δηλήσει ἀπιγμένους, ἐῶν χαίρειν. προσεχώρεον δὲ πλησιαίτερω ὁκοῖ γαμοπέδου ὦ γαμοπέδῳ ὅτι ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ οὐδὲν ἄλλο οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόην ἔζωον τὴν αὐτὴν ἐκείνῃσι, θηρεύοντές τε, καὶ ληιζόμενοι. ἐποίεον δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὸν μεσαμβρείην τοιόνδε· ἐλίνοντο ἀποσχίδας οὐ μίην τε καὶ δύο, προφὴν ἀπ' ἀλληλέων ἐς βύματος ἀποσχίδναμθαι. μαθόντες δὲ καὶ Σκύθαι, ἐποίεον τὠυτὸ τοῦτο· καί τις μοῦνος ἠϊθέων αὐτέων τινὶ ἐνεχείμωσε, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο, ἀλλὰ προῆκε χρήσασθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε, (οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων) τῇ δὲ χειρὶ ἔφρασε ἐς τὸν ὑστεραῖον ἐλθεῖν ἐς τὠυτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο χρεόν εἶναι, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα προτοῖσι λοιποῖσι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε σὺν ἑτέρῳ ἦγε· καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτὸν ὑπομένουσαν. οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐκ αὐτὸ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ δέ, συμμίξαντες τὰ γαμόπεδα, οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύτην τὴν πρότερον συνεμίσγετο. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνάατο μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν πρὸς τοὺς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν γονέες, εἰσὶ δὲ κτήσεις. νῦν ὦν μηκέτι πλέονα χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες ἐς τὸ πλῆθος, διαιτώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν ὑμέας, καὶ οὐδαμὰς ἄλλας. αἱ δὲ

163

quampiã illarũ esse occidendam: sed ex se qui maximè iuuenes essent, ad eas esse mittẽdos, eodem numero quo illas esse coniectabant, qui sua prope earum castra haberent, & eadem quæ illę facerent. [a] Si inuaderentur, pugnarẽt, neu subterfugerent: vbi subsisterẽt illæ, ipsi etiam proximè accedentes castra ponerent. Hoc Scythæ idcirco decreuerunt quòd prolem ex illis suscipere cupiebant. Adolescẽtes qui missi sunt, mandata peregerũt. quos vbi Amazones intellexerunt neutiquã ad se lædendas venisse, valere sinebant. quotidie tamẽ castra castris propius admouebãtur. Cæterùm ne ipsi quidem adolescentes quicquã habebant, quemadmodum Amazones, præter arma & equos: & eandem vitam quam illæ viuebant, venãdo atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim à reliquis ad ventrem leuandum longius vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idem faciunt. [b] quorum cuidam vna illarũ, quæ soliuaga erat, propinqua quum fuisset, non se auertit, sed de colloquendo deliberabat: nec appellare poterat eum quocũ non esset prius congressa, tamen manu significauit vt ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, vt duo essẽt: se quoque alteram adducturã. Digressus ab ea adolescens hæc enarrat cæteris: posteróque die sociũ secũ ducens, ad locum præsto fuit, ac reperit [c] Amazonem expectanté sociam. Eius rei certiores facti reliqui adolescentes: & ipsi [d] seducunt cæteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt: eam quisque vxorem cũ qua primùm coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discebant. Et quum vtrique inter se conueniissent, viri ad Amazones ita dixerũt, Nobis parentes sunt pariter & facultates: proinde non agamus diutius hãc vitam, sed hinc digressi, in hominũ frequentia degamus, vbi vos habebimus vxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ

a Si *illæ* ipsos inuaderent, ne pugnarent, sed subterfugerent:

b Quum autem quidam vni Amazoni seorsim à cæteris vaganti corpus iungeret, illa minimè repulit, sed copiam sui fecit: manúque significauit, quum voce non posset (neque enim se mutuò intelligebant) vt ad eund.

c Amazonẽ alteram ipsum expectantem.

d In matrimonium sibi cæteras conciliarunt.

respondérunt; Nos verò non possumus vestris cum fœminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & iaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctæ: vestræ fœminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitant, desidentes in plaustris, non ad venationem atque alia huiusmodi prodeuntes. [a] proinde non possumus illis esse similes. Quòd si vobis cordi est habere nos coniuges, & iusti videri vultis, ite ad parentes vestros, & facultatum sortiti partem, rursus redite, vt deinde semoti ab illis habitemus. Id approbantes adolescentes ita fecêre, acceptáque facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierunt. Ad quos illæ, [b] Duplex, inquiunt, metus nos tenet in his locis habitandi: vnus, quòd nos parentibus vestris vos priuauimus: alter, quòd terram vestrā magnopere vastauimus. Sed quoniā dignamini nos habere vxores, hoc vnà nobiscum agatis, Agedum proficiscamur è regione hac, & Tanai transmisso illic habitemus. Huic quoque rei obtéperauêre adolescentes. Traiectóque Tanai, & à Tanai trium dierum oriétem versus, totidémque à Mæotide palude & aquilonem, itinere confecto, peruenerunt ad eum locum quem nunc incolūt, ibíque subsederunt. Ideóque prisca consuetudine viuendi fœminæ Sauromatarum vtūtur. nam ad venationem vnà cum viris ac sine viris, equis insidentes, & ad prælium proficiscuntur, eādémque quam viri stolā gerūt. [c] Sauromatæ putantur lingua Scythica solœcizare, *id est, corruptè vti*, quòd eam ab initio non probè didicerint Amazones. Quod ad coniugia pertinet, ita ab eis est institutū: Nulla virgo nubit priusquam aliquem hostium interemerit: ideóque nonnullæ earum decedunt iam vetulæ, antequam nubant, quòd legi satisfacere nequeant. Ad harum igitur quas dixi gentium coactos reges nūtii Scytharum quum peruenissent,

a Proinde nobis cōuenire non potest cum illis.

b Duo sunt quæ ab incolendo hoc loco nos deterrēt: vnum, quòd, &c. alterū, quòd terr.

c Voce porro Scythica vtuntur Sauromatæ, iam inde à prisco tēpore ea solœcissātes, quòd, &c. *Vel*, Vsitata est autem Sauromatis vox Scythica, ea solœcissantibus iam inde à prima origine, quòd eam, &c.

A τοῖς τοῦτα ἔλεξάν τάδε, Ἡμεῖς οὐκ αἰνδυνάμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν. ἀγὼ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε καὶ κείνῃσί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἱππάζομεθα, ἔργα δὲ γυναικήια οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τοιούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιέουσι, ἔργα δὲ γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν τῇσι ἁμάξῃσι, οὔτε ἐπὶ θήρην ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ· οὐκ ἂν ὦν δυνάμεθα ἐκείB νῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δίκαιοι, ἐλθόντες τοῦδε τοῖς τοκεῦσι, ἀπολάχετε τοῦ κτήματων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτέων. ἐπείθοντο καὶ ἐποίησάν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀπολαχόντες τοῦ κτήματων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπίσω τοῦδε πρὸς τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξάν αἱ γυναῖκες τοῖς αὐτοῖς τάδε, Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος ὅκως χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε C τῷ χώρῳ· τόν τε γὰρ, ὑμέας ἀποστερησαίσας πατέρων, τόν τε δὴ, πολλὴν γῆν τὴν ὑμετέρην δεδηώσαμεν πολλά. ἀλλ' ἐπεί τε ἀξιοῦτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν, φέρετε, ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Ταναΐν ποταμὸν οἰκέωμεν. ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. διαβάντες δὲ τὸν Ταναΐν, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τρεῖς μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Τανάϊδος ὁδόν, τρεῖς δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆ D Μαιήτιδος, πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηνται, οἴκησάν τοῦτον, καὶ διαίτη ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ὅτι θήρην ὅτι ἵππων ἐκφοιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι. καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. φωνὴ δὲ Σαυροματέων νομίζουσι Σκυθικὴ ἀστολοιE κίζοντες αὐτῆ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ δὲ γάμου δὲ ὧδε σφι διαχέεται· οὐ γαμέεται παρθένος ἀνδρὶ πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν ἢ μιν λάβωσι, ἀδυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. ὅτι τούτων ὦν τοῦ κατα-

ἐκφοιτῶσαι, φοιτῶσαι, φορέουσαι.

παλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βασιλέας ἀλισμένους ἀπικομένους τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγελοι,

ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδὴ A certiores eos fecerũt, Persam, vbi
ⓐ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατε-
στραπται, γέφυραν ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τῷ
Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἤπειρον.
καταστρεψάμενος δὲ καὶ καταστρεψάμενος Θρήϊκας,
γεφυροῖ τὸν ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τάν-
δε πάντα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι, Ὑμεῖς
ὦν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι,
φεύδητε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ
τῶυτο νομίσαντες, ἀντιάζωμεν τὸν ἐπιόντα.
οὐκων ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμε- B
νοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώρην, ἢ μένοντες,
ὁμολογίην ποιησόμεθα. τί γὰρ παθόντες, μὴ
βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ οὐδὲν
ἧσσον τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον. ἥκει γὰρ ὁ
Πέρσης οὐδὲν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ καὶ
ἐπὶ ὑμέας. οὐδὲ οἱ καταχρήσει ἡμέας κα-
ταστρεψάμενῳ, ὑμέων ἀπεχεσθαι. μέγα δὲ
ὑμῖν λέγων τῶνδε μάρτυριον ἐρέομαι. εἰ γὰρ
ἐπ' ἡμέας μούνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης,
τίσασθαι τῆς προσθε δουλοσυνης βουλό- C
μενος, χρεὼν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπε-
χόμενον, οὕτω ἰέναι ἐπὶ τὴν ἡμετέρην· καὶ
αὐτὸ ἐδήλου πᾶσι ὡς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνῃ, καὶ
οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νυνὶ δὲ ἐπείτε πάχιστα
διέβη τήνδε τὴν ἤπειρον, ἀεὶ ἐμποδὼν
γινόμενους ἡμέας αἱρέεται πάντας· τούς τε δὴ ἄλ-
λους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρήϊκας, καὶ δὴ καὶ
τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας.

Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων, ἐβουλεύ-
οντο ⓐ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. D
καὶ σφεων ἐχώρησε αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν γὰρ Γε-
λωνὸς, καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, τὸν
τῶυτο ἡγεόμενοι, ὑπεδέξαντο Σκύθῃσι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀν-
δροφάγος, καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων καὶ
Ταύρων, τάδε Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο, Εἰ μὲν
μὴ ὑμεῖς ἔατε ⓐ πρότερον ἀδικήσαντες
Πέρσας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δέο-
μενοι τῶν νυῦ δίκας λέγειν τε αὖ ἐφαίνεσθε
ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες, τῶυτο E
αὖ ὑμῖν ἐποιήσαμεν. νυνὶ δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν
ἐκείνων ἐσβαλόντες χθόνα, αὐτοὶ ἡμέων, ἐπε-
κρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς
παρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεί σφεας ὠυτὸς θεὸς
ἐγείρει, τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς

certiores eos fecerũt, Persam, vbi omnia quæ sunt in interiore cõtinente in suam ditionem redegit, faucibus Bosphori ponte iunctis, in citeriorem traiecisse continentem: subactísque illic Thracibus, fluuium Istrum ponte iunxisse, animo hæc omnia in suam redigendi potestatem. Proinde vos (inquiunt) nolite vllo pacto de medio cedere, sinentes ad perniciem nos deuenire, sed idem sentientes, obuiam eamus inuadenti: quod nisi facitis, nos in vltimum discrimẽ adducti, aut regionem deseremus, aut manentes deditionem faciemus. quid enim cladã subeamus, nolentibus vobis auxilio nobis esse? Quanquam non commodius agetur vobiscum, aduersus quos non minus venit Persa, quàm aduersus nos: neque, nos subegisse contentus, à vobis abstinebit. Cuius rei magnum hinc accipite documentum, quòd si nobis solis inferret ille bellum, animo superioris seruitutis vlciscendæ, debebat à cæteris hominibus abstinere, & sic in nostram tẽdere regionem, ostendens omnibus se aduersum alios ire: at nunc, vbi primùm traiecit in hanc contĩnentem, vt quisque sibi occurrit, pacat: cæteros, veluti Thraces & nobis confines Getas, suo subiectos imperio habet.

Hæc quum Scythæ denũtiassent, ii qui è nationibus venerant reges deliberabant, sed discordes eorum erant sententiæ. [a]Nam Geloni quidem & Budini & Sauromatæ concordi animo receperũt se Scythis auxilio futuros: Agathyrsus autem & Neurus & Androphagus & Taurorum Melanchlænorúmque reges ita Scythis responderunt, Si vos in iniuria facienda ac bello inferendo priores non fuissetis, rectè videremini precari quæ precamini: & nos vestris precibus morem gerẽtes, idem quod vos ageremus: nunc vos sine nobis illorum terram ingressi, imperitastis Persis, quoad deus vobis indulsit: illi itidem, quandoquidem eos idem deus in vos excitat, vicem vobis reddunt. At nos ne-

a Nam Gelonus quidẽ *rex* & Budinus & Sauromata conc.

que tunc quicquam intulimus iniuriæ his viris, neque nũc quicquam conabimur priores inferre. Quòd si hic noſtram regionẽ iuuaſerit, & prior iniuriam fecerit, nos haudquaquam tolerabimus. id donec cernamus, apud noſmetipſos manebimus. neque enim in nos venire Perſæ videntur, ſed in eos qui fuerũt autores iniuriæ. Scythæ, vbi hæc relata audiere, ſtatuerunt nullã ſibi pugnam rectà atque exaperto conferendam, quando ipſis iſti ad ſocietatem non accedebant. [a] Itaque digreſſi clam, ac lõgius progreſſi, puteos quos ipſi offendũt, ac fontes, obſtruunt, bifariámque diuiſi herbam è regione atterũt. Et ad vnam è partibus, vbi regnabat Scopaſis, iubent Sauromatas pergere, qui ſe ſubducerent, ſi eò Perſa declinaret, fugientes rectà ad flumen Tanain, ſecundum Mæotidem: iidem Perſam abſcedentem inuadendo perſequerẽtur. Hæc erat vna pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum eſt. Reliquarum duarum vnã, cui imperabat rex Indathyrſus, quæ magna erat, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in vnum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, iubent hos vno die prægreſſos exercitum Perſarum [b] ſeducere, hoſtem laceſſendo, & ea quæ decreuiſſent exequendo: & ante omnia hoſtem ſeducere in agros illorum qui ſocietatem ipſorum abnuiſſent, vt eos, ſi minus volẽtes bellum aduerſus Perſas ſuſciperent, certè inuitos redderent iſtis hoſtes. deinde in ſuam terrã, reflectere, & tentare, ſiquid ipſis tentãdum eſſe videretur ac liberet. Hæc vbi decreuêre Scythæ, copiis Darii ex occulto occurrebant, præſtantiſſimis equitũ præcurſoribus miſſis. Carros autem in quibus eorum filii vxoréſque omnes degunt, vnà cum pecoribus, [c] præterquam ad victũ ſuppetentibus, præmiſerãt, dato ſuis mandato vt ſemper aquilonem verſus tenderent. Hoc quũ [d] præparaſſent Scythæ, eorum emiſſarii, poſteaquam cõpererũt Perſas

a Sed ſe ſubducendo obſtrugndos ſibi eſſe puteos & fontes quos in itinere offenderent, graménque è terra exterendum, *Vel, eradendum*, & ex duabus partibus in quas ſeipſos diuiſiſſent, ad vnã, vbi Scopaſis regnabat, Sauromatas cõferre ſe debere: ſed ſubducere ſe, ſi illuc ſe conuerteret Perſa, fugient. r. ad ſſ. T. ſ. M. quum autem Perſa pedem referret, inuadere & perſequi.

b Subducere ſe, *Vel, Paulatim aut clam progredi ſe ſubducendo. Sic Paulo poſt repone pro Seducere.*

c Præterquã iis quæ ad victum ſatis eſſe poſſent.

d Præmiſiſſent

A δὲ οὔτέ τι πότε ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδέν, οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικέειν· ἢν μέντοι ὀπίσω, καὶ ὅτι τὸν ἡμέτερον ἄρξηται ἀδικέων, καὶ ἡμεῖς οὐ πεισόμεθα. μέχρι δὲ τούτου ἰδόντες, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι. ἥκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ὅπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ὅτι τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης θωμεύσοντες. Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίῃ μὲν μηδεμιῇ ποιέεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐμφανέων, B ὅτι δὴ σφι οὗτοί γε συμμαχοι οὐ προσεγένοντο· ὑπεξιόντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ προεξίοιεν ἀμῶσι, καὶ τὰς κρηνὰς συλλοιῶ, τῇσι ποίῃ τε ὑπὸ τῆς γῆς ὑπεόν, διχῇ σφέας διελόντες· καὶ προὸς μὲν τὴν μίλην τῶν μοιρέων τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας. τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἢν ὅτι τοῦτο ποιέωσι ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τανάιδος ποταμοῦ προσβάλλειν τῇ Μαιήτιν λίμνῃ ἐπισφώγους· ἀπελαύνοντάς τε τὸν Πέρσεω, ὅπισθε C σφέας διώκειν. αὐτὴ μὲν σφι μίη ἰθὺ μοίρη τῆς βασιληίης, τεταγμένη τούτων τῇσι ὁδὸν ἣν περ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληίων, τήν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Ταξάκις, συνελθούσας ἐς τωὐτό, καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγενομένων, ἡμέρης καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν, ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. προσθὰν μὲν νυν ὑπάγῃ σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπαμένων τὴν D σφετέρῃσι συμμαχίῃσι, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἐχόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον τὸν προὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀνασχομένους ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ἐπισφρέῃ ἐς τὴν σφετέρην, καὶ ὅτι χρέῃ, ἢν δὴ 165
Βουλομένοισι δοκέῃ. Ταῦτα (4) Σκύθαι βουλευσάμενοι, ὑπηντίαζον τῇ Δαρείου στρατιῇ, προοδρόμους ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. Τὰς δὲ ἁμάξας ἐν τῇσι E σφι διαπαστὰ τά τε τέκνα καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι καὶ τὰ προβάτα πάντα, πλὴν ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἐκαμάλιζε, τοσαῦτα ἀπολιπόμενοι, τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι ἁμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι αἰεὶ ὁ τι πρὸς βορέω ἐλαύνειν. Ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζοντο. τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρσας

χρ' Βουλομένοισι

ὅσον τε τειῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ Ἴ-
στρου, οὗτοι μὲν τοὺς ἐόντας ἡμέρης ὁδῷ
προεξελθόντας, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ δὲ ἐν τῆς
γῆς φυόμενα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς
εἶδον ὑπεξιόντα τὸν Σκυθέων τὸν ἵππον,
ἐπείσθησαν καὶ σίζον αἰεὶ ὑπαγόντων· καὶ ἔπει-
τα (ἐπὶ γὰρ τὸν μέσον τῶν μοιρέων ἴθυσαν
οἱ Πέρσαι) ἐδίωκον ἐπὶ τε τὸν Τά-
ναϊδος. διαβαίτων δὲ τούτων οἱ Ταύροι
ποταμόν, οἱ Πέρσαι διαβαίτες ἐδίωκον.
ἐς δὲ τῶν Σαυροματέων τὸν χῶρον διεξελ- B
θόντες, ἀπίκοντο ἐς τὸν τῶν Βουδίνων. ὅσον μὲν
δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἦισθον διὰ τῆς Σκυ-
θικῆς καὶ τῆς Σαυρομάτιδος χώρης, οἱ δὲ εἶ-
χον κακὸν οὐδέν, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης χέρ-
σου· ἐπεί τε δὲ ἐς τὸν τῶν Βουδίνων χῶρον
εἰσέβαλον, ἐνταῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ ξυ-
λίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τῶν Βουδίνων, τὸ
κεκενωμένου τὸ τείχεος πρήσαντες
αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἵποντο αἰεὶ ὃ
πρόσω κατὰ σίζον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, C
ἐς τὸν ἔρημον ἀπίκοντο. ἡ δὲ ἔρημος αὕτη
κάτω οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κεῖται δὲ
ὑπὸ τῆς Βουδίνων χώρης, ἐοῦσα πλῆθος ἐ-
πτὰ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὸ δὲ τὸ ἐρήμου Θυσ-
σαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτέων τέ-
σσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκ-
δίδοσι ἐς τὸν λίμνην τὸν καλεομένην
Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα κεῖται τάδε, Λύ-
κος, Ὄαρος, Ταναΐς, Σύργις. ἐπεὶ ὦν ὁ Δα-
ρεῖος ἦλθε ἐς τὸν ἔρημον, παυσάμενος τοῦ D
δρόμου, ἵδρυσε τὸν γραπτὸν ὑπὲρ ποταμῶν
Ὄάρου. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτεί-
χεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἄλλήλων ἀπέχοντα,
σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κη· τοῦτ' ἔτι ἐς
ἐμὲ τὰ ἐρείπια σῶα ἦν. ἐν ᾧ δὲ οὗτος τοὺς
τοῦτα ἐπράσσετο, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι πε-
ριελθόντες τὰ κατύπερθε, ἐπαναστρέφουσι ἐς
τὸν Σκυθικήν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τοσ-
τῷδε μᾶλλον, ὡς οὐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, οὕτω
δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα E
μετῆκε· αὐτὸς δὲ ἐπαναστρέψας ἦιε τοῦ
ἑωυτέρω δοκέων τούτους τε πρώτους τοὺς Σκύ-
θας εὑρήσειν, καὶ τοὺς ἑωυτέρω σφέας φεύγειν.
ἐλαύνων δὴ τὰ ταχίστην τὸν στρατὸν, ἐς τὴν Σκυθι-
κὴν ἀπίκετο· ἐς ὃ ἐνέκυρσε ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων. ἐντυχὼν δὲ, ἐδίω-

ab Istro trium ferè dierum & ante se vnius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastãt. Persæ, vbi Scytharum equitatus in conspectum se dedit, eum insequi maturant, à via sese semper subducẽtem: & quum ad vnam partium ventum est, aurorã versus & Tanain, Scythis tendentibus, & insequentibus Persis, Scythæ Tanain traiiciunt: eo & Persæ traiecto, illos insequuntur, donec peragrata Sauromatum plaga, perueniunt in Budinicã. Cæterùm quandiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil ei detrimẽti inferre potuerunt, vtpote vastæ: vbi verò Budinicam ingressi sunt, ibi nacti lignea mœnia à Budinis deserta, & omnibus rebus vacua, incenderunt. His actis, ipso itinere ire porrò tendunt, dum eam regionem peruagati, in vastam solitudinem deueniunt. Hæc solitudo à nemine hominũ colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierũ itineris magnitudine: vltra quã Thyssagetæ incolunt, à quibus quatuor ingẽtes amnes per Mæoteos fluũt, & in paludem nomine Mæotin se insinuant: quibus hæc sunt indita nomina, Lycus, Oarus, Tanais, Syrges. Darius, vt ad solitudinem peruenit, cursu omisso copias super fluuium Oarum locauit. Post hæc, octo vrbes eásque ingentes condidit, pari inter se spatio distantes, sexagenorum ferè stadiorum, quarum ad meã vsque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reuerterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibentibus, ita Darius vrbibus illic relictis dimidiatis, conuertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cũ exercitu maturãs ire in Scythiam, eò deuenit vbi in duas Scytharum incidit partes. Hos nactus insequeba-

tur vnius diei ſpatio, nunquã intermittens ſubterfugientes. Subterfugiebant autem de induſtria in terram eorum qui ſocietatem ipſorum reſpuerant, & primùm in Melanchlænorum. Quos quũ perturbaſſent tam Perſæ quàm Scythæ, eorum terram ingreſſi Scythę in loca Androphagorum Perſas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hoſtem in Neuridem ducunt. Neuris quoque conſternatis, tendunt ſubterfugiendo ire ad Agathyrſos. Sed Agathyrſi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priuſquã à Scythis ager ipſorũ inuaderetur, miſſo caduceatore, Scythis ingreſſum ſuorũ finium prohibent, prædicentes, ſi conarentur inuadere agrum ſuum, cum eis primùm ſe prælio commiſſuros. Hoc interminati Agathyrſi, in fines procurrũt, animo arcendi ingredi volẽtes. At Melãchlæni & Androphagi & Neuri, inuadentibus Perſis vnà cum Scythis, neque viriũ neque minarum memores, ſed timore perculſi, fugam capeſſerunt aquilonem verſus ac ſolitudinẽ. [a] Scythæ partim ad Agathyrſos, iam non recuſantes ſocietatem, ſe conferebant, partim è Neuride regione in ſuam Perſis præibant. Id quum diu factitaretur, neque deſiſteretur, Darius ad Indathyrſum Scytharum regem miſſo equite, inquit, [b] Virorum dæmonie, *id eſt, beate*, quid aſſiduè fugam facis, quum liceat tibi horũ facere alterutrum? ſi tibi videris idoneus ad reſiſtendum negotiis meis, ſiſte curſum, ac perſtãs, mecum fac prælium: ſin agnoſcis te imparẽ eſſe, ſic quoque ſiſte curſum, & hero tuo munera offerẽs terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc Scytharum rex Indathyrſus ita reſpondit, Sic res meæ habent, ô Perſa, vt neque vllum mortalium ego metuens antè fugerim, neque núc fugiam te, neque quicquam faciã diuerſum nunc atque in pace facere conſueueram. [c] Quòd autẽ nõ protinus tecum ineo prælium, huius rei te cèrtiorem faciam:

a At Scythæ non iam ad Agathyrſos (quippe qui *ingreſſu ſuæ regionẽ* interdixiſſẽt) tendebant, ſed ex Neuride regione in ſuã Perſis præibant. *Valla putauit ἀπείπαντας eſſe pro ἀπιπαμένους συμμαχίων (vt paulo ante loquutus erat Herodotus) quum referatur ad ἀπηγόρθιον præcedens paulo antè.*

b *Budæus vertit*, O miſerrime hominum.

c Cur autẽ non pr. tecum ineam prælium, hoc quoque tibi declarabo.

A καὶ ὑπεκφέροντας ἡμέρης ὁδῷ. καὶ (οὐ γὰρ αἰσχρὸν ἔπειτα ὁ Δαρεῖος) ⓐ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφυγον ἐς τὴν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην. ἐσπίπτουσι δὲ ἐς τὴν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ ⓐ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τὴν Ἀνδροφάγων τὴν χώρην· ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ὀπὶ τὴν Νευρίδα. ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ἵπποισι ὑποφυγόντες B ⓐ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἢ σφι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρθιον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν τὴν σφετέρων οὖρον· προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα ἅμα μαχήσονται. Ἀγάθυρσοι μὲν προειπόντες ταῦτα, ἐβοήθεον ὀπὶ τοὺς οὔρεας, ὡς νῷ ἔχοντες ἐρύκειν τοὺς ὀπιόντας. C Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι ⓒ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε τοῖς ἀλκὴν ἐτράποντο· ὀπιλαθόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφυγον αἰεὶ τοῖς βορέω ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. ⓐ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐ- 166
κέτι ἀπείπαντας ἀπικνέοντο· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐ- D γίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο, πέμψας Δαρεῖος ἱππέα τοῦδε ⓐ Σκυθέων βασιλέα Ἰνδάθυρσον, ἔλεγε τάδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεὶ, ὀρέων τοι τῶνδε τἄλλα ποιέοντι; εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεως δοκέεις εἶναι σεωυτῷ, ἵστασο καὶ ἀντιώθεο ἐμοὶ ἀντιτησόμενος· εἰ δὲ ἐπίστασαι ἐλάσσων εἶναι, καὶ μάλα· εἰ δὲ μή, καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότῃ τῷ σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἔλθε ἐς λόγους. ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς ἸνδάE θυρσος ἔλεγε τάδε, Οὔτι ὦ ἐμοὶ ἔχει οὕτω Πέρσα· ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώπων δείσας ἔφυγον, οὔτε πρότερον, οὔτε νεῦν σε φεύγω· οὐδέ τι νεώτερον εἰμὶ ποιήσας νεῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἔωθα ποιέων. ὅτι δὲ οὐκ αὐτίκα μαχόμεθά τοι, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω·

« τὰς τῇ παυσάμενος πλαίνης μάχεσθαι. εἰ δ' συγχινώσκεαι ἐόντων, οὐ δὲ καὶ οὕτω παυσάμενος

ἡμῖν οὔτε

» ἡμῖν οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ πεφυτευμένη ἐστί, A
» τῶν πέρι δείσαντες μὴ ἀλῶσι ἢ καρῇ, πάρ-
» χον συμμίσγεσθαι αὐτὶς ἐς μάχην ὑμῖν. εἰ
» δὲ δέοι πάντως ἐς τοῦτο κατ' ἄκρης ἀπικνέε-
» σθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἐόντες τάφοι πατρῷοι.
» φέρετε, πειρήσασθε αἰρεόντες, συλλέγειν περὶ
» τούτων· καὶ γνώσεσθε τότε εἴτε ὑμῖν μα-
» χησόμεθα περὶ τῶν τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχη-
» σόμεθα. πρὸς τοσοῦτον μὲν ἦν μὴ ἡμέας λόγος αἰ-
» ρῇ, οὐ συμμίξομέν σοι. ἀμφὶ μὲν μάχῃ τοσ-
» αῦτα εἰρήσθω. δεσπότας δὲ ἐμοὺς, Δία τε B
» ἐγὼ νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἑστίην
» τὴν Σκυθέων βασιλέα, μούνους εἶναι σοὶ δὲ
» ἀντὶ μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος δῶρα πέμ-
» ψω τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ
» ὅτι δεσπότης ἐφησας εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω.
» τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲν δὴ κή-
ρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. Οἱ
δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δουλοσύνης τὸ οὔνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν
μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοίρην τὴν πρόσθεν C
σαν, τῆς ἦρχε Σκώπασις, πέμπουσι, ἅμα ἰοῦσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τούτοισι οἳ τὸν
Ἴστρον ἐζευγμένον ἐφεύρεον.

ΑΥΤΩΝ δὲ τοῖσι ὑπολοιπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἐναγέσθαι ἀναιρεομένοισι ὅπῃ τιθεῖεν. νομίζοντες ὧν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίευν τάδε βεβουλευμένα. ἡμέρην δὴ ἵππους τοὺ ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν Σκυθέων· οἱ δὲ τῶν
Περσέων ἱππόται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς D
τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς αἰεὶ ἐπεκούρεε. Οἱ δὲ Σκύθαι ἐσαρξάντων τοὺ ἵππου, ὑπεξέφευγον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιέοντο δὲ καὶ τὰς νύκτας τοιαύτας περιστάσιας οἱ Σκύθαι. ὄνους δὲ τοῖσι Πέρσῃσι τε ὧν συμμαχον καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξοον, ὅπῃ τιθεῖεν οἱ τῶν Δαρείου στρατόπεδον, θῶυμα μέγιστον ἐρέω· τῶν τε ὄνων ἡ φωνὴ, καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος· οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμίονον γῆ ἡ Σκυθικὴ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· E
ὅδε ἐστὶ ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τοιαύτη οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχεα. ὑβρίζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὰ ἵππου τῶν Σκυθέων· πολλάκις δὲ ἐπειρωμένων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ ὄκως ἀκούσαιεν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τὰς φωνῆς, ἐταράσσοντό τε ὑποστρεφόμενοι,

Nobis neque oppida sunt neque agri culti, quos inuadi aut vastari metuētes, properemus vobiscum cōferre pugnam. ad quam si opus est cōtinuò deuenire, sunt paterna sepulcra, quæ vos quum nacti fueritis, agedum tentate labefactare: & tunc intelligetis, pugnaturi vobiscum simus pro sepulcris, nécne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum prælium non cōferemus. Hactenus, quod ad pacem pertinet, dictum sit. quod autem ad cætera, ego solos mihi heros arbitror Iouem progenitorem meum, [a] & solium Scytharum regium. Tibi autem pro terra & aqua, quæ dono poscis, mittam quæ decet ad te venire dona: pro eo quòd herum te meum esse dixisti, iubeo te flere: Hoc à Scythis responsū est: quod caduceator reuersus Dario renūtiauit. Scytharum reges, audito nomine seruitutis, indignatione perfusi, partem illam quæ cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopasis, mittūt ad colloquendum cum Ionibus qui Istrū ponte iunctum asseruabant.

[b] At Persæ nō amplius sibi vagandum esse statuerunt, vt hospitibus, qui ipsorum commeatum eripiebant, insidias tenderent, distributis qui aduersus ereptores frumentariæ rei iussa exequerentur. Enimuero equitatus Scytharum semper in fugā vertebat equitatum Persarum, sed fugientes incidendo in peditatum, ab eo defensabantur. Ita Scythæ summoto equitatu hostili, tamen metu peditum abscedebant, & nihilominus noctibus quoque tales incursiones faciebant. [c] Aduersus quos quid Darianis auxilio fuerit referam: res in primis admirabilis, asinorum vox ac mulorum species. Nam (vt superius à me demonstratum est) nullus in terra Scythica neque asinus neq; mulus gignitur, ac ne vllus quidem visitur, propter frigora. Itaque rudentes asini perturbabāt Scytharum equos: & quum Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, eorum equi exaudita asinorū voce, cōsternati auertebātur,

a Et Vestam Scytharum reginam. *Fortasse tamē & aliam interpretationem verba Græca admittunt.*

b At Scythæ qui ibi relinquebantur, *vel remanebant*, nō amplius censuerūt Persas cogendos esse vagari, sed adoriendos esse quoties cibum sumerent. Obseruantes igitur tempus quo ab illis cibus sumebatur, faciebant quod statuerant. Enimuero, &c.

c Verùm quod Persis auxiliabatur, Scythis verò aduersabatur, Darii exercitui inuadētibus, id referam, maximum miraculum. *Nimirum id faciebat* asinorum vox & mulorū species.

arrectis auribus ſtupefacti, vtpote inſolentia tum vocis quam prius non audiſſent, tum formæ quam nunquam inſpexiſſent. Atque hoc quidem paululum quiddam mométi ad bellum afferebat. Cæterùm Scythæ vbi animaduerterunt Perſas tumultuantes, quò diutius in Scythia illi commorarentur, [a] & commorantes ad omnium neceſſariarum rerum inopiam redigerentur, faciendum ita ſibi putarunt, vt pecoribus ſuis vnà cum paſtoribus relictis, in alium ipſi abſcederent locum. Perſæ illuc ſe conferentes, excipiebant pecora. quo facto quum ſæpius idē tentarent, ad vltimum Darius inopia rerum laborauit. Id reges Scytharum intelligentes, mittūt ad eum cum muneribus caduceatorē, aue, mure, rana, & quinque ſagittis. Perſæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa ſignificarent. Iſte negare ſibi aliud eſſe mandatum niſi vt quum illa tradidiſſet, celerrimè rediret. iubere tamen ipſos Perſas, ſi ſolertes forent, interpretari quid ſibi dona vellent. Hoc quum audiſſent Perſæ, conſultabant. Et Darii quidem ſententia erat, Scythas ſeipſos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione coniectans, quòd mus quidē in terra gignatur, & eodem quo homines fructu victitet, rana autē in aquis naſcatur, auis verò ſit equo aſſimilis: at ſagittis dandis, quòd [b] ſeipſos tradere viderentur. In hanc ſententiam Darius interpretabatur. At Gobryas vnus è ſeptem qui magos ſuſtulerunt, hoc dicere dona coniectabat, O Perſæ, niſi effecti vt aues, ſubuoletis in cælum, aut effecti vt mures, ſubeatis terram, aut effecti vt ranæ inſiliatis in paludes, non remeabitis vnde veniſtis, his ſagittis confecti. Et Perſæ quidem illa munera ſic interpretabantur. At vna pars Scytharum cui datū antè erat negotium Męotidis paludis cuſtodiendæ, tunc autē cū Ionibus qui ad Iſtrū erant colloquēdi, vbi ad pontē venit, ita verba fecit, Viri Iones, libertatē vobis

a Et commorātes angerētur ob rerum omnium penuriam.

b Suam potentiam.

A καὶ ἐν θωύματι ἔσχον, ὀρθὰ ἰσάοντες τὰ ὦτα· ἄτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τῆς τοιαύτης, ἅτε ἰδόντες ὃ εἶδος. ταῦτα μὲν νυν ὅτι σμικρόν τι ἐφέρετο τῦ πολέμου. οἱ δὲ Σκύθαι ὅκως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα σφι μᾶλλόν τε ὅτι πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ σφι μᾶλλον ἀπορίῃ εἴη τῶν ἐπιτηδείων ἐόντες, ἐποίεον τοιόνδε· ἔκλιπον τῦ προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ αὖ ἐξαπέλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ αὖ Πέρσαι ἐπελθόντες ἐλάμβανον τὰ προβάτα, καὶ λαβόντες, ἐπήεσαν αὖ τῷ πεποιημένῳ. πολλάκις δὲ τοιούτου γινομένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἴχετο, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε καὶ μῦν καὶ βάτραχον καὶ ὀιστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπειρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων. ὁ δὲ φὰς οὐδὲν ἔφη οἱ ἐπεσάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μὲν νυν ἡ γνώμη ἦν, Σκύθας ἑωυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντος τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ, ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ ὀιστοὺς, ὡς τὴν ἑωυτῶν ἀρχὴν παραδιδοῦσι. αὕτη μὲν Δαρείῳ ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. στυγνώσας δὲ ταύτῃ ἡ γνώμῃ Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τῶν τὸν μάγον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν, Ἢν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε εἰς τὸν οὐρανὸν ὦ Πέρσαι, ἢ μῦες γενόμενοι, κατὰ τῆς γῆς καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι, εἰς τὰς λίμνας ἐκπηδήσητε, ὄκα ἀπονοσήσετε ὀπίσω, ὑπὸ τῶν δὲ τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω τὰ δῶρα εἰκάζον. ἡ δὲ Σκυθέων μία μοῖρα ἡ τεταγμένη τοῦτον μὲν τὸν τῇ Μαιῆτιν λίμνην φυλάσσειν, τότε ἤδη ὅτι τὸν Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ὅτι τῷ γεφύρεον, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθερείην ὑμῖν

167

» ἥκομεν φέροντες, ἐὰν σφῶν σε ἐθέλῃς ἐσακούειν. A
» πειθανόμεθα γὰρ Δαρείου ἐντειλαμένου ὑ-
» μῖν, ἐξήκοντα ἡμέρας μούνας φερουσῆσας
» τὸ γέφυραν, αὐτὸς μὴ παραγενόμενον ἐπὶ τοῦ
» τῷ τοῦ χρόνῳ, ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὸ ὑμετέ-
» ρην. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιοῦντες, ἐκτὸς μὲν
» ἔσεσθε τοῦ ἐκείνου αἰτίης, ἐκτὸς δὲ τοῦ
» ἡμέων τοῦ προσχειμένου ἡμέρας τοσάμει-
» ναντες, ὃ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὗτοι
μὲν νυν, ὑποδεξαμένων Ἰώνων ποιήσειν
ταῦτα, ὀπίσω τὸν ταχίστην ἐπείγοντο. Πέρ- B
σῃσι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλθόντα Δαρείῳ,
αὐτεπάγησαν οἱ ὑπολοφθέντες Σκύθαι
πεζῷ καὶ ἵπποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγ-
μένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον
διήλατο· τὰ δὲ, ὡς ἕκαστοι ὤρεον τὸν λαγόν, ἐδίω-
κον. παραθέντων δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοὴ χρεω-
μένων, εἴρετο ὁ Δαρεῖος τὰ αὐτιπολεμίων τὸν
θόρυβον. πυθόμενος δὲ σφέας τὸν λαγὸν διώ
κοντας, εἶπε ἀρὸς πρὸς τοὺσπερ εἰώθεε καὶ τὰ
» ἄλλα λέγειν, Οὗτοι ὦ ἄνδρες ἡμέων πολλὸν C
» καταφρονέουσι. καί μοι νῦν φαίνεται Γοβρύης
» εἶπαι τοὺς τῶν Σκυθικῶν δώρων ὀρθῶς· ὡς ὦν
» σφι τοῦτο ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῷ μοι ἔχειν, συμ-
» βλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κομιδὴ
τὰς δὲ τὸ ὀπίσω » ἡμῖν ἔσται ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γοβρύης εἶ-
» πε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ μὲν δὴ καὶ λόγῳ ἡ-
» πιστάμην τούτων τὰ αἴσχεα τὸν ἀποείλω·
» ἐλθὼν δὲ, μᾶλλον ὄψεμαι, ὁρέων αὐτοὺς
» ἐμπαίζοντας ἡμῖν. νῦν ὦν μοι δοκέει, ἐπεὰν
» τάχιστα νὺξ ἐπέλθῃ, σκηνεύσαντας τὰ πυρὰ D
» (ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν ποιέειν) τοὺς πρανε-
» στέων τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς ταλαιπωρίας
» ἐξαπατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πολλοὺς κα-
» ταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι πρὶν ἢ καὶ ὅτι
» τὸν πρῶτον ἰθύσαι Σκύθας λύσοντας τὸ
» γέφυραν, ἢ καί τι Ἴωσι δόξαι, ὃ ἡμέας
» οἷόν τε ἔσται ὀξεργάσασθαι. Γοβρύης μὲν
ταῦτα συνεβούλευε. μετὰ δὲ, νύξ τε ἐγένετο,
καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύτῃ· τοὺς
μὲν κεκμηκότας τῶν ἀνδρῶν, καὶ τοὺς ἰω ἐ- E
λάχιστος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς ὄ-
νους πάντας καταδήσας, κατέλιπε αὐτοῦ σὺν
τῷ στρατοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τούς τε ὄνους
καὶ τοὺς ἀσθενέας τῆς στρατιῆς, τὰ δὲ εἵνε-
κα· ἵνα μὲν ὄνοι βοὴν παρέχωνται.
οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀσθενείης μὲν εἵνεκα κατελίποντο, πρόφασιος δὲ τῆς δηλεομένης

afferentes venimus, si modò nos exaudire volueritis. Accepimus enim, Darium vobis præcepisse vt ad sexaginta dunta-xat dies custodiam pontis ageretis, &, si intra id tempus ipse non afforet, domum abiretis. Itaque si [a] id feceritis, & apud illum & apud nos culpam deuitaueritis. proinde quum ad præstitutam diem permanseritis, iam abscedite. Hæc se facturos recipientibus Ionibus, Scythæ [b] raptim retrò abiere. At cæteri Scythę, post missa Dario dona, cum peditatu ac equitatu aduersus Persas in acie instructi steterunt tanquam conflicturi. quum interim lepus in medium prosiliit, quem vt quisque vidit, insequebatur. Perturbatis Scythis ac vociferantibus, sciscitabatur Darius vnde hostium tumultus existeret: & quum audisset illos leporem insectari, inquit ad eos Persas cum quibus cætera colloqui cõsueuerat, Hi viri videtur mihi magnò nos habere contemptui, & nunc Gobryas rectè dixisse de Scythicis donis. Quo magis, quũ mihi quoque ipsi res ita se habere videatur, bono cõsilio est opus, vt tutus nobis eò vnde venimus sit receptus. Ad hęc Gobryas, Equidem, inquit, ô rex, horũ ego virorum inopiã videbar mihi ferè fama habere cognitam, sed vbi aduenì, cuidẽtius intellexi, animaduertẽs eos habere nos ludibrio. Proinde mihi videtur, quũ primùm nox aduenerit, [c] incensis è more ignibus, & aliis quæ consueuerunt fieri, ægris, imbecillissimis quibusque militum ad hostem fallendum relictis, asinisque omnibus alligatis, abeundum, priusquam ad Istrum rectà pergant Scythæ ad pontem soluendum, [d] aut Ionibus soluere lubeat: quod nobis facile erit. Hoc Gobryas consiliũ dabat. Cui assentiens Darius, vbi nox adfuit, reliquit in castris [e] viros lãguore præditos, & eos quorũ amissio minimi faciẽda esset, necnõ omnes asinos *alligatos*: asinos quidẽ, vt vocẽ ederent: [f] infirmos autẽ homines, hoc titulo,

a Itaque si hoc feceritis, culpa & apud illum & apud nos vacabitis: *nimirum* & quum ad pr. diẽ permãseritis, iam abscedatis.

b Primo quoque tempore rediẽrunt.

c Accensis ignibus, vt & aliàs facere cõsueuimus, & imbecill.

d Aut Iones aliquid in nos mõliantur quod efficere illis nõ difficile futurum sit.

e *Eadem est vox pro qua reddidit paulò antè Imbecillissimi quibusque: nisi quòd hìc est positiuus gradus, quum ibi esset superlatiuus.*

f Homines verò propter imbecillitatem quidem relinquebantur, sed hoc tamen prætextu, vt dum ipsè cum fl. cop.

vt dum ipſe cum flore copiarũ adoriretur hoſtem, iſti interea caſtra tutarẽtur. Hæc perſuadens iis qui relinquebantur, Darius, accenſis ignibus quammaturrimè ad Iſtrum contendit.[a] Aſini, quòd multitudine deſtituti eſſent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Perſas in eiſdem permanere caſtris. verùm vbi illuxit, ii qui relicti erant, cognito ſe proditos eſſe à Dario, [b] manus extendere ad Scythas, & quæ contigerant referre. His illi auditis, repetè retractis duabus Scytharum partibus, & vna Sauromatarum, cum Budiniſque ac Gelonis, Perſas recta ad Iſtrum via perſequuntur, vtpote pleroſque pedites & itinera neſciẽtes, ea præſertim quæ diuortia habebant: ipſi equites & compendia viarum ſcientes. Sed quum vtrique ab alteris aberrarent, multo priores ad pontem Scythæ peruenere quàm Perſæ. Ibi cognito ſe præuertiſſe Perſas, ita ad Ionas qui in nauibus erant verba fecerũt, Viri Iones, quum dierum numerus iam pertranſierit, iniurii eſtis qui adhuc permaneatis: ſed quoniam hactenus præ timore permanſiſtis, nũc ſoluite quamcelerrimè traiectũ, atque abite ſoſpites liberique, diis pariter ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus veſter erat, ita tractabimus vt aduerſus nullum mortalium ſit facturus expeditionem. De hac re conſultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Atheniẽſium ducis & Cherſonenſiũ (qui ſunt in Helleſponto) tyranni ſententia erat, Scythis obtemperandum eſſe, & Ioniam ſeruitute liberandam. At Hiſtiæi Mileſii diuerſa, quòd diceret nũc quidem eos ſuæ quenque vrbis tyrannos eſſe ob Darium: potentia verò Darii ſublata, neque ſe Mileſiis, neque alium quẽquam vſquam præeſſe poſſe. Fore enim vt ſingulę ciuitates popularem ſtatum quàm tyrannicum mallent. Hãc ſentẽtiam quũ dixiſſet Hiſtiæus, omnes cõfeſtim qui Miltiadi aſſenſi fuerãt, in eam tranſierunt.

a Aſini à cœtu ſegregati,

b Manus ad Scythas tendere, & iis quibus decebat verbis apud eos vti. Quibus illi auditis, in vnum agmen conglobatæ tum illæ duæ Scytharum partes, tum illa Sauromatũm vna, necnon Budini & Geloni, Perſas recta ad Iſtr. via perſequũtur. Sed quum Perſarũ exercitus magna ex parte pedites haberet, viáſque ignoraret, vtpote *in certa diuerticula, vel in certa itinerum diuortia* non ſectas: at Scythicus equitibus cõſtaret, & iis quidẽ itinerum compẽdia ſcientibus, quum vtrique ab alt. aberr.

αὐτὸς μὲν σεὺ τὰ καθαρῷ τῷ στρατῷ ὀπι-
θήσεσθαι μέλλοι τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτι οἱ ὃ στρα-
τόπεδον τῦτον τὸν χρόνον ῥυόιατο. ταῦτα τοῖσι
ἀπολειπομένοισι ἐπετήδευε ὁ Δαρεῖος,
καὶ πυρὰ ἐκκαύσας, τὴ ταχίστην ἐπείγετο
ὀπίσω τὴ Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τῆ ὁμίλε,
ὕτω μὲν δὴ μᾶλλον πολλῷ ἴεσθαι τὴ φωνῆς,
ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, παύσχυσι τὴν 168
χώρεω ἤλπιζον εἶναι Πέρσας εἶναι. ἡμέρης δὲ
γενομένης γνόντες καὶ ἀπολελειμμένοι ὡς
τοῦ δεδεδογμένοι εἶεν ἐπὶ τὸν Δαρεῖον, χεῖρας
τε τοῦ ἐτείνοντο τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ
κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τὰ ταχίστην
συγραφέντες, αἵ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυ-
θέων, καὶ ἡ μία, Σαυρομάται καὶ Βουδῖνοι καὶ
Γελωνοὶ, ἐδίωκον ἐπὶ τοὺς Πέρσας ἰθὺ τὸ Ἴστρου.
ἅτε δὲ τῶν Περσέων μὲν τὸ πολλὸν ἐόντος πε-
ζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου,
ὥστε οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν, ἁμαρτάνοντες
ἱππόται, καὶ τὰ σεύτομα τῆς ὁδοῦ ἐπι-
σταμένου, ἀμαρτόντες ἀλλήλων, ἔφθησαν
πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴ γέφυ-
ραν ἀπικόμενοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας
οὐκω ἀπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας
ἐόντας ἐν τῇσι νηυσί, Ἄνδρες Ἴωνες, αἵ τε ἡμέ-
ραι ὑμῖν τὸ ἀριθμοῦ διήκυνται, καὶ ἐ ποιέε-
τε δίκαια ἔτι παραμένοντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρό-
τερον δειμαίνοντες ἐρύετε, νεῦ λύσαντες
τὸν πόρον, τῷ ταχίστην ἄπιτε χαίροντες ἐ-
λεύθεροι, φοιῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες
χάριν. τὸν δὲ πρότερον ἐόντα ὑμέων δε-
σπότεω ἡμεῖς παρασχησόμεθα οὕτω, ὥστε
ὀπὶ μηδαμοὶ ἔτι ἀνθρώπων αὐτὸν στρα-
τεύσασθαι. πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τῦ Ἀθηναίε στρα-
τηγέοντος, καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιωτέων
τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐῦ γνώμην πεῖθεσθαι
Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην. Ἱστιαίου δὲ
τῦ Μιλησίου ἀντίην ταύτην, λέγοντος ὡς νῦν
μὲν ἕκαστος αὐτέων τυραν-
νεύει πόλιος, τὴ Δαρείου δὲ δυνάμεως κα-
ταιρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε
ἔσται ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα ὑδαμῶν. βου-
λήσεσθαι γὰρ ἑκάστην τὴ πολίων δημοκρατέε-
σθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμην
ταύτην ἀποδεξαμένου, αὐτίκα πάντες ἦ-
σαν τετραμμένοι πρὸς ταύτην γνώμην, πρότερον τὴ Μιλτιάδεω αἱρεόμενοι.

ἦσαν γάρ τοι οἱ ἀμφέσειτές τε τὸν ψῆφον, καὶ ἐόντες λόγου τοῦ ἐς βασιλῆος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἱππόκλος Λαμψακηνός, καὶ Ἠρόφαντος Παριήνιος, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπὸ δὲ Ἰωνίης, Στρατίης τε Χῖος, καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φωκεύς, καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος. ὅς ἦν γνώμην τοιαύτην ἀντίη τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ πρὸς λόγιμος μοῦνος Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. οὗτοι ὦν ἐπεί τε τὸν Ἱστιαίου αἱρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι πρῶτα ταύτῃ τάδε ἔρξαι τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τὰ μὲν γεφύρης λύειν τὰ ἐπὶ τοῦ Σκύθας ἐόντα, λύειν δὲ ὅσον τόξευμα δίηκε· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδέν· καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρώατο βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι Δαρείῳ τὸν Ἴστρον ἐπὶ τὴν γέφυραν. εἰπεῖν τε λύοντας τὴν γέφυρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὸν ἔχον, ὡς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθησι ἐστὶ ἐν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. μετὰ δὲ, ἐκ πάντων ὑπεκρίνατο Ἱστιαῖος, τάδε λέγων, Ἄνδρες Σκύθαι, χρηστὰ ἤκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ἐπείγεσθε. καὶ τά τε ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ὁδοῦται, καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ὀπίτηδες ὑπηρετέεται· ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πόρον, καὶ προθυμίῃ πᾶσῃ ἐξόμεθα, θέλοντες εἶναι ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμέες τάδε λύομεν, ὑμέας καιρὸς ἐστὶ δίζεσθαι ἐκείνους· εὑρόντας δὲ, ἐμοί τε ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτῶν ἥσεσθαι οὕτως ὡς ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν δὴ τὸ πρότερον ταῦτα ἔπεσι μὲν οὐκ ἐπιστάμενοι λέγειν ἀληθέα, ἐπιστάμενοι δὲ ἔργοισι· ἐπείγεσθαι γὰρ ἔμελλον ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αὐτοὶ δὲ τούτου αὖτε οἱ Σκύθαι ἐβώμοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτῃ ἀμφιθέραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, πρεῖξαι ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως ἐξελθεῖν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τὰ σφι ἐδόκεε ἄρτια βεβουλεῦσθαι, καὶ τὰ ταῦτα ἐσφάλησαν· Σκύθαι μὲν νῦν τῆς σφετέρης χώρης τῆς τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἐῶν, ταύτῃ διεξελθόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους

A Fuere autem qui disceptauerũt, duntaxat alicuius apud regem existimationis, Hellespontinorum quidem tyranni, Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampsacenus, & Erophantus Parienus, & Metrodorus Proconnesius, & Aristagoras Cyzicenus, & Aristõ Byzantius: & isti quidem ex Hellespõto. Ab Ionia autem, Stratias Chius, & AEacides Samius, & Laodamas Phocensis, & Histiæus Milesius: cuius sententia prælata est sententiæ Miltiadis. AEolum verò vnus affuit qui esset alicuius authoritatis, Aristagoras Cymæus. Hi, posteaquam Histiæi probauêre sententiam, hoc sibi præterea agẽdum dicendúmque censuerunt, vt pontem [a] quidem ab vlteriore ripa eatenus soluerent vt extra sagittæ iactum essent, ne nihil facere viderentur, quum tamen nihil facerent, néve Scythæ vim afferre tentarent; & Istrum pontem transire, [b] sed soluentes illinc pontem, quasi omnia ad votum Scytharum facerent. Hoc sententiæ Histiæi addendum quum decreuissent, ita pro vniuersis ad Scythas Histiæus verba fecit, Viri Scythæ, iucundam nobis rem attulistis, & opportunè instatis: atque vt vos nobis probè viam ostendistis, ita nos vobis obsequenter obtemperabimus. Vt enim cernitis, traiectum rescindimus, adhibituri omnem diligentiã, cupiditate assequendæ libertatis. Cæterùm dum nos hæc dissoluimus, interea vos illos inquirere tempus admonet, & inuentos, tam vestro quàm nostro nomine ita vlcisci vt merentur. Scythæ, Ionibus iterum fidem habẽtes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Persas reuerterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarũt, [c] ipsi sibi huius rei causa, quòd pabula equorum illis in locis corruperant, fontésque obstruxerant. quod nisi fecissent, facilè si voluissent Persas inuenissent: nunc ita faciendo, visi sibi fuerant optimè consuluisse, ob quæ tamen eos res frustrata est. Quippe eã suæ regionis partem consectãtes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hostẽ indagabant,

a Partis pontem soluerẽt quæ versus Scythas spectaret: soluerent autem non amplius quàm ad iactus teli spatium, ne nihil fac.

b Sed soluentes illam pontis partem quæ Scythiã versus spectabat, omnia pro arbitrio Scytharum se facturos dicerent.

c Cuius *mali* sibi autores fuerant.

169

διεξελθόντες.

rati illum eadem parte fugam intendisse: at ille obseruato quod prius tenuerat, itinere, abierat, atque ita quoque ægrè traiectus reperit locum. Et quum noctu peruenisset, nactus pontem solutum, animo prorsus concidit, veritus ne se relicto Iones abiissent. Erat autem apud Darium AEgyptius quidam, omnium hominum vocalissimus: hunc Darius supra ripam Istri positum iubet inclamare Histiæum Milesium: Histiæus *eum sæpius inclamantem: tamen* ad primam inclamationem exaudiens, omnes naues admouit, & ad traiiciendum exercitum pōtem iunxit. Atque hunc in modum Persæ effugerunt, quos indagantes Scythæ, iterum aberrauerunt. [a] & ob id Iones tanquam non liberos, sed pessimos & ignauissimos omnium hominum iudicant, déque eis tanquam de seruis loquentes, mancipia dominos amantia esse aiunt, & insectatione dignissimos. Hæc in Iones Scythæ probra iaciunt. Darius per Thraciam iter faciens, Sestum Chersonesi peruenit, atque illinc in Asiam nauibus ipse transiuit, relicto in Europa exercitus duce [b] Megabyzo, viro Persa, cui Darius aliquando hunc honorem habuit, vt hoc verbū inter Persas diceret: quum esset esurus mala punica, simulac primum malum aperuit, interrogatus à fratre Artabano [c] nunquid tantum hominum sibi optaret quantum illic esset acinorum, respondit, Se præoptare tot sibi esse Megabyzos quàm Græciam subditam. His verbis apud Persas hominem honorauit: quem tunc prætorem reliquit cū octoginta millibus militum. Megabyzus autem hic immortalem sui memoriam apud Hellespōtios reliquit, hoc dicto, quòd quum apud Byzantium agēs audisset Chalcedonios decē & septem annis ante Byzantios vrbē condidisse, inquit Chalcedonios eo tempore cæcos fuisse, qui, quū pulchrior adesset locus ad vrbem condendā, nequaquā turpiorē elegissent nisi cæci fuis-

a Et *propterea* modò Iones, vt qui liberi sint, pessim. hom. iudicāt: modò de illis tāquam de seruis loquentes, mancipia dominorū amantia & minimè fugitiua esse aiūt. *Vel*, Et propterea aliâs Iones, *&c. Sic & in altera parte.* Aliâs verò de illis *&c. Solet tamen τῶν μὲν, τῶν δὲ, potius exponi, Partim quidem, Partim verò. sed hic non satis cōuenire videtur Partim. sensus est enim, Iones (Scytharum iudicio) si vt liberi cōsiderentur, se in illa re ignauissimos ostendisse: sin vt serui, officio mancipiorum dominos amātium functos fuisse.*

b Megabazo. *in Vulg. edit. Gr. & in nostris Vet. cod. Sic in sequentibus locis.*

c Cuius rei tantam multitudinē sibi optaret.

Α δοκέοντες καὶ ἐκείνους ἀφ' ἑωυτῶν τιμὴν ἀπόδρησιν ποιήσασθαι. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἑωυτῶν ἡμόμενον σίδον, τοῦτον φυλάσσοντες ἵησθμ. καὶ οὕτω μόγις δι-έβησαν τὸν πόρον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυγχάντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο μὴ σφέας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. ἰὼν δὲ πρὸς Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ Β τὸν χείλεος τοῦ Ἴστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακούσας τῆς φωνῆς κελευσματί, ἅς τε νέας ἀπάσας παρῆγε διαπορθμεύων τὴν στρατιήν, καὶ τὴν γέφυραν ἐζεύξε. Πέρσαι μὲν δὴ ὧν οὕτω ἐκφεύγεσι. Σκύθαι δὲ διζήμενοι, ἐς τοὐδαίτερον ἥμαρτον τῶν Περσέων. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, καὶ κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνοισι εἶναι ἀπηνέων ἀνθρώπων. τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Γ ἐόντων τὸν λόγον ποιεύμενοι, ἀνδραπόδων φιλοδεσποτάτους φασὶ εἶναι, καὶ ἀδρηκτα μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρεῖος δὲ ἀφ' ἧς Θρηίκης πορθμοῦ, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τὴν Χερσονησον. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην. τῷ Δαρεῖος κοτὲ ἔδωκε χάρας, τοιόνδε εἰπὰς ἐν Πέρσῃσι ἔπος, ὡρμημένου Δαρείου ῥοιὰς τρώγειν, ὡς ἄνοιξε τάχιστα τὸν πρώτιον τῶν ῥοιέων, εἴρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ, τι βούλοιτ' ἂν οἰ τοσοῦτον πλῆθος γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἂν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι θέλειν μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑποχείριον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἶπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τὸ ἑωυτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἶπας τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμην ἐς Ἑλλησποντίους. γνώμῃ γὰρ ἐν Βυζαντίῳ, ἐπύθετο ἐπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὴν χώρην Βυζαντίων. πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τοὺς τὸν χείρονα τυγχάνειν ἐόντας τυφλούς. οὐ γὰρ ἂν τὸν καλλίονα πρέοντος κτίζειν χῶρον, τὸν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυ-

φλοί. οὗτοι δὴ ὧν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λελειμμένος ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο. οὗτος μὲν νυν ταῦτα ἐπρηνε.

Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον χρόνον ἐγένετο ὑπὸ Λιβύῃ ἄλλος στρατὸς μέγας σόλος, ἀφ' ὧν ἐφάσαν τινὲς ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τάδε· Τῶν ἐκ τοῦ Ἀργεος ὑπολελειμμένων παίδων παῖδες, ἐξελαθέντες ὑπὸ Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος, λελισαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, τὰς τοῦτοι ἐξελαθέντες ἐκ Λήμνου, οἰχνεῦντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ταϋγέτῳ, πῦρ ἀνέκαιον. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πυθόμενον τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. τῷ δὲ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἴησάν μιν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· προσχόντας δὲ τούτους ἐς Λῆμνον, φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὰ λόγου τῆς γυναικὸς τῶν Μινυέων, πέμψαντες δεύτερον, ἠρώτεον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴζοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὡς τοῦ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι. δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοῖράν τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἔδοξε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ' οἷσι θέλοισι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγε σφέας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τὼ Τυνδαρειδέων ἡ ναυπλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἐγήμαντο, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληίης μετατεόντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δὲ σφέας κατέβαλον ἐς εἰρκτήν. (κτείνουσι δὲ τοὺς αἰεὶ κλείουσι Λακεδαιμόνιοι, νυκτὸς μετ' ἡμέρην δέ, οὐδένα). ἐπεὶ ὦν ἔμελλόν σφέας καταχρήσεσθαι, πρήσσοντο αἱ γυναῖκες τοῖσι Μινυέων (ἐοῦσαι ἀσταί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες) ἐσελθεῖν ἐς τὸν

ἐσω ἐλθεῖν

sent. Hic igitur Megabyſus in Helleſpontia plaga pro prætore relictus, eos qui diuerſarum à Medis partium erant, ſubigebat. & iſte quidem talia agebat.

Per idem autem tẽpus alia ingens aduerſus Libyas extitit expeditio, ob eam quam ego cõmemorabo cauſam, his prius expoſitis: Argonautarum poſteri quum à Pelaſgis qui fœminas Atheniẽſium ex Braurone prædati ſunt, eſſent electi à Lemno, Lacedæmonem nauigauerunt, cõſidentéſque apud Taygetum ignes accenderunt. Quos Lacedæmonii quũ aſpexiſſent, nuntium miſere ſciſcitatum quinã & vnde eſſent. Illi, nuntio ſciſcitanti reſponderunt ſe Minyas eſſe, ab iis heroibus oriundos qui in Argo nauigaſſent quíq; quũ Lemnum appuliſſent, illic eos procreaſſent. Hanc mentionem ſtirpis Minyarum quum audiſſent Lacedæmonii, miſſo iterum nuntio ſciſcitantur quid ſibi velit ipſorum aduẽtus; atque ignis accenſio. Illi verò ſe reſpondent à Pelaſgis electos, redire ad parentes, (æquiſſimum enim id factu eſſe) oraréque vt ſibi liceat vnà cum eis habitare, tum bonorum tum agrorum participes. Eos recipere [a] in ea quæ ipſi vellent, Lacedęmoniis placuit, cùm ob alia ad hoc faciendum inductis, tum pręcipuè quòd Tyndaridæ Caſtor & Pollux in Argo nauigauerant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confeſtim ablocatis in alios quas in Lemno duxerant vxoribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde interiecto tẽpore, ſtatim elati ſuperbia, cùm alia flagitioſa perpetrarunt, tum regnũ affectarũt. Quo nomine eos Lacedæmonii morte mulctandos quũ cenſuiſſent, comprehenſos in carcerem coniecerunt. Quoſcunq; autem Lacedęmonii morte plectendos cenſent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur eſſent in illos animaduerſuri, exorati ſunt ab eorũ vxoribus (quę ciues erãt & primorum Spartanorum filiæ) veniã ingrediendi

a Quibus ipſi cõditionibus vellẽt.

carcerem, & cum ſuo cuiuſque viro colloquendi, nullum in illis dolum eſſe ſuſpicãtes. Horum permiſſu, Minyarum vxores ingreſſæ carcerem, omni [a] veſte quam geſtabant viris tradita, illorum veſtem illæ ſumpſerunt. Ita Minyæ muliebri veſte amicti, veluti mulieres è carcere prodierũt, rurſúſque apud Taygetum conſederunt.

[a] Veſtitu quem geſt. v. trad. illorũ veſtitum ſumpſ.

Hac eadem tempeſtate Theres, Auteſionis filius, Tiſameni nepos, Therſandri pronepos, Polynicis abnepos, miſſus eſt in coloniam Lacedæmonis, genere Cadmeo, auunculus Ariſtodemi filiorum, Euryſthenis & Proclis: quorum, quum pupilli eſſent, tutelã gerebat regni Spartani. Adultis mox pupillis, ac recepto imperio, Theras ita grauiter tulit ſibi ab aliis imperari, quoniam imperium deguſtaſſet, vt negaret ſe Lacedæmone moraturum, ſed ad cognatos nauigaturum. Erant autem in inſula quę nunc Thera vocatur, quondam Calliſta, viri Phœnices à Membliare Pœcilis filio oriundi. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in inſulam quæ nunc Thera vocatur quum appulſus eſſet, ſiue regionis amore captus, ſiue qua alia voluntate, reliquit illic eùm alios quoſdam Phœnices, tum Membliarem conſanguineum ſuum. Iſti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone veniſſet, inſulã quæ Calliſta, *id eſt pulcherrima*, vocabatur: incoluerunt. Ad quos Theras eũ multitudine tribuliũ miſſus eſt, nequaquam ad illos eiiciendos, ſed ad vnà habitandum, & ad inſulam valde frequentandam. Poſtea verò quàm Minyas è carcere elapſos & apud Taygetum conſidentes, Lacedæmonii tamen necare ſtatuerant, Theras necem eorum deprecabatur, recipiens ſe illos ex ea regione abducturum. Et huic poſtulato Lacedæmoniis aſſentientibus, cum tribus biremibus ad poſteros Membliaris nauigauit, ducens ſecum non vniuerſos Minyas (plerique enim ex ipſis ad

A ἐρκτὴν, ⁊ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστῃ ⁊ῷ ἐωϋτῆς αὐδρί. οἱ δὲ σφέας πρῆξαι, ⁊ὐδένα λόγον δοκέοντες ἔχειν αὐτέων ἔστεσθαι. αἱ δὲ ἐπεί τε ἐσῆλθον, ποιέουσι τάδε· πᾶσαι τὼ εἶχον ἐωθῆτα ⁊ῷ δαδοῦσαι τοῖσι αὐδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν αὐδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, οἱ δὲ ὠτέες τὼ γυναικήϊω ἐωθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξῃσάμην ἔχω. ὡς φυγόντες ⁊ὴ τῷ ⁊έπῳ τούτῳ ἵζοντο αὖτις ἐς ὃ Τηΰγετον.

Τὸν ⁊ὴ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ B Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς ἀποικίην ὡς Λακεδαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος ἠϊὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Αἰσιοδήμου, Εὐρυθένεϊ ⁊ὲ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δ' ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ὅτι ⁊ῷ παίδων εἶχε ὁ Θήρας τὼ ὡς Σπάρτῃ βασιληίην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων, καὶ ⁊ῷ δαλαβόντων τὼ ἀρχήν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἐπεί τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενέειν C ὡς ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ' ἀποπλώσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας. ἦσαν δὲ ὡς ἐν τῇ νέῳ Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ, τοσοῦτον ⁊ὴ δεύτερον ἀπὸ Καλλίστης τῆς αὐτῆς ταύτης, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, αὐδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, τοσοῦτόν ἐς τὼ νέῳ Θήρῃ καλεομένῃ· τοσοῦτον ⁊ὴ δοκέω ἦ, εἴτε δὴ ⓐ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωϋτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. οὗτοι ὡς ἐνέμοντο τὼ Καλλίστην καλεομένην D ὅτε ἡμέας, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ αὐδρῶν. ὅτε ἰοῦσι δὴ ὧν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἔστελλε συνοικίσων τούτοισι· ⁊ὴ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτούς, ἀλλὰ κάρτα οἰκηΐους. ἐπεί τε ⁊ὴ οἱ Μινύαι ἐκ δραπέτας ἐκ τῆς ἐρκτῆς ἵζοντο ἐς ὃ Τηΰγετον, τῶν Λακεδαιμονίων ἐβούλοντο μούων σφέας ἀπολλύναι, παραιτέεται ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένοιτο, αὐτός τε ὑπεδέκετο σφέας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων ⁊ὴ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τεσσεράκοντα ἐρετῇσι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἐπλωσε· οὐ γὰρ πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῦνες αὐτῶν

ἐπεὰ ποῦτο ἐς τοὺς Παροreάτας καὶ Καύκωνας. τούτους δὴ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐς ἓξ μοίρας διέλαχον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας τὰς δὲ ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάγνησον, Θειξάς, Πύργον, Ἔπιον, Νούδιον. τουτέων ἓξ τὰς πλείστας ἐπ' ἐμέο Ἦλξοι ἐπόρησαν· τῇ δὲ νήσῳ ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. ὁ δὲ παῖς τοῦ

» ἔφη ἐμοὶ συμπλεῦσεσθαι, Τοιγάρων

» ἔφη αὐτὸν καταλείψειν οἶον ἐν λύκοισι· ἀπὸ

τοῦ ἔπεος τούτου τὸ οὔνομα τῷ νεωτέρῳ πρὸς πατρὸς Οἰόλυκος ἐγένετο· καὶ κως τοῦτο ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· ἀπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλέονται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ αἰδρέσι (οὐ γὰρ ἐπέμειναν τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐν Θεραπνίῃ Εὐμενίδων τε τῶν Λαΐου καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μοῦνοι τοῦτο, οὐκ ἐπέμεινε τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γενομένοισι. μέχρι μὲν νεὸν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταὐτὰ λέγουσι· ὁ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρης τοῦ Αὐτησίδεω ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. εἵποντο δὲ οἱ καὶ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γόνος Εὐ-

171 θυμίδης τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλέϊ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ ἡ Πυθίη κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν.

» ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μέν, ὦ ἄνα-

» κτες, πρεσβύτερός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς

» ἀείρεσθαι· σὺ δέ τινα τῶνδε τῶν νεωτέρων

» κέλευε ποιέειν ταῦτα. ἅμα τε ἔλεγε τοῦτο, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε μὲν ταῦτα. μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε τολμῶντες ἐς ἄφαντα χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην. ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὑέτου ἐγένετο ἐν τῇσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνός, ἐξαυανθῆ. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ Πυθίη πᾶν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεὶ τε δὲ κακοῦ οὐδενὸς ἐλύετο σφι μῆκος, πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζησομένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην.

A Paroreatas Cauconásque diuerterunt) sed paucos, [a] quos in sex partes distribuerunt, & totidem illic oppida cõdiderunt, Lepreũ, Magistum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium: quorum pleraque Elei memoria mea deleuerunt. Insulæ autem à conditore Thera nomen est inditum. [b] Hic filio, quòd negaret se nauigaturũ cum eo, Relinquã ergo, inquit, ouem lupis. ex quo dicto nomẽ adolescenti impositum est Ololycus, *id est Ouilupus*, & id nomẽ alteri prævaluit. Ololyco natus est filius AEgeus, à quo vocantur AEgidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum sibi non permanerent filii, ex Erinnyum oraculo delubrum Laio & OEdipodi extruxerunt: quod postea apud eos Theræos mansit qui ex his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii cum Theræis consentiũt: quod deinceps B extitit, soli Theræi factum hoc modo esse memorant: Grinus, AEsanii filius, ab hoc Thera oriundus, quum esset Theræ insulæ rex, contulit se Delphos, [c] ducens ex vrbe solennes hostias, comitantibus eum cùm aliis ciuibus, tum verò Batto [d] qui erat de genere Polymnesti, apud Minyas gratiosus. Consulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia respondit vt vrbem in Libya cõderet. Cui C vicissim iste, Equidem (inquit) ego, ô princeps, senior sum & grauis ad moliendum: tu verò quempiam horum iube ista facere. Simul hæc dicens, Battum ostendebat: Hæc hactenus. Tunc vbi reuersi sunt, pro nihilo habuere responsum: neque vbi terrarum Libya esset gnari, neque ex incerto oraculo coloniã mittere audentes. Septem post hæc annos quum in Thera nõ pluisset, & omnes, præter vnam, arD bores exaruissent, consulentibus Theræis Pythiam, [e] respondit, mittendã in Libyam esse coloniam. Illi, quoniã nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuntios inuestigatum siquis aut indigenarũ aut aduenarũ illic esset qui in Libyã nauigasset.

a Quum autem hos expulissẽt, seipsos in sex partes distrib.

b At filius, quum ei se vnà nauigaturum neganti dixisset pater se itaque cum relicturum οἶον ἐν λύκοισι, *id est ouem inter lupos*, ex hoc dicto vocatus fuit Οἰόλυκος· atque adeo nomen hoc inualuit.

c Afferens ex vrbe hecatomben comit.

d Qui filius erat Polymnesti, Euthymides genere ex Minyis.

e Obiecit illam coloniæ deductionem in Libyam.

Nuntii, quum Cretam pererrassent, & ad vrbem Itanum peruenissent, in ea contraxerunt cum purpurario quodam, cui nomen erat Corobio. is aiebat se ventis abreptum in Libyam applicuisse, & ad Platæam insulam Libyæ. Hunc nuntii mercede inductum in Theram duxerunt. Verùm non multi ad rem explorandam ex Thera initio profecti sunt, duce ipso Corobio: quo in ea insula relicto cum aliquot mensium cibariis, ipsi quamcelerrimè reuerterunt ad cæteris de insula renuntiandum. Quibus vltra præstitutum tempus redire differentibus; omnia Corobio deficiebant: sed appulsa eò naui Samia quæ ab AEgypto redibat, (cuius gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quum soluissent, AEgyptum optantes, vento subsolano abrepti ferebantur: nec intermittente flatu, Herculeas transuecti columnas, peruenerunt in Tartessum, [a] pompam ferentes ad rem diuinam. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo vt inde reuertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint, [b] inter omnes quos nouimus Græcos, duntaxat post Sostratem Laodamantis filium AEginetam, cũ quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decima (id est sex talentis) selecta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphinis capitibus in circuitu altrinsecus obuersis: & in templo Iunonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis, *id est humanis simulacris:* septenûm cubitorum, genu nixis: & hoc primùm facto ingens amicitia Cyrenæis Theræisque cum Samiis contracta est. Theræi, vbi relicto in insula Corobio ad Theram reuersi renuntiarunt esse illis insulam eregione Libyæ sitam, placuit Theræis vt è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur, duce eorum rege Batto.

a Deducente eos numine. Erat, &c.

b Inter omnes Græcos de quibus certò nobis compertum est.

A τοῦτο πλανώμενοι δὲ αὐτέων οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Τάρτησσον πόλιν. ἐν τούτῳ δὲ συμμίσγουσι αὐδρὶ πορφυρεῖ, τὸ οὔνομα εἶναι Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ' ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην καὶ Λιβύης, ἐς Πλάτειαν νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι αὐδρες, τὰ τοῦτο οὐ πολλοί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Γλάτειαν, τὸν μὲν Κορω-
B βίον λείποισι, σῖτα καταλιπόντες ὅσον δύο μηνῶν· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι τοῦτο τὸ τῆς νήσου. ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον ἢ συνέκειτο, τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πρόσφορα. μετὰ δὲ τοῦτο, νηῦς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κολαῖος, πλέουσα ἀπ' Αἰγύπτου, ἀπενείχθη ἐς τὴν Πλάτειαν ταύτην. πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι τοῦτο τὸ τοῦ Κορωβίου τὸν πάλαι λόγον, σῖτα
C ἐνιαυτοῦ κατέλειποισι· αὐτοὶ δὲ ἀναδήσαντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ· καὶ, ὡς γὰρ αἰεὶ ὁ πνεύμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσόν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήραιον τότε τὸν χρόνον· ὥστε ἀποζησάντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πρώτων, τῶν ἡμεῖς ἐπεκίλλω ἴσμεν, ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετά γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην. τούτῳ γὰρ οὐκ
D οἷά τέ ἐστι εἶναι ἄλλον. Ⓐ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν [c] ὑπαρχόντων ἐξελόντες ἐξ ταλάντα, ἐποιήσαντο χαλκήιον, χρητῆος Ἀργολικοῦ τρόπον. πέριξ δὲ αὐτοῦ, γρυπῶν κεφαλαὶ περίκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἥραιον, ὑποστησάντες αὐτοῦ τρεῖς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τοῖσι γόνασι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρῆξις φιλίαι μεγάλαι συνεκρήσησαν. Ⓐ δὲ Θη-
E ραῖοι, ἐπεί τε, τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὡς σφι εἴη νῆσος ὑπὸ Λιβύῃ κτισμένη. Θηραίοισι δὲ ἔδοξε ἀδελφεόν τε ἐπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν πάλῳ λαχόντα, καὶ ἀπὸ πασέων χώρων ἀπάντων ἑπτὰ εἶντων, αἴδρας. ἦρχε δὲ σφέων καὶ βασιλέα καὶ ἡγεμόνα Βάττον.

μετὰ δὲ ταῦτα, νηῦς

ἐπ' ὑπαρ-χόντων

οὕτω δὴ τέλλοισι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλάταιαν. ταῦτα μὲν Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραίοισι Κυρηναίοισι. Κυρηναῖοι γὰρ τὰ μὲν περὶ Βάττου οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὥαξος πόλις· ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ὅτε γυναῖκα ἀμύητον, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ὅτε ταύτην ἔγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδικαίου εἶναι τῷ ἔργῳ μηδὲν τῇ Φρονίμῃ, πρέξουσά τε κακὰ, καὶ πολλῷ ἐπ' αὐτῇ μηχανωμένη· τέλος, μαχλοσύνην ἐπενείκασα, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω· ὁ δέ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικός, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ὅτι τὴν θυγατέρα. ἦν γὰρ δὴ Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὥαξῳ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος ἐκ δόλου ποιεύμενος ὅτι ξεῖνον, ἐξορκοῖ ἐπὶ μεγάλῳ ἀνοσιουργήσειν ὅ, τι αὐτὸν δεηθῇ. ἐπεί τε δὲ ἐξώρκωσε, ἀγαγὼν οἱ ἐκδιδοῖ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα. ἡ δὲ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων, ἐν μετεώρῳ τὴν ἀπάτην τοῦ ὅρκου, ἀμφελυσάμενος τὸν ξεῖνον, ἐποίεε ταῦτα δεδεμένην τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀποσφαλόμενος τὸν ἐξόρκωσιν τοῦ Ἐτεάρχου, γοίνοισι αὐτὸν ἀμφήσας κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀναπαύσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὸν Θήρην. ἐνθεῦτεν δὲ τὸν Φρονίμην ἐκδιδοῖ Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἑταιριζόμενος· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος ἐγένετο παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλός, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλο τι Βάττος ἐμετωνομάσθη ἐπείτε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπό τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε, τὸν ἐπωνυμίῳ ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω ἐπιστάμενοι τὸν Πυθίην, καλέσαντες μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδότες ὡς βασιλεύς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπί τε γὰρ ἰωδρώθη τοῦτ', ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δὲ αὐτῷ χρᾷ ἡ Πυθίη τάδε,

A Ita duas biremes in Plateam miserunt. Hæc Theræi memorant. Cætera iam Theræis cum Cyrenæis constant. nam quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theręis consentiunt. sic enim narrant: Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa vxore, induxit filię, nomine Phronimæ, nouercam: quæ domum ingressa, vt erat, ita reipsa se nouercam præstitit, cùm lædendo B atque omne genus iniuriarum excogitando, tum ad extremum [a] impudicitiam impingendo: atque ita rem habere viro persuasit. Iste ab vxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat in Oaxo negotiator quidã Theræus, nomine Themison: [b] hunc in familiaritatem acceptum Etearchus adiurat vt quã rem oraretur, in ea se ministrum præberet. Vbi hominem iureiurando adegit, adductam ei tradidit filiam suam: iubens vt eam abductam in mare demergeret. Themison ancipiti animo inter nefas operis & hospitii perfidiã, ita sibi faciendum putauit: accepta puella mare ingressus, quum in alto fuit, [c] vt iuriiurando Etearchi satisfaceret, reuinctam funibus puellam demisit in pelagus: ea deinde retracta Theram peruenit. Ibi Polymnestus, vir inter Theræos spectatus, in concubinatum Phronimam accepit, ex qua interiecto tempore natus est ei filius, sono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impositum est Batto, vt Theræi & Cyrenæi aiunt: vt autem ego sentio, aliud aliquod: sed eum cognominatum Battum postquam in Libyam abiit, cùm propter oraculum apud Delphos sibi redditum, tum propter honorem quem assequutus est. Battum enim Libyes regem appellant, & ob id reor [d] Pythiam lingua Libyca quam nouerat, quum oraculum reddidit, vocasse Battum, quòd futurus rex esset in Libya. Hic, vbi in virilem adoleuit ætatem, Delphos adiit ob linguæ vitium. Cui consulenti Pythia respondit,

a Impudicitiæ crimen impingẽdo. *Vel, impudicitiam obiiciendo.*

b Hospitio exceptum adigit iureiurando, ipsum operam suam ei præstiturum quã cunque ad rem illi opus ea esset.

c Defungi iurisiurandi religione volens, demissam in mare puellam funiculis alligatã, statim extraxit, vt promisso satisfaceret. *Ita Budæus hunc locum Gerit.*

d Pythiam in suo vaticinio lingua Libyca eum ita vocasse, quoniam eum Libyæ regẽ futurũ nouerat.

Batte venis vocis causa: dux te iubet ire
Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

a Ad hæc Battus sic viciſſim inquit, O princeps, ego ad te veni gratia conſulendi de voce: tu de aliis mihi reſpondes quæ nequeunt fieri, iubens migrare in Libyam. qua copia? b quáve manu? Hæc loquens non perſuaſit illi vt alia reſponderet, ſed eadē quæ prius reſpondente Pythia, illinc digreſſus abiit in Theram. c Mox deinde quum & huic ipſi & cæteris Theræis malè contingeret, nec mali cauſa deprehenderetur, ob hæc mittunt Delphos ſciſcitatum. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri ſi Cyrenen in Libya conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum duabus biremibus. Iſti Libyam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retrò ad Theram ſe receperunt. Sed eos Theræi arcentes acceſſu Theræ repellebant, ac rurſus reuerti iubebant. ita neceſſitate adacti, remenſo iterum mari, condiderunt oppidum in inſula Libyæ adiacenti, nomine vt prius dictum eſt, Platæa, quæ fertur Cyrenæorum vrbi quæ nunc eſt, par eſſe magnitudine. Hanc biennio incolentibus, quū nihilo melius ſecum ageretur, vnò è ſuis relicto, cęteri Delphos nauigauerunt ad oracu lum cōſulendum. Eò poſtquam venerunt, ſciſcitantibus quid ita ſecum in Libyam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia reſpondit his verbis,

Lanigeræ Libyes ſeis quam nec adiueris vrbem,
Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.

His auditis, ii qui cum Batto erant, rurſus redierunt. neque enim ſinebat eos deus aliò migrare priuſquam in Libyam conceſſiſſent. Reuerſi ad inſulam, recepto quem reliquerant, incoluerunt locum in Libya, regione inſulæ, nomine

a *Ante hæc verba adde*, Perinde acſi lingua Græca oraculum reddēs dixiſſet, O rex, vocis cauſa veniſti. *Si verbum verbo reddatur*, O rex, ad vocem veniſti. *Sequentur autem illa*, Ad hæc Batt.

b Qua potentia? *Vel*, Quibus copiis?

c Ab eo tempore autem quum *illa* tum in hunc ipſum tum in cęteros Theræos iram exerceret, hi calamitates ſuas ignorantes, *id eſt*, *calamitatum ſuarum cauſam*, Delphos miſerūt, *quò* de malis illis *ſciſcitarentur*.

A Βάτ', ὅτι φωνεῦ ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων
Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοβόφον οἰκιστῆρα.
ὡς ἐπεὶ εἶπας Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη,
Ὦ βασιλεῦ, ὅτι φωνεῦ ἦλθες. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖς δέ, Ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον τῶνδέ σε χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα ἀδυνάτα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν. τέῳ δυνάμει; κοίῃ χρηί; ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε ἀλλά οἱ χρᾷν. ὡς δ' ἐς ταῦτα ἐθέωσιζε οἱ ἡ Πυθίη περιέργως, οἴχετο μεταξὺ ἀπολιπών ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. τῷ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, Συνοικίζουσι Βάττῳ Κυρηνίην τῆς Λιβύης ἄμεινον ναηξάν. ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα τὸν Βάττον ⓐ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, (οὐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. ⓐ δὲ Θηραῖοι καταδιώκοντας ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἐῶν τὴν γῆν τοιήσασθαι, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον. ⓐ δέ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἑκκαίδεκα νῆσον ὅτι Λιβύης κειμένην, τῇ οὔνομα ἐστὶ (ὡς καὶ τοῦτο ἐρρήθη) Πλάταια. λέγεται δὲ ἴσον εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γάρ σφι χρηστὸν συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, ⓐ λοιποὶ πρῶτοι ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι ὁ χρησόμενοι, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεωτῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι τοῖσδε ταῦτα χρᾷ ἔπεσι,

Ἄκου ἐμεῦ Λιβύην μηλοβόφον οἶδας ἀμείνον,
Μὴ ἐλθών. ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σεο.

ἀκούσαντες τούτων ⓐ περὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλεον ὀπίσω. οὐ γὰρ δή σφεας ἀπεῖπε ὁ θεὸς τὴν ἀποικίην, πρὶν δὴ ἀπίκοντο ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ αἰσθόμενοι τὸν ἔλιπον, ἔκτισάν σφεας τῆς Λιβύης χώρην αὐτίον τὴν νήσου τῇ οὔνομα ἦν Ἀζίρις.

Ἀζίρισον. νάπαι τε καλλίσαι ὑπ' ἀμφότερα συγκλείουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ὑπὸ θάτερα παραῤῥέει. τοῦτον οἰκέον τὸν χῶρον ἓξ ἔτεα· ἑβδόμῳ δὲ σφέας ἔπεϊ παραιτησάμενοι Λίβυες, ὡς ἀμείνονα χῶρον ἄξουσι, ἀνέπεισαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δὲ σφέας ὀρθεύοντες οἱ Λίβυες, ἀναζέσαντες τοὺς ἑσπερίους καὶ τὸν καλλίστον τῶν χώρων· ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμμετρησάμενοι τῷ ὥρῃ τῆς ἡμέρης, νυκτὸς προξήιον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Ἴρασα. ἀγαγόντες δὲ σφέας ὑπὲ κρήνην λεγομένην εἶ Ἀπόλλωνος, εἶπον, Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐνθαῦτα ὑμῖν ὑπὲ τόδε οἰκέειν· ἐνθαῦτα γὰ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. ὑπὲ μὲν νυν Βάττεω τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης ἀρξάντος ὑπὲ τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἐκκαίδεκα ἔτεα, οἰκέον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι ἁρχηγὸν ἐς τὴν ἀποικίην ἐξάλησαν· ὑπὲ δὲ τρίτου Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικίσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην. ἐπεκαλέοντο γὰ οἱ Κυρηναῖοι ὑπὲ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα,

Ὅς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ
Γῆς ἀναδασσομένης, μετὰ οἱ πόκα φαμὶ μελήσειν.

συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, τοὺς ἐπαμόρους γῆν πολλὴν οἱ τοὺς οἰκοι Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης στερισκόμενοι, καὶ τοὺς ἐνθεῦτεν ὑποδεικνύμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ὑπὲ τὴν Κυρήνην. οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐξεστρατευσάμενοι ἐς Ἴρασα χώρου, καὶ ἐπὶ κρήνῃ Θέστιν, συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησάν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰ οὐ πεπειρημένοι τοὺς πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ καταφρονήσαντες, διεφθάρησάν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. διὰ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα ὑπὲ μεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησάν ἀπ' αὐτοῦ. τούτου δὲ Βάττεω μὲν παῖς Ἀρκεσίλαος, ὃς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι, ἐστασίασε,

A Aziriſtum, amœniſſimis collibus vtrinque cõcluſum, & vtrinque flumine præterlabente. Hunc locum ſex annis quũ incoluiſſent, ſeptimo deſerendum putauerũt, admonitu Libyum, vt in meliorem tranſirent. Ita illinc eos Libyes veſperum verſus & ad locorum ſpecioſiſſimum abduxerũt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum ſpatium metiẽdo animaduerterent. Eſt autem huic loco nomen Iraſa. Eos, vbi ad fontem qui Apollinis eſſe fertur, duxerũt, inquiũt, Viri Græci, hîc vobis incolere cõmodum eſt vbi cælum [a] vocaliter ſonat. Sub Batto igitur, qui condidit [b] Zoam, & annos quadraginta regnauit, & ſub eius filio Arceſilao, qui regnauit annos ſexdecim, Cyrenæi habitauerũt tot omnino quot in coloniam initio miſſi fuerãt. Sub tertio autem Batto, qui felix eſt appellatus, cunctos Græcos ad nauigandum in Libyam cum Cyrenæis habitatum induxit ſuo oraculo Pythia. Nam accerſebãt eos Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem, hæc verba reſpõdens,

Serior in Libyen quiſquis peruenerit almam,
Diſcernendi agri, mox hunc, affirmo, pigebit.

Quũ ergo ingens multitudo Cyrenam ſe contuliſſet, finitimorũ Libyum agros vaſtabant, atque inter ſe partiebantur. At illi eorúmque rex, nomine Adicran, agris exuti à Cyrenæis, miſſis in AEgyptum quibuſdam, ſeſe dediderunt Apriæ AEgyptiorũ regi. Iſte comparatum grandẽ AEgyptiorum exercitum miſit aduerſus Cyrenas. Cyrenæi, inſtructa apud Iraſa locum & ad fontẽ Theſtin acie, cum AEgyptiis cõflixerunt, eóſque ſuperauerunt, vtpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeóque profligarunt vt pauci ex eis in AEgyptum redirent. Qua de re AEgyptii ſuccenſentes Apriæ, ab eo deſciuerunt. Huius autem Batti filius extitit Arceſilaus, qui regnum adeptus, inter initia cũ fratribus ſuis ſeditiones exercuit,

a Cælum perforatum eſt.

b *Suſpecta hic ſunt Græca exẽpla quorumalia ζόης, alia ζώης habent.*

donec illi relicto eo in alium Libyæ locum migrauerunt, vbi cõtracti vrbem hanc condiderunt quæ, vt tunc, Barce nunc appellatur. Et inter cõdendum Libyas [a] solicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam suis defectoribus quàm eorum receptoribus bellum intulit: quem reformidantes Libyes, fugam ad orientales Libyes intenderũt. Sed fugientibus Arcesilaus vsque institit insequendo, dum ad Leuconem Libyæ peruenirent, [b] & Libybus videretur opportunus ad inuadẽdum. Itaque congressi cũ eo Libyes, adeo superauere Cyrenæos, vt ex illis septem millia ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater suus Aliarchus strangulauit: sed hunc dolo vxor Arcesilai interfecit, nomine Eryxo. Arcesilao successit in regno Battus, pedibus non valens, sed claudus. Cyrenæi ob acceptã calamitatem, Delphos miserunt per quosdam interrogatum, quã rationem ineũtes præclarissimè habitarent. His Pythia respondens, iussit ex Mantinea Arcadũ adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantinei dederunt quendam nomine Demonacem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, vbi singula quæque edoctus est, in tres tribus distribuẽs illos, ita digessit vt vnam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem, Peloponnẽsium atque Cretensium: tertiam verò, cunctorum insulanorum. Qui etiam [c] huic Batto regi cùm alia omnia quæ superiores reges obtinuerant contulit, tum verò peculiaria fana ac ceremonias in media ciuitate instituit. Quæ instituta sub hoc quidem Batto sincera permanserunt: verùm sub eius filio Arcesilao vehementer sunt perturbata, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se laturum quæ Mantineus Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum maiorum. Hinc seditione orta, eiectus profugit in Samum,

a Impulerũt ad defic.

b Et inuadendũ esse eum Libyes censerent.

c Quum Batto regi peculiaria fana & ceremonias secreuisset, cætera omnia quæ antea regum erant, populo in commune dedit. Quæ instit.

A ἐς ὅ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον
χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ' ἑωυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν τοιήνδε, ἣ τότε καὶ νῦν
Βάρκη καλέεται. κτίζοντες δὲ ἅμα αὐτὴν,
ἀπίστασι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας.
μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλαος ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς τούτους, ἐστρατεύετο. οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς
πρώτους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος εἵπε-
B το φεύγουσι· ἐς ὃ ἐν Λευκωνί τε τῆς Λιβύης
ἐγίνετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι
ἐπιθέσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησάν
τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσεῖν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸν, Ἀρκεσίλεων
μιν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἀλίαρχος ἀποπνίγει· Ἀ-
λιάρχου δὲ ἡ γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτεί-
νει, τῇ οὐνόμα ἦν Ἐρυξώ. διεδέξατο δὲ τὴν
C βασιληΐην τούτου τοῦ Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βά-
τος, χωλὸς ἐὼν, καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ
Κυρηναῖοι πρὸς τὰ παραλαβοῦσαι συμφορὴ, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅκου τινὰ τρόπον κατοικήσαιμι, κάλλιστα αὐτοὶ οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε σὺν τῆς
Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτίζεσθαι ἀγαγέσθαι. αἰτέουσι δὲ τοῖσι Κυρηναίοις, καὶ οἱ
Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τὸν οὔνομα ἦν Δημώναξ. οὗτος δὴ
D ὦν ἀνὴρ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ
μαθὼν ἕκαστα, τότε μὲν, τριφύλους ἐποίησε σφέας, τῇδε διαιρέων· Θηραίων μὲν δὴ
καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτέων πάντων. τοῦτο δὲ, τῷ
βασιλέϊ Βάττῳ τεμενέα ἀπέλων, καὶ ἱρωσύνας, τἆλλα πάντα τὰ περ ἐόντα εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε.
ὅτι μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέ-
E λεε ἐόντα· ὅτι δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν ἱρεῶν ἐγένετο. Ἀρκεσίλεω γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημώναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαιτέειν τὰ τῶν προγόνων γέρεα. συνθεύτεον συνιόντων ἐστασίαζον ἑωυτῷ, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον·

ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου A mater eius in Salaminem Cypri.
174 ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τότε τὸν χρόνον Obtinebat ea tempestate Salami-
ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι nis imperiũ EVelthon, qui Del-
θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθέητον ἀνέθηκε, ὃ ἐν phis dedicauit thuribulum spe-
τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένῃ ctaculo dignum, quod in thesau-
δὲ τοῦτο τῇ Φερετίμῃ, ἐδέετο στρατιῆς, ἢ κα- ro Corinthiorum situm est. Ad
τάξῃ σφέας ἐς τὴν Κυρηναίην. ὁ δὲ Εὐέλ- hunc profecta Pheretima preca-
θων πολλῷ μᾶλλον ἢ στρατιὴν οἱ ἐδίδου. ἡ δὲ, batur vt se filiúmque Cyrenen
λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲν ἔφη cum exercitu reduceret. Ille o-
καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοιῶσί οἱ mnia potius quàm exercitũ huic
δεομένῃ στρατιήν. τοῦτο γὰρ ὅτι πρηνὶ τῷ B dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petéti daret exercitum. Quúmque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EVelthon dono fusum aureum, atque colum penso circũdatam.[a] dicentíque quæ consueuerat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari fœminas, non exercitu. Arcesilaus interea Sami agens, vnumquenque solicitabat ad spem rei agrariæ: coactóque ingenti exercitu, missus est Delphos ad cõ- C sulendum de reditu in patriam. Cui Pythia ita respõdit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominũ ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: vlterius vos conari dehortatur. Tibi verò suadet vt ingressus in domũ tuam, quietem agas. Quòd si fornacem inueneris plenã amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacẽ incenderis, ne committas vt circumfluam introeas: alioqui peribis tu pariter & taurus optimè opus faciens. Hæc Arcesilao Pythia respondit. Iste sumptis iis quos cõtraxerat è Samo, rediit Cyrenen: recuperatóque rerum statu, immemor oraculi factus, vocatis ad dicendam causam iis qui contra ipsum in partibus fuerant, obiecit culpam fugæ suæ. At illorum alii exilio solum vertebãt, alii ab eo comprehensi, in Cyprum ad necem mittebantur: quos Cnidii ad suam terram appulsos liberauerunt, ad Therámque dimiserunt. Quosdam, qui in grandem quandam & priuatam Aglomachi turrim refugerant, circumdata materia Arcesilaus igni cremauit. Hoc perpetrato, agnoscẽs id esse oraculum quo Pythia

[a] Eadem autem verba *ad hoc munus* dicenti, *id est, inter accipiendum hoc munus*, se talibus muneribus, non autem exercitu fœminas donare respondit.

» ἡ δὲ Πυθίη χρᾷ τάδε, Ἐπὶ μὲν τέσσερας
» Βάττους, τε Ἀρκεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ αὐ-
» δρῶν ἡλικίας, δίδοι ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν
» Κυρήνης. πλέον μοῦνοι τούτου σε δὲ πειρᾶσθαι
» πρήσσειν. σὺ μὲν τοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν
» ἐς τὴν σεωυτοῦ. ἢν δὲ τὴν καμίνου θύρης πλέην
» ἀμφορέων, μὴ ἐξοπήσῃς τοὺς ἀμφορέας,
» ἀλλ' ἀποπέμπειν κατ' ὄρος· εἰ δὲ ἐξοπήσῃς τε
» κάμινον, μὴ εἰσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίῤῥυτον· εἰ
» δὲ μή, ἀποθανέεαι καὶ αὐτὸς, καὶ ταῦρος D
» ὁ καλλιστεύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρκεσί-
λεῳ χρᾷ. ὁ δὲ, ἐπείτε ἐκόμισε τοὺς ἐκ τῆς
Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπι-
κρατήσας τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου
οὐκ ἐμέμνητο, ἀλλὰ δίκας ἐπαιτησάμε-
νος ἀπέπεμψε τοὺς ἐωυτοῦ φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν
πολλοὶ ἐκ τῆς χώρης ἀπαλλάσσοντο,
τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ Ἀρκεσίλεως
ἐς Κύπρον ἀπέστελλε διὰ θανάτου. τοῦ-
τους μὲν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας τοὺς E
τὴν σφετέρην, ἐῤῥύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀ-
πέστελλον. ἑτέρους δέ τινας τῶν Κυρηναίων
ἐς πύργον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυ-
γόντας ἰδιωτικὸν, ὕλῃ περισσῇ, Ἀρκε-
σίλεως ἐπέκηρσε. μαθὼν δὲ ἐπεξεργασμέ-
νοισι τὸ μαντήιον ἐὸν τοῦτο, ὅτι μὲν ἡ Πυθίη

non sinebat eum inuentas in fornace amphoras excoquere, excessit vltro ex vrbe Cyrene, extimescēs necem oracvlo prædictam, [a] & quòd Cyrenen existimaret circumfluam. [b] Contulitque se ad regem Barcæorum nomine Alazerin, cuius filium in matrimonio habebat cognatam suam. Et quidam tum Barcæi, tū exules Cyrenæi quum in foro agentē animaduertissent, obtruncarunt, & insuper eius socerum Alazerin. Ita Arcesilaus, siue volens siue inuitus oracvlo non obsequutus, fatum suum impleuit. Mater eius Pheretima, dum filius suus mali sui sibi author Barcæ agit, ipsa interea honoribus filii Cyrene fūgbatur, ac munera obibat cùm alia, tum in senatu præsidendo. Vbi autem cognouit filiū in vrbe Barca oppetisse mortem, fuga se proripuit in AEgyptum. nam Arcesilaus fuerat de Cābyse Cyri bene meritus: quòd is extitisset qui Cyrenē Cambysi tradiderat, ac tributum instituerat. Hæc in AEgyptum quū peruenisset, supplex Aryandi assedit: hortánsque eum ad se vlciscendam, & prætendens titulū quòd ideo filius suus, quia cum Medis sentiret, interemptus esset. Erat hic Aryandes AEgypti prætor à Cambyse constitutus, qui aliquāto pòst tempore quum æmulari Darium vellet, ab eo est interfectus. Siquidem audiens atque animaduertens Dario cordi esse memoriam sui relinquere opere quod à nullo alio regum factum esset, id sibi imitandum putauit: donec mercedem accepit. Etenim Darius ex auro quàm potuit purgatissimo monetam percussit: Aryandes autē AEgypti prætor idem ex argento fecit, & nūc quoque extat purissimum argētum Aryandicum. Ea re cōperta Darius insimulatum quasi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic misertus Pheretimæ, omnes ei copias AEgypti tradidit, pedestres simul & nauticas, præposito quidem pedestribus Amasi viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Pasargades erat.

a Et quòd existimaret circumfluam esse Cyrenen. *Id est, appellatione circumfluæ Cyrenen significatam fuisse.*

b Vxor autē ei erat genere propinqua, Barcæorū regis filia, qui Alazer vocabatur: ad hunc se contulit. At quidam Bar.

A οὐκ ἔα βυήγματα ἐν τῇ καμίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι, ἔρχεται ἐκὼν τῆς Κυρηναίων πόλιος, δείμαίνων τε τὸν κεχρημάτον θάνατον, καὶ δικέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυρηναίην εἶ). εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωυτοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλέος, τῷ οὔνομα ἦν Ἀλαζείρ· τῷδε τοῦτον ἀπικνέεται· καὶ μιν Βαρκαῖοί τε αὐτοὶ, καὶ τῶν ἐκ Κυρήνης φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγορεύοντα, κτείνουσι· τοὺς δὲ, καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζεῖρα. Ἀρκεσίλεως μὲν

B νυν εἴτε ἑκὼν εἴτε ἄκων ἐξαμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωυτοῦ. ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως ἐν τῇ Βάρκῃ διατᾶτο ἐξεργασμένος ἑωυτῷ κακὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυρήνῃ, καὶ τἄλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρίζουσα· ἐπεί τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόντα οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα ἀπῆλθε ἐς Αἴγυπτον. ἦσαν γὰρ

C οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω ἐυεργεσίαι ἐς Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· σῶστ γὰρ ἦν Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ φόρους ἐπέταξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ Φερετίμη, Ἀρυανδέω ἰκέτις ἵζετο, τιμωρῆσαι ἑωυτῇ κελεύουσα· τοιαυτὶ μὲν τοι φᾶσαν, ὡς ἀλγέοντα τὸν μυδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. ὁ δὲ Ἀρυανδὴς ἦν οὗτος τῆς Αἰγύπτου ὕπαρχος ὑπὸ Καμβύσεω κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων παρισούμενος

D Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ ἰδὼν Δαρεῖον ὀτιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωυτῷ λιπέσθαι τοῦτο ὃ μή ἄλλῳ εἴη βασιλεῖ κατεργασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον ἀπεψήσας ἐς ὃ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόπτατο· Ἀρυανδὴς δὲ ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον τωὐτὸ τοῦτο ἐποίεε. καὶ νεῶν ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον ὃ Ἀρυανδικόν. 175

μαθὼν δὲ Δαρεῖος μιν ταῦτα ποιεῦντα,

E αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπενείκας, ὡς οἱ ἐπῆκται, ἀπέκτεινε. τότε δὲ οὗτος ὁ Ἀρυανδὴς κατοικτίσας Φερετίμην, δίδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν. στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἄμασιν ἀπέδεξε, ἄνδρα Μαράφιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἐόντα Πασαργάδην γένος.

πρὶν ἢ ἀποστεῖλαι τὴν στρατιὴν ὁ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας. Ⓐ ἦ Βαρκαῖοι αὐτὸν ὑπεδέκοντο πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυάνδης, οὕτω δὴ τὴν στρατιὴν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μὲν νυν αἰτίη τοῦ πρήγματος τοῦ λόγου ἐγένετο.

Ἀπεπέμπετο ἦ ἡ στρατιή, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐπὶ Λιβύων καταστροφήν. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ πάντοια ἔστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἐὼν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε βασιλέος Δαρείου οὐδέν. οἰκέουσι δὲ καὶ τάδε Λίβυες ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι· πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοίκηνται, οἳ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην καὶ οἱ ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, φέλλιον περὶ ἑκατέρῃ τῇ κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι πρὸς φθεῖρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑωυτῶν ἑκάστη ἀντιδάκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται. καὶ ὃς βασιλεῖ μοῦνοι τὰς παρθένους μέλλουσι συνοικέειν ὑπεδέκνυσι· ἢ δὲ αἴ κε τῷ βασιλέϊ ἀρέσκῃ γένηται, τότε τούτου ἁρμοστὸν ἐστὶ παρθενεύειν. πρήκουσι δὲ οὗτοι Ⓐ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμνάων, τῶν οὔνομα Πλωϋνός ἐστι. τούτων δὲ ἔχονται Γιγάμαι, νεμόμενοι τὴν κατὰ ἑωυτοὺς χώρην, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε Πλατέα νῆσος ἵδρυται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελαΐου λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιες, τὴν Ⓐ Κυρηναῖοι οἴκεον· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. πρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι κόλπου τοῦ Σύρτιος τοῦ Σιλφίου. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται τὰ πρὸς ἑσπέρης Ἀσβύσται. οὗτοι τὰ μάλιστα Κυρηναίων οἰκέουσι. ἔστι δὲ καὶ σῖτον ἀρόσιμον δὲ οὐκ κατήκουσι Ἀσβύσται. τὰ γὰρ πρὸς θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἧσσα ἀλλὰ μᾶλλον Λιβύων εἰσί. νόμοισι δὲ τοῖσι Πλωϋνας μιμέεται ὅτι τὰ δυνατὰ τοὺς Κυρηναίους. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὰ πρὸς ἑσπέρης Αὐσχίσαι· οὗτοι τὰ μάλιστα πρὸς Βάρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐς θάλασσαν καὶ Εὐεσπερίδας.

A Sed priusquam copias mitteret, caduceatore Barcam misso percontabatur quisnam percussor Arcesilai extitisset: Barcæi se omnes extitisse respondent: multa enim se ab illo mala esse perpessos. His auditis Aryandes ita excitū vnà cum Pheretima mittit. Atque hic quidē [a] titulus inferendi belli extitit.

a Prætextus

Verùm (vt mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Libyas subigendos. Libyum enim multæ sūt & variæ nationes, quarum B paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Colunt autem AEgyptū versus (vt hinc incipiamus) Libyum primi Adyrmachidæ, qui eisdem fere quibus AEgyptii moribus vtuntur. Vestem gestant qualem & alii Libyes, vxores eorūm in vtroque crure armillam æream. Eædem capitis comā alunt: quarum quæque suos quos capit pedunculos [b] præmordet, atque ita abiicit. Hoc isti ex omnibus Libybus soli facitant: solíque virC gines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eā deuirginat. Pertingunt hi Adyrmachidæ ab AEgypto ad portum vsque nomine [c] Plynū. His confines sunt Gigamæ, locū qui occasum spectat incolentes, Aphrodisiade tenus insula. In huius loci medio est insula Platæa, vbi vrbem cōdidere Cyrenæi. Atque in continente est portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et dehinc Silphium incipit, ab D insula Platæa pertingens vsque ad fauces Syrtis. Apud hos iidem pene ritus qui apud alios sunt. Gigamas ab occasu contingunt Asbystæ, qui supra Cyrenen incolentes non pertingunt ad mare. nā maritima Cyrenæi incolunt. Idem nō postremi sed præcipui Libyū sūt qui quadrigis vehātur, studiosi in Cyrenæorū moribus maxima ex parte imitādis. Horū sūt occasū versus cōfines AVschi E sæ, qui supra Barcā incolentes ad mare pertingūt ad EVesperidas.

b Vicissim mordet,

c *Sic in Vet. cod. Gr.* πλωὸς *legitur, non* πλωῦνος.

dd. iii.

Circa mediam AVschisarum pla
gam habitãt Cabales, exigua na-
tio, ad mare pertingẽtes, ad Tau-
chiram oppidum agri Barcæi,
eisdem quibus ii qui supra Cyre-
nen sunt, moribus vtentes. AV-
schisarum quod ad occasum ver
git, contingunt Nasamones, grã-
dis natio, qui sub æstatem reli-
ctis ad mare pecoribus, conscendunt
ad locum AEgilen, decerpturi
palmulas. nã palmæ illic & per-
multæ sunt, & spatiosæ, & fructi-
feræ omnes. ex quibus vbi pal-
mulas præmaturas decerpserunt,
ad solem siccantes maturefaciũt,
deinde lacte maceratas sorbillãt.
Vxores plures singuli è consue-
tudine habent, & cum eis in pro-
patulo coeunt, eodem penè quo
Massagetæ modo, prius scipione
prætẽto. Nasamonibus mos est,
quum quis primùm ducit vxo-
rem, prima nocte vt sponsa sin-
gulos conuiuas obeat concubi-
tus gratia, & vt quisque cum ea
concubuit, donum det illi quod
secum habet domo allatum. Iu-
reiurando ac diuinatione tali v-
tuntur: Per eos viros qui iustis-
mi atque optimi apud illos fuisse
dicuntur, iurant, illorum sepul-
cra tangentes. Diuinant ad suo-
rum accedentes monumenta, &
illis, vbi preces peregerũt, indor-
miũt: vbi quodcunque per quie-
tem insomnium viderunt, eo v-
tuntur. Fidei dandæ consuetudo
hæc est: De manu alterius vter-
que sumpto inuicem poculo bi-
bit. quòd si nihil humoris habue-
rint, sumptum è terra cinerem
lingunt. Nasamonibus confi-
nes sunt Psylli, qui hunc in mo-
dum interciderunt: Auster eis o-
mnia receptacula aquarum are-
fecerat: erat autem omnis eorum
regio quæ intra Syrtin est, aqua-
rũ inops. Ob id isti publico col-
loquio atque consilio expeditio-
nem fecere aduersus austrum.
(quæ Libyes memorant refero)
hos, quũ ad arenas venissẽt, auster
spirans illic obruit. Psyllis extin-
ctis, eorũ terrã Nasamones obti-
nẽt. Super hos austrũ versus, in
loco feris frequẽti, Garamãtes ha
bitãt, qui omniũ hominum cõ-
mercium, aspectúmque refugiũt,

A ΑΥ̓ζισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι
Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ὅπη τὰ Βάκαλες
θαλάσσεω κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρ-
κάης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι
καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. ΑΥ̓ζισέων δὲ τού-
των ὁ πρὸς ἑσπέρης ἔχοντας Νασαμῶνες,
ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἱ ὁ θέρεος καταλείποντες
ὅπη τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι
ἐς ΑΓ̓ΙΛΑ χῶρον ὀπωρεύοντες τοὺς φοίνι-
κας· ἔστι δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφέες πεφύ-
B κασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ
ἀπελέους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς
τὸν ἥλιον, καταλέουσι καὶ ἔπειτα γάλακτι ὀπι-
πάσαντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες
πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ὀπτῶσι αὐτέων τὴν
μίξιν ποιεῦνται· ὅκως δὲ παρελθοίσῃ τῷ καὶ
Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίμπτωνα προθῶνται,
μισγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Να-
σάμωνος ἀνδρὸς, νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυ-
κτὶ τῇ πρώτῃ παρὰ πάντων διεξελθεῖν τὴν
C δαιτυμόνων μισγομένην. τὴν δὲ ὡς ἕκαστος
οἱ μίσγηται, δίδοῖ δῶρον τὸ οἱ ἕκαστος ἔχει φερόμενος ἐξ
οἴκου. ὅρκοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας
δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέ-
σθαι τούτους, τῶν τύμβων ἁπτόμενοι. μαν-
τεύονται δὲ ὅπη τῶν προγόνων φοιτέοντες
ἐς σήματα· καὶ κατευξάμενοι, ὅπῃ κατα-
κοιμέωνται. ὃ δ' ἂν ἴδηται τῇ ὄψει ἐνύπνιον, 176
τοῦτῳ χρέωνται. πίστιν δὲ τοιήνδε χρέωνται· ἐκ
D τῆς χειρὸς δίδοῖ πίειν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ
ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδέν, οἱ
δὲ τῆς χαμόθεν ἀποδοῦναι λαβόντες λείχουσι.
Νασαμῶσι δὲ πρόσουροι εἰσὶ Ψύλλοι·
οὗτοι ἐξαπολώλασι τρόπῳ τοιῷδε· ὁ νότος
σφι πνέων ἄπασι τὰ ἐλύτρα τῶν ὑδάτων
ἐξήνεμε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα
τῆς Σύρτιος, ἦν ἄυδρος· οἱ δὲ βουλευσά-
μενοι κοινῷ λόγῳ, ἐστρατεύοντο ὅπῃ τὸν νότον·
(λέγω δὲ τοῦτα τὰ λέγεται Λίβυες) καὶ ἐ-
E πεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νο-
τος κατέχωσε σφέας. ἐξαπολομένων δὲ τού-
των, ἔσχον τὴν χώρην οἱ Νασαμῶνες.
Τούτεων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν
τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαραμάντες, οἳ πάν-
τα ἀνθρωπον φεύγουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίην

καὶ οὔτε ὅπλων ἐκτέαται ἀρήιον οὐδέν, ὅ- A nihil bellicæ armaturę habentes,
τε ἀμυνέεσθαι ὀπιζέαται. οὗτοι μὲν δὴ κα- ac ne defendere quidem sese au-
τύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. ὑπὲρ δὲ τῆσδε dentes. hi supra Nasamones in-
τῆς θαλάσσης ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης colunt. Circa maritima verò,
Μάκαι, οἳ λόφοις κείρονται· ὁκόσον μὲν μέσον τῶν occasum versus, confines sunt
τειχῶν αἰεὶ ἐόντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔν- Macæ, qui summum capitis ver-
θεν κείρονται ἐς γυρόν· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, ticem radunt, in medio capillos
στρουθῶν καταγαίων δορὰς φορέουσι πρὸς- crescere sinētes, hinc atque hinc
βλήματα. Ἀπὸ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς in orbem tondentes. In bellum
ῥέων ἐκ λόφου καλευμένου Χαρίτων, ἐς pelles subterraneorum struthio-
θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χα- num ferunt pro tegumento. Per
B ρίτων δασύς, ἴδησι θῆρσι, ἐούσης τῆς ἄλλης eos flumē Cinyps è colle qui vo-
προσκαταλελειμμένης Λιβύης ψιλῆς. Ἀπὸ catur Gratiarum, fluens, in mare
θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοί εἰσι. influit. Hic collis Gratiarum ne-
Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γίνδανές εἰ- moribus frequens est, quum cæ-
σι· τῶν αἱ γυναῖκες θερμοφύεια δερμάτων tera cuius memini Libya sit ar-
πολλὰ ἔχουσι φορέει τοιόνδε τι, ὡς λέγε- boribus nuda. ducentorum ab
ται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα θερμοφύ- eo ad mare stadiorum est inter-
εσθαι δοκέεται· ἡ δὲ αὖ πλέξασα ἔχει, αὕτη capedo. Horum Macarum fi-
ἀρίστη δόξαν ἔχει, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀν- nitimi sunt Gindanes: quorum
δρῶν φιληθεῖσα. ἀκτὴν δὲ προέχουσαν C vxores ferunt fimbrias pelliceas
ἐς Ⓐ Πόντον τοῦτον τῶν Γινδάνων νέμονται singulæ multas, ob hoc (vt me-
Λωτοφάγοι· οἱ τὸν καρπὸν μοῦνον τοῦ λωτοῦ moratur) quòd vt à quoque viro
τρώγοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπός, venerem passa est, fimbriā nodat,
ἔστι μέγαθος ὅσον τε τῆς σχίνου· γλυκύτητα & vt quæque plurimas habet, ita
δὲ, τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ προσεοικέλος. præclarissima censetur, tanquam
ποιεῦνται δὲ καὶ τοῦ καρποῦ τούτου Ⓐ Λω- à pluribus viris adamata. Ho-
τοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ rum Gindanorum oram in ma-
θάλασσαν ἔχονται Μάχλυες, λωτῷ re porrectam incolunt Lotopha-
μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἥσσονι γε τῶν gi, qui è solo loti fructu victitāt:
πρότερον λεχθέντων. καταίσσουσι δὲ ἔστι πο- D qui fructus est instar fructus len-
ταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστί· ἐκ- tisci, suauitate assimilis fructui
διδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτω- palmarum. Ex hoc fructu Loto-
νίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἔνι τῇ οὔνομα Φλά. phagi vinum conficiunt. Lo-
Ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φα- tophagis secundum mare vicini
σὶ λόγιον εἶναι κτίσαι. ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος sunt Machlyes, loto & ipsi vescē-
λεχθήμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τέ οἱ ἐξειργάσθη ὑ- tes, sed minus quàm superiores.
πὸ τῆς Πηλίης ἡ Ἀργώ, ἐς θρῆνυν ἐς αὐτὴν Pertingunt autem vsque ad in-
ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα gentem amnem nomine Trito-
χάλκεον, προσπλώσαι Πελοποννήσου, βουλό- nem, qui in grandem paludem
μενον ἐς Δελφοὺς ἀπίκεσθαι. καί μιν ὡς E Tritonidem influit, in qua est in-
πλέοντα ἠνέμου Βορέης, καὶ ἀποφέρει τῆς τὴν sula quæ dicitur Phla. [a]Hanc in-
Λιβύην. πρὶν δὲ καταδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι sulam aiunt dici à Lacedæmoniis
βαθέεσι γνῶναι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. habitari debere. Aiunt autem
καὶ οἱ ἀπορέοντι τῷ ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ & hæc: Iasonem, posteaquam sub
Φρυξῆνα Τήιωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑωυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι Pelio, Argo exædificauit, impositis in ea [b] cùm aliis solēnibus hostiis, tum verò tripode æreo, circuisse Peloponesum, animo Delphos eundi: eúmque, quum teneret cursum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Libyam, & priusquā tellurē cerneret, in [c] aspretis paludis Tritonidis astitisse: eiq; hæsitāti de egressu apparuisse Tritonē, ac iussisse dari sibi tripodē, quod diceret

a Aiunt autem editum esse Lacedæmoniis oraculum de deducenda in hanc insulam colonia.

b Cùm reliqua hecatombe, tum, &c.

c *Statim post eādem vocem Vertit breuia. Lego ante* βεσσοῖσι *&* βεσσοῖσιν *cum Ves. cod.*

ostensurum se illis exitum, atque incolumes remissurum. Assentiente Iasone, ita demum Tritonem ostēdisse qua ratione è breuibus enauigarent, & tripodem in suo templo posuisse, in eóque tripode oraculum reddidisse, & iis qui cum Iasone erant, omnem rationem indicasse. Fore enim vt quum quis tripodem accepisset [a] ex omnibus qui in Argo nauigarent, necessariò cētum Græcæ ciuitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audissēt Libyes qui montem Gratiarum colunt, tripodem occultasse. Iuxta hos Machlyes habitāt AVses: & circum paludem Tritonidem vtrique habitant, ita vt medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum gestant, AVses verò sinciput. Horum virgines, anniuersario Mineruæ festo, in honorem ipsius deæ inter se bifariam diuisæ, præliantur lapidibus fustibúsque, dicentes se [b] morem patriū seruare ei quam Mineruā nominauimus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciūt: Quę virgo in pugnam optimam operam nauauit, eam semper cōmuni consensu cæteræ virgines exornant cùm cætera armatura Græca, tum crista Corinthia, & currui impositam circa paludem circumferunt. Quibus autē rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, nō habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis AEgyptiis. nā ab AEgypto affirmarim & scutū & galeā Græcis esse tradita. Aiunt autem Mineruam Neptuni esse filiā ac paludis Tritonidis, eámque [c] nescio quid à patre reprehensam donasse seipsam Ioui, & Iouem, sibi illam asciuisse filiam. Hæc illi aiunt. Iidem promiscuè cum mulieribus, non vnà habitantes, sed pecudum more concumbunt. Vbi apud mulierem puer robustus est factus, apud quē virū habitare sustinet, (nā tertio quoq; mēse viri conueniunt) eius filius cēsetur. Isti quidē maritimi Libyum Nomadum dicti sunt.

a Ex posteris eorum qui, &c. *Fortasse Valla scripserat* ex nepotibus.

b Ritus patrios ei peragere

c Nescio quid de patre conquestam

A καὶ τὸν πόρον δείξειν, καὶ ἀπημονέας ἀποσωλέειν πειθομένου οἱ τῦ Ἰήσονος, οὕτω δὴ τὸν τε διέκπλοον τῶν Σφακτέων δεικνύειαι Ⓐ Τείτωνά σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωῦτοῦ ἱρῷ· ἐνθεῦτεν ἀσίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημήναντα τὸν πρῶτα λόγον, ὡς ἐπεὶ τὸν τρίποδα κομίσονται τῶν ἐγχωρίων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκήσουσι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν τὴν

B εἰ) αἰτίην. Ταῦτα ἀκηκοότας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν τρίποδα. Τούτων ἦν ἐχόμενοι τῶν Μαχλύων Αὐσῆς, οὗτοι δὲ καὶ Ⓐ Μάχλυες πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. Ὁ μέσον δὲ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὄπισθε κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐσῆς, τὰ ἔμπροσθεν. ὁρτὴ δὲ σφίσι ἐστὶ Ἀθηναίης· αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, 177

C τῇ αὐδιγμένῃ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν τοῖσι Ἀθηναίοισι καλέουσι. Τὰς δ' ἂν ἀποθνησκούσας ὑπὸ τῶν τρωυμάτων, ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δ' ἂν ταῦτα ποιέωσι. κοινῇ παρθένον τὴν κελλιστεύουσαν ἑκάστοτε κοσμήσαντες κυνῇ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ὑπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἢ σφι

D Ἕλληνας πρόσοικα θῆναι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δ' Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος τῆς εἰ) θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καὶ μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ. Ⓐ δὲ Δία ἑωυτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. Ταῦτα μὲν λέγουσι. μίσγεσθαι δὲ ὑπ' οἰκοῦντες τοῖσι γυναικῶν ποιέονται,

E ὕτε συνοικέοντες, κτίσαντες τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ ὁ παῖς ἀνδρὸν ἡλικίην, συμφοιτέουσι ἐς πρώτου οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός, καὶ τῷ ἂν ἵκηι τῶν ἀνδρῶν ὁ παῖς, τούτου παῖς νομίζεται. οὔτω μὲν οἱ παραλίοιοι τῶν Νομάδων Λιβύων εἰρέαται.

ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη ψάμμος κατήκει, τεταμένη ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλείας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα ἀφὶ δέκα ἡμερέων ὁδός, ἅλες ἐστὶ τεύφεα καὶ ἐπὶ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τῶν κολωνῶν ἀναχανίζει ἐκ μέσου τοῦ ἅλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ αἰθιοπες οἰκέουσι ἔσχατοι τοὺς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, τοῦτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων ἀφὶ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ Ἀμμωνίοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηταί μοι) χριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τὸ ἄγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο στόμα ὕδωρ χλιαρὸν ἐόν· ὃ τὸν μὲν ὄρθρον ψυχρόν ἐστι, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίη τε ἐστί, καὶ τὸ κέρτα γίνεται ψυχρόν. τελευτᾷ δὲ ἀρδουσι τοὺς κήπους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἔπειτα δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τελευτᾷ δὲ ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονται τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. ἐπίκλησιν δὲ αὐτῇ ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου. μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, ἀφὶ τῆς ὀφρύης τῆς ψάμμου δι' ἄλλεων δέκα ἡμερέων ὁδός, κολωνός τε ἅλὸς ἐστὶ ὁμοῖος τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ τοῖσι οὔνομα Γαραμάντες ἐστί, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἳ ἐπὶ τὴν ἅλα γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. στιβωτομώτατον δὴ ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἐπὶ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς ἄλλην ὁδός ἐστι· ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ ἀφὶ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κατακυφότερα ἐς ὃ ἔμπροσθεν. ἀφὶ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσὶ, προσπεσόντα

καὶ ἀπαπίνουσα

Supra hos autem ad partem mediterraneam Libya eſt theriodes dicta, *id eſt feris abundans*. Supra hanc therioden ſupercilium ſoli ſabuloſum eſt, porrectum à Thebis AEgyptiis ad columnas Herculis. In hoc ſupercilio fermè decem dierum itinere [a]ſunt grumi grandes ſalis iucundi in collibus, & ſingulorum collium vertices è medio ſale eiaculantur aquã dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant vltimi, ſolitudinem verſus, & ſupra *plagam* therioden *dictam*, à Thebis itinere dierũ decem, primi Ammonii, habentes templũ ad Thebani Iouis effigiem. etenim Thebis (quemadmodum à me memoratum eſt) aſpectu arietino Iouis ſimulacrum eſt. Apud hos eſt alia quoque aqua fõtana, quæ ſub matutinum quidem tepet, ſub horam autem qua forum frequentiſſimum eſt, frigeſcit: ſub meridiem multo frigidior eſt. eáque hora hortos irrigant. Declinato iam die remittitur frigus, donec ſol occidit: tunc tepeſcit, magis ac magis caleſcens, ad mediam vſque noctem, quo tempore feruens exæſtuat: præterita nocte media, ad auroram vſque refrigeſcit. cognominatur autem fons iſte, ſolis. Poſt Ammonios autem per ſupercilium ſabuli, decem rurſus dierũ itinere eſt collis ſalis, & aqua illi Ammoniæ par, hominibus circumhabitãtibus: cui loco nomen eſt AEgila, ad quem locũ Naſamones veniunt palmulas decerptum. Rurſus decem dierum ſpatio ab AEgilæis alius [b]collis eſt ſalis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen eſt Garamãtibus, natione ſanè magna, qui inducta ſuper ſalem humo, ita ſerunt. Ab his ad Lotophagos breuiſſimum iter. A quibus triginta dierum ſpatium eſt ad eos apud quos gignuntur boues præpoſterè paſcentes. Ideo autem præpoſterè paſcuntur quòd cornua inflexa anterius habẽt, & ob id ceſſim euntes paſcuntur. nam offenſãtibus in terra cornibus, progre-

a Sunt fruſta ſalis veluti grumi magni in tumulis: & in ſingulorum tumulorum verticibus è medio ſale aqua frigida & dulcis erumpit.

b Agger. *Paulo poſt ipſe tumulum Gertit.*

diendo paſci nequeunt: alioqui nihil differentes à cæteris bobus, præter craſſitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas AEthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ AEthiopes, omniū quos fando cognouimus, perniciſſimis pedibus ſunt, ſerpentibus, lacertíſque & aliis id genus reptilibus veſcentes, lingua nulli alteri ſimili vtentes, ſed veſpertilionum more ſtridētes. A Garamantibus decē quoque dierum itinere alius collis eſt ſalis, & aqua: accolētibus hominibus quibus nomen eſt Atlantibus, ſolis omnium hominū, quos ipſi nouimus, innominatis. [a] nā ſales quidem apud eos vocantur Atlantes, ſingulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi ſolem tranſcendentem execrātur, eíque præterea omnia conuitia ingerunt, quòd torridus & ipſos & regionem perdat. Poſt totidem dierum iter alius tumulus ſalis eſt, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui confinis eſt mōs nomine Atlas, anguſtus, & vndique teres: & (vt fertur) adeo celſus vt eius cacumen nequeat cerni, quòd à nubibus nūquam relinquatur, neque hyeme neque æſtate: quem eſſe columnā cæli indigenæ aiūt. Ab hoc mōte cognominantur hi homines: nā Atlantes vocantur. dicuntúrque nec vlla animante veſci, nec vlla ſomnia cernere. Ad hos vſque Atlantes poſſum recēſere nominā eorum qui in ſupercilio *Libyæ* habitant, poſt hos nō amplius. Porrigitur autem id ſupercilium ad columnas vſque Herculeas, atque vlterius. Intra quod eſt ſalis metallum, *id eſt*, [b] *effoſſio*, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia ſua faciunt ex [c] micis ſalis. iſti enim iam tractus Libyæ vacant imbribus. nam ſi plueret illic, non poſſent manere parietes [d] ſalis. Supra autem hoc ſupercilium, auſtrum verſus ac mediterranea Libyæ, deſerta iam plaga eſt, & ſine aqua feríſque, ſine pluuia ac lignis, omni

a Nam omnibus quidem ſimul nomen eſt Atlantes. *Id eſt, commune quidem vniuerſæ genti nomen eſt Atl.*

b Fodina.

c Grumis

d *Poſt* Salis, *adde*, Ibi autem & altus & purpureſal effoditur.

A των ἐς τὸν γλῶ τὸν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τῦτο, καὶ ὁ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τείψιν. οἱ Γαραμάντες δὲ οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας ἁρπάζοισι τοῖσι τεθρίπποισι. ὠκὺ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθιόπων πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς περὶ λόγοις ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ ὄφις καὶ σαύρας, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλώσσῃ δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ προσομοίῳ νενομίκασι, ἀλλὰ τετρύζασι, καθάπερ αἱ νυκτερίδες. ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸς, ἄλλος ἀλός τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι ἀμφὶ αὐτὸν οἰκέοισι, τοῖσι οὔνομά ἐστι Ἄτλαντες· οἱ αὐτώνυμοί εἰσι μούνοι αἰ ἀνθρώπων 178
τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλέσι μὲν γὰρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες οὔνομα, ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ τοῖς τοῦτοισι πάντα κακὰ αἰσχρὰ λοιδορέουσι, ὅτι σφέας καίων διατείθει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι' ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδὸς, ἄλλος κολωνὸς ἀλός, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι ἀμφὶ αὐτὸν οἰκέοισι. ἔχεται δὲ τοῦ ἁλὸς τούτου οὔρεος τοῦ οὔνομα Ἄτλας· ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δ' οὕτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸ κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι καὶ ἐπώνυμοι ἐκείνων γίνονται ἄνθρωποι. ἐκ τούτου τοῦ οὔρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπώνυμοι ἐκλήθησαν· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλαντίων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ καὶ τοιχημάτων καταλέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὦν ἡ ὀφρὺς μέχρι Ἡρακλείων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τουτέων. ἔστι δὲ ἁλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ ἁμὰ δέκα B ἡμερέων ὁδὸς, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τοῦτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων χόνδρων οἰκοδομέαται. τοῦτο γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρόν ἐστι. οὐ γὰρ ἂν διαμένοι μιν οἱ τοῖχοι ἐόντες ἄλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτοῦ καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος ἐστὶ εἶδος ὁρᾶσθαι. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύης ταύτης, τὸ πρὸς νότον ἐστὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλος ἐστὶ

τὸ πρὸς νότου καὶ ἐς μεσόγαιαν

ἡ χώρη. ἔστι δὲ ἐν μαλάσσῃ ἡ ἐν αὐτῇ ταύτῃ. οὕτω μὲν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ χρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ ἡλέων τε βοῶν οὐκ γεύονται, διὰ τόδε· οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ἐς οὐδὲν τρέφοντες. βοῶν μὲν νυν ἡλέων οὐδὲ αἱ Κυρηναίων γυναῖκες διὰ τὴν Ἶσιν, ἀλλὰ ἔτι μᾶλλον ἐν Αἰγύπτῳ ἐστὶν, ἀλλὰ ἔτι νηστείας αὐτῇ καὶ ὁρτὰς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὑὸν τοῖς τῆσι βοσὶ γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. ὁ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἔτι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ παῖδα ποιεῦντες οἷον τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασι ποιέειν. τῶν γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πολλοὺς, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν· ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. τῶν παιδίων τὰ σφετέρων, ἐπεὰν τρυφερὰ γένηται, οἱ σύριγγι προβάτων καὶ οἷσι ἂν τῆσι κορυφῆσι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, ἂν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα, ὡς μὴ σφέας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ διὰ τοῦτο σφέας λέγουσι εἶναι ὑγιηροτάτους. (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως τῶν Λίβυες αἱ θερμῶν πολέων ὑγιηρόταται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἴτε μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν, ὑγιηρόταται δὲ ὦν εἰσί) ἐν δὲ καὶ οἷσι τὰ παιδία ἀσασμὸς ἐπιγένηται, ἐξεύρηται σφι ἄκος· πήδου γὰρ οὖρον αἰσθόμενοι ῥύονται σφέας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἵδε. ἐπεὰν τοὺς ὠτὸς ἀποτάμωνται τοῦ κτηνέος, ῥίπτουσι ὑπὲρ τὸν δόμον. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοισι μὲν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα. μετὰ δὲ, τοῦ Τρίτωνι καὶ τοῦ Ποσειδέωνι. τοῦτο δὲ ἄρσενα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυστέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες. πλὴν γὰρ ὅτι σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυστέων ἐστὶ, καὶ οἱ θύσθλοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῆσι, ἐκ ὄφιές εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πρόσεστι τοῦτο ἔσαλ). καὶ δὴ καὶ τοὔνομα κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἥκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων.

A prorsus humore vacãs. Ita ab AEgypto ad Tritonidẽ paludẽ, [a] pastoritii Libyes sunt carne victitãtes ac lacte, nihil vaccinum gustantes, quia nec AEgyptii gustãt suem, nec alentes quidem vaccam. Sed nec Cyrenææ fœminæ [b] ferire sibi fas putãt, ob Isidẽ quæ est in AEgypto, cui etiam iciunia & dies festos studiosè agũt. At mulieres Barcææ non modò gustu vaccinæ carnis, sed etiam suillæ abstinent. Atque hæc quidem ita habent. Ad occasum verò Tritonidis paludis iam non sunt [c] pascuales Libyes, neque eisdẽ moribus vtentes, neque idem circa infantes quod pascuales solent, facitantes. Nam Libyum qui pastorales sunt plerique hoc faciũt, an omnes, nõ queo pro certo dicere. Vbi filii ipsorum quadrimi effecti sunt, venas verticis illorum lana succida inurũt, nõnulli venas temporum: eam videlicet ob causam ne vllo vnquã tempore phlegma, *id est, pituita*, defluens è capite, officiat. eâque de re se aiunt esse optima valetudine. Et sunt revera Libyes inter omnes quos nos nouimus homines saluberrimo corpore: incertum mihi an ob hãc causam, certè optima valetudine sunt. Quòd si pueris inurendis spasmus existat, inuenta est ab eis medicina. vrina enim hirci aspersa eos liberant. Ea autem refero quæ ipsi Libyes narrant. Porro sacrificia apud [d] pastoritios Libyes talia sunt: Vbi pro primitiis aurẽ pecudis præciderũt, eam supra domum abiiciunt: hoc acto, ceruicem eius auertũt. Solis autem omnium deorum immolant Soli & Lunæ. & his quidem vniuersi Libyes sacrificãt: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiã Mineruæ Tritoníque ac Neptuno: sed Mineruæ præcipuè. A quibus Libybus Græci vestem & ægidas simulacrorũ Mineruę mutuati sũt, præterquã quòd ægides apud Libyes, & pendentes ex eis fimbriæ nõ sunt serpentes, sed è loris factæ: cætera verò omnia ad idẽ exemplar efficta sũt: nomine quoque ipso testificante venisse ex Libya [e] Palladiorum stolam.

a Nomades Libyes sũt, qui carne & lacte vescũtur, sed ab esu vaccarum abstinent sicut & Ægyptii, suésque non alunt.

b *Suspecta est hic vox Græca.*

c Nomades Libyes.

d Nomades. *Sic & in sequenti: pro pastorales.*

e *Id est, simulacrorum Mineruæ. dicit enim Herodot.* παλλαδίων *quod dixerat* τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης.

Quippe Libyſſæ mulieres ſuper veſtem amiciuntur nudis ægeis, *id eſt, caprinis pellibus non villoſis*, fimbriatis, ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *id eſt, caprinis pellibus*, ægidas denominauêre Græci. Quinetiam hinc primùm mihi videtur ciulatus in templis extitiſſe, quòd eo Libyſſæ mulieres vehementer vtuntur ac bellé. Et à Libybus quadriiugos equos iũgere Græci didicere. Sepeliũt autem paſtorales Libyes defunctos vt Græci, præter Naſamones, qui illos ſedẽtes ſepeliunt, obſeruantes vt dum quis cœpit agere animam, eum ſedentem conſtituãt, ne ſupinus expiret. Domicilia eorum ſunt virgultis compacta, ſuſpenſis circa lentiſcos, & ea quoquouerſus verſatilia. Et iſti quidem talibus vtuntur moribus. Contingunt autẽ hos ab [a] orientali parte Tritonis fluminis ii Auſes qui ſunt aratores: [b] qui verò Libyes domos poſſidere conſueuerunt, iis nomen impoſitum eſt Maxyes, qui dextram capitis partem comatam geſtant, ſiniſtram radunt, corpus minio tingunt, aſſerentes ſe à Troianis eſſe oriũdos. Regio autem hæc & reliqua ad occidentem vergens, multo frequẽtior eſt feris ſyluiſq; quàm regio paſtoralium. Nam quæ ad auroram reſpicit, quam paſtorales incolunt, Tritone flumine tenus & depreſſa eſt & arenoſa: hinc deinceps quæ aratorum eſt, veſperam ſpectans, montana valde eſt ac nemoroſa, ferĩſque frequẽs. Siquidem apud hos & ſerpentes ſunt ſupramodum grãdes ac leones, elephantes quoque & vrſi, & aſpides, & aſini cornibus præditi. Et [c] cynocephali, *id eſt, capita canina habentes*, & acephali, *id eſt, non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, vt Libyes memorant: necnõ viri fœminæque agreſtes, & aliæ permultæ feræ haud ementitæ. Quorũ nihil apud paſtorales eſt, ſed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & aſini, non illi quidem cornua habentes, ſed alii impoti: nunquã enim bibunt. & oryes, [d] quibus vlnales palmæ pro cornibus fiũt. (huius feræ magnitudo eſt ad æquiparationem bouis) & baſſaria, & hyænæ,

a Occidentali.

b *Lectionem ſequutus videtur diuerſam ab ea quæ eſt in Vulg. edit.*

c *In Vulg. Gr. edit. Cynocephalorũ tãtùm fit mentio, ſed quidã Vet. codices pro κυνοκέφαλοι habent ἀκέφαλοι, hoc modo, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τῶν στήθεσι, &c.*

d Ad quarum cornua Phœnices cubitos *menſuras* faciunt. *Id eſt, Phœnices ſuas mẽſuras dictas cubitos illarum cornibus magnitudine faciunt pares. Fortaſſe tamen & alius ſit ſenſus.*

A αἰγίδας γὰρ τοῖσι θώμασι φυλὰς ταῦτα ποιεῦνται ἐόντα δυσμνώτους αἱ Λίβυσσαι, κεχειμένας ἐρυθρῇσι μήνῃ. ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τουτέων αἰγίδας Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δ' ἐμοὶ γε καὶ ὁλολυγὴ ἐνθεῦτεν ἐνθαῦτα τοῦτον γνέεσθαι. κέρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλῶς αἱ Λίβυσσαι· καὶ τέτρωρα ἵππων ζεύγεα πρῶται Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. θαπτοῖσι δὲ τοῖσι ἀποθνήσκουσι οἱ Νομάδες, καπάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένοισι θαπτοῖσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπίῃ τὴν ψυχὴν, ὅκως μὴ κατίσουσι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ εὐθηρείκων ἐνερμένων ἐστὶ χοίνοις ὅμοια, καὶ ταῦτα φορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται. ὁ δὲ πρὸς ἑσπέρην τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀρότηρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἱ κῖρις νομίζοντες ἐκ τῶν, τοῖσι οὐρόμαι κέεται Μάξυες· οἱ τὰ δεξιὰ τῶν κεφαλέων κομόωσι, τὰ δ' ἐπαείρουσι καὶ κείρουσι· ὁ δὲ σῶμα μίλτῳ φοινέονται. B φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρην, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν Νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ Νομάδες νέμουσι, ἐστὶ ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου ὁ πρὸς ἑσπέρην, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὀρφνή τε πάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιες ἐνταῦθα μεγάθεες, καὶ οἱ λέοντες κατὰ ταύτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ C ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγεταί γε ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα πολλὰ θηρία πολλὰ θηρία ἀκατάψυχα. κατὰ δὲ Νομάδας δὲ ἔστι τουτέων οὐδέν, ἀλλ' ἄλλα πάρεστι, πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποροι· (οὐ γὰρ δὴ πίνουσι) καὶ D ὕρυες, (τῶν τὰ κέρεα τοῖσι Φοίνιξι οἱ πήχεες ποιεῦνται· μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν ἔστι) καὶ βασσάρεια, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες,

αἰγίας

κυνοκέφαλοι

καὶ ὕαιναι, καὶ λύκοι ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες, καὶ βόρυες, καὶ κροκόδιλοι ὅσον τε τετράπηχεες χερσαῖοι, τῇσι σαύρῃσι ἐμφερέστατοι· καὶ στρουθοὶ καταγαῖοι, καὶ ὄφιες μικροὶ, κέρας ἓν ἕκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστὶ θηρία, καὶ ἄνδρα τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφος δὲ καὶ ἐς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ ἰχνέα τρία αὐτόθι ἐστί· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέρεις· (τὸ δὲ οὔνομα τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκὸν, δεδώκασι δὲ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί) οἱ δὲ, ἐχῖνες. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τοῖσι σιλφίοισι γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιότατοι. τοσαῦτα μὲν νυν θηρία ἡ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες, ὅτι μακρότατον οἷοί τε ἐγενόμεθα ἐξικέεσθαι. Μάξυων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἐνιοχεῦσι τὰ ἅρματα ἐς τὸν πόλεμον. τούτων δὲ Ζύγαντες ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ' ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δ' ὦν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι. ᾠὰ δὲ σφι ἄφθονοι, ὅσοι ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. καὶ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κεῖσθαι νῆσον τῇ οὔνομα ἐστὶ Κύρανιν· μῆκος μὲν, διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, σφίσι, σταδίου τοῦ ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ ἐστὶ, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πτερυγίοισι ὀρνίθων κεχριμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μὲν ἔστι ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ' ἂν καὶ πᾶσι, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλοῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δ' ὧν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντη, βάθος δὲ, ὀργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν καταπέμψαντες, ὅτι ἄκρῳ μυρσίνην περιδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὀδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ' ἄλλα, τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνὸν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι.

A & hyſtriches, & arietes agreſtes, & dictyes, & thoes, *id eſt, ex hyæna & lupo geniti*, & pantheræ, & boryes, & crocodili tricubitali ad ſũmum magnitudine, terreſtres, lacertis aſſimiles, & ſtruthi ſubterranei, & ſerpentes puſilli cũ ſingulis cornibus. Hæ ſunt illic feræ, & item cæteræ quæ alibi, præter ceruum & aprũ. ceruus enim & aper prorſus in Libya nullus eſt. Sũt ibidem quoque tria murium genera, quorum alii bipedes vocãtur, alii zegeries, Libyca lingua (quod in Græca pollet idem quod *βουνοὶ, id eſt, colles*) alii, echines. Sunt præterea muſtelæ quæ in ſilphio naſcuntur, [a] murænis ſimillimæ. Tot habet feras Libyum paſtoralium regio, quãtum nos maximè ſcrutãdo longiſſimè inueſtigare potuimus.

a Tarteſſiacis ſimiles.

Maxyum autem Libyũ confines ſunt [b] Zabeces, vbi fœminæ aurigantur currus in bellum. His finitimi ſunt Zygantes, vbi magnam vim mellis apes cõficiunt, ſed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac ſimiis veſcuntur, quarum affatim gignitur iis qui in montibus degunt. Iuxta hos aiunt Carthaginenſes ſitam eſſe inſulam nomine Cyranin, ducẽtorum ſtadiorum longitudine, arctam latitudine, in quã tranſiri è continente poteſt, oleis refertã ac vitibus. Et in ea eſſe lacum vnde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis raméta auri referunt è limo. Hæc an vera ſint haud equidem ſcio, ſed quæ narrantur ſcribo. [c] Fuerit autem totum, vt ipſe ego in Zacyntho vidi picem è lacu referri. Sunt eo loci complures lacus, quorum qui maximus, ſeptuaginta quoquouerſus pedum eſt, altitudinis duũm paſſuum. in hunc *virgines* cõtum, cuius in ſummitate myrtus alligata eſt, demittunt, deinde referunt myrto picem, odorem quidem aſphalti habentem, ſed cætera præſtantiorem pice Pieria: eámq; in ſcrobẽ quam iuxta lacum foderunt, effundunt, & vbi multum illius aggeſſerũt, ita è ſcrobe in amphoras trãſfundũt.

b Zaveces.

c Fieri autẽ põſſit vt id omnino ita ſe habeat, quũ ipſe viderim, &c.

Quicquid autem in lacum decidit, id ſub terram means [a] redditur in mari, quod à lacu quatuor ſtadiis abeſt. Ita quæ de inſula adiacenti Libyæ dicũtur, conſentanea ſunt veritati. Aiunt præterea Carthaginenſes, locum eſſe Libyæ extra columnas Herculis habitatum hominibus: eò quoties ipſi applicuêre, ſe merces è nauibus exponere, eáſque in crepidine terræ deinceps collocare: tum conſcenſis nauibus fumum excitare: fumo autem conſpecto, indigenas ad mare contendere: dehinc auro pro mercibus depoſito, [b] rurſus illinc abſcedere, ſed non extra conſpectum: tum ſe illinc è nauibus egreſſos *pretiũ* cõſiderare, & ſi dignum mercibus [c] videatur, eo ſumpto abire: ſinminus, cõſcenſis iterum nauibus conſidere. illos verò accedentes, plus auri ad id quod depoſuerũt addere, donec [d] perſuadeãt. Neutros autem alteris iniuriam inferre: [e] neque aut ſe cõtingere merces priuſquã ipſi ſumpſerint aurum. Atque hi ſunt Libyum quos nominare poſſum. quorum plerique neque tunc de rege Medorum curabant quicquam, neque nunc curant. De qua regione eatenus queo dicere, à quatuor eã nationibus (quãtum nos ſcimus) & non à pluribus incoli: quarum duæ ſunt indigenæ, totidem non indigenæ. Indigenæ quidem, Libyes atque AEthiopes: quorum alteri ad aquilonem Libyæ, alteri ad auſtrum incolunt: aduenæ verò, Phœnices & Græci. Neque verò videtur mihi bonitas Libycæ terræ cum bonitate Aſiæ atque Europæ cõparãda, præter vnam Cinypem, quæ tellus fluuio cognominis eſt. Hæc autẽ optimæ cuique telluri par eſt prouẽtu fructus cerealis [f] omnino cæteræ Libyæ. Eſt enim pulla & vda fontibus, ac ſecura ficcitatis aeris: ac ne imbre quidem, qui ſit vehementior, læditur. nam in eo tractu Libyæ pluit. Ex prouentibus autem fructuum terræ, totidem menſuræ illic quot è Babylonica tellure percipiuntur. Bonum ſolum & illud eſt quod EVeſperitæ colũt.

a Conſpicitur. *Vel, apparet.*

b Procul à mercibus retrocedere *Hic autem interpres aliter legiſſe videtur. ſed hanc lectionem* καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων *ſequentia confirmant.*

c Videatur aurum.

d Faciant illos acquieſcere. *Gall. Juſques à ce qu'ils les rendent cõtens.*

e Neque enim illos aurum attingere priuſquam mercium pretio id æquauerint, *id eſt, priuſquã tam multum exhibuerint quantũ mercium pretio reſpõdeat,* neque illos merces attingere, *vel, contingere* priuſquam, *&c.*

f Nec quicquam omnino ſimilis eſt reliquæ Libyæ.

A ὅ,τι δ' ἂν ἐσπέσοι ἐς τὸν λίμνην, κατὰ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω δὴ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ὑπὲρ Λιβύης κειμένης εἰκότα ἐστὶ ἀληθείῃ. λέγουσι δὲ καὶ τάδε Καρχηδόνιοι, ἔστι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἄνδρες ἔξω Ἡρακλείων στηλέων κατοικημένοι, ἐς τοὺς ἐπεὰν ἀπίκωνται καὶ ἐξελωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐφεξῆς παρὰ τὴν κυματώλιν, ἐσβαίνειν ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνὸν, ἰέναι ἐπὶ τὸν θάλασσαν· καὶ ἐπειτα αὐτὶ τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβαίνειν, σκέπτασθαι· καὶ ἢν μὲν φαίνηται σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀνελέσθαι ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ ἄξιος, ἐσβαίνειν ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα καὶ τέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλλον πρὸς ὂν ἔθηκαν χρυσὸν, ἐς οὗ σφι πείθωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδέτερος· οὔτε γὰρ αὐτοὶ τοῦ χρυσοῦ ἅπτεσθαι πρὶν σφι ἀποσωθείη τὴν ἀξίην τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι. οὗτοι μὲν εἰσι τοῖσι ἡμεῖς ἐλθόντι Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τουτέων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νεῦν οὔτε πότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τοσοῦτον δὲ ἔτι ἔχω εἰπεῖν πρὸς τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται αὐτῶν, καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· τὰ μὲν, πρὸς βορέω, οἱ δὲ, πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. δοκέει δέ μοι οὐδὲ ἀρετῶν εἶναί τις ἡ Λιβύη ἀπουδαίη, ὥστε ἡ Ἀσίη ἢ Εὐρώπη παραβληθεῖσα, πλὴν Κίνυπος μούνης. τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἡ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀείρῃ γαίῃ, Δήμητρος καρπὸν οὐ φέρειν· οὐδὲ οἷα οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε γάρ ἐστι, καὶ ἔπυδρος πίδαξι. καὶ οὔτε αὐχμὸν φροντίζουσα οὐδέν, οὔτε ὄμβρον πλέω ποιεῦσα, δεδήληται. ὕεται γὰρ δὴ ταύτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τῶν καρπῶν ταῦτα μέτρα τῇ Βαβυλωνίων γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὸν Εὐεσπερίτην νέμον).

Βαβυλωνίῃ

ἐπ' ἑκαστὰ γὰρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἑωυτῆς ἀρίσῃ A nam quoties id eximiè ſeipſum
σπείρῃ, σκ φέρει ἧσσον ἐν τῇ Κίνυπι, ὅτι τε- vbertate ſuperat, centuplum red-
πκόσια. ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἐοῦσα dit: at illud Cinypũ, circiter tre-
ὑψηλοτάτη τῶν τῆς Λιβύης τριῶν οἱ Νο- centa. Porro Cyrenaica regio
μάδες νέμον), τρῖς χώρας ἐν ἑωυτῇ, ἀξίας quæ huius Libyæ editiſſima eſt,
θωύμαστος. τὰ μὲν γὰρ πρὸς θαλάσσης τῶν quam paſtorales incolunt, tres in
καρπῶν ὀργᾶν ἁμᾶσθαί τε καὶ ſe [a] plagas continet admiratione a Sũt qui in Graco contexta pro χώρας legendum cenſeant ὥρας. quam lectionem ſequendo, aliter fuerit interpretãdum hic locum.
πρυγᾶσθαι. τουτέων τε δὴ συγκεκομισμένων, dignas. Primam, quæ maritima
« τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσίων χώρων τὰ μέσα eſt, quòd in ea iam fructus matu-
« ὀργᾶ συγκομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι. ri metuntur vindemiantúrque:
συγκεκόμισταί τε οὗτος ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ his compoſitis, in plaga quæ ſu- τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσίων
ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεταί τε pra maritimã eſt, medios fructus
καὶ ὀργᾶ. ὥστε ἐκπέπωταί τε καὶ καταξέ- legunt, quos bunos appellant: dũ B hi fructus adornantur, ii qui ſunt
βρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος in editiſſima plaga, coquũtur at-
συμπεφθαίνει). οὕτω ἐπ' ὀκτὼ μῆνας Κυ- que matureſcunt. Itaque dũ pri-
ρηναίοισι ὁ πώρη ἐπέχει. τοῦτα μὲν νυν ὅτι mi fructus bibũtur atque edũtur,
τοσοῦτον εἰρήσθω. vltimi aduentant. Atque hunc in
modum ad octo menſes perce-
ptio fructuum Cyrenæos occu-
pat. Hæc hactenus de his dicta
ſint.

Οἱ δὲ Φερετίμης μισθοφόροι Πέρσαι, ἐπεί Perſæ autem ad vlciſcendam
τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σαλέντες ἐπὶ Ἀ- Pheretimam ab Aryande miſſi,
ρυανδέω, ἀπίκοντο ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρ- ex AEgypto Barcen peruenerũt,
κεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι C oppidum obſederũt, miſſis illico
τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τῶν δὲ, qui denuntiarent dedi autores
(πρῶτα γὰρ ἐῶ τὸ πλῆθος μεταίτιον) οὐκ ἐδέ- necis Arceſilai. [b] Eos oppidani, vt b Eorum oppidani, vt qui, &c. orationẽ non admiſerunt. id eſt, eorum petitioni nõ acquieuerunt, vel, aſſenſi non ſunt.
χοντο τοὺς λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον qui cædis omnes participes eſſẽt,
τὴν Βάρκην ὅτι μάλιστα σπουδῇ, ὀρύσσοντές in colloquium non admiſerunt.
τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς τὸ τεῖ- Ita octo menſes Barcẽ quum ob-
χος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι. ſediſſent Perſæ, nono menſe cu-
τὰ μὲν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνὴρ niculos ſuffoderũt ad murum fe-
Βάρκαῖος, ἀσπίδι, ὡδὲ ὅτι φερομένῃ· περι- rentes, & valida tormenta admo-
φέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τείχεος, προσῄσσε uerunt. ſed cuniculos quidem fa-
πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλ- ber quidam ærarius deprehendit
λα ἔσχε κωφὰ πρὸς ἃ προσῄσσε, κατὰ δὲ τὰ D æreo ſcuto, hunc in modũ: Cir-
ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. cumferens illud intra murum,
αὐτοῦ δὴ οὖν τούτου ἐόντος Βαρκαῖοι ἔκ- admouebat pauimento vrbis:
τεινον τὴν Περσέων τοὺς γεωρυχέοντας. τοῦτο quod vbicunque admouebatur
μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη. τὰς δὲ προσβολὰς alibi, illinc è ſolo nihil ſoni red-
181 ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. χρόνου δὲ δὴ debatur: ad locum autem qui ſuf-
πολλῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμ- fodiebatur, æs clypei re ſonabat.
φοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἧσσον τῶν Περ- vbi è diuerſo fodientes Barcæi,
σέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ, μηχα- Perſas ſuffoſſores interemerunt.
νᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς σφι Tormenta autem Barcæi ipſi re-
μὲν ὁ ἰσχυρὸν οὐκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἱρετοὶ, E pulſabant. Verùm quum multũ
ποιέει τάδε· νυκτὸς ἄφορον ὀρύξας βόθρον, ἐπέ- temporis contriuiſſent, & multi
τεινε ξύλα ἀδηνέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε vtrinque caderent, nec pauciores
δὲ ὀπιπολῆς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ex Perſis, Amaſis, dux pedita-
ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ tus, talem rem commentus eſt:
δὲ ἐς λόγους προσεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους· Animaduertẽs Barcæos vi non
poſſe ſuperari, ſed dolo, latã foſſã
per noctem depreſſit, eíque fragi-
lia ſuperſtrauit ligna, & ſuper ea
humum induxit, reddens ſolum
cætero æquabile. ſimulatque illu-
xit, Barcæos in colloquiũ euocat.

Illi libéter obtemperauere, quòd eis cordi erat ad pactionẽ deuenire. Pactionem autem in hanc formulam inierunt, ferientes fœdus ſuper illam occultã foſſam: vt quoad humus ea ita ſe haberet, tandiu fœdus in ea regione ratũ foret, Barcæis, quod æquum foret ſe penſuros regi, & Perſis, ſe nihil rerum nouarũ aduerſus Barcæos eſſe molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipſi ex vrbe prodibant, & ex hoſtibus cuicunque libebat intrãdi vrbem faciebant poteſtatem, patefactis omnibus portis. At Perſæ reſciſſo ponte occulto in vrbem proruperunt: ideo autem põtem quem fecerant reſciderũt, vt fœdus ſoluerent quod cum Barcæis percuſſerant, tandiu ratum fore fœdus quandiu maneret terra vt tunc manebat: refracto enim póte, nõ manere fœdus in ea regione amplius. Pheretima trãditos ſibi à Perſis Barcæos qui faciẽdæ cædis principes fuerant, ſudibus ſuffixit per ambitum murorum. Fœminarũ quoque deciſas mamillas circa muros appẽdit. Cæteros Barcæos Perſis vt diriperẽt imperauit, præter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant. His vrbẽ permiſit: reliquis in ſeruitutem abreptis Perſæ redierũt. qui quum ad vrbem Cyrenẽ rediſſent, Cyrenæi eos oraculi cuiuſdam ſeruandi gratia, per vrbẽ deduxerunt. ſed inter tranſeundũ præfectus naualis exercitus Bares illis præcepit vt vrbem diriperẽt: recuſante Amaſi peditum duce. ſe enim aduerſus vnam Barcen Græcam ciuitatem eſſe miſſos. Verùm poſtquam tranſierunt, & ad ripã Lycæi Iouis ſubſederunt, pœnitentia eos ſubiit quòd Cyrenen non occupaſſent: eámque iterum adoriri conati ſunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo cõtrà ferret arma, tamen inceſſit eis metus: illíncque curſu ſe proripientes, ſexaginta circiter ſtadia conſederunt. vbi ſtatiua habentibus, ab Aryande nuntius aduenit ad eos reuocandos. Quũ igitur à Cyrenæis commeatũ ſibi præberi precati eſſent,

A ⓐ δὲ ἀπατεῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὃ σφι ἔασαν ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινα. ὀπτὴ τῆς κρυπτῆς τάφρου πάμποντες ὅρκια, ἐστ' ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μέχρι μὲν τοῦ ὅρκιον χῦ χώριον. καὶ Βαρκαίοις τε ἐπιτελέα φαίνεται ἀξίην βασιλέϊ, καὶ Πέρσῃσι μηδὲν ἄλλο νεοχμοιῶν χῦ Βαρκαίων. μέχρι δὲ τοῦ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοισι, ἀνέῳγόν τε ἐξήεσαν ἐκ τῦ ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων πρόσοδον ἐς

B τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, πάσας πύλας πάσας ἀνοίξαντες. ⓐ δὲ Πέρσαι καταρρήξαντες τὸν κρυπτὸν λέφυρον, ἔθεον ἔσω ἐς τὸ τεῖχος· κατέρρηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα τὸν ἐποίησαν λέφυρον, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ὁμόσαντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μέχρι οὗ ἐπὶ τοῦ ὅρκιον ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ κῦ τὰ τότε εἰωθότα· καταρρήξασι δὲ, οὐκέτι ἔμενε τὸ ὅρκιον κατὰ χώρην. τότε μέν νυν ἀπιστότατος τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεί τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν,

C ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δὲ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα, παρέπεσσε καὶ τούτοισι τὸ τεῖχος. τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοισι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. τοὺς ὦν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων ⓐ Πέρσαι ἐξανδραποδισάμενοι ἀπήεσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεί τε ἐπὶ τὴν Κυρηναίων πόλι ἐπέβησαν

D ⓐ Κυρηναῖοι, λόγιόν τι ἀποστείλαντες διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης δὲ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκέλευε αἰρέειν τὴν πόλιν, Ἄμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ, οὐκ ἔα. ἐπὶ Βαρκέων γὰρ ἀποσταλῆναι μοῦνον Ἑλλήνιδα πόλιν. ἐς ὃ διεξελθοῦσι, καὶ ἱζομένοισι ὑπὲρ Διὸς Λυκαίου ὄχθῳ, μετεμέλησέ σφι οὐ χοῦσι τὴν Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τοῦτο δὴ τὸτε σφι πρόσοδον ἐς αὐτήν.

E οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ παρεῖδον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, σθένος μαχομένοισι, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες δὲ ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἱδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε τοῦδε Ἀριαίδεω ἄγγελος, ἀνακαλέων αὐτούς. οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐπιδόξῳ σφι δωρῇσαι, ἔτυχον·

λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν A & eum accepissent, in AEgyptũ
Αἴγυπτον. τοὺς δὲ λαβόντες δὲ τοιῆδε εὖτον reuertebantur. Quos deinde Li-
ἐσθῆτι Λίβυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς byes excipientes, vestitus atque
σκευῆς, τοὺς ἕκαστοι φθείροντες καὶ ἐπ- vtensilium gratia, vt quisque re-
ελκόμενοι ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον linquebatur trahebatúrque, in-
ἀπίκοντο. ἔστι δὲ ὁ Περσέων στρατὸς ἐς Λιβύης terficiebãt, donec in AEgyptum
ἐλασσάτω ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ ἐνδρα- peruentum est. Hic Persarũ ex-
ποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τοῦτοι δὲ ἐκ ercitus in Libyam longissimè ad
τῆς Αἰγύπτου ἀναστάτους ἐποίησαν τοὺς δὲ EVesperidas processit. Quos autẽ
βασιλέα. βασιλεὺς δὲ σφι Δαρεῖος ἔδωκε Barcæorum cepêre, [a] quósque
τῆς Βακτρίης χώρης κώμην οἰκησαι. B ex AEgypto eiecêre ad regem, iis
οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὔνομα ἔθεντο Βάρ- Darius rex ad incolendum dedit
κην, ἥ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐοῦσα οἰκεομένη ἐν τῇ vicum Bactrianæ regionis, (cui
γῇ τῇ Βακτρίῃ. οὐ μὲν ἀλλὰ ἡ Φερετίμη vico nomen imposuêre Barcæ)
οὕτω τῷ ζόλῳ κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ad meam vsque memoriam etiã
ἐκ τῆς Λιβύης ἵκοντο τοὺς Βαρκαίους ἀπε- incolis frequentem. Verùm ne,
νόησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς. ζώοντα γὰρ βυλέων ἐξέζεσε. ὡς ἄρα ipsa quidem Pheretima [b] probè
αἱ θεοφοιτοι αἱ λίθω ἰχυραὶ τιμωρίαι πρὸς vita excessit. nam posteaquã vlta
θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμης Barcæos celerrimè in AEgyptũ
τῆς Βάττεω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς Βαρκαίους. rediit, malè periit. [c] vt enim exi-
stunt acres adhodũ & inuidiosæ
vltiones deorum in homines, vi-
uens vermibus computruit. Ta-
lis ac tanta Pheretimæ Batti filiæ
in Barcæos vindicta extitit.

[a] ἀναστάτους. Hos ex Ægypto ad regẽ trãsportarunt: rex autem Darius iis ad incol. *Legendo* ἀναστάσιος *pro* ἀναστάτους.

[b] ἐξέζεσε. Feliciter vitã finiuit. quumprimum enim vlta Barc. in Ægypt. rediit, miserè periit.

[c] Vt enim diis odiosæ sunt nimiùm acres hominum vltiones. *Perinde accidisse, deos illi tam miserabilem vitæ exitũ immisisse, odio prosequẽtes eam quæ vsa fuerat in vltione sumẽda crudelitatem, vt & alias adeo atroces vltiones odio prosequi solent. Vallæ autem sensum inuertit.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ, ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ

HERODOTI Halicarnassei historiarũ liber quintus, qui inscribitur TERPSICHORE.

ΟΙ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν C Τ Persae qui in Europa
Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῷ ὁ sub [d] Megabyzo relicti à Da-
Μεγάβαζος ἦρχε, τοσούτους μὲν Περινθίους Ἑλ- rio erãt, primos ex Hellespontiis
λησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους εἶναι Perinthios, Dario subesse recu-
Δαρείου, κατεστρέψαντο, στρατευσάμενοι πρότερον santes, subegerunt, antea quoque
ὑπὸ Παιόνων τὴν χώρην. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος à Pæonibus malè affectos. Siqui-
Παίονες, χρησθέντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ dem Pæones qui sunt à Strymo-
Περινθίους, καὶ σφέας αὐτὶ καταζόμενοι ἐπικαλέσωνται D ne, admoniti diuino responso vt
σφέας οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχρέωντο δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχρέωντο ἐποίεον οἱ Παίονες ταῦτα. bellum Perinthiis inferrent: & si quidem à Perinthiis ex aduerso confidentibus prouocarentur, nominatim compellantibus, eos inuãderent: sinminus, ab inuadendo abstinerent: ita fecerunt.

[d] *Vel*, Megabazo, *si nostra exẽpl. sequaris: istidemque in sequentibus*, Megabazo, *&* Megabazus. *Verùm & apud alios istud nomen non hoc sed illo scriptum modo inuenitur.*

Enimuero confidentibus Perinthiis eregione Pæonum in ſuburbanis, ibi ſingulare certamen triplex ex prouocatione commiſſum eſt, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quũ victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio carmen Pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipſum eſſe reſponſum dei coniectantes, inter ſe dixêre, Nunc oraculum dei perfectum eſt, nunc noſtrum eſt opus. Atque ita in Perinthios canẽtes impetum fecêre, egregiéque vincentes ex illis paucos reliquêre. [a]Quæ quõdam à Pæonibus geſta fuerant, hunc in modum geſta ſunt. Tunc autem Perinthii pro libertate ſtrenuè pugnantes, tamen multitudine à Megabyzo ſuperati ſunt. Perintho capta, Megabyzus per Thraciam arma circumferens, omnes eius vrbes atque omnes nationes pacatas regi reddebat. Hoc enim illi à Dario fuerat imperatum, vt omnem Thraciam ſubigeret.

a Quę quondam à Pæonibus acciderant *Perinthiis*, ita ſe habuerant. *Vel*, Talem quidã olim cladem *Perinthij* à Pęonibus acceperant. Tunc tamen pro libertate ſtren.

A αὐτιζομένων τῶν Περινθίων ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθαῦτα μουνομαχίη τριφασίη ἐκ προκλήσεός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἀνδρὶ ἀνδρὶ καὶ ἵππῳ ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κύνα κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο ⓐ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπόν κου πρὸς σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν αὖ εἰή ὁ « χρησμὸς ὅπισι τελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέ- « τερον τὸ ἔργον. οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παι- «

B ωνίσασι ὅπισι χειρέουσι ⓐ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἔλιπον σφέων ὀλίγους. τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον ἐγένετο, ὧδε δὲ ἐγένετο. τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίης γινομένων τῶν Περινθίων, ⓐ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσάν τε πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ἐνοικεόντων ἡμερούμενος βα-

C σιλέϊ Δαρείῳ. ταῦτα γὰρ οἱ ἐντεταλτο ὑπὸ Δαρείου, Θρηίκην καταστρέφεσθαι.

Gens Thracum, ſecũdum Indos, omnium maxima eſt: quæ ſi aut vnius imperio regeretur, aut idem ſentiret, vt mea fert opinio. inexpugnabilis foret, & omnium gentium multo validiſſima: ſed quia id nimis arduum illis eſt, & nulla ratione contingere poteſt, ideo imbecilles ſunt. Habent autem multa nomina ſingularum regionum ſinguli. Moribus tamen ac opinionibus cõſimilibus imbuti ſũt, præter Getas & Trauſos, [b]& qui ſupra Creſtonæos incolunt. Ex quibus quæ à Getis fiant qui [c]ſe pro immortalibus gerunt, à me commemoratũ eſt. Trauſi verò in cæteris quidem omnibus idem quod Thraces, verùm circa natalia ſuorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumſidentes cũ ploratione proſequuntur, ob ea mala quæ neceſſe eſt illi, quòd vitam ingreſſus ſit, perpeti: humanas omnes calamitates recenſentes. Hominem autẽ fato functum, per luſum atque lætitiã terrę demandãt, referẽtes quot malis liberatus in omni ſit felicitate. At q̃ ſupra Creſtonæos incolũt, iſta agũt: Singuli plures vxores habẽt:

b *Vel*, Et Creſtonæos qui ſuperiorem regionẽ incolunt. *ſic ęd paulo poſt.*

c *De hãc vide lib. præcedente locum Herodoti, ſimúlque annotationem in eum.*

D ἐσπλησίοισι πόντοι χρέωνται καὶ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Γυτέων δὲ τὰ μὲν Γέτῃσι οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἰρηταί μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα καὶ Θρηιξὶ ὅπισι τελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γενόμενόν σφι καὶ ἀποθανόμενον, ποιεῦσι τάδε· τὸν μὲν γενόμενον περιίζόμενοι ⓐ προσηκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀναπλῆσαι κακά· ἀνοιγέο-

E μενοι τὰ ἀνθρωπήια πάντα παθέα· ⓐ δὲ ἀποθανόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι, γῆν καλύπτουσι, ὅπι λέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλάξεις, ἔσει ἐν πάσῃ βιδαμονίῃ. ⓐ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων, ποιεῦσι τάδε· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς·

γρ. πρήγματα.

γρ. κρύπτουσι,

felicitate. At q̃ ſupra Creſtonæos incolũt, iſta agũt: Singuli plures vxores habẽt:

ἐπεὰν ὧν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων ἀκριβὴς ἰχνηλάτησις περὶ τοῦδε, εἴ τις αὐτέων ἐφίλεετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. ἡ δὲ αἰκρισθεῖσα καὶ τιμηθεῖσα ἐγκωμιαθεῖσα ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται ὑπὸ τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηϊοτάτου ἑωυτῆς. σφαγιασθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται. ὀνείδεος γὰρ σφι τοῦτον μέγιστον γίνεται. τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηίκων ἔστι ὅδε νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ὑπ' ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῶσι οἵοισι αὐταὶ βούλονται) ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἐκμανῶς φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας τῶνδε τῶν γονέων χρήμασι μεγάλοις. καὶ τὸ μὲν εἶναι, βύσσινα εἵματα· ὃ δ' ἄσιτον, ἀγλαόν. ἄριστον εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. ὃ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστίος, κάλλιστον. οὗτοι μὲν σφέων οἱ ὑπερφανέστατοι νόμοι εἰσί. θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τρεῖς δέ, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτέων, πάρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμέην μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μούνων τοῦτον, καὶ λέγονται γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. ταφαὶ δὲ τοῖσι βασιλεῦσι αὐτέων εἰσὶ αἵδε· τρῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ πανυτοῖα σφάξαντες ἱρήια, διωχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον. ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τίθεσι πάντοιον· ἐν τοῖσι τὰ μέγιστα ἆεθλα τίθενται ἐς λόγον μονομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αἵδε. ὃ δὲ πρὸς βορέην ἐπὶ τῆς χώρης ταύτης, οὐδεὶς ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκὲς οἵ τινές εἰσι αὐθιγενέων οἱ οἰκέοντες αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μούνους δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου αὐθιγενέας, τοῖσι οὔνομα ἐστὶ Σιγύνας, ἐσθῆτι χρεωμένους Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτέων ἐστὶ λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ὑπὸ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν. μικροὺς δὲ καὶ σιμούς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζεύγνυνται δὲ ὑπὸ ἅρματα, ἐπιτηδεότατοι. ἅρματηλατικώτατον ἔθνος τοῦτο τοὺς ἐπιχωρίους.

quorum vbi quis deceſſit, diſceptatio magna fit inter vxores, acri amicorum circa hanc rẽ ſtudio, quænam dilecta fuerit à marito præcipuè. Quæ talis iudicata eſt & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, ad tumulum à ſuo propinquiſſimo mactatur, vnáque cum viro humatur, cæteris vxoribus id ſibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis ſummo dedecori datur. Reliquis Thracibus hic mos eſt: Liberos in mercato venundant. Virgines autem non aſſeruãt, ſed quibus libuerit cum viris concumbere ſinunt. at vxores aſſeruant vehementer, eáſque magno ære à parẽtibus coemũt. Punctas [a] notis eſſe frontes, nobile iudicatur: nõ eſſe notatas pũctis, ignobile. Otioſum eſſe, pro honeſtiſſimo habetur: agricolatorem verò, pro cõtemptiſſimo. E bello atque rapto viuere, pulcherrimum. Atque hi quidem ſunt eorum inſigniſſimi mores. Deos autẽ hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam: ſed reges, præter populares, etiã Mercurium, eúmque è diis præcipuè: per quem ſolum iurant, à quo progenitos quoque ſe aiunt. Optimatibus eorum tales ſunt ſepulturæ: Prolato triduum cadauere, mactatíſque omnifariis hoſtiis, conuiuantur. illúdque defletum prius, deinde combuſtũ ſepeliunt, aut aliter humo contegunt. Aggeſtóque deſuper tumulo, cùm alia omnis generis certamina proponunt, tum præcipuè certa cũ ratione monomachiã, *id eſt, ſingulare certamen*. Et ſepulturæ quidem Thracũ huiuſmodi ſunt. Quod autem huius regionis ad aquilonem vergit, nemo poteſt pro comperto referre quinã homines eam incolant: ſed illam quæ trans Iſtrum plaga eſt, conſtat vaſtam eſſe, atque ignotam: [b] vbi ſolos audio habitare homines nomine Sigynas, veſte Medica vtẽtes, eorúmque equos toto corpore hirſutos eſſe, ad quinque digitos altitudine pilorum, eoſdémque puſillos ac ſimos, inualidóſque ad viros geſtandos, ſed currui iunctos eſſe perniciſſimos: atque his curribus indigenas inuehi.

a Stigmatis. *Cicero στιγθέντα interpretatur compunctum notis.*

b De nullis autẽ poſſum quicquã accipere qui trãs Iſtrum habitent præterquam de Sigynis.

Horum fines proximè accedere ad Enetos, qui ſunt in Adria. Eos quoque ſe colonos Medorũ dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidẽ non queo dicere: ſed [a] fiat quidlibet intra logum tempus. [b] Sigynas Libyes qui ſupra Maſſiliam incolũt, inſtitores appellant: Cyprii iacula. Verùm, vt Thraces aiunt, apes loca quæ ſunt trans Iſtrum, obtinent, & ob illas vlterius pergi nõ poteſt. Quæ quum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal conſtat frigoris intolerans eſſe. Sed mihi videtur loca quæ ſeptẽtrionibus ſubſunt, ob gelu inhabitabilia eſſe. Hactenus de hac regione: cuius oram maritimam Megabyzus Perſis obedientem reddidit.

a Nihil eſt quod non contingere poſſit intra long.
b Sigynas quidẽ certè Ligures qui ſupra Maſſ. &c. Athenæus Λίβυες pro Λίγυες.

A κατήκειν ὑπὸ τουτέων τῶν οὔρεων ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ οὗτοι Μήδων ἄποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ὅτι φράσασθαι· χρόνοιτο δ' ἂν ὅκως τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύνας δὲ ὧν καλέουσι Λίγυες οἱ ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες, κάπηλοι· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. ὡς δὲ Θρήϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρου· καὶ ὑπὲρ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν

B τοῖσι ἐσωτέρω. ἐμοὶ μὲν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ εἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσεια· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον οἰκήματα δοκέει εἶναι, διὰ τὰ ψύχεα. ταῦτα μὲν νυν τῆς χώρης ταύτης περὶ λέγεται· τὰ ἐσχατιὰ δὲ ὧν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε.

c Quumprimũ Sardis tranſmiſſo Helleſponto peruenit.

Darius, [c] trãſmiſſo rapidiſſimè Helleſpõto, poſtquam Sardis venit, recordatus eſt beneficii in ſe ab Hiſtiæo, collati, & conſilii Cois Mitylenæi. Quibus accerſitis Sardis obtulit electionem. Hiſtiæus, vt qui eſſet Mileti tyrãnus, nullam ſibi tyrãnidem popoſcit: ſed Myrcinum Edonidẽ, animo vrbis in ea condẽdæ. Et iſte quidẽ hanc elegit. Coes autem, vt qui non tyrannus ſed priuatus eſſet, optauit Mitylenes tyrannidem. Impetrato vterque quod optauerat, eò ſe contulit.

C Δαρεῖος δέ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς προαγορεύσιος τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δὲ σφέας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἱστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεδέηζε· αὐτὸς δὲ Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἱρέεται· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τυραννος, δημότης τε ἐών, αὐτὸς Μιτυληναίων τυραννοῦσαν. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέρων, οὗτοι μὲν

D τὰ εἵλοντο ἔσχον· ἀπῆλθον.

At Dario res huiuſcemodi oblata eſt, vt illam videnti inceſſerit cupido iubendi Megabyzo vt Pæonas ex Europæ ſedibus in Aſiam tranſportaret. Erant Pigres & Maſtyes viri Pæones, qui poſtquam Darius tranſmiſit in Aſiã, & ipſi Sardis venere, cupidi tyrãnidis apud Pæonas potiundæ, ducentes vnà ſororẽ procera ſtatura atque ſpecioſa. Obſeruato tempore dum in ſuburbanis Lydorum Darius præſideret, talem rem ſibi agendam putarunt: Sororem quàm optimè poterant: quum exornaſſent, ad aquã mittunt, vas capite tenẽtem, equúmque è brachio trahẽtem, linúmque nentem. Eam prætereũtem Darius attentè cõſiderabat, quòd

Δαρδανον δὲ σιτωσάμενοι, παράλλαια τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι σφέας τιθέναι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα αὐανδρίσους ποιῆσαι τῆς ΕΥρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦσαν Πίγρης καὶ Μασύης, ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεί τε Δαρδανος διέβη ἐκ τῆς ΕΥρώπης ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα. φυλάξαντες δὲ Δαρδανον διέοντα ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· σκυτίσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄρειστα, ὅπως ὕδωρ ἐπενεῖκον, ἄγγος ὅτι τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἑπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λίνον. ὡς δὲ παρεξῄει ἡ γυνὴ, ὅτι μελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο. ὅτε

Μασσάγαι

γὸ Περσικὰ ἰῖ οὔτε Λύδια τὰ παιδόμενα A neque Perſica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica, neque vllarum ex Aſia fœminarũ. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, iuſſos obſeruare in quam rem vteretur mulier equo. Iſtis obſequentibus, fœmina vbi peruenit ad flumen, [a] equo ſatisfecit, vas aqua impleuit. His actis, eadem via regreditur, aquã capite ſuſtinẽs, equum è brachio trahens, ac fuſum verſans. Admiratus Darius, tum iis quæ ab B exploratoribus audiſſet, tum iis quæ ipſe vidiſſet, adduci coràm fœminam iubet. Ea adducta, adoleſcentes fratres qui aderant, non procul rem ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cuias illa eſſet, aiunt ſe Pæones eſſe, & illam ſuam ſororem. Ad quos Darius, quinam homines eſſent Pæones, & vbi locorum habitarent, & cuius rei gratia illi veniſſent Sardis, percontari. Adoleſcentes, ſe verò veniſſe dicere vt ſeſe ei donarẽt. C Pæoniam autem eſſe ad flumen Strymonem ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſpõto. Eſſe verò Pæones coloniam Teucrorum qui è Troia fuerũt. Hæc ſingulatim illi referebant. Interrogantíque Dario nũquid omnes illic fœminæ tam laborioſæ eſſent, affirmare promptè id ita ſe habere. huius enim rei gratia illud fiebat. Ibi Darius literas ad Megabyzum dat, quem in D Thracia præfectum reliquerat, iubens è ſedibus ſuis Pæones ad ipſum tranſferri cum liberis pariter & vxoribus. Eques cum hoc nuntio confeſtim ad Helleſpontum cucurrit, Helleſpontóque trãſmiſſo literas Megabyzo reddidit. Quibus ille lectis, ſumpto è Thracia duce, aduerſus Pæoniã exercitum ducit. Pæones, cognito Perſarum in ſe aduentu, contractis copiis proceſſere ad mare, rati illac Perſas ingreſſuros ad E dimicandum. Et Pæones quidem ad arcẽdum exercitus Megabyzi ingreſſum parati erant: Perſæ autẽ certiores facti Pæonas conueniſſe ad intercludendũ ab ora maritima ingreſſum, ſumptis ducibus, iter ad ſuperiora

a Equum aquauit. Vel, adaquauit.

conuertunt, hoſtémque latentes in eius oppida irrumpunt, & illa, vtpote vacua, facilè occupant. Quod vbi reſciuere Pæones, protinus diſperſi, ad ſua quiſque dilabuntur, ſéque Perſis dedunt. Ita è Pæonib⁹ Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Praſiadē vſque paludem incolunt, è ſuis ſedibus emoti, in Aſiam ſunt abducti. Qui verò circa Pangæum montem incolunt, Doberáſque & Agrianas & Odomantos, & ipſam Praſiadem paludem, à principio nō cepit Megabyzus. Tentauit tamē eos etiam expugnare qui paludem incolunt. incolunt autem hunc in modum: In media palude compactæ ſtant ſublicæ, anguſtum à continente ingreſſum vno ponte habentes. Has ſublicas tabulata ſuſtinentes, olim cōmuniter omnes ciues ſtatuebāt: mox è lege hunc in modum ſtatuendas cenſuerunt, vt pro ſingulis vxoribus quas quiſque duceret (ducūt autem ſinguli multas vxores) ternas defigeret ſublicas, è monte ſumptas cui nomē eſt Orbelus. Hoc habitantes modo, obtinent ſinguli ſuper ea tabulata tugurium in quo degunt, & fores inter tabulata cōpactas, deorſum ad paludem ferentes. Paruulos autem liberos per pedē reſte illigant, metuentes ne illi in aquam deuoluantur. Equis autē & ſubiugalibus piſces pro pabulo præbent. Porro piſcium tāta eſt copia vt quoties quis ianuam cōpactam reclinauerit, demiſſā funè ſportam vacuam, aliquanto pòſt retrahat piſcium plenam. quorum duo ſunt genera, vnum quod vocant Papraces, alterum Tilones. Cæterùm è Pæonibus ii qui capti fuêre, in Aſiam ſunt abducti.

Pæonibus captis, Megabyzus nuntios in Macedoniam, ſeptem Perſas, qui poſt eum erant in exercitu ſpectatiſſimi, miſit ad Amyntā, petituros regi Dario terram & aquam. Eſt autem è palude Praſiade breuis admodum in Macedoniam via. nam in primis paludi confine eſt metallum, *id eſt, fossa aris:* vnde poſt ea tempora

a *Fodina*, vnde, &c.

A πράποντας. λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτέων, ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους. οἷα δὲ χειρὶ ὑπεσόντες, ὑπετέως κατέσχον. Οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐρημωθείσας τὰς πόλιας, αὐτίκα ἀναστρεδαθέντες, κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. ὕστερον δὴ Παιόνων Σιρραιόνες τε καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πραστιάδος λίμνης, ἐκ ἠθέων ἐξαναστάντες ἤλθοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

B Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καὶ Δόβηρες, καὶ Ἀγριᾶνες, καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πραστιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἱκρία ὑπὲρ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἐξῆκτο ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἔκ τῆς ἠπείρου στεινὴν ἔχοντα μιῇ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπερεώσας τοῖσι ἱκρίοισι ὁ μὲν πρῶτον ἅπασι κοινῇ πρότερον οἱ πολῖται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἐκάτοι τοιῷδε· γαμέοντες ἐς οὖρεος τὸ οὔνομα ἐστὶ Ὄρβηλος, καὶ γυναῖκα ἕκαστος τῶν γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίσχνεται· ἄγεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας· οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον· περὶ τῶν ἑκάστος ὑπὲρ τῶν ἱκρίων καλύβης τε ἐν ᾗ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς δι' ἣν ἐς τὰ ἱκρία κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τὸ ποδὸς ἀσπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι πρόβλητος χόρτος ἰχθύς. τῶν δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατιεὶς σχοινίῳ σανίδα κενὴν ἐς τὴν λίμνην· καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ὑπισχών, ἀναστὰς πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤλθοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχρώσατο τοῖς Παίοναs, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Περσέας, οἱ μετ' αὐτὸν κεῖνον ἔσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι πρὸς Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλεῖ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πραστιάδος λίμνης στεινὸς κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. ταύτῃ μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον ταῦτεων τά-

185

λαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ τοῦτο μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον οὔρεος, ὑπερβαίνοντι τὴν ἐν Μακεδονίῃ. οἱ δὲ Πέρσαι οἱ παρῆσαν οὗτοι τῷδε τῷ Ἀμύντεω, ὡς ἀπίκοντο, αἰτέον, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ σφι ἔδιδου, καὶ σφέας ὀπὶ ξείνια ἐκάλεε· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο » ἀφαπίνοντες, εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε, Ξεῖνε » Μακεδών, ἡμῖν νόμος ὅδε τοῖσι Πέρσῃσι, ἐ- » πεὰν δεῖπνον παρεσκευώμεθα μέγα, τότε καὶ » τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουρεδίας γυναῖκας » ἐσάγεσθαι παρέδρους. σὺ νυν, ἐπείπερ πρό- » θύμως μιν ἐδέξαο, μεγάλως δὲ ξείνίζεις, » Δαρείῳ τε βασιλεῖ δίδοῖς γῆν τε καὶ ὕδωρ, » ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα » Ἀμύντης, Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γε ὅδε ἐστὶ » οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἀνδρας γυναι- » κῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται πρὸς » χρήζετε τούτεων, πρέσσει ὑμῖν καὶ ταῦτα. εἶπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δὲ ἐπεί τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς αὐτὰς ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην, Φάμενοι δὲ ποιῆσαι τοῦτο, οὐδὲν εἶναι σοφόν. χρεὸν γὰρ ἦν ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, αἰτίας ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν ἀναγκάζομένους ἦν ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν. πειθομένων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαζῶν τε ἅπτοντο, οἷα πλοίνως οἰνωμένοι, καὶ κου τις καὶ φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἔφερε, καὶ κατέχειν οἷός τ' ἦν· ὥστε βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε, Σὺ μὲν, ὦ πάτερ εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιὼν » τε ἀνάπαυε, μηδὲ λίπαρεε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ » τοῖσιδε αὐτοῖσι τῇδε, πάντα τὰ ὀπίσω ἔσται » παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα σιωπᾷ Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήξειν

A Alexandro in ſingulos dies ſingula talenta proueniebant. Poſt metallum, ſuperato mõte quem vocãt Dyſorum, Macedonia intratur. Eò Perſæ vbi peruenere, & in conſpectũ Amyntæ, ad quẽ mittebãtur, regi Dario terram & aquam petiere: Amyntas & ea dedit, & homines in hoſpitium vocauit: inſtructáq; ſplẽdidè cœna, percomiter accepit. Perſæ, poſtquam à cœna ad potum peruenêre, Hoſpes, inquiunt, Macedo, nobis Perſis conſuetudinis eſt,
B quoties magnã exhibuimus cœnam, tunc etiam concubinas [a] & adoleſcentulas vxores ad aſſidendũ introducere. Proinde tu nũc, quoniam libenter excepiſti nos, & liberali hoſpitio proſequutus es, regíque Dario & terram das & aquam, ſectare conſuetudinẽ noſtram. Ad hæc Amyntas, Nobis, inquit, Perſæ, iſta conſuetudo nõ eſt, ſed viros à fœminis ſemouẽdi: verùm quandoquidem vos exigitis qui domini eſtis, hoc quoque vobis præſtabitur. Hæc loC quutus Amyntas, fœminas accerſit. Illæ, vt iuſſæ, præſto fuerũt, & eregione Perſarum deinde cõſederunt. Quas Perſæ conſpicati formoſas, Amyntam alloquuntur, negantes omnino id factum eſſe ſapienter. ſatius enim futurũ fuiſſe, ab initio nõ venire fœminas, quàm, poſtquam venerant, non aſſidere, ſed ex aduerſo ſedere in oculorum dolorẽ. Ita coactus Amyntas illas aſſidere iuſſit. Quæ quum obtemperaſſent, illico Perſæ mamillas illarũ tractaD re, vtpote pluſculo vino temulẽti, nonnulli etiam tentare ſuauiari. Hæc Amyntas intuens etſi iniquo ferebat animo, tamen præ metu Perſici nominis quieſcere. Verùm eius filius Alexander quũ adeſſet, atque hæc aſpiceret, vtpote adoleſcens, & malorum inexpertus, nequaquã amplius tolerare poſſe. itaque grauiter ferẽs, ad Amyntam inquit, Tu quidẽ pater [b] cede ætati, abíque hinc ad requieſcendum, [c] neque indulE geas nimium potationi: ego verò hîc remanens, omnia hoſpitibus quæ oportet exhibebo. Amyntas eum rei nouæ aliquid facturum

a Et legitimo virginitatis iure nuptas.

b Morem gere ætati.

c Neque per totum potationis tempus hîc maneas.

animaduertens, ad hæc reſpõdit, Fili, inquiés, [a] verba tua hinc me ſummouétis penè intelligo. ideo enim me dimittis quòd aliquid noui agere in animo habes. Quare nolo te quicquam noui in hos viros perpetrare, futurum in perniciem noſtram: ſed tolera expectans quæ geruntur. nam quod ad diſceſſum meum pertinet, parebo. His reſpõſis Amyntas abiit. Tum Alexander ad Perſas, [b] Vobis, inquit, hoſpites, cum his fœminis vel omnibus, ſi libet, facillimè licet concumbatis: ſed cum quia earum concumbere libeat indicate. Nũc enim fere tempus cubãdi aduentat, & vos bene potos eſſe temulentóſque video. Proinde has fœminas, ſi vobis cordi eſt, ſinite ire ad ſe lauandũ, quas, quum lotæ fuerint, accipiatis. Hæc loquutus Alexander, approbantibus Perſis, egreſſas fœminas in muliebre remittit conclaue: ac totidẽ [c] viros læues malas habentes, muliebribus veſtibus exornat, traditíſque pugionibus introducit: admonétque Perſas, inquiens, Vos verò Perſæ, à nobis in conuiuium eſtis omni munificẽtia accepti: quippe quibus & quæ habemus, & quæ inuenire potuimus, ea omnia repræſentauimus: &, quod omniũ maximum eſt, etiã noſtras ipſorũ matres & ſorores liberaliter exhíbemus: [d] vt omni honore affecti à nobis, intelligatis quibus rebus digni eſtis: vtque regi qui vos miſit, à Græco quodam Macedonũ principe vos & menſa & lecto bene acceptos eſſe renuntietis. Hæc loquutus Alexãder, ſingulos Macedonas quos fœminas eſſe aiebant, aſſidere iuſſit ſingulis Perſis. qui poſteaquã à Perſis attrectari cœpêre, illos obtrũcauêre. Et hac quidem morte affecti ſunt Perſæ ipſi pariter & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis apparatus, quæ cũcta cum illis omnibus pariter intercepta ſunt. Non multo deinde interiecto tẽpore, quum magna horum virorum à Perſis inquiſitio fieret, Alexander illos [e] prudenter occupauit, tum multa pecunia, tum

a Ex tuis verbis te ira propemodum ardere intelligo. *Poteſt etiam* χαδὸν *cum* σωίημι *iungi.*

b Vobis, hoſpites, his fœminis potiri, Θέλ, *ſius*, facile eſt, ſiue cum omnibus, ſiue cũ aliquot earum, Θέλ, *cum quantacunque earũ parte* concumbere libeat. Verùm id *poſtea* nobis ſignificabitis: at nunc quum & tẽpus petendi lecti inſtet, & vos, vt video, egregiè poti ſitis, has (ſi graue non eſt) lotum ire ſinite: & lotarum reditum expectate.

c *Id eſt*, imberbes iuuenes, *quæ lauta fulgent ora, Vt loquitur Tib.*

d Vt nos vobis omnem quo digni eſtis honorẽ exhibere intelligatis.

e Aſtutia circũuenit.

A μέλλω Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, χαδὸν
γάρ σευ αἰσχομένου σωίημι τοὺς λόγους,
ὅτι ἐξέλκῃς ἐμὲ ἐκ πέμψας ποιέῃν τι νεώτε-
ρον· ἐγὼ ὦν σευ χρήζω μηδὲν νεοχμῶσαι
τοῖσι ἀνδρας τούτοις, ἵνα μὴ ἀεργάσῃ ἡ-
μέας· ἀλλὰ ἀνέχευ ὁρέων τὰ πρήγματα. ἀμ-
φὶ δὲ ἀποδρῃ τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι. ὡς δὲ
Ἀμύντης χρήσας τοῦτέων οἰχώκεε, ἔλεγε ὁ
Ἀλέξανδρος τοῖσι Πέρσῃσι, Γυναικῶν
τουτέων ὦ ξεῖνοι πολλὴ ἔστι ἐν ὑμῖν διάπειρα,
B καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ ὁκό-
σῃσι ὦν αὐτέων. τοῦτο μὲν πέρι αὖτις ἀπο-
σημανέετε. νῦν δὲ (χαδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης
ὥρη τοι σέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχοντας
ὑμέας ὁρέω μέθης) γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑμῖν
φίλον ἐστί, ἄφετε λουσάσθαι· λουσαμένας
δὲ, ὀπίσω τοῖσδε δέχεσθε. εἶπας ταῦτα (συν-
έπαινοι γὰρ ἔσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖκας μὲν
ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὴν γυναικήϊον·
αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ
C ἀριθμὸν ἄνδρας λφοβηείους τῇ τῶν γυναι-
κῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς,
παρῆγε εἴσω. προσάγων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖ-
σι Πέρσῃσι τάδε, Ὦ Πέρσαι οἴκατε πρω-
δαισίην τελέην εἰσῖσθαι. τά τε γὰρ ἄλλα ὅσα
εἴχομεν, καὶ τοῖσι, τά οἷά τε ἦν ἐξευρόντας
παρέχειν, πρώτα ὑμῖν παρέσει. καὶ δὴ καὶ τόδε
D τὸ πρώτων μέγιστον, τάς τε ἑωυτῶν μητέρας
καὶ τὰς ἀδελφεὰς ὅτι δαψιλευόμεθα ὑμῖν·
ὡς πρωτελέως μάθητε τιμεώμενοι τοῖσι
ἡμέων τῶνδε ἐστὲ ἄξιοι. τοῖσι δὲ, καὶ βασι-
λεῖ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, ὡς αἰνέ
Ἕλλων Μακεδὼν ὑπάρχει οὗ ὑμέας ἐδέξα-
το καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἶπας Ἀ-
λέξανδρος, παίζειν Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα
Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα, ἐκέλευε. οἱ δὲ, ἐπεί
τε σφέων οἱ Πέρσαι ἁψάμενοι ἐπειρῶντο, διερ-
γάζοντο αὐλούς. καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ
διεφθάρησαν, καὶ αὐλοὶ καὶ ἡ θεραπηίη αὐ-
τέων. εἵπετο γὰρ δὴ σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θε-
E ράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή.
πρώτα δὴ ταῦτα, ἅμα πᾶσι κείνοισι ἠφάνισται. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τουτέων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγίνετο· καὶ σφέας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε ὁδοὺς πολλὰ, καὶ τὴν ἐ-

ἠφανίζετο.

τῷ ἑωυτῆς ἀδελφεῷ, τῇ οὔνομα ἦν Γυ- A
γαίῃ. δοὺς δὲ ταύτῃ κατέλαβε ὁ Ἀλέ-
ξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν δι-
ζημένων τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ
μὲν νυν τῶν Περσέων τούτεων θάνατος οὕ-
τω κατελαμφθεὶς ἐσιγήθη. Ἑλλήνων δὲ
τούτους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γενομένους,
καὶ πάνυ αὐτὸς λέγουσι, αὐτός τε οὕτω τυγ-
χάνω ὑπισάμενος, καὶ δι' καὶ τοῖσι ὀπί-
σω τάδε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες. τοὺς
δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα
ἑλλανοδίκαι οὕτω ἔγνωσαν εἶναι). Ἀλεξαν- B
δρου μὲν ἀέθλου ἐλαύνοντος, καὶ κατιόντος
ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιξυσόμενοι Ἑλλή-
νων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀ-
γωνιστέον εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων.
Ἀλέξανδρος δὲ, ὡς ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀρ-
γεῖος, ἐχρίθη τε εἶναι Ἕλλην, καὶ ἀγωνιζόμε-
νος στάδιον, συνεξέπεσε τῷ πρώτῳ. Τοῦ-
τα μὲν νυν οὕτω κη ἐγένετο.

Μεγάβαζος δὲ ἄγων τὸν Παίονας, ἀ-
πίκετο ὡς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ διαβὰς C
διαπραξαμένος, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ
τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τὸ Μιλησίου τὸν παρὰ
Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μαθὼν δωρεὴν φυλακὴν τῆς χώρης· ἐόντος δὲ τοῦ χώ-
ρου τούτου πρὸς Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ
οὔνομά ἐστι Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγά-
βαζος ὃ ποιεύμενον ἦν τὸν Ἱστιαίου, ὡς ἦλθε
τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας,
ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, Ὦ βασιλεῦ, οἷόν τι
χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλλωνι δεινῷ τε &
σοφῷ δοὺς ἐγκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηίκῃ;
ἵνα ἴδητε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ D
πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. ὅμι-
λός τε πολλὸς μὲν Ἑλλὼν περιοικέει, πολλὸς
δὲ βάρβαρος· οἳ προστάτεω ἐπιλαβόμε-
νοι, ποιήσουσι τοῦτο ὃ ἂν ἐκεῖνος ἐξηγέ-
ται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τοῦτον
τὸν ἄνδρα παῦσον τοῦτο ποιοῦντα, ἵνα μὴ
οἰκηίῳ πολέμῳ συνέχηαι. τούτῳ δὲ ἤπιός
μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὖ-
τὸν πρὸς σὲ λάβῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῖνος
ἐς Ἕλλωνας ἀπίξῃ). Ταῦτα λέγων ὁ Με- E
γάβαζος, εὐπετέως ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι· μετὰ δὲ
ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὸν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δα-
ρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φρονέοντί σε ὀρθὰ ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πράγμασι

sorore sua, nomine Gygæa, Bubari data, viro Persæ, vni ex inquisitoribus interfectorum. Ita horũ Persarum cædes[a] deprehẽsa, sed silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdica progeniti sunt, quemadmodũ ipsi aiũt, & ego scio, & ostẽdam in iis quæ postea dicã. Quinetiam & ii qui in Olympia certaminibus Græcorum præsunt, *Græcos esse eos*, ita cognouerunt. Nam quum Alexander certandi gratia ad hoc ipsum descendisset, à concursoribus prohibebatur, quòd negarẽt barbarorum id esse certamẽ, sed Græcorum. at vbi palàm fecit sese Argiuum, Græcus esse iudicatus est: & stadium currens, proximus primo extitit. Et hæc quidem ita gesta sunt.

[a] Inquisitorib⁹ astu circumuentis, fil. suppr. est. *Ad verbum, Ita circumuenta est. Voluit enim autor retinere idem vocabulum: etsi minus posteriori loco conueniens.*

Megabyzus autem Pæones ducens, abiit in Hellespontum: & illo transmisso, peruenit Sardis. quum interim Histiæus Milesius iam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium seruatæ ratis, qui locus est ad flumẽ Strymonem nomine Myrcinus. At Megabyzus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quumprimum venit Sardis, ducens Pæones, ita est Darium alloquutus, Rex, quídnam tu rei feciſti, dato loco ad vrbẽ condendam in Thracia viro Græco, eidémque solerti atque industrio? vbi affatim materia est ad naues ædificandas, multúmque remigũ atque pecuniæ? multis etiã cùm barbaris tum Græcis incolẽtibus? qui nacti ducem, faciẽt quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autẽ mitì modo accersitum: quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam reuertatur. Hæc loquut⁹ Megabyzus, perfacilè Dario persuasit, tãquam probè prospiciẽs quod esset euenturũ. Darius misso in Myrcinũ nuntio ad Histiæũ, hæc inquit, Histiæe, rex Dari⁹ hæc dicit, Mihi rebúsq. meis

ff. i.

melius consulentem quàm te inuenio neminem: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis vt eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliarium regis fieri, Sardis profectus est. Cui aduenienti Darius, Histiæe, ego (inquit) ea de causa te accersiui, quòd [a] posteaquam à Scythis redire maturaui, & tu ab oculis meis abfuisti, nullius rei desiderium tam me tenuit breui, quàm vt tu in aspectũ & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quæ tibi ambo adesse ego testimonio esse possũ è rebus meis. Quare tibi ego, qui fecisti probè quòd veneris, [b] hoc gratificandũ putaui, vt omissa Mileto, & recèns condita in Thracia vrbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habiturus, meúsque conuictor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, vnà secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre. Item præfecto Otaneoræ maritimæ: cuius patrem Sisamnem, vnum è regiis iudicibus, quòd iniustè ob pecuniã iudicasset, rex Cambyses interemerat: interemptóque detractum coriũ in lora cõcidit, quibus tribunal in quo ille sedens iudicarat, intẽdit: ibidémque eius filium Otanem sedere iudicem præcepit, atque in memoria habere in quo tribunali iudicaret. Hic igitur Otanes in eó tribunali sedens, tunc Megabyzi successor exercitus, Byzantios ac Chalcedonios cepit: cepit item Antandrũ, quæ est in terra Troade, cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc quoque vtranque habitatam. Sed Lemnii quoniam prælio contenderant, & aliquandiu repugnauerant, mala perpessi sũt: quorũ qui superfuêre, iis præfectũ Persæ impo suêre Lycaretũ,

a Quamprimũ à Scythis redii

b Hæc propono. Vel, offero.

A ὁτεῦτεν εἰ σεὺ ἀνὴρ ὀἰνοέστερον. τοῦτο δὲ ἐγὼ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νεῦ ὦν (ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα καὶ τερπνὰ ἀεθλα) ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑποφήνωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἱστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἐπικυρώσαντος δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετέπεμψα, ἐπείτε τῶνδε εἵνεκεν ἐπείτε τάχιστα ἐνόησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύμμοι

B ἐγένεο ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο ἐμοὶ ἐξ ἐμεῦ πρῆγμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σε ἰδέσθαι τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγίνωσκον ὅτι κτημάτων πάντων ὑπερτιμιώτατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ βουλεύσασθαι δυνατός· τὰ τοι ἐγὼ ἐν ἀμφοτέροισι τούτοισι ἐλέγχω μαρτυρέοντα ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νεῦ ὦν (εὖ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι. Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὴν νεόκτισον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε πάντα ἅπερ ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ

C σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἶπας, καὶ καταστρατηγήσας Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἐωυτῦ ὁμοπάτορα, ὕπαρχον ἐόντα Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἱστιαῖον. Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν ἐόντα τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν, τὸν τοῦ πατρὸς Σισάμνεω βασιλέος Καμβύσης, γενόμενον τῶν βασιληίων δικαστέων, ὅτι ὅτε χρήματα δίκαια ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε

D πᾶσαν τὴν ἀνθρωπήιην. τοῦ δίξας ὁ αὐτὸς δέρμα, ἱμάντας δὲ αὐτοῦ ἔτεμε, τοῖσι ἐπέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε. ἐπαρυσάς δὲ ὁ Καμβύσης, ἀπέδεξε δικαστὴν ἐόντα αὐτὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐπιτάμνων μιν ἐμέμνητο ἐν τῷ καθίζων θρόνῳ δικαζέ. Τοῦτ' ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐπὶ τοῦτον καθιζόμενος ἐς τὸν τοῦ θρόνον, πρὸς ὁκόσους ἡγεόμενος Μεγαβάζῳ τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους. εἶλε δὲ Ἀντάνδρον, τήν τε ἐν τῇ Τρωάδι γῇ εἶλε δὲ Λαμπώνιον. λαβὼν δὲ καὶ Λεσβίων νέας, εἶλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρους ἔτι τότε τοὺς Πελασγοὺς οἰκεομένους. οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο οἱ, καὶ ἀμυνόμενοι, ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ τελευτῶσι τῶν οἱ Πέρσαι ὑπῆρχον ὀπίσω Λυκάρητον,

187

Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη δὲ τούτου ἥδε· πολλῷ ἰὼν ἀποδέζετο καὶ κατεστρέφετο τοῦτο μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μὲν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγήσας. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἀνέως κακῶν ἰῶ.

A Mæandrii eius qui Sami regnauit, germanum. Hic Lycaretus quũ Lemno præesset, hac de causa mortem oppetiit, quòd omnes in captiuitatem redigebat, atque euertebat, alios insimulãs desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis reuertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu [a] in malis faciendis delituit.

a *Sunt qui ἄνεως hic suspectum habeant, nec immeritò fortasse.*

Καὶ ἤρξετο τοδὲ πρότερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τὸ μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίη τῶν νήσων προέφερε. τοῦτο δὲ, αὖτις αὖ ἐκείνου χρόνου ἡ Μίλητος αὐτή τε ἐωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἰὼ κόσμημα. κατύρθωτο δὲ τουτέων, ὅτι δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς καμάλισα σάσει, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατηρτίσαντο. τούτους γὰρ καταρτισῆσαι ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. κατήλαξαν δὲ σφεας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον (ὄρεον γὰρ δὴ σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην· ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὁκόσους γνοὺς ἴδοιεν ἀνεγκλήτῳ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγράφεατο τοῦνομα τὸ δεσπότεω ἐς ἀγρόν. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώρην, καὶ ὀλίγους εὑρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι, ἀπέδοξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὖ ἐργασμένων τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δὴ σφεας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ καὶ τῶν σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτοις ἔταξαν πείθεσθαι. Πάριοι μὲν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν· τότε δὲ ἐκ τουτέων τῶν πολίων ὧδε ἤρξετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ἐς τοὺς δήμους· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρεὸς τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ἐὼν Μιλήτου,

B E T cœperunt iterum è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus fieri. [b] è Naxo quidem, quòd inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quòd ea tempestate propè seipsa superata maximè florebat, erátque Ioniæ prætextum: quum laborasset duabus superioribus ætatibus morbo seditionis, donec eam seditionem Parii [c] sedauerunt, ex omnibus Græcis correctores à Milesiis delecti. Hunc autem in modum eos Parii correxêre: Quum Miletum C veniſſent viri inter Parios præstãtissimi, cernerẽntque [d] domos vehementer labefactatas, dixerũt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesiũ lustrantes, vt quẽque fundum animaduertebant bene cultum *fructúmque emittentem*, conscribebant domini nomẽ. Peragrata omni regione, quum paucos huiusmodi fundos cõperissent, quammaturrimè ad D vrbem descenderunt: coactóque cœtu, decreuerunt vrbem ab iis esse incolẽdam quorum fundos bene cultos inuenissent. videri enim illos ità curaturos publica vt sua ipsorum curauissent. Cæteros Milesios, qui prius seditionẽ mouissent, iusserũt horum dicto audientes esse. Ita [e] Milesios Parii correxerunt. Ex his tũc vrbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam E locupletes è plebe in exiliũ missi, Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Aristagoras, Molpagoræ filius, idémque gener ac consobrimus Histiæi, Lysagoræ filii, quem Darius Susis distinebat. nam Histiæus, Mileti erat tyrannus,

b Etenim Naxus quidem inter insul. felic. præstabat, Miletus verò eodem tempore magis quàm vnquã antea florens, Ioniæ ornamẽtum erat: quum laborass.

c *Vel, Composuerunt, ex omnibus Gr. compositores à Mil. delecti. Hunc autem in modum eos ad concordiam Parij reuocarunt.*

d Eos planè fortunis euersos.

e Res Milesiorũ Parii composuerunt. At tunc ex his vrbib.

& per id tẽpus Susis degebat quũ Naxii venêre iampridem Hiſtiæi hoſpites. Quum autem Miletum Naxii aduenêre, obſecrarunt Ariſtagoram vt aliquantulum copiarum ipſis præſtaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, ſi per eum iſti in patriam redirent, fore vt Naxo imperaret, tamen prætendens Hiſtiæi [a] hoſpitium, ita eos eſt alloquutus, Meæ quidẽ vires ad tantum copiarum præbendum non ſuppetunt, vt inuitis iis qui Naxum tenent, vos poſſim reducere: quum audiam octo millia ſcutatorum Naxiis ac multum longarum nauium eſſe: tamẽ omne ſtudium ad iſtud efficiendum adhibebo, hoc ſcilicet in animo verſãs: Eſt mihi amicus Artaphernes, Hyſtaſpis filius, Darii regis frater, qui præſes eſt omnium in Aſia maritimorum, multo exercitu præditus ac multa claſſe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi noſtri ſententia. His auditis Naxii [b] inſtare Ariſtagoræ vt rem quamoptimè poſſet conficeret: vtque munera homini polliceretur, dicere, & ſe exercitui ſumptũ ſuppeditaturos, vt ipſi paciſcerẽtur. magnam videlicet ſpem habentes, quum ipſi in Naxo apparuiſſent, Naxios omnia quæ ipſi iuberent eſſe facturos, atque adeo cæteros inſulanos. nulla dum enim Cycladum inſularum ſub Dario erat. Profectus Sardis Ariſtagoras, ait Artapherni eſſe inſulam Naxum, non ſpatioſam illã quidem, ſed pulchram alioqui & bonam, Ioniæque vicinã, multis prætereа & pecuniis & mancipiis refertã. Proinde tu aduerſus hanc regionem ducito exercitum, exules illuc reducens. [c] Quod facienti tibi magnæ ſunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabuntur. has enim æquum eſt nos præbere, qui aduentus veſtri autores ſumus: & te inſulas regi acquirere, ipſam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, cæteráſque quæ Cyclades nominantur. Vnde proficiſcens,

a *Id eſt, Hoſpitij conſuetudinẽ. Vel, Hoſpitalem amicitiam quæ illis cũ Hiſtiæo intercedebat. Intelligit autẽ hunc prætexiu huius amicitiæ Voluiſſe Naxiis operam nauare, quũ potius id ea ſpe quam declarat, facerct.*

b Rem Ariſtagoræ commẽdarunt vt eã quàm poſſet optimè adminiſtraret. *Vel, Negotium Ariſtagoræ dederunt rem quàm poſſet commodiſſimè gerẽdi.* quinetiam munera eum polliceri iubebant, & ſumptus in exercitũ, vt qui eos reddituri eſſent. quòd magna ſpe tenerentur fore vt, quum in Naxiorum conſpectum veniſſent, illi omnia quæ ab ipſis iuberentur facerent.

c Quod tu quũ feceris, nõ ſolùm magnam pecuniarum vim, quæ tibi paratæ apud me erunt, conſequeris, præter ſumptus exercitus: (hos enim à nobis qui ducimus, ſuppeditari par eſt) verumetiam ditioni regis adiicies inſulas, & ipſã Nax.

A καὶ ἐτύγχανε τῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ὁ Σούσιοισι ὅτε ⓐ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῷ Ἱστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι παρέχοι δυνάμιός τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὁ δὲ, ὑπολεξάμενος ὡς οἱ δι' ἑωυτῦ κατέλθοιεν ἐς τὴν πόλιν, ἀρξὴ τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τὸν δὲ σφι λόγον τοιῦτον προσέφερε, Αὐτὸς μὲν ὑμῖν
οὐ φερέγυος εἰμὶ δυνάμιν τοσαύτην πα-
B ρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀέκοντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων. πυνθάνομαι γὰρ ὀκταχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι δὲ, πᾶσαν ἀσπουδὴν ποιεύμενος. ὑπουρέω δὲ τῇδε· Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φί-
λος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, Ὑστάσπεος μὲν ὢν παῖς, Δαρείου δὲ τῦ βασιλέος ἀδελφεός· τῶν δὴ ὑπηθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἀρχὴ
πολλὴ, ἔχων στρατιὴν τε πολλὴν καὶ πολ-
λὰς νέας. τῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄνδρα ποιή-
C σειν τῶν αἰ χρήζωμεν. ταῦτα ἀκούσαντες
ⓐ Νάξιοι, προσέθεντο τῷ Ἀρισταγόρῃ στρατηλατέειν ἢ δυνατὸς ἦεν· καὶ ὑπισχνέονται δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τὴν στρατιῆς, ὡς αὐτοὶ ὀφελύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅτεω ὑπερφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν σφέας Νάξιους τά περ αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δὲ, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων ταυτέων τῶν Κυκλάδων ταύτεων κω οὐδεμίη ὑπὸ Δαρείῳ. ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει τοῖσι τὸν
D Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθεϊ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ, καλή τε καὶ ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δὴ ἔχει πολλὰ, καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ὑπὶ ταύτην τὴν χώρην στρατηλάτεε, καταγωγὴν ἐς αὐ-
τὴν τοῖς φυγάδας ἔχε αὐτῆς. καὶ τοι ταῦτα ποιήσαντι τῦτο μὲν ὑπὶ ἑτοῖμα πάρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πρὸς τῶν αἰσιμω-
μάτων τῇ στρατιῇ. ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἀγωγέας παρέχειν· τῦτο δὲ, νή-
E σους προσκτήσεαι βασιλέϊ, αὐτῷ τε Νά-
ξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἠρτημένας, Πά-
ρον τε καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλά-
δας καλευμένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος,

Ἀρταφρένης. χ' ὑπὸ οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὕστερον.

» βύπετέως ὅπῃ θήσεαι ΕὐΒοίῃ νήσῳ μεγά- A haud difficilè inuades Eubœam,
» λῃ τε καὶ βὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου, insulam magnam ac beatã, nec
» καὶ κάρτα βύπετεῖ χειρωθῆναι. ἀπολεῶ- inferiorem Cypro, ac facilem sanè ad capiendum, cétum omni-
» σι δὲ ἑκατὸν νέες τοὺς πάσας χρώσεαι. no nauibus ad has omnes occu-
» ὁ δὲ, ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε, Σὺ ἐς οἶκον pãdas suffecturis. Huic respõdens
» βασιλῆος ὀξηγητὴς γίνεαι τρηγμάτων ἀ- Artaphernes, Tu verò, inquit,
» γαθῶν. καὶ ταῦτα δὴ πρηγνέος πόλυτα, πλὴν quæ sũt ex vtilitate regiæ domus
» τῶν νεῶν τῦ ἀριθμοῦ. αὐτὶ γὰρ τ ἑκατὸν νεῶν, exponis, & probè ista suades o-
» διηκόσιαί τοι ἑτοῖμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. mnia, præterquam de numero
» δεῖ δὲ τούτοισι καὶ βασιλῆα συνεπαινον nauiũ. nam pro cétum nauibus,
» γίνεσθαι. ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα B ducentæ tibi ineũte statim vere
ἤκουσε, ἐχάρη ἐών, ἀπῆλε ἐς Μίλητον. in promptu erunt. Oportet tamẽ
ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦ- in his rebus authoritatẽ quoque
σα, καὶ ἐλθόντι τὰ ἐκ τῦ Ἀρισταγόρεω regis accedere. His auditis Aristagoras lætus Miletum rediit. Ar-
λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος taphernes autẽ misso Susa ad Da-
ἐγένετο, πρεσβυσάσατο μὲν διηκοσίας τρι- riũ nuntio, per quem de rebus ab
ήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε Aristagora dictis eum certiorem
τῶν ἄλλων συμμάχων. στρατηγὸν δὲ τούτεων faceret, vbi ille rem approbauit,
ducentas naues instruxit tũ Per-
ἀπέδεξε Μεγαβάτεα, ἄνδρα Πέρσην τῶν sarum tum aliorum sociorum
magna sanè multitudine, præfe-
Ἀχαιμενιδέων, ἐοῦτά τε καὶ Δαρείου ἀνε- cto eis duce Megabate, viro Per-
ψιόν· τοῦ Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου Λα- C sa, familia Achæmenidarum, suo
ac Darii consanguineo: [a] qui (si
κεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθής γε ὁ λόγος, ὑστέρῳ vera sunt quæ post hoc tempus
χρόνῳ τούτεων ἁρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα gesta) filiam desponderat Pausa-
niæ Lacedæmonio, Cleombroti
χων τῆς Ἑλλάδος τυραννος γενέσθαι. ἀπο- filio, Græciæ tyrannidem affectã-
δέξας δὲ Μεγαβάτεα στρατηγὸν Ἀρταφέρ- ti. Delecto itaque duce Megaba-
te, exercitum Artaphernes ad A-
νης, ἀπέστειλε στρατὸν τοῦτόν Ἀρισταγόρεα. ristagoram misit è Mileto. Mega-
bates Aristagora assumpto atque
Μεγαβάτης δὲ ὁ Μεγαβάτεω ἐκ τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὸν Ionum exercitu cũ Naxiis, profe
Ἰάδα στρατὸν, καὶ τοὺς Ναξίους, ἔπλεε ctus est per simulationem eundi
in Hellespõtum. Atque vbi Chiũ
προφάσιν ὡς ἐπ' Ἑλλησπόντου· ἐπεί τε δὲ ἐ- peruenit, classem continuit apud
γένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασον, ὡς D Caucasum, vt illinc vento aqui-
lone traiiceret in Naxum. Sed
ἐνθεῦτεν βορέῃ ἀνέμῳ ἐς τὸν Νάξον διαβαλέοι. quoniam non erat fatale Naxios
καὶ (οὐ γὰρ ἔδεε τοῦτο τῷ γε λῳ Νάξιοι ea classe deleri, hoc contigit: Me-
gabates in circumeũdis nauium
ἀπολέεσθαι) τρῆγμα τοιόνδε συνωμοσίῃ excubiis offendit nauem Myn-
diam à nemine custodiri. quam
γένετο. διϊόντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ rẽ indignè ferens, iussit satellites
τῶν νεῶν φυλακὰς, ὅτι νέος Μυνδίης ἔτυχε ὢ- inuentum eius nauis principem,
nomine Scylacem, vincire traie-
δεὶς φυλάκων· ὁ δὲ, ἄλγος τι ποιησάμενος, ἐ- ctum per thalamiam, *id est, fora-*
men per quod remus extat: ita vt
κέλευσε τοὺς δορυφόρους ἁλόντας τὸν ἄρ- caput extaret, corpus intus esset.
χοντα τούτης τ νεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Σκύλαξ, Aristagoras autem à quodam fa-
ctus certior, hospitẽ suum Myn-
τοῦτον δήσαντα δι' ἁλαμίδος διελόντας τ νεὸς dium à Megabate vinctum affli-
ctari, Persam adit & hominem
τὸ ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιῶντας, ἔσω δὲ τὸ E excusans reposcit: quum nihil ex-
oraret, ipse accedens Scylacem
σῶμα. δεδεντος δὲ τῦ Σκύλακος, ἀγγέλλει soluit. Id vbi resciuit Megaba-
tes, [b] grauiter admodum ferens,
τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ τὸν Μυν-
δίην Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δ' ἥκων πρήσσετο τὸν Πέρσην. τυγχάνων δὲ οὐ-
δενὸς τ ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε· πυθόμε-
νος δὲ, κάρτα ἀλγον ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης,

[a] Cuius filiam postea (si vera fama est) sibi despõsatã habuit Paus. Lacedæmonius, Cl. filius, Gr. tyrannus euadere cupiens.

[b] Id magnæ iniuriæ loco ducens;

Aristagoræ succensuit.

Aristagorã inuasit, Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negotiis? nónne te misit Artaphernes vt me sequereris, atque eò nauigares quocunque ego iuberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, vbi nox adfuit, misit Naxum quosdã cum naui, ad rem Naxiis quæ impenderet exponẽdam. Naxii, vt qui nihil minus quàm hanc aduersus se classem véturam expectabant, vbi id audierunt, omnia confestim ex agris in vrbẽ comportare: & sic vt qui obsidẽdi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi verò, posteaquam è Chio in Naxum traiecerunt, iam præmunitos aggressi sunt. Consumptísque quatuor in obsidione mẽsibus, assumptáque à Persis quam secum attulerant pecunia, & maxima etiam ab Aristagora, quum plura desideraret obsidio, vbi mœnia Naxiis exulibus ædificauerunt, in continentem reuerterunt malè affecti. Aristagoras, quando quod Artapherni receperat præstare non poterat, nec exercitui stipẽdium exigenti dare, præsertim Megabate insimulante apud milites malè affectos, verebatúrque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de causis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim è Susis ab Histiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagorã cõmonefaciebat vt ab rege deficeret. Id namq; volẽs Histiæus Aristagorę indicare, quia alia ratione facere non poterat, vtpote itineribus custoditis, fidelissimo è seruis caput erasit, literásque impressit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, vbi illi renati sunt, raptissimè dimisit Miletum, nihil aliud mandãs nisi vt quum Miletum peruenisset, iuberet Aristagorã eraso suo capite inspicere. Ea autẽ stigmata significabãt (vt à me superius dictũ est) defectionẽ. Hoc ideo Histiæus faciebat quòd magnã sibi

A καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε, Σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἔστι; σοὶ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ φρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δέ, θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας Φερσόντας τοῖσι Ναξίοισι πρώτοισι τὰ προδεόντα σφι πρήγματα. ⑭ ἦλθε γὰρ Νάξιοι σοφίην πρώτους πασέων δὴ κοντο ὅτι σφέας τὸν τόλεον τοῦτον ὁρμήσεσθαι.

B ἐπεὶ μέντοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάδοντο δὲ, ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σιτία καὶ πότα, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. ⑭ ἐπεί τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὸν Νάξον, πρὸς πεφευγμένους προσέφερον, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα ⑭ Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητο σφι,

C καὶ αὖτις τῷ Ἀρισταγόρῃ προσῆσαν αἰτέοντι πολλά, τό τε πλοῦτος ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς φρονέοντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὸν μισθὸν τοῦτον τῷ Ἀρταφέρνεϊ ἐκπλῆσαι. ἅμα ὑπετίθεσαν μὲν ἡδαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ κρήξαντος κακῶς· καὶ Μεγαβάτης ἐφθονέβλημένος, ἐδόκεέ τε τὸν βασιλήϊον τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι. ἀρρωδέων τε

D ταῦτέων ἕνεκα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὸν κεφαλὸν ἀπῖχθαι ἐκ Σουσέων παρὰ Ἱστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρεω ἀπὸ βασιλῆος. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆνα ἀποσῆναι, οὐκ ἄλλως μὰ οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆνα, ὥστε φυλασσομένων τὼν ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὸν κεφαλὸν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε

E ἀναφυῆναι τοὺς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσε, τοῦτον ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος ἄντια ἄλλα μὰ τοῦτον· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρεω ξυρήσαντά μιν τοὺς τρίχας, κατιδέσθαι ἐς τὸν κεφαλόν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς καὶ τοῦτό μοι εἴρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην

τῷ ἑωϋτοῦ καταχλιῶ τῷ ὦν Σούσιοι. ἀποστάσιος ὢν γνώμης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ὅτι θαλάσσαν, μηδὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμᾶ ἐς αὐτὸν ἤξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἱστιαῖος μὲν νυν ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον. Ἀρισταγόρης δὲ σεισθεὶς τῷ αὐτῷ χρόνου πρήγματα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ὀκοῖόν τι τῷ τε ἑωϋτοῦ γνώμῃ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἱστιαίου ἀπιγμένα. ⓐ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμῃ τῇ αὐτῇ ἐχρέωντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι. Ἑκαταῖος δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἐᾶν πόλεμον βασιλέι τῶν Περσέων αἱρέεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τῶν ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὸν δυνάμιν αὐτοῦ· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιέειν ὅκως ναυκρατέοντες τῆς θαλάσσης ἔσονται. ἧσσον μὲν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων σφορᾶν ἐσόμενον τοῦτο. ἐπίστασθαι γὰρ τὸν δυνάμιν τῶν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθενέα· εἰ γὰρ τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτούς τε ἔξειν χρήματα χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἐστὶ ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. οὕτω μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτέων πλώσαντα ἐς Μυούντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐόν ἑταῖρον, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ὑπὸ τῶν νεῶν ὑπαρχόντας στρατηγούς. ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰατραγόρεω κατὰ ταῦτα, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασέα, καὶ Ἱστιαῖον Τύμνεω, Τερμηρέα, καὶ Κώων Ἐρξανδρου, τὸν Δαρεῖος Μιτυλήνῃσι ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρῃ Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πρῶτα ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ τάδε μὲν λόγῳ μετεὶς τὸν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπίστεατο· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δὲ ἔλαβε

A iactura ducebat se Susis distineri: etiam atque etiam sperans fore vt si ab Aristagora rebellaretur, ad mare proficisceretur: sin Miletus nil noui moliretur, nullã sibi viam amplius esse ad eam reuertendi intelligebat. Eum quidem nuntium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autẽ, quum ei hæc omnia cõsentanea per idem tempus cõtigissent, retulit [a] ad seditiosos tã de sua sententia quàm de Histiei mandatis.

a. Ad suę factionis homines.

B Cui quum cæteri omnes assensissent, iubentes vt rebellaret, Hecatæus tamen historiographus initio dissuadere bellum sumi aduersus regem Persarum, enumerans cũctas nationes quibus Darius imperaret, omnémque illius potentiam: sed quũ hoc persuadere nõ posset, secundo loco suadere vt classe mare occuparent, negans se videre qua alia ratione id esset euenturum. scire enim se Milesiorum vires esse imbecillas: si tamẽ pecuniæ è tẽplo quod est in Branchidis tolleretur, quas Cræsus Lydus reposuisset, multũ spei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipsos habituros ad vtendũ, nec hostes eã spoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemadmodũ à me in primo libro declaratum est. Verùm ne hæc quidem sententia obtinuit, sed illa, vt omnino rebellaretur: vtque vnus eorũ Myuntem nauigaret ad exercitum qui è Naxo reuersus illic agebat, vt conaretur duces classiariorum comprehendere. Missus autem ad hoc ipsum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Mylassensem, & Histiæum Tymnis Termenensem, & Coem Erxandri filium, quem Darius Mitylenę donauerat, & Aristagorã Heraclidis filium, Cymæum, complurésque alios. Ita ex professo Aristagoras defecit omnia in Darium comminiscens: & primùm quidẽ, verbo duntaxat tyrannidem [b] immutans, statum reipublicæ Mileti constituit, vt secum libenter Milesii rebellarent. Idẽ dehinc in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios eiiciens, ex aliis

E

b Aut aliud legit quàm nos, aut male vertit.

autem quos ceperat è nauibus iis quæ aduersus Naxum vnà ierãt, vt ciuitatibus gratificaretur, [a] alium in alia vrbe diuendens, ex qua quisque illorum erat. Quorũ Coem Mitylenæi vt acceperunt, sine mora productum lapidibus interemerunt: Cymæi suum dimiserunt. Posteaquam autem & alii complures tyrãni fuga solum vertêre, passim per ciuitates tyrãnorũ abdicatio facta est. Tyrannis summotis, Aristagoras Milesius secundo loco iussit in singulis ciuitatibus cõstitui singulos magistratus, móxque ipse Lacedæmonem triremi pro legato missus est. opus enim erat magnã aliquam comparare societatem.

a Alium alii vrbi tradens.

Spartæ regnum iam nõ tenebat Anaxandrides, Leontis filius, [illegible] non superstes [illegible], sed eius obitu filius Cleomenes regnabat: non ille quidem propter virtutis specimen, sed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium sororis filiã, quæ etsi cordi erat, tamen ex ea liberos non suscipiebat. Id quum ita esset, [b] ephori his eum verbis incusauerunt: Si tu tibi non prospicis, at certè nobis hoc non est despiciendum, Euryslhei genus labefieri. Tu igitur quãdoquidem vxorẽ habes quæ non concipit, ea repudiata aliam ducito, gratissimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille respondens, negat se earum rerum alterutram esse facturum: & hos non rectè consulere ait, qui ipsum hortentur repudiata quã habeat vxore innoxia, alteram ducere: eóque se non esse pariturum. Cui ephori atque optimates consilio inter se habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore coniugis quam habes implicitũ, facito quod dicemus, ac noli repugnare, ne quid de te Spartiatæ grauius cõsulant. Coniugem quam habes vt repudies non postulamus: quæcũque ei præstas nunc, ea omnino præstato: alteram tamen ducito præter hanc vxorem, quæ sit fœcunda. Hæc dicentibus assensus est Anaxandrides: qui duas dehinc vxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spartiati-

b Ephori ei accersito dixerunt.

Ἰωνίους ἀπὸ τῆς νεὼς τῆς συμπλυσασέων ὅτε Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλισι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν τυραννίδος, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κόων μὲν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεί τε πάχεα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλυσαν· Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλοῦνες αὐτῶν ἀπίεσαν, τυραννίων μὲν νυν κατάπαυσις ἐγίνετο αἰεὶ κατὰ πόλιας· Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, γραπτὰς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἐκείσας καταζῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τετράρεϊ ἀπόστολος ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινὸς οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι.

πλοῦνες ἀπ.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι ὤφειλεν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὸ βασιλήιον, οὐ κατ' ἀνδραγαθίην ἐὼν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδης γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωυτοῦ θυγατέρα, καὶ ἐούσης τῆς οἱ καταθυμίης, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. Τούτου δὲ τοιούτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἰπόντες, ὅτι καλεσάμενοι αὐτὸν, Εἴ τι σύ γε σεωυτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτ' ὀκνητέον οὐκ ἐστί, γένος τὸ Εὐρυσθένεος ἀφανίζεσθαι ἐξίτηλον. σὺ νῦν τῇ μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τοι οὐ τίκτει ὀρθῶς, ἄπες, ἄλλην δὲ γῆμον. καὶ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτῃσι ἀδήσεις. ὁ δ' ἀμείβετο, φὰς τούτεων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, προαγορεύοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν αἰεὶ πιστὴν ἑωυτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσάγεσθαι· οὐδὲ σφι πείσεσθαι. μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες συμβουλευσάμενοι, μετέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν τοι φανερόν σε ὀρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ ἀντίαινε τοῖσι, ἵνα μή τι ἄλλοῖον μᾶλλόν σευ οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις παρέχε, καὶ ἄλλην μετὰ ταύτην ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κοι λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, δίξας ἑστίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμᾶ Σπαρ-

ἐξ ἑωύσης.

τητι καὶ χρόνου ὑ οὐ πολλῷ διεξόντος, ἡ ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφερον βασιλέα Σπαρτιήτησι ἀπέφαινε· καὶ ἡ πρότερον γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, σὺν τύχῃ τοιαύτῃ χρησαμένη. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖσι ἀληθέι λόγῳ, ἅτε τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήιοι πυθόμενοι ὠχλέον, φάμενοι αὐτοῖσι κομπέειν ἄλλως, βαλλομένοισι ὑποβαλέεσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτέων, τῷ χρόνου σεσωτάμενοι, ὑπ' ἀπιστίης οἱ ἔφοροι τίκτουσάν τε γυναῖκα πρόσχημα ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως ἴσχει Λεωνίδην· καὶ μετὰ τοῦτον, ἰθέως ἴσχει Κλεόμβροτον. ἅτε δὲ κατὰ δίδυμους λέγουσι Κλεόμβροτον καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, καὶ τοδὲ πρότερον ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγάτηρ Περιηράδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τοδὲ δεύτερον. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἐὼν τε οὐ φρενήρης, ἀχρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἐὼν τῶν ἡλίκων πάντων πρῶτος. καὶ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς ἑωυτὸν βασιληίην. ὥστε ὢν δὴ τῶν φρονέων, ὅτεῳ ὁ, τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ ἅτε Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐξήσθοντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν, Σπαρτιήτας ἄγε ἐς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος, ἐς ὅτινα γῆν κτίσων ἴοι, οὔτε ποιήσας τούτων τῶν νομιζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δέ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι. ἀπικόμενος δὲ ἐς Κίνυπα, οἴκησε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων τοῦτον παραμόν. ἐξελασθεὶς δὲ ὑπ' αὐτῶν τρίτῳ ἔτεϊ σὺν τοῖσι Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀντίχαρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσέ οἱ ἐκ τῶν Λαΐου χρησμῶν, Ἡράκλειαν τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τὸν Ἔρυκος χῶρον πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτὸν Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱρέῃ ἐπ' ἣν στέλλεται χώρην. ἡ δὲ Πυθίη οἱ

cè faciens. Non lõgo interiecto tempore, vxor quæ posterius ducta est parit hunc Cleomenem, [a]quem mater successorem regni Spartiatarum nuncupabat. At vxor prior quæ hactenus sterilis fuerat, & ipsa concepit, hoc fato vsa: quæ quum reuera prægnans esset, domestici tamen posterioris vxoris id audientes, ac molestè ferentes, dicere, iactari hoc ab illa animo subiiciendi sibi partũ. Itaque his indignè ferẽtibus, exacto tempore pariendi, ephori increduli fœminæ parturienti [b]custodes apposuerunt: quæ Dorieũ peperit, móxque Leonidem, & post hunc gradatim Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidẽ fuisse geminos. At quæ Cleomenem peperit, secundo loco in matrimonium ducta, filia Perinetadæ, filii Demarmeni, alium filium amplius non genuit. Et Cleomenes quidem non compos (vt fertur) sed inops mentis, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritóque putans se ob virilitatem regno potiturũ. hoc ita opinione præsumens, defuncto Anaxandrida quum Lacedæmonii Cleomenem ex lege, quòd maximus natu esset, creassent, indignè id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico vsus oraculo, in quam terram ad vrbem condẽdam tenderet, neque quippiam consuetorum exequutus: adeo rem indignè ferebat. In Libyam autem nauigãs ducibus Thebanis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Libyæ pulcherrimum, iuxta flumen. Sed illinc tertio electus anno à Macis & Libybus & Carthaginensibus, in Peloponnesum abiit. Vbi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, vt Heracleã in Sicilia conderet; affirmans Erycis regionem esse Heraclidarum, ab ipso Heracle, *id est, Hercule*, conditore. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum nunquid regione ad quam mittebatur potiturus esset. Pythia eum poti-

191

a Atque ipsa quidem produxit eũ qui deinceps regni administrationẽ susciperet. *Ita Camerar.*

b *Dicitur tamen ἐφύλαξαν, perinde ac si ipsimet fuerint custodes.*

turum reſpõdit. Sumptáque Dorieus claſſe quam & in Libyam duxerat, Italiã præteruehebatur. Ea tempeſtate (vt ferunt) Sybaritæ cum Tely rege ſuo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ Dorieum vt ſibi opẽ ferret orauêre. Hic precibus inductus, vnà cum illis aduerſus Sybarin contendit, eámque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieũ & qui cum illo erant feciſſe aiũt. at Crotoniatæ negant quempiã ſe peregrinum in bello aduerſus Sybaritas aſciuiſſe, præter vnum Calliam Eleum Iamideorũ vaticinum: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipſos tranſfugiſſe, hoc modo, quòd ſacrificans de eundo aduerſus Crotonem, non litaret. Hæc iſti aiunt, quarum rerum vtrique teſtimonia hæc adferũt: Sybaritæ quidẽ, partim fanum ac templum prope Craſtin, quod Dorieum capta vrbe aiunt extruxiſſe Mineruæ cognomine Craſtiæ: partim ipſi Dorici necem, quam volunt eſſe maximum teſtimoniũ, quoniã cõtra vaticinia agens interẽptus fuit. Si enim nihil niſi id ad quod mittebatur feciſſet, nec trãſgreſſus eſſet, Erycinam regionẽ obtinuiſſet, & obtentam poſſediſſet, nõ ipſe cum exercitu abſumptus eſſet. At Crotoniatæ multa monſtrant peculiariter donata Calliæ Eleo in agro Crotonienſi, quæ etiam ad meam vſque memoriã prognati Calliæ colebãt: Dorieo autẽ & eius poſteris nihil omnino fuiſſe donatum. cui tamen, ſi in bello Sybaritano fuiſſet Crotoniatis auxilio, multo plura quàm Calliæ fuiſſẽt donata. hæc pro ſe vtrique eorum teſtimonia referunt: quorum vtris accedere quiſque mauult, his accedat licet. Nauigarunt autem cum Dorieo & alii Spartiatarum, deducendæ coloniæ ſocii, Theſſalus, & Paræbates & Celees & EVryleon: qui quum omni claſſe Siciliam tenuerunt, ſuperati à Phœnicibus atq; AEgeſtanis, in prælio occubuerunt, vno tantùm ex hac aduerſa pugna ſuperſtite EVryleonte: qui collectis eorum

A χρᾶ αἱρήσειν. τῶν δὲ Συβαριτέων ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν ἐπὶ Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰαπυγίην. ἐν χρόνῳ δὲ τούτῳ, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν τὸν ἑωυτῶν βασιλέα ὑπὸ Κροτωνιητέων μέλλειν στρατεύεσθαι. τοὺς δὲ Κροτωνιήτας τοῦτο δείσαντας ἱκνέεσθαι Δωριέος σφίσι βοηθήσοντος, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύεσθαί τε δὴ ὑπὸ Συβαριτέων Δωριέα, καὶ στρατηλατεῖν τὴν Συβαριτέων. ταῦτα μὲν νυν

B Συβαρῖται λέγουσι ποιήσαντα Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ· Κροτωνιῆται δὲ ὀλίγα σφίσι φασὶ ξεῖνον τοῦτον προσεπιλαβέσθαι τῶν πρὸς Συβαρίτας πολέμων, εἰ μὴ Καλλίῃ τῷ Ἰαμιδέων μάντιν Ἥλιον μοιῶν· καὶ τοῦτον ὧδε ποιῶδε· ἐπὶ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδρᾶντα ἀπίκεσθαι παρὰ σφέας, ἐπεί τε οἱ παρὰ σφέων οὐ προσεχώρεε χρηστὰ θυομένῳ ὑπὲρ Κρότωνα. ταῦτα μὲν δὴ οὐκ οὗτοι λέγουσι. μαρτύρια δὲ τουτέων ἑκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. Συβαρῖται μὲν

C τέμενός τε καὶ νηὸν ἐόντα πρὸ τοῦ ξεινοῦ Κρᾶθιν, τὸν ἱδρύσασθαι στρατηλάτην τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραθίῃ. τοῦτο δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέστρεψε μηδὲν, ἐπ' ᾧ ἦλθε ἑαλὴς ἐποίεε, εἶλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθά-

D ρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνύουσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριεῖ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν. καίτοι εἰ στρατεύεσθαι τὴν Συβαριτικὴν πολέμου Δωριέι, δοθῆναι ἂν οἱ πολλαπλάσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μὲν νυν ἑκάτεροι αὐτέων μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πρέσι ὁκοτέροισί τις πείθεται αὐτέων, τούτοισι προσχω-

E ρέέτω. συνέπλεον δὲ Δωριεῖ καὶ ἄλλοι συνοικίσαι Σπαρτιητέων, Θεσσαλός καὶ Παραιβάτης καὶ Κελεὴς καὶ Εὐρυλέων. οἳ ἐπεί τε ἀπίκοντο πρυτὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων, μοῦνος δὲ γε Εὐρυλέων

τῶν συνοικιστέων προσεμένετο τοῦτον τὸν πάθεος. συλλαβὼν δὲ τοῦτ' τῆς στρατιῆς τοὺς

τῶν ἐγχωμένων, ἔχε Μινῴην τὴν Σελινουσίων ἀποικίην καὶ σὺν ἐλευθερίῃ τοὺς Σελινουσίους τοῦ μουνάρχου Πυθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινουντίων, καὶ ἐμοναρχησε χρόνον ὀλίγον. οἱ γὰρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. συνέστασιε δὲ Δωριεῖ τῷ συνοικιστῇ Φίλιππος ὁ Βουταχίδεω, Κρότωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρπασάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρείτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· ψυγθεὶς δὲ τοῦ γάμου εἵνεκα πλέων ἐς Κυρήνην ἐν ταύτῃ ὑπεξαιρέτους ἐποιήσατο οἰκήιά τε τριήρεϊ καὶ οἰκηίῃ ἀνδράσι δαπάνῃ, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τὴν κατ' ἑωυτόν. διὰ δὲ τὸ ἑωυτοῦ κάλλος ἐποιήσατο τάδε· Αἰγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος. ὅτι γὰρ τῷ τάφου αὐτοῦ ἥρῳον ἱδρυσάμενοι, θύσησι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μὲν νυν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐτελεύτησε. εἰ δὲ ἐθέλησε βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέλυσε τὴν Σπάρτην, ἐβασίλευσε ἂν Λακεδαιμονίων. οὐ γὰρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὐνόματα ἦν Γοργώ.

192 Ἀπικνέεται δὴ ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. ὃς δὴ ἐς λόγους ἦιε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χαλκέον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλεγε τάδε αὐτὸν τοιάδε, Κλεόμενες, μή σε ἀποδέλω λόγῳ τὴν ἐμὴν μὴ ἁμαρτεῖν τῆς ἐλεύθερα ἀπίξιος· τὰ κατήκοντα γὰρ ὄφι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους ἐπ' αἰσχρῷ ἐλευθέρους, ὀνείδος καὶ ἄλλως μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ἐπιστρωφεῖσθε τῆς Ἑλλάδος· νῦν ὦν τὸν θεῶν τῶν Ἑλληνίων ῥύσασθε Ἴωνας ἐκ τῆς δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας. εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα χωρέειν οἷά τε ἐστί. οὔτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἀλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέγιστα αὖ ἥκετε ἀρετῆς πέρι. ἥ τε μάχη αὐτέων, ἐστὶ τοιήδε, τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα. ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες

reliquiis, occupauit Minoá Selinuſiorũ coloniã, Selinuſiósq; liberauit monarchia Pythagoræ. Hũc quum ſuſtuliſſet, ipſe tyrannidem Selinuntis inuaſit. Sed ad breue tempus eam obtinuit. nam Selinuſii impetu in eũ facto, quum ad Iouis forenſis aram confugiſſet, obtruncarunt. Dorico & vix & mortis ſocius fuit Philippus Butacides, vir Croniata, qui deſponſa ſibi filia Telys Sybaritæ, Crotone [a] profugerat, abnegatóque matrimonio trãſmiſit Cyrenen. Ex hac diſcedens, ſectatus eſt familiarem triremem, ac familiarium virorum ſumptũ, quòd eſſet olympionices, *id eſt, victor certaminis ad Olympia*, & [b] omnium illinc Græcorum ſpecioſiſſimus. Ob quam corporis ſpeciẽ ab AEgeſtanis ea quæ nemo alius reportauit. nam ſepulturæ eius heroico monumento extructo, AEgeſtani hoſtias offerunt. Hunc in modum Dorieus vita fũctus eſt. qui ſi in animum induxiſſet ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permanſiſſet, regno fuiſſet Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperauit: ac ſine liberis deceſſit, vna dũtaxat relicta filia, cui nomen Gorgo.

Cleomene igitur imperium tenẽte, Spartam venit Ariſtagoras Mileti tyrãnus: Cleoménemque alloquuturus conuenit, habens (vt Lacedæmonii aiunt) æream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat inciſus, cũctúmque mare, atque omnia flumina. Huius in colloquium vbi venit, ita ad eum inquit, [c] Studiũ meũ Cleomenes qui huc aduenerim, ne mireris. non enim ab re hoc fit. Prolem Ioniam pro libera ſeruam eſſe, cùm nobis ipſis dedecus dolórque maximus eſt, tũ verò vobis, & eo maior quo magis cæteros in Græcia antecellitis. proinde nunc per deos Græcos eripite Iones à ſeruitute, conſanguineos veſtros. quod facile eſt ad præſtandum: nam neque barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei bellicæ per virtutem euaſiſtis, [d] & genus pugnandi eorum huiuſcemodi eſt: breues arcus ac breuia ſpicula,

a Crotone exulauit: fruſtratúſque matrimonio Cyrenem tranſmiſit. ex qua profectus *Doriea*m propria triremi propriiſq; in ſuos milites ſumptibus, ſequutus eſt, quum eſſet ol.

b Omnium ſui temporis Græcorum.

c Ne meum in conficiendo hoc ad vos itinere ſtudium admireris Cleomenes. de eo enim nũc agitur, vt Iones ex liberis ſerui fiant. quod cum nobis ipſ d. dol. max. eſt, tum inter cæteros, vobis, eo præſertim nomine quòd Græciæ præeſtis. *Vel, præſides eſtis.*

d Eorúmque pugna talis eſt, Arcus & breue ſpiculum. Quinetiã

bracas induti, & pileis capita operti, in pugnã prodeunt. adeo eos superare facile est. *Alij χυρβασίας aliter exponunt.*

lõgásque in capitibus cristas, (vnde faciles captu sunt) gerentes, in pugnam eunt. Ad hæc, tantum bonorum est iis qui eam incolũt continentem, quantum non est cæteris vniuersis, tum auri (vt ab hoc incipiamus) tum argẽti, tum æris, tum variæ vestis, tũ iumentorum, tum mancipiorum: quibus vos, si potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter se confines, vt ego differam. His Ionibus confines sunt Lydi, qui terrã incolunt tum aliarum rerũ tum verò argenti feracissimam. Hæc autem dicebat, ostendens in ambitu terræ in tabella quã attulerat descripto. Lydis verò (dicebat Aristagoras) cõfines sunt hi Phryges, auroram versus, pecorũ copia & terræ vbertate, omnium quos ego noui longè beatissimi. Phrygibus confines sunt Cappadoces, quos nos Syros appellamꝰ. His confines sunt Cilices, huius maris accolæ, vbi hæc Cyprꝰ insula est sita: qui tributum annuũ regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus cõfines sunt hi Armenii, & ipsi re pecuaria abũdantes. Armeniorum hanc regionẽ contingunt Matieni, quorũ terræ Cissia hæc confinis est: in qua iuxta fluuium hunc Choaspẽ sita sunt, hæc Susa, vbi rex magnus domicilium habet, atque hîc pecuniarum thesauri sunt. ª Hanc vos vrbem si animosè ceperitis, iam cũ Ioue de diuitiis licet certetis. Neque verò operæpretium est vos suscipere prælia pro terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus, aduersus Messenios ᵇ vestros consortes, & Arcades & Argiuos, quibus nihil est neque auri neque argenti, quarũ rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitãdam: at quũ offeratur occasio totius Asiæ facilè potiundæ, aliud quippiã præoptabitis? Hæc Aristagoras dicebat. Cui respondens Cleomenes, Milesie, inquit, hospes, in triduũ tibi differo respondere. Tũc quidem hactenus processum est. vbi verò dies responsioni præstituta adfuit, & ad locũ de quo conuenerant, ventũ est, interrogauit Aristagorã Cleomenes quot dierũ

a Hanc vos vrb. si ceperitis, iam cum Ioue audacter de diuitiis certetis.

b Viribus vobis pares.

A ἔρχονται ἐς τὰς μάχας, καὶ χυρβασίας ὑπὲ
τῆσι κεφαλῆσι. οὕτω ὑπερτέες χειρωθῆναί
εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἠπειρον ἐ-
κείνην νεμομένοισι, ὅσα οὐδὲ τῆσι συνάπασι
ἄλλοισι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυ-
ρος, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς ποικίλη, καὶ ὑπο-
ζύγιά τε καὶ ἀνδράποδα. τὰ ὑμῖν βουλό-
μενοι, αὐτοὶ αὐτὰ ἔχοιτε. καὶ τοίχινται δὲ ἀλλή-
λων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν
τῶνδε οἵδε Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώρην ἀγα-
θὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες. δεικνὺς
δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τὴν τῆς γῆς περίοδον, τὴν
ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. Λυ-
δῶν δὲ (ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔ-
χονται Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἠῶ, πολυπρο-
βατώτατοί τε ἐόντες ἀπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα
καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται
Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέο-
μεν. τούτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες, κατή-
κοντες ἐπὶ θάλασσαν τὴνδε, ἐν ᾗ ἥδε Κύ-
C προς νῆσος κέεται· οἳ πεντακόσια τάλαντα
βασιλέϊ τὸν ἐπέτειον φόρον ὑπὲρ τελέουσι. Κι-
λίκων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἵδε, καὶ οὗτοι
ἐόντες πολυπρόβατοι· Ἀρμενίων δὲ, Μα-
τιηνοὶ, χώρην τὴνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ τού-
των γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇδε ποταμὸν
τόνδε �final Χοάσπεα κεκλυμένα ἐστὶ τὰ Σοῦσα τοῦ-
τα, ἔνθα βασιλέα τε μέγαν διαιτᾶσθαι ποιέε-
ται, καὶ τὰ χρήματα οἱ θησαυροὶ ἐν ἁμοῦτά
εἰσι. ἑλόντες δὲ τούτων τὴν πόλιν, θαρ-
σέοντες ἤδη τῷ Διὶ πλούτου πέρι ἐρίζετε·
D ἀλλὰ πρὸς μὲν χώρης ἄρα οὐ πολλῆς, οὐδὲ
οὕτω ζηλωτῆς, καὶ οὔρεων σμικρῶν, χρεών ἐστι
ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι πρός τε Μεσ-
σηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε
καὶ Ἀργείους. τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν
ἐστι οὐδέν, οὔτε ἀργύρου, τῶν περὶ καὶ τινα
ἀνάγκη πρόθυμόν μαχόμενον ἀποθνήσκειν.
πρέον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπετέως,
ἄλλό τι αἱρήσεσθε; Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα
E ἔλεξε. Κλεομένης δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε
Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί τοι ἐς τρίτην ἡμέ-
ρην ἀποκρίνεσθαι. τόσον μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλα-
σεν· ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγένετο τῆς ἀ-
ποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἴρετο ὁ
Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὁκοσέων ἡμερέων

ἀπὸ θα-

ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη πρὸς βασιλῆα. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, πάλαι ἐὼν σοφὸς, καὶ μᾶλλον Λακεδαιμονίων ἐπιστάμενος ἐκεῖνον δοκέειν, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γὰρ μιν μὴ λέγειν ὃ ἐὸν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει μιν ὡς τριῶν μηνῶν φαίη εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ, ὑποτρέσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἡλίου. οὐδένα γὰρ λόγον δυσπετέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁμιλέοντος δὴ Κλεομένεος τοῦτα εἶπας, ἦιε ἐς τὰ οἰκία. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην, ἦιε ἐς τὰ Κλεομένεος· ἐσελθὼν δὲ ἔσω, ἀπεκέλευε ἐξελθεῖν τὸν παῖδα ἐκ τοῦ ἱκετεύειν, ἐπακούσας δὲ ἐκέλευε ἀποπέμψαι ὁ παῖδα. παρεσκεύαστο δὲ δὴ τῷ Κλεομένεϊ ἡ θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δὲ οἱ ἑκαιδέκατον τέκνον ἐτύγχανε, ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μὲν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ὑπισχνέεσθαι τὸ παιδίον εἵνεκα. ἐνταῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἢν οἱ ἐπιτελέσῃ τὴν ἐδέετο. ἀναβύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, παρέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπολαμβάνων ὁ Ἀρισταγόρης· ἐς οὗ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον ἠνώδαξε, Πάτερ, ἄγαν ἀφελήσει σε ὁ ξεῖνος, ἢν μὴ ἀποστῇς ἴης. ὅτε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τῷ παιδίου τῇ παραινέσει, ἦιε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδὲ οἱ ἔξεγένετο ὅτι πλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς πρὸς βασιλῆα. ἔστι γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοί τε πανταχῇ εἰσὶ βασιλήιοι, καὶ καταλύσιες καλλίστας· ἀπὸ οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέος· ἀπὸ μὲν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τεσσεράκοντα εἴκοσί εἰσι, διὰ δὲ τέσσερες καὶ εἰκοσυνήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσας πᾶσα ἀνάγκη, καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. ἀπὸ Ἁλυος δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ διὰ ταύτης πορευομένῳ μέχρι οὔρεων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυώδεκα δέοντες εἰσὶ τεσσεράκοντα,

193

ab Ionio mari ad regem esset iter. Aristagoras, alioqui solers, & valde illum antecellens prudentia, in hoc tamen lapsus est: qui quū non deberet rem vt se habebat illi aperire, volens Spartiatas in Asiam educere, dixit triū mensium esse iter. Cleomenes, interpellata huius quam ordiri instituerat oratione de itineris spatio, inquit, Hospes Milesie abscede è Sparta ante solem occidentem. nihil enim rationis dicis, quum istud facile non sit Lacedæmoniis, qui vis eos trimestri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleomenes, domum abiit. Aristagoras, sumpto [a] oleæ ramo ad domum Cleomenis se contulit, [b] eámque ingressus, iubebat precabundus ad se audiendum mitti illius filiā. Assistebat enim Cleomeni filia cui nomē erat Gorgo, vnica proles, eáque octo aut nouē annos nata. Cleomene iubente eum dicere quæ vellet: filiolæ enim gratia nolle prohibere: tunc Aristagoras incepit polliceri illi [c] vndecim taléta, si precibus suis annueret. Abnuente Cleomene, subinde adiiciēdo eò peruenit vt quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hospes te corrumpet, nisi hinc abis. Cōsilio puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclaue abiit: & Aristagoras è Sparta prorsus abscessit, non facta ei amplius potestate indicādi itineris quod erat vsque ad regem. Ea nanque itineris ratio ita habet. Vbique sunt regii stathmi, *id est*, *mansiones*, ac diuersoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tutum. id nunquam intermissum per Lydiam & Phrygiam, viginti est mansionum, *hoc est*, *vicinorū castrorum*, parasangarū nonaginta quatuor & dimidiati. E Phrygia excipit fluuius Halys, cùi imminent portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluuium transmittere. est & [d] præsidium magnū supra illū. Transgresso in Cappadociam, & eā permetiēti vsque ad fines Cilices, duodetriginta stathmi sunt,

a *Olea ramo lana obnoluto, quo supplicantes ornebantur. Vnde deducta est Græca quasi supplicatoriam dicas.*

b Eámque ingressus, à Cleomene contendebat vt filiā admitteret, quippe qui ab eo vt aurē sibi commodaret, supplicite peteret. Assistebat enim, *&c.* (*Vel adstabat. legendo potius* παρεστήκει *quam* παρεσκεύαστο) Cleomene eum iub. dicere quæ vellet, neque differre propter filiolam, tunc Aristag. *Lego autem* ἱκετεύων ἐπακοῦσαι, *ex Vet. cod.*

c Decem. *Sed Valla ex* ὦν δέκα *fecit* ἑνδέκα, *quū* ὦν *negatur ab* ἀρχῇ.

d *Vel, arx. aut castellum. Vel, propugnaculum. Sic & in seq.*

paraſangæ centum quatuor. In horum [a] mõtibus poſitas duplices portas ac totidem præſidia pertranſis. Hæc tibi tranſgreſſo, & per Ciliciam iter facienti, tres ſtathmi ſunt, paraſangæ quindecim ac dimidiatus. Ciliciam autẽ ab Armenia diſterminat flumen φ nauibus tranſitur, nomine Euphrates. In Armenia ſtathmi ſũt diuerſoriorum quindecim, paraſangæ quinquaginta ſex & dimidiatus, in quibus & præſidium eſt. Eam fluuii qui nauibus tranſeuntur quatuor influunt, quos tranſmittere prorſus neceſſariũ eſt: primus, Tigris: ſecundus deinc ac tertius eiuſdem nominis, etſi non idem fluuius, nec ex eodem fluens loco. nam horũ quos enumeraui primus Tigris ex Armeniis fluit, alter ex [b] Mantienis. quartus fluuius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquãdo in trecẽtos ac ſexaginta diduxit alueos. Ex hac Armenia in terram Mantienã tendenti ſtathmi ſunt quatuor: vnde in regionem Ciſſiam trãſeunti ſunt vndecim ſtathmi, paraſangæ verò quadragintaduo & dimidiatus, ad fluuium Choaſpem, qui & ipſe nauibus trãſmittitur. ſupra quem vrbs Suſa eſt ſita. Omnes autem hi ſtathmi, ſũt centum vndecim. Tot diuerſoria ſtathmorum ſunt aſcendenti Sardibus Suſa. Quòd ſi iter regiũ rectè metiamur paraſãgis, & paraſanga valet triginta ſtadia, (vt valet) ſunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecĩ millia ſtadiorum & quingenta: quum ſint paraſangæ quadringentæ quinquaginta. Itaque peragrando ſingulis diebus centena & quinquagena ſtadia, cõſumũtur ſolidi nonaginta dies. Hunc in modum ab Ariſtagora Mileſio apud Cleomenẽ Lacedæmoniũ dicente triũ menſiũ iter eſſe, rectè dicebatur. Quòd ſiquis exploratius iſta inquirat, hoc quoq; ego ídicabo. nã iter ab Epheſo ad Sardis [c] hac ratione decet cõputari. A Græco igitur mari ad Suſa (hæc enĩ vrbs Mẽnonis vocatur)

[a] Finibus.

[b] Matienis. & paulo pòſt Matienam.

[c] Huic oportet annumerare.

A παρασάγγας δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ὅτι δὲ τοῖσι τούτων οὔροισι δίξας τε πύλας διεξελᾷς, καὶ δίξα φυλακτήρια παραμείψας. τοῦτο μὲν διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ, πύλαι εἰσὶ σταθμοὶ, παρασάγγας δὲ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἔστι ποταμὸς νηυσὶ πορπὸς, τῷ οὔνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μὲν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ, ἓξ καὶ πεν- B τήκοντα, καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐλῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ πορποὶ τέσσερες διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεύσαι ἐστί. πρῶτος μὲν, Τίγρης· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τέλος οὐτος ὀνομαζόμενος. οὐκ αὐτὸς ἐὼν ποταμὸς, ὁρμᾶται ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁμοῦ γὰρ πρότερος αὐτέων καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δὲ ὕστερον, ἐκ Μαρδιανῶν· ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γύνδης, ὃν Κῦρος διέλαβέ κοτε ἐς C διώρυχας ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντος ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοί εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνοντι, ἑνδεκα σταθμοί, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἥμισυ ἐστὶ ὅτι ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ πορπόν· ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσὶ ἕνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μὲν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων D ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλητὶ τοῖσι παρασάγγῃσι, καὶ ὁ παρασάγγης δυώδεκα στάδια (ὡς περ ἔστι γε δυώδεκα ταῦτα) ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασιλήια τὰ Μεμνόνεια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ χίλια καὶ μύρια, παρεχόσα λέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐστὶ ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀναγκαιομώτατα ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννενήκοντα. οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀ- E ρισταγόρῃ, εἰπόντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὸν ἐς βασιλέα, ὀρθῶς εἴρητο. εἰ δέ τις ὅ ἀκριβέστερον τουτέων ἔτι διζήται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁ-

δὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτῃ. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνειον ἄστυ καλέεται)

194 πεντεκόντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυ- A
ρίους. ἡ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ
τετρεκόντα καὶ πεντακόσιοι σάδιοι·
καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρῃσι μηκύνεται ἡ τρί-
μηνος ὁδός.

ΑΓΕΛΑΥΝΟΜΕΝΟΣ δὲ ὁ Ἀρισα-
γόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἦιε ἐς Ἀθήνας,
ἐλευθερώσων ὧδε τυράννων ἐλευθέρας· ἐπεὶ
Ἱππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ
τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου
τῷ ἑωυτοῦ παθεῖν ἐναργεσάτην, κτείνουσι B
Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ
ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραν-
νεύοντο Ἀθηναῖοι ἔτεα τέσσερα, οὐδὲν
ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρότερον. ἡ μὲν
νυν ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου ἥδε·
ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐ-
δόκεε ὁ Ἵππαρχος ἀνδρὸς οἱ ἐπισάντος μέ-
γαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα,
Τλῆθι λέων ἀτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ. C
Οὐ δεὶς ἀνθρώπων ἀδικέων τίσιν οὐκ ἀ-
ποτίσει.

Ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανε-
ρὸς ἦν ὑπερτιθέμενος ὀνείρου πόλιοι. με-
τὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν
πομπὴν ἐπὶ τὴν δὴ τελευτᾶσαν. οἱ δὲ Γεφυ-
ραῖοι, τῶν ἦσαν οἱ Φονέες Ἱππάρχου, ὡς μὲν
αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρείης τὸ
ἀρχαῖον· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυθανόμενος εὑρί-
σκω, ἦσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπι-
κομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιω- D
τίην καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύ-
της ἀπολαχόντες τὴν Τανα γικὴν μοῖ-
ραν. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον
ἐξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυ-
ραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναι-
στάντες ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηναίους. Ἀθη-
ναῖοι δὲ σφέας ὅτι ῥητοῖσι ἐδέξαντο, σφέων
αὐτῶν ἐς πολιήτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ
ἀξιαπηγήτων ὑπαξάντες ἔργεσθαι. οἱ δὲ
Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, E
τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰ-
κήσαντες ταύτην τὴν χώρην, ἐσήγαγον δι-
δασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμ-
ματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δο-
κέειν. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέων-
ται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος,

dico esse [a]tredecim millia stadiorum & quadraginta. Ex Epheso enim ad Sardis, quingẽta & quadraginta stadia: atque ita tribus omnino diebus producitur iter trimestre. a Quatuordecim.

[b]DIGRESSVS è Sparta Aristagoras Athenas contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Postquam Hipparchum Pisistrati filium, Hippiæque tyrãni fratrem, qui in somnis visionẽ cladis suæ euidentissimam vidisset, interfecere Aristogiton & Harmodius, prisco genere Gephyræi, post hęc nihilominus Athenienses, imò magis quàm prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt. Visio autem insomnii Hipparchi hæc erat: Pridie Panathenæorum videbatur Hipparchus cernere virum assistentem sibi procerum atque speciosum, hos versus per ænigma dicentem, b Exactus autẽ Sparta.

Intoleranda leo tolera, tolerans animo ægro.

[c]*Nemo virum pœnas iniustis iure rependet.* c Iniustus nemo est quem non sua pœna sequetur.

[d] Vbi dies illuxit, confestim præ se ferebat referre hæc velle ad somniorum coniectores: sed mox spreta visione, misit pompam, vbi mortẽ oppetiit. Gephyræi autem è quibus erant percussores Hipparchi, fuêre à principio ex Eretria oriundi, vt ipsi aiunt: verùm, vt ego interrogãdo cõperio, fuêre Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram quæ nũc vocatur Bœotia venere, atque eã incoluere, sortiti Tanagricũ tractũ. vnde Cadmeis primùm per Argiuos exactis, iterũ per Bœotos hi Gephyræi expulsi, Athenas diuerterũt. Ab Atheniẽsibus autẽ recepti sub conditionibus sũt vt ciues inter eos essent, multis [e]nec memoratu dignis quas agerent rebus impositis. Phœnices isti qui cum Cadmo aduenerunt, quorũ Gephyræi fuere, dũ hanc regionem incolunt, cùm alias multas doctrinas in Græciam introduxêre, tum verò literas, quæ apud Græcos, vt mihi videtur, antea non fuerant. Et primæ quidẽ illæ extiterũt quibus omnes Phœnices vtũtur: progressu verò tẽporis, d Quumprimũ autẽ dies illuxit, hæc ad somniorũ cõiectores apertè retulit. *Vel, Hæc somn. cõiectoribus palàm communicauit.* sed postea repudiata visione, *vel, quum visioni illi renũtiasset*, pompam solennem celebrauit. e Nec memoratu dignis. rebus illis interdicẽtes.

τῶν οἱ Ἱππ.

vnà cum ſono mutauerunt, & modulum priſtinum. Et quum ea tempeſtate in pleriſque circa locis eorum accolæ Iones eſſent, [a] qui literas à Phœnicibus diſcẽdo acceperant, eas illi cum ſuis pauculis collocantes, in vſu habuerunt: & in vtendo confeſſi ſũt, vt ratio ferebat, vocari Phœnices, quòd eſſent à Phœnicibus in Græciam illatæ. Priſcáque cõſuetudine biblos Iones appellant pelles, quòd aliquando penuria biblorum, *hoc eſt* [b] *ſirporum*, pellibus caprinis ouillíſque vtebantur: adhuc quoque ad meam vſque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus ſcribunt. Quin ipſe vidi apud Thebas Bœotias in Iſmenii Apollinis templo, literas Cadmeas in tripodibus quibuſdã inciſas, magna ex parte conſimiles Ionicis. quorum tripodum vnus habet hoc epigrãma,

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Hæc fuère circa ætatem Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi. Alter tripus hexametro carmine ait,

Scæus in aſſueto pugilum certamine victor,
Me tibi ſacrauit ſpecioſum munus, Apollo.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: ſi quidem hic eſt qui tripodem dicauit, & non alius idẽ Hippocoontis *filij* nomen habens, circa ætatem OEdipodis Laio geniti. Tertius tripus, & is hexametro carmine, ait,

Laodamas ipſum tripodem ſua in vrbe monarchus,
Hoc inſigne decus tibi magne dicauit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui monarchus fuit, *id eſt ſolus principatu eſt potitus*, eiecti ſunt Cadmei ab Argiuis, & ſe ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem poſtea [c] in ſuſpicionẽ Bœotiorum quum veniſſent, Athenas commigrarunt: vbi ſunt ab eis templa extructa ſeorſum à cæteris, cùm alia quædam, tum Cereris Achææ & téplũ & orgia.

[a] Qui quum à Phœnicibus literas didiciſſent, forma paucarum quarundam immutata, vtebantur, & vtentes famam ſpar ſerunt, (vt æquitas etiã poſtulabat) quũ Phœnices in Græciam eas introduxiſſent, Phœnicias eſſe nominãdas.

[b] *Per biblum videtur intelligenda potius papyrus Ægyptia.*

[c] *Legit* ὑποπλυθέντες *pro* ὑπολειφθέντες.

ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δὲ σφέας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἱ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταρρυθμίσαντες σφέων ὀλίγα, ἐχρέωντο, χρεώμενοι δὲ, ἐφάτισαν, ὡς καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπανιῇ βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγείῃσί τε καὶ οἰέῃσι. ἔτι δὲ καὶ ὅκατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφοισι. εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τριποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τρίποδων ἐπίγραμμα ἔχει,

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

τοῦτα ἡλικίην ἂν εἴη κατ' Λάϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαιὸς πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι
Νικήσας ἀνέθηκε τεὴν θεσπεσίην ἄγαλμα.

Σκαιὸς δ' ἂν εἴη ὁ Ἱππωκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς, καὶ μὴ ἄλλος τωὐτὸ οὔνομα ἔχων τῷ Ἱππωκόωντος, ἡλικίῃ κατ' Οἰδίποδα τὸν Λαΐου. τρίπους δὲ τρίποδι λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἑὸν κατέπηξε Ἀπόλλωνι
Μοναρχέων ἀνέθηκε τεὴν θεσπεσίην ἄγαλμα.

ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μοναρχέοντος ἐξαναστέαται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑποπλυθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀπαχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καὶ σφι ἱρὰ ἐστὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν τοῦδε μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλά τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιΐης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια.

195

ἡμὲν δὴ ὄψις τῶν Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὁθεν ἐγένοντο, τοιαῦτα ἔσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἐπ' ἀνδραποδισμὸν τὸν κατ' ἀρχὰς πίσα λέξων λόγον, ὡς τυραννεύοντες ἐλευθερώθησαν Ⓐ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι, διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμεωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι καὶ τὸ ἐπιχώριον οὐ προεχώρεε κάρτα, ἀλλὰ πρόσθε πολλῷ μεγάλως, πειρώμενοι καὶ ἐνθεῦτεν καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λιψύδριον δὲ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμεωνίδαι πρῶτα ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, πρὸς Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νεῶ ἐόντα, τότε ὦν οὔκω, οὕτω ἐξοικοδομήσαντες. οἷα δὲ χρημάτων δὴ ἥκοντες, καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο πολλῷ παραδείγματος κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι ποιέειν τὸν νηὸν, παρὰ τὰ ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησε. ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι ὁκόσα ἐλθόντες Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴτε ἰδίῳ σόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τοῦτο πρόφαντον ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηναίων, ὁμοφύλους καὶ ξείνους σφι ἐόντας μάλιστα. τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ προεσκύπτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχὼν ἐς Φάληρον τοῦτο στρατιὴν ἀπέβησε. Ⓑ οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι πρόσπυθόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ἱππικοῦ ἐπικούρου· ἐπεποίητο γὰρ σφι συμμαχίη πρὸς ἀνδός. Θεσσαλοὶ δὲ σφι δωδεκάφυλοι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ ⊛ βασιλέα ⊛ σφέτερον Κινέην, ἀνδρα Κονιαῖον. τοῖς ἐπεί τε ἔσχον συμμάχοις οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείροντες τὸ Φαληρέων ὂ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον ⊛

A Quod igitur fuerit visũ Hipparchi in somnis, & vnde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percussores Hipparchi, à me cõmemoratũ est. Vnde oportet ad eum redire sermonem quem à principio instituera, qua ratione sint Athenienses liberati tyrãnis. Hippia tyrannidem obtinẽte, [a] & infenso eis propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere sunt Athenienses, profugi patria propter Pisistratidas, quoniam ipsis vnà cum cæteris exulibus res de redeũdo tentata omni ope, frustrata fuit, conatique Athenas reuertendo liberare, vehementer spe deciderũt, Lipsydriũ super Pæoniam communierunt: dehinc omnia aduersus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus tẽplum Delphis ædificãdum, id quod nunc est, tunc autem nõ erat. Enimuero quum bene nũmati essent, ac viri spectati iã inde à suis maioribus, extruxerunt tẽplum exemplari pulchrius, [b] ac cætera omnia. nam quum ex lapide Porino conuentum esset vt illud facerent, tamen anteriora eius Pario lapide effecerunt. Vt igitur Athenienses aiunt, hi viri Delphis sedentes, Pythiam pecunia persuaserunt vt & quoties viri Spartiatæ venirent, siue priuato siue publico agmine, petentes oraculum, proponeret ipsis liberare Athenas. Lacedæmonii autẽ, quũ sibi idẽ semper diceretur, mittunt Anchimolium, Asteris filium, inter populares eximiũ, cum exercitu ad expellendos Athenis Pisistratidas, tametsi hospites suos & in primis amicos. antiquiora enim duxerunt quæ ad deũ quàm quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari nauibus miserũt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulsus, copias eduxit. Id præsciscentes Pisistratidæ auxilia Thessalia euocauerunt. societatẽ enim cũ Thessalis fecerant. quibus rogantibus, cõmuni decreto Thessali miserũt mille equites cũ suo rege Cinea, viro Coniæo. Hos socios vbi habuere Pisistratidæ, hoc excogitauêre: planitiẽ Phalereorũ detergũt, cúmque locum equitabilem

a Qui exacerbatus in Athenienses erat ob cædẽ Hipp.

b Atque inter cætera, quum ex lapide Por.

reddũt, atque illac equitatum in castra hostium immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cùm alios multos, tum verò Anchimolium interemit: cæteros qui superfuere, ad naues repulit. [a]Hunc in modum primus Lacedæmoniorum exercitus abscessit. Extátque in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii, iuxta Herculis templum quod est in Cynosargi. Postea verò Lacedæmonii maiores copias contra Athenas miserunt, non mari, sed terra, præfecto illis duce Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus oram Atticam inuadentibus cõgressus primùm Thessalorum equitatus, non diu pòst in fugam versus est, cæsis supra quadraginta è suis. qui superfuere, qua quisque potuit, rectà in Thessaliam redière. Cleomenes ad vrbem pergens, vnà cum iis Atheniensibus qui liberi esse cupiebant, obsedit tyrannos intra murum Pelasgicum redactos. [b]Neque tamen omnino Pisistratidas eiecêre Lacedæmonii, quippe qui de facienda obsidione non cogitabãt, & Pisistratidæ cibo potúque bene instructi erant. Itaque quũ aliquot dies Lacedæmonii tyrannos obsedissent, Spartam abiêre. Hic tamen casus qui aliis infaustus, idem aliis faustus extitit. nã filii Pisistratidarum qui clàm extra regionem supponebãtur, intercepti sunt. Quo ex facto omnes eorũ res perturbatæ sunt, & pro redimẽdis filiis ad voluntatem Atheniensium transegerunt vt intrà quinque dies ex Attica excederent. Móxque in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriũdi è Pylo atque à Neleo, ex eisdem prognati [c]ex quibus ii qui fuere cũ Codro ac Melátho, qui prius aduentitii, tamen Atheniensium reges euasere. Eáque de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo tyrãnis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcũque aut fecêre aut passi sũt memoratu digna,

a Hic fuit primæ expeditionis Laced. exitus.

b Nec verò Pisistratidas vlla ratione eiecissent, *vel profligassent* Lacedæmonii, quippe qui de trahenda in longum obsidione nõ cogit. & Pisistr. cõmeatu bene instructi erant: ideóque vbi per aliquot dies obsedissẽt, Spartam reuersi fuissent. Sed res contigit quæ vt illis perniciosa, ita his ad iumento fuit. Pisistratidarum enim liberi dum clam è regione subducerentur, deprehensi fuerunt. Quo ex facto omn. &c.

c Ex quibus Codrus & Melanthus, qui prius aduenæ, &c.

A χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὸ ἵππον. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἀνδρῶν τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ Ἀγχίμολιον· τοῦτον δὲ τῶν ἀμυνομένων αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος οὐκ Λακεδαιμονίους ὧδε ἀπήλασε· τὸ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Κυνοσάργει. μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ὅπως τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς
B ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρῳ ἡ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καὶ σφέων ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρες· οἱ δὲ περιγενόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ὅτι Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς ἄστυ ἅμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι ἔτι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε
C τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. ὑπὸ δέν τι πάντως αἰ ἐξέλον ταύτην Γλαυκιάδας οἱ Λακεδαιμόνιοι. οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε αἰ ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νεῶν δὲ στρωτυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ὑπ' αὐτὴ 196
αὐτῇ σύμμαχος. ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἁλώσαν.
D τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτέων τὰ πρήγματα συνεταράχθη. πρέσβας τε δὴ ἐπεμπον μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε σφι πέντε ἡμέρησι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμανδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἓξ καὶ τεσσεράκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀπ' ἐκείνων Πύλιοί τε καὶ Νηλεῦδαι, ἐκ τῶν αὐτέων γεγονότες, καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἱ πρότερον ἐπήλυδες ἐόντες,
E ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλῆες. ὅτι τούτου δὲ εἵνεκα τοιοῦτο οὔνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τῷ παιδὶ θεός τε καὶ Πεισίστρατον, ὅτι τὸν Νέστορος Πεισίστρατον ποιεύμενος τὸ ἐπώνυμον. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγήσιος,

πρὶν Γωνίλω τε ἀποφῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φέρω. A ante quã Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratũ auxilia venerit, hæc prius edisseram.

Ἀθῆναι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγίνοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι δύο ἀνδρες ἐδυνάστευον, Κλισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμεωνίδης, ὃς δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην αἰαπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ αἰνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὶ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος· ἐοῦσι δὲ ὁ Κλισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζετο· μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Γωνέος παίδων Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὁπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δὲ ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξελυρῶν, πλὴξ Αἴαντος. τοῦτον δὲ, ἅτε ἀσυγγείνετα καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθετο. ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλισθένης τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὁμηρείων ἐπέων εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πρώτων ὑμνέεται. τοῦτο δὲ (ἥρωον γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἄδρηστου τοῦ Ταλαοῦ) τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλισθένης ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν γὰρ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δὲ οἱ Πυθίη χρᾷ οἱ φάσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκείνον δὲ, λιθοβόλον. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ προεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐβούλευετο μηχανᾶται τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δὲ οἱ ἐξεβρήθη ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακόν· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηίῳ, καὶ μιν ἵδρυσε ἐν ταύτῳ ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι) ὡς ἐξέβησαν ὀπίσω Ἀδρήστου, ὃς τόν τε ἀδελφεὸν οἱ Μηκιστέα ἀπεκτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα.

Athenæ, quũ magnæ fuissent antea, tũc tamen tyrannis liberatæ, extitêre maiores. in quib⁹ duo viri præpollebant, Clisthenes, vir Alcmæonides, qui (vt fama fert) [a] Pythiam persuaserat: & Isagoras, Tisãdri filius, illustri quidem familia, sed quã vetusta nõ queo affirmare: eius tamẽ cognati Ioui Cario immolant. Hi viri per factiones de potẽtatu contẽdebãt. Clisthenes, quum vinceretur, populũ amplectẽdo, ex quatuor tribubus mox decẽ effecit, cognominibus Ionis filiorũ, [b] Peleontis & AEgicoris & Argadei & Hopletis, in alia cõmutatis quæ ipse inuenit, aliorum heroum indigenarũ, præterquã Aiacis: quem etsi hospitẽ, tamẽ adiecit, vtpote finitimũ ac sociũ. Qua in re videtur mihi Clisthenes hic auum suum maternũ Clisthenẽ Sicyonis tyrannũ fuisse imitatus. ille enim, quũ bellũ gessisset cum Argiuis, summouit è Sicyone certamina canentium poemata, ob Homeri carmina, in quibus Argos atque Argiui tãtopere celebrantur. Neque hęc modò submouit, sed etiã optauit monumẽtũ Adrasti, Talai filii, quod erat in ipso Sicyoniorũ foro, quia fuerat Argiuus, exterminare: ideóque Delphos adiit ad oraculũ consulendũ nũquid Adrastum ẽiiceret. Cui Pythia respõdens, inquit, Adrastum quidẽ Sicyoniũ regẽ esse, ipsũ verò, lapidatorem. Id nõ concedẽte sibi deo, Clisthenes reuersus excogitabat quo pacto Adrastus ipse demigraret. Quod vbi excogitasse sibi visus est, misit ad Bœotias Thebas nuntiatũ, velle se [c] afferre Sicyonẽ Melanippũ Astaci filiũ. Eúmque tribuẽtibus Thebanis, in vrbẽ intulit: atque ei fanũ in ipsa curia designatũ exædificauit munitissimo in loco, in quẽ intulit Melanippũ. [d] Quod factũ deberet existimari inimicissimum Adrasto, quòd & Mecestem fratrem eius & Tydeum generum Melanippus interfecisset.

a *Pythia persuaserat vt id faceret quod paulo antè narratum est.*

b Geleontis

c Reducere. *Sic in seq.*

d Reduxit autẽ Melanippum Clisthenes (hoc enim narrandum est) vt Adrasto inimicissimum, quòd & Mecestem.

Cliſthenes vbi fanum extruxit, hoſtias & dies feſtos Melanippo dedit ab Adraſto ereptos, quibus illum Sicyonii magno cum honore proſequi conſueuerant. Etenim regio Polybi fuerat, qui, quum ſine liberis decederet, imperiũ Adraſto legauit nepoti ſuo ex filia. eum igitur Sicyonii cùm aliis honoribus proſequebantur, tum verò [a] tragicis choris, ita vt non Dionyſum, ſed Adraſtũ venerarentur. at Cliſthenes choros quidem Libero, cæteras verò ceremonias Melanippo dicauit. Hæc ille in Adraſtum egit. Tribus autem Dorienſium ne forẽt eædem Sicyoniis quæ Argiuis, in alia nomina commutauit: ex quibus Sicyonios plurimùm ridiculos reddidit. quippe hyos & onou, *id eſt, ſuis & aſini*, [b] vltima nomina pro priſtinis impoſuit, præterquam tribui ſuæ, cui à ſua arche, *id eſt, à ſuo imperio*, nomen indidit. itaque hi tribules Archelai vocabantur: cæterorum autẽ alii, Hyatæ, *id eſt, ſuales*: alii, Oneatæ, *id eſt, aſinales*: alii, Chœreatæ, *id eſt, porcales*. His tribuum nominibus Sicyonii, & Cliſthene imperãte, & eo defuncto, ad ſexaginta annos vſi ſunt, quæ poſtea [c] inter ſe reputantes, in alia trãſtulerunt, Hylleas, Pãphylos, Dymanates: quartæ tribui quã adiecerunt, impoſito cognomine AEgiales, ab AEgialo Adraſti filio. Hæc Sicyonius Cliſthenes: [d] & ipſe (vt mihi videtur) præ contẽptu Ionum, ne forent eadẽ ipſis & Ionibus tribus, Cliſthenẽ ſibi cognominem imitatus eſt. Quũ enim populus Athenienſis fuiſſet antea exagitatus, poſteaquam omnium autoritatem ad ſuam vnius redegit, tũ tribuum nomina cenſuit immutanda, & plures ex paucioribus faciendas, decẽ pro quatuor, & totidem phylarchos, *id eſt, tribuum præfectos*. Ita populo in tribus diſtributo atque cõpoſito, erat multo ſuperior iis qui erant contrariæ factionis. [e] Superatus in partibus Iſagoras, hoc inuicem excogitauit, vt Cleomenẽ Lacedæmonium aduocaret,

a Eius infortunia choris tragicis decorabant.

b Cognomina enim eorũ mutãs i alia quibus *ὑός & ὄνου, id eſt, ſuis & aſini*, appellationes præfixæ eſſẽt, vltimas ſyllabas addebat.

c Quum apud ſe expẽdiſſent.

d *Poſt* Cliſthenes, *adde*, fecerat. Athenienſis autẽ Cliſthenes, quum huius Sicyonii eſſet ex filia nepos, & ab eo nomẽ haberet, &c.

e Superatus autem viciſſim Iſagoras, hoc contrà excogit.

Α ἐπεί τε δὲ οἱ ὁ τέμενος ἀπέδοξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. ⓐ δὲ Σικυώνιοι ἐώθασι μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν Ⓦ Ἄδρηστον. ἡ γὰρ χώρη ἦν αὐτὴ Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἅπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν δίδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων Ⓦ Ἄδρηστον, καὶ δὴ καὶ πρὸς, τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χορηγοῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέοντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Β Κλεισθένης δὲ χορηγοὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστον οἱ ἐπεποίητο· φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων. ὕτις γὰρ ὗς τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μεταθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς. ταύτην δὲ C τοὐνόματα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι οὐνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο ⓐ Σικυώνιοι, καὶ ὅτι Κλεισθένεος ἄρξαντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἐπὶ ἑπτὰ ἔτεα ἑξήκοντα. μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τεταρτοῖς δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ὅτι τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς D Αἰγιαλέος, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. ταῦτα μὲν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος, καὶ τοῦ οὐνόμα ὅτι τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ, καὶ οὗτος ὑποφρίδων Γέλων, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Γέλωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ Ⓦ Ἀθηναίων δῆμον προέτεροι ἀπωσμένον, τότε πολίτων προὔς τὴν ἑωυτοῦ μοί- E ρην προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλείους ἢ ἐλάσσονας. δέκα τε δὴ φυλάρχους αὐτὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς. ἰσχυρὸν τε τὸν δῆμον προσθέμενος πολλῷ κατύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. ἐν ᾧ μέρεϊ ἑωυτῷ

μενος ὁ Ἰσαγόρης αὐτὶ τεχνᾶται τάδε· ὅτι καλέει Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον,

ἡμόμην ἑωυτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. Ⓦ δὴ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τὴν Ἰσαγόρεω τοῦ γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τοὺς Ἀθηναίους κήρυκα, ἐξέβαλε Κλισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ἐπίκλην. ταῦτα δὲ πέμπων, ἔλεγε ὑπ' ἐκείνου διδαχθείς τοῦ Ἰσαγόρεω. Ⓐ μὲν γὰρ Ἀλκμεωνίδας καὶ οἱ συγγενόμενοι αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδ' οἱ φίλοι αὐτοῦ. οἱ δ' ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· οὗτός τε ἅμα τυραννίδι ἐκόμησε· προσπαισάμενος δὲ ἑταιρηίῃ τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα. τούτους ἀναστήσασι μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκράρων, οἵπερ ἐνέμοντο τότε τὰς Ἀθήνας ὑπεξούσιοι, πλὴν θανάτου. φόνου δὲ αὐτοῖς αἰτίη ἔχει Ἀλκμεωνίδας. ταῦτα μὲν τὰ πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέφυγε· μετὰ δὲ, οὐδὲν ἧσσον πρὶν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί. ἀπικόμενος δὲ ἀγαλματέῳ ἑπταχοσίοισι Ἀθηναίων, τοὺς οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω φασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντιφατεόντων δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένων πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ φασιώται αὐτοῦ κατελαμβάνοισι τὴν ἀκρόπολιν· Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ἐπισσυμένοισι ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτέων Λακεδαιμόνιοι, ἐπετελέετο δὲ τῷ Κλεομένεϊ ἡ φήμη. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν καταλήσειν, ἦιε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς τεμενσόμενος. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θηκέου, πρὶν ἢ τὰς θύρας
» αὐτὸν ἀμεῖψαι, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμό-
» νιε, πάλιν χώρει, μηδ' ἔσιθ' ἐς τὸ ἱρόν. οὐ
» γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι πρήγεα τοιαῦτα. ὁ
» δὲ, εἶπε, Ὦ γύναι, ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι,

iam inde ab obsidione Pisistratidarum sibi hospitem factum: qui quidem culpabatur quòd ad vxorem Isagoræ ventitaret. is missò primùm Athenas caduceatore, Clisthenem eiecit, & cum eo alios complures Athenienses, eos enageas vocans, *q. d. piaculares*, videlicet admonitu Isagoræ hæc dicēs. nam Isagoras atque amici eius non erant affines cædis cuius insimulabantur [a] Alcmæonidæ, & qui Athenensium erant enageēs, ita nominabantur, *qui piaculo obstricti erant*. Cylon quidam Athenensis vir olympionices, affectatæ tyrannidis compertus est. Simulato nanque æqualium sodalitio arcem occupare conatus est. Id quum efficere nō potuisset, assedit simulacro dei supplex, ipse ac socii. hos illinc submouerunt quidem magistratus Naucratiorum, qui tunc Athenas incolebant, data fide puniendi eos citra mortem: sed culpa horum mox interfectorum fuit penes Alcmæonidas. Hæc ante Pisistrati ætatem gesta sunt. Vbi autem Cleomenes per nuntium eiecit Clisthenē atque piaculares, quamuis Clisthenes ipse profugisset, nihilo secius Athenas venit, non magna cum manu, atque illinc septingentas familias *militares* Athenensium, tāquam piaculo contaminatas, relegauit, quas ei suggerebat Isagoras. Hoc acto conabatur secundo loco senatum dissoluere, & magistratus trecentis Isagoræ militibus mādare: verùm reluctante senatu, atque obtemperare nolēte, Cleomenes Isagorásque cum suæ factionis hominibus arcem occuparunt. quos cæteri Athenienses cum senatu sentiētes, biduo obsederunt: tertio die quicunque Lacedæmonii ibi erant, accepta fide, regione discesserunt, [b] rato effecto quod Cleomeni dictū est. nam ei ad occupandam arcem ascendēti, & ad dei penetrale cōsulēdi gratia cuncti, exurgēs è sella sacerdos, antequam ille valuas reseraret, Lacedæmonie, inquit, hospes, retrò redeas, néve templū introeas. non enim Doribus huc introire fas est. Cui Cleomenes, Ego, inquit, mulier, Dores nō sū,

a Alcmæonidæ enim & qui earundem partium erant, cædis huius inuidiam sustinebāt, at ipse *Isagoras* nequaquā, nec eius amici. Enagees autem inter Athenienses ita nominati fuerunt.

b Omine Cleomenirato effecto. *Id est, Rato effecto eo quod omine portendebatur Cleomeni. Vel, Existimē approbāte Cleomene. Quod autem hic φήμην, flatim post κλεηδόνα Gocat*, quod Valla interpret. *admonitum.*

ſed Achæus. Itaque admonitu vti nolens, atque in conatu pergens, tunc quoque iterum à propoſito cum Lacedæmoniis decidit. Cæteros autem ad nēcē vinxere Athenienſes, & in iis Timeſitheum fratrem eius cuius manualia opera atque ſtrenuitatem maximam referre poſſem. Atque hi quidem in vincula coniecti mortem oppetiere. Athenienſes autem poſt hæc reuocatis cum Cliſthene ſeptingētis *mil tum* familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardis mittunt ad contrahendā cum Perſis ſocietatem. Intelligebant enim ſibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis eſſe bellandum. Vt Sardis venere nuntii, mandatáque expoſuere, percontatus eſt eos Artaphernes Hyſtaſpis filius, Sardiū prætor, quinam homines eſſent Athenienſes, & vbi terrarum incolentes, qui ſocii Perſarum fieri orarent. Vbi id ex nuntiis audiuit, ita eis ingenuè reſpondit, Si regi Dario terram darent & aquam, ſe cōtracturum cum eis ſocietatem: ſinminus, illos abſcedere præcepit. Nuntii inter ſe colloquuti, quòd ſocietatē facere cuperent, daturos ſe eſſe dixerunt. quo nomine, vbi reuerſi ſunt domum, vehementer accuſati ſunt. Cleomenes, intelligens ab Athenienſibus ſe & verbis & factis læsi, ex omni Peloponneſo copias coegit, diſſimulās quem ad finem, quum haberet in animo tum populū Athenienſem vlciſci, tum Iſagoram conſtituere tyrannum, qui vnà cum eo ex arce deceſſerat. Comparato exercitu ingenti, ipſe Eleuſina inuāſit, & ex cōpoſito Bœotii OEnoem occuparunt & Hyſias, vltimos Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenſes oræ Atticæ loca populabantur. Athenienſes etſi ancipiti bello diſtricti, Bœotiorum & Chalcidenſium vltione dilata, arma contra Peloponnenſes in Eleuſine agentes ferūt. Dúmque ambo exercitus cōſerturi prælium eſſent, Corinthii, primi omniū ſecū reputantes iniuſtè à ſe agi, [a] auerterunt ſe, atque abſceſſerūt. Secundū hos idē fecit Demaratus Ariſtonis filius,

a Sententiā mutauerunt.

A ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κλεηδόνι οὐδὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τιμῶντες θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησίθεον τὸν ἀδελφεόν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήμματος. ἔχω μὲν αἰνέσαι μέγιστα καταλέξας. οὗτοι μὲν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ἵππια τὰ ἀνωρθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μετα-

B πεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι τοὺς Πέρσας. ἠπίστεατο γὰρ σφι τοῖσι Λακεδαιμονίοις τε καὶ Κλεομένεϊ ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδιέων ὕπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἐόντες αὐθρωποι, καὶ ποῦ γῆς οἰκεόμενοι, δεόιατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ τοὺς τῶν ἀγγέλων, ἀ-

οἰκημένοι,

C πεκορύφου σφι τάδε· Εἰ μὲν δώσουσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι σιωνεῖτο· εἰ δὲ μὴ δώσουσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ὅτι σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, δώσειν ἔφασαν, βουλόμενοι τῇ συμμαχίῃ ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τοὺς ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας ἔσχον. Κλεομένης δὲ ἐπισάμενος τὰ εἰρημένα ἔπεσι καὶ ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πε-

D λοποννήσου στρατόν, ὡς φερέζων ἐς τὸ συλλέγαι. πῖσαι θαι τε ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλόμενος τύραννον καταστῆσαι. συνεξῆλθε γὰρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ σὺν στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἅμα συνθήματος Οἰνόην αἱρέουσι, καὶ Ὑσίας, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε ὅτι τὰ ἕτερα ἐσίνοντο, ὁρμώμενοι χώρης τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, ἀμφιβολίην ἔχοντες,

E Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσύστερον ἐμνήσθησαν μνήμην ποιήσασθαι, Πελοποννησίοισι δὲ ἐόσι ἐν Ἐλευσῖνι αὐτίοισι ἔδοξε τὰ ὅπλα μνησθῆναι καὶ συνάψαι τὰς στρατοπέδας μάχῃ. Κορίνθιοι μὲν δὴ πρῶτα σφι αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετεβάλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος,

ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, ἐς συν- A qui & ipse erat rex Spartiatarum,
εξαγαγών τε τὸν στρατὸν ἐκ Λακεδαί- & è Lacedæmone copias cõtra-
μονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διαξασίης, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἕπεσθαι ἀμφοτέροις τοὺς βασιλέας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς. τέως γὰρ ἀμφότεροι εἵποντο. ἀπολελυμένου δὲ τουτέων τοῦ ἑτέρου, καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον. ἦσαν δὲ καὶ οὗτοι ἀμφότεροι, ἐπίκλητοι σφι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέοντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τοὺς τε βασιλέας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθεος τῶν Ἀθηναίων. πρῶτον μὲν, ὅτε ἐκ Μεγαρέων κατοίκισθη, οὗτος ὁ χρόνος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς αὐτὸν καλέοντο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατίδέων ἐξελάσιν ὁρμηθέντες, ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο. τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀχλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι ἤνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατήϊῳ ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέοισι ἐπὶ τοὺς Εὐβοέας. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδόντι τοῦτο Βοιωτοὶ, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν. συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· κράτεϊ δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτέων ἐζώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν Ἱπποβοτέων τῇ χώρῃ λείποισι. οἱ δὲ Ἱπποβόται ἐκαλέοντο οἱ πλησίοι τῆς Χαλκίδος. ὅσους δὲ καὶ τουτέων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐλύσαντο σφέας δίμνεως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτέων, ἐν τῇσι ἐδέδετο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὸν ἀκρόπολιν, αἵπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἔσαν πρεσεούσαι,

B Corinthios aciem deseruisse, & ipsi dilapsi abierunt. Quartò tunc Dores in Atticam profecti sunt, bis ad bellandum ingressi, bis ob Athenienſium multitudinis cõmodum. Primò, quum Megarã coloniam deduxerunt, hæc expeditio rectè vocetur, sub Codro Athenienſium rege: iterũ ac tertiò, quum ad expellẽdos Pisistratidas ex Sparta ventum est: quartò, quum Cleomenes Peloponnenſes ducens, Eleusinen inuasit. Ita quartò tunc Dores aduersus C Athenas expeditionem sumpserũt. Dilapso igitur indecorè hoc exercitu, ibi Athenienses volẽtes vltum ire iniurias, primam expeditionẽ fecerunt aduersus Chalcidenses: quibus Bœotii ad Euripum iere suppetias. His conspectis Athenienses putarunt sibi cum eis prius quàm cum Chalcidensibus pugnam conserendam. itaque congressi cum illis egregiè superant, permultísque eorum cæsis, septingentos capiunt. Eodem die transgressi Eubœam, cũ D Chalcidensibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobatarum, *q.d. equitum* reliquerunt. hippobatæ autem apud Chalcidenses vocabãtur locupletes. Horum quoscunque ceperunt, vnà cum Bœotiorũ captiuis vinctos in carcerem coniecerunt: quos aliquanto pòst binis mulctatos minis soluerunt: eorúmque vincula quibus alligati fuerant, in arce suspenderunt: quæ ad meam vsque memoriam extabant,

199 E

pẽdentia è muris à Medo ambustis, eregione cœnaculi ad occasũ spectantis. Decimã quoque[a] redẽptionis cõsecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad siniſtrã manũ intrãtiũ ſtatim in propylæa arcis ſtabat, cum hac inſcriptione,

Attica perdomitis acri ſub marte iuuentus
Bœotûm populis Chalcidicáque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæ de decima ſtant tibi Pallas equæ.

Et Athenienſes quidem augeſcebant. Iuris autem æquabilitatem eſſe rem bonam, non ex vno tãtùm, ſed vndique datur intelligi: ſi Athenienſes etiam quãdiu tyrannis ſubiecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præſtantiores erant: liberati verò tyrannis, multo omnium primi extitêre. Vnde liquet, eos, dum tyrannis parebant,[b] de induſtria peccaſſe, tanquam domino laborantes: at libertate parta, ſibiipſi quiſque rẽ gerere properabat.[c] Athenienſes ita agebant.

Thebani autem poſt hæc vlciſcendi illos cupidi, ſciſcitatum ad deũ miſerunt. Quibus reſpondens Pythia, negabat per ſeſe eos poſſe illos vlciſci, iubebátque vt[d] ad famæ celebritatem referentes rogarent ſibi proximos.[e] Reuerſis qui miſſi ad oraculũ erant, ac reſponſum exponẽtibus, Thebani illud nihili faciẽtes quod referebatur, vt rogarent proximos, dicebant, Nũquid non proximè nos incolũt Tanagræi Coronæique & Theſpienſes, qui noſtri aſſiduè commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiſcum tolerant? quid hos rogari oportet?[f] nunquid potius hoc non habendum pro oraculo? Hæc illis ratiocinantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis ſignificare velit oraculum videor mihi intelligere. Aſopi duæ filiæ fuiſſe traduntur, Thebe & AEgina, quæ quoniam ſorores ſunt, opinor deum reſpondere nobis vt AEginetas rogemus vicem noſtram vlciſci.

a Pecuniarum à ſingulis in pretiũ redẽptionis perſolutarum.

b Remiſſè agere voluiſſe. *Vel, Operam ſedulò non dauiſſe.*

c Horum igitur res ita ſe habebant. *Vel, Hæc igitur erat rerum Atheniẽſium ſtatus.*

d Ad Polyphemum.

e Reuerſi conſultores oraculi, quod abeo reſpõſum erat expoſuẽrunt, conuocata concione. Thebani, quum audirent quod illi dicebant, *nimirum* vt proximos rogarẽt, Nónne inquiunt proximè nos habitant Tanagr.

f Imò *videndum* ne aliud potius ſibi velit oraculũ.

A χρεμάμεναι ἐκ τειχέων ὑπεπλωσμένων πυελίσκου τοῦ Μήδου. αὐτίον δὲ τοῦ μεγάθεος τοῦ περὶ ἐσπέρην τετραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον. Ὁ δὲ, ἀριστερῆς χειρὸς ἔσηκε πρόσω ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. Ὑπεγέγραπται δέοι τάδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
B Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι σιδηρέῳ ἔσχεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μὲν νυν πλέω ἐξεκοσμέατο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πάντα τρόπον ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας
C περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὧν τοῦτο ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προεθύμεετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἐπρήνασσον.

Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι πᾶσαν Ἀθηναίοις. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτέων οὐκ ἔφη αὐτοῖσι ἐᾶν τίσιν, ἐς Πολύφημον δ' ἐκέλευε
D σφᾶς ἐλθεῖν τὴν ἄγχισα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἀλίζεσθαι ποιησάμενοι. ὡς ἐπεπύθανοντο δὲ λεγόντων αὐτέων τὴν ἄγχισα δέεσθαι, εἶπέν τις Θηβαῖος ἀκούσαντες τούτεων, Οὐκ ἄρα « ἦν ἄγχισα ἡμέων οἰκέοισι Τανάγραιοί τε καὶ « Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡ- « μῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνοπλίζονται φέ- « ρεσθαι τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; « E ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ἦ τὸ χρηστήριον. « τοιαῦτα δή τι διαλεγομένων, εἴ τις δὴ κοτε μα- « θὼν τις, Ἔγωγέ μοι δοκέω συνῆκαι τὸ ἐθέλει λέ- « γειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον. Ἀσώπου λέγονται γε- « νέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τούτεων « ἀδελφεὴν ἐούσεων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων « δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι Ἀμφικτιόνων ἡμφικτιόνων. « καὶ, οὐ γὰρ

« ἦν ἡμῶν
πῶν

καὶ, οὐ γάρ τις γνώμη τούτης ἀμείνων ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ὑπακηκοότες τε τὸ χρηστήριον σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων αἰχιστέων. οἱ δὲ σφι αἰτέοισι ὑπεκρίνατο πρὸς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. πειρησαμένων δὴ τῶν Θηβαίων τε καὶ τῶν συμμαχίδων τῶν Αἰακιδέων, καὶ πεπληγότων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὖθις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοῖσι μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, διὰ δαιμονίην τε μεγάλην ἐπαρθέντες, καὶ ἐξ ἧς παλαιῆς αἰτίης μνησθέντες ἐούσης πρὸς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ὑπερεμπλώσαντες γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ὑπερπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικήν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, καὶ δὴ τῆς ἄλλης πρὸς θαλάσσης πολλοὺς δήμους, ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο. Ἡ δὲ ἐξ ἧς ἡ πρόσθεν ἀπεχθείη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐγίνετο δὲ ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε· Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀπεδίδου· περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύσασθαι· καὶ σφι ἱδρυσαμένοισι, ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπηρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι πότερα χαλκοῦ ποιεόντας τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου. ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίῃ σφι δοιῶσι ποιέεσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· (λέγεται δὲ ὡς ἐλαῖαι ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ Ἀθήνησι) οἱ δὲ ὅτι τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἔτεος ἑκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ πολιάδι ἱερά, καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ. καταινέσαντες δὴ ὑπὸ ταύτῃσι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τουτέων ποιησάμενοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἡ τε γῆ σφι ἔφερε καρπὸν, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνεθηκαν. τοῦτον δὲ τὸν χρόνον, καὶ τὸν πρὸ τούτου, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἦρχον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, ἀφαιρεόμενοι ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον πρὸς ἀλλήλων καὶ Αἰγινῆται.

A Thebani, quoniam nulla quàm hęc visa est dici potior sententia, protinus misêre ad AEginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixere se mittere cũ eis AEacidas. Societate AEacidarum freti Thebani, quum lacessissent Athenienses, accepta offensione aduersæ pugnæ, iterũ auxilia virorum remissis AEacidis orauerunt. Quorum prece moti AEginetæ, tum magnitu-

B dine opum inflati, tum pristinæ inimicitiæ quam gessere cum Athenien sibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienses [a]Bœotiis incumberent, ipsi longis nauibus in Atticam traiicientes, cũ alios multos populos in cætera ora maritima, tum Phalerum diripuerunt, magnam ex hac re calamitatem Athenien sibus afferentes. Inimicitia autẽ quam

C AEginetæ aduersus Athenienses habebant, ex hoc initio extitit: Epidaurii, quum sua ipsis terra nihil redderet, de hac calamitate Delphicũ consuluere oraculum. Quibus Pythia iussit vt Damiæ & Auxesiæ simulacra erigerent: & postquam erexissent, melius secum actum iri. Sciscitantibúsque Epidauriis vtrum ex ære facerent illa an ex lapide, respõdit se è neutro fieri sinere, sed è ligno oleagino, oleæ tamen, non

D oleastri. Rogabãt igitur Epidaurii Athenienses vt sibi permitterent oleam incidere, qui scilicet oleas illas sacratissimas esse existimarẽt. (fertur etiam nusquam gentium nisi Athenis illa tempestate oleas fuisse.) Athenienses se verò dixerũt concessuros, hac tamen lege, si quotannis illi sacra Mineruæ vrbanæ & Erechtheo afferrẽt. Accepta conditione Epidaurii quæ rogabant impetrauerunt, & simulacra ex his

E oleis fabricata statuerunt: terráque sua fructum eis ferẽte, quod cõuenerat Athenien sibus persoluebãt. Eo tẽpore atque superiori AEginetæ Epidauriis parebant tũ in aliis tũ verò in litibus, quas AEginetæ inter se vel actores, vel rei illuc se cõferentes agebãt:

a Bœotos bello premerent.

verùm ex eo tempore fabricatis nauibus, nullo consilio vsi, ab Epidauriis desciuerunt. Factáque hostes, ac mari potiti, cùm alias clades inferebant, tum simulacra Damiæ & Auxesiæ surripuerunt: eáque asportata, in regionis suæ mediterraneo loco statuerunt, cui nomen est OEæ, viginti fermè procul ab vrbe stadiis. Hoc in loco illis erectis, supplicabant sacrificiis atque iocabundis choris mulierum, denis viris vtrique dæmonum assignatis, qui choris præessent. Chori autem neminem virum [a] nuncupabant, sed indigenas fœminas: quæ ceremoniæ apud ipsos quoque Epidaurios fuerãt. Surreptis statuis, Epidaurii quod fuerant pacti Athenien̄sibus non soluebãt: cuius rei quum à nuntiis Athenien̄sium admonerentur, reddere rationem cur iniurii non essent: se enim quandiu apud se statuas habuissent, quod conuentum erat exoluisse, eisdem iam viduatos, non debere exoluere, sed AEginetas, qui illas haberent: à quibus id exigi iubebant. Ad eas repetendas AEginam Athenienses misêre. AEginetæ negare quicquam negotii esse sibi cum Athenien̄sibus. Athenienses autem aiunt, post repetita simulacra, triremem missam publicè cum ciuibus quibusdam: qui AEginam quum venerunt, simulacra, tanquam è suis lignis facta, conati sint suis sedibus emoliri vt asportarent: quúmque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitruo terræmotum extitisse: eáque de re illos remiges qui trahebant simulacra, ab his in amentiam esse conuersos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuò trucidasse, donec vnus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant. AEginetæ verò negant illos vna cum naui veniss̄e,

a Probris infectabantur.

A Ὁ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νηὸς τε ἐπεξαμένοι, καὶ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων· ἅτε δὲ ἐόντες θαλάσσιοι, ἐδῃλέοντο αὐτούς. ὥστε δὲ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ἀνῃρέοντο αὐτέων. καὶ σφεα ἐκόμισαντό τε καὶ ἱδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὸ μεσόγαιαν, τῇ Οἴη μὲν ὄνομα, σταδίοι δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ἐς εἴκοσι ἀπέχει. ἱδρυσάμενοι δὲ ἐν B τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίῃσί τε σφεα καὶ χορῶν ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν. καλέεται δὲ ὁ χορὸς οὗτος μὲν ὄρθιον, τὰς δὲ γυναῖκας. ἐόντων δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἐξουσίαι· εἰσὶ δὲ σφι καὶ ἄῤῥητοι ἐξουσίαι. κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ Ἀθηναῖοι ἐμήνυον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι. C οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδικηῖεν. ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ὁπότε τελέῳ τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐξερῆσθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶ ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἐγγὺς αὐτὰ Αἰγινήτας χρήσασθαι ἐκέλευον. τοὺς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ D Ἀθηναίοισι εἶ οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μὲν νυν λέγουσι, μὴ τῷ ἀπαιτήσιν ἀποσαλεύειν τειρεῖ μιν τῶν αὐτῶν τούτους· οἱ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο ἐν τῷ βάθρῳ ἐξαιρέειν, ἵνα σφεα ἀναχομίσωνται. οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καί σφι ἕλκουσι, βροντήσαι τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τελεσθέντας τοὺς ἕλκοντας, ὑπὸ τουτέων ἀλλοφρονήσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πο- E λεμίους· ἐς ὃ ἐκ πάντων ἕνα λιφθέντα, ἀναχωρῆσαι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν νυν ὧδε λέγουσι γλιχόμενοι· Αἰγινῆται δέ, οὐ νηὶ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους,

γρ. ἐκόμισάν τε

γρ. κεκρημένοισι

γρ. αὐτῶν αἱ

(μάλω μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλοῖα μιῆς, καὶ εἰ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμυνέεσθαι αὐτοῖσι ὑπετέοντο) ἀλλὰ πολλῇσι μετὰ ταῦτα πλέουσι σφι ἐπὶ τὴν χώρην αὐτοὶ δὲ σφι εἶξαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. Οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, ὅτε εἰ ἔασαν συμμισγόμενοι ἐς τὴν ναυμαχίην, κῶς ἂν εἶξαι, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἱόντι καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίους μὲν νυν, ἐπεί τε σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβαίνοντας ἀπὸ τῶν νεῶν, πρὸς τὰ ἀγάλματα. ἐὸν δυνατὸν οἱ αἰεὶ ἀπαίσασθαι ἐκ τῶν βάθρων αὐτά, ὅτε δὴ ὠθεόμενοι ἀνίης ἔχοντες, ἕλκειν, ἐς ὃ ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τῷ αὐτῷ ποιῆσαι ἐμοὶ μὲν ἄπιστα λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γόνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσεῖν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον διατελέειν ὕστερα ἐόντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μέλλοιεν ὑπὸ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι. τοὺς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβαίναι ἐς τὴν Αἰγινέων, καὶ πρῆξαι βοηθέοντας σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβαίνοντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ ὑποφανησάντων τοῦτο Ἀθηναίοισι ὑπαπεσεῖν ἐπὶ τὰ μετέωρα μεμφομένους τὸν ἀπὸ τῶν νεῶν. ἅμα τε ἐν τούτῳ τῷ βροντῆσαί τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι. λέγεται μὲν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργείοισι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τουτέων φεισάμενον· Ἀθηναῖοι δέ, τὸ δαιμόνιον. φεισάμενον μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσαι τρόπῳ τοιῷδε χρεωθέντα. ἐλθὼν γὰρ ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ἀπήγγελε τὸ πάθος· πυθομένους δὲ τοὺς γυναῖκας τὰς ἐπ' Αἰγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δηΐον τι ποιησαμένους, χεῖνον μοῦνον ὀΐζ ἀπολυτῶν σωθῆναι, περιιέναι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὅκου εἴη ὁ ἑωυτῆς ἀνήρ. καὶ τοῦτον μὲν ὕστερον διαφθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι καὶ πάθεος δεινοτέρου τι δόξαι γενέσθαι εἶναι ὃ τὰς γυναῖκας ἐργάσασθαι. ἄλλῳ μὲν δὴ οὐκ ἔχω ὅτεῳ ζημιώσωσι γυναῖκας, τὰς ἐπαθήτην μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα,

(facilè enim se vnam nauim, atque adeo compluscul as, etiamsi sibi nullæ fuissent naues; fuisse propulsaturos) sed cum compluribus in ipsorum terram inuasisse, se verò cessisse, nec pugna nauali contendere voluisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an, quia impares se esse ad pugnandum agnoscerēt, cesserint: an volentes permiserint illos facere quod fecerunt: Athenienses certè, quòd nulli propugnatores obstarent, egressos è nauibus ad simulacra se cōuertisse: & quum ea è suis vestigiis amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum trahèrentur, fecêre rem apud me fide carētem, alicui alteri credibilem. aiunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper genu nixa permānsisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: Se verò, quòd audirent sibi bellum ab Athenienſibus illatū iri, præparasse Argiuos vt sibi aduersus Atheniēses in AEginam descendentes adessent auxilio. Eósque, quum latuissent hostem in traiiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præsciissent, à nauibus discluſos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræmotúmq; extitisse. Hæc ab Argiuis AEginetisque commemorantur. Athenienses quoque cōfitentur vnum omnino è suis incolumem in Atticam reuertisse, quem tamen Argiui aiunt superstitem fuisse ex Attico exercitu quem ipsi profligassent. Eūdē Athenienses, dæmonio incolumē, nihilo secius periisse referunt, hunc in modū: Quū Athenas se recepisset, cladémq; renuntiasset, vxores eorum qui aduersus AEginā profecti fuerāt, indignè ferentes vnum ex omnibus esse reducē, circumfusas hominem prehendisse, ac fibulis vestimentorum pupugisse, percontātes singulas vbi suus vir esset, atque hoc modo hunc fuisse cōfectum. Idq; factum mulierum visum esse Atheniēsibus ipsa clade tristius. in quas quum alia ratione animaduertere non possent, vestem illarum in Iadem mutauerunt.

nam antea Doridem veſtem gerebant Atticæ fœminæ, ſimillimam Corinthiæ. eã itaque mutauerunt in lineam, ne fibulis vterentur.[a] Quanquam reuera ſi ratione vtamur, non las olim veſtis fuit, ſed Caira, quoniã omnis priſca veſtis fœminarũ Græcarũ eadem erat quæ nũc, quam Doridem appellamus. Præterea Argiui & AEginetæ idem adhuc faciunt, apud quorum vtroſque mos eſt fibulas faciendi ſeſcuplas menſura quàm tunc conſueuerat: quas præcipuæ fœminæ eorum templis deorum conſecrare ſolent, neque aliud quicquam Atticũ illic offerre, ne vrceum quidem, ſed ex ollis gentilibus in poſterum ibidem potare. Eôque contentionis proceſſêre Argiuæ atque AEginææ mulieres cum Atticis, vt ad meam vſque ætatẽ fibulas geſtauerint quàm antea grandiores. Odiorum principiũ AEginetarũ in Athenienſes hoc, quemadmodũ commemoratũ eſt, extitit. Cuius rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes, libẽter Thebanorum rogatu auxilium tulêre Bœotiis AEginetę. Qui quum maritima Atticæ vaſtarent, Atheniẽſéſque aduerſus AEginam expeditionem inirẽt, aduenit è Delphis oraculum, vt ab AEginetis lædendis triginta annos abſtinerent, tricesimo anno, quum fanũ AEaco dicaſſent, bellum cum AEginetis inchoarent, ad votum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuò inferrent, fore vt interea multa detrimẽta acciperent & inferrẽt, ſed ad extremum illos[b] ſubigerent. Hoc oraculum ad ſe Athenienſes allatum vbi audiere, eatenus ei obtemperandũ cenſuerũt vt AEaco fanum dicarent, quod nunc in foro extructum viſitur:[c] ſed triginta annis non eſſe abſtinendũ, quòd videlicet audiſſent eſſe fatale, multa ſe paſſuros indigna ab AEginetis, ſi bello abſtinerẽt.

His tamen ad vlciſcendum ſe parantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonii, audito commẽto Alcmæonidarum erga Pythiã, & quæ egiſſet Pythia

a Vt tamen verũ fateamur, nõ Ionica eſt hæc veſtis ab antiqua origine, ſed Caira. omnis enim priſca veſtis Græcarum mulierum eadem erat cum illa quam nunc Doricam appellamus. At verò Argiuis & AEginetis hac de cauſa cõſuetudinem iſtam inualuiſſe *aiunt*, vt fibulæ fiant menſuræ ſeſcuplo maioris quàm quæ tum recepta erat. quin etiam mulieres apud eos templo deorum fibulas præcipuè conſecrare, *vel fionlas pro donariis offerre*: Atticum verò, nihil, ac ne laterẽ quidem, templo offerre: atque adeò vt ibi ex vreeis ſuæ patriæ potarent, more poſtea receptum fuiſſe. *Animaduertendum eſt autem, in Græco textu interpunctionẽ quæ eſt poſt ποιῆσαι inde tranſlatã ponendam eſſe poſt εἶναι, vt ſit,* ἔτι τὸδε ποιῆσαι νόμον εἶναι. *V*

b *Vel potius*, Ipſi ſubigerentur.

c Sed annos triginta non abſtinuerunt, *vel ſupерſederunt*, quũ audiſſent ſibi eſſe abſtinendum, paſſis hoſtilia ab Æginetis. His tamẽ ad vlc.

ἐφόρεον γὰρ δὴ πρότερον αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τὴν Κορινθίων τῇ παραπλησιωτάτην· μετέβαλον ὦν ἐς τὸν λίνεον χιτῶνα, ἵνα δὴ περόῃσι μὴ χρέωνται. ἔστι δέ, ἀληθέϊ λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἡ ἐσθὴς ὁπαλαιόν, ἀλλὰ Κάιρα. ἐπεὶ ἥγε Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἥ αὐτὴ ἐὼν, τῷ νεῷ Δωρὶς καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ πρὸς τοῦτο ἔτι τόδε ποιῆσαι. νόμον εἶναι τὰς σφι ἑκατέροισι τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέζου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀναπτήναι τὰς γυναῖκας. Ἀπιχνέεται δὲ μήτε τι ἄλλο πρὸς σφέων πρὸς τὸ ἱρὸν, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρείδων ὀπιχωρίων νόμον ὅλοισι τοῦτον αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μὲν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρότερον· τῆς δὲ ἔριδος τῆσδε Αἰγινῆται Ἀθηναίοισι γενομένης ἀρχὴ ἦν τάδε εἰρηται ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων ὀπιχαλεομένων πρόθυμος τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων, αἰσχυνόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὲ ἐλήϊσαν τῆς Ἀττικῆς τὰ παράλια καὶ Ἀθηναῖοι ὁρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν, ὀπιχρόνους ἀπὸ τῶν Αἰγινητέων αἰτίου τετράκοντα ἔτεα, τῷ ἑνὶ δὲ τετράγωνῳ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἄρχεσθαι τὸν πρὸς Αἰγινήτας πόλεμον· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται. ἐὼν δ' αὐτοῖσι ἐπιτρέπων, πολλὰ μὲν σφέας ὦν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψασθαι. Ταῦτα ὡς ἀπενεχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαντο τοῦτο τὸ νῦν ὄπι τῆς ἀγορῆς ἱδρυται· τετράκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέμενον, ἀκούσαντες ὅκως χρεὼν εἴη ὀπιχρᾶν πεπονθότας ὑπ' Αἰγινητέων ἀνάρσια.

Ἐς ὑμνεῖον δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων τρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῆ Ἀλκμεωνιδέων ἐς τὸν Πυθίῳ μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆ Πυθίης

πρὸς Κορινθίων
τῇ παραπλησιωτάτην
τῆς περόνας
τῆς ἔριδος

ὅπῃ σφέας τε καὶ τοὺς Πισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμία ἐφαίνετο τοῖς τῶν Ἀθηναίων. ἔτι τε τοῖς τύπῳσι ἐκπεπρωμένοι σφέας ὁ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀπάρτια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῷ τοσούτῳ μᾶλλον ἔσαν ἀδαήες, τότε δὲ, Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμοὺς, τοὺς ἔκτηντο τοσούτῳ μᾶλλον οἱ Πισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλιφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἐώρων αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἑτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν εἴη τὸ ἦθος τὸ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον δὲ ἑωυτῶν ἂν γένοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀδρανές, καὶ πειθαρχέεσθαι ἕτοιμον· μαθόντες ταῦτα ἔκλεψαν, μετεπέμποντο Ἱππίην τὸν Πισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃν καταφεύγουσι οἱ Πισιστρατίδαι. ἐπεί τε δὲ σφι Ἱππίης καλεόμενος ἦκε, μετεπέμψαντο καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγόν

» σφι Σπαρτιῆται τάδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, συγχινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς. ἐπαρθέντες γὰρ χρηστηρίοισι μαντηίοισι, » ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν ταμιάλισα, καὶ » ἀναδεκομένους ὑποχειρίους παρέξειν τὰς » Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα, δῆμῳ » ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί » τε δι' ἡμέας ἐλεύθερος ἀνέκυψε, ἡμέας » μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων ὑβρίσας ἐξέ» βαλε, δόξαν δ' ὑφ' ἑωυτοῦ ἀνέηκε· ὥστε ἐκμε» μαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ τοιοῦτοι αὐτέων » Βοιωτοὶ δὲ Χαλκιδέες, τάχα δὲ τις καὶ ἄλλος » ἐκμαθήσεται ἁμαρτών. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνα ποιήσαν» τες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθά σφεας ἄ» μα ὑμῖν ἀπικόμενοι πισαλ. αὐτὰρ καὶ δὴ » τῶνδε εἵνεκα τόνδε τε Ἱππίην μετεπεμψάμε» θα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῷ τε » λόγῳ καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς » τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ ἀπελήμεθα.

A in ipsos atque Pisistratidas, duplicem se iacturam fecisse animaduertebant: quòd & suos hospites è patria eiecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia ab Athenienſibus haberetur. Præterea oraculis vrgebantur, denuntiantibus multa ipsis & [a] indigna ex Athenienſibus futura, quorum antehac securi fuissent, præsertim ex eo quod à Cleomene Spartam reuerso didicerant. Etenim Cleomenes potitus est ex

202 B arce Athenienſiũ oraculis quæ à Pisistratidis prius possessa, quum illi expellerentur, [b] relicta fuerant in templo. Ea Lacedæmonii vbi per Cleomenem accepere, & animaduertebant Athenienses augescentes, nec ad ipsis obtemperandum vllo modo esse animatos: præterea genus Atticum quod sub tyrãnis fuisset infirmum, & ad parendum promptum, nunc parta libertate ipsis par existere: hæc omnia

C consiſderantes, accersierunt Hippiam Pisistrati à Sigeo Hellespõti, quò Pisistratidæ confugerant. Postquam Hippias accersitus adfuit, accitis etiam aliorum ſociorum nuntiis, ita Spartiatæ apud eos verba fecêre, [c] Agnoscimus viri ſocii, nos haud rectè egisse, qui mentitis oraculis inducti, viros qui erant nostri imprimis hospites, [d] quíque in animum inducebant præbere no-

D bis Athenas obnoxias, è patria eiecimus. & quũ hæc fecerimus, tamen ingrato populo vrbẽ tradidimus: qui posteaquã per nos [e] liberatus, despexit nos, pariter ac regem nostrũ per dedecus detrimẽtúmque eiecit: inflatúsque superbè, famam auget, præcipuè quidem Bœotos suos finitimos atque Chalcidẽses didicisse qui ipsi sint: sed fore fortassis vt alius quis, si peccauerit, idem discat. Quare, quoniam in illis agendis

E peccauimus, nũc demus operam vt illuc vnà vobiscũ euntes, supplicium de illis sumamus. Hac enim de causa Hippiam & vos è sua quosque vrbe accersiuimus, vt publico consensu & cõmuni exercitu reducentes hunc Athenas, reddamus ei quę abstulimus.

d Hostilia, *Gelà troscia*, ab Atheniſibus. quorum *oraculorũ* antea quidem ignari fuerant, tum verò cognita habuerant, quum Cleomenes ea Spartã attulisset. iis enim potitus est ex Athenienſium arce oraculis quę, *&c. Οἱ τῶν τοσούτου referat ad χρησμούς.*

b In templo reliquerant: relicta autem Pisistratus acceperat. Lacedæmonii igitur, quum hæc oracula in eorũ manus peruenissent, Athenienſium potentiam crescere & ad parendum ipsorum imperio nullo modo animatos esse videntes, quum apud se consideraſſent, gentem Atticam tãtisper dũ libertate potiretur, *Gel sui iuris esset*, viribus parẽ suæ esse futuram, atsi tyrannide coerceretur, infirmã & ad imperata faciendum fore promptam: hæc, *inquam*, omnia quum animaduertissent, accersiuerunt Hipp.

c Consci nobis sumus nos haud rect.

d Quíque se Athenas in potestatem nostram redacturos receperant.

e Liberatus, animo erigi cœpit, nos regẽque nostrum per contumeliam eiecit: atque adeo superbè inflatus, suam potentiam auget: vt & iam didicerũt potissimùm quidem finitimi eorũ Bœoti & Chalcid. discet verò fortasse & alius quẽ peccare contigerit. *τ. non cautè se erga illos gerere. Quod tamen potest aliter etiam exponi, sicut & illud δόξαν φύσας.*

Hæc Spartiatæ. Quæ quum alii socii non probarent, quúmque silentium tenerent, Corinthius Soscles ita loquutus est, [a] Eo tẽpore cœlum sub terra, ac terra superior cœlo erit, hominésque domicilium in mari habebunt, quo tempore vos Lacedæmonii rebus publicis euersis, tyrannides in vrbes introducere conabimini. quibus nihil est in rebus humanis neque iniustius neque magis mortiferum. Quòd si bonum vobis videtur ciuitates subesse tyrannidi, ipsi vobis primi tyrannum constituite, atque ita vt aliis constituatis operam date. At nunc ipsi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementissimè cauentes, hoc in socios studetis efficere: qui si essetis, vt nos sumus, experti, meliorem quàm nunc facitis, de hac re [b] sententiam diceretis. Nã ista res apud Corinthios ciuitatis perturbatio fuit. quum esset apud eos paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, vrbem incolerent, vltro citróque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum vni nomine Amphioni nata est filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarũ ducere volebat, duxit Eetiõ Echecratis filius, è Petra quidem tribu, sed oriundus à Lapithe ac Cæneo. Qui quum neque ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, missus est Delphos ad consulendum de prole. eum introeuntem statim Pythia his versibus compellauit,

Eetion, te nemo (licet sis tantus) honorat.
Conceptum pariet saxum graue Labda, monarchos
Qui cadet in ciues, emendabítque Corinthum.

[d] Hoc oraculum quod Eetioni redditum est, cõdem tendebat quò alterum antea Bacchiadis redditum, haud prius intellectũ quàm hoc renuntiatum est in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robustum, sæuum, genua & qui multa resoluet.

[a] Nunc profectò cælum sub terra erit, terráque cælo supereminebit, homines mare incolẽt, pisces domicilia prius hominum accipient, quum vos Laced. reb. pub. euers. t. in vrbes reducere conemini. quibus nihil in reb. hum. nec magis iniustum est, nec magis sanguinariũ. *Perinde acsi diceret, cum poeta, Omnia naturæ præposterа legibus rebunt, Páisque suũ mundi nulla tenebit ter. Omnia iã fiẽi fieri quæ posse negabam: quum Vos Laced. adeo mutati sitis Vt, &c. Sed legẽdum* ἢ δὴ ὅ, τι σὺ ἐρεῖς, *&c.*

[b] Sententiã proponeretis. Talis erat Corinthiis vrbis status, vt penes paucos imperium esset. Quũ igitur ii qui Bacchiadæ cognominabantur, ciuitatis gubernacula tenerent, & vltro citróque matrimonia inter se contraherent, cõtigit vt vni ex his, qui Amphion vocabatur, filia nasceretur quæ clauda esset, nomine Labda. Eã quòd nullus Bacchiadarũ ducere vellet, duxit Eetion, *&c.*

[c] Quod cadet. *neque enim videtur posse aliò referri* πετῖται *quã ad* ὀλοίτροχον.

[d] Hæc oraculum Eetioni respondisse, Bacchiadis renuntiatur, qui quod prius editũ de Corintho fuerat oraculum nõ intelligebãt, quũ eõdem quò & illud Eetioni redditũ, pertineret.

οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων ὁ πλῆθος οὐκ ἐδέκετο τοὺς λόγους· ⓐ μᾶλλον ἄλλοι ἠσυχίην ἦγον· Κορίνθιος δὲ Σωσικλέης ἔλεξε τάδε, Ἦ δὴ ὅτε ὁ οὐρανὸς ἔσται ἐνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπερ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ⓑ ἀνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσσῃ ἕξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἀνθρωποι, ὅτε ὑμεῖς ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσοκρατίας καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας καταγιν παρασκευάζεσθε. τῷ δ' ἐστὶ ἀδικώτερον οὐδὲν ὀφθῆναι κατ' ἀνθρώπους οὔτε μιαφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε καθιστάναι· νῦν δὲ, αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες τυραννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γινέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους. εἰ γὰρ αὐτοὶ ἔμπειροι ἦτε, καὶ πάρος ἡμεῖς, εἴχετε αἰεὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἢ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἰῇ πόλιος κατάστασις τοιήδε. ἰῇ ὀλιγαρχίη, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίονι γὰρ ἐόντι τουτέων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλὴ· οὔνομα δέ οἱ ἰῇ Λάβδα. Ταύτην (Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι) ἔχει Ἠετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δήμου μὲν ἐκ Πέτρης ἐών, ἀπάρχων δὲ αὐτέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης. ἐπὶ δὲ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες ἐγίνοντο· ἐσάλπιγξ ὧν ἐς Δελφοὺς παρεγένου. ἐσιόντα δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοῖσιδε τοῖσι ἔπεσι,

Ἠετίων, οὔτις σε τίει πολυτίμητον ἐόντα.
Λάβδα κυεῖ, τέξει δὲ ὀλοίτροχον· ἐκ δὲ πεσεῖται
Ἀνδράσι μουνάρχῃσι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.

Ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαγγέλλεται πάλιν τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι ὁ μὲν πρότερον ἠνιόμενον χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἰὸν ἄσημον, φέρον τε ἐς πᾶσι καὶ τὸ τοῦ Ἠετίωνος, καὶ λέγον ὧδε,

Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κυεῖ. τέξει δὲ λέοντα
Καρτερὸν, ὠμηστὴν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.

Ταῦτά νυν βὶ φρόζεσθε Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλλιρόην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεσσα Κόρινθον.

τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι τοῖσι ἐν Δελφοῖσι χρηστήριον ἡμόρμενον, ἐὸν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ τῷ Ἠετίωνι ἡμόρμενον ὡς ἐπυθόντο, αὐτίκα καὶ τοῦτο ἐνόησαν, ἐὸν σοφὸν τῷ Ἠετίωνος. σοφέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἠετίωνι ἡμέεσθαι γόνον ἀμφοτεῖραι. ὡς δὲ ἔτεκε ἡ γυνή, πάντες πέμποισι σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ κατοίκηντο Ἠετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς τὴν πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἠετίωνος, αἴτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφροσύνης τοῦ παιδὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὁδὸν, τὸν πρῶτον αὐτέων λαβόντα τὸ παιδίον πρόσω διῖσαι. ἐπεί τε οὖν ἔδωκε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν δεινὴ τύχη προσεγέλασε τὸ παιδίον. καὶ τὸν, φρασθέντα τοῦτο, οἰκτὸς μὴ ἴσχει ἀποκτεῖναι. καὶ τοῖσι τείρεος δὲ παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομένου διεργάσασθαι. ἀποδόντες δὲ ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ τὸ παιδίον, καὶ ἑστεῶτες ἔξω, ἑστεῶτες ὅτι τῶν θυρέων, ἀλλήλων ἄπτοντο, καταμώμενοι· καὶ μάλιστα δὲ τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οἱ ἐποίησε χρῆν τὰ δεδομένα. ἐς ὃ δὴ σφι χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτῶν παρελθοῦσα πᾶσα φόνου μετέχειν. ἔδεε δὲ ἐν τῷ Ἠετίωνος γόνῳ Κορίνθῳ κακὸν ἀναβλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς τῇσι θυρῇσι· δείσασα δὲ μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κατακρύπτει ἐς τὸ ἀφεγγέστατον οἰκήματος τῶν ἐφαίνετο ἐόν, ἐς κυψέλην. ὡς δὲ ἐπεσάμην ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο, πάντα ἐρευνήσοντες μέλλοιεν. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ἐσελθοῦσι γὰρ καὶ διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπεμψαντας, ὡς πάντα ποιήσαντα τὰ ἐκεῖνοι ἐνετείλαντο. οἱ μὲν δὴ, ἀπελθόντες, ἔλεγον ταῦτα.

A *Hæc bene nunc animis versate Corinthia proles,*
Qui colitis pulchram [a] Pallenem, altámque Corinthum.

a Pirenen,

[b]Id oracultum quum ad eã diem fuisset indeprehensum, simulatque ex hoc Eetionis patuit eodẽ vtrumque pertinere, silentio supprimere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et vt primùm mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad tribum in qua habitabat Eetion, qui puerum extinguerent. Isti, postquam ad Petram peruenere, & ad Eetionis atrium accesserunt, puerum petũt. Labda cur veniſſent ignara, [c]paternæque beneuolentiæ causa veniſſe eos rata, affert filium, & in vnius eorũ manum porrigit. erat autem inter viam constitutum, vt qui primus eorum puerum cepisset, is humi illum allideret. Verùm diuina quadam fortuna puer ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi cõsideranti miseratio subiit pueri occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volẽte, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante ianuam stantes, alius alium incusabãt castigabántque, sed primum præcipuè, qui ex conuento non fecisset: donec interiecto temporis spatio placitum est vt rursus introgressi, omnes fierent participes cædis. Sed necesse erat ex Eetionis stirpe germinari Corintho perniciem. nam Labda stans pro foribus, hæc omnia exaudiebat: eóque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerum interimerent, asportauit, & in mensura frumentaria occuluit: qui locus visus est minimè inuestigabilis, quum sciret, illos, si redirent ad inuestigãdum puerum, omnia scrutaturos: vt & contigit. nam introgressis & scrutantibus vbi non apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: atque ita reuersi dixerunt.

b Quum igitur Bacchiadæ huius oraculi sibi prius redditi mentem assequi non possent, quùm audiuerunt id quod Eetioni erat redditum, tũc illudetiã prius intellexerunt, cum illo Eetionis congruens. Quum autem & hoc intellexissent, silentio suppresserũt, nascituram Eetioni prolem interficere in animo habemtes.

b Ad gratulandum patri ven.

Posthæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod deuitauerat in cypsela, *id est mensura frumentaria*. Vbi autem in virilem adoleuit ætatem, consulenti oraculum Delphis, anceps est redditum, quo fretus Corinthũ aggressus occupauit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples nostras hic qui descẽdit ad ædes
Cypselus Eetides, clarę rex esto Corinthi,
Ipse, & eo nati, sed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem, hoc erat. Cypselus verò tyrannide potitus, talis extitit vt Corinthiorum multos insequutus sit, multos pecunia, longè plurimos anima priuauerit. Cui, quum triginta regnasset annos, bene vita defuncto successit in tyrannide filius Periander, qui inter initia mitius agebat quàm pater: sed vbi per nuntios consuetudinem habuit cum Thrasybulo Mileti tyranno, multo magis quàm pater cruentus effectus est. Missо enim præcone, Thrasybulum interrogauit qua ratione ipse rebus tutius constitutis, ciuitatem pulcherrimè gubernaret. Thrasybulus, eo qui à Periandro missus erat, extra oppidum educto, ingressus est rus quoddam satum, & vnà cum eo segetem interambulans, sciscitabatur hominem de suo aduentu è Corintho, detruncans atque abiiciens vt quanque videbat spicam inter alias extantem, donec segetem formosissimam atque densissimam hunc in modum corrupit: prædiúmque illud peruagatus, nullo verbo reddito præconem remisit. Reuersus Corinthum præco, auido præceptionis audiendæ Periandro, negauit sibi quippiam respondisse Thrasybulum, & mirari quòd se ad virum vesanum Periander misisset, & sua ipsius destruentem: exponítque quæ ex Thrasybulo vidisset. Periander id quod à Thrasybulo actum erat intelligens, atque interpretans sibi

A Ἠετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ηὐξάνετο· καί οἱ Λαφυγάντι τύτον τὸν κίνδυνον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὔνομα ἐτέθη. αὐξηθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐλήφθη ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς, ὅδε ἦν,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς Β κλεινοῖο Κορίνθου·
Αὐτὸς, καὶ παῖδες παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.

Ὃ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ Κύψελος, τοιοῦτος δή τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῷ δ' ἔτι πλείους τ' ψυχῆς. ἄρξαντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ Λαφλυσάντος τὸν βίον ὦν, Β' ὀγδοήκοντα ἔξαντος

C Λαίδοχος οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος ἐγένετο. ὁ δ' ἐμοὶ μὲν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἠπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεί τε δὲ ὡμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μιαιφονώτερος. πέμψας γὰρ κήρυκα, ἐπυνθάνετο ὁντινα τρόπον ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τὰ πρήγματα, κάλλιστα τὴν πόλιν οἰκήσοι. Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα κήρυκα Β' ἀσφαλέστατα διέθηκε

D τῶν Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος. ἐσβὰς δ' ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξήιε τὸ λήιον, ἐπειρωτῶν τε καὶ διαποδίζων τὸν κήρυκα ἔπεσθαι ἐκ Κορίνθου· ἄπιξιν καὶ ἐκέλευε αἰεὶ ὅκως τινὰς ὁδὸν τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων· κολούων δὲ, ἔρριπτε ἐς ὃ τοῦ λήιου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθαρτο τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον, καὶ ὑποθήμονος ἔπος οὐδέν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ E κήρυκος ἐς τὴν Κόρινθον, ἦν προθυμὸς πυθέσθαι τὴν ὑποθήκην ὁ Περίανδρος· ὁ δὲ οὐδὲν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ὑποθήσεσθαι, θωυμάζειν τε αὐτὸν, πρὸς οἷόν μιν ἀνδρα ἀποπέμψαι, ὡς παραπλήγά τε καὶ τῶν ἑωυτοῦ σινάμορον· ἀπηγεόμενος τά περ

τοῖς Θρασυβούλου ὁπώπεε. Περίανδρος δ', συνιεὶς τὸ ποιηθέν, καὶ νόῳ ἔχων ὡς οἱ

204

» ἐπ' ἐπῆλθε τὸ Θεσπρώτου βουλος ταις ὑπερέχοις A ab illo præceptum. vt eminentissimos quosque populariũ interimeret, tunc verò omnem inciues sæuitiam exercuit, interficiendo ac persequendo cõsummans id quod à Cypselo fuerat omissum. Atque adeo die vno vniuersas mulieres Corinthias exuit, propter Melissam vxorem suam. nam quum ad Thesprotos, qui sunt ad flumen Acherontem, misisset nuntios sciscitatum necyomanteõ, *id est mortuorum oraculum*, de hospitis depositi, Melissa apparens negauit se indicaturam aut dicturam vbinam depositum esset collocatum, quoniam ipsa algeret, quia nuda esset. nihil enim sibi prodesse vestes cũ quibus sepulta fuisset, vtpote non cõcrematas. Cuius rei, quòd vera loqueretur, testimonio foret quòd Periander in frigidum furnũ panes ingessisset. Hęc Periandro renuntiata, ob illud argumentum fidem fecêre, quòd ipse cum Melissa quãuis defuncta coierat. Itaque statim post eum nuntium per præconem edixit vt omnes Corinthiæ mulieres ad Iunonis tẽplum prodirent. Eò, tanquam ad diem festum, quàm ornatissimè poterant quum essent mulieres istæ, depositis clàm satellitibus, eas omnes sine discrimine exuit, ingenuas pariter & ancillas, atq; *eas vestes* ad foueam cõportatas Melissã precando cremauit. Hæc vbi fecit, & nuntios iterũ eosdem misit, tũc ei Melissæ idolũ, *hoc est inanis imago*, exposuit vbinã depositũ hospitis collocasset. Huiusmodi est tyrãnis, Lacedæmonii, vobis; & talium operum. Eóque nos Corinthios cùm magna admiratio cepit simulatq; vidimus vos accersisse Hippiã, tum verò maior nũc dum ista dicitis. Propterea deos Græcorum inuocãtes [a] testamur apud vos, ne velitis tyrannides in ciuitatibus constituere, quas non extinguitis, sed excitatis præter æquitatem, dum Hippiam reducitis: in quo scitote Corinthios vobis nõ assensuros. Hæc Soficles Corinthiorum legatus. Quem excipiens Hippias, eosdem quos ille deos inuocãdo dixit, cũ cæteros tum præcipuè Corinthios de-

» ἐπῆλθε τὸ Θεσπρώτου βουλος ταις ὑπερέχοις
» τῶν ἀστῶν φονεύσῃ, ἐπλασε δὴ πᾶσαν κα-
» κότητα ἐξέφηνε ἐς τοὺς πολίητας. ὅσα γὰρ
» Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ φεύγων,
» Περίανδρος σφέα ἀπετέλεσε· μιῇ ἡμέ-
» ρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖ-
» κας, εἵνεκα τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς Μελίσσης.
» πέμψαντι γὰρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπ' Ἀ-
» χέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ὅπου ὁ νεκυο-
» μαντήιον τοῦ καταθήκης πέρι ξείνης, ὅ-
» τεο σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ὅπι φαίη σφι, B
» ὅτε κατερέφθη ὑπὸ τῆς λέσχης χώρῳ ἡ τοῦ ἀ-
» καταθήκη. ῥιγοῦν τε γὰρ, καὶ εἶναι γυμνή· τῶν
» γὰρ οἱ συγκατεθάφθε ἱματίων ὄφελος εἶ-
» ναι, ἐπεὶ οὐδὲν, ὑπὸ κατακαυθέντων. μαρτύριον δέ οἱ
» εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ὑπὸ ψυ-
» χροῦ τὸν ἰπνὸν Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέ-
» βαλε. ταῦτα δὴ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Πε-
» ριάνδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἐδόκεε συμβόλαιον, ὡς
» νεκρὰ ἐοῦσα Μελίσσῃ ἐμίγη, ἱρέως δὴ μετ' C
» ἄλλα ἀγγελίῃ, κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ
» Ἥραιον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖ-
» κας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς ὀρτὴν ἥισαν κόσμῳ τῷ
» καλλίστῳ γεγωρμέναι· ὁ δ' ἐπορίσατο τοὺς
» δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφεας, πάσας ὁμοίως
» τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους. συμ-
» φορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Μελίσσῃ ἐπεύχο-
» μενος κατέκηε. ταῦτα δέ οἱ ποιήσαντι, καὶ
» δεύτερον πέμψαντι, ἔφραζε τὸ εἴδωλον
» τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χῶρον τοῦ ξεί-
» νου τοῦ Κορινθίου. τοιοῦτο μὲν ὅστι ὑμῖν D
» ἡ τυραννὶς ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον ἔρ-
» γον. ἡμέας δ' αὐτοὺς τοὺς Κορινθίους τότε αὐ-
» τίκα θώυμα μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἰδόμεν
» μεταπεμπομένους Ἱππίην· νῦν τε δὴ καὶ
» μεζόνως θωυμάζομεν λέγοντας ταῦτα. ἐ-
» πιμαρτυρόμεθά τε ὅσοι καλεόμενοι ὑμῖν
» θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ καταστάναι τυραν-
» νίδας ἐς τὰς πόλιας. ἢν δὲ ἐμὲ μὴ πείσο-
» ητε, ἀλλὰ πείσησθε τοῦδε τὸ δίκαιον κα-
» τάγοντες Ἱππίην, ἴστε ὑμῖν Κορινθίους γε οὐ E
» συναινέοντας. Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίν-
» θου τοσαῦτα εἶπε τάδε· Ἱππίης δὲ αὐτὸν
» ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ὀπικαλέσας θεοὺς
» ταύτῃ, ἦ μὴν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐ-

a Obtestamur vos ne tyránides in ciuitatibus cõstituatis. Atque adeo, nisi ab incepto desistatis, sed Hippiam cõtra ius & æquum reducere conemini, scitote non approbaturos vestrum hoc factũ Corinthios.

b Vbi venissent statî dies quibus fururum esset vt illos angerent Athenienses. *Sed aliãdiu suspectũ reddit vel ipsa Valla interpretatio.*

sideraturos Pisistratidas, [b] quum veniſſent dies quibus expiare ſe ab Atheniēſibus nequirent. Hactenus reſpondit Hippias, quoniā oracula illa ipſe præ cæteris nota haberet. Cæteri ſocii, qui antea ſilentium tenuerant, audito Soſicle, liberius pro ſe quiſque in vocē erumpentes, accedere ſentētię Corinthiorum, obteſtariq; Lacedæmonios nequid agerent nouiaduerſus Græcam ciuitatē. Ita ab ea re ceſſatum eſt. Hippias illinc profectus, offerente ſibi Amynta Macedone Anthemuntem, & Theſſalis Iolcō, neutrum accipere voluit, ſed rurſus ad Sigeum conceſſit, quod armis Piſiſtratus à Mitylenæis eripuerat. Eóque capto, tyrannum ibi conſtituerat Hegeſiſtratum, filium nothum ex muliere Argiua, qui tamen, quæ à Piſiſtrato acceperat, non tenuit ſine prælio. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienſes pugnatum eſt, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regionē, illos refellētes hac ratione, quòd dicerent nihilo magis iuris eſſe AEolibus in agrum Ilienſem, quàm ſibi ac cæteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes operā nauaſſent. His aſſiduè bellātibus, cùm alia in prælijs geſta ſunt, tū illud, quòd Alcæus poeta in prælio quod collatis ſignis gerebatur, vincentibus Athenienſibus, ipſe quidem fugæ ſe mandans euaſit: ſed armis eius potiti ſunt Atheniēſes, quæ apud templum Mineruæ in Sigeo ſuſpenderūt. Hanc rē Alcæus carmini mandans, in Mitylenen repoſuit, indicans Menalippo ſodali ſuā calamitatem. Mitylenæos tamen atque Atheniēſes reduxit in gratiam Periāder Cypſeli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliauit, vt vtrique ea colerent quæ haberent. Atque hoc modo Sigeum factum eſt Athenienſium.

Hippias, poſteaquam Lacedęmone in Aſiam abiit, cūcta agitabat, inſimulando Athenienſes apud Artaphernē, atque omnē operā dando vt Athenæ in illius ac Darii venirent poteſtatem.

A πιποθέοντι Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἵκωνται ἡμέραι αἱ κυρίαι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἵππιας μὲν τούτοισι ἀμείψατο, οἷα δὴ χρησμοὺς ἀπεχέσατα αὐτῶν ἐξεπισάμενος. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ξυμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἰπόντος, ἐλευθέρως ἅπας τις αὐτέων φωνὴν ῥήξας, αἱρέετο τὸ Κορινθίων μᾶλλον γνώμῃσι. Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ B πόλιν Ἑλλωίδα. Οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύθη. Ἵππιης δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνόμενος, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τούτεων μὲν οὐδετέρων αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγλον, τὸν εἶλε Πεισίστρατος αἰχμῇ τοῦδε Μιτυληναίων. κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἰ) παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, ὀνομα δὲ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ πρέσβευε τοῦδε Πεισιστράτου· ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλληίου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου, χρόνον ὅτι συχνόν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνύντές τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεῖναι τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἢ οὐ καὶ σφίσι 205
καὶ τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεστρατεύσαντο Μενελάῳ τοῦ Ἑλένης ἕνεκα. πολεμεόντων δὲ σφέων, καὶ ἄλλα πολλὰ πρήγματα ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι· ἐν τῇ δὴ καὶ D Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς συμβολῆς γενομένης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δὲ οἱ ὅπλα ἔχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφεα ἀνέκρεμασαν τοῖσι τοῦ Ἀθηναίων τοῦ ἐν Σιγείῳ. Ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλεϊ ποιήσας, ἔπεμψε ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγγέλλων τὸν ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ ὁ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περιανδρος ὁ Κυψέλλου. τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετρέψαντο. κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἀμφοτέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μὲν νυν οὕτω ἐγένετο ἐκ τῶν Ἀθηναίοισι.

Ἵππιης δὲ ἐπεί τε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πολλῷ χρῆμα ἐκίνεε, ἀμφαλλόντων τῶν τε Ἀθηναίων πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, καὶ ποιέων ἄπορα ὅκως οἱ Ἀθηναῖοι γνοίατο ὑπ' ἑωυτῷ ἐὼν Δαρείῳ.

Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἐπορᾶτο, καὶ οἱ Ἀθη- A
ναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρ-
δις ἀγγέλους, οὐκ ἐῶντας τοὺς Πέρσας πεί-
θεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δ' Ἀρτα-
φέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σῶοι
εἶναι, καταδέχεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. οὐκων δὴ
ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφεύγοντες Ἀ-
θηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δὲ σφι, ἐδέδο-
κτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους
εἶναι. νομίζοισι δὲ ταῦτα, καὶ ἀμφιβεβλημέ-
νοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ B
ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος
τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελαθεὶς ἐκ τῆς Σπάρ-
της, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις
τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ
ὅτι τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε
πάντα καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, ὡς εἴη πολλῷ ἀγαθῶν πλέω
ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς
οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζοιεν, ῥηϊτέας
τε χειρωθῆναι εἴποιεν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε,
καὶ τάδε ἐς τοῖσι, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀ- C
θηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ εἰκὸς σφι εἶναι ῥύε-
σθαι δυναμένους μέγα. καὶ τὸν, ὃν οὐκ
ἐδύνατο, οἷα κάρτα δήμους ἐς ὃ βούλεται
ἐκτρέπειν σφέας. πολλοὺς γὰρ εἶναι τῶν
Ἀθηναίων ἐλάσσω δυνατέωτερον
Ἀλγαλέην ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν
Λακεδαιμόνιον μοναρχέοντα οὐκ οἷός τε ἐγένετο
μεταβαλέειν, τρὶς δὲ μυριάδας Ἀθη- D
ναίων ἐποίησε ταῦτα. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ αὐτα-
πειθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεί-
λαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες
αὐτέων τῶν Μιλήσιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα
τὰ πάντα δόκιμον· αἵτη μὲν αἱ νέες, ἀρχὴ κα-
κῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀ-
ρισταγόρης δὲ ὡς ἐπλώσας, καὶ ἀπικόμενος
ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βουλεύμασι ἀπ'
οὗ Ἴωσι μὲν ἔμελλε ὀνήσιμα ὀφελεῖα ἔσε-
σθαι, (οὐδὲ ὧν τούτου εἵνεκα ἐποίεε,
ἀλλ' ὅκως βασιλέα Δαρεῖον λυπήσει) ἔ-
πεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίο-
νας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ ἀναστά- E
τους ἐκ τῆς γῆς ἐκομίσθησαν ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰ-
κέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χώρης τε καὶ κώμης
ἐπ' ἑωυτῶν· ὃς ἐπείτε ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίο-
νας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ
με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτη-
ρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, ἢν ἐθέλητε πεί-

A Quę agitare Hippiam quùm accepissent Athenienses, mittunt Sardis nuntios ad dissuadendum Persis fidem habere exulibus Athenienſibus. Sed Artaphernes iubere Athenienses (si salui esse vellét) rursus Hippiam recipere: Athenienses eam conditionem recusare, & malle professi esse Persarum hostes. Dum ita apud Persas insimulantur, atque ita animati sunt Athenienses eã conditionem recusare, hoc interim
B tempore Milesius Aristagoras à Cleomene Lacedæmonio reiectus è Sparta Athenas venit: nam ea ciuitas inter cæteras præpollebat. [a] Ad quam ciuitatem vbi venit Aristagoras, eadem quæ in Sparta commemorauit de commodis quæ essent in Asia, déque Persico bello, quòd neque scutum neque lanceam in vsu haberent, [b] facilésque essent ad capiendum. Hæc ille referens, ea
C quoque addebat, Milesios esse Atheniésium colonos, quos æquũ esset ab eis liberari, qui multum pollerent. Denique nihil nõ pollicebatur, omnibus precibus obsecrans quod tantopere cupiebat, donec eos induxit. Facilius [c] enim ei visum est multos decipere quàm vnũ: qui si Cleomenem solum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athenienſiũ effecit. Itaque Atheniénses persuasi, decreuere viginti
D naues Ionibus auxilio mittẽdas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares omni in re spectato. Hæc classis initium malorum extitit Græcis pariter & barbaris. ante cuius egressum Aristagoras reiectus Miletum, excogitauit consilium quod in nullam Ionum vtilitatẽ erat redundaturũ. quanquam ne ille quidé hac ratione faciebat, sed vt regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad
E Pæones qui à flumine Strymone in captiuitatẽ abducti à Megabyzo erant, locũ atque vicum per sese incolétes: ad quos vt peruenit nũtius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyránus [d] ad ostẽdendam vobis (si obtemperare velitis) sa-

a Quum autem ad plebem accessisset Aristag.

b Expugnarique facilè possent.

c Esse videtur mult. decip. q. vn. si Cleom. quidẽ Lacedæmoniũ solum fal.

d Salutare consilium vobis datum.

lutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, [a] eadémque vobis præstat facultatem salutis parandæ ad patriam vestram: per vos quidē, vsque ad mare: deinceps nobis iam curæ erit. His auditis Pæones magnam sanè voluptatem acceperunt; sumptísque liberis atque vxoribus, ad mare fuga se proripuerunt: nonnullis eorum præ metu [b] illinc remeātibus. Vbi ad mare peruenêre, illinc in Chiū transmisere. quò postquam applicuere, eorū vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos vt cōdem redirent. Cuius oratione repudiata, à Chiis sunt in Lesbū transportati, mox à Lesbiis in Doriscum, vnde terrestri itinere se in Pæoniā receperūt. Posthæc ad Aristagoram Athenienses viginti cum nauibus venere, ducentes vnà quinque triremes Eretriorum, qui nō Athenienſium gratia commilitiū præstabant, sed debitam ipsis Milesiis gratiam reddebant. Nam Milesii aliquando [c] pro Eretriis in bello Chalcidensi præstiterāt, quum Samii contra Eretrios atque Milesios Chalcidensibus opem tulissent. Aristagoras, vbi isti atque alii socii adfuere, expeditionem fecit aduersus Sardis, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, & cæterorum ciuiū Hermophanto. Hac classe Iones vbi peruenere Ephesum, relictis nauibus apud Coresum, quod est agri Ephesii, ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumē Caystrum tenētes iter. Illinc superato Tmolo Sardis aduenium, eásque, [d] occurrēte nemine, capiūt, omniáque eius vrbis loca, præter arcē, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens nō exiguas virorum copias: [e] quæ res fuit impedimēto quominus qui ingressi erant vrbem diriperent. Erant Sardibus domus pleræque arundinaceæ: quæ autē lateritiæ, tamen ex arūdinibus lacunaria habebant.

a Vobisque iam licet incolumes in patriam reuerti: vobis quidem ad mare vsque: quod autem à mari est, nobis curæ erit. *Q.d. Vestrum est operam dare vt ad mare vos recipiatis, eò quum veneritis, quod iter tenere debeatis, curæ nobis erit.*

b Illic remanentibus.

c Eretrios in bello aduersus Chalcidenses adiuuerant.

d Repugnante nemine.

e Ne autem vrbem hanc à se captam diriperent hoc obstitit: *quod sequitur videlicet. at Valla vixit præcedentibus hæc; οὐ δὲ μὴ λεηλατῆσαι, &c.*

A θεοδαι. νυῦ γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν πάρεστι σώζεσθαι ὅτι τάχιστα ὑμετέρην αὐτέων. μέχρι μὲν θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα δὲ ἀκηκόοντες οἱ Παίονες χάρηταί τε ἀπασσόν ἐποιήσαντο, καὶ αἰαλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ὅτι θάλασσαν. οἱ δέ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτοῦ. ἐπεί τε οἱ Παίονες ἀπίκεσθαι ὅτι θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῃ, ἐπὶ πόδας ἐλήλυθε Περσέων ἵππος πολλή, διώκουσα σφέας Παίονας. ὡς δὲ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως αὖ ὀπίσω ἀπέλθοιεν· οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίης μὲν Χῖοι σφέας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι, ἀπίκεσθαι ἐς Παιονίην. Ἀρισταγόρης δέ, ἐπειδὴ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκεσθαι εἴκοσι νηυσὶ, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἳ οὐ τῶν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐτέων Μιλησίων, ὀφλήματά σφι ἀπεδιδοντες. (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιέφηκαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι αὐτίκα Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον) οὕτω δὴ ἐπεί τε σφι ἀπίκατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι πρῆσσαν, ἐποιέετο στρατηίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων τοῦτον), τὸν ἑωυτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τὸν ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. ἀπικόμενοι δὲ ὡς τάχιστα τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφεσίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χλεῖ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ πόταμὸν Καΰστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβαίνουσι τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο, αἱρέουσι Σάρδις, σθένεος σφι οὐδενὸς ἐόντος. αἱρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος πᾶσαν τὴν πόλιν. τῆς δὲ ἀκροπόλιος ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων κατύπερθε ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων. ὃς δὲ μὴ κατελάβοντο ἐλόντες σφέας τὴν πόλιν, ἔχε πάντα ἔσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δὲ αὐτέων καὶ πλίνθινοι ἔσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς·

206

τουτέων

χρ' ἀπίκοντο

χρ' συνήνεικαν

χρ' ἀπίκοντο

χρ' ἡγεμόνας ἑσθαι πορ.

τουτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐ- A harum vnam quidã è militibus
νέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν ὁ quum incendisset, repentè ignis
πῦρ, ἐπενέμετο ὁ ἄγαν ἄπαν. κατομβρίου δὲ è domo in domum elapsus totã
τοῦ ἄστεος, ④ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐπῆ- vrbem absumpsit. Ardente vrbe,
σαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντο- & vastante iam extrema incẽdio,
θεν, ὥστε πὰρ τειχέατα νεμομένου τοῦ πυ- nec habente regressum, Lydi &
ρὸς, καὶ οὐκ ἐχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄ- Persarum quicunque in vrbe e-
στεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ὅπὶ rant, vndique circumuenti, ex
Ⓦ Πακτωλὸν ποταμὸν, ὃς σφι ψῆγμα vrbe in forum confluunt, & ad
χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ amnem Pactolum, qui medium
μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει· καὶ ἔπειτα ἐς Ⓦ forum interfluens, ramenta auri
Ἕρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ ἐς θάλασ- è Tmolo illis defert, deinde flu-
σαν. ὅπὶ τοῦτον δὴ Ⓦ ποταμὸν, καὶ ἐς τὴν mini Hermo immiscetur, & ille
ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ ④ mari. Ad hunc amnem & ad hoc
Πέρσαι, ἐπαναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. ④ δὲ B forum conglobati Lydi pariter
Ἴωνες ὁρέωντες τοῖσι μὲν τῶν πολεμίων ἀ- & Persæ sese defendere adigebantur. Iones, videntes hostium alios
μυνομένους, τοὺς δὲ, σὺν πλήθεϊ πολλῷ sese tutantes, alios magna multi-
ἐπιφερομένους, ἐξεμεχώρησαν δείσαντες tudine se obuiam ferentes, metu
ἐπὶ τὸ οὖρος τὸ Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ νυκτὸς ἀπαλλάσσοντο perculsi, ad montem qui dicitur
ὅπὶ τὰς νέας. καὶ Σάρδιες μὲν συνεφλέχθησαν, Tmolus sese recipiunt, atque il-
ἐν δὲ αὐτῇσι, καὶ ἱρὸν ὅπιχωρίης linc noctu ad naues. Crematis
θεοῦ Κυβήβης· ὃ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, C Sardibus, deflagrauit vnà templũ
ὕστερον αὐτενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἕλλησι Cybeles indigenæ deæ: cui⁹ præ-
ἱρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἅλυος πο- textu postea Persæ templa quæ in
ταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, τρόπῳ τοιούτῳ ἐζωγρήθησαν τάδε· συνηλίζοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυ- Græcia erant cremauerunt. Hoc
δοῖσι· καὶ κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας ἀμείψασθαι, ἑπόμενοι δὲ κατὰ vbi Persæ qui intra Halyn domi-
κίχον, αἱρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ· καὶ αὐτε- cilia habebant, resciuerunt, tunc
τάχθησαν μὲν ④ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, verò ad ferendam Lydis opem
πολλὸν ἐκράτησαν. καὶ πολλοὺς αὐτέων ④ conuenerũt: nec adepti Sardibus
Πέρσαι φονεύουσι, ὀνομαστοὺς τε ἄλλους· Iones iã illinc profectos, eadem
ἐν δὲ δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐ- D via insequuti, comperiũt Ephesi:
ρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναι- congressique cum illis ex aduer-
ρεθέντα, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου so instructis, in fugam eos ver-
πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀ- tunt, multósque occidunt, & in
πέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ his cùm alios illustres viros, tum
τὰς πόλιας. τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαν- Valcidem Eretriorum ducem,
το. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν παραυτίκα ἀ- qui donatus laurea in certamini-
πολιπόντες τοὺς Ἴωνας ὅπικαλεσαμένους bus fuerat, & à Simonide Ceo
σφέας πολλὰ δι' ἀγγέλων Ἐξαγόρεω, maiorem in modum celebratus.
οὐκ ἔφασαν βοηθήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ Ex ea pugna qui euasere, per vr-
τὴν Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (οὕτω bes fuere dissipati. Et tunc quidẽ
γὰρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) ἐδόκεον ita dimicatum est. Athenienses
ἥσσονι τῷ περὶ τὸν βασιληα πολέμῳ ἐσκυθίζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἑλλήσποντον, autem, post hæc desertis prorsus
Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτῃ, ὑπ' ἑωυτοῖσι ἐποιήσαντο· Ionibus, etsi per nuntios Aristagoræ magnopere rogabantur,
negauerunt se auxilio futuros. Quorũ societate fraudati Iones, tamẽ quoniam ista aduersus Darium egerant, nihilo segnius bellum aduersus regem parabant: Hellespontúmque inuecti, Byzantium ac cæteras circà vrbes in suam potestatem redegerunt.

Inde euecti, magnam Cariæ partē in belli ſocietatem aſciuerūt. nam Caunus, quæ prius ſocietatē facere recuſauerat, vbi Sardis cōflagrarunt, & ipſa Ionibus acceſſit: Cyprii quoque omnes vltrò, exceptis Amathuſiis, acceſſerunt. Defecerūt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Oneſilus quidam Gorgi Salaminiorū regis frater, natu minor, Cherſis filius, Siromi nepos, EVelthontis pronepos. hic vir, quum ſæpenumero antea Gorgum ſolicitaſſet ad rebellandum ab rege, tunc audiens Ionas rebellaſſe, vehementius vrgere hominem inſtitit. In quo quia nihil proficiebat, obſeruato tempore dum Gorgus oppidum egrederetur vnà cum ſuis [a] militibus, eum portis excluſit. Gorgus oppido exutus, ad Medos tranſfugit: eo potitus Oneſilus omnibus Cypriis vt rebellarēt ſua debat: perſuaſis cæteris, Amathuſios rebellare abnuētes obſidione circumdedit.

a *Legit* ϛρατώτησι *pro* ϛασιώτησι.

Dum hic Amathuntem obſidet, Darius, vt ei nuntiatum eſt Sardis captas incenſaſque ab Athenienſibus atque Ionibus, & huius comparandæ claſſis atque rei contexendæ fuiſſe authorem Ariſtagoram Mileſium, fertur, [b] quumprimum hæc audiuit, dixiſſe Ionas nihil feciſſe: probè ſciens non fuiſſe illos præ contēptu ſui rebellaturos: deinde interrogaſſe quinam eſſent Athenienſes. Id quum audiſſet, tum arcūm poposciſſe, eóque ſumpto, ſagittā quam impoſuerat, in cælum excuſſiſſe: & ea in aerem excuſſa, dixiſſe, O Iupiter, contingat mihi vt Athenienſes vlciſcar. Atque hæc loquutus, cuidam famulorū præcepiſſe vt ſibi ſemper appoſita cœna, ter diceret, Here, memēto Athenienſium. Et quū hoc præcepiſſet, accito ad ſuū cōſpectum Hiſtiæo Mileſio, [c] quem ipſe diu diſtinuerat, ita eum fuiſſe alloquutus, Audio Hiſtiæe procuratorem tuum, cui tu Miletum demandaſti, nouas aduerſum me res eſſe molitum. viris enim ex altera continente perſuaſit

b Vbi hæc audiuit, Ionas cōtempſiſſe, *Vel*, *nihili feciſſe*, quippe qui non impunitam illorum fore rebellionem ſciret. deinde interr.

c Quem à lōgo iam tempore detinebat. *Vel*, retinebat.

Α ἐκπλώσαντες τε ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον, Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσατο σφίσι σύμμαχον ἔτι. καὶ γὰρ τὴν Καύνον προτέρην οὐ βουλομένην συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν αἱ Σάρδις, τότε σφι καὶ αὕτη προσεχώρησε. Κύπριοι δὲ ἐθελονταὶ σφι 207
πάντες προσεχώρησαν, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων· τὸν Ὀνήσιλον, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων
Β βασιλέος ἀδελφεὸν νεώτερον, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ ΕΥελθοντος παῖδα. τοῦτον γὰρ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον Γόργον προτρεπόμενος ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, τότε δὴ ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάσχω ὁπτικείμενος ἐπῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε τὸν Γόργον, ἐπιτηρήσας μιν φυλάξας ἐξελθόντα ὃ ἀπὸ τοῦ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωυτοῦ ϛασιώτῃσι, ἀπεκλήισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφυγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος δ'
Γ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πόλιας, Κυπρίοισι στρατηίσασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε, Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε προσκατήμενος.

Ὀνήσιλος μὲν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθουντα. βασιλέι δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξαγγέλθη Σάρδις ἁλούσας ἐμπρησθεῖσάν τε ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, καὶ δὴ καὶ μουνομάχους γενέσθαι τῆς συλλογῆς, ὥστε ταῦτα στρατευσαμένους, καὶ Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων τοσόνδε λόγον ποιησάμενον, ὡς εἰδότα ὡς οὔτοί γε οὐ κατασχήσονται ἀποστάντες, εἴρεσθαι οἵτινες εἶεν Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ πυθόμενον, αἰτῆσαι ὁ τόξον· λαβόντα δὲ καὶ ὑπιέντα οἰστὸν, ἄνω ἐς οὐρανὸν ἀπεῖναι· καὶ μιν ἐς τὸν πέρα βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ Ζεῦ, ἐκδῶ μοι Ἀθηναίους τίσασθαι. εἴπαντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἑνὶ τῶν θεραπόντων, δείπνου προσκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. προστάξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἤδη πολλὸν, Πυθάνομαι Ἱστιαῖε ὑπ' ἐμοῦ σὸν, τὰ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἄνδρας γάρ μοι ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπαγαγών,

» καὶ Ἴωνας σεῦ αὐτῶν, τοὺς δώσοντας ἐμοὶ A vt Iones sequerentur, (qui mihi
» δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους ἀναγνώσας ἀ- commissorum pœnas dabunt)
» μα ἐκείνοισι ἔπεσθαι, Σαρδίων με ἀπερέ- eósque induxit ad me Sardibus
» ρησε. νυῦ ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν priuandum. Num igitur videtur
» καλῶς; κῶς δ' ἄνδρ' ἐμοῦ τῶν σῶν βουλευμά- hæc tibi bene habere? quorum
τῶν ἐμῶν » των ποιόν τι ἐπρήχθη; ὅ,τι μὴ ἐξ ὑστέρης quidnam sine tuis cõsiliis actum
» σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ ἔχῃς. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ est? Proinde vide ne rursus teipsũ
» Ἰστιαῖος, Βασιλεῦ κοῖον ἐφθέγξαο ἔπος, ἐμὲ in culpã induas. Ad hæc Histiæus,
» βουλεύσαι πρῆγμα ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ Quódnam, inquit, rex protulisti
» σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀναφήσειν; τί δ' verbum? méne consulere rem
» αὖ ἐπιδεόμενος, ποιεόμενος ταῦτα; τεῦ δὲ B quæ tibi sit quippiam siue multũ
» ἐνδεὴς ἐών; τῷ πάρεστι μοὶ πάντα ὅσα πρὸ siue parũ molestiæ allatura? Quid
» σοῦ, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐ- mihi quærens ista facerem? aut
» πακούειν ἀξιοῦμαι; ἀλλ' εἴπερ τί τοιοῦτον οἷ- cuius rei indigens? cui omnia ad-
» σθ' εἴρηκας πρήσσειν ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι sunt quæ tibi? quem tu omnium
» αὐτὸν ἐπ' ἑωυτῷ βάλλόμενον περιηχέειν. consiliorum tuorum cõmunio-
» Ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι λό- ne dignaris? Quòd si istud quod
» γον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος ais egit procurator meus, sic ha-
» νεώτερον πρήσσοισι περὶ πρήγματα τὰ σά. beto, id eum fecisse suo consilio.
» εἰ δ' ἄρα τί τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀ- * Principio rationem istam non a Sed ego prorsus fidem his verbis abrogo, Milesios.
» κήκοας ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷ πρῆγμα ἐργά- C admitto, Milesios ac meum pro-
» σεται, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάστασον ποιή- curatorem quippiam rerum no-
» σας. Ἴωνες γὰρ οἵδε, ἐμοῦ ἐξ ὀφθαλμῶν uarum fecisse aduersus statum
» σφι γενομένου, ποιῆσαι τὴν πάλαι ἵμερον εἶ- tuum: siquid tamen huiusmodi
» χον· ἐμεῦ δ' αὖ ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίη πό- faciunt, & tu id quod est audisti,
» λις ὑπεκίνησε. νυῦ ὦν ὡς τάχος με ἄφες rex, intellige quid rei egeris quòd
» προθυμεῦσθαι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι χείνά τε me à mari ablegandum putasti.
» πάντα καταστήσω ἐς τὠυτό, καὶ Μιλή- nam Iones id agere aggressi sunt
» του ἐπίτροπον τοῦτον Μύρκινον ταῦτα μηχανησά- postquam ego ex ipsorum con-
» μενον, ἐγχειρίδιον τῷ σῷ δόμῳ. ταῦτα δὲ spectu sum amotus, cuius aggre-
» κατὰ νόον σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι D diendi iampridem libidine tene-
» τοὺς βασιληίους, μὴ μὲν πρότερον ἐνδύ- bantur: quòd si ego in Ionia fuis-
» σασθαι ἐσθῆτα, καταβήσομαι ἐς sem, nulla profectò se ciuitas cõ-
» Ἰωνίην, πρὶν αὐτοῖσι Σαρδὼ νῆσον τὴν mouisset. Proinde nunc properè
» μεγίστην, δασμοφόρον ποιήσω. Ἱστιαῖος dimitte me vt in Ioniam cõten-
» μὲν λέγων ταῦτα, διέβαλε· Δαρεῖος δὲ, dam, illic omnia negotia tibi in
» ἐπείθετο· καὶ μιν ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐ- integrum restituturus, & hũc Mi-
» πεὰν τὰ ὑπέσχετο οἱ ἐπιτελέα ποιήσῃ, πα- leti procuratorem, harum rerum
ρεγγυᾶσθαι οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. ἐν ᾧ δὲ machinatorem, in tuam potesta-
ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων περὶ tem redacturus. Hæc, quum ex a-
βασιλῆα ἀνῆκε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ nimi tui sententia confecero, iu-
τόξον ποιήσας, Ἱστιαίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἱ- ro per deos regios me non prius
στιαῖος μεμελημένος ὑπὸ Δαρείου, ἐκομί- exuturum hanc vestem, qua in-
ζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ πάντι τῷ dutus in Ioniam descendã, quàm
χρόνῳ ἐγένετο τάδε. πολιορκέοντι τῷ Σαλα- Sardiniam insulam maximam
μινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίους, ἐξαγγέλλει, tibi tributariam reddam. Hæc Hi-
208 stiæus fallẽdi gratia dicebat. qui-
bus persuasus, Darius hominem
dimisit, præcipiens vt posteaquã
ea quæ spoponderat præstitisset,
ad se Susa reuerteretur. Dũ nun-
tius de Sardibus ad regem venit,
Dariúsque illam rem arcu fecit,
& Histiæum est alloquutus, Hi-
stiæúsque ab eo dimissus ad ma-
re se contulit, hoc interea o-
mni tempore hæc gesta sunt:
Onesilo Salaminio Amathusi-
os obsidenti nuntius affertur,

a Artybiũ Persam cum numerosa manu Persica, Cyprum aduẽtare. *Ad verbum*, Expectarii in Cyprum. *Id est*, Eum in Cyprũ aduentum expectauerunt. *Valla antẽ hic* τοῖς δικμοῖσι *cum* δοκιμοῖσι *confudit.*

a Artybium virum inter Persas eximium cum magna vi Persarum cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Ionesque euocandos: qui non diu in deliberando cũctati, cum magna classe ad eum se contulerunt. Et quum Cyprum tenuissent, Persæ nauibus è Cilicia traiecerũt, terrestríque itinere Salaminem cõtenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium quæ Claues Cypri vocantur. His ea facientibus, Cyprii tyranni cõuocatis Ionum ducibus dixere, Viri Iones, vobis nos Cyprii optionem damus cum vtris dimicare velitis, cum Persis an cum Phœnicibus. Si terra mauultis cũ Persis acie confligere, iam tempus est è nauibus egrediendi, & in acie stãdi, vt nos vestras ingressi naues, cum Phœnicibus dimicemus: sin cum Phœnicibus fortunam tentare mauultis, facite. quoniam alterutrum opus est eligatis, vt quantum in nobis situ est, Ionia atque Cyprus in libertatem vindicétur. Ad hæc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ cõcilium nos misit ad mare tutandũ, non ad naues tradendas, quò ipsi cum Persis in terra confligeremus. b Itaque vbicunque quidem collocabimur, vt operam nauemus enitemur: vos verò debetis, qualia ab imperãtibus Medis passi estis reminiscentes, viros egregios vos ostendere. Hæc Iones responderunt. Post hæc Persis in cãpum Salaminium tẽdentibus, Cyprii reges aduersus alios hostes cõstituerũt alios Cyprios: aduersus Persas, optimum quenque Salaminiorum ac Soliẽsium. aduersus Artybium Persarũ ducem Onesilus vltro constitit. Insidebat Artybius equo in armatũ erigere se docto. Quod audiés Onesilus, ad satellitem suum (erat enim ei satelles sanè quàm peritus rei bellicæ, & alioqui c solertiæ plenus,) Audio, inquit, Artybii equum edoctum se erigere, & pedibus simul atque ore d eum in quem agitur, perfícere: proinde tu properè inita ratione dicito

A νησοὶ στρατιῷ πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσην, τοῖσδοκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ὀτρυνέων συμμάχους σφέας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὸν βουλευσάμενοι, ἦκον πολλῷ στόλῳ. Ἰωνές τε δὴ πρῆσσον ἐς τὴν Κύπρον, καὶ Πέρσας νησοὶ ἀμφαίνουσι ἐκ τῆς Κιλικίης, πίσσῃ ὑπὸ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ. τῆσι δὲ νησοὶ οἱ Φοίνικες τοῖσι ἔπλωον τὴν ἄκρην, αἳ καλέονται κληῖδες τῆς Κύπρου. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἐλέξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς. Ἄνδρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε τοῖσφέρεσθαι, Πέρσῃσι, ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν πεζὴ βούλεσθε ταχθέντες Περσέων ἄρχειν, ὥρη αὐτοὺς εἶναι ὑμῖν ἐκβαίνοντας ἐπὶ νεῶν, ταύτῃ πεζῇ, ἡμέας δὲ ἐς ταύτας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνιζομένους. εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε ἄρχειν, ποιέειν χρεών ἐστι ὑμέας. ὁκότερ' αὖ δὴ τουτέων ἔλησθε, ὅκως ὃ κατ' ἡμέας ἔσται ἢ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη. Ἔτι πρὸς ταῦτα Ἴωνες τοῖς ταῦτα, Ἡμέας ἀπέπεμψε ὁ κοινὸν τῶν Ἰώνων, φυλάξοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες, αὐτοὶ Γέρσῃσι πεζῇ τοῖσι πεζὴ φερώμεθα. ἡμεῖς μὲν νεῶν ὅκως ἐπάξομεν, ταύτῃ πειρησόμεθα χρηστοὶ γενέσθαι. ὑμέας δὲ χρεών ἐστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε δουλεύοντες πρὸς τοὺς Μήδους, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθούς. Ἴωνες μὲν ταῦτα τοῖσι ἀμείψαντο τοιαῦτα. μετὰ δὲ, ἐπεὶ ἐπέβησαν ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέταξαν οἱ βασιλέες τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἀμφὶ Κυπρίους καὶ τοὺς ἀμφὶ σφᾶς αὐτοὺς ἀντιτάξαντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀποκρίναντες τὸ ἄριστον, ἀντέταξαν Γέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγοῦντι Περσέων ἐδόκεον τὴν αὐτὴν ἀντετάξατο Ὀνήσιλος· ἵππων δὲ ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον ἐς ὁπλίτιον ἀντιτάξεσθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, τῷ γὰρ οἱ ὑπασπιστὴς ἀμφὶ μὲν τὸ πόλεμα κάρτα δόκιμος, ἐς δὲ ἀμφὶ λήματος πλέος. εἶπε πρὸς τὸν, Πευθήσομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἐπαμύνειν ὀρθόν, ἐς ποσὶ μὲν σώματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἂν προσίεσθαι· σὺ ὦν βουλευσάμενος, αὐτίκα εἶπε

b Nos itaque vbi collocati sumus, vt oper. *Vel, Pro munere quod nobis iniunctum est.*

c Audaciæ plenus. *Vel*, animosus. *Vel*, magnos spiritus gerens. *Sed rectius* λήματος *quàm* λήμασι.

d Eum in quem impetum faciat, interficere. *Vel*, Eum in quem feratur, aut insurgat, conficere. *quod melius respondet verbo* κατεργάζεσθαι.

οὐκ ἔτεσιν βουλεαὶ φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς ταῦτα » ὁ ὀπάων αὐτῷ, Ὦ βασιλεῦ, ἑτοῖμος μὲν ἐγώ » εἰμι ποιέειν καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐ- » τέων, καὶ πάντως τὸ σὺ ὄψεσθαι σύ. ὡς » μὲν τοι ἐμοιγε δοκέει εἰ τοῖσι σοῖσι πρήγμασι » πρόσφορά ἐστι, φράσω. βασιλέα μὲν καὶ » στρατηγὸν χρεὼν εἶναι φάναι βασιλεῖ τε καὶ » στρατηγῷ πρόσφορα. ἰὼν τε γὰρ κατέ- » λῃς ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι κέρδος. καὶ δεύ- » τερα, ἰὼν σε ἐκεῖνος (τὸ μὴ γένοιτο) ὑπ' ἀν- » ξιόχρεω καὶ ἀποθανεῖν, ἡμίσεα συμφορή. » ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἑτέρωσί τε ὑπηρέ- » τησι πρόσφορα, καὶ πρὸς ἵππον, τοῦ σὺ » τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβεῦ. ἐγὼ γὰρ δή τοι » ὑπόσχομαι μή μιν ἀνδρὸς ἔτι τε μηδενὸς » ἧσσαν γενέσθαι ἑωυτοῦ. ταῦτα εἶπε, καὶ μεταπρ- ὑίκα συνέμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ, καὶ ναυσί. ναυσὶ μὲν νυν Ἴωνες ἄκροι γενόμενοι, ταύτῃσι τῇσι ἡμέρῃσι ὑπερεβάλοντο τοὺς Φοίνι- κας, καὶ τουτέων Σάμιοι ἠρίστευσαν πεζῇ δέ, ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέ- ρους τάδε ἐγίνετο, ὡς πρόσφορα ἦν πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος, ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμε- νος ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ ξυνέβησαν τῷ ὑπαα- σπιστῇ, παίει πρόσφορον αὐτὸν τὸν Ἀρ- τύβιον. ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πό- δας ἐπὶ τὸν Ὀνήσιλον ἀσπίδα, ἐνταῦτα ὁ Καρὸ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπέβαλε τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατη- γὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐ- τοῦ ταύτῃ. μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στη- σήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρείου, πρόδοσιν ἔχων δυνάμιν ἀνδρῶν πρὸς ἑωυτὸν ἐκ μικρῷ. οἱ δὲ Κυρεῖες ἔστι λέγοντες Ἀργείων ἀποικοι. πρόσθεν τῶν Κουρέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμιώτατα ἄρματα τῶν τοῖσι Κυρεῦσι ἐποίεε. γινομένων δὲ τουτέων, κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι τε ἔ- πεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρ- σιος, ὅσπερ τὸν Κυπρίων ἀπόσα σιν ἔτρηχε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύ- πρου Φιλοκύπρου δὲ τούτου τοῦ Σόλων ὁ Ἀθη- ναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἰνέσε τυράννων μάλιστα. Ὀνησίλου μὲν νυν Ἀμαθούσιοι, ἀπιστέοντες πολιόρκησε, ἀποδαμόντες τὴν χεφόνησον, ἐκόμισε ἐς Ἀμαθοῦντα.

τὸν πρόσφορον,

vtrum malis obſeruare, equúmne tibi feriendum, an ipſum Artybium. Ad quem ſeruus ſuus, Ego verò, inquit, rex, paratus ſum & vtrunque & alterutrum, & omnino quicquid imperaueris, facere: promam tamen quod rebus tuis eſſe conducibilius ſentiam, regem ac ducē oportere cum rege ac duce certare. ſiue enim talem occidas, decori tibi fore: ſiue (quod ſecundum eſt) à tali occidaris, (quod abſit) dimidiū mali eſſe. nos verò famulos cū famulis hoſtium debere cōfligere. Nam quod ad equum attinet, non eſt cauſa cur eius artificium extimeſcas. recipio enim tibi eum poſthac aduerſus neminem ſe erecturum. Hæc illo loquuto, mox exercitus conflixere terreſtres naualéſque: & claſſe quidem Iones eo die ſtrenuè pugnantes ſuperauere Phœnices: Samiorum tamē præcipua virtus extitit. In terra autem, vbi concurſum eſt, dum acies dimicant, circa imperatores hoc actum eſt: Vbi Artybius equo cui inſidebat in Oneſilū inuectus eſt, Oneſilus (vti cōuenerat cum ſatellite) ipſe inuadētem Artybiū ferit, eius ſatelles ſublatos equi pedes in Oneſili ſcutum eos iactant is, *falce percutiens* abſcidit. quo ictu Artybius Perſarū imperator illic vnà cum equo corruit. Cæteris autem pugnando occupatis, Steſenor Curii tyrannus, non parum circa ſe copiarum habens, prodidit ſocios Curienſes. (hi Argiuorum coloni dicuntur eſſe.) Poſt horum proditionem, ſtatim Salaminii, qui curribus vehebantur, idem fecere. quo ex facto Perſæ Cypriis ſuperiores extitere. Horū acie in fugā verſa, cū alii multi occubuere, tū verò Oneſilus Cherſis filius, q Cypriosad defectionē induxerat, & Soliorū rex Ariſtocyprus Philocypri filius, eius, inquā, Philocypri quē Solō Atheniēſis Cyprū profectus inter tyrānos maximè verſibus celebrauit. Oneſili caput Amathuſſii, quoniā ipſos obſederat, exciſum in oppidū retulerūt,

209

ac ſupra portas ſuſpenderunt. Quod ſuſpenſum quum iam exinanitum eſſet, ingreſſum apum examen fauo referſit. ea de re oraculum Amathuſiis (nam oraculum conſuluere) redditum eſt vt depoſitum caput humarent, Oneſilóque quotannis tanquam heroi ſacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum iri. quod Amathuſii ad meam vſque memoriam faciebant. Ione, & alii qui ad Cyprum pugna nauali dimicauerant, vbi didicere res Oneſili perditas, & cæteras Cypriorũ vrbes obſeſſas præter Salaminem, eam autem Gorgo priſtino regi Salaminios reſtituiſſe, in Ioniam redire maturauerunt. Ciuitatum autem Cypriarũ diutiſſimè obſidionem Soli pertulit, ſed eã Perſæ quinto menſe quàm obſidere cœperunt, circũ ſuffoſſo muro expugnauerunt. Ita Cyprii, quum annum liberi fuiſſent, denuo in ſeruitutem ſunt redacti. At Dauriſes, qui filiam Darii in matrimonium habebat, Hymeéſque & Otanes, atque alii Perſarum duces, & ipſi filias Darii in matrimonio habentes, perſequuti eos Ione qui aduerſus Sardis expeditionẽ fecerãt, poſtquã in naues repulerũt prælio victos, dehinc inter ſe partiti ſũt vrbes quas expugnarant. Dauriſes quidẽ cõuerſus ad vrbes in Helleſponto ſitas, cepit Dardanũ, cepit Abydũ & Percotẽ, Lampſacũ & Pæſon, ſingulas diebus ſingulis.

Cui à Pæſo ad vrbem Parion contendenti nuntius adfertur, Cares cum Ionibus ſentientes, à Perſis defeciſſe. igitur conuerſo itinere ex Helleſponto aduerſus Cariam copias duxit. Sed antequam perueniret, de eius aduẽtu certiores facti Carii, ad colũnas quæ Albæ dicũtur, conueniunt, atque ad amnẽ Marſyam, qui ex Hydriade regione defluit in Mæandrũ. Ibi coactis Cariis, multæ ſunt à multis dictæ ſententiæ: ſed optima omnium, meo iudicio, à [a] Pixodora Mauſoli filio, viro Cindyẽſi, qui Syẽneſis Cilicũ regis filiã in matrimonio habebat.

a Pixodaro.

Α καὶ μὲν ἀπεκρέμασαν ἔξω τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ οὔσης ἤδη χοίλης, ἔσμος μελισσέων ἐσδὺς ἐς αὐτὴν, κηρίων μὲν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γνωμένου τοιούτου, ἐχρέωντο μὲν περὶ αὐτῆς ⓐ Ἀμαθούσιοι, ἐμέμνευντο σφι, τιμὰ μὲν κεφαλὴν κατελὼν τὰς θάλψαι, Ὀνησίλεῳ δὲ ἥρωϊ αἰεὶ κατὰ πρῶτον ἔτος· καὶ σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον σφίσι οἰκέειν. Ἀμαθούσιοι μὲν νυν ἐποίευν ταῦτα καὶ ὅσον μέχρις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τὰς Κυπρίων πολιορκευμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, τὴν δὲ Γόργον τὸν πρότερον βασιλεύσαντα Σαλαμινίους πάλιν ἀποδόντας, αὐτίκα μαθόντες ⓑ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τὴν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων αὐτέχεα χρόνον ὀπτιπλείστον πολιορκευμένη Σόλοι, τὴν περιξ ἀνορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον ⓒ Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ αὖτις ἐλεύθεροι ἐγένοντο, αὖτις ἐκ νέης κατεδεδούλωντο· Δαυείσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Γωμέης τε καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ, ἕλοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων, καὶ ἑσαρέξαντες σφέας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, ζεύξαντες ὀπτὶ διελόμενοι τὰς πόλιας ἐπόρθεον. Δαυείσης μὲν νυν ἀπόμοιρος ἐγένετο τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ πολίων, εἷλε μὲν Δάρδανον, εἷλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν. ταύτας μὲν ὀπτ' ἡμέρης ἑκάστης εἶρε.

Ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντι οἱ ὀπτὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε ἀγγελίη, ὡς Κᾶρας τοῦτο Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Γερσέων. ἀποτρέψας ὦν ἐκ τῆς Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε πρὸς τὸν ὀπτὶ Καΰστρου. καὶ κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ὀξέως ἐλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δαυείσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε πήλας καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδρυάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐδόκεον ταῦτα, ἐλθόντο βουλὰς ἄλλας τε πολλὰς, καὶ ἀείσης γε δοκέουσα τῆς ἐμοὶ, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τὴν Κιλίκων βασιλέος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα.

Περκώτην

τούτου τῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε, διαβαίνας Ⓐ Μαίανδρον τὸν Κᾶρας, καὶ ἐπ' ἀριστερὰ ἔχοντας τὸν ποταμόν, οὕτω ξυμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτή τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, ῥωμαλεώτεροι ἔτι ἀμείνονες τῆς φύσιος. αὕτη μὲν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι ἐπ' ἀριστερὰ τοῦ Μαίανδρου μᾶλλον ἢ σφίσι. δηλαδὴ ἵνα ἐκ τῶν φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἐπαυθήσοισι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀποκρησομένοισι ἐς τὸν ποταμὸν ἐπιστρωφῶντες. μετὰ δὲ, πρεσβύτων, καὶ διαβαίνων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα δὴ ἐν Μαρσύῃ πεδίῳ συνεβάλοντό τε τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχῃ ἐμαχέσαντο ἰσχυρῇ, καὶ δὴ χρόνον πολλόν. τέλος δὲ, ἐπαύθησαν ὑπὸ πλήθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες εἰς δισχιλίους, Καρῶν δὲ, εἰς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβραυνδα, ἐς Διὸς στρατίου ἱρόν, μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μούνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρές εἰσι οἱ Διὶ στρατίῳ θυσίας αἰ ἀγρέσι. κατειλημένοι ὦν οὗτοι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα οἱ παραδόντες σφέας ἑωυτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τὴν παρὰ Μίλητον τὴν Ἀσίην, ἀμείνονα πρήξοισι. βουλευομένοισι δὲ σφι ταῦτα παρηγόρεον βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δὲ, τὰ μὲν πρότερον Ⓐ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετὰ δὲ, οἱ δὲ αὖτις πολεμίην ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ θυσίαι τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι ὅτι πλέον ἢ πρότερον, ἐπαύθησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρῶμα, ἀνέλαβόν τε καὶ αὖτις ἐμαχέσαντο Ⓐ Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς στρατεύεσθαι ὁρμέαται Ⓐ Πέρσαι, ὅτι τὰς πόλιας σφέων, ἐλοχήσαντο τὴν ὅτε Δάσκυλον ὁδὸν ἐς τὴν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διέφθαρησαν, καὶ αὐλοί, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισαμάκης. σφεῶν δὲ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασεύς. οὗτοι μὲν νυν τῶν Περσέων οὕτω διέφθαρησαν. Ὑμιέης δὲ καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ὅτι διώξαντων τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων, ἐς τὴν Πεσσινοῦντα, εἶλε Κίον τὴν Μυσίην.

Ab hoc ſententia dicebatur vt tranſmiſſo Mæandro Cares flumen à tergo habẽtes, ita demum cum hoſte cõgrederẽtur, vt ſublata ſpe retro fugiendi, atque ibidem manere coacti, redderentur[a] meliores quàm natura eſſent. Verùm hæc ſententia non peruicit, ſed illa, vt Perſis potius à tergo Mæander eſſet, vt ſi Perſæ fugam facientes euaderent, tamẽ in flumen incidentes, abire non poſſent. Poſt hæc quum adeſſent Perſæ, ac Męandrum tranſiſſent, ibi ſuper amnem Marſyam Cares prælium conſeruere cũ Perſis acre atque diuturnum: ad poſtremum præ multitudine hoſtium terga vertũt. Quo in prælio, Perſarum cecidere duo millia, Carũ decem millia: ex quibus qui effugerunt, ad Labranda in Iouis militaris templum ſe receperunt, in magnum atque ſacrum lucum platanorum. Soli autẽ ex iis quos nouimus, Cares ſũt qui Ioui militari hoſtias offerant. Huc Cares quũ ſe recepiſſent, de ſalute conſultabant, vtrũ ſeſe Perſis dedere, an Aſiá penitus relinquere ſatius eſſet. De hac re conſultantibus, ſubſidio venere Mileſii cum ſociis. Ibi Cares immutata priori voluntate, rurſus ad bellum inſtaurandum animantur, & cum inuadentibus Perſis concurrũt: & quum diutius quàm prius dimicatum eſſet, fugantur, multis cæſis, Mileſiorum præcipuè. Poſt acceptam calamitatem hãc Cares copiis reparatis [b]repugnauerunt. Audientes enim vrbes ſuas inuaſum iri à Perſis, inſidias illis in via quæ in Mylaſſa fert collocauerunt, authore Heraclide Ibanolio, viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, necnon Myrſe Gygis filio. Hunc in modũ interiere hi Perſæ. Hymees autem (qui & ipſe erat ex inſequentibus Ione qui aduerſus Sardis militauerant) ad Proponticem conuerſus cepit Ciõ Myſiam. Hac expugnata, audiens

a Fortiores. Vel, magis ſtrenui.

b Pro, Pugnam inſtaurarunt. Vel, Denuo pugnarũt.

Dauriſem relicto Helleſpõto tendere aduerſus Cariã, omiſſa Propontide, in Helleſpontum duxit exercitũ, cepítque AEoles omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit ité Gergithas [a] qui à priſcis Teucris relicti fuerãt. Et ipſe quidem Hymees, quum has gentes cepiſſet, morbo deceſſit Troade: & hic quidem ita mortem obiit. Artaphernes autem Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, aduerſus Ioniã confinémque AEolidem delecti imperatores, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex AEolia verò Cumã. Quibus oppidis captis, Ariſtagoras Mileſius, vbi hoc accepit, nõ erat compos mentis, vt qui perturbaſſet Ioniã, & magna negotia cõfudiſſet. Itaque cernens hæc, vbi cõſtitit ei rem effici nõ poſſe, nec Darium regem ſuperari, de fugiendo deliberabat, conuocatíſque ſuæ factionis hominibus, [b] conſulebat ſatius fore eis, ſi Mileto expellerẽtur, in ſeptẽtrionalia loca aliqua profugere, ducẽtes coloniam vel in Sardiniam vel in Myrcinum Edonum, quam Hiſtiæus, à Dario ea donatus, mœnibus ſtruxerat. Hæc Ariſtagoras percontabatur. Verùm Hecatæus Hegeſandri filius, [c] vir logopœos, negabat coloniam alterutrò deducendam: ſed, ſi Mileto eiicerentur, mœnia in Lero inſula ædificanda, atque illic quieſcendum: deinde illinc Miletum eſſe remeandum. Hoc conſulebat Hecatæus. Sed Ariſtagoras, cuius ſententia præcipuè erat abeundi in Myrcinum, demandata [d] Mileto Pythagoræ filio viro inter populares probato procuratione Mileti, ipſe ſumptis ſecum omnibus voluntariis in Thraciam nauigauit, regionémque obtinuit ad quam conceſſerat. Ex ea profectus, dum vrbem obſidet, tam ipſe quàm eius exercitus à Thracibus, tametſi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus eſt.

a Qui ex priſcis T. rel. fuerãt. *Vel, remanſerant.*

b *Cum eis* deliberabat, ſatius eſſe dicens perfugium aliquod ſe habere, ſi fortè Mileto expellerẽtur. ánne igitur ſe coloniam in Sard. an in Myrc. Edonorum ducere oporteret, quam Hiſt. *Vbi autem Valla ſua illa ſeptentrionalia loca inuenerit non video, niſi ex ὑπάρχον fecerit ὑπάρχειν.*

c Hiſtoricus.

d *Mirum ſi Valla ita ſcriptum reliquit, vt Miletum viri illius ſit nomẽ, quum in noſtris exempl. ſit duntaxat Pythagora.*

Ἑλλήſποντον ἐκ λελοιπέναι Δαρείου, καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Περσποντίδα, ἐπὶ ⟨Ἑλλήſποντον⟩ ἦγε τὸν στρατόν· καὶ εἷλε μὲν Αἰολέας πόλιας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἷλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολοφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτὸς μὲν Ὑμέης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. τοσαῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐπάζησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατευσάμενοι. Ἰωνίης μὲν νέας, Κλαζομενὰς αἱρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην. ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων, ἐν χρῷ δὴ (ὡς διέδοξε) Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν ἐκ ἄκρος, ὃς παραφρονήσας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκεφασάμενος πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὀρέων ταῦτα. πρὸς δέ οἱ καὶ ἀδυνατα ἐφαίνετο βασιλῆα Δαρεῖον ὑποχερ ἐφάνη καλέεσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὧν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας, ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἀμείνων σφι εἴη χρηστοφυγέων τι ὑπάρχον ἕτερον, ἢν ἀεκὰς ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου. εἴτε δὴ ὧν ἐς Σαρδὼ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἱστιαῖος ἐτείχεε δῶρα παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἑκαταίου μὲν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, γνώμην μὲν ἐς δευτέρην ἔλλην ἔφερε μὴ γνώμην, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἢν ἐκ πίσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελθόντας ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. αὐτὰρ ὁ Ἀρισταγόρης ἡ πλείστη γνώμη ἦεν τοῖσι Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐτὸς δὲ τῶν Θρηίκων πέμπει τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηίκην· καὶ ἔχει τὴν χώρην ἐπ' ἣν ἔστελλε. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ πολιορκήσας τήμνος, καὶ βουλομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

Η'ΡΟΔΟ'ΤΟΥ ΤΟΥ͂ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ἕκτη, ἐπιγραφομένη ΕΡΑΤΩ'.

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarum liber ſextus, qui inſcribitur ERATO.

Α'ΡΙΣΤΑΓΟ'ΡΗΣ μὲν οὖν ὁ Μιλήτου τύραννος τῶν Ἰωνίῃ ἀποστήσας, ὧδε τῷ τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμεμψιμοιρέων τοῦ Δαρείου, φοιτέων ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, κοῖόν τι δοκέοι Ἴωνας ἀπεργάσασθαι. ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθωυμάζετε ὁ γεγονώς, ὡς ταῦτα δὴ ἤθελον τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπισάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὸν ἀτρεκέα τῆς ἀποστάσιος, οὕτω τοι Ἱστιαῖε ἔχει καὶ ταῦτα τὰ πρήγματα· τόδε δὲ ὑποδήμημα ἔρραψας μὲν σύ, ὑπεδήσατο δὲ ὁ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὸν ἀπόστασιν ἔλεγε εἶπε· Ἱστιαῖος δὲ, δείσας ὡς οἰωνίστα Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τὸν πρόφατον ἐπελθόσαν νύκτα ἀπέδρη ὀπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρεῖον ἐξαπατήσας· ὃς Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τὸν Ἰώνιον τὸν ἡγεμονίην ἔχοντα ἐς Δαρεῖον πολέμου. Ἀφικόμενος δὲ ἐς Χίον, ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτέων νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωυτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες μὲν οἱ Χῖοι τὸν πρώτα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βασιλεῖ, ἔλυσάν μιν. ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεώμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἱστιαῖος κατὰ πρόθυμον οὕτω ἐπέσχε τὸν Ἀρισταγόρην ἀπίσασθαι ἀπὸ βασιλέος, κάκιστα ποιεύμενος Ἴωνας ἐξεργασμένος· τὸν μὲν γὰρ ἀληθέα λόγον αὐτοῖσι αἰτίην ἐφάνη, ὁ δὲ ἔλεγε σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν

A

RISTAGORAS quidem Ionicę rebellionis author ita oppetiit. Hiſtiæus autem Mileti tyrannus, à Dario commeatũ adeptus, Sardis venit. eò quum veniſſet è Suſis, interrogatus eſt ab Artapherne Sardium præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxiſſe: & quum negaret ſe id ſcire, quinimò mirari quod actum eſſet, tanquam eius rei prorſus ignarus, [b]Artaphernes, qui eum fuiſſe artificem comperiſſet, id ipſum intuens, inquit, Hiſtiæe, ſic res hæc ſe habet, Hunc calceum tu quidem conſuiſti, Ariſtagoras autem ſibi induit. Hoc Artaphernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Hiſtiæus, tanquam rei gnarum, veritus, prima ſtatim nocte fuga ſe ad mare proripuit, [c]regem Darium fruſtratus, cui Sardiniam inſulam maximam in illius poteſtatem redacturum ſe pollicitus, ſubiit primas partes Ionici belli aduerſus Darium gerendi. Is quum in Chium tranſmiſiſſet, à Chiis in vincula coniectus eſt, [d]exploratum habentibus eum à Dario illuc iſſe ad res nouas moliendas: ſed vbi omnem cognouere rationem, quòd regi hoſtis eſſet, hominẽ ſoluerũt. Ibi interrogatus Hiſtiæus ab Ionibus cur ita promptè Ariſtagoræ vt à rege deficeret [e]delegaſſet, & tãta clade Iones affeciſſet, [f]nõ dixit cauſam penes illos meritò fuiſſe, ſed regẽ Darium conſtituiſſe, Phœnices ò

a A Dario dimiſſus.

b Artaphernes illum aſtutè reſpondere videns, dixit, vt qui veram defectionis cauſam compertam haberet.

c Rege Dario decepto, in cuius poteſt. quũ Sard. inſ. max. ſe redacturum eſſet pollicitus, ſubiit pr.

d Iudicantibus. *vel, Exiſtimãtibus.*

e Per literas, *vel per nuntios* ſuaſiſſet, *aut imperaſſet.*

f Veram cauſam illis minimè expoſuit.

sedibus suis amotos in Ioniam transferre, & Iones in Phœnicē, & hac causa literas ea de re se misisse. *Quibus verbis*, [a] quum nihil omnino rex constituisset, ipse Iones terrefaciebat. Post hæc ad Persas qui Sardibus erant, literas dat, tanquam secum antea de rebellione colloquutos: quas literas fecit per nuntium quendam Hermippum Atarniteū. Eas Hermippus non iis ad quos dabātur reddidit, sed Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, iubet Hermippum & eas reddere quibus Histiæus mittebat, & quæ vicissim à Persis ad Histiæum responderentur, sibi dare. Ita rebus palàm factis, Artaphernes de multis Persarum supplicīū sumpsit. Et Sardibus quidē tumultus extitit: Histiæus autē hac spe lapsus, exoratis Chiis, Miletū reductus est. Sed Milesii, libenter etiam Aristagora liberati, nullo pacto animum inducebāt ad alium tyrannum illuc recipiendum, vtpote gustata libertate. [b] Histiæus sub noctē conatus introire Miletum, à quodam Milesio in femore vulneratus est. Ita reiectus à patria sua, rursus se recepit in Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas sibi naues inducere non poterat, traiecit Mitylenen: [c] Lesbiisque vt sibi traderent naues persuasis, octo illorum triremibus armatis Byzantium remigauit. Ibique subsidens, nauigia quæ è Ponto prodibant intercipiebat, præter eorum qui se paratos obsequi sibi assentiebantur.

Histiæo & Mitylenæis hæc agētibus, aduersus ipsam Miletum ingēs exercitus hostiū classiarius pariter & terrestris [d] in expedito erat. Duces enim Persarum coactis in vnum copiis cuncti in eā contendebant, minoris cætera oppida facientes. Inter classiarios promptissimi erāt Phœnices, cū quibus militabant & Cyprii recens subacti, & Cilices, & AEgyptii. Hos aduersus Miletum & cæteram Ioniam venturos quum accepissent Iones, miserunt suos

a Quum rex hęc *facere* minimè deliberasset.

b Atque adeo Histiæus sub n.

c Quúmque Lesbiis vt sibi naues darent persuasisset, hi triremes octo armarunt, quibus cum illo Byzantium nauigarūnt. Ibique subsidentes nauigia q. e. P.pr. intercipiebāt, præterquam eorum qui se Histiæo paratos obsequi dicebant.

d Expectabatur.

A ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τουτέων εἵνεκα ἐπιστέλλε. ὡς δέ τι πάντως ταῦτα βασιληος βουλευσαμένου, ἐδείματο τοὺς Ἴωνας. μετὰ δὲ, ὁ Ἱστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἔπεμπε βιβλία, ὡς τοῦ λελεχημενουμένου αὐτῷ, ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμιππος τοῦς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐσεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαντα τὰ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἑρμιππον τὰ μὲν δὴ τῷ Ἱστιαίῳ, δοιῶν φέροντα τοῖσι ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ δὴ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἱστιαίῳ, ἑωυτῷ δοιῶν. τουτέων δὲ γνωμενων φανερῶν, ἀπέκτεινε συχνοὺς πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. τοῦ δὲ Σάρδις μὲν δὴ ἐλώφεσε τὰ ἐκαχή. Ἱστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτὸν Ἱστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἀσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀεισαγόρεω, οὐδαμῶς τοῦ θυμοὶ ἔσαν ἄλλον τύραννον δέχεσθαι ἐς τὸν χῶρον, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίῃ ἐπειρᾶτο κατιὼν ὁ Ἱστιαῖος ἐς τὸν Μίλητον) πυθόμενος τὸν μηρὸν ὑπό τευ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπηρωτὸς ἐκ τῆς ἑωυτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὸν Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἐπείθε σφεας ὁ Χίοις ὥστε ἑωυτῷ δοιῶν νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοιῶν οἱ νέας. οἱ δ', πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἱστιαίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνθαῦτα δ' ἐξόμνυσι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτέων Ἱστιαίῳ ἔφασαν ἐπίμοιροι εἶναι πείθεσθαι.

Ἱστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίεον ταῦτα. ὅπως δὲ Μίλητον αὐτῷ ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν στρατὸς τοῦ σφετέρου. συγγραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιησάμενοι στρατόπεδον, ἤλασαν ὅπως τὸν Μίλητον, πάλλα πολίσματα τοῦ ἐλάσσονος ποιησάμενοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἔσαν τοῦ θυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ καταστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ὅπως τὸν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστρατεύοντο. Ἴωνες δὲ, πάντα νόμῳ ταῦτα, ἔπεμπον

212

προβούλοις σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τὠυτὸν χῶρον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πρῶτον μὲν στρατὸν μηδένα συλλέγειν αὐτόξοον Πέρσῃσι, ἀλλ' ὀχυρὸν τεῖχος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· ὃ δὲ ναυτικὸν πλεονάζοντες, ὑπολειπομένοις μηδεμίαν τῶν νεῶν. πληρώσαντας δὲ, συλλέξαντας τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, προναυμαχήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη, ἔστι νῆσος μικρὴ ὑπὲρ τῆς πόλιος τῆς Μιλησίων κειμένη. μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένοισι τῇσι νηυσὶ πᾶσαν (α) Ἴωνες. σὺν δὲ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὴν Αἰολίδα γῆν νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· ὃ μὲν πρὸς τὴν ἑῴην εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἶχοντο δὲ τούτεων Πριηνέες δυώδεκα νηυσί, καὶ Μυήσιοι τρισὶ νηυσί· Μυήσιοι Μυησίων Μυησίων δὲ εἶχον Τήιοι εἴκοσι ἑπτακαίδεκα νηυσί· Τηίων δὲ εἶχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαέες δὲ, τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες ὃ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγίνετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἔσαν· τῶν δὲ βαρβάρων ὃ πλῆθος τῶν νεῶν ἔσαν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκοντο πρὸς τὸν Μιλήσιον, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνταῦτα (α) Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι ὃ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑποδαμασθῆναι, καὶ οὔτω οὔτε τὴν Μίλητον οἷοί τε ἔωσι ἑλεῖν, μὴ ὄντες ναυκρατορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακόν τι λαβεῖν. ταῦτα ὀπτιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἵ περ Ἀρισταγόρεω μὲν τὸν Μιλήσιον κατελυσάντες τῶν ἀρχαίων, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ὀπὶ τὴν Μίλητον) τουτέων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας ξυγκαλέσαντες, ἔλεγον τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, νεῶ τις ὑμέων δῦ ποιήσας φαινέτω τὸν βασιλέος οἰκοφθορὸν γὰρ ἑωυτοῦ ἕκαστος ὑμέων πολιήσας πειράσθω ἀποκλίνων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ· προθυμέεσθαι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὡς πείσονταί τε ἀγαθὰ ἔσεσθαι καὶ

A quique primores ad commune Græciæ concilium. Quibus in eum locum coactis, atque deliberantibus, visum nullas debere terrestres copias aduersus Persas contrahi, [a] sed Milesios mœnia per seipsos pro viribus tutari, cæteros classem instruere nulla naui prætermissa. instructáque classe, primo quoque tempore contractos apud Ladam ante Miletũ pugna nauali decernere. Lada autem, parua quædã est insula, vrbi Milesiorum obiacens. Post hæc B impletis nauib⁹ Iones præstò fuerunt, comitãtibus AEolibus [b] qui incolunt Lesbũ: atque ita aciem instruxerunt: Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta nauibus tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum nauibus: Miusii cum tribus nauibus. His cõtigui Teii, decem & septem cum nauibus: Chii cum centum. Vltra hos locati erant Erythræi & Phocẽses: C Erythræi quidem, cum octo nauibus, Phocẽses verò cum tribus. Phocensibus adhærebant Lesbii cũ nauibus septuaginta. Vltimo in loco erant Samii cũ sexaginta nauibus, tenẽtes cornu occasum versus. In summa, omnium numerus, trecẽtæ sexaginta tres triremes. Tot fuere Ionicæ naues. Barbaræ verò, numero sexcẽtæ. Quæ vbi & ipsæ in agrum Milesiũ venere, omnísque eis peditatus adfuit, tum verò duces Persarum, audita multitudine nauiũ, D iamdudum extimuèrunt ne illos superare, néve Miletum, nisi mari potiti essent, capere nõ possent, simúlque ob id apud Dariũ adirent periculum pœnæ subeũdæ. Hæc reputantes, contractis Ioniæ tyrãnis, qui ab Aristagora Milesio deiecti principatu, ad Medos perfugerant, & tunc aduersus Miletum militabant, horũ E quicunque aderant conuocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, [c] qui vestrûm de domo regia bene meritus est, nũc appareàt. Suos enim populares quisque vestrûm conetur abducere à reliquis sociis, eliciẽdo illos hac promissione, nihil eos, q̃ rebellarint, molestos

[a] Sed è mœnibus Milesios hostium impetum pro viribus propulsare: classem autem instruere, &c.

[b] Qui cunque agrum Æolicum incolunt.

[c] Nunc extenet alicuius vestrûm in regiam domũ beneficia.

stiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel priuatas ædes incensum iri, nihil violentius quàm antea passuros: sinminus ista facere sed omnino decernere prælio voluerint, hæc eis dãna dicite euentura, quæ certè euenient: ipsos prælio victos in seruitutem rapiendos, liberos eorum à nobis castrandos, virgines in Bactra asportandas, terram aliis tradendam. Hæc loquutis Persarum ducibus, Ionum tyranni sub noctẽ ad suos quisque populares denũtiatum miserunt. Iones ad quos ii nuntii peruenerunt, contemnere hæc, nec animũ ad proditionẽ faciendam inducere, sibi quisque soli illa à Persis denuntiari existimantes. Hoc, simulatque Miletũ Persæ applicuêre, gestum est.

Mox quũ ad Ladam Iones coacti essent, conciliáque haberentur, & aliæ ab aliis sententiæ dicerẽtur, Dionysius Phocensis dux ita loquutus est, Quoniam in summo ancipiti res nostræ sũt, viri Iones, vt aut liberi simꝰ aut serui & quidem tanquam fugitiui, si vultis deuitare calamitates, subeundus est vobis impræsentiarum labor: ita superatis hostibus liberi esse poteritis: sin autem ignaui fueritis, & ab ordine receſſeritis, nullam vestri spem habeo quominus pœnas regi rebellionis detis. Sed assẽtiamini mihi, & vosipsos mihi permittite, & ego, diis & æquo iuuantibus, recipio vobis aut nõ concursuros hostes, aut si cõcurrẽt, multò inferiores futuros. His auditis, Iones sese Dionysio permisere. Ille classem assiduè in cornua producẽs, vt remiges exerceret, subinde loca inter nauigandum variare cogitabat, quinetiam propugnatores armatos esse, & reliquum diei naues in ancoris stare: quotidie laborem Ionibus exhibens, ad septimum vsque diem obtemperãtibus atque imperata facientibus. Post eum diem Iones, vt pote talium laborum insueti, tũ defatigatione, tũ sole afflictati, inter se dixêre, Quo nos deorũ offenso ista patimur?

A ἀπάσασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἱερὰ οὔτε τὰ ἴ-
δια ἐμπρήσεται· οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι
οὐδέν, ἢ πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὴ
ποιήσουσι, ἢ δὲ πόλις ἅμα μάχῃ ἑλοῦ-
σονται, παῖδάς σφι λέγετε ἐπιπρεάζοντες, πα-
ρὰ δὲ σφέας κατέξῃ, ὡς εὐνωθέντες τῇ μάχῃ,
ἐξανδραποδιοῦνται, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖ-
δας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους
αἰχμαλώτους ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὴν χώρην
ἄλλοισι παραδώσομεν. ἢ μὲν δὴ ἔλεγον
B ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι διέπεμπον
νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ, ἐξαγγέλλο-
μενος. ἢ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐτὰς
αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ
οὐ προσίεντο τὴν παραδοσίην· ἑωϋτοῖσί τε
ἕκαστοι ἐδόκεον μοιρίδιοι ταῦτα τοῦ Πέρσας
ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νυν ἰθέως ἀπι- 213
κνεῦνται ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένε-
το· μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν
Λάδην, ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή κου σφι καὶ
C ἄλλοι ἠγορόωντο, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαιὰς
στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων τάδε· Ἐπὶ ξυ-
«μφορῇ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγμα-
«τα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἰ ἐλευθέροισι ἢ δού-
«λοισι, καὶ τούτοισι ὡς ἐρρωπέτησι. νῦν ὦν ὑ-
«μέες, εἰ μὲν βούλεσθε ἀλαμπρείας ἐν-
«δύκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν
«ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς
«ἐναντίους, εἰ ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε
«καὶ ἀταξίῃ παραχρήσεσθε, σαφὲς μέν μοι ὑμέων
D ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ
«βασιλέϊ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πεί-
«σεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ὑπετρέψατε. καὶ
«ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑπο δέχο-
«μαι ἢ οὐ συμμίξειν τοῖς πολεμίοις, ἢ συμ-
«μίσγοντας, πολλὸν ἐλάσσω σεσθαι. ταῦτα
ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες ὑπετρέποισι σφέας
αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ· ὁ δὲ, ἀναγαγὼν ἑκάστοτε ὑπὸ
κέρας τὰς νέας, ὅκως σφίσι ἐρέτῃσι χρήσαιτο,
διέκπλοον παντοῖον τῇσι νηυσὶ δι' ἀλλη-
E λέων, καὶ τοῖς ὑπολοίποις ὁπλίσιε, τὸ λοιπὸν
τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων·
προσέκειτο δὲ τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι
μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐπονέοντο
τὰ κελευόμενα. τῇ δὲ ὑστάτῃ τούτων, οἱ Ἴωνες,
οἷα ἀπαθέες ἐόντες πόνων τοιούτων, τετυμμένοι τε παλαιπωρίῃσι τε καὶ ἠελίῳ, ἔλε-
ξαν πρὸς ἑωϋτοὺς τάδε, Τίνα δαιμόνων παραβαίτες, τάδε αἰπὶ μπλαμεν; «

οἵτινες

» οἵτινες ὑβριφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαν- A qui desipientes ac mẽte capti viro Phocensi superbo tres naues habenti, omnino nos permisimus, cúmque toleramus? quos ille sumptos perdit intolerabilibus ærumnis? quorũ multi in morbum inciderunt, multi idé passuri vidétur. quibus satius est quidquis aliud quàm hæc mala pati, atque adeo seruitutem, [a] siqua futura est, expectare, quàm præsenti afflictari. Agite, huic ne deinceps obtemperemus. Hæc inter se loquutis, mox deinde nemo illi B parere velle, sed tentoriis more militari in insula defixis, frui vmbraculis, ac nolle naues ingredi, neque ad munia sua redire. Id animaduertentes Samiorum duces, & magnam Ionum cõfusionem, putauerunt sibi admittendam orationem Persarum, quã per nuntium aperuerat AEaces Syloſontis filius, rogãs vt à sociis deficerent, quum præsertim nõ fieri posse videretur vt regis potentiam superarent, ac probè scirent, si præsentem Darii classem superassét, aliam quincuplo maiorem adfuturam. Nacti igitur occasionẽ, vbi primùm viderunt Iones negantes se in officio futuros, lucrifaciendam putauerunt suorum sacrorum atque priuatorum cõseruationem. AEaces autem, cuius orationem admisere Samii, filius Syloſontis AEacis filii fuit, Sami tyrãnus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quemadmodum alii Ioniæ tyrãni. Itaque posteaquam Phœnices nauigare aduersus Iones cœperũt, Ionésque & ipsi naues in cornua digestas producere, ac propius ventum est, præliúmque cõsertum, tunc quinã Iones ignaui, quiue egregii fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in alium reiicit culpam. Dicũtur tamẽ Samii, quemadmodum cũ AEace composuerãt, sublatis velis ex acie excessisse, Samúmque abisse, prẽter decem naues, quarum trierarchi permanserunt, dimicarúntque, nolentes dicto audientes esse suis ducibus.

[a] Quantacúque futura est.

» τες ἐκ τοῦ νόου, αὐδρὶ Φωκαιεῖ ἀλαζόνι, πα-
» ρεχομένῳ νέας τρεῖς, ὑβρισταῖσι ἡμέας
» ἐωυτοὺς ἐχρήσαμεν; ὁ δ', ἢν δὴ καὶ ἀλαζονεύηται ἡμέας, λυ-
» μαίνεται λύμησι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ μὲν
» ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ δ' ὑπο-
» δοξοι τοῦτο τοῦτο πείσεσθαι. ὥστε τούτων
» τῶν κακῶν, ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὁπισθε ἄλλο
» παθέειν ὅτι, καὶ τινὰ μέλλουσαν δουλοσύνην ὑ-
» πομεῖναι, ἢπερ ἔχομεν, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ
» συνέχεσθαι. φέρετε, τῶν λοιπῶν μή τινι πειθώ-
» μεθα αὐτῶν. ταῦτα ἔλεξαν. καὶ μὴ ταῦτα
αὐτίκα πείθεσθαι ὁμοίως ἤθελε, ἀλλ' οἷα
στρατιὴ, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐ-
σκιηθεφέοντο, καὶ ἐσαίνεν ὀκνέοντες ἐς
τὰς νέας, οὐδ' ἀναπειρᾶσθαι. μαθόντες δὲ
ταῦτα τὰ γινόμενα οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἰώνων οἱ Σαμίων, ἐθαύμασαν δὴ πρὸς Αἰάκεος
τοῦ Συλοσῶντος, λέγοντες τοῖσι παρεοῦσι ἔ-
πεμπε λόγους Αἰάκης, κελεύοντες τὸν
Περσέων, δεόμενός σφεων ἐκλιπεῖν τὸ Ἰώ-
νων συμμαχίην. ἐνθαῦτα Σάμιοι μὲν, ὁρέωντες ἅ-
μα μὲν ἐοῦσαν ἀπαξίην πολλὴν ἐκ τοῦ Ἰώ-
νων, ἐδέκηντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ καταφαί-
νετο σφι εἰ ἀδυνάτου τὰ βασιλέος πρήγματα ὑποβαλέεσθαι, οὗ τε ὑπισάμενοι
ὡς εἰ καὶ ὃ πλέον ναυτικὸν ὑποβαλοίατο
τὸ Δαρείου, ἄλλο σφι πλέοντας πεντηκόντιον. ταῦτα φάσιος μὲν ὑπισαμένοισι, ἐπεί τε
τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας οὐ βουλομένους εἰ
χρηστούς, ἐν χέρδεϊ ἐποιεῦντο ὥστε ποιήσαντες τά
τε ἱρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια· ὁ δὲ Αἰάκης, πρὸς ὅτευ τοὺς λόγους ἐδέκοντο, παῖς μὲν
ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρίσταγόρεω ἀπεστέρητο τοῦ ἀρχείου, καὶ ἅτε οἱ δῆμοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι. τότε μὲν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες αὐτομῆγες καὶ
αὖτις τὰς νέας ὑπὸ κέρεας. ὡς δὲ καὶ ἀλλοῖ ἐ-
γίνοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τοιῆδε τινὶ
οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συλλέξαι οἵτινες τῶν E
Ἰώνων ἐγίνοντο αἴδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν
τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ. ἀλλήλους γὰρ κατα-
τίθενται. λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ
τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀείραντες
ἱστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἕνδεκα νεῶν· τού-
των δὲ οἱ τριήραρχοι ἔμενον καὶ συναμύνοντο, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι.

ἀδυνάτου ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, πρὸς

Quo ex facto commune Samiorum concilium eis donauit vt ipſorum nomina à maioribus repetita, tanquam egregiorum virorum, in lapide ſcriberétur: extátque is lapis adhuc in foro. Leſbii videntes Samios qui iuxtà erant fugam capeſſere, idem fecere quod Samii. [a] Quum id plerique Ionum facerent, eorum qui pugnando perſtitere, Chii præcipuè circumuéti ſunt, & quia nolebant perfidè agere, edita egregia opera oppreſſi. Qui (vt ſuperiùs dictum eſt) centum naues quum præberent, ſingulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum ciuium, etſi cernerent permultos ſociorum eſſe proditores, tamen iniquè ſe facturos cenſuerunt ſi illorum ſimiles eſſent: ſed relicti cum paucis ſociis diſcurſando dimicauerunt, donec cõpluribus captis hoſtium nauibus, pluribus ſuarum amiſſis, cum cæteris in terram ſuam perfugerũt. Quorum verò naues inualidæ erant, quia laceratæ, iis Chii inſequente hoſte ad Mycalem fugiẽtes, impactis terræ nauibus ac relictis, per continentem pedeſtre iter fecerunt. Et quum in agrum Epheſium ingreſſi eſſent, ſub noctem ad vrbem contenderunt, quum illic à mulieribus ſacra legiferæ Cereris fierẽt. quos armatos Epheſii ingreſſos agrũ ſuum videntes, quum de eis nihil audiſſent, ſuſpicati fures eſſe & ad mulieres tẽdere, vniuerſi ad vim arcendam procurrerũt, Chióſque interemerunt: & hi quidem hoc caſu occiderunt. Dionyſius autẽ Phocenſis, poſteaquam res Ionũ acciſas intellexit, captis tribus hoſtium nauibus, abiit non iam in agrum Phocenſem, (probè ſciẽs eum cum cætera Ionia direptum iri) ſed vt erat, rectà contendit in Phœnicem: vbi nauibus onerariis ſpoliatis raptáque ingenti pecunia, in Siciliam nauigauit: atque illinc prodeundo, latrocinia agitauit, in nullum quidem Græcorum, ſed in Carthaginenſes ac Tyrrhenos. At Perſæ,

a Quin & Ionũ bona pars idem faciebat. Inter eos verò qui in pugna perſtiterunt, Chii aſperrimè tractati fuerunt, quippe qui egregia facinora ederent, nullúmque laborem detrectarent. Qui (vt ſup.

A καὶ σφι ὁ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε ἀφ' τούτου τοῦ ῥήγματος, ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γνωμένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τὸν πρόσχεας φεύγοντας, τοῦτο ἐποίεον τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ καὶ οἱ πλοῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίεον τὰ αὐτὰ τοῦτο. τῶν δὲ προμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ πρὸς Μήδους μαχόμενοι (ὡς ἀποδειχνύμενοί τε ἔργα λαμπρά) καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες· οἱ παρείχοντο

B μὲν ὥστε καὶ πρότερον ἐρρήθη, νέας ἑκατόν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων, ἄνδρας τεσσερήκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας· ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν σύμμαχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν ὁμοιέεσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχνάς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλοῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τοῖσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀπεφεύγουσι ἐς

C τὴν ἑωυτῶν. ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδυνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, οὗτοι δὲ ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ τούτῳ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ἐκομίζοντο ἀφ' τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτός τε ἀπικέατο ἐς αὐτήν, καὶ ἐόντων τῆσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, συλλαβόντα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προσαχθόντες ὅπως εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν

D χώρην ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἰέναι ὑπὸ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθεον πανδημεί, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι προσέπεσον τύχῃσι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεύς, ἐπεί τε ἔμαθε τὰ Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σφέων τὴν ἄλλην

E Ἰωνίην. ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην· γαυλοὺς δὲ σφέων καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλά, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, λῃστὴς κατεῖχε Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. ἐπὶ δὲ Πέρσας

ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ πυρίας μηχανὰς προσφέροντες, αἱρέουσι καὶ' ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ἠνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε ξυμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐξενήνεικται κοινὸν χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ πρόσθεν ἦκεν ἔχρησε ἐς Μιλησίους. Ὃ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν κοτὲ τύχωμεν τοῦ λόγου, τότε μνησθησόμεθα· τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι πρόσθεν ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε κακὴν ἐπιμήσεαι ἔργων,
Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ·
Σαὶ δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήτας.
Νηοὶ δ' ἡμετέρου δισσοῖς ἄλλοισι μελήσῃ.

τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὁκοτέρους μὲν οἱ πλῶνες ἐκλείποντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν αἰχμαλώτων λόγῳ ἐγίνοντο. ἱερὸν δὲ ὃ ἐν δισσοῖσι, ὁ νηός τε ἦν τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δὲ ἐν τῷ ἱρῷ τούτων χρημάτων πολλάκις μνήμην ἑτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην. ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ σφέας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ὀπίσω τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ, ἐν Ἄμπῃ πόλι, πρὸς ἣν Τίγρης ποταμὸς παρρέων, ἐς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν Πέρσαι εἶχον τά περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπερώρια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι ἐκ τῆθεν. παρὰ δὲ ταῦτα Μιλησίοισι μὲν ἐς Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρίτῃσι, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος μὲν ἀληθέως ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντων ἡβηδὸν ἀπεχείρωντο τὰς κεφαλάς, καὶ πένθος μέγα προεθήκαντο. πόλιες μὲν αὖ-

215

victis pugna nauali Ionibus, Miletum à terra atque mari obsederunt, suffossisque muris, & omni genere tormentorum admoto, eam[a] ab arce ceperũt sexto quàm rebellauerat Aristagoras anno, atque diripuerunt: vt defuncta sit ea calamitate quam oraculum prædixerat. Siquidem Argiuis apud Delphos de ciuitatis suæ salute consulentibus, oraculũ promiscuum redditum est, quod in ipsos quidem Argiuos tendebat, sed ex adiectione ad Milesios. Quod quatenus ad Argiuos pertinet, quum ad eum locum venerimus, referemus: quatenus autem ad Milesios, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum Milete malorum,
Permultis cœna & præstantia munera fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet vxor:
Nostri erit ast aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum ex iis plerique viri à Persis, qui criniti erant, sunt cæsi, vxores ac liberi in prædam cesserunt, templúmque quod erat in geminis, & delubrum, iuxta oraculum deflagrarũt. Pecuniarum autem quæ in hoc tẽplo erant, sæpe alibi mẽtionem fecimus. Milesii conseruati à cæde, dehinc Susa perducti sunt. quos rex Darius nulla alia pœna afficiẽs, collocauit in vrbe Ampa ad mare quod rubrũ vocatur sita, vbi fluuius Tigris eam præterfluẽs exit in mare. Agrum Milesium vrbi circumiectum atque planitiẽ ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidenda dederunt. [b] Hæc Milesiis à gente Persarum passis non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui vrbe exuti Laon & Scidrõ incolebant. nam Sybari à Crotoniatis direpta, vniuersi Milesii qui puberes erant capita deraserunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim ciuitatibus (quas nouimus) hæ præcipuè mutuo hospitio iungebantur. At non item Athenienses,

a Funditus euerterunt.

b Milesiis autem in hunc modum à Persis affectis, Sybaritæ qui vrbe sua exacti Laõ & Scidron incolebant, gratiã parem non repẽderunt. Siquidẽ Sibari olim à Crotoniatis capta Milesii omnes puberes capita rasitare instituerunt, ingentémque luctũ præferre ob calamitatem Sybaritarum. Duæ enim illæ ciuitates omnium quas nouimus maximè inter se hospitio cõiunctæ fuerũt. Non sic autem Athenienses, vt Sybaritæ: qui quũ

manifesta alioquī indicia condolescentiæ multifariam eam ob causam dedissent, insuper Phrynicho tragœdiā de Mileto capta scribente per scenicósque edente, quum theatrum ipsū in lacrymas versum esset, ipsi Athenienses poematis autorem mille drachmis mulctarunt, tanquā proprias eorum calamitates commemorasset. *Ita Bud. hunc locum interpret.*

sed Mileti expugnationē se permoleste tulisse cùm aliis multis rebus declararunt, tum verò hac, quòd Phrynicho docente fabulā quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymauit, & Athenienses eum, quòd domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctauerunt, adiecto interdicto nequis posthac ea fabula vteretur. Et Miletus quidem Milesiis desolata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant, adeo nō id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, vt inito secundum pugnam naualem consilio, visū sit, priusquam eò tyrannus AEaces veniret, in coloniam proficisci, ne manētes & Medis seruirēt & AEaci. Etenim per hoc idem tēpus Zanclæi (qui sunt Siciliēses) missis in Ioniam nuntiis, solicitabant Iones ad Pulchrū littus, cupientes illic vrbem Ionū condere. Hoc autem littus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidē est, sed ad Tyrrheniam Siciliæ vergit. His ergo solicitātibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eò concesserunt. Quibus in Siciliam tendentibus, iámque appulsis Locros epizephyrios, hoc rei cōtigit, vt interea Zanclæi vnà cū suo rege (cui nomen erat Scythes) obsiderent vrbem Siculorum, vt eam expugnarent. Idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rheginus, quòd erat Zāclæorum hostis, adiens Samios, suasit satius esse vt Pulchrū littus, ad quod nauigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, vrbi suæ suppetias ferunt, aduocato Hippocrate Gelæ tyranno. erat enim is eorum socius. Qui posteaquam ad illos iuuandos cū exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, tanquam vrbis desertori, & fratri eius Pythogeni vincula indidit, eósque in oppidum Inycum relegauit: at cæteros Zanclæos Samiis (cum quibus publicè loquutus fuerat) dato & accepto iureiurando,

A Ἀθηναῖοι μὲν νῦν δῆλον ἐποίησαν ἀχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσον ὁ θέητρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακά, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νῦν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσί τι ἔχουσι, ὅ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν χρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν, οὐδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς τὴν χώρην ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μίμνοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίῃ τετραμμένη τῆς Σικελίης. τούτεων ὦν ὑπεκαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἑλλήνων ἐξάλησαν, σὺν δὲ σφι Μιλήσιοι οἱ ἐκπεφυγότες. ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι ξυνήνεικε γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγένοντο ὑπὸ Λοκροῖσι τοῖσι ὑπὲρ Ζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐλός τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὔνομα ἦν Σκύθης, περιεκάθηατο, πόλιν τῶν Σικελῶν ἑλεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, ὅστε ἐὼν ἔχθιστος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, διαπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἐᾶν ἔπλεον, ἐᾶν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἐρήμην ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνταῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐρημωθεῖσαν τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι τοῦτο σύμμαχος. ἐπεί τε δὲ αὐλοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἦλθε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ὡς ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιπούς Ζαγκλαίους χοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, ὅρκια δοὺς, καὶ δεξάμενος,

προέδωκε· μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε A prodidit, pacta mercede vt [a] dimidium omnis prædæ vrbicæ atque captiuorum ipse haberet, item omnia quæ in agris esset: quãquã plerosque Zanclæorũ titulo captiuorũ in vinculis habebat, [b] quorũ summos quosque trecẽtos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere noluerũt. Cæterùm Scythes Zanclæorum monarchus ex Inyco profugit in Himerã, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quẽ Darius iustissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nã quũ exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regẽ rediit: donec natu grandior ac [c] beatus apud Persas excessit è vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclã vrbem pulcherrimã nullo negotio adepti sunt. Cæterùm post nauale prælium pro Mileto gestũ, Phœnices iubẽtibus Persis AEacem Syloſontis filium tanquã de ipsis bene meritum, & qui egregiã operam nauasset, Samũ reduxerũt. Quæ ciuitas, sola ex omnibus quæ à Dario rebellauerant, ea fuit cuius neque vrbs neque tẽpla incenderentur, quòd in pugna nauali à ſociis defecisset. Statim expugnata Mileto Persæ Cariam cepere, ciuitatibus partim se vltrò dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita gesta sunt.

[a] Dimidium tõtius supellectilis & mancipiorum quę in vrbe essẽt, ipse hab.

[b] Ex quibus Zãclæis trecentos qui primores inter suos erant

[c] Prædives.

μεγάλα· ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα λαβεῖν τὴν ἐν τῇ πόλι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα, ὅσα περ ἐν τῇ ἀγορῇ πάντα, Ἰνυκράτεϊ λαβεῖν ἔφη. τοὺς μὲν δὴ πλουσίους τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ χορυφαίους αὐτέων τριηκοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μέντοι οἵ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μουνάρχος, ἐκ τῆς Ἰνύχου ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην. ἐκ δὲ ταύτης, πρὸς ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη τῷδε βασιλῆα Δαρεῖον. καί μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἑωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο. καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης, ὀπίσω τῷδε βασιλῆα. ἐς ὃ γήρᾳ μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀστυγητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλιον ᾠκίσαντο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ἐπὶ Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες, κελευσθέντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἀξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μουνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου δικὴ τὴν ἐκλιφθεῖσαν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε τὰ ἱερὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλούσης, αὐτίκα Καρίαν ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰ μὲν ἑθελοντὶ τῶν πολίων ὑποκυψάσας, τὰ δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο.

Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι τότε Βυζαντίου, καὶ συλλαμβάνοντι τοῖσι Ἴωνων ὁλκάδας ἐκπλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ὑπερέπεμπε Βισάλτῃ Ἀπολλοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῷ αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φρουρὴν οὐ προσιεμένων μιν, στρατεύσαλε ἐπὶ Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνοὺς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεωμένους. φιλέει δέ κως προσημαίνειν θεὸς τὸν αὐτὸν μέλλῃ μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι.

Hiſtiæo autẽ Mileſio, dũ circa Byzantiũ agit, & Ionũ onerarias naues quæ è Ponto cursum tenebãt, intercipit, affertur nũtius de rebus ad Miletũ gestis. ſtaque negotiis ad Helleſpontũ pertinentibus Biſaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipſe habẽs Leſbios, Chium nauigat, & apud locum quẽdam agri Chii quem vocant Concaua regionis, quòd ab eius præſidio non reciperetur, congreſſus, permultos eorum interfecit: ſimúlque cæteros Chios, vtpote ex pugna nauali malè affectos, ſubegit, quodã ex corũ oppidulo cũ Leſbiis progrediẽs. Sed videlicet quoties ingẽtes ſunt euẽturę calamitates vel ciuitati vel nationi, ſolent ſignis prænũtiari.

etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: vnũ, quòd ex choro cẽtum iuuenum quos miserant Delphos, duo omnino rediere, nonaginta octo pestilentia absumptis: alterum, quòd sub idem tempus, paulo ante naualem pugnam, tectum supra pueros literas discentes corruit, ita vt ex cẽtum viginti pueris vnus omnino euaserit. hæc eis signa deus præmonstrauit. Post hæc excepit pugna naualis, quæ ciuitatem in genua deiecit. Accessit ad cladem naualis pugnæ Histiæus cum Lesbiis, qui [a]Chios iam exhaustos facilè ad excidiũ deduxit. Histiæus autẽ illinc cum multa Ionum & AEolum copia aduersus Thasum cõtendit. Cui Thasum obsidenti quum esset nuntiatum Phœnices à Mileto in reliquã Ioniam profectos esse, Thasum inexpugnatam reliquit, atque in Lesbum traiecit cum omnibus copiis: & illinc, [b]quòd copias suas formidabat, traiicit in prouinciam Atarnis, tanquam frumentandi gratia tam illinc quàm ex agro Caico qui erat Mysorum. Erat in his locis fortè Harpagus, vir Persa, non parui exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram, certamine cõmisso, & ipsum Histiæũ viuum cepit; & maiorem exercitus eius partem occidit. hunc autem in modum captus est Histiæus: Dũ Græci cum Persis pugnarent apud Malenam regionis Atarnitidis, ac diu perstarent, mox equitatus emissus in Græcos impetum dedit. quo ex facto versis in fugam Græcis, Histiæus haud credens ob præsentem noxam se interfectum iri ab rege, ob quandam vitæ cupiditatem captus est: qui vt fugiens capiebatur à quodam Persa, vtque ab eodem erat transfodiẽdus, sese Milesium Histiæũ esse, lingua Persica vtẽs indicauit. Quẽ opinor, si seruat[c] ad regem Darium perductus fuisset, nihil tale fuisse passurũ, [c]remissa ei à Dario culpa: nunc, ne id cõtingeret, néue fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret,

a Chios iam malis confectos facilè subegit.

b Quòd eius copiæ sibi metuerent.

c Sed Dariũ culpam ei fuisse remissurum.

καὶ γὰρ Χίοισι περὶ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο. τῶν μὲν γὰρ σφι πέμψασι ἐς Δῆλον χορὸν νεηνιέων ἑκατὸν, δύο μοῦνοι τουτέων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπήνεικε· τῶν δὲ, ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον περὶ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, συνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἷς μοῦνος ἀπέφυγε. Ταῦτα μὲν σφι σημήια ὁ θεὸς προεσήνεικε. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη συνολαβοῦσα, ἐς χόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ὡς δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος Λεσβίοισι ἄγων. κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, καταστροφὴν οὐ πετέος αὐτέων ἐποιήσατο. ὁ μὲν δὴ τὸν ἔστεν δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ὡς Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. πεπυσμένῳ δὲ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ὡς τὴν Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπορθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ δειμαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει ἐς τὴν Ἀταρνέα, ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον τὸν τε ἐνθεῦτεν καὶ ἐκ Καΐκου πεδίου τοῦ Μυσῶν. ἦν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐπίτροπος ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀποβαίνει συμβαλών, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε. ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν σεσυέσασαν χρόνον ὅτι πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὑστερον ὁρμηθεῖσα ὅτι πίπτει τοῖσι Ἕλλησι· τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο. ἐπεὶ τεταραγμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος δι' τὴν προεοῦσαν ἀμφὶ τάδε, φιλοψυχίῃ τοιῇδέ τινι ἀμαρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταρεόμενος, ὑπ' αὐτοῦ ἐμέλλε συγκεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετεὶς, καταμηνύει ἑωυτὸν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. εἰ μὲν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθη ἀγόμενος πρὸς βασιλέα Δαρεῖον, οὐ τι μᾶλλον ἐπαθε κακὸν οὐδέν, δοκέοντί γε ἐμοὶ, ἀφῆκέ τ' ἂν αὐτὸν τὴν αἰτίην νιν· νῦν δὲ μιν, αὐτέων τε τούτεων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ δεύτερος φυγὼν, αὖτις μέγας πρὸς βασιλέι γένηται,

Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαῶν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, ὃ μὲν αὐτὸ σῶμα αὐτὸ ταύτῃ αἰσχύνασθαι, τὴν δὲ κεφαλὴν παρεχεύσαντες, ἀνεψιάχθη τῷδε βασιλῆα Δαρεῖον ἐς Σῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαγησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ ζώοντα ἀπήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἱστιαίου λούσαντας τε καὶ περιείλαντας βαρέως ἐπετείλατο θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι εὐεργέτεω. τὰ μὲν δὴ τῷ Ἱστιαίου οὕτω ἔσχε.

Οἱ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας τὸν Μίλητον τὸν δεύτερον ἔτεϊ ὡς αἱρέθη βυπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμένας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅκως δὲ λάβοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἐκάστην αἱρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τῶνδε τὸν τρόπον. αἱ χεῖρες ἀνδρὸς ἀλφάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορηίης ἐπὶ τὸν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα ἅλα πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐνθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἱρέουν δὲ καὶ τὰς ἠπείρου πόλιας τὰς Ἰάδας καὶ τὰ αὐτά· πλὴν οὐκ ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἷά τ' ἦν. ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐφύσαντο τὰς ἀπειλὰς τὰς ἐπεπείλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπεδευομένοισι ἀντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων, παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεξάμενοι ἐξέταμνον, καὶ ἐποίεον ἀντὶ ἀνδρῶν, εὐνούχους· καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀναστάτους τῷδε βασιλῆα. ταῦτά τε δὴ ἐποίεον. καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτῶν τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν, ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπειτα τότε ὑπὸ Περσέων. ἀπὸ τῆς Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς, τὰ μὲν ἀπ' ἀριστερῆς ἔσπλεοντι τὸν Ἑλλήσποντον, αἱρέει πρῶτα. τὰ δὲ ἀπὶ δεξιὰ αὐτῶν τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχείρια ἦν γενόμενα κατ' ἤπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αὖτε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσόνησός τε, ἐν τῇ πόλιες πολλέες εἰσὶ, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ ἀπὶ Θρήϊκης, καὶ Σηλυβρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζαντίοισι μὲν νυν καὶ τοῖσι πέρην Χαλκηδόνιοι, οὐδὲ ὑπέμειναν ἀπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας,

A Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat eũ, Sardis perductum, in crucẽ ſuſtulerũt, *tamen truncum. nam* caput ſale conditũ Suſa ad regem Dariũ detulerunt. Ea re audita Darius obiurgatis qui id fecerant, quòd hominem viuum in cõſpectũ ſuum non adduxiſſent, iuſſit Hiſtiæi caput eos elotum atque obuolutũ ſepelire, tanquam viri de ipſo ac de Perſis bene meriti. Ita res Hiſtiæi ſe habuerunt.

B Persarvm autem nauticæ copiæ circa Miletum hybernantes, altero à profectione anno haud difficulter inſulas continenti adiacentes ceperunt, Chiũ, Leſbum Tenedum: quarum inſularum vt quamque capiebant, [a] euerriculabant. Euerriculant autem hunc in modum: [b] Viri manum mutuò tãgentes, à mari aquilonari ad auſtrale pertrãſeũt: poſt hæc omnem inſulam peragrant, venando homines. Ceperunt quoque in continẽte vrbes Iades eadem ratione, præterquã quòd non euerriculabant homines. neque enim poterant. Hîc autem nõ falſò ceſſerunt ea quæ duces Perſarum minati ſũt Ionibus, quum ex aduerſo caſtra haberent. nam poſteaquam potiti ſũt vrbibus, formoſiſſimos quoſque puerorum ſeligẽtes caſtrauerunt, exectis teſtibus facientes eunuchos: virginéſque forma præſtantiſſimas ad regem tranſportarunt: & ſuper hæc, vrbes cũ ipſis templis cremauerũt. Ita tertiò Iones ſunt in ſeruitutem redacti, primùm à Lydis, bis deinceps à Perſis. Profectus ab Ionia naualis exercitus, omnia quæ ad læuam ſunt in Helleſpontum nauigantibus, ſubegit. nam quæ ſunt ad dexteram, iam ſubacta erant à Perſis per continentem. Helleſponti autem hæc in Europa ſunt, Cherſoneſus, in qua frequentes ſunt vrbes, & Perinthus, & muri ſuper Thraciã, & Selymbria & Byzantiũ. Quorũ Byzantii, & qui vlteriori in littore ſunt Chalcedonii, ne expectauerunt quidẽ aduentũ Phœniciæ claſſis:

a Tanquam in ſagenam includebat.

b Vir manu viri prehenſa. *id eſt, Prehenſis mutuò manibus. Gall. Se prenans tous par la main.*

ſed relictis ſuis vrbibus, in interiora Euxini ponti receſſerunt, ibíque vrbem Meſambriam cõdiderunt. at Phœnices his vrbibus quas commemoraui incenſis, ad Præconneſum & Artacenſe cõuertunt. Quibus & ipſis igni traditis, rurſus in Cherſoneſum reuehuntur, euerſuri cæteras vrbes quas ſuperiore acceſſu non euerterant. nam Cyzicum ab initio ne acceſſerant quidem, quòd ipſi Cyziceni, iam ante aduẽtum hunc claſſis Phœnicum ſub rege erant, quum ſe OEbari filio Megabyzi qui Daſcylii præſes erat, dediſſẽt. Cæteras Cherſoneſi vrbes (præter Cardiam) Phœnices ſubegerunt: quarum vſque ad id tẽpus tyrãnus erat Miltiades, filius Cimonis, nepos Steſagoræ: cuius imperii autor fuerat Miltiades Cypſeli filius, ad hunc modum: Dolonci Thraces qui Cherſoneſum hanc tenebant, quũ ab Abſinthiis bello vexarentur, reges ſuos, vt de bello cõſulerent, Delphos miſerũt. quibus Pythia reſpondit vt coloniæ in ſuam terrã deducendæ eum autorem aſciſcerent qui primus eos tẽplo abeuntes hoſpitio inuitaſſet. Dolóci ſacram viam ingreſſi, per Phocẽſes atque Bœotios iter fecerũt: à quorũ nemine inuitati, Athenas diuertunt. Ea tempeſtate Athenis omne quidem imperiũ tenebat Piſiſtratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypſeli filius è familia [a] Tethrippotrophi, [b] ab AEaco & AEgina oriundus, nuper familia facta Athenienſi, cuius author extitit Philæus AEaci filius. Miltiades hic, vt ſedebat in domus ſuæ veſtibulo, cernẽs Doloncos prætereuntes, non illius loci veſtem gerentes, neque tela, homines inclamauit: accedentibúſque obtulit domicilium & hoſpitum congiariũ. Illi in domum excepti & hoſpitaliter acceptí, aperuerunt ei oraculum, precẽſque addiderunt vt deo obſequeretur. Miltiades ea oratione audita, confeſtim perſuaſus eſt, vt qui pertæſus imperiũ Piſiſtrati, cuperet illinc emigrare: protinúſq;

A ἀλλ' οἴχοντο φεύγοντες, ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἑσω ἐς Ἑλλήσποντον πόντον· καὶ οἰκηῶντα πόλιν Μεσαμβρείην οἴκησαν. οἱ δὲ Φοίνικες καταπαυσάμενοι τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καταλειφθέντα, πρόσπλωσιν ἐποιήσαντο καὶ τὴν Θρηϊκὴν Κερσόνησον, καὶ Ἀρτάκην. πυθόμενοι δὲ καὶ τούτους νεί-
B μαντες, ἔπλεον αὖτις ἐς τὴν Χερσόννησον, ἐξαιρήσοντες τοὺς ὀπισθίους τῶν πολίων, ὅσας κατεῖχον οὐ κατέσυραν· ὀπὶ δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν τὴν ἀρχήν. αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τῶν Φοινίκων ἔσχον τοῦτον, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλέι Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου, ὁμολογήσαντες δὲ ἐν Δασκυλίῳ ὑπῆρχον. τὰς δὲ χερσονήσου, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες. ἐτυραννεύε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, ὧδε
C κτηθεῖσαν. εἶχον Δόλογκοι Θρηϊκες τὴν ἀρχὴν τῆς Χερσονήσου ταύτην· ὅτοι ὦν οἱ Δόλογκοι πιεζόμενοι πολέμῳ ὑπὸ Ἀβαντίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ὀπὶ τὴν χώρην τοῦτον, ὃς ἂν σφέας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρώτος ὀπὶ ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦκον. καὶ σφέας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκ τεράποντας ἐπ' Ἀθηναίων. οἱ δὲ τῆσι Ἀθήνῃσι τὴν καιρὸν εἶχε μὲν ὁ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τε ἐπιφανεοῦς Φιλαΐδαι, τὰ μὲν ἀνέκαθεν, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς· τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος, Φιλαΐδαο τοῦ Αἴαντος παῖδες ἠμφοτέρω τοῦτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. τοῦτ' ὁ Μιλτιάδης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐβούλετο σφεας ἐγκωμίου ἔχοντας, καὶ αἰχμὰς, προσεκώκατο· καὶ σφι προσελθοῦσι, ἐπηγείλατο καταγωγὴν καὶ
E ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξυνιέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πρῶτον μὲν τὸ μαντήιον. ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῇ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα, πρωτοισι ἔπεισε ὁ λόγος, εἶα ἀρχόμενόν τε τῆ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐσάλπι ἐς

a *Vide quod paulo post dicet de palma quam hic quadrigario curriculo reportauerat.* ibi enim est ὀλύμπια ἀνηρικὼς πεπρίπω, vt hic οἰκίης πεφιπποδρόμου. *quod (vt verba sonant) significat, Ex familia quadrisuges equos alente.* Vel, *equos ad quadrigariũ cursum. Ex quo videtur* Volnisse *lectores ſplendorem opulentiámque domum colligere.*

b Longius quidem repetita origine ab Æaco & Ægina oriundus, at propius repetita, Athenienſis, quum Philæus, Æaci filius, ex hac familia primus, Athenienſis fuiſſet.

Θηλυμβρείην

ὀπὶ

ὀπὶ τὴν Χερόννησον ταύτην. οὕτω

Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος ὃ χρησόμενον εἰ ποιοίη ταῦτ' αὐτῷ ἃ Δόλογκοι χρεσ-
218 δέοντο. κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ὀλυμπιὰς αἰρηκὼς τεθρίππῳ, ὅτε καὶ τουτέων ἐκράτησε, ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσκε τῷ χώρῳ· καὶ μιν οἱ ἐπαλ. ἐπειρον χθόνιοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὸν χώρον. εἰσὶ δὲ οὗτοι σταδίοι ἑξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος εἴσω πᾶσα ἔστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. ἀποτειχίσας ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ δὴ Ἀψινθίοισι τοῖσι ἐνοικέουσι ὑπὲρ τοῦ ἰσθμοῦ ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες αἱρέουσι ζωγρίῃ. ἐπὶ δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς. πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων ἐκέλευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μή, σφέας πίτυος ὄφιν ἀπείλεε ἐκτείψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί ἦλφ ὁ ἔπος εἴη τὸ σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος ὄφιν ἐκτείψειν, μόγις κοτὲ μαθόντων τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε ὃ ἔον, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίῃ, ἀλλὰ πανωλέθρως ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. οὗτος μὲν δὴ ἀπὸ Κροίσου ἐκφεύγει. μετὰ δὲ ταῦτα τελευτᾷ ἄπαις, τῷ ἀρχιὸ τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς ὁ νόμος, οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικόν τε καὶ γυμνικὸν θεσμοῦσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν πρυτανηίῳ, πρὸς ἀνδρὸς ἀξιομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου

A Delphos se contulit oraculum cōsulturus nūquid faceret quod à Doloncis rogaretur. Iubente Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, (qui quadrigario curriculo prius Olympiacam palmam reportauerat) vnà cum Doloncis nauigauit, assumptis Atheniensium voluntariis quibusque ad expeditionem ineundam: & vbi locum illum tenuit, ab iis qui se deduxerāt, tyrānus creatus est. Is ante omnia Chersonesi isthmū, B *id est breuem inter duo maria intercapedinem*, ab vrbe Cardia ad Pactyam muro præsepsit, ne ab Absinthiis regionem incursantibus infestari posset. sunt autem isthmi sex ac triginta stadia. ab hoc autem isthmo introrsus, omnis Chersonesus quadringentorum viginti stadiorum est lōgitudinis. Miltiades igitur, interseptis faucibus Chersonesi, atque hoc modo Absinthiis cohibitis, primis cæterorum Lampsacenis C intulit bellum: illi dispositis insidiis eum viuū cepere. Ea re Crœsus Lydus audita (erat autē Crœso Miltiades charus) per nuntios Lampsacenis præcepit vt hominem missum facerent: alioqui se illos in morem pini extriturum comminatus est. [a] Hac oratione nutantibus Lampsacenis, quid sibi vellet quod Crœsus minabatur se illos in morem pini extriturum, vix tādem quidam è maioribus natu intelligens, quid illud esset exposuit, in quiēs pinum ex omnibus arboribus solam esse quæ excisa nullam sobolem remittat, sed prorsus emoriatur. Eapropter veriti Crœsum Lampsaceni, solutum Miltiadem remiserūt. Ita Miltiades ob Crœsum euasit: qui postea sine liberis moriens, imperium atque opes tradidit Stesagoræ, Cimonis sui è matre germani filio. Cui defuncto Chersonitæ, vt mos est, cōditori vrbis, sacrificāt, certaménq; equestre ac gymnicū statuto tēpore celebrāt, in quo nulli Lampsacenorum certare permittitur. Durante autē cum Lampsacenis bello, cōtigit vt Stesagoras quoque liberis orbus decederet, apud curiā percussus securi in capite à quodā qui se transfugā verbis simulabat, sed re

a *Hæc Valla non è suo addidit. nam in Vulgatis quidē edit. desunt, in Vet. autem codic. legūtur hæc verba,* πλανωμένων δὲ Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί ἦλφ ὁ ἔπος εἴη τὸ σφι ἀπείλησε ὁ Κροῖσος, πίτυος ὄφιν ἐκτείψειν. *qui error ex repetitione eiusdem verbi ἐκτείψειν contigit, librariō oculis alterū transilientibus.*

ipſa [a] quàm hoſtis erat atrocior. Steſagora hunc in modum defuncto, tum Piſiſtratidę Miltiadē Cimonis filium fratrem defuncti, cum trireme ad ſuſcipiendas in Cherſoneſo res dimiſerunt: in quem etiam Athenis beneficia contulerant, tanquam non ſanè conſcii mortis Cimonis patris eius: de qua morte alio in libro qualis fuerit cōmemorabo. Miltiades vt venit in Cherſoneſum, [b] domi ſe ſe continebat, in honorem videlicet Steſagoræ fratris. Quod quum audiſſēt Cherſonitæ, vndique ex omnibus ciuitatibus principes congregati ſunt ad lugendam cum Miltiade fratris necem. Hi poſtquam venerunt illuc, in vincula coniecti ſunt, & Miltiades Cherſoneſū obtinuit, [c] conductis auxiliariis: filiámque Olori regis Thraciæ Hegeſipylā duxit vxorem. [d] Quē etſi nuper illuc profectum, tamen non mediocria ſed grauia ſanè negotia exceperunt. nā tertio quàm hæc geſta ſūt anno è Cherſoneſo profugit, non auſus expectare veniētes Scythas Nomades: qui à rege Dario irritati, coactis copiis ad hāc vſque Cherſoneſum proceſſerāt. Illis digreſſis eū rurſus Dolonci reduxere, tribus annis antequam aliis curis implicaretur. Tunc Phœnices apud Tenedum eſſe quum audiſſet, quinque cum triremibus (quas præſentibus facultatibus impleuerat) Athenas nauigauit, ſoluens ex vrbe Cardia. Qui dum per ſinū Nigrum tranſmiſſa Cherſoneſo curſum tenet, Phœnicum claſſe circumuēctus, ipſe quidem cum quatuor triremibus ad Imbrum euaſit, quintā verò Phœnices inſequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracum regis, ſed ex alia muliere. Eū Phœnices quum Miltiadis filium eſſe cognouiſſēt, ad regem perduxerunt, rati ſe magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades in dicenda apud Iones ſen-

a Hoſtis erat, & temerarius. *Vel, & ira præceps. Ad verbum, Subfervidus.*

b *Suſpectus eſt hic locus in Vnic. edit. Gr. & ὀπτιμίων eſt potius Vltiſcens, quod hic accipiendum fuerit pro Vltionem moliens.*

c Quingētos alens auxiliarios.

d Huic Cimonis filio Miltiadi, quū nuper in Cherſoneſum veniſſet, moleſtiæ maiores quàm antea contigerunt. tertio enim quàm hæc geſta ſūt anno, à Scythis fugatus fuerat. nam quū Scythæ Nomades à rege Dario irritati, conferto agmine ad hanc Cherſoneſum vſque progreſſi eſſent, illis inuadentibus obſiſtere non auſus, è Cherſoneſo aufugit, donec poſt Scytharū diſceſſum, cum Dolōci reduxerunt. Hæc inquā tribus antè annis contigerant quàm iſta ei euenerunt. Tunc enim quum Phœnices, &c. *Lego autem ex Vet. cod.* τῶν καταλαβόντων *pro* κατεχόντων *in priore loco, vt ſit* κατελάμβανεν δὲ τὰ τῶν καταλαβόντων *pro* κατ. χαλ. *ideſt,* κατεῖχεν ἄλλα, *eo ſenſu quo poſtea dicit* τῶν τότε μὲν κατεχόντων. *Illud autē,* ἔφυγε Χερσόνησον, *fortaſſe interpr. Cherſoneſo exulabat, quòd videlicet cum illu congredi auſus nō eſſet. Cuius interpretationis quadrat* κατήγαγον.

A δὲ καὶ ἐπὶ θερμότερον τὸ ἔργον. τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τοῦ πρώτου τοιῷδε, ἐπῆλθε Μιλτιάδεα Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τελευτήσαντος ἀδελφεόν, καταλαμβόμενον τὰ πρήγματα, ὅτι Χερσονήσου ἀποστέλλοισι τριήρεϊ Πεισιστρατίδας· οἳ μὲν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίεον οὕτω, ὡς οὐ συνειδότες δῆθεν τοῦ παιδὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπιχόμενος ἐς τὴν
B Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἶκους τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα, δηλαδὴ ὅτι τιμέων· οἱ δὲ Χερσονησῖται πιθανόμενοι τοῦτο, συνελέξησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ διωκάζευον τὰ πρῶτα· χρόνῳ δὲ σφόλῳ ἀπιχόμενοι ὡς συλλυπησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἔσχε τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βόσκων δορυφόρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θρηίκων βασιλῆος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλ-
C τιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων πρήγματα χαλεπώτερα. πρώτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τουτέων, Σκύθας ἐξέφυγε. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, στρατηλάτεον καὶ ἦλασαν μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τούτους δὲ ὑπολειπομένους οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε Χερσόνησον. ἐς ὃ οἵ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι
D κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ πρώτῳ ἔτεϊ ἐγένετο τοῦ ἐνθεύτερον· τὰ δὲ τῶν κατεχόντων. τότε δὴ πιθανόμενος ἐκ τῶν Φοινίκων ὡς Τενέδου, πλησιώσας τῇσι τριήρεσι τὰς πέντε τῶν πλοίων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ὥρμητο ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. ταῦτα μισέετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικες οἱ ἐπέπλεον τῇσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν κατέφυγε
E ἐς Ἴμβρον· τὴν δὲ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες· τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηίκος ἐὼν θυγατρός, ἀλλ' ἐκ γυναικός· ἅμα τε τῇ νηῒ εἷλον οἱ Φοίνικες· καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀπήγαγον πρὸς βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι, 219

καταλαβόντων

πείθας δὲ κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκύθαι τοῦ ἐδέοντο, λύσαντας τὴν γέφυρα, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτῶν· Δαρεῖος δὲ, ὡς Φοίνικες Μητίοχον Μιλτιάδεω αἰνήσαντα, ἐποίησε κακὸν μᾶλλον ἀντὶ Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέατα. Μιλτιάδης δὲ ἐκ Γμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατ' ὃ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδεὶς ἐπὶ πλέον ἐγένετο τούτεων, ἐς νεῖκος φέρων Γωσι. Ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κέρτα τοῖσι Γωσι ἐγένετο. Τούτου τοῦ ἔτεος Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγέλεας ἐκ τῶν πολεμίων, συνθήκας σφίσι ἀνδράσι τοῖσι Γωνας ἠνάγκασε ποιήσασθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν, καὶ μὴ ἀλλήλοις φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. Ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατ' ἀγασάγγας, τοὺς καλέουσι Πέρσαι τὰ τεσσερακοντα σάδια· κατ' ὃν τούτους μετρήσας, φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἳ καὶ κατὰ χώρην ἀγαθοῖσι ἔθνεσι ἐπέβαλε ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεί, καὶ ἔτι ἐς ἐμέ, ὡς ἐπάγησαν δὲ Ἀρταφέρνεος· ἐπάγησαν δὲ φόροι κατ' ταὐτὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν.

Ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν ἄλλων καταλειφθέντων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ὀπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἐὼν, καὶ νεωστὶ γαμβρεὸς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ὀπτεύσας ὀπτὶ νέος, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ὀπὶ Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ τάχιστα πλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον δῶρον ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπὶ Ὀτρυέα γνώμην ἀποδέξασθαι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας. Τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πρώτους ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίσα ἐς τὰς πόλιας. Ταῦτα δὲ ποιήσας, ἀπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη οἱ στρατὸς πολλὸς, διαβάντες

tentia suasisset vt Iones Scythis rogantibus soluta rate domum abire, obtemperarent. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantū abest vt quicquam mali fecerit, vt permultis eum bonis affecerit. donauit enim domo, facultatibus, vxore etiam Persīde: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur. Miltiades autē ex Imbro Athenas peruenit. [a] Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas sæuitum, sed benignè sanè cum eis actū. Hoc anno Artaphernes Sardium præses, accitis hostium nūtiis, adegit Iones ad pactiones inter se faciēdas, [b] de tradendis mutuò iis qui iniurias intulissent: néve quid inuicem ferrent aut agerēt. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ tricena stadia appellant) regiones diuisit: regionatimque vectigal instituit quod regi penderēt: quod vectigal ab Artapherne institutum, ad meam vsque ætatem qui illic fuere pependerūt, eadem penè qua prius conditione institutum. Ex hæc quidem illis pacata erant.

a Neq; hoc anno vlla Persis aduersus Iones cōtentio extitit: imò magno Ionū cōmodo factum hoc fuit, *quod sequitur videlicet.*

b Vt rationi iniuriarum mutuò reddendæ obnoxii essent, vtque à mutuis direptionibus abstinerēt. *Vel, Vt iniurias mutuò persequi ex iure possent.*

Cæterùm ineunte statim vere aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recēs in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, admare descēdit, permagnas ducēs peditum classiariorúmque copias. Qui, cum exercitu postquam in Ciliciam peruenit, ipse conscensa naui cum classe abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Posteaquam autem præteruectus Asiā in Ioniam peruenit Mardonius, miram hîc rem ego referam iis Græcis qui non assentiuntur Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statū popularem, [c] abdicatis tyrannis Mardonius statum popularem in ciuitatibus constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: vbi coacta ingenti vi nauium ac peditatus, eas copias

c Mardonius enim abdic. tyrannis. *Vel, abrogato tyrannidis imperio,* statum pop.

traiecit Helleſpótum, pérque Europam iter Eretriam verſus atque Athenas faciebat. Hæ igitur ciuitates [a] prætextus à Dario erãt belli inferendi: ſed in animo habebat quàm plurimas poſſet Græcarum ciuitatum ſubigere. Nam & claſſe Thaſios nec manum ex aduerſo leuantes ſubegit, & peditatu Macedones, vltra eos qui iá ſeruiebant in ſeruitutem redegit. etenim quæ intra Macedones ſũt nationes, iam ſubactæ erant. Hæc claſſis è Thaſo tranſmittens, ac terrã legens, ad Acanthum vſque proceſſit: & ex Acantho ſoluens, dum Athon circumuertit, vẽtus aquilo vehemens atque admodũ atrox & intolerandus dicitur in eam ingruiſſe, nauiúmque pleraſque [b] in Athon propulſas, ad trecentas afflixiſſe, vt ſupra viginti millia hominũ interierint: partim quòd à feris rapti, partim quòd natare neſcirent, partim quòd petris alliſi, (nam ſæuiſſimum circa Athon eſt mare) partim gelu abſumpti. Et cum nautico quidem exercitu ita actum eſt. Mardonium autem cum pedeſtribus copiis in Macedonia ſtatiua habentem Thraces Brygi ſub noctem inuaſere, & cũ alios multos ex eis occiderunt, tum ipſum Mardoniũ vulnerauerunt. Sed non tamen ſeruitutem Perſarum deuitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis deceſſit quàm illos in ſuam redegit poteſtatẽ. His ſubactis rurſus reduxit exercitum, tum ob eam quam aduerſus Brygos in exercitu terreſtri, tum ob maiorẽ quã in claſſe ad Athõ acceperat calamitatem. Ita hic exercitus pugna turpiter geſta rediit in Aſiam.

a Prætextus expeditionis ipſis erant.

b In Athon propulſiſſe, & ex nauibus quidẽ trecentas, ex hominibus ſupra viginti millia interiiſſe. Quum enim feris abundantiſſimum ſit hoc mare quod circa Athon, (*id eſt, hæc maris pars quæ eſt circa Athon*) alii à feris rapti, alii petris alliſi, alii, quòd natare neſcirent, nonnulli & frigore interibant. Et cum nautico q. ex.

Inſequenti anno Darius ante omnia Thaſios à vicinis inſimulatos tanquam defectionem molientes, miſſo nuntio iuſſit diruere muros, & naues in Abdera trãſportare. nam Thaſii, vt qui ab Hiſtiæo Mileſio fuerant obſeſſi, & prouentus magnos habebant, [c] pecunia multa vtebantur, cùm

c Pecuniã *quam ex illis magnũ pro nemoribus habebãt*, impendebant in comping.

A τῆσι νηυσὶ Ⓦ Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο ἀμφὶ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ ὅδε τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. αὗται μὲν ὦν σφι πρόφασις ἔσαν τοῦ στόλου, ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας αἰ πλείστας δυνήσοιντο καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλλησπόντιων πολίων, τοῦτο μὲν δή, τῆσι νηυσὶ Θασίους ὄντας χείρας αἰτὰ φερομένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δέ, τῷ πεζῷ Μακεδόνας τε καὶ τοῖσι ὑπάρχοισι δούλοισι προσεκτήσαντο. Τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ὑπήκοα ἦν. ἐκ μὲν δὴ Θάσου ἀμφαλόντες πέριξ ὑπὸ τὴν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, Ⓦ Ἄθων περιέβαλλον. ὑπιπτέων δὲ σφι περὶ πλέοντι βορῆς αἴσης, μέγας τε καὶ ἄπορος, κάρτα τῶν ἐπιχωρίων πλῆθος πολλὰς τῶν νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς Ⓦ Ἄθων· λέγεται γὰρ τεσσερακοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς ἀμφαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ Ⓦ Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· Ⓐ δὲ, τοὺς μὲν πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέφι οὐκ ὑπισχόμενοι, ἐν χρῷ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ ῥίγεϊ. ὁμῶς δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἐπόρθησε. Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφέων πολλοὺς φονεύσαντες Ⓐ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίσαντες. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον τὴν Περσέων. οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπέστη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφέας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. Τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὸν στρατὸν ὀπίσω, ἅτε τοῦ πεζοῦ τε προσδεομένου πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῶν νεῶν μεγάλως πρὸς Ⓦ Ἄθων. τοῦτο μέν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπηλλάγη ἐς τὴν Ἀσίην.

Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους δεδιὼς μὴ ἐκ τῶν ἀγχιτόνων ὡς ἀπόστασιν μηχανῶνται, πέμψας ἀγγέλους, ἐκέλευε σφέας δ τεῖχος περιελεῖν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ μὲν δὴ Θάσιοι, οἷα ἐκ τοῦ Ἰσταμοῦ τε τὸ Μιλησίῳ πολιορκηθέντες, καὶ προσιόντων ἐκτέων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, νεῶς τε

ναῦς τε ναυπηγέμενοι μακράς, καὶ τείχεα ἐξυρύτερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσοδος σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μὲν γε τῶν ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τῶν χρυσείων μετάλλων, τεσσερακοντα τάλαντα ἐγίνετο· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δ' οὖν οὕτω, ὥστε τεσσερακοντα Θασίοισι ἑκάστοισι κατ' ἐτέος ἐκ τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἑκάστου, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ καὶ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τετρηκόσια. εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα· καὶ μακρῷ ἐθαυμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἣ τις νῦν ἀπὸ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τοὔνομα ἔσχε· τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα ἔστι τῆς Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου, καὶ Κωνύρων. αἴτιον δὲ Σαμοθρηίκης ὄρος μέγα ἀνεσταμένον ἐν ζητήσει. τοῦτο μὲν νῦν ἔστι τοιοῦτο. Θάσιοι δὲ τοῦ βασιλέϊ κελεύσαντι καὶ ὁ τεῖχος ὃ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας πάσας ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα. μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπέπεμπε ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ,τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, πότερα πολεμίην ἑωυτῷ, ἢ δασμοδοτιν σφέας αὖτις. διέπεμπε ὧν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τοῦτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα παρέεσθαι.

Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προῄχετο αἰτέων ὁ Πέρσης· πάντες δὲ νησιῶται, ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται δεδόασι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δέ σφι ταῦτα, ἐπῆλθον Ἀθηναῖοι ἐπικείμενοι, δοκέοντες ὅτι σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα ᾧ Πέρσῃ ὅτι σφέας στρατεύων. ἐκ δὴ τούτου ἐπελάβοντο. φοιτεόντες τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προσέδοντες τὴν Ἑλλάδα. πρὸς ταῦτα δὴ τὴν κατηγορίην,

A in compingendis nauibus longis, tum validioribus muris vrbi circumdandis. Erat autem eis prouentus ex continenti atque ex metallis. ex fossitia quidē metallorum aureorum materia, septuaginta talentorū: ex Thasiis autem metallis minus, sed tamen ita frequenter, vt si Thasii forent immunes tributorū, fuerint eis in summam prouentura quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta, &, quando plurimum, trecēta. Quæ metalla ipse quoque inspexi, & tamen longè admirabiliora fuere quæ Phœnices ii qui cū Thaso eam insulam condiderūt, inuenere: quæ insula ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Hæc autē Thasi Phœnicea metalla sunt inter locum qui vocatur OEnyrorum & Cœnyrorū, sita: atque eregione Samothraciæ ingens mons indagando reuersus est. Et hoc quidem huiuscemodi est. Thasii autem iubēte Dario, muros suos diruerunt, & naues omnes in Abdera transportarūt. Post hæc Darius, quid in animo Græci haberēt, pugnaréne secum an sese dedere, tentandum ratus, legatos per Græciam alios aliò dimittit, regi terram & aquam petere iussos. Et hos quidem in Græciam, alios autem ad tributarias sibi maritimas ciuitates mittit, imperās lógas naues fieri, & hippagogas, *id est, naues quibus equi feruntur.*

B

C

D

Dum hæc isti comparant, legatis per Græciam euntibus, & quæ Persesprærceperat petētibus, terram multi in continente populi dederunt: insulani quoque, cùm alii omnes, ad quos eadem petituri legati accessere, tum verò AEginetæ. Qua de re continuò Athenienses irritati sunt, quòd putarent hostili in ipsos animo dedisse terram & aquam AEginetas, vt vnà cum Persa aduersus Athenas militarent. Itaque libenter occasionem contra AEginetas amplexi, Spartā profecti illos insimulauerunt quòd ex eo quod fecerant Græciā prodidissent. Ad hāc delationem

E

a Octoginta

b Ex quibus admiratione digna erant ea potissimùm quæ Ph.

Cleomenes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, AEginá trásmisit, animo præcipuos eius rei autores cõprehendendi. Conáti autem illos comprehẽdere cùm alii AEginetæ interceſſere, tum præcipuè Crius Polycriti filius,

a Id eſt, Negans eum impunè quẽquam AEgin. abduſturum.

[a] negans eum gauiſurum ſiquẽ abduceret AEginetarum: nã id eum facere ſine communi conſilio Spartiatarum, ſed ab Athenienſibus pecunia corruptum: alioqui cum altero rege venturũ fuiſſe ad ſe comprehendendos.

b Mandato

[b] Hoc autem dicebat ex epiſtola Demarati. Eũ Cleomenes ab AEgina diſcedẽs interrogauit quod ei nomẽ eſſet. Ille reſpõdit quòd erat Crios, *id eſt, aries*. Cui Cleomenes, Crie, inquit, iam nunc præferrato cornua, tanquam occurſurus magno malo.

Spartæ autem per id tempus Demaratus Cleomenẽ inſimulabat, & ipſe rex Spartiatarum, ſed ex familia inferiore, quæ tamẽ alia nulla in re inferior erat, (ab eodem enim oriundi) quàm quòd familia EVryſthenis, quòd primigenius eſſet, nonnihil honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poetarum aſſentiẽtes, negant ſe in eam quã nunc poſſident regionem deductos à filiis Ariſtodemi, ſed ab ipſo Ariſtodemo regnante, qui fuit Ariſtomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius. Nec multo pòſt Ariſtodemi vxorem nomine

c Argiuam,

[c] AEginam, (quam dicunt fuiſſe filiam AVteſionis, qui fuit Tiſameni, qui fuit Therſandri, qui fuit Polynicis filius peperiſſe geminos:

d Ariſtodemum autẽ liberos hos intuitum morbo deceſſiſſe.

[d] eiſque natis Ariſtodemum morbo deceſſiſſe. Lacedæmonios autem qui tum erãt, inito conſilio creaſſe regem è pueris eum qui eſſet primigenius, vt lex iubebat. Sed neſciẽtes vtrum puerorum eligerent, quum eſſẽt ſimiles ac pares: id quum nequirent ipſi diſcernere, prius fuiſſe percontatos genitricem: eáque negante ſe dignoſcere, ſed diſſimulante, quòd videlicet (vt credibile eſt) magnopere cuperet ambos effici reges: ita de hoc

A Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπιεζᾶτο συλλαμβάνειν, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο αἰτίοοι τῶν Αἰγινητέων, ὁ δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς ὡς ἔφη αὐτὸν ὀδόντα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων. ἀνθ' ὧν μὲν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, ὑπὸ Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ αἴ μιν τοῦ

B ἑτέρου βασιλέος ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ὑποστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο τὸν Κριὸν ὅτι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ ὃ ἐὸν ἔφρασέ οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἤδη νῦν καταχάλκευε ὦ Κριὲ τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.

Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τὸν τότε χρόνον ὑπομύων Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, διέβαλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος

C Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς οὐκ ὁμοδεκέρης· κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν οὐκ ὁμοδεκέρης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι) κατὰ πρεσβυγωμείην δὲ κως τετίμηται μᾶλλον ἡ Εὐρυθένεος. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀρισόδημον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς Πελοπόννησον τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' οὐ τὸν Ἀρισοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν, Ἀρισοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὔνομα ἦν Ἀργείη. θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Ἀτρεΐωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. τούτῳ δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀρισόδημον τὰ τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλευσαμένους κατὰ νόμον βασιλέα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὐκ-

E έων δὲ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἐλώσονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων. οὐ δυναμένους δὲ γνώναι, ἢ καὶ περὶ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δ', οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, εἰδέναι μὲν καὶ ὅκότερα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἶκαι ἀμφοτέρους βασιλέας. τοὺς δὴ

Λακεδαιμονίους ἀπορέειν. ἀπορεόντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ,τι χρήσονται τῷ χρήματι. τοὶ δὲ Πυθίη κελεύειν σφέας ἀμφοτέρων τὰ παιδία ἀγινέσασθαι βασιληΐας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τοὶ μὲν δὴ Πυθίῃ ταῦτα σφι ἀνελέειν. τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι ὁκόθεν πᾶσαν ὁκως ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν γεσσύτερον, ἐπορᾶσθαι, αἴδρα Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα εἶ Πανίτῃ. ἐπορᾶσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τοὺ γυναμόνα ὁκότερον τῶν παίδων πρεσβύτερον λούῃ καὶ σιτίζῃ. καὶ ἐὼ μὲν ἔτι ταῦτα φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, ἴσας δὲ πρῶ ἔξιν ὅσον τι καὶ δίζηται καὶ θέλοισι ἐξεύρειν· ἐὼ δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνην, ἀλλάξ ποιεῦσα, δηλαδὴ σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν εἰδέ· ὅτε ἄλλῳ τέ σφεας πρεπέσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, ἔτι τε τὸ Μεσσηνίου ἐπορῶντας, φυλάξαντας τοὺ μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν ἔτι ταῦτα μιμῶσθαι τὸν γεσσύτερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδότας τῷ εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες δὲ τὸ παιδίον τὸ μεσαίτατον τῶν γυναμόνος, ὡς ἐὸν γεσσύτερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τὸν δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι Ἀργεῖοι εἶ τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης αὐτέων ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ σφέων γινομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοιρῶσι Ἑλλήνων· τάδε δὲ καταλεγόμενα ἔτι Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. Πύτιος δὲ Δωριέων βασιλῆας, μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δαναὸς τοῦ θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ἔτι Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες, ἤδη γὰρ τότε ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἐλέξα δ', μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔστι ἐπωνυμίη Περσεῖ οὐδεμίη παρὰ Ἕλλησι, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρηταί μοι. ἀπὸ δὲ Δαναὸ τοῦ Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φαίνοιατο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες. ταῦτα μὲν νυν τὰ Ἕλληνες λέγουσι γεγενεολόγηται.

dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos sciscitatum quid in ea re agerent: & iis Pythiam respondisse vt vtrunque puerorũ regem ducerent, sed primigeniũ magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primigenium reperirent, admonitos fuisse à quodã Messenio, nomine Panite, vt obseruarent vtrum puerorum mater priorem lauaret cibarétque: quã si deprehenderent eodẽ semper modo factitare, habituros id omne quod quærerent, & inuenturos quod vellent: sin illa alternando erraret, palam fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse: & vt isti aliam rationem inirent. Ibíque Spartiatas ex admonitu Messenii obseruantes matrem puerorum, ignarã cur obseruaretur, animaduertentéque illam præferentẽ alteri primigenium tum cibando tum lauando, accepisse puerum qui magis honorabatur à matre, tãquam primigenium, publicéque alẽdum curasse, impositoque ei nomine EVrysthene: iuniori, Procle. Hos autem fratres, vbi adoleuerunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorũ posteros perseueraſſe. Hæc soli Græcorum Lacedæmonii aiunt. At hæc quæ commemorantur à Græcis, ego scribo: hos Doriensium reges vsque ad Perseũ Danaes à deo genitum, recẽseri rectè à Græcis, & ostendi Græcos esse. iam tũ enim isti inter Græcos censebantur. Ideo autẽ dixi, vsque ad Perseum, nec altius repetii, quòd nullũ Perseo cognomentum fuit mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectã rationem sequente dictum rectè est vsque ad Perseum. A Danae verò Acrisii filia retrorsũ patres eorũ recẽsendo, cõstabit prĩcipes Dorienſiũ [a] ex AEgypto oriũdos. Hæc generis recẽsio ex commemoratione Græcorum facta est.

[a] Ægyptios fuisse indigenas.

Vt autem à Perſis fertur, Perſeus ipſe, quum eſſet Aſſyrius, factus eſt Græcus, non tamen progenitores eius. nam progenitores Acriſii [a] recenſere ad progeniem Perſei nihil attinet: eóſque (quéadmodum Græci aiunt) AEgyptios fuiſſe. Hæc de his hactenus. Quòd autem regnum Dorum, quum AEgyptii eſſent, ſibi traditum acceperint. hoc (quoniam ab aliis dictum eſt) omittemus: quæ verò alii non attigerunt: eorum faciemus mentionem. [b] Has dignationes regibus Spartiatæ tribuerunt: duo ſacerdotia, Iouis Lacedæmonii & Iouis cæleſtis: & ius belli in quamcunque libuerit regionem inferendi, vt id nulli Spartiatarum prohibere fas ſit, alioqui piaculari crimine teneatur. Vt in expeditionibus adeundis primi eant reges, in abeundo poſtremi ſint. Centũ delecti viri eis in militia cuſtodes adſint. [c] In egreſſibus vtantur quotcunque pecoribus libuerit: quorum immolatorum pelles omnes ac terga accipiant. Bellica hæc. Alia ſunt quæ pacis tẽpore eis tribuuntur: Vt quoties aliqua publica cuiſcceratio fit, primi in cœna reges diſcũbant, & iis primis diſtribui incipiat vtrique eorum duplum omnium quàm cæteris conuiuis: [d] libaminaque immolatorum & coria, eorum ſint. Singulis quoque calẽdis inſtantis menſis, ſingula pecora vtrique è publico dentur Apollini immolanda: & farinæ medimnus, *id eſt, ſex modia*, & vini Laconicus quartarius: & in ſpectaculis ſingulorum certaminum certis locis præſideant. [e] Liceátque quibuſcũque libeat ciuibus inniti, & vtrique binos eligere Pythios. (ſunt autem Pythii qui Delphos ad conſulenda oracula mittuntur, quíque publicè cum regibus paſcuntur.) Regibus ad cœnam non euntibus mittantur bini farinæ chœnices, *id eſt, ſemodia*, & vini ſingulæ cotylæ, *id eſt, ſextarij*: præſentibus dupla dentur omnia. eadem ratione à priuatis quoque inuitati ad cœnam, honorentur.

a Nullam habere cũ Perſeo conſanguinitatem

b Has dignitates. *Vel*, Hos honores.

c Quoties in expeditionem proficiſcũtur, vtant.

d Et vt primum in libationibus locum obtineãt, coriáque immolatorum pecorũ, eorum ſint. Singulis quoque calẽdis, & ſeptimo quoque die menſis ineuntis, victima perfecta vtrique illorum detur in Apollinis æde. *Illud autem ἰρήϊον τέλειον, (id eſt, ad Verbum, perfecta victima, & quaſi omnibus ſuis numeris abſoluta) Variè exponitur.*

e Liceátque illis quos velint ex ciuibus proxenos conſtituere, *Vel*, creare. *Erant autem proxeni qui totius Græciæ nomine hoſpitio excipiebãt quos ex aliis ciuitatibus aduenientes, vſque quaque poterant humanitatis officia præſtabant.*

A ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγει, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ ⓐ Περσέος τοῦ γόνοι. τοῦ δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηιότητα Γέρσει οὐδὲν, τούτους δὲ εἰ, κατάπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. καὶ ταῦτα μὲν νυν τοῖσι τουτέων εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἑόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰ Δωρικέων βασιληίας, ἄλλοισι γὰρ τοῖσι αὐτέων εἴρηται, ἐάσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελέξαντο, τουτέων μνήμην ποιήσομαι. γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι Σπαρτιήτῃσι δεδώκασι, ἱρωσύνας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται χώρην. τούτων δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων ἀζημιωτὶ εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν ᾧ ἄρχει ἐνέχεσθαι. στρατευομένων μὲν, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλέας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δ' ἄνδρας λοχαγοὺς ὑπὸ σκηνῇ φυλάσσειν αὐτούς. πρὸς δὲ B τοῖσι δεῖπνοισι ἔχεσθαι ἐν τοῖσι ἑστιοδοτέουσι, ὀκτώσιοι ἀεὶ ἑστιῶσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. τούτων μὲν τὰ ἐμπολέμια. τὰ δ' ἄλλα τὰ εἰρεσιήια κατὰ δὴ σφι δέδοται· ἐὰν θυσίην τις δημοτελέα ποιέηται, πρώτους ὑπὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλέας· καὶ ἀπὸ τουτέων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλόσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πρόκεινται ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ συνδαρχίας εἶναι τουτέων, καὶ τῶν Πυθίων τῶν πρὸ τοῦ Ἱστιοῦ τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ καὶ D πάσας καὶ ἑβδόμας ἰσαμήνου τοῦ μηνὸς, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλεον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτιον Λακωνικήν. καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαιρέτους, καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι προσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίοις αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον. (ⓐ δὲ πύθιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια) μὴν E ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ὑπὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοινικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· πρεσβύσι δὲ διπλόσια πρόκειται δίδοσθαι. τὠυτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἐς ἰδιωτέων κληθέντας ὑπὸ δεῖπνον ἡμᾶσθαι.

221

τῶν ὁ πρὸ τοῦ Ἱστιοῦ τὰ δέρματα.

τὰς δὲ μαντηίας τὰς γινομένας, τούτοις A φυλάσσειν· σίνεσθαι δὲ καὶ τοὺς πυθίους. δικάζειν δὲ μοίους τοὺς βασιλῆας τοσάδε μοῖρα. παρεξοῦχον τε παρθένου πέρι, ἐς ὃν ἐγγυέεται ἔχειν, ἢν μὴ πρὸ ὁ πατὴρ αὐτῷ ἐζυγώσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσίεων πέρι, καὶ ἢν τις θέλῃ παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρεῖζθαι βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι, ἐοῦσι δυοῖν δέουσι τεσσεράκοντα. ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοῖς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους πρὸς ἰδίους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. ταῦτα μὲν ζώοισι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε· ἱππῆες προαγγέλλουσι τὸν μὲν θάνατον καὶ τῷ πάσῃ τὴν Λακωνικήν· καὶ ἐν τῇ πόλι γυναῖκες περιιοῦσαι, λέβητας κροτέουσι. ἐπὰν ὧν τοῦτο γίνηται δισσοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλευθέρους δύο καταμαίνεσθαι ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι καὶ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἔστι ὠυτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τὸν γὰρ βαρβάρων οἱ πλούσιοι τῶυτῷ νόμῳ χρέωνται καὶ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων. ἐπὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναμαθοῦσι ἐς ὃ κῆδος ἰέναι. τουτέων ὧν καὶ τῶν εἱλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπὰν συλλεχθέωσι ἐς τωὐτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ ἄφατον ἀπλέτῳ· φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀποθνῄσκοντα τῶν βασιλέων, τοῦτον δὴ γλιχθῆναι ἄριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἴδωλον σκυτίνοισι τεκτήνασι ἐν κλίνῃ οὕτω ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἵστανται σφι, οὐδὲ ἀρχαιρεσίη συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι τούτους τοὺς ἡμέρας. συμφέρονται δὲ ἄλλο οὐδὲν τοῖσι 222 Πέρσῃσι· ἐπὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἀνίστηται βασιλεύς, τοῦτ' ὁ ἐόσιον ἐλευθερεῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ ὦ δημοσίῳ ὤφλε. ἐν δὲ αὖ Πέρσῃσι ὁ καταξάμενος βασιλεὺς τὰ προοφλήμενον φόρον μετὰ πάσῃσι τῇσι πόλισι. συμφέρον δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμονίοις

a Vaticinia quæ de virgine pupilla, vtri danda sit, cúne cui mater, an cui pater despõderat: néc non de viis publicis: & siquis adoptiuum filium b facere velit inuitis regibus. Liceat quoque eis pro suo arbitrio assidere in senatu, qui constat ex duodetriginta senibus: si eò non accesserint, eorum maximè propinqui duo senatores ius regũ obtineant, duos calculos ponendi, tertiũ pro seipsis. Viuẽtibus hæc regibus à republica Spartiatarum tribuũtur: B ista, defũctis: Equites per vniuersam Laconicam obitum regis enuntiant: fœminæ per vrbẽ circumeuntes ollas pulsitãt. quúmque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac fœminam, luctu fœdari, magnis pœnis (nisi hoc faxint) impositis. Eadem autem circa funus regum consuetudo Lacedæmoniis est quæ barbaris Asianis. nam plerique barbarorum eodẽ ritu in mortibus regum vtuntur. Siquidem c posteaquam mortem C obiit Lacedæmoniorum rex, oportet eius exequiis adesse ex omni Lacedæmonis regione necessarios quosque Spartiatarum, qui sunt numero vicinorũ. Quorum & item seruorũ atque ipsorũ Spartiatarum posteaquam multa millia in vnum coacta sunt, promiscuè cum mulieribus frontes suas intrepidè pungunt, & vlulatu immenso vtuntur, vltimum quenque regum dicentes semper fuisse optimum. Qui verò regum in bello periit, eius simulacrum quum expresserunt, in toro bene D strato efferunt, cuius tumulatione decem dies iustitium est, nullúsque magistratuum consessus, sed luctus cõtinens. In hoc quoque cum Persis isti conueniunt, quòd defũcto rege alter qui succedit, liberat ære alieno quicunque Spartiata aliquid aut regi aut reipublicæ debebat: & apud Persas itẽ qui rex creatus est, omnibus ciuitatibus tributũ quod debebãt remittit. Cũ AEgyptiis etiã E Lacedæmonii in hoc cõgruunt,

a Vaticinia autẽ quæ eduntur, vt ab iis custodiantur, *vel, asseruentur.* Vt soli reges de his solis iudicium ferant: de virgine ad quam tota hæreditas deuenerit, quis ex iure illam in vxorem ducere debeat, si pater eã non desponderit. *Ad verbum*, Cui obueniat illã habere. *i. in quẽ cadat. Sic Gull. A qui il vient. pro, à qui il touche.*

b Facere velit, vt coram regibus faciat. *Vel, in conspectu regum.*

c Mortuo rege Lacedæmoniorũ, coguntur prosequi funus aperto pectore totius Lacedæmoniæ regionis certi numeri incolæ, exceptis Spartiatis. *Ita Camerar. hũc locum interpret.*

ἢν ἀναγκασθοῦσι

quòd eorum præcones & tibicines & coqui in paterna artificia ſuccedunt: & coquus è coquo, & tibicē è tibicine, & præco ex præcone gignitur: neque vlli propter vocalitatem aliis inſidiantes ſeipſos ingerunt, ſed in paterno opere perſeuerant: atque hæc quidem ita fiunt.

Cleomenem autem tunc quū apud AEginam eſſet, communi Græciæ bono operam dantem inſimulabat Demaratus, nō tam AEginetis ſtudens, quàm inuidia & odio ductus. Quem Cleomenes ab AEgina reuerſus conſultabat vt regno ſubmoueret, ob hanc rem intendens in eum actionem: Ariſton Spartæ regnū obtinens, quum è duabus vxoribus liberos non ſuſciperet, & in ſe culpam eius rei non eſſe agnoſceret, tertiam duxit vxorem, & duxit hunc in modum: Erat ei amicus quidam Spartiata, cuius opera ex omnibus ciuibus maximè vtebatur: cui viro erat vxor ſpecioſiſſima, ex turpiſſima talis facta. ſiquidem hanc mala forma præditam eſſe cernēs nutrix ſua, ídque parentes eius, vtpote locupletes, ægrè ferre, hoc excogitauit, vt puellam ſingulis diebus baiularet ad Helenæ templum, quod eſt in loco qui dicitur Therapne, ſupra fanum Phœbi. eò quoties nutrix intulerat puellam, ſtans ante ſimulacrum, deā precabatur vt alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando exeūti è templo mulier quædam apparuiſſe fertur, atque interrogaſſe illam quídnam in vlnis geſtaret: & quum nutrix ſe infantem geſtare reſpondiſſet, iuſſiſſe ſibi oſtendi. Quúmque negaret nutrix id ſe facturam, quòd infantem parentes ſui vetuiſſent oſtēdi cuipiam, inſtitiſſe iubere prorſus vt ſibi oſtenderetur. [a] magni enim facturam illam ſi à ſe infans conſpiceretur. ita nutrice puellā oſtendente, demulcentem caput puellæ dixiſſe, futurā eam omniū Spartanarum formoſiſſimam: atque ab eo priſtinam ſpeciem decidiſſe. Hanc, quum ad nubilē peruenit ætatem, duxit vxorem

a Nutricem autem, quum videret mulierem illam magni æſtimare, infantem à ſe conſpici, ei tādem oſtendiſſe. Hāc autem, caput puellæ demulc. dixiſſe. &c.

A ⓐ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρῴας τέχνας. καὶ αὐλητὴς τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, οὐ κω λαρυγγοφωνίῃ ὑπερθέμενοι ἄλλοι σφέας παρεκλήροισι, ἀλλὰ καὶ τὰ πάτρια ὑπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλλε, ὀλίγου Αἰγινητέων ἕνεκα κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἄτῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοσήσας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τὴν βασιληΐης, ὧδε πρῆγμα τοιόνδε, ὑπίστασι ἐς αὐτὸν ποιεύμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συγγινώσκετο αὐτὸς τούτου εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτῃ γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει· ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνήρ, τῷ συνεχέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. B τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ κάλλίστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γὰρ μιν ὁ εἶδος φλαύρως, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνδρῶπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, τοιάδε καὶ ὀρέουσα τοὺς γονέας συμφορῇ τῷ εἴδεϊ αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα, ὑπιφερέζεται τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν καὶ ἀπὸ πάσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρόν, τὸ ἵδρυται ἐν τῇ C Θερσπίῃ καλευμένῃ, ὑπερθε τοῦ Φοινικίου ἱροῦ. ὅκως δὲ ἐπείκειε ἡ τροφὸς, τοιάδε τῷ ἄγαλμα ἵστα, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τὸ δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δή κοτε ἀπιόσῃ ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ὑπιφανῆναι· ὑπιφανεῖσαν δὲ, ἐπειρέσθαι μιν ὅ, τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φρασάσαι, ὡς παιδίον φορέει. τὴν δὲ κελεῦσαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ὑπιδεικνύναι. τὴν δὲ πάντως ἐωυτῇ κελεύειν ὑπιδεῖξαι. D ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα τοιοῦτο πολλοῦ ποιευμένην εἶδος, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον. τὴν δὲ, καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν, εἰπεῖν ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δέ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην

χρ. ἐς Σπάρτην,

χρ. τούτων

χρ. Φοινικίου

Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω, οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος. Ὃς δὲ Ἀρίστωνα ἔσχε ἄρος τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὴ τοιάδε· αὐτός τε τῷ ἑταίρῳ τοῦτο ἐθέλων δώσειν τῷ ἑωυτοῦ πολιητέων ἔν τι ὃ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἕληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τοῦτο ὁμοίως διδόναι. ὁ δέ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα. ἐπὶ τούτοισι δὲ ὅρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο ὅ, τι δὴ οἱ ἐθέλετο τῶν χειμηλίων τῶν Ἀγήτεω ὁ Ἄγητος, καὶ αὐτὸς τοῦτο ὁμοίως ζητέων φέρεσθαι πρὸς ἐκείνου. ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταίρου τοῦτο γυναῖκα ἐπιείξατο ἀπάγεσθαι. ὁ δέ, πλεῦνα τούτου μοιρέων, ἄλλα ἔφη καταινέσας. ἀναγκασθεὶς μέν τοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ ἀναγωγῇ, ἀπῆγε ἀπάγεσθαι. οὕτω μὲν δὴ τοῦτο πρώτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέρην ἀποπεμψάμενος. ἐν δὲ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, ἐξαγγέλλει ὡς οἱ παῖς γένοιτο. ὁ δέ, ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον τῷ ἠγάγετο τοῦτο γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλῳ συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, 223 » Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη. τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. τὸ μὲν ἔπος μὲν τοῦτο οὐδὲν ἐποιήσαντο τοπαραυτίκα· ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε. παῖδα γὰρ Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὔνομα ἔθετο, ἀπὸ τοῦδε· πρότερον τούτεων, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι ἀπὸ πάντων δὴ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἄρρην ἐποιήσαντο παῖδα γνήσιον. ἀπὸ τούτου μὲν οἱ τὸ οὔνομα Δημάρητος ἐτέθη. χρόνου δὲ προϊόντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιλήιον. ἔδεε δὲ (ὡς ἔοικε) ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα, καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληίης, ἀπὸ τοῦ Κλεομένεϊ διελθόντα μεγάλως, προτερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ὑπ' Αἰγινητέων τῶν μηδισάντων ἀπαβαίτος Κλεομένεος.

A Agetus Alcidis filius, ille amicus Aristonis. Eius mulieris amore titillatus quum esset Ariston, hanc rem commétus est: Ageto sodali suo, cuius illa erat vxor, recepit se dono daturum vnam è suis rebus quamcunque ille optaret: atque inuicem iussit illũ simile munus sibi dare. Agetus nihil de re vxoria suspicatus, quum videret Aristoni quoque vxorem esse, accepit conditionem, & in eam rem iusiurãdum interposuit. Cui mox B Ariston è suis rebus pretiosis donauit quam ille elegit. Ipse vicissim, quum eius partes petẽdi muneris ab illo fuerunt, [a] ibi optauit vxorem eius adferri. Agetus dicere, se præter hoc vnum cætera annuisse: iureiurando tamen adactus ac dolo seductus, [b] ad eam ducendam abiit. Ita tertiã hanc Ariston, repudiata secunda, duxit vxorem: [c] quæ circa legitimum C pariendi tempus, nondum exactis decem mensibus, hunc ei genuit Demaratum. Aristõ, quum ei sedenti in basilica cum ephoris quidam famulus nuntium nati filii attulisset, sciens quo tempore duxisset vxorem, deductis in digitos mensibus, dixit cum iureiurando, Hic non est filius meus. Quod audiẽtes ephori, haud magni fecere impræsentiarum: sed posteaquam puer adoleuit, pœnituit Aristonem dicti, opinantem vtique filium suum esse Demaratum: cui ideo nomen impositum D est Demaratus, *id est, A populo votis petitus:* quòd ante eum natum omnis populus vota fecit vt Aristoni, omnium ante id tempus regũ probatissimo, filius gigneretur. ea de re id nomen impositum est. Interiecto deinde tẽpore Aristone vita functo, Demaratus obtinuit regnum: sed videlicet necesse erat vt id quod auditum fuerat, hominem regno priuaret. Eapropter à Cleomene vehemẽter insimulabatur, cùm antea Φ ab Eleusine abduxisset exercitũ, tum eo tempore quum aduersus AEginetas cum Medo sentientes traiecit Cleomenes.

a Illius vxorem abducere studebat.

b Eam abducere permisit.

c Quæ intra breuius tẽporis spatium, & nõ exactis *id est, Intra breuius quàm decem mensium spatium.*

a Vleiſci

Ergo ingreſſus eũ[a] vrgere Cleomenes, componit cũ Leutychide Menaris filio, Agis nepote, ex eadem qua erat Demaratus familia, ea pactione, vt ſi eum regem in locum Demarati conſtituiſſet, ſe aduerſus AEginetas comitaretur. Erat autem Leutychides Demarato inimicus, ob hanc præcipuè cauſam, quòd quum Percala filia Chilonis, filii Demarmeni, ei deſponſata eſſet, Demaratus inſidioſè hominem cõiugio priuauit, præoccupata & prærepta vxore, ac retenta. Ob hãc cauſam Leutychidi inimicitiæ cum Demarato extitere. Is tunc, Cleomene ſolicitante, cõtra Demaratum iurauit, negans eum rite Spartanorum eſſe regem, quòd Ariſtonis filius nõ eſſet, deinde quod iurauerat inſtitit confirmare: quòd Ariſton aliquãdo dixiſſet, quum ei nuntiaſſet famulus ſuus filiũ ei natum, & menſes conferens, iureiurando negaſſet illum eſſe filiũ ſuum. Huic verbo inſiſtens Leutychides, pronuntiabat Demaratum neque Ariſtonis filium eſſe, neque rite Spartæ regnare: eiſdẽ ephoris adhibitis teſtibus qui Ariſtoni aſſidentes tũc hæc ab illo audierant. Tandem re in cõtentionem deducta, viſum eſt Spartiatis oraculum quod Delphis eſt conſulendum an foret Demaratus Ariſtonis filio nécne. Ibi Cleomenes,[b] quum ex ipſius erga Pythiam prouidentia nihil ſuſpicionis eſſet, ſubornat Coboné quendam Ariſtophãti filium maxima apud Delphos autoritate, vt perſuadeat Periallæ mulierum vaticinãtium antiſtiti, dicere ea quæ Cleomenes volebat dici. Ita Pythia, ſciſcitantibus iis qui ad oraculum erãt miſſi, negauit Ariſtonis filium eſſe Demaratum. quæ tamen res ſequenti tempore palàm facta eſt, & Cobon è Delphis profugit, & Perialla honore abdicata eſt. Hactenus quæ ad deponendum regno Demaratum acta ſunt. Is è Sparta ad Medos profugit, ob hanc contumeliam quòd quum eiectus regno gereret magiſtratum,

b *In Græco exempl. pro ἀνωΐστου legendum videtur ἀνωσθ, cuius lectionis alibi ratio reddetur.*

A ὁρμηθεὶς ὧν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα αὐτὶ Δημαρήτου, ἕψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γενόμενος, δι' ὧδε τοιόνδε· ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερῆ Λευτυχίδεα τοῦ γάμου, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἁρπάσας ἠγάγετο γυναῖκα. διὰ τοῦτο μὲν δὴ Λευτυχίδῃ ἦν ἔχθρη ἐς Δημάρητον ἐγγενέες· τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος παρορμίης ὁ Λευτυχίδης κατώμνυτο Δημαρήτου, φὰς αὐτὸν οὐκ ἰσονομέως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὸν κατωμοσίην, ἐδίωκε αἰτιόωμενος ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγελλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι· ὁ δέ, "συμβαλλομένου τοὺς μηνας, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἐωυτῷ μιν ἔτη. τούτου δὴ ὑπιστεύοντος τῷ ῥήματι ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, ἅτε ἰσονομέως βασιλεύοντα Σπάρτης, οὐδ' ἐφορεύσας μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους οἳ τότε ἐτύγχανον πάρεδροί τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. τέλος δὲ, ἐόντων καὶ αὐτέων νεηκέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπειρέσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ ἆρα Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνωΐστου δὲ γενομένου ἐκ τοιούτοις τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα τοιάδε ἐποιήσατο Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυνατεύοντα μέγιστον. ὁ δὴ Κόβων πείσας τὴν προμάντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγεσθαι, λέγειν. ὅτε δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περιάλλα ἡ προμάντις ἐπαύθη τῆς τιμῆς. κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημαρήτου κατάπαυσιν τῆς βασιληίης οὕτω ἐγένετο. ἔφυγε δὴ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος· μετὰ τὴν βασιληίης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἄρχων.

ἐβούλετο

ἦσθη μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τὸν A adesséque ſpectaculo gymno-
Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγενὼς ἤδη αὐ-
τὸς βασιλεὺς αἀτ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θε-
ράποντα ὅτι γέλωτί τε καὶ λοιδορίᾳ, ἠρώτα
Δημάρητον ὁκοῖόν τι εἴη ὃ ἄρχειν μὴ ὃ
βασιλεύειν. ὁ δὲ, ἀλγήσας τῇ ἐπερωτήμα-
τι, εἶπε φάς, αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πε-
πειρῆσθαι, κεῖνον δὲ, οὔ. τὴν μέντοι ἐπειρώτη-
σιν ταύτην ἀρχὴν Λακεδαιμονίοισι ἢ μυ-
είης κακότητος, ἢ μυείης εὐδαιμονίης. ταῦ-
τα δὲ εἴπας, καὶ κατακαλυψάμενος, ἤιε ἐκ B citatis. Hæc loquutus, velato ca-
τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. αὐτίκα δὲ
θυσκοον ἐσάμενος ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν. θύ-
σας δὲ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε. ἀπικομένῃ δὲ
τῇ μητρὶ ἐσδεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τὰ παλαί-
» χνων, καπιλέτευε, λέγων τοιάδε, Ὦ μῆτερ,
» θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπλόμενος ἱκετεύω,
» καὶ τοῦ ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
225 » ἀληθηίην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὀρθῷ λόγῳ.
» Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη σε ἐν τοῖσι νείκεσι λέ-
» γων, κατούσασθαί σε ἐκ τοῦ πρὸ τέρου ἀνδρὸς, C
» οὕτω ἐλθεῖν ἐς δόμους Ἀρίστωνα. οἱ δὲ καὶ τὸν
ἐς ἀληθῆ » μανικώτερον λόγον λέγοντες, φασί σε ἐπὶ τὴν
» θεῖν ἐς δόμους τὸν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐ-
» μὲ εἶ ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὦν μετέρ-
» χομαι πρὸς θεῶν, εἰπεῖν τὠληθές. οὔτε γάρ,
» εἴ τι πεποίηκάς τι τῶν λεγομένων, μοῦνη δὴ πε-
» ποίηκας, μετὰ πολλέων δὲ ὅ, τε λόγος πολ-
» λὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παι-
» δοποιὸν οὐκ ἐνῆν. τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς
» πρότερας γυναῖκας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἔ- D
» λεγε. ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ παῖ, ἐπεί τέ
» με λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθηίην,
» πρῶτα εἰς σὲ καταιρήσεται τὠληθές· ὡς μὲ ἠ-
» γάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ
» τῆς πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀ-
» ρίστωνι· συνεβλήθη δὲ, τοῦ στεφάνους οὓς εἶχε,
» ἐμοὶ περιθεῖναι. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἦκε δ' οὐ μετ'
» ταῦτα Ἀρίστων. ὡς δέ με εἶδε ἔχουσαν στε-
» φάνους, ἠρώτα τίς εἴη ὁ, μοι δοὺς. ἐγὼ δὲ ἔφα-
» μην ἐκεῖνον· ὁ δὲ οὐκ ἐπιδέκετο. ἐγὼ δὲ E
» κατωμνύμην, φαμένη αὐτὸν οὐ καλῶς
» ποιέειν ἀπαρνεόμενον. ὀλίγον γάρ τι πρότε-
» ρον ἐλθόντα καὶ στεφανωθέντα, δοῦναί μοι
» τοὺς στεφάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ
» Ἀρίστων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ

ræ ferens Demaratus, reſpondit ſe vtrumque expertũ, illum verò non: & eam interrogationem Lacedæmoniis futuram initium plurimæ aut calamitatis aut felicitatis. Hæc loquutus, velato capite è theatro domum abiit, cõfeſtímque præparatum Ioui bouem immolauit: quo immolato, matrem accerſiit: quæ quum adueniſſet, poſitis in eius manus extis, mulierem his verbis obſecrauit, Per ego te mater cùm alios deos, tum Iouem hunc domeſticum, quem tãgo, precor, promas mihi veritatem: quiſnam reuera meus eſt pater? Nam Leutychides inter conuicia obiecit, te è priore viro grauidam, ita ad Ariſtonem veniſſe. Alii etiã dementius referentes, aiunt te ad domeſticum aſinarium ventitaſſe, illiúſque me filium eſſe. qua de re ego te adiens obſecro vt verum dicas. Siquid enim eorũ quæ dicuntur feciſti, non ſola feciſti, ſed quod multæ. Et multus de hac re Spartæ ſermo eſt, negãtium [b] Ariſtoni fuiſſe genituram ad filios procreandos. nam ſi fuiſſet, priores vxores fuiſſe cõcepturas. Hæc Demaratus. Cui mater ita reſpõdens, Fili, inquit, quoniam [c] precibus mecum agis vt dicam veritatem, omne tibi verum exponetur: Vt me domum Ariſtõ duxit, tertia quàm me duxerat nocte ſimulacrum tãquam Ariſtonis ad me venit; quod poſteaquã mecũ concubuit, [d] corona quam geſtabat, me circumdedit, atque abiit. Dehinc Ariſton aduenit, qui cernens me coronas habentem, ſciſcitabatur quiſnã mihi illas donaſſet. Ego ipſum dediſſe reſpondi: eóque id abnuente, iurauí, aſſerens non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo antè ingreſſus, vbi mecum coiiſſet, coronis me donaſſet. Ariſton, cernens me iurantem, intellexit eam rem diuinam fuiſſe. com-

a Quale illis eſſet magiſtratum gerere, qui antea regnauiſſent.

b Ariſtoni fuiſſe prolificum ſemẽ, nam ſi fuiſſ.

c Precibus inſtas mihi vt dic. ver.

d Coronas quas geſtabat mihi circũpoſuit. Et hoc quidem abiit, Ariſton autem poſtea venit.

pertúmque eſt illas coronas fuiſ-
ſe ſumptas ex heroico conditorio, quod eſt iuxta ianuam aulæ extructum, quod vocant Aſtrobaci: & vates eſſe hunc eundem heroem reſponderunt. Habes igitur fili ita vt volebas audire. aut enim ex hoc heroe genitus es, patérque tibi eſt Aſtrobacus heros, aut ex Ariſtone. nam ea tè nocte concepi. Verùm quod tibi præcipuè exprobrant inimici, quod Ariſtō, quum ei te natum eſſe nuntiatum eſt, multis audiẽtibus negauit te ſuum eſſe, quia tempus decem méſium non exiſſet, per inſcitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nã mulieres nouem etiam méſium ac ſeptem menſium partum edunt, non omnes decimum menſem explẽtes. ego autem fili ſeptimeſtrem te genui. Ipſe quoque Ariſton non diu pòſt agnouit [a] ſe per imprudentiam id verbum extuliſſe. Itaque alias orationes de tua genitura noli admittere, omnia enim veriſſimè audiſti. Nam quod ad aſinarios attinet, ipſi Leutychidi & iis qui talia loquuntur, ſuæ vxores de aſinariis pariãt filios. Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, ſumpto viatico per ſpeciẽ eundi Delphos ad oraculum conſulẽdum, Elin contendit. Eum ſuſpicati Lacedæmonii fugam capeſſiturum, inſequuti ſunt. Sed Demaratus iam ex Elide Zacynthũ traiecerat, quem illuc tranſgreſſi Lacedæmonii prehenderunt, eiúſque famulos: ſed Zacynthiis eum dedere abnuẽtibus, Demaratus illinc in Aſiam ad regem Darium traiecit: à quo magnificè exceptus eſt, territoriò que ac vrbibus donatus. Ita in Aſiã Demaratus abiit, ac tali fortuna vſus eſt, vir cùm aliis in multis factis dictiſque apud Lacedæmonios illuſtris, tũ quòd illis olympiadẽ palmã quadriiugo certamine reportauerat, rẽ ei⁹ ſolius, ad ea tẽpora, regũ Spartiatarum. Leutychidi autẽ Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati ſucceſſerat, natus eſt filius Zeũ-

a Se per ſtultitiam id verbum emiſiſſe. Cætera autem quæ de tua genitura dicuntur, ne admittito.

A τῦτο μὲν, ⓐ τεφανοι ἐφαίνοσθε ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρῴου τῦ ποδὸς τῆσι θύρῃσι τῆσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, ὃ καλέουσι Ἀστροβάκου· τῦτο δὲ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τῦτον ἥρωα αἰαίρεον εἶναι. οὕτω δὴ ὦ παῖ ἔχει πολὺ ὅσον τι καὶ βούλεαι πυθέσθαι. ἡ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας, καί τοι πατὴρ ὅδε Ἀστρόβακος ὁ ἥρως, ἢ Αἰσίων. ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ αἰαγρέομεν. τῇ δέ σευ μάλιστα καταπτόνται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Αἰσίων, ὅτε αὐτῷ B ἠγγέλθης γεγόμενος, πολλῶν ἀκουόντων οὐ φήσειέ σε ἑωυτοῦ εἶ. ⓑ χρόνον γὰρ τοὺς δέκα μιῦας οὐδένα ἐξῆκειν ἀνδρὶ τῷ τοιούτων κεῖνος τῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἑπτάμηνα καὶ ἑπτά-μηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μιῦας ἐκτελέσασαι. ἐγὼ δέ σε ὦ παῖ ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ ὁ αὐτὸς Αἰσίων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς αἰσίη τὸ ἔπος ἐκβάλλοι τῦτο. λόγους δὲ ἄλλους μὴ δέ- C χεο τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν αἱ γυναῖκες παῖδας. Δημάρητος μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε· ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια λαβὼν, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν· τῷ λόγῳ φάς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὑποτοπήσαντες Δημάρητον ὁρμᾶσθαι ἐπιχειρέειν, ἐδίωκον· καὶ κως ἐφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ D Δημάρητος ἐκ τῆς Ἤλιδος. ἐπιδιαβάντες δὲ ⓒ Λακεδαιμόνιοι, αὐτῦ τε ἀπολαμβάνουσι, καὶ τῦ θεοπόντους αὐτῦ ἀπαιρέονται. μετὰ δὲ, (οὐδὲ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν ⓒ Ζακύνθιοι) ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὸν Ἀσίλεω τοῦ βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωσύνῃ, καὶ χώρῳ τε καὶ πόλιας ἔδωκε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὸν Ἀσίλεω Δημάρητος, καὶ ταὐτὴ χρησάμενος τύχῃ· ἄλλά τε Λακεδαιμονίοισι συ- E χνὰ ἔργοισί τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθείς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάσι ἅρμα ἀνέλκυσε τεθρίππων τὸ δεύτερον, μοῦνος τοῦτο πρώτων δὴ τῶν βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας. Λευτυχίδης δὲ ὁ Μεναρέος, Δημάρητου καταπαυθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληίην· καὶ οἱ γίνεται παῖς Ζεῦ-

χρ ἔχεις

χρ ὀλυμπιάδα

ξίδημος, ὃν δὴ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κυνίσκον ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης. τοῦ δὲ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον· Λευτυχίδης δὲ τρηθεὶς Ζευξιδήμου, γαμέει δευτέρῳ γυναῖκα Εὐρυδάμιλον, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεήν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδέν, θυγάτηρ δέ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῆς Λευτυχίδεω. οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατῆστο ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ πίσεα ζημιώσας τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέπεσε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· πρεσβείην δὲ αἱ ὑποχείριαι πρώτην ποιησάσθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολύ· ὃς δὲ ἀλόντα αὐτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ὑπεκπέμψας χειρὶ διπλῇ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ἐπὶ δικαστήριον ὑπαχθείς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, ἔνθα ἐτελεύτησε ἐν τοῦτῳ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγίνετο χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ ἀπεδεδώκεε ὁ ἐς Δημάρητον πρῆγμα, αὐτίκα ἐπῆλθε Λακεδαιμονίων Λευτυχίδεα, πρὸς ὅτι τοὺς Αἰγινήτας, δεινόν τινά σφι ἐγκοτον ἔχοντα διὰ τὸν πρόσθε παλαισμὸν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς ἐδικαίευν ἔτι ἀντιβαίνειν, ἐκείνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ ἡλικίῃ, ἦγον ἄλλους τε καὶ δὴ καὶ Κεόν τε Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἔσχον μέγιστον κράτος· ἀγαγόντες δὲ σφέας ἐς χῶρον τὸν Ἀττικήν, πρόσθε ἠκον κατιθέντα ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους. μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα ἐπαίσιον γε νόμῳ μηχανήσασθαι ἐς Δημάρητον, δείματι ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑποδεξάμενος ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἐπορᾶτο πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τὴν Σπάρτην, ἄλλους τε ὅρκους προσαγόμενος σφι, ἢν μὴ ἕψωνται σφέας αὐτῷ τὴν αὐτὴν ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν προθυμέετο ἰέναι τοὺς Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων, ἐξορκοῦν δὲ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ

xidamus, quem nonnulli Spartiatarũ Cyniſcon, *id eſt, catulum* vocabant. Is Spartæ non regnauit, ante Leutychidẽ defunctus, relicto filio Archidamo. Leutychides orbatus filio, alterã duxit vxorem EVrydamen, Menii ſororem, Diactoris filiam, ex qua nullam prolem virilem ſuſcepit, ſed filiam nomine Lampito: quã Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium accepit, ab ipſo Leutychide datam. At ne Leutychides quidem ipſe Spartæ conſenuit, ſed has pœnas Demarato rependit: In expeditione Theſſalica dux quum omnia faciendi ius haberet, multũ pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipſéque in re deprehenſus, quum ſederet in caſtris, vtraque manu pecuniam tenens, in iudicium delatꝰ è Sparta profugit, domúſque eius exciſa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortẽ obiit. Sed hæc inſequenti tempore acta ſunt.

Tunc autem Cleomenes, quũ ſibi res in Demaratum bene ceſſiſſet, aſſumpto protinus Leutychide, contendit aduerſus AEginetas, maiorem in modum illis propter ignominiam infenſus. Ita AEginetæ vtriuſque regis cõtra ſe aduentu non repugnandũ iam ſibi eſſe putauerunt. ex quibus reges adduxere decem, quos delegere, diuitiis ac genere eminẽtiſſimos, cùm alios, tũ Crium Polycriti, & Caſambum Ariſtocratis filium, qui plurimum habebant potentiæ. Eos in Atticã adductos, penes inimiciſſimos AEginetis Athenienſes depoſuerunt. Poſt hæc Cleomenes, quũ eum ſubiiſſet metus Spartiatarũ, iam manifeſtus maleficii in Demaratum excogitati, in Theſſaliam ſubterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res nouas moliebatur, ſolicitans Arcadas aduerſus Spartam, adigénſque eos iureiurando ad ſe ſequẽdum quocũque ipſos educeret. Quinetiam in animo habebat primores illorum ad vrbem Nonacrin ductos adigere ad iuſiurandum per aquam Stygis. In hac autem

vrbe ab Arcadibus fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis ea aqua: E petra emanat aquula, distillans in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Nonacris autē vbi fons hic visitur, vrbs Arcadiæ est, ante Pheneon vrbem. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum animaduertissent, timentes sibiipsis, Spartam reuocarunt ad pristinam dignitatem. Sed eum reuersum statim morbus insaniæ cepit, iam etiam antea subinsanum. nam vt cuique Spartiatarū obuius erat, in eius faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipiscentem propinqui soleis ligneis illigauerūt. Qui custodem digressis aliis solū remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare, ab initio comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis cōterritus custos (erat enim seruus quidam) gladium tradidit. [a] Eo accepto, Cleomenes à furis incipiens sese detruncabat. In longū namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque peruenit ad vterum, in quo rescindendo, sic expirauit, vt quidē plerique Græcorum memorant, quia Pythiā corruperat ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: vt autem soli Athenienses, quòd adortus Eleusinē, fanum deorum fuerat depopulatus: vt Argiui, quia eos qui è pugna fugerāt Argiuos, ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat: & [b] ipsū lucum quem in Argia occupasset, incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculum poscenti responsum fuerat, eum Argos esse capturum. qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem condi, & Argis postea exorientem apparere, illincque iam eam aquam vocari Erasinum: ad hoc igitur flumē posteaquam peruenit, ei hostias immolauit: & quum læta non essent exta de flumine transmittendo,

a Cleomenes verò arrepto ferro cepit à tibiis sese lacerare. nā conscindens longis vulneribus carnes, à tibiis sursū versus ad femora perrexit, éque femoribus ad coxas & latera atque ventrē peruenit. *Ita Camer. hunc locum interpret.*

b Ipsum lucum contemptui habens incend. *Videtur autem hic legisse ὠν ἀρχείῳ pro ὠν ἀλογίῳ.*

Α ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται ὕδωρ ἐκ Ἀρκάδων ὁ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίζον φαρόμενον, ὡς πέτρης στάζῃ ἐς ἄγγος, ὁ δὲ ἄγγος αἰμασιῆς τις περιβέβληκε κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ὅθι τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεόν. μαθόντες ὦν Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα φρενοβλαβέα, καὶ τὸν μὲν αὐτὸν δείσαντες ὅτι τοῖσι ἀνδράσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. καταλαβόντα δὲ αὐτὸν, αὐτίκα ὑπελάμβανε μανίης νοῦσος, ἐόντα Β τὸ πρότερον οὐ παραφρονέστερον. ὄκως γὰρ τεῳ συντύχοι Σπαρτιητέων, ἐπέκειτο ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα ὦν αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δέ, δεθεὶς, τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων, αἴτεε μάχαιραν. οὐ βουλομένου δὲ τοῦ φύλακου διδόναι, ἀπείλεε τά μιν αὖτις ποιήσειε· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν εἱλωτέων) δίδοῖ οἱ μάχαιραν· Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ C τῶν χνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. διὰ τάμνων γὰρ κατ' μῆκος τὰς σάρκας, προῆλθε ἐκ τῶν χνημέων ἐς τοὺς μηρούς. ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὸν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην κατὰ χορδὰς ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ. ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην διέφθορε ἐς τὰ περὶ Δημάρητον ῥηθέντα λέγειν· ὡς δ' Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλὼν, ἔκειρε ὁ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου, D Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης κατανηέων, κατέκοψε, καὶ αὐτὸ τοῦτο ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐνεχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο ὅτι ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος E λίμνης. τὸν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, ὁ ἐνθεῦτεν δὲ ὁ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι. ἀπικόμενος δὴ ὧν ὁ Κλεομένης ὅτι τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἀναθαι

Χ. δήσαντες

ἄγαθαι μὲν ἔφη τὸ Ἐρασίνου οὐ τοσοῦ- A dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere ciues suos, non tamen ideo Argiuos gauisuros. Mox que illinc motis castris ad Thyream venit, & mari taurum quum mactasset, nauibus copias ad regionem Tirynthiam ac Naupliam duxit. Id audientes Argiui ad eos arcendos obuiam tendunt ad mare. Et quum aduentaret Tirynthum, in loco cui nomen inditum est Sepia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt eregione Lacedæmoniorum. Neque verò illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo exciperentur. nam ad hanc rem attinebat oracului quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis, in hæc verba,

Verùm quando marem præuertet fœmina victrix,
Inter & Argiuos referet præclustris honorem:
Tunc Argiuarum reddet pleraſque gementes,
Vt venturorum aiat quis quandoque virorum,
Telo sæuus obit sinuoso corpore serpens.

Hæc omnia Argiuis quum contigissent, metum incutiebant. ideoque eis visum est præcone hostium esse vtendum: atque ita esse faciendum, vt quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denuntiaret, idem facerent ipsi. Cleomenes autem animaduertens Argiuos facientes quicquid apud Lacedæmones præco denuntiasset, præcepit suis vt quum præco denuntiaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argiuos. Hoc exequuti Lacedæmonii, in Argiuos [a] è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorúmque cùm multos occiderunt, tum plures in lucum Argi fuga elapsos circumsederunt. Qui dum asseruantur, Cleomenes hoc sibi faciendum putauit: Scisscitatus quosdam quos secum habebat perfugas, misit præconem ad euocandum nominatim eos Argiuos qui in luco præ-

[a] *Ideſt, Prout præco denuntiauerat.*

227 σάμβος δὲ τῇ θαλάσσῃ ταῦρον, πλοίοισι σφέας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθεον, πευθανόμενοι ταῦτα, ὅτι θάλασσαν. ὡς δ' ἀσχολὴν μὲν ἐλάμβανον τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δ' ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σῆπια τοὔνομα, μεταίχμιον μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο· αὐτοὶ B τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ἔπεσι ἔχρησε ἡ Πυθὴ τοῦτοισί τε καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον οὕτω,

Ἀλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε C
θήσει.
Ὥς ποτέ τις ἐρεῖ καὶ ἐπ' ἐσομένῳσιν ἀνδρῶπων,
Δηνὸς ὄφις τελέκητος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

Ταῦτα δὴ πρόμυτα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρῆκε· καὶ δὴ σφι τοιῇδε ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίεον τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήρυξ προσημήνοι τι Λακεδαι- D μονίοισι, ἐποίουν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὠυτὸ τοῦτο. μαθὼν δ' ὁ Κλεομένης ποιοῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκοῖόντι ὁ σφέτερος κήρυξ σημήνῃ, τοῖσι λοιποῖσι σφι ὅτεῳ σημήνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγένετο· ὅτι τελέα ἐν τῷ Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιεύμενοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐν τῷ κηρύγματος, ἐπεκέατο. καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῷ δ' ἔτι πλέους ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιζόμενοι ἐφύλασσον. ἐνθαῦτα δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας, καὶ πευθανόμενος τουτέων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων ἕκαστον ἐν τῷ ἱρῷ ἀναστεμένους τῶν Ἀργείων.

cluſi erant, ad ſe redimendos. est autem apud Lacedæmonios redemptio in ſingulos viros, binæ minæ. Ita Argiuorum quinquaginta, vt quiſque euocatus fuerat, Cleomenes interimebat. quod faciens, latebat cæteros qui in fano erant, vtpote denſo luco interiecto, non cernentes quid illi extrinſecus agerent. niſi poſtquam quidam conſcenſa arbore, quod fiebat inſpexit: vnde non amplius qui euocabantur prodiêre. Ibi Cleomenes iuſſit vnumquenque ſeruorum lucum materia circumdare: atque illis obtemperantibus, lucum incendit. Eóque iam ardente, percontatus eſt quendam perfugarum cuiúſnam deorum eſſet ille lucus: perfuga, Argi eſſe reſpondit. Quo audito Cleomenes vehementer ingemiſcens, O Apollon, inquit, vates, quantopere me fruſtratus es, dicens me Argos eſſe capturum. coniicio iam exitum habuiſſe oraculum. Poſt hæc maiore copiarum parte Spartam redire permiſſa, ipſe cũ mille delectis perrexit ad templum Iunonis, illic ſacrificaturus. Sed ſacrificare ſuper aram volens, quum à ſacerdote vetaretur, negante fas eſſe externo illic ſacra facere, iuſſit ſeruos abductum verberare: ac poſteaquã immolauit, Spartam abiit. Reuerſum inimici ad ephoros citauerunt, crimini dantes quòd pecunia corruptus, Argos, quum facilè poſſet, non cepiſſet. Quibus reſpondit Cleomenes (incertum mihi verè an falſò) ſe, poſteaquam templum Argi cepiſſet, putaſſe dei expletum eſſe oraculum, & proinde non prius tentandam vrbem quàm ſacris operatus ſciret an ſibi deus illam traditurus eſſet, an impedimento futurus. Sibi autem apud Iunonis templum litanti effulſiſſe flãmam è pectoribus ſimulacri: atque ita ſe intellexiſſe non expugnaturum ſe Argos. Si enim è capite ſimulacri flamma extitiſſet, fore vt vrbem ab arce caperet: quum verò è pectoribus illa extitiſſet, id omne fuiſſe confectũ quod deus cõfici voluiſſet.

a Futurum fuiſſe vt vrbem funditus euerteret.

A ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐτέων ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ὅσοι Πελοποννησίοισι, δύο μνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμαλώτων ἑκατόν. καὶ πεντήκοντα δὴ ὧν τῶν Ἀργείων ὡς ἑκάστους ἐκκαλεόμενος ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένεϊ. ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὡρῶν οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, ὅ, τι ἐπρήσσον. πρίν γε δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ὀπὶ δένδρου, κατεῖδε τὸ ποιεύμενον. ἤκων δὴ ἐπὶ καλεόμενοι ἐξήεσαν. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πρώτους τινὰς τῶν εἱλωτέων περιενεῖκαι ὕλην τοῦ ἄλσεος. τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὴ ἤδη, ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος. ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, Ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἠπάτηκας, φάμενος Ἄργος με αἱρήσειν. συμβάλλομαι δὲ ἐξηκειν μοι τὸ χρηστήριον. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τῷ μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λακεδαιμονίους τοὺς ἀρίστους, τοῖσι ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ὅτι τῷ βωμῷ, ὁ ἱρεὺς ἀπεμάρτυρε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τ' ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἱλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπαγαγόντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπῆιε ἐς τὴν Σπάρτην. νοσήσαντα δέ μιν ἐνθεῦτεν οἱ ἔφοροι ἐπὶ τοῖσι ἐφόροισι, D φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἑλεῖν τὸ Ἄργος, πρηνέα θυπετέως μιν ἑλεῖν. ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἰπεῖν. ἔλεξε δὲ. ὧν φάμενος, ἐπεί τε δὴ ὁ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἶλε, δοκέειν ἐξελαλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. πρὸς ὧν ταῦτα οὐ διαμαχόμενον πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱρηΐσι χρήσηται. εἰ μάθη εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔσται. καλλιερεομένῳ δὲ τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν σηκέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τοῦτο ἀπεχρήιζε, ὡς οὐκ αἱρεῖ τὸ Ἄργος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν αἰ κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν σηκέων δὲ ἐκλάμψαντος, πολλῷ E πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι.

σαφηνέως

Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτησι λέξαι, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τὸν δικαίων. Ἄργος δὲ αὐδρῶν ἐχηρώθη οὕτω ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔσχον πάντα τὰ χρήματα, ἄρχοντές τε καὶ διέποντες. ἐς ὃ ἐπέδησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. ἔπειτα σφέας οὗτοι αἰσκτώμενοι, ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δὴ σφι ἐν ἀρθμίῃ ἐς ἀλλήλους ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε αἰὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγασεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ὑπὸ θεοῦ σφι ἐωυτοὺς ἀρχέειν τοῖσι δεσπόταις. ἐκ τούτου δὲ πόλεμος σφι ἐν χρόνον συχνὸν ἐγένετο. ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μὲν νυν ἀπὸ τούτων Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθησι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοποτέειν ἐκμαθεῖν, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεί τε σφι Δαρεῖος ἐσβαλὼν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ σωτηρίην ὡς χρεὼν εἴη αὐτοῖσι μὲν τοῖσι Σκύθῃσι τοῦδε φᾶσι ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλόντας, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα ἐς ταὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἥκοντων τῶν Σκυθέων ὑπὲρ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τὸν ἱππερμόλγου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων. ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκ τε δὴ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πίνειν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημάρητον ἐκτίσασθαι.

Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῇ ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαιότερον σφίσι γινόμενον, ἔγνωσαν περὶ εὐβρίῃ Αἰγινήτας ἐπὶ Λευτυχίδεω·

A Hæc dicens, credibilia ac probabilia Spartiatis dicere visus est, multóque maiore parte sententiarum absolutus. Cæterùm Argos ita viris desolatum est vt serui eorum res omnes susceperint, atque magistratus administrarint, dum filii cæsorum ad puberem adoleuere ætatem: qui sese in suum ius asserentes, ac reuersi Argos, mancipia eiecêre. Serui eiecti, prælio Tirynthem obtinuere, [a] catenus quidem dum B fuit in eis mutua beneuolentia, & donec ad eos venit vates quidã Cleander, genere Phigaseus ab Arcadia. is persuasit seruis vt dominos adorirentur: vnde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argiui ægrè euasêre victores. Ob hoc igitur aiunt Argiui Cleomenem ad insaniam redactum, malè perisse. Ipsi autem Spartiatæ negant ab vllo dæmonio Cleomenem ad insaniam redactum: sed conuersatione Scytharum, intemperantem meri esse factum, & idcirco furiosum. Scythas enim Nomades, post illatum sibi à Dario bellum, ad illum vlciscendum perstitisse, missísque Spartam nuntiis ad societatem faciendam, ita pepigisse, tanquam ex vtrorumque vtilitate foret vt ipsi quidem Scythæ iuxta flumen Phasin conarentur Medicam regionem inuadere, Spartiatæ verò ab Epheso ascendere, & ad certum locum vtrique occurrerent. Cum iis Scythis qui ad hoc missi sunt, consuetudinem habuisse Cleomenem aiunt, atque ex eo nimiam didicisse potandi intemperantiam: séque ob id eum insanisse arbitrari. Vnde quoties intemperantius bibere volunt, aiũt, Episcythison, *id est, age Scytham.* Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi verò videtur ille has pœnas Demarato pependisse.

[a] Fuitque mutua inter eos concordia, donec ad seruos venit, &c.

Eum autem esse defunctum vbi audiêre AEginetæ, Spartam nũtios misêre, vociferatũ cõtra Leutychidẽ de obsidibus qui Athenis tenerẽtur. His Lacedæmonii, consilio inito, multũ iniuriæ à Leutychide illatũ esse cẽsuerũt,

hominémque dedendum, quem illi AEginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum essent ducturi AEginetæ, tunc ad eos Theasides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri AEginetæ facere vultis? regémne Spartiatarum deditum à suis ciuibus abducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreuerunt, cauete nequod exitiale malum in vestram regionem (si hoc feceritis) inferant. His auditis AEginetæ ab illo abducendo supersederũt, hac tamen conditione vt secum profectus Athenas Leutychides redderet sibi viros qui illic depositi essent. Vbi Athenas venit Leutychides, ac depositum repoposcit, Atheniẽses (vt qui reddere nollent) tergiuersari, quòd dicerent duos in deponendo reges fuisse, ideóque iniquum esse id alteri sine altero reddi. Quibus negantibus se reddituros, Leutychides, Facite, inquit, Athenienses vtrum ipsi vultis, si reddetis, sanctè facturi: è contrariò, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre: Dicimus nos Spartiatæ fuisse tertia abhinc ætate quendam Glaucum Epicydidis filium, qui cùm aliis summis laudibus excellebat, tum iustitia inter omnes optimè audiebat qui per id tempus Lacedæmonẽ incolebant. Et huic procedente tempore contigisse vt vir quidam Milesius Spartam venerit, hominis conueniendi gratia, atque ita sit loquutus, Ego sum vir Milesius, qui ad tuam Glauce fruendam iustitiam venio. Nam quum esset tua fama celebris cùm per omnem aliam Græciam, tum verò per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tutò fundata, & ob id videre licet eosdem homines nihil habere pecuniarum.

a Et pecunias nequaquam ab iisdem possideri videmus.

A χρή μιν κατέχειναι, ἐκδοτον ἄγεσθαι ἐς
Αἴγιναν αὐτὴ τῷ ὑπ' Ἀθηναίων ἐχομένων
ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῷ Αἰγινη-
τέων τὸν Λευτυχίδεα, εἶπέ σφι Θεασί-
δης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν τῇ Σπάρτῃ
δόκιμος ἀνήρ, Τί βούλεσθε ποιέοντες ἄνδρες "
Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων "
ἔκδοτον γινόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄ- "
γειν; εἰ νεῶν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω "
Σπαρτιῆται, ὅκως δὴ ὑστέρης μή τι ὑμῖν, λῷ "
B ταῦτα ποιήσαντες, πρωτόλεθρον κακὸν ἐς "
τὴν χώρην ἐσβάλωσι. Ταῦτα ἀκούσαν- "
τες Ⓐ Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς. ὁ- "
μολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ὅπισσω μέ- "
νον Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦναι
Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. ὡς δὲ ἀπικόμενος
Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν
παρακαταθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι πρόφα-
σιας εἶλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι,
φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας πα-
C ρασθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τὸν ἑτέρῳ ἄνευ
τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι. οὐ φαμένων δὲ ἀ-
ποδώσειν τῷ Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λευ-
τυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὴ "
ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί. καὶ γὰρ ἀποδιδόν- "
τες, ποιέετε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ "
ἐναντία τουτέων. ὀκοῖόν μοί τι ἐν τῇ "
Σπάρτῃ σεσωμένῳ γένεσθαι τοῦ τῶν Γλα- "
D υκέω δικαιοσύνης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. λέ- "
γουσι ἡμεῖς Ⓐ Σπαρτιῆται γενέσθαι ἐν τῇ " 229
Λακεδαίμονι κατὰ τοῦτο γενεὴ τοιῶν "
ἀπ' ἐμέο, Γλαύκον Ἐπικυδείδεος παῖ- "
δα· τοῦτον τὸν ἄνδρα φασὶ τά τε ἄλλα "
πρῶτα ἐξικνέεσθαι τὰ ἐνθεῦτα, καὶ δὴ καὶ "
ἀκοῦσαι ἀπιγμένα δικαιοσύνης πέρι, πρώτων "
ὅσοι τῶν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρόνον οἴ- "
κεον. σεσωσμένῳ δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἐπυθόμε- "
νόν τάδε λέγουσι· ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπι- "
γμένον ἐς Σπάρτην, βούλεσθαί οἱ ἐλθεῖν "
ἐς λόγους, τοῦ εἵνεκα τοιάδε· Εἶμι μὲν "
E Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς Γλαύκε δικαιο- "
σύνης βουλόμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ "
ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν "
δὲ καὶ τοῖσι Ἰωνίῃ τῆς σῆς δικαιοσύνης "
λόγος πολλὸς, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν "
καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ τοῖσι Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφα- "
λέως ἵδρυται· καὶ διότι χρήματα οὐδαμοῦ τοῖσι αὐτοῖσι ἐστὶ ὁρᾶν ἔχοντα. "

a Ἐκ τῶν χρημάτων οὐδαμοῦ τοῖσι αὐτοῖσι ἐστὶ ὁρᾶν ἔχοντα.

» Ταῦτά τε ὧν ἐπιλεγομένῳ, καὶ βουλευο-
» μένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης
» ἐξαργυρώσαντα, θέσθαι παρά σοι· σὺ δὲ ἔχε-
» πίσταμαι ὡς μοι κείμηλα ἔσται παρὰ σοὶ
» σῶα. σὺ δή μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ
» τάδε τὰ σύμβολα σῴζε λαβών. ὃς δ' ἂν
» ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι. ὁ
» μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἥκων ξεῖνος τοσαῦτα
» ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο πρὸς ταῦτα τάδε
» τὰ θήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνῳ δὲ
» πολλοῦ διελθόντος, ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην
» τοῦ μὲν τὰ παρακατεθέμην τὰ χρήματα οἱ παῖ-
» δες. ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ, καὶ
» ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ
» χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο, αὐτοκρινόμενος
» τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτέ
» με προσῆκέν εἰδέναι τουτέων ὧν ὑμεῖς
» λέγετε. βούλομαί τε, ἀναμνησθείς, ποιέειν
» πάν τὸ δίκαιον. καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀπο-
» δοῦναι· καὶ εἴγε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι
» τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας. ταῦτα
» δὲ ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον
» μῆνα ἀπὸ τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμ-
» φορὴν ποιεύμενοι, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπε-
» στερημένοι τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπο-
» ρεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστη-
» ρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ
» ὅρκῳ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη με-
» τέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

» Γλαῦκε Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρ-
» διον οὕτω,
» Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λῆσαι ἀθεμι-
» τὸν δὲ μίνυνθά περ θανάτου γε καὶ ὕστερον
» ἀνδρός.
» Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἔστιν ἀνώνυμος, οὐδὲ τι χεῖρες,
» Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἷσε κιχὼν
» Συμμάρψας ὀλέσῃ γένεϊ, καὶ οἶκον ἅπαντα·
» Ἀνδρὸς δὲ ὕστερον γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

» Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν
» θεὸν πρήγματέεσθαι αὐτῷ ἐκέλευε τῷ ῥηθέντων· ἡ δὲ
» Πυθίη ἔφη, Τό τε πειρηθῆναι τὸ θεοῦ, καὶ τὸ
» ποιῆσαι, ἶσον δύναται. Γλαῦκος μὲν δή,
» μετὰ περιφάρμους τοὺς Μιλησίους ξείνους,

A Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quòd probè intelligo hæc penes te depositа mihi incolumia fore: tu verò has pecunias accipe, & hanc notam, quam vnà custodi: quam notam quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit: atque ea conditione depositū Glaucus accepit. Mul-
B to deinde tempore interiecto, filii eius qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conueniunt: exhibitáque nota pecuniam reposcunt. Ille enimuero repellere homines, atque his verbis è contrario respondere; Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet scire quæ dicitis. Volo tamen, [a] reminiscens, quicquid a Si reminiscar,
iustum fuerit facere, &, si accepi, iure optimo reddere: sin à
C principio non accepi, Græcorum legibus in vos vti. Ad quod confirmandum præstituo vobis tēpus hinc ad quatuor menses. Ita Milesii [b] facta iactura, b Calamitatem se passos existimantes, vt qui pecunia fraudati essent.
tanquam fraudati pecunia, discessere: & Glaucus Delphos se contulit ad oracului consultandum. Cui consultanti an ὅρκῳ, *id est, iureiurando*, pecuniam prædaretur, Pythia respōdit his versibus,

D *Glauce Epicydides equidem expedit ad breue tempus*
Sic orco vicisse, interuertisseque nummos:
Deiera, & euorcum quoniã manet exitus idem.
Ast orci natus, qui nomine, qui manibus, qui
Nullis est pedibus, rapidè aduenit, vsque adeo dum
Conuoluens omnem perdat prolémque domúmque:
Cum sobole euorci melius sed postea agetur.
E His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset vt daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus

pecuniam reddidit. Cur autem hęc oratio apud vos inſtituta eſt, dicetur: Glauci nunc nulla ſupereſt neque ſoboles neque domus, quæ illius cenſeatur: ſed ex Sparta radicitus extrita eſt. Ita bonum eſt nihil aliud de depoſito cogitare quàm vt repetentibus reddatur. Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Atheniēſibus audiretur, diſceſſit.

At AEginetæ priuſquam ſuperiorū iniuriarum, quas Athenienſibus intulerant, gratificātes Thebanis darent pœnas, hæc fecerant: Quū Athenienſibus ſuccenſerent quòd ſibi ab illis iniuriam fieri arbitrarentur, ſe ad vlciſcendum apparabant. Erat autem Athenienſiū in Sunio quinqueremis quædam, quam Delū *iam inde à Theſeo quotannis* mittebant: hanc AEginetæ locatis inſidiis intercepere, plenam primoribus Athenienſiū, virósque alligauere. Ea clade ab AEginetis accepta, Atheniēſes nō amplius differendum putauerunt quin omnia in illos excogitarēt. Erat igitur quidā nomine Nicodromus Cnœthi filius, vir in AEgina ſpectatus: hic ſuā ipſius priorē abitionem AEginetis imputans, querebatur: qui *prius ſua de miſſione quum tranſegiſſet*, cognito Atheniēſes eſſe animatos ad nocendum AEginetis, quibus ipſe infenſus eſſet, compoſuit cum illis de prodenda AEgina ad certū diem, quo eſſet rem aggreſſurus ipſe, & illos oporteret venire ſubſidio. Atque ita ex cōpoſito vrbē quæ Vetus vocabatur occupat. Sed Athenienſes ad diem nō adfuerunt, quia claſſis eorum par AEginetanæ nōdum erat comparata. Qui dū à Corinthiis cōmodari ſibi naues rogāt, interea res corrupta eſt. Corinthii autē per id tempus Athenienſibus amiciſſimi dedēre rogantibus naues viginti, ſed dātes vendiderūt ſingulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienſes, & ſuis inſtructis in ſummā ſeptuaginta numero, in AEginā nauigauerunt, peruenerúntq; poſtridie eius diei qui erat deſtinatus.

A ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. τῷ δὲ εἵνεκα ὁ λόγος ὦ Ἀθηναῖοι ὅδε ὡρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νεῶ οὐτέτι ἀπόγονόν ἐστι οὐδὲν, οὔτ' ἐσίη οὐδεμίη νομιζομένη εἶ Γλαύκου· ἐκτέτριπται τε παμῤῥίζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παρακαταθήκης ἄλλο γε, ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι. Λεωτυχίδης μὲν εἶπας ταῦτα, ὡς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

B Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τοὺς πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας, τοῖσι ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς ὑπερηθύμεον τοὺς Ἀθηναίους πρήσσοντες· ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ· λαβόντες ὦν, τὴν θηλέαν ναῦν εἷλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λαβόντες δὲ 230
τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες
C ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ δι' ὀλίγου μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. καὶ ἦν γὰρ Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, ἀνὴρ δόκιμος. οὗτος μεμφόμενος τοῖσι Αἰγινήτῃσι, πρότερον ἑωυτὸν ὀξέλασε ἐκ τῆς νήσου· μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους αἰεὶ ἀρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν ἡμέρῃ ὅτι χρήσῃ, καὶ ἐκείνους ἐς ἣν ἥκειν δεήσει
D βοηθέοντας. μετὰ ταῦτα, καταλαμβανόμενοι μὲν ὑπὸ τοῦ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ προσγίνονται ἐς δίον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέειν. ἐν ᾧ ὦν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαί σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἔσαν γάρ σφι τῶν χρόνων φίλοι ἐς τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι δεομένοισι εἴκοσι νέας, δι-
E δοῦσι δὲ πεντηκοντόρους ἀποδόμενοι, δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον ὅτι τάχιστα ἐπὶ Αἴγιναν· καὶ ὑστέρησαν ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης.

Νικόδρομος ὁ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν χωρίον A
οὐ προεῖντο ἐς πλοῖον ἐσβαί, ἐκδιδρήσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης. σὺν δὲ ⓐ καὶ ἄλλοι τῶν Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἐκδεύτερον δὲ οὗτοι ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγένετο. Αἰγινητέων δὲ ⓐ παχέες, ἐπιμαξάντος τὸν δῆμον σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἐπειτὰ σφέας χρωσάμενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ B
ἄλλος σφι ἐγένετο, ὃ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ὀπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἵλεων γενέσθαι τὸν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες· εἷς δέ τις τουτέων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου. ὀπιλαβόμενος ὁ τῶν ὀπισθοτόνων, εἴχετο. οἱ δὲ, ἐπεί τε μιν ἀποτάμνουσαν οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, C
ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω. αἱ χεῖρες ὁ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἔσαν τοῖσι ὀπισθοτόνοισι. ταῦτα μὲν νυν σφέας οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἧκοισι ἐναυμαχήσασαι νηυσὶ ἑβδομήκοντα· ἐσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργείους· καὶ δὴ σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέοισι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναίας νέας ἀνάγκῃ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔχον τε ἐς τὸν D
Ἀργολίδα χώρην, καὶ στρατοπεδήσαντο Λακεδαιμονίοισι. στρατοπεδήσαντο ὦν καὶ ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἑκατέροις. Σικυώνιοι μὲν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀζήμιοι εἰσί· Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγνώσκοντο, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ταῦτα δεομένοισι, ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου E
οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους. ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας· τουτέων ⓐ πλεῦνες οὐκ ἀπενόσησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ.

Qui quum ad diem nō adesſent, conſcēſo nauigio Nicodromus ex AEgina profugit, aliis nōnullis AEginetarum cum comitantibus, quibus Athenienſes Suniū incolendum dederunt. Vnde iſti prodeuntes, eos qui in inſula erāt AEginetas & ferebant & agebāt. ſed hæc poſterius acta ſunt. Cæterùm proceres AEginetarum, ſuperata plebe quę vnà cum Nicodromo tumultum in ipſis fecerat, mox eos quos ceperant, ad necem abducebant. Vnde piaculum admiſere quod nullo ſtudio expiare potuerunt, præoccupatique, prius ex inſulā ſunt deiecti quàm deum ſibi propitiarent. nam quum ſeptingentos è plebe quos viuos ceperāt, ad necem educerent, vnus eorū è vinculis elapſus fugit ad Cereris legiferæ veſtibulum, eiúſque cardinibus prehēſis adhærebat: quē illi quum auellere non poſſent, abſciſſis viri manibus ita deduxerunt: quæ manus cardinibus conſertę manſerunt. Hæc quum ipſis feciſſent AEginetæ, claſſe ſeptuaginta nauiū cum Athenienſibus qui ſuperuenere congreſſi, ſuperantur. Victi nauali prælio, eoſdem quos prius Argiuos in auxilium vocauerūt: ſed illi noluere eis amplius auxilio eſſe, cauſati quòd & naues AEginæ neceſſariò ſumptæ à Cleomene oram Argolidem tenuiſſent, & ipſi cum Lacedæmoniis in terrā deſcendiſſent, vt nonnulli quoque è Sicyoniis nauibus deſcenderent in eadem contra ipſos expeditione. Quo nomine vtriſq; multa ab Argiuis iuncta eſt mille talētorum, quorum quingena vterque populus ſolueret. ſed quum Sicyonii ſuam culpā agnoſcentes, centū talentis cum Argiuis decidiſſent, AEginetę ne agnoſcere quidem culpam voluere: erant enim ſuperbiores. Eapropter rogantibus eis nemo amplius Argiuorum publicè auxilium tulit, ſed voluntariorum circiter mille, duce quodam cui nomen erat EVrybates, [a] quinq; palmarū viro. quorum plerique non remeāuere, ſed in AEgina ſub Athenienſibus occubuere.

[a] Qui quinque gymnaſtica certamina obierat.

Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. Verùm AEginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperauêre, eorúmq; naues quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum AEginetis contraxerant.

A αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς ΕὐρυβάτηςA μουνομαχίῃ ἐπασκέων, τρὶς μὲν αἴδρας ἔσπῳ τοιούτῳ ἀποκτείνῃ, τὸν δὲ τὸ τέταρτον Σωφανέος τοῦ Δεκελέος ἀποθνήσκῃ. Αἰγινῆται δέ, ἐόσῃσι ἀσπαστοῖσι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσί, ἐνίκησαν· καὶ σφέων νέας τέσσερας αὐτοῖσι αἰδρά σι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας.

Perses autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cùm famulo aſſiduè in memoriam redigente vt reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidétibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hũc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui malè rẽ manualem geſſerat, præfectura amouit, alióſque deſignatos duces aduerſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernẽ Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis vt Athenas atque Eretriam diriperent, captiuóſque in cóſpectum adducerent. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, aduenerunt nauticæ copiæ omnes, vt ſingulis erant imperatę: ad hęc hippagogę naues, quas ſuperiore Darius anno mandauerat tributariis ſuis præparãdas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contẽderunt. Hîc non recto curſu ſecundum continentẽ, Helleſpontum & Thraciam verſus nauigabant, ſed è Samo vnde ſoluerant, præter Icariũ, intérque inſulas: præcipuè quidem (vt ego ſẽtio) metu circumeundi Athon, quẽ ſuperiori anno circumnauigãtes, magnam iacturam fecerãnt: ſed & coacti propter Naxon, quam antea non cepiſſent. ad quam poſteaquã ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim vt primũ copię ducerentur, Perſæ vrgebant) Naxii memores priorũ, fuga ſe in montes concitauerũt,

B μνῶν δὲ μιν τὸ Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθη- 231
ναίους. ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, τοῦτο ἐχόμενος τοῦ φάσιος, καταστρέψασθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως παρήξασταC τῷ στόλῳ, παυσάμενον τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστειλε ἐπί τε Ἐρέτρειαν καὶ Ἀθήνας, Δάτιν τε, ἐόντα Μήδων γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδέον ἑωυτοῦ. ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτρειαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα. ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες παρὰ βασιλέος, ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζὸν θυσκιασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἑκάστοισι, προεῆλθον δὲ καὶ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτεϊ προέπεμπε τοῖσι ἑωυτοῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἑτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίοισι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ διὰ τοῦ ἠπείρου ἔχοντες τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, παρά τε Ἰκάριον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο. ὡς μοι ἐμοὶ δοκέειν, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ποιεύμενοι τοῦτο τὸ κῶμα, μεγάλως συνεστήκεσαν πρὸς ὀλίγῃ νηῒ ἀπίξεσθαι· πρότερον οὐκ ἀλόντα. ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος συνεφέροντο καὶ ἐμίχθησαν τῇ Νάξῳ (ὅτι τοῦτο γὰρ δὴ πρότερον ἐπεῖχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι) μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι, πρὸς τὰ οὔρεα οἴχοντο φεύγοντες·

A Et ipſe dux EVrybates ſingulari certamine ter victor, quarto ſub Sophane Decelis filio oppetiit. Verùm AEginetæ ſua claſſe adorti incompoſitos Athenienſes ſuperauêre, eorúmq; naues quatuor cum ipſis pugnatoribus cepere. Et Athenienſes quidem bellum cum AEginetis contraxerant.

B Perses autem quæ ipſius partes erant exequebatur, cùm famulo aſſiduè in memoriam redigente vt reminiſceretur Athenienſium, tum Piſiſtratidis aſſidétibus, Athenienſeſque criminantibus, tum cupiditate per hũc prætextum quo nixus erat, ſubigendi Græcos quicunque ſibi terram & aquam denegaſſent. Itaque Mardonium, qui malè rẽ manualem geſſerat, præfectura amouit, alióſque deſignatos duces aduerſus Eretriam & Athenas miſit, Datin genere Medum, & Artaphernẽ Artaphernis fratris ſui filium, datis mandatis vt Athenas atque Eretriam diriperent, captiuóſque in cóſpectum adducerent. Poſtquam hi duces declarati, ab rege digreſſi, ad planitiem Ciliciæ maritimam deuenere cum ingenti ac bene inſtructo exercitu, & ibi caſtra poſuere, aduenerunt nauticæ copiæ omnes, vt ſingulis erant imperatę: ad hęc hippagogę naues, quas ſuperiore Darius anno mandauerat tributariis ſuis præparãdas. In has introductis equis atque terreſtri peditatu, ſexcentis cum triremibus in Ioniam contẽderunt. Hîc non recto curſu ſecundum continentẽ, Helleſpontum & Thraciam verſus nauigabant, ſed è Samo vnde ſoluerant, præter Icariũ, intérque inſulas: præcipuè quidem (vt ego ſẽtio) metu circumeundi Athon, quẽ ſuperiori anno circumnauigãtes, magnam iacturam fecerãnt: ſed & coacti propter Naxon, quam antea non cepiſſent. ad quam poſteaquã ex Icario pelago appulſi ſunt (in hanc enim vt primũ copię ducerentur, Perſæ vrgebant) Naxii memores priorũ, fuga ſe in montes concitauerũt,

231

C

D

E

ἡμιν τ' στρατευομένοισι
χθ' δοκέει,

οὐδὲ ὑπέμειναν. Ⓐ ὃ Πέρσαι ἀϊδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ὅπως καὶ ἄλλας νήσους ἀϊάσγοιτο. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίευν, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τήνον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεούσης, ὁ Δᾶτις προεπλώσας, ὑπὲρ ἕα τὰς νέας προσσωρμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα εἶεν οἱ Δήλιοι, πέμψας κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε, B

» Ἄνδρες ἱροί, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ὀρθὰ δοκέοντες καταγνόντες κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ὀρθὰ" ταῦτα γε φρονέω, καί μοι ἐκ » βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ᾗ χώρῃ οἱ δύο » θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε » αὐτὴν τὴν χώρην, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐ- » τῆς. νεῦ ὦν καὶ ἄπιτε ὅθι τὰ ὑμέτερα αὐ- » τέων, καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι· μετὰ δ', λιβανωτοῦ τε ἐπιχόσια τάλαντα καταγήσας ὅθι τοῦ Βωμοῦ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ὅθι τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα· ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐκίνεε ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς λέγουσι Δήλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα, τὰ μέχρι ἐμέο οὐ σεισθεῖσα. καὶ τοῦτο μὲν καὶ τέρας αὐθεφάτοισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ὅτι γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν D τουτέων ἐπιξῆς γενεέων, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ὅτι εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῶν γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμωύτων. ὥστε οὐδὲν ἦν ἀφανὲς κινηθῆναι Δῆλον, πρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε·

Κινήσω δὲ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

δυνατὰ δὲ καὶ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα E τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρηίος· Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρήιος. τούτοισι δὴ τοῖσι βασιλεῦσι ὧδε ἂν ὀρθῶς καὶ γλώσσαν τῇ σφετέρῃ Ἕλληνες καλέοιεν. οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσίσχον πρὸς τὰς νήσους. ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὸ τε προσελάμβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς

non ausi resistere. Eorum autem quos adepti sunt Persæ quum in seruitutem rapuissent, delubra atque vrbem incenderunt. His actis ad cæteras insulas redeunt. Hæc dum isti agunt, Delii relicta & ipsi Delo fuga Tenum abeunt. Eò tendentes naues præcedens Datis non sinebat ad Delum habere stationem, sed trans Delum apud Rheneam. Et simul cognito vbi Delii essent, misso caduceatore his eos verbis affatus est, Viri sacri, quid fuga abistis, non pro merito de me malè opinátes? Ego enim & ipse mea sponte animatus sum, & ab rege iussus, quo in loco duo dii geniti sunt, nequid aut eum locum aut eius incolas lædam. Redite igitur ad vestra ipsorum, & incolite insulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecentas thuris libras super aram aggestas adoleuit. His actis aduersus Eretriam primùm nauigauit, simul omnem classem, simul Iones pariter atque AEoles agens. Statímque ab illius digressu Delos tremuit, (vt Delii aiũt) ad meam vsque ætatem tunc & primùm & postremùm cómota, deo mala ventura hominibus portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darii, & Artaxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus plus malorũ passa est Græcia quàm viginti aliis ante Darium ætatibus, partim à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: vt non ab re Delos commota sit, prius immobilis: de qua in oraculo ita scriptum erat,

Et Delon, quanuis sit adhuc immota, mouebo.

Et sanè in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod ἐρξήης, *id est coercitor*: Xerxes, idẽ quod ἀρήιος, *id est bellator, ad verbum, martius*: Artoxerxes, idem quod μέγας ἀρήιος, *id est magnus bellator*. Barbari, postquam à Delo ad alias insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias tum liberos insulanorum obsides. Vt

verò insulas præternauigantes, Caryſtum appulerunt, Caryſtiique negarunt ſe vel obſides daturos vel militaturos aduerſus vicinas ciuitates (videlicet Athenas & Eretriam ſignificãtes) Caryſtii tãdiu obſeſſi ſunt, eorúmque ager vaſtatus, donec in deditionem Perſarum venerunt. Eretrienſes autem audito Perſarũ exercitum aduerſum ſe venire, auxilia ab Athenienſibus imploraue re. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienſes, miſerũt ſubſidio illis ea quatuor millia hominum qui Chalcidenſium equitum obtinuerant prædia. Sed Eretriẽſium haudquaquam ſyncerum erat conſilium, qui tametſi accerſebant Athenienſes, tamen ancipiti ſententia vacillabant: quibuſdam eorum cẽſentibus vrbem deferendam, & in cacumina Eubœæ eundum: quibuſdam, qui propria lucra à Perſis expectarent, proditionem molientibus. Horum vtrorumque animos animaduertens AEſchines Nothonis filius, Eretriẽſium primarius, patefecit Athenienſibus omnem præſentium rerum ſtatum, orauitque vt domum abirent, ne vnà cum illis occumberent. Hæc conſulenti AEſchini obtemperantes Athenienſes, illinc in Oropum tranſgreſſi, ſalutem ſibi pepererunt. At Perſæ eò aduecti, naues oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & AEgilia applicuerunt: potitíque his locis, cõtinuò equos expoſuere, & tanquam cum hoſtibus conflicturi ſe inſtruxere. Aduerſus quos non decreuerunt Eretrienſes ſibi eſſe prodeundum: ſed quandoquidem ſententia de vrbe nõ deſerenda euicerat, meritò dabant operam vt mœnia cuſtodirent. Adorientibus autem ea Perſis, acri pugna per ſex dies certatum eſt: multíſque vtrinque cadentibus, ſeptimo die EVphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cynei, inter populares ſuos viri ſpectati, filius, vrbem hoſtibus prodidere. Quam ingreſſi Perſæ, poſtquam templa ſpoliauere, incenderunt,

A ὃ δὲ ἐπιπλέοντες ἐς τὴν Ὠρωπίην, ἔσχον καὶ ἐς Κάρυστον, ἀγομένων δὲ σφι ⓐ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ὅτι πόλις ἀγυμνάστους στρατεύσει, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθήνας, σφίσι τοῦτο ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν χώρην σφέων ἔκειρον. ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι προέπεσαν ἐς τὴν Περσέων τὴν γνώμην. Ἐρετριέες δὲ, πυθόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ὅτι σφέας ὅτι πλέουσαν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπίστεον τὴν ὅτι κουρείην, ἀλλὰ τοῖσι τετρακισχιλίοισι κληρούχοισι τῶν ἱππο-
B βοτέων Χαλκιδέων τὴν χώρην, τούτοισι σφι δόξασι ἀμφέπειν. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα σφέων ὑγιὲς βούλευμα, οἳ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβούλευον ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτέων, ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι, προδοσίην
C ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τουτέων ἑκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφέας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται. καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς· οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς
D Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ τέμενος, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. καταχθέντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ προσκυδάζοντο ὡς προσιουσέων τοῖσι ἐναντίοισι. ⓑ οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν οὐ μαχεσασθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλήν, εἴχοντο δὲ διαφυλάξαντες τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε μᾶλλον, ἐπεί τε οὐκ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολὴν δὲ ἡμερέων
E καρτερὴν προσέβαλλον τὸ τεῖχος, ἔπιπτον μὲν ὅτι ἐξ ἡμέρης πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἑβδόμῃ Εὔφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προέδοσαν τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν. οἱ δὲ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τὸ μὲν, τὰ ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν,

τῶν δὲ πάντων σφι τὴν χώρην, διελ.

ἀποτιννύμενοι τὰ ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἐδουλοποδίσαντο, κατὰ τοὺς Δαρείου ἐνόλους.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ διατρίψαντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικήν, κατέρχοντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ ἐς τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ, ἐς γὰρ ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεύσαι, καὶ ἐλαύνοντο τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτο σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι δ' ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα· ἦρχον δὲ σφέων στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγὴν ἐξ Ἀθηναίων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. καὶ αὐτῷ φεύγοντι, ὀλυμπιάδα αἰρέεσθαι τεθρίππῳ στεφέσι. καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην αἰρεόμενον μιν, τοῦτο ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι νικῶν, τῷδε μὲν Πεισιστράτῳ αἰσχύνην ἐμηχανήσατο· καὶ τὴν νίκην παρεὶς τούτῳ, κατῆλθε ὅπι τὰ ἑωυτοῦ ὑποστησόμενος. καί μιν αἱρεόμενον τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανὼν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, ὀκτὼ ἐτεσι τυραννεύσαντος αὖτις Πεισιστράτου. κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήιον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τεθαμμένος δὲ Κίμων τοῦ ἄστεος, πέραν τῆς Ἁγρυλικῆς καλεομένης ὁδοῦ. καταντίον δὲ αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφαται αὗται αἱ τρὶς ὀλυμπιάδας αἱρεθεῖσαι· ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι πολλὸν τοῦτο Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τουτέων, οὐδαμῇ. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τοῦ Κίμωνος Στησαγόρης ἦν τοιοῦτος τῷδε τοῦ πατρὸς Μιλτιάδῃ τεθνεῶτος ἐν τῇ Χερσονήσῳ. ὁ δὲ νεώτερος πρὸς αὐτοῦ Κίμωνι Ἀθηναίῃσι, τοὔνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης ἦκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, ἐκπεφυγὼν διπλοῦν θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, Φοίνικες αὐτὸν οἱ διαδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, τοῦ πολλοὺς ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους,

in vltionem eorum templorum quæ Sardibus deflagrauerant, hominibus iussu Darii in seruitutem captis.

Potiti Eretria, & aliquot illic dies morati, in Atticam nauigauerunt, túncque magnam partem vastauerunt, rati idem facturos Athenienses quod Eretrienses fecissent. etenim erat locus Atticæ Marathon proximè Eretriam, ad equitandum opportunissimus, quò illos Hippias Pisistrati filius deducebat. Eôdem Athenienses & ipsi re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cuius patrem Cimonem Stesagoræ filium fugere ex Athenis Pisistratum Hippocratis contigerat, & dum fugit, obtinere Olympiadē quadriiugo certamine: quam victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem ex matre germanum: proximáque Olympiade eisdem equabus aliam Olympiadem quum vicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, non iam viuo Pisistrato. Interfectus est autem ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus: sepultúsque ante vrbem trans viam quæ vocatur Diacœle: & eregione sepultæ sunt equæ illæ quæ tres Olympiacas victorias reportarant. Idem quod istę, iam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Euagoræ Lagonis: aliæ prętereà nullæ. Per idem tempus maior natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens à Miltiade Chersonesi conditore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus, dux Athenienſium erat, è duplici cędę elapsus: semel, quum eũ Phœnices vsque ad Imbrũ persequuti sunt, magni facientes capere hominem vt ad regem perducerēt: iterum, quum ab' iis elapsum,

domum ſuam reuerſum, ac ſe reducem eſſe exiſtimantem, inimici ſui exceperunt, & ad iudicium deduxerunt, accuſantes occupatæ in Cherſoneſo tyrannidis. Hoc reatu liberatus, ſuffragiis populi dux declaratus eſt. Duces autem quum adhuc in vrbe eſſent, ante omnia legatum Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Athenienſem, ſed tabellariam operam factitãtem. Huic Phidippidi, vt ipſe refert, & Athenienſibus renuntiauit, circa Parthenium montem, qui ſupra Tegeam eſt, obuius fuit Pan: compellatóq; nominatim Phidippide, iuſſit nuntiari Athenienſibus quid ita illi nullam gererent curam ſui, qui bene ipſis vellet, quíque iam ſæpenumero de eis bene meritus fuiſſet atque etiam futurus eſſet. His verbis fide habita, Athenienſes, quòd eorum iam ſtatus erat bene conſtitutus, extruxerunt ſub arce templum Panis: illíque annuis hoſtiis, ex quo nuntium accepere, ſacrificant, & ardenti candelabro ſupplicant. Phidippides autem hic qui ſibi Pana dixit apparuiſſe tunc quum à ducibus miſſus eſt,[a] iterum Athenis egreſſus, Spartam peruenit, adiénſque magiſtratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienſes vt ſibi opem feratis, nec ciuitatem inter Græcos vetuſtiſſimam cõtemnatis, in diſcrimen adductã, ne barbaris viris ſeruiat. Etenim Eretria direpta eſt, inſignique ciuitate Græcia imbecillior reddita. His mandatis à Phidippide expoſitis, placebat quidem Lacedæmoniis opem ferre Athenienſibus: ſed id ſibi impoſſibile confeſtim facere erat, nolentibus legem rumpere. nam erat nonus dies inſtantis menſis, quo die negabant ſe progreſſuros, nec niſi orbe lunari impleto. Et iſti quidem pleniluniũ expectabant. Hippiæ autem Piſiſtrati filio, qui barbaros in Marathonẽ perducebat, viſũ hoc in ſomnis ſuperiore nocte oblatũ eſt: Videbatur ſibi Hippias cũ matre concũbere.

a Poſtridie quàm Athenis egreſſus eſt. *Ad verbum, Secundanus ex Athenienſium vrbe fuit Sparte. At Valla* δεύτεραῖος *accepit pro* δεύτερον. *Sic infrà in hoc eodem libro,* πεντέραῖοι ἐκ Σπάρτης ἐξήϊσαν ἐς τὴν Ἀττικήν.

A καὶ ἀπικόμενον ἐς τὠὐτοῦ, δοκέοντά τε
τῇ ἐκ σωτηρίη, ἤδη τὸ ἐνθεῦτεν μὲν οἱ ἐ-
πιχθροὶ κατὸ δεξάμενοι, κατὸ δικαστήριον
αὐτὸν ἐσαγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος
τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τού-
τους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέ-
χθη, αἱρεθεὶς κατὸ τοῦ δήμου. καὶ τοσῆτα
μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοί,
ἀποπέμποισι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φει-
διππίδεα, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως
B δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τὰ μελετῶντα. τῷ δὲ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) τοῖσι τὸ Παρθένιον οὖρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν τοσῆτι ἐπέστη. βώσαντα δὲ τοὐνόματα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Γαῖα, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγέλλαι ὅστι ἐωυτοῦ τε ἀνδρὸς οὐ τιμέλεαι ποιεῦν, ἐόντος σφίσι φίλου καὶ Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχοῦ ἤδη συμμάχου ἐόντος σφίσι χρησίμου, τά τε δὴ καὶ ἐσαῦθις. καὶ ταῦτα μὲν Ἀ-
C θηναῖοι, καταστάντων σφίσι οὐκ ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες τῇ ἀληθέα, ἱδρύσαντο κατὸ τὴ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. τότε δὲ πεμφθεὶς κατὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε περ οἱ ἔφη καὶ τὸν Γαῖα φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἐλθὼν ἐν Σπάρτῃ, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρ-
χοντας ἔλεγε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθη-
D ναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλοσύνην περιπεσοῦσαν ὑπὸ ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρέτριά τε νεῶν ἀνδραποδίσθη, καὶ πόλι λοιπῇ ἡ Ἑλλὰς ἐλάσσων γέγονε ἀδυνατέστερη. ὁ μὲν δὴ σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε. τοῖσι δὲ ἔδοξε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δέ σφι ἦν τοῦ πρωτέρου ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἰσταμένη τοῦ μηνὸς
E εἰνάτη· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὕτω μὲν νέμον τὴν πρώτην μεσέλιον ἕλκον. τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἵππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς προηγορμένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἵππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συγκυρῆσαι.

συμβάλ-

στρωσάμενος ὧν ἐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν A Quo ex somnio coniectabat fore vt reuersus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Dum autē prædam Eretriēsem quam deposuerat, in insulam Styreorū nomine AEgileā, reportat, dúmque naues ad Marathonem appulsas in stationibus locat, ac barbaros in terram egressos disponit, ei talia administranti cōtigit sternutatio, tussísque solito vehementior. vnde concussis eius, vtpote senis, plerisque dentibus, vnus illorum ex violentia tussiēdi excussus est, & in arenā delapsus: qui magna adhibita ad inueniēdum diligentia, quū tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra nō est nostra, nec eā potērimus nobis subiectam efficere, [a] sed tantummodo partem, quātum spatii dens qui mihi aderat, obtinet. Huc Hippias suam visionem interpretabatur euasisse. Atheniēsibus autē apud Herculis fanū instructis superuenere auxilio Platæenses, omni cum populo, qui sese Athenienſibus dediderāt, & pro quibus frequentes iam labores susceperant Athenienses: Dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerētur Platæenses, primùm Cleomeni Anaxandridæ, qui interuenerat, atque Lacedæmoniis sese dediderant: à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione vtētibus, A nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nā priusquam nostrū quisquā audiat, possitis occupati ab hostib⁹ sæpe expugnari. Suademus autem vt vosipsos Athenienſibus dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non inualidis. Hoc Lacedæmonii non tam cōsulebant Platæensibus quòd eis bene vellent, quàm quòd optarēt Athenienses defatigari Bœotio bello. Id suadētibus Lacedæmoniis non aduersati Platæenses, aditis Athenienſibus, dum rem diuinam duodecim diis faciunt, eis ad aram suppliciter sedentes sese dediderunt. Aduersus quos Thebani re audita,

[a] Sed eam illius portionem quæ ad me pertinebat, dēs possidet.

Αἰγίλιαν· ἐς Μαραθῶνα

ὀδόντων, ὁδὸς, ὁδὸν

παρεσχεθῆσαι,

ὁδὸν

234

exercitum duxerunt, in eorúmque auxilium Athenienſes venerunt. Sed dum conſerturi prælium eſſent, Corinthii haud contemnendam ſibi rem putantes, ad eos reconciliandos interuenere: atque vtrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, vt Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cẽſeri, ſinerẽt facere quod vellent. Hoc vbi decreuere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Thebani ſunt, cõmiſſáque pugna, repulſi. vnde Atheniẽſes trãſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant terminos, [a] Aſopum fecerunt limitẽ Thebanis. Ergo Platæẽſes Atheniẽſibus ſeſe quum dedidiſſent, ad Marathonem tunc auxilio venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus ancipites ſententiæ, aliis vetãtibus fieri prælium: pauciores enim ſe eſſe quàm vt cum Medis confligerent: aliis (quorum erat Miltiades) ad pugnandum hortantibus. Itaque quum eſſent bifariæ ſententiæ, & deterior vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, [b] tunc fortè polemarchũ, *id eſt, belli principem:* qui magiſtratus per ſuffragia electus in dãda faba, *hoc eſt, in declaranda ſententia,* vndecimus eſt. nam quõdam Athenienſes in dicenda ſẽtentia parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc Callimache ſitum eſt, vtrum in ſeruitutẽ Athenæ redigantur, an tu eas liberãdo memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Atheniẽſes nũc in maximum omnium ex quo nati ſunt venere diſcrimen: qui ſi Medis ſuccũmbant, palàm eſt quæ paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autẽ ſuperent, poterit hæc ciuitas vrbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, & quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam: Noſtræ, qui duces ſumus, bifariæ ſunt ſententiæ de prælio committendo: aliis id ſuadentibus, aliis diſſuadentibus: Qui niſi prælium cõmittimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mẽtes eorum ſolicitet

a Aſopũ & Hyſias Thebanis aduerſus Platæẽſes limitem ſtatuerunt. Ergo Pl.

b Tunc, quòd vndecimum ſuffragium ad eum pertineret, qui ex facta per fabã ſortitione polemarchus Athenienſium creatus eſſet, *Vel, ductis fabæ ſortibus polem. Ath. cr. eſſet.* (olim enim Athen. in ferendo ſuffragio par. duc. polemarchum faciebant) adiit Aphidnæum Miltiades, tunc polemarchum, eíque dixit, In te nunc ſitũ eſt Callimache, Athenas vel in ſeruitutem redigere, vel, illis liberatis, monumentum in omne ævum relinquere, quale ne Harmod.

A ἐστρατεύοντο ὑπὸ τοὺς Πλαταιέας. Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ σφέων σὺν ἀγῶνα μάχην, Κορίνθιοι οὐ καταιδεῖσθον τὸ δεινὸν τὸ ἐπιτυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξοντες, ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, οὕτω σφι τὸν χῶρον ἐπὶ τοῖσδε· ἐᾶν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ὑπερθέμενοι δὲ, ἐνίκων τῇ μάχῃ. ἐπισπόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοῖσι οἱ Κορίνθιοι ἐ-
B ῆκαν Πλαταιεῦσι ἐς ὅρεος, τούτους ὑπερβάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὖρον Θηβαίοισι τοῦ̃ς Πλαταιέας ἐς καὶ Ὑσιάς. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι ξὺν τῷ εἰρημένῳ· ἦκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τοῖσι μὲ, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· (ὀλίγοις γὰρ ἐς)
C στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν) τοῖσι δὲ, καὶ Μιλτιάδεω, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἐπεὶ γὰρ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ἦν τῷ κυάμῳ λαχών Ἀθηναίων πολεμάρχειν· (τοπαλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι) ἐπῆλθε τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε, Ἐν σοὶ νῦν
D Καλλίμαχε ἔστι ἢ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷ̃ οὐδὲ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἤκουσι μέγιστον· καὶ εἰ μὲν ὑποκύψουσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται· εἰ δὲ ἀμυνόμενοι καὶ ἐμβήσονται). αὐτὴ ἡ πόλις, οἵη τε ἐστὶ τῶν πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. πῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τε ἐστὶ γενέσθαι, καὶ πῶς ἐς ἔτι τοιούτεων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρ-
E χομαι φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα, δίχα γίνονται αἱ γνῶμαι, τὰ μὲν, κελευόντων, τὰ δὲ, οὐ συμβάλλειν. ἢν μὲν νῦν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα σήσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διαστάσαι τοὺς Ἀθηναίων φρονήματα,

« λῆ' μνημόσυνα λιπ. ἐστ. ἀ. ἀνθρ. β. οἷα οὐδὲ

» ὥστε μηδίσαι· ἐὰν δ' συμβάλωμεν πρίν τι A ad sentiendũ cũ Medis: sin pu-
» καὶ σφᾶς τῶν Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγ- gnamus antequam aliquid vitii
» γλέεσθαι, θεῶν τε ἴσα νεμόντων, οἵοί τε εἰ- in nonnullis Athenienſium ſub-
» μὲν τοῖσι ἐγλέεσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν eat, poſſumus diis æquis cum vi-
» πρῶτα ἐς σε νεῶν τείνει, τούτων οὐκ ἔστι ἀπήρτηται. ἢν ctoria diſcedere. Hæc omnia ad
» δὲ σὺ γνώμῃ τῇ ἐμῇ χρεώμενος, ἔστι τοι πατρίς te tendunt, & abs te dependent:
» τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐστὶ τῇ Ἑλ- qui ſi meæ ſententiæ acceſſeris,
» λάδι. ἢν δὲ τῶν ἀποστευδόντων τὴν συμβου- erit & tibi patria libera, & ciuitas
» λὴν ἕλῃ, ὑπάρξει τοι τὴν ἐγὼ κατέλεξα ἀ- omnium Græcarum princeps:
» γαθῶν πέρι πάντα. ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά- ſin acceſſeris ſententiæ diſſuadẽ-
δης, ἔπεισε τὸν Καλλίμαχον. ἐπι- B tium pugnam, eorum quæ recẽ-
γνωμοσύνης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐ- ſui bonorum tibi contraria exi-
κεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, ſtent. Hæc dicens Miltiades Cal-
τῷ ἡ γνώμη ἐφέρετο συμβάλλειν, ὡς ἑκάστη limachum induxit. Ita accedẽ-
αὐτέων ἐγίνετο πρυτανηίη τῆς ἡμέρης, Μιλ- te ſententia polemarchi, obten-
235 τιάδῃ παρεδίδοσαν. ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐκω τι tum eſt vt confligeretur. Poſt
συμβολίῃ ἐποιέετο, πρίν γε δὴ αὐτῷ πρυ- hæc ii duces quorum ſententia
τανηίη ἐγίνετο. ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον ἐπῆλθε, ἐν- de confligendo fuerat, vt cuiuſ-
θαῦτα δὴ ἐπαίροντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμ- que dies imperitandi venerat,
βαλέοντες. τὸ μὲν δεξιὸν κέρας ἡγέετο ὁ vicem ſuam Miltiadi dabãt: quã
πολέμαρχος Καλλίμαχος. ὁ γὰρ νόμος εἶχε C ille accipiens, non tamen priùs
οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔ- decertandum putauit quàm ſua
χειν κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεομένου δὲ τούτου, ἕ- dies imperii aduenit. Itaque vbi
πεδέκοντο ὡς διατιθέατο αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι vices eius fuere, tunc Athenien-
ἀλλήλων. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες ſes hunc in modum inſtructi ſũt
τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης ad confligendum: Dextro cor-
γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀ- nu præerat Callimachus pole-
ναγόντων ἐς πανηγύρεας τὰς ἐν τῇσι πεντε- marchus. ita enim lex apud A-
τηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀ- thenienſes tũc poſtulabat vt
θηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι polemarchus dextrũ cornu tene-
ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ ταυτομάων D ret. Hoc duce ſequebantur dein-
τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο ceps cæteræ tribus, vt quæque or
τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μη- dine erat. Nouiſſimi autem ſunt
δικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο collocati Platæenſes, ſiniſtrum
ὅτι πάξιας ὀλίγας· καὶ τούτῳ δὴ ἀσθενέστα- cornu tenentes. Quo factum eſt
τον τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἐρ- vt ab huius pugnæ tẽpore, quo-
ρώτο πλήθεϊ· ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ ties Athenienſes ferunt hoſtias
σφάγια ἐγίνετο καλά, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθη- apud panegyrias, *id eſt*, *publicos*
σθη οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρ- *conuentus*, quæ quinto quoque
βάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ με- anno fiunt, Athenienſis præco
ταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ· οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέ- E conceptis verbis precetur bona
οντες δρόμῳ ἰθυόντας, παρεσκευάζοντο ὡς Athenienſibus pariter & Platæẽ-
δεξόμενοι. μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέ- ſibus. Igitur Athenienſium acies
φερον, καὶ πάλαι ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ἐόν- tunc apud Marathonem inſtru-
τας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, cta idcirco ſic erat quòd aciem
ἅτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, ἅτε τοξευμάτων. Medicam imitabatur: ſed in me-
dio paucis conferta erat ordini-
bus, ideóque illic debilior: vtro-
que autem in cornu confertior.
Quæ poſteaquã ita inſtructa eſt,
ac ſacrificiũ litatũeſſe Athenieẽſes
audierunt, tũc curſu in barbaros
tendũt. erat autẽ inter vtranque
aciẽ nõ minus octo ſtadiorum
intercapedinis. Quos curſu fer-
ri in ſe videntes Perſæ, aptabant
ſe tanquam illos excepturi:
inſaniæ dantes id quòd cerne-
rent eos curſu tendere, quum pauci eſſent, & nec equitatu nec ſagittis freti.

Hoc ita barbari interpretabãtur. at verò Athenienſes, poſteaquã conferti conflixere cum barbaris, pugnam memoratu dignam edebãt. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipſi nouimus) curſu in hoſtem vſi ſunt: [a] primi ſuſtinuerũt cernere Medica veſte indutos: quum antehac vel audire nomẽ Medorum Græcis terror fuiſſet. In Marathone quũ diu pugnatum eſſet, barbari circa mediam aciem vincebant, vbi Perſæ ſtabãt & Sacæ, eámque perrumpentes, hoſtem in mediterranea perſequebantur: at in vtroque cornu vincentes Athenienſes Platæenſéſque, barbaris, qui terga dederant, fugere permiſſis, contraxerunt cornua, & cum iis qui mediam ipſorum aciem perfregerant, dimicantes, quum ſuperaſſent, fugientes Perſas vrgebant cædebántque, donec ad mare peruenientes, petito igne naues corripuere. Quo in certamine Callimach[e] polemarchus interficitur, egregia nauata opera. Occubuit quoque è ducibus Steſileus Thraſyli, & Cynægirus EVphorionis filius, qui dum ſummã puppim apprehendit, abſciſſa bipenni manu cecidit: necnon alii Atheniẽſes multi & clari. ac ſeptem quidem naues obtinuerunt Athenienſes hoc modo: cæteris barbari retracti, receptáque præda Eretrienſi ex inſula vbi reliquerant, circũuecti ſunt Sunium, animo præuertẽdi Athenienſes eueſtigio abeuntes. Cæterùm Alcmæonidæ ab Athenienſibus [b] inſimulati ſunt, quòd videlicet ex cõpoſito Perſis adhuc apud inſulam agẽtibus ſcutum oſtenderint. Dum illi Sunium circumuehũtur, Athenienſes eueſtigio abeuntes celerrimè ad ferendam vrbi opẽ properarunt, barbaróſque eõdem tendentes præuerterunt: progreſſique ex Herculis templo quod eſt in Marathone, in aliud Herculis fanũ quod eſt in Cynoſargi, caſtra poſuerunt. Barbari, quũ claſſe Phalerum ſuperaſſent (hic enĩ Atheniẽſiũ nauale tũc erat)

a Primíque veſtem Medicam & eos qui illam geſtarent cernere ſuſtinuerunt, quũ antea, &c.

b Inſimulati fũt, illis id molientibus Perſas hoc cõſilium cepiſſe, quòd videl.

A Ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατείχαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, προσῆσάν τε ἀτρέσσοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέωντες, καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τοὔνομα ὁ Μήδων φόβος ἀκουσαι. μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγίνετο πολλός· καὶ τὸ μὲν

B μέσον τῆς στρατιῆς ἐκράτεον οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο. κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐκράτεον οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες, ἐδίωκον ἐς τὸ μεσόγαιαν. ὁ δὲ κέρας ἑκάτερον ἐκράτεον Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἐων· τοῖσι δὲ μέσον ῥήξασι αὐτέων, συνάγοντες τὰ κέρεα, ἐμάχοντο, καὶ ἐκράτεον Ἀθηναῖοι φεύγουσι μὲν τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ὅπι τὸν

C θάλασσαν ἀπίκοντο, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπιλαμβάνοντο τῶν νεῶν. καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος ἀποφθείρεται, ἀνὴρ ἀγαθὸς μέγας· ἀπὸ δὲ ἔθανε τῶν στρατηγῶν, Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· ἔθανε δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος, ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἐκβαλὼν τὸν ἀφλαστὸν νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκει, πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ

D ὀνομαστοί. ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιῷδε Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξαναχρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου τὸν ἔλιπον, τὰ ὀκτὼ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔσχε Ἀθηναίοισι ὀκτὼ Ἀλκμεωνιδέων μηχανῇσι ταῦτα ὑποθέσθαι. τοῦτοι γὰρ σφι συνθέμενοι τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξασθαι ἀσπίδα, ἐπείτε ἤδη ἐν τῇσι νηυσὶ εἶεν. οὗτοι μὲν δὴ περιέπλωον

E Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς τάχιστα εἴχοντο, τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, ἀπιγμένοι δὲ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει· οἱ δὲ βάρβαροι

τῇσι νηυσὶ προσορμισθέντες Φαλήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν τότε τῶν Ἀθηναίων)

ἐπὶ τούτου ἀναχωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀ- A
πέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην. ἐν ταύτῃ τῇ
ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβά-
ρων χιλιοι ἑξακισχίλιοι καὶ τετρακόσιοι ἄν-
δρες, Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ
236 δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. συνή-
νεικε δὲ αὐτόθι θῶμα τοιόνδε γενέσθαι. Ἀ-
θηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγόρεω
ἐν τῇ συρραίσει μαχόμενόν τε, καὶ ἀνδρα γι-
νόμενον ἀγαθόν, τῶν ὁμμάτων στερηθῆναι, οὔ-
τε πληγέντα οὐδὲν τὸ σῶμα, οὔτε βλη- B
θέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης ἀμβλυωπέειν
ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν
δὲ αὐτὸν ἤκουσα ὡδὶ τὸ πάθεος τοιόνδε τινα
λόγον· ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην αἰπήεντα
μέγαν, τὸ δ' ἄνθος τῆς ἀσπίδα πᾶσαν σκιά-
ζειν. τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρελθεῖν,
τὸν δὲ ἑωυτοῦ θεράποντα ἀποκτεῖναι.
Ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ
ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, C
εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἐων ἡ ὄ-
ψις, οὐ λέγεται· ὁ δέ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέ-
λαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. θυρώσας δὲ
ἐν Φοινίσσῃ νηῒ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κε-
χρυσωμένον, ἐπῳδάνετο ὁκόθεν σεσυλημέ-
νον εἴη. πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἐων ἱρόν, ἔπλεε τῇ
ἑωυτοῦ νηῒ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκοντο γὰρ τὴν νῆ-
σον καῦτα οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατα-
πλέεται τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλ-
λεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλ- D
μα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δ' ἔστι ὅπῃ
θαλάσσης, Χαλκίδος κατύπερθε. Δᾶτις
μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν
δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον,
ἀλλά μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὖθις ἐκ
Θεσπιέων ἐκομίσαντο ὅπῃ Δήλιον. τοὺς
δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶ-
τίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν
Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βα-
σιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους E
γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐπεὶ κότον δεινὸν
χολον, οἷα δὴ ἀρξαίτων ἀδικίης πρότερον
τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε δὲ σφέας ἀπα-
γθέντας πρὸ ἑωυτοῦ, καὶ ὑποχειρίους ἑωυ-
τῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδέν, ἀλλὰ
σφέας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ, τὸ οὔνομα ἐστὶ Ἀνδίκα·

super eum locum aliquãdiu propter tempestatem morati, rursus in Asiam abierunt. Quorum in hac pugna apud Marathonem gesta occubuere circiter sex millia trecenta: Athenienſum verò, centum nonagintaduo. tot ex vtrisque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, vt Athenieſis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum stante acie pugnat strenuè, luminibus caperetur, neque saucius vlla parte corporis, neque ictus: atque ita cæco in reliquũ vitæ tempus permanserit. Quem audiui dicere solitũ de sua clade, visum sibi esse ante se stare virum quendam armatũ, procero corpore, cuius a mẽtum omnem clypeũ inumbraret: & hanc laruam ipsum prætergressam, sed illum qui sibi assisteret occidisse. Hæc Epizelum solitum commemorare audiui. a Barba totum clyp.

Porro Datis in Asiam cum classe rediens, vbi Myconum tenuit, vidit in somnis visum: id tamen quod fuerit, non traditur: sed vbi primùm dies illuxit, naues rimatus est: compertóque in naui Phœnicia simulacro Apollinis inaurato, scisc̃itatus est quo è templo sublatum esset: & vbi audiuit ex quo templo, nauigans sua naui in Delũ (iam enim Delii in insulam redierãt) ibi simulacrum in templo deposuit, præcepítque Deliis vt illud in Deliũ Thebanorum referrent, quod est ad mare eregione Chalcidis. Hoc vbi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc statuam non reportauerunt, sed vicesimo pòst anno eam Thebani ex oraculo in Delium contulerũt. Datis autem & Artaphernes, posteaquam in Asiam nauigauere, captiuos Eretrienses Susa perduxere. quos Darius rex, etsi in eos ante captiuitatem vultum contraxerat acerbitatis, quòd se priores iniuria lacessissent, tamen vt in conspèctum suum adductos vidit ac sibi subiectos, nullo alio malo affecit, sed in suo Cissiæ regionis stathmo collocauit, cui nomen est Anderica:

ducentis ac decem ſtadiis procul à Suſis, quadraginta à puteo qui exhibet trifarias rerum ſpecies. nam ex eo aſphaltum, *id eſt bitumen* & ſalem & oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem celoneo, *id eſt, inſtrumento dicto ciconia*, pro ſitula autem, dimidiato vtre ad celoneum alligato: quo in puteũ decuſſo, quicquid hauritur, mox in ciſternam diffunditur, atque hinc aliò effuſum, triplici varietate concreſcit: in aſphaltum quidem & ſalem, protinus: oleum autem (quod Perſæ rhadinacen appellant) in vaſa colligunt. eſt autem atrum ac grauiter olens. Hoc loci rex Darius locauit Eretrienſes, quem ad meam vſque memoriam tenuere, ſeruantes priſtinam linguam. Quod ad Eretrienſes attinet, ita habet.

Cæterùm poſt plenilunium duo millia Lacedæmoniorũ Athenas venerunt, tanta feſtinatione adipiſcendi hoſtem, vt triduo quàm ex Sparta diſceſſere, in Atticam peruenerint: & licet ſerius ad pugnam veniſſent, tamen intuendi Medos cupidi, ad illos intuendos in Marathonem perrexerunt. Quibus viſis, laudatiſque Athenienſibus ob præclarum facinus, rurſus redierũt. Tenet autem admiratio me, nec rationem inire poſſum, Alcmæonidas vnquam Perſis ex compoſito oſtẽtaſſe parmam, quòd vellent Athenienſes barbaris atque Hippiæ ſubeſſe. [a] quippe quos cõſtat in habendis odio tyrannis vehementiores quàm ſimiliores fuiſſe Calliæ Phænippi, qui fuit pater Hipponici. nã Callias cùm alia omnia in Piſiſtratum inimiciſſimè commentus eſt, tum verò ſolus Atheniẽſium omnium, illius Athenis eiecti quum publicè ſub præcone venderentur bona, emere auſus eſt. Cuius Calliæ mentionem crebrò plerique omnes habere debent, cùm ob ea quæ dicta ſũt, vt viri ſummopere patriã liberãtis, tum ob hæc quæ in Olympia fecit. nã & in equorum curſu palmã obtinuit, & in quadrigario fuit ſecũdus: & in ludis Pythiis quũ primas obtinuiſſet, in vniuerſos Græcos ſũptuoſiſſimus extitit: tũ ob id quòd ſalẽ ſe in filias ſuas quæ tres fuerũt,

a Quippe qui vel maiori vel certè pari odio tyrannos proſequuti eſſe comperiuntur ac Callias Phænippi filius, Hipponici pater. *Vt autem hic dicit μᾶλλον ἢ ὁμοίως, ſic paulo pòſt, ὁμοίως ἢ οὐδὲν ἧσσον.*

A ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχουσι, τεσσερήκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, ὃ παρέχεται τριφασίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρύσσοντες ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέει μὲν κηλωνηΐῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ τρεχόντως δίδεται. ἐστρατυλλᾶς δὲ τούτῳ αὐτλέει, καὶ ἔπειτα, ἐγχέει ἐς δεξαμενήιον. ἐκ δὲ τούτου ἐς ἄλλο διεκχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ ὁ ἅλες πήγνυνται παραυτίκα, ὃ δὲ ἔλαιον στεγάνοισι
B οὐκ ἀγχείοις, ὃ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοῦτον Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας, ἔχει οὕτω.

Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μὲν τὸ πανστράτιον, ἔχοντες ἀσπίδων πολλῶν καταλαβεῖν οὕτω ὥστε τειταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐβοήθεον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὑστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ
C ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. θῶυμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμεωνίδας αὖ κοτὲ ἁμαδέξαι Πέρσῃσι ἐκ στόματος ἀσπίδα, βουλομένους τοῦ βαρβάρου τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ τοῦ Ἱππίη· οἵ τινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Κλισθένεϊ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πατρί, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Κλισθένης τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἀπεμῶν τὸν ἐπόλμα, ὅκως Πεισίστρατος ἐκ πέσοι ἐκ τῶν Ἀθηναίων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ σφέα αὐτὸν πρήγματα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἔστι πρήγματα ἔχειν. ὅτε μὲν γὰρ τὰ τοῦ ἐλευθερωθέντα ὡς αἰνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τεθρίππῳ δὲ, δεύτερος γενόμενος. πύθια δὲ τοσάδε ἐν αἰεὶ μνήμενος, ἐφανερώθη ἐς
E τοὺς Ἕλληνας πρήγματα μεγίστησι δὴ πρήγμασι. 237
ὅτε δὲ, τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐὼν

οἷός τις αὐτὴρ ἐγήμετο. ὅπως γὰρ ἐγήμοντο γάμου ὡραίας, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο. ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἑκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τοῦτο τῇ ἀνδρί. καὶ ⓐ Ἀλκμεωνίδαι ὁμοίως, ἢν σοφίην τοῦτου ἔσεσθαι μισοτύραννοι. φαίνομαι ὦν μοι, καὶ οὐ προσιέμενος τὴν ἀγγελίην, τοῦτο γε ἀναδέξασθαι ἀπίστα, οἵ τινες ἔφυγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον ⓐ Πεισιστρατίδας τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τοῖς Ἀθηναίοις οὗτοι ἔσεσθαι οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἢ περ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. ⓐ μὲν γὰρ ἐξενείκασθαι τοῖσι ἐπιλοίποισι Πεισιστρατίδῃσι Ἵππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἐπαῦσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμεωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθερώσαντες, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημήνῃ Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μοι φαίνεται δεδήλωται. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὅτι μεμφόμενοι τῶν Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδοσαν τὴν παρεοῦσαν; οὐ μὲν οὐδὲ ἦσαν σφέων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἱρέει ἀναδεξθῆναι ἐκ γε αὐτῶν τούτων ἀπίστα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδείχθη μὲν γὰρ ἀπίστος (καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ) ὃς μέν τοι ἐμοὶ ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων. ⓐ δὲ Ἀλκμεωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμέωνος, καὶ αὖτις Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμέων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι προέδωκε Κροίσου ἀπικομένοισι ὅτι ὃ χρηστήριον ὃ ἐν Δελφοῖσι, συμφορήτωρ τε ἐγένετο καὶ σιτοδεήσασι προθύμως· καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἑωυτὸν δῶ ποιέειν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις. ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ, τὸν αὐ δυνατὸν τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξενεγκεῖν εἰσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμέων προεὶς τὴν δωρεὴν ἐοῦσαν τοιαύτην τινὰ δὲ ἐπιτηδεύσας, προσέφερε· ἐνδὺς χιτῶνα μέγαν, καὶ κόλπον

A exhibuit. nam posteaquam nubiles extitere,[b] hoc eis magnificentissimum munus est gratificatus, vt quem sibi vnaquæque vellet ex omnibus Atheniēsibus, eum deligeret: atque ita eam illi nuptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde aut nihil minus quā Callias, perosi tyrānos fuere. Quo maior me admiratio subit, minúsque admitto criminationē, eos parmā Persis ostentasse, qui per omne tempus tyrannos effu-
B gerunt, & quorum astutia Pisistratidæ tyrannidē reliquerunt. Atque ita multo magis Athenarum liberatores extiterunt, meo iudicio, quàm Harmodius & Aristogiton. Illi enim Hipparcho interempto, non tam cæteros Pisistratidas ab affectanda tyrānide represserūt, quàm ad illam irritauerunt: Alcmæonidæ autē proculdubio Athenas liberauerunt, si modò ipsi fuere qui Pythiam persuasere ad Lacedæmonios commonēfaciendos vt Athenas liberarent, quemadmodum superius à me commemoratum est. [b] Atenim aliqui forsitan succensentes quòd Athenienſi in populo patriam prodiderunt. Imò nulli erant eis inter Athenienses viri illustriores, neque qui magis essent honorati.
C [c] Neque verò sermo obtinuit, clypeum ab his esse ostentatum, sed tantummodo fuisse ostentatū. quod nihil est quàm si id demum diceretur, ostēsus quidem
D est, sed à quo ostensus, incertum. [d] Quāquam Alcmæonidæ iampridem extiterant Athenis clari sanè vsque ab Alcmæonide atque etiam Megacle. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Crœso Delphos ad oraculum ierant, adminiſtrū se præbuit, eósque comiter accepit. Cuius beneficētiam Crœsus
E à Lydis quos ad oraculum miserat quum audisset, hominem accersiit, & vbi aduenit, eum donauit tanto auro quātum semel corpore suo ferre posset. Ad istā doni conditionem Alcmæon hanc astutiam attulit: Pergrandem tunicam amictus, ingenti

a Dotem eis magnificentissimam dedit, atque hoc præterea gratificatus est, *vel, indulsit*, vt quem sibi, *&c.*

b Atenim fortasse Athenienſiū populo succensentes patriam prodebant. *Q. d. Atenim (dicet aliquis fortasse) ægrè ferētes se non eū apud Athenienses locum obtinere quo se dignos existimabāt, patriam prodere conabantur. Imò verò nullis ex Athenienſibus maiore auctoritate præditi, nullis magis honorati erant: tantum abest vt sua sorte contenti nō essent, & de eo Atheniēſibus succenserent. Potest tamen & cum interrogatione legi hic locus eodem sensu.*

c Quo fit vt rationi consentaneum nullo modo esse possit, clypeum ab illis hac de causa fuisse ostensum. ostensus enim clype' fuit. neque hoc aliter dici potest: factū enim fuit. sed à quo ostensus fuerit, de eo vltra hæc dicere non possum. *Id est, Hac de re non habeo quod dicam: quippe qui sciam quidem ostensum fuisse clypeum, sed nihil vltrà, vt sit οὐκ ἔχω εἰπεῖν προσωτέρω τούτων, pro οὐκ ἔχω εἰπεῖν, ἄτε οὐδὲν εἰδὼς προσωτέρω τούτων. Illud autem οὐκ ἔστιν ἄλλως εἰπεῖν, respondet Gallicæ phrasi, On ne peut dire autrement, pro, Non potest negari.*

d Hi autem Alcmæonidæ cùm ab antiqua origine clari extiterāt, tum verò ab Alcmæone & rursum à Megacle clari vel maximè fuerunt.

in ea sinu relicto, cothurnisque quos laxissimos reperit calceatus, ad thesaurũ perrexit ad quẽ ducebatur. [a] Ibi in aceruum ramentorum procũbens, primùm cothurnos quibus erat indutus, auro quantum ferebant refersit: deinde omnem sinum suum atque etiam crines ramentis subigens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, ægrè trahens cothurnos, cuiuis alteri rei quàm homini similis: cuius os quũ turgidum esset, & omnia onusta, id cernens Crœsus, in cachinnúmque erumpens, ea omnia illi donauit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehemẽter locupletata est, & Alcmæõ quadriiugos equos alẽs, vicit Olympia. Sed eam deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonis tyrãnus extulit, vt multo magis quàm prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andrei pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptum dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & ex eis Clisthenes curriculo quadrigali victor extitisset, nũtiari iussit voce præconis vt quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimũ diẽ aut prius, Sicyone præsto foret, quòd Clisthenes intra annum à sexagesimo die incepturus, exequi nuptias destinasset. Itaque omnes [b] Græci aut sua ipsorum aut familię claritate sibi confidẽtes, eò proci contenderũt: quibus Clisthenes & curriculum, & palæstram ad certandum præparauerat. Ex Italia illuc se contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, (florebat autẽ maximè Sybaris ea tempestate) qui vnus vir in plurimum deliciarũ processerat: & Siritanus Damas Samyris filius, eius qui sapiens appellabatur. & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem sinu Amphimnestus Epistrophi filius Epidamnius. AEtolus verò Males, germanus Titormi illius qui Græcos robore fuerat supergressus, & in extrema AEtoliæ

a Ibi aceruo ramentorum *auri incumbens*, primùm quidẽ circa suas tibias tãtum aggessit auri quãtum cothurni capiebant: deinde verò quum sinũ totũ auro impleuisset, & capillos ramentis illis cõsperssisset, *vel, & ramenta illa per capillos sparsissent*, & alia ori indidisset, ex thesauro egressus est, & ægrè cothurnos trahens, & cuiuis rei magis quàm homini similis, vt pote cuius os obturatũ, & partes omnes inflatæ essent. At Crœsus eum intuitus in risum prorupit, eique cùm hæc omnia, tum verò alia his non minora donauit.

b Græci qui & de seipsis & de patria sua magnificè sentiebant eò proci cont.

A βαθὺν καταλιπόμενος τῶ κιθῶνος, κοτόρνοις
τὴν δύσιος ἐσκε θυρυπάτοις ἐόντας ἐπωδησά-
μενος, ἔπιε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο. ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτον μὲν πρόσαξε πρὸς τὰς κνήμας τῶ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κότορνοι· μετὰ δὲ, τὸ κόλπον πᾶν πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τῶ ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μόγις τοὺς κοτόρνους,
B πᾶσι δὲ τεῶ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπω· τῶ τό, τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ πᾶσα ἐξωΐκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καὶ οἱ πάντα ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ πρὸς ἑτέροισι μιν δωρέεται, ὅκα ἐλάασι ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτισε ἡ οἰκία αὕτη μεγάλως. καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τε θρίπτου ἐφήσας, ὀλυμπιάδα ἀνῃρέετο. μετὰ δὲ, χρεὴ δευτέρη ὕστερον, Κλισθένης μὲν ὁ Σικυώνιος τύραννος ἐξῆρε, ὥστε πολλῶ ὀνομαστέρην γε-
C νέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν. Κλισθένεϊ γὰρ τῶ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῆ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. Ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικήσαντος ἁρματοδρομίῃσι τεθρίππῳ ὁ Κλισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωυτὸν ἀξιοῖ Κλισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυ-
D ρώσοντος Κλισθένεος τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἑξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσθ᾽ ὅκως πάτρη ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες. τοῖσι Κλισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος, ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ εἶχε. ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ὅτι πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἰς αὐτὴν ἀπίκετο· (ἤκμαζε δὲ Σύβαρις ἥκιστα τότον τὸν χρόνον μάλιστα) καὶ Σιρίτης Δά-
E μας ὁ Σαμύριος τῶ σοφῶ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ἀσφαλοῦς τε Ἕλλησι ἰσχύι, καὶ φυγόντος ἀνδρὸς ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰτωλίδος

πρὸς

πρὸς Ἀνδρέα,

238

χώρης· τούτου δὲ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. A homines fugerat. E Peloponeſo autē Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, eius inquam Phidonis qui ſpatia Peloponnēſibus ſtatuit, longè omniū Græcorum inſolentiſſimus: qui ſummotis Elienſium agonothetis, *id eſt, muneratiis*, ipſe agonotheta extitit in Olympia, *id eſt certamen præmiúmque propoſuit*: Necnon Amiātus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex vrbe Pæo, filius EVphorionis eius qui (vt in Arcadia fertur fama) in domum ſuā excepit Caſtorem & Pollucem, [a]& ob id in omnes homines hoſpitalis: [b]& Eleus Agæi filius vir præclarus. Iſti ex ipſa Peloponneſo venerunt. Ex Athenienſibus autem, Megacles, Alcmæonis eius filius qui ad Cræſum ſe contulerat: & alter, Hippoclides, Tiſandri filius, diuitiis ac forma inter Athenienſes præcipuus. Ex Eretria autem (quæ per id tēpus florebat) Lyſanias: ſolus hic ab Euboea. E Theſſalia verò à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Moloſſis autem Alcon. Tot proci fuere, qui quum ad diem præſtitutā adfuiſſent, Cliſthenes ante omnia patriam ſingulorum familiámque percontatur. deinde eos annum apud ſe detinens, explorauit vniuſcuiuſque & virilitatem & iracundiam, & eruditionem, & mores: nunc cum ſingulis, nunc cum vniuerſis congrediens, & iuniores in gymnaſia educens: præcipuè tamen in conuiuiis experiebatur. quandiu enim eos apud ſe tenuit, omnia fecit ac magnificè accepit. Sed ei inter procos præcipuè cordi erant Athenienſes: [c]& illorum magis Hippoclidem Tiſandri ſtrenuum eſſe iudicabat, quum præſertim eius maiores Cypſeli Corinthii propinqui fuiſſent. Quū autē deſtinatus nuptiis dies illuxit, quo ipſe Cliſthenes edixerat iudicaturū ſe quem ex omnibus deligeret, mactatis centū bobus, in conuiuiū tum ipſos procos, tū omnes Sicyonios accepit. Poſtea verò quàm cœnatū eſt, proci certamē de muſica habere cœperūt, [d]pariter & de oratione habenda

a Et ab eo tempore in quoſlibet hoſpitali tatem exercuit.

b Et Eleus Onomaſtus Agæi filius. Atque hi quidem ex ipſa Pel. *&c. Valla autem pmauit ὀνομαστὸς hic, vt vulgo, appellatiuum eſſe nomen, ἠλεῖος autē proprium: quum contrà ὀνομαστὸς ſit hoc quidem loco nomen proprium, ἠλεῖος autem nomen à patria.*

c Et ex illis magis Hippoclides Tiſandri filius, qui & ſtrenuitate cæteris præſtare iudicabatur, & eo quòd eius maiores à Cypſelidis Corinthiis genus ducerent.

d Pariter & de ſermone qui in medium proponebatur. *Id eſt, & de aliis rebus de quibus incidebat ſermo.*

in medium. procedente autem potatione, Hippoclides, [a]quum longè alios antecederet, iussit tibicinem sibi canere ἐμμέλειαν, *id est, sedatum quoddam saltationis genus*. Tibicine obsequente saltauit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernēs [b]dissimulabat. Post hæc aliquātulum interquiescens Hippoclides, iussit aliquā sibi inferri mēsam: qua illata, primùm super eā Laconicos saltauit modulos, mox alios Atticos: tertiò super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cuius primam ac secundam saltationem, etsi stomachabatur Clisthenes, eum qui tam impudens esset, generum sibi fieri, tamen sese cōtinebat, nolens [c] in eum erumpere: at vbi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, iam se vltrà continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, [d] desaltasti matrimonium. Cui excipiens ille ait, Non est istud curæ Hippoclidæ. Vnde prouerbium factum est, *Non est istud curæ Hippoclidæ*. Tunc Clisthenes silētio impositio, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque vnum è vobis præcipuum probans, neque cæteros improbans: [e] verùm fieri non potest vt de vnica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrûm, qui compotes huius matrimonii non estis, tanquam dignis meæ filiæ nuptiis, quódque domo peregrè abfuistis, singula argenti talenta dono do: Megacli autem Alcmæonis filio meā filiam Agaristiam despondeo ritu Athenienſiū. Annuente conditioni Megacle, nuptiæ apud Clisthenem celebratæ sūt. [f] Hactenus quæ iudicādis procis gesta sunt: atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt. Porro ex horum coniugio, cùm Clisthenes, auo materno cognominis, procreatur, (qui Athenienſium tribus populariúmque statū instituit) tū Hippocrates: ex Hippocrate verò

a *Videtur aliud legisse quàm κατίχων, aut id perperā accepisse pro προσίχων.*

b Suspectam habebat.

c Excandescere & in iram præceps erūpere. *Ita Bud.*

d *Bud. hanc interpretationē approbat. perinde est autē ac si diceret, Hac tua impudēti saltatione nuptias primasti. Vel, spe nuptiarum, vel nuptiis excidisti. q. d. Extra nuptias saltasti.*

e Sed quum de vnica virgine *despondenda* deliberans, omniū voto satisfacere non possim, singulis quidem vestrûm qui circa hasce nuptias repulsam patimini, singula argenti talenta dono, tum quòd dignum me censuerit, cuius filiam in vxorem duceretis, *vel, cuius filiæ nuptias ambiretis*, tum etiam quòd domo peregrè abfueritis: at Megacli Alcmęonis f. &c.

f Hactenus de iis quæ in ferēdo de procis iudicio gesta sunt.

ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, καὶ τέλος πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱππoκλείδης, ἐκέλευσε τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν. πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὠρχήσατο. καὶ κως ἐωυτῷ μὲν ἀρεσκῶς ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλισθένης ὁρέων ὅλον τὸ ῥῆγμα ὑποπίμπλη. μετὰ δὲ, ὅπισχων ὁ Ἱππoκλείδης χρόνον, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, προῆτα μὲν ὅτι ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχήματα· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. Τὸ τρίτον δὲ, τῇ κεφαλῇ ἐρείσας ὅτι τῇ τραπέζῃ τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλισθένης δὲ τὰ μὲν προῆτα τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων γαμβρὸν αὐτοῖ ἔπι ἰέσθαι Ἱππoκλείδεα ἀπὸ τῆς ὀρχήσιος καὶ τῆς αἰσχροδείης, κατεῖχε ἑωυτόν, οὐ βουλόμενος ἐκρήγνυσθαι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπωρχήσαο μὲν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἱππoκλείδης ὑποδεξάμενος εἶπε, Οὐ φροντὶς Ἱππoκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνόμαζεται. Κλισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, Ἄνδρες μνηστῆρες, ἐγώ τε καὶ πάσας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη χαριζοίμην ἂν, μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τε ἐστὶ, μιῆς πεφυτευμένου παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι κατ' νόον ποιέειν. τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσιος, εἵνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γήμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίης τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέϊ ἐκδιδῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων. φαμένου δὲ ἐκδιδᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλισθένεϊ. ἀμφὶ μὲν χρίσει τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐδόκησαν διαφανέες εἶναι Ἕλλησι. τούτων δὲ στασιασάντων, γίνεται Κλισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἐὼν ὁμώνυμος τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέϊ καὶ Ἱππoκράτης. ἐκ δὲ Ἱππoκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς

alius Megacles & alia Agaristia, ab Agaristia

Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τοὔνομα. ἣ A
συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

Cliſthenis nomen habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum prægnans eſſet, viſa eſt ſibi in ſomnis parere leonem, paucóſque poſt dies peperit Xãthippo Periclem.

Μετὰ δὲ ὃν Μαραθῶνι πρῆγμα γενόμενον, Μιλτιάδης, ἐὼν τότε τῶν ἀνδρομέων τῶν ἐν Ἀθήναισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα τοῦ Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώρην, ἀλλὰ B
φὰς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν ἐὼν οἱ ἕψονται· ὅτι γὰρ χώρην τιαύτην δή τινα ἄξει, ὅθεν χρυσὸν ἀπέτεος ἄφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρθέντες παρέδοσαν. ἀπικόμενος δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, προφάσιν ἔχων ὡς Ⓐ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι σὺν Μήδοισι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόφημα λόγων ἦν, ἀτάρ τινα ἔσχον εἰ χρὴ τοῖσι C
Παρίοισι δι' Λυσαγόρην Ⓦ Τισίεω, ἐόντα ἄνδρα Πάριον, μᾶλλόν τι μετὰ Ὑδάρνεα Ⓦ Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, ἐγκατειλημμένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐς πέμπων κήρυκα, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἢν μή οἱ δώσει, οὐκ ἀπονοστήσειν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. Ⓐ δὲ Πάριοι, ὅκως μή τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, τοῦδὲν διενοοῦντο. Ⓐ δὲ ὅκως μᾶλλον φυ- D
λάξωσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλά τε ἐπιφράζοντο, καὶ τῇ μάλιστα ἔσχε ἑκάστοτε ἐπίκαιρον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρεσσον διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πρώτιστοι Ἑλλήνων λέγουσι· τὰ δὲ ἐπὶ τοῦτον δὲ αὖτις Πάριοι γε μέντοι ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἔργεσθαι ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὔνομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν. τὴν δὲ ἱδρύσασθαι τῶν ἐνίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαί οἱ, εἰ τοῦ πολλοῦ ποιέεται Πάρου ἑλεῖν, τὰ αὐτὴ ἐπιτελέα γενέσθαι, ταῦτα ποιέειν· μὴ δὲ, τὰ μὲν ἐπιτελέα γενέσθαι, Ⓦ δὲ, ἀπικόμενον ὅτι τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ τοῦ πόλεος ἐόντα,

Miltiades autem cùm antea probatus apud Athenienſes, tum verò poſt rem bene geſtam in Marathone maioribus incremẽtis auctus, petit ab Athenienſibus ſeptuaginta naues cum propugnatoribus & pecunia, non promens eis cui regioni bellum eſſet illaturus, ſed tãtummodo ſe illos locupletaturũ ſi ſe ſequerentur. Ad eam enim regionem ſe illos ducturum vnde affatim aurum nullo negotio reportarent. His verbis Atheniẽſes erectis animis naues vt petierat tradiderũt. Quibus Miltiades acceptis in Parum nauigat, per ſpeciem vlciſcendæ iniuriæ, quam intulerant Parii, quòd triremi in Marathonem vnà cum Perſis veniſſent. Hoc quidem colore orationis vtebatur, ſed infenſus erat Pariis ob Lyſagoram Tiſei filium, genere Parium, qui ipſum apud Hydarnẽ Perſam accuſauerat. Eò poſtquam peruenit Miltiades, Parios intra mœnia cõactos obſedit, miſſóque caduceatore popoſcit centum talenta: dicens, ſi ea ſibi non darent, ſe non prius illinc abducturum copias quàm eos euertiſſet. At Parii non vt quicquam pecuniæ Miltiadi darent, ſed vt cuſtodirent vrbem cogitabant, cùm alia loca interſepiẽtes, tum maximè vnde ea oppugnari poterat: adeò vt noctu laborãtes, murum duplum quàm olim fuerat excitarent. Hactenus Græci in hac re commemorãda conſentiunt: deinceps geſta ipſi Parii referunt hunc in modum: Miltiadem, quum inops conſilii eſſet, adiſſe atque alloquutũ fuiſſe mulierem captiuam, genere Pariam, nomine Timon, quæ eſſet indigenarum deorum adminiſtra: hanc, quum in conſpectum veniſſet, conſilium ei dediſſe vt ſi magni faceret Parũ capere, exequeretur quæ à ſe præciperẽtur. Eius deinde præceptis auditis Miltiadẽ acceſſiſſe ad maceriã quandã ante vrbẽ,

κήρυκα,

δώσειν Μιλτ. ἀργύριον,

διερχόμενον

qua maceria sepitur templum Cereris legiferæ: eámque, quia fores aperire non poterat, transiliisse: & illam transgressum, solarium ascendisse ad aliquid intus faciendum, siue ad mouendum aliquid quod moueri nefas esset, siue ad aliquid, quodcunque sit, agendum. Et quum pro foribus esset, subeúte horrore præoccupatum, eadem via reuertisse, déque maceria desilientem femur conuulsisse. alii in genua procidisse aiunt. Ita Miltiades malè habens, domum remeauit, neque pecuniam Athenienſibus portans, neque Paro parta: vrbe tãtùm per sex & viginti dies obsessa, & agro populato. Parii, cognito quòd ministra deorũ Timo Miltiadem admonuisset, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitarum nunquid ministram deorũ condemnarent, quæ ratione capiẽdæ patriæ hostibus detexisset, quæque Miltiadi exposuisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri nó permisit, negans Timon earum rerum esse autorem: sed quia Miltiadæ [a] nõ bene obeundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse. Hæc Pariis Pythia respondit. Miltiadem autem è Paro reuersum cùm alii Athenienses in ore habebant, tum præcipuè Xãthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum accusauit quòd Atheniẽses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades nó per se ipse respõdit, (neque enim poterat, qui putrescente femore iaceret in lecto) sed pro eo amici sui, [b] allegãtes cùm alia multa, & Lemnũ expugnatã, quam vltus Pelasgos, Atheniẽsibus tradidisset, tũ verò pugnã in Marathone gestam. Interuentu tamẽ populi ne capitis dãnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hæc Miltiades [c] dissoluto atque marcescente femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius exoluit.

Porro Lemnum Miltiades hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab

a *Id est, misera morte pereundum esset,*

b Marathonii prælii mentionẽ subinde faciẽtes, & expugnationis Lemni: quomodo Pelasgos vlt⁹, expugnatam eam Athenienſibus tradidisset.

c Quum femur ei marcidum, *aut putridum*, & emortuum factum esset. *Vel, Quum ad ſyderationem deuenisset, & quidam interpret. ex Celso.*

A ἔρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον δὲ θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορόντα δέ, ἰέναι ὅπῃ ὅ μέγαρον, ὁπόθ᾽ ἡ ποιήσοντα ἐντὸς, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὁπόθ᾽ ἡντινα τρήξοντα. ὡς δὲ τῆσι θύρῃσί τε ἡμέαθαι, καὶ ὡς ἐκ τε φείκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τῇ αὐτῇ ὁδὸν ἰέαθαι. κατα θέσκοντα δὲ τὸ αἰμασιήν, (a) μηρὸν ἀπὸ ἑωυτοῦ· (b) δὲ, αὐτὸν ὅ γόνυ ὡς πλῆσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μὲν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον ὡς κτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοι μιν αὐτὶ τουτέων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφοὺς, ὡς σφέας ἡσυχίην τῆς πολιορκίης ἔχῃ. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι πατρίδος ἅλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἕρσενα γένον ἄῤῥητα ἱερὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τουτέων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν, μὴ δὲ φανῆναι οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοσήσαντα ἔχον ἐν νόμαισι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ἀναγαγὼν κατὰ τὸν δῆμον, Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δὲ, αὐτὸς μὲν πρεσῶν οὐκ ἀπελογέετο, (ἦν γὰρ ἀδύνατος, ὥστε σπομένου τὸ μηρὸ) παρεκειμένῳ δὲ αὐτῷ ἐν κλίνῃ, ἀπελογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τῆς Λήμνου αἱρέσιος· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ ὑσάμβους τοὺς Πελασγοὺς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσημαίνων δὲ τὸ δήμου αὐτῷ, κατ᾽ τὴν ἀπόλυσιν τὸ θανάτου, ζημιώσαντος κατ᾽ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μὴ ταῦτα, σφακελίσας τὸν αὐτοῦ μηρὸν, καὶ γαγγραινωθέντος αὐτῷ, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέλυσε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε ἔσχε· Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκ τοῦ Ἀττικῆς ὑπὸ

240

τὴν ἐξήγησιν τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρ.

τὸν σφακελίσαντος τὸ μηροῦ καὶ γαγγραινωθ.

ἐξελήσθησαν, τοῦ Ἀθηναίων ἐξελαθῆσαι, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, οὐ τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεί τε γὰρ ἴδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην τὴν ὑφ' ἑωυτοῖσι αὐτοῖσι τοῦ τὸν Ὑμηττὸν ἔοισαν, ἔδοσαν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος οὗ περὶ τὴν ἀκρόπολίν κοτε ἐλιλαμμένου. ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην οὖσαν, τὴν πρότερον οὐ) καλὴν τε καὶ τοῦ μισθοῦ ἀξίην, λαβόντι φθόνον τε καὶ ἵμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτούς, οὐδεμίαν ἄλλην προφάσιν προϊσχομένους τοὺς Ἀθηναίους. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. καὶ τοιῆνδε μὲν τοὺς Πελασγοὺς τοῦ τοῦ Ὑμηττοῦ, ἐκθεῖναι ὁρμωμένους, ἀδικέειν τάδε· φοιτέων γὰρ ἀεὶ τὰς θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπ' ὕδωρ ὅτι τὴν Ἐννεάκρουνον. (οὐ γὰρ εἶναι τότου τὸν χρόνον οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίης βιᾶσθαι σφέας· καὶ οὐδὲν μᾶλλον σφίσι ὀκνῆσαι ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ὅτι βουλόμενοι ἐπιχειρῆσαι, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανῆναι. ἐωῦτοὺς δὲ γνῶναι τοσοῦτο ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσον παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγούς, ἐπεί σφεας ἔλαβον ὑπορύσσοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλά σφι προεῖπεῖν οὐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. οὗτοι δὲ, οὕτω δὴ οὐ χωρήσαντας, ἀλλά τε δὴ σφεῖς χοιρίδια καὶ Λῆμνον. ἐκείνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ὑπερῆσθαι, δῦ τε ἐξεπισάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῶν, πεντηκοντέρεας κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες συτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφέας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τοὺς Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον· εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινός,

A Athenienſibus exacti ſunt, ſiue iure, ſiue iniuria: nam de hoc nihil habeo præter relata: quia Hecatæus Hegeſandri filius[a] in ſermonibus ait, iniuria. Athenienſes enim, quum viderent regionem quæ erat ſub Hymeſſo, quã illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bent excultam, quæ prius mala fuiſſet,[b] & à nemine accipi digna, liuore captos fuiſſe & libidine terræ potiundæ: & ita illinc exegiſſe illos, nulla alia re in excuſationem allata. Vt autem Athenienſes aiũt, iure electi, quippe quum eſſent ſub Hymeſſo habitãtes, illinc prodire ſolitos hãc iniuriam intuliſſe: Quoties filiæ ac filii Athenienſium ad Nouem fontes aquarum pergerent (nulla dũ enim aut eis aut vllis Græcis per id tempus mancipia erant) Pelaſgos eis per contumeliam & cõtemptum vim attuliſſe, neque hoc feciſſe contentos, ad extremum manifeſtò deprehẽſos, de inuadendis Athenienſibus conſilia agitaſſe. ſe verò adeo meliores quàm illi fuerãt, viros fuiſſe, vt quum haberẽt facultatem interimendi eos quos ſibi inſidiatos deprehendiſſent, tamen noluerint: ſed eis præceperint vt è regione excederent: atque ita illos ſolum vertentes, tum alia loca tum verò Lemnum obtinuiſſe. Illa Hecatæus, hæc Athenienſes aiunt. At Pelaſgi hanc Athenienſium iniuriam vlciſcendi auidi, ii qui Lemnum incolebãt, gnari quando dies feſti Athenienſium celebrarentur,[c] biremibus inſtructis, inſidias manipulatim collocarũt vxoribus Athenienſiũ diem feſtũ Dianæ apud Brauronẽ agentibus: permultíſque illarũ illinc raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro cõcubinis habuerunt. Hæ fœminæ poſteaquã filiis abundauere, lingua eos Attica ac moribus Athenienſium imbuerunt. At illi conſuetudinem cum Pelaſgidum filiis habere abnuebant: & ſiquis è ſuis ab illorum vllo vapularet,

a In *ſuis* narrationibus. *Vel, In ſuis hiſtoricis ſcriptis. Vnde alibi Logopoiós.*

b Et nullo *pretio* digna. *Vel, nullius pretij.*

c Nauibus quinquaginta remorum.

cunctei auxilio aderant, & mutuò sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atque adeo longè prævalebant. Qua re animaduersa Pelasgi, inter se colloquuti sunt, considerantésque rem esse indignam, inter se dicebãt, Si nunc, dum pueri sunt, dignoscunt sibi opitulari aduersus filios vxorum legitimarum, quas virgines duximus, & eis continuò præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque quum id eis altius insedisset, placitum est vt eos filios è matribus Atticis susceptos necarent. his necatis, addunt & cædes matrũ. Ex hoc facinore, & illo superiore fœminarũ, quæ viros suos [a] vnà cum Thoante interemerunt, vsu receptum est per Græciam vt teterrima quæque facinora. Lemnia appellétur. Pelasgi, quũ eis post necem liberorum atque vxorum neque tellus fructũ redderet, neque vxores neque pecus vt prius gignerent, pariter fame & liberorũ orbitate vexati, Delphos miserunt peritũ aliquod laxamẽtũ præsentium malorum. Iussi autẽ à Pythia pœnas Atheniensibus quas illi vellent pẽdere, Athenas iere: pollicitique sũt daturos se pœnas illis omnis iniuriæ. Athenienses, stratis in curia toris quàm poterãt splẽdidissimè, appositáque mensa omniũ bonorum refertissima, iusserunt Pelasgos ita se habentem regionem sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si nauis vẽto aquilone atque vno die nos è vestra regione in nostram prouehet, ita demum quod vos petitis trademus. Hoc dixere quòd scirent fieri non posse. nam Attica multo magis ad austrum vergit quàm Lẽnus. Hæc hactenus. Tũc cõpluribus deinde interiectis annis, vbi Chersonesus quæ est in Hellespõto, Athenienſiũ ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, vẽtis etesiis perflantibus, ex Eleũte quæ est in Chersoneso, soluẽs, in Lemnũ delatus est, præcepitq; Pelasgis vt ex ĩsula excederẽt: redigẽs eis ĩ memoriã oraculũ, quod nunquã illi expletũ iri speraſſent.

a Auxilio Thoantis. *Erasm.*

A ἐβοήθεόν τε πρώτῃσι, & ἐπιμάρτυρον ἀλλήλοισι. & δὴ ἐν ἀρχῇ τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδίκαζον, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἐσωτοῖσι λόγοις ἔδοξε ἐν σφίσι βουλομένοισι, δόκιμόν τι ἐστέλλειν· εἰ ἦ δὴ διαγινώσκειν σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες τοῖς τῶν κουριδίων γυναικῶν τοὺς παῖδας, ἢ 241
τουτέων αὐτίκα ἀρχὴν πειρῶντο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δρήσειν ποιήσουσι; ταῦτα ἔδοξέ σφι κλείειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων
B γυναικῶν. ποιέειν δὲ ταῦτα· τοῖσι μὲν πολλοῖσι ἦ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων. ἀπὸ τούτου ἦ τοῦ ἔργου, καὶ τὸ τοιόνδε τοῦτο τὸ ἔργασμα τοῖσι γυναῖκες, τοῖς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκλείνασαι, νενόμισαι ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ φέτλια ἔργα πρῶτα, Λήμνια καλέεσθαι. ἀποκλείσασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκές τε καὶ πρόβατα ὁμοίως ἐτίκτον ὡς ἐν τῷ σφετέρῳ.
C πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδόναι τοῖσι τοῖς αὐτοῖ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τοὺς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκης ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δώσειν πρώτοις τῶν ἀδικημάτων. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηίῳ κλίνεα στρώσαντες· ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ὑπεπλέειν ἀγαθῶν πάντων
D παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν, Ἐ-
πεὰν βορέη ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηῦς ἔξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν. τοῦτο εἶπαν, ὑπισάμενοι τοῦτο εἰ ἀδύνατον γενέσθαι. ἦν γὰρ Ἀττικὴ πολὺς νότον κέεσθαι, πολλὸν τῆς Λήμνου. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔπειτα δὲ καιρὸν πολλοῖσι ὕστερον τουτέων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ὑπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο τῶν Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησίων ἀνέμων κατεχόντων, νηῒ καταύσας ἐξ Ἐλεοῦντος ἔσω ἐς Χερσονήσου ἐς τὴν Λῆμνον, παρεκελεύετο ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἤλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ὑπολαβεῖν.

Ἡφαιστιέες μὲν νεῶν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ αὐτοὶ παρέζησαν. οὕτω δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

A Quorum Hephæstienſes quidem obtemperauerunt: Myrinæi autem, non agnoſcẽtes Cherſoneſum eſſe Atticam, tamdiu obſeſſi ſunt donec in deditionem venerũt. Ita Lemno potiti ſunt Athenienſes atque Miltiades.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ, ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarũ liber ſeptimus, qui inſcribitur POLYMNIA.

ΕΠΕΙ δὲ ἀγγελίη ἀπίκετο τοῖσι περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης τῷ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαρωμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι ὕστερον τοῦτο ἐς Σάρδις ἐσβολῇ, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τοῦτο Ἑλλάδα. ἐς αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους πάσῃ πόλι, ἑτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ τε πλεῖον ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἢ πρότερον φέρειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα. πυθόμενοι δὲ ταῦτα ἀγγελλόμενα, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο πᾶσα ὑπὸ τεῖα ἕτερα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀείστων ὡς ἐπὶ τοῦτο Ἑλλάδα στρατευομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τετάρτῳ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δεδουλωμένοι, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐπὶ τούτοισι δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι.

Στελλομένῳ δὲ Δαρείῳ ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Ἀθηναίους, τῶν παίδων αὐτῷ ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξασθαι βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, ὕστερον στρατεύσας. ἦσαν γὰρ Δαρείῳ ἐκ πρότερον ἢ βασιλεύσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐν τῇ προτέρῃ γυναικὶ Γοβρύεω θυγατρός

ΟΣΤΕΑ verò quàm nuntius pugnæ ad regẽ Darium Hyſtaſpis filium allatus eſt ad Marathonem geſtæ, quũ antea vehementer infenſus eſſet ille Athenienſibus quòd Sardis inuaſiſſent, longè infenſior factus eſt, ac propenſior ad bellum Græciæ inferendum: miſſiſque continuò nuntiis ad ciuitates, edixit vt ſingulæ multo quã antea maiores copias, necnon naues, nauigia, equos, rem frumentariam compararent. [a] His nuntiis Aſia triẽnium exagitata eſt. Vbi dum delectus agitur optimi cuiuſque ad uerſus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno AEgyptii qui fuerãt à Cãbyſe ſubacti, defecere à Perſis: quo magis aduerſus vtroſque Darius expeditionem ſumere properabat, AEgyptios atq; Athenienſes.

Dum autem hæc comparat, interea ingens inter eius liberos de principatu exorta diſſẽſio eſt, quoniam ex inſtituto Perſarũ, oportebat ita demum ire in expeditionẽ quũ regni ſucceſſorẽ declaraſſet. Erant autẽ Dario iã antequã regnaret, liberi tres è priore vxore Gobryæ filia ſuſcepti,

a Dum autem hæc circumquaque denuntiarẽtur, vniuerſa per tres annos Aſia agitata fuit.

& post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorũ maximus natu erat Artabazanes, posteriorum Xerxes. qui quũ ex eadem matre nõ essent, disceptabant: Artabazanes quidem, quòd omnis paternæ sobolis ipse maximus natu foret, quũ apud vniuersos homines sit institutum vt maximus natu liberorum obtineat principatum: Xerxes verò, quòd ipse Atossa genitus esset, filia Cyri qui Persis libertatem acquisisset. Dario autẽ nondũ ferente sententiã, aderat forte Demaratus Aristonis filius, q̃ per id tẽpus altercationis Spartano regno exut⁹, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. hic vir audita liberorum Darii controuersia, adiit (vt fama fertur) Xerxem, admonuitque vt ad cætera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitũ è Dario iam rege & Persarum imperium obtinente: Artabazanem verò, è Dario dum erat priuatus: proinde neque æquum neque iustum esse aliũ quẽpiam potius quàm se illam dignationem adipisci: quoniã Spartæ quoque sic vsurparetur, vt ficui antequã regnet filii nascantur, deinde regnãti alius nascatur, huius postea nati successio regni sit. Hac à Demarato suggesta ratione vtẽtẽ Xerxem, tanquam iustè dicentẽ, Darius regem declarauit. Quanquã etiam citra [a] præceptum Demarati Xerxes (vt mea fert opinio) regnauisset: quippe quũ omnis potentia penes Atossam esset.

Declarato Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione AEgyptiorum anno, supremũ diẽ obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud cõpos voti vt AEgyptios & Athenienses vlciscereturr.

Eivs morte regnũ ad Xerxẽ filium deuenit, qui ab initio nequaquã animatus erat ad bellum Græciæ inferẽdum, sed AEgypto. Cæterùm Mardonius cõsobrinus eius, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens,

A χὴ βασιλεύσοντι, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου, ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ πρεσβυτέρων ἐστὶ Ἀρτοβαζάνης, τῷ δὲ ὀπτιγονοτάτῳ, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐδικαίεον. ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης, καὶ ὅτι πρεσβύτατός τε εἴη πάντων τῶν γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενον εἴη παρὰ πᾶσι ἀνθρώποισι, τὸν πρεσβύτατον τοῦ ἀρχαίου ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κῦρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι
B τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε καὶ τοῦτο Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληίης, καὶ φυγὴν ὑπεδεδεγμένος ἑωυτοῦ οὐκ Λακεδαιμονος. οὗτος ὦν οὗτος ἀνὴρ παρὼν τῷ Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συμβουλεύσασθαι λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν ἠνώιστο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ
C ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ, ἔτι ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. οὔκων οὔτε εἰκὸς εἴη οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ. ἐπεί γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ἐστὶ τοιόνδε νόμος, ὅταν νομίζωσι, καὶ οἱ μὲν πρότερον γεγονότες ἑωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὁ ψιλὸς ὀπτηνύηται, τῷ ὀπτιγονοτάτῳ τῶν ἐκδέξιν τῆς βασιληίης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ,
D γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. (δοκέει δέ μοι καὶ αὐτῷ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι αὐτῷ Ξέρξης. ἦν γὰρ Ἄτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος) ἀποδέξας δὲ 243
βασιλῆα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὡρμᾶτο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀποστασιν, ᾧ ὑστέρῳ ἔτεϊ τῷ δασκυλαζόμενον συνεκύκησε αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἔξ καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀποθανεῖν· δὲ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τὸν ἀπεστεῶτα
E Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους ἡμωρήσασθαι.

Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληὶη ἀπεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ὅτι μὲν τὸν Ἑλλάδα ὑβριμῶς προθύμως ἦν καὶ ἀρχὰς στρατεύεσθαι,

ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατηὶην ἐγέρσιν. πρεσβυτέων δὲ καὶ δυνάμιος πολλῷ ἐόντα μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελφεὸς παῖς,

a Admonitionem

» τοιούτου λόγου εἴχετο, λέγων, Δέσποτα οὐκ A his verbis est alloquutus, Domine, haud decorum est Atheniēses tam malè iam de Persis meritos non dare pœnas eorum quæ perpetrauerunt, tu verò quod in manibus habes perfice: tamē vbi AEgyptū, quæ dignitati tuæ iniuriā fecit, domueris, sume aduersus Athenas expeditionem: vt & bene de te loquātur homines, & posthac abstineat alius à bello tibi inferendo. Et hæc quidem erat ratio vltionis exigendæ: illa autēm rationis accessio, Europā esse regionem admodū speciosam, omniáque genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, & dignam quæ à solo inter mortales rege possideatur. Hæc Mardonius dicebat vt iuuenis ac nouarum rerum cupidus, imperiique Græciæ pro rege administrandi. Quod etiam regi persuasit, conditione temporum adiutus. nam alia vt rex ad hoc faciendū induceretur, adiumento fuere. primùm è Thessalia nūtii ab Aleuadis ad regem inuocandum aduersus Græciam. se enim omne obsequium præstituros. (Aleuadæ autem isti erant Thessaliæ reges.) deinde ii Pisistratidæ qui Susa ascenderāt: qui cùm eadē verba habuerunt quæ Aleuadæ, tum verò prætendebāt Onomacritum quendam Athenien sem, quem secum habebāt, fortilegum, & Musæi sortium ediſſertatorem. Ascenderant autē cum eo [a] reuersi in Græciam. nā Onomacritus ab Hipparcho Pisistrati filio Athenis fuerat ejectus, quòd à Laso [b] Hermionis filio manifestò deprehensus fuisset, inter Musæi sortes hāc etiam inseruisse, fore vt insulæ Lemno adiacentes mari submergerētur. Ob id Hipparchus hominem eiecerat, quum familiarissimè illo antea vteretur. [c] Et tūc cum eodem, vt in conspectum regis veniret, ascenderat: déque eo honorificè cū aliis Pisistratidis loquebatur. Onomacritus, siquæ sortes cladē barbaro nūtiabant, earū nullā recitauit. Itaque accedente hoc fortilego, & Pisistratidarū & Aleuadarū suasionibus,

a *Diuersam à nostra lectionem sequutus est. nostram tamen habent & Vet. cod. sed quidam pro* μετακαλυσάμενοι, *habent* μετακαλυσάμενοι.

b *Vel potius Hermionensis, id est, ex Hermione.*

c Tunc autem quum vnà cum illis *Susa* ascēdissēt, quoties in cōspectum regis veniebat, Pisistratidis honorificè de ipso loquentibus, aliqua ex illis oraculis recitabat. ex quibus ea quæ cladē barbaro portendebant, tacebat, & cōtrà faustissima quæque excerpebat: nimirum in fatis esse vt Hellespontus à viro Persa ponte iungeretur, & ad expeditionem illam pertinentia recēsens. Hic igitur oracula commemorādo cum rege agebat: Pisistratidæ autē & Aleuadæ suas sententias proferendo.

Quum autē Xerxi bellum Græcis inferre persuasissent, tunc quum secundus ageretur à Darii morte annus, primam expedit. suscepit aduersus Ægypt. &c. *Illud autem χρησμῳδίων προσεφέρετο perinde est ac si diceret, Ita se apud regem in hoc negotio gerebat vt oracula dumtaxat illi allegaret quibus induceretur.*

Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus est. Sed altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit aduersus AEgyptios, qui rebellauerāt: quos subactos, & in arctiorem quàm sub Dario fuerant seruitutem redactos, tradidit gubernādos Achæmeni fratri suo, Darii filio: quem præsidem AEgypti interfecto deinde tempore interemit Inarus Psammetichi filius, vir Libys. Xerxes recepta AEgypto, producturus aduersus Athenas exercitū, præstantissimos quosque Persarum in concilium vocauit, vt & illorum sententias audiret, & ipse diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus est,

A ὡς δὲ αἰεγράφθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δεύτερῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, τοῦτο στρατὸν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μὲν νεμ κατεστρέψατο, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιστέπει Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μὲν νεμ ἐπιβουλεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Χέρξης δὲ μετ' Αἴγυπτον ἀλλωσιν, ὡς ἐμάνη ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα· ὁ δὲ ἐπὶ τοὺς Ἀθήνας, σύλλογον ἐποιήσατο τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ἵνα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπῃ τὰ θέλῃ. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε,

B

Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθείς, ὃν δὲ ξάμηνός τε, αὖτις χρήσομαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ κω ἠτρεμήσαμεν, ἐπεί τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τὴν παρὰ τῶν Μήδων, Κύρου καταλύσαντος Ἀστυάγεα. ἀλλά θεός τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέρχεται συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. τά μὲν Κῦρός τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι οὐ δεῖ τι λέγειν· ἐγὼ δὲ ἐπεί τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅκως μή λείψομαι τῶν πρότερον ἡγεμονευσάντων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσομαι δυνάμιν Πέρσῃσι. φρονέοντι δὲ βουλεύσασθαι, ἅμα μὲν κοῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρῃ τε τῇ ἡμετέρῃ ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φαυλοτέρῃ, πολλῷ δὲ ἅμα δὲ τιμωρεῖσθαί τε καὶ τίσιν νομίζω. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα ὃ νοέω πρήσειν, ὑμῖν προφήσωμαι. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεποίηκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡρᾶτε μὲν καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ οὐκ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων

C

D

E

VIRI Persæ, equidē ego non ero huius instituti author, sed ab aliis traditi imitator. nam quemadmodum à maioribus natu accipio, ex quo imperiū hoc à Medis eripuimus, Astyage per Cyrum amoto, nunquā conquieuimus, sed ita deus *nos* agit, & multa nobis [a] sibi obsequentibus in melius cōfert. Atque ea quidem quæ Cyrus Cambysēsque ac pater meus fecere, quas gentes imperio addidere, non attinet referre apud probè sciētes: ego autem posteaquam hanc sedem accepi, dedi operam ne ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarē, néue minus potentiæ Persis acquirerem. Quod animo versans, inuenio nobis accessuram gloriā pariter ac honorem, & regionem neque inferiorem neque deteriorem ea quam recuperauimus, sed feraciorem, vnà cum vltione iniuriæ atque vindicta. Ideóque nunc ego vos cōtraxi, vt id quod agere cōstitui vobis exponerem: Constituo, iuncto Hellesponto, copias per Europam traducere in Græciam, vt Athenienſium vlciscar iniurias, quas cùm Persis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium aduersus hos viros bellum mouere destinasse: verùm ei morte præuento non cōtigit vt illos vlcisceretur. Ego verò eius vicē aliorúmque

a Se sequētibus.

244

» Περσέων δ' ἀποτίσεσθαι πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας, οἵ γε ἐμέ τε καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ἐπῆρξαν ἀδίκως ποιεῦντες. ἐσ μὲν γὰρ Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι, ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά· δεύτερα δὲ, ὑμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην ἀποβάντας, ὅτε Δάτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατήγεον, τὰ δὴ πάντες. τουτέων μέντοι εἵνεκα αἰείρτομαι ἐπ' ἀνδράσι στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν ἀνδράσι A
» σάδε βυθίσκω ἀναλογιζόμενος, εἰ τούτους τε καὶ σὺ τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἳ Πέλοπος τὸ Φρυγὸς νέμονται χώρην, γῆν τε τὴν Περσίδα ἀποδέξομεν τοῦ Διὸς αἰθέρι ὁμουρέουσαν. οὐ γὰρ δὴ χώρην γε ὁρόσιμον καταφανεῖται ὁ ἥλιος ὁμουρέουσαν ἑωυτῷ τὴν ἡμετέρην, ἀλλὰ σφέας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώρην ποιήσω, ἀρξάμενος ἀπὸ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης. πυνθάνομαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε τινὰ πόλιν ἀνδρῶν ὁρόσιμον, οὔτε ἔθνος ὁρόσιν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι, ὃ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τουτέων τῶν κατέλεξα, ὑπεξαραιρημένων. οὕτω οἵ τε ἡμῖν αἴτιοι ἔσονται δούλιον ζυγὸν, οἵ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἂν μοι τάδε ποιέοντες χρείζοισθε· ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πρήσσειν τινὰ ὑμέων χρήσω πρῆξαι. ὃς δ' ἂν δὲ ἐχων ἥκῃ παρεσκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρῳ. ποιητέα μέν νυν ταῦτά ἐστι οὕτω. ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἶπας ἐπαύετο. μετὰ δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε, » Ὦ δέσποτα, οὐ μόνον εἷς τῶν ἀνδρῶν Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιόντων· ὃς τά τε ἄλλα λέγων ὀρθὸς ἄριστα καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους ὄνους ἐάσεις καταγελάσαντας ἡμῶν, ἐόντας ἀναξίους· καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας, καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας ὀλίγα, ἀλλὰ δυνάμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι, καταστρεψάμενοι δούλους ἔχομεν, Ἕλληνας ὑπάρ-

Persarum vlciscens, non prius desinã quàm expugnauero incenderóque Athenas: cuius ciues & me & patrem meum priores iniuria affecerunt; primùm quũ Sardis vnà cum Aristagora Milesio seruo nostro venientes cremauerunt lucósque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terrã suam ingressos, quum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes scitis. Harum gratia rerum [a] irritor ad inferendum eis bellum: quos atque ipsorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, si in potestatem redegerimus, tot bona futura esse ratiocinádo comperio: Terram Persidem ætheri Iouis cõterminam reddemus. nullam enim regionem spectabit sol finitimam nostræ, sed ego omnem permensus Europam, vnà vobiscum cũctas regiones in vnam redigam. Nã ita rem habere audio, nullam reliquam esse hominum neque ciuitatem, neque gentem, quæ nobiscũ [b] dimicare possit. Ita subactis his quos dixi, & qui nos lacessierunt, iugum seruile sustinebunt. In quo si mihi vos gratificari volueritis, vbi tempus vobis indicauero quo vos præstò esse oportet, tunc vnusquisque debebit impigrè adesse. Quorum qui ornatissimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in nostra domo pretiosissima habentur. Et hæc quidem ita agenda sũt. Sed ne solus videar in concilio sententiam dicere, rem pono in medio, iubens vnicuique quã libet sententiam dicere. His dictis loquendi finem fecit. Post quẽ Mardonius, Domine, inquit, tu verò non modò superioribus Persis, sed etiam venturis es præstantior: qui cùm alia & optima & verissima commemoras, tum verò [c] quòd Iones qui Europam incolunt, non fines habere ludibrio nos, minus quàm ipsi sunt ludibrio dignos. Etenim res indigna est si Sacas & Indos & AEthiopes & Assyrios, aliásque multas ac grandes nationes, quæ nihil Persas læsere, tamen potentię prolatandæ gratia in prouincias redegimus: Græcos, qui nos la-

[a] *Alij, Animatus sum ad inferendum.*

[b] *Dimicare possit, iis quos dixi summotis. Atque ita fiet vt & qui in culpa sunt & qui culpa vacant, seruile iugũ sustineant. Vel, & qui malè de nobis meruerunt, & qui non.*

[c] *Ita vertit quasi legeretur ὅτι οὐκ ἐάσεις. Sed rectius omittit videtur, quum Xerxes ea non dixerit.*

ceſſere iniuria inceperunt, non vlciſcemur. quidnam metuentes? quas illorum copias? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam nouimus, corũ nouimus vires imbecilles, [a] eorum quos ſubegimus liberos penes nos habemus, hos qui domi noſtræ habitantes, Iones & AEoles & Dores appellãtur. Quos ipſe quoque expertus ſum, quum eis iuſſu patris tui intuli bellũ: ac mihi quũ in Macedoniam vſque proceſſiſſem, & penè vſque ad ipſas Athenas, nemo pugnaturus occurrit. Quanquam conſueuere Græci (vt audio) inconſultiſſimè inire bella, propter imperitiam ac ſiniſteritatem. nam quum bellũ inter eos indictum eſt, in locum quem pulcherrimum planiſſimúmque inuenere deſcendẽtes, ibi prælia faciunt, ita vt magno cum ſuo malo victores inde diſcedant: deuicti (ne lõgius repetã) ad internecionem deueniunt. quos oportebat, quum ſint eiuſdem linguæ, interpoſitis caduceatoribus ac nuntiis dirimere controuerſias, & omnia alia potius agere quàm pugnare: aut, ſi neceſſe habent inter ſe omnino pugnare, locum aliquẽ inuenire vtriſque expugnatu difficillimũ, & ibi fortunam belli tẽtare. Hoc itaque ritu haud probo vtentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia tenus promouiſſẽ. Tibi autem, rex, quis obuiã venturus eſt bellandi cauſa, copias Aſiæ atque omnem claſſem agẽti non cò audaciæ procedent (vt reor) Græcorum res. Quòd ſi me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiſcum venient, diſcãt nos eſſe in re bellica præſtantiſſimos hominum. Nihil igitur ſit quod non experiamur. nam ſua ſponte nihil fit, ſed omnia ab experimẽto hominibus fieri conſuerunt. His Mardonius ſententiæ Xerxis aſſentatus, loqui ceſſauit. Tum ſilẽtibus aliis Perſis, nec diuerſam eis quæ dicta eſſet ſententiam dicere audentibus, Artabanus Hyſtaſpis filius, Xerxis patruus, vir circumſpectus, ita inquit,

a. Sed & eorum liberos eam habemus, ſubiugatis iis qui in noſtrã ditionem incolẽtes, Iones & Æoles, &c.

A ξανῆς ἀδικίης, ἢ τιμωρησόμεθα. τί δείσαν- «
τες; κοίλῃ πλήθεος συγροφῇ; κοίλῃ δὲ «
χρημάτων δυνάμει; τῷ ὑπείξόμεθα μὴν «
τῇσι μάχῃσι, ὑπείξόμεθα δὲ τῷσι δυνάμεσι «
ἐοῦσαμεν ἀθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας «
καταγρεφομένους, τούτους οἳ ἐν τῇ ἠμετέρῃ «
κατοικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δω- «
ριέες καλέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη «
ἐπελαύνων ὑπὲρ τοὺς ἄνδρας τούτους ἐπὶ τοὺς «
πατρός σου κελεύσαντος· καί μοι μέχρι Μα- « 245
B κεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγου ἀπολιπόντι «
ἐς αὐτὰς Ἀθήνας, οὐδεὶς ἐπιὼν «
πώλεε ἐς μάχην. καίτοι ἐώθασι Ἕλληνες «
(ὡς πυνθάνομαι) ἀβουλότατα πολέμους ἐ- «
ρᾶσθαι, ἐπὶ τε ἀγνωμοσύνῃ καὶ σκαιό- «
τητος. ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προσφέ- «
ρωσι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ «
λειότατον, ἐς τοῦτο καταίσσοντες μάχονται· ὥστε «
σφὶ καὶ κρατέοντι μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσ- «
σονται. πρὸς δὲ τῶν ἐπιχωρίων οὐδὲ λέγω «
C ἀρχήν. ἐξεῶλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοῦτο χρὴ «
ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαγγελλο- «
μένους καὶ ἀγγέλοισι, καταλαμβαίνειν τὰς «
διαφορὰς, καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι. εἰ «
δὲ πόλεμον ἔδεε πολεμέειν πρὸς ἀλλήλους, «
ἐξευρίσκειν χρὴ τῇ ἑκάτεροί εἰσι δυσχει- «
ρωτότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. οὕτω καί κου «
οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαγγελλόμενοι, ἐμέο «
ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς, οὐκ ἤλ- «
θον ἐς τοῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι. σοὶ δὲ δὴ «
D μέλλῃ τις ὦ βασιλεῦ ἀντιώσεσθαι πόλεμον «
προφέρων, ἀγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἀπὸ τῆς «
Ἀσίης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὴν ἐγώ δο- «
κέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀπήκειν τὰ Ἑλλή- «
νων πρήγματα· εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ ψευδείλη- «
γόμην, καὶ ἐκεῖνοι ἐπιόντες ἀβουλίῃ ἑλ- «
θοιεν ἡμέων ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰμὶ αὐ- «
θρώπων ἄεισοι τὰ πολέμια. ἔγω δ' ὧν μη- «
δὲν ἀπείρητον. αὐτόματον γὰρ οὐδέν, μὴ ἀπὸ «
πείρης πρήσσεται ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι. «
E Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ὑπολεήνας τὸν «
Ξέρξεω γνώμην ἐπέπαυτο. σιωπώντων δὲ «
τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμώντων «
γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προ- «
κειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως «
ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε «
τάδε,

» Ω Βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὲν
» γνωμέων αὐτέων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τῳ ἀ-
» μείνω αἱρεόμενον ἐλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρη-
» μένῃ χρᾶσθαι· λεχθεισέων δὲ, ἔστι ὥσπερ τὸν
» χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωυτοῦ
» οὐ δοκιμώσομεν, ἐπεὰν δὲ τῷ δοκιμέωμεν
» ἄλλῳ χρυσῷ, δοκιμώσομεν τὸν ἀμείνω. ἐ-
» γὼ δὲ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δα-
» ρείῳ, ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας,
» ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἀρξαι νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλ-
» πίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέ- B
» ψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατευσάμε-
» νός τε, πολλοῖς τε καὶ ἀγαθοῖς τῆς στρατιῆς
» ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, μὴ-
» λῃς ὅτι ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμεί-
» νονας ἢ Σκύθας· οἵ τοι θαλασσάν τε ἄρχουσι
» καὶ τοῖ γῆ λέγονται εἶναι. ὃ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι
» δεινόν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας
» Φῆς Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς
» Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἔστι δὴ σὺν γεφύ-
» σας ἢ καὶ τοῖ γῆ ἢ καὶ τοῖ θαλάσσαν ἐσπο- C
» ρεύσεσθαι ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. οἱ γὰρ ἄνδρες
» λέγονται εἶναι ἄλκιμοι. πάρεστι δέ κου καθυφ-
» σασθαι, εἰ στρατιὴν γε τοσαύτην σὺν διάλ-
» κῃ Ἀρταφέρνεϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν
» χώρην μούνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, οὐκων
» ἀμφοτέρῃσι ἐχώρησε. ἀλλ' ἴθι τῇσι νηυσὶ
» ἐμβάλωσι, κου νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέω-
» σι ἐς Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὸν
» γέφυραν, τοῦτο δὴ βασιλεῦ γίνεται δεινόν. ἐγὼ
» δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς συμβάλλο- D
» μαι τοῦτο· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐ-
» δεῖσε καταλαβεῖν παῖδος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύ-
» ξας Βόσπορον Θρήϊκιον, γεφυρώσας δὲ
» ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε
» πρωτοῖοι ἐβούλοντο Σκύθαι, δεόμενοι Ἰώνων
» λύσαι τὸν πόρον τοῖσι ἐπεστέταλτο ἢ φυλάσ-
» σειν τοὺς γεφυρέοντας τὸν Ἴστρον. καὶ τότε γε Ἱ-
» στιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσχετο τῶν
» ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ, μηδὲ ἐπῄνεε, E
» διέργασο ἂν τὰ Περσέων πρήγματα. καί τοι
» καὶ λόγῳ ἀκούσας δεινόν, ὅτι ἀνδρί γε ἐνὶ
» πρήσσει τὰ βασιλέος πρήγματα χρηστά.
» σὺ ὦν μὴ βουλεύου ἐς κίνδυνον μηδένα τοι-
» οῦτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀναγκης ἐούσης.
» ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε

A Rex, nisi diuersæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est vti: at quum plures dictæ sunt, licet tanquam aurum purum deligere: quod per se discerni quum nequeat, [a] comparatum cum altero discerni potest. Ego patri tuo Dario eidémque fratri meo suadebam ne sumeret aduersus Scythas expeditionem, viros nulla vsquam oppida incolentes: sed ille sperans B Scythas Nomades se subacturũ, mihi nõ est assensus: itaque sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu verò, rex, bellum inferre destinas viris multo quàm Scythæ sunt præstãtioribus, quíque & mari & terra optimi esse dicuntur: quibus in rebus quid [b] durum sit, hoc me tibi iustũ est promere. Iuncto pontibus Hel- C lesponto ais te copias per Europã in Græciam deducturum: at qui eos conuenit aut in terra aut in mari aut vtrobique abs te superari. siquidem feruntur viri esse fortes. Cuius rei licet hinc argumentum capi: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionẽ ingressas soli Athenienses profligauerũt, ergo non vtraque in parte successit. Quòd si iidem conscensis nauibus pugna nauali victores ad Hellespontum nauigent, ac deinde pontem soluant, hoc [c] durum fuerit rex. Ne- D que verò hoc ex mea vnius priuata prudentia coniecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus iũcto Bosphoro Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, traiecit ad Scythas: eum traiectum Scythæ omnino institere precari Iones, quibus custodia pontium delegata erat, vt interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu quoque horribilis, omnem regis statum in vno viro positũ fuisse. Quare noli tu vllum tale adire discrimen, nulla subsistente necessitate, sed mihi potius obtempera: hunc cœtum in præsens missum

a Affricatum alteri. *Vel, Cum mutuo attritu admonuerim.*

b Timẽdum sit. *Vel, perseculosum.*

c Timendũ fuerit

facito, iterúmque dum tibi videbitur, re apud teipsum considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis. Bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è cõtrario euenturum est, nihilo tamen minus bene consultum est, superauítque fortuna cõsilium: at qui turpiter consultauit, si ei fortuna obsecũdauit, ille est quidem voti compos, nihilo tamẽ minus malè consilium cepit. Vides vt prægrandia animalia fulmine deus ferit, nec sinit insolescere: parua verò [a] nihil lædit? Vides vt magna semper ædificia magnásque arbores huiusmodi fulminum tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque deprimere. Vnde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis quibus inuidet, aut metum incutit aut tonitruum. Propterea quidam secus ac dignitas sua postulabat, in calamitatẽ inciderunt, quia deus neminem alium quàm seipsum sinit magnificè de se sentire. Omnis res properando parit errores, vnde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim videantur esse bona, certè quæ suo tempore bona quis esse comperiat. Et hoc quidẽ tibi rex suadeo. Tu verò Gobryçfili Mardoni desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui malè audiãt. nam Græcis detrahendo, ipsum regem vis excitare ad bellum illis inferẽdum: ad quod tu omni auiditate contendis: [b] quod absit vt fiat. Detractio nanque importunissima res est: in qua duo sunt qui iniuriam faciunt, vnus cuiiniuria fit. Qui enim detrahit, iniurius est, quòd nõ præsentem accusat: item qui huic credit, iniurius est, quòd prius credit quã rem compertã habeat. & illi cui absenti detrahitur, ob id fit iniuria quòd ab altero insimulatur vt malus, ab altero talis putatur. Quòd si omnino bellũ his viris inferre oportet, agedum: rex ipse permaneat domi apud Persas, nostrũm amborum liberi deponantur: tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiscunque velis copiis: &, si ex sententia tua res succe-

A δξέλυσον· αὖτίς τε ὅτῳ τοι δοκέῃ, τοῦτο σκε-
ψάμενος ὅτι σεωυτοῦ, τοῦτο γρῶο τά τοι
δοκέῃ εἶ) ἄρεισα. Ὅ τε γὰρ εὖ βουλεύεσθαι, κέρ-
δος μέγιστον θυρίσκω ἐόν. εἰ γὰρ καὶ συμπιπτω-
σιῶαι τοι ξηλῇ, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἧσ-
σον οὗ, ἔσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης ὃ βού-
λευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχρῶς, εἰ οἱ ἡ
τύχη ὑπίσσοιτο, ὄρθημα ὄρθηκε, ἧσσον δὲ οὐ-
δὲν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς ὡς τὰ ὑψηρ-
έχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαν-
τάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ, οὐδέ μιν κνίζει;
B ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα ἀεὶ καὶ
δένδρεα, τὰ τοιαῦτ' ὑπισκιοῦσθαι βέλεα; φι-
λέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑψηρέχοντα πάντα κο-
λούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀ-
λίγου ὄγκου φθείρεται ὑπ' οἰόνδε· ἐπεαὶ σφι
ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντέων,
δι' ὧν ἐσφάλησαν αἰ ἀξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ
ἐᾷ φρονέειν ἄλλον μέγα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐ-
πειξθῶαι μὲν νυν πᾶν πρῆγμα, πίπτει
C σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φι-
λέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ὑπισχνεῖν ἔνεστι ἀ-
γαθά, εἰ μὴ πρήσσοντα δοκέοντα εἶ), ἀλλ'
ἀμαθὲς χρόνου ἔφυσε πᾶν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα ὦ
βασιλεῦ συμβουλεύω. σὺ δὲ ὦ παῖ Γω-
βρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λήγεις
ματαίους περὶ Ἑλλήνων, ἐκ ἐόντων ἀξίων
φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ ἁμβάλ-
λων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα στρατεύεσθαι.
αὐτῷ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέῃς μοι πᾶσιν προ-
D θυμίην ἐκτείνειν. μήνιν ὕτω γίνηται. ἐγ-
ὼ γὰρ ὅδε δεινότατον ἐν τῇ δύο μοῦνοι οἱ
ἀδικέοντες, εἷς ὃ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ ἐγ-
καλέων, ἀδικέει, οὐ παρεόντων κατηγορέων. παρ' ὃ παρέσ-
ὁ δὲ ἀδικεόμενος ἀπὼν ἢ αἰτιεόμενος πε
ἐκ μάθοι. ὁ μὲν δὴ ἀπεὼν τὸν λόγου πάσε ἐν αὐ-
τοῖσι ἀδικέει), ἐγκαλεόμενός τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, οὐ
δὲ νομισθεὶς περὶ τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶ). ἀλλ'
εἰ δὴ δεῖ γε πρώτους ὑπὸ σοῦ ἄνδρας τούτους
στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μοῦνος αὐτὸς ἐν ἡ-
E μῖσι τοῖσι Περσέων μενέτω. ἡμέων δὲ ἀμφο-
τέρων τῶν ἐγκαλεομένων τὰ τέκνα, στρατη-
λατέτω αὐτὸς σὺν ὑπιλεξάμενός τε ἄνδρας
τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην
τινὰ βούλεαι. ἢν μὲν τὴ σὺ λέγεις, ἀνα-

a Ne vellicat quidem à

B Absit vt talia fiant à nobis. Detractio enim, *vel, obtrectatio, aut calumnia*, res est deterrima.

» ξαίνῃ βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων A dét regi, interimãtur liberi mei,
» οἱ ἐμοὶ παῖδες, τοῖς δὲ ἀνδρῶσι, καὶ ἐγώ· ἢν & insuper ego: sin succedent vt
» δὲ τῇ ἐγὼ τοῦτο λέγω, ἢ σὺ τοῦτα παχόν- ego dico, interimantur tui, & in-
» των, σὺ δὲ σφι καὶ σύ, ἢν ἀπονοήσῃς. εἰ δὲ super tu, si redieris. Quòd si hanc
» τοῦτο μὲν ὑποδυμίην οὐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ subire conditionem recusas, cu-
» πέμπειν στρατεύμενα αἰτάξεις ὅπῃ τιμὼ Ἑλ- pisque in Græciã prorsus dedu-
» λάδα, ἀκούσεσθαί τινα φημὶ τῶν αὐτῶν τῇδε cere exercitum, affirmo fore vt
» ὑπολειπομένων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν aliqui eorum qui hic relinquen-
» ἐξεργασάμενον Πέρσας ὑπὸ κυνῶν τε καὶ tur, audiant Mardonium post
» ὀρνίθων ἁρπαφορβύλους, ἅτινα ἐν γῇ τῇ Ἀ- allatam Persis magnam aliquã
» θηναίων, ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων· εἰ B calamitatem, à canibus volucri-
» μὴ καὶ ἄρα καὶ στρεβλὸν κατ' ὁδόν, γνόντα búsque discerpi aut in Athenien-
» ὅτεῳ οἵοις ἀνδράσι ἀναγνώσκεις στρατεύεσθαι sium solo aut in Lacedæmonio-
» βασιλῆα. Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε· rum: nisi fortè antea inter viam:
Ξέρξης δὲ ἠμειφθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε, Ἀρ- tunc agnituru⁹ aduersus qua-
» τάβανε, πατὴρ εἶς τῷ ἐμῷ ἀδελφεός. τοῦτο les viros suades regi vt moueat
» δέ σε ῥύσεται μηδενὸς ἄξιον μισθὸν λαβεῖν bellum. Hæc Artabano loquu-
» ἐπέων ματαίων· καίτοι ταύτῃ τιμῶ ἀτιμίην to, Xerxes ira percitus his verbis
» τοσήνδημι, ἐόντι κακῷ τε καὶ ἀθύμῳ, μή- excepit, Artabane, quòd patris
» τε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ὅπῃ τιμὼ Ἑλλά- mei frater es, hoc te subleuat ne
» δα, αὐτῷ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί. ἐγὼ C dignam stulta oratione merce-
» δὲ καὶ αὐτὸς τέο, ὅσα ὤφελε εἰπεῖν, ἐπιτελέα ποιή- dem recipias. hac tamen te no-
» σω. μὴ γὰρ εἶμι ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, tabo ignominia, quia instrenuus
ἢν Ἀριαράμεω ἢν καὶ Ἀρτέω, τοῦ Ἀρσάμεος, ἢν Ἀρσαμένεω, τοῦ Τεΐσπεος, es & ignauus, ne comes sis meæ
ἢν ἄξομαι, » τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος in Græciam expeditionis, sed hic
» γενεῆς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους. οὗ vnà cum fœminis maneas. Ego
» δίκη ἐστὶ οὐδεμία, ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύ- etiam fine te quæ dixi cóficiam.
» σονται ὅπῃ τιμὼ ἡμετέρῳ, εἰ χρὴ καθυφεῖσθαι D neque enim fuerim Darii filius,
» τοῖσι ὑπαρχμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρ- (qui fuit Hystaspis, qui fuit Ars-
» δις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἤλασαν ἐς τιμὼ Ἀ- nis, qui fuit Ariaramnis, qui fuit
» σίην. οὐκῶν ἔξεστι χωρέειν ὁκοτέροισι δυ- Teispei, qui Cyri, qui fuit Cam-
» νατὸν ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν τοιαῦτα byses, qui fuit Achæmenis filius)
» ἀγών· ἵνα ἢ τάδε πρήσσητα ὑπὸ Ἕλλησι ἢ nisi Athenienses vltus fuero: pro-
» ἐκεῖνα πρήσσηται ὑπὸ Πέρσῃσι λόγητα· οὐ bè intelliges, si nos quieuerimus,
» γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔριδος ἐστί· καλὸν ὦν non quieturos illos, sed nostram
» τοιοῦτον ἡμέας τιμωρέειν ἔπι γένεται, terram cum exercitu inuasuros:
» ἵνα καὶ τὸ δεινὸν, ὃ πείσομαι, τοῦτο μάθω, ἐ- prout colligere licet ex iis quæ il-
» λάσας ἐπ' ἀνδρας τούτους· τοὺς γε καὶ Πέ- li facere cœperunt, qui & Sardis
» λοψ ὁ Φρυξ, ἐὼν ἐμῶν πατέρων δοῦλος, κα- incenderunt, & Asiam incursa-
» τεχρήσατο οὕτω ὡς καὶ ἐς τόδε ἀνδρί τε ὠνη- E runt. Itaque neutris fas est rece-
» θέντι καὶ ἢ γῆ αὐτέων ἐπώνυμοι τοῦ κατα- dere, a sed vtriusque propositũ est
» χρησαμένου καλέονται. Ταῦτα μὲν ὅπῃ certamen aut agẽdi aut patiẽdi,
ταῦτα ἐστὶ τὸ ἔρεγετο. μετὰ δὲ, βίφρεγμα τε ἐγίνετο, καὶ vt aut hæc omnia sub Græcis,
Ξέρξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ aut illa omnia sub Persis sint.
δὲ βυλλὼ δίδοις, παλίγκοτόν οἱ οὐ πρῆγμα εἰ medium enim inimicitiarum
στρατεύσεται ὅπῃ τὴν Ἑλλάδα· δεταν, comperit prorsus non esse sibi opus inferre Græciæ bellum: immuta-

a *Quidã sic*, Sed in eo res vertitur discrimine vt aut faciẽdum aut patiendum aliquid sit.

b Vt autem nox aduenit, mordere cœpit Xerxẽ Artabani sententia. Quum autem in consilium noctem adhibuisset, planè comperiebat è re sua non esse ex-

peditionē in Græciam ſuſcipere. Quum igitur hęc contraria prioribus decreuiſſet, obdormiit. Sed ea nocte viſus eſt in ſomnis, &c. *Illud ἔνιζε Verti etiam poteſt Scrupulum injiciebat. Eodem autem ferè modo Græca eſſe videtur Ouidius Verbo mordere. Illud Verò βύεσκέ οἱ οὐ φρῆμα τί, videtur ad Verbū reſpondere phraſi noſtrati & ea melius exprimi, Que ce n'eſtoit pas ſon eas.*

a Quū iam Perſis vt copias cogerent denuntiaueris? Atqui nec quòd ſententiam reuoces bene facis, nec adeſt quiſquam qui tibi *hoc faceret, id eſt, reuocata ſententia*, cōſcius futurus ſit. *Vel*, Nec adeſt qui tibi *hoc delictū reuocata ſententia* condonaturus ſit. *q.d. Nec ego qui tibi adſto impunè hoc abire ſinam.*

táque rurſus ſententia, quūobdormiſſet, viſus eſt in ſomnis (vt fertur à Perſis) videre quendā corpore ingenti atque ſpecioſo, qui ſibi aſtans diceret, Reuocaſtine ſententiā Perſa de inferēdo Græciæ bello, quū prædixeris Perſis te cōparaturum eſſe exercitum? Neque, ſi reuocaueris eam, bene facis, neq; qui tibi aſſētiatur adeſt. quare porgere ea viam quā interdiu ire deſtinaueras. Hæc loquutus ille viſus eſt Xerxi ab eō ſpectu euaniſſe. Vbi dies illuxit, Xerxes huius inſomnii nulla ratione habita, coactio eorundem Perſarum quos pridie coegerat cōcilio, ita verba fecit, Viri Perſæ, veniam mihi date dicēti contrariam ſuperiori ſententiam. nā & ego nondū ad ſummum quò peruenriendum eſt mihi prudētiæ peruēni: & qui vt illud faciā ſuadent, nullo vnquam à me tēpore abſcedunt. Eóque mihi Artabani ſententiam audiēti, confeſtim iuuentus efferbuit vt verba in virum grandem natu effunderē petulantiora quàm debui. nunc itaque agnoſcēs erratum meum, vtar illius ſententia: & quoniam reuocaui expeditionis ſumēdæ ſententiā, vos quieti eſtote. Hæc vbi audiere Perſæ, lætitia affecti regem adorauere. Inſequēti nocte idē rurſus inſomnium quieſcēti Xerxi aſſiſtens, inquit, Fili Darii, videris expeditionē apud Perſas reuocaſſe, verbis meis pro nihilo habitis, quaſi illa à nemine audiſſes. Hoc igitur nunc bene intellige, niſi extēplo inis expeditionem, hoc tibi ex ea re continget: quemadmodum breui magnus & amplus effectus es, ita breui rurſus humilis eris. Hoc viſo perterrefactus, è cubili exiliit pariter & nūtiū miſit ad accerſendū Artabanū. qui vbi aduenit, ita ad eū inquit, Artabane, ego ſtatim quū in te bene cōſulētē mihi, ſtultis verbis inuectus ſum, nō fui cōpos mētis: ſed nō multo pòſt pœnitēs, cognoui id mihi eſſe faciendū quod tu præcipiebas. Tamē id volēs exequi, nō poſſū. nā mihi iā animo immutato, & prioris ſententiæ pœnitenti, apparuit in ſomnis viſio,

A δομένων δὲ οἱ αὖτις πυτέων, κατύπνωσε· καὶ δή κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης αὐτῷ ἐπιστὰς μέγα τε καὶ εὐειδὲς εἰπεῖν, Μετὰ δὴ βουλεύεαι ὦ Πέρσα στρατεύμα ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τοσοῦτο ἀλίσξυν Πέρσῃσι στρατόν; οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιέεις εὖ, οὔτε ὁ συγκωσόμενός τοι πάρεσ- Β τι· ἀλλ' ὡς τάχιστα τῆς ἡμέρης ἐξούλευσας ποιέειν, ταύτην ἴθι τὴν ὁδόν. Ὃ μὲν, ταῦτα εἰπὼν, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποστάδην ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων στόλον ἀλίσας τοὺς ἄνδρας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγε σφι τάδε, Ἄνδρες Πέρσαι συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχίφρονα βουλεύ- ομαι. φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρήγματα οὐκω αἰσχύνομαι, C οἱ πρεσβυτέρους τε ἐόντας καὶ πρεσβυτέρων ἐόντων πυνθανόμενος, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκούσαντί μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, πρωτόνεκα μοι ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε ἀφειδέστερα ἀποῤῥίψαι ἔπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεών· νῦν μέντοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν μεταδεδογμένῳ μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἴσθι ταὐτά· Πέρσῃσι τε ἀπειπάμενος τὴν στρα- D τηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα σὺ σοὶ ποιησάμενος λόγῳ, ὡς πρὸς σοῦ εἰρημένα ἀκούσας, βάινεῦ τόσῃ ἴθι, ἵνα περ μὴ αὐτίκα στρατηλατέῃς, ταῦτά τοι ἐξ αὐτέων προσδέκεο αἰσχρὰ γενήσεσθαι· ὡς καὶ μέγας καὶ παλλὸς ἐλθὼν ἐς ὀλίγον χρόνον, οὕτω κου ταπεινὸς ὀπίσω χρὴ πάλιν ἥξειν. Ξέρξης μὲν δεισιδαίμων γενόμενος τῇ ὄψι, ἀναστάς τε ἔδρη ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον, Ἀρταβάνου καλέοντα. ἀπιγμένῳ δὲ ἔλεγε Ξέρξης τάδε, Ἀρτάβανε, ἐγὼ τοπαραυτίκα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον, εἰπὰς E ἐς σὲ μάταια ἔπεα, χρηιζῆς εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἔχων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ ὑποθήκαο. ἴσχων δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλόμενος. τεταραγμένῳ γὰρ δή κου μετεγνωκότι ὑπὸ φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεταί μοι,

οὐδαμῇ

» ὑδαμῶς σύμφημι ποιέειν· μὲ ταῦτα νῦν A dissuadens omnino hoc quod
» ἢ καὶ ἀφαιρεῖσθαι οἱ χεῖρα· εἰ ὧν θεός ἐστι ὁ posterius facere cõstituerã: quin-
» ὄνειρον, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστι γε- etiã nunc interpositis minis abs-
» νέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπι- cessit. Quòd si Deus est qui inso-
» πήσεται καὶ σοὶ τοῦτο τὸ ὄνειρον, ὁμοίως mnium misit, eique prorsus est
» ὡς ἐμοὶ ἐντέλλόμενον. θυείσκω ἐγὼ ὦδε· αὐ cordi expeditionem sumi aduer-
» γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν sus Græciam, continget hoc tibi
» πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς, μὴ τοῦτο ἴζοιο ἐς τὸν ἐμὸν quod mihi insomnium, itidẽ vt
» θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώ- mihi præcipiens. Quod ita fore
» σας. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβα- eõiecto, si omnem meum orna-
νος δὲ τὸ πρώτον κελεύσματι πειθόμενος, οἷα B tum sumas, eóq; indutus [a] in sel- a In solio meo
οὐκ ἀξιούμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον ἵ- la mea consideas, & deinde in cu-
ζεσθαι, τέλος ὡς ἠναγκάζετο, εἶπας τάδε, ἐ- bili meo capias somnum. Hæc
» ποίεε τὸ κελευόμενον, ἵνα ἐν ἐκεῖνο ὦ βασιλεῦ loquuto Xerxi Artabanus initio
» παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρενέων τε βλαβῆναι παῖ λέ- nolle obsequi, atq; negare se di-
» γοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τάδε δὲ ἀμ- gnum qui regio in solio sederet:
» φότερα ὁρέοντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι- tandẽ quum cogeretur, fecit im-
» λίη σφάλλεσι. καὶ τὰ μὲν τῶν πάντων χρη- perata, hæc præloquutus, Apud
» σιμωτάτῳ ἀνθρώποισι θαλάσσης, πρὸ- me rex tantundẽ valet bene sen-
» ματα φασὶ ἀνέμων ἐμπίπλεσθαι, εὐ ὁρέο- tire per se, & alteri bonam dicen-
» ρᾶν φύσει τῇ ἑωυτῆς χρῆσθαι· ἐμὲ δὲ ἀ- C ti sententiam accedere: quæ am-
» κούσαντα ὁρέειν σεῦ κακῶς, οὐ τοσοῦτον ἔδα- bo tibi quum adsint, malorũ ta-
» κε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο ὁρεχειμένων men hominum colloquia te de-
» Πέρσῃσι, τῆς μὲν, οὖσαν αὐξούσης, τῆς δὲ, prauant: quemadmodum mare,
» καταπαυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν ἔσται quod est hominibus omniũ vti-
» διδασκέειν τὸν ψυχέων πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ lissimum, ferunt ab ingruẽtibus
» ἔχειν τῶν παρεόντας, τουτέων ὁρεχειμένων ventorũ flatibus non fini natura
γνωμέων, ὅτι τὸν σφαλερώτερον σεωυτῷ sua vti. Ego verò [b] quum ex te
» τε καὶ Πέρσῃσι αἱρέο. νῦν ὦν, ὅτῳ τέ- male audiui, non tam meã dolui
» τεχαο ὅτι τὸν ἀμείνω, φῆς τοι μετέν- vicem quàm tuam: qui, quũ pro-
» τι τὸν ἐπ' Ἕλλησι στόλον, ὅτι φοιτᾷς ὄνει- D positæ essent duæ sententiæ Per-
» ρον θεοῦ πινος πομπῇ, οὐκ ἐῶν τὸς σε κα- sis, vna quæ detrimentum auge-
» τὰ λύειν τὸν στόλον. ἀλλ' ὑδὲ ταῦτά ἐστι θεῖα, ret, altera quæ tolleret, dicẽs per-
» ὦ παῖ. σύνηνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πε- nicioſum esse imbui animũ vsu
» πλασμένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδά- plura semper expetendi: his pro-
» ξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών. positis sententiis, tu elegisti eam
» πεπλανῆσθαι αὐτὰ μάλιστα εἰώθασι αἱ ὄ- quæ & tibi ipsi & Persis est peri-
» ψιες τῶν ὀνείρων, τά περ ἥκιστα φρονίζω. culosior. Nunc autem quum ad
» ἡμεῖς δὲ καὶ πρώτην ἡμέρην ταύτην τὴν te mutato in melius consilio de
» στρατηλασίην καὶ ὃ κάρτα εἴχομεν μετὰ sumenda aduersus Græcos expe-
» χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο οὕτω ὡς E ditione ais accessisse insomniũ,
» ἐγὼ φαίρω, ἀλλά τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ alicuius dei nutu, quod te vetat
» πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἰρήσεις." Φαινέσθαι γὰρ dimittere exercitum, hoc nõ res
» δὴ καὶ μοὶ ὡς καὶ σοὶ ὑπεκκελευόμενον. diuina est, fili. insomnia enim i-
» Φανεῖσθαι δὲ σοὶ μᾶλλόν μοι ὀφείλει ἔχον- sta sunt, quæ adeuntia homines
» τι τὸν σὸν ἐόντα, ἢ οὐκὶ τὸν ἐμόν. frustrãtur, quemadmodũ ego te
docebo, multis quã tu annis na-
tu grandior. Consuerunt ipsa so-
mniorũ visa plerunque frustrari
ab ea quæ quis per diem mente
agitauit. nos autẽ nudiustertius
[c] expeditionẽ hanc inter manus E c Id est, de hac ex-
& quidẽ vehemẽter habuimus. pedítione, magna
Quòd si hoc nõ est cuiusmodi e- cum animi cõten-
go dico, sed aliquid diuini ha- tione agimus, Vel
bens, tu ipse omnia in summa tractauimus.
dixisti: apparebit enim vt tibi, ita
& mihi cadẽ iubens. Verũ nihilo
magis apparere mihi debebit cuĩ amicum gerẽti, quàm nõ gerenti, sed meum:

σφαλερωτέρην

ἐῶντά

neque magis quieſcenti in tuo toro quàm non, ſed in meo: ſi etiam aliàs vult ſe exhibere. Neque eò veſaniæ peruenit illud quicquid eſt quod ſeſe obtulit in ſomnis, vt me cernens putet eſſe te, ducto è veſtibus argumento. Id autem ſi me contemptui habebit, profectò nec aſpectu ſuo dignabitur ſiue mea gerentem veſtimenta, ſiue tua, ſed te adibit: quod iam animaduertendū eſt. Nam ſi frequentius acceſſerit, ipſe quoque fatebor diuinum eſſe. Cæterùm ſi ita tibi agendum videtur, neque id reuocari poteſt, en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum iſta fecero, appareat. hac tantùm conditione tuæ ſententiæ acquieſcam. Hæc loquutus Artabanus, [a] quòd ſperaret ea à Xerxe ſine vllis verbis admiſſum iri, iuſſa exequutus eſt. Et quum induta ſibi Xerxis veſte, regali ſolio reſediſſet, móxque recubuiſſet, idem inſomnium dormiétem adiit quod Xerxem adierat, eíque ſuperaſſiſtens, ita inquit, [b] Túne ille es qui feſtinantem ire in Græciam Xerxem diſtines, tanquam eius curator? Tu neque in futurum neque in præſens conſideras, qui diſſuades id quod eſt fatale contingere. Quid autem Xerxem pati neceſſe ſit, niſi dicto audiens fueris, ei ipſi demonſtratum eſt. His verbis Artabano viſus eſt ille vir in ſomnis minitari, candentibúſque ferramentis conari oculos ipſi exurere. Qua de re vehementer exclamans Artabanus exiliit, aditóque Xerxi obſeruatam ſibi in ſomnis viſionem expoſuit, ſecundóque loco hæc inquit: [c] Equidem rex, ego, veluti homo, quòd multa iam videram, & magna negotia ſub Heſſonibus contigiſſe, non ſinebam te omni ætati indulgere, gnarus rem eſſe malam multa concupiſcere, memoria tenens quomodo cum exercitu Cyri contra Maſſagetas actum eſſet: quomodo cum exercitu Cambyſis contra AEthiopes: qui etiam cum Dario militaui aduerſus Scythas. Hæc ſcitus ego, ſentiebam te, ſi quieſceres, omnium hominum beatiſſimum.

a Quum ſperaret fore vt quæ à Xerxe dicerētur, vana eſſe probaret, iuſſa exeq.

b Tūne ille es qui Xerxem ab inferēdo Græcis bello dehortaris, tāquam eius curam gerens? At nec in præſens nec in poſterum impune tibi erit quòd ea diſſuades quæ fata fieri volunt.

c Ego certè, rex, qui multos quorum res ampliores eſſent, ab illis quorum res anguſtiores erant, ſuperatos vidiſſem, te per omnia morem ætati gerere non ſinebam. *At Valla populum aliquem ſub Heſſonum nomine videtur ſomniaſſe.*

A ὦδέ πῃ μᾶλλον ἐν χείτῃ τῇ σῇ ἀναπαυο-
μένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ· εἰ πέρ γε καὶ ἄλ-
λως ἐθέλεις φαντάζεσθαι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε
βουλήσεως αἰτίκει τοῦτο ὁ, τι δή κοτέ ἐστι ὃ ὄπτα-
νόμενόν σοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξαι, ἐμὲ
ὁρᾶν, σε ἐᾶν, τῇ σῇ ἐσθῆτι πεκομμένον. εἰ
δὲ ἐμὲ μὲν ἐν ὀλίγῳ λόγῳ ποιήσεται, ὀλίγα
ἀξιώσας ὀπτάνεσθαι, οὔτε ἐπὶ τῷ ἐμῷ
ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε ἐπὶ τῷ σῷ, ὀλίγα ὀπτάνοι-
τό σφι τοῦτο μαθητέον ἤδη ἐστί. εἰ γὰρ δὴ ὀπτά-
νοιτό σφι συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς
B θεῖον εἶναι. εἰ δέ τοι οὕτω δέδοκται γίνεσθαι,
καὶ ὦν οἷά τε αὐτῷ παντελέα, ἀλλ' ἤδη
ἵημι ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνώσας, φέρε, τού-
των ἔχ ἐμοῦ ὀπιτελευμένων, φανήτω καὶ
ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου τῇ παρούσῃ γνώμῃ
χρήσομαι. ταῦτα εἰπὰς Ἀρτάβανος, νομί-
ζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα ὀλίγα, ἐ-
ποίεε ὅ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω
ἐσθῆτα, καὶ ἐζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρό-
νον, ὡς μετὰ ταῦτα κοίτον ἐποιέετο, ἦλθέ οἱ
C κατυπνωμένῳ τὠυτὸ ὄνειρον τὸ περ τῷ
Ξέρξεα ἐφοίτα. ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβά-
νου, εἶπε τάδε, Ἄρα σύ δή κεῖνος ἦς ὁ ἀπο-
στύδων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς Ἕλ-
λήνας, ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ
μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παραυτίκα νεῶν κατα-
στρεψάμενος, ἀπαρσέπων τὸ χρεὼν γενέσθαι.
Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ αἰνήσαντα παθεῖν, αὐ-
τῷ ἐκείνῳ δεδήλωται. ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε
Ἀρτάβανος τὸν ὄνειρον ἀπαλέξειν, καὶ θερ-
D μοῖσι σιδηρείοισι ἐπικειμένοισι αὐτοῦ μέλλειν τοὺς
ὀφθαλμούς. καὶ ὃς, ἀμβώσας μέγα ἀνα-
θρώσκει· καὶ παρεζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὸν ὄ-
ψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος,
δδύρετό οἱ λέγων τάδε, Ἐγὼ μὲν ὦ βασι-
λεῦ, οἷα ἀνθρώπου ἰδόντα τε πολλὰ καὶ μεγά-
λα πεσόντα πρήγματα οὐκ ἔων σε τὰ πρώτα τῇ ἡλικίῃ εἰκεῖν ὀπιζάμε-
νος ὡς κακὸν εἶη τὸ πολλῶν ὀπιθυμέειν· με-
μνημένος μὲν τὸν ὀπὶ Μασσαγέτας Κύρου
στόλον ὡς ἔπραξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν
ἐπ' Αἰθίοπας τοὺς Καμβύσεω, συστρατευό-
μενος δὲ Δαρείῳ ὀπὶ Σκύθας. ὀπιζάμε-
νος ὦν ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά
σε πάντων εὐδαιμονέστατον εἶναι) πρὸς πάντων ἀνθρώπων.

E μεμνημένος μὲν τὸν ὀπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπραξε,

F μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τοὺς Καμβύσεω,

» ἐπεὶ ὃ δαιμονίη τις γίνεται ὁρμὴ, καὶ Ἕλ- A
» λησι (ὡς ἔοικε) φθορή τις καταλαμβάνῃ
» ἀπλατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐτὸς πρόπομαι,
» καὶ τῷ γνώμῃ μεταπίθομαι· σὺ δὲ σήμη-
» νον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμε-
» να, χρᾶσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρόσ-
» τοισι προφρονεστέροισι ἐς τὴν παρασκευήν.
» ποίεε δὲ οὕτω ὅκως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος,
» τῶν σῶν οὐδενὸς μηδέν. τουτέων λεχθέντων,
ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐ-
γένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑποπτέρου τοῦ- B
τα Πέρσῃσι. καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον
ἀπιστεύδων μοιρῶν ἐφαίνετο, τότε ἀπι-
στεύδων φανερὸς ἦν.

Ὡρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν,
μετὰ ταῦτα τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο,
τὴν οἱ μάγοι ἐκρίναν ἀκούσαντες, φέρειν τε
ἅπτι πᾶσαν γῆν, δουλοῦσθαί τε οἱ πάντας ἀν-
θρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν τοιήδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης
ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐ-
λαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἅπτεσθαι. C
249 μετὰ δέ, ἀφανισθῆναι τὸν στέφανον τὸν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ κεί-
μενον. κρινάντων δὲ ταύτην τὴν μάγων, Γερσέων τε τῶν συλλεχθέντων, αὐ-
τίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἑωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίην πᾶσαν
ἅπτι τοῖσι αἰφνηδίοισι, θέλων αὐτὸς ἕκα-
στος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν. καὶ Ξέρ-
ξης τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγεσθαι ποιέεται,
ὡς ἂν πρῶτα ἐρευνήσῃ τῆς ἠπείρου. ἀπὸ γὰρ
Αἰγύπτου ἁλώσιος, ἅπτι μὲν τέσσερα ἔ- D
τεα πλήρεα παρέτεινε στρατιήν τε καὶ τὰ
προσφορέα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ
ἀνομήνῳ ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλή-
θεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ
μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μήτε τὸν Δα-
μηδέα ρείου τὸν ἅπτι Σκύθας ἀνδρὰ τοῦτον μηδὲν
φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικὸν, ὅτε Σκύθαι
Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην
ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης
κατεστρέψαντο, ἐνέμοντο. τῶν εἵνεκεν ὕστε- E
ρον Δαρεῖος ἐπεμώρεεν. μήτε τὰ λεγόμενα τὴν Ἀτρείδεων ἐς Ἴλιον, μήτε τὴν Μυσῶν
τε καὶ Τευκρῶν, τοὺς πρὸ τῆς Τρωικῶν γενομένους· οἳ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην καὶ Βόσπορον, ἔθνεά τε Θρηϊκας κατεστρέψαντο πάντας,

Sed quoniam diuinus quidam inſtinctus eſt, & Græcos clades quædam (vt videtur) miſſa diuinitus manet, ego quoque cedo, ac ſententiam muto. Tu verò quæ diuinitus miſſa ſunt, indicato Perſis, iubetóque vt iis quæ ad apparatum pertinẽtia antè præceperas, operam dent. Et ita agito vt nihil tuorum, deo tribuente, deſit. His dictis, & ſublatis ex ea viſione animis, vbi dies extitit, ibi confeſtim & Xerxes hæc Perſis exponit, & Artabanus, quem conſtabat prius ſolum omnium id fuiſſe dehortatum, tunc exhortabatur.

Poſt hæc ineunti expeditionẽ Xerxi tertium in ſomnis viſum oblatũ eſt: quod Magi auditum, coniectarunt ad vniuerſam terram pertinere, portendereq; omnes homines Xerxi ſeruituros. Viſum autem tale erat: Videbatur ſibi Xerxes ſurculo oleagino coronatus eſſe, cuius oleæ ramis vniuerſa tellus occuparetur, & mox corona capiti circũdata, euaneſcere. Hæc Magis interpretatis, ſine mora Perſæ qui in cõcilio fuerãt, ad ſuam quiſque præfecturam digreſſi, omni ſtudio incubuerunt ad exequenda iuſſa, cupidi dona quæ propoſita fuerant obtinẽdi. Xerxes autem ita copias ſuas contraxit vt omnem continẽtis locum ſcrutaretur. ſiquidem à debellata AEgypto per totum quadriennium comparauerat exercitum, atque eius apparatũ, quinto autem anno ineunte mouit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quos nouimus exercituum hic multo maximus extitit: adeo vt ad eum nihil fuiſſe videatur aut ille Darianus, qui aduerſus Scythas ductus eſt, aut ille Scythicus, qui Cimmerios inſequens Medicam regionem inuaſit, ac penè omnia ſuperiora Aſiæ ſubegit ac tenuit: (quo nomine Darius poſtea Scythas iuit vltum) aut ille (vt fama fert) Atridæ aduerſus Iliũ, aut ille ante Troicũ bellũ, Myſorũ Teucrorúmq;, qui per Boſphorũ in Europã tranſgreſſus, omnes Thraces in deditionem ſuam redegit,

μηδέα

ad Ioniúmq; Pontũ deſcẽdens, ad Penеum vſque amnem qui ad meridiem vergit, proceſſit. neque illi omnes exercitus, neque alii his adiecti, cum vno hoc cõparari merentur. [a] Quis enim non attulit ad Xerxem ex Aſia copias? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii nanque naues præſtabant, aliis vt peditatum, aliis vt equitatum, aliis vt nauigia ad vectandos equos eorum qui vnà militabant, aliis vt naues longas in vſum pontium præſtarent, iniunctum erat, aliis vt frumentum & naues. Quæ triennio ſuperiore præparata erant, præcipuè propter Athon, vt in quo ſuperior claſſis dum circumuehitur afflictata fuiſſet. Ad Eleũtem enim Cherſoneſi claſſis habebat ſtationem, illinc que omnes copiæ ſub verberibus cœperunt Athon effodere, quum per vices alii aliis ſuccederent, adiuuãtibus etiam in effodiẽdo accolis: præpoſitis operi, Bubare Megabyzi, [b] & Artæo Artachæi filio, viris Perſis. Eſt autem Athos mõs ingens ac nobilis, ad mare pertingens, ab hac parte hominibus cultus, ad continentem deſinens in ſpeciem Cherſoneſi, *id eſt, peninſulæ*, cum iſthmo duodecim ſtadiorum. Hæc planities atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod eſt cõtra Toronem, non ſunt magni. In hoc iſthmo vbi Athos finitur, ſita eſt vrbs Græca nomine Sana. Quę autem extra Sanam & intra Athon ſitæ ſunt vrbes, eas tunc Perſa ex cõtinentibus inſulanas facere aggreſſus eſt: quæ ſunt hæ, Diõ, Olophyxus, Acrothoon, Thyſus, Cleonæ. Iſtæ quidem ſunt vrbes quæ apud Athon incoluntur. Hunc autem in modum barbari locum [c] nationatim effodiebant recto limite Sanam verſus. Poſteaquam depreſſa erat foſſa ab iis qui in imo fodiebant, alii humum effoſſam aſſiduè tradebãt aliis ſuper ſcalas ſtantibus: & iſti excipientes tradebant deinceps aliis, dum ad ſummos perueniebatur, qui illam efferebant atque abiiciebãt. Qua in re

a Quam enim ex Aſia gentem in Græciam non adduxit Xerxes?

b Et Artachæo Artæi filio.

c Nationatim diſtributum effoderunt.

A καὶ ὅτι τὸν Ἰώνιον πόντον κατέβησαν· μέζει τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τῷ πρὸς μεσαμβρίην ἔλασαν. αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδὲ ἑτέρας πρὸς ταύτῃσι λογόμεθα αἱ στρατηλασίας, μιῆς τῆσδε οὐκ ἀξίας. τί γὰρ οὐκ ἦγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος ὅτι πρὸς Ἑλλάδα Ξέρξης; ποῖον γὰρ πινόμενον ὕδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππους παρεσκεύαστο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα στρατευομένοισι τοῖσι μὲν, ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ, σῖτά τε καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προεστεώτων τῶν προτέρων πλεόντων, πρὸ τοῦ Ἄθω, παρεσκευάζετο πρὸ τριῶν ἐτέων, ἅμα ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τριήρεες· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὄρυσσον ὑπὸ μάστιγων πάντοθεν ἐσαπὸ τῆς στρατιῆς, ἀμφίδρομοι δὲ ἐφοίτεον· ὤρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κατοικημένοι. Βουβάρις δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἄθως ἔστι ὄρος μέγα τε καὶ ὀνωμαστόν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον ὁ ὄρος, χερσονησοειδές τε ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ χερσαῖοι οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων, ἐπὶ θάλασσαν τὴν αἰτίον Τορώνης· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἐσὼ δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας αὐτὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθοον, Θύσος, Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἱ τὸν Ἄθων νέμονται. ὤρυσσον δὲ ὧδε· διασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, καὶ τὰ Σάνην πόλιν ἀποτεμνόμενοι ἐποίεον· ἐπεὶ δὲ ἐγίνετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ μὲν, κατωτάτω ἑστεῶτες, ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ὑπὲρ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων,

πρὸ τοῦ ὡς πλεόντων

ἐπὶ τὸν Ἄθων

ἐπεστάτεον

ἐπὶ Θύσον,

καὶ ἁρπηνύμφοι οἱ χρημοὶ τῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον πρῆξαν. ἄτε γὰρ τῦ τε ἄνω στόματος ἐὸντος τῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλε σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοίνικες σοφίῃ ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μέρεος ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλε, ὤρυσσον· ὅκως μὲν ἄνω στόμα τῦ διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει αὐτῶν τὸν διώρυχα γίνεσθαι· προβαίνοντος δὲ τῦ ἔργου, στενῶσαν αἰεί. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξίσου τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὴ λιμὴν ἦν, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ ὡρητήριον. οὗτος δὲ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς 250 Ἀσίης ἀληλεσμένος. ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον θωμάζειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δυνάμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. πρηΐου γὰρ, μηδένα πόνον λαβόντα, τὸν ἰσθμὸν τᾶς νέας διαρύσαι, ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, θωῦγος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαυνομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι πᾶσι καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. ταῦτα μέν νυν οὕτω ἐποιέετο. παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου· ἐπιτάξας Φοινίξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνῃσι ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλα ἄλλη ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πάντοθεν. τῶν δὲ τῶν ἐλαυνόντων ἐς Λιβύην ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ, ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ, ἐς Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην διαπεμπόμενοι. ἐν ταῦτα δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κιρράλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πρώτοισι τὸν κατ' ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν.

A [a] tumuli effossi duplicē laborem illis, præterquā Phœnicibus, præbebant: nā quum eandē facerent fossæ mensuram superius in ore quā inferius in fundo, id necesse fuit contingere. At Phœnices cū aliis in rebus, tū verò in illa prudentiā suam declarauerunt: qui partē quæ sibi contigerat, ita excauauerūt vt os fossæ duplū esset quàm ipsam fossam esse oportebat, procedéntéq; opere assiduè illam coarctabant: vt quum ad imum deuentū esset, fossa cęterorū partibus adæquaretur. Est autē hoc loco pratum quoddā, vbi illorum erat & forum & mercatus, quò multum etiam ex Asia frumēti moliti comportabatur. Hanc fossam Xerxes (vt ego coniectura colligo) iactantiæ gratia deprimi iussit, potentiæ ostētandæ cupidus, ac memoriæ sui relinquendæ. nam quum liceret nullo negotio naues per isthmū transportare, iussit isthmum intercidi, ad mare recipiendum in fossam tantæ latitudinis vt duæ triremes pariter illac agitari possent. Eisdem autem imperatum est vt fossam facerēt, quibus fuerat vi flumen Strymonem pontibus iungerent. Ista Xerxes hūc in modum fecit. Comparauit item ad pontem [b] armaturam, [c] sirpi atque albi lini copiam: dato hoc Phœnicibus atque Ægyptiis negotio vt commeatum exercitui comportarent: ne homines nēve iumenta quæ ducebantur in Græciam, [d] absumerentur. Sed admonitus iussit illum in loca quæ cuique opportunissima essent, alius alia via cōportaret vndique ex Asia nauibus onerariis & vectoriis. Verùm plurimi comportarunt in oram quę dicitur Album littus, vt quibusque præceptum erat: alii in Tyrodizā Perinthiorum oram, alii in Doriscum, alii in Eionem, quę est super Strymonem: alii in Macedoniam. Dum isti in imperato sibi traiectu occupantur, interea Xerxes, coactis omnibus pedestribus copiis, iter ingressus est Sardis versus, mouens ex Critalis Cappadocię. Illuc enim editū erat vt cunctæ copiæ cogerētur, quæ per continentem erant cū Xerxe ituræ.

a Prærupta præcipitia fossa dupl.

b Ὅπλα hic vocātur funes nautici. Gall. Le cordage.

c Bybli.

d Fame laborarent. λιμήνῃσι non λυμήνῃσι.

In quibus quisnam præfectorũ agmen pulcherrimè instructum ducens, ab rege donatus est proposito præmio, affirmare non possum, quia nec à principio, quum res in iudicium deducta est cognoui. Posteaquam autem transmisso flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere per eam facto, peruenerunt Celænas, vbi fontes Mæandri existunt: & alterius amnis nõ minoris Mæandro, nomine Cataractæ, qui ex ipso foro Celænarum exoriens influit in Mæãdrum. In qua vrbe & in quo foro visitur suspensa Sileni Marsyæ pellis in vtrem formata: quam à Phrygibus fertur Apollo illi detractam suspẽdisse.

In hac vrbe residens Pythius Atys filius, vir Lydus, omnem regis exercitũ atque ipsum Xerxem magnificentissimo hospitio excepit: spopondítque se pecuniam ei in bellum suppeditaturum. Ob quam sponsionem Xerxes eos qui aderant Persas interrogauit quisnam esset Pythius, & quantum possidens, qui hoc polliceretur. Illi, Rex, inquiunt, hic ille est qui Darium patrem tuum aurea platano ac vite donauit: quique nunc omnium hominum diuitiis princeps est secundum te. Hæc vltima vẽrba Xerxes admiratus, secundo loco percontatus est ipse Pythium quantum ei pecuniarum esset. Cui ille, Neque te, inquit, celabo rex, neque dissimulabo me scire meas ipsius facultates: sed sciens, proinde exactè recẽsebo. Etenim *posteaquã accepi, celerrimè te ad mare Græcum esse descensurum, volens tibi ad bellum pecuniam dono dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia talẽtorum, auri verò quadragies centena millia nũmũm Daricorum, septem millibus minus: quæ tibi dono do. nam mihi ipsi victus è mancipiis atq; ex agricolis suppetit. Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidem regionem egressus sum, neminem adhuc

a Quum ad mare Græciæ descendere te audissem, statim opũ mearum rationẽ inire aggressus sum. Iam tum enim in animum induxeram pecuniam tibi dono dare in bellum id gerendum. Subducta igitur ratione, argenti quidem talenta duo millia, auri verò myriadas quadringentas staterum Daricorum, septem millibus minus, habere me comperi: quæ tibi dono dare statui. Mihi autem victus ex mancipiis & agricultura suppetet. *Ex Bud. interpr.*

Ὡς μὲν νυν τῷ ὑπαρχων στρατὸν κάλλιστα ἐξαλμύρον ἀγαγών, τὰ προεχείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ γὰρ ἄρχω ἐς κρίσιν τούτου περὶ ἐλθόντος οἶδα. ⓐ δὲ, ἐπεί τε διαβαίτες τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι, πρὸς ἀπίκοντο ἐς Κελαινάς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταῤῥήκτης· ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων αἰατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλλωοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται· τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι.

Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποδεκόμενος Πύθιος ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε πρὸς βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον προέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε εἰὼν ἀνδρῶν Πίθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. ⓐ ὁ δ' εἶπεν, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὃς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῷ ἡμεῖς ἴδμεν, μετά σε. θωυμάσας δὲ τῷ ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὔτέ σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι δ μὴ εἰδέναι τῷ ἐμεωυτῷ οὐσίῃ, ἀλλ' ὅτι σάφα οἶδα τοῦ ἀτρεκέως καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ πάχισά σε ἐπυθόμην ὅτι θάλασσαν καταίνεαι τῷ Ἑλλωΐδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξεμάθον, καὶ δύεσι λογιζόμενος, ἀργυρείου μὲν δύο χιλιάδας ἑούσας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ, τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν, ὅτι δεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. τούτοισι σε ἐγὼ δωρέομαι. αὐτὸν δὲ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ ποιμνίων ὅτι βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δ' ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε, Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ, ἐπεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ

ⓐ Ἀπίκοντο] Ἀπίκετο.

ⓐ Ἀτρέος] Ἀτρέος.

ⓐ ποιμνίων ἀρίθμιον ὅτι] ποιμνίων ἀριθμὸν ὅτι.

» σὺν ἐμοὶ ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξείνια
» τοῖσι ἐμοῖσι δόμεναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, τόδε ὅστις ἐς
» ὄψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπάγγελτος ἐς
» τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέεσθαι
» χρήματα, ἔξω στεῦ. σὺ δὲ καὶ ὀξείνισας με-
» γάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγά-
» λα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων
» χάρεα τοιάδε δίδωμι, ξεῖνον τέ σε ποιεῦμαι ἐ-
» μὸν, καὶ τοὺς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν
» στατήρων ἀποπλήσω τῶν ἐμεωυτοῦ, δοὺς τοὺς
» ἑπταὰ χιλιάδας· ἵνα μήτοι ὀπιδεέες ἔωσι αἱ
» τετρακόσιαι μυριάδες ἑπταὰ χιλιάδεων,
» ἀλλ' ἢ τοι ἀπρηπλωγίη τῶν ἐμέο πεπλη-
» ρωμένη. χέχρησό τε αὐτὸς πατρὸς ἐκτήσαο,
» ὀπίσασό τε εἶ) αἰεὶ τοιοῦτος. οὐ γάρ τοι τοῦ-
» τα ποιέοντι, οὔτε ἐς τὰ πρόσω, οὔτε ἐς τὰ
» μέλλον μεταμελήσει. ταῦτα δὲ εἰπὰς, καὶ ἐ-
πιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ τοῦ πρόσω.
Ἄναυα δὴ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν τῶν Ἀ-
μειβόμνος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἅλες γινον-
ται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην
Φρυγίης, ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα
γῆς ἐσβάλλων, ἀφανίζεται· ἔπειτα ἀφ' ἑτέρων
σταδίων ὡς μάλιστά κη πέντε ἀναφαινόμε-
νος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαίανδρον. ἐκ
δὲ Κολοσσέων ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ὀπτὶ
τοὺς οὔρεας τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκε-
το ἐς Κύδρα πόλιν· ἔνθα στήλη κατάπε-
πηγε, σαφείσα δὲ ἐκ τοῦ Κροίσου, κατα-
μηνύει ἀφ' γραμμάτων τοὺς οὔρεας. ὡς δὲ
ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὸν Λυδίην, D
ἀριζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐπ' ἀριστε-
ρὴν, ὁκοῖ Καρίην φέροῦσης, τῆς δ' ἐς δεξιὸν,
ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευομένῳ ἀναγκαῖον ἦν
Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται,
καὶ ἱέναι τῶν ἀπὸ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ
ἄνδρες δημιοεργοὶ ἐκ μυείκης τε καὶ πυροῦ
μέλι ποιέουσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν
ὁδὸν, εὗρε πλατάνιστον, τὴν καλλέος εἵνεκα,
δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῷ
ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ὀπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ E
ἀπίκετο ἐς τὰς Λυδῶν ἄστυ.

Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν
ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτέοντας
γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προαγορεύοντας
δεῖπνα βασιλεῖ προκατιθέναι. πλὴν
οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀ-

nactus sum qui in exercitum
meum hospitalitatem exercere
voluerit, aut qui in conspectum
meum veniens, sua sponte pecu-
niam mihi ad bellum conferret,
præterte: qui & exercitum meũ
egregia hospitalitate prosequu-
tus es, & ingentem pecuniam
polliceris. [a] ob quæ vicissim ego
te iis remunerandum duco. Hos-
pitem meũ te facio: & ista qua
dragies centena millia num-
mũm de meo ipsius explebo, da-
tis septem millibus: ne quadrin-
gentæ myriades, *id est, quadra
gies centena millia*, sint imperfe-
ctæ, sed addito è meis supplemẽ-
to summa sit solida. quęque pos-
sides ipse possideto, ac scito sem-
per talem agere. nam ita agen-
tem te, neque in præsens neque
in posterum pœnitebit. Hæc lo-
quutus, & quæ dixerat exequu-
tus, perrexit assiduè porrò ire:
prætergressúsque vrbem Phry-
giam nomine Anaua, & stagnũ
ex quo conficitur sal, peruenit
Colossas Phrygiæ oppidum, vbi
Lycus amnis hiatum terræ sub-
iens occulitur, deinde ferè quin-
que post stadia emergens, elabi-
tur & ipse in Mæandrum. Mo-
uens autem è Colossis exercitus,
venit ad oppidum Cydra, quod
est in finibus Phrygum ac Ly-
dorum: vbi cippus depactus at-
que erectus à Crœso est, indicans
literis eos fines. Vbi autẽ è Phry-
gia in Lydiam ventum est, ad di-
uortia viarum, quarum sinistra
in Cariam fert, dextra Sardis:
quã tenentibus necesse est pror-
sus Mæandrum transire, vr-
bémque Callatebũ præterire, in
qua sunt opifices mellis è myrica
& tritico cõficiendi: hanc viam
tenens Xerxes, reperit platanum
quam ob pulchritudinem au-
reo monili donauit, eámque
tuendam viro [b] immortali dele-
gauit: & ad vrbem Lydorum al-
tero die peruenit.

Postquam Sardis aduenit,
principio caduceatores dimisit
in Græciam petitum terram &
aquã: edictúmque vt cœnas regi
instruerent ad omnes ciuitates,
præter Athenas & Lacedęmonẽ,

a Vt tecũm paria faciam, pro hac liberalitate hospitem te meum facio: quadringentas verò myriadas nummũm de meo explebo, datis tibi chiliadibus septem, vt quadragies centenis millibus Daricorũ staterum nihil desit. Proinde quæ hactenus possedisti, possideto: memętóque talem te semper præstare. hæc enim te facientem nec in præsens nec in futurum pœnitebit. *Ex eiusdẽ Bud. interpr.*

b *De hũ Gręcũ qui immortales dicebantur, vide quæ postea traduntur ab Herodoto hoc eodem in libro.*

[a] Desunt hic aliquot verba in Vulgar. edit. Græca, quæ Valla addit, & etiam in Get. nostri cod. habentur.

[a] Eorum autem causa mittebat petitum terram & aquam, quia qui hæc antè Dario petenti non miserant, hos tunc, perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens explorare, caduceatores dimisit.

A πέπεμπε ὅτι γῆς αἴτησον, τῇ δ' ἄλλῃ πάντῃ. τῶν δὲ εἵνεκα τοῦτο τότε ἀπέπεμπε ὅτι γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι μὲν γὰρ πρότερον οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους παντὶ ἐδόκεε τότε δείσαντας, δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβέως, ἔπεμπε. ἔδοσαν

Secundum hęc sese apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea ii quibus negotium hoc datum erat, Hellespontum ex Asia in Europam cõiungerent. Est autem Chersonesi in Hellespóto, Sestum inter & Madytum vrbes, ora salebrosa, quæ in mare procurrit eregione Abydi. Vbi nó longo pòst tempore sub Xãthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Persam Sesti præfectum cepêre viuum, stipitíque suffixérũt: qui in templum etiam Protesilai quod est in Eleunte adductis fœminis nefanda perpetrabat. Ad hanc oram ex Abydo lungere pontem inchoauêre ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc AEgyptii [b] sirpo. Est autem ex Abydo ad vlteriorem continentem septem stadiorum traiectus: quem pontibus iunctum ingens adorta tempestas ea omnia dirupit atque dissoluit. Quod quum audisset Xerxes, indignè ferens, iussit trecenta Hellesponto verbera infligi, & in eius pelagus par compedum demitti. Iam verò audiui misisse quoque cum his etiam qui stigmata Hellesponto inurerent. Certè mãdauit vt colaphos Hellesponto incuterent, dicentes barbara verba ac vesana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quòd eum læsisti, qui de te nihil malè meritus erat. Te tamen rex, Xerxes, velis nolisve, transmittet: meritóque nemo hominum tibi sacrificat, vt doloso pariter & amaro flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti iussit, atque eis qui præpositi operi erant, caput præcidi. Et illos quidem pontes fecerũt ii quibus hæc ingrata merces proposita erat. At alii architecti qui alios fecerũt, hoc modo iũxerũt:

Μετὰ δὲ ταῦτα, προεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον. ὡς δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστός τε πόλις μεταξύ τε καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ὑπὸ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζωντα ποιέουσι σανίδας ποιεῦσι διεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τὸν Πρωτεσίλεω τὸν ἱρὸν τὸν ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔργα ἔρδεσκε. ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγεφύρωσαν τοῖσι ποιεῦσι τάδε· τὴν μὲν λευκολίνου, Φοίνικες· τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυβλίνην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ σταδίων ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, ὑπολυομένης χειμὼν μέγας σὺν ἐκόμισέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. ὡς δὲ ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ὑπὸ κέεσθαι μάστιγι πληγάς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸν πόντον πέδεων ζεύγεος. ἤδη δέ νυν ἤκουσα ὡς καὶ μαστιγίας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίξοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ὑπετέλεστο δὴ ὦν ῥαπίζοντας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα, Ὦ πικρὸν ὕδωρ καὶ ἁλμυρόν, δεσπότης τοι δίκην ὑπερτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἀδικηθείς. καὶ βασιλεὺς μέν νυν Ξέρξης διαβήσεταί σε, ἐῶν τε σύ γε βούλῃ, ἐῶν τε μή· σοὶ δὲ χὴ δίκην ἔρχεται ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων ὑφ', ὡς ἐόντι σῷ δολερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ. τὴν τε δὴ θάλασσαν ὑπετέλεστο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεσεώντων τὴν ζεῦξιν τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προεσκείτο αὖτη ἡ ἄζημος τιμή· τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε·

πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας στησάμενοι, ἔστε μὲν τοῦ πρὸς τὸν ΕὐΞεινου πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τετρακοσίας, τὸ μὲν πόντου, ὅπη χαρσίας· τὸ δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον, ἵνα ἀσφαλεστάτη τοῦ τόνου τῷ ὅπλων. στησάμενοι δὲ ἀγκύρας κατῆκαν μεγάλας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ πόντου τοῦ ἑτέρης, τῷ ἀνέμων εἵνεκα τῷ ἐσωθεν ἐκ πνεόντων· τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, βορέου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοοι δὲ ἔστοφασιν κατέλιπον τῷ πεντηκοντέρων, καὶ τοιχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ πόντου ἔξω. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, τρεβλιῶντες ὄνυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα. Οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα πάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἑκατέρω, τέσσερα δὲ τῷ βυβλίνων. παχύτης μὲν ἴδιη αὐτῇ, καὶ καλωνή. κατὰ λόγον δὲ ἴσῳ ἐμβεβηκυίη τὰ λίνεα, τοῦ πάντων ὁ πῆχυς εἶλκε. ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύλων κατασχίσαντες, καὶ πρήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ βόρεϊ, κόσμῳ ἐπέθεσαν κατύπερθε τῷ ὅπλων τοῦ τόνου. θέντες δὲ ἐπὶ ξῆς, ἐνέδησαν αὖτις ἐπὶ ξύλινον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλιν ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὴ θέντες καὶ τὴν ὕλιν, γῆν ἐπεφόρησαν. καταπάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ἵππα ζεύγεα τὴν θάλασσαν ὁρῶντα, καὶ οἱ ἵππου.

Ὡς δὲ τά τε τῷ γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ περὶ τὴν Ἄθων, οἵ τε χοῦν περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἱ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ ἐμπίπλῃτο τὰ στόματα τῆς ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ πάντα τελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι προσκαθαιρέτος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὥρμᾶτο ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκ λιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὔτε νεφέων ἐόντων, αἰθριάς τε τὸ μάλιστα· αὐτὶ ἡμέρης τε, νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ὅτι μελέως ἐγένετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους ὅ τι φανήσεται τὸ φάσμα. Οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλ-

A Biremes triremésque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuêre: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſuerſas, Helleſponto autem ſecundum defluxum, vt ſtabiliret funes armamentorum. Quibus compoſitis, prægrãdes ancoras demiſerunt, partim ab hoc latere cõtra Pontum, ventorum cauſa qui [a] extrinſecus ſpirant: partim ab altero contra veſperum & AEgeum,

a Intrinſecus

B Euri & Auſtri cauſa: relicto ad aurorã tribus in locis inter biremes tranſitu: vt qui vellet in Pontum minutis nauigiis & ex Ponto nauigare poſſet. His actis, contenderunt à terra armamenta, contorquentes machinamentis ligneis, non iam ſeparatim vtraque, ſed bina ex albo lino hinc, quaterna è biblo illinc. Quorum quidem retinaculorum craſſitudo hæc erat & ſpecies: ſed proportione linea, robuſtiora erant,

C quorum cubitus talentum pendebat. Porro traiectu pontibus iuncto, codices lignorum diſciſſos & ad latitudinem ratis adæquatos aptè inſtrauerunt ſuper armamenta intẽta. Hos vbi gradatim diſpoſuerunt, tũ verò rurſus deſuper innexuerunt. Quod poſteaquam fecêre, materiam attulerunt concinnéque impoſuerunt, deinde ſuper materiam aggerem comportarũt: quo iniecto, ſepem hinc atque hinc, ne

D maris aſpectu iumenta & equi terrerentur, prætenderunt.

Perfectis iis quę ad pontes pertinent, & item circa Athon aggeribus ad fauces foſſæ propter æſtuaria maris, ne ipſæ fauces aluei obſtruerentur: Xerxes nuntiato ſibi prorſus alueo abſoluto, Sardibus, vbi hybernauerat, ineunte vere inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum verſus. cui mouẽti ſol ſuam in cælo ſedem relinquẽs apparere deſiit, quum nullæ nubes, verùm ſereniſſimus aer eſſet: & pro die nox extitit. Id animaduertenti quum cura inceſſiſſet percontandi Magos quid oſtentũ id vellet portendere, illi reſponderunt, deum

significare Græcis ciuitatũ defectum: quòd dicerent, solẽ, Græcorum: lunã, ipsorum esse præsidem. Ea re audita Xerxes maiorem in modum lætatus ire pergebat. Quem procedentẽ adiens Pythius Lydus cælesti ostento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus est, Domine, indulgebísne quiddam quod impetrare cupio, tibi leue concessu, sed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius illum quàm petebat petiturum ratus, se indulturum respondit, & vt peteret proloqui iussit. Pythius vbi hoc audiuit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi liberi sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire aduersus Græciam: horum vni tu quæso, rex, misertus mei, qui huc processi ætatis, indulge militiæ vacationem, ei qui natu est maximus: vt & mei ipsius & census curam gerat: quatuor tecum vnà ducas. ita confectis quæ in animo habes, rursus reuertaris. Rex ob id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, túne, quum ego ipse in expeditionem eam aduersus Græciam, filiósque meos & fratres domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es seruus, quem oportebat cum omni familia & vxore me comitari? Probè nunc discito hoc, animum in hominũ habitare auribus. [a] Qui bene audit, eius corpus voluntate perfunditur: qui verò malè, is exacerbatur. Tu itaque quũ benè feceris, & alia eiusdem generis promiseris, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: postea verò quàm ad impudentiora conuersus es, non tu quidem pro merito, sed minora quàm pro merito accipies. nam te & quatuor liberos liberant tua munera: vnius autẽ quem præcipuè cõplecteris, damno multabere. Hæc quum respondisset, subitò imperauit iis quibus delegatum erat ista exequi, vt maximum natu filiorum Pythii inuentum discinderent medium: eiúsq; discissi dimidium ad dex-

a Qui quum bona audierit, voluptate corpus implet: quum his diuersa, molestia afficitur. *Ian Eras.*

A λησι τοῦ δεικνύς ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῆ πολίω· λέγοντες ἥλιον εἶ) Ἑλλήνων τοῦ δέκτερα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ξέρξης, τοῦ χαρὴς ἐὼν, ἐποιέετο τὴν ἔξοδον. ὡς δὲ ἐξήλασε τὴν γραπτὴν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπαρθεὶς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν τοῦ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ὦ δέσποτα, χρήσαις αἴτησαι τοῦ βουλήσεαι τυχεῖν, τὸ σοὶ μὴν ἐλαφρὸν τυγχάνῃ ἐὸν B ποιήσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα φρόνημα; Ξέρξης ὦν πρὸς μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ποιήσειν, καὶ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε ὅτευ δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεί τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε; Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ στρατὸς καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. σὺ ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκτείρας, τῶν μοι παίδων ἕνα ἀπάλυσον τῆς στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτῷ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ἧ μελεδωνός. τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· καὶ πρήξας τὰ νοέεις, νοστήσας ὀπίσω. χάρτα τε ἔθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ κακὲ αἰθεσπέ, σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρατηλατέοντος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄλλους παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδὸς, ἐὼν ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρεὸν πανοικίῃ καὶ γυναικὶ συνέπεσθαι; βύνιν τόδε D ἐξεπίασον, ὡς ἐν τοῖσι οὐσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, πίμπλησι ἑωυτὸν εὐφροσύνης· ἐπὶ τοῖσι δὲ ἐναντίοισι ἐὼν τούτοισι, αἰσχρῶς ἐκφορέεται. ὅτε μέν νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, οὐ φθονέσω βασιλῆα οὐ καυχήσεσθαι περιγενέσθαι· ἐπεί τε ὦν ἐς τὸ αἰσχιστέρην ἐτράπεο, τὸν μὲν ἄξιον οὐ λήψεαι, ἐλάσσω ἢ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παι- 253
E δῶν ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ ἑνὸς τὸ πρεσχέχεαι μάλιστα, τὸν ψυχὴν ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦτα ἐπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προστέτακτο ταῦτα ποιήσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διατάμνοντας δὲ, καὶ τὰ ἥμισεα διαθεῖναι, τὸ μὲν, ἐπὶ τὰ δε-

ξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ ἡμ', ἐπ' ἀριστερὰ καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν. ποιησάντων δὲ τοῦτέων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῆιε ὁ στρατός. ἡγέοντο μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὸ ὑποζύγιον· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος στρατὸς πολυτρόπων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ἐπαφημίσιες ἔσαν, ἐνθαῦτα διελελέχθαι, καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλέϊ. παρεσηγέοντο μὲν γὰρ ἱππόται χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀποκεκριμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, ἀπὸ λόγχας κάτω ἐς τὸ γῆν τρέψαντες· μετὰ δέ, ἱεροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι διὰ τόδε· ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὔνομα ἐστὶ Νίσαιον· τοῦτο ὧν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὀπισθεν δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱερὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποισι μὲν εἵλκον λευκοὶ ὀκτώ. ὀπισθε δὲ τῶν ἵππων εἵπετο πεζὴ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. οὐδεὶς γὰρ δὴ ὑπὸ τοῦτον τὸν θεῶν ἀνθρώπων ἀναβαίνει τοῦτο δὲ ὀπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὔνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκαίνισε δέ, ὁκως μιν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἅρμαμαξαν. αὐτὸν δὲ ὀπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, καὶ νόμον τὰ λόγχας ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη. μετὰ δὲ τὸν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτοι πεζὸς ἐών. καὶ τούτων χίλιοι μὲν ὑπὸ τοῖσι δόρασι, ἐς ἄκρον τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ στεφέκλεον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ εἰναχιλίοι οὗτοι τούτων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὸ γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, ἦγον ἄλλα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη· καὶ δὴ τὸν ἵππον διέλαπε δύο σταδίοισι, καὶ ἔπεμπε, ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦιε ἀναμίξ. ἐποίεε δὲ ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς διὰ τε τοῦ Καϊκου καὶ τῆς γῆς Μυσίης· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεώμενος, Κάνης ὄρεος ἔχων ἐν ἀριστερῇ.

A teram viæ, & dimidium ad ſiniſtram diſponerent, & illac tranſiret exercitus. Hoc illi vbi exequuti ſunt, illac exercitus pertranſiuit. In quo præcedebant ii qui ſarcinas portabant & impedimẽta. Poſt hos omnigenarum gentium non diſtinctæ ſed promiſcuæ copiæ, numero vltra dimidium exercitus. Poſt has intercedebat interuallum: neque enim cum rege miſcebantur. Præcedebant enim mille equites è Perſis omnibus delecti: [a] ſecundum hos totidem haſtati, & ii delecti ex omnibus, verſis deorſum in terram ſpiculis. Poſt hos [b] equi decem quàm pulcherrimè ornati, qui Niſæi dicuntur, ideo ſic dicti quòd eſt ingẽs Medicæ regionis campus nomine Niſæus qui grandes fert equos. Hos decem equos ſequebatur ſacer Iouis currus, quem octo equi albi trahebant, ponè auriga comitante, qui pedibus ingrediens habenas tenebat. hanc enim ſellam nemo mortalium inſcendit. Poſt quem ipſe Xerxes vehebatur curru equorum Niſæorũ, præcedente auriga cui nomen erat Patiramphi, Otanis filio, viri Perſæ. Hunc quidem in modũ Sardibus proceſſit Xerxes: ſed è curru, quoties ratio exigebat, in eſſedum tranſcendebat. Eum ſequebantur haſtati Perſarum optimi ac nobiliſſimi mille, è more pila geſtantes. Poſt hos alius delectus equitatus mille Perſarũ. Dehinc è cæteris Perſis decem millia peditum delecta, quorum mille in lanceis pro [c] coronis geſtabant mala punica argẽtea: gerebant item aurea ii qui in terram verſus ſpectantia ſpicula habebant: etiam mala, ii qui Xerxem proximè ſequebantur. Hæc decem millia ordine ſubſequebatur equitatus è decẽ millibus Perſarum. Relicta poſt hos duórum ſtadiorũ intercapedine, mox ibat cætera multitudo promiſcua. Ita exercitus è Lydia perrexit ad flumen Caicum & regionem Myſiam: à Caico autẽ à læua habens montem Canen,

a *Hæc in Vulg. quidem edit. non habentur: ſed in Ver. cod. leguntur hoc modo,* μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι. *Hæc autem librariorum culpa fuiſſe omiſſa, (quorum oculos ea ſubterfugerint quæ ſunt à priore* ἀπολελεγμένοι *uſque ad poſteriorem) ex ſequentibus apparet, ubi hæc enumeratio repetitur.*

b Sacri equi dec.

τῷ ὀπαδοῦντι.

c *Fortaſſe Valla aliter ſcriptum reliquit. In fine pag. præced. pro Argentea legendum Aurea, ex noſtris exemplar. ex quibus etiam ſequi hæc debẽt,* Et cæteros intercludebãt: Nouem autem millia quæ ab his intercludebãtur, argentea mala punica geſtabãt. *Poteſt* σωνίκλεον *Verti etiam Includebant, vel Circumcingebant.*

per Atarnem ad vrbem Carinam. Ab hac per campum Thebanum, vrbem Atramyttium & Antandrum Pelasgidem prætergrediens, & Idam ad sinistram manum stringens, ad terram Ilienſem peruenit. cui primùm sub Ida noctem agenti, tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occidérũt. Deinde ad Scamandrum est vẽtum, qui fluuiorum omnium erat primus, ex quo ſter è Sardibus fieri cœptum est. Hunc profluentem sua aqua destituit, nec hominibus iumentisque potantibus suffecit. Eò Xerxes postquam peruenit, Priami Pergamum ascendit, loci visendi cupidus. Quod vbi contemplatus est, & singula quæque eorum audiuit, Mineruæ Iliadi mille boues immolauit: quarum libamine Magi heroibus parentauerunt. His actis terror per noctem exercitum inuasit. Simulatque illuxit, illinc mouerunt, à læua stringentes Rhœtion vrbem, & Ophryneon, & Dardanon, quæ Abydo contermina est: à dextra, Gergitas & Teucros. Vbi Abydon venerũt, Xerxi incessit cupido omnem exercitum oculis subiiciendi. itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni prius ab illo iussi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, residens prospiciebat littus, & illic terrestres copias atque classem. Quam dum intuetur, subiit eum cupiditas spectandi nauale certamen. Id certamen postquam commissum est, in quo Sidonii vicêre, voluptatem Xerxes cepit, cùm certaminis tum copiarum spectaculo. Et quum intueretur omnem Hellespontum nauibus obductum, omnia littora atque Abydenorum plana hominibus referta, ibi se beatum esse iactauit, & post hæc lacrymas fudit. Quod animaduertens Artabanus eius patruus, qui primò liberè dissuaserat bellum Græciæ inferendum, his verbis interrogauit, Quàm diuersa, rex, inter se nunc facis & dudum dixisti.

A Ἀφ' ὧν Ἀταρνέος ἐς Καρήνην πόλιν. ἔνθεν ἰοῦσι, ἀφ' Θήβης πεδίον ἐπορθύετο, Ἀδραμύτηΐόν τε πόλιν καὶ Ἄντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τέως δὲ ἐν λαιῇ ἐὼν ἐς ἠριστερὴν χέρσον, ἵκετο ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ τοῦτα μὲν ὦν τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ ἀστραπαὶ ἐπεισέπεσον, καί τινα αὐτῶν ταύτῃ συχνὸν ὄμιλον διέφθειραν. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ὅτι ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς τοῦτον τὸν χῶρον ποταμῶν πρῶτος, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἀπέλιπε δ' ῥέεθρον, οὐδὲ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πίνουσι. ὅτε τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς δὲ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἵμερον ἔσχων θωμάσαι. θωμάσας δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· χοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, C νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορθύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρυνήϊον, καὶ Δάρδανον, ἔπαρ δὲ Ἀβύδῳ ὅμουρος ἐστί· ἐν δεξιῇ δὲ, Γεργίθας τε καὶ Τεύκρους. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πᾶσαν τὴν στρατιήν, καὶ οἱ προεπεπόητο γὰρ ὅτι κολωνὸς λίθου λευκοῦ ἐποίησαν οἱ Ἀβυδηνοὶ, ἐντεταγμένου προτέρου βασιλέος. ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο καταρρᾶς ὅτι τῆς ἠϊόνος, ἐθηεῖτο τόν τε πεζὸν καὶ τὰς νέας. θηωμένῳ δὲ, ἵμερος ἦλθε νεῶν ἅμιλλαν γενομένην ἰδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥδη τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. ὡς δὲ εἶδε πᾶσάν μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἀνδρῶν ἐόντα, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. μαθὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπέδεξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὡς τὴν φρένα Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νοῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον.

254

μαχα-

» μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις. ὁ δὲ εἶ- A qui te beatum esse dixeras, nunc
ἦλθε » πε, Ἦλθε γάρ με λογισάμενον καὶ οἰ- lacrymas fundis. Et ille, Reputā-
» κτείρας ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος tem me, inquit, quàm breuis sit
» βίος, εἰ τουτέων γε ἐόντων τοσούτων, σπάνις omnis humana vita, subiit horū
» ἐς ἑκατοστὸν ἔτος ἀφίξεται. ὁ δὲ ἀμείβετο miseratio: quorū, quum tot sint,
» λέγων, Ἕτερα τούτου μᾶλλον τὴν ζόην πε- nemo ad centesimum annum
» πόνθαμεν οἰκτότερα. οὐ γὰρ οὕτω βρα- supererit. Excipiens Artabanus,
» χεῖ βίῳ σπάνις οὕτω ἀνθρώπου ἐὼν δύσαι- 'Atqui, inquit, alia, quàm istud
» μονι πέφυκε, οὔτε τουτέων, οὔτε τῶν ἄλ- est, viuendo miserabiliora pati-
» λων, τῷ οὐ προσπίπτει πολλάκις, καὶ mur. Nam in tā breui vita nul-
» οὐκὶ ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον B lus hominum adeo felix extitit,
» ἢ ζῆν. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ παρεμπίπτουσαι, neque horum neque aliorum,
» καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ cui non crebrò, nedum semel,
» βραχὺ ἐόντα, μακρὸν δοκέειν ποιέουσι subitura sit animo moriendi vo-
» τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοῖρης ἐ- luntas potius quàm viuendi. In-
» ούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ ἀρρετωτάτη τῷ cidētes enim calamitates & mor
» ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκεῖ γεύ- bi vitam perturbāt: efficiúntque
» σας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ δείκνυ- vt quum breuis sit, tamen per-
» ται ἐών. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρ- longa videatur. Ita mors optatis-
» τάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρωπίνης πέ- simum est perfugium ærumno-
» ρι, ἐούσης τοιαύτης οἷάν σὺ διαιρέαι εἶναι, C sæ vitæ, quam deus dulci gustu
» παυσώμεθα, μηδὲ κακῆς μεμνώμεθα, aspergens, ob id inuidius facere
» χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. φέρε deprehenditur. Cui Xerxes,
» σον δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου Artabane, inquit, [a] quoniā hu-
» μὴ σαφὴς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν τὸν manæ vitæ cōditio talis est qua-
» ἀρχαῖον γνώμην, οὐκ ἐῶν με στρατεύε- lem tu exponis, eam commemo-
» σθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέῃς αὖ; φέ- rare supersedeamus: neque tri-
» ρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δὲ ἀμείβετο stium faciamus mētionem, quū
» λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ὀπτασία iucunda in manibus habeamus.
» νεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότε- Hoc mihi potius edissere: nisi tibi
» ροι τελευτήσειε· ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δείμα D ita euidens insomnii visio fuisset
» τός εἰμι ὑποπλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυ- oblata, perstaréne adhuc in prio
» τοῦ· ἀλλά τε πολλὰ ὀπτιλεγόμενος, καὶ δὴ re sententia, dissuadens mihi ad-
» καὶ ὀρέων δύο τὰ μέγιστα πάντων ἐόντα τοι uersus Græciā bellū? an in ea per-
» πολεμιώτατα. Ξέρξης δὲ τοῖσι τοῦτα sisteres? agedū apertè hoc mihi
» ἀμείβετο τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα dicito. Ei respōdens Artabanus,
» τοῦτα λέγεις μοι εἰ δύο πολεμιώτατα; Visio, inquit, rex, quæ in somnis
» κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμετρῆσθαι κατὰ τὸν πλῆ- obiecta est, ad votum succedat
» θός ἐστι, καὶ ὁ Ἑλληνικὸν στράτευμα φαί- amborum: ego tamē adhuc me-
» νεται πολλαπλήσιον ἐὸν σεῦ τοῦ ἡμετέρου; tuo, & adeo metu perculsus sū vt
» ἢ ὁ ναυτικὸν ὁ ἡμέτερον λῆψεσθαι τῷ ἐ- B non sim apud me. Nam mecum
» κείνων; ἢ καὶ σύμμετρα τοῦτα; εἰ reputans, cùm alia multa, tū ve-
» γάρ τοι τούτῳ σοὶ δοκέει φαίνεται εἶ τὰ rò duo, & ea omnium maxima,
» ἡμέτερα πρήγματα, στρατῷ τῷ ἄλλου τι- video tibi esse hostiliſſima. Ad
» τεω τάχιστα ἄγγελον ποιεῖτο. ὁ δ' ἀμεί- hæc Xerxes, [b] Dæmonie virorū,
» βετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τὸ- inquit, quænam ista ais mihi ho
» τον, ὅστις γε σεωυτοῦ ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, stiliſſima esse? vtrum horum ti-
» οὔτε ὅστις γε σεωυτοῦ ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, bi improbandum videtur, tan-
quam non satis copiosum? ter-
restrísne exercitus, quasi multo
numerosior ille Græcus futurus
esse videatur? an classis, tāquam
illorum classe inferior? an hæc
ambo? Nā si ob hoc imbecillio-
res tibi vidētur nostræ res, celer-
rimè alterū quis exercitū cōpa-
raret. Respōdit Artabanus, Neq;
hūc, rex, exercitū improbauerit
quisquam, qui sit mentis cōpos,

[a] De humana vita quæ talis est qualē tu esse disseris, verba facere desinamus.

[b] O miserrime hominū. *Sic Bud. in simili loco interpret.*

neque hanc nauium multitudinem, [a] etiamsi plures coegeris. Quæ autem duo dico esse tibi multo hostiliora, ea verò hæc sunt, terra & mare. neque enim vsquā maris portus est eiusmodi (vt ego coniecto) qui surgente tempestate sit capax huius tuæ classis, idoneúsque ad eam tutādam: neque verò vnū tibi portū esse oportet, [b] sed vniuersā continētem esse portū, quò se recipiāt naues. Itaque quum portus tibi opportuni desint, intellige homines in arbitrio fortuitorum, non fortuita in arbitrio hominū esse. E duobus vno exposito, pergama dicere alterum: Terra cùm ob alia tibi hostilis est, tum eo hostilior, si nihil obstiterit quò lōgius processeris, assiduè vlteriora surripiens. Nulla enim est hominibus rei bene gerēdæ satietas. Vnde etiam, vt nemo tibi occurrat, dico maiorem maiori in tēpore regionem, famem esse allaturā. At vir ita demum fuerit optimus si in deliberando quidem, omnē rem quamcunque pati possit, reputans extimescat, in re autem agenda sit audax. Cui Xerxes, Artabane, inquit, meritò tu quidem horū singula commemorasti: tamē non est vt omnia reformides, omniáque peræquè consideres. Nā si velis in rei consultatione semper omnia perinde considerare, nūquam aliquid efficias. Satius enim omnia alacriter aggredientem dimidium ærumnarum pati, quàm omni in re præsumpto metu nihil omnino pati. Quòd si repugnando omnibus quæ dicūtur, [c] non vis cōmittere vt quod firmū est infirmetur, perinde peccas atque is qui contraria iſtis dicat. [d] Et hoc æqualiter se habet. Scire verò aliquē (quū sit homo) qua ratione quid firmū esse oporteat, nequaquā arbitror. At iis qui facere quid volūt, cō sueuit plerunque succedere emolumētū: rarò autē iis qui pēsāt omnia, & quos agere piget. Cernis quò res Persica potentiæ processit: quò nunquam progressam videres, si ii qui ante me extitere reges, istiusmodi cōsiliis quibus tu vsi fuissent: [e] aut vtentes istis sententiis,

a Quòd si maiorem numerū coegeris, duo illa quæ dico, multo etiam hostiliora futura sunt. Sunt autē illa duo, terra & mare.

b Sed circum vniuersam continentem in quam tendis.

c Non ostendas quid firmum sit, vel, tutum.

d Hoc inquam perinde est.

e Aut non vtentes istis sententiis,

A οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος· ἐὼ δὲ πλοῦνας συλ- «
λέξῃς, τὰ δύο τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολε- «
μιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα, ἔστι γῆ τε «
καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἔστι «
λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ εἰκά- «
ζω) ὅστις ἐλθοῦσι χειμῶνος, δυξάμενός «
σευ τοῦτο τὸ ναυτικόν, φερέσσυος ἔσται σῴ- «
σασθαι τὰς νέας. καίτοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶ- «
ναι λιμένα, ἀλλὰ πάσῃ τῇ ἠπείρῳ, παρ' ἐὼ δὴ κομίζεαι. οὕτω δὲ ἐόντων «
B τῶν λιμένων ἐπὶ δεξίῃ, μάθε ὅτι αἱ συμ- «
φοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῖσι, καὶ οὐκὶ «
ὦν ἄνθρωποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο «
τοι τὸ ἕτερον εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι «
ἐρέων. γῆ δὲ πολεμίη τῇδέ τοι κατίσταται. εἰ «
ἐθέλοι τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, τοσού- «
τῳ τοι γίνεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν τοῦ- «
σδε αἴνοις ἑκατέρω, ὃ τοῦσδε αἰεὶ κλεπτόμε- «
νος. οὐπορηξίης γὰρ σάτι ἔστι ἀνθρώποισι οὐ- «
δεμίη πληθώρη. ὁ δὲ τοι ὡς σοφὸς ἀνὴ- «
C ρ θυμοῦ, λέγω τὸ χωρὶς πλοῦνα ἐν πλέο- «
νι χρόνῳ γινόμενον, λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ ὃ «
οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρ- «
ρωδέοι, πρῶτα ὅτι λῴονας πείσεσθαι χρῆ- «
μα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη. ἀμείβεται «
Ξέρξης τοῖσδε, Ἀρτάβανε, εἰκότως μοὶ σύ τε «
τουτέων ἕκαστα διαιρέαι· ἀτὰρ μήτε πρῶτα «
φοβέο, μήτε πρῶτα ὁμοίως ὅτι λέγεο. εἰ γὰρ δὴ «
βούλοιο ὅτι τῷ αἰεὶ ἐπισφερομένῳ χρή- «
ματι τὸ πρῶτα ὁμοίως ὅτι λέγεσθαι, ποιή- «
D σεαι οὐ οὐδαμᾶ ὀρθῶς. χρεὸν δὲ, πρῶτα «
θαρσέοντα, ἥμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, «
ἢ πρῶτα χρῆμα προδεδμημένον, μηδαμᾶ «
μηδὲν παθεῖν. εἰ γὰρ ἐείζων πρὸς πρῶτα τὸ λε- «
γόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς, σφάλλε- «
σθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι. ὁμοίως καὶ ὁ ἐπε- «
ναντία τούτοισι λέξας, τοῦτο μὲν νυν ὅτι σὺ «
ἔχει· εἰδέναι δὲ οὐ θεσπέσιον ἐόντα χρὴ «
τὸ βέβαιον, ὡυκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι δὲ βου- «
λομένοισι ποιέειν, ὡς τὰ πολλὰ φι- «
E λέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ βουλευ- «
μένοισί τε πρῶτα καὶ ὀκνέουσι, οὐ μάλα ἐθέ- «
λει ὁρᾶς τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνά- «
μιος προσεχώρησε; εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ «
ἐμεῦ γενόμενοι βασιλῆες γνώμῃσι ἐχρέων- «
το τῇσι καὶ σύ, ἢ μὴ χρεώμενοι γνώμῃσι «
τοιαύτῃσι, ἄλλοις συμβόλοις εἶχον τοιούτοις, «

255

» οὐκ αὖ ποτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόν- A
» τα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναῤῥιπτέοντες ἐς τοῦ-
» τό σφεα προσηγάγοντο. μεγάλα γὰρ πρή-
» γματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει κα-
» ταμίσγεσθαι. ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιούμενοι κεί-
» νοισι, ὥρλιν τε τὴν ἔτεος καλλίστην παρυόμε-
» θα, καὶ καταστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐ-
» ρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε λιμῷ σύντα-
» χόντες οὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι οὐδὲν
» παθόντες. τοῦτο μὲν δή, αὐτοῖσι πολλῶν φορ-
» βὴν φερόμεθα παρυόμενοι· τοῦτο δὲ, τὴν B
» αὖ χοῦν ὁκοτεόωμεν γλῶν καὶ ἔθνος, τοῦτον
» οἷον ἔχομεν. ἐπ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομά-
» δας στρατευόμεθα ἄνδρας. λέγει Ἀρτά-
» βανος μετὰ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε
» ἀῤῥωδέειν οὐδὲν ἐᾷς πρῆγμα, σὺ δέ μευ
» συμβουλίην ἐνδέξαι. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει
» τοὺς πολλῶν πρηγμάτων πλοῦνα λόγον
» ἐκτείνας. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶ-
» σαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δα-
» σμοφόρην. Πέρσησι. Τούτους ὦν τοὺς ἄν- C
» δρας συμβουλεύω τοι μηδαμῇ μηχανῇ ἄ-
» γειν ἐπὶ τοὺς πατέρας. καὶ γὰρ ἄνευ τουτέων
» οἷοί τε εἰμὲν τὴν ἐκείνων κατυπερτεροι γί-
» νεσθαι. ἢ γὰρ σφέας, ἢν ἕπωνται, δεῖ ἀ-
» δικωτάτους γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν
» μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, στείλασθε-
» σφωτέρας. ἀδικώτατοι μὲν νυν γινόμενοι, οὐ-
» δὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δι-
» καιότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλήσασθαι
» μεγάλως τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς τὸ D
» μὲν ὦν βασιλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς οὐ
» εἴρηται, τὸ μὴ ἄμα ἀρχῇ πάντα τέλος κα-
» τὰ φαίνεσθαι. ἀμείβεται τοῖσδε ταῦτα
» Ξέρξης, Ἀρτάβανε, τὴν ἀποφηνάσθω γνω-
» μέων, σφάλλεσθαι κατὰ ταὐτὰ δὴ μάλιστα, ὃς
» Ἴωνας φοβέεται μὴ μεταβάλλωσι τὴν ἐχο-
» μὲν γνώμην μέγιστον, τὴν σύ τε μέλλοντας γίνεσθαι,
» καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐ-
» πὶ Σκύθας, ὅτε ὑπὸ Σκύθῃσι ἦν πᾶσα Περσι-
» κὴ στρατιὴ ἐκμοχθέουσα ἀμαφυξίας καὶ τρο- E
» πωσάς· οἳ δὲ δικαιοσύνῃ καὶ πιστότητι
» ἐνέδωκαν, ἄχαρι οὐδὲν ποιήσαντες. πάρεξ
» δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέ-
» κνα, καὶ γυναῖκας καὶ κτήματα, οὐδ' ὑπο-
» λέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσειν. οὕτω δὲ
» μηδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν,

non alios ſuaſores tales habuiſſent: nunc pericula conténentes, tantopere ſtatũ ſuum prouexerunt. Magna enim negotia magnis cum periculis ſuſcipi volũt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: ſubactáque omni Europa, rurſus reuertemur, nullam vſquam neque famem neque rẽ triſtem paſſi. nam & commeatus affatim ipſi nobiſcũ portamus: & ad quamcũque vel regionem vel gẽtem veniemus, eius re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris nõ nomadibus inferemus bellum. Poſthæc Artabanus, Quandoquidem, inquit, nõ finis vllam rem formidari, [a] & tamẽ meum admittis cõſilium: neceſſe eſt enim de multis negotiis in lõgius extrahi orationem: Cyrus, Cambyſe genitus, omnẽ præter Athenas Ioniam Perſis tributariam reddidit. quare ſuadeo ne quo pacto hos viros aduerſus patres ſuos ducas. nã ſine Ionibus ſatis ſupérque ſufficimus hoſtẽ ſuperare: quos neceſſe eſt aut iniuſtiſſimos eſſe, ſi metropolim ſuam in ſeruitutem redigãt: aut iuſtiſſimos, ſi illius libertatem adiuuent. Si iniuſtiſſimi erunt, nullo modo certè nobis magno vſui futuri ſũt: ſin iuſtiſſimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum, rex, in mẽte habe, non ſtatim ab initio exitum omnem eſſe manifeſtum. Ad hæc excipiẽs Xerxes, Artabane, inquit, ſententiarum quas dixiſti in hac præcipuè falleris, qui Ionem metuis ne immutétur: [b] quorum maximum habemus cõmilitium: quorum & tũ teſtis es, & alii qui ſub Dario aduerſus Scythas militauerunt, quum in eorum eſſet poteſtate ſitum vniuerſas Perſarum copias & perdere & ſeruare; fidẽ tamen iuſtitiámque præſtitiſſe, nec quicquá nos læſiſſe. Præterea quum liberos ſuos atque vxores in noſtra terra reliquerint, non eſt cauſa cur eos aliquid rerum nouarũ moliri ſuſpicemur. Quare ne hoc quidẽ extimeſcas, ſed bonum habens animum,

a At meum admitte conſilium. *Vel, Meum ſaltem admitte conſ.*

b Quorum maximum habemus documentum, *id eſt, quorum fidei*, iis in rebus quarum & tu teſtis es, & al. *id eſt, Qui maximũ nobis ſuæ fidei documentum dederunt in iis rebus, &c.*

alios ſuaſores tales habuiſſent. Id eſt, Aut ſi hæc non fuiſſet eorũ ſententia, ſed aliorum fuiſſet, quorũ conſilium ſequerẽtur. Valla autem negatiuæ particulæ locũ mutauit, & Sententia ſic, more Græco dixit.

tutare meam domum atque tyrānidem. tibi enim ſoli ego ſceptra mea permitto. Hæc loquutus Xerxes Artabanum Suſa dimiſit, iterúmque illuſtriſſimos quoſque Perſarum accerſiit. Qui poſteaquam præſtò fuere, his eos verbis alloquutus eſt, [a] Perſæ, ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi, vt viri præſtātes exiſtatis, néve res hactenus geſtas à Perſis magnas præclaráſq; dedecoretis: ſed cùm ſinguli, tum vniuerſi [b] exhibeamus nos alacres. commune enim hoc hominibus bonum eſt, ſtrenuos eſſe. Eáque de re vos cenſui præmonendos, ad bellum cōſtanter tolerandum. nam (vt ego audio) aduerſus viros egregios tēdimus, quos ſi ſuperauerimus, nullus vnquam nobis alius exercitus obſtabit. Nunc igitur deos præſides terræ Perſidis precati, trāſeamus.

Ac eodem quidem die ſeſe ad tranſeundū parauerunt. Poſtero autem tantiſper morati ſunt, dū ſolem exorientem cernerent, omnifarios odores in pontibus congerentes, ac myrto iter conſternentes. Vbi ſol exortus eſt, ex aurea phiala Xerxes libās in mare, apud ſolem vota cōcepit, nequid ſibi aduerſi cōtingeret, quo prius deſiſteret Europam ſubigere quàm ad illius terminos peruenisſet. Hæc precatus, phialam in Helleſpōtum abiecit, aureúmque craterem, ac gladium Perſicum, quem acinacem vocant. Hoc pro cōperto diiudicare non poſſum, vtrum ſoli dedicās gladiū dimiſerit in pelagus: an Helleſpontum, quòd eum flagellaſſe pœniteret, in compenſationem gladio donauerit. His actis, per alterū pontium, qui vergebat in Pontū, peditatus omnis equitatúſque trāſiuit: per alterū, qui vergebat in AEgeum, iumēta atque ſeruitia: præcedētibus [c] decē millibus Perſarum, coronatis omnibus, quos promiſcuus omnium nationum ſequebatur exercitus. & hi quidem eo die. Inſequenti autem primi tranſiere equites, quíque ſpicula deōrſum verſa geſtabant, & hi etiam coronati;

a Ego vos Perſæ coegī, à vobis hæc requirens, vt fortiter, *vel ſtrenuè* vos geratis.

b Alacriter operam nauemus. Ad id enim contendimus quod communem omnibus vtilitatem afferet. Ideo autem vos vt gnauiter militetis prēmonco, quòd vnos aduerſus quos tendimus, bellicoſos eſſe audiā. Quos ſi ſuperauer.

c Illis decē mil. *quorum Gedaliæi fabla fuit paulo ante mentio. Sic inſequent. Illi equites, & Illi equi ſacri, & Ille ſacer currus, & Illi haſtati, & Illi mille equites, & Ille alter exercitus.*

A σῶζε οἰκόν τε τὸν ἐμόν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐ- «
μήν. σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων σκῆ- «
πτρα τὰ ἐμὰ διατάπτω. Ταῦτα εἰπας, καὶ «
Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα «
μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκι- «
μωτάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι «
τάδε, Ὦ Πέρσαι, τῶν οὐ ἐγὼ ὑμέων χρή- «
ζων, ὑμέας συνέλεξα αὖδράς τε γίνεσθαι «
ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθεν «
ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ «
B πολλοῦ ἄξια· ἀλλ' εἷς τε ἕκαστος & οἱ σύμ- «
πάντες προθυμίην ἔχωμεν. ξυνὸν γὰρ τὸ «256
τε πᾶσι ἀγαθὸν εὐδοκέει. τῶν δὲ εἵνεκα «
προηγορέω αὐτέοισι τοῦ πολέμου ἐν- «
τεταμένως· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ὅτι «
ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν οὐ κατ- «
τόσωμεν, οὐ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντι- «
ξήσῃ κοτε αὐτοῖσι. νῦν δὲ στρατεώμεθα «
ἐπὶ ξάλμυδι τοῖσι θεοῖσι τοῖσι Περσίδα γῆν « τοῖσι Πέρ-
λελόγχασι. σας λελ.

C Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην προεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑπόδρασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ αἰειρμὸν τὸν ἥλιον, ἐξελάσαντες ἐπὶ δεξιὰ αἰίσχοντα, θυμιήματά τε πάντοια ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνύοντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπορώρτελλε ὁ ἥλιος, σπείσας ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίην ⓐ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ἥ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν ΕΥ̓ρώπην πρότερον ἢ ὅπῃ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γῆπερ. D ζυγνὸς δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς [illegible] Ἑλλήσποντον, καὶ χρύσεον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, ὃ ἀκινάκην καλέουσι. Ταῦτα δὸκ ἔχω ἀτρεκέως διαγνῶναι οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ δωρηθεὶς κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν, οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τῷ Ἑλλησπόντῳ μαστιγώσαντι, & ἀντὶ τουτέων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἑτέρην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τὸν Εὔξεινον, & ἵππος ἄπασα κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸν Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια, & ἡ θεραπηίη. ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ συμμικτος στρατὸς πανταχόθεν ἐθνέων. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι. τῇ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἵ τε ἱππόται, & οἱ τὰς λόγχας κάτω φέροντες. ἐστεφανώντο δὲ καὶ οὗτοι.

μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι οἱ ἱεροὶ, καὶ ὁ ἅρμα ὁ ἱ- A
ρόν· ὅπισθε δὲ, αὐτός τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμο-
φόροι, καὶ οἱ ἵππόται οἱ χίλιοι. ὄπισθε δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ αἱ νῆες ἅμα ἀνήγον-
το ἐς τὠυτὸ ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἥκουσα ἐς ὕστα-
τον δεκαῆναι βασιλέα πάντων. Ξέρξης δὲ
ἐπείτε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο ὑπὸ
στρατὸν ἐκ τοῦ μαστίγων δεκαινόμενα. διέβη δὲ
ὁ στρατὸς αὐτὸ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ
νυξὶ, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦ-
τα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη δεδεκηκότος B
Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον,
» Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὔ-
» νομα αὐτὶ Διὸς Ξέρξεα ἔχων, ἀνάσσειν
» τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πολλὰς
» ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τουτέων ἔξεστί τοι
» ποιέειν ταῦτα. ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁ-
δὸν ὥρμηντο τοῖσι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, ὃ
Ξέρξης οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο, καίπερ
βουσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγών. C
βουσύμβλητον ὦν τῇδε ἐλήλεετο, ὅτι ἔμελλε μὲν
ἐλᾶν στρατιὴν ὅτι τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀ-
γαυρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω
δὲ πολὺ εὐωὺτὸν ἔχων ἥξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον.
ἐγλήετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν
Σάρδισι. ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἐ-
χουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης.
κατύπερθε δὲ ἐν τοῖσι τοῦ ἔρσενος τῶν ἀμφο-
τέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, πορεύετο
ἐπορθύετο, σὺν δὲ οἱ πεζὸς στρατός· ὁ δὲ ναυ-
τικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων, τῶν δὲ γῆν D
ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τῷ πεζῷ.
ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ὅτι Σαρ-
πηδονίης ἄκρης τὴν ἀπίξιν ποιεύμενος, ἐς
τὠυτὸ αὐτῷ προσείρητο ἀποκεκριμένῳ πρὸς μέ-
νειν· ὁ δὲ κατ' ἤπειρον στρατὸς πρὸς ἠῶ τε
καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐπιέετο τὴν ὁδὸν διὰ
τῆς χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων Ἑλ- E
λης πάφον τῆς Ἀθαμάντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ,
Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ παρυόμε-
νος πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ,
ἐνθεῦτεν δὲ καμπὴν, τὸν κόλπον τὸν Μέ-
λαινα καλεόμενον ἐς Μέλανα ποταμὸν, ὃς
ἀντικρὺ τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ'
ὑπολιπόντα· τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβάς, ἀπ'
οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὸν ἐπώνυμίην ἔχει,

dehinc equi ſacri, ac ſacer currus, tum ipſe Xerxes, pòſt haſtati, & mille equites, [a] & præterea alius exercitus, quinetiam naues pariter ad vlteriora littora agebantur: quanquam audiui poſtremum omnium pertranſiſſe regem. Xerxes, poſteaquam in Europam traiecit, conſpicabatur exercitum ſub verberibus tranſeuntem. Tranſiuit autem eius exercitus ſeptē per dies totidémque noctes nullo tempore intermiſſo. Ibi iam tranſgreſſo Helleſpōtum Xerxe, fertur quidam vir Helleſpontius dixiſſe, O Iupiter, quídnam tu ſub ſpecie viri Perſæ, & accepto Xerxis pro Ionis nomine, Græciam è ſedibus ſuis exturbare vis, omnes homines ducēs, quū etiam citra hoc tibi id facere liceret? Tranſgreſſis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum eſt: quod Xerxes nihili fecit, etſi [b] cōiectura diſcutiendum. ſiquidem equa leporem enixa eſt. quod facile erat ad coniectandum: fore enim vt Xerxes exercitū aduerſus Græciam cum maximo ſtrepitu & ambitioſiſſimè duceret, rurſúſque pro ſeipſo ſolicitus, ad eundem locum fuga recurreret. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum eſt. mula enim mulum edidit ancipitia genitalia habentē, maris & fœminæ, ſed maris ſuperiora. Quorum prodigiorū vtrūque pro nihilo habens, ire pergebat, comitantibus eum terreſtribus copiis, nauticis extra Helleſpontum nauigantibus, ac terram legentibus, & è diuerſo atque terreſtres agentibus. nam iſti quidē veſperum verſus ad promontorium Sarpedonis nauigabant: quò quum peruenìſſent, iuſſi erant permanere: illi verò ad auroram & ſolis exortū iter faciebant per Cherſoneſum, dextrorſum habentes ſepulcrum Helles filiæ Athamantis, ſiniſtrorſum Cardiam vrbem, per mediū oppidi, cui nomen eſt Agora, *id eſt, forum*. Illinc deflectentibus ad ſinū nomine Melana, *hoc eſt, nigrū*, fluuius cui idē eſt nomē, nō ſuffecit, ſed alueū ſuū deſeruit. Hoc fluuio trāſmiſſo à quo ſinus hic cognominatur,

a Poſt quos alter ille exercitus nauéſque ſimul ad vlter.

b *Eandem vocē, videlicet δ' σύμβλητον, quam hic malè interpretantur, Cōiectura diſcutiendū, ſtatim poſt bene vertit, Facile ad coniectandum, id eſt, Cuius ſignificationem coniicere facile erat, vel, coniectura aſſequi.*

veſperum verſus contenderunt, AEnon vrbem AEolidem & lacum Stentoridem prætereuntes, dum ad Doriſcon peruẽtum eſt. Eſt autem Doriſcus Thraciæ littus pariter & campus ingens, quẽ grande flumẽ Hebrus interfluit: vbi extructus eſt is murus qui Doriſcus appellabatur, in quo Perſarum erat præſidium à Dario iam inde impoſitum quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus digerendis recenſendiſque copiis idoneus videretur, Xerxes ita ſibi faciendum putauit: Eius iuſſu nauarchi, quum eò appuliſſent, omnes naues ad littus Doriſco contiguum receperunt, vbi Sala vrbs, Samothracia & Zona ſitæ ſunt: cuius vltima Serrium nominatur, celebre promontorium, qui locus quõdam fuerat Ciconum. In hoc littus appulſa claſſe ac ſubducta, qui in ea ſubducẽda laborauerãt reſpirauere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon luſtrabat exercitum. Equidem quantum ſinguli præbuerint copiarũ, pro certo affirmare nõ poſſum: quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: conſtat autem terreſtrium copiarũ numerum fuiſſe centum ſeptuaginta myriades, *id eſt decies ſepties centena millia.* Quorum numerum hoc modo inierunt: Contraxerunt vnum in locum myriadem hominum, *quæ ſunt decem millia:* qua coarctata quammaximè poterãt, circulum extrinſecus deſcripſerunt loco circumſcripto: emiſſáque illinc myriade, ſepem circumdederũt, eatenus excitãtes vt vmbilico tenus pertingeret. Eam vbi fecere, aliam ſubinde atque aliam myriadem introduxerũt: donec omnes connumerauerunt: connumeratos autẽ, nationatim digeſſerũt. Ex quibus qui militabãt, hi erant. Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabãt pileaſ quas vocãt tiaras) impenetrabilia: circa corpus tunicas, variis ſquamis è ferro cõſertas in ſimilitudinem piſcium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, *id eſt, cetra*, pharetris ſubter pendentibus: haſtas breues, arcus grandes,

A ἦιε τοὺς ἐπ' ἠῶ, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορείδα λίμνην παρεξιόντες. ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς 257
Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας, Ἕβρος, ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδέδμητο βασιλήιον, τοῦτο δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ἐπὶ τοῦ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ὀπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἐδόκεε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ὀπτητήδεος
B ἐνδέξασθαί τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. ταῖς μὲν δὴ νέας ταῖς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, τοὺς ναυάρχους, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλόν τε προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηίκην πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταία δὲ αὐτῆς, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαζή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος τοπαλαιὸν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν καταγόντες τὰς νέας αἰέ-
C ψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρέσχον πλήθεος ἀριθμόν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ λέγεται τοῖς οὐδαμῶς ἀναγκαῖον) συμπάντων δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ ὁ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγάγοντο ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάψαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔσωθεν κύκλον. περιγρά-
D ψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, ἀμαξιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνηκούσην ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς ὃ περιοικοδομηθείη· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηριθμήσαντο. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διετάσσοντο. οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἦσαν, Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τὴσι
E κεφαλῇσι εἶχον πίλους, καλεομένους πίλους, ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας χειροδωτοὺς ποικίλους, λεπίδας σιδηρέας ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα,

οἱ στρεῖς δὲ καλεόμενοι. τοῖσι δὲ, ἐγχειρίδια A
παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραφορβάδια ἐκ
τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα
Ⓜ Ἀμήστριος, πατέρα τῆς Ξέρξεω γυναι-
κός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλή-
νων Κηφῆνες, ὑπὸ μὲν τοι σφέων αὐτέων
καὶ τῶν τοιούτων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς
ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀν-
δρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὔνομα ἐ-
θέτο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει. ἐ- B
τύγχανε γὰρ ἄπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος
γόνου, ἐπὶ τούτου δὲ τὸν ἐπωνυμίην ἔσχον.
Μῆδοι δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον ἐσηλυθότες
ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστί,
καὶ οὐ Περσική. Ⓝ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν
παρείχοντο Τιγράνεα, ἀνδρα Ἀχαιμενίδην·
ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ πάντων Ἄριοι.
ἐπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ
Ἀθηναίων ἐς τὸν Ἄριον τοῦτον, μετέβα-
λον καὶ οὗτοι τὸ οὔνομα. αὖτοὶ τε δὴ σφέων ὦν C
δὴ λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμε-
νοι, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Πέρσαι ἐσκευάδα-
το, ἀντὶ δὲ τῆς πίλου, μιτροφόροι ἦσαν.
Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Υρ-
κάνιοι δὲ, καπάπερ Πέρσαι ἐστασίαζον, ἠγε-
μόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, Ⓞ Βαβυ-
λώνιος ὕστερον τούτων ἐπίτροπον ἔστη. D
Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ μὲν τῇσι
κεφαλῇσι εἶχον χάλκεά τε κράνεα, καὶ πε-
πλεγμένα ἔθνον τινὰ βάρβαρον οὐκ εὐα-
πήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχει-
ρίδια παραπλήσια τοῖσι Αἰγυπτίοισι εἶ-
χον· τοῖσι δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα
σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ
μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ
τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν.
Χαλδαῖοι δὲ μετὰ τούτους ἦρχε δὲ σφέων
Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βακτριοι δὲ περὶ μὲν
τῇσι κεφαλῇσι ἀγρηπάτῃ τῇ Μη-
δικῇ ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλά- E
μινα ἐπιχώρια, καὶ αἰχμὰς βακτρίας·
258 Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι τοῖσι μὲν τῇσι κεφαλῇ-
σι κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον
πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνεδύκεσαν.
τόξα τε ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, τοῖσι δὲ, καὶ
ἀξίνας καὶ σαγάρις εἶχον. τούτους τε ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον.

sagittas arundineas, ad dextrum femur, pugiones è balteo suspensos. Hi ducem habebant Otanē patrem Amastris, quæ erat vxor Xerxis. Vocabantur autē quondam Persæ à Græcis Cephenes: à se verò ipsis atque ab accolis, Artæi: verùm posteaquam Perseus Dánaes & Iouis filius ad Cepheū Beli filium commeauit, & Andromedam eius filium duxit vxorem, suscepit ex ea filium quem Persem appellauit, cúmque illic reliquit: à quo (nam Cepheus carebat virili prole) cognomē sortiti sunt Persæ. Medi eodem ornatu instructi militabant. nam hæc armatura Medica est, non Persica. Habebant autem ducem Tigranem Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabatur Arii: sed vbi ad eos concessit ex Athenis Medea Colchis, immutauerunt & ipsi nomen. Ita de seipsis Medi commemorāt. Cissii in militia cætero ornatu vt Persæ sunt armati, sed pro pileis mitras ferunt. Eis dux erat [a] Anaphanes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanū, qui postea Babylonis procurator fuit. Assyrii autē qui militabant, hunc habebant ornatum: Ferreas in capitibus galeas, barbarico quodam modo consertas, [b] non facilè penetrabiles: clypeos autem, hastas, pugiones AEgyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clauas ferro inductas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. (inter quos Chaldæi sunt.) iis præerat Hotaspes Artachæi filius. Bactrii capitis ornatu in acie simillimo illi Medico muniti erāt, sed more gētis, arūdineis arcubus & hastis breuibus. Sacæ, qui Scythæ sūt, cristatas in capitibus cassides gestabāt, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc dolabras ac bipennes. Hos, quum sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant:

a Anaphes

b Non facili explicatu. *Vel, Quâ explicare difficile fuerit, vel describere.*

quòd cunctos Scythas Perſæ Sacas appellãt. Bactriis & Sacis præerat Hyſtaſpes, Darii filiꝰ & Atoſſæ Cyri filiæ. Indi veſtiti erant amictu è lignis confecto: arcus arundineos geſtabant, itémque arundineas ſagittas ferro præfixas: ita inſtructi Indi, erant ſub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubꝰ muniti erant, cæteris quemadmodũ Bactrii. Iis præerat Siſamnes Hydarnis filiꝰ. Parthi & Choraſmii & Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem in acie quam Bactrii armaturam geſtabant. quorũ Parthis & Choraſmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis & Dadicis Artyphius Artabani filius. Caſpii, ſiſyris, *quod eſt genus pennulæ*, induti, arcus gentili more arundineos geſtabant & acinaces, ducem ſui agminis habẽtes Ariomardũ, Artyphii germanũ. Sarangæ induméta geſtantes verſicoloria decori erãt, caligáſque genuum tenus oxtẽtas: arma habebant arcus lãceáſque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipſi ſiſyras ferebãt, & vernaculos arcus atque pugiones: quorũ dux erat Atrayntes Itramitis filius. Vtii & Myci & Paricanii eodem quo Pactyes modo armati erãt. ſub his ducibus: Vtii quidem & Myci, ſub Arſamane Darii filio: Paricanii verò ſub Siromitre OEbazi filio. Arabes ſuccincti erant ziras, *amiculi genus*, arcúſq; recuruos habiléſque geſtabant. AEthiopes pardorum pellibus leonúmque amicti, arcus è palmarum ſpathis factos gerebant, quatuor non minus cubitis longos: & item prælongas ex arũdine ſagittas, pro ferro præfixas eo lapide acuminato quo ſigilla ſculpũt: præterea haſtas caprææ cornu præfixas, in modum ſpiculi acuminato, & clauas præferratas. Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum corpus gypſo, dimidiatum minio illinunt. Arabum autem AEthiopúmque qui

A οἱ δὲ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Υ̓στάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν εἶχον βεβαμμένα ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους· ὀπὶ δὲ, σίδηρος ἦν. ἐσάλμυοι μὲν δὴ ἔσαν οὕτω Ἰνδοί· ἐστρατεύοντο δὲ συστρατεύομενοι Φαρναζάθρῃ τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα, κατάπερ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Υ̓δάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χορασμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο. Τυτέων δὲ ἦρχεν οἵδε. Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ, καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι ὑσισύρας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαράγγαι δὲ, εἵματα μὲν βεβαμμένα ἔχοντες, ἐς πορφυρέην· πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀναπτύσσοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ ἀκμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες ὑσισυροφόροι τε ἦσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρεῖχοντο Ἀρτεαύντεω τὸν Ἰτραμίτεω. Οὖτοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατάπερ Πάκτυες. Τυτέων δὲ ἦρχεν οἵδε· Οὖτίων μὲν καὶ Μύκων, Ἀρσαμάνης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτρης ὁ Οἰβάζου. Ἀραβίοι δὲ, ζειρὰς ὑπεζωσμένοι ἔσαν· τόξα δὲ παλίντονα εἶχον κατὰ δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἀναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοινίκων ἀπάδης πεποιημένα μακρά, τετράπηχέων οὐκ ἐλάσσω· ὀπὶ δὲ, καλαμίνους οἰστοὺς μακροὺς. ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λίθος ὀξὺς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγῖδας γλύφουσι. κατὰ δὲ, ἀκμὰς εἶχον, ὁκοίη δέ, κέρεος δορκάδος ἐπῆν ὀξύ, πεποιημένον ὅκοιον

λόγχης. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἀλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ, ὃ δ' ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τὴν

χ' Δαδίκαι.

χ' φοίνικος

χ' ἄλλο

ὑπὸ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσά- A trans AEgyptum incolunt, dux
μης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυ- erat Arſames, Darii filius & Ar-
γατρός· τὴν μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν tyſtonæ Cyri filiæ: quam Darius
Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσέῃ σφυρήλατον ἐποίη- ex vxoribus maximè adamans,
σατο· τῶν μὲν δὴ ὑπὸ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάμης. Οἱ δὲ ἀπ' ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (δίξοοι γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) τεσσεράκοντα ζεύγεσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν ζώοισι ἑτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. Οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτριχές B
εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατὰ τῶν Ἰνδῶν ἐσεσάχατο, τὰ τε τῶν ἁρμάτων ἱππέων εἶχον δασέα τῇσι κεφαλῇσι, σφέων τε ζώων καὶ ἵππων ὁμοίως ἐκ δεδαρμένα, καὶ τῇσι λοφιῇσι. καὶ αὐτὶ μὲν λόφου, ἡ λοφιὴ καὶ τέρεα· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. τοῖσι δὲ ἐς τὰς μάχας ἐσιοῦσι ἀσπίδων, ἐποιεῦντο γερέων δορᾶς. Λίβυες δὲ σκυτίνῳ μὲν σκυτί- C
νῳ ἔσθῆτι ἐχρέωντο, ἀκοντίοισι δὲ ὀπτηκυτίοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασάγγην Ἀοιζοῦ. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ὅπλα μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες χράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· τοῖσι ὑπ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ, καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδηνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλα- D
259 γόνοισι, ἐστρατεύοντο. Οἱ δὲ Σύριοι οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες. Οἱ δὲ Φρύγες (ὡς Μακεδόνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπηῖοι ἐόντες σὺν οἴκῳ Μακεδόσι· B
μεταβαίτες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὔνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ τῶν Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τουτέων δὲ ἀμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δὲ ἀλλοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ, Μήονες ἐκαλέοντο πάλαι.

τῶν σκυτίνων

σὺν οἴκῳ ἦσαν

bifariam militabant) cen-
ſebantur cum Indis, ſpecie nihil
admodum à cæteris differentes,
ſed ſono vocis duntaxat atque
capillatura. Nam AEthiopes qui
ab ortu ſolis ſunt, [b]promiſſos cri- b Rectos crines.
nes: qui ex Libya, criſpiſſimos in-
ter omnes homines habent. AE-
thiopes autem hi qui ex Aſia e-
rãt, pleraque arma quæ Indi ge-
ſtabant, pelléſque frótium equi-
narum cum auribus atque iubis,
in capitibus, vt ipſæ iubæ pro cri-
ſtis eſſent, & hirtæ aures equinæ
rigerent: in locum clypeorum
pelles gruum prætendebant. Li-
byes autem corio armati iêre, ac
iaculis præuſtis, duce Maſange
Aorizi filio. Paphlagones au-
tem capitibus gerebant compa-
ctiles caſſides, ſcuta exigua, haſtas
haud longas, præterea iacula, pu-
gionéſque, pedibus [c]caligas mo- c Calceos patrio
re gentis ad media crura ſubten- more ad media
tas. Eandem quam Paphlago- crura extentos.
nes armaturam geſtabãt Ligyes
& Matieni & Mariandyni & Sy-
ri. Iſti autem Syri à Perſis Cap-
padoces vocãtur. Paphlagonum
& Matienorum dux erat Dotus
Megaſidis filius: Mariandynorũ
& Libyum & Syrorum, Gobryas
Darii filius & Artyſtonæ. Phry-
ges autem proximam Paphlago
nicæ armaturam gerũt, paulùm
differentes: qui (vt Macedones
aiunt) tamdiu vocati ſunt Bry-
ges quamdiu EVropæi fuerunt,
Macedonum accolæ: tranſgreſ-
ſi autem in Aſiam, vnà cum loco
nomen immutauere in Phry-
ges. Armenii Phrygum cultu
armati erant, vtique illorum co-
loni. His vtriſque præerat Arto-
chmes, qui Darii filiam in ma-
trimonio habebat. Lydi pro-
ximè ad Græcorum armaturam
accedebãt, olim Meones vocati:

priſtinóque nomine ſublato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperũt. Myſi ſuper capita gẽtiles galeas ferebãt, ſcutula quoque ac præuſta iacula. Sũt autem Lydorũ coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horũ vtriſque præerat Artaphernis filius, qui collega Datis apud Marathonem conflixit. Thraces è pelle vulpina caſſides geſtabãt, tunicis induti, & inſuper circũdati variis ſagulis, pedibus ac tibiis indutis caliga è pellibus hinnulorum: ferẽtes præterea iacula & peltas & pugiunculos. Iſti trãſgreſſi in Aſiam, vocati ſunt Bithyni, priꝰ appellati (vt ipſi aiũt) Strymonii, quòd Strymonẽ accolerent: à ſuiſque ſedibus exacti à Teucris & Myſis. Thracibus autem qui Aſiam incolunt præerat Bagaſaces Artabani filius, geſtantibus breuia [a] è corio ſcuta, & bina ſingulis [b] veruta ad lupos conficiendos apta, in capitibus æreas caſſides, & ſuper caſſides ex ære factas aures bouis & cornua, impoſitis etiam criſtis. crura autem panno Phœniceo erant induta. Martis oraculum apud hos viros eſt. Cabelees Meones (qui Laſinii vocantur) eundem cultum geſtabant quẽ Cilices: quem ego, dum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem lanceolas gerebãt, & veſtes fibulis ſubſtrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum autem omnium præfectus erat Badres Hyſtanis filius. Moſchi ligneas circa capita caſſides gerebant, ſcutáque ac haſtilia breuia, ſed longa in haſtilibus ſpicula. Eodem quo Moſchi ornatu militabant Tibareni, & Macrones, & Moſynœci, quos hi regebant: Moſchos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri: Macrones & Moſynœcos Artayctes, Choraſmis filius, qui Seſti in Helleſponto præſes erat.

a E crudo bouis tergore. *Et paulo poſt Vertit eãdem vocem.*

b Venabula Lycii operis.

c Mares in capitibus quidem galeas more patrio rextiles geſtabãt, *Vel nexiles*, clypeos autem paruos pelliceos, & iacula Colchi in capitib. lign.

Α ὅτι δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος ἔχουσι τὸ ἐπώνυμον, μεταβαλόντες τὸ οὔνομα. Μυσοὶ δέ, ὅτι μιν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ὁπλοῖα, ἀσπίδας δὲ μικράς. ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ὁπλοφύτοισι. οὗτοι δὲ εἰσὶ Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Ὀλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Ὀλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρῃίκες δέ, ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες,

Β ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα, χιτῶνας· ὅτι δὲ, ζεύγεα περιβεβλημένοι ποικίλα. περὶ δὲ τοῖς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρηΐων. ἔφερον δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδια μικρά. οὗτοι δὲ Ἀφαβαίτες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ὅτι Στρυμόνι. ἐξαναστῆναι δὲ φασι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρῃίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε

C Βαγασάκης ὁ Ἀρταβαίου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας εἶχον μικράς, καὶ περσόλους δύο Λυκοεργέας ἕκαστος εἶχε· ὅτι δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· περὶ δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα περιῆν βοὸς χάλκεα. ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μηόνες, Λασόνιοι δὲ καλεόμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν

D περ Μηόνιες

περὶ τῶν Κιλίκων τάξιν διέξιω, δηλώσω, τότε σημανέω. Μιλυάδες δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα περιπορπέατο. εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετρίως λύκια. περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτεων πρώτων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑσσάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς. λόγχαι δὲ ἔπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ

Ε Μοσσυνοίκοισι, κατὰ τωὐτὰ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ σὺν ἑπτακοσίοις ἄρχοντας οἵδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Παρμύος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσσυνοίκους, Ἀρταύκτης ὁ Χεραάσμιος, ὃς Σηστοῦ τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπεστήκεε. Μάρες δ' ὅτι μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ὁπλοῖα πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ

μητίνας μικράς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ ταὐτὰ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας μικράς, ἀίχμας τε βραχέας. ἔφερε δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φερενδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπιρες, κατὰ ταὐτὰ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατεύοντο. Τούτεων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε.

Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀναστάτους καλεομένους κατοικίζει βασιλεύς, ἀγχοτάτω τῆς Μηδικῆς εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. Τούτεων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου. ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων, δευτέρῳ ἔτεϊ Τούτεων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα μὲν τὰ κατ' ἤπειρον στρατεύματά τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸν πεζόν· τούτου δὲ τοῦ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται, καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες, οὗτοι ἔσαν· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀπεδέξαντο· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημαντῆρες. ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέαται, ἄρχοντες. ἐστρατήγεον δὲ τούτεων τε καὶ τοῦ συμπάντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τεισταταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμῃ χρεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδόμενις ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεοῦ παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀριαίου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ συμπάντος πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτεων Πέρσεων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι ὑπὸ Περσέων οὗτοι ὑπὸ τοῦδε· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμόν, ἢ θανάτῳ ἢ βιηθείς, ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀναίρητο· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμᾷ οὔτε πλοῦτος μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο ἀπὸ πάντων Περσέων, καὶ αὐτοὶ ἀρηιοι ἔσαν. σκηνὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται· χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐς τὴν στρατιὴν ἐπεφόρεον. ἀρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν αἷς, παλλακάς καὶ θεραπήιην πολλὴν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

A do bouis tergore, atque lãceolas: præterea machæras. Præerat autem Maribus & Colchis Pherẽdates Theaſpis filius. Alarodii & Saſpires eodem quo Colchi ornatu militabãt, duce Maſiſtio Sirometris filio. Inſulanæ gentes, quę rubro è mari ſequutæ ſũt ex iis inſulis ad quas tranſportare rex ſolet quos è ſuis locis ſummouet, gerebãt proxima Medis & veſtimenta & arma: quibus præerat Mardontes Bagæi filius, qui apud Mycalem dux ſecũdo
B pòſt anno in pugna oppetiit. Hæ erant nationes quæ per continẽtem ibant, ex quibus conſtabat pedeſter exercitus: quibus ii præerant qui commemorati ſunt, quique ordinarant milites connumerauerántque, & chiliarchas, *id eſt, tribunos qui mille*, & myriarchas, *id eſt, qui decem millibus præſunt*, delegerant. nã myriarchæ cẽturiones decanósque creauerant. Erant & alii agminũ & gentiũ prætores: verùm ii qui
C nominati ſunt, erant duces. Horũ tamen & totius exercitus imperatores erant, Mardonius Gobryæ filius, & Tirintatæchmes filius Artabani, qui diſſuaſerat bellum Græciæ inferendum, & Smerdones Otanis filius, ambo hi fratrum Darii filii, Xerxis patrueles: & Maſiſtes Dario & Atoſſa genitus, & Gergis Ariazi & Megabyzus Zopyri filius. Hi erant imperatores omnium pedeſtriũ copiarũ, præter illa delecta Perſarum decẽ millia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis filius:
D qui vocabantur immortales, ob hoc, quòd ſiquis eorum aut nece aut morbo numerũ imminueret, alius ſufficiebatur: nec vnquã plures erant pauciorésve decem millibus, præcipuo inter omnes cultu decori, & iidem præſtantiſſimi omnium, vt dictum eſt: & præterea immenſo auro conſpicui, ducentes vnà carrucas cum pallacis ac familia permulta eáque bellè ornata: necnon camelos ac iumẽta, præter cæteros mi-
E lites, quæ commeatũ portabant.

Τεισταταίχμης

Ζερδομένης

βιηθείς,

260

Equitant autem hæ nationes: sed non omnes habebant equos, verùm hæ solæ: Persæ, qui eadē erāt qua peditatus armatura ornati, nisi quòd quidam gestabāt in capitibus opera exære ferróque ductilia. Sūt autem quidam Nomades homines, qui Sagartii appellātur, & gente & voce Persæ, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitū, armaturam neque aheneam neque ferream assueti ferre, præter pugiones, vtentes reste è viminibus conserta, qua freti in prælium eunt. Est autem prælium eorum virorum huiusmodi: Cum hoste congredientes iniiciūt eas restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi illaqueati conficiuntur. Talis horū pugna est, iidémque inter Persas censentur. Medi eādem equites quam pedites armaturam gerunt: & item Ciffii. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. cæterùm equos desultorios agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspii. Libyes & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erāt agitatores. Caspii quoque & Paricani itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu agitabant camelos nihilo inferiores equis pernicitate. Hæ solæ gentes erant equestres. Fuitque numerus equitū, octo myriades, *id est, octoginta millia*, præter camelos & currus. Et alii quidem equites in ordinem redacti erant: Arabes autē in vltimo locati, ob id postremi ne equitatus consterneretur, equis camelos non tolerantibus. Equitatus autem præfecti erant, Harmamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quū Sardibus proficiscerētur, in calamitatē incidit insciēs.

A ἱππεύᾳ δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα πρεῖχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τῷ αὐτῷ ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ὅτι τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξελλαμφθα ποιήματα. εἰσὶ δὲ τινες νομάδες αὐθεφπαι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἱ πρεῖχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμέναισι ἐξ ἱμάντων, τῇσι πίστεϊνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τουτέων τῶν ἀνδρῶν, ἥδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἔπειτα περιβρόχους ἐχούσας· ὅτευ δ' ἂν τύχῃ, τοῦτο ἵππου, τοῦτό τε ἀνθεφπου, ἐπ' ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ἐν ἀρχῇσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τουτέων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τὸν Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴν μὲν ἐστρατώτο τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἵππων δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ἕπετο δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἦ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ καταπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἅλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἅρματα. ὡς δ' αὖτως Κάσπιοι καὶ Παριανοὶ ὡσαύτως ἐστρατώτο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀραβίοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ κάμηλοις, ταχυτῆτι οὐ λειπομένας ἵππων. ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἱππεύᾳ. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πλὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων καμήλων καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα. Ἀραβίοι δὲ, ἔσχατοι ἐτετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὐκ ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο ὁ ἱππικός· ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος σφίσι συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέατο ἐκ Σαρδίων, ὅτι συμφορὴ ἐνέπεσε αἰεχθίστη.

ἐλαύνοντι

ἐλαύνοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τῷ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος οὐ προϊδὼν ἐφοβήθη τε, καὶ ζὰς ὀρθὸς ἀπεσείσατο τὸν Φαρνούχεα. πεσὼν δὲ, αἷμά τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷπερ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, σὺν τοῖσι γοῦνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

261

Τῶν δὲ τεσσέρων ἀριθμὸς μὲν ἐγίνετο ἑπτὰ καὶ δεκόσιαι καὶ χίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτάς οἵδε· Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τεσσεκοσίας· ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀλεξητὰ περιποιηθείας βαθὺν τὸν Ἑλληνικόν· σὺν δὲ θυρηκτὰς δὲ θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκοντία. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ διαβάντες τῆς Συρίης οἰκέουσι τὸ παρὰ θάλασσαν· τῆς δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χαλκοῦτά· ἀσπίδας δὲ κοίλας, ζὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα, καὶ τύχεις μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε· ζὰς μὲν κεφαλὰς εἰλίσσατο μίτρῃσι ⓐ βασιλῆες αὐτέων, ⓑ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δ' ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες. τουτέων δ' ἔσαν δὲ ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνός, καὶ Ἀθηναίων ⓐ δὲ, ἀπ' Ἀρκαδίης. οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας· οὗτοι δὲ αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήιά τε εἶχον ὑπ' ἀσπίδων, ὠμοβοίνης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινεοὺς ἐνδεδυκότες. δύο δ' ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα· οὗτοι μὲν ὁ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὸ ἐπώνυμον.

A equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improuiso deterritus atque erectum sese attollēs, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguine euomuit, nactúsque est morbum qui in phthisin, *id est, tabem*, euasit. Equo autē, à casu statim domini, fecerunt famuli vt ille iusserat: Abducto nanque in eum locum vbi dominum strauerat, crura cum genibus absciderunt. Itaque Pharnuches ita à præfectura summotus est.

B Porro triremes inito numero fuere mille ducentæ & [a] octo: quas hi præbuere: Phœnices, cū Syris qui Palæstinam incolunt, trecentas: hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis vmbone carētibus, cúmque iaculis. Hi Phœnices (vt ipsi memorāt) quondā mare rubrū accolebāt: C illinc trāsgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid AEgypto tenus est, Palæstina vocitatur. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, conuexa autem scuta magnis vmbonibus prædita, ac grādia pila nautica, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modū isti armati erant. Cyprii autem centum quinquaginta naues præbebāt, hoc mo- D do armati: Reges eorum mitris redimiti erāt: reliqui tunicas gestabant, cætera vt Græci. Quorū gentes sunt partim à Salamine & Athenienſibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab AEthiopia oriundi, vt ipsi Cyprii aiunt. Cilices, cētum naues. hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bouis corio factas, laneis vestibus induti: bina singuli iacula gestantes, E & ensem machæræ AEgyptiacæ persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Phœnice Agenoris filio illud nomen acceperunt.

a Septem:

Pamphylii, triginta naues, Græcanicis armis ornati, qui ab illis originem ducunt qui cum Amphilocho & Calchante è Troia diſiecti fuerant. Lycii præbuerunt naues quinquaginta, thoracibus ocreiſque armati: arcubus quoque è corno factis, & arundineis ſagittis ſine pennis, atque iaculis: gerentes ex humeris ſuſpenſas caprarum pelles, & in capitibus pilea pennis coronata, quinetiam pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, ſed à Lyco viro Athenienſi Pandionis filio, Lycii fuerunt cognominati. Dores qui ſunt ex Aſia, naues triginta. hi Græca gerebant arma, vti è Peloponneſo propagati. Cares, ſeptuaginta naues, cætera Græco more ornati, ſed & falces & pugiones gerebãt. [a] quos prius appellatos fuiſſe Hœtines, in ſuperioribus libris dictum eſt. Iones, centũ naues, armati Græco ritu: qui quandiu in Peloponeſo regione quæ vocatur Achaia incoluerunt, & ante aduentũ Danai & Xuthii in Peloponneſum, (vt Græci aiunt) vocabantur Pelaſgi AEgialees, *id eſt, littorales*, ſed ab Ione Xuthi filio, Iones ſunt appellati. Inſulani, naues decem & ſeptem, armati vt Græci: & ipſi Pelaſgica gens, ſed mox Ionica, ob eandem cauſam ob quam & duodecim oppida ſunt Ionica ab Athenienſibus appellata. AEoles, ſexaginta naues, ritu Græco armati, & olim Pelaſgi (vt apud Græcos fertur) vocati. Helleſpontii, centũ naues, præter Abydenos: quibus mandatum erat ab rege vt circa locum manerent ad pontes cuſtodiendos. Cæteri è Ponto erant, Græco more armati, Ionum ac Dorum coloni. In omnibus autem nauibus epibatæ erant Perſæ & Medi & Sacæ, quarum velociſſimas præbuere Phœnices, & inter Phœnices optimas Sidonii. Harum ſingulis, & itẽ pedeſtribus eorũ copiis

a Hi autem quo prius nomine vocati fuerint, in ſuperioribus. *Hic autem ridiculè fecit populos ex vocabulo oĩnες, vt ſuprà, pag. 171 ex nomine ὄνων populos Heſſones fecerat.*

A Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι· ⓐ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι, εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀγρωστεδαλθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα χαραδρέινα, καὶ οἰστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια· ἦν δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρούμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτε-

B ροῖσι περιεστεφανωμένους. ἐγχειρίδιά δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες. ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὸ ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ ⓐ ἐκ τῆς Ἀσίης, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἐκ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσαλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα

C καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ, οἵ τινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι προτέροισι τῶν λόγων εἴρηται. Γῶνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Γῶνες δὲ, ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαΐην, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, (ὡς Ἕλληνες λέγουσι) ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ὕστερον δὲ Γῶνος τοῦ Ξούθου, Γῶνες. νησιῶται δὲ, ἐπτακαί-

D δεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ ⓐ αὐτὸν λόγον. καὶ αἱ δυώδεκα πόλιες Γῶνες ⓐ ἀπ' Ἀθηναίων. Αἰολέες δὲ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέος κατὰ χώρην μένουσι,

E φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) ⓐ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἦσαν ὡς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ, Γώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. ἐπεβάτευον δὲ ἐν πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τουτέων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικας, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς ⓐ πεζὸν τεταγμένοισι αὐτίων 262

ἐπῆσαν ἐκείνοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ, (οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέργομαι ἐς ἰσοείης λόγον) οὐ διαμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἀπάξιοι ἔσαν οἱ ἡγεμόνες, ἔν τ' ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἵποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοὶ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατιῶται δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες οἱ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτέων ἦσαν Πέρσαι, εἰρέαταί μοι. τῷ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τεσσερακοντέρεοι δὲ, καὶ πεντηκοντέρεοι, καὶ κέρκουρες, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συνελθόντα ἐς τὠυτὸ, ἐφάνη τρισχίλια. τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς, οἵδε ἦσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀλλήσου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώνου, καὶ Ἀριδίης Νέρβαλος Ἀρβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκης Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόρτος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμώναξ ὁ Τιμαγόρεω· τῶν δὲ Καρῶν, Ἱστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πύγρης ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ διαμέμνημαι ταξιάρχων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θωῦμα ποιεῦμαι, ὅτι τιμὴ Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἥτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τιμὴ τυραννίδα, καὶ παῖδος ὑπ' ἔτεος νεωτέου, ἐόντος λήμματός τε καὶ ἀνδρηίης ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν δὴ ἐὼ αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἐὼ Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ, τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρόθεν δὲ, Κρῆσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων, καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη

ἐγὼ, ξέρξεω

Μέρβαλος

Γόρτος

Τυελδώμου

præfecti erant vernaculi duces: quorum ego (quia ratio hiſtoriæ non exigit neceſſariò) non faciam mētionem. Neque enim ſingularum nationum duces digni memoria fuere, quarū quot vrbes, tot duces extitere: ſed nō vt ductores, verùm vt ſerui (quēadmodum alii qui ducebantur in militiam) venere: quoniam duces penes quos ſumma imperii erat, vt ſingularum gētium principes, quinam eorum Perſæ fuerint, à me commemoratum eſt. Nauticis autem hi copiis præfuere: Ariabignes Darii, & Prexaſpes Aſpathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem claſſi & Cariæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: AEgyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex vtroque parente germanus: reliquæ autem claſſi reliqui duo. Porro biremes, lembos quinquaginta aut triginta remorum, & actuaria nauigia, & alia minuta, cum hippagogis, *quæ equos vehunt*, contracta cōſtat ad trium millium peruenisſe. Eorum autem qui in claſſe erant, ſecūdum duces, illuſtriſſimi fuere, Sidonius Tetramneſtus Alleſi filius, & Tyrius Mapen Sironi, & Aridius Nerbalus Arbali, & Cilix Syennesis Oromedōtis, & Lycius Cyberniſcus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Cherſis, & Timonax Timagoræ filius. Carum verò Hiſtiæus Tymnis, & Pygres Seldomi, & Damaſithymus Cādaulis filius. Aliorum nūc præfectorum mentionem facere ſuperſedeo, tanquam non neceſſe habēs. Verùm Artemiſiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionē aduerſus Græciam ſequutæ: quæ defuncto viro, ac pupilli filii tyrannidē obtinens, nulla adacta neceſſitate, ſed præſtantia animi atque virilitate in militiam cōceſſit. Nomē ei erat Artemiſiæ, Lygdamis filiæ, paternū genus ex Halicarnaſſo, maternū è Creta. Imperās hæc Halicarnaſſeis, & Cois, & Niſyriis, & Calydniis, quīque cū nauib⁹ venit omni copia inſtructis.

atque poſt Sidonias hæ naues fue rũt illuſtriſſimæ. Eadẽ apud regẽ optimas inter omnes ſocios ſententias dixit. Quas ciuitates recenſui ſub illius imperio fuiſſe, earum vniuerſam gẽtem annuo Doricam eſſe, Halicarnaſſeorum quidem Trœzeniam, cæterorũ autem Epidauriam. Hactenus de nautico exercitu.

Xerxes, inito copiarum numero, militibus inſtructis, concupiuit illos luſtrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inſcenſo curru ſingulas nationes luſtrans, quænã eſſent percontabatur: quarum profeſſionem ſcribæ excipiebant, donec ad extremos equitum peditúmque peruentum eſt. Hoc perfecto, & nauibus in mare deductis, Xerxes è curru in nauim Sidoniam tranſcendit: reſidénſque ſub aureo tabernaculo, præteruehénſque nauium proras, ſciſcitabatur de ſingulis itidem vt de terreſtri exercitu fecerat, deſcribíque iubebat. Enimuero nauarchi productas à littore quatuor ferè iugerum ſpatio naues ſtabilierant, cõuerſis à terra proris, & in vnam frontem digeſtis, epibatis quoque, *id eſt, propugnatoribus*, tanquam ad bellum armatis: quos Xerxes inter proras & littus nauigans conſpicabatur. Vbi autem & claſſem luſtrauit, egreſſus naui accerſit Demaratũ Ariſtonis filium, comitem huius aduerſus Græciam expeditionis, eíque accerſito ita inquit, Demarate, iuuat nunc me quæ cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima ciuitate, vt audio, tam ex te quàm ex aliis Græcis [a] qui me alloquẽdi gratia adeunt. nũc igitur hoc mihi expone, nũquid Græci ſuſtinebunt manus contra me leuare. nam (vt ego opinor) ne omnes quidem Græci ac cæteri mortales qui [b] ad heſperum incolunt, ſi congregarentur, pares eſſent noſtris armis, nec me inuadentem expectarent: quũ non ſint inter ſe concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis interrogauit. Demaratus autem excipiens,

a Qui me alloquũtur. *Vel, Quibuſcum mihi ſermo eſt.*

b Ad occidentem

A καὶ σὺν ἀπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας πρείχετο. πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀείσας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτίκα, ὃ ἔθνος ἀποφαίνω πρῶτον ἐὸν Δωϊκήν. Ἁλικαρνησσέας μέν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρείους. ἐς μέν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται. τὰς εὐδοξοτάτας

Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠρίθμησέ τε, καὶ διεπάσησε τὰς συνεπάλθη

B ἦλθε ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτὸς σφέας διεξελάσας θηήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ὅτι ἕκαστος ἔθνος ἦν ἔκαστον, ἐπιστάμενος. καὶ ἀπεγράφοντο γραμματιστάς· ἕως ἐξ ἑκάτων ἐς ἑκατὰ ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τὸ πεζόν. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεπόητο, τῶν νεῶν καταλωθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐν ταύτῃ ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῆς χρυσέης· καὶ παρέπλεε τοὺς πρώρεας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἕκαστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζόν, καὶ ἀπογραφόμενος. ταύτας δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τῆς αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχευον ταύτας πρώρας ἐς γῆν, πρέψαντες πρώτους μετεμπλόους, καὶ ἐξοπλίσαντες ἐν ὅπλοισι ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δή, ἐντὸς τῶν πρώρεων πλέων ἐθηεῖτο καὶ τὴν αἰγιαλοῦ. ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεός, μετεπέμψατο Δημάρητον Ἀρίστωνος συστρατευσόμενον αὐτῷ ὅτι τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δή μιν εἴρετο τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ὀρθῶς ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἶ Ἕλλην τε, καὶ (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων) πόλιος οὐτ' ἐλαχίστης, οὔτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑποστήσονται χεῖρας ἐμοὶ ἀντιφερόμενοι. οὐ γάρ, ὡς δοκέω ἐγώ, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες ἄνθρωποι συλλεχθείησαν, ἱκανοί εἰσι ἐμὲ ὅτιοὖν ὑπομεῖναι, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. ἐθέλω μὲν τοι καὶ τοῦτο ἀπὸ σεῦ, οἷόν τι λέγεις περὶ αὐτέων, πυθέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἔφη,

263

» Ὦ βασιλεῦ, κότερα ἀληθείῃ χρήσομαι A Vtra, inquit, apud te rex vtar? veritaténe an iucunditate? Ille vt veritate vteretur iubere. neque enim sibi ob id eum minus iucundum fore quàm antea fuisset. Hoc vbi Demaratus audiuit, Quoniam, inquit, me iubes, rex, omnino veritatem proloqui,[a] ea dicam quæ nemo nisi mentiens apud te postea carpet. Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia acciuit & à seuera disciplina, quam vsurpans Græcia, & paupertatem [b] tuetur & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui Dorica illa loca vel circa incolunt: sed non de cunctis eis verba faciam, verùm de Lacedæmoniis solis. Iã primùm nego fieri posse vt tuam orationem admittant, afferentẽ Græciæ seruitutẽ: deinde *annuo* venturos tibi obuiam ad pugnandũ, etiamsi cæteri Græci omnes sentiant tecum. Neque verò de numero eorũ quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. nam si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur: & itẽ siue pauciores siue plures. Hæc quum audisset Xerxes, sublato cachinno inquit, Demarate, quódnam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedũ, dic mihi, nónne teipsum ais istorum virorum fuisse regẽ? visne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quòd si vestri populares omnes D tales sũt quales tu prædicas, profectò secundum vestra instituta debes tu, qui illorum es rex, duplum præstare quàm singuli eorum: qui si denis è meo exercitu pares sint, iure abs te posco vt viginti sis par: ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac [c] tanta statura qualis quantúsque tu, ac cæteri Græci qui in colloquium meũ venerunt, videte ne, quum tanopere gloriamini, frustra id insolentérque faciatis. nam age intelligam quocunque argumento, vnde fieri queat vt mille aut decẽ millia atque quinquaginta millia hominum, qui præsertim omnes liberi, nec vnius imperio subiecti, tãto exercitui obsisterét:

» ἀληθείῃ Ἀφχρήσασθαι πρώτους με κε- ἀληθείῃ χρήσομαι
» λεύεις, ταῦτα λέξοντα τὰ μὴ ψευδόμενος
» ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται, τῇ Ἑλλά-
» δι πενίη μὲν αἰεί κοτε συνέτροφος ἔστι· ἀρε-
» τὴ δὲ ἔπακτος ἔστι, ἀπό τε σοφίης καὶ τερ-
» πνοσμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ Ἀφχρεω- B
» μένῃ ἡ Ἑλλὰς, τήν τε πενίην ἀπαμύνε-
» ται, καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μὲν νυν
» πρώτους Ἕλληνας τοὺς περὶ κείνους τοὺς Δω-
» ρικοὺς χώρους οἰκημένους. ἔρχομαι δὲ λέ-
» ξων οὐ περὶ πάντων τούτων τοὺς λόγους, ἀλ-
» λὰ περὶ Λακεδαιμονίων μούνων· πρῶτα
» μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως κοτὲ σοὶ δέξονται λό-
» γους δουλοσύνην φέρειν τῇ Ἑλλάδι· αὖ-
» τις δὲ, ὡς ἀντιώσονταί τοι ἐς μάχην, καὶ
» ἢν ἅ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φέρ- C
» νέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς
» ἐόντες ταῦτα ποιέειν οἷοί τε εἰσι. ἢν τε γὰρ
» τύχωσι ἑξακισχίλιοι χίλιοι, οὗτοι μαχέ-
» σονταί τοι, ἢν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἢν τε
» καὶ πλέονες. ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γε-
» λάσας εἶπε, Δημάρητε, οἷ ἐφθέγξαο ἔπος,
» ἄνδρας χιλίους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσα-
» σθαι; ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φὴς τουτέων τῶν αὖ-
» τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν ἐ- ἐπὶ δεκαπλησίοις
» κατὸν γελήσας αὐτίκα μάλα τοὺς ἄνδρας δέ-
» κα μαχέσασθαι, καί τοι εἰ σὸ πολιτικὸν D
» ὑμῖν πᾶν ἔστι τοιοῦτον οἷ σὺ διαιρέῃς, σέ γε
» τῶν κείνων βασιλῆα πρέπει τοὺς τὰ πλη-
» σιαίτατα αὖτις πάσασθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμε-
» τέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς
» στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ γε δίκη
» μοι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρ- ἐπὶ τριακοσίοις λεγό-
» θοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ σὸς ὁ περὶ σεῦ εἰρημένος. εἰ μένοις.
» δὲ τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ μεγάθεα τοσοῦτοι ὁ-
» σοι σύ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων E
» ἐς λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην
» κόμπος ὁ λόγος ἔσται ὁ εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ
» φέρε ἴδω πρωτὶ ὦ εἰκότι χῶς δυνατὸν χί-
» λιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ ἓξ πεντακισμύριοι, ἐόν-
» τες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, ἓξ μὴ ὑπ'
» ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε ἀντιστῆναι·

a Ea dicentẽ ob quæ nemo à te postea mendacii conuincetur. *Vel, arguetur. Relinquitur autem pẽdens sententia, vt subaudiatur, Ita res se habet, Vel, Audi.*

b Propulsat

c Tantilla

quum ſimus nos plures quàm milleni ad ſingulos eorũ, ſi fuerint quinque millia. [a] Nam ſub vno (quemadmodum apud nos fit) imperatore milites, illius metu, etiam contra ſuam ipſorum naturã meliores efficiuntur, adactíque verberibus, vel pauciores aduerſus plures eunt: iidem remiſſo libero ſibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Perſis, ægrè cum eis ſolis certaturos. quinimo iſtud apud nos ſolos eſt quod ais: verùm non ita multum, ſed rarum. ſunt enim è Perſis meis [b] ſatellitib⁹ qui velint cum ternis Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus multa blateras. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex ab initio me vera dicentem, non iucundum tibi futurum: ſed quia tu dicere me veriſſima coegiſti, dixi quæ erant è dignitate Spartanorum. Quanquam ipſe optimè intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & dignatione paterna exutum, extorrẽ profugúmque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donauit. Quare non eſt credibile virum prudentem reſpuere beneuolentiam exploratam, ſed maximè obſeruare. Ego autem neque cum decem promittam me poſſe dimicare, neque cum duobus: ac ne ſingulari quidem certamine volens certauerim. At ſi neceſſe fuerit, aut vehemens diſcrimen inſtiterit, libentiſſimè cũ vno quolibet iſtorum hominum dimicarem, qui ſe ſingulos aiunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum ſingulis, non ſunt illi quidem cæteris deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum ſunt excellentiſſimi. nam licet ſint liberi, non tamen ſunt vſquequaque liberi: quippe quibus præeſt domina lex, quam multo magis metuunt quàm tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem ſemper, vetans ſemper eos ex acie fugere quantamuis hominum multitudinem: ſed iubens vt ordinẽ non deſerentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquẽs, ſi tibi blaterare videor,

a Nam ſi more noſtro vni parerent, illius metu ſtrenui magis quàm pro ſua natura reddi poſſent, & verberibus adacti adorirentur plures quàm ipſi eſſent: at nũc quum ſolutè & liberè viuant, horum certè neutrum fecerint.

b Haſtatis, *& ipſe antea eſt interpretatus.*

A ἐπεί τε πλῶνες ἐσμὲν ἕνα ἕκαστον ἡμέων, ἢ χίλιοι, ἐόντων πέντε χιλιάδων. οὗτοι μὲν γὰρ ἑνὸς ἀρχόμενοι καὶ τοῦ νόμου τὸν ἡμέτερον, δείματος αἰδοίου τοσούτου καὶ τοιούτου ἐόντος, ἀμείνονες ἐκ τῆς ἑωυτῶν φύσιος γίνονται· καὶ ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλῶνας ἐλάσσονες ἐόντες· ἀφειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ αὐτὰ ποιέουσι τούτων σοφώτερα. δοκέω δὲ ἐγώ γε καὶ αἰσωθέντας πλήθεϊ, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι. ἀλλὰ πρὸς ἡ-
B μῶν μὲν μούνοισι τοῦτο ὀρθῶς σὺ λέγεις. ἔστι γὰρ πολλὸν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περσέων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἳ ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι. σὺ ἐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυαρέεις. τοιάδε τοίνυν Δημάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμην ὅτι ἀληθείῃ χρεώμενος, ὑ-
φίλεά τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καίτοι ὡς ἐγὼ τυγ-
C χάνω τὰ νεῦ τάδε ἐστοργὰς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστεαι· οἵ με τιμίῃ τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρῴα, ἀπολίν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑπεδέξατό μιν, βίον τέ μοι καὶ οἶκον ἔδοσαν. οὐκῶν εἰκὸς ἐστὶ ἄνδρα τὸν σώφρονα βουλεύειν φαινομένῳ ἀνοήτῳ διωθέεσθαι, ἀλλὰ τέρπειν μάλιστα. ἐγὼ γὰρ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι ἑκὼν γε εἶναι, οὐδ' αὖ μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη, ἢ μέ-
D γας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγών, μαχοίμην ἂν πρώτων ἥδιστα ἑνὶ τουτέων τῶν ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκαστος φασὶ τριῶν ἄξιος εἶναι. ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, καθ' ἕνα μαχόμενοι, οὐδαμῶν εἰσὶ κακίονες ἀνδρῶν· ἀλκὴν δέ, ἐόντες ἐλεύθεροι ἀνδρῶν ἀπάντων. ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύθεροί εἰσι. ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος, τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ, σέ. ποιεῦσι δῆ-
γῶν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώγει δὲ τωὐτὸ
E αἰεί, οὐκ ἐῶν φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνδρῶν ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, νικᾶν τε καὶ ἀπόλλυσθαι. σὺ δὲ, εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυρέειν,

264

» ἄλλα σιγᾷν ἐθέλω τὸ λοιπόν. νεῦ δὲ ἀναγ- A
» καδεὶς ἔλεξα. ἡμοῖτο μὴτοι καὶ πὰ νόον τοι
» βασιλεῦ. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρ-
ξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο, & οὐκ ἐποι-
ήσατο ὀργὴν τοδεμίλιν, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν
ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν
Ξέρξης, καὶ ὑπάρχειν ἐν τῷ Δοείσκῳ τούτῳ
καταστήσας Μασκάμην ⓜ Μεγαδόστεω,
τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου ταχθέντα καταπαύ-
σας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρηίκης
ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καταλιπὼν δὴ αὐτοῦ τοι- B
οῦνδε Μασκάμην ἡμόρμιον, ᾧ μοιρίῳ Ξέρ-
τοῖσι δείσῳ ξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς Ἀριστεύοντι πολ-
λῶν ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρ-
χους· πέμπεσκε δὲ αἰεὶ πολλῷ ἔτος. ὡς δὲ καὶ
Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι
ὁκ ἡμοίοισι. κατέσασαν γὰρ ἔτι πρότερον τού-
της τῆς ἐλάσιος ὑπάρχοι ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ
τῶν Ἑλλησπόντιον πολιητέων. ὅτοι ὦν πολῖται,
οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν
τοῦ ἐν Δοείσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον τού- C
της τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν. ⓜ δὲ ἐν
Δοείσκῳ Μασκάμιλλον οὐδαμοί κω ἐδυνή-
θησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ
τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται πᾶσι τοῦ βα-
σιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. τῶν δὲ ἀπαρε-
θέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς
Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ
Βόγλην μοῦνον τὸν Ἡιόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων
οὐκ ἐπαύετο, καὶ οἱ τιμὰς ἀπιεύσας ἐν
Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ D
ἄξιος ἀίνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς, ὅτε
ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμω-
νος τοῦ Μιλτιάδεω, πρέον αὐτῷ ὑποσσοῦν-
δον ἐξελθεῖν καὶ νοεῦσαν ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ
ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξῃ τοῦσδε ἀπολιπὼν βασιλέϊ,
ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δ' οὐ-
δὲν ἔτι φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, σωρεύσας
πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν
γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς, καὶ τοὺς οἰκέτας.
καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦ- E
τα, ⓜ χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ
τὸν ἄργυρον ἐσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν
Στρυμόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἑωυτὸν ἐσέ-
βαλε ἐς τὸ πῦρ. ὅτῳ μὲν δὴ τρόπῳ δικαίως αἰνέε-
ται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων.

volo posthac in cæteris silétium agere. Hactenus loquutus sum coactus: tibi verò ex sententia cótingat, rex. Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominē remisit. Post Demarati colloquiū, vbi Doriſco præfecit prætorem Masćamem Megadostis filium, amoto eo quem Darius præfecerat, ire cum exercitu aduersus Græciam pergit. Huic Masćami, quem illic reliquit Xerxes, vni tanquam omnium prætorum præstantissimo quos aut ipse aut Darius constituisset, dona quotannis misit: & item eius posteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionē in Thracia & vbique in Hellespóto prætores fuerāt, qui omnes post eandem expeditionē à Græcis eiecti sūt & è Thracia & ex Hellesponto, præterquam è Doriſco. [a] vnde Masćamem Græci, permulta conati, tamen eiicere nequierūt. ob id huic ab eo qui in Persis regnat, semper dona mittuntur. Eorum verò qui à Græcis expulsi sunt, neminem rex Xerxes virum egregium esse dixit, præter vnum Bogem ex Eione, quem laudare non desinebat, eiúsque qui superfuere liberos maximo inter Persas honore prosequebatur. Siquidē magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Atheniēsibus & Cimone Miltiadis filio obsideretur, licerétque ei accepta fide egredi & in Asiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu superfuisse videretur, sed ad extremum vsque perstitit: atque vbi nihil in mœnibus commeatus reliquū fuit, accenso ingenti rogo, interemit liberos, coniugem, concubinas, familiam: eósque in rogum deiecit: dehinc omne aurum vrbis atque argentum è muris dispersit in Strymonem. his actis, etiá semetipsum coniecit in rogum. Ita hic meritò à Persis ad hoc vsque tempus præconio celebrātur.

a At Masćamem hunc qui apud Doriſcum erat, nulli eiicere potuerunt, multis licet id conatis.

Xerxes è Doriſco in Græciam tendens, vt quosque populos

Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δοείσκου ἐπορεύετο ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα. τοὺς δὲ αἰεὶ κατομένους

adibat, ſecum militare cogebat. Erat autem (vt ſuperius à me expoſitum eſt) omnis ad Theſſaliã vſque tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digreſſus à Doriſco, præteriit primùm Samothracios muros, quorum vltimum oppidum ad veſperam ſitũ eſt, nomine Meſambria, cui vicinum eſt oppidũ Thaſiorum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Liſſus, cuius aqua tunc nõ ſuffecit copiis Xerxis, ſed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quę tamẽ optimo iure Ciconum eſt. Tranſmiſſo profluente Liſſi arefacto, Xerxes has Græcas vrbes prætergreſſus eſt: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & hos qui iuxta eas ſunt, famoſiſſimos lacus, [a] Iſmaridem, qui Maroneã Strymámque interiacet: Biſtonidem Dicææ cõtiguum, in quẽ duo flumina ingrediũtur, Trauus & Cõpſatus. Iuxta Abdera autẽ nullum nobilem lacũ præteriit Xerxes, ſed fluuium Neſtũ mare ſubeuntẽ. Poſt has regiones perrexit mediterraneas verſus vrbes: in quarum vna eſt lacus triginta ferme ſtadiorũ in circuitu, piſcoſus & admodum ſalſus: quẽ ſola iumenta quum aquarentur exſiccauere. Huic vrbi nomẽ eſt Piſſyrus. Has vrbes & maritimas & Græcas ſiniſtrorſũ relinquens præteriit Xerxes. Per quas autem gentes Thraciæ prouinciæ iter fecit, hæ ſunt: Pæti, Cicones, Biſtones, Sapæi, Derſæi, Edoni, Satræ. Quorum qui maritimi erãt, nauibus ſequuti ſunt: qui verò mediterranei (qui & cõmemorati ſunt à me) præter Satras, cæteri omnes terreſtri itinere ſequi coacti ſunt. Satræ nulli olim hominum, quantum nos ſcimus, fuere ſubiecti, ſed ſoli e Thracibus ad meam memoriam liberi ſemper perſtitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac niuibus obſitos: ſúntque viri in re bellica eximii.

[a] *Hæc nomina lacuũ, fœminina ſunt Græcis, quia λίμνη illis fœminini eſt generis. Idem & in ſeq. obſeruandum.*

ἐμποδὼν, συστρατεύεσθαι ἐώ ἀνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ἐπὶ τοῦτο βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παρεμείβετο δὲ πρῶτον μὲν Δορίσκου, πρότερα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τὴν ἐσχάτην πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὔνομα ἐστὶ Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· διὰ δὲ σφέων τοῦ μέσου Λίσσου ποταμὸς διαρρέει· ὃς τότε οὐκ ἀπέσχετο τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκή, νεῶν δὲ Βριαντική. ἔστι μέντοι τῶν δικαιοτάτη τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. διαβᾶς δὲ τὸ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀπεξεσμένον, πόλιας Ἑλληνίδας ταύτας παρεμείβετο, Μαρώνειαν, Δικαίαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήιε, καὶ κατὰ ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς ταύτας· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δικαίαν, Βιστωνίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο εἰσὶ ἐσιῖσι τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. κατὰ δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίην ἐούσαν οὐνομαστὴν παρεμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρῆιε· τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ ἐούσα τυγχάνει ὡσεὶ τεσσεράκοντα σταδίων μάλιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα διεξήρηνε. τῇ δὲ πόλι ταύτῃ οὔνομα ἐστὶ Πίσσυης. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήιε. ἔθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τάδε· Παῖτοι, Κικόνες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοί, Σάτραι. τούτεων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι τῇσι νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλ' ἀεὶ ἐόντες ἔθνος ἐλεύθερον μοῦνοι Θρηίκων. οἰκέουσί τε τὰ ὄρεα ὑψηλά, ἰδεῖν τε παντοίῃσι καὶ νιφάσι συμπεφορημένα· καὶ εἰσὶ πολέμια ἄκροι.

265

Πίσσυης.

οὗτοι οἱ τῦ Διονύσου δ μαντήιον εἰσὶ ἐκτημένοι. δ δὲ μαντήιον τῦτο, ἔστι μὲν ὑπὲρ τῶν ὑψηλοτάτων, βασσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ ⓐ τοσφητεύοντες τῦ ἱροῦ. τοσήμφασις δὲ ἡ χρέουσα, καπάπερ ἐν Δελφοῖσι, κ̀ ὀδὲν ποικιλώτερον. τῶν δὲ μειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὸν εἰρημένον, δεύτερα τουτέων τῶν δὲ μείβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν καὶ Νιφάγρης ὄνομα, καὶ ἕτερον Πέργαμος. ταύτη μὲν δὴ πρὸς αὐτὰ τὰ τείχεα τὸν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χειρὸς τὸ Παγγαῖον οὖρος ἀπέργων, ἐὸν μέγά τε καὶ ὑψηλόν, ἐν τῷ χρυσέά τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα· τὰ νέμονται Πίερές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. ὑπερκατίην δὲ τὸ Παγγαῖον τοσὸς βορέω ἀνέμου, Παίονας, Δόβηρας τε καὶ Παιόπλας πρήξιων, ἦιε τοσὸς ἑσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ὅθι ποταμόν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τῆς ἔτι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τῦτον ὀλίγον τοσότερον τούτων λόγον ἐποιησάμην. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ τοσὸς τὸ Παγγαῖον ὄρος, καλέεται Φυλλίς, καπατείνουσα, τὰ μὲν τοσὸς ἑσπέρην, ὅθι ποταμὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδοῦσα ἐς ⓜ Στρυμόνα· τὰ δὲ τοσὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν ⓜ Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς. φαρμακευσάμενοι δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμόν, ⓒ ἄλλα πολλὰ τοσὸς τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τοῖσι Ἠδωνῶν, ἐπυνθάνοντο κ̀ τὰς γεφύρας, ⓜ Στρυμόνα εὑρόντες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδοὺς πευθανόμενοι τὸν χῶρον τῦτον καλέεσθαι, τοσούτοισι ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζωοὺς κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζωοὺς κατορύσσειν. ἐπεὶ καὶ Ἀμηστρίν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πευθάνομαι γηραιὸν δὴ ἐοῦσαν ἐπὶ τοῖσι ἐωϋτῆς τῶν ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντὶ ἑκατὸν ἑκατὸν κατορύσσουσαν. ὡς δὲ ἀπὸ τῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐν ταύτα τοσὸς ἡλίου δυσμέων ἔστι αἰγιαλὸς, ἐν ᾧ οἰκημένην Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήιε. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ὅτι Ποσειδηίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἦιε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον

apud quos oraculũ est Dionysi, idque in editissimis montibus. Eorum qui in illo tẽplo prophetãt, *id est, vaticinantur*, sunt Bessi: antistes verò quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & nihilo magis varié. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum vni nomẽ est Niphragæ, alteri Pergamo. Hac iter præter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cùm Pieres & Odomanti, tum præcipuè Satræ *exercent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes & Pæoples, prætergressus Xerxes, ad vesperam versus contendit, donec ad flumen Strymonem peruenit, & vrbem Eïonem, cuius prætor Boges (de quo paulo antè fecimus mentionem) adhuc viuebat. Regio autem hæc Pangæo mõti circumiecta nominatur Phillis. Hinc vesperum versus porrecta ad flumen Angitem, quod Strymonẽ subit: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quẽ magi mactatis equis candidis litauerũt. His & aliis compluribus medicamentis in flumen factis, per Nouem vias Edonorũ iere: iuxta quas Strymonem pontibus iunctum inuenere. Audiẽtes autem eum locum Nouem vias Edonorum appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum viuos defoderunt. Persicum enim est defodere viuentes. nam & Amestrin Xerxis vxorem, iam prouectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse ad referendam pro se gratiam deo qui sub terra esse fertur. Vbi à Strymone progressus est exercitus, illic ad solis occasum est littus, in quo sitam vrbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum Neptuni tẽpli à læua manu habens, perrexit ad campum nomine Syleum, præteriens Stagyrum

a Possident

Græcam vrbem, peruenítque Acanthum, ducens vnà ſingulas harum gentium, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quas ſuperius commemoraui: iis qui maritimi erãt, claſſe: qui procul à mari aberãt, terreſtri itinere ſequentibus. Hanc autem viam qua Xerxes duxit exercitũ, Thraces neque confundunt, neque ſerunt, ſed ad mea vſque tempora magnopere venerantur. Poſteaquam autem Acanthum peruenit Xerxes, præcepit Acanthiis vt hoſpitalitatẽ exhiberent, eóſque Medica veſte donauit: laudauítque quòd alacres cerneret eſſe ad bellum, quódque audiret foſſam eſſe abſolutã. Xerxe autem apud Acanthum agẽte contigit vt Artachæes, qui foſſæ faciundæ præfuerat, morbo deceſſerat, vir Xerxi ſpectatus, genere Achæmenides, ſtatura inter Perſas [a] proceriſſima. quippe cui quatuor omnino digiti deerant à lõgitudine quinque regiorum cubitorum. Xerxes magno damno ducens maximum hominem fato functum, apparatiſſimè eum funerauit, exhibito etiã epulo, eiúſque tumulum omnis exercitus extruxit: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthii ſacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amiſſo Artachæ iacturam ſe feciſſe exiſtimabat. At ii Græci qui exercitum excipiebant, quũ Xerxi cœnam præberent, in omnem miſeriam deuenere, adeo quidẽ vt ſuis laribus efficerẽtur extorres. Dum autem Thaſii pro ſuis vrbibus quæ in continente ſunt Xerxianas accipiunt copias, Antipater Orgis filius, elatus animò, vir inter populares illuſtris, erogauit in cœna quadringenta argenti perfecta talenta. Eam rem vbi qui præerãt propoſuere aliis circa vrbibus, (tale enim conuiuium iampridem indictum fuerat, & diu celebratum) hoc vbi accepere, præſertim præconibus paſſim prædicantibus, tunc verò oppidani frumentum quod in vrbibus erat, inter ſe diſtributum molebant, farinámque triticeam hordeaceámque in complures menſes faciebant. Adhæc

a Proceriſſima (quippe cui quatuor duntaxat digiti, &c.) & cui vox erat prequouis alio altiſſima. adeo vt Xerxes, magno damno, &c. funeraueˢit, exhib.

A πόλιν Ἑλλάδα τῷ Δαμασόμβιος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τουτέων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν περὶ Πάγγαιον ὄρεος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα· τοῦτο μὲν τῶν δὲ θαλάσσαν ἔχων οἰκημένους, οἳ περὶ στρατευόμενοι· τοῦτο δὲ ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ ἐπομένους. τῷ δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρήικες, οὔτε σπείρουσι· σέβονταί τε μεγάλως ὃ μέχρι

B ἐμεῦ. ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξείνιά τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατο στολῇ Μηδικῇ· ἐπαινέσας τε, ὁρέων καὶ τοὺς, προθύμους ἐόντας 266
ἐς τὸν πόλεμον, καὶ ὃ ὄργμα ἀκούων. ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, ξυνήνεικε τὸν νηόστου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην· μεγάθεί τε μέγαν ἐόντα Περσέων· (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασι-

C ληίων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ξείνειά τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ γένεσι Ἀκάνθιοι ὡς ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τοὔνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν. οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὸν στρατιήν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα,

D ἐς πολλῷ κακῷ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε αἰάσασι ἀπὸ τῶν οἰκίων ἐγένοντο· ὅκου γε Θασίοισι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὸν Ξέρξεω στρατιὸν, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὄργεος ὑπερπλησθεὶς τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος, ὁμοίως τῷ μάλιστα ἀπέδωκε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. ὡς δὲ πανταχοῦ καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. ὃ γὰρ

E δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγένετο, οἷα ἐν πολλῷ χρόνου προφρονεόμενον, καὶ πολλοὶ ποιεύμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ, ἀλθύρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν πάντες ὅτι μῆνας συχνούς· ὅτου γὰρ,

κτίσεα ἐσίτευον, ὀξυβοίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα· ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δέ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήρια τε καὶ κρητῆρες ἐποιοῦντο, καὶ πάλλα ὅσα ὅπῃ πρόπεζαν τίθεται πρῶτα. τοῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο· τῇ δ' ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβλὴν μοῦνα παρεσκεύαστο. ὅκως δ' ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκηνὴ μὲν ἔστηκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς καθεὶς B ποιέεσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔστηκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δεῖπνου γένοιτο ὥρη, οἱ μὲν, δεχόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτὶ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνὴν ἀναστάσαντες, καὶ τἄλλα πρῶτα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδέν, ἀλλ' ἀποφερόμενοι. ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρείτεω ἔπος δῦ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς σφι συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι, πρωδημεὶ αὐλοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας C ἐς τὰ σφέτερα ἤθεα, ἵλεσθαι ἱκετεύοντας τοὺς θεούς, πρηϊτέρους ἐόντας τῶν λοιπῶν σφι ἀπαμύνειν τῶν ὀπίσω ἐόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παρεοιχομένων ἔχειν σφι μεγάλως χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δὶς ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἱρέεσθαι. πρέπειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄλεισον τοιοῦτο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑποδέκεσθαι Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διαφθείρεσθαι. ταῦτα μὲν D δὴ πρεσβόμενοι, ὁμοίως τὸ ὀπισαπόμενον ἐπετέλεον. Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐπειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τοῦ ναυτικοῦ στρατὸν ὑποδέκεσθαι ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτοῦ τὰς νέας πορεύεσθαι. Θέρμη δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει. ταύτῃ γὰρ ἐπιτυχάνετο σιτοφορώτατον ἐόν· μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐν Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας E ὁ Ξέρξης διασάμενος πρῶτα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔπαξε κατὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ. ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρη δὲ τεταγμένη ἦιε παρὰ τὸν στρατὸν τετημοιρίς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Σέργις, ἡ δὲ τρίτη

Τριτανταίχμης

A excogitauere ob pretiũ optima quæque pecora ſaginare, & altiles aues habere, terreſtres paluſtréſque, in cortibus & in viuariis, ad accipiendum exercitum. Quinetiam aurea argenteáque pocula & crateres faciebant, & cætera quæ menſæ imponũtur. Hæc omnia ipſi regi & iis qui cũ illo veſcebantur, fiebant: cætero autem exercitui, quæ ad eſum duntaxat præcepta erant. b Sub aduentum autem exercitus, tabernaculum vbi exercitus maneret, ſtatuebatur: reliqui ſub dio agebant. Vbi tempus cœnæ aderat, tunc conuiuatores quidem laborem ſuſtinebãt: iſti verò quũ expleti noctem illic exegerant, poſtero die reuulſo tentorio & omni apparatu ſumpto, ita abſcedebant, nihil relinquẽtes, ſed omnia aſportantes. Vnde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui ſuaſit Abderitis vt vniuerſi, mares pariter ac fœminæ, ſua delubra adirent, ſupplicitérque diis aſſidẽtes precarentur vt poſthac dimidium futurorum malorum à ſe propulſaretur. nã de præteritis magnam ſe gratiã illis habere, quòd rex Xerxes non bis quotidie cibum capere cõſueſſet. Fore enim vt Abderitæ, ſi iuberentur vt etiam prandium ſimile cœnæ inſtruerent, aut non præſtolarentur Xerxem aduenientem, aut præſtolati, peſſimè inter omnes homines affligerẽtur. Et iſti quidem quanquam grauatè, tamen quod ſibi imponebatur exequebantur. Xerxes verò ex Acantho duces claſſis à ſe dimiſit, iuſſos ad Thermam cum claſſe ſe opperiri. Eſt autem Therma in Thermæo ſinu ſita, à qua ipſe ſinus habet cognomẽ. Hanc enim cõpendiariam magis viam eſſe audiebat. nam è Doriſco ad Acanthum vſque ita inſtructus exercitus iter fecerat, tripartitò diuiſus omnis, iuſſu Xerxis: vt vna pars ſecundum mare iret pariter cum claſſe, cui parti præerant Mardonius & Maſiſtes: altera per mediterranea cui præerant Trintatæchmes & Sergis: tertia

a Pulcherrimas quaſque pecudes pretio comparãtes, ſaginabant, altiléſques aues habebãt, terreſtr.

b Quum autem aduenit exercit', paratum quidem fuit tabernaculũ Vel, tentoriũ quod fixerant, quo ipſe Xerxes pro diuerſorio vtebatur: reliquus autẽ exercitus ſub dio agebat. Vbi autem cœnæ tempus adfuit, tunc conuiu.

inter has media, cum qua Xerxes ipſe incedebat, ducibus Smerdone & Megabyzo.

Nauticus porro exercitus vbi à Xerxe diſceſſit, foſſam enauigauit in Atho depreſſam ac perductam ad ſinũ in quo Aſſa & Pidorus, & Singus & Sarga vrbes ſitæ ſunt. Ex quibus ſumpto cõmilitio, perrexit ire ad ſinũ Thermæum: circumuectúſque Ampelon promõtorium Toronæũ, præternauigauit has Græcas vrbes, (vnde & naues & commilitium ſumpſit) Toronam, Galepſon, Sermylam, Mecybernam, Olynthum, quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo promontorio Ampeli præcidẽs mare vſque ad promontorium Canaſtræum, totam ferè Pallenam præterfectus eſt. illinc quoque & naues & cõmilitium ſumpſit, ex Potidęa, ex Aphyti, ex Nova vrbe: ex AEga, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ ſunt vrbes ſitæ in Pallena, Phlegra prius appellata. Pernauigata hac regione, ad præſtitutum locum peruenit, ſumptis etiam militibus è vicinis Pellenæ vrbibus ac Thermæo ſinui conterminis: quibus hæc nomina ſunt, Lipaxus, Combrea, Liſſæ, Gigonus, Campſa, Smila, AEnea. quarum regio adhuc Croſſæa nominatur. Ab AEnea autem, (in qua finis enumerandarum vrbium mihi factus eſt) iam ad ipſum Thermæum ſinũ curſus claſſis extitit, & ad terrã Mygdoniam: donec ad Thermam, quò præceptum erat, peruẽtum eſt, & ad vrbem Sindum, & ad Chaleſtram ſuper Axium ſitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cuius terræ Bottiæidis arctum ad mare locũ obtinẽt vrbes Ichnæ & Pella. Hic nauales copiæ circa flumẽ Axium & vrbem Thermam & alias in medio horum vrbes ſtatiua habuere, regem opperiẽtes. Huc peruenire volens Xerxes, Acãtho profectus cũ terreſtribus copiis mediterranea præcidebat,

τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦιε μὲν ὃ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ προείχετο, Σμέρδιν τε καὶ Μεγάβυζον. 267

Ὁ μὲν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπέβη ἀπὸ Ξέρξεω, καὶ διέπλωσε τὴν διῶρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ ἡμομμένην, διέχουσάν τε ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἀσσά τε πόλις καὶ Πίδωρος καὶ Σίγλος καὶ Σάργη οἴκηνται, ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολίων στρατιὴν προσελάβετο, ἔπλεε ἀπικόμενος ἐς Θερμαῖον κόλπον. καμπτῶν δὲ Ἄμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην, παρημείβετο Ἑλληνίδας ταύτας πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν προσελάβετο) Τορώνην, Γαληψόν, Σερμύλην, Μηκύβερνάν, Ὄλυνθον. ἡ μὲν νυν χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέεται. ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, σιτιόμενος ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἔστι Καναστραίην ἄκρην, ὃ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης αἴρεσι μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν προσελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θερσαμβέω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὸν νῦν Παλλήνην, τοτὲ δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς ὃ τοῦ προειρημένου, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσοικέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ τῇσι οὐνόματα ἔστι τάδε, Λίπαξος, Κώμβρεια, Λισσαί, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἰνία. ἡ δὲ τουτέων χώρη, Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη, ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ πλόος, καὶ χλοῦν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὴν προειρημένην Θέρμην, καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἔστι δὲ Ἄξιον ποταμόν, ὃς οὐρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαίδα· τῆς ἔχουσι δὴ θάλασσαν σφίσι χωρίον πόλις Γῦναί τε καὶ Γέλλα. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτὸν δὴ Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις ταυτέων, πεντεκαιδέκατον βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο· Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ,

βουλόμενος

βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐξίει διὰ τοῦ ἕλεος τοῦ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. πορευομένῳ δὲ τοῦτον, λέοντες οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι· καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο οὔτε ὑποζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐξαιρέεσκον μούνας. θωυμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ, τι κοτὲ ἐών, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκαιότατον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ὀπιπτεῦσαι. ὃ μήτε πρότερον ὀπώπεσαν θηρίον, μήτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. εἰσὶ δὲ καὶ τοῦτα τὰ χωρία τῆς λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεα ἐστὶ τὰ ἐς τοὺς Ἕλληνας φοιτέοντα. οὗροι δὲ τοῖσι λέουσι ἐστὶ ὅ, τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ ὁ πρὸς τὴν ἠὼ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἠπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τούτεων τῶν ποταμῶν γίνονται. ὡς δὲ ἐς τὸν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὸν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρωπεδεύόμενος τὸν παραθαλάσσιον χῶρον, τοσόνδε. ἀπὸ Ἀξιοῦ ποταμοῦ καὶ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος, οἳ οὐρίζουσι μοῦνοι τὸν Βοττιαίίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τωὐτὸ ῥέεθρον ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χώροισι οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων ποταμῶν, ἐκ Κρηστωνέων ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ αὐτέχρησε τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὀρέων ἐκ τῆς Θέρμης οὔρεα τὰ Θεσσαλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεί τε ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στεινὸν πεποιημένους ἔσω, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε ἔσω τούτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὸν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὸν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περαιβοὺς διὰ Γόννου πόλιν· τούτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπεπύσατο ἔσω.

A peragrans Pæonium agrum atque Crestonicum, super amnem Chidorum, qui è Crestonæis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, in paludem quæ est supra Axium euoluitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones impetum dederunt in camelos qui commeatum portabãt. Sub noctem enim relictis locis consuetis eò descẽderũt, nullóque alio neque iumento neque homine tacto, in camelos grassati sunt. [a] Cuius B rei causam admiror, quòd leones, quoties aliunde eis est quo indigent, abstinent ab inuadẽdis camelis: quod animal nunquam antea nec experti fuerant illic, nec viderant. Sunt autem per ea loca leones multi, & boues agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniũt. Leonum autem terminus est Abderorũ flumẽ Nestus, & Achelous, qui per Acarnaniam fluit. nã nemo aut ad auroram trans Nestũ vsquam C gentium viserit leonem in Europa, aut trans Acheloũ ad Hesperum in reliqua continente: sed in horum fluuiorum medio leones gignuntur. Postquam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum maritimi spatii occupantibus castris quantum est ab vrbe Therma & Mygdonia vsque ad confluentem Lydei & Haliacmonis, vbi agrũ Bottiæicum Macedonicúmque disterD minant. In his locis statiua habuere barbari: quibus potantibus solus ex iis qui commemorati sũt amnibus Chidorus è Crestonæis fluens non suppetiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospiciens Thessalicos mõtes, Olympum & Ossam præcelsæ magnitudinis, audiénsque in medio eorum anfractum angustũ esse, per quem fluit Peneus, & illic viã esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est nauigandi ad E ostiũ Penei inspiciundũ: quia superiorẽ viã tenẽti erat eundũ per Macedones supernè habitãtes ad Peræbos, præter Gonũ vrbẽ. nã hâc tutissimũ iter esse audiebat.

[a] Miror autem quî fieret vt leones à cæteris quidem abstinerent, camelos autem inuaderent: quod animal, &c.

268

Atque vt concupiuit, ita & fecit. itaque conſcenſa naui Sidonia, (quâ ſemper cõſcendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit ſignum cæteris nauibus proficiſcẽdi, relictis illic terreſtribus copiis. Eò poſtquã peruenit oſtia Penei contemplantem ingens admiratio cùm ſubiret, accitos viæ ductores interrogauit nunquid flumẽ poſſet auerti, vt alibi mare ingrederetur. Narratur autem Theſſalia quõdam lacus fuiſſe, vtpote concluſa vndique prærtis montibus. nam quod Theſſaliæ ad auroram ſpectat, id Pelion & Oſſa iunctis inter ſe radicibus præcludũt: quod ad vẽtum aquilonem, id Olympus: quod ad Heſperũ, id Pindus: quod ad meridiem & ventũ auſtrum, id Othrys: quod inter hos mõtes medium, id Theſſalia eſt, ita deuexa vt cùm alii frequẽtes amnes in eam defluant, tum hi quinque præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamiſus: qui è montibus Theſſaliã cingentibus in eam planitiem confluentes, per vnum anfractũ & eum arctum in mare euadũt, in vnam aquam omnes redacti: qui ſimulac confluentem fecerunt, Peneus retento ſuo nomine cæteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondũ eſſet hic anfractus per quem flumina mearẽt, hos fluuios & præterea lacum Bœbeidẽ non fuiſſe nominatos quemadmodũ nũc, & tamen non minus quàm nũc fluxiſſe, ſed ſuis fluentis omnem Theſſaliam effeciſſe pelagus. Ipſi quidem Theſſali memorãt Neptunum feciſſe conuallem per quam meat Peneus, haud abſurdè ſentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta ſunt, huius dei eſſe opera, ei cernenti hunc locum videtur Neptunus id feciſſe. nãque diductio illa mõtiũ (vt mihi videtur) terræmotus eſt opus. Xerxi autẽ interroganti nunquid alibi exirent in mare oſtia Penei, deductores ſui rẽ cõpertam habentes, Rex, inquiunt,

ὡς ὦν ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς πλοῖον ἐσέβαινε αἰεὶ ὅκως τοι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθηήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θωυμασμῷ μεγάλῳ ἐγένετο. καλέσας ὦν τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἴρετο εἰ τὸν ποταμὸν ὅδε διατρέψαντα, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. τὸν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ πᾶσαν εἶναι λίμνην, ὥστε τε συγκεκλεισμένην πάντοθεν ὀρεσι μεγάλοισι οὔρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα, τό, τε Πήλιον οὔρος καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Ὄλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρην, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρυς. τὸ μέσον δὲ τούτεων τῶν λεχθέντων οὀρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστί, ἐοῦσα κοίλη· ὥστε ὦν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειός, καὶ Ἀπιδανός, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὀρέων τῶν περικλιόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στενοῦ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, τῶν συμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πολλοὶ ἐς τωὐτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι πάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι καταχρᾶται, ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιέων. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ τὸν τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηίδα λίμνην οὔτε οὐνομάζεσθαι καταπάντων νεῶν, ῥέειν τε σφέων ἧσσον ἢ νεῶν· ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεστῶτα ὄρεα σεισμοὺς, τὸν θεὸν τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γὰρ ἐστὶ σεισμοὺς, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάσασις τῶν οὀρέων. ὁ δὲ κατηγεόμενος, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τὸν Πηνειὸν, ἐξεπισάμενος ἀπρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ,

» τοῦτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλασις ἐς A nulli sunt huic flumini alibi in
» θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἥδε αὕτη. οὔ-
» ρεσι γὰρ περιεσταφάνωται πᾶσα ἡ Θεσσα-
» λίη. Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν περὶ τού-
» των, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ οἱ Θεσσαλοί. τοῦτ' ἀ-
» νεκα τοῦ πολλοῦ ἐφυλάξατο, γνώσιμα ἐ-
» όντες καὶ πάλαι, καὶ ὅτι χώρῳ ἀνεκα εἶεν
» δύαιρετόν τε καὶ ταχάλωτον. τὸν γὰρ πο-
» μὸν τρῆγμα αἰτέω μοῦνον ἐπιναυσφέων
» ὑπὸ τῷ χώρῳ, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος
» ἐκβιβάσαντα, καὶ περιτρέψαντα δι' ὧν B meat, in eorum terram inducere, à quo omnis Thessalia præter
» νέω ῥέῃ ῥεέθρων. ὥστε Θεσσαλίῃ πᾶσαν
» ἔξω τῶν οὐρέων ἕλκω βρυχέα γενέσθαι.
τοῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖ-
δας, ὅτι περὶ τοὶ Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ
ἔδοσαν ἑωυτοὺς βασιλέϊ, δοκέων ὁ Ξέρξης
ἀπὸ τούτου σφέας τοῦ ἔθνεος ἐπαγγέλλε-
σθαι φιλίην. εἶπας δὲ ταῦτα, καὶ θωυμάσας,
ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ
δὴ οὖρος ὃ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς C
τριτημορίς, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπασα ἡ στρα-
τιὴ ἐς Περαιβούς. ἐν τῷ δὲ κήρυκες οἱ ἀπε-
πεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ὅτι γῆς αἰτήσων, ἀπίκεσαν, οἱ μὲν, κενοὶ, οἱ δὲ, φέροντες γῆν
269 τε καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐλήφθη-
σαν δὲ, Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περαι-
βοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες· Ἀχαιοὶ οἱ
Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ,
πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ὅτι τού-
τοισι οἱ Ἕλληνες ἔπαμον ὅρκιον, οἱ ὧν βαρβά- D
ρῳ πόλεμον ἀφρόντιστοι. ὃ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε·
» Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλ-
» ληνες ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταξάν-
» των σφι δὴ τῶν τρηγμάτων, τούτους δεκα-
» τεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὅρ-
κιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι.

Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Πέρσης ὅτι γῆς αἰτήσων κήρυκας,
τῶν δὲ εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' ἀνδρὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέον- E
τας ἐς τὸ βάραθρον ἔβαλον, οἱ δὲ ἐς φρέαρ ἐμ-
βαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τού-
των φέρειν τῷ βασιλέϊ. τουτέων μὲν εἵ-
νεκα οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτήσον-
τας. ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσα-
σι τοὺς κήρυκας συνήνεικε ἀνεξέλεητον γενέσθαι

Persæ ita se habere Xerxes apud filios Alei dixit, quoniam Thessali è Græcis principes regi sese tradiderant, ratus id illos per totā nationē diuulgaturos. Hoc loquutus, & locum contēplatus, Thermam renauigauit. Vbi complures dies circa Pieriam est cōmoratus (nam montem Macedonicū, vt illac in Peræbos omnis trāsiret exercitus, tertia eius pars repurgabat) eodem [b] legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam afferētes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienses, Peræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi, Phthiotæ & Thebani, cæteríque Bœoti præter Thespiēses & Platæenses: [c] cum quibus ii Græci *Peræbi* percusserant fœdus qui bellum aduersus barbarū sumpserant. fœdus autem ita habebat: Quicūque Græci se dedidissent Persæ, non adacti necessitate, [d] eorum decimū quenque rebus bene cōstitutis, se deo qui Delphis est, deuoturos. Ita apud Græcos iusiurādum se habebat.

a Hæc autē quæ dicebat, ad Aleuę liberos spectabāt, quòd quū Thessali essent, primi inter Græcos regi se tradidissent, existimabátque Xerxes illos à tota natione amicitiam *vel confœderationem* sibi spondere. *Id est, Hæc autē dicebat de Thessalis ratione habita illius quod Aleuada fecerant. sperabat enim totam nationem factum illorū imitaturam.*

b Caduceatores

c Aduersus quos ii Græci percusserunt fœd.

d Hos, reb. bene constit. ad soluēdam deo Delphicio decimam adigere. *Potest tamē & paulo aliter exponi sententia.*

Xerxes autem neque Athenas neque Spartam legatos terram petitū miserat, ob id quòd quos antè Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in barathrū, alios in puteum deiecerant, iubentes eos illinc terram & aquā ferre ad regē. Hac de causa nullos illuc ad petendū misit. Et Atheniēsibus quidē, quòd ita [e] legatos tractarit, quid triste cōtigerit

e Caduceatores

non queo dicere, nisi quòd eorũ solum cum vrbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea causa suspicor contigisse. Lacedæmoniis verò ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est autem Spartæ Talthybii tẽplum, cum eius posteris qui Talthybiadæ nominantur, quibus honos [a] legationis Spartanorum semper tribuitur. Itaque post eã rem Spartiatæ, quum læta exta eis non essent, idque diu cõtingeret, pertæsi huius calamitatis Lacedæmoniorũ, cœtu frequenter coacto hoc edictum proposuere, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & natalib⁹ & opibus inter primos, vltro se obtulerunt ad satisfaciẽdum sua pœna Xerxi Darii filio, ob legatos apud Spartam interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquã mortẽ obituros, miserũt ad Medos. Digna autem admiratione cùm hæc audacia horũ virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendẽtes, ad Hydarnẽ Persam Asianæ oræ maritimæ præfectũ venerunt: qui eos hospitaliter munificéque acceptos, his verbis interrogauit, Viri Lacedæmonii, quid *ita* respuitis effici amici regis? cernite enim ex me & meo statu quàm scit honore prosequi rex viros egregios, [b] vos itidem honoraturus si vos ipsi ei dederitis. Videamini modò apud eum viri egregii: quoniam singuli vestrum rege donante, principatum Græciæ obtinebunt. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo consilium tuum ad nos spectat atque ad te, qui conditionis quam suades expertus es, nostræ inexpertus. nam eã quidem nosti: libertatem autem nõdum expertus es, vtrum sit dulcis an non. quæ si tibi experta foret, nõ vt hastis sed vt securibus pro ea dimicaremus, nóbis suaderes. Hæc Hydarni respondẽrũt. Dehinc verò vt ascenderunt Susa, & in cõspectum regis venerunt,

a Obscundorum præconiorum ex Sparta.

b Sic & vos, si regi vos tradatis, ab illo singuli (quippe qui magnã de vestra fortitudine opinionem conceperit) principatum *alicuius* nationis Græcæ sitis consequuturi. Ad quæ illi respondẽtes, Hydarnes, inquiunt, nõ das nobis par vtrinque consilium. tu enim qui nobis consilium das, vnum expertus es, alterũ nequaquã. nam seruus effe- didicisti. at libertas dulcis sit nécne, nondum es expertus. Si enim illam expertus esses, non vt hastis, *&c. Illud ὑκ ἴσου, &c. potest & ita verti, Non pari vtrinque ratione das nobis consilium. q. d. Quum suades nobis vt cõditionem tuam nostræ anteponamus, res duas inter se comparas non tibi æqualiter notas. Illud autem ἐξῆς potest etiam verti Cernitis, & fortasse melius.*

Οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ δι' ἐμὲ τοῦτο τὸ αἴτιον δοκέω γενέσθαι. τοῖσι δ' ὦν Λακεδαιμονίοισι μηνῖς κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρόν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηίαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρεα δίδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερήσαι θυομένοισι οὐκ ἐδυνάτο· τοῦτο δή ῥα ὅτι χρόνον συχνὸν ἐγίνετο σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἀλίης τε πολλάκις συλλεγομένης, ἐς κήρυγμα ἐσιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων τοῦ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γενόμενοι οὐ, καὶ χρήμασι αἰνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθέλοντες ὑπέδυσαν ποινὴν πᾶσαν ξέρξῃ τῷ Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀποθανουμένους ἐς Μήδους ἀπέπεμψαν. αὐτῆ τε ἡ τόλμα τουτέων τῶν ἀνδρῶν θωύματος ἀξίη, καὶ τάδε τοῦτοισι τὰ ἔπεα. πορευομένοισι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἐὼν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραλιτῶν ἀνδρῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὃς σφέας, ξείνια προθέμενος, εἵρετο τάδε, Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέι φίλοι γενέσθαι; ὁρέετε γὰρ ὡς ἔστι βασιλεὺς ἀνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες· ἔστω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλέι, (δεδόξασται γὰρ παρὰ μοὶ ταῦτα ἄνδρες εἶναι) ἀγαθοὶ) ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος βασιλῆος. παρὰ ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ὑδάρνες, οὐκ ὅμοιον ἐστὶ γίνεται ἡ συμβουλίη ἡ ἐς ἡμέας πίνουσα. τὸ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τοῦ δὲ ἄπειρος ἐών. ὁ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεαι, ἐλευθερίης δὲ οὔκω ἐπειρήθης, οὔτε εἰ ἔστι γλυκύ, οὔτε εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψατο. ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέι ἐς ὄψιν ἦλθον,

πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ A principio iubentibus satellitibus ac vim afferentibus vt procumbentes regem adorarent, [a]& per capita eos ad id agẽdum impingentibus, negauerũt se vnquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id veniisse. Posteaquam autem in hoc repugnauerant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorũ, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis [b] legatis qui Spartæ interiere. Hæc istis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negauit se fore Lacedæmoniis similẽ. illos enim interimẽdis legatis ius omnium hominum confudisse: se verò quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque, eos occidendo, Lacedæmonios culpa soluturũ. Hac re per Spartiatas gesta, impræsens ira Talthybii cessauit: etsi Spartam reuersis Sperthie & Bule, [c] longo deinde tempore interiecto excitatum est inter Peloponnenses & Athenienses bellum, vt Lacedæmonii aiũt. quod mihi diuinitus maximè videtur esse gestum: quia ira Talthybii nuntios corripuerit, nec prius quieuerit. Quòd autem ira inciderit in eorum qui ad regem ascenderunt filios, Nicolaum Bulis, & Aneristum Sperthiei filiũ, qui piscatores Tirynthios in naui oneraria plena viris nauigãtes cepit, manifestum est apud me diuinitus id factum esse, ex ira dei: quòd nuntii qui in Asiam à Lacedæmoniis mittebãtur, proditi à Sitalce Tirei filio Thracũ rege, & à Nymphodoro Pythei filio viro Abderita, excepti sunt iuxta Bisantem quæ est in Hellesponto, & adducti in Atticam, ab Athenienſibus necati sunt: cúmque iis Aristeas Adimanti filius, Corinthius. Verùm hæc multis post regis expeditionem annis gestà sunt.

a Negauerũt se, vel si in caput protruderentur, hæc vllo modo facturos. *Alioqui phrasis illa Præcipitem dari significat. Eo autem sensu quem Valla sequutus est, videtur dicturus fuisse potius Herodotus, καὶ ἀνάγκην προσφερόντων, καὶ ὅτι κεφαλὴν αὐτοῖς ἀφιόντων. Sed alteri sensui videtur aptius fore οὐδὲ ὠθιόμενοι.*

b Caduceatoribus

c Sed longo pòst tempore rursum excitata fuit in bello Peloponnesiorum & Athenienſium, vt Laced. aiunt. quod mihi diuin. m. cõtigisse videtur. Talthybii enim iram in nuntios incubuisse, nec cessauisse priusquã discessissent, *qui ad luendã pro illis pœnam mitterentur*, id æquitas postulabat: *(Gall. ad verbum, Le droict le portoit ainsi)* at verò ingruisse illam in eorum filios qui ad regem ob irã illam ascenderãt, Nicolan Bulis, *&c. Sed non videtur mendo vel potius mendis carere totus hic locus. præsertimque illud* ἔξηλθε, *pro quo* ἔξηλθον *lego. eo sensu quem hic indicaui, qui tamen nec ipse mihi satisfacit.*

Quæ expeditio (vt ad superiorẽ orationẽ redeã) nomine quidẽ tẽdebat cõtra Athenas, re tamen vera cõtra cunctã Græciã.

Ἐπαίνεμι δὲ ὅτι οὐ πρότερον λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος οὐδὲν μὲν εἶχε ὡς ὅπ' Ἀθηναίους ἐλαύνει, κατῆκτο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα.

Eam diu ante Græci quum audissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ii qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro: qui non dederant magno in metu versabãtur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia quæ posset excipere inuadẽtem, præsertim plerisque bellum detrectantibus, & libenter ad partes Medorum inclinãtibus. Hoc ego loco necesse habeo ferre sentẽtiam apud multos quidem homines inuidiosam, [a]non tamen quod mihi videtur verum dissimulabo: an Athenienses formidantes periculum quod impendebat, patriam deseruissent: an, non desertes, sed permanentes sese dedissent Xerxi, nihil omnino aduersus regem in mari facere conati: an nemo mari se opposuisset Xerxi: atque hæc in cõtinẽti gesta essent: an etiam multæ loricæ essent muris inductæ à Peloponnensibus per Isthmum: an proditi à sociis Lacedæmonii, iisque non voluntariis, sed per vrbes à classe barbara occupatis, ac deserti fuissent: desertíque & magna oppera aggressi, generose occubuissent: an hæc passi essent: an, priusquam viderent alios Græcos cum Medis sentientes, cum Xerxe depacti essent: atque ita vtrinque sub Persis Græcia fuisset. Nam murorum apud Isthmum loricatorum quænam vtilitas fuisset rege mari potiente, à nemine quiui audire. Nunc autem siquis Athenienses Græciæ liberatores extitisse dicat, profectò non aberrauerit à vero. nã vtrò se illi applicassent, hæ partes erant præponderaturæ: quum verò prætulerint Græciam præstare liberam, nimirum ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquũ erat cum Medis non sentiens exerexerunt: quíque secũdum deos, regem repulerunt. Ac ne oraculis quidem horrendis ac terribilibus, quæ à Delphis veniebant, inducti ad Græciam deserẽdam fuerũt, sed persistẽtes cõstituerũt excipere hostẽ sua inuadentem.

A πεῦθανόμενοι δὲ ταῦτα περὶ πολλοῦ ④ Ἕλλωες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πρήγματι ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἀνάξιον πρὸς τοῦ βαρβάρου· ④ δὲ οὐ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν αἰτιᾶσθαι τὸ πολέμου, μηδίζοντων δὲ περὶ θύμως. ἐν ταῦτα ἀναγκαίη ἐξέρχεται γνώμην ἀποδέξασθαι, B ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων αὐθέπτων, ὅμως δὲ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶ) ἀληθέα, οὐκ ἐπισχήσω. ④ Ἀθηναῖοι καταῤῥωδήσαντες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, οὐ μὴ οὐκ λιπόντες, ἀλλὰ μείναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ· τῇ θαλάσσῃ, οὐδαμοὶ αἱ ἐπειρῶντο αἰτιώμενοι βασιλέϊ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἐπόδου Ξέρξῃ, κατά γε αὐ τὴν ἠπειρον τοιάδε ἐγίνετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων C λιθῶνες ἦσαν ἑλληνομήνοι ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, περιδόντες αὐ Λακεδαιμόνιοι τοὺς σφετέρους συμμάχους οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ἐπ' ἀναγκαίης, καὶ πόλις ἁλισκομένων ἐπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμωμώθησαν. μωμασθέντες δὲ αὖ, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα Ἑλληναῖα, ἀπέθανον μεγάλα, γὰρ Ἑλληναίως. ἢ ταῦτα αὖ ἔπαθον, ἢ περὶ τοῦ, ὁρῶντες αὖ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλλωας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ αὖ ἐχρήσαντο τοῖσι Ξέρξεα. καὶ οὕτω αὖ ὑπ' ἀμφοτέρων ἡ Ἑλλὰς ἐγένετο ἐπὸ Πέρσῃσι. τὸν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ἑλληναμένων οὐ δυνάμην πυθέσθαι ὅτεῳ αὖ ἐών, βασιλέως ὑπερβαλόντος τῇσι θαλάσσῃσι· νεῶν δὲ Ἀθηναίους αὖ τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ αὖ ἁμάρτοι τἀληθέος. ἔσται γὰρ ὅτεῳ ὁκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταύτῃ ῥέψαι ἔμελε· ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα. ἔτι ἐσῆσαν ἐλευθέρην, ὅσοι τὸ Ἑλληνικὸν τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἔσαν οἱ ὑπεξειράμενοι, καὶ βασιλῆα μετὰ θεοὺς ἀνωσάμενοι. ἐδὲ σφέας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν E Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέχρησε τὸν ἐπιόντα ὅτι τὴν χώρην δέξασθαι.

a Nó tamẽ quod mihi ver. esse vid. subticebo. Si Athenienses impẽdẽtis periculi metu patriam deseruissent, aut non deser. sed in ea permanentes, se Xerxi dedidissent, regi mari resistere nulli conati fuissent. quòd si mari nullus Xerxi restitisset, terra certè ista contigissent: Quamuis muri à Peloponnensibus per Isthmum ducti essent multis loricis fulti, Lacedæmonii (vbi eos socii prodidissent, non sua quidẽ sponte, sed necessitate adacti, quippe quorũ vrbes sigillatim à classe barbari caperentur) soli remansissent. soli autem remanentes, præclaris in præsio facinoribus editis, præclara morte occubuissent. aut, inquam, hic illis exitus cõtigisset, aut cæteros Græcos Medorũ partes iam antea sequi videntes, cum Xerxe depacti fuissent: atque ita vtrolibet modo Græcia in potestatem Medorum veniisset. Neque enim ex quoquã intelligere possũ quid profuturi fuissent muri per Isthmũ ducti, si rex mari potitus fuisset. Nunc igitur, *ea quæ quum ita se habeant*, siquis Athenienses Græciæ seruatores extitisse dicat, prof. *Sed hic locus in Vulg. edit. Gr. mendis non caret. necesse enim est vt initio ante οἱ Ἀθηναῖοι omissam esse dicamus particulam ει. & non procul inde interpunctionem quæ est post Ξέρξῃ, inde translatã post θάλασσαν collocemus. Sed & hæc suspecta sunt ; ἢ ταῦτα αὖ ἔπαθον ἢ περὶ τοῦ.*

πέμψαντες γὰρ ὁ Ἀθηναίοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρησμολόγεσθαι ἔσφι ἑτοῖμοι. καὶ σφι ποιήσασι ταῦτὰ ἱρὰ τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐστελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οὔνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε,

271 Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φυγὲ πείρατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος τρηχυδέος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μίμνει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὦν χέρες, οὔτε τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. καὶ γὰρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συνεπηγμένε ἅρμα δι' ὠκέων.
Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, οὐ τὸ σὸν οἶον
Πολλοῖς δ' ἀθανάτων ναοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἳ πρὸ νεῶ ἱδρῶτι ῥεόμενοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι. καὶ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι,
Αἷμα μέλαν κέχυται, πρόσιδον κακότητος ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ὑπὶ κῆδε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες ὁ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐλέεντο· προσκάλλοισι δὲ σφέας αὖθις ὁ τοῦ τὸν κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου τῶν Δελφῶν αἰνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τοῖσι μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι, Ὦ ἄνα, χρῆσον ἡμῖν ἀμείνων τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς ἱκετηρίας τὰς δε τὰς τοι ἥκομεν φέροντες. ἢ οὐ τοι ἀπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν. Ταῦτα λέγουσι καὶ τὸ δεύτερον χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσας.
Τῶν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖγος

A Siquidem cõsultoribus Delphos missis, vti oraculo volebant: issque factis apud templum quæ ritus postulabat, ædẽ ingressi consederunt. Quibus Pythia cui nomen erat Aristonice, ita respõdit,

Quid miserãde sedes populus? fuge ad extima terræ,
Ædibus & [a]globidæ desertis collibus vrbis.
Nam caput & corpus minimè sincera manebunt,
Extremíve pedes poterũt supereſſe manúsve,

B *Aut medium, sed ea ignis edax deformia reddet,*
Et Mars acer equis vrgens [b]Asiagena curru.
Atque alias pleraſque, tuas [c]non solius arces:
Permultásque deûm sæuis dabit ignibus ædes,
Quas ego præuidi iam nũc sudore [d]madentes,
Atque metu tremere, & de laqueatibus altis
Nigrantem cogente malo manare cruorem:

C *Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.*

His auditis Athenienſium consultores maximo sunt mœrore affecti. quibus inter seſe agitantibus tam triſte responſum, Timon Androbuli filius, vir apud Delphos illustris suasit [e]hæc fere, vt sumptis oleæ ramis de integro reuerterentur ad consulẽdum suppliciter oraculũ. Obtẽperantes ei Atheniẽſes dixere, O princeps, redde nobis oraculum melius de patria, in honorẽ horum [f]palmitum, quos gestantes ad te venimus. alioqui hinc abs te non abituri sumus, sed in hoc adyto ad obitum vsque permãsuri. Hæc dicentibus, antiſtes iterum hoc modo respondit,

D *Pallas Olympia cum multis hortatibus vſa,*
Et precibus blandita Iouem placare nequiuit,
Hoc tibi fabor item respõſum, adamanti propinquans:

E *Nã captis reliquis quæ limes Cecropis ora*

a *Pro, Olabosa, id est, rotunda.*

b *Legit ἀσιηγμένε, pro συνεπηγμένε. & pro ablatiuo, curru, reponendum videtur accuſatiuum, currũ, vt hæc Græcũ respondeãt. tunc autem fuerit Asiagena dictum pro Asiagenem, vt siquis ex Omnigenus faciat accuſatiuum Omnigena pro Omnigenem.*

c *Rectè legit τὸ σὸν, pro quibus in vulg. edit. habetur πᾶσιν.*

d Madere.

e *Videtur phraſis Græca ὁμοῖα τοῖσι μάλιστα respondere potius Latinæ, Vt qui maximè. Vt sit, Vir illuſtris, vel potius, Vir ſpectatus, vt qui maximè. Vt illa verba Græca cum δόκιμος jungãtur, non cum συνεβούλευε.*

f Oliuæ palmitum. *Non tamen ſimpliciter ἱκετηρίαι sunt oliuæ palmites, sed q. d. ſupplicatorij palmites oliuæ.*

Intus habet, quodcunque ſacer penetrale Citharon,
Iuppiter è ligno muris Tritonida donat:
Qui ſoli inuicti tibi ſint natíſque ſaluti.
Tu verò aduentum peditúmque equitúmque quietus,
Terreſtréſque acies ne præſtolare: ſed hoſti
Terga dato, vel ſi tibi fors erit obuius vſquam,
Diuinà ô Salamis mulierum pignora perdes,
Vſquam vel Cerere ſparſa, coeúte vel vſquam.

Hæc legati, vt erant, ita arbitrati prioribus mitiora: poſtquam cõſcripſerunt, Athenas rediere, reuerſique ad populum recitauere: & quum aliæ multæ ſententiæ eſſent oraculum interpretantiũ, & eæ plurimùm perplexæ, quidã è maioribus natu dixere, videri ſibi deum reſpondere ſaluã fore arcem. olim enim Atheniẽſium [a] arcem præſeptam vallo fuiſſe. & ii quidem interpretabantur vallum eſſe hunc ligneum murum. Alii verò dicebant deum ſignificare naues: eáſque cæteris omiſſis ædificari iubebant. [b] Verùm eos qui aiebant naues eſſe ligneum murum, fallebant, *vel Cerere ſparſa, coeũte vel vſquam.* Circa hos verſus cõfundebatur eorum ſententia qui claſſem volebant eſſe ligneum murum. nã qui oraculum interpretabãtur, in eam ſententiam accipiebant, fore vt ipſi inſtructa claſſe ad Salaminem pugna nauali ſuccumberent. Erat autem inter Athenienſes quidam qui in primores recẽs peruenerat, [c] nomine Themiſtocles, Neoclis filius, qui negabat interpretes omnia rectè cõiectare: [d] quòd diceret, Si clades quæ prædicitur, ad Atheniẽſes ſpectaret vllo modo, non ita placidè nobis deum fuiſſe reſpõſurum, ſed ſic, O Salamis miſera, pro eo quod dixit, ô diuina Salamis: ſi circa eam ſui incolæ forent oppetituri. Sed rectè coniectantibus ſentiendum à deo contra hoſtes editum eſſe oracu-

a Arx circumſepta vallo erat.

b Sed eorũ ſententiam qui dicebant naues illum eſſe murũ ligneũ, euertebant hæc duo poſtrema quę Pythia dixerat, Diuina at Salamis muliebria pignora perdes, Vſquam vel Cerere ſparſa, coeũte vel vſquã. Circa hæc carmina confutabantur *inquam* eorum ſententiæ qui naues illum eſſe murum ligneum dixerant. Siquidem oraculorum interpretes illa in hunc ſenſum accipiebant, fatale ſibi eſſe circa Salaminẽ ſuperari, inſtructa pugna nauali. Erat autẽ inter Ath.

c Cui nomen quidẽ erat Themiſtocles, ſed vocabatur Neoclis filius. Is negabat, &c.

d Talia dicens, Si ad Athenienſes ſpectaret illud carmen, non videtur mihi tàm mite reſponſum redditurus deus fuiſſe, ſed pro eo quod dixit Diuina at Salamis, dicturus fuiſſe At Salamis miſera, ſi quidem circa ipſam ſui incolæ eſſent oppetituri. Illi igitur qui rectè coniectaret, (*id eſt, Illum igitur iudicio qui, &c.*) deũ aduerſus hoſtes hoc oraculum non aduerſus Athen. edidiſſe

A Ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρώνος ζαθέοιο,
Τεῖχος Τριτογλυφὶς ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα
Ζεύς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δὲ σύ γ' ἱπποσύνῃσί τε μυθέῃ καὶ πεζὸν
ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν, ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
Νῶτον ὀπιστρέψας, ἔτι τοι καὶ καίνιος ἔσῃ.
B Ὦ θεῖη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.
Τοῦτά σφι (ὑπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ
ἐμοὶ καὶ ἐδόκεε εἶναι) συλλεγομένοισι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελον ἐς τὸν δῆμον, γνῶμαι πολλαὶ καὶ ἄλλαι ἐγίνοντο, διζημένων ὅ μυθητήιον, καὶ αἵδε σύνεσηκυῖαι μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν ζῆσαι πρόσεσθαι. ἦν γὰρ ἀκρόπολις τοπάλαι τῶν Ἀθηναίων ῥηχὼ ἐπέφραχτο. C τὰ μὲν δὴ τοῦ φράγμου, συνεβάλλοντο τοῦτο ὃ ξύλινον τεῖχος εἶναι· τὰ δ' αὖ ἔλεγον τοὺς νέας σημήνειν τὸν θεόν, καὶ τοῦτο προαρτέεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπιέντας. οὐκ ὦν δὴ τοὺς νέας λέγοντας εἶναι ὃ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης, Ὦ θεῖη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν, D Ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης. τοῦτο τὰ ἐπέα συνεῖχε τοὺς νέας ὃ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ δὲ χρησμολόγοι τοῦτο ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἐναυμαχίην προσκευασμένους. ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς τοὺς νεωστὶ πρώτων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὦν οὐκ ἔφη πάμπαν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ' ἐς Ἀθηναίους εἶχε ὁ ἔπος εἰρημένον ἐὸν κως, οὐκ ἂν οὕτω μοι δοκέει ἠπίως χρηθῆναι, ἀλλὰ ὦδε, Ὦ μέλεα Σαλαμὶς, αὐτὶ θ', Ὦ θεῖη Σαλαμὶς· εἰπέρ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τὸ χρηστήριον συλλαμβάνοντι χρὴ τὸ ὀρ-

272

ἢν, ἀλλ' οὐκ ἐς Ἀθηναίους. Διασκυάζεσθαι ὦν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. Ταύτῃ Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταῦτα ἔδοξαν μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἐῶν ναυμαχίῃ ἀρτέεσθαι. Ὃ δὲ σύμπασι μὲν, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. ἑτέρη τε Θεμιστοκλέι γνώμη ἐμπεσοῦσα ταύτης ἐς κράτος ἦλθε, ὅτε Ἀθηναίοισι, χρημάτων μεγάλων ἐκ τῶν κοινῶν, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι περιῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς, τότε Θεμιστοκλέης ἀπέγνωσε Ἀθηναίοισι τῆς διαρέσιος ταύτης παυσαμένοισι, νέας τουτέων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν καὶ ἐς Αἰγινήτας λέγω. οὗτοι γὰρ ὁ πόλεμος συνῆκε, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίοισι χρῆσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς ὃ μὴ ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὗται τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι περιοῦσαι ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδει περιναυπηγέεσθαι. ἔδοξε τέ σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ὅπως τὰ ὅπι τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέχεσθαι τῇσι ναυσὶ πρωδημεῖ, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλησί τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνεε.

Συλλεγομένων δὲ ἐς τὠυτὸ τῶν τοῖσι Ἕλλησι Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοξε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πρήτων καταλλάξεσθαι τά τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἔσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι· ὁ δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μετὰ δὲ, πυθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμηχμίην συνησομένους πρὸς Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν πρὸς Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς τε

lum, non contra Athenienſes. Itaque ſuadebat vt ſeſe inſtruerent tanquam prælio nauali certaturi, & tanquã hic eſſet ligneus murus. Hanc Themiſtoclis ſententiam Athenienſes potiorem eſſe cenſuerũt quàm illorum qui interpretantes oraculum, diſſuadebant apparatum pugnæ nauali: ſed hanc eſſe in ſumma ſentẽtiam dicebant, non leuandam in hoſtem manum, ſed ex Attica regione demigrandum, & aliam incolendam. [a]Extitit & alia ante hanc Themiſtoclis ſententia ad tempus egregia: Quum magna vis pecuniæ è prouentu metallorum quæ ſunt è Laureo, eſſet in ærario Athenienſium, eáque eſſet æquè diuidunda viritim denis in ſingulos puberes drachmis, tunc Themiſtocles hãc diſſuaſit Athenienſibus diſtributionem, ſed ex pecunia claſſem ducentarum nauium ad AEgineticum bellum comparare ſuaſit. Hoc enim bellum conflatũ Græciæ ſalutem attulit, cogens Athenienſes nauticos fieri. & quanquam hæc claſſis in eum vſum in quem comparata fuerat, non venit, tamen in vtilitatem Græciæ ceſſit. Iſta igitur iam præparata quum præſtò eſſet, & alterã exædificari oporteret, placuit Athenienſibus, initò poſt oraculũ conſilio, barbarum Græciam inuadentem cum nauibus opperiri vniuerſos, deo obſequentes, [b]vnà cum Græcorum voluntariis. Et hæc quidem oracula Athenienſibus ſunt reddita.

Coactis autem in eundem locum Græcis qui per Græciã melius ſentiebant, intérque ſe colloquutis interpoſita fide, ibi conſilio habito viſum eſt ante omnia miſſas faciendum [c]pecunias debitas, & inimicitias & hoſtilitates. Erant autem cùm alia aliorũ bella, tum verò maximum inter Athenienſes & AEginetas. Poſteaquam autem Xerxem cum exercitu Sardibus eſſe audiere, Athenienſes decreuere cũ aliquos in Aſiam mittendos ad res regis explorandas, tum nũtios partim Argos, ad contrahendã aduerſus Perſam belli ſocietatẽ, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filiũ, partim

ἔδοξαν

λέγω

ἐς τὸ ὅπι

a Cæterùm alia quoque Themiſtoclis ſententia ante hanc opportunè primas partes obtinuerat. *i. Cæterùm opportunè cedebat quòd antea alij Themiſtoclis ſententiæ prima partes delatæ eſſent.*

b Vnà cum Græcis eadem voluntate præditis.

c *Fortaſſe* χρημάτων πάντων *reſpondet potius phraſi noſtræ, Denãt toutes choſes. Certè interpretationem Vallæ verba hæc Græca ferre non poſſunt.*

in Corcyram, partim in Cretã, iubentes opem Græciæ ferri: eo animo vt si fieri posset, omnis vis Græca vnum esset, & ad idem agendum omnes incumberent, tanquam calamitate cũctis Græcis impendente. Ferebantur autẽ res Gelonis magnæ esse, nec multo minores quàm Græcorum. Vbi hæc eis placuere, & in gratiã inter se rediere, principio [a] speculatores in Asiã tres viros misere: qui quum Sardis veniissent, in speculando regis exercitu deprehensi sunt, & à ducibus pedestriũ copiarũ torti deducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis sententia. Id vbi Xerxes audiit, reprehensa ducum sentẽtia, mittit quosdam è satellitibus, iubens vt si viuos adipiscerentur speculatores, ad sese deducerent. Eos adhuc superstites adepti satellites, prehensos in regis cõspectum adduxerunt. Scisciatus rex qua de causa venissẽt, præcepit satellitibus vt homines circumduc erent, peditatum omnem equitatúmque ostentantes: & eos, vbi contemplando illa expleti fuissent, sine noxa dimitterent quocũque locorum ire libuissẽt. Hoc Xerxes ea ratione imperauit q̃ cogitabat fore vt si speculatores necati fuissent, neque Græci præsciscerent potentiam suam esse fama maiorem, neque quippiam ipse læderet hostes tribus viris interemptis: at iisdẽ in Græciam regressis, fore vt Græci (vt se opinari dicebat) auditis rebus suis antequam exercitum compararent, propriam libertatem traderent, atque ita non oporteret suscipere molestiam de exercitu in eos ducendo. Hæc sentẽtia Xerxis cum altera quadam cõgruit: nam quum Abydi ageret Xerxes, vidit naues cursum tenentes per Hellespõtum, quæ frumentũ è Ponto in AEginam Peloponnesúmque portabant. quas vbi audiere eius assessores esse hostiũ, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogauit quónam illæ tenderent: qui quum respõdissent, Ad hostes tuos, domine, frumento

[a] *Reßius interpretetur explorato-res hic & in sequ. loco. Et alibi ipse vocem illam Græcã reddidit: & paulo antè dixit, Ad res regis explorandas.*

A Κέρκυραν, "κελεύοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φερνήσαντες εἰ οἷοί τε ἦεν τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συλλάβοιεν τὸ ἐπιὸν ὁμοίως πᾶσι τοῖσι Ἕλλησι. τὰ γὰρ Γέλωνος πρήγματα, μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, "οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. ὡς δὲ τοῦτό σφι ἔδοξε, καὶ παλυσάμενοι τοὺς ἄνδρας, τοῦτο μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν βα-
B σιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπαίσιοι ἐλήφοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀποκτευνόμενοι· καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκριτο θάνατος· Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢν καταλάβωσι ἔτι καὶ σκοποὺς ζωγρήσας, ἄγειν πρὸς ἑωυτόν· ὡς δὲ ἔτι σφέων ἀνδρῶν ἀπολέσθαι, καὶ ἦγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, ὁ ἐνθεῦτεν πυθόμενος ὅτι οἷοί 273
ἦλθον, ἐκέλευσε σφέας τοὺς δορυφόρους πε-
C ριαγαγόντας ὅτι δείκνυσθαι πρῶτα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον. ἐπὴν δὲ ταῦτα θεώμενοι ἐῶσι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν αὐτῶν ἀνύοντας ὅτι λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς εἰ μὴ ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτ' ἂν τὰ ἑωυτῶν πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἐόντα λόγου μέζω, οὔτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες. νοησάντων δὲ ταῦτα ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέω ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυ-
D τοῦ πρήγματα προεξ τοῦ σόλου τοῦ γινομένου, προδιδόσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεῖσθαι ὅτι αὐτοῖς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. οἶκε δὲ αὐτῷ αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ, διεκπλώοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πρέσβοι αὐτοῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶ τὰ πλοῖα, ἑτοῖμοι ἦσαν αἱρέειν αὐτὰ, ἐσβλέ-
E ποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκότε προσκελεύοι. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτοὺς ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν, Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους δίκασσοντα σῖτον "

"χιλιόντας

"οὐδαμῶ

» ἄγοντες. ὁ δὲ, ἐπισταλεῶν ἔφη, ΟΥ̓κῶν καὶ A
» ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθα περ καὶ οὗτοι, ζῶσί
» τε ἄλλοισι ὀξυτέρυθμοι καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀ-
» δικέοισι οὗτοι ἡμῖν σιτία παρεχόμενοι; οἱ
μὲν νυν κατάσκοποι οὕτω ξεσταμένοι τε καὶ
ἀποπεμφθέντες, ἐπόρευσθαι ἐς τὴν ΕΥ̓-
ρώπην.

Οἱ δὲ σῴζωμένων Ἑλλήνων ὅτι τῶν Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἑωυτοὺς γενέσθαι B ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τῆς βαρβάρου ἐπιόντα, ὅτι τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας Ⓐ Ἕλληνες παρήσονται, βουλεύσασθαι ὅτι Ⓦ Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπους, ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρησομένους ὡς σφι μέλλοι ἄριστον ποιέοισι γενέσθαι. νεωστὶ γὰρ σφέων τε θναίας ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι αἴδε λῆξιν τάδε, C

Ἐγγὺς μὲν κλονέεαι, φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Εἰσορόω τὸν μόλαγον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

Ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον. μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐσελθεῖν ὅτι τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοῦτ' ἔφασαν τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τεσσεράκοντα ἔτεα εἰρήνην σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεμονίης τῆς D ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης. καίτοι κατά γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἑωυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι δοκέειν τὸ ἥμισυ ἡγεμονεύειν. ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην· σπουδὴν δὲ ἔ- E χειν σπονδὰς ἐτέων τεσσεράκοντα ἐπιδᾶς, καίπερ τοῦ χρηστηρίου φοβεομένοισι· ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι, μηδὲ σπονδέων ἐουσέων ὅτι λέγεσθαι, ἰὼν ἄγος σφέας καταλάβῃ πρὸς ὧν γενόμενοι κακῶν, ἄλλο πάθημα πρὸς Ⓦ Περσέων, μὴ τολοιπὸν ἔωσι τῶν Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι.

onuſtæ: tunc Xerxes excipiés inquit, Nónne eôdem quò iſti, & nos nauigamus, tum rebus aliis, tũ verò frumento inſtructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatum portãt? Cæterùm ſpeculatores illi rebus inſpectis dimiſſi in Europam rediere.

Poſt quorum reditum Græci qui contra Perſam coniurarant, nuntios iterum Argos miſerunt, Quibus Argiui reſponderũt [a] res ſuas ita habere: Audiſſe ſe iã inde ab initio barbarum excitaſſe aduerſus Græciam bellũ, & quum accepiſſẽt intellexiſſẽtque Græcos ſeſe colligere, tẽtaturos Perſæ obſiſtere, principes fuiſſe mittendi Delphos qui deum conſulerẽt quid ſibi optimè facientibus eſſet euẽturum. (nuper enim ſex millia ſuorum fuiſſe interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eáque de cauſa ſe miſiſſe,) & iis qui miſſi fuerant interrogantibus, ſic Pythiam reſpondiſſe,

Finitimis inuiſe, deis dilecte beatis,
Interius tutamen habens, impunè maneto,
Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.

Hæc illis Pythia prius reſponderat. Poſtea verò quàm nũtii Argos venerũt, ſenatúmque ingreſſi mandata retulerunt, Argiui reſponderunt ad ea quę dicebãtur, ſe prõptos eſſe in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percuſſo fœdere: ſed ea cõditione vt dimidium imperii penes ſe eſſet. quanquam enim ius imperandi ipſorum eſſet, tamẽ dimidio imperii ſe eſſe cõtentos. Hoc aiebant ſuum ſenatum reſpondiſſe, quamuis diſſuadẽte oraculo ſocietatem contrahere cum Græcis. quod etſi formidarent, tamẽ properare vt fœdus triginta annorũ feriretur: intra quos annos liberi ſui in virilẽ ætatem adoleſcerent: hac videlicet ratione, ne ſiqua calamitas ad ſuperiorẽ accederet in bello Perſico, niſi fœdera forent, in poſterum ſubiecti Lacedæmoniis eſſent.

a Hanc ſe rationem in ſuis rebus tenuiſſe. *Vel, ſe ita egiſſe.* Quum iam inde abinitio audiſſent quæ barbarus aduerſus Græciam moliretur, & fore animaduertiſſent vt Græci ipſos nihilominus quàm cæteros aduerſus Perſam aſſumerent, ſe Delphos miſiſſe qui deum conſulerẽt, &c. *Sed legendum eſt* οὐ παρήσονται, *vt ſit ad verbum, Græcos non omiſſuros ipſos aſſumere. Sic aliquãto poſt* ἐπὶδὲ σφέας βουλεύσασθαι τοὺς Ἕλληνας. *in quibus etiam interpres. Lapſum eſt Vallæ.*

His dictis Argiuorum à ſenatu, quidam è nuntiis Spartanorum ita reſpõdit, quod ad fœdera quidem attineret, ſe ad eos qui plures eſſent relegare: quod autem ad imperium, id verò ſibi demãdatum eſſe, vt reſponderent diceréntque, Spartanis duos eſſe reges, Argiuis vnum, ideo non poſſe fieri vt alterutro Spartæ regi abrogaretur imperium: & nihil obſtare quominus cum iis duobus rex Argiuus parem dignitatem obtineret. Ibi Argiui negare ſe perpeſſuros inſolentiã, ſed præoptare à barbaro imperari ſibi, quàm Lacedæmoniis cedere. Atque ita edixerunt nũtiis vt priuſquam occideret ſol, ex agro Argiuo excederent, alioqui hoſtium loco futuros. Hoc ipſi Argiui ſic ſe habere memorant. aliter tamen per Græciam narratur, Xerxem antequam bellũ Græciæ inferret, miſiſſe Argos caduceatorem: quò quum peruenit, ita fertur verba feciſſe, Viri Argiui, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Perſem, ex quo nos progeniti ſumus, fuiſſe filium Perſei Danaes filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita ex vobis oriundi ſumus. Quod quum ita ſit, nefas eſt & nos progenitoribus noſtris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis aduerſarios fieri. Sed potius domi veſtræ vos confidentes otium tenere. nã ſi mihi ex ſententia ſuccedet, nullos pluris quàm vos faciã. Hæc Argiui quum audiſſent, [a]rem confeciſſe dicũtur, & à principio diſſimulantes quod actum eſſet, nihil poposciſſe Græcos: ſed quum ab illis [b] reprehenderentur, tunc partem imperii poposciſſe, gnari id Lacedæmonios non cõceſſuros, vt hoc prætextu [c] otium ageret. [d] Cui rei competit, quod quidam Græcorum multis poſtea annis geſtum fuiſſe memorant: Quum Suſis Memnoniis alterius negotii gratia eſſet Athenienſiũ nuntii, Callias Hipponici filius, & collegæ qui pariter aſcẽderãt, cõtigit vt Argiui & ipſi per id tẽpus Suſa mitterent nuntios,

A τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε, ὡς εἰ μὲν σφι περὶ ὁδέων εἴη ἐς τοὺς πλέονας, ὡς εἰ δὲ ἡγεμονίης, ἀνδράσι ἐνὶ παλαι ἐναντία χρίνασθαι· καὶ δὴ λέγειν, σφι μὲν εἶναι δύο βασιλῆας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· οὔκων δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης δυοῖσι τοῖσι παρεοῦσι τὴν ἡγεμονίης. μὴ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον τῷ Ἀργείων εἶναι, κωλύειν δέειν. οὕτω δὴ Ἀργεῖοι φασὶ ἐκ ἀναχέεσθαι

B τῶν Σπαρτιητέων τὸν πλεονεξίην, ἀλλ' ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἢ ὑπείξαι Λακεδαιμονίοισι. ὡς δὲ φεύγειν τε σφέας ἀγγέλους, ὡς δὲ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μή, ὡς ἐξιέναι ὡς πολεμίους. ἀνδρὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τουτέων πέρι λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος καὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἢ περ ὁρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ τὸν κήρυκα εἰπεῖν,

C Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν Πέρσην εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τε Δανάης, γενόμενον ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ὦν εἰκὸς ἡμῖν ὑμέτερον ἀπογόνους· οὔτε ὦν ἡμέας εἰκὸς ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας, ἡμῖν αἰτίους γενέσθαι, ἀλλὰ πρὸ ὑμῶν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἐμοὶ γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδαμοὺς

D μείζονας ὑμέων ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους λέγεται προθύμως ποιήσασθαι, καὶ προφάσιος μὲν ἐκείνου ἀπαγγελλομένους μεταγενέστερον· ἐπεὶ δὲ σφέας προσεβάλετο λαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὴ ἐπιστάμενοι ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταγιγνώσκειν, ἵνα ὅτι προφανέστατον ἡσυχίην ἄγωσι. συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσι τίνες Ἑλλήνων,

E πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τουτέων· τυχεῖν γὰρ Σούσιοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβαίνοντας. Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους,

274

ἐρωτᾶν

a *Fortaſſe phraſis Græca reſpondet potius noſtræ, En auoir fait ſon. Pro ἀπαγγελλομένους autem legitur & ἐπαγγελλομένους.*

b *Vide annot. quæ proximam præcedit.*

c A bello abſtinerent.

d Cum quibus iſtud congruiſſe. *Vel, Quibus conſentaneum fuiſſe* quidam Græcorum narrãt quod multis poſt hæc annis contigit.

εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἰ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεχεομένην, ἢ νομίζοιατο σφέας αὐτοὺς εἶναι πολεμίους. βασιλέα δὲ Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ σφέων μᾶλλον νομίζειν πόλιν Ἄργος φιλιωτέρην. εἰ μὲν νυν Ξέρξης ἀπέπεμψε τοῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβαίντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· οὐδὲ ἄλλα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τὴν αὐτὴν αὖτις Ἀργεῖοι λέγουσι· ἐπίσταμαι δὲ τοσόνδε, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκειαν, ἀλλάξασθαι θελόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσχύφοντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσμενίσαντες ἕκαστοι αὐτέων ἀπεφέροντο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἴσχεα πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μέντοι οὐ παντάπασι ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα λόγον. ἐπεὶ καὶ τάδε λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ παρακαλεσάμενοι Πέρσας ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἔσχε, πρὸ δὴ βουλόμενοι σφι εἶναι τοῦ παρεούσης λύπης. τὰ μὲν δὴ Ἀργείων εἴρηται.

Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπέστελλον ἀγγέλους ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου τὸν πρόγονον, οἰκήτορα ὄντα Γέλης ἐν τῇ ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ὃς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιοφήμου, οὐκ ἐλήφθη. μετὰ χρόνον δὲ αὐτὸς καὶ ἀπόγονοι ἐκπεσόντες, ἱεροφαντίην τῶν χθονίων θεῶν διατελέουσι ἔχοντες, Τηλινέων ἑνός τευ τῶν προγόνων κτησαμένου πρόπρο τοιῶδε. ἐκ Μακτορίου πόλιν τὴν ὑπὸ Γέλης οἰκεομένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελῷοι, ἑωυτοῦσι στάσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίην αἰδρῶν δυνάμιν, ἀλλ' ἱερὰ τούτων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarẽt an amicitiã quam cum Xerxe contraxissent, putaret adhuc durare, an ab illo pro hostibus haberẽtur. Quibus Artaxerxes, imò verò maximè perdurare respondit, nullamque sibi ciuitatem amiciorem putare quàm Argos. Verùm an caduceatorem Xerxes Argos [a] miserit ad ea dicenda, & an Argiuorũ nuntii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogauerint, pro comperto dicere nõ possum, nec vllam de his aliam proferre sententiam nisi quam Argiui proferunt. Id demũ scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissẽt, cum vicinis mutare volẽtes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita nõ turpissimè ab Argiuis actum est. Ego verò quæ dicũtur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in vniuersum à me dictum sit. quoniam & hoc narratur, Argiuos extitisse qui Persam in Græciam accersierunt, posteaquam cum Lacedæmoniis malè pugnassent, præ dolore præsenti quiduis præoptantes. Et de Argiuis quidem dictum est.

a Ad ea dicẽda remiserit, & an Argiuorum nuntii ad interrogãdum Artaxerxem de amicitia, Susa ascenderint, pro comp.

In Siciliam autem ad agendũ cum Gelone, tum alii nuntiis à sociis iere, tũ verò à Lacedæmoniis Syagrus. Huius Gelonis progenitor fuit OEcetor, qui in Gela erat, ex insula Telo quæ Triopio obiacet: qui, dum Gela conderetur à Lindiis, qui sũt è Rhodo & Antiophemo, assumptus non est. Interiecto tamen tempore, [b] posteri eius deorum inferorum sacerdotes illic perseuerauerunt, oriundi à Teline, vno ex ea familia, qui eos illic collocauit hunc in modum: Quidam viri Geloi per seditionem ejecti, in Mactorium vrbem quæ sita est super Gelam, profugerũt: hos Telines Gelam [c] deduxit nullis virorum copiis adiutus, sed horum deorum sacris. quæ vnde acceperit, an ipse possederit, id verò dicere non possum.

b Eius posteri continua successione deorum inferorum sacrifici, vel, *antistites sacrorum dei inferi* fuerunt, quum Telines, vnus quidam ex progenitoribus *hanc dignitatem* hoc modo acquisiuisset. *At Valla cùm in alijs peccauit, tum in eo quòd ita vertit quasi κτησαμένου legeretur, quum tamen statim post in eadem re alteram lectionẽ sequatur.*

c Reduxit. *sic & paulo post emẽda.*

His sacris fretus, [a]eò deduxit illos vbi posteri sui deorum sacrificuli essent. Quæ res mihi admirationi fuit, præter ea quæ audio, tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunque viro effici consueuerunt, sed ab eo qui sit [b] casti ingenii, robustæque præstantiæ. Quanquã vt feruntur ab incolis Siciliæ, fuisse natura effœminatũ ac viro molliorẽ. Hũc in modum ille dignitatem hanc adeptus est. Cleandro autẽ Patareo, qui septem annos Gelæ tyrãnide potius est, vita functo, (à Sabyllo autẽ viro Geloo fuit interfectus) ibi frater eius Hippocrates suscepit imperium. Quo tyrannidem obtinente, erat illic Gelon prognatus à Teline vate, cum aliis multis, quorum vnus erat AEnesidemus Pataici filius, satelles Hippocratis: qui non diu pòst ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus. nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos, Naxios & Zanclæos & Leontinos, pugnauítque cum Syracusanis & permultis barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir præclarissimus: adeo vt nulla omnium quas retuli ciuitatum effugerit Hippocratis dominationẽ, præter Syracusanos. quos pugna ad flumẽ Elorũ superatos Corinthii Corcyræique liberauerunt: sub hac tamen conditione, vt Syracusani Camarinam, quæ ipsorum quondam fuisset, Hippocrati traderẽt. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleãder tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, ante vrbem Hyblã periit. ita Gelon per causam tuendi liberos Hippocratis, EVclidem & Cleandrum, vbi ciues, quòd abnuerent dicto amplius audientes esse, prælio vicit, ipse Geloorum imperium [c] adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. [d] Post hoc commentum, quosdam Syracusanos, qui Gamori vocabantur, à plebe suisque seruis qui Cyllyrii nominabantur eiectos,

Τούτοισι δὴ ὧν πίσυνος ἐὼν κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφαντέοιεν τῶν θεῶν ἔσονται. θωύμαζε μοι ὧν καὶ τόδε γίνεται τοῖς τὰ πεπυθάνομαι κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ τοῖς τυχοῦσι ἀπόπροθεν ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ τοῦ ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης ἀνδρηίης. ὁ δὲ λέγεται τοῖς τῆς Σικελίης τὸν οἰκήτορων εἶναι ὑπερδεέστατα τοιούτων πεφυκέναι, θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ. οὕτω μὲν νεῶν ἐκράτησε τόδε τὸ γένος. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παταρέος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μοναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τῶν ἱροφαντέων ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταίκου, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μετ' οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδείχθη πάσης τῆς ἵππου ἐπίαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκράτεος Καμικοὺς τε καὶ Ναξίους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πολλοὺς, Συρηκουσίοισί τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνοῖσι, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἶπον πολίων τούτων, πλὴν Συρηκουσίων, οὐδεμίη πέφυγε δουλοσύνην τοῖς Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἑωυτῶν θέντες ὅτι ποταμῷ Ἑλώρῳ. ἐρρύσατο δὲ οὗτοι ὅτι τοῖς δὲ καταλέξαντες, ὅτ' ὦτε Ἱπποκράτεϊ Καμαρίνην Συρηκουσίοισι προδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ τὴν Καμαρίνην τὸ ἀρχαῖον. ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα τυραννεύσαντα ἑπτὰ ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν τοῖς πολλοὺς Γέλη, στρατευσάμενον ὅτι τοὺς Σικελοὺς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων ὦν λόγῳ ὠμφρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, ὑ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῴων, ἦρχε αὐτὸς ἀποστέρησας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ βούλημα, τοὺς γαμόργους καλεομένους τῶν Συρηκοσίων, ἐκπεσόντας ἀπό τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων,

a Eos hac conditione reduxit vt eius posteri deorum sacrificuli essent. *Ad hoc loquendi genus passim impingit hic interpres.*

b *Sensum huius loci postulare videtur vt ἦθος ἀγαθὸν respondeat ad verbum ei quod dicimus Bon esprit: vt totum hunc locum sic interpretemur,* Neque enim in quemlibet talia facta cadere existimo, sed in eum demum qui acuto ingenio virilique robore sit præditus. Atqui eum Siciliæ incolæ contraria his à natura habuisse ferunt, vt qui effœminatus ac mollior fuerit. *Illud quoque ὡς τὰ videtur aliter accipiendum, & eodem modo quo vtimur præpositione Ad, quum dicimus, Obstupuit ad has voces.*

c *Omittit ἔργῳ quod respondet præcedenti λόγῳ. q. d. Dum verbo ellos ad conservandum suum imperium adiuvat, ipse non iam verbo, sed facto illud invasit.*

d Post hoc autẽ insperatũ lucrũ. *Id est, Quum autẽ ei nihil tale sperãti iam tantum bonum obtigisset.*

χ καπρηγάσθαι 275

χ Κυλλυρίων.

ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Καμαρίνης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ μὲν δῆμος ὁ τῶν Συρηκοσίων ὑπισχνεῖτο Γέλωνι παραδώσειν τὴν πόλιν καὶ ἑωυτούς. ὁ δὲ, ἐπεί τε προέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ὑπερεθρατέων, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ὑπαδέψας αὐτὴν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἔσαν ἄπολιτα αἱ Συρήκουσαι· αἱ δὲ πρωτίκ' ἀνάτ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν δὴ, Καμαριναίοις ἀπολιτας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πολίτας ἐποίησε, Καμαρίνης ἥν ὅ ἄρα κατίσκαψε· ὅτω δὲ, Γελώων ἐξημίωσε τῶν ἀστῶν τοῦτο τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην παρεσχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτέων πάχεας, ἀφορμίους τε πολέμου αὐτῷ, καὶ παρεδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἀγαγὼν ἐς τὰς Συρηκούσας, πολίτας ἐποίησε. τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἐόντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ παρεδεχόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ὑπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τοῦτο δὴ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε δραχρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι συμοίκημα ἀχαριστότατον. τοιούτῳ μὲν δὴ τρόπῳ τυραννος ἐμηχάνεε μέγας ὁ Γέλων. τότε δὴ ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπικέατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε,

» Ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι,
» καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμβάνομέ-
» νους σε ποιέεσθαι τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ ὑπερβάντα
» ὑπὲρ τοῦ Ἑλλάδα πρήσσειν κου πεπυθάνεαι,
» ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσ-
» ποντον, καὶ ἐπάγων πρήσσειν τὸν ἠῶον στρατὸν
» ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατέειν ὑπὲρ τοῦ Ἑλ-
» λάδα· ποιήσαντα μὲν ποιεύμενος ὡς ὑπὲρ
» Ἀθηναίους ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν
» Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνά-
» μιός τε ἔχεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑ-
» λλάδος ἔκ ἐλαχίστη μέτα ἄρχοντί γε Σικε-
» λίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑ-
» λλάδα, καὶ συνελευθέρου. ἀλλὰς μὲν γὰρ νο-
» μιζομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς, χεὶρ μεγάλη συνά-
» γεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ὑπεροῦσι·

A in patriam ex vrbe Casmena reducendo, potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & vrbē & seipsā dedit. Quā Gelō vbi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandauit, sibíque Syracusas habuit, & quidem pro omnibus vrbibus. ideóque ea ciuitas confestim [a] excurrit atque propagata est. nam deductis eò Camarinæis omnibus Gelon ciuitatem dedit, Camarina B euersa: dimidióque & eo amplius Geloorum itidē vt Camarinæis fecit. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissēt, locupletissimos quosque, qui bellum ei intulerant, & ob id se interfectum iri putabant, Syracusas traduxit, ac ciuitate donauit: at plebē Megarensē quæ belli mouendi fuerat expers, quæque nihil mali se passuram expectabat, Syracusas adductam venundedit, ex Sicilia asportādam. Idem hoc fecit Eubœēsibus qui sunt in Sicilia, proceres à plebe distinguens. Hoc autē ideo de vtrisque fecit quòd arbitraretur contubernium plebis rem esse molestissimam. Ea ratione magnus tyrānus effectus est Gelon. Ad quem legati Græcorum, posteaquam Syracusas corámque venerunt, ita loquuti sunt,

[a] Incrementum vigorémque assumpsit.

D LACEDAEMONII pariter & Athenienses eorúmque socii nos misere ad te in societatem assumendum aduersus barbarū. nam prorsus audisti bellum Græciæ inferre, iuncto pontibus Hellesponto, virum Persam, secum omnes Eoas ex Asia copias ducentem: per simulationem belli Athenis inferendi nos inuadentem, quum in animo habeat omnem Græciam redigere in suā potestatē. Tu igitur, cui magna E potētia adest, nec minima Græciæ portio, quum sis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciā à seruitute vindicāt, cámq; vnà cū illis liberato. Coacta enim cūcta Græcia, erimus magna manus, pugnáq; pares inuadētibus nos:

276

quòd si è nobis alii proditores fuerint, alii otiosi sedeant, id syncerum quod supererit Græciæ, exiguum erit. vnde periculum est ne omnis Græcia pessũ eat. Neque enim speraueris Persam, si nos prælio superauerit, ad te non esse vẽturum: quinimò hoc antè caueris. nobis nanque opem ferendo, temetipsum tutaris. Rei bono consilio gestæ lætus plerũque est exitus. Hæc legati dixere. Quibus respõdẽs Gelõ, [a] multus in hac oratione fuit, Viri Græci, inquit, insolentem habetis orationẽ, qui ausi estis me adire, hortantes ad ineũdam aduersus barbarum societatem: [b] quum ipsi me orantem prius aduersus exercitum barbaricum recusaueritis socium. nam dum mihi erat cũ Carthaginensibus certamen, [c] incumbenti ad vltionem necis Doris Anaxandridæ filii de AEgestanis exigendam, offerebãmque me adiutorem ad liberanda emporia, vnde vobis magna emolumenta atque [d] voluptates prouenerant, vos neque mei adiuuandi, neque vltionis de nece Doriana exigendæ gratia venire voluistis. Itaque [e] quantũ in vobis est, omnia hæc à barbaris possidẽtur. Verũ nobis hæc in melius reciderunt. [f] nũc quoniam circũuenit vos atque attigit bellum, ita demum Gelonis memoria facta est. Sed contemptus à vóbis, non ero vestri similis: sed paratus sum ad opem ferẽdã ducentarum triremium, & viginti milliũ armatorũ, ac duum milliũ equitũ, *totidémque ferentariorũ*, totidémque leuis armaturæ, totidẽ sagittariorũ, totidem funditorum. Sed & rem frumentariã cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, suppeditaturũ me recipio. Sed ea lege hæc polliceor vt ego sim aduersus barbarũ Græcorũ imperator: aliter neque ipse venirẽ, neq; alios mittere. Ea Syagrus audiẽs, non tulit: sed, O quàm eiularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiatas imperium subdidisse Geloni atque Syracusanis. Tu verò ne feceris huius rei mentionem amplius: sed si tibi animus est opem ferendi Græciæ,

a His verbis, quibus eos vehemẽter vrgebat, vsus est.

b Quum ipsi petenti mihi aduersus exerc. barb. ferre opem recusaueritis.

c Et obtestabar vt pœnas necis Doriei Anaxandridæ filii ab Ægestanis reposcerẽtis, offereb.

d Cõmoditates prouenerunt.

e Itaque per vos quidem hæc omnia barbari possideãt licet. *id est, Per vos non stetit quin hæc omnia nunc à barbaris possideantur.*

f Nunc postquã translatæ sunt ad vos belli gerendi vices, ita demum Gelonis recordati estis. Atenim dedecore à vobis affectus, vos nequaquam imitabor: sed opẽ ferre paratus sum ducentarum triremium, &c. *Est tamẽ ad verbum, Suppeditans ducentas triremes, & viginti millia armat. eodémque modo deinceps.*

A ἐὼ δὲ ἡμέων οἱ μὴ καταπροδιδῶσι, ᾧ δὲ μὴ θέλωσι πημφρέειν, τὸ δὲ ὑπολειπόμενον τῆς Ἑλ-
λάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ
πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἐὼ ἡ-
μέας καταστρέψηται ὁ Πέρσης μάχῃ νεω-
τήσας, ὡς οὐκὶ ἥξει ἐπὶ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ
τούτου φύλαξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν, σεωυτῷ
πημφρέεις· τὰ δὲ ἐῶ βουλευθέντι παρήγματι
τελευτὴ ὡς τὸ πολλὸν χρηστὴ ἐπέλαβε γίνε-
σθαι. ᾧ μὴν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ
B πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε, Ἄνδρες Ἕλ-
λωνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμή-
σατε ἐμὲ συμμαχὸν ὀπὶ τὸν βάρβαρον πα-
ρακαλέοντες ἐλθεῖν· αὐτὶς δέ, ἐμεῦ πρότε-
ρον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ στρεπτά-
ψασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος
συνῆπτο, ὀπισκηπτόντος τε Δωριέος τοῦ
Ἀναξανδρίδεω πρὸς Αἰγεσταίων φόνου
ἐκπορήξασθαι, ἐκποτεινόντος τε τὰ ἐμπό-
ρια συνελθεῖν ἐμοῦ, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλα
C ὠφελήματα καὶ ἐπαυρήσιες γεγόνασι· οὔτε
ἐμεῦ εἵνεκα ἤλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν
Δωριέος φόνον ἐκπορηξόμενοι· τὸ δὲ κατ'
ὑμέας, τὰ δὲ πρήγματα ἐκποδὼν βαρβάροισι νέμε-
ται. ἀλλ' ἐῶ γὰρ ἡμῖν καὶ ὅτι τὸ ἄμεινον κα-
τέσχε· νεωτὶ δὲ ὅπῃ προσελήλυθε ὁ πόλεμος
καὶ ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνή-
σις γέγονε. ἀτιμίης ᾧ πρὸς ὑμέων κυρήσας,
οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ' ἑτοῖμός εἰμι βοη-
θέειν, πλεχόμενος δεκαδίας τε τεσσερεσκαί-
D δεκα μυριάδας ὁπλίτας, καὶ δισχιλίους ἵππους, καὶ
δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους σφενδονή-
τας, καὶ δισχιλίους ἱπποδρόμους ψιλούς. σῖτόν
τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλάδι παρέξειν. ἔστι
δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι, ὅτι ᾧ στρα-
τηγός τε καὶ ἡγεμὼν τῶν Ἑλλήνων γενήσο- γαρ ἔσομαι
μαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δὲ λό-
γῳ οὔτ' αὐτὸς ἔλθοιμι, οὔτ' ἄλλους
πέμψαιμι. Ταῦτα ἀκούσας οὐκ ἐμέγερτο
E ὁ Συάγρης, εἶπέ τε τάδε, Ἦ κε μέγ' ὠφέ-
ξεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυθόμενος
Σπαρτιήτας τῷ ἡγεμονίῃ ἀπαραιρεῖσθαι
ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκοσίων. ἀλλὰ
τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅ-
κως τῷ ἡγεμονίῃ τοι πρόσεσται. ἀλλ' εἰ μὲν βούλεαι βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι,

» ἴεσθι ἀρξόμενος τοῦ Λακεδαιμονίων· εἰ δ' A
» ἄρα μὴ δίκαιοις ἄρχεσθαι, σὺ ὃ μηδὲ βοήθ-
τοιαῦτα ὁ Γέλων, ὅτε ὥρα ἀπεγραμ-
μένοις τοῖς λόγοις τοῦ Συαγρίου, τὸν τελευ-
» ταῖον σφι τόνδε ἐξέφηνε λόγον, Ὦ ξεῖνε
» Σπάρτιῆτα, ὀνείδεα καπόντα ἀνθρώπῳ φι-
» λέϊ ἐπιμάλλει τὸν θυμόν. σὺ μὲν τοι ἀποδε-
» ξάμενος ὑβρίσματα ἐν τοῖ λόγῳ, οὐ με
» πείσεις ἀχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅ-
» κου γὰρ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης,
» οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων περιέχεσθαι, B
» στρατιῆς τε ἐόντα πολλαπλασίης ἡγεμόνα,
» καὶ νηῶν πολὺ πλεόνων. ἀλλ' ἐπεί τε ὑμῖν
» λόγος οὕτω περιαμπὼτης κατίσταται, ὑμεῖς
» τοι ὑπείξομεν τοῖ ἀρχαίῳ λόγου· ἐγὼ τοῖ μὲ
» πεζοῦ ἡμεῖς ἡγεόμεθα, τοῖ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ·
» εἰ δὲ ὑμῖν ἥδονή τοῖ κατ' θάλασσαν ἡγεμο-
» νεύειν, τοῖ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ τούτοισι ὑ-
» μέας χρεών ἐστι ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-
» μάχων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ τοῖα
τοιαῦτα προετείνετο. Φᾶσας δὲ ὁ Ἀθηναίων C
ἀπ' ἀμείβε- ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων, Ἀμείβεσθαι μὲν τοῖσ-
τὸ μὲν πῖσ- δε, Ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμόνος
δε, δεόμενοι ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας πρὸς
σὲ, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ δ' ὅκως μὲν στρατιὴν πέμ-
ψῃς μὴ ἡγεμόνα τῆς Ἑλλάδος, ἀπορφᾷ-
νῃς· ὡς δ' στρατηγήσῃς αὐτῆς, γλίχεαι. ὅσον
μὲν νυν πρωτος τ' Ἑλλήνων στρατ' ἐδέου ἡγέ-
εσθαι, ἐξήρκεε ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην
ἀπ' ἄλλου, ἔχειν, ὅπως μὴ ἄλλοισι ὡς ὁ Λάκων ἡμῖν τοι
277 ἔμελλε ἔσεσθαι, ἐπεὶ νῦν ἀμφοτέρων ἐπο- D
» λεμέομεν. ἐπεί τε δ' ἀπάσης ἀπελαυνό-
» μενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς ἄρχειν, οὕτω
» ἔχει τοι, ἐμοὶ μὲν ὁ Λάκων ὅτιη τοι ἀρχὴν αὐ-
» τῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν. ἡμετέρη γάρ ἐστι αὕτη
» γε μὴ αὐτέων θελομένων Λακεδαιμονίων.
» τούτοισι μὲν ὦν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ
» ἀντιτείνομεν, σοὶ δὲ πρήσομεν ὁκόσοι ναυ-
» αρχέειν. μάτην γὰρ αὖ ὧδε πάρεσμεν Ἑλλήνων
» στρατὸν πλέξοντες εἰ μὴ μέλλοιμεν ἐκπλήσειν, εἰ Συρηκου-
» σίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τ' ἡγε- E
» μονίης, ἀρχαιότατον μὲν ἔθνος πρεσβεύοντες, μέ-
» νοι δ' ἐόντες τ' μεγαλεσίης Ἑλλήνων. τ' δ' Ὁμή-
» ρου ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον
» ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμῆσαι στρατὸν

esto sub imperio Lacedæmoniorum: si dedignaris subesse, nō habe animum opē ferēdi. Ad hæc Gelon, vbi vidit verba Syagriana uersa, hanc ad extremum protulit orationem, Hospes Spartiata, contumeliæ homini factæ solēt irritare indignationem. verùm tu contumeliosis in me verbis inuehens, non tamen induces me ad vicem contumeliosè reddendam. Sed quando vos ita imperiū amplectimini, multo me magis quàm vos decet illud amplecti, qui multo maiorum copiarum ac plurium nauium imperator sum. Cæterùm, quoniā ista oratio vestra in contrarium nititur, nos aliquantum à superiore nostra oratione decedemus: Si vos terrestribus copiis præfueritis, ego nauticis præero: sin vos mari imperitare iuuat, ego terrestribus copiis imperitare volo. Ex quo oportet vos aut alterutra harum rerum esse contētos, aut his sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon conditionē offerebat. Cui nuntius Atheniēsis [a] Lacedæmonios anteuertēs, ita respondit, Rex Syracusanorū, Græcia nos ad te misit, non imperatorum indiga, sed exercitus: tu verò præ te fers nō missurum te exercitum, nisi sis Græciæ imperator: videlicet vt illi imperes affectas. [b] Itaque quantum ad eā partem pertinet qua cūcto Græcorum exercitui præesse postulas, suffecerit nobis Athenienſibus silentium agere, intelligentibus Laconem fore idoneū ad reddendam pro vtrisque rationem: quantum autem ad illud attinet, quòd poscis vt vniuersæ classi præsis, ita habeto: nos, etiā vt Lacon permittat, nō esse permissuros præesse te classi. nostrū enim munus hoc est, nisi Lacedæmonii id velint: quibus præesse classi volentibus non cōtradiceremus, alteri verò concederemus nemini. nā alioqui frustra [c] plus nauiū quàm cæteri Græci possideremus, si Syracusanis imperiū cederemus, qui sumus Atheniēses, & antiquissimæ originis, solique Grecorū qui nunquā solùm vertimus: è quibus virum instruendo ornandóque exercitu aptissimū Homerus etiam [d] versificator ait Ilium venisse.

a Lacedæmoniorum nuntium anteuert.

b At nos ad illā quidem tuam petitionem qua vniuersi Græcorū exercitus imperium postulabas, silentium tenuimus, contenti Lacedæmoniorum responso esse volentes, quod pro vtrisque sufficere posse sciebamus: iam verò, quum tu vniuerso imperio excluſus. *i. postquā denegatum tibi est vniuersum imperium*, nauale postules, ita habeto, nos ne permittēte quidem id Lacedæmonio, permissuros.

c *Legit παρ' ἄλλον, non πάρεσμεν.*

d Poeta.

vt nō sit dedecus nobis ista commemorare. His Gelon ista respōdit, Hospes Atheniēsis, [a]apud vos qui præsint habetis, qui subsint non habetis. Quocirca quum nihil cedere sed totum obtinere velitis, quam celerrimè hinc retro abscedatis, renuntiaturi Græciæ, ver ex anno illi [b]exaruisse. Cuius dicti sensus hic est, [c]quum constet probatissimam anni partem esse ver, talem esse suum exercitum innuebat, quo Græcia priuaretur, quasi quodam vere, quod illi exarescceret, non inita secum societate.

a Vos, qui imperent habere videmini, at quibus imperetur, non item.

b Exemptū esse. *Vel, ablatum esse.*

c Sicut ver in anno præcellere cōstat, ita suum exercitum Græco *præcellere*. Ideóque Græciæ, quæ sua societate priuaretur, idem oōtingere dicebat ac si ei ex anno ver exemptum esset.

Hoc respōso Gelonis accepto nuntii Græcorum profecti sunt. Post hæc Gelon timens quidem ille Græcis, ne impares barbaro essent, tamen indignum atque intolerandum sibi ratus vt profectus in Peloponnesum subesset Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrānus esset, omissa hac via aliā iniit. Nam vbi primùm audiit Persam transmisisse Hellespontum, misit cum tribus [d]biremibus Cadmum Scythis filiū Coum, multa cum pecunia ac placidis verbis, ad obseruandum quò casura esset pugna: vt si barbarus vinceret, ei pecuniam traderet terrámque & aquam eorum locorum quibus Gelon imperaret: sin vincerent Græci, rursus pecuniam reportaret. Hic Cadmus ante id tempus quum tyrānidem Coorum à patre accepisset [e]satis validam, nullo aduerso casu, sed ob iustitiam, sua sponte eam in media ciuitate deposuit, atque in Siciliam abiit. vbi vnà cum Samiis vrbem Zanclam (cuius nomen in Messanam mutatum est) tenuit atque incoluit. Hunc Cadmum, eò hunc in modū profectum, Gelon ob iustitiam quam illi ex aliis rebus adesse nouerat, Delphos misit: cuius hominis inter alia quæ edidit opera iusta, hoc nō in postremis reponitur, quòd tantum pecuniæ à Gelone cōmissū interuertere quū posset, noluit, sed posteaquā Græci pugna nauali superiores extitere,

d Nauibus quinquagenūm remorum.

e Bene stabilitā. *Vel constitutam*, nulla premente calamitate, sed iustitiæ exercendæ studio, *Vel, sed tantum amore, ad verbum, sed præ iustitia*, in mediū Cois proposuerat, & in Siciliam discesserat.

A ὅττα οὐκ ὀνηΐδος ἡμῖν ἐστὶ ὑμέων λέγειν τὰ τοιαῦτα. ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἱ κατὰ τοὺς ἄρχοντας ἔχετε, σὺ δὲ ἀρχομένους οὐκέτι. ἐπεὶ τοίνυν σοὶ ἔδοξε ὑβριστὴς εἶναι ὃς πρῶτα ἐθέλετε, οὐκ αἰ φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω ἀπαγγελέοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραίρηται; σοὶ δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τῆς δὲ τῆς B Ἑλλάδος στρατιῆς, τὴν ἐωυτοῦ στρατιὴν. σεισχομένην ὧν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑωυτοῦ συμμαχίης, εἰκάζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τὰ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον. Γέλων δὲ ὡς τοῖς τοῦτα δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δυνώμενα τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέεσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνεκτὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, τούτῳ μὲν τῷ ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῶον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλά, καὶ φιλίους λόγους, κατεδεήσοντα τὸν μάλιστα, ἢν περσέῃ. καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα αὐτοῦ δώσοντα, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῶν ἄρχει ὁ Γέλων· D ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν ἐν Δελφοῖσι λόγιος ἀνὴρ, ἐπείτε τάχιστα ἔσχε τὴν τυραννίδα Κώων, οὐ βεβιηκὼς, ἔχων τε εἶναι, καὶ δεινὸς ἐπιόντος στόλου, ἀλλ' ἐκὼν δικαιοσύνῃ, ἐς μέσον Κώοισι καταθεὶς τὴν ἀρχὴν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετ' Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τοὔνομα. τοῦτον δὴ ὧν ὁ Γέλων Κάδμον καὶ τοιόνδε E ἔοργα ἀπικόμενον, ἀγαθὰ δικαιοσύνῃ, τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε ἐοῦσαν, ἔπεμπε. ὃς ὅτι τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωυτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπρησάπετο, παρὸν καταχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε. ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ,

ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων παρὰ Γέλωνα.

ἀρχομένους οὐκ ἔχειν ἐπὶ

τοσαῦτα

καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ A Xerxéſque cum exercitu abiit, ipſe in Siciliam rediit cum omni
ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάν- pecunia. Fertur autem & hoc ab
τα τὰ χρήματα ἀγών. λέγεται δὲ καὶ τάδε iis qui Siciliam incolunt, Gelone
ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως induco ad obtemperandũ La-
καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμο- cedæmoniis animo, fuiſſe laturũ
νίων ὁ Γέλων, ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ Græcis auxilia, niſi Terillus Cri-
μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκρα- nippi filius ejectus ex Himera, vbi erat tyrannus, à Therone AEneſidemi filio Acragantinorum
γαντίνων μοναρχέοντος ἐξελασθεὶς ἐκ Ἱμέρης monarcho, adduxiſſet per id tẽpus Phœnicum & Libyum & Iberorum & Ligyum & Eliſycorum & Sardonum & Cyrniorũ
Τήρηλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ὀπίσω αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων, καὶ Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ B
τὰς Σαλυ- Ἐλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τρι- trecenta millia, duce eorũ Amil-
κους Κυρνίους ηκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων, care Hannonis filio Carthaginẽſium rege: quos Terillus abduxerat cùm perſuaſos hoſpitii neceſſitudine, tum præcipuè prompta
Ἀμίλκην Ἀννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα animi voluntate Anaxilai Critinei filii, Rhegini tyranni, qui filios ſuos Amilcari obſides dedit, vlciſcendi ſoceri cauſa. habebat
βασιλέα. ξείνιόν τε τὸν ἐωυτοῦ ὁ Τήρηλλος αἰσχυνόμενος, καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ enim Anaxilaus in matrimonio
Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω τοῦ Ῥηγίνου, ὃς Terilli filiam, nomine Cydippã.
Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς Ita Gelonem, quum nequiret
ὁμήρους Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγέ μιν ὅτι τὴν Σικε- auxilia Græcis ferre, Delphos miſiſſe pecuniam. Præterea aiunt
λίην, ἀμφοτέρων τῶν πενθερῶν. Τηρήλλου γὰρ C
278 εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως· τῇ οὐνόμα ἐὼ iidem contigiſſe vt eodẽ die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginẽſem in Sicilia ſuperarint
Κυδίππη. οὕτω δὴ οὐκ οἷόν τε ἦν μὴ οὐ quo Græci in Salamine Perſam.
Γέλωνα βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀποπέμπειν Quinetiam Amilcarẽ, qui à patre quidem Carthaginenſis, à
ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. τοῖσι δὲ, ἢ τάδε matre verò Syracuſanus erat, & ob virtutem rex Carthaginenſium, quum conflixiſſet, prælio
λέγουσι, ὡς σύνεδρα τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν victum, è conſpectu fuiſſe ablatum audio, nec vſquam gẽtium
τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀ- D
μίλκαν Καρχηδόνιον, καὶ ὑπὸ Σαλαμῖνι aut viuum aut mortuum comparuiſſe. omnia enim Gelonem
τοῦ Ἕλληνας τὸν Πέρσην, τὸν δὲ Ἀμίλκαν, indagando colluſtraſſe. Apud
Καρχηδόνιον ἐόντα τοῖσι πατρόθεν, μητρόθεν ipſos autem Carthaginenſes illius
δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' imaginem colẽtes, hæc fama eſt,
ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολὴ τε dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepuſculum
ἐγένετο, καὶ ὡς ἐπύθετο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆ- ſine intermiſſione pugnarent,
ναι πυθόμενοι. οὔτε γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀπο- (tandiu enim extractũ fuiſſe prælium) interea Amilcarem in caſtris permanentem ſacrificaſſe
θανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· ὃ πολλῷ μᾶλ- atque litaſſe, ſolida corpora [a] ag- a Adolentem in pyra ingenti.
λον ἐπιξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. ἔστι δὲ ὑπ' E
αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμε- gerentem in ingentem pyram:
νος, εἰκάνι γε ὡμολόγεον, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι ſed conſpectis ſuis in fugam verſis, vt erat in faciendis ſacris occupatus, ſeſe in ignem miſiſſe, atque ita combuſtum è conſpectu ſublatum. Cui, ſiue hoc modo, vt Phœnices, ſiue alio,
τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ
ἠοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ὅτι δ' ἐν-
δοτέρω γε λέγεται ἐλθεῖν τὴν σύρασιν. ὁ δὲ
Ἀμίλκης ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ
στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐκαλλιερέετο ὅτι πυ-
ρῆς μεγάλης, σώματα ὅλα καταλέξων· ἰ-
δὼν δὲ τὴν τύχην τὴν ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἐτύγχα-
νε ὀπισθοφυλακέων τοῖσι ἱρεῦσι, ὥστε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ.
οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀ-
φανισθέντι δὲ Ἀμίλκῃ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ,

vt Carthaginenſes & Syracuſani memorant, ex oculis ablato, nũc Carthaginenſes ſacrificant, extructis monumentis, cùm alibi in omnibus ſuis coloniis, tũ præcipuè in ipſa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam attinent.

A (ὡς Καρχηδόνιοι) τῦτο μὲν οἱ ἡύοισι, τῦτο ὄ, μνήματα ἐποίησαν· ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνιοι. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα. Καρχηδόνιοί τε καὶ Συρακούσιοι τῦτο

Corcyræi autem aliud nũtiis reſponderunt, aliud fecerunt. nã quum eos iidem nuntii qui in Siciliam ierant, adiſſent, & iiſdem quibus Gelonẽ verbis alloquuti fuiſſent, polliciti ſunt confeſtim ſe auxilia miſſuros ac præſidio futuros, negantes ſibi Græciam neglectui habendam de ſalute periclitantem: quæ ſi collaberetur, nihil aliud ſibi ſupereſſe quàm vt primo quoque die ſeruirent: idcóque ſibi, quoad poſſent, illam eſſe adiuuandam. Hæc illi aſpectu ſpecioſa reſponderũt: at vbi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, ſexaginta naues inſtruxere: ægréque digreſſi, Peloponẽſo applicauere, ac circa Pylon ac Tænarũ oræ Lacedæmoniorum naues in ſtatione ſtatuere: obſeruantes & ipſi bellũ quò caderet, deſperantes fore vt Græci ſuperarent, ſed opinantes Xerxem multo ſuperiorẽ victæ Græciæ imperaturum. [a] Itaque curauere vt hæc verba apud Perſam facerent, Adhortãtibus nos Græcis ad hoc bellum, rex, quòd nõ minimum & copiarũ & nauiũ, ſed plurimum ſecundum Athenienſes habemus, tamen aduerſum te ire noluimus, aut quippiã tibi moleſtiæ facere. Hæc dicendo ſperabãt ſe plus aliquid quàm cæteros ablaturos. quod etiam (vt mihi videtur) contigiſſet. Ad Græcos autem excuſationẽ parauere, qua etiam vſi ſunt. accuſantibus enim Græcis quòd opẽ non attuliſſent, dixere ſexaginta ſe triremes armauiſſe, ſed per vẽtos eteſias ſuperare Maleam nequiſſe. [b] Atque ita ad Salaminem ſe non contulere, nec vllius cladis pugnæ naualis participes fuere. Et iſti quidem ita Græcos à ſe ſummouerunt.

Κερκυραῖοι ὦ τὰ δὲ ὑποκριναμένοις τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους πρεσβεύσαντο οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. ⓐ δὲ πρήγματα μὲν ὑπέσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φερέζοντες ὡς οὐ σφι περιοπτέον ἔσται ἢ Ἑλλάς ἀπολυμένη· (ἦν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλώσονται τῇ περ τὴν ἡμερέων) ἀλλὰ ἀμφρητέον εἴη ὡς δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω βοηθέοντα· ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μόγις ὦ ἀναχθέντες, περιέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀπεκώλευον τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἢ πεσέεται· ἀέλπτως γὰρ ἔμελλον τὸν Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσην, καταχρατήσαντα πολλῶν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίευν ὧν ὑπίτιον ἵνα ἔχωσι περὶ τὸν Πέρσην λέγειν τοιάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, οὐ μεγαλωβατεόντων τῶν Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δυνάμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρεχόμενοι αὐτοί, ἀλλὰ πλείστας, μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαμέν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι. τὰ γὰρ αὐ καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τοῖσι δὲ τοῖς Ἕλλησι σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἑξήκοντα περήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἵοί τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι ἀφορμιῶσθαι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεχρήσαντο τοῖς Ἕλλησι.

Cretes autem, poſtquam aditi ſunt ab iis Græcis quibus hoc negotium datum erat, hoc ſibi faciendum putarunt, vt certos homines publicitus

Κρῆτες ὦ, ἐπεί τε σφέας πρεσβεύσαντο οἱ ὅπισθε τούτοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς

a Operã igitur dabant, *vel, de induſtria id faciebant*, vt poſſent hæc Perſę dicere, Nos, ô rex, quum ad hoc bellum Græci aſſumerẽt, *pro, aduocarent*, licet potentiã nõ minimam haberemus, & nõ pauciſſimas naues ſuppeditare potuiſſemus, ſed plurimas ſecundum Athenienſes, aduerſum te ire noluimus.

b Atque ita factum fuiſſe vt Salaminẽ non peruenirẽt: & quòd à pugna nauali abfuiſſent, in eo ſe minimè malitia vlla vſos fuiſſe.

Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπηρώτων εἰ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέοισι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο, Ὦ νήπιοι, ὅτι μέμφεσθε ὅσα ὑμῖν ἐκ τοῦ Μενελάου ἁμφιπλάκτων Μίνως ἔπεμψε, μιλυόων δακρύματα. ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεφορήξαντο αὐτοῦ ἐν Καμίκῳ θάνατον ἡμύναντο, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τιὼ ἐκ Σπάρτης ἁρπαζθεῖσαν ἐων ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα. ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἐῆντο τῆς τιμωρίης. λέγεται γὰρ Μίνω ἐπὶ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ. ἅμα δὲ χρόνον Κρῆτας, θεοῦ σφε ἐποτρύναντος, πάσας, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον (τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἔνεμοντο) τέλος δὲ, οὔτε ἑλεῖν οὔτε παραμένειν, λιμῷ συνεχέας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἐπὶ Ἰήπυγίῃ γενέσθαι πλώοντας, ἐπιλαβοῦσαι σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, (οὐδαμείη γὰρ σφι ἔτι κομιδὴ ἐς Κρήτην φαίνεσθαι) ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας, καταμεῖναί τε καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν, Ἰήπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, ἀντὶ δὲ τοῦ ἔθνεος νησιώτας, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκῆσαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ δόξαντες, περισταίσαντες πᾶσαν μεγάλως. ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος δὴ τοῦτο ἐγένετο τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτέων τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων οἳ ἐκ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὗτοι. αὐτέων δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπίπαν ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου κατελέλειπτο τοῦτο. ὅσων δὲ ἐκπεσόντων ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσαν, αἰθήκε δὲ ὀλυμπιονίκας πολλοὺς ἀνδριαντώσας. ἅμα τε μὲν τῶν Ῥηγίνων τε καὶ Ταραντίνων, τὸν λόγον μοι παρεθήκατο γενέσθαι· ἐς δὲ τὴν Κρητίνην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας,

Delphos mitteret, deum consulturos nunquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, imputate vobis quascúque lacrymas ob defensionem Menelai vobis Minos gemebundus immisit. Quoniam illi quidem non sunt vlti cædem Minois in Camico factam: vos autē vlti estis illis mulierem è Sparta à viro barbaro raptā. Hæc Cretes allata vbi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Siquidem fertur, Minoem, quum Dædalum vestigans in Sicaniam (quæ nūc Sicilia dicitur) peruenisset, vi eius vitæ allata occubuisse: interiecto deinde tempore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præsios, diuinitus instructos, cum magna classe in Sicaniam traiecisse, & quinquēnio obsedisse Camicum, [a]quam (vt mea fert opinio) Acragantini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame enectos ea relicta abiisse: & dum circa Iapygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse eiectos: laceratísque nauibus, quum nullus in Cretam receptus ostenderetur, illic subsidentes vrbem Hyriam condidisse: & mutato nomine pro Cretibus Iapyges Messapios esse effectos, & pro insulanis [b]continenticos: & ab vrbe Hyria alias incoluisse. quas diu pòst Tarentini euertentes, magnam in ruinam deuenere, vt hæc maxima cædes omnium quas nouimus, extiterit, tum ipsorum Tarētinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Chœri filio ad tria millia ciuium adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipsorum autē Tarētinorum qui cæsi sunt, numerus non est initus. Micythus autem, quū Anaxilai famulus esset, procurator Rhegii relictus, vbi ex ea vrbe excidit, Tegeā Arcadum incoluit, cōpluréque statuas in Olympia cōsecrauit. [c]Sed mihi Rheginorū & Tarentinorum excessus ab oratione factus. In Cretam igitur desolatam Præsii aiunt cùm alios homines tum præcipuè Græcos immigrasse:

a Quam mea ætate Acragantini tenebant.

b Continentis habitatores.

c Sed ego ab oratione mea digrediens, hæc de Rheginis & Tarētinis verba interieci. Porro in Cretam, postquā desolata fuit, Præsii &c.

tertiáque à morte Minois ætate, res Troianas fuisse, in quibus nō deterrimos extitisse Cretenses Menelai defensores: & ob id eos Troia reuersos vnà cum suis ouibus fame pestilentiáque correptos, iterúmque desolatam Cretam cum reliquis, donec à tertiis Cretēsibus habitaretur. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia animatos cohibuit.

At Thessali necessitate subacti circa initia Medorum partes fouerunt, quum ostenderent non placere sibi quæ Alevadæ excogitassēt. nam quumprimum audiere Persam traiicere in Europam, nuntios ad isthmum mittunt, vbi prouisores Græciæ delecti è ciuitatibus coacti erant ad rebus Græciæ prospiciendum. Ad quos postquam venere nūtii Thessalorū, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicum ingressum custodiri expedit, vt Thessaliæ pariter atque omni Græciæ sit belli tutamen. Nos equidem ad custodiendum præparati sumus: sed vos quoque debetis multum illuc mittere copiarum: quas nisi mittatis, scitote nos pactionem inituros esse cum Persa. Neque enim decet nos adeo ante cæteram Græciam positos pro vobis solos occumbere. Quibus ferre opem si recusatis, nullā potestis iniungere necessitatem. [a] Nulla nāque fortior necessitas est quā imbecillitatis. Itaque per nosmet aliqua ratione salutem nobis cōparare conabimur. Hæc Thessali. Ob quæ Græci illuc mittendū decreuere exercitum pedestrem, ad maris ingressum custodiendum. Exercitus, vbi coactus est, per EVripū nauigauit. Qui postquam ad [b] Algas Achaiæ peruenit, egressus, relictis illic nauibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe peruenit, ad ingressū qui ab inferiore Macedonia Thessaliam fert, iuxta amnem Peneū inter Olympum & Ossā montes. Ibi castra posuere Græci, ad decē millia armatorū coacti: quibus aderat Thessalorū equitatus, ducibus, è Lacedæmoniis quidē,

a Nullo enim modo necessitas impotentiam superare potest. *Vt accipiamus impotentiam pro Non posse. Hic enim est sensus, Frustra nos necessitate adigere conabimini, & nos cogere. fieri enim nulla ratione potest vt quis ad id faciendum cogatur quod facere non potest.*

b Allon Achaiæ. *Infrà autem pro eisdem verbis, Ἄλλον τῆς Ἀχαΐης, habet Listoralia Achaia.*

A τελευτὴ δὲ ἦλθε μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, ἡλέαθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρῆτας τιμωρούς Μενέλεω. ἀπὸ τουτέων δὲ σφι ἀπονοήσασι ἐκ Κρήτης, λιμόν τε καὶ λοιμὸν ἡλέαθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι στρατεύμασι. ἐς τε δὴ τρίτεα γενεὴ ἐρημωθεῖσαι Κρήτες μετὰ τοὺς ἐκλοιπόντας, τρίτοισι αὖτις νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη προμηνήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἕλλησι.

B Θεσσαλοὶ δὲ ἐπὶ πρώτης ἀναγκαίης τοιάσδε ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὐ σφι ἐῴδεε τὰ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλοντα διαβαίνειν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν ἰσθμὸν ἀγγέλους. οἱ δὲ τῶν ἰσθμῷ ἔσαν ἁλισμένοι τῶν βουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ὅτι τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὸ ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικήν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τῷ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νῦν ἑτοῖμοι εἰμὲν συμφυλάσσειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ὅτι σαθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι εἰκὸς ἡμᾶς τιμωρούς ἐόντας τοῦτο τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μοιρίους τοῦ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι· βουλόμενοι δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκάζεσθε ὑμῖν ὕδε- μίλιοι οἷοί τε ἐστε τοῦτο φέρειν. οὐδαμοῦ γὰρ ἀδυναμίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί· οἱ δὲ Ἕλληνες τοῦτο ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατός, ἔπλεε δι' Εὐρίπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαΐης ἐς Ἄλλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών. καὶ ἀπικέατο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμόν, μεταξὺ δὲ Ὀλύμπου τε ὄρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὄσσης. ἐνταῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὁπλίτας συλλεγό- κατ' ὁπλίτας

τες· καὶ σφι παρῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν,

Εὐαίνετος ὁ Καρδίου τῶν πολεμάρχων ἀ- A
ραιρημένος, ἦν μὲν οὐ τῶ βασιλήιου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα·
280 ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθος τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνεβούλευον, (ξεινικὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι B
θυμοὸς ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδών,) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίῃ ἐπείθοντο, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλων ἐόντων ἐσβολέων ἐς Θεσσαλοὺς ἢ τὴν αὐτὴν Μακεδονίην διὰ Περραιβῶν ἢ Γόννου πόλιν, τῇπερ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐκ τῶν νεῶν, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιή, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀ- C
σίης, καὶ ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, ὥστε οὐδὲ τι ἐπιδιαιτῶσι, ὡς τε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέι ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεί τε ἀπίκοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἐβουλεύοντο περὶ τῶν λεχθέντων ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἥ τε ἧσσονα τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χώροισι. ἐνίκησε δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυ- D
λάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν. τὴν δὲ ἄπεφατον δι' ἣν ἥλωσαν οἱ ἁλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ἤδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἢ σφι ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ πορεύεσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, ἐν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν E
ἐπὶ γῆς τῆς Ἱστιαιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστί, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ' ἑτέρους ἐόντα. οἵτε χώροι οὕτως ἔχουσι· τόδε μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τῆς πελάγεος τῆς Θρηικίου ἐξ στενὸν ἀγγέται ἐς στεινὸν πόρον, ἐν μεταξὺ ἐόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης·

EVæneto Carini filio, delecto ex polemarchis, quanquam [a] non esset è regio genere: ex Atheniēsibus autem, Themistocle Neoclis filio. Verùm paucos illic dies immorati sunt. aduenerūt enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone nuntii, suasum eis vt illinc decederēt, ne in illo ingressu perstantes, ab exercitu irrumpente proculcarentur: videlicet multitudinem terrestrem nauticámque indicādo. Horum consilio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse videbatur) obtemperauerunt. Quanquā mihi videntur metu quoque id suasisse, quòd audierant alium etiam esse in Thessaliam ingressum per Peræbos, in superiori Macedonia, iuxta vrbem Gonnon: quâ & transiuit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naues regressi, rursus ad isthmum se receperunt. Hæc fuit in Thessaliam sumpta expeditio, dum rex in Europā ex Asia trāsiturus erat, & Abydi iam agebat. A sociis autem deserti Thessali, iam nihil ambigentes, ità prompti ad Medos transfiere vt in rebus gerēdis sese regi præstiterint vtilissimos.

Græci autem ad isthmum reuersi, ob ea quæ ab Alexādro dicta erant, consultabant & qua ratione bellum gerendum statuerent, & quibus in locis. euicítque hæc sententia, vt præsidio aditum Thermopylarum custodirent, quippe qui videbatur & angustior quàm ille Thessaliæ, & solus ipsorum terræ propinquior. Nā semitā qua Græci intercepti postea fuere apud Thermopylas, haud nouerant prius [b] quàm ducibus Trachiniis ad Thermopylas hostis peruenit. Hunc igitur aditum vt tuerentur decreuere, ne barbarus trāsiret in Græciā, vtq; classis proueheretur in Histiæotidem oram super Artemisium. Hæc enim locā inter se vicina sunt, vt audiri vtrinque possint quæ apud alteros gerantur. quæ loca ita se habent: Artemisium quidem à pelago Thracio, ex laxitate in arctū cogitur traiectū, qui est inter insulam Sciathum & continentē Magnesiæ:

a *Sic & Ver. cod. Gr. addunt negatiuam particulā.*

b *Quàm peruenientes Thermopylas de ea ex Trachiniis audierunt.*

ab angustiis autem EVbœæ iam Artemisium excipit littus, in quo est Artemidis, *id est, Dianæ*, templum. Ingressus verò in Græciã per Trachinem, vbi artissimus, dimidii iugeri est. quanquam ad dexteram regionem non est hic locus artissimus, sed ante póstque Thermopylas: iuxtáque Alpenos à tergo sitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam iuxta flumẽ Phœnicem, prope vrbẽ Anthelam solùm agendo vehiculo via sufficit. Thermopylarum autem quod ad hesperum vergit, mons est inaccessus & prælti præcipitii, protentus vsque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, id à mari excipitur ac vadosis. In hoc autem ingressu sunt θερμὰ λουτρὰ, *id est, calida lauacra*, quæ χύτρους, *id est, ollas*, indigenæ vocant: & desuper ara Herculi extructa. Ad hos ingressus, murus ædificatus erat, super quẽ olim πύλαι, *id est, portæ*, erant. Eũ autem ædificauerant Phocenses metu Thessalorum, ex quo illi ex Thesprotis terram AEolidem iere habitatum, quam nunc possident. & quia Thessali conabantur eos subigere, hoc præsidio impositò se tutabantur: aquámque illam calidam ingressui induxere, vt esset lacunosus locus: omnia excogitantes ne in suam terram Thessali incursarent. Hic tamen murus quondam extructus, maiori ex parte iã vetustate erat collapsus: quo rursus excitato, visum est illis faciendum vt illac barbarum arcerent à Græcia. Est autem proximè viam vicus nomine Alpeni, vnde frumẽtari Græci statuerant. Et hæc quidem loca visa sũt Græcis opportuna. cũcta enim rimati atque ratiocinati, vbi barbari neque multitudine neque equitatu vti possent, ibi illos Græciã inuadentes excipere statuerũt. Postea verò quã Persam in Pieria esse audiere, ex Isthmo digressi sũt: peditatus ad Thermopylas insidendas, cæteri mari, ad Artemisiũ. Dũ autẽ Græci (vt cuique præceptũ erat) properè ad succurrẽdũ tendũt, interea Delphi deũ consuluere, de seipsis pariter & de Græcia soliciti.

A ἐκ δὲ τῦ γεινοῦ τῆς ΕΥβοίης, ἤδη ὃ Ἀρτεμίσιον ἐκδέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱρόν. τὸ δὲ αὖ ἀμφὶ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἔστι, τῇ γεινοπάτη, ἡμίπλεθρον· οὐ μὴν τοῦτό γ' ἐστὶ ὃ γεινόπατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθεν. κελεὸς τε Ἀλπηνοὺς ὄπισθεν ἐόντας ἐοῦσα ἁμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθεν τὸν Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἁμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τὸν δὲ
B Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρεος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, αἰατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην. ὃ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ἐστὶ καὶ τενάγεα. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρὰ, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος θεῦ· αὐλῖσι ἐδέδμητο δὲ τεῖχος καὶ πύλας ἐπῆσαν. ἐδείμαν δὲ Φωκέες ὃ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ
C ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἔκτηνται. ἅτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφέας, τοῦτο πρόσθεν ἐφυλάξαντο ⓐ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ὅπως ἡ ἔσοδος, ὡς αὐ χαραδρωθείη ὁ χῶρος· πρὸ μὲν ἐπιχειρεώμενοι ὅκως μὴ σφι ἐσβαλοίεν ⓑ Θεσσαλοὶ ὅτι τὴν χώρην. ὃ μὲν νῦν τεῖχος ὃ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο.
D τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμυνέειν τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὐνόμασται· ἐκ ταύτης δὴ ὅτι σιτίσασθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. οἱ μὲν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι ἐφαίνοντο ὅτι τηδεῖοι. ἄπωθεν γὰρ προσκεχωρήκεσαν ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε πλήθει ἔχοισι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ὅτι τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο
E ⓒ Πέρσην εἶναι ἐν Πιερίῃ, διεξελθόντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων ⓓ μὲν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ, κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθεον ὡς προσεδέχθησαν· Δελφοὶ δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδησάντες. 281

καὶ σφι

καὶ σφι ἐχρήσθη αἰέμοισι βωλέσθαι μεγάλοις δὲ τοῦτοις ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχοις. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον, πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι ἐλευθέροισι, ἐξήγγελλον τὰ χρηστήρια αὐτοῖσι. καί σφι δεινῶς καταρρωδέουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγορεύσαντες, χάριν ἀθανάτου κατέθεντο. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Δελφοὶ τοῖσι αἰέμοισι βωμόν τε ἀπιδέξαντο ἐν Θυίης, (τῆσδε τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης ὁ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὸ ἐπωνυμίην ἔχει) καὶ θυσίῃσι σφέας μετήισαν. Δελφοὶ μὲν δὴ τότε τὸ χρηστήριον ἔπι καὶ νῦν τοῖς αἰέμοις ἱλάσκονται.

ἀπιδέξαντο

Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, πρέσβας νηυσὶ τῇσι ἀρίστῃσι πλεούσῃσι δίκα, ἐς Σκιάθου ἔνθα ἔσαν τῶν φυλασσουσέων νέες τῆς Ἑλλησπόντου Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγινήη καὶ Ἀττική. τῶν δὲ τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς φυλακὴν ὥρμησαν. τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε Πρηξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι ὑπερασπόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν ὑπερασπιστέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες, ὅτι τῆς τῶν νεῶν τῆς νηὸς ἔσχαζε, ἀφ' ὑψίου ποιήσαντες τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων τῶν τὸν καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ τὸ οὔνομα ἦν Λέων. τάχα δὲ καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιτο. ἦν δὲ Αἰγινήτης, τῆς ἐστρατήγεε Ἀσωνίδης, καίτοι καὶ σφι θόρυβον παρέσχε, Πύθεω τοῦ Ἰσχενόου ὑπερασπιστεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου τοῦτον τὸν ἡμέρην· ὃς, ἐπεὰν ἡ ναῦς ἁλίσκηται, ἐς τοῦτο αὐτεῖχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεχρεουργήθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἔτι ἔμπνοος, καὶ Πέρσαι οἵτινες ἐπεβάτευον ὅτι τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, παρεποιήσαντό μιν παρὰ πλείστου ἐποιήσαντο, σμύρνῃσί τε ἰώμενοι τὰ ἕλκεα, καὶ σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι καταλίσσοντες. καί μιν, ὡς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπιδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, παρεστεῶτες οὐδὲν τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηῒ ταύτῃ, παρεῖχον ὡς αἰχμαλώτους. αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχρώσθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐστρατήγεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τὰς Ἐμβολάς τῆς Πηλίου· καὶ τὸν μὲν σπάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, οὐ.

Φόρμος

ἐμβολαί

A His responsum est vt ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepêre oraculum, cum iis primùm Græcis communicauêre quibus libertas cordi erat: quo nuntio illos, quòd barbarũ magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde statuta ventis ara in Thya, vbi fanum Thyæ Cephisi filiæ (à qua & locus hic habet nomen) hostias illi immolauere: propter B quod oraculum etiam núc Delphi ventos propitiant.

Nauticus autem Xerxis exercitus ex vrbe Therma mouens, decem ex omnibus nauibus velocissimas rectà misit in Sciathũ, vbi erant tres præsidiariæ naues Græcorum, Trœzenia, AEginetica, Attica: quæ præuisis barbarorum nauibus, in fugam se propipuerũt. Sed ex iis Trœzeniam, cui præerat Præxinus, insequuti barbari, cõtinuò excipiũt. Deinde C [a] strenuissimũ quenque propugnatorum eius ad proram adductum, deinceps mactant. Eorum qui capti mactatique sunt, & primo & strenuissimo nomen erat Leoni: quo nomine nonnihil fortasse gloriabatur. AEginetica verò, cuius trierarchus erat Asonides, nónihil tumultus hostibus præstitit, [b] quòd eius epibata erat Pythius Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus: qui D capta naui tamen eousque pugnando restitit donec totus [c] dilaniatus est: quem collapsum nõ mortuum, sed spirantem, Persæ qui nauem ceperant, admiratione virtutis, magnum operæpretium putauerunt vt seruarent, vulnera smyrna medentes, sindonéque byssina & fasciis obligantes. ac rursus in castra sua reuersi, hominem vniuerso exercitui ostentabant admirabundi, E [d] ac probè obseruantes: quũ alios quos in eadẽ iam naui ceperant, tanquam mancipia adseruarent. Duabus nauibus interceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Athenienſis, dum fugit ad ostia Penei, impacta est: qua fine viris barbari potiti sunt.

a *Videtur textum hunc locum aliter legisse, aut suos emendasse.*

b Quòd ea vehereturPyth.

c Velut in laniena concisus est. *Bud.*

d Ac bene cum tractabant: quum exteros quos in eadem naui ceperant, tanquam mancipia tractarent.

nam Athenienſes, ſimulatque nauem impegerunt, ab ea deſilientes, iter Theſſaliam intenderunt, ſeque Athenas receperunt. Huius rei per [a] ignes è Sciatho editos faci certiores Græci qui ad Artemiſium caſtra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem concеſſerunt ad EVripum tutandum, relictis per edita EVbœæ loca diurnis ſpeculatoribus. Ex illis autem decem barbarorum nauibus, tres ad herma quod eſt inter Sciathum & Magneſiam, nomine Myrmecem, profectæ ſunt. quem locum vbi tenuêre barbari, lapideum illic titulum impoſuere. Qui ex Therma ſoluerunt, [b] vbi littus oculos effugit, cum omni claſſe nauigabant vndecim diebus ex quo rex à Therma diſceſſerat, inter ſe diſſipati: ſed eos herma deducebat, quod erat in traiectu ferè Scyrius Pammó. Hinc totum diem nauigantes barbari, orâ Magneſiam tenuerunt ſuper Sepiadẽ, & littus quod eſt inter vrbem Caſthanæam & oram Sepiadẽ. [c] Ad hunc vſque locum atque Thermopylas exors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc claſſis (quemadmodum ego ſupputando inuenio) mille ducentarũ ſeptem ex Aſia nauium. In quibus à principio è ſingulis nationibus erant millia ducenta & quadraginta vnũ ac quadringenti, ducenos ſupputando viros in ſingulis: & præter indigenas propugnatores, addendo Perſarum Medorúmque ac Sacarum tricenos epibatas. Reliquus autem hic exercitus cõſtabat ex triginta ſex millibus, ducentiſque ac decem. Adiiciam autem huic & ſuperiori numero [d] eos qui ſunt ex biremibus: in quarum ſingulis plures fecerim octoginta potius quàm pauciores viros. Quarum nauium ſumma, vt ſuperius dictum eſt, trium millium fuit. ita in eis fuerunt virorum viginti quatuor myriades, *id eſt, ducenta & quadraginta millia*. Hęc igitur erat claſſis ex Aſia, vnius & quinquaginta myriadum virorum in vniuerſum, & præterea ſeptẽ millium ſexcentorum decem.

a Legit πυρσῶν vt & vet. cod. habent, non ἐρσῶν.

b *Locus hic in Vulg. edit. Gr. eſt ſuſpectus: ac certè hunc aliam lectionẽ ęq; hic & paulo poſt ſequutum eſſe manifeſtum eſt.*

c Ad Sepiadem vſq; & Thermopylas exors malorũ Xerxis exercitus fuit: multitudo autẽ adhuc erat (vt ego coniectura aſſequor) ex nauibus quidẽ ab Aſia profectis, numero mille ducentis ac ſeptem, eorum duntaxat qui iam inde ab initio conuenerãt, millia ducenta & quadraginta vnũ & quadringẽti viri, ducenos ſcilicet viros in ſingulas naues numerãtibus. Porro inter claſſiarios indigenas triceni Perſæ, Medi & Sacæ in naues eaſdem aſcenderant. quæ multitudo ſex & triginta millia & ducẽtos decẽ viros prioribus copiis aggregat. *Ita Bud. hunc locum interp.*

d Eos qui ex pẽteconteris erant, *id eſt, ex nauibus quinquagenũ remorum.* ita rationem iniẽs vt fuerint in ſingulis octogeni viri, maiore numero minorem compenſante. *Id eſt, in quibus plures erãt compẽſantibus eos in quibus erant pauciores. Hoc enim videtur voluiſſe ſignificare quod noſtrate lingua in re ſimili dicimus, L'vne portãt l'autre. Vel, Le fort portãt le foible. Adeo vt locum hic nõ habeat genus illud loquendi, Plus minus. præſertim quũ ὅσ ſit pro ὅσ. q. d. In ſingulis (vbi plus, vbi minus) octogeni viri. Sed & illud πεντηκοντέρων reſpõdet phraſi Gallicæ, Ceux des nauires, pro Ceux qui eſtoyent dedãs les nauires.*

ὡς γὰρ δὴ πάχιστα ἐπῴκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποβάντες, καὶ Θεσσαλίην περιβώμενοι ἐκνέαθησαν ἐς τοὺς Ἀθήνας. τοῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυθόμενοι ἐκ Σκιάθου, πυθόμενοι δὲ καὶ καταρρωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὖριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς ΕὐΒοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων ὡς ἐπέλασαν ἐπὶ τὸ ἕρμα τὸ μεταξὺ ἐόν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι, ὡς σφι λίθου λίθον ἐπέθηκαν, κομίσαντες ὅτι τὸ ἕρμα, ὁρμηθέντες αὖτις ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμπρόσθιον ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ ἔνδεκα ἡμέρας, παρέντες μὲν τὸν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. παννημερὸν δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἔσχατοισι τῆς Μαγνησίης χώρης ὅτι Σπιάδα τε καὶ τὴν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Καθαναίης πόλιος ἐούσης καὶ Σπιάδος ἀκτῆς. μέχρι μὲν νυν τούτου τῆς χώρης καὶ Θερμοπυλέων, ἀπαθής τε κακῶν ἦεν ὁ στρατὸς καὶ πλῆθος ἦεν τοιοῦτο ἐὸν (ὡς ἐγὼ συμβαλεόμενος εὑρίσκω) τόσον· τῆς μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐουσέων, ἑπτὰ καὶ δισχιλίων, καὶ χιλιέων τῆς μὲν ἀρχαῖον ἑκάστων τῶν ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον, τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, ἑξακοσίους, ἐς ὡσὲ χιλιάδα τε ἑξ τετρακοσίους· ὡς αἰεὶ δισχιλίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐκ ἑκάστης νηός. ἐπεβάτευον δὲ ὅτι τουτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ὅτι χωρίων ὅτι βατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων, ἑβδομήκοντα ἄνδρες. τῶν ἄλλος ὅμιλος γενεὴ ἦν δισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, ἐς τρὶς, δισχόσιοί τε καὶ δέκα. τροθήσω δὲ καὶ τοῦτο καὶ ὃν τρόπον ἀριθμῷ ἔσω ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἔλασσον ἀνὴρ ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνέναι. συνελέχθη δὲ τοῦτο τὰ πλοῖα (ὡς ἐς τρότερόν μοι ἐρρήθη) δισχίλια. ἦσαν δὲ ὧν ἄνδρες αὐτοῦ εἴκοσι ἐν αὐλῷσι τέσσερες μυριάδες, ἐς εἴκοσι. τοῦτο μὲν νυν ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν σύμπαν ἐὸν, πεντήκοντα μυριάδες, ἐς μία χιλιάδες τε ἕπεσι ὅτι τούτῃσι ἑπτὰ, καὶ τρὶς, ἑκατοντάδες ἕξ, ἐς δεκάς·

282

τῶν δὲ πεζοῦ, ἑξδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγένοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. τοσαῦτα δὴ ἐπὶ τούτοισι τοῖς καμήλοισι τοῖς ἐλαύνουσι Ἄραβίοις, καὶ τοῖς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἀνδρας. καὶ δὴ τότε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλήθεος σίτιά θέμενοι, γίνεσθαι δικόσιαί τε μυριάδες, καὶ τεσσεράκοντα, καὶ μία, καὶ τρεῖς, χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατοντάδες ἓξ καὶ δεκάδες δύο. τοῦτο μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στρατεύμα ἐξανδρανδρὸν εἴρηται, αὐτοῦ τε τῆς θεραπηίης τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι συνέπλεον τούτοισι. τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στράτευμα, ἐπὶ τοσοῦδε λογιστέα τούτῳ πρὸς τὸ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ὑπεικειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μὲν νυν τουτέων τῶν νεῶν, ἄνδρες τεσσαρακόσιοι, καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρήικες παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Εὐρδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παραλίην νέμονται· τουτέων τῶν ἐθνέων, τεσσεράκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὦν αἱ μυριάδες ἐκείνησι προστεθεῖσαι τῆσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες δικόσιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἔπεισι δὲ τούτῃσι ἑκατοντάδες ἑκατὸν δέκα, καὶ δεκάς. τὸ μαχίμου δὲ τούτου ἑόντος ἀριθμοῦ τοσούτου τὸν θεραπηίην τὸν ἐπομένην τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀνδράσι ἐόντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τοὺς τε μαχίμων ἀνδρῶν δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλοῦνας. καὶ δὴ σφέας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι τοῖσι, καὶ οὔτε πλοῦνας, οὔτε ἐλάσσονας τοσούσδε. ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνησι. οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας πεζῶν, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. οὗτος μὲν δὴ τῷ σύμπαντος στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, τοῦτοις οὐ εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν,

A Peditatus fuit decies ſepties centena millia: equitatus octoginta millia: quibus addo Arabes, qui camelos, & Libyes qui currus agitabant, quæ facio viginti millia. Quæ copiæ claſſiariæ & terreſtres in ſummam redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & ſeptem millia, ſexcenti & decem. Has copias ex ipſa Aſia fuiſſe contractas dictum eſt, præter ſeruitia quæ ſequebantur, & eos qui in frumentariis vehebātur. Huic omni enumerato exercitui adiiciendus eſt ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Ii Græci qui ſunt è Thracia, & ex inſulis Thraciæ obiacentibus, præbuerunt naues centum viginti, quarum viri fiunt triginta quatuor millia. Terreſtres copias præbuerūt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicum, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Perædi, & Enienſes, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & quī maritima Thraciæ habitabant. Harum nationum reor triginta myriades, *id eſt, trecenta millia*, fuiſſe: quæ myriades illis Aſiaticis adiectæ, fiunt in ſumma virorum pugnantium ducentæ ſexaginta quatuor, & præterea mille ſexcenti ac decem. Hoc autem tanto pugnatorum numero [a] non pauciora ſed plura fuiſſe arbitror quæ eos comitabantur ſeruitia, & eos qui frumentariis in nauigiis erant, & in aliis nauibus vnà cum militaribus viris vehebantur: quos neque plures neque pauciores facio, ſed totidem. Ita æquati numero pugnatorum, explebunt totidem myriadas: fiéntque quingentæ & viginti octo myriades, & tria millia ducenti & viginti viri, quos Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem & vſque ad Thermopylas. Hic eſt vniuerſus copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinſentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto queat dicere:

a Non minorem ſed maiorē fuiſſe exiſtimo famulitii numerum, eorúmque qui frument. in nauig. erant, & qui in aliis n. v. c. militibus vehebantur. Sed eſto hos illis numero pares eſſe, ac neque plures, neque pauciores, certè æquati hi numero pugn.

ac ne impedimẽtorum quidem, aliorúmque iumentorum ſarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitãtium, præ multitudine quiſquam inire numerum poſſit. [a] Quo minus miror proditũ eſſe, fluenta quædam non ſuppeditauiſſe: magis miror vnde tot myriadibus cibaria ſuppetierint. nam ſubducta ratione comperio, ſi ſinguli quotidie ſingulas frumenti chœnicas, *id eſt, ſemodia*, non amplius accepiſſent, abſumpta fuiſſe ſingulis diebus centum millia medimnorum, & trecentos ac quadraginta medimnos, *qui ſinguli conſtant è ſenis modiis*: haud annumerãdo mulieres eunuchóſque, & iumenta, atque canes. In quo exercitu quum tot virorum millia eſſent, nemo erat qui aut ſpecie aut magnitudine corporis cum Xerxe ipſo poſſet contendere, tanquam dignior qui illud imperium obtineret.

Nauales autem copiæ, poſtquã è ſtatione ſoluerunt, prouectæq; orã terræ Magneſiæ tenuerunt, quæ eſt inter vrbem Caſthanæã & oram Sepiadẽ, primæ quæque naues ad terram habuere ſtationem, aliæ deinceps in ancoris ſtetere, ad octauum vſque ordinem [b] intra mare procedentes, vtpote anguſtiore littore quàm vt claſſem caperet: atque ita per noctem ſtetere. Sub ipſum verò diluculũ, ex ſereno cælo & tranquillo quum mare efferbuiſſet, incidit in eam atrox tempeſtas, ac vehemens ventus ſubſolanus, quem Helleſpontium nuncupãt qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunque augeſcere animaduerterunt, & quibus per conditionem ſtationis licuit, ii tempeſtatem præuenerunt, reuulſiſque nauibus ſeſe atque illas incolumes præſtiterunt: at quas naues ventus [c] exteriores nactus eſt, earum alias ad loca quæ dicuntur *inroì, id eſt, furni*, quę ſunt in Pelio, extulit, alias in littus, alias in ipſam Sepiadẽ illiſit, alias in vrbem Caſthanæam, alias in Melibœã expulit. erat enim intoleranda vis eius. Enimuerò ferũtur Athenienſes Boream inuocaſſe ex oraculo alio, quod eis redditum eſt, vt generũ ſuum ad ſibi opitulandum inuocarent.

a Itaque mirum mihi non videtur quorundã amniũ fluenta defeciſſe tot hominũ millia: ſed quonam modo frumẽtum ſuppetierit tot hominum millibus, id verò mirũ videri poteſt. Siquidem vt chœnicẽ frumenti quiſque in ſingulos dies acciperet, ac nihil amplius, ſubducta ratione inuenio centena dena millia medimnũ quotidie abſumi potuiſſe, & trecẽta præterea quadraginta medimna. *Ita Bud. hũc locum ſertit, addẽs etiam Amnium fluenta prodidiſſe, hoc eſt, deſtituiſſe exercitum tãtum. Vide apud eũdem De aſſe lib. 5, in quo ſit reprehendenda hic Vallæ interpretatio.*

b Πρόκροσσαι νῆες *Vulgò exponitur, Naues ſibi innicta ſcalarum inſtar alia poſt alias.*

c Altum tenentes

A ὑδὴ αὖ ὑποζυγίων τε, καὶ τ' ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἑπομένων, ὑδὴ αὖ τουτέων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θώυμα παείσα] πεποδωκὼς τὰ ῥέεθρα τ' ποταμῶν οἰόν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία αὐτέχρησε θώυμά μοι μυριάσι τοσαύτῃσι. θυείσκω γὰρ συμβαλλεόμενος, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων B τελεομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ πρὸς τετρακοσίους τε ἄλλους μεδίμνους, ἢ τεσσεράκοντα. γυναῖξὶ δὲ εὐνούχοισι, ἐς ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. ἀνδρέων δὲ ἐουσέων τοσουτέων μυριάδων, κάλλεός τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, οὐδεὶς ἂν τέων ἀξιοπρεπεστέρης ἐὼν αὐτὸς Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κρέατος.

Οἱ δὲ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὁρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης C ἐς τὸν αἰγιαλόν, τὸν μεταξὺ Καθαναίης τε πόλιος ἐόντα ἐς Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ 283
πρῶται τ' νεῶν ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δὲ ἔσω ἐς ἐκείνησι ἔσω ἀϊσσυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὁρμέοντο ἐς Γῶνον, καὶ ὀπὶ ὀκτὼ νέας. τοιούτῳ μὲν τινὶ θὐφρήνῃ οὕτω. ἅμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίης τε ἐς νηνεμίης τῆς θαλάσσης ξεσάσης, ἐπέπεσε σφι χειμὼν τε μέγας, καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ D Ἕλλησποντίῃ καλέουσι οἱ τοῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὅρμου, οἵδε ἐφρόντισαν τὸν χειμῶνα, ἀναστάσαντες τὰς νέας, ἐς αὐτοί τε ἐσέβησαν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἵππους καλεομένους, τοὺς ὑπὸ Πηλίῳ, τὰς δὲ, ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ αὐτοῦ τοῦ Σηπιάδος ἐσέπιπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ E δὲ ἐς Καθαναίην ἐξεβεβήκεσαν. ἐν τε τῷ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεοπροπίου ἐπικαλέσαντο, ἐλθόντες σφι ἄλλου χρηστηρίου, τὸν γαμβρὸν ὀπίσσω καλέσασθαι·

Βορῆς ὁ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρεθυίην, τὴν Ἐρεχθέος· κατὰ δὴ δὲ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὥρμηται) συμβαλλόμενοί σφι τὸν Βορέην γαμβρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν Ὠρεθυίην, τιμωρῆσαί σφι, καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων. εἰ μὲν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμιέουσι Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορέην πρότερον, καὶ τότε σκεῖνα κατεργάσασθαι. καὶ ἱζόμενοι ἀπελθόντες Βορέω ἱδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἴλισσον. ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρῆναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλασσονας, ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον. ὥστε Ἀμεινοκλέι τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι, γυναικὸς παῖδι Σκιαδίτῃ, μεγάλως ἡ ναυηγίη αὕτη χρησὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβεβαπτισμένα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλά τε χρύσεα ἄφατα χρήματα συνεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, πάλαι οὐκ εὐτυχέων, εὑρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο. ἐὼ γάρ τις καὶ τούτῳ ἄχθος συμφορὴ λυπρὸν παιδοκτόνος. σιταγωγῶν δὲ ἐλκεδόνων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθαρεισέων, οὐκ ἐπῆν ἀριθμός· ὥστε δείσαντες οἱ τῆς Θετταλὸς στρατὸς μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐγένοντο τρεῖς. τέλος δὲ, ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες γόητες τῶν οἱ μάγοι, πρός τε τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηΐσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου ταύτου ἁρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σκιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο.

A Habet autem (vt apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hoc coniugio (vt fama est) Athenienſes inducti ſunt ad coniectandum Boream ſibi generum eſſe, & dum [a] in Chalcide pro Europa excubarent, quũ intelligerent auctum iri tempeſtatem, inuocauêre Boream, cui prius ſacrificauerant; & Orithyã, vt ſibi auxilio eſſent; & barbarorum naues corrumperẽt, quemadmodum prius fecerant circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros apud ſtationem agentes, non queo dicere: certè Athenienſes aiunt & antè fuiſſe ſibi auxilio Boream, & tunc illud effeciſſe. atque digreſſi illinc, delubrum Boreę extruxêre ad amnem Iliſſum. In hac clade qui pauciſſimas naues, ii non pauciores quadringentis periſſe aiunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immenſam. vt Aminocli [b] Cratineo viro Magneti maiorem in modum fuerit fructuoſum hoc naufragium: qui aliquanto pòſt, dum circa Sepiadẽ humum fodit, multa pocula aurea iecta, multa argentea percecepit, theſauróſque Perſarum inuenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus eſt: & quum alioqui non eſſet fortunatus, è rebus repertitiis mirificè eſt ditatus. [c] nam fuit ei vtilitas quædam ingrata, ac doloris cauſa, quòd erat filiis orbatus. Nauium autem onerariarum aliorúmque nauigiorum quæ perierunt, numerus iniri non poteſt. Vnde præfecti claſſis, veriti ne ſibi poſt acceptam calamitatem Theſſali incurſarent, excelſum ſibi vallum è naufragiis circumdederunt. Triduo enim tempeſtas perſtitit: quarto tandem die magi [d] inciſiones faciendo, & veneficiis incantãdo ventum, ad hęc Thetidi ac Nereidibus ſacrificãdo, tempeſtatem compeſcuerunt: ſiue aliter tempeſtas ipſa ſua ſponte ceſſauit. Thetidi autẽ ideo magi ſacrificauere, quòd ab Ionibus acceperant Thetin ex eo loco raptã fuiſſe à Peleo, omnémque eã oram Sepiadẽ illius eſſe, aliarúmq; Nereidum. Et ventus quidẽ quarto die conquieuit.

a In Chalcidẽ Eubœæ excubarent, vbi tempeſtatem oriri intellexerunt, aut prius etiam *quàm id intellexiſſent*, ſacrificare cœperunt, & Boream Orithyámque inuocare vt ſibi auxil.

b Cretinei filio, *aut Cretini.*

c Nam & hunc calamitas quædã angebat circa liberorum cædem.

d *Ipſe alibi hariſpicinam facere interpret.*

At Græcis diurni ſui ſpeculatores ex Euboicis verticibus decurrentes, altero ab exorta tempeſtate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ iſti vbi audiêre, fuſis prius liberatori Neptuno libamentis, celerrimè rurſus ad Artemiſium reuehuntur, ſperantes ſibi paucas aliquas naues fore aduerſarias. Ita ad Artemiſium proiecti, iterum ſtationem habuere ad templum Neptuni cognomine Liberatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc vſque tempus perdurat. Barbari, poſteaquam ventus conquieuit, & fluctus conſtrati ſunt, reuulſis nauibus ad continentem enauigabant, circumuehéteſque promontorium Magneſiæ, rectum curſum in ſinum qui ad Pegaſæa fert tenebant. In hoc Magneſiæ ſinu locus quidam eſt in quo fertur Hercules, quum è naui Argo aquatum miſſus eſſet, derelictus fuiſſe ab Iaſone atque à ſociis, dum in terram Colchidem ad vellus nauigarent. [a] Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eáque de re nomen loco fertur eſſe Aphetæ, *id eſt, dimiſſæ*. Hoc in loco Xerxianæ naues ſtationem habuerũt: quarum quindecim, [b] quæ longè vltimæ appellabantur, proſpectis Græcorum ad Artemiſium nauibus, ratæ ſuas eſſe, in medium earum & ad hoſtes delatæ ſunt: quarum dux erat Sandoces Thaumaſii filius, Cumæ AEolidis præfectus: quem antè Darius ob hanc cauſam captum cruci affixerat, quòd quum è regiis iudicibus eſſet, iniquam ſententiam ob pecuniam tulerat. ſed eius in cruce ſuſpenſi Darius reputans plura peccatis eſſe beneficia in domum regiam collata, hoc reperiens, agnoſcénſque properantius ſe quàm prudentius egiſſe, hominem ſoluit. Ita regem Darium elapſus ac vitæ reſtitutus, tunc in Græcos delatus, non iterum erat elapſurus. hos enim ad ſe curſum tenẽtes Græci vbi videre; cognito hominũ terrore, agnoſcentes

a Illine enim aquati ἔμελλον ἐς τὸ πέλαγος ἀφίσθαι. *ad verbum, In pelagus erant immiſſuri.* vnde loco illi nomen extitit ἄφετας. *Poteſt autem ἀφίσθαι & aliter reddi. ſunt enim qui ἐς πέλαγος ἀφίσθαι vertant, In altum vela dare.*

b Quæ multo poſt alias ſoluerant, conſpectis Græc.

A τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν ἔσχετον ἐγίνετο, ἐσήμηναν πάντα τὰ γεγονότα περὶ τὸν ναυηγέα. οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι ἐξάμενοι, καὶ σπονδὰς ποιησάμενοι, τὴν ταχίστην ὀπίσω ὑπέστρεφον ἐλπίσαντες ὀλίγας τινὰς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νῆας. ⓐ μετὰ δὲ τοῦτο ἐλθόντες πρὸς τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τούτου ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. ⓐ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ αἴθεμος, καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, ἀναπασάμενοι τὰς νῆας, ἔπλεον παρὰ τὴν ἤπειρον. καμψαντες δὲ τὴν ἀκτὴν τῆς Μαγνησίης, ἰθέαι ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἔστι Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα κατα- B λειφθῆναι ὑπό τε Ἰήσονός τε καὶ τῶν σὺν- ναυτέων ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, οὗ τ' ὧν ἔτι ὁ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι, ἐς ὃ πέλαγος ἀφήσειν· ἐν τούτου δὴ τοῦ χώρου οὔνομα γέγονε Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμων οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νεῶν τουτέων ἐτυχόν τε ὖσαι πολλὸν ἀπεσταδιεῦσαι, καί κως κατ' ὀδὸν τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας ἔδοξαί τε δή τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες, ἐπέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους, τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπαρχος Σανδώκης ὁ Θωϊμασίου· τὸν δὴ τοῦτον τῶν τουτέων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβών, ἀνεσταύρωσε, εὑρὼν τῶν βασιλητέων δικαστέων· ὅτι ὁ Σανδώκης ἔστι χρήματα ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀναχρεμάσθεντος ὦν αὐτοῦ, ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὑρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήιον· θυμῷ δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλεὺς μὲν δὴ Δαρεῖος οὕτω ἀλάφυγών μὴ ἀπολέσθαι, τότε γε ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἔμελλε οὐ τοὐλάττονα ἀλα- φυγὼν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφέας εἶδον πα- ραιόντας ⓐ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὴν γνώμην ἁμαρτάδα, ἐπῆμα-

ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου

ἀπὸ τοῦ Ἀθω

ἀπὸ τοῦ Ἀθω

ἀπὸ τοῦ Ἀθω

φέντες, διὰ πετέων σφέας εἶλον. ἐν τούτεων μιῇ Ἀϊρίδωλις πλεόων ἦλω, τύραννος Ἀλαβανδέων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δέ, ὁ Παφίος στρατηγὸς Πενθύλεος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ στρεῶν τὰς ἕνδεκα ὑπὸ χειμῶνι τῷ ἐλθομένῳ κατ' Σηπιάδα, μιῇ τῇ περιλειπομένῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους Ἕλληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, παρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νηῶν ὧν εἶπον Σανδόκεα στρατηλέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίης καὶ Ἀχαιίης, ἐσέβαλε ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἅμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῷ ἑωυτοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῶν Θεσσαλίης ἵππων· πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔνθα δὴ αἱ Ἑλλωτίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέρκεσε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, πίνόμενος· τῷ δ' ἐν Ἀχαιίῃ ποταμῷ ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἥπιδανὸς, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε, εἰ μὴ φλαύρως. ἐς Ἄλλον δή τινα τῆς Ἀχαιίης ἀπικομένῳ Ξέρξῃ οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέεσθαι, ἔλεγόν οἱ τάδε· χωρίον λόγιον, τὰ τῷ Διὶ τῷ Ἀφλυσίῳ Διὸς, ὡς Ἄθαμας ὁ Ἀιόλου ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μόρον σφι Ἰνοῖ βουλεύσας· μύσος, ὡς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ τοιῇδε τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἄεθλον τοιόνδε· ὃς ἂν ἡ τῶν ἡλίκων τῶν τοῦ πρεσβύτατος, πρότερον ἐπιτάξαντες ἔρχεσθαι τῶν πρυτανηίου, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι. Λήϊον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήιον οἱ Ἀχαιοί· ἐς τοῦτο δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅκως ἔξουσι, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὡς δὲ τὰ πολλὰ τούτοισι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τούτεων θύσεσθαι, δείσαντες, οἴχονται ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώρην. χρόνου δὲ προϊόντος, ὀπίσω κατελθόντες, ἐπὶ ἀλίσκωνται, ἐπέλλουσι ἐς τὸ πρυτανήιον· ὡς θύσεταί τε ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς, καὶ ὡς σφι πομπὴ ἔζω θείη. ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυπιατῶται τοῦ Φρίξου παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τοῦ χώρου ποιευμένων Ἀχαιῶν

A gressi [a] rèpente cepêre. In quarum nauium vna captus est Aridolis, Alabandensium qui sunt in Caria tyrannus: in altera Penthylus Demonoi filius, dux Paphius, qui è Papho duodecim naues quum duxisset, amissis earum vndecim tempestate quæ ad Sepiadem extiterat, cum vna quæ superabat tendens ad Artemisium, captus est. Hos Græci quæ volebant de Xerxis exercitu scisciatati, vinctos ad Corinthiorum Isthmum dimiserunt. Cætera barbarorum classis, præter quindecim naues quibus præfuisse Sandocem dixi, ad Aphetas peruenit. Xerxes cum terrestribus copiis per Thessaliam & Achaiam iter faciens triduo, euasit in Meliéses: quum in Thessalia certamen curule fecisset, suas equas experiendi gratia, quòd illic optimas Græcarum equas esse audiebat. in eo autem certamine multo inferiores fuerunt Græcæ. Fluuiorum porro qui sunt in Thessalia, solus Onochonus potanti exercitui [b] nō suffecit. Xerxi [c] ad littoralia Achaiæ tendenti, perductores sui cuncta referre cupientes, enarrabant id quod de templo Iouis Aphlystii ab indigenis enarratur: Athamantem AEoli filium, inito cum Ino consilio necem Phryxo machinatum: deinde Achæos ex oraculo tale certamen illius posteris proposuisse, vt qui ex eo genere maximus natu esset, huic aditu prytanei, *id est*, curiæ (quam leitum Achæi vocant) interdiceretur: ipsis excubias agentibus, vt siquis adisset, non prius exire posset quàm mactandus esset. Ita multos, quú iam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interiecto deinde tempore, quum reuersi essent, & in prytaneum ingressi, si essent deprehensi, toto corpore coronis cooperto, & cũ pompa eductos mactari cõsuesse. Hoc autem posteros Cytissori Phryxo geniti ob id pati, quòd quum Achæi expiationem loci

[a] Facilè cepêre.

[b] Non suffecit: Fluuiorum autem Achaiæ quũ maximus sit Apidanus, ne hic quidẽ suffecit, nisi aliqua ex parte. *Id est, Ne hic quidem illi aquam abundè suppeditauit, sed parcè tantùm.*

[c] Pro ἐς Ἄλλον τῆς Ἀχαίας hic posuit *Ad littoralia Achaiæ: quum suprà pag. 502, pro iisdem verbis posuerit Algæa Achaiæ.*

facientes, ex oracvlo Athamantem ABoli filium essent immolaturi, Cytissorus iste è terra Colchide veniés illum liberauit: eóque facto posteris eius iram dei fuisse iniectam. Hæc quum audisset Xerxes, vbi ad lucum adfuit, & ipse ab eo abstinuit, & idē suis copiis imperauit, domúmque item posterorum Athamātis ac fanum veneratus est. Hæc in Thessalia Achaiáque: à quibus locis processit Xerxes in Melidē iuxta maris sinum, vbi totum diem æstus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic sinui circumiectus est locus campester, alibi spatiosus, alibi arctus admodum. Súntque ipsi campo circumiecti montes editi atque inaccessi, omnem Melidem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in sinu vrbs ab Achaia euntibus est Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enien sibus in mare defluit. A quo alter amnis xx fermè stadiis abest, cui nomē inditum est Dyras, quem fama est emersisse ad ferendam Herculi opem. Ab hoc totidem stadiorū intercapedine alius amnis est, qui vocatur Melas, *id est*, *niger*. Vnde vrbs Trachis quinque stadia abest, [a] sita in amplissimo regionis spatio, à montibus ad mare, vtpote duobus & viginti millibus iugerum planitie montis qui terram Trachiniam circumdat. Ad Trachinis meridiē anfractus est per quem Asopus circa radices mōntis defluit: ad cuius meridiem alius non magnus amnis est, nomine Phœnix, ex his montibus in Asopum defluens. Iuxta Phœnicē angustissimū viæ est: quippe qua muri coarctata modo plaustrū duntaxat agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim stadiorum est interuallum, in quo vicus est nomine Anthela: quem præterfluens Asopus in mare euoluitur: & ei locus spatiosus est circumiectus, vbi templum Cereris Amphictyonidis extructum visitur, & sedilia Amphictyonibus, & ipsius Amphictyonis delubrum.

a Hac autem maximè parte spatiosa est illa regio, à mari ad mōtes, iuxta quos est sita Trachis. sunt enim viginti duo planitiei plethra. Mōtis autem qui Trachinium agrum circumdat, est anfractus, ad Trachinis meridiem, per quem Asop.

A ἐκ Θεσσαλοῦ Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλεω, ἐὸν μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος Κυτίσωρος ὁ Κυτίσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο. ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ὀπιγηομένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκηύσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτός τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ προεῖπε. 285
τῶν τε Ἀθαμάντος ἀπογόνων τιμὴν οἰκίλως ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο. ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, τὰ δὲ ἐν Ἀχαιίῃ. ἀπὸ δὲ τούτεων
B τῶν χώρων ἦιε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἀμπωτίς τε καὶ ῥηχίη αἰεὶ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν, θύρεϊ, τῇ δὲ, κάρτα ἐφνός. περὶ δὲ τὸν χῶρον τοῦτον οὔρεα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικλῄει πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γλῶν, Τρηχίνεαι πέτραι καλεόμεναι. πρόσκειται μὲν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ
ἰόντι ἀπ' Ἀχαιίης, Ἀντικύρη· πρὸς δὲ ταύτῃ Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, ἄλλο εἴκοσι καὶ
C τριηκοσίοισι σταδίοισι ἄλλος ποταμός, ᾧ οὔνομα κεῖται Δύρας, τὸν μυθεύουσι βοηθέοντα Ἡρακλέϊ χαμομένῳ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε σταδίους ἀπέχει· ταύτῃ δὲ καὶ εὐρυχωρέστατόν ἐστι πάσης τῆς χώρης ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς θάλασσαν, καὶ ἡ Τρηχὶς πεπόλισται. διακόσιοι τε δὴ καὶ δισμύριοι πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί·
D τοῦ δὲ οὔρεος, ὃ περικλῄει τὸν γλῶν τὸν Τρηχίνιον, ἔστι διαφράξαι πρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος. διὰ δὲ τῆς διαφράγματος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ τὸν ὑπώρειον τοῦ οὔρεος. ἔστι δὲ ἄλλος Φοίνιξ ποταμὸς οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν ὀρέων τουτέων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἁμαξιτὸς γὰρ μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα σταδίοί
E ἐστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος, ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κεῖται, πρὸ ἣν δὴ πρὸ ῥέων ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος πρὸς αὐτῇ εὐρύς. ἐν δὲ Δήμητρός τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι καὶ αὐτὸ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρόν.

καὶ τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλεῖ χαμομένῳ λέγουσι αἰαφανῆναι.

Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ τῶν περιοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέω ἀνέμου ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος· ὁ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ μεσημβρίην φερόντων ὃ ὑπὸ ταύτης τῆς ἠπείρου. ἔσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, καὶ ἡμίσεες ἑκατέρων· ὄζ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι. καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος, διηκόσιοι ὁπλῖται· καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα· οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. πρὸς τούτοισι ὑπεκλητοι ἐβοήθεον Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφέας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ σύμμαχοι, προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἡ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη, καὶ Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν τεταγμένων, καί σφι εἴη δεινὸν οὐδέν. οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἀνθρωπον. εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ὄζ ἀρχῆς γενομένῳ οὐ συμπεσεῖται· τοῖσι δὲ μελλήσουσι αὐτέων, μέγιστα ὀφείλειν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν αὖ. οἱ δὲ, ταῦτα πυθανόμενοι, ἐβοηθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. τούτοισι ἔσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατ' πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα καὶ πάντας τοὺς στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦεν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω,

A CAETERVM rex Xerxes quidem in Trachinia Melidis castra habebat, Græci verò in transitu qui locus à plerisque Græcorum vocatur Thermopylæ, ab indigenis autem atque accolis Pylæ. Hæc erant vtrorumque castrorum loca: Xerxe omnibus quæ ad ventum boream spectant vsque ad Trachinem, potito: Græcis, quæ per hanc continentem ad austrum & meridiem ferunt, tenentibus. Qui hoc in loco Per-
B sam Græci opperiebantur, hi fuere, Spartanorum trecenti armati, Tegeitarum & Mantienorum mille, totidem ex vtrisque: ex Orchomeno Arcadiæ centum viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot quidem ex Arcadia. A Corintho autem quadringenti: à Phliunte ducenti, & Mycenæorum octoginta. hi ex Peloponeso aderant: ex Bœotis autem Thespienses septingenti, Thebani quadringenti. Præter hos e-
C uocati erant Locrenses Opuntii cum omni copia, & Phocēsium mille. Ipsi enim Græci eos euocauerant, missis nuntiis, qui dicerent se quidem præcursores aliorum veniſse, cæteros autem socios propediem expectari: tutelam verò maris esse in Atheniēsium præsidio AEginetarúmque, & eorum quibus res naualis iniuncta esset. nec sibi quippiam esse formidolosum. non enim
D deum esse qui bellum Græciæ inferret, sed hominem: nec mortalem quempiam aut esse aut fore qui, ex quo natus est, mali exors sit: & vt quisque maximus est, ita ei deberi maxima. itaque quum mortalis esset qui bellum inferret, ab opinione esse casurum. Hæc illi audiētes, in Trachinem auxilio iere. Erant his cùm alii duces suæ quisque ciuitatis, tum verò, penes quem summa imperii erat, quem maximè admirabantur, Lacedæmonius Leonides Anaxandridæ filius, qui Leōtis, qui EVrycratidæ, qui Anaxandri, qui EVrycratis, qui Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli, qui Archelai, qui Agesilai,

286

qui Doryagi, qui Leobotis, qui Echestrati, qui Hegesis, qui EVrysthenis, qui Aristodemi, qui Aristomachi, qui [a] Cleonidæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus ex inopinato regnum. Nam quum duo forent ei fratres natu maiores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regionis adipiscendæ: verùm Cleomene sine virili sobole defuncto, & Dorieo iam non superstite, sed & ipso in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem peruenit, qui Cleombroto maior natu erat. Is enim nouissimus fuit Anaxandridæ liberorum, habebátque in matrimonio Cleomenis filiam. Qui dum se ad Thermopylas contulit, delegerat trecentos è [b] primoribus viros, & quibus filii erant: assumpserátque eos Thebanos quorum de numero feci mentionem, quorum dux erat Leontiades EVrymachi filius. Hac de causa Leonides dedit operam vt Græcos sumeret solos, quòd eos maximè insimulabat quòd cum Medis sentirent. Euocabat igitur eos ad bellum, sciendi cupidus an vnà mitterent auxilia, an ex professo adimerent Græciæ societatem: sed illi aliud sentientes, tamen auxilia miserunt. Eorum qui tum Leonide fuere, primos miserunt Spartiatæ: vt his inspectis alii socii in militiam proficiscerentur, néve cum Medis sentirent, si eos superari audirent. Ipsi autem celebratis Carniis, (hæc enim sacra morabantur eos) relictis Spartæ custodibus, erant cum omni copia illuc celerrimè ituri auxilio. Reliqui autem socii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negotia inciderat) haud suspicati tam citò apud Thermopylas bello decernendum, præcursores miserant. Ita isti sibi faciendum statuerant. At ii Græci qui apud Thermopylas erant, vbi adingressum Persa aduentabat, metu perculsi de discedendo consultabant. At cæteri quidem Peloponnenses censebant faciendum vt reuersi in Peloponnesum, Isthmi custodiam agerent:

[a] Cleodæi. *Quam lectionem comprobat locus quem habes suprà pag. 398. de Aristodamo qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli filius.*

[b] Constantis ætatis viros. *Camer.*

A τῆς Δορυάγου, τῆς Λεωβότεω, τῆς Ἐχεστράτου, τῆς Ἡγησίεω, τῆς Εὐρυσθένεος, τῆς Ἀριστοδήμου, τῆς Ἀριστομάχου, τῆς Κλεοδαίου, τῆς Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ὀξὺ ἀπροσδοκήτου. δυῶν γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληίης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἀπαίδος ἐρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδεω ἀνέβαινε ἡ βασιληίη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (τοῦτο γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) ἔχων δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἦιε ἐς Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. Θεσπιέων δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῷ ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τῶνδε δὲ εἵνεκα τούτους ἀπουδέων ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους Ἑλλήνων Θεσπιέας, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψοισι, εἴτε καὶ ἀποστέοισι καὶ τοῦτο ἐμφανέος τοῖσι Ἕλλησι συμμαχίην. οἱ δ', ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδῃ πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, ἐπεὰν αὐτοὺς πύθωνται ἰσοφαλλομένους. μετὰ δὲ, Κάρνεια γὰρ σφι ἐπῆν ἄγειν, ἐμέλλον ὀρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, πάγχυ βοηθέειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενώντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἐπῆν γὰρ κατὰ τοῦτο τὸ ὀλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα. οὐκων δοκέοντες κατὰ πάχος ἅτε ἀμαχρὶ θήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενώντο ποιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ὡς ἐπὶ πέλας ἐληλύθεε τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ.

Δορύαγος

Λεωνίδης ὁ Φωκέων καὶ Λοκρῶν βουλευσαμένων τὴν γνώμην ταύτην, αὐτός τε μᾶλλον ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, καλεῦντας σφι βοηθοὺς ἥκειν, ὡς ἑωυτῶν αὐτέων ὀλίγων στρατὸν τῶν Μήδων ἀλέξασθαι. ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ εἰσι, καὶ ὅ, τι ποιέοιεν. ἀπικόμενος ὁ ἔπι ἑωυτὸν ὁ Θεσσαλίη, ὡς ἀλισμένην εἶδε ταύτην στρατιὴν ὀλίγην, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἶκαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν ἡρως Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς ἐς τὸ στρατόπεδον, ἐθηήσατό τε καὶ κατέωρα πᾶν μὲν τὸ στρατόπεδον τοὺς δὲ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τοὺς αὐτοὺς ὁρθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἵά τε ἐὼν καταδέεσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε τοῖσι περὶ τὸ τεῖχος πάντα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τότε τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος, ἐθαύμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ ταῦτα ἀπεχέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην. οὔτε γὰρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε οὐκ ὀλίγης πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα πάντα ὁκόσα πάντα. ἀκούσας δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐόν, ὅτι προσκυλίζοιντο ὡς ἀπολεόμενοι καὶ ἀπολέοντες καὶ δυσίμως μιν, ἀλλ' (αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν) μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπιχόμενον δέ μιν ἠρώτα Ξέρξης ἕνεκα τουτέων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιεύμενον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε, Ἤκουσας μὲν μευ καὶ πρότερον, ὅτε ὁρμώμενον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων, ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔθευ, λέγοντα τἀπέρ ὤρεον ἐσόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὸν ἀληθείῃ ἀσκέειν αἰεὶ σεσώφρονται, ὦ βασιλεῦ, ἀνδρῶν μέγιστος ὄφρ. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα προσκυλίζονται. νόμος γάρ σφι οὕτω ἔχων ἔστ· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ὑπίσχεο δὲ, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι,

A huic autem ſententiæ quum infenſi eſſent Phocenſes & Locrii, Leonides ſuadebat illic perſtandum, & nuntios ad accerſendas ſubſidio ciuitates dimittendos, tanquam ſe paucioribus quàm vt Medorũ exercitum arcerent. Hæc iſtis conſultantibus, Xerxes equitem quendam ad ſpeculandum quot illic eſſent, & quid ageret, mittit. Audierat enim iam tum quum in Theſſalia eſſet, eò loci contractam eſſe exiguã copiam, ciúſque duces eſſe Lacedæmonios, atque Leonidẽ è gonere Herculis. Eques vbi ad ſtationem Græcorum ſucceſſit, cõtemplatur aſpicitque nõ illic quidem omnes milites (nam eos qui intra murum quem excitauerat excubabant, intueri nequibat) ſed eos qui extra murũ agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum ſtatione vices: eos animaduertit partem ſe ludo gymnaſtico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, eorum numero, ac cæteris omnibus planè cognitis, per otiũ ſeſe recipit. nemo enim illorum inſequebatur, ſed hominem magno contemptui habebant. Regreſſus ad Xerxẽ, cuncta quæ inſpexerat refert. quæ Xerxes audiens,[a] nõ poterat coniectare quídnam molirentur, tanquam quoad poſſent periturí pariter, & hoſtẽ perdituri. Sed quũ ridiculá rem ſibi facere viderentur, accerſit ad ſe Demaratũ Ariſtonis filium, qui in exercitũ erat: quẽ, vt venit, interrogauit horũ ſingula, cupiens noſſe quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audiſti, inquit, anteà me, dũ aduerſus Græciam proficiſceremur, de his viris: & quum audiſſes loquẽtem hæc quæ euentura prouidebã, deriſui habuiſti. Ité quanquam mihi ſummũ diſerimẽ eſt aduerſus te rex veritatem tuẽri, audias tamen nũc quoque veritatem: Hi viri ad nobiſcum pugnandum de ingreſſu venêre, atque hoc apparant. nam ita ſeſe apud eos habet cõſuetudo: quoties adire animæ periculum debẽt, tunc capita comunt.[b] quod ſcies, ſi hos & qui Spartæ manſerunt, ſubegeris:

a Coniicere non poterat *ex iis quæ audiebat* rem ita ſe habere vt reuera ſe habebat, nimirum illos ſe præparare ad moriendum & ad alios morte afficiendos pro viribus.

b Scito autem, ſi hos cæteroſque qui Spartæ remãſerunt ſubegeris, nullam aliam fore hominum gẽtem quæ contra te rex, &c.

287

nulla hominum gēs alia est quæ cōntra tę rex audeat tollere manus. Etenim nunc aduersus regnum in Græcia pulcherrimū atque viros præstantissimos tendis. Xerxe, quòd hęc ei admodū incredibilia viderentur, interrogante quo pacto tātillæ copiæ cū suis pugnaturæ essent, rursus, inquit, [a] Pro vano me ducas, nisi hoc tibi vt ego annuo, vsu venerit. Hęc dicens, tamen Xerxi non persuasit. Itaque quatriduū Xerxes supersedit, tatus eos illinc fugā esse facturos. Quinto die quū putaret impudētiam illorum atque temeritatem esse in permanēdo, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperās vt illos caperent viuos & in cōspectum suum adducerent. Medi, vbi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebāt, aliisque superuenientibus nihil tamē promouebant, etsi vehemēter ingruebant: palàm facientes cùm aliis omnibus, tū verò ipsi regi, se quidem multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic pugnæ congressus interdiu. Pòst, vbi Medi se ægrè tutabantur, tū verò ipsi se subduxere, Persæq; subeuntes excepere, ii quos [b] immortales rex appellat, quorū dux erat Hydarnes: tanquā facilè hostē profligaturi. Vbi & hi cum Græcis congressi, nihilo magis quàm Medi proficiebant, sed eodem modo pugnabant, vtpote [c] longioribus hastis quàm Græci vtentes, & in locis angustis, vbi nullus multitudinis erat vsus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cùm aliis in rebus ostentantes se peritè inter imperitos pugnare, tum verò in eo quòd quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerēt, cum vociferatione & strepitu ingrygebāt: at Græci rursus se conuertētes, aduersis pectoribus eos excipiebant: & quamuis eorum innumeram multitudinem prosternebant, aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persæ, posteaquam & caterua tim & vniuersis copiis iter occupare conati, nihil tamen promouebant, iterum sese receperunt.

a In me vt mendacem consule. *Vel*, De me vt mendace statue.

b *Cur ita vocarentur, supra expositum est, pag. 467.*

c Breuioribus

Α ἔστι ὧδε ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σὲ βαλ-
λῶν ἐπιόμενόν τε χεῖρας αἴρειν ἐφόβηται. νῦν
μὲν τοίνυν βασιλῆϊόν τε καὶ καλλίστην πόλιν
τῶν ἐν Ἕλλησι κατασφέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀ-
ρίστους. κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο
τὰ λεγόμενα, καὶ δοὺς τεσσερα ἐπηρώτα ὁντινα
τρόπον, τοσοῦτοι ἐόντες, οἷοί τέ εἰσι τῇ ἑωυτοῦ
στρατιῇ μαχέσασθαι. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ,
ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ, ἢν μὴ ταῦτά
τοι ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω. ταῦτα λέγων, οὐκ
ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρεξῆκε
Β ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφέας ἀποδρήσεσθαι.
πέμπτῃ δ', ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλά οἱ
ἐφαίνοντο, ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ ἐχόμενοι,
μηνίσας, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε
καὶ Κισσίους θυμωθείς· ἐντειλάμενος σφέας
ζωγρήσαντας ἀγαγεῖν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δὲ
ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ
Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐπεσέσσαν,
καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προς-
πταίοντες. δῆλον δὲ ἐποίεον πολεμίοισι, καὶ
C οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄν-
θρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγίνετο δὲ συμ-
βολὴ δι' ἡμέρης. ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι πηχέως
ἐχρέοντο, ἐνθαῦτα δὴ τοῖσι μὲν ὑπεξήισαν,
οἱ δὲ Πέρσαι οἱ λεγόμενοι ἐπῆισαν τοῖς ἀ-
θανάτοις ἐκάλεε βασιλεύς, τῷ ἦρχε Ὑδάρ-
νης, ὡς δὴ ὅτοί γε ὑπερφίσονται. ὡς δὲ καὶ
οὗτοι σὺν ἐμίσησαν τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν
πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλ-
D λὰ τὰ αὐτὰ, ἅτε ἐν στενοπόρῳ τε χώρῳ μα-
χόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι
ἢπερ οἱ Ἕλληνες· οὐκ ἔχοντες πλήθεϊ χρῆ-
σασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως
λόγου, ἄλλά τε ἀποδεικνύμενοι σοφὸν ἐν πολ-
λοῖσι μάχεσι ἀξεπιστάμενοι, καὶ ὄπισθε
σφέων τρεπομένους τοὺς βαρβάρους νομί-
σαντες εἶναι τοὺς φεύγοντας, βοῇ τε
καὶ παταγῳ ἐπήϊσαν. οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι,
ἀναστρεφόμενοι αὐτοὶ ἐς τοῖσι βαρβά-
E ροισι μεταστρεφόμενοι, κατέβαλλον πλή-
θεϊ ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ
αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐ-
πεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο τῇ φάλαγγι οἱ Πέρσαι
τὴν ἔσοδον πειρεόμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ πανδη-
μίους προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω.

οἱ δὲ ταύ-

ἐν τοσούτοισι τῆσι μάχης καθήμενον,

ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μάχης λέγεται βασιλέα Ξέρξην θωύμιον, τοὺς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο, τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι, ὁρῶντες οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντες σφέας καταστρώσασθαί τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἐπῆλθον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ οὐδὲν βέλτιον ἀλλοιότερον ἑώρων Πέρσας ἢ τῇ προτεραίῃ ἐόντας, ἀπέλαυνον.

κατὰ χώρην

Ἀπορεόντος δὲ βασιλέος ὅ,τι χρήσαιτο τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθε οἱ ἐς λόγους, ὡς μεγάλα τι τοῦτο βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὔρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς τούτῃ ὑπομείναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ φυγόντι, ἐπὶ τῶν πυλαγόρων τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἄργυρίου ἐπεκηρύχθη χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀνθήλην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης τοῦτ' ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὄπισθεν λόγοισι σημανέω. ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τουτέων ἀπέθανε. ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Οἰνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλὸς Ἀντικυρεύς, εἰσὶ οἱ εἰπόντες πρὸς βασιλέα ταῦτα τοὺς λόγους, καὶ πρὸς τούτοισι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γάρ, τόδε χρὴ σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόραι ἐπεκηρυξάν σφι ὅτι Οἰνήτῃ τε καὶ Κορυδαλῷ ἄργυριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτῃ τῷ Τρηχινίῳ, πολλῷ τευ ὄντι ἀτρεκέστερον πυθόμενοι. τοῦτο δέ, φεύγοντα Ἐπιάλτεα τούτου τοῦ αἰτίου οἴδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ καὶ ἐὼν Μηλιεὺς τούτου τοῦ ἀτραπὸν Οἰνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμίληκώς εἴη. ἀλλ' Ἐπιάλτης

Fertur autem Xerxes, quum ad spectaculum adesset, in ipso congressu pugnandi ter è solio resiliisse, quòd videlicet exercitui suo timeret. [a] Postero die nihilo melius barbari præliati sunt. [b] nã sperantes fore vt illi, qui pauci essent & saucii, nequirent manus leuare ad pugnandum, quũ confixissent, eos Græci excepere, instructis ordinibus, & in suo quisque loco ac per nationes digestis: præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ vbi nihil aliud quàm pridie agendum vident, abscedunt.

a Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo mel.

b Ita enim pugnabant vt qui existimarét, illos, vtpote paucos, saucios esse, eósq; vel ad tollendas manus vires non superesse. At Græci eos excep.

Ibi regem ancipitem quódnã in re præsenti consilium capessferet, Epialtes EVrydemi filius aliquuturus adiit, tanquã magna aliqua re ab illo remunerandus, indicauítque ei tramitẽ qui per montem ad Thermopylas ferebat: quo factionem eorum Græcorum qui illic erant, euertit. Is postea Lacedæmoniorum metu in Thessaliã profugit: cuius profugi pylagoræ Amphictyones apud Pylæam congregati caput pecunia licitati sunt: qui interiecto deinde tempore ab Athenade viro Trachinio, Anticyrę (nã illuc redierat) interemptus est. Quem, etsi ob aliã causam (quã ego in sequentibus reddam) Athenades hic interemit, nihilo tamen secius à Lacedæmoniis præmio affectus est. Hũc in modum Epialtes postea interiit. Est & alia quæ fertur fama, Onetem Phanagoræ filium, virum Carystium, & Corydalum Anticyrẽsem, fuisse qui ea dixerint regi, & circum montem Persas deduxisse. Quod apud me prorsus fide caret. nã hinc licet coniectemus, primùm, quòd Græcorum pylagoræ nõ Onetæ & Corydali sed Epialtæ Trachinii caput pecunia licitati sunt, quòd scilicet eũ cõpertissimum haberent: deinde quòd Epialten ob hanc causam scimus se fuga proripuisse: postremò, quòd Onetes qui non erat Meliẽsis, ita demũ tramitẽ illũ nouisset si in ea regione multùm diuersatus fuisset. Ideóque Epialtæ

culpam adſcribo, quòd Perſas per montem circumduxit, & ad tramitē perduxit. Xerxes ea quæ Epialtes ſe confecturum ſpōdebat, probans, maiorē in modū lætus, ſine mora Hydarnem cū iis quibus præerat copiis miſit. Ille circa lucernarum accenſionem, *id eſt, ſub crepuſculum*, è caſtris profectꝰ eſt, & tramitem ingreſſus. Quem tramitem indigenæ Melienſes veſtigauerunt: eóque inueſtigato Theſſalos deduxere aduerſus Phocēſes, eo tempore quo Phocenſes interſepto muris tranſitu, ad arcēdum bellum in præſidio erant. [a]Extrin ſecus nihil admodum præſeptus trāſitus erat, quū nihil eſſet vtilis Melienſibus. Sic autem ſeſe habet ille callis: Ab Aſopo fluuio, qui per montis meat anfractum, incipit, cui monti ac viæ idem nomen eſt inditum Anopæa. hæc Anopæa per dorſū montis extenta, deſinit iuxta Alpenum vrbem, quæ prima eſt ex Locridibus, Melienſes verſus, ac iuxta lapidem nomine Melampygum ac iuxta *κερκώπων ἕδρας, hoc eſt, malitioſorum ſedes*, vbi anguſtiſſimus callis eſt. Hac via atque ita ſe habēte Perſæ Aſopum tranſmittētes, iter tota nocte fecerunt, à dextra OEtæos mōtes, ad ſiniſtram terram Trachiniorum habentes: ac ſub exortum auroræ in cacumen montis euaſerūt: quo in loco (ſicut ſuperius oſtenſum eſt) mille Phocēſium armatorum præſidium excubabat, tum ad ſuam terram, tum ad viam tutandam. nam tranſitus inferior à quibus dictum eſt cuſtodiebatur, quòd eam per mōtem viam vltro à Leonide acceptam obſidebant. Hoc autē modo Phocenſes Perſas aſcendiſſe animaduerterunt: Quum eos illi toto monte conſcendendo propter frequentiam quercuum latuiſſent, tamen edito multo ſtrepitu (vt res poſtulabat) frōdium ſuper pedes conſtratarum, (erat enim cæli tranquillitas) Phocēſes recurrerunt: & dum ſibi arma induunt, cōfeſtim barbari adfuere: qui conſpicati viros arma ſibi circūdantes, obſtupuere. [b]quippe qui (vt in exercitu aſſueratum fuerat) neminem ſibi ſperabant occurſurū.

a *De hoc loco vide quæ alibi dixi.*

b Quum enim nullum aduerſarium ſibi occurſurum ſperaſſēt, in exercitum inciderunt.

Α γὰρ ἔστι ὁ τὸν ἐπιησάμενος τὸ οὖρος καὶ κατ' τοῦτο ἀτραπόν, τοῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης δὲ, ἐπεί οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα ἐδιζήτεε Ὑδάρνεα, καὶ τοῦ ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἅψας ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τοῦτο δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξῴκεσαν μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξελθόντες δὲ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες Β τεῖχος τοῦ ἐσβολίου, ἔσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τε τούτου δὴ κατεδέδαγτο ἐοῦσα οὐδὲν χρησὴ Μηλιεῦσι. ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς φαραγγος ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ οὔρεϊ τούτῳ τῷ τῇ ἀτραπὸς πεύκη κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὔρεος, λήγει δὲ καταντικρύ τε Ἀλπηνοῦ πόλιος, πρὸς τοῖσι ἐοῦσαι τῶν Λοκρίδων πρὸς Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ ὀ στεινότατόν ἐστι. κατὰ ταῦτα δὴ τοῦ ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἐζευσμένοι οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διέβαινον, ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχινίων. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὔρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὔρεος ἐφύλασσον (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυόμενοί τε τὸν σφετέρων χῶρον, καὶ φρουρέοντες τὸν ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο κατὰ τοῦ ἤρηται· τὸν δὲ δι' οὔρεος ἀτραπὸν ἐθελοντὴ Φωκέες κατοδεξάμενοι, Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. ἔμαθον δὲ σφέας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· (ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ οὖρος, πᾶν ἐὸν δρυῶν ὑπέπλεον) ἰὼν μὲν δὴ νέμεται, ψόφου δὲ ἠμυσμένου πολλοῦ, ὡς εἰκὸς ἦν, φύλλων κατασχεθόντων κατὰ τοῖσι ποσί, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκαιέες, καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο. ἦσαν γὰρ σφι οὐδένα σφι φανήσεσθαι αἰτίζοον, ἐνεκύρησαν στρατῷ.

ἦρηται

ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρρωδήσας μὴ Φ A Ibi Hydarnes formidãs ne Phocenſes Lacedæmonii forent, Epialten percontatus eſt a quiſnã ille eſſet exercitus. Mox certior rei factus, Perſas tanquam in aciem inſtruxit, quorum miſſilibus multis crebríſque Phocéſes quum ferirentur, fugam fecerũt in verticem mõtis, gnari aduerſum ſe ab initio illos veniſſe: & ſe præparabant tanquam perditi. Ita iſti ſentiebãt. Verùm his ſpretis ii qui circa Epialten & Hydarnem erant Perſæ rapidi de mõte B deſcendunt. At iis Græcis qui apud Thermopylas erãt, primùm vates Megiſtias extis inſpectis indicauit mortem illis pariter & ſibi impẽdere. deinde tranſfugæ notum fecere, Perſas montem circuire: ſed hi adhuc per noctis tempus: tertio loco ſignificauere ſpeculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant iam die illuceſcente. Hîc inter ſe cõſultantes Græci, ſentẽtiis diſcrepabant. alii enim ſtationem nõ deſerendam ſuadebãt, alii id diſ- C ſuadentes contendebant. Ita diſſidentium partim abſcedunt, dilapſíque in ſuam quiſque vrbem ſe recipiunt: partim, qui cũ Leonide erant, ad illic perſtandum ſe accingunt. Fertur autem ipſe Leonides eos qui abſceſſere dimiſiſſe, de illorum vita ſolicitus: ſe verò & Spartiatas, qui adeſſent, non facturos è ſua dignitate ſi ſtationem deſererent, ad quam tutandam ab initio veniſſẽt. Cæterùm ego magis illi opinioni accedo, Leonidem, poſteaquam D animaduertit ſocios ignauos & inuitos eſſe ad periculum ſubeũdum, veniam eis abeũdi dediſſe, ſibi verò decedere inhoneſtum putaſſe: permanenti autẽ illic, ingentem gloriam futurã, & Spartæ nunquam defuturam felicitatem ſperaſſe. Siquidem iã inde ab initio moti belli Spartiatis à Pythia redditum erat oraculũ, fore vt aut Sparta euerteretur à barbaris, aut rex eius occumbe- E ret. Quod oraculum hexametris illa verſibus reddidit, in hæc verba,

a Cuias

κατ' μὲν ὧν ἀπαλ.

ἐπὶ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεα ποδαπὸς εἴη ὁ στρατός. πυθόμενος δὲ ἀληθέος, διέπεμπε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ὅτι τοῦ οὔρεος κόρυμβον, ἐπισάμενοι ὡς ὅτι σφέας ὥρμηντο ἀγχιμάχην, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν σφέων λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὔρεος κατὰ τάχος. τοῖσι δὲ σὺν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρὰ, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγείλαντες τὴν Περσέων πλὴν τὴν ὁδόν, οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη φαεφαινούσης ἡμέρης· σὺν θάῳ ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καὶ σφεων ἐχίζοντο αἱ γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ αὐτέτεινον. μετὰ δὲ ταῦτα διαχριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες, κατὰ πόλις ἕκαστοι ἐτράποντο· ὁ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτὸς προεθυμέετο. λέγεται δὲ ὡς αὐτὸς σφέας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος. αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων
289 τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὸ ὄπισθον φυλάξοντες ἀγχιμάχην. ταύτῃ δὲ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλέως εἰμὶ, Λεωνίδῃ, ἐπί τε ἤθεϊ τοῦ συμμάχους ἐόντας ἀποθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας σὺν ἀγχινδυνεύειν, καλέσαί σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπίεναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτῷ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο γὰρ ἔκπαλαι τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δὲ σφι ἐξαμέτροισι ἔπεσι ἔχοντα χρᾶ, λέγοντα ὧδε,

Vobis, ampliuagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut vrbs clara dabit Persa victore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.
Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed Iouis, & cuius reor haud tolerabile robur,
Alterutrũ donec paßim diſcerpſerit horum.

A Ὑμῖν δ' ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόρου,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐλεύσεσθ' ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ τὸ μέν, οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πενθήσει βασιλῆα φίλιμνον Λακεδαίμονος οὖρος.
Οὐ γὰρ τὴν ταύρων σθένος ἐστὶ μένος οὐδὲ λεόντων
Ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἑ φημὶ
B Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διαπρὸ πόντα δάσηται.

Ταῦτά τε δὴ ὀπίσω λελεγμένον Λεωνίδῃ, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμην διενειχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἱ χρηστήριον. μαρτύριον δέ μοι τῆς γνώμης, ὅτι καὶ τὸν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίῃ Ⓚ Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ αἰεὶ καθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τῶτον ἄπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν εἰπόντα, φανερὸς ὅτι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε. οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι τῶνδε Λακεδαιμονίοισι. Τούτεων δὲ, Θηβαῖοι μὲν, ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι. κατέχε γάρ σφεας Λεωνίδης, ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος· Θεσπιέες δὲ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ οὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδεω τε τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες σὺν αὐτῷ ἀπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεος. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ὀπίσχων χρόνον, ὡς ἀγορῆς
E κου μάλιστα πληθούσης τοῦ σταδίου ἐποιέετο. ἔσπευδε γὰρ ἐπέσαλτο ἔσω. Ἐπυνθάνετο οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ κατάβασις σφι τομωτέρη ὅτι, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλῷ ἢ πρόσθε· ἡ τε δὴ ὀπίσω ὁδός τε καὶ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι Ⓛ ἀμφὶ Ξέρξεα προσέπεσον, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνί-

δην Ἕλληνες, ὡς τὸ ὀπίσω θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ καὶ ἀρχὰς

a Ac facere volentem vt id decus Spartiatarũ dũtaxat eſſet, remiſiſſe ſoc.

Hæc reputãtem Leonidem, [a] cupidúmque gloriæ comparandæ, crediderim ſolum ex Spartiatis remiſiſſe ſocios potius, quàm illos qui abierunt, in ſententiis diſſidentes, tam deformiter abiiſſe. Cui rei non minimo id mihi teſtimonio eſt, quòd vates Megiſtias, huius expeditionis comes, (qui ferebatur Acarnas eſſe, & à Melampode oriundus) præloquutus ex extis ea quæ erant euentura, quum propalam à Leonide dimitteretur, ne ſecum periret, tamen abſcedere noluerit, filium modò, qui ei vnicus erat, vnà militantem miſſum fecerit. Ita ſocii quos Leonides remittebat, ei obtẽperantes abiere. Theſpienſes tantùm atque Thebani perſtitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inuiti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obſidum diſtinebat: Theſpienſes verò, libentiſſimi, qui negauerunt ſe Leonide & iis qui cum eo erant deſertis abſceſſuros: permanentéſque vnà cum illo occubuerũt. quorum dux erat Demophilus Diadromei filius. Xerxes, ſub exortum ſolis libaminibus factis, tãtiſper moratus dum tempus eſſet quo forũ ſolet maximè frequens eſſe hominibus, è caſtris mouit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nã deſcenſus à monte, compendiarius magis ac breuioris multo ſpatii quã circuitus montis atque aſcenſus.

b Barbari igitur qui cum Xerxe erant, acceſſerũt: & Græci itidem qui cum Leonide, tanquã multo magis quã initio ad mortem per-

[b] Barbari qui circa Xerxem erãt, ad Leonidem & ad Græcos qui cum eo erãt acceſſere: & iſti tanquam ad necem iam multo magis quàm à principio fecerant,

ἐπεξήιε ἐς τὸ εὐρύπατον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο. οἱ δὲ, ἀνὰ τὰς τεσσερεσκαιδεκάτους ἡμέρας ὑπεξιόντες, ἐς τὰ στενότερα ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τοῦ στόματος, ἔπιπτον πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελεών ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δὴ ἔτι πλείονες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων. ἐν ᾧ δὲ λόγος οὐδεὶς τῶν ἀπολυμένων. ἅτε γὰρ δὴ βιησάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν προεχόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον ἔχον μέγεθος ἐς τοὺς βαρβάρους, προσχεόμενοί τε καὶ ἀτέοντες. δόκεον μὲν νεῶν τοῖσι πλέοσι αὐτέων τὴν ἀκμὴν ἐτύγχανε κατεηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ ἡγεμὼν ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ
290 ὡς ἀνδρῶν ἀξίων ἡγεμονίων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνταῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀτάρνεω θυγατρὸς Φρατα[γ]ούνης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀτάρνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἐὼν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς. ὃς καὶ ἐνδιδοῖ τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, καὶ οἱ ἐόντι πάντα καὶ ἐωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνης ἐούσης οἱ τῆς τέκνου. Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνταῦτα πίπτουσι, μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω· Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγίνετο πολλὸς· ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ στεινοχώρεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγίνοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτρωπῶντο τὸ νῶτον. ἐς τε γὰρ τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ προσμεταφάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες, ἵζοντο ὅπου τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνὸς οὗτος ἔστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὄχθῳ ψιλῷ ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ὅτι Λεωνίδην.

progressi sunt ad fauces introitus laxiores. nã munitiones muri eos tutabantur. Et quum superioribus diebus in loca arctiora prodeuntes dimicassent, tunc extra angustias facto concursu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, verberibus quæ gestabant vnumquenque cædebant, assiduè ad procedendum adhortantes. vnde multi eorum in mare decidẽtes absumebãtur, multo plures inuicem viui proculcabãtur, quum nulla pereuntis ratio haberetur. Quúmque scirẽt impendere sibi necẽ ab iis qui mõtẽ circuirent, quod roboris habebant, id omne in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudẽtes. Quorum plerisque quũ iam lanceæ diffractæ essent, nõnulli gladiis Persas obtruncarẽt, tunc Leonides in hoc labore cecidit, nauata strenuissimè opera, & cum eo alii insignes Spartani: quorum ego tanquam strenuorum virorum nomina audiui, & quidem trecentorum omnium. Persarũ quoque illic cùm multi alii tam celebres ceciderũt quàm incelebres, tum verò duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Atarnis filia sustulerat. Atarnes autem, Darii regis frater, Hystaspísque Arsamæi filius erat, qui quũ Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, vt qui esset vnicæ pater. Hi duo Xerxis fratres super cadauer Leonidæ pugnantes occubuere, adeo vehementi Persarum Lacedæmoniorúmque cõflictu, vt Græci ter hostib⁹ in fugã versis, a cadauer Leonidæ vìrtute subtraxerint: & eovsque perstiterint dũ ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos vbi audiere Græci, tũ verò pugnandi ardor immutatus est. nam ad angustias viæ sese recepere: & introgressi murum, tumulum quendam occupantes, addensati insedere cuncti, præter Thebanos. Est autem tumulus in ingressu, vbi nunc super Leonidem stat lapideus leo.

gentes, ad laxiorem fauciũ partẽ progressi sunt.

a Quater

Hoc in loco defensantibus sese gladiis, qui adhuc eis supererant, barbari circunfundũtur, & manibus & vocibus incessentes: alii ex aduerso vrgentes, & munitionem muri subruentes, alii vndique circumuenientes & circumstantes. Lacedæmoniorum autem atque Thespiensium, quum tales extiterint, præstantissimus tamen extitisse fertur Dieneces Spartanus: quem, antequam cũ Medis confligeretur, hoc dixisse aiunt: quum à quodam Trachinio audisset barbaros præ multitudine sagittarum quas emitterent solem obducere, tãtam eorum esse copiam, adeo non expauefactus est, vt parui faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachinium hospitem nuntiare, si Medi solẽ obducerent: se enim sub vmbra cum illis, nõ in sole pugnaturos. Hæc & alia huiusmodi dicta[a] memoratu digna aiunt Dienecem Lacedæmonium reliquisse. Secundum hunc autem è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi ferũtur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: E Thespiensibus autem Dithyrambus Harmatidei filius. His eò loci vbi ceciderũt sepultis, & iis sociis qui prius quàm à Leonide remissi sunt, occubuerant, epigrammata his verbis inscripta sunt,

a Mnemosyna sui aiũt, id est, monumenta, Dien.

Terdecies centũ hîc certarunt millibus olim
E Peloponneso bis modò mille viri.

Hæc vniuersis superscripta sunt:

Nos Lacedæmoniis refer hîc peregrine b *iacentes,*
Exhibito illorum vocibus obsequio,

b Iacere.

Hoc epigramma inscriptum est Lacedæmoniis: istud vati,

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,
Sperchion ad fluuium: non sed inultus obit.
Qui vates obitum quamuis præsciret adesse,
Spartæ haud sustinuit deseruisse duces.

A ἐν τούτῳ σφέας ὦν χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι λελειμμένας· καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ὡς ἐνθυμέομαι, ὀπισσωθέοντας αὐτοὺς, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθεν περιεσταδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπερχιάδης Διηνέκης· τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν ὅ ἔπος πρὶν ἢ συμμίξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρός τευ τῶν Τρη-

B χινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ ὀιστεύματα, οὕτω ἥλιον ἐκτὸς τοῦ πλήθεος τῶν ὀιστῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων ἐστί. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι, εἰπεῖν (ἐν ἀγορῇ ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ἐκτὸς σκιῆ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. Ταῦτα μὲν δὴ ἄλλα τοιοῦτά ἐστι ἃ φασὶ Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. μετὰ

C δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ διθυράμβῳ μάλιστα τῷ οὐνόματι ἦν Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθῆναι οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε πεπτεῶσιν ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

D Ταῦτα μὲν δὴ πᾶσι ἐπιγέγραπται. Τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίη,

Ὦ ξεῖν', ἄγγειλον Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
Κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τάυτα. Ὦ δὲ μάντι, τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·

E Μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδώς,
Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃ, ἔξω ἢ τὸ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεος ἐστὶ ξεινίου ὁ ἐπιγράψας. δύο δὲ τουτέων τῶν τρηκοσίων λέγεται ΕΥρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, πρεσβυτάτους ἀνδρῶν ἀμφοτέρωσι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀπόσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ὑπὸ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὰ μέγιστα· ἢ εἴγε μὴ ἐβούλοντο νοσῆσαι, ἀπολιπεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· πρέσβυ σφι τουτέων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελησάντοιν ὁμολογέειν. ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, ΕΥρυτον μὲν, πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσασθαί τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχομένους. ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα. τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, διαφθαρῆναι· Ἀριστόδημον δὲ, λιποψυχέοντα λιφθῆναι· εἰ μὲν νυν ἰδίῃ μοῦνον Ἀριστόδημον ἀναιτήσαντα ἀπονοηθῆσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μιῆναι ὀδελμίῃσι πρὸς θεῶν. νυνὶ δὲ τὸν μὲν, ἀπολομένου, τὸν δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐκείνῳ τρεσφάσιος, οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μιῆναι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. οἱ μὲν νυν ὕστερον σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, καὶ διὰ τρεσφάσιν τοιήνδε· οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ὄζεόν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελήσαντα, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, τρεσθῆναι· τὸν δὲ σὺν ἄγγελον αὐτῷ, ἀπιόντα ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. ἀπονοηθέντα δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος, ὀνείδεός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε, ἠτιμώθη· οὔτε οἱ πῦρ ὑποδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο. ὀνείδεός τε εἶχε, ὁ ῥέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀπέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεῖσαν οἱ αἰτίην. λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τρηκοσίων τουτέων, τρεσθῆναι, τῷ οὔνομα εἶ) Παντίτης· νοσήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτιμώθη, ἀπάγξασθαι.

χρ. ἔσχατον. 291

χρ. ἐνδύντα

A

B

C

D

E

a Qui hos epigrammatis & cippis exornarunt, Amphictyones fuere: præter epigramma vatis Megistæ, quod Simonides Leoprepis filius, propter hominis familiaritatē, inscripsit. Ex his trecētis duo, EVrytus & Aristodem[o]; feruntur [b] ob extremam lippitudinem è castris ab Leonide remissi, in Alpenis decubuisse: & quum liceret communicato inter se cōsilio, aut salutem sibi parare Spartam versus, aut, si reuerti recusarent, vnà cum aliis occumbere, in neutro horum quæ licebat eis facere, inter se conuenisse: sed quum sententiis discreparent, Aristodemum quidē præ ignauia remansisse: EVrytū verò audita Persarum circuitione, petiisse arma: séque eis indutū iussisse seruum vt ad pugnantes deduceret. hunc vbi deduxit, fugæ se mādauisse: illum dato in agmē impetu occubuisse. Quòd si vel Aristodemus solus redire Spartā neglexisset, aut si ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnā irrogaturi fuisse: nunc alterō eorum extincto, in hunc qui habens eandem occumbendi occasionem, tamen occumbere noluerit, necessariò debuisse magnopere irasci. Quidam hunc in modum & ob hāc causam Aristodemum sospitem rediisse Spartam aiunt. Alii autē, quum ab exercitu pro nuntio mitteretur, & posset pugnæ quæ fiebat adesse, tamen recusasse, sed moratum in via, fuisse superstitē: sociúmque eius qui vnà mittebatur, in pugnam profectū oppetiisse. Lacedæmonē igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: probro, [c] quòd eum nemo neque igni neque alloquio impertiuit: ignominia, quòd Aristodemus fugax appellatus est. Verùm hic omnem sibi obiectam culpam in pugna apud Platæas gesta deleuit. Fertur item alius ex eisdē trecētis superfuisse, in Thessaliam pro nuntio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reuersus, quum opprobrio esset, sese strangulasse.

a *Veterum codicum lectionem sequutus est Valla, qui addunt quod in Vulgatis edit. deest. sta enim in illis legitur, ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης, &c.*

b Ob vehemētissimum oculorum morbum.

c Quòd nullus ex Spartiatis ignē illi accenderet, aut cum eo colloqueretur.

Thebani autem, quorum dux erat Leontiades,[a] vi retẽti aduersus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erãt, dimicauerũt: at vbi res Persarum superiores esse animaduerterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderũt, ad eósque propius accesserunt, referẽtes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terrámque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) seruati sunt: non tamen vsquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot vt accedebant obtruncauerunt: pluribus, iussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsũ. cuius filium EVrymachũ postea Platæenses, quadringentorum Thebanorũ ducẽ, quòd vrbem ipsorum occupasset, interemere. Hũc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt.

a Ad tẽpus quidem, dum fuerũt vnà cum Græcis, necessitate adacti aduersus copias dimicarunt: at vbi res Pers.

Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pãdito, Quótnam sunt Lacedæmonii, quótve eorum tales in re bellica? an & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorum omniũ magna est, & ciuitates multæ: quod autem discere vis à me, scies: Est enim[b] Lacedæmone vrbs Sparta octo millium fermè virorũ, qui omnes iis qui hîc pugnauere sunt similes: cæteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hũc Xerxes, Demarate, inquit, agedũ expone quo pacto hos viros minima cũ difficultate subigamus. tu nanque calles quò tendãt eorum cõsilia, vtpote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod

b Lacedæmonio agro

A Ὦ ὦ Θηβαῖοι, τῷ ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ἐπὶ ἀναγκαίης ἐλθόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ὅτι τάχιστον, ἀποσχισθέντες τουτέων, χεῖρας τε προέτεινον, καὶ πίστιν ἄκοον τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὰ ἀληθέστατα τῷ λέγων, ὡς καὶ μηδίζοιεν, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ B ἐπὶ προέτοισι ἔδοσάν βασιλέϊ· ἐπὶ δὲ ἀναγκαίης ἐλθόμενοι, ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ αἰσχίστοι ἐν τῷ τρώματος ὑπ' γενοίατο βασιλέϊ. ὥστε ταῦτα λέγοντες πρὸς ἐγένοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τουτέων μάρτυρας. ὑμῖν μὲν τάδε πρὸς ἐτύχησάν· ὡς γὰρ αὖτις ἔλασον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινας αὐτέων ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλείνας αὐτέων, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήϊα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω. τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ χόντα τὸ ἄχυ τὸ Πλαταιέων. Ὦ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες ὧδε ἠγωνίσαντο.

Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, ἠρώτα ἀρξάμενος ὧνδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς « ἀγαθός. τεκμαίρομαί τε τῇ ἀληθηίῃ· ὅσα γὰρ « εἶπας, ἅπαντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ « κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ « τουτέων ὁκόσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ « ἅπαντες. ὁ δ' εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος « μὲν πολλῶν τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ « πόλις πολλαί· ὃ δὲ θέλῃς ἐκμαθεῖν, εἰδή- « σεις. ἔστι οἱ τῇ Λακεδαιμονίῃ Σπάρτη, πό- « λις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστα· καὶ οὗτοι « πολῖται εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ἐνθάδε μαχεσα- « μένοισι. οἱ μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, τού- « τοισι μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς « ταῦτα Ξέρξης, Δημάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπο- « κτιόπατα τῶν ἀνδρῶν τουτέων δυνησόμε- « θα; ἴθι, ἐξήγεο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων διεξό- « δους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γε- « νόμενος. ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, εἰ « μὲν δὴ συμβουλεύεαί μοι προθύμως, δί- « καιόν μέ σοι ἐστὶ φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς «

C

D

E

a Thebani autem, quorum dux erat Leontiades, vi retẽti aduersus regis copias, tamen à partibus Græcorum, è quibus erãt, dimicauerũt: at vbi res Persarum superiores esse animaduerterunt, ibi à Græcis, quibuscum fuerant, ad tumulum ire properantibus, se dissociantes, manus ad barbaros protenderũt, ad eósque propius accesserunt, referẽtes (quod verissimum erat) sese cum Medis sensisse, terrámque & aquam regi inter primos dedisse: ac vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis illatæ abesse. Hæc regi allegantes, (quorum etiam Thessalos testes habebant) seruati sunt: non tamen vsquequaque fortunati fuerunt. nam barbari qui eos cepere, aliquot vt accedebant obtruncauerunt: pluribus, iussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsũ. cuius filium EVrymachũ postea Platæenses, quadringentorum Thebanorũ ducẽ, quòd vrbem ipsorum occupasset, interemere. Hũc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicauerunt.

Xerxes autem accitum Demaratum interrogauit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior: quæ enim dixisti, ea omnia perinde euenere: nunc hoc mihi pãdito, Quótnam sunt Lacedæmonii, quótve eorum tales in re bellica? an & vniuersi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorum omniũ magna est, & ciuitates multæ: quod autem discere vis à me, scies: Est enim[b] Lacedæmone vrbs Sparta octo millium fermè virorũ, qui omnes iis qui hîc pugnauere sunt similes: cæteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen viri sunt strenui. Ad hũc Xerxes, Demarate, inquit, agedũ expone quo pacto hos viros minima cũ difficultate subigamus. tu nanque calles quò tendãt eorum cõsilia, vtpote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me rex libenter consulas, æquum est me tibi quod optimum sit expromere. Id quod

b Lacedæmonio agro

» ναυτικῆς στρατιῆς νέας τεσσαράκοντα ἀποστεί- A
» λῃς ὅτι τῷ Λακεδαίμονι χώρῳ. ἔστι δὲ ὅπ'
292 » αὐτῇ νῆσος ὑπεκειμένη, τῇ οὔνομα ἐστὶ Κύ-
» θηρα· τὸν Χίλων, ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτα-
» τος γενόμενος, κέρδος μέζον ἔφη εἶναι Σπαρ-
» τιήτῃσι κατ' ἧς θαλάσσης καταδεδυκέναι
» μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεί τι προσδοκῶν
» ἀπ' αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξη-
» γέομαι· οὔτι τὸν σὸν στόλον προφάσιος, ἀλλὰ
» πρώτα ὁμοίως φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ
» ταύτης ὦν τῆς νήσου ὁρμεώμενοι, φοβεόντων B
» σοὶ Λακεδαιμονίους. παρείκου δὲ πολέμου
» σφι ἐόντος οἰκηίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονταί τοι μὴ
» τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἁλισκομένης ὑπὸ τοῦ
» περσικοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. καταδουλωθείσης
» δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενέες ἤδη οἱ Λα-
» κωνικὸν μοῦνον λείπεται. ἢν δὲ ταῦτά μὴ
» ποιῇς, τά δέ τοι προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς
» Πελοποννήσου ἰσθμὸς στεινός. ἐν τούτῳ τῷ
» χώρῳ πρώτων Πελοποννησίων στεινομενσθή-
» των ὅτι σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τοῦ C
» θυμοῦ προσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐκεῖνο δὲ
» ποιήσαντι, ἁμαχητὶ ὅ, τε ἰσθμὸς σοὶ καὶ αἱ
» πόλις προσχωρήσουσι. λέγει μετὰ τοῦτον
Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ
ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγός, προσμαθὼν τε
τοῦ λόγου, καὶ δείσας μὴ αἰσχρῶς ἀγνωσθῇ Ξέρξης
» ποιέῃ ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς
» οὐκ ἀγαθοῦ λόγους ὀνησάμενον τοῦ φθονέοντί τοι βουλεύσα-
» σονται, ἢ καὶ προσδιδοῦ πρήγματα τὰ σά. καὶ
» χαίρει δὴ καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισι γενόμενοι ἄν D
» Ἕλληνες χαίροισι· τοῦ τε εὐτυχέοντος φθονέου-
» σι, καὶ τὸ χρέων συγχέουσι. εἰ δὲ ὅτι τῆσι πα-
» ρεούσῃσι τύχῃσι, τοῦ νέες νεναυπηγήκασι πεντα-
» κόσιαι, ἄλλας οὐ τοσαυτοπέδου πεντηκο-
» σίας ἀποπέμψεις προσπλώειν Πελοποννή-
» σου, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ αὐτίπαλοι· ἀ-
» λλὰ δὲ ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, διεσπασμένος τε
» τύχῃ ἀνέμου γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιό-
» μαχοί τοι ἔσονται. ἢν δὲ πᾶς ὁ ναυτικὸς τοῦ πε- E
» ζοῦ ἀρήξῃ, καὶ ὁ πεζὸς τοῦ ναυτικοῦ, ὁμοῦ
» πορευόμενος. εἰ δὲ διασταίσεις, οὔτε σὺ ἐ-
» κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κεῖνοι σοί. τὰ σε-
» αὐτοῦ δὲ πρόνοιαν σοῦ, γνώμην ἔχων τὰ τοῦ
» ἀντιπολεμίου μὴ ὅτι λέγεσθαι πρήγματα,
» τῇ τε νήσονται τὸν πόλεμον, τά τε ποιήσουσι,
» ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἰσχυροὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ

vis, hoc pacto fiet, si trecentas naues cum suis propugnatoribus in oram Lacedæmonicam mittas. adiacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare cõducibilius esse Lacedæmoniis Chilon aiebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum quale nunc ego expono: nõ ille quidẽ tuam classem præuidens, sed quamcũque similiter extimescẽs. Ex hac igitur insula proficiscentes tui Lacedæmonios territent. Ita illi domestico occupati bello, neque tibi erunt infesti, neque cæteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnabitur, auxilia ferent. subacta autem reliqua Græcia, Lacones per se reddentur inualidi. Quod nisi feceris, hoc fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus coactis, alia tibi prælia superioribus atrociora futura prospicio. At si illud feceris, & isthmus hic citra præliũ & cæteræ ciuitates vltro tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis frater, classis præfectus, quum ei colloquio interfuisset, veritus ne Xerxes ad id agẽdum induceretur, Animaduerto, inquit, te rex verba admittere viri qui tibi prosperè agenti inuidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus vti Græci gaudẽt, vt & fortunato inuideãt & meliorem oderint. Quod si è præsẽti conditione, quum naues quadringentæ naufragium fecerint, trecẽtas alias è cætera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, profectò fient nobis aduersarii pares ad decertandum. at si coniuncta classis fuerit, inoppugnabilis reddetur, & ante omnia nobis illi impares erunt: simúlque omnis exercitus nauticus terrestri, & inuicem terrestris vnà iter faciens, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neque tu illis vsui eris, neque illi tibi. Tu verò tua ipsius bene constitueris si aduersariorum res apud te non agitaueris. Hîc illi bellum sistent, hæc agent, tot numero sunt. Illi enim per sese ad sibiipsi

prospiciendũ sufficiũt, & nos itidé ad prospiciendũ nobis. Quòd si Lacedæmonii aduersus Persas in pugnam ibunt, impendẽtem sibi cladem haudquaquam deuitabunt. Ad hæc subiiciẽs Xerxes, Rectè, inquit, Achæmenes mihi videris dicere: quod & faciam. Demaratus, quod optimũ ille quidem mihi sperat esse, id suadet: eius tamen sententia à tua superatur. Neque verò illud admitto, eum nolle rebus meis bene cõsultum, vt ex iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex ipsa re, cõiecto. Quoniam ciuis quidem ciui secundis rebus prædito inuidet, [a] eúmque malè odit: cum tamen patrio solo nihil eodẽ consultante, quod optimum sibi videtur, suadet: nisi procul abfuerit à virtute, quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna vtenti, omnium est beneuolentissimus, eique consultanti optimè consulit. Quapropter ab insectatione, qua in Demaratũ vteris hospitem meum, posthac [b] abstinere te iubeo. Hæc Xerxes loquutus, inter cæsos transiit, vbi erat Leonides: quem quum audisset Lacedæmoniorum regem eundémque ducem esse, iussit [c] abscisso capite in crucem tolli. vt mihi cùm aliis multis indiciis, tum hoc præcipuè manifestum sit, regem Xerxem maximè omnium excanduisse in Leonidẽ viuentem. Nam alioqui nunquã in defunctum hoc genere deliquisset: quum ex omnibus quos ego noui hominibus Persæ maximè soleant viros in re militari præstantes honore afficere. Illi igitur quibus imperatum erat, id exequuti sunt. Redeo ad cã narrationem vnde mihi discessum est. Lacedæmonii primi regẽ aduersus Græciam tendere acceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miserunt: vbi responsum est id redditum cuius paulo antè memini. Acceperũt autem mirum in modum. Demaratus enim Aristonis filius qui profugit ad Medos, non ille quidẽ Lacedæmoniis beneuolus (vt & ego arbitror, & ratio dictat) tamen hoc fecit, siue in hoc bene illis consultum vellet, vt coniectare licet, siue quòd insultaret: Nam posteaquam Xerxes

a Eúmque tacito prosequitur odio. neque consilium petenti ciui dederit ciuis quod putet esse optimũ, nisi summũ virtutis gradũ attingat: quales pauci sunt. At hospes hospiti, &c. *Potest illud τῇ σιγῇ aliter etiam exponi.*

b Abstinere quẽlibet iubeo.

c *Vel, Caput eius abscissum.*

A ἑωϋτῶν πέρι φρονέειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων αὐτέων. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, εἰ ἴσοι αὐτίκα Πέρσῃσι ἐς μάχην, ὀλίγῃ τῇ πρεσβυτάτῃ αἰθυσσονται. ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀχαιμένες, ὡς τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται δέ (ἐμοὶ, γνώμην μὲν τοι ἐοῦσαν ὑπὸ σεο. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνόν γε ὀνήσεμεν, ὅκως οὐκ βουλεύσεται τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λελεγμένοισι πρότερον οὐκ τούτου ταθμὸν

B μῦθος, καὶ τῷ ἐόντι· ὅτι πολίτης μὲν πολίτῃ ὦν πρήσσοντι φθονέει, καὶ ἔστι δυσμενὴς τὴν σιγήν· οὐδὲ αἱ συμβουλεύοιμι τῷ ἀστῷ, πολίτης αἰνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθοίατο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀπίκοιτο· (ἀσπάνιοι δὲ εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι) ξεῖνος δὲ ξείνῳ ὦν πρήσσοντι ὡς βουλεύσασθαι πάντων πρώτων, συμβουλεύοιμί τε αἰεὶ καὶ συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα. ὅτῳ ταῦτα ἐπιμέλεια ἔστω ἀκολουθίης πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, πρόσχεσθαί τινα τῷ λοιπῷ κε-

C λεύω. Ταῦτα εἰπὰς Ξέρξης, διεξῆιε διὰ τῶν νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω πέρι ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλέα τε ἐὸν καὶ στρατηγὸν Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποτάμνοντας τὼυτὸ κεφαλὴν αἰωρῆσαι. δῆλά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ὧν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι βασιλέα Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἄν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα πρηνόμησε. ἐπεὶ τιμᾷν μάλιστα νομίζουσι τῶν

D ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. Ἀλλὰ δὴ ταῦτα ἐποίεον τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν. αὖθις δὲ ἐκεῖσε τῷ λόγου τῇμοι πρότερον ἐξέλιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς ἐθέλοιτο ἀπὸ τῆς Ἑλλάδα, πρῆξαι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνθα δὴ σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τῷ ἀπὸ ἀνύμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, φυγὼν ἐς Μήδους, 293

E ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἐῶ βουλόμενος Λακεδαιμονίοισι. πρέσβυς δὲ εἰκάζειν εἴτε βουλόμενος ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ κατὰ χάρων. ἐπεί τε γὰρ Ξέρξῃ

ἔδοξε στρατηλατέειν ὅτι τῷ Ἑλλάδα, ἐὼν Σούσοισι ὁ Δημάρητος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἤθελησε Λακεδαιμονίοισι ὑποσημῆναι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθείη· ὁ δὲ, μηχανᾶται τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβών, τὸν κηρὸν αὐτὸ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τῷ βασιλέος γνώμην. ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ὅτι τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κενὸν τὸ δελτίον, μηδὲν πρῆγμα παρέχοι τοῖς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δὴ σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή, Γόργω, ἐπέλεπτο, ὑποφρασθεῖσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κνᾶν κελεύουσα, καὶ ὑπόψεσθαι σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ, εὗρον, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν.

A statuit aduersus Græciam sumere expeditionẽ, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset, censuit Græcis esse indicandum: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est: Sumptis duarum tabellarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno consiliũ regis exarat. quod literis exaratum, rursus cera inducit, nequid negotii apud viarum custodes B exhiberent pugillares qui ferrentur. Qui vbi Lacedæmonem allati sunt, non poterant eos Lacedæmonii interpretari, antequam (vt ego accipio) Cleomenis filia, eadémque Leonidæ vxor, Gorgo, illos admonuit, [a] ipsam rem interpretata, iubens ceram effringi. fore enim vt literas in ligno reperirent. Ita ei auscultantes Lacedæmonii literas repertas legerunt, eásque deinde ad Græcos dimiserunt.

a Quum rem animaduertisset, *vel, excogitasset.*

HERODOTI Halicarnaſſei hiſtoriarũ liber octauus, qui inſcribitur VRANIA.

Ἡροδότου τοῦ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων ὀγδόη, ἐπιγραφομένη Οὐρανία.

ATque hæc quidem ita geſta dicũtureſſe. Græci autẽ quibus res claſſiaria delegata erat, hi fuere: Athenienſes, qui naues centum viginti ſeptem præbuere, iunctis ſibi Platæenſibus: qui etſi rei nauticæ inexperti, tamen ſtrenuè alacritérque pro ſe illorum naues armauerant. Corinthii, qui attulere naues quadraginta: Megarenſes, qui viginti: Chalcidenſes totidem ſibi ab Atheniẽſibus præbitas armauerunt: AEginetæ, [a] vndeuiginti: Sicyonii, duodecim: Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienſes, ſeptem: Trœzenii, quinque: Styreenſes, duas: Chii, totidem, cum totidem pentecõteris, *id eſt, nauigiis quinquagenũm remorum.* Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum ſeptẽ penteconteris. Hæ naues ad Artemiſium in ſtatione erant: quarum quot quique præbuerint, mihi dictum eſt. Vniuerſarum verò præter penteconteros, ad Artemiſium coactarum, numerus fuit ducentarum ſeptuaginta vnius. His ducem, penes quem ſumma imperii eſſet, Spartiatæ præbuerunt EVrybiadem Euryclidæ filium. Nam ſocii negauerunt ſe, niſi Lacon eſſet imperator, ſequuturos eſſe Atheniẽſes ductores, ſed exercitũ qui futurus erat ſoluturos. Etenim iam inde ab initio, antequã in Siciliam ad ſocietatẽ ineundam mitteretur, agitatũ ſermonibus erat tanquã expediret rẽ nauticã Atheniẽſibus

Octodecim.

ΑΥ̓ΤΑ μὲν δὴ ὥδε λέγεται γινέσθαι. οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἦσαν οἵδε· Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτά. σὺν δὲ ἀρετῆς τε καὶ εὐθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, σὺν ἐπλήρωσαν τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῖς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρεῖχοντο· Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρωσαν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι ταῖς νέας· Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα· Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Στυρέες δὲ, δύο· καὶ Κῖοι, δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δὲ σφι Ὀπουντίοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτά. ἐόντων μὲν ὧν ὅσοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον. εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς ὁ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. Ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον, ἦν, πλὴν τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κάρτος ἔχοντα, παρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδην Εὐρυκλείδεω. οὐ γὰρ συμμαχοι ὤκνεον ἔφασαν, ἢν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα. ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ὅτι συμμαχίην, ὡς ὁ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὼν εἴη ὑπιτρέπειν. ἀντιβαίνοντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι,

294

permittere: cæterùm recuſãtib⁹ ſociis, ceſſêre

Ἀθηναῖοι, μέγα ποιούμενοι τὴν Ἑλλάδα καὶ γιγνόντες, εἰ κατασταίησαν περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλὰς ὀρθὰ νοοῦντες. κατὰ γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κακιόν ἐστι, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ὅτι κάμνοντες ὧν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέλεγον, ἀλλ' εἶχον μέζεα οὐ κάρτα ἐδέοντο αὐτέων, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ὠσάμενοι Περσέα, περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, περὶ φασὶν τὴν Παυσανίεω ὕβριν περιχόμενοι, ἀπείλοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο· τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταπεπτωκυίας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ στρατιῆς ἄπλητα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι τοῖσι δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταῤῥωδήσαντες, δρησμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γιγνόντες δὲ σφέας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω περιμεῖναι χρόνον ὀλίγον· ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται· ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταδόντες, Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ὅτι μιαθῶ τριήκοντα ταλάντοισι, ὅπως τε καταμείνωσι, περὶ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοὺς Ἕλληνας ὅτι σχεῖν ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τουτέων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωυτῷ δῆθεν δώσων. ὡς δὲ οἱ οὐκ ἀνεπείπετο, Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγὸς, τῶν λοιπῶν ναυάρχων μοῦνος, Φάρμους ἀποπλώσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ οὐ περιμενέειν· περὶ δὴ τούτου εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, Οὐ σύ γε ἡμέας ἀποπλείψεις. ἐπεί τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς αἵ τοι ὁ Μήδων πέμψει ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἐφόρεε, καὶ πέμπει ὅτι τὴν νέα τὴν Ἀδειμάντου, πάλαντα ἀργυρίου. οἱ δὲ πλησίον ἐόντες δώροισι, ἀναπεπεισμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοέῃσι ἐκεχάρισο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε γὰρ λοιπὰ ἔχων· ὃς ἐπιστέατο οἱ μεταδόντες τούτων τὸ χρημα,

Atheniēſes, quòd magni facerēt Græciā ſupereſſe: quam intelligebant eſſe perituram ſi de principatu contenderent: rectè ſentientes. Nam inteſtina ſeditio tāto deterior eſt bello quod concorditer geritur, quanto bellum deterius eſt pace. Hoc itaque ipſū intelligentes, non repugnādum putauerunt, ſed tantiſper concedendum quoad magnopere illis indigebant, quemadmodum oſtenderunt. Siquidem poſteaquā expulſo Perſa, iam de illius terra diiudicabant, ſuperbiam Pauſaniæ cauſati, Lacedæmonios ducatu abdicauerunt. Verùm hæc poſterius geſta ſunt. Tunc autē ii Græci qui ad Artemiſiū ſe contulerant, vbi viderūt & multum nauium ad Aphetas eſſe contractum, & omnia plena exercitu hoſtili, perculſi metu, quòd præter opinionem ſuam expectationémque res barbarorum ſuccederent, conſultabant de faciēda fuga ex Artemiſio [a] interiorem in Græciam. Quorum conſultatione cognita, EVbœenſes obſecrabant EVrybiadem vt aliquātulum temporis præſtolaretur, vſquedum ipſi liberos atque domeſticos ſubducerent. Vbi non perſuadent, ad ducem Atheniēſium Themiſtoclem tranſgreſſi, paciſcuntur cum eo triginta talentis vt tandiu ante EVbœam perſtarent donec pugna nauali decerneretur. Themiſtocles autē hac ratione Græcos retinuit: EVrybiadem ex hac, tanquam ex ſua ipſius pecunia, quinque talentis impertit: hoc perſuaſo, Adimantum Ocyti filium Corinthiorum ducem, qui ſolus reluctabatur, negans ſe permanſurum, ſed ab Artemiſio profecturum, ita alloquutus eſt iureiurādo interpoſito: Tu verò haudquaquam nos deſeres, quem ego maioribus donabo muneribus quàm quæ rex Medorum tibi mitteret ſocios deſerenti. Hæc loquutus, ſtatim ad nauem Adimanti tria miſit argenti talenta. Iſtis pecunia corruptis, cū EVbœēſibus gratificatus eſt Themiſtocles, tū reliquū pecuniæ quam acceperat lucrifecit: quā eū interuertiſſe ideo latuit eos qui partē illius acceperāt,

[a] In Græciæ interiora.

περὶ Ἀδείμαντος

περὶ πάντας δώροισι ἀναπ.

quòd putabant eam ab Athenié-
sibus ad hoc ipsum profectã esse.
Ita in EVbœa perstitere, ac prælium fecere, quod ita gestum est:
Barbari quum ad Aphetas circa diluculum veniſſent, quúmque id quod etiam antè audierát cernerent, paucas Græcorum naues ad Artemisium ſtationem habere, libidine tenebãtur aggrediẽdi, ſi fortè eos interciperent. Cæterùm ex aduerſo inuadendum non videbatur, ne Græci, conſpectis ipſis obuiam tendẽtibus, fugam capeſſerent, [a] nóxque fugientes exciperet. Sed euenire oportebat vt hi effugerent, & illorum inſidiãtium ne ſacrificulus quidem euaderet. Igitur ad hanc rem tranſigendam hoc ſunt machinati: Ducentas ex omnibus nauibus delectas extra Sciathum circumagunt, iuxtá Capharea & Geræſtum ad Eurypum, ne circumuehentes EVbœam ab hoſte cernerentur, ſed eũ circumuenirent: ducentis quidem nauibus quæ hac irent, viam quæ retrò ferebat obſepiẽtibus, reliqua verò claſſe ex aduerſo ingruente. Hoc capto conſilio quas conſtituerant naues miſerunt, non habentes in animo ipſi eo die Græcos adoriri, nec priuſquam ſignũ quod conuenerat cum iis qui circumuehebantur, ab illis ederetur iam de ſuo aduentu. His circummiſſis nauibus, reliquarũ apud Aphetas numerum inibãt. In quibus recenſendis dum occupati ſunt, Scyllias quidá Scionæus qui iiſdem in caſtris erat, omnium ea tempeſtate hominũ optimus vrinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Perſis ſeruauit, multa & ſibi lucratus eſt: Hic Scyllias iampridem in animo habuerat ad Græcos tranſire, ſed quum ad eam diem non fuiſſet nactus occaſionẽ, tunc ad Græcos tranſfugit. Sed incertũ quónam modo illinc tranſierit. demiror tamẽ ſi verũ eſt quod refertur. refertur enĩ, quũ ex Aphetis mare ſubiſſet, nõ priꝰ emerſiſſe quã ad Artemiſiũ peruenit, octoginta ferme maris ſtadia emẽſus.

a Nóxque fugiẽtes exciperet. alioqui enim eua ſiſſent. quum tamen, vt quidem illi conſilium inibant, ne igniferũ quidem fuga ſuperęſſe oporteret. *Q d. Rationem enim inire Volebãt qua omnes ad Vnum in ſuas manus venirent, & ne igniſer quidem elaberetur.* *Εβ enim τῷ αὐτῶν λόγῳ quod dicimus A leur conte, aut, Selon qu'ils faiſoyent leur cõte.*

A ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἤϑεῖν ὅτι ὦ λόγῳ τούτῳ
τὰ χρήματα. οὕτω δὴ κατέμειναν τε ἐν τῇ
Εὐβοίῃ, καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγίνετο δὲ ὧδε·
ἐπεί τε δὴ ἐς τοὺς Ἀφέτας ἦλθε δείλην ὀψί-
ην ἡμερωθεὶς ἀπίκετο οἱ βάρβαροι, πυϑό-
μενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον ἦλθε τὸ Ἀρτεμί-
σιον ναῦς ὀλίγας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε
δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, προϑυμοί ἔσαν ὅτι χειρί ἤ
εἴκοσι ἕλοιεν αὐτέων. ἐκ μὲν δὴ τῆς αὐτίκης
προσπλώειν οὐκ ἐδόκεε, τῶν δὲ εἴνεκα,
B μὴ κοῦς ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλώσι-
τας, ἐς φυγὴν ὁρμήσαι, φεύγοντάς τε δι-
ώκειν καὶ λάβοι. καὶ ἔμελλον δώσειν ἐκ-
φεύξεσθαι. ἔδεε δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῶν ἐκεί-
νων λέγω, ἐκ φυγόντα προσηλύσαι. πρὸς
ταῦτα ὦν τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπο-
στέων ἀποκρίνοντες δεκάδας, προσέπεμπον
ἔξω τῶν Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν
πολεμίων προσπλέουσαι Εὐβοίαν, κατά τε
Καφηρέα, καὶ πρὸς Γεραιστόν, ἐς τὸν Εὔρι-
C πον, ἵνα δὴ προσλάβοιεν. οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπι-
κόμενοι, καὶ φράξαντες αὐτέων τὴν ὀπίσω
φέρουσαν ὁδόν, σφᾶς ἦ ὅτι ἀπόμενοι ἐξ ἐ-
ναντίης. ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον
τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐν νόῳ ἔ-
χοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ὁπλι-
σθήσεσϑαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σημήιον σφι
ἔμελλε φανήσεσθαι πρὸς τῶν προσπλεόν-
των, ὡς ἤκοντων. ταύτας μὲν δὴ προέπεμ-
πον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι
D ἐποιεῦντο τὸν ἀριθμόν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρό-
νῳ, ἐν ᾧ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἦν
γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης
Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνϑρώπων ἄ- 299
ριστος. ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πή-
λιον γενομένῃ, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρη-
μάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐ-
τὸς περιεβάλετο. οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ
μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολῆ-
σειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' οὐ γὰρ οἱ πα-
E ρῆκε, ὡς τότε. ὁτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ σε-
ῦτεν ἐπὶ ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔ-
χω εἰπεῖν ἀτρεκέως· ϑωυμάζω δὲ εἰ τὰ λε-
γόμενά ἐστι ἀληϑέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀ-
φετέων δυσὶ ἐς τὴν ϑάλασσαν, οὐ πρότε-
ρον ἀνέχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ὅτι ὁ Ἀρτεμί-
σιον, σταδίοις μάλιστά κη τούτοις ἐς ὀγδώκοντα ἀφ' τῆς ϑαλάσσης διεξελϑών.

τῶν ἄλλων λέγεται μὲν νυν καὶ ἄλλα ψευδέα εἶκελα τοῖσι τοῦ ἀνδρὸς τούτου· τὰ δὲ μετιξέτερα, ἀληθέα. τοῖσι μὲν τοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ὅτι τὴν Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τῶν τε ναυηγίων, ὡς γένοιτο, καὶ τοῖσι περιφθείσας τὴν νεῶν περὶ Εὔβοιαν. τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες, λόγον σφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκα, τὸν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντας τε καὶ ἀναλιθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσην πλέοντας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπαντᾶν τοῖσι περιπλέουσι τὴν νηῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς ὀψὲ σφι ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην μινυθώδεα τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπεμέπλεον ὅτι τοὺς βαρβάρους, ἀποπειρᾶν αὐτέων ποιησάμενοι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. ὁρέοντες δὲ σφέας οἵ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ὀπίπλωοντας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάγχυ σφι μανίῃ ἐπειείκαντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας· ἐλπίσαντές σφεας βύπτεώς αἱρήσειν· εἰκότα κέρτα ἐλπίσαντες. τὰς μὲν γε τῶν Ἑλλήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν, πλήθεί τε πολλαπλασίας, καὶ ἀμείνους πλωβύσας, καταφρονήσαντες τοῦτο, ἐκυκλοῦντο· αὐτοὺς ἐς μέσον. ὅσοι μὲν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν βύνοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὁρέοντες τοὺς ἐλευθερωτῆρας αὐτοῖσι, καὶ ὅτι σάμβοι ὡς οὐδεὶς αὐτέων ἔπονοσήσει· (οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι) τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα· ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἀμελλον ἐποιεῦντο ὅκως ἕκαστος αὐτέων πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἕλοι, δῶρα παρὰ βασιλῆος λάμψων. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, αὐτίστοιχοι τοῖσι βαρβάροισι γινόμενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον· δεύτερα δὲ σημήναντος, ἔργου εἴχοντο τὸ ὀλίγῳ πρὸ ἁπάντων ἁλόντες, καὶ κατὰ κόσμον. συνῆγον τριήκοντα νέας αἱρέουσι τῶν βαρβάρων, καὶ Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἷλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος

A De hoc viro & alia memorãtur, partim mẽdaciis ſimilia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum nauigio ad Artemiſium peruenisſe. Is vbi eò peruenit, Græcos certiores fecit & naufragii facti & nauiũ ad circumeundam EVbœam dimiſſarum. Hoc illi audito inter ſe colloquuti ſunt: & quum multæ eſſent ſẽtentiæ dictæ, illa euicit vt eum diem illic maneretur & in ſtatione perſtaretur: dehinc media B nocte ſoluentes proficiſcerẽtur, & claſſi hoſtium quæ circumageretur occurrerent. Pòſt, vbi nemo ſe ex aduerſo fert, obſeruato diei crepuſculo, ipſi feruntur in barbaros, animo experiundæ fortunæ cùm in pugnando tum in perrumpendo. Quos Xerxianì milites ducéſque paucis cum nauibus venientes in ſe conſpicati, magnæ hoc illis dementiæ dãtes, & ipſi naues educunt, ſperantes C facilè ſe illos ire interceptum. meritò ſanè id ſperantes, quòd viderent paucas eſſe Græcorum naues, ſuas verò multo plures atque velociores. itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inuiti militabant, magnę calamitatis loco ducentes quòd viderẽt circumueniri illos, quorum neminẽ animaduerterent eſſe rediturum: adeo enim infirmæ res Græcorũ D eſſe videbantur. At ii Iones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro ſe quiſque adnitebatur vt ipſe primus aliqua naui Athenienſium capta, donum ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Athenienſibus ſermo atque reſpectus. Græci, vbi eis ſignum datum eſt, primùm conuerſis in barbaros proris, puppes in medium coegerunt: deinde ſecundo ſigno dato, opus capeſſunt, quanquam E in exiguo ſpatio deprehenſi, & à fronte. mox triginta barbarorũ naues excipiũt, in quibus & Philaonem Cherſis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanũ, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus nauẽ hoſtium cepit vir Athenienſis

Lycomedes AEschrei filius: idémque palmam rei bene gestæ retulit. In hac pugna quum inuicem nunc hi nunc illi superiores essent, interuentu noctis dirempti sunt: & Græci quidem ad Artemisium reuecti, barbari verò ad Aphetas, multo maius opinione sua certamen experti. In hoc prælio, solus è Græcis qui cũ rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit: quẽ Athenienses ob eam rem tractu soli in Salamine donarunt. Vbi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadauera quoque ac [a] naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa [b] nauium proras excipiebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erãt milites, metu consternabantur, credentes se esse vtique perituros, vt qui in tantum malorum deuenissent: quippe quos, antequam respirassent è naufragio & tempestate quæ ad Pelion exiterat, excepisset atrox pugna naualis, ex pugna nauali vehemens imber & validi aquarũ in mare discursus, ac dura tonitrua. Et istis quidem huiusmodi nox cõtigit. At iis quibus negotium datum erat vt EVbœam circumirent, quanquam eadem nox, tamen etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto maius est quòd eos dum in pelago ferrẽtur inuasit: adeo vt tristis exitus fuerit. Vt enim eos cursum tenẽtes tempestas ac pluuia adorta est, quũ essent ad concaua EVbœæ, ac flatu ferrentur, ignari quò ferrentur, ad petras impingebãtur. Et id omne à deo fiebat, quò Græcæ classi par redderetur id nauiũ quod supererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa EVbœæ concaua periere. Barbari verò qui apud Aphetas erant, vbi ipsis libentibus dies illuxit, [c] naues suas stabilierunt, satis habentes, quum malè rem gessissent, quietem agere in præsẽs. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naues Atticæ. superuenere: quæ suo aduẽtu illis tũ animũ addiderũt, tũ nũtiũ attulerũt, eos barbaros

a *Id est, Res naufragio demersa.*

b Nauium proris aduoluebantur.

c Naues suas loco non mouebãt. *Vel, Naues immotas sinebant.*

Λυκομήδης Αἰσχρέου, καὶ τὸ ἀριστήιον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δὲ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἐτεραλκέως ἀγωνιζομένους νὺξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. Ἑλλήνων μὲν δὴ οἱ μὲν πρὸς τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τοὺς Ἀφέτας, πολλὸν τῷ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος, μούνος τῶν σὺν βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ἔδοσάν οἱ γῆς χῶρον ἐν Σαλαμῖνι. ὡς δὲ φθίνων δὴ ἐγένετο, ἐν μέσῃ τῇ ὥρῃ μέσον ἦμος· ἐγένετο δὲ ὕδατος ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ ἐς τὰ ναυήλια ἐξεφέροντο ἐς τοὺς Ἀφέτας: καὶ περί τε τοὺς πρώρεας τῶν νεῶν εἱλέοντο, καὶ ἐτάρασσον τοὺς παρεόντας τῶν κωπέων. οἱ δὲ γραπτῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατίστατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἦκον. πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαί σφεας ἐκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γλυκυθύμου τοῦ Πηλίου, ὑπέλαβε ναυμαχίη καρτερή. ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ κατὰ θάλασσαν ὡρμημένα, βρονταί τε σκληραί. καὶ τούτοισι μὲν ταὐτὰ νὺξ ἐγίνετο. τοῖσι δὲ περὶ τοῖσι βαρβάροισι τῶν νεῶν ἐπιπλοΐην ΕΥβοίῃσι, ἡ αὐτὴ περ ἐοῦσα νὺξ, πολλῷ ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ καὶ πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος σφι ἐγίνετο ἄχθος· ὡς γὰρ δὴ πλέοισι αὐτοῖσι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τοὺς κόλπους τῆς ΕΥβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πρῆγμα τοῦτο θεοῦ ὅκως αἱ ἀξιωθεῖεν ὑπ' Ἑλλησι τῶν Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἶεν. οὗτοι μὲν νυν περὶ τοὺς κόλπους τῆς ΕΥβοίης διεφθείροντο· οἱ δὲ ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὡς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπελάμψε, ἀπέμας τε εἶχον τὰς νέας· καὶ σφι ἀπεχρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗταί τε δὴ σφέας ἐπέρρωσαν ἀπιχθῆναι, καὶ ἅμα ἀγχέλιη ἐλθοῦσα, ὡς τῶν βαρβάρων

296

οἱ περιπλέοντες τὴν Εὔβοιαν πρώτης εἴησθη διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς γενομένης χειμῶνος. Φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥραν, πλέοντες ἐπέπεσον νησὶ Κιλίσσησι. Ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς οὐ φέρουσι ἐγένετο, ἀπέπλεον ὀπίσω ὅθεν τὸ Ἀρτεμίσιον. τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ δείνόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων, νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμήνεσθαι, καὶ ὃ ἀπὸ Ξέρξεω δείσαντες, οὐκ ἀνέμενον ἐπὶ τοῖς Ἕλλησι μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ προεκελεύσαντο, ἅμα μέσον ἡμέρης ἀνάγειν τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε ταῖς αὐταῖς ἡμέραις τάς τε ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι περὶ θάλασσαν τοῦτο τοῦ εἴπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα, τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. ὡς μὲν δὴ προεκελεύοντο ὅκως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες, τοῦ πόρου κρατήσουσι. ὡς δὲ τάξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλεον, οἱ Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον τοὺς περὶ Ἀρτεμίσιον. οἱ δὲ βάρβαροι μηνοειδὲς ποιήσαντες τὴν νεῶν, ἐκυκλοῦντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ὡρμήθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπιμέπλεόν τε καὶ συνέμισγον. οἱ δὲ ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ὑπ' ἑωυτοῦ ἐπιπτώσσε, παρεχόμενός τε τὴν νεῶν καὶ περιπτώσσουσάν περὶ ἀλλήλας· ὅμως μούνοι ἀντεῖχε, καὶ οὐκ εἶκε. δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιέοντο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δ' ἔτι πλέονες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι, διέζησαν χρεὸς ἐκείνεσι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἠρίστευσαν· οἵ ἄλλά τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας ἄνδρασι εἵλον. Ἕλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δαπάνῃσι οἰκηίῃσι παρεχόμενος, ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι ἐν οἰκηίῃ νηί. ὡς δὲ διέζησαν ἀσμενοι ἑκάτεροι,

A qui EVbœam circũuehebantur, tempeſtate illa quæ extiterat cũctos interiſſe. Itaque Græci eadẽ qua pridie obſeruata hora profecti, naues Cilicũ inuaſere. Quas vbi corrupere, & nox aduenit: iterum ſe ad Artemiſium receperunt. Tertio die barbarorum duces, tum indignè ferentes[a] à tantula ſe claſſe vexari, tum à Xerxe ſupplicium timentes, non expectandum ſibi amplius cenſuerũt vt Græci priores pugnam capeſſerent, ſed inſtructas naues circa meridiem eduxerunt. Contigit autem vt per hos eoſdem dies & hæc naualia prælia & illa in Thermopylis terreſtria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de EVrypo, quemadmodũ illis qui cum Leonide erant de tranſitu arcendo. & Græci quidẽ ſeſe adhortabantur ne barbaros intrare Græciam ſinerent: barbari verò, vt Græcorum copiis profligatis, tranſitu potirentur. Procedente autem Xerxianorũ claſſe in acié ordinata, dũ Græci ſe apud Artemiſium immotos tenerent, tunc eos barbari, vt comprehenderent, lunata claſſe circumdabant. Ibi Græci ex aduerſo prodeuntes conflixere. Qua ĩ pugna pari marte pugnatum eſt. nã Xerxiana claſſis præ magnitudine & copia ſua in ſe incidebat, perturbatis nauibus & mutuò incurſantibus: reſiſtebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur, à paucis nauibus in fugam conuerti. Ita que multæ Græcorum naues interibant, multi etiam viri, ſed multo plures barbarorum & naues & viri: atque ita dimicãtes vtrique ab alteris abſceſſere. Hoc in prælio Xerxianos inter milites optimam AEgyptii nauauerũt operã, cùm aliis magnis editis operibus, tum hoc quòd quinque Græcas naues cum ipſis propugnatoribus cepere. E Græcis autem eo die præſtantiſſimi extitere Athenienſes, & inter Atheniẽſes Clinias Alcibiadis filius: qui domeſtico ſũptu ac propria naui cum ducẽtis viris militabat. Vbi vtrique libẽter in diuerſũ abiere,

a Se tantulam ſuã claſſem profligare. *Id eſt, In periculum conijcere ne profligaretur à Græcis.*

ad ſuas ſtationes ſeſe recepere. Græci autem direpto prælio reuecti, etſi cæſorum corporibus ac naufragiis potiti erãt, tamẽ quòd malè affecti eſſent, præcipuéque Athenienſes (quorum dimidium nauium vulneratum erat) de fugiendo [b] in vlteriora Græciæ deliberabant. Themiſtocles, reputans, ſi ab amicitia barbari Ionas & Cares abduceret, fieri poſſe vt reliquos ſuperarent, dum EVbœenſes pecora ad mare propellunt, illuc duces contraxit, eíſque dixit ſe aſtutiam quandam habere, qua ſperaret optimos quoſque ſociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudauit, addiditque, ad eam tranſigendam hoc ab illis agẽdum eſſe, vt EVbœicorum pecorum quantum vellet quiſque mactarẽt. ſatius enim eſſe ſuorum copiis illos potiri quàm hoſtem. Ac monuit vt ſuis quiſque popularibus præciperet ignem accendere: ſibi autem de diſceſſu ſub tempus opportunum curam fore, vt ſine noxa abirẽt. Hoc illis probatum quum eſſet, accenſis ignibus ad pecora eſt itum. nam EVbœenſes, contempto Bacidis oracvlo, tanquam nihil dicẽte, neque exportauerant quicquam, neque importauerant: & velut impendente eis bello, res ſibi quoque ipſis obſcuras effecerant. ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

Dum iuga barbaricus canabacea iactat in æquor,
EVbœa capræ mugientes fac procul abſint.

His verſibus quum nihil illi niterentur, tametſi mala tum aderant, tum impendebãt, fiebat vt in pleriſque aduerſa fortuna vterentur. Dum hæc iſti agebant, aduenit ex Trachine ſpeculator. nam erat apud Artemiſium ſpeculator Polyas, genere Anticyrenſis, cui datum erat negotium cum expedito nauigio actuario, vt renuntiaret iis quiapud Thermopylas erant an claſſis diſceſſiſſet. At Abronychus Lyſiclis filius Athenienſis, apud Leonidem erat paratus cum lembo ad

a In Græciæ interiora

ἐς ὅρμον ἠπείγοντο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἀγαχριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ τετρωμένοι καὶ συκ ὀλίγοι Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἔσαν, δρησμὸν δὴ ἐβουλεύοντο ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀποῤῥαγείη ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ τό, τε Ἰωνικὸν καὶ ὁ Καρικὸν φῦλον, οἷοί τε εἶησαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν ΕΥβοέων τετράπεδα ἐπὶ τὴν θάλασσαν ταῦτα, συλλέξας τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγέ σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλάμην, τῇ ἐλπίζει τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς Ἴωνας. ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτο προεγώμησε. ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι παρήγγελλε τάδε ποιητέα εἶναι σφι ἔλεγε· τῶν τε τετραπόδων τῶν ΕΥβοϊκῶν ὅσα τις ἐθέλοι κατὰ θύειν. χρεὸν γὰρ εἶναι τὸν στρατὸν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους. πρῆγμά τε τετραπεῖν τοῖσι ἑωυτῶν ἑκάστους πυρὶ αἰθαλόεν, κομιδῆς δὲ περὶ τὸν ὥρην αὐτῷ μελήσειν· ὥστε ἀπαινέας ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἑλλάδα. ταῦτα μὲν ἤρεσε σφι ποιέειν καὶ αὐτίκα πῦρ αἰθαλοσαίμενοι, ἐπρήσσοντο τετράποδα. Οἱ γὰρ ΕΥβοέες καταχρησαίμενοι τὸν Βάκιδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτ' ἐξεκομίσαντο οὐδέν, ὅτε μετεσάξαντο, ὡς παρεσομένου σφι πολέμου. τετραπόδα τε ἐποιήσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βάκιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τουτέων ὁ χρησμός,

Φράζεο, βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ
Βύβλινον, ΕΥβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἰγας.

τούτοισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε παρεοῦσί τε καὶ μετεσδοκίμοισι κακοῖσι, πρὸ ὀλίγου σφι συμφορὴ γενέσθαι περὶ τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐπρήσσοντο, πρὸ ὀλίγου δὲ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ δὴ Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρέα, ᾧ προστέτακτο· καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ παλήσειε ὁ ναυτικὸς στρατὸς, σημανέν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι. ὡς δ' αὐτῶς οὗτος Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ οὗτος Λεωνίδῃ ἑτοῖμος ἦν τοῖσι δι'

297

Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τεμηνυτέρῳ ἰὼν A
τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸν πεζόν. Οὗτος
ὦν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενος ἐσήμηνέ σφι
τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸν στρατὸν
αὐτοῦ. Οἱ δέ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀ-
ναβολὰς ἐποιέοντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομί-
ζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· Κορίνθιοι
πρῶτοι, ὕστατοι δὲ, Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ
νέας ταχείας ἁλιεῖς πλωούσας ὁπλεξάμενος
Θεμιστοκλέης, ἐπορεύετο πρὸς τὰ πότιμα ὕ-
δατα, ἐν τοῖσι λίθοισι γράμμα- B
τα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ
ὑπὸ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. Τὰ δὲ γράμ-
» ματα τάδε ἔλεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποι-
» έετε δίκαια ὑμεῖς ὑπὸ τοὺς πατέρας στρατευόμε-
» νοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλ-
» λὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γένεσθε· εἰ δὲ
» ὑμῖν ὀρθὸν τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμεῖς δὲ
» ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἵστασθε καὶ αὐ-
» τοὶ, καὶ τὸν Κᾶρας δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποι-
» έειν. εἰ δὲ μηδέτερα τουτέων οἵοντε γίνεσθε, C
» ἀλλ' ἔτι αἰαγκαίης μέζονος κατέχεσθε
» ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέες γε ἐν τῷ ἔργῳ,
» ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθέλοντες κακέετε, με-
» μνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρ-
» χὴν ἡ ἔχθρη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑ-
» μέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα
ἔγραφε, δοκέων ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων,
ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα, Ἴω-
νας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γνώσεσθαι πρὸς
ἑωυτῶν, ἤ, ἐπείτε αἰνίχθη, καὶ διαβληθῇ D
πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας,
καὶ τῶν συμμαχέων αὐτοὺς ἀπόσχῃ. Θεμι-
στοκλέης μὲν νεὼς ταῦτα ἐνέγραψε. τοῖσι δὲ
βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλ-
θε ἀνὴρ Ἰστιαῖος, ἀγγέλλων τὸν δρησμὸν τὸν ἀπὸ
Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δὲ ἐπ' ἀπι-
στίῃ τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ,
νῆας δὲ ταχείας ἀπέστειλαν προσκοπευμένας. ἀπαγ-
γελθέντων δὲ τουτέων τὰ ἐῴ, E
ὕπτιος δὴ ἅμ' ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρα-
τιὴ ἔπλωε ἀλλὰ ὅπι τὸ Ἀρτεμίσιον. Ὑπιγ-
νόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου
ἡμέρης, ὁ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίην.
ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔχουσι τὴν Ἱστιαίων
καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαω-
τίδος τὰς παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον.

nuntiandum iis qui ad Artemisium agebant, siquid noui pedestribus copiis contigisset. Hic igitur Abronychus aduenies, indicauit ea quæ circa Leonidem & eius exercitum gesta erãt. Qua isti re audita non iam sibi differendum abitum putauerunt: sed vt quique locati erant, abscesserunt: primi Corinthii, postremi, Athenienses. Quorum Atheniẽsium velocissimis nauibus delectis, Themistocles ad aquas potabiles se conferens, in lapidibus literas incidebat: quas postero die Iones ad Artemisium veniẽtes legerunt, in hæc verba: Viri Iones, haud iustè facitis, militantes aduersus patres, & Græciam redigẽtes in seruitutẽ. Sed (quod præcipium fuerit) state à nobis: sin hoc facere non potestis, [a] saltem nunc sitis in medio. quod & ipsi facite, & Cares vt faciant obsecrate. Quòd si horũ neutrum agere licet, & maiori necessitate estis obstricti quàm vt possitis desciscere, in re gerenda, dum pugnam conseremus, sponte agatis instrenuè, memores à nobis vos esse oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principiũ à vobis extitisse. Hæc Themistocles (vt arbitror) ancipiti consilio scripsit, vt si literæ regẽ laterent, Iones induceret ad deficiendum à rege ad se: sin ad eũ deferrentur, darentúrque crimini, [b] infidos eidem redderet Iones, vt à præliis naualibus summouerentur. Postquam autem hæc Themistocles inscripsit, extemplo vir quidam Histiæus nauigio aductus, barbaris nũtium attulit Græcos ab Artemisio profugisse. Illi homine, quòd fidem non haberent, seruari iusso, naues veloces ad rem explorãdam miserunt. qua re per istos nuntiata, simulatque refulsit sol, omnis classis addensata ad Artemisium contendit: vbi ad meridiem vsque immorata, mox ad Histiæam processit. Eò appulsi, vrbe Histiæorum potiti sunt, & optimam portionẽ agri Histiæi maritimósque vicos omnes percursauerunt.

a *Videntur hic mendosa esse Græca exemplaria: sed ex coniectura elicetur hic sensus,* Et vos è medio nobis subducite. *Id est, Subducentes vos, ne in medium aduersum nos prodite. Vel, Subducite vos, ne Græcis prodeundum sit, &c. Vocantur autem Athenienses Ionum patres vt suprà, pag. 459.*

b Suspectos

Dum isti hoc in loco agunt, Xerxes præparatis quæ ad cæsos pertinebant, præconem ad classiarios mittit. Hæc autem præparauerat. Quicunque è suo exercitu apud Thermopylas cæsi (erant autem viginti millia) eorũ mille fermè relictis, cæteros depressa fossa humauit: & ne à classiario exercitu cerni possent, eã humum exagitauit, foliisque cõstrauit. Præco vbi ad Histiæam peruenit, facto totius exercitus cœtu, hæc dixit, Viri socii, rex Xerxes dat veniam cuicunque libet relictis ordinibus ire visum quemadmodum pugnetur cum amentibus hominibus, qui se superaturos sperauerant copias regis. Hæc denuntiante præcone, mox nihil infrequentius fuit nauigiis: ita multi visere cupiebãt. Profecti eò, hos omnes Lacedæmonios esse ac Thespienses credebant qui strati iacebant, quum etiam [a] seruos cernerent. [b] Itaque res eos qui transmisere non latuit. Hoc Xerxes circa suorum cadauera fecit, rem profectò ridiculam, vt mille iacentes extarent, cæteri verò conferti eundẽ in locum quater milleni cõportati sitíque essent. Atque hunc quidem diem in spectaculo consumpserũt: postero autẽ classiarii Histiæã ad classem remeauerunt. Reliqui qui cum Xerxe erãt, iter ingressi sunt: ad quos pauci quidam ab Arcadia perfugæ venerũt, victus inopes, & operam suã præstare cupientes: qui in conspectum regis adducti, interrogatíque cùm ab aliis Persis, tum verò à quodã præcipuè, de Græcis, quídnam illi agerent, respõderũt eos agere Olympia, & spectare certamen gymnicũ atque equestre. Rursus eodem percontante quodnam illis præmium esset propositum propter quod certarent, oleaginam coronam inquiunt esse qua donarentur. Ibi Tigranes Artabani filius generosissimam dixit sententiam, [c] quæ apud regem pro timida est habita, Audiens enim præmium illis coronam esse, non pecuniã, silentium tenere nõ potuit quin coram omnibus diceret, Papæ

a Heloten. *quod erat seruis Lacedæmoniis peculiare nomen.*

b Sedenim eos qui illuc traiecerant non latebat quod Xerxes circa suorum cadauera egerat. Ac ridiculum quidẽ certè istud erat, horum, *id est, barbarorum*, cadauera mille duntaxat iacentia conspici, illorum autẽ iacere quatuor millia, eundem in locum confertim congesta. *Illud autem γελοῖον, (id est, ridiculum) non de re ipsa, sed de Xerxe dicitur, qui tam vecors in cõminiscenda hac impostura fuerit. Quod, ad verbum, ità Gallica lingua expressérũ, Et de faict c'estoit vne grande mocquerie de Vouloir faire croire que, &c. Valla autem in eo etiam lapsus est quòd illos mille ab his quatuor millibus non distinxerit.*

c Propter quam à rege pro timido est habitus. *Vel, ignauo.*

A Ἐνθαῦτα δὲ τουτέων ἐόντων, Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ πρὸς τοὺς νεκροὺς, ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προεστοιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι μὲν στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἔσθλυ νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι, (ἔσθλυ δὲ ἦν δύο μυριάδες) ὑπολιπόμενος τουτέων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρῳσι ὀρυξάμενος, ἔθαψε· φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν, καὶ χοῦν ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἱστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος πάντων τοῦ στρατοῦ πάντα B πεδου, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες ξύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων παρεσιδέσθαι, ἐκλιπόντα τὴν τάξιν, καὶ ἐλθόντα, θήσασθαι ὅκως μάχεται πρὸς τοὺς αἰσχίστους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἤλπιζον τὴν βασιλέος δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι. ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐλίγεσο πλοίων ἀσφαλιώτερον· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θήσεσθαι. διαπερασθέντες δὲ ἐθηεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πάντες δὲ ἐπίστευσαν τοὺς χειλίους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ C Θεσπιέας, ὁρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. οὐδὲν οὐδὲ ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα ποιήσας πρὸς τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ πάντες ἐκέατο ἀλέες συγκεκομισμένοι ἐς τοῦτο χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταῦτα μὲν τῇ ἡμέρῃ πρὸς θῆλυ ἐτράποντο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἱστιαίην ἐπὶ τὰς νῆας, Ὁ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεω, ἐς ὁδὸν ὥρμέατο. ἦκον δέ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι πάνυ, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐνεργὸν βουλόμενοι D ἔχειν). ἀγαγόντες δὲ τούτους ἐς ὄψιν τοῦ βασιλέος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι πρὸς τῶν Ἑλλήνων τὰ ποιέοιεν· εἰς δέ τις πρὸς πάντων ἦν ὁ ἐρωτῶν αὐτοὺς ταῦτα. οἱ δὲ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια ἄγοιεν, καὶ θεωρίην ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ,τι τὸ ἆεθλον εἴη σφι προκείμενον, τοῖσι τὸ ἀγωνίζονται. οἱ δ' εἶπον, τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἶπας γνώμην γυναικοπάτην Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δεινὸν ὤφλεε πρὸς βασιλέος. πυθόμενος γὰρ τὸ ἆεθλον εἶναι στέφανον, οὐκ ἐνέμεινε, οὔτε ἐὼν σιγᾶν, εἰπέ τε πρὸς πάντας τάδε, Παπαῖ

298

πάντα

ἄγειν

» Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' ἄνδρας ἤγαγες μα- A
» χησομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ χρημάτων τὸν
» ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; τοῦτο
μὲν δὴ ταῦτα εἴρητο.

Mardoni, in quos viros induxisti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, sed virtutis? Hoc ille dixit.

Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἐπεί τε ὁ ἐν Θερμοπύλῃσι τρῶμα ἐγένετο, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐχθρῶν αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑςάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ πάμπρατιῇ ἀνδρί τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολλοῖσι ἔτεσι B πρότερον ταύτης τῆς βασιληΐης στρατηλασίης, ἐσσώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ περιέφθησαν τῇσι. καὶ ἐπεί τε κατειλήθησαν ἐς Παρνησσὸν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἤλεον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται ἀνδράσι τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας ἑξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρείσους, ἀνδρείκελά τε σφέοισι, καὶ τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπιθήκας τοῖσι Θεσσαλοῖσι· παραείπας ἀνδρῖσι, τὸν αὐ μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται, τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν οἵ τε φύλακοι τῶν Θεσσαλῶν πρῶτοι ἰδόντες, ἐφοβήθησαν, δόξαντες ἄλλό τι εἶναι τέρας· καὶ μετὰ τοὺς φύλακας αὐτοὺς ἡ στρατιή, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κατῆσαν νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισείας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ λοιπὰς, ἐς Δελφούς. ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα στεῶτες, ἐμπρόσθεν ἕστηκε τοῦ ἐν D Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβῃσι ἀνακέαται. ταῦτα μὲν νυν τὸν πεζὸν εἰργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντάς σφεας ἐνδοῦ τοὺς. ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὸ χωρίον τὸ ἵππιον αὐτέων, ἐλυμήναντο αὐτοὺς ἀνηκέστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἧσται χάσμα ἀμπολιν, ἐς τοῦτο πάφεσι μεγάλῳ ὀρύξαντες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς τοῦτο κατέθηκαν. χοῇ δ' ἐπιφορήσαντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ τῶν αὐτὸ
299 χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας. οἱ δ', ὡς ἁρπασόμενοι, τοῖς Φωκέας φερόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν· τούτων δὲ σφι ἀμφοτέρων ἐχόντων ἔσχον οἱ Θεσσαλοὶ,

Eo interim tempore poſt acceptam apud Thermopylas calamitatem confeſtim Theſſali caduceatores ad Phocenſes mittũt, vtpote iis infenſi, cùm ſemper antea, tum præcipuè poſt nouiſſimam cladem. Etenim nõ multis ante hanc regis expeditionẽ annis, quum ipſi Theſſali & eorũ ſocii omni cum copia bellum Phocenſibus intuliſſent, à Phocẽſibus fugati ſunt ac malè multati. [a] nam quum ad Parnaſſum vſque proceſſiſſent Phocẽſes, ſecum habẽtes Telliam vaticinum illum Eleum, ibi Tellias hic huiuſmodi rem eis commẽtus eſt: Sexcentos viros è Phocenſibus præſtantiſſimos gypſo tã ipſos quàm arma illinit, eóſque ſub noctem in Theſſalos dimiſit, dato præcepto vt quẽcunque albicantem non cernerent, eum obtruncarent. Hos primùm Theſſalorum excubitores, aliud quoddam prodigium eſſe arbitrati, deinde ipſe exercitus adeo exhorruerunt, vt tribus millibus cæſorum atque ſcutorum Phocenſes potiti ſint: quorum ſcutorum dimidium apud Abas, alterum dimidium apud Delphos dedicauerunt: & ex decima pecuniarũ huius pugnæ factæ ſunt ſtatuæ grandes, quæ circa tripodem e regione delubri Delphis viſuntur: & alteræ eiuſmodi in Abis repoſitæ. Hoc Phocenſes impediratum Theſſalorum, à quibus obſidebantur, egerunt. Equitatum quoque eorundem, qui in ſuum agrum incurſauerat, inſanabili clade afflixit. ad ingreſſum enim qui eſt iuxta vrbem Hyampolin, depreſſa ingenti foſſa, amphoras illic inanes depoſuerunt, humúmque deſuper iniecerunt, eámque reliquo ſolo exæquauerunt: atque ibi Theſſalos expectarunt incurſuros. In eos Theſſali impetu dato, tanquam rapturi, in amphoras inciderunt, ibíque equorum crura confracta ſunt. Ob hæc ambo Phocenſibus infenſi Theſſali,

a Quúmque *Theſſali* ad Parnaſſum compulſi eſſent, vates Tellies Eleus Phocenſibus apud quos erat, hoc excogitauit. *At Valla κατειλήθησαν ad Phocenſes retulit, quod tamẽ de victoribus dici rationi conſentaneum non eſt. Sed Vallam in errorẽ induxit fortaſſe præpoſtera interpunctio quam in ſuo exemplari habuit, & nominatiuus pro genitiuo abſoluto poſitus, ſcilicet οἱ Φωκέες ἔχοντες, pro τῶν Φωκέων ἐχόντων: quod nihil aliud eſt quàm ſi, omiſſo illo participio, ita (& quidẽ multo breuius) dixiſſet, τῆς Φωκάδος μάντις Τελλίης ὁ Ἤλεος σοφίζεται τοιόνδε. Quæ obſeruatio ad intelligendos alios Herodoti locos magno adiumento eſſe poteſt.*

missō caduceatore ita dixere, a Nunquid dissimulatis amplius Phocenses agnoscere non esse vos nobis pares? qui & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, semper vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus vt penes nos sit & agro vos exuere, & in seruitutem redigere? Quā facultatem etsi obtinemus, tamē iniuriarum non sumus memores, nisi vt eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, omnia nos ab agro vestro damna auersuros. Hæc Thessali Phocensibus denuntiabant, quòd soli Phocēses inter eius loci homines cū Medis non sentiebant: idque nulla alia causa, (vt ego coniectura cōperio) quàm Thessalorum odio: partes Medorum (vt mihi videtur) sequuturi, si Thessali partes Græcorū fouissent. Hæc deferentibus Thessalis, negarūt se Phocenses pecuniam daturos: & sibi itidem vt Thessalis facultatem esse sentiendi cum Medis, si aliter sentire vellent: sed nequaquā fore vt sponte essent proditores Græciæ. His verbis renuntiatis adeo Thessali sunt in Phocenses indignatione perciti, vt barbaro duces itineris extiterint, & ex Trachinia Doridem regionem incursauerint. nam eius regionis b podeō angustus illic octoginta non amplius stadia in latū protenditur, inter Melidem ac Phocensem regionem situs, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Dorum qui sunt in Pelopōneso, metropolis est. Hanc igitur Doridem regionē ingressi barbari nihil admodum læserunt: cum Medis enim (etsi Thessalis non videbatur) sentiebāt. Posteaquam autem è Doride in Phocidem ingressi sunt barbari, ipsos quidem Phocenses non sunt adepti: (eorum enim nonnulli cacumina Parnassi conscenderant, c qui vertex est iuxta vrbē Neonem illic sitam, nomine Tithorea: cóque se receperant: sed plures ad Locros Ozolas, in vrbem Amphissam, quæ supra Crisæum sita est campum) omnem tamen agrum Phocensem incursauerunt:

a *Nunc demum Phocenses sententia mutata agnoscite etiam magis quàm antea, vos nequaquā nobis esse pares. At Valla interrogatiuè hæc legit, quum tamen vera Verbi γνωμαχῶν significatio interrogationem admittere non videatur.*

b *Quidam, Trachinium angustum. Alij, Promunctia angusta. Camerarius autē ita hunc locum reddit.* Regionis Doricæ hac in parte angustus est aditus, latitudine patens ad millia passuū circiter quatuor. *id est, quasi pero extenditur.*

c Est autē multitudinis etiā capax vertex Parnassi, quā ad vrbem Neonē vergit, seorsum sitā: vocatúrque ille *Vertex* Tithorea. *Vel, Tithoreus, vt conueniat cum Voce Latina Vertex masculin. gen. vt Τιθορέα cū Græca fœmin. κορυφή. Sic paulo pòst κορυφῆς meminit Vocata Ταμπίης. Lego autem καιμῷλιν ὑπ' ἑωυτῆς, pro καιμῷλιν ὑπ' ἑωυτῆς. sed me illum quidē lectionis sensus fassifacit.*

πέμψαντες κήρυκα, ἠγόρευον τάδε, Ὦ Φωκέες, ἤδη τι μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ οὐ ὁμοῖοι ἡμῖν. πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἕλλησι ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἐῴδεε, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νῦν τε τῷδε τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτον δυνάμεθα, ὥστε ὑπ' ἡμῶν ὑμῖν τῆς γῆς ἐξερῆσθαι καὶ προσοικίσαι ὑμέας. ἡμεῖς μὲν τοὺς πρὸ ἐχοντες, οὐ μνησικακέομεν, ἀλλ' ἡμῖν ἡμείψασθε αὐτ' αὐτέων πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου· καὶ ὑμῖν ἐπιδεκόμεθα τὰ ὑπεόντα ὑπὸ τὴν χώρην ἀποτρέψειν. Ταῦτά σφι ἐπηγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. Οἱ γὰρ Φωκέες μουνοῦσι τῇ τοιῇδε αἰθερόπων οὐκ ἐμήδιζον κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, (ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος βουλεύσομαι) κατὰ δὲ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν. εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων νοῦξον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμήδιζον αὖ οἱ Φωκέες, ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν, ἅτε δώσειν ἐφάσκον χρήματα, πρόσχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο. Ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἑκόντες εἶπαν τῆς Ἑλλάδος. ὅπῃ δὲ αὐτοὶ ἐβουλεύσαντο οὗτοι μὲν λέγουσι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐσήγοντο ἡγεμόνας τῆς βαρβάρου τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χώρης πόδεων ἑπτὰ ἐούσης ταύτῃ κατατείνει, ὡς τετράκοντα σταδίων μάλιστά κη εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρης, ἥ περ ἐὼν τὸ παλαιὸν Δρυοπὶς, ἡ δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ ἐσήναντο ἐσβαίνοντες οἱ βάρβαροι. ἐμήδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοῖσι μὲν οὐδὲν Φωκέας ἐκ αἱρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τὰ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν. ἔστι δὲ ἡ Ἀβαντὶς δὴ δέξασα ὅμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ἡ κορυφὴ, τῇ Νέωνα πόλιν, κειμένην ὑπ' ἑωυτῆς· Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν δὴ αἰλισθέντο, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν. οἱ δὲ πλοῦνες αὐτέων ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσθησαν, ἐς Ἀμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα.

Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατόν. ὁκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκαιον, καὶ ἐς τὰς πόλις ἐμπίπτοντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱερά. παραμειβόμενοι γὰρ τὴν τῇδε Κηφισὸν ποταμὸν, ἐδῄουν πάντα· καὶ τὴν μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, τὴν δὲ Χαράδρην, καὶ Ἔρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλατείαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔνθα καὶ ἱερὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. καὶ ἔτι καὶ τότε καὶ νῦν ἔστι χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱερὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καί τινας διώκοντες εἷλον τῶν Φωκέων περὶ τοῖσι οὔρεσι. καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισοῦντες, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ τοὺς μειζόνως οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας. ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διῃρημένη ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐγίνετο, τὸ μὲν πλῆθος καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθηναίους, ἐστέλλετο ἐς Βοιωτοὺς, ἐς τὸ τῶν Ὀρχομενίων, Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τὰς δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες, διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέουσι. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων τῇδε ἐπρήσσοντο.

Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὥρμηντο ὅτι τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ Παρνησσὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐνεπίμπρασαν. καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλίων, καὶ Αἰολίδων. ἐπορεύοντο δὲ τῇδε ἀποκλινθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλεῖ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δὴ ἠπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ἀμείνονα ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. οἱ Δελφοὶ δὲ, πυθόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκεατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν

(sic enim ducebãtur à Theſſalis) & omnia quæ nacti ſunt, igni ferróque vaſtarunt. Vrbes etiam ingreſſi, ignes in ſacras ædes iniecerunt. nam peragrantes eam iuxta Cephiſſum amnem, cũcta populati ſunt, & hinc vrbé Drymon incenderunt, illinc Charadram & Erochum & Tethroniũ & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, *id eſt, fluminis accolas:* & Abas, vbi delubrũ Apollinis erat locuples & theſauris donariiſque cõpluribus exornatum, in quo, vt tũc, ita nunc reddũtur oracula. Hoc delubrum poſteaquam diripuere, incenderunt. Phocenſium etiam quoſdam per montana inſequuti ceperunt, & mulieres aliquot, quas præ multitudine ſtuprantium extinxerunt. Prætergreſſi quoq; Parapotamios, peruenere ad Panopeas. Vnde bifariam copiæ iam diuiſæ fuerunt: quarum plurima pars ac validiſſima cum ipſo Xerxe Athenas verſus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingreſſa eſt. Bœoti autem cum Medis vniuerſi ſentiebant: quorum vrbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro miſſi fuerant, ſeruauerunt, volẽtes planũ facere Xerxi Bœotos ſẽtire cum Medis. Et hi quidẽ barbari hac iter intenderunt.

Cæteri verò cum ſuis ducibus Parnaſſum à dextra præſtringẽtes, ad tẽplum quod eſt Delphis proceſſerũt, quicquid agri Phocenſis nanciſcebantur, id omne fœdantes. nam & Panopeorum oppidum incenderunt, & Dauliorum & AEolidenſium. Ideo autem hâc ab aliis ſciuncti pergebant, vt direpto quod Delphis eſt templo, pecunias repræſentarent Xerxi regi: qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (vt ego audio) quàm quæ in ædibus ſuis reliquerat: permultis aſſiduè referentibus cùm alia, tum præcipuè Crœſi Halyattis filii donaria. Hoc Delphi quum audiſſẽt, in extremam prorſus deuenere formidinem: qua attoniti, deum de

ſacra pecunia conſultarunt, nũquid eam humi defoderent, an alium in locũ tranſportarent. Eã deus illis interdixit neamouerẽt: ſe enim ſuffecturũ eſſe ad res ſuas tutandas. His auditis Delphi de ſemetipſis curandum putauerũt, liberis vxoribúſque in Achaiam traiectis. Plerique igitur vertices Parnaſſi ſuperauerunt, & ad Corycium antrum, quidam ad Amphiſſam Locridem ſe ſubduxerũt. Denique omnes Delphi vrbẽ deſeruerunt, præter ſexaginta viros, ac prophetam, *id eſt, vaticinum*. Poſtea verò quàm barbari ſubeuntes appropinquabant, templúmque cernebãt, interim propheta cui nomen erat Aceratos, inſpicit ante delubrum ſacra arma prolata è conclaui, quę [a] intus propoſita fuerant: eáque nefas erat cuiquam mortali cõtingere. quod oſtentũ iis Delphis qui aderant perrexit nũtiatum. Vbi autem barbari properantes peruenere ad fanum Mineruæ [b] quod eſt ante templum, tum verò etiã maiora quàm ſuperius prodigia repræſentata ſunt. [c] res profectò hæc valde miranda: nã arma Martia ſua ſponte extra delubrum propoſita apparuerunt. Quod tamen ſecundo loco actũ eſt, ex omnibus miraculis maxima eſt admiratione dignũ. quũ enim barbari ad ſacellũ Mineruæ quod eſt ante templum, accederent, interea è cælo fulmina in eos deciderunt: & à Parnaſſo duo abſciſſi vertices, magno cũ fragore ſũt deuoluti, permultóſque eorum interceperunt: atque ex ipſo ſacello Mineruæ vociferatio iubilatióque extiterũt. Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incuſſus eſt barbaris, vt fugæ ſe mandarent. Ea re cognita Delphi deſcendentes magnam eorum ſtragem edidere. Qui autem ſuperfuere, rectà ad Bœotos effugerunt: & quum rediſſent, referebant (vt ego accipio) alia ſe præter ea quæ dixi miracula vidiſſe, duos armatos [d] humana natura auguſtiores inſtitiſſe ſibi, cædem facientes atque inſequentes. Hos autẽ duos

a *Ex iis quæ paulo poſt ſequuntur, videtur colligi hic pro ἔσωθεν reponendum eſſe ἔξωθεν.*

b *Videtur potius προναίης eſſe cognomentũ Mineruæ, à prouidendo ita dicta. niſi fortè legit Valla προναίης, qui pro eo quod hic Fanum, ſtatim Sacellum dicit, & AEdem. Cuius interpretationem ſequendo quæ paulo poſt habetur, videlicet Fano Mineruæ protemplarii, hic reponendum fuerit, Mineruæ quæ eſt ante templum.*

c Nam & hoc, magnum quidem miraculum eſt, (*quod videlicet modò dictum fuit*) Martia arma conſpecta fuiſſe extra templũ extantia ſua ſponte: (*vel, à ſeipſis. ſine vllius opera*) ſed quæ illud ſequuta ſũt, inter quęlibet ſpectra, maxima eſt admiratione dignum. *Vel, præ quibuſlibet ſpectris, aut oſtentis.*

d Statura humana proceriores ipſos inſequi, ſtragem inter perſequendum edentes.

ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα χῦ γῆς κατορύξοισι, εἴτε ἀπικομίσουσι ἐς ἄλλον χῶρον· ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ προνητῆσαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων περὶ ἐφρόντιζον. τέκνα μὲν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαΐδα διέπεμψαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τὸ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον αὖτρον αἰνωσείχαντο. οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντις δὲ ὧν οἱ Δελφοὶ ἔλιπον τὴν πόλιν, πλέω ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἔσαν οἱ βάρβαροι ἱκνεόντες, καὶ ἀπόρεον τὸ ἱρὸν, ὅκου τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὐνόματι ἦν Ἀκήρατος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱρά, τὰ οὐκ ὅσιον ἦν ἀνθρωπηΐοισι ἁψασθαι ἀνθρώπων θεσπεσίοισι. ὁ μὲν δὴ ἔφρασε Δελφῶν τοῖσι πρεσβύσι σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι, ὅκως ἐγίνοντο ἐπὶ σφίσι καὶ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ὑπερφέρεται σφι τέρεα ἔτι μέζονα τῶν πρὶν γεγενημένων τέρεος. θῶυμα μὲν γὰρ καὶ τόδε κάρτα ἦν, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ. τὰ δὲ δὴ ὅτι τούτῳ δεύτερα ὑπερθωύμαστα, καὶ ἄξια πάντων φασμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ὑπερφέροντες οἱ βάρβαροι καὶ τὸ ἱρὸν τῆς προνοίης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτούς, καὶ κατέλαβον συχνοὺς σφέων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς προνοίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. συμμιγέντων δὲ τούτεων πάντων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγουσι σφέας, ὑπολαβόντες, ἀπέκτειναν πλῆθός τι αὐτέων. οἱ δὲ προϊόντες, ἤδη Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοσήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πιθανόμην) ὡς πρὸς τούτοισι καὶ ἄλλα ὁρῴη εἶεν. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κατ' ἀνθρώπων φύσιν ἐπιόντας, ἐπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. τοὺς δὲ δύο δὲ τούτοις

κατ' πάντις δὲ τοὺς δύο Δελφοὶ

Δελφοὶ λέγουσι ἐπιχωρίους ἥρωας εἶναι, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον· τοῦ τὰ τεμένεα ἔστι πρὸς τῷ ἱερῷ Φυλάκου μέν, ὑπὲρ αὐτὸν τὸν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηναίης, Αὐτόνοου δέ, πέλας τῆς Κασταλίης, ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. ἃ δὲ πεσόντα ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶα, ἐν τῷ τεμένεϊ τῆς προνοίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς ὃ ἐνέσκηψαν ἀμφὶ τοὺς βαρβάρων φορήμενοι. τουτέων μέν νυν τοῖσι ἀνδράσι αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατῆλθε τὰς νῆας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτέων σφεῖς πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ἐκσεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς· πρὸς δέ, καὶ βουλεύσωνται ὅ τι ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐκδεκομένους τὸν βάρβαρον, τοῦ μὲν οὐδὲν εὗρον ἔον, οἱ δὲ ἐπύθοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τείχεϊ φρασσόμενοι ἐς τὴν Πελοπόννησον, πρὸς πλείστου τε ποιευμένους πρῆξαι, καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τἄλλα δὲ ἀπιέναι. ταῦτα δὴ πυνθανόμενοι, οὕτω προσεδεήθησάν σφεων 301 χρῆναι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἐωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῷ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας, ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλῆσοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστελλαν, οἱ δὲ, ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὴ ταῦτα ἐκτελέσαι, τῷ χρηστηρίῳ τε πειθόμενοι, καὶ βουλόμενοι ἐπιμετέσχειν. καὶ δὴ καὶ τούτου εἵνεκα ὧδε ἤκουσα· λέγουσι Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ὑπολαγχάνειν ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ἐπιμηνίδια τελέοντες προτιθέντες. τὰ δὲ ἐπιμηνίδια, μελιτόεντά ἐστι.

A Delphi aiunt indigenas heroas esse, Phylacon & AVtonoum, quorum fana visuntur: Phylaci quidem, secundum ipsam viam super ædem Mineruæ: AVtonoi verò, prope Castaliam, sub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnasso deciderunt, adhuc ad nostram vsque memoriam integra extant in fano Mineruæ protemplaris locata, ad quod [a] per barbaros B deuoluta peruenere. [b] Atque hic receptus à templo horum virorum fuit.

a *Id est, Per medium barbarorũ.*
b *Id est, atque ita mulctati à templo se receperunt.*

Græcorum autem classis ab Artemisio profecta, rogatu Athenienſium ad Salaminem substitit. Quod vt facerent ideo rogauerant Athenienses, tum vt liberos atque vxores ex Attica subducerent, tum vt consultarent quid sibi agendum esset. Nam in rebus quæ contigerant, C consilium capiendum habebãt, tanquã opinione frustrati: quippe qui quum putassent inuenturos se Peloponnenses ad excipiendum barbarum in EVbœa subsidentes, horum nihil inuenerant, sed audiebant illos Isthmum muro sepire, hoc plurimi facientes vt ipsi superessent, & terram suam obtinentes tutarentur, omissis cæteris. Hæc Athenienses quum audissent, ita socios obsecrarunt vt ad Salaminem sisterent classem. Quò D aliis appulsis, Athenienses in terram suam profecti, proposuere edictum vt qua quisque Athenienſium ratione posset seruaret liberos atque domesticos suos. Ibi plurimi eorum suos in Trœzenem miserunt, quidam in AEginam, nonnulli in Salaminem, pro se quisque properantes sua pignora exportare, quòd vellent oraculo obsequi: & ante omnia, quòd Athenienses aiunt E ingentem anguem arcis custodem in templo fuisse obseruatum. Et tanquam re vera essent quæ dicunt, serpenti menstrua non cessant libamina proponere quæ sint è melle confecta.

quæ quum ſemper ſuperioribus temporibus depaſcerentur, tunc illibata manſerant. Id quum ipſa templi antiſtes indicaſſet, eò magis Athenienſes eóque promptius deſeruere arcem tanquam à deo etiam deſtitutam. exportatis itaque rebus omnibus, ad caſtra nauigauerunt. Poſteaquam autem eos qui ab Artemiſio ſoluerant, ad Salaminem ſubſtitiſſe audierunt reliqui claſſiarii qui ad Trœzeniam erant, eôdem confluxere. nam vt in Pogonem Trœzeniorum portum coiretur erat edictum. Pluresque multo contractæ ſunt naues quàm ad Artemiſium decertauerant, & à pluribus ciuitatibus, eodem quo ad Artemiſium duce, EVrybiade EVryclidis filio, viro Spartiata, non tamen è genere regio: quarum multo plurimas ac maximè veloces obtinebant Athenienſes. quæ claſſis ex his conſtabat: Ex Peloponneſo Lacedæmonii ſedecim naues præſtabant: Corinthii, totidem quot ad Artemiſium præſtiterant: Sicyonii, quindecim: Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque: Hermionenſes, tres. Hi Doricæ ac Macedonicæ gentis (Hermionenſibus exceptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide nouiſſimè profecti. nam Hermionenſes Dryopes ſunt, ab Hercule & Melienſibus è regione quæ Doris nunc vocatur, abducti. Hæ copiæ Peloponnenſium erant. Eorum autem qui ſunt in exteriore continente, Athenienſes ſupra quàm cæteri naues præſtabant, ſoli centum octoginta. quippe quibus non adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta Platæenſes, ob hanc cauſam, quòd quum Græci ab Artemiſio dilapſi ſunt; Platæenſes, vbi iuxta Chalcidem appulſi fuere, deſcendentes in Pieriam oræ Bœotiæ, ad recipiendos domeſticos ſuos ſe cóuerterant. ita dum in ſuis conſeruandis occupantur, relicti fuere. Athenienſes autem ſub Pelaſgis

A αὕτη δ' ἡ μελιτόεσσα ἐν πρὸ τοῦ θεὸν
αἰεὶ χρόνῳ αἰσιμοῦσθαι, τότε δὴ ἄρα-
τος. σημήνασης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλ-
λόν τι ⓐ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον
ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ
ἀπολελοιπυίης τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δὲ σφι
πάντα ἐπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς Τροιζῆνα.
ἐπεὶ δὲ ⓐ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς
Σαλαμῖνα κατέχον αἱ νέες, συνέρρεε
καὶ ὁ λοιπὸς πεζοναύμαχος ὁ τῶν Ἑλ-
B λήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος.
ἐς γὰρ Πώγωνα ⓐ Τροιζηνίων λιμέ-
να προεῖρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθη-
σάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρ-
τεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων
πλεόνων. ναύαρχος μὲν νεῶν ἐπῆν αὐτὸς
ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ
Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέν-
τοι γένεος τοῦ βασιληίου ἐών. νέας δὲ πολ-
λῷ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλωούσας παρεί-
C χοντο Ἀθηναῖοι. ἐστρατεύοντο δὲ οἵδε·
ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι,
ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι
δὲ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ
ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαί-
δεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέ-
κα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἑρμιονέες δὲ
τρεῖς, ἐόντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δω-
ριεικόν τε καὶ Μακεδνικὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρι-
νεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος οὖ-
D σαν ὁρμηθέντες. ⓐ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ
Δρύοπες, ἐκ τοῦ Ἡρακλέος τε καὶ Μη-
λιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης
χώρης ἐξαναστάντες. οὗτοι μὲν νυν Πελο-
ποννησίων ἐστρατεύοντο. ⓐ δὲ ἐκ τῆς ἔξω
ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάντας
τοὺς ἄλλους, παρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα
καὶ ἑκατὸν μούνους. ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνε-
ναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι,
ἀλλά τοιόνδε τι πρῆγμα. ἀπαλλασσομένων
E τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγέ-
νοντο κατὰ Χαλκίδα, ⓐ Πλαταιέες ἀπο-
βάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώ-
ρης, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐπεβάλοντο τῶν οἰκε-
τέων. οὗτοι μὲν νυν τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ὅτε μὲν Πέρσῃσι

ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἦσαν Πελασγοὶ, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ὑπὸ δὲ Κέκροπος βασιλῆος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐπὶ δὲ Ἐρεχθῆος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω ἡγεμονεύοντος Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τωὐτὸ πλήρωμα παρείχοντο ὅπερ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβοήθησαν. Λευκάδιοι δὲ, τρῖς, ἔθνος ἐόντες αὐτοὶ Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, τριήκοντα παρείχοντο. ἔσαν μὲν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, τριήκοντα δὲ τῇσι ἀρίστῃσι πλεούσῃσι ἐς Σαλαμῖνα ἐναυμάχησαν. Αἰγινῆται δὲ εἰσι Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου τὴν δὲ νῆσον τὸ πρότερον οὔνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες τὰς ἐς Ἀρτεμίσιον εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτά· οὗτοι δὲ, Ἴωνές εἰσι. μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιτέων, κατάπερ καὶ ἄλλοι νησιῶται, 302 ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου τοῦ Σωσάντου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ τότε τριαρχέοντος. Νάξιοι δὲ εἰσι Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τάπερ ἐς Ἀρτεμίσιον. Κηῶιοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκοντέρην, ἐόντες σπαμφότεροι οὗτοι Δρύοπες. Καὶ Σεριφίοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο. οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μοῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ. οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχερουσίου ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι οἱ ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἱ δὲ ἐκτὸς τούτων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἔσαν οἱ βοηθήσαντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνεύουσι, νηὶ μιῇ, τῷ ἦρχε ἀνὴρ δὶς πυθιονίκης, Φάυλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί.

A eam quæ nunc Græcia nuncupatur tenentibus, Pelasgi erant Cranai nominati: sub rege verò Cecrope, Cecropidæ cognominati: Erechtheo autem adepto imperium, immutato nomine Athenienses appellati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui dux extitit Atheniensis exercitus. Megarenses autem tantundem copiarum quàtum ad Artemisium, attulerunt: B Ampracii, septem cum nauibus auxilio venerunt: Leucadii, cum tribus, Dorica gens, & à Corintho oriunda. Ex insulanis autem AEginetæ triginta naues exhibuerunt: quibus aliæ quoque erant naues instructæ, sed iis oram suam tutabantur: verùm cum triginta omnino nauibus præcipuæ velocitatis ad Salaminem dimicauerunt. Sunt autem AEginetæ Dores, ab Epidauro. cui insulæ nomen antea fuerat OEnone. Post AEC ginetas easdem quas ad Artemisium viginti naues præbuere Chalcidenses: & Eretrienses, septem. hi Iones sunt. Dehinc autem Chii easdem præbuere, gens ab Athenienſibus Ionica. Naxii autem naues præbuere quatuor, qui quemadmodum & cæteri insulani, à popularibus ad Medos missi erant, sed illorum iussa aspernati, transiêre ad Græcos, suasu Democriti, viri inter ciD ues illustris, & tunc trierarchi. Naxii autem Iones sunt ab Athenienſibus ducẽtes originem. Styreenses quoque easdem quas in Artemisio naues præbuere. Cynthii, vnam omnino, & vnam penteconterum. horum vtrique Dryopes sunt. Seriphii etiam & Siphnii & Melii fuêre in partibus. hi enim soli ex insulanis terram barbaro & aquam negauerunt. intra Thesprotos isti omnes & amnem E Acherontem incolunt. Siquidem Thesproti, quum sint contermini Ampraciotis ac Leucadiis, ex vltimis regionibus in militiam venerunt. Eorum autem qui extra hos habitant, solitfuere Crotoniatæ qui Græciæ periclitanti auxilium vna naui tulere, cui præerat Phaullus, vir [a] ter Pythionices. Sunt autem Crotoniatæ genere Achæi.

a Id est, Ter in certamine Pythio- co victor.

Et cæteri quidem ex hac classe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii penteconteros, [a] *id est, biremes*: Melii duas, Siphnii Seriphiique vnam vtriq; : Melii, à Lacedæmone genus ducentes: Siphnii & Seriphii, ab Athenienſibus Iones. Summa nauium, præter penteconteros, fuit trecétæ [b] quinquagintaocto. Quæ poſteaquam ex iis quas dixi vrbibus ad Salaminem conuenerunt, inter earum duces cõſultabatur, EVrybiade rogante vt qui vellent ſententiam dicerent, vbinam ex iis locis quibus ipſi potirétur, commodiſſimum foret, pugna nauali decernere. iam enim Attica pro derelicta erat: itaque de cæteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum ſententiæ in hoc congruebant, vt profecti ad Iſthmum ante Peloponneſum decertarent, hac videlicet ratione, quòd, ſi malè pugnaſſent, ad Salaminé quidem, obſeſſis ſibi in inſula nullũ ſubſidium oſtẽdebatur: ad Iſthmum verò dabatur ad ſuos effugium.

Hæc ratio quũm à ducibus Peloponnẽſium redderetur, aduenit quidam Athenienſis nuntiatum iam Atticam barbarum eſſe ingreſſum, eámque omnem igne vaſtare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incenſa tum Theſpienſium, qui in Peloponneſum abſceſſerant, tum Platæenſium vrbe, Athenas peruenerant, & omnia illa peruaſtabant. Ideo autem Theſpiam & Platæam incenderunt quòd à Thebanis acceperant illas ciuitates non ſentire cum Medis. A traiectu autem Helleſponti, ex quo iter ingredi cœpere barbari, vnum menſem triuêre tranſeundo in Europam, tres alios dum in Atticam peruenêre, Calliade ſummum Athenis magiſtratum gerente: vrbémque deſertam cepêre, paucis quibuſdã Athenienſibus in templo repertis, necnon quæſtoribus ærariis, & hominibus egenis, qui præſepta foribus atq; lignis arce ſubeũtes arcébãt: qui non exierant illinc ad Salaminem, ſimul præ inopia victus,

[a] *Aliqui ipſemet huius libri initio penteconteros interpret. nauigia quinquagenum remorum.*

[b] Septuagintaocto.

Α Οἱ μὲν νυν ἄλλοι, τειήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο· Μήλιοι γὰρ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκοντέρους. Μήλιοι μὲν, γένος ἐόντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρείχοντο. Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. Ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσιαι, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, Β ἐβουλεύοντο, τοῦ δὲντος Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὁκόθι δοκέοι ὀπιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχέειν ποιέεσθαι τῶν αὐτοὶ ἔχομεν ἐόντες ἐν κατέοντες εἰσί. ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀφέωτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι τοῦ δὲ ἐπέφερε. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλέους συνεξέπιπτον, τοῦδε χάριν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν τοῦ τῆς Πελοποννήσου· ὀπὶ λέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὡς, λὴν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σα- C λαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι συμφέρῃ οὐδεμιὴ ὀπιφανήσεται· τοῦρος δὲ τὰ Ἰσθμοῦ, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἀγῶνα ἵξονται.

Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ὀπιλεγομένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικήν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ δὴ Βοιωτῶν στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων D τὴν πόλιν, αὐτίων ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἦκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδῄου. ἐνέπρησε δὲ Θεσπιάς τε καὶ Πλαταιὰς, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. ἀπὸ γὰρ τῆς Βοιωτίδος τὸν Ἑλλήσποντον, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτὸν διαβάντες μιῇ, ἐν τῇ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἐτέεσι μησὶ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλ- Ε λιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἱρέοισι ἐρῆμον δὴ ἄστυ, καὶ τινας ὀλίγους εὑρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱροῦ, καὶ πένητας ἀνθρώπους· οἳ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν ξύρῃσί τε καὶ ξύλοισι, ἠμύνοντο τοῖσι ὀπτόντας· ἅμα μὲν οὐκ ἀδυνάτου βίου ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα·

α ἀνὴρ πεντηκόντορος ἀπὸ

γ' χωρέων

ποιεῖς ὑ, αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαν- A
τήιον ὃ ἡ Πυθίη σφι ἔχρησε, ὃ ξύλινον τεί-
χος αἰάλωτον ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶ-
ναι τὸ χρησφύγετον καὶ τὸ μαντήιον, καὶ οὐ τὰς
νῆας. ⓐ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ὅπῃ ⓦ κα-
τὰ ταὐτὸν τῆς ἀκροπόλιος ἦεν, ⓧ Ἀθηναίοι
καλέουσι Ἄρήιον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον
τοιόνδε· ὅκως εὐπετέα εἴη σὺν οἰστοῖς πει-
θέντες ἄνωθεν, ἐτόξευον ἐς τὸ φρόγμα. ἐν-
θαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι, ὅμως
ἠμείωντο, καίτοι ἐς τὸ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ἀ- B
πιγμένοι, καὶ τοῦ φρήγματος τοῦδε δεδωκότος·
οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδέων τοῖσι φερο-
ένοισι τοῦτο ὁμολογίης ἐδέχοντο. ἀμυνόμε-
νοι ὦν, ἄλλα τε ἀπετεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ
τοῖσι ὑπερθε τῶν βαρβάρων τοῖσι τὰς πύλας,
ὀλισθηρούς ἀπέσαντι, ὥστε Ξέρξεα ἐπὶ
χρόνον συχνὸν ἀπορέεσθαι συνέχεσθαι, οὐ δυ-
ναμένου σφέας ἑλεῖν. χρόνῳ δὲ ἐκ τῶν ἀπό-
ρων ἐφάνη δή τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι. 303
ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀτ- C
τικὴν τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ, χωρὶς τοῦ Πέρ-
σησι. ἐμπεσὼν ὦν τοῖσι τῆς ἀκροπόλιος,
ὄπισθεν ἦν τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀόδου, τῇ δὴ
οὐκοτέ τις ἐφύλαξε, οὔτ' αὐ ἤλπισε μή- ἐπὶ ως
κοτέ τις κατ' ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύ-
τῃ ἀνέβησαν τινες κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκρο-
πος θυγατρὸς Ἄγλαύρου, καίτοι ἀπόκρη-
μνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀνα-
βεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ὅπῃ τὴν ἀκρόπο-
λιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἑωυτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος D
κάτω, καὶ διεφθείροντο, ⓐ δὲ ἐς τὸ μέγαρον
κατέφυγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκό-
τες, πρῶτον μὲν ἐς ἀπόνοιαν τρωπόμενοι τὰς πύλας,
ταύτας δὲ ἀνοίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον·
ἐπεὶ δὲ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συ-
λήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπο-
λιν. Ξέρξης δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας
ἑλὼν, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα,
Ἀρταβάνῳ ἀγγελλόντα τὴν προεοῦσαν
σφι εὐτυχηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κή- E
ρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθη-
ναίων τοὺς φυγάδας, ἐνῆν τε ὑ ἐπιμήνιος,
ἐκέλευε πρόπομπα σφετέρῳ ζῶντα τὰ ἱρὰ
ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὧν ὄ-
ψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴ-
τε καὶ ἐνθυμίην οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν.

[a] Simul opinione oraculi soluendi, quod reddiderat sibi Pythia, murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non naues. Hos Persæ, castris ex aduerso arcis positis in prominenti colle, quem Areion pagon Athenienses vocant, hunc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas vbi incenderant, emittebant in illorum vallum. Athenienses, quanquam obsessi, & ad vltimum malorum deducti, etiã inscenso vallo, tamẽ resistebant: ac ne verba quidem Pisistratidarum conditionem deditionis offerentium admittebant: & cùm alia ad repugnandum excogitarunt, tum verò hoc, quòd in barbaros portis subeuntes deuoluebant saxa molaria: adeo vt Xerxes perdiu inops consilii fuerit, quòd eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oraculum, omnẽ Atticam quæ in continente est, subiici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascẽsus, qua parte nemo excubabat, quáque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco prærupto, quidam conscenderunt, iuxta templum Aglauriæ filiæ Cecropis. Quos vbi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitauerunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerũt. At Persæ qui ascenderant, primùm ad portas contendunt, eísque patefactis supplices trucidãt: atque vbi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem incendũt. Athenis omnino Xerxes potitus, equitem quendam Susa ad Artabanum mittit, nuntiatũ res bene gestas, ac præsentem statum. Postero die quàm nuntium miserat, cõuocatis Athẽiensiũ exulibus, expeditionis suæ comitibus, iussit vt conscensa arce hostias suo ritu immolarent: siue aliquo in somniis viso, siue sua sponte facti pœnitens quòd templum concremasset.

[a] Simul quòd oraculum inuenisse sibi viderentur. i. oraculi sensum, siue, mentem.

Exules Athenienſes id quod iuſſi erant exequuti ſunt. Cuius rei cur mentionem fecerim exponam: Eſt in arce hac, Erechthei (qui fertur fuiſſe terrigena) templum, in quo olea eſt & mare, vt apud Athenienſes prædicatur, Neptuno & Mineruæ in teſtimonium poſita quòd de regione decertaſſent. Hanc igitur oleã vnà cum cætero templo contigit vt barbari exurerent: quam Athenienſes qui ab rege iuſſi erant rem diuinam facere, altero ab incenſione die quum in templum aſcendiſſent, aſpexerunt fruticaſſe, edito à ſtipite virgulto cubiti inſtar. Et hæc quidem illi narrauerunt.

At Græci qui apud Salaminem erant, vbi nuntiatum eſt vti res circa Atheniẽſium arcem ſe haberent, eò perturbationis deuenẽre vt nonnulli è ducibus non expectarent dum propoſitum negotium conſtitueretur, ſed in naues irruerent, ac vela tollerent tanquam profecturi: cæterique qui relinquebantur, ſtatuerent ſibi ante Iſthmũ prælio nauali decernendũ. Et quum nox adfuiſſet, digreſſi è concilio, naues conſcenderunt. Ibi Themiſtoclem pergẽtem ad nauem ſciſcitatur Mneſiphilus vir Athenienſis quidnam ab ipſis decretum eſſet: & quum ab eo audiſſet decretum eſſe vt ad Iſthmum proficiſcerentur, & [a] ante Peloponnẽſum dimicarent, Si iſti, inquit, à Salamine proficiſcantur, iam tu pro nulla amplius patria dimicabis. ad ſuam enim quiſque patriam remeabunt: vt nec EVrybiades, nec alius hominũ quiſpiam cohibere poſſit quominus copiæ dilabantur: Græciáque peribit conſilii inopia. Quare ſiquid comminiſci potes, perge, & quod decretum eſt conare irritum reddere, & EVrybiadem à ſententia reuocare, vt hîc perſtet. Themiſtocles, quum hæc admonita ſibi admodum probarentur, nullo reddito reſponſo ad EVrybiadis nauem perrexit. vbi hominem conuenit, ait velle ſe de negotio communi cum eo colloqui. Hunc

[a] Pro Peloponneſo, *alibi Vertit.*

Ὁ δὲ Φυλάδης τὴν Ἀθηναίων ἐποίησατο τὰ ἐντεταλμένα. τῷ δὲ εἵνεκεν τουτέων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι ταύτῃ Ἐρεχθῆος τοῦ γηγενέος λεγόμενον εἶναι νηός, ἐν τῷ ἐλαίη τε ἐστὶ θάλασσα ἔνι· τὰ λόγῳ μὲν πρὸς Ἀθηναίων Ποσιδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντα περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δ' ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ ἀμφὶ τὸν βασιλῆος κελευόμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱερόν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πήχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔχοι τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὡς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἐς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀποπλευσόμενοι. οἵ τε οἱ ταύτῃ τεταγμένοι αὐτέων ἐκυρώθη περὶ τοῦ ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νὺξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ ἀφανισθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ὅτι τάχιστα τὴν νῆα, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ,τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ παρ' αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀναγαγεῖν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν, καὶ περὶ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, Οὐ γὰρ ἄρα ἐᾷ ἀπαίρουσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ σεωυτοῦ ἔτι παντὸς ναυμαχήσεις. κῆ γὰρ πόλιας ἕκαστοι τρέψονται. καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ Ἀφισταμένους ταύτῃ τῷ στρατιῷ ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἶπις ἔτι μηχανή, ἴθι, καὶ πειρῶ ἀμαχέας τὰ βεβουλευμένα, ἢν κως δυνῇ αἰτιῶσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν. χάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλέι ἤρεσε ἡ ὑποθήκη· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος, ἦιε ὅτι τάχιστα τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δέ, ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμίξαι. ὁ δὲ αὐτὸν

ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβαίνειν λέγειν εἴ τι θέλοι. καθεζόμενος ὁ Θεμιστοκλῆς προέβαλλε ταῦτα ἃ κατελέγετο κεινά τε πάντα τὰ παρὰ τοῦ Μνησιφίλου, ἑωυτῷ πιθόμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προσθεὶς ἐς ὃ αἰσχυνόμενος χρήζων ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκβῶναι τὸν Εὐρυβιάδεα, συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον, τοῦ εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγούς, πολλὰ δὴ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐν τοῖσι λόγοισι, οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δ' αὖτε, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὠκύτου εἶπε, Ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξαίροντες μᾶλλον ῥαπίζονται. ὁ δέ, Ἀπολυόμενος, ἔφη, Οἱ δὲ λείποντες οὐ στεφανοῦνται. τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο. πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἕνεκα οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς ἐπεὰν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαδρήσονται (παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων, οὐκ ἔφερε ἐν κόσμου οὐδενὶ κατηγορέειν) ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἴχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ νῦν ἔστι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ ναυμαχίην αὖτε μᾶλλον ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτεων τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξῃς πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νῆας. ἀνάπλεες γὰρ ἑκάτερον, ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν πελάγεϊ ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσῃς, ἐς ὃ ἥκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι, νῆας ἔχουσι βαρυτέρας, καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας. τοῦτο δέ, ἀπολέῖς Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἢν περ καὶ τἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πεζός. καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσῃς τε ἁπάσῃ τῇ Ἑλλάδι. ἢν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσῃς, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὑρήσῃς. πρῶτα μέν, ἐν στενῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγῃσι πολλάς, ἢν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνῃ, πολλὰν κρατήσομεν. ὅ τε ἐν στενῷ ναυμαχέειν, πρὸς ἡμέων ἐστὶ ἐν εὐρυχωρείῃ ἐόν, πρὸς ἐκείνων. αὖτις ἔτι Σαλαμὶς πρόκειται, ἐς τὴν ἡμῖν ἐστὶ ἐκκεῖται τέκνα τε ἐκ γυναῖκες. καὶ μὲν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι,

ille in nauem ingressum iubet loqui quæ vellet. Cui Themistocles assidens, quæcunque à Mnesiphilo acceperat, tanquam à semetipso referri, & alia adiicit multa, donec EVrybiadem à sententia reuocauit: persuasitque vt è naui prodiret, & duces ad cõcilium cõtraheret. Ii posteaquam congregati sunt, priusquam ad eos EVrybiades referret id cuius gratia ipsos coegerat, Themistocles multis agebat verbis prove magnopere expediebat. Quem interfatus Corinthiorũ dux Adimantus Ocyti filius, Themistocles, inquit, in certaminibus ii qui ante alios surgunt, *colaphis* cæduntur. Eum refellens Themistocles, At qui, inquit, relinquuntur, non coronantur. Comiter autem Corinthio quum respondisset, ad EVrybiadẽ conuersus, nihil eorum dicebat quæ dixerat prius, illos, posteaquam à Salamine profecti fuissent, dilapsuros: (præsentibus enim sociis, non putabat sibi decorũ quempiam accusare) sed aliunde oratione sumpta, In te nunc, inquit, situm est seruare Græciam, si mihi accedens, nauale hîc prælium facias, & non horum quibusdam credẽs, classem ad Isthmum abducas. vtrumque enim, quum audieris, inter se comparato. Si ante Isthmum confliges, in patenti pelago dimicabis, vbi nobis minimùm expedit, naues habentibus & grauiores & numero inferiores. Ex quo, etiamsi in aliis feliciter nobiscum agatur, tamẽ amittes Salaminem & Megara & AEginam. nam illos vnà comitabitur suus pedester exercitus. atque ita tu eos in Peloponnesum ages, omnémque Græciam in discrimen adduces. Sin autẽ id feceris quod suadeo, hæc in eo reperies cõmoda: Primùm si in arcto conflixerimus, nos, paucæ naues cum multis, profectò [a] si æqua belli contingent, multo superiores erimus: quoniam in arcto oppugnare, pro nobis est: in spatioso, pro illis: Præterea Salamis seruatur, vbi nostri nunc liberi collocati sunt & vxores. [b] Est & alia hîc causa

a Si rationi consentaneus sit belli exitus.

b Sed & hoc inter cætera est

quod in primis amplecti debes: Hîc manens, pro Peloponneſo & Iſthmo nihilo ſcitiùs pugnabis.

propter quam item debes præcipuè hîc manere, quòd pro Peloponeſo & Iſthmo pugnabis: quò caue (ſi ſapis) ne iſtos ducas. Quòd ſi id quod ſpero continget, vt claſſe vincamus, barbari neque ad Iſthmum nobis aderunt, neque vſquam longius ab Attica procedent, ſed nullo ordine abibunt: vnde nobis lucrifaciemus quę ſeruauerimus, Megara, AEginámque, atque Salaminẽ, apud quã credibile eſt nos hoſtibus fore ſuperiores. [a] Credibilia enim ſuadentibus hominibus ferè proſperè cedit: ſecus facientibus ne deus quidẽ vult adeſſe, & humanæ ſententię indulgere. Hæc dicentem Themiſtoclem rurſus interpellãs Adimãtus, iubebat ſilere eũ, vtpote cui patria non eſſet: quin etiam EVrybiadem non ſinere virum extorrem ſententiam dicere, & ita demũ id ſinere quum vrbem Themiſtocles habuiſſet: videlicet exprobrãs quòd Athenæ captæ eſſent, tenerentúrque ab hoſte. Tunc Themiſtocles, & illi & Corinthiis multa ingerens probra, ratione oſtẽdit, ſibi eſſe & ſolum, & vrbem multo maiorem quàm illis, [b] vnde naues fermè ducẽtæ eſſent armatæ, quas nulli Græcorũ inuadẽtes poſſent propellere. Hęc quum ratione ſignificaſſet, ad EVrybiadem tranſiens, maiori cum acrimonia loquebatur, inquiens, Tu verò ſi hîc manes, vir eris egregius: ſin minus, Græciæ euerſor. totum enim belli momẽtum nobis naues ſuſtinẽt. Sed mihi crede, niſi hoc feceris, nos, [c] ſicuti ſumus, vbi domeſticos receperimus, in Sirin quæ eſt in Italia, profecturos, quæ olim iam noſtra eſt: & quam, vt oracula aiunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus ſociis deſtituti meorum verborum reminiſcemini. Hæc dicente Themiſtocle, EVrybiades [d] edocebatur: & ob id edocebatur (vt mihi videtur) quòd maximè formidabat ne ſi ad Iſthmum claſſem reduxiſſet, ab Athenienſibus deſereretur: quibus deſerẽtibus, iam reliqui non eſſẽt in pugnãdo hoſtibus pares.

a Cõſilia enim agitãtibus rationi conſentanea, ſuccedunt illa vtplurimùm: at ſiqui agitent conſilia rationi non cõſentanea, ne ipſe quidem deus ad humanas deliberationes vult ſe accommodare.

b Tantiſper dum eſſent illis ducentæ naues armatæ. nullos enim ex Græcis illos inuad. poſſe propulſare.

c Ita vt nos habemus. *i. Iam nũc, & nihil innouantes circa rerum noſtrarum ſtatum.*

d In diuerſam à priore ſentẽtiam adducebatur. *Vel, Ad ſentiendum aliud quàm prius inducebatur. Ad Verbum, Reducebatur. i. Diuerſum ſentire docebatur. Vel, Dedocebatur quod ſentire edoctus fuerat.*

A τῦ γὰ πρὸς ἤπειρον μάλιστα χρεὼν ὁμοίως
αὐτῦ τε μένειν, καὶ περὶ ναυμαχήσοντας Πελοπον- « χρὴ αὐτὸν π
νήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. ἢν δὲ σφέας, εἴπερ
B φρονέοντας, ἄξεις ὅτι τὴν Πελοπόννησον. ἢν δὲ
τε καὶ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται, καὶ νικήσωμεν τῇσι
νηυσὶ, ὥστε ἡμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν προσέσονται οἱ βάρ-
βαροι, ὥστε προσβήσονται ἑκάστερω τὰ Ἀττικῆς
ἀπίασί τε ὐδενὶ κόσμῳ. Μεγαρέοισί τε καὶ
Αἰγινήτῃσι καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τὴν ἔριδα κατύπερ-
θε γενέσθαι. οἰκότα μὲν νυν βουλευομένοισι
C αὐθρώποισι, ὡς τοὐμπαλὺ ἐθέλειν γίνεσθαι· μὴ
οἰκότα δὲ βουλευομένοισι, οὐκ ἐθέλειν τοῦτο
θεὸν προσχωρέειν πρὸς τὰ ἀνθρωπήια γνώ-
μαια. Τοιαῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος, αὖτις
ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν
τε κελεύων τὸν μὴ ἔστι πατρὶς, καὶ Εὐ-
D ρυβιάδῃ οὐκ ἐῶν ἐπιψηφίζειν ἄπολι ἀν-
δρί. πόλιν γὰρ ἐφ' Θεμιστοκλέα προεχό-
μενον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλε-
σθαι. Τοιαῦτα δὲ ἐπιφέρων, ὅτι ἠλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ
Θεμιστοκλέης κείνῳ τε καὶ τοῖσι Κορινθίοισι
πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἐοῦσί τε ἐδήλου λόγῳ, ὡς εἴη ἡ πόλις καὶ γῆ μέζων ἢ-
περ κείνοισι, ἔς τε αἰεὶ δισχίσιαι νῆες σφι ἔωσι
E πεπληρωμέναι. οὐδαμοῖσι γὰρ Ἑλλήνων
αὐτοὺς ἐπιόντας ἀπακρούεσθαι. σημαίνων ἐς
Εὐρυβιάδεα, Τοιαῦτα τοῦ λόγῳ, διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα,
λέγων μᾶλλον ἐπεσταμμένα, Σὺ εἰ με-
νέων αὐτοῦ, καὶ μάλιστα ἔσται αἰνὴρ ἀγαθός· εἰ
δὲ μή, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα. Ὅ τε γὰρ
ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρεσι αἱ νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ
πείθεο. εἰ δὲ τοῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν ὡς
ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, χωρεύ-
σομεν ἐς Σῖριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥτις ἡμε-
τέρη τε ἐστὶ ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια
λέγει, ἐφ' ἡμέων αὐτέων δεῖν κτισθῆναι·
ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιούτων μοιρωθέν-
τες, μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Τοιῦ-
τα δὴ Θεμιστοκλέος λέγοντος, ἀνεδιδάσκε-
το Εὐρυβιάδης. δεδιὼς δέ μοι, ἐξερωδή-
σας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκε-
το, μὴ σφέας ἀπολίπωσι, ἐὼν περὶ τὸν Ἰ-
σθμὸν ἀγαγὼν τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀ-
θηναίων, οὐκέτι ἐγένοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί·

« χρὴ μεμνῆσθαι

ταύτην δὲ αἱρέσεται τὴν γνώμην, αὐτὸ A
μόνον τὰς Ἀθηναίους ναυμαχήσοντας. οὕτω μὲν οἱ περὶ
305 Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεί
τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτῷ προσπυθά-
ζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγίνετο,
καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο
ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δὲ σφι
βουλεύσασθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ ἐπικαλέσασθαι
τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δὲ σφι ἔ-
δοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα. βουλήμασι γὰρ
πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ὁ Σαλα- B
μῖνος Αἰακὸν καὶ Τελαμῶνα ἐπεκα-
λέσαντο· ὅθεν δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰα-
κίδας ἦσαν ἀπὸ σφέων ἐς Αἴγιναν. ἔφη δὲ
Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυ-
γάς τε καὶ ἐν Μήδοισι λόγιμος γενόμενος
ἀνήρ· ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀτ-
τικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρ-
ξεω, ἐοῦσα ἔρημος Ἀθηναίων, τυχεῖν τό-
τε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμο-
νίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν κονιορτὸν C
χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μά-
λιστά κη τετρακισχιλίων· ἀποθωϋμάζειν τε
σφέας τὸν κονιορτόν, ὁτεόν κοτε εἴη ἀνθρώ-
πων, καὶ τοῦτόν τε φωνῆς ἀκούειν, καί
μιν φαίνεσθαι τῇ φωνῇ εἰκότα τὸν μυστικὸν Ἴακ-
χον. εἰπεῖν δὲ ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευ-
σῖνι γινομένων τὸν Δημάρητον· εἴρεσθαί τε
αὐτὸν ὅ,τι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο. αὐτὸς δὲ
» εἶπαι, Δημάρητε, ὦν ἔστι ὅκως οὐ μεγά
» τι σῖνος ἔσται τῇ βασιλέος στρατιῇ. πάσῃ γὰ D
» δηλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι
» θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπ' Ἐλευσῖνος ἰὸν ἐς
» τιμωρίην Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμά-
» χοισι. καὶ εἰ μὲν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πε-
» λοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλέι καὶ
» τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἠπείρῳ ἔσται· εἰ δὲ ὅτι
» ἐς νῆας τραπήσεται ἐν Σαλαμῖνι, τὸν
» ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀ-
» ποβαλέειν. τὴν δὲ ὀρτὴν ταύτην ἄγουσι
» Ἀθηναῖοι αἰεὶ πάντα ἔτεα τῇ μητρὶ καὶ E
» τῇ κόρῃ, καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν
» ἄλλων Ἑλλήνων, μυεῖται· καὶ τὴν φωνὴν
» τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὀρτῇ ἀνακαλέουσι.
» καὶ ὁ Δημάρητος εἶπαι, Σίγα τε καὶ
» μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἴπῃς. εἰ γὰρ

ta ſententiam eam probauit, vt illic permanentes, pugna nauali decernerent. Quod vbi EVrybiadi placuit, ii qui altercationibus velitati fuerãt circa Salaminem, quum illic ſeſe apparárent tanquam prælium nauale facturi, dies illuxit: & ſimul oriente ſole extitit terræ & maris motus: propter quod viſum eſt faciendum vt AEacidis in auxilium inuocarent. [a] Id vbi fecerunt, & omnibus qui illinc è Salamine ſuſtt dijs vota fecerunt, & Aiacem Telamonis filium inuocauerunt: nauémque ad AEacum & ad alios AEacidas inuocandos AEginam miſerunt. Narrabat autem Dicæus Theocydis filius, vir Atheniéſis, atque idem exul, & apud Medos factus illuſtris, per id tempus quò Attica regio Athenienſibus deſolata, à pedeſtri Xerxis exercitu vaſtabatur; ſe fortè fuiſſe vnà cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriaſium, vidiſſéque puluerem triginta fermè millium virorum procedétem ab Eleuſine: & quũ demirarentur quorúmnam hominum eſſet ille puluis, ſtatim ſe audiſſe vocem, quæ vox ipſi videretur Iacchus myſticus: & Demaratum (vt qui eſſet ſacrorum quæ fierent in Eleuſine ignarus) interrogaſſe quídnam eſſet quod ita ſonaret, ſéque dixiſſe, Demarate, [b] non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palàm eſt, quum Attica ſit deſolata, numen ab Eleuſine reſonans, venire auxilio Athenienſibus ac ſociis. & ſiquidem in Peloponneſum incumbat, periculum regi erit, eiúſque copiis quæ ſunt in continente: ſin ad claſſem quæ ad Salaminem eſt conuertatur, periculum adibit rex ne nauticum amittat exercitum. Hæc autem ſolennia Athenienſes quotannis celebrant Cereri atque Proſerpinæ: & his ſacris quicunque vult & Athenienſium & aliorum Græcorum initiatur: & vox quã audis, eſt in hoc feſto bacchantium. Et ad hæc dixiſſe Demaratum, Sile, néve alteri cuiquam hoc verbum dixeris. nam ſi

a Sicut autem deliberatum fuerat, ita hæc fecerunt. quum enim diis omnibus preces fudiſſent, illinc quidem, ex ipſa *nimirum* Salamine, Aiacem Telamonémque inuocauerunt, ad AEacum autem cæteróſque AEacidas inuocandos nauem AEg. miſ.

b Fieri non poteſt quin magna aliqua cl.

ad regem referatur, capite plecteris, vt nec ego te nec aliũ quiſpiam hominum queat eripere. quamobrem tene ſilẽtium. hæc autem expeditio diis curę erit. Hoc Demaratum admoniſſe aiebat. [c] Ex illo autem puluere ac voce factam eſſe nubẽ, eámque in ſublime elatam, Salaminem verſus ad Græcorum exercitum fuiſſe delatam. Ita ſe didiciſſe nauticas Xerxis copias eſſe perituras. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atque alios teſtes citans.

c Poſt illum autem puluerem ac vocem ortam eſſe nubem.

Claſſiariæ autem Xerxis copiæ, vbi conſpecta ſtrage Laconica ex Trachinia in Hiſtiæam traiecerunt, triduum illic moratæ, per EVripum nauigabant, totidémque diebus ad Phalerũ præſtò fuerunt. Nec verò minori (vt mihi videtur) numero vel pedeſtres copiæ vel nauticæ Athenas promotæ ſunt, quàm ad Sepiadem atque Thermopylas. nam in ſupplementum eorum qui aut tempeſtate ad Thermopylas, aut in naualibus ad Artemiſium prælíis interierunt, hos ſubſtituam qui nondum regem ſequuti fuerant, Melienſes, Dorienſes, Locros, Bœotos, qui cum omni copia aduenerunt, exceptis Theſpienſibus & Platæenſibus: necnon Caryſtios, Andrios, Tenios, ac cæteros omnes inſulanos, præter quinque ciuitates, quarum nomina ſuperius commemoraui. nam quo magis penetrabat in Græciam Perſes, eo plures eum nationes ſequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, poſtquam Athenas venère, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno [b] relicti, quò bellum caderet expectabant) ibi Xerxes ipſe ad claſſem deſcendit, animo cœtum claſſiariorum adeundi, & eorũ audiendi ſentẽtias. Eò profectus vbi præſedit, aſſidentibus qũi accitu eius aderant, ſuæ quoque gẽtis tyrannis ac nauiũ præfectis, vt cuiq; rex honorẽ dederat, quorũ primus erat Sidonius rex, tũ Tyrius, deinceps alii gradatim: miſit ad eos Mardonium tentandi gratia, ſciſcitatũ ſingulos, præliũ nauale faceret nécne.

b Quum remanſiſſent,

A τοι ἐς βασιληα αὐανδᾶθη τὰ ἐπέα ταῦτα, ἀ-
πολαλέῃς τέω κεφαλέω· καί σε οὔτε ἐγὼ
δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων
οὐδείς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος. τοῖσι δὲ στρατιῆς τῆς-
δε θοῖσι μελήσῃ. τὸν μὲν δὴ ταῦτα προαγορεύειν.
ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς ἀμαθὴς νέ-
φος, καὶ μεταρσιωθὲν, φέρεσθαι ὅτι Σαλα-
μῖνος, ὅπῃ ὁ στρατόπεδον ὁ τῶν Ἑλλήνων. οὕ-
τω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρ-
ξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δι-
καῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε
B καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπλόμενος.

Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν πα-
ρεόντες, ὡς σφι ἐν Τρηχῖνος ἡσυχάμενοι τὸ
πρῶτον τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τὴν Ἱστιαίην,
ἔνθα ἐόντες ἡμέρας τρεῖς, ἔπλεον διὰ Εὐρίπου,
καὶ σφι ἑτέρῃσι δισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φα-
λήρῳ· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ἐλάσσονες ἐόν-
τες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀθηναίην, κα-
τά τε ἤπειρον ἐς τῆσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, καὶ ἐ-
πί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύ-
C λας. ἀπιθμῷσι γὰρ τοῖσί τε ἐκ τοῦ χειμῶνος
αὐτέων ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπυ-
λῇσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι,
τοῖσδε τοῖς τότε οὐκω ἑπομένοις βασιλεῖ, Μη-
λιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς,
πλὴν στρατιῇ ἑπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε
καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ
Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώ-
τας πάσας· πλὴν τῶν πόλις πολίων τῶν ἐπεμνή-
D σθην πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ πρόσω
ἔσαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσού-
τῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἵπετο· ἐπεὶ ὧν ἀπικέατο ἐς τὰς Ἀθήνας, πολῦτες, πλὴν Παρίων.
Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐνεκαδόκεον τὸν πόλεμον τῇ ἀποβήσεται. οἱ δὲ λοι-
ποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα
κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ὅτι τὰς νῆας, ἐβέλων
σφι συμμίξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλεόντων 306
τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος ἐκαθίζετο,
E πρῶτοι μετάπεμποι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέ-
ρων τύραννοι καὶ στρατάρχοι ἀπὸ τῶν νεῶν. καὶ ἵ-
ζοντο, ὡς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ τιμὴν ἐδε-
δώκεε. πρῶτος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεὺς· μετὰ
δὲ, ὁ Τύριος· ὅπῃ δὲ, ὦν ἄλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς
ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, ἠρώτα, ἀ-
πο πειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο.

ἐπεὶ δὲ τοῦτον ἤρώτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τὠυτὸ ἀπεφέροντο τὴν γνώμην· ἀξιοφέρεντο, κελεύοντες ναυμαχίῃ ποιέεσθαι· Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπέ μοι τοῦτο βασιλῆα Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακίῃ γνομένῃ ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένῃ, δίκαιόν τι ἐόντα γνώμῃσι μετρίῃσι χρᾶσθαι, τά τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καίτοι τάδε λέγω, φείδεο τῶν νεῶν, μηδὲ ναυμαχίῃσι ποιέεο. τοὶ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες ἐόντες κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δεῖ σε ναυμαχίῃσι αἰσχυνδέω θύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶνπερ εἵνεκα ἐρμήθης στρατὸς ἐστάλθαι; ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμοὶ δὲ τοι ἀντέστησαν μὲν οὐδεὶς ὅσοι περ ἐδόκεον· οἱ δὲ τοι αἰτέσαντες, ἀπήλασας οὕτω ὡς ἐκείνοις ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν αἰτιπολεμίων πρήγματα, τοῦτο φράσω· σὺ μὲν μὴ ἐπιχθῇς ναυμαχίῃ ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νέας αὐτοῦ ἔχε πρὸς γῇ κοίλῃσι, ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, σύ περ τοι δίκαιόν τι χωρὶς τῶν νεῶν ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσί τοι αὐτέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφέας ἀπαναστήσεις· καὶ δὴ πάντως φεύξονται. οὔτε γὰρ οἵ τε πάρεσφι αὐτοὶ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὖ τοῖσι ὀπίσω ἐστὶ οἶκος, ἵνα σὺ ὀπίσω τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν στρατόν, ἀπέχεσθαι μέλλοντες τοῦ σοὶ εἶναι αὐτέων ἥκοντα· ὧδε σφι μελήσει τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπιχθῇς ναυμαχήσας, δείδοικα μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς, τὸν πεζὸν πρόσθε κακώσῃ. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεο, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι, χρηστοί. σοὶ δὲ ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· οἳ δὲ συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Παμφύλοι, τῶν ὄφελός ἐστι οὐδέν. ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἦσαν φίλοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πείσοντος πρὸς βασιλῆος, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχίῃ πειρᾶσθαι·

A Posteaquam Mardonius à Sidonio exorsus, singulos circumiens interrogauit, cęteri quidem eandem dixere sententiam, iubentes fieri prælium: Artemisia verò, Hæc, inquit, Mardoni, quæ dico, regi referas: [a] me neque in prælijs ad EVbœam gestis ignauissimã extitisse, neque minima contulisse in te, domine. ideo, quum talis sim, æquum esse, ea quæ in rem tuam maximè esse sentio, demõstrare. Itaque hoc tibi suadeo, vt B nauibus parcas, nec prælium nauale facias cum iis viris qui tanto sunt tuis in mari præstantiores, quãto fœminis viri. Quid enim necesse habes omnino venire in discrimen pugnæ naualis? nónne Athenas habes quarum gratia expeditionẽ sumpsisti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obsistit? Qui tibi obsistebant, ita summoti sunt vt eos decebat. Quò autem ego recasuras hostiũ C res arbitror, id exponam: Si non instabis pugnæ nauali committendæ, sed classem perges hĩc cõtinere ad terram, aut etiam tendere ipse in Peloponnesum, tũc tibi, domine, succedent ea quorum gratia venisti. neque enim diu tibi resistere Græci possunt, sed dilabentur, & abs te ad suas quisque vrbes defugient. quoniã neque commeatus est eis in hac insula, vt ego audio, neque, si tu in Peloponnesum pedestres copias duces, hĩc eos credibile est D perstituros qui illinc huc aduenerunt, neque de pugna pro Athenienſibus faciẽda curaturos. At si pugnã naualem gerere appropérabis, vereor ne copiæ nauticæ malè re gesta pedestribus sint exitio. Præterea hoc etiam rex in animum dimitte: vsu venire vt bonis quidem hominibus mali serui sint, malis autem boni. Ideóque tibi (qui virorum es optimus) serui sunt mali, qui numero sociorũ censentur, AEgyptii, Cyprii, Cilices, Páphylique quibus nulla vtilitas est. Hæc loquẽte Artemisia, quicũque ei bene volebãt, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquã aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere nauale:

a Me, quæ nec in nauali bus ad Eubœam prælijs me ignauissimè gessi, nec minima præstiti, par est, domine, sententiam meam proferendo, quæ maximè è re tua esse censeo, indicare: atque ideo hæc dico; Parce nauibus, nec prælium nauale cum iis viris, &c.

at ii qui malè consultum illi volebãt inuidebántque, vtpote cui inter primos sociorum omniũ honos haberetur, gaudebãt eius quam dixerat sententia, tanquam perituræ. Sed Xerxes, postquam ad eũ sunt relatæ sententiæ, magnopere delectatus est Artemisiæ sententia: & quum iam antea officiosam esse sensisset, tunc multo impẽsius collaudauit. Nihilominus vt [a] pluribus staretur iussit, ratus ad EVbœam suos sponte malè pugnasse, quòd videlicet ipse abfuisset: itaque constituit spectaculo pugnæ naualis interesse. Classiarii, vbi nuntiatum est illinc esse soluendũ, classem Salaminem versus ducunt, & per otium in aciem sunt digesti. Sed quum eos dies defecisset quominus prælium committerẽt, (nox enim interuenit) in posterũ diẽ sese instruebant: quum interim Græcos metus formidoq; cepit, cùm alios, tũ verò Peloponnenses, quòd ipsi desidentes in Salamine, pro Atheniẽsiũ terra essent certaturi: qui si superarentur, in insula deprehensi forẽt obsidendi, sua terra sine præsidio relicta.

Per eandem noctem pedester exercitus barbarorum contendebat in Peloponnesum: quanquam cuncta quæ poterant excogitata erant ne barbari per cõtinentem ingrederentur. Nã vbi Leonidem cum suis apud Thermopylas occubuisse accepere Peloponnenses, celerrimè ex vrbibus cõcursu facto, Isthmum insederunt, duce Cleombroto Anaxãdridæ filio, Leonidæ fratre. Ibi considentes, primùm viam Scironidem obstruxerũt, deinde cõsilio inito Isthmum muro inædificabãt, opúsque perficiebãt, quippe nemine (quum tot millia virorum essent) cessante. nam & lapides & lateres & ligna, & cistas sabulo plenas afferebãt, nullo tẽporis momẽto opus intermittẽtes, neq; diurno neq; nocturno. Hi autem è Græcis fuerũt qui ad Isthmũ auxilio cum omni copia venerũt: Lacedæmonii, & Arcades omnes, & Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & Epidaurii, & Phliasii, & Trœzenii, & Hermionẽses.

a *Id est, Sententiã pluriũ. Qu'on se tint à la plus grande voix.*

Α Οἱ δὲ ἀγαθόμβροτοί τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν τοῦτοισι τετιμημένῃ ὑπὸ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ αἰσχρίσι, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ αἰσθετείχθησαν ἀγγελμα ἐς Ξέρξεα, χάρτα τε ἦσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι τοῦτον σανσυδαίως εἶ), τότε πολλῷ μᾶλλον αἶνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πίθεσθαι ἐκέλευε, πάδε καταδόξας· τοὺς μὲν ΕΥβοίης σφέας ἐθελοκακέειν, ὡς οὐ πρέοντας αὐτὸ· Β τότε δὲ αὐτὸς πρεσβύσετο θέσθαι ναυμαχέοντας. ἐπεὶ δὲ πρὸς Ἕλλον αἰσπλώειν, αἰσθόμενος ἐν νηὶ ὅτι τὴν Σαλαμῖνα. ἐξ πρεχρίσαν ἀγαπαξέντες κατ' ἡσυχίαν. τότε μὲν νυν οὐκ ἐξέχρησε σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιέεσθαι. νὺξ γὰρ ἐγένετο. Οἱ δὲ πρεσβύζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοῖς δὲ Ἕλλησι εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ἧκιστα δὲ τοῖς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀρρώδεον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι, ὑπὲρ C γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἐωυτῶν ἀφύλακτον.

Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν πρεσθοῦσαν νύκτα ἐπορεύετο ὅτι τὴν Πελοπόννησον. κατὰ τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνθραμόντες ἐκ τῶν D πολίων, ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο. καὶ σφι ἐπῆν στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, ἐξ συλλέξαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδὸν, μετὰ τοῦτο ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, ᾠκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος. ἅτε δὲ μυριάδων μυριάδων πολλέων, καὶ πάντων ἀνδρῶν ἐργαζομένων, ἐτελέετο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ ἄμμου πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης. Ε Οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεὶ, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε, καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἦλοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες.

307

οὗτοι

οὗτοι μὲν ἔσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ ὑποφαρ- A
ρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ
ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀ-
λύμπια δὲ καὶ Κάρνεα παρεληλύθεε ἤδη.
οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τού-
τεων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, καὶ
χώρην ἵδρυται· τῶν τε καὶ τοπάλαι οἴκεον, Ἀρ-
κάδες, καὶ Κυνούριοι· ἓν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαϊ-
κόν, οὐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἐξεχώρησε,
οὐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλο-
τρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα, τὴν ἑπτὰ, τέσσε- B
ρα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε καὶ Αἰτω-
λοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. τῶν Δωριέων
μὲν, πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλιες, Αἰ-
τωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρ-
μιόνη τε, καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ
τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ, Παρωρεῆται
πάντες. ⓐ δὲ Κυνούριοι αὐτόχθονες ἐόντες,
δοκέουσι μούνοι εἶ) Ἴωνες. οὐκ δὲ δωριήσ- — καὶ οὐκ δωριήσαντας
ταντας δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τῷ
χρόνου ἐόντες Ὀρνεᾶται, καὶ οἱ περίοικοι
τούτεων ὧν τὴν ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πό-
λιες πάρεξ τῶν κατέλεξα, οὐκ τοῦ μέσου ἐ- C
κατέατο. εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, οὐκ
τοῦ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. ⓐ μὲν δὴ
ἐν Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ συνεχόμενοι, ἅτε
περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμου θέοντες, καὶ
τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι·
ⓐ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὅμως ταῦ-
τα πυθανόμενοι, ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ
σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πε
λοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ πρὸς
ἄνδρα σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιού-
μενος τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος D
δὲ, ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγέ-
νετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων. οἱ
μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀ-
ποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μη-
δὲ περὶ χώρης δορυαλώτου μένοντας μάχε-
σθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ
Μεγαρέες, αὖτις μένοντας ἀμύνασθαι.

Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἑωυτοῦ τῇ
γνώμῃ ἥσσω τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν
ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, E
πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα
πλοίῳ, ὑποτειλάμενος τὰ λέγειν χρεών·

Hi fuerunt qui quidem auxilio venerunt, metuentes periclitáti Græciæ. Cæteris enim Peloponnenſibus id nihil admodum curæ erat, & Olympia iam & Carnia præterierant. Incolũt autem Peloponneſum gentes ſeptem, quarum duæ indigenæ eundem quem habitarunt olim locum nunc habitant, Arcades & Cynurii: vna, Achaica, quæ nunquam illa quidem è Peloponneſo exceſſit, ſed priſtino loco egreſſa, alienum incolit: reliquæ quatuor è ſeptem aduentitiæ ſũt, Dorienſes, AEtoli, Dryopes, Lemnii. Ac Doriẽſium quidẽ multæ ſunt & inſignes ciuitates: AEtolorum autem ſola Elis: Dryopum autem, Hermiona & Aſina, quæ ad Cardamylam Laconicã ſita eſt: Lemniorum autẽ, omnes Paroreatani. Cynurii autẽ, quum ſint indigenæ, ſoli putantur Iones eſſe, ſed effecti ſũt Dores, ſub imperio Argiuorum impoſiti, & progreſſu temporis, quũ eſſent Orneatæ, itémque accolæ. Harũ igitur ſeptem gentium cæteræ præter eas quas recenſui, è medio ceſſerunt: & (ſi ingenuè loqui fas eſt) in medio ſedentes cũ Medis ſentiebant. Apud Iſthmum quidem in tali labore iſti occupati erant, vtpote pro omni iam curſu, quòd nulla ſpes è claſſe affulgeret, currentes. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro ſeipſis quàm pro Peloponneſo ſoliciti, adeo vt alius alĩ adiens, & ſummiſſa voce loquens admiraretur in EVrybiade conſilii inopiam: tandem verò res erupit in medium, concilióque contractum eſt, & multa de hoc ipſo dicebantur, ab his quidem, oportere in Pelopõneſum nauigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro regione captiua pugna nauali decernere: ab Athenienſibus verò & AEginetis & Megarenſibus, ſatius eſſe illic manentes dimicare.

Ibi Themiſtocles, poſtquam ſententia Peloponnenſium euicit, clanculum è cõcilio egreſſus, miſit ad claſſem Medorum nauigium, cum quodã iuſſo dicere quæ oporteret:

cui nomen erat Sicino, contubernali ſuo, atque eodem pædagogo liberorum ſuorum: quem poſt has res geſtas ipſe Theſpienſem fecit, [a] (vbi Theſpienſes in ciuitatem ſunt recepti) atque locupletem. Is tunc nauigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit, Dux Athenienſiũ, quòd partibus regis fauet, præoptátq; res veſtras quàm Græcorum eſſe ſuperiores, miſit me iam clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculſos fugã facere velle, & nunc offerri vobis occaſionẽ exequendi rem omnium præclariſſimam, niſi per negligentiã eos dilabi ſinatis. nam neque inter ſe conſentiunt, neque vobis amplius obſiſtent: ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hac re Sicinus indicata, ab illis abſceſſit. Cui fidem habẽtes barbari, tum in inſulam paruam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum traiiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad veſperam ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri: producunt itẽ qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupãtes omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naues producebant nequã Græcis liceret effugere: ſed circumuenti vicem redderent præliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam traiiciebant Perſas, vt cõmiſſo nauali certamine, quum plurimum & virorum & naufragiorum eò efferretur, (erat enim inſula in traiectu pugnæ ſita) ii Perſæ [b] ſuos ſeruarent, alienos interimerent. Hoc autem ne hoſtis ſentiret, clanculum egere, nulla noctis parte conceſſa ſomno. In has ego res intuẽs, non habeo aduerſari oraculis tanquã non veris, volens euidenter loquentia conari refellere,

Auricomæ poſtquam Diana littora iungent

[a] Quo tempore Theſpiẽſes, ciues recipiebãt. *id eſt, ſua ciuitati donabant.*

[b] Alios ſeruarẽt, alios interim.

τῷ οὐόμα μὲν ἦν Σίκινος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῷ Θεμιστοκλέος παίδων· τὸν δὴ ὕστερον τούτεων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέχοντο οἱ Θεσπιέες πολίτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε, Ἔπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρενέων τὰ βασιλέος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γενέσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν βουλεύονται καὶ καρρωδηκότες. καὶ νῦν πρέχει καλλιστον ὑμέας ἔργων ἀπέμπτων ἐξεργάσασθαι, ἢν μὴ περίδητε διαδράντας αὐτούς. οὔτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὔτε ἀντιστήσονται ὑμῖν. τάχιστα δὲ ἐπὶ τοὺς σφέας ὁρμᾶσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, καὶ τοὺς μή. ὁ μὲν, ταῦτα σφι σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο· τοῖσι δὲ, ὡς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τόδε μὲν, ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείην, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβίβασαν· τόδε δὲ, ὅπως ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι τοὺς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ καὶ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατέχον τε μέχρι Μουνυχίης πᾶσαν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκα ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν τίσιν τῷ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυτταλείαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν νεωνήτων. ἐν γὰρ δὴ πόρρω ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος, ἵνα τοὺς μὲν περιποιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίεον δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πεύσοιατο οἱ ἀντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς, οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες, παρετέοντο. χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω αἰτιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας,

Ἀλλ' ὅτεον Ἀρτέμιδος χρυσάορος ἱερὸν ἀκτὴν

χρυσοκόμης

Νηυσὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίῳ Κυνοσουρᾳ,
Ἐλπίδι μαντομάνῃ λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
Δῖα δίκη σβέσαι κρατερὸν χόρον, ὕβριος ὄλον,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα πυθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ' Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ' ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρώπᾳ Κρονίδης ἐπάξει, καὶ πότνια Νίκη.

Εἰς τοιαῦτα μὲν οὕτω σαφῶς λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι, οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ' ἄλλων ἐνδέκομαι. τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ἠπίστατο δὲ οὔπω ὅτι σφέας περιεκυκλοῦντο τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ' ὡς σφι τῆς ἡμέρης ὥρων αἰσχύνη τεταγμένους, ἐδόκεον χῦ χώρῳ εἶναι. σὺν δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι, ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ὀστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. ὃν ἐγὼ νενόμικα, πάντα νοῦν ἔχοντα καὶ δικαιότατον. οὗτος ὦν μιν γνοὺς ὅτι ὁ σύνεδρος, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν ἑωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ παμάλιστα. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ συμμίξαι. παρεγένετο δὲ ὅτι ἀπεύδοιεν ἀπὸ Πελοποννήσου ἀναγκάζειν τὰς νῆας πρὸς τὸν ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε, Ἡμέας στασιάζειν χρεών ἐστι ἐν τῷ ἄλλῳ χειμῶνι, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, εἰ τὸ ὀκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τῇ πατρίδι ἐργάσεται. λέγω δὲ ὅτι ἴσον ἐστὶ παλαιά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦδε τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γεγονὼς, ὅτι νεῶν, οὐκ ἐῶν θέλουσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ· ἀλλ' ἐσελθὼν σφι τοῦτο σήμηνον. ὁ δὲ ἀμείβεται τοῖσδε, Καίπερ τε χρηστὰ διακελεύεαι, καὶ οὐ ἠγνοήκεις. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι,

A *Nauales pontes cum littoribus Cynoſuræ,*
Spe ſtolida ſortes quòd Athenas marte ſubegit,
Compe cet iuuenẽ meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furiis, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs æri, mars ſanguine pontum
Inficiet: Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & Victoria pollens.

Quum ita euidenter in his à Bacide dicatur, profectò neque ipſe de fide oraculis derogãda auſim dicere, neque ab aliis dici ſuſtineam. Porro inter duces qui in Salamine erant ingens conflatus eſt tumultus, nondum ſcientes à barbarorum nauibus ſe circumueniri: vbi autem orto ſole inſpexerunt hoſtem inſtructum, cenſuerunt ibidem ſibi manendum. C Quibus cõgregatis, applicuit ex AEgina Ariſtides Lyſimachi filius, Athenienſis quidem, ſed in exilium à populo iectus, quem ego (vt eius mores accepi) virũ optimum Athenis atque iuſtiſſimum cenſui. Hic vir concilio aſſiſtens, Themiſtoclem euocauit, non amicum ſibi, ſed in primis inimicum: verùm præmagnitudine præſẽtium malorum oblitus ſimultatũ, euocauit hominem colloquendi gratia. præſenſerat enim Peloponnẽſes maturare ad Iſthmum claſſem reducere. Qui, quũ prodiſſet Themiſtocles, ad eum inquit, Nos & alio tempore & hoc ipſo contẽdere debemus inter nos hac de re, vter noſtrum de patria præclarius mereatur. te verò certiorem facio, peræquè eſſe Peloponenſibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc nauibus. Ego enim tibi quod ipſemet vidi, refero: núc, ne ſi velint quidem, Corinthios atque ipſum EVrybiadem enauigare poſſe, quoniam circumdati ab hoſtib' vndique ſumus: quare ingreſſus ad eos, hoc indicato. Cui reſpõdẽs Themiſtocles, Vtilia ſanè, inquit, iubes, bonũ afferẽs nũtium. Nã quod ego precabar vt fieret,

a Scito enim quæ à Medis fiunt, à me profecta esse.

id ipse tu conspicatus fieri, venisti nuntiatum. [a] vt enim scias, quæ fiunt à Medis, propter me fiunt: quoniam opus factofuit vt Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inuiti. Tu verò, quandoquidem vtilia nuntiatum venisti, per teipsum nuntiato. Quoniam si ego retulero, videbor ré commentitiam dicere, nec ipsis persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, vti res habet ipse referas. Quod vbi feceris, si tibi fidé habebunt, optimè habet: sinminus, perinde nobis erit. neque enim si vndique circumdati sumus, vt tu ais, amplius isti defugient. Aristides concilium introgressus, eadem retulit, dicens se ex AEgina veniſſe, & ægrè elapsum, latendo stationem hostiū. Omnem enim classem Græcorum, à Xerxis classe circumuentam: ideóque hortari se vt ad defensionem sui illi sese præpararent. Hæc loquutus Aristides, retrò abiit. Rursus autem inter duces altercatio orta, plerisque eorum fidem nuntio non habentibus. Quibus non credentibus aduenit triremis transfuga virorum Tenior um, cui præerat Panætius Sosimenis filio, quæ omnē veritatem attulit. Cuius facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus est, inter eos qui barbarum debellarūt, scripti fuere. Ex hac autem naui quæ ad Salaminem & altera quæ ad Artemisiū transfugit, expleta est Græcorum classis trecentarum & octoginta nauium. duæ nanque prius ad explendum numerum defuerant naues. Græci, vbi eis verba Teniorum fecerunt fidē, sese apparauerunt tanquam dimicaturi. Et sub diluculum, quū propugnatorum cœtum fecissent, Themistocles ex omnibus quæ expedirent præcipiebat: cuius orationis summa erat, meliorum cum peioribus comparatio, quæcunque in hominis natura atque industria existūt, exhortatus vt meliora eligerēt. Vbi perorauit, iussit illos ingredi naues. quib° ingressis, rediit ab AEgina triremis quæ profecta ad AEacidas erat, móxq; omnes naues Græci soluerūt.

A αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος, ἥκεις. ἵνα γὰρ ἐξ « ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γάρ « ὅτε οὐκ ἐχόντες ἤθελον ἐς μάχην κατίσα- « σθαι Ἕλληνες, ἀέκοντας σφέας ἀναγκάσασθαι. « σὺ δέ, ἐπείπερ ἥκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐ- « τὸς σφι ἀγγέλλων. ἢν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, « δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ « ποιεύντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλά σφι « σήμηνον αὐτὸς προελθών ὡς ἔχει. ἐπεὰν δὲ « 309
σημήνῃς, ἢν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ « B κάλλιστα· ἢν δὲ ἀπιστῶσι μὴ πρὸς γνώμας, ὁ- « μοίως ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἔτι διαφεύξονται, εἰ- « περ περιεχόμεθα πάντα χόρτον, ὡς σὺ λέγεις. « Ταῦτα ἔλεγε προελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φά- « μενος ἐξ Αἰγίνης τε ἥκειν, καὶ μόγις ἐκ- « πλώσας λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας. περιέχε- « σθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον ὁ Ἑλληνικὸν « ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω. παραινέεσθαί « τε σφι ἐβούλετο, ὡς ἀλεξησομένους. καὶ ὁ « μὲν, ταῦτα εἰπὰς, μετεστήκεε· τοῖσι δὲ αὖτις
C ἐγίνετο λόγων ἀμφισβησίη. οἱ μὲν γὰρ πλοῦνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. ἀπιστεόντων δὲ τουτέων, ἦλθε τριήρης ἀνδρῶν Τηίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ὃς δὴ ἔφερε πᾶν τὸ ἀληθήιον πᾶσιν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τηῖοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα, ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῇ νηῒ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ πρότερον ὑπ'
D Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ἐξεπληροῦτο ὁ ναυτικὸς τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὸν ἀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας. δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν Τηίων ῥήματα, προεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἠὼς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ὁπλιτέων ποιησάμενοι· προεκήρυσσε δὲ ἔχοντα μὲν ἐκ πρώτων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ὑπὸ πᾶσι χρέων τοῖσι ἤδεσι αὐτίκα θέμενα. ὅσα δὲ
E ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ κατασκέσι ἐγίνετο, πρηγέας δὴ τουτέων τὰ κρέσσω αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τοῦ ῥήσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἦκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνταῦθα αἴπερ τὰς νῆας ἀπέσας ἔπλωον Ἕλληνες.

ἀναχωρήσοισι δὲ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο ⓐ A In quos mouentes cõtinuò barbari ſunt inuecti. Ibi cæteri quidem Græci * quum inhiberent remos, ceſsimque irent, Aminias Palleneus vir Athenienſis, euectus naui in hoſtilem incurrit: cui implicitus quũ hæreret, nec abſtrahi poſſet, ita cæteri veniẽtes auxilio conſerti ſunt. Hunc in modum aiunt Athenienſes extitiſſe initium pugnæ: AEginetæ verò, nauem quæ ad AEacidas abierat feciſſe initium. Quanquã etiam hoc refertur, ſimulacrum mulieris fuiſſe eis oblatum: & quum apparuiſſet, ita illos exhortatum vt omnis Græcorum exercitus exaudierit: ſed prius his verbis conuitiatum, [b] O dæmonii, quouſque remos inhibebitis? Cæterùm aduerſus Athenienſes inſtructi erant Phœnices. nam hi cornu tenebant quod ad Eleuſinem occidentémque vergebat. Aduerſus Lacedæmonios inſtructi erant Iones. hi autẽ cornu tenebant quod ad auroram ſpectabat & Pireum: quorum pauci admonitu Themiſtoclis de induſtria ignauiter agebant, plerique minimé. Enimuerò complurium trierarchorum nomina commemorare poſſem, qui Græcas naues expugnauere: ſed neminẽ nominabo præter Theomeſtorem Androdamantis filiũ, & Phylacon Hiſtiæi filium, ambos Samios. quorum duntaxat ideo mẽtionẽ facio, quòd Theomeſtor ob hanc nauatam operã à Perſis tyrannus Sami ſit creatus: Phylacus inter bene de rege meritos adſcriptus ſit, & multo tractu ſoli donatus. Bene meriti autem de rege, Perſica lingua Oroſangæ vocantur. De his quidẽ ita res habet. Multitudo autem regiarum nauium ad Salaminẽ expugnabatur, partim ab Athenienſibus corrupta, partim ab AEginetis, vtpote Græcis ſeruato ordine ac loco certantibus, barbaris & incompoſitè & inconſultè agentibus: vt non ab re fuerit talẽ eis rem contingere qualis contigit. quãquam eo die fuerunt atque extiterunt longè ſeipſis præſtãtiores, & quàm ad EVbœã extiterãt, pro ſe quiſque adnitentes, ac Xerxem reformidãtes, quòd ab eo ſe ſinguli conſpici arbitrabãtur.

* Quum in pugnam inhiberent vt appulſuri. *Bud.*

b O miſeri,

βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ὅτι τοῦ πρύμνῃσι ἀνεκρούοντο, καὶ ὤκελλον ἐς νῆας· Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξεναυδεὶς, νηὶ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἀρχήν· Αἰγινῆται δὲ, τὴν καὶ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἀρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμά σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανεῖσαν δὲ παρακελεύσασθαι, ὥστε καὶ ἄπαν ἀκοῦσαι τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· ὀνειδίσασαν πρότερον τάδε, Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούεσθε; καὶ μὲν δὴ Ἀθηναίοισι ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον ὁ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρεος. καὶ οἱ Λακεδαιμονίοισι, Ἴωνες· οὗτοι δὲ εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐβουλοκάκεον μούνοισι αὐτέων, καὶ ὀλίγοι, οἱ δὲ πλοῦνες, οὐ. ἔχω μὲν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηκοίρχων καταλέξαι, τῶν νέας Ἑλλησίδας ἑλόντων. χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου Σάμου ἐτυραννεύσε, καὶ ξεσθέντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ, βουργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρῃ ⓐ ἐδωρήθη πολλῇ. ⓐ οἱ δὲ βουργέται τοῦ βασιλέος, ὀρθοστάδην καλέονται Περσισί. τοσοῦτο μὲν νυν τούτους τοῦτον εἶχε. τὸ δὲ πλῆθος τῶν νεῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκακοῦτο, αἱ μὲν, ὑπ' Ἀθηναίων δεφθορόμεναι, αἱ δὲ, ὑπὸ Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων καὶ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ ταξαμένων ἔτι, οὐδὲ σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδέν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷόν περ ἀπέβη. καί τοι ἔσθ' ὅτε καὶ ἐβοήθουν ταύτῃ τῇ ἡμέρῃ μαχρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ τοῖς ΕΥβοίῃ, πᾶς τις τοῦ θυμοῦ μιμνόμενος καὶ δείματα Ξέρξῃ· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θηήσεσθαι βασιλέα.

aaa. iii.

Et de aliis quidem vel barbarorum vel Græcorum ſingulatim, quomodo dimicauerint, nō poſſum pro comperto referre. Circa Artemiſiam verò hoc rei geſtum, ex quo impenſius illa regi commendata eſt: Poſteaquam regiæ res in multum tumultuationis deuenerant, hoc interim tempore Artemiſia, quum nauē ſuam Attica inſequeretur, nullū habēs effugium, quia ante ipſam naues amicorum, ſua verò proxima hoſti erat, hoc ſibi putauit faciendum, quod & feciſſe profuit. nam vt fugiebat Atticam nauem, in nauem ſociam, quæ erat virorum Calyndēſium, impegit, quáque rex Calyndēſium Damaſithymus vehebatur. Cum quo etſi huic iam inde quum eſſent in Helleſponto, contentio interceſſerat, tamē incertum an conſultò id fecerit, an fortuitò nauis Calyndenſium oblata fuerit. Eam Artemiſia vbi incurrit pariter ac demerſit, proſpero caſu vſa & duplex hinc ſibi bonum eſt adepta. nam trierarchus Atticæ nauis eā conſpicatus incurriſſe barbarorum virorum nauem, exiſtimans hanc Artemiſiæ nauem aut Græcā eſſe, aut è barbaris profugiſſe, & à Græcis pugnare, ab hac ad alias ſe conuertit. Ita ex hoc facto contigit Artemiſiæ tum vt exitium euitaret, tum vt è malo opere præcipuè ſe probatam apud Xerxem redderet. ſiquidem fertur, quum rex ſpectans animaduertiſſet hāc nauem alteri incurriſſe, quendam eorum qui aderant dixiſſe, Cernis Artemiſiam domine, vt bene præliatur, vtque nauem hoſtilem depreſſit? Et regem interrogaſſe nunquid verè id opus Artemiſiæ eſſet: & illos, vtpote qui planè noſſent inſigne nauis Artemiſianæ, ita rem habere adfirmaſſe, ratos eam nauē quæ corrupta eſſet, hoſtilē fuiſſe. ná præter cætera quæ mulieri (vt dictū eſt) proſperè ceſſerunt, hoc quoque acceſſit, quòd è naui Calyndenſi nemo ſeruatus eſt qui exiſteret accuſator. Vnde Xerxē ferunt ad ea quæ narrabātur dixiſſe, Viri quidē extiterunt mihi fœminæ, fœminæ autē, viri.

A χτ' μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετιξετέρους εἶπαι ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· χτ' δὲ Ἀρτεμισίῃ πάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν βὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλῆι. ἐπεὶ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ χειρῶνι ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀτθιχῆς. ἐοῦσα δὲ ἡ οὐκ ἔχουσα δκαφυγέειν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἔσαν ἄλλαι νῆες φίλιαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι, ὃ καὶ συνέβη ποιῆσαι. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀτθιχῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηὶ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτὸ ὄπι πλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐκεκότεε ἔτι ἐὸν Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔχω γε εἰπαι, οὔτε εἰ ὀκνήσασα αὐτὸ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων χτ' τύχη πρόσπεσοῦσα νηῒ. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, B εὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἐωϋτῇ ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὅ,τε γὰρ τῆς Ἀτθιχῆς νηὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶ), ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ ἀΐξαι ἀμείψας, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. τοῦτο μέν, τοιοῦτο αὐτῇ συνῆλθε γενέσθαι δκαφυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ C συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένῃ, ἀπὸ τούτων αὐτῇ μάλιστα βὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γάρ, βασιλέα ἡνϑύμενον, μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἶπαι τῶν παρεόντων, Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην ὡς εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθέως ὁ Ἀρτεμισίης ἔργον. καὶ ἐκεῖνον φάναι, σαφὲς δὲ ὑπίσημον τῆς νηὸς ἐπίστασθαι. τὴν δὲ δι' ἀφθαρείσας ἡπιστέατο εἶ) πολεμίην. τά τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνῆλθε ἐς εὐτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φερόμενα, Οἱ μὲν ἄνδρες, γεγένηται μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες.

310

ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἰπεῖν. ὁ δὲ ὃ πόνῳ τούτῳ, ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Γερσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπισταμένοισι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέφν οὐκ ἐπισταμένοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. ὃ γὰρ ὄπισθε τεταγμένοι, ἐς ὃ ἔμπροσθε τῆσι νηυσὶ παρείναι πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῆσι σφετέρῃσι νηυσὶ φθειρούσῃσι προεπίπτον. ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αἱ νῆες διεφθάρησαν, ἐλθόντες πρὸς βασιλέα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. συνέφερε δὴ οὕτω, ὥστε Ἰώνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς ἀμφιβαλόντας, λαβεῖν τοιόνδε μισθόν. ἔτι τουτέων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηῒ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκίη νηῦς. ἥτε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ὑπεφερομένη Αἰγινέη νηῒ κατέδυσε τὴν Σαμοθρηίκων τὴν νῆα· ἅτε δὴ ἐόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρήϊκες, τοὺς ὑπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήρραξαν, καὶ ἀπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα θωμάσαντα, τὸν Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ εἶδε σφέας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα ὑπαλγήσας τε καὶ πᾶν αἰτιώμενος· καὶ σφέων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ ἀνοήτοισι κακοῖσι θωμάσαντες, τοὺς ἀμείνονας δηλήσωνται. ὅκως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωυτοῦ ἔργόν τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τὸ ὄρεϊ τὸ αὐτίον Σαλαμῖνος ὃ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα. καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πᾶν τὸν τεκνεκρὸν καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσεκάλεε φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης πρηγέων τούτου τοῦ Φοινικηίου πάθεος. ὃ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο. τῶν δὲ

A Hæc aiunt dixisse Xerxem. In eo prælio cùm alii multi & illustres viri tam Persarum Medorúmque quàm aliorũ sociorum occubuere, tum verò dux Ariabignes Darii filius Xerxísque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnari natãdi, vbi suæ naues corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cuius rei quia imperiti erãt barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem eorũ primæ naues in fugam versæ sunt, tum verò plurimæ corrumpebantur. nam quæ in posterioribus locatæ erant, dum earũ propugnatores conarentur præterire, vt & ipsi aliquam operã [a] regi nauarent, vndique in suorum naues incidebãt. Quo in tumultu etiam hoc actum est, vt quidã Phœnices quorum naues corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulauerint Iones tanquam proditores, quòd propter eos naues amissæ essent. vnde id contigit, non vt Ionum duces interficerentur, sed vt ii Phœnices qui illos insimulabant, [b] eam acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquẽtibus, Samothracia nauis Atticæ impacta, eam demersit: & in hanc AEginetica impulsa ipsam depressit. Verùm Samothraces, vt qui iaculatores essent, epibatas nauis quæ suam depresserat, iaculorum ictibus excusserunt, eorúmque cõscensa naui potiti sunt. quod factum Iones liberauit. Nam Xerxes vbi id egregium facinus Ionum aspexit, cóuersus ad Phœnices, vt erat supramodum mœstus, & omnes arguens, iussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quẽpiam aliquod opus edenté cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est eregione Salaminis, nomine AEgaleo, & scribæ trierarchum illũ à familia & vrbe scripto annotabant. Quinetiam cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes vir Persa, quanquam amicus regis. Et isti quidem in Phœnices se conuertebant:

a In regis conspectu nauarent.

b Talem mercedem acciperẽt. id est, quas pœnas volebant dare Iones, ipsi eas darẽt.

barbaris autē in fugam verſis, & ad Phalerum elabentibus, AEginetæ in freto ſubſiſtentes, operā memoratu dignam ediderunt. nam Athenienſes quidem in tumultuatione naues ſibi obſiſtētes fugientéſque expugnabant, AEginetæ verò eas quæ elabebātur: & quoties aliqua effugiebat Athenienſes, eo ipſo curſu in AEginetas incidebat. Quū interim conflixerūt naues duæ, vna Themiſtoclis inſequēs aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri AEginetæ, dum nauem Sidoniam inuadit, illam videlicet quæ ſpeculatoriam in Sciatho AEgineticam ceperat, qua vehebatur Pytheas [a] Iſcheni filius: quem Perſæ ſeminecem plagis, tamen admiratione virtutis ſeruatum in naui habebant. Sidonia quæ hūc circumferebat nauis, vnà cum Perſis eſt intercepta, vt Pytheas ita ſoſpes rediret in AEginam. Polycritus vbi inſpexit Atticam nauem, agnito ſigno nauis imperatoriæ, inclamans Themiſtoclem, iocatus eſt, exprobrās AEginetis quòd cū Medis ſentirent. Hoc Polycritus ſua naui incurrens, in Themiſtoclem iaculatus eſt. Barbari autē quorum naues ſupererant, fuga ſe proripuerunt in Phalerū pedeſtres ad copias. In hac pugna nauali è Græcis optimè audierunt AEginetæ, ſecundo loco Athenienſes: è viris, Polycritus AEgineta: Athenienſéſque, EVmenes Anagyraſius, & Aminias Palleneus, qui & Artemiſiam eſt inſequutus, non prius deſiturus quàm aut illam cepiſſet, aut ipſe captus eſſet, ſi Artemiſiam ea naui vehi animaduertiſſet. quippe trierarchis Athenienſium præceptum erat vt eā caperent, propoſitúmque præmium decē millium drachmarū ei qui viuam cepiſſet. Indignè enim ferebant mulierem aduerſus Athenas militare. At illa (vt antea dictum eſt) aufugit. Fuerūt & alii quorum naues incolumes in Phalerum euaſerunt. Adimātum autem Corinthiorum ducē Athenienſes ferunt ſtatim inter initia concurſus nauium expauefactum atque perterritū ſublatis velis fugæ ſe dediſſe: Corinthióſque, inſpecta

a *Suprà, pag. 505 Iſchenoi fil. Sed ibidem malè Pythias.*

Α βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται ὑποσάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδείξαντο λόγου ἄξια. ἡμῶν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐχειρώσαντο τάς τε αὐτισαμένας καὶ τὰς φυγούσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅκως δέ τινες τῶν Ἀθηναίοις ἀφεφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. ἐνταῦτα συνεκύρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, ἔν τε ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κρεσσοῦ, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἦν γὰρ εἶλε τῶν περιφυλάσσουσαν διὰ Σκιάθου τὸν Αἰγναίων, ἔνθ' ἦς ἔπλεε Πύθεης ὁ Ἰσχένεω· οἱ Πέρσαι κατακοπέντα, σῴζεσθαι εἶχον ἐν τῇ νηῒ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ περιαγοῦσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἦλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέῃ οὕτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν· ὡς δὲ ἐσεῖδε τὸν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολυκρίτος, ἔγνω· τὸ σημήϊον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας

Β Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τὸν Αἰγινητέων τὸν μηδισμόν ὀνειδίζων. ταῦτα μὲν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολυκρίτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιεῤῥώοντο, φεύγοντες, ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἠκούσθη Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· δεύτεροι δὲ, Ἀθηναῖοι. ἀνδρῶν δὲ, Πολυκρίτος τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος, ἔν τε Ἀμεινίης Παλληνεὺς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἀπεδίωξε. εἰ

Γ μὲν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλοίῳ ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἶλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι προδεδόκητο· τοῖς δὲ, ἔν τε ἄεθλον ἔκειτο μύριαι δραχμαί, ὃς ἂν μιν ζωὸν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τοι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἥκειν ἐπὶ τοὺς Ἀθήνας στρατηλατέουσαν. αὐτὴ μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἔσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νῆες περιεγένοντο ἐν τῷ

Δ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγῆναί τε καὶ ἐπὶ πρῶρα δεῖσθαι, τά τε ἱστία ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους

περιεῤῥώοντο.

ἐπεδίωξε.

τὴν τριτηρίδα φθάσουσαν, ὡσαύτως οἰ- A
χεσθαι· ὡς δὲ ἄρα φθάνοντας γίνεσθαι τῆς
Σαλαμινίας κατ' ἱερὸν Ἀθηναίης Σκιεά-
δος, ἐπιπλῶσι σφι κέλητα θείη πομπή·
τὸν οὔτε πέμψαντα φανερὸν ἔοντα, οὔτέ τι
τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδότα τοιοῦσφέρεσθαι
τοῖσι Κορινθίοισι. τῆδε δὲ συμβάλλονται εἶ-
ναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν
νεῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν τάδε, Ἀ-
δείμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς ναῦς, ἐς
φυγὴν ὥρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἕλλη-
νας. ⓐ δὲ ἢν δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἠρῶντο ὅτι- B
κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀ-
πιστέειν γάρ τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέ-
γειν· ὡς αὐτοὶ οἷοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὅμηροι ἀ-
ποθνήσκειν, ἢν μὴ νικῶντες φαίνωνται οἱ Ἕλ-
λανες. ὕστερον δὴ ἀποστρέψαντας τὴν ναῦν, αὐ-
τόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπεξεργασμένοισι ἐλ-
θεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τοῦτοις μὲν τοιαύτη
φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐ-
τοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ὑπερφέ-
ρουσι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζοισι
γενέσθαι. μαρτυρεῖ δὲ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλ- C
λάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀ-
θηναῖος, τὸν καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τουτέων
ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ὑπὸ τοῦ
θορύβου τούτου τοῦ περὶ Σαλαμῖνα γενομέ-
νου τάδε ἐποίεε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὁ-
πλιτέων, οἳ πολλοὶ παρετάχατο παρὰ
τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρης, γυμνοὺς
ἐόντας Ἀθηναίους, ἐς τὴν Ψυτταλίαν νῆσον
ἀπέβησε ἄγων. οἳ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νη- 312
σίδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. ὡς δὲ ἡ
ναυμαχίη διελέλυτο, καταρρυέντες ἐς τὴν D
Σαλαμῖνα ⓑ Ἕλληνες τῶν νεωγίων ὅσα
σφέων ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἕτοιμοι ἦσαν ἐς
ἄλλην ναυμαχίην· ἐλπίζοντες τῆσι περι-
ούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ
νεωγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ὁ ἄνεμος ζέ-
φυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ὅτι τὴν κοίλην τὴν
καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι
τὸν χρησμόν, τόν τε ἄλλον πρόπαν τὸν περὶ τῆς
ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βακίδι καὶ
Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ τὰ ναυήγια τὰ ταύ- E
τῃ ἐξενειχθέντα ὀλίγοισι ἔτεσι πρότερον τουτέων ἐν χρησμῷ, Λεοκράτῃ
Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πρόπαν τοῖς Ἕλλησι,

fuga nauis imperatoriæ, itidem abiisse: Et quum fugiendo venissent ad templum Mineruæ Sciradis, quæ est in Salamine, occurrisse eis celocem diuina cum pompa: quem quisnam misisset quum non constaret, sciréntque neminē suæ classis ad ipsos misisse, eos ob id coniectasse rem diuinam esse: & eos qui in celoce erant, vbi propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimāte, tu quidem cōuersis in fugam nauibus abscedete vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hostium euadēt. Et quum his verbis fidem non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse, ipsos posse pro obsidibus a ductos mortem obire nisi cōstaret Græcos esse victores. Ita conuersa naui Adimantum cum cæteris ad classem suorum, re iam ab aliis nauata, venisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit, quod ipsi Corinthii negant, séque inter primos pugnatores extitisse affirmant. pro quibus testimonium dicit reliqua Græcia. Aristides autem Lysimachi filius, vir Athenienſis, cuius paulo antè vt viri optimi mentionē feci, per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum qui ad littus Salaminis locati erāt sumptis, genere Athenienſibus, & in Psyttaleam insulam traductis, omnes Persas qui in ea insula erāt interemit. Defuncti nauali pugna Græci, reductis in Salaminē nauibus, potiti sunt naufragiis quæ illic supererant: parati ad aliam dimicationem, quòd sperarent, regem iis quæ sibi reliquæ erant nauibus vsurū. Porro naufragiorum pleraque ventus zephyrus asportauit in oram Atticæ, nomine Coliadem: vt impletum sit omne oracului, cùm de cæteris quæ ad pugnam naualem pertinent faciens mentionem, tum verò de naufragiis illuc euectis, à Bacide & Musæo multis annis antea prædictum, ac redditum Lysistrato Athenienſi, viro sortilego, quod omnes Græcos latuerat,

a Se tales esse qui vellent obsides ● duci ac morte plecti nisi victores comperirētur Græci. *Vel, Se eo animo esse. Q.d. Se paratos esse ad, &c.*

Horrebunt remis mulieres Coliadenſes.

Hoc autem futurum erat adueꝛto rege.

COGNITA ſua clade Xerxes, veritus nequis Ionũ à Græcis ſubornatus, aut ſua ſponte ad ſoluendos pontes in Helleſpontũ nauigaret, vnde ipſe in Europa deprehẽſus ſalute periclitaretur, de fugiendo conſultabat. nolẽs tamen neque à Græcis neque à ſuis detegi, aggerem in Salamine tentabat educere: nauéſque Phœnicum onerarias, vt pro rate ac muro eſſent, innectebat: & ſe tanquam aliam pugnam naualem facturus, ad bellũ inſtruebat. Quæ agentem videntes cæteri, pro certo habebant eũ manendi animo atque bellandi illa apparare: ſed nihil eorum Mardonium latebat, vt probè gnarũ ingenii illius. Xerxes & hæc fecit, & ſimul in Perſidem miſit qui præſentem cladem nuntiarent. His nuntiis nihil pernicius trãſcurrit in rebus humanis. quod negotium hunc in modum eſt à Perſis excogitatum: Quot ex diebus tota via conſtat, totidem equos ac viros ferunt eſſe diſtinctos ad ſingulorum dierum iter faciendum, quos neque vis niuium, neque imber, neque æſtus, neque nox diſtinet quin propoſitum ſibi curſum celerrimè cõficiant. Quorum curſorum primus mandata tradit ſecundo, ſecundus item tertio: & ita deinceps illa mandata in alium atque alium pertranſeũt, quemadmodum apud Græcos fax quã Vulcano per vices ferre curſores perſeuerant. Hanc equorum curſitationem Perſæ angarẽion appellant. Primus igitur nũtius Suſa perlatus, Xerxem Athenis potitum eſſe, tanta Perſas qui reliqui erant voluptate affecit, vt omnes vias myrto conſternerent, & per eas odores incenderent, & ipſi in ſacrificiis ac gaudiis verſarẽtur: ſecundus autem ita eos conſternauit vt vniuerſi veſtes dilaniarent, vociferationéque & eiulatu irrequieto vterentur, culpam in Mardonium refundentes, nõ tam de claſſe quàm de ipſo Xerxe.

A Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φερέοισι.

Τοῦτο δὲ ἔμελλε ἐπελάσαντος βασιλῆος ἔσεσθαι.

ΞΕΡΞΗΣ γὰρ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή τις τῶν Ἰώνων ὑπαθήσας τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτὸς νοήσας πλώσῃ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντες τοὺς γεφύρεας, καὶ ἀποληφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσας, δρησμὸν ἐβούλευσε. θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι B ἐωυτοῦ, ἐς τὸν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο ἀπαείρων. γαυλούς τε Φοινικηίους συνέδεε, ἵνα αὐτί τε σχεδίης ἔωσι καὶ τείχεος· ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δέ μιν πρῶτοι οἱ ἄλλοι ταῦτα ποιήσαντα, οὐ πιστέατο ὡς οὐκ πρῶτος νόου προεκύρησε μηδίων πολεμήσειν. Μαρδόνιον δὲ οὐδὲν τούτεων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἐμπείρως ἔχοντα τῆς ἐκείνου ἀπαγνοίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὸν προεσσόμενον συμφορήν. τούτεων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐστὶ οὐδὲν ὠκύτερον πρῆγμα γενέσθαι ἀνήρ· ὧδε τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γὰρ C ὡς ὅσων αἱ ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεξῆσι κατ' ἡμερησίην ὁδὸν ἕκαστον τεταγμένοι· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὸν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ D δεύτερος, τῷ τρίτῳ· ὁ δὲ ὧδε δεύτερον ἤδη καὶ ἄλλον διεξέρχεται παραδιδούς, καὶ τάχιστα Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὸν τρόπον Ἥφαιστος ὀπίτελέοισι. τοῦτο δὲ δρόμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήιον. ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔσχε Ἀθήνας Ξέρξης, ἑτέρῳ οὕτω δή τι Περσέων τοὺς ὑποληφθέντας, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνῃσι πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυ- μυρσίνην μιήματα· καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἐν θυσίῃσί τε καὶ E εὐπαθίῃσι· ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ ὠδύροντο τῶν νεῶν ἀλγήσαντες ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐπάθον, ὡς ὠδύ. αὐτῷ Ξέρξῃ αἰτίῃσι

δειμαίνοντες. καὶ τοῖσι Πέρσῃσι μὲν ἐν τοῦτο τὸ πρῆγμα μεταξὺ χρόνον γινόμενον, μέλει οὐ Ξέρξῃ αὐτίς σφεας ἀπικνέμενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξεα συμφορῇ μεγάλῃ ἐκ τῆς ναυμαχίης περιβάλλοντα, ἐλπομένων δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῆς Ἀθηναίων, φρονήσας πρὸς ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλέα πρατεύεσθαι τῆδε τῇ Ἑλλάδι, καὶ χρεὸν εἶη αἰσχρὸν ποιήσαντα, ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, ἐκ μεγάλων ἀγαθῶν ἐπαρθέντα, πλέω μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισάμενος ὦν τάδε, τοιάδε ἔφερε τὸν λόγον τόνδε, Δέσποτα, μήτε λυπέο, μήτε συμφορῇ μεδεμίῃ μεγάλῃ ποιέο, τῶνδε τοῦ γενόνος εἵνεκα πρήγματος. ἐν γὰρ ξύλοισι ἀγὼν ὁ τὸ πρῶτα φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδράσι τε καὶ ἵπποισι. οἳ δὲ οὔτε τις τουτέων τῶν τὸ πρῶτα σφι ἤδη δοκεόντων κατεργάσασθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται αὐτίκα ἀνδρῶν, οὔτ' ἐκ τῆς ἠπείρου τῆσδε. οἵ τε ἡμῖν ἐναντιώσηται, ἔδοσαν δίκας· εἰ μέν κου δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ὑπερθέσθαι, πρέπει ποιέειν ταῦτα. μὴ δὲ δειδήμει. ἐν γάρ ἐστι Ἕλλησι τοῦτο πῆμα ἔκδυσις, μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νεῶν τε καὶ πρότερον, εἰ σοὶ δοῦλοι. μάλιστα μέν νυν ταῦτα ποίεε. εἰ δ' ἄρα τοι βεβούλευται, αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν στρατιήν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν· σὺ Πέρσας βασιλῆς μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέσθαι Ἕλλησι. τοῦτον γὰρ ἐν Πέρσῃσι τοῖσι δεδήληται τῶν πρημάτων· οὐδ' ἐρεῖς ὡς ἐγὼ ἐγώμεθα ἀνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κακοὶ ἐγένοντο, τοῦτον τοῖς Πέρσῃσι τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἤδη ὦν ὅκως οὐ Πέρσαι τοι αἴτιοί εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. εἰ τοι δέδοκται μὴ αὐτοῦ μένειν, σὺ μέν νυν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέλαυνε, τὴν στρατιὴν ἀπάγων ὃ πολλόν· ἐμὲ δὲ σοὶ καὶ τῇδε τῇ Ἑλλάδι προσέχειν δεδουλωμένῳ, τειήκοντα μυριάδας ἐστρατοῦ ἀπολέξαμενον. ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἥσθη· τοῖς Μαρδονίου τε

soliciti: idque tamdiu dum Xerxes illos ita affectos redeundo sedauit. At Mardonius quum videret, Xerxem magnam è pugna nauali iacturam fecisse, suspicãs agitare fugam ex Athenis, pro seipso anxius erat, tanquam pœnas daturus, qui regi persuasisset inferre Græciæ bellum: putabátque sibi conducibilius esse periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum honestè vita defungi: quanquam opinio eius de subigẽda Græcia propensior erat. Hoc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mœrorem ob hanc rem gestam capere, aut pro ita magna hoc iactura ducere. non enim certamen, quo omnia nostra constãt, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui tibi videntur omnia confecisse, egressus è nauibus conabitur obuiam se ferre, aut ex hac continente: vnde qui se obuios tulere, pœnas dedere. Quòd si tibi videtur faciendum vt Peloponnesum tentemus, continuò tentemus: si videtur supersedẽdum, supersedeamus licet. nec animo consterneris: neque enim vlla possũt ratione subterfugere Græci quominus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique sint serui. Et hoc quidem præcipuè tibi agendum puta. Quòd si tibi constitutum est vt ipse cum exercitu reuertaris, aliud quoque habeo ex hac re consilium. Ne committas rex vt Persæ Græcis ludibrio fiant. [a] non enim res Persarum afflictæ sunt: neque tu vbinam viri fuerimus ignaui dicere potes. quales si Phœnices & AEgyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ huius rei insontes sunt, iam mihi creditо. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum: ego cum delectis de exercitu triginta myriadibus militum debeo Græciam in tuam redigere seruitutem. His audi-

a Nullum enim rebus damnum attulerunt Persæ.

tis Xerxes, [b] vt ex malis, gauisus est, voluptatémque cepit: & ad Mardonium

b *Sic Græca habent ad verbum: pro eo quod est, Tanquam illo esse rẽte aliquod inter tot mala solatiũ. Vel, Tanquã illo ex rebus aliquot desperatis aliquã exitum proponẽte.*

a Vbi deliberasset. *Sed Valla ita vertit ratione habita eorum quæ sequuntur.*

inquit,se, [a] vbi ad concilium retulisset, responsurum vtrum eorum esset facturus. Et quum in cócilium vocasset delectos Persarum proceres, placuit ei Artemisiam quoque ad consultandũ accersi: quam solam constabat antea quæ facienda essent intellexisse. Quæ vbi aduenit,eã Xerxes summotis aliis Persarũ consiliariis atque satellitibus, hunc in modum alloquutus est, Iubet me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponnesum, negans vllam culpam huius damni esse penes Persas atque pedestres copias, [b] sed eis volentibus hoc tentari debere. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut sibi tradere triginta myriades delectorum militum ad subigendã mihi Græciam: me verò ad patrias sedes cum reliquo exercitu reuerti. Tu igitur,quæ de pugna nauali non gerenda probè consuluisti, dicito vtrum mihi suadeas horum, quod eligendo bene mihi consuluero. Hæc Xerxi consultanti respondens Artemisia, Arduú,inquit,rex, [c] me dicẽtem tibi optima, prosperũ consilium dare:tamen è statu rerum præsentium mihi videtur esse faciendum vt tu ipse domum remees: Mardonium verò hîc relinquas cum iis quos vult,si modò velit ille, atque recipiat se ista facturum. Nam siue ea quæ ait se velle, subegerit, & hæc ei ex animi sententia succedant, [d] tua res domine agitur: quia id tui serui effecerint: siue Mardonio contra opinionem suam contingat, non magna sanè calamitas erit, saluo & te & rerum domesticarũ statu. Etenim si incolumis es & domus tua,profectò Græci sæpenumero pro seipsis multa certamina cursitabunt:at siquid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momẽti, Græcíque vincendo non vicerint, seruo tuo interempto. Tu verò Athenis incensis (cuius rei gratia expeditionẽ sumpsisti) reuerteris. Delectatus eo consilio Xerxes,quod idẽ illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui (vt ego opinor) nõ remãsisset si vel cũcti atque cũctæ id ei suasissẽt,adeo perterritus erat.

b Sed lubenter se reipsa id cõprobaturos. *Vel,Huius rei se documẽtum esse daturos.*

c Me tibi cõsulenti optimum dare consilium.

d Quod geritur, tuum est. *Id est, Tuum censetur. Eius laus tibi adscribitur.*

A βουλευσάμενος ἔφη ἀποκρινεῖσθαι, ὁκότερα
ποιήσει τουτέων. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περ-
σέων τοῖσι ὀπιθεν κατημένοισι, ἔδοξε οἱ καὶ Ἀρτεμι-
σίην ὀπὶ συμβουλίῃ μεταπέμψασθαι, ὅτι
πρότερον ἐφαίνετο μοῦνη γνοῦσα τὰ ποιη-
τέα ἐών. ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μετα-
στησάμενος τοὺς ἄλλους τούς τε συμβούλους
Περσέων, καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε Ξέρ-
ξης τάδε, Κελεύει με Μαρδόνιος μένοντα
αὐτοῦ, ἀπαπειρεῶντα τῆς Πελοποννήσου· λέ-
B γων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἀ-
δεὴς μεταίτιοι παθέος εἰσί, ἀλλὰ βουλο-
μένοισί σφι γλόιτ' ἂν ἀποδοῦναι. ἐμὲ ὦν ἢ
ταῦτα κελεύει ποιέειν, ἢ αὐτὸς ἐθέλει, τεσ-
σεράκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρα-
τοῦ πρόσαντες μοι τιθεὶ Ἑλλάδα δεδουλω-
μένην· αὐτὸν δέ με κελεύει ἀπελαύνειν σὺν
τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐς πάτρην τὴν ἐμήν. σὺ ὦν ἐμοί,
καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης βουλευσά-
σας τῆς γνωμοσύνης οὐκ ἐῶσα ποιέεσθαι, νικᾷ
C τε συμβουλεύσασα, ὁκότερα ποιέων ὀρθὰ τυγχά-
νω βουλευσάμενος. ὁ μὲν ταῦτα συνεβου-
λεύετο. Ἐκεῖνος δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χαλεπὸν
μὲν ἐστὶ συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄρι-
στα εἰπάσθαι. ὀρθῶς μέντοι τοῖσι κατήκοισι χρή-
ζουσι, δοκέει μοι αὐτὸν μένειν σε ἀπελαύνειν
ὀπίσω· Μαρδόνιον δέ, εἰ ἐθέλει τε καὶ οἱ χρᾶσ-
δέκεται ταῦτα ποιήσειν, αὐτόν καταλιπεῖν
σοὶ τοῖσι ἐθέλει. τοῦτο μέν γε, ἢν κατορθώ-
D σωσι τὰ φησὶ ἐθέλειν, καὶ οἱ τῶν χρήσῃ τὰ
νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον ὦ δέσποτα γίνεται.
(ᾧ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσηται) τοῦτο δέ,
ἢν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γέ-
νηται, σοὶ δεδεμένῃ συμφορὴ μεγάλη ἔσται, σέο
τε ὑπερέοντος, καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων
περὶ οἶκον τὸν σόν. ἢν γὰρ σύ τε περίῃς, καὶ οἶ-
κος ὁ σός, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας δραμέ-
ονται περὶ σφέων αὐτέων οἱ Ἕλληνες. Μαρ-
δονίου δέ, ἢν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται·
οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον
E σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δὲ (τῶν εἵνεκα τὸν στόλον
ἐποιήσω) πυρώσας Ἀθήνας, ἀπελᾷς. καὶ
θη τε δὴ τῇ συμβουλῇ Ξέρξης. λέγουσα γὰρ
ἐπετύγχανε τάπερ αὐτὸς ἐπενόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ
πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν,
ἔμελλε οἱ, δοκέειν ἐμοί· οὕτω κατερρωδήκεε.

ἐπαινέσας

ἐπαγιέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην, ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τινες παῖδες οἱ συνεῖποντο. συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλέϊ. οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ. συμβαίνει δὲ τοῖσι Πηδασέοισι τοῦτο τοιόνδε φέρειν τρῆγμα γίνεσθαι· ἐπεὰν τοῖσι Ἀμφικτύοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι σφέων κακὸν γενέσθαι μέγα, τότε ἡ ἱρείη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν. τοῦτο δὶς σφι δὶς ἤδη ἐγένετο. ἐκ τούτων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν· παρὰ μεγίστην τίσιν ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πρώτων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον, ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος· ὃς τὸν ζόην κατεργάσατο ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὁκόσους γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἴδεος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. (παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ὀρχέων) ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλούς, (οὐδὲ ποιὸς ἦν ἐκ τούτων τὸν ζόην) καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καὶ οὐ γὰρ τὰ πρῶτα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ προϊόντος, πρώτων τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὥρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα κατιδὼν τὶ δὴ τρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς χλόην τὴν Μυσίην, (τὴν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται) θυείσκῃ τῷ Πανιωνίου ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς δέ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῶτα μὲν οἱ κατὰ λέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔσχε ἀγαθά· δεύτερα δὲ οἱ ὑποθυμιώμενος ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσειν, ἢν κομίσας τοὺς παῖδας οἰκέῃ ἐκείνῃ. ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πρωϊαίτερον μὲν ἐβουλήθη, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε,

Πηδάσιοι

314

Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. nam aliquot eũ filii nothi comitabantur. Cũ quibus ad eorum custodiam misit Hermotimum, genere quidẽ Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses super Halicarnassum: apud quos hoc rei fertur cõtingere, vt quoties Amphictyonensibus qui circa eam vrbem habitant aliquid aduersi certum intra tempus est euenturum, tunc Mineruæ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos accidit. Ex his Pedasẽsibus Hermotimus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi nouimus, vltio contigit acceptæ iniuriæ. Siquidem eum captum ab hostibus ac venalem mercatus est Panionius vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu quem factitabat, vitam ducens. nam quos pueros forma præditos coemerat, eos castrabat: ductósque aut Sardis aut Ephesũ, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quàm qui non sunt castrati, [a] in omni genere, fidei gratia. Cæterùm vt alios permultos, ita hũc quoque Panionius execuit, vt qui ex hac re vitam toleraret. Sed non vsquequaque infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cũ aliis muneribus deductus est, progressúque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore apud regem Xerxem est habitus. Quũ autẽ rex aduersus Athenas moueret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cuiusdam negotii gratia descendit in agrum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inuentũ Panionium atque agnitum alloquutus est & multis & comibus verbis, primùm recẽsens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc cõmigrasset. Ea oratione libẽter audita Panionius contulit se illuc cum vxore & liberis. Quẽ postea quam cum omni re familiari adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est,

a Omnis fidei gratia. *ad Verbũ, pro Quacunque in re fidere ipsis aliquã Solet. i. Quacunque illi quæ cõmittere, in quibus eorum fidem experiatur.*

O omnium post homines natos sceleſtiſſimum, qui ex nefandiſſima negotiatione quæſtum facis: quid aut ipſe ego, aut meorũ quiſpiam vel tibi vel tuorũ cuipiam mali fecit, [a] quòd ex viro neutrũ me reddidiſti? putabáſne fore vt quæ tunc machinabaris laterent deos? qui iuſta lege vtentes, te infandorum opificẽ tradiderunt in manus meas, [b] vt de pœna à me tibi irrogãda queri non poſſis. Hæc vbi exprobrauit homini, filiis in conſpectum eius adductis, qui quatuor erant, coegit patrem genitalia illorum recidere: quod quum coactus feciſſet, filii ſui adacti ſunt eius virilia abſcindere. Ita ſupplicium ab Hermotimo in Panionium rediit. Xerxes autem filiorum Epheſum deducendorum negotiò Artemiſiæ demandato, accitum Mardonium iuſſit è copiis quas liberet eligere, vt conſentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die eſt actum. Noctu autem regis iuſſu præfecti claſſis è Phalero ſoluentes, retrò Helleſpontũ verſus abierunt, pro ſe quiſque accelerãtes ad cuſtodiendas rates quibus rex pertrãſiret. Qui quum ad Zoſterem aduentaret, minuta quædã continentis protenta promontoria barbari ſuſpicati nauigia eſſe, perdiu illinc aufugerunt: tandem deinde edocti non nauigia eſſe, ſed promontoria, in agmen ſeſe receperunt.

Vt autem dies illuxit, Græci cernentes ibidem pedeſtres copias hoſtium perſtare, rati claſſẽ quoque circa Phalerum eſſe, ac pugnam naualem commiſſum iri, ſe ad reſiſtendum apparabãt. Sed cognito illam vela feciſſe, confeſtim inſequendam ſibi cẽſebant: itaque eam inſequuti Andro tenus, cernere quũ nequiſſẽt, ad Andrum profecti conſultabant. Quibus Themiſtocles ſuadebat vt inſulas verſus profecti, claſſem hoſtium inſequẽtes, rectà ad Helleſpontum nauigarẽt, ſoluturi pontes. Huic cõtrariam EVrybiades opponebat ſententiam, quòd diceret fore vt ſi diſſoluerent rates, maxima ob id calamitate afficerent Græciam.

a Propter quod me ex viro nihil eſſe feceris? *Sic ad verbũ habent Græca, quæ Valla exponere videtur Voluiſſe, nõ reddere. nam eunuchus nihil eſt, quòd ſit neutrum, nec vir, nec fœmina. Ouidius, Hei mihi quòd domina nec vir nec fœmina ſeruas. Idem in Ibin, Neque viro ſis nec vir nec fœmina, vt Atys.*

b Vt de pœna quam mihi datus es queri non poſſis. *Id eſt, Tã graues mihi des pœnas quàm tua flagitia merentur.*

Ὦ πρώτων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κακὸν ἢ αὐτὸς, ἢ τῶν ἐμῶν τις σε προεχόντων ἐργάσατο, ὅτε σε, ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με αὐτ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶ); ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἵ σε ποινήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χέρας τὰς ἐμάς. ὥστε σε μὴ μέμφασθαι τινὶ ἀπ' ἐμέω τοι ἐσομένην δίκην. ὡς δέ οἱ ταῦτα ὠνείδιζε, ἀγόντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠνάγκαζέτο ὁ Πανιώνιος τῶν ἑωυτῦ παίδων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποταμέσθαι. ἀναγκαζόμενος δὲ, ἐποίεε ταῦτα· αὖτίς τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μὲν νυν οὕτω προεπῆλθε ἥ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Ξέρξης δὲ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπαγαγὼν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευσέ μιν τῆς στρατιῆς ἀπολέγειν τοὺς αἱ βούλονται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτον ἐγίνετο. τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσματος βασιλῆος, αἱ νῆες οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τάχιστα εἶχε ἕκαστος, ἀπὸ φυλάξουσαι τὰς γεφύρας πορευθησόμενοι βασιλέα. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἐόσας ζωστῆρες πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξαί τε νῆας εἶ), καὶ ἔφυγον ὀπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐκομίζοντο.

Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζόν, ἤλπιζον καὶ τὰς νῆας εἶ) περὶ Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παρασκευάζοντό τε ὡς ἐξεσόμενοι. ἐπεὶ δ' ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, ἀδόκα μὲν ταῦτα ἐδόκεε ὀπισθώκεειν. τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μὲν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους, καὶ ὀπισθώξαντας τὰς νῆας, πλώειν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντάς τε τὰς γεφύρας. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι τὰς γεφύρας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πρήσσοντες σφεῖς κακὸν τῇ Ἑλλάδι ἐργάσαιντο.

τὰς δὲ ἐκέλευε μιν τῆς στρατιῆς ἀπολέγειν τοὺς αἱ βούλονται,

εἰ γὰρ ἀναγκασθείη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῶτ' αἰεὶ ἡσυχίαν μὴ ἄγειν. ὡς ἄγοντι μὲν οἱ ἡσυχίαν οὔτε τὸ παραχωρέειν οἷόν τε ἔσται τῷ φρήσι, οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῷ τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται· διὰ χρεόντι ἂν αὐτῷ, ἐς ἕρσου ἐχομένῳ, πάντα τὰ τῆς Εὐρώπην οἷά τε ἔσται παραχωρήσαντι τῆς πόλιας τε καὶ τῆς ἤθεα, ἤτοι ἁλισκομένων γε, ἢ παρὰ τούτου ὁμολογεόντων. ἔσεσθαί τε ἔξειν σφέας τὸν ἐπέτειον αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων καρπόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσεα. ἑωυτέον ὦν εἰ φεύγειν ἐς ὃ ἔλθοι, φεύγοντα ἐς τὴν ἑωυτοῦ. ὄπισθεν δὲ τοῦ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἴχοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί. ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τοὺς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφυγότων δεινῶν ἐμέμνητο) ὥρμεατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ ὅτι σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ οἱ ἄλλοι μὴ βουλοίατο, ἔλεγε σφι τάδε,

» Καὶ αὐτὸς ἤδη πολλοῖσι πρεσβυόμενος, καὶ
» πολλῷ πλέω ἀνήκοα τοιάδε γενέσθαι· ἄν-
» δρας ἐς ἀναγκαίην ἀπειληθέντας, νενικημέ-
» νους ἀναμάχεσθαί τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὸ
» πρότερον κακότητα· ἡμεῖς δέ, (εὕρημα γὰρ
» εὑρήκαμεν, ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλά-
» δα, νέφος τοσοῦτον ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι)
» μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. τάδε γὰρ
» οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε
» καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν αἰεὶ ἕνα τῆς τε Ἀ-
» σίης καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεύσαι, ἐόντα ἀ-
» νόσιόν τε καὶ ἀπάθαλον· ὃς τά τε ἱρὰ καὶ τὰ ἴ-
» δια οὐ ὁμοίως ἐποιέετο, ἐμπιπράς τε καὶ κα-
» ταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ
» τὴν θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε, πέδας τε
» κατῆκε. ἀλλ' οἱ γὰρ ἔχει ἐς ὃ παρεὸν ἡμῖν
» νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντες, ἡ-
» μέων τε αὐτέων ὅτι μελησόμενοι καὶ τῶν οἰ-
» κετέων. καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω,
» καὶ σπόρου ἀναχῶς ἐχέτω, πάντα λῶς ἀπε-
» λόντας ἐκ βαρβάρου· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι
» καταπλέωμεν ὅτι ἐς Ἑλλήσποντον καὶ Ἰωνίην.

καὶ καταμείναντας ἡμέων τε αὐτέων ὅτι μελησόμενοι

A

B

C

D

E

a Persa enim, si deprehensus manere in Græcia cogeretur, non quieturus, quòd sibi otium quidem agenti nec vlla res posset procedere, nec vllus retrò ostenderetur recept⁹, & exercitus suus fame conficeretur procedenti. nec verò & rebus gerendis operam dãti omnia possent per Europam succedere, tum in vrbibus, tum in nationibus quæ vel captæ fuissent, vel antea sese dedidissent: quinetiam rem frumẽtariam habiturum ex annuis sẽper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, illum vtpote victũ nauali prælio, non perstiturum in Europa: ideóque permittendum fugere, dum in terrã suam fugiendo peruenireț. de qua terra deinde certamẽ fieri iubebat. Huic sententiæ aliorum Pelopõnensium duces assẽsere. At Themistocles, postquã animaduertit se non posse plerisque persuadere vt ad Hellespontum nauigarent, adiit Atheniẽses, qui præcipuè indignabantur hostem effugere, animatíque erant ad nauigandum in Hellespontum, etiã per seipsos, si cæteri recusassent. Eósque ita est alloquutus, Et ipse multis iam huiusmodi casibus interfui, & de multo pluribus audiui talia contigisse, viros ad necessitatem redactos prælium instauraſſe, & superiorem quã accepissent calamitatem emẽdasse: itaque nos, quoniam inuenimus quo pacto & nosipsos & Græciã tueremur, repulsa tanta hominũ nube, non insequamur eos fugiẽtes. Neque enim nos ista effecimus, sed dii pariter & heroes, qui inuiderunt vnum esse virum & Asiæ regem & Europæ, qui sit impiissimus atque sceleſtus; qui sacra perinde atque profana habẽs, vtraque incendit, deorúmque simulacra subuertit: qui & mare cecîdit flagellis, & compedes in illud deiecit. Sed bene nobiscum in præsẽs tempus agitur, ideóque nũc quidẽ vt & nostri ipsorũ & nostrorũ domesticorũ curã geram⁹, & vt spatiũ quis ad reficiẽdas ædes, faciẽdámq; semẽtẽ habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorsus eiecto: quũ autẽ ver appetet, tũc ĩ Hellespõtũ & Ioniã nauigem⁹.

a Persam enim, si interceptus manere in Græcia cogeretur, minimè quieturum. *id est, aliquid tentaturũ.* quòd quiescenti nec quicquam successurũ foret, nec vllus ad sua receptus futurus esset, & exercitus fame periturus foret: at si aliquid tentaret, omnia poſſ. *Vel, Fore enim vt Persa si intercept. &c. a bello non abstineret.*

Hæc dicebat Themiſtocles, animo ſibi apud Perſam ſubſidium comparãdi, vt ſiquid apud Athenienſes accideret aduerſi ſibi, haberet quò ſe conuerteret: prout & contigit. Hæc dicenti Themiſtocli Athenienſes, quum tamen ab eo deciperentur, aſſenſi ſunt. [a] nam quum antea prudẽs habitus fuiſſet, poſtea verò prudens ac bona cõſulens compertus eſſet, prorſus ad ei aſſentiendum prompti erant. Ille, vbi Athenienſes ipſius ſententiã probauere, miſit eueſtigio viros quoſdam cum nauigio ad exponenda regi mandata, iuſſos tacere, etſi in omne tormentum deuenirent: quorum vnus erat [b] Sicinus eius contubernalis. Hi poſteaquam ad Atticam peruenere, cæteris apud nauigium remanẽtibus, ipſe ad regem aſcendit, atque ita eum alloquutus eſt, Themiſtocles, Neoclis filius, dux quidem Athenienſium, ſed inter omnes ſocios vir optimus ac ſapientiſſimus, miſit me tibi denũtiatum, gratia tibi inſeruiendi ſe retinuiſſe Græcos, claſſem tuam inſequendi cupidos, pontéſque qui ſunt in Helleſponto ſoluendi: Itaque nunc [c] magno cum ſilentio te illuc recipias. Hac re nũtiata, iſti abiere.

At Græci, poſteaquam decreuerunt neque perſequendã ſibi vlterius barbarorum claſſem, neque nauigandum in Helleſpontum, ad ſoluendum traiectum, Andrum obſederunt, animo illã delendi. nam primi ex inſulanis Andrii pecunias poſcenti Themiſtocli denegauerant, eique allegãti Athenienſes illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Neceſſitate, & ita ſibi dandas vtique eſſe pecunias, reſponderant [d] Athenas proportione magnas eſſe atque felices, & diis propitiis bene proceſſiſſe. nam ſe ad maximam ſoli tenuitatem redactos, Andriorúmque inſulam to tidẽ propitia numina nũquam derelinquere, ſed ſemper incolere, Inopiã & Impoſſibilitatẽ: quib⁹ diis obnoxios Andrios pecuniã nõ daturos. nũquã enim Andriorũ impoſſibilitate

a Nam quum vt antea prudẽs habebatur, ita etiã re ipſa prudens & conſultus cõpertus eſſet. *Vel, Vt antea ſapiens habeb.*

b Ille Sicinus. *eius Θ delicet facta fuit modò mẽtio.*

c Sine vlla præcipitatione. *Ad Verbũ, Cum magna quiete. Gall. Tout à ton aiſe.*

d Athenas meritò eſſe magnas & opulentas, quippe quæ vtilibus deabus bene inſtructæ eſſent: *Vel, quibus duæ Θtiles deæ ſuppeterẽt.* at verò Andrios ſolum inops incolere, duáſque inutiles deas nũquam inſulam ipſorum relinquere, ſed in ea gratũ domicilium ſemper habere, Paupertatem videlicet & Impoſſibilitatem: quæ deæ quũ Andriis obtigiſſent, non eſſe daturos pecunias.

A Ταῦτα ἔλεγε, ὑποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Περσέα· ἵνα ἢν ἄρα τι μὴν καταλαμβάνῃ τοὺς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀποστροφὴν. πάσης δὲ ὧν καὶ ἐγήρετο. Θεμιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων, ἐλέλαμε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ὀπίσω γὰρ καὶ τοῦτο ἐδεδογμένος εἶναι σοφὸς, ἐφάνη ἐὼν ἀληθέως σοφός τε καὶ βούλευς, πρώτους ἑτοίμους ἐόντας λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ οὗτοί οἱ αἰεγνωσμένοι ἔσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἄνδρας

B ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπέτελλε σιγᾶν, ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικομένοισι, καὶ αὐτὸς ἐπετέλλετο βασιλεῖ φεύσας· τῷ καὶ Σίκινος ὁ οἰκέτης αὐτῶν ἐλήρεε. οἳ ὅτε ἀπίκοντο τοὺς τὴν Ἀττικήν, οἱ μὲν κατέμενον ὅπι τοῦ πλοίου, Σίκινος δὲ αἰσθόμενος παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ἔπεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πρώτων ἄριστος καὶ σοφώτατος, φεύσεσθαί τοι ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ Ἀθηναῖος, σὸς βουλόμενος ὑπουργέειν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τοὺς πρὶν βουλομένους διώκειν, καὶ τοὺς ὑπ' Ἑλλήσποντον γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. ταῦτα μὲν, ταῦτα σημήναντες, ἀπέπλεον ὀπίσω.

C

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε σφι ἀπέδοξε μήτ' ὀπισλώκειν ἔτι τοσοῦτον τῶν βαρβάρων τοὺς νῆας, μήτε πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντάς τε τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον περιεκάθηντο, ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἀνδρίοι νησιωτέων, χρήματα αἰτηθέντες ὑπὸ Θεμιστοκλέος, οὐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ προφερομένου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι σὺν ἑωυτοῖσι ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, πειθώ τε καὶ ἀναγκαίην, οὕτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα· ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα, λέγοντες ὡς καὶ λόγου ἔσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν εὖ. ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπείνας ἐς τὰ μάλιστα αἰήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' ἀεὶ φιλοχωρέειν, πενίην τε καὶ ἀμηχανίην· καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπιβόλους ἐόντας Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. οὐδέκοτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν

D

E

316

ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶ A χρέων. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἀποκρινάμενοι, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δέ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐς πέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἰτέων χρήματα ἅμα τῶν αὐτέων ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι ἐπ' ἐκείνους Ἀνδρίοις ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι ταῦτα αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν τρατιὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἑξαιρήσει. λέγων ταῦτα, στρατέλεγε χρήματα μεγάλα τῶνδε Καρυστίων τε καὶ Πατρέων· οἱ πεύσαμενοι τὴν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, ὅτι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα, ὡς εἴη ἐν αἰνῇ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δή τινες καὶ ἄλλοι ἐδόσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους. καίτοι Καρυστίοισι γε τοῦτο εἵνεκα, τῆς κακοῦ προβολὴ ἐγίνετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι λησάμενοι, διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μὲν νυν ἐξ Ἄνδρου ὁρμεώμενος, χρήματα τῶνδε νησιωτέων ἠτέετο, λαθὼν τὴν ἄλλων στρατηγῶν.

Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ὑπερχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην, ἀπίκοντο ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνοίκειον εἶ τὸ ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελο- D ποννήσου· ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρῶτον μὲν Πέρσας πρὸς τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ. οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος· μετὰ δέ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸν πεζόν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἵλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἴδεά τε ὑπῆρχε ἀξιολέγων, καὶ εἴ τέοισί τι χρηστὸν στρατηΐδες πεποιήκεσαν. ἐκ δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· ὑπὸ δὲ, Μήδους. ἦσαν δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἐόντες τῶν Περσέων,

validiorem fore Athenienſium potentiam. Hæc illi quum reſpõdiſſent, nec pecuniam dediſſent, obſidebantur. Themiſtocles verò (a neque enim vnquam acquirẽdo ceſſabat) ad cæteras inſulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eiſdem nuntiis eiſdémque verbis vtens quibus apud Andrios fuerat vſus: niſi pecuniam darent quam poſcerentur, exercitum ſe Græcorũ illuc adducturum, & eam inſulã obſeſſam deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coegit à Caryſtiis atque à Pariis: qui audito tum Andrum obſideri quòd cum Medis ſenſiſſent, tum Themiſtoclem maximo in honore inter duces eſſe, hoc metu pecuniam miſere. Aliarum autẽ inſularum aliqua pecuniam dederit nécne, affirmare nequeo: reor tamẽ alias quoque dediſſe, non has ſolùm. Quanquam Caryſtiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, vt Pariis, qui Themiſtocle pecunia delinito, hoſtem deuitarunt. Ita Themiſtocles ex Andro profectus, clã cæteris ducibus exegit pecunias ab inſulanis.

a Semper enim corradendæ alicunde pecuniæ cupidus erat.

At copiæ Xerxis illic aliquot poſt pugnam dies immoratæ, mouerunt in Bœotos eadẽ qua venerant via. Quippe Mardonio viſum eſt ſimul regem præmittere, (intempeſtiuum enim propter anni tempus belligerari) ſimul in Theſſalia ſatius eſſe hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponneſũ. Is vbi in Theſſaliam peruenit, ibi ante omnia, decem millia Perſarum qui immortales vocantur elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negauit ſe regem eſſe relicturũ. Item ex aliis Perſis thoracatos, & b mille equites: ad hæc Medorũ, Sacarũ, Indorũ peditatũ equitatúmque. Has nationes ſibi totas deſũpſit: ex aliis autẽ ſociis paucos, quorũ duntaxat aut c ſpeciẽ animaduertebat, aut aliquod egregium facinus cognouerat. Sed plurimos ex vna gente Perſarum delegit torquatos & armillatos: ſecũdo loco Medos, qui nõ numero Perſis inferiores erant,

b Illos mille eq.

c Indolem.

ſed robore: ita vt vniuerſi, trigin-
ta myriades vnà cum equitibus
eſſēt. Hoc interim tempore quo
Mardonius habet delectum co-
piarum, & Xerxes circa Theſſa-
liam agit, oraculum è Delphis ad
Lacedæmonios venit vt Xerxē
pœnas necis Leonidę repoſcerēt,
& quod daretur ex eo reciperēt.
Mittunt igitur quamcitiſſimè
Spartiatæ caduceatorem. Is ad-
huc in Theſſalia nactus exercitū,
vbi in conſpectum Xerxis venit,
ita verba fecit, Rex Medorum,
Lacedæmonii te & Heraclidę qui
è Sparta ſunt pœnas cædis repo-
ſcunt, quòd regem ipſorū inter-
emiſti, dum Græciam protegit.
Ad ea Xerxes cachinnos tollit:
ac diu reſponſo nō reddito, Hic,
inquit, (monſtrato Mardonio,
vt ille ei aſſiſtebat) pœnas tales
dabit quales illos decent. Cadu-
ceator hoc reſponſo accepto diſ-
ceſſit. Xerxes Mardonio in
Theſſalia relicto, ipſe ad Helleſ-
pontum ire maturabat: intráque quinque & quadraginta dies
ad traiectum peruenit, nullā pro-
pemodum partē copiarum du-
cens: quæ quocunque veniebant
& ad quoſcunque homines, eo-
rum direptis fructibus veſcebā-
tur: vbi autem nihil fructuum
reperiebant, ipſa herba, vt è ſolo
germinabat: nonnulli, delibatis
corticibus, & ſtrictis frondibus
arborum tam agreſtium quàm
manſuetarum, nihil omnino re-
linquentes. hoc autem præ fame
facere cogebantur. Quos deinde
peſtilentia excipiente ac dyſen-
teria, *id eſt torminibus*, inter viā
extinguebantur. Eorum etiam
nonnullos Xerxes ægrotos reli-
quit, iniungens ciuitatibus, vt in
quamque veniebat, vti illos cu-
rarent & paſcerent: quoſdam e-
tiā in Theſſalia, & aliquot in Siri
Pæoniæ, & in Macedonia: vbi ſa-
crum Iouis currum, quē in Grę-
ciam tēdens reliquerat, reuerſus
non [a] offendit. Eū Pæones Thra-
cibus quum dediſſent, tamen re-
poſcenti Xerxi dixere, vnà cum
equis inter paſcendum fuiſſe ab-
actum à Thracibus qui ſuperiora
Strymonis circa fontes incole-
rent. Quo in loco rex Biſaltcorū

A ῥώμῃ δὲ ἔασαν. ὥστε συμπάσας, τεσ-
σεράκοντα μυριάδας γενέσθαι σεὺν ἱππεῦσι. ἐν
δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδονίος τε
τῷ στρατῷ διέκρινε, καὶ Ξέρξης ἐν τῷ περὶ
Θεσσαλίῃ, χρηστήριον ἐλήλυθε ἐκ Δελ-
φῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας
τῶ Λεωνίδεω φόνου, καὶ τὸ δικαιούμενον ἐξ ἐκεί-
νου δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τῇ τα-
χίστῃ Σπαρτιήτας· ὃς ὡς κατέλαβε ἐόσ-
σω ἔτι πάσσῳ τῷ στρατῷ ἐν Θεσσαλίῃ,
B ἐλθὼν ἐς ὄψιν τῷ Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε,
Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε «
καὶ Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι «
φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέ- «
κτεινας ῥυόμενον τῷ Ἑλλάδα. ὁ δέ, γε- «
λάσας τε καὶ καταμαθὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ
ἐτύγχανε παρεστεὼς Μαρδόνιος, δείκνυσί ἐς
τοῦτον, εἶπε, Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δί- «
κας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει. «
ὁμῶς δή, δεξάμενος τὸ ῥηθέν, ἀπαλλάσσετο.
C Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ κατα-
λιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς Ἑλ-
λήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς
Ἀβυδηνός, ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡ-
μέρῃσι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδένα μέρος,
ὡς εἶπαν. ὅκου δὲ πορθμοὶ γινοίατο, καὶ
κατ' οὓς πίνας ἀνθρώπους, τούτεων καρ-
πὸν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μη-
δένα εὕροιεν, ἃ δὲ τῷ ποίῃ τῷ ἐκ τῆς
γῆς ἀναφυομένῳ, καὶ τὰ δενδρέων τὸν φλοιὸν
D περιλέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες 317
κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀ-
γρίων· καὶ ἔλιπον οὐδέν. ταῦτα δὴ ἐποίεον
ὑπὸ λιμοῦ. ἐπιλαβὼν δὲ λοιμὸς τότε
τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθει-
ρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτέων κατέλι-
πε, ἐπιτάξας τῇσι πόλῃσι, ἵνα ἑκάστοτε γί-
νηται ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν·
ἐν Θεσσαλίῃ τε τίνας, καὶ ἐν Σίρῃ τῆς Παι-
ονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ ὁ ἱερὸν
E ἅρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ἐπὶ τῷ
Ἑλλάδα ἤλαυνε ἀπίων, οὐκ ἀπέλαβε·
ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρῄξι, ἀ-
παιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν γεφυρωθῆναι
ὑπὸ τῶν αὖτις Θρηίκων τῶν
περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκεομέ-
νων. ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς

[a] Recepit.

[χ] οἰκημέ-
νων.

γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρηίξ, ἔργον ὑβριστὸν ἐξεργάσατο· ὃς δ' τε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἐκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο ἄνω ἐς τὸ οὖρος τὸ Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν Ἕλλαδα. οἱ δέ, ἀλεγήσαντες, ἢ ἄλλως σφεῖς θυμὸς ἐγίνετο θηήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ διεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἓξ ἐόντες, ἐξέκοψε αὐτέων ὁ πατὴρ τοὺς ὀφθαλμούς, ἅμα τῷ αἰτίῃ τοιῇδε. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηίκης πορευόμενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι, ἐπὶ Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον. ἐπὶ γὰρ σχεδίας οὐκ ἔτι ἐπετετάχατο ἐν τῇ ὁδῷ, ἀλλ' ἐπὶ χειμῶνος ἐξαλελυμένας· ἐνθαῦτα δὴ κατεχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον· ἔθνεά τε κόσμου ἐμπεπλήκεσαν, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ περιεόντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὁδὸς λεγόμενος λόγος, ὡς, ὅτε Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ὅτι Ἠιόνα τὴν ὅτι Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορίῃσι διεχρέετο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Υ̓δάρνῃ ὅτι τετράπει ἀπάγειν ἐς Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ' ὅτι νηὸς Φοινίσσης ὅτι βάς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέοντα δέ μιν αἶσα Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μεγάλη καὶ κυματίη· καὶ δή, μᾶλλον γάρ τι χειμάζεσθαι γαυσύνης τῆς νηός, ὥστε ὅτι τῶν καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τὴν σὴν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα, εἴρεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἴ τις ἔστι σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐκ ἔστι σωτηρίη, εἰ μὴ τουτέων ἀπαλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ὅτι βατέων. καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν, Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις ὑμῖν δοκέει ἀγαθὸς ἐνδέκεσθαι ὑμέων, βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ ἔοικε ἐμοὶ ὅτι εἶναι ἡ σωτηρίη. οἱ μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δέ, προσκυνέοντας, οὐκ πιδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ὅτι κυφιθεῖσαν, οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι ταχέως ἐς γῆν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχήν, δωρή-

A ac terræ Crestonicæ, Thrax, facinus eximium fecit. hic & se volentem negauit Xerxi seruiturũ, eôque in edita montis Rhodopes abiit: & filiis vetuit ne aduersus Græciam militarent. Illi patre contemptui habito, siue aliqui belli libidine inspiciũdi, militauere cum Xerxe: qui postquã incolumes reuerterũt, omnibus pater (erant autem sex) ob eam causam oculos effodit. Et isti quidem hanc mercedẽ acceperunt.

B Persæ autem, vbi citato itinere ad traiectum peruenere, Hellespontum nauibus traiecere ad Abydum. non enim intentas iam rates inuenere, sed tempestate dissolutas. Ibi copiosiorẽ quàm in itinere commeatum adepti, nulla modestia sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant ex iis qui de exercitu superfuerant: cæteri cum Xerxe Sardis peruenere. Narratur autẽ

C & alia hæc res, Xerxem, posteaquam Athenis profectus est ad oram super Strymonem, illinc non amplius terra iter fecisse: sed exercitu Hydarni permisso, quẽ ad Hellespontum deduceret, ipsũ nauem Phœnissam conscendisse, vt in Asiam se reciperet: & dũ cursum tenet, à Strymonia ingenti vento fuisse exceptum: & eo vehementius tempestate vexatum quòd nauis referta vectoribus erat, vtpote quũ super contabulationes essent frequentes

D Persæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculsum regem cum clamore interrogasse gubernatorem num qua salus eis esset. Et quum ille respondisset, Here, nulla admodum est, nisi horum victorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Persæ, nunc aliquis vestrũm declaret se curam habere regis. in vobis enim videtur sita esse salus mea. Hæc vbi

E dixit Xerxes, illos eo adorato desiliisse in mare: atque ita leuata naui, Xerxem incolumem in Asiam peruenisse. Et vbi primùm in terram egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quòd regis quidem animam seruasset, aurea

corona donasse: quòd autem multos Persarum perdidisset, decollasse. Hic autem alter modus qui narratur reuersionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet, cùm propter alia, tum propter obitum Persarum. [a] nã si id regi à gubernatore dictum est, tamé ex infinitis rationibus, vel ob hanc vnam, cui repugnari non potest, negarim hoc regẽ fuisse facturum: quin potius Persas iussurum è tabulatis in ventrem nauis descendere, vtpote qui primores Persarum essent: & remiges Phœnices, Persis numero pares, in mare deiecturũ. Sed is (vt dictum est superius) itinere pedestri cum reliquo exercitu in Asiam reuersus est. Cuius rei id quoque magno est testimonio, quòd constat, Xerxem, quũ rursus in Asiam reciperet se, Abdera peruenisse, [b] adhibuisséque conuiuio Abderitas, & acinace aureo eos [c] ac tiara auro intertexta donasse: & vt ipsi oppidani aiunt, illum, postquam ex Athenis retrò fugit (quod apud me nide caret) illic primùm zonam [d] resoluisse: adeo fuerat terrore correptus. Sunt autẽ Abdera magis ad Hellespontum sita quàm Strymon, atque littus ex quo nauem illum conscendisse ferunt.

Cæterùm Græci posteaquam Andrum expugnare nequeunt, conuersi in Carystum, vastato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias selegerunt cùm aliarum rerum, tũ Phœnissarum triremium tres: quarum vna reponeretur apud Isthmum (quæ ad meam vsque memoriam extabat) altera apud Sunium, tertia Aiaci illic apud Salaminem. Secundo loco prædam inter se dispartiere, ex qua primitias Delphos misere. Vnde statua effecta est longitudine cubitorum [e] decem, truncam nauis partem manu sustinens: eodẽ in loco stans vbi Alexander Macedo aureus. Missis Delphos primitiis, Græci publicè deum percõtati sunt nunquid perfectas & gratas primitias accepisset. Quibus ille respondit habere se quidẽ à Græcis aliis, verùm non ab AEginetis: sed reposcere donũ optimè nauatæ

a Nam si hæc ita Xerxi fuerunt à gubernatore dicta, ex decẽ millibus sententiam suam hac de re proferentibus haud vnus fuerit qui neget regem hoc facturũ fuisse: Persas iuss. *Ad Verbum, Ex decẽ millibus sententiarum, Vel opinionũ, Vnam mihi repugnantem non habeo. Ex quibus Verbi Videat lector an alium sensum elicere possit.*

b Et hospitii fœdus cum illis iniisse. *Vel, hospitij necessitudinem cũ illis contraxisse.*

c Ac triremi auro intertexta. *Vel (Vt alij) triremi snaurata. Certè intertexta improprè hic diceretur. At Valla pro περὶ legit pro περιῤῥεῖ.*

d Soluisse vt liberum omni metu.

e Duodecim

Α σταθῆναι χρυσέην τε φαίνη τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτόν. οὕτω δὲ ἄλλως λέγεται ὁ λόγος περὶ τῆς Ξέρξεω νόσου, οὐδαμῇ ἐμοιγε πιστὸς, οὔτε ἄλλως, οὔτε τὸ Περσέων τῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω ἐρρήθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ὁ μειρήσι γνώμησι μέλω οὐκ ἔχω ἀντίξοον, μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε· οὐ μὰ τὸν καταφράκτους, καταβιβάσαι ἐς κοίλην Β νῆα, ἐόντας Πέρσας, καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τῶν δ' ἐρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὅκως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερόν εἴρηται) ὁδῷ χερσαίῃ ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐὼν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπιχάρμος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίῃ τε σφι σωθέντι, καὶ δωρησάμενος αὐλοὺς ἀκινάκη τε χρυσέῳ καὶ τιήρεϊ χρυσοπάστῳ. καὶ, (ὡς αὐλοὶ λέγουσι Ἀβδηρεῖται, λέγοντες μέν μοι οὐδαμῇ ἐμοὶ πιστὰ) πρῶτον ἀλύσαντα τὴν ζώνην φθύγων ἐξ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς ἂν ἀδείη ἐών· πρὸς τῇ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τι Ἄβδηρα ἵδρυται, ἢ τῷ Στρυμόνος, καὶ τῆς ἠιόνος. ὅθεν δή μιν φασὶ ἐπιβῆναι ὅτι τὴν νῆα. 318

Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, στρατώσαντες ἐς Κάρυστον, καὶ δηιώσαντες αὐτέων τὴν χώρην, D ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μέν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλά τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μέν, ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ, ὅτι Σουνιήτην τὴν δὲ, τῷ Αἰακίδῃ αὖτις ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διεδάσαντο τὴν λείην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἔπεμψαν ἐς Δελφούς· ἐκ τῶν ἐλήλυθε ἀνδριὰς ἔχων ἐπὶ τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νηός, ἐὼν μεγάθος δυώδεκα πηχέων· ἑστήκεε δὲ αὐτοῦ τῇπερ ὁ Μακεδὼν E Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. πεμψάντων δὲ ἀκροθίνια τῶν Ἑλλήνων ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ, οὔ· ἀλλ' ἀπαιτέειν αὐτοὺς τὰ ἀριστεῖα τῆς

ὲν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, αἰέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἱ ὅπι ἐστὸ χαλκέου ἐόντες τρεῖς ὅπι τῆς γαυλίης, ἀστεπτότατοι τῶν Κρησσοῦ κρητήρος. μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λείης ἔπλωον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμόν, ἀριζήια δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γνώμης Ἑλλήνων αἰεὶ τὸν πόλεμον τόνδε. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ὅπι τῷ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἕκαστα πᾶς τις αὐτέων ἑωυτῷ ἐπέθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι. δεύτερα δέ, ἁ πολλοὶ σὺν ἐξεπίστιον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. ἁ μὲν δὴ ἐμαντοῦτο· Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείοισι μᾶλλον ἐστέφθη πολλόν. οὐ βουλομένων δὲ τούτων κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἑκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐδόκεε τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἁπάντων τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη τοῖσι τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ τοῦτο ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καί μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριζήια μὲν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέι, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δὲ μιν ὄχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύσαντι. αἰνέσαντες δὲ πολλά, προέπεμψαν αἰσθόμενοι τεσσεράκοντα Σπαρτιητέων λοχαγοὺς, οὗτοι οἵπερ ἱππεῖς καλέονται, μέχρι οὔρων τῶν Τεγεητικῶν. μοῦνον δὴ τόνδε τῶν πρώτων αἰνεσάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προέπεμψαν. ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἀφανέων, φθόνῳ καταμπλέων, ἐνείκεε Θεμιστοκλέα, τιμὰ ἐς Λακεδαίμονα ἀπιξιν προφέρων, ὡς δι' ἐκεῖνον ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε ἐνέκειτο καὶ οὐκ ἐπαύετο τοῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε,

ad Salaminem operæ in pugna nauali. Id quum audissent AEginetæ, aureas stellas tres dedicauerunt, quæ super malum nauis æreum stant apud angulum, proximè Crœsi craterem. Post dispartitam prædam Græci ad Isthmum nauigauerunt, daturi præcipuum præmium Græcorũ meritissimo, qui in hoc bello præclarissimè rem gessisset. Eò vbi peruentum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisque sententiam scriptam detulere, quémnam ex omnibus primum & quem secundum iudicarent. In ea autem suum quisque nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset existimans: sed in secundis partibus Themistocli adiudicandis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles multo superior extitit. Et licet hanc rem Græci liuore quodam superfederint indicare, in suam quisque patriam reuecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per vniuersam Græciã omnium Græcorum longè prudentissimus. Ipse tamen quia nõ fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, vt honore afficeretur Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonii & splendidè exceperunt, & magnificè honorauerunt: & primas quidem partes rei bene gestæ, EVrybiadæ: solertiæ verò ac dexteritatis, Themistocli dederunt, vtrunque oleagina corona donantes: præterea hunc [a]biga quæ apud Spartã erat præstantissima: laudatúmque verbis amplissimis, trecenti ex primoribus Spartiatarũ, qui equites vocantur, discedentem ad Tegeaticos vsque fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos nouimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedæmone Athenas venit, ibi [b]Timodemus vnus ex inimicis eius, alioqui nõ è claris viris, liuore insaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores assequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles,

a Curru omnid qui Spartæ erant præstantissimo. Vel, pulcherrimo.

b Timodemus Aphidnæus. Valla autẽ Ἀφιδναῖος omisit, aut potius nõ legit, quod certè suspectum etiam reddunt quæ sequuntur.

O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Atheniensis. Atque hæc hactenus.

Artabazus autem Pharnacis filius, vir inter Persas cùm antea illustris, tum ex rebus Platæensibus factus illustrior, regem deducebat iis sexaginta millibus quæ sibi Mardonius delegerat: quem vbi traiectu tenus comitatus est, quũ iam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, vtpote Mardonio per Thessaliã Macedoniamque hybernante, nec alias copias obire curante. Nec è sua dignitate existimabat nõ diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquam rex præteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit è conspectu, à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus. Tunc verò Artabazus Potidæam obsedit: & suspicatus etiã Olynthios ab rege defecturos, & ipsos obsedit. Eam autem vrbem tenebant Bottiæi qui è sinu Thermæo fuerãt à Macedonibus ejecti. Hos Artabazus postquam obsidione cepit, in paludẽ deductos trucidauit, vrbémque administrandam Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidensi. Ita Chalcidenses Olynthũ obtinuere. Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ obsidendæ impensius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magistratu de faciẽda proditione transegit, incertum mihi quónam modo ab initio: neque enim traditur. ad extremum ita actum est: Quoties exaratum libellum aut Timoxenus ad Artabazum, aut Artabazus ad Timoxenum mittere volebat, eum sagittæ postremo inuoluebat, adaptatísque desuper pennis, ad locum de quo conuenerat sagittã emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus est. nam Artabazus ad conuentum locum sagittam dirigens, frustrante iactu humerum cuiusdam Potidæatæ percussit. Ad quem saucium turba

A ΟὟτω ἔχει τοι· οὔτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν Βελβινίτης ἐπιμήθιων οὕτω τοὺς Σπαρτιήτεων, οὔτ' ἂν σὺ ὢν Ἀθηναῖος. Ταῦτα μὲν νυν ἐς τοσοῦτον ἐλήλυθε.

Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ τοῦδε εἰὼν, ὃν δὲ τῶν Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπιφανής, ἔχων ἐξ μυριάδας στρατοῦ ὃν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, τοῦτον ἐπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ ὁ μὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ, ὀπίσω παρὰ Θεσσαλίην,

B καὶ τὴν Παλλήνην ἐλήλυθε, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος τοῦ Θεσσαλίῃ τε καὶ Μακεδονίῃ, καὶ οὐδὲν κω κατεπείγοντος ἥκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδίκαιου συντυχὼν ἀπέχεσθαι Ποτιδαιήτησι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξελελάκεε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ 319.
φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς

C δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες. ἐνθαῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτιδαίην. ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων· ἐπεὶ δὲ σφέας εἷλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην. τὴν δὲ πόλιν παραδιδοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῶν Χαλκιδικῶν

D ἔθνεϊ. καὶ οὕτω Ὀλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐπετεκμήρατο μάλιστα· τοῦ δὲ χρόνου δὲ οἱ τοῦτο ἐθύμωσε, ὅτι ἐπίθετο τοῦδε τοιῷδε· Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγὸς ὑπέσχετο μὲν τοῦτον ἄρχειν, ἐγὼ δὲ οὐκ ἔχω εἰπεῖν· (οὐ γὰρ ὧν λέγεται) τέλος μέντοι, τοιάδε ἐγένετο· ὅκως βιβλίον γράψαιτο ὁ Τιμόξεινος ἐθέλων τοῦδε Ἀρτάβαζον πέμψαι, ὁ Ἀρτάβαζος τοῦδε Τιμόξεινον, ἐξθύματος παρὰ τὰς γλυφίδας περιλίξαντες, καὶ πτερώσαντες τὸ βιβλίον, ἐπέξθυον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπαίσιος δὲ ἐγίνετο ὁ Τιμόξεινος τοῦδε τοιῷδε τὴν Ποτίδαιαν. ἐξθύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτὼν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει αὐδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον. ὃς δὲ, βληθεὶς, τοῦ ἑστήκεε, τοῦ ὅμιλος,

ἂν σωπήσεται

(οἷα φιλέϊ γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἱ αὐτίκα τὸ τόξωμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον ὅτι τοὺς στρατηγούς· πρῶτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ὅτι λεξαμένοισι τὸ βιβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ κατακτεῖναι Τιμόξενον προδοσίη, τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομίζοιατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπαίσιος ἐγένετο. Ἀρταβάζῳ δὲ, ὅτε πολιορκέοντι ἐγένετο πρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον ὅτι πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τὸ γινόμενον, παρίεσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δ' αἱ δύο μοῖραι διαδιαπρήσσουσι, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, ἃς διελθούσας χερσὶν ἔσω ἔδει ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμά κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὴ νέφ αὐτέων οὐκ ὑπισάμενοι διεφθείροντο, οἱ δὲ ὑπισαμένους Ποτιδαιῆται ὑπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Ποσειδέωνος πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἱσίεσαν οὗτοι τῶν Περσέων νέφ καὶ διέφθαρσαν ἔσω τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες, οὐ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγινομένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην πρὸς Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ πρέμψαντες βασιλῆα, οὕτω ἔπρηξαν.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω περιγινόμενος, ὡς προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὸν στρατὸν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμῃ. ἅμα δὲ ἦρι ἐπιλάμψαντος, πρὸς Σάμον συνελέγετο ἐς Σάμον. αἱ δὲ τῶν νεῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλοῦνες ἐπεβάτευον. στρατηγοὶ δὲ σφι ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδεὸς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω προσαγορεύμενος ὁ Ἀμίτρης· ἅτε δὲ μεγάλως πεπληγότες, οὐ προΐεσαν αἰωτέρω τὰ πρὸς ἑσπέρης, οὐδ'

(vt adsolet in bello fieri) quum concurrisset, subitò reuulsa sagitta, animaduertens libellum, detulit ad magistratus. aderat autē & cæterorum Pallenensiū commilitium. Perlecto libello magistratus & cognito proditionis autore, non tamen censuerunt Timoxenum esse plectēdum, Scionææ ciuitatis gratia, ne in posterum semper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atque hūc quidem in modum Timoxenus proditionis manifestus fuit. Artabazum verò tres iam menses obsidentem ingens æstus maris excepit, & is diutius: vnde barbari videntes locum factum lacunosū, in Pallenen concesserunt. quorum quum duæ partes permeassent eluuiem, tres aliæ supererant, quas vbi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. sed eas tanta maris æstuatio inuasit quanta nunquam extiterat, vt indigenæ aiunt, quū ea frequēter illic accidat. Eorū qui nādi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ nauigiis adorti trucidauere. Huius autem æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferunt Potidæatæ hinc causam extitisse, quòd isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in tēplum Neptuni & eius simulacrū quod situm est in suburbanis, impiè gesserant. Hanc fuisse causam illi videntur verè dicere. Eos autem qui superauere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regē reduxerunt ita est actum.

Classiarius autem Xerxis exercitus qui superfuerat, vbi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege cum aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto, hyemauit apud Cumam. Idē primo statim vere Samum cōuenit, vbi nonnullæ naues hyemauerant. Eius classis plerique epibatæ erant ex Persis & Medis, ducésque superuenerant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cuius patruelis Amitres ab eodem ascitus erat istorū collega. Hi vtpote magnopere percussi, nō audebāt occasum versus producere, ne

vnus quidem: sed apud Samum subsidentes Ioniam à rebellando prohibebant, trecentas naues cum Ioniis habentes. Neque expectabant fore vt Græci in Ioniã irent, sed vt sua tutari contenti essent: ducta ex hoc coniectura, quòd ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent. [a] Atque vt se victos mari, ita longè superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum apud Samum erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul subauscultabant quonam res Mardonii spectarent. At Græcos excitabat tũ veris aduentus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidem exercitus pedestris nõdum cogebatur: naues autem in AEginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque nauarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxãdridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicãdri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EVryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera ab regia familia. Hi omnes, præter duos qui primi post Leutychidem commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt. Athenienſium autem, duce Xãthippo Ariphronis filio, hac omni classe AEginam profecta, adueniunt eò nuntii Ionum iidem qui nuper ierant ad orandos Lacedæmonios vt Ioniam liberarent, quorum vnus fuit Herodotus Basilidis filius. Hi, septem fuerant ab initio, qui coniuratione inter se facta de trucidãdo Stratte Chiorum tyranno, postea cõspiratione patefacta per vnum ex ipsis qui rem detulerat, cæteri qui sex erant, è Chio se subduxerunt, Spartámque se contulerũt, & tunc AEginam, oraturi Græcos vt in Ioniam nauigarent: ægréq; exbratos Delon vsque perduxêre. Nam vlteriora omnia

a De mari igitur animum abiecerant, sed longè superiorem, &c. ad Verbum, Circa mare igitur animo victi erãt. Vel, animis cecidérant. Id est, De rebus igitur mari gerendis spem abiecerant.

A ἐπεναύκαζε θαρσέας· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποσχῇ, νέας ἐχοντες σὺν τῇσι Ἰδούσι τριηκοσίας. οὐ μὴν ἤλπιζόν γε τὸν Ἕλληνας προσελεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάξαντι· σταθμεύμενοι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἀσμενοι ἀπαλλάσσοντο. κατ' μὲν νυν τὴν θάλασσαν ἑωυτοὺς ἔσεσθαι τῶν θυμῷ, πεζὴ δὲ ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν

B Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυνατὸν κακὸν τοῖς πολεμίοις ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὑπακούειν οὐκ ἔμελλον τὰ Μαρδονίου κρήγματα. τὸν δὲ Ἕλληνας τό, τε ἔαρ ἐγίνετο πλέον ἤδη, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὔπω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ

C Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλεω, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Πρόκλεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τῆς ἑτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πρῶτοι, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδεα πρότερον καταλελεγμένων, οἱ ἄλλοι, βασιλῆες ἐγένοντο Σπάρτης. Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρων.

D ὡς δὲ προεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἱ καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθερωτὴν Ἰωνίην, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλείδεω ἦν· οἱ φασιόμενοι σφι γενόμενοι, ἐπεβούλευον θάνατον Στράτῃ τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἑσταλ. ὑπιβουλεύοντες δὲ ὡς φανερὸν ἐγένοντο,

E ἐξευρεθέντος τὴν ὑπόθεσιν ἑνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἓξ ἐόντες ὑπῆλθον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων διόμενοι καταπλώσαντες ἐς τὴν Ἰωνίην· οἱ προήγαγον αὐτοὺς μόνους μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ πρόσω πρὸ

δεινὸν

δεινὸν ἰὼ τοῖσι Ἕλλησι, οὔτε τὴν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πολλὰ πλέα ἐδόκεε εἶναι. τὴν δὲ Σάμον ἠπίστατο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. σεισθέντι δὲ τοιούτῳ, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους ὑπὸ τοῦ ἑτέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλώσαντας καταῤῥωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηίζοντων Χίων ὑπὸ τοῦ τὴν ἐπὶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσον σφέων. A

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ ὡς τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, ἔπεμπε κατὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπαῖον γένος, οὔνομα δὲ Μῦν· ἐντειλάμενος πάντα χῆ μὲν χρησάμενον ἐλθεῖν, τὴν οἱά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὅ,τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν τοὺς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐπετέλεσε, οὐκ ἔχω φράσαι· (οὐ γὰρ δὴ λέγεται) δοκέω δ' ἔγωγε ὡς καὶ τὴν πρόσθεν τῶν πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλου τινὸς πέρι πέμψαι. οὗτος ὁ Μῦς ἐς τε Λεβάδειαν ἀπικόμενος φαίνεται, καὶ μισθῷ πείσας τὸν ὑπηρεῖον ἄνδρα, καταβὰς παρὰ Τροφώνιον. καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν, τὴν Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο. (ἔστι δὲ, καὶ κατὰ τὸν Ὀλυμπίη, ἱεροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι) τοῦτο δὲ, ξεινόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεων. Θηβαίων δὲ τοῖσι ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι ἀφ' τόδε· ἐκέλευε σφέας ὁ Ἀμφιάρεως ἀφ' χρηστηρίων ποιεύμενος, ὁκότερα βούλονται ἑλέσθαι τουτέων, ἐωυτῷ ἢ ἄτε μάντι χρέεσθαι, ἢ ἄτε συμμάχῳ, τῷ ἑτέρῳ ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχόν μιν εἵλοντο εἶναι. ἀφ' τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων τοῖσι αὐτόθι καταχοιμηθῆναι. τότε δὲ γενόμενοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων. ἐλθεῖν ἄρα Εὐρωπαῖον Μῦν, ἐπιχωριάζοντα πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πτῴου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ ἱρὸν, καλέεται μὲν Πτῷον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κεῖται δὲ ὑπὸ τῆς Κωπαΐδος λίμνης, τοῖσι οὔρεϊ, ἀγχοτάτω Ἀκραιφίης πόλιος. ἐς τοῦτο δὲ ἱρὸν ἐπεί τε προσῆλθεν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, B

Græcis formidolosa erant, cùm locorum ignaris, tum plena hostium esse, & tantundem abesse Samum, quantum Herculis columnas credētibus. Contigítque id rei vt neque barbari supra Samum occidentem versus nauigare auderent, metu perterriti: neque Græci Chiorum rogatu, orientem versus, vltra Delon. ita timor medium eorum tuebatur.

Dum Græci nauigauere in Delon, Mardonius qui in hyber nis apud Thessaliam erat, inde mouens misit ad oraculū quendam genere EVropeum, nomine Murem, iubens vt quantumcunque sibi liceret peruaderet ad oraculum consultandum: edocuítque quid vellet ab oraculis scire. Quid autem fuerit haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autē nihil aliud quàm de rebus præsētibus fuisse. Constat hunc Murem in Lebadiā venisse, & mercede corrupto quodā indigena Trophonium descēdisse, & ad Abas Phocensium, ad oraculum: quinetiam prius Thebas adisse. Ibíque tum Apollinem Ismenium consuluisse, quòd illic, quemadmodum in Olympia, fas est in templis scisscitari oracula: tum quodam non Thebano, sed peregrino pecunia corrupto, in delubro Amphiarai obdormisse. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinū esse, quòd quum Amphiaraus optionē eis dedisset vtrum mallent vate vti se an auxiliatore: Thebani sibi auxiliatorem eum maluerūt. eapropter nefas est vlli Thebano illic obdormiscere. Tunc autem maximum extitisse miraculum, vt à Thebanis mihi narratur: Murem EVropeum, peruestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita: sed ipsorum Thebanorum est, situm supra paludē Copaidē, ante montem, proximè vrbem Acræphiā. Ad hoc templū postquam peruenisset is qui Mus appellaretur, C D E

ἐφύλασσον] ἐφύλαξαν

ἐγκαταχοιμηθῆναι.

ſequutos eum tres viros publicè delectos ad deſcribenda ea quæ homini reſpõderentur. & ſtatim antiſtité barbara lingua vſam: & qui eos ſubſequebãtur, ſtupuiſſe audiẽtes barbaram linguam pro Græca. Quúmque neſcirẽt quid in præſenti negotio agerẽt, Murem Europeum pugillares ab eis quos ferebant abſtuliſſe, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exaraſſe, eáque, vt dicebant, lingua Caria: & vbi illa ſcripſiſſet, digreſſum in Theſſaliam abiiſſe. Ea Mardonius intelligens quid dicerent, nuntium dehinc Athenas mittit Alexãdrum Macedonem Amyntæ filium,[a] tũ quia in eũ propenſi erãt Perſæ, (quippe cuius ſororem Gygæã Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perſes, ex qua genuerat Amyntam in Aſia, aui materni ferentem nomẽ, cui ab rege Phrygiæ data erat incolenda vrbs Alabanda) tum quia audiebat hoſpitalem atque munificum eſſe virũ, Mardonius mittendum duxit: hac præcipuè ratione arbitratus ſe conciliaturũ ſibi Athenienſes, populũ & multum & ſtrenuum eſſe audiens, [b] & qui cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitiſſet. Quibus ſibi conciliatis, ſpem concipiebat facilè potiundi maris, provt etiam contigiſſet. nam terreſtribus copiis longè ſibi ſuperior eſſe videbatur. Ita colligebat ſuas res fore ſuperiores rebus Græcorum. Cui fortaſſis oracula illa reddita ſuadebant vt Athenienſem ſibi ſociũ aſciſceret. His obtemperans, Alexandrum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hũc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gauanes, Aëropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis tranſgreſſi ſuperiorem Macedoniã, peruenerunt ad vrbem Lebæam. vbi ſe ad mercenariam operam regi locauerunt, vnus quidem equis, alter verò bobus,

a Tum quòd affinitate cũ Perſis iunctus eſſet.

b Et quẽ cladis Perſicæ, in mari acceptæ præcipuum autorẽ extitiſſe credebat.

A ἕπεσθαί οἱ τῶν ἀστῶν αἱρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ χοινοῦ, ὡς ἀποχραψομένους τὰ θωμάσειν ἔμελλε. καὶ τοῦτο τε τῷ τοιῷμαν- 321
τιν βαρβάρῳ γλώσσῃ χρᾶν· καὶ τοὺς μὲν ἑπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θυμῷ ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης αὐτὰ Ἑλλάδος· ὧδε ἔχειν, ὅ, τι χρήσοντα τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα Μῦν, ἐξαρπάσαντα πρὸ αὐτέων τὰ ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεχθέντα ὑπὸ τοῦ προφήτεω
B γράφειν ἐς αὐτά. (φάναι δὲ Καρὶς μὲν γλώσσῃ χρᾶν) συλλεγόμενον δὲ, οἱ ἐλθόντα ἀπίσσω ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὅ, τι δὴ ἐῶν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἀγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μέν, ὅτι οἱ προξενίδες οἱ Πέρσαι ἦσαν. (Ἀλεξάνδρῳ γὰρ ἀδελφεὴ Γυγαίη, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀ-
C μύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὔνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλῆος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἄρχειν ἀκούων εἶ καὶ ἄλκιμον· τά τε κατὰ θάλασσαν σὺν τύχῃ σφι παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθη-
D ναίους ἠπίστατο. τουτέων δὲ προσγενομένων, κατήλπιζε ὑπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν· τάδε γὰρ αὐτῷ καὶ ἐῶν. πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι χρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθε οἱ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά ⓐ προλέγει συμβουλεύοντα σύμμαχον ⓦ Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος ἔπεμπε. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἕβδομος γενεὴ Περδίκ-
E κης ἐστί, ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε. ἐξ Ἄργεος ἐφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοὶ, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑ-
περβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα καὶ ἐθήτευον ὅτι μισθῷ παρὰ τῶν βασιλέι, ὁμὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ, βοῖς· τῷ δὲ

» ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης, τὰ λεπτὰ τῶν πρεσβάτων. (ἔσαν γὰρ τὰ παλαιὰ καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνδρῶν ἀδυνατέες χρήμασι, καὶ μοῦνον ὁ δῆμος) ἡ γυνὴ τοῦ βασιλέος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅκως δὲ ὀπτῷτο ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ ἠπιώτου τοῦ Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ ὦν αἰεὶ τωὐτὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα ἑωυτῆς. ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθέ οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας, καὶ φέρει ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς ἥβας, τοῖσι μάντιες σφι ἀπαλλάσσεσκον ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. ⓐ δὲ, τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιον εἶναι ἀπολαβόντας, οὕτω ἐξιέναι. ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἐγὼ γὰρ κού τι καὶ προσδοκέω ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε, θεοπροπέων ἠρώμενος, Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀπο-δίδωμι· δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Αἴροπος ⓐ πρεσβύτεροι ἔσαν, ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε, Δεκόμεθα ὦ βασιλεῦ τὰ δίδοις, περιγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τοὔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον. περιγράψας δὲ, ἐς τὸν κόλπον ἧς ἀρυσάμενος ἐκ τοῦ ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ⓐ μὲν δὴ ἀπίεσαν. τῷ δὲ βασιλέι σημαίνει τις τῶν πρέσβεων οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς, καὶ ὡς σφὶ νόῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ δεδομένα. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὀξυθυμήσας, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. ποταμὸς δὲ ἐστὶ τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἄργεος ἀπόγονοι "σωτῆρια. οὗτος, ἐπεί τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐρρύη ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἵους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ, ἀπιχόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίεω· ἐν τοῖσι Φυτοῖσι αὐτόματα ῥόδα, ἓν ἕκαστον ἔχον ἑξήκοντα φύλλα, ὀδμήν τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι ὁ Σιληνὸς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων ὄρος κεῖται, Βέρμιον οὔνομα,

χρ τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐπῆλθε αὐτίκα χρ φέροι μέγα τι

χρ ἀπῆει.

minimus autem natu, minutis pecoribus pascendis. [a] Erant autem priscorum hominū tyrannides in re nummaria exiles, nō solùm populares facultates: adeo ipsi regi sua vxor coquebat cibaria. Hæc quum animaduertisset panem pueri Perdiccæ mercenarii, dum coqueretur, effici duplum quàm erat, idque semper contingere, indicauit marito. [b] Ille re audita, illico ingressus est vt ostentum cerneret, quónam modo quid maius excresceret: móxque accitis mercenariis, vt à sua domo discederent imperauit. Et quum isti dicerent, ita demum se abscedere iustum esse vbi mercedem accepissent: [c] tūc rex mercedē nominari audiens, Hunc, inquit (solem ostendens, in deum contumelioſus) dignā vobis mercedem reddo. Immeabat autem in ædes per fumariū sol. Hoc audientes maiores natu Gauanes & Aëropus, stetere attoniti. at puer, Accipim[d] rex quæ das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumscripsit in pauimento domus solem: circumscriptúmque quum ter in sinum suum hausisset, abiit cum cæteris. [d] Quale autem esset id quod faciebat puer, & quòd data cum illorum assensu accipiebat minimus natu, renuntiauit quidam assessorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Est autem in ea regione amnis cui tanquā liberatori immolant posteri illorū qui ab Argo erant: hic amnis, posteaquam eū Temenidæ trāsierant, ita vehemens effectus erat vt ab equitibus transiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebātur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenûm foliorum, fragrātiori odore quā cæteræ: & in quib[o] (vt fertur à Macedonib[o]) Silenus fuit exceptus. Super eos situs est mons, nomine Bermius,

a Erant enim ōlim regna etiam in re nummaria exilia, non solùm populus. Regis autem vxor illis ipsamet farinam subigebat: sed dū coquebatur panis Perdiccæ pueri mercenarii, in duplam molem excrescebat. Quod quū semper contingeret, id marito indicauit. *Dicit autem τυραννίδες pro τύραννοι. perinde est enim ac si dixisset, Erāt enim olim ipsi quoque reges pecunia inopes. Quod Herodotus subiungit necus mirum videatur quòd rex ipse illos pascendis suis armentis & gregibus præfecerit. At Valla ex Enim facsens Autem, ita hoc interpretatur quod de regiū vxore narratur, quasi Herodotus hoc velut argumentum illius inopiæ afferat: ideóque particula adeo vtitur.*

b At illi, vt audiuit, statim hæc cogitatio animū subiit, *vel, illi in mentem venit*, factum illud, magnū aliquid portendere. ideóque accersitis mercenar. *Ad Verbum, Portentū esse [hāc rem] & ad magnum aliquid spectare. Vel, tendere. At Valla errorem inceptum ab ἐπῆλθε, prosequutus est in φέροι.*

c Tunc rex, vbi mercedis mētionem fieri audiuit, sole tūc fortè per fumarium, *sine ea minum* domū ingrediente, dixit furore correptus, At ego hanc mercedem vobis dignam rependo. ostēdebat autem solem. *Vel, At ego vobis hāc mercedem per solem. id est, in mercedem.*

Vel, pro mercede, vt μισθὸν dicatur per appositionem. Videtur autem voluisse significare illos debere abunde magna mercedi loco ducere quòd saltem illos à se dimitteret. d At regi quidam ex eius assessoribus, quod egerat puer, & quòd ille quum omnium natu minimus esset, quæ sibi data erant accepisset, id certo consilio factum esse, renuntiauit. *Nam σὺν νόῳ (rarissimum alioqui loquendi genus) hoc videtur significare. q.d. Gallicè, Et qu'il ne fasoit cela sans y auoir bien pensé.*

per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagã obtinuerunt Temenidæ, cæteram Macedoniam subegerunt. Ab hoc autem Perdicca hũc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Aëropus, Aëropi Philippus, Philippi [a] Argæus, huius Perdiccas, qui parauit imperiũ. Ita Amyntæ fuit Alexander filius: qui vbi Athenas venit à Mardonio missus, ita verba fecit, Viri Athenienses, Mardonius hæc inquit, Nũtius mihi ab rege venit in hæc verba, Atheniẽsibus iniurias quas mihi intulerunt omnes remitto. nunc autem Mardoni ita facito: Suam eis regionẽ reddito: præterea aliam pro suo arbitratu eligant, suáque libertate potiantur. Quinetiam eorum tépla, si mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, restituito. Hic nuntius quũ mihi allatus sit, necesse habeo ista exequi, nisi per vos steterit. Ego verò hæc vobis duco dicẽda, Quid insanitis, bellum regi inferentes, cui nec vnquam præstare, nec semper obstare poteritis? Nostis enim Xerxis & copias & facta: auditis quoque nunc de exercitu qui mecũ est: [b] quem si superaueritis atque viceritis, nulla vobis (si sapitis) spes erit, quum alius multo maior exercitus sit adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, priuari solo vestro, [c] & pro vobis ipsis assiduè discurrere. imò potius his molestiis vos explicate, quum adsit vobis pulcherrima explicandi facultas, quòd ab rege prouocati vt societatẽ belli nobiscum ineatis citra dolum & fraudem, liberati eritis. Hæc me iussit Atheniẽses apud vos Mardonius dicere. Ego verò de mea in vos beneuolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primùm eã cognouistis. Obsecro autem vt Mardonio morẽ geratis, quos animaduerto non semper validos fore ad gerẽdum cum Xerxe bellum: quales si animaduerterẽ esse, nequaquã huc cũ his mandatis venissẽ. Quippe regis vires supra humanas sunt,

a Argæus,

b Quo si potentiores extiteritis, eúmque viceritis (quod nequaquã sperandum, si sapitis)

c Et semper de vita vestra periclitari. Vos igitur potius in gratiã *cum rege* redite, quum reconciliationis pulcherrima se vobis offerat occasio, regẽ ad hanc propensum habentibus. Inita nobiscũ citra dolum & fraudẽ societate belli, liberi estote.

A ἄλλον ἀπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταῦτα ἔσχον, κατεσφέροντο τὴν ἄλλην Μακεδονίην. ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε. Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης δὲ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος. τοῦ δὲ, Φίλιππος· Φιλίππου δ', Ἀράβαος· τοῦ δὲ, Περδίκκης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους παρὰ ἦν πεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε, B Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐμοὶ ἀγγελίην ἧκε τῶνδε βασιλεὺς, λέγουσα οὕτω, Ἀθηναίοισι τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐξ ἐκείνων ἐς ἐμὲ γενομένας πάσας μετίημι. νῦν τε ὧδε Μαρδόνιε ποίεε. τοῦτο μὲν, τὴν χώρην σφι ἀπόδος· τοῦτο δὲ, ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐλέσθων αὐτοὶ ἥντινα ἂν ἐθέλωσι, ἔοντες αὐτόνομοι. ἱρά τε πρήσσε σφι (ἢν δὴ βούλωνταί γε ἐμοὶ ὁμολογέειν) αὐόρθωσον, ὅσα ἐγὼ C συνέφρησα. τουτέων δὲ ἀπιγμένων, αἰσχρὸς ἔσχει μοι ποιέειν ταῦτα, ἢν μὴ ὑμέτερον αἴτιον γένηται. λέγω δ' ὑμῖν τάδε, Νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλέϊ ἀνταφερόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλοισθε, οὔτε οἷοί τε ἐστὲ ἀντέχειν τὸν πρώτα χρόνον. εἴδετε μὲν δὴ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα· πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὸν νῦν ἐπόμενον· τοσοῦτο μοι δοκέει ἔμπεδον εἶναι δύναμις. ὥστε καὶ ἢν ἡμέας ὑπερβάλησθε, καὶ νικήσητε, (τῷ γὰρ ὑμῖν εὐδεμία D ἐλπὶς, εἴγε δὴ φρονέοιτε) ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὦν βουλεύεσθε ἀεισυμβουλεύειν βασιλεῖ, στέρεσθαι μὲν τῆς χώρης, δέξαι δὲ αἰεὶ τοὺς ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ καταλλάσσεσθε. πρέπει δὲ ὑμῖν καλλίστη καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτην ὥρμημένου· ἐστὲ ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμηχανίῃ σὺν θεῷ γενόμενοι αὐθί τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν ταῦτα ὦ Ἀθηναῖοι ἐπετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. ἐγὼ δὲ τοῦ μὲν δυνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐόντος ἐμοῦ, οὐδὲν λέξω. οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐπύθεσθε. προσχήζω δ' ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. ἐπορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἷοίσι τε ἐσομένοισι τὸν πρώτα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐπῴρων ἔτι ἐπὶ ὑμῖν, οὐκ ἂν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τοιούσδε. καὶ γὰρ δυνάμιος ὑπερφερέοντος ἡ βασιλῆος ἐστὶ

» καὶ χεὶρ ὑποβρύχιος. ἐὰν οὖν μὴ αὐτίκα ὁ- A & manus prælonga. [a] Quòd nisi properè assétiamini magna pollicétibus, quippe ex æquo fœdus facere volétibus, timeo vestram vicem, qui ex omnibus sociis & maximè in via habitatis, & soli semper præcipuam cladem accipitis, possidentes terram inter diuersas acies positam. [b] Itaque inducite hoc in animum quod magnopere est è vestra dignitate, quũ rex magnus vobis Græcorum solis iniurias remittens, cupiat effici amicus. Hæc Alexãder. Quem Athenas ire ad inducendos in barbari societatem Athenienses quum audissent Lacedæmonii, id ne fieret vehemẽter extimuerunt, reminiscentes oraculorũ, fatale esse vt ipsi cum cæteris Doriẽsibus è Peloponneso eiicerentur à Medis pariter & Athenien sibus. ideóque sine mora mittendos illuc censuere legatos. Et sanè contigit vt concioni adessent Lacedæmonii. extraxerant enim Athenienses tempus, probè scientes fore vt Lacedæmonii audirent venire à barbaro nuntium ad societatem contrahendam. quare de industria id fecere ad declarandam Lacedæmoniis sententiam suam. Vbi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nũtii Spartanorum, ita loquuti sunt, Nos verò miserè Lacedæmonii oratum vos ne quid noui in Græciã agatis, neque verba quæ adferuntur à barbaro admittatis: quòd id neque iustũ sit vllo modo, neque decorum cùm aliis Græcis, tum præcipuè vobis: ídque multis de causis. Vos enim hoc bellum excitastis etiam nobis inuitis, & propter imperium vestrum est decertatum: quod certamen nunc in vniuersam Græciam emanauit: [c] cuius totius vos præcipui authores fuistis, & Græcis causa seruitutis, res nullo pacto tolerãda. quum præsertim constet Athenienses semper & iam inde à priscis temporibus vindicasse permultos homines in libertatem. Et tristem quidem conditionem vestram dolemus, quòd iam bis proventu frugum fraudati estis, & iam domibus quæ dirutæ sunt caretis. quo nomine Lacedæmonii

a Nisi igitur statim cum illis paciscamini, luculentas conditiones vobis proponentibus, quibus pacisci volunt.

b Enimuero moretem gerite. magni enim vestra refert, regem magnum vobis solis Græcorum iniurias condonare, & amicitiam vobiscum inire velle.

c Adde quòd Athenienses, quorum omnium autores extiterũt, primos ex Græcis iugum seruitutis subire, res est profectò intoleranda. quum præsertim vos constet semper & iam inde à prisc. Gr legatum ἠχῆς δουλοσύνης.

» μολογήσητε, μεγάλας προτεινόντων ὅτ' οἵ- » σι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δείμαίνω ὑμέων ὑ- » μέων, ἐν πείσῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν » συμμάχων πάντων, αἰεί τε φθειρομένων » μοιρίων, ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν » ἐκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε. πολλοῦ γὰρ ὑ- » μῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας » μοιρίσιοι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰ ἁμαρτάδας ἀ- » πιεὶς, ἐθέλῃ φίλος γενέσθαι. Ἀλέξαν- δρος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Λακεδαιμόνιοι δὲ, B πυθόμενοι ἥκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων, ὡς σφέας χρεὼν ἐστὶ ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκ- πεσεῖν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν μὴ ὁμο- λογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ σπεύ- σαντες ὥστε ὁμοῦ σφέων γενέσθαι τὴν κα- τάστασιν. ἐπῳχέμεινάν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι δρῶ- σαντες, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἔμελλον Λα- κεδαιμόνιοι πύθεσθαι ἥκοντα τοῦδε τοῦ βαρβάρου ἄγγελον ὅτι ὁμολογίην πυθό- μενοί τε, πέμψειν καὶ πάχος ἀγγέλους. ὅπως ὦν ἐποίουν, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λα- κεδαιμονίοισι τὴν ἑωυτῶν γνώμην. ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, Μαρδονίου- » μενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, Ἡ- » μέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομέ- » νους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν καὶ D » τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγοις ἐνδέκεσθαι πα- » ρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, » οὔτε κόσμον φέρον οὔτέ γε ἄλλοισι Ἑλλήνων » οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ μᾶλλον πάντων ἥκιστα, » πολλῶν εἵνεκα. ἐγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλε- 323 » μον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλομένων, καὶ πρὸ » ὑμετέρας δοχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νικῶν δ' φέρῃ » ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. δικαίως τε, ὑμεῖς ἀ- » πάντων αἰτίοι γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἕλ » λησι Ἀθηναίοις, οὐδαμῶς ἀναγκαίην οὖσαν E » αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθε- » ρώσαντες ἀνθρώπων. πιεζομένοισι μὲν τοῖσι » ὑμῖν σπουδὰς ἐθέμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστέρησθε » δίξων ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθορήσετε χρόνον ἤδη » πολλόν. αὖτις δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε

vobis ac cæteri ſocii ſpondent ſe vxores veſtras & omnia ad bellū inutilia [a] proximè domeſticos ſuos, quoad bellum hoc ſteterit, alituros. Neque verò vos Alexāder Macedo ſeducat, [b] commendans Mardonii orationem. facit enim quod ſibi faciendum eſt: quippe qui tyrannus tyranno operam præſtat. Sed nō idem veſtra facere intereſt, ſi rectè ſapitis, qui ſcitis nihil barbaris eſſe neque fidum neque verum. Hæc quum nuntii dixiſſent, Atheniēſes Alexandro ita reſponderunt, Et ipſi cognitum habemus hoc, vires Medorum etiam atque etiā maiores eſſe quàm noſtras, vt id [c] nihil interſit exprobrare nobis: attamen in tutanda libertate eatenus reſiſtemus quatenus valebimus. Vt autem ſocietatem cū barbaro contrahamus, neque tu perſuadere tētes, neque nos, ſi tu tentaueris, perſuadebimur. [d] Tu verò renuntia Mardonio Atheniēſes dicere, quoad ſol eodem itinere meabit quo nunc meāt, eouſque ſe nunquam cum Xerxe ſocietatem inituros, ſed ſe protegendo propulſaturos eum, fretos ope deorum atque heroum, quorum ille, nihil penſi habens, & templa & ſimulacra incendit. [e] Tu quoque poſthac cum iſtiuſmodi oratione ne committas vt Athenis videaris, néve per ſpeciē emolumentorum infanda nos facere ſuadeas. nolumus enim te ingratum quippiam ab Atheniēſibus pati, quibus & hoſpes & amicus es. Hæc Alexandro reſpōderunt. nuntiis autem Spartiatarum iſta, [f] Lacedæmonios vereri ne fœdus ineamus cum barbaro, ſanè humanū eſt; neque hoc verētes eos turpe eſt veniſſe, quibus mens Athenienſium inexplorata eſſet: quoniā neque tantū auri vſquā gentium eſt, neque regio vlla ſpecie & bonitate præſtans, quam nos accipientes, vt cum Medis ſentiremus, ad tradēdam ſeruituti Græciā inducerēmur. Quod ne faciamus, etſi velimus, multa & magna nos debortantur: primū atque idem maximū, quòd deorū ædes effigieſque incēſæ pariter & obrutæ ſūt, quas

a Ad rem domeſticā pertinentia.

b Poliens. *ideſt, exornans.*

c Nihil opus ſit.

d Atque adeo nunc renuntia Mard.

e Tu quoque ne poſthac in conſpectū Athenienſium venias oratiōnē huiuſmodi adferens: neque, dum in nos officioſus eſſe videris, *vel bene de nobis mereri*, ad cōmittenda nefaria nos hortare.

f Veritos quidē eſſe Lacedæmonios ne cum barbaro fœdus iniremus, humanum fuit: ſed tamen turpe eſſe videtur, vos qui ſciretis qua ſint animi magnitudine præditi Atheniēſes, eo metu correptos fuiſſe. quoniam neque tantum, &c. *Vt ſit ſenſus, illum quidem timorem, humanum fuiſſe, id eſt, à diffidentia quadam naturæ hominum ingenita profectum eſſe: non debuiſſe tamē illum in illis reperire locum illam diffidentiam apud illos qui Atheniēſium magnitudinē animos perfectam haberent. Simplicior tamen eſſet ſenſus, & ad verba ſita quæ ſequūtur, accommodatior, ei μὴ θέμιν ἐστὶ τυγχάνειν ἐπισταμένοισι, ſi aliquis cum ὀπισάμενοι iungi poſſet, eo modo quo dicitur κακῶς ὀπίσω ἰδεῖν & κακῶς εἰδέναι, pro οὐκ ἐπίστασθαι. Sed & φρόνημα ſimpliciter pro propoſito ſuo mēte poſſimus etiam fortaſſe accipere, cum Valla.*

A καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναῖκάς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἐχόμενα πρώτα ὅτι θρέψειν ἔστ' αὐ ὁ πόλεμος ὅδε συνεχήκη. μηδὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ, λείπων τὸν Μαρδονίου λόγον. τοῦτο μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἐστί· (τύραννος γὰρ ἐὼν, τυράννῳ συγκαπηργάζεται) ὑμῖν δὲ οὐ ποιητέα, εἴπερ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι, ὡς βαρβάροισί ἐστι οὔτε πιστὸν, οὔτε ἀληθὲς οὐδέν. ταῦτα B ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε, Καὶ αὐτοὶ τοῦτό γε ἐπισάμεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῷ Μήδῳ δυνάμις ἢπερ ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν δεῖ τοῦτό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίην ἀσπασόμενοι, ἀμυνεύμεθα οὕτω ὅκως αὐ δυνώμεθα. ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν, οὔτε ἡμέες πεισόμεθα. νεῦ τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴῃ τὴν περ καὶ νεῦ ἔρχεται, μήκοτε C ὁμολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ. ἀλλὰ θεοῖσί τε συμμάχοισι πίσυνοι μὲν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι, καὶ τοῖσι ἥρωσι, τῶν ἐκεῖνος οὐδεμίλλω ὄπιν ἔχων, ἐνέπρησε τούς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τὸν λοιπὸν λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ὄπτι φαίνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑπουργέειν, ἀθέμιστα ἔρδειν παραίνεε. οὐ γάρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἀχάριν πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν, ἐόντα πρὸς ξεῖνόν τε καὶ φίλον. πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον D ταῦτα ὑπεκρίναντο· πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους, τάδε, Τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, κέρτα αἰδεσσιμίην ἐῶ. ἀτὰρ αἰσχρὸς γε οἰκατε δεδιότες δ' Ἀθηναίων φθόνημα ἀρρωδῆσαι· ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμόθι τοσοῦτος, οὔτε χώρη κάλλει καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλομεν αὐ μηδίσαντες, καταδουλῶσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ ἀναγκαίουντα ταῦτα μὴ ποιέειν, μηδ' ἐθέλειν ἐθέλομεν. πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ συγκεχωσμένα, τοῖσι

ἐλευθερίην Γλιχόμενοι,

» ἡμέας αἰσχύνης ἔχει πλεῖον ἐς τὰ μέγι- A
» στα μᾶλλον ἢ σὺν ἐκείνοισι τῶν τοῦτα ἐργα-
» σαμένων. αὖτις δὲ, ὃ Ἑλληνικὸν ὁμαιμόν τε
» καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἱδρύματά τε κοι-
» νὰ καὶ θυσίαι, ἤθεά τε ὁμόδοπα. οἷσι καὶ
» προδόντας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν δῦ
» ἔχοι· βουλεύσασθέ τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐ-
» τυγχάνετε βουλεύμενοι. ἔστι δ' αὖ καὶ εἰς πε-
» ρὴν Ἀθηναίων, μηδαμᾶ ὁμολογήσοντας ἡ-
» μέας Ξέρξῃ. ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν
» προθυμίην, τὴν πρὸς ἡμέας ἐοῦσαν, ὅτι B
» προείδετε ἡμέων οἰκηΦθορημένων οὕτω,
» ὥστε βουλὴν ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας.
» καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἀνταπλήρωται· ἡμέες
» μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅκως ἂν ἔχωμεν,
» οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας. νῦν δὲ ὡς οὕτω ἐ-
» χόντων, σπουδὴν ὡς τάχιστα ἀπέμπετε.
» ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἐκὰς χρόνου
» παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμε-
» τέρην· ἀλλ' ἐπεὰν τάχιστα πύθηται τὴν
» ἀγγελίην ὅτι οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡ- C
» μέων προσεδέετο. πρὶν ὧν παρῆναι ἐκεῖνον ἐς
» τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας χρεὼν ἐστὶ βοηθῆ-
» σαι ἐς τὴν Βοιωτίην.

nos in primis vltum ire neceſſe eſt potius quàm cum iis fœderari qui iſta fecerunt: deinde, quum ſimus Græci eiuſdem & ſanguinis & linguæ, quorum & ſana & ſacrificia communia ſũt, & mores adſimiles, eorum proditores fieri Athenienſes, nõ bene haberet, [a] Ex quo, ſi antea neſciebatis, nunc ita accipiatis, dũ vel vnus Athenienſium ſupererit, nunquam nos conuenturos eſſe cum Xerxe. Veſtram autem erga nos prouidentiam, [b] quòd conſulatis nobis domo carentibus ita vt domeſticos noſtros alere velitis, gratam habemus: [c] & licet beneficium veſtrum cumulatum ſit, nos tamen ita illud tolerabimus vt nihil vobis moleſtiæ adferamus. Quod quum ita ſit, copias primo quoque tempore emittendas curate. nam (vt nos coniectamus) non diu differet barbarus ingredi regionẽ noſtram: ſed ſimulatque acceperit nuntium nos nihil eorum eſſe facturos quæ orauit, aderit. qui antequam adſit in Attica, tẽpus eſt nos in Bœotiam auxilio ire.

a Atque adeo hoc ſcitote ſi antea neſciuiſſetis.

b Quòd ita nobis proſpiciatis quorum euerſæ ſunt fortunæ, vt alere domeſt. noſtros velitis.

c Ac vos quidẽ beneuolentiæ officio plenè iam defuncti eſtis: nos verò quibus poterimus modis nos ſuſtentare pergemus, nihil vobis faceſſendo negotii. *Negant enim ſe velle vti beneficio illo quod offerunt Lacedæmonij, cuius tamen gratiam illi habeant non minus quàm ſi vterentur. Ideóque χάρις ἀνταπλήρωται referendum eſt ad id quod obtulerunt Lacedæmonij, quamuis non præſtiterint. q. d. Iam nos vobis abundè obſtrinxiſtis, quum hoc beneficium in nos conferre paratos eſſe vos dixiſtis.*

HERODOTI Halicarnassei historiarum liber nonus, qui inscribitur CALLIOPE.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ Ἁλικαρνασσέως ἱστορίων ἐννάτη, ἐπιγραφομένη ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

HOC ab Athenienſibus reddito reſponſo Lacedæmonii Spartam reuerterũt. Mardonius autem, poſteaquam regreſſus ad eum Alexander Atheniẽſium reſponſa indicauit, mouẽs è Theſſalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellũ ſumẽs [a] Theſſalis ducibus. Quos adeo non pœnitebat eorũ quæ hactenus egerant, vt etiam multo ſtudioſius Perſam inducerét. E quibus Thorax Lariſſæus & Xerxem effugiẽtem deduxerat, & tunc Mardonium propalam deducebat in Græciam. [b] Mardonium autem, vbi cum exercitu Thebas peruenit, Thebani exceperunt: ſuadẽdóque non ſinebant progredi longius, quòd negarent vllum locum ponẽdis caſtris opportunioré eſſe quàm illum, vbi ſubſidens conſequeretur vt omnem Græciam ſine prælio ſubigeret. Arduum enim eſſe vniuerſis etiam hominibus vi ſubigere Græcos inter ſe conuenientes: quod & antea cognouiſſét. Si verò feceris (dicebant) quod nos ſuademus, occupabis nullo negotio validiſſima quæque illorũ conſilia. Mitte pecuniam ad eos qui præpotentes ſũt in ciuitatibus: miſſa pecunia Græciam ad factionem rediges: hinc eos qui tecum non ſentient, admotis copiis facilè expugnabis. Hæc Thebani ſuadebant: quibus ille obtemperandum non putauit, partim animi faſtu, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi: præſertim ſperans in-

a At Theſſaliæ duces adeo non pœnit *Vel, Theſſaliæ principes. aut, primores.*

b Porro quũ in Bœotiam peruenisſet exercitus, Mardoniũ adeuntes Thebani, cõſilium illi dabãt, nullum locũ illo caſtris ponendis opportuniorem eſſe dicentes: neque vlterius progredi eum ſinebant, ſed ibi confidentem dare operam *ſolebant* vt Græciam vniuerſam ſine prœl. ſubigeret.

Οἱ μὲν, ταῦτα ὑποκριναμένων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ ἀπονοσφίσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίης, ἦγε τὴν στρατιὴν ἀσπουδὴ, ὅκῃ τὰς Ἀθήνας. ὅκῃ δὲ ἑκάστοτε γένοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεομένοισι οὐ τὰ πρηχθέντα μετέμελε τοῦτον, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆγον Ξέρξην· καὶ συμπρηξέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Λαρισσαῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ πρῆξιν Μαρδονίῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον· καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χρεὸς ὅκῃτι δεύτερος ἐστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου. τοῦτον ἐῶν ἰέναι ἑκαστέρω, ἀλλ' αὐτοῦ ἱζόμενον, ποιέοντα ὅκως ἀμαχητὶ τῷ πάσῃ Ἑλλάδι καταστρέψηται. καὶ μάλιστα τὸ ἰσχυρὸν Ἑλλήνων ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ πάλαι ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι συνιέναι καὶ ἅπασι αὐθρώποισι· εἰ δὲ ποινὰς τὰς ἡμεῖς πρήσσομεν, (ἔφασαν λέγοντες) ἐξῆς ἀπόνως ἅπαντα τὰ κείνων ἰσχυρὰ βουλεύματα. πέμπειν χρήματα ἐς τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλισι· πέμπων δὲ, τὴν Ἑλλάδα ταχέως διαστήσεις· ἐν δὲ τοῖσι μὴ τὰ σὰ φρονέουσι, ῥηϊδίως μετὰ τῶν φιλίων καταστρέψεαι. οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, δοκέων οἱ δεινὸς ἐπέσεσθαι ἵμερος τοῦ Ἀθήνας δεύτερα ἑλεῖν· ἅμα μὲν ὑπ'

a Ποινὰς τὰς ἡμεῖς πρήσσομεν *Vel, Pœnas quas nos exigimus.*

τὸν ἀγγωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι ἀφ' A censis per insulas ignibus declaraturum se regi Sardibus agenti, Athenas ab ipso teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienses ne tunc quidem inueniſſet, ſed pleroſque eorum in claſſe ad Salaminē eſſe audiret, vrbem cepit deſertam, decimo menſe quàm fuerat ab ipſo rege capta. Eò poſtquam venit, mittit ad Salaminem Murichidē quēdam Helleſpōtium, cum eiſdem mandatis quæ Alexander Macedo pertuliſſet. Mittebat autem eadem mandata, gnarus ille quidem non beneuolo erga ipſum animo eſſe Athenienſes, ſed ſperans contumaciam depoſituros, tanquam ſubacta omni Attica regione, & ſub ipſius imperio poſita. hac de cauſa Murichidem miſit in Salaminem. Is vbi in ſenatum venit, Mardonii mandata expoſuit. è ſenatoribus Lycidas ſententiam dixit, Satius videri ſibi eſſe vt ea quæ Murichides apud ſenatū diceret, ipſi admittentes ad populum referrēt. Hæc ille dicebat ſiue quòd pecuniā à Mardonio accepiſſet, ſiue quòd id ſibi probaretur. Quod ſimulatque audiere Athenienſes, tam ii qui ex cōcilio quàm qui extra concilium erant, indignè ferentes, Lycidam circumſteterunt, lapidibuſque interemerunt: Helleſpontium verò Murichidem dimiſerunt illæſum. Excitato de Lycida apud Salaminem rumore, & cognito quod geſtum erat, Athenienſium vxores, alia aliam exhortantes atque prehendētes, vltrò domū Lycidæ adiere, hominiſque vxorem ac liberos lapidauerunt. Hunc autem in modum Atheniēſes in Salaminem tranſierunt: Quandiu ipſi copias è Peloponneſo venturas ſibi auxilio expectabant, tandiu hoſtes in Attica habuere ſtatiua: at vbi & ſocii tardiusſegniúſque agunt, & Mardonius aduentās iam eſſe in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipſi in Salaminem traiecerunt, nūtioſque in Lacedæmonem miſerunt cōqueſtum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent barbarū eſſe

νήσων ἐδήλωσεν ἐόντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς δὴ τότε ἀπιχόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν οὐρέει τὸν Ἀθηναίους, ἀλλ' ἔν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπιῳθάνετο εἶ), ἔν τε τῇσι νηυσὶ, αἱρέῃ τε ἐρῆμον ὂν ἄστυ. ἡ δὲ βασιλῆος αἵρεσις ἐς τὸν ὑστεραίῳ τοῦ Μαρδονίου ὑπεστρατηίῳ, δεκάμηνος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι ἐγένετο Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουνιχίδην, ἄνδρα Ἕλλησποντιον, φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπορθμευσε. ταῦτα δὲ τοδδύτερον ἀπέστελλε, προέχων μὲν τὴν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δὲ σφέας ὑπήσειν τῆς ἀγγωμοσύνης, ὡς δορυαλώτου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐούσης ὑπ' ἐωυτῷ. τουτέων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουνιχίδην ἐς Σαλαμῖνα· ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐπὶ τὸν βουλὴν, ἔλεγε τὰ περὶ Μαρδονίου. τῇ δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶ), δεξαμένους τὸν λόγον τὸν σφι Μουνιχίδης προσέφερε, ἐξελθεῖν ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε καὶ οἱ κατὰ ταῦτα ἐοικὸς ἦν. Ἀθηναῖοι δὲ, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες. Ἕλληνες δὲ Μουνιχίδην, ἀπέπεμψαν ἀσινέα. θορυβέου δὲ καὶ ὀρύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ Λυκίδεα, πυθόμενοι τὴν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες ἐνόμισαν. ἀφικομένη δὲ γυνὴ γυναικὶ, καὶ παραλαβοῦσα, ἦλθε παρὰ τὸν Λυκίδεω οἰκίην ἔσω ἐλθοῦσα· καὶ κατὰ μὲν ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν τὴν γυναῖκα, καὶ δὲ τὰ τέκνα. ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν περιεδέχοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἔτι τιμωρήσοντά σφι, ἐν δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ ὀλιγαίτερα ἐποίεον, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐς τὴν Βοιωτίην ἐλέγετο εἶ), οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα, καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα. ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐσβαλόντα βάρβαρον ἐς τὴν

325

Atticam ingressum, neque cum ipsis ei in Bœotiam occurrissét: tum admonitum eorum quæ sibi, si ad eũ defícere vellent, Mardonius spopondisset: tum prędictum, nisi præsidio ipsis essent, se aliquod per semet remediũ inuenturos. Agebant autem per id tempus Lacedæmonii solennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa dei celebrare plurimi faciebãt. ad hæc murum sibi in Isthmo extruebant, qui iam pinnas acceperat. Ad hos posteaquam nuntii Athenienſium Lacedæmonem venerunt, ducentes secum Megarensium ac Platæensium legatos, ephoris aditis, ita loquuti sunt, Atheniẽses ad hæc nos referenda miserunt, regem Medorum cùm nostram nobis regionem reddere velle, tum societatem nobiscum æquis conditionibus inire citra fraudem & dolum, tum aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optauerimus: nos tamẽ pudore [a] Græci numinis, & pro magno flagitio ducentes prodere Græciam, annuere nolle, sed recusare, quãuis iniuria affectos à Græcis ac proditos. Qui, etsi nõ ignoremus cõducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quàm bellum gerere, tamẽ spõte nostra societatem non inibimus. Et hæc quidem nostra sunt quæ in Græcos præstamus officia. At vos, qui tunc in omnem metum deueneratis ne paciscerémur cum Persa, posteaquã cõpertam habuistis sententiã nostram, nequaquã prodẽdi Græciam, & murum quẽ in Isthmo inædificabatis absoluistis, nullã habetis Atheniẽsium rationem: & quum cõueneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticã esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens vsque succensent quòd non estis officio functi: quod superest, vt primo quoque tempore nobiscum copias mittatis iubẽt: quò barbarũ in Attica (quoniam [b] in Bœotia defecimus) excipiamus nostra in terra, vbi cãpus Thriasius appositissimus erit ad dimicandũ. Hæc vbi accepere

a Iouis Græci,

b Bœotia frustrati sumus. *id est, sine confligendi cum hoste in Bœotia.*

A Ἀτθίκην, ἀλλ' οὐ μὴ στρέωσι ἐπιστᾶσθαι ἐς τὴν
Βοιωτίην· ἅμα δὲ, ὑποθωμησσόντων ὅσα σφι
ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλέσθαι δώσειν·
προεῖπε τέ σφι ὅτι εἰ μὴ ἀμυνοῦσι Ἀθηναίοι-
σι, ὡς καὶ αὐλοί τινα ἀλεωρὴν εὑρήσοντες. ⓐ
γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὥρταζόν τε τότον τὸν
χρόνον, καὶ σφι ἐπῆν Ὑακίνθια· προεῖ πλείστου
ἐπῆν τὰ τοῦ θεοῦ προσκύσαι. ἅμα δὲ τὸ
τεῖχος σφι τὸ ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐτείχεον. καὶ ἤ-
δη ἐπάλξεις ἐλάμβανε. ὡς δὲ ἀπίκοντο
B ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ' Ἀ-
θηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων
ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε
ἐπελθόντες ὅτι τοὺς ἐφόρους, Ἔπεμψαν ἡ-
μέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασι-
λεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην ἀπορ-
δοῦ. τοῦτο δὲ, συμμάχους ἐθέλει ὅτι ἴσην τε καὶ
ὁμοίην ποιήσασθαι, αὐτός τε δόλου καὶ ἀπάτης.
ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ ἡμετέ-
ρῃ δοῦναι, τὴν αὐτὸς ἑλώμεθα. ἡμεῖς δὲ,
C διά τε Ἑλλήνιον ἀιδεσθέντες, καὶ τὴν Ἑλ-
λάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ κα-
ταινέσαμεν, ἀλλὰ πρῶτα τε ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ' Ἑλλήνων καὶ κα-
ταπροδιδόμενοι· ὅτι σάφα τε ὅτι κερδα-
λεώτερον ἦν ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλ-
λον ἢ πολεμέειν· οὐ μὲν οὐδὲ ὁμολογήσο-
μεν ἐκόντες εἶναι). καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀ-
κίβδηλον ἐὸν νέμεται ὅτι τοῦ Ἑλληνας· ὑ-
μεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι
D μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ἐξε-
μάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι
οὐδαμᾶ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ
ὅτι τείχεα ὑμῖν ἦν ὃ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον
ἐπτελές ἐστι, καὶ δι' λόγου οὐδένα τῷ Ἀ-
θηναίων ποιέεσθε· σὺν θεῷ μέν τε ἡμῖν τὸν
Πέρσην ἀπωσάσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην, προ-
δεδώκατε, προεῖδετέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν
Ἀτθίκην τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νεῶν τὸ πρέον
Ἀθηναῖοι ὑμῖν μεμνήσεσι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε
E ὅπερ δέως. νεῶ δὲ ὅτι τάχος πρατέειν ἅμα
ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν, ὡς αὐ-
τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀτθίκῃ. ἐ-
πειδὴ γὰρ ἡμυρτόμεθα τῆς Βοιωτίης, τῆς γε ἡ-
μετέρης ὅπερ ἐπιδεέστατόν ἐστι μαχέσασθαι ὁ
Θριάσιον πεδίον. ὡς δὲ ἄρα ἀκούσθη οἱ

a Ἰοῦς Γραικοῦ, ἀλλ' ἀπι
παίμεθα,

b Βοιωτίην προδεδώκατε, προεῖδετέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν
Ἀτθίκην τὸν βάρβαρον. ἐς μὲν νεῶν τὸ πρέον
Ἀθηναῖοι ὑμῖν μεμνήσεσι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε
ὅπερ δέως. νεῶ δὲ ὅτι τάχος πρατέειν ἅμα
ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν, ὡς αὐ-
τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀτθίκῃ. ἐ-
πειδὴ γὰρ ἡμυρτόμεθα τῆς Βοιωτίης, τῆς γε ἡ-
μετέρης ὅπερ ἐπιδεέστατόν ἐστι μαχέσασθαι ὁ
Θριάσιον πεδίον. ὡς δὲ ἄρα ἀκούσθη οἱ

ἔφορει ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ἀνωχρίναθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο δὲ καὶ ὅτι δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον, ἀσσυδὶν ἔχοντες πολλῷ πρώτους Πελοποννησίους· καὶ σφι ὧν ἔσπευδον τελεῖ. οὐδ' ἔχω εἰπεῖν ὃ αἴτιον, ὅτι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας ἀσσυδὶν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποιήσαντο οὐδεμίην, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμὸς σφι ἐτετείχιστο· καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δεῖσθαι οὐδέν. ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικήν, οὔκω ἀπετετείχιστο. ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως καταῤῥωδηκότες τὸν Πέρσας. τέλος δὲ, τῆς τε ἀνωχρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων ἐγίνετο τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος οὐνόματι, ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τῶν ἐφόρων ἕνα ἐπύθετο πρώτα λόγον τὸν δὴ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Χίλεος, ἔλεγε, Ἄνδρες σφι τάδε οὕτω ἔχει, ὦ ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος ἄνευ Ἰσθμὸν ἑλκομένου κατερού, μεγάλαι κλισιάδες ἀναπεπέασται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῶν Περσέων. ἀλλ' ἐσακούσατε πρίν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρον. ὁ μὲν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ, ὡς φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φερέσβυτες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς ἔτι ὡς πέμποισι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, καὶ ἑπτὰ εἵλωτες ἕκαστον τάξαντες τῶν εἱλώτων, Παυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου βασιλεύοντι ἐξάγειν ἐγίνετο μὲν ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἦν δ' ὁ μὲν, ἐὼν ἔτι παῖς, ὁ δὲ, τούτου βασιλεύοντος τε καὶ ἐπιτρόπου. Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι ἐὼν, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ὡς τοῦ Ἰσθμοῦ τὸν στρατὸν τὸν τὸ τεῖχος δείμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὸν στρατὸν ὁ Κλεόμβροτος ὡς τοῦ Ἰσθμοῦ δι' τόδε· θυομένῳ οἱ ὅτε τὰ

ephori, responsum in diem posterum distulerunt, postero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus vniuersi Peloponnenses magno studio incumbentes, Isthmum muro intercluserè, ad finémq; perduxere. [a] Non ausim dicere hãc fuisse causam cur isti tantopere soliciti fuerint, quum Alexãder Macedo Athenas pergebat, ne Athenienses Medorum partes sequerentur: nunc autem nihil aliud curarent quàm vt sibi Isthmus inædificaretur, putantes nõ amplius se quicquam Athenienfibus indigere. At sub aduentum Alexãdri in Atticam, muro quẽ extruebant nondũ perfecto, Persas vehementer extimescebant. Tandem & responsum & exitus Spartiatarum fuit huiusmodi: Pridie quàm iam vltimum concilium fieret, vir Tegeata nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter hospites potẽtiæ, quum audisset ab ephoris omnia quæ Athenienses dixissent, his verbis eos alloquutus est, Ita se habet, viri ephori: si Athenienses non sentiũt nobiscum, sed cum barbaro, quamuis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sũt barbaro in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis quàm aliquid decernant quod cladem Græciæ adferat. Hoc Chileus consilium dedit. quod in animum admittentes ephori, cõfestim nihil colloquuti cũ nuntiis qui à ciuitatibus venerãt, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset [b] dimiserunt, præposito eis Pausania Cleombroti filio. Quæ præfectura erat quidem Plistarchi Leonida geniti: sed quũ is puer esset, Pausanias præfectus est, qui eius patruelis erat & idẽ tutor. nã Cleõbrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, iam non supererat, non diu pòst quàm copias quæ murũ extruebãt in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autẽ ab Isthmo copias Cleõbrotus ob eam causã quòd sibi inter sacrificãdum aduersus

a Cur autẽ antea quidẽ, quum Alexander venit Athenas, tam anxiè obstiterint quominus Athenienses Medorũ partes sequerentur, tum verò nihil de hac re soliciti fuerint, huius rei causam aliam adferre non possum quàm quòd murum Isthmi extruxerant, séque iam Atheniensium opera nil opus habere existimabant: at quũ Alexander in Atticam venit, nondum extructus erat, sed opus hoc promouebant, Persas vehementer extimescẽtes. Tandem verò & responsa. *&c. Valla imposuit vocabulum ἄλλο γε quod iunxit cum proximè præcedẽtibus verbis, quum ad τὸ αἴτιον feratur, hoc modo,* οὐδ' ἔχω εἰπεῖν τὸ αἴτιον ἄλλο γε ἢ ὅτι, *&c.*

b Emiserunt, septenis helotibus circa vnumquẽque collocatis. *Quæ verba à Valla hic omissa, reperiuntur pag. 597.*

Persã sol in cælo obscuratus es-
set. Elegit autem Pausanias sibi
collegam EVryanactem Doris
filium, suum gẽtilem. His copiis
è Sparta cum Pausania profectis,
nuntii de illarum profectione i-
gnari, vbi dies illuxit, ephoros
adeunt, habentes in animo abire
in suam quique ciuitatem. Vbi
adierunt, ita verba fecere, Vos
quidem Lacedæmonii desidentes hîc Hyacinthia agitis, ac lu-
ditis, sociis proditis: Athenienses
verò, vt à vobis læsi, & ob penu-
riam sociorum, ita vt poterunt
cum Persa transigent. Soluta au-
tem societate vobiscum, palàm
est nos, quum regis fuerimus so-
cii, militiæ comites futuros in
quamcunque regionem nos illi
educent. Inde vos discetis quid-
nam vobis ex ea re sit euenturũ.
Hæc loquutis nuntiis Ephori iu-
reiurãdo interposito dixere suas
se copias putare in Orestio esse,
tendentes aduersum peregrinos.
Peregrinos enim barbaros ap-
pellabant. Hoc illi non intelligẽ-
tes, quid diceretur scisciabãtur.
Sciscitati, & rem omnem edocti
atque stupefacti, quamcelerrimè
abiere ad illos insequendos, & cũ
iis quinque millia finitimorum
Lacedæmoniorum delecta. His
Isthmum versus ire maturanti-
bus, Argiui, vbi primùm audiere
copias è Sparta cũ Pausania pro-
fectas, præconem, quem optimũ
è diurnis cursoribus inuenerũt,
in Atticam mittunt ad Mardo-
nium: qui videlicet antea rece-
perant se futuros impedimento
quominus Spartiata egrederetur. Præco vbi Athenas perue-
nit, Mardoni, inquit, miserũt me
Argiui nuntiatum tibi iuuentu-
tem è Lacedæmone esse progres-
sam, séque ne illa progrederetur
præstare nequisse. Ad hæc tu bo-
num consilium adhibe. Hoc ille
loquutus, retrò abscessit. Quo au
dito Mardonius iam nõ fidebat
amplius perstare in Attica: vbi
ideo hactenus immoratus fue-
rat quòd audire cuperet ac scire
quid ab Athenien sibus ageretur,
neque populans neque lædens
Atticum agrum, assiduè sperans
fore vt secum illi paciscerentur.

A Πέρσῃ, ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. παρασκευάσατο δὲ ἑωυτῷ Παυσανίης ΕΥ-
ρυάνακτα Δωριέος, ἀνδρα οἱ χήτης ἐὸν τῆς αὐτῆς. ἅμα δὲ σφι Παυσανίῃ ἐξελη-
λύθεσαν ἔξω Σπάρτης. οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐγένετο, ὡσεὶ εἰδότες περὶ τῆς
ἐξόδου, ἐπῆλθον ὅτι τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ὅτι τῆς ἑ-
ωυτοῦ ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ, ἔλεγον τάδε, Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τῇδε μέ-
B νοντες, Ὑακινθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, κα-
ταπροδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δ', ὡς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χρεὸ τε συμ-
μάχων, καὶ παλύσονται τῷ Πέρσῃ ὅτῳ ὅκως
αἱ δυώσονται· καὶ παλυσαίμενοι δὲ, δῆλα δὴ
δὴ ὅτι συμμαχοι βασιλῆος γενόμεθα, συ-
στρατευσόμεθα ὅτι τάχιστα ἐκεῖνοι ἄξηγέσω-
ται· ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε οἷόν
τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἔσται. Ταῦτα λεγόν-
των τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ὅτι ὅρκου,
C καὶ δὴ δοκέειν εἶναι σφι Ὀρεστείῳ τείχεος ὅτι
τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπηρώτεον ὅ τι λε-
γόμενον· ἐπειρώμενοι δὲ, ἐξέμαθον πᾶν ὅ
τι ἐόν. ὥστε δὴ θωύματι γενόμενοι, ἐπορθέοντο
τῇσι τάχιστα διώκοντες. στρατὸς δὲ σφι, τῶν περιοίκων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακι-
χίλιοι ὁπλῖται τὼυτὸ τοῦτο ἐποίεον, ἅμα μὲν
δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο· Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεί
τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Παυσανίεω
D ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμποισι κήρυκα, τῷ ἡμεροδρόμῳ αἱρεθέντες τὸν ἀέλιον,
ἐς τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὖτις Μαρδο-
νίῳ ἕσεσθαι ἕτοιμοι φήσειν Σπαρτιήτην
μὴ ἐξιέναι. ὃς ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθή-
νας, ἔλεγε τάδε, Μαρδόνιε, ἔπεμψάν με Ἀρ-
γεῖοι φράσοντά τοι ὅτι οὐκ Λακεδαίμονος ἐξ-
ελήλυθε ἡ νεότης, ἣ ὡς οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἔ-
χειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἐξιέναι. πρὸς ταῦ-
τα τύχεε βουλεύσασθαι βουλόμενος. ὁ μὲν δὴ, εἰ-
E πὰς ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω· Μαρδόνιος
δὲ οὐδαμῶς ἔτι προθύμως εἶχε μένειν ἐν τῇ
Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μὲν νυν πυ-
θέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ περὶ Ἀθη-
ναίων, ὁκοῖόν τι ποιήσοιεν· καὶ οὔτε ἐπήμαινε
οὔτε ἐσίνετο χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων
μᾶλλόν τι παρὰ τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας·

ἐπεὶ

ἐπεὶ ὃ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὴν πρώτην λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Παυσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐκβῆναι, ὑπεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴκου τι ὀρθὸν ἢ τεῖχεον ἢ τῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ἱρῶν, πρώτην καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ἐξέλαυνε τῶνδε εἵνεκα. ὅτι ἱππασίμη ἡ χώρη ἐστὶν ἡ Ἀττική, εἴτε νικῷτο συμβαλών, ἀπάλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στενόν· ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἐόντας ἐλάσσω ἦν λύεσθαι ὧν, ἐπεὰν χωρήσωσι ἐς τὰς Θήβας, συμβαλόντες πρὸς πόλιν τε φιλίην, καὶ χώρην ἱππασίμην. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὅτε ὑπεξεχώρεε. ἤδη ὃ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη τοιάδε, ἄλλιον στρατιὴν ἥκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος ὃ ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἴκως τούτους πρῶτον ἕλοι. ἐπισπερχὴς δὲ ἐὼν στρατιὴν ἦγε ὅτι τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προσελθοῦσα κατὰ πάσαν χώρην τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἐκάστοτε ἐλθὼν ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. C

Μετὰ ὃ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη ὡς ἀλέες εἶησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελείης. οἱ γὰρ Βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς πρόσχωρους τῆς Ἀσωπίους. οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Τάναγραν. ἐν Τανάγρῃ δὲ εὐκτὰ εὐαυλισάμενος, καὶ διαπρήσας τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνταῦτα ὃ τῶν Θηβαίων, καίτοι μηδιζόντων, ἔκειρε τοῖς χώροις, οὐτι D κατ' ἔχθος αὐτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχόμενος· βουλόμενος ἐρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἵν' οἱ συμβαλόντι μὴ ἐκβαίνῃ ὁκοῖόν τι ἐθέλῃ, χρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. πρῆκε δὲ αὐτοῦ ὁ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθραίων τῶν πρὸς Ὑσιάς. κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν, ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταμένον. οὐ μούνοι τόγε τεῖχος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ὅτι δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἔκαστον. ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀττάγινος ὁ Φρυνώνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, πρωτοστατέων μεγάλως, ἐκάλεε ὅτι ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λαμπροτάτους· καλεόντων ὃ ὅτου ἔπυντο. ἦν ὃ τὸ δεῖπνον ποιεύμενον ἐν Θήβῃσι.

Quod vbi desperauit, re cõperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & siquid aut murorũ aut ædium priuatarum sacrarúmque extabat, eo omni diruto atq; obruto. Ideo autẽ excedendũ sibi putauit, quòd neque adequitabilis esset Attica regio, neque, si ipse malè pugnasset, euadi poterat nisi per angustias, vbi à paucis trãsitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, tũ ciuitatẽ amicã, tũ regionem equitibus opportunã. Profecto illinc Mardonio & iã iter facienti perfertur nũtius properans, aliũ exercitũ mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primùm posset excipere. Itaque cõuersum exercitũ ducebat Megara, præmisso equitatu qui omnẽ oram Megaridẽ incursaret. Huc vsque Europæ ad solem occidẽtẽ versus lõgissimè processit hæc Persica expeditio.

Post hæc nũtius ad Mardoniũ venit, Græcos in Isthmo coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Thebani accolas Asopiorum accersierãt, qui Mardoniũ in Sphendaleas & illinc in Tanagrã duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctẽ moratus Mardonius, postero die in agri Thebani Scolõ trãsuersis tramitibus peruenit. Ibi Thebanorũ rura, tametsi Medicas partes fouentiũ, vastauit: nõ illorũ odio, sed ingẽti necessitate adactus: quòd vellet cùm castra cõmunire, tum, si sibi in abiendo cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autem castra sua ab Erythræis, secundũ Hysias, Platæensi tenus agro, iuxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorum, verùm per singulas frontes dena stadia habẽte. Hoc in opere barbaris occupatis Attaginus Phrynonis filius vir Thebanus cõuiuio magnificè apparato Mardoniũ ipsũ & Persarũ honoratissimos quĩquaginta inuitauit. fiebat autẽ cœna Thebis. inuitati illi hominẽ sũt sequuti.

Cætera quæ referam, ex Therſándro accepi, viro quidem Orchomenio, ſed Orchomeni inter primos honeſto: qui ſe quoque aiebat ad hanc cœnam ab Attagino inuitatum cum quinquaginta Thebanis: nec vtroſque ſeorſum diſcubuiſſe, ſed [a] in ſingulis lectis alternos Perſã & Thebanum. Secundum cœnam quũ potioni daretur opera, Perſã qui eodem toro recumbebat, Græcè ipſum interrogaſſe cuias eſſet: ſe verò reſpõdiſſe Orchomenium eſſe: tum illum dixiſſe, Quoniam tu mihi menſæ conſors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere ſententiæ meæ monumentũ, vt ipſe quoque præſcius huius rei, quæas tibi conſulere. Cernis hos Perſas in conuiuium acceptos, & copias quæ ad flumẽ in caſtris relictæ ſunt? horum omnium paruo pòſt tempore pauculos cernes ſuperſtites. Et inter dicẽdum multas lacrymas Perſam effudiſſe. Admiratúmque ſe eam orationem, ad illum dixiſſe, Nônne hæc Mardonio expedit dicere, & iis Perſis qui ſecundum eum in honore fũt? Et illũ ſubiecíſſe, Hoſpes, quicquid ex deo fieri oportet, id homini inſuitabile eſt. nam nec credibilia quidem dicentibus credere quiſquam vult. Atque hæc permulti Perſarum quum ſciamus, tamẽ Mardonium ſequimur illigati neceſſitate. Eſt autem hoc in hominibus acerbiſſimũ, Eum qui multum ſapit, [b] minimè potentem eſſe. Hæc egò ex Orchomenio Therſandro audiebam, atque adeo ipſum hæc ſtatim aliis enarraſſe priuſquam prælium ad Platæas factum eſt. Porro Mardonio in Bœotia ſtatiua habẽti, præburrunt copias cæteri circà Græci, qui cum Medis ſentiebãt, [c] & ad Athenas congregati ſunt, præter Phocenſes. nam & iſti vehemẽter partibus Medorũ ſtudebant, non tamen voluntarii, ſed coacti. Sed iidem nõ multis pòſt diebus quàm Thebas itum eſt, & ipſi aduenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares ſpectatiſſimo. Eos Mardonius, vbi Thebas peruenere,

a In ſing. lectis binos, Perſ.

b Nihil in poteſtate habere. *Id eſt, Eum qui ſapientia magna præditus ſit, vel, prudentia, nõ habere res vllas in poteſtate, ſed cogi ad res eas à quibus aliquis eũ ſua prudentia deberetur. Aliam ſenſum ex tempore eliceré ex hoc loco non potui.*

c Et vnà cũ eo aduerſus Athenas mouerunt, &c.

A τάδε ἤδη τὰ ὑπόλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος καλεῖσθαι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο· καλεῖσθαι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καὶ σφέων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλίνας, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐόντων, σχεπινόντων τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἰρέσθαι αὐτὸν ὁπο-
B δαπός ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δ' εἶπαι, Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσσονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ προφρονέστερον αὐτὸς περὶ σεωυτοῦ βουλεύεσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαψιλεῖς Πέρσας, καὶ τὸ στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ὀλίγῳ πρότερον παρὰ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τουτέων πάντων ὀψέαι, ὀλίγου χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς σὺν προσχώμενοι. ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρ-
C σην λέγειν, καὶ μετέωνα πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωυμάσαι τὸν λόγον, εἶπαι πρὸς αὐτόν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεών ἐστι λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐν ἀγορῇ ἐοῦσι Περσέων. τὸν δὲ μετ' ταῦτα εἶπαι, Ξεῖνε, ὅτι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ. οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλοντι πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα δὴ Περσέων συχνοὶ ὑπισάμενοι, ἐπόμπευσαν ἀναστρέψαντες ἐπὶ τὸν
D ἑωυτῶν στρατόν. ἐξέπλησε δὲ ὀδυνῶν ὅτι τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὐτῶν, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τῷ μάχῃ. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν ἄλλοι πρείχοντο ἀπόντες στρατιῇ, καὶ συνεστέλλοντο ἐς Ἀθήνας, ὅσοι περ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τὰ αὐτὰ τῇ οἰκημένων. μοῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεστέ-
E λλοντο. ἐμήδιζον γὰρ μεγάλως καὶ οὗτοι, οὐκ ἐθέλοντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρῃσι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἄπιξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτέων ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος. ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο οὗτοι ἐς Θήβας,

χρῆν σφέσφα καὶ

328 πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσέ A missis equitibus iussit seorsum
σφεας ἀπ' ἑωυτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. in campo subsidere: quod quum
ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα πρόσω ἡ fecissent, protinus adfuit vniuer-
ἵππος ἄπασα. μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν sus equitat⁹. Vnde postea rumor
λόγος τῶν στρατοπέδου τῶν Ἑλλήνων τῶν μετὰ exercitum Græcorum qui cum
Μήδων ἐόντος φήμη ὡς κατακοντιεῖ σφέας· Medis erant, peruasit, Phocēses
διεξῆλθε δὲ δι' αὐτέων Φωκέων πανταχῇ τῶν- ab equitatu iaculis confossum i-
το. ἔνθα δὴ σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης πα- ri. quinetiam per ipsos Phocen-
» ραινέει, λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, καλόν τι ses idem diuulgatū est. quos tunc
» γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνδρες μέλλουσι dux suus Harmocydes his verbis
τοὺς ἑωυτοῦ θανάτῳ αἰσχρῷ δώσειν, λόγος ἔβαλε B adhortabatur, O Phocēses, pa-
» ἐς τοὺς Θεσσαλούς, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. νῦν ὦν làm est hos homines certæ nos
» ἀνδρὶ ἑνὶ πάντα ὑμέων χρεών ἐστι μᾶλλον neci destinasse, accusatos (vt o-
» ἀγαθόν. χρεὸν μέν, ποιεῦντά τι καὶ ἀμυ- pinor) à Thessalis. Quare vnum-
» νομένους τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἢ ὧδε πρέ- quenque vestrūm oportet egre-
» ποντας ἀφθαρῆναι αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ gium virum esse, potius quàm
» μαθέτω τις αὐτέων ὅτι ἐόντες βάρβαροι dedentes nos fœdissima morte
» ἐπ' Ἕλλησι ἀνδράσι φόνον ἔρρᾶψαν. ὁ μὲν trucidari. Ipsi quoque intelligāt
ταῦτα παραίνεε. οἱ δὲ ἱππέες, ἐπεὶ σφέας se barbaros esse inter Græcos,
ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολέοντες, quibus mortem [a] intulerunt. His [a] Machinati sint, Gal. moliti.
καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες· C suos Harmocydes hortabatur.
καὶ κου τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ αὐτοὶ ἔφασαν, Quos vbi concluserē equites, in-
πάντα συμφράσαντες ἑωυτοῖς, καὶ πυκνώ- uehebantur tanquam ad eos oc-
σαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ὑ- cidendos, telis intentis, veluti e-
πέστρεφον, καὶ ἀπήλαυνον ὀπίσω. οὐκ ἔχω missuri: nonnullique emiserunt.
δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μιν ἀπο- Phocenses ex aduerso stantes fa-
λέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· cto orbe quoquoversus quū sese
ἐπεὶ δὲ ὥρων τοὺς ἀλέξιον πεπομμένους, opponerent, ibi equites digressi
διείσαντες μὴ καὶ σφισι γένηται τρώματα, retrò abiere. [b] Incertum an ad [b] Affirmare autem non possum an, &c.
οὕτω δὴ ἀπήλαυνον ὀπίσω. ὡς γὰρ σφι ἐνε- hos interficiendos rogatu Thes-
τέλλατο Μαρδόνιος, οὔτ' εἰ αὐτέων πειρη- D salorum ierint equites: & poste-
θεῖεν ἢ θέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχοιεν. ὡς quam animaduerterunt eos ad
δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας defendendum se conuertere, ve-
» Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε riti ne ipsi vulnerarentur, ita re-
» ἔτι Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγα- trò abscesserint, tāquam à Mar-
» θοὶ, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπεπύθατό μιν. εὖ νῦν προ- donio iussi: an experiri volue-
» θύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον. ὑπεργεσίη- rint num quid isti præstātiæ ha-
» σι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ἐμὲ, οὔτε βασιλέα. berent. Post abscessum autem e-
τὰ μὲν Φωκέων μιν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. quitatus, misso ad eos præcone,
Mardonius ita inquit, Bono e-
Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλ- stote Phocēses animo: viros enī
θον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πευσάνο- strenuos vos esse dedistis spe-
μενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖ- cimē, nō tales quales ego audierā.
σι τὰ ἀμείνω ἐπαίδευε, οἱ δὲ καὶ ὀρέοντες ὀξι- Quo magis alacri animo tolera-
όντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπεσθαι te hoc bellum. nō enim aut me
τῆς ὁδοῦ Λακεδαιμονίων. ἐπεὶ δὲ ὦν τοῦ beneficiis aut regem vincetis.
Ἰσθμοῦ καλλιερησάντων τοῖσι ἱροῖσι ἐπορεύον- Hactenus quæ circa Phocenses
το πρῶτοι, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· sunt gesta.

Lacedæmonii vbi ad Isthmū
venere, illic castra communie-
re. quod quum audirent cæteri
Peloponnenses, vtique ii quibus
meliora cordi erant, cernerēnt-
que Spartiatas egredi volētes, in-
dignum se putauerūt à Lacedæ-
moniis se in exeundo superari.
itaque quum pulchrè litatum es-
set, cuncti ex Isthmo profecti
sunt & in Eleusinē peruenerunt:

vbi quum pulchra etiam fuiſſent exta, ire perrexerunt. Quibus Athenienſes è Salamine tranſmittentes, in Eleuſine admixti ſunt. Iſti poſteaquā ad Erythras Bœotiæ venêre, cognito barbaros ad Aſopum caſtra habere, inito de hac re conſilio, eregione tetéderunt ſub Citharonis radicibus. In quos Mardonius, quòd in cápum non deſcenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Maſiſtius (à Græcis Maciſius dictus) vir apud Perſas inclytus, Nyſæo equo inſidens, aureo fræno & aliis inſignibus eximiè ornato. Equites vbi promouêre ad Græcos, per turmas egreſſi, multum detrimenti inferebant, fœminas eos appellando. Erant fortè Megarenſes ea parte collocati qua nulla alia magis oppugnari nulláque magis ab equis adiri poterat: hâc, impreſſione facta equitum, Megarénſes quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita quum venit, verba fecit, Megarenſes aiunt, viri ſocii, Nos ſoli excipiendis hoſtibus impares ſumus, qui tenemus eandem in qua collocati ſumus à principio ſtationē: vbi hactenus tametſi ægrè, tamē ſtrenuè fortitérque reſiſtimus. nunc niſi alios nobis ſubſtituatis, ſcitote nos ab acie diſceſſuros. Hæc vbi præco renuntiauit, Pauſanias experiri fecit Græcos, ſiqui alii vltrò ad locum irent, vt Megarenſibus ſuccederent. Recuſantibus cæteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodorus Lamponis filius. Hi fuere qui præ omnibus Græcis ad Erythras caſtra habentibus inſtructi ſucceſſere, ſagittariis ſibi aſſumptis. qui quū aliquandiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciēte per turmas equitatu, equus Maſiſtii, vt erat præ aliis eminēs, ſagitta per latus ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes circū ſiſtunt:

A ποιησάμενοι δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱερά, ὡς σφι ἐκαλλιερέετο, τοῦτον ἐπορεύοντο· Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐλοῖσι, ὀκταίκοντα μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίης ἐς Ἐρυθρὰς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ὅτι περὶ Ἀσωπὸν στρατοπεδεύοιατο. φρασθέντες δὲ τοῦτο, αὐτεπάγοντο ὑπὸ τῆς ὑπωρείης τὸν Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οὐ κατέβαινον Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ὅπ' αὐλοὺς

B πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἐπῆρχε Μασίστιος, ὀνομαζόμενος ὀρθῶς Πέρσῃσι. (Ἕλληνες Μαρίσιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαίην χρυσοχάλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένην καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσῆλασαν οἱ ἱππόται τοῖσι Ἕλλησι, προσέβαλλον κατὰ τέλεα· προσβαλόντες δὲ, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκας σφέας ἀπεκάλεον. κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον παραταχθέντες ἐπὶ τὸ ὄπι μαχώτατον τοῦ στρατοπέδου τοῦτο,

C καὶ προσοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλούσης ὦν τῆς ἵππου, ἐπεμπον ὅπ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε, Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοὶ εἰμὲν τοῖσι Περσέων ἵπ- « πον δέχεσθαι, μοῦνοι ἐόντες τάσιν ταύτῃσι « ἐς τὸν ἔσημεν ἀρχεῖον· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λι- « παίνομέν τε καὶ ἀρετῇ αὐτίσμεθα, καὶ οὐ πιε- « ζόμενοι. νῦν τε, εἰ μή τινας ἄλλους πέμψε- « τε ἀμαδέξεις τῆς τάξιος, ἴστε ἡμέας οὐκ λείψοντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δὴ σφι ταῦτα ἀ- « πήγγειλε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι ἀμείβοντες Μεγαρέας. οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμ- 329

πιόδωρος ὁ Λάμπωνος. ὅτοι ἔσαν οἱ τε ὑπο-

E δεξάμενοι, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν πρεσβυτάτων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δὲ σφέων ἐπὶ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης. προσβαλούσης τῆς ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασίστιος προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι κατὰ τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τῇ κόρυθι· διήνεικε δὲ, ἵστατο ὀρθὸς, καὶ ἀπωσείετο Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο·

Μαρίσιον

τὸν δὲ ἵππον αὐτῷ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμ- A
φιῤῥώμφον κλείνουσι, κατ' ἀρχὰς δὲ δυσά-
μυνοι. ἐνεσκύασο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα
εἶχε χρύσεον λεπιδωτόν· καὶ ὑπῆρθε δὲ τοῦ
θώρηκος, καὶ ἦν αὐτῷ φοινίκεον ἐνεδεδύκει. τύ-
πτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτοῦ, ἐποίουν οὐδέν.
χρόνῳ τε δὴ μαθών τις ὃ παθόντων, παίει μὲν
ἐς τὸν ὀφθαλμόν· οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέ-
θανε. ταῦτα δέ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς
ἄλλους ἱππέας. ὅτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ
τοῦ ἵππου, οὔτε ἀπεθνήσκοντα. ἀναχωρήσιός B
τε γινομένης ἐς ὀπισθοφυλακίην, οὐκ ἔμαθον τὸ
γινόμενον· ἐπεί τε δὲ ἔγνωσαν, αὐτίκα ἐπόθε-
σαν, ὡς σφέας ἐνδεὲς ἐὸν ὁ πάντων. μαθόν-
τες δὲ τὸ γεγονός, ἀγχελυσάμενοι, ἤλαυ-
νον τοὺς ἵππους πρώτους, ὡς αὐτὸν νεκρὸν ἀνε-
λοίατο. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέ-
λεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας, ἀλλὰ
πάντας, τῷ δὴ πλήθει στρατιῇ ἐπεβώσαντο. ἐν
ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθεε, ἐν τούτῳ μά- C
χη ὀξέα ἐγένετο περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν
μοῦνοι ἔσαν οἱ ἱππόται, ἐσσοῦτο τε πολλόν,
καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δὲ στρατὸ τὸ πλῆ-
θος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππόται
ἐπέμενον, οὐδὲ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀ-
νελέσθαι, ἀλλὰ περὶ ἐκείνῳ δηΐοις περι-
απώλεσαν τὴν ἵππων. ἀποστήσαντες δὲ ὅ-
σον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη
ποιέειν· ἐδόκεε δὲ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπε-
λαύνειν πρὸς Μαρδόνιον. ἀπικομένων δὲ τὸ D
ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο
Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος
μέγιστον· σφέας τε αὐτοὺς κείροντες, καὶ τοὺς
ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώ-
μενοι ἀπλέτῳ. ἄπασάν γὰρ τὴν Βοιωτίην
κατεῖχε ἠχώ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου με-
τὰ γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου πρός τε
Πέρσησι καὶ βασιλέι. ⓐ μὲν νυν βάρ-
βαροι τῷ σφετέρῳ ἐπθανόντα ἐτί-
μων Μασίστιον. ⓑ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν
ἵππον ἐδέξαντο προσκαλλουσαν, καὶ δε- E
ξάμενοι ὥσαντο, ἐθαῤῥήσαντί τε πολλῷ μᾶλ
λον· καὶ τότε μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσθέντες τὸν
νεκρὸν, πρὸς τὰς τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς
ἦν ἐπὶ πολὺ ἄξιος, μεγάθεός εἵνεκα, καὶ κάλλεος.
τοῦ δὲ εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, οὐκ λείποντες
τὰς τάξις, καὶ ἐφοίτων θεησόμενοι Μασίστιον.

equóque prehẽso, hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquandiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper phœniceum paludamentum. [a] Eius thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt quàm quidam re animaduerſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim eum aut ab equo cadẽtem viderant aut occumbentem. ac ne tũ quidem quũ ſe recipiebãt, quod actum erat cognouere: ſed poſtquam cõſtitere, quia nemo ipſis imperabat, ſtatim deſiderauerũt ducem: cognitóque quod geſtũ erat, mutuò ſe adhortati, omnes in hoſtem equos admiſere, vt mortuum eriperent. Eos autem conſpicati non iã turmatim ſed vniuerſos pariter irruere, cæterũ exercitum inclamauerunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre præliũ de cadauere. at vbi præſidio venere copiæ, non amplius perſtitere equites: ita nec mortuum eripere potuerunt, ſed alios [b] ſuper illũ è ſuis amiſere. Digreſſi illinc duo circiter ſtadia, conſultantes quid facto opus eſſet, decreuere ſibi carentibus præfecto eũdum ad Mardonium. Vbi in caſtra rediere, ingens luctus cùm omnẽ exercitum, tum verò Mardoniũ cepit, extincti Maſiſtii, viri ſecũdum Mardonium honoratiſſimi tam apud Perſas quàm apud regem: ita vt eiulatus eorum omnem Bœotiam peruaſerit, & ſeipſos & equos & iumenta totõderint. Et barbari quidem ſuo more Maſiſtium defunctum honorabant. Græci autem, poſtquam equitatum inuadentium excepere, & exceptum repulere, multo ſunt audaciores effecti, & ante omnia cadauer plauſtro impoſitum per ſtationes circumtulerunt. erat autem ſpectaculo digna proceritatis ac formę gratia. Quod ideo faciebant quia cuncti relictis ſtationibus ad intuendum Maſiſtium pergebant.

a Eius autẽ thoracem percutientes, nihil proficiebant: donec quidam re animaduerſa, &c. *Ideſt, Sed quidã tandẽ re animaduerſa, &c.*

b Præter illum

Dehinc cenſuerunt ad Platæas descendendum, quòd ſibi Platæenſis ager multo eſſet opportunior habendis caſtris quàm Erythræus, cùm propter alia, tum propter aquandi commoditatē. Vbi viſum eſt in eum locum & ad fontem Gargaphium, qui ibidem eſt, ſatius abire, & diſpoſitis ſtationibus illic habere caſtra, ſumptis armis abierunt per radices Cithęronis ſecundum Hyſias in agrum Platæenſem. Eò quum peruenere, ſtationes nationatim communierunt, proximè fontē Gargaphium, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum.

A μετὰ δὲ, ἔδοξέ σφι ὑπὸ τὰ Πλαταιὰς καταβαίνειν. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ὑπτιηδεώτερος σφι ἐς στρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, τά τε ἄλλα, καὶ ὕδατος ἐὼν εὐπορώτερος ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ὑπὸ τὸ ἱρὸν τὸ Γαργαφίης, τὸ ἐν τοῦ χώρου τούτου ἔοντα, ἔδοξέ σφι χρεὼν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ ἱδρυσαμένους στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἦισαν διὰ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος κατὰ Υἱσιὰς ἐς τὴν

ὑπωρείης τῆς Κιθαιρῶνος κατὰ

B Πλαταιίδα γῆν. ἀπικόμενοι δὲ, ἐπέσχοντο κατὰ ἔθνεα, πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, δι' ὀλίγων τε ὄντα ὀφθαλμῶν, καὶ ἀπέδου χωρίου.

κατὰ χώρους

Ibi in diſtinguendis nationibus magna ſanè altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienſes, vtroſque ſe dignos qui alterū cornu tenerent arbitrantes: & ſua facinora præclara tum recentia tum priſca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos ſemper digni honore è ſociis omnibus habiti ſumus, quotieſcunque à Peloponnenſibus comtmuniter in externas peregrinationes itum eſt, & proximè, & quondā, iam inde ex quo Heraclidæ poſt mortem EVryſthei ſunt conati in Peloponneſum redire. quo tempore hanc dignitatem aſſequuti ſumus ob hanc rem geſtam: Poſteaquam cū Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponneſum incolebant, nos auxiliarii, in Iſthmum profecti conſedimus aduerſus eos qui redire conabantur, tunc Hyllus orationem habuit, non expedire vt vterque exercitus confligēdo periclitaretur: ſed vt aliis acquieſcētibus, ſecum ſingulari certamine dimicaret is quem Peloponnenſes iudicarent è ſuo exercitu præſtantiſſimū. Acceptā conditione Pelopōnēſes foedus in hæc verba percuſſerunt, Si vinceret Hyllus Pelopōnenſiū ducem, vt Heraclidæ in paterna reuerterētur; ſin victus eſſet, retrò Heraclidæ cederent, & exercitū abduceret, néve per annos centum do redeūdo in Peloponeſum agitaret. Ab omnib' ſociis ad eā rē volūtarius electus

Ἐνθαῦτα ἐν τῇ Ἀρχαίῃ ἐγένετο λόγων πολλῶν ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδιεκρίνοντο γὰρ αὐτέων ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρεος, καὶ κλέα καὶ παλαιὰ προφέροντες ἔργα. τὸ μὲν, Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, Ἡμεῖς αἰεί κοτε ἀξιούμεθα τούτων τῶν εὐεργεσιῶν ὑπὸ πάντων ἁπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ ὁ νέος, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ Ἡρακλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν ΕὐρυσθέοςΘάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε δυνάμεθα τοῦτο, ἀρχὴν τοιήνδε, ἐπεὶ μετ' Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ, οὐκ βοηθήσαντες ἐς Ἰσθμὸν, ἱζόμεθα αὐτοὶ τοῖσι κατιοῦσι. τότε ὦν λόγος γε ἄλλον ἀγωνίσασθαι, ὡς χρεὼν εἴη τὸν μὴ κρατέοντα τῷ κρατέοντι τῶν μὴ αἰεὶ κινδυνεύειν συμβαλόντα· οὐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου, τὸν αὐτὸς ἐωυτέων κρίνωσι εἶναι ἄριστον, τοῦτον οἱ μὲν ἄλλοι μαχήσασθαι ὑπὲρ Ἡρακλειδέων ἐδόξε τε τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῦτο εἶναι πρηκτέον, καὶ ἐπὶ τοῦτον ὅρκιον ὑπὸ λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν Ὕλλος νικήσῃ Πελοποννησίων ἡγεμόνα, καθιέναι Ἡρακλείδας ὑπὸ τὰ πατρῷα· ἢν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλαχθέντας, καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιήν· ἑκατὸν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάθοδον ἐς Πελοπόννησον. τοιοῦτος ἐχρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων

330

» ἐθελοντὴς Ἔχεμος ὁ Ἠερόπου τοῦ Φηγέος, A
» στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος· καὶ
» ἐμονομαχήσας τε τῷ ἀπέκτεινε Ὕλλον. ὧν
» τούτου τοῦ ἔργου θύομεθα ὀπίσω τοῖσι Πελο-
» ποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγά-
» λα, τὰ ἡμιτελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρεος
» τοῦ ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύομεν, ὁκοσάκις ἐξόδου γι-
» νομένης. ὑμῖν μὲν νεῶν ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ
» ἀντιβαίνομεν, ἀλλὰ διδόντες αἵρεσιν ὁκοτέρου
» βούλεσθε κέρεος ἄρχειν, πρίεμεν· τοῦ δὲ ἑ-
» τέρου φαμὲν ἡμέας ἀξιέεσθαι ἡγεμονεύειν, B
» κατάπερ καὶ τῷ πρόσθεν χρόνῳ. χωρὶς τε
» τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου, ἀξιονικότεροι
» εἰμὲν Ἀθηναίων τούτων τὴν πάξιν ἔχειν.
» πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ δὴ ἔχοντες πρὸς ὑ-
» μέας ἡμῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται ἀγῶνας ἀγω-
» νίσαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. ὅτω ὧν
» ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρεας, ἢπερ Ἀ-
» θηναίους. οὐ γὰρ σφι ὁκοῖ ἔργα οἷάπερ ἡμῖν
» κατεργασμένα, οὔτ' ὦν χρηνά, οὔτε παλαιά.
» Ταῦτα μὲν ταῦτα ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς C
» ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ἐπισάμεθα μὲν
» στρατὸν τηλίκηδε μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι
» πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ
» ὁ Τεγεήτης πρόσθηκε παλαιά τε καὶ χρηνὰ
» λέγειν πὰ ἑκατέροισι ὡς τοῦ παντὶ χρόνῳ
» κατεργάσαται χρηστά, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει
» δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατρῷόν
» ὁκοῖ, ἐόντοι χρηστοῖσι, αἰεὶ πρόθυμοι εἶ μᾶλλον
» ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τοὺς φασὶ οὗτοι ἀ-
» ποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ὡς Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν, D
» τούτοις πρότερον ὀξελαυνομένοις ὑπὸ
» παντῶν τῶν Ἑλλήνων, ἐς οἷς ἀπίκοιατο
» φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων,
» μούνοι ὑπεδέξάμεθοι, τοὺς Εὐρυσθέος ὕ-
» βριν κατείλομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νική-
» σαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον· τὸ
» δὲ, Ἀργείοις τοῖς μετὰ Πολυνείκεος ὑπὸ
» Θήβας ἐλάσασι, τελευτήσασι τὸν αἰῶ-
» να, καὶ ἀτάφοις κειμένοις, στρατευσάμενοι
» ὑπὸ τοὺς Καδμείους, ἀμελέσθαι τε οἷς κε- E
» κροῖς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ὑπ' Ἐ-
τὴν Ἀμαζο- » λευσῖνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον καὶ ἐς Ἀ-
νίδας τὰς ἀπὸ » μαζονίδας, τὰς ἀπὸ θήκας τὰς ἀπὸ Θερμω-
» δοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας ποτὲ ἐς γῆν τὴν

est dux atque idem rex noster Echemus Aëropi filius, Phegei nepos, qui singulari cõgressus certamine Hyllũ interemit. Ex quo facto nos cùm alia decora inter Peloponnenses assequuti sumus, quæ adhuc obtinemus, tũ hoc, vt alteri cornu præessemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidem Lacedæmonii non aduersamur, sed optionem cedimus vtri cornu præesse malitis: alteri vero cornu vt præsimus nobis vendicamus, quemadmodum vsque fecimus ad hoc tempus: Etiam verò citra hoc factũ quod narrauimus, Athenienſibus sumus digniores qui hanc dignitatẽ obtineamus: quippe qui prosperè & multa vobiscum viri Spartiatæ certamina decertauimus, & multa cum aliis. Quo fit vt æquius sit nos alterum cornu tenere quàm Athenienses: à quibus non tales gestæ res sunt quales nobis, neque recentes neque vetustæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum respondere Athenienses, Etsi scimus has copias pugnandi cum barbaro non altercandi gratia esse contractas, tamen quoniam Tegeata referre constituit præclara facinora tum vetusta tum noua, quæ per omne tempus vtrique fecerũt, necesse habemus & nos exponere apud vos vnde nobis patrium sit, [a] qui semper egregii fuim⁹, esse primos potius quàm Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfeciſſe, nos soli excepimus, eiectos prius ab omnibus Græcis, quos illi Mycenæorum seruitutem fugientes adibant: & EVrysthei iniuriam vnà cum eisdem pugnãdo propulsauimus, victoriáque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant. Præterea Argiuos, qui aduersus Thebas cum Polynice militauerant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione à nobis receptos & in nostra terra apud Eleusinem humatos fuisse dicimus. Iam verò nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in nostram terram

a Bonam operã nauantibus,

excurrêre. Ac ne in heroum quidem laboribus qui ad Troiam bellauerũt, fuimus in poſtremis. Sed nihil admodum pertinet horum facere mẽtionem. [a] etenim ſiue qui tunc egregii fuere, nunc inſtrenui ſunt, ſiue tũc inſtrenui, nunc egregii ſunt, ſatis ſit de rebus priſcis iſta dixiſſe. Vt nullæ autem res aliæ nobis geſtæ ſint, (quæ multæ & præclariſſimæ ſunt, præut quorumcunque aliorum Græcorum) certè ob rem in Marathone à nobis geſtam digni ſumus qui hoc decus & alia inſuper obtineamus: qui ſoli Græcorum per nos cum Perſa dimicauimus, & rem tantam aggreſſi, victores euaſimus, ſex & quadraginta nationibus ſuperatis. quo ſolo nomine digni ſumus vt hunc loci honorem cõſequamur. Verùm non decet in hac rerum cõditione de loci dignitate contendere: vbicunque & iuxta quoſcunque vobis Lacedæmonii videbitur appoſitiſſimum nos ſtare, illuc euntes obtemperabimus. Vbicũque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur ſtrenui exiſtere. itaque ducite nos, tanquam vobis parituros. Hæc quum pro ſua parte dixiſſent Athenienſes, cunctus Lacedæmoniorũ exercitus ſuclamauit digniores qui cornu tenerent Athenienſes quàm Arcades. Ita Athenienſes Tegeatis ſuperiores habuere cornu. Mox hunc in modum inſtructi ſunt & qui ſuperuenere Græcorum, [b] & qui à principio venerant: Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decẽ milliae quorum quinque millia erant Spartiatarum, quos cuſtodiebant leuiter armata trigintaquinque millia ſeruorum, ſeptenis ſeruis circa ſingulos Spartiatas collocatis. [c] Applicauerant autem ſibi Spartiatæ, & honoris & virtutis ergô, Tegeatas numero mille & quingentos armatos. Secundum hos ſtabãt Corinthiorũ quinque millia. [d] Præter hos inueniebantur apud Pauſaniã ſtantes trecẽti Potidæatæ eorum qui ex Pallene erãt. Iuxta hos ſtabãt Arcadũ Orchomeniorũ ſexcẽti: iuxta hos Sicyoniorũ tria millia. Hos ſequebãtur Epidauriorũ octingẽti: ſuper hos locati erant Trœzenii

a Qui enim tũc ſtrenui fuere, fieri poſſit vt nunc ſint ignaui: & qui tunc ignaui, fieri poſſit vt nũc ſint fortiores. De rebus igitur olim geſtis, *vel, de nanata igitur olim opera*, hæc dixiſſe ſit ſatis.

b *Pro οἱ ἄρχὴν ἐλθόντες hunc legiſſe ſuſpicor οἱ ἀρχὼ ἐλθόντες, qua lectio, nõ illa, mihi probatur.*

c Delegerãt autẽ Spartiatæ Tegeatas qui iuxta ipſos ſtarent, & honoris & virt.

d Impetrauerãt autem à Pauſania vt ſibi adſtarent trecenti Potid.

A Ἀθηναίων. καὶ οὐ τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶς ἐλάφρομεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι προσῦχει τουτέων ὑπερμυθέεσθαι. καὶ γὰρ χρηστοὶ τότε ἐόντες, ὡυτοὶ νεῶ αὖ εἶεν φλαυρότεροι· καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι, νεῶ αὖ εἶεν ἀμείνονες. παλαιὸν μὲν νυν ἔργων ἄλις ἔστω· ἡμῖν δὲ, εἰ μηδὲν ἄλλο ἔστι ἀποδεδειγμένον, ὥς γε ἔστι πολλά τε καὶ οὐκ ἔλαττα, εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἄξιοι εἰμὲν τοῦτο τὸ γέρας ἐχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ· οἵ τινες μοῦνοι

B Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ὑπερχειρήσαντες, περιελθόμεθα, καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἓξ τε καὶ τεσσερήκοντα. ἆρ' ὦν δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν τοῦτο τοῦ τάξιν ἀπὸ τούτου μοῦνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε πάξιος εἵνεκα σιάζειν πρέπει. ἄρτιοι εἰμὲν πείθεσθαι ὑμῖν ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέῃ ὑπιτηδεώτατον ἡμέας εἶναι, καὶ κατ' οὓς τινας. πρώτην γὰρ τεταγμένοι, πειρησόμεθα εἰ χρηστοί. ἐξηγέεσθε δὲ ὡς πεισομένων. οἱ μὲν ταῦτα ἀ-

C μείβοντο· Λακεδαιμονίων δὲ αὐτέωσε ἀπὸν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίοις ἀξιονικοτέρους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἢπερ Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερεβάλοντο τοὺς Τεγεήτας. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπάσσοντο ὧδε οἱ ὑπιφοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τουτέων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους ἐούσας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ τοσοὶ εἱλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, ἕνα ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. παρὸς-

D εχέας δὲ σφι εἵλοντο ἑστάναι οἱ Σπαρτιήτας τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τουτέων δὲ ἕσαν ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσαντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι. παρὰ δὲ σφισι βῦσσαν παρὰ Παυσανίῃ ἑστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς πρεσβυτάτους τριακοσίους. τουτέων δὲ ἐχόμενοι ἵσαντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τουτέων δὲ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τουτέων δὲ εἵατο, Ἐπιδαυρείων ὀκτακισχίλιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζηνίων ἐπάσσοντο

331

χίλιοι· Τεγεζωίων δὲ ἑξακόσιοι, Λεπραιητέων διηκόσιοι. Τουτέων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. Τουτέων δὲ ἑξακόσιοι, Φλιάσιοι χίλιοι. τοῖσδε δὲ τούτοις ἕστασαν Ἑρμιονέες τετρακόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἑξακόσιοι ἵσαντο, Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων, ἑξακόσιοι. Τουτέων δὲ ἑξακόσιοι, Χαλκιδέες τετρακόσιοι. Τουτέων δὲ, Ἀμπρακιητέων πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορείων ὀκτακόσιοι ἕστασαν. Τουτέων δὲ ἑξακόσιοι, Παλλήνες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ Τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. τοῖσδε δὲ Τούτοις ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἵποντο δὲ τουτέων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ ἐς τοῦτο Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ' αὐτέων Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. οὗτοι, πλὴν τῶν ἐπὶ τὰ ὦτα ἑκάστου τεταγμένων Σπαρτιήτεων, ἔσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν οἱ πάντες συλλεγόμενοι ὅσοι τὸν βάρβαρον, ἔσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ἐγὼ τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξιος, πεντακισχίλιοι καὶ δισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἑόντων ἑπτὰ ἐπὶ ἑκάστου ἄνδρα· καὶ τουτέων πᾶς τις παρῆρτητο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοὶ, ὡς εἷς ἐπὶ ἑκάστου ἑὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἦσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἀπόντων μαχίμων ἐγὼ τὸ πλῆθος ἐξ τε μυριάδες, καὶ ἑπτὰ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε. τὸ δὲ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σὺν τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἕνδεκα μυριάδες ἦσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦτο αἱ ἕνδεκα μυριάδες. παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐς τὸν στρατοπεδον οἱ περιεόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. ὅπλα δὲ οὐδὲ οὗτοι εἶχον. οὗτοι μὲν νυν παρεόντες ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν ἐστρατοπεδεύοντο.

Οἱ δ' ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκήδευσε Μασίστιον, παρῆσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν τῇ ῥέουσα. ἀπικόμενοι δέ, αὐτοὶ ἐστρατοπεδεύοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίῳ.

A mille. iuxta Trœzenios totidem Lepræatæ. post hos Mycenæorũ & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliasii: dehinc Hermionenſes trecenti. iuxta Hermionenſes, Eretrienſiũ & Styreorum ſexcẽti, iuxta hos, Chalcidenſium quadringenti. poſt hos, Ampraciatarum quingenti. poſt eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos ſequebantur Pallenenſium qui ſunt ex Cephallenia, ducẽti. poſt

B hos inſtructi AEginetarũ quingenti. iuxta hos Megarenſium tria millia, quos ſequebãtur Platæenſium ſexcenti. Vltimi & iidem primi ſtabant Athenienſes, læuum tenentes cornu, octo millia, duce Ariſtide Lyſimachi filio. Hi omnes, præter eos qui ſepteni circa ſingulos Spartanos ſtabãt, fuerunt numero triginta octo millia & ſeptingenti, omnes grauis armaturæ, aduerſus barba-

C rum contracti. Leuiter verò armati, triginta quinque millia, ſepteni circa ſingulos Spartiatas collocati, quorum vnuſquiſque ad pugnandum erat inſtructus. Circa cæteros autem Lacedæmonios ac Græcos ſinguli fermè leuiter armati numero triginta-quatuor millia quingenti. Summa igitur totius leuis armaturæ, quæ pugnare poſſet, ſexaginta millia quingenti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Platæas

D conuenit pugnæ aptus, tam leuis quàm grauis armaturæ, fuit vndecim myriades, minus mille & octingentis, *id eſt, cẽtum octo millia ducenti*. Sed numerum vndecim myriadũ expleuere Theſpienſes, qui aderant ad mille & octingentos, qui nec ipſi arma habebant. Et hi quidem Græci ad flumen Aſopum caſtra diſtributi communierant.

E Barbari verò qui cum Mardonio erant, poſteaquam Maſiſtium luxerunt, cognito Græcos apud Platæas eſſe, & ipſi ad Aſopum qui illac fluit, ita ſunt regione à Mardonio collocati:

a Ducenti Lepræatæ.

b Reliquorũ autem Lacedæmoniorum & Græcorum milites leuiter armati erãt triginta quatuor millia quingenti, vtpote viro vno vnumquẽque circumſiſtente. *Id eſt, Ita quidem ratione huius numeri ineundo & reliquos Lacedæmonios & Græcos & num habuiſſe & virum ſibi adſtantem ſingulos dicamus, non ſeptem, & Spartiatas. Dixit autem ὡς εἷς ἑὼν pro ὡς ἑνὸς ἑόντος, & mox dixerat ὡς ἑόντων ἑπτά. Quod & ipſum Valla potius quàm per nominativũ, & ertiſſe ita debuit, Vtpote ſeptenũ circa ſingulos Spartiatas collocatis. Vel, Vtpote ſeptenis & numquẽque Spart. circumſiſtentibus.*

c *Sexaginta nonẽ millia. nam inter ſex myriades (quæ ſexaginta millia efficiunt) & ἑκατοντάδες πέντε (id eſt quingenti) interiectum eſt καὶ σὺν ἕνδεκα χιλιάδες, quæ Valla fortaſſe in ſuo exempl. non habuit.*

Aduerſus quidem Lacedæmonios Perſæ, qui quia numero antecedebant, corũ acies quæ multæ erant, vſque ad Tegeatas opponebãtur: ita vt quod robuſtiſſimum in exercitu erat, id omne cõtra Lacedæmonios: quod infirmius, id contra Tegeatas eſſet. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Iuxta Perſas autem idem collocauit Medos, vt ex aduerſo eſſent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Poſt Medos collocauit Bactrios ex aduerſo Epidauriorũ & Trœzeniorum & Lepræatarũ ac Tirynthiorum, Mycenæorúmque & Phliaſiorum. Secundum Bactrios collocauit Indos ex aduerſo Hermionenſium & Eretricorũ Styreorúmque & Chalcidenſium. Poſt Indos ſtatuit Sacas oppoſitos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Pallenẽſibus, & AEginetis. Poſt Sacas poſuit ex aduerſo Athenienſium Platæenſiúmque ac Megarenſium, Bœotos & Locros & Melienſes & Theſſalos, & [a] mille Phocenſiũ. Non enim Phocenſes omnes à partibus Medorũ ſtabant, [b] ſed eorum nonnulli cum Græcis ſẽtiebant apud Parnaſſum deprehenſi, & illinc profecti deduxerant comitatíque fuerant Mardonii copias pariter & Græcorũ qui cum illo erant. Cõtra Athenienſes item poſuit Macedonas, Theſſaliæq; accolas. [c] Hæ nationes à Mardonio in aciẽ inſtructæ erant maximè celebres maximéque inſignes, & præcipuè mẽtione dignæ: necnon cæterarum quoque gẽtium viri memoratu digni, cùm aliarũ, tum Phrygum, Myſorũ, Thracum, Pæonum. Quinetiam AEthiopum [d] & AEgyptiorum qui Hermotybies & Calaſiries nominãtur, gladio cincti, qui ſoli ſunt ex AEgyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc eſſet in Phalero, è nauibus in quibus epibatæ erant, in terram tranſlati. non enim cũ pedeſtribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, AEgyptii cenſi fuerant. Barbarorũ igitur (vt etiam ſuperius oſtenſum eſt) triginta myriades fuere: Græcorum verò

a Illos mille Ph.

b Sed partes etiam Græcorum nonnulli ex illis fouebant, qui in loca Parnaſſo vicina ſe receperãt: è quibus excurrentes Mardonii exercitũ & Græcos qui cum eo erant, agebant ac ferebant.

c Hæc ſunt nomina nationum à Mardonio in aciem inſtructarum, earum quidem quæ quum ampliſſimæ eſſẽt, celeberrimæ erant, maximíque fiebant. Sed & ex aliis nationibus aliqui immixti illis erant, Phrygũ & Thracum, & Myſ. & Pæonũ.

d Et Ægyptiorũ Hermotybies & Calaſiries, qui vocantur Enſiferi: qui ſoli ex Ægyptiis ſunt ad pugnam apti. hos autem è nauibus quibus vehebãtur eduxerat, quũ adhuc apud Phalerum eſſet.

A χῖ μὲν Λακεδαιμονίους ἔσησε Πέρσας. καὶ δὴ, πολλὸν γὰρ ὑπερέσαν πλήθεϊ Πέρσαι, ὅτι τε τάξις πλοῦνας ἐκεκοσμέατο, καὶ ἐπεῖχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ, τι μὲν ἦν αὐτῶν δυνατώτατον πρὸς ἀπολέξας, ἔσησε αἰτίον Λακεδαιμονίων· ὃ δὲ ἀδυνέστερον πρὸς ἔταξε χῖ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δὲ ἐποίεε, φοβεόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Γερσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε ⁂ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους, ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, ⁂ Λεπρεατέας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους, ἔσησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε ⁂ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους, Σάκας ἔταξε· οἱ ἐπέχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δ' ἐχομένους ἔταξε αἰτίη Ἀθηναίων τε ⁂ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτούς τε καὶ Λοκρούς, ⁂ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλούς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλά τινες αὐτέων. καὶ τοῦτο Ἑλλήνων ἦν ξυνὸν, ὡς ⁂ Παρνησὸν κατειλημμένοι. καὶ σφεῦτεν ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοῦτο τὸ τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς ὡς Θεσσαλίην οἰκεομένους χῖ τοὺς Ἀθηναίους. ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόματα τῶν ἅμα Μαρδονίου παρόντων, πάρα δ' ὅτι φυλάκατά τε ἦν ⁂ λόγου πλείστου. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηίκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ὧν δὲ, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι, τούτους δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ τῶν νεῶν ἀπεβιβάσατο, ἐόντας ὁπλίτας. οὐ γὰρ ἐπῆλθαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἦσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν

332

Μαρδονίου συμμάχων οἵδε μὲν οὐδὲὶς ἀ- A
ριθμὸν (οὐ γὰρ ὧν ἠριθμήθησαν) ὡς δὲ ἀ-
πεικάσαι ἔστι, ἐς πέντε μυριάδας συλλε-
γῶσαι εἰκάζω· οὗτοι οἱ πεζομαχήσαντες πε-
ζοὶ ἦσαν. ἱππεὺς δὲ ἵππους χωρὶς ἐτέτακτο. ὡς
δὲ ἄρα πρῶτοι οἱ ἐτετάχατο καὶ ἔθνεα καὶ
τέλεα, ἐθύοντο τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἔθυον-
το καὶ ἀμφότεροι. Ἔλλησι μὲν, Τισαμενὸς
Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος. οὗτος γὰρ δὴ εἵπετο
τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις. τὸν, ἐόντα Ἠ-
λεῖον, καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, B
Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον.
Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι
περὶ γόνου, αἶρεῖλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς με-
γίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἀμφὶ τὸν
τοῦ χρηστηρίου, προσεῖχε τοῖσι γυμνασίοισι,
ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκέων
δὲ πενταέθλου, ἦλθε ἐς Πίσαν ἐθέλων
νικᾶν Ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ
ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι C
οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἱππίους ἀγῶνας
φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα
Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν
πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων μὲν πολλοὺς ποιευμέ-
νους Σπαρτιήτας φίλον αὐτὸν μεγαθέσθαι,
μαθὼν τοῦτο, ἀνέτιμα, σημαίνων σφι, ὡς οὐ
μὲν πολιήτην σφέτερον ποιήσονται, τῶν πάν-
των μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ὅτι ἄλλῳ
μισθῷ ἢ οὔ. Σπαρτιῆται δὲ, μετὰ μὲν ἀκ-
ηκούσαντες, δεινὰ ἐποιεῦντο καὶ μετίεσαν τῆς D
ἐπιμισσιώης τοὔνεκα· τέλος δὲ, δείματος
μεγάλου ἐπικρεμαμένου τὸ Περσικὸν
τοῦτο στρατεύματος, καταίνεον μετιέντες. ὁ
δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, οὐκ οὕτω ἔ-
φη ἐπ' ἀρχέεσθαι τούτοισι μοιρίοισι, ἀλλὰ
δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγίην γε-
νέσθαι Σπαρτιήτην ὅτι τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι
τοῖσι καὶ αὐτὸς γένεται. ταῦτα δὲ λέγων οὐκ
ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασι-
ληίου τε καὶ πολιτηίου ἀτιόμενος. καὶ γὰρ E
δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν
μανιάσεων, ὡς μὲν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο
ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας
τῆς νούσου, μισθὸν προσετίνετο τῆς βα-
σιληίης ἥμισυ. οὐκ ἀναχωρησάντων δὲ τῶν

προσετίνετο

Mardonii auxiliariorum, nemo numerũ (neque enim numerati fuerãt) nouit. Vt autẽ coniectura colligi licet, ad quinq; myriades fuisse cõiecto. Tot ex aduerso instructi fuere pedites: equitatus verò seorsũ erat collocatus. Ita dispositi nationatim manipulatímque, vtrique postero die sacrificauerunt. Apud Græcos harũspex erat Tisamenus Antiochi filius: is enim hũc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Iamideorum Clytiades, sed à Lacedæmoniis ciuitate donatus. Nam consultanti vaticiniũ apud Delphos de prole respondit Pythia quinque ipsum maximas palmas è certaminibus reportaturum. oraculo non intellecto Tisamenus gymnasiis operam dabat, tanquam gymnicas victorias adepturus, quúmq; se exerceret in quinque certaminibus, in vno, dũ currit Olympia, venit in contẽtionem victoriæ cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretãtes non ad gymnica certamina spectare Tisameni oraculum, sed ad bellica, conabãtur eum mercede conducere vt vnà cum Heraclidis bellorum dux regibus foret. Hic animaduertens Spartiatas plurimi facere ipsius amicitiam, abnuebat: quòd negaret se alio pretio id facturum quàm si Spartiatam se ciuem facerent, omnia iura ciuitatis impertientes. Id Spartiatæ quum audissent, ab initio ferẽtes indignè, oraculum missum omnino fecerunt: tandem imminente hoc ingẽti Persici exercitus metu, annuebant, impertiréque homini volebant. Eos iste immutatos intelligens, negare iam se eo solo esse contẽtum: sed oportere fratrem suum Hegiam etiam fieri Spartiatam eadem cõditione qua & ipse fieret. Hoc autem dicens imitabatur (vt coniectare licet) Melampodem, regnum pariter & ciuitatem deposcens. Etenim Melãpus quum ab Argiuis mercede cõduceretur è Pylo ad cõpescendum morbũ furoris mulierũ Argiuarũ, deposcebat pro mercede dimidiũ regni. recusantibus id

Argiuis atq; digreſſis, quũ plures è mulierib⁹ inſanirẽt, ita obtẽperãtes, quod Melãpus popoſcerat daturi reuerterũt. Ibi ille cernẽs hos eſſe immutatos, plura optauit, negans ſe indulturum quæ vellent, niſi & fratri ſuo Biãti tertiam partem regni donaſſẽt. Argiui in arctum redacti hoc quoque annuerunt. Ita Spartiatæ Tiſameno, quo maiorem in modũ egebant, prorſus aſſenſerunt: & conceſſu iſtorum Tiſamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina ex oraculo illis obtinuit. Hi duo ex omnibus hominibus ſoli ſunt à Spartiatis ciuitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Vnum & id primum hoc, quod pugnatũ eſt ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atque Argiuis: tertium, quod in Dipæenſibus cũ vniuerſis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Meſſeniis ad Iſthmum: vltimum, quod in Tanagra cum Athenienſibus & Argiuis. Hoc autem vltimum peractum fuit quinque certaminum. Tiſamenus igitur Spartiatarum tũc ductor vaticinatus eſt Græcis in agro Platæenſi: & apud Græcos quidem pulchrè litatum eſt, ſi ſe defenderent, non ſi Aſopũ tranſgreſſi pugnã capeſſerent. Mardonio autem capeſſendæ pugnæ auido non extitere pulchra exta, niſi & ipſe ſeſe defenderet. nam is quoque Græcis ſacrificiis vtebatur, haruſpicem habens Hegeſiſtratum virum Eleum, & Telliadeorum præſtantiſſimũ. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quũ cepiſſent, in vincula coniecerant morte affecturi, vt à quo multa intoleranda perpeſſi fuiſſent. Ille in hac calamitate poſitus, vtpote pro anima ſolicitus, & qui ante mortem multa ac triſtia foret paſſurus, rẽ perpetrauit fide maiorem. nam vt erat ligneis atque ferratis[a] ſoleis vinctus, ferro ꝑ illatum fuit potitus, cõfeſtim excogitauit opus omniũ quæ nos nouimus animoſiſſimũ. [b]Commentus enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit ſibi dimidium pedem. hoc acto,

a *Sunt qui cataſtam interpretentur.*

b Pedis enim extremam partem reſecuit, quum prius ad reliquã educendam dimenſus ſpatium eſſet.

A Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμάνησαν πολλῷ πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ἐπιστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνατο, τὴν ἴσην δώσοντες οἱ Ἄργεα. ὁ δὲ ἐπηύξατο δὴ ἐπορέγετο, ὀρέων ἀλγέως τεπαμμένους, φὰς, ἢν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι ὃ τετάρτημόριον τῆς βασιληίης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς ξεινόν, καταινέουσι καὶ Ἄργεα. ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ ἀνδρὸς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεον οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ Ἄργεα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἥλεος, ἡμόμενος Σπαρτιήτης, συνκαταιρέθη. μοῦνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτησι πολῖται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐγένοντο· εἷς μὲν ἔαρος, οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι· ὅτι δέ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους ἡμόμενος· μετὰ τοῦτον, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν Μαντινέων· ὅτι δὲ, Μεσσηνίων ὁ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ ὕστατος δέ, ὁ ἐν Τανάγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος. οὗτος μὲν ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων. οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν Πλαταιῇσι. τοῖσι μὲν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμειψομένοισι· Μαρδονίου δὲ καὶ Ἀσωπὸν, καὶ μάχης ἄρχεσθαι, οὐ. Μαρδονίῳ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ὅτι τήδεα ἐγίνετο τὰ ἱρὰ· ἀμειψομένῳ δὲ καὶ τούτῳ, καλὰ. καὶ γὰρ δὴ Ἕλληνικοῖσι ἱροῖσι ἐχρέετο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἠλεῖόν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα λογιμώτατον· τὸν δὴ τοσόνδε τοῦτων Σπαρτιῆται λαβόντες, ἔδησάν μιν ὅτι θανάτῳ, ὡς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, ὡς τοῦτο τὸ κακὸν ἐχόμενος, ὥστε πέρων περὶ τῆς ψυχῆς, περά τε τοῦ θανάτου πεσόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου· ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐστενάζετο κως σιδηρεῖον ἐκπάτησε. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρειότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. καταμισάμενος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται οἱ ὁ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέτεμε τὸν παρὰ ἑωυτοῦ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὡς φυ-

ἐμάνησαν πλεῦνες

ἐπορέγετο,

333

πάντων

προθυμεομένῳ

ὡς φυλακοπόμπος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον, ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δ' ἡμέρας κατὰ δύνων ἐς ὕλην, καὶ αὐλιζόμενος οὕτω, ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων, τρίτῃ θὰ φεύγει γενέσθαι ἐς Τεγέην. τοὺς δὲ ἐν θώματι μεγάλῳ ἔσχεσθαι τῆς τε πάλμης, ὁρέοντας ὃ ἡμίτομον τοῦ ποδὸς τοῦτο κείμενον, καὶ ἐκεῖνον οὐ δυναμένους εὑρεῖν. πρὶν μὲν οὕτω Ἡγησιφύγεω Λακεδαιμονίοισι καταφυγὴ ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀξιομίλητον Λακεδαιμονίοισι τὸν χρόνον. ὑγιὴς δὲ γενόμενος, καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεζήκεε ἐκ τῆς ἰθείης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέντοι γε ἐς τέλος οἱ συνεχώρησε τὸ ἔχθος ὃ ἐς Λακεδαιμονίους συνεκεκόμιστο. ἦλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπέθανε. ὁ μέντοι θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου, ὕστερον ἐγένετο τῷ Πλαταιϊκῶν· τότε δ' ὅτε παρὰ Ἀρταφρένεϊ τῷ Μαρδονίου μεμισθωμένος ἐκ ὀλίγου, ἐθύετό τε καὶ προσεθυμέετο κατὰ τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων, καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (εἶχον γὰρ καὶ οὗτοι ἐπ' ἐωυτῶν μάντιν Ἱπποδρόμιον, Λευκάδιον ἄνδρα) ὑπερρέοντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, καὶ γινομένων πλεόνων, Τιμογενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τοὺς ἐπιτηρέοντας τὰς ἐπιβολὰς τῶν Κιθαιρώνος φυλάξαι· λέγων ὡς ἐπιῤῥέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὡς ἀπολάμψοιτο συχνούς. ἡμέραι δὲ σφι ἀπικατημόροισι ἤδη ἐγεγένεσαν ὀκτώ, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ, μαθὼν τὴν πρόφασιν δι' ἣν ἔχουσαν, ὡς διέφευγε ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς τὰς ἐπιβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ ὅτι Πλαταιέων φέρουσι. τὰς Βοιωτοὶ μὲν, τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ, δρυὸς κεφαλάς· πομφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσέβαλλον γὰρ ἐς τὸ πεδίον, λαμβάνοισι ὑπὸ ζυγὰ τε πεντακόσια, στία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ αἰ ἀθέσφατοι, οἱ εἵποντο τοῖσι ζεύγεσι. ἑλόντες δὲ τούτων τῶν ἀγρῶν οἱ Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου ἑνὸς, οὔτε ἀνθρώπου.

quàuis ab excubitoribꝰ obſeruaretur, tamẽ ſubruto muro profugit Tegeam verſus, noctu iter faciens, interdiu ſyluis ſe abdens atque immorãs, vt trinoctio Tegeam peruenerit: Lacedæmoniis eum paſſim perſcrutantibus, admirantibúſque magnopere hominis audaciam, cuius dimidiatum pedem iacentem cernerẽt, ipſum inuenire non poſſent. Ita Hegeſiſtratus Lacedæmoniis elapſus, in Tegeam, quæ per id tẽpus non erat pacata Lacedæmoniis, tranſfugit. Sanato vulnere & ligneo pede aſcito, ex profeſſo Lacedæmoniis hoſtis extitit. Sed non ad poſtremum ei protractũ in Lacedæmonios odium profuit. nã in Zacyntho quũ vaticinaretur, ab his captus atq; interemptus eſt. Verùm hic Hegeſiſtrati interitus poſterior rebꝰ Platæẽſibus fuit. Tũc autẽ is à Mardonio non exigua ſumma conductus, cupidè ſacrificabat, cùm in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non eſſent pulchra ad pugnam committendam neque ipſis Perſis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci ſuum haruſpicem quendam Leucadiũ Hippomachum) [a] quúmque dilaberentur multi Græci, ſuaſit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus vt exitus Cithæronis cuſtodiẽdos curaret, quòd diceret [b] aſſiduè Græcos ad hoſtem quotidie tranſire, ſéque complures deprehendiſſe. Iam autem dies octo abierant poſitis eregione caſtris, quum iſte Mardonio hoc cõſilium dedit. Mardonius, admoneri ſe probè intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad ingreſſus Cithæronis qui Platæas ferunt: quæ Bœotii Tria capita, Athenienſes Capita quercus appellant. Equites miſſi non fruſtra peruenere. nacti enim ingredientia cãpum quingenta iumenta quæ commeatum è Peloponneſo ad exercitum ſubuehebant, diripiunt: & eos qui iumẽta ſequebãtur, immiſericorditer trucidãt, neq; iumẽtis neque hominibꝰ parcẽtes.

a Quúmq; ſubingrederentur Græci, & eorum numerus creſceret.

b Subingredi quotidie Græcos, & fore vt ipſe multos interciperet. Iam autem d.

In quibus occidendis posteaquã satis sũt grassati, cum cæteris quæ eripuerant, ad Mardonium sunt & ad exercitum reuersi. Post hãc rem gestam biduum absumptũ est, neutris pugnam lacessere volentibus. nam etsi Asopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modò Mardonii progredie batur, & Græcos molestia afficiebat: quia Thebani, vtpote in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assiduè prouehebantur vsque ad prælium: deinde excipientes Persæ pariter ac Medi præcipuè præclara facinora edebant. His amplius ad decẽ vsque dies nihil est actum. [a] at vbi vndecimus dies illuxit, quũ & Græci multo plures efficerentur, ad Platæas castris eregione positis, & Mardonius stationem grauaretur, ibi venêre in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filio, vir apud Xerxem inter paucos Persarum virtutis expertæ. quorum consultãtum hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expediens esse contractis quamprimùm copiis ire ad mœnia Thebana, quò multũ rei frumẽtariæ ipsis multúmque pabuli iumentis compararent: atque ibi considentes per otium rem cõficerent, videlicet quum multum auri tum signati tũ non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterẽt, eos præcipuè qui ciuitatibus præsiderent. fore enim vt illi suã traderent libertatem: neque oportere pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorũ quæ istius sententia erat, tanquã aliquid vltra hoc prospicientis. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciórq;, & nullo modo cedens: quippe opinantis meliorem suum esse quàm Græcorum exercitum, & satius primo quoque tempore confligere, quàm cõmittere vt plures quàm coacti erant Græci cogerentur. Hegesistrati verò auspicia valere finere, nec eis vim afferre:

a Quum autem iam vndecimus ageretur dies ex quo castra castris oppoſuerant, & valde auctus fuisset Græcorũ numerus, necnon Mardonius stationem illã grauatè ferret, ibi venêre in colloq.

A ὡς δὲ ἄλλῳ εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτέων ἠλαύνον ἀειβαλλόμενοι ἔς τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπῄεσαν ⓐ βάρβαροι, πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἡ μὲν τοι ἵππος ἡ Μαρδονίου ἀεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. ⓐ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον ⓚ πόλεμον, καὶ ἀεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου προσδεκόμενοι Πέρσας τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἔσχον οἱ ἀπεδείκνυντο ἀρετάς. μέχρι μὲν νεῶν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ὅτι πλῶν ἐγίνετο τούτεων· ὡς δὲ ἐνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη αὐτικατημένοισι ἀλλήλοισι ἐν Πλαταιῇσι, οἵ τε δὴ Ἕλληνες πολλῷ πλῶνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος προσεμέκτεε τῇ ἕδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον

C Μαρδονίός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Πέρσῃσι ἐὼν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αὐτῶν ἔσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὡς χρεὼν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πρήσσειν ⓚ στρατὸν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἔνθα σῖτόν τε σφι ἐστενωκεῖσθαι πολλὸν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι. κατ' ἡσυχίην τε ἑζομένους ἀλφηστέεσθαι ποιεῦντας τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν

D ἀδιόσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἀργυρέην τε καὶ σκεύεα· τούτεων φειδομένους μηδενός, ἀλλὰ πέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῇσι πόλισι· καὶ τάχεως σφέας προδιδόναι τὴν ἐλευθερείην, μηδὲ ἀναχινδυνεύειν συμβάλλοντας. τοῦτον μὲν νυν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς προφάσιος πλῶν τι ἐὼν τοῦτον· Μαρδονίῳ δὲ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονεστέρη, καὶ

E οὐδαμῶς συγκινεομένη. δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ προσιόντων συλλεγομένους ἐπὶ πλῶνας γίνεσθαι τοὺς συλλεγομένων. τά τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ διαζέσθαι,

ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμ- A quinimo Persarum more seruato debere confligere. Mardonio ita opus facto esse cẽsenti nemo contradicebat. qui, vbi sententia sua vicit, accitis cohortiũ præfectis & qui secum erant ducibus Græcorum (penes eũ nanque erat summa imperii, nõ penes Artabazum) percontabatur num aliquod oraculũ scirent de Persis tanquam perituris in Græcia. Silentibus euocatis, partim quòd ignorarẽt oracula, partim quòd haud tutum putarent proferre quod scirent, inquit ipse Mardonius, Quoniam vos aut nihil nostis, aut promere non audetis, ego rem proferam, vt pote bene cognitam habens. Est oraculũ, Persis fatale esse vt in Græciam profecti diripiãt templum quod Delphis est, vtque direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc sciamus, neque diripere conabimur, neque adibimus templum, ob hãc causam interitum deuitaturi. quo nomine quicũque vestrũm bene Persis volunt, voluptatem capiant, tanquam Persis Græcos superaturis. Hæc loquutus, secundo loco signum dedit vt omnia [a] appararent, & corpora curarent, veluti sub lucis exortu prælio futuro. Oraculum autem, quod ad Persas aiebat spectare Mardoni[o], id ego scio non Persis redditum esse, sed Illyriis & Encheleorũ copiis. Quod autem de hoc prælio redditum est à Bacide, id verò hoc fuisse,

[a] Apparārent, & singula ordine disponerent.

Gramineis ripis Asopi ac Thermodontis
Barbaricæ Graiis acies clamore coibunt.
Hîc multi occumbent defũcti munere vitæ,
Quãdo sagittiferis aderit lux vltima Medis.

Hæc ego atque alia his similia è Musæo noui ad Persas spectauisse. Fluuius autem Thermodon Tanagram ac Glisantem interfluit.

Insequẽti nocte quàm Mardonius de oraculis interrogauit, exhortatúsq; suos est, excubitores dispositi fuere. Ei[o] noctis quũ multũ processissẽt, cõticiniúmque in

exercitu esset & tempus concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Athenienſiũ adequitauit, efflagitauítque ſuos vt cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, plerique remanſerunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo aduectum esse è castris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim appellans Athenienſium duces, velle se in colloquium illorũ venire. Duces, hoc audito, confestim ad locum excubiarum ſequuti ſunt. quos Alexander, vbi venere, his verbis alloquutus est, Viri Atheniẽſes, hæc ego vobis verba pro depoſito trado, necui efferatis niſi Pauſaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quod haudquaquam dicerẽ niſi de vniuerſa Græcia ſolicitus eſſem: quippe qui vetuſta origine Græcus ſum, nec vellem videre Græciam [a] pro libera ſeruiẽtem. Itaque vos certiores facio, Mardonium atque exercitum litare non poſſe, alioqui olim iam cõflicturum fuiſſe. Is nũc ſacrificia valere ſinere cõſtituit, & vbi primùm illuxerit, vobiſcum confligere: extimeſcens admodũ (quãtum ego coniicio) ne plures ad copias veſtras accedant. Ad hæc vos parati eſtote. Quòd ſi differet Mardonius, nec committet certamen, vos perſeuerate hîc manere: ad paucos enim dies eis ſuppeditat cõmeatus. Quòd ſi hoc bellum vobis ex ſententia finietur, debebit aliquis veſtrûm reminiſci mei meæque liberationis, qui Græcorũ cauſa rem adeo [b] temerariam, libenter tamen feci, vt ad vos conſilium Mardonii deferrem: ne barbari ex improuiſo vos adorirentur. Ego autem ſum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum ſe recepit ad ſuámque ſtationem. Duces Atheniẽſium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexãdro audierãt Pauſaniæ retulere. Hac ratione Pauſanias in metũ Perſarũ adductus, Quoniã, inquit, ſub aurorã præliũ fiet,

a Ex libera facta ſeruam. *Gel. in ſeruitutem redacta.*

b Periculoſam.

A ἐδόκεε δὴ αἰεὶ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα
οἱ ἀνδρηφόροι δὴ ὑπνῳ, τηνικαῦτα προσ-
ελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθη-
ναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός
τε ἐὼν, & βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι
στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλά-
κων οἱ μὲν πλοῦνες παρέμενον, ἐνθαῦτα δὲ ἔθεον
ὅτι τοὺς στρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς
ἀνδρηφόρος ἥκει ὅτι ἵππου ἐκ τῆς στρατοπέ-
δου τῆς Μήδων· ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν τῷ φθογ-
B γοῖ ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν
φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. ἐνθαῦτα δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤ-
κουσαν, αὐτίκα ἔφοντο ἐς τὰς φυλακάς. ἀπι-
κομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, Ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα
τάδε τίθεμαι, ἀπόῤῥητα ποιεύμενος πρὸς
μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Παυσανίην, μή
με διαφθείρητε. οὐ δὲ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ
μὴ μεγάλως ἐκπονέων σωτηρίην τῆς
Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην γένος εἰμὶ
πρώτιστον, καὶ οὐκ ἐθέλοιμι δρᾶν τὸ Ἑλλάδα λέγω
C δὲ ὧν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ
σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι·
πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δέ οἱ δέδοκται,
τὰ μὲν σφάγια ἐᾶν χαίρειν, ἅμα ἡμέρῃ δὲ
διαφαυσκούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι. καὶ-
ταῤῥώδηκε γὰρ μὴ πλοῦνες σωθῆτε, ὡς
ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἑτοιμάζεσθε. ἢν
δὲ ἄρα ὑπερβάλληται τὴν συμβολὴν Μαρ-
D δόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες.
ὀλίγων γὰρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. ἢν
δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος οὗτος κατὰ νόον τελευτήσῃ,
μνησθεῖναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος
πέρι, ὡς Ἑλλήνων εἵνεκα τοῦτο τὸ ἔργον οὕ-
τω παραβόλου ἐργασμαι καὶ πρόθυ-
μίης, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν
τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἀπροπτόσωσι ὑμῖν
ἐξαίφνης οἱ βάρβαροι μὴ προσδεχομέ-
νοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών.
E Ὁ μὲν, ταῦτα εἰπὰς, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς
τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωϋτοῦ τάξιν. οἱ δὲ
στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ὅπου τὸ
δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Παυσανίῃ τάπερ ἤ-
κουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, ἐπεὶ τὴν λό-
γων καταῤῥώδησας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τά-
δε, Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἦῶ ἡ συμβολὴ γίνεται,

» ὑμέας μὴν χρεών ἐστι τοὺς Ἀθηναίους ἔσεσθαι A
» ἐν τοῖς Πέρσαις· ἡμέας δὲ ἐν τοῖσι Βοιωτοῖσί
» τε καὶ τοῖς κατ' ὑμέας τεταγμένοις Ἑλλή-
» νων, τῶνδε εἵνεκεν· ὑμεῖς ἔπιστα ἐστὲ τοῖς Μή-
» δοισι καὶ τῷ μάχῃσι αὐτέων, ὅτι Λακεδαι-
» μονίων μαχεσάμενοι· ἡμεῖς δὲ ἀπείρεοί τε εἰ-
» μὴν καὶ ἀδαέες τουτέων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρ-
» τιητέων γὰρ τοῖσι πεπείρηται Μήδων. ἡμεῖς
» δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροι εἰ-
» μέν. ἀλλ' ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα χρεών
» ἐστι ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας B
» δὲ ἐς τὸ θυώνυμον. ταῦτα δὲ τοῦτα εἶπον
» οἱ Ἀθηναῖοι πάλαι, καὶ αὖτις ἡμῖν πά-
» λαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε εἴδομέν κατ' ὑ-
» μέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγέ-
» νετο εἶπαι ταῦτα τάχα ὑμεῖς φθάντες προ-
» φέρετε· ἀλλ' ἀρρωδέομέν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡ-
» δέως γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὖτοὶ ἐ-
» μνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι γε-
» γόνασι, καὶ ἑτοῖμοι εἰμὲν ποιέειν ταῦτα. ὡς
δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἠώς τε διέ- C
φαινε, καὶ ἐμεταλλάσσοντο τὰς τάξις. γνόν-
τες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἐξαναρθμοῦν-
ται Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεί τε ἤκουσε, αὐτίκα
μετιζάναι καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο, τὸν ἐκ τοῦ
336 τοῦ Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς
δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γινόμενον ὁ Παυσα-
νίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἦγε τοὺς
Σπαρτιήτας ὅτι τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς δ' αὖ-
τως καὶ ὁ Μαρδόνιος ὅτι τῷ θυώνυμου. ἐ-
πεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, D
πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς Σπαρ-
» τιήτας, ἔλεγε τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑ-
» μεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι τῶν
» τῇδε ἁπάντων, ὅτι παγκρατέοντες ὡς οὔ-
» τε φεύγετε ἐκ πολέμου, οὔτε τάξιν ἐκ-
» λείπετε· μένοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐνα-
» τίους, ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν τάδε
» ἀληθέα. πρὶν γὰρ ἢ συμμίξαι ἡμέας, ἐς χει-
» ρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ δὴ φεύγοντας ἐ-
» κάστους ἐκλείποντας ὑμέας εἴδομεν. ἐν Ἀ- E
» θηναίοισί τε τοῖσι πειρατὰ ποιεύμενοι,
» ἀνδρῶν τε αἰτίῃ δούλων τῶν ἡμετέρων ταπει-
» νοῦσθαι. ταῦτα μὲν οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν
» ἔργα· δοκέω δὲ πλέον δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν.
» τοῦτο δεχόμενοι γὰρ κλέος, ὡς δὴ πέμ-
» ψαντες ἐς ἡμέας κήρυκα τοῦτο καλούμενοι μούνοι Πέρσῃσι μάχεσθαι,

a Vos quidē Atheniēſes in acie ſtare aduerſus Perſas neceſſe eſt, nos autem aduerſus Bœotos & eos qui vobis oppoſiti ſunt Græcos. ſdque hac de cauſa quòd Medos eorumque pugnā noueritis, ex prælio apud Marathonē geſto: nos verò viros hoſce incognitos habeamus. nullus enī Spartanorū Medorum periculū fecit, at Bœotos & Theſſalos experti ſumus. Itaque ſumpt. arm.

a expedit vos Athenienſes ſtare in acie aduerſus Perſas vobis cognitos, vt qui cum Medis in Marathone pugnaueritis: nos verò qui eorum ſumus inexperti atque ignari, (nemo enim Spartiata Medorum periculū fecit) contra vobis oppoſitos Bœotos & Theſſalos: quorum ſumus experti, horum Græcorum gratia. Itaque op' eſt ſumptis armis vos in hoc dextrum, nos in ſiniſtrū cornu tranſire. Ad hæc ita reſpōdēre Atheniēſes, Nobis quoque olim iā inde ab initio, poſteaquā aſpeximus Perſas aduerſus nos eſſe inſtructos, fuit in animo iſtud dicere quod vos dicere occupaſtis: ſed verebamur nē non grata eſſet vobis oratio. nūc quādoquidem ipſi feciſtis huius rei mentionem, & nobis iucunda oratio eſt & parati ſumus iſtud exequi. Vbi hoc vtriſque complacitum eſt, & loca permutauerūt, ſub auroram rē aduertētes Bœoti, ad Mardonium detulerūt. Ea audita Mardonius extemplo & ipſe conatus eſt Perſas cōtra Lacedæmonios tranſferre. Pauſanias autem hoc fieri intelligens, nec latere factum ſuum, rurſus in dextrum cornu Spartiatas reducit. At vbi Mardonius & ipſe ſuos in ſiniſtrū reduxit, & acies priſtino in loco ſtetere, miſſo caduceatore ad Spartiatas ita inquit, Lacedæmonii, vos verò fama fert omnium qui iſtic ſūt eſſe præſtantiſſimos, qui neque è bello fugiatis, neque ordines deſeratis, ſed perſtantes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi occumbatis. Horum nihil admodum veri eſt. quippe antequam manus conſerantur, vos cernimus fugientes, aciémque deſerentes, & relegato Atheniēſibus periculo, conſiſtētes ex aduerſo noſtrorum ſeruorum: quod neutiquam eſt factū præſtantium virorum. Ex quo plurimùm de vobis nos fefellit opinio, quos expectabamus b ex nominis gloria miſſuros veſtra ſponte caduceatorem nos prouocatum, quòd cum ſolis Perſis,

b Pro celebritate veſtra. *Id eſt, vt conſentaneum eſt illi famæ quæ de veſtra fortitudine ſparſa eſt.*

tanquam huic rei ſufficiétes, pugnare velletis. At [a] nihil tale inuenimus quale ferebatur, ſed potius eſſe vos metu perterritos. Nunc igitur quoniam ipſi non occupaſtis hoc dicere, occupamus: vt quandoquidem vos inter Græcos præſtãtiſſimi eſſe exiſtimamini, & nos inter barbaros, dimicemus totidem vtrique numero, &, ſi videatur vt cæteri quoque itidem, & illi poſtmodũ pugnent: ſin hoc non videatur, ſed ſatis eſſe nos ſolos decernere, nos ſoli decernamus, & vtri è nobis vicerint, ii totum exercitum viciſſe cenſeantur. Hæc fatus caduceator, quum aliquãdiu exſpectaſſet, nemine quippiam reſpondente, retrò abiit, & rẽ Mardonio retulit. Ille maiorem in modum lætatus, & frigida victoria elatus, equitatum in Græcos immiſit: equites in Græcos inuecti, omnem illorum exercitum perturbabant, iaculis ſagittíſque inceſſentes. qui quũ eſſent hippotoxotæ, *id eſt, equites ſagittarij*, cominus pugnare [b] inſueti, fontem Gargaphium, vnde cunctus Græcorum aquabatur exercitus, confuderũt obſtruxerúntque. Eum iuxta fontem ſoli Lacedæmonii ſtationem habebãt: cæteri Græci, vt quique ſtationes habebant, maius minúſve procul illinc aberãt. Et erat quidem Aſopus in propinquo: ſed aquari ex eo ab equitibus miſſilibúſque prohibiti, ita ad fontem pergebant. hunc in modum aqua exercitus exutus quum eſſet, & ab equitatu perturbaretur, duces Græcorum tum his tum aliis de cauſis frequentes ad Pauſaniam in dextrum cornu veniunt. Qui, etſi talis eſſet rerum ſtatus, tamẽ ob id præcipuè angebãtur quòd iam re frumentaria deficiebantur, quum ipſorum ſerui in Peloponneſum miſſi frumentatũ, intercluderentur ab equitatu quominus ad caſtra reuerterentur.

De hoc autem deliberantibus ducibus viſum eſt, ſi Perſæ eo die ſuperſederent committere prælium, eſſe eundum in inſulam quæ ab Aſopo & à fonte

a Nihil tale vos dicere comperimus, ſed pot.

b *Sequutus eſt lectionem quæ & in quibuſdam Vet. cod. habetur*, ἄποροι *pro* δύποροι.

A ἀρτίοι ἐόντες ποιέῃν ταῦτα· οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας ἤκουσμεν, ἀλλὰ θωϊσσομένους μᾶλλον. νυῦν ὦν ὅπῃ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἀρχόμεθα, τί δὴ οὐ πρῶτοι μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἔπειτά τε δεδόξασθε εἶναι ἄριστοι, πρῶτοι δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἐμοὶ μὲν δοκέει καὶ τοῖς ἄλλοις μάχεσθαι, οἵῃ ὦν μετέπειτα μαχέσθων ὕστεροι. εἰ δέ κου μὴ δοκέῃ, ἀλλ' ἡμέας μοιώσιος ἀποB χρᾶν, ἡμεῖς δὲ ἀφαμαχεσόμεθα. ὁκότεροι δὴ αὖ ἡμέων νικήσωσι, τούτοις τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ νικᾶν. ὁ μὲν, ταῦτα εἴπας τε, καὶ ὑπαχὼν χρόνον, ὡς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ὑπεκρίνατο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ, ὡς ἐχάρη ἐμόρμυος, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκῃ, ἐπῆκε τοῖσι ἵπποισι ὡς τοὺς Ἕλληνας. ὡς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππόται, ἐσήνεικαν πᾶσαν τὴν στρατιὴν τοῖσι Ἑλληνικοῖσι, ἐσακοντίζοντές C τε καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἐόντες, καὶ ὡς φέρεσθαι βύσσιοι. τοῖσι τε κρήνῃσι τοῖσι Γαργαφίῃσι, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶσι ὁ στρατεύμα τὸ Ἑλληνικόν, συνεπάξασι καὶ συνέχωσαν. ἔσαν μὲν ὦν κατ' αὐτὸ τὸ κρήνισμα Λακεδαιμόνιοι μοῦνοι τεταγμένοι· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη ὡς ἐκ θεοῦ ἐγένετο, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς, ἀγχοῦ. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, ὕστατα δὴ ὅπῃ τοῖσι κρήνῃσι ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ ποταD μοῦ γὰρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ὑπό τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων. τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἐν τῷ Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς, καὶ ἐκ τοῦ τῆς ἵππου παρεσκευασμένης, συνελέχθησαν πρὸς αὐτέων τε τουτέων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ τὸ δεξιὸν κέρας. ἀλλὰ γὰρ τουτέων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλόν σφεας ἐλύπεε. οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἵτε σφέων ὀπίσω, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς σιτησόμενοι, ἀποκεκλέατο ἐκ τοῦ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέεσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον.

Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑπερβάλωνται χείμην τοῖσι ἡμέρῃσι οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δὲ ἔστι ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς

Γαργαφίης, ἐς τὴν ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω αὐτὴ εἰπὶ ἐν ἠπείρῳ. χειμάρρους ὁ ποταμὸς αὐτὸς ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσον τε τρία στάδια· καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς ταὐτό. οὐνόμα δὲ οἱ Ὠρεγή. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μετάγαγεῖν, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἵπποις σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ καὶ πρὸ τοῦ ἐόντων. μετακινέεσθαί τε ἐδόκεε τότε, ἐπειδὴ τῆς νυκτὸς ἡ δευτέρη φυλακὴ, ὡς οἱ μὴ ἰδόιατο οἱ Πέρσαι ὀρμεωμένους, καὶ σφέας ἑπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἵπποται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠρεγή περιέχει, ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ἔνθα τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπέωνας τοὺς ὑπὸ τὰ σιτία οἰχομένους. ἔσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. ταῦτα βουλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσχειμάσης τῆς ἵππου, ἔχον πόνον ἄτυτον· ὡς δὲ ἡ τε ἡμέρη ἔληγε, καὶ οἱ ἵπποι ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ ἐόντος τοῦ ὥρης ἐς τὸν σιτὸν ἐκεῖτο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀείραντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν σιτὸν ἐκεῖτο, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφυγον ἀσμένοι τὸν ἵππον πρὸς τὸν Πλαταιέων πόλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται ὑπὸ τὸ Ἡραῖον. ὃ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς χρηνίης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱροῦ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, προεκήρυξε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, ἴέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας, νομίσας ἀνάγκην ἐς τὸν χῶρον ἰέναι ἐς τὸν σιτὸν ἐσκηκότα. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἔσαν τῇ Ἑλλήνων πείθεσθαι Παυσανίῃ· Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχαγητέων τῶν Πιτανητέων λόχου, οὐκ ἔφη σὺν ξείνοις φεύξεσθαι, οὐδὲ ἐκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην. ἐθαύμαζέ τε ὁρέων ὃ

Gargaphio, vbi castra habebant, decem stadiis aberat, ante oppidum Platæense sita in continente, hunc in modum: Fluuius supernè è Cithærone delabens in campum, diuortia facit: rursúsque intercapedine trium fermè stadiorum sua fluenta commiscet. Huic insulæ nomẽ est OEroë: quam Asopi filiam esse indigenæ aiunt. In hunc locũ Græci transire decreuerant, vt & affatim aquæ ad vsum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex aduerso erant, infestarentur. Et decreuerant transire secũda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locũ vẽtum esset vbi Asopi filia OEroë diuortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda seruitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Cithærone intercluſa. Hæc vbi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub exitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo conuenerat, plerique sumptis vtensilibus abscesserunt, [a] non habentes in animo quem ad locum vt irent conuenerant. Nonnulli, vt moueri cœptum est, iter Platæẽsem ad vrbem intendunt, cupidi equitatum effugere. in templúmque Lunonis fugiendo peruenerunt, quod situm est ante vrbem, à fonte Gargaphio viginti stadiis distans. Quò vbi peruenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra posuere. Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis vt sumptis armis irent quâ cæteri præcederent, ratus illos tendere ad locum constitutum. Ibi ad obtemperandũ Pausaniæ cæteri præfecti parati quũ essent, Amompharetus Poliadæ filius tribun[c] cohortis Pitaneorũ, negare se fugiturũ [b] peregrinos, neque vltrò dedecoraturum esse Spartã: quinetiã mirari id quod

a Non hab. in animo eũ de quo conuenerat locũ petere. sed quum se loco mouissẽt, iter Platæam versus tenebant, lubenter equitatũ effugientes.

b *Id est, barbaros, vt ipse Herodotus antea docuit, pag. 588. sed & paulo post rursum exponit.*

fieri cerneret, quippe qui colloquio superiori interfuisset. Pausanias autē & EVryanax cùm indignè ferētes nō parere sibi illū, tum indignius cohortem Pitanetem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum si ipsi eos missos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis constituissent: hoc reputātes substiterunt cum Laconicis copiis, conabantúrque persuadere homini non id facto opus esse. & alii quidem hortabantur [a] solum Amompharetum à Lacedæmoniis ac Tegeatis relinqui. Athenienses autem hoc sibi faciendū putarunt, vt vbi collocati erant, ibi persisterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud sentientium, aliud dicentium. Itaque vbi exercitus mouere cœpit, equitem è suis miserunt speculatum nunquid Spartiatę tentarent abire, & abire prorsus in animo haberent: sciscitatúmque à Pausania quidnā facere oporteret. Præco vbi peruenit ad Lacedæmonios, cernit in loco instructos, eorúmque primores tēdere ad rixas. Hortantibus enim Amompharetū EVryanacte & Pausania, ne Lacedæmonios qui soli remanebant, in periculum traheret, necdum persuadētibus, donec ventum est ad iurgia, interuenit præco Athenienſis, Amomphareto inter altercādum sumente ambabus manibus saxum, & illud ante pedes Pausaniæ ponente, ac dicente, se illo calculo sententiæ suæ calculum dare, non fugiendos esse peregrinos: appellans barbaros. Eum Pausanias insanum nec potētem mentis vocans, ad præconem Athenieſium, quæ iussus erat percontantem, respondit vt illis referret præsentem rerum suarum statum, obsecrans eos vt ad sese venirent, & de discessu eadē quæ ipsi agerent. Præcone ad Athenieſes reuerso, hos inter se altercantes aurora deprehendit. Ad id tēpus Pausanias moratus, dato signo cæteros omnes Lacedæmonios, Tegeatis sequentibus, per edita abduxit, ratus Amompharetum nō deserturum alios:

a Amompharetum, qui solus ex Lacedæmoniis & Tegeatis remanserat.

A ποιεύμενον, ἅτε δὴ ἀπαλλαγομένων τῶν τοιούτερα λόγων· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκεῖνον σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι, κείνου τοῦτ' αἰσχυνομένου, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τῷ Πιτανήτῃ, μή, ἢν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκατο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόλητα ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτόν. Ταῦτα λογιζόμενοι, ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικόν, καὶ ἐπειρῶντο πείθοντες μιν ὡς οὐ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ οἱ μὲν παρῆρεον Ἀμομφάρετον, μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίεον τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐπαΐοντο, ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων ἢ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινέετο τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὀψόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειρέοιεν Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τολμήσουσι μὴ ἀγνοοῦντα ἀπαλλάσσεσθαι. ἐπείρεσθαί τε Παυσανίην τὸ χρεὼν εἴη ποιέειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τε σφέας ἐκ χώρου τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτέων τοὺς πρώτους. ὡς γὰρ δὴ παρῆρεον Ἀμομφάρετον ὅ, τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύῃ μοῦνος μουνοῦσθαι Λακεδαιμονίοις, οὐκως ἔπειθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπίκεατο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρελθὼν τὸ σφι ἀπιγμένος. νέμεων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέζην ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσὶ καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, πρός τε τῶν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐστεταλμένα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· ἐγκελεύσαί τε τῶν Ἀθηναίων πρόσχωρῆσαί τε πρὸς ἑωυτούς, καὶ ποιέειν περὶ τῆς ἀπόδου τὰ περ αὐτὸς καὶ σφεῖς. καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀναχρινομένους πρὸς ἑωυτοὺς ἠὼς κατέλαβε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι, τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων

(τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο) σημήνας ἀπῆγε ἀπὸ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας·

333 εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ παρ-
θέντες ἴσαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι.
ἅμα γὰρ τῷ τε ὄρθιον αἰτείχοντο καὶ τῆς ὑ-
πωρείης τῆς Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὴν ἵπ-
ποον· Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω παφθόντες ἐς τὸ πε-
δίον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχὴν τε οὐδαμᾶ
δοκέων Παυσανίην τολμήσειν σφέας ἀπο-
λιπεῖν, ὡς ἐείχετο αὐτὸν μένοντας μὴ ἐκλι-
πεῖν τὴν τάξιν· ὡς δὲ τετρεόντων δὴ τῶν σὺν
Παυσανίῃ, καταδόξας ἀδρηΐ ἰθείῃ τέχνῃ ἀ-
πολιπεῖν αὐτὸν αἰολεύοντα τὰ ὅπλα, ἦγε B
βάδην ὡς ὄλλο σῖφος. ὡς δὲ, ἀπελ-
θὸν ὅσον τε δέκα στάδια, αἴρεσθε ἔφη Ἀμομ-
φαρέτου λόχον· ὡς δὲ ποταμὸν Μολόεντα ἰ-
δρυμένον, Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον,
τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἦσαν. αἰέρ-
μενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα ἐὼν μὴ ἀπολίπῃ τὸν
χῶρον ἐν τᾷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε
καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθοὶ ὀπί-
σω πρὸς ἐκείνους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ Ἀμομ-
φάρετον περιῆρέοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν C
βαρβάρων ὡς ἐσέκειτο πᾶσα· ἅμα γὰρ ἱππό-
ται ἐποίευν οἷον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεί.
ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κενὸν ἐν ᾧ ἐτετάχατο
οἱ Ἕλληνες τῇσι πρότερησι ἡμέρῃσι, ἤλαυ-
νον τοὺς ἵππους αἰεὶ ὑπαντίον· καὶ ἅμα κα-
ταλαβόντες, ὡς ἐσέκειτο σφι. Μαρδόνιος
δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποιχομένους
ἐπὶ νύκτα, εἰ δή τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέ-
σας Ἀρτεσιάζοντα Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελ-
φεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασύδειον, ἔ- D
λεγε, Ὦ παῖδες Ἀλβίεω, ἔπι τί λέξετε τά-
δε ὀρέοντες ἐρῆμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι
λέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μά-
χης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρῆ-
γος. τοῦτο πρότερόν τε μετίσαμένους ἐκ τῆς
τάξιος εἴδετε, νῦν τε ἐπὶ τοῦτο παροιχο-
μένων νύκτα, καὶ οὐ πρώτης ὁρέομεν ἀφ-
δραπετας. δεδέχθαί τε, ἐπεί σφεας ἴδετε πρὸς
τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους αἰεὶ θεσπτῶν μάχῃ
διακριθῆναι, ὅτι τοὐλάχιστον ἄρα ἐόντες ἐν οὐ- E
δαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδείκνυντο. καὶ
ὑμῖν μὲν ἐοῦσι Περσέων ἀπείροισι, πολλὴ ἔκ
γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τού-
τους, τοιοῦτοί τε καὶ οἷοι ἐστὶ ἀρηϊδέται· Ἀρτα-
βάζου δὲ
θῶυμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, ὃς καὶ κα-
ταρρωδήσας Λακεδαιμονίους· καταρρω-

prout & contigit. [a] Horum itinere rursus instructa acie Athenienses iere: & quia Lacedæmonii prærupta occupauerãt & Citharonis radices, metu equitatus, ipsi deorsum ad campum deflexere. Amompharetus autem, non credens ausurum ipsos relinquere Pausaniam, circuire eos qui manebant, ne desererent ordinem. At vbi ii qui cum Pausania erant iam abibant, tunc ratus à disciplina militari se deseri, sumptis armis cohortem suam lento gradu ducere ad agmen, quod decem circiter stadia progressum ad amnem Moloentẽ, in loco qui dicitur Argiopius (vbi situm est templum Cereris Eleusiniæ) substiterat, opperiens Amomphareti cohortem, eo cõsilio vt si Amompharetus cũ sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retrò ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad cæteros peruenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quũ inspexissent locum vbi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assiduè insequi pergens, illos adeptus vrgebat. Mardonius quoque cognito hostium nocturno abitu, inspectóque loco deserto, accitis Thorace Lariſſæo & fratribus eius EVrypylo & Thrasydio, inquit, Filii Alevæ quídnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? qui & prius (vt omnes vidimus) locum in acie immutauerunt, & nunc proxima nocte se fuga proripuerunt. [b] Proripuerunt autem, quia illis necesse erat cum iis prælio decernere qui nõ falsò sunt hominum præstantissimi. vnde nullius esse se pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, ostenderunt. Cæterùm vobis Persarum inexpertis, sanequam ignoscebam, laudantibus istos vobis expertos: Artabazum autẽ vehemẽtius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ

a Athenienses autem acie instructa, contrariũ Lacedæmoniis itertenuerũt. Lac. enim prærupt. occup. & Cith. radices, metu equitatus, at ipsi deors.

b *Vide meam huius loci interpretationem in libro Concionum.*

formidine ſententiam dicere ignauiſſimã, expedire ex his caſtris nos in vrbem Thebanorũ concedere obſidendos.[a] quam ſententiã rex antea aliũde quàm ex me audiet. Sed de hoc aliâs dicetur. Nunc autem iſtis ita facientibus non eſt remittendum, ſed inſtandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorũ quæ in Perſas perpetrarunt. Hæc loquutus, Perſas Aſopo trãſmiſſo curſim ducit contra Græcorum agminẽ, táquam fugam capeſſentium: Lacedæmonióſque ſolos ac Tegeatas adeptus eſt. nam Athenienſes tranſuerſis tramitibus ſubter prærupta in planum digreſſos non cernebat. Cæteri autem barbarorum agminũ præfecti Perſas mouentes ad Græcos inſequendos conſpicati, ſublatis & ipſi ſignis cuncti inſequuntur, pro ſe quiſque maturãtes,[b] nulla diligentia, nullo ordine viam ingreſſi. Et iſti quidem cum vociferatione ac tumultu inſtabant Græcis, tanquam excepturi. Pauſanias autem, vbi equitatu premi cœpit, equitem ad Athenienſes mittit, qui hæc diceret, Viri Athenienſes, propoſita dimicatione maxima, vt aut libera Græcia ſit aut ſeruituti obnoxia, proditi ſumus à ſociis noctu elapſis & nos Lacedæmonii & vos Athenienſes: quod reliquum eſt, ita nobis videtur eſſe faciendum, vt quàm ſtrenuiſſimè poſſum[c] noſmetipſos defenſantes, mutuo ſimus auxilio. Ac ſi quidem in vos priores impetum dediſſet equitatus, è noſtra dignitate erat & Tegeatarum qui nobiſcum Græciam non prodiderunt, ſubſidio vobis venire: nunc, quoniam totus in nos equitatus cõtẽdit, debetis vos ad partem maximè laborantem ſuppetias ferre. Quòd ſi vobis aliquo diſcrimine occupatis fas non eſt ſubſidio venire, ſaltem hoc gratificamini nobis vt ſagittarios mittatis: quos agnoſcimus longè omniũ qui in hoc bello ſunt prõptiſſimos eſſe ad nos exaudiẽdos. Hæc vbi audiere Atheniẽſes, quũ mouerent ad ferendam ſtrenuè opem, & iam aduentarent, ibi in eos ii Græci qui partes regias ſequebantur,

a Quam ipſe quoq; rex ex me audiet.

b Nullo delectu, nullóque ordine v. ing. *Vel, Inordinatè & confuſé.*

A δήσαντά τε, ἀποδέξαθαι γνώμῃσι δειλο- «
πάτῃσι, ὡς χρεὼν εἴη αἰζηΐξαντας ὅ τρα- «
πόμενον, ἰέναι ἐς τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκη- «
σομένους· τὴν ἐπὶ τοῖς ἐμοῖ βασιλεὺς πρό- «
σεται. κῆ τούτεων μὲν ἕτερωθι ἔσται λόγος· νεῦ «
δὲ ἐκείνοισι τοῦτα ποιοῦσι οὐκ ὀπίσω ἐόν «
ὅσι, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσί· ἐς ὃ καταλαμφθέν- «
τες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποιήσαντο Πέρσαι «
πρώτων δίκας. Ταῦτα εἰπὰς, ἦγε τοὺς «
Πέρσας, δρόμῳ διαβάντας Ἀσωπὸν ποταμόν· τῶν τοῦ Ἀσωπ.
B σον τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων· «
ἐπεὶ χέτε ὅτι Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους. Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς «
τὸ πεδίον, ὑπὸ τῶν ὀχθέων οὐ κατόπτευε. Πέρ- «
σας δ' ὁρέοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλ- «
λήνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων «
ἄρχοντες, αὐτίκα πρῶτοι ἦσαν τὰ σημήια, «
καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κό- τῶν ἕκαστοι
σμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες, οὔτε τάξι. καὶ οὗ- «
τοι μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπήισαν, ὡς ἀναρ- «
C πασόμενοι τοὺς Ἕλληνας· Παυσανίης δ', ὡς «
προσέκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀ- «
θηναίους ἱππέα, λέγει τάδε, Ἄνδρες Ἀθη- «
ναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου, ἐλευθέ- «
ρῳ εἶ ἢ δεδουλωμένῳ τῷ Ἑλλάδα, «
προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς «
τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, «
ὑπὸ τῷ παρημερινῷ νύκτα ἀφανάν- «
των. νεῦ ὧν δέδοκται τοιῇδε χρᾶσθαι τῷ ποιητέῳ «
ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα «
D προσχωρέειν ἀλλήλοις. εἰ μὲν γὰρ ἐς ὑμέας «
ὥρμησε πρῶτα ἡ ἵππος, χρεὼν δὴ ἡμέας τε «
καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τῷ Ἑλλάδα οὐ προ- τῶν ὑμέων
διδόντας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νεῦ δὲ, ἐς «
ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς «
πρὸς τῷ πιεζομένῳ μάλιστα τῶν μοιρέων «
ἀμυνέοντες ἰέναι. εἰ δ' ἄρα αὖτις ὑμέας 339
καταλαμβάνει ἀδυνάτου τι βοηθέειν, ὑμεῖς «
δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν «
θέσθε. σαφοίδαμεν δὲ ὑμῖν ἐόντα τὸν παρ- «
E εόντα τόνδε πόλεμον ἐόσι πολλὸν προθυ- «
μοτάτοισι, ὥστε καὶ τοῦτα ἐσακούειν. Ταῦ- «
τα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὡρμέατο βοη-
θέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμυνέειν. καὶ σφι ἤ-
δη τείχεσι ὑπιππεύουσι ἀμπαλτεύουσι
Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος ἠνομένων,

ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι. ὃ γὰρ προκείμενον σφέας ἐλίπεε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόντες σὺν φιλοῖσι ἀριθμὸν, μυρίοι, πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ, τρισχίλιοι· (οὗτοι γὰρ οὐδαμοὶ ἀπεκρίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ τῇ τε παρούσῃ καὶ οὐ γὰρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἐπίπλον δὲ αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ, καὶ πολλῷ πλέονες ἐτρωματίζοντο. φερόντων γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι, ἀπίεσθη τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε προβαλομένων τῶν Σπαρτιητέων, καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα πρὸς τὸν Παυσανίην τὸν Πλαταιέων, ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν, χρήζοντα μηδαμῇ σφέας ψευδείην τῆς ἐλπίδος. ταῦτα δ' ἐπὶ τούτου ἐπικαλευμένου, προεξαναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Παυσανίεω, ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγίνετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι αὐτοῖσι, τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη· ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ πρὸς αὐτὸ τὸ Δημήτειον, καὶ χρόνον ὅτι πολλόν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν. τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήμματι μὲν νεῦν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔασονες ἔσαν οἱ Πέρσαι, ἄοπλοι δὲ ἐόντες, καὶ πρὸς, ἀνεπιστήμονες ἔσαν, καὶ οὐκ ὁμοῖοι τοῖσι ἀντίοισι σοφίῃσι. προεξαίσσοντες δὲ κατ' ἕνα, καὶ δέκα, καὶ πλείονές τε καὶ ἐλάσσονες συγκεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, τούτῳ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἀντίους ἐπίεσαν. ὅσον μὲν νεῦν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἵδε ἀντεῖχον, καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὸν ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλῆθος γὰρ σφέας ἐδηλέετο ἡ ἐωθὼς ἐρῆμος ἐοῦσα ὅπλων.

ἐχόντων

ex aduerso instructi inuadunt.

Quo factum est vt [a] Athenienses ab iis vrgentibus auxilium ferre non possent, ægrè admodum id ferentes. Ita destituti Lacedæmonii, numero cum leui armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nusquam ab Lacedæmoniis dirimebantur) sacrificauerunt tanquam cõflicturi cũ Mardonio præsentibúsque copiis: & quũ litare non potuissent, multi eorum interea cadebant, multo plures vulnerabantur. Confertis enim gerris Persæ ingentem vim sagittarum emittebant, adeo instanter vt [b] satagẽtibus Spartiatis, & quia litare nõ poterant, respiciẽs ad templum Iunonis Platæésium Pausanias, implorauerit deam, obsecrauerítque ne spes sua ipsos omnino frustraretur. Adhuc eo deam his verbis inuocante, Tegeatæ prius exurgentes in barbaros tendũt: statimque post Pausaniæ preces sacrificantibus Lacedæmoniis exta pulchra extitere: qui aliquãto pòst & ipsi in Persas eũt. Persæ omissis arcub° ex aduerso stetere. Ad quorum gerra primùm pugna atrox commissa est iuxta ipsum Cereris templum, eáque pertinax, donec ad propulsionẽ ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebãt, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erãt & imperiti, nec hostibus prudẽtia pares. qui etsi deni plurésve aut pauciores in singulos irruebant, tamen quia confusi incidebant, à Spartiatis conficiebantur. Mardonius, qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis stipatus erat, ea maximè parte hostẽ vrgebat. qui quandiu superfuit, tandiu Persæ resistentes sesèque defensantes, strauere multos Lacedæmoniorum. Postea verò quàm Mardoni°, & agmẽ quod circa illum robustissimum erat, occubuit, tum demum alii quoque terga vertentes cessere Lacedæmoniis, [c] quorum plerisque officiebat vestis armis vacans.

a Athenienses ad ferendas suppetias ire non possent. quod enim obiectum erat, negotium illis faceſſebat.

b Quum premerentur Spartiatæ,

c Plurimùm enim illis *Persis* offic.

inermes enim cũ armatis prælium faciebant. Ibi & vltio necis Leonidæ de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas vnquã nouimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Huius autem superiora maiorũ nomina in Leonida recensui. illius enim iidem qui & Pausaniæ maiores fuere. Oppetiit autem Mardonius sub Aimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquandiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Stenyclerum cum omnibus Messeniis quibuscum erat bellũ, conflixit, vbi ipse & trecenti illi occubuere. Ad Platæas autẽ Persæ, postquam à Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte quadam agri Thebani. Tenet autem me admiratio, quũ iuxta lucum Cereris dimicaretur, ne vnum quidem Persarum visum esse intrasse fanum, neque circa templum occubuisse, sed plerosque in profano: sed opinor (si quid de rebus diuinis opinari oportet) deã ipsã eos nõ recepisse, quia tẽplũ quod est in Eleusine Anactoriũ concremauerãt. Hacten' pugna hæc gesta est.

Artabazus autem Pharnacis filius, cui iam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege in Græcia, quique multis verbis pugnam dissuadens nihil profecerat, hoc sibi agẽdum putauit. Is, quòd sibi non placerent quæ à Mardonio fiebãt, eos quibus præerat (præerat autem non paruis copiis, sed ad quadraginta vsque millia hominũ) ducebat instructos, dum prælium fiebat, quid futurum è prælio esset probè intelligẽs, iusserátque omnes ire confertos quacũque ipse duceret, & quâ viderent ipsum festinantem. Sic iussas tanquam ad pugnam copias ducens, cernit Persas fugientes. ita non seruato amplius eodem ducẽdi ordine, sed repetè effuso cursu fugæ se dedit, nõ ligneũ murũ versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrimè perue-

A ποδὸς γὰρ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆτες, ἀγῶνα ἐποιεῦντο. ἐθαῦμα ἥ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, καὶ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναιρέεται κάλλιστην ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῷ δὲ κατύπερθε οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδεω· οὗτοι γὰρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀιμνήστου, ἀνδρὸς ἐν
B Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ, ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους, στρατέλατε ἐπὶ Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος Μεσσηνίοισί τε πᾶσι· καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. οἱ δὲ Πλαταιῆσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράπησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφυγον σφέα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, καὶ ἐποίησαν τὸ μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. θῶυμα δέ μοι ὅκως τοῦ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων,
C οὐδὲ εἷς ἔφατο τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, οὔτε ἐναποθανὼν περὶ τὸ ἱρόν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δὲ, (εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἡ θεὸς αὐτὴ σφέας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. αὕτη μὲν νυν ἡ μάχη ὧδε τοῦτον ἐγένετο. 340

Ἀρταβάζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, κατ' ἀρχὰς λιπομένῳ Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος· καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύοντα, οὐδὲν ἤνυε, συμβάλλειν οὐκ ἐῶν. ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι τοῦ Μαρδονίου ποιευμένοισι. τὸν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος· εἶχε δὲ δυώδεκα μυριάδας οὐκ ὀλίγῳ, ἀλλὰ καὶ ἐς τεσσερεσκαίδεκα μυριάδας αὐθις ἐωυτόν· τούτοισι ὅκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, οὗ ἐξεπιστάμενος τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦγε κατηρτισμένος, τὸν καὶ ἐν τῇσι πομπῇσι εἶναι πρώτους τῇ αὐτὸς ἐξηγέηται, ὅκως αὖ αὐτὸν ὁρέωσι ἀσφαλέως ἔχοντα. τοῦτο μὲν δὴ ἐξαγείλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δὴθεν τὸν στρατόν. ἐπὶ τὸν κατηρτισμένον

E ἐπὶ τὸν πομπείων

τερὸν δὲ τῆς ὁδοῦ, ὥρεα δὴ καὶ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐπεχάρσιος ἔφευγον, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ὅτι

χεσα ὅπῃ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. οἱ δὲ A
ὅτοι μὲν δὴ τοιούτῳ ἐχρήσαντο. τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλῆος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ὅτι συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι ἔχον τοσοῦτῳ οὐκ ὀλίγῳ, μαχόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες οὕτω, ὥστε τριηκόσιοι αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ὑπαυτὰ ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐχρήσαντο καὶ οὗτοι, ἔφυγον ἐς τὰς Θήβας, ὁρμὴν ποιεύμενοι οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, B
οὔτε δόρυ μαχεσάμενος οὐδενί, οὔτε ἀποδεξάμενός τι, ἔφυγον. δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ὑκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφυγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ἑώρων. οὕτω τε πρῶτοι ἔφυγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτίης. αὕτη δὲ τοσαῦτα μοῦνον ὠφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεί τε μετὰ τῶν πολεμίων ἀγχίσα ἑοῦσα, ἀπείργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἵποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύοντες. ὁ δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ Ἥραιον, καὶ ἀπομνυομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γένοιτο, καὶ νικῷεν οἱ περὶ Παυσανίεω. οἱ δέ, ἀκούσαντες ταῦτα, ἐπείνα κόσμον ταξάμενοι, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κολωνῶν τῶν φερουσέων ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, διὰ τοῦ πεδίου τοῦ λεωφόρου τοῦ ὁδοῦ. ἐπεί τε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγένοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους ἐπείνα κόσμον, ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἵππαρχε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς Κιθαιρῶνα. οὗτοι μὲν δὴ οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔθησαν ὅπῃ τοὺς πύργους ἀναβαίτης, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβαίτης δὲ, ἐφερέξατο ὡς ἤδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος.

niendi ad Hellespontũ. & hi quidem horsum iter intenderunt. Cæteris autem Græcis qui stabãt à regis partibus, ignauiter de industria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Atheniensibus decertauerunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis sentiebant, hi non parum strenuos se præstiterunt: qui nolentes vltrò ignauiter agere, ita dimicarunt vt trecenti primores eorum ac fortissimus quisque illic sub Atheniẽsibus occubuerint. Vbi autem & isti terga dederunt, nõ quò Persæ & alia multitudo, [b] quæ aut cum nemine pugnauerat, aut nõ expectauerat, sed Thebas versus fugerunt. Omnem autem rem pependisse à Persis, (quanquam & ipsorum quidam, antequam cũ hoste congrederentur, fugæ se mandauerunt) apud me fidem facit, [b] quòd ad Persas intuebantur: atque ita cuncti illis victis fugam capesserunt, præter equitatum tum alium tum Bœotorum: qui hactenus profuit fugiẽtibus, vt assiduè adhærens hosti, arceret eũ ab amicis quos Græci insequebantur. Insequebantur enim Græci victores, vrgendo Xerxianos atque interficiendo. Inter hũc tumultum nuntiatur Græcis qui circa templum Iunonis instructi à prælio aberant, geri prælium & Pausanianos vincere. Ea re audita, Corinthii, Megarenses & Phliasii nullo ordine eunt: Corinthii rectà per colles quâ itur ad Cereris tẽplum: alii per cãpum, quæ planissima viarum erat. Quos iam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebani equites, quorũ præfectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitauerunt, eósque adorti sexcentos strauerũt: cæteros ad Cithæronem vsque persequuti, terga ceciderunt. Et isti quidem Megarenses atque Phliasii nulla cũ laude perierunt. At Persæ cæteráque multitudo postquam ad ligneum murum effugerũt, turres, antequam Lacedæmonii aduenirent, ascẽdere occupant. Illis conscensis quam commodissimè possunt murũ præstruunt.

a Quæ nec cũ quoquam pugnauerat, nec vllum egregium facinus ediderat.

b Quòd quum Persas fugientes vidissent, ita demum omnes fugæ se dederunt, præter equit.

ex quo ſubeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nã quoad Athenienſes abfuere, non modò ſeſe barbari defenſabant, ſed etiam Lacedæmoniis antecellebãt, vtpote ignaris murorum oppugnãdorum: vt verò Athenienſes ſuperuenere, tũ atrox muri oppugnatio propugnatioque extitit, eáq; permagno temporis ſpatio: ſed tandem virtute & pertinacia Athenienſes murum tranſcenderũt, ſubruerúntque, atque ea parte ſe Græci infuderunt, [a] quorũ Tegeatæ introiere principes: iidémque tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cùm alia, tũ verò equorum præſepe Mardonii ex ere totũ, ſpectatu dignum: quod præſepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Mineruæ repoſuerunt. nam cætera quæ cepere, in vnum cum cæterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius cateruã cogere, nemo ſtrenuitatis memor eſſe, videlicet oppreſſi intra exiguum tempus, & tot myriadibus interceptis exterriti. [b] Quos tanto ſtudio Græci trucidabãt vt ex triginta myriadibus (exceptis quatuor, cum quibus Artabaz[e] aufugit) ne tria quidem millia hominum cædi ſuperfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani eſſent, vnus & [c] triginta ſunt omnino deſiderati: Tegeatarũ, ſedecim: Athenienſium, duo & quinquaginta.

Porro inter barbaros ſtrenuiſſimi extiterunt, è peditibus quidem Perſæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris verò, Mardonius: inter Græcos autem cũ Tegeatæ Athenienſéſque multùm eminuerunt, tum multo plus Lacedæmonii. Quod nulla alia re poſſum oſtendere, niſi quòd omnes hi eos qui ſibi oblati ſunt viceruntː Lacedæmonii verò quod robuſtiſſimum fuit hoſtilis exercitus ſuperauerunt. Quorum longè præſtãtiſſimus extitit mea ſententia Ariſtodemus, [d] is qui ſolus trecentorũ, quòd ex Thermopylis euaſiſſet, dedecus ignominiámque acceperat. Secundũ hũc nauauere operam Poſidonius & Philocyon & Amompharetus Spartiata.

a Ex quibus primi Teg. introiere pr.

b Quos adeo facile erat Græcis trucidare vt ex trig.

c Nonaginta

d *Vide ſupra, pag. 523.*

Α τῶν δὲ ἐσελθόντων τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ τὸ τεῖχος ἐστὶ τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἵ τε ἠμύνοντο, καὶ πολλῷ πλέον ἔχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχέειν· ὡς δὲ σφι οἱ Ἀθηναῖοι παρεγένοντο, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρείῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. παρῆσαν δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὸ σκηνέωμα τὸ Μαρδονίου οὗτοι ἔσαν οἱ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς, καὶ τὸν φάτνιον τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέην πᾶσαν, καὶ θέης ἀξίην. τὸν μὲν οὖν φάτνιον ταύτην τὸν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς Β νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ 341
ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσα περ ἔλαβον ἐσήνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. Ἀπὸ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι ξῖφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὔτε τις αὐτέων ἀλκῆς ἐμέμνητο· ἀλύκταζόν τε C οἷα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημμέναι ὑπ' ὀλίγων. πρῶτοι δὲ τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε τετρήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων, τὰς ἔσχον Ἀρταβάζος ἔφυγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπέθανον ἄνδρες ἐν τῇ συμβολῇ, εἰς καὶ ἐννενήκοντα. Τεγεητέων δὲ, ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα. D

Ἠρίστευσε δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν, ὁ Περσέων, ἵππος δὲ, ὁ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερέβαλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι. ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἑωυτοὺς ἐτίμων. ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον ἐστρατεύσαντο, καὶ τούτων ἐκράτησαν, καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας. οὗτος οὖν Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς, ἔχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον, ἠρίστευσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης.

κατὰ ἰσχυρότατον.

καίτοι γνωμώνης λέγης ὃς γνοίτο αὐτέων ἄ- A
ριστος, ἔγνωσαν ἁπάντων γνόμωνοι Σπαρ-
τιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φα-
νερῶς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης αἰ-
τίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλείποντα τὴν τά-
ξιν, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα. Ποσει-
δώνιον δὲ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄν-
δρα γνώσεσθαι ἀγαθὸν· τοσούτῳ τοῦτον εἶ)
ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ αἴ
κ' εἴποιεν. οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πρώτους,
πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν B
ταύτῃ τῇ μάχῃ, τίμιοι ἐγένοντο. Ἀριστό-
δημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν ἀπὸ τῆς
προειρημένης αἰτίης, οὐκ ἐτιμήθη. οὗ-
τοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐ-
γένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης
ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς δ' στρα-
τόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐ-
τέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων
Ἑλλήνων. ὃς, ἐπειδὴ ἐσφαλάζετο Παυ-
σανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι, ἐξωμα- C
τίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά· καὶ δὴ τὸν
μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ὀξυλωβεγμένος ἐδυσθα-
νατέε τε, καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον, ἄν-
δρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι πρὸ τῆς
Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρή-
σατο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδὲν ὅσῳ οἱ ἀποδε-
δεγμένον ἔργον ἑωυτοῦ ἄξιον προθυμευ-
μένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέ-
γεται ὠδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχί-
δεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ D
τῶν τότε ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς
πάντα χρόνον, ὡς αὖτοὶ Ἀθηναῖοι λέ-
γουσι. ὡς γὰρ δὴ Τυνδαρίδαι κατὰ Ἑλένης
κομιδὴν Τυνδαρέου ἐσέβαλον ἐς γῆν
τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλήθει, καὶ ἀ-
νίσασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξ-
έκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τοὺς Δε-
κελέας. (ἐπὶ δὲ αὐτὸν Δέκελον) ἀφθόμενον
τε τῆς Θησέος ὕβρεως, καὶ δειμαίνοντα, μὴ
πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμε-
νόν σφι ὃ πρῶτον πρῆγμα, κατηγήσασθαι ἐ-
πὶ τοὺς Ἀφίδνας, τοὺς δὴ Τίτακος ἐὼν αὐ-
τόχθων κατὰ τοῦτο δίδοῖ Τυνδαρίδῃσι.
τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου
ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη τε καὶ προεδρίη
ἀμφοτέρη ἐς τόδε αἰεὶ ἔπι ἐοῦσα οὕτω,

Quanquam quum ſermo haberetur quiſnam præſtantiſſimus extitiſſet, ii Spartiatæ qui adfuere, cenſuerũt, Ariſtodemum, etſi præclara facinora edidit, tamen ad eluendam eam quam contraxerat inuidiam, ordinem deſeruiſſe, & propalã mori voluiſſe: Poſidonium verò, qui perire noluiſſet, ob id extitiſſe tanto præſtabiliorem virũ. verùm id fortaſſe liuore dixerunt. Qui hac in pugna mortẽ oppetiere, omnes honore affecti ſunt, præter Ariſtodemum: qui ideo caruit honore quòd ob cauſam prædictã ſibi occumbendum putauit. Hi ſunt qui ad Platæas nobiliſſimi extitere. nam Callicrates extra prælium occubuit: quo nemo tunc in caſtra Græcorum [a] præſtãtior venerat, non modò Lacedæmoniorum, ſed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pauſanias ſacrificaſſet, ſedens in ordine, ſagitta per latera ictus eſt: & quum aliis pugnantibus ipſe exportaretur, ſeſe moriẽtem miſerabatur, ad Aimneſtum virum Platæenſem inquiens, non ſibi dolere quòd pro Græcia periret, ſed quòd nihil manu vſus eſſet, nullámque operam nauaſſet dignam ſe & ſua cupiditate nauãdi. Ex Atheniẽſibus eminuiſſe fertur Sophanes Eutychidis filius, è tribu Decelenſi. Deceleẽſes autem rem aliquando geſſerunt (vt ipſi Atheniẽſes aiunt) in omne æuum fructuoſam. ſiquidem quũ olim ad inueſtigandam Helenã Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam inuaſiſſent, & populos è ſedibus ſuis eiicerẽt, ignari quónam loci ſubducta Helena eſſet, tunc Decelenſes feruntur, & (vt quidam volunt) ipſe Deceleus, tum dolore cõtumeliæ quæ Theſeo fieret, tum metu totius Athenienſium ſoli, ne vaſtaretur, expoſuiſſe illis omnem rem geſtã, eóſque deduxiſſe ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelenſibus permanſit ad hãc vſque memoriã in Sparta immunitas vectigaliũ, & dignitas præſidẽdi:

a Formoſior

adeo quidē vt bello quod multis poſtea annis inter Athenienſes atque Peloponnēſes geſtum eſt, Lacedæmonii quum cæterā Atticam popularentur, à Decelea temperauerint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & præclariſſimè inter Athenienſes nauata opera, ancipiti ſermone celebratur: vno, fertur geſtaſſe ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quam, quoties aduentantibus hoſtibus propinquus erat, obiiciebat, ne illi irruētes, ipſum ex ordine ſummouere poſſent: rurſus eiſdem in fugam ſe vertentibus, reſumpta ancora ita fugientes inſequebatur. Altero ſermone à ſuperiori differente fertur geſtaſſe ancoram non ferreā, ex balteo alligatam, ſed inſignitā in ſcuto, quod nunquam quieſcens, aſſiduè rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quòd obſidentibus AEginam Atheniēſibus, Eurybiadem virum Argiuum quinque certaminum victorem ex prouocatione interemit. Sed aliquanto poſt hoc bellum in quo vir egregius extitit, dum Athenienſium vnà cum Leagro Glauconis filio dux eſſet, & de metallis aureis decertaret, contigit vt ſub Edonibus apud Daton occumberet. Poſt barbarorum ſtragē ad Platæas editam, tranſfugit illuc ad Græcos mulier quædam, quæ erat pallaca Pharādatis filii Theaſpis viri Perſæ: hæc quum ac cepiſſet Perſas fuſos eſſe, Græcos victores, tum multo auro ornata, inter ancillas & ipſas ornatas, cū veſte ſpecioſiſſima, carpento aduenit: ex eóque deſcendens pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pauſaniam illa omnia adminiſtrantē, agnouit hominem, cuius & nomen iampridem & patriam didicerat. Eius genua amplectens, Spartæ rex, inquit, libera me ſupplicem captiuitatis ſeruitute, quā etiā hoc facto demeritus es quòd iſtos extinxiſti neque dæmonū neque deorū reſpectū habentes.

A ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀπέσχετο. Τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, ὃς ἀριστεύσας τότε Ἀθηναίων, δίξοις λόγοις λεγομένοις ἔχει. τὸν μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέην ἀλύσιν δεδεμένην ἀγκύρεω σιδηρέου· τὸν, ὅκως πελάσειε ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο, ἵνα δή μιν οἱ πολέμιοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τά-

B ξιος, μετακινήσας μὴ δύναιατο. γινομένης δ' 342
φυγῆς τῶν ἐναντίων, δέδοκτο, τὸν ἄγκυραν αἰαλαβόντα, οὕτω διώκειν. τοῦτο μὲν οὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβητέων, λέγεται ὡς ὀπὶς ἀσπίδος τορεύσης καὶ οὐδαμᾶ ἀτρεμιζούσης ἐφόρεε ἄγκυρεν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρέου. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφανέι λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτι τῶν ἑκατὸν Ἀθηναίων Αἰγινητέων, Εὐρυβιάδεα τὸν Ⓜ Ἀργεῖον ἄνδρα πεντάεθλον ἐκ

C τοῦ κλήσιος ἐφόνωσε. αὐτὸν δὲ Σωφανέα χρόνῳ ὕστερον τουτέων κατέλαβε, ἄνδρα γενόμενον ἀγαθὸν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, τοῦ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχόμενον. ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο Ⓐ βάρβαροι, ἐνθαῦτά σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἣ ὡς ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεω τοῦ Τεά- χ' Φαρνα-δάτεω

D σσιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ ἐκ τῶν στρεουσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἁρμαμάξης, ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας· ὁρῶσα δὲ πρῶτα ἐκείνα διέποντα Παυσανίην, τοῦτόν τε ὀνώμανε ἐξεπισαμένη καὶ τὸν πάτρων, ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔμπης τε Ⓜ Παυσανίην, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρτης, λύσαί με τὸν «
ἱκέτην αἰχμαλώτου δουλοσύνης. σὺ γὰρ «

E καὶ ἐς τόδε ἐνίκησας, τοὺς δὲ ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὄπιν ἔχοντας. «

» εἰμὶ δὲ γένος μὲν, Κῴη, θυγάτηρ δὲ Ἡγη- A
» τορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. εἶπε δέ με λαβὼν ἐν
» Κῷ ἔχει ὁ Πέρσης. ὁ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε,
» Γύναι, θάρσει, καὶ ὡς ἐτήτυς, καὶ εἰ δὴ τοῖς
» τοῦτο τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἶ θυ-
» γάτηρ Ἡγητορίδεω τοῦ Κῴου, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος
» μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς
» χώρους [a] οἰκεομένων. ταῦτα δὲ εἰπὰς, τότε
μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι περιοῦσι, ὕ-
στερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγινάν, ἐς τὴν αὐ-
τὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν B
τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο
Μαντινέες ἐπεξεργασμένοισι. μαθόντες δὲ
ὅτι ὕστεροι ἥκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν
ἐποιεῦντο μεγάλην, ἀξιοί τε ἔφασαν εἶ-
σφέας ζημιῶσαι. πειθανόμενοι δὲ τοῖς
Μήδοισι τοῖς μετ' Ἀρταβάζου φεύγουσι, τού-
τοισι ἑδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαι-
μόνιοι δὲ οὐκ ἐῶν φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ
ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, τοὺς ἡγεμό-
νας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν οἰκου τῆς γῆς. μετὰ C
δὲ Μαντινέας, ἦκον Ἦλεοι· καὶ ὡσαύτως
οἱ Ἦλεοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποι-
ησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο. ἀπελθόντες δὲ καὶ
οὗτοι, τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ μὲν Μαν-
τινέας μὲν καὶ Ἦλείους τοσαῦτα.

Ἐν δὲ Πλαταιῆσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ
τῶν Αἰγινητέων ὑὸς Λάμπωνος Πυθέω, Αἰ-
γινητέων τὰ πρῶτα φέρων· ὃς ἀνοσιώτατον
λόγον ἔχων, ἴετο πρὸς Παυσανίην· ἀπικό-
» μενος δὲ αὐτοῦ ἐκεῖ, ἔλεγε, Ὦ παῖ Κλεομ- D
» βρότου, ἔργον ἔργασαί τοι ὑπερφυές, μέγα-
» θός τε καὶ κάλλος. καὶ τοι θεὸς προέδωκε, ῥυ-
» σάμενον τὴν Ἑλλάδα, κλέος καταθέ-
» σθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.
» σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ὅτι τούτοισι ποίησον,
» ὅκως λόγος τέ σε ἔχῃ ἔτι μείζων, καί τις ὕ-
» στερον φυλάξηται τῶν βαρβάρων μὴ ὑ-
» πάρχειν ἔργα ἀπάθαλα ποιέων ἐς τοὺς
» Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος
» ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρ- E
» ξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύ-
» ρωσαν. σὺ δὲ τὴν ὁμοίην ἀποδιδοὺς, ἔπαι-
» νον ἕξεις πρῶτα μὲν παρὰ τῶν Σπαρτιητέων
» πάντων, αὖτις δὲ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων Ἑλ-
» λήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας, τὸ-
» πιμφρήσας ἐς πάντων ἐσορέοντα τὸν Λεωνίδεω.

[a] οἰκεομένων.

Equidem genere sum Coa, Hegetoridæ Antagoræ filia, quam vi raptam ex Co vir Persæ habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, animo esto, [a] tũ quia supplex, tum quia multa loqueris vera. nam filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolũt hospitis summi. Hæc loquutus, eam imprætiarum ephoris qui aderãt commendauit: postmodum in AEginam, quò illa voluit, ducendam curauit. Post huius mulieris digressum continuò Mantinei superuenerũt re iam confecta: qui se animaduertentes veniſſe serò ad pugnam, magnæ iacturæ loco id sibi esse putauerunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam vsque persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedæmoniis insequi fugientes. Iidem postea domum reuersi, duces suos exilio mulctauerunt. Post Mantineos aduenere Elei, qui itidem vt Mãtinei magno id sibi detrimento existimãtes, domũ regressi sunt, suósque & ipsi duces exilio mulctauerunt. Hactenus de Mãtineis & Eleis.

Erat autem apud Platæas in exercitu AEginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, infandissima vsus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui dii tribuerunt vt liberata Græcia, omnes quos nouimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita vt & tu maiore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caueat nefanda facinora perpetrare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerũt: quibus si vicem reddes, laudem nanciscēris, primùm ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab vniuersis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris vltus.

[a] Tũ quòd supplex, tum quòd sis (si modò vera loqueris) Hegetoridæ Coi filia, quocũ mihi maior quàm cum alio quoquam circum illa loca habitantium, hospitii fœdus intercedit. *i. Tum eo nomine quòd sis supplex, & quòd mihi maiolabilis.*

Hæc Lampon, gratiam se inituA rum ratus apud Pausaniam dicebar. Cui respondens Pausanias, Tuam, inquit, hospes AEgineta, beneuolentiam atque prouidétiam amplector: tamen ab æquitate iudicandi deerras. nã & me & patriam quos in altum extulisti ob hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sæuire in mortuum, aísque me auditurum melius si istud fecero, quod barbaros decet potius facere quã Græcos, quódque in illis exprobramus. quare ego neque AEginetis, neque iis quibus ista probantur assentior: contentúsque sum Spartiatis placere vt honestè agam, honestéque dicam. Leonidæ autem, cui me iubes parentare, affirmo & ipsi & cæteris qui apud Thermopylas occubuerũt, magnificè esse parentatum, innumerabilibus horũ funeribus. Tu verò posthac ad istud consulendum ne me adieris: quod tibi C impune esse, loco beneficii ponas. Hoc quũ ille audisset, abiit. Pausanias autem edicto proposito nequis de præda quid tangeret, iussit [a] seruos omnem comportare pecuniam. Illi per castra disperfi inueniunt tentoria auro & argento referta, lectósque auro & argento constratos: crateras etiam aureos, phialásque, & alia vasa potoria, necnon saccos super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento D lebetibus. Quinetiam è cæsorũ cadaueribus exuebãt armillas & torques & acinaces aureos. Nam varii generis vestimenta nullius mométi habebantur, earúmque rerum multum furto subtrahẽtes serui AEginetis venundabãt, multum, quod occultare nõ poterãt, repræsentabãt. vnde principium extitit ingentium diuitiarum AEginetis, vtpote aurum à seruis pro ære mercãtibus. Collata autem pecunia decimam selegerunt, ex qua tũ deo qui Delphis est, tripes aureus ibi repositus est, insistens super tricipiti ex ære colubro, proximè aram: tum deo qui est in Olympia, æreus decem cubitorum Iupiter: tum deo qui est apud Isthmum, æreus septem cubitorum Neptunus.

a Helotes, *quod erat peculiare seruorum Laced. nomẽ. quod & paulò post & alibi Gariũ locũ obseruãdum.*

ὁ μὲν, δοκέων χαριεῖσθαι, ἔλεγε τάδε· ὁ δὲ αὐτα μείβετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, δέ « μοι δύνοσίν τε ἐς τοσοῦτον, ἀγαμαι σεο τὴν εὐ« μένειαν τὴν περὶ ἐμέ· μὴ μέντοι ἡμάρτηκας γνώ« 343 μης. ἐξαίρεσις γάρ « με ὑφεῖλε, καὶ τιμωρίη πάντως καὶ τὸ ἔργον, ἐς δ « μηδὲν κατέβαλες, πρὸς νεκρῷ λυμαί« νεσθαι· καὶ, ἢν ταῦτα ποιέω, φὰς ἀμείνονά με « ἀκούσεσθαι, τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι « ποιέειν ἢ τοῖσι Ἕλλησι, καὶ ἐκείνοισι δὲ ὀνειδί« ζομεν. ἐγὼ δὲ ὧν τούτου εἵνεκα μήτε Αἰγι« νήτῃσι ἀδοίμι, μήτε τοῖσι ταῦτα φρέσκεται· « ἀποχρᾷ δέ μοι, Σπαρτιήτῃσι φρεσκόμενον, « ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδῃ « δὲ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημὶ μεγά« λως τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε τῇσι τῶνδε καὶ « εἰθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι « ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ « μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τόνδε, μήτε προσέλ« θῃς ἐμοιγε, μήτε συμβουλεύῃς. χαίειν τε ἐ« ᾶσι, ἐὼν ἀπαθής. ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀ« πελάσετο. Παυσανίης δὲ κήρυγμα ποιη« σάμενος, μηδένα ἅπτεσθαι τῆς λείης, συγ« κομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας τὰ χρήματα. « οἱ δὲ, διὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι, εὕ« ρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ « ἀργύρῳ, κλίνας τε ὑπὸ χρύσους καὶ ἐπαργύ« ρους· κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε « καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ὑπ' ἁ« μαξέων εὕρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο « ἐόντες χρύσεοί τε καὶ ἀργύρεοι. ἀπό τε « τῶν κειμηλίων νεκρῶν ἐσκύλευον ψέλλιά τε καὶ « στρεπτοὺς, καὶ τοὺς ἀκινάκας, ἐόντας χρυσέους· « ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐ« δείς. συλήσαντα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπώ« λεον τοῖσι τοῦ Αἰγινήτας οἱ εἵλωτες, πολ« λὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτέων οὐκ οἷά « τε ἦν κρύψαι. ὥστε Αἰγινήτῃσι οἱ μεγάλοι « πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐλάμβανον, οἱ γὰρ χρυ« σὸν, ἅτε ἐόντα χαλκὸν πρίν, τοῦτον τὸν εἱ« λωτέων ὠνέοντο. συμφορήσαντες δὲ τὰ χρή« ματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι « θεῷ, ἀπ' ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνέστηκε, ὁ « ὑπὲρ τοῦ τριηκοντώρου ὄφιος τοῦ χαλκέου ἑστε« ὼς ἀγχίσπορος τοῦ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμ« πίῃ θεῷ ἐξελόντες, ἀπ' ἧς δεκάπηχυν χάλ« κεον Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' « ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος Ποσειδέων ἐξεγλύφη.

ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔ- A
λαβον ἕκαστοι, τῆ ἀξιοι ἦσαν, καὶ τὰς παλλακὰς
τῶν Περσέων, καὶ τὸν χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ
ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μὲν
νυν ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν
Πλαταιῆσι ἐδόθη, οὐ λέγεται τοῖς οὐδα-
μῶν, δοκέω δ' ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι.
Παυσανίῃ δὲ πρῶτα δέκα ἐξαιρέθη τε καὶ
ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι,
ὡς δὲ αὔτως καὶ τἄλλα χρήματα. λέγε-
ται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὡς Ξέρξης φεύγων B
ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν κατα-
σκευὴν κατάλιποι τὴν ἑωυτοῦ. Παυσανίην
ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν χρυ-
σῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ ποικιλτοῖσι στρωμασι ποι-
κίλοισι κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τοὺς τε
ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς κατὰ ταὐτὰ
καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν.
ὡς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίεον ταῦτα, σκη-
νὴν τε Παυσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυ-
σέας καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας, καὶ τρα- C
πέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν
μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγέντα
τὰ παρεκείμενα ἀγαθὰ, κελεῦσαι ὑπερ γέ-
λωτι τοὺς ἑωυτοῦ διακόνους παρασκευάσαι
Λακωνικὸν δεῖπνον· ὡς δὲ τῆς θοίνης ποιη-
θείσης ἐπὶ πολλὸν ὁ μέσον, Παυσανίην
γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων
τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τουτέων,
εἶπαι Παυσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέ-
» ρην τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν, Ἄνδρες D
» Ἕλληνες, τῶνδε εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγα-
» γον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦδε τοῦ Μήδων βα-
» σιλῆος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὃς τοιῆνδε
» διαγνώμην ἔχων, ἦλθε ἐς ὑμέας οὕτω ὀϊζυρὴν
» ἔχοντας ἀπαρνησόμενος. ταῦτα μὲν Παυ-
σανίην λέγεται εἶπαι πρὸς τοὺς στρατηγοὺς
τῶν Ἑλλήνων. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ
ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων θῆκαν συχνοὶ ἡμ-
344 κας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρη-
μάτων. ἐφαίνη δὲ καὶ τόδε ὕστερον ὀπὶ τουτέων E
τῶν νεκρῶν συλιλωθέντων τὰς σάρκας·
συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς
ἕνα χῶρον· εὑρέθη κεφαλὴ ὄκη ἔχουσα ῥα-
φὴν οὐδεμίην, ἀλλὰ ἓξ ἐνὸς ἐοῦσα ὀστέου.
ἐφαίνη δὲ καὶ γνάθος, καὶ ὀδόντας ἐνεοῦσα ἑνὸς ὀστέου πάντας τούς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· F

Hac parte selecta, cæteras inter se distribuerunt, pro suo quisque merito accipiētes: itémque pallacas Persarum, & aurum & argentum & reliquam pecuniam, cum iumentis. Quæ autem peculiariter data sint iis qui optimam operā nauauerant ad Platæas, refertur à nemine, data tamen fuisse arbitror: certè Pausaniæ sunt ex omnibus dena, & ea delecta, dono data, ex mulieribꝰ, equis, talentis, camelis, & item ex cæteris rebus. Feruntur autem hæc quoque acta esse: Xerxem, dum è Græcia fugit, omnem apparatum suum ex auro argentóque & [a] peripetasmatis Mardonio reliquisse: & Pausaniam dum eum apparatum vidit, iussisse pistores & coquos cœnam sibi vti Mardonio instruere. ꝙ quum illi fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteósque [b] probè instratos, mensas etiā aureas ac argenteas, magnificúmque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactū, imperasse per iocum suis ministris vt Laconicā instruerēt cœnam. [c] Id quū illi ex spatio multùm distante fecissent, ibi eundē cachinnantem accersisse Græcorum duces, éisque, vbi conuenerunt, inter ostendendum vtriusque cœnæ apparatū, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de causa conuocaui, quòd volebam vobis amentiam Medorum ducis ostendere, qui quum talem vitā duceret, ad nos subigēdos venit qui tam miserè victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. Interiecto deinde tempore complures Platæensium repererunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum. Hoc quoque rei apparuit postmodum in his mortuis carne nudatis, vt quum eorum ossa comportarent vnum in locum Platæenses, inuentum sit caput nullam futuram habens, sed ex vno osse solidum: item maxilla, cum eo quod super maxillā est, habens dentes, etsi distinctos, tamen ex vno osse vniuersos tam molares quàm cæteros. quinetiā

a Aulæis, *secundum quosdam.*

b *Vallam apparet verba quæ in Vulg. edit. desunt legisse, videlicet* ὧν ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, *quæ & in nostris Ver. cod. habentur.*

c Quum autem hæc cœna instructa longo interuallo ab illa superaretur, ibi eundē cachinn.

ἡμίονος

ossa viri quinque cubitorũ. [a] Postero die quum Mardonii cadauer non extaret, incertum à quibus hominibus subtractum. audiui tamen iam diuersos illum sepelisse: & ob id permultos scio ingentia dona ab Artonte Mardonii filio accepisse. Sed quis curam susceperit cadaueris Mardonii humãdi, pro comperto non potui audire. habet tamen huius rei nõnihil famæ Dionysiophanes vir Ephesius. Mardoni[a] quidem hoc modo tumulatus est. Græci verò, posteaquam prædã dispertierunt, cæsos separatim quisque suos tumularunt. Lacedæmonii, trib[o] sepulcris effectis, in eorum vno sacerdotes, è quibus fuere Posidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates: in altero reliquos Spartiatas, in tertio seruos humauerũt. Hunc in modum Lacedæmonii sepulti sunt. [b] Tegeatæ verò & Atheniẽses suos vtrique promiscuè condiderunt: necnõ Megarẽses atque Phliasii suos ab equitatu interemptos. [c] Horum omnium sepulcra fuerunt plena. Nam aliorum sepulcra quæ ad Platæas ostenduntur, ea sunt (quantum ego accipio) ab iis excitata qui erubescebant se à pugna abfuisse, quum serò superuenissent. Quippe tumulus illic visitur qui dicitur AEginetarum: quem ego audio decẽ post hanc pugnam annis rogatu AEginetarũ à Cleade AVtodici filio viro Platæensi illorum hospite excitatum fuisse.

Græcis statim à cæsorum humatione in agro Platæensi, inito consilio visum est bellum Thebis inferendum, petendúmque eos qui cum Medis sensissent: & in primis Timegenidem & Attaginum, qui principes factionis extitissent: &, ni eos dedidissent, non prius ab vrbe discedendum quàm eam euertissent. Hoc vbi decreuere, vndecimo à pugna die mouentes obsedere Thebas.

[a] At Mardonii cadauer postridie *quã ille occubuit*, ex oculis summo cũ fuit: sed à quo, id verò mihi certò compertum nõ est.

[b] Tegeatæ verò seorsum *à Lacedæmoniis* omnes *suos* cõfertos humauerunt. Athenienses quoque, suos vno eodémque in loco, & Megarenses, & Phliasii *&c. Vt ómeũ sit quod de Tegeatis per ἀλέας significauit: quod reddidi Confertos, accipiens pro In eundem locum coacervatos. Potest tamen ὁμοῦ ita etiã accipi (& fortasse melius) Vt commune fuerit Athenensibus, Megarensibus & Phliasiis sepulcrum.*

[c] Γλήρεες *videtur ex sequentibus exponendum οὐ κυροί. q.d.* Atque horũ quidem omnium sepulcra, vacua non fuerunt, sed in iis cadauera verè condita fuerũt. Quod autem ad reliquorum attinet sepulcra quæ Platæis visuntur, hos ego accepi, quòd abfuisse à pugna puderet, singulos aggeres communes excitasse, posterorum rationẽ habentes. Ibi enim est AEginetarum quod vocatur sepulcrum à Cleade AVtodici filio, illorum hospite, eorũ rogatu decẽ etiam pòst annis (vt audio) extructum. *Observandum est autem χώματα dicere, nõ τάφους, eo quòd illis quidẽ pro sepulcris ea videri haberi, (* Vnde dicit καλοὺμενος τάφος. *q.d.* καλούμενος τάφος ἀλλ' οὐκ ἐὼν, χῶμα δὲ μοῦνον) *at re vera sepulcra non essent, sed aggeres tantùm sepulcra simulantes, siue imitantes. quos inquam pro sepulcris haberi videri, non à suæ ætatis hominibus (vtpote quibus cognita fraus esset) sed à posteris. Ideo illud ὅπως ὀπιγινομένων εἵνεκα αὐθρώπων Verto Posterorum rationem habentes, vel, Posterorum ratione habita. Neque enim placet interpretari In posterorum gratiam: quòd illos in hanc opinionem adducere, esset illis imponere, non autem gratificari. Potest tamen simplicissime Verti, Id facientes propter posteros. At Valla, alium quem Græca ferre non possunt sensum sequutus, Vertit, Quum serò supervenissent.*

A πυγμαπήχεος αὐδρὸς ὀστέα ἐφαίνη. ἐπεί τε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφανίσθη, ὑπὸ ὅτεω μὲν αὐθρώπων, ὃ ἀτρεκὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν· πολλοὺς δέ τινας ἤδη ἐγὼ πυνθάνομαι ἠκούσας θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἴδα λαβόντα πολλοὺς παρὰ Ἀρτέντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς λέγοντος τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἐστὶ αὐτέων ὁ ὑπελθὼν τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἔχει δέ τινα
B φάτιν καὶ Διονυσιοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁμὲν δὴ τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὴν λείην διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τείξας ἐποιήσαντο θήκας. ἔνθα μὲν τοὺς ἱρέας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἦσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἑνὶ τῶν τάφων ἔσαν οἱ ἱρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἵλωτες. ὅτι μὲν οὕτω ἔθαπτον. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πρὸς ἔθαψαν ἀλέας· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμοῦ, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας. τούτεων μὲν δὴ πρήνων πλήρεες ἐγένοντο οἱ τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι ἐπαμησυνομένους τῇ ἀπεσοῖ τῆς μάχης, ἑκάστους χώματα χώσαι κενά, τῶν ὀπιγινομένων εἵνεκα αὐθρώπων.
D ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἔστι αὐτόθι καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεκθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδῃ τῷ Αὐτοδίκου, ἀνδρὸς Πλαταιέος, τοξότην ἑωυτῶν.

Ὡς δὲ ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς οἱ Πλαταιῆσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισι σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτέων τοὺς μηδίσαντας. ἐν τοσούτοισι δὲ αὐτέων, Τιμηγενίδεω, καὶ Ἀτταγίνου, οἱ ἄρχοντες αἰεὶ τοσοῦτοι ἦσαν· νῦν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπαναίσασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος τοσούτῳ ἢ ἐξέλωσι. ὡς δὲ σφι ταῦτα
E ἔδοξε, οὕτω δὴ ἐνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θη-

ξαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. ὁ A banos, iussos dedere quos dixim⁹ viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eòrum populabãtur, murúmque adoriebantur. Quibus ab agro vastando non discedentibus, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit, Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, nõ prius abscedere ab oppugnatione Thebarum quàm aut eas expugnauerint, aut nos dedideritis, absit vt nostra causa Thebanus ager amplius vexetur: sed siue per causã deposcẽdi nos, pecunias cupiũt, pecunias eis è publico demus: (nã & publicè cũ Medis sensimus: non autẽ nos soli.) siue reuera deposcentes nos vrbẽ obsident, nosipsi nos in disceptationẽ exhibemus. Eum Thebani sanè probè & opportunè loquutum arbitrantes, eucstigio caduceatorem ad Pausaniam misere, velle se viros dedere. Ea re inter eos conuenta, Attaginus ex vrbe profugit: cuius liberos ad se Pausanias adductos culpa absoluit, negans pueros factionis Medicæ esse participes. Cæteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se crimen refutaturos, ac pecunia elapsuros: Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, vbi illos accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, Corinthũ deductos supplicio affecit. Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad Thebas gesta sunt.

βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τὴν τε γῆν αὐτέων ἔταμνον καὶ προσέβαλλον τοῖς τεῖχος. καὶ, οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες Θηβαῖοι, ὅτι μὲν οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον ἀπαίρειν πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἐξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι δῶτε, νῦν ὦν ἡμέων εἵνεκα γῆ ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ αἰατλήσῃ. ἀλλ' εἰ μὲν χρημάτων χρῄζοντες, B προφάσιμα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματα σφι δώμεθα ἐκ τοῦ κοινοῦ. (σεῖο γὰρ τῶν κοινῶν καὶ ἐμμεδίσαμεν, οὐ δὴ μοῦνοι ἡμέες) εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐς αἰτιηγίην παρέξομεν. καὶ τὰ μὲν ἔδοξε σφι λέγειν, καὶ ἐς κήρυξ· αὐτίκα τε ἐπεχειρεύοντο πρὸς Παυσανίην Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. ὡς δὲ ὡμολόγησαν ὅτι τούτοισι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ C ἀπαχθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τοὺς μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεπείθεσαν διωθέεσθαι. ὁ δὲ, ὡς προέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τῷ στρατιῷ τῷ τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γενόμενα.

Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, ἐς δὴ τοῦτο ἐγίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ τοῦδε σφέας, ὅτι τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνηρώτεον τοῦ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ὑπισταμένους τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθείην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσοι ἀπολέεσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ὅτι δήπου γάρ οἱ πρῶτα πινὰ οἴετο πεπυσμένους τὰ γεγονότα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, οὔτε πρὸς τοῦ Φωκέας ἐξηγόρευε οὐδέν, πρός τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, Ἐγὼ μὲν ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὁρᾶτε, ἐπείγομαί τε κατὰ τάχος ἐλθεῖν ἐς Θρῄκην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατά τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ ὑμῖν

Artabazum autem Pharnacis filiũ, vt è Platæis fugiens porro se proripuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio inuitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestæ. Iste intelligens, si omnem veritatem pugnæ referret, adituram se vitæ discrimen cum suo exercitu: fore enim vt omnes cognita re ipsum adorirentur: hæc considerans, nec apud Phocẽses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est, Equidẽ, viri Thessali, maturo (vt cernitis) quamcelerrimè peruenire in Thraciam, missus cum hac exercitus parte ad quoddam negotium transigendum.

Mardonius autē ipſe cū ſuo exercitu aderit, noſtris veſtigiis inſiſtēs, cui hoſpitiū & officiū præſtate. hæc enim vos in tēpus præſtitiſſe non pœnitebit. Hæc fatus, copias feſtinabundus per Theſſaliam Macedoniámque agebat, rectà Thraciam verſus, tāquam verè properans: ac regionē mediterraneam præcidēs, peruenit Byzantium, permultis ſociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtrūcati fuerāt, vel quòd fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio nauigiis tranſmiſit in Aſiā. Hunc in modum iſte rediit.

Quo autē die ad Platæas pugnatum eſt à Perſis, ea die contigit hoc apud Mycalen Ioniæ geri: quum apud Delon Græci cōſiderent, ii qui vnà cum Leutychide Lacedæmonio nauibus venerant, eò appulſi ſunt è Samo legati, Lampon Thraſyclei & Athenagoras Archeſtratidæ & Hegeſiſtratus Ariſtagoræ filius, miſſi à Samiis clam Perſis ac tyranno Theomeſtore Androdamātis filio, quem Perſæ tyrannum Sami conſtituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegeſiſtratus multa & varia: Fore enī vt ſi tantúmodo viderēt hos Iones, à Perſis deficerent, nec barbari expectarent: etiā, vt expectarent, tamen fore vt non aliam prædā talē iſti reperirent. Præterea deos inuocans obſecrabat vt Græcos Græci liberarent, vlciſcerentúrque barbarum. quæ facilia dicebat factu eſſe, quia naues illorum ſegnes eſſent ad curſum, nec pares Græcis ad præliū. Siquid verò apud hos ſuſpicionis ſubeſſet ne dolo deducerentur, dicere paratos eſſe ſe vt in horum nauibus pro obſidibus agerentur. In his obſecrandis quum multus eſſet hoſpes Samius, ſciſcitabatur eū Leutychides, (ſiue ominis gratia volens audire nomen, ſiue caſu, id deo agēte) Samie hoſpes, quod eſt tibi nomen? Ille reſpondet, Hegeſiſtrato. Leutychides interpellata reliqua eius oratione, ſi quā inſtituerat, Accipio, inquit, pro augurio Hegeſiſtratū. Hoſpes

A Μαρδόνιος, ἐὼν στρατὸς αὐτὸς σοῦ καὶ πόδας «
μου ἐλαώνων, προσδόκιμός ἐστι. τὸν ξεινίζε- «
τε, ἐὼν ποιοῦντες φαίνεσθε. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρό- «
νον τοῦτο ποιήσει μεταμελήσει. Τοῦτο δὲ «
εἰπὰς, ἀπέλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν δι'
Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ἐπὶ τὸ Θρηί-
κιον, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσό-
γαιαν τῶν ἀμφίων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς
Βυζάντιον, καταλιπὼν τὸ στρατοῦ τὸ ἑωυτοῦ
συχνοὺς ὑπὸ Θρηίκων τε καπακοπέντας
B κατ' ὁδὸν, καὶ λιμῷ συσσάντας καὶ καμάτῳ.
ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν
οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην.

Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆς περ ἐν Πλα-
ταιῇσι τὸ πρῆγμα ἐγίνετο, συνεκήρυσσε γί-
νεσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ὅκῃ γὰρ
ἐν τῇ Δήλῳ ἐκατέατο Ἕλληνες, οἱ ἐν
τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαι-
μονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ
Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλέος, καὶ Ἀ-
C θηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρα-
τος Αἰσιαγόρεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σα-
μίων λάθρῃ τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράν-
νου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κα-
τέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελ-
θόντων δὲ σφέων ὅτι τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε
Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ πομπικά· ὡς ἢν
μοιῶσι ἴδωνται αὐλοὺς Ἴωνες, ἀποστήσον-
ται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ
ἐπιστήμονες ἢν δὲ καὶ ἄρχειν ἐπιστήσωσι,
D οὐκ ἑτέρῳ ἄγξειν τοιούτῳ δύρειν αὐ-
τούς. θοὰς τε κοίλας ἁμαξοπέλεων, τοσούτους
περ αὐλοὺς ῥύσασθαι ἀνδρὸς Ἑλλήνας ἐκ
δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον.
ὑπετέτατο τε αὐλοῖσι ἔφη ταῦτα γενέσθαι. ταῖς τε
γὰρ νέας αὐτέων κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιο-
μάχους κείνοισι εἶναι. αὐλοί τε εἴ τι ἐπι-
πλώοισι μὴ δόλῳ αὐλοῖσι τοσούτοισιν, ἐν τῇσι
νηυσὶ ἑτοῖμοι εἶναι) τῇσι ἐκείνων ἀγώνιμοι ὁμοίως
εἶναι). ὡς δὲ πολλὸς ἦν λιτομένους ὁ ξεῖνος
E ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνος εἵνεκα θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ τύχην, θεοῦ ποιοῦντος) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί «
τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ, «
ὑπαρπάσας τὸν ὑπόλοιπον λόγον, εἴ τινα ὥρ-
μητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέχο- «
μαι οἰωνὸν Ἡγησιστράτου ὦ ξεῖνε «

Σάμιε, σὺ δὴ ἡμῖν ποίεε ὅκως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλεύσεαι, καὶ οἱ σὺν σοὶ ἐόντες οἵδε, ἢ μὴν Σαμίους ἡμῖν προθύμως ἔσεσθαι συμμαχίης. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ ὃ ἔργον παρῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιησάμενοι, οἱ μὲν ἀπέπλεον (μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε ποιέεσθαι Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν ὃς ὠμὸν ποιεύμενος) οἱ δὲ Ἕλληνες, ὑπιχνεύοντες ταύτῃσι τῇσι ἡμέρῃσι, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένου σφι Δηϊφόνου τοῦ Εὐήνιος, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐπὶ τοῦ Ἰονίου κόλπου. τούτου τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐήνιον τοιόνδε τέρας γενόμενον· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱρὰ ἡλίου τοῦ θοῦ, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται παρὰ ποταμὸν ὃς ἐκ Λάκμωνος οὔρεος ῥέων διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, πρὸς Ὠρικὸν λιμένα· τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ ἡλικίῃ δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν, ἕτοιμοι φυλάσσουσι ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἕκαστος. τοῖσι πολλοὶ μὲν δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ τοῦ θοῦ τὰ ἱρὰ ταῦτα, ἐκ θεοπροπίου τινός. ἐν δὲ αὐτῷ αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς. ἔνθα δή τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιρημένος ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτοῦ κατακοιμησόμενος τοῦ φυλακίου, προελθόντες λύκοι ἐς τὸ αὐτὸ, διέφθειραν τῶν τοῦ θοῦ ὡς ἑξήκοντα. ὁ δέ, ὡς ἐπύθετο, εἶχε αἰγὴ, καὶ ἔφερε τῷδε νόῳ ἔχων αὐτίκα καταστήσειν ἄλλα ἀντὶ τούτων. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γινόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ἐς τὸ δικαστήριον, κατέκριναν, ὡς τοῦ φυλακίου κατακοιμησόμενον, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. ἐπεί τε δὲ τῶν Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε τοῦ θοῦ σφι ἔπικτα, οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. τοῦ θοῦ δὲ σφι ἦν τε Δωδώνη καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο. ἔπειτα ἐπειρώτεων τοὺς τοῦ θοῦ τὸ αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ. οἱ δὲ αὖτις ἔφραζον ὅτι ἀδίκως τὸν φύλακον τῶν ἱρῶν τοῦ θοῦ Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν. ἀδίκως γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῷ ἐποίησαν, ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἕλπηται καὶ δικαιοῖ.

Samie, effice tu vt nauigemus, data nobis per te & istos qui tecũ sunt fide, Samios promptos fore ad ineundam nobiscum societatem. Hæc loquutus, & rem pariter exequi aggressus est. nam quũ Samii extemplo fidem interposito etiam iureiurando dedissent de sua societate cum Græcis, Leutychides dimissis domum cæteris legatis, iussit eum cuius nomẽ pro augurio acceperat, secũ nauigare. Græci eũ illic diẽ cõmorati, postridie pulchrè litauere, hâ ruspice Deiphono EVenii filio Apolloniata ex Apollonia quæ est in sinu Ionico. Huius patri EVenio res huiusmodi cõtigit: Sũt in hac Apollonia sacræ Solis oues, quæ interdiu secundum flumen pascuntur, quod è mõte Lacmone per Apolloniatem agrũ fluit in mare iuxta Oricum portum. noctu autem eas stabulantes in antro, [a] non procul ab vrbe, custodiunt delecti viri, diuitiis & genere inter populares suos splendidissimi, singulis annis singuli, quòd ex oraculo quodam Apolloniatæ eas oues permagni faciant. Ibi EVenius hic, quum aliquando delectus ad custodiendas oues non excubaret vigilãs, sed obdormisset, ingressi antrũ lupi oues circiter sexaginta trucidarunt. Id vbi iste animaduertit, rem suppressit, neminíque aperuit, habens in animo totidẽ mercari, quas substitueret. at Apolloniatæ vbi acceperũt (neque enim eos quod gestũ erat latuit) adductum in iudicium EVeniũ condamnauerunt, vt, quia vigiliam edormisset, visu priuaretur. Quem posteaquam excæcauerunt, mox eis neque pecora fœtificabant, neque humus pro cõsuetudine fructum ferebat. Erãt autem illis pecora & in Dodona & in Delphis. Interrogati prophetæ de causa mali præsentis, responderunt causam esse quia custodem sacrarũ ouium EVenium iniquè luminibus orbassẽt. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius vltione cessaturos quàm ei satisfecissẽt de iis quæ in eũ perpetrassent, provt ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret.

[a] *Addit negationẽ quæ in Vulg. edit. non habetur.*

His perfectis, daturos se EVenio tale donum quod habétem plerique hominum putarent beatũ. Hæc Apolloniatis sunt reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è ciuibus exequenda delegauerunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EVenium in statione sedentem adeunt, eíque assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deueniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta eius rei métione, percontantur quam mulctam optaret si eam vellent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia ciuiũ, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarũ putabat esse pulcherrima, & præterea domiciliũ quod in vrbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EVenius, tum ii qui ei assidebant, excipientes, EVeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionẽ Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oracuło eis reddito. EVenius, vbi omnem rem audiuit, indigno animo tulit se fuisse deceptum. At ciues ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam diuinationem obtinuit, vnde celebratissimus euasit. Huius EVenii filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Quanquam illud quoque audiui, Deiphono negotiũ in Græcia fuisse exhibitum, quòd se filium EVenii, cuius non esset, nuncuparet.

Cæterùm postquam litauere Græci, classem è Delo Samũ versus soluerunt: & quũ Samum applicuissent, ad templum Iunonis eam locauere, sese ad prælium nauale apparantes. Eorum cursum ad se esse Persæ audientes, & ipsi cæteras naues ad continentem reducũt, præter Phœnissas, quas abire permiserãt. non enim censebant pugnam naualem sibi esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem autem ideo nauigabant vt essent

A Τουτέων δὲ τελεομένων, αὖτις δώσειν ΕὐΕνίῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλοὶ μὲν μακαρίειν ἀν δεφτῶν ἔχοντα. τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτα σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἀπορρήτοισι ποιησάμενοι, τοιῷδε σφέας αὐτοὺς ἀνδράσι ἀμφορῆξαι. ⓐ δὲ σφι διέφορηξαν ὧδε· κατημένου ΕὐΕνίου ἐν χώρῳ, ἐλθόντες οἱ παρίζοντο, καὶ λόγους ἄλλοισι ἐποιεῦντο· ἐς ὃ καταβαίνουσι συμπεσούμενοι τῷ πάθει. ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες, πρώτιστον τίνα δίκην αὐτὸς ἔλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποσχεῖν δώσειν τὴν ἐποίησεν. ὁ δὲ, οὐκ ἀκηκοὼς τὸ χρηστήριον, εἶπε, εἴ τις ⓐ δοίη ἀγρούς· τῶν αὐτῶν ὀνομάσας, τοῖσι ἠπίστατο εἶ) καλλίστους δύο κλήρους τὴν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ· καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοισι, τὴν ἤδεε καλλίστην οὖσαν τὴν ἐν τῇ πόλι. τούτεων δὲ ἔφη ἐπιβολὴν ἔχεσθαι, τὰ λοιπὰ ἀμείψασθαι εἶ), καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν νομίζειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ πάρεδροι εἵποντο ὑποκαγχάζοντες, ΕὐΕνίε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς σε τυφλώσιος σε τίνουσί τοι κατὰ τὸ χρηστήριον τὸ γνώμενον. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα, δεινὰ ἐποιέετο, σε ὑπεστέρητο πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δὲ, πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτημένων, ἀπέδοσάν οἱ τὰ εἵλετο. καὶ μὴν ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ οὐνόματος γνῶσθαι. τούτου δὴ ὁ Δηίφονος ἐὼν παῖς τοῦ ΕὐΕνίου, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηίφονος ὑπιβατεύων τοῦ ΕὐΕνίου οὐνόματος, ἐξελαθμάνετο ὑπὲρ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν ΕὐΕνίου παῖς.

Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς οὐκ ἀλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νῆας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλαμίσοισι, ⓐ μὲν αὐτοῦ ὁρμισάμενοι κατὰ Ἥραιον τὸ ταύτῃ, προσεκαδάζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην· ⓐ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοι σφέας πρὸς πλέειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἠπειρον τὰς νῆας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γάρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι. οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὁμοίοισι εἶναι, ἐς τὴν τὴν ἠπειρον ἀπέπλεον ἔχοντες ἕωσι

ὑπο

ὑπὸ Ⓜ πεζὸν στρατὸν Ⓜ σφέτερον, ἐόν- A
τα ἐν τῇ Μυκάλῃ. ὃς, καλυόμενος Ξέρ-
ξεω, καταλελειμμένος τῦ ἄλλου στρατοῦ,
Ἰωνίῃ ἐφύλασσε. τῦ πλήθος μὲν ἦν ἓξ
μυριάδες, ἐστρατήγεε δὲ αὐτῦ Τιγράνης,
κάλλεί τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περ-
σέων. ὅπῃ τῦτον μὲν δὴ Ⓜ στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες Ⓐ τῦ ναυτικοῦ
στρατηγοὶ ἀνειρύσαι τὰς νῆας, καὶ περιβα-
347 λέσθαι ἔρκος, ἔρυμα τῶν νεῶν, καὶ σφέων
αὐτέων καταφύγιον. ταῦτα βουλευσάμε- B
νοι ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ κατὰ τὸ τῶν
Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαίσωνά τε
καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσι-
νίης ἱρόν, ὃ Φίλισος ὁ Πασικλέος ἱδρύ-
σατο Νείλεω τοῦ Κόδρου, ὑπεξαιρούμενος
ὅπῃ Μιλήτου κτίσῃ τὸν ἀφαῦτα τὰς τε νῆας
ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἔρκος καὶ λί-
θων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμε-
ρα, καὶ σκόλοπας περὶ ὃ ἔρκος κατέπηξαν.
καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ C
ὡς νικήσοντες ὅπ' ἀμφότερα. ὅπιλεγό-
μενοι γὰρ παρεσκευάδατο. Ⓐ δὲ Ἕλλη-
νες, ὡς ἐπύθοντο οἱ χωκότας τοὺς βαρβάρους
ἐς τὸ ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφυγότων.
ἀπορίη τε εἶχον ὅ,τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλ-
λάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ'
Ἑλλησπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τοῦτέων μὲν
μηδέτερα ποιέειν, ὅπῃ πλέειν δὲ ὅπῃ τὸ
ἤπειρον. παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμα-
χίην καὶ ἐπιβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἔ- D
δεε, ἔπλεον ὅπῃ τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ
ἀγχοῦ τε ἐγένοντο τῦ στρατοπέδου, καὶ οὐ-
δεὶς ἐφαίνετο σφι ἐπιμαχόμενος, ἀλλὰ ὥ-
ρων νῆας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος,
πολλὸν δὲ πεζὸν κατὰ Ⓜ
αἰγιαλὸν, ἐνθαῦτα θεῶτον μὲν ἐν τῇ νηῒ
κατέπλεον, ἐγχείῃσι τῷ αἰγιαλῷ πα-
ραμάλιξα Λεωτυχίδης, ὑπὸ κήρυκος θε-
» σπρόπτε τοῖσι Ἴωσι, λέγων, Ἄνδρες Ἴωνες,
» οἱ ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθε- B
» τε τὰ λέγω. πάντως γὰρ οὐδὲν σιωπήσουσι
» Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν
» συμμίσγωμεν, μεμνῆσθαι χρὴ ἐλευ-
» θερίης μὲν πάντων θεῶτον· μετὰ δὲ, τοῦ
» συνθήματος ἥβης. καὶ τάδε ἴσθι καὶ ὁ
» μὴ ἀκούσας ὑμέων παρὰ τοῦ ἀκηκόσμενος.

sub suo peditatu, qui apud Mycalen agebat, præcepto Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandã, numero sexaginta millia, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & statura eminẽtissimo. Ad hunc exercitum cõstituerant refugere duces Persicæ classis, subductísque nauibus, munimenta valli circumdare, in illarum suúmque præsidium. Hoc inito consilio, profecti sunt ad Potnienſium templum Mycales, prẽteruecti ad Gæsonem & Scolopoẽtem. vbi Cereris Eleusiniæ cernitur templum, quod Philistus Pasiclis filius condidit, sectans Neleum Codri filiũ qui ad coloniam Mileti locandã veniebat. Ibi subductas naues munimento circumdederunt: & è saxis stipitibúsque mitium arborum, quas ipsi exciderunt, & circum munitiones depactis sudibus se instruxerunt, tanquam & obsidendi & victoria potituri. in vtrunque enim casum ratione inita sese apparabant. Hos abiisse in continentem postquam accepere Græci, tanquam eos barbari effugissent, ægrè ferebant, incerti quid agerent, retróne se reciperent, an tenderent in Hellespontum. Tandem neutrum horum visum est esse faciẽdum, sed porro eundum in continentem. præparatis igitur ad pugnã nauali tabulatis, aliísque quibuscunque opus erat, ad Mycalẽ nauigant: & quum proximè castris hostium fuere, neminem ex aduerso obuiam ferri vident, sed naues intra murum subductas, & magnam vim peditatus pro littore dispositam. Ibi primùm Leutychides nauem littori applicans quammaximè appropinquare poterat, Iones per præconem compellabat, inquiẽs, Viri Iones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Persæ. Vbi pugnam conseruerimus, debetis ante omnia reminiscí libertatis: deinde tesseræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit discat.

Παρασκευάζοντο.

Huius autem facti eadem mens fuit quæ Themiſtoclis ad Artemiſiũ: quòd videlicet hæc verba, ſi laterent barbaros, inductura ad obſequendum Iones eſſẽt: ſin delata ad barbaros, redditura eis Græcos ſuſpectos. His per Leutychidem admonitis, ſecundo loco Græci naues littori admouẽt, & ex illis in littus egreſſi, ſeſe ad pugnandum inſtruebant. Quod facientes quum cernerẽt Perſæ, & ſcirent Samios fuiſſe adhortatos, arma Samiis adimunt, ſuſpicati illos ſentire cũ Græcis. Quippe Samii exceptos circa Atticam Athenienſes à Xerxe, & illuc claſſe barbarorum deuectos, redemerant omnes, Athenáſque cum viatico remiſerant. Quo nomine non in minimam ſuſpicionẽ venerant, quòd quingenta hominum capita hoſtium Xerxis liberaſſent. Præterea Mileſiis, tãquam maximè locorum gnaris, Perſæ imperant vt compita quæ ad cacumina Mycales ferunt cuſtodiant: eo conſilio facientes id vt Mileſii ab exercitu abeſſent. Hunc in modum ab iis Ionibus qui aliquid rerum nouarũ molituri videbantur, ſi facultatem nacti eſſent, Perſæ ſibi præcauerunt. Iidem facta ex gerris teſtudine ſeſe conſtipauerant. Græci, vbi inſtructi fuere, ire in barbaros tendunt: quibus cũtibus adnolauit in vniuerſum exercitum rumor, caduceúmque ſupra fluctus poſitum apparuit. Rumor autem huiuſmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia ſuperaſſe Mardonii copias. Multis autem ſignis res quæ diuinitus fiũt, declarantur. etſi tunc eodem die contigit vtraque clades, ea quæ ad Platæas accepta, & quæ ad Mycalen accipienda erat, fama quæ huc ad Græcos venit, reddidit eos multo ferociores, & ad ſubeundũ vltro periculum alacriores. Alterum etiam quiddam concurrere contigit, vt ad vtramque pugnam fuerint Cereris Eleuſiniæ templa. nam apud ipſum Cereris fanum (vt à me ſuperius demonſtratum eſt) in agro Platæẽſi pugna commiſ-

A οὗτος δὲ ὁ ἔργου ἐὼν τυγχάνει νόος τῷ πρήγματος, καὶ ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ὅτι Ἀρτεμισίῳ. ἢ γὰρ δὴ λεληθότα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα ἀνενδεθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι. Λευτυχίδεω δὲ τοῦτα ὑποθεμένου, δεύτερα τάδε ἐποίεον οἱ Ἕλληνες· προσέχοντες τὰς νῆας, ἀπέβησαν ἐς Μυκάλην. καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο· οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι προσέσεσθαι

B τὰς, τοῦτο μὲν, ὑποπτεύσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ μὲν δὴ Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαθον ἀνὰ τὴν Ἀτθίδα λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πρήσας, ἀποπέμπουσι ἐπιβήσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας. τῷ εἵνεκεν οὐκ ἥκιστα ὑποψίην ἔχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς δηθὰς τὰς ἐς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας

C σας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ὑποπτεύοντες δὴθεν μάλιστα τὴν χώρην. ἐποίουν δὲ τοῦτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμόν τι ποιέειν, δυνάμιος ὅτι λαβόμενοι, ᾗ τοῖσι τοιούτοισι προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ σημανέφορησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναι σφι. ὡς δὲ ἄρα προσκυάδατο τοῖσι Ἕλλησι, προσίσπουσι πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δὲ σφι φήμη τε ἐστάλη ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κη-

D ρυκήιον ἐφάνη ὅτι κωματώδης κείμενον. ἡ δὲ φήμη διήλθε σφι ὧδε· ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῶεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης, τό τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τὸ ἐν Μυκάλῃ μαντήιον ἐστεφθῆ τεώματος, φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαί τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἑλέσθαι προθυμότερον

E κινδυνεύειν. καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης τοῦσι ἀμφοτέρους τοὺς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιΐδι αὐτὸ τὸ Δημήτειον, οὗ ἐγένετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται)

ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γενομένης δὲ νίκης τῆς μετὰ Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ φήμη σεσώσμενε ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι περὶ ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δείλεα. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης σεσώσμενε γίνεσθαι, μᾶλλόν τε τῷ αὐτῷ, χρόνῳ τε πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμανθάνουσι ἐγίνετο. ἰὼν δὲ ἀρρωδίη σφι περὶ τῇσι φήμῃσι ἐσεπεπτώκεε, οὐκ περὶ σφέων αὐτέων οὕτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πεσόντι ἡ Ἑλλὰς. ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπεσε, μᾶλλόν τι ἐς ταχύτερον τὸ προσόδου ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὸ μάχιμον, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἆθλα προέκειτο.

Τοῖσι μὲν νυν Ἀθηναίοισι ἐς τοῖσι προσεχέσι τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι τῆς ἡμισείης, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι, κατά τε χαράδρην καὶ οὔρεα. ὡς δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι προεῖσαν, οὗτοι οἱ ὀπίσω τῷ ἑτέρῳ κέρεϊ ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μὲν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἰὼν τὰ γέρρα, ἠμύνοντό τε, καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ· ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατὸς, ὅκως ἐωϋτῶν ἐπέβαινον (ἦν δὲ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, προθελμοσάμενοι, ἔργου εἶχοντο προθυμότερον, σὺν τοῦτον ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. ἀλωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας. οἱ δὲ δρῴμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφυγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὗτοι γὰρ ἔσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπιπτον ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ τὸ τεῖχος ἀραίρητο, οὐκέτι προς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, προς φυγὴν τε ὁρμέατο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους μενόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταΰντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης τῶν ναυτικοῦ στρατηγεόντων, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι.

sa est, & item in Mycale iuxta Cereris delubrum pugna erat cōmittenda: vt non ab re venerit ad istos fama victoriæ Pausaniæ atque Græcorum. nam pugna ad Platæas diluculo diei gesta est, apud Mycalem vesperi. quarum vtranque eodem eiusdem mensis die gestam esse, non diu pòst ab his rem repetentibus declaratum est. Ante rumoris autē aduentum subibat istos timor non tam de seipsis quàm de Græcia, ne Mardonio subiiceretur: at vbi fama hæc ad eos aduolauit, impensius atque properātius ad cōgrediendum processerunt: tanto animo Græcis ac barbaris in pugnam tendentibus, tanquā insulæ eis & Hellespontus proposita præmia essent.

Athenienses porro, & qui iuxta erant instructi, penè dimidiū copiarum, iter tenebāt per littus atque planitiem: Lacedæmonii autem, & deinceps collocati, per confragosa & mōtes. Quæ dum Lacedæmonii circuibant, interim Athenienses in altero cornu præliabantur. Persæ, quoad sibi gerra mansere recta, sese defensauere, nihilo inferiores hostibus: postea verò quàm Atheniēsium & eorum qui cum Atheniēsibus erant copiæ adnixæ sunt, vehementius se mutuò adhortantes, vt laus operis ipsorum esset, non Lacedæmoniorum, tum cōmutari iā res, & deiectis gerris Græci confertim impressionē facere in Persas. Illi excepto impetu perdiu restitere, ad postremum in munitiones refugere: cum quibus pariter irruperunt Atheniēses & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii in acie collocati. Vbi verò & murus captus est, ibi barbari non roboris memores esse, sed fugæ, præterquam Persæ: hi autem soli ad paucos redacti pugnabant, Græcis assiduè in murum irruentibus. Quorū duo classiarii exercitus duces, Artayntes & Ithramitres, effugerūt: totidē pugnātes occubuerunt, Mardontes, & pedestriū copiarū dux Tigranes.

Adhuc autem dimicãtibus Perſis ſuperuenere Lacedæmonii ac ſocii, qui eos qui ſupererant trucidauerunt. Ipſorũ quoque Græcorum complures illic cecidere, & cùm alii ex Sicyoniis, tum eorum dux Periſlaus. Quinetiã Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, vbi viderunt ſtatim ab initio [a] pugnam pertinaciorem, quoad poterãt Græcis ſuppetias iere. Quos inchoaſſe cernentes alii Iones, ita & ipſi à Perſis deficientes adorti ſunt barbaros. Mileſiis autem præceptum erat vt exitus viarum cuſtodirẽt, Perſarum ſalutis gratia, vt ſiqui caſus (quemadmodum accidit) eos deprehendiſſent, Mileſiis ducibus ſalutẽ ſibi ad Mycales cacumina compararent. huius quidem rei cauſã Mileſii illic collocati fuerant, néve ſi pugnæ adeſſent, aliquid innouarent. At illi è contrario prorſus quã tuſſi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hoſtem ferebãt vias barbaros deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere hoſtiliſſimi. Hunc in modum Ionia iterum defecit à Perſis.

a Pugnam alteram in partẽ inclinare. *Alij, Pugnam ancipitem eſſe.*

In hoc prælio præclariſſimã inter Græcos operam nauauerũt Athenienſes, & ex Athenienſibus Hermolycus EVthœni filius, vir in pancratio celeber: cui poſtea contigit vt bello inter Atheniẽſes & Caryſtios, in pugna apud Cyrnum agri Caryſtii facta, cæſus in Geræſto iaceret. Secundũ autem Athenienſes egregii extitere Corinthii Trœzeniique ac Sicyonii, Græci verò perquam multis barbarorum aliis in pugna, aliis in fuga interfectis, eorũ naues incenderunt, totúmque murũ, egeſta illinc in littus præda, & quibuſdam pecuniarũ theſauris repertis. Vbi caſtra atque naues cremauere, vela fecerunt. & quum Samum appulſi ſunt, conſultabant de gente Ionica tranſferenda, & vbinam in Græcia illam locari oporteret, [b] cuius ipſi imperium obtinerent.

b Cuius ipſi imperiũ obtinerẽt. Ioniã autẽ barbaris relinquerent.

ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ ⓐ μετ' αὐτέων, καὶ τὰ λοιπὰ σὺν διεχείριζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοί τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεως· τῶν τε Σαμίων οἱ στρατευόμενοι, ἐόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἐτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίοις δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μοῦνον τῶν Περσέων τὰς ὁδοὺς τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκα σφι· ὡς μὴ ἄρα σφέας καταλαμβάνοι οἱ ἀνδρες κατέλαβε, ἔχοντες [*] ἡγεμόνας, σώζονται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐπάρθησαν μὲν νεῦν ὑπὸ τοῦτο τὸ πρῆγμα ⓐ Μιλήσιοι τοῦτόν γε εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ πρεόντες τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέοιεν. ⓐ δὲ πρῶτα τοιῶνδε τῦ προστεταγμένου ἐποίεον· ἄλλας τε κατηγεόμενοι σφι ὁδοὺς φεύγοντι, αἳ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· ⓒ τέλος, αὐτοί σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τοῦτο τὸν Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέζη.

[*] ἡγεμόνας.

Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠείσευσάν Ἀθηναῖοι· (ⓒ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου, ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ ⓦ Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον ζυτέων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι ὑπὸ Γεραιστῷ) μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠείσευσάν. ἐπεί τε δὲ κατειργάσαντο ⓐ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νῆας ἐνέπρησαν, καὶ 349
τὸ τεῖχος ἅπαν, τὸν λοιπὸν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ θησαυροὺς πινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νῆας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον ⓐ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅποι χρεὼν εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσαι δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι.

ἀδυνάτον γὰρ ἐφαίνετο σφίσι ἑωϋτοῖς τε Ἰώνων τοσοῦτον ἐπικρατῆσαι, φερυρέοντας τὸν πάντα χρόνον· καὶ ἑωϋτῶν μὴ τοσοῦτον κρατησόντων, Ἴωνας ὀλίγην ἐλπίδα ἔχοντας ἀφέξεσθαι τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. τοῖσι ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ἐοῦσι ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τὴν Ἑλλάδα ἐξελαύνουσι τὰ ἐμπόρια ἐξομαχήσεσθαι, δοῦναί τε τὴν χώρην Ἴωσι οἰκήσοντας. Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἔτι χρῆμα, Ἴωνίην μὲν ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτεινόντων δὲ τούτεων, τοσοῦτον εἶχον Πελοποννήσιοι· καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς ὃ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὅρκοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι· τούτους δὲ καταλαβόντες ὅρκοισι, ἐπλέον τὰς γεφύρας λύσοντες. ἔτι γὰρ ἐδόκεον σφέας ἐντεταμένους εὑρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ὅτε Ἑλλήσποντον ἔπλεον.

Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τὰ Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων οὐ πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορευομένων δὲ κατ' ὁδὸν, Μασίστης ὁ Δαρείου παραστυχὼν τῷ πάθει τῷ γεγονότι, ἐκρατησὲν Ἀρταΰντεω ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίω φὰς αὐτὸν εἶναι), οἷα δὴ κρατησάμενα· καὶ ἄξιον εἶναι πάντος κακοῦ, ὃς βασιλέος οἶκον κακώσαντα. τοσάδε δὲ τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀκηδέσαι, δεινὰ ποιησαμένοισι, ἐσπᾶται ὅτι ἐκ Μασίστην τὴν ἀκινάκεα, ἀποκτεῖναι θέλων. καί μιν ὅτι θέοντα φθὰς Ξεναγόρης ὁ Πραξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησσεύς, ὀπίσθε ἐξεὼς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω, ἁρπάζει μέσον καὶ ἐξάγει, πάλαι ἐς τοῦ χοῦ. καὶ οἱ τούτῳ οἱ δορυφόροι Μασίστεω τοσέσχοσαν. ὁ δὲ Ξεναγόρης τοῦτο ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ πρήμνος καὶ Ξέρξῃ, σωζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ δι' τοῦτο τὸ ἔργον Ξεναγόρης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλέος. τῷ δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων, οὐδὲν ἔπλεον ἐπλέον τουτέων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. οἱ δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε

A Neque enim videbatur eis fieri posse vt per omne tempus Ionibus tutandis præessent, sperandũ esse vt Iones à Persis rebellasse gauderent. Ad hæc magistratus Lacedæmoniorũ censebant emporia nationum Græcarum quę cum Medis sensissent, ectis incolis danda cum territorio Ionibus habitanda. Athenienses è cõtrario, [a] non esse principatum Ioniæ summouendum, nec Lacedæmoniis de ipsorũ coloniis B consultandum. & quum in hoc contenderent Athenienses, libẽter eis cessere Peloponnenses: atque ita Samios & Chios & Lesbios ac cæteros insulanos, qui secum militabant, ad societatis fœdus adegerunt, data acceptáque fide cum iureiurando, se permansuros in societate, nec ab ea descituros. Hoc iureiurando accepto, ad pontes soluendos nauigauerunt, rati adhuc illos intentos se esse inuenturos. Et isti quidem in Hellespontũ nauigabant. C

Ii verò barbari qui profugerãt, non ita multi quum ad cacumina Mycales peruenissẽt, se Sardis recipiebant. Qui dũ iter faciunt, Masistes Darii filius, qui pugnæ malè gestæ adfuerat, conuiciari Artayntæ cùm aliis multis probris, tum verò dicere, illum muliere fuisse ignauiorem, [b] qui ita illam præfecturam administrasset: dignúmque omni malo esse D qui de regia domo malè meritus esset. Apud Persas autem summo opprobrio datur, audire se muliere esse ignauiorem. Artayntes igitur, vbi multa audiit, indignè ferens, acinacem in Masistem stringit, interficiendi auidus. quẽ irruentem cernens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnassẽs, vt stabat à tergo, hominem mediũ accipit, sublatúmque humi allidit. intereáque satellites Masistis adfuere. Eo facto Xenagoras E & ipsius Masistis gratiam iniit, & Xerxis, cuius fratrem seruasset, quippe ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus est. Nihil hoc amplius inter viã barbari egerũt, Sardísq; peruenerũt,

a Nullo pacto sedibus suis summouendos esse Iones censebãt.

b Qui ita munere imperatorio functus esset.

vbi rex erat ex eo tempore quo, prælio nauali malè gesto, Athenis illuc profugerat.

Sardibus autem tunc agens, adamabat vxorem Masistis, quæ & ipsa illic erat. ea quum potiri non posset, neque donis missitādis, neque vi, quam afferre nolebat, fratris Masistis respectu: (quæ res & mulierem retinebat, probè gnaram nō se coactum iri vi) ibi Xerxes cæteris prohibitus, huc euasit vt filio suo Dario in matrimonium daret filiam huius mulieris, ac Masistis: existimans, si hoc fecisset, commodius se illa potiturum. Cōtracto matrimonio, aliísque ex consuetudine celebratis, Susa profectus est. eò postquam peruenit, & vxorem Dario domum duxit, ita demū ab vxoris Masistis amore cessauit, [a] adamata ex familiaritate nurus Masistæ filia, cui nomen erat Artayntæ. Qua quum potiretur, processu temporis res patefacta est, hunc in modum: Amestris vxor Xerxis, amiculum quod ipsa texuerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donauit. Quo ille delectatus atque amictus, ad Artayntam se confert: atque vbi se oblectauit cum ea, iussit à se petere mulierē quæ optaret sibi fieri in remunerationem obsequii. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabísne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cū iureiurando promisit. Qui postquā iurauit, mulier intrepidè amiculum poposcit. Xerxes enimuero recusare, nō obaliud quàm quòd vereretur Amestrin, ne sic illa rē quæ agebatur, iampridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & vrbes, & immensam vim auri, & copias militū, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verùm quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supramodū læta, eo gestando gestiebat. Amestris vbi mulierē habere amiculū sciuit,

a Et permutatis *sui amoris* vicibus, adamauit, atque adeo potitus est ea quæ Darii quidē vxor, Masistæ autem erat filia.

A ἐὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐξ Ἀθηναίων παρεσπάσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπίκετο.

Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα, ἤρα τῆς Μασίστεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ αὐτῆς ἀδελφῆς· ὡς δὲ οἱ παρεσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργάσθαι, οὐδὲ βίῃ παρεστέρητο, παρεμπεσόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· (τοῦτο δὲ τοῦτο ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα· οὔ τε γὰρ ἐβούλετο βίης ἕνεκα τευξομένη) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐρασθεὶς τῆς ἄλλων, παρῃτέετο τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι ἢν ταῦτα ποιήσῃ. ἁρμόσας δὲ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω τὴν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, Ἀμεινφάμνος, ἤρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρός· οὐνόμα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταΰντη. χρόνου δὲ προϊόντος, αἰνάπυσα γίνεται τοῦτο τοιῶνδε· ἐξυφήνασα Ἀμηστρὶς ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θηῆς ἄξιον, δίδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δὲ, ἡσθεὶς, περιεβάλλετό τε καὶ ἔρχεται πρὸς τὴν Ἀρταΰντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεταί οἱ γενέσθαι αἰτὴ τῷ αὐτῷ ὑπουργημένων. πρῶτα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασθαι. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πρωτοκτήμονι γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπαι Ξέρξῃ, Δώσεις μοι ὃ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δὲ, πρὸς μᾶλλον δοκέων ἐκείνην αἰτῆσαι, ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει ὃ φᾶρος. Ξέρξης δὲ, πρωτοίης ἐνθυμίης ἐνθυμέετο, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ τοῦτο κατεικάζουσα τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπευρεθῇ πρήσσων. ἄλλα πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ' ἢ ἐκείνη· (Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον) ἀλλ' οὐ γὰρ ἔπειθε. δίδοῖ δὴ ὃ φᾶρος. ἡ δὲ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο· καὶ ἡ Ἀμηστρὶς πυνθάνεται μιν ἔχουσαν.

350

μαθοῦσα δὲ ὃ ποιοῦμενον, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ ἔσχε ἔγκοτον· ἡ δὲ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνην ὑφαίνειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὀλέθρον. φυλάξασα γὰρ τὸν ἄνδρα ἐκ τῆς Ξέρξεω βασιληίου δείπνου ὑποθέμενον· τοῦτο δὲ ὃ δεῖπνον ὑποδέκεται ἅπαξ ἐνιαυτοῦ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. οὐνόμα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Περσιστὶ μὲν, τυκτά· Ἕλλησι δὲ τῷ Ἑλλήνων γλώσσῃ, τέλεον. τότε καὶ τῷ κεφαλῇ σμᾶται μοῦνον βασιλεύς, καὶ Πέρσας δωρέεται. ταύτῃ δὴ τῇ ἡμέρῃ φυλάξασα ἡ Ἀμηστρις, χρήζει τοῦ Ξέρξεω, δοθῆναί οἱ τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀναίρετον ἐποιέετο, τὸν μὲν, ἀδελφεοῦ γυναῖκα ὑποδεδυκυῖαν, τοῦτο δὲ, ἀναιτίην ἐοῦσαν ὑπ' αὐτοῦ ἀρήματος τοιούτου. συνῆκε γὰρ τὸ εἵνεκεν ἐδίετο. τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιπαρεούσης, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἐξερεθόμενος, (ὅτι ἀτυχήσασαν τὸν χρήζουσα, οὐ σφι δυνατὸν ἐστὶ βασιληίου δείπνου παρεστεῶτος) κάρτα δὴ ἀέκων κατεμυθέετο. καὶ τῷ Ἀμηστρίδι, ποιέειν ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται· ὁ δὲ, μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφεὸν, λέγει τάδε, Μασίστα, σὺ εἶς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δὲ ἔτι τούτοισι, καὶ εἷς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὲ ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μή συνοίκεε· ἀλλά τοι αὐτὰ αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα ἐμήν· ταύτῃ συνοίκεε· τὴν δὲ νῦν ἔχεις (οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ) μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωυμάσας τὰ λεγόμενα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηνίαι τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες, τήν τε καὶ σὺ μέλλεις τῷ παιδὶ τῷ σεωυτοῦ ἐπαγέσθαι γυναῖκα· αὐτή τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα· ταύτην με κελεύεις μεθέντα, θυγατέρα τὴν σεωυτοῦ γῆμαι; ἐγὼ δέ, βασιλεῦ, μεγάλα μὲν ποιεῦμαι, ἀξιοῦμενος θυγατρὸς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτεων οὐδέτερα. σὺ δὲ μηδαμῶς βίῳ ῥήματος τοιοῦδε δόμενος· ἀλλά τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἧσσων, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν. ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβεται· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε, Οὔτω δή τοι Μασίστα πέπρηκται. οὔτε γάρ σοι δώσω θυγατέρα τὴν ἐμὴν

& rem gestam, non in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpā & quā huius rei authorē esse credebat, exitium machinatur. Obseruato itaque tempore quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quæ cœna semel quotannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomen Persicæ Tycta, Græcè τέλειον, *id est, perfecta:* in qua rex solùm caput [a] ornatur, Persásque strenis donat) hoc die obseruato Amestris à Xerxe petiit vt se Masistæ vxorem donaret. Xerxes id indignum factu nefariúmque arbitrari, vxorem germani dono dari, eámque insontem negotii illius cuius causa vxor sua eam flagitaret. Tandem huius precibus euictus, & instituto, quo nefas est, regia cœna proposita orātem non exorare, inuitus admodū annuit: tradénsque vxori, ac iubens facere quod liberet, germano ad se accersito, ita inquit, Masista, tu Darii filius es, idémque mihi frater, præterea vir eximius: tamen cum ista muliere, cum qua contubernium habes, noli habere: in cuius locum dabo tibi filiam meam cum qua contubernium habeas. Istam autem quā in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda) missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, [b] quam tu mecum orationem habes importunam: qui vxorem, [c] ex qua liberi mihi sunt adolescentes, & filiæ, (quarum vnam tu filio tuo duxisti vxorē) iubes me relinquere, (quæ mihi est ex animi mei sententia) vt filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio me dignari cōiugio filiæ tuæ, tamen neutrum istorum faciam. [d] tu verò, qui nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me existet maritus filiæ tuæ: sine me meæ vxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respōdisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, [e] ita tecum, Masista, agetur, vt neque iam tibi filiam meā

a *Diuersam à nostra lectionem videtur esse sequutus.*

b Quæ est ista futilis qua vteris apud me, oratio? *Q. d. Quorsum spectat?*

c Ex qua tres mihi lib.

d Tu verò ne mihi vim adferas, hanc à me rem contendens.

e Ita res tuæ cōparatæ sunt. *Vel, Ita se res tua habens. Vel (retinendo eadem loquendi genus) Ita tecum actum est.*

nuptum dem, neque tu consuetudine tuæ diutius fruaris: vt discas accipere oblata. Masistes his auditis, extra abiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me interemisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cũ fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, vxorem Masistæ excarnificat, mamillas præcidit, eásque canibus abiicit: præcidit nares, aures, labra, linguã: atque ita excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum proripiebat. vbi verò mutilatam vxorem vidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam prouinciam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimũ mali regi facturus. Quod & contigisset (vt mihi videtur) [a] si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à prouincialibúsque diligebatur. Sed hæc eum [b] perpetraturum Xerxes audiens, missis aduersus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidauit. De amore Xerxis & nece Masistæ hæc hactenus.

a *Id est, Si ad Bactrios & Sacas prius peruenire potuisset, quàm rex de eo quod molirebatur, certior factus esset.*

b Molientem, *vel, agitantem.*

A γῆμαι, οὔτε ἐκείνη ἐπὶ πλοῦνα χρόνον σεῦ οἰ- «
κήσεις. ὡς μάθῃς τὰ διδόμενα δέχεσθαι. «
ὁ δὲ, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἰπὰς τοσόνδε, ἐχώρεε
ἔξω, Δέσποτα, οὐ δή κου με ἀπώλεσας. ὁ «
δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ὁ τοῦ μέσου χρόνῳ ὁ τοῦ Ξέρ-
ξεω τοῦ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρις
μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρ-
ξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν Μα-
σίστεω· τοὺς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα, κυσὶ
προβάλλει· καὶ ῥῖνα, καὶ οὖτα, καὶ χείλεα, καὶ
B γλῶσσαν ἀποταμοῦσα, ἐς οἶκον μιν ἀπο-
πέμπει διαλελυμασμένην. ὁ δὲ Μασί-
στης, οὐδὲν κω ἀκηκοὼς τουτέων, ἐλπόμενος
δέ τι οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία·
ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα
μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ,
ἐπορεύετο ἐς Βακτρίους τε τοῖσι ἐωυτοῦ ἵπποισι,
καὶ δή κου τοὺς καὶ ἄλλους, ὡς ἀποστήσων νο-
μὸν Ⓦ Βακτρίων, Ⓒ ποιήσων τὰ μέγιστα κα-
κῶν βασιλῆϊ. τὰ γὰρ αὐ καὶ ἐγίνετο, ὡς ἐμοὶ
C δοκέει, εἰ ἐγὼ ἔφθη αἰσθεὶς ἐς τοὺς Βακτρίους,
καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἑστρατήγεε τότε μὲν, καὶ ἐὼν 351
ὕπαρχος τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης
πυθόμενος ταῦτα ἐκεῖνον φρονέοντα, πέμ-
ψας ὀπίσω αὐτὸν γραπτῷ, ἐν τῇ ὁδῷ κατέ-
κτεινεν αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐ-
τοῦ, καὶ τὸν γραπτὸν τὸν ἐκείνου. τὴν μὲν τὸν
ἔρωτα Ⓦ Ξέρξεω, καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον,
τοσαῦτα ἐγένετο.

Græci à Mycale profecti Hellespõtum versus, primùm circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde soluentes, Abydum tenuerunt: & quũ potes, quorum præcipuè causa illuc ierant, credentes se adhuc eos intentos esse inuenturos, reperissét solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis, videbatur in Græciam redeundum: Athenienſibus autẽ & eorum duci Xanthippo, illic manendum, vt Chersonesum tentarent. Itaque Peloponnenses quidem abiere: Athenienses verò Abydo in Chersonesũ traiicientes, Sestum obsidebãt. Huc, postquam auditum est Græcos in Hellespontο adesse, tanquam ad omnium eius tractus vrbium validissimo muro præditam, conuenere cùm alii ex aliis circà oppidis, tum ex Cardia

Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλ-
D λωνες ὡς Ἑλλησπόντου, φρῶτον μὲν περὶ
Λεκτὸν ὥρμεον, ὑπὸ ἀέμων ἀπολαμφθέν-
τες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, ἐλπίζον-
τες δώσειν διαλελυμένας, ἃς ἐδόκεον
εὑρήσειν ἔτι ἐστεπαμένας· ἐν τουτέων δὴ
νέχισα ἕνεκα ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖ-
σι μὲν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα Πελοποννη-
σίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα· Ἀ-
θηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ,
αὐτοῦ ὑπομείναντας, πειρᾶσθαι τῆς Χερ-
E σονήσου. ἐνθεῦτεν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ,
ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσόνη-
σον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον· ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύ-
την, ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύ- ἰσχυρο-
τη, συνῆλθον, ὡς ἤκουσαν πρῆξαι τοὺς Ἕλ- τάτου
λωνας ἐς Ⓦ Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλλων
τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος,

Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γε-
φυρέων ὅπλα ἐνῆῤῥωτα ἐῶ κεκμακώς. ἔ-
χον δὲ τοῦτον ὑπῆρχον Αἰολέες, σεωῃ-
σθῆν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων
συχνὸς ὅμιλος. ἐτυράννευε δὲ τούτου τοῦ νο-
μοῦ Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν
Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀπάθαλος· ὃς ἐξ βα-
σιλῆα ἐλαύνοντα ἐπ' Ἀθηναίους ἐξηπάτησε,
τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ
Ἐλεοῦντος ὑφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλεοῦντι
τῆς Χερσονήσου ἔστι Πρωτεσίλεω τάφος τε,
καὶ τέμενος περὶ αὐτόν, ἔνθα ἔσαν χρήματα
πολλά, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι,
καὶ χαλκός, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα,
τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλῆος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε, Ξέρξεα διεβάλλετο,
» Δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦ-
» τα, ὃς ὑπὸ σὴν μὲν στρατευόμενος, δίκης τυ-
» χήσας, ἀπέθανε· τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα
» καὶ τις μάθῃ ὑπὸ σὸν μὴ στρατεύε-
» σθαι. ταῦτα λέγων, ὑπετέως ἔμελλε ἀ-
ναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν
ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκεῖνος ἐφρόνεε. ὑπὸ γῆν
δὲ τὸν βασιλῆος στρατεύεσθαι Πρωτεσι-
λέων ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὸν Ἀσίην πᾶσαν
νομίζουσι ἑωυτῶν Πέρσαι εἶναι, καὶ τὸν ἀεὶ βα-
σιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ
Ἐλεοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμε-
νος ἔπρησε, καὶ ἐνέμετο. αὐτός τε ὅκως ἀπί-
κοιτο ἐς Ἐλεοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ
ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθη-
ναίων, οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην,
οὔτε τοῦ χρόνου ἐόντος· Ἑλλήνων. ἀφύ-
κτως δέ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. ἐπεὶ ὦν πολιορ-
κεομένοισι σφι φθινόπωρον ἐπεγένετο, καὶ
ἤχαλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωυτῶν
ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν ὅ
τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπα-
γάγοιεν σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν,
πρὶν ἢ ἐξέλωσι, ἢ οἱ Ἀθηναίων κοινὸν σφέας
μεταπέμψηται. οὕτω δὴ ἔσεσθαι τὰ πρεόν-
τα. οἱ δ' ἐν τῷ τείχεϊ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτεα
ἐς πολλῷ ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἔσαν ἔτι, ὥσ-
τε τοὺς τόνους ἕψοντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο.
ἐπεί τε οὐδὲ τοῦτα ἔτι ἦεν, οὕτω δὴ ὑπὸ

A OEbazus, vir Persa, qui arma è pontibus illuc comportauerat. Tenebāt autem id oppidum indigenæ AEoles, iunctis Persis pariter & magna sociorum frequētia. Tyrannidem illius prōuinciæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Persa, sed dirus tamen & facinorosus, qui [a]Xerxem Athenas tēdentem ex Eleūte circumuenit, petitis Protesilai Iphiclo geniti pecuniis. Et-
B enim est in Eleunte Chersonesi Protesilai sepulcrum, & ei fanum circumiectum vbi inerat ingens vis pecuniæ, necnon phialæ aureæ argenteæque, & æs & vestis, aliáque donaria quæ Artayctes rege donāte compilauit, his verbis eum circumueniens, Here, est hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terrā tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: eius mihi domum dato, vt discant alii non militare
C aduersus regionem tuam. Hæc dicendo [b] facile erat persuadere Xerxi vt largiretur sibi domum eius viri de quo nihil suspicabatur istum ea sentire. Enimuero sentiebat Artayctes Profitelaum in prouinciam regis militasse, quòd videlicet Persæ omnē Asiam suam esse arbitrabantur, & eius semper qui potitur regno. Hic, postquam pecuniis ab rege donatus est, eas ab Eleunte ad Sestō exportauit, fanúmque seuit
D & coluit: & quoties Eleuntē pergebat, in adyto, *id est, in templi loco inaccesso*, cū mulieribus concumbebat. Tūc autem ab Athenienſibus obsidebatur, nullis rebus præparatis quæ pertinerent ad tolerandam obsidionem, quā non expectauerat, ex improuiso à Græcis inuasus. Illi, posteaquam sibi obsidentibus aduenerat autumnus, grauari peregrinam à patria expeditionem, quoniam
E murum expugnare nō possent. itaque orare duces suos vt se illinc reducerent. Duces negare se prius id facturos quàm aut murum expugnassent, aut ipsos respublica Athenienſium accersisset: [c] adeo res illa eis cordi erat. At ii qui cum Artayctе intra muros erant, in omnem adducti calamitatē, adeo vt funibus lectorū elixis vescerentur, vbi iam ne hæc quidem habebant, ita sub

a Xerxem Ath. tendentem circumuenit, subreptis ex Eleunte pecuniis Iphicli.

b Facilè domum illius viri à Xerxe impetraturus erat, de iis quę ille cogitabat nihil suspicato,

c Ita tandem illi præsentem rerū statum boni consulere cœperunt.

noctem capeſſerunt fugam, cùm alii Perſæ, tum Artayctes & OEbazus, delapſi à poſteriori murorum parte, quæ præcipuè deſtituta ab hoſtibus erat. Poſtquam illuxit, Cherſonitani è turribus rem indicauere Athenienſibus, portáſque patefecere. Athenienſium pleriſque fugientes Perſas perſequentibus, alii vrbem tenuere. OEbazũ in Thraciã fuga elapſum, Thraces Apſinthii exceptũ, Pleſtoro indigenæ deo, ritu ſuo immolauerũt, cæterùm eius comites aliter interfecerũt. Artayctes autem cum ſuis inita poſterius fuga, quum pauci eſſẽt, ſuper AEgos fluenta circumuẽti, quũ perdiu ſeſe defenſaſſent, partim occubuerunt, partim viui ſunt capti. Quos Græci alligatos Seſtum duxerunt, intérque eos Artayctem cum filio ſuo. Fertur à Cherſonitanis, vni eorum qui iſtos ſeruabant, dum [a] carnem ſalſam torret, tale oſtentum extitiſſe: Offa illa ſalſuræ prius impoſita reſiliit palpitauítque, quẽadmodũ piſces recens capti. Qua de re quum circumfuſi admirarentur, Artayctes oſtentum vt vidit, accito viro qui ſalſurã coquebat, Hoſpes, inquit, Atheniẽſis, non eſt quòd iſtud metuas oſtentum: quod non tua cauſa extitit, ſed mea: Proteſilao qui eſt apud Eleuntem, ſignum dante, qui mortuus ac ſale cõditus, habet à diis poteſtatem, [b] cũ à quo iniuriam excepit, vexandi. Nũc igitur ei [c] donaria reſtituere in animo habeo: pro pecuniis quidem quas è templo ſuſtuli huius dei, centum talenta pendam: pro mea verò ipſius ſalute ac filii, [d] ducenta. Hæc pollicens Xanthippum Athenienſium ducem non perſuaſit, tum ſua ſponte animatũ, tum ab Eleontinis exoratum, quò Proteſilaum vlciſcerẽtur, vt hominem interimeret. Itaque adductum hunc in littus in quo Xerxes traiectum iunxerat, (vt alii aiunt, in tumulũ vrbi Madyto imminentem) depactis humi aſſeribus ſuſpenderunt, filio eius ante patris oculos lapidibus obruto. His pactis Athenienſes in Græciam remeauerunt,

a Piſces ſalitos torret, vt alij interpret.

b De eo à quo iniuriam acceperit, pœnas ſumendi.

c Hæc redẽptionis præmia ei tribuere volo.

d Ducẽta Athenienſibus, ſi ſeruatus fuero.

A νύκτα οἴχεσθαι. ἀποδραῦται οἵ τε Πέρσαι, καὶ
ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβαίντες, τῇ ἐπὶ ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγίνετο, αἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονός, καὶ τὰς πύλας ἀνοίξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν ἔσχον. Οἰόβαζον μὲν νυν οὐκ φεύγοντα ἐς τὴν Θρηΐκην, Θρηΐκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσάν
B σφετέρῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνου, ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτεα, ὑστέρησι ὁρμηθέντες φεύγειν, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγον ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ, ἀλεξόμενοι χρόνον ὅτι συχνόν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ, ζωντες ἐλήφθησαν. τοὺς συνδήσαντες σφέας Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετὰ αὐτέων δὲ, καὶ Ἀρταύκτεα δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. καί τεῳ τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιωτέων
C παείχεος ὀπτωμένου, τέρας γενέσθαι τοιόνδε· οἱ παείχοι ὑπὸ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἐσήιεσαν, ὥκως ὑὸς ἰχθύες νεάλωτοι. καὶ οἱ μὲν, περιχυθέντες, ἐθωύμαζον. ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς παείχους, ἔφη, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, «
μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γάρ σοι πέ- «
φηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλεουῶντι Πρω- «
τεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ ταείχεος ἐὼν, «
δυνάμιν παρὰ θεοῖς ἔχει τὸν ἀδικέοντα τί- «
D νεσθαι. νυνὶ ὦν ἀποινά οἱ τάδε ἐθέλω ὑπτιεῖ- «
ναι· αὐτὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ «
ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· «
αὐτὶ δ' ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, ἀποδώσω «
πάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι παρεχόμε- «
νος. ταῦτα [α] ὑποσχόμενος, τὸν στρατη- «
γὸν Ξανθίππεον οὐκ ἔπεισε. οἱ δὲ Ἐλεουῶν-
τιοι τῷ Πρωτεσιλάῳ τιμωρέοντες, ἐδέον-
τό μιν καταχρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρα-
τηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες
E δὲ αὐτὸν ἐς τὸν ἀκτὸν ἐς τὸν Ξέρξης ἔ-
ζευξε τὸν πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι, ὅτι τὸν
κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) [β] σα-
νίδας παρασπασαλβύσαντες, ἀνεκρέμα-
σθη· οἱ δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ
Ἀρταύκτεω κατέλθυσθη. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα,

[α] ὑποσχόμενος.

[β] σανίδας

352

τά τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ A portantes tum alias pecunias, tũ
ὅπλα τῶν νεφρέων, ὡς ἀναθήσοντες ἐς ἱερόν verò arma pontium, tanquam
καὶ τοῦτο τὸ ἔτος τοῦτο, οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων apud templa reposituri. Nec a-
ἐγένετο. Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀναχρε- liud præterea quippiam gestum
μασθέντος τοῦ πάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστί, ὁ est per eum annum. Huius autẽ
Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν ἐκεῖνοι ὑ- Artayctæ, qui suspensus est, auus
ποδεξάμενοι, Κύρῳ, τοῦδε ἐφώνεον, λέγοντα paternus fuit Artembares, qui o-
» τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην δι- rationem quãdam habuit apud
» δοῖ, ἀνδρῶν σοὶ Κῦρε, καταλελὼν Ἀστυάγεα, Persas, quam excipientes Persæ,
» φέρε, ἐμοῦ γὰρ ἐκ τήμεδε ὀλίγου, καὶ τοῦτον ad Cyrum detulerũt in hæc ver-
» τρηχέος, μεταναστάντες ἐκ τούτης ἄλλην B ba, Quandoquidem Persis Iupi-
» ἔχωμεν ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυγεί- ter principatum dedit, & ex viris
» τονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑτεροτέρω τῶν μέσον κεί- tibi Cyre, Astyage deiecto, agedũ
» μενον πλέοσι ἐσόμεθα θωϋμαστότεροι. εἰκὸς demigrantes ex hac regione, quã
» ἀρχήν τοι ἄνδρας τοιαῦτα ποιέειν. κότε γὰρ δὴ exiguam habemus & asperam,
» καὶ πρέσβυ κάλλιον, ἢ ὅτε γε αὐτοὶ ἄρξομεν τε obtineamus meliorẽ aliã. Multæ
» πολλῶν ἀνθρώπων, πάσης τε τῆς Ἀσίης; Κύ- sunt nobis confines vrbes, mul-
ρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωϋμάσας τὸν tæ lóginquæ: quarum vnam in-
λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. οὕτω δὲ αὐ- colentes, efficiemur admirabi-
τοῖσι παρήνεε κελεύων μηδαμοῦ ἔτι ἐθέλειν ὡς liores apud pleroſque. Decet au-
οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους. φιλέειν C tem hoc eos viros facere[a] qui
γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χωρέων μαλακοὺς γί- possunt. nam quãdo facultas no-
νεσθαι. οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς ἐστι, καρπόν bis præstabitur melior quàm dũ
τε θωϋμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ multorum hominum imperiũ
πολέμια. ὥστε συνιέντες Πέρσαι οἴχοντο habemus, & vniuersæ Asiæ? Hac
ἀποστάντες, ἑωυτοὺς ἐντιθέντες τῇ γνώμῃ τοῦ Κύ- oratione audita, Cyrus haudqua
ρου. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, quam admiratus, iussit eos illud
μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες, ἄλλοισι facere: sed ita vt iubendo admo-
δουλεύειν. neret, se posthac præpararent nõ
ad imperãdum aliis amplius, sed
aliis parendum. natura enim cõ-
paratum esse vt è mollibus re-
gionibus molles viri existãt, né-
ve ex eadem terra admirandæ
fruges & egregii bello viri gignã-
tur. Hac Cyri sententia Persæ su-
perati, à sua destiterunt: præopta-
rúntque exile solum incolentes, imperare aliis, quàm campestre colentes, aliis
seruire.

[a] Imperium obtinent. *Vel, Imperio pollent.*

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ ΓΕΝΕΣΙΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΤΗΣ.

EIVSDEM HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE VITÁQ; HOMERI LIBELLUS.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς περὶ Ὁμήρου γενέσιος καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστόρηκε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς ὅ τι ἀκριβέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ παλαιὴ Αἰολὶς Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐς ταύτην πολλοὶ ἀπὸ ἐθνέων Ἑλληνικῶν, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίης, ἄλλοί τε τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κριθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βραχέα τοῦ βίου ἔχων. τοῦτον δὲ ὁ Μελάνωπος ἔγημε ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὀμύρητος, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ γυναικὸς ταύτης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα τίθεται Κριθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει αὐτῶν ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργείῳ. χρόνου δὴ προϊόντος, συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δὲ ἤσθετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμφορῇ, καὶ καλεσάμενος τὴν Κριθηΐδα χωρὶς πάντων, ἐν αἰτίῃ μεγάλῃ εἶχεν, ἐπιλεγόμενος τὴν αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας, πρόθυμός τε ἦν καὶ βουλόμενος ἐκ τῆς οἰκίης τάδε· ἔτυχον οἱ Κυμαῖοι κτίζοντες τὸν Ἑρμείου κόλπου τὸν μυχὸν κτιζομένοισι δὲ τὴν πόλιν Σμύρνην ἔθετο τὸ οὔνομα Θησεὺς, μνημεῖον ἐθέλων καταθέσθαι τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἦν γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς ἦν τῶν ἀπὸ Κύμης κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, κάρτα ὢν ἔχων τοῦ βίου.

HERODOTVS Halicarnasseus [a] de genere, vita atque adeo ætate Homeri studens quam verissima referre, hæc tradidit. Quum vetusta illa AEolum ciuitas Cuma primùm conderetur, eodē cùm aliæ permultæ omnisque generis gentes conuenæ cōfluxerunt, tum è Magnesia illuc plerique commigrarunt: inter quos fuit Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, [b] homo fortunæ non perinde amplæ, attamen expeditæ. Hic Melanopus Omyretis Cumani filiam duxit vxorem, procreauítque è legitimo toro fœmineam prolem, cui nomen indidit Critheidem. At ipse Melanopus vnà cum vxore vita functus est, commissa interim filia Cleanactis Argiui tutelæ, quo familiarissimè vti consueuerat. Porro tempore interiecto accidit fortè vt puella ista è furtiuo concubitu prægnans deprehenderetur: [c] id quod pauli sper suppressum quum Cleanax resciuisset, vehementer rei indignitate commotus, Critheidem seorsum ad se accersitam acerbè obiurgauit, commemorans quæ futura esset apud populares infamia. Postremò huiusmodi quippiam *quo illam excuteret*, comminiscitur: Cumani iam tum in Hermei sinus recessu ædificabāt. Ciuitati autem quæ condebatur, nomen imposuit Smyrnam Theseus, ab vxoris nomine, cuius memoriam relinquere volebat. Hic Theseus è primariis Thessalorum fuit, qui Cumam condiderant, ab Eumelo Admeti filio oriundus, vitæ facultatibus apprimè instructus.

a De Homeri natalibus, ætate & vita, hæc memoriæ prodidit: quæ exactissimè ad veritatem persequi est conatus.

b Non cū multis sarcinis *illuc se conferens*, sed tenues fortunas habens.

c Quod initio quidem celatum fuit: sed quum Cleanax resc.

Clàm exportatam huc Critheidem Cleanax Iſmeniæ Bœotio commiſit, ex iis qui coloniam illuc duxerant, in primis ſibi amico. Progreſſu deinde temporis, Critheis cum aliis mulierculis ad feſtum quoddam egreſſa, iuxta fluuium Miletem, quum partui iam vicina eſſet, Homerum peperit, non cæcum, ſed vidétem: nominauítque eum Meleſigenē, à fluuio videlicet prope quē editus eſſet. Quum autem apud Iſmeniā Critheis antea diuerſata eſſet, ab eo digreſſa, manuaria in duſtria ſe filiúmque alebat, aliúde alia ſumens opera: vnde filiū quoque quantum potuit, honeſtis diſciplinis erudiuit. Erat autē eo tempore Smyrnæ quidā nominé Phemius, qui iuuentuti illic literas muſicénque tradebat: hic [a] quum citra vxorem viueret, Critheidem cōduxit quæ lanam illi exerceret quam à diſcipulis in mercedē acceperat. [b] Illa verò induſtria multa atque elegantia freta, Phemio cœpit impenſē placere: adeo vt tandem Phemius eam verbis ad coniugium ſolicitaret, referens cùm alia quibus ei fidem facere confidebat, tum præcipuè, quòd Meleſigenem in filiū adoptaturus, liberalitérque ſimul aliturus inſtituturúſque eſſet. Siquidē hunc cernebat iam miram quandam & ingenii & indolis ſpem de ſe polliceri. Perſuaſa igitur Critheis, Phemio aſſentitur. Meleſigenes cùm naturæ bonitate præſtans, tum cura accedente inſtitutionéque, continuò omnes ſui ordinis adoleſcentes facilè præuertit: atque non ita multo pòſt eruditionis auctibus creſcēs, nihilo ipſo Phemio [c] in diſciplinis factus inferior. Et quū Phemius vita functus vniuerſa ei legaſſet, paulo pòſt Critheis quoque fato concedit. Meleſigenes itaque ludo præfectus, ſuique iam iuris effectus, in magna fuit hominum admiratione, nō apud ſuos modò, verùm apud peregrinos etiā, qui frequentes illuc, mercatus gratia, conueniebant. Erat enim Smyrna emporiū celebre,

a Quum vitam ſolitariam degeret.

b Illa igitur opus apud eum faciebat, modeſtè & caſtè ſe gerens. quo nomine Phemio tātopere placebat vt eam ad nubendū ſibi ſollicitaret, cùm alia quibus ſe id illi perſuaſurum ſperabat, tum ſe filiū eius adoptaturum, eúmque ita educaturū & inſtituturum vt in virum egregium euaderet, pollicens. Siquidem hunc cern.

c In docendo *pueros* erat inferior.

A ἐνταῦθα ἐκκλιθῆναι ὁ Κλεάναξ τὴν Κριθηίδα τοῖς Ἰσμηνίοις Βοιωτίην τὴν ἀπίκοιν λεληγχότα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος ἁμαλίσια. χρόνου δὲ προϊόντος ἐξελθοῦσα ἡ Κριθηὶς μετ' ἄλλων γυναικῶν τοῖς ἑορτήν τινα ἄγουσι παρὰ μὲν τὸν ποταμὸν καλούμενον Μέλητα, ἤδη ἐπίτοκος οὖσα, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλόν, ἀλλὰ δεδορκότα· καὶ τεθῆναι ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγενέα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸν ἐπωνυ-
B μίην λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κριθηὶς ἐν τοῖσι τῆς Ἰσμηνίης· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπ' ἐργασίης χειρῶν ἀρμηνεύην ἔτρεφε τὸ παιδίον καὶ ἑωυτήν, ἄλλοτε πρὸς ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε παῖδα ἀφ' ὧν ἐδυνήσατο. ἐν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τῶνδε τὸν χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδάσκων πᾶσιν. τοῦτ' μισθωσαμένη τὴν Κριθηίδα, ὡς μονόζωπος, ἐ-
C λιουργήσασαν αὐτῷ ἔριά τινα ἀεὶ πρὸς τῶν παίδων εἰς μισθοὺς ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κοσμίῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ χάρτα ἠρέσκετο. τέλος δὲ προσηνέγκατο αὐτῇ λόγοις, πείθων ἑωυτῷ συνοικεῖν, ἄλλα τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ᾤετο προσάξεσθαι, καὶ ἔτι τῶνδε τοῦ παιδός, ὡς ποιούμενος· καὶ ὅτι τραφεὶς καὶ παιδευθεὶς παρ' αὐτοῦ, ἄξιος λόγου ἔσται (ἐώρα γὰρ τὸν παῖ-
D δα ὄντα ζωηρὸν καὶ χάρτα βύφυεα) ἔστ' ἀνέπεισεν αὐτῷ ποιεῖν ταῦτα. ὁ παῖς δὲ 356
ὧν τε φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ὑπομελίης τε καὶ παιδεύσιος προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πρὸ τοῦτων ὑπερέβαλε. χρόνου δὲ ὑπεκφυομένου αἰσθομένη τοῦ Φημίου ὑποδεέστερος ὢν ἐν τῇ διδασκαλίῃ. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε βίου, καταλιπὼν πᾶσι τοῖσι παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κριθηὶς ἐτελεύ-
E τησεν. ὁ δὲ Μελησιγενὴς ὑπὸ τῇ διδασκαλίῃ καθεζόμενος. καὶ ἐωυτὸν δὲ γνόμενος, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐωρᾶτο· καὶ αὐτὸς γνώμας τε καθεζόμενοισι οἵ τε ἐγχώριοι καὶ τῶν ξένων οἱ ἐσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἦν ἡ Σμύρνη,

καὶ σῖτος ἐξήγετο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ἐπικειμένης χώρας, δαψιλέως κάρτα ἐσαγόμενος ἐς αὐτήν. Ἐνθαῦτα ξένοι, ὁκότε παύσοιντο τοῦ ἔργου, ἀπεσχόλαζον πρὸς τὸν Μελησιγενῆ ἐγκαθίζοντες. ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῶν πρὸς Λευκάδα τόπων καταπεπλευκὼς ἐπὶ σῖτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυίστωρ· ὃς μιν ἔπεισε Μελησιγενῆ μὲν ἐωῦτοῦ πλῆν καταλύσαντα τὴν διδασκαλίην, μαθόντα τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα πάντα, καὶ ὅτι χώρας καὶ πόλιας θήσασθαι ἄξιον εἴη αὐτῷ ἔως νέος ἐστί. καὶ μιν οἴομαι μάλιστα τούτοισι προσαγαγέσθαι· ἴσως γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τότε ἐπενόησε θήσεσθαι. καταλύσας δὲ τὴν διδασκαλίην, ἐναυτίλλετο μετὰ Μέντεω. καὶ ὅπου ἑκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ἐπιχώρια διεωρᾶτο, καὶ ἱστορέων ἐπῃωρέετο. εἰκὸς δέ μιν ἐν καὶ μνημόσυνα πάντων γράφεσθαι. ἀναχθέντες δὲ ἐκ Τυρσηνίης καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέονται εἰς Ἰθάκην· καὶ τῷ Μελησιγενεῖ συνέβη, νοσήσαντι τοὺς ὀφθαλμούς, κάρτα δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτὸν, θεραπείης ἕνεκα πλεῖν μέλλοντα εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης πρὸς ἀνδρὶ φίλῳ ἑωυτοῦ ἐς τὰ μάλιστα Μέντορι τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ἐπιμελέως ἔχειν· ἐπιπλώσας δὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ὑποσπάσθαι μὲν αὐτὸν ἐκτενέως. καὶ γὰρ τὸν βίον ἀρχεόντως εἶχε, καὶ ἤκουεν ἐν δικαιοσύνῃ τε καὶ φιλοξενίῃ μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνθαῦτα συνέβη τῷ Μελησιγενεῖ περὶ Ὀδυσσέως ἐξισορρήσαι πυθέσθαι. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μιν πρὸ ἑωυτοῦ τυφλωθῆναι· ὡς δὲ ἐγὼ φημι, τότε μὲν ὑγιῆ γενέσθαι, ὕστερον δὲ ἐν Κολοφῶνι τυφλωθῆναι. συνομολογοῦσι δέ μοι καὶ Κολοφώνιοι τοῦτοις. ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος προσέσχεν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγενέα· χρόνον τε ὀλίγον συμπλεύσαντες πλέουσι αὖτις.

A vnde frumenta è vicinis agris abundè conuecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libèter vacabant. Commodùm inter hos Mentes fuit nauicularius, qui è finibus Leucadis soluens, nauem meritoriam comparauerat, qua frumẽta Smyrna deueheret, vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum vsu exercitatus. Hic Melesigeni persuasit vt relicto ludo secum B nauigaret, accepturus & mercedem & quæ ad profectionem essent necessaria. [a] Ad hæc Melesigenes, quandiu iuuenis esset, ciuitates regionésque spectare operæpretium fore ducebat sibi, qui conscribendæ poesèos iam argumentum in animo concepisset: qua nimirum occasione potissimùm eum arbitror pellectũ. Proinde relicto ludo cum Mente nauigauit Melesigenes: & quocũque locorum appellebat, C studiosè vniuersa rimans, contemplabatur siquid esset loci alicuius peculiare memoratu dignum: [b] adeo vt appareat commẽtarios cũ profectionis suæ descripsisse, eorúmque quæ quoque loco lustrando didicerit. Porro quum ex Hispania Thusciáque delati in Ithacam deuecherentur, cõtigit Melesigenem oculis iã antè parum valentem, extremè laborare: ita vt Mentes, negotiorum D gratia in Leucadem traiecturus, eum apud Mentorem Alcimi filium Ithacensem reliquerit, hominem sibi vehementer amicũ: multis precibus adigens eũdem quò Melesigenis curam haberet tantisper dum è Leucade reuerteretur ipse. Mentor verò ægrotantem Melesigenem sedulò curauit, vir nimirum facultatibus pollens: quíque ob egregiam æquitatem hospitalitatémque inter cæteros Ithacenses maximè E prædicaretur. Atque hîc accidit vt de Vlysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrántque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, iam tum eundem conualuisse, at postea apud Colophonem prorsus cæcum factum fuisse. id quod ipsi quoque Colophonii mecum fatentur. At verò Mentes è Leucade Ithacam reuersus, Melesigenem recepit, [c] cũ quo iam inde diu vltrò citroque nauigauit,

a Addens etiam, decere eum, dum iuuenis esset, regiones & vrbes visere. Atque his potissimùm adductum eum fuisse arbitror. fortassis enim poesin aggredi iã tum cogitabat. Proíde r.

b Verisimile est autem eum illarũ omnium rerum commentarios confeciſſe. Porro q.

c Eúmque diu variæ nauigationis sociũ habuit.

donec Colophonem appellenti eueniret vt in veterem morbum recideret. quem quum effugere non daretur, viſu putatur priuatus fuiſſe. E Colophone autem iã cæcus Smyrnã remeans, ad poemata conſcribenda animũ conuertit. Tempore deinde interiecto, quũ Smyrnæ victu neceſſariiſque deſtitueretur, conſtituit Cumam proficiſci: cõmodúmque Hermi prata tranſiens, ad eũ locum peruenit qui appellatur Nouus murus, Cumanorũ coloniam. qui locus poſt Cumam habitat° fuit annis octo. Hîc memoratur primùm Meleſigenes apud coriarii officinã conſiſtens, huiuſmodi quædam carmina recitaſſe,

Hoſpitiũ præbete viro profugóque vagóque,
Vrbem qui celſam Cumen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes altico mantis,
Diuini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater eſt cui Iuppiter ipſe.

Sardena autem, cuius hic commeminit, mons eſt ad Hermum fluuium Nouúmque murum ſitus. At coriario illi nomen erat Tychio, cui cõtinuò auditis verſibus viſum eſt hominem recipiendum. commiſeratione enim motus eſt quum videret oculiſtã miſerè mulctatũ: iuſſitque præſentibus ſecum frui. Meleſigenes ingreſſus ſutrinam, præſentibus etiam aliis, poeſin ſuam oſtẽdit, Amphiarai in Thebas expeditionem, atque hymnos in deos à ſe ſcriptos. [a] Et quum inter fabulandum crebras ſentẽtias in medium, multámque eruditionem afferret, in magna habitus eſt ab auſcultantibus admiratione. Atque iam tum apud Nouum murum agens, è poeſi victus ſubſidia habebat. Oſtenditúrque ad noſtra vſque tempora ibidem locus vbi Meleſigenes ſedens carmina ſua exhibuerit. qui locus in magna illic habetur veneratione ab incolis, memoratúrque populus arbor ab Homeri aduentu in eodem loco enata. Porro egeſtate poſtea adactus, quum vix alimenta haberet,

a Et quum ſententiam ſuã proferret de iis quæ in medium proponebantur ab illis qui aderant, admiratione dignus ab audientibus iudicabatur.

A ἀπικομένῳ δὲ ἐς Κολοφῶνα σκωλὸν πάλιν νοσήσματα τοῖς ὀφθαλμοῖς, μὴ δυνάσθαι ἀλφυγεῖν τὸν νόσον, ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρναν, καὶ οὕτως ἐπεχείρησε τῇ ποιήσει. χρόνου δὲ προϊόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἀπορος ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπικέσθαι ἐς Κύμην· παρῴκισμένος δὲ ἀπὸ τοῦ Ἕρμου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων. ἐνθεῦτεν δὲ τοῦτο ὃ χωB είου ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν ὑπισχνέεσθαι ὅτι σκυτεῖόν τι, εἰπεῖν πρῶτα τὰ ἔπεα τάδε,

Αἰ δεῖσθε ξενίων κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο,
Οἳ πόλιν αἰπεινὴν Κύμην Ἐριώπιδα κούρην
Ναίετε, Σαρδιάνης πόδα νείατον ὑψικόμοιο·
Ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο
C Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς.

Ἡ δὲ Σαρδιάνη, ἥ ἐστιν ὑπερκάθημένη τοῦ τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχεος· τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τύχιος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι τὸν ἄνδρα. ἠλέησε γὰρ ἀλγέοντα τυφλόν, 357
καὶ μεθέξειν ἔφη τῶν παρεόντων. ὁ δὲ ἐσῆλθε. κατήμενος δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, παρεόντων καὶ ἄλλων, τήν τε ποίησιν αὐδὶς ἐπεδείκνυD το, Ἀμφιάρεώ τε τὴν ἐξέλασιν τὴν ἐς Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ ὅσα τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς ὃ μέσον γνώμας ἀποφαίνόμενος, θωύματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης ὅσον τοῦ βίου τὴν μηχανὴν ἔχων. ἐδείκνυον δὲ ⓐ Νεοτειχεῖς μέχρις ὅτ' ἐμοῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ καθίζων τῷ ἐπέων τὴν ὑπόE δειξιν ἐποιέετο. καὶ κάρτα ἐσέβοντο τὸν τόπον· ἐν ᾧ καὶ αἰγείρος ἐπέφυκει, ἣν ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐδὶς πεφυκέναι. χρόνου δὲ προϊόντος, ἀπόρως κείμενος, καὶ μόλις τὴν ἐφὴν ἔχων,

ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπιέναι, ὅτι βέλτιον πράξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι, ᾄδει τὰ ἔπεα λέγων,

Αἶψα πόδες μὲ φέροιεν ἐς αἰδοίων πόλιν ἀνδρῶν·
Τῶν γὰρ καὶ θυμὸς ἀγήνωρ καὶ μῆτις ἀρείων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχους πορευόμενος, ἀπίκετο εἰς τὴν Κύμην, διὰ Λαρίσσης τὴν πορείην ποιησάμενος. ἦν γὰρ οὕτως αὐτῷ εὐπορώτατον. καί, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλῆι Μίδῃ τῷ Γορδίεω, δεηθέντων παρ' αὐτοῦ, ποιεῖ καὶ ἐπίγραμμα τόδε, ὃ ἔτι ἐς νεῦν ὅτι τῆς ἡλικίης τὸ μνήμαρος τοῦ Γορδίεω ἐπιγέγραπται,

Χαλκῆ παρθένος εἰμί, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·
Ἐς τ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμποι, λαμπρά τε σελήνη,
Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ τ' ἄλαδε πόντος,
Αὖτοῦ τῇδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ
Ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

καταίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαις τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγένης τὰ ἔπεα τὰ πεποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἔτερπε τοὺς ἀκούοντας· καὶ αὐτὸν ἠθύμασαί καθιζήκεισθαι. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτὸν τὴν ποίησιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς συνήθειαν ἤκων τοῖς ἀκούουσι, λόγους ποιεῖται αὐτοῖς τοιούσδε τινάς, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίᾳ τρέφειν, ἐπικλεεστάτην αὐτῶν τε πόλιν ποιήσει. τοῖς δὲ ἀκούουσι, βουλομένοις τε ἦν ταῦτα, καὶ αὐτοῖ πρήνεον ἐλθόντα ὅτι τὴν βουλὴν δεηθῆναι τῶν βουλευτέων. ἦν αὐτοῖ ἔφασαν συμπράξειν. ὁ δὲ ἐπείθετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ὅτι τὸ βουλευτήριον, ἐδεῖτο τοῦ ὅτι τὴν ἡμέρην ταύτην καθεζομένους, ἀπαγαγεῖν αὐτὸν ὅτι τὴν βουλήν. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε, καὶ ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπῆγε. καταστὰς δὲ ὁ Μελησιγένης ἔλεξε περὶ τῆς σοφίης τὸν λόγον ὃν καὶ ἐν ταῖς λέσχαις ἔλεγε. ὡς δὲ εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. οἱ δὲ ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ.

A statuit in animo Cumam ad feliciorem successum reuerti. Iturúsque hæc pronuntiauit carmina,

Vos me hominum rapidè plantæ portetis in vrbem,
Quorum animus promptus, pollet qui mente sagaci.

Proficiscens igitur Cumã è Nouo muro, per Lariſſam iter fecit, vtpote compendioſiſſimum. Vbi, vt Cumani narrant, flagitante ſocero, epigramma hoc ſcripſit Midæ Phrygum regi Gordii filio, id quod etiam nũc in Gordii cippo inſcriptum viſitur,

AEneæ ſum virgo, Midæ quæ incumbo ſepulcro:
Dũ fluit vnda leuis, ſublimis naſcitur arbor,
Dum ſol exoriens & ſplẽdida luna relucet,
Dum fluuii labuntur, inundant littora fluctus,
Hic conſtanter ago, lacrymáſque in marmore tincto
Fixa, Midam moneo tumulatum hic chare viator.

Reuerſus autem Cumam, in ſenum paſſim conuenticulis carmina ſua quæ fecerat oſtẽtabat, colloquiíque ſuauitate auſcultãtes in ſui admirationem facilè pertrahebat. Intelligens igitur Cumanos poeſin ſuam recipere, pergit eoſdem conſuetudine ſua oblectare, ac poſtremò huiuſmodi conditionem proponere, ſi publicè eum alere vellent, ſe ciuitatem Cumanorum celeberrimam redditurum. Qui præſẽtes hæc audiebant, inſtitutum probabant: addentes ſe quoque adiuturos, ſi petitionẽ ſuam ad ſenatum referret, vt votis ſuis fieret ſatis. Meleſigenes his verbis erectus, collecto ſenatu in curiam proceſſit: rogatóque eo cuius id muneris erat, vt in ſenatum duceretur, ille nihil recuſans, vbi opportunum videbatur, hominem deduxit. Hîc cõſiſtens Meleſigenes, eadem verba habuit in ſenatu quæ paulo antè in illis conuenticulis de alimentis præſtandis propoſuerat. Vbi dixiſſet, egreſſus pro curia ſedebat. Dum autem ſenatores agitarent quídnam par eſſet homini reſpondere,

visúmque esset cùm ei qui deduxerat, tum aliis omnibus quotquot in conuenticulis Melesigenem audierant, petitionem admittendam: vnus tantùm è senatoribus refertur Melesigenis postulatis calculo suo repugnasse, intérque alia multa, hæc quoque commemorasse: quòd si semel ὁμήρους, *hoc est, cæcos*, alèdos susciperent, futurum esset vt cõtinuò turbam & multam & inutilem haberẽt. Atque hîc primùm Homeri nomẽ Melesigeni inditum est, à cæcitatis videlicet calamitate. nam Cumani cæcos ὁμήρους appellãt. Iámque inde, qui prius Melesigenes, nomẽ obtinuit Homeri. Breuiter hæc sententia euicit, pérque prætorem fuit approbata, qua contendebatur nõ alendum Homerum. Hæc quum illi nuntiaretur, vehementer cõmotus, his versibus calamitatem suam deplorabat,

Hei mihi quàm fatum dat Iuppiter almus iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex vbere matris
Præbuit, AEolicæ Smyrnæ, quam martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equestri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Iouis proles mecum hinc digressa volebat
Carminibus celebrare vrbem quã nomine dicunt
Cumam, quósque viros intra sua mœnia claudit.
Illi audire sacræ spreuerunt carmina vocis.
Sed quicunque mihi cladem exitiúmque parauit,
Non impunè feret læua quod mẽte volutat:
At mihi quam dederint nascenti numina sortem,
AEgro animo quanuis, certum est perferre patique.
Sed iam per sacræ vestigia ponere Cumæ
Compit a non suadet mihi mens, potiúsque remota
Inque peregrina sedem mihi quærere terra.

A πρεσβυμουμένου δὲ τῦ ἀπάγοντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτέων ἐν τῇς λέσχῃς ἐπήκοοι ἐγίνοντο, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγεται ἐναντιωθεῖναι τῇ γνώμῃ αὐτῦ, ἀλλά τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοὺς ὁμήρους δέξει πρόφρων αὐτῶς, ὅμηρον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσιν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τοὔνομα Ὅμηρος ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγένει ἀπὸ τῆς συμφορῆς. ⓓ γὰρ Κυμαῖοι τοὺς τυφλοὺς ὁμήρους λέγουσιν· ὥστε πρότερον ὀνομαζομένῳ αὐ-
B τῷ Μελησιγένει, τῦτο γενέσθαι τοὔνομα Ὅμηρος· καὶ οἱ ξένοι διωκέσκον, ὅτε μνήμην αὐτῦ ἐποιεῦντο. ἐτελεύτα δ' οὖν ὁ λόγος ὡς ἄρχοντι μὴ πρόφρων ⓦ Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως τῇ ἄλλῃ βουλῇ. ἐπελθὼν δὲ ὁ βπτιςάτης καὶ προξόμενος αὐτῷ διηγήσατο τοὺς ἐναντιωθέντας λόγους τῇ γνώμῃ αὐτῦ, καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφορίωέ τε καὶ λέγει τὰ ἑπόμενα τάδε,

Οἴῃ μοι αἶσαν δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γε- 358
νέσθαι,
Νήπιον αἰδοίης ὅπὸ γουνάσι μητρὸς ἀ-
πάλλων,
Ἣν ποτ' ἐπύργωσάν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρικώνος, μώνυχων ὅπιθήτορες ἵππων·
Οἱ πλότεροι μαλερῷσιν πυρὸς χρίοντες Ἄ-
ρηα
Αἰολίδα Σμύρνῃ ἀλιγείτονα ποτνιάναχτον·
Ἣν τε δι' ἀγλαοὺ εἶσιν ὕδωρ ἱερῷο Μέλη-
τος,
Ἔνθεν ἀοιδοσύνας κούρας Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἠθελέτην κλῆσαι δίαν ἀθάνα καὶ πόλιν
ἀίδρων.
Οἱ δ' ἀπεμνηάθθην ἱερὼ ὄπα, φημὶ ἀοιδώ.
Ἀφραδίῃσι θυμῷ τε παθῶν τίς φράσεται
αὐθις,
Ὅς σφιν οὐδὲ δείσαν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
E Κῆρα δ' ἐγὼ τιὼ μοι θεὸς ὥπασε γενομέ-
νῳ πρῶ,
Τλήσομαι ἀχράαντον φέρων ἐτλήτι θυμῷ.
Οὐ δέ τι μοι φίλα γῆα μνήσῃ ἱερᾶς ἐν ἀγυιᾶς
Κύμης ὁρμήσασι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίγην πρὸ ἐόντα.

μὴ τῦτο ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίαν, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅστις Κυμαίους ἐπαγλαϊεῖ. ἀπιὼν δὲ ἐς Φωκαίαν, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιότευσεν, ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις καπήλων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίᾳ τότον τὸν χρόνον Θεστορίδης τις ἐκῶν γράμματα διδάσκων τοὺς παῖδας, ἀνὴρ οὐ κρήτιμος· καταμομφήσας δὲ τῦ Ὁμήρου τὴν ποίησιν, λόγους τοιούσδε αὐτῷ προσηνέγκατο, φὰς ἕτοιμος εἶναι θεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβών, εἰ ἐθέλοι ἄγε πεποιημένα εἰς αὐτὸν τὰ ἔπεα ἀναγράφασθαι, καὶ ἄλλα ποιῶν, προσθήσειν ἑαυτῷ ἀεί. τῷ δ' Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι τὰ τοῦ πάνδεινος γὰρ ἐκῶν τῶν ἀναγκαίων ἐνδεὴς θεραπείης. Ἀφικνεῖται δὲ καὶ τοῦτο τοῦ Θεστορίδου, ποιεῖ Ἰλιάδα τινὰ ἐλάσσω, ἧς ἡ ἀρχή,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην εὐπτώλεθρον,
Ἧς πέρι πολλὰ πάθον Δαναοί, θεράποντες Ἄρηος·

καὶ τινὰ καλουμένην Φωκαΐδα, ἣν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὁμήρου πρὸς αὐτοῖσι ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τινὰ τε Φωκαΐδα καὶ τἄλλα πάντα τοῦτον τὸν Ὁμήρου ὁ Θεστορίδης ἐγράψατο, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεσθαι, τινὰ ποίησιν θέλων τὸν Ὁμήρου ἐξιδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἔτι ὁμοίως ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε τὸν Ὅμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορίδης, θνητοῖσιν ἀοιδίστων πολέων περ,
Οὐ δὴν ἀφραδέστερον πέλεται νόον ἀνθρώποισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορίδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπηλλάγη ἐς τινὰ Χίον, καὶ τινὰ διδασκαλίῳ κατισχυσάμενος· καὶ τὰ ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἑωυτοῦ ἐόντα, ἐπαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο· ὁ δὲ Ὅμηρος πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον διηπάτο ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τινὰ βιοτινὰ ἔχων. χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπειτα ἄνδρες Χῖοι ἔμπειροι ἀπίκοντο ἐς τινὰ Φωκαίαν· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τῦ Ὁμήρου ἃ πρότερον ἀκηκόεσαν πολλάκις ἐν τῇ Χίῳ τῦ Θεστορίδεω, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τις ἐπιδεικνύμενος τὰ

A Cuma deinde abiens ad Phoceã contẽdit, imprecãs interim Cumanis nequis vnquam insignis poeta ĩ illa regione exisſteret qui Cumanos celebraret. Apud Phoceam autem eodem modo sibi victum parauit, in conuẽticulis videlicet passim carmina sua ostentans. Erat autem eo tempore apud illam Theſtorides quidam, qui pueros illic literas docebat, homo fidei parum probatæ. Hic animaduersa Homeri poesi, huiusmodi verbis Homerum com-
B pellauit, paratum se inquiens & miniſtrare ei, & victum ſuppeditare, ſi carmina quæ meditatus esſet, describere pateretur, & alia ſubinde faciens, ad se deferret. Homerus, iam miniſterii alicuius atque adeo neceſſariorũ indigens, recipiendam hanc conditionem putauit: commoratúſque apud Theſtoridem, minorẽ illam fecit Iliadem, cuius ini-
C tium est,

Troiam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mauorte ſatis mala plurima vexit,

Phocaidem quoque quam vocant, Phocenſes apud se conditã ab Homero asſerunt. Iam verò Theſtorides, vbi Phocaidem atque alia pleraque ab Homero cõmunicata descripſisset, cõſtituit è Phocea discedere, Homeríque poesin pro ſua venditare. Vnde
D factum vt quũ Homeri non perinde curam haberet, ille ad Theſtoridem huiusmodi sit vſus diſticho,

[a] *Theſtoridæ, ex multis, mortalibus abdita quæ ſunt,*
Mens habet in primis cæcos humana receſſus.

a Legendo Θεστορίδη, ἐκ πολ. &c.

Theſtorides igitur relicta Phocea in Chium conceſſit: vbi erecto ludo, carmina illa pro ſuis euulgans, egregiam simul laudẽ sibi parauit & fructũ haudquaquam vulgarẽ. Porro Homerus ſuo eodémque more viuere pergebat apud Phocenſes, nimirũ è poesi victum habens. Tempore deinde non ita multo pòſt, viri aliquot è Chio eruditi, audientes eadem carmina quæ iam sæpius in Chio à Theſtoride pro ſuis recitari audierant, indicabant in Chio hæc ipſa à

quodam ludimagiſtro pro ſuis cum magno fructu oſtẽtari, Homerus intelligens cõtinuò Theſtoridẽ eſſe, magno ſtudio properabat in Chium tranſmittere. Et quum portum adiiſſet, neque offẽdiſſet nauem qua traiiceret, eſſent autem qui pro lignis deuehendis in Erythræam ſoluere pararent, bellè conuenire videbatur ſi per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, flagitauit vt comitem ſe nauigationis reciperẽt, multis blandiſque vſus verbis, quibus quod poſceret perſuaderet. Nautæ admittẽtes hominis preces, iuſſerunt nauem eum cõſcendere. Quo impetrato Homerus conſidens in naui, his verſibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperióque regis, ſpatioſáque culta Heliconis:
Da precor his nautis reditum, vẽtóſque ſecundos,
Qui mihi ſũt comites placidi, nauiſque magiſtri:
At mihi da miſero ſacram contingere terram,
Aërius qua parte Mimas ad ſidera ſurgit,
Inde hominis iuſti me fac ſuccedere tectis,
Vlciſcíque virum qui me improbitate fefellit,
Læſit & hoſpitii ſacra iura Iouémque benignum.

Vbi verò ſecundo vento Erythræam appuliſſét, Homerus in naui diuerſatus eſt. poſtero autẽ die nautas rogauit vt aliquẽ prẽberẽt qui ad vrbem eum perduceret. Illi obſequuti, ducem itineris vnum è ſuis permiſerunt. Quúmque iam pergendo ad Erythræam appropinquaſſet, deprehendiſſétque vrbem aſperam atque montoſam, in hæc prorupit carmina,

O ſacra multorum largitrix terra bonorum,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni,
Aſpera contrà aliis, in quos cõuerteris iram,

Ingreſſus deíde Erythræorũ vrbem, percõtatur de naui. Et quũ fortè quidam occurriſſet ſalutaturus, qui eum

A ἔπεα ζῶπα γραμμάτων διδάσκαλος, κάρτα πολλὸν ἔχει. ὁ δὲ Ὅμηρος κατενόησεν ὅτι Θεστορίδης αὖ εἴη, καὶ πρωΐ τῇ ἡμέρῃ ἐσπουδάζεν εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταβὰς δὲ ὅτι τὸν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ κατέλαμβανε πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθραίην τινὲς ὅτι ξύλου προεσπυάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθραίης ⓜ πλοιῶ ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἔχρηζε τῶν ναυτέων δέξασθαι
B αὐτὸν σύμπλοον, πολλά τε προσαγορεύων λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐκέλευον ἐσβαίνειν εἰς ὅ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας ἀνδρὶ, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἔζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσειδάων μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ζαθοῦ Ἑλικῶνος.
Δός μοι οὖρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἱκέσθαι
C Ναύτῃσι, οἵ νηὸς πομποὶ ἠμὲ ἄρχοι ἔασι.
Δός μοι ἐς ὑπώρεια ὑψιχρήμνοιο Μίμαντος
Αἶ' δοῖόν μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων γε κυρῆσαι.
Φῶτά τε πισαίμιλον ὃς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὠδύσατο Ζεῦξα ξένιον ξεινίῃ τε παπτήνῃ.
ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο βύπλοήσαντες ἐς τὴν Ἐ-
D ρυθραίην, τότε Ὅμηρος τὸν αὐλὸν ὅτι τῶν πλοίῳ ἐποιήσατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἔχρηζε τῶν ναυτέων τινὰ ἠγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὴν πόλιν· ⓐ δὲ συνέπεμψαν ἕνα αὐτῶν. προβαλόμενος δὲ Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τραχείης τε ὀρεινῆς οὔσης, φθέγξεται τάδε ἔπεα,

Πότνια γῆ, πολύδωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἄρα δὴ τοῖς μὲν φωτῶν βόσις ἐτύ-
E χθης,
Τοῖσι δὲ δύσβωλος καὶ τρηχεῖ οἷς ἐχολώθης.

ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπηρώτησε τοὺς τῶν ἐς τὴν Χίον πλοῦ· καί τινος προσελθόντος αὐτῷ τῶν ἐωρακότων σὺ

359

τῇ Φωκαίᾳ, καὶ ἀσπασαμένου, ἔλεγεν αὐτῷ σπουδάζειν ἐξευρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως εἰς τὴν Χίον διαβαίη. ἐν μιᾷ δὲ τῶν λιμένος οὐδένα εὗρον, ἄγει δὲ αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως συντυγχάνει μέλλουσι τισὶ διαπλεῖν ἐς τὴν Χίον, ὧν ἐδέετο προσελθὼν ὁ ἄγων αὐτὸν αἰτήσασθαι τὸν Ὅμηρον. οἱ δέ, ὡς θᾶττον λόγον ποιησάμενοι, ἀπήγγειλαν· ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγξεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται ποντοπόροι, συγερῇ ἁλίγκιοι ἀτῇ,
Πτωχοῖσιν ἀϊδρείῃσι βίον δυσζήλωτον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δειναὶ γὰρ μετόπισθε ξενίου Διὸς, ὅς κ' ἀλίτηται.

ἀναχθεῖσι δὲ αὖθις σὺν ἑβδόμῃ, σκαπτίου αὔρου γλυκέος, παλινδρομήσας, καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀφίκετο ὅθεν ἀπηγάγοντο, καὶ εὗρε τὸν Ὅμηρον ἀναλαβεῖν καθήμενον ὅτι τῆς κυματωγῆς. μαθὼν δὲ αὖθις πεπαλινδρομηκότας, ἔλεξε τάδε,

Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαβεν ὁ αὔρεμος αὐτίος γλυκύθυμος· ἀλλ' ἔτι καὶ νεῶ με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται.

Οἱ δ' ἁλιῆς, ὡς μεταμελίῃ γλυκύθυμοι ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἰπόντες ὅτι οὐ καταλιμπάνουσιν ἑκὼν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ οὕτως ἀναλαβόντες αὐτὸν ἀνήχθησαν, ᾗ ἵκοιτο ὅπτ' ἀκτῆς. ὡς μὲν δὴ ἁλιῆς πρὸς ἔργον ἐτράποντο· ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν νύκτα ὅτι τῆς αἰγιαλοῦ κατέμεινε, τὴν δὲ ἡμέραν παρθύμιος, ᾗ πλανώμενος, ἀπίκετο εἰς τὸ χωρίον ὃ Πίτυς καλέεται. καὶ ἐνταῦθα αὖτ' ἀναπαυόμενος τὴν νύκτα, ὅτι πίπτει καρπὸς τῆς πίτυος, οὐ δὴ μετιξέτεροι τρόγιλον, οἱ δὲ κώνον, καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγξεται τὰ ἔπη τάδε,

Ἄλλη τίς σου πτύχη ἀμείνονα καρπὸν ἴησιν
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου νεμεσσῆσης,
Ἔνθα σίδηρος Ἄρηος ὀπιζομένοισι βεβοῦσιν
Ἕψεται ὅστ' ἄν μιν Κεβρηνίοι ἄνδρες ἔχωσι.

A in Phocea vidiſſet, ab hoc contẽdit vt ſecũ diſpiceret ſicubi nauis appareret qua in Chiũ tranſmitteret. Atque quũ in portu naualibúſque nullum reperiretur traiectitium nauigium, ille Homerũ ad eum locum ducit vbi piſcatoriæ nauiculæ ſtationem habebant. Et forte fortuna incidit in quoſdam qui in Chium erãt traiecturi. Hos adiens precatus eſt vt Homerũ tranſportarent. Verùm illi nullis precibus permoti,

B nõ recepto Homero ſoluerũt. Homerus autẽ hæc cecinit carmina,

Inſidi nautæ, gẽs diris triſtioripſis,
Sæua quibus veluti mergis dant æquora victum,
Si vobis nulla eſt hominum reuerentia cordi,
At ſperate Iouẽ, ſummo qui regnat Olympo.
Triſtis enim vultus Iouis eſt, pœnæque paratæ,
His quibus hoſpitii non eſt pia teſſera curæ.

C At verò in altum iam prouectis contigit vt aduerſo vento rapti, eôdem vnde ſoluerant recurrerẽt, vbi etiamdũ Homerũ in littoris crepidine conſidẽtem offẽderũt. qui cognito nauis recurſu, hunc in modũ eos alloquitur,

Vos, ô peregrini, vẽtus aduerſus excepit: ſed me nũc quoq; admittite, & ſecũda vobis nauigatio erit.

Piſcatores autem, pœnitẽtia ducti quòd prius hominem non receperãt, compellato eodem, iubent cõſcendere, ſi velit, nauem.

D Recepto Homero rurſus vela faciunt: quúmque exacto itinere littus appuliſſent, piſcatores ad ſua quiſque opera digreſſi, Homerum in littore eá nocte relinquunt. Vbi diluxit, itineri ſe accingẽs oberránſque, ad eum locum peruenit qui appellatur Pinus: illícque quieſcenti noctu pini fructus eſt illapſus, quẽ aliqui τρόγιλον, alii κῶνον appellant. Homerus autem hos cecinit verſus,

E *Funduntur fructus alia magis arbore dulces,*
Quam fouet vmbroſis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis valideque ſecures,
His vbi conſiſtet campis Cebrenia pubes.

eo enim tẽpore Cumani Cebrenia ad Idã montẽ ędificare parabãt, vnde ferrũ effoditur. Cæterùm illinc abiens Homerus, vocẽ caprarum quæ ibidẽ fortè pascebantur, sequutus, in canes incidit pastorales: qui quum ferocius eum adorirentur, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinanter, compellatósque canes, ab Homero excussit. Atque vbi diu multúmque admiratus fuisset, quòd nimirum cæcus existens eò locorum peruenisset, tandem accedens rogabat quísnam esset & cuius rei indigens, quibúsque modis ad inhabitata illa vastáque loca diuertisset. Homerus, omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. [a] siquidem homo erat (vt apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad suum deduxit tugurium, incensóque igne cœnam instruxit: qua appositа iussit cœnare secum hospitem. At verò quum canes à cibo abstinentes non cessarent suo more cœnitãtem adlatrare, Homerus Glaucũ his versibus alloquitur,

Glauce precor, paucis me audi, paréque monenti:
Præforibus stabuli canibus sua farcula primùm
Fac tradas: nam sic melius. custodibus illis,
Nec fera nec fures veniẽt ad septa dolosi.

Hæc audiens Glaucus, lætatus est admonitione illa, habuítque in magna hominem admiratione. Cœnati autem, vltro citroque habitis sermonibus, mutuis quoque colloquiis oblectabantur. Nam quum Homerus errores suos, ciuitatésque quas adiisset, cõmemoraret, Glaucus hæc audiens, præ admiratione stupebat: erátque iam tum cubandi tempus, & quieti se dabant. Postero die Glaucus cogitauit ad hèrum suum proficisci, animo hæc de Homero indicandi. Proinde cõmissis socio capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quamfestinantissimè iturum. Descendens autem ad Bolissum (id erat vicino huic loco nomen)

a Nec enim inhumanus (vt cõficere licet) erat Glaucus. *Vel, Nõ inhumanum enim fuisse Glaucũ Verisimile est.*

A τὰ δὲ Κεβρήνια τοῦτον τὸν χρόνον κτίζειν ⓒ
Κυμαῖοι προεσκευάζοντο τοῖς τῆ Γῆ, καὶ
γίνεται αὐτόθι σίδηρος. ἐντεῦθεν ἀπαρὰς Ὅ-
μηρος ἐπορεύετο κατ' φωνὴν τινα αἰγῶν νεμο-
μένων. ὡς δὲ ἐλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀπέ-
κραγον. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς,
(ἰῶ γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας)
ἐπέδραμε σταλέως, τάς τε κύνας ἀπεκα-
λεῖτο, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ὅτι
πολλὸν δὲ χρόνον ἐν ἰωῇ μανῇ ἰῶ, ὅκως τυ-
φλὸς ὤν, μόνος ἀπίκηται ἐς τοιούτους χώρους,
B καὶ ὅ, τι θέλων· προσελθὼν τέ μιν ἱστορέει ὅς-
τις τε ἰῶ, καὶ τίνι τρόπῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους
ἀοικήτους καὶ ἀστιβέα χωρία, καὶ τίνος χρῃ-
μένος εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑ-
ωυτοῦ πάθην καταλεγόμενος, εἰς οἶκτον
προσηγάγετο. ἰῶ γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὐδὲ ἀγνώ-
μων ὁ Γλαῦκος. ἀναλαβὼν ὦν αὐτὸν αἰτηγα-
γὼν ὅτι τὸν σταθμόν· πῦρ δὲ αἰθαλώσας, δεῖ-
πνον προεσκευάζε, καὶ προθαλὴς, δειπνεῖν
ἐκέλευεν ὁ Γλαῦκος. τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐ-
θιόντων καὶ ὑλακτεόντων δειπνοῦντα, κα-
C θάπερ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς ⓜ Γλαῦκον
Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπον, ὀπιθὼν ὄπος τὸ ἐνὶ φρεσὶ θήσω·
Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ὀπ' αὐλείῃσι θύρῃσι
Δοιῶαι· ὡς γὰρ ἄμεινον· ὃ γὰρ καὶ πρῶτον ἀ-
κουὴ
Ἀνδρὸς ἐπ' ἀλλοτρίου, καὶ ἐς ἔρκεα θηρὸς
ἰόντος.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, πάθη τῇ πρᾳ-
D νέσει, ᾗ ἐν ἰωῇ μανῇ εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαν-
τες δὲ, διὰ λόγων εἰστέοντο. ἀπηγεομένου δ'
Ὁμήρου τήν τε πλανίην τὴν ἑωυτοῦ καὶ τὰς
πόλιας ἃς ἐσαπίκοιτο, ἔκπληκτος ἦν ὁ Γλαῦ-
κος ἀκούων. καὶ τότε μὲν, ἐπεὶ ὥρη κοίτου ἰῶ,
ἀπεπαύετο· τῇ δ' ὑστεραίῃ διενοήθη ὁ Γλαῦ-
κος πρὸς τὸν δεσπότεω πορεύεσθαι, σημα-
νέων τὰ περὶ Ὁμήρου. ὑπερβάλλας δὲ τῷ
σπουδάζῳ νέμειν τὰς αἶγας, ⓜ Ὅμηρον
καταλείπει ἔνδον, εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ὅτι
E θᾶσσον χρέων πορεύσομαι. καταβὰς δὲ ἐς Βο-
λισσὸν, (ἔστι δὲ πλησίον τοῦ χωρίου τούτου)

Bolissum (id erat vicino huic loco nomen)

καὶ συλλεγόμενος τῷ διασώτῃ, ἀπηγέετο ὑ- A herúmque ſuum adiens, narrauit de Homero quemadmodum
πὲρ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, ὡς εἴ τε αὐτὸ τῆς ἀφίξιος, ἐς θαῦμα ποιούμενος· res ſe habebat: quòd nimirum
ἠρώτεέ τε ὅ,τι χρὴ ποιέειν ὡς εἰ αὐτόν. ὁ δὲ ὀ- pro miraculo aductum hominis
λίγα μὲν ὡς ἐθαύμασε τὴν λόγων, καὶ τιμήσασκε duceret: demũ rogat quid facere
δὲ τὸ Γλαύκου ὡς ἄφρονος ἐόντος, καὶ τοὺς conueniat. Herus parum delectatus hoc nuntio, cœpit cũ Glauco
αἰσυπήρους δεχομένου καὶ πέφοντος. ἐκέλευ- expoſtulare, qui quoſlibet citra
σε δὲ ὅμως τὸν ξεῖνον ἄγειν ὡς ἑαυτόν. ἑλ- delectum errones mutilóſque re
θόντι δὲ ὡς Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ciperet alerétque: tamen præce-
ὁ Γλαῦκος, καὶ ἐκέλευσε πορεύεσθαι τοῦτον· pit vt hoſpitem ad ſe perduceret.
οὕτω γὰρ οἱ φρήσειν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἤθελε πο- Glaucus verò ad Homerum re- B
ρεύεσθαι. ἀναλαβὼν οὖν αὐτὸν ὁ Γλαῦκος uerſus narrauit, iuſſitque ſequi ſe
ἦγαγε ὡς τὸν διασώτην. ἀφ' ἑνὸς λόγου δὲ in vrbẽ. fore enim hæc ei ad feli-
ἰὼν τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, θυείσκῃ ἐόντα δε- cem fortunæ ſucceſſum. Quibus
ξιὸν καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἔπειθέ τε αὐτὸν non grauatim aſſentiens Home-
μένειν, καὶ τῶν παιδίων ἐπιμέλεσθαι ποιεῖσθαι. rus, caprariũ ſequitur. Hic Chius
ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες οὐ ἡλικίῃ. τούτους *Glauci herus* vbi in colloquiũ cũ
οὖν αὐτῷ ἐπαίδευσι παιδεύειν. ὁ δὲ ἐπῆνε- Homero veniſſet, reperiſſétque
σε ταῦτα· καὶ τοὺς κέρκωπας, καὶ βατραχο- hominem eſſe [a] cordatum, mul- a Naturali inge-
μυομαχίαν, καὶ ἐπιχαρίδας, καὶ τἄλλα táque rerum peritia inſtructum, nii dexteritate
πάντα ὅσα παίγνιά ἐστιν Ὁμήρου, ἐς τοῦ- cœpit ſuadere ei vt apud ſe com- prædictum.
θα ἐποίησε πρὸς τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε moraretur, liberorúmque quos C
καὶ ἐν τῇ πόλει ἐκείνοις ἤδη ἐθαύετο habebat adoleſcentes, formandorum curam ſuſciperet. Ille ac-
ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς πάλαι cepta conditione, pueros ſibi cõ-
ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ᾤχετο ἐκ- creditos erudiuit. Interim Cer-
πλέων ἐκ τῆς Χίου· χρόνου δὲ παρεόντος, copas, Batrachomyomachiam,
δεηθεὶς τοῦ Χίου παρεῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον, Epicichlidas, & alia omnia quæ-
ἀπίκετο εἰς τὴν πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον cunque iuuenilia ludicráque e-
κατασκευασάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ iùs extant, apud Chium illũ con-
ἔπεα. ἐν χαίρει δοξίοις ἐδόκεεν εἶ τοῖς Χίοις, didit in Boliſſo. hínc que cœpit
361 καὶ πολλοὶ θωύμασαί αὐτοῦ κατεσήκεσθαι. per vrbem inclareſcere. Iam ve- D
συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν, γυναῖκα ἐγη- rò Theſtorides, vt primùm intel-
μάμενος ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ lexit Homerum adeſſe, nauigans
ἡ μὲν αὐτῶν ἄγαμος ἐτελεύτησε, τῷ δὲ συνώκισεν ἀνδρὶ Χίῳ. ἐπιχειρήσας δὲ τῇ è Chio fugam capeſſebat. Dein-
ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν ἐς εἶχε, πρῶτον de progreſſu temporis impetra-
μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσ- ta ab hero Chium viſendi copia,
σείᾳ, ὅτι μιν κάμνοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν vrbem adiit, ludúmque illic in-
Ἰθάκῃ ἐσοπέλασεν ἐκτενέως, τοιῶδε αὐ- ſtituens, pueros carmina doce-
τῷ ἐναρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσῆος τε bat. Id quum magna [b] felicitate b Dexteritate
ἑταῖρον φάς εἶ· ποιήσας, Ὀδυσέα, ὡς ἐς Chiis facere videretur, multos ſi-
Τροίλιον ἔπλεε, Μέντορι ἐπιτρέψαι τὸν οἶκον, bi admiratores cõciliauit. [c] Hinc c Hinc igitur
ἐόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ. πολ- igitur victum parans tolerabilẽ, quum ſatis ſupérque facultatum
λαχῇ δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως τιμᾷ αὐτὸν, vxorem duxit, è qua duas ſuſce- comparaſſet: *Vel, Quum abũdè magnas facultates acquiſiſſet.*
τὴν Ἀθηναῖ, ὁπότε ἐς λόγον τινὶ καθίσαιτο, pit filias, quarũ vna deceſſit in-
nupta, alteram viro Chio eloca-
uit. Enimuero hic poeſi manum
admolitus, gratiam habuit bene
de ſe merẽtibus. Et primùm qui-
dem Mentori Ithacẽſi, in Odyſ-
ſea, vt qui laborantem ex oculis
curauiſſet in Ithaca. huius enim
beneficii gratia eius nomẽ poeſi
ſuæ inſerens, Vlyſſis fingit ſociũ:
cuius fidei Vlyſſes, Troiam naui- E
gãs, domũ familiámq; cõcredi-
derit, tãquã Ithacẽſiũ præſtãtiſſimo atq; æquiſſimo. Aliis etiã pleriſq; locis eundẽ
laudib⁹ vehit, ſiquidẽ Mineruã, quoties cũ aliquo humana ſpecie cõgredi fingit,

Mentori idẽtidem tradit assimilatam deã. Ad hæc Phemio præceptori gratiã eruditionis simul & nutricationis in Odyssea retulit. in hæc verba,

Phemius at cunctis præstãtior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rursum,

Fundere & hanc pulsans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & nauicularii in cuius comitatu nauigans, vrbes locáque plurima perlustrauit. Huic nomen erat Mentæ: cuius commeminit his versibus,

Anchialo Mentes fortì genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, nimirum qui venienté ad sutrinam apud Nouum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inserit his versibus,

Comminus accessit clypeo septẽplice tutus
Aiax: huic clypeum turris fabricarat ad instar
Vrbe in Hyle Tychius: nõ sutor doctior alter.

A poesi verò hac inclarescẽs Homerus, nõ per Ioniam solùm celebrabatur, sed in ipsam vsque Græciam multus de eodem sermo perferebatur. Et quum iam eruditionis existimatione augescentem multi viserent, inciderũt fortè qui suaderẽt vt in Græciam se transferret. Quod consilium admittens, impensè cupiebat adornato itinere illuc demigrare. Cõmodúmque intelligens Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poesi suæ inserit, in maiori quidẽ Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnificè laudibus vehit, in nauium catalogo,

Ortum ab Erechtheo populum: nutriuerat illum
Pallas Erechtheum, tellus quẽ vasta crearat.

Menestheum etiam, ducẽ Athenienſium, tradit in exercitu tam pedestri quàm equestri ordinando peritissimum, idque his carminibus,

A τῷ Μέντορι εἰκάλω ποιῆς. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑαυτῆς διδασκάλῳ ἔφεῖα καὶ διδασκαλεῖα ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι,

Κήρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστε πολλὸν ἐκήδετο πάμφρονι εἰδώς.

Καὶ πάλιν,

ΑΥ̓ τὰρ ὁ φορμίζων ἀείδετο καλὸν ἀείδειν.

B μέμνηται δὲ καὶ τοῦ ναυκλήρου, μθ' οὗ ἐκπεριέπλωσεν, καὶ εἶδε πόλιάς τε πολλὰς καὶ χώρας, (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος ὄχεμμα ἔην
Υἱὸς, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσων.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, προσελ-

C θόντα πρὸς ὃ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζεύξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠύτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὃν ⟨ϕ⟩ Τύχιος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὑλῃ ἔνι οἰκία ναίων.

ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης βύδοκιμεῖ Ὅμηρος πρός τε τὴν Ἰωνίδα, καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἤδη πρὸ αὐτοῦ λόγος ἀιαφέρεται· καὶ

D οἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, ἐβ βύδοκιμέων πρὸ τὴν ποίησιν, ἀπικνεομένων πολλῶν, σπευδούλθυον οἱ ἐντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ προσεδέξατο τὸν λόγον, καὶ χάρτα ἐπεθύμει ἀποδημῆσαι. καταθυμήσας δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ & μεγάλαι εἶεν βύλησιν πεποιημέναι, ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας οὔ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην, Ἐρεχθέα μεγαλωσύνων ἐν νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

E Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὃν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ ϕ στρατηγὸν αὐτῶν Μενεσθέα, ὃς πρώτων εἴη ἄριστος τάξαι πρὸ ἐὸν στρατὸν καὶ ἱππόβας, ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἶπε,

Τῶν

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευ' υἱὸς Πετεῶο Μενεσθεύς·
Τῷ δ' οὔπω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀσπιδιώτας.
Αἴανται δὲ τὸν Τελαμῶνος καὶ Σαλαμινίους ἐν νεῶν καταλόγῳ ἔταξε τοῖς Ἀθηναίοις, λέγων τάδε,
Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.
ἐς δὲ τὴν Ὀδυσσείαν τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀπίκετο, ἣν μᾶλλον τούτων τῶν ἄλλων πολλῷ μάλιστα,
360 Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας·
Δῦνε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.
ἐμποιήσας δὲ ἐς τὴν ποίησιν ταῦτα, καὶ ἀδοκιμασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος ποιεῖσθαι τὸν πλοῦν, τοῖσι ἀπὸ τῆς Σάμου. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τὸν τότε χρόνον ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καί τις τῶν Σαμίων ἰδὼν τὸν Ὅμηρον ἀπιγμένον, τοῦτον αὐτὸν ὑπεδέξατο ὁ Χίος, ἐλθὼν ἐς τοὺς φράτορας διηγήσατο, ἐν ἐπαίνῳ μεγάλῳ ποιεύμενος αὐτόν. οἱ δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν· ὁ δέ, ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, Ὦ ξένε, Ἀπατούρια ἄγουσης τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ φράτορες οἱ ἡμέτεροι σπεύδοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ἤιε μετὰ τοῦ καλέσαντος. παρθένοις δὲ ἐγκέμπεται γυναιξὶ κουροτρόφῳ θυούσαις ἐν τῇ τελετῇ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτόν, δυσχεράνασα τῇ ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμόν τε ἔβαλε τὸ ῥηθέν, καὶ ἤρετο τὸν ἄγοντα τίς τε εἴη ὁ φθεγξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὐτῷ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη κουροτρόφῳ θύουσα· ὁ δέ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,
Κλῦθί μοι ὀτρυντῆρι κουροτρόφε, δός δὲ γυναῖκα
Τῇδε νέων μὲν ἀνήνασθαι φιλότητα καὶ ὑμέων,

A *Hos tunc ducebat patria virtute Meneſtheus,*
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.
Aiacem verò Telamoniũ ipſóſque Salaminios Athenienſibus in nauium nomẽclatura annumerauit, ſic ſcribens,
Bis ſex è Salãmine rates Telamonius Aiax
B *Egit, & adduxit ſtatuens in littore iuxta*
Cecropias naues.
Poſtremò in Odyſſea Mineruã, poſtquam cum Vlyſſe in colloquium venerit, ad Athenienſiũ vrbem, quam præcipuè colebat, conceſſiſſe fingit.
Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectáque Erechthei ſubiit.
C Hæc vbi hunc in modum meditatus compoſuiſſet, animo in Græciam traiiciẽdi, cõmodùm profectionem capeſſés, Samum appulit: contigítque fortè vt eodem tẽpore Samii Apaturia feſtũ agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (vtpote quem iam antè in Chio vidiſſet) contribules ſuos adiens, indicauit tãti hominis aduentum. Illi, audita multa hominis prædicatione, iubebant adduci eum. Conueniens igitur Homerum Samius,
D Quandoquidem, inquit, hoſpes, Apaturiorum feſtũ agit ciuitas, inuitant te contribules ad idem feſtũ cõcelebrandum. Homerus adfuturum ſe affirmans, comitatur inuitantem. Porro quũ iam illuc quò vocatus erat pergeret, in mulieres impegit quæ in triuio Cæroprotropho ſacra faciebant. Sacrifica occurſantis aſpectu indignata, exclamat, Vir, inquiés, faceſſas à ſacris. Homerus dictum
E illud in animo voluens, rogabat quiſnã eſſet q̃ loqueretur, & cui deo ſacrificaret. Dux eius indicauit mulierẽ eſſe quæ Cæroprotropho ſacrificaret. Quod audiés Homerus, huiuſmodi carmina protulit,
Diue preces audito meas, muliérque facíſta, (gentum,
Auerſata torum iuuenili ætate vi-

Canorum veterúmque ſenum capiatur amore,
Eſt ætas effœta quibus, ſed prompta voluntas.

Vbi verò ad contribulum collegium acceſſiſſet Homerus, iámque in limine ædium conſiſteret in quibus epulum inſtructum erat, aliqui narrant iam tum ardente igne poetam cecinisse, alii poſtea accenſum quàm carmina iſta cecinisſet,

Vt patris, nati, ſic turres ſunt decus vrbis:
Sic & equi campum decorant, ſic æquora naues,
Sic & opes ornant ædes: præſentia regum
Auguſto in ſolio decorat fora lata ſedentum:
At lucent: domus multo eſt auguſtior igne.

a Quum autem ingreſſus eſſet, & accubuiſſet.

[a] Ingreſſus autem reclinatúſque, cum illis contribulibus epulo fruens, in magno honore admirationéque ab accúbentibus eſt habitus, ibidémque ea nocte cubile ſibi parauit. [b] Craſtino die conſpicantes eum figuli quidam qui in figlina laterunculos tegulásque coquebant, quum intellexiſſent hominem eſſe eruditum,

b Poſtridie autē abeuntem eum conſpicati ſig.

c Aduocarunt & inſſ.

[c] compellatum iuſſerunt canere, pollicentes cùm tegulas, tum alia, qualia ea cunque eſſent quæ haberent, ſe illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quę vocantur Caminus, *id eſt, fornax.*

Si mihi mercedem dabitis figuli,
iſta canemus,
Huc adſis ô Pallas, dextráque foueto caminum,
Pulchrè vt dureſcant calices, & mollia cuncta,
Siccentúrque probè, & figulis lucra magna reportent,
Vendita pérque forum multa, & per compita, multa.
Sic illis quæſtus creſcat, prudentia noſtris.
At ſi depoſito iuuat irridere pudore,
Huc precor vt peſtes veniant quæcunque per orbem
Graſſantur, fundāt & in hunc mala cuncta caminum.

Irruat huc Smaragus, grauis Asbetus, atque Sabactes:
Contere tu Pallas flammámque & vaſa camini,
Ille licet rapido mulcùm nunc ferueat æſtu.

A Ἦ δ' ὅτε περ πάντων πολιοκροτάφοισι γέρουσιν,
Ὧν ὥρη μὲν ἀπαμβλυώπεται, θυμὸς δὲ μερόεσσα.
ἐπεὶ δὲ ἦλθεν εἰς τὸ φρήτριον, καὶ τὸν οἶκον
ἔνθα δὴ ἐδαίνυντο, ὅτι τὸν οὐδὸν ἔχει, ὃ μὲν
λέγουσι, καμόμβου πυρὸς ἐν τῷ οἴκῳ, οἱ δὲ
φασι τότε ἐκκαυσαι σφᾶς, ὅπῃ Ὅμηρος
τὰ ἔπεα εἶπεν,
Ἀνδρὸς μὲν τέφμος, παῖδες· πύργοι δὲ, πόλησς:
B Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·
Χρήματα δ' αὖξει οἶκον. ἀτὰρ γεραιοὶ βασιλῆες
Ἠμὲν οἳ εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὀρέξαι·
Αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.
Εἰσελθὼν δ', καπακλιθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν
C θεράπόντων καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν θυμάτι εἶχον· καὶ τότε μὲν τὸν κοίτον αὐτῷ ἐποιήσατο Ὅμηρος· τῇ δ' εἰσαύριον ἀποπορευόμενον ἰδόντες κεραμῆες τινὲς, κάμινον ἐγκαίοντες κεράμου λεπάδ', ὡς θᾶσσον καλέσαντο αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ ἐκέλευόν σφιν ἀείσαι, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τὸν κέραμον, καὶ ὅ, τι αὖ ἄλλο ἔχωσιν· ὁ δὲ Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἀ καλέεται κάμινος,
D Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσομεν ὦ κεραμῆες.
Δῶρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα καμίνου·
Εὖ δὲ μελαθεῖεν κέραμοι, καὶ πῶτα μάλ' ἕκαστα·
Φρυχθείησί τε καλῶς καὶ πιμπλῶ ὤνον ἀρέσθαι,
Πολλὰ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλούμενα, πολλὰ δ' ἀγυιαῖς,
Πολλὰ δὲ κερδῆναι· ἡμῖν δ' εἰ ὧς σφι νοῆσαι.
Ἢν δ' ὅτ' ἀναιδείῃ πρεφθέντες ψεύδηται ἀρηθε,
E Συγκαλέω δ' ἤπειτα καμίνῳ δηλητῆρας,
Σωτεᾶ τ' ὀμῶς Σμάραγόν τε καὶ Ἄσβετον,
ἠδὲ Σαβάκτην,

Irruat huc Smaragus, grauis Asbetus, atque Sabactes:
Contere tu Pallas flammámque & vaſa camini,
Ille licet rapido mulcùm nunc ferueat æſtu.

Ὠμόδαμόν θ' ὃς τῇδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ ποείῃ. A
Πεῖθε πυραίθουσάν τε δόμους, σεῦε δὲ κάμινος
Πᾶσα κυκηθείη, κεραμήϊα μέγα κωκυσάντων.
Ὡς γάθος ἱπποσύνῃ βρύκῃ, βρύκοι δὲ κάμινος,
Γαῖαν ἔνερθ' αὐτῆς κεραμήϊα λεπτὰ ποιοῦσα.
Δεῦρο καὶ ἠελίου θυγάτηρ πολυφάρμακος Κίρκη,
Ἄγρια φάρμακα βάλλε, κάχυ δ' αὐδήν τε καὶ ἔργα. B
Δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους,
Οἵ θ' Ἡρακλείοις χείρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο.
Τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, πίπτοι δὲ κάμινος.
Αὐτοὶ δ' οἰμώζοντες ὁρῴατο ἔργα πονηρά.
Γηθήσω δ' ὁρέων αὐτῶν κακοδαίμονα τίχιν. C
Ὅς δέ χ' ὑφορόῳ, τῷ τούτου πῶϋ τὸ πρόσωπον
Φλεχθείη· ὡς πρόπρτες ὀπίσσαιντ' αἴσιμα ῥέζειν.
Ἀλλ' ἀχειμάζων δὲ ἐν τῇ Σάμῳ, ταῖς νουμηνίαις περιπορφύρεος περὶ αἰθούσας καὶ οἰκίας καὶ βώμους ἐλάμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλεῖται Ἐρεσιώνη, D
(ᾠδήσειν δὲ αὐτὸν καὶ συμπρῆσαι ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)
Δῶμα περιστεπτόμεθ' ἀνδρὸς μεγάλου δυναμήτοιο,
Ὅς μεγάλα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος αἰεί.
Αὐτὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσῃσι
Πολλός, σεῦ πλούτῳ δὲ καὶ ὀφρυόεσσαν τεθαλυῖα,
Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἄγλεα, μεσσὰ μὲν εἴη,
Κυρσαίη δ' αἰεὶ καρδόπου ἔρποι μάζα.
Τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ καὶ ὀφρυόεσσα βήσεται ὔμμιν·
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κραταίποδες ἐς τόδε δῶμα.

Insuper Omedamnus feruátque & damna det arti.
Omnia misceto, fornacem, vasa, domúmque,
Vt fragor immensus fiat, figulíque tremiscant:
Non secus ac malæ crepitu claudũtur equinæ,
Sic subita fornax crepitétque cadátque ruina,
Inque lutũ redeant calices & vasa minuta.
Huc quoque Solis ades nata, incãtare perita,
Inque ipsos & opus tua noxia spargere venena.
Huc ducat longo Centauros agmine Chiron:
Quíque manu Herculea cecidere supérque fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipsúmque caminum
In nihilum penitus redigãt. figuli ista videntes
Plorent, & lacrymis spectent ingentia damna.
Improbitatis ego spectabo hæc præmia lætus.
Denique qui pronus fornacem respicit, illi
Flamma vorax faciem rapiat, penitúsque perurat.
Sic scelus agnoscent omnes, atque inde cauebunt.

At verò in Samo hybernans, calendis potétiorum ædes ostiatim adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina quæ Eresione *hoc est, ramalia*, vocãtur: ducente eũ comitãtéque aliquot puerorum indigenarum choro,

Venimus ad magnas ædes ciuémque potentem,
Cuius diuitiis resonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Diuitiæ, & requies hilarùs, Charitésque sequantur:
Vasa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintque laborata Cereris repleta canistra.
Excelso curru nurus hic portetur, & ipsam
Veloci cursu reuehant ad limina muli.

Hæc premat electrum pedibus, telásque laboret.
Aſt ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,
Non ſecus atque redit ſub tectum garrula Progne.
Aſſumus in p ria: ſeu munera ferre placebit,
Seu nihil, eſt tamẽ hinc abeũdi certa voluntas.
Non etenim hîc habitare diu nec adeſſe paramus.

Atque hæc carmina poſtea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties ad Apollinis feſtum collecti conueniebant. Ineunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athenas proficiſci: ſoluénſque vnà cum popularibus quibuſdam, ad Ion appulit: vbi ſtationem non ad vrbem ſed in littore habebant. Hîc cõtigit Homerũ grauiter ægrotare: egreſſus igitur è naui, in crepidine littoris iacebat ægrotus. Quúmque diutius illic ob nauigandi difficultatem in portu remorarétur, ſubinde plerique [a] ex vrbe Homero vacabant, eúmque audientes, reuerenter obſeruabant. Iã verò nautis cæteríſque aliquot qui è ciuitate conuenerant, illic apud Homerum conſidentibus, fortè pueri piſcatores eò appulerũt: qui è nauicula egreſſi, hæc illis verba fecerunt, Agite peregrini, audite nos, num quid eorum quæ proponemus explicabitis. Ibi è præſẽtibus quidam iubebat eos proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quæcũque cepimus, reliquimus: quæ verò non cepimus, nobiſcũ portamus. Et quum nemo id ænigmatis interpretari poſſet, piſcatores explicabant: ſignificantes nimirum ſe, quum piſcium nihil capere poſſent, deſidentes in ſicco, pediculos venatos: & horum quotquot cepiſſẽt, abieciſſe: quos autem non inueniſſent, domum retuliſſe. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

Hi vos, o pueri, tales genuere parẽtes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

Ex hac autem ægritudine extremũ diẽ clauſit Homerus in Io, nõ

a Ex vrbe deſcẽdentes, operam Homero dabant, eúmque audientes admiratione proſequebãtur.

A Αὐτὰρ ὁ ἐπεὶ ἐσὸν ἐφαίνοι ὅτι ἡλέκτρῳ βεβαίᾳ.

Νῦμφή σοι νύμφη ἐπιαύσιος, ὥστε χελιδών.

Εἶπε· ὃ δὲ τοῖσδε· καὶ εἰ μύθοι δώσεις, εἰ δὲ μή,

Οὐ χ ἑσπόμεθ· οὐ γὰρ σφωϊκήσοντε σὺν ἁδε ἤλθομεν.

ἤιδετο ὃ παῖδε ἐν τῇ Σάμῳ ὅτε πολὺ χρόνον ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ἐν τῇ ἑορτῇ

B τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν Ὅμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. καὶ ἀναχθεὶς μετὰ τινων ἐγχωρίων, ἀπενέχθη εἰς τὴν Ἰόν· καὶ ὡρμίσθησαν οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. συνέβη δὲ τῷ Ὁμήρῳ χρόνου τι ἄρξασθαι μαλακῶς ἔχειν· ἐκβὰς δὲ ἐκ τοῦ πλοίου, ἐκοιμᾶτο ὅπου τῆς κυματωγῆς ἀδυνάτως ἔχων. πλείους δὲ ἡμέρας ὁρμουμένων αὐτῶν δι' ἀπλοίαν, καταβαίνοντες

C αἰεί τινες τῶν ἐκ τῆς πόλιος, ἀπιχώλαζον τοῦδε τῷ Ὁμήρῳ, καὶ ἐν θυμάτι εἶχον αὐτόν, ἀκούοντες αὐτοῦ. τῶν δὲ ναυτέων, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλιος τινῶν ἡλθόντων τοῦδε τῷ Ὁμήρῳ, κατέπλωσαν παῖδες ἁλιῆες τὸν τόπον, καὶ ἐκβάντες ἐκ τοῦ ἀκατίου, προσελθόντες ἀνδρῖς τάδε εἶπον, Ἄγετε ὦ ξένοι, ἐπακούσατε ἡμέων, αἴ τι ἄρα δυνησθε ἀμφιγνῶναι ἄσσ' αἰ ὑμῖν εἴπωμεν. καί τις τῶν παρεόντων ἐκέλευε λέ-

D γειν. Οἱ δὲ εἶπον, Ἡμεῖς ἄσσα εἴλομεν, κατελίπομεν· ἃ δὲ μὴ εἴλομεν, φέρομεν. Οἱ δὲ φασιν μέτρῳ εἰπεῖν ἀνδρες,

Ἄσσ' ἕλομεν, λιπόμεσθα· ἃ δ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεσθα.

οὐ δυναμένων δὲ τῶν παρεόντων γνῶναι τὰ ῥηθέντα, διηγήσαντο οἱ παῖδες ὅτι ἁλιεύοντες, οὐδὲν ἐδυνάσαντο ἑλεῖν· καθήμενοι δὲ ἐν γῇ, ἐφθειρίζοντο. καὶ ὅσους μὲν ἔλαβον τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὅσους δὲ μὴ ἐδυνάσαντο,

E ἐς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε τὰ ἔπεα τάδε,

Τοίων γὰρ πατέρων ἐξ ἀμάλης ἐκγεγάατε, Οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἀάσπετα μῆλα νεμόντων.

ἐκ δὲ τῆς ἀθυμίης ταύτης συνέβη Ὁμήρου τελευτῆσαι ἐν Ἰῷ, οὐ τοῦδε

Ὃ μὴ γνῶναι τὸ πρῶτον τῶν παίδων ῥηθὲν (ὡς οἴονταί τινες) ἀλλὰ τῇ μελαγχολίᾳ. τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἰῷ, αὐτὸν ὑπ' ἀκτῆς ἐτάφη ὑπό τε τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πολιτέων ὅσοι ἐν Δημαλογῇ ἐγίνοντο αὐτοῦ. καὶ τὸ ἐλεγεῖον τόδε ἐπέγραψαν Ἤδη ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἡ τε ποίησις ἐξεπεπλώκει, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· τόδε δὴ Ὁμήρου ἐστίν.

Ἐνθάδε τὸν ἱερὸν κεφαλὴν κτὴ γαῖα καλύπτει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

ὅτι δὲ οὐδὲ Αἰολὶς Ὅμηρος, οὐδὲ Ἴων, οὔτε Δωριεῦσι, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωταί μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμήρεσθαι πάρεστι· ἀνὴρ ποιητὴν τηλικοῦτον εἰκὸς ἦν τὰ νομίμων τῶν παρὰ τοῖς αὐτόθι ποιούμενα ἐς τὴν ποίησιν, ἢ τοι καὶ κάλλιστα ἐξευρόντα ποιεῖν, ἢ τὰ ἑαυτοῦ, πάτρια ὄντα. ἤδη τοίνυν ὃ ἐνθάδε αὐτοῖς τῶν ἐπέων ἀκούοντες κρινεῖτε. ἱεροποιΐαν γὰρ ἢ τὴν κρατίστην ἐξευρὼν ἐποίησεν, ἢ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα παρεστήσασθαι. λέγει γὰρ ὧδε,

Αὖ ἔρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
Μηρούς τ' ἐξέταμον, κατά τε κνίσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν.

ἐν τούτοις γὰρ ὀσφὺς οὐδὲν εἴρηται, ἣν ἐς τὰ ἱερὰ χρέονται· μουνώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὸ Αἰολικὸν ἔθνος οὐ κατέει ὀσφύν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολὶς ὢν, τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐχρᾶτο, (οἶνον Καῖε δ' ὑπὲρ κεφαλῆς ὁ γέρων, ὑπὸ δ' αἴθοπα λεῖβε· νέοι δ' ὑπὸ αὐτὸν ἔχον πεπυρωμένα χερσίν.

Αἰολέες γὰρ μοῦνοι τὰ σπλάγχνα ὑπὲρ πέντε ὀβελῶν ὀπτῶσιν, οἱ δ' ἄλλοι Ἕλληνες ὑπὲρ δυῶν. ἓξ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολῆς τὰ πέντε, πέμπε. τὰ μὲν δὴ ἱερὰ ὡς τὸ πρῶτον θυσίας καὶ τελευτῆς καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὁμήρου, ἐκ τῶνδε ἄν τις ὑπισχνοῖτο ὁμῶς, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο.

(vt arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus verò in Io Homerus, à comitibus suis atque ciuibus qui ex vrbe in colloquium cum eodem venerant, in littore ibidem honorificè sepultus est. Cuius sepulcro multo pòst tempore Ienses, vbi poesis eius iam publicata ab omnibus celebraretur, huiusmodi inciderunt carmen elegiacum,

Condit humus caput hæc sacrum, qui versibus arma
Fortia diuinis heroũ ornauit, Homerum.

Porro quòd AEolius fuerit Homerus, & non Ion, neque Doriensis, partim è iam dictis perspicuũ esse poterit, partim etiam his cõiecturis deprehẽditur. Siquidem poetam tãtum, qui hominũ peculiares mores in suam poesin transferre studuerit, par est aut laudatissimos excogitasse, aut patrios commemorasse. Iam verò carmina eius expendentes, indidem pronuntiabitis. nam quum sacrificii ritum huiusmodi quẽdam referat, aut ipse eundẽ tanquam probatissimum excogitauit, aut quòd cum patriis institutis conueniret. Sic enim inquit,

Protractas iugulãt pecudes, & tergora cœstis
Diripiunt, femorúmque toros & crura recîdunt,
In partésque secant geminas: tum pinguia nidor
Viscera nube tegit densa.

In his versibus de iliis nulla mẽtio, quibus in sacrificiis tamen vtebantur cæteri, præter vnam AEolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat præterea his quoque versibus quòd AEolius existẽs, suæ gentis ritibus vsus sit, —*tum segmina carnium*
Ipse focis multo crepitantibus admouet igni
Cruda senex, & vina super nigrãtia fundit:
Quem verubus quinis iuuenes onerata tenentes
Brachia circumstant.

AEoles enim soli intestina quinque verubus defixa torrebant, reliqui Græci tribus, etenim πέμπε dicunt AEoles pro πέντε, *id est, quinque*. Atque hæc sanè de genere, vita interitúque Homeri à nobis relata sunt. Cæterùm ætatem Homeri, siquis diligenter rectéque ratiocinetur, ex hisce facilè deprehendet.

Nempe ab expeditione Græcorum quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum pòst atque triginta Leſbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorſus haberet ciuitatem. Poſt Leſbum habitatam annis viginti Cuma AEolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cuma annis duodeuiginti in Smyrnam Cumani colonias deduxerunt: quo tempore natus fuit Homerus. Ab Homero autem nato anni ſunt ſexcenti vigintiduo ad Xerxis vſque in Græciam traiectum, qui videlicet iuncto pontibus Helleſponto cum exercitu ex Aſia in EVropam penetrauit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Athenienſium rationem habuerit. Centum autem & ſexaginta octo poſt Troianũ bellum annis extitit Homerus.

A ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἤγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τριάκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλεις, πρότερον οὖσα ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβου οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολὶς καὶ Φρικωνὶς καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος.
B ἀφ' οὗ δὲ Ὅμηρος ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ἣν στρατεύσαμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἀπὸ δὲ τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμήσαντα τὸν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθηναίων. τῶν δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκοντα-οκτώ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΗΡΟΔΟ-
του βίος, ἐκ τῆς Σουίδου.

Ἡρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἁλικαρνασσεὺς τῶν ἐπιφανῶν. καὶ ἀδελφὸν ἐσχηκώς, Θεόδωρον. μετέστη δ' ἐπὶ Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον ἡμῶν Ἁλικαρνασσοῦ. Πισινδηλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας. τοῦ δὲ Πισινδήλιδος, Λύγδαμις. ἐπὶ οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν ἰάδα διάλεκτον ἐξήσκησε μάλιστα. καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ'. ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Περσῶν καὶ Κανδαύλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἁλικαρνασσὸν, καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ὁρᾷ οὐκέτι εἶδεν ἑαυτὸν φρονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς ὃ θούριον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων, ἐθελοντὴς ἦλθε. κἀκεῖ τελευτήσας, ὑπὸ τῆς ἀγορᾶς τέθαπται. τινὲς δὲ ἐν Πέλλῃ αὐτὸν τελευτῆσαί φασιν. ὑπογράφονται δὲ αἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι. περὶ Ἡροδότου λέγει ὁ Ἰουλιανὸς ἐν ἐπιστολῇ. τίς οὖν ἀγνοεῖ τῶν Αἰθιόπων ὑπὲρ τοῦ παρ' ἡμῖν εὐφημωτάτου σιτίου λόγου; ἀλλάμβοι γὰρ τῆς μάζης, θαυμάζειν ἔφασκον, ὅπως κόπρια σιτούμενοι ζῶμεν· εἶτα πιστὸς ὁ Θούριος εἶναι λογοποιὸς δοκεῖ. ἰχθυοφάγων δὲ καὶ σαρκοφάγων ἀνθρώπων ὄψιν, μηδ' ὄναρ ἰδόντα τινὰ παρ' ἡμῶν διαιτῶν, ἢ τινὰ οἰκουμένῃ περιηγούμενον λέγειν ἱστοροῦσιν. ὃν εἴτις παρ' ἡμῖν ζηλώσας τὴν διαιτῶν ἐπιχειρήσει, θᾶττον ἄμεινον διακείσεται τῶν τὸ κώνειον περιστενεγκαμένων, ἢ τινὰ ἀκόνιτον, ἢ τὸν ἑλλέβορον.

A EIVSDEM HERODOTI VITA, EX SUIDA.

HERODOTVS, Lyxi & Dryonis filius, Halicarnaſſeus, ex illuſtri genere natus, fratrem habuit Theodorum. Samũ ſe contulit, propter Lygdamin, tertiũ ab Artemiſia tyránum Halicarnaſſi. Piſindelis enim, Artemiſiæ, Lygdamis autem, Piſindelidis filius fuit. Sami autem Ionicã dialectum excoluit, & hiſtoriam libris IX ſcripſit, auſpicatus à Cyro Perſa, & Candaule Lydorum rege. Sed Halicarnaſſum reuerſus, quum tyrannum expuliſſet, & tandem ſibi à ciuibus inuideri cerneret, Thurium, quò tum Athenienſes coloniã deducebant, vltro abiit: ibíque defunctus & in foro ſepultus eſt. Alii Pellæ mortuum tradunt. Libri eius Muſæ inſcribuntur. De Herodoto, in epiſtola ſcribit Iulianus apoſtata, *Quis ignorat AEthiopum ſermonẽ de cibo qui apud nos optimi eſt alimenti? Nam quum mazam attigiſſent, ſe mirari dixerunt quomodo ſtercoribus veſcentes viueremus: ſicui fide dignus Thurius hiſtoricus videtur. Gentes autem ichthyophagas & ſarcophagas ne per ſomnium quidem noſtram victus rationem vidiſſe tradunt ii qui orbem terrarum deſcribũt. Quorum victum ſiquis apud nos æmulari vellet, nihilo cum eo melius quàm cum iis qui cicutam aut acontium aut elleborum bibiſſent, ageretur.*

EX CICERONE LIB. II. DE ORAT.

Apud Græcos autem eloquentiſſimi homines remoti à cauſis forēſibus, cùm ad cæteras res illuſtres, tum ad ſcribēdam hiſtoriam maximè ſe applicauerunt. Nanque & Herodotum illum qui princeps genus hoc ornauit, in cauſis nihil omnino verſatum eſſe accepimus. Atqui tanta eſt eloquentia vt me (quantum ego Græcè ſcripta intelligere poſſum) magnopere delectet.

EX EODEM IN ORAT.

Quo magis ſunt Herodotus Thucydidéſque mirabiles, quorum ætas quum in eorum tempora quos nominaui incidiſſet, lōgiſſimè tamen ipſi à talibus deliciis vel potius ineptiis abfuerunt. Alter enim ſine vllis ſalebris, quaſi ſedatus amnis, fluit: alter incitatior fertur, & de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum. primiſque ab his (vt ait Theophraſtus) hiſtoria commota eſt, vt auderet vberius quàm ſuperiores & ornatius dicere.

EX EODEM, IN HORTENSIO, APVD NONIVM.

Quid enim aut Herodoto dulcius, aut Thucydide grauius? *&c.*

IDEM LIB. DE LEG. I,

Patrem hiſtoriæ *eundem vocat: atque hoc referēdum videtur ad illa verba quæ ex ſecundo de oratore libro allata paulo antè fuerunt*, Herodotum illum qui princeps genus hoc ornauit. *nam de hiſtoriæ ſcriptione loquitur.*

EX M. FABIO QVINTIL. LIBRO IX,

vbi de compoſitione loquitur.

Itaque vt cōfiteor, penè vltimam oratoribus artem compoſitionis quæ perfecta ſit, contigiſſe: ita illis priſcis habitam inter curas, in quantum adhuc profecerant, puto. Neque enim mihi quamlibet magnus autor Cicero perſuaſerit, Lyſiam, Herodotum, Thucydidem, parum ſtudioſos eius fuiſſe.

Aliquanto pòſt,

In Herodoto verò cùm omnia (vt ego quidem ſentio) leuiter fluunt, tum ipſa ἁδολεσχία habet eam iucunditatem vt latentes etiam numeros complexa videatur.

IDEM LIB. X,

Hiſtoriam multi ſcripſere præclarè: ſed nemo dubitat duos lōgè cæteris præferendos: quorum diuerſa virtus laudem penè eſt parem conſequuta. Denſus & breuis, & ſemper inſtans ſibi Thucydides: dulcis & candidus & fuſus Herodotus. Ille concitatis, hic remiſſis affectibus melior: ille concionibus, hic ſermonibus: ille vi, hic voluptate.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΑΙ.

EX CTESIÆ scriptis quæ Persica nominata sũt, excerptę à Photio historię.

ΚΤΗΣΙΟΥ τοῦ Κνιδίου τὰ Περσικὰ ἐν βιβλίοις ἐστὶ κγ'. ἀπ' ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἓξ τά τε Ἀσσύρια καὶ λοιπὰ ὅσα πρὸ τῶν Περσικῶν· ἀπὸ μὲν τοι τοῦ ζ' τὰ Περσικὰ διεξέρχεται. καὶ ἐν μὲν τῷ ζ' καὶ η' καὶ ι' καὶ ια' καὶ ιβ' καὶ ιγ' διέξεισι τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ τοῦ μάγου, Δαρείου τε καὶ Ξέρξου. πεδὸν ἐν ἅπασιν αὐτοῖς ψεύμασι Ἡροδότῳ ἱστορῶν, ἀλλὰ καὶ ψεύσην αὐτὸν ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς, καὶ λογοποιὸν ἀποκαλῶν· καὶ γὰρ νεώτερος μέν ἐστιν αὐτοῦ, φησὶ δὲ αὐτὸν, τῶν πλείονων αὐτοψίαν ἱστορεῖν, αὐτόπτην γεγονέναι, ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν (ἔνθα τὸ ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει) αὐτήκοον καταστῆναι, οὕτως τινὰ ἱστορίαν συγγράψαι. οὐχ Ἡροδότῳ δὲ μόνῳ τοιαῦτα ἱστορεῖ, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ξενοφῶντα Γρύλλου ὄντα ἐνίων διαφωνεῖ. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Κύρου τοῦ ἐκ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ὃς ἀδελφὸς Ἀρτοξέρξου (εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία κατῆλθεν) ἐτύγχανε.

Φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγους, ὡς ἔσπευδεν αὐτῷ Κύρος τοῦ γάμου ἐγχειρίζειν· οὗτος δὲ αὐτὸν καὶ Ἀστυιγᾶν καλεῖ. φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρου Ἀστυιγᾶν ἐν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφῆναι ἐν τοῖς χρησιμεύουσι τοῖς βασιλείοις οἰκημάτων, κρυπτάντων αὐτὸν τῆς τε θυγατρὸς Ἀμύτιος καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Σπιτάμα. ὑπισχνεῖται δὲ Κῦρον, ὑπιππάζειν ἀναχρίνειν δεῖ τρεβλώσεσιν Σπιτάμαν τε καὶ Ἀμυτίν, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, περὶ Ἀστυιγᾶ. τὸν δὲ, ἑαυτὸν προσαγορεῦσαι, ἵνα μὴ δι' αὐτὸν τρεβλωθείησαν οἱ παῖδες. ληφθέντα δὲ, πέδας παχείας ἐπὶ

TESIAE Cnidii Persica libris vigintitribus cõtinẽtur: sed in sex prioribus res Assyriorum & quæcunque res Persicas præcessere, tractat: à septimo autem libro de Persicis rebus agit: at in septimo, octauo, nõno, decimo, vndecimo, duodecimo & decimo tertio, quæ ad Cyrum & Cambysem, & magum illum, Dariúmque & Xerxem spectant, commemorat: ferè in omnibus repugnantia Herodoto narrans, illúmque in multis mendacem & scriptorem fabularũ appellãs. illo enim posterior est. Se autẽ eorũ quæ narrat, magna ex parte oculatum testem fuisse, aut certè, quæ videre non licuit, de iis à Persis qui viderant, edoctum, ita demum ea memoriæ prodidisse dicit. Nec verò tantummodo ab Herodoti, sed etiam in aliquibus à Xenophontis Grylli filii historia dissentit. Floruit temporibus Cyri Dario & Paryſatide geniti: qui frater fuit Artoxerxis ad quẽ regnum Persicum deuenit.

Scribit itaque statim de Astyage, eum genere Cyro iunctum non fuisse: illúmque etiã Astyigã vocat. Fugisse autem Astyigan à conspectu Cyri in Ecbatana, & in criscranis regiarũ ædium ab Amyti filia sua & eius viro Spitama occultatum fuisse dicit. at superuenientem Cyrum, non solùm Spitaman & Amytin, sed eorum etiam liberos Spitacẽ ac Megabernem de Astyiga per cruciatus interrogari voluisse: Astyigan verò seipsum patefecisse, ne propter se pueri cruciarentur, captúmque & cõpedibus crassis ab

OEbara vinctũ: nec multo pòst ab ipso Cyro liberatum, & non secus ac patrem honoratum obseruatúmque fuisse: filiámque Amytin primùm quidem tãquam matrem in honore habitam, postea verò Cyro nupsisse, quum Spitamas eius vir esset interfect⁹ propterea quòd mentitus esset, ignorari à se dicens Astyigan de quo interrogabatur. Hæc dicit Ctesias de Cyro, iis quæ ab Herodoto referuntur dissimilia. Itémque illum aduersus Bactrios pugnauisse, & eam pugnã æquo Marte gestam fuisse. sed Bactrianos, postquam Astyigan Cyri patrem factum esse, Amytin autẽ matrem & vxorẽ, intellexerunt, spóte seipsos Amyti & Cyro dedidisse. Tradit etiam, Cyrum cum Sacis bellum gessisse, & Amorgem Sacarum regem Sparethræ maritum cepisse: eam autem, capto marito, exercitũ coegisse, bellúmque Cyro intulisse, & virorum quidem trecẽta millia, mulierum verò ducenta in aciem eduxisse: & Cyrum superauisse, viuúmque eum cum multis aliis cepisse: itémque Parmitẽ Amytis fratrem & tres eius filios, propter quos postea Amorgem liberatũ fuisse, quòd & ipsi liberati fuissẽt. Tradit etiam, Cyrum Amorgis ope adiutũ, Crœso & Sardibus bellum intulisse. Narrat etiã quomodo OEbaræ consilio lignea Persarum simulacra in muro conspecta timorem incolis iniecerint, & propter hanc causã ipsa vrbs capta fuerit: & quo pacto ante captam vrbem, Crœsi filius pro obside datus fuerit, quum Crœsus diuino quodã spectro deceptus fuisset. Narrat etiam quomodo dolos nectente Crœso, filius in eius cõspectu fuerit interfectus, & mater hãc calamitatem intuita seipsam ex muro præcipitarit, nec tamen mortua sit: & quomodo, capta vrbe, ad Apollinis ædem, quæ erat in vrbe, confugerit, ac mortua sit: & quomodo ter in templo vinctus à Cyro Crœsus, tertiùm arte oculos fallente solutus sit, quãuis templo sigilla circũ posita essent, eorúmque custodia OEbaræ commissa esset: quomodo item illis qui vnà cum

A Οἰβαρᾶ δεθῆναι. λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Κύρου μετ' οὐ πολύ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι· καὶ τὴν θυγατέρα Ἀμυτιν πρῶτον μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς, ἔπειτα δὲ γῆμαι εἰς γυναῖκα ἀγνοῆσαι τὸν Κύρῳ, Σπιταμᾶ δ' αὐδρὸς αὐτῆς ἀπηρημένου, ὅτι ἐψεύσατο, ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρωτώμενον Ἀστυίγαν.
Ταῦτα λέγει Κτησίας περὶ Κύρου, καὶ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. καὶ ὅτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυίγαν μὲν, πατέρα
B Κύρου γεγονότα, Ἄμυτιν δὲ, μητέρα καὶ γυναῖκα, ἑαυτοὺς ἐκόντες Ἀμύτῃ καὶ Κύρῳ παρέδοσαν. καὶ ὅτι πρὸς Σάκας ἐπολέμησε Κύρος, καὶ στρατηλάτην Ἀμόργην τῶν Σακῶν μὲν βασιλέα, ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης· ἥτις καὶ μετὰ τὸν ἅλωσιν τοῦ ἀνδρὸς, στρατὸν συλλέξασα, ἐπολέμησε Κύρῳ, ἀνδρῶν μὲν στράτευμα, τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ, εἴκοσι. Καὶ νικᾷ Κύρος, καὶ συλλαμβάνει ζωγρίᾳ, μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων· Παρμίσην τε τὸν Ἀμύτιος
C ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας. δι' οὓς ὕστερον καὶ Ἀμόργης ἀφείθη, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἀφείθησαν. καὶ ὅτι στρατεύει Κύρος ἐπὶ Κροῖσον καὶ πόλιν Σάρδεις, στασιάζων ἔχων Ἀμόργου· ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβαρᾶ Περσῶν εἴδωλα ξύλινα ἀπὸ τοῦ τείχους φανέντα, εἰς δέος μὲν κατέστησε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἥλω δὲ ὑφ' ἑαυτῷ καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. ὅπως τε περὶ τῆς ἁλώσεως ἐδόθη ὁ παῖς Κροίσου ὑπὸ ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον. ὅπως τε 2
D δολοφραφοιῶτος Κροίσου, ὁ παῖς κατ' ὀφθαλμοὺς αἱρεῖται· καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ πάθος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τοῦ τείχους ἀποκρημνίζει, καὶ οὐ θνήσκει. ὅπως τε, ἁλούσης τῆς πόλεως, περὶ τὸ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφύγει, καὶ θνήσκει. καὶ ὡς τρὶς ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου, λύεται τρίτον ἀοράτως· καίτοι σφραγίδων παρ' ἱερῷ ὑπακειμένων, καὶ τούτων τὴν φυλακὴν
E Οἰβαρᾷ ἐμπεπιστευμένων. ὅπως τε οἱ συν-

δούμθυοι Κροίσῳ, ἀπετέμνοντο κεφαλάς, ὡς καταπροδιδόντες λύεσθαι Κῆισον. καὶ ὅτι ἀναληφθεὶς ὑπὸ τῆς βασιλείοις, καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον, βροντῶν καὶ σκοτωθέντων ἐπενεχθέντων, λύεται πάλιν· καὶ τότε μόλις ὑπὸ Κύρου ἀφίεται. ἐξ οὗ καὶ πεπείπετο, καὶ ἔδωκε Κύρος Κροίσῳ πόλιν μεγάλην Βαρλαίην, ἐγγὺς Ἐκβατάνων, ἐν ᾗ οἴκασι μὲν ἱππεῖς μὲν πεντακισχίλιοι, πελτασταὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται, μύριοι. ἔτι δὲ Ἀστυάγαν βαίῳ ὡς ἀποστέλλῃ Κύρος ὁ Περσίδι Πετισάκαν τὸν ἡμιάρρενα, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον, ἀνέγκαι ἀπὸ Βαρκανίων Ἀστυίγαν. ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἀμυτις τὸν πατέρα ἰδεῖν. καὶ ὡς Οἰβαρας βουλεύῃ Πετισάκᾳ ὁ ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυίγαν, λιμῷ ἐν δίψῃ ἀπολέσαι· καὶ γένοιτο. δι' ἐνυπνίων δὲ τοῦ μιάσματος μηνυθέντος, Πετισάκας, πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, εἰς τιμωρείαν τοῦ Κύρου ἐκδίδοται. ἡ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξασα, καὶ τὸ δέρμα περιδείρασα, ἀπεκαίρωσεν. Οἰβαρᾶς δὲ δεδιὼς μὴ τὰ ὅμοια πείσεται, καίπερ Κύρου μηδὲν τοιοῦτον ἰχνευζομένου παρεχωρήσαι, αὐτὸς ὅμως ἀποκαρτερήσας δι' ἡμερῶν δέκα, ἑαυτὸν ἐξήγαγε. Ἀστυιγᾶς δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ ἄβρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρός. λέοντες γὰρ αὐτοῦ (φασὶ) μέχρι Πετισάκα πάλιν ἐλθεῖν καὶ ἀναλαβεῖν, ἐφύλαττον τὸν νεκρόν. Κύρος δὲ στρατεύῃ ὅτι Δέρβικας, Ἀμοραίου βασιλεύοντος αὐτῶν· καὶ ἐξ ἐνέδρας οἱ Δέρβικες ἐκπῶσιν ἐλέφαντας, καὶ τοὺς ἱππεῖς Κύρου τρέπουσι. καὶ πίπτῃ καὶ αὐτὸς Κύρος ὑπὸ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς ἀνὴρ· (συνεμάχοντο γὰρ καὶ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσιν, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον) τοῦτ' οὖν ὁ Ἰνδὸς πεσόντα Κύρον βάλλει ἀκοντίῳ ὑπὸ τὸ ἰσχίον, εἰς τὸν μηρόν. ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. τότε δὲ ζῶντα αἰσθόμενοι αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι, ὅτι τὸ στρατόπεδον ἡσσᾶται. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοὶ καὶ Δερβίκων ἴσοι. μύριοι γὰρ ἐκάτεροι.

A Crœſo vincti fuerant, amputata fuerint capita, vt quorum proditione ſolutus Crœſus fuiſſet. Narrat etiã, Crœſum in regias ædes adductum vinctúmque firmius fuiſſe: ſed quum tonitrua fulmináque irruiſſent, rurſum fuiſſe ſolutum: túmque Cyrum vix tãdem eum miſſum feciſſe. à quo tempore Cyrus cùm aliis humanitatis officiis eum proſequutus ſit, tum verò vrbem magnã nomine Barenen prope Ecbatana ei donauerit: in qua erant quinque millia equitum, peltatorum autem iaculatorúmque & ſagittariorum decem millia. Commemorat item quomodo Cyrus Petiſacan eunuchum, qui apud ipſũ plurimùm authoritate valebat, in Perſas miſerit vt Aſtyigam à Barcaniis adduceret. nam & ipſe & Amytis filia patrem videre cupiebat. Quomodo item OEbaras conſilium dederit Petiſacæ vt in deſerto loco Aſtyigã relinqueret, & fame fitíque conficeret. id quod factum eſt. At in ſomnis ſcelere patefacto, Petiſacas puniendus traditur Amyti, quę eũ expoposcerat. Illa verò oculos eius effodit, pellémque detraxit, & cruci deĩde affixit. OEbaras autem, timẽs ne eadẽ quæ ille pateretur, quãuis Cyrus nihil tale ſe permiſſurum affirmaret, nihilominus decem dierum inedia ipſe ſibi mortem conſciuit. Aſtyigas verò magnificè ſplendidéque ſepultus eſt, atque in deſerto loco cadauer eius intactũ permanſit, neque fuit à feris comeſum. leones enim cadauer eius, donec Petiſacas reuerſus acciperet, ſeruabant. Cyrus autẽ aduerſus Derbices expeditionẽ ſuſcipit, quorum rex erat Amoræus: at Derbices ex inſidiis producunt elephantes, ac Cyri equites fugãt. vbi ipſe Cyrus ex equo cecidit & quidam Indus. nã Indi Derbicibus in bello opem ferebant: à quibus etiam acceptos elephantes in bellum ducebant. Hic igitur Indus, quum Cyrus iã cecidiſſet, eum iaculo vulnerauit ſub coxa in femore: ex quo vulnere poſtea mortuus eſt. tũ verò ipſum adhuc viuũ, quũ familiares ſui erexiſſẽt, ad caſtra profecti ſũt. Occubuerũt autẽ in pugna illa multi Perſæ, & æquales numero Derbices. nã illorũ quoq. x. millia erãt.

Amorges verò quum audiuiſſet quod Cyro contigerat, feſtinanter venit, Sacarum equitum viginti millia ducēs, & quum Perſæ ac Derbices inter ſe conflixiſſent, tam ſtrenuè Perſæ ac Sacæ pugnarunt, vt penes eos victoria fuerit: interfecto Derbicum rege Amoræo, cū duobus eius filiis. occubuerunt autem Derbicum triginta millia, Perſarum nouē millia: & regio in ditionem Cyri conceſſit. Cyrus verò ſub mortis tempus Cambyſem primum filium regem creauit: iuniorem verò nomine Tanyoxarcē, dominum Bactriorum & ipſius regionis, necnō Choramniorum, Parthiorúmque & Carmaniorū: & vt ſuas regiones à tributo ſoluēdo liberas haberet, ſtatuit. Ex Spitamæ autem liberis, Spitadē quidē Derbicibus præfecit, Megabernem autem Barcaniis: eóſque matri in omnibus obtēperare iuſſit. Quinetiam illos & mutuò & cum Amorge dexteras in amicitiæ teſtimonium iungere voluit: & illis quidem qui in mutua beneuolentia permanerent, omnia fauſta precabatur: at illos qui priores iniuriā illaturi eſſent, deuouebat. His dictis diem ſuum obiit, tertio à vulnere accepto die, quum annos triginta regnauiſſet. Atque hic finē habet vndecimus Cteſiæ Cnidii liber.

Duodecimus verò à regno Cambyſis incipit. Hic regnans iuſſit patris corpus per Bagapatē eunuchum apud Perſas ſepeliri, & alia quemadmodum à patre conſtituta erant, adminiſtrauit. Plurimum verò apud ipſum authoritate valebat Artaſyras Hyrcanius: ex eunuchis autem Ixabates & Aſpadates & Bagapates, qui etiam apud patrē maximus fuerat. Poſt Petiſacæ autē mortē, hic aduerſus AEgyptū & Amyrtæū AEgyptiorū regem exercitū ducit, quum Combapheus eunuchus, qui plurimum apud AEgyptiorum regem poterat, pontes & alias AEgyptiorū res prodidiſſet, vt ipſe AEgypti præfecturam conſequeretur. id quod

A Ἀμόργης δὲ ὡς Κύρου ἀκούσας, ταχυδρομεῖται, ἔχων Σακῶν δισμυρίους ἱππέας. καὶ πολέμου συρραγέντος Περσῶν καὶ Δερβίκων, νικᾷ καταχράτος ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν στρατός. ἀναιρεῖται δὲ καὶ ὁ τῶν Δερβίκων βασιλεὺς Ἀμοραῖος, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ. ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τεσσμύριοι, Περσῶν δὲ ἐννεακισχίλιοι. καὶ παρεχώρησεν ἡ χώρα Κύρῳ. Κῦρος δὲ μέλλων τελευτᾶν, Καμβύσην μὲν τὸν
B πρεσβύτερον υἱόν, βασιλέα κατέστησε· Ταννοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον, ἐπέστησε δεσπότην Βακτρίων τε καὶ τῆς χώρας, καὶ Χοραμνίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων, ἀτελῆ ἔχειν τὰς χώρας διέσταλκε. τῶν δὲ Σπιταμᾶ παίδων, Σπιτάκην μὲν, Δερβίκων ἀπέδειξε σατράπην, Μεγαβέρνην δὲ, Βαρκανίων. τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι παρήγγειλε. καὶ Ἀμόργην φίλον τούτοις, τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις τε καὶ τοῖς
C μὲν ἐμμένουσι ταῖς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίαις ἀγαθὰ εὔχετο, ἐπηρᾶτο δὲ τοῖς χεῖρον ἄρξουσιν ἀδίκων. Ταῦτα εἰπὼν, ἐτελεύτησε τρίτῃ ὕστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρᾳ, βασιλεύσας ἔτη λ'. ἐν οἷς ὁ τὰ Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου.

Ἄρχεται δὲ ὁ ιβ' ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας. οὗτος βασιλεύσας ἀπέστειλε τὸν τοῦ παιδὸς Δῆλα Βαγαπάτου τοῦ ἡμιάρρενος εἰς Πέρσας ταφεῖναι νεκρόν· καὶ τἆλλα ὡς ὁ πατὴρ ὥρισατο, διῴκησατο. μέγιστον δὲ πρὸ αὐτοῦ ἠδυνήσατο Ἀρτασύρης Ὑρκάνιος· τῶν δὲ
D ἡμιαρρένων Ἰξαβάτης τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης, ὃς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ μέγιστος. καὶ μετὰ Πετισάκην θάνατον, οὗτος στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα Ἀμυρταῖον, Κομβαφέως τοῦ ἡμιαρρένος, ὃς ἦν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ, καταπροδόντος τάς τε γεφύρας καὶ τἆλλα τῶν Αἰγυπτίων πράγματα, ἐφ' ᾧ ἡγεῖσθαι ὑπῆρχε Αἰγύπτου.
E ἐγένετο. Ταῦτα γὰρ αὐτῷ Καμβύσης Δῆλα Ἰξαβάτου τοῦ Κομβαφέως ἀπεφήνατο συνθέσθαι, καὶ αὐτὸς οἰκειοφώνως ὕστερον. ζωγρίαν δὲ λαβὼν τὸν Ἀμυρταῖον, οὐδὲν ἀνὸ

factū eſt. ita enim cū eo Cābyſes pactus fuerat, primùm per Ixabatē Cōbaphei patruelē, & ſuis ipſe verbis poſtea. Quū autē Amyrtæū viuū cepiſſet, nullo alio

κακὸν

καχὼ ἐἰργάσατο ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀνάσσατον A
στεῖλε ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ἠ-
ρετίσατο, ἐπωίησατο. καὶ τῷ Αἰγύπτῳ δὲ
πᾶσαν ὑπέταξεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ,
Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, Περσῶν δὲ
δύο. μάγος δέ τις Σφενδαδάτης ὄνομα,
ἀμαρτήσας καὶ μαστιγωθεὶς ὑπὸ Τανυο-
ξάρχου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσην, ἐν-
διαβάλλων τὸν ἀδελφὸν Τανυοξάρκεω
ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ. καὶ σημεῖον ἐδίδου
τῆς ἀποστάσεως, ὡς εἰ κληθεὶς ἐλθεῖν, οὐκ B
αὐ ἔλθοι. δηλοῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν
τὸν ἀδελφόν· ὁ δὲ, χρείας ἄλλης ἀπαντού-
σης μοῦνον, ἀνεβάλετο. παῤῥησιάζεται τοῖς
ἐνδιαβολαῖς πλέον ὁ μάγος. Ἀμυτις δὲ ἡ
μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἰῶ ὑπονοοῦσα,
συνουδέτει Καμβύσην τὸν υἱὸν μὴ πείθεσθαι.
ὁ δὲ ὑπεκρίνετο μὴ πείθεσθαι, ἐπείθετο δὲ
μάλιστα. ἐνεπεμβαλμένου γὰρ τοῦ Καμ-
βύσου πρὸς τὸν ἀδελφόν· ἐνδεγίνεται. καὶ C
ἀπαιτίζεται μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς, σπεύδει δὲ
ἧττον ἀνελεῖν ἐμελέτα. κρύφα δὲ Ἀμύτιος
εἰς πρᾶξιν ἀγαγεῖν τῷ μελετίῳ ἔσπευ-
δε. καὶ λαμβάνει πέρας ἡ πρᾶξις. ὁ γάρ
τοι μάγος βουλῆς τοῦ βασιλεῖ κοινωνῶν,
βουλεύει τοιοῦτον· ὅμοιος ἰῶ αὐτὸς ὁ μάγος
κάρτα τοῦ Τανυοξάρκῃ. βουλεύει τοίνυν
οἰῶ αὐτὸν μὲν ἐν τοῦ φανερῷ, ὡς δῆθεν ἀ-
δελφοῦ βασιλέως κατειπόντα, τῷ κεφα-
λῷ πρόστάξαι ἀποτμηθῆναι, ἐν δὲ τοῦ D
κρυπτῷ ἀναιρεθῆναι Τανυοξάρκῃ, καὶ
τῷ ἐκείνου σφαγῷ ἀμφιασθῆναι τὸν μά-
γον· ὥστε καὶ τοῦ ἀμφιάσματι νομίζε-
σθαι Τανυοξάρκην. καὶ γίνεται τοῦτο. αἷ-
ματι γὰρ τοὐτου, ὃ ἔσφαττεν, ἀναιρεῖται
Τανυοξάρκης. ἀμφιάζεται δὲ ὁ μάγος, καὶ
νομίζεται Τανυοξάρκης. ἐν λανθάνει πολ-
λοὺς ὅτι πολλῷ χρόνῳ, πλὴν Ἀρτασύρα
καὶ Βαγαπάτου καὶ Ἰξαβάτου. τούτοις γὰρ
μόνοις Καμβύσης ἐθάῤῥησε τὴν πρᾶξιν.
Λάβυζον δὲ ἡμιαῤῥένων πρῶτον οἱ ἦ- E
σαν Τανυοξάρκεω, προσκαλεσάμενος ὁ
Καμβύσης, καὶ τοὺς ἄλλους, ἐπιδείξας
τὸν μάγον ὡς ἐσχηματισμένον καθεζόμενον,
Τοῦτον (ἔφη) νομίζετε Τανυοξάρκην;
ὁ δὲ Λάβυζος, θαυμάσας, Καὶ τίνα ἄλλον,

ipsum detrimento affecit, nisi quòd illum in Susa cum sex millibus AEgyptiorũ quos ipse delegit, relegauit. Sed & vniuersam AEgyptũ subegit: obierúntq; in ea pugna AEgyptiorũ quinquaginta millia, & Persarum viginti. Quidam autem magus cui nomen erat Sphendadati, quũ fuisset ob delictũ verberibus à Tanyoxarce cæsus, accedit ad Cãbysem, & apud eum fratrem Tanyoxarcem accusat, eum ipsi insidias moliri dicens: argumẽtum etiam rebellionis addens, quòd, si vocaretur, non veniret. Cambyses igitur fratrem ad se venire iubet. ille verò aliquó negotio detentus, profectionem distulit. Tũc verò magus eum audacius criminari. At mater Amytis verba magi suspecta habens, Cambysem filium ne fidem haberet mago, admonebat. at rex se non credere fingebat: quum tamen maximopere crederet. Quum autem tertiùm à Cambyse frater esset accersitus, venit: ipsúmque frater amplexatus est, quum nihilominus de illo interficiendo cogitaret. sed hãc cogitationem ad exitum insciã Amytide perducere conabatur. id quod perfectum est. nam magus cõsilium cũ rege cõmunicans, hunc dolũ machinatur: Quum ipse Tanyoxarci esset simillimus, consilium regi dat vt ipsi tãquam falso fratris regis accusatori, caput abscindi coram omnibus iubeat: clàm autem Tanyoxarcem interfici imperet. quinetiam illius vestem sibi indui magus postulat, vt ex ipso vestitu Tanyoxarces esse iudicetur. atque hæc fiũt. nam hausto sãguine taurino interficitur Tanyoxarces: at magi illius veste induitur, & Tanyoxarces existimatur: diúque latet omnes præter Artosyran, Bagapatem & Ixabatem. his enim solis rem Cãbyses aperire ausus est. Cambyses autẽ Labyzo qui primus erat inter Tanyoxarcis eunuchos, & aliis ad se vocatis, magum illa veste indutum, ostendit sedentem, dixítque, Hunc esse Tanyoxarcem existimatis? Labyzus verò miratus, Quem aliũ,

dixit, esse putemus? Adeo propter similitudinē magus latebat. Mittitur ergo ad Bactrios, & omnia non secus ac si Tanyoxarces esset, administrat. Post annos verò quinque, res tota declaratur Amyti per Tibetheum eunuchum, quem magus verberauerat, petítque Sphendadatem à Cambyse: qui dare noluit: quāobrem illa eū execratur, & hausto veneno moritur. Sed contigit vt sacrificante Cambyse, quū victimæ iugularentur, sanguis non flueret. qua ipse ex re magis etiam deiecto animo erat. Sed & Roxane puerum capite carētem peperit: magíque ipsi dicebant, hanc prodigiorum significationem esse, nullum regni successorem ab eo relictum iri. Mater etiam noctu illi in somnis apparens, ob cædem perpetratam minabatur: ideóque magis etiam angebatur. Quum autem Babylonem accessisset, & ibi paruum lignum cultro poliens, tempus vt falleret, femoris musculū percussisset: vndecimo die mortem obiit, quum duodeuiginti annis regnauisset.

Bagapates autem & Artasyras, antequam Cābyses moreretur, consilium inierunt regni mago tradendi, qui quidem illo mortuo regnum adeptus est. At Ixabates sumptum Cambysis corpus in Persidem portauit. vnde veniens, dum magus sub Tanyoxarcis nomine regno potiretur, de eo apud vniuersum exercitū indicium professus est, eúmque infamauit. Quod quum fecisset, in templum confugit: indéque comprehensus est, & ei caput abscissum. Vnde septem inter Persas principes viri vnà aduersus magum cospirauere, Onophas, Idernes, Norondabates, Mardonius, Barisses, Artaphernes & Darius Hystaspis filius. Hi, quum inter se fidem dedissent, assumitur etiam Artasyras, prætereáque Bagapates, qui claues omnes regiarum ædium habebat. Illi igitur septem viri Bagapatis opera in regias ædes ingressi, magū inueniūt cum pellice Babylonia dormiētem. Qui quum illos vidisset, prosiliit, & nullo instrumēto bellico reperto, (quoniā omnia Bagapates clam subtraxerat)

A ἔφη, νομιοῦμεν; τοσοῦτον ἐλεύθανε τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. ἐκπέμπεται οὖν εἰς Βακτρίους, καὶ τοξάπις πάντα ὡς Ταννοξάρκης. πέντε δὲ ἐναυτῶν διελθόντων, μηνύεται ἡ Ἀμυτις ὃ δρᾶμα ὑφ' Τιβέθεως τοῦ ἠμιάρρενος, ὃν ὁ μάγος τυπτήσας ἐτύγχανε. καὶ αἰτεῖ Ⓦ Σφενδαδάτην παρ' Καμβύσου. ὁ δὲ οὐ δίδωσιν. ἡ δὲ ἐπαρᾶται, καὶ πιοῦσα φάρμακον, τελευτᾷ. θύει ὁ Καμβύσης, καὶ τῶν ἱερείων σφαζομένων αἷμα οὐκ ἀπορρεῖ· καὶ ἀθυμεῖ. καὶ πίπτει αὐτῷ ἡ Ῥωξάνη παιδίον ἀκέφαλον· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. καὶ Ⓓ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὸ τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι οὐ καταλείψει τῆς ἀρχῆς διάδοχον· καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ὀνυκτί, ἀπειλοῦσα τῆς μιαιφονίας· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. ἀφικόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρᾳ, διατυπῆς χάειν, παίει τὸν μηρὸν εἰς τὸν μυῶ, καὶ ἐνδεκαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέουτα εἴκοσι.

Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης τελευτήσει, ἐβουλεύσαντο βασιλεῦσαι τὸν μάγον. καὶ ἐβασίλευσαν, ἐκείνῳ τελευτήσαντος. λαβὼν δὲ τὸ Καμβύσου σῶμα Ἰξαβάτης ἦλθεν εἰς Πέρσας. τῷ μάγῳ δὲ βασιλεύσαντος ὃς ὀνόματι τῷ Ταννοξάρκου, ἦκεν Ἰξαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατειπὼν τῇ γραφῇ πάσῃ, καὶ ἀφιαμβώσας τὸν μάγον, καταφεύγει εἰς τὸ ἱερόν· ἐκεῖθέν τε συλληφθεὶς ἀπετμήθη. ἐντεῦθεν ἐπὶ τῶν Περσῶν ὀπάσημοι συνέθεντο ἀλλήλοις κατὰ τὸ μάγου, Ὀνόφας, Ἰδέρνης, Νοφονδαβάτης, Μαρδόνιος, Βαρίσσης, Ἀρταφέρνης καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπεω. τούτων ἀλλήλοις πίστεις δόντων, προσλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. καὶ εἰσελθόντες διὰ τοῦ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, θυείσχοισι Ⓦ μάγον παλλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε· καὶ μηδὲν ὅπλων τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, (πάντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ὑπεξήγαγε)

B

C

D

4

δίφρον χρύσεον σὺν τείχας, & λαβὼν τὸν A
πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, κατακεντηθεὶς
ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, ἀπέθανε, βασιλεύσας μῆ-
νας ἑπτά.

Βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, τῷ
ἵππου, καθὰ συνέκειτο ἀλλήλοις, πρῶ-
του, μηχανῇ τινὶ καὶ τέχνῃ, ὅπῃ ὁ ἥλιος
πρὸς ἀνατολὰς ἐτράπετο, χρεμετίσαντος.
ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τῆς μαγοφο-
νίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνῄ-
ρηται. Δαρεῖος πρόσταξεν τάφον ἑαυτῷ B
κατασκευασθῆναι ἐν τῷ διπλῷ ὄρει· καὶ
κατασκευάζεται. ὑπὸ θυμήσας δ' ἰδεῖν αὐ-
τὸν, ὑπό τε τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν γο-
νέων κωλύεται. οἱ δὲ γονῆς ἀνελθεῖν βου-
ληθέντες, ὅπερ οἱ ἱερεῖς εἶδον οἱ ἀνέλκον-
τες ἄξονες, καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέν-
τες ἀφῆκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ ἐτελεύ-
τησαν. καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν· καὶ ἀ-
πετμήθησαν αἱ κεφαλαὶ, τεσσαράκοντα
ὄντων τῶν ἀνελκόντων. ὅτι ὑπέταξεν Δα- C
ρεῖος Περσαρμένῃ τῷ σατράπῃ Καππαδο-
κίας, ὑπὲρ Σκύθας ἀφοσιῶσαι, καὶ ἄνδρας
καὶ γυναῖκας αἰχμαλωτίσαι. ὁ δὲ, ἀφε-
λὰς πεντηκοντόρους λ', ᾐχμαλώτισε. συνέ-
λαβε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῶν
Σκυθῶν Μαρσαγέτιν, ὅτι κακῶς ὑρῶν
τῶν τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον. Σκυ-
θάρχης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔγρα-
ψεν ὑβρίζων Δαρείου· καὶ ἀντεγράφη D
αὐτῷ ὁμοίως. στράτευμα δὲ ἀγείρας
Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας, & ζεύ-
ξας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἴστρον, διέβη ὅτι
Σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ιε'. καὶ ἀντέ-
πεμπον ἀλλήλοις πρέσβεις· ὅτι κρατέσειε
δ' ἑκάτερα τῶν Σκυθῶν. διὸ καὶ φθύγων Δα-
ρεῖος διέβη τὰς γεφυρώσας· καὶ ἔλυσε σπεύ-
δων πρὶν ἢ πρόσλον στράτευμα· καὶ
ἀπέθανον ὑπὸ Σκυθάρχου οἱ καταλεφ-
θέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μυριάδες ὀκτώ.
Δαρεῖος δὲ τὴν γέφυραν διαβὰς, Χαλκη- E
δονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς
πρὸς αὐτοῖς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι·
καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν πρῶτον Δαρεῖος κατέθετο

sedile aureum confregit, eiúsque pede arrepto, quum pugnaret, tandem à septem illis viris vulneratus, mortem obiit, quũ septẽ menses regnauisset.

Regnat verò ex septẽ illis viris Darius, quum eius equus (iuxta id quod inter eos conuenerat) arte quadã adhibita primus post solis ortum hinnisset. Cæterùm quo die Sphendadates magus interfectus est, festũ, magophonia dictum, apud Persas celebratur. Hic Darius sepulcrum sibi extrui in duplici monte iubet, atque id extruitur: sed quũ id videre cuperet, à Chaldæis & à parentibus prohibetur. Quum autem parẽtes eius ascendere voluissent, ceciderunt atque interierunt: quũ sacerdotes qui illos sursum trahebant, illud conspicati & inde timore correpti, funes laxassent. Quæ res ingentem Dario mœrorem attulit: & illis qui eos trahebant, numero quadraginta, amputata capita fuerunt. Darius præterea Ariaramnẽ Cappadociæ satrapã aduersus Scythas proficisci, & viros fœminásque captiuos abducere iubet. Ille autem cum triginta nauibus quinquagenûm remorum traiiciens, id exequutus est. Comprehendit autem & fratrem regis Scytharũ Marsagetem, quum eum à suo fratre ob malè administratum munus in vincula coniectum inuenisset. At Scytharces Scytharũ rex, iratus, literas Dario scripsit contumelioſas: & similiter ipsi responsum est. Darius tãdem octingentorum millium exercitu coacto, & Bosphoro Istróque ponte iunctis, aduersus Scythas profectus est, & quindecim dierum itinere progressus est: sibíq; mutuò arcus miserunt. Sed quũ Scythici validiores essent, Darius pontes transiuit, atque festinanter dissoluit antequã totus transiret exercitus: quare Scytharces octoginta illa hominum millia in Europa relicta, interfecit. Darius verò, quum pontem pertransisset, domũs templáque Chalcedonensium combussit: quoniam pontes qui versus regionem suam spectabant, dissoluere tentauerant, & aram, quam Darius transiens,

in honorem Iouis diabaterii ſtatuerat, euerterant. Datis autem ex Ponto rediens & Medicum exercitum ducens, inſulas Græciámque populabatur: cui apud Marathonẽ Miltiades occurrit, vicítque barbaros: & ipſe quoque Datis occubuit, eiúſque cadauer petentibus Perſis denegatum eſt. Darius autem ad Perſas reuerſus eſt, vbi celebratis ſacrificiis, quũ triginta dies morbo laboraſſet, mortuus eſt: qui annos * ante regnum vixerat, & annos vnum & triginta regnauerat. Obiit etiam diem ſuum Artaſyras. Bagapates autem, quum ſex annos ſepulcro Darii aſſediſſet, mortuus eſt.

Regnat Xerxes filius eius, apud quem Artapanus Artaſyræ filius maximam obtinet autoritatem, quemadmodum eius pater apud patrẽ regis obtinuerat, itémque Mardonius antiquus. Ex eunuchis autem plurimùm apud eũ poterat Natacas. Xerxes vxorem ducit Onophæ filiam Amiſtrin, ex qua filium ſuſcipit Dariæum: & poſt biennium, alterum, Hyſtaſpem nomine: & præterea Artoxerxem: duáſque filias, quarum vna, Amytis, nomine auiæ, vocatur: altera, Rhodogune. Xerxes aduerſus Græcos expeditionẽ ſuſcepit, quòd Chalcedonenſes põtem ſoluere conati eſſent, (quẽadmodum iam dictũ eſt) & arã à Dario erectam diruiſſét: quódque Datin Athenienſes interfeciſſent, neque cadauer eius dare voluiſſent. Primùm igitur Babylonem profectus eſt: & Belitanæ videre ſepulcrum exoptauit: vidítque opera Mardonii adiutus: & vrnam olei non potuit, quemadmodum ſcriptum erat, implere. Inde Ecbatana profecto, defeciſſe Babylonios, & Zopyrum ſuum ducẽ interfeciſſe, nuntiatur. In hunc modum de his loquitur Cteſias, non quemadmodum Herodotus. nã quæcũque hic de Zopyro, (niſi quòd mula ipſi peperit) ille à Megabyzo facta fuiſſe ſcribit, qui Xerxis gener erat, quum filiam eius Amytin vxorem duxiſſet. Ita Babylon capta eſt per Megabyzum: cui Xerxes, præter alia multa,

A ὅτι ὀνόματι Δημητρείου Διός, ἠφανίσθη. Δᾶτις δ' ἐπανιὼν ἐκ Πόντου, καὶ τὸν Μηδικὸν στόλον ἠγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ὑπαντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δᾶτις. καὶ οὐδὲ τὰ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δὲ ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας,
B καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ· ζήσας μὲν ἔτη ιβ' πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λα'. ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρταξέρξης καὶ ὁ Βαγαπάτης δὲ ὃ σῆμα Δαρείου παρεμείνας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε.

Βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ᾧ Ἀρτάπανος ὁ Ἀρταξέρξου παῖς γίνεται δυνατὸς παρ' αὐτῷ, ὡς ὁ πατὴρ παρὰ τῷ πατρί, ᾧ Μαρδόνιος ὁ παλαιός. ἡμιαρρένων δὲ μέγιστον ἠδυνάτο Νατάκας. γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ὀνόφα θυγατέρα Ἀμιστρίν, καὶ γίνεται αὐτῷ παῖς Δαρεαῖος. καὶ ἕτερος μετὰ δύο
C ἔτη, Ὑστάσπης, καὶ ἔτι Ἀρταξέρξης· καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μὲν, Ἀμυτις, κατὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς μάμμης· ἡ δὲ, Ῥοδογούνη. ὁ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε τε Χαλκηδόνιοι ἔδοσαν τὸν φόρον (ὡς ἤδη εἴρηται) ἐπειρᾶτο· καὶ ὅτι Ⓜ βωμὸν ὃν ἔστησε Δαρεῖος, καθεῖλον. καὶ ὅτι Δᾶτιν Ἀθηναῖοι ἀπέκτειναν, καὶ οὐδὲ τὸν νεκρὸν
D ἔδοσαν. πρότερον δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε Ⓜ Βελιτανᾶ πάφον, καὶ εἶδε δηλ. Μαρδονίου· καὶ τὸν πύελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ καὶ ἐγέγραπτο, πλῆσαι. ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς Ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἀπόστασις Βαβυλωνίων, καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν κατὰ σφῶν ἀναίρεσις. οὕτως καὶ πρὸ τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος· ὃ δὲ περὶ Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν. ἐπεὶ τά γε ἄλλα Μεγάβυζον οὗτοι λέγει
E δηλαδὴ ἁλῶναι, ὃς ἦν γαμβρὸς ὢν τῇ θυγατρὶ Ἀμύτῃ, τοῦ Ξέρξου. οὕτως μὲν ἄλλοι δηλ. τὸν Μεγαβύζου Βαβυλῶνα. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ,

καὶ μύλιον χρυσοῦν, ἓξ ἕλκυσαν τάλαντα· ὃ μιμώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων τοῖς Πέρσαις ἐστί. Ξέρξης δὲ στρατείας ἐποιήσατο Γερσικὸν, ἄνδρων τῶν ἀρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τετρήρεις χιλίας, πλεύσειν ἔμελλε τὸν Ἑλλάδα, ζεύξας τὸν Ἄβυδον. Δημάρατος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος πρεσβύτατος ἦν τῶν ἀνδρῶν, καὶ στείλῳ αὐτὸς ἐν τῇ Ἀβυδηνῷ, καὶ ἀπεῖρξε τῆς εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ προσβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, δι' Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυρίους. καὶ κατέκοπη ὁ Περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθέντων. εἶτα προσβαλεῖν κελεύει μεθ' δισμυρίων· καὶ ἦλθε γίνεται καὶ ἐκείνων. εἶτα μαστιγοῦται ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν· καὶ μαστιγούμενοι, ἔπιπτον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ κελεύει μάχεσθαι, μεθ' πεντακισμυρίων· καὶ ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυεν, ἔλυσε τότε Ⓜ πόλεμον. Θώραξ δὲ ὁ Θεσσαλὸς, καὶ Τραχινίων Ⓐ δυνατοὶ, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, πᾶσαν στρατιὰν ἔχοντες. καλέσας δὲ Ξέρξης τούτους τε καὶ Ⓜ Δημάρατον καὶ Ⓜ Ἡγίην Ⓜ Ἐφέσιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἡττηθεῖεν Λακεδαιμόνιοι εἰ μὴ κυκλωθείησαν. ἐννοηθέντων δὲ τῶν δύο Τραχινίων διὰ διαβάτου στρατὸς Γερσικὸς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες· καὶ κατὰ νώτου γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης δὲ πάλιν στράτευμα πέμπει κατὰ Πλαταιέων, μυριάδας ιβ', ἡγούμενον αὐτοῖς Μαρδόνιον ὁπλίσας. Θηβαῖοι δ' ἦσαν Ⓐ κατὰ Γλαταιέων τὸν Ξέρξῃ κινοῦντες. αἱ πίστρατεύει δὲ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίους μὲν ἔχων Σπαρτιήτας, χιλίους δὲ τῶν περιοίκων, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πόλεων χιλιάδας ἓξ. καὶ νικᾷ τὰ κατακράτος ἡ Περσικὴ στρατιὰ, καὶ φθίγλ παυμαπαθεὶς καὶ Μαρδόνιος. ἔνθ' ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλήσας ὃ τὸ Ἀπόλλωνος ἱερὸν τῶν Ξέρξου· κἀκεῖ, φησὶ, θνήσκῃ, χαλάζης ὑπιπεσούσης παχείας· ἐφ' ᾧ λίαν Ξέρξης ἐλυπήθη· res Xerxi maximum mœrorem attulit. Is cũ ſuis copiis Athenas proficiſcitur:

A molam auream ſex talenta pendẽtem donauit, quod apud Perſas omnium regiorum munerũ eſt pretioſiſſimum. Xerxes autẽ, Perſico exercitu coacto, qui ex millibus octingentis conſtabat, præter currus, inſtructis etiam mille triremibus, in Græciam profectus eſt: Abydúmque ponte iũxit. Ad eum Demaratus Lacedæmonius tum primũ acceſſit, & cum illo traiecit, eúmque ab inuadẽda Lacedæmone prohibuit. Xerxes porro per Artapanum quindecim millia ducentem, apud Thermopylas cũ Leonida Lacedæmoniorũ duce prælium iniit, in quo magna Perſarum cæſa eſt multitudo, ex Lacedæmoniis tãtummodo duobus aut tribus interfectis. Poſtea viginti millia in aciem educi iubet: qui & ipſi ſuperãtur. Quum autem verberibus etiam cæſi vt acriores ad pugnam redderẽtur, nihilominus victi fuiſſent, quinquaginta millia iubet educi: & quum nihil proficeret, bellandi finem fecit. Sed Thorax Theſſalus, & apud Trachinienſes potẽtiſſimi Calliades & Timaphernes cum exercitu aderant: quos Xerxes quum vocaſſet, vnáque Demaratum & Hegian Epheſium, Lacedæmonios nulla ratione vinci poſſe, niſi circumdarẽtur, intellexit. Perſarum itaque quadraginta millia, quum duo illi Trachinienſes per inuia eos duxiſſent, Lacedæmonios à tergo adoriũtur: qui circũdati, omnes ad vnum fortiter pugnantes occubuerunt. Rurſus Xerxes aduerſus Platæenſes exercitum cẽtum & viginti millium mittit, & Mardonium eius ducẽ cõſtituit. Qui autẽ Xerxem in Platæenſes cõcitabant, erãt Thebani. Mardonio occurrit Pauſanias Lacedæmonius, trecentos Spartanos & mille accolas, ex aliiſque vrbibus ſex millia ſecum ducens. Ibi ſuperato exercitu Perſarum, Mardonius vulneratus aufugit. Hic Mardonius quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem miſſus eſſet, ingruente ingenti grãdine oppreſſus moritur: quæ

sed quum Athenienses armatis centum & decem triremibus ad Salaminem fugissent, vrbem vacuam capit, quam incendit, præter arcem. in ea enim etiam aliqui relicti pugnabant: tandémque quum & illi noctu fugissent, illam etiam noctu combusserũt. Xerxes autem quum inde ad angustissimum Atticæ locum, Heracleum appellatũ, venisset, aggerem Salaminem versus ducere cœpit, pedestri itinere ad eam traiicere cogitans. Sed consilio Themistoclis Athenienſis & Aristidis, sagittarii ex Creta accersuntur, ac veniunt: deinde bellũ nauale Persarum & Græcorum geritur. Persæ naues habebant plusquam mille, ducémque Onophan: Græci verò septingẽtas. Græci tamen victores euadunt: & quingentæ naues Persarũ profligantur: & fugit Xerxes consilio rursus & arte Aristidis atque Themistoclis. In reliquis verò omnibus præliis ceciderunt Persarum centum & viginti millia. At Xerxes, quum in Asiam traiecisset, & Sardis proficisceretur, misit Megabyzum vt templum Delphicum diriperet: illóque id suscipere recusante, Matacas eunuchus iniuriam Apollini illaturus omniáque direpturus mittitur. Is cõfectis ita rebus ad Xerxem reuersus est. Xerxes ex Babylone ad Persas proficiscitur. At Megabyzus suam vxorem Amytin (quæ filia Xerxis erat, quemadmodũ iã dictũ est) adulterii insimulat. quam ob rem Amytis à patre acriter reprehẽditur: at illa impudicitiæ crimen à se remouet. Verùm Artapanus, qui plurimum apud Xerxẽ autoritate valebat, cum Spamitre eunucho (qui & ipse plurimum apud eum poterat) de Xerxe interficiendo consilium agitat: ídque perpetrant, & Artoxerxi filio persuadent ab altero filio Dariæo patrem suum necatum esse: adducitúrque Dariæus ab Artapano domum Artaxerxis, cum ingenti clamore se parricidam esse negans. is tamen capite plectitur.

A Ξέρξης δὲ ὅτι αὐτὰς Ἀθήνας ἐλαύνει. καὶ Ἀθηναῖοι, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φεύγουσιν εἰς Σαλαμῖνα. καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν αἱρεῖ, καὶ ἐμπίμπρησι, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως. ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες ἐμάχοντο. τέλος καὶ ἐκείνων νυκτὶ φυγόντων, καὶ ἐκείνην σὺν ἐφλεξαν. ὁ δὲ Ξέρξης αὐτόθεν ἐλθὼν ὅτι τενότατον τῆς Ἀττικῆς, ὃ Ἡρακλέον καλεῖται, ἐχώννυε χῶμα ὅτι Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβιβᾶν διανοούμενος. βουλῇ δὲ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου, τοξόται μὲν ἀπὸ Κρήτης μεταπεμπονται καὶ παραγίνονται· εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται· Περσῶν μὲν, ναῦς ἐχόντων ὑπὲρ τὰς χιλίας, στρατηγοῦντος αὐτῶν Ὀνόφα· Ἑλλήνων δὲ, ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθείρονται Περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες· καὶ φεύγει Ξέρξης, 6
B βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν ιβ' μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαύνων εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον τὸν ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλῆσαι. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος πρήττετο, ἀποστέλλεται Ματακᾶς ὁ εὐνοῦχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ πάντα συλήσων. καὶ δὴ οὗτος ποιήσας, πρὸς Ξέρξην ἐπέστρεφε. Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας διαβαίνεται, καὶ Μεγάβυζος τὴν
C γυναῖκα τὴν ἰδίαν Ἀμῦτιν, (ἣ θυγάτηρ, ὡς προεῖρηται, Ξέρξου ἐτύγχανεν) ὡς μεμοιχευμένην, λόγοις ἐλαύνει. καὶ ὑβρισμάτων Ἀμυτις λόγοις ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπερηφανείας σωφρονεῖν. Ἀρταπάνου δὲ, μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυνάμενος, μετὰ Σπαμίτρου τοῦ ἡμιαρρένος, καὶ αὐτὸ μέγα δυναμένου, βουλεύονται ἀναιρεῖν Ξέρ-
D ξην. καὶ ἀναιροῦσι. καὶ πείθουσιν Ἀρταξέρξην τὸν υἱὸν ὡς Δαρειαῖος αὐτὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνεῖλε. καὶ παραγίνεται Δαρειαῖος ἀγχέμαχος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρταξέρξου, πολλὰ βοῶν καὶ ἀπαρνούμενος ὡς οὐκ εἴη φονεὺς τοῦ παιδός· καὶ
E ἀποθνήσκει.

Καὶ βασιλεύει Ἀρτοξέρξης, ἀπουδὴ Ἀρ- A
ταπάνου· καὶ βουλεύεται πάλιν ἐπ'
αὐτὸν, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρ-
τάπανος Μεγάβυζον, ἤδη λελυπημένον ὅτι
τὴν ἰδίαν γυναῖκα Ἀμύτιν, ἀφ' ὕβρεως τῆς μοι-
χείας ἐπόλεμεν· καὶ ὅρκοις ἀλλήλους ἀ-
σφαλίζονται. ἀλλὰ μιᾶς πόρνης Μεγά-
βυζος, καὶ αἰσχρεῖται Ἀρτάπανος ᾧ θανάτῳ
ἔμελλεν αἰσχρεῖν Ἀρτοξέρξην· καὶ γίνεται
πόρνης δῆλα τὰ εἰργασμένα ὅτι Ξέρξῃ καὶ
Δαρείῳ. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακί- B
στῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτρης, ὃς ἦν κοινωνὸς
ὅτι τοῖς φόνοις Ξέρξου καὶ Δαρείου· σκα-
φεύεται γὰρ, καὶ οὕτως αἰσχρεῖται. μάχη δὲ
γίνεται μετὰ θάνατον Ἀρτάπανου, τῶν τε
συνωμοτῶν αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν. καὶ
πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρτάπα-
νου υἱοί· τραυματίζεται δὲ ὁ Μεγάβυζος ἰ-
σχυρῶς· καὶ θρίωσεῖ Ἀρτοξέρξης καὶ ἡ Ἀμυ-
τις ἡ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἀ-
μυστρις. καὶ μόλις πολλῇ ἐπιμελείᾳ σω- C
σώζεται Ἀπολλωνίδου ἰατροῦ τοῦ Κώου.
ἀφίσταται Ἀρτοξέρξου Βάκτρα, καὶ ὁ σα-
τράπης ἄλλος Ἀρτάπανος· καὶ γίνεται μά-
χη ἰσοπαλής· ὁ γίνεται πάλιν οὐ δυτέρου·
καὶ αὐέμου κατὰ πρόσωπον Βακτρίων πνεύ-
σαντος, νικᾷ Ἀρτοξέρξης, καὶ ὑποχωρεῖ
αὐτῷ πᾶσα Βακτρία. ἀφίσταται Αἰγύ-
πτιος, Ἰνάρου Λυδίου ἀνδρὸς ὁ ἑτέρου Αἰ-
γυπτίου τῶν ἀποστασιν μελετησάντων. καὶ
διαπρεπίζεται τὰ πρὸς πόλεμον. πέμπουσι D
καὶ Ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτὸν, τεσσε-
ράκοντα νῆας. καὶ μελετᾷ αὐτὸς Ἀρτοξέρξης
στρατεύσαι. καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευ-
όντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην τὸν ἀδελφόν,
τεσσεράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον
στράτευμα πεζικὸν, νῆας δὲ π'. συμβάλλει
πόλεμον Ἰνάρος πρὸς Ἀχαιμενίδην· καὶ
νικῶσιν Αἰγύπτιοι, ὁ βάλλεται Ἀχαιμενί-
δης ὑπὸ Ἰνάρου, καὶ θνήσκει· καὶ ἀποπέμ-
πεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρτοξέρξην. ἐσίκη- E
σεν Ἰνάρος καὶ τὴν θάλασσαν, Χαριτιμίδου
βοηθοῦντος, ὃς ἦν ἐξ Ἀθηνῶν τεσσεράκο-
ντα νηῶν ἐχούσης ναύαρχος· καὶ ν' Περ-
σῶν νῆες, αἱ μὲν εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἑλήφθησαν,

Artoxerxes igitur Artapani opera regno potitur. ſed idem Artapanus eius vitæ inſidians, conſilium ſuũ cum Megabyzo (qui iam ob ſuſpectam adulterii vxorem ſuam, mœrore affectus erat) communicat, fidémque mutuò datam iureiurando firmant. Sed re tota Megabyzi indicio prodita, Artapanus ea morte qua Artoxerxes erat afficiendus, afficitur: atque adeo quæcunque in Xerxem Dariæúmque perpetrata fuerant, patefiunt. Aſpamites quoque, qui cædis Xerxis ac Dariæi conſcius fuerat, acerbiſſimo genere mortis, adhibitis videlicet per ſcapham tormentis, plectitur. At poſt Artapani mortẽ, eorum qui cum illo coniurarãt, & Perſarum aliorum pugna oritur, in qua cadunt tres Artapani filii, & grauiter Megabyzus vulneratur. Quem caſum Artoxerxes itémque Amytis & Rhodogune ac ipſarum mater Amyſtris ingẽti luctu proſequutiſunt: atque adeo vix tandem hæc Apollonidis medici Coi opera, ſũmam adhibentis diligentiã, mortis periculo liberatur. Deſciſcunt ab Artaxerxe Bactra, aliúſque itẽ præfectus Artapanus: & æquo Marte pugnatur. Quum autem commiſſa iterum pugna, ventus in faciem Bactrianorum ſpiraret, vincit Artoxerxes, & in eius ditionem vniuerſa Bactria concedit. Deficit etiam AEgyptus, Inaro Lydio & altero AEgyptio defectionis autoribus: omniáque ad bellum pertinentia parãtur. Athenienſes quoque Inaro petenti quadraginta naues mittunt: & ipſemet Artoxerxes exercitum educere cogitat: ſed, hõ ita conſulentibus amicis, mittit Achæmenidem fratrem cũ quadringentis millibus peditum, & octoginta nauibus. Conflĩgit Inarus cum Achæmenide, AEgyptiíque vincũt: atque Achæmenides quum ab Inaro vulnus accepiſſet, moritur, eiúſque cadauer ad Artoxerxẽ mittitur. Idem Inarus mari victor euadit, Charitimide magnum inde nomen conſequuto, qui quadraginta nauium Athenis miſſarum nauarchus erat. Ex quinquaginta Perſarum nauibus, viginti cum ipſis hominibus captæ,

triginta profligatæ fuerunt. Deinde aduersus Inarum mittitur Megabyzus, præter exercitū qui reliquus fuerat, alium ducés, qui ex ducentis hominum millibus constabat, nauibus autem trecētis, quibus Oriscus præerat. adeo vt præter naues reliqua multitudo quingentorum hominū millium esset. nam quum cecidit Achæmenides, cétum hominum millia ex quadringentis quæ duxerat millibus, vnà cæsa fuerunt. Pugnatur acriter, & vtrinque multi, sed plures ex AEgyptiis, cadunt. Tandem Megabyzus Inarum in femore vulnerat, fugátque: & fortiter pugnantes Persæ victores euadunt. Inarus verò fugiens Byblum proficiscitur, (hæc est munita vrbs in AEgypto) & cum eo Græci quicunque in prælio & cū Charitimide cæsi non fuerant. AEgyptus præter Byblum partes Megabyzi sequitur: & quoniā Byblus expugnari nō posse videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant sex millia & amplius, fide data paciscitur, nullā eos à rege iniuriam accepturos, & Græcos domum quū liberet reuersuros. Quum igitur Sarsamē AEgypti præfectum constituisset, vnà cū Inaro & Græcis ad Artoxerxem proficiscitur: cúmque inuenit iratum Inaro vehementer, quoniam is fratrem Achæmenidem interfecerat. Megabyzus omnia quæ gesta fuerāt narrat, & quomodo fide Inaro Græcisque data Byblum ceperit: atque pœnam illorum pertinaciter deprecatus, efficitur voti compos. tādémque ad exercitum defertur, Inarum & Græcos nihil detrimenti passuros. Verumenimuero Amytis vicem interempti filii Achæmenidis dolens, grauiter conquerebatur quòd Inarus & Græci pœnas sibi non darent. atque adeo illos à rege expoſcit: sed is tradere recusat. Deinde Megabyzum ab eo exposcens, repulsam itidem patitur. Tandem tamé illa quum instando molesta esset, impetrauit. & quinque pòst annis, Inarú pariter & Græcos à rege accepit. Græcis autē quinquaginta (nam plures capere nō potuerat) capita amputauit.

A αἱ δὲ λ' διεφθάρησαν· εἶτα πέμπεται χ' Ἰνάρου Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα τοὺς τῷ Ἀποολφθέντι, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τ'· καὶ ὑπεραίτιον αὐτοῖς Ὀρίσκον. ὡς εἰ χωρὶς τῶν νεῶν, ὃ ἄλλο πλῆθος, ν' μυριάδας. Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσεν, ι' μυριάδες αὐτῷ, ἐξ ὧν ἦγε μ', σὺν διεφθάρησαν. γίνεται οὖν μάχη κρατερὰ, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοὶ, πλείους δὲ Αἰγύπτιοι. καὶ βάλλει Μεγάβυ-
B ζος εἰς τὸν μηρὸν Ἴναρον, καὶ τρέπεται· καὶ 7
νικῶσι Πέρσαι καταχράτος. φεύγει ὁ τοὺς τὴν Βύβλον Ἴναρος, (πόλις ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὕτη) καὶ ⓐ Ἕλληνες δὲ μετ' αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἦσαν τῇ μάχῃ ᾗ μετ' Χαριτιμίδου ἀπέθανον. τοὺς χωρεῖ δὲ Αἴγυπτος πλὴν Βύβλου τοὺς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἀνάλωτος ἐδόκει, σπένδεται τοὺς Ἴναρον
C καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας, καὶ ἐπὶ τοὺς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν παρὰ βασιλέως λαβόν, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὁπότε βούλοιντο, τοὺς τὰ οἰκεῖα ἐπιμελήσειν. κομίζει δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην Σαρσάμαν· καὶ λαβὼν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, τρέπεται τοὺς Ξέρξην. ἡ δὲ μήτηρ λίαν χ' Ἰνάρου τεθυμωμένη, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτονώς εἴη. διηγεῖται τὰ μεγάλα πρήγματα Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἰνάρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἵλη-
D φε. καὶ ἐξαιτεῖται λιπαρῶς βασιλέα περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας· καὶ λαμβάνει. καὶ ἐξάγεται τέλος τῇ γραφῇ ὡς Ἴναρος καὶ ⓐ Ἕλληνες οὐδὲν κακὸν πείσονται. Ἀμυτις δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ τιμωρήσαιτο Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ αἰτεῖται ζῶντα βασιλέα, ὁ δὲ οὐκ ἐδίδωσιν. εἶτα Μεγάβυζον· ὁ δὲ ἀποπέμπεται· εἶτα, ἐπεὶ διώχλει τὸν υἱὸν, κατειργάσατο· καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν, λαμβάνει ⓦ Ἴ-
E ναρον τοὺς βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ ἀνεσταύρωσε μὲν ὀκτὼ τεσσαράκοντα· πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλάς.

Atque hunc quidem tribus crucibus suffixit,

καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπένθησε· καὶ ἠτήσατο ὅπως εἰς Συρίαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπέλθοι. ὁ δὲ ταῦτα λέγοντα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων προέπεμψε, καὶ ἀπῆλθε· καὶ ἀπέστη βασιλέως. καὶ ἀθροίζει μεγάλην δύναμιν, ἄγει πεντεκαίδεκα μυριάδων, χωρὶς τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν. καὶ πέμπεται ΟΥσιρις κατ' αὐτοῦ σὺν εἴκοσι μυριάσι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ ΟΥσιρις, ὁ μὲν, ἀκοντίῳ· καὶ τυγχάνει Μεγαβύζου εἰς τὸν μηρόν, καὶ πηχυαῖος ἄγει δακτύλων δύο. ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ τὸν ΟΥσίριος μηρόν. εἶτα βάλλει εἰς τὸν ὦμον· καὶ κεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ φεύγων Μεγάβυζος προστάσσει αἰχμαλωτεῖν καὶ φείσασθαι. ἐπίπτον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν· καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως οἱ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες Ζώπυρος καὶ Ἀρτύφιος. καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κρατερά. προτιμᾶται ΟΥσιρις ὑπὸ μελῶς, καὶ ἀποπέμπει τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν πρὸς Ἀρτοξέρξην. πέμπεται δὲ κατ' αὐτοῦ ἑτέρα στρατιά, καὶ Μενοστάνης ὁ τοῦ Ἀρταρίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρτάριος, σατράπης μὲν τῶν Βαβυλωνίων, Ἀρτοξέρξου δὲ ἀδελφός, συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά. καὶ Μενοστάνης βάλλεται εἰς τὸν ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου, εἶτα εἰς τὴν κεφαλὴν τοξεύεται ὑ κεφαλήν. φεύγει δὲ ὅμως αὐτὸς καὶ μετ' αὐτοῦ, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτάριος δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ παραινεῖ πεῖσαι βασιλεῖ. ὁ δὲ δηλοῖ πεῖσαι μὲν βούλεσθαι καὶ αὐτόν, οὐ μέντοι προσχωρεῖν πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μένειν ἐν τῇ ἑαυτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ· καὶ συμβουλεύουσιν Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν εὐνοῦχος, μνᾶ καὶ ἡ Ἄμιστρις, πεισθῆναι πεῖσαι. πέμπεται οὖν Ἀρτάριός τε αὐτὸς καὶ Ἄμυτις ἡ γυνὴ, καὶ Ἀρτοξάρης, ἐτῶν ἤδη ὢν εἴκοσι, καὶ Πετίσας ὁ ΟΥσίριος καὶ Σπιταμᾶ πατήρ. πολλοῖς οὖν λόγοις καὶ ὅρκοις πληροφορήσαντες Μεγάβυζον, μόλις ὅμως πείθουσι πρὸς βασιλέα πρεσβεύσασθαι. καὶ βασιλεὺς τέλος ἔπεμπε παρακαλοῦντι συγγνώμην ἔχειν τῶν ἡμαρτημένων.

At Megabyzus magno dolore & luctu affectus est, petítque vt sibi in Syriam regionem suam proficiſci liceret. Huc etiã clàm præmisit Græcos alios, & profectus est, atque à rege desciuit: maximáſque copias coegit, quæ, præter equites, ex centum & quinquaginta millibus constabant. Aduersus eum Vsiris mittitur cũ ducentis millibus: pugna conſeritur, ſéque mutuò vulnerãt Megabyzus & Vsiris. hic quidem iaculo Megabyzum in femore per cuſſit, & vulnus duos digitos altum infligit: ille verò ſimiliter iaculo Vsirin in femore, deinde & in humero vulnerauit. vnde Vsirin ex equo cadere contigit. ſed eum circumſiſtens Megabyzus attolli & ſeruari iubet. Multi autem Perſæ ceciderunt, Zopyro Artyphióque Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. itaque tãdem viribus longè ſuperior euadit Megabyzus, & victoria potitus, magnam Vsiris curam gerit, eúmque ad Artoxerxem mittit id petentem. Rurſus autem exercitus aduerſus eum mittitur, & Menoſtanes Artarii filius (Artarius autem erat ſatrapa Babylonis; & Artoxerxis frater) conſligunt inter ſe: ſed Perſarum fugatur exercitus, & Menoſtanes in humero à Megabyzo percutitur: præterea in capite ſagitta, ſed non lethali vulnere, feritur, vnà tamẽ cum omnibus ſuis fugam capit, & Megabyzus ſplendida potitur victoria. Artarius Megabyzum per legatos monet vt cum rege paciſcatur. Ille ſe paciſci quidem cum rege, non tamen ad eum proficiſci ſed in ſua regione manere velle indicat. Hæc regi nuntiantur, cui Artoxares Paphlagon eunuchus & Amiſtris ſtudioſè conſilium dãt vt paciſcatur. Itaque ipſe Artarius & Amytis vxor, & Artoxares, iam viginti annos natus, & Petiſas Vſiris filius & Spitamæ pater, mittuntur. Multis igitur ſermonibus & iuramentis ad fidem faciendam adhibitis, vix tamen Megabyzo vt ad regem proficiſcatur perſuadent. Cui tandem reuerſo rex per nuntios veniam ſe illi eorum quæ admiſiſſet, dare ſignificauit.

Sed quum egresso ad venationē rege & eum adorto leone, Megabyzus beluam hāc in pedes se erigentem iaculo percutiens interfecisset, succēsens ei rex quòd eam percussisset antequam ipse eam vllo ictu attigisset, caput abscindi imperauit. Sed Amystris & Amytis aliorúmque precibus remissa ei mortis pœna, ad vrbē quandam nomine Cyrtæ circa mare rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quòd sæpe pro Megabyzo liberius apud regem loquutus esset. Sed Megabyzus, quum in exilio quinque annos esset commoratus, aufugit, se pisagan esse simulādo: (pisagas autem à Persis dicitur leprosus, ad quem nemini accedere licet) & ad Amytin domúmque proficiscitur, & vix agnit⁹, per Amistrin & Amytin cū rege recōciliatur: qui eum, quemadmodū antea, suæ mensæ participem facit. & quum sex & septuaginta vixisset annos, mortu⁹ est: propter quod magno rex est mœrore affectus. Mortuo Megabyzo Amytis cū multis consuetudinem habebat, & ante hanc similiter mater Amistris: Apollonides verò Cous medicus, quum Amytis leuiter ægrotaret, & ipse eius amore captus esset, fore dixit vt ea in pristinam valetudinem restitueretur si cum viris rē haberet. vulue enim esse morbum. Sed quum hac arte voti cōpos factus cum ea concumberet, illa autem tabe laborare cœpisset, à concubitu abstinuit. Tandē igitur illa morti vicina, matri in mandatis dedit vt Apollonidem vlciscereturr. Hæc ipsi regi Artoxerxi rem totam exposuit, & quomodo cum illa concumbere solitus, nō prius desiisset quàm ei illius mali autor fuisset: & quomodo supplicium de Apollonide sumi illa sibi mādasset. Ille matri quicquid ipsi visum fuerit agendi potestatem facit. Hæc, quum vinctum Apollonidē bimestri spatio cruciatibus affecisset, viuum postea defodit, quo nimirum tempore Amytis diem suū obiit. Sed Zopyrus, Megabyzi & Amytis filius, vbi iam patrē & matrē amisit, à rege defciuit,

A ἐξέρχεται βασιλεὺς ὅπως θηρεύσων, καὶ λέων ἐπέρχεται αὐτῷ· μετεώρου δὲ φερομένου τὸ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖ· καὶ ὀργίζεται Ἀρτοξέρξης ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε· καὶ προστάσει τὴν κεφαλὴν Μεγάβυζου ἀποτμηθῆναι. Ἀμίστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καὶ τῶν ἄλλων τῇ πραγτήσει, τὸ μὲν θανάτου ῥύεται, ἀναστατος δὲ γίνε⁷ εἰς τὴν ἐρυθραὶ, ἔν τινι πόλει ὀνόματι Κύρται. ἐξορίζεται δὲ

B καὶ Ἀρτοξάρης ὁ εὐνοῦχος εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαῤῥησιάσατο. ὁ δὲ Μεγάβυζος πέντε ἔτεσι φυγείας ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἔτη, ἀποδιδράσκει, ὑποκριθεὶς τὸν πισάγαν. (πισάγας δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρὸς, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος.) ἀποδρὰς οὖν παραγίνεται πρὸς Ἀμυτιν εἰς τὸν οἶκον, καὶ μόλις ὅπως γινώσκεται· καὶ δι' Ἀμίστριος καὶ δι' Ἀμύτιος καταλλάσεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ποιεῖ αὐτὸν, ὡς ὃ πρόσθεν, ὁμοτράπεζον. ζήσας δὲ

C ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἀπέθανε· καὶ κάρτα ἠλγέθη βασιλεῖ. τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, κάρτα λίαν Ἄμυτις αἰδρᾶσιν ὁμιλοῦσα· καὶ πρό γε τούτης, καὶ ἡ μήτηρ Ἀμίστρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρὸς ὁ Κῶος, ἐπεὶ ἀθενῶς εἶχεν Ἄμυτις, εἰ καὶ βληχρῶς καὶ οὐκ ἰσχυρῶς, ἐκεῖνος δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφη εἰς τὴν ὑγίειαν αὐτῇ ἐπιμελήσειν ἐὰν αἰδρᾶσιν ὁμιλήσῃ. τῆς γὰρ ὑ-

D στέρης εἶ⁷ ὃ νόσημα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ἐξεμάνη ὃ ἐπιτήδευμα, καὶ ὠμίλει αὐτῇ, ἡ δὲ ἀδελφὸς ἐμβαίνετο, ἀπέσχε τῆς συνουσίας. τελευτῶσα δὴ οὖν ἐπήγγειλε τῇ μητρὶ, ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. ἡ δὲ ἀπήγγειλε πρώτα Ἀρτοξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὡμίλει, καὶ ὅπως ἀπέσχε ὑβρίσας· καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγγειλεν Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι. ἐκεῖνος δὲ τῇ μητρὶ ὃ παρεισάμενον αὐτῇ πρόσθεν ὅπως τρέπει. ἡ δὲ, λαβοῦσα ἔδωσε Ⓦ Ἀπολλωνίδῃ, δυσὶ μησὶ κολάζουσα· ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Ἄμυτις ἀπέθανε. Ζώπυρος δὲ ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ αὐτῷ ὅ, τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐτελεύτησεν, ἀπέστη βασιλέως·

καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, καὶ διὰ τὴν τῆς μητρὸς εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίαν. εἰς Καῦνον δὲ ἅμα τοῖς ἑπομένοις εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παραδιδόναι τὴν πόλιν. Καύνιοι δὲ αὐτῷ μὲν παραδιδόναι τὴν πόλιν ἔφασκον, Ἀθηναίοις δὲ τοῖς συνεπομένοις, οὐκέτι. εἰσιόντι δὲ Ζωπύρῳ εἰς τὸ τεῖχος λίθον Ἀλκίδης Καύνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλήν· καὶ οὕτως Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἀμισρις δὲ ἡ μάμμη τὸν Καύνιον ἀνεσταύρωσεν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ ἡ Ἄμισρις, κάρτα γεραιὰ γυνή. καὶ Ἀρτοξέρξης δὲ ἀποθνήσκει, μὰ καὶ β' ἔτεα βασιλεύσας.

A atque Athenas profectus est, propterea quòd Athenienses mater eius beneficiis affecerat. Caunũ vnà cum illis nauigauit, & Caunios ciuitatem tradere iussit: at illi vrbem ipsi quidem traditu-ros se respondebant, Athenien-sibus verò qui eum sequebantur, nequaquam. In Zopyri igitur murum subeuntis caput saxum iecit Alcides Caunius, ex quo i-ctu Zopyrus mortem obit. Ami-stris verò auia Caunium illum B cruci affixit. Postea autẽ & ipsa moritur, iã ætate valde cõfecta. Artoxerxes item obit, quũ duos & quadraginta regnasset annos.

Ἀρτοξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὃς μόνος ἦν γνήσιος ἐκ Δαμασπίας· ἡ δὲ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ᾗ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπεβίω. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἀπήγαγε εἰς Πέρσας. ἐπὶ παλλακαῖς δὲ νόθοις υἱοὺς ἔσχεν ὁ Ἀρτοξέρξης, ἐξ ὧν ὅδε τε καὶ Σεκυνδιανός, ὁ ἐξ Ἀλογούνης τῆς Βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος, καὶ Ἀρσίτης, ὁ ἐκ Κοσμαρτιδήνης, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. ὁ δὲ Ὦχος ὕστερον ἐβασίλευσε. ἔτι δὲ παῖδες αὐτοῦ, πρὸς τοῖς εἰρημένοις, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἐξ Ἀνδίας, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. αὕτη ἡ Παρύσατις Ἀρτοξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. ᾧ δὲ Ὦχον ζῶν ὁ πατὴρ Ὑρκανίων σατράπην ἐποίησε, δοὺς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἥτις ἦν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς πρὸς ποιησάμενος Φαρνακύαν τὸν εὐνοῦχον, ὃς ἦν μὲν Βαγόραζον καὶ Μενοστάνην καὶ ἑτέρους τινάς, μεθύοντος δὲ ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου καὶ καθεύδοντος ἐν τοῖς βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀποκτείνουσιν αὐτόν, τεσσαρακοστῇ καὶ πέμπτῃ ἡμέρᾳ ἀφ' ἧς ἐβασίλευσε ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς τελευτῆς. συνέπεσε οὖν ἀμφοτέρους ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. αἱ γὰρ ἄγουσαι τὴν ἁρμάμαξαν ἡμίονοι, ὡς ἦρ' αἰσθάνοντο τὸν τοῦ παιδὸς νεκρὸν, οὐκ ἤθελον παρβαίνειν. ὅτε δὲ κατέλαβε, σὺν τάχει ἐφέροντο.

C Regnat Xerxes eius filius, qui solus erat legitimus ex Damaspia susceptꝰ, quæ eodem ipso die quo Xerxes mortuus est, è vita discessit: Ba-gorazus verò cadauer patris & matris in Persiam tulit. Fuerunt autem Artoxerxi septemdecim filii spurii, in quibus fuit Secun-dianus ex Alogune Babylonia susceptus, & Ochus, & Arsites, ex Cosmartidene, quæ etiam erat Babylonia. Ochus autem postea regnat, & præter hos liberi eius. Fuerunt ex his, & Bagapæus & Parysatis, ex Andia, quæ etiam e-rat Babylonia. Hæc Parysatis, Artoxerxis & Cyri mater fuit. & Ochum pater viuens Hyrcanio-rum præfectum constituerat, éique in vxorem dederat mulie-

D rem quæ Parysatis appellabatur, Xerxis filiam, & regis sororem. Secundianus autem, postquam sibi Pharnacyam eunuchũ con-ciliauit, (qui secundum à Ba-gorazo, & Menostane, & qui-busdam aliis locum tenebat) quum Xerxes in quodam festo ebrius esset atque in regia sua dormiret, ingressi eum inter-ficiunt, die à patris morte quin-to & quadragesimo. Euenit ergo vt amborum simul ad Persas corpora ferrentur. nam mulæ quæ currum trahebãt, tanquam filii cadauer expectantes, iter face-re nolebant: sed posteaquam aduenit, magna cum alacrita-te iter fecerunt.

Βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανός, ἐξ οὗ γίνεται ἀζαβαείτης αὐτῷ Μενοστάνης. ἀπιὼν δὲ Βα-

E Regno autem potitur Secun-dianus, qui Azabaritem & Menostanem *eunuchos* apud se habuit. At Bago-

9

razo ad Secundianum reuersò, Secundianus iampridem cum eo simultatem exercẽs, eum criminatus quòd absque eius consilio cadauer patris ibi reliquisset, lapidibus obrui imperauit. Quod factum ægerrimè exercitus tulit: qui quamuis ab eo muneribus donaretur, eum nihilominus ob Bagorazi & fratris Xerxis cædẽ odio prosequebatur. Postea autem Ochus à Secundiano accersitus, venturum se promittit: sed minimè venit: & hoc ab eo sæpius fit. tandem Ochus multo se munit exercitu, & regnum occupaturus speratur. Arbarius equitum Secúdiani præfectus ab eo ad Ochum deficit: deinde Arxanes AEgypti satrapa: quinetiã Artoxares ex Armenia venit ad Ochũ: & ipsi citarin inuito imposuerunt.

Regnat Ochus, & nomine mutato Dariæus appellatur, qui dolis iuramẽtisque, monitu Paryssatidis, Secundianum tentat. at Menostanes Secundianum diligenter hortabatur ne crederet eius iuramentis, neque cum fallacibus hominibus paciscereturr sed nihilominus Secundianus persuadetur & capitur, & in cineres coniectus moritur, quum VI menses & dies XV regnauisset. Regnat igitur solus Ochus, qui etiam Dariæus nominabatur: apud eum autem autoritate valebant tres eunuchi, primũ quidem locum Artoxare, secundum Artibarxane, tertiũ Athoo tenente. Vxorem autem potissimùm in consilium adhibebat, ex qua, antequam regnum adipisceretur, duos susceperat liberos, Amistrin fœminam, & Arsacan marem, qui postea mutato nomine dicta est Artoxerxes. Ex eadem autem etiam regnãte alterum suscepit marẽ, & ei nomen Cyri à sole est impositum: deinde Artosten: aliósque deinceps vsque ad tredecim. atque ista historicus ex illa ipsa Paryssatide se audisse tradit. Sed reliqui filii celeriter è vita migrauerũt: superfuerúntque illi quorũ fecimus mentionẽ, & quartus filius, qui Oxendras est appellatus. Descisciũt à rege, Arsites frater eius germanus, ex eadẽ matre eodémq; patre genitus: & Artyphius ὁ Μεγα-

A μέσζος, ⓒ ὑποστρέψας πρὸς Σεκυνδιανὸν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐλῆις ἔχθρα ἐτετύφετο, ὡς δῆθεν αὐτῷ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, τὸν παῖδ' λιπὼν τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, πρεσταξε βασιλέως λιθόλυστος ἐγεγένη. ἐφ' ᾧ ἡ στρατιὰ εἰς λύπην κατεωέχθη. ὁ δὲ δῶρα αὐτῇ ἐδίδου. ⓓ δὲ ἐμίσουν αὐτὸν, ὅτι τε τὸν ἀδελφὸν Ξέρξεω ἀπεκτόνη, καὶ ὅτι Βαγόραζον. ὃν πέμπεται Σεκυνδιανὸς πρόσκαλούμενος Ὦχον. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται μὲν, οὐ πρόσγινεται δέ. καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. τέλος περιβάλλεται Ὦχος πολλῷ στρατιᾷ, καὶ ἐλπίδος ἦν βασιλεύειν. ἀφίσται Ἀρβάριος ὁ τῶν ἱππέων Σεκυνδιανοῦ ἄρχων πρὸς Ὦχον· εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτιος σατράπης· καὶ Ἀρτοξάρης ὃ ἐξ Ἀρμενίας ἦκε πρὸς Ὦχον. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ τῷ κίτωνι, οὔπω ἐκόντι.

Βασιλεύει Ὦχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. καὶ μετέρχεται ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις, ὑποθήκῃ Παρυσάτιδος, ⓔ Σεκυνδιανόν· πολλὰ Μενοστάνους παραινοῦντος Σεκυνδιανὸν μὴ πιστεύειν τοῖς ὅρκοις, μηδὲ συνέρχεσθαι τοῖς ἐξαπατῶσι. πείθεται δ' οὖν ὅμως, καὶ ἁλίσκεται, καὶ εἰς τὸν κοπρῶνα ἐμβάλλεται καὶ ἀπόλλυται, βασιλεύσας μῆνας ἓξ, ἡμέρας πεντεκαίδεκα. βασιλεύει οὖν μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος· βουλεύει δὲ τρεῖς ἠδύνατο πρὸς αὐτῷ, μέγιστον μὲν Ἀρτοξάρης, δεύτερος δὲ Ἀρτιβαρξάνης, καὶ τρίτος, Ἄθωος. ἔχρητο δὲ μάλιστα τῇ γυναικὶ συμβούλῳ. ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἄμιστριν θυγατέρα καὶ Ἀρσάκην υἱόν· ὃς ὕστερον μετωνομάσθη Ἀρτοξέρξης. τίκτει δὲ αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύουσα, καὶ τίθεται ὄνομα αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. εἶτα τίκτει Ἀρτόστην, καὶ ἐφεξῆς μέχρι παίδων δεκατριῶν. καὶ φησὶν ὁ συγγραφεύς, αὐτὸς πρὸ αὐτῆς ἐκείνης τῆς Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τῶν τέκνων ταχὺ ἀπεβίω· ⓕ δὲ θεογενότες, οἵ τε προῤῥηθέντες τυγχάνουσι, καὶ ἔτι τέταρτος υἱὸς, Ὀξένδρας ὠνομασμένος. ἀφίσανται βασιλέως, Ἀρσίτης οἰκεῖος ἀδελφὸς ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος

ὁ Μεγα-

ὁ Μεγαβύζου. πέμπεται Ἀρτασύρας καὶ αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον. καὶ δυσὶ μάχαις Ἀρτασύρας ἡττᾶται, εἶτα πάλιν συμβαλὼν, νικᾷ Ἀρτύφιον· καὶ ὑπάγεται τοὺς σὺν αὐτῷ Ἕλληνας δώροις, καὶ καταλιμπάνουσι αὐτῷ Μιλήσιοι μόνοι τρεῖς. τέλος ὅρκους καὶ πίστεις λαβὼν παρὰ Ἀρτασύρα, ἐπεὶ ὁ Ἀρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, παρεσχώρησε βασιλεῖ. Παρύσατις δὲ βουλεύεται βασιλεῖ ὁρμῶντι κατὰ τὸν Ἀρτυφίου θάνατον, μὴ ἀνεῖναι τέως, (ἔσεσθαι γὰρ τοῦτο ἀπάτιον. καὶ εἰς τὴν παρεσχώρησιν τοῦ Ἀρσίτου) ἐπειδὴ ὁ καὶ κεῖνος ἀπατηθεὶς ἀλῷ, δεῖν τότε ἀμφω διαχρήσασθαι. καὶ γένηται οὕτως, διὸ δωθείσης τῆς συμβουλῆς. ὡς ἐμβάλλει εἰς τὴν ἀποδοχὴν Ἀρτύφιος καὶ Ἀρσίτης. καίτοι Ἀρσίτην ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο ἀπολέσαι, ἀλλ' ἡ Παρύσατις, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ βιαζομένη, ἀπώλεσε. κατελεύθη δὲ καὶ Φαρνακύας, ὁ συναναιρεθεὶς Σεκυνδιανῷ Ξέρξου. ἀνῃρέθη δὲ καὶ Μενοστάνης ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤδη τρὸς θάνατον συλλαμβανόμενος. ἀφίσταται Πισσούθνης· ὡς ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ Τισσαφέρνης, καὶ Σπιθραδάτης, καὶ Παρμίσης. αἰτιᾶται δὲ Πισσούθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν Ἀθηναῖον ἅμα Ἕλλησιν ὧν ἐκεῖνος ἦρχε. λαμβάνουσι δὲ οἱ τοῦ βασιλέως πραγματευταὶ χρήμασι Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀφιστῶσι Πισσούθνου. εἶτα δόντες αὐτῷ πίστεις καὶ λαβόντες, ἄγουσι παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ εἰς τὴν ἀποδοχὴν ἐκάλεσεν, Τισσαφέρνη δοὺς τὴν Πισσούθνου σατραπείαν. ἔλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ τῆς προδοσίας. Ἀρτοξάρης δὲ, ὃς μέγα ἠδυνάτει παρὰ βασιλεῖ, βουλεύει βασιλέα, θέλων αὐτὸς βασιλεύσας, ἐκτομίας ὑπάρχων. πώγωνα γὰρ καὶ ὑπόκομα προσέταξεν αὐτῷ γυναικὶ καταστεῖλαι, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. δι' ἧς καταμηνύεται, καὶ συλλαμβάνει· καὶ παραδίδοται Παρυσάτιδι, καὶ ἀναιρεῖται. Ἀρσάκης δὲ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστερον μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης, γαμεῖ τὴν Ἰδέρνεω θυγατέρα Στάτειραν· τὴν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρα, ὁ τοῦ Ἰδέρνεω υἱός.

Megabyzi filius. In eos mittitur Artasyras, & Artyphium bello inuadit: atque in duabus pugnis Artasyras vincitur: deinde rursus congressus Artyphium superat, & eos qui cum illo erat Græcos muneribus ad se allicit, adeo vt ille cum tribus tantum modo Milesiis relictus fuerit. tandem quum iusiurãdum fidémque ab Artasyra accepisset, quoniã Arsites non comparebat, regi se dedidit. Parysatis verò regi ad Artyphium interficiendũ animato, consilium dedit vt ne tunc temporis illum interficeret: (hoc enim modo Arsitem deceptũ ei se dediturum) sed postquam ille deceptus captúsque esset, tunc vtrũque necaret. id quod ita factum est, consilio exitum consequuto. Artyphius enim & Arsites in cineres cõiiciuntur. Arsitem tamen rex morte mulctare nolebat, sed Parysatis partim precibus, partim vi id effecit. Pharnacyas item, qui vnà cum Secundiano Xerxem occiderat, lapidibus est obrutus: & Menostanes sibi ipsi mortem cõsciuit, quum iam ad pœnam subeundã comprehenderetur. Desciscit Pisuthnes, & in eũ Tissaphernes mittitur, atq; Spithradates, & Parmises. Pisuthnes verò aduersus eos tendit, secum habens Lyconem Athenienſem, cum Græcis quorum ille dux erat. Sed regis duces pecuniis Lyconem Græcósque captant, & vt à Pisuthne desciscant persuadent. deinde Pisuthni fide data, & ab eo acceptã, eũ ad regem ducunt, qui eum in cineres coniicit, eiúsque satrapiam Tissapherni tradit. Lycon verò & vrbes & regiones mercedem proditionis accipit. Artoxares autem, qui plurimùm apud regẽ poterat, ei molitur insidias, de regno inuadendo cogitans. nam, quum esset eunuchus, imperauit vxori suæ vt sibi barbam conficeret, idque vt vir esse existimaretur. Sed per eam patefacto hoc dolo, comprehenditur, & Paryſatidis in potestatem traditur, à qua interficitur. Arsaces autem regis filius, qui postea est nominatus Artoxerxes, vxorem ducit Idernis filiam Statiram: atque regis filiam similiter vxorem ducit filius Idernis.

Amistris autem erat filia, cuius sponso nomen erat Terituchmes: qui patre suo mortuo, pro ipso satrapa constitutus est. Habebat autem sororem ex eodem patre natam, quæ Roxane vocabatur: quæ cùm formosa erat, tũ verò sagittandi iaculandique peritissima. Huius amore captus Terituchmes, & cum ea rem habens, oderat Amistrin: tandemque eam in saccum cõiicere statuit, vt à trecentis viris, cum quibus defectionem molitus est, cõfoderetur. Sed quidam cui nomen erat Vdiastes, qui autoritate apud Terituchmem valebat, & literas à rege acceperat, quibus multa ei pollicebatur si sua filia ei ab illo periculo liberaretur, Terituchmem aggressus interfecit: quum ipse Terituchmes aduersus eos qui in ipsum insurgebãt, strenuè pugnando, multos interfecisset. nam ab eo triginta sex homines occisos fuisse tradunt. Sed filius Vdiastis Mitradates nomine, qui Terituchmis armiger erat, nec adfuerat, postquã rem didicit, patri diras imprecatæ est: & quum vrbem Zarin occupasset, eam filio Terituchmis conseruauit. At Parysatis matrẽ Terituchmis, fratrésque Metrostẽ & Helicum, & sorores, quæ præter Statirã duæ erant, viuas terra obrui, Roxanem autem viuã secari iussit. Id quod factũ est. Rex verò vxori suæ, vt simili pœna Statiram afficeret Arsacis filii ipsius vxorẽ imperauit. Sed quũ matrem & patrem multis fletibus & planctibus placasset, & Parysatidis animus flexus esset, pœnam remisit. Sed & ipse Ochus Dariæus Parysatidi dixit fore vt valde ipsam aliquando pœniteret. At in libro decimooctauo narrat quomodo Ochus Dariæ mortuus sit quum Babylone ægrotasset, & annos triginta quinque regnauisset.

Regno igitur Arsaces potitur, qui & Artoxerxes mutato nomine dictus est. hoc regnũ adepto, Vdiasti lingua abscinditur, eique ponè auellitur: atque ita tandẽ ille moritur, & filius eius Mitradates pro patre satrapa cõstituitur.

A Ἄμιστρις δὲ ἦν ἡ θυγάτηρ, τοῦ δὲ τούτης συμφίου ὄνομα Τεριτούχμης· ὃς καὶ τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, αὐτὸ τοῦτο σατράπης κατέστη. ἦν δὲ ὁμοπάτριος αὐτῷ ἀδελφὴ Ῥωξάνη, καλὴ τοῦ εἴδει, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτη. ἐρᾷ δὲ ταύτης ὁ Τεριτούχμης καὶ συγκοίμησιν, ἐμίσει Ἀμιστρίν· καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον, καὶ κατακεντηθῆναι ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ τὴν ἀπόστασιν ἐμελέτησεν, ἐβουλεύσατο. Ἄλλα τις ΟΥΔιάστης ὄνομα, ἐμοὶ ἔχων τοῦδε Τερτούχμη, καὶ γράμματα τοῦδε βασιλέως, πολλὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα εἰ σωθείη αὐτοῦ ἡ θυγάτηρ, δδξάμενος, ὑπεστήσατο καὶ αἱρεῖ Τερτούχμην, ἡνίκα ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἀνδρισάμενον, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντα. μέχρι γὰρ λ' καὶ ζ φασὶν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ΟΥΔιάστου Μιτραδάτης, ὑπασπιστὴς ὢν Τερτούχμου, καὶ μὴ παρὼν, ἐπεὶ ἔμαθε, πολλὰ τοῦ πατρὶ κατηράσατο, καὶ πόλιν Ζάρην καταλαβὼν, ἐφύλαξε ταύτην τοῦ παιδὸς τοῦ Τερτούχμου. ἡ δὲ Παρύσατις τήν τε μητέρα τοῦ Τερτούχμου, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μητρώστην & Ἕλικον, καὶ τὰς ἀδελφὰς δύο οὔσας, χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχωσαι· τὴν δὲ Ῥωξάνην, ξῶσαν κατατεμεῖν. καὶ ἐγένετο. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικὶ Παρυσάτιδι, ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στάτειραν τὴν Ἀρσάκου γυναῖκα τοῦ παιδός. Ἀλλ' ὅ γε Ἀρσάκης πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ κοπετοῖς ἐξιλεωσάμενος, ἐπεὶ ἡ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, συνεχώρησε· καὶ Ὦχος ὁ Δαρείαιος, εἰπὼν Παρυσάτιδι, πολλὰ μεταμελήσειν αὐτήν. Ἐν δὲ τῇ ιθ' ἱστορίᾳ Φλεγμβάνει ὡς Ὦχος ὁ Δαρειαῖος ἀπέθανεν, ἀθενήσας ἐν Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας λέ.

Βασιλεύει δ' Ἀρσάκης, ὁ μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης· καὶ ἐκτέμνεται ὁ ΟΥδιάστης τὴν γλῶτταν, & ἐξελκύεται τοῦτον ἐξόπισθεν, ἢ θνήσκει. ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Μιτραδάτης ἀντὶ τοῦ πατρὸς σατράπης.

ἐπράχθη δὲ ταῦτα αἰτιωθείσης Στατίρας. καὶ ἠνιᾶτο Παρύσατις. διαβάλλεται Κύρος ὑπὸ Τισσαφέρνους πρὸς Ἀρτοξέρξην ἀδελφόν, καὶ καταφεύγει Παρυσάτιδι τῇ μητρὶ, καὶ ἀπολύεται τῆς διαβολῆς. ἀπελαύνει Κύρος ἠτιμωμένος πρὸς τὴν ἀδελφοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν σατραπείαν, καὶ μελετᾷ ἐπανάστασιν. διαβάλλει Σατιβαρζάνης Ὀρόντην, ὡς Παρυσάτιδι μίγνυται, καίτοι λίαν αὐτῆς σωφρονούσης· καὶ ἀναιρεῖται Ὀρόντης. καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ διαφθείρει τὸν Τεριτούχμεω υἱόν. καὶ περὶ τοῦ θάψαντος τὸν πατέρα διὰ τὸ πυρὸς, παρὰ τὸν νόμον. ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγὴ Ἑλλήνων στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγὸς Κλέαρχος Ἑλλήνων. ὅπως τε Συέννεσις ὁ Κιλίκων βασιλεὺς ἀμφοῖν συνεμάχει Κύρῳ τε καὶ Ἀρτοξέρξῃ. ὅπως τε Κύρος τῇ ἰδίᾳ στρατιᾷ καὶ Ἀρτοξέρξης πάλιν τῇ οἰκείᾳ προῆνεσαν. Κλέαρχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θετταλὸς, οἱ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διάφοροι ἀλλήλοις ἐτύγχανον· διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἄπορτα ὁ Κύρος συνεβούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν. ἠτιμάζετο δὲ ὑπὸ μὲν Ἀρτοξέρξου πρὸς Κύρον πολλοὶ, πρὸς δὲ Ἀρτοξέρξην ὑπὸ Κύρου οὐδείς. διὸ καὶ ὁ βάρβαρος προσχωρῆσαι Κύρῳ μελετήσας, καὶ διαβληθεὶς, εἰς τὴν κοιλίαν ἐνεβλήθη. προσβολὴ Κύρου πρὸς τὴν βασιλέως στρατιὰν, καὶ νίκη Κύρου. ἅμα καὶ θάνατος Κύρου, ἀπειθοῦντος Κλεάρχῳ· καὶ αἰκισμοὶ τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρτοξέρξου. τὴν τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς τὸν Ἀρτοξέρξην ἔβαλεν, αὐτὸς ἀπέτεμε καὶ ἐθριάμβευσεν. ἀναχώρησις Κλεάρχου τοῦ Λακεδαιμονίου, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι, τῆς νυκτὸς, καὶ τῶν τῆς Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς καὶ ἁλώσεως. εἶτα σπονδαὶ βασιλέως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πενθοῦσα Κύρον,

A Facta autem hæc fuere impulsu Statiræ: vnde Paryſatis dolore afficiebatur. Criminatur Tiſſiphernes Cyrum apud Artoxerxem fratrem: is ad matrem Paryſatin cõfugit, & à crimine obiecto abſoluitur. Reuertitur Cyrus ad ſuam ſatrapiam, ignominia à fratre affectus, ideóque de defectione cogitat. Satibarzanes Orontem criminatur, cum Paryſatide conſuetudinem eum habere dicens, quum alioqui caſtè illa viueret. Morte igitur mulcta

B tur Orontes: & mater iraſcitur ipſi regi quòd Paryſatis veneno Terituchmis filiũ necauerit. Et de eo qui patrem igne contra legem ſepeliuit, *ſit mentio.* vnde Hellanicus & Herodotus mẽdacii arguũtur. *Refertur etiam* Cyri à fratre defectio: & quomodo Græcum pariter & barbaricum exercitum coegerit, & Clearchus Græcorum exercitus dux fuerit. *Commemoratur deinde* quo pacto

C Syennesis Cilicum rex ambos, Cyrum videlicet & Artoxerxẽ, in bello gerẽdo adiuuerit, & quo modo Cyrus ſuum exercitum, & Artoxerxes viciſſim ſuum exhortatꝰ fuerit. Sed Clearchus Lacedæmonius Græcorum dux, & Menon, ambo Cyrum ſequẽtes, ſemper inter ſe diſſidebãt, quòd Cyrus Clearchi cõſilio in omnibus vteretur, Menon autem in nullo apud eum loco eſſet. Et ad

II Cyrum quidem ab Artoxerxe D multi tranſfugiebant, ſed nullus à Cyro ad Artoxerxem. quam ob cauſam barbarus quum ad Cyrum deſciſcere tentaſſet, & accuſatus ea de re fuiſſet, in cineres eſt coniectus. *Narratur etiam* vt Cyrus in regis exercitum impreſſionem fecerit, & victoria potitus ſit: deinde vt occubuerit, dũ Clearcho morem non gerit. Vt Artoxerxes contumelioſis modis in fratris cadauer ſæuierit:

E quippe qui non ſolùm caput ſed & manũ qua percuſſus ab eo fuerat, abſciderit, & velut de ea triũphans, circũtulerit. *Scribit &* vt Clearchus Lacedæmoniꝰ cũ ſuis Græcis noctu receſſerit, & vnã ex Paryſatidis vrbibꝰ occupauerit: & vt rex cũ Græcis fœdꝰ inierit. Vt Paryſatis Babyloné profecta ſit Cyrũ lugẽs,

& vix tãdem caput eius manúmque recuperauerit, quæ Susa miserit, ibíque sepeliuerit. De Bagapate qui iussu regis caput à cadauere Cyri auulsit: & quomodo regis mater vbi in talorum lusu eum vicit, ex pacto Bagapatem obtinuit. & quomodo ipsi pellis detracta fuerit à Parysatide, & cruci deinde fuerit affixus ab eadem. quo tempore ipsa propter multam Artoxerxis obsecrationem flere Cyrum cessauit. Quomodo Artoxerxes dona cuidam dederit qui Cyri tiaram attulit, & Carem qui Cyrum à se vulneratum arbitrabatur, honorificè exceperit. Parysatis autem illum qui honorificè exceptus fuerat, cruciatib⁹ adhibitis interfecerit. Vt Artoxerxes petenti Parysatidi Mitradaté tradiderit, quippe qui in mensa se Cyrum interfeciſſe gloriatus esset: & vt sibi traditum acerba morte mulctauerit. Hæc in libris x i x & x x cõtinentur.

A καὶ μόλις ἐκομίσατο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν χεῖρα, καὶ ἔθαψεν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. Τὰ περὶ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτεμόντος, παρὰ τὴν βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ μετὰ βασιλέως κύβοις ὑπὲρ σφονδήκης παίξασα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ ὃν τρόπον τὸ δέρμα περιαιρεθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ Παρυσάτιδος· ὅτε καὶ ὁ πολὺ ὑπὲρ Κύρῳ πένθος αὐτῇ ἐπαύσατο, διὰ τὴν πολ-
B λὴν τοῦ Ἀρτοξέρξου δίησιν. ὡς Ἀρτοξέρξης δῶρα ἔδωκε τῷ ἀνέγκαντι τὴν Κύρου πίλον, καὶ ὡς τὴν Κᾶρα τὸν δοκέοντα Κύρον βαλεῖν Ἀρτοξέρξης ἐτίμησε. καὶ ὡς Παρύσατις τὸν τιμηθέντα Κᾶρα αἰκισαμένη, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρτοξέρξης παρέδωκεν αἰτησαμένῃ Μιτραδάτῃ Παρυσάτιδι, ὅτι παρὰ τράπεζης μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι τὸν Κύρον. καὶ εἰκῆ λαβοῦσα, πικρῶς αἰκίσατο. Ταῦτα καὶ ἡ ιθ' καὶ ἡ κ' ἱστορία.

C Ἐν δὲ τῇ καὶ καὶ β' καὶ γ', ἥτις καὶ τῆς ὅλης πέρας ἐστὶν ἱστορίας, τάδε περιείληπται. ὡς Τισσαφέρνης ὑποβουλεύσῃ τοῖς Ἕλλησι, καὶ παρασκευασάμενος Μένωνα τὸν Θεσσαλὸν, δι' αὐτοῦ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις ἐχειρώσατο, τοῦ Κλεάρχου καὶ παρασκευασαμένου καὶ ἀποχρουομένου τὴν ὑποβουλήν. ἀλλά τι, τε πλῆθος διὰ Μένωνος ἀπατηθὲν, κατέναγκασε καὶ ἄκοντα Κλέαρχον παρὰ Τισσα-
D φέρνην παραγενέσθαι, καὶ Πρόξενος ὁ Βοιώτιος, αὐτὸς ἤδη παρὰ θεσσαλοὺς ἀπάτῃ, συμπροτρέπει. ὡς εἰς Βαβυλῶνα παρὰ Ἀρτοξέρξην Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέστειλεν ἐν πέδαις· καὶ ὡς ὑπὲρ θέαν Κλεάρχου ἅπαντες συνερρύησαν. ὡς Κτησίας αὐτὸς, ἰατρὸς ὢν Παρυσάτιδος, πολλὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντι παρὰ ἡδονὴν καὶ θεραπείαν δι' αὐτῆς ἔπραξε· καὶ τῶν δεσμῶν αὐτὸν Παρύσατις ἔλυσεν καὶ ἀφῆκεν, εἰ μὴ Στάτειρα τὸν ἄνδρα Ἀρτοξέρξῃ ἀνέπεισε τοῦτον ἀναιρεθῆναι. καὶ ἀνῃρέθη Κλέαρχος· καὶ τέρας ὑπὲρ τοῦ σώματι συνέπεσε. αὐτόματος γὰρ ὑπ' αὐτοῦ τάφος, μεγίστου πνεύσαντος ἀνέμου, ὑπερμεγέθης, ὑπερσυνέπεσε.

In libris autẽ x x i & x x i i, & x x i i i, (quo tota hæc finitur historia) hæc continentur, Quo pacto Tissaphernes Græcis insidias molitus sit, quum socĩ sibi adiunxisset Menonem Thessalum, & per eum dolo iuramẽtísque Clearchum ducésque cæteros in potestatem suam redegerit, quanuis Clearchus præuideret, insidiásque amoliretur. Sed tum multitudo per Menonem decepta, Clearchum etiam inuitum ad Tissaphernem coegit accedere, tum etiã Proxenus Bœotius antè dolo circumuentus, vt id faceret hortabatur. Quomodo Clearchum & cæteros compedibus vinctos Babylonem ad Artoxerxem miserit: & quomodo ad conspiciendum Clearchũ omnes confluxerint: & quomodo Ctesias ipse, quum medicus esset Paryſatidis, Clearcho, dum in carcere esset, multa humanitatis officia per eã præstiterit. Et vt illum Paryſatis à vinculis liberasset, nisi Statira virum Artoxerxem ad eum interficiendum hortando compulisset. Ita Clearchus morte mulctatus est: & circa eius cadauer ostẽtum hoc extitit, quòd flante vẽto vehemẽtissimo, sepulcralis agger magnæ altitudinis spõte sua id cõtexerit.

ἀνηρέθησαν δὲ καὶ ⟨Ⓖ⟩ σὺν αὐτῷ ἀναπεμ- A Interfecti etiam fuerunt Græci
φθέντες Ἕλληνες, πλὴν Μένωνος. λοιδο- cum eo missi, præter Menonẽ.
ρία Παρυσάτιδος πρὸς Στάτειραν, καὶ *Narrantur deinceps* Paryſatidis
ἀναίρεσις αὐτῆς φαρμάκου, τῦτον αὐτὴν ἀφανισθέν- in Statiram cõuicia, & quomo-
τος τὸν τρόπον· (ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα do Statira fuerit veneno necata.
λίαν μὴ παθεῖν ὃ πέπονθε) μαχαι- quod hũc in modum paratum
ρίου τὸ ἓν μέρος ἐπαλείφεται τῷ φαρμά- erat: (cauebat enim ſibi Statira
κῳ· τὸ δὲ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. τούτῳ τέμνε- diligenter ab hoc malo, quod ei
ται ὀρνίθιον μικρὸν, μέγεθος ὅσον ὠοῦ· (Πέρ- tamen contigit.) Vna pars cul-
σαι δάκιλον Πέρσαι τὸ ὀρνίθιον καλοῦσι) τέ- telli veneno ſuperillinitur, cuius
μνεται δὲ δίχα, καὶ τὸ μὲν καθαρὸν τοῦ reliqua pars intacta remãſit: hoc
ἑτέρου ἥμισυ αὐτὴ λαβοῦσα Παρύσατις ἐ- ſecatur auicula parua, oui habẽs
σθίει, τὸ δὲ προσομιλοῦσαν τῷ Φαρμά- magnitudinem. (auiculam hãc
κῳ, ὁρᾷ Στάτειρα. ἡ δὲ, ἐπεὶ ἐσθιούσαν Perſæ ryndacen appellant) di-
τὸ ὑπεδυοῦσαν ἑώρα τὸ ἥμισυ, μηδὲν συνι- B uiditúrque in duas partes. & ipſa
δεῖν δυνηθεῖσα, καὶ αὐτὴ σὺν ἐσθίει τὸ θα- Paryſatis dimidiam partem quæ
νάτου τὸ φάρμακον. ὀργὴ οὖν ἀφ' ἑαυτῆς τοῦ veneno carebat, accepit, come-
βασιλέως πρὸς τὴν μητέρα, καὶ σύλλη- dítque: at partem veneno tinctã
ψις τῶν βυνούχων αὐτῆς, καὶ αἰκισμὸς καὶ ἀ- porrexit Statiræ. Illa quum eam
ναίρεσις. καὶ ἐπὶ σύλληψις Γίγης ἣ ᾠκείωτο quæ porrexerat edere dimidiam
Παρυσάτιδι, καὶ κρίσις ἐπ' αὐτῇ· καὶ ἀ- partem vidiſſet, nec quicquam
θώωσις μὲν ἀπὸ τῶν κριτῶν, καταδίκη *fraudis* animaduertere potuiſſet,
12 δὲ ἀπὸ βασιλέως· καὶ αἰκισμὸς Γίγης, C ipſa quoque vnà mortiferum co
καὶ ἀναίρεσις· καὶ ὀργὴ ἀφ' ὅτῳ Παρυ- medit venenum. Hinc matri rex
σατίδος πρὸς τὸν υἱὸν, καὶ κεῖνον πρὸς τὴν iraſcitur, & eius eunuchi cõpre-
μητέρα. καὶ ὁ χῶμα δὲ τοῦ Κλεάρχου henſi cruciantur & morte mul-
δ' ἐτῶν ὀκτὼ μεσὸν ἐφάνη φοίνικων, οὓς ὧν tantur. Prætereáque Ginge cõ-
χρύφα Παρύσατις, καθ' ὃν καιρὸν ἐκεῖ- prehenditur, quæ Paryſatidi fa-
νος ἐτελεύτησε, ἀφ' ὧν βυνούχων καταχώσασα. miliaris erat, atque de ipſa iudi-
αἰτίαι δ' αἱ Εὐαγόρᾳ βασιλεῖ cium exercetur: à iudicibus qui-
Σαλαμῖνος βασιλεὺς Ἀρτοξέρξης διεφέ- dem abſoluitur, à rege autẽ con-
ρθη. καὶ ἄγγελοι Εὐαγόρᾳ πρὸς Κτησίαν demnatur. Tandem verò cru-
περὶ τοῦ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλίτου τὰς ἐ- ciatibus afficitur & necatur, eóq;
πιστολάς. καὶ Κτησίου πρὸς αὐτὸν ἐπιστο- D nomine Paryſatis filio, hic vici-
λὴ, περὶ τοῦ ἀφανισθῆναι αὐτὸν Ἀνα- ſim matri ſuccéſet. De Clearchi
ξαγόρᾳ τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. τῶν πα- tumulo qui octo pòſt annis pal-
ρὰ Εὐαγόρᾳ ἀγγέλων εἰς Κύστρον ἄφι- marum plenus apparuit: quas Pa-
ξις, καὶ τῶν παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀ- ryſatis clàm per eunuchos, quo
πόδοσις Εὐαγόρᾳ. ᾧ Κόνωνος πρὸς Εὐ- tẽpore ille mortuus eſt, aggeſta
αγόραν λόγος περὶ τῆς πρὸς βασιλέα ἀ- terra obruerat. Cauſæ propter
ναβάσεως, καὶ Εὐαγόρᾳ ἐπιστολὴ περὶ ὧν quas rex Artoxerxes & EVago-
ἠξιώθη παρ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος πρὸς ras Salaminis rex inter ſe diſſi-
Κτησίαν ἐπιστολή. ᾧ βασιλεῖ πρὸς Εὐ- derẽt. & EVagoræ nũtii ad Cte-
αγόραν φόρος. καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησίου ſiam vt acciperent epiſtolas ab
ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα Abulite: & Cteſiæ ad ipſũ epiſto-
περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν. la de reconciliatione cum Ana-
xagora Cypriorum rege. EVa-
goræ nuntiorum in Cyſtrum
aduẽtus, & à Cteſia datæ ad EV-
agoram literæ, vt ei fuerint red-
ditæ. Et, Cononis ad EVagoram
oratio, ſuadentis vt ad regem a-
ſcenderet. Et, EVagoræ epiſtola
de honoribus quibus ab eo affe-
ctus fuerat. Et, Cononis ad Cteſiã
epiſtola. Et, tributum regi datum
ab EVagora. Et, epiſtolæ Cteſiæ
redditæ. Et, Cteſię ad regẽ oratio
de Conone, & epiſtola ad ipſum.

Munera ab EVagora missa Satibarzani traduntur, & nuntii in Cyprum perueniũt. Et Cononis epistola ad regem & Ctesiam. Quomodo adhibita custodia retenti sint nũtii à Lacedæmoniis ad regem missi. Epistola regis ad Cononẽ & ad Lacedæmonios, quã ipse Ctesias tulit. & quomodo à Pharnabazo Conon cõstitutus sit nauarchus. Ctesiæque in Cnidum patriam suam aduẽtus & Lacedæmonem. & disceptatio aduersus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum: & emissio ab Epheso vsque ad Bactra. & Indicæ regionis, dierum, parasangarum. Catalogus regum à Nino & Semiramide vsque ad Artoxerxem: quibus ille librũ suũ claudit.

A τῶν παρὰ Εὐαγόρου δώρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνῃ, καὶ τ' ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν οἱ παρὰ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ὧν Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις, καὶ εἰς ΛακεδαίμοναB καὶ κρίσις πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων ἀγγέλους, ἐν Ῥόδῳ. καὶ ἄφεσις ἀπὸ Ἐφέσου μέχρι Βακτρων. καὶ Ἰνδικῆς ἀριθμός, σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. καὶ κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρτοξέρξου. ἐν οἷς καὶ ὁ τέλος.

EX EIVSDEM Ctesiæ scriptis quæ Indica nominata sũt, excerptæ ab eodem Photio historiæ.

ἘΚ ΤΩΝ ΤΟΥ̃ ΑΥ̓ΤΟΥ̃ Κτησίου Ἰνδικῶν ἐν λόγοις, ἐκ τῆς τοῦ αὐτοῦ Φωτίου.

INDICA Ctesiæ vno libro cõtinentur, in quibus magis Ionicè loquitur. Scribit Indum fluuiũ, quà angustissimus est, quadraginta stadiorum esse: quà latissimus, ducentorum. Indos multitudine cæteros ferè vniuersos mortales superare dicit. De scolece, *id est, quodam verme*, qui est in flumine, & solus ex omnibus animalibus in eo nascitur. *Dicit etiam* vltra Indos non alios homines habitare. In Indica regione non pluere, sed eam à flumine rigari. De pantarba gemma; & quomodo septuaginta septem gemmas & lapides pretiosos in flumen proiectos, (quæ omnia erãt cuiusdã Bactriani institoris) pantarba retraxerit inter se cohærẽtes.

ΚΤΗΣΙΟΥ τὰ Ἰνδικά ἐστιν ἐν ἑνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, ὅ μὲν στενὸν αὐτοῦ, βέεθρος πεσσαράκοντα σταδίων εἶναι· τὸ δὲ πλατύτατον, καὶ διακοσίων. λέγει περὶ αὐτῶν τῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους σχεδὸν συμπάντων ἀνθρώπων. περὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ· ὃ καὶ μόνον τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ γίνεται. περὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. περὶ πανταρβᾶς τῆς σφενδόνης· καὶ ὡς οἱ σφενδόνας ἀποῤῥιφείσας καὶ λιμνίους λίθους εἰς τὸν ποταμὸν, ἅπαντα ὧν τοῦ Βακτρίου καπήλου, αὐτὴ ἀνείλκυσεν ἑαυτῇ ἁλλήλων.

περὶ τῶν τειχοκαταλύτων ἐλεφάντων. περὶ τῶν μικρῶν σπιθήκων τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγάλων. περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ βιττάκου, ὅτι γλώττην ἀνθρωπίνην ἔχει καὶ φωνὴν μέγεθος μὲν, ὅσον ἱέρακος, πορφύρεον δὲ τὸ στόμα· καὶ πώγωνα φέρει μέλανα. αὐτὸ δὲ κυάνεόν ἐστιν ὡς τὸν τράχηλον, ὥσπερ κιννάβαρι. διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ ὥσπερ ἄνθρωπον, Ἰνδιστὶ μὲν ἂν δὲ Ἑλλησι μάθῃ, καὶ Ἑλλησιστί. περὶ τῆς χρυσῆς τῆς πληρουμένης ἀνὰ ἔτος ὑπὸ χρυσίου· ἐξ ἧς ἑκατὸν τορευταὶ ὀστράκινοι ἀνὰ ἔτος ἀρύονται. ὀστράκινοι δὲ δεῖ εἶναι, ἐπεὶ πήγνυται ὁ χρυσὸς ἀπαρυόμενος· καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγγεῖον θλᾶν, καὶ οὕτως ἐξάγειν αὐτό. ἡ δὲ χρυσῆ, τετράγωνός ἐστιν, ἑκκαίδεκα μὲν πηχῶν ἡ περίμετρος, τὸ δὲ βάθος, ὀργυιά· ἑκάστη δὲ τορευτὴ τάλαντον ἕλκει. καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πυθμένι τῆς χρυσῆς σιδήρου, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι· ἓν μὲν δὲ βασιλέως, τὸ δὲ ἓν μὲν τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι πεπυρωμένος ἐν τῇ γῇ, νέφος καὶ χαλάζης καὶ θρηνητήρων ἐστὶν ἀποδιόπομπος. καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτα φησι, βασιλέως δὶς ποιήσαντος. περὶ τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοι εἰσὶν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. περὶ τῶν ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν ἥ τε σαρδὼ ὀρύσσεται, καὶ οἱ ὄνυχες, καὶ αἱ ἄλλαι σφραγῖδες. ὅτι ἀλέα πολλὴ, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων τὸ μέγεθος ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται, καὶ πολλοὶ ἐν ταύτῃ τῇ πνίγει φθείρονται· καὶ θάλασσαν φησὶν αὐτόθι εἶναι ἔλαττον τῆς Ἑλληνικῆς. τὸ δὲ βάθος αὐτῆς ἕως τεττάρων δακτύλων, θερμὸν εἶναι· ὥστε μὴ ἐνδυῆναι ζῶν περιπλεύσαντα τῷ θερμῷ, ἀλλὰ κάτωθεν διαπεσεῖν.

Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων μὲν πεδίων, καὶ δι' ὀρέων ῥεῖ· ἐν οἷς δὲ ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος φύεται, πάχος μὲν ὅσον δύο ἀνδρὲ περιωργωμένοι περιλάβοιεν· τὸ δὲ ὕψος, ὅσον μυελοφόρου νεὼς ἱστός. εἰσὶ δὲ ἔτι μείζους καὶ ἐλάττους, οἵους εἶναι ἐν ὄρει μεγάλῳ. εἶναι δὲ τῶν καλάμων καὶ ἀρρένας καὶ

A De elephantibus murifragis. De paruis simiis caudas quatuor cubitorum habentibus. De maximis gallis gallinaceis. De aue psittaco, quam lingua humana & voce præditam esse dicit; cōrui magnitudine, & rostro purpureo, barbámque gestare nigram, collū habere cæruleum, quemadmodum cinnabari: loquíque ipsam Indicè, vt hominem: necnon Græcè, si Græcum sermonem docta fuerit. De fonte qui quotannis auro humido B impletur, ex quo fonte centum vrcei fictiles singulis annis hauriūtur. ideóque fictiles esse oportet quoniam aurum dum hauritur concrescit, vt ad ipsum extrahendum frangere vas necesse sit. Fons hic quadratus est, cuius ambitus est sexdecim cubitorū, altitudo vnius vlnæ: singuli autem vrcei *qui auro pleni hauriuntur*, talenti pondus exæquant. De ferro quod in fundo huius C fontis extat: ex quo duos gladios se habuisse dicit ipse Ctesias: vnū à rege, alterum à regis matre Paryſatide donatum. Id ferrum si in terram defigatur, nebulas & grandines turbinésque auertere: & seipsum hæc vidisse, rege bis periculum faciente, commemorat. De canibus Indicis, qui maximi sunt, adeo vt etiam cum leone pugnent. De magnis mōtibus ex quibus sardo & onyches aliæque gemmæ effodiuntur. D De acerrimo qui ibi est calore: & vt sol duplo maior quàm in aliis regionibus esse videatur, multíque æstu ibi suffocentur. Tradit etiam mare ibi non minus spatiosum Græco esse: atque id in summo quidem, donec quis ad quatuor digitorum altitudinem peruéniat, calidum esse: adeo vt pisces iuxta calorem illum viuere non possint, sed in fundo degat.

Indum fluuium campos & E montes interlabi *tradit*, in quibus nascatur qui calamus Indicus appellatur: eius quidem crassitudinis quam hominum duorum iunctæ vlnæ complecti possint: altitudinis autem, quanta est mali nauis onerariæ prægrandis. Esse & quosdam maiores, quosdam item minores, vtpote in spatioso monte. Esse autem inter hos calamos & marem &

fœminam: & fœminam quidem nucleum habere, marem verò nequaquam: & esse validissimũ. De animali Indico martichora dicto, quod facie hominẽ refert, leonis magnitudine, cinnabaris ruborem habens. Triplex est illi dẽtium ordo: aures humanis similes, oculi item cæsii, velut sũt hominũ. Caudam autem qualem scorpius epirotes habet, in qua & aculeus est cubitali maior. Sed & per tansuersũ aculeis munita est cauda. Aculeum item in summa parte, velut scorpius, gerit: quo accedentes pungit: nec mortem quicũque punctus fuerit, effugere potest. Quòd siquis eminus aduersus ipsum pugnet, & ab anteriori parte caudã prætendens aculeis petit, tanquam ab arcu eos eiaculans, & à posteriori parte eam rectà intentans. Ad plethri autem longitudinem iaculando peruenit, & quoscunque ferit, omnes ad vnum interficit, præter elephãtem. Eius autem aculei longitudinem pedalem, funis tenuissimi latitudiné habent. Martichora autẽ Græcis ἀνθρωποφάγος sonat, *id est, hominum uorus*, quòd multos voret quos interfecerit. Sed & animalia cætera vorat. Pugnátque & vnguibus & aculeis. Aculeos autem vbi eiaculatũ fuerit, renasci scribit. Abundat autem his animalibus India: quæ ab hominibus interficiuntur, qui elephantis insidentes, telis ea petunt. De summa Indorum iustitia, & de moribus ac ritibus eorum. De loco sacro qui est in tractu inhabitabili regionis, quem sub nomine solis & lunæ venerantur: ad quẽ à mõte Sardonis quindecim est dierum iter. Vt sol ibi singulis annis per dies trigintaquinque aliquid refrigerationis illis concedat, propter id festum, vt ne dũ ipsum celebrant & dũ reuertuntur, torreantur. Tonitrua & fulgura & pluuiæ nõ sunt in India, sed frequẽtes ventos & turbines habet, qui omnia sibi obuia abripiunt. Sol autẽ oriens in maiori Indiæ parte, alteri diei parti frigꝰ, alteri vehemẽtẽ caloré affert. Indi nõ à sole sed à natura sũt nigri.

A ηλείας. ὁ μὲν οὖν ἄρρην σπερμολόγος οὐκ ἔχει, καὶ ἔστι κάρτα ἰσχυρός· ἡ δὲ θήλεια ἔχει. καὶ φέρει τὸν μαρτιχόρα τὸν ἐν Ἰνδοῖς ὄντος θηρίου· ὡς δὲ πρόσωπον ἔοικὲν ἀνθρώπῳ, μέγεθος μὲν ἔστιν ὥσπερ λέων, καὶ χρόαν ἐρυθρὸς ὡς κινναβάρεως· τρίστοιχοι δὲ ὀδόντες. ὦτα δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ, ὁμοίους ἀνθρώπῳ· τὴν δὲ κέρκον ἔχει οἵαπερ σκορπίος ὁ ἠπειρώτης, ἐν ᾗ ὁ κέντρον ἔχει, μείζω ὑπερέχουσαν πήχεως. ἔχει
B δὲ καὶ ἐκ πλαγίου τῆς κέρκου ἔνθα καὶ ἔνθα κέντρα. ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρῳ, ὥσπερ σκορπίος, κέντρον. καὶ τύπτων μὲν ἐὰν προσέλθῃ τις, κεντεῖ τῷ κέντρῳ, καὶ πάντως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει· ἐὰν δέ τις πόρρωθεν μάχηται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐμπροσθεν ἰσχὺν τὴν ὑφ' ἑαυτῷ, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλει τοῖς κέντροις, καὶ ὀπίσθεν ὅπ' ὠθείας ἀποτείνων. βάλλει δὲ ὅσον πλέθρου εἰς μῆκος· καὶ πάντας οὓς ἂν βάλῃ, πάντως ἀποκτείνει, πλὴν ἐλέφαν-
C τος. τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἐστὶ τὸ μὲν μῆκος, ὅσον ποδιαῖα, τὸ δὲ πλάτος, ὅσον σχοῖνος λεπτότατος. μαρτιχόρα δὲ Ἕλλησιν ἀνθρωποφάγον· ὅτι πλείστους ἐθέλει ἀναιρῶν ἀνθρώπους. ἐθέλει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν φησὶν, ἐπειδὰν ἐκτοξευθῇ, ἀναφύεσθαι. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐποχούμενοι ἄνθρωποι, καὶ κεῖθεν βάλλοντες. περὶ
D τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δικαιόπρακτοι· καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ ἀοικήτῳ, ὃ ὀνόματι τιμῶσιν ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ ἀφ' ἑκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς Σαρδονίτιδος παραγίνεται. καὶ ὅτι μιᾶς ἡμέρας ὁ ἥλιος ψύχει ἐκείσε τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀφ' ἑαυτοῦ ἑορτήν, ἵνα μὴ ἀφλεκτοι αὐτοῖς τελέσωσι, καὶ ὑποτρέφωσιν. ὅτι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ ὑετοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἄνεμοι δὲ
E πολλοὶ, καὶ θρησκῆρες πολλοί· καὶ ἁρπάζουσιν ὅ,τι ἂν λάβωσιν. ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας ψύχος ποιεῖ, τὸ δ' ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. ὅτι Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει.

εἰ) γάρ φησιν ἐν αὐλῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυ- A
14 ναῖκας λευκοτάτους πάντων, εἰ δὲ ὅτι ἔλαττον. ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας, καὶ πέντε ἄνδρας. ὅτι πιστώσαιτὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν λείαις ἡμέραις ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει, λέγει ὅτι καὶ ὁ πῦρ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέον τὸν μέσον χῶρον, ἄτε δικαίων ἀνδρῶν ὄντα, οὐ φθείρει, φθείρειν τὰ ἄλλα. καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρουνίδας ἰχθυοφόρους εἶ) ἐξ ὧν αἴρεται πίσσα. καὶ ἐν Νάξῳ κρουνῶν, ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ῥεῖ καὶ μάλα B
ἡδύς. καὶ ὅτι πῦρ ἔστιν ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ὑπὲρ πέτρας καὶ νύκτα ἐκ ἡμέρας· καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει, φορυτῷ δὲ σβέννυται. ὅτι μέση τῇ Ἰνδικῇ ἄνθρωποι εἰσὶ μέλανες, καὶ καλοῦνται Πυγμαῖοι, τοῖς ἄλλοις ὁμόγλωσσοι Ἰνδοῖς. μικροὶ δέ εἰσι λίαν· ἑκὰ μακρότατοι αὐτῶν, πήχεων δύο· οἱ δὲ πλεῖστοι, ἑνὸς ἡμίσεος πήχεως. κόμην δὲ ἔχουσι μακροτάτην, μέχρι καὶ ὑπὲρ τὰ γόνατα, καὶ ἔτι κατώτερον, καὶ πώγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὰν οὖν τὸν πώγωνα μέγα φύσωσιν, οὐκέτι ἀμφιέννυνται ἀντὶ ἱματίου, ἀλλὰ ταῖς τρίχας, ταῖς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὅπισθεν καθιᾶσι πολὺ κάτω τῶν γονάτων· ταῖς δὲ ἐκ τοῦ πώγωνος, ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν ἑλκομένας. ἔπειτα περιπηχήσαντες ταῖς τρίχας περὶ ἅπαν τὸ σῶμα, ζώννυνται, χρώμενοι αὐταῖς ἀντὶ ἱματίου. αἰδοῖον δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε φαίνειν D
τῶν σφυρῶν αὐτῶν, καὶ παχύ. αὐλοὶ δὲ σιμοί τε καὶ αἰσχροί. τὰ δὲ πρόβατα αὐτῶν, ὡς ἄρνες καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ὄνοι, σχεδὸν ὅσον κριοί· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν καὶ οἱ ἡμίονοι καὶ τἄλλα κτήνη πάντα, σχεδὸν μείζω κριῶν. ἔπειτα δὲ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰνδῶν, τούτων τῶν Πυγμαίων. ἄνδρες τετρακισχίλιοι. σφόδρα γὰρ εἰσὶ τοξόται. δικαιότατοι δέ εἰσι, καὶ νόμοις χρῶνται ὡσαύτως καὶ οἱ Ἰνδοί. λαγωοὺς δὲ καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ τοῖς κυσὶν, ἀλλὰ κόραξι E
καὶ ἰκτῖσι καὶ κορώναις καὶ ἀετοῖς. ὅλη λίμνη ἐστὶν ἐν αὐλῖς, σταδίων ὀκτακοσίων ἡ

in quibuſdam enim viris & mulieribus inter eos ſummum candorem conſpici tradit: in paucioribus tamē. & ſe tales Indas duas & Indos quinque vidiſſe addit. Confirmare volēs quod de ſole dixerat, eum Indiæ trigintaquinque dierum refrigerationē concedere, ſcribit & flammam quæ ex AEtna erumpit, medium regionis tractū, vtpote qui à iuſtis hominibus incolatur, non labefactare, quum cætera labefactet. & apud Zacynthum fontes eſſe piſcium fertiles, è quibus pix educatur: & apud Naxum fōtem eſſe è quo vinum, & quidem ſuauiſſimum, nonnunquā profluat. Et ignem iuxta Phaſelidem in Lycia eſſe perpetuum, qui ſuper petram ſemper noctes diéſque ardeat: & qui aqua nō extinguatur, ſed redardeſcat: at fimo extingui poſſit. Media India nigros habet viros qui Pygmęi appellantur, eadem qua Indi cæteri lingua vtentes. ſunt autem valde parui: adeo vt bona pars dimidii cubiti magnitudinem, qui autē eorum maximus, duorum cubitorum magnitudinem non ſuperet. Capillum autem vſque ad genua & infra etiam demiſſum, barbam quoque quibuſuis aliis hominibus promiſſiorē geſtant. Atque adeo poſtquam illis promiſſa barba exorta eſt, nullo iam veſtitu vtuntur, ſed capillos quidem à tergo multo infra genua demittunt, barbam autem antè ad pedes vſque protrahūt: deinde, quum totum corpus pilis obduxerunt, ſeipſos cingunt, illis veſtimenti loco vtentes. Sed & veretrum illis eſt valde craſſum, adeóque magnum vt ad pedum vſque malleolos pertingat. Sunt porro ſimi atq; deformes. Oues autem eorum ſunt agnis *noſtris* pares: boues & aſini ad *noſtrorum* arietum magnitudinē accedūt. equi item eorum & muli cæteráque veterina animalia arietes magnitudine non ſuperant. Horū Pygmæorum tria millia rex Indorū in ſuo comitatu habet. ſunt enim ſagittarii peritiſſimi. Iuſtiſſimi autem ſunt, & iiſdem quibus reliqui Indi legibus vtuntur. Lepores & vulpes non canibus ſed coruis, miluis, cornicibus & aquilis venantur. Lacus eſt apud eos octingentorū ſtadiorū ambitū

habens,cui, quoties à nullo vẽto agitatur ,oleũ ſupernatat: quod quidam ex eius medio ſcaphiis hauriunt,nauigiolis per eum nauigantes.atque eo vtuntur. Vtũtur autem & oleo ex ſeſamo, & ex nucibus: ſed præſtãtius eſt quod è lacu illo hauritur. Habet verò etiam piſces hic lacus. Abundat præterea argento hæc regio, in qua ſunt & argenti fodinæ,non tantæ tamen, vt aiunt, altitudinis quantæ apud Bactra. Aurum quoque habet India, ſed quod non reperitur in fluuiis & abluitur,vt fit in flumine Pactolo : ſed multi & ſpatioſi mõtes id ſuggerunt: quos incolũt grypes, aues quadrupedes,lupi magnitudine, cruribus & vnguibus leoninis: qui pennas in pectore rubras , in reliquo corpore nigras habent. Propter has illud quod in mõtibus eſt copioſum aurum nõ facilè obtinetur. Oues Indorum & capræ maiores ſũt aſinis, & vtplurimum quaternos atque adeo ſenos pariũt. Caudæ autem illis adeo ſunt magnæ vt amputãdæ ſint illis quæ enixæ fuerint vt à mare poſſint iniri. At porcũ India nec mãſuetum nec ſyueſtrem vllum habet. Palmæ Indicæ earúmque fructus triplo Babyloniis ſunt maiores. Eſt ibi & quidam fluuius (vt ille ſcribit) è petra mel fundens. Sed multa de illorum iuſtitia & de beneuolentia qua regem ſuum proſequuntur, & de illorum cõtemptu mortis commemorat. Meminit & fontis cuiuſdam, cuius aquã, ſimulatque hauſta fuerit, in morem caſei coagulari dicit: cuius coagulatæ ſiquis tres obolos cum aqua biberit, quæcũque admiſerit patefacit. eo enim die mente alienatur. Eo autem vtitur rex erga eos qui an obiectis criminibus ſint affines, certò vult cognoſcere.nam ſiquis *id de quo accuſatur* effutiuerit, mortẽ ſibi cogitur conſciſcere: ſin *indicio ſuo* nullius criminis conuincatur,abſoluitur. Nullum ex Indis capitis aut oculorum aut dẽtium dolore laborare tradit,nulliq; circa os puſtulas oriri: eorúmque vitæ ſpatium eſſe cẽtum viginti, & triginta & quinquaginta annos: atque adeo ducentos, quorum ſit longiſſima. Eſt apud eos ſerpens dodrantali magnitudine,

A πελίμνης, ὃν ἢ αὐτέμου μὴ πνέοντος ἐπιῤῥῶ τῆς λίμνης, ἔλαιον ἐφίσταται. καὶ πλοιαρίοις πλέοντες δι' αὐτῆς, ὑπὸ μέσης αὐτῆς σκαφίοις ἔλαιόν ἀπαρύονται καὶ χρῶνται. χρῶνται δὲ καὶ σησάμῳ. ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. καὶ ταῖς καρυίνῃ δὲ χρῶνται. χρεῖττον δὲ ὁ λιμναῖος. ἔστι δὲ αὐτόθι ἄργυρος πολύς, καὶ ἀργύρεα μέταλλα, οὐ βαθέα, ἀλλὰ βαθύτερα ἢ) φησὶ τὰ ὑπὸ Βάκτρις. ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ὑπὸ τῇ Ἰνδικῇ χώρᾳ, οὐκ ὑπὸ τοῖς ποταμοῖς θυϊσκόμενος καὶ πλυνόμενος, ὥσπερ ὑπὸ τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ· ἀλλ' ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα, ὑπ' οἷς οἰκοῦσι γρῦπες, ὄρνεα τετράποδα, μέγεθος ὅσον λύκος· σκέλη καὶ ὄνυχες, οἷα περ λέων. τὰ μὲν τῷ ἄλλῳ σώματι φοινικᾶ, μέλαινα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ ὑπὸ τῷ στήθει. δι' αὐγὴς δὲ ὁ ὑπὸ τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὤν, γίνεται δυσπόριστος. ὅτι τὰ πρόβατα τῶν Ἰνδῶν καὶ αἱ αἶγες, μείζους ὄνων εἰσὶ, καὶ τίκτουσιν αἱ τέτρασι καὶ ἕξ, ὡς ὅτι τὸ πολύ. ἔλκουσι γὰρ μεγάλας· διὸ τῶν τοκάδων ἀποτέμνουσιν, ἵνα δυνῶνται ὀχεύεσθαι. ἡ δὲ οὔτε ἥμερος οὔτε ἄγριός ἐστιν ὑπὸ τῇ Ἰνδικῇ. Ⓐ δὲ φοίνικες οἱ ὑπὸ Ἰνδοῖς καὶ οἱ τούτων βάλανοι, τριπλάσιοι τῶν ὑπὸ Βαβυλῶνι. καὶ ποταμόν φησιν ὄρος πέτρας ῥέοντα μέλι. πολλὰ δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὸν σφῶν βασιλέα εὐνοίας, καὶ τῆς τοῦ θανάτου καταφρονήσεως. λέγει δὲ ὅτι πηγή ἐστι, καὶ ἐπειδάν τις ἀρύσῃ τὸ ὕδωρ αὐτῆς, πήγνυται ὥσπερ τυρός. τούτου οὖν τοῦ πηκτοῦ ὅσον τρεῖς ὀβολοὺς ἐὰν τρίψας δῷς τῷ ὕδατι πιεῖν, ἐξαγγέλλει πάντα ὅσα ἔπραξε. τοῦ γὰρ φρονεῖν καὶ μαίνεται ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ. χρᾶται δὲ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὧν κατηγορουμένων ἀληθὲς εὑρεῖν ἐθελήσῃ. κἂν μὲν ἐξείπῃ, παραστάσεται ἀποκαρτερήσας· αἰ δὲ μηδὲν ἐλεγχθῇ, ἀφίεται. ὅτι φησὶν ὡς Ἰνδῶν τοὺς μὲν κεφαλαλγεῖ, τοὺς δὲ ὀφθαλμιᾷ, B τοὺς δὲ ὀδοντιᾷ, τοὺς δὲ ἕλκουσι τὸ στόμα, τοὺς δὲ παρειὰς τοὺς δὲ μέλι ἴσχει. ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν, ρκ' καὶ λ' καὶ ν', καὶ σ', Ⓐ τὰ πλείστα βιοῦντες. ἔστιν ὄφις ἀσθαμιαῖος ὑπ' αὐτοῖς,

τὸ δὲ εἶδος αὐτὸ ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλὴ, λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ οὐδ' ὅλως ἔχει. θηρεύεται δὲ τῶν καυματωδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἡ Σαρδὼ ὀρύσσεται. τοῦτο δάκνει μὲν οὐ, ὅταν δ' αὐ κατεμέσῃ, τοῦτο τὸ χωρίον πάντως σήπεται. ποιεῖ δὲ φάρμακον διττὸν, ἀπὸ τῆς οὐρᾶς κρεμάμενος, ἠλεκτρώδες καὶ μέλαν. καὶ τὸ μὲν, ζῶντος ἀποῤῥεῖ· τὸ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ τὸ μὲν, ὅσον σησαμοῦν διδόμενον, ὃ ζῶντος ἔῤῥυσεν, αὐτίκα φθείρει, ὃ ἐγκεφάλου τοῦ πόντου, ὅταν τῶν ῥινῶν ἀποῤῥύσηται· τὸ δὲ ἄλλο διδόμενον, εἰς φθίσιν ἀπάγει, καὶ δι' ἑαυτοῦ μόλις ἁλίσκεται. καὶ ὄρνεον, φησὶν, ὅπερ καλοῦμεν δίκαιον, ὃ παρ' Ἕλλησι δίκαιον σημαίνει· τὸ μέγεθος, ὅσον περδίκης ὠόν. τοῦτο καὶ ἀποπάτου χαίρουσι, ἵνα μὴ εὑρεθῇ. βιαζομένου δὲ, αὐτὸ θῇ αὐτοῦ ὅσον σησάμου, εὐθὺς ὕπνος ἐπιλαμβάνει· καὶ καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ δυομένου τοῦ ἡλίου τελευτᾷ. καὶ ξύλον ἐστὶ πάρηον καλούμενον, τὸ μέγεθος ὅσον ἐλαία· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνον βιάζεται κήποις. οὔτε ἄνθος φέρει, οὔτε καρπόν· δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ τοσαύτας παχείας καὶ γῆς. ἔστι δὲ τὸ πάχος αὐτῆς ὅσον βραχίων, τὸ λεπτότατον. αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσον ἀσσάριον, ἠλεκτρωθήσεται, οὗ ἂν προσαχθῇ, ἄπαντα ἕλκει πρὸς ἑαυτὸ, χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους· καὶ τἆλλα πάντα, πλὴν ἠλέκτρου. εἰ δὲ ὅσον πήχεως ἡ ῥίζα ληφθῇ, ἕλκει καὶ ἄρνας καὶ ὄρνεα. τοῦτο γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύουσι. ἐὰν βουλῇ καὶ ὕδωρ πῆξαι ὅσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὀβολὸν, πῆξις αὐτό· καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως. ἐξῆς τῇ χειρὶ αὐτὸν, ὥσπερ κηρὸν· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀφανίζεται. δίδοται δὲ κοιλιακοῖς βοήθημα. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἀφ' ὀρέων ἀφὰ τῆς Ἰνδικῆς, οὐ μέγας μὲν, ἀλλ' ὡς ὅτι δύο σταδίοις τὸ εὖρος· ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ, Ἰνδιστὶ μὲν Υ'πόχος, Ἑλλωιστὶ δὲ, Φέρων πάντα τὰ ἀγαθά. τοῦτο τοῦ ἑαυτοῦ λ' ἡμέρας ἠλεκτρον καταῤῥεῖ. φασὶ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι δένδρα εἶναι ὑγρασίαν τοῦ ὕδατος.

A aſpectu ſimilis pulcherrimæ purpuræ: caput candidiſſimum habens, dentibus omnino carens: quem venatores in feruentiſſimis montibus nanciſcuntur, ex quibus ſardo *gemma* effoditur. Hic non mordet, ſed quemcunque locum vomitu ſuo conſperſerit, in eo putredinem oriri neceſſe eſt. Si autem è cauda ſuſpēdatur, venenum duplex emittit, vnum dum viuit, quod nigrum eſt, electri ſpeciem referens: alterum, vbi mortuus eſt, nigrum & B ipſum. Et illius quidem prioris quod ab eo viuente profluxerit, ſi tantum detur quantum eſt ſeſamum, confeſtim enecat, cerebro eius qui ipſum biberit, per nares effluente: alterum autem ſi detur, tabem inuehit, & vix intra anni ſpatium perimit. Meminit & auis δικαίου cognominatæ, (eſſe autem δίκαιον idem quod Græcis δίκαιον, *id eſt iuſtū*) quæ oui perdicis magnitudinem C non excedat. hanc ſtercus ſuum defodere tradit, ne inueniatur: quod ſi inuentum ſeſami menſura bibatur, manè ſomnus eum qui biberit corripit, & ita dormit vt nihil ſentiat: vergente autem ad occaſum ſole, expirat. Eſt ibi & lignum πάρηον dictum, oleæ magnitudine, quod in regiis duntaxat inuenitur hortis: nec florem nec fructum producens: ſed quindecim duntaxat ſub terra ſunt ei craſſæ radices, quarum D vnaquæque brachii craſſitudinē habet. huius ſi dodrantem quis ſumpſerit, omnia quibus illa admouetur ad ſe trahit, aurum, argentum, æs, lapides, & alia quælibet, præter electrum: ſin quis tātum eius quanta eſt cubiti menſura, acceperit, & agnos & aues ad ſe trahit. nam & hac maiorē auium partem venantur. Quinetiam, ſi aquam concreſcere velis, in aquæ congium radicis huius obolum iniiciens, concreſcere facies. Idémque in vino efficere poteris: manúque, velut cerā, tenebis: ſed poſtridie ſoluitur.

Auxiliatur & cœliacis. Eſt præterea fluuius Indiam interlabens, duorum ſtadiorum latitudinem non excedens: qui ab Indis ὕπαρχος appellatur, quod Græcè ſonat, Φέρων πάντα τὰ ἀγαθὰ, *id eſt, ferens omnia bona.* ex hoc per triginta cuiuſque anni dies electrū emanare dicit. Eſſe enim in mōtibus arbores aqua extātes,

(montes enim alluuntur aqua) quæ certo anni tempore lacrymas emittant, velut amygdalus, aut pinus, aut alia quæpiam arbor: (atque hoc per triginta potissimùm anni dies contingere) has autem lacrymas in fluuium cadentes cócrescere. vocarique hanc arborem Indica lingua, siptachora, quod Græcis significet γλυκὺ, ἡδὺ, *id est, dulce, suaue*, atque Indos electrum inde colligere. Sed & fructum qui à quibusdam illarum arborum, velut à vitibus producatur, esse racemos, quorum acini nuces Pōticas magnitudine æquent. His in montibus degere scribit homines caninum caput habentes, qui agrestium animalium exuuiis amictantur: & sermone nullo vtantur, sed latratum duntaxat more canum edant, cuius significatio perinde ac sermonis intelligatur. His dentes quàm canibus esse maiores: vngues caninis esse similes, nisi quòd lōgiores sint & rotundiores. Incolere autem mōtes vsque ad fluuium nomine Indum: atque esse atro colore. Hos, sicut & cæteros Indos cum quibus commercium habēt, esse iustissimos. & hos quidem quæ ab illis dicantur intelligere, quum autem ipsi loqui nō possint, latratu & manibus atque digitis, velut eos qui surdi ac muti sint, signa dare. Hos ab Indis Calystrios nominari, quod Græci dicerent *κυνοκεφάλους, id est capita canum habentes*. Addit, hanc nationem nō pauciorum esse quàm centum viginti millium hominum. Ad illius autem fluminis fontes purpureum florē nasci, ex quo purpura tingatur nihilo Græca inferior, quin potius multo ea floridior. Ibi & animalia scarabei magnitudine nascuntur, minii ruborem, longissimos autem pedes habentia: quæ mollia sunt vt vermes. nascuntur autem hæc in arboribus quæ electrum ferunt, eorúmque fructum depascūtur & corrumpunt, vt phthires in Græcia vites corrumpere solent. Hæc animalia terentes Indi, puniceo colore saga & tunicas, & quicquid aliud volunt, inficiunt: súntque hæ tinctūræ Persicis præstantiores. Hi Cynocephali in montibus habitantes, nullum artificium exercent,

(ὕδατι γὰρ ῥεῖται τὰ ὄρη) εἶτα ὥρα ἔστιν ὅτε δάκρυα φέρει ὥσπερ ἀμυγδαλῆ, ἢ πίτυς, ἢ ἄλλό τι δένδρον· μάλιστα δὲ εἰς λ' ἡμέρας τῆ ἐνιαυτοῦ. εἶτα ἀποπίπτει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς τὸν ποταμόν, καὶ πήγνυται. τῷ δενδρέῳ δὲ τούτῳ ὄνομά ἐστιν Ἰνδιστὶ σιπταχόρα. Ἑλληνιστὶ σημαίνῃ, γλυκὺ, ἡδύ. κἀκεῖθεν ⓐ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. φέρει δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχειν δὲ τὰς ῥῶγας ὥσπερ κάρυα τὰ Ποντικά. ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φησὶν αὐ- B θρώπους βιοτεύειν κυνὸς ἔχοντας κεφαλήν. ἐσθῆτας δὲ φορεῖσθαι ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων. φωνὴν δὲ ἀφιέναι μὲν οὐδεμίαν, ὑλάττουσι δὲ ὡσεὶ κύνες, καὶ οὕτως σημαίνουσι αὐτῶν τὴν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχουσι κυνὸς, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίους κυνῶν, μακροτέρους δὲ καὶ στρογγυλωτέρους. οἰκοῦσι δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι, πλησίον τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δὲ εἰσι καὶ δίκαιοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοὶ οἷς ὁμομίγνυνται. καὶ σημαίνουσι μὲν τὰ πρὸς ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται C φθέγγεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι. καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν Καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν Ἑλληνιστὶ Κυνοκέφαλοι. τὸ δὲ ἔθνος ἐστὶν ἕως δώδεκα μυριάδων. ὧδε δὲ ταῖς πηγαῖς πύπτει τοῦ ποταμοῦ ἐστὶ πεφυκὼς ἄνθος πορφυρεωῶδες οὗ πορφύρα βάπτεται οὐδὲν ἥττων τῆς Ἑλληνικῆς. ἀλλὰ καὶ πολὺ ἡδυθεσία. ὅτι καὶ τόδε ἐστὶ γινόμενα θηρία τὰ μέγεθος ὅ- 16
σον κάνθαρος, ἐρυθρὰ ὥσπερ κινάβαρι. πό- D δας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὸν δέ ἐστιν ὥσπερ σκώληξ. καὶ γίνεται ταῦτα ὅτι τῶν δένδρων τῶν τὸ ἤλεκτρον φερόντων· καὶ ⓦ καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφθείρει, ὥσπερ οἱ τοῖς Ἕλλησιν ⓐ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία τείσοντες ⓐ Ἰνδοὶ, βάπτουσι τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτῶνας, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βούλωνται· καὶ εἰσι βελτίω τῶν ὧδε Πέρ- E σαις βαμμάτων. ὅτι ⓐ Κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται,

ἀπὸ θήρας

ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν· ὅταν δὲ ἀποκτείνωσιν αὐτά, ὀπτῶσι πρὸς τὸν ἥλιον. τρέφουσι δὲ καὶ πρόβατα πολλά, καὶ αἶγας, καὶ ὄνους. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τοῦ σιφαχόρου, ἀφ' οὗ τὸ ἤλεκτρον· γλυκὺς γάρ. καὶ ξηραίνοντες ἀλῶσι, σωρεύσαντες συρράπτουσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησι τὴν ἀσταφίδα. οἱ δὲ Κυνοκέφαλοι σχεδίαν ποιησάμενοι, καὶ ὀπτήσαντες, ἀπάγουσι φόρτον τοῦτον· καὶ τῆς πορφύρας τὸ αἷμα καθαρὸν ποιήσαντες, καὶ τοῦ ἠλέκτρου ξ' καὶ σ' τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· καὶ ὅτῳ ὁ φοινίκιον βάπτεται τοῦ φαρμάκου, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἠλέκτρου χίλια τάλαντα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ. καὶ ἕτερα δὲ καταγόντες πωλοῦσι τοῖς Ἰνδοῖς, πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὰ τῶν θηρίων ἄγρα, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πάνυ γὰρ ἀγχίνοοί εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. ἀπόλεμοί εἰσι, διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρεα ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεύς, λ' μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τοσαύτας, πελτῶν δὲ, δώδεκα· καὶ ξίφη δὲ πεντακισμύρια. τούτοις τοῖς Κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διαιτῶνται. θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες καταλαμβάνουσι· ταχὺ γὰρ τρέχουσι. λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνός, ὅταν τὰ καταμήνια αὐταῖς ἔλθῃ, ἄλλοτε δ' οὔ. οἱ δὲ ἄνδρες οὐ λούονται μόνον, ἀλλ' οὐδὲ χεῖρας ἀπονίζονται. ἐλαίῳ δὲ χρίονται τρὶς τοῦ μηνός, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ ἐκτρίβονται δέρμασι. τὰ δὲ ἐσθῆτα ἔχουσιν οὐ δασείαν, ἀλλὰ φιλοῦσι τὰ μαθήματα, ὡς λεπτοπάτων, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. οἱ δὲ πλουσιώτατοι αὐτῶν λινᾶ φοροῦσιν· οὗτοι δ' εἰσὶν ὀλίγοι. κλίναις δὲ αὐλοῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ σιβάδας ποιοῦνται. ὃς δ' αὐτῶν πλουσιώτατος νομίζεται εἶναι, ᾧ ἂν πλεῖστα πρόβατα ᾖ· ἡ δὲ ἄλλη οὐσία, ὡς ἁπλῶς. οὐρὰν δὲ ἔχουσι πάντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὡσπερ τὰ ἱππία, οἱ δὲ ὡς κύνων.

sed è venatu sibi victum comparant: & quæ occiderint animalia, ad solem torrẽt. Multas præterea oues, capras & asinos alunt. lac autem ouiũ & oxygala (*q.d. lac acidum*) illis est potus. Vescuntur autẽ & fructu siptachoræ *arboris suprà memoratæ*, è qua prouenit electrũ. est enim dulcis. Sed & illis arefactis (vt à Græcis vuæ arefiunt) sportas à se cõtextas implent, quas deinde ratibus impositas, vnà etiam cũ flore purgato ex quo purpureꝰ color conficitur, & cum electri ducentis sexaginta talentis, & totidem illius pharmaci quo ad punicei coloris tinctura vtũtur, & *aliis* * electri mille talentis, Indorum regi quotannis aduehunt. Sed & cæteris Indis merces huiusmodi aduchentes vendũt, ab illis viciſſim panes & farinã & ligneos amictus accipientes. Sed & gladios quibus ad ferarum venatum vtuntur, arcúsque & iacula illis vendunt. sunt enim & sagittarii & iaculatores peritissimi. Sunt autem inexpugnabiles, quòd montes altos & inacceſſos habitẽt. Munera autẽ illis quinto quoque anno rex donat, trecenta arcuum & totidem iaculorum millia, peltarum centum viginti millia, gladiorum quinquaginta millia. His Cynocephalis nullæ sunt domus, sed in speluncis habitant. Quas autem feras inter venandum sagitta vel iaculo petierint, eas persequẽtes assequuntur. veloces enim sunt ad cursum. Earum vxores semel duntaxat in mẽse se lauant, quũ menstrua aduenerunt, aliâs nũquam. At viri se non lauant, sed manus duntaxat abluunt. Sed ter in mense oleo se vngũt quod è lacte conficitur, & se pellibus abstergunt. Vestem autem villosam non gestãt, sed villis carẽtia masthlemata quamtenuissima ipsi pariter & eorum vxores induũt. At qui sunt inter eos ditissimi, lineo amictu vtuntur. hi autem sunt pauci. Lectorũ nullus est apud eos vsus, sed toris extẽporaneis vtũtur. Is verò inter eos ditissimꝰ habetur cui maxima fuerit ouiũ copia. Caudá autẽ habẽt omnes viri & mulieres, supra nates, canũ more:

ſed maiorem magiſque piloſam. Coeunt cum fœminis quadrupedes, canum ritu, alióque modo coire turpe cenſent. Sunt autem iuſti, & vitæ, præ quibuſuis hominibus, longiſſimæ. centum enim & ſeptuaginta, nonnulli & ducentos viuũt annos. Vltra hos autem alios habitare dicit ſupra fluuii fontes: qui nigri ſint, ſicut & cæteri Indi: otioſique degant, ac neque frumentum edant, neque aquam bibant: ſed magnam boum, caprarum, ouium copiã alant, eorúmque lac potent, ac nihil aliud. Apud illos quum in lucem prodeunt infantes, ſedem perforatam non habent, neque cacant: ſed nates quidem habẽt, at foramen interiectum non eſt. quo fit vt non cacent, ſed caſeoſum quiddam meiant, non valde craſſum tamen, ſed fæculentum. Quum autem manè lac biberũt, & meridie ad eius potum reuertuntur, dulcem quandam apud eos radicem eſſe aiunt quæ lac in eorum ventre coagulari non ſinat. Huius igitur eſu vomitũ veſperi prouocant, omniáque facilè euomũt. Aſinos ſylueſtres habet India equis pares, quoſdam & maiores: quibus caput purpureũ, oculi cærulei, reliquum corpus eſt album. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, cuius inferior verſus frontem pars duorum palmorũ ſpatio ſit candidiſſima: at ſuperior quæ in acutũ tendit, punicea ſit, ſummum ruborem adiunctum habens: pars autem media, ſit nigra. Ex his pocula conficiuntur, è quibus qui bibunt, nec ſpaſmo nec ſacro morbo corripiuntur: ſed nec venena vllam in eos vim habent, ſi modò vel antequã illa hauriãt, vel, poſtquã hauſerint, aquam aut vinũ aut aliud quippiam ex illis poculis bibant. Ac cæteri quidem aſini & manſueti & ſylueſtres cæteráque ſolidipeda animantia & talis & felle in iecore carẽt: at hi & talum & fel in iecore habent: & quidem talũ omnium quos mihi videre contigit pulcherrimum, bouis talo & ſpecie & magnitudine ſimilẽ, perinde grauem ac plumbum,

A μείζονα δὲ καὶ δασυτέραν. καὶ μίσγονται
ταῖς γυναιξὶ τετραποδίσι, ὥσπερ ⓐ κύνες·
ἄλλως δὲ μιγλῶνται, αὐλοῖς ὄζειν αἰσχρόν. δί-
καιοι δέ εἰσι καὶ μακροβιώτατοι πάντων αὐ-
θρώπων. ζῶσι γὰρ ἔτη ρ' καὶ ο', ἔνιοι δὲ αὐ-
τῶν καὶ σ'. ὑπὲρ δὲ τούτους, ἑτέρους φασὶ
βιοτεύειν, αἰῶνα τῶν πηγῶν τῶν ποταμοῦ· οὗτοι
δὲ οἱ αὐθρωποι, μέλανες μὲν εἰσιν, ὥσπερ καὶ
ⓐ ἄλλοι Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδέν, οὐδὲ
ἐσθίουσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ. τροφὰ-
B τα δὲ πολλὰ τρέφουσι, καὶ βοῦς καὶ αἶγας καὶ
ὄϊς· πίνουσι δὲ ὃ γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. ὅταν
δὲ γένηται παιδίον αὐτῶν παιδίον, ὃ τέτρηται τὴν
πυγὴν, οὐδὲ ἀποκατεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχία
ἔχει, ὃ δὲ τρῆμα συμπέφυκε. διὸ ἀποπα-
τοῦσι μὲν οὐ, οὐρεῖν δὲ ὥσπερ τυρὸν αὐλοὺς φα-
σιν οὐ πάνυ παχύ, ἀλλὰ θολερόν. ἐπὰν δὲ
τρέφωσι τὸ γάλακτος, καὶ εἰς μέσον ἡ-
μέρας αὖθις πίοντες, ῥίζαν φασὶ πρὸ αὐλοῦ
εἶναι γλυκεῖαν, ἥτις οὐκ ἐᾷ τὸ γάλα πήγνυ-
C σθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ. ταύτην οὖν προφερόντες,
εἰς ἑαυτοῦ ἔμετον ποιοῦνται, καὶ ἀξεμοῦσιν
ἄπαντα ῥᾳδίως. ὅτι εἰσὶν ὄνοι ἄγριοι ἐν
τοῖς Ἰνδοῖς, ἴσοι ἵπποις, καὶ μείζους. λευκοὶ
δὲ εἰσι τὸ σῶμα, τὴν κεφαλὴν πορφυροῖ,
καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρας δὲ
ἔχουσιν ἐν τοῦ μετώπου, ἑνὸς πήχεως τὸ 17
μέγεθος. καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος,
ὅσον σπιθαμὰς δύο παλαιστὰς πρὸς τὸ μέτω-
πον, πάνυ λευκόν· τὸ δὲ ἐπάνω ὀξὺ ὂν τοῦ
D κέρατος· τοῦτο δὲ φοινικοῦν ἐστιν, ἐρυθρὸν
πάνυ· τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐν τοῦ μέσου, μέλαν.
ἐκ τούτων ⓐ πίοντες (κατασκευάζουσι
γὰρ ἐκπώματα) ἀσπασμῷ, φασὶν, οὐ
λαμβάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ. ἀλλ' οὐ-
δὲ φαρμάκοις ἁλίσκονται, οὔτ' ἂν προ-
πίωσιν, οὔτ' ἂν τοῦ φαρμάκου ὅτι πίω-
σιν ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλό τι ἐκ τῶν ἐκ-
πωμάτων. ⓐ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἡ-
μέροι καὶ ἄγριοι, καὶ τὰ ἄλλα μήκυνα
E θηρία πάντα ἀστραγάλους οὐκ ἔχουσιν,
οὐδὲ χολὴν ὅτι τοῦ ἥπατος· οὗτοι δὲ καὶ
ἀστράγαλον καὶ χολὴν ὅτι τοῦ ἥπατος ἔ-
χουσι. ⓦ δὲ ἀστράγαλον, κάλλιστον ὧν ἑ-
γὼ ἑώρακα, οἷονπερ βοὸς καὶ ὃ εἶδος
καὶ τὸ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μόλιβδος·

τὴν δὲ χρόαν, ὥστε μιννάζεσθαι, καὶ ἀμφὶ βάθος. Ταχύτατον δὲ ὄντα ὃ ζῷον τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον· οὐδὲν δὲ οὔτε ἵππος, οὔτε ἄλλο οὐδὲν διωκόμενον καταλαμβάνει. ἄρχεται δὲ, βραχὺ βέλτιον· ὅσον μὲν οὖν ἐπὶ πλέονα χρόνον τρέχῃ, ἐντείνεται δαιμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ θᾶσσον τρέχει. ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ἐστι τὸ ζῷον τοῦτο· ὅταν δὲ τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα προσάγωσιν ἐπὶ τὴν βοτάνην, καὶ ἀπὸ ἱππείας πολλῆς προσελήφθωσιν, οὐ βουλόμενα φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώλους, ἀλλὰ μάχονται καὶ κέρασι καὶ λακτίσμασι καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν· ἁλίσκονται δὲ καὶ αὐτοὶ, τοξευόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι. ζῶντας γὰρ οὐκ ἄν λάβοις. τὰ δὲ κρέα, διὰ τὴν πικρότητα, ἄβρωτά ἐστιν· θηρεύεται δὲ τῶν κεράτων καὶ τῶν ὀστράγαλων ἕνεκεν. Ὅτι ἐν τῷ ποταμῷ τῷ Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται, τὸ μὲν εἶδος, οἷον ἐν ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνεσθαι, τὸ δὲ μῆκος, πήχεων ἑπτά· καὶ μείζους δὲ καὶ ἐλάττους. τὸ δὲ πάχος δεκαετὲς παῖδα μόλις φασὶ ταῖς χερσὶ περιλαβεῖν. ἔχουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω· καὶ ὅ, τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι, κατεσθίουσι· καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐν τῇ ἰλύϊ τοῦ ποταμοῦ διατρίβουσι, τῇ δὲ νυκτὶ ἐξέρχονται. καὶ τούτων ὃς ἂν ἐντύχῃ ἵππῳ ἢ βοῒ ἢ καμήλῳ, ἢ ἄνθρωπον, συλλαβὼν ἕλκει εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πρῶτα κατεσθίει, πλὴν τῆς κοιλίας. ἁλίσκεται δὲ ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἔριφον ἢ ἄρνα ἐνδησάντων τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ ἁλύσεσι σιδηραῖς ἐναρμοσάντων. ἁλόντες δὲ, τριάκοντα ἡμέρας κρεμῶσιν αὐτὸν, καὶ ἀγγεῖα ὑποτιθέασι· καὶ ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ ὅσον δέκα χοτύλας Ἀττικὰς ὁ πλῆθος. ὅταν δὲ προέλθωσιν αἱ τριάκοντα ἡμέραι, ἀποῤῥίπτουσι τὸν σκώληκα, καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλισάμενοι, ἄγουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τῶν Ἰνδῶν· ἄλλῳ δὲ οὐκ ἔξεστιν ἐξ αὐτοῦ ἔχειν. τοῦτο δὲ ἔλαιον ᾧ ἂν ὁτιοῦν ἀπόληται, ἀναθάλλει, καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα· καὶ ἄλλως οὐ σβέννυται εἰ μὴ πηλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ.

Ὅτι ἔστι δένδρα ἐν Ἰνδοῖς ὑψηλὰ ὥστε κέδρος ἢ κυπάρισσος, τὰ δὲ φύλλα ὥστε

minii colorem non in ſuperficie tantùm, ſed & interius habentē. Eſt autem & velociſſimus & ſtrenuiſſimus: eúmque nec equus nec aliud animal perſequens aſſequi poteſt. Et initio quidem remiſſius currit: quo autē diutius cucurrerit, miro quodam modo concitatior fertur, eiúſque magis & magis velox eſt curſus. Hac autem arte ſola poteſt à venatoribus capi: Quum illi ſuos catulos ad paſcua eduxerint, à multo equitatu circumdantur. nolentes autem relictis catulis fugam capere, cornibº calcibúſq; & morſibus pugnant, multóſque & equos & viros interficiunt: ſed tādem & ipſi ſagittis & iaculis cōfoſſi ab illis capiuntur. viuos enim capere nullo modo queas. Eorum verò carnes propter amaritiem eſculentæ nō ſunt. atque adeo nō propter aliud quàm propter cornua & talos hoc animal venātur. In flumine Indico vermis naſcitur ſpecie quidē eum qui innaſci ficui ſolet referēs, ſeptem autē cubitorum longitudinem, alius maiorem, alius minorem habēs: craſſitudinem verò talem vt eum puer annos decem natus vix vlnis amplecti poſſit. Duo ſunt illi dentes, vnus ſuprà, alter infrá. his dentibus quicquid prehenderit, deglutit. Et interdiu quidem in limo fluminis commoratur, at noctu egreditur: egreſſus autem, quemcunque obuium bouem aut camelum momorderit, ad fluuiū trahit, totúmque, præter ventrē, deuorat. Capitur grandi hamo, cui hœdum aut agnum ferreis catenis alligauerint. Vbi ceperunt, per triginta dies ſuſpēſum, vaſis ſuppoſitis, relinquunt: intra quod tempus ex eo diſtillāt quæ decē cotylas Atticas implere poſſint. Elapſis triginta diebus, ipſū vermem abiiciūt: oleum autem, adhibitis cuſtodibus, ad ſolū Indorum regem mittunt. alii enim id habere non licet. Oleum hoc id cui ſuperfuſum fuerit accēdit, & ligna pariter animaliáque cōburit: ſolóque luto, & eo quidem craſſo, extingui poteſt.

Habent Indi arbores cedro aut cupreſſo proceritate pares, quarum folia

palmæ foliis paulo latiora, alioqui ſunt ſimilia, & axillis carent. Florem qualẽ laurus mas emittunt, ſed fructum nullum ferũt. Nomen illis eſt Indicũ, carpion: Græcum, myrorhoda. Sunt autem raræ. Ex illis olei guttæ diſtillant, quas lana arbori impreſſa excipiẽtes, in lapideos alabaſtros, illam exprimendo, infundunt. Eſt autem id ſubrubrum & craſſiuſculum, adeóque fragrans vt ad quinque ſtadia eius odor perueniat. Soli autem regi eiúſque propinquis id poſſidere conceditur. Ex eo rex Indiæ ad Perſarum regem miſit: ſéque Cteſias id vidiſſe: & odorem qui nec dici nec cuiquã alii aſſimilari poſſit, ſe percepiſſe narrat. Caſeũ & vinum omnium ſuauiſſimum illos habere, ſe expertũ ſcire, (quippe qui vſus ſit) commemorat. Fons eſt apud Indos, quadratæ formæ, circuitu circiter quinque vlnas habente, cuius aqua eſt intra petram, quæ, antequam ad ipſam aquam perueniatur, trium cubitorum, ſub aqua trium vlnarum altitudinem habeat. In ea ſpectatiſimi quique Indorum cum liberis & vxoribus ſe lauãt. In eadẽ natanturi ſe in pedes proiiciunt, quum autem in eam inſilierint, eos ſurſum attollit aqua. Nec verò ſolos homines ſurſum attollit, ſed quoduis animal, ſiue viuum ſiue mortuum, in terram expellit: atque adeo quæcunque in eam coniiciuntur, præter ferrum, argẽtum, aurum & æs. hæc enim in fũdum demittit. Eſt autem eius aqua perfrigida, & potu ſuauis: quæ magnum ſtrepitum edit, non ſecus ac quæ in lebete feruefit aqua. Sed & vitiligini & ſcabiei medetur. Hæc Indico ſermone βαλλάδη· Græco ὠφελίμη, *id eſt, vtilis*, vocatur. In iis Indiæ montibus ex quibus eorũ calamus prouenit, habitat quoddam hominum genus non pauciorum triginta millibus, quorũ vxores ſemel duntaxat in vita pariunt: habéntque earum fœtus dentes ſupernè pariter & infernè valde pulchros: necnó vniuerſis tam fœminis quàm maribus & capitis & ſuperciliorũ pili iã inde à natiuitate ſunt cani. Vnuſquiſque certè eorum vſque ad trigeſimum ætatis annũ albos

A Φοίνιξ, ὀλίγον πλατύτερα. καὶ μαχαλίδας οὐκ ἔχει. αὐθεῖ δὲ ὥσπερ ἡ ἄρσην δάφνη, καρπὸν δ' οὐκ ἔχει. ὀνομάζεται δὲ Ἰνδιστὶ μὸν, κάρπιον, Ἑλλωιστὶ δὲ μυρορόδα. ἔστι δὲ εὐῶδια. ῥέουσι δὲ ἐξ αὐτῶν ἐλαίου σταγόνες, οἷς ἐρίῳ ἀναψῶντες ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἀποπιέζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ ὃ μὲν χρῶμα, ἀτρέμας ὑπόφοινον καὶ ὑπόπαχυ, ὀδμὴ δὲ πόρρωθεν ἥδιστον. ὀδμὴν δὲ φασιν αὐτοῦ καὶ ὑπὸ πέντε σταδίους.

B μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητὸν ἔστι τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. ἔπεμψε δὲ ἐξ αὐτοῦ ὁ Ἰνδῶν τῷ Περσῶν βασιλεῖ. καὶ φησιν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφρανθῆναι ὀσμῆς οἵας οὔτε εἰπεῖν ἐῶ, οὔτε εἰκάσαι. ὅτι δὲ τυρὸν καὶ τὸν οἶνον πόρρωθεν φησὶ γλυκύτατον, ὡς αὐτὸς (φησὶ) φαγὼν, μάλα πείρας ἔμαθεν. ὅτι κρήνη ἐν Ἰνδοῖς (φησὶν) ὅσον πέντε ὀργυιῶν ἡ περίμετρος, τετράγωνος δέ· ἔστι δὲ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ. βάθος δὲ ἕως μέχρι τοῦ ὕδατος, πηχῶν· ὃ δὲ καθ' ὕδατος,

C τριῶν ὀργυιῶν. λούονται δὲ ἐν αὐτῷ οἱ ἐπισημότατοι τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες. κολυμβῶσι δὲ, ὅτι πόδας ῥίπτοντες ἑαυτούς. ὅταν δὲ εἰσπηδῶσιν, ἐκβάλλει αὐτοὺς τὸ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀνθρώπους δὲ μόνον ἀναρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὅ, τι ἂν ᾖ ζῷον, ἐκείπτει εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός. καὶ ἁπλῶς, πάντα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ

D καὶ χαλκοῦ· ταῦτα γὰρ δέχεται κάτω. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πάνυ ψυχρὸν, καὶ ἡδὺ πιεῖν· ψόφον δὲ πρέπει μέγαν, ὥσπερ ὕδωρ ζέον ἐκ λέβητος. καθαίρει δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀλφοὺς καὶ λεπρώσεις τε. καλεῖται δὲ Ἰνδιστὶ βαλλάδη, Ἑλλωιστὶ δὲ ὠφελίμη. εἰσὶν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται,

E ἄνθρωποι· τὸ πλῆθος αὐτῶν ἄγει τε τριάκοντα μυριάδων. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ· τὰ τε τέκνα ὀδόντας ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ τὰ κάτω πάνυ καλούς. τάς τε τρίχας τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς ὀφρύσι, πολιὰς ἔχει πρώτας ἐκ γήρεως, καὶ τὰ θήλεα τὰ ἄρρενα. μέχρι μὲν οὖν τριάκοντα ἐτῶν λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων

18

ἐκείνων τὰς τείχας δι' ὅλου τοῦ σώματος· ἄρχονται δὲ ἐκ βάθου μελαίνεσθαι· ἐξήκοντα δὲ ἐτῶν γηρυθέων, ἔστιν ἰδεῖν αὐτοὺς πάσας ἔχοντας μελαίνας. ἔχουσι δὲ οὗτοι οἱ ἄνδρες καὶ ὀκτὼ δακτύλους ἐφ' ἑκατέρᾳ χειρὶ, ὡσαύτως ἀνὰ ὀκτὼ καὶ ὀκτὶ τοῖς ποσὶ, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμικαὶ, καὶ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν ἕπονται τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τὰ δὲ ὦτα φησὶ τηλίκα αὐτὰ ἔχειν, ὥστε τοὺς βραχίονας αὐτῶν ὑπ' αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, καὶ ὅπισθεν ὧν νῶτον ἅπαντα συγκαλύπτειν. ὃ δὲ οἷς ὃ ἕτερον τὸ ἑτέρου θηλαίνειν.

per totum corpus habet pilos: inde nigrescere incipiunt, adeo vt quum sexagesimum attigerūt, nulli illis pili nisi nigri cōspiciantur. Sunt iisdem & viris & mulieribus octoni in vtraque manu & vtroque pede digiti. Sūt autem bellicosissimi, & Indorū regem sequuntur ex his sagittariorum quinque millia, necnon iaculatores. Aures autem illis tātæ magnitudinis esse dicit vt eorum brachia ad cubitos vsque & ponè totos humeros operiant: esse autem illas contiguas.

Hæc quæ fabulis similia sunt, Ctesias scribens, se verissima scribere ait, & quorum vel ipse testis sit oculatus, vel quæ à testibus oculatis acceperit. Multa autem his mirabiliora se prætermisisse, ne, qui ea non vidissent, scribere ipsum quæ fidem non mererentur, existimarent.

Ταῦτα γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει παλαιὰ γράφειν· ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ γοῦν τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παρέλιπεν, ἵνα ὃ μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις ἄπιστα συγγράφειν.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΩΝ τοῦ αὐτοῦ Κτησίου Περσικῶν.

EX IISDEM eiusdem Ctesiæ Persicis scriptis.

Παρὰ τῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ ἀνάβασεως.

Apud Xenophontem libro I, de expeditione Cyri.

ΣΥΝ τούτοις δὲ ὢν [ὁ Κῦρος] καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον τῖφος· καὶ οὐθεὶς ὅπως ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπών, ὁρῶ τὸν ἄνδρα, ἵετο ἐπ' αὐτόν. καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ πεπώκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησὶ Κτησίας ὁ ἰατρός· καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐν τούτῳ μαχόμενοι ἔν τε βασιλεῖ καὶ Κύρος, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς, ἑκατέρου, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει (παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν) Κῦρος δὲ, αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἐκείνῳ ἐπ' αὐτῷ.

VVM *Cyrus* vnà cū his esset, regem & globū qui illum circumstabat cōspicatur. Ac sta tim continere se non potuit: sed hæc loquutus, Video hominem, in eum inuadit, & infesta hasta per loricam pectus verberat: vt refert Ctesias medicus, qui & vulnus illud se curasse dicit. Dū autem *regem* ferit, in eum nescio quis tragulā magno impetu iaculatur, & sub oculo vulnerat. Hīc pugnantibus rege & Cyro, illísque qui circa ipsos erant, quā multi quidem ceciderint eorum qui regē circumstabant, Ctesias cōmemorat. (apud illum enim erat) Cyrus autem, & ipse occubuit, & octo, fortissimi eorum qui latus eius cingebant, super illo iacebant.

APVD PLVTARCHVM, in Artoxerxis vita.

ΑΠΑΡΑ ΤΩ ΠΛΟΥΤΑΡΧΩ, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξου βίῳ.

Cteſiæ narratio, vt breuibus multa perſtringã, huiuſcemodi eſt.

Ἡ δὲ Κτησίου διήγησις, ὡς ὀπιτεμόντι πολλά, σκιαγραφίας ἀπαγγείλας, τοιαύτη τίς ἐστί.

CYRVS, trucidato Artagerſe, equum in regem permiſit, & hic in illum, ſilétio vterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec ſauciauit eum: rex miſſa lancea à Cyro aberrauit, Tiſſaphernem autem fidũ Cyro & fortem virum percuſſit atque interemit. Cyrus intorto per loricã regis iaculo, vulnus pectori illius ingeſſit duos digitos altũ. vnde ille ict⁹ vi defluxit ex equo ad terrã. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex aſſurgẽs cum paucis (inter quos fuit Cteſias) tumulum vicinum cepit, vbi tenuit ſe quietum. Cyrũ inter hoſtes volitantem equus ferox longè abſtulit: nec tenebris iam cognoſcebatur ab hoſtibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autẽ victoria, ardoríſque & fiduciæ plenus per medios vehebatur hoſtes, clamans, Cedite miſeri. Dũ hoc identidem lingua Perſica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi quum tiara capiti eius defluxiſſet, prætercurrens adoleſcẽs Perſes (Mithridati nomen erat) tempus Cyri iaculo ſecundum oculum ferit, inſcius qui ſit. Eructanti vim ſanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & ſopore collabitur. Equus fugiens oberrabat: ſtratũ equi prolapſũ capit comes illius qui Cyrum percuſſit, ſanguine redundans. Cyrum ex plaga ægrè tãdẽ colligentem ſe, aſſiſtentes eunuchi pauci alteri equo impoſuere, quò eriperent eum. Quem equitandi impotentem, pedibúſque connitentem ire, ſuſtinentes ducebant: corpore quidem ob vulnus in capite acceptum grauem ceſpitãtémque, ſed victorẽ arbitrantẽ ſe, quòd fugiẽtes audiret,

ΚΥΡΟΣ, ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἤλασεν εἰς αὐτὸν βασιλέα ἵππον, καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφότεροι σιωπῇ. φθάνει δὲ βάλλων Ἀριαῖος ὁ Κύρου φίλος βασιλέα, καὶ οὐκ ἔτρωσε. βασιλεὺς δὲ, ἀφεὶς τὸ δόρυ, Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τισσαφέρνην δὲ, πιστὸν ἄνδρα Κύρῳ καὶ γενναῖον, ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δ' ἐπ' αὐτὸν ἐξακοντίσας ἀφῆκε τὸ θώρακος, ἔτρωσε δὲ σῆλος, ὅσον σὺν δύναι δύο δακτύλοις τὸ ἀκόντιον, πεσεῖν δὲ αὐτὸν ἐκ τοῦ τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου. φυγῆς δὲ καὶ ταραχῆς τῶν περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν, ἀναρας μετ' ὀλίγων (ἐν οἷς καὶ Κτησίας ἰατρὸς) λόφον τινὰ πλησίον καταλαβών, ἡσύχαζε. Κῦρον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐφελκόμενον ὁ ἵππος ἐξέφερεν ἐκ τοῦ θυμοῦ μαχραὶ, ἤδη σκότους ὄντος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενον ἐκ τῶν φίλων. ἐπαιρόμενος δὲ τῇ νίκῃ, καὶ μεσὸς ὢν ὁρμῆς καὶ θράσους, διεξήλασε βοῶν, Ἐξίστασθε πανταχοῦ. τοῦτο δὲ Περσισὶ πολλάκις αὐτὸ βοῶντος, ἐκ μὲν ἐξίσταντο, παρεσκευάζοντες· ἀποπίπτει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ τιάρα τοῦ Κύρου, καὶ παῖς νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει τὸν κρόταφον αὐτοῦ παρὰ τὸν ὀφθαλμόν· ἀγνοῶν ὅστις ἐστίν. πολὺ δὲ αἷμα τοῦ τραύματος ἐκβαλόντος, ἰλιγγιάσας καὶ καρωθεὶς ὁ Κῦρος ἔπεσε. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὑπεκφυγὼν ἐπλάζετο· τὸν δ' ἐφίππειον πῶλον ἀπορρύεντα λαμβάνει τῶν τοῦ Κύρου βαλόντος ἀκόλουθος, αἵματος πεπλεω. τὸν δὲ Κῦρον ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέροντα χαλεπῶς καὶ μόλις, βύνοῦχοι τινὲς παρόντες ὀλίγοι ἐπεχείρουν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναβάσαι, καὶ σώζειν· ἀδυνάτως δ' ἔχοντα, καὶ δι' αὐτὸ πεθυμούμενον βαδίζειν, ἐκ τοῦ λαβόντες ἦγον· τῶν

μὲ σώματι καρηβαρῦντα καὶ σφαλλόμενον, οἰόμενον δὲ νικᾶν· ἀκούοντα τῶν φευγόντων

ἀναβαλουμένων Κῦρον βασιλέα, καὶ φείδεσθαι δεομένων. ἐν δὲ τούτῳ, Καύνιοι τινὲς ἄνθρωποι καὶ χθὲς καὶ ἄπορον, καὶ ταπεινῶν ὑπουργημάτων ἕνεκα τῇ τῶν βασιλέως σκηνῇ παρακολουθοῦντες, ἔτυχον συμμιγέντες, ὡς φίλοι, τοῖς περὶ Κῦρον. ὡς δὲ μόλις σαφῶς εἶδον τὰ τῶν ἐλεφαντίνων φοινικᾶ, (λευκοῖς γὰρ χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἀπάντων) ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας. εἷς οὖν ἐκείνων ἐπέλαμψεν ἀγνοῶν ἐξόπισθεν βαλὼν Κῦρον ἀκοντίῳ. τῆς δὲ περὶ τιβίαν φλεβὸς διαῤῥαγείσης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα πρὸς τινι λίθῳ τὸν τετρωμένον κρόταφον, καὶ ἀπεθνήσκει.

Cyrũ regẽ alta voce appellantes, atque vt parceret ipſis orantes. Interea Caunii quidã homines, tenues inopéſque, qui humilium miniſterio rumgratia regis caſtra ſequebantur, confuſi fortè vt amici fuêre cũ illis qui circa Cyrum erant. hi vt tandem punicea ſagula eorum aduertere, (quum regii haberent omnes candida) intellexerunt hoſtes eſſe. Ita vnus eorum auſus eſt, ignarus qui eſſet, Cyrum iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapſus Cyrus tempus ſimul ſaucium ad ſaxum offendit: vnde animam exhalauit.

ΠΑΡΑ ΤΩΙ ΑΥΤΩΙ Πλουτάρχῳ, ὀλίγῳ ὕστερον,

APVD EVNDEM Plutarchum, paulo pòſt,

ΕΞΕΛΑΚΕΙ δὲ [ὁ Ἀρτοξέρξης] (ὡς ὁ Κτησίας φησὶν) ὅτι ἐν μάχῃ, τεσσαράκοντα μυριάσιν· ὁ δὲ περὶ Δείνωνα καὶ Ξενοφῶντα, πολὺ πλείονας ἡμέσθαι λέγουσι τοὺς μεμαχημένους. ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κτησίας, ἐννακισχιλίους ἀνενεγθῆναι φησὶ πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην· αὐτὸς δὲ δισμυρίων οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς πεπτωκότας. ταῦτα μὲν οὖν ἔχει διαμφισβήτησιν. ἐκεῖνο δὲ τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, τὸ περιφθῆναι φάσκειν πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτὸν, μετὰ Φαύλλου τοῦ Ζακυνθίου καὶ τινῶν ἄλλων. ὁ γὰρ Ξενοφῶν ἠπίστατο σὺν Κλεαρχείοντα βασιλεῖ Κτησίαν. μέμνηται γὰρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς βιβλίοις τούτοις ἐντετυχὼς δῆλός ἐστιν. οὐκ ἂν οὖν ἐλθόντα, καὶ λόγων τοσούτων ἑρμηνέα γεγόμενον, παρῆκεν ἀνώνυμον, Φαύλλον δὲ καὶ Ζακύνθιον ὠνόμαζεν. ἀλλὰ δαιμονίως ὁ Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὢν, καὶ οὐχ ἧττον φιλολάκων καὶ φιλοκλεάρχου, ἐν τῇ διηγήσει χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν αἷς μάλιστα, πολλὰ καὶ καλὰ μεμνήσκεται Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαίμονος.

EDVXERAT autẽ *Artoxerxes* (vt Cteſias autor eſt) in aciẽ quadringena millia: Dinon & Xenophon multo plures fuiſſe qui conflixêre memorant. Inito cæſorũ numero Cteſias nouem millia capitũ relata perhibet ad Artoxerxem: ſibi verò non minus xx millia viſos qui cecidêrant. Verùm hæc in controuerſia fuere. Illud verò iam Cteſiæ nobile eſt mendaciũ, qui ſe cum Zacynthio Phayllo & quibuſdã aliis miſſum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Cteſiam. Siquidem meminit eius, & conſtat hoſce libros eum voluiſſe. Quare nuntium eum & tantæ legationis interpretem nõ præteriſſet tacitũ: at Phaylli Zacynthii mentionẽ feciſſet. Sed mirè ſcilicet ambitioſus Cteſias, nec ſecius Laconum & Clearchi ſtudioſus, paſſim in hiſtoria aliquas ſibi ipſe attribuit partes: in quibus quum eſt, multa & præclara de Clearcho commemorat & de Lacedæmone.

APVD EVNDEM Plutarchum, in eadem vita,

ΑΠΟ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ Πλουτάρχω, ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ,

POST QVAM autē Clearchum aliósque duces interposito iureiurando circumuenit Tissaphernes, cōprehensósque & vinculis astrictos ad regem misit: rogatum refert se à Clearcho Ctesias vt pectinis copiā sibi faceret. Quo accepto, curasse eum caput, oblectatúmque pectinis vsu, & annulum suum amicitiæ mutuę ad necessarios & familiares Lacedæmone suos insigne sibi dedisse. Insculptas in pala fuisse Caryatidas saltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuersa & consumpta, pauca verò ex illis relicta Clearcho. Cui rei etiam refert se remedium Ctesias adhibuisse, effecisséque vt copiosiora mitterentur Clearcho, ac militibus separatim præberentur alia: atque hæc subministrasse & suppeditasse ex beneficio & sententia Parysatidis. Quum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria perna, orasse ipsum Clearchum ac subiecisse, modicum pugionē vt in carnem conditum clàm sibi mitteret, neque sineret vt regis fata sua paterent atrocitati: cæterùm abnuisse metu se. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate iureiurando annuisse: verùm impulsu inde Statiræ cunctos fuisse ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statiræ tetendisse Parysatidem insidias, virúsque ei concinnasse. Verùm parum probabilia affert, & coniuncta cum absurda causa, facinus admisisse adeo nefarium, atque in periculum sese præcipitauisse Parysatidē Clearchi gratia, sustinentem iustam regis cōiugem liberorúmque consortē ad regnum educatorum necare. Cæterùm nō obscurè exaggerat hæc ad Clearchi commendandā memoriam. Etenim attexit hoc quoq; duces obtrūcatos cæteros fuisse à canib⁹ & alitib⁹ laniatos: Clearchi cadaueri venti procellā cumulú terræ excitasse atque iniecisse corpori, idque contexisse.

Ἐπεὶ δὲ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς Τισσαφέρνης ἐξαπάτησεν καὶ περιέσπασεν ὅρκων ἐμομόνων, καὶ συλλαβὼν αἰκίσμασι καὶ πέδας δεδεμένους, δεηθῆναι φησὶν αὐτοῦ τὸν Κλέαρχον ὁ Κτησίας ὅπως κτενὸς ἐπορήσειε. τυχόντα δὲ, καὶ θεμελιώσαντα τὴν κεφαλὴν, ἁθῆναί τε τῇ χειρὶ, καὶ τὸν δακτύλιον αὐτῷ δοῦναι, σύμβολον φιλίας πρὸς τοὺς ἐν Λακεδαίμονι συγγενεῖς καὶ οἰκείους. εἶναι δὲ γλυφὴν ἐν τῇ σφενδόνῃ Καρυατίδας ὀρχουμένας. τὰ δὲ πεμπόμενα σιτία τῷ Κλεάρχῳ τοὺς συνδεδεμένους στρατιώτας ἀφαιρεῖσθαι καὶ κατεσθίειν, ὀλίγα τοῦ Κλεάρχου διδόντας ἀπ' αὐτῶν. ἰᾶσθαι δὲ καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας, πλείονα τοῦ Κλεάρχου πέμπεσθαι διαπραξάμενος, ἰδίᾳ δὲ ἕτερα τοῖς στρατιώταις δίδοσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὑποθυμηνάμενος καὶ παρασχεῖν, χάριτι καὶ γνώμῃ τῆς Παρυσάτιδος. πεμπομένου δὲ καθ' ἡμέραν τῷ Κλεάρχῳ κωλίου ὑπὸ τοῖς σιτίοις, προσκαλεῖν αὐτὸν καὶ διδάσκειν ὡς χρὴ μικρὸν εἰς τὸ κρέας ἐμβαλόντα μαχαίριον, ἀποκρύψαντα πέμψαι, καὶ μὴ προϊδεῖν ἐν τῇ βασιλέως ὠμότητι τὸ τέλος αὐτοῦ βουλόμενον. αὐτὸν δὲ φοβούμενον, μὴ ἐθελῆσαι. βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ παραιτουμένῃ μὴ κτεῖναι τὸν Κλέαρχον, ὁμολογῆσαι καὶ ὀμόσαι. πεισθέντα δὲ αὖθις ὑπὸ τῆς Στατείρας ἀποκτεῖναι πλὴν τοῦ Μένωνος. ἐκ δὲ τούτου τὴν Παρύσατιν ὑποβουλεῦσαι τῇ Στατείρᾳ, καὶ συσκευάσασθαι τὴν φαρμακείαν καθ' αὐτῆς. οὐκ εἰκότα λέγων, ἀλλὰ πολλὴν ἀλογίαν ἔχοντα τῆς αἰτίας, εἰ δεινὸν ἔργον οὕτως ἔδρασε καὶ παρεκινδύνευσεν ἡ Παρύσατις, διὰ Κλέαρχον ἀνελεῖν τολμήσασα τὴν γνησίαν βασιλέως γυναῖκα, καὶ τέκνων κοινωνὸν ὑπὲρ βασιλείας πεφυκότων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἄδηλον ὡς ὑπέρογκα δεῖται τῆς Κλεάρχου μνήμης. καὶ γὰρ ἀναιρεθέντων φησὶ τῶν στρατηγῶν, τοὺς μὲν ἄλλους ὑπὸ κυνῶν ἁπαντᾶσθαι καὶ ὀρνέων· τοῦ δὲ Κλεάρχου νεκρῷ θύελλαν ἀνέμου γῆν τινα πολλὴν φέρουσαν ἐπιχῶσαι, καὶ ἐπικρύψαι τὸ σῶμα.

Φοινίκων δέ τινων ἀφαιρέτων, ὀλίγῳ χρόνῳ θαυμαστὸν ἄλσος αἰσθῶαι, καὶ κατασκιάσαι τὸν τόπον. ὥστε καὶ βασιλεῖ σφόδρα μεταμέλῃ, ὡς ἄνδρα θεοῖς φίλον αἰτρηκότι Κλέαρχον. ἡ δ' οὖν Παρύσατις, μίσους τε πρὸς τὴν Στάτειραν ἐξ ἀρχῆς ὑποκειμένου καὶ ζηλοτυπίας, ὁρῶσα τὴν μὴν αὐτῆς δύναμιν, ἀδουλώτου βασιλέως καὶ τιμῶντος οὕσην, τὴν δ' ἐκείνης, ἔρωτι καὶ πίστει βέβαιον καὶ ἰσχυράν, ἐπεβούλευσεν, ὑπὲρ τῶν μεγίστων, ὡς ᾤετο, παραβαλλομένη. θεράπαιναν εἶχε πιστὴν καὶ δυναμένην πρὸς αὐτῆς μέγιστον, ὄνομα Γίγιν. ταύτην ὁ μὲν Δείνων ὑπουργεῖσθαι τὴν φαρμακείαν φησί, συγγνώμην δὲ μόνον ἄκουσαν ὁ Κτησίας. τὸν δὲ δόντα τὸ φάρμακον αὐτὴ μὲν ὀνομάζει Βελιτάραν, ὁ δὲ Δείνων, Μελάντην. ἐκ δὲ τῆς πρόσθεν ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ἀρξάμενοι πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φοιτᾶν καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλοις, ὅμως τὴν δεδιέναι καὶ φυλάττεσθαι, τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐσθιόντων. γίνεται δὲ μικρὸν ἐν Πέρσαις ὀρνίθιον, ᾧ περιττώματος οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ὅλον σφίκλεως πιμελῆς τὰ ἐντός· ἢ καὶ νομίζουσιν ἀέρι καὶ δρόσῳ τρέφεσθαι τὸ ζῷον. ὀνομάζεται δὲ ῥυντάκης. τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαιρίδι κεχρισμένῃ τῷ φαρμάκῳ κατὰ θάτερα τὴν Παρύσατιν διαιρεθῆναι, ἐκμάξαι τῷ ἑτέρῳ μέρει τὸ φάρμακον. καὶ τὸ μὲν ἄλλο κρέας καὶ καθαρὸν εἰς τὸ στόμα βαλεῖν αὐτῇ ἐθέλειν, δοῦναι δὲ τῇ Στατείρᾳ τὸ πεφαρμαγμένον. ὁ δὲ Δείνων, οὐ τὴν Παρύσατιν, ἀλλὰ Μελάντην, τέμνοντα τὰ μαχαιρίῳ τὰ φαρμακώδη τῶν κρεῶν, πιθέναι κατὰ τὴν Στάτειραν. ἀποθνῄσκουσα γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόνων μεγάλων καὶ ἀσαφῶν, αὐτή τε συνῃνθάνετο τὸ κακόν, καὶ βασιλεῖ προσέφερε ὑποψίαν κατὰ τῆς μητρός, εἰδότι τὸ φιλοῦν αὐτῆς καὶ δυσμείλικτον. ὅθεν αὐτὸς ὅτι τὴν ζήτησιν ὥρμησαι, τοὺς μὲν ὑπηρέτας καὶ πραττόμους τῆς μητρὸς συνέλαβε καὶ κατέβαλλε· τὴν δὲ Γίγιν ἡ Παρύσατις πολὺν χρόνον εἶχεν οἰκοι μετ' αὐτῆς, καὶ βασιλέως ἐξαιτουμένου, οὐκ ἔδωκεν· ἀλλ' ὕστερον αὐτῆς δεηθείσης εἰς τὸν οἶκον ἀφεθῆναι νυκτός, αὐθόμως καὶ λόγῳ ὑφεὶς σιωπήσασα, καὶ κατέγνω θανάτου.

A quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuisse ac locum eum inūbrasse. itaque magna ductum pœnitentia regem, quòd virum diis charum peremisset Clearchum. Paryſatis ergo, quum odium iam inueteratum atque æmulationem concepisset in Statiram, cernens potentiam ſuam à rege ſe reuerente & honorante proficiſci, illius verò amore & fide ſtabilem firmámque, inſtruxit ei inſidias, de B ſumma, vti arbitrabatur, aleam iaciēs. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipſam poterat, Gigim dictā. quam adminiſtrā veneni Dinon tradit fuiſſe, cōſciam modò inuitam Cteſias. Illum qui venenum dedit, hic Belitaram appellat, ille Melātam. Inſtituentes autem ex ſuperioribus ſuſpicionibus ac ſimultate congredi denuo & vnà cœnare, cum metu tamē & cautione iiſdem epulis atque ab iiſdem C vtebātur paratis. Naſcitur apud Perſas exigua auis, quæ omni caret excremento, habétque inteſtina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Cteſias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, diſſecuiſſe Paryſatidem, atq; infeciſſe alteram partem veneno, partem ſynceram & puram ori ingeſtam ipſam mādiſſe, Statiræ verò dediſſe virulentam. D Dinon, nō Paryſatidem, ſed Melantam medicatas carnes ſecuiſſe cultro & Statiræ appoſuiſſe. Quum animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipſa olfecit maleficium, & ſuſpicionem regi aduerſus matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoſcēti. Vnde quæſtioni extemplo intentus, miniſtros matris & ſtructores corripuit ac tormentis lacerauit: at Gigim diu Paryſatis in cubiculo ſuo tenuit, depoſcentíque denegauit regi: verùm pòſt oranté illa vt domū E nocte dimitteretur, certior factus locatis inſidiis cōprehēdit Gigī, eámque rei capitalis damnauit.

EX IISDEM AEK TΩN AYTΩN eiusdem Cteſiæ Perſicis ſcriptis, aut aliis.

τοῦ αὐτοῦ Κτησίου Περσικῶν, ἢ ἄλλων συγγραμμάτων.

APVD ATHENAEVM, Dipnoſoph. XIII.

QVINETIAM Cábyſi ſuſcipiendæ in AEgyptum expeditionis (vt ſcribit Cteſias) cauſa fuit mulier. Nam quum AEgyptias mulieres in congreſſu præſtare cæteris intellexiſſet, ad Amaſin AEgypti regem miſit, vnam ex eius filiabus in vxorem poſcens. At hic è ſuis quidem vnã haud miſit, ſuſpicatus illi non habitum iri honorem vxori debitum, ſed pallacæ. verùm Apriæ filiam Neutetin. Exciderat autẽ regno Apries, propter cladem *in pugna* aduerſus Cyrenenſes acceptam, & ab Amaſi fuerat interfectus. Cambyſes Neutetidis cõſuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa diſcit: & quum oraſſet eũ vt cædem Aprię patris vlciſceretur, perſuadet vt bellum AEgyptiis inferat.

ΠΑΡΑ ΤΩ ΑΘΗΝΑΙΩ, Δειπνοσοφ. ιγ.

Καὶ ἡ ὑπ' Αἰγύπτου δὲ Καμβύσου στρατεία, ὡς φησὶ Κτησίας, διὰ γυναῖκα ἐγήνετο. ὁ γὰρ Καμβύσης, πιθανόμενος τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας ἐν ταῖς συνουσίαις διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἔπεμψε πρὸς Ἄμασιν, τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, μίαν αὐτῶν πρὸς γάμον τῶν θυγατέρων. ὁ δὲ τῶν μὲν ἑαυτοῦ οὐκ ἔδωκεν, (ὑπονοήσας μὴ γυναικὸς ἕξειν αὐτῷ τιμήν, ἀλλὰ παλλακίδος) ἔπεμψε δὲ τοῦ Ἀπρίου θυγατέρα Νίτητιν. ὁ δὲ Ἄπρίης ἐκπεπτώκει τῆς Αἰγυπτίων βασιλείας, διὰ τὴν ἧτταν ἣν ἡττήθη πρὸς Κυρηναίους, καὶ ἀπήρτο ὑπὸ Ἀμάσιδος. πυθεὶς οὖν ὁ Καμβύσης τῇ Νίτητιδι, καὶ σφόδρα ἐρεθισθείς, ἐκμανθάνει παρ' αὐτῆς τὰ πρῶτα· καὶ δεηθείσης ἐκδικῆσαι τὸν Ἄπρίου φόνον, πείθει πολεμῆσαι Αἰγυπτίοις.

Apud eundem, Dipnoſoph. XII.

CTESIAS libro Perſicorũ tertio ſcribit, omnes quidé quotquot in Aſia regnarunt, luxui & voluptatibus deditos fuiſſe, ſed præ cæteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. Ac certè hic quoque voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine cõſpiceretur, præterquam ab eunuchis & ſuis vxoribus. Talis autẽ erat & Sardanapalus, quem alii Anacindaraxis, alii Anabaxaris filium fuiſſe memorant. Ac quũ Arbaces, genere Medus, vnus è ducibus qui illi ſuberant, egiſſet cum Parameize, &c.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, Δειπνοσοφ. ιβ.

Κτησίας ἐν τρίτῃ Περσικῶν καὶ πάντας μὲν φησὶ τοὺς βασιλεύσαντας τῆς Ἀσίας πρὸς τρυφὴν ἀποδύσαι, μάλιστα δὲ Νινύαν, τὸν Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱόν. καὶ οὗτος οὖν, ἔνδον μένων καὶ τρυφῶν, ὑπὸ οὐδενὸς ἑωρᾶτο, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν εὐνούχων καὶ τῶν ἰδίων γυναικῶν. τοιοῦτος δ' ἦν καὶ Σαρδανάπαλος, ὃν οἱ μὲν Ἀναχινδαραξέην λέγουσιν υἱόν, οἱ δὲ, Ἀναβαξάρου. ὅτε δὴ οὖν Ἀρβάκης, εἷς τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατηγῶν, Μῆδος γένος, διεπράξατο διά τινος τῶν εὐνούχων Παραμ. &c.

Paulo pòſt de eodem Sardanapalo.

CTESIAS autẽ narrat, ipſũ ad bellũ deueniſſe, & quũ collecto numeroſo exercitu ab Arba-

Ὀλίγῳ ὕστερον, περὶ τοῦ αὐτοῦ Σαρδαναπάλου.

Κτησίας δὲ λέγει εἰς πόλεμον αὐτὸν καταστῆναι, καὶ ἀθροίσαντα πολλὴν στρατιὰν, καὶ καταλυθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀρβά-

κου τελευτῆσαι, ἑαυτὸν ἐμπρήσαντα σὺν τοῖς βασιλείοις, πυρὰν ποήσαντα ὕψος τεσσάρων πλέθρων· ἐφ' ἧς ἐπέθηκε χρυσᾶς κλίνας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, καὶ ἴσας τραπέζας, καὶ ταύτας χρυσᾶς. ἐποίησε δὲ ἐν τῇ πυρᾷ καὶ οἴκημα ἑκατόμπεδον ἐκ ξύλων, καὶ ἐν τούτῳ κλίνας ὑπεστόρεσε· ἐν κατεκλίθη ἐν τούτῳ αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακίδες ἐν ταῖς ἄλλαις κλίναις. τοὺς δὲ τρεῖς υἱοὺς, καὶ δύο θυγατέρας, ὁρῶν τὰ τοιαῦτα κακὰ μηχανώμενα, τοιοῦτον ἔπεμψε εἰς Νίνον πρὸς τὸν ἐκεῖ βασιλέα, δοὺς αὐτοῖς τρισχίλια χρυσίου τάλαντα. ἐπεσκέασε δὲ τὸ οἴκημα δοκοῖς μεγάλαις τε καὶ παχείαις· ἔπειτα ἐν κύκλῳ τοιοῦτον ἔθηκε πολλὰ ξύλα καὶ παχέα, ὥστε μὴ εἶναι ἔξοδον. ἐν ταύτῃ δὲ τοιοῦτον ἔθηκε μὲν χρυσίου μυριάδας χιλίας, ἀργυρίου δὲ, μυρίας μυριάδας τάλαντων, καὶ ἱμάτια καὶ πορφύρας, καὶ πολλὴν πομπὴν ἁπάσης. ἔπειτα ὑφάψαι ἐκέλευε τὴν πυρὰν, καὶ ἐκαίετο πεντεκαίδεκα ἡμέρας. οἱ δὲ ἐθαύμαζον ὁρῶντες τὸν καπνὸν, καὶ ἐδόκουν αὐτὸν θυσίας ἐπιτελεῖν. ταῦτα δὲ μόνοι ἠδεσθησαν οἱ εὐνοῦχοι. ὁ μὲν οὖν Σαρδανάπαλος, ἐκ τρόπου ἁβρυνθείς, ὡς ἐν τοῖς γυναικῶν ἐτελεύτησε.

ΟΥ' πολλῷ ὕστερον.

ΚΤΗΣΙΑΣ δ' ἱστορεῖ Ἄνναρον τὸν βασιλέως ὕπαρχον, καὶ τῆς Βαβυλωνίας διωκηκότα, στολῇ χρῆσθαι γυναικείᾳ καὶ κόσμῳ· καὶ ὅτι βασιλέως δοῦλος ὄντι αὐτῷ εἰς τὸ δεῖπνον εἰσιέναι πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσαι καὶ ᾄδουσαι γυναῖκες. ἔψαλλον δὲ αὗται καὶ ᾖδον ἐκείνου δειπνοῦντος.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, Δειπνοσοφ. δ'.

Ο ΔΕ' Περσῶν βασιλεὺς, (ὡς φησὶ Κτησίας καὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ἐδείπνει μετ' ἀνδρῶν μυρίων πεντακισχιλίων· καὶ ἀνηλίσκετο εἰς τὸ δεῖπνον τάλαντα τετρακόσια.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, Δειπνοσοφ. β.

ΚΤΗΣΙΑΣ δ' ὁ Καρμανίαν φησὶ γίνεσθαι ἔλαιον ἀκανθινον, ᾧ χρῆσθαι βασιλέα. ὃς καὶ καταλέγων ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν Ἀσίαν

ce regno eiectus esset, mortem obiisse, quum seipsum cremasset, extructo rogo ad quatuor iugerũ altitudinẽ: cui imposuerat lectos aureos CL actotidẽ mensas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipsa pyra cœnaculũ pedum centum, ex lignis: atque hîc quoque lectos strauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres & duas filias, quum malum rerum suarum videret, antea miserat in vrbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederátque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & crassis: quinetiã multa ligna, & ea quidem crassa, circũposuerat, ita vt nullus pateret exitus: quinetiam talentorum auri imposuerat illi mille myriades, argenti decies mille: necnon vestes & purpuras, & omne genus eorum quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ quum fecisset, accendere pyram iussit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant, mirabantur, ac putabant illum sacrificare: soli verò eunuchi rẽ nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigiosę voluptatibus deditus fuerat, quã potuit generosissimè vitã finiit.

Non multo pòst.

CTESIAS verò Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerat, veste & ornatu muliebri vsum esse tradit. & ad eum cœnantem, quum regis seruus esset, accedere solitas centũ quinquaginta psallentes & canentes mulieres. Psallebãt autem hæ & canebant illo cœnante.

Apud eundẽ, Dipnosoph. IIII.

REX autem Persarũ (vt scribunt Ctesias & Dinon in Persicis) cum virorum millibus quindecim cœnabat, & in cœnam talenta quadringenta insumebantur.

Apud eundem, Dipnosoph. II.

CTESIAS autem Carmaniam oleum acanthinum producere, & eo regem vti, ait. Qui etiam in libro quem de Asiaticis

tributis ſcripſit, cœnæ regiæ apparatum deſcribens, neque piperis neq; aceti meminit, quod vnum inter condimẽta eſt optimum. Ac ne Dino quidem, in Perſicis ſcriptis: qui memorat alioqui & ſalem Ammoniacum & aquam Nili ad regem mitti.

A φόρων τείτῳ βιβλίῳ πόμπα τὰ τῷ βασιλῇ τρεφόμενα ζῶα· ὅτι δεῖπνον, οὔτε πεπέρεως μέμνηται, οὔτε ὄξους, ὃ μόνον ἄεισον ἔχει τῶν ἡδυσμάτων. ἀλλὰ μὴν καὶ Δείνων ἐν τῇ Περσικῇ τρεσγμματείᾳ· ὅσγε φησὶ καὶ ἅλας Ἀμμωνιακοὺς ἀπ' Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου.

Apud eundem, eodem libro.

Γαρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

REX Perſarum, vt ſcribit libro primo Herodotus, aquam in B potũ ſuum ſecum vehit à Choaſpi fluuio, qui Suſa præterfluit, atque ex hoc ſolo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vaſa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipſum ſequuntur. At Cteſias Cnidius narrat etiã quomodo regia hæc Choaſpis fluuii aqua coquatur, & quomodo vaſis impoſita, portetur ad regem. additque, illam & leuiſſimam & ſuauiſſimam eſſe.

Ὁ Περσῶν βασιλεύς, ὡς φησὶν ἐν τῇ τρεώτῃ Ἡρόδοτος, ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεος πίειν ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος· τοῦ δὲ μόνον πίνει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ ποιούτου ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ καὶ τέτρακυκλοι ἡμίονοι ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμίονοι ἅμαξαι κομίζουσαι ἐν ἀγγείοις ἀργυρέοις ἕπονται οἱ. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος καὶ ἱστορεῖ ὅπως ἕψεται τὸ βασιλικὸν τοῦτο ὕδωρ, καὶ ὅπως ἐναποτεθέμενον τοῖς ἀγγείοις, φέρεται τῷ βασιλεῖ· λέγων αὐτὸ ἐλαφρότατον καὶ ἥδιστον εἶναι.

C

Libro X.

Ἐν τῷ ι' βιβλίῳ.

CTESIAS autem apud Indos regi non licere inebriari tradit. At verò apud Perſas regi cõceditur inebriari die vno, in quo ſacrificant Mithræ.

Κτησίας δὲ μὲν Ἰνδοῖς φησὶν οὐκ ἔξεῖναι τῷ βασιλῇ μεθύσθηναι. τοῖς δὲ Πέρσαις τῷ βασιλεῖ ἐφίεται μεθύσκεσθαι μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ θύουσι τῷ Μίθρῃ.

In eodem libro.

Ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

AMYNTAS quoque, in libro qui καθοδοι inſcribitur, Ta- D pyrorum gentem ita vino deditam eſſe tradit, vt ne ad vngendum quidem alia re vlla quàm vino vtatur. Eadem autem & Cteſias commemorat in libro quẽ de Aſiaticis tributis ſcripſit: qui & iuſtiſſimos eſſe illos tradit.

Ἀμύντας ἐν τοῖς καθόδοις, ὃ τῶν Ταπύρων ἔθνος φησὶν οὕτω φίλοινον εἶναι, ὡς καὶ ἀλείμματι ἄλλῳ μηδενὶ χρῆσθαι ἢ τῷ οἴνῳ. τὰ δ' αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων. οὗτος δὲ καὶ δικαιοτάτους αὐτοὺς λέγει εἶναι.

Libro XI.

Ἐν τῷ ια' βιβλίῳ.

VERVM repudianda ſunt nobis fictilia pocula. Apud Perſas enim, vt teſtatur Cteſias, quẽcunque rex inhonoratum eſſe voluerit, fictilib⁹ poculis vtitur. E

Παραιτητέον δ' ἡμῖν τὰ κεράμεια ποτήρια. καὶ γὰρ Κτησίας, παρὰ Πέρσαις, φησὶν, ὃν ἂν βασιλεὺς ἀτιμάσῃ, κεραμείοις χρῆται.

Libro XIIII.

Ἐν τῷ ιδ' βιβλίῳ.

BEROSVS autem Babyloniacorum lib. 1. decimaſexta die menſis Loi feſtum Babylone quinque dierum ſpatio celebrari ait, Saxeas dictum: per quod

ΒΗΡΩΣΟΣ δ' ἐν τρεώτῳ Βαβυλωνιακῶν, τῷ Λώῳ φησὶ μηνὶ ἑκκαιδεκάτῃ ἄγεσθαι ἑορτὴν Σακέας τρεσαγορευομένην ἐν Βαβυλῶνι ἡμέρας πέντε· ἐν αἷς ἔθος ἐστὶ

ἔθος ἦν) ἄρχεσθαι τοὺς δεσπότας ὑπὸ τῶν A tempus ſolere dominos famulis
οἰκετῶν· ἀφηγεῖσθαί τε τῆς οἰκίας ἕνα αὐ- parere: vnúmque ex his domui
τῶν ἐνδεδυκότα στολὴν ὁμοίαν τῇ βασιλι- præeſſe, veſte quæ regiæ ſimili-
κῇ, ὃν καὶ καλεῖσθαι Ζωγάνην. μνημονεύει tudinem referat, indutum. quẽ
τῆς ἑορτῆς καὶ Κτησίας ἐν δευτέρῳ Περ- & Zoganem appellari. Meminit
σικῶν. huius feſti Cteſias quoque, libro
Perſicorum ſecundo.

ΠΑΡΑ ΔΗΜΗΤΡΙΩΙ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας,

ἔστε αὐτὸ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐστί.

APVD DEMEtrium Phalereum, in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur:

B

ſi modo eius eſt hic liber.

ΣΤΡΥΑΓΑΙΟΣ τις, ἀνὴρ Μῆδος, γυναῖκα Σακίδα καταβαλὼν ἀπὸ τοῦ ἵππου, (μάχονται γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες ἐν Σάκαις, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες) ἠσπάσατο δὴ τὴν Σακίδα εὐπρεπῆ καὶ ὡραίαν, μεθεῖναι ἀποσώζεσθαι· μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπορίᾳ ἁλισκομένων, ἐφικομένης τῆς γυναικός, ἀπετύγχανεν. ἐδέδοκτο μὲν αὐτῷ ἀποκαρτερεῖν, γράφει δ' οὖν πρότερον ἐπιστολὴν, τῇ γυναικὶ μεμεφόμενος, τοιαύτην, Ἐγώ μέν σε ἔσωσα, καὶ σὺ μέν μοι δι' ἐμὲ ἐσώθης, ἐγὼ δὲ δι' σὲ ἀπόλλυμαι.

STRYAGLIVS quidam, Medus, quum ex equo Sacidem mulierem deiecisset (apud Sacas enim mulieres eodẽ quo Amazones modo præliátur) eámque & formosam & ætate florentem esse vidisset, saluam dimisit. At percusso postea fœdere quũ illa quam alioqui deperibat, potiri non posset, statuerat quidem inedia vitam finire: scribit tamen prius illi hanc epistolam, qua expostulat, Ego quidem te seruaui: & tu quidẽ per me seruata es, ego autem per te perii.

Fortasse scripsit, καὶ ἐδέδοκτο.

C

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ὀλίγῳ ὕστερον.

Δεῖ τὰ γινόμενα οὐκ εὐθὺς λέγειν ὅτι ἐγένετο, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, χρεμπτόμενα ἀκροατὴν, καὶ ἀναγκάζοντα συναγωνιᾶν. τοῦτο ὁ Κτησίας ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῇ περὶ Κύρου τεθνεῶτος ποιεῖ. ἐλθὼν γὰρ ἄγγελος οὐκ εὐθὺς λέγει ὅτι ἀπέθανε Κῦρος παρὰ τὴν Παρύσατιν, (τοῦτο γὰρ ἡ λεγομένη ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσίς ἐστιν) ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἤγγειλεν ὅτι νικᾷ· ἡ δὲ ἥσθη, καὶ ἠγωνίασε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐρωτᾷ, Βασιλεὺς δὲ πῶς πρᾴττει; ὁ δὲ, πέφυγε, φησί. καὶ ἥ, ὑπολαβοῦσα, Τισσαφέρνης γὰρ αὐτῷ τούτων αἴτιος. Καὶ πάλιν ἐπομένως ἐρωτᾷ, Κῦρος δὲ ποῦ νῦν; ὁ δὲ ἄγγελος ἀμείβεται, Ἔνθα χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας αὐλίζεσθαι.

D

Apud eundem, paulo pòst.

OPORTET autem quæ facta sint, nõ statim fateri facta esse, sed paulatim, suspensum tenẽdo auditorem, & nobiscũ angi cogendo. Quod Cteſias in allato de Cyri morte nuntio facit. nec enim nũtius, simulatque ad Paryſatin venit, ei Cyrum mortuũ esse dicit: (hæc enim est quæ Scythica oratio appellatur) sed primùm quidem, victoria potitũ eũ nuntiauit (quæ verba illi gaudium anxietati mixtũ attulerũt) postea verò interrogat, At rex quomodo se nunc gerit? Tunc ille, Fugæ se dedit, inquit. hic illa sermonem excipiens, Tissaphernes horum ei malorum est author, inquit. Rursúmque interrogat, Cyrus verò vbi nunc est? Respondet nuntius, Vbi fortes viros diuersári decet.

Mutãdum in γινόμενα.

DE PERSARVM legibus & institutis, ex diuersis historicis.

Γ ΕΡΙ ΤΩΝ Γ ΕΡΣΙΚΩΝ νόμων καὶ ἐθῶν, ἐκ διαφόρων συγγραφέων.

EX XENOPHONTE, Pædiæ Cyri libro I.

ΕΚ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ, Παιδείας Κύρου βιβλίῳ α'.

PRIMA his legibus cura à bono publico videtur initium sumere. Haud enim incipiunt itidem vt aliæ plurimæ ciuitates, quæ parentibus permittētes pro voluntate filios educare, & ætate prouectioribus pro arbitrio vitā agere, eis iubent ne furentur, ne rapiant, ne in *alienas* ædes ingrediantur vi, ne iniustè percutiant quenquam, ne adulteriū patrēt, ne [a] principis imperiū detrectēt, réliquáque huiusmodi eodē pacto. quòd siquid horum trāsgressus quis fuerit, pœnam in eū statuerunt. At Persarum leges anticipantes, *maximè* curant ne initio tales sint ciues vt cuiusquā vel improbitatis vel turpitudinis desiderio capiantur.

a Magistratus imp.

Curāt autem illud hoc pacto. Est illis forum quod vocatur liberum, vbi & regiæ, & alia sunt palatia. Hinc & venalia, & circūforanei, & horū clamores atque ineptiæ in alium locum reiectæ sunt, ne horum turba compositis eorum moribus qui institutionem adepti sunt, misceatur. Est autem forum circa palatia distributum in partes quatuor quarum vna est puerorum, altera puberum, [b] tertia virorum, qui perfectā ætatē iam agunt: quarta verò eorum qui sunt emeriti. Legéq; cautū est vt horū singuli locis suis adsint: pueri, quum primum illuxerit, & eodem modo perfectæ ætatis viri: seniores verò, quum per otium cuique licuerit, exceptis constitutis diebus, quibus adsint necesse est. At [c] adolescentes cubant etiam in palatiis cū [d] gymnicis armis: exceptis maritis, qui ne requirūtur quidē, nisi antea iussi adesse fuerint. At neque honestum *ducitur* sæpius abesse.

b Tertia eorum qui virilem ætatē attigerunt. *Vel*, eorum qui matura sunt ætate. *Sic paulo pòst.*

c Ephebi. *Sine*, puberes, *vt paulo antè vertit.*

d Cum armis quibus exercentur.

ΟΥΤΟΙ δὲ δοκοῦσιν ⓐ νόμοι ἄρχεσθαι τῦ κοινῦ ἀγαθοῦ ἐπιμηλούμενοι. οὐχ ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείοσαις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὰρ πλεῖσαι πόλεις, ἀφεῖσαι παῖδας ὅπως τίς ἐθέλει τοὺς ἑαυτῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι ζῆν, ἐπιτάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βία εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παῖδα ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως. ἐὰν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, ζημίας αὐτοῖς ἐπέθεσαν. οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι, προλαβόντες ἐπιμέλονται ὅπως τὼ ἀρχομένω μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται ὥστε πονηροῦ τινος ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι.

Ἐπιμέλονται δ' ὧδε. ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καὶ συμβολή, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τἄλλα ἀρχεῖα πεποίηται. ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὠνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλαυνται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύμεναι ἢ τούτων τύρβη τὴν τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίαν. διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ ἡ τοῖς τὰ ἀρχεῖα εἰς τέτταρα μέρη. τούτων δ' ἔστιν ἓν μὲν παισίν, ἓν δ' ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων πρεῖσιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ⓐ τέλειοι ἄνδρες· ⓐ δὲ γεραίτεροι, ἐὰν μὴ ἐκείσε παραχωρῇ· πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς πρεῖναι. ⓐ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται παρὰ τὰ ἀρχεῖα, σὺν τοῖς γυμνικοῖς ὅπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων. ὅτοι δὲ ὅτε ὁπότε ζητοῦνται, ἢν μὴ παρόντες πρόφασιν· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν·

Alias lect. vide in meis annot.

παρ' ἔνια παρεσκεύασται

παρ' ζημίαν παρ' ἐπαίδευσαν.

παρ' γυμνικοῖς

At neque honestum *ducitur* sæpius abesse.

ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τ̃ μερῶν εἰσὶ δώδεκα (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διήρηνται) ὧν ὅτι μὲν τοῖς παισὶν ὁ τ̃ γεραιτέρων * ἠρημένοι εἰσὶν οἱ αὖ δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίους * αὖ ἀποδεικνύναι· ὅτι δὲ τοῖς ἐφήβοις, ὁ τ̃ τελείων ἀνδρῶν οἱ αὖ αὐτοὺς τοὺς ἐφήβους βελτίους δοκῶσι παρέχειν· ὅτι δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἱ αὖ δοκῶσι πρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ προσταττόμενα ὑπὸ τ̃ μεγίστης ἀρχ̃ς. εἰσὶ δὲ καὶ τ̃ γεραιτέρων πρεσβύται ἠρημένοι οἳ πρεσβυτεύουσιν ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν.

A Et præsunt cuique harũ partium duodecim principes. nã in duodecim trib⁹ Persæ distributi sũt. Ii verò pueris præsunt qui *selecti* ex senioribus eos videantur redditurι quamoptimos. [a] adolescentibus autem, ex absolutæ ætatis viris illi qui perquam optimos eos existimentur effecturi. At ipsis absolutæ ætatis viris ii *sunt præfecti*, quorum illi institutione censeantur quæ cõstituta sunt & à magistratu maximo imperata, maximè præstituri. Electi etiam sunt præsides seniorũ: qui præsunt, quò hi quoque suo fungantur officio.

a Ephebis (vel puberibus) ex maturæ ætatis viris.

Αἱ δὲ ἑκάστῃ ἡλικίαι προστέτακται ποιῆν, διηγησόμεθα· ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται ἢ ἐπιμέλονται ὡς αὖ βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγουσι, μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ὅτι τοῦτο ἔρχεται), ὥστερ πρὸ ἡμῶν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι. Οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλέον * μέρος τ̃ ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥστερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακηγορίας, καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται· κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἀνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ οὐχ ἥκιστα, ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δεδωκότα μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζουσι κατὰ τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ, τοὺς ἀχαρίστους, καὶ πρὸς θεοὺς αὖ μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ πρὸς γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους. ἔπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία. καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι) ὅτι πολλὰ τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. διδάσκουσι δὲ σὺν παῖδας καὶ σωφρονεῖν· μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν ἀνδρὶ ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. διδάσκουσι δ' ἀνδρὶ καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι·

Quæ autem cuique ætati imperantur faciũda, enarrabimus, quò dilucidius fiat [b] diligẽtiámne adhibeant vt ciues sint quàm optimi. Pueri igitur ventitantes ad scholas, iustitiæ discendæ dãt operam, aiúntque ita illos huic rei studere quemadmodũ apud nos qui *eunt* ad literas perdiscendas. Eorum autem magistri magnam diei partem consumũt in eorum disceptationibus iudicãdis. Habent enim pueri quoque inter sese, quẽadmodũ viri, accusationes & de furto, & de rapina, & de vi, & de fraude, & de maledicentia, & de aliis *criminibus*, vt & par est. Quos autem norint horũ aliquid deliquisse, eos plectunt. In illos item animaduertũt quos minus iure accusantes inuenerint. [c] Ac iudicia de illo etiã crimine exercent, quod est quidem in causa cur homines mutuo se odio quammaximè insectentur, sed tamen ita vt ne minimum quidẽ iudicium de eo exerceant: nimirum de ingratitudine. ac quemcunque cognorint posse referre gratiam, nec referre, in hunc seueriſſimè animaduertũt: quippe qui arbitrantur, eos qui sint ingrati, & deos maiorem in modum negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò potiſſimùm impudentia sequitur. etenim hæc ad omnem turpitudinem maxima est dux. Docent etiam pueros temperantiam. ad quam discendam eis plurimum conducit quòd vident senes ipsos toto die temperanter vitam agere. Tradunt præterea iis præcepta parendi magistratibus.

b Legit τι ὄφελος at ἢ ὀφείλονται significat, Qualẽ diligentiam adhibeant.

c Huius loci sensum euerterat Philelphus.

Lege uel οὐδ' ἥκιστα (ut scribo in m. ann.) uel ἥκιστα, neutra partic. præfixa.

Multum quoque huic rei conducit quòd ſeniores magno ſtudio parere magiſtratib. intuẽtur. Eoſdem inſuper docent vt & cibi & potus continentiam ſeruẽt: ad quos illos admodum adiuuat quòd ante oculos habent, ſeniores non prius abire ventris *implendi* gratia, quàm præſides permiſerint: quodque nõ apud matrem veſcuntur pueri, ſed apud magiſtrum, quando præſides ſignificarint: ferúntq; domo pro cibo panẽ, pro obſonio naſturtium, ad potũ verò, ſiquis ſitiat, capedinem, vt ex flumine aquã hauriant. Ad hæc etiam diſcunt ſagittandi & iaculãdi artem. Atque ad ſextum vſque & ſeptimũ decimum ætatis annum hæc agunt pueri.

a *Vel*, ephebprũ. *Phil. ita*, Dein verò vbi adoleſcentiam exceſſerũt, ita rurſus degũt.

Dein verò in[a] puberũ numerũ exeunt: horũ autem puberũ talis eſt vita. Decẽ enim annos poſtquam pueritiam egreſſi fuerint, cubant (vt anteà diximus) ad palatia, idque tum cuſtodiendæ vrbis gratia, [b] tũ ob temperãtiæ ſtudiũ. Videtur enim huic ætati maiorem in modum diligentia opus eſſe. Præſtant etiam interdiu præfectis ſuam operam, ſicui eis vſui ſint pro republica. Et quũ oportuerit, manent omnes ad palatia. Quum verò ad venationem rex exierit (id quod perſæpe agit in menſe) relinquit cuſtodiæ dimidium. Habeant autem exeuntes oportet arcus, & iuxtà pharetrã, in vagina [c] mucronẽ, aut ſecurim, præterea cratem, & [d] pila duo: vt & alterũ emittant, & altero, ſi opus fuerit, cominus vtantur. Ob hãc autem rem publicè dant operam venationi: & rex quemadmodum in bello ſe ducem eis præſtat, & ipſe tũ venatur, tum vt alii venentur diligentiam adhibet, quòd hæc eis veriſſima videtur meditatio rerũ bellicarum. Etenim diluculo aſſuefacit ſurgere, frigoráque & calores tolerare. exercet etiam eos ad itinera & curſus. Neceſſarium etiam eſt ſagitta beſtiam ferire ac iaculo petere, vbicunque occurrerit. Quinetiam animum acui ſæpe neceſſe eſt in venatione, vbi ferox aliqua beſtia contrà ſeſe obiecerit. Nam & percutere oportet quæ occurrerit, & ab irruente ſibi cauere.

b Tum vt temperãtiæ ſtudeãt. *Vel*, vt temperantiam exerceant.

c *Vide quod annotatum eſt in paginam 702 de hac voce.*

d *Vel*, haſtas duas: vt & alterã em. & altera, ſi opus ſ.

A μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἐκφανῶς. διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δ' καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους ἐκ τοιούτου ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τοῦ διδασκάλου, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. φέρονται δὲ οἴκοθεν σῖτον μὲν ἄρτον, ὄψον δὲ, κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ὧι τις διψήσῃ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἐξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ γλυεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν.

παρ' οἷς μὲν, ἄρτους

Ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. οὗτοι δ' αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε. δέκα ἔτη ἀφ' οὗ αὖ ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν πρὸς τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης. (δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα δεῖσθαι ἐπιμελείας) παρέχουσι δὲ καὶ τιὼ ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ὧι τι δέωνται, ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πρώτους μένουσι πρὸς τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τιὼ ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς. ποιεῖ δ' τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα μὲν καὶ τιὼ φαρέτραν, καὶ ἐν κολεῷ κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ λέβητα, καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τοῖν δ', ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. ἀφ' οὗ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεύς, ὥσπερ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτῶν ἐστι, καὶ αὐτός τε θηρᾶι, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῶσιν· ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τοῖν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. καὶ γὰρ πρωὶ ἀνίστασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη τε καὶ καύματα ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις. ἀναγκᾶι δὲ καὶ τοξεύσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι ὅπου ἂν ἐπιπέσῃ. ἐπὶ τιὼ ψυχρὰ δὲ πολλάκις ἀναγκᾶι ἐπὶ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀναστῆται. παίειν μὲν γὰρ δεῖ ὃ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ ὃ ὑπερφερόμενον.

παρ' ἃ πέμπει, πρὸς τὰς ἡμισείας φυλακὰς καταλείπει. ποιεῖ δ' πέλτα καὶ πάλτα

ἐπὶ θηρῶσι

Ver. ule. quidam libri γάσθαι: quidã θάλπεσθαι: ſed θήγεσθαι alii multi loci comprobant.

ὥστε οὐ ῥᾴδιον θύρειῆ τί σὺν τῇ θήρᾳ ἅπεσι τῶν σὺν πολέμῳ παεόντων. ἐξέρχονται δὲ ὅτι τιὼ θήσειν, ἄειστον ἔχοντες πλεῖον μὺν, ὡς τὸ εἰκός, τῶν παίδων, τἄλλα δὲ ὅμοιον. κὴ θηρεύοντες μὺν, οὐκ αὖ ἀριστήσουσιν· ἐὼ δέ τι δεῖ θηείου ἕνεκα ὅτι καταμεῖναι, ἢ ἄλλως βουληθῶσι ἀφικέσθαι τοῖ τιὼ θήσειν, τὸ ἄειστον τοῦτο δειπνήσαντες, τιὼ ὑστεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου. καὶ μίαν ἀμφω τοιοῦτος τοὺς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τῶ ἐθίζεσθαι ἕνεκα· ἵνα καὶ ἐάν τι σὺν πολέμῳ δεήσῃ, δυνῶνται τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι ὅ, τι αὖ θηεύσωσιν· εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. ἔστι δέ τις αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχωσιν ὅτι τοῦ σίτου, ἢ πίνειν ἀηδῶς ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμιμνησκέτω πῶς μὺν ἡδὺ μάζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι πιεῖν. αἱ δ' αὖ μὺν οὖσαι φυλαὶ ἀφικόμεναι μελετῶσαι τά τε ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ ζεβύειν καὶ ἀκοντίζειν· καὶ ἀφαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους ἀφικνοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες, καὶ ἆθλα προτίθεται. ἐν ᾗ δ' αὖ τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὧσι δαημονέστατοι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ δικαιότατοι, ἐπαινοῦσι οἱ πολῖται, καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις αὖθις παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. χρῶνται δὲ τοῖς μὺν οὖσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαί, ἐὼ τι ἢ φρυκτῶσαι δεήσῃ, ἢ κακοῦργοις ἐρευνῆσαι, ἢ λῃστὰς ὑποδραμεῖν, ἢ εἴ ἄλλό τι ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἔστι. ταῦτα μὺν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν.

Ἐπειδὰν δὲ τὰ δέκα ἔτη ἀφικέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. ἀφ' οὗ δ' αὖ ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἀφίκνουσιν ὧδε. πρῶτον μὺν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, πρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι ἤν τι δέῃ περὶ τῶ κοινοῦ ὅσα φρονεόντων τε ἤδη ἔργα ἔστι καὶ ἔτι δυναμένων. ἐὼ δέ που δεήσῃ στρατεύεσθαι, τάξα μὺν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες τόξα παλτὰ, στρατεύονται, τὰ δ' ἀγχέμαχα ὅπλα καλούμενα,

A Quare haud facilè in venatione eorum quicquam abesse reperiatur quæ inter bellandum accidunt. Exeuntes autem in venationẽ, prandiũ habent, & id quidẽ largius, vt par est, quàm pueri, sed alioq; simile. Et donec quidẽ venantur, non prandent: sed siquid opus fuerit aut feræ ipsius gratia præstolari, aut aliter velint tẽpus terere in venãdo, hoc prãdio pro cœna vsi, rursũ postridie venantur ad cœnam vsque: B & duos hos dies pro vno supputãt, quòd vnius diei cibũ consumũt. Hoc autem faciunt cõsuescẽdi gratia, vt, siquid facto opus fuerit etiã in bello, id facere possint. Ac illi quidẽ qui huius sunt ætatis, obsoniũ hoc habẽt quodcũque venati fuerint: sin minus, nasturtio vescuntur. Quòd siquis eos existimat aut vesci iniucundè, quum aliud nihil præter [a] nasturtiũ addunt ad cibum, aut potu minus suaui vti, quum aquam C bibunt, reminiscatur quanta cũ voluptate maza panéque [b] vescũtur in fame, quámque suaue est bibere aquã in siti. At reliquæ tribus quæ *domi* manẽtes *in venationem non exeunt*, tum alia exercẽt quæ pueri didicerunt, tum verò sagittandi & iaculandi artẽ, & de his inter se assiduè certant. Sunt præterea publici horum ludi præmiáque proposita. in qua autẽ tribu plurimi fuerint peritissimi fortissimíque ac maximè D fideles, horũ laudatur à ciuib[o] & honoratur nõ præsẽs rector dũtaxat, verũetiam illi qui eos in pueritia erudierũt. Et his adolescẽtibus vtũtur magistratus, [c] sicubi præsidio opus fuerit, vel ad maleficia inquirenda, vel ad insequẽdos latrones, vel ad alia agẽda quæcũque aut viriũ aut velocitatis sũt opera. Ab adolescentibus ephebis igitur hæc gerũtur.

Sed vbi annos decẽ absolurerint, euadũt in perfectæ ætatis viros: à quo tempore autẽ ex ephebis excesserint, hi rursus annos quinque & viginti ita degunt. Principio, quemadmodum adolescentes præsto sunt magistratibus, vt, siquid pro republica opus fuerit, se vtantur iis in rebus quæ prudentiam viréſque requirunt. Quòd si militiæ danda sit opera, qui ita sunt instituti, arcubus & pilis amplius nõ vtũtur, sed ensibus & armis quibus comin[o] pugnãt,

a *Cicero interpretatur reflius,* Nasturtium adhibent ad panẽ.

b Vescitur quis inf.

c Siquid cuſtodiã opus habeat.

χρ' ὡς εἰκὸς,

χρ' ἐθιλήσωσι

χρ' ἐν ᾗ δ' αὖ φυλῇ

χρ' πιστότατοι,

Lege, aut saltem intellige, τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη

χρ' πλέσωσιν,

χρ' ἐπὶ τοῦ κοινοῦ

χρ' σωφρονεόντων,

ferúntque thoraca circa pectora, & in manu ſiniſtra cratem, qualem habentes pinguntur Perſæ: in manu autem dextera [a] gladiũ aut mucronem. Et ex huiuſmodi viris magiſtratus omnes conſtituuntur, exceptis puerorum magiſtris.

a Vertit μάχαιραν, gladium, & κοπίδα mucronẽ. Κοπίδας (inquit Curtius) vocant gladios leuiter curuatos, falcib' ſimiles, queis appetebant belluarum manus.

At poſteaquam annos quinque vigintíque complerint, agẽtes hi ætatis annum aliquanto amplius quàm quinquageſimũ (illorum iam ætatẽ ingreſſi qui & ſunt & vocantur ſeniores) non etiam in militiam eunt extra ſolum patrium, ſed manentes domi iudicant omnes cauſas & publicas & priuatas. Iudicãt etiam hi [b] cauſam mortis, ĩdemque legunt omnes magiſtratus. Quòd ſiquis aut in [c] adoleſcentibus aut in viris deliquerit quippiam cõtra leges, deferunt eum ſinguli tribuni, & ex aliis qui voluerit. Quem ſeniores vbi audierint, ordine mouent. At ordine motus degit reliquam vitam cum ignominia.

b De cauſis capitalibus.

c Puberibus, *Gr.* ephebis.

Verùm vt omnis Perſarum reſpub. clarius pateat, repetemus paulo altius. nunc enim ob ante dicta declarari queat paucis. Perſæ dicuntur eſſe circiter centum viginti millia hominũ. Horum nemo lege excluditur à dignitatibus atque magiſtratibus: ſed licet omnibus Perſis mittere filios ad publicas iuſtitiæ ſcholas. Verùm qui poſſũt [d] filios per ocium alere, eos mittũt ad ſcholas: quibus verò *alendi* non eſt facultas, nequaquam mittunt. Qui autẽ fuerint apud publicos magiſtros inſtituti, licet iis inter [e] adoleſcẽtes eius ætatis operã exercere, aliis verò non licet. Qui rurſus legitima inter adoleſcentes abſoluerint, poſſunt hi inter viros verſari, magiſtratuúmq; participes atque honorum fieri. At hi qui pueritiæ atque adoleſcentiæ legitima non obierint, inter viros non admittuntur. At hi rurſus qui inter perfectæ ætatis viros ſine reprehẽſione ſe geſſerint, fiũt ex ordine ſeniorũ. Et ita ſeniores hi conſtituuntur qui per omne honeſtatis genus vitam egerint. Et hæc eſt viuendi inſtitutio, qua vtẽtes, optimos viros ſe fore exi-

d Filios otiantes alere. *Vel*, in otio.

e Puberes: *Gr.* ephebos. *Sic in ſequent.*

θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷονπερ γράφονται. Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα· καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν τῶν παίδων διδάσκαλοι.

Ἐπειδὰν δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη ἐκτελέσωσιν, εἴησαν μὲν οὗτοι πλέον τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες· ἀπὸ γὰρ ἡλικίας ἐξέρχονται δὲ πλείονα οὗτοι εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους. οἱ δ' αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύουν μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια. καὶ φονέως δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦνται· καὶ ἴων τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος· οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν. ὁ δὲ ἐκκριθεὶς, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπανάξω. νεῶν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ αὖ δηλωθείη ἂν τὰ προειρημένα. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι. τούτων δ' οὐδεὶς ἀπηλλάκται νόμῳ τιμῆν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργυρώνητας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. οἱ δ' αὖ παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὖθις ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ παιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. οἱ δ' αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις ἐκτελέσωσι τὰ νόμιμα ποιούμενοι, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναυλίζεσθαι, καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῆν μετέχειν. οἱ δ' αὖ αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους. οἱ δ' αὖ αὖ ἐν τοῖς τελείοις ἐκτελέσωσιν ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι ἐκ πάντων τῶν καλῶν ἐκλελυθότες καθίστανται. ἡ πολιτεία αὕτη, ἣν οἴονται χρῆναι βί-

πῆσι αὖ τῆς). καὶ νεῶ δὲ ἔτι ἐμμένῃ μάρτυρία καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν, καὶ τῷ σκυπονεῖσθαι τὴν διαίτην. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νεῶ ὄντι Πέρσῃ καὶ τὸ ἀποπτύειν καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι. αἰσχρὸν δὲ ἔτι καὶ τὸ ἰόντα που φανερὸν γίνεσθαι ἢ τοῦ οὐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. Ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἡδύναντο ποιεῖν εἰ μὴ καὶ διαίτῃ μετρίᾳ ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν σκοπούμενοι ἀπήλισκον, ὥστε ἄλλη ποι ἀποχωρεῖν. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν.

A

B

stimant. Quin hoc etiam tempore testimoniū durat tum moderati eorum victus, tum etiam laboribus coniuncti. Nam nunc quoque turpe est apud Persas & spuere, & emungi, & flatus videri plenos. Turpe itē ducitur si quis conspiciatur quoquam ire aut meiendi, aut cuiusquam huiusmodi rei gratia. Quæ quidem facere nullo pacto possent nisi & victu modico vterentur, & humiditatem per laborē consumerent, ita vt ea aliò quopiam secederet. Hæc igitur de Persis omnibus dicere possumus.

Vide & locum ex huius operis libro V, in illis quæ sequuntur ea quæ è libro VIII petita sunt.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῇ Παιδείας η'.

Apud eundem, Pædiæ VIII.

ΤΟΙΓΑΡΟΥΝ τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλῷ μᾶλλον τὴν χειρόνων βυταξίαν, ὑπείκοντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλῷ δ' αἰδὼ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. ἐπέγνως δ' ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῶς γέλωτι. ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐλοὺς ἡγήσω ὡς ὄντι εἰς κάλλος ζῆν. τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ὅτι θύραις διῆγον. τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ὅτι θήραν ἄξιον οἴεσθαι ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρῆναι. ταύτῃ ἡγούμενος καὶ ὅλως ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. καὶ γὰρ ἐπόησε καὶ πάντα δαποῖς χωρίοις αὖτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, δεῖ τὸ θηρίοις φεύγουσιν ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἐνεργοὺς αὖτη μάλιστα ἀπεργάζεται, δεῖ τὴν τοῦ λαμβάνειν φιλοτιμίαν καὶ ἐπιθυμίαν. καὶ τὴν ἐγκράτειαν δέ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμοὺς καὶ δίψος διὰ ταῦτα φέρειν, ἐν ταῦτα μάλιστα ἐνεποίησε τοῖς κοινωνοῖς. καὶ νεῶ δὲ ἔτι βασιλεῖς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. ὅτι μὲν οὖν οὐκ ᾤετο πρέπειν οὐδενὶ ἀρχῆς ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς προειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι ἄτοπον ἀσκῶν τοὺς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἄξιον εἶναι καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. καὶ γὰρ ὅτι θήρᾳ τοῦ

C

D

E

ERGO Cyrus quum talis esset, fecit vt[a] in foribus multa esset deteriorum modestia cedētium melioribus, multus etiam pudor atque modestia inuicem. Insuper etiam animaduertisses illic neminem neque irascētem cum clamore, neque gaudentem risu [b] cōtumelioso: sed si eos vidisses, verè eos ad normam honestatis viuere dixisses. Res igitur huiusmodi facientes videntéque degebāt [c] in foribus. At bellicæ exercitationis gratia eos ad venationem educebat quibus hæc *militaria* exercenda existimabat: hāc exercitationem rerum bellicarū esse omnino ratus optimam, equestris autem verissimam. Hæc enim maximè reddit ad equitādum in quibuslibet locis aptos, quòd insequi oporteat feras fugientes: & hæc item reddit maximè habiles ad efficiendum ab equis quoduis opus, quia cupiditate tenentur *illas* capiūdi, & inde etiam honorē affectāt. Et hîc etiam maximè [d] familiares assuefaciebat ad continentiam, & ad labores, & frigora, & calores, & famem ac sitim tolerandam. Atque hoc etiam tempore rex ac regis familiares hæc assiduè faciunt. Quòd igitur existimaret neminem imperare decere qui præstantior subditis non esset, & ex antedictis omnibus patet, & ex eo quòd ita suos exercens, multo etiam magis ipse & continentiam & bellicas artes exercitationéque elaborabat. Etenim ad venationem

a In aula sua. *Vel*, in regia.

b *Videtur legisse* ὑβριστικῷ. *Potest etiam reddi*, Neque gaudentē cū risu contumelioso. *Vel*, insolente.

c In aula. *Vel*, in regia.

d Eos qui è sodalitate erāt. *Vel*, è sodalitio.

alios educebat, quando aliqua manendi neceſſitas non eſſet: quòd ſi etiam neceſſitas talis accideret, ipſe domi venabatur eas feras quæ in viuariis alebantur. Nec verò ipſe vnquam antequã ſudaſſet cœnam capiebat, nec equis priuſquam eſſent exercitati, pabulum iniiciebat. Quinetiam ad hanc venationem inuitabat ſceptriferos ſuos. Itaque longè ipſe in omnibus honeſtis operibus excellebat, longè etiam præſtabant qui circa illum verſabãtur, ob exercitationem aſſiduã. Et ſe quidem in tale exemplum proponebat. Præterea verò alios quoque & muneribus & magiſtratibus & [a] cõſeſſibus & omnibus donabat honoribus, quos maximè intuebatur quæ honeſta eſſent conſectari. Itaque multam omnibus iniiciebat æmulationem quò quiſque Cyro optimus videretur.

a Sedibus. *Erãt enim aliæ aliis honoratiores ſedes. Vnde alibi πρωτοκάθεδραι dicit.*

Inſuper *hoc* Cyri nobis videmur animaduertiſſe quòd non hac re ſolùm decere exiſtimabat principes ſubditis præſtare quòd iis forent meliores, ſed etiam exiſtimabat opus eſſe vt eos *veluti* præſtigiis quibuſdam deciperẽt. Itaque [b] elegit ſtolam Medicam & ipſe ferre, [c] & vt familiares ea induerẽtur perſuaſit. Hæc enim viſa eſt ei occultare ſiquis defectũ aliquẽ haberet in corpore: præterea indutos ea & pulcherrimos & maximos oſtendere. Etenim calceos tales habent, in quibus qui eos ferunt clàm aliquid ſubiicere poſſint, quò maiores eſſe videãtur quàm ſunt. Sinebátque vt oculos ſuppingerent coloribus, quò pulchrioribus quàm eſſent oculis eſſe viderentur: & fricarentur, vt melius viderentur colorati quàm natura eſſent. Exercuit eos inſuper vt neque ſpuerẽt palàm, neque mucum emitterent: præterea ne ad quicquam ſpectandum conuerterẽtur, perinde quaſi mirarentur nihil. Omnia verò hæc exiſtimabat aliquid conferre ad hoc vt minus forent ſubditis cõtemptui. Quos igitur cenſebat dignos qui aliis præeſſent, per ſeipſum tales reddidit exercitatione, & imperium in illos gerendo cum maieſtate: quos verò [d] deſtinabat ad ſeruiendum, horum neminem incitabat ad exercẽdos ingenuos labores, neque vt haberẽt arma permittebat: verùm curabat vt neque ſine cibo vnquá eſſẽt, neque ſine potu, ingenuarũ exercitationũ gratia.

b In animũ induxit ſtol.

c Et vt ſodalitia ea ind. *Vel*, illi inter quos ſodalitium erat.

d Præparabat. *aut* comparabat. *Vel*, aptos reddebat.

A μᾶλλον ἄλλους ἐξηγεῖτο, ὁπότε μὴ μᾶλλον ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἵκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα. καὶ οὔτε αὐτὸς ποτὲ πρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ἤρειτο, οὔτε ἵππους ἀγυμνάστους ἔτι ἐνέβαλλε. συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταὐτὸν τοῦτο θήραν τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτούχους. ἐν ἱδρῶτι πολὺ μᾶλλον αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ ἐκεῖνον, ἅτε τοῦ ἀεὶ μελέτου. παράδειγμα μὲν δὴ τοιόνδε ἑαυτὸν παρεῖχέτο. B τοὺς δὲ τούτῳ, καὶ τῶν ἄλλων οὕστινας μάλιστα ἀρῴη τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους καὶ δωρεαῖς καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν. ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλεν ὅπως ἕκαστος ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

Καταμαθεῖν δὲ τὸν Κῦρον δοκοῦμεν, ὡς οὐ τούτῳ μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων ἀμείνους φέρειν τὰ σώματα, ἀλλὰ καὶ καταμηχανᾶσθαι ὥστε χρῆναι αὐτούς. σολοικόν τε γὰρ εἶναι τὸν Μηδικὴν αὐτός τε φορεῖν, C τοὺς κοινωνοὺς ταύτῃ ἐπεισεν ἐνδύεσθαι. αὐτὴ γὰρ αὐτῷ συγχρῆσθαι ἐδόκει εἴ τις τι ἐν ᾧ σώματι ἐνδεές. ἔχοι, καὶ καλλίσοις καὶ μεγίσοις ὅτι δεικνύναι τοὺς φορεσιῶσας. καὶ γὰρ τὰ τοιαῦτα ἔχουσιν ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ὄντα καὶ τοιαῦτα ἔχοντα τί, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι εἰσί. καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρόσθεν, ὡς ὑοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσί, καὶ σιτεῖσθαι, ὡς ὑγροώτεροι ὁρῷντο ἢ πεφύκασιν. ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μηδὲ πτύοντες μηδὲ ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν· μηδὲ μεταστρεφόμενοι ὅτι θέλοι μηδενός, ὡς δοκεῖν θαυμάζοντες. πολλὰ δὲ τοιαῦτα ὥστε φέρειν τι εἰς τὸ δοκεῖν καταφρονητότεροι φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. οὓς μὲν δὴ ἄρχειν ὥετο χρῆναι δι' ἑαυτῶν, οὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτῃ καὶ ὧν σεμνὸς προεστάναι αὐτῶν· οὓς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τού- E τους οὔτε μελετᾶν τὰ ἐλευθερίων πόνων δέον παρώρμα, οὔτε ὅπλα κεκλῆσθαι ἐπέτρεπεν. ἐπεμελεῖτο δὲ ὅπως μήποτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοι ποτὲ ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων.

καὶ γὰρ ὁπότε μὲν ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων οὐδενί. καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦγε αὐτοὺς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὁπότε δὲ ὥρα εἴη ἄρίστου, ἀνέμενεν αὐτοὺς ἔστ' ἂν φάγειόν τι, ὡς μὴ βουλιμιῷεν. ὥστε καὶ οὗτοι αὐτὸν ὥσπερ οἱ ἄριστοι πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν· ὅπως αἰεὶ ἀμφιλόγως αἰεὶ ἀνδράποδα ἕξει τελοῖεν.

A Etenim quando agebant feras in campos equitibus, cibum in venationem his ferre permittebat, liberorum autē nemini: & quando iter faciendum erat, agebat eos ad aquas, vt iumenta. quum item erat prandendi tempus, eos expectabat donec aliquid comedisset, ne esurirēt. Itaque hi quoque eum, vt viri optimates, patrem vocabant, quòd suiipsorū haberet curam, vt indubitatò sēper mancipia forent.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, περὶ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

B Apud eundem, circa finem eiusdem libri.

ἢ ἀείση ἢ καλλίση

Ὅτι μὲν δὴ καλλίση καὶ μεγίση τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ τοῦ Κύρου βασιλεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. ὡείωθη μὲν γὰρ ἕως ἔω τῆς ἐρυθρᾶς θαλάττης· ἕως ἄρκτου δὲ, τῷ

ἢ πόντῳ ἢ Προποντίδι καὶ Ἑλλησπόντῳ πρὸς ἑσπέρην

Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς ἑσπέρην δὲ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· ἕως μεσημβρίαν ἦ, Αἰθιοπίαν. τοσαύτην δὲ γενομένην, μιᾷ γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶτο· καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτὸν παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵτε ἀρχόμενοι Κύρου ὡς πατέρα ἐσέβοντο· ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν, βίους μὲν

ἢ αὐτῶν

αὐτῶν οἱ παῖδες ἐσασίαζον, βίους δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσαντο, πάντα δὲ ὅπῃ τὸ χεῖρον ἐτράπετο.

a *Vel*, Vno Cyri arbitrio gub.

C Qvod pulcherrimum quidem ac maximum regnorum omniū Asiæ, Cyri fuerit regnū, ipsum de se testimoniū præbet. Terminos enim habuit ad oriētem mare rubrum, ad septētriones pontum Euxinum, ad occidentem Cyprum & AEgyptum, ad meridiem AEthiopiam. Id autem imperium quum tantaes- set magnitudine, [a] vna Cyri sētentia gubernabatur: qui etiam ipse subditos suos æquè ac filios & honorabat & colebat: & Cyrum subditi perinde quasi patrē venerabantur. Vbi autem Cyrus excessit è viuis, continuò ipsi filii inter se dissedêre, continuóque vrbes ac gentes defecêre, sícque in deterius omnia versa sunt.

Ὡς δὴ ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν βασιλέα καὶ ⓗ ἕπεσθαι αὐτῷ καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκους ὀμόσαιεν, ἠμπέδουν, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον, D οὐδὲ αἱ εἷς ἀνθρώπους ἐπίστευεν ὥσπερ οὐδὲ νῦν πιστεύει οὐδὲ εἷς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσαν ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· οὕτως οὐδὲ τότε ἐπίστευσαν ἂν οἱ τῶν σὺν Κύρῳ ἀναβαίντων στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, ἐχειρίσαντο ἑαυτούς, καὶ ἀναβάντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσαμένων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλαις πίστεσιν ἐξαπατηθέντες ἀπώλοντο. πολὺ δὲ καὶ τῶνδε χείρονες νῦν εἰσί. πρόσθεν μὲν γὰρ εἴτις ἢ ἀφαυνδωβύσειε

ἢ πολλοὶ δὲ καὶ πάλι

b Obseruare *quod pollucti essēt* sol.

c *Sequitur ex parte lectionem margini adscriptā. Altera sonat*, Multo etiam quàm hi nunc sunt deteriores.

Quòd autem vera à me narrantur, incipiam à rebus diuinis id docere. Noui enim & regem prius, & eos qui sub rege essent, etiam iis qui vltima scelera perpetrassent, siue iusiurandum iurati essent, inuiolatum præstare, siue dextras dedissēt, constantissimè [b] obseruare solitos. Quòd si tales non fuissent, & huiusmodi de se opinionem non præbuissent, ne vnus quidem credidissēt eis: quēadmodum nunc nemo amplis credit, posteaquam cognita est eorum impietas: sic neque tunc illi credidissent duces militum qui vnà cum Cyro ascenderant. At illi quum priori de iis opinioni credidissent, seipsos in manus E corū tradiderūt, & ad regē ducti obtruncati fuerūt. [c] Multi etiam corū barbarorū qui vnà militarāt, alii alia decepti fide data, periere. Multo præterea etiā his in rebus nūc sunt deteriores. Antea enī siquis aut periculū subiisset

pro rege, aut vrbem gentémve [a] in ſeruitutẽ redegiſſet, aut aliud quicquam præclarum aut vtile ei egiſſet, hi erant qui in honore habebantur: at nũc, etiam ſiquis, quemadmodum Leomithres, vxore ac liberis amicorúmque filiis obſidibus apud AEgyptium relictis, maximúmque iuſiurandum trãſgreſſus, videatur aliquid emoluméti attuliſſe regi, hi ſunt qui maximis præmiis honorantur. Hæc igitur videntes Aſiatici omnes, ad impietatem & iniuſtitiam verſi ſũt. Quales enim fuerint præfecti, tales etiam qui ſub ipſis ſunt, vt plurimum euadunt. Hinc igitur factum eſt vt omne fas magis cõtemnant quàm antea. Iam verò circa pecunias hoc modo ſunt iniquiores. non enim eos ſolùm qui magnis ſe delictis fecerunt obnoxios, ſed eos item qui nihil fecerunt iniuſtè, comprehenſos cogũt nullo iure pecunias ſoluere. Quo fit vt nihilo illi minus qui vidẽtur eſſe ditiſſimi, quàm qui multa iniuſtè admiſerũt, in metu ſint: adeo vt neque [a] in manus hi ire velint potentiorum, neque audeãt ſe adiungere exercitui regio. Igitur quicunque bellum cum iis gerat, omnibus licet in regione ipſorum ſine pugna verſari vtcunque velint, propter illorum tum impietatem erga deos, tum iniuſtitiam erga homines. Mẽtes igitur eorum ita ſunt omnino nunc deteriores, quàm antiquitus.

Quòd autem nec corporum exercitationis curam gerunt, vt antea conſuerãt, nunc item hoc exponã. Lex enim erat apud eos neque ſpuere, neque emungere: (eſt autem manifeſtum hæc eos lege ſanxiſſe, non quia parcerent corporis humori, ſed quòd vellent per labores ac ſudorem reddere corpora ſolidiora.) hoc verò tempore non ſpuere quidem neque emungi, adhuc perdurat, ſed illud inſtitutum ſe laboribus exercẽdi [b] deſiit. Quinetiam antea erat Perſis lege cautũ comedere ſemel, quò toto die vterentur & circa res gerẽdas & circa labores: hac verò tempeſtate ſemel cibum capere adhuc permanet, ſed veſci incipiẽtes ab eo tẽpore quo illi qui ſummo mane

a In poteſtatem eius redeg. *Vel*, eius imperio adiunxiſſet.

a *Vel*, in poteſtatem venire.

b Nuſquam in vſu eſt.

A πρὸ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλό τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ ἀφορμάξειεν, οὗτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι. νῦν δὲ καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ὅσῳπερ ἂν τὸν τῆς γυναικὸς καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπών, καὶ τὸν μέγιστον ὅρκον παραβάς, βασιλεῖ δόξῃ τι σύμφορον ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ τοῖς μεγίστοις τιμῆς γεραιρόμενοι. ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάν-

B τες, ὅτι οἱ ἀσεβεῖς τε καὶ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. ὁποῖοί τινες γὰρ ἂν οἱ ἡγεμόνες ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' ἀυτοὺς γίγνονται. ἀδημιούργοτεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγόνασι. εἰς χεῖρον χρήματα, τῇδε ἀδικώτεροι· οὐ γὰρ μόνον οἱ πολλὰ ἠμαρτηκότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας συλλαμβάνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς οὐδὲν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν. ὥστε οὐδὲν ἧττον πολλὰ ἔχειν δοκοῦντες τῶν πολλὰ

C ἠδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσι τοῖς χρείττοσιν ἰέναι, οὐδέ γε ἀθροίζεσθαι εἰς βασιλικὴν στρατείαν θαρροῦσι. διὸ δρομῶ, ὅστις ἂν πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀπαστρέφεσθαι αὖθις μάχης ὅπως ἂν βούλωνται, ἀφ' τῶν ἐκείνων πρὸς μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, πρὸς δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. αἱ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῇ πρωτ χείρους νῦν ἢ τὸ παλαιόν, αὐτῶν.

D Ὡς δὲ οὐδὲ τῶν σωμάτων ὅπως μέλονται ὥσπερ πρόσθεν, νῦν αὖ τοῦτο διηγήσομαι. νόμιμον γὰρ δὴ καὶ νῦν αὖθις, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, οὐ τοῦ ἐν τῷ σώματι ὑγροῦ φειδόμενοι, ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι ἀφ' πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι, ἔτι ἀφανίζει, τὸ δὲ πονεῖν οὐδαμοῦ ὅπως τηδύεται. καὶ

E μὴν πρόσθεν μὲν καὶ νῦν αὖθις μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῷντο καὶ εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ ἀφανίζειν· νῦν γε μὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι ἀφανίζει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου καὶ ἐν ἡμέρᾳ τῷ πρωΐ ἅπτονται

τῶν δὲ νῦν ὅπως ὅτι πολὺ

τῶν ὅπως

ἀειςῶντες, μέχρι τούτου ἐαθίοντες & πίνοντες διέρρυσιν ἕως τε ἂν ἡ ὀψιαίτερα κοιμῶνται. ἰὼ δὲ αὐλῆς νόμιμον μηδὲ τοὺς χοίρους εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες τὸ μὴ ἐπιφέρειν ἧττον αἰ τὰ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι, ἔτι διαμένει· τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε αὐτὴ τὴ εἰσφέρειν αὐλοὶ ἐκφέρονται, ἐπεὶ δὲ μηκέτι δύνανται ὀρθούμενοι ἐξιέναι. ἀλλὰ μὲν καὶ ἐκεῖνο ἰὼ αὐλῆς ὅπερχώριον, τὸ μεταξὺ πορευομένους μήτε ἐαθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τὴν διατροφὴν ταύτην ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦσθαι φανερούς εἶ· νῦν δ' αὖ τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας ὅτω βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδ' αὖ ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

Ἀλλὰ μὲν καὶ ὅτι θήρας πρόσθεν μὲν τοσαυτάκις ἐξήεσαν ὥστε ἀρκεῖν αὐλῆς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥκοντες τὸ οἴνου ἐγλύκαναν, οὐκέτι ὁμοίως ὅτε αὐτοὶ ἐξήεσαν, οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγεν ὅτι τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵτινες φιλόπονοι γιγνόμενοι καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοὺς ἱππεῦσιν ἅμα θηρῶεν, φθονοῦντες αὐλῆς δῆλοι ἦσαν, ἢ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν. ἀλλά τοι καὶ τοὺς παῖδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ὅτι ταῖς θύραις, ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μεμαθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ ἴέναι ὅπου αὖ ἀποφαινόμενοι εὐδοκιμοῖεν.

Καί ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκουν μεμαθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο πάντα σαφῶς ἀπέφαινον. σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι ἂν πλέον διδῶσιν. ἀλλὰ καὶ τὴν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο· νῦν δὲ ἔοικασι ταῦτα διδασκόμενοι, ὅπως ὅτι πλεῖστα κακὰ ποιῶσιν. οὐδαμοῦ γὰρ πλείους ἢ ἐκεῖ ὅτε ἀποθνήσκουσιν, οὔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

A prandent, ad illorum vſque tempus comedere potaréque pergũt qui lectum tardiſſimè petunt. Erat præterea lege cautum apud eos ne [a]vrcei importarentur in ſympoſia: quippe qui putabant, ſi non nimis potarẽt, minus corpora mentéſque labefactari: hac verò tempeſtate vrceos non importari, adhuc permanet: ac tãtum bibunt vt non importent, ſed ipſi exportentur, quum nequeant amplius [b]erecti egredi. Iam verò & ille mos patrius iis erat, vt, dum iter facerent, neque comederent, neque biberent, neque quicquam eorum quæ propter hæc neceſſaria ſunt, palàm facerent: nunc autem ab iis abſtinere, adhuc perdurat, ſed itinera faciunt adeo breuia vt minimè ſit mirandum quòd à rebus neceſſariis abſtineant.

a *Vel*, amphoræ. *quia Græci Vaſa ſunt aquaria potius quàm Vinaria.*

b Erecto corpore. *Vel*, recto corpore.

Quin & ad venationem quoque toties antea exibant vt pro exercitatione venationes ſatis eſſent & ipſis & equis: at vbi Artaxerxes rex, & qui ei erant familiares, redditi ſunt [c]vino inferiores, non amplius eodem modo neque ipſi egrediebantur, neque alios educebant ad venationes: quin potius ſiqui laboris ſtudioſi atque induſtrii vnà cum ſuis equitibus venarentur, apertè iis inuidebant, & vt ſeipſis meliores oderãt. Præterea puerorum inſtitutio [d]pro foribus adhuc perdurat: ſed diſciplina & exercitatio eorum quæ ad artem equeſtrem pertinẽt, extincta eſt, quoniam eò non eunt vbi ſpecimen edendo gloriam conſequantur. Et quòd pueri quum illic antea lites audirent ſecundum ius & æquum diiudicari, videbantur diſcere iuſtitiam, & hoc omnino in contrarium verſum eſt: quoniam certò vident eos vincere *cauſam* vtri plus dederint. Præterea eorum vim quæ è terra oriuntur, pueri antea diſcebant, quò vtilibus vterentur, & à perniciosis abſtinerent: nunc verò videntur hæc diſcere quò mala quamplurima perpetrent. Nuſquam igitur plures quàm illic, neque moriuntur, neque interficiuntur venenis.

c *Sonant Gr. Verba*, Ita vino dediti vt ei ſuccumberent.

d In aula adh. perd. *Vel*, in regia.

Quinetiã multo magis indulgent mollibus & delicatis voluptatibus quàm Cyri temporibus. Tum enim adhuc disciplina Persica & continentia vtebantur, Medorũ verò stola atque mollitie: sed hoc tempore Persicã cõstantiam æquo animo videt extingui, at Medorum mollitiem diligenter seruãt. Declarare autem volo eorum quoque mollẽ & delicatam vitam. Illis enim primùm non satis est si lecti strata mollia habeant, verumetiam lectorum pedes tapetibus superponunt, ne pauimentum renitatur, sed vt tapetes cedãt. Insuper opere pistorio quæ conficiebantur ad mensam, & quæcunque reperta sunt antea, eorum nihil ablatum est, sed & noua semper excogitant, & obsonia identidẽ: etenim sibi compararunt homines qui noua vtriusque harum rerum artificia inueniant. Insuper hyeme nõ satis est illis caput & corpus atque pedes tegere, sed in extremis manib[a] chirothecas villosas habẽt, & digitalia. At verò æstate contenti non sunt neque arborũ neque rupium vmbris, sed illis præsto sunt homines qui in his vmbris alias moliantur. Iá verò & pocula si quã plurima habeant, hoc ornamẽto gloriantur: verùm si iniustis artibus comparata esse constet, id nulli sibi dedecori ducunt. Apud illos enim iniustitia lucrique turpis cupiditas valde est aucta. Atq; antea patrius eis mos erat ne cõspicerentur proficisci pedites, nõ alius cuiusquã rei gratia, quàm vt equites optimi fierent: nunc autem plura super equis strata habent quàm super cubilibus. Non enim ita equitandi curam habent vt molliter sedendi.

a Non conspici pedibus iter facientes, non al.

In iis verò quæ ad bellũ pertinent, annon meritò nũc [b] sunt omnino deteriores quàm antea? Quibus superiore tẽpore patriũ erat, tum eos qui terram possiderent, ab hac ipsa equites suppeditare, qui etiam in expeditionem ibant: tum præsidiarios, si militãdum esset, pro regione stipendiarios esse: nũc verò qui ostiarii sunt, & pistores obsoniorúmque artifices, & pincernæ, & balneatores, & qui ad mensam apponũt & qui è mẽsa

b *Interl.* dicendi sunt. *Vel*, dici possunt.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν ἢ ὅτε Κύρου εἰσί. τότε μὲν γὰρ ἔτι τῆς ἐκ Περσῶν παιδείας καὶ ἐγκρατείας ἐλέγοντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρότητι· νῦν δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσῶν καρτερείαν παντελῶς ἀποσβεννυμένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν ἀφθόνως διώκοντας. σαφῶς δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν ἐπιδεῖξαι. ἐκείνοις γὰρ τοῖς μὲν ποσὶν οὐκέτι παρὰ τὰς εὐνὰς οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τοὺς πόδας ὅτι παρὰ ταπήτων τιθέασιν, ὅπως μὴ αὐτερείδῃ ὁ δάπεδον, ἀλλ' ὑπείκωσιν αἱ παρὰ ταπήτων ταπῖδες. καὶ μὴν τὰ πεπτόμενα ὅτι παρὰ τραπέζαν, ὅσά τε πρόσθεν ὕστατα, τοῦδε αὐτῶν ἀφῄρηται, ἀλλά τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται. καὶ ὄψα γε ὡσαύτως. καὶ γὰρ χειροποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρίδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. ἐπὶ γε μὴν τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐλῖς οὐδ' αἱ ὑπὸ δένδρων οὐδ' αἱ ὑπὸ πετρῶν σκιαί, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας παρὰ ταῖς ἀληθιναῖς σκιαῖς ἀνθρώπους μηχανώμενοι αὐτοῖς παρέσασι. καὶ μὴν οὐκ ἐπώμοτα ἐπὶ πλεῖστα ἔχουσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἐπὶ δ' ἐξ ἀδίκου φανερῶς ἢ μεμηχανημένα, τοῦδέ τοῦτο αἰσχύνονται. πολὺ γὰρ νῦν ἔνεστιν ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια. ἀλλὰ καὶ πρόσθεν μὲν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὁρᾶσθαι πεζῇ πορευομένοις, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ ὅπως ἱππικώτατοι γίγνεσθαι· νῦν δὲ τρώματα πλείω ἔχουσιν ὅτι τῶν ἵππων ἢ ὅτι τῶν βοῶν. οὐ γὰρ τῆς ἱππείας οὕτως ὥσπερ τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι ὅτι μέλονται.

Τὰ δὲ πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκὸς νῦν τῶν πάνυ χείρους ἢ πρόσθεν εἶναι; οἷς μὲν γὰρ τῶν παρελθόντι χρόνῳ ὅτι χώριον, οἷμαι, ἦν ἐπήρκει τοῦτο μὲν τοῦ ζῆν ἔχοντας, ἀπὸ τούτου ἱππάσεσθαι, οἱ δὲ καὶ ἐστρατεύοντο· τοῦτο δὲ φεύγοντας, εἰ δέοι στρατεύεσθαι, τοῦ τῆς χώρας μισθοφόρους εἶναι· νῦν δὲ τοὺς τε θυρωροὺς καὶ τοὺς σιτοποιούς, καὶ τοὺς ὀψοποιούς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λουτροχόους, καὶ τραπεζοκόμους καὶ ἀναιρουμένους, καὶ

τας, καὶ κατακνημίζοντας καὶ αἰσιάντας, καὶ τοὺς κοσμητὰς οἱ ναυτιλίοισί τε καὶ σιτηρέσιοισιν αὐξεῖ, καὶ τὰ ἄλλα ῥυθμίζουσι· τούτους πολλὰς ἱππέας οἱ δωρεάς πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐξῆς. πλῆθος μὲν δὴ οὕτω καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, οὐ μέντοι ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· καὶ γὰρ αὐτῶν ῥᾷον οἱ πολέμιοι ἢ οἱ φίλοι ἀναστρέφονται. καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τὸ μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐξεῖ καὶ ἵπποις, καὶ ἓν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρας, ὁμόθεν τῷ μάχεσθαι ἐποιεῖτο· νεῦ δὲ οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, οὔτ' εἰς χεῖρας στῖφος ἰόντες μάχονται. καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρις, ὥσπερ ὅτε Κύρου, τὴν μάχεσθαι ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἰέναι οὐδ' οὗτοι ἐθέλουσιν. οὐδέ γε τοῖς δρεπανηφόροις ἅρμασιν ἔτι χρῶνται ἐφ' ᾧ Κῦρος αὐτὰ ἐποίησατο. ὁ μὲν γὰρ, τιμῆς αὐξήσας τοὺς ἡνιόχους, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦσας· οἱ δὲ νῦν, οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ὅτι τοῖς ἅρμασιν, οἴονται σφίσιν ὁμοίους τοὺς ἀσκήτους τοῖς ἠσκημένοις ἕσεσθαι. ᾧ δὲ ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δὴ ἐν τοῖς πολεμίοις εἶεν, οἱ μὲν, ἐκόντες οὐ πιστοῦσιν, οἱ δὲ ἐξάλλονται· ὥστε αἵθ' ἡνιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοῖς φίλοις ἢ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. ἐπεὶ μέντοι καὶ αὖθ' γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμιζόμενα ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι αὖθ' τῷ Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, οὔτε ὅταν ἀμηχάνοις πολεμῶσιν, οὔτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς αὐτιστρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ τοῦτο τοὺς τύπους ἐγνώκασι μὲν Ἑλλήνων τὸν πολέμους ποιεῖσθαι.

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἅπερ ὑπεθέμην ἀπειρηκέναι μοι. φημὶ γὰρ Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς καὶ ἀσεβεστέρους τοὺς θεοὺς, καὶ ἀνοσιωτέρους τοὺς συγγενεῖς, καὶ ἀδικωτέρους τοὺς ἄλλους, καὶ ἀναισχυντέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν ἢ τοτὲ ἀποδεδεῖχθαι. εἰ δέ τις ταὐτὰ ἐμοὶ γιγνώσκει, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, εὑρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

tollũt, & qui dormitũ agũt, & qui à ſomno excitant, & ornatores qui coloribus eos liniunt infricántque, aliáque decenter componunt: hoſce omnes ii qui proceres ſunt, equites faciunt, quò ſub ſe ſtipendium mereãt. Multi tudo igitur ex his quoque apparet, at nulla eorum ad bellũ vtilitas. Hoc etiam patet ex iis quæ vſuueniũt. nam in eorum regione hoſtes facilius commorantur quàm amici. Cyrus enim quum ferẽtarios amouiſſet, thoracibus autem & eos & equos armaſſet, & pilum vnum cuique dediſſet in manum, cominus pugnã gerebat: ſed hoc tempore neque iactu vtuntur amplius, neque cõgredientes cominus præliantur. Atque pedites habent quidem ipſi crates & copides & ſecures (quemadmodum Cyri temporibus) quũ ſũt pugnaturi, ſed cominus congredi ne hi quidẽ volunt. Nec item falcatis curribus ad id vtuntur amplius ad quod eos Cyrus eſt fabricatus. Cyrus enim quum aurigas amplificaſſet honoribus ſtrenuóſque reddidiſſet, habebat qui in armatos impetum facerent. Perſæ autẽ huius tẽporis quum ne norint quidẽ eos qui prę ſunt curribus, cenſent fore vt inexercitatos ſimiles exercitatis habeant. Et hi proſiliũt quidem, ſed priuſquã fuerint inter hoſtes, alii è curribus vltrò excidunt, alii exiliunt: quo fit vt iugales aurigis carentes, pluribus ſæpe malis amicos quàm hoſtes afficiant. Quoniã verò ipſi quoque cognoſcũt qualia ad bellum adminicula habeãt, animo ad id remiſſo ſunt: nemôque amplius ſine Græcis ad bellũ ſe accingit, neque quũ inuicem belligerant, neque quũ Græci agũt cõtra eos exercitũ, ſed etiã aduerſus hoſce ſtatuerũt cũ Græcis bellũ gerere.

Et ego quidẽ quæ pollicit° ſũ, ea me præſtitiſſe arbitror. Dico enim, Perſas atq; Perſarũ ſocios, & magis impios aduerſus deos, & magis nefarios erga neceſſarios, & iniuſtiores erga alios, & ignauiores ad bellũ, hoc tẽpore quàm antea redditos fuiſſe. Quòd ſiquis ſecus atque ego ſentiat, is eorum opera conſiderans, ea teſtimonio ſuo verba mea comprobare comperiet.

Apud eundem Xenophontẽ, in eiuſdem Pædiæ libro v.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ τῆς αὐτῆς παιδείας ε'.

Pag. 72 meæ editionis.

IN nullo enim neque eſculẽto neque potulento vir Perſes, ex iis qui bene inſtituti ſunt, neque oculis cõmotus appareat, [a] neque rapina, neque mẽte, quo minus eadem proſpiciat quæ ſi in cibo non eſſet: ſed quemadmodum equeſtres, quoniam in equis non turbantur, poſſint ſimul dum equitant & videre & audire & dicere quod ſit opus: ſic item illi inter epulas exiſtimant oportere & prudẽtes apparere & moderatos. At moueri eſculẽtis & potulentis, videtur iis eſſe [b] porcinum admodum & immane.

Ἐπ' ὀδετνὶ γὰρ βρώματι οὐδὲ πόματι Πέρσης ἀνὴρ τ πεπαιδευμένων ὄτε ὄμμασιν αὖ ἐκπεπληγμένος καταφανὴς γίοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νόῳ, μὴ οὐχὶ τοσγοῦν ἄλλ' ἅ γε μὴ ἐν σίτῳ ὦν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, διὰ τὸ μὴ ταράττεσθαι ὑπὸ τ ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν τὸ δέον, ὅτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τ βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ ἀθῆς κυνικὸν καὶ θηριώδες δοκεῖ εἶ.

[a] *Id eſt*, Neque oculis, neque rapacitate, neque mente vllam cõmotionem præ ſe ferat, quominus eadem proſp.

[b] *Legit* συϊκὸν (*vt habes in marg.*) *quod & ſuillum reddi poteſt: at* κυνικὸν *eſt* caninum. *Vox autem* θηριώδες *quam Gertii* immane, *ſonat potius hic* ferinum, *vel*, beluinum.

Vide & quæ hunc locum proximè ſequuntur, necnon quæ præcedunt. Sed cum iis quæ hoc loco dicuntur, conferenda ſunt quæ ſuprà, pag. videlicet 700, legiſti de pueris domo afferentibus in cibum quidem, panem, in obſonium verò, naſturtium: ad potum autem, ſiquis eorum ſitiret, vas fictile quod cothõna vocabant, vt in id è flumine poſſet haurire. *Atque his addenda ſunt & quæ de puberibus, ſiue adoleſcentibus (Græcè ephebis) paulo pòſt dicuntur*, quidquid venãdo ceperint, id eorum obſonium eſſe: ſin nihil ceperint, non aliud obſonium habere quàm naſturtium. *Ideo autẽ conferendi ſunt hi loci cũ illo libri V, vt conſideremus quantum profit à teneris aſſueſcere. Nam temperanter in ipſa etiam ſenectute viuere, in eodem illo tradit loco, quum & de pueris exemplum temperantiæ ab eis ſumentibus ſcribat. Tenuis autem victus veſtitúſque vilis Perſarum mentionem facit Xenophon non in iis ſolùm quæ ex eo allata iam fuerunt, ſed in hoc etiam libri primi eiuſdem operis loco, non procul ab iis quæ deprompta inde habuiſti in præcedentibus, per quandam cum molli Medorum veſtitu antitheſin*, Apud Perſas autem qui in patria manent, hoc etiam ſeculo & veſtimenta ſunt viliora, & victus magis eſt tenuis. *Necnon aliquanto pòſt Cyrus auo ſuo Aſtyagi dicit*, Sed longè ſimplicior apud nos ac rectior eſt ad ſe explẽdum via. Nos enim panis & carnes ad hoc deducunt: vos autem, quum eõdem ſtudeatis peruenire quò nos, per multos circuitus ac ambages ſurſum deorſum errantes, vix tandem eò peruenitis quò nos iamdudum veneramus. *Sed hãc Perſarum laudem multum minuit iſte libri ſeptimi eiuſdem operis locus, vbi de Cyro dicitur*, Quum igitur ſciret, Perſas, qui domi manerent, vitam agere duriſſimam propter inopiã, & laborioſiſſimam, tum propter regionis ſuæ aſperitatem, tum quòd ꝰpus faciendo victum ſibi quærũt: hos potiſſimum exiſtimauit libenter apud ſe victuros. *Minuit (inquam) hic locus laudem illam, quòd regionis natura ad tenuem illum victum eos adigere dici poſſit. Sed ex iis quæ alibi ſcribuntur, coniicere eſt, inſtitutionem bonam non ſolùm hoc addidiſſe vt boni conſulerent hanc victus tenuitatem, aut ſaltem hunc moderatum victum (nam & μετρίαν δαῖταν dicit) ſed etiã effeciſſe vt vellent* & ſpuendi & mungendi neceſſitatem à ſe per labores abigere. *Atque hoc apud illos etiam qui ſua ætate eſſent Perſas manſiſſe, in eo illo primi libri loco teſtatur. Videndũ tamen quomodo cum hoc conuenire loco poſſit ille libri octaui, vbi ſcribit, (hoc quoque exemplo oſtendens quantum Perſæ à ſuis maioribus degenerãſſent)* Nam quum antea ſancitum eſſet, (*vel* lege cautum. *niſi &* more receptũ *reddi poteſt*) vt neque ſpuerẽt, neque emungerẽt. (mani feſtum eſt autem ipſos non adeo ſanxiſſe vt humori corporis parcerent, ſed quòd vellent laboribus & ſudoribus corpora robuſta & velut ſolida effici) nunc quidẽ adhuc manet, vt non ſpuant, nec ſeſe emungant, at ſe laboribus exercere, nuſquam in vſu eſt. *Quomodo enim Xenophontis etiam ſeculo permanebant hæc duo, non ſpuere, neque ſe emũgere, id verò per quod hæc vitabant (quæ alioqui vix poſſe vitari videntur) vt ipſe in illo altero loco ſcribit, iam aboleuerat?*

Sed, hanc quæstionem aliùs soluendam relinquens, ad eos transeo locos qui contrà Persicum luxum, & quidem in regibus nominatim, describunt. Meminisse autem hîc oportet horum circa finem libri VIII verborum, ὁποῖοι τινὲς γὰρ αὖ οἱ ἄρχοντες ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται. *id est,* QVALES enim fuerint qui *aliis* præsunt, tales sunt plerunque & illi qui eorum subiecti sunt imperio. *Idem verò & ante Xenophontem dictum fuerat, & post Xenophontem etiã dictum fuit: & quidẽ à nonnullis etiam qui vocem illam* plerunque *non addiderunt. Magna est autem conuenientia inter illum locum, & istum qui eodem in libro legitur, pagina à principio tertia,* QVVM enim vident homines, eum cui maximè licet insolenter agere, modestè se gerere, tanto magis ii qui sunt inferiores vllam suam insolentiam minimè exstare volunt. *Adiungendum etiam quod aliquanto pòst sequitur, de ipso Cyro,* Et se quidem in tale exemplum proponebat. *Necnon adiiciendus erit hic qui primam eiusdem libri paginam claudit, in mea editione,* ὅταν μὲν ὁ ὕπαρχος βελτ. *&c.*

Ἐκ τῆς εἰς Ἀγησίλαον λόγου.

Pag. 390, meæ editionis.

Τῶν μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται, μαστεύοντες τί αὖ ἡδέως πίοι, μύσται δὲ τεχνῶνται τί αὖ ἡδέως φάγοι. ὅπως γέμων καταδάρθοι, οὐδὲ αὖ εἴποι τις ὅσα παραγματεύονται. Ἀγησίλαος δὲ, ἅτε τὸ φιλόπονος ἦν, πόνῳ μὲν ὃ παρῆν ἡδέως ἔπινε, πόνῳ δὲ ὃ σιτυχὸν ἡδέως ἤσθιεν. εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμᾶσθαι, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν αὐτῷ. καὶ τοίνυν οὐ μόνον παρόντων ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμούμενος ἠγάλλετο ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς βαρβαρικαῖς ἀναστρέφοιτο· τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, σὺν ἐλαχίστῳ αὐτῷ ἀπὸ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα.

Ex oratione de Agesilao.

HABET enim rex Persarũ qui totum orbem circumeant, quæritantes potum qui suauis illi sit futurus; & innumeri excogitant cibos quibus suauiter vescatur: at verò Agesilaus, quòd labori deditus esset, quidquid aderat iucundè bibebat, & quidquid nactus erat, iucũdè edebat. ad somnum autem suauiter capiendum quiuis locus idoneus illi erat. Ac non solùm dum hæc faceret lætabatur, sed etiam exultabat quoties cõsideraret se quidem mediis in voluptatibus versari: at barbarũ illum *regem* videret, si quidem absque dolore vellet viuere, oportere ab extremis terræ finibus ea secum trahere quæ delectationem sint allatura.

In eadem oratione proponuntur & alia, in quibus Agesilaus & rex Persarum inter se comparentur: atque hoc inter cætera, quòd ille quidquid inter homines auri, quidquid argenti erat, & quæcunque erant pretiosissima, apud se congesta habere niteretur: existimans, si maximam vim pecuniarum haberet, fore vt omnia in potestatem suam redigeret: at verò Agesilaus domum suam contrà instituerat, ita vt nullo horum indigeret. *Animaduertendum autem, ad hanc auri argentíque coaceruationem quod attinet, esse & hoc verisimile ad fouendum etiam suum luxum illam congerere conatum esse: quamuis aliam causam afferat. Cæterùm cum illis verbis,* μύσται δὲ τεχνῶνται τί αὖ ἡδέως φάγοι, *conferenda hæc quæ habuisti pag. 707, ex alio loco,* καὶ μὲν τὰ πεπόμφατα ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, ὅσα τε ἐπεθύμησαν ἔρρετο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῆκεν, ἀλλά τι ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανᾶται. καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηται. *Verùm hoc in loco (qui non procul abest à fine libri octaui & vltimi Padiæ) non tantùm de Persarum regibus, sed de vniuersa Persarum gente agitur.*

Hinc ad illum digredior locum vbi contrà ſtudium rerum bellicarum, necnon agriculturæ, (& quidem hanc præponens) in Perſarum rege commendat: quum alibi rei militaris ſtudium in certo quopiam rege, videlicet Cyro, commendaſſet: & quidem venationis exercitio ad res bellicas, & maximè ad artem equeſtrem, eos præparare dixiſſet, vt videre eſt inter illa quæ è libro Pædiæ octauo deprompta dedi, pag. 703. Verùm ibi poſtquam hæc & alia quædam eodem pertinentia ſcripſit, & tandem locum illum his verbis clauſit, καὶ τῷ ἐγκράτειαν ἢ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐνταῦθα μάλιστα πειρᾶτε τοὺς κοινωνοὺς, *Id eſt,* Atque hîc maximè aſſuefaciebat ſodalitia ad continentiam, & ad hoc vt labores necnon frigora & æſtus, quinetiam famem & ſitim tolerare poſſent. *Vbi (inquam) ita locum illum clauſit, adiicit,* καὶ νυῦν δ' ἔτι βασιλεῖς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα μιμοῦνται. *Id eſt,* Atque hoc etiam ſeculo tum rex, tum qui circa regem ſunt, hæc aſſiduè faciũt. *Hæc porro,* οἱ περὶ βασιλέα *Philelphus vertit* regis familiares. *Quam etiam interpretationem admittere videntur illa verba: at* κοινώνων *appellatio eam minimè admittit: quamuis huic quoque eam tribuat. vertit enim,* Et hic etiam maximè familiares aſſuefaciebat ad continentiam. *Exiſtimo autem reddi debere hîc, ſicut & alibi,* ſodalitia, *vel,* eos qui è ſodalitiis erant. *De hoc quoque obiter moneo, quod ad locum illum attinet,* ἢ τῷ ἐγκράτειαν ἢ, *&c. afferri & hanc lectionem,* καὶ πρὸς ἐγκράτειαν δέ. *Inuenitur autem & hæc,* καὶ τῷ ἐγκράτειαν ἢ, καὶ πρὸς πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν. *Verùm ex duabus vnam faciens, libenter ita ſcriberem,* καὶ πρὸς ἐγκράτειαν ἢ, καὶ πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δ. *Alioqui, noſtram retinendo ſcripturam, ſaltem ſcribendum eſſet,* καὶ τὸ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λ. καὶ δ. δύνασθαι φέρειν.

Ad illum (inquam) locum tranſeo vbi ſtudium rerum bellicarum & agriculturæ (& quidem huius mentionem prius faciens) commendat. Is autem extat in Oeconomico, pag. 482 meæ editionis, vbi Socrates & Critobulus inter ſe colloquuntur.

Quibus igitur *artibus* nobis, Socrates, vtẽdum cenſes? Num (inquit Socrates) regem Perſarũ imitari verebimur? Illum quidẽ ferunt inter pulcherrima maximéque neceſſaria ſtudia agriculturam artémque bellicam ducere, & vtranque diligenter atque ſtudioſè [a] curare. Hæc vt audiit Critobulus, Credis, inquit, regi Perſarum agriculturam eſſe curæ? Cui Socrates, [b] Si videamus quid agat, hoc modo fortaſſe diſcemus ſiquid ſit ei curæ. Nam conuenit inter nos eum res bellicas ſtrenuè curare, & diligẽter adminiſtrare: quòd ex quotquot nationibus tributa accipit, vnicuíque præfecto definierit in quot equites, ſagittarios, fũditores, gerrhophoros, (*id eſt, ſcuta & eiuſmodi tegumenta ferentes*) alimentum partiri debeat: qui & [c] regere poſſint quibus præſunt, quíque ſi hoſtes irrumpant, fines tueantur. Præter hos & [d] cuſtodes in arcibus alere conſueuit:

a Gr. συνεπιμελεῖσθαι. *Id eſt,* Vnà *vel* ſimul curare. *q. d. Vnà cum rei militaris ſtudio agriculturæ quoque ſtudioſum eſſe.*

b Hunc in modũ diſpiciẽtes, ô Cr. fort. animaduertere poſſimus an aliquam eius quoque curam gerat.

c *Verbum* κρατῶν *cum genitiuo ſign.* Vincere. *Ac videtur hoc velle,* Qui ſuperiores ſubditis eſſe poſſint, ſi forte eos rebellare contingat. *Alioqui ſi huius cũ genit. conſtructionẽ habendo non eſſet ratio,* κρατῶν *verterem* In officio continere, *vt iam olim admonui.*

d *Vel,* præſidiarios.

Ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις τέχναις συμβουλεύεις ὦ Σώκρατες χρῆσθαι; Ἆρα (ἔφη ὁ Σωκράτης) μὴ αἰσχυνώμεθα τὸν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι; ἐκεῖνον γάρ φασιν, ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶναι ἐπιμελήμασι, γεωργίαν τε καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην, τούτων ἀμφοτέρων ἱκανῶς ἐπιμελεῖσθαι. Καὶ ὁ Κριτόβουλος ἀκούσας ταῦτα εἶπε, Καὶ τοῦτο, ἔφη, πιστεύεις ὦ Σώκρατες, βασιλέα τὴν Περσῶν γεωργίας τι σὺν ἐπιμελεῖσθαι; Ὧδε δ' ἄν (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι σὺν ἐπιμελεῖται. Τὴν μὲν γὰρ πολεμικὴν ἔργων ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἱκανῶς ἐπιμελεῖσθαι, ὅτι ἐξ ὁπόσων καὶ ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τόσα χρὴ τὰρχοντι ἑκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι ἔφιππα καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ γερροφόρους, οἵτινες τῶν τε ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν, καὶ ἐὰν πολέμιοι ἐπίωσιν, ἀρήξουσι τῇ χώρᾳ. χωρὶς δὲ τούτων, φύλακας καὶ τὰς ἀκροπόλεσι τρέφει·

καὶ τῷ μὲν ἐφόδια τῶν φερομένων δίδω- A & custodib⁹ quidē alimentū ſug-
σιν ὁ ἄρχων ᾧ τοῦτο προστέτακται· βασι- gerit huic ab eo munerī præfect⁹.
λεὺς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξέτασιν ποιεῖται rex autem per ſingulos annos o-
τῶν μαθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὁπλίσις mnes præter eos qui cuſtodiunt
προστέτακται, καὶ πρώτας ἅμα στρατάρχων, arces, eò cogens quò vocatur cō-
πλὴν τῶν ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἔνθα δὴ ὁ cilium, recenſet qui ſtipēdia me-
σύλλογος καλεῖται. καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὴν rent, atque alios quos in armis
αὐτοῦ οἴκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ, τοὺς δὲ πρόσω eſſe iuſſit. [a]Qui non ita procul à
ἀποικοῦντας, πιστοὺς πέμπει ἐπισκοπεῖν· καὶ regia diſtāt, ad eos ipſe inſpectio-
οἱ μὲν αὖ φαίνονται τῶν φρουραρχῶν καὶ τῶν nis cauſa proficiſcitur: qui lōgius
χιλιάρχων καὶ τῶν σατραπῶν τὸν ἀριθμὸν B incolūt, ad eos mittit haud du-
τὸν τεταγμένον ἑκπλεως ἔχοντες, καὶ τού- biæ fidei viros, qui res ſociorū in-
τους δοκίμους ἵππους τε καὶ ὅπλοις κατε- ſpiciant. Cuſtodum præfectos, &
σκευασμένους πρέχωσι, τούτοις μὲν τοὺς ἄρ- chiliarchos, *id eſt, qui mille viros*
χοντας καὶ ταῖς τιμαῖς αὔξῃ, καὶ δώροις με- *ducunt,*) & ſatrapas, ſi imperatū
γάλοις καταπλουτίζῃ· οὓς δ' αὖ βύρσι τῶν ſibi militum numerum expleāt,
ἀρχόντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φρουράρ- atque lectos egregióſque viros
χων, ἢ κατακερδαίνοντας, τούτοις χαλεπῶς equis & armis pulcrè inſtructos
κολάζῃ, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄλλους ἐπι- exhibeant, & honoribus auget,
μελησάμενος καθίζῃσι. τὰ μὲν δὴ πολεμικὰ ἔρ- & donis ingentibus ditat: [b]quos
γων τοιῶν τοιῶν δοκεῖ ἡμῖν ἀναμφιλόγως C autem magiſtratus ducéſque re-
ἐπιμελεῖσθαι· ἔτι δὲ ὁπόσην μὲν τῆς χώρας perit aut ſegnes aut auaros, &
διελαύνων ἐφορᾷ αὐτὸς, καὶ δοκιμάζῃ, ὁ- quæſtus auidos, acerbè caſtigat,
πόσην δὲ μὴ αὐτὸς ἐφορᾷ, πέμπων πιστοὺς & abire magiſtratu iubet: alios
ἐπισκοπεῖται. καὶ οἷς μὲν αὖ ἀγαθύνηται qui res gerant, conſtituens. Hæc
τῶν ἀρχόντων σωφρονεστέρως γε τῇ χώ- quum faciat, illum ſine vlla du-
ρᾳ προσομιλοῦσι, καὶ ἐνεργὸν οὖσαν τῷ bitatione rerum bellicarum ſtu-
γεωῦ, καὶ πλήρη δένδρων τε ὡραίων φέρει dioſū eſſe arbitramur. Præterea
καὶ καρπῶν, τούτοις μὲν χώρην τῇ ἄλλῃ quātam poteſt regni ſui partem
προστίθησι, καὶ δώροις κοσμεῖ, καὶ ἕδραις percurrens inſpicit ipſe, ac velu-
ἐντίμοις γεραίρῃ· οἷς δ' αὖ ὁρᾷ ἀργὸν τε τὴν D ti cenſor in iudicium morū vo-
χώρην οὖσαν καὶ ὀλιγάνθρωπον, ἢ δι' ἀκρα- cat: quod reliquum eſt, inſpiciūt
λεπότητα, ἢ δι' ὕβριν, ἢ δι' ἀμέλειαν, τούτους viri fideles ab eo miſſi. Porro
δὲ κολάζων καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄρχον- quos præſides regionem popu-
τας ἄλλους καθίζησι. ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἥκι- lo frequentem, terram excultā,
στου τῶν κατοικούντων, ἢ ὅπως οὐ φυλά- & arboribus quas vnaquæque
ξεται ὑπὸ τῶν φρουρούντων; fert & fructibus plenam præſtare
cognoſcit, his aliam regionem
addit, donis ornat, ſedibus hono-
rificis præmii cauſa donat: qui-
bus autem videt otioſam incul-
tāmque terrā, & hominibus in-
frequentem, ſiue iſtud crudelita-
te, ſiue inſolentia, ſiue negligētia
factum ſit, illos caſtigat, imperio
priuat, & aliis magiſtratibus cō-
ſtitutis abiicit. Hæc quum gerit,
cenſen' curare eū minus qui ter-
ra à cultoribus exercebitur, quàm quî tuto à præſidiis cuſtodietur?

[a] Et eos quidem qui ſunt circa ea loca in quibus habitat, ipſemet inſpicit: at procul diſſitos fidis hominibus inſpiciēdos mandat.

[b] *Illam lect. ſequitur quam ex aduerſo notaui: at noſtram ſequendo, ſta hunc locum reddo,* At quos præfectos *vel* negligere eos qui cuſtodibus [*vel* præſidiariis] præ ſunt, vel quęſtum ſuum facere cōpererit, de iis graues pœnas ſumit, & illis magiſtratu ſubmotis, alios curatores ſubſtituit.

[c] Aſperitate. *Vel* acerbitate.

Lego in anot. δοκίμοις

Phil. legiſſe uidetur τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν φρουράρχων καταμελοῦντας ἢ κατακερδ.

ἢ ἀναμφιλόλως

ἢ ὁπως μὴ φυλάξεται

EX STRABONIS geographicis libris.

Libro xv.

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ γεωγραφικῶν.

Ἐν τῷ ιε βιβλίῳ.

a Ideo inſtituta Perſica his & Medis eadem, necnõ aliis cõpluribus. De quibus dixerũt quidem multi, ſed tamen dicenda & nobis quæ in rem ſunt. *Vel* quę præcipua ſunt.

ITAQVE [a] etiã de moribus Perſarum etſi permulti dixerũt, tamen dicenda nobis videntur quæ ad rem attinent. Perſæ nec ſtatuas, nec aras erigunt: ſacrificant in loco excelſo. cœlum eſſe Iouem putant: colunt & Solẽ, quem Mithram vocant: itẽ Lunam & Venerem, & ignem, & tellurem, & ventos, & aquam. Sacrificant in loco mundo, cum imprecationibus, & coronatam hoſtiam ſtatuũt. Vbi magus, [b] qui ſacrificium enarrat, carnes in portiones diſtribuit, ſua quiſq; ac cepta, abeunt, nulla parte diis relicta. dicunt enim deũ nihil velle, præter hoſtiæ animã: quidam tamen (vt fertur) omenti partem igni imponũt. Præcipuè igni & aquæ ſacrificant, igni arida ligna imponentes adempto cortice, & aruina ſuperiecta: deinde infuſo oleo, ſuccendunt, [c] non inſpirantes, ſed ventilantes: ſi quis inſpirat, aut mortuum quicquam, cœnúmve in ignẽ iniicit, morte punitur. Aquæ ſacra peragunt hoc modo. In lacum vel flumen vel fontem venientes, ſcrobẽ faciunt: ibíque hoſtiam iugulant, cauẽtes ne quid proximæ aquæ ſanguine contingatur: ſic enim omnia pollutum iri: poſtea carnibus myrto lauróve impoſitis, eas magi gracilibus virgis comburũt: & factis imprecationibus quibuſdam, oleum lacte ac melle mixtum inſpergunt, non in ignem, nec in aquam, ſed in terram. Imprecationes diu faciunt, faſciculum virgarum myricinarum tenuiũ tenentes. In Cappadocia (etenim maxima eſt ibi magorum multitudo, qui Pyrethi vocantur, & multa Perſicorũ deorum templa:) non cultro ſed ſtipite quodam mactant, tanquã malleo verberantes. Sunt & Pyratheia ſepta quædam ingentia, in quorum medio ara eſt. In ea

Δια τοῦτο οὖν τὰ ἔθη τὰ Περσικὰ, τούτοις, καὶ Μήδοις τὰ αὐτὰ, & ἄλλοις πλείοσι· περὶ ὧν εἰρήκασι μὲν πλείους, τὰ δὲ χρήσιμα & ἡμῖν λεκτέον. Πέρσαι γοῦν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύονται· θύουσι δὲ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, τὸν οὐρανὸν ἡγούμενοι Δία· θυμῶσι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθρην· καὶ Σελήνῃ, καὶ Ἀφροδίτῃ, καὶ πυρὶ, καὶ γῇ, καὶ ἀνέμοις, καὶ ὕδατι. θύουσι δ' ἐν καθαρῷ τόπῳ, κατευξάμενοι καὶ παρασπασάμενοι ὃ ἱερεῖον ἐστεμμένον. μελίσαντος δὲ τοῦ μάγου τὰ κρέα, τοῦ ὑφηγουμένου τὴν ἱερουργίαν, ἀπίασι διελόμενοι· τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος· τῆς γὰρ ψυχῆς φασι τοῦ ἱερείου δεῖσθαι τὸν θεὸν, ἄλλου δὲ οὐδενός· ὅμως δὲ τοῦ ὀπίπλου τι μικρὸν ἐπιβάλλουσιν, ὡς λέγουσι τινές, ὑπὸ δὲ πῦρ. ἐπιφορέοντες δὲ τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι, τῷ μὲν πυρὶ παρεισπίπτοντες ξηρὰ ξύλα, τοῦ λέπους χωρὶς, πιμελῆ ὑπιλαίοντες ἄνωθεν· εἶτ' ὑφάπτουσιν, ἔλαιον καταχέαντες, οὐ φυσῶντες, ἀλλὰ ῥιπίζοντες. τοὺς δὲ φυσήσαντας, ἢ νεκρὸν ὑπὸ πῦρ θέντας, ἢ βάλλοντες, θανατοῦσι. τῷ δὲ ὕδατι ὑπὸ λίμνην ἢ ποταμὸν, ἢ χρηνίλην ἐλθόντες, βόθρον ὀρύξαντες, εἰς τοῦτον σφαγιάζονται, φυλαττόμενοι μή τι τῶν πλησίον ὕδατος καθαροῦ αἱμαχθείη, ὡς μιαινομένου· εἶτ' ὑπὸ μυρρίνην ἢ δάφνην ἐλθόντες τὰ κρέα, ῥάβδοις λεπτοῖς ἐφάπτονται οἱ μάγοι, καὶ ἐπᾴδουσιν, ἀποκενδοῦντες ἔλαιον ὁμοῦ γάλακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον, οὐκ εἰς πῦρ, οὐχ' ὕδωρ, ἀλλ' εἰς τὸ ὕδαφος· ταῖς δ' ἐπῳδαῖς ποιοῦνται πολὺν χρόνον, ῥάβδων μυρικίνων λεπτῶν δέσμιον κατέχοντες. ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (πολὺ γάρ ἐστι τὸ τῶν μάγων φῦλον, οἱ καὶ Πυραιθοι καλοῦνται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά) οὐκ μαχαίρᾳ θύουσι, ἀλλὰ κορμῷ τινι, ὡς αὖ ὑπέρῳ τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ Πυραιθεῖα, σηκοί τινες ἐξώλεθροι ἐν ὑπαίθροις μέσοις τοῖχοι, ἐν ᾧ

Malè in Ald. καὶ πυξάμενοι &c.

Διστίγνε post ὕδατι, & intell. τῷ δὲ ὕδατι οὕτω θύουσι, repetendo hoc verbũ ex præcedentibus.

ταῖς ὀπαῖς πίες.

ταῖς ἐφάπτεται

Ald. Πύρεθοι

Ald. Πυραιθεῖα

πολλή τε σποδὸς καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάτ- A magi & cinerem multũ & ignẽ
τουσιν οἱ μάγοι. καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐ- perennem ſeruant: & eò quoti-
πάδουσιν ὥραν χεδόν τι, πρὸ τοῦ πυρὸς τὴν die ingreſſi, imprecationes faci-
δέσμιν τῶν ῥάβδων ἔχοντες, πίλοις λευκείμοις unt, per horam ante ignẽ virga-
πιλωτοῖς, καὶ θηκίαις ἑκατέρωθεν, rum faſciculum tenentes, pileis
μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χείλη καὶ τὰς πα- infulis velati ex vtraq; parte de-
ραγναθίδας. ταῦτα δ' ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτι- pendentibus, adeo vt vittæ labia
δος καὶ τοῦ Ὀμάνου ἱεροῖς νενόμισται· τούτων contegant ac malas. [a] Hæc in A-
δὲ καὶ σηκοί εἰσι, καὶ ξόανον τοῦ Ὀμάνου naitidis & Omani delubris fiũt.
πομπεύει. Nam & horum ibi delubra ſunt,
& Omani ſtatua in pompa du-
citur.

[a] *Malim*, Eadẽ autem *& pro* ταῦτα *reponatur* ταυτά.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἑωράκαμεν· ἐκεῖ- B Iſta nos vidimus: quæ ſequũtur,
να δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἱστορίαις λέγεται, καὶ hiſtorici memoriæ mandauerunt. In fluuium Perſæ non immeiunt, nec lauãt, nec abluũtur, nec cadauer iniiciunt, nec alia quæ immunda eſſe videantur. Cuicunquedeo ſacrificent, primùm igni imprecationes faciũt. Reges habent ex eadẽ ſtirpe. Qui non paruerit, capite & brachio amputato proiicitur. [b] Ducunt vxores complures: & multas pellices alunt, multiplicandæ ſobolis gratia. Reges quotannis præmia proponunt iis qui plures filios progenuerint, pueri ante quartum annum in patris conſpectum non veniũt. Nuptiæ in initio verni æquinoctii celebrãtur: ſponſus in thalamum venit, comeſto prius malo vel cameli medulla, præter id nihil eo die. A quinto vſque ad vigeſimũ quartum annum diſcunt ſagittare, iaculari, equitare, & in primis vera dicere. Diſciplinarum magiſtris continentiſſimis vtuntur, qui & fabulas ad vtilitatem accommodatas intexunt, cũ cantu & ſine cantu, deorum & clarorũ virorum facta celebrantes. Congregant eos in vnum locum, æris ſonitu ante lucem excitatos ad arma aut venationem. Præficiunt quinquagenis aliquem ex regis filiis, aut ſatrapæ, quem currentem ſequi iubent, loco triginta quadraginta ve ſtadiorum determinato. Poſtulant hi etiam orationẽ de ſingulis quæ illi dicerint: ſimul & vocem & latus & ſpiritum exercentes. Quin & aduerſus æſtum, frigus, imbres, & ad torrentium tranſitus eos condocefaciũt, vt arma & veſtes immadidas ſeruent. Paſcere etiã, &

[b] Ducunt vxores multas, ſimúlque pallacas alũt plures *quàm* ὑ*xores*, multipl. *Malè autem* pellices *pro* pallacis *dicit.*

τὰ δὲ μυσαρὰ. τὰ δὲ πορφυρᾶ.

τὰ δὲ ἀναγόντες πλέκουσι. *Hæc ſex* αἰδρῶν *deeſt in Ald.*

τὰ δὲ ὄμβρων καὶ χιμάρρου.

& in agro pernoctare docent, & ruſticari, & fructibus ſylueſtribus veſci: vt termintho, glandibus, pyris agreſtibus. Atque hi Cardaces vocantur, furtis viuentes: nã carda virile ac bellicoſũ ſignat. Quotidianus eorum cibus poſt exercitationem eſt panis duriſſimus, & naſturtiũ, & ſalis grana, & carnes aſſæ vel elixæ, potus aqua. Venantur autem pilas & ſagittas ab equis mittentes, & fundãtes. Veſpertina eorum ſunt exercitia, arbores ſerere, aut radices effodere, aut arma fabricari, aut lino & retibus ſtudium impendere artificioſe faciundis. Pueri venationem non attingũt, ſed mos eſt eam domum referre. Curſus & cæterorum quæ in quinquertio exercentur, præmia ab rege proponuntur. Pueri auro exornantur, cuius igneum fulgorẽ venerãtur, quare id neque mortuo apponunt: quemadmodum nec ignem, ob honorem, quem ei deferunt. Militant, & ordines ducunt à vigeſimo anno vſque ad quinquageſimum & pedites & equites. Forum non attingunt, nam nec emunt, nec vendunt. Armantur cetra in rhõbi figuram facta: præter pharetrã, ſagares & ſecures habent, capiti impoſitum pileum turritum, pectus thorace ſquamoſo munitũt. Principes anaxyridem triplam habent, & tunicam manicatam, duplam, genu tenus. interula cãdida eſt, exterior verò veſtis florida: Amiculum æſtate purpureum vel floridum, hyeme autẽ floridum: tiaras magorum infulis ſimiles, calceamentum altũ ac duplũm. [a] Vulgo tunicã duplam gerunt, ad medium vſque crus deſcendentem: circum caput ſindonis cẽto voluitur. Quiſque arcu & funda vtitur. Perſa lautè cœnant, integra & multa & varia apponentes: veſtis & poculorum ornatus ſplendidiſſimus, auro & argento refulgent. De rebus maximis in vino conſultãt, eáque decreta ipſi firmiora cenſent quàm quæ ſobrii faciunt. Si notis & æqualibus in via occurrant, eos oſculantur: ſi humilioribus, genam eis præbent, eáque oſculum excipiunt: qui humiliores

a At vulgo. *nam hæc, τοῖς δ' πολλοῖς, reſpondent illis, τοῖς ἡγεμόσι μὲν.*

A ἀγραυλῶν, καὶ καρποῖς ἀγρίοις χρῆσθαι, τερμίνθῳ, δρυοβαλάνοις, ἀγρίοις μήλοις. καλοῦνται δ' ὅτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλωπείας ῥεφόμενοι· κάρδια γὰρ τὸ ἀνδρῶδες, καὶ πολεμικὴν λέγεται. οἱ δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα, ἄρτος μετὰ τοῦ γυμνάσιον, καὶ μάζα, καὶ κάρδαμον, καὶ ἀλῶν κόνδρος, καὶ κρέα ὀπτά, ἢ ἑφθὰ ἐξ ὕδατος· ποτὸν δ' ὕδωρ. θηρεύουσι δὲ σαύνια ἀφ' ἵππων βάλλοντες, καὶ τοξεύματα, καὶ σφενδονῶντες. δείλης δὲ φυτουργεῖν, καὶ ῥιζοτομεῖν ἀσχολοῦσι, καὶ ὁπλοποιεῖν, καὶ λίνα καὶ
B ἄρκυς φιλοτεχνεῖν. οὐχ ἅπτονται δὲ τῶν θηρευμάτων οἱ παῖδες, ἀλλὰ νομίζουσιν οἰκεῖον ἔθος. πίπτεται δ' ἐκτὸς τῆς βασιλέως αὐλῆς δρόμου, καὶ τῶν ἐν τοῖς πενταθλοις. κοσμοῦνται δὲ παῖδες χρυσῷ, ὃ πυρωπὸν πεθαλμένων ἐν τιμῇ· διὸ καὶ νεκρῷ παρεφέρουσι, καθάπερ καὶ τὸ πῦρ, ᾧ τιμῶσι. γραπτύουσι δὲ, ἀπ' ἀρχουσιν, ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν, ἕως πεντήκοντα, πεζοί τε καὶ ἱππεῖς. ἀγε-
C ρᾶς δὲ οὐχ ἅπτονται· οὔτε γὰρ πωλοῦσιν, οὔτ' ὠνοῦνται. ὁπλίζονται δὲ γέρρῳ ῥομβοειδεῖ. παρὰ δὲ τὰς φαρέτρας σαγάρεις ἔχουσι καὶ κοπίδας· περὶ δὲ τῇ κεφαλῇ πίλημα πυργωτόν· ὠνόμακε δ' ὅστις αὐτῶν φοριδωτός. ἐσθὴς δὲ, τοῖς ἡγεμόσι μὲν, αἀξυρὶς διπλῆ, χιτὼν δὲ χειριδωτὸς διπλοῦς, ἕως σφυρῶν. ὁ ὑπενδύτης μὲν λευκὸς, αὐθινὸς δ' ὁ ἐπάνω. ἱμάτιον θέρους μὲν πορφυροῦν, ἢ ἀυθινόν, χειμῶνος δ' ἀυθινόν· τιάρας
D δὲ παραπλησίας ταῖς τῶν μάγων, ὑπόδημα χεῖλον διπλοῦν. τοῖς δὲ πολλοῖς χιτὼν ἕως μεσοκνημίου, καὶ διπλοῦς· ῥάκος δὲ σινδονίον περὶ τῇ κεφαλῇ· ἔχει δ' ἕκαστος τόξον καὶ σφενδόνην. δειπνοῦσι πολυτελῶς Πέρσαι, πιθέντες καὶ ὁλομελῆ, καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα. κόσμος τε λαμπρὸς ἔνεστι, σκευωμάτων τε τῶν ἄλλων, ὥστε χρυσοῦν καὶ ἀργύρου καταλάμπεσθαι. ἐν οἴνῳ τὰ μέγιστα βουλεύονται, καὶ βεβαιότε-
E ρα τῶν ἐν νήφει τίθενται. τῶν τε τὰς ὁδοὺς σκευαζόντων οἱ μὲν γνωρίμοις καὶ ἰσοτίμοις φιλοῦσι παρεστῶτας, τοῖς δὲ ταπεινοτέροις παραβάλλουσι τὸν γνάθον, καὶ δέχονται τοῦτο τὸ φίλημα· καὶ ἔτι ταπεινότεροι

Iſta, οὐχ ἅπτ. cohærent cum illis, θηρεύουσι δὲ, &c. at hæc δείλης δὲ φυτ. dicuntur uelut per parenthe-ſin.

Quidam ex coniectura ſcrib. ἰδιαίτερον.

παρεσ-

προσκυνοῦσι μόνον. θάπτουσι δὲ κηρῷ πε- A admodum ſunt, duntaxat genu
ριπλάσαντες τὰ σώματα· τοὺς δὲ μά- flexo digniores venerantur.
γους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ' οἰωνοβρώτους ἐῶσι. Corpora mortuorum humant,
τούτοις δὲ καὶ μητράσι συνέρχεσθαι νενό- prius cera oblinentes. Magos in-
μισται. ſepultos auibus edendos dimit-
tunt: hi cum matribus etiam, in-
ſtituto maiorum coëunt.

Al. οἰωνοβότους, ut ſcribendum eſt: aut ἀντὶ οἰωνοβρότους ἀλλ' πάπτειον νενόμισται.

Τοιαῦτα μὲν τὰ ἔθη. ἔστι δ' ἴσως καὶ Ac Perſarũ quidẽ mores ſunt
ταῦτα τῶν ἐθίμων, ἃ φησι Πολύκριτος. ὑπὸ huiuſmodi: quibus opinor addẽ-
γὰρ Σούσοις ἑκάστῳ τῶν βασιλέων ὅπως τῆς da eſſe, quæ à Polycrito referun-
ἀρχῆς ἰδία πεποίηται οἴκησιν, καὶ θησαυ- tur: ſunt autem hæc. Regũ cui-
ροὺς, καὶ τραπέζας ὧν ἐπράττοντο φό- que Suſis in arce domicilium ex-
ρων, ὑπομνήματα τῆς οἰκονομίας. πρά- B tat, & theſaurus, & tributorũ quæ
ττεσθαι δ' ἐκ μὲν τῆς παραλίας ἀργύ- exegerit tabulæ, adminiſtratæ
ριον, ἐκ δὲ τῆς μεσογαίας, ἃ φέρει ἑκάστη rei monumentum. Exigere eos
χώρα, ὥστε καὶ χρώματα καὶ φάρμακα, ex ora maritima argentum: ex
καὶ τρίχα ἐρέου, ἤ τι τοιοῦτ' ἕτερον, καὶ mediterranea, quæ quæque re-
σκέμματα ὁμοίως. Τὸν δὲ διαταξάντα gio ferat, vt colores, medicamẽ-
τοὺς φόρους, Δαρεῖον τὸν μακρόχειρα, ta, lanam, vel aliud tale, aut pecu-
καὶ κάλλιστον ἀνθρώπων, πλὴν τῶ μήκους ra. Tributa inſtituit Darius
τῶν βραχιόνων, καὶ τῶν πήχεων· ἅπτεσθαι Longimanus, qui omnium ho-
γὰρ καὶ τῶν γονάτων. τὸ δὲ πλεῖστον, καὶ minum pulcherrimus fuit, dem-
χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐν κατασκευαῖς τῇ εἰ), C pta brachiorum & cubitorũ lon-
νομίσματι δὲ οὐ πολλῷ. τοῖς τε γὰρ δω- gitudine, etiam genua contingẽ-
ρεὰς ἐκεῖνα κεκαεισμένα νομίζειν μᾶλ- tium. Maximam auri atque
λον, καὶ τοῖς κειμηλίων ἀπόθεσιν· ὃ δὲ argẽti partem in ſupellectile hab-
νόμισμα τὸ τοῖς καθ' ἡμέραν ἀρκοῦν, ἱκα- bent, in nummis perexiguam.
νὸν εἶ). κτᾶσθαι δὲ πάλιν ὃ τοῖς ἀναλώμα- Illam enim exiſtimant & ad do-
σι σύμμετρον. τὰ μὲν οὖν ἔθη, σωφρονικὰ nandum magis aptam, & ad re-
τὰ πλείω· διὰ δὲ τὸν πλοῦτον εἰς τρυφὴν ponenda adſeruandáque in the-
ἐξέπεσον οἱ βασιλεῖς, ὥστε πυρὸν μὲν ἐξ ſauris cimelia. Nomiſmatis ve-
Ἄσσου τῆς Αἰολίδος μετῆσθαι, οἶνον δ' ἐκ rò tantum ſufficere arbitrantur
Συρίας ⊛ Χαλυβώνιον, ὕδωρ δὲ ἐκ τοῦ quantum vſui ſatis ſit, & tantum
Εὐλαίου, πάντων ἐλαφρότατον, ὥστ' ἐν Ἀ- auri percutiunt, quantum impẽ- D
τθικῇ κοτύλῃ δραχμὴν ἀφολκότερον εἶναι. ſis ſufficiat. Perſarum mores
συνέβη δὲ τοῖς Πέρσαις ἐνδοξοτάτοις γε- magna ex parte moderati ſunt.
νέσθαι τῶν βαρβάρων, τῶν δὲ τοῖς Ἕλλησιν, Cæterùm per opulentiam reges
ὅτι τῶν μὲν ἄλλων σατράπαι τῶν τῆς Ἀσίας in delicias luxúmq; prolapſi ſũt,
ἀρξάντων, Ἑλλήνων ἦρξαν· οὐδ' ἠδέσθη adeo vt triticum ex Aſſo AEo-
οὐδ' ἐκεῖνοι τούτους, οὐδ' οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρ lia afferri vellent, vinum autem
βάρους· ἀλλ' ὅτι μικρὸν μόνον, ἐκ τοῦ πόρρω- ex Syria, quod Chalyboniũ di-
θεν ἀκοῆς. Οὔτε γὰρ οὔτε τῶν Σύρων citur, aquam ex EVlæo, quòd ea
οὔτε τῶν Μήδων ἤρχων οἶδεν· οὐδὲ γὰρ αἱ E omnium eſſet leuiſſima, vt Atti-
Θήβας Αἰγυπτίας ὀνομάζων, τὴν ⊛ ἐκεῖ τὴν cæ heminæ cõparata, drachma
τὴν ἐν Φοινίκῃ πλοῦτον, τὸν ἐν Βαβυλῶνι, minus appenderet. Ex omnibus
καὶ Νίνῳ καὶ Ἐκβατάνοις, παρεσιώπησε. autem barbaris Perſis vſu venit,
vt notiſſimi apud Græcos eſſent,
quòd nulli Græcis imperauerũt
eorum qui Aſiam tenuere, præ-
ter eos: nec ii Græcos, nec Græci
illos antea nouerant, niſi quantũ
fama percepiſſent admodũ exili.
Non enim Homerus Medorũ,
Syrorúmve imperium nouerat:
alioqui AEgyptias Thebas, & ea-
rum & Phœnicum diuitias no-
minans, nequaquam Babylonis, Nini & Ecbatanorum opes ſilentio tranſ-
miſiſſet.

Ald. ἄσκησιν, Ald. ὧν ἔπραττον φόρων,

Ac primò quidem Græcis Perſæ imperauerunt, Lydi verò non toti Aſiæ, ſed parti ſolùm cis Halym perexiguæ: idque non diu, ſed duntaxat [a]Crœſi & Alyattis. & ſiquid gloriæ parauerant amiſerũt à Perſis ſubacti. Perſæ Medorum rebus in ſuam poteſtatẽ redactis, ſtatim Lydos ſubegere: & Græcos qui in Aſia erant ſibi ſubditos fecerunt. poſtmodum in Græciam traiicientes, magnis multíſque certaminibus victi ſunt. Aſiam tamen vſque ad mare tenuerunt, donec à Macedonibus ſunt debellati. Cyrus primus iis imperium comparauit: cuius ſucceſſor Cambyſes filius, à magis ſublatus eſt. Septem verò Perſæ qui magos interemerunt, Dario Hydaſpis F. imperiũ tradidere. Eius ſucceſſores in Narſem deſierunt: quem quum Bagoa eunuchus interfeciſſet, Darium regem fecit, quanquam è ſtirpe regia non ortum. Hunc quum Alexander euertiſſet, ipſe decem aut vndecim annos regnauit. Poſtea Aſiæ imperium in complures ſucceſſores & ab eis profectos diuiſum, tandem diſſipatum eſt. Permanſit annos circiter CCL. Hodie ſeorſim Perſæ ſuum habent corpus, & reges [b]aliis ſubditos: antè Macedonibus, nunc Parthis.

a Cr. & Alyattis tempore. *Vel*, ſub Crœſo & Alyatte.

b Aliis regibus ſubd.

A Πρῶτοι δὲ Πέρσαι καὶ Ἑλλήνων ἐπῆρξαν· Λυδοὶ δὲ ἐπῆρξαν μέν, ἀλλ' οὔτε τῆς Ἀσίας ὅλης ἐπῆρξαντες, ἀλλὰ μέρεος μικροῦ, τοῦ ἐντὸς Ἅλυος μόνον· καὶ ταῦτ' ἐπ' ὀλίγων χρόνων τῶν ἐπὶ Κροίσου καὶ Ἀλυάττεω. κρατηθέντες δ' ὑπὸ Περσῶν, εἰ καί τι τῆς δόξης ἔτι αὐτοῖς, ἀφηρέθησαν τοῦτο ὑπ' ἐκείνων. Πέρσαι δ' ἀφ' οὗ κατέλυσαν τοὺς Μήδων, βαθὺς καὶ Λυδῶν ἐκράτησαν, καὶ τοὺς κατὰ τὴν B Ἀσίαν Ἕλληνας ὑπηκόους ἔσχον· ὕστερον δὲ καὶ διέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ πληθέντες πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀγῶσιν, ὅμως διετέλεσαν τὴν Ἀσίαν μέχρι τῶν ἐπὶ θαλάττῃ τόπων κατέχοντες, ἕως ὑπὸ Μακεδόνων κατεπολεμήθησαν. οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστήσαι αὐτοὺς Κῦρος ἦν· Δαρδανάμυος δὲ τοῦτον Καμβύσης ὑός, ὑπὸ τῶν μάγων κατελύθη. Τούτοις δ' ἀνελόντες οἱ ἑπτὰ Πέρσαι, C Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου παρέδοσαν τὴν ἀρχήν· εἰσὶ δ' οἱ ἀπὸ τούτου Δαρδανάμυοι κατέλυσαν εἰς Νάρσην· ὃν ἀποκτείνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος, κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων. Τοῦτον δὲ καταλύσας Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἦρξε δέκα ἢ ἕνδεκα ἔτη· εἶτ' εἰς πλείους δὴ Δαρδανάμυους καὶ τοὺς ἐπιγόνους τούτων μερισθεῖσα ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀσίας διελύθη· σὺν ἔμεινε δ' ὅσον πεντήκοντα ὑπὸ τοῖς Δαρείοις ἔτη. νῦν δ' ἤδη καθ' αὑτοὺς σὺν ἐξῶσιν οἱ Πέρσαι, βασιλέας ἔχουσιν ὑπηκόους ἑτέροις βασιλεῦσι· τοιόνδε μὲν Μακεδόσι, νῦν δὲ Παρθυαίοις.

Scribendũ puto ἐπ' ὀλίγον χρόνον πρὸ Κρ.

λέγ' εἰς τὴν Κύρου

Ἐκ τῶν Δίνωνος Περσικῶν.

EX DINONIS Perſicis.

Athenæus Dipnoſoph. lib. XII, poſtquam ſcripſit, Διαβόητοι δ' ὅπι τρυφῇ ἐγένοντο πρῶτοι πάντων ἀνθρώπων Πέρσαι, ὧν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δ' ἐν Ἐκβατάνοις, &c. *(id eſt,* Primi autem omnium hominum Perſæ celebres luxu fuerunt: quorum & reges Suſis hyemabant, Ecbatanis æſtiuabant) ſubiungit,

Καὶ τὸ μὲν θρόνισμον δὲ ὃ ἐπετίθετο τῇ κεφαλῇ ὁ Περσῶν βασιλεὺς, οὐδ' αὐτὸ ἠρνεῖτο τινὰ τῆς ἡδυπαθείας ἀπόλαυσιν. κατεσκευάζετο γάρ, ὡς φησὶ Δίνων, ἐκ σμύρνης καὶ τοῦ καλουμένου λαβύζου. εὐώδης δ' ἐστὶν ὁ λάβυζος, καὶ πολυμισθοτέρα τῆς σμύρνης. ὁπότε δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος κατέβαινε (φησὶ) βασιλεύς, οὔτε καθήλετο, ὀλίγου ὄντος ὅπι τινὰ γῆν τοῦ ὕψους, οὔτε ἀφ' χειρῶν ἐρειδόμενος· ἀλλ' ἀεὶ αὐτῷ χρυσοῦς δίφρος ἐπίκειτο, καὶ τούτῳ ὑποβαίνων κατήει. καὶ ὁ βασιλέως διφροφόρος εἰς τοῦτο εἴπετο.

Forte πολυμισθοτέρα

Inſigne verò quod ſuis capitibus reges Perſarum imponebãt, ne ipſum quidem voluptate illos frui ſolitos negat. Conficiebatur enim (vt ſcribit Dinon) è myrrha, & ex eo quod labyzus vocatur. Suauiter autem labyzus olet, & multo quàm myrrha eſt pretioſior. Quum autẽ & è curru deſcenderet rex (inquit *Dinon*) nec ille deſiliebat, quamuis exigua eſſet à terra altitudo, neque manibus *eorum qui ipſum* circũſtabãt fulciebatur: ſed ei ſemper aurea ſella admouebatur, & huic pedes imponens deſcendebat: ac regiæ ſellæ geſtator huius rei gratia ſequebatur.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, βιβλίῳ ιδ'.

Apud eundem Athenæum, libro XIIII.

Δίνων γοῦν ἐν τοῖς Περσικοῖς φησὶν, Παρετίθετο δ' ὅπι τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως ὅσα ἡ γῆ βρώματα φέρει, ἧς ἄρχει ὁ βασιλεύς, ἀφ' ἑκάστου ὅσον ἀπαρχή. ξενικῷ δὲ οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῷ ᾤετο δεῖν ὁ ἐξ ἀρχῆς τοὺς βασιλεῖς χρῆσθαι. ὅθεν καὶ νόμος τις ὕστερον ἐγένετο. εἰσενέγκαντος γάρ ποτε τῶν εὐνούχων τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς παγκράσιν ἰσχάδας Ἀττικάς, ἐρωτῆσαι πόθεν εἶεν. ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο ἐξ Ἀττικῆς, τοῖς ἀγοράσασιν ἐκέλευεν ὠνεῖσθαι, ὡς αὐτῷ ἐξουσία γένηται αὐτῷ λαμβάνειν ὁπόταν ἐθέλῃ, καὶ μὴ ἀγοράζειν. λέγεται δὲ τὸν εὐνοῦχον ἐπιτηδὲς τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα αὐτὸν ὑπομνήσῃ τῆς ὅπι τὰς Ἀθήνας στρατείας.

Atque adeo Dinon in Perſicis ſcribit menſæ regiæ apponi ſolita cibaria quæcunque regiones ferunt eius ditioni ſubditæ, ex vnoquoq quantum ſatis eſſet ad primitias. At peregrino aut cibo aut potu vllo haud putabat regibus vtendum eſſe is qui ab initio *rex* fuit. Vnde & lex quædam poſtea exſtitit. nam quum ex eunuchis quidam inter reliqua bellaria caricas Atticas regi appoſuiſſet, ſciſcitat tum vnde eſſent. Vbi autem intellexiſſet Atticas eſſe, iuſſiſſe emptores rerum in foro venalium eas emere: vt in eius poteſtate eſſet accipere quoties vellet, & non emere. Fama eſt autem eunuchum de induſtria hoc feciſſe vt ipſi expeditionem aduerſus Athenas in memoriam reuocaret.

Ex eodem Dinone, apud eundem Athenæum, libro XIII.

APVD Persas autem regina multitudinem pallacarum tolerat, quoniam rex vxori, tãquam dominus, imperat: quinetiam quia reginam (vt scribit Dinon in Persicis) pallacæ non secus quàm aliquod numen colant. ipsam enim adorant.

A Ἐκ τῶν τοῦ αὐτοῦ Δίνωνος, καὶ τῶν αὐτῶν Ἀθηναίου, ἐν τῷ ιγ.

ΠΑΡΑ δὲ Πέρσαις ἀνέχεται ἡ βασίλεια τὸ πλῆθος τῶν παλλακίδων, διὰ τὸ ὡς δεσπότιν ἄρχειν τῆς γαμετῆς τὸν βασιλέα. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ τὴν βασιλίδα (ὡς φησὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ὑπὸ τῶν παλλακίδων θρησκεύεσθαι. προσκυνοῦσι γοῦν αὐτήν.

EX HERACLIDE Cumano.

Apud Athenæũ, libro IIII.

a *Ex Dalech interpretatione.*

aHERACLIDES Cumanus, qui Persica composuit, libro secũdo eius operis quod Parasceua sticon inscripsit, Qui cœnanti regi Persarum ministrãt, inquit, loti omnes id munus obeunt, pulchris induti vestibus, ac diei fere dimidia parte circa cœnæ apparatum occupantur. Conuiuarũ regis alii foris cœnant, quos volenti cuiuis intueri licet, intus alii cum rege, & hi quidem re vera cibum cum eo non simul capiunt: verùm cœnacula duo sũt ex aduerso inter se posita, vnum in quo rex prandet, alterum in quo conuiuæ. Hos quidem rex videt per obditum ianuę velum, regem autem contueri illi non possunt: aliquando tamen festis diebus in eodem atrio cœnant omnes: rex quidem in ædificio quodam magno seorsim: qui si conuiuatur, id quod facit sæpiusculè, conuiuæ illi sunt maximè duodecim. Vbi verò cœnauerũt, solus quidẽ rex, ac per se, reliqui conuiuæ simul, compotores illi ab eunucho quodam vocati cõueniunt, & cum rege bibũt, non tamen idem vinum. Rex tum in lecto aureis fulto pedibus iacet, illi verò humi sedẽt, ac discedũt, quum immodicè temulenti fuerint. Vt plurimũ rex solus prandet, ac cœnat: vxor interdũ cum eo, & liberorum quidam, canentibus, vt eum delectent, & citharam pulsantibus, nonnullis pellicibus, quarum vna cantum

B

ΕΚ ΤΩΝ ΗΡΑκλείδου τοῦ Κυμαίου.

Παρὰ τῶν Ἀθηναίου, ἐν τῷ δ.

ΗΡΑΚΛΕΙΔΗΣ δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιγραφομένων παρασκευαστικῶν, Καὶ οἱ παραπλέοντες (φησὶ) τοὺς Περσῶν βασιλεῖς δειπνοποιοῦντας, ἅπαντες λελουμένοι διάγουσιν, ἐσθῆτας καλὰς ἔχοντες· καὶ διατείνουσι σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας, ὥστε τὸ δεῖπνον. τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδείπνων οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οἷς καὶ ὁρᾶν ἔξεστι πάντα τὰ βουλόμενον· ὁ δὲ εἴσω, μετὰ βασιλέως. καὶ οὗτοι δὲ οὐ συνδειπνοῦσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἔστιν οἰκήματα δύο κατ' αὐτικρὺ ἀλλήλων, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον ποιεῖται, καὶ ἐν ᾧ οἱ συνδεῖπνοι. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκείνοις ὁρᾷ διὰ τοῦ παραλύμματος τοῦ ἐπὶ τῇ θύρᾳ. ἐκεῖνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν. ἐνίοτε μέντοι, ἐπειδὴν ἑορτὴ ᾖ, ἐν ἑνὶ οἰκήματι ἅπαντες δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεύς, ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ. ὅταν δὲ ὁ βασιλεὺς πόνον ποιῆται (ποιεῖ δὲ πολλάκις) συμπόται αὐτῷ εἰσὶν ὡς μάλιστα δώδεκα· καὶ ὅταν δειπνήσωσιν, ὅ, τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ οἱ συνδεῖπνοι, καλεῖ τοὺς συμπότας τούτους τῆς τῶν οἴνων χύσεως. καὶ ὅταν εἰσέλθωσι, συμπίνουσι μετ' αὐτοῦ, οὐ τὸν αὐτὸν οἶνον καὶ ἐκεῖνοι. καὶ οἱ μὲν, κάμακι καὶ θήμασι, ὁ δ' ἐπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος· καὶ ἐμφοβοθέντες ἀπέρχονται. τὰ δὲ πλεῖστα ὁ βασιλεὺς μόνος ἄριστᾷ καὶ δειπνεῖ. ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ, καὶ τῶν ἐμῶν ἔνιοι. καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον ᾄδουσί τε καὶ ψάλλουσιν αἱ παλλακαὶ αὐτῷ. καὶ μία μὲν

C

D

E

ἐξάρχει, αἱ δὲ ἄλλαι ἀθρόως ἀδουσι. ὃ δὴ δεῖπνον φασὶ βασιλέως καλούμενον, ἀκούσαντι μὲν δόξῃ μεγαλοπρεπὲς εἶναι, ἐξετάζοντι δὲ φανεῖται οἰκονομικῶς καὶ ἀκριβῶς συντεταγμένον, καὶ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔστι μὲν γὰρ τοῦ βασιλεῖ χίλια ἱερεῖα τῆς ἡμέρας καταχορτόμενα. τούτων δ' εἰσὶ καὶ ἵπποι, καὶ κάμηλοι, καὶ βόες, καὶ ὄνοι, καὶ ἔλαφοι, καὶ τὰ πλεῖστα τραφόμενα. πολλοὶ δὲ καὶ ὄρνιθες ἀναλίσκονται, οἵ τε γρυφοὶ καὶ Ἀραβίοι. (ἔστι δὲ ζῶον μέγα) καὶ χῆνες, καὶ ἀλεκτρυόνες. καὶ μέτεια μὲν αὐτῶν παρατίθεται ἑκάστῳ τῶν συνδείπνων τοῦ βασιλέως, καὶ ἀποφέρεται ἕκαστος αὐτῶν ὅ,τι ἂν καταλίπηται ὁ τοῦ ἀείστου. τὰ δὲ πλεῖστα κύτων τοῖς ἱππεῦσι, καὶ τοῖς σιτίοις, οἷς περὶ φυλακὰς τοῦ τε δορυφόρων καὶ τῶν πελταστῶν, τούτοις ἐκφέρεται εἰς πλῆθος αὐλιῶν. οὗ ἰδεῖν ἄπεστα, μερίδας ποιησάμενοι τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἴσας, διαιροῦνται. ὥσπερ δὲ οἱ μισθοφόροι ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, οὗτοι τὰ σιτία παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς τέλος λαμβάνουσιν. οὕτω δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις, τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσιν ἀθρόα πρῶτα τὰ σιτία ὑπὸ πλῆθος τραπέζαις παρατίθεται. ἐπειδὰν δὲ οἱ σύνδειπνοι δειπνήσωσι τὸ ἀπὸ τῆς τραπέζης παρατεθὲν πλῆθος (καταλείπεται δὲ τὰ πλεῖστα κρέα, καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ὑπομελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν, ἢ ταῦτα λαβὼν, πλὴν καθ' ἡμέραν, ἔχει τέλος. παρὰ γὰρ τὸν βασιλέα φοιτῶσιν οἱ ἐπιμόνιστοι τῶν συνδείπνων ὑπὸ τὸ ἄριστον μόνον παρὰ τὸ παρατεθῆναι, ἵνα μὴ δὶς παρθύωνται. ἀλλὰ καὶ αὐλοὶ τοῖς συνδείπνοις ὑπολέγονται.

exorditur, reliquæ cõfertim cõfusísque vocibus accinunt. Cœnam, quam regiam vocant, si famæ creditur, magnificá esse quiuis putabit: si diligenter inquiras, prudenti frugalique rei familiaris administratione dispensatam. Regi mille victimæ quotidie iugulantur, & discerpuntur, nimirum equi, asini, cameli, boues, cerui, & oues quamplurimæ: absumuntur & aues multæ, & Arabici passeres quæ ingenti mole corporis animalia sunt, anseres gallinæ. Ex his quæ modica sũt regis conuiuis apponuntur sigillatim: auferunt ii secum siquid prandii restat. Harũ victimarũ & cibariorũ maxima pars in aulam fertur alẽdis quos rex stipatores & custodes habet, peltatis & hastatis militibus. Ibi conspectis omnibus diribitores in æquas portiones panibus ac carnibus diuisis, cuiq; distribuũt. Nam vt in Græcia stipendiarii æs merent, sic victum à rege isti accipiunt qui in stipendium cedit ac imputatur. Sic apud cæteros Persarum optimates, ciuitatúmque ac prouinciarum præsides confertim omnia edulia mensis inferuntur. Vbi verò conuiuæ cœnauerint, mensarum residua, (supersunt autem plurima, nẽpe caro, & qui relictus est in mensa panis) famulis sigillatim dantur, quibus ex iis diurnus victus est. Ad regem tantummodo pransũ ir è cõuiuis honoratissimus quisque: ideo recusans frequentius adire, tum ne ad cœnam reuertendum sit, tum vt ipse cõuiuas in cœnam accipiat.

Ἐκ τῆς αὐτοῦ Ἡρακλείδου, παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν βιβλ. ιβ'.

Ex eodem Heraclide, apud eundem Athenæum, lib. XII.

ΦΥΛΑΣΣΟΥΣΙ δὲ τοῦ βασιλέως καὶ τεταχέναι γυναῖκας, ὡς ἱστορεῖ ὁ Κυμαῖος Ἡρακλείδης ἐν τῇ τετάρτῃ Περσικῶν, αὐτὰς δὲ τὰς μὲν ἡμέρας κοιμᾶσθαι, ἵνα νυκτὸς ἐγρηγορῶσι, τῆς δὲ νυκτὸς ᾄδουσαι καὶ ψάλλουσαι διατελοῦσι λύχνων καιομένων.

IPSIVS autem *regis* custodes sunt (vt scribit Heraclides Cumanus libro rerum Persicarum primo) trecentæ mulieres. Hæ autem, vt noctu vigilent, interdiu somnum capiunt. Totam autem nocte canũt & citharã pulsant, ardentibus lucernis.

Cum illis rex per ſtationem[a] clauatorũ excubitorũ perductis ſæpe etiã rem habet. E claſſe[b] haſtatorum clauatores ii fuerunt, omnes Perſæ natione, numero mille, virtutis ac fortitudinis ergô ſelecti ex decem Perſarũ millibus, quos vocant Immortales. In horum ſummis haſtilibus aurea mala extabant, vnde & nomen. Per illorum ſtationem pedibus rex trãſibat, tapetibus glabris ſubſtratis, Sardianos appellant, per quos incedere alii nemini quàm regi conceſſum erat. Ad extremam illorum ſtationẽ quũ rex peruenisſet, in currum aſcendebat, & aliquando in equum. Nunquam certè pedes è regia progrediebatur. Ad fores vſque ſi prodiret, exibant cum eo pellices. Solium in quo ſedens ius dicebat, reſponſáque dabat legationibus, aureum, quatuor aureis & gemmatis columellis circumpoſitis ſuſtinebatur, ſuper quibus variam purpureámque veſtem extendebant.

a *Sic Dalechãp. Sonat autem* μηλοφόροι *malà geſtantes, ſeu malorũ geſtatores. Cuius appellationis ratio paulo pòſt reddatur. Quidam* μηλοφόροι *interp. pluribus verbis,* Haſtilia gerentes aureis malis præpilata.

b *Intellige* ſatellitum: qui δορυφόροι *dicti ſunt quòd haſtas gererent.*

χρῆται δὲ αὐταῖς καὶ πολλάκις ὁ βασιλεὺς ἐξιὼν τῆς τῶν μηλοφόρων αὐλῆς. ἦσαν δὲ οὗτοι τῶν δορυφόρων, καὶ τῷ ὄντι πάντες Πέρσαι, ὅτι τῶν ἀμφὶ χιλίαρχον μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι τὸν ἀριθμόν· ἀριστίνδην ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν μυρίων Περσῶν τῶν ἀθανάτων καλουμένων. καὶ διὰ μὲν τῆς τούτων αὐλῆς πεζός, ὑποστρωμάτων μὲν παστάδων Σαρδιανῶν, ἐφ' ὧν οὐδεὶς ἄλλος ἐπέβαινεν ἢ βασιλεύς. ὅτε δὲ εἰς τὴν ἐκτὸς αὐλὴν ἔλθοι, ἀνέβαινεν ὅτι τὸ ἅρμα, σπάνιον δὲ καὶ ἐφ' ἵππου· πεζὸς δὲ οὐδέποτε ἐπορεύθη ἔξω τῶν βασιλείων. εἰ δὲ ὅτι μὴ θύραν ἔξοι, καὶ αἱ παλλακίδες αὐτῷ συνεξήεσαν, ὁ δὲ θρόνος ἐφ' ᾧ ἐχρημάτιζε καθήμενος, χρυσοῦς ἦν, ὃν περιίστασαν τέσσαρες κιονίσκοι λιθοκόλλητοι, χρυσοῖ, ἐφ' ὧν διετέτατο ἱμάτιον ποικίλον, πορφυροῦν.

Fort. θύρας. id eſt ueſtibulum.

Scribe] περιεστήκασι.

EX CLEARCHO Solenſi.

ΕΚ ΤΩΝ ΚΛΕΑΡΧΟΥ τῦ Σολέως.

Non ſolùm autem eodem in libro habentur iſta Clearchi apud illum, ſed proximè ſequuntur illum Heraclidis locum, vbi μηλοφόρων *fit mentio, ſicut hìc* μηλοφοείας.

Apud eundem, eodem in libro.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

CLEARCHVS Soléſis quarto Vitarum libro, quum de Perſarum luxu loquutus eſſet, & dixiſſet eos propter hũc multos ex accolis caſtraſſe: addit, hanc etiã quæ à Medis ad Perſas tranſiit c melophoriam, non ſolùm pœnas de Perſis exegiſſe iniuriarum quas ab illis acceperãt, ſed etiam fuiſſe ſatellitum luxus documẽtum, ad quàm effœminatos mores deueniſſent.

c *Vide in præcedente Heraclidis loco quæ margini adſcripta ſunt de voce* μηλοφόροι.

ΚΛΕΑΡΧΟΣ δὲ ὁ Σολεύς, ἐν τετάρτῳ βίων, περὶ πότων περὶ τῆς Μήδων τρυφῆς, καὶ ὅτι διὰ ταύτην πολλοὺς οἰκουμένους ἔσχεν τὴν ἐπιτόνων, ὑπιφέρει, καὶ τὴν παρὰ Μήδων γενέσθαι Πέρσαις μηλοφορείαν, μὴ μόνον ὧν ἔπαθον τιμωρείαν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν δορυφορούντων τρυφῆς, εἰς ὅσον ἦλθον ἀνανδρίας, ὑπόμνημα.

EX AGATHOCLE, Apud Athenæum, libro XII.

ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ. Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ.

AGATHOCLES libro III de Cyzico, apud Perſas aquam eſſe tradit quam aureã appellant, nimirum ſcaturigines ſeptuaginta: è quibus ſoli bibebant rex ipſe ac maximus natu filius: aliorum ſi quis biberit, morte pœnas luit.

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ δ' ἐν τρίτῳ περὶ Κυζίκου, ἐν Πέρσαις φησὶν εἶναι χρυσοῦν καλούμενον ὕδωρ. εἶναι δ' αὐτοῦ λιβάδας ἑβδομήκοντα, καὶ μηδένα πίνειν ἀπ' αὐτοῦ ἢ μόνον βασιλέα καὶ τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων. τῶν δὲ ἄλλων ἐάν τις πίῃ, θανάτου ἡ ζημία.

Malim πιεῖν

ΕΚ ΤΩΝ ΧΑΡΗ-ΤΟΣ ΤΟΥ ΜΙΤΥΛΗΝΑΙΟΥ.

EX CHARETE Mitylenæo.

Παρὰ τοῦ αὐτοῦ Ἀθηναίου, ἐν τῇ αὐτῇ βιβλίῳ.

Χάρης δὲ ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστορίᾳ, Εἰς τοῦτο, φησὶν, ἦλθον τρυφῆς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἔχεσθαι τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οἴκημά τι πενταέκλινον, ἐν ᾧ χρυσίου πεντακισχίλια ἀφαπτὸς ἔκειντο τάλαντα. καὶ τοῦτο ἐκαλεῖτο τὸ περικεφάλαιον βασιλικόν. καὶ τοὺς πρόδων, ἕτερον οἴκημα τρίκλινον, οὗ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου· καὶ τὸ ὑποπόδιον βασιλικὸν ὑπεπόδιον. ἐν δὲ ἐν τῷ χειτῶνι λιθοκόλλητος ἄμπελος χρυσῆ ὑπὲρ τῆς κλίνης. τὴν δὲ ἄμπελον ταύτην Ἀμύντας φησὶν, ἐν τοῖς γαθμοῖς, καὶ βότρυας ἔχειν ἐκ τῶν πολυτελεστάτων λίθων συντεθειμένους, ὧν μακρὰν τε ταύτης ἀπακεῖσθαι κρατῆρα χρυσοῦν, Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα.

Apud eundem Athenæum, eodem libro.

Chares autē Mitylenæus libro quinto historiæ Alexandri, Ad tantum, inquit, luxum processerunt Persarū reges, vt supra verticē regii cubilis superne esset cœnaculum quinque lectos habens: in quo quinque talentorum auri millia reposita semper erant. Atque hoc *cœnaculum* cerui cal regium appellabant. Ad pedes autem *cubilis erat* alterū cœnaculū tres lectos habēs, vbi tria talentorum argenti millia reposita erant. atque *hoc cœnaculum* scabellum regis, *siue subsellium*, vocabant. Quinetiam vitis aurea gemmis ornata in eius cubiculo erat super ipso cubili. Hanc verò vitem Amyntas, in libro quem γαθμοὺς inscripsit, racemos etiam habuisse scribit ex pretiosissimis gemmis compositos: ac nō procul ab ea repositum fuisse craterem aureum, Theodori Samii opus.

Q. d. Cui gemmæ agglutinatæ erāt. *Vel*, gemmas agglutinatas habens.

DE ÆGYPTIACIS legibus & institutis, è diuersis historicis, & aliis scriptoribus.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ, ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

EX NYMPHODORO, in XIII rerum barbaricarum.

INSTITVTIS autem partim contrariis partim similibus vtũtur iis quibus & Græci. Nam in hoc vt iuniores senioribus de via cedant, eodem quo nos modo se gerũt: in aliis rebus nequaquam. Apud Græcos enim viri quidem res in foro agendas administrant, at mulieres, domi manentes, lanificio dant operã: illic verò mulieres quidem in foro ambulant & cauponariã exercent, at viri domi textoriã. Sesostris enim, viros effœminare volens, vtpote quum multi & in regione amplissima essent, ne conspiratione inter se facta ad consequendam iuris æquabilitatem animum conuerterẽt, illorum opera mulieribus, at muliebria illis assignauit: vt nõ solùm armis priuati (quod necesse erat illis contingere) sed etiam propter eam animorum remissionẽ quæ illud vitæ genus consequebatur, libenter in eodem rerum statu permanerent. Vnde etiam hos quidem glabros esse, at illas capillos promittere imperauit: & hos super capitibus onera portare, illas super humeris, coegit. Deinde verò, hos quidem, sedentes, illas verò corpore erecto meiere. Insuper mulieribus quidem amicula duo, at viris vnicum dedit: existimãs, animos etiam effœminari eorum qui vitam ita instituerent. Quod Lydis quoque postea euenisse ferunt.

ΕΚ ΤΩΝ ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΥ, ΕΝ ΤΩΙ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩΙ ΤΩΝ ΒΑΡΒΑΡΙΚΩΝ.

ΕΘΕΣΙ δὲ, τὰ μὲν ἐναντίοις, τὰ δὲ ὁμοίοις χρῶνται τοῖς Ἕλλησι. Τὸ μὲν γὰρ ἐξίστασθαι τοῖς πρεσβυτέροις τοὺς νεωτέρους, ὁμοδόξως καὶ ἡμῖν διοικοῦσι, τῶν δ' ἄλλων οὐδέν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς Ἕλλησιν οἱ μὲν ἄνδρες τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν οἰκονομοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες, ἔνδον μένουσαι, τὰ λανιουργοῦσιν· ἐκεῖ δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἐν ἀγορᾷ περιπατοῦσι καὶ καπηλεύουσιν, οἱ δὲ ἄνδρες κατὰ τὴν οἰκίαν ὑφαίνουσιν. ὁ γὰρ Σέσωστρις, ἐκθηλύναι τοὺς ἄνδρας βουλόμενος, ἅτε μεγίστης χώρας κεκυριευκὼς καὶ πολλοὺς ὄντας, ὅπως μὴ συστραφέντες ὅτι ἰσομοιρίαν ὁρμήσωσι, τὰ μὲν ἐκείνων ἔργα ταῖς γυναιξὶ, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκείνοις παρέταξεν· ἵνα μὴ μόνον τῶν ὅπλων ἀναγκαίως στερηθέντες, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῶν ὅλων παθημάτων ἀνεθέντες, ἀσμένως ὅτι τοῖς ὑπάρχουσι καταμένωσιν. ὅθεν τοὺς μὲν, ψιλοὺς εἶναι, τὰς δὲ αἰδοίας τὰς τρίχας παρέστησε· καὶ τοὺς μὲν ὅτι τῶν κεφαλῶν φέρειν τὰ φορτία, τὰς δὲ ὅτι τῶν ὤμων, ἠνάγκασεν. ἔπειτα δὲ, τοὺς μὲν, καθημένους, τὰς δὲ, ὀρθὰς ἑστώσας οὐρεῖν. καὶ ταῖς μὲν δύο ἱμάτια παρέβαλε, τοῖς δὲ, ἕν· ὑπολαμβάνων ἅμα τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐκθηλύνεσθαι. ὃ καὶ Λυδοῖς ὕστερον συμπεσεῖν φασί.

ΕΚ ΤΩΝ

ΕΚ ΤΩΝ ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ, ΒΙΒ. ΙΖ.

Παραπλέουσι δὲ τοῦτο ἐφ' ἑκατὸν σταδίους, πόλις ἐστὶν Ἀρσινόη. Κροκοδείλων δὲ πόλις ἐκαλεῖτο πρότερον. σφόδρα γὰρ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ τιμῶσι τὸν κροκόδειλον· καὶ ἔστιν ἱερὸς περὶ αὐλῖς, ἐν λίμνῃ καθ' αὐτὸν τρεφόμενος, χειροήθης τοῖς ἱερεῦσι· καλεῖται δὲ Σοῦχος. τρέφεται δὲ σιτίοις, καὶ κρέασι, καὶ οἴνῳ, προσφερόντων ἀεὶ τῶν ξένων τῶν ἐπὶ τὴν θέαν ἀφικνουμένων. ὁ γοῦν ἡμέτερος ξένος, αἰνῶν τὸν ἐντίμων, αὐτόθι μυσταγωγῶν ἡμᾶς, εἰσῆλθεν ἐπὶ τὴν λίμνην, κομίζων ἀπὸ τῆς δείπνου πλακουντάριόν τι καὶ κρέας ὀπτὸν, καὶ προσχοίδιόν τι μελικράτου. διεκόμισε δὲ ἐπὶ τὴν χείλος κείμενον τὸ θηρίον· προσιόντες δὲ οἱ ἱερεῖς, ἀνέῳξαν αὐτοῦ τὸ στόμα, ὁ δὲ ἐπέθηκε τὸ πέμμα, καὶ πάλιν τὸ κρέας· εἶτα τὸ μελίκρατον κατέχεεν. περιελθόντος δὲ εἰς τὴν λίμνην, διῆξεν εἰς τὸ πέραν· ἐπελθόντος δὲ ἄλλου τῶν ξένων, κομίζοντος ὁμοίως ἀπαρχήν, λαβόντες προσῆλθον δρόμῳ, καὶ καταλαβόντες προσήνεγκαν ὁμοίως τὰ προσενεχθέντα.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀρσινοΐτην, τὸν Ἡρακλεωτικὸν νομὸν, Ἡράκλειος πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἰχνεύμων τιμᾶται ὑπεναντίως τοῖς Ἀρσινοίταις. οὗτοι γὰρ τοὺς Κροκοδείλους τιμῶσι, (καὶ διὰ τοῦτο ἤτε διώρυξ αὐτῶν μεστὴ ἐστὶ τῶν Κροκοδείλων, καὶ ἡ τῆς Μοίριδος λίμνη· σέβονται γὰρ καὶ ἀπέχονται αὐτῶν·) οἱ δὲ τὸν Ἰχνεύμονας, τοὺς ὀλεθριωτάτους τοῖς Κροκοδείλοις, καθάπερ καὶ τοῖς Ἀσπίσι· ἐκ γὰρ τῶν ᾠῶν διαφθείρουσιν αὐτῶν, καὶ αὐτὰ τὰ θηρία, πρὸ πηλῷ προσκαθέντα, &c.

Ἑξῆς δ' ἐστὶν ὁ Κυνοπολίτης νομὸς, καὶ Κυνῶν πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἄνουβις τιμᾶται, καὶ τοῖς κυσὶ τιμὴ καὶ σίτοις τέτακταί τις ἱερά.

Ἐν δὲ τῇ περαίᾳ Ὀξύρυγχος πόλις, ὁ νομὸς ὁμώνυμος· τιμῶσι δὲ τὸν Ὀξύρυγχον, καὶ ἔστιν αὐλῖς ἱερὸν Ὀξυρύγχου· καὶ τοι καὶ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων κοινῇ τιμώντων τὸν Ὀξύρυγχον. τινὰ μὲν γὰρ τῶν ζώων ἅπαντες κοινῇ τιμῶσιν Αἰγύπτιοι, καθάπερ

Malim αὐτόθι cum ἐντίμων obhærere.

προσενεχθέντα

προσκαθέντα

EX STRABONE, LIBRO XVII.

PRAETERNAVIGANTI hæc ad centum ſtadia, vrbs eſt Arſinoë, quæ olim Crocodilorũ vrbs dicebatur. In hac enim præfectura mirum in modum colitur Crocodilus: & eſt ſacer apud eos, in lacu quodã ſeorſum nutritus, & ſacerdotibus mãſuetus: ac Suchus vocatur. Nutritur autem pane, carne & vino, quæ à peregrinis afferuntur ad eiuſmodi ſpectaculũ venientibus. Hoſpes itaq; noſter, vnus [a] ex honoratis viris, qui nobis ſacra commonſtrabat, ad lacum vnà accedens, placentulam, & carnem aſſam, & quoddam mulſi vaſculũ è cœna attulit. Beſtiam in ripa lacus inuenimus: ex ſacerdotib° alii eius os aperuerunt, alius placentam ingeſſit, poſtea carnem: deinde mulſum infudit. Ille in lacum deſiliens, in vlteriorẽ partẽ traiecit: quúmque alius hoſpes aduenisſet, & ſimiliter primitias attuliſſet, curſu lacum circumeuntes itidẽ inuento Crocodilo obtulerunt.

a Ex honoratis ibi viris.

Poſt Arſinoiticam Heracleoticámque præfecturã eſt Herculis ciuitas, in qua colitur Ichneumon, contra morem Arſinoitarũ. Hi enim Crocodilos colunt, (& propterea foſſam habẽt Crocodilis plenam, & Mœridis lacũ, nam venerantur, & ab eis abſtinent) Heracleotæ autem *colunt* Ichneumones, qui Crocodilis & Aſpidib° perniciosiſſimi ſunt. nã & earum oua delent, & ipſas beſtias interficiũt, luto armati, *&c.*

Sequitur Cynopolitana præfectura, & Canum vrbs, in qua Anubis colitur, & honor & [b] ſacer quidam cibus canibus eſt conſtitutus.

b Sacra quædã cibatio. *Vel potius*, ſacer quidam cibatus. *Magu enim eſt in vſu hoc quàm illud.*

In vlteriore regione eſt Oxyrynchus ciuitas, & præfectura eodem nomine. Hîc Oxyrynchus colitur, & Oxyrynchi templũ eſt: quãuis etiã cæteri AEgyptii omnes Oxyrynchũ piſcẽ colãt: ſunt etiã quædam animalia quæ AEgyptii vniuerſi colũt, vt

de terreſtribus tria, bouem, canẽ, felem: è volatilibus accipitrem atque ibin: ex aquatilibus duo, lepidotum (id eſt ſquamatum) piſcem, & Oxyrynchum. Sunt & quæ ſeorſum coluntur. Sic Saitæ & Thebani ouem: Latum verò, qui piſcis quidam eſt in Nilo, Latopolitani: lupum Lycopolitani, Cynocephalum Hermopolitani, Cepum Babylonii, qui ſũt iuxta Memphim. Cepus faciem habet ſatyro ſimilem, cætera inter canem atque vrſum: in AEthiopia naſcitur. Aquilam Thebani, leonem Leontopolitani, capram & hircum Mẽdeſii, murem araneum (ſi quidem hoc eſt mygale Græcorũ) Athribitæ, alii aliud. Cauſas verò afferunt inter ſe non conſentientes.

A τῶν πτηνῶν μὲν τὰ μὲν, βοῦν, κύνα, αἴλουρον· τῶν δὲ πλωτῶν δύο, ἱέρακα καὶ ἶβιν. τῶν δ' ἐνύδρων δύο, λεπιδωτὸν ἰχθὺν & Ὀξύρυγχον. ἄλλα δ' ἔστιν ἃ θύουσι καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι, καθάπερ Σαΐται πρόβατον, καὶ Θηβαῖται· Λάτον δὲ τὸν ἐν τῷ Νείλῳ ζῶντα ἰχθύν, Λατοπολῖται· Λύκον τε Λυκοπολῖται· Κυνοκέφαλον δὲ Ἑρμοπολῖται. Κῆπον δὲ Βαβυλώνιοι οἱ ἐπὶ Μέμφιν (ἔστι δ' ὁ Κῆπος τὸ μὲν πρόσωπον ἐοικὼς Σατύρῳ, τἄλλα δὲ κυνὸς καὶ ἄρκτου μεταξύ· γίνεται δ' ἐν Αἰθιοπίᾳ) Ἀετὸν δὲ Θηβαῖοι, Λέοντα δὲ Λεοντοπολῖται, Αἶγα δὲ καὶ Τράγον Μενδήσιοι, Μυγάλῃ δὲ Ἀθριβῖται· ἄλλοι δ' ἄλλό τι. Τὰς δ' αἰτίας οὐχ ὁμολογουμένας λέγουσιν.

Malim τῶν

Κῆπον. al. Κῆβον

Et quibuſdam interiectis,

Καὶ μετ' ὀλίγα,

Abydi Oſiris colitur, in eius templo non licet, nec cantori, nec tibicini, nec citharœdo ſacrificium auſpicari: quemadmodum mos eſt aliis deis.

Ἐν δὲ τῇ Ἀβύδῳ θύουσι τὸν Ὄσιριν. ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τοῦ Ὀσίριδος οὐκ ἔξεστιν, οὔτε ᾠδὸν, οὔτε αὐλητὴν, οὔτε ψάλτην ἐπεύξασθαι τῷ θεῷ, καθάπερ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἔθος.

Poſt Abydum eſt parua Dioſpolis, inde Tentyra vrbs. Eius incolæ præter cæteros AEgyptios excellenter Crocodilũ deteſtantur, & ex omnibus beluis inimiciſſimum habent. Nam cæteri quanquam eius animalis malitiam norint, & humano generi [a] pernicioſum exiſtiment, Tentyritæ omnibus modis eos perueſtigant, atque occidunt. Sunt qui dicant, quemadmodũ Pſylli apud Cyrenaicam regionẽ naturalem quandam vim habent aduerſus ſerpentes: ſic & Tentyritis eſſe contra Crocodilos, vt nihil ab eis damni accipiãt, ſed intrepidè vrinentur, & aquã tranent, alio nemine audente. &c.

a *Sic implendum hic locum*, pernic. exiſtiment, venerantur tamen, & ab eo manus abſtinent: at Tent.

Μετὰ δὲ τὴν Ἄβυδον Διόσπολις ἡ μικρά· εἶτα Τέντυρα πόλις. ἐνταῦθα ὑπερφερόντως δὴ τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ Κροκόδειλος τετίμωται, καὶ ἔχθιστος τῶν ἀπάντων θηρίων νενόμισται. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, καίτοι εἰδότες τὴν κακίαν τοῦ ζώου, καὶ ὡς ὀλέθριον τοῖς ἀνθρώποις φύει, σέβονται ὅμως, καὶ ἀπέχονται· οὗτοι δὲ πάντα τρόπον ἀνιχνεύουσι, καὶ διαφθείρουσιν αὐτούς. ἔνιοι δ' ὥσπερ τοὺς Ψύλλους τοὺς ἐν τῇ Κυρηναίᾳ, φυσικήν τινα ἀντιπάθειαν ἔχειν πρὸς τὰ ἑρπετὰ, οὕτως καὶ τοὺς Τεντυρίτας φασὶ πρὸς τοὺς Κροκοδείλους, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτῶν πάσχειν, ἀλλὰ καὶ κολυμβᾶν ἀδεῶς, καὶ διαπλεῖν, μηδενὸς ἄλλου θαρροῦντος.

Supra Memnonium autem ſunt regum loculi in ſpeluncis quibuſdam in lapidẽ inciſi, circiter XL, mirum in modũ ſtructi, ſpectatúque ſanè digni. Iuxta hos in obeliſcis quibuſdam inſcriptiones ſunt, quæ regũ illorũ diuitias ac potentiã declarãt, atq; imperiũ vſque in Scythiã, & Ba-

Ὑπὲρ δὲ τοῦ Μεμνονείου, θῆκαι βασιλέων ἐν σπηλαίοις λατομηταί, πρὸς τεθαρρήκασι, θαυμαστῶς κατεσκευασμέναι, θέας ἄξιαι. ἐν δὲ ταῖς θήκαις ὅτι πλοῦτον τῶν τότε βασιλέων, καὶ τὴν ὑπερφέρειαν, ὡς μέχρι Σκυθῶν, καὶ Βα-

κτείων καὶ Ἰνδῶν καὶ τῆς νῦν Ἰωνίας ἀφ- A
τείνασθαι· καὶ φόρων πλῆθος, καὶ στρατιᾶς περὶ ἑκατὸν μυριάδας. λέγονται δὲ καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι μάλιστα οἱ ἐν Θήβαις ἱερεῖς. τούτων δ' ὅτι μὴ τοὺς ἡμέρας μὴ τοὺς σελήνιον ἄγειν, ἀλλὰ τοὺς ἥλιον, τοῖς διακοσιημερίοις δώδεκα μησὶν ἐπαγόντων πέντε ἡμέρας κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον· εἰς ἃς τὸν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ὀλίγου χρόνου μείζους τῆς ἡμέρας, ἐπεισοδοῦσαι συντίθεσιν ἐξ ὅλων ἡμερῶν, καὶ ὅλων ἐνιαυτῶν, τοσούτων B
ὅσα μόρια τὰ ὑπερέχοντα συναγόμενα ποιεῖ ἡμέραν. ἀνατίθεσι δὲ ὁ Ἑρμῇ πᾶσαν τὴν τοιαύτην σοφίαν· τῷ δὲ Διΐ, ὃν μάλιστα τιμῶσιν, ἐν δεξιᾷ καὶ ἡνίοις λαμπροτάτου παρθένος ἱερᾶται, ἃς καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες παλλάδας. αὕτη δὲ καὶ παλλακεύεται συνεστιν οἷς βούλεται· μετὰ δὲ τὴν φυσικὴν ἡλύσιν τοῦ σώματος καθάρσεις· μετὰ δὲ τὴν καθάρσιν δίδοται πρὸς ἄνδρας. πρὶν δὲ δοθῆναι, πένθος αὐτῆς ἄγουσι μετὰ τὸν τῆς παλλακείας χρόνον. C

Μετὰ δὲ Θήβας Ἑρμουθὶς πόλις, ἐν ᾗ ὅ, τε Ἀπόλλων τιμᾶται καὶ ὁ Ζεύς· τρέφεται δὲ ἐν αὐτῷ βοῦς. ἔπειτα Κροκοδείλων πόλις, τιμῶσα θηρίον. εἶτα Ἀφροδίτης πόλις· καὶ μετὰ ταύτην Λατόπολις, τιμῶσα Ἄρτεμιν καὶ τὸν Λάτον. εἶτα Εἰλειθυίας πόλις καὶ ἱερόν. ἐν δὲ τῇ περαίᾳ Ἱερακίων πόλις, ἣν Ἱέρακα τιμῶσα· εἶτ' Ἀπόλλωνος πόλις, καὶ αὐτὴ πολεμοῦσα τοῖς Κροκοδείλοις.

Malè παλλακὴς legit pro παλάδες.

Post Thebas est Hermonthis ciuitas, in qua Apollo & Iupiter coluntur: hîc etiam bos alitur. Deinde est Crocodilorum vrbs quæ eam beluam colit. Hinc Veneris vrbs, & postea Latopolis, quæ Palladem & Latum colit. Postea Lucinæ ciuitas, & eius tẽplum. In vlteriore regione est Accipitrum vrbs, vbi Accipiter colitur. Deinde Apollinis vrbs quæ etiam Crocodilis est inimica.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΙΘΙΟΠΩΝ.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΘΕΟΝ δὲ νομίζουσι, τὸν μὲν, ἀθάνατον· (τοῦτον δὲ λέγουσι τὸν αἴτιον τῶν πάντων) τὸν δὲ, ἄνθρωπον, ἀνώνυμον τινα, καὶ οὐ σαφῆ. ὡς δ' ὅτι τὸ πολὺ τοὺς εὐεργέτας, καὶ βασιλικοὺς, θεοὺς νομίζουσι. καὶ τούτων τοὺς μὲν βασιλέας, κοινοὺς ἁπάντων μὲν σωτῆρας καὶ φύλακας, τοὺς δ' ἰδιώτας, ἰδίως τοῖς εὖ παθοῦσιν ὑπ' αὐτῶν. τῶν δὲ πρὸς τῇ διακεκαυμένῃ τινὲς, καὶ ἄθεοι νομίζουσιν· οἱ γε καὶ τὸν ἥλιον ἐξαίρουσιν, D

Legg potius ut in sec. exẽpl. οὐ γὰρ καὶ τὸν ἥλιον φασὶν ἐκ-

DE ÆTHIOpibus.

Apud eundem, eodem libro.

DEVM putant, alterum, immortalem, qui rerum omnium causa sit: alterum, mortalem, qui nomine careat, & non sit cognitu facilis. Plerunque autem eos à quibus beneficium acceperunt, & [a]regios, pro diis habent. reges suos, cõmunes omniũ seruatores & custodes esse putãt, cæteros verò, priuatim eorũ quibus benefecerũt. Ex iis qui ad torridam habitãt, nónulli sũt qui deos nõ credũt, qui quidem Solem oderint,

[a] Fortasse, aliquid regale præ se ferentes.

& deteſtentur quũ eum exoriri vident, propterea quòd eos vrat & infeſtet: atque ob id in paludes fugiũt. Meroes cultores etiã Herculem, Panem & Iſidem venerãtur: ac præterea quendam deum barbaricum.

Mortuos alii in flumen abiiciunt, alii circumfuſo vitro domi ſeruant, alii in fictilibus alueolis eos circum templa defodiunt. Iuſiurandum per eos exigunt, & ſanctimoniã adhibent. Regem conſtituunt eum qui vel forma vel alendorum pecorum virtute, vel robore, vel opibus excellat.

Antiquitus apud Meroé ſũma poteſtas fuit penes ſacerdotes, tãtáque autoritas, vt nõnunquam miſſo nũtio mortem regi imperarẽt, & ei alium ſufficerẽt. Poſtmodo rex quidam conſuetudinem hanc aboleuit, cum manu armata in fanum irruẽs, vbi aureum ſacellum erat, & ſacerdotes omnes iugulãs. Is etiam AEthiopibus mos eſt, vt vbi rex aliqua parte corporis mutilatur, familiares idẽ quoquo modo patiantur, & cum eo etiam moriantur: idcirco maxima regi cuſtodia adeſt. *&c.*

A καὶ κακῶς λέγειν ἐπειδὰν προσίδωσιν αἰλίγοντα, ὡς καίοντα καὶ πολεμιῶντα ἀλλοῖς, καταφύγειν τε εἰς τὰ ἕλη. Φασὶ δὲ Μερόην καὶ Ἡρακλέα καὶ Πᾶνα καὶ Ἶσιν σέβονται, προσὸς ἄλλῳ τινὶ βαρβαρικῷ.

Τοὺς δὲ νεκροὺς φασὶ μὲν εἰς τὸν ποταμὸν ἐκτίθεσθαι, οἱ δὲ οἴκοι κατέχουσι, προσκέαντες ὕαλον. τινὲς δὲ καὶ κεφαλαῖς σοροῖς κατορύττουσι, κύκλῳ τῶν ἱερῶν. ὅρκον τε τὸν ἐπ' αὐτῶν ἀπαιτοῦσι, καὶ πάντων ἀληB θεύουσι μάλιστα. Βασιλέας τε καθιστᾶσι τὸν κάλλει διαφέροντας ἢ ῥώμῃ, κτλ. ὠφελείας ἢ ἀνδρείας, ἢ πλούτου.

Ἐν δὲ τῇ Μερόῃ κυνοκεφάλῳ πάλιν ἐπέσχον οἱ ἱερεῖς τὸ παλαιόν· οἵ γε καὶ τῷ βασιλεῖ προσέταττον ἕως ὅτε ἀποθνήσκειν, πέμψαντες ἄγγελον, καὶ καθίσασθαι αὐτ' αὐτοῦ ἕτερον· ὕστερον δὴ κατέλυσέ τις τῶν βασιλέων τὸ ἔθος, ὅπλων μεθ' ὅπλων ὅτι τὸ ἱερὸν ὅπου ὁ χρυσοῦς νεώς ἐστι, καὶ τοὺς ἱερέας C ἀποσφάξας πάντας. Ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἔθος Αἰθιοπικόν. ὃς γὰρ ἂν τῶν βασιλέων πηρωθῇ μέρος τι τοῦ σώματος ὁπωσοῦν, ὃ αὐτὸ πάσχουσιν οἱ σιτούμενοι αὐτοῦ μάλιστα, οἱ δὲ ἄλλοι καὶ σὺν ἀποθνήσκουσιν· ἔστι δὲ τούτου φυλακὴ τοῦ βασιλέως ἐστὶ πλείστη περὶ αὐτῶν. *&c.* πρωθῇ

EX PLVTARcho, in libro de Iſide & Oſiride.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος.

D

Sed AEgyptiorum plerique colentes ipſa animalia, atque erga ea ſe gerentes tanquam erga deos, non tantùm riſu & ſannis totam ſacra faciendi rationem impleuerũt. (hoc enim minimũ eſt malorum quæ ex amentia illa proficiſcuntur) ſed vehemens innaſcitur animis opinio, quæ infirmos & ſimplices in meram ſuperſtitionem impingit, at illis qui aliquãtum ſunt acri ingenio & audaces, ad cogitationes delabitur per quas negatur eſſe deos, & quæ belluinæ ſunt.

Paulo pòſt,

Soli enim ex AEgyptiis Lycopolitæ nunc quoque veſcũtur oue: quia Lycos (*i. lupus*) idẽ facit:

Αἰγυπτίων δὲ οἱ πολλοί, θεοπρεπούντως αὐτὰ τὰ ζῷα, καὶ προσκυνοῦντες ὡς θεούς, οὐ γέλωτος μόνον οὐδὲ χλευασμοῦ καταπεπλήκασι τὰς ἱερουργίας· ἀλλὰ τοῦτο τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν, δόξα δὲ ἐμφύεται δεινή, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς καὶ ἀκάκους εἰς ἄθρατον ὑποφείδουσα τῷ δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις καὶ θρασυτέροις· εἰς ἀθέους ἐμπίπτουσα καὶ θηριώδεις λογισμούς. Malim ἐμπρείδουσα

E

Ὀλίγῳ ὕστερον,

Μόνοι γὰρ ἔτι νῦν Αἰγυπτίων Λυκοπολῖται πρόβατον ἐσθίουσιν. ἐπεὶ καὶ λύκος,

ὂν θεὸν νομίζουσιν. Ⓐ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς, τῶν Κυνοπολιτῶν τὸν ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κύνας συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ἐκ δὲ τούτου καταστάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλοις τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολασθέντες διετέθησαν.

A quem pro deo habent. Atque adeo ætate noſtra quum Cynopolitæ piſcem oxyrynchũ ederẽt, canes comprehẽſos & mactatos tãquam victimam comederũt. Ac quum inde ad bellum deueniſſent, cùm grauia ſibi damna inuicem intulerunt, tum à Romanis, pœnas illis infligentibus, ſunt allata.

Μετ' ὀλίγα,

Βοῶν μὲν οὖν καὶ ταῶν καὶ ἰχνεύμονα δῆλον ὅτι χρείας ἕνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν· ὡς Λήμνιοι κυρύδοις, τὰ τῶν ἀσπαλάκων διεισκήπτοντας ᾠὰ καὶ κόπτοντας· Θεσσαλοὶ δὲ πελαργοὺς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ὑπεφαίνετο ἐξώλεσαν ἅπαντας. διὸ καὶ νόμον ἔθεντο, φεύγειν ὅστις αὐ ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δὲ καὶ γαλῆν καὶ κάνθαρον, εἰκόνας ἴσως ἐν αὐτοῖς ἀμαυρὰς, ὥσπερ ἐν σταγόσιν, ἡλίου, τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως καταδύντες.

Paulo pòſt,

Boui quidem certè & oui & ichneumoni, vſus gratia quem præſtant, & vtilitatis quam afferunt, eos honorem exhibuiſſe patet: quemadmodum Lemnii galeritis, quoniam bruchorum oua inuenta confringunt: ac Theſſali ciconiis, quoniam quũ terra multos ſerpentes produceret, ciconiæ ſuperueniẽtes perdiderũt vniuerſos. Ideóque legem tulerũt, vt in exilium abiret quicunque ciconiam occideret. Aſpidem verò & felem & cantharum *AEgyptij honore proſequuti ſunt*, quum in illis diuinæ potentiæ imagines quaſdam obſcuras, quales ſunt ſolis in ſtillis, animaduertiſſent.

Ac, poſtquam rationem honoris vnicuique horum animalium exhibiti reddidit, ad crocodilum veniens, ſcribit,

Οὐ μὴν οὐδὲ ὁ χροκόδειλος αἰτίας πιθανῆς ἀπολειφθῆναι ἔοικε μόνος· ἀλλὰ μίμημα θεοῦ λέγεται γεγενέναι, μόνος μὴ ἀγλωσσος ὤν. &c.

Ac ne crocodilus quidẽ honorem probabili ratione carentem habuit: ſed exemplar dei fuiſſe dicitur, quum ſolus inter animalia ſit elinguis. &c.

Paucißimis verbis interiectis, ſubiungit,

Ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφοτέρων λεγομένων, περὶ μὲν τοῦ κυνὸς εἴρηται πρόσθεν· ἡ δὲ ἶβις, ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἑρπετῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώσεως ἰατρικοῦ χρείαν, καταδύνουσα οὕτω κλυζομένην καὶ καθαιρομένην ὑφ' ἑαυτῆς. &c.

Iam verò inter illa quæ vtraque de cauſa coluntur, de cane quidem dictum eſt antea: at ibis, dum reptilia mortifera interficeret, prima medicum euacuationis corporis vſum docuit, quum illam hac ratione ſe abluentem & purgantem animaduertiſſent. *Alia autem de cane habes eodem in libro, in iis quæ præcedunt: ſicut & de aliis non pauca, præter illa quæ inde huc tranſlata ſunt.*

Tandem verò ita locum hunc claudit, περὶ μὲν οὖν τῶν πεμπομένων ζώων τοῦτο τὰ δοκιμάζω μάλιστα τῶν λεγομένων. *Id eſt*, Atque ex iis quæ de animalibus dicuntur quibus honor exhibetur, hæc maximè ſunt quæ probo.

Sunt autem & alii loci vbi rationem honoris certis quibuſdam animalibus ab AEgyptiis habiti reddit: (& in nonnullis eadem quæ illo in libro dicuntur) Ex iis eſt hic, Sympoſ. IIII, quæſtione V,

Τῶν μὲν γὰρ μυγαλῶν ἐκτεθειάσθαι λέγουσιν ὑπὸ Αἰγυπτίων, τυφλὸν ὄντα, ὅτι

Nam muri araneo, qui cæcus eſt, diuinos honores tributos ab AEgyptiis fuiſſe aiunt, quoniam

tenebras luce antiquiores arbitrabantur: eúmque è muribus nasci, quíto partu, in nouilunio: ac iecur eius diminui lumine lunæ deficiente.

A τὸ σκότος τῷ φωτὶ ἡγοῦντο πρεσβύτερον· πίπτεσθαι δὲ αὐτὸν ἐκ μυῶν πέμπτῃ γενεᾷ, νουμηνίας οὔσης. ἔπι δὲ μειοῦσθαι ὅταν ἐν τοῖς ἀφαιρέσεσι τῆς σελήνης.

Deinde & honoris tam leoni quàm ibidi exhibiti rationem reddit. Quum autẽ alibi huius honoris mentionem faciat, tanquam ab omnibus AEgyptiis exhiberi soliti, in iis quæ locum hunc paruo interuallo præcedunt, de sacerdotibus nominatim hoc dicit. Postquam enim ab eo dictus est porcus neque in forma habere aliquid magis absurdum, neque in natura magis illepidum, quàm sit in scarabeo, gryphe, crocodilo, fele: subiũgit, *ᾗς ὡς ἀγιωτάτοις ἱερεῦσι Αἰγυπτίων ἄλλοις ἄλλοι πρεσφέρονται. id est*, erga quæ, tãquam sanctissima, AEgyptii sacerdotes, alii erga alia, se gerunt. *Quamuis autem, quum scribit illos ita se erga ea vt sanctissima gerere, tacitè innuat ea coli ab illis: quum tamen illud, non hoc, sonet Græcum loquendi genus, non debuit à Xylandro ita reddi*, Quorum alia ab aliis AEgyptiorum sacerdotum coluntur. *Quinetiam malè ἀγιωτάτοις, quod de animalibus Plutarchus dicit, ille ipsis sacerdotibus tribuit. totum enim locum ita vertit*, Quorum alia ab aliis AEgyptiorum sacerdotum sanctissimis coluntur. *Estque insuper animaduertendum, non dici, loquendo de animalibus ἁγιωτάτοις, sed ὡς ἁγιωτάτοις. Atque vt obiter, Plutarchum cum Plutarcho conferre, id est, eius locos inter se, lectorem discam: dico, genus illud loquendi, πρὸς φέρεσθαι αὐτοῖς ὡς ἁγιωτάτοις, respondere illi quod habuimus antea ex libro De Iside & Osiride, πρεσπίπτοντες ὡς θεοῖς.*

Cæteros Plutarchi locos omittens, in quibus agit de iis quæ apud AEgyptios peculiariter in more posita erant, venio ad quendam, qui miram quæ in conuiuiis eorum recepta erat consuetudinem describit. Legimus enim in eo eius opusculo quod Conuiuium septem sapientum inscripsit, pag. 256 meæ editionis,

At AEgyptius sceletus (id est *cadauer hominis exsiccatum, cui ossa tantùm supersunt*) quem in conuiuia inferentes, *conuiuus* proponunt, & hortantur vt recordentur se non multo pòst tales futuros, is quamuis ingratus & intempestiuus comessator aduenial, tamen non omnino nullũ ibi locum habet: si quidem non ad potandum & ad fruendum deliciis, sed ad mutuum amorẽ ac delectionem exhortatur, monétque vt vitam, quæ tempore est breuis, malis rebus longam non reddant.

B Ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸν, ὃν ἔνιοι βραχὺν εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια προτρέπονται, καὶ προκαλοῦσι μεμνῆσθαι παίζοντα δὴ τοιοῦτοι ἐσόμενοι, καίτοι ἀχαρὶς καὶ ἀώρως ἐπιχώμιος ἥκων, ὅμως ἔχει τινὰ καιρόν· εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν καὶ ἡδύπαθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπησιν ἀλλήλων προτρέπεται, καὶ παρακελεῖ μὴ τὸν βίον, τοῦ χρόνου βραχὺν ὄντα, πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν.

Suspectum esse potest hoc loco istud vocabulum.

Ab hoc AEgyptiorum in conuiuiis more, qui à Plutarcho describitur, ad alia quæ alii scriptores in conuiuiis itidem, aut etiam simpliciter in cœnis, consueta illis fuisse tradunt, veniendum est. Illorum autem scriptorum testimonia ex Athenæo depromam. Ac primùm, in more positum illis fuisse conuiuiorum luxum, & quidem maiorem quàm Persis, ex hoc Lyncei in AEgyptiacis loco, vbi quum AEgyptiorum cœnas Persicis anteponendas esse contendens, scribit,

Quum AEgyptii Ocho Persarum regi bellum intulissent, & Persis victoria potitis rex AEgyptiorum captiuus esset, comiter ac benignè illum tractãs Ochus etiam inuitauit ad cœnam. Quũ igitur splẽdidus apparatus foret, irridebat AEgyptius, tãquã viles

C Αἰγυπτίων ὑπερπαθυσάντων ὑπὸ Ὤχῳ τῷ Περσῶν βασιλεῖ, καὶ νικηθέντων, ἐπεὶ ἐγένετο αἰχμάλωτος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεύς, ὁ Ὦχος αὐτὸν φιλανθρώπως ἄγων, ἐκάλεσε καὶ ὑπὲρ δεῖπνον. τῆς οὖν παρασκευῆς ἡμομένης λαμπρῶς ὁ Αἰγύπτιος κατεγέλα, ὡς εὐτελῶς τοῦ

Περσῶν διαπρεπούσου. εἰ δὲ θέλεις (ἔφη) εἰδέναι ὦ βασιλεῦ πῶς δεῖ σιτεῖσθαι τοὺς εὐδαίμονας βασιλέας, ἐπίτρεψον τοῖς ἐμοῖς ποτὲ θυμηδέσι μαγείροις σκευάσαι σοὶ Αἰγύπτιον δεῖπνον. καὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ παρεσκευάσθη, ἡσθεὶς ὁ Ὦχος τῷ δείπνῳ, κακὸν κακῶς σε (ἔφη) ὦ Αἰγύπτιε ἀπολέσειαν οἱ θεοὶ, ὅστις δεῖπνα τοιαῦτα καταλιπὼν, ἐπεθύμησας θοίνης εὐτελεστέρας.

A Persæ epulæ essent. Quòd si vis (inquit) videre ô rex qualis beatorum regũ victus esse debeat, permitte illis qui mici aliquando coqui fuerũt AEgyptiam cœnam tibi struere. Quod quũ fieri iussisset Ochus, & structa esset, ea delectatus, Malũ te malè dii perdãt (inquit) AEgyptie, qui, relictis huiusmodi cœnis, viliores epulas expetiueris.

Sequitur apud Athenæum,

Τίνα δ' ἦν τὰ Αἰγύπτια δεῖπνα, Πρωταγορείδης ἐν τῷ περὶ τῷ Δαφνικῶν ἀγώνων διδάσκει ἡμᾶς, λέγων οὕτως, Τρίτη δ' ἐστὶν ἰδέα δείπνων, Αἰγυπτιακὴ, τραπέζων μὲν οὐ παρατιθεμένων, πινάκων δὲ περιφερομένων.

B Quænam autem AEgyptiacæ cœnæ essent, Protagorides libro de Daphnicis ludis primo nos docet, his verbis, Tertia cœnarum species, est AEgyptiaca: quũ mensæ non apponuntur, sed patinæ circumferuntur.

Malè autem vertit quidam, Tertia cœnarum species est AEgyptiarũ, in quibus non admouentur mensæ, *&c. Non enim* Αἰγυπτιακῶν, *sed* Αἰγυπτιακὴ *scribit Protagorides: & duabus cœnarum speciebus propositis, tertiam quandam addit, quã esse AEgyptiam dicit.*

Apud eundem Athenæum in fine libri primi legimus, istud esse argumẽto AEgyptios fuisse vinolentos, quòd apud eos solos tanquam lege quadam cautum esset, ante vllum cibum brassicam elixam edere: *Intelligit enim, illos ad vitandã ebrietatem hoc facere solites fuisse. Apud eundem, in illa libri vltimi parte quæ in omnibus typographicis editionibus desideratur, legimus,* coronam initio epularũ dari solitam. Postquam enim dixit, Φιλόξενος δ' ὁ Διγενεμβοποιὸς ἐν τῷ ὀπτεγαφομένῳ δείπνῳ δεχὴν ποιεῖται τὸν στέφανον τῆς ὠχλίας, *non longo intervallo subiũgit,* τοῦτο γὰρ ὦν ἔθος καὶ παρ' Αἰγυπτίοις, ὡς Νικόστρατος φησὶν ἐν τοκισῇ.

Vinolentiæ autem illorum & alibi meminit: & quidem in fine libri primi scribitur ex Dione quodam Academico vinosos & bibaces AEgyptios fuisse: atque adeo inuentum apud eos fuisse inopiæ subsidium, vt qui propter illam vino destituerẽtur, ex ordeo confectum biberent. Eius autem potu adeo exhilarari solitos vt canerent & saltarent, ac omnia facerent quæ qui vino ebrii sunt facere consueuerunt.

Etiam ἀρτοφάγους *vocat AEgyptios Hecataeus,* apud eundem, lib. 10: *id est,* panis edaces: *mentionem simul addens illius ordeacei potus: id est, ex ordeo confecti.* Ac propterea (addit Athenæus) Alexis in libro περὶ αὐταρκείας scribit Bocchorin & patrem eius Neochabin frugali victu vsos fuisse. *Sed miretur quis quomodo facta mẽtione illius edacitatis panis, necnon illius ex ordeo confecti potus (quo solitos non minus quàm vini potu inebriari, modò legimus) subiungat,* Ac propterea Alexis Bocchoridi & patri eius frugalitatis laudem tribuit. *Sed intelligit (vt opinor)* Ac propterea frugalitatis eorum tanquam rei quæ alioqui apud AEgyptios rara & notabilis esset, mentionẽ facit. *Caterùm voluisse illos arbitror in hac frugalitate, aut victu frugi (nisi quis μετρίων τροφὴν moderatum victum, aut parcum & parabilem, aut etiam tenuem interpretari malit) antiquum etiam morem repræsentare, tanquã fortasse conãtes eũ reuocare. Legimus enim libro V, ex quodã Apollonio,* καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ἦ τοπαλαιὸν σωφρονικῶς διεξήγετο τὰ περὶ συμποσίων ἦθος. καθήμενοι μὲν γὰρ ἐδείπνουν, ξοφῇ τῇ λιτοτάτῃ καὶ ὑγιεινοτάτῃ χρώμενοι, καὶ οἴνῳ τοσούτῳ ὅσος ἱκανὸς αὐ ἦν τοὺς ἀνθρώπους εὐθυμίαν. *Id est,* Quinetiam apud AEgyptios antiquitus cõuiuia tẽperanter celebrabantur. Sedentes enim cœnabant, vilissimo quidem sed saluberrimo cibo contenti: ac vino quantum ad exhilarãdum animum satis esset.

HENR. STEPHANVS LECTIONIS Herodoti ſtudioſis.

HACTENVS de AEgyptiacis quoque legibus & inſtitutis quædam velut appendix ad Herodotum, ſicut antea de Perſicis. Dare enim illam ampliorem minimè viſum eſt, ſicut nec hanc. Quam tamen quoniam titulus promittit nō hiſtoricorum tantùm ſed aliorum etiam ſcriptorum locos exhibituram, duorum poetarum, vnius inter tragicos celeberrimi, alterius inter comicos non incelebris, verſus adiungam. Illius tragici, cui nomen eſt Sophocli, verſus, (qui omnino aſſentiūtur his Herodoti pag. 64, verbis, ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγορεύζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι) in OEdipō Coloneo, pag. 283 meæ editionis, ſunt hi,

Ὦ πάντ' ἐκεῖνα τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ νόμοις
Φύσιν κατοικαθέντα καὶ βίου τροφάς.
Ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες κατ' οἶκον στέγας
Θάκοῦσιν ἱστουργοῦντες, αἱ δὲ σεμναμοι
Τὰ τ' ἔξω βίου τροφεῖα πορσύνουσ' ἀεί.

At verò Anaxandridæ comici verſus ſunt hi, aduerſus AEgyptios, animalia, tanquam deos, colentes,

ΟΥ̓κ αὖ δυναίμην συμμαχεῖν ὑμῖν ἐγώ.
Οὔθ' οἱ τρόποι γὰρ ὁμοιοῦσ', οὔθ' οἱ νόμοι
Ἡμῶν, ἀπ' ἀλλήλων δὲ διέχουσιν πολύ.
Βοιῶ προσκυνεῖς, ἐγὼ δὲ θύω τοῖς θεοῖς.
Τιμᾷ ἔγχελυν μέγιστον ἡγῇ δαίμονα,
Ἡμεῖς δὲ πρὸ ὄψων μέγιστον ὠνούμεθα πολύ.
ΟΥ̓κ ἐσθίοις ὕεια, ἐγὼ δέ γ' ἥδομαι
Μάλιστα τούτοις. κυνᾶ σέβεις, τύπτω δ' ἐγὼ,
Τοὐψον καταθύουσιν ἰδίᾳ μὲν ὁλοκλήρους νόμους
Εἶναι, παρ' ὑμῖν δ', ὡς ἔοικεν, ἀπορρήτους.
Σὺ μὲν τὸν αἴλουρον κακὸν ἔχον θ' ἱερὸν ὁρᾷς,
Κλαίεις· ἐγὼ δ' ἥδιστ' ἀποκτείνας δέρω.
Δυσάλωτος παρ' ὑμῖν μυγάλη, παρ' ἐμοὶ δέ γ' οὔ.

Quos ista ex tempore reddidi,

Patrocinari non queo vobis ego.
Nec moribus enim nos ſumus nec legibus
Conſentiētes: diſſidemus plurimum.
Bouem tu adoras, ſacrifi co deis eū.
Anguilla deus eſt maximus, te iudice,
Obſoniorum iudicamus maximum.
Haud es ſuillam, veſcor hac ego libens.
Canem veneraris, ipſe cōtrà verbero,
Obſonium voratur illi quum meū.
Noſtra integri vult lex ſacerdotes ſiēt
Omni ſui parte, integros haud veſtra vult.
Felem ſe habentem quum tu videris malè,
Ploras: ego libens perimo, pòſt pellē aufero.
Araneus mus pollet iſtic, non & hīc.

INDEX EORVM QVAE APVD HERODOTVM & Cteſiam ſunt memorabilia.

Admonitum te volui, lector, quædam eſſe vbi eam quæ margini adſcripta eſt interpretationem ſequitur hic index, non alteram: quæ aliquando planè contraria eſt. Quinetiam in nonnullis locis ab hac illum ſcito diſcedere, vbi tamen nihil margini adſcriptum habes.

A

ABAE, vrbs Phocenſiũ, pag. 19 (*Vbi antea malè* Sabæ *pro* Abæ *legebatur*) & pag. 577. apud Abas erat Apollinis delubrum locuples 539 apud Abas redditaoracula, Herodoti etiam ætate 539

Abantes, EVbœæ non minima portio 68

Abaris ferebatur fuiſſe Hyperboreus 267 de eo fabula, qua dicebatur ſagittam per vniuerſam terram circumtuliſſe, nihil comedens *ibid.*

Abdera, (*plur. numero neutro gen.*) vrbs à Teiis condita in Thracia, quum eò traieciſſent 77 vrbem Abderã, ſicut Maroneã & Dicæã, Xerxes præterit 476 quum Abdera peruenifſet Xerxes, hoſpitii fœdus cum Abderitis iniit, & acinace aureo ac triremi auro intertexta eos donauit 572

Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, ſuper cadauer Leonidæ occumbunt *ib.*

Abronychus, Atheniẽſis, filius Lyſiclis ſpeculator apud Leonidẽ 535

Abydus, vna vrbium quæ in Helleſponto ſitæ ſunt 378.452 Abydus ponte à Xerxe iungitur *Cteſ.* 665 Abydeni prætorium quoddam Xerxi extruunt 456

Acanthus vrbs 396 Acanthios Medica veſte donat Xerxes 478 Acanthiorum mare 448

Accenſio lucernarũ, feſti nomẽ 127

accipiter inter animantes Ægyptiis ſacras 128 accipitrem aut ibin qui necauerit apud Ægyptios, ſiue volens, ſiue nolẽs, morte mulctatur 129 accipitres in vrbem Butum aſportant ſepeliendos 129 accipitrũ paria ſeptẽ, omen ſunt ſeptẽ Perſis 219

Acephali populi 324 in pectoribus oculos habent *ibid.*

Aceratos, propheta in templo Delphico 540

Aces amnis 234 vnde oriatur *ib.*

Achæiæ Cereris tẽplũ & orgia 352

Achæmenes, Darii filius, Xerxis ex vtroque parente germanus 187. 438. 471 Ægypti præſes 438 Ægyptiacę claſſi præfuit 471 bonum conſiliũ Demarati inuertit 525 ab Inaro interfectus 187. 438

Achæmenes *alius*, Cambyſis pater 443

Achęmenidis, fratris Artoxerxis in Ægyptum expeditio *Cteſ.* 667 interficitur *ibid.* Amytis quomodo vlta Achæmenidis filii necem *ibid.*

Achæmenidę compellantur à Cãbyſe 213 Achæmenidarum tribus apud Paſargadas 60 ab his reges Perſidæ ſunt oriundi *ibid.*

Achæorum, qui Iones è ſedibus ſuis exegerunt, partes duodecim 68 ex illis fuerũt qui terreſtres copias Xerxi ſuppeditarunt 507

Achæorum in Athamantis poſteros actio 511. 512

Achelous fluuius 104. 481

Acheron fluuius 543

Achilleum oppidum 370

Achillis curſus, locus ſic dict⁹ 275

Achræphia vrbs 577

acinaces Martis, cui immolatur quotannis 276 acinaces Perſicus in Helleſpontum abiectus à Xerxe 460 acinacem in calycẽ vino & ſanguine plenũ tingũt Scythæ in fœdere ineundo 279

Acriſius Danaës pater 399

Acrothoon vrbs 448

ex aculeis ahenum factum 285

Adicran, Libyum rex, agro à Cyrenæis exutus, Aprię ſe dedit 313

Adimantus Ariſteæ pater 485

Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum claſſis dux, fugàm facere vult 529

Adimãti dictum 547 Adimanti inſolẽtia erga Themiſtoclẽ 547

Adimanti ducis turpis fuga 566

Adraſtus, Midæ, Gordio prognati, filius 16. 19 fratris interẽptor 16 Phryx *ib.* Adraſtus quẽadmodum à Crœſo ſit exceptus 16 Adraſtus Phryx à Crœſo expiatus 17 Adraſto cuſtodiam filii ſui ad venationem exeuntis mandat Crœſus *ibid.* Adraſtus cuſpide Crœſi filium trãsfodit, aprum volens transfigere 18 Adraſtum miſeratur Crœſus *ib.* Adraſtus ſuper Atyis cadauere immolari vult *ibid.* Adraſtus fratris & expiatoris ſui interemptor 19 ſeſe ſuper buſtum Atyis transfodit *ibid.*

Adraſtus, Talai filius, Sicyoniorũ rex *ibid.* Polybi nepos 356 Ægiali pater *ibid.* in Adraſtum Cliſthenis Sicyonii odiũ 355 Adraſti monumentum vult exterminare Cliſthenes *ibid.* Adraſto honores, & dies feſti erepti, Melanippo traditi 356

Adria à Phocenſibus occupata 74

Adyrmachidæ Libyes, Ægyptum verſus 317 eiſdem fere quibus Ægyptii moribus vtuntur *ibid.* Adyrmachidarũ vxores armillã cręã ĩ vtroq; crure geſtãt 317

Æaces Syloſontis & Polycratis pater 245. 385 Æaces Sami tyrãnus, ab Ariſtagora exutus tyrãnide *ibid.*

Æaces, Syloſontis filius, Samios ad defectionem à ſociis ſollicitat 385 Samũ reductus 389

Æaco fanum extructum 364

Æacus à claſſe Græcorum inuocatur 549

Æacides Samius 305

Æacidæ ab Ægineti, Thebanis miſſi 361

ædes Veneris in Cypro vnde extructa 49 ædes Mineruæ 541 ædes Vulcani 145 ædes Protei, dicta Veneris hoſpitæ 146 ædes deorum & hominum ligneæ 293 ædes fulmine abſumptæ 283

ædificii ſtructura, in quo repoſitæ erant regiæ pecuniæ 151 ædificio ex vrbe Elephantina afferendo triennium conſumptum 178 eius ædificii ex ſolido ſaxo, deſcriptio *ibidem & ſeq.* ędificium è ſolido ſaxo 178 ædificium Zamolxis ſubterraneum 189 ædificia humanis operibus maiora 167

Æga vrbs 480 Ægæ & Ægiræ, vna ex partibus Achæorum 68

Ægæus Pandionis filius Lycũ fratrem Athenis pellit 79

Ægæ⁹, Ololyci fil. vnde Ægidę 309

Ægaleus mons, vnde Xerxes nauale pugnam ſpectabat 559

Ægeſtanorum pugna cum Spartanis ducibus 346

Ægeum mare 286

Ægialees, ab Ægialo Adraſti filio dicti 356 Ægialees Pelaſgi 470

Ægialus Adraſti filius 356

Ægicores 355 Iouis filius *ibid.*

Ægidæ in Sparta ingens tribus 309

Ægila, ſiue Ægile, locus ad quem Naſamones veniũt vt palmulas decerpant 318. 321

Ægila, Styreorum inſula 420

Ægina, (aliàs Argiua) Ariſtodemi vxor 398

Ægina & Thebe, ſorores, filiæ Aſopi 360

Æginetæ cur Samiis infenſi 209 Samios vt mulctarint 209

Æginetę Epidauriis ſubditi 361

Æginetarum in Athenienſes odii principium 364 Æginetæ terrã & aquam Dario dant 397 vnde infenſos habent Athenienſes, & apud Spartam inſimulantur *ibid.* contra eius rei autores mittitur Cleomenes 398 Æginetę, primores ſuos adducunt Athenienſibus 407 Æginetarũ cum Athenienſibus ſimultates 361 vnde ortæ *ib.* ab Æginetis illatæ Atheniẽſibus iniuriæ 414

Æginetę auxilia rogãtur à Thebanis cõtra Athenienſes 361 ab Æginetis ſtatuæ repetitę per Athenienſes 362 circa Æginetas & Athenienſes acta *ibid. & ſeq.*

Æginetarum obſides Athenis 411 Æginetarum legati contra Leutychidem, Spartã miſſi 411

Æginetæ cum Medo ſentientes 403 Æginetarũ obſides Athenis 411 Æginetarũ piaculum maximum 415 eis malorũ cauſa *ibid.* apud Æginetas portentum 415

Æginetæ præſtantiſſimi in pugna nauali 560 Æginetæ nauali prælio victi 415 Æginetæ ſeptingenti ad necem tracti 415 Æginetæ aureas ſtellas tres quæ ſuper malum nauis aureum ſũt, Delphis dedicarũt 572. 573 Æginetis vnde diuitiarum principium 618 Æginetarũ tumulus eorum rogatu ſtructus, à quo, & cur, & quando 620

Ægineticum bellum cum Athenienſibus 489

Ægion Achęorum 68

Ægiræ Achæorum *ibid.*

Ægiroeſſa, Æolum ciuitas 69

circa ægrotos Babyloniorum lex 91 ægroti quomodo curentur apud quoſdam Indos 229 ægroti apud quoſdam Indos interficiũtur & comeduntur 228. 229 ſuper ægrotos qui ad arã ſunt cinis ſparſus 267

Ægyptus fluminis donum 102

Ægypti ſeu Ægyptiacæ regionis natura *ibidem* eius longitudo *ibid.* Ægyptus tota eſt paluſtris. vel, (*Vt Græcum Verbum ſonat*) eſt palus *ibid.* ægyptus eſt quam Nilus irrigat 108 quomodo irrigetur, vnde incipiat, & qua pateat in eam ingreſſus 144. 184 in regiones (vel potius præfecturas, quæ nomoi vocantur) diuiſa 174 vrbes habitatę in ea ſunt mille & viginti 179 montanæ Ciliciæ oppoſita eſt 115 qualis ſit quæ parte Africam ſpectat 103 foſſas habet 144 propter has inequitabilis & plauſtris inhabilis *ib.* de Ægypti magnitudine Ionum ſententiæ 106 de eadem re Herodoti ſententia *ibid.* plura mirabilia habet quàm omnis alia regio 115 ſub Amaſi rege maximè beata 179 Ægypto potiũtur Perſæ 185 ab Artoxerxe deficit 667 *Cteſ.* ad Perſas redit 668

Ægyptii cum Cyri familia cognationem ſibi fingunt 183 Ægyptii pleraque omnia diuerſa à cæteris hominibus conſtituerunt inſtituta & iura, vt cæli eorum & fluminis diuerſa eſt natura 115 eorũ inſtituta & iura *ib.*

Ægyptii omnium hominum primos ſe arbitrãtur 100 Phrygas tamen eſſe priores conceſſerunt 101

Ægyptii in ſeptem hominum genera diſtributi 174 Ægyptii hominum ſapientiſſimi 173 multarũ rerum cognitione cæteris antecellunt 154 Ægyptiorum inuenta 101. 102 primi immortalitatem animarum aſſeuerarunt 554 primi annum excogitarunt, & in mẽſes duodecim diſtribuerunt 101 ab illis excogitata *Vide & pag.* 134 prodigiorum ſunt obſeruantiſſimi 134 diuinationem certis diis vendicant *ibid.* Ægyptii ſuis moribus & inſtitutis ſunt contenti 133 nullis aliis inſtitutis vti volunt 136 nihil à Græcis mutuati 123 eorum in Græcos dicterium 105 quibus potiſſimùm inter Ægyptios Ægyptiis ſine agricultura fruges proueniant 106 vt iacto ſemine in ſua rura ſues immittant *ibid.* Ægyptii vitibus carent 133 eorum vinum ex ordeo *ibid.* fabis abſtinent 116 eorum victus *ibid.* quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur 122

Ægyptiorum ſacra 134 eorum ſacerdotes 117 eorum vnus eſt pontifex *ibid.* ſunt raſi 115. 116 Ægyptiorum ſu-

perſtitiones 128 & nominatim circa beſtias quaſdam *ibid.* illis ſacrificia adempta 155, deinde reſtituta 157 eorum circa Cererem & Rhampſinitũ ceremoniæ 154 deorum omnia fere nomina ab Ægyptiis ad Græcos peruenerunt 123 duodecim deorum cognomina primi Ægyptii in vſu habuerũt 102 primi diis aras & ſimulacra & delubra ſtatuerunt *ibid.* quorum deorum nomina neſciant *ibidem* quorum deorum oracula habeant 134 dii aliquando eorum principatum obtinebant 164 Ægyptii pudenda circumcidunt 143 cum feris veſcuntur 116 ſuem non alunt 323 quo tempore ſues immolent & earum carne veſcantur 122 eorum victimæ 119 eorum ablutiones poſt contactum ſuem 121 Ægyptii Thebanæ prouinciæ ab ouibus abſtinent & capras immolan: 118.119 contrà Ægyptii Mendeſiæ prouincię capris abſtinent, & oues immolãt 119 Ægyptiorum deſcriptio qui ſunt circa partem Ægypti frumentariam 132 Ægyptiorum qui in paludibus ſunt mores & inſtituta 137 eorum luctus & ſepulturæ 135.136 eorum mos in condiendis cadaueribus 135 eorũ ſcriptura & literarum duplex vſus 116 Ægyptii interpretes à quibus oriundi 170 Ægyptii pueri linguam Græcam edocti 170

Ægyptii maximè ſalubri corpore ob aërem qui eſt immutabilis 133 purgant ſe ſingulis menſibus *ibid.* eorum capita quàm firma,& cur 187 Ægyptii medici cæteris præſtantiores 240 apud Ægyptios viri binas veſtes habẽt, fœminę ſingulas 116 veſtes eorum lineæ quales 133 vnguenta 139 eorum naues *ibid.*

Ægyptiorum reges 49.100. 102. 105. 141 ſub Amaſi rege beatiſſimi 179 eorum ſub duobus regibus calamitas 157 Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi ſuo 163 quid ſub eo paſſi *ib.* Ægyptiorum rex Seſoſtris imperio Æthiopiæ potitur 145 Ægyptũ à rege Aprie cur deſciuerint 313 Ægyptii libertatem adepti duodecim ſibi reges cõſtituerunt 166

Ægypto minatur interitum Cambyſes circiter decem annos natus 183 Ægyptii in fugam,vertuntur 186 Ægyptii morte mulctati à Cambyſe quũ Apin celebrarent,cur 195 Ægyptiorum clades à Cyrenæis accepta 313 Ægyptii à Cambyſe ſubacti, à Perſis deficiunt 435 à Xerxe ſubacti 438

Ægyptii & Phœnices cõmeatus comportant exercitui Perſico 449

Ægyptius quidam vocaliſſimus 206

Ægyptio thorace in pugna vtuntur Perſę 64

Ænea vrbs 480

Æneſidemus Pataiti filius,ſatelles Hippocratis 494 Æneſidemus Theronis pater 499

ænigma Hipparcho per viſionem dictum 351

Ænus vrbs 288

Æoles inuadit Crœſus 11 Æoles à Crœſo ſubacti 3.12 Æoles Cyro ſe dedere volunt 66 nõrecipiũtur *ib.* Æoles & Iones hęreditarii Cãbyſis ſerui 100 Æoles circa oram Iliadem capti 380 Æoles in Xerxis claſſe militantes & eorum armatura 470 Æoles Seſtum tenentes 633

Æolicæ vndecim ciuitates 69 Æolicæ ciuitates inſulares quinque 70. Æolicæ & Ionicę ditionis collatio 69

Æolidenſium oppidum incenſum 539

Æolus Athamantis filius 511

æor apud Scythas virum ſignificat 294

Æorpata,id eſt, viricidæ, Amazones dictę lingua Scythica 294

ęquitati iniquitas inuiſa 46

aër Ægyptiorum nunquam immutatur 133 aëris mutatione exiſtunt præcipuè morbi 133

ærarium Athenienſium 489

Aëropus 578 Philippi filius 580 Alcetæ pater *ibid.* Aëropus Echemi pater 595

æs apud Æthiopas omnium rariſſimum 193 æs apud Scythas non eſt in vſu 280

ęris alieni debitor mendacio obnoxius 65 ęs alienum debere,apud Perſas turpe eſt 65 æris alieni debitor cadauer patris deponit apud Ægyptios 160 ære alieno liberatur apud Spartam,in regis obitu,qui aut regi aut reipublicę ſit obſtrictus 401 vt & apud Perſas *ibid.* pro ære aurum mercantes Æginetæ 618

ærifodinæ 334

ęrei viri Pſammiticho auxiliantur 169

ęreũ totũ Mardonii preſepe 614

Æſanius, Grini pater 309

Æſchines,Nothonis filius 418 Eretrienſium primarius *ibid.* non ſinit Athenienſium auxiliatorum quatuor millia ſeeũ perire 418

Æſchreus, Lycomedis pater 532

Æſchrionia tribus 194

Æſchylus EVphorionis filius 171

Æſopus fabularum ſcriptor 159

ęſtas vbi ſemper nubila eſt 265

Æthiopiæ regno, ſolus Seſoſtris Ægypti rex,potitus 145

Æthiopia terrarum habitatarum vltima 233 eius deſcriptio & quarum rerum ferax ſit *ibid.* Æthiopes quomodo redditi mã ſuetiores 113 Æthiopum regi tradunt ſe Ægyptii *ib.* Æthiopes pudenda circumcidunt 143 Æthiopes ad quos miſit Cambyſes,qui & quales 191 aduerſus Æthiopes Macrobios Cambyſis bellum 190 *& ſ.* Æthiopes,qui Cambyſen iuuarunt cõtra Macrobios Æthiopes 228 eorum deſcriptio *ib.* Æthiopes vnde macrobii exiſtant 193 Æthiopum regis cum Idyopha gis colloquia 192 Æthiopum varia genera cum Xerxe militantium 464.465 eorum diſtinctiones, arma, veſtitus & duces *ibid.*

Æthiopicus lapis 159

Ætolus Males Agariſtæ procus 428 germanus Titormi *ibid.*

affines Medi & Perſę ſimiliter colunt 64

Africæ termini 107 deſerta 113 Africæ ſuperiora æſtas ſemper obtinet 110

africus pluuioſiſſimus 110

Agæus,Elei pater 429

Agamemnon Oreſtis pater 29 Agamemnon Pelopides 496

Agariſta,Cliſthenis filia, Græcorũ pręſtantiſſimo deſtinata 428 circa eam & totius Græcię pręſtantiſſimos iuuenes acta *ibid.* Agariſtæ liberi 430

Agariſta,Hippocratis ex Agariſta nati,filia 430 Xanthippo nupta 431 eius viſum in ſomnis *ib.* Periclis mater *ibid.*

Agathyrſi 292 eorum mores & inſtituta *ibid.*

Agathyrſus, Herculis filius 258 vnde *ibid.*

Agaſicles, vir Halicarnaſſeus 67 legem Apollinis Triopii auſus violare 67

Agenor Cilicis Phœnicis pater 469

ager Caicus 390 ager Creſtonicus,& Pœonius 481 ager Platæenſis 589 ager Caryſtius 628

agricolatores cõemptiſſimi apud Thraces 331

agricultura Ægyptiorũ nulla 106

Ageſilaus Doriagi filius 514 Ageſilaus Hippocratidæ fil. 576

Agetus,Alcidis filius 403 amicus Ariſtonis *ibid.* vxorem ſuam Ariſtoni collocat *ibid.*

agger viſu mirabilis à Nitocti aggeſtus 84 agger Samiorũ 210

Agis Menaris pater 404

Aglauriæ Cecropis filiæ tẽplũ 545

Aglomachi turris 315

Agora oppidi nomen 461

Agrianes fluuius 288

Agrianes 334

Agyllenſes, Agyllæi 76 mala illis immiſſa propter Phocenſes *ib.*

aheni pro monumento relicti deſcriptio 285 in Scythia *ibid.* ahenum ex aculeis ſagittarũ factum 285 ahenum à Samiis factum ad exemplum crateris Argolici 310 vnde *ibid.*

Aiaci nauis ad Salaminem repoſita 572 Aiax Telamonis fil. à Græcorum claſſe inuocatur 549 Aiax pro heroe habitus 355

Aimneſtus Spartiata, Mardonii interfector 612 eius interitus cum trecentis aliis *ibid.*

Aimneſtus Platæenſis 615

Alabanda vrbs 578

Alabandenſes in Caria 511

Alarodii 227 alarodii cum Xerxe militantes 467 eorum armatura & dux *ibid.*

Alazeris Barcæorum rex 316 eius interitus *ibid.*

Albæ columnæ ſic dictæ 378

Albus murus Memphiticus 226

Album littus, ora ſic dicta 449

Alcæus, Herculis filius 4

Alcæus, cuius pronepos Argon Sardium rex 4

Alcæi poetæ fuga 370 eius arma ſuſpenderunt in Sigeo Athenięſes 370

Alcamenes Telecli filius 513

Alcetes pater Amyntæ 580 Aëropi filius 580

Alcibiades Cliniæ pater 533

Alcides Ageti pater 403

Alcimachus Euphorbi pater 418

Alcmæon Megaclis filius 427 eius officium erga Lydos ad oraculum Delphicum miſſos 427 Crœſi in eum ob id munificẽtia 427 Alcmæon quomodo ſe auro maximè onerarit 428 eius domus inde ditata *ibid.* alia Crœſi in illum beneficia *ibid.* Alcmæon victor in Olympicis *ibid.* Alcmæõ qui ad Crœſum ſe contulit, Megaclis pater 429

Alcmæonidæ profugi 27 profugi propter Piſiſtratidas 353

Alcmæonidæ Perſas in Athenienſes excitarint nécne 426 tyrannorum hoſtes maximi *ibid.* Alcmæonidæ tyrannidis oſores 427 quomodo pulſi Athenis *ib.* alcmæonidæ clypeum Perſis oſtenderint necne 427 alcmæonidarum laus 427 alcmæonidæ per Græciam quomodo celebres facti 430 alcmæonidæ obnoxii crimini piaculari 25

Alcmæonides 427

Alcmena mater Herculis 119.165

Alcon,è procis Agariſtæ 429

aleæ ludus à Lydis inuentus 45 aleæ luſus Cereris & Rhampſiniti 154

Aleæ Mineruæ templum 29.614

Alei filii 483

Aleuæ filii 609

Aleuadæ *ibid.*

Aleuadæ Theſſaliæ reges, eorum nuntii ad Xerxem miſſi vt ſuccurrat contra Græcos 437

Alexander, Priami filius 2 Helenã rapit *ibid.* Alexander, Helenæ raptor 146 de Alexãdro & Helena hiſtoria 146 *& ſ.* Alexander ex Sparta triduo Ilium peruenit 149

Alexander Amyntæ vetuſta origine Græcus 604

Alexander Macedo, Amyntæ filius 335. 503. 580 Alexander, Amyntæ filius,vult Perſarum inſolentiam vlciſci, & vleiſcitur 336 eius prudentia 336

Alexander ſeptimus à Perdicca, Macedonũ tyrannidẽ quomodo obtinuit 578

Alexander Athenienſes hortatur ad paciſcendum cũ Macedonio 580 eius colloquium cum Athenienſibus 604 Mardonii cauſam prodit *ibid.*

Alexander Macedo aureus apud Delphos 572

Alexander in Olympico certamine curſor primo proximus 337

Algæ Achaiæ 502

Alilat, eadem quæ Vrania 185

Alitta, Venus dicta ab arabiis 62

Alizones 273

Alleſus Sidonii Tetramneſti pater 447

alluuione fluminis agros decurtatos, compensat Ægypti rex 145
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii 354
Alpenus vicus 504
alpeni vici 523
alpenus oppidum 518
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti 522 eorũ virtus ad Thermopylas *ibid.*
Alpis fluuius 272
Alyattes, Sadyattæ successor 7 eius acta memoratu digna *ibidem* alyattes qua ratione Myletum obsidebat 7
alyattis morbus 8 alyattis cũ Thrasybulo pactiones initæ 9
alyattis donaria Delphos missa 10
alyattis interitus 10 eius sepulcrumquale & vbi 44 à quibus constructum *ibid.*
alyattis filius Pantaleon 44 alyattis filia, Ariena 33
Alysonii 225
Amasis rex 120.159
Amasis Ægypti rex 12 ad eum se confert Solon 12 eius cum Crœso fœdus 35 amasis missus ad sedandos Ægyptios, ab Apria, regnum occupat 173.174 eius res gestæ, insolens responsum ad Aprien 174 177 *& s.*
amasis cum Cyrenæis amicitia 180 amasis, Apriæ successor, Ægypti rex 177 eius res gestę, solertia, contemptus, ingenium *ibid. & seq.* amasis Græcorum amator 179 amasis dona in Græciam missa 181 amasis primus Cyprum cepit & tributariam fecit 181 contra amasin Cambysis expeditio 182 amasis cambysen eludit missa Apriæ filia pro sua 182 amasis vxorem vnde velit ducere 180 eius vxor, *ibid.* amasis, Psammeniti pater 186 amasis obitus *ibid.* sepulcrum *ibid.* in amasis cadauer Cambysæ contumelia 189
amasis literæ ad Polycratem 201
amasis cum Polycrate ius hospitii soluit 202
amasis mortuus, verberatus & flagris cæsus, postea crematur 189.190 pro amasi rege habitus *ibid.*
Amasis, vir Maraphius, dux contra Barcæos 316
Amasis contra Barcæos commentum 732
amasis Cyrenen diripi non vult 328 postea pœnitentia ducitur *ibid.*
Amastris Otanis filia, vxor Xerxis 463
Amathuntis obsidio: circa eam gesta ab Onesilo & Persis 376 *& seq.*
Amathusii ad Iones nolunt deficere 374 amathusii obsessi *ibid.*
Amaxampeus fons 274 locus etiam vnde fluit, sic dictus 274 à Græcis ἱερὰ ὁδὸς, sacræ viæ
Amazones, Æorpata à Scythis appellatæ 294 earum cum Græcis bellum *ibidem* earum cum Sauromatis bellũ, quo agnitæ sũt esse fœminæ 294 quomodo cum Scythis mixtæ 295 Amazones viros suos à parentibus quomodo & quò abduxerint 295.296 Amazones linguam Scytharum ediscunt quum viri non possent Amazonum linguam addiscere 295
Amazonidas præclarũ facinus Athenienſium 595
ambitus vrbis Ecbatanorum 47 Athenarum *ibid.*
Amestris, Xerxis vxor 477 eius amiculum 630
Amyantes Lycurgi 429 Agaristæ procus *ibid.*
amictus purpurei à Crœso cõcremati in honorem oraculi Delphici 20 amictus Babyloniorum 90
amicus solers possessio pretiosissima 338 amici casũ flet Psammenitus non liberorum 188
amiculum Sylosontis Dario datũ, quid ei profuerit 245 *& seq.*
amiculum Amestris Xerxi datum, quorũ malorum causa 630
Amilcar Hannonis filius 499 Carthaginiensiũ dux contra Gelonem missus *ibid.* eius res gestæ & interitus *ibid.*
Amilcari sacrificia instituta 500
Aminias Palleneus, vir Atheniensis 557 Artemisiam fugientem insequitur 560 eius virtus & præstantia in pugna nauali *ib.*
Aminocles Cratineus 509 è naufragio classis Persicæ diues factus, & quomodo *ibid.*
Amitres dux classis à Xerxe relictæ 573
Ammonis oraculum in Africa 19 oraculum 113 Ammonem Iouem appellant Ægyptii 119
Ammonii Ægyptiorum & Æthiopum coloni 119 aduersus Ammonios Cambysis bellum 190 *& seq.* Ammonios diripi iubet Cambyses 193 contra Ammonios copiæ missæ 194 Ammonii 321
Ammoniorũ rex Etearchus 113
amnes, Hermus 36 Tigris 86 Gyndes *ib.* Aces 234 Tearus 287 Scythiæ amnes 272 Triton 319 Marsyas 378 Peneus 448 Cataractes, vbi 450 Lycus 451 Lysus 476 amnis Chidorũ 480 amnis Sperchius 512 amniũ nomina *ibid.*
amnis, cui ab Argo posteri sacrificant, Temenidas seruat 519
Amyntas à Megabyzo poscitur aquam & terrã 334 eius prudentia circa Persas nuntios & filii insolentia 334.335 Amyntas Alexandri pater 503 & 578. 580
Amyntas Gygæę pater 578
amyntas Alcetæ filius 580
Amompharetus Pausaniæ obtemperare non vult & locum deserere 607 circa eum & Pausaniam & Athenienses acta 607. 608 *& seq.* Amompharetus Spartiata 614 eius virtus *ibid.*
Amomphareti sepulcrum apud Lacedæmonios 620
de amore Xerxis & nece Masistæ *vide* 632
amoribus puerorum dediti Persæ & Græci 180
amores quomodo tractant Caunii 79
Amorgis interitus 379
Ampa vrbs 387
Ampelos promontorium Toronæum 480
Amphiarai oraculum 19 eius oraculum verax à Crœso repertum 20 ad amphiarai oraculũ donaria à Crœso missa 22 amphiaraus, Amphilochi pater 226 amphiarai optio 577 amphiarai delubrum *ibid.*
Amphicæa vrbs 539
Amphicrates Samiorum rex 209
Amphictyones 180. 583 amphictyones epigrammatis & cippis ornarunt Leonidẽ & alios duces 523 amphictyonum sedilia 512 amphyctiones templũ quod nunc Delphis est, trecentis talẽtis construendum locarũt 353
amphictyonis delubrum 512
amphyctionidis Cereris templũ 512
Amphilochus, Amphiarai filius 226 colonia ab eo deducta *ib.*
Amphilochus & Calchas è Troia diſiecti 470
Amphilytus Acarnan ariolus 26
Amphionis filia clauda 366
Amphissa vrbs 538
Amphitryon & Alcmena Herculis parentes 119
Amyrgij Scythæ 463
Amyrtæus rex 162
amyrtæus Pausiris pater 189 regnum vt amisit *ibid.*
Amytheon, Melampodis pater 122
Anacharsis 271 anacharsis, ob adductos ritus externos, interfectus 281.282 anacharsidis genus & dignitas apud reges Scytharum 282 de anacharside alius sermo 282 anacharsidis de Græcis & Lacedæmoniis relatio 282 anacharsin vidisse se negant Scythæ 282 cur, *ibid.*
Anacreon Teius in conclaui cum Polycrate, quum aduenerunt legati ab Oroete 237
Anaphanes, Otanis filius, dux Cissiorum in Xerxis exercitu 463
Anaphlysta 291
Anaxandridas & Ariston Spartiatarum reges 29 anaxandridas Leonidæ pater 513 anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex 344. 513 anaxãdridas Cleomenis pater 354.496 anaxandrides Doris pater 496 anaxandridæ duarum vxorum liberi 345 anaxãdridæ altera vxor cum priore infœcunda ab ephoris iniuncta, cur 344 anaxandrides ędibus binis habitabat, habẽs vxores duas 344 anaxãdrides Cleobroti pater 587 anaxandrides Theopompi filius 576
Anauia Phrygiæ vrbs 451
Anaxilaus Archidami filius 576
Anaxilaus in matrimonium duxit Terilli filiam 499 anaxilaus Critinei filius *ibid.* Rhegij tyrannus *ibid.* anaxileus tyrannus Rheginus 388 Scythis regis hostis, consilium dat Samiis Zanclam occupandi 388
Anchimolius, Asteris filius, ad pellendos Pisistratidas Sparta missus 353 eius interitus 354
eius bustum *ibid.*
ancillarum opus maximum circa Alyattis sepulcrum 44
ancora ferrea à Sophane gestari solita in prœlio 616
Anderica, pagus Assyriæ 84
anderica, Eretriensibus data 425
Andreus Myronis pater 428
Andrij pecunias Themistocli dare negant 568
Androbulus Timonis pater 487
Androcratis herois fanum 594
Andromeda Persei vxor, Persem ex Perseo perperit 463 Cephei filia 492
Androdamas Theomestoris pater 557.622
Androphagi 261. 292.293. eorum mores & descriptio *ibid.* androphagorum fuga 300
androsphinges 128
Andrus 265 andrus à Græcis obsessa, cur 568
Aneristus Sperthiei pater & filius 484. 485
angariũon Persæ quid appellent p. 562
Angites flumen 477
Angrus fluuius 272
anguis ingens in templo ab Atheniensibus obseruatus 541
anguilla sacra Ægyptiis 131
animalia quæ ab hominibus eduntur, feracia & fœtuosa: quæ noxia sunt, parum fœtuosa 231 animalia in saxis primi sculpserunt Ægyptij 102 animalia quomodo in suis vestibus pingant qui Caucasum incolunt 94
animantem non interimunt Indi 229 animantes tam volucres quàm quadrupedes in India maiores quàm aliis in locis 231 præter equos *ibid.*
animã hominis immortalem primi dixerunt Ægyptii 154 de animę immortalitate, & errationibus, Ægyptiorum & Græcorũ sententia 154
animus inuictus Psammeniti 188
animus Lycophronis inuictus & obstinatus 206
annonę difficultas per Lydiam 45
annum primi Ægyptij comperere unt 101 distinxerunt in 12 menses *ibid.*
anni vitæ apud Æthiopas & apud Persas 192 anni hominum vitæ 14
annorum 15 millia à Dionyso ad Amasin regem 165
annulum signatorium gestant Babylonij singuli 90 annulus Polycratis signatorius 202
Anopæa, via sic dicta 518
antacæi, cete ingentia sic dicta 274
Antagoras Hegetoridæ pater 617
Antandrus ab Otane capta 338 antandrus Pelasgis 456
Anthela oppidum 504 vicus 512
Anthemus Histiæo oblata 370
Antylla vrbs, 140 in calceamenta datur vxori eius qui in Ægypto regnat. *ibid.*
Anticharis Eleonii consilium Dorieo datum 345 de Heraclea

condenda *ibid.*
Anticyra 517
Antidorus Lēnius Græcus à Xerxe ad Græcos tranſfugit 532
Antiochus, Tiſameni pater 599
Antiophemus & Rhodus 493
Antipater, Orgis filius 478 Xerxianas vt excepit copias *ibid.*
antiſtitæ 83
antiſtita apud Delphos ſubornata, *Vide* Perialla.
Anyſis rex Ægypti, ſucceſſor Aſychis, cæcus 161 eius res geſtæ 161 *& ſeq.* imperium ſuum recuperat 162
Anyſis vrbs 161
Anyſia plaga 175
Aorizus, Maſangis pater 465
Apaturia feſta 69
aper eximiæ magnitudinis apud Myſos: & deuaſtationes ab eo factæ 16 aper in Libya nullus eſt 325
apes loca trans Iſtrum obtinentes 332 quum tamen ſint omnino frigoris intolerantes *ibid.*
Aphetæ, loci nomen 510
Aphidnæ à Titaco indigena Tyndaridis proditæ 615
Aphrodiſias inſula 317
Aphthitana plaga 175
Aphytis 480
Apia vrbs 108
Apia, tellus 275
Apidanus fluuius 482
Apiaula à Pſammiticho facta 69
apis, quem Græci Ἆπιν 169. 194. 195 eius deſcriptio, ceremoniæ Ægyptiorum circa eum, quum apparuit 195 è vacca genitus *ibid.* à Cambyſe vulneratur *ibid.* apis è vulnere extinctus 196 apis, multis Ægyptiis quomodo mortem attulit *ibid.*
Apollinem Crœſus inuocat 41 apollo inuocatus à Crœſo, ignem pyræ extinguit *ib.* apollo, Græcorũ deus 42 præcipuè à Crœſo coli ſolitus *ibid.* ſecundum apollinis beneficium & gratia erga Crœſum 43 apollo Iſmenius 43. 577 apollinis Iſmenii templum 352 apollo Triopius 67 apollinis oraculũ 134 apollo, Oſiris, ſeu Dionyſi, & Iſidis filius 171 apollo à Latona occultatus *ib.* apollo ab Iſide commendatus 171 apollinis ara ab Ariſteo extrui iuſſa 260 apollinis templum 170 apollinis templum 171 apollinis templum à Mileſiis ſtructum 180 apollinis delubrum apud Abas 539 apollo, Ægyptiacè Orus 171 apollo, Oſtoſyrus dictus 275 apollinis ſimulacrum apud Laconicam in Thornace 31 apollinis ſimulacrum Delum referri inſſum, vnde raptum fuerat, cur & quomodo 425 apollo Sileni Marſyæ pellem vbi ſuſpendit 450 apollo Ptous 577 eius fanum *ibid.*
Apollonia in Ponto Euxino 288
apollonia quæ eſt in ſinu Ionico 623 in apollonia ſacræ ſolis oues 623
Apollophanes Biſaltis pater 389
apologus Cyri 66
Apparitæ 226
Apriæ filia 182
apries Ægypti rex, Pſammis filius, regum fortunatiſſimus 173 res ab eo geſtæ *ibid. & ſ.* apriæ infortunium 173 clades apud Cyrenęos *ibid.* apries prœlio victus 175 viuus captus ab Amaſi vt tractatus *ibid.* apriæ interitus & ſepultura 175 apriæ ſucceſſor Amaſis 177
Apſinthij Thraces Plesthoro indigenæ deo, OEbazum immolant 634
aquæ ſacrificant Perſæ 62 aquarũ diuortia in Ægypto 144 aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca 184 aquam in arida loca quomodo deportarit per canalem Arabum rex 185 aqua adeo inualida vt nihil ſuper eam innatare poſſit, ſed omnia vel ligno leuiora in profundum eant 193 aqua fontana, & eius natura 321 alia ſimilis *ib.* aqua Stygis 407 per eam iuſiurandum *ibid.* vbi aqua hæc & vnde manat 408 aquarum inopia 318
aquatilia animantia ſacra 131
aquiminaria Delphos à Crœſo miſſa 21
ara à Chiis donata 160 ara Apollinis ab Ariſteo extrui iuſſa 260 ara Dianæ Orthoſiæ 287 ara ventis ſtatuta in Thya 505 aras non extruũt Perſæ 62 aras primi ſtatuere Ægyptii 102 aræ & delubra præterquam Marti vbi non fiant 275
Arabiæ mons 103
arabia vbi ſita & quę & qualis regio 231
Arabes cum mulieribus ſuis vt miſceantur 92 Arabum fœdus cum Cambyſe initum 185 Arabes maximè fidem ſeruant inter homines 185 arabes Dario immorigeri 224 arabes tributorũ immunes 226 arabes Cambyſi præſto aduerſus Ægyptum 224 arabes millena talenta thuris Dario pendũt 228 arabes in exercitu Xerxis militantes 464 eorum dux & armatura 464. 465 arabes Xerxis equites 468
Arabum rex aquam in arida loca per canalem quomodo deportarit 185
Arabica regio 104 arabicæ regionis odor mirificus 233
arabicus ſinus 104. 268
Ararus fluuius 272
aratrum in Scythicam regionem cœlitus demiſſum 256
Araxus fluuius 93 qualis & quantus *ibid.*
araxes, contra ſolem orientem fluens 268
Arbalus Aridij pater 471
arbores fructus odore perinde ac vinum, inebriantes 93 arboribus victitantes homines 263 arbor, cui nomen eſt Ponticum 263
arbores omnes in Thera præter vnam aridæ factæ 309
Arceſilai 314
Arceſilaus Batti filius 313
Arceſilaus in Samum profugus 314 Arceſilai clades à Libybus accepta 314 arceſilai interitus, à fratre ſtrangulati 314 arceſilai ſucceſſor in regno Battus claudus 314 arceſilaus redux in patriam, oraculi immemor, eius dira facinora 315 arceſilaus eos qui in turrem Aglomachi confugerant, cremat 315 arceſilaus Cambyſi Cyrenen tradidit, tributum inſtituit 316
Arceſilai filia 180 Amaſis vxor *ib.*
Archander, Danai gener, Phthii Achæi filius 140
Archandri vrbs 140
Archelai vnde ſic dicti 356
archelaus Ageſilai filius 513
Archeſtratidas Athenagoræ pater 622
architecti ſolertia 151
architectus Eupalinus 210
architectus Rhœcus 210
architectus Mandrocles Samius 287
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samum 208
archias alius Archiæ Samii filius 208
Archidamus, Zeuxidami filius 407
archidamus, Anaxandridæ filius 576
Archidices fama per Græciam 160
Archilochus Parius 6 eius Iambus trimeter *ibid.*
arcus vtendi Scytharum artificium 33 arcus ſemper intentus, rumpitur 178 arcus ab Æthiope Perſarum regi miſſus 192. 196 arcus Herculis 258
Arcadibus præſtantiores ſe iudicant Lacedæmonii 28 de eorum terra occupanda conſulunt oraculum *ibid.* arcades 68 arcadas aduerſus Spartam ſollicitat Cleomenes 407 arcadum prœlium 600
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, poſt patrem regnauit 7 ab eo acta *ib.*
Areius pagus Athenienſium 545
arenæ cumuli Cambyſis exercitũ obruunt 194
Argadeus, Iouis filius 355
Argæus Philippi pater 580 Perdiccæ filius *ib.*
Arganthonii regis cum Phocenſibus amicitia 75
arganthonius Tarteſſi rex 74. 75 eius vitæ tempus, & mors 75
argentum apud Scythas non in vſu 280 argentum Aryandicum 316 argenti ferax Lydia 348
Argilus Græca vrbs 477
Argi lucus 409
Argiopius dictus Meloeis amnis 609
Argis & Opis virgines Hyperboreæ 267 earum hymni, ſepulcrum *ibid.*
Argon, primus Heraclidarum, Sardium rex 4 Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos *ibid.*
argos Græcię ciuitates omnes antecellens 1 argos viris deſolatum 411 argos Perſis quàm amica 493
Argos, lucum ſic dictum, capit Cleomenes, quum argos ciuitatem capturum ſe ſperaret 410
Argiuæ fœminæ à Phœnicibus raptæ 1 argiuarum mulierum furor & inſania 599. 600 argiui mercede à Piſiſtrato conducti, contra athenienſes 26 argiuorum regio 37 argiuorum cum Lacedæmoniis contentio de agro Thyrea 37 argiui cur ſe ſuperiores Lacedæmoniis dicant 38 argiui à Lacedæmoniis vincuntur 38 argiuorum lex 38 argiui cur tonſis capitibus quum antea criniti *ib.* argiui muſica præſtantes inter Græcos 242 argiui contra athenienſes ab Æginetis accerſũtur 363 argiui auxilia negãt Æginetis 415 argiuorum quinquaginta Cleomenes interemit 410 argiuorũ ſerui res & magiſtratus dominorum ſuſcipiunt 411 à filiis cæſorum pòſt electi, Tirynthem obtinent *ibidem* eorum bellum diuturnum cum dominis *ibidem* argiuorum ſex millia à Lacedæmoniis interempta 491. 492 argiui cum Lacedæmoniis paciſci volunt, 491 partem imperii à Lacedæmoniis poſcunt 492 argiuorum reſpõſum de auxilio cõtra Medos ferendo 491. argiuorum nuntii Suſa miſſi 493 argiui, Perſæ in Græciam accerſitores 493 cur, *ibid.* argiuorum tyrannus Phidon 429 argiui contra Thebas cum Polynice militantes 595 argiuorum prœlium 600
Argippæi populi, qui: calui: eorũ victus 263 & alia *ibid.*
Argonautarum poſteri Minyæ, è Lemno electi, à Lacedæmoniis recepti, circa vtroſque acta 307
Ariazus Gergis pater 467
Ariabignes, Darii filius, præfectus claſſi Xerxis 470. 559 Xerxis frater *ibid.* eius interitus *ibid.*
in arida loca aquam quomodo per canalem deportarit arabũ rex 185
Aridius Nerbalus Arbali, dux in claſſe Xerxis 471
Aridolis Alabandenſium tyrannus 511
Ariena, Aſtyagi cur &, à quibus nuptum data 33 Alyattis filia 33 aries ſacra vrna à Thebanis ſepelitur 119
Ariaramnes 443 vir Perſa, amicus regis: ei cum Phœnicibus caput præciſum 559
Arii 227
arii in exercitu Xerxis militantes 464 eorum armatura & eorũ dux *ibid.*
arii dicti Medi 463
arima Scythæ vnum vocant 264
Arimaſpi 234 viri vnoculi *ibid.* qui & vbi *ibid. &* 259
Arimaſpei verſus 260
ariolus Amphilytus Acarnen 260
Ariomardus, Artyphij germanus, Caſpiorum dux 464
ariomardus, Darii & Parmyis filius 466 dux Moſchorum & Tibarenorum *ibid.*
Arion Methymnæus, citharœdus 9 primus docuit dithyrambum *ibid.* delphino inſidẽs vectus ad Tænaron *ibid.* fabula

de Arione *ibid.* & 10 Arion in cuſtodia detentus *ibid.*
Arionis donarium apud Tęnarum 10
Ariphron Xanthippi pater 431 576
Aripithes Scylæ pater 282 rex Scytharum *ibid.* quomodo occiſus 283
Arisba Methymnæis ſubiecta 70 cur, *ibid.*
Ariſtagoras Cymæus Æolum tyrannus 305
ariſtagoras Cyzicenus *ib.*
ariſtagoras, Molpagoræ filius, Hiſtiæi gener, ac conſobrinus 339 Mileti procurator *ibid.* à Naxiis exulibus ſollicitatur ad eos reducendos 340 rationes ab eo initæ & circa eum & Naxios acta *ibid.* ariſtagoras Artapher ni ſuadet Naxum ducere exercitum 340 ariſtagoræ cum Megabate diſſenſio Naxios iuuat 341. 342 ariſtagoræ bellum contra Perſas diſſuadet Hecatæus 343 ariſtagoras à Dario deficit 343 Mileſiorum ſtatum immutat, tyrannides alias euertit 343. 344 Spartam miſſus ad ſocietatem comparandam 344 eius oratio ad Cleomenem pro auxilio reportando 347 eius & Cleomenis collocutiones 347. 348 *& ſ.* circa eos acta *ibid.* ariſtagoras ad filiam Cleomenis admitti vult 348 admiſſus quale reſponſum tulerit 348 Sparta excedit 349 ariſtagoras, vir ſolers & prudẽs in quo lapſus 349 à Cleomene eiectus Athenas venit 371 eadem proponit quæ Lacedæmoniis *ibid.* voti compos fit & quomodo 371 ariſtagoræ oratio ad Ionas, eos ad defectionem ſollicitans 371. 372 conſilium Ionibus damnoſum 371 expeditio contra Sardis 371 372 ariſtagoras mentis impos 380 de fuga deliberat *ibid.* eius varia conſilia in tantis perturbationibus *ibid.* ariſtagoras cũ exercitu in Thracia interemptus 380 ariſtagoras Mileſius Perſarum ſeruus 439
Ariſtagoræ frater Charopinus 372
Ariſtagoras Heraclidis filius 343. captus *ibid.*
Ariſtagoras Hegeſiſtrati pater 622
Ariſteas Adimanti filius 485
Ariſteus Proconneſius, verſificator, Caſtrobii filius 259
De Ariſteo ſermo 260. 261 *& ſeq.*
Ariſtides Lyſimachi filius, 555. 561 Athenienſis, in exilium à populo eiectus 555
ariſtides Themiſtocli haud amicus 554 ſimultatem miſſam facit pro bono communi patriæ *ibid.* ariſtides vir optimus Athenienſium atque iuſtiſſimus 555 ariſtides nuntium affert Græcos vndique ad Salaminem circumuentos 555. 556 ariſtidis res geſtæ 561 ariſtides dux Athenienſium ad Platæas 597
Ariſtocrates, Caſambi pater 407
Ariſtocyprus, Soliorum rex 377
Philocypri filius *ibid.* eius interitus *ibid.*
Ariſtodemus 308 eius liberi *ibid.*
ariſtodemus 398 eius interitus *ibid.*
ariſtodemus 523
ariſtodemus à Leonida remiſſus 523 fugax dictus, *ibid.* ariſtodemus probro notatus 523 culpam in pugnam ad Platæas delet *ibid.* ariſtodemus qui ſolus trecentorum quòd ex Thermopylis euaſiſſet, dedecus accepit & ſi præclarè ad Platæas ſe geſſit, inuidiam tamen non vitauit & detractionem 615 honore de fun ctorum caruit *ibid.*
ariſtodemi vxor Ægina 398
Ariſtodemus, Ariſtomachi filius 514. 576
Ariſtodicus, Heraclidis filius, Cumæus 73. ariſtodici acta circa Pactyam 73 oraculum tentat *ibid.*
Ariſtogiton & Harmodius, Gephyræi, interfectores Hipparchi 351
Ariſtolaidis filius Lycurgus 24
Ariſtomachus 398
Ariſtomachus Cleonidæi filius 514
ariſtomachus Cleodæi filius 576
ariſton Byzantius 305
Ariſton rex Spartæ 402 circa eius vxores duas & tertiam acta 402 ariſtonis commentum vt Ageti vxorem ſibi ducat 403 ariſton Demarati pater 403 eius dictum ſuper filio nato *ibid.*
Ariſton & Anaxandridas Spartiatarum reges 29
Ariſtonis vxor ex heroë Aſtrobaco grauida 405
Ariſtonice Pythia 487
Ariſtonymus Cliſthenis pater 428
Ariſtophantus, Cobonis pater 404
Ariſtophilides Tarentinorum rex 244 exploratores Perſas detinet *ibid.*
Arizanti Medorum gens 48
arma Martia ſponte extra templũ Delphicum apparent 540 arma Perſarum 455 armorum genera populorum qui erant in Xerxis exercitu 462. 463. 464. *& ſeq.*
armatura comitatus Xerxis in Græciam 455 armatura Maſiſtii optima 593
Armenii cum Xerxe militantes 465 eorum armatura & dux *ibid.*
Armenus mons 32
Arpoxais Targitai apud Scythas filius 256
Arſamenes, pater Hyſtaſpis Darii patris 96
arſamenes Darii filius, Vtiorũ & Mycorum dux 464
Arſames Darii filius & Artyſtonæ Cyri filiæ 465 dux Arabum & Æthiopum *ibid.*
Arſannes 443
artaba, menſura Perſica 88
Artabanus, bellum cõtra Scythas Dario diſſuadet 285
artabani, Hyſtaſpis filii, Darii fratris, Xerxis patrui, oratio, qua diſſuadet bellum Græcis inferre 440 artabano interdictum Xerxem ſequi in Græciam *ibid.* artabanus in regio ſolio ſedet, in cubili regio dormit, regis amictum induit 445. 446 artabani oratio priori cõtraria 446 artabanus comes expeditionis in Græciam, cui antea fuerat interdictum 456 artabanus, belli in Græciam diſſuaſor, Tirintatæchmæ pater 467 artabani ſententia de Xerxis expeditione, eius cum Xerxe colloquium, vtriuſque rationes 457. 458 *& ſeq.* artabanus domum à Xerxe remiſſus 459. 460 ei ſceptrũ à Xerxe permiſſum *ibid.*
artabanus Artyphii pater 464
artabanus Bagaſacis pater 466
artabanus Tigranis pater 536
Artabates Pharnazatris pater 464
Artabazi filius Tritæchmes 88
artabazus Choraſmiorũ & Parthorum dux, Pharnacis filius 464 artabazus, Pharnacis filius, vir illuſtris 574 eius res geſtæ *ibid.* cum Mardonio remanet in Europa *ibid.* artabazi exercitus ad Potidæã maris æſtus & reſtagnatio affligit 575 cauſa tanti mali vnde orta *ibid.* circa artabazum & Potidæenſes acta 575 artabazis Pharnacis filii, cum Mardonio colloquium, & conſilium eiuſdem de pugna non incipienda 602 artabazus, diſſuaſor relinquendi in Græcia Mardonii & pugnæ contra Græcos à Mardonio ſuſcipiendæ 612 eius conſilia & res geſtæ & fuga, defuncto Mardonio 612. *& ſeq.* artabazus fuga quomodo per Theſſaliam ſit elapſus 621
Artace 392 incenſa *ibid.*
Artacia vrbs 260
Artachæus Artæi pater 448
Artachæus, Hotaſpis filius 463
Artachæes, foſſæ apud Acanthum faciendæ præfectus 478 eius interitus *ibid.* ſtatura *ibid.* funus *ibidem*
artachæi ſacrificatur ab Acanthiis ex oraculo 478
artachæus Artayntæ pater 575
Artæus, artachæi 448
artæus azanis pater 464
Artaphernes Darii frater ex patre, Sardibus præfectus 338. 358 artaphernes ſolicitatur ab ariſtagora ad reducendos Naxiorum exules 340 circa eos acta *ibid. & ſeq.* artaphernis exercitus ariſtagoræ miſſus, duce Megabate 341
artaphernes contra Ionas delectus imperator 380 res geſtæ *ibid.* artaphernis dictum 381 artaphernes, artaphernis Darii fratris filius, contra athenas miſſus 416
artaphernis filius, Datis ad Marathonem collega, 466 dux Lydorum & Myſorum *ibid.*
Artaxerxes filius Xerxis 475. 493
Artayctes, Choraſmis, dux Macronum & Moſynœcorum 466
Seſti præſes *ibid.* artayctes Xerxis prætor 633 præfectus Seſti *ibid.* vir facinoroſus in Proteſilai pecunias *ibid.* in mulierum concubitibus *ibid.* in fœminas in templo Proteſilai 452 in manus atheniẽſium vt venerit 634 ſuſpenſus p. 625 ſuſpenſus filio ante patris oculos ſaxis obruto 634 alia circa eum acta *ibid.* eius auus paternus artembares 635 artayctæ filius coram patre ſaxis obrutus 634
Artayntes Artachæi, dux claſſis à Xerxe relictæ 575 artayntes dux in claſſe Perſarum, profugus 627 artayntes probris impetitus à Maſiſte 629 Maſiſtem interficere vult *ibid.* à Xenagora humi eliditur 629
Artaynta, Maſiſtæ filia, Dario filio à Xerxe collocata, & ab eodẽ adamata 630
Arteatæ, Perſarum genus 60
Artembares vir inter Medos clarus 54 artembaris filius à Cyro verberibus affectus inter ludendum *ibid.* artembaris querelæ propter verbera filio inflicta 54. 55.
Artembares auus paternus Artayctæ qui apud Perſas orationem habuit 625 quam, *ibid.* eius oratio ad Cyrum de Perſica regione relinquenda & meliore eligenda 635
Artemiſia contra Græcos expeditionem ſequuta 471 eius genus & animi præſtantia, virilitas *ib.* eius imperium *ibid.* ad bellum ſponte animata *ibid.* artemiſiæ naues poſt Sidonias illuſtriſſimæ 472 ſententiæ inter ſocios omnes, optimæ *ibid.* artemiſiæ conſilium de non tentanda ad Salaminem pugna 551. prudens *ib.* ſed non vincit 552 artemiſiæ facinus, quo ſeruata eſt & à Xerxe laudata 558 artemiſia nauẽ Calyndenſem impingit & demergit 558 artemiſiam inſequitur Aminias Palleneus, & vt ſeruata 560 præmium propoſitum ei qui viuam cepiſſet, & quantum *ibid.*
artemiſia in concilium à Xerxe adhibita: de relinquenda Græcia eius conſilium 564 Artemiſiam dimittit Xerxes, deducendos ei dat liberos regios 565
Artemidis. i. Dianæ, templum 504
Artemiſium 267. 503
Artimpaſa, Venus 275
Artiſcus amnis 288
Artobazanes, Darii filius, cũ Xerxe de regno contendit 436
Artochmes, Darij gener, Phrygũ & Armeniorum dux 465
Artontes, Bagæi pater 240
artontes, Mardonii filius 620
Artoxerxes id eſt, μεγας ἀρηϊος, magnus bellator 417
Artybius vir inter Perſas eximius 376
Artybii interitus *ibid.*
Artybii equus qualia edoctus 377
Artyphius filius Artabani, Gandarioꝝ & Dadicarum dux 464

artyphius Ariomardi germanus 464
Artyſtona ex vxoribus Dario maximè adamata 465 cum talari ex auro tunica à Dario efficta *ibid.* Gobryæ mater *ibid.* Cyri filia *ibid.*
arura quid 175
aruſpex Deiphonus 623
Aryandes Ægypti prætor à Cambyſe factus 316 eius mortis cauſa *ibid.*
aryandicum argentum 316
Aſbyſtæ Libyes 317 eorum deſcriptio *ibid.*
Aſcalon Palæſtinæ vrbs 49
aſchy, quid 263
Aſia, Promethei vxor 271
aſia qualis & quanta 268 aſia Libyæ par 270 aſiam Europæ parem faciunt nõnulli 267 aſia India tenus habitatur 268 aſiæ nomen vnde fuerit impoſitum 271
aſiam Perſæ putant ſibi neceſſitudine coniunctam 3 aſiæ ſuperioris imperio potiti aſſyrii, & quãdiu 46 aſiam ſubigit Phraortes 48 aſiæ imperium amittunt Medi 49 aſiæ imperio Scythæ potiuntur *ib.* aſiæ imperium tenuerunt Scythæ annis 28 p. 50
Aſiæ quædam planities 234
Aſias tribus, Sardis ſic vocata 271
Aſina ciuitas 553
aſinos ſingulos ſingula nauigia per flumen Babylonem commeantia, eóſque viuos, habentia 90 aſinorum vox Darianis multum auxiliatur contra equos Scytharum, quomodo 301 aſinos, fugiens Darius, in caſtris relinquit, cur 303.304 aſini cornibus prædíti, vbi 324 aſini nunquam bibentes 314
aſinarii cum matre Demarati concubitus 405
Aſius Cotyis filius, filii Manei, 271 Aſiam denominauit *ibid.*
Aſmach, id eſt, ſiniſtræ regiæ aſſiſtentes 112
Aſonides 505
Aſopii 589
Aſopi filiæ Thebe & Ægina 360
aſopus amnis 512.589. 597 Thebanis limes factus ab Atheniẽſibus 422
Aſopodorus Timandri filius 613
Aſpathines è Perſarum primoribus 215 in femore percuſſus à mago 219
aſphaltus Babylonica 82 aſphaltus è puteo hauritur, vbi 416
Aſſa vrbs 480
Aſſeſus, & Aſſeſſia Minerua 8
Aſſyria, quæ & vbi 107. 268 eius ſiccitas 89 eius oppida celeberrima 81 horum eſt Ninus 48
aſſyrii à Græcis dicti Syrii 463 aſſyrii quandiu Aſiæ ſuperioris imperio potiti 46 ab aſſyriis Medi deficiunt 46 aſſyrii ab illis ſubiguntur 50 *Alia de aſſyriis Vide* 46.48. 49. 50. & 81. 89. 463
Aſter, Anchimolii pater 353
Aſtrobacus heros, Demarati pater 406 eius conditorium *ibid.*
Aſtyages, Cyaxaris filius 19 Medorum rex 32.33.50 auus maternus Cyri 34 eius dominatio à Cyro ſublata 19 à Cyro capitur 32 bello victus, tenetur 34 eius filia, Mandane 50 *De Aſtyage plura Vide* 50.51.55.56.57. 58. & 60.61.62
aſtyagis & Crœſi affinitas 32 vnde orta *ibid.* & 33
Aſychis Mycerini ſucceſſor 160 res ab eo geſtæ *ibid. & ſeq.*
Atarbechis vrbs 118
per Atarnem ad vrbem Carinam itur 456
in Atanitide regione eſt Malena 390 atarneus ager, qui & Myſius 74.565
atarnes fluuius 272
Atarnes Hydaſpis Arſamæi filius 521 Darij regis frater *ibid.* Phratagunæ pater 521
Athamas Æoli filius inito cũ Ino conſilio, necem Phryxo machinatur 511 athamantis domum ac fanum veneratur Xerxes 512
Athenades Trachinius 517
Athenagoras, Archeſtratidæ filius, legatus Samius 622
Athenæ, Ionicarum vrbium ſola quondam inſignis 67 earum tyrannus Piſiſtratus 24 tyrannis liberatę 351.353 captæ 544.585 earum muri à Medo ambuſti 359 à Mardonio incenſæ 589
athenienſium origo vetus 497 athen. ſub Pelaſgis, erant Pelaſgi, Cranai dicti: ſub rege Cecrope, Cecropidæ: Erechtheo imperium adepto, Athenienſes vocati: deinde Iones, ab Ione Xuthi filio 542.543
Iones appellitari nolebãt 67 Ionibus auxiliantur aduerſus Perſas 371 Iones ab illis deſeruntur 373 inter Græcos ſapientia primi 25 eorum prudentia 529. 596 eorum virtus in prœlio 614. 627 laus fortitudinis ad Marathonem ab illis parta 419. 424. 596 athenienſ. trecẽtorum virtus 592 athen. Græciæ liberatores, & regis repulſores 486 nautici primùm facti 489 in pugna nauali præſtantiſſimi p ſt Ægineta 560 athenienſium vires è nauibus quantæ 548 *Vide Athenienſes & Æginetæ.*
Athenienſibus leges à Solone cõditæ 12 iureiurando à Solone adacti ad eas ſeruandas *ib.* Ath. diis duodecim rem diuinam facientes 421 athenienſium filij Naxum à Piſiſtrato tranſlati 27 athenienſium vxores vxorem & liberos Lycidæ lapidibus obruerunt, poſt obrutum à ſuis maritis Lycidam 585 Athen. vxores quendam, qui vnus ex omnibus erat è bello redux, fibulis cõfecerunt 363 propterea earum veſtis Doris in Iadem mutata 364 athenienſium vxores à Pelaſgis raptæ 433 athenienſium prytaneum 68 athenienſium tribus 356 quando earum nomina fuerint immutata 356 athen. panegyries, *id eſt, publici conuentus* 423 athenienſium edictum 541
athenienſium imperio vt potitus ſit Piſiſtratus, & quæ poſtea fecerit 25.27 athen. tyrannis liberati omnium Gr. primi 355.360 ſub tyrannis infirmi, parta libertate validiſſimi 365 athenienſium duo potentiſſimi poſt tyrannos pulſos, Cliſthenes & Iſagoras 355
athen. & Laced. Græcorum præſtãtiſſimi 23 ath. quantum Lacedæmoniis deferãt 497 ath. ad murorum oppugnationem Lacedæmoniis antecellunt 614 athenienſium vxores & liberos alere volunt Laced. & alii ſocii, durante bello Medico 582
athenienſium pulchræ res geſtæ præ Tegeatis 595 athenienſes Tegeatis digniores habiti *ibid.*
athenienſes inter & Æginetas geſta 362.397.414.416.489 in Atheniẽſium & Æginetarum præſidio mare contra Xerxem 513 athenienſes in pugna nauali præſtantiſſ. poſt Æginetas 560 Græcorum præſtantiſſ. in pugna nauali ad Eubœam 528. 533 athenienſium duces nolunt ferre Græci claſſiarii 528
athenienſium prœlium cum finitimis apud Eleuſinem 13 contra Peloponnenſes egrediuntur 358 eos vincunt *ibid. & ſeq.* athenienſium conflictus cum Medis 424 eorum exercitus vt inſtructus 423 athenienſium contra Caryſtios bellum 628 athenienſes Seſtũ obſident 632 athenienſes vrbem deſerunt 541
athenienſium arx occupata à Cleomene 358 vrbem deſerunt 541.542 athenienſes ſuperſtites cum arce obſeſſi 544. 545 vt capti & tractati 545
atheniẽſes Sardis mittunt ad contrahendam cum Perſis ſocietatem 358 Dario terram & aquam promittunt legati, *ib.* eo nomine accuſati *ibid.* Sardis incendunt 435 apud Darium ſemper inſimulati 416 contra eos expeditio ſumpta *ibid.* athenienſium victoria de Perſis 424 athenienſium iniuriæ Perſis illatæ 439 initium pugnæ contra barbaros fecerũt 557 præcipui Perſicæ cladis autores 558 in Salaminem quomodo tranſierint 585
inter athen. Hippiam & Artaphernem geſta 370.371
atheniẽſium legatio Spartam miſſa 586 athen. oratio 586 athen. orationes duæ 582
Attica multo magis ad auſtrum vergit quàm Lemnus 434 attica Cherſoneſus 435 attica regio non equitabilis 589 attica gens, quæ Pelaſgica erat, quum in Hellenes tranſiit, linguam Pelaſgorum perdidit 23 atticus medimnus 88 medimnus farinæ, *non adiecto Vocab.* atticus 400 atticarum fœminarum veſtis Doris in Iadẽ mutata 363 atticarum mulierum cædes, poſt cæſos earum filios 434 attica oppreſſa à Piſiſtrato 24 atticã quater ingreſſi Dores 359 atticæ magnam partem vaſtant Perſæ 419
Athos mons 396.448 eius deſcriptio *ibid.* circa athon iactura claſſis Perſicæ 416 eum effodiunt Perſarum copiæ 448 *Vide &* 480
Athres fluuius 272
Atrhibitana plaga 175
Atlas fluuius 272
atlas mons 322 eius deſcriptio 322
atlantes ſolem cur execrantur 322 vnde dicti *ibidem* atlantes, homines innominati 322 eorum deſcriptio *ibid.*
atlanticum mare 93
Atoſſa, Smerdis ſoror 214 atoſſa Cambyſis ſoror & Smerdis, eadem Cambyſis vxor & magi 224 pòſt Darii *ibid.* Xerxis mater 436 atoſſæ vlcus in mamilla, à quo & quomodo ſanatum 242 atoſſæ potentia apud Darium 436
Atramyttium vrbs 456
atrayntes, Itramitis filius, dux eorum qui Pactyes vocabantur 464
Attaginus, Mardonium conuiuio excipit Thebis 589. *Vide* & 620 *Attica, Vide poſt Athenæ & Atheniẽſes*
Atys Crœſi filius, 4 interæquales primus 15 de aty filio ſomnium Crœſi 15 ſomnio territus accipit filio vxorem Crœſus 15
atys, pater Lydi, à quo totus pop. cognominatus eſt Lydius 4 atys, Lydorum rex, Manis regis filius, Tyrrheni pater 45
AVchatæ Scytharum genus 256
AVras & Atlas fluuii ex Hæmi iugis fluentes 272
auri maiorem partem quomodo Indi ſibi comparent 230. 231 aurũ apud Indos multi & ſpatioſi mõtes ſuggerunt *Creſ.* 682 auri magna copia in ſeptentrionalibus Europæ plagis 234 auri ramenta quæ è Tmolo deuehuntur 44 auri ramẽta è quodam lacu vt virgines è limo extrahant 325 auri immenſa vis à Gyge Delphis dicata, & donatæ pateræ aureæ ſex, pondo triginta talentorum 6 auro & argento referta tentoria 618 ex auro & argneto à quo primùm percuſſi nummi 44 aurum adhibent ad omnia armorum genera Maſſagetæ 99 auro & argento conſtrati lecti 618 auro merces commutant Carthag. cũ Libybus 326 aurum pro ære mercãtur Æginetæ à ſeruis 618 auro quantum ferre poſſit donatur Alcmæon à Crœſo 427 aurum ſacrum à regibus cuſtoditum apud Scythas 256 aurũ quod erat in Theſauris Darii, quomodo liquefieret & ſeruaretur 227 omne aurum vrbis atque argentum è muris diſperſit in Strymonẽ Boges 475
aureus tripes apud Delphos 618 aurea phiala in balteo Her-

257 aurei crateres & phialæ, & alia vasa potoria necnon sacci super plaustra, interlucentibus intus inclusis ex auro & argento lebetibus 618 aurea pocula oblata sibi Cleomenes recusat accipere 249 aureum aratrum, iugum, securis, & phiala, cœlo delapsa in Scythiam: & circa illa ostentum 256 aureæ compedes Democedi datæ 241 aureis catenis alligati apud Æthiopes illi qui sunt in carcere, 193 aureum & argēteum nummum primi Lydi ad vtendum percusserunt 44
Aureacea arena, quę à formicis egeritur 230
aures hominibus magis incredulæ quàm oculi 4 aures ianitori Darii & alteri ab Intapher ne præcisæ 235 aures sibi præcidit Zopyrus 251 aures Patarbemi ab Apria præcisæ & cur 174
AVschisæ Libyes 317
AVses 320 aratores 324
auster pluuiosissimus 110
Autesion 308.398
Autodicus Cleadis pater 620
AVtomoli 112
Autonous & Phylacus heroes, eorum fana 541
Auxesiæ & Damiæ simulacra 361. 362
auxilia euocata à Crœso 27.38 auxilia Polycratis Cambysi missa 203 quò deuenerint *ibid.* auxilia Thessalorum à Pisistratidis euocata 353 auxilia Æginetarum contra Athenienses Thebanis data 361 auxilia Lydis veniunt à Persis 373 auxilia Ionum Milesiis lata 383 auxilia Spartanorū contra Medos missa Athenas, sed serò 426
Axius fluuius 480
Azanes Artæi Sogdiorum dux 464
Aziris, à Cyrenæis habitata 317
Aziristum vrbs à quo & vbi condita 313
Azotes, Syriæ vrbs, diutissimam inter omnes obsidionem sustinuit 171

B

BAbylon vrbs quæ & quanta 81 *& seq.* Babylonis centum portę 82 babylon vt extructa *ibid. & seq.* babylon in duas dirempta regiones 85 babylon primò capta, à Cyro 88 eius potentia *ibid.* tertiam asiæ partem æquat *ibid.* eius principatus siue satrapia longè maxima *ib.* babylon secundò capta 253 quomodo tractata à Dario *ib.*
à Babyloniis Græci quæ acceperint 145
Babyloniorum leges 90 amictus & cultus *ib.* nauigia 89 sepulcra 92 luctus funebres 92 cum mulieribus vt misceantur 92 eorum tres tribus nullo alio nisi piscibus victitant 93
Babyloniorum fœdus cum Crœso initum 35 babyloniorū cum Cyro conflictus 87 babyloniorum rebellio, ad bellum apparatus 249 obsidentur 250 mulieres strangulant, ne rem frumentariam absumant *ibid.* babyloniorum tria millia patibulis affixa 253 babyloniorum tyrannus Labynetus 35 babylonii reges 84
Babylonica regio 89
Babylonicum talentum quid valeat 225
Bacchi festum 122 & eius sacra 134 à Smyrnæis celebrata 69 bacchi delubrum 287
Bacchanalia Scythæ cur improbant 283
Bacchiadæ apud Corinthios 366
Bacidis oraculum 534.403 de pugna nauali Xerxis 561
Bactrii in Xerxis exercitu militātes 493 eorum dux & armatura 463.464 Bactrii Xerxis equites 468
Badres Pasargades nauticis copiis dux contra Barcæos 316 Badres Hystanis filius, Cabelęum & Milyarum dux 466
Bagæus, Artontis filius, ad Orœtē interimendum delectus 240 bagæus Mardontis pater 575
Bagasaces Artabani filius, dux Thracum 466
balteus Herculis 258 in extrema commissura habens phialam aureā *ibid.*
barba prolixa nascēs sacrificæ seu antistitæ Mineruæ, est ominosa 80. 565 barbam quibusvis aliis hominibus promissiorem gestant Pygmæi *Ctes.* 681
barbara gens minus dextra quàm Græca 25 *Vel potius*, minus dexteritatis habet. barbaros potius quàm Græcos in mortuum sæuire decet: atque hoc illis exprobratur 618 barbarorum vociferatio in pugna 610 barbarorum fuga cum Artabazo 612 barbarorum ingēs strages 425.514
Barcæ, nomen vici Bactrianæ regionis, barcæis donati 329
Barce à quibus & quomodo condita 314 obsessa 327
barcæi Cambysi se dedunt 187
barcæi, interfectores Arcesilai 316.317 circa eos & Persas acta 327 barcæi à Pheretima, Arcesilai matre, vt misere tractati 328 barcæi ad Darium transportati, vico Bactrianę regionis donati 329
Bares dux Cyrenen vult diripi 328 obstat Amasis *ibid.*
baris nauigii nomen 140
Basilides Herodoti pater 576
bassaria, ferę quædam 324
Battus rex, Polymnesti filius ex Phronima concubina 309.311 batti vitium linguæ, 311 vnde dictus sit battus 311 batto regi honores habiti 314 batti filia Amasis vxor 180 battum Libyes regem appellant 311 Battus Arcesilai pater 313. Battus Zoę conditor *ibid.*
Battus claudus, Arcesilai successor 314
Battus tertius, felix appellatus 313
Battiadæ inter cæteros barcæos cur non direpti 328
de beatitudine Crœso interrogāti, Solonis responsum 12 beatus ante obitum nemo appellandus 14.15 beatus ex viuentibus nemo 40 beatissimum omnium Tellum Athenienscm cur Solon iudicarit 12 beatos post Tellum Athenienscm quos iudicarit Solon 13 beatum se prædicat Xerxes 456 beatorum insula, regio sic dicta 194
beccos, id est, panis, Phrygia lingua 101 prima vox à pueris edita coram quibus nemo vocem edidisset *ibid.*
bellariis multis vtuntur Persæ 63 *Bellum.* In bello quomodo se gerant Scythæ erga mortuos & captiuos 277 E bello & rapto viuere, pulchrum apud Thraces 331 *Bella varia ab Heroibus gesta describuntur, quorum vnum quodque, vide in nominibus eorum à quibus gestum est.*
Belus, cuius nepos Argon, Sardiū rex 4 belus Cephei filius 463
Bermius mons 579
Bessi vaticinantes 477
bestiæ apud Ægyptios sacræ 128. 129. *& seq.*
Bias Prienæus, Sardis à Crœso interrogatus, quid responderit 11 eius saluberrimum consilium Ionibus datum 77
Bias Melampodis frater 600
Bisaltes, Apollophanis filius, Abydenus 389
Bisaltia regio vbi 477 Bisalteorum rex & terræ Crestonicæ 570.571 eius admirandum facinus *ibid.* contra Græcos militare non vult *ibid.* quomodo filios qui contra Græciam militarant, puniuit 571
Bisanthes vrbs in Hellespōto 485
Bistonie lacus 476
Bito & Cleobis beati à Solone post Tellum Athenienscm iudicati 13 bitonis & Cleobis interitus *ib.* eorū effigies apud Delphos collocatæ *ibid.*
Bithyni à Crœso subacti 12 bithyni, Thraces pòst dicti 466
Bœbeis lacus (*Vel potius* palus) 482
Bœotia 123 bœoti 513 bœoti OEnoen Athenienscm occupant 358 bœoti Chalcidensibus auxiliantur 359 eorum captiui & clades 359 bœoti cum Medis vniuersi sentientes 539 bœotorum equitatus quantopere iuuerit Mardonii milites fugientes 613
Boges à Xerxe valde laudatus 475 in rogum se coniicit *ibid.*
Bolbitinum ostium 107
Bongrus fluuius 272
bonis hominibus vsuuenit vt malos habeant seruos 551
Boreas Athenienscm genēr, quomodo 508. 509 boreas contra Xerxem inuocatus, eius classem perdit 509
Borysthenes fluuius 256.272.274 borysthenitarū emporium 260
boryes ferę vbi gignantur 325
boues erga quomodo se gerāt Ægyptii 108. 117. 118 bos apud Cyrenæos vt colatur propter Isidem 323 bos Ioui immolatus à Demarato quibus iuramentis adhibitis 405 boum loco iuuenes duo iugum subeūt, & plaustrum quo mater vehebatur, ad templum trahunt 13 bobus vbi cornua non succrescant 265 boues præpostere pascentes 321 cornua inflexa anterius habentes *ib.* boues agrestes prægrādibus cornibus, vbi 481 boues Pygmæorum quales *Ctes.* 681
Bosphorus Cimmerius 259 bosphorus Thracius 285 bosphorus Thracius iunctus 441
Bosphorus Chalcedonius 286
Bottiæi, populus 507.574 bottiæis terra siue bottiæicus ager 480. 481
Branchidę, populus, vbi oraculum Apollinis 19 branchidæ Milesiorum, siue oræ Milesiæ, vbi oraculum Apoll. & donaria Crœsi 19.43.72
è Braurone fœminas Athenienscs prædati Pelasgi 307
Briantica regio, antè Calaica 476
Bryges, qui postea dicti Phryges 465
Brygi, populus 507
bubali 324
Bubares, Megabyzi filius 337.448. 578
Bubastis vrbs 126. 171 bubastis Ægyptiacè, Diana 161.171
Bubastis, Diana sic appellata 171 bubastiana plaga, sicut Thebana, vna è plagis Calasirium 175
Bucolicum ostium Nili effossum 107
Budii, Medorum gens 48
Budini populus 262.293
Bulis Spartiata, Nicolai filius 484 *item alius* Bulis, Nicolai pater 485
Bura Achæorum 68
Busæ, Medorum gens 48
Busiris vrbs 126 busiritana plaga 175
Butis, (*Vel potius* Buto) vrbs Ægypti, vbi oraculum Latonæ 134.170
Byblesia 80
byblus Ægyptiorum 138 eius descriptio *ibid.*
Byzantium ab Ionibus subactum 373
Byzantii ab Otane capti 338

C

CAbalii, populus 225
Cabales, exigua gens, circa mediam Auschisarum plagam. *sed alia etiam est scriptura*, Bacales 318
Cabelees Meones, qui & Lasinii 466 cum Xerxe militantes *ibid.* eorum armatura & dux *ibid.*
Cabirorum sacra 123 Cabirorum templum quod soli sacerdoti licet ingredi 200
Cadmeæ literæ *Vide* post Cadmū
Cadmus Tyrius 123 Cadmus, Agenoris filius, Europam quæritans, Theram appellit 308
Cadmus, Semeles pater 165

Cadmus Polydori pater 352 Cadmi in Bœotiam aduentus 123. 351 Cadmei 68. Cadmei Pelasgos eiiciunt 23 Cadmei ab Argiuis electi 352 in Cadmeos expeditio Athenienſium 595
Cadmeæ literæ 352 Cadmea quædam victoria Phocenſibus obtigit 76
Cadmus Cous, Scythis filius 498 eius iuſtitia *ibid.* tyrannidem deponit *ibid.*
Cadytis, magna Syriæ vrbs 172 à Neco rege occupata *ibid.* vrbs Aſſyriorum Palæſtinorum, non minor quàm Sardis 184
Caicus ager qui erat Myſorum 390 Caicus fluuius 455
Caira veſtis 364
calamus Indicus *Cteſ.* 679
Calantiæ Indi 228 *Vide* Callatiæ
calaſiris veſtis nomen 134
Calaſiries Ægyptii pugnatores 174 calaſiries ſoli arti militari operam dant 175 *Vide plura ibid.*
calaſirium plagæ 175
Callatebus vrbs 451
Callatiæ, Indi 200 parentibus veſcuntur. *at pag.* 228 *Vocãtur* Calantiæ
Calliæ Phænippi filii odium in tyrannos 425 ſolus bona Piſiſtrati Athenis electi auſus emere 426 *alia de eodem, ibid.* Callias filiabus nuptum dat ex Athenienſibus quem quæque diligat 427
Callias Eleus Iamideorum vaticinus 346 à Crotoniatis accerſitur *ibid.*
Callias Hipponici filius 492
Calliades ſummum Athenis magiſtratum gerit 544
Calliades & Timaphernes in pugna ad Thermop. Xerxi dant conſilium *Cteſ.* 665
Callicrates, eius virtus, eius dictũ & interitus 615 callicratis ſepulcrum apud Lacedæmonios 620
Callimachus Aphidneus polemarchus 422 eius virtus & interitus 424
Callippidæ populus Scythię: iidẽ & Græcoſcythæ 261
Callipolitani 494
Calliſta inſula 308
Calui homines cuiuſdã regionis, ab ipſo natali, itidémque fœminę caluæ 263 calui pauciſſimi apud Ægyptios 187 quid caluitiei obſtet *ibid.*
Calydnii 471
Calyndici montes 79
Calyſtrii apud Indos *Cteſ.* 684
Cambyſes, Cyri pater 19.96. Cambyſes Cyri & Caſſandanæ Pharnaſpo genitæ filius 53. 96.100.183
Cambyſi tradita in matrimonium Mandane 50 regnum Cyri ſuſcipit 100 eius cum Græcis in Ægyptios expeditio *ib.* quid eum præcipuè mouerit aduerſus Ægyptios 183 Ægypto potitus 184 Cambyſen ſibi vendicant Ægyptii 183 ex Apriæ filia genitum *ibid.* aduerſus Amaſin exercitum ducit 182.183 cambyſes cum Arabum rege fœdus init 185 cambyſi dedunt ſe Libyes & alii munera mittunt 187 cambyſis varia bella 190 cambyſis ſtulta & temeraria expeditio in Æthiopas 193 cambyſes iubet Ammonios diripere & Iouis oraculum incendere 193
de Cambyſis inſania *Vide* 193.194. 196 & plura de eodem *iiſdem pag. & ſeq.* item 200.203.210. 212.213 necnon 225.236
Camarina, quondam Syracuſanorum 494 Camarina euerſa à Gelone 495
Cameirus ciuitas 68
cameli 36.468.481 cameli Indorum 230
Camicus oppidum ab Acraganti-nis habitatum 501 eius obſeſſio *ibid.*
Campſa vrbs 480
Canaſtræum promontorium 480
Candaules, Myrſi filius, Sardium tyrannus 4 candaules 3 Myrſilus à Græcis cognominatus 4 Sardium tyrannus *ibid.* ad Alcæo Herculis filio orſundus 4 vxorem ſuam conſpici nudam à Gyge cupit 405 eius conſilio & dolo interimitur 6
Canobus 140 canobicum Nili oſtium 107.146
caput nullam ſuturam habens 619 in capitibus inimicorum cęſorum potant Scythæ 277 ea vt ornant *ibid.* capita animantiũ non deguſtant Ægyptii 117 capita deradunt Mileſii in luctum Sybaritarum 387
Capita quercus, locus ſic dictus, aliter, Tria capita 601
Cappadociæ fertilitas 32 eius quidam locus Pieria 34 cappadoces à Græcis Syri nominati 32.348. 365 Phrygibus confines 348 cappadocibus bellũ infert Crœſus 32
capras Mendeſii cur non mactent 121 caprarii quo in honore apud Mendeſios 12
Capreæ & bubali apud Libyas 324
captiui immolati, & quomodo 276 captiuos ſuos quomodo tractant Tauri 292
Car fratres habuit Lydum & Myſum 78
Caria, pars Ioniæ 66 à Perſis capitur 389
Cares *Vnde* orti 78 à Crœſo ſubacti 102 eorum tria inuenta 78 *de caribus alia Vide* 78.80. 126.169.186.378.379.387.470
Caricæ mulieres 68.69
Carius Iupiter 355. carii Iouis delubrum apud Mylaſſos veteſtiſſimum 78
Carcinitis vrbs 275.291
Cardamyla Laconica 553
Cardia vrbs 392
Carina vrbs 456
Carinus Euæneti pater 503
Carmaniorum dominus Tanyoxarces *Cteſ.* 660
Carnia feſta 514
Carpis fluuius 272
de Carthaginienſibus & de bellis quæ ab illis aut aduerſus eos geſta ſunt lege pag. 76.190.499
Caryſtus 265 obſeſſa 418 in deditionẽ Perſarũ venit *ib.* Caryſtii pecuniã dãt Themiſtocli 569 contra Athen. bellum gerunt 628 Caryſtiorum ager ſiue caryſtius ager 628 vaſtatur 572
Caſambus, Ariſtocratis filius, Athenienſibus traditus ab Æginetis 407
caſiam quomodo comparant Arabes 232 vbi & quomodo naſcitur *ibid.*
Caſius mons 172.184
Caſmena oppidum 495
Caſpatyrus vrbs 229.270
Caſpii 226. 227 Xerxis equites 464.468
Caſpium mare 93.94
Caſſandane mater Cambyſis, Cyri filij 100.183
Caſſiteros, *id eſt, ſtannum* 234 caſſiterides inſulæ *ibid.*
Caſſius mons 102
Caſtalia loci nomen 541
Caſthanæa vrbs 506
caſtor & Pollux Tyndaridæ 119 caſtores in quo lacu capiuntur 294 horum teſticuli morbis matricis auxiliantur 114
caſtra Tyriorum, locus ſic dictus 146
Caſtra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum, in Ægypto dati 169
Caſtrobius, Ariſtei pater 259
Catadupi Ægypti, vel potius Catadupæ 107
Cataractes amnis Mæandro par 450
Catiari & Traſpies, Scytharum genus 256
Caucaſus mons 94.228 eius altitudo & alia quæ in eo ſunt 94 eius incolæ 228
Caunus ab Harpago capta 81 ad Iones deficit 374 caunii 79
Cecrops rex 543 vnde cecropidæ dicti Athenienſes *ibid.*
Ceiorum cœnaculum Delphis 267
Celænæ, vbi Mæandri fontes 450 pellis Sileni Marſyæ *ibidem*
Celtæ populus 114, omnium extremi in Europa ad ſolis occaſum 273
Centum appellatæ inſulæ 70
Ceos & Cynoſura 554
Cepheus Andromedæ pater 463. 492
Cephiſus Thyæ pater 505 cephiſus amnis 539
Ceraunius ſinus 80
Cercaſorum vrbs 106.107.140
Cercopæn hedræ 198
Ceres, Ægyptiacè Iſis 171 *de cerere Vide* 154. 175.274. 611.612 cereris Achæiæ templum & orgia 352 cereris Eleuſiniæ templum 625.626 cereris legiferæ ſacra 386 cereris & Proſerpinæ ſolennia 549
cerues in Libya nullus eſt 325
cete ingentia, ad ſalſuram, ſpinis carentia 274 antacæi dicta *ib.*
Chalcedonii cur cæci à Megabyzo dicti 306 ab Otane capti 328
Chalcedonienſes à Dario mulctantur *Cteſ.* 663
Chalcidenſes oram Atticam populantur 338 Olynthum obtinent 574 illis opem ferunt Mileſii 371
Chalcidicum genus 507
Chaldæi centum millia talentorum libanoti adolent 83 chaldæi inter Aſſyrios 463 chaldæi ſacerdotes 83
Chaleſtra vrbs 480
Chalybes à Crœſo ſubacti 12
champſæ crocodili dicti 130
charadra oppidum 539
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphûs frater 159.160
Charilus EVnomi filius 576
Charitimides nauarchus *Cteſ.* 667.668
Charopinus Ariſtagoræ frater 372
Chaſtanæa oppidum 508
Chemmis inſula, 170.171 chemmis oppidum grande Thebaicæ prouinciæ 136 chemmitæ 137 chemmitana plaga 175
Cheopes *Vel potius* Cheops, rex Ægypti, Rhampſiniti ſucceſſor 155 *Vide plura pag. eadem, & ſeq.*
Chephrenis regis Ægypti tyrannis 156
Cherſoneſi vrbes 391 euerſæ 392
cherſoneſi tyrannus Miltiades *ibid.* cherſoneſus quæ eſt in Helleſponto, Athenienſ. ditionis fuit 434 cherſoneſus trachea id eſt aſpera 291 cherſonitæ portas Athenienſibus aperiunt 634
Cherſonitarum primores *in* vincula conjecti à Miltiade, & quomodo capti 394
Chidori fluuii aqua copiis Xerxis deficit 480 eius origo *ibid.*
Chilei viri Tegeatæ conſilio 587
Chilo vir Spartæ ſapientiſſ. 314 eius conſilium 24 chilo Demarmeni filius 404
Chius Ionum ciuitas 67 à Perſis capta 391 chii ſoli Mileſiis opem ferunt 8 chiorum tyrannus Strattes 576 *de chiis plura Vide pag.* 67.74.386.389.390
Choaſpes fluuius 86.348.350 eius aquam ſolam rex potat 86
Chœreatæ (*q. d. porcales*) tribus Sicyonia 356
Chœreæ nomen loci 418
Choraſmii populus 227.464
Chromius Argiuus 37
Cicones gens Thraciæ 476 ciconum quondam locus fuit Serrium promontorium 462
Cilices 11.12.32.348.469. Ciliciæ præfectura 619
Cilix Agenoris filius: vnde dicti Cilices 469 Cilix Syennęſis Oromedõtis filius dux in claſſe Xerxis 471
Cilla, Æolum ciuitas 69
Cimmerii 7.49.254.259.264 cimmerius Boſphorus 264
Cimo Miltiadæ pater 349.392
Cimo Miltiadæ germanus è matre 393
Cimon, Miltiadis filius 432.475 mulctam patri impoſitam exoluit 432
cinnamomum quomodo legant Arabes 232 vbi gignatur, & alia 232.233
Cinyps fluuius 319 Cinyps tellus Libyæ

Libyæ fertilis, fluuio cognominis 326.327
circuncisio Ægyptiorum 116 & aliorum quorundam populorum 143
Cissii in exercitu Xerxis militantes 463 eorum dux & eorum armatura 463 Cissii Xerxis equites 468 Cissia terra 348 Cissiæ portæ Babylonis, quæ & Belides 252
Citaris insigne regiæ dignitatis *Ctes.* 672
Cithæronis radices 592.594
Cius fluuius 272 Cius Mysia capitur 379
Cius fluuius 272
claues Cypri, promontorium sic dictum 376
Clazomene Ionum ciuitas 67 hæc inuaditur ab Alyatte, qui cladem accipit 7 capitur ab Artapherne & Otane 380 Clazomeniorum thesaurus 21
Cleades Autodici filius 620
Cleander vates, genere Phigaseus 411 Cleander & Euclides Hippocratis filii 494 Cleander Patareus Gelæ tyrannus 494
Cleobis & Bito beati à Solone post Tellum Athenienſem iudicati 13 Cleobis & Bitonis interitus *ib.* eorum effigies apud Delphos collocatæ *ibid.*
Cleodæus Hylli filius 398.576
Cleombrotus & Leonides gemini 345 de Cleombroto *Vide* 285, & 345,552,& 587.
Cleomenes Anaxandridæ filius 345. 354.491 Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem, sed propter genus 344 omniũ hominum iustissimus 249 auro non corrumpitur à Mæandrio *ibid.* discordia inter illum & Demaratum 398. 402. 407 inter illum & Clisthenẽ, quem tandem eiicit 357 Cleomenis & Aristagoræ consilia 347. 348 inter Cleomenem & Argiuos acta 409. 410 aduersus Athenienſes bellum gerit 358.359 *alia ab eodem gesta Vide partim isdem pag. partim* 407. 408. 409 Cleomenes ad insaniam redactus 347. 408. 411
Cleonæ vrbs 448
Cleonidæus *Vel potius* Cleodæus, Hylli filius 514
Clinias Alcibiadis filius Athenienſium præstantissimus in classe contra Xerxem 533
Clisthenes, Sicyonis tyrannus 355. 428 eius odium in Adrastum 355 Clisthenis & Isagoræ factiones Athenis *ibidem* circa Clisthenem & filiam Agaristam ac procos acta 429.430
Clisthenes Sicyonii Clisthenis nepos 355.430
Clytiades *Vide in Tisamenus*
Cnidus ciuitas 68
Cnidii Lacedæmoniorum coloni 80 Cnidiorum cum Tarentinis amicitia 245 Cnidii suã ditionem in insulę formam perfodiendo tentant redigere 80 Cnidii isthmum perfodere nolentes, impediuntur 80 Cnidii Harpago se dedunt 80 397
Cobo, Aristophanti filius 404
Codrus Athenienſium rex 359 Codrus Melanthi progenies 69 Codrus & Melãthus vnde prognati, reges Athenienſium 354 codrus Nelei pater 625
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thasia 397
Coes Erxandri filius 290. 343. 344
Colæus, Samiæ nauis gubernator 310
Colaxais Targitai filius trifarium filiis constituit regnum 256
Colchi 49.142. 143. 228. 268.467 Colchicum linum Sardonicum dictum 143
Colias ora Atticæ 561
Colophon Smyrnæ conditor 7
Colophon, Ionum ciuitas 67 colophonii soli ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur 69 *Vbi & plura*
Colossæ, oppidum Phrygiæ 451
colossi 164.169.178.179 colossi apud Ægyptios cuiusque pontificis 164
comam Lacedæmonii ex quo alunt 38 comam Argiui ex quo non alunt *ibid.* comam vt alant Macæ 319 comam quomodo gestant Maxyes 324
Combapheus eunuchus Ægyptũ Cambysi prodit *Ctes.* 660
Combeca vrbs 480
Combrea, ex vicinis Pellenæ vrbibus ac Thermæo sinui conterminis vna 480
comedunt in viis Ægyptii, vẽtrem domi exonerant 115
Compsatus fluuius 476
conchylia in montibus Ægypti 105
Conon apud regem Artoxerxem *Ctes.* 677.678
consultant Persæ inter pocula, & quidem de rebus etiam maximè seriis, sed ab iisdem sobriis confirmari oportet cõsilia quæ tum capta fuerint 63 consultare bene, maximum est lucrum 442
Contadesdus fluuius 288
Copais palus 577
Corcyra à Corinthiis condita 205 ei imperitat Periander 206 corcyræi 204.205.500
Coresus in agro Ephesio 372
Corintho quadringenti aduersus Persam missi 513 corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius 368
Corinthii minimè cõtemptui habent opifices 175 corinthiorum thesaurus 21 Corinthiorum & Samiorũ simultates 204 corinthiorum cum Corcyræis discordia 205 corinthii Peloponnenſes contra Athenienſes deserunt 358 corinthii naues vendunt Athenienſibus, dono dare lege prohibiti 414 corinthiorum fuga socios deserentium 560. 561 corinthiorum virtus 627 corinthiæ mulieres vniuersæ exutæ à Periandro 369 cur, *ibidem* Corinthia vestis, cui simillima est Doris 364
cornua pecoribus quum non citò, aut citò nascuntur, vnde euenit 265
Corobius quidã purpurarius 310
Coronæi, Thebanorum proximi 360
Corycium antrum 540
Corydatus Thermopylarum proditor 517 Anticyrenſis *ibid.*
Corys Arabiæ flumen 185
Cos ciuitas cum quinque aliis à sacrorum participatione cur remota 68
Cosmartidene Artoxerxis pellex, aut potius pallaca *Ctes.* 671
Cotys Asii pater 271
Cranapes, Mitrobatis filius, vnà cum patre ab Oroete cæsus 239
Cranai dicti Athenienſes 543
Crastis, & Crastia Minerua 346
crater, qui Crœso portabatur, interceptus 204 crater in ostio Ponti, à Pausania dedicatus 285 crater Argolicus ad cuius exemplum factus crater à Samiis 310 crateres Lesbii 276
Crathis Ægarum fluuius perẽnis, à quo & Italicus ille vocatus est 68
Cremni emporiũ paludis Mæotidis 262
Creston vrbs 23 crestonæi 330 crestoniatæ 23 crestonicus ager 480 crestonicæ terræ rex *Vide* Bisaltecrum rex
Creta vniuersa à barbaris habitata 79 cretes, diuinitus instructi 501 Iapyges Messapii dicti *ibid.*
Cretenses cur auxilium non tulerint Græcis contra Persam 501 alia *ibid. & seq.* circa Cretenses & Græcos auxilia rogantes acta 500.501.502
crex auis 132
Crinippus Terilli pater 499
Crisæus campus 538
Crisorana locus in regiis ædibus *Ctes.* 657
cristas galeis imponere primi ostenderunt Cares 78
Critala in Cappadocia 449
Critineus Anaxilai pater 499
Critobuli filia 180 Amasis vxor *ibidem*
Critobulus Toronæus 574
Crius Polycriti filius 398 circa eum & Cleomenem acta 398
Crius, Polycriti filius, Athenienſibus traditus ab Æginetis 407
Crius, Ægineta, Polycriti pater 560
crocodili descriptio 129.130 crocodili sacri 166 eorum sepulcra *ibid.* crocodili Libyæ 325 crocodilorum vrbs 166
Crœsus rex, vnde oriundus (genere altius repetito) ita vt regnum Lydorum ad illum deuenire potuerit 3 Alyattæ filius *ibid.* eius mater Carica 44 bonus vir, & religiosus, ac deorum cultor 41 Crœsi & Astyagis affinitas 32.33 crœsus primus Græcos ad tributum pendendũ adigit 3.11 Iones & Æoles inuadit 11 cum Ionibus insulanis hospitium contrahit *ibid.* per crœsum aucta Lydorum potentia 12 Crœsi cum Solone colloquium, illius, inter alia, dicentis se beatissimũ, huius negantis 12.15 Crœsum deorum indignatio excipit 15 Gygis triũ taui crimen luit 42 Crœsus Sardibus captis & ipse capitur, & viuus ad Cyrum perducitur 39 rogo impositus ab Apolline inuocato seruatur, immissa pluuia 40.41 Crœsi filius Adrastus vt fuerit per imprudentiam interfectus, atque vt is eum luxerit 17.18.19 *Cætera de Crœso scripta, & nominatim quæ inter illum & Cyrum interceſſerunt, Vide partim in isdem paginis, partim in iis quæ illas sequuntur. Sed iis adde ex Ctesia etiã quædam à loco illo, qui est ex pag. 658*
Crœsi filius pro obside datus fuit
Crophi mons 111
Crossea regio 480
Crotoniatæ genere sunt Achæi 543 eorum cum Sybaritis bellum 346
Crotonienses, *Vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, secundi Cyrenæi 241.242
Cyrnia, Æolum ciuitas 69
cubiti regii mensura 81 cubitorum mensuræ 167 cubitus Ægyptius Samio par 175
culices ventus prohibet in altum volare 139 culicum vis ingens apud Ægyptios *ib.* contra culices ab Ægyptiis excogitata *ibid.*
Cuma ciuitas Æoliæ 69 vocatur & Phriconis *ibid.* Cumã condiderunt primarii Thessalorum 637 Cuma capitur 380
Cumæi *siue* Cumani oraculum consulunt de reddendo Pactya 72 Cumæorum acta circa Pactyam 73.74 Cumæi (*potius quàm* Cymæi) tyrannum suum dimiserunt 344
Cuphagoras Epizeli pater 425
Curium 377
Curienses, Argiuorum coloni 377
currus sacer Iouis quomodo amissus 570 currus sacer in Xerxis exercitu 461
cursus qui dicitur Achillis 275
custodes inebriati 84
Cyaneæ insulæ, errabundę à Græcis existimatæ 286
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex, imperii successor 32.48 acta sub eius imperio 48.49 Cyaxares, Astyagis pater 19.32.33 maioribus suis fortior 48 in ira peracerbus 33 eius cum Lydis bellum 49 cum Scythis Asiam obtinet 50 eius interitus & anni regni 50 Cyaxaris filius Astyages, regni successor 50
Cybeles templum, Sardibus concrematum 373
Cydippa, Anaxilai vxor, Terilli filia 499
Cycladum insularum nulla dum sub Dario erat 340
Cydoniam in Creta condiderunt Samii 203.209
Cydra oppidum 415
Cyllyrii Syracusanorum quõdam serui, dominos eiiciunt 494
Cylon, tyrannidis affectatæ compertus 357

Cymæi, *Vide in* Cumæi
Cynegirus, Euphorionis filius, nauem aduersariam prehensans manu truncatur 424
Cyneſii populus 114
Cynetæ Celtarum accolæ in vltimis ſeptentrionis plagis 273
Cyneus Philagri pater 418
Cyno, ſiue Spaco, Mitradatis, bubulci Aſtyagis, vxor 51.52 Cyno quomodo Cyrum ſeruauerit 53 Cyno, ſemper in ore Cyri 58
Cynocephali populi 324 *& Cteſ.* 684
in Cynoſargi Herculis templum 354
Cynoſura 554
Cynurii, ſoli putantur Iones, Dores effecti 553
cypſela quid ſit 368
Cypſelus, Eetionis filius 6 Labdæ 368 vnde nomen hoc ei impoſitum *ib.* Cypſelus Periandri pater 8.204 Miltiadæ pater 392 Cypſelus Corinthius 429 Corinthiorum tyrannus, vt eos tractarit 368
Cypria carmina Homeri non ſunt 149
Cyprus primùm ab Amaſi capta & tributaria facta 181 Cypri claues, promontorii nomen 376 Cypriorum lex 92.93 Cypriorum bella & defectiones 191.374.376.469
Cypriorum ſimilis lex cum Babyloniis circa concubitus mulierum cum exteris 92.93
Cyranis inſula 325 lacus in ea *ibid.*
Cyrene circumfluа 316 Cyrenen, quam non diripuerant quũ in ea eſſent, adoriuntur poſtea Perſæ 328 Cyrenaicæ regionis plagæ tres admiratione dignæ 327
Cyrenæi 312.313 vbi vrbem condidere 317 Cyrenæi maritima incolunt *ibid.* Cyrenæi Cambyſi ſe dedunt 187 Cyrenæi cladem maximam inferunt Ægyptiis 173 Cyrenæorum & Ægyptiorum conflictus 313 Cyrenæi agros Libyum vaſtant *ibid.* Cyrenæorum clades à Libybus illata 314 de Cyrenæis alia *Vide pag.* 310.313.314.328 Cyrenæi medici, ſi cundi ſunt: vt Crotoniatæ, primi 242 Cyrenææ fœminæ bouem vt obſeruant 323
Cyrmianæ Thraces 288
apud Cyrnum ciuitas à Phocenſibus condita, nomine Alalia 75 apud Cyrnum agri Caryſtii facta pugna 628
Cyrnii 499
Cyrta 670 *Cteſ.*
Cyrus pater Cambyſis Cyri patris 53.96
Cyrus Perſa 57.443 Cambyſis Cyro geniti filius & Mandanes 19.50.51.53.96 Cyrus à quibus oriundus 43 Aſtyagis ex matre nepos 34 Harpagi cognatus 51 Cyrus generoſiore matre quàm patre genitus 43 Cyrus quum Harpago traditus eſſet interimendus, quomodo ſeruatus 51.52.53 ab vxore bubulci educatus 53 cur à cane educatus dicatur 58 bubulci filius cognominatus 54 vxor bubulci Cyro aliud quàm Cyri nomen impoſuerat 53 Cyrus muli nomine cur ſignificatus 43 Aſtyages Cyro minitatur 60 *De puericia & educatione* Cyri *Vide alia pag.* 54. 58.60 Cyrus *laudatur pag.* 225, *Vbi docetur* pater à ſuis appellatus. *item pag.* 253 *Vbi docetur* de eo, cui comparari (*Vel potius*, cui ſe comparare) nullus vnquam Perſarum dignum ſe (*Vel* rem ſe dignam) exiſtimauit. *Videtur autem hæc fuiſſe illorum opinio ob ea præſertim quæ dicuntur de* eius genitura, ob quã ſe exiſtimabat maius quiddam homine eſſe: *pag.* 94: & de eius felicitate, *ibidem. Sic Verò & pag.* 60 diuina quadam ſorte genitum ſe *dicit.* Cyrus *quæ prudenter dixerit, cùm alibi, tum pag.* 635. Cyri *prudentia* in alienandis animis Perſarum à Medis 59.60 *& in eo quod cõmentus eſt* vt Perſas ad rebellãdum induceret *pag.* 59 *& tamen ſtultè* Gyndi amni minatur 87 Cyrus omnem Aſiam adeptus 62 Cyri cum Crœſo prœlium 35.36 *& quæ hoc ſequuntur Vide pag.* 38.39.40.41.42.45.71 alia eius bella aduerſus Labynithũ, & aduerſus Babylonios, quorum vrbem capit: vide p. 86.87 Cyrus quum Tomyrin, Maſſagetarum reginam, in vxorem petiiſſet, poſtea cum illa conſligit 94, *& ſeq.* tandem pugnans aduerſus eam, occumbit 98. *Vbi narrantur & quæ egerit circa eum cadauer.* Cyro mortuo regnum ſuſcipit Cambyſes 100 *Hũ adiscenda de Cyro quæ leguntur apud Cteſiam, quæ incipiunt à pag.* 658
Cythera inſula Argiuorum ditionis 37 Cythera conducibilius Lacedæmoniis obrui quã extare 325
Cytiſſorus, Phryxo genitus: eius poſterorum calamitas 511. 512
Cyzicum, vnum ex oppidis Cherſoneſi 392 Cyziceni OEbari, filio Megabyzi, ſe dediderunt 392 Cyzicenorum feſtum 282

D

DAdicæ populus 226 Dadicæ militantes in Xerxis exercitu 464 eorum dux & armatura *ibid.*
Dædalum veſtigat Minos 501
Dai, Perſarum genus 60 pecuarii *ibid.*
Damaſithymus Candaulis filius 471 dux in claſſe Xerxis *ibid.* Damaſithymus, Calyndenſium rex 558 demerſus ab Artemiſia 558
Damiæ & AVxeſiæ ſimulacra 361. 362
Danaë, Acriſii filia 399 Perſei mater 136. 137.492 Danaes & Ionis filius Perſeus 463
Danaus & Lynceus Cœtimitæ 137
Danaus Archandri ſocer 140 Pthii Achæi filius *ibid.*
Danai filiæ 175.181 templum Mineruæ quod Lindi eſt, extruxerunt, filios Ægypti fugientes *ibid.*
Danai & Xuthii in Peloponneſum aduentus 470
Daphnæ Peluſiæ 112.144
Daphnis Abydenus 305
Dardanus 378.456 Dardanei 456
Daritæ populus 226
Darius rex, Hyſtaſpis filius 84. 97. 215. 417.435.443 è coniuratis in magos fuit vnus 215 Darius idem ſonat quod ἐργάτης, id eſt, *coercitor* 417 ...eius genus 443 Darii vxores 224 Darii liberi 187.435.464.465. 466.471. 521.559. 629 de Darii futuro regno Cyri viſio 96 Darius qua arte ad adipiſcendum regnum ſit vſus 224 Darium Perſæ aiunt fuiſſe κάπηλον (*cauponem, inſtitorem*) quoniam omnia quæſtui habebat 225 Darii reditus 227 aurum in theſauris reponit 227 pecuniarum ſpe fruſtratus ſepulcro Nitocridis aperto 86 vnde Græciæ infenſior redditus 435 Darii expeditiones 254. 286. 287. 288. 289. 290 *Alia eius facta præ aliis memorata digna, Vide pag.* 145.225. 270. 287. 303. 332. 510 *item quædam eius dicta* 254. 306. 374 eius cum Indathyrſo colloquiũ per quendam equitem 300 eius orationem pro monarchia 222 orationem ad primores Perſarum de Orœte interficiendo 239 orationem ad Iones de ponte ad Iſtrum cuſtodiendo 290 *Vide & apud Cteſiam pag.* 663
Darius Xerxis filius Artayntam ducit, cuius amore Xerxes captus erat 630
Darixus Xerxis filius ex Onopha Amiſtris filia *Cteſ.* 664 parricidii accuſatur 666 capite plectitur 667 eius innocentia patefit *ibid.*
Darius Xerxis filius 630
Daſcylus, Gygis pater 4
Daſcylium, præfectura cui præerat Mitrobates 236
Datis Medus cõtra Athenas miſſus à Dario 416 Datis 417 reuocat Delios fugientes *ibid.* Datis viſio 425 Datis filii, Harmamithres & Tithæus 468
Datus 616
Dauliorum oppidum incenſum 539
Dauriſes Darii gener 378 Dauriſis interitus 379 Dauriſes aduerſus Cariam tendit 380
Deceleus 615
Decelenſium circa Helenæ inueſtigationem acta 615 eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præſidendi 615 decelenſis tribus *ibid.* decima redemptionis captiuorum conſcripta 360 decimumquenique ſorte comedunt inter ſe Cambyſis milites fame adacti 194
Deioces, Phraortis pater, Cyaxaris auus 7.32 Deioces vir ſapiens, Phraortis filius 46 ad tyrannidem Medorum aſpirat *ibidem* eiuſdem commentum in tyrannidem *ibid.*
Deiocem Medi iudicem ſuarum controuerſiarum conſtituunt, quum iuſtitiæ ſectandæ ſtudioſum eſſe illum viderent 46 Deioces ob iuſtitiæ ſpecimen rex Medorũ declaratur 47 à Deioce regnum obtinẽte acta *ibid.* quomodo ſeueritatem in exercenda iuſtitia exercuerit 48 Deiocis mors *ibid.* anni regni *ibid.* Deiocis filius Phraortes imperium Medorum ſuſcipit 48
Deiphonus Euenii filius Apolloniata 622
Delphos miſſa donaria à Gyge 6 Delphi 21 apud Delphos primus quis munera poſuerit 7 Delphos miſſa donaria à Gyge 6 Delphi barbarorum ſtragem edunt apud Delphos 540 in numerum Delphorum aſcribi volenti ius perpetuum datum 22 Delphi in extremam formidinem redacti à Xerxe 539 Delphi vrbem deſerunt 540 Delphi deum ſuum conſulunt 540 Delphi oraculum conſulunt, proſe & cætera Græcia 504 *& ſeq.* Delphicum oraculum conſulit Alyattes 8 conſulit & Lycurgus 28 Delphicum oraculum 19 Delphici oraculi reſponſum ad Crœſum per Pythiam redditum 20 id vaticinium verax nactum ſe Crœſus exiſtimauit *ibid.* Delphicum templum ſua ſponte conflagrauit 21.180 aliud Amphictyones trecẽtis talentis cõſtruendum locarunt 180 templum hoc Mataca eunuchus Apollinis iuſſu diripit *Cteſ.* 666
Delta Ægyptiorum 105.106 ſolum Delta, Ægyptum eſſe aiunt Iones 106
delubrum Iouis Carii 78 Iouis Olympii 103 Cereris 274 Bacchi 287 Amphiarai 577 Laio & OEdipodi exſtructum 309 delubrum in fano Latonæ admirabiliſſimum 170 ex vno factum lapide *ibid.* delubra primi ſtatuere Ægyptii 102 delubra è Perſis incenſa 417
Delus expiata, quomodo 27 Delus intremiſcit 417 Deliorum fuga ob Perſas 417 Delii reuocati à Perſis & nihil paſſi *ibidem* Delium Thebanorum 425
Demaratus Ariſtonis filius 358 Spartæ rex 359 vnde & à quo genitus 403 de eius genere varia quæ circumferuntur *ibidem*

circa Demarati natiuitatem veritas 405 Demaratus matrem ſciſcitatur cuius patris filius ſit 405 Demaratus, *id eſt, à populo Gotis petitus*, vnde nomen impoſitum 403 Demaratus Cleomenem deſerit 359 Demaratus rex Spartæ, Cleomenem inſimulat 398 eius genus *ibidem* Demarati cum Cleomene ſimultates & odium 402
Demarmenus Perinetadæ pater 345 item Chilonis 404
Democedes, Callipſontis filius, medicus, quantus vir, & in quãto honore habitus 238.239.240. 241.242.243.244
democratiam laudat Otanes, improbant Megabyzus & Darius 221.222 eius incommoda *ib.* democratiam ſuadet Perſis Otanes 395 conſtituit eam in Græcia Mardonius 395
Democritus, vir illuſtris, & Naxiorum trierarchus 543
Demonax à Mantineis, Cyrenæis miſſus 314
Demonous Penthyli pater 511
Demophilus Diadromei filius 520
dens tuſſi excuſſus euanuit: & quid hac re portenderetur 421 dentes ex vno oſſe vniuerſi, tam molares quàm cæteri 619
depoſitum 412 & qualis res circa depoſitum Spartæ contigit 412.413 de depoſito nihil aliud cogitandum quàm vt repetenti reddatur 414
Deruſiæi, Perſarum genus 60 aratores *ibidem*
Derbicũ cum Cyro prelium *Cteſ.* 660 Derbicibus præficitur Spitades *ibid.*
Derſæi Thraciæ populus 476
Deucalion rex 23
deus eminentiſſima gaudet deprimere 442 *& alia* de deo *vide ibidem* & 15. 413. 590 deus ab Ægyptiis verberatus 158
deorum ira in nepotes etiam extẽditur 484 duodecim deorũ cognomina ab Ægyptiis Græci ſunt mutuati 102 omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam peruenerunt 123 dii Libyum 323 dii Thracum 331 deos externos exigunt Caunii 79
Diacœle via quædam nominata 419
Diactor pater Eurydames vxoris Leutychidis 407
Diactorides Cranonius, vnus è procis Agariſtæ 429
Diadromeus Demophili pater 520
Diana Oſiris ſeu Dionyſi filia 171 Dianam Cereris filiam vnde fecerit Æſchylus *ibidem* Diana, Bubaſtis ab Ægyptiis dicta 161. 171 Dianæ feſtum 126 Dianæ feſtum apud Brauronem 433 Dianæ templum maximè memorabile apud Bubaſtin 161 Dianæ Orthoſiæ ara 287 Dianæ oraculum 134 Dianæ vrbem ſuam donant Epheſii 11
Dicæa vrbs 476
Dicæus, Theocydis filius, exul, apud Medos illuſtris 549 quædam ſibi viſa narrat, Demaratum teſtem citans 549.550
Dictynnes delubrum 209 à quibus ſtructum *ibidem*
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas 522 eius dictum *ibidem*
dies, repente nox factus 33.49 certo die non egrediuntur Lacedæmonii ad bellum 420
Dindymene mater 36
Dinomenes Gelonis pater 489
Diomedis virtus 148
Dion vrbs 448
Dionyſiophanes, vir Epheſius 620 qui Mardonii cadauer ſubtraxiſſe & ſepeliſſe fertur 620
Dionyſius Phocenſis, claſſis Ionum dux: eius ad Ione oratio 384 res ab eo geſtæ *ibid. & ſeq.* Dionyſius Phocenſis poſt cladẽ Ionũ quò deuenerit 386
Dionyſus, Apollinis & Dianæ pater 171 Dionyſus è Semele Cadmi filia genitus 165 Dionyſus ab Ioue inſutus in femore 165 Dionyſus è deorum nouiſſimis apud Græcos *ibid.* apud Ægyptios aliter *ib.* Dionyſus Oſiris dictus 165 Dionyſi feſtũ 228 Dionyſi trieterica 293 Dionyſus & Vrania ab Arabibus inuocantur in fœdere ineundo 185 ſoli dei eſſe creduntur *ibid.* Dionyſus Vrotalt dictus *ibid.*
Dipæenſium prelium 600
Dithyrambus Harmatidæi filius 522
Dithyramborum autor quis fuerit 9
Diuinatio Ægyptiorum 134 Diuinatio Naſamonum 318 Diuinãdi modus Scytharum 278 alter *ibid.*
Diuinitatis ſolers prudentia erga homines 231
Doberes 334.477
Dodona 124 Dodonæum oraculum 19 Dodonæorum antiſtites 125 Dodonæi 265
Dolia argentea Delphos à Crœſo miſſa 21
Dolonci Thraces 392 ab Abſinthiis bello vexati *ibid.* oraculum conſulunt *ibid.*
Dolopes 507
Dolus à Nitocri excogitatus 85 dolo ſuperantur Barcæi 327 dolus Cyri circa Tomyrin 94
Domus ſubterraneæ Æthiopum 228 domos non poſſident Indi nonnulli 229
domeſtica mala Pſammeniti maiora quàm vt ea deflere poſſit 188
domicilia ſubterranea 166 domicilia ex micis ſalis 322 domicilia è virgultis, & verſatilia, è lentiſcis ſuſpenſa 324
dominam in matrimonium ducit Cambyſes 43
dona ad Æthiopes explorandi gratia miſſa 191 dona Amaſis Delphis data 180 dona Græcorũ Ægyptũ incolentiũ ad templum Delph. inſtaurandum 180 dona Democedi medico ab rege & vxoribus data 241 dona quantum apud milites poſſint 529 dona ei qui primus muros aſcenderit pollicetur Cyrus 38
donaria Alyattis Delphos miſſa 10 donaria Crœſi varia 43 donaria diuis data à Crœſo ex bonis aduerſarii 44 donaria Delphos à Crœſo miſſa 21 donaria rurſus Delphos à Crœſo miſſa 22 donaria Delphos à Gyge miſſa 6 donaria Apollini data 172 donarium Midæ Delphos miſſum, regia ſella 7 donaria in templo Delphico 539 donarium Lacedæmoniorum 21 donaria 181 Amaſis donaria 179. 181 Pheronis regis 146 donaria Rhodopis Delphos miſſa 160 donarium Arionis apud Tænarum 10 donaria è præda Perſica 618
Dores Euryanactis pater 588
Dores 68 Dores à Crœſo ſubacti 3. 12 Dores & Ione ex inſulis egredientes in continẽti ſedes ponunt 78 Dorum prima expeditia aduerſus Aſiam 208 Dores in claſſe Xerxis militantes 470 eorum armatura *ibid.* Dores in Atticam quartò profecti 359
Dorienſes Pentapolin incolentes 67 Dorienſium principes ex Ægypto oriundi 399 Dorienſium ciuitates 553
Dorica gens vnde cognominata 23
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima vxore 345 Dorieus inter æquales primus 345 Dorieus nolens ſibi à fratre imperari, coloniã alibi ducit 345 quo delatus & quomodo expulſus 345 Doriei mors 347 eius ſepultura *ibid.* corporis ſpecies *ibidem.* Dorieus in Sicilia vita functus 514
Doris regio incurſata à Medis Theſſalorum conſilio & odio 538 Doriagus Leobotis filius 514
Doriſcus 449 Doriſci præfectus 475 Doriſcus murus 462 Doriſcus, Thraciæ littus 462 campusingens *ibid.*
Dorus Hellenis filius 23
Dotus Megaſidis filius, Paphlagonum & Matienorum dux 465
Dropici, Perſarum genus 60 pecuarii *ibid.*
Drymus oppidum 539
Dryopis regio 23 Dryopes 68 Dryopum ciuitates 553 Dryxa foſſa 262
Dymanates 356
Dyma Achæorum 68
Dyras amnis 512
Dyſorum mons 335

E

Ecbatana à quo condita 47 vrbis & loci deſcriptio *ibid.* Ecbatana Syriæ 210 Ecbatana Mediæ 212
Echecrates Eetionis pater 366
Echemus Aëropi filius 595 Phegei nepos 595 Echemi & Hylli monomachia 595 Echemus Hyllum in certamine interfecit 595
Echeſtratus Hegeſis filius 514
Echinades inſulæ 104
echines murium genus ſic dictum 325
Edoni 476
Eetion Cypſeli pater 6 Eetion Echecratis filius 366 eius genus *ibid.* Eetioni datum oraculum 366
Eion vrbs ſuper Strymonẽ 449. 477
Elatea vrbs 539
Elbo inſula 162
Electrum vnde venire feratur 234
Elephantes ſupramodum grandes 324
Elephantina vrbs Ægypti 103. 107
Eleus, Agæi filius, vnus è procis Agariſtæ 429
apud Eleuſinem Atheniẽſium prelium 13 Eleuſinem Cleomenes cum Peloponnenſibus inuadit 358.359
Elis, Ætolorum ciuitas 553
Eleorum iuſtiſſimum ac maximũ certamen 172 arguitur 173 eleorum certamen arguunt Ægyptii *ib.* elei Minyarum oppida deleuere 309 elei ſuos duces exilio cur mulctarint 617 in eleo agro muli cur nequeant gigni 265
Eleuntini Xanthippum orant de vltione Proteſilai ſumenda 634
Elorus flumen 494
Enagees, *id eſt piaculares* 357
Enories, diuinationem à Venere habentes 278
Enchelees 352
Eneti, qui ſunt ex Illyriis 90 eorum lex *ib.* eneti, in Adria 332
Enienſes 507
Enipeus fluuius 482
Eordi populi 507
Epaphus, qui & Apis 169.195 epaphi boues mares 117
Epheſus, ciuitas Ionum 67.104 ex epheſo ad Sardis iter 351 epheſi templum 166 epheſiis bellũ infert Crœſus 11 epheſii vrbem ſuam donant Dianæ 11 epheſii ſoli ex Ionibus ab Apaturiis feſtis arcentur 69 cur, *ibidem*
Epialtes Eurydemi filius 517 Epialtes Thermopylarum proditor *ibid.* eius fuga & interitus *ibid.*
Epicydides Glauci pater 412
Epidaurus, inſula, antea OEnone dicta 543 epidaurus expugnata 207 epidauri tyrannus Procles 205 epidaurii 68 epidaurii oraculum conſulunt, quòd eorum tellus nihil produceret 361 epidauriis oleas miniſtrant Atheniẽſes, quibus cõditionibus 361 epidaurii pacta cur amplius non ſoluant Athenienſibus 362 epidauriis ſimulacra erigenda iniuncta 361 epidauriis Æginetæ antea parentes, ab iis deſciſcunt 361.362 clades inferunt, ſimulacra aſportant 362
Epigoni Homeri verſus 265 in dubio *ibid.*
Epigramma vatis Megiſtæ 523 epigrammata Spartiatarum
Epiſcythiſon, Age Scytham: hoc eſt, intemperantius bibe 411

Epistrophus Amphimnesti pater 428
Epium oppidum 309
Epizelus Cuphagoræ filius 415 cæcus in acie quomodo factus *ibid.*
equa leporem enixa 461 equæ tres Olympiacas victorias adeptæ 419 vbi sepultæ *ibid.* equis pisces pro pabulo vbi 334 equi colubros vorant 35 equi sacri candidi 86 equi sacri in exercitu Xerxis 461 equi fluuiales sacri 131 eorum natura, & descriptio, *ibid.* equos præcipuè immolant Scythæ 276 equus camelum reformidat 36 cur, *ibid.* cõtra equos cameli instructi 36 equi camelos non tolerant 468 equos quadriugos iungere Græci à Libybus didicere 324 equos ad venatũ in ventrem cubare edoctos dicunt Iyrcæ 262 equi Sigynarũ toto corpore hirsuti, pusilli ac simi, inualidi ad gestandos viros, & iidẽ curribus iuncti perniciissimi 331 equi vim hyemis ferẽtes quam nec muli nec asini 265 equi quinquaginta strangulãtur ad sepulcra regum Scytharum 280 equi Nisæi 231. 455 equi albi triceni à Cilicibus Dario pendi soliti 225 equi hinnitus Dario quomodo principiatũ tradiderit 223 equus Masistii ipsum exturit 592 equo crura cũ genibus abscissa, quòd dominum strauerat 469 equus Cyri submersus 87 equus Artybii in armatum erigi doctus 376
equisonem Scythæ cum rege defuncto sepeliunt 280 equiso Darii OEbares 223 equisonis & equi virtute Darius ad regnum promotus 225
equitatus Xerxis quantus 468 equitatũ Crœsi reformidat Cyrus 36 equitare docent liberos statim à quinto anno Persæ 64
Erasinus fluuius 408 ei immolat Cleomenes *ibid.*
Erechtheus Orithyię pater 509 erechtheus terrigena 546 erechtheo apud Athen. sacra afferunt Epidaurii 361 erechthei templum in arce Athenienſium 546
contra Eretriam & Athenienses duces Persarum missi 416 eretria & eretrienses à Persis subacti 419 eretriorum naues Milesiis auxiliantur, vt gratiam reddant 372 eretrienſium & Persarum acris pugna 418 eretrienses Susa abducti 425 quomodo à Dario tractati *ibid.* regionis Cissiæ locus eis datus, 425 eretrienſium vacillans cõsilium 418 eretrienſium proditores 418
Eridanus fluuius 234
Erinnyum oracuium 309
Erochus vrbs 539
Erxander, Cois pater 290. 343
Erycis regio, Heraclidarum 345
Erythia insula 257
ἐρυθρὰ βάλλει, vrbs sic dicta, *id est, rubra gleba* 146
Erythræ 67 erythræorum cum Chiis bellum 8 erythræi & Chii eandem sermonis proprietatem seruant 67
Eryxo, Arcesilai vxor, mariti interemptorem nerat 314
Etearchus rex 311 Ammoniorum rex 113
Eteocles Laodamantis pater 352
Euænetus Carini filius 503
Euælcides Eretriotum dux, qualis 373
Euboea insula, magna ac beata, Cypro non inferior 341 ad Euboeam prelium Græcorum gestum 530. 531. 532 *& seq.* ad euboeam sinistra Xerxis pugna 552 vnde contigerit *ibid.*
Euboeenses vt tractati à Gelone 495 euboeensibus datum oraculum 534
Euboicum pondus 227 euboico pondere aurum Dario penditur 225
Euclides & Cleander Hippocratis filii 494
Euenius Deiphoni haruspitis pater 623 euenius sacrarum solis ouium custos 623 euenius excæcatus misere, & vltio ob id de Apolloniatis sumpta 623 circa euenium & Apolloniatas acta 623. 624 euenius cæcus diuinationem obtinet *ibid.*
Euelthon Salaminis rex 315 ab eo thuribulum dicatum *ib.* circa eum & Pheretimam acta *ib.* euelthon Siromi pater 374
Euesperidæ bonum solum incolentes 326. 327
Eumenes Anagyrasius Atheniẽsis præstantissimus in pugna nauali 560
Eunomus Polydectis filius 576
eunuchi apud Persas pretiosiores quàm qui non castrati 565 cur *ibid.* eunuchus Sataspis cum magna pecunia in Samum profugit, audita domini morte 270
Eupalinus, Naustrophi filius, architectus 210
Euphorbus, Alcimachi filius 418 proditor Eretrienſium *ibid.*
Euphorion, Æschyli pater 171
Euphorion Cynægiri pater 424
Euphorion Laphanis pater, qui Castorem & Pollucem in domũ suam recepit & in omnes homines fuit hospitalis 429
Euphrates flumen 82 Euphrates tortuosus à Nitocri redditus 84
Euripus 502. 506 de euripo certamen nauale 533
Europa à Cretensibus rapta 2 Europæ filii Sarpedon & Minos 79 eorum de imperio contentio *ibid.* Europa Tyria 271 an nomen Europæ dederit 271
Europa longitudine Asiam & Libyam, non latitudine, assequitur 269 Europa lõgitudine par Asiæ & Africæ 270 Europæ cõmoditates 437 Europæ nomen vnde impositum 271
Euryanax Doris filius, collega Pausaniæ 588. 608
Eurybates quinque palmarum vir 415 Æginetis auxiliatur *ibid.* eius clades & interitus 415. 416
Eurybiades, Euryclidæ filius 528. 542 dux classis Græcorum *ib.* in Eurybiade consilii inopia 553 Eurybiadæ laus 573 Eurybiades Argiuus, quinque certaminum victor à Sophane interfectus 616
Eurycrates Polydori filius 513
Eurycratides Anaxandri filius 513
Eurydame Leutychidis vxor 407 eius genus *ibid.*
Eurydemus Epialtæ pater 517
Euryleon cum Dorieo coloniæ deductor 346 vnus superstes è bello *ibid.* Euryleon Selinusiorum tyrannus 347 quomodo interfectus *ibid.*
Eurymachus Leontiadis pater 514
Eurymachus Leontiadis filius interemptus 524
Euryphon Proclis filius 576 de Euripo certamen nauale 533
Eurypylus frater Thoracis Larissæi 609
Eurysthenes, Aristodemi filius 514
Eurysthenis familia 398 Eurysthenes & Procles Aristodemi filii 308 circa eos & Theren auunculum pro regno acta 308
Eurysthenes & Procles gemini 399 Spartæ reges *ibid.* oraculum super eis consultum *ibid.* eorum dissensio *ibidem*
Eurythei genus nolunt labefieri Lacedæmonii 344 Eurysthei iniuria facta 595 Eurysthei interitus 594
Eurytus & Aristodemus ob extremam lippitudinem è castris à Leonide remittuntur 523
Euryti virtus & interitus *ibid.*
Euthœnus Hermolyci pater 628
Euxychides Sophanis pater 615
Euxinum mare 3
Exampæus locus inter Borysthenem & Hypanin 285 ahenum illic dedicatum *ibid.*
expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos 15
expiari sibi vt liceat à Crœso, Sardis aduenit Adrastus Phryx 15
expiata Delus quomodo 27

F

Fabas nec serunt Ægyptii, nec edunt 116
facinora Lemnia 434
ad famem arcendam quid Lydi excogitauerint 45 fames in castris Cambysis 194 fames in Xerxis exercitu, in reditu 570 fame premuntur Sesti incolæ 633
fanum Iouis Thebani 83 fanum Iouis sub fago conditum 125 fanum Veneris Vranię vetustissimum 49 fanum Apollinis 577 fanum Pallenidis Mineruæ 26 fanum Æaci 364 fana Physaci & Autonoi 541 fanum Androcratis herois 594 fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto 179
fato sortem destinatam deo quoque fugere impossibile 42 De fati necessitate *vide & p.* 43. 202. 212. 367
feles apud Ægyptios 129 quàm ominosi apud eos *ibid.* felis amantissima fœtuum *ibidem & plura de ea ib.* felium sepulturæ 129
felicitas humana in eodem tenore non perstat 3 felicitas Polycratis 201 *& s.*
ferri compactionem solus omniũ excogitauit Glaucus Chius 11
festum Cyzicenorum, matri deorum 282 festum Ægyptiorum abrogatũ à Cambyse 195 festa Ægyptiorum, Dianę, Isidis, Mineruæ, Solis, Latonæ, Martis 126 festum Mineruæ 320 Dianæ 126. Isidis *ibid.* festum Dionysi 122. 228 festũ Theophaniæ 21 festum Persarum, παγκοινία dictum 220 festa Apaturia 69 festi nomen, Accẽsio lucernarum 117
fidei dandę modus apud Nasamones 318 fides Arabum infirmissima 185 contra fidem data exercitus cum Aristagora duce deletus 380
Fluuios inter omnia religiosè colunt Persæ 65
fluuiorũ Scythię nomina, Ister, Tyres, Hypanis, Borysthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais *pag.* 272 fluuiorũ Thraciæ nomina, Tearus, Contadesdus, Agrianes, Hebrus, Ænus, 288 Thessaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus. Penei *autem fit mentio & pag. proximè præced.* Araxes qualis & quantus 93 Asopus 589. 597 Achelous 104 Axius 480 Corys in Arabia 185 Cinyps 319 Crathis 68 Caicus *ibid.* Contadesdus 288 Choaspes 348 Gerrhus 262 Gyndes 350 Halys 32 Hypanis 261 Is 82 Melas 461 Phasis 142. 268 Pirus *ingens* fluuius 68 Panticape 261 Sperchius 522 Thermodon 595 Thermodon & Parthenius 143 Tigris 158 Tanais 262 Tyres 259. 285 Triton 324 fluuii quorum aqua exercitui Xerxis defecit 456. 476 *Fit autẽ mẽtio horum defectionis & p.* 448 & 508 fluuius cuius nomen sonat Græcè φίλον ποίημα τοῖς ἀγροῖς. id est, *munus bona ferens Ctes.* 683 fluuius electro manans *ibid.*
fœderis ineundi rationes 33 fœderis ineundi ratio apud Scythas 279 apud Arabes 185 fœdus à Babyloniis cum Crœso initum 35 fœdus Crœsi cum Amasi Ægyptiorum rege 35 Polycratis cum Amasi rege 201 fœdus perfidum Persarum cum Barcæis 328
fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit 4 fœminæ Ægyptię humeris baiulant, viri capitibus onera imponunt 215 fœminæ apud Ægyptios negotiantur *ibid.* fœminæ Zavecũ currus aurigantur in bellum 326 fœminæ Atticæ raptæ à Plasgis 433 fœminas Athenienſium à Braurone prædati Pelasgi 307 fœminarum ex Asia raptarum cur rationem non habeãt Persæ 2 fœminæ quæ viros vna cùm Thoante interemerunt 434 fœminarum Barcæarum mamillæ circa muros appensæ 328 fœminæ à Babyloniis strangulatæ ne frumentum absumeret 255 earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario suppeditata, vt succresceret soboles *ib.* fœminæ colo & similibus rebus donan-

dæ,non exercitu 315 fœminas adducere,Persarum conuiuantium mos 335 fœminæ virili virtute 558 fœminæ agrestes 324 fœmina virgo quæ erat semiuipera 257 fœmineus morbus sani Veneris spoliatoribus immissus 49.50
fons Thestis 313 fons Apollinis *ib.* fons solis 321 fons Gargaphius 594 fontes Mæandri 450 fons,in quo qui loti sunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti,violam olentes 192.193 fons, & eius mira natura 321 fons solis dictus *ib.* fons quidã amariſſimus 273 Amaxampeus dictus 273.274 fons aquæ amaræ 285 fontes nouem aquarum *Vide* Nouem fontes aquarum
fons Indiæ auriſluus *Cteſ.*679 fons viniſluus *Cteſ.* 681 fontes piſcoſi, ſiue piſciferi, è quibus pix extrahitur *ibid.* fons cuius aqua coagulatur in morem caſei, ſimulatque hauſta fuerit *Cteſ.* 682 fons quadratæ formæ, circuitu circiter quinque vlnas habente *Cteſ.* 688
formicæ Indicę vbi naſcantur canum magnitudine. earum deſcriptio 229.230
fortunã bonam in vita & in morte experiri difficile eſt 202 fortuna conſilium aliquando ſuperat 442 fortunati iidem ſemper non ſunt 95
forum nullum eſt Perſis 70 fora Græcorum *ibid.*
fratrem prę marito & liberis vxor Intaphernis ſaluum cupit,& ſui deſiderii rationem reddit 236
frigoris mira vis apud Cimmeriũ Boſphorum 264
fructus quarundam arborum, qui iactus in ignem odore ſuo circumſtantes inebriat 93
fulgura in India nõ ſunt, ſicut nec tonitrua,ac nec pluuiæ *Cteſ.* 680 tonitrua & fulgura in Xerxis exercitum ingruunt,& complures occidunt 456 *ſed apud Herodotum eſt* ἀστραπὰς, *quod Vertit* fulgura.
fulmen in ædes Scylæ regis delapſum 283 fulmina grandes arbores aut ædificia percutiũt 442 fulmina in barbaros Delphis è cælo demiſſa 540
fures pecuniæ Sardanapali 168 fures regiarũ Rhampſiniti pecuniarum 151.152 eorum ſolertia *ibid.*
fuſtuaria pugna apud Ægyptios 127

G

GAdes 257
Gæſon 625
Galaica regio, ætate Herodoti Briantica 476
Galepſus,Græca vrbs 480
Galli Indici maximi 679
Gamori Syracuſani à ſeruis eiecti 494
Gandarii 226 gandarii militantes in Xerxis exercitu 464 eorum armatura & dux *ibid.*
Garamantes hominum commercium & aſpectum refugientes 318 eorum mores deſcribũtur 319
Gargaphius fons 594
Gauanes 578
Gebeleizis *Vide* Zamolxis
Gela à Lyndiis condita 493 gelæ tyrannus Hippocrates 388 gela Hieroni à Gelone fratre demandata 495
Geleon 355 Iouis filius *ibid.*
Gelo ſiue Gelon, Dinomenis filius 489 gelon quibus initiis promotus 494 gelonis, Siciliæ tyranni,res quantæ 490 ad gelonem legatio miſſa 493 circa gelonem & legatos Græcorum acta 495 *& ſeq.* gelonis res geſtæ 495.496 gelonis opes & potentia 495.496 gelonis progenitor OEcetor 493
Gelonus Herculis filius 258
Gelonus Budinorum vrbs 293 geloni quondam Græci 293 gelonorum deſcriptio 294
gelu maximum vbi 264
Gemma Indica, qua pantarba vocatur 678
geometria vnde ad Græcos venerit 145
Gephyræi vnde oriundi 351 gephyræi Athenas commigrant, & cur *ibid.* ibi templa ſeorſum ab eis extructa *ibid.*
Gergis Ariazi filius imperator in Xerxis exercitu 467
Gergithæ à priſcis Teucris relicti, capti 380
Germanii, Perſarum genus 60 aratores *ibid.*
Gerrhus fluuius 262.272 Gerrhi fluuii deſcriptio 275
Getæ immortales à Dario ſubacti 288 getæ ſubacti exercitum Darii ſequuntur 290 getarum dæmon Zamolxis 289 Gigamę Libyes 317 eorum deſcriptio *ibid.*
Gigonus vrbs 480
Gillus Tarentinus exul 245 circa eum & Darium & exploratores in Græciam miſſos acta 245
Gindanes, populus 319 vxorum eorum veſtitus & mos quidam 319
Glaucon Leagri pater 616
Glaucus Chius, ſolus omnium compactionis ferri excogitator 11
Glaucus Epicydidis filius depoſitum negat 413 oraculum conſulit reddat depoſitum nécne 413 reddit 413.414
Gliſantem & Tanagram Thermodon interfluit 603
Gnurus Lyci filius, Anacharſidis pater 282
Gobryas è Perſarum primoribus 215 Gobryas Darii & Artyſtonæ filius 465 Mariandynorum & Ligyum & Syrorum dux 465
Gobryas Mardonii pater 295
Gobryæ conſilium de abeundo è Scythia, Dario datum 303
Gobryæ vxor, Darii ſoror 436
Gobryæ filia, vxor Darii 435
Gonnus vrbs 481.503
Gordius, Midæ pater 7.579 auus Adraſti 16.19
Gorgo Cleomenis filiola patrem ſcitè monet 347.527 eadem Gorgo Cleomenis filia,Leonidę vxor,vt Demarati tabellas aperiri iuſſerit 527
Gorgonis caput ex Libya affert Perſeus 137
Gorgus Salaminiorum rex 374.531 oppido ſpoliatus à fratre 374
Gortus,*Vel* Gorgus,Cherſis filius, dux in claſſe Xerxis 471
Græcia pulcherrimas regiones ſortita 231 græcia paupertatis alumna 473 hoſpes virtutis *ib.* græcia nõ imperatorum indiga ſed exercitus 497 ad græciam contemplandam exploratores cum Democede miſſi 244 in græciam primi exploratores miſſi 245 græciæ infenſior vnde redditus Darius 415 in græciam caduceatores miſſi ad petendum terram & aquam 451 necnon ad iubendum cœnas ipſi Dario apparari *ib.* ad quos ſolos è græcia non fuerint miſſi 452 in græcia Mardonii res geſtæ 396 græcia à quo tempore & ſub quibus plus mali paſſa ſit 417
Græcorum genus 399 græci à Perdicca progeniti, qui 317 græci à Pelope denominati 443 græci ritus & alia ab Ægyptiis mutuati 126 græci ab Ægyptiis quid didicerint 126 græci in templis non coeunt, vt nec Ægyptii, ſicut alii mortales 128 græci veſtem & ægidas Mineruæ & alia à Libybus mutuati 323 græcorum & Lydorum leges prope ſimiles 44 græcorum ampla fora 70 græci puerorum amoribus dediti 64 græca gens dexterior quàm barbara 25 ab ineptiis abhorrens *ibid.* græci virtutis certamen agunt, non pecuniæ 537 à græcis illatæ iniuriæ 2 græci vniuerſi ante Crœſi imperium liberi fuêre 3 græcos adigit Crœſus ad tributum in Aſia pẽdendum 11 græcorum potentiſſimos ſibi conciliat Crœſus 23 græcis diſcordiæ principium cum Perſis extitit Ilii excidium 3 græcis & barbaris malorum initium 371 græcorum variæ ſentẽtiæ de loco pugnæ nauali conſtituendo 544 græcorum ducum variæ ſentẽtiæ 553 græcorum concilium contra Xerxem 489 græcorum conſultatio inſequuntur hoſtes nécne 566.567 græcorum conſilium de bello Thebis inferendo, 620 græcorum à Mycale profectorum conſultatio 632 græcorum duces 513 græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præſtantiſſimi 573 præmia iis data *ib.* græcorum præſtantiſſimi Lacedæmonii 30 græcorum ſtrenuiſſimi & ciuitatum & virorum contra Medos 614 græcorum præſtantiſſimi ad Mycalen 628 duces eximii *ibid.* græcorum præſtãtiſſimi in pugna nauali 533 cum Cambyſe congrediuntur ſanguine epoto. 186 è græcis terram & aquam Dario qui dederint 397 contra græcos expeditionem Xerxis quid mouerit 437 vbi Xerxẽ excipere ſtatuerint 504 Xerxem opperiẽtes ad Thermopylas 513 græcorum fœdus contra eos qui non adacti neceſſitate cum Xerxe pepigerunt 483 è græcis qui terreſtres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas 507 græci alii qui ſe recens adiungunt Xerxis exercitui 550 eorum nomina *ibidem* græcorum exercitus contra Mardonium ex quibus & quomodo comparatus & inſtructus 596.597.598. græcorum exercitus ad Plataeas cẽtum octo millium & ducentorum 597 græci contra Mardonium caſtra vbi locarint 591.592. græci locum caſtris permutant, 607 & Mardonius ex altera parte *ibid.* & cur. *ibid.* græci prædam Mardonii inter ſe diſpartiuntur 572.573 græci à Mardonio transfugiunt 601 græci qui naues ad claſſem græcorum ſuppeditauerunt 542.543. *& ſ.* græcorum prelium ad Euboeam geſtum 530.531.532. græcorum claſſis ad Salaminẽ, & eius duces 540. *& ſeq.* græcorum claſſis ad Salaminẽ perſtat Athenienſium rogatu 541 græci claſſem ad Samum applicant 624 græci fugam facere volunt 529 à Temiſtocle prohibentur *ibid.* græci ab Artemiſio profugi 535 græci Olympia agentes & alia certamina 536 gratiarum collis 319 gratiarum mons 320
Grinus Æſanii filius,Theræ inſulæ rex 309
grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quò ſe conferant 109
Grypes aurum ſeruantes 234.259 & *Cteſ.* 682
Gygadas *Vide poſt* Gyges
Gygæus lacus, proximus Halyattis ſepulcro 44
Gygæa, Amyntæ filia 337.578 Alexandri ſoror, Bubari collocata 337.578
Gyges, Daſcyli filius 4 Heraclidarum ſatelles 42 domini interemptor *ibid.* Gygis circa vxorem Candaulis acta 4.5.6 Gyges Candaulem obtruncat 5 vxore Candaulis & regno potitur 5.42 à Gyge donaria Delphos miſſa 6 Gyges primus munera apud Delphos poſuit 7 Gyges Mileto & Smyrnæ arma infert,Colophonem vi capit 7 Gyges annos duodequadraginta regnauit 7 Gygis filius Ardys *ibid.* item Myrſus 237.279
Gygadas Delphis vocatur aurum & argentum à Gyge dicatum 7
Gymnicum certamen 137
Gymnopędiæ 405
Gyndes fluuius vnde oriatur, & quò inde fluat 86.350 à Cyro ſexaginta riuos diductus in

H

HÆmus mons Scythiæ, cuius è iugis tres fluuii manant 272
Haliacmon amnis 481
Halicarnaſſus ciuitas cur priuata ſacrorum participatione 68 à Pedaſenſibus habitata 565

Halitones Scythiæ populi 261
Halyattes 204 Halyattes Crœsi pater 539 *Vide plura in* Alyattes
Halys amnis 3 halys fluuius quos populos interfluat 32 halys fluuius disterminans imperium Medicum ac Lydum 32 halym fluuiũ quomodo auerterit Thales Milesius 34 halys fluuii vetus alueus exaruit 34 intra Halym fluuium populi à Crœso subacti 11.12
Hannon Amilcaris pater 499
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti 468
Harmatidæus Dithyrambi pater 522
Harmocydes, Phocensium dux 590 oratio ab eo ab suos habita *ibid.*
Harmodius & Aristogiton Hipparchi interfectores 351 tyrannidis osores 427
Harpagi familiaritas & autoritas apud Astyagem 51 ei negotium datur interimẽdi Cyri *ib.* harpagus iussus interimere Cyrũ, *ib.* harpagi domus in luctu propter necem Cyri imperatam 52.53 harpagus Astyagi exponit quomodo Cyrus sit interemptus 55.56 harpagus Medorum exercitui præfectus 61 harpagũ Astyages quomodo sit vltus 57 harpagus carnibus filii ab Astyage pastus 61 harpagi constantia in perferenda Astyagis crudelitate 57 harpagus Astyagis vlciscendi cupidus 58 rationes ab eo initæ *ibid. & seq.* harpagus Astyagi capto insultat 61 harpagus Mazari defuncto succedit 74 ab Astyage indignis epulis exceptus *ib.* Cyri ad regnũ obtinendũ adiutor 74 ab harpago gesta aduersus Ionas *ibid. & seq.* harpagus Cyri cognatus 51 harpagus dona Cyro mittit 58 harpagi Medi consilium Cyro datum 36 harpagi literæ ad Cyrum scriptæ 59 ad rebellionem spectãtes *ibid.* harpagus in Caras exercitum ducit 78 item in Caunios *ibidem* harpagi filius in frusta concisus ab Astyage 56 patri in cœnam appositus *ibid.*
Haruspicina Menelai nefaria 149
Hebes tesseram vult Leutychides suis in memoriam venire quũ manus conserent 625
Hebrus fluuius 288
Hecatæus, Hegesandri filius, historiographus 164.380.433 eius genus, & de eo plura 164 *& seq.* hecatæus historiographus bellum aduersus Persas dissuadet Aristagoræ 343 hecatæi consilium Aristagoræ datum 380
Hector natu maior & virtute præstantior Alexandro 150
Hegeses Eurysthenis filius 514
Hegesicles & Leo, Spartæ reges 27
Hegesander, Hecatæi pater 380. 433
Hegesipyle, Olori, regis Thracũ, filia, Miltiadæ collocata 394
Hegesistratus Sigei tyrannus 370 eius pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegesistratus haruspex, Telliadeorũ præstantissimus, in Mardonii exercitu 600
Hegesistratus Aristagoræ filius, legatus Samius 622
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia 617
Hegias Tisameni frater 599
Helene, Venus hospita cognominata, 146 Tyndari filia, *ibid.* Helenæ historia *ibid. & seq.* helena magnis natalibus orta 148 helenes raptus 370 ad helenam inuestigandam Atticam inuadunt Tyndaridæ 615
Helice Achæorum 68
Helicus, Terituchmis frater, occiditur *Ctes.* 674
Heliopolis, vrbs solis 101 ab heliopoli ad Thebas nauigandi spatium 103 heliopolitani Ægyptiorum solertissimi 101
Hellen, Dori pater 23
Hellenica gens 23.24 helles Athamantis filiæ sepulcrum 461
Hellesponti in Europa Chersonesus 391 hellespontus vbi angustissimus 286 hellespontus ex Asia in Europam coniungitur 452 hellespontus denuo ponte iunctus 453 hellespontus, ponte Xerxis rupto, quomodo à Xerxe castigatus 452 hellesponti traiectus stadiorum septem *ibid.* hellesponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater & gladius Persicus 459 eum placat *ibid.* hellespontii in Xerxis classe militantes 470 eis pontium custodia demandata *ibidem*
Heneti populus 461
Hephæstienses populus 435
Heracleum, angustissimus Atticæ locus *Ctes.* 666
Heracles, siue Hercules, Heracleæ conditor 345
Heraclidæ 3 heraclidæ, Iardanæ ancilla & Hercule geniti 4 heraclidarum imperium quamdiu durauerit, & quo fuerit commutatum 4 heraclidarum vltio in atnepotem Gygis deuoluta 6 heraclidæ in Peloponnesum redire conati 594.595
Heraclides Ibanolius, 329 eius insidiæ Persis structæ 379
Heraclides, Aristodici Cumæi filius 73
Heraclides Aristagorę Cumęi pater 343
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus 119.165 herculis tres liberi 258 hyllus eius filius 514 ex hercule & Iardanæ ancilla geniti Heraclidæ 4 hercules Hylli pater 514 hercules è deorum nouissimis apud Græcos 165 apud Ægyptios secus *ibid.* hercules Olympius 120 hercules deus vetustus *ibid* hercules Græcorum 119 hercules Ægyptius 119.120 herculis tẽplum in Cynosargi 354 herculis templa 424 herculis fanum 421 herculis templum 146 sanctio quædam illius templi 147 herculis templum 120 aliud, *ibid.* herculis Thasii templum *ibid.* herculi bifaria templa cur dentur *ibid.* herculis oraculum 134 herculeæ columnæ 322
Hermion Lasi pater 437
Hermiona Dryopum ciuitas 553 hermionæ *siue* hermionenses 209 hermippus Atarniteus, *vel potius* Atarnites 382
Hermolycus Athenensis, Euthœni filius, in panacratio celeber 628
Hermophãtus Milesiis præfectus, contra Sardis 372
Hermotimus Pedasensis inter eunuchos apud regem magnæ autoritatis 565 hermotimus Panionium quomodo vltus *ibid.* 565.566
Hermotybies, Ægyptiorum genus 174 quas plagas incolant *ibid.* 175. hermotybies & Calasiries, soli ex Ægyptiis pugnatores 598
Hermus amnis 22.36.373
heroibus Troianis parentatum à Xerxe 456
Herodotus posterior Homero & Hesiodo annis quadringentis 124 eius cautio circa ea quæ ad rem diuinã pertinent 101.128 eius colloquium cum Vulcani sacerdotibus 101 & item cum quodam Archia 208 eius sententia de Ægypto 106 de Persarum moribus 64 eius sententia de hoc, an, si intra Ilium fuisset Helena, reddita fuisset 150 herodoti sententia de Persarum moribus 64 herodoti sententia cur Nilus æstate impleatur, 110 herodotus Thebas se confert, & Heliopolin, cur 101
Herodotus Basilidis filius 576
Herpys Timogenidæ pater 601
Hesiodus quadringentis annis extitit ante Herodotum 124 hesiodus & Homerus de diis scripserunt *ibid.*
Hexapolis quæ seculo Herodoti Pentapolis dicta 67
Hieronymus Andrius 599
Himera 499
hippagogæ naues, quibus equi vehuntur 397
Hipparchus, Pisistrati filius, Hippiæ frater 351
Hipparchus Onomacritum Athenis cur eiicit 437 hipparchus ab Harmodio & Aristogitone interemptus 351.427
Hippias, Pisistrati filius 26 hippiam reducere volunt Lacedæmonii 365 cur à Lacedæmoniis non reductus 369.370 Athenienses apud Persas insimulat 370 ei visum in somnis oblatũ 420
Hippobatarum prædia 359
Hippoclides, Tisandri filius 429 procus Agaristæ *ibid.* hippoclidis maiores Cypseli Corinthii propinqui 429 eius laus præ cæteris procis *ibid.* hippoclidis saltationes & gesticulationes 430
Hippoclus Lampsacenus 305
Hippocoon Scęi pater 352
Hippocrates, Pisistrati pater, Athenarum tyranni, 24.354 hippocratis filius, Pisistratus 24 hippocratis liberi Megacles & Agarista 430
Hippocrates Gelæ tyrannus, Cleandri frater 388.494 à Zanclæis accersitus 388 inter ipsum & Samios acta *ibid.* Zanclæos prodit 389
Hippocrates, Smindyridis pater 428
Hippocratides Leutychidis filius 576
Hippolochus Glauci pater 69
Hippomachus, Græcorum qui erant cum Mardonio haruspex 601
Hipponicus Calliæ pater 492 Hipponicus Calliæ Phænippi filii pater 426
hircus, Ægyptiacè mendes dictus 121 hirci vrina spasmo liberant pueros Libyes 323 hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes 233 hircus cum muliere coiens 121
Histiæa 535
Histiæi *ibid.*
Histiæus, Milesius, Lysagoræ filius 339 histiæus vir solers & industrius 337 histiæi res gestæ 390 histiæus Milesius 304 eius de ponte non deferendo sententia, & cur 304 histiæus de Dario & Persis bene meritus 332. 391.441 histiæus à Dario defectionis Ionum insimulatus 374. 375 Aristagoram ad defectionẽ sollicitat 342 quomodo *ibid.* & cur 343 ei vrbes oblatæ, & à quibus 370 eius ad mare fuga 381 histiæus à Chiis in vincula coniectus, & cur liberatus *ibid.*
Histiæus Miletum reductus 382 à Milesiis reiectus & vulneratus 382 huc illuc erraus *ib.* eius res circa Byzantium 389 res gestę contra Chios *ibid.* cõtra Thasum contendit 390 veniam à rege sperat 390 cuius ex fuit condonaturus *ibid.* quomodo captus & interfectus *ib.* ob vitæ cupiditatem viuus captus *ibid.* in crucem sublatus ab Artapherne & Harpago 391 Histiæi caput ad regem Darium perlatum *ibid.* ab eo sepeliri iussum
Histiæus Tymnis filius 343 captus *ibid.* dux in classe Xerxis 471
Histiæus Phylaci pater 557
Homerus quadringẽtis annis extitit ante Herodotum 124 veritatem cognouit de Alexandri & Helenæ erroribus 148 homeri loci citati 148 homeri carmina Argos celebrantia, & ideo summota à Clisthene 355 homeri non sunt versus Cyprii 149
Homo è deo non gignitur 164 homo hominẽ fato impendenti eripere non potest 202 in hominis natura situm non est auertere quod sit euenturum 212 hominem omnia consequi est impossibile 15 hominum inferiorum est rapere fœminas: raptis vlciscendis operam dare, amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem 2 homini satius mori quàm viuere 13 homines sacri 263 homines vnoculi 234 qui & vbi *ibid.* homines quidam infra mediocrem virorum sta-

turam 114 homines & fœminæ calui naſcentes 263 ſimis naribus & ingenti mento *ibid.* homines arboribus victitantes 263 homines hominibus veſcētes 228 homines ſenos mēſes dormientes 264 homines radicibus veſcentes 93 homines piſcibus crudis victitantes *ibid.* homines capripedes in montibus 264 hominum immolatorum carnibus veſcuntur Maſſagetæ 99 homines excoriant Scythæ 277 hominum cum mulieribus concubitus in propatulo 94 humanæ vitæ anni 14 humanæ vitæ breuitas 457 eius ærumnæ *ibid.* humanis in rebus nihil ſtabile 40 humanarum rerum viciſſitudo, & conditio 14 humanarum rerum circulus 95
Hoples Ionis filius 355
hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios 89
horti Midæ, Gordio geniti 579
Hotaſpes Artachæi filius, Aſſyriorum dux 463
Hyacinthia Lacedæmoniis ſolennia 586
hyænæ, feræ quædam, vbi naſcantur 324
Hyampeus vertex 541
Hyampolis vrbs 537.539
Hyatæ, nomē vnius è tribubus Sicyoniis: quod ſonat ſuales 356
Hybla oppidum 494
Hydrias regio 378
Hydarnes Perſa 215.431.516 Aſianæ oræ præfectus 484 Hydarnes Hydarnis filius 467 imperator in Xerxis exercitu, eorum qui immortales appellabantur 467. 569 hydarnes regem in Aſiam redeuntem deſerere non vult 569 hydarnes Aſianę oræ præfectus 484 eius cum Lacedæmoniis, colloquium *ibid.* Hydarnes Siſamnis pater 464
Hyela ciuitas in agro OEnotriæ 77 à quibus condita *ibid.*
Hygennenſes 225
Hylæa 261.275.274 hylæa, iuxta Achillis curſum ſita, arboribus referta 282
Hylees, nomē vnius è tribubus Sicyoniorum 356
Hyllus 398 Herculis filius 514.576 hyllus ab Echemo in monomachia interfectus 594.595
Hymees Darii gener 378 hymees capit Cion Myſiam 379 hymeæ res geſtæ & interitus 380
ſub Hymeſſo regio Pelaſgis data ab Athenienſibus 433
Hypachæi qui poſtea Cilices dicti 469
Hypacaris fluuii deſcriptio 274 *Niſi potius ſcribendum eſt* Hypacyris, *quod legitur* pag. 272
Hypanis flumen 261.272 eius deſcriptio 273
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii 521
Hyperborei 259.265.266 eorum ſacra 267
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ 265
Hyppoleum promontorium: *ſed potius ſcribendum eſt* Hippolcon 274
Hyrcani, militantes in exercitu Xerxis 463 eorum armatura & eorum dux *ibid.*
Hyrgis fluuius 275
Hyria oppidum 501
Hyræades Mardus 38 quomodo Sardis aſcenderit 39 eius ope Sardis captæ *ibid.*
Hyſiæ, oppidum 589
Hyſias & OEnoen, Atticæ populos vltimos, occupant Bœotii 358
Hyſtanes, Badris pater 466
Hyſtaſpes Arſamæus 521
Hyſtaſpes Achæmenides, Arſamenis filius, Darii pater 96 Artabani & Darii pater 285 Perſis præfectus 215 eius reſponſum ad orationem Darii 97 hyſtaſpes Arſamis filius 521 hyſtaſpes Darii filius & Atoſſæ 464 dux Bactriorum & Sacarum *ibid.*
hyſtriches vbi gignantur 325

I

Iacchus myſticus 549 iacchus, feſtum Athenienſium *ibid.*
Iadmon Samius herus Æſopi 159
Ialyſſus oppidum 68
Iamidei 599
Iapygia 245.291.501
Iapyges Meſſapii 291.501
Iardanæ ancilla, Herculis vxor, mater Heraclidarum 4
Iaſonis æreus tripus 319
Iatragoras 243
Iberiam Phocenſes occupant 74
Ibis Ægyptiis ſacra 129.132
Ibidis forma 132 ibidum duplex genus *ibid.*
Ichnæ vrbs terræ Bottiæidis 180
Ida mons 156 & regio 70
Idernes vnus ex ſeptem Perſarum principibus 662 *Ctef.* Artoxerxis ſocer 673. *Ctef.*
Ieiunia & feſtus dies Iſidis 223
Ienyſus vrbs Syriæ 184
ignem Perſæ deum arbitrantur 189 ignis Ægyptiis animata belua dictus *ibid.* igne ſepelire 675 *Ctef.* ignis perpetuus 681 *Ctef.* ne ignifer quidem elabatur 202
Ilias minor Homeri 643
Iliadi Mineruæ mille boues à Xerxe immolantur 456
Ilii expugnatio, barbarorum & Græcorum ſimultatis origo 3 ilium 104 ilii obſeſſio & expugnatio 149
ilienſis ager 170.146
Iliſſus fluuius
Imbecillitas, fortiſſima neceſſitas 502
imbribus carentes Libyæ tractus 322
imbrus 338
Immortales Gotæ 228 immortales qui apud Perſas 467
Indus fl. fert crocodilos 270 indi in mare oſtium explorat Darius *ibid.*
Inarus Lybs 187.188.189
Inarus Lydus Ægyptios ad defectionem ab Artoxerxe incitat 667. *Ctef.* inaro mittūt claſſem Athenienſes *ib.* Inarus Achæmenidem vulnerat *ibid.* eſt victor *ib.* vulneratur, fugit Byblum 668 inarus cum Græcis ex pacto ad Artox. proficiſcitur *ibid.* ab Amyti tribus crucibus ſuffigitur *ibidem*
Indathyrſus filius Saulii, rex Scytharum 282.298
India pluuiæ expers 680 *Ctef.* indiæ fons aurifluus 679 fluuius melliſluus 682 *Ctef.* indiæ rex vt exploret fontes *ibid.* indiæ fluuius bona omnia ferens 683 *Ctef.* indiæ arbor dulcis *ib.* 684 indi Callatiæ parentibus veſcūtur 208 indorum multitudo 227 indi Calandiæ 228 indi pecuarii & eorum mores *ibid.* indorum nauigia *ibidem* Indi ægrotos ſuos epulantur 229 indorum coitus in propatulo 229 indis ſol matutinus ardentiſſimus 230 indi vt aurum colligant 231 à Dario ſubacti *ibid.* indorum in Xerx. exercitu armatura 464.466 indi Derbicum aduerſus Cyrum ſocii 659 *Ctef.* ab indo quodā Cyrus iaculo percuſſus moritur *ib.* indorum multitudo 678 iuſtitia 680.681 *Ctef.* indorum locus ſacer *ib.* indi tonitruum expertes 680 nigri *ibid.* indi Pygmæi 681 indorum venandi lepores ratio *ibid.* indorum lacus oleoſus 682 eorum argentifodinæ *ib.* montes auriferi *ib.* ſunt ſani *ibid.* longæui *ibid.* vt canes venentur 687 *Ctef.* indi vt electrum colligant *ibid.* indi cynocephali 684 indicum aurum 227 indicæ regionis deſcriptio & ſitus 228 indicæ formicæ 229 indici cameli forma & pernicitas 230 indica animalia grandiora cæteris 231 indici canes 679 *Ctef.* indici galli & gallinæ *ib.* indici mōres gemmiferi *ibid.* indicus æſtus *ibid.* indicum mare *ibid.* indicus calamus *ib.* indicum animal *ib.* indicus ſol *Ctef.* indicæ oues *ibid.* indicus ſerpens 680 indica auis *ibid.* indicum lignum πύρβον 683 indici aſini ſylueſtres 686 *Ctef.* indicus vermis 687 indicæ arbores *ibidem*
ingenium Perſarum quale 41
infantes Cynocephalorū 684 *Ctef.*
infernæ ſedes
Inopiæ & Impoſſibilitatis numina 688
inſomniorum ludibria 446
inſtitores primi, Lydi extitere 44 inſtitor quare Darius fuerit appellatus 225
inſtitutio Perſarum puerorum 64
Inſulæ in Araxo 93
inſulæ OEnuſæ 75
inſula natans vbi 171
inſulæ Echinades vbi 104
inſula Chemmis 170
inſulæ beatorum vbi 194
inſulæ rubri maris 226
inſulæ Caſſiterides Herodoto ignotæ 234 inſulani Iones qui 66.67
Intaphernes vnus ex ſeptem Magi occiſoribus 275 intaphernis facinus eiúſque & domeſticorum omnium interitus *ibidem*
Intercalationes menſis à quibus introductæ 14.101
Io filia Inachi regis 2 à Phœnicibus rapitur *ibid.* Io ſtuprata 4 Io vt à Græcis depingatur 118
Iolcon Theſſali Hippiæ offerunt 370
Ion Xuthi filius 470
Ioniæ trāſlatio 628 ionum Harpagus ſubigit 77 iones à Cræſo ſubacti 3.12, ionum lingua 24.65 ad Cyrum legatos mittunt, qui obedientiæ iugum acceptent & quid Cyrus reſponderit 66 ionum regio, Aſiaticarum pulcherrima, & eius deſcriptio *ibidem* ionum duodecim in Peloponneſo ciuitates 68 iones inſulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet *ibid.* ionicarum ciuitatum numerus cur duodenarius *ibid.* Iones qui ſe præſtantiores iactent: & de eorum vxoribus *ibid.* iones ab Achiuis, ſuis ſedibus pulſi *ibid.* ionum reges qua progenie oriundi *ibid.* iones veri & genuini qui 69 ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibid.* quorum ionum ſit Panionīū ſacrū *ibid.* ionum inſulanorum deditio 75.77 Iones Biantis conſilium ſpernunt *ibid.* iones ſecundò in ſeruitutem rediguntur *ibid.* in Ægyptum quomodo venerint 169 ionum & Scytharum de Dario impediendo colloquia 302.305 iones captas Sardis incendunt 372 iones ad Epheſum vincuntur 373 mari vincunt 376 tertiò ſubiugati 391 quomodo Ægyptum diuiduntur 107 vbi, & vnde dicti 225. 243 ignauiſſimi hominum 306 Ionum & Carum fuga 578 ionibus Perſarum minæ intentatæ 384 laborum nauticorum inſueti *ibid.* Dario tributarii 395 Ionum in Xerxis exercitu armatura 470 iones Pelaſgi Ægialees appellati *ibid.* ionibus ſolum ſuum permiſſum 629 ionico genere excellentes 23 ionicæ rebellionis occaſio 139. 381 ionicarum nauium catalogus 383
Iupiter expiator, hoſpitalis 18 apud Perſas 62 Bel apud Babylonios 82 Ammon 119 Thebanus 124 liberator, & eius templum 146 Scytharū deus 275 Papæus apud Scythas *ib.* Lycæus 328 Carius 355 Lacedęmonius 400 cæleſtis *ibid.* ſub ſpecie & nomine Xerxis inuadere Græciam dicitur 461 æreus decem cubitorū vbi 618 ioui decimæ neceſſariò reddūtur 42 iouis Carii fanum apud Mylaſſos 78 iouis Beli templum & ſimulacrum 82 iouis Thebani templum 83.321 iouis ſimulacrum arietina facie 119 iouis fanum apud Theſprotos 125 cultus apud Meroen 112 oraculum apud Ægyptios 134 iouis Ammonii templum à Cābyſe incenſum 193 iouis diabaterii ara 664 *Ctef.* iouis Beli puluinar 253 iouis forenſis ara 347 iouis militaris templum 379 iouis olympii delubrum 103 iouis currus in Xerxiano exercitu 455. 570 iouis Amphlyſtii tēplū 511

Iphigenię apud Tauros cultus 292
Ipni locus quidam 508
Iraſa locus vbi 313
Is vrbs & flumen 82. Is flumen *ibid.* fluuius in Euphratem ſe deuoluit *ibid.*
Iſagoras Tiſandri filius 355
Iſis θεσμοφόρος id eſt Ceres, dicta 126. 171 iſidi vaccæ ſacræ 118.323 iſidis ſimulacrum bubula cornua habens 118 iſidis templum maximum in vrbe Buſiri 126 Iſidis & Dionyſi filii 124
Iſmaris lacus famoſiſſimus 476
Iſmenii Apollinis templum 352
Iſſedones populus 261.264 iſſedonum mores *ibid.*
Iſſedoni populus 93
Iſter vbi 173.191 ſemper ſibi par 173 iſtri ortus & fluxus 115 iſter & Boſphorus à Dario pōte iuncti 663 *Cteſ.*
Iſthmus Cnidiæ 80 iſthmus Cherſoneſi muro præſeptus à Miltiade 393
Iſtixotis locus proximus Oſſæ & Olympo 23
Itanus oppidum 310
iudices regii apud Perſas 196 iudicis corrupti iuſtæ vindictæ exemplum 339
iuncus eſui aptus 138
Iunonis feſtum 13 iunonis duæ imagines vbi 181 iunonis templum vbi 288.607.611
iurare per aquam Stygis 407
iuſti principis officium 191
iuſtitia Cynocephalorū 686 *Cteſ.* iuſtitia Indorum 680. 682 *Cteſ.*
Ixabates Cambyſis eunuchus 660 ixabates Cambyſem ſepelit 662 ixabates Magi index interficitur *ibidem*
Iyrcæ populus Scythiæ 262

K

Kik i quid ſit Ægyptiis 139

L

Labda Amphionis filia 366
Labynetus Babyloniorum tyrannus 35
Labynitus Aſſyriæ rex 86
Lacedæmonii Crœſo amici 3.21 Græcorum potentiſſimi 23 eorum leges à Lycurgo latæ 27 bellum Tegeatibus inferunt 30 eorum compedes apud Tegeatas 28 quibus artibus Tegeatibus facti ſint ſuperiores 29. eorum Argiuorúmque pro agro Thyrea dimicatio 37 lacedæm. coma poſt victoriam de Argiuis *ibid.* eorum aduerſus Polycratem expeditio 203 in Samum expeditio *ibid.* mos in ſumendis ſuppliciis 307 de ſeipſis opinio 398 regum apud eos funera 401 lis de progrediendo ad bellum 419 oratio ad Platæēſes *ib.* ad Hydarnem Perſam 484 ad Athenienſes 580 eorum virtus 473 conſuetudo 515 frugalitas 354 occiſorum ſepultura 620 laced. ad Platæas victoria 665 *Ct.* ad Thermopylas clades *ibid.*
Lacmon mons vbi 623
Lacrines legatus ad Cyrum 28
lacrymæ arboris Indicæ 684 *Cteſ.*
lactis emulgendi mos apud Scythas 255 lacte victitātes 685 *Ct.* lactis coagulationem prohibens radix *ibid.*
lacus Tritonidis 320 lacus vndepix hauritur 325 lacus Stymphalius vbi 408 lacus oleoſus Indorum 682 *Ct.* lacus piſcoſus & ſalſus *ib.* lacus Bœbeis vbi 482 lacus Gygæus vbi 44 lacus famoſiſſimus 476
Lada inſula vbi 383
Ladice vxor Amaſis 180 ladicæ votum *ibid.*
Laii delubrum 309 oraculum 345 & genus 352
Lampito Leutychidis filia 407
Lampon, Pythei filius 617 eius infāda oratio de Mardonii corpore in crucem tollendo in vltionem Leonidæ *ib.*
Lamponium vbi 338
Lampſacum vrbs 378
lana arborea vbi 231
Laodamas Phocenſis 305 laodamas Eteoclis filius 352
Laodice 267
Laos oppidum 387
Laphanes Euphorionis filius 430
lapidicinæ ad pyramides Memphios 103
lapis Porinus, Parius 352 lapis Melampygus 518 lapidum aceruus à Dario congeſtus 289 lapideus leo vbi 521
Lariſſæ Æoliæ ciuitas 69
Laſus Hermionis filius
lauacrum Indorum nobiliorū 688
Laxii Sauromatæ vbi 262
leænæ partus 232
Lebæa vrbs 578
Lebedus 67
lectis non vtentes 685 *Cteſ.*
ledanum, aliàs ladanum 233 ledanum quomodo comparetur *ibid.* ledani medica vis *ibid.*
legati Darii in puteum coniecti 483 legati non violandi 485
leges Athenienſiū à Solone conditæ 12 leges & inſtituta Babyloniorum 90
Lemnus oppidum 338 capitur 435
Lemnia facinora 434
Leo, viri nomen 505
Leo Sardius 38
Leobota Spartiatarum rex 27
Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius 429
Leon & Hegeſicles Spartiatarum tyranni 27
leonis ex auro effigies 21 leonū natura atque loca 481 leones vbi gignātur *ib.* leo lapideus 521
Leonides 345 in crucem tollitur 526 leonidæ regis Spartiat. genealogia 514 leonidæ mors 521 leonidæ cædis vindicta 570 leonidæ ad Thermop. cum Xerxe conflictus 665
Leontini populus 494
Lepreum oppidum 309
leproſos vt vocent Perſæ 670
lepus ex equa natus 461 leporis fœcunditas 231 lepores vt venentur Indi 681 *Ct.*
Leros inſula 380
Leſbus inſula vbi 74 quando habitari cœpta 502 leſbii à Polycrate victi 201
Leucadius Hippomachus aruſpex 601
Leucadii Dorica gens 543
Leucon oppidum Libyæ 314
Leutychides Menaris filius 404 leutych. Spartiat. rex *ibid.* leutychidæ fuga & mors 407 leutych. oratio de depoſito reddendo 412 eius genealogia 576 ſtrategema 626
Lex Caricarum mulierum in maritos 68 lex oppignerandi paterni cadaueris vbi 160 lex omnium rex & domina 474
Liberi cultus apud Meroen 112 Liber Græcis Oſiris dictus 165
Libya vnde ſortita nomen 271 Libyæ, Aſiæ & Europæ magnitudo 279 arboribus nuda 319 Libya & eius incolæ 322 323. 326 libyes primi Neptuni nomen habuerunt 123 ſolis deorum omnium ſoli & lunæ ſacrificant 323 Ægyptiis ſe dedunt 313 Cambyſi ſe dedunt 187 Ægypto contermini 226 libyum variæ nationes 317 libyes Nomades, *id eſt paſtoritij* 320.323 libyes ſaluberrimo ſūt corpore *ib.* libyū paſtoritiorū ſacrificia *ib.* libyes vbi 326 libyum inuenta quæ Græci didicerunt 324 libyum in Xerx. exercitu armatura 468 libycus mons 103
Libyſſarum mulierū eiulatus 324
Liches Delphici oraculi coniector 30
Lignum πάμφυτον admota attrahens 683 *Ct.* lignum coagulans *Cteſ.* lignei amictus 685 *Cteſ.*
Ligyum in Xerx. exercitu armatura 465
lilliorum ingens vis vbi 137 liliorum radices eſui aptę *ibidem*
Limeneion regionis Mileſiorū 8
Lindi populus è Rhodo 493
Lindos oppidum 68
Linum Colchicum, Sardicum, Ægyptiacum 143
Linus, modulationis genus apud Ægyptios 133
Lipaxus vrbs vbi 481
Lipoxais Targitai filius 256
Lipſydrium oppidum 353
Liſſę oppidum vbi 480
Liſſus fluuius vbi 476 eius aquæ Xerx. copiis non ſuffecerunt *ib.*
literæ Hiſtiæi prodnutur 382 literarum mira occultatio 527 literæ Themiſtoclis ad Iones lapidi inciſæ 535 literarum per ſagittam tranſmiſſio 574 literæ capiti impreſſæ 132 literę Græcorum ex Phœnicib. 352
Littus pulchrum, vbi 188
Locri Epizephyrii populus *ibid.*
locri Ozolæ populus 538
longæui Indi 682 *Cteſ.* longæui Cynocephali 686
lotiones Cynocephalorum *ibid.*
Lotos vbi plurima 137 loti radix eſculenta *ibid.* loti fructus deſcriptio 119
lotii muliebris vſus 146
Lotophagi populus vbi 319
lucernarum accenſarum feſtum apud Ægyptios 127 lucernarum accenſio 518
Lucinæ tributum 267
lucus platanorum 379
ludorum primi inuentores Lydi 45
Luna Perſarum præſes 174 lunæ feſtum 122
Lupi ex hominibus 292 luporum ſepultura 129
Lutræ vbi capiantur 294
luxus Perſarum 618
Lycidas cum vxore & liberis lapidatur 585. *ibid.*
Lycæus Iupiter 328
Lycaretus Mæādri germanus 339
Lyciæ ignis perpetuus 681 *Cteſ.*
Lyci in poteſtatem Crœſi redacti 12 eorum è Creta origo 79 ab Harpago victi 81 populus Dario tributarius 225 eorum in Xerxis exercitu armatura 470 quondam Termilæ vocati *ib.* eorum nomen & leges 79
Lycius Cybernifcus Sicæ filius 471
Lycon Athenienſis prodit Piſuthnem 673 *Cteſ.*
Lycophronis Periandri filii interitus 207
Lycurgus Ariſtolaidis filius 24 Lycurgus & Megacles Piſiſtratū eiiciunt *ib.* Spartiata, integerrimæ vitæ *ib.* ei oraculum à Pythia redditur *ibid.* legumlator eſt apud Lacedæmonios 25 Leobotæ Spartiatarum regis tutor *ibid.* lycurgi delubrū apud Spartiatas *ibid.*
Lycus fluuius 199
Lycus Pandionis filius à fratre Ægeo pellitur Athenis 79
Lyda mōs à Pedaſiis extructus 80
Lydus Atyis filius 4
Lydeus fluuius 481
Lydia auri ramenta è Tmolo prouenientia habet 44 Lydia Halyattis regis ſepulcro ſe nobilem iactat *ibid.*
Lydi populus antè Meones vocati 4 ſtrenua gens 36 equitandi peritiſſima *ibid.* lydorum mores & leges 44 ritus ineundi fœderis 45 expiādi ritus idem qui apud Græcos 15 Lydorum filiæ omnes proſtituuntur 44 lydi primi caupones inſtitoréſque 45 eorum partes primę in conſulendis oraculis 22 lydorum Medorúmque fœdus 33 Lydorum Medorúmque quinquennale bellum *ibid.* lydorum medorúmque bello dies repentè nox facta *ib.* lydorum cum Perſis conflictus & fuga 35 primi omnium aurum argentúmque ad vtendum percuſſerunt 44 primi inuentores ludorum *ibid.* in Thuſciam colonias deduxerunt 45 lydorum diuiſio *ibid.* eorum cum Cyaxare prælium 49 lydi Sardibus per Cyrum exacti 71 Lydi Caribus germani 78 lydi populus tributum Dario pendens 225 eorum in Xerxis exercitu armatura 465
Lygdamus Naxius 26

M

Macæ populus 319.345
Macedones à Dario ſubacti 396
Machlyes populus 319
Macrobii populus Æthiopiæ 192
Macrones, eorum in Xerxis exercitu armatura 466

Mactorium vrbs ſuper Gelam 49
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex 49
Madytus vrbs 452
Mæander fluuius 237.379 & eius fontes vbi 451
Mæandri campus 8 mæandri campum Mazares incurſat 74
Mæandrius Polycratis ſcriba 237 Sami procurator 246 mæandrii oratio ad Samios 247
Mæotei populus vbi 299
Mæotis palus vbi 49.255.271.287. 292.298.299
Magdolus oppidum vbi 172
Magi populus Mediæ 48 magi Perſarum 65 magorum commentum vt Perſarum imperium occupent 211 Magi cuiuſdam imperium apud Perſas 213 Magus Cambyſi ſuccedens *Cteſ.* 662 Magus interficitur 219 Magorum cædes 220 Magophonia Perſarum feſtum celebre *ibid.* & *Cteſ.* 663
Magiſtum oppidum 309
magna cum periculis ſuſcipiuntur 459
Magneſia vrbs vbi 237
Magnetes populus 225
malæ dextræ in contumeliam deraſæ 154
Malea promontorium vbi 37
Malena 390
Males Ætolus 428
Mandane Aſtyagis filia 50 Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius 228 eius monumentum *ibidem*
Manerbs Ægyptiis quid 133
Mantieni montes 86.93
Mantiena vrbs 314
manus octo digitorum 689. *Cteſ.*
Marathon locus 420 Marathonem occupat Piſiſtratus 26 marathonia clades 425 marathonia pugna 664. *Cteſ.*
Mardonius Xerxis exercitus imperator 467 mardonius Gobryæ filius 395.436.467 vulneratur 396 à præfectura ſemouetur 416 mardonii oratio de bello Græciæ inferendo 139 in Lacedæmonios obiurgatio 604 mardonii cædes 613 vnus ex ſeptem magi occiſoribus 663 mardonius antiquus apud Xerxem ſpectatus 664 *Cteſ.* mardonius bello aduerſus Platæenſes præficitur 665 *Cteſ.* mardonii fuga *ibidem* mardonii mors *ibid.*
Mardi Perſarum genus 60
Mardus Hyrcæades Sardium muros primus conſcendit 38
mare Sardonium vbi 76 mare Caſpium 93 mare Atlanticum, rubrum, auſtrale 94. 171. 226.260.467 mare Indicum *Cteſ.* 679 mare Echinadum inſularum 104
Marea vrbs vbi 108
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint 466
Mariandeni populus 225
Mariandyni à Cræſo ſubacti 12 mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura 465 mariandynus ſinus vbi 268
Maris fluuius 272
Maronea Græca vrbs 476
Martis oraculum 134.466 marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ 276 martis ſupulcrum apud Scythas *ibid.*
Marſagetes Scythiæ regis frater captus 663 *Cteſ.*
Marſyas fluuius 379
Martichora animal Indicum 680 *Cteſ.*
Maſanges Aorizi filius dux 465
Maſcamis elogium 475
Maſii, Perſarum genus 60
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercitus imperator 467
Maſiſtius à Græcis Maciſius dictus 592 maſiſtii interitus 593
Maſiſtę & liberorũ eius cędes 245
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus 94 eorum deus ſol 98 eorum victus *ibid.* vxores communes *ibid.* ſenes immolant 97
Maſtyes populus 332
Matacas Xerxis iuſſu, Delphorũ templum diripit 666 *Cteſ.*
maternum genus paterno nobilius apud Lycios 79
Matieni populus 32 Matienorũ in Xerxis exercitu armatura 465
matris Martis templum vbi 128
Maxyes Libyes vbi 325
Mazares Medus 72 mazares Prienenſes ſubigit 73 mazares Mæandri campum incurſat 74 mazares moritur *ibid.*
Meci populus 226
Mecyberna Græca vrbs 480
Medea Colchorum regis filia 2 Medeæ raptus à Græcis *ib.*
Medicæ regionis facies 51
Medi vbi 268 medorum appellatio vnde 455 eorum tyrannus Cyaxares. 32 medorum & Lydorum mos ineundi fœderis 33 medorum bellum quinquennale cum Lydis *ibid.* Medorum & Lydorum bello dies repentè nox facta *ibid.* & 49 medorum ab Aſſyriis defectio 46 medi Aſſyrios ſubigunt 50 medorum à Dario defectio 62 imperium ad Perſas tranſlatum *ibid.* medorum in Xerxis exercitu armatura 463. 468 Deiocem ſibi iudicẽ conſtituunt 47 regi ſuo regiam ædificant *ibid.* à Scythis prælio fuſi, Aſiæ imperium amittunt 49 Ninum ciuitatem expugnant 50 inebriatos Scythas interimunt 51 Medis canis ſpaco dicitur 52 medicum imperium Halys fluuius terminat 32 Medicum nomẽ Græcis terrorem incutere ſolet 424 medicus exercitus contra Græcos 664 *Cteſ.* medicæ nationis gentes 48. *Cteſ.* 664 medici ſinguli ſingulorum morborum apud Ægyptios 134 medici Crotoniatæ primi dicti, ſecundi Cyrenæi 93
medimnus Atticus, menſuræ genus 88.400
Megabates Perſa 341
Megabazus Megabatis filius 471
Megabernes Spitamæ filius *Cteſ.* 657 megabernes Barcaniis à Cyro præficitur 660
Megabyzus Perſa 215 eius oratio ad ſuos de oligarchia 221 Zopyri filius 254 eius elogiũ 306 in Pęones exercitum ducit 332 Xerxis exercitus imperator 467 *megabyzo Cteſias tribuit quæ Herodotus Zopyro* 664 megabyzus Xerxis gener *ibid.* Babylonem capit *ibid.* ei mola aurea à Xerxe donatur 665 diripere templum Delph. recuſat 666 vxorem adulterii apud patrem accuſat *ibid.* Artapani machinas prodit *ibid.* in coniuratorum prælio vulneratur 667 in Inarum mittitur 668 Inarum vulnerat *ibidem* cum Græcis paciſcitur *ibid.* eius luctus 669 eius ab Artoxerxe defectio *ibid.* vulneratur *ibid.* megabyzi victoria *ibid.* eius ſtrenuitas *ibid.* ex pacto ad regem venit *ib.* mortis periculum euadit 670 relegatur *ibid.* regi conciliatur *ib.* moritur *ibid.*
Megacles Alcmæonis filius 24. 427.430 Megacles & Lycurgus Piſiſtratum imperio Athenienſium eiiciunt 24 megacles Cliſthenis gener factus 430 megacles Hippocratis filius *ibid.*
Megacreon Abderites 479
Megapanus Hyrcanorum dux 463
Megarenſis populus 495 megarenſis plebs venundatur *ibid.*
Megiſtæ inſcriptum epigramma 523
Megiſtiæ extiſpicia 519 megiſtias Acarnan à Melampode progenitus 520
Melampus Amytheonis filius 122 eius poſtulata ab Argiuis 599 melampus Bacchici ſacrificii inuentor apud Ægypt. *ibid.*
Melampygus lapis 518
Melanchlæni populus vbi 292 melanchlænorum mores & nomenclatura 293 eorum victus humana caro *ibid.*
Melanippus Aſtaci filius 355 melanippus Alcæi ſodalis 370
Melanopus Ithagenis filius 637
Melas fluuius 512 melas ſinus & fluuius eiuſdem nominis 461
Melas primus rex Sardium 38
Meleſigenes vnde appellatus 638
Meletes fluuius *ibid.*
Meliboea vrbs 508
Melienſes populus 511
Melienſis ſinus vbi 266
Meliſſa Periandro vxor 205 meliſſa à Periandro occiſa *ibid.*
mellis vbi maxima copia 325 mellifluus fluuius 682 *Cteſ.*
Melois amnis 610
Melyenſes populus 222
Memnonia regia 350 memnoniæ Suſæ 492 memnonis vrbs vbi 351
Memphis vrbs 174 à Mene primùm condita 141 eius ſitus & deſcriptio *ibid.*
mendacium dicere quando expediat 217
Mendes quid lingua Ægyptiaca 121
Mendetis templum 119
Mendeſium oſtium Nili 107
Mendeſia prouincia 119.121.
Mendeſii cur oues immolent, capris abſtinentes 119 capros venerantur 121 captarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenã recipit 149 menelai portus vbi 317
Menes primus regnaſſe fertur 140. 141
menſa ſolis 190
menſis intercalaris 14 à græcis tertio quoque anno introductus 101
Mentes nauicularius 639
mentiri apud Perſas turpiſſimum 65
Mentor Ithacenſis Homerum ſedulò curat 639 eius in Ithaca virtutes prædicatę *ibid.*
mentulæ portẽtum apud Ægytios 48
Menoſtanis in Megabyzum expeditio 669 eius clades & fuga *ibid.* Secundianum monet 672, Menoſtanes ſe occidit 674 *Cteſ.*
Menon Cyri dux 675 *Cteſ.* menonis doli 676 *Cteſ.*
Meones Lydorum nomen aſſumpſerunt 4
Meraphii Perſarum genus 60
Mercurii ſtatua porrectum veretrum habens 123 eius templum 162 à quibus gentibus colatur 331
Mermnadæ populus 4 mermnadarum tyrannis 6
Meroe oppidum vbi 112
Meſambria vrbs vbi 289 476 meſambriam vrbem quis condiderit 392
Meſſana olim Zancla 499
metalla aurea atque argentea vbi 475 de metallis aureis certamẽ 616 metallum ſalis 322
Metapontini populi vbi 260
Metiochus Miltiadis filius 345
Metra Venus 62
Metroſtes Terituchmis frater 674
Micythus Anaxilai famulus 501
Midas apud Delphos munera poſuit 7 midæ ſella apud Delphos *ibid.* midas Gordii filius, Phrygiæ rex *ibid.* 70 & 641 midæ horti 579 midæ epigrammata ab Homero 641
Mileſiorum cum Halyatte bellum 7 mileſiorum duo ingentia vulnera 8 mileſiorum oppugnatio per x 11 annos *ibid.* cũ Halyatte fœdus 9 Cyro confœderati 67 mileſiorum correctio 339 Mileſiorum & Carum fuga 379
Miletus vrbs Ioniæ prima 66 Miletus oppugnatur 7 capta diripitur 387
militiæ ordo à quo primùm diſtributus 48
militum Cambyſis depaſtio 194
Milo Crotoniates luctator 244
Miltiades Cimonis filius Cherſoneſi tyrannus 292 miltiades Athenienſium dux 304 miltiades victor in Olympico certamine 393 miltiades capitur *ib.* miltiades Cherſoneſo potitur 395 Miltiades Parios obſidet 431 miltiadis accuſatio & obitus 432 miltiades Dati ad Marathonẽ occurrit 664 *Cteſ.*
Milyas Aſiæ regio 79 milyæ Solymi dicti *ibid.* Milyarum in Xerx. exercitu armatura 467

Mineruæ templi deflagratio 8
mineruæ templum cognomine Aſſeſiæ *ibid.* mineruæ duo tẽpla apud Aſſeſum *ibid.* mineruæ Pallenidis fanum 26 mineruæ feſta virginum pugna ab Auſibus inſtituta 320 mineruæ Pedaſiæ ſacrificæ barba pulſuſat 80 mineruæ Aleæ templũ apud Tegeatas 20.614 tutelaris apud Chios 74 oraculum apud Ægyptios 122 veſtibulum apud Saios 178 inaurata ſtatua vbi 181 lapidea duo ſimulacra *ibid.* parentes 321 templum in Sigeo 370 fanum 540 Sciradis templum 561. mineruæ ægis 323 mineruæ Craſtiæ fanum 346 mineruæ in arce adytum Dorienſibus non accedere licitum 357 minerua vrbana 361. mineruæ Iliadi mille boues immolãtur à Xerxe 456 minerua protẽplaris 541
Minoa Selinuſiorum colonia 347
Minos & Sarpedon Europæ filii 79. minois cædes 501.
Minyæ populus 68. 307. minyæ commento ſuarum vxorum liberantur 308
miraculum maximum Periandro oblatum 9
Mitradates paſtor, Cyri nutritius 51. 58
Mitradates Vdiaſtis filius 674
mitradates patri ſuccedit *ib.* mitradatis cædes 676
Mneſiphilus Athenienſis 547
modus ineundi exercitus numerum 462
mœnia lignea Budinorum 274
Mœris Ægyptiorum rex 141
mœris præclara opera *ibid.*
Mœrios ſtagnum 130. 166 & eius deſcriptio 226
mola aurea ſex talentorum 664. 665 *Cteſ.*
Moloſſi populus 68
mons Arabicus 103.155
mons Atlas vbi 322 mons ingens euerſus indagãdis metallis 397 montes gemmiferi 674 *Cteſ.* mõtes auriferi 682 *Ct.* mõs Sardonis 680 montes feruentiſſimi Indiæ 683 *Cteſ.*

Mophis mons 111
moræ vtilitas 442 *Cteſ*
morbus fœmineus Scythas inuadit 49
mors optatiſſimmum perfugium ærumnoſæ vitæ 457 mortem contemnunt Indi 682 *Cteſ.* mortui exemplar apud Ægyptios 133.135 mortuorum apud eoſdem condituræ 136 mortui cum lætitia vbi humentur 330
Moſchi populus 227 moſchorum in Xerxiano exercitu armatura 467
Moſynœci populus 227 moſynœcorum in Xerxiano exercitu armatura 466
mula mulum ancipitem peperit 461 mulæ partus 250 mulæ Xerxis funus expectãt 671 *Cteſ.* muli vbi non gignantur 265 mulorum ſpecies Scythis horrendæ 301 muli Pygmæorum 681 *Cteſ.*
Mulier exuẽdo tunicam & verecundiam pariter exuit 4 mulierum raptus illicitus 2 mulieris offenſio vindictam quærit 6 mulieres mulierem prædicant 13 mulieris ſimulacrum ex argento 21 de mulieribus Babylonicis 91 de Ægyptiis 115 mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt, columbæ vocatæ 125 mulierum pudenda cippis à Seſoſtre inſcripta 142 mulieris cum marito ſuo ſolo concumbentis vrina Pheroni viſus reſtituerus 146 mulieres Corinthiorum denudatæ 369 mulier ex turpiſſima, formoſiſſima facta 401 mulierum Atticarum vnà cum liberis cædes 434 mulieres ſtuprando extinctæ 539
munerum regiorum apud Perſas pretioſiſſ. 665
Munychia 554
Mus Europeus 477
Muſæi ſortes & earundem ediſſertator 437
Muſici Argiui 242
muſtelæ Libycæ 325
murium tria genera apud paſtorales Libyes *ibid.* murium auxilia 163
Murichides Helleſpontius 585
murus ligneus Perſarum 640 & eiuſdem expugnatio 612
Mycale promontorium 69
Mycerinus rex Ægypti 158 mycerini clementia & iuſtitia 159 mycerini filiæ mors & ſepultura 157 concubinæ *ibid.* oraculum 158 & pyramis 160
Mycorum in Xerx. exercitu armatura 464
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit 480
Mylaſſa oppidum vbi 379
Mylaſſorum fanum 78
Mypſæi Thraces 289
Mylitta Aſſyriis Venus appellata 62
Myrcinus vrbs vbi 380
myrias quid ſit 462
Myrina Æoliæ ciuitas 69
Myrinæi populus 435
Myrios ſtagnum 102
Myris rex 105
Myrorhoda arbor 688 *Cteſ.*
Myrſes Perſarum dux 379
Myrſilus aliàs Candaules dictus 4
Myrſus Gygis filius 237
Myſi populus vbi 225 myſi Caribus germani 78 myſi à Cræſo ſubacti 12 myſorum in Xerxis exercitu armatura 466
Myſia Cios ab Hymee capitur 380
Myus vrbs Ioniæ 66
Myuſii populus vbi 383

N

NAparis Scythiæ fluuius 272
Naſamones populus 113.318 naſamonum coitus in propatulo *ibidem* naſamonum iuſiurandum & diuinatio *ibid.* naſamonum cadauerũ ſepultura
naſcentium deploratio 330
Natacas eunuchus apud Xerxem ſpectatus 664 *Cteſ.*
Natho inſula vbi 175
naturæ ſolertia 232 natura leonum atque eorundem loca 481
Naucrates oppidum 140
naues Ægyptiorum è ſpina 119 naues rubrica delibutæ 209 naues quinis drachmis venditæ 415 nauium Perſarum catalogus 68 nauibus longis qui primi vſi fuerint 486 nauicula Babyloniorum 89
naufragi vbi immolentur
Nauplia 409
Naxus inſula 340 naxus inſula à Piſiſtrato ſubacta 27 naxi fons vinifluus 681 *Cteſ.*
Naxii populus 494
Nebris 227
Neceſſitatis numen, 568
Necus rex Ægyptiorum Pſammitichi filius 171.269 Neci victoria contra Syros 172 necus à quo interemptus 169
Neleus Codri filius 625
Pylus & Neleus 354
Neon vrbs vbi 538
Neptunus Libyum deus 123. neptunus Thamimaſſades 275. Neptuno Heliconio Panionium locus ſacer 69. neptunus liberator, & eius templum 510 neptuni templum apud Potidæatas 576 neptunus æreus ſeptem cubitorũ 618
Neſtus fluuius Abderorum 481
Neuri populus & eorũ mores 261
Nicandra Dodonæorum ſacerdos 125
Nicodromus Cnœthi filius 414
Niger ſinus vbi 344
Nigredo Indorum 680. *Cteſ.*
Nilus Ægypti fluuius 271 nili fluminis origo 107. 112 nili fluminis oſtia 107 nili fluminis natura & incrementum 108. 109 nilus ſolus amnium aura caret *ibid.* nili fontes ignoti *ibid.* 115, & 274 nilus ſcopuloſus 112 nilus Libyam mediam diuidit 114
Ninus Aſſyriorum vrbs 168 nini oppidi ſitus 89 ninum ciuitatem Cyaxares obſidet 50 ninum ciuitatem Medi expugnant *ibid.*
Niphraga vnus Pierum murorum 477
Niſa oppidum vbi 228
Niſæi equi 23 Niſæus campus grandes fert equos 455
Nitetis Apriæ regis filia 182
Nitocris reginæ Babylonis egregia monumenta 84 nitocris Ninum oppidum ſibi ſubegit *ibid.* nitocris epitaphium 86 nitocris Ægyptiorum regina fratrem vlciſcitur 141
nitri ingens vis 136
Nocranis oppidum 408
Noes fluuius 272
Nomades Scythæ 7 nomadum Scytharum ſeditio *ibid.* nomades Libyes 320 nomades Sagartii 467
Norondabates vnus ex ſeptem magi occiſoribus 662 *Cteſ.*
Noua vrbs oppidum in Pallena 481
Nouus murus, ciuitas Æoliæ, & Cumanorũ colonia 69. 640
Nouem fontes vbi 186
nox pro die vbi extitit 453 noctes in dies commutatæ 159
nuces Ponticæ 684. *Cteſ.*
Nudium oppidum 309
Numina Perſarum 62
nummi primùm à Lydis percuſſi 45
nuntium Cræſo & Lydis è Delphis 22 nuntiorum Perſicorum celeritas & ratio 569
Nymphodorus Pythei f. 485

O

OArus fluuius 299
Oaſis vrbs vbi 144
Oaxus oppidum Cretæ 311
obeli, Pheronis donaria 146 obeli in fano Mineruæ 176
occiſorum Xerxis & Perſarum pugna 665. *Cteſ.*
Oceani ortus vbi 257
Ochus Perſarum rex Artoxerxis ſpurius *Cteſ.* 671 Ochus Hyrcaniorum præfectus à patre conſtitutus 671 *Cteſ.* ochus rex creatur *ibid.* ochi mors 674. *Cteſ.*
Octamaſades Scylis frater 284
oculos in pectoribus geſtantes 24
Odomanti populus vbi 334
odorum oleum 687
Odryſes vbi 289
OEa locus vbi 362
OEbares Darii equiſo 223
OEbares Aſtyagem captum vincit 657. *Cteſ.* œbarẽ ſtratagema in capiendis Sardibus 658 *Cteſ.* œbares ſe fame enecat 659
OEbares Megabyzi filius 392
OEbazus vir Perſa 633 œbazi liberi occiduntur 286
OEcetor Gelonis progenitor 493
OEdipodi delubrũ extructũ 309
OEnoen Bœotii occupant 358
OEnone inſula 543
OEnotriæ ager vbi 77
OEnuſæ inſulæ vbi 75
OEroë inſula vbi
OEtæi montes vbi 518
OEtoſyrus Apollo apud Scythas 275
offa ſalſuræ reſiliit 634
Oiolycus vnde appellatus 309
Olbiopolitæ populus vbi 266
olea in arce Athenienſ. 546. oleagina corona Olympiorum præmium 536
Olen Lycius 267
Olenus 68
oleum ex lacte 685 oleum ex verme Indico 687 oleum myrrhodinum 688 *Cteſ.* oleum quo vtuntur Indi *ibid.* oleoſus lacus 682 *Cteſ.*
Oliatus 343
ollas pulſandi mos 401
Olophyxus vrbs vbi 448
Olorus rex Thraciæ 344
Olympus mons Myſiæ 187 Olympus & Oſſa Theſſaliæ mõtes 23. 481 olympii Iouis delubrum 103 olympieni à mõte olympo dicti 466 olympiorum præmium corona oleagina 536
Olympiodorus Lamponis filius, 592
Olynthiorum ab Artabazo obſeſſio 574 Olynthii ab Artabazo trucidantur *ibid.*
Oneſilus Gorgi frater 374 oneſili dolus & mors *ibid.* oneſili caput ſupra portas ſuſpenſum 377 oneſili ſacrificia 378
Onites Phanagoræ filius 517
Onochonus Theſſaliæ fluuius 482 Xerxis exercitui defecit 511
Onomacritus ſortilegus Athenis eiicitur 417

INDEX

Onophas vnus ex ſeptem Perſarum principibus 662 *Cteſ.* onophas Xerxis ſocer 664 onophas claſſis Perſicæ præfectus 666.*Ct.*
¶ Opœa Spargapithis vxor 283
ophelimos aqua 688.*Ct.*
Ophryneus vrbs vbi 456
opificum ignobilitas vbi 175
opiniones multæ & variæ de Nili fluminis natura & incremento 110
Opis ciuitas 86
¶ Oraculorum origo ſecundum ſententiam Herodoti 49 oracula Græcorum 19
oracula apud AEgyptios quæ 134
oraculum Halyatti à Pythia redditum 9 oraculum Delphicum Cræſo redditur 19 idem Cræſus verum deprehendit *ibid.* oraculum Lycurgo à Pythia redditur 27 oraculum captioſum Spartiatis redditum 27. 30 oraculum Pythiæ de oſſibus Oreſtis *ibid.* oraculum Cræſo redditum de muto filio 39 oraculum Branchidarum de Pactya 73 oraculum Hammonis de AEgyptiis 108 oraculum Dodonæum omnium vetuſtiſſimum 224 oraculi Ammonis origo *ibid.* oraculum Pheroni regi redditum 145 oraculum Mycerini regis ex vrbe Buti 160 oraculum de ærea phiala 168 oraculum Latonæ ſacrum *ibid.* oraculum Siphniis redditum 209 Corinthiis 366 Argiuis 387 oraculum Doloncorum 392 Martis 466 Dionyſi 476 Athenienſium 487 Argiuorum 491 Cretenſium 500 Spartiatarum 519 Bacidis 534. 555. 561 Amphiarai 577 oraculum Perſis à Bacide redditum 603
Oratio Prexaſpis ad Perſas 218
Otanis de ſtatu populari 220
Cois Mityl. næorum præfecti 290 Hiſtiæi Mileſij ad Scythas 305 Ariſtagoræ ad Cleomenem 347 Soſicles 366 Hiſtiæi ad Darium 375 Cypriorum ad Ionas 376 Perſarum ad Ionum tyrannos 384 Leutychidis de reddendo depoſito 412
Datis ad Delios 417
Cliſthenis ad procos filiæ ſuæ 429 Xerxis de inferendo bello Græciæ 437 Artabani de bello aduerſus Græcos ſuſcepto 440
Xerxis ad Perſas 460 Corcyræorum ad Xerxem 500 Harmocydis ad Phocenſes 591
Orbelus mons vbi 334
orbis partitio ſecundum Herodotum 268
Orchomenij populus 68 orchomeniorum ager 539
Orci filius 159
Ordiſſus Scythiæ fluuius 272
ordo militiæ à quo primùm diſtributus 49
Oreſtes Agamemnonis filius 29 oreſtis proceritas & ſepulcrum *ibid.*
Oricus portus 623
Oriſcus Perſicæ claſſis nauarchus 668.*Ct.*
Orithyia Boreæ vxor 509
Orneatæ populus 593
Orœtes indignam Polycratis ſuffixi cruci mortem luit 237 orœtis dolus 239
Orontes accuſatus cæditur 675 *Cteſ.*
Oropus 418
Oroſangæ quid perſica lingua 557
Orphea vnde ortum duxerint 134
Orthium carmen 10
Orthocorybantes populus
Orus Oſiris filius rex AEgypti 164 orus Græcis Apollo dicitur *ibid.*
Oryes vbi gignantur 324
Oſiris AEgyptiis Bacchus & Dionyſus dictus 199
¶ Oſſa & Olympus Theſſaliæ montes 23.481
oſſa quinque cubitorum 619
oſtenta Xerxi oblata 461
oſtenta Delphis nuntiata 540
oſtia Nili ſeptem numero 107
¶ Otanes Pharnaſpis filius 214 otanis oratio de ſtatu populari ad Perſas 220 otanes Amaſtris pater dux Perſarum 463 Otanis mortuus 249
Othrys mons Theſſaliæ 482
ouium mira duo genera quæ habet Arabia 233
oues ſacræ Solis vbi 623
oues Pygmæorum 681.*Cteſ.*
oues Indicæ 182.*Ct.*
Oxendras Ochi filius 672.*Ct.*

P

PActolvs fluuius qui ramenta aurea è Tmolo defert 174
Pactyas Lydus à Cyro deficit 71
pactyas Perſis traditus 73
pactyica regio vbi 226.229.270
pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint 464
Pæan carmen quale 330
pæoniæ ſitus 333
pæones populus 371 pæones tranſportati *ibid.*
pæonius ager vbi 481
pæſus vrbs vbi 378
pæti Thraciæ populus 476
palæſtina & palæſtini 49.184
Palladis ſacerdotis barba 80
pallena phlegra prius appellata 480
pallenidis Mineruæ templum 26
palmarum Babyloniarum diuerſitas 89 palmarum ſpathæ 464 palmæ Babyloniæ vſus quis 89 palmæ vbi multæ 318. 321 palmæ Indicæ 682. *Ct.* palmæ Babylonicæ *ibid.*
Panniſus Theſſaliæ fluuius 482
Pamphyliorum in Xerxis exercitu armatura 470
pamphylij populus 225
Pan vnus inter VIII deos 121 pan AEgyptius veteſtiſſimus deorum 165 panis templum vbi 420 panis ſimulacrum 121 pan quibus parentibus ortus *ibid.*
panætius Soſimenis filius 556
panegyries Athenienſium 423
panes Perdiccæ dupli effecti 57
pangæus mons vbi 334
panionium locus 69.77 ſacer *ib.*
panionius Chius 565
panitis Meſſenij conſilium in diſcernendis geminis 399
panormus portus vbi 72
Pantagathophoros fluuius vbi 684 *Cteſ.*
pantagnotus polycratis frater 200
pantaleon Halyattis filius, Cræſi frater 44
pantarba gemma 678.*Ct.*
panthelæi Perſarum genus 60
pantheræ vbi gignantur 325
panthimati populus 226
panticapes fluuius 262
pantita ſeſe ſtrangulat 523
papæus Iupiter apud Scythas 275
paphlagones populus 3.32.225
paphlagones à Cræſo ſubacti 12
paphlagonum in Xerxis exercitu armatura 465
papraces piſces 334
papremus oppidum 126
papremitanis equi fluuiales ſacri 131
paralatæ Scythæ vnde 256
parapotamij populus 539
paraſangæ quid 102.350
paretaceni populus Mediæ 48
paribon lignum 683.*Ct.*
parientes ſemel tantùm 688.*Ct.*
paris Alexander ad proteum ducitur 147
parius lapis 352
parion vrbs 378
parmiſes Amytis frater capitur 658 *Cteſ.*
parmys filia Smerdis filij Cyri 466
parnaſſus mons vbi 537
parnaſſi vertices duo 538
paroreatæ populi 308
parthenius fluuius vbi 143
parthenius mons vbi 143
parthi populus 234.237 parthorum in Xerxis exercitu armatura 464
parthis præficitur Tanyoxarces 660.*Ct.*
partus leænæ & viperæ 232
partus diuerſa tempora 406 partus dentes habens 687.*Ct.*
parus inſula 340 parus à Miltiade obſidetur 431
paricanij populus 226 paricanio rum in Xerxis exercitu armatura 464
paryſatis Cyri & Artoxmater *Cteſ.* 672 paryſatis Ochi vxor, conſiliaria eius 671.673.*Ct.* paryſatis Amiſtris iniurias vlciſcitur 174 *Ct.* paryſatis Cyrum filium luget. 676 *Ct.* paryſatis in Bagapatem ſæuit *ibid.* paryſatidis in Cyri hoſtes crudelitas *ibid.* paryſatis nurum veneno è medio tollit 677.*Ct.*
paſargadæ perſarum genus 63
pataici dii 200
patarbemi aures naſúſque præſcinduntur 174
patara oppidum Lyciæ 83
pateræ aureæ lex à Gyge apud Delphos poſitæ 6 pateræ aureæ Delphos à Cræſo miſſæ 21 pateræ aheneæ mira capacitas 31
paternorum opificum ſucceſſio vbi 402
patiramphes Xerxiani currus auriga 455
patizithes magus 210
patrenſes populus vbi 68
patumus oppidum Arabiæ 171
pauſanias Cleombroti filius 285. 587.612 pauſaniæ exercitus ordo 605 pauſaniæ victoria aduerſus Mardonium 612 pauſanias Mardonio ad platæas occurrit victor 665.*Ct.* pauſaniæ præda 618
pauſicæ populus 226
pauſiris Amyrtæi filius 189
¶ pecuarij Armenii vbi 89 pecuarij Indi 228 pecuarij perſæ 60
pedaſenſes populus vbi 565
pedaſii, populus ab Harpago expugnatus 80
pedes octo digitorum 689.*Ct.*
pedicæ oppidum vbi 539
pedunculorum comeſtores 294
præmorſus 317
pelaſgi populus 68. 123 & eorum lingua 74 pelaſgi AEgialees nũc Ionas dicti 464 pelaſgi, Cranai, & Cecropidæ 543 pelaſgi ex Attica exacti 432
peleon Ionis filius 355
pelius mons vbi 319.482
pella vrbs Bottiæidis terræ 480
pellena Achæorum pars 68
pelops phryx perſarum ſeruus 443
pelopis phrygis regio 439
peloponneſi gentes ſeptem 553 peloponneſium bellum 616
peluſium oſtium Nili 107.170.186
peneus fluuius Theſſaliæ 447.481. 502
pennis oppletus aer 265
pentapolis antè Hexapolis appellata 67
penthylus dux paphius 511
perædi populus 481
percotes vrbs vbi 378
perdiccas, Gauanes, & Aëropus fratres 578 perdiccæ panes dupli effecti 579
pergamum murorum pſerum vnus 477
perialla vaticina 404
periander Cypſeli filius, Corinthiorum tyrannus 8. 204 periandro maximum miraculum oblatum 9 periander cum defuncta concubuit 369 periandri de non recipiendo filio edictum 206 periandri duo filij 205
perinetades Demarmeni filius 345
perinthus vrbs vbi 288 perinthi expugnatio 330 perinthi à perſis ſubacti 329 perinthiorum cum pœonibus ſingulare certamen *ibid.*
perſarum origo vnde 492 complura genera 60 aſpera regio 32 perſæ aratores, perſæ pecuarii 60
præſtantiſſimi patargadæ *ibid.*
inſtitutio qualis 62
numina quæ 15 *ibid.* ritus dum ſoli immolant *ib.*
perſæ Vraniæ Veneri ſacrificant *ib.* perſis Venus Metra appellatur *ibid.*
perſarum natalitia 62.63 perſæ inter pocula conſultant 64
perſ. neceſſitudo vicinitatis maxima 64 perſarum philautia *ib.* perſæ externarum rerum ſtudioſiſſimi 64 perſis flumina religioſiſſimè coluntur 65
perſarum mos in ſepeliendis cadaueribus defunctorum *ib.*
perſæ gyrum cœli ſouem appellant 62 perſæ deos ex hominibus ortos eſſe negant *ib.* perſæ ignem deum arbitrantur 189
perſarum victus habitúſque priſcus 32 Victus viuendique ſpatium 190 perſarum ingenium 46 perſarum conuiuia 335 perſarum cædes in conuiuio 337 perſæ criniti 387 perſæ Cephenes appellati 463 perſæ immortales qui 467 perſæ Mard. luxus 614
perſarum vxores per vices concumbunt 224
perſis oraculum redditum 603
perſarum tabellionum curſus & modus 562
magi 65 ſatrapeiæ 225.226 clemẽ-

INDEX.

tia 65 capita cur fragilia 187 perſarum cum Lydis conflictus 37 perſæ in poteſtatem Medorum redacti 48 perſis à Phraorte bellum inferur *ibidem* perſarum à Cyro defectio 62 perſarum bellica arma 371 perſarum cum Caribus conſertum bellum 379 perſarum duo millia cæſa à Caribus *ibidem* perſarum obtruncatio *ibidem* perſarum oratio ad Ioniæ tyrannos 384 perſarum mœnæ Ionibus intentatæ *ibidem* perſarum ornatus in Xerxiano exercitu 460 perſarum equeſtrium copiarum numerus 468 perſarum cum Lacedæmoniis congreſſio 516 perſarum naufragium ad Euboeam 532 perſæ & Sacæ Derbices ſuperant 660 perſarum ſeptem principes Magum regē cędunt 662. *Ct.* perſarum regum munus quod pretioſiſſimum 665 perſarum ad Thermopylas clades *ibidem* ad Platęas *ibidem* perſarum & Græcorum ad Salaminem prælium 666 perſarum occiſorum numerus *ibidem* perſæ certamen in AEgypto renouant 667. *Ct.* perſarum victoria 668

Perſicum mare 278 perſici equitatus præfecti 468 perſicarum nauium catalogus 469 perſicarum copiarum apud Plataeas ordo 597 perſicus aduerſus Græcos exercitus 666. *Ct.* perſica claſſis capta 667

Perſeus Aſſyrius 400 Danaes & Iouis filius 463 perſei ſpecula 106 templum, ſimulacrum, ſandalium vbi 137 gymnicorum ludorum inſtitutor *ibidem* eius profectio in AEgyptum 138

Petiſacas Aſtyagem fame enecat 659. *Ct.* petiſacas ab Amyti excarnificatur *ibidem*

Petiſas Vtiris filius 669

Petra tribus 367 petræ Trachiniæ locus 512

Phædyma Otanis filia 215

Phalerus vrbs 353

Phalli 122

Pharnazatres Indorum dux 464

Phanes Halicarnaſſeus genere 183 Phanem vlciſcuntur AEgyptij 186

Pharandates Theaſpis filius 616

Pharenſes populus 68

Pharnacyas eunuchus 671 pharnacyæ cædes 673

Pharnaſpes Achæmenides 183

Pharnuches præfectura ſubmouetur 469

Phaſelis vrbs 180.681. *Ct.*

Phaſis 49.142

Phemius Smyrnæus Homeri præceptor 638 639

Pheneum vrbs 137

Pherendates Sarangarum dux 464. 467

Pheretime Arceſ. regis mater 314 pheretimæ in Barcæos crudelitas 317 pheretimæ miſeranda mors 329

Pheron rex cæcus 145 pheroni oraculum redditur *ibidem* pheronis donaria 146

phiala in balteis Scytharum 257

Phidippides Athen. 420

Philæus AEaci filius 392

Philagrus & Euphorbus proditores 419

Philaon Cherſis filius 531

Philippus Butacides Olympionices 347

Philitionis pyramides 157

Phillis Pangæorum regio 82

Philocyprus à Solone verſibus celebratus 377

Phirmus Athenienſis 505

Phla inſula 319

Phocais Homeri 643

Phocæa regio 67.75. 180 phocæa quomodo capta & à Perſis occupata 76

Phocenſes 68 phoc. primi longis nauibus vſi ſunt 74 phocenſium murus 75 phocenſium demigratio in Cyrnum *ibidem* phocenſium execratio 76 phocenſium cum Tyrrhenis & Carthaginienſibus nauale bellum *ibidem* phocenſes prælio victi Cyrno ſecedunt 77 phocenſibus Cadmea victoria obtigit *ibidem* phocenſes in Rhegium demigrant *ibid.* phocenſes capti lapidantur *ibid.* phocenſium in Theſſalos eruptio 537 phocenſium regio à barbaris vaſtatur *ibidem*

Phocia oppidum 36

Phœbi fanum vbi 402

Phœnices diſſenſionum authores cum Græcis 1 phœnices Palæſtini 143 phœnices ad Libyam cognoſcendam miſſi 269 phœnices quibus literis vtantur 351

Phœnix AEgypt. auis ſacroſancta 131 phœnicis auis deſcriptio *ibidem*

Phœnix fluuius 504.512

Phraortes filius Deiocis 48 phraortes patre defuncto ſuccedit in regnum *ibidem* phraortes bellum Perſis intulit *ibidem* phraortes Perſas in poteſtatem Medorum redigit *ibidem* phraortes Aſiam ſibi ſubegit *ibidem* phraortis interitus apud Aſſyrios *ibidem* phraorti Cyaxares in regnum ſuccedit *ibid.*

Phrataguna Darij regis vxor 521

Phronima Etearchi filia 311 phronima concubina Polymneſti *ibidem*

Phryges populus vbi 13 phryges à Crœſo ſubacti 12 phryges antiquiſſimi 100 phrygum in Xerxiano exercitu armatura 465 phryges Bryges dicti *ibid.*

Phrynich comœdia 388

Phthiotis ora 23

Phthires *Cteſ.*

Phya mulier ex tribu Pæaniea 25 phya Piſiſtrato vxor ducitur *ibidem*

phylacus & Autonous Delphorum heroes & eorum delubrum 541

¶ Pidorus vrbs vbi 480

pieria ora Bœotiæ 187

pieria pix 325

pierum muri vbi 477

pigres Pæones 332

pindus mons vbi 482

pinus locus 645

pini natura quæ 151

pirus, aliàs Nelas, ingens fluuius 68

piromis Græcè quid 164

piſa vrbs vbi 103

piſagas Perſis leproſus 670

piſcatorum ænigma 651

piſcibus AEgyptus abſtinet 117 piſcium qui AEgypto ſacri 131 piſcium genitura in ſtagnis apud AEgyptios 139 piſces pabulum equorum vbi 334 piſciū mira copia *ibid.* piſces Papraces & Tilones *ibid.*

Piſiſtratus Hippocratis filius Athenienſ. tyrannus 24 piſiſtrati nobile cōmentum *ib.* piſiſtratus Athenarum imperio potitur *ibid.* piſiſtratus Athenis eiicitur 75 piſiſtrati vxor phya *ibid.* piſiſtratus illegitimè cum vxore coit *ibid.* piſiſtratus Marathonem occupat 26 piſiſtrati in Athen. copiæ 27 piſiſtratus tertiò vrbe Athenis potitur *ibid.* piſiſtratus Naxum inſulam ſubegit *ibid.* piſiſtratus Delum inſulam expiat *ibid.* piſiſtratidæ Athenis pulſi 353

piſſyrus vrbs, & lacus in ea ſalſus & piſcoſus 476

piſtricis Crœſi effigies apud Delphos 21

Piſuthnes ab Ocho deficit 673 piſuthnis cædes 673

Pitana ciuitas AEoliæ 69

pittaci Mitylenæi reſponſum ad Crœſum 11

pituitæ fluxus remedia 324

pix Pieria vbi 325

pixodoras Cindyenſis 378

¶ Placianorum lingua 23

plataea inſula Libyæ 310.312.318 plataea vrbs incenditur 544 plataearum pugna 627 plataeenſis clades 611 plataeenſes à Xerxe oppugnantur 665

platanus aurea atque vitis 451 platanorum ingens lucus 379 platanus aureo monili à Xerxe donata 451

plinthinetes ſinus vbi 102

pluuia nulla apud Theraeos per ſeptem annos 308 pluuia apud AEgyptios portentoſa 186 pluuiæ expertes Indi 690

Plynis portus vbi 317

¶ Pocula ex cornibus aſini ſylueſtris 686

podeon Doridis 538

pœnæ modus apud Perſas 64

pœni, vide ſuprà Libyes

pogon Troezeniorum portus 542

poli & gnomonis inuentio 146

polichnitani populus 501

pollux & Caſtor Tyndaridæ 308

polyas Anticyrenſis genere 535

polycratis prodigioſa fortuna 202 polycratis ſmaragdus *ibid.* polycratis callidum commentum 208 polycratis cædis occaſio 236 polycratis filiæ ſomnium 238 polycrates cruci affixus *ibid.*

polymneſtus Theraeus 311

polynices 308

pons funeſtus Seſoſtris 144 pons Iſtri & Boſphori à Dario factus 663. *Ct.* pons Abydi à Xerxe factus 664

ponticum genus arboris 263

pontus Euxinus 271 ponti amplitudo 286

Porata, aliàs Pyrethon Scythiæ fluuius 272

porcis India caret 682

porinus lapis 353

portentū ingens Hippocrati viſum 24 portentum Crœſo viſum 35

Poſideium vrbs vbi 226

Potidæa vrbs, & eius ab Artabazo obſeſſio 480.574

potidæatarum à barbaris defectio 574

¶ Præda Græcorum è Perſarū clade 620 præda Pauſaniæ 619

præſium circa Maſiſtij cadauer 593

præſepe Mardonij à Græcis diripitur 614

præſij populus vbi 501

praſiadis paludis inhabitatores 314

Prexaſpes Perſa 197 prexaſpes ſe præcipitem dat è turri 218 prexaſpis oratio ad Perſas *ibid.*

prexaſpes Aſpathinis filius 471

Priene vrbs Ioniæ 66 prienen Ardys expugnat 7

prienenſes populus 383 prienenſes à Mazare ſubiguntur 74

primogenitus ex lege ſuccedit in regnum 398

Procles Epidauri tyrannus 25 procles capitur 207

prodigium 549 prodigiorum maxima obſeruatio 132 prodigioſa cæcitas 425

promenęa Dodonęorū ſacerdos 115

propontidis longitudo 286

proſopitis inſula & eius latitudo 118

protheus Pheronis in regno ſucceſſor 146 prothei fanū apud Memphin *ibid.*

protemplaris Minerua 541

proteſilai templum vbi 451

Prouerbia.

Animus in auribus habitat 454 Cadmea victoria 76 Doloſi homines, doloſa & eorum veſtimenta 192 Epiſcythiſon 412 E tripode oraculum 320 Hunc calceum tu quidem conſuiſti: Ariſtagoras autem ſibi induit 381 In frigidum furnum panes ingerere 369 Iſthmum fodere 80 Longæ tegumanus 501 Lemnia facinora 434 Molles viri ex mollibus regionibus 635 Mulæ partus 250 Mulierē ignauior 629 Non eſt iſtud curæ Hippoclidæ 430 Ouem lupis relinquere 309 Syloſontis amiculū 245 Ver ex anno exaruiſſe 498

Proxenus Bœotius decipitur 676

Prytaneum 419

Pſammenitus Amaſis filius AEgypti rex 186 pſammenitus deponitur 189 pſammenitus epoto tauri ſanguine obiit *ibid.*

pſammis rex AEgypti, Necii fil. 173 pſammis mors *ibid.*

pſammitichus AEgypti rex 49.100. 111.165

pſittacus auis 678

pſylli populus vbi 118 pſyllorum expeditio aduerſus auſtrum *ibid.*

pſyttaleа inſula vbi 554

Pteria locus Cappadociæ munitiſſimus 34 pteria vrbs à Crœſo expugnatur diripiturque *ibid.*

ptoi Apollinis fanum 577

pudenda pueris qui præcidunt 143 pudenda AEgyptij munditię cauſa præcidunt 116

pugna inſtructa reſtibus 468

puluinar Dianæ 204

purpureus flos 685

puteus trifarias rerum ſpecies exhibens 426

Pygmæi Indi 682. *Ct.*

pygres Seldomi filius 471

pylos locus 500

pylæ 581

pyramides apud Méphin 103 pyramides Mœris regis AEgypt. 142. pyramis regis Cheop. 155 pyramis è quæſtu meretricio 156 pyramis Chephrenis AEgyptiregis

INDEX.

regis *ibid.* pyramides Philitionis paſtoris *ibid.* pyramis Mycerini regis 159 pyramis Rhodopis mulieris proſtantis *ibid.* pyramis regis Aſychis lateritia 160.63
Pyrene *vrbs*
Pyreton fluuius Scythiæ 272
Pyrgus oppidum 309
Pythagoras Mneſarchi filius 290
Pythagoras monarcha Selinuntis 347
Pythagoras Mileti procurator 196
Pythermus Lacedæm. opem peut 70
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum 27 pythiæ oraculum de oſſibus Oreſtis, Lacedæmoniis redditum *ibid.* pythiæ oraculum ad Crœſum 42 pythiæ oraculum de Iſthmo Cnidiis datum 80
Pythij qui 400
Pythius Atyis f. Lydus 46 pythij ingentes facultates *ibid* pythij filius à Xerxe diſſectus 455
Pythij Iſchenoi f. præſtantia 505
Pythogenes in Iuicum oppidum relegatur 388

R

RADIX dulcis, lactis coagulationem impediens 687 radix vomitum ciens *ibid.*
raſura Argiuorum 38
¶ regem vbi conſpici nefas 48 reges colunt Indi 68 rex Indiæ vt fontes examinet *ibid.* rex vbi ſtatura maximus deligitur 191
rerum humanarum inconſtantia 3 rerum omnium inſpiciendus exitus 15 res diuinitus futuræ, ſignis declarantur 626
reſtibus inſtructa pugna 468
Rhadinace genus olei & eius vis 426
Rhampſinitus rex AEgypti: & eius ſimulacra 156 rhampſinitus filiã proſtituit 153 rhampſiniti ingentes pecuniæ 151 rhampſiniti deſcenſus ad infernas ſedes 154
Rhapſodi Homericorum carminũ explosi 355
Rhegium 76 Rheginorum maxima cædes 501
Rhenea 417
Rhodium mare vbi 80
Rhodogune Xerxis filia 664. *Ct.* rhodogunæ luctus 667
Rhodopis meretricis pyramis, & monumentum in templo Delphico 159
Rhodope mons 272
Rhodus ciuitas 180
Rhoxanę partus ſine capite, & quid ominetur 662.*Ct.* Rhoxanę inceſta 674 roxane viua ſecatur *ibid.*
Rhyndace auicula 8 *Ct.*
Rhypes populus 68
rotæ ſexagenũm foliorum 589
Rubrum mare 94.103.178
ruinæ hominibus diſciplinæ ſunt 95

S

SABACVS rex AEthiopum 161 169 ſabaci regis iuſtitia: viſum 63
Sabyllus Gelous 494
Sacæ populus 71. 227. 463 Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux 464 Sacæ & Perſæ Derbices ſuperant 660.*Ct.*
ſacer Indorum locus 679. *Ct.* ſacrũ morbum quid prohibeat 687. *Ctef.*
ſacerdotes AEgyptiorum 115
ſacrum Panionium 67. ſacra Dorienſiũ *ibid.* ſacra Triopij Apollinis. *ibid.* ſacra Cabirorum à Pelaſgis ſumpta 123
Sadyattes Adyj in regno ſuccedit 7 ſadyatti ſuccedit Halyattes *ibid.* ſadyattis imperium apud Lydos 8
Sagartij Perſarum genus 60.126
ſagitta ad Iouem excuſſa 374 ſagittarij peritiſſimi 685
Sai vrbs AEgypti 111 126.174. Saitanorum regum ſepultura 176 ſatticum oſtium Nili 107
ſal tua ſponte creſcens 274 ſalis colles vbi 321 ſalinarij AEgyptij cõcubitus cum muliere mortua 136 ſalſuræ offa vbi reſilierit 634
Sala vrbs Samothraciæ 461
Salamis Athenienſium refugium 546 ſalaminem Heracleo Xerxes aggere iungere conatur 666. *Ct.*
Samothraciæ populus Pelaſgi 123 ſamothracij muri 146
Samus & Samiorum lingua 67 ſami euerſionis per Darium, cauſa 245 ſamus Polycrati traditur 249 ſamiorũ AEſchrionia tribus 194 ſamiorum crater 310 ſamij Zanclam occupant 388
San litera apud Perſas nomina magnificentiæ terminantur 66
Sana vrbs 448
Sanacharibus rex Arabum, AEgyptum inuadit 163 ſanacharibi ſtatua lapidea 163
Sandanis Lydus 31
Sandoces Thaumaſij f. cruci affigitur 510
ſanguis victimæ non fluens 662. *Ct.*
ſanitas Indorum 683.*Ct.*
Sapæi Thraciæ populus 476
ſapientes non eſſe potentes, acerbum 225
Sappho poetria 89
Sarangæi populus 227.235
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura 464
Sardanapalus rex Nini 168 ſardanapali theſaurus *ibid.*
Sardena mons 640
Sardis à Cimmeriis captæ 7 ſardis expugnantur 39. ſardis captæ & concrematæ 374 ſardis quo ſtratagemate ab OEbare captæ 658 *Ct.* ſardium reges Heraclidæ 4 Sardium primus rex *ibid.* 38 Sardius Leo circumlatus vrbi *ibid.* ſardium expugnatio in tertium annum dilata 43
Sardonium linum 144 ſardonium mare 76
Sardo gemma 683.*Ct.*
Sardonis mons 680.*Ct.*
Sarga vrbs 480
Sarpedon & Minos EVropæ filij 79
Sarſamas AEgypti præfectus 668. *Ct.*
Saſpires populus 227
Sataſpes Achæmenides 268 ſataſpes cruci affixus 271
Satibarzanes Orontem criminatur 675
Satræ Thraciæ populus 476
Satrapiæ Perſarum 225.226
Sattagydæ populus 226
Sauromatæ Amazonibus miſcentur 294 ſauromatæ ſolœciſſantes 296
ſcabiei remedium 688
Scamander fluuius 354 ſcamandri aqua exercitui Xerxis defecit 456
ſceptra gerendi ratio apud Babylonios 91
ſchœni quid 202
Sciathus inſula 503.530
Scidros oppidum 149
Sciona vrbs in Pallena 480
Sciradis Mineruæ templum 214
Scironis via 561
Scholæ tectum in pueros corruens 390
Scolix vermis Indicus *Ct.*
Scolopoeis vbi 624
Scopaſis rex 298
ſcutum Perſis oſtendiſſe dicuntur Alcmæonidæ 424 & quomodo fuerit oſtenſum *ibid.* 424
Scylace vrbs 23
Scylax Cariandeus 271 Scylaeis ſupplicium 341.342
Scyles Aripithis filius 283 & eius mors *ibid.*
Scyllias vrinator 530
Scytha Herculis filius 258 ſcytharũ origo 254 ſcytharum regum origo 258 ſcythæ nomades pecuarij 32.262.275.411. ſcytharum Nomadum ſeditio 32. 258. ſcythæ trucidatũ coctúmq; puerũ Cyaxari loco venationis offeruũt 32 ſcythæ ad Halyattem confugiunt 33 ſcythę in Aſiam tranſeunt 49. 259 ſcythæ Cimmerios ex EVropa pellunt 49 ſcythæ Mediam occupant *ibid.* ſcytharum cum Medis ad Caucaſum congreſſio *ibid.* ſcythæ fuſis Medis Aſia potiuntur 50 ſcythæ Vraniæ Veneris templum depeculantur: vnde fœmineo morbo corripiuntur 49 ſcythæ à Medis inebriati, quum Aſiam aliquandiu obtinuiſſent, occiduntur 50 ſcythæ à Seſoſtre ſubacti 142 ſcytharum ſerui cur oculis orbẽtur 255 ſcytharum ratio emulgẽdi lactis *ibid.* Scythæ AVchatæ 256 ſcythæ aratores 261.274. ſcythę regij 275 ſcytharũ mores 271 ſcytharum dij & iuſiurandum 275 ſcytharum mos in cædendis victimis *ibid.* in hoſtes ſequitia *ibi.* mos ineundi fœderis 279 ſcyth. regum ſepultura 280 ſcyth. à Scyle defectio 284 ſcythæ ſuorũ inſtitutorum obſeruantiſſimi *ibid.* ſcythis eorúmque equis aſinorum & mulorum vox inſueta 302 ſcyth. munera ad Darium 303 ſcyth. intemperantia 411 ſcythæ Perſis Sacæ appellati 464 ſcythæ ab Ariaramne primùm, deinde & à Dario oppugnantur 663. *Ct.*
Scytharcis Scyth. regis ad Darium literæ 663. Scytharcis Perſas fundit *ibid.*
Scythia vetus vbi 292 ſcythiæ duæ partes *ibid.* ſcythiæ flumina 272 ſcythia lignorum inops 276 ſcythicæ grues vbi hybernent 109 ſcythicum gramen 275 ſcythicus exercitus contra Mediam 447
Scythes Zanclæorum rex in vincula coniicitur 388
Sebennyticum oſtium Nili 107
Secundianus rex Perſiæ 671. *Ct.* ſecundianus dolo occiditur 672 ſedem non perforatam habentes 670. *Ct.*
Selbonidis ſtagnum 102
Selymbria oppidum 391
ſemen Indicum quale 229
Semiramis Babyl. regina 84 ſemiramis egregia monumenta *ibid.*
ſenectæ maximus honos apud AEgyptios 132 ſenes vbi mactantur 229 60
Sepia locus
ſepelire igne 675 ſepulcra ſua ſponte corruens ſepulcrum palmiferum Halyattis 85 apud Lydios 44 ſepulcra Babylonia vitrea ſepulcra Helles filiæ Athamantis
Serbonis lacus
Seriphij populus
ſermone carentes 684
Sermila Græca vrbs 480
ſerpentum ſacrorum deſcriptio 132 ſerpentum ſepultura in Iouis templo *ibid.* ſerpentes alati *ib.* thuriferas arbores obſeruantes 231 ſerpentum vis apud Neuros 293 ſerpentibus veſcẽtes vbi 323 ſerpens arcis Athenarum cuſtos 541 ſerpens Indicus 682. *Ct.*
Serrium promontorium 462
ſerui Scytharum cur oculis priuentur 255 ſerui boni interdum hominibus malis, & contrà 551 ſeruorum bellum
Seſoſtris rex AEgypti 143.145. Seſoſtris quas gentes ſubegerit 145 ſeſoſtris inſcriptiones *ib.* & monumenta *ibid.*
Seſtus vrbs 306.452 ſeſtus à Græcis obſidetur 632
Sethon AEgypti rex, Vulcani ſacerdos 163
Sicania, nunc Sicilia dicta 502
Sicyon 396 ſicyoniarum tribuum nomina *ib.* Sicyonius & AEginetis irrogata multa ab Argiuis 415
Sidon Græca vrbs 49.244
Sidonius Tetramneſtus Alleſij filius 471
Sigeum & eius occupatio 354.370. ſigeum troicum 268
Sigma litera apud Perſas magnificentiæ nomina terminantur 65
Sigynæ populus vbi 332 ſigynarum appellatio *ibid.*
Sileni Marſyæ pellis in vtrem formata vbi ſuſpenſa 450
ſillicypria kikı, & ex his vnguentũ 139
Silphium vbi 317.325
Simiarum comeſtores *ibid.* ſimiarum vbi maxima vis *ibid.* ſimiæ paruæ Indicæ 679. *Ct.*
Simonides Ceus: & eius encomia 373
Simonides Leoprepis f. & eius epigrammata 523
ſimulacrum piſtricis Crœſi 21 ſimulacra ab AEgyptiis primùm dijs conſecrata 102 ſimulacrum Iouis arietina facie 120 panis *ib.* æſtatis & hyemis 151 ſimulacrum ex pelui: & quid ſignificet 177 ſimulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas 181 ſimulacra Mineruæ lapidea duo *ibid.* ſimulacrum Iſidis bubulis præditum cornibus 118 ſimulacrum Mercurij porrectum veretrum habens 123 ſimulacrum Darij lapideum 224 ſimulacrum Vulcani Pataicis ſimile 200 ſimulacra ſoli Martí faciunt Scythæ 275 ſimulacra ex oleis, Damiæ & AVxeſiæ 161
ſimultatis inter Phœnices & Græ-

INDEX.

itium 3
rbs 480
s vrbs ad montem Atho *ibid.*
e vrbs 34.115.159
Arabici maris descriptio 104
insula locupletissima 209
lefe uas naues Salaminem mi-
na 3 544
co a arbor *Cæs.* 684
um d OEbazi f. Paricaniorum
ibidem 464
ibidem pe nis fil. Ariorũ dux
tyrannos
Ionibus penulæ *ibid.*
um Thracum rex 284 485
tu rbs AEgypti 177
fragdus Polycratis 202
dis Cambysis fr. 196 & eius à
tre cædes *ibid.* smerdin occi-
n à se Cambyses luget 212
dis fictitius regno potitur 213
erdis ex auribus amputatis a-
oscitur 73 nerdis occiditur 85
rdones Otanis fil. Xerxis exer-
us dux 480
la oppidum vbi *ibid.*
ndyrides Sybarita vnus ex pro-
filiæ Clisthenis 428
rna à Gyge oppugnata 7
yrna ab Halyatte capitur *ibid.*
yrna à Colophoniis condita
.
rna AEoliæ ciuitas & celeber-
num emporium 69.637
apolis procreandæ præmia apud
Persas 64
Sogdi populus 227 sogdorũ in Xer.
exercitu armatura 464
Massagetarum deus 98 soli Mas
sagetæ equos immolant 99 sol
causa exundationis Nili 110 solis
insuetus ortus & occasus 164. solis
mensa vbi 190 solis fons vbi 321
solem execrantes *ibid* solis eclip-
sis Xerxe mouente exercitũ cõ-
tra Græcos 453 sol Græcorum
deus *ibid.* sol pro mercede redditus 579. sol obscuratus 588 solis
sacræ oues vbi 623 sol Indicus
679. *Cæs.*
Soli vrbs, & eius obsessio 378
Solonis peregrinatio in AEgypt. 12
solon legislator Athen. *ibid.* solon
à Crœso humaniter exceptus *ib.*
solonis cum Crœso de beatitudine colloquium 13 solon Crœsi di-
uitias nihili duxit 14 solonis lex
Athen. data 179
Soloeis promontorium 113
Solymi olim Milyæ dicti 79
somnium filiæ Polycratis 238
sontes vt examinet Indiæ rex 681
Sophanes Eutichydis f. Decelensis
615 sophanis ancora *ibid.*
Sophistarum totius Græciæ pere-
grinatio 12
soporiferum stercus *Cæs.* 603
sororem Cambyses ducit, occidit,
& aliam superinducit 197
Sosiclis Corinthij de restituendo
Hippia oratio 366
Sostrates 310
¶Spaco Medis canis appellatur 52
Spamitres eunuchus Xerxem inter-
ficere parat 666 Spamitræ tormẽ-
ta *ibid.*
Sparethra regina Cyrum in prælio
capit: & maritum liberat *Cæs.* 658
Spargapises Tomyridis f. à Cyro
capitur 97 spargapises seipsum
interimit *ibid.*
Spargapithes Agathyrsorũ rex 282
Sparta vrbs Lacædæmonis 523
spartanorum tyranni Leon & He-
gesicles 27 spartiatarum institu-
ta à quo *ibid.* spartiatarum rex
Leobotas *ibi.* spartiatarum resp.
& leges bellicæ à Lycurgo *ibid.*
spartiatæ Lycurgum delubro æ-
dificato colunt *ibid.* spartiatarum
cum Argiuis de Thyrea agro cõ-
tentio 38 spartiatarum regum di-
gnatio & iura 401 spart. senatus
ibid. & lex 359. spart. oraculum 519
spart. cædes ad Thermopylas *ib.*
eorúmque epigrãmata 523 spart.
reges 576
spasmi remedia 324.686
spathæ palmarum 464
speculatores Græcorum 498
speluncas inhabitantes 685 *Cæs.*
Sperchius amnis Anticyram præ-
terlabitur 512
Sperthies Aneristi f. se offert ad sa-
tisfaciendum Xerxi 485
Sphẽdadates magus Tanyoxarcem
apud Cambysem accusat 662 *Cæs.*
sphendadates dolosè succedit Ta-
nyoxarci interfecto *ibid.* sphen-
dadates Cambysi succedit 662
sphendadatis cædes *ibid.*
Spina AEgypti & eius gummi 139
Spitamis Amytis maritus 657
Spitamas à Cyro occisus *ibid.*
Spitames Spitamæ fil. *Cæs.* *ibid.*
Spitades Derbicibus à Cyro præfi-
citur 660 *Cæs.*
Spitradates Pisuthnem persequitur
Cæs. 673
sponsa vbi dotem concubitu quæ-
rat 318
¶squamosi pisces AEgypt. sacri 131
¶Stadium, passus, cubitus, pes 167
Stagirus Græca vrbs 478
stathmi regij quid 349
Statira Artoxerxis vxor *Cæs.* 674
statira Paysatidem vlciscitur *ib.*
statira veneno tollitur *Cæs.*
677
Stesagoras Cimonis filius 419 ste-
sagoræ cædes 393
Stesenor Curij tyrannus 377
Stentoris lacus 462
stercus soporiferum 683 *Cæs.*
Stratias Chius 305
Strattes Chiorum tyrannus 576
Strobilos & konos quid 645
Struchates populus 48
Struthij subterranei vbi 325
Strymon fluuius 27.333.477
strymonij populus 466
Stryma Thasiorum vrbs 477
Stygis aqua vbi 407
Stymphalius lacus 408
Styracis vsus ad quæ vtilis 231
Styreenses quas præbuerint naues
543
Styx & eius aqua 407
¶Sua quenque inspicere debere 5
Suadelę numen 568
subulci apud AEgyptios profani
121
successionis ius apud Spartiatas
436
Sumacum iugum vbi 291
sus animal spurcum apud AEgy-
ptios 121 sus hostia Lunæ & Liberi
patris *ibid.* sues sacrificandi mo-
dus *ibid.* sues apud Scythas 277 sue
abstinent AEgyptij 323
Susa oppidum 86.348.350
Sybaris vrbs capitur, & diripitur
346 sybaritanum bellum *ibid.*
Syene vrbs Thebaidos 111
Syennesis Cilicum rex 379 syenn.
duos nostes iuuat *Cæs.* 675
Syleus campus 477
Syloson Polycratis fr. AEaci fil. 201.
246
Syloes promontorium 269
Symanum mare vbi 80
Syrges fluuius in Mæotidem influit
299
Syri, Græcis Cappadoces 3.32.147.
225. 248. syrorum prædia Crœsus
deuastat 34 syros Crœsus exter-
minat *ibid.* syrorum in exercitu
Xerxiano armatura 465.469
syria AEgypto contermina 149
syria Palæstina 226.469
syriæ præfectus Megabysus 669
Syropæones in Asiam abducti 334

T

TABELLA totius orbis 348
tabellionum Persarum cursus
& modus 562
Tabiti quid 107
Tachompso insula 112
Tænarus locus 500
talentum Babylonicum 225
talos & fel in iecore habent asini
Indici 986 *Cæs.*
Talthybij ira in Lacedæmonios
484 talthybij templum apud
Spartiatas *ibid.* talthybius A-
gamemnonis præco *ibid.* tal-
thybij ira in Lacedæmonios pa-
cata *ibi.* talthybiadarum ho-
nos apud Spart. *ibid.*
Tanagram interfluit Thermodon
603 tanagræi Thebanorum vi-
cini 360 tanagricus tractus
351
Tanais fluuius 275.277
Tanyoxarces quibus à Cyro præfi-
ciatur 661 tanyoxarces dolosè
à Cambyse occiditur *ibid.* ta-
nyoxarces fictitius *ibid.*
Tarentum vrbs 291
Tarentinorum maxima cædes 501
Targitaus & eius tres filij 256
Tartessius emporium nobile 310
tartessum Phocenses occupant 74
tartessiorum rex Argãthonius 76
Tauchira oppidum 318
Tauri Iphigeniam Agamemnonis
filiam colunt 292 taurorum po-
pulorum mores *ibid.* taurica gens
ibid. taurici montes 255
Taxacis Scythiæ rex 268
¶Tearus fluuius, & eius medica vis,
288 teari fontes partim calidi par-
tim frigidi *ibid.*
Tegea Arcadum 428. 501. tegeates
26 tegeatibus à Lacedæmoniis
bellum infertur 28
Teos oppidum vbi 67.78 teus à
Græcis in AEgypto condita 180
teij demigrant in Thraciam odio
Cyri 77 teij Abdera condunt
ibid.
Teleion persis Tycta, id est cœna
631
Tellias vaticinus 537
Tellus beatissimus à Solone iudica-
tus 12. telli filij fideliter instituti
ibid. telli obitus splendidissimus
13
tellus eadem non fert omnia 6
Tellus Scytharum deus 275 tellus
Apia Scythis dicitur *ibid.*
Telmisses coniectores 35
Telus insula 493
Telys Sybaritarum rex 437
Temesius Clazomenius Abderorũ
fundator 7
Tempe locus vbi 502
Tenedus 76
Tenus AEoliæ ciuitas 69.417
Teriuchmes Ochi gener *Cæs.*
674 teriuchmis stuprum: cædes
ibid.
Termilæ vocantur Milyæ 79
Terræ & aquæ munera 301
terræ diuisio 107
terræmotus tanquam prodigium
vbi 265
Tethrippothrophus 392
Tethronium oppidum 539
Teucri 456
Thalamia quid 131.132
Thales Milesius defectionem sola-
ris luminis Ionibus prædixit 33
eius inuentum in traducendo per
fluuiũ Crœsi exercitu 34 thal. Mile-
sij consilium Ionibus datum 78
thaletis Milesii de incremento
Nili sententia 110
Thamanæi populus 226
Thannyra Inari Lybiis filius 189
Thasus & eius conditores 120.397
Thasij subacti 396
Theasides Spartiata 412
Thebæ AEgyptiæ 102
thebarum AEgyptiarum mirum
186
thebæ olim AEgyptus vocatæ
107
thebani Iouis fanum 83
thebanis arietes sacrosancti 119
thebanis stigmata inuruntur regia
524
thebani à Græcis obsidentur *ibid.*
thebani Xerxem contra Platęen-
ses instigant *Cæs.* 663
Themistocles Neoclis f. 489
503 themistoclis corruptio 529
commentum 535.555
literæ ad Ionas lapidi insitæ. 535
cum Aristide simultas 556 vafri-
ties, exactio, auaritia, 569 omnũ
Græcorum prudentiss. *ibid.*
Creta sagittarios aduersus Xer-
xem accersit *Cæs.* 666
themistoclis astu Xerxes è Sala-
mine aufugit *ib.*
Themiscyra vbi 286
Theogoniæ cantus in sacrificijs
persarum 62
Theophaniæ festum 21
Thera septem annos pluuiam non
sensit 309
thera insula quondam Callista
ibid. theræorum coloniæ 310
Therambus in Pallena vrbs 480
Therapne locus 403
Theres Autesionis f. Cadmeus ge-
nere 308
therma vbi 479 thermęus sinus 480
Thermodon flu. 143.595.603.604
Thermopylarum mons 504.519. ad
thermopylas Xerxis & Leonidæ
prælium *Cæs.* 665
Theron Acragantinorum monar-
chus 499
Thersander Theræ auus 308
Thesmophoria sacra 76
Thespia vrbs incenditur 544
Thespienses 161
Thesproti populus 369.543
Thessaliæ descriptio 482 thessalię
equæ omnium optimæ 510
Thessalus dux 346
Thestorides literarum professor
643
Thoës vbi nascantur 324

Thoma-

Thomanii populus 234
Thonis præfectus Canobici oſtii 147
thoraces picturati Amaſis regis 204
Thorax Theſſ. in pugna ad Thermop. Xerxi dat conſilium 665 *Cteſ.*
Thorica tribus 291
Thraces à Crœſo ſubacti 12 thraces à Seſoſtri ſubiuguntur 142 populus Aſiæ 225 cannabe veſtiuntur 281 aduerſus tonitrua ſagittas excutiunt 289 Bithyni & Strymonii appellati 466 Xerxis ſocii 507 Iouis ſacrum currum cum equis abegerunt 570 thracum ſepulturæ quales 332 thracum in Xerxiano exercitu armatura 466 thracum ſacrificia 634 Thracia tellus 291 thracia gẽs, eiúſque mores 330.331 thraciæ muri 391
Thraſybuli Mileſiorum tyranni commentum 9
Thriaſius campus 549
Thrixæ oppidum 308
thus vbi & quomodo colligatur 231
Thyiæ Cephiſſi filiæ fanum 505
Thyrea ager vbi 37
Thyrea inſula 209.409
Thyſſ getæ populus vbi 262
Thyſus vrbs 448
Tiarantus fl. Scythiæ 272
Tibareni populus 227 tibarenorũ in Xerx exercitu armatura 466
Tibeſis fl. Scythiæ 272
Tibetheus eunuchus Tanyoxarcis cædẽ prodit Amyti 662 *Cteſ.*
Tigranes Achæmenides Medorũ dux 463 tigranis ſententia 536
Tigranis ducis ſpecies & ſtatura 625
Tigris fluuius in rubrum mare infunditur 86 tigris Opin præterlabitur *ib.* tigres tres & eorum ortus 350 tigris oſtium 387
Tilones piſces 334
Timaphernis in prælio ad Thermopylas ad Xerxẽ conſiliũ 665
Timnes Spargapithis f. 282
Timo ſacrifica, Paria genere 432
Timon Androbuli f. 481
Timonax Timagoræ filius 471
tinctura Indica & Perſ. 684. *Cteſ.*
Tiryntha regio 409
Tiſamenus Græcorũ aruſpex 599
Tiſſaphernes in Piſuthnem mittitur 673 *Cteſ.* Piſuthni ſuccedit *ibid.* Cyrum criminatur *ibid.* Græcis inſidiatur 676 Clearchum & Græcos regi mittit *ib.*
Titormus Ætol' frater Malis 428
Tmolus fluuius & mons 39.44 313 tmolus fluuius auri ramenta profert 44
Tomyris, Maſſagetarum regina à Cyro bello petitur 95. 97 tomyridis magnanimitas 98
tonitrua vbi nulla 680 *Cteſ.* in Xerx. exercitu mingruunt 455
tormenta per ſcapham *Cteſ.* 667
Torona Græca vrbs 448.480
Trachea Cherſoneſus 293
Trachiniæ petræ 512
Trachis vrbs *ibid.*
Thrachinienſium procerum ad Xerxem in pugna ad Thermopylas conſilium 665 *Cteſ.* thrachinienſes Perſas per auia ducunt *ibid.*
Traſpies Scythæ 256
Trauſi populus Thraciæ 330
Trauus fl. 476
Tria capita, ſeu capita quercus, locus ſic dictus 601
Triopii Apollinis ſacrum atque certamen 67
Triopium Cnidiorũ regio 80.260
Tritæenſes Ioniæ gens 68
Tritæchmas Artabazi filius 88
Triballica planities 272
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos 293
Triton fl. & Tritonis palus 319
tumulus palmifer 677. *Cteſ.*
tutelaris Mineruæ templum apud Chios 74
Tychius coriarius, Homeri hoſpes 640 ab Homero celebratur 647
Tycta Perſicè cœnæ nomen 631
Typhon Ægypti rex 665
tyrannis lubrica res 270 tyrannidis incommoda 366 tyrannorum mores 221
Tyres fl. Scythię 269.272.273.285
Tyritæ, Græci 273
Tyrius Mapen nauarchus Xerxis 471
Tyrus quando extructa 120
Tyriorum caſtra, locus 146
Tyrodiza Perinthiorum ora 449
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit 45
Tyrrheni Phocẽſes oppugnãt 76
Tyrrhenia ſeu Thuſcia 45 tyrrheniam Phocẽſes occupant 74

V

VAccæ Iſidi ſacræ 119 vaccæ vbi non alantur 323 vaccinam non guſtantes *ibid.*
vaticini Scytharum 238
Vdiaſtes Terituchmen interficit 674 *Cteſ.* vdiaſti lingua excidit *ibid.* Vdiaſti ſuccedit Mitradates f. *ibidem*
venandi lepores ratio apud Indos 681 *Cteſ.* venandi aſinos ſylueſtres ratio 686 *Cteſ.*
veneni dandi mira ratio 677 *Cteſ.* venenum ſerpentis Indici 682 *Cteſ.* quæ venena prohibeant 686 *Cteſ.*
Veneris Vraniæ templum à Scythis compilatum 49 veneris fanum apud Cyprum *ibid.* templum apud Cythera *ibid.* Mylitta Aſſyriis dicta 62 Arabibus Alitta *ibid.* Perſis Metra *ibid.* veneris templum apud Atarbechas 118 veneris hoſpitæ ędes 146 Scytharum dea 275 ab iiſdem Artimpaſa dicta *ib.*
venti Etesiæ cauſa 150 exundationis Nili 111 vẽtorũ ara in Thyia 150
Vermis fl. Indici 687
Veſta Scytharum dea 275
veſtes lanea vbi profanæ 134 veſtes Cynocephalorum 685
victimæ cædendæ ritus apud Scythas 275
vinum ex hordeo apud Ægyptios 133 vinum ſuaniſſ. 688 *Cteſ.*
virginum auctio apud Babylonios 91 virgines vbi deuirginentur à rege 317 virginum anniuerſarius conflictus 320
vitæ humanæ breuitas & calamitas 457
vitiliginis remedium 688 *Cteſ.*
viuos defodere Perſis in vſu 477
vocaliſſimus Ægyptius 306
vomitum excitans radix 686. *Cteſ.*
Vrbana Minerua 369
vrbium Græciæ incrementa decrementáque 3 vrbs vetus Æginæ à Nicodromo occupatur 415 vrbes à Dario in Scythia conditæ 300
Vraniæ Veneris fanum veruſtiſſimum 49 eius templum à Scythis diripitur *ibid.* apud Perſas ſacrificia 62 vrania Venus Alilat Arabibus dicta 185
vrina hirci, ſpaſmi remedium 323
vrna olei inexplebilis 664. *Cteſ.*
vrſorum ac luporũ ſepultura 129
Vrotalt Arabibus quid 185
Vſiris cum Megabyzo conflictus 669. *Cteſ.* vſiris capitur *ibid.*
Vtii populus 226 & eorum in Xerx. exercitu armatura 464
Vulcani ſacerdotes 101 maximum templum Memphi 141 veſtibula *ibid.* vulcani coloſſus 179 & ſax 163 vulcani templum & ſtatua 200
Vulpanſeres Ægyptiis ſacri 131
vxor Candaulis Gygi nuda viſa 4
vxorum mactatio ad mariti funus 331 vxores Athenienſ. raptæ 433

X.

XAnthius campus 432
Xanthii populus *ibid.*
Xanthippus Ariphronis f. 431.452
Xenagoras Praxilai f. Halicarnaſſ. 629
Xerxes Darii filius 84. & *Cteſ.* 664 xerxis vxor Ameſtris, Onophæ filia 463 & *Cteſ.* 664 & eius liberi 566. & *Cteſ.* 664 xerxis genealogia 443 xerxes quid Græcis ſignificet 417 rex Perſarum declaratur 436 cur bellum Græcis intulerit 438. & *Cteſ.* 664 xerxis omnium prima aduerſus Ægyptum expeditio *ibid.* vrnam olei Babylone explere nequit 664 *Cteſ.* xerxi Babyloniorũ defectio nuntiatur *ibid.* copiæ Xerxis maximæ 449 xerxes Helleſponto compedes iniicit 452 xerxis crudelitas 454 571. 631 xerxis dona in Helleſpontum collata *ibidem* xerxis exercitus in Europam traiectus 462 xerxi quæ oſtenta oblata ſint *ibidem.* xerxes exercitum ſuum recenſet *ibid.* xerxis copiarum catalogus & numerus 460 666 *Cteſ.* xerxis duces qui fuerint 469.471 xerxis feſtiuum ſtratagema 479 xerxis copiis Chio 6 ri aqua non ſuffecit 581 *ibid.* xerxis magnanimitas 85 apud Lydos *ibid.* in Græciam aduentus 92 xerxis confidentia 490 ſepulcrum xiana claſſis 506 xerxis fo. mæ dignitas *ibid.* xerxi naues quadringentæ ſubmerſæ 509 xerxis copias Onochoni fl. aqua deficit 511. xerxes abydũ põte iungit 665 *Cteſ.* xerxis cũ Leonide ad Thermopylas cõflictus *ibid.* xerxis ad Thermopylas clades 536 xerxis ridiculum factum *ibid.* xerxem Thebani in Platæenſes incitant 665. *Cteſ.* xerxes Athenas capit & incendit 666 Heracleo Salaminem aggerem ducere conatur *ibid.* è Salamine fugit *ibid.* & *Cteſ.* 666 xerxis impietas 569 xerxis copias fames & peſtis extinguit 571 xerxis reditus in Aſiam *ibid.* tempeſtate vexatur *ibidem* xerxis amores 630. ad templum Delphicum diripiendum mittit 666. *Cteſ.* *Plura vide apud eundem eadem pag.* & 667.668
Xerxes Iunior Artoxerxi ſuccedit 671 *Cteſ.* xerxes ebrius occiditur *ibid.*
Xuthus Ionis pater 470
xyſtum aureum Amphiarao donatum 22

Z

ZAbeces Libyum vicini 325
Zacynthus vbi 406 zacynthii fontes piſcoſi 682 zacynthii pop. 209.406
Zancla nunc Meſſana dicta 499 zancłei populus 388.494
Zamolxis dæmon 289
Zaris vrbs 674 *Cteſ.*
Zegeries, murũ gen' in Libya 25
Zeuxidamus Leutychidis f. 307
Zir amiculi genus 464
Zoa à Batto condita 433
Zona vrbs Samothraciæ 462
Zopyrus ſe mutilat 252 zopyri ad Babylonios ficta fuga *ibid.* Babylonici exercitus dux declaratur 254 eius præſtantia *ibid.* Megabyzi pater *ibid.* zopyri cædes 664 *Cteſ.*
Zopyrus Megabyzi 254 669 *Cteſ.* zopyri filia à Sataſpe vitiata 269 fortitudo 669 *Cteſ.* zopyrus à rege deficit & Athenas fugit 254 & *Cteſ.* 670.671 zopyri cędes 671 *Cteſ.*
Zoſter locus
Zygantes Libygantes ſimiarum

Emendandi loci.

Pag. 18. *ver.* cuſp. *lege* ſomnii 38 *Othr. l.* delectũ 70 *ὑγιὲς. ἄλλως μὴ ἄλλως.* in *Ald. tamen* ὑγιὲς. 101 *gaſe pr. l.* AEgyptii 103 *μοὶ δοκ.* 113 *no mult. l.* non mul. 115 *μέσων l. ξυμβάντι* 132 *inſto m. l.* maiorem 138 *fru. l.* caligo 144 *tal. l.* gentium 146 *μεγ. l. ἰερὸ* fœdus 217 *vllum trib. l.* portabant AEthiopes 246 *ὅλως l. ἰχθυοφαγεῖς δ' εἰς τὰ Σοῦσα, ἰζάνει εἰς τὰ καλούμενα* 262 *Σκυθ. l. λαξίων. vt non ſit mutu* Ipſos 271 *trif. l.* nomina 279 *cal. l.* calicem fictilem vino, commiſcent 288 DAR. l. HYSTASPIS 290 *imp. l.* imperata facturi, & 309 *τὸ δὲ l. μᾶζας* 316 *Cyr. l.* fungebatur 331 *mos eſt: l.* mercatu 339 *quegen. l.* conſobrinus 350 *ἴσαι l. Τυώδης* 430 *v. fil. l.* Agariſtam 463 *drom. l.* filiam 465 *& Lib. l.* Ligyum 466 *λυκ. l. λυκιουργίας, ſequendo interpr. margini adſcriptam.* 493 *cum Gel. l.* nuntii 565 *non ſit A mainſculum* 571 *horum l.* vectorum 572 *πεζὰ) l. ἐλάσσατο* 652 *τὸν l. ἰὸν* 655 *cum l.* acon tum